BIBL. NAZ
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
B
548(1
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

R. Vell. B. 548

DISSERTATIONES
IVRIS CONTROVERSI IN HISPALENSI SENATV:

NEDVM PRÆCIPVIS EIVS ILLVSTRATÆ DEFINITIONI-bus, ſed & alijs inter ſcribendum obuis, tam Granatenſibus, quàm Hiſpalenſibus.

OPVS SANE FOECVNDVM, MAGNAQVE CVM INGENII, tum ſtudiorum vi, ceù res ipſa oſtendet, elaboratum, & expolitum, ſcholis non minùs quàm foro vacantibus ſummè proficuum, ac enixè iam diù deſideratum.

AVTHORE D. D. IOSEPHO VELA I. C. NATV BEZERRILENSI, origine Orenienſi, quondàm apud Salmanticenſes Oueten ſis maximi Collegij togato, iuris què Pontificij anteceſſore, Hiſpalenſis deinceps Conuentus Regij Octo-viro, nunc Granatenſis Curia antiquo Sedecim-viro, poſt Decanum Secundo, ac Sancti Officij Conſultore.

AD EXCELLENTISSIMVM PRINCIPEM, AC DO-minum Don GASPAREM GVSMANVM, Oliuarienſem Comitem, San-Lucarienſem Ducem.

I. de Courbes F.

Bibliothecae de Rosa
Cat. 120.

CVM PRIVILEGIO.
GRANATÆ. Apud Vincentium Aluarez à Mariz. Anno Dñi 1638.

Digitized by Google

LIcenciati don Ioannis Perez de Lara, in Regio Granatenſi Prætorio iudiciarij patroni, Sereniſsimi què ſimul Principis Domini Don Fernandi, Hiſpaniarum Infantis Cardinalis; apud Cordubenſes præterea ſacræ fidei cenſoribus à conſilijs; apud Granatenſes verò Regij fiſci, & carceratorum defenſoris, nunc in Hiſpalenſi Senatu Fiſcalis Regij.

CENSVRA.

De mandato Domini Doctoris Don Lucæ Vela de Sayoane, huius Metropolitanæ Eccleſiæ ſcholaſtici, & iſtius Archiepiſcopatus Vicarij Generalis, perlegi librum inſcriptum *Diſſertationes iuris controuerſi in Hiſpalenſi Senatu*; Authore doctiſsimo Domino Doctore D. Ioſepho Vela, Regio conſiliario, præſtantiſsimo, & huius Granatenſis Senatus meritiſsimo auditore, ea qua potui cura, ac diligentia, non ſolùm cenſoris munere fungens, ſed beneuòli lectoris munus ſuſcipiens, ac etiam diſcipuli tantæ eruditionis, & Authoris, in quo vtiliſsimas Diſſertationes inuenio, & omnia iuriſprudētiæ ſelectiora elegāter diſputata, laborioſè collecta, magiſtraliter, verè, & clarè reſoluta video: quapropter mihi perſuaſum habeo, eſſe omnibꝰ numeris perfectū opus, tanto Authore dignum, & ab omnibus, qui in ſcholis, & palatijs verſantur, ſummè venerandum: itaquè quod in lucem emittatur digniſsimum cenſeo. Granatæ diē 30. menſis Septembris, anno 1635.

Licenciatus don Ioannes Perez de Lara.

NOS el Doctor Don Lucas Vela de Sayoane Maeſtre Eſcuela deſta Santa Igleſia, Prouiſor, Iuez, Oficial, y Vicario general deſte Arçobiſpado, por el Illuſtriſsimo, y Reuerendiſsimo Señor Don Fernando de Valdes y Llano, Arçobiſpo de Granada, Preſidente de Caſtilla, &c. Por el preſente damos licencia, por lo que nos toca como Ordinario deſte Arçobiſpado, que ſe pueda imprimir eſte Libro, intitulado *Diſſertationes iuris controuerſi in Hiſpalenſi Senatu*, eſcrito por el Señor Doctor Don Ioſeph Vela del Conſejo de ſu Mageſtad, y ſu Oydor en eſta Real Chancilleria de Granada. Dada en ella a 30. de Setiembre de 1635. años.

El Doctor Vela de Sayoane.

Por ſu mandado.
Iuan Rodriguez notario.

Cenſura Licenciati Illephonſi Carrança Conſiliorum Hiſpaniæ aduocati.

INtento animo legi ex commiſsione celſitudinis veſtræ librum hunc, qui inſcribitur, *Diſſertationes iuris controuerſi*, Authore Doctore Don Ioſepho Vela Regio Senatore in Curia Granatenſi. Opus eſt, & ſtudium accuratiſsimum, maximè vtile, & idoneum Theoricæ, atque practicæ iuris; & (ne multis) dignum illud eſt Authore ſuo, atque magna opera, & cura, qua in exercēdo, & moderādo iuris officio obſecutus eſt, & obſequitur celſitudini veſtræ. Enim verò dignus eſt Author, nō modò vt beneficium, quod pro editione operis expetit, obtineat; verū etiā vt ab hac curia (vbi pro hac editione, alijſquè negotijs ad obſequium celſitudinis veſtræ ſpectantibus, commoratur) & à conſpectu celſitudinis veſtræ non abeat abſq; digno præmio, quod ingentibus eius meritis par ſit, tam præclaroquè pro vtilitate publica obſequio. Cui vel religioni Diſſertationes hæ nihil officiunt. Ita cenſeo Madriti tertia die Martij anni milleſimi ſexcenteſimi trigeſimi ſexti.

Licenciatus Illephonſus Carranza.

EL REY.

POR quanto por parte de vos el Doctor Don Ioſeph Vela, Oydor de la nueſtra Audiencia, y Chancilleria de la ciudad de Granada, nos fue fecha relacion, auiades compueſto vn libro, intitulado *Diſſertationes iuris controuerſi in Hiſpalenſi Senatu*, el qual os auia coſtado mucha ocupacion, y trabajo. Por lo qual nos ſuplicaſteis os mandaſſemos dar licencia, para que ſe pudieſſe imprimir, y Priuilegio por diez años, o como la nueſtra merced fueſſe, lo qual viſto por los del nueſtro Conſejo, y como por nueſtro mandado ſe hizieron las diligencias, que la pragmatica por nos vltimamente fecha ſobre la impreſsion de los libros diſpone, fue acordado, que deuiamos mandar dar eſta nueſtra cedula en la dicha razon, y nos tuuimoslo por bien. Por la qual os damos licencia, y facultad, para que por tiempo de diez años primeros ſiguientes, que corran, y ſe cuenten deſde el dia de la fecha della en adelante, vos, o la perſona que vueſtro poder vuiere, y no otra alguna podais imprimir, y vender el dicho libro, que de ſuſo và fecha mencion por ſu original, que en el nueſtro Conſejo ſe vio, que và rubricado al fin de Franciſco de Arrieta nueſtro eſcriuano de la Camara de los que en el reſiden, con que antes que ſe venda le traygais ante ellos, juntamente con el dicho original, para que ſe vea ſi la dicha impreſsion eſtà conforme a el. Y mandamos al impreſſor que imprimiere lo ſuſodicho, no imprima el principio, y primer pliego, ni entregue mas de vn ſolo libro con ſu original al Autor y perſonas a cuya coſta ſe imprimiere, para efecto de la dicha correccion, y taſſa, haſta que antes y primero el dicho libro eſtè corregido, y taſſado, por los del nueſtro Conſejo, y eſtando hecho, y no de otra manera, podais imprimir el dicho principio, y primer pliego, y ſeguidamente ponga eſta nueſtra cedula, y la aprouacion, que cerca de lo ſuſodicho ſe hizo, por nueſtro mandado, y la taſſa, y erratas, pena de caer, e incurrir en las penas cōtenidas en las leyes, y prematicas deſtos nueſtros Reynos, que ſobre ello diſponen. Y mandamos, que durante el tiempo de los dichos diez años, perſona alguna ſin la dicha vueſtra licencia no pueda imprimir, ni vender el dicho libro, pena que el que lo imprimiere, y vendiere, aya perdido, y pierda todos y qualeſquier libros, moldes, y aparejos, que ſobre ello vuiere, y mas incurra en pena de cinquenta mil marauedis, la tercia parte para la nueſtra Camara, y la otra para el Iuez que lo ſentenciare, y la otra para el que lo denunciare. Y mandamos a los del nueſtro Conſejo, Gouernador, y Oydores, Alcaldes Mayores, y Ordinarios, y otros Iuezes, y juſticias qualeſquier de todas las ciudades, villas, y lugares de nueſtros Reynos y Señorios, y a cada vno dellos en ſu juriſdicion, que guarden y cumplan eſta nueſtra cedula, y contra ella no vayan, ni paſſen en manera alguna, pena de la nueſtra merced, y de cinquenta mil marauedis para la nueſtra Camara. Fecha en Madrid, a veinte dias del mes de Mayo de mil y ſeiſcientos y treinta y ſeis años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nueſtro Señor.
Franciſco Gomez de Laſprilla.

Digitized by Google

Deſpues de lleuado eſte libro con ſu original al Conſejo, ſe boluio a cometer por los ſeñores del al Licenciado D. Pedro de la Eſcalera Gueuara, Fiſcal deſu Mageſtad, enſu Real junta de apoſento, cuya cenſura es la q̃ ſe ſigue.

L. D. PETRI DE LA ESCALERA GVEVARA

Mantuæ Carpent. I.C. Forenſis, in Regio Epidemeticorum Conuentu Regij Fiſcalis, & in peruetuſto Nobili Collegio Montariorum de Eſpinoſa Conſodalis in Regia Baſilica Potentiſsimi H. R. Philippi IV. ab obſequijs:

AD PARALIPOMENA.

DISSERTATIONVM IVRIS CONTROVERSI, EX PRÆSCRIPTO Supremi Caſtellæ Senatus imperio Votum Auſpitale.

SVPREMI Caſtellæ Senatus ſpeciali iuſſu, *Paralipomena Diſſertationum Iuris controuerſi in Hiſpalenſi Auditorio*, ad rectam Critolai librã grauiter appenſa, & ad fumoſam Cleantis Lucernam *à Doctore D. Ioſepho Vela Sedecim-Viro Granatenſi* viriliter elucubrata, ſpeciali cura vidi. Ius in eis controuerſum à Secretioribus almæ Themidis arcanis fœliciter ad lucem euocatum agnoſco. *Placet materies, ordo, induſtria: illa vtiliſſima, iſte facillimus, hæc ſumma*: nam Vela mentis in ſinuoſo Diſceptationum Forenſium Pelago Vigil iſte Vela (vel ideò nouus Iuris Argonauta non temerè vocandus) auſpicato laboris, & ingenij ſecundis flatibus expandit; tranſuadatis enim Acroceraunis erroris infamibus ſcopulis, portum vbique Veritatis ECCE tenet. *An Sibi*; *An Cæteris*? Omnibus. *Sibi*, ad improbo labore probè præſtinatam in egregio Virtutis, & Honoris emporio gloriam æternùm afruendam. *Cæteris* ad verum doctrinæ lumen: in portu quippe Nobilis hic Excubitor ab editiſsima Iuris, & Æqui Specula præclaris Ingenij ſui funalibus illos, qui in minaci Iuriſprudẽtiæ gurgite, Cimmerijs inuoluti tenebris, miſerè pererrant, certam vt tutam viam Saluti certò docet. Ergo qui Sibi, qui Cæteris, qui cunctis in Iure controuerſo ſine controuerſia prodeſſe videtur, lumen, agnoſcat publicũ, vt in publico lumen *Omnibus* præſtet, cùm Gloriæ, tùm Doctrinæ *Sic Cenſeo, Sic Voueo*. Salua, &c. Ex priuato Muſæo noſtro Matrit. poſtridie Idus Octobris Anno 1638.

Lipſius epiſtol. cent. 2.
Miſcell. epiſtol. 37. A. O.
Martial. li. 5. epigr. 60

L. D. Petrus de la Eſcalera Gueuara.

TASSA.

YO Franciſco de Arrieta eſcriuano de Camara de ſu Mageſtad, y vno de los q̃ en el ſu Conſejo reſiden, doy fee, que por los ſeñores del Cõſejo de ſu Mageſtad, fue taſſado vn libro, compueſto por el ſeñor Doctor don Ioſeph Vela de Oreña, Oydor de la Real Audiencia, y Chancilleria de la ciudad de Granada, intitulado *Diſſertationes Iuris controuerſi in Hiſpalenſi Senatu*, que con licencia de los dichos ſeñores fue impreſſo, el qual taſſaron a ſeis marauedis cada pliego, y tiene el dicho libro ciento y treinta pliegos, q̃ al dicho reſpeto monta ſetecientos y ochenta marauedis, ſin principio, ni tablas, que ſon treinta y dos pliegos, q̃ al miſmo reſpeto hazen ciento y nouẽta y dos marauedis, y todo monta veinte y ocho reales, y tres marauedis, al qual dicho precio y no mas mandaron ſe vendieſſe el dicho libro, y que eſta taſſa ſe ponga al principio de cada vno que ſe vendiere, y para que dello conſte de mandamiento de los dichos ſeñores del Conſejo, di el preſente, en Madrid a 22. de Febrero de 1639. años.

Franciſco de Arrieta.

Errata notabiliora, quæ ſenſum, vel locum obſcurant, vel immutant, ſic corrige, & omiſſa reſtitue.

FOl. 1. col. 3. li. 51. adminiſtret, le. adminiſtrent. fol. 3. col. 1. li. 35. adde margini nu. 35. fol. 5. col. 4. li. 23. parte, le. patre. fol. 6. col. 1. li. 46. vocatur, le. vocantur, col. 4. li. 35. mitu, le. ritu li. 48. adde margini nu. 47 fol. 9. col. 1. li. 1. adde margini nu. 75. fol. 12. col. 2. in margine 5. le. 4. li. 15. in margine 6. le. 5. li. 35. in margine 7. le. 6. li. 36. in margine 13. le. 14. li. 43. adde margini n. 7. fol. 16. col. 2. li. 42. Caucerius, le. Cancerius, li. 50. latoria, le. latoria, col. 3. li. 40. res qua, le res quæ, li. 51. duas le. ſuas, fol. 21. col. 1. li. 19. diſtingentibus, le. diſtringentibus, col. 2. li. 46. ad 3. le. ad 2. ibi 54. le. 56. col. 4. li. 36. 16. le. 17. fol. 22. col. 1. li. 35. & 36. diligendis, le. deligendis, col. 2. li. 43. & 44. partes, le partus. fo. 26. col. 4. li. 20. Republica, le. Reſpublica, li. 22. electurus, le. electura, fol. 27. col. 3. li. 34. & 35. adminiſtratione, le. adminiſtrationem, fol. 28. col. 2. li. 27. petentes, le. potentes, fol. 29. col. 2. li. 38. factu le. faſtu, col. 4. li. 24. poſt verbum omnes populi 9. adde n. 8. fol. 30. col. e. li. 22. lib. 7. le. lib. 5. col. 3. li. 43. quam, le. quem, fol. 31. col. 2. li. vlt. ſupereant, le. ſupererant, fol. 35. col. 2. li. 34. cognitiones, le. cognationes, col. 3. li. 52. ſibi, le. ibi, fol. 36. col. 3. li. 4. adde margini nu. 85. fol. 38. col. 4. li. 34. conentio, le. contentio, fol. 39. col. 1. li. 38. ipſum, le. ipſam, fol. 43. col. 1. li. 11. demanio, le. domanio, col. 2. li. 8. 52. le. 53. col. 4. li. 16. & 17. conceſſo, le. conceſſa, fol. 44. col. 1. li. 7. quam, le. quem, fol. 45. col. 2. li. 8. adde margini nu. 42. li. 17. in margine 42. le. 43. li. 43. in margine 43. le. 44. fol. 47. col. 3. li. 11. diſpotionis, le. diſpoſitionis, col. 4. li. 16. ponderatus, le. ponderatas, fol. 49. col. 3. li. 3. dulcidior, le. dilucidior, fol. 50. col. 1. li. 9. 2. le. 1. fol. 52. col. 4. li. 47. 6. le. 5. fol. 59. col. 3. li. 4. probat. le. hered. inſtit. li. 14. qua, le. quia, li. 16. vt, le. ne, li. 18. minornibus, le. minoribus, li. 29. vxorum, le. vxoris, fol. 81. col. 1. li. 3. ac, le. at, fol. 85. col. 2. li. 16. 24. le. 25. li. 50. & 51. c. 17. le. q. 17. n. 71. † fol. 86. col. 1. li. 24. acquir. heredit. le. liberis, & poſthum. fol. 90. col. 2. li. 5. & 6. pornem, le. portionem, col. 4. li. 39. Coraſius, le. Duarenus, fol. 95. col. 4. li. 51. ea, le. eo, fol. 102. col. 3. li. 3. &, le. vt, fol. 117. col. 1. li. 38. 3. le. 9. fol. 118. col. 3. li. 12. alteri, le. altera, fol. 125. col. 2. li. 5. 35. le. 25. fol. 130. col. 1. li. 1. locatorem, le. conductorem, col. 2. li. 11. 8. le. 7. li. 12. 5. le. 15. fol. 134. col. 3. li. 4. adde margini n. 22. fol. 155. col. 4. li. 36. 4. le. 2. fol. 156. col. 1. li. 31. 28. le. 38. fol. 157. col. 3. li. 4. renuntiationis, le. renouationis, fol. 159. col. 3. li. 12. 19. le. 91. fol. 160. col. 1. li. 6. 10. le. 13. fol. 162. col. 3. li. 38. adde margini n. 27. li. 52. adde margini n. 28. col. 4. li. 1. l. 2. le. l. 1. li. 27. adde margini n. 29. fol. 174. col. 3. li. 12. adde margini n. 29. col. 4. li. 4. lib. 10. le. lib. 11. fol. 175. col. 3. li. 1. reſpublica, le. reipublicæ, fol. 178. col. 4. n. 12. adopt. le. de minorib. fol. 180. col. 1. li. 31. 32. le. 22. col. 2. li. 26. n. 2. le. n. 3. col. 3. li. 5. & 6. foro compet. le. reſtitut. ſpoliat. col. 4. li. 35. c. 5. le. c. 12. fol. 181. col. 3. li. 22. mū, le. tū, fol. 183. col. 2. li. 5. lib. 1. le. lib. 5. fol. 184. col. 1. li. 7. conductorem ſecundum, le. conductore ſecundo, ibi li. 9. priore, le. priorem, fol. 201. col. 4. li. 14. lib. 1. le. lib. 2. ibi 37. le. 57. li. 15. 2. le. 5. fol. 202. col. 1. li. 19. 987. le. 977. fol. 204. col. 1. li. 49. n. 1. le. n. 2. fol. 209. col. 2. li. 39. 18. le. 28. fol. 210. col. 1. li. 17. 24. le. 25. fol. 212. col. 2. li. 11. l. 2. le. l. 3. fol. 214. col. 3. li. 10. 98. le. 8. fol. 217. col. 2. li. 11. D. dele, fol. 228. col. 2. li. 40. 2. le. 3. fol. 230. col. 2. li. 26. confeſſionem, le. executionem, fol. 237. col. 1. li. 36. adde margini n. 71. fol. 239. col. 2. li. 25. in margine 32. le. 42. fol. 245. col. 3. li. 17. nū, le. iuncta gloſſa. fol. 86. col. 3. li. 9. heredibus, le. creditoribus.

† Eod. fol. 86. vi. infra in fin.

Liber hic nomine inſcriptus *Diſſertationes Iuris controuerſi in Hiſpalenſi Senatu*, demptis his mendis, reſpondet ſuo exemplari. Datum Matriti die 16. menſis Februarij anni 1639.

Viſto por mi.

El Licenciado Murcia de la Llana.

EXCEL-

EXCELLENTISS.[MO] PRINCIPI

D. D. GASPARI

GVSMANO, OLIVARIENSI

COMITI, SAN-LVCARIENSI DVCI.

A STATVS, BELLIQVE CONSILIIS CLAVVM tenenti: ſummo equitatus Regij Præfecto: in ſupremo Indiarum Senatu ſupremo Cancellario.

ET (QVOD CAPVT EST)

TOTIVS VIRTVTIS SVMMO APICI: PIO, NE DICAM, an Maximo? Vtrumlibet dictum eſto.

CVI RELIGIO CYNOSVRA EST; INTEGRITAS, ac prudentia, infinitus theſaurus.

OMNIA MERENTI, QVIBVS POTITVR, MAIORA NON DEMERENTI.

REGALIS LATERIS ACHATI FIDELISSIMO.

SVVS D. IOSEPHVS VELA, GRANATENSIS CVRIÆ SEDECIM-VIR. S. ET P. F. E.

ME

IAM pridem (PRINCEPS EXCELLENTISS.) animũ tibi deuoui meũ, irrepſiſti vel meæ volũtatis ſecretiora ſubſellia: ſubiugaſti mentẽ nec inuitam, dum in Salmanticenſi Athenæo tùm iure tùm legibus initiabar. Magnum quippe in eo luminare, non tàm Rectoratus lauro, quàm virtutum ſplendore fulgebas, & proprio Marte mei amoris affectus tibi militabat. Premo tacitus modò quod tũc temporis, ob ſingulares animi tui dotes, de tuæ fortunæ fauſtitate reuoluebam animo: vnum ſcio, vota mea, dum tecum commorabar, in oracula penè deuiaſſe. Quæ tunc auſpicabamur futura, iam fruimur præſentia: vnde de te dixerim luculentiſsimum Caſsiodori teſtimoniũ, apud quem Theodoricus Rex vrbis Romæ *Lib. 5. var. epiſt. 4.*

Sena-

Senatum de aſſumpto à ſe ad Quæſturæ culmẽ his verbis alloqui-
tur. *Eſt nimirùm curarum noſtrarum felix portio, ianuam noſtræ cogitatio-
nis ingreditur, pectus, quo generales curæ voluuntur, agnoſcit. Æſtimate quid
de illo debeat iudicari, qui tanti particeps ſit ſecreti. Ab ipſo legum peritia
poſtulatur, illùc vota confluũt ſupplicantiũ, & quod eſt omni theſauro pretio-
ſius, penes ipſum ciuilitatis noſtræ fama reponitur.* Pulchrè ſanè Aureli⁹,
&quaſi ad viuũ te depingẽs. Si à te igitur, PRINCEPS INCLITE,
legum peritia poſtulatur, ecquis melius priuatas has leges, diſſerta-
tiones vè, iudicij bilance penſitabit, authoritate ſuffulciet, tutabi-
tur parrocinio, quàm qui alios publicis moderatur legib⁹. Si enim
Ariſtot. 1. finis legum eſt bonos ciues efficere (vt voluit Philoſophorũ Prin-
Ethic. c. 2. ceps) in id ipſum laxatur munus Principis, qui legum eſt norma,
& 5. & 1. cuſtos, & author. Vel ipſi libri natiuo põdere ſtudioſo Principi in-
Rethor. c. 4. hiant, famulantur, ſiue quòd amplitudinis veſtræ ſtudium id effla-
& 8. gitet, ſiue quòd ipſe litterarum ritus, & ad erudiendos, & in officio
Variar. lib. cõtinendos homines vigor maxim⁹. *Ædificat⁹ libris* (aiebat præte-
3. epiſt. 11. reà Theodoric⁹ Rex apud eundẽ Caſsiodorũ) *locũ non relinquit iniu-
rijs: vbi in teneris annis acquiritur, quod matura ætate feruetur.* Tu verò
PRINCEPS OPTIME, in ipſo verè videris Salmãticenſi lit-
terarum natus contubernio, nutritus ſapientiæ lacte. Quæ cùm ita
ſint, quid quòd huiuſce mei operis ſis cenſor, & patronus? vel eo
ſolo nomine tibi debiti, quòd id ex arduis quibuſdam cõpactum
ſit controuerſijs, quæ in chariſsima illa tua Hiſpalenſi patria præ-
manibus occurrerunt, dum in ea Senatoris officio fungerer, in cu-
ius mihi felici exordio (ſic vltima reſpondiſſent) & illud merui, vt
à te quàm humaniſsimè, & honorificentiſsimè inuiſerer. Quòd ſi
te beneficum ſimul, & ſtudioſum demiror, ad hanc tuam ſapiẽtiæ,
prudentiæ, veritatis què aram tutiùs, quàm ad ſuam olim ſenex
Priamus in Troianæ vrbis flammarum depopulatione fatali, cur-
uato deuoluor poplite, & opellæ huic (inter tot Zoilorum milita-
res linguarũ apparatus) pacem adoro. Exigua quidem fateor, nec
ideò contemnenda. Debent limpidiſsima ſanguinis gloria nobili-
tari Proceres (ſi tempus expoſcat) Regi donatiua, quæ in ſuas mili-
tum turbas diſtribuat bellitares. Sed ſi grandia iſta grato vultu re-
cipiantur, ſi forsàn tenue quid obtulerit ſimplex ruſticitas, non ca-
perata fronte auerſatur Regia clementia, ſed pacato vultu, nutu fa-
uorabili velut alter Alexander aquæ guttulam, & voce paruitatem
proſequitur. Eia age (Regalis lateris Achates fideliſsime) Regios
bibe animos, bibe naturam, & mei operis exilitatem magnitudi-
nis tuæ beneuolentia penè Regia metire lætabundus. Heroes nã-
Plutarch. que (vt tempeſtiuè Plutarchus tradit) munus non vſu rei oblatæ,
In apophtheg. ſed ſtudio dantis metiuntur. Aſt muteſcant prophana, cùm hoc di-
uina

Digitized by Google

uina clàmitant. *Sedēs cōtrà gazophilaciū* (aiebat de Chriſto Domino C.12. verſ.
D. Marcus) *aſpiciebat quomodò turba iactaret æs*, vbi Lyranus meam 41.
expreſsit mentem, hæc ſubiungens verba. *Magis ponderans quantitatem deuotionis, quàm muneris.* Nec extra rem ibat D. Laurentius Iuſti- In Serm. de
nianus; cùm eundem ſcopum illis alijs collimauit. *Affectus in cun-* Purif. Virg.
ctis, quæ agimus, Deus potiùs attendit, quàm opus. Licèt ergo EXCELLENTISSIME DOMINE, munuſculum hoc aſpernaueris, quod nec timeo, animum, quo tibi offertur, ne reſpuas, vt vel ſic diuini numinis imiteris naturam, comiteris inceſſus. Sed quorsùm hæc tam longo repetita principio? Apage iſta, ne in tuarum laudum aucupio feliciſsimo præproper' excurrat calamus. Nimis certè trita via eſt (expertus loquor) cùm alicuius Principis laudes texit affectio, rimatur glorias, aquam trahere (ne dicam ſanguinem) altis nobilitatum originibus. Heu pudor! Proh ſegnities! cōmuni bono priuatos honores cudere! Ab hoc ſcopulo mihi in præſentiarum deuiandum. *Nihil ergo* (vt pro me Seneca loquitur) *magis* De vita be-
præſtandum eſt, quàm ne pecorum ritu ſequamur antecedentium gregem, ta, c. 1.
pergentes non quà eundum eſt, ſed quà itur. Hoc authoritatis fulcro ſubnixus, præclarum tuæ nobilitatis genus vno verbo cum Ter(eloquentiæ)tulliano nobilito, *vetuſtate nobile, nouitate felix.* Tertull.
Quid hoc nobilius? Aliud quidē, tua virtus, tuus verè Regius animus, tua comitas, reliquarum què dotum haud ignobile ſatellitiū.
Nec meus eſt ſed Senecæ cogitat'. *Non facit nobilem* (fatur cōgruen- Epiſt. 44.
tiſsimè) *atrium plenum famoſis imaginib'. Nemo in noſtram gloriam vixit: nec quod ante nos fuit, noſtrum eſt. Animus facit nobilem, cui ex quacumque conditione ſupra fortunam licet ſurgere.* Sed licèt hæc pulchra ſint, non manet (vt par eſt) tanti Principis decātata vera nobilitas, niſi mag-
nus Ennodius, Ticinenſis Epiſcopatus gloria, felici ſuo eloquere- In vità ſan-
tur ſuffragio. *Qui quamuis* (inquit, tuæ ni fallor, exprimens maioris ctì Antonij.
nobilitatis prærogatiuam) *de ſplendore natalium conſcientiæ iubar hauſerit, tamen fulgorem ſtirpis præcipuè morum radijs obumbrauit, vincens decorem ſanguinis ingenij claritate, dum coruſcantem germinis ſui lampadem actuum ſerenitate tranſcendit, & factus eſt victor ſtemmatis ſui, per quod pleroſque mortalium naſcendo ſuperauit.* Hebeſcat hic elogiorū cultior calamus. Macte animo es, EGREGIE ADMODVM PRINCEPS, licèt enim à maioribus tuis genus tuum non emanaſſet clarum, tu ſolus illius ſuffeceras claritudini: ſed diuite manu te præuio hoc munere nobilitauit fortuna, quem non accititia, ſed propria virtutum penu viderat nobilitandum. Quid meum Principem decorarent nobilitatis ſchemmata, virtutum agmine ſequeſtrata? Illa hiſce tuis virtutum cumulis (ſine auſu ſententiam propalo) faſces ſubmittunt, criſtas deponunt. Quàm opportunè

meam mentem exarauit diſſertiſsimus Arator, verborum Antiſtitis Ennodij illuſtris encomiaſtes.

In epiſt. ad Partben.

A proauis, atauis què potens tu ſtemmata vincis
Moribus, & meritis cedit origo tuis.

Sed & Ennodius ipſe alibi, *Telis*, inquit, *agendum eſt, vt auorum per me decora non pereant. Sine cauſa parentum titulis nitimur, niſi proprijs adiuuemur.* Nec extra meum ſcopum, Poetarum què chorum ſaltauit Iuuenalis, dum hæc occinit.

In Panegyr. Theodorici.

Satyr. 8.

Stemmata quid faciunt? quid prodeſt Pontice longo
Sanguine cenſeri, pictos què oſtendere vultus
Maiorum?
Tota licèt veteres exornent vndique ceræ
Atria, nobilitas ſola eſt, atquè vnica virtus.

In cuius veritatis fulcimentum calculum candidum adiecit magnus Aurelius. *Hæc eſt* (inquit) *indubitata nobilitas, quæ moribus probatur ornata.* Siue nullum aliud confingas, PRINCEPS INCLITE, tuæ nobilitatis ſchemma, hæc tua virtus te orbis Principem, noſtri què Philippi IV. ſocium, & comitem in Hiſpaniarum gubernationem attraheret vel inuitum: hæc meruit Regalis lateris amicabile commercium, non ſola nobilitas. Mitto itaquè tuum ſanguinem (qui adeò per ſe liquet, & clarus eſt, vt & Regibus ipſis illũ cõmunicet, ceu vetus habet antiquiſsimæ tuæ domus encomium) miſſurus falcem in vlteriorum tuarum virtutum vberiorẽ frugem. His Philippus allectus te elegit (nec ſine omine) vt vtriuſq; manu Hiſpana teneretur corona: vt amborum humeris, nec Athlantæis diſparibus, ſuffulciretur orbis. Tamẽ angit animum ſcire, per quos tramites ad tantum dominatum meum PRINCIPEM fortuna prouexerit? Proprios timebam cerebri cogitatꝰ hanc in rem apertè reſpõſo, niſi id pro me Plinius ſuppeditaret aptiſsimũ. *O nouum* (inquit) *atquè inauditum ad Principatum iter! non te propria cupiditas, proprius metus, ſed aliena vtilitas, alienus timor Principem fecit: eſſuꝑ ptus es in laborum, curarum què conſortium: nec te læta, & proſpera ſtationis iſtius, ſed aſpera, & dura ad capeſſendum eam compulerunt.* Hæc ille, quæ de te dicta velim. Impatiens laborum amor te impulit ad gubernaculũ. Philippi curas minuere ferrata calce tua te prouocauit affectio, nec dicã operantis ominoſa voluntas. Philippus te elegit, & tu DVX INCLITE Philippum: ſupra tuos humeros totius orbis impoſuit gubernationis põderoſam machinam. Res mira! *Nec* (vt ille ait) *gemuit ſub pondere cymba*, tui nempè animi, ad maiora maſculo fulciti robore. Nec laxet, obſecro, ſed potiùs placidè cõtractum deponat ſupercilium quiſquis meum PRINCIPEM viderit diuitijs, honoribus larga Philippi manu in dies locupletem. Et tandèm ad illius

Caſſiodorus, lib. 5. var. epiſt. 12.

In Panegyr. Traiani.

Virg. Æneidos 6.

fortu-

fortunas nullius animus conetur aſſurgere, ea enim Regalis pectoris conditio eſt, vt quem primum Principem cæterorum conſtituit, & in quem amoris ſui fixit obtutus, potiorib' donis locupletet, ditioribus augeat muneribus. Nec hoc adeò à natura alienum, à rationis lumine immune videatur, vt à diuini numinis mirabili gubernatione credatur exulare. Nec nata proprio cerebro hæc audacia eſt, ſed ſacræ paginæ irrefragabilis authoritas: Samuel namque, vbi Saulem vidit, quem à Deo acceperat in Principem populi electum, ſtatim labiorum vittas explicuit in hæc verba. *Cuius erunt optima quæque Iſrael, nonne tibi?* Vix in Principatus electione prælatū contemplatur Saulem, cū (nil magnū alteri referuās) omnibus donis, ac muneribus eū fore præferendū autumat. Nec in aliū ſcopum tendebat Iacob Patriarcha, cùm ſuum benedicēs Ruben primogenitum, de illo pronunciat. *Prior in donis, maior in imperio*: quaſi qui in alta diuinæ mentis diſpoſitione primus eſt, primas ferat in donis, & diuinis muneribus. De Daniele quoque, à Dario Rege ſuper populum ſuum conſtituto, hæc memorat ſacra pagina. *Tunc Rex Danielem in ſublime extulit, & munera multa, & magna dedit ei, & conſtituit eum Principem ſuper omnes prouincias Babylonis, & præfectum magiſtratuum ſuper cunctos ſapientes Babylonis.* Sed & magnus Ennodius ſolitam ſummi Principis munificentiam in ſibi probatos ac ſelectos viros non minùs eleganter quàm grauiter his verbis demonſtrauit. *Creuerunt Reipublicæ opes cum priuatorum profectibus: nuſquàm in aula tua ambitus; & opum vbiquè diffuſio eſt: nemo indonatus abſcedit, & nullus incommoda proſcriptionis ingemiſcit: legationibus tuis ineſt vigor immortalis: mandatorum ordinem digeris, priuſquàm legatos adſpicias: nec replicationibus reperiuntur contraria, nec obiectionibus facilis occurrit reſolutio. Excubat pro armis opinio principalis: otia noſtra magni Regis ſolicitudo cuſtodit. Nec tamen deſiſtit Caſtella propagare, curas tuas in longū prolucens. Nec viri fortis in te deeſt ſecuritas, nec cautela metuentis. O geminatam in vno Principe virtutum plenitudinem.* O ſtupendum mei Principis vaticinium! Quid igitur monſtri eſt, quòd indonatus nō abieris, ſi nunc eſſet, quòd noſtri Philippi manum reciprocatis honorum cumulis in dies magis, ac magis non experireris liberalē, ſi tot tuarum virtutum diteſcit frugibus vber Hiſpaniæ ſolum, ſi in te viri fortis non deſideratur fortitudo,

1. Regū c. 9.

Daniel. c. 2. verſ. 48.

In Panegyr. Theodorici.

Te ſoſpite nunquàm
Res equidem victas, aut regna fatebor.
Hic paci bonus, hic timendus armis.
Natura melior, potentiorquè.
O laudum cumulo beatior omni.

Virg. Æneidos 8.

Sed alio tramite has tuas fauſtitatis fortunas ex Caſsiodoro deriuo (non

¶¶ 2

uo (nõn itã pauperẽ ad tuas iteratas glorias habemus authoritatis penum, vt vnius voto ſit nobis innitendum) ſimilis ille Principis erga ſuum fidem laudans. *Acceſsit* (inquit) *meritis tuis cunctis laudibus pretioſior fides, quam diuna diligunt, mortalia venerantur, nam inter mundi fluctuantes procellas, vnde ſe humana fragilitas contineret, ſi noſtris actibus menteis firmitas non adeſſet? Hæc inter ſocios amicitiam ſeruat: hæc dominis pura integritate famulatur: hæc ſupernæ maieſtati reuerentiam piæ credulitatis impendit: & ſi beneficium tantæ rei latius quæras, incommutabilis fidei eſt omne, quod benè viuitur. Sume igitur per indictionem tertiam, ſacrarum largitionum Deo propitio dignitatem: vere congruis tuis natalibus inſtitutis. Meruiſti hactenùs, vt bonorum faſtigia crederemus: age nũc, vt tibi gratiæ noſtræ celſiora nihilominùs conferamus.* O MEI PRINCIPIS fides prodigioſa in fide Phœnix, in Phœnicem Philippũ fideliſsimus: vel ſola fide omnia, quibus frueris fauſtiſsim' meruiſti: imò tibi non data, ſed ob huius fidelitatis prærogatiuã iure debita. Addiderim, quòd hæc tua fides erga Regale pectus (diù nota vtrique orbi) de te prædicari meruerit Martialinum illud.

Caſsiodor. lib. 5. variar. epiſt. 40.

Martial. lib. 5. epigrama 5.

Nam tibi naſcentes Domini cognoſcere curas,
Et ſecreta Ducis pectora noſſe licet.

Et illud aliud.

Idē lib. 7. epigram. 1.

Felix ſorte tua es, ſacram cui tangere pectus.
Fas erit, & noſtri mente calere Dei.

Mitto prudens breuitatis ergo innumera alia, quæ hùc afferre poſſem bonorum authorum teſtimonia, dolata ſanè (vt quæ recenſui modò, ne me Ariſtarchus aliquis ementito veritatis fuco blandiri demurmuret) ad MEVM PRINCIPEM, DVCEM, & COMITEM, cuius virtutum irrequietum pelagus affectus phaſelo velle tranſuadare, nec ſanæ mentis apprôbo cõſilium. Quemadmodùm enim ſi micantium ſtellarum redigere ad compendium conaret ornamẽnta, ſi Phæbei currus fulgoribus comprehenſis, cœli què decorem noſtra lingua deſcribere, dubio procul cederet tanto radiorum fulgori mortalis obſcuritas: ita rutilæ virtutum tuarum lampadi non ſufficit noſtra humilis ſcintilla ſermonis. Vel ob hoc ſolum vniuerſus orbis tibi tanquam OPTIMO PRINCIPI obſtrictus eſt, ille tibi in omnium ſuorum animis ſtatuam erexit, & grati animi.

Horat. lib. 3 carminum, Ode 31.

Monumentum ære perenius
Regaliquè ſitu Pyramidum altius.
Quod non imber edax, aut Aquilo impòtens
Poſsit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, & fuga temporum.

In huius tui amoris ſignificationem, libo ego hunc ingenioli mei erga

erga iudiciales aleas primum partum, qui nõn tam expoſcit tuum patrocinium, quàm ob ipſius erga tãtum Principem affectus haud temperatum profluuium iure promeretur tutelam. Hac ergo ſedulus tuebere à maleuolentiæ canino dente meum libellum, qui *Virg. 2. Georgic.*

—— Sicut Parnaſsia laurus
Parua ſub ingenti matris ſe ſubijcit vmbra.

Quis ſub tantæ arboris latis tegminibus non ſibi ominabitur ſerenum cœlum, Zoilorum tranquillum mare, præcipuè ſi Lypſiana verba (mei Mecœnatis illuſtre vaticinium) æqua amoris librauerit bilance. *Magnus ille* (de te dictũ volo) *auriga, & rector vniuerſi, qui habenas in hoc mũdano curru tẽperat, qui impellit, qui ſiſtit, & Poetæ verbo* *Lypſ. in dedicat. de Magnitud. Rom.*

Diuos què, mortales què turmas
Imperio regit vnus æquo.

Si ergo omnia, Philippo noſtro ſubminiſtrans, tuo regis dominatu, & in tranquillitatis portum fortunatum meum libellum rege Tiphys, Palinuro felicior, obſtreperas ſubinde Momorum linguas imperioſa manu compeſcens. *Nam cùm in te vno* (Fornerij verbis epiſtolam claudo, non tuis laudibus figo terminum) *ſitum ſit legum, & iudiciorum præſidium, ciuium, ac litterarum ſalus, pro quibus tua ſemper cura excubuit; iam mihi videre videor neſcio quid ſolito auſpicatius, ac felicius, vt non modò ſtudioſis bonarum partium, atquè artium ſublatum ſit ad benè ſperandum ſignum, ſed etiam fraus candori: veritati mendacium: leuitas conſtantiæ: luxuria moderationi: ſapientiæ temeritas: cætera deniquè virtutibus vitia concedant, vt ſe victa eſſe fateantur. Quare quotieſcumquè de imperij tui æternitate, quoties de ciuium, qui à te pendent, incolumitate cogitabo; toties tuæ dignitatis veniet in mentem: pro qua ſpontè vota faciam, vt tu ſolida, & immortali laude celebris, ac florens* (& qua vales erga Philippum gratia) *perpetua felicitate perfruare.* *Guliel. Forner.*

AD LECTOREM.

SCRIBENTI mihi hæc, quæ vides, amice lector; ea in ipſo limine occurrit difficultas, quæ à mente ſcribendi non paucos deterruit, illa nempè hoc in libro contineri, quæ ab alijs ſcriptoribus feliciter verſata ſunt, & quæ non parua voluminum ſerie aliàs pertractantur. Quid igitur ego eam velim indicare viam, quam tot præcucurrerunt boni nominis duces; qui ſuæ mentis veſtigia imprimentes, planum nobis iter innenerunt; ac præeuntib⁹ voluminum ſuorum facibus, ſi quis eſt in itinere cliuus, ſi qua eſt fouea, velùt digito demonſtrarunt. Verùm ad hunc remouendum obicem non alio mihi opus eſt teſtimonio, quàm clariſsimi Philoſophi lucij Aneæ Senecæ, qui vt omnis humanæ ſapientiæ callebat vſum, quantùm què vis humanæ mentis valeat ad vlteriora Mineruæ penetralia perſcrutanda; ita etiam nouerat, ea quæ ab alijs Doctoribus ſcripta ſunt, nihil ſcribendis obſtare, nihil nocere inuenta inueniendis; ſic enim ſcribit ille. *Omnibus prætereà feliciter hic locus ſe dedit; & qui præceſſerant, non præripuiſſe videntur quæ dici poterant, ſed aperuiſſe. Sed multùm intereſt, vtrùm ad conſumptam materiam, an ad ſubactam accedas. Creſcit in dies, & inuentaris inuenta non obſtant.* Neque iſta mirabitur qui naturam humanæ mentis intenta acie perpenderit; illa enim (vt experimur paſsim) adeò anguſta eſt, vt in qualibet materia, quantumuis leuiſsima, tractanda, ſanè non valeat omnia aſſequi, nedùm comprehendere. Quò factum eſt, vt ij omnes, qui ante nos ſcripſerunt, *non præripuiſſe videantur quæ dici poterant, ſed aperuiſſe.* Igneam dixerunt vetuſti Philoſophi, vim mentis noſtræ, eius que conceptus ſcintillas eſſe, de hoc igne elicitas. Sed verò ignis iſte, atque ſcintillæ de ſilice ſunt. Vt enim ignis de ſilice non vna colluſione elicitur, ſed repetitis ferri ictibus vexandus ſilex eſt; non aliter in re litteraria, primo mentis concuſſu non ſe ſtatim tota prodit ſapientia; neque prima intellectus ſcintilla omnem tandem exhaurit intelligendi vim; ſed neque vno typorum ictu elucet illicò tota, quæ in profundis receſsibus latet veritas. Primo ictu vnica fulget ſcintilla, alio iterùm alia; percutiendus eſt ſilex donec tota flamma erumpat. Poſteà quàm verò mente exhauſta tota videbitur erupiſſe, adhùc tamen intellectus ſuas fauillas fouet; quas ſi diligenter extorquere velis, non modicum ignem excitabis. Hæc cùm ita vera ſint in qualibet diſciplina, potiori quidem iure in ijs facultatibus eueniunt, quæ ad praxim hominum ſpectant. Cùm enim iſtæ ipſa rerum experientia in primis regantur, mirum eſt, quantum quotidiano vſu velùt de nouo comperiant illi, qui publicis negotijs vacantes, humana omnia facta, dicta què mente, oculis, ac ferè manibus tractant. In quo repetitæ diebus ſingulis practicæ excurſiones multa frequenter offerunt, ad quæ nequicquàm humanæ mentes præſagiendo conſcenderent. Et quò anguſtior eſt humano intellectui inueniendi vis, ſi nudus experimentis ſuum exerat impetum; eò creſcit, & ferè immenſo robore firmatur, cùm diuturna rerum experientia conſtat. Nam vt optimè cecinit Manilius Poeta non ignobilis.

Epiſt. 79.

Lib. 1. Aſtronomicòn.

> *Per varios vſus artem experientia fecit,*
> *Exemplo monſtrante viam.*

Equidem cenſeo intellectum, quotidianis rerum experimentis aſſuefactum, ſe gerere ad inſtar ſolis; qui ſuis velùt oculis omnia proſpiciens, omnia luſtrans, vlteriora ſemper, ac noua videt; & quæ prima radijs eius clauſa feneſtra

tra

tra negauerat, vel obſtructus angulus, temporibus deinde ſuccedētibus, omnia tandem aperto ſolis lumini obnoxia fiunt; nulla eſt in terris rimula, nullus in orbe angulus, quò ſolares radij non pertingant, ac penetrent. Sed quid non colluſtrabit ille, qui totum mundum aſsiduè peruagatur, nunquàm defatigatus, nunquàm deficiens? Ergo in hac noſtra iuris, atque legum prudentia, quid aliud niſi Solem eſſe credam quotidianum vſum, quo præluſtres hi Regij conuentus Hiſpalenſis, & Granatenſis, quibus per luſtra quatuor (& ſi fateri pudeat) mancipati inſeruiuimus, tot ardua Regni negotia verſant, vt vix vlla in eo ſuperſit rimula, quæ illorum iudicio non ſubiaceat. Iam verò nemini mirandum eſt, quòd ab hac negotiorum experientia, à tam diuturno rerum vſu didicerimus multa, quæ à ſcriptoribus non adeò exactè enucleata comperiuntur, quin maiore adhuc cura egeant ad veritatis indaginem. Et ſanè fateor, in multis occurrentibus dubijs ad commune librorum aſylum cucurriſſe me; ſed inaniter plerumquè, deluſaquè ſpe mea, ac diligentia, quippe nihil eorum inueniente, quò feſtinabat auidè. Inueniebam multa apud ſcriptores leuiter tractata; multa doctrina, & eruditione referta, nequè tamen ad praxim, & vſum temperata: multa etiam omninò intacta, ac derelicta. Alios inſuper authores vidi, multis argutiarum ſubtilitatibus tractantes ea, quæ non niſi prudentia, & pondere iuris ſolidantur. Sed & alios non paucos legi, qui tritam ſemper viam ineuntes, non ſatis diſquirunt, quid ſentiendum ſit, ſed quid alij ſenſerint, ſiue qui (vt ſcientiſsimi Lucij Annæi Senecæ verba vſurpem) *pecorum ritu ſequuntur antecedentium gregem, pergentes non quà eundum eſt, ſed quà itur*: quos què (vt ipſe paulò poſt ſubiungit) *verſat, & præcipitat traditus per manus error*. Hæc me impulerunt, vt ex tot controuerſijs, quæ tam longo temporis interuallo meo, & collegarum iudicio decidendæ præ manibus occurrerunt, illarum præſertim diſputationem ſuſciperem, quæ vno vel altero ſcriptorum vitio, vel etiam quia res, vt noua, ſcriptoribus carebat, aliter atque aliter, cùm aliàs inciderunt, non ſemel iudicatæ ſunt, plerumque verò iuxta inueteratum, neque ſatis diſcuſſum intelligendi modum; non modicum partibus, quibus, re paulò altiùs exagitata, iuſtitia fauebat, diſcrimen parantem. Conatus ſum itaquè hoc in opere ea ex profeſſo tractare, & ſcriptoribus alijs alioqui doctis ſuperaddere, quæ haud mediocris rerum experientia, & indefeſſus in veritate exquirenda labor ſimùl me docuit. Verùm cùm hæc paucis explicari nequirēt, ob varios, ac difficiles articulos, quos vel præcipuæ lites, vel argumenta ipſa, pro ſingularum examinatione in contrarium allata, ſub ſe plerumquè inuoluunt, quibus neceſſariò ſatisfaciendum erat; ne in longius res abiret, quàm par eſſet, viſum eſt, cauſarum huiuſmodi definitiones in nonnullas partiri diſſertationes, quibus tota materia aptiùs, ac pleniùs comprehenſa maneret, aliarumquè obiter incidentium litium deciſiones, ex eodem fonte deriuatæ, ſimùl traderentur. In quo ſanè non parùm mihi videor publicæ vtilitati conſuluiſſe; cùm ita ſint ex iuris penetralibus ſcripta hæc noſtra deprompta, atquè eo digeſta ordine, vt & operam ſcholis nauantibus ad iuris vtriuſque cognitionem, planioremque docendi methodum ſummè proficiant, & ad executionis practicæ normam redacta, faciliùs iudicio deſeruiant. Quæ ſi tibi, beneuole lector, placuerint, alia Deo dante parabo, vt tuo placito, & vtilitati, magis ac magis prò voto ſeruiam. Vale.

De vita beata c. 1.

DON MARTINI
IÑIGVEZ DE ARNEDO,
QVONDAM SALMANTICÆ IN COLLEGIO D. Barthòlomæi alumni, ac Rectoris, mox licentiæ gradu in Vniuerſitate Salmãtina laureati, ac primariæ inſtitutionum Cathedræ in eadem Vniuerſitate moderatoris. deindè in celebri Illiberitano Senatu cauſarũ nobilitatis totius Bæticæ Prętoris, nunc verò in eodem Granatenſi Senatu Auditoris.

PARÆNESIS AD LECTOREM, IN LAVDEM AVTHORIS, ET OPERIS.

HABES præ manibus (candide lector) veteris, & reconditæ iuris prudentiæ, habes praxis inconcuſſæ, vſu què receptæ & verę (ni fallor) nõ ſimulatæ Philoſophiæ mirabile theatrum: op' bono litterarum ortum, & in eum potiſsimùm finem ſuſceptum, vt quæ ſcripta tam in theoria, quam in praxi per tot volumina diſsipata, latè q; diſperſa iacerẽt, ea magno labore, & ſumptu vndiq; conquiſita, in vnũ corpus ad hũc modum redacta, veluti pulcherrimo in theatro cum voluptate intuẽda, ſpectandaquè ſtudioſis proponerentur. Vnde hi tanquã ex horto quodam benè culto, & artificioſè diſpoſito, omnis generis herbas ſalutares, floſculos, fructus què varios ad ſuam ſinguli non ſolùm vtilitatem, ſed etiam oblectationem poſſent decerpere. Noſti quaſi per indicem opus, accipe Authorẽ, qui in omni, quæ nunc in ſcholis traditur, prudentia iuris eò eſt progreſſus, vt magnos cõſultos vincat, cũ primoribus ex æquo congrediatur, & poſtquã ad has practicas ſeceſsit exercitationes, minimè in eis eſt ab ingenio ſuo deſertus, quod accidere pleriſque æquè mihi mirum, ac certũ eſt. Vir benè doctus, & in iure dicundo exercitatus, quẽ de iure diſceptantem, & priuatas lites dirimentem quotiès ſententiam rogatus eſſet, primò Senatus Hiſpalenſis, nunc verò Granatẽſis ſuſpexit, & admiratus eſt. Quid iuriſprudẽtiæ, quid ve Reipublicæ præſtiterit, indicabit opus. Omnem enim in eo lapidem mouet, omneſq; vires ſuas intendit, vt ad decidendas has lites, quæ accidunt frequentiùs, & in quibus iuſtitiam ſæpiùs ob diuerſarũ opinionum fluctus, vel ob pragmaticorum errores, vel ob recõditam rationem iuris, quaſi in Euripo, & Carybdi naufragari videret, regulas proponeret, quibus innixus ius dicens æquum ab iniquo ſepararet, licitum ab illi-

cito

cito facilè diſcerneret, & deniq; nullum eſt litterarum gen', in quo ille nõ fuerit feliciſsimè verſatus. Camenis quoquè delectat' quõdàm, & ex hortis, viridarijſquè ſuis percepit vberrimos aliquando flores, frondes, germina, fructus: genus dicẽdi ſublime, & verbis Iuriſconſultorũ finitimũ. Nõ folle ventos premit, neq; ſtloppo tumidas intendit rumpere buccas: verba togæ ſequitur. in quibus ſua Authori reſpondet eloquentia. Nam oratio eſt valẽs cultu, ingentibus plena ſententijs, & doctrinis. Nemo minùs paſſus eſt, aliquid in ſcriptis ſuis otioſi eſſe: nulla pars eſt in eis, quæ non ſua virtute ſtet: nihil in quo lector, ſiue auditor ſine damno aliud agat, nec vſquàm tanti artificis ſupremam manum deſideraturus eſt quiſquã: adeò omnia omnibus ſuis partibus abſoluta. Ingenium eximium, nobile, acre, & ingenuum, ac (vt vno verbo dicam) iuriſprudentiæ natum, & peculiari quadam naturæ dote litterarij laboris, & appetẽs, & patiens, quemq; nocturnis iuuat impaleſcere carthis. Quod neſcit (ſed quid neſcit?) diſcit auidè. Quod ſcit, docet libenter, & candidè. Memoria verò, ętatis noſtræ portẽtum, fidelis adeò, prõpta, & tenax, vt omnibus quotquot occurrerint dubijs iura in ſpecie loquentia, vel ſaltim Doctorum authoritates ex tempore applicet: expert' loquor: qui dubitauerit, tentet, & mirabitur. Hinc colliges operis meditati, & conſultò confecti profunditatem, pondus & doctrinam. Nunquàm quæ dixit, nunquàm quæ cumulauit, credẽtur, antequàm legantur, quia mirabilia, & ſupra humanũ captum. Perlege igitur, ac vide, vt mihi non credas: patior ne credas, dũ videas. Vtinam Authorẽ ex his quę edidit æſtimes: illi nõ minori cõmendationi erit legi, quàm audiri. Ex his, quæ ſcribit, plurima ea ſunt, quib' nihil poſsit eſſe vel dictu, vel excogitatu felicius: & illud mirum, quòd nihil durè, frigidè, aut ineptè intercurrat, dum plurimorum ſcripta ſupplentur, corrigũtur, illuſtrantur, notantur. Quædã enim obiter tangit, alia paſsim eruditè explicat, multa pulchrè parentheſi includit, alia epiſodijs inſerit: plura deniq; tot ſcriptorum voluminibus quaſi in immẽſo oceano ſubmerſa, doctiſsimis quoquè abdita, & recondita, magna cura cõquiſita, breuiter conſcribit, & quaſi agens aliud; ingenij falce ita diligenter enodat, vt op' hoc in parergis plus eruditionis contineat, quàm aliorum in inſtituto ſibi ad ſcribendum propoſito. Non dubites quin hæc, & optimis, & plurib' probentur æquè: non ſolùm maior, ſed & melior pars pretio ſuo illa æſtimabit, cenſebit què abſque dubio Reipublicę bono cõnſcripta. Sine his enim quibus non lateret in tenebris mera prudentia iuris? quibus non implicaretur nodis ius dicentis officium? quibus non deſtitueretur auxilijs aduocatorum defenſio? Certè æqualiter omnibus proderunt: & quibus dictionis elegantia cordi eſt, non offendentur, imò delectabuntur. *Perſ. Satyr. 5.*

Petite

Petite (ergo) hinc iuuenes què, ſenes què
Finem animo certum, miſeris què viatica canis.

Sed inquies forsàn qûi fieri potuit, vt eruditio tãta, tot & tam eximia merita, nõ iam ſuprema attigerint munerum, & honorum faſtigia, an ne iniuria temporum, an fautorum Mecœnatum iniuria? apage, leuia hæc omnia, vt tot egregia ſuſpenderẽt, diuina fuit abſq; dubio parentheſis hæc, ne dicam præmiorum remora, vt ſcilicèt à ſupremis curis ſolutus, præclara hæc otia bono mortaliũ ederet: patiatur ad temp' iniuriam vnus, ne omnes patiantur ſemper. Exiſtimabis fortè leue quidem eſſe hoc, ſed minimè dubiũ meæ erga authorem obſeruantiæ monumentũ, & me quo potui modo gratũ oſtendiſſe, ſed fallère abſque dubio, nam licèt eius in me beneficia à tenera ætate agnoſcam, tamen quæ dixi iuſtitiæ potiùs quàm gratiæ accepto ferenda cenſeo. Nam ſi hoc agerem, vt me gratũ oſtenderem, plurima certè cumularem, ſed potiſsimùm vſurparem illud Perſij.

Satyr. 5.

Cùm primum pauido cuſtos mihi purpura ceſsit.
Bulla què ſuccintis laribus donata pependit.
Cùm blandi comites, tota què impunè ſubura.
Permiſit ſparſiſſe oculos, iam candidus vmbo.
Cùmquè iter ambiguum eſt, & vitæ neſcius error.
Diducit trepidas ramoſa in compita mentes.
Me tibi ſuppoſui: teneros tu ſuſcipis annos.

Referremquè optimum ætatis meæ luſtrum, quod ſub eius diſciplina Salmanticæ peregi, & quomodò eius doctrina meliorem me reddidit, effecitquè vt honeſtis delectarer, turpibus offenderer. Sed de his ſati' eſt tacere, quàm pauca dicere; ne modeſtiam tuam Author digniſsime, amantiſsime què magiſter, onerem poti' quã honorem. Perge ergo feliciter, & ad maiora (ſi quid in hoc genere maius excogitari poteſt) aſpirans, inuidorum morſus non perhorreſcas. Claritas quippè doctrinæ te ita extollit, vt ſis vltra cenſuræ limina, ſupra liuoris terminos. Florent hodie, florebunt q; in dies pulcherrima ingenij tui monumenta, caneſcent q; ſeclis innumerabilibus, ſed caneſcent ita, vt vberrimos reddendo fructus, ſemper floreant. Viuas ò vtinam, longè his maiora dabis, plura què relinques magni documenta laboris.

Fortunare.

D. D.

D. D. IOSEPHO VELA DE OREÑA,

OLIM HISPALENSIS SENATVS AVDITORI,

NVNC SENATORI GRANATENSIS CANCELlariæ, Sanctiquè Officij Conſultori.

SED (QVOD POTIVS EST)

VERE TER MAXIMO VIRO.

GENERE NEMPE, VIRTVTE, ET DOCTRINA MAXIMO.

DON IOSEPHVS ANTONIVS GONZALEZ DE SALAS.

S.

CONSTAT equidem, Senator Maxime, vt tecum quum in præſentia loquor, à GENERE, quod à Maioribus habuiſti, exordiar; poſteà etiam, quæ propria tua ornamenta ſunt, VIRTVTVM tuarũ, & DOCTRINÆ ſumma nõnulla capita delibaturus: conſtat, inquam, in priſcis Scriptorum monumẽtis, quòd Arcades, vt ſeipſos Nobilitate decorarent, quum Antiquitate vigeat & Nobilitas, cum ipſa Luna de Antiquitate certarint, quòd què eàdem priores haberi conati ſint. Canit ſic Pelignus Poeta: *GENVS.*

Ante Iouem genitam terras habuiſſe feruntur
Arcades, & Luna gens prior illa fuit.

Exindè ergo eſt (quæ nec contemnenda Antiquarijs obſeruatio) Romanos Patritios, vt peruetuſtum Nobilitatis ſuæ exprimerent inſigne, calceis nimirùm Lunæ imaginem aſſuere conſueuiſſe, ſe ab Arcade Euandro oriundos ita haud incommodè ſignificantes. Aſt Maiores tui meliori quidem iure poſſent ab Antiquitate gloriari, & nihil ſanè fabuloſè comminiſcentes, quum memoria proditum ſit, Montanos tuos, & Aſtures, ex montium ſcilicèt rupibus ortos, priores DEVM Optimum Maximum aſſerentes, eiuſq; Filium IESVM CHRISTVM DOMINVM, coruſcum ſanè Iuſtitiæ

Solem

Solem indutos, omnium ita Hiſpanorum primos extitiſſe Chriſtianos, myſticumquè vſque adeò, ac diuinum eius Characteriſmũ fronte, & animo geſtaſſe. Verum enim eſt, Aſturem fuiſſe, qui primus à D. Iacobo Fidem Catholicam didicit. Illa autem in plures indigenas deindè propagata, iure optimo Aſtures eos, Mõtanoſq; ab illa nempè primæua veræ Religionis Nobilitate primos verè Nobiles haud dubio poſſe nũcupari palàm omnibus eſt. Poſtideà verò ipſa vera Religio adeò altas radices egit animis eorũ, vt licèt à Romanis Hiſpania fuerit deinceps ſubiugata, deuaſtata à Gothis, & tãdem æuo Roderici Regis infeliciſsimi, deuicta à Sarracenis, ab illa tamen Maiores tui Montani dimoueri non potuerint. Nam *ſe, adſtruentibus Scriptoribus non paucis, tum natura loci, tũ viribus, & armis protegẽtes, Fidem Chriſti tutati ſunt; vt neque Gothis, neque Sarracenis vſquàm ceſſerint.* In eiſdem autem familiam ducit illuſtris tua Familia, cui vt rupes montium contigit habitare, ita in Fide fieri etiã rupes. Vbi gnauiter Tui dimicantes, & ſimul noctũ diuq; agentes vigiles excubias, rectè quidem acquiſiuere tũc inde VELA cognomen. Ob eorum verò geſta præclara paulò poſt ſedem in *Oreña*, antiquo, ac nobili oppido, ipſimet acceperunt, maximè què glorioſos exindè triumphos reportarũt. Vt à Patria iam ſplendore conſ-

In l. 1. D. de cenſibus. picua poſsis item rediuiuus Vlpianus pariter gloriari, ac ille alter *à Phenice, ſplẽdidiſsima,* ipſo profante, *Tyriorum colonia, ſerie ſeculorum antiquiſsima, armipotente, &c.* Liceat ergo iam te, ò Nobiliſsime Senator, compellare; liceat etiam, ò Vos eiuſdem Fratres, Alterum Epiſcopum primò Lucenſem, deindè Tudenſem Don Didacum Vela, dupliciter tibi Fratrem, & ſanguine, & Collegio. Alterum inſignis Collegij maioris Complutenſis, Diuo Illephonſo ſacri, poſt duo alia, & Dialecticæ, & Theologiæ, togatum, in eademquè Academia Licenciaturæ Magiſtrum D. Illephonſum Vela, Viros præluſtres, ac pluribus ornamentis inſignitos, qui talem Patriam, Maiores tales habere meruiſtis. Quibus videlicèt nedũm nõ extiti-

VELA. ſtis degeneres, ſed poti', * veluti auito Cognomine, * totius Familiæ ſplendori nouum meritis proprijs ſplendorem auxiſtis.

Meritis, inquam, proprijs, veluti quæ te, ò Senator optimè, non aliunde mutuata, ſed tuiſmet viribus adepta, comitantur, illuſtrẽ-

VIRTVS. què reddunt, & venerãdum. De *Virtutibus* tuis iam opportunè loquor; ſed quòd ipſas recenſere, ægrè modeſtia tua patiatur, pluribus parcam, quæ nunc obuiàm mihi ſtructo ſicuti agmine prodi-

Cicero 1. de Oratore. bant. Aſt quum placitis Philoſophorum conſtans, indubiumq; ſit, ſcilicèt cui perfectè vnicam tantũ moralem Virtutem habere contigit, nõ fieri aliter poſſe, quin omnes neceſſariò ſit habiturus: hinc planè te, in quo non paucas palàm micare nemo inficias it, omnium,

nium, omnium verum habitum animo continere, nemo itidem poterit inficiari. Sed ſolùm te *Virum Optimum* prædicando, omnia complectimur;& paucis te prædicare neceſſum eſt, quum ad te primùm laudes tuas peruenire contẽdimus. *Vir* ergò *Optimus* es, quod & ſi multifariàm adſtruere eſſet in procliui, libet nunc tantum per oppoſitionem negationis, quæ compendiaria via eſt. Totius enim vitæ tuæ decurſus virum te ſine labe teſtatur, ſine noxa, aut probro. Et denique hodie, quum munus nimirùm obis Senatoriæ dignitatis, adeò te Iuſtum, Rectum, Integrum, Sanctum præbes, adeoquè probum, vt *à te petere improbam rem nemo poſsit audere*, quod de Marco Porcio Leca protulit Cicero: itaquè in poſterum ad verum perfecti Senatoris exemplar rectè admodùm eris exiturus.

In perfectam igitur poſteris remanſurus eris Senatoris Ideam, vtpotè cui, doctiſsime Senator, cum *Virtute Duce* ſumma continuò adſtitit *Comes* etiam *Doctrina*. Nam & ab ipſis incunabulis tuis videris quidem operam litteris nauaſſe, codices & libros habuiſſe pro crepundijs. Sic enim in Complutenſi Academia adhuc puer Muſis humanioribus imbutus, ſtudioquè Dialecticæ ibidem confecto, mox Pincianam patriæ tuæ proximam petiſti, vt iuriſprudentiæ labra primo anno deguſtares, & vt in ea prouectior euaderes, Salmanticenſem omnium florentiſsimam tandem profectus es. Vbi eos breui progreſſus feciſti, cæteris antelatus, vt his in dies creſcentibus, laureis què à te omnibus graduum cõquiſitis, ab Ouetẽſi Collegio magno accerſitus ambitiosè, togatus iam, nõ multo interiecto tẽpore Decretaliũ Cathedrã fueris adeptꝰ. Poſteà perpetuæ Veſperorũ, à ſupremo Caſtellæ Cõſilio prouideri cœptæ, cõmuni acclamatione deſignatus. Sed interim verò adſcitus tũc in Hiſpalenſis Iudicem Senatus; nunc Granatenſis Curiæ antiquus, proh pudor! Senator es; quum, qui maximi foret Tribunalis, Magiſtratum iam antè initurus fores, Merito, Iure.

DOCTRINA.

Verùm enim verò ad DISSERTATIONES tuas nunc iam accedere opportunũ eſt; egregium quippè ſpecimen omninò præbebunt altæ tuæ eruditionis, Doctrinæquè. Tu enim, Iuriſconſultiſſime Senator, quum ſententiam fers pro Tribunali litis cuiuſque, Iuriſperitiæ tuæ, & Integritatis teſtimonium exhibes prælustre; ſed quod breuis memoriæ obliteratiò poſteris inuideat, ingenti quidem boni publici iactura. Ei autem vt caueres, adeò precibus, & obteſtationibus plures cogere tè nõ deſtitere, beneficum animum tuum compellando, quouſque de *Diſſertationibus* iſtis cogitare fuerit tibi neceſſe, ſatiſquè magnæ expectationi facere, de te iam olim conceptæ. Accinxiſti te tandẽ ad eas elaborandũ, magnam ſanè ac

difficilem prouinciam, & in qua multùm deſudandum neceſſariò; ſed vnde capiendi viciſsim eſſent vberrimi fructus. Quæ cauſæ ergo apud te Iudicem agebantur, tam in Hiſpalenſi primùm Senatu, quàm poſtea in Granatenſi, Prudentum hac præſertim tempeſtate florétiſsimo, diſcutere adgreſſus es; nō generatim illas aut vniuerſè proſequēdo, ſed ſigillatim, per ſingula ſcilicèt earum mēbra, ſingulosquè articulos, quò meliùs & ſic reſolutionis veritas eluceſceret. Theoriam item cum praxi commentus es ſolerter coniungere, difficillimaquè tum Iuris Communis, tum Regij loca vltra communes Doctorum ſentētias nouo ſenſu donare, qui eorum verbis collatus, & genuinus, & verus haud dubiè paret. Hancce verò *ſeueritatem acerbam*, vt magnum Virum hic etiam vſurpem, *multis condimentis Humanitatis mitigare* non deſiiſti, hoc eſt, Humanioris litteraturæ pigmentis. Prodeant igitur in lucem DISSERTATIONES tuæ, diligenter elucubratæ, ſtudioſorum omnium vtilitati, & delectamento. Magna enim fama te viuentem expectat: imò iam iam

— Notumquè per oppida nomen
Non expectato dat tibi Fama rogo.

Sed deniquè, Vir Maxime, viue, vale, vt oculatæ Fortunæ præmijs, & beneficijs fruaris, tuis quippè tot ornamentis iure debita ſunt. Granatæ poſtridie Kalendarum Ianuarij Anno 1638.

LICEN-

LICENCIATI EMANVELIS
BARBOSÆ IN REGIO GRANATENSI CONVENTV ADVOCATI.

AD LECTOREM.

EPIGRAMA.

Vaſtio de varijs ſtudioſa volumine cauſis
Clauditur exiguo; ſit licèt eximia.
Si velis doctum? ſunt hic doctiſſima quæque.
Vtile ſi quæras? nil magis inuenies.
Cauſidicus tanto diſſoluet iura magiſtro,
Et ſecurè legens dulcia lucra feret.
Nec poterit lecto, quiſquam non eſſe diſſertus,
Iudicis & partes doctus obire queit.
Inuidiam ſuperat labor, vt quod carpere poſſit.
Non habeat liuor, perlege, ſic valeas.

EIVSDEM.

NOBILISSIMO, AC DOCTISSIMO D. DOCTORI DON IOSEPHO VELA

Rgij Granatenſis Senatus iudicandis litibus Sedecim-viro.

EPIGRAMA.

Ela per æquoreos iuris turgentia ſaltus
Explicat edocta conſcia Vela rati.
Non timet audacis reſluentes æquoris auſus
Calcat pacificus omine nauis aquas.
Iuris ad aſſuetas feliciter aduenit oras
Nobilior rapidis Vela triumphat aquis.
Obſequioſa tuis gaudebunt æquora velis,
Non potuit melior ſcindere vela ſalum.
Iura imponis aquis, ſeruabunt iura receſſus
Æquorei; attonitum ſtat tibi, Vela, mare.

Digitized by Google

DON FRANCISCVS BERMVDEZ DE PEDRAZA, IVRISCONSVLTVS

olim in Regio Senatu, oblationumquè Regni Regius exactor, nunc in Apoſtolica Eccleſia Granatenſi Canonicus,& Theſaurarius.

In nominis laudem.

D. DOCTORIS D. IOSEPHI VELA, IN PRÆtorio Granatenſi Regij Senatoris,

CARMEN.

ACcurrens Iuris tenebris Accurſius [a] *olim,*
Inde Italos inter nomen,& omen habet.
His lucem appellant vocis ambagibus: ergo
Clariùs elucens, omine quantus erit?
Namquè lucerna, tuo & Hiſpano nomine VELA
Dicitur. Hinc patrio lumine iurá nitent;
Nomine præfixo ſolùm, fugiſſe tenebras
Si audio; quanta (precor) gloria lucis erit?

a Ita ipſe de ſuo nomine gloriatur *in l. facta* 63. §. *ſi verò nominis, verbo cōditio, D. ad S.C. Trebell.*

LICENCIATI RAMONII

DE MORALES, GRANATENSIS CVRIÆ ADnocati, in Diſſertationes Iuris D. Doctoris D. Ioſephi Vela,

EPIGRAMA.

LAVDAT LIBRVM, QVONIAM EO AVTHOR Aſtreæ, iuris ac iuſtitiæ antiſtitæ coniunctiſsimus.

IAm dudum Aſtraos meditabar ternere vultus,
Et dare rectrici thura Sabaa Dea.
Impulerant raræ dubium praconia formæ,
Oraquè montana non minùs alba niue.
Poſtebam Pyroim, (Gyaros nam Aſtraa receſſit)
Quo per nubiferum percitus athra vebar.
Poſcenti currus Phabus negat: & tua dixit,
Non erit in curru facta ruina meo.
I tamen, & proprio lateri talaria cinge.
I, dabit Aſtrea Doctor abire ſuo.
I, cape pracipites VELÆ iura edita currus.
Et liber ille tua rhada ſit apta via.
Perge per Euripi Syrteis; quate gurgitis vndas.
Sit liber in Cauros tuta carina leuis.
Ingenium malus, ratio anchora, iura rudentes,
Atquè Senatoris charta papyrus erit.
O liber, Aſtraas quàm curres liber in arces
Si cùm coneris ſcandere, VELA feras.

ELEN-

ELENCHVS PRIOR DISSERTATIONVM ERGA PRINCIPALES DEFINITIONES.

DE minore 25. annis matrimonium contrahente, an per id à curatoris poteſtate liberetur? ad plurium tam communis, quàm Regij iuris capitum intellectũ: & obiter de filiofamil. matrimonium cõtrahente,& vtriuſque differentia, *ad l.47. Tauri, & l.8.tit.1.lib.5.nouæ compilat.* Diſſertatio 1.

De eàdem materia, & an & quando inuiti adoleſcentes curatorem accipere, vel acceptum ſuſtinere cogãtur? ad intellectum quam pluriũ iuris locorũ,tam cõmunis,quã Regij,maximè *l.1.§.vlt.D.de minoribus, & l.207.ſtyli.* Diſſertatio 2. appendix præcedentis.

De filijs Regum, Regni ſucceſſoribus, an puberes relicti curatorem accipere neceſſe habeant;& ad quod vſquè tẽpus,ſi pupilli ſint,eorum tutela duret;quidquè circa hoc conſuetudo induxerit; anquè in maſculis introducta,ad fœminas ex rationis identitate extendatur? ad explicationẽ, & ornatũ *l.3.verſ.E que lo tengan,& verſ.E ſi fuere fija,tit.15. partit.2.* Diſſertatio 3.appendix duarum præcedentium.

De fœmina Regni ſucceſſore nubente, atquè ita à tutela apud nos liberata,an ad ipſam ſolam Regnum,eiuſquè adminiſtratio pertineat, an etiam ad maritum eius? & obiter multa de Regni indiuiduitate, & de caſu gemini partus, quoad naſcendi ordinem incerti: *ad eandem l.3.verſ.E ſi fuere fija, tit.15 partit.2.& l.12. tit.33. partit.7.* Diſſertat. 4. appendix trium præcedentium.

De intellectu,& praxi Regię pragmaticæ anni 1623.circa Regni reformationẽ emanatæ, *cap. 19. verſ. E ſi ſe caſare,* minoribus 25. annis ante 18.annum matrimonium contrahentibus concedente, vt ſua, & vxorum bona adminiſtrare poſsint;quibus ſcilicet adoleſcẽtibus, hæc adminiſtratio concedatur,an curatorẽ antea habentibus,an verò non habentibus,vel omnibus indiſtinctè: qualiſquè huiuſmodi adminiſtratio ſit,an libera,& plena abſque ſpe reſtitutionis, an verò reſtricta, ſiue reſtitutioni obnoxia: & an minorum perſonam legitimam reddat,vt per ſe in iudicio ſtare poſsint abſque curatore in litem, vel deniquè eos alijs minorum priuilegijs exuat? Diſſertatio 5.

De eàdem materia, ſiue de argumentis aliquot, quibus præmiſſus pragmaticæ de minoribus intellectus turbari videtur, ex quorum diſſolutione clarior ille ac dilucidior apparet. Diſſertatio 6. appendix præcedentis.

De minore 25. annis,ſub curatore conſtituto, qui poſt tactum vel expletum 18. annum matrimonium contraxit, an virtute pragmaticæ anni 1623. bonorum ſuorum, & vxoris adminiſtrationem conſequi

poſsit, curatore remoto? & obiter multa de extēſione legum ex rationis identitate; ad plurium iuris locorum elucidationem. Diſſertat. 7. appendix duarum præcedentium.

De generali liberatione, an ad debitum ignoratum, vel nōdùm liberāti plenè quæſitū extendatur? Ac de dobiti præſcriptione in cōmuni, quāto tempore, & an cum bona, vel mala fide debitoris procedat? An item aduersùs ignorantem ipſo iure non currat, vel currat, ſed reſtitutione in integrum opus ſit? Diſſertatio 8.

De præſcriptione debiti quòad bona vxoris paraphernalia, & aduentitia filij familias, an & quando locum habeat? Diſſertatio 9.

De debiti iurati præſcriptione, & explicatione legum Regiarum, tam Luſitaniæ, quàm Caſtellæ, de contractibus iuratis loquentium, dequè earum iuſtitia, & validitate. Diſſertat. 10.

De tranſmiſsione hereditatis, ante eam aditam regulariter non faciēda, ac de vera nec hactenùs rectè explicata eius regulæ ratione: quibuſquè caſibus tranſmiſsioni locus ſit? ad interpretationem quamplurium, valdèquè difficilium iuris locorum. Diſſertatio 11.

De ſecundo domus conductore per ſcripturam publicam, an præferatur primo, lapſo ſuæ conductionis tempore in poſſeſsione manenti, virtute relocationis, quam ſibi priùs factam eſſe teſtibus probare contendit? *ad l. ne cui 32. C. de locato, & conducto.* Diſſertatio 12.

An & quando dominus prima locatione finita, primo conductori, ſemota prorogatione, vel pacto, pro pretio ab altero oblato relocare cogatur? ad eandem materiam *l. ne cui, C. de locato,* aliarumquè complurium, & maximè *l. congruit 4. & l. fin. C. de locat. prædiorum ciuilium, lib. 11. & cap. 1. de locato.* Diſſertatio 13.

De locationis inſtrumento, poſt primam finitam alteri conductori facto, an ex vi eius, quaſi executiui, primus expelli poſſit? An item aliæ exceptiones, quàm quæ Regio iure nominatim deſignatæ ſunt, in via executiua regulariter admittantur, vel non? ac nominatim de exceptione læſionis vltra dimidiam, & exceptione adulterij: & qualiter, quibuſquè caſibus aduersùs tertium executioni locus ſit? Diſſertatio 14.

De emphyteuſi vel feudo, ſiue priuati, ſiue Eccleſiæ, ob extinctam generationem, vel vitam finitis, an eorum renouatio facienda ſit deſcendentibus, aut proximioribus cognatis vltimi poſſeſſoris; ad priorē limitationem *l. ne cui, C. de locato,* de qua actum eſt diſſertatio. 13. & obiter quamplura alia vtriuſque iuris capita enucleantur, maximè *nouella 7. ſiue Auth. de non alien. c. 1. verſ. Alienationis, & c. 3. in princ. & ad fin. verſ. Neque illud, collat. 2. & nouell. 120. ſiue Auth. de alienat. & emphyteuſi, c. 6. verſ. Licentiam, collat. 9. c. nulli, 5. & c. ad aures 7. de rebus Eccleſiæ, c. 2. de feudis, & c. 1. §. ſed non eſt alia, tit. 24. quæ ſit iuſta cau. benef. amitt. lib. 2. feud.* Diſſertat, 15.

De

De eàdem ruſ' emphyteuticæ vel ſeudalis renouationis materia, nonnullis declarationibus exornata, quibus ferè omnes caſus explicantur, in quibus illi locus eſſe vel non eſſe poteſt; ad quamplurium maximè feudalis iuris capitum intellectum. Diſſertatio 16.

De cōductore Regiorum vectigalium, aliorum ve iurium fiſcaliū, aut publicorum, cui ex ſecunda licitatione (vulgò *de ſegundo remate*) addicta ſunt, an adiectione quartæ partis (vulgò *la puxa del quarto*) ab altero facta, ei pro eodem augmento præferendus ſit? Diſſertatio 17.

De die termini, ad actum aliquē peragendum præfiniti, an in termino ipſo computetur? & obiter an & quando cōputatio fiat de momento ad momentum? An item menſis, vel menſium appellatio, ſimpliciter prolata, de triginta diebus tantùm pro quolibet menſe intelligatur, nec ne? ad elucidationem nonnullorum iuris locorum, tam communis, quàm Regij. Diſſertatio 18.

De ſecundo conductore, qui in rei locatæ poſſeſsionem primò inductus eſt, an priore ſit potior? & obiter de conductore ad longū tempus, eiuſq; quoad hoc à ſimplici conductore differentia, & maiore cū emptore ſimilitudine: ad materiam, & ornatum *l. quoties* 15. *C. de rei vindic.* ac peruulgatæ Iaſonis doctrinæ *ibidem.* Diſſertatio 19.

De eàdem materia, ac de locatione, ſub hypotheca, vel ſpeciali rei locatæ, vel generali omnium bonorum pro locationis obſeruatione contracta; & obiter de ſingulari ſucceſſore in dominio, vel vſufructu rei locatæ, an & quando eidem locationi ſtare teneatur? ac de clauſulis in inſtrumento apponi ſolitis, an ſi omiſſæ ſint, pro appoſitis habeantur? Diſſertatio 20.

De conductore hypothecario ex chirographo in iure recognito, an præferatur creditori hypothecario ex inſtrumento publico poſteriori à die recognitionis? & obiter an, & quando forma ſubſtantialis per legem inducta cenſeatur, ita vt actus aliter geſtus nullus ſit? *ad l. ſcripturas* 11. *C. qui potiores in pig. hab. l.* 31. *tit.* 13. *parti.* 5. Diſſertatio 21.

De mandato de recognoſcendo chirographo, an appellationē admittat quoad vtrumque effectum, tam ſuſpenſiuum, quàm deuolutiuum? & obiter de mādato de exequēdo, ac de declarando ante litis ingreſſum, ad interpretationem *l.* 1. *§. vlt. ac totius fermè tituli, D. de interrogat. in iure faciendis, ac de interrogator. act.* aliorumquè difficilium iuris locorum. Diſſertatio 22.

De chirographo, alio ve publico inſtrumēto in iure recognito, an omni iure paratam executionem habeat? Quidquè noui circa illud, & iudicialem confeſsionem apud nos ſtatutū ſit *in l.* 5. *tit.* 21. *lib.* 4. *nouæ compil.* ac de requiſitis vt talis recognitio, & confeſsio executioni mandari poſsint. Diſſertatio 23.

De eàdem materia priuatæ ſcripturæ recognitæ, & an & quatenùs talis

talis recognitio, & iudicialis confeſsio, vt paratam executionem habeat, ſimplex, clara, atquè certa debeat eſſe? quidquè in eo recognitio à confeſsione differat? Diſſertatio 24.

De eàdem rurſùs materia priuatæ ſcripturę recognitæ, ſiue de exẽplis aliquot ad praxim vtilibus, quibus palàm conſtet, non eſſe eius executionem impediendam ob qualitatem, vel exceptionem, etiam cõnexam, extrinſecùs recognitioni adiectã, & maximè de exceptione non numeratæ pecuniæ. Diſſertatio 25.

De iure exequendi, ex chirographo in iure recognito competente, quo tempore præſcribatur, & vnde id currere incipiat? ad intellectum *l.63. Tauri, & l.6. tit.15. iuncta l.5. tit.21. lib 4. noua compilat.* & obiter *de intellectu l.1. D. qui potiores in pignore habeantur, & l.3. & 4. tit.13. lib. 3. ordin.* ac de recognitione, vel confeſsione, poſt præſcriptam perſonalem actionem facta; & de præſcriptione iuris executiui, per quem actum interrumpatur, & ad quod vſque tẽpus, ex quo interrupta eſt, prorogetur? Diſſertatio 26.

ELENCHVS ALTER DECI-
SIONVM INCIDENTIVM, ET PRAXEOS ALIQVOT VTRIVSQVE SENATVS.

1 PRAXIS Hiſpalẽſis Senat', circa nullitatẽ cõtract', à minore, tutore, vel curatore deſtituto facti ad creditũ, in tẽp' futuri matrimonij, vel adeptæ ſucceſsionis ſoluẽdum. D.2. n.12.

2 Praxis Granatenſis curiæ circa pupillũ puberẽ factũ, tutoris admonitione neglecta curatorem accipere recuſantem. D.2. n.36.

3 Deciſio incidens Granatenſis de iure patronatus, in conſequẽtiam ſucceſsionis vel maioratus vxori competente, marito non cõmunicando, niſi quòad meram bonorum adminiſtrationẽ. D.4. n.98.

4 Deciſio incidens Hiſpalenſis de reuocatione executionis, ab vxore dum à viro defacto ſeparata eſſet, ante latam ſuper diuortio ſentẽtiam re ipſa per addictionis ſententiã obtentæ aduerſùs inquilinũ pro dom' paraphernalis, à ſe illi ante matrimoniũ locatæ, pẽſione, iã marito eàdẽ ſeparatione durante ſoluta. D.9. n.39. 40. & 41.

5 Deciſio incidens Granatenſis de poſſeſsione bonorũ, poſt mortem vſufructuarij vniuerſalis ab inferiore iudice indiſtinctè conceſſa omnib' heredibus proprietariorũ heredũ, interim ab hac luce ſubtractorũ, tam eorũ, qui ante bonorũ partitionẽ deceſſerant, quàm eorum, inter quos partitio facta fuit, cùm de hereditatis aditione aliter non conſtaret, & in Senatu quòad hos tantùm confirmata, quòad illos verò reuocata. D.11. n.116.

Deci-

6 Deciſio incidés Granatéſis de cõductore dom' pro certo tépore, qui cũ illo lapſo ad inſtãtiã domini expelli per iudicẽ iuſſus eſſet, ſe tuebatur prætextu pacti, quod ſibi à dño factũ dicebat de alteri nõ locan do donec ipſe pro alio tépore domũ cõductã habere vellet. D.12.n.84
7 Deciſio incidens Hiſpalenſis, denegans accumulationem duarũ litiũ, circa expellendum conductorem à domo conducta, locatione finita, quarum prima à ſecundo ſucceſsiuo conductore, altera à domino coramdiuerſis iudicibus mota eſt, D. 13. n.9.
8 Praxis diuerſa vtriuſque Senatus circa cognitionem de accumulatione litium, coram inferioribus iudicibus pendentium. ibidem.
9 Praxis, ſiue obſeruãtia Granatéſis curiæ circa prouiſionẽ officij patroni pauperum, per mortem, vel diſceſſum poſſeſſoris vacãtis, in ea ſæpè præferendi illius filium, aduocationis munere ex Senatus approbatione fungentem, alijs id ſimul deſiderantibus. D. 13. n. 21.
10 Deciſio incidés Granatéſis de inquilino ciuitatis, qui poſt lapsũ cõductionis ſuæ tépus, dũ ad inſtãtiã ciuitatis expelli per iudicẽ iuberetur, vt domum ſequenti cõductori vacuam relinqueret, illi prælatus eſt pro eodem pretio, quod & ipſe coram ordinario iudice obtulerat, contrario iudicis decreto reuocato. D. 13. n. 58.
11 Deciſio incidés Hiſpaléſis de exceptione læſionis vltra dimidiam, in executiuo iudicio oppoſita, & intra terminum opponendis exceptionibus præſtitutum admiſſa, poſtea verò reiecta. D.14.n.14.
12 Deciſio incidés Granatenſis de exceptione adulterij, à marito oppoſita in iudicio executiuo, aduersùs ipſum ab vxoris prædefunctæ heredibus pro dotis reſtitutione intentato. D. 14. à n.16. ad 30.
13 Deciſio incidens Hiſpalenſis de reuocatione executionis, pro cenſus reditibus decretæ nedum contra principalem debitorem, ſed etiam aduersùs tertium rei ſubiugatæ poſſeſſorem. D.14.n.39.
14 Deciſio incidés Hiſpalenſis de poſſeſsione bonorũ, in fraudé paratæ executionis petita, & obtenta, executionem non impediente aduersùs talẽ bonorum poſſeſſorẽ: ac de cõpetentia iudicis Eccleſiaſtici præueniẽtis inter laicos in executione piorũ legatorũ. D.14.n.45. cũ 2. ſeqq.
15 Deciſio incidens Granatenſis de executione teſtamenti, etiam non ad pias cauſas diſponentis, Eccleſiaſtico quoquè iudici ex præuentione conceſſa. ibidem n. 46. poſt med.
16 Deciſio incidés Hiſpaléſis, & frequẽs tã eius, quã Granatéſis Senatus praxis de executione cõcedéda aduers' tertiũ poſſeſſorẽ rei, ſpecialiter hypothecatæ cum clauſula abſoluta de non alienando. D.14.n.50.
17 Deciſio incidés Hiſpaléſis de cõcedéda in eo caſu executione etiã aduers' clericũ in ſeculari exequẽtis foro, & frequẽs vtriuſq; Senat' obſeruãtia, in ſimilib' cauſis Eccleſiaſticis ad eũ delatis ita iudicãdi. ibi, n.61.
Deciſio Luſitana in materia emphyteutica defenſa aduersùs Ant. Gammam, & eius additionatorem. D.15. n. 35.

Deciſio

18 Deciſio incidẽs Hiſpalẽſis de emphyteuſi nominationis, ob eã nõ factã extincta, & ad directum dominum reuerſa. D.16. n.41. cũ 3. ſeqq.

19 Deciſio incidẽs Hiſpalẽſis de cõducẽte res priuatas ita, vt earũ locatio ſibi facta intelligatur inſtar locationis, & addictionis iuriũ, ac redituum Regiorum, iuxta leges quaterni gabellarum; quòd ex hac ſola conuentione, dum apertius ſibi non cauit, non poſsit quartæ partis adiectionem, ab alio intra 90. dies Regijs legibus præſtitutos factam offerens, res illas auocare, & adijcienti præferri. D.17.n.39.cum ſeqq.

20 Deciſio incidẽs Granatenſis de conductore ad certũ tempus, ante illud lapſum abſq; locatoris culpa iuſtè impedito cõductione vti, & ad ſupplementũ tẽporis, quo vſus nõ eſt, agente aduersùs tertiũ, ad quẽ ceſſante impedimẽti cauſa ex nouo titulo locationis ad longũ tempꝰ domus peruenit, qui ab illius petitione fuit abſolutus. D.20.a n 43.

21 Hiſpalenſis, & Granatenſis Senatus obſeruantia, & incidens deciſio Granatenſis de appellatione, à mandato de recognoſcendo interpoſita, quòd non ſit ei neceſſariò deferendum, ſed ea neglecta, iuſtè iudex ad vlteriora progredi valeat. D. 22.n.10.

22 Praxis Hiſpalenſis, & Granatenſis Senatus circa mãdata executoria, aduersùs eos decreta, qui chirographum recognoſcere confitendo, vel negando à iudice iuſsi, id facere detrectauerunt. D. 23. n. 46.

23 Deciſio incidens Granatenſis de executionem petente virtute inſtrumenti publici, poſt ordinariam actionem propoſitam, & ante litem ſuper ea conteſtatam, iuſtè in Senatu admiſſo, contrario ordinarij iudicis decreto reuocato. D 23.n. 74.

24 Deciſio incidens Hiſpalenſis de confeſsione, poſt litis conteſtationem ſuper ordinaria actione factam emanata, ab exequendi iure in Senatu excluſa, reuocato mandato executorio, eius virtute ab ordinario iudice decreto. D. 23. n. 80.

25 Deciſio incidens Hiſpalenſis de confeſsione ambigua, & incerta non exequenda. D. 24. n. 8.

26 Praxis Hiſpalenſis, & Granatenſis Senatus circa confeſsionem, per verbum *credo, vel videtur* emiſſam. D. 24. n. 23.

27 Deciſio incidẽs Granatẽſis de clerico cõfitẽte ſe accepiſſe pecuniã indebitã de mãdato dñi ſecularis, ad quẽ illam gabellæ nomine pertinere putabatur, eiq; velut tali dño ſoluiſſe, iuſtè ab Eccleſiaſtico iudice virtute talis cõfeſsionis ad ſoluendũ coacto, reiecta qualitate mãdati, tametſi cõfeſsioni ipſi cõnexa, ob cõtrariã iuris præſũptionẽ; neglectaq; cõfitẽtis appellatione, vtpotè ſuſpenſiuũ effectũ nõ habẽte. D.24 n.53.

28 Deciſio incidens Granatenſis de executionem petente virtute confeſsionis, qualitatem indiuiduam continentis: & an rectè terminus ad eius probationem à iudice aſsignetur, eo q; lapſo, nec probatione facta, executio legitimè decernatur? D. 24. n. 70.

29 Deciſio incidens Hiſpalenſis de executione, ante lapſum decẽnij ad-

uersùs

uerſus abſentem petita, & obtēta ſimul cũ requiſitorijs litteris ad illũ citandũ, lapſo iam decennio ad exitũ perductis. D.26.n.90.cũ 2.ſeqq.

30 Deciſio incidens Hiſpalenſis de executionē petēte intra decennium cōtra abſentē in loco ignoto, eam què poſt decēniũ per requiſitorias litteras proſequēte in loco noui domicilij ab illo acquiſiti. D.26.n.94.

LICENCIATI MICHAELIS VERDEIO CARVAIAL, GRANATENSIS CVRIÆ ADVOCATI.

IN AVTHORIS EFFIGIEM, ET LIBRVM.

EPIGRAMA.

MEntis vt effigies vultus, ſi mentis & index
Eſt liber, Authoris vultus & ipſe ſui.
Quid duplex teſtis? Rogitas? hoc mentis acumen
Non vno inciſſam claudier ære poteſt.
Et liber, & vultus referunt hoc ſtemmate Ioſeph
Ille Deum fingit, pingit at iſte virum.
Cui potiùs credas? hominem liber abnuit eſſe.
Vultus, vbi inſpicias, abnuit eſſe Deum.
Neuter fallit: Homo ſuperas mente aduolat auras.
Docta ſolum potuit iungere penna polo.
Inſpice ſeu librum, ſeu vultum perlege, dices.
Non alij ſimilis; par ſed vterque ſibi.

DISSERTATIONES
IVRIS CONTROVERSI
IN HISPALENSI SENATV.

NEDVM PRÆCIPVIS EIVS ILLVSTRATÆ definitionibus, ſed & alijs inter ſcribendum obuis, tam Granatenſibus, quam Hiſpalenſibus.

DISSERTATIONIS PRIMAE.

SVMMARIA.

1 *FActi ſpecies refertur.*

2 *Minor uxorem ducens, poteſtatem accipit non tantum in eam, cuius caput, ac rector eſt, ſed etiam in eius bona, quorum adminiſtrationem habet, & n. 32.*

3 *Maritus bonorum dotalium uxoris, nedum adminiſtrationem, ſed & dominium habere dicitur.*

4 *Maritus bonorum tantùm uxoris paraphernalium, quæ ipſi marito tradita ſunt, iure communi adminiſtrationem habet, iure verò Regio Caſtellæ, etiam paraphernalium, quæ ſibi tradita non fuerunt.*

5 *Maritum minorem annis 25. ſub curatore eſſe, & uxorem, eiuſquè bona ſub ſua poteſtate habere, an ſit abſurdum, vel iuri, aut rationi repugnans? non nullæ leges referuntur hic, & explicantur à n. 33.*

6 *Cap. Per veſtras 7. verſ. Cùm ergo, de donat. inter virum, & uxorem, & l. 29. in fin. tit. 11. p. 4. in eam rem expenduntur, & n. 51. ubi explicantur.*

7 *Fœminam minorem ſub cura agentem, ab ea per matrimonium liberari, ratione, & iure perſuadetur, & duob. num. ſeqq.*

8 *Gubernatores, aut dominos plures nõ habere, ſubditorum intereſt.*

9 *L. 3. poſt medium, verſ. E que lo tengan, & verſ. E ſi fuere ſin, tit. 15. p. 2. in duobus expenditur; & explicatur n. 56.*

¶ *Tutela, filijs Regum impuberibus, in Regno ſuccedentibus decreta, uſque ad 20. annos durat, ibidem.*

¶ *Tutela filiæ Regis, in Regno ſuccedenti decreta, per matrimonium ab ea cõtractum, expirat, ibidem.*

10 *Principes regulariter ius commune cum cæteris habent.*

11 *L. 6. verſ. Pero decimos, tit. 17. p. 7. expenditur hic, & explicatur, latèq; exornatur à n. 57. ad 62.*

12 *Ratio adminiſtrationis, niſi finita tutela, uel cura regulariter peti non poteſt.*

13 *L. 47. Tauri, quæ eſt l. 8. tit. 1. lib. 5. noua compilat. ſimiliter expenditur, & explicatur à n. 69. uſque in finem.*

¶ *Omne, vel totum qui dicit, nihil excludit, ibidem.*

14 *Curatoris officium, & poteſtatem per matrimonium à minore contractum indiſtinctè ceſſare, ſcilicet ſiue minor ſit maſculus, ſiue fœmina, docuerunt tam in puncto iuris, quàm ex recepta praxi Didacus Perez, & Gaſpar Baeza, idquè in puncto iuris admittit Azeuedus, licet vice verſa praxim*

 neget,

neget, imò difficilem exiſtimet.

15 *Curatoris officium per matrimonium à fœmina minore contractum finiri docuerũt Monterroſus, Pater Ludou. Molin. & D. Ioannes del Caſtillo, ſic in Hiſpalenſi Senatu iudicatum referens.*

16 *Fœmina pupillaris ætatis, doli capax, nubere poteſt.*

17 *Et per tale matrimonium, eam à tutoris poteſtate liberari, & in mariti manũ trãſire, nonnulli exiſtimarunt.*

18 *A adulto maſculo, qui homo diligens, & induſtrius in rebus ſuis adminiſtrandis eſſe probetur, maximè ſi non diues, ſed pauper ſit, matrimonium contrahente, nedũ à curatoris eius poteſtatem ceſſare, ſed & fœminæ minoris, ei nubentis, exiſtimauit Franciſcus Muñoz, tranſcriptus à D. Ioanne del Caſtillo, idquè Luſitanorum ordinatione generaliter probatum eſt.*

¶ *Luſitaniæ, ac Britanniæ ſtatuta referũtur, minores coniugatos à curatorum poteſtate, liberantia ibi, & n. 77.*

19 *Senatus definitio refertur in caſu hic propoſito, indiſtinctè negans, curatoris officiũ finiri per minoris, ſiue maſculi, ſiue fœminæ matrimonium.*

20 *L. 2. D. de minoribus, optimè expẽditur, & explicatur.*

21 *Liberorum, ac filiorum appellatio, propriè refertur ad legitimos, & naturales, ſiuè ex legitimo matrimonio ſuſceptos.*

¶ *Verba in dubio in potiori ſignificato accipienda ſunt. ibidem.*

22 *L. de his 12. verſ. Neque enim, C. de adminiſtratione tutorum, expenditur pro curatore fœminæ minoris, matrimonium contrahentis, vt adhuc eius officium duret.*

23 *L. 2. C. de in integrum reſtit. in eandem rem inducitur, & explicatur.*

¶ *Filius emancipatus bonorum poſſeſſionem, ex cap. vnde liberi, ad patris ſucceſſionem ab inteſtato ſibi intra annum competẽtem, petere tunc omittens, fratri locum facit, niſi minor ſit, & beneficio in integrum reſtitutionis iuuetur. ibidem.*

24 *Reſtitutionis in integrum beneficium his tantùm conceditur, qui vel curatore egẽt, vt rectè res ſuas adminiſtret, vel eum habentes, eius authoritate contraxerunt, vel quaſi, & quare.*

25 *L. non eò minus 14. C. de procuratoribus; l. 2. verſ. adeant, C. ſi ſæpiùs in integr. reſtitut. poſtuletur, l. 3. C. de interdicto matrimonio, l. 2. C. qui dare tutores, vel curatores poſſunt, l. 4. C. de excuſat. tutor. textus in §. ijdem reſcripſerunt, inſtit. eodem tit. & in l. 3. tit. 17. p. 6. rurſus expenduntur pro curatore fœminæ minoris, matrimonium contrahentis, vt adhuc curator maneat.*

¶ *Maritus vxoris ſuæ minoris curator eſſe non poteſt, ibidem. Eius rei ratio remiſſiuè n. 31. (vbi quòd aliud ſit in curatione ad litem) & generaliter ab impugnatione defenditur n. vlt. verſ. vlt.*

26 *Diſpoſita in vxore minore, in marito minore eodem modo procedunt, ex regulã correlatiuorum.*

27 *Minores, qui à curatoris poteſtate liberari, & rerum ſuarum adminiſtrationem, ipſis tanquam maioribus committi deſiderant, veniæ ætatis impetratione egent.*

¶ *Veniæ ætatis beneficiũ fœminæ poſt 18. annum, viro autem poſt viceſſimum conceditur, & eſt ex Principi reſeruatis, ibidem.*

28 *Veniæ ætatis impetratione minores rarò, aut ferè nunquam egerent, ſi per matrimonium idem, quod per eam conſequerentur.*

¶ *Precibus fruſtra impetratur, quod iure communi conceditur. ibidem.*

29 *Minor, qui ætatis veniam à Principe impetrauit, bona ſua immobilia abſque decreto alienare, aut obligare non poteſt.*

30 *Lex 8. aliàs 9. verſ. Mas deſpues, titul. 11. libr. 1. fori expenditur, & explicatur.*

31 *Minorem matrimonium contrahentem, non propterea à curatoris poteſtate liberari docuerunt quamplurimi tam ex regnicolis, quàm ex exteris antiquis, & neothericis.*

32 *Maritus ita demùm in vxoris bona poteſtatem accipit, ſi eius adminiſtrationi illa ſubijci poſſint, vt in exemplis hic relatis.*

33 *Regulæ iuris docentes, quòd qui in alterius poteſtate eſt, alterum in poteſtate habere nequit, ac vice verſa, & quid alieno auxilio ad rerum ſuarum adminiſtrationem indigens, alterius bona adminiſtrare non valet, ac verſa vice, declarantur.*

34 Lex ſic euenict 21. cum l. praeced. & duabus ſeqq. D. ad l. Iul. de adulterijs, optimè declarantur.

35 Filius ſub patris ſui poteſtate conſtitutus, non poteſt res, vel perſonas, etiam filiorum ſuorum, ſub ſua poteſtate habere, ſed omnes in eandem poteſtatem reincidunt.

36 Lex fin. C. de legitima tutela, & §. item maior, verſ. maiores, inſt. de excuſat. tut. exponuntur.

37 Minores olim, etiam impuberes, legitimi tutores erant nudo nomine agnatorum ſuorum, & id nudum nomen Iuſtinianus ſuſtulit.

38 Poteſtati alicuius ſubiectus, rectè poteſt alium ſibi ſubiectū habere reſpectu diuerſæ poteſtatis.

39 Poteſtas mariti in vxorem, merè œconomica eſt, vtpote directa ad gubernandū ſiue perſonam vxoris, ſiue etiam res.

¶ Dotales res vxoris, licet matrimonio conſtante, ad qualequale mariti dominium pertineant, tamen reuerà ipſius vxoris ſunt, eiquè ſemper ſoluto matrimonio, vel marito ad inopiam vergēte, incolumes manent. ibidem.

40 Poteſtas, quam maritus habet in vxorē, & res eius, longè diuerſa eſt à poteſtate curatoris, cui maritus ipſe ſubiectus eſt. adeòquè rectè ſe cum ea compatitur; & ecurrere poteſt, & n. 55.

41 Poteſtas mariti in vxorem, propriè poteſtas eſt, denotans eius ſuperioritatem in perſonam, & res vxoris, licèt diuerſimodè, & n. 51.

42 Poteſtas mariti in vxorem apud Gallos ex vetere eorum more per omnia patriam poteſtatem æquabat.

43 Maritus vxorem corrigere, & caſtigare poteſt, ſaltem modicè.

44 Maritus in res vxoris non tantum poteſtatem habet, vt eas adminiſtrare, & gubernare valeat, ſed etiam vt illis, velut proprijs vti, ac frui poſſit.

Vxor operas etiam ſuas marito debet. ibidem.

45 Curatoris poteſtas, non propriè poteſtas eſt, ſed abuſiuè tantum, quia principaliter non reſpicit perſonam adulti, ſed eius bona.

46 Tutoris poteſtas, erga pupilli perſonam, ac morum eius inſtructionem principaliter exercetur, in eamquè rem elegans Plauti locus expenditur.

47 Legis cum plures 12. §. cum tutor, D. de adminiſtrat. tutorum, inuerſa lectio notatur.

48 Ventri ideò non tutor, ſed curator datur, quia in eo ceſſat principalis tutelæ finis, nempè tuitio perſonæ.

49 Tutoris poteſtas, maior eſt curatoria, non tamen eò magis dicitur propriè, & ſtrictè poteſtas, ſed latè, & abuſiuè, prout importat authoritatem.

¶ Tutoris poteſtas, licèt in aliquibus maior patria videatur, re tamen vera non eſt, remiſſiuè ibidem.

50 ¶ Text. in princip. inſt. de tutel. expenditur.

¶ Tutoria poteſtas eſt velut portio quædam patriæ poteſtatis, ex ſententia Anton. Fabri. ibidem.

51 Epilogus prædictorum à num. 32. traditur.

52 Mariti minoris bona in curatoris eius poteſtate eſſe inconueniens non eſt, & ſi vxoris bona ad rectam domus, ac familiæ gubernationem non ſufficiāt, quia poteſt à Iudice petere, vt iuxta vires facultatum eius, ex ipſarum reditibus ſibi alimenta decernat.

53 Pupillo, vel adulto, alibi quàm apud tutorem, vel curatorem educato, alimēta decernenda ſunt.

54 Alimenta, cùm decerni pupillo, vel adulto ex quacūque cauſa petitur, res ſummātim tractanda eſt.

Alimenta petendi incommodum ſi minor coniugatus vitare velit, ſibi conſulet ætatis veniam impetrando. ibidem.

55 Fœminam minorem ſub curatoris, & mariti poteſtate eſſe, inconueniens non eſt, quia hæ duæ poteſtates diuerſæ ſunt, & mutuò ſe non impediunt.

56 Tutela, filijs Regum, Regni ſucceſſoribus, ſiue maſculis, ſiue fœminis decreta, aut ex legis, vel Principis defuncti diſpoſitione delata, quatenùs duret ſpecialiter prouiſum, ac diſpoſitum eſt in leg. 3. titul. 15. part. 2. quæ ad aliorum tutelam, vel curam minimè trahenda eſt.

57 Minor, cui curator filiam ſuam matrimonio copulauit, non poteſt durante minore ætate, adminiſtrationis rationem aſ-

cero, eodemque curatore exigere, ſed poſt exactum minorem ætatem.

❡ *Lex 6. verſ. pero dezimos, tit. 17. par. tit. 7. explicatur ibidem.*

58 *Matrimonium maſculi minoris cum curatoris filia, non æquè probibitum eſt, ac fœminæ minoris cum curatoris filio, qui rationum redditioni impedimento eſſe poterit, non ſic curatoris gener.*

59 *Termini habiles in iuris, vel hominis diſpoſitione ſemper ſupponendi ſunt.*

60 *Matrimonium pupillæ, vel adultæ cum tutoris, vel curatoris filio, dumtaxat prohibetur durante minori ætate, quando ratio reddi ſperatur, non poſt, cùm iam reddita eſt.*

61 *Lex nec ei 17. in princ. D. de adoption. & l. 6. tit. 16. partit. 4. expenduntur, & exornantur.*

62 *Leges ciuiles probibentes matrimonium pupillæ, vel adultæ cum tutoris, vel curatoris filio, abrogatæ ſunt per ius Canonicum.*

❡ *Ius Canonicum in ſpirituali materia præualet, & in vtroque foro ſeruandum eſt, ibid.*

63 *Parladorij ſolutio ad argumentũ ſumptum ex l. 47. Tauri, veriſſima eſt, ſed nimis conciſſa, & ideo explicatione indiget.*

64 *Obſcuritatis vitium ferè ſemper breuitati annexum eſt.*

65 *Patris poteſtas maior eſt, quàm curatoris.*

❡ *Filius, etiam minor, à patria poteſtate liberatur per matrimonium, ſolemniter, ſiue præmiſſis Eccleſiæ benedictionibus contractum, ac ſi emancipatus eſſet, ibidem.*

66 *Filium à patria poteſtate liberari, & liberari à poteſtate curatoris, longè inter ſe differunt, & diſcriminis ratio redditur, num. ſeqq.*

❡ *Filium à patria poteſtate liberari, ipſi magna ex parte fauorabile eſt, ob plures eius rei effectus, remiſſiuè traditos, ibidem.*

67 *Vſusfructus bonorum aduentitiorum filij, dum in ſacris paternis eſt, ad patrem omninò pertinet.*

68 *Vſusfructus patri ex perſona filij famil. competens, filio à patria poteſtate liberato per patris emancipationẽ, pro dimidia tantum parte cum proprietate conſolidatur, & ipſi filio acquiritur, altera dimidia patri relicta in præmium emancipationis.*

69 *Vſusfructus memoratus, omninò cũ proprietate conſolidatur, ſiue pleno iure quæritur filio, vbi citra patris miniſterium, à lege pro emancipato habetur, puta per ſolemnem matrimonij contractum.*

70 *Idem eſt, ſi filius alijs modis, hic remiſſiuè traditis citra emancipationem ſui iuris efficiatur, cum Greg. Lopez.*

71 *Contrarium malè voluit Pinelus, tacitè probatus à Matienzo, quaſi ex ſententia Roderici Suarez, Palacij Rubei, & Antonij Gomezij, qui tamẽ in longè diuerſis terminis loquuntur.*

❡ *Filij liberatio à poteſtate patria in dubio ſemper intelligitur ad filij fauorem, & non ad damnum, ibid.*

72 *Minorem à curatoris poteſtate liberari eodem modo, quo filius à patris poteſtate liberatur, non ſolum ipſi minori fauorabile non eſt, ſed imò contrarium magis eius intereſt.*

73 *Curatoris adminiſtratio in minoris vtilitatem cedit, ne ſua facilitate decipiatur.*

74 *Curatoris adminiſtrationem ideò lex per matrimonium à minore contractum ceſſare noluit, quia in eius fauorem conſiderauit, quòd ſi illa ceſſaret, non tam diceretur minor à curatore liberari, quàm eximi curator ab onere curæ in præiudicium minoris, contra iuris regulas, & quare?*

75 *Epilogus prædictorum à n. 69.*

76 *Illatio non rectè fit in ſeparatis de vno ad aliud, & n. 38.*

77 *Statuta Luſitaniæ, & Britanniæ, ſpecialiter minores coniugatos poſt certam ætatem, nempè 20. ann. à patris poteſtate liberantia, indicat, ius commune in contrarium eſſe, idquè quoad ſtatutum Britãniæ clarius procedere oſtenditur.*

78 *Fœmina minor maiori nubens, ſub mariti cura eſt apud Britannos, Saxones, & Friſios.*

Prouincia quælibet in ſuo ſenſu abundat, ibidem.

DE

DE MINORE 25. ANNIS MATRIMONIVM contrahente, an per id à curatoris poteſtate liberetur? ad plurium tam communis, quàm Regij iuris capitum intellectum: & obiter de filio famil. matrimonium contrahente, & vtriuſq; differentia ad *l.47. Tauri*, & *l. 8. tit. 1. lib. 5. nouæ compilationis.*

DISSERTATIO I.

1 SALVATOR de Morales minor, ſub cura Franciſci de Aguilar conſtitutus, cùm matrimoniũ contraxiſſet anno Dñi 1620.
nondum minorem egreſſus ætatem, ſibi
ab eo adminiſtrationis rationem reddi,
ac rẽ familiarẽ tradi petijt, quaſi à cura
per matrimonij cõtractum liberatus, &
ordinarius quidem iudex curatorem ad
rationes reddendas, & vt reliqua ex eis
reſultãtia minori ſolueret, bonaquè reſtitueret
condemnauit, ita tamen, vt minor
ipſe immobilia abſq; iudicis decreto
alienare nequiret, à qua ſententia curatoris
pars noſtrum prouocauit Senatum.
In cuius ſecreto conſeſſu (vulgo acuerdo)
re adamuſsim diſcuſſa, pro minoris
parte, & iudicis ſententia, in eius fauorem
lata, quamplura expendebantur,
ex quibus vulgatiora hoc loci referemus,
cætera ad ſequentem diſſertationem,
ne nimiùm hæc protrahatur, remittentes.

2 Illud in primis, quòd minor vxorem
ducens, poteſtatem accipit non tantùm
in eam, cuius caput, ac rector eſt, vt conſtat
ex D. Paulo *ad Epheſ. c. 5. verſ. 23. c. ſicut alterius 39. 7. q. 1. c. duo iſta 35.*
illic: *Marito regenti coniugem ſuam, 23. q. 4. cap. penultim. in fine, & cap. fin. 32. q. 6. cap. manifeſtum 11. cum ſequentib. 33. q. 5.*
ſed etiam in eius bona, quorum adminiſtrationem
habet, ſiue illa ſint dotalia,
* in quibus & dominiũ habere dicitur,
l. dotale 13. verſ. dotale, D. de fundo dotali, principio, inſt. quibus alienare licet, cum ſimilibus
relatis ab Hippolito Riminal.
n. 1. 13. & 14. & latiùs à *n. 16. iuxta veterem editionem, aliàs n. 1. & 2. & à n. 27. & 521. iuxta nouiorem*, & D. Ant. Pichardo
ibi n. 10. Franciſco Milanenſi *deciſ. 3. Siciliæ n. 97. lib. 1.* D. Ioanne del Caſtillo
de vſufructu, c. 4. ex n. 19. Nicolao
Garc. *de beneficijs, 5. p. c. 9. à n. 151.* Fontanella
de pact. nuptial. clauſula 8. p. 13. n. 19. & clauſ. 6. gl. 1. p. 2. n. 9. Oſuald.
Hillig. damnato, ſed permiſſo, *in notatis ad Donellum, ſimiliter permiſſum, libr. 14. comment. cap. 4. litera F. circa finem.* ſiue
etiam paraphernalia, * quæ vel marito 4
tradita ſint, iure communi inſpecto, *l. fin. vbi omnes notant, C. de pactis conuent.*
vel etiam non tradita, inſpecto iure noſtro
Regio, *l. 4. & 5. tit. 9. lib. 5. compilat.*
vbi poſt alios notat Azeued. *ſub n. 22.* &
nos inferiùs ſuo loco notabimus. Vnde
* nec æquum, nec iuri conſonum videtur, 5
imò maximè abſurdũ, vt minor, maritus
iã effectus, eiuſq; bona ſub curatoris
poteſtate maneant, cùm ipſe, & vxorẽ,
& eius bona ſub ſua poteſtate habeat,
argum. *text. in l. ſic eueniet 21.* illic: *In ſua enim poteſtate non videtur habere, qui nõ eſt ſuæ poteſtatis, D. ad legẽ Iul. de adult.* &
in propoſito melioris *in l. fin. verſ. cui enim ferendum eſt, eundem eſſe tutorem, & ſub tutela conſtitui, & iterum eundem eſſe curatorem, & ſub cura agere, C. de legitima tutela, & in §. item maior, verſ. maiores;* illic:
Cùm ſit inciuile, eos qui alieno auxilio in rebus ſuis adminiſtrandis egere noſcũtur, & ab alijs reguntur, aliorum tutelam, vel curam ſubire, inſt. de excuſat. tut. nec enim minùs
repugnare videtur, vt idem velut maritus,
vxorem, eiuſquè bona gubernet, &
ab alio gubernetur. Nam * cui vxoris 6
corpus committitur, & eius patrimoniũ
multò magis cõmitti debet, *cap. per veſtras 7.* illic: *Cùm ergo ſatis poſſit ei modicum credi dotis, cui creditum eſt corpus vxoris, &c. de donat. inter virum, & vxor. l. 29. in*

ſin. illic: *e es tal razon como eſta, ſe entien-*
de lo que dize el Derecho, que la muger que
mete ſu cuerpo en poder de ſu marido, que nol
deue deſapoderar de la dote, que el dio, titul.
11.*p*.4. Eò vel maximè, quòd plerumq;
vxoris bona ad domus, ac familiæ, cui
maritus præeſt, gubernaculum non ſuffi-
ciũt, quo caſu minor bonis proprijs ege-
bit, nec æquum eſt, vt ea ſub alterius po-
teſtate, & gubernatione ſint.

7 Secundò, quòad fœminam minorem,
ſub cura agentem, de qua obitèr etiam
tractatum eſt, quòd & ipſa per matrimo
nium à curatoris poteſtate liberetur, ra-
tione, & iure ſic oſtendebatur. Ratione,
quia non videtur illi conueniens, vt ſub
duorum gubernio, curatoris ſcilicet, ac
mariti eſſe compellatur, quia intereſt
noſtra, * plures gubernatores, aut domi-
8 nos non habere, *argum. text. in c. 1. iunct. a*
glo. *verbo traditæ, verſ. Sed nunquid Epiſ-*
copus, 16.*q*.2. *in c. dilecti* 13. iũcta adno-
tatione Abbatis, *n*. 1. *verſ. & facit, & c.*
ſin. iuncta obſeruatione ipſius Abbatis,
n. 2. *in glo*. 2. *verſ. nota benè, de maiorit. &*
obed. l. 9. *verſ. La tercera razon*, iunctis tra
ditis à Greg. *gl*. 4. *poſt princip. tit*. 1. *p*. 2.
cum latiſsimè adductis, & eleganter pro
more exornatis à Tiraq. *de iure primoge-*
niorum, quæſt. 4. *n*. 21. *cum ſeqq. maximè, n.*
9 26. Iure verò * *ex l*. 3. *poſt med. verſ. E*
que lo tengan, & verſ. E ſi fuere fija, tit. 15.
part. 2. vbi duo ſtatuuntur. Primum eſt,
tutelã, filijs Regum impuberibus in Reg-
no ſuccedentibus decretam, vſque ad vi-
ginti annos durare. Alterum eſt, ſi filia
ſit, cui Regni ſucceſsio delata eſt, eius tu
telam ante eam ætatem expirare, ex quo
ſcilicet ipſa matrimonium contraxerit,
ergo in cæteris fœminis, in quibus tute-
la vſque ad pubertatem durat, & inde
earũ incipit cura, *princ. inſtit. quibus mod.*
tutela finitur, iuncto principio inſt. de cura-
toribus, cum vbique adductis a Doct. Pi-
chardo, cura quoque finietur per matri-
monium, ab eis contractum; nec enim in
eo, quod traditur, per Reginæ matrimo-
nium ipſius tutelam finiri, vllum eius pri
uilegium indicari cenſendum eſt, cùm
10 * regulariter Principes ius cõmune cũ
cæteris habeãt, *l. ſi quis Imperatorẽ* 6. *l. cũ*
heredes 7. *C. qui teſtam. facere poſſunt*, *l*. 3.
C. de teſtam. l. & in legatis 4. *C. ad l. falcid.*

Tertiò in præfata quæſtione genera- 11
liter ſumpta, expendebatur textus, qui
hàc in rem videtur expreſſus, *in l*. 6. *verſ.*
Pero decimos, tit. 17. *part*. 7. quò loci ca-
uetur, curatorem, cuius filia ipſius adul-
tó, ſeu minori nupta eſt, teneri eidem mi
nori, ac genero rationem adminiſtratio-
nis reddere, addita ratione in illis ver-
bis, *porque el guerfano deſpues de caſado trae*
ſu muger a ſu caſa, e nõ recibe embargo ningu-
no en demandar cuenta a ſu guardador de to-
dos ſus bienes. Vnde ſatis ſignificari vide-
tur, per matrimonium finiri curam, aliàs
enim * adminiſtrationis ratio peti non 12
poſſet, quippe quæ non niſi finito demũ
officio peti valet, iuxta regulam textus
in *l*. 1. *§. fin. & in l. niſi finita* 4. *D. de tutel.*
& rationib. diſtrahen. in l. 2. *& in l. ratio-*
nes 14. *C. de adminiſtrat. tut. l. fin. verſ. pe-*
ro en qualquier deſtas maneras, tit. 16. *par-*
tit. 6. *l*. 2. *verſ. E quando vinieren à edad,*
tit. 7. *lib*. 3. *fori*. Et vltra ordinarios *vbi-*
que, & alios à ſe congeſtos proſequitur
latè Ioan. Gutier. *de tutel*. 3. *p. c*. 1. *ex n.*
2. ac vltra illos quoque *optimè Nicolaus*
Feſtaſius in tract. de æſtimo, & collectis, p. 3.
c. 1. *à n*. 49. Borgni. Caualca. *de tutor. &*
curat. n. 214. Andr. Fachin. *cõtrouer. iur.*
lib. 8. *c*. 58. Ioan. Coppen *obſeruationum*
iur. lib. 2. *obſeruat*. 62. *n*. 3. Alphonſus Vi
lladiego, eius rei libellum Hiſpano ſer-
mone confingens, *in polit. ſub tract. de for*
ma libellandi, n. 122.

Quartò, & vltimò in eandem rem af- 13
ferebatur *text. in l*. 47. *Tauri, quæ eſt lex*
8. *tit*. 1. *lib*. 5. *nouæ compilat.* vbi per matri
monij contractum filium famil. cuiuſ-
cumque ſit ætatis (neque enim vlla de
hoc diſtinctio ſit) ſui iuris effici, ſiue à pa
tria poteſtate liberari conſtitutum eſt,
ergo multò magis minor à curatoris po
teſtate eo modo liberabitur, cùm maior
ſit poteſtas patris in filium, quàm tuto-
ris, vel curatoris in pupillum, vel adul-
tum, vt omnibus in confeſſo eſt; maximè
cùm leges illæ Regiæ generaliter quòad
omnia velint, filium per matrimonium à
patris poteſtate liberari, vt cõſtat ex il-
lis verbis. *En todas las coſas para ſiempre*,
quæ verba includere videntur quãcum-
que poteſtatem, ſiue adminiſtrationem,
ex vulgari regula *legis Iulianus* 66. *aliàs*
l. Iuliano reſpondit 68. *D. de legat*. 3. *c*. 1.
verſ.

Digitized by Google

verſ. Dicendo 19.*diſt.* cum ſimilibus,quibus traditum eſt, eũ, qui omne, vel totũ dicit, nihil excludere, quam regulâ alio in propoſito nos expendimus, & explicuimus *in prælect.ad text. in c.* 1. *de officio ordin.* 1.*part.n.*6.*&* 158.*ad fin.verſ.quod verò pertinet.*

14 Ex quibus hæc ſententia,quòd per matrimonium curatoris officium, ac poteſtas ceſſet, nedum probabilis, ſed & certiſsima videtur,quam apertè ex noſtratibus docuerunt, indiſtinctè quidem, ſiue in maſculo,ſiue in fœmina minore Didacus Perez *ad l.*3.*gloſ.*2.*verſ.ex qua lege, tit.*11.*lib.*4.*ordinam.* Gaſpar Baeza *de inope debitore cap.*14.*n.*4.*& de decima tutori præſtanda,c.*4.*n.*20. qui & ipſi ſententiam hanc praxi apud nos receptam teſtantur, & Alphonſus Azeuedus (ſaltem in puncto iuris iuxta leges noſtras Regias veriorem dicens, quamuis vice verſa fateatur, quòd difficulter in practica obtinebit) *in commentario ad relatam l.*8.*tit.*1.*lib.*5.*nouæ compilat. n.*48.*verſ. mihi tamen*, *& n.* 49. nominatim verò *
15 in fœmina Gabriel Monterroſus *in praxi tract.*7.*de ſcripturis publicis, in practica de tutelis,& curis,verſ. y la otra curadoria, ad finem*,his verbis, *aunque deſpues que vna muger ſe caſa, no tiene curador.* Pater Ludouicus Molina *de iuſt. & iure, tom.* 2. *tract.*2.*diſput.*221.*verſ.penult. ſiue n.*17. D.Ioann.del Caſtillo, ſatis prolixè rem tractans, & in Hiſpalenſi Senatu, ſic iudicatum referens,*quotid. controu. tom.*4. *c.*28.*n.*54.*ſeu finali,à verſ. & hactenùs,*
16 *vſque in finem capitis*, & in pupilla * doli capace nubente(iuxta text.*in cap.puberes* 3.*iuncta gloſ.vltima,in cap. de illis* 9.*& in cap. finali,de deſponſat. impuberum, l.* 6. *ad finem*,vbi notat Greg.*glo.vlt.tit.*1.*part.* 4.optimè poſt alios Gutierr.*in auth.Sacramenta puberum, n.*4. *C.ſi aduerſus venditionem,& de matrim.c.*2.*n.*18.*&* 23.*& c.*63.*à n.*43. Sanchez, *ſub eodem tractat.*
17 *lib.*7.*diſput.* 104. *n.*5. quòd * à tutoris poteſtate liberetur, & in mariti manum tranſeat,docet,ac deciſum refert Paulus Montanus, *de tutelis reg.* 37.*n.* 148. cui accedunt Marius Giurba,*deciſ.*109.*n.*2. D.Illeph. Perez de Lara,*in compendio vi-*
18 *tæ hominis,cap.*20.*n.*94.Sed & * in adulto maſculo,ſaltè eo caſu,quo homo diligens,& induſtrius in rebus ſuis adminiſtrandis eſſe probaretur, præſertim ſi nõ diues,ſed pauper eſſet, curatoris eius poteſtatem ceſſare, imò & fœminæ minoris, ei nubentis, defendit Franc. Muñoz de Eſcouar *in tract. de ratiocinijs, c.* 6. *n.* 25.*verſ.ego tamen*,tranſcriptus à Domin. Ioanne del Caſtillo, *d.c.*28.*n.vlt. verſ. ſed & confirmatur*,& ita quãdoque in Cataloniæ Senatu iudicatum teſtatur Guillermus Suñer,quem ſimul & Pegueram contrarium teſtantem, refert, nihil tamẽ firmans, Ioann.Petr.Fontanella *de pact. nuptial. clauſ.*4.*glo.* 2.*n.*39. idquè apud Luſitanos generaliter probatum eſt *lib.* 1.*ordinationum, titul.*67.*§.*64.*&* 65.*& lib.*3.*tit.*87.*§.*3.*&* 4.vbi iudicibus prohibetur, ne liberam bonorum adminiſtrationem minoribus 25. annis concedant, niſi aut vxorem duxerint, aut ætatis veniam à Principe impetrauerint, vt refert Franciſcus Caldas Pereira *ad l.ſi curatorem habens, C.de in integr. reſtitut. in princip.n.*5. *ad fin. & n.* 6. *poſt principium, verſ. niſi is, & in fin. & verbo contractum feciſti,n.*22. *verſ. ſed an prædicta*, *& verſ. in §.verò,& verb. implorare in integrũ reſtitutionẽ,n.*47 .*verſ.quo argum.& verb.intra legitimũ,n.*22. ſimilequè apud Britãnos ſtatutum viget *art.*472. vt annotauit Bertrandus Argent. *in conſuetudines Britanniæ,ad eundem art.*

Verùm his nihil refragantibus, pro 19
reo,nempè curatore indiſtinctè pronuntiandum cenſuimus,ordinarij ſententia, quę illum ad rationis,bonorumquè redditionem condemnauerat, reuocata 7. die Iulij anni 1621. idemque in fœmina omnino ſeruandum eſſe, tam Regio iure, quàm communi inſpecto,pro comperto habuimus ex ſequentibus.

Primò ex text.ad hanc rem apertiſſi- 20
mo, *in l.*2. *D. de minoribus*, vbi traditum eſt, adoleſcentes nec per liberos ſuos (quorum ſinguli vnius anni remiſsionem patri concedere ſolent) maturiùs rem ſuam à curatoribus recipere, ea addita ratione, quòd annorum remiſsio per liberos,ad citiùs honores recipiendos,nõ ad citiùs recipiẽdas res ſuas pertineret, quo quidem loci verbum *liberos*, de legitimis, & naturalibus, ſiue ex legitimo matrimonio ſuſceptis accipiendum eſſe

monet rectè Albericus *ibi in principio*,
ac pro certo ſupponunt Bart. & cæteri
communiter *ibidem*, & eidem legi addē-
di Petr. Gregor. *ſyntagm. iur. libr. 9. c. 6.*
n. 38. Paulus Montanus, *de tutel. cap. 37.*
reg. 2. n. 32. Philippus Paſchalis *de viri-*
bus patriæ poteſtat. p. 4. c. 4. n. 5. eò quòd
21 * hæc ſit propria, ac potiſsima eius vo-
cis ſignificatio, *l. filium 6. & l. fin. iuncta*
gloſ. verb. naturales, D. de his qui ſunt ſui,
vel alieni iuris, & ſic ſuccedit regula *l. 1.*
§. qui in perpetuum, D. ſi ager vectigalis, cū
ſimilibus, quibus traditū eſt, in potiori
ſignificato verba accipienda fore, quam
nos olim nō malè expendebamus *in me-*
thodica enarratione. l. contractus, D. de reg.
iur. cap. 1. n. 2. ac nouiſsimè probant, &
exornant latè Simon Vaz Barboſa, &
Auguſt. Barboſa *ad principia, & axiomata*
iur. ille, *lit. V. n. 6. & 13.* hic verò, *axiom,*
222. n. 4. 5. & 25. Gabriel Aluarez de
Velaſco, *ad eadem axiomata, lit. V. n. 20. &*
37. Vnde planè innuit *lex illa 2.* per ma-
trimonium non liberari adultum à cura,
cùm nec per liberos ex eo ſuſceptos li-
beretur, ſiue bona ſua recipiat.
22 Secundò eadem inductione idem &
in fœminis coniugatis probat *lex de his*
12. verſ. neque enim, C. de adminiſtr. tuto-
rum, illic, *neque enim ignoras, non multum*
patrocinari fœcūditatem liberorum fœminis
ad rerum ſuarum adminiſtrationem, ſi intra
ætatem legitimam ſint conſtitutæ. Idquè cō-
23 firmari poteſt * *ex l. 2. C. de in integrum*
reſtitut. vbi mulier minor, bonorum poſ-
ſeſsionem ex capite *vnde liberi*, ad patris
ſucceſsionem ab inteſtato ſibi intra an-
num competētem, cùm eſſet emancipa-
ta, iuxta *l. 1. §. largiùs, verſ. non ſolùm, D.*
de ſucceſſ. edicto, petere omittens, adeòq;
fratri locum faciens *iuxta l. 5. eodem tit.*
per numerum quinque liberorum, ex le-
gitimo ſcilicet matrimonio ſuſceptorū,
iuxta nuper tradita, in integrum reſtitu-
tionis beneficium, minoribus in eam rem
proditum, *l. 2. C. ſi vt omiſſam heredit.* nō
vtique amittit. Id quod non alia de cau-
ſa fieri poſſe videtur, quàm ex ratione,
d. l. 2. D. de minoribus, & d. l. de his, C. de
adminiſtrat. tut. quòd nec matrimonium,
nec liberi ex eo ſuſcepti, fœminam mi-
norem aptam reddunt adminiſtrationi
rerum ſuarum, adeòquè non tollūt, quo-
minus

quominùs reſtitutionis beneficio indi-
geat, quod ſane * his tantum concedi- 24
tur, qui vel curatore egent, vt rectè res
ſuas adminiſtrent, vel eum habentes, ip-
ſius authoritate cōtraxerunt, vel quaſi,
nam ſi illa ſpreta cōtraherēt, irritus ſta-
tim contractus eſſet, *l. ſi curatorem habēs*
3. C. de in integ. reſt. l. 4. verſ. e lo q̄ diximos,
iuncta l. 5. verſ. otroſi dezimos, tit. 11. par-
tit. 5. l. 2. illic. *O por culpa de ſu guardador,*
tit. 19. p. 6. cum vbiq; notatis, & ab An-
ton. Gomecio *tom. 2. variarum, c. 14. n.*
1. poſt princ. verſ. ſi verò minor, Molin. *de*
Hiſp. primogenijs lib. 2. c. 9. n. 8. Gutier.
de iuram. confirmat. 1. p. c. 13. n. 3. & in au-
thent. ſacramenta puberum n. 104. C. ſi adu.
venditionem. Garcia Girond. *de gabel. p. 9.*
in princip. n. 27. Iacobo Cancer. *var. re-*
ſol. lib. 2. c. 1. n. 245. & 246.
Tertiò idem ipſum, quòd fœmina ſub 25
cura cōſtituta, ab ea per matrimonij cō-
tractum minimè liberetur, planè conſtat
ex *l. non eò minus 14.* illic, *aduerſaria tua*
minor annis 25. conſtituta, cauſam ſuam ma-
rito ſine curatore agendam mandauit, C. de
procuratoribus, l. 2. verſ. adeant, C. ſi ſæpius
in integrum reſtitutio poſtuletur, l. cùm pro-
ponas 3. ibi, *poſt liberos ſuſceptos curatorem*
patrem tuum datū, C. de interdicto matrim.
l. maritus 2. illic, *tamen curator ei creari nō*
poteſt, C. qui dare tutores, vel curatores poſ-
ſunt, l. ampliſsimi 4. C. de excuſationibus tu-
torum, §. ijdem reſcripſerunt, iuncta glo. verb.
excuſare, & communi, inſtitut. eodem titul.
quibus in locis mentio fit vxoris, modò
curatorē habentis, quæ abſque eius con-
ſenſu, etiam interueniente marito, nul-
lum actum ſibi præiudicialem facere po-
teſt, modò curatore carentis, cui tamen
(volēti ſcilicet, ſeu petenti, iuxta ea quæ
differt. ſequenti ad 1. arg. ſolutionem
dicemus) iubetur dari alius curator, quā
maritus, vel eius pater famil. atque ita
planè ſupponitur, fœminam minorē per
matrimonij contractum à cura, vt dixi-
mus, minimè liberari, quod & apud nos
cautum eſt *in l. 3. verſ. e ſobre todo decimos,*
& apertius *in verſ. vlt.* illic, *e porende de-*
ue pedir el marido al Iuez, que dè a los bie-
nes de ella otro guardador, que ſea ſin ſoſpe-
cha, tit. 17. p. 6. Qua ratione * idem in 26
marito minore è conuerſo dicendum eſt,
vt & ipſe ſub curatoris poteſtate ma-
neat,

Digitized by Google

neat, ex correlatiuorum regula, de qua
in l.fin.C.de indictis viduit. tollend. & in l.
1.in fin. C. de cupreſſis lib.11. cum addu-
ctis à Nicolao Euerardo *in locis legalibus*
loco 20.à correlatiuis n. 3. 5. & ſeqq. Si-
mone, & Auguſt. Barboſa *ad principia, &*
axiomat. iuris, illo litera C. n.76. hoc ve-
rò, *axiom.61.& in locis communibus argu-*
mentorum loco 29.à correlatiuis, qui innu-
meros congerunt, eam regulam exor-
nantes.

27 Quartò, quia minoribus, qui à cura-
torum poteſtate liberari, & rerum ſua-
rum adminiſtrationem ipſis tanquā ma-
ioribus committi deſiderant, ſpeciali
Principis indulgentia, ſiue veniæ ætatis
impetratione, quæ fœminæ poſt decimū
octiuum, viro autem poſt viceſsimum
annum conceditur, lex cōſultum voluit,
l.3. in princip. vbi Bart. & omnes, *D. de*
minoribus, l.1. tit.17. de his qui veniā æta-
tis impetrau.lib.1. Codicis Theodoſiani l.1.
& 2.C.Iuſtinianeo eodem tit. quibus vltra
ordinarios addendi ſunt Aurelius Caſ-
ſiodorus *variar. lib.7. cap.41.* Conſtan-
tinus Hamenopulus, *in promptuario iuris*
ciuilis lib. 1. tit. 12. verſ. ſolus Princeps,
Iacobus Calicius *in margarita fiſci, 8.du-*
bio, prærogatiua Principis 14. & 123. &
in extrauagatorio curiarum cap.7. (vbi à n.
38. eaſdem prærogatiuas repetit *ſub*
iiſdem caſibus 14.& 123.) Ioannes Ho-
roſc. dicens id eſſe ex Principi reſeruatis
ad l.non ambigitur 9.n.5. & 8. D. de legi-
bus, Ioannes Mauricius Dolanus, *de in*
integr.reſtitut. cap.225. Anton. Gomec.
tom.2. variar.cap.14.n. 12. & ad l. 40.
Tauri n. 9. priuilegio 12. Renatus Cop-
pinus *de domanio Franciæ lib.3.tit.19.n.*
12. Donel. *comment.iur.ciuil.lib.21.c.12.*
verſ.vt cætera admittant, Ioannes Petrus
Fontanella *de pactis nuptialib. clauſula 3.*
gl. 3. à n. 60. ad 65.incluſiuè, vltra alios
congeſtos ab Eman. Barboſa *in remiſſio-*
nibus ad ordinationes Luſit.lib.3.tit.42.in
princip. Paul. Montanus *de tutelis cap.37.*
28 *regula 2.à n. 36.* ad quam * ſanè indul-
gentiam rarò aut ferè nunquam minores
recurrere neceſſe haberent, ſi per matri-
monij contractum idem quod per eam
conſequerentur (prout in ſpecie in ini-
tio propoſita minorem illum ordinarius
iudex conſequi voluit) ex vulgari iuris
regula, qua docemur, fruſtra precibus
impetrari, quod iure communi concedi-
tur, *l.1.in fine, D.ad municipalem, l.1.C.de*
theſauris, libr. 10. cum relatis à Simone
Vaz Barboſa *ad principia, & loca commu-*
nia litera F. n.58. conſtat enim, * quòd 29
nec minor, qui ætatis veniam à Principe
impetrauit, bona ſua immobilia abſque
decreto alienare, aut obligare poteſt, *l.*
2.§.1.verſ.ita tamen, & l.3. C. de his, qui
veniam ætat.impetrau. notant Anto. Go-
mez, & alij *ſupra*, Flamin. Cartar. *deciſ.*
64. Gaſpar Roderic. *de an. redit. lib. 1.*
q.14.n.12. vltra relatos ab Eman. Bar-
boſa *d.tit. 42. §.2.* nouiſsimè Hermoſi-
lla *ad Greg.Lop.in l.4.tit.5. parti.5.gloſ.*
2.num.7.

Deniquè hanc partem non obſcurè a- 30
pud nos ſupponit, ac probat *lex 8. (aliàs*
9.& vlt.) verſ. mas deſpues que los fijos, ti-
tul. 11. de los pleytos que deuen valer, o no,
lib. 1. fori, qua cautum eſt, contractum à
filio cum patre factum, ita demum vale-
re, ſi filius extra patris poteſtatem, ac
domum omnino fuerit, aut ſi coniugatus
ſit, & cum patre forſan habitans ibi ni-
hilominùs domum, ac bonorum eius gu-
bernationem diſtinctam habeat, perfe-
ctæ viginti quinque annorum ętatis iam
conſtitutus, ita vt hæc omnia concurre-
re ſimul debeant, vt filius coniugatus à
patris poteſtate liberetur, & contractus
cum hoc ab illo factus valeat, iuxta re-
gulam *legis ſi heredi plures 5.D. de cōditio-*
nibus inſtitutionum, cum ſimilibus, quemad-
modum ex ea lege notarunt Montaluus
ibi verb. fueren caſados, & Roderic. Sua-
rez, rationē explicans, *n.36.verſ. ex qui-*
bus, imò in fœmina coniugata etiam ma-
iore, vt valeat contractus, ab ea cum pa-
tre factus, mariti quoque conſenſus *ibi-*
dem exigitur; ergo apertè indicat lex
illa, filium, vel filiam minorem, per ma-
trimonij contractū nunquā cēſeri maio-
rē, cùm nō poſsit vt talis validè cū patre
contrahere, adeòquè nec filiū huiuſmo-
di, ſi patre careat, à curatoris poteſtate
per matrimoniū liberari. Id q; ita * per 31
eā legē docet, ac de praxi teſtatur Roder.
Suar. *ibi num.38.* his verbis. *Et in practica*
hucuſq; nō vidi obtentū, per matrimoniū cē-
ſeri maiorē filium, vel filiam, quod & ipſum
tāquam indubitatū reſoluit Gregorius
Lopez

Lopez *in l. 3. gloſ. 4. tit. 15. partit. 2.* ſequuntur Mexia *ad l. Toleti 6. fundamento 2. partis, n. 10.* Ioannes Barahona (dicēs cōtrarium eſſe in praxi difficile, nec vnquam obſeruatum ſe vidiſſe) *in annotat. ad Palatium Rubeum in c. per veſtras, de donat, inter notab. 1. §. 26. lit. A. verſ. in praxi verò,* D. Ludouicus Peguera *deciſ. Catalonie 132. aliàs 134. n. 1. & 2.* Parladorius *lib. 1. rerum quotidianarum cap. 12. per totum,* Gutierr. *de tutelis 1. p. c. 20. à n. 30. maximè, n. 34. & cap. 21. n. 31.* doctiſsimus Pater Thomas Sāchez *in ſumma lib. 4. c. 35. n. 57. cum duob. ſeqq.* Iacobus Cancer. *var. reſolut. lib. 3. c. 1. de act. & obligat. à n. 226. & c. 2. n. 16.* Marius Giurba *d. deciſ. 109. n. 1. & 3.* D. Illephonſus Perez de Lara *in compendio vitæ hominis cap. 20. n. 95. in fine, & cap. 24. n. 34. & 35.* (vbi optimè poſt alios rationē explicat, cur maritus non poſsit vxori ſuæ curator ad bona dari, aliud in curatione ad litem cum pluribus reſoluēs) Marcellus Conuerſanus *ad tit. de excuſationibus tutorum, n. 11.* & ſaltem in maſculo minore (de quo in præſentiarū præſertim agimus) admittunt Mōtanus, Pater Ludouic. Molina, & D. Ioan. del Caſtillo, quorum ſupra *n. 15.* meminimus, Hermoſilla *ad Greg. Lop. in d. l. 4. titul. 5. partit. 5. q. 2. n. 8. circa finem, verſ. & demùm poſt multas altercationes.* Ex antiquis verò generaliter hāc ſententiā, quòd per matrimonium ſiue maſculi, ſiuè fœminę, curatoris officium nō ceſſet, docuit Angelus *conſ. 92. in fine,* quem refert, & ſequitur Marcabrunus *conſ. 96. n. 28. & conſ. 197. n. 79.* & pro conſtanti ſupponunt DD. in legibus ad 3. huius partis fundamentum allatis, maximè Paul. Caſtrenſ. *in l. 2. n. 2. C. ſi ſæpius in integr. reſtitut. poſtuletur,* per eadem ipſa iura, quæ apertiſsima ſunt, vt notauimus, ex quibus etiam id in terminis iuris communis veriſsimum eſſe agnoſcit Baeza, pro cōtraria à nobis adductus ſup. *n. 14.* qui ſolùm apud nos contrarium verum putat ex *l. 207. ſtyli,* cui diſſertat. ſequenti latè ſatisfaciam; mirumq; magis eſt, quòd & contrarium firmet, & in puncto iuris verius cēſeat Azeued. cuius *d. n. 14.* mētionem fecimus, cùm ipſe antea indiſtinctè pro noſtra ſententia fortiſsima attuliſſet fundamenta, quibus poſtea minimè ſatisfacit. In hanc item ſentētiam inclinat magis, dum authores ei fauentes refert, Diegus Gomecius *in addit. ad Anto. Gomecium in l. 47. Taur. addit. 1. ad n. 2. in fin. verſ. ſed an per contractum.*

Reliquum eſt igitur, vt contrarię ſen- 32
tentiæ fundamentis ſatisfaciamus, quorum primo reſpondemus concedēdo antecedens, abſolutè quidem quòad priorem eius partem, vt nimirum minor vxorem ducens poteſtatem in eam accipiat ex loco Diui Pauli, & iurib9 Canonicis, in argumento adductis; quo ad alteram verò partem, quòd & in vxoris bona poteſtatem accipiat, non ſic abſolutè, ſed præſuppoſitis terminis habilibus, iuxta regulam *text. in l. qui teſtamento 20. D. de teſtamentis, cum ſimilibus,* ſcilicet ſi vxoris bona in ea cauſa ſint, vt marito tradi potuerint, per eum adminiſtranda, puta ſi ei etiam minori, & ſub cura conſtituto, tradita fuerint vel à parte vxoris, vel ab ipſa vxore, ſui iuris conſtituta, ſiue maiore 25. annis, ſiue etiam minore, ſed ſine curatore viuente, iuxta licentiam à iure adultis conceſſam in *§. itē inuiti inſt. de curator.* cū ſimilibus iuris locis, quorum differt. ſeq. mentionem faciam, ea latè explicans; ſecùs ſi vxor non tantùm minor ſit, ſed etiam ſub curatore conſtituta; quo caſu in eius bona, quæ alium adminiſtratorem habēt, poteſtatem maritus nō accipiet. Negando tamen * cō- 33
ſequentiam, quòd abſurdum propterea, & à iure diſſonum ſit, minorem coniugatum, eiuſquè bona ſub curatoris poteſtate manere, & adhuc poteſtatē ipſum accipere nedum in vxorem, ſed & in eius bona, ſaltem ſub curatoris adminiſtratione non exiſtentia, prout in argumento ſuadebatur, tum propter regulā text. *in l. ſic eueniet 21. D. ad l. Iul. de adulter.* vt qui ſub alterius eſt poteſtate, non poſsit alterū in poteſtate habere, nec vice verſa qui alterum in poteſtate habet, poſsit ipſe in alterius poteſtate conſiſtere, tum etiam propter aliam regulam text. *in l. fin. C. de legitima tutela, & in §. item maior, verſ. minores, inſt. de excuſat. tutor.* vt qui alieno auxilio ad rerum ſuarum adminiſtrationem eget, aliorum bona adminiſtrare nequeat, & conſequenter, nec verſa

vice

Digitized by Google

vice poſſit is, qui alium gubernat, & ad id ſufficiens eſt, per alium gubernari. Nã regulæ illæ procedunt in eadem omninò poteſtate, tam reſpectu ſubiecti, vel ſubiiciendi, quàm eius, qui alium ſibi ſubiectum habere vult, quam concurrere ſimul poſſe negatur in illis iuribus. Quod
34 in primis conſtat * *ex d. l. ſic eueniet, cum l. præcedenti, & duabus ſeqq.* vbi fit ſermo de poteſtate patria, cui illo iure conceſſum erat, vt pater eam habens in filiam, poſſet ipſam, in adulterio deprehenſam, ſimul cum adultero occidere, vt ex illis legibus apparet, & vltra ordinarios *ibi*, & plures alios, proſequũtur optimè Tiraq. *de iure marit. in princ.* D. Couar. *de ſponſal. lib. 2. p. c. 7. §. 7. ex n. 2.* Pinel. *in rub. C. bon. mater. 2. p. n.* 19. Farinac. *theoricæ, & praxis crim. tom. 4. q.* 121. *p.* 1. *per totam*, Petr. Caballus *reſolut. crimin. centur.* 3. *caſu* 300. *ſeu finali, ex n.* 20. Philipp. Paſchalis *de viribus patriæ poteſt.* 1. *p. c.* 5. *à n.* 1. *ad* 28. nam per conſequẽs id negatur
35 patri filio fam. cùm non poſſit ipſe * filiam in poteſtate habere, dum patris ſui poteſtati ſubiectus ſit, in quam reincidant neceſſe eſt tam perſonæ, quàm res, ad eundem filium pertinentes, *l.* 3. 4. & 5. *D. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris l. 2. §. vltim. D. de adoptionibus, l. placet* 79. *D. de acquir. hered. l. qui ex liberis* 11. *§. teſtamento*, illic. *Cum capite fortunas quoque ſuas in familiam, & domum alienam transferat, D. de bonorum poſſeſſ. ſecundum tabul. l. acquiritur* 10. *D. de acquir. rer. dominio, §. vlt. inſt. de patria poteſtate. §. illud proprium, inſtit. de adoptionibus, §. 1. inſtit. per quas perſonas nobis acquiritur*, cũ relatis à Pichard. *ibi n.* 2. Vnde Seneca *controuerſiarum lib. 3. controuer. 3. Neque enim*, inquit, *quiſquam poteſt alium in manum ſuã recipere, qui ipſe in aliena manu eſt.*
36 Rurſus idem apparet * *ex d. l. fin. C. de legit. tutel. & 1. §. item maior, verſ. maiores, inſt. de excuſat. tut. §. vlt. inſt. de fiduciaria tut.* illic, *ita tamen hi ad tutelam vocantur, ſi perfectæ ſint ætatis, quod noſtra conſtitutio in omnibus tutelis, & curationibus obſeruari generaliter præcepit*, quæ iura vniformiter loquuntur de poteſtate tutoria, vel curatoria, tã reſpectu dati tutoris, vel curatoris, quàm eius, qui dabatur, vt non poſſit ſcilicet pupillo, vel adulto tutor, vel curator dari, ſed nec ad legitimam adſpirare tutelam, alter minor, nedùm qui actu ſub tutore, vel curatore eſt, ſed & qui ratione minoris ætatis ſub eo eſſe poteſt, eiꝰ vè auxilio indiget ad res ſuas probè adminiſtrandas. Nam & ſi olim * minores, etiam impuberes, legitimam 37
agnatorum tutelam nanciſcerentur, vt ex præfatis iuris locis non obſcurè conſtat, & apertiùs ex Vlpiano *in fragment. tit.* 11. §. 22. id tamen ita procedebat, vt nudo tantũ nomine tutores eſſent, & in eorũ locũ aſſignarẽtur curatores, qui bona adminiſtrarẽt, quem circuitum Iuſtinianus *illis in locis* vitare volens, nec nudum tutoris nomen ſuſtinendum cenſuit, quemadmodum rectè explicant Cuiat. *lib. 17. obſeruat. c.* 28. Ant. Fab. *in iuriſprud. Papinianea, tit. de legit. agnat. tute. princip.* 1. *illat.* 7. Oſual. Hilligerus ad Donellum *commentar. iur. ciuil. lib. 3. c. 3. ſcholio* 1.

Argumentum verò procedit in pote- 38
ſtate diuerſa reſpectu eius, qui alium ſibi ſubiectum habet, ab ea, cui ipſe ſubiectus eſt, atque ita militat vulgaris regula, quòd ex ſeparatis ad ſeparata non fit illatio, *l. Papinianus 20. aliàs 21. D. de minoribus, cum ſimilibus*, nam poteſtas * ma- 39
riti in vxorẽ merè œconomica eſt, quippè quæ directa tantùm eſt ad regendum, & gubernandum, ſiue perſonam eius, ſiue etiam res, ex iuribus in argumẽto adductis: licet enim res dotales vxoris, matrimonio conſtante ad qualequale mariti dominium pertineant, tamen reuera ipſius vxoris ſunt, eique ſemper ſoluto matrimonio, vel marito ad inopiã vergente, incolumes manẽt, *l. 3. §. ſed vtrũ, in fin. D. de minoribus, l. 1. §. quòd ſi in patris, l. ſi conſtante* 24. *aliàs* 25. *in princ. §. ſi vir, & §. ſi maritus, D. ſoluto matrim. l. vbi adhuc* 29. *l. in rebus* 30. *verſ. eum eadẽ res, C. de iure dotium, l. aſſiduis* 12. *verſ. oportebat enim, C. qui potiores*, cum ſimilibus, in propoſito congeſtis à Ioanne Garcia *de expenſis cap. 13. n. 6.* Barboſa *in l. dotalem 62. n. 2. verſ. cõtrariam, D. ſoluto matrim.* D. Ioanne del Caſtillo *quotidian. controuerſ. lib. 1. ſiuè in tractatu de vſufructu cap. 4. n.* 35. qui poſt plures alios, ab ipſis relatos, latè proſequuntur, & explicant, de quo & ego quondàm ſcripſi latè in præ-

Digitized by Google

prælect. ad textum *in cap. cum contingat 28. de iure iurando, in 2. illatione principali,*
40 quæ quidem poteſtas * longè diuerſa eſt à poteſtate curatoris, cui maritus ipſe ſubiectus eſt, adeòque cum ea ſe rectè compatitur, & concurrere poteſt, illa
41 namque * verè, ac propriè poteſtas eſt, denotans mariti ſuperioritatem in perſonam, & res vxoris; in perſonam quidē non ita amplam, ac apud Gallos ex vete-
42 ri eorum more habebat, quæ * per omnia patriam poteſtatem æquabat, ſi Iulio Cæſari fides habenda eſt *lib. 6. commentariorum de bello Gallico*, quem referunt Tiraq. *ad leges connubiales glo. 1. p. 1. n. 6.* ac vir ſeculo noſtro doctrina, & eruditione præclarus D. Ioannes à Solorzano, ſupremi Indiarum Conſilij poſt hæc ſcripta Senator integerrimus, in eleganti, & vtili tractat. *de parricidij crim. lib. 2. c. 13.*
43 *in princ.* ſed moderatam, * vt & corrigere ſcilicet, & caſtigare eam poſsit ſaltem modicè, argum. textus *in l. Sed & ſi quamcumque 5. §. vlt. verſ. an ex locato, iuncta gl. verb. docenti, D. ad l. Aquiliam, & in l. rei iudicatæ 15. aliàs 16. §. 1. in fine*, vbi notat Ludouicus Romanus *num. 5. verſ. quinimò, D. ſoluto matrim. l. vni. C. de emend. propinq.* notat etiam gloſ. *verb. iudicari, verſ. ſed te operatè poteſt, in c. ſicut alterius* 39. (in argum. allato) 7. q. 1. cuius ad hoc idem Roman. *d. n. 5.* meminit, & ſimiles relatæ à Tiraquel. *ad l. 1. connubialem gloſ. 1. p. 1. n. 22.* qui earum ſententiam communem ex pluribus reſoluit, vt & fecere Menoch. *de arbitrar. caſu 364. n. 8. & caſu 580. n. 2.* Gutierr. *canon. quæſt. lib. 1. c. 24. n. 11.* Azeued. *ad l. 1. tit. 3. lib. 5. nouæ compilat. n. 4.* Barboſa *2. p. rubricæ D. ſoluto matrimon. nu. 35.* Ludou. Paramo *de offic. Inquiſit. lib. 3. q. 5. à n. 127.* Pater Sāchez *de matrimon. lib. 2. diſput. 2. n. 3. & diſput. 13. per totā*, Farinac. *praxis, & theorice criminalis p. 4. q. 143. n. 223.* Petrus Caliſtus Ramirez *in tract. de lege Regia ad initium, ſub n. 72. lit. X.* latè & elegāter eruditiſsimus Cācellariæ noſtræ Præſes D. Ioannes Baptiſta Valençuel. *conſ. 41. à n. 8. maximè ex n. 22. to. 1. & cōſ. 144. à n. 43. ad 47. to. 2.* Philippus Paſchalis *de viribus patriæ poteſt. 3. p. cap. 4. n. 20. 27. & 28.* nouiſsimè Antonius Diez *de ſalarijs liberorū 1. quæſtionis parte, n. 32. & 33.* doctiſsimus amicus noſter D. Frāciſcus de Amaya, quondàm apud Salmāticēſes Collegij Maioris Diuo Iacobo Zebedeo ſacri (quod Cōche hēſe vocāt) alumnus, inde primo in Regiū Fiſcū Granatēſem, deinceps verò in Pincianum Senatorem adſcitus, *obſeruat. iur. lib. 2. cap. 1. num. 20. & cap. 5. à num. 44.* Gratioſus Vbertus *in legalibus congreſſibus, congreſſu 45. ſeu n. 20.* In vxoris
verò * res non eò dumtaxat mariti poteſtas extenditur, vt eas adminiſtrare, & 44
gubernare valeat, ſed etiam vt illis velùt proprijs vti, ac frui poſsit, vt ex relatis iuribus, & alijs in argumento adductis planiſsimè conſtat. Quo nomine etiā vxoris operæ intelligi debent, *l. ſed ſi vir 31.* illic, *& vxoris cura*, & illic, *nec impedire, quòd in ea re vxor tanquam lanipendia fuerit, D. de donat. inter* (cui addendus eſt Cuiat. *lib. 9. obſeru. c. 30. in fin.*) *& l. ſicut patronus 48.* illic, *operarum exactionem amittit, nam hæc, cuius matrimonio conſenſit, in officio mariti eſſe debet, D. de operis libert.* proſequitur optimè vltra ordinarios vbiq; Roderic. Suar. *ad l. 9. tit. 11. de los pleytos, lib. 1. fori, à n. 11. verſ. attende tamen*, vbi & de æconomica mariti in
vxorem poteſtate plura eleganter tradit vſque ad *n. 18.* Curatoris autem * po- 45
teſtas, non propriè poteſtas eſt, ſed abuſiuè tantùm; tùm quia minoris perſonam principaliter non reſpicit, ſed ſolam, ac nudam bonorum eius adminiſtrationem,
l. ſciendum 20. D. de ritu nuptiarum, l. in co- 46
pulandis 8. C. de nuptijs, in quo à tutoria differt, quæ * erga pupilli perſonam, ac morum eius inſtructionem principaliter exercetur, vt vel indicat facetus ille Plauti locus in *Aulularia, actu 3. Scena 2.*

Quid tu malum curas,
Vtrùm crudum, an coctum edam? niſi tu mihi es tutor.

Et apud nos *l. 1.* illic, *ad tuendum eum, D. de tutelis, & §. 1. inſtit. eodem tit.* idquè apertiùs conſtat *ex l. quia perſonæ 14. D. de teſtam. tut. l. cùm plures 12. §. cùm tutor. D. de adminiſtr. tut.* (vbi * Gotofr. non malè cenſet, inuerſam eſſe lectionem, & pro verbis, *non moribus dumtaxat, ſed etiam rebus pupilli præponatur*, ſcriptum eſſe, *non rebus dumtaxat, ſed etiam moribus pupilli præponatur*) *l. cum in vpa 17. §. tutor. verſ. ſed*

Digitized by Google

ſed ſi tutoris, D. de appellat. §. certæ 4. inſtit.
qui teſtam. tutores dari poſſ. l. 1. vbi notat
Gregor. Lopez *gloſ. 6. tit. 16. part. 6.* &
poſt alios Baeça *de decima tutor. c. 3. n. 2.*
& 28. Gutier. *de tutel. 3. p. c. 3. n. 2. & 8.*
nouiſsimè vir omni ſcientiarum genere
eruditiſsimus, Alphonſus Carrança in
perquàm celebri tractat. *de vera humani*
partus deſignat. c. 2. §. 1. n. 11. Qua ratio-
48 ne * effectũ eſt, vt vẽtri nõ tutor, ſed cu-
rator detur *in l. vẽtri 20. in princ. D. de tu*
tor. & curat. datis ab his, & in l. honorũ 8.
D. de curatoribus furioſo, & alijs extra mi-
nores dãd. l. 1. §. quoties 17. & §. mulier 19
l. curator 5. in princ. & §. 1. D. de ventr. in
poſſ. mittendo, quia nimirũ in vẽtre ceſſat
principalis tutelę finis, nẽpè tuitio per-
ſonæ, qualis ante natiuitatẽ eſſe definit
l. in falcidia 9. §. 1. in fin. D. ad l. falcid. l.
1. §. ſi quis quaſi, verſ. ſimili modo, D. de
eo, qui pro tutore. l. non eſt pupillus, 161.
D. de verb. ſignif. vti obſeruant Anton.
Fab. *in iuriſprudentia Papinianea, titul. 4.*
princip. 2. illat. 5. Donell. *comment. iur.*
ciuil. lib. 3. c. 18. verſ. impuberũ, in fin. &
ad eũ Oſual. Hillig. *lit. B.* id quod prius
dixerat Tiraq. *de retract. conſang. §. 1. gl.*
9. n. 78. iũctis quæ tradit ipſe *in l. ſi vn-*
quã, verb. ſuſceperit liberos, n. 147. C. de re
uocãd. donat. Alciat. *in d. l. non eſt pupillus*
in fin. ac poſt alios probat D. Valẽçuela
cõſ. 198. n. 113. tom. 2. Nec lõgè diſtat
ratio Bald. *cõſ. 126. n. 3. lib. 1.* quam re-
fert, & exornat optimè idẽ D. Valẽçue-
la *vbi proximè, n. 110. cũ duob. ſeqq.* tum
etiã quia & tutoria poteſtas (curatoria
49 maior, * ſecundũ Baeç. *vbi proximè n.*
26. adeò vt in plerisq; maior patria vi-
deretur, quæ rectè explicat, cõtrarium
perquàm doctè probãs Emũdus Meril-
lius *lib. 4. obſeruat. c. 3.*) & ſi poteſtas ſim-
pliciter vocetur *in d. l. 1. D. de tutelis, &*
in princ. inſt. eod. tit. tamẽ propriè, & ſtri
ctè poteſtas nõ eſt, ſed latè, & abuſiuè,
prout importat authoritatẽ, *iuxta titu-*
los, D. & inſt. de authoritate tutor. & C. de
authoritate præſtãda, notat D. Pichard. *in*
d. princ. inſt. de tutelis n. 7. Gratioſ⁹ Vber
50 tus *d. cõgreſſu 4. §. 19.* Id quod * ſatis
apparet ex principio *inſt. de tutel.* illic, *nã*
ex his perſonis, quæ in poteſtate nõ ſũt, quæ-
dã vel in tutela ſunt, vel in curatione, quæ
verba rectè ad hoc expẽdit Ant. Faber
(docens tamen tutoriã poteſtatem eſſe
velut portionem quandam poteſtatis
patriæ) *in iuriſprud. Papin. tit. 12. princ.*
1. verſ. ex quo intelligim⁹. Nõ ergo * mi- 51
rũ, aut à iure diſſonum videri debet, vt
minor, qui ſub hæc curatoris abuſiua po
teſtate eſt, veram, ac propriam poteſta-
tem, nempè æconomicam, longè ab illa
diſtinctam, in vxorem, & eius bona ha-
beat; eò vel maximè, quod minor ipſe,
ſi ab initio curatorẽ ſpontè nõ accepiſ-
ſet, poſſet propria bona adminiſtranda
ſuſcipere, iuxta ea, quæ ſeq. diſſertatio-
ne ad primũ argumentũ latè diſſerem⁹,
quare & ſub cura agẽs vxoris, aliàs cu-
ratore carentis, bona adminiſtrare iure
quidẽ mariti, nõ etiã curatoris, prohibẽ
dus non eſt, multò q̃; magis ſi ſit maior;
quomodo accipiẽda sũt iura, in calce ar
gumẽti adducta, nẽpe *tex. in d. c. per veſ-*
tras 7. verſ. cũ ergo, de donat. inter. & in d.
l. 29. verſ. vlt. titul. 11. p. 4. min⁹ rectè
percepta, & inducta à D. Ioã. del Caſti.
ſup. *n. 15.* relato, cuius deceptione for-
ſan etiam decepti ſunt coniudices, eius
authoritati alioqui non minimæ pluſ-
quàm par eſſet deferentes.

Nec obſtat inconueniens in argumẽ- 52
tum conſideratum, quòd mariti bona in
alterius ſint adminiſtratione, cùm vxo-
ris bona nõ ſufficiunt ad rectam guber-
nationem domus, ac familiæ, cui mari-
tus præeſt; nam facile huic incommodo
medetur, iudicem adeũdo, qui iuxta vi-
res facultatũ ipſius mariti ex earum, re-
ditibus alimẽta neceſſaria ei decernat,
ac per curatorẽ exhiberi faciat ad ſuã,
& familię ſuę cõgruã ſuſtẽtationẽ, vt ge
neraliter * traditum eſt in pupillo vel 53
adulto, ſiue apud tutorẽ, vel curatorẽ, ſi
ue apud aliũ educato, *l. 2. & 3. D. vbi pu*
pillus educari debeat, l. fin. C. de alimẽtis pu-
pillo præſtan. l. 20. vbi optimè Greg. Lo-
pez *gl. 1. titul. 16. part. 6.* proſequuntur
optimè Pater Ludouic. Molin. *de iuſtit.*
& iure, tom. 1. tract. 2. diſput. 224. à n. 9.
ſiue à verſ. quando verò minores. Ioan. Gu-
tierr. *de tutel. 2. part. cap. 3. à n. 3.* Paulus
Montanus *ſub eodem tract. cap. 32. reg. 9.*
à n. 218. & in terminis noſtris aduertit
Parlador. *lib. 1. rerum quotidian. cap. 12.*
num. 12. addens *num. ſequent.* cum Auen-
dañ. & Palac. Rub. hoc in caſu * rem
ſummatim tractandam eſſe, nec appel- 54
lationi locũ dari, *ex l. fin. D. de appellat.*

Digitized by Google

recep. ac denique *n. vltim.* poſt Monterroſum, quem refert, alio conſulens minori remedio, vt ætatis veniam impetret à Principe, ſi hoc ſibi è re magis eſſe proſpexerit, qua de re diximus *n.* 27. & 28. & in ſpecie quoq; Parlad. ſequitur Ioan. Gut. *de tutel.* 1. *p. c.* 21. *n. vlt.*

55 Secundũ quoq; argumẽtũ, quod totũ fœminã ſub curatore conſtitutã, ac matrimoniũ poſtea cõtrahentẽ reſpicit, nihil refragatur. In primis namq; eius rationi, quòd nõ ſit vxor compellẽda ſub duorum poteſtate, & gubernatione eſſe, curatoris ſcilicet, ac mariti, ex his, quæ ad præcedẽs argumẽtum diximus, facili negotio fit ſatis, cũ enim hæ duę gubernationes lõgè ſint diuerſæ, vt ibidẽ probauimus, mutuò ſe non impediunt, nec quòd bona vxoris ſub curatore ſint, impedimẽto erit, quomin⁹, ſi mariti bona ad matrimonij onera ſuſtinẽda nõ ſufficiãt, poſsit ab vxoris curatore alimẽta in eam rẽ neceſſaria maritus poſtulare, iuxta ea, quæ proximè dicebamus.

56 Pręcereà ad tex. *in l.* 3. *tit.* 15. *p.* 2. facilè quoq; reſpõdemus, ex ea lege minime probari, aut euinci per matrimoniũ fœminæ, ſub cura agẽtis, curatoris eius poteſtatẽ ceſſare, vt rectè animaduertit Greg. Lop. *ibi, gl.* 4. *verſ. neq; etiã intelligas*, receptus à Mexia, & alijs regnicolis, relatis, *ſup. n.* 31. Nam quod ea lege cauetur, tutelam filiæ Regis, cui Regni ſucceſsio delata eſt, per matrimoniũ ab ea cõtractũ expirare, nõ rectè trahitur ad cæterarũ fœminarũ curam, vt & illa per matrimoniũ ceſſet, eo argumento, quod idẽ in cæteris fœminis operetur cura, quod in filia Regis ei ſuccedẽte tutela, eò quòd filijs, ac ſucceſſoribus Regũ, tutorẽ habẽtibus, curator nõ decernatur, ſed eorũ tutela lõgiùs protrahatur, in maſculis quidem vſq; ad viginti annorũ ætatẽ, in fœminis verò vſq; ad matrimonij cõtractũ, adeòq; cõſequẽs ſit, vt cæteræ fœminę, quæ ab anno duo decimo ſub cura eſſe incipiũt, ab ea quo q; per matrimoniũ liberentur, cũ in extinctione tutelæ per matrimoniũ à filia Regis cõtractũ, nulla videatur ſpecialitas cõſiderata, arg. *l. cum hæredes* 7. illic, *ius cõmune cũ cæteris habeãt*, C. *qui teſtamẽta facere poſsũt, cũ ſimilib⁹, in arg. adductis.* Non inquã rectè, quia licet vltimũ hoc aſſumptũ regulariter verum ſit, tamẽ in ſpecie dictæ legis partitæ, per quã falſum eſt, cũ ex eius legis cõtextu aperta deprehẽdatur ſpecialitas in tutela, filijs Regũ, Regni ſucceſſorib⁹, ſiue maſculis, ſiue fœminis decreta, aut ex legis, vel Principis defuncti diſpoſitione delata, vnde ad aliorũ tutelã, vel curã nullũ ſumi argumẽtũ poteſt, ex regula *legis quod verò* 14. *cũ duab. ſeqq. D. de legibus*, & in terminis obſeruat Parlad. *d. lib.* 1. *rerum quotid. c.* 12. *n.* 11. Sãch. in Sũm. *d. lib.* 4. *cap.* 35. *n.* 59. *verſ. nec lex alia Regia.* In quo autẽ ea conſiſtat ſpecialitas *diſſertatione* 3. aptiùs examinabimus.

Tertiũ argumentũ ſumebatur, *ex l.* 6. *verſ. pero dezimos, tit.* 17. *p.* 7. qua *l. mot⁹* 57 exiſtimauit Didacus Perezius relatus ſup. *n.* 14. cui & Azeued. ibidem cõmemoratus aſſentitur, per matrimonium à minore cõtractũ, curatoris eius officiũ diſſolui. Sed perperã profectò, quia lex illa rectè inſpecta nihil minus probat, non enim ſic accipienda eſt, quaſi velit, minorẽ, cui curator filiã ſuam matrimonio copulauit, poſſe durãte minore ętate adminiſtrationis rationem à ſocero, eodemq; curatore exigere, vt pote ab eius cura per matrimoniũ liberatũ, ſed poſſe exigere tẽpore legitimo, nempè poſt exactã minorẽ ætatẽ. Hoc ſiquidẽ tantũ agit ea lex, vt eũ caſum, quo curator matrimonio filiam collocauit cum minore ſuo, ab illo diſtinguat, quo vice verſa filiũ ſuũ fœminæ minori, ſub ipſi⁹ cura agẽti, matrimonio iunxit, vt * primum quidem licitè curator facere poſ- 58 ſit, ſecundum nõ æquè: ea nimirum differentiæ ratione ſubiecta, quam & gloſ. vnic. ac DD. communiter tradidere *in l. curatorẽ* 5. *C. de interdicto matrim.* nẽpè quod priore caſu, cũ marit⁹ præſit vxori, non erit ipſa impedimẽto, quominùs poſsit ille à curatore, eodemq; ſocero rationes poſtulare; at in poſteriore, cũ verſa vice vxor viri imperio ſubiecta ſit, periculũ ſubeſſe poteſt, ne maritus à patre ſuo, curatore vxoris, rationes exigat, ob reuerentiam paternã, nec ad id illum vxor vrgeat, ex eadẽ reuerentiæ ratione, *arg. l.* 1. §. *quæ onerandæ, cũ notatis, D. quarũ rerũ actio nõ detur*; vtrumq; * verò (hoc eſt vel rationes exigi poſſe 59 in 1. caſu, vel impediri ne reddantur in 2.)

a.) tĕpore legitimo, nĕpè finita iá mi-
nori ætate, vt dixim⁹, iuxta iuris prin-
cipia exaudiri oportet; nec enim de hoc
dubitabatur, & ſic termini habiles ſup-
ponĕdi ſunt, ex reg. tex. *in l. qui teſtamĕto*
20. verſ. ſi aliud eos nihil impediat, D. de
teſtam. §. affinitatis, & §. ſocrǔ, inſt. de nup-
tijs, §. quod autĕ dictǔ, inſtit. de vſucapioni-
bus, c. vnic. in fin. illic, *ſi aliud nŏ obſtet ca-*
nonicǔ, de ætate, & qualit. ordinandorǔ, lib.
60 *6.* idq; patet, * quia matrimonium pu-
pillæ, vel adultę cǔ tutoris, vel curato-
ris filio dǔtaxat prohibetur durăte mi-
nori ætate, quădo ratio reddi ſperatur,
nŏ verò poſt, cǔ iam reddita eſt, *l. ſi pa-*
tris 6. l. ſi tutor. 7. C. de interd. matr. not.
Gut. *de tutel. 2. p. c. 12. n. 2. & 3.* & in ter
minis ſic dictæ legis partitæ nodǔ ele-
găter diſſoluit, quăquă nŏ per omnia ſic
explicet, Parlado. *lib. 1. rer. quotid. c. 12*
n. 5. 6. & 7. quĕ referǔt, ac ſequùtur idĕ
Gut. *de tutel. 1. p. c. 20. n. 34. §. pro cŏtra-*
ria, verſ. cui reſpŏdet, P. Thom. Sanch. *in*
Sǔm. d. lib. 4. c. 35. n. 59. verſ. nă lex 6. fa
61 cit * elegăs text. cuius illi nŏ meminer-
re, *in l. nec ei 17. in princ. D. de adopt. & in*
l. 6. tit. 16. p. 4. vbi ea ratione tutor, vel
curator prohibetur pupillǔ, vel adultǔ
ſuum adrogare durăte minori ætate, ne
fortè eǔ ideo adroget, ne ipſi rationes
reddere ſit obnoxius; exórnat optimè
Paul. Montanus, nŏnullos excipiĕs ca-
ſus *de tut. c. 31. effectu 7. per totǔ*, cuius in
propoſito meminit, Ioan. Paul. Galte-
rius *in praxi tutelari, p. 2. rub. 1. tum per-*
ſona pupilli, n. 20. ad fin.
62 Illud tamĕ ad praxim obiter notădǔ
eſt, leges ciuiles prohibĕtes matrimo-
niǔ pupillæ vel adultæ cǔ tutoris, vel
curatoris filio, abrogatas eſſe per i⁹ ca-
nonicǔ, quod in hac ſpirituali materia
præualet, & in vtroq; foro ſeruădǔ eſt,
vt colligitur *ex c. ſanè 4. verſ. nŏ autĕ 15*
q. 3. iuncto c. fin. cum notatis de præſcrip. &
in terminis not. *gl. 2. in c. ita diligere 30.*
q. 3. & cŏmunis, quă reſoluǔt Menoch.
de arbitr. caſu 194. n. 13. Piaggius, &
Caualcan. *de tutor. & curat.* ille *q. 15. n.*
58. hic verò *n. 278.* Paul. Montan. &
Ioan. Gut. *de tutel.* ille *c. 31. n. 27.* hic
verò *2. p. c. 12. n. 8.* Ioan. Paul. Galteri⁹
in prax. tutelari, par. 2. rub. 1. n. 17. verſ.
quod autem.

Vltimǔ deniq; argumentǔ nitebatur 63
deciſ. legis 47. *Taur. quæ eſt lex 8. tit. 1.*
lib. 5. noua cŏpilat. cui breuiter ſatisfacit
Parlador. *lib. 1. rer. quotid. c. 12. n. 9.* le-
gĕ illă nihil ad pręſentĕ quęſtionĕ atti-
nere, nŏ enim par ratio verſatur, quădo
filius emăcipatur, quæ militat quando
minor à curatoris poteſtate exit, illud
enim in ipſi⁹ filij cŏmodǔ, hoc in mino-
ris dănǔ cedit. Quę quidĕ ſolutio veriſſi
ma eſt, ſed niſi ampli⁹ declaretur, prout
fecit adhuc breuiter Tho. Săch. *d. n. 59.*
verſ. nec lex 47. non nihil obſcuritatis
habet, quod vitiǔ * breuitati ferè ſem- 64
per annexum eſt, iuxta illud Horatij *de*
Arte Poetica, paulò poſt principium.

Decipimur ſpecie recti, breuis eſſe laboro?
Obſcurus fio.

Optim⁹ tex. *in procemio Digeſtorǔ, §. illud*
autĕ 8. illic, *& per cŏpendiǔ ipſi legǔ inter-*
pretationi, vel cŏpoſitioni maximǔ adferre
diſcrimen, vbi gl. verb. *compendium*, locǔ
illum Horatij in propoſito cŏmendat,
ac truncatè refert, vt & fecit Philippus
Dec. *in l. 1. n. 4. D. de reg. iuris.*

Illa itaque Parlador. ſolutio, paulò 65
altiùs ſic explicăda eſt, quòd licèt ma-
ior ſit poteſtas patris, quă curatoris, &
à patria poteſtate filius, etiă minor, per
matrimoniǔ, ſolemniter, ſiue præmiſſis
Eccleſię benedictionibus, quas *velacio-*
nes dicimus, cŏtractǔ, ac ſi emancipatus
eſſet, liberetur, *ex d. l. 47. Taur. & ſimili*
cŏpilationis, cǔ traditis à DD. *vbiq;* D.
Couar. *in 4. 2. p. c. 7. §. 1. n. vlt.* & alijs,
quos refert, & ſequitur D. Ioann. Bapt,
Valĕçuel. *cŏſ. 66. n. 9. & 11.* nouiſſimè
Anton. Diez *in tract. de ſalarijs liberorǔ,*
1. p. quæſtionis, n. 66. Th. Săch. *cŏſ. moral.*
lib. 1. c. 1. dub. 14. n. 7. nŏ tamĕ inde ſe-
quitur, liberari eum à poteſtate curato-
ris, quia eſt * lŏgè diuerſa ratio in vno, 66
quă in alio caſu, nă liberari filiǔ à patria
poteſtate, ac ſui iuris effici, ipſi magna
ex parte fauorabile eſt, ob plures eius
rei effectus, quos cŏgerǔt Ant. Gom. *in*
d. l. 47. Tau. n. 3. verſ. primò infero, & Aze-
ued. *in d. l. 8. titul. 1. libr. 5. noue compi-*
lat. à num. 17. ad 29. latiſſimè Emanuel
Mendez de Caſtro in perquàm docto,
& vtili commentario ad text. *in l. cum o-*
portet, C. de bonis que lib. à n. 121. ad 139.
præſertim verò quoad acquiſitionem

B 2 vſuſ-

Digitized by Google

67 vſusfructus bonorũ aduentitiorũ, * qui
dum filius eſt in poteſtate patria, ad pa-
trẽ omninò pertinet, *l. 1. & 2. C. de bonis*
matern. l. 2. & 3. d. l. cũ oportet 6. C. de bo-
nis, quæ liberis, l. 5. verſ. la ſegũda, tit. 17.
p. 4. filio autẽ ab eiusmodi poteſtate li-
berato, ſui q́; iuris effecto, cũ proprie-
tate cõſolidatur, & ipſi filio acquiritur,
68 * ſiquidẽ reuera à patre emãcipatus ſit,
pro dimidia tantũ parte, altera quaſi in
emãcipationis præmiũ patri relicta, *d.*
l. cũ oportet, 6. §. cũ autẽ Cõſtãtiniana lege,
illic, *quaſi remunerationis gratia à filio ac-*
cipere, vel retinere, C. de bonis quæ liber.
l. fin. illic, *à ſua manu dimittere, & legiti-*
ma iura omnimodò habere, C. de emancipa-
tion. liberor. §. hoc quoq́; 2. illic, *quaſi pro*
pretio quodãmodò emãcipationis, iũcto verſ.
ideoq́; ſtatuim⁹, inſt. per quas perſ. nobis ac-
quirit. l. 15. verſ. penult. & vlt. tit. 18. p.
4. proſequitur poſt alios optimè Tho-
mas Sanchez *d. lib. 1. conſiliorũ moraliũ,*
69 *c. 2. dubio* 20. Quòd * ſi à lege pro emã-
cipato habeatur per aliũ actũ, in quo pa
tris miniſteriũ nõ interuenerit, puta per
ſolemnem matrimonij contractum, *vt*
in d. l. 47. Taur. & 8. compilat. tunc ipſi
filio omninò, ac pleno iure vſusfructus
quæritur, vt quoad eam ſpeciem in lege
ſequenti apertè cautum eſt, nempè *in l.*
48. Taur. vbi notat Anton. Gom. *n. 6. in*
princ. & in 1. & 2. illat. & in l. 9. inde
ſumpta *d. tit. 1. lib. 5. cõpilat.* vbi obſer-
uãt Matiẽç. *gl. 2. & 3. in princ.* & Azeu.
n. 2. Qua ratione * idem erit in cæteris
70 modis, quibus filius ex legis diſpoſitio-
ne à patris poteſtate liberatur, ſuiquè
iuris efficitur, qui à prudẽtiſsimo Rege
Alphõſo ex iure communi à ſe probato
cõnumerãtur, *in l. 7. cũ totidẽ ſeqq. d. tit.*
18. p. 4. & à Sanchez *d. dub. 14. n. 2.* vt
in terminis notauit Gregor. Lopez *in d.*
l. 15. eiuſdẽ tit. gl. 6. verſ. quando verò pa-
ter, ſequitur Sanchez *d. dub. 20. n. 4.*
Quicquid cõtrariũ * quaſi ex Roder.
71 Suar. Palat. Rub. & Ant. Gom. ſentẽtia
(qui tamẽ in lõgè diuerſis terminis lo-
quũtur, vt apud ipſos videre eſt, & apud
Emanuelem Mendez, qui optimè rem
explicat, & exornat *in d. l. cum oportet 2.*
part. n. 129.) parùm certè aduertenter
velit vir aliàs doctiſsimus Arius Pine-
lus *ad l. 1. C. de bon. matern. 1. part. n. 42.*
cui eodẽ errore lapſus accedere magis
videtur, dũ ſentẽtiã hãc vltimò loco re-
fert, Matiẽ. *in d. l. 9. gl. 3. n. 2.* Vnde ap-
paret, * nõ parũ eſſe fauorabile, ac vti-
le filio, à patris poteſtate liberari, &
pro emãcipato haberi, maximè per ma-
trimonij cõtractũ. Quinimò talis libe-
ratio in dubio intelligitur ad filij fauo-
rẽ, & nõ ad dãnũ eius, vt latè, & elegã-
ter probat, & pluribus exẽplis ad pra-
xim vtilibus illuſtrat Roder. Suar. *ad l.*
9. tit. 11. de los pleytos. lib. 1. fori à n. 23.
ad 28. incluſiu. qui *n. ſeq.* id rectè limitat.
At verò * liberari eodẽ etiã modo mi- 72
norẽ à poteſtate curatoris, ſi non ad in-
cõmodũ, quotidiana alimenta petendi
(cui, vt diximus *n. 52. & duob. ſeqq.* po-
teſt alio modo mederi) ſed ad merã mi-
noris vtilitatẽ reſpiciamus, nõ ſolùm ei
fauorabile nõ eſt, ſed imò cõtrariũ ma-
gis eius intereſt, vt in ſimili dicitur *in l.*
2. verſ. ſed dominorũ intereſt, D. de his, qui
ſunt, ſui, vel alieni iuris, §. ſed hoc tempore
2. ſub eodem verſ. inſt. eodem titu. l. Diuus
24. verſ. nec vllorum magis intereſt, D. de
teſtamento militis, §. 1. ſub eodem quoque
verſ. inſt. eodem, & l. ratas 7. illic, *veſtra*
etiam intereſt, C. de reſcindenda vendit. Id-
q́; patet, * nã adminiſtratio curatoris, 73
in ipſius minoris cedit vtilitatẽ, ne ſua
facilitate decipiatur, *l. 1. D. de minorib.*
cũ his, quæ in eius propoſito diſſertat.
ſeq. ad 1. argum. ſolutionẽ dicemus, li-
cet enim minor deceptus in integrũ re-
ſtitui poſsit, *ex l. 3. C. de in integr. reſt.* cũ
relatis *ſup. n. 24.* tamen melius eſt, ei ab
initio occurrere, quã poſt vulneratam
cauſam remediũ quærere, *l. fin. C. in qui-*
bus cauſis in integr. reſt. nõ eſt neceſſ. ideò
què * lex putauit, quòd ſi curatoris ad- 74
miniſtratio per matrimoniũ ceſſaret, nõ
tã minor diceretur à curatore liberari,
quã eximi curator ab onere curæ in præ-
iudiciũ minoris, qui cùm cõiugatus eſt,
tãtò magis curatore indiget, quãtò ma-
iorib⁹ implicatur oneribus, vt & in ſeq.
diſſert. rurſus conſideramus pro cõfir-
matione noſtræ ſentẽtiæ, ac definitionis
Senatus, non ergo ratione lex deſtitui-
tur, quæ matrimoniũ, curatoris adiumẽ-
to indigẽs in cauſa eſſe non ſinit, vt tale
adiumentũ ceſſet, arg. tex. *in l. nulla 25.*
D. de legib. & in l. quod fauore 6. C. eod. tit.

Ex

Digitized by Google

75 Ex quibus ſatis (niſi fallor) intellectũ, & comprobatũ manet quod Parlador. ſupra commemoratus ad argumenti ſolutionem breuiter docuit, ex eo nempè quod matrimonium à patris poteſtate filium etiam minorem eximat, non rectè inferri, quòd & adultum à curatore liberet, cùm hæc longè ſint diuerſa, diuerſamquè rationem habeant, in quibus
76 * de vno ad aliud non rectam fieri illationem pro regula traditum eſt, *in l. fin. verſ. ultim. D. de calumniatoribus*, *l. 2. ſimiliter ad finem, C. eod. titul. l. Papinianus 20. aliàs 21. in princ. verſ. ſed quod ſlem;* illic: *quid enim commune habet delictum cum venia ætatis*, *D. de minoribus, l. inter officium 54. D. de reiuendicat. l. qui cum maior natu 14. §. ſi patroni 9. D. de bonis libertorum, l. naturaliter 12. §. nihil commune, D. de acquirend. poſſeſſione*, proſequùtur, & ad varia expendunt Euerar. *in locis legalibus loco 18. à ſeparatis nu. 1. & 2.* Menoch. *conſ. 282. lib. 3. & cõſ. 437. lib. 5. vbiq; n. 7.* D. Ioan. Baptiſt. Valẽçuela, alia adferens iura, *conſ. 35. nu. 9.* Cæſar Barcius *deciſ. 62. nu. 17.* quamplures què alij, congeſti à Simone, & Auguſtino Barboſa *ad principia, & axiomata iur.* illo, *lit. I. nu. 6. & lit. S. nu. 5.* hoc verò *axiomate 114. & 215.* Gabr. Aluarez ad eadem iuris axiomata *lit. I. n. 18. & lit. S. n. 24.* & in optimo propoſito vir egregius, nobiſque amiciſsimus, D. Chriſtophorus Moſcoſo, y Cordoua *in doctiſsima allegatione fiſcali aduerſus Marchionẽ de Cadereyta n. 9.* cuius ad hoc ego quoquè memini in prælectione nuper edita ad text. *in c. 1. de officio ord. 1. p. n. 119.* & in ſimili obſeruaui ſupra num. 38.

77 Deniquè non obſtant ſtatuta Luſitaniæ, & Britaniæ, quorum ſupra nu. 18. meminimus, quia illa magis indicant, ius commune in contrarium eſſe, cùm neceſſe fuerit ita apud illas nationes ſtatui, & quidèm poſt certam ætatem, nèpè viginti annorum, argum. text. *in l. quod verò contra 14. cum duabus ſeqq. D. de legibus, & in l. 1. ad fi. D. ad Municipalem.* Imò Britaniæ ſtatutum multò magis indicat, curatoris officium per matrimonij contractum non finiri, id enim non requirit, minorem matrimonium contraxiſſe, vt curatoris poteſtatẽ euitet, ſed tantùm vigeſimum annum expleuiſſe, à quo pro maiore per omnia habetur, vt apparet ex *artic. 457.* vbi notat Bertrandus de Argentre *gloſ. 2. n. 2. ad verbum ſon maieurs*, atque ita cùm poſtea *art. 472.* diſponit, virum, & fœminam minores extra curationem non eſſe, niſi poſt 20. annos, ſatis apertè ſignificat, ſolum matrimonij contractum minimè minores eximere à curatorum iugo, niſi ipſi aliàs ea ætate gaudeant, quæ apud eoſdem Britannos pro maiore, & legitima per omnia habetur, quæquè proinde ipſa ſola ſufficeret ad curatoris officium finiendũ. Solùmquè * in fœmina minore, maiori nubente, ſpecialiter alia ipſorũ municipali lege ſtatutũ eſt, vt ſub mariti cura permaneat, cõtrà quàm iure communi ſtatutum ſit, vt videre licet ex *artic. 483.* vbi aduertit idẽ Bertrandus *gloſ. 1.* quod & apud Saxones, & Friſios ſtatutum eſſe teſtatur nouiſsimè Ioan. à Sande *deciſ. Friſicarum lib. 1. tit. 2. de actoribus, & reis defin. 3. verſ. cæterùm, & lib. 2. titul. 2. de donat. prop. nupt. definit. 2. verſ. de iure Friſico, & verſ. habet maritus, & tit. 4. de iure maritorum, defin. 1.* 78

In eo tamẽ Argentræus *vbi proximè* parùm modeſtè ſe gerit, quòd huiuſmodi patriam legem, qua maritus maior vxoris ſuæ minoris curator conſtituitur, adeò iuſtã, naturali què rationi conformem iudicat, vt contrariam iuris communis velut iniquam, & irrationabilem damnet, rationes eius, quas ipſe futiles putat, maximè à gloſ. & DD. traditam *in l. 2. C. qui petant tutor. & in §. ijdem reſcripſerunt, Inſtit. de excuſat. tut.* & apud nos probatam *in l. 3. verſ. è ſobre todo dezimos, titul. 17. partit. 6.* futilibus potiùs argumentis conuellere tentans. Verius eſt itaquè quamlibet prouinciã in ſuo abundare ſenſu, & quod vni, vel duabus, aut pluribus pro moribus ſuis videtur æquum, alijs cõtrario iure proprio, vel communi vtẽtibus eſſe iniquũ, ac vice verſa, *c. certificari 9. verſ. nos tale, de ſepult.* qua de re nos infra diſſertat. 5. & 6. nonnulla diſſeremus.

DISSERTATIONIS SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 ADoleſcentes, vtcumq; inexperti, nec ſatis ad rerum ſuarum adminiſtrationem apti, inuiti curatorem accipere non coguntur, præter quàm in litem.

2 Ætas 18. annorum, dicitur matura, ſiue pubertas plena, quia ad generandum, adeòquè ad matrimonium contrahendum aptior, ac certior eſt, & ea gaudentes, iudicij ſtabilitatem habere dicuntur.

3 L. 207. ſtyli, verſ. otro ſi, & verſ. vltimo, expenditur hîc, & explicatur n. 59. cum pluribus ſeqq.

Adoleſcẽtibus vſque ad 25. annos completos curatores dari iura generaliter diſpoſuerunt, nequè antea eis, etiam rem ſuam benè gerentibus, bonorum ſuorum adminiſtrationem committi debere.

5 Generaliter, & indiſtinctè loquentia iura, generaliter, & abſq; vlla diſtinctione accipienda ſunt.

6 Coniugatus longè maioribus in rei familiaris adminiſtratione, quàm ſolutus oneribus implicatur, quæ matrimonium ipſum ſequuntur, & num. 70.

7 Curatore magis ille indiget, cui maius euertendi patrimonij periculum imminet.

¶ Periculum maius vbi eſt, ibi cautius eſt agendum. ibidem.

8 §. Item inuiti, inſt. de curatoribus ſummam apud Interpretes omnes difficultatem habet, quia aduerſari ex diametro videtur principio eiuſdem tituli, & legi primæ, §. vltim. D. de minoribus, in quorum iurium conciliatione non parùm illi cruciantur.

9 Accurſij communiter recepti interpretatio, & conciliatio ad illa iura refertur, & quinque num. ſeqq.

10 Minoribus 25. ann. curatorem accipere nolentibus, bonorum ſuorum adminiſtratio interdicta non eſt, non tamen plena, & libera conceditur, ſed reſtricta, & reſtitutionis remedio ſubiecta.

11 Adminiſtratio minori competẽs ex reſcripto Principis, ætatis veniam ipſi concedentis, regulariter libera eſt, nec reſtitutioni in integrum obnoxia.

¶ Firmiora ſunt quæ à iure communi proueniunt, quàm quæ à iure ſpeciali, ſeu priuilegio proficiſcuntur, datis paribus terminis, ſecùs aliàs. ibidem.

12 Adminiſtrationem ius commune concedit minoribus, vt minoribus, adeòquè cum qualitate minoris ætatis. Princeps autem ætatis veniam minori indulgens, adminiſtrationem illi concedit vt maiori.

¶ Lex 22. ad med. verſ. Y otro ſi, tit. 11. lib. 5. noua compilat. expenditur, & praxis eius in Hiſpalenſi Senatu obitèr refertur. ibidem.

13 Contrahentes cum minore, authoritate reſcripti principalis decipi non debent.

¶ Accurſij interpretationem ad l. 1. §. vlt. D. de minor. plures ſibi velut nouam, illo non relato, adrogarunt. ibidem.

14 Interpretatio iſthæc, licèt in ſe vera ſit, verbis tamen d. §. vltimi minimè conuenit, & ex eorum generalitate conuincitur.

15 Iacobus Reuardus, vt euaderet difficultatem, §. item inuiti, putauit, Tribonianum ius antiquum legis lætoriæ, vel lectoriæ, in eo §. mira fraude, ſiue veriùs inſcitia, aut negligentia, pro nouo nobis obtruſiſſe.

¶ Lex lætoria, vel lectoria, curatores inuitis adoleſcentibus dari prohibebat, niſi redditis cauſis laſciuiæ, vel dementiæ, eamquè abrogatam fuiſſe Reuardus putat, Marci Antonini Philoſophi conſtitutione, quam ait ſupponere Vlpianum in d. l. 1. §. vltimo, D. de minoribus. ibidem.

16 Reuardi inſcitia, vel temeritas notatur, ab eiuſquè calumnia Tribonianus defenditur, & n. 23.

¶ Tribonianus vir fuit doctiſſimus, nec ignorare potuit ius, à ſe tot vigilijs compoſitum, proprijſquè titulis applicatum. ibidem.

Iuriſ-

¶ *Iuriſperitis ius, in quo verſantur, ignorare turpitudini adſcribitur. ibidem.*

17 *Legis lætoriæ, vel lectoriæ ius, inultis adoleſcentibus curatores dari probibens, quod abrogatũ Renardus putat, & à Triboniano per iniuriã innouatũ in §. itẽ inuiti, inſt. de curator. alijs quoq; iuris locis non obſcurè exprimitur, vel ſupponitur.*

18 *Pupillus ab adulto in eo diſtinguitur, quòd pupillus inuitus tutorem accipit, adultus non item curatorem, & n. 38.*

19 *Quod ultimum plures extendũt ad curatorem teſtamentarium, ſiuè à patre, vel matre filio in teſtamento non iure datum, quem aiunt non aliàs à iudice confirmandum, quàm ſi adultus confirmationem deſideret, ac petat.*

20 *Extẽſio hæc, tametſi pluribus viris doctis placuerit, iure minimè probatur, meritòquè ab alijs non minoris authoritatis viris, tametſi numero paucioribus exploſa eſt, cum duob. n. ſeqq.*

21 *Cura teſtamentaria, etſi inutiliter ipſo iure puberi filio iniũcta, neceſſariò tamen à iudice confirmanda eſt, ſiquidẽ a patre iniuncta ſit, abſque ulla inquiſitione, ſi verò à matre, inquiſitione præmiſſa.*

22 *Lex maximum fiduciam habet de paterno iudicio in fauorem filiorum.*

¶ *Confirmationis curæ teſtamentariæ neceſſitas ſuperuacanea eſſet, ſi à filij volũtate penderet. ibidem.*

23 *Renardi interpretatio refellitur.*

24 *Aliorum refertur interpretatio, ad §. item inuiti, eiuſque conciliatio, cum l. 1. §. ultimo, D. de minoribus, & 4. n. ſeqq.*

¶ *Lege 12. tabularum furioſis tantùm, & prodigis, ſiue minoribus, ſiue maioribus curatores dabantur, indèquè minoribus ſanæ mentis illi dari non conſueuerunt ante l. lætoriam. ibidem.*

25 *Lege lætoria conſtitutum eſt, vt & minoribus ſanæ mentis, ex cauſis allegatis, & probatis, quales hic referantur, omninò curatores darentur; extra eas verò minimè.*

26 *Lex illa parum eſſe in vſu cœpit, quia raro, aut nunquàm adoleſcentes, qui ſanæ mentis eſſent, curatores petebant; et ſi id ſibi vtiliſſimum eſſe iudicarent, ne eorum exiſtimatio ſugillaretur.*

27 *Marcus Antoninus Philoſophus, qui & Aurelius dictus eſt, conſtitutione ſua effecit, vt adulti omnes, nullis redditis cauſis abſque vlla honoris ſui iactura curatores acciperent, non tamen inuiti, vt Renardus putabat, ſed volentes, & n. 54.*

28 *Vlpianus I.C. in l. 1. §. vlt. de minoribus, reſpexiſſe creditur à præcedentis ſententiæ authoribus hic relatis, ad conſtitutionem D. Marci Antonini, quatenùs minoribus permiſit, curatores pro libito accipere, abſque alicuius notæ incurſu, atq; ita cum Iuſtiniano in d. §. item inuiti cõciliatur.*

29 *Conciliationem iſtam Vlpiani verbis nõ conuenire oſtenditur.*

¶ *Decet verbum ſui natura neceſſitatem inducit. ibidem.*

30 *Antonij Fabri conciliatio inter l. 1. §. vlt. de minor. & textum in §. item inuiti inſt. de curatoribus, refertur.*

31 *Tutela finem accipit, curatore adulto conſtituto, hic, & qualitèr id accipiendum ſit? n. 34.*

32 *Tutor admonere debet pupillum, adultum factum, vt curatorem accipiat, hic, & qualitèr hoc accipiendum ſit? nu. 35. & 36.*

¶ *Idem procedit in curatore pupilli, loco tutoris abſentis, vel impediti conſtituto. ibidem.*

33 *Minorem, qui nunquam fuit ſub tutore, ſed tẽpore mortis patris iam pubes erat, putat Anton. Faber duntaxat comprehendi ſub regula, §. item inuiti, vt inuitus curatorem accipere non cogatur.*

¶ *Minor, qui tutelæ iugum expertus eſt, apud aliquas nationes ab adulta ætate incipit eſſe ſub cura eiuſdẽ tutoris. ibidem.*

34 *Antonij Fabri interpretatio rectè refellitur, & conuincitur ab Oſualdo Hilligero.* ¶ *Tutela non deſinit expirare, & ſi pupillo adulto facto, curator nõ detur, ſed tantùm dicitur expirare illo modo, cum contingit, curatorẽ ei dari ita deſiderantis, ac petenti. ibidem.*

¶ *Lex à tutoribus 33. §. 1. D. de adminiſtr. tutor. & l. ſi impuberi 13. §. vlt. D. de tutoribus, & curatoribus, explicantur. ibidem, & n. 36.*

35 *Tutoris obligatio erga admonẽdos pupillos, adultos factos, vt curatorẽ petãt, neceſſitatẽ nullã inducit in adulto admonito, vt talem admonitionem ſequatur.*

¶ *Lex ita autem 5. §. tutor, D. de admi-*

niſtr. tut. & l. curatorem 25. D. de tutoribus, & curatoribus, vero ſenſu donãtur. ibidem, & num. ſequenti.

36 *Tutor, qui pupillum adultum factum admonuit, vt curatorẽm ſibi peteret, ſi is admonitione hac neglecta, illum petere renuat, quid neceſſe habeat facere ad hoc, vt à tutelæ oneribus, ac periculo eximatur?*

37 *Hotomani, & Vulteij interpretationes remiſſiuè referuntur, ac repelluntur.*

38 *D.D. Franciſci de Amaya, & Frãciſci Broci interpretatio refertur.*

39 *Interpretatio iſthæc primo aſpectu ſpecioſa eſt, ac demulcere aures videtur, ſed paulò attentiùs conſiderata, facillimo cõuincitur negotio, vt ad ſenſum oſtẽditur.*

40 *Exceptio debet eſſe de regula.*

41 *Curator, etiam ad litem, non datur in ſpecie iſte, vel ille, minori inuito, hoc eſt eum non eligenti, ac petenti, in quo à curatore ad bona minimè differt.*

42 *Curator ad litem certus, ac deſignatus non datur pupillo, ſaltem maiori infante, ſed ipſe ſibi petere hunc vel illum à ſe electum debet, ſiue agat, ſiue conueniatur, & quid in eo, qui minor eſt infante remiſſiuè?*

¶ *Pupillus agens, nec curatorem ad litem eligens, non auditur. ibidem.*

43 *Pupillus ſi ab aliquo in iudicio conueniatur, non debet eſſe in eius poteſtate, nullo petito, aut nominato curatore, iudicium ſubterfugere, & quare?*

¶ *Reorum proprium eſt iudicium fugere, adeò, vt in iure paſſim fugientes appellentur. ibidem.*

44 *Pupillus ſolus, abſque curatore ad litem iudicium ſpontè ſuſcipiens, actorem pro ſe ſententiam obtinentem eludere poteſt, ob iudicij nullitatem.*

45 *Pupillus in iudicio conuentus, curatorem ad litem nominare ad actoris inſtantiam cogitur.*

¶ *L. 3. §. ſi pupillus, verſ. ſciendum, iuncto verſ. idem Caſſius, optimè intelligitur cum gl. & communi. ibidem, ac num. ſeqq.*

46 *Diſtinctio, à non nullis tradita inter curatorem dandum pupillo agenti, vt is detur, quem ipſe petierit, & dandum pupillo conuento, vt ei etiam inuito detur ab actore petitus, vel per iudicem probatus, exploditur.*

47 *Diſtinctio alia Accurſij, parum ſibi cõſtantis, tametſi crebriùs recepti, inter litem pupilli cum tutore, vt ad hanc ille ſiue agat, ſiue conueniatur, curatorem poſcere neceſſe habeat, non in genere qualemcumque ſibi Iudex dederit, ſed quem ipſe nominauerit; & litem cum alio extraneo, vt ad eam pupillus agens curatorem ſibi petere, ac nominare cogi poſſit, conuentus verò ſub curatore ei à iudice ad litem dato reſpondere ſit compellendus, ſimiliter refellitur, n. 47. & de praxi n. 52.*

48 *Pupillus, & multò magis adultus, ad quamcumque litem, vel ſibi à quocumque illatam, vel à ſe cuilibet inferendam, petere ac nominare certum curatorem debet.*

¶ *Lex 1. in fin. C. de in litem dando tutore, explicatur, & ad praxim reducitur. ibidem.*

49 *Pupillus, vel adultus, cum aliquo in iudicio experiri, ſiue agere volentes, non ſunt neceſſariò cogendi, vt certum ſibi ad litem curatorem petant, ſed ſatis eſt eos, illo non petito, ac nominato, in iudicio cõparentes, ab eo per Iudicẽ repelli, nec audiri; quod etiam ex iudicis officio, neque reo petente fieri poteſt.*

50 *Iudicis officio incumbit, vt in iudicio debitas ſolemnitates obſeruari faciat, ex quarum defectu iudicium ipſum fruſtratorium redderetur.*

51 *Iudex, ſi ex officio pupillum, vel adultum, ſibi ad litem curatorem non petentẽ, ſed ſine eo agentem, non repellat, poteſt ad aduerſarij inſtãtiam ipſum ad eum nominandum cogere, conuentum verò non repellit ex officio, ſed tantùm ad actoris inſtantiam cogit, vt curatorem ad litem nominet.*

52 *Pupillus, vel adultus, cùm petere, ac nominare curatorem ad litem cogitur, non vtiquè compellitur captis pignoribus, vt aliqui falsò exiſtimarunt, ſed ita vt illo non nominante, vel ad nominandum infra terminum ſibi datum non comparente, tunc demùm ipſe Iudex nominet, & plures D D. de hac praxi teſtantes referuntur.*

¶ *Lex 1. C. qui petant tutores, rectè expenditur, & explicatur. ibidem.*

53 *Vera traditur interpretatio §. item inuiti. inſt. de curatoribus, eiuſquè conciliatio*

liatio cum principio eiuſdem tit. & l. 1. §. vlt. D. de minoribus, quam Gipbanius, & Hilligerus ſibi vt nouã aſcripſerũt, cùm fuerit Abbatis Panorm. quem plures alij ſecuti ſunt, & n. ſeqq.

54 *Puberes, qui poſt mortem patris, rebus ſuis rectè, & vtiliter adminiſtrandis curatorum auxilio indigent, poſſunt etiam, ſi velint, illo non vti, & abſque curatore viuere.*

55 *Puberes, curatores à ſe ſemel ſpontè receptos deſerere nõ valent, ab eorum ſe poteſtate liberari petentes, quaſi ipſi rebus ſuis adminiſtrandis idonei ſint.*

¶ *Legis 1. §. vltim. à verſ. hodie, D. de minoribus ſingula verba breui, & eleganti commento exponuntur. ibidem.*

56 *Lex minor 25. ann. adito præſide, 32. D. de minoribus, rectè expenditur.*

¶ *Voluntatis quæ ſunt ab initio, ex poſt facto fiunt neceſſitatis.*

¶ *Actiones ſuas ſpontè remittentibus non eſt ad eas regreſſus dandus. ibidem.*

57 *Lex 2. & 3. in princ. D. de minoribus, rectè explicantur, & coniunguntur cum §. vlt. l. 1. eiuſdem tituli.*

58 *Lex 12. ad fin. & lex 13. verſ. pero los que ſon, tit. 16. p. 6. ver ſimè explicantur, & conciliantur.*

¶ *Legiſlator in dubio præſumendus nõ eſt, ſe incontinenti velle corrigere. ibidem.*

59 *Lex 207. ſtyli limitatè loquitur in obligatione viri, & vxoris pro mutuo, vel debito, per eos ſimul contracto, ſiue intuitu ſocietatis coniugalis, nec vlterius extendenda eſt.*

60 *Lex illa declaratoria eſt l. 14. tit. 20. lib. 3. fori, & qualiter?*

61 *Montaluus in l. 14. tit. 20. lib. 3. fori, dupliciter intelligit eam, l. & l. 207. ſtyli, 1. cum ſoluto cõmuni debito ex lucris coniugalibus, integra dos vxori remanet.*

¶ *Lucra conſtante matrimonio quæſita, viri, & vxoris apud nos communia ſunt. ibidem.*

62 *Montaluus 2. accipit illas leges, cùm & ſi non adſint lucra, habet tamen vxor vltra dotem alia bona, ſolutioni ſufficiẽtia, quæ paraphernalia dicuntur.*

63 *Secundus hic intelligendi modus refellitur.*

¶ *Dotales res mulieri incolumes ſoluto matrimonio ſeruari debent; in eamquè rẽ bona mariti tacita hypoteca iuri ſuppoſita ſunt. ibidem.*

64 *Paraphernales res vxoris, incolumes ei ſeruãdæ ſunt ſoluto matrimonio, in eamquè rem tacitam bonorum mariti hypoteeam habent, quemadmodum res dotales, quanquam prælation s iure reſpectu anteriorum creditorum non gaudeant, vt iſte.*

65 *Vxoris obligatio, quemadmodum in rebus eius dotalibus non conſiſtit, ſic nec in paraphernalibus conſiſtere debet.*

66 *Societas, ne Leonina ſit, debet eſſe tam onerum, adeò què nominum, ſeu debitorũ in ea contractorum, quàm lucrorum.*

67 *Lucrorum coniugalium nomine veniunt etiam fructus quorumcumque bonorum mariti, vel vxoris, qui iure noſtro Regio vtriuſque coniugis ſimiliter communes ſunt.*

68 *Vxor, eũ lucris renunciat priuatur etiã dimidia parte fructuum, perceptorum ex bonis vtriuſque coniugis.*

69 *Minor coniugatus, ſiue vir, ſiue fœmina, validè pro mutuo, vel alio debito, intuitu coniugalis ſocietatis cõtracto obligatur, ſiue coniunctim, ſiue ſeorſim & ſiue coniuges minores habeant curatorem, ſiue eo careãt, abſque ſpe reſtitutionis, vel nullitatis, contra ordinarias regulas.*

70 *Vxoris minoris obligatio tantùm conſiſtit in lucris cõiugalibus, quæ eius, & mariti communia ſunt, vnde & damnũ, ſeu debitum cõmune debet eſſe, licet ſolus maritus contractum fecerit.*

71 *Vxor minor, ſiue curatore carens, ſiue eum habẽs, multò magis quàm ſi ſola obligaretur intuitu bonorum communium, obligatus manet quandò expreſſè ſe cũ marito adſtrinxit non tantùm ad debitum legale, hoc eſt ad dimidiam debiti partem, ſed & ad conuentionale, ſiue ſolidum, & quare?*

¶ *Obligatio conuentionalis, legali adiuncta potentius operatur. ibidem.*

72 *Legis 207. ſtyli verba illa, Ca el matrimonio, y la malicia ſuplen la edad, quo ſenſu accipienda?*

73 *Obligatio etiam ſolius mariti minoris cõſiſtit, ſimiliq; vxorẽ afficit, & ecõtrà, in bonis communibus, vltra quæ vel eſt reſtitutioni obnoxia, vel ipſo iure nulla,*

prout

prout facta fuerit, vel cum curatore, vel ſine illo.

74 *Vxor, etiam maior, & expreſſè ſe cum marito obligans in eodem contractu, & inſtrumento, inutiliter hodie obligata videri poteſt, ſtante l. 61. Tauri, quæ eſt l. 9. tit. 3. lib. 5. nouæ compilat.*

¶ *Contrarium tamen defenditur, num. 77. nempè incorrectas adhuc manere legem fori, & ſtyli, contra Palat. Rub. & alios.*

75 *Vxor pro marito intercedere, ſeu fideiubere non poteſt, & ſi dicatur, debitum conuerſum eſſe in vxoris vtilitatem; quod intelligitur de ſola allegatione, ſecus ſi ſimul eius rei probatio concurrat, contra Antonium Gomezium*

76 *Vxor ſimul tanquam correa debendi ſe cum marito obligans extra cauſam debiti Regalis, vel fiſcalis, nõ tenetur, niſi quatenus probatum fuerit, in eius vtilitatẽ, ſiuè augmentum patrimonij verſum, non etiam in alimenta, vel alia, ad quæ maritus tenebatur.*

77 *Vxor etiam hodiè intuitu lucrorum, cõſtante matrimonio acquiſitorum, niſi eis expreſſè renunciauerit, obligata manet, ex l. 60. Tauri, & l. 9. tit. 9. lib. 5. nouæ compilat.*

78 *Leges fori, & ſtyli, vxorem ad communia debita obligantes, quando lucris minimè renunciauit, apertè probatæ ſunt in l. 53. & 60. Tauri, quæ ſunt l. 8. & 9. tit. 9. lib. 5. compil.*

¶ *Lex 53. & 60. Tauri, & ſimiles compilationis, non ſunt correctæ per legem 61. Tauri, quæ eſt lex 9. tit. 3. lib. 5. compil. quæ optimè declarantur. ibidem.*

79 *Lex 207. ſtyli in 2. p. an incorrecta maneat poſt l. 53. & 60. Tauri fruſtra in diſceptationẽ vertitur, quia ſupponit legem ſtyli ipſam per ſe vim ligandi habere.*

80 *Leges ſtyli an verè, ac propriè leges ſint, ab eo editæ, qui authoritatem legis condendæ habuerit, adhuc non ſatis conſtat.*

¶ *Leges ſtyli nihil aliud ſunt, quam declaratio legum fori, & ideo eo tantum caſu locum habere poſſunt, quo & fori leges. ibidem.*

81 *Leges fori, vt vim habeant, de earum vſu, & obſeruatione in loco, vbi lis àgitatur, conſtare ex partis, cuia intereſt, probatione debet.*

82 *Leges ſtyli ſimiliter non aliàs vim obligandi habent, quàm ſi earum vſus probetur, ex veriore, ac receptiore ſententia, contra D. Chriſtophorum de Paz, cuius potiſſimo fundamento ſit ſatis, & n. ſeq.*

83 *Leges ſtyli ſi quis forſan Princeps compilari iuſſit, non propterea de earum vſu teſtatur, ſed tãtùm declarat qualiter illæ ad ſtylum, & praxim reducendæ ſint.*

84 *Declarans nihil de nouo agit, ſed id, quod eſt detegit.*

DE EADEM MATERIA, ET AN ET QVANDO inuiti adoleſcentes, curatorem accipere, vel acceptum ſuſtinere cogantur? ad intellectum quamplurium iuris locorum, tam communis, quàm Regij, maximè *l. 1. §. vlt. D. de minor. & l. 207. ſtyli.*

DISSERTATIO II.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

VLTRA argumẽta, in præcedenti diſſertatione pro minoris parte adducta, duo alia velut difficiliora, & elegantiora, ſeparatim tractanda in hunc locum reiicere viſum eſt.

Primum eſt, quod cùm inuiti adoleſcentes, vtcumque inexperti, nec ſatis ad rerum ſuarum adminiſtrationem apti (quod his præſertim accidit, qui pupillares egrediuntur annos, & pubertatem ingrediuntur, curatorem accipere non cogantur, præterquam in litem, 1

§. *item*

§.itē inuiti.inſt.de curatoribus,l.15.verſ. e ſi por auentura tit. 2. part. 3. l. 13. verſ. pero los que ſon en ſu acuerdo tit. 16. part. 6. multò iuſtiùs eis permittendum videtur abſque curatore viuere, relicto etiam eo, quem ſemel ſuſceperunt, cùm ad matrimonij ſtatum perueniūt, quod
2 fieri vix ſolet, niſi matura ætate, * ſiue pubertate plena, nempè 18. annorum, vt pote, quæ ad generandum aptior, ac certior eſt, *l. adrogato 40.§.1.in fin.D.de adoptionibus,§.minorē*, vbi optimè Theophilus *inſt. eodem tit. l. Mela 14.§.1.D. alimentis, & cibarijs legatis*, cum traditis ab Eman. Coſta *ad c. ſi pater, 1. p. verbo impuberes, n.3. de teſtam.in 6.* Benedicto Pinelo *ſelect.iur.interpretat.lib.2.c.4.n.* 25. Guido Pācirolo *in theſauro var.lect. lib.2.c.95.* Emundo Merillio *obſeruat. iuris lib.3.cap.29.* qui eum textum rectè explicant. Quod & Lycurgus lege ſanxerat, certum, ac maturum tēpus præſcribens, quo puellæ nubere, & iuuenes ducere vxores deberent, & interrogatus cur id ſtatuēdum putarit, *Vt*, inquit, *ſoboles ex adultis, perfectæ que ætatis parētibus nata, valida ſit, & vegeta, & coitu præpropero nō ſolùm læduntur corpora gignentium, verum etiam proles naſcitur imbecilla. Tum qui ante tempus dant operam liberis, carent apud illos authoritate, quam ætas conciliat*, prout refert Plutarchus *in Laconicis*. Qua ætate qui gaudent (vt & gaudebat minor ille, de quo in præſentiarum agimus) iudicij ſtabilitatem habere dicuntur *in §.fin.ad fin.inſtit.quibus ex cauſis manumitt.lic.vel non.*

3 Alterum argumentum ſumitur *ex l.* 207. *ſtyli, verſ. Otroſi*, vbi mulierem 25. annorum minorem, quæ cum marito, vel ſimpliciter, ſeu pro virili parte, vel inſolidum ſe pro mutuo obligauit, validè teneri diſponitur, hac addita ratione, *ca el caſamiento, y la malicia ſuplen la edad*; & rurſus in *verſ.vlt.* vbi generaliter traditur, minorem coniugatū pro omni mutuo, ac debito validè obſtringi poſſe, obnoxiùmque manere, atque ita ſupponi videtur, pro maiore eum haberi cōtracto matrimonio, vt in terminis per eā *l.* ſic docuit Didac⁹ Segura *in l.vnum ex familia.§.ſed ſi fundum, n. 24.verſ.tertium, quòd ætatem habeat.*

Verùm nihilo magis hæc argumenta Senatum mouerunt ex eo potiſsimum, quod iura generaliter diſpoſuerūt, adoleſcētibus vſque ad 25. annos cōpletos curatores dari, neque antea eis, etiam rem ſuam benè gerentibus, bonorū ſuorum adminiſtrationem cōmitti debere, *l.1.§.vltim.D.de minoribus, princ.inſt.de curatoribus, l.12.ad fin.* illic: *e de allí adelante deben los juzgadores dar, e otorgar al mozo otro guardador, a que llaman en Latin curador, tomando tal recabdo del, como del tutor, e eſte tal debe le auer en guarda faſta que el guerfano ſea de edad de veynte y cinco años, tit. 16. partit. 6.* Vide * cùm generaliter hæc iura loquātur, nec diſtinguant caſum contracti, vel non contracti matrimonij; generaliter, & abſque vlla diſtinctione accipienda ſunt, ex regula legis *non diſtinguemus 32.in princip. D.de receptis arbitris, l. de pretio 8. D. de publiciana in rem actione, l.1.§.quod autem Prætor, verſ. quod non puto verum, D. de aleatar. l. regula 9.§.vlt. circa finē*, illic, *nam initium conſtitutionis generale eſt, D. de iur. & facti ignor. l. ſi ſeruum 71. §. non dixit Prætor, D. de acquir. hereditat. l. 1. §. generaliter, D. de legatis præſtandis*, cum ſimilibus, nouiſsimè congeſtis, latè què exornatis à Simone, & Auguſt. Barboſa *ad principia, & axiomata iuris cōmunia*, illo *lit.L.n.29.& lit.V.n.22.* hoc verò *axiomate 136.nu.1. & axiom.122.num.* 36. Gabr. Aluarez *liter.A.n.* 57. eò vel
maximè, * quòd cùm coniugatus longè maioribus in rei familiaris adminiſtrat. quā ſolutus implicetur oneribus, quæ matrimonium ipſum ſequuntur, *l. ſi quis pro vxore 21.§.ſi vxor*, illic, *cùm pro oneribus matrimonij petātur, D. de donationibus inter virum, & vxorem, l. pro oneribus 20. C. de iure dotium*, tantò magis * curatore indiget, cùm maius ei euertendi patrimonij periculum immuneat, quia vbi maius eſt periculum, ibi cautiùs agendū eſt, ex regula, *legis 1.§. ſed & ſi quis, D. de Carbon. edicto, c. quieſcamus 42. diſtinct. cap. vlt. 7. q. 2. cap. vbi periculum, de elect. in 6.* cum adductis nouiſsimè à Simone Vaz Barboſa, & Auguſt. Barboſa, latè exornantibus *ad principia, & axiomata iuris*, illo, *lit.P.n.17.* hoc verò *axiomate 177.*

Nec

Digitized by Google

8 Nec obſtat primum argumentũ, ſump
tum ex *§. item inuiti inſtit. de curatoribus.*
Qui ſanè text. ſummam apud interpre-
tes omnes difficultatẽ habet, ex eo ma-
ximè quòd aduerſari ex diametro vi-
deatur principio *eiuſdem tituli*, & aper-
tiùs Vlpiani Iuriſconſ. reſponſo *in l. 1.*
§. vlt. de minoribus, cuius in primo huius
partis fundamẽto meminimus, quo loci
tam diſſertè traditum eſt, adoleſcenti-
bus, etiam rem ſuam benè gerentibus,
vſque ad viceſsimum quintum annum
completum curatores dandos eſſe, vt &
illud addatur, nõ eſſe eis ante eam æta-
tem rerum ſuarum adminiſtrationẽ cõ-
mittendam. In quorum iurium conci-
liatione non parum interpretes cruciã-
tur, vt ex Doctoribus *vbique*, & mox re-
ferendis apparebit.

9 In primis itaque Accurſius *in d. l. 1.*
ſcholio vlt. in princ. & in d. §. item inuiti,
verbo accipiunt, verſ. ſed quod ibi dicitur,
communiter *vbique* receptus, vt teſtan-
tur Franciſcus Caldas, eandẽ interpre-
tationem ſequutus *in d. l. ſi curatorem, in*
princ. n. 6. & D. Pichard. (qui tamẽ in ea
non perſiſtit) *in d. §. item inuiti n. 5. 6. &*
7. ait hæc non eſſe pugnantia, minores
non cogi inuitos curatores accipere *ex*
d. §. item inuiti, & rerum ſuarum admini-
ſtrationem eis committi non debere, *d.*
10 *l. 1. §. vlt.* quia * etſi illis, curatorem
accipere nolentibus, bonorum ſuorum
adminiſtratio interdicta nõ ſit, non ta-
men plena, & libera ipſis cõceditur, ſed
reſtricta, & reſtitutionis remedio ſubie-
cta, *l. ſi curatorem habens 3. verſ. ſi vero ſi-*
ne curatore, C. de in integr. reſtit. l. 5. verſ.
Otroſi decimos, iuncto verſ. mas ſi ſe ſintieſſe
engañado, titul. 11. p. 5. exornant plures
relati *ſup. diſſertat. 1. n. 24.* In quo dif-
fert hæc adminiſtratio, virtute facultà-
11 tis legalis minori competens, ab ea, *
quæ ei permittitur ex reſcripto Princi-
pis, ætatis veniam ipſi concedentis, in
qua reſtitutio in integrum ex cap. mi-
noris ætatis locum non habet, *l. 1. C. de*
his, qui veniam ætatis; nam licet firmiora
ſoleãt eſſe, quæ à iure communi proue-
niunt, quàm quæ à iure ſpeciali, ſeu pri-
uilegio proficiſcuntur, *l. eius militis 34.*
§. militia miſſus, D. de teſtamento militis;
hoc tamen locum habet datis paribus

terminis, hic autem lõgè ſunt diſpares;
nam * ius commune concedit admini- 12
ſtrationem minoribus, vt minoribus, ac
proinde, cùm ob qualitatẽ minoris ęta-
tis reſtitutionis beneficium eis eodem
iure competat, imò & hodie quandoq;
nullitatis cõtractus, vt in caſu *legis 22.*
ad medium, verſ. Y otroſi, tit. 11. lib. 5. no-
uæ compilationis, ſecundum quam non ſe-
mel in Hiſpalẽſi Senatu me iudice pro-
nunciatũ eſt, cũ tali qualitate eiuſmodi
adminiſtrationem videtur conceſsiſſe,
arg. text. *in l. plenum 12. §. equitij, D. de*
vſu, & habitat, l. ex militari, 11. verſ. nã cũ
ei, D. de teſtam. milit. at Princeps ætatis
veniam indulgens, adminiſtrationẽ mi-
nori concedit, vt maiori, adeòquè reſti-
tutio ceſſat; ne * cum ipſo contrahen- 13
tes, authoritate reſcripti principalis
decipiãtur, vt exprimitur *in d. l. 1. C. de*
his, qui veniam ætatis, & exornat optimè
Ludouicus Romanus *in l. 1. §. liberos n.*
10. D. de in ius vocando, eandem quoque
interpretationem in effectu tradunt, &
velut nouam ſibi arrogant Iacobus Cu-
iat. *ad relatam l. 1. D. de minoribus, ad ver-*
bum hodie; Vdalricus Zaſius *in paratitla*
ad illum tit. n. 12. verſ. ad 3. punctũ. Dua-
renus *in paraphraſi ad eundem quoque tit.*
verſ. quod cum minore, ac nouiſsimè defen
dit Ioannes Matienςus Iunior, qui mul
tò poſt hæc ſcripta prodijt, *ad l. 1. D. de*
minor. n. 263. & 269. nouiſsimè quoq;
Ioannes Viſcontes *ad tit. inſt. de curato-*
ribus, c. 1. n. 13. 14. & 15.

Verùm hæc interpretatio, etſi in ſe 13
vera ſit, verbis tamẽ *d. l. 1. §. vlt.* minimè
cõuenit, & apertè ex eorũ generalitate
conuincitur, illic: *nec antè rei ſuæ admi-*
niſtratio eis cõmitti debet, quæ diſtinctio-
nem, ac reſtrictionem illam planè reſ-
puunt, ex regula, quam *num. 5.* in ſimili
expendimus, & agnoſcunt Pichard. *in*
d. §. item inuiti, n. 8. Oſuald. ad Donell.
lib. 3. commentariorum cap. 18. lit. E. poſt
principium, verſ. diceret fortè, & agnouë-
rat quoquè Matienςus *in d. l. 1. n. 265.*
licet poſtea ſui oblitus in eandem inter-
pretationem incida.

Quapropter Iacobus Reuardus *libro* 15
1. variorum, ſiue de iuris ambiguitatibus cap.
17. difficultate ſuperatus, putat Tribo-
nianum ius antequum legis lętoriæ, vel

(vt

Digitized by Google

(vt alij legūt) lectoriæ, curatores inui-
tis adoleſcētib⁹ dari prohibēs, niſi red-
ditis cauſis laſciuię, vel dēmētię, Marci
Antonini Philoſophi, qui & Aureli⁹ di-
ctus eſt, cōſtitutione, quā in eius vita re
fert Iulius Capitolinus, & ſupponit Vl-
pianus *in d.l.1.§.vlt.* illic *hodiè* (hoc eſt
poſt cōſtitutionē illā Diui Marci) peni-
tùs abrogatū, eò quòd per eā neceſsitas
minorib⁹ imponatur, curatores accipiē
di, pro nouo nobis *in relato, §. item inuiti*
mira fraude (hoc eſt Triboniani decep-
tione, ſiue, quod idē eſt, inſcitia, aut ne-
gligētia) obſtruſiſſe; quod & voluit no-
uiſsimè, licèt nō ita explicet, Diodor⁹
Tuldenus *in commentarijs ad titul. inſt. de*
curatoribus, c.2.

16 Sed meherclè dolenda potius ipſius
Reuardi inſcitia eſt, vel temeritas, dum
Triboniano, viro prudētiſsimo, ſumma
q; legū perîtia, ac in rebus indagādis di
ligētia prædito, vel Iuſtiniani Impera-
toris teſtimonio *in l.2.§. quæ omnia 9. C.*
de veteri iure enucleando, & in proœmio in-
ſtitutionū, §. eāq; hoc, tā turpē errorē tri-
buit, nec enim Tribonian⁹ ignorare po-
tuit ius, à ſe tot vigilijs cōpoſitū, pro-
prijſq; titulis, ac materijs applicatum,
iuxta l.2. D. de ſtatu hominū, cū & omni-
bus in iure verſantibus id ignorare tur-
pitudini adſcribatur *in l.2.§. Serui⁹ 43.*
17 *D. de origine iuris*, max mè * cùm ius il-
lud, quod abrogatū Reuardus putat, a-
lijs iuris locis nō obſcurè expreſsū, vel
ſuppoſitū reperiatur, nēpè *in l. ſi impube-*
ri 13. §. vlt. illic, *quoniā tamē minorib⁹ an-*
norū, deſiderātibus, curatores dari ſolēt, D.
de tutor. & curat. l.2. (aliàs 3.) §. & apud
Paulū (aliàs §. curatorē) illic: *curatorē, ig-*
norāte, nec mādāte pupillo, nō rectè ei à tu-
tore petitū videri, D. qui petāt tutor. & cu-
rat. l. matris 6. in fin. per arg. à cōtrario ſen-
ſu, illic, *cū puberes minores annis 25. ipſi ſi-*
bi curatores, ſi res eorum exigit, petere de-
beāt, C. eod. tit. l.3. verſ. ſi verò ſine curato-
re, cū duabus ſeqq. C. de in integ. reſt. vltra
alia iura, relata à Stephan. Gratian. *diſ-*
cept. for. tom. 2. c. 225. n. 1. ac notat gloſ.
vlt. *in l. illud 5. & apertiùs in l. nec non 6.*
18 *D. de tut. & curat.* in eo * diſtinguēs pu-
pillū ab adulto, quòd ille inuit⁹ tutorē
accipiat, *ex illis legibus*, quib⁹ apud nos
cōgruit *lex* 1. vbi & aduertit Greg. Lop.
gl. 4. tit. 16. p. 6. hic nō itē curatorē *ex d.*
§. itē inuiti, vbi & obſeruat *gl. 1.* & cōmu
nis, quā reſoluūt Claudius Cāciuncula
poſt princ. verſ. alterū licet, Minſing. *n. 8.*
Silueſt. Aldobrād. *n. 1.* & Ioan. Oinoto.
n. 5. verſ. ſecundò tutor, in eo §. item inuiti,
(quē pleriq; legūt *ſub princip.*) Donell⁹
lib. 3. cōmēt. c. 2. circa finē, verſ. deniq; cu-
rator, Ant. Fab. *in iuriſprudentia Papinia-*
nea tit. 12. princip. 1. illat. 5. Paul. Mōta-
nus *de tutel. c. 8. n. 21. & cap. 29. n. 16.*
Leander Galganetus *de tutela, & cura*
lib. 1. tit. 14. n. 5. Marcell⁹ Cōuerſanus
ad tit. inſt. de curator. n. 9. & 10. D. Perez
de Lara *in cōpendio vit. homin. c. 24. n. 1.*

Quinimò plures eā regulā extendunt 19
ad curatorē teſtamentariū, ſiue à patre,
vel matre filio in teſtamēto nō iure da-
tū, iuxta *l. pater Seuerianā, 101. §. cōditio-*
nū verba illic, *vt curatores ipſi cōſtituerē-*
tur, iūcta gl. verb. non videbitur, D. de con-
dit. & demōſt. l. curatorē 6. C. de negot. geſt.
l. penult. C. de teſtam. tute. nā licèt hunc à
iudice confirmandū eſſe iure traditū ſit,
in l.1. in fi. l.2. §.1. & l. ſi filio 6. D. de cō-
fir. tut. l.2. verſ. ſed voluntas, C. eod. tit. l.
Gaius 16. ad fin. illic, *Modeſtinus reſpon-*
dit, excuſationem à cura tunc neceſſariam eſ-
ſe, cùm decreto Prætoris, ſeù Præſulis con-
firmatus curator fuerit, D. de excuſat. tu-
tor. §. dantur, verſ. ſed curator, inſt. de cu-
rator. l. 13. verſ. Otroſi decimos, titul. 16.
part. 6. tamen id ita intelligunt, ſi adul-
tus cōfirmationem deſideret, ac petat,
non ſi renuat; ſic etenim voluere Bald.
in d.l.1. nu. 1. verſ. ſed ratio, D. de confir-
man. tut. Ang. *conſ. 50. nu. 1. ad fin.* Phi-
lip. Corneus *cōſ. 81. n. 2. circa med. verſ.*
licèt ſit confirmandus, volu. 4. Socin. Iun.
conſ. 97. n. 15. vol. 1. Hieron. Gabr. *cōſ.*
52. ex n. 11. vol. 2. Auguſt. Beroius *cōſ.*
37. n. 3. vol. 2. Benedictus Capra *conſil.*
110. n. 11. & 12. Caldas Pereir. *ad l. ſi*
curatorem habens, in princip. n. 4. C. de in
integ. reſt. D. Pichard. neminē referens,
in princip. inſt. de curator. num. vlt. Paulus
Montanus *de tutel. d. c. 29. n. 13. & 14.*
Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. lib.*
2. d. cap. 225. ex num. 1. Nicolaus Intri-
gliolus *deciſ. 10. n. 1.* Marcellus Con-
uerſanus *ad tit. inſt. de curator. n. 40.* Phi-
lippus Paſchal. *de virib. patr. poteſt. part.*
3. c. 9. n. 51.

20 Cæterùm hæc præfatę regulę exten-
ſio, tamètſi tot viris doctis placuerit, iu
re minimè probatur, (quicquid nimis
audactèr reluctetur, cōtrarium vocans
manifeſtiſsimum errorem, Paſchalis *vbi
proximè*, de quo id nos multò verius af-
firmare poſſemus) cùm *tex. in d. §. itē in-
uiti*, & ſimilia iura, dumtaxat loquantur
in cura datiua, ſiue per iudicem minori
decernenda, non in teſtamētaria, quam
21 *. & ſi inutilitèr ipſo iure puberi filio
iniūctam, neceſſariò tamen à iudice cō-
firmandam nuper allatę leges, & maxi-
mè *d. lex 13. partitæ* planè volunt, ſiqui-
dem à patre iniuncta ſit, abſque vlla in-
quiſitione, ſi vero à matre, inquiſitione
præmiſſa, vt notant *glo. 1. & DD. in d. l.
filio 6. D. de confirm. tuto.* optimè Gal-
gan. *de tute. & cura. lib. 1. tit. 3. num. 2. in
princ. iuncto verſ. quod idem erit in curato-
re*, Marcel. Conuerſanus *ad tit. inſt. de
22 curator. n. 39.* Idquè * vel propter ma-
ximam fiduciam, quam lex habet de pa-
terno iudicio in fauorem filiorum, *l. de
creationib⁹ 27. in princ. C. de Epiſcop. aud.
l. fin. in princ. verſ. quis enim, C. de curat. fu
rioſi*, eſſet verò huiuſmodi confirmatio-
nis neceſsitas planè ſuperuacanea, ſi à
filij voluntate penderet. Proinde meri-
tò extenſionem illam minimè admiſſe-
runt Dyn. & Odofre. *in d. l. 1.* Ioann. de
Platea *ad princ. inſt. de curator. verſ. adde
prædictis*, Greg. Lopez *in d. l. 13. gloſſ. 5.
tit. 16. p. 6.* Mier. *de maior. 4. p. q. 38. nu.
3. & 4.* Gutier. *de tutel. 1. p. c. 19. n. 30.
& 31.* Galgan. *de tute. & cura. lib. 3. q.
33.* D. Illephonſ. Per. de Lara *in compēd.
vitæ homin. c. 24. n. 15.*
23 Quare (vt ad Reuardum redeam) me-
ritò quoquè eius interpretatio, vtpotè
regulam *d. §. item inuiti* omninò negans,
tā vt falſa, quā vt audax, cōmuniter ex-
ploditur, vt aduertit nouiſsimè D. Don
Frācíſc. de Amaya *obſeruat. iuris lib. 1.
c. 9.* & ex profeſſo magis Reuardi expo-
ſitionē refellit Oſuald. *ad Donell. d. lib. 3.
c. 18. lit. C. verſ. ſed fallitur*, aſſerēs, eum
deceptū fuiſſe in interpretatione verbo
rū Iulij Capitolini, quæ vterq; refert,
quaſi voluerit Capitolinus, ex cōſtitu-
tione Diui Marci neceſsitatem imponi
minoribus, curatores accipiēdi, eamq;
ipſis remitti ex l. lætoria; cū lōgè alius
ſit illorum verborū ſenſus, de quo mox.

Proinde tertiò vice verſa exiſtima- 24
rūt alij, olim ex l. 12. tabularum furio-
ſis tantùm, & prodigis, ſiue minoribus,
ſiue maioribus, curatores dari, *§. furioſi,
inſt. de curatorib.* cum ſimilibus, relatis à
Pichardo *ibi n. 1.* Indéq; minoribus ſa-
næ mētis illos dari nō cōſueuiſſe, donec
l. lętoria conſtitutū eſt, * quòd & his 25
ex cauſa allegata, & probata omninò
cūratores darentur, puta ſi malis mori-
bus prædìti eſſent, ſi luxui dediti, ſi ne-
ceſſariam rerum alienationem facturi,
extra has verò cauſas nō niſi volētibus,
qua lege * inſpecta, raró aut nunquam 26
adoleſcentes, qui ſanæ mentis eſſent, cu
ratores petebant, & ſi id ſibi vtiliſsimū
fore iudicarēt, etenim eorum exiſtima-
tio valdè ſugillabatur, quaſi prodigo-
rū, & rebus ſuis non rectè conſulētium;
cui malo ſuccurrit Diui Marci Antoni-
ni cōſtitutio, qua effectū eſt, * vt adul- 27
ti omnes, nullis redditis cauſis, abſque
vlla honoris ſui nota, curatores accipe-
rent, non vtique inuiti, prout Reuardus
putabat, Capitolini verba ſic accipiēs,
vt diximus, ſed volentes; eòque reſpe-
xiſſe Vlpianū * *in d. l. 1. §. vlt. D. de mi-* 28
noribus, à quo iuxta interpretationē iſtā
tantùm abeſt, vt diſcrepet Iuſtinianus *in
d. §. item inuiti*, vt imò ei mirè cōueniat;
ſic ferè Balduinus *n. 6.* Vbeſembeccius
n. 4. & apertiùs Pichard. *n. 9. in eod. §. itē
inuiti*, Ioan. Viſcontes *ad principiū eiuſdē
tit. ſiue c. 1. n. 2.* Paul. Mōtanus *de tutelis
c. 37. n. 6. 23. & 24. & à nu. 87. ad 92.*
Quę quidē * interpretatio defendi om- 29
ninò poſſet, adeòquè & quòad *relatā l.
1. §. vlt.* ſi Vlpianus *ibi* ſimpliciter tan-
tùm dixiſſet, quòd in eam vſque ætatem
25. annorum, adoleſcentes curatorum
auxilio reguntur; at vlterius progredi-
tur, ſic aſſerens; *nec antè rei ſuæ admi-
niſtratio eis committi debebit*, quibus ver-
bis neceſsitatem importari quis nō vi-
deat, *l. 1. §. 1.* illic: *eodem iure vti debet,
D. quod quiſque iur.* cum ſimilibus, nouiſ-
ſimè relatis ab Auguſtino Barboſa, qui
latè exornat, *de dictionibus dict. 77. n. 1.*
quo & alijs argumentis non incoloratè
ab ea recedit interpretatione D. Fran-
ciſcus de Amaya *d. c. 9. n. 9. 10. & 11.*
quam tamen nos ex parte amplexuri
ſumus,

Digitized by Google

ſumus, cùm verã, ac ſequendam tradiderimus.

30 Huic finitima eſt interpretatio Ant. Fab. *in rationali ad d.l.1.§.vlt. D.de minoribus litera B, & in iuriſprudẽtia Papin. tit.13.prin.3.ad finẽ, verſ. nec huic principio*, vt ea lex procedat in minore, qui in pupillari ętate tutorẽ habuit, licet poſtea pubes fact⁹ eũ habere deſierit, vt tũc curatorẽ quoq; accipere cõpellatur, nã
31 tutela * finem accipit, curatore adulto cõſtituto, *l.à tutoribus 33.§.1. D.de adminiſtr.tutor.* & ideò admonere adultum
32 tutor debet, * vt illũ accipiat, *l.ita autem, 5.§.tutor, D.eod. tit.* quinimò & curator loco tutoris abſentis, vel impediti pupillo dat⁹, iubetur ei, adulto facto, curatorẽ petere *in l.curatorem 25. D. de tutor.& curatoribus*; ſecus autẽ ſit in mi-
33 nore, * qui nũquam fuit ſub tutore, ſed tempore mortis patris iam pubes erat, nam hic non cogitur inuitus curatorem accipere, *d.§.itẽ inuiti, cũ ſimilibus.* Quæ tamen interpretatio, & ſi moribus conueniat aliquarum nationum, apud quas qui tutelæ iugum expertus eſt, ea finita ob adultam ipſius ætatem, curæ quoq; ſubiici debet, imò & tutoris eiuſdẽ, qui deinceps curæ adminiſtrationi, & oneribus re ipſa implicatus manet, contra reg. tex. *in §.qui tutelam 20.inſt.de excuſat. tut.* vt de Germania teſtatur Andr. Gail. *pract. obſeruat. lib.2. obſeruat.96. n.1.2.& 3.* Paulus Montanus *de tutelis, c.37.n.86.* & de Frãciæ Regno Gaſpar Rodericius *de annuis reditib.lib.2.q.15. n.17.* & vtrũque obſeruat. Bernar. Greueus *ad Gail.lib.2.concl.96.per totã*: iuri tamen minimè conuenit, & eã rectè cõ-
34 uincit * Oſuald. Hilligerus *ad Donell. d.lib.3.c.18.lit.C.verſ.Anton.Fab.* quia quod dicitur *in d.l.à tutoribus §.1.* nõ ſignificat, dato tãtũ curatore impuberi, adulto facto, tutelam expirare, & nõ aliter, ſed expirare illo modo, ſi cõtingat curatorẽ ei dari, ita ſcilicet deſiderãti, vt & in his ipſis terminis pupilli, adulti facti, quòd deſideranti illi curator detur, quaſi aliud ſit eo nõ deſiderante, ſeu petẽte, apertè traditũ eſt *in l.ſi impuberi 13.§.vlt. D.de tut.& curator.* Præterea
35 * quod in *d.l.ita autẽ, §.ſi tutor*, traditum eſt, quòd tutor pupillũ, iã adultũ factũ, admoneat, curatorẽ petere, neceſſitatẽ nullam inducit in adulto admonito, vt eam admonitionẽ ſequatur, ſed in tutore ipſo, vt ſuo muneri ſatiſfaciat. Idemquè ſenſus eſt *d.legis curatorem*, illic: *poſt pubertatem alium curatorem ſibi petere debebit*, ideſt admonere illum, vt petat; ne ſi aliter lex illa intelligatur, ceteris legibus, quibus adulti petitio, & cõſenſus omninò deſideratur, contraria ſit.

36 Illud vtiq; veriſsimum iudico, ſi pupillus adultus factus, tutoris admonitione neglecta, curatorẽ accipere recuſauerit, neceſſe habere tutorẽ, qui tutelæ oneribus, ac periculo eximi velit, id iudici probare, ab eoq; proinde petere, vt adultũ cogat, ſi adhuc nolit curatorẽ ad bona accipere, vt eũ ſaltẽ ad litẽ nominet, cũ quo poſsit iudiciũ agitari circa rationis redditionẽ, ac bonorũ traditionẽ, iuxta ea, quæ de curatore ad litẽ, à pupillo, vel adulto nominãdo, inferiùs diſſerã a n.42. interim vero quoàd impediendũ curſum vſurarũ, iudiciali interpellatione, & proteſtatione, pupillaris què pecuniæ oblatione ſecur⁹ erit tutor, quemadmodũ colligitur, *ex l. tutor, qui repertoriũ 7.§.pecunia, quæ in arca 13, D.de adminiſt.tut.l.fin. C.de vſuris pupillaribus*: quomodò in Granatẽſi curia, cũ caſ⁹ occurreret, me iudice, pronũciatũ eſt, & ad praxim ſic reductæ ſunt *d. lex ita autẽ 5.§.ſi tutor, & d.lex à tutorib⁹ 33.§.1.D.de adminiſt.tut. iũcta l. admone 1, & 2.* (quæ in ordine ſunt 1. & 7.) *C. qui petant tutores*; atquè ita etiam acceptum eſt quod per hæc iura tradunt poſt alios Gaſpar Baeça *de decima tutoris c.2. n.134.* Andr. Gail. *pract. obſeruat. lib.2. obſeruat.96. n.3.* Gaſp. Roderic. *de ann. redit. lib.2.d.q.15.n.12. verſ. itẽ alia ratione*, Ioannes Gutierr. *de tutelis p.1.c.17.n.142.* Stephanus Gratianus *diſceptat. forenſium tom.4.c.718.n.6.*

Quinta fuit interpretatio Hotomani.
37 Sexta Vulteij, vtriuſq; *in prin.inſt.de curatorib⁹*, quos ſigillatim refert, ac refellit, illam expreſsè, hanc tacitè, dum ad aliam properat, Oſuald. Hillig. *d.lit.C. poſt medium*, & meritò, cùm vtraq; interpretatio nedũ diuinatoria ſit, ſed & litteræ *d.l.1.§.vlt. D. de minor.* manifeſtã vim inferens, maximè interpretatio

Vulteij; quæ textũ illũ generaliter loquentem, imò propriùs de curatoribus ad bona, quorum auxilio adoleſcentes reguntur, reſtringit ad curatores in litem; quo errore ſimiliter inuoluitur, Ioannes Coppenſ(& in eo errans, quòd interpretationem hanc Donello impingit, qui eã minimè docuit) *obſeruat. præ-cabilium lib. 1. c. 62. n. 3.* Quibus ſeptima addi expoſitio poteſt * quam acutè
38 conſiderat D. Franciſcus de Amaya *d. c. 9. ex n. 12.* ac breuiter, quanquam hęrens, ac varius expreſſerat paulò ante Franciſcus Broæus *in d. §. item inuiti, in fine*, vt nimirùm licèt adulti cogatur in genere curatorem accipere, quouſquè perfectę, hoc eſt 25. annorũ, ętatis ſint, *ex d. l. 1. §. vlt. D. de minoribus*, nõ tamen in ſpecie cõpellantur hunc, vel illũ accipere, ſed quem ipſi petierint, vel elegerint, *ex d. §. item inuiti*, quem ſic intelligunt, quaſi in eo ibi puberes diſcernantur à pupillis, qui in ſpecie quoquè tutorem, ipſis à iudice datũ, accipere neceſſe habent, *l. 2. D. de tutel. l. illud §. & l. nec non 6. D. de tutor. & curator.* & *vbique* gl. Bart. & communis, quam ſupra à nobis ſub *n.* 18. relati, reſoluunt.

39 Verùm hæc interpretatio, tamètſi primo aſpectu ſpecioſa ſit, ac demulcere aures videatur, paulò tamẽ attentiùs cõſiderata, facillimo cõuincitur negotio, tũ quia repugnat generalitati verborũ Iuſtiniani, illorũ nẽpè *inuiti adoleſcẽtes, curatorẽ nõ accipiũt*; quæ plane excludũt quãcumq; minorũ repugnantiã, non tantũ quòad accipiendum in ſpecie hunc, vel illum curatorem, ſed & in genere curatorẽ vllum, ex reg. *l. 1. §. generaliter, D. de legatis præſt indis, cum ſimilibus*, atquè ita frequentiſsimè verba illa hactenùs accepta ſunt, vt ſuperiùs probauimus; tum etiam quia ex ea interpretatione, huic communi ſenſui cõtraria, neceſſariò ſequeretur, curatorẽ ad litẽ dari minori inuito nedũ in genere, ita vt accipere illum cogatur, ſed & in ſpecie huuc, vel illum, quia cùm illa inſpecta, initio illius §. *item inuiti*, hæc proponatur regula, quòd minor nõ cogatur hũc, vel illum curatorem, ad bona accipere, ſed quem ipſe elegerit: exceptio ſtatim illi regulæ ſubiecta, vt nihilominùs cogatur accipere curatorem ad litem, neceſſariò accipiẽda eſt in iiſdem terminis, ſcilicet, vt cogatur hũc, vel illum ſibi à iudice datum accipere, nam * aliàs exceptio non eſſet de regu- 40
la, prout eſſe debet, *l. ex eo 18, D. de teſtibus, l. quæſitum 12. §. idem reſpondit domo inſtructa, verſ. denique, Neratius D. de fundo iſtructo, l. 4. §. fin. verſ. ſi cui penus, D. de penu legata, cum ſimilibus*, & vltra ordinarios *vbique*, notarunt gl. *in verſ. ſubtilitatibus*, & Dynus Muxellanus *n.* 18. *verſ. & ſunt ſub regula, in rubr. de reg. iur. lib. 6.* Abb. *in c. 1. n. 8. verſ. ſed ſic. ext. de ferijs*, Paul. de Caſtr. *conſ. 79. n. 3. lib. 1.* Angel. *conſ. 290. n. 5.* Iaſ. *conſ. 69. nu. 5. lib. 3. & conſ. 166. n. 4. lib. 4.* Dec. *poſt gloſ. magnam, ad finem, in l. 1. n. 22. D. de reg. iur.* Sebaſt. Med. *de reg. iur. in præfat. n. 31.* Nicolaus Euerar. *in locis legalibus loco 9. ab exceptione ad regulam, nu. 9. & 10.* D. Preſes Couarr. *var. reſolut. lib. 2. c. 5. n. 5. verſ. nam cum exceptio*, Burg. de Paz *in l. 3. Tau. n. 381.* Menoch. *cõſ. 87. à n. 35. & de præſumpt. lib. 3. præſump. 35. n. 19. & præſump. 115. n. 75.* Hortenſius Caualcanus *de brachio Regio 6. p. ſiue de æquitate, & rigore, n. 24.* Harman Pictor *quæſtionũ iuris libr. 1. q. 32. n. 5. & lib. 2. q. 26. num. 16. verſ. ſic etiam, in fin.* Ioannes Guillen à Ceruantes, doctiſsimus Hiſpalenſis, *ad l. 9. Tauri n. 67.* D. Ioan. Baptiſt. Valençuel. *conſ. 54. n. 19.* nouiſsimè Simon Vaz Barboſa, & Auguſt. Barboſa *ad principia, & axiomata iur.* ille *liter. E. num. 17.* hic verò *axiom. 35. num. 6. & 7.* Farinac. *deciſ. nouiſſ. p. 1. deciſ. 144. n. 6. & p. 2. deciſ. 294. n. 5. ac deciſ. poſthum. p. 1. deciſ. 286. n. 5. & deciſ. 407. n. 9. & p. 2. deciſ. 56. n. 3.* Conſtat autem, * curatorẽ etiam ad litem, 41
nõ dari in ſpecie hunc, vel illum minori inuito, hoc eſt eũ non eligenti, ac pẽtẽti, in quo à curatore ad bona minimè differt, quemadmodũ conſtat *ex l. mutus 43. §. is qui curatorẽ, D. de procuratorib. l. ait Prætor 7. §. permittitur, D. de minorib⁹ l. 1. C. qui petãt tut.* & vbiq; glo. Bart. & cõmunis, cõfeſtim referẽda, optimè Palac. Rub. interim videndus, *in repet. cap. per veſtras de donatio. inter, in princ. §. 27. n. 5. in fine, cum ſequenti.*

Quinimò (vt hoc obiter moneã) nec 42
certus

certus ad litem curator dabitur pupillo inuito, ſaltem maiori infante (nam in minori infante aliter ſe res habet, *l.* 3 *§. ſi pupillus, verſ. denique*, illic, *itaq; infanti non poteſt dari, D. de tutelis*, vbi notat, & explicat gloſ. *verb. infanti*, ſimilis *verb. ſibi ipſi, in l.* 2. *§. an autem alius, D. qui petant tutores*, & vbique communis, quam reſoluunt, & ad praxim applicant Alexand. *conſ.* 122. *num. vlt. verſ. vlt. lib.* 1. Afflictus, & ad eum Cæſar Vrſil. *deciſ.* 256. *num.* 2. *& deciſ.* 262. *n.* 5. Ioann. de Nizanis *conſ.* 17. *n.* 26. *in fin. & n.* 30. Miranta *de ord. iudicior.* 4. *p. diſt.* 16. *nu.* 56. *verſ. & prædicta intelliguntur*, Octauian⁹ Cacheran. *deciſ. Pedemõt.* 89. *n.* 1. *& latiùs à n.* 6, Parlad. *lib.* 2. *rer. quotid. c. fin.* 4. *p. §.* 4, *ex n.* 3. Cald. Pereir. *ad l. ſi curatorem habẽs, C. de integr. reſt. in princ. n.* 31. *verſ. ex quo vtiliter infertur*. Card. Dom. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. C. concl.* 1103. *n.* 10. *&* 11. Stephan. Gratianus *diſcept. forenſ. tom.* 2. *cap.* 225. *nu.* 39. *verſ. tamen ſoli infanti*, Ioan. Gutier. *de tutel.* 1. *p. cap.* 19. *num.* 24. Greuens *ad Gaillium pract. concluſ. lib.* 2. *concl.* 108. *n.* 1. 2. 3. *&* 4. Illephõſus Perez de Lara *in compendio vitæ homi. c.* 24. *n.* 17. (limitans in terminis iuris Pontificij *ex c. fin. §. ſi verò de iudicijs in* 6. cum Dominico ibi, *notab.* 4. & Marco Ant. Genuẽſi *in practic ab. Eccleſiaſt. quæſt.* 766.) ſed ipſe pupillus infante maior ſibi petere hunc vel illum curatorem ad litem debet ſiue agat, ſiue cõueniatur, niſi quòd agens, nec curatorem ad litem eligens,
43 non auditur, vbi autem * conuenitur, non poteſt res ex ſolo ipſius conſenſu pẽdere, quia iudicium redditur in inuitũ, *l. inter ſtipulãtẽ* 83. *§. ſi Stichũ verſ. iudiciũ autẽ, D. de verb. oblig. cũ vulgat.* ne in eius ſit poteſtate, nullo petito, aut nominato curatore, iudiciũ ſubterfugere (quod reorũ propriũ eſt, *d. §. ſi Stichũ, in fine*, illic, *alioqui ſemper negabit reus, l. ſed & ad eos* 24. illic, *qui conuenti fruſtantur, & qualibet tergiuerſatione, & ſolertia efficiunt, ne cũ ipſis agi poſſit, D. ex quibus cauſis maiores*, adeò vt in iure fugiẽtes paſſim appellentur, *l.* 2. illic, *neque actorem, neque fugientẽm, C. de iur. iur. propter calum. dan. l. properandum* 13. *§. & ſi quidem pars*, illic, *parte fugiente ex vna parte actoris abſentiam incuſante, & verſ. & ſiquidẽ nihil*, illic, *non ſolum partem fugientem*: & illic, *Sacramento fugientis, & §. ſin autem*, illic, *per res, & facultates fugientis, & §. illo procul dubio*, illic, *vel fugientis, vel agentis, C. de iudicijs, auth. de exhiben. reis, cap.* 2. illic: *quantumcumque decretum fuerit fugienti, & c.* 3. *§. ſi ſcepto*, illic: *apud iudicem interrogari fugientem, collat.* 5. cũ vbique notatis) aut * ne ſolus pupillus 44
iudicium ſpontè ſuſcipiens, actorẽ pro ſe ſententiam obtinentem eludat, ob iudicij nullitatem, iuxta reg. tex. *in l. acta* 45. *§. contra indefenſos, D. de re iudic. l. nec tutores* 11. *& l. non eò minus* 14. *C. de procurator. l.* 1. *&* 2. *C. qui legitimam perſonã ſtandi in iudic. non habent, l. penult. C. ſi aduerſ. rem iud. l. clarum* 4. *C. de authoritat. præſt. l. ſi Præſes* 6. *C. quomodo, & quando iudex, l.* 11. *in fin. tit.* 2. *& l.* 3. *tit.* 5. *ae l.* 1. *verſ. pero ſi los menores, tit.* 25. *p.* 3. idq; vltra ordinarios *vbique*, ac nonnullos alios, quos cõgerunt, optimè proſequũtur, & explicãt Guid. Papæ, & ei addẽtes *q.* 494. Sebaſt. Vãt. *de nullit. tit. ex inhabilit. ſeu defectu mãd. n.* 28. *&* 29. & lati⁹, *ex n.* 33. Cald. Pereir. *in d. l. ſi curatorẽ ha'ẽs, C. de in integ. reſt. in princ. n.* 8. 9. *&* 10. Ioan. Gut. *in auth. Sacramẽta puberũ, C. ſi aduerſ. vendit. n.* 127. *&* 128. Sigiſmund. Scaccia *de iudicijs, lib.* 2. *c.* 2. *n.* 271. *& latiùs à n.* 395. *maximè nu.* 401. 405. *&* 406. *& de commerc. §.* 7. *gloſſ.* 5. *n.* 39. Iacobus Cancer. *var. reſolut. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 203. D. Illephonſus Perez de Lara *in compendio vitæ hominis, d. c.* 24. *n.* 7 *&* 11. *& à n.* 43. D. Ioan. Baptiſta Valençuela *conſ.* 182. *à n.* 4. *tom.* 2. quapropter pupillus ipſe curatorem * nominare ad actoris inſtantiam cogitur, 45
elegãs tex. *in d. l.* 3. *§. ſi pupill⁹, verſ. ſciendum eſt, iuncto verſ. idem Caſſius, D. de tutel.* quem ſic rectè intellexerunt gloſſa *verbo cogi, verſ. vel dic*; Bart. *n.* 1. *in* 2. *oppoſitione*, & alij *ibi*, ſimilis gloſ. *verbo ex conſtitutione*, & Bald. *notabili* 1. *in d. §. permittitur*, Salicetus *in d. l.* 1. *C. qui petant tutores n.* 2. *verſ. ideo dic meliùs*, Angelus *in princ. inſt. de curatoribus nu.* 6. *&* ibidem Claudius Canciũcula *poſt princ. verſ. cogetur ergo*, & Ioan. Oinotomus *n.* 10. Gudiſſaluus Paz *in praxi tom.* 1. *præludio* 2. *à n.* 22. *verſ. at verò, vſque ad nu.*

Digitized by Google

25. (qui tamẽ malè pro *lege* 11. in terminis loquente, *citat l.* 7, quæ loquitur in filio familias patre abſente, *tit.* 2. *par.* 3.) Card. Dominicus Tuſchus *pract. cõcluſ. tom.* 2. *d. lit. C. concl.* 1103. *nu.* 14. Ant. Faber. *in iuriſprudentia Papinian. tit.* 12. *princ.* 1. *illat.* 9. Andræas Fachineus *controuerſ. iuris lib.* 8. *cap.* 60. Marcellus Cõuerſanus *ad tit. inſt. de curator. n.* 20. & 21. Perez de Lara *d. c.* 24. *à n.* 3. Henricus Kinſchotius *reſponſo* 104.

46 *n.* 3. Reiecta * in primis diſtinctione inter curatorem dandum pupillo agenti, vt is detur, quem ipſe petierit, & dãdum pupillo conuento, vt ei etiam inuitò detur ab actore petit⁹; vel per iudicem probatus; quam diſtinctionem perperàm tradidere nonnulli, quos ſequitur Viuianus *in d. §. ſi pupillus, in caſus poſitione*, Alex. *in l. tutor.* 20. *n.* 3. *C. de negotijs geſtis*, Silueſter Aldobrandinus *in d. §. item inuiti, n.* 10. non animaduertentes, eã apertè repugnare verbis vtriuſque verſiculi iam relati, nam *in verſ. ſed ſciendũ, d. l.* 3. *§. ſi pupillus, D. de tutel.* hæc verba ſunt, *ſiue agant, ſiue conueniantur*, at in verſ. *idem Caſſius*, non dicitur, cogi pupillum reſpondere per curatorem ei datum, ſed nolentem poſcere curatorẽ, à Prætore cogendũ eſſe, ſcilicet vt poſcat, quemadmodũ animaduertit rectè Accurſius *dicto verbo cogi, in* 1. & 2. *ſo-*

47 *lutione*, & communis, proximè reſoluta. Deinde * reiecta quoquè diſtinctione eiuſdem Accurſij, parũm ſibi cõſtantis, *in d. l.* 1. *ſcholio vlt. C. qui petant. tutores*, recepta ab Archid. & Ioanne Andrea, eum referente, *in c. fin. n.* 1. *verſ. qui etiam dicit, de iudicijs in* 6. Alexand. *conſ.* 122. *n.* 5. *lib.* 1. Afflicto, qui ſecundum eam in Neapolitano conſilio cõcluſum aſſerit, *deciſ.* 256. *n.* 2. Minſingerio, qui de ſtylo Cameræ Imperialis teſtatur, *ſingularium obſeruationum, cẽtur.* 2. *obſeruat.* 31. *n.* 1. & 2. & cæteris magis communiter, ſecundum inferiùs referendos, inter litem pupilli cum tutore, vt ad hanc pupillus, ſiue agat, ſiue conueniatur, curatorem poſcere neceſſe habeat, nõ in genere qualemcumque ſibi iudex dederit, ſed quem ipſe nominauerit, ita vt alium admittere non cogatur, *ex d. verſ. ſed ſciendum*, & litem cum alio extraneo, vt ad eam pupillus, ſiquidem agat, curatorem petere, ac nominare cogi poſſit, ne ſi ſuccumbat, iudicij nullitatem allegare valeat, iuxta regulam *d. legis acta* 45. *§. contra indefenſos, D. de re iudicata, cum ſimilibus, ſupra à me congeſtis n.* 44. Si vero conueniatur, ſub curatore ei à iudice ad litem dato omninò reſpondere compellendus ſit, ne aliàs (vt diximus) iudicium ſubterfugiat, *ex d. §. idem Caſſius*; quia & hæc diſtinctio apertè confunditur, tum vt diuinatoria, & illius *§. ſi pupillus*, cõtexturam violãs; quæ tota eſt de lite pupilli cum tutore, tum etiam quia, & ſi verſiculus *idẽ Caſſius* loqueretur de lite pupilli cum extraneo, non tamen ait, pupillum cogẽdum reſpondere ſub curatore ſibi dato, ſed eum poſcere, ſeu nominare cogi, vt paulò ante dicebamus.

Prior itaque expoſitio longè verior 48
eſt, vt indiſtinctè pupillus maior infante, & multò magis adultus, ad quamcũque litem, vel ſibi à quocumq; illatam, vel à ſe cuilibet inferendam, petere, ac nominare certum curatorem poſſit, ac debeat, prout in lite inter tutorem, & pupillum probat apertus *textus in l.* 1. *in fine, C. de in litem dando tutore*; ex quo ſic notat poſt Ludouicum Schraderum, Bernardus Græueus *pract. concluſionum ad obſeruationes Gaillij lib.* 2. *concl.* 108. *in princ. n.* 15. ita ſcilicet, vt in primo caſu, * quo pupillus, vel adultus agit, ne- 49
ceſſe non ſit, eum ad petendum cogi, cũ ſatis ſit, ipſum, abſque curatore à ſe petito agentem, non audiri donec illũ nominet, etiam reo non petente, ex ſolo officio iudicis, ad quem pertinet, * vt 50
in iudicio debitas ſolemnitates obſeruari faciat, ex quarum defectu iudicium ipſum fruſtratorium redderetur, elegãs text. *in cap. cauſam quæ* 9. vbi notarunt Abbas Panormitan. *n.* 5. Felinus *nu.* 1. Decius *n.* 2. *aliàs* 12. & cæteri communiter *de iudicijs*, & ego quondam obſeruaui, nonnulla in praxi afferens vtilia, in priuatis ad eum text. ſcriptis (quæ & alia annuente Deo non multò poſt hæc in lucem prodibunt) quanquam * ſi iu- 51
dex ex officio pupillum, vel adultum, ſibi ad litem curatorem non petentem, ſed ſine eo agentem nõ repelleret, poſſet

ſet ad aduerſarij inſtantiã ipſum ad eum
nominandum cògere; id quod in ſecun-
do caſu vbi pupillus, vel adultus con-
uenitur (ne vt ſæpè diximus, iudicium
ſubterfugiat) omninò neceſſarium eſt,
quomodo meliùs rem hanc intellexiſſe
videntur gl. & DD. relati *ſupra n.* 45.
optimè Fachineus *d.c.*60.*verſ. & licet*,
& Ludouicus Scraderus *de feudis, part.*
10 *ſect.*19.*n.*175.quos refert,& ſequi-
tur Bernardus Græueus *d.concl.* 108.*n.*
23. & poſt alios Ioan. à Montealegre
*in praxi lib.*1.*c.*5.*n.*11. Marcellus Cõ-
uerſanus *d.tit. inſt.de curatoribus nu.*16.
52 17.& 18.Cogitur autèm * in vtroque
caſu, non vtiquè captis pignoribus, vt
perperàm putarunt gloſ.*verbo ex conſti-
tutione, in fine, in d.l. ait Prætor 7. §. per-
mittitur, D.de minor.* Bart.Bald.Salyce-
tus., & plerique alij ex ſupra a me rela-
tis, *d.n.*45.& a Neuizano *d. conſ.*17, *n.*
55. ſed ita, vt ſi mãdato à iudice illi fa-
cto ad alteriùs partis inſtantiam, vt ad
curatorem nominandum intra certum
tempus compareat, comparere, vel no-
minare recúſet, tunc demùm ipſe iudex
nominet, vt ſatis colligitur, *ex d.l.*1.*C.
qui petant tutores*, illic: *qui ſi in petẽdis his
ceſſabit, potes tu competentem iudicẽ adire,
vt in dãdis curatoribus officio ſuo fungatur*,
quã ſic rectè interpretantur Fachineus,
& Auton.Faber *vbi ſupra*, atque ita pra-
xi frequentiſsimè ſeruari, maximè in li-
te pupilli, vel adulti cũ extraneo, iuxta
opinioné illam Accurſij *in d.l.*1.*gl. vlt.*
(quã tamẽ, quatenꝰ ſic reſtingit, ſuperiꝰ
reiecimus) teſtantur Neuizan.*d.cõſ.*17,
Matth. Afflict. *d.deciſ. Neapolitana* 256
*n.*2.(vbi Cęſar Vrſillus *n.*1.) Marãta *de
ordine iudiciorũ* 4.*p.diſt.*16.*de iudicio va-
lido, aut inualido, n.* 56. *verſ. verũ ad in-
ſtãtiã*, Minſinger.*ſingul.obſeruat.centur.*2.
*obſeruat.*31. *n.*3. Andr. Gail. *pract. ob-
ſeruat.lib.*2.*obſeruat.*108.*n.*3. Sebaſtia-
nus Vantius *de nullitatibus, tit. ex inhabi-
litate, ſeu defectu mandati, n.*32. *&* 144.
*& tit. quibus modis ſententia nulla repara-
ri poſſit, n.*86. Gregor. Lopez *in l.*11.*gl.*
2.*verſ. videtur*, per text. *ibi* (qui tamen
id non niſi per ſupplemétum probat) *ti-
tul.*2.*part.*3. Paz *dicto* 2.*temp.n.*44. Par
lador.*d.lib.*2.*rer.quotid. c. fin.*4.*p.* §.4.
n. 2. Caldas Pereira *in d. l. ſi curatorem
in princip. num.* 29. *verſ. ſed obſeruanda*,
D.Garſias Maſtril.*deciſ.*54.*n.*1.2.*&*3.
Ioan.Gutierr. *de tutelis* 1.*p.c.*19.*n.*21.
& 22, Marcellus Conuerſanus *d. tit. de
curatoribus, n.*24.*&* 25. Bernard. Græ-
ueus *d. concl.* 108.*n.*16, *&* 17. Marius
Giurba, in numeros congerens *d. deciſ.*
109.*n.*4. D.Illephonſus Perez de La-
ra *in compendio vitæ homin. c.*24.*nu.*4.*&*
28. (vbi praxim circa hoc receptam in
Hiſpaniæ Tribunalibus, in quibus cer-
ti, ac numerarij procuratores conſtitu-
ti ſunt, pręſcribit) nouiſsimè Ioan. Pau-
lus Galterius *in praxi tutelari p.* 2. *rubr.*
2.*vtiliter agat, & contrahat, n.*21.

Cùm igitur (vt ad inſtitutum redea- 53
mus) relatæ conciliationes ad iura illa,
quæ vt pugnantia adduximus, nempè
text. *in d.l.*1.§.*vlt.D.de minoribus, & in
d.§.item inuiti, inſt.de curatoribus*, non ſa-
tisfaciant, vera quærẽda eſt; quam bre-
uiter tradidere, neminem referẽtes, ſed
velut ex proprio marte confictam ſibi
ſinguli adſcribentes, Hubertus Gipha-
nius, & Oſualdus Hilligerus, ille, *in d.
§.item inuiti, verſ. ſed non rectè*; hic vero
*in notatis ad Donellum d. libr.*3. *comment.
cap.*23.*lit. E. verſ. non improbabile*, cùm
vel ſcire tamen debuerint, vel ſcientes
diſsimulauerint, eius authorem fuiſſe
Abbatem *conſ.*91.1.*p. à n.*8.*circa finem,
verſ. venio nunc, vſque ad finẽ conſilij*, quẽ
referunt, & ſequuntur Gregor. Lopez
*in l.*13.*gloſ.*2.*in princip. tit.*16. *part.*6.
Gaſpar Baeça *de decima tutoris, cap.*3.*n.*
16, Didacus Spino *in ſpeculo teſtam. glo.*
29.*principali, n.*21.*verſ. benè tamen*, Pa-
ter Molina *de iuſtitia, & iure, tom.*1.*tra-
ctat.*2.*diſput.*220. *n.* 5. *ſiue verſ. curator
verò*, Gutierrez *de tutelis d.* 1.*part. cap.*
19.*n.*18. Eſcouar *de ratiocinijs cap.*6.*n.*
21. Iacobus Cancer. *var. reſolut. libr.*
3.*c.*2.*de act. & obligat. n.*236. & vt in-
dubitatã ſupponit Antonius Faber *vbi
ſupra*, vt nimirùm *d.lex* 1.§.*vlt. verſ. nec
antè, D.de minoribus*, nõ prohibeat, quin
puberes, * qui poſt mortem patris re- 54
bus ſuis rectè, & vtiliter adminiſtrãdis
curatorum auxilio indigent, quo abſq;
vlla legis lætoria nota poſt cõſtitutio-
nem Diui Marci conſulere ſibi poſſunt,
poſsint etiam, ſi velint, illo non vti, &
abſq; curatore viuere, quod *in d.* §. *item*

inuiti, cum ſimilibus iuris locis, ſupra
n. 17. ad hoc notatis, eis permiſſum eſt;
ſed ne * ſemel receptos curatores de-
55 ſerere valeãt, ab eorum poteſtate ſe li-
berari petentes, quaſi ipſi rebus ſuis ad-
miniſtrandis idonei ſint, id quod illis eò
loci negatur. Hũcquè eius ſenſum eſſe,
vel inde conſtat, quod cùm Vlpianus,
Prætoris edictum, quo minoribus 25.
annis opem ſuam pollicetur, exponens,
dixiſſet, *hodie*, (hoc eſt poſt Diui Marci
cõſtitutionem, cuius ſupra meminimus)
*in hanc vſque ætatem adoleſcentes, curato-
rum* (quos ſcilicet iam acceperant) *con-
ſilio reguntur*; cõſequentèr in *relato verſ.*
ſubiungit, *nec ante* (hoc eſt ętatem ipſam
maiorennẽ) *rei ſuæ* (ſcilicet familiaris,
vel quod idẽ eſt, rerũ ſuarũ) *adminiſtra-
tio, eis* (hoc eſt minoribus ipſis, qui iam
ſpõtè ſua curatores acceperunt) *cõmitti
debebit* (hoc eſt tradi, amoto curatore)
quamuis rem ſuam benè gerentibus (hoc eſt
adeò ſe maturi conſilij eſſe liquidò oſ-
tendentibus, vt ipſi per ſe rebus ſuis re-
ctè, & vtiliter adminiſtrandis ſufficere
valeant) nempè ideò, quia licet ab ini-
tio liberum his fuerit curatores non ac-
cipere, non tamẽ liberum iam eſt, ſemel
acceptos dimittere ante ætatem com-
56 pletam, tum ex textu, * qui ſatis aper-
tè meo iudicio hanc ſentẽtiam probat;
in l. minor 25. annis adito præſide, 32. *in or
dine*, illic, *cũ intellexiſſent eſſe minorẽ, per-
ſeuerauerunt in adminiſtratione, iũcto verſ.
quæro cuius, & verſ. quòd ſi & ipſi, D. de
minoribus*, tum etiam argumento vulga-
ris regulæ, qua docemur, quæ ab initio
volũtatis ſunt, ex poſt facto fieri neceſ-
ſitatis, *l. incommodato* 17. *§. ſicut, D. com-
modati, l. res, quæ* 22. *§. ſicut, D. de iure
fiſci, l. ſicut ab initio* 5. *C. de obligationibus,
& act. c.* 1. iuncta *glo.* 1. *verſ. item colligi-
tur adhuc*, quam ad hoc notat Iacobus
Aluarotus, *n.* 3. *de natura feudi, lib.* 1. *feu-
dorum, cum ſimilibus* congeſtis à Tiraqu.
in l. ſi vnquam, verbo libertis n. 15. *C. de
reuocand. donat.* Cardin. Domin. Tuſcho
pract. concl. tom. 3. *lit. C. concl.* 983. Ga-
briel. Aluarez latè exornante, *ad axiom.
iur. cad. lit. C. n.* 188. & alterius regulæ,
qua traditum eſt, actiones ſuas ſponte
remittentibus non eſſe ad eas regreſſum
dandũ, *l. quæritur* 14. *§. ſi venditor, verſ.
remittentibus, D. de ædilit. edicto*, cum ad-
ductis à Gotofr. ad *verbum remittenti-
bus*, & à Tiraq. *de retract. conſang. §.* 1. *gl.
9. n.* 119. ac poſt alios Gabr. Aluar. *ad
axiomata iur. lit. A. n.* 78. vltra alia argu-
mẽta, quibus idẽ Abb. *vbi ſupr.* rectè pro-
bat, idquè etiam per liberos, ex legiti-
mo matrimonio ſuſceptos, vt idem Vl-
pianus cõfeſtim addit *in l. ſequẽti*, nempè
* *l.* 2. *illius tituli de minoribus*, & dixi- 57
mus *diſſertat. præcedent. n.* 20. niſi ſcilicet
per veniæ ætatis impetrationem, quæ
non ad magiſtratuum Imperium, ſed ad
ſoli⁹ Principis beneficiũ pertinet, quod
& ab eo perrarò conceditur, vt rurſùs
ſubiungit, ac proſequitur idem Vlpia-
nus *in l.* 3. *in princ. eiuſdem tituli*, ac dixi-
mus *diſſertat. præced. n.* 27. & ſigillatim
cum eodem Vlpiano hæc omnia proſe-
quitur, & explicat Marcellus Conuer-
ſanus *ad tit. inſt. de curator. nu.* 4. *cum tri-
bus ſeqq.*

Quam etiam conciliationem nõ obſ- 58
curè admittunt leges Regiæ, nempè lex
12. *ad finem tit.* 16. *part.* 6. in primo ar-
gumento prioris ſententiæ allata, & *l.*
13. *verſ. pero los que ſon, eiuſdem tituli, &
part.* nam quod ait *d. l.* 12. debere iudi-
ces minoribus, ex quo puberes eſſe cæ-
perint, curatores dare, neceſſariò acci-
piendum eſt ipſis petentibus, ac volen-
tibus, non etiam inuitis, vt exprimitur
in *l. ſequenti*, illic, *non pueden ſer apremia-
dos*, ne legislator ſe in continenti cor-
rexiſſe videatur, quod in dubio præſu-
mendum non eſt, argu. *legis non adea* 88.
aliàs 89. *verſ. quod ſi purè, iuncta gloſ. ver-
bo præſens, verſ. item quæ eſt ratio, D. de
condit. & demonſtrat.* cum his, quæ vltra
DD. *ibi*, tradunt Alex. *conſ.* 59. *num.* 13.
vol. 3. Decius *conſ.* 190. Grammat. *deciſ.*
55. *n.* 33. Alciat. & Menoch. *de præſump.*
ille *reg.* 2. *præſumpt.* 18. *n.* 1. hic verò *li-
br.* 4. *præſumpt.* 40. *num.* 32. & *præſumpt.*
165. *n.* 5. & *lib.* 7. *præſumpt.* 37. *n.* 9. id-
què magis confirmatur ex finalibus ver-
bis dictæ *legis* 12. *partitæ*, quæ tantùm
obligant puberem, qui curatorem acce-
pit, vt eũ habeat vſque ad cõpletam 25
annorũ ætatẽ, imò & curatorẽ ipſum, ne
antea id munus reiicere poſsit, illic, *e
eſte tal debele haber en guarda, faſta que el
guerfano ſea de edad de* 25. *años.*

Ex

Ex quibus ſatis ſuperquè (niſallor) primo contrariæ partis argumenr. ſatiſfactum eſt, indequè aliqua in praxi vtilia inferri poſſent, quæ ne nimis prolixus videar, ad aliam diſſertationē reſeruanda duxi.

59 Supereſt, vt alteri argumento ſuperiùs propoſito ſarisfaciamus, quod vim ſuam muniebat authoritate, *l. 207. ſtyli, verſ. Otroſi, & verſ. Yel bombre menor,* quam pro ſe aduocar Baeça relatus *præced. diſſertat. n.* 14. dum probat per matrimonium, ac malitiam ſuppleri ætatem, validèquè vxorem, quæ minor ſit, pro mutuo obligari cũ mariro, vel ſolum maritum, etiam minorem. Sed facilè reſpondemus, legem illam limitatè loqui in obligatione viri, & vxoris pro mutuo, vel debito, per eos ſimul contracto, ſiue intuitu ſocietaris coniugalis, nec vlrerius extendendam, vt in terminis notarunt Didacus Segura, & ad eum Didacus Perez *in l. 3. §. fin. num. 75. D. de liberis, & poſthu.* Palac. Rub. *in repet. rubr. §. 66. n. 2. & 3. & in repet. cap. per veſtras, in princ. §. 26. n. 3.* vbi Barahona *lit. A. verſ. fateor tamē, & §. 27. n. 5. verſ & ita quãuis, de donat. inter.* Roderi. Suar. *in l. vlt. tit. 11. de los pleytos, que deben valer, o no, n. 38. in princ. lib. 1. fori,* idquè ſatis conſtat ex vltimis verbis *d. l. 207. ſtyli,* his nempè, *pero en las otras coſas, donde es otorgada reſtitucion a los menores, podra demandar reſtitucion.*

60 Quod vt amplius declaretur, obſeruandum eſt, eam ſtyli, l. declaratoriam eſſe *legis 14. tit. 20. lib. 3. fori,* qua cautum eſt, omne debitum, à viro, & vxore ſimul contractũ, ſimul ab eis ſoluendum eſſe, quę lex ſumpta videtur ex eo, quod in materia ſocietatis tradirur *in l. omne as 27. iuncta l. ſed nec as 12. D. pro ſocio,* idquè per l. ſtyli declaratur, vt procedat non tantùm, cùm vxor ſimul ſe cum marito adſtrinxit, vel pro parte, vel inſolidum, ſed eriã ſi non ſit in inſtrumento debiti expreſsè cum illo obligara, vt planè conſtat ex ſuperioribus dictæ legis verbis, illis nempè, *todo el deudo, que el marido, y la muger ficieren en vno, paguen lo otroſi en vno, y es a ſaber, que el deudo, que faze el marido, maguer la muger non lo otorgue, ni ſea en la carta del deudo, tenida es a la meitad de la deuda,* & in terminis obſeruat Montaluus *in d. l. 14. fori, gl. 2.*

Qui dupliciter vtramque legem intelligit, primò, cùm ſoluto tali debito, dos remanet integra mulieri, quia illud ſolui poteſt ex lucris conſtante matrimonio quæſitis, quæ viri, & vxoris cõmunia ſunt, *l. 1. cum ſeqq. tit. 13, d. lib. 3. fori, l. 230. ſtyli, l. 14. 16. & 60. Taur. l. 1. & vlt. tit. 4. lib. 5. ordinam. veter. l. 2. 3. 4. & 5. tit. 9. lib. 5. nouæ compilat.* & *vbique* regnicolæ, latè Didac. Segura *in tract. de bonis lucratis conſtāte matrim. per totū* (qui extat poſt ei⁹ repetitiones) & Ioan. Garſias *in ſimili tract. de coniugali aequæſtu* (qui extat poſt *tract. de expenſ.*) Soliſius rationem explicans *in tract. de lucro dot. quæſt. 9. n. 3.* nouiſsimè Antonius Diez, eum referens, *de ſalarijs liberorum, 2. p. quæſtionis, n. 57.* 61

62 Secundò, eam l. intelligit Montaluus cùm, & ſi nõ adſint lucra, ex quibus debitum ſolui poſsit, habet tamen vxor vltra dotem alia bona, ſolutioni debiti, ipſam contingentis, ſiuè totius, ſiue partis eius, prout fuerit obligata (vt in l. ſtyli dicitur) ſufficientia, quæ paraphernalia dicuntur, ex iuribus mòx referendis.

63 Verùm hic ſecundus intelligēdi modus ex eo planè conuincirur, quòd ſicut res dotales mulieri incolumes ſoluto matrimonio ſeruari debent, in eamquè rem bona mariti tacitæ hypothecæ iuri ſuppoſita ſunt, *l. vnica, §. & vt plenius, C. de rei vxoriæ act.* cum relatis ab Anton. Gom. *in l. 50. Tauri n. 37. verſ. item etiā,* Barboſ. *in l. 1. D. ſolu. matrim. 3. p. n. 30. & 6. part. per totam,* ſic & res vxoris nõ
dotales, ſed paraphernales, * incolu- 64
mes ipſi ſeruandæ ſunt, eandemque racitam hypothecam habenr, quanquàm prælationis iure reſpectu anteriorum creditorum non gaudentem, vt illæ, *l. ſi ego 9. §. cæterùm, D. de iure dotium, l. vbi adhuc 29. C. eod. tit. l. hac lege 8. & l. fin. C. de pactis conuentis, l. de his 9. C. de donat. inter. l. 17. circa fin. tit. 11. part. 4.* iuncta vbique *gloſſ.* & communi, quam reſoluunt Anton. Gomez *ad l. 50. & ſequentes Tauri, n. 44. verſus finem, verſ. cōfirmatur,* D. Couarr. *var. reſolut. lib. 1. c. 7. n. 1.* Gutier. *de iuram. confirmat. 1. p. c.*

46:

46.*n.2.circa finem*, Barboſa *in d.l.1.D.*
*ſoluto matrim.3.p.n.*31. Fontanella *de*
pact.nuptial.clauſula 6.*gl.*2.*p.*7.*nu.*63.
D. Pichard. *in §.quædam* 20.*ſub tract.fa-*
*miliæ ercisſcundæ,n.*51.*inſt. de act.* quem-
admodùm igitur * in rebus dotalibus,
65 vxoris obligatio non conſiſtit, vt con-
ſtat *ex princ. cum relatis ibi à Pichard. n.*
1.*inſt. quibus alien. licet, vel non*, ſic nec
in rebus paraphernalibus cõſiſtere de-
bet.

66 Quare hoc intelligendi modo peni-
tus reiecto, prior Montalui *ad l. fori, &*
ſtyli intellectus, veriſsimus eſt, qui aper
tè deducitur ex verbis illis *d.l.*207.*ſty-*
li, verſus fine, e como quiere parte en las ga-
nancias, aſsi ſe debe parar a las deudas, quæ
ſumpta ſunt ex eo, quod generaliter in
ſocietate, ne leonina ſit, iure ſtatutum
eſt, quòd debeat eſſe tam onerũ, ac no-
minum, quàm lucrorum, *in l.ſi non fue-*
rint 29.*§.Ariſto.cum l.ſequenti. l. verum*
63.*in principio, & §. in hæredem, & l.ſi*
vnus 67.*in fine principij, D.pro ſocio, §.*1.
*inſt. eodem, l.*4.*tit.*10.*part.*5. quæ iura in
propoſito *d.l.ſtyli* rectè expendit Di-
dac. Segura *in repetit. l.*3.*§.fin.à nu.*76.
D.de lib.& poſth. Lucrorũ autem nomi-
67 ne * veniunt etiam fructus quorumcũ-
que bonorum mariti, vel vxoris, qui ip-
ſorum quoquè iure noſtro Regio com-
munes ſunt, *l.fin.* vbi notat Montaluus
*gloſ.vlt.tit.*3.*de las ganancias, & l.*10.
vbi idem Montaluus *gloſ.*2.*tit.*4.*de las*
*labores, y particiones, lib.*3.*fori, l.penult.*
*& fin.verſ. pero que los frutos, tit.*4.*lib.*5.
ordinam.veter. quæ ſunt *l.*4.*&* 5.*titul.*
9.*lib.*5.*nouæ compilat.* notant vltra or-
dinarios *vbiquè*, Palacius Rubeus *in re-*
*pet.rubr.de donat.inter, §.*62.*n.*11. Ro-
deric. Suarez *in l.*1.*d.tit.*3.*de las ga-*
*nancias lib.*3.*fori, verſ.penult. ſiue n.*63.
Gregor. Lopez *gloſ.*2.*ad fin. in d.l.*17.
*& gloſ.vlt.in l.*26.*tit.*11.*part.*4. Ayo-
ra *de partit.*1.*p.c.*9.*n.*1.*ad fin.* Morque-
chus *de diuiſ.bonor.lib.*2.*cap.*11.*à n.*17.
Barboſa *in d.l.*1.*D.ſoluto matrim.*1.*p.*
*num.*32.*verſ.accedat, & in l.diuortio* 8.*in*
*princ.*1.*p.n.*28.*verſ. ex quo conſequitur.*
68 Quapropter * cùm vxor lucris renun-
ciat, iuxta *l.*60.*Tauri*, quæ eſt *lex* 9.*tit.*
9.*lib.*5.*nouæ compilat.* fructus quoq; bo-
norum vtriuſque coniugis deſinunt eſſe
communes, vt notat Matienç. *in d.l.*9.
*gloſ.*2.*n.*2.

Ex quibus vera deducitur interpre-
tatio, ac decidendi ratio ad relatam *l.*
207.*ſtyli, in* 2.*eius parte, ſiue in d.verſ.*
otroſi, & verſ. y el hombre menor, vt ſpe-
cialiter *ibi* ſtatutũ ſit, * minorem cõ- 69
iugatum, ſiue virum, ſiue fœminam, va-
lidè pro mutuo, vel alio debito, intuitu
cõiugalis ſocietatis bonorum commu-
nium contracto obligari, ſiue coniun-
ctim, ſiue ſeorſim, & ſiue coniuges mi-
nores, habeant curatorẽ, ſiue eo careãt,
hi namq; caſus ibi omiſsi ſunt, & ſic re-
manẽt in diſpoſitione iuris communis,
id adoleſcentum voluntati relinquen-
tis, iuxta ea, quæ ad ſolutionem 1. arg.
maximè *ex n.*54. latè ſcripſimus, iuncta
regula *l.præcipimus* 32.*in fin.C.de appel-*
lat.cum vulgatis, ita vt in terminis dictæ
legis ſtyli *in præfatis verſiculis*, nec in pri
mo caſu, cùm minor curatorem habet,
cõtractus, quem ſine illo geſsit, nullus
ſit, nec in ſecundo, cùm curatore caret,
reſtitutioni ſit obnoxi⁹, contra id, quod
alioquì traditum eſt *in l.ſi curatorem ha-*
bens 3.*C.de in integ.reſtitut.* cum relatis
diſſertat.præcedent.in 2.*fundamento poſte-*
*rioris ſententiæ ſub n.*24. à cuius l. regu-
la caſus ille ſubducitur.

Ratio verò decidẽdi quòad vxorem 70
minorem, ex eo naſcitur quòd cùm illa
obligatio tantùm conſiſtat in lucris, ſi-
ue bonis, conſtante matrimonio acqui-
ſitis, quę coniugum ſunt communia, vn-
de & damnum, ſeu debitum, commune
debet eſſe, ob eamquè cauſam ipſo iure
ab vxore obligatio in illis bonis con-
trahatur, licet ſolus maritus cõtractum
fecerit, vt illius legis initio apertè ſta-
tutum eſt, iuncto *verſ. e como quiere*, ac
diximus *ſupra*; multò magis * debet 71
mulier obligata remanere quando ex-
preſsè ſe cũ marito adſtrinxit, licet mi-
nor ſit, nedum curatore carens, ſed &
eum habens; quia ſiue vxor ad amplius
ſe non adſtrinxerit, quàm lege obligata
eſt, ſed ad id ſolùm, nempè ad dimidiam
debiti partem, non poteſt adhibitus cu-
rator legis obligationem impedire in
illis cõmunibus bonis, ſeu lucris: adeò-
què multò minus remorari poterit ex-
preſſam, cum illa concurrentem, & ſi
hæc

hæc aliàs per ſe eſſet inefficax, quia ſal-
tèm quatenùs legali obligationi adii-
citur, potentiùs operari debet, argu-
mento legis *Balliſta* 32. cum notatis à
Gotofr. *ad verbum ſi caueris D. ad S.C.*
Trebell. ſiue etiam legis obligationem
vxor minor exceſſerit, in ſolidum ſe cũ
marito obligans, talis quidem obliga-
tio conformis eſt naturæ ſocietatis, vt
cùm ex ea commodum ſentiat, poſsit ſe
ad damnum, vel debitum, prout volue-
rit, obligare *l. ſi ſocius* 81. *verſ. ſi fortè*
72 *conuenerit, D. pro ſocio.* In eo quê * ſenſu
accipiendũ puto quod ait *dicta lex ſty-*
li, per matrimonium, ac malitiam ſup-
pleri ætatem, quaſi velit, vxorem mi-
norem, erga bona communia nõ minus
habilem cenſeri ad vtiliter contrahen-
dum, ex quo coniugalem ſocietatem ex
perta eſt, quam ſi malitia eius ætatem
ſuppleret.
73 Ex qua ratione, etiam ſolius maritĩ
minoris obligatio conſiſtere debet, ſi-
mulquè vxorem afficere in bonis com-
munibus, vltra quæ vnius, vel alterius,
in minore ætate contrahẽtis obligatio,
vel erit reſtitutioni obnoxia, vt in fine
illius l. dicitur, ſi ſcilicet minor curato-
re careat, vel ipſo iure nulla, ſi habeat
curatorem, & abſque eius interuẽtu cõ-
tractus factus ſit; qui mihi veriſsim⁹ vi-
detur *illius legis ſtyli* ſenſus, à nemine,
quem viderim, hactenùs ſic exactè ex-
plicatus, licèt eum ſupponere videãtur
relati ſupra in limine ſolutionis argu-
menti *ſub n.* 59. maximè Palacius Rub.
in d. c. per veſtras d. §. 26. *n.* 3. *verſ. tu te-*
ne, & ad eum Barbona *addit.* 1. *verſ. fa-*
teor tamen, qui alios congerit.
Hodie verò, quod ad vxorem atti-
74 net, etiam ſi maior ſit, & expreſsè ſe cũ
marito in eodem contractu, & inſtru-
mento obligauerit, nullo modo conſiſ-
tere poſſe videtur eius obligatio, ſtante
l. 61. *Tauri*, quæ eſt *lex* 9. *tit.* 3. *lib.* 5. *no-*
uæ compilat. vbi duo principaliter ſta-
75 tuuntur. Primum eſt, * vxorẽ pro ma-
rito intercedere non poſſe, ſiue fideiuſ-
ſorem eius eſſe, & ſi dicatur, & allege-
tur, debitum conuerſum fuiſſe in vxoris
vtilitatem; in quo & ſi Gomecius *ibi n.*
2. *ad finem*, in ea ſit ſententia, vt exiſti-
met, nec etiam ſufficere quòd probetur,
in vxoris vtilitatem verſum; contrariũ
tamen longè veriùs, Gomezij argumen
tis ſatisfaciẽtes, defendunt Matiençus
gloſ. 2. *n.* 3. & Azeuedus *n.* 18. *in d. l.* 9.
compilat. Barboſa *in d. l.* 1. *D. ſoluto ma-*
trim. 5. *p. n.* 57. *verſ. deniquè, in fine, cum*
verſ. ſequenti.
Alterum eſt, quando maritus, & vxor 76
ſimul obligantur, tanquam duo rei de-
bendi, extra cauſam debiti Regalis, vel
fiſcalis, vxorem nõ teneri, niſi quatenùs
probatum fuerit, in eius vtilitatem de-
bitum fuiſſe conuerſum, nempè in aug-
mentum patrimonij ipſius mulieris, nõ
in alimenta, & alia, ad quæ alioqui ma-
ritus neceſſariò tenebatur. In quo qui-
dem relatam *l.* 14. *fori, & l.* 207. *ſtyli*,
eius declaratoriam, penitus correctas
eſſe per memoratam *l.* 61. *Tauri*, & ſi-
milem compilat. docuerũt Palac. Rub.
n. 4. & Ant. Gomecius, eius immemor,
n. 3. *verſ. ex qua lege, in fin. in d. l.* 61. *Tau-*
ri, Matiençus, ſolum Gomecium citãs,
in d. l. 9. *tit.* 3. *lib.* 5. *compilat. gloſ.* 3. *n.* 2.
Cæterùm contrarium, nempè leges il-
las fori, & ſtyli in correctas adhuc ma-
nere magis probat D. Chriſtophorus
de Paz *ſcholio* 1. *ad l.* 207. *ſtyli, verſus fi-*
nem, verſ. ego tamen, ex eò motus, quòd
lex illa (vt diximus) dũtaxat loquatur,
& procedat reſpectu lucrorum, conſtã-
te matrimonio acquiſitorum, in quibus
* etiã hodiè mulier, niſi eis expreſsè re- 77
nũciauerit, pro debito obligata manet,
l. 60. *Tauri*, quæ eſt *l.* 9. *tit.* 9. *lib.* 5. *nouæ*
compilat. Quam ego ſententiam adeò ve
ram, & indubitatam cẽſeo, vt Rubeum,
Gomecium, & Matiençum, cõtrarium
opinantes, eò magis mirer, quò magis
mihi doctrina, & iuris cognitione pro-
bantur, cùm * leges *fori, & ſtyli*, vxo- 78
rem ad communia debita obligantes,
quando lucris minimè renunciauit, a-
pertè probatæ ſint *in l.* 53. *ac dict. l.* 60.
Tauri, quæ ſunt *l.* 8. & 9. *tit.* 9. *lib.* 5. *no-*
uæ compil. quæ correctæ videri non de-
bent per dictam *l.* 61. *Tauri, & dictam l.*
9. *tit.* 3. *lib.* 5. *nouæ compilat.* generaliter
diſponentes, vxorem ſimul cum marito
obligatã, nõ teneri, niſi quatenùs pro-
betur, in vxoris vtilitatem debitũ con-
uerſum fuiſſe: ſiquidẽ intelligi poſſunt,
ac debent, ad vitandam correctionem

in bo-

in bonis proprijs dotalibus, vel para-
phernalibus, ex regula *legis ſi quando*
35. *C. de inoffieioſ. teſtam. l. præcipimus* 32.
in fine, C. de appellat. cum ſimilibus, atq;
ita planè videntur accepiſſe Palac. Ru-
beus, ſui immemor, *in repet. rubricæ de do
nat. inter*, §. 60. *n.* 1. 2. & 7. D. Præſes
Couarr. *lib.* 3. *var. c.* 19. *n.* 3. Matiençus
ſibi quoquè parum conſtans *in l.* 3. *d. tit.*
9. *lib.* 5. *nouæ compilat. gloſ.* 7. *n.* 2. & *à n.*
7. Azeued. *in d. l.* 9. *tit.* 9. *eodem lib.* 5. *n.*
20. Barboſa *in l.* 1. 4. *p. à n.* 90. *D. ſoluto
matrim.* Moſquech. *de diuiſ. bonor. libr.* 2.
cap. 12. *num.* 4. *cum ſequentibus, maximè
num.* 26.
79 Quibus conſequens eſt, vt nedum
prior pars *dictæ l. ſtyli* incorrecta ma-
neat, ſed & ſecunda, illam amplians, vt
& valeat obligatio vxoris minoris, æ-
què ac ſi maior eſſet, cum marito in bo-
nis communibus quomodocumque fa-
cta. Verùm ego quoad hanc partē exi-
ſtimo, fruſtra de correctione queri, hoc
enim ſupponit, legē *ſtyli* ipſam per ſe,
etiam ſi nulla lege Tauri, ordinamenti,
aut compilationis approbata ſit, prout
re vera in ea parte approbata minimè
reperitur, vim ligandi habere, niſi no-
uiore alia lege correcta fuerit; quod
vtiquè vel ex eo falſum eſſe conuinci-
80 tur, quòd & ſi demus, * ſtyli leges, ve-
rè, ac propriè leges eſſe, ab eo editas,
qui authoritatem legis condendæ ha-
buerit, quod adhùc non ſatis cōſtat, ni-
hilominùs illę nil aliud ſunt, quàm de-
claratio legum fori, vt ex earum prooe-
mio liquet, illic, *por otra manera ſe llamā
declaracion de las leyes del fuero*; adeòquè
eo tātùm caſu locum obtinere poſſunt,
quo & ipſius fori Regij ſanctiones, iux-
ta reg. text. *in auth. de filijs, ante dotalia
inſtrumenta natis, in fine præfationis, verſ.
ſus §. tertia verò conſtitutione, collation.* 3.
81 Porrò * ad vim, & authoritatem fori
Regij ſanctionum, de earum vſu, & ob-
ſeruantia in loco, vbi lis agitatur, conſ-
tare ex partis, cuia intereſt, probatione
debet, quemadmodùm apparet *ex l.* 1.
Tauri, quæ eſt lex 3. *tit.* 1. *lib.* 2. *nouæ com-
pilat. poſt principium*, illic: *Mandamos, que
los dichos fueros ſean guardados en aquellas
coſas, que ſe vſaron*, & poſt medium ibi,
*en lo que ſon, o fueren vſados, y guardados
en los dichos lugares*. Ex quibus ſic pro-
bant Roderic. Suar. *in prooemio fori n.* 1.
Didacus Caſtellus *verbo en que ſe vſarō*,
& verbo *en lo que fuerē vſados*: & poſt a-
lios Burgēſis Marcus Salon de Pace *n.*
28. & *à n.* 97. (vbi latiſsimè ad partes
diſputat, ſic tandem concludens) *in d. l.*
1. *Tauri*, vbi & Ant. Gomez. ac reliqui
Tauriſtæ obſeruarunt, idem *tom.* 2. *var.
c.* 13. *n.* 21. *in fine principij*, Grego. Lop.
in l. 7. *verbo paladino, fine glo.* 4. *poſt princ.
tit.* 2. *p.* 1. *in l.* 3. *gloſ. vlt. in fin. tit.* 3. & *in
l.* 42. *gl.* 3. *tit.* 13. *p.* 5. & *in l.* 28. *gl.* 5. *cir
ca fi. verſ. cùm verè non ſint leges, tit.* 15. *p.*
7. Franciſcus Auileſius, quamuis parùm
firmiter, *in capitibus Prætorum c.* 19. *ver-
bo guardar n.* 2. Gundiſſaluus Paz *in pra-
xi tom.* 1. 5. *annotat. n.* 31. & 32. Matiē-
çus *ad l.* 2. *tit.* 9. *lib.* 5. *nouæ compilat. glo.*
1. *n.* 16. Ioan. Gutier. *de iuram. cōfirmat.*
1. *p. c.* 3. *n.* 25. & *cap.* 38. *n.* 11. & *pract.
quæſt. lib.* 2. *q.* 93. *n.* 2. 3. & 4. (vbi quali-
ter ille vſus probari debeat, rectè poſt
alios docet) Azeuedus *in d. l.* 3. *cōpilat.
à n.* 4. D. Ant. Gorduba de Lara *ad l. ſi
quis à liberis, §. ſi mater, n.* 80. *ad fin. D. de
liber. agnoſ.* Pater Sanchez *de matrim. lib.*
6. *diſput.* 1. *n.* 5. ergo, * & ad authori- 82
tatem, ac vim legum *ſtyli*, quæ *fori* le-
gum declaratoriæ ſunt, earum vſum, &
obſeruantiam eodem modo probari o-
portet; prout in terminis docuerūt Di-
dacus Segura *in tractat. de bonis lucratis
conſtante matrim. n.* 183. *ſub verſ. cōtrà
poſſumus*, Rodericus Suar, *in l.* 1. *titul. de
las garancias lib.* 3. *fori, num.* 54. *ſub verſ.
vnum videtur ponere*, Ioannes Horoſcius
in l. de quibus n. 39. 40. 97. & 98. *D. de
legibus*, Burgenſis Marcus Salon de Pa-
ce (qui & ad partes latè diſputat, ac ſic
demùm concludit) *in d. l.* 1. *Tauri à num.*
280. *ad* 291. Gundiſſaluus Paz *d.* 5. *an-
notat. n.* 33. Azeuedus *in d. l.* 3. *tit.* 1. *lib.*
2. *nouæ compilat. n.* 8. & 11. Don Ioan-
nes Vela *de pœnis delictorum c.* 24. *n.* 15.
Gutie. *in auth. Sacramenta puberum, num.*
66. & 67. *C. ſi aduerſus vendit.* quicquid
contrarium probare conetur D. Chriſ-
tophorus de Paz, Burgenſis argumētis
non rectè (niſi fallor) ſatisfaciens, *ad leges
ſtyli, in prooemio, ſchol.* 1. *à n.* 36. & *maxi-
mè à num.* 47. *vſque in fin.* Cuius potiſsi-
mum fundamentum in eo eſt, quòd cùm
Prin-

Princeps, earum legum conditor, leges *fori* declarans, ſic eas vſu receptas eſſe teſtetur, prout in legibus illis exprimitur, ei ſit omninò fides adhibenda.

84 In quo apertiſsimè fallitur, quia Princeps, ſi quis forſan eas *ſtyli* leges compilari iuſsit, minimè propterea teſtatur de vſu recepto legum *fori*: ſed eas tantùm declarat, qualiter ſcilicet ad ſtylū, & praxim reducendæ ſint, adeò quòd neceſſe eſt, vt alioqui de huiuſmodi ſtylo, & praxi conſtet, argum. vulgaris reg. * quòd qui declarat, nihil de nouo agit 85
ſed id, quòd eſt detegit, quę vulgò ſumitur *ex l. heredes palam* 21. §. 1. *verſ. nihil enim nunc dat, ſed datum ſignificat, D. de teſtam. l. adeò* 7. §. *tùm quis ex aliena, in fin. D. de acquir. rer. domin.* cum relatis ab Ant. Gabr. *cõmun. concl. lib.* 6. *tit. de reg. iur. concl.* 3. *n.* 1. D. Ioan. del Caſtil. optimè exornãte, *quotid. cõtrou. to.* 3. *c.* 10. *n.* 30. & *to.* 4. *c.* 19. *n.* 30. & *c.* 56. *n.* 88.

DISSERTATIONIS SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *DIſſertationis huius annectendæ ratio traditur.*

2 *Regum ſi ÿs, quibus Regni ſucceſſio delata eſt in adulta ætate, an liceat vti facultate cæteris puberibus conceſſa abſq; curatore viuendi, valdè apud interpretes cõtrouerſum eſt, quorũ ſentẽtiæ referuntur, & 4 num. ſeqq.*

3 *Affirmatiua ſententia refertur*

4 *Negatiua, à reg. § item inuiti, inſt. de curatoribus, excipiens Regum, magnorumq; Principũ filios, vt facultate illa vti nequeant, recenſetur.*

5 *Tertia adfertur ſententia diſtinguentium inter ea, quæ pertinent ad Regni adminiſtrationem, vt ad ea Regi adoleſcenti curator ſit omninò dandus, & ea, quæ ſolius iuſtitiæ exercitium concernunt, in quibus contrà ſtatuunt.*

6 *Quarta adducitur rem ita componentiũ, vt Regi minori curator nõ detur, ſed tutor, durans vſque ad annum vigeſimum, quam impius quidam Doctor, alioqui non cõtemnendæ authoritatis, probabiliorem eſſe agnoſcit.*

7 *¶ Lex 3. poſt medium, verſ. e que lo tengan, tit. 15. p. 2. vltimam hanc ſententiã amplexa eſt, ibidem.*

8 *Lex illa partitæ illud addidit, vt ſi filia fuerit, cui Regni ſucceſſio delata eſt, eius tutela duret donec in quacumque adulta ætate matrimonium contraxerit, & qualiter id accipiendum ſit?*

9 *Gregorius Lopez in l. 3. gloſ. 4. in fine tit. 15. p. 2. primo aſpectu non ſatis videtur eius legis mentem percepiſſe, ſed defenditur, vt ſaniorem intellectum amplexus fuerit.*

10 *Lege illa Regia diſpoſitum circa Reginæ minoris tutelam, nõ eſt ad cæteras fæminas minores trahendum.*

11 *Tutela Regum ex recepta Hiſpaniæ cõſuetudine, qua partitæ lex antiquata eſt, non ampliori tempore, quàm ſubditorum durat, ſed pubertate quoq; finitũr, ex indèque eis Regni, & iuſtitiæ adminiſtrationem ſuſcipere licet.*

12 *Rex Alphonſus II. decimo quinto ſuæ ætatis anno regimen Regni ſuſcepit, curiaſquè Valliſoleti celebrauit.*

13 *Carolus V. Hiſpaniæ Rex, & Romanorum Imperator, inuictiſſimi Regis noſtri Philippi IIII. proauus, anno ſuæ ætatis decimo ſeptimo regnare cœpit.*

¶ Rex noſter Philippus IIII. ſub eodem ætatis ſuæ anno 17. nec expleto, ſed tacto tantùm, & à Chriſto nato 1621. Regni ſuſcepit infulas, ibidem.

14 *Rex, vel ſupremus Princeps, vbi ex recepta cõſuetudine, quæ & apud nos viget, curatorem non accipit, nõ tamẽ ſolus arbitrio ſuo Regnum adminiſtrat, ſed cum conſilio procerum, ſeu prudentum, ac fidelium virorum, in conſilium ſuum adlectorum.*

15 *Hiſpania noſtra experitur hodiè, & ſem-*

per experta eſt prudentiſſimos, ac fideliſſimos conſiliarios.

16 *Rex, vel Princeps ſupremus, matura alioqui ætate gaudens, an requirere, ac ſequi teneatur in legibus ferendis, & alijs, ad Regni regimen pertinentibus, procerum, conſiliariorumquè ſuorum conſilium, controuerſum eſt; negatiua tamē ſententia longè receptior, vt non ex iuris rigore, ſed de honeſtate tantū ad id obligetur.*

17 *Princeps minor, cùm ſolus Regnum adminiſtrat, omnino conſilio indiget, idquè requirere, ac ſequi tenetur non ex ſola humanitatis, & honeſtatis ratione, ſed ex ipſa iuris neceſſitate, iuxta vim, quam directiuam vocant.*

18 *Princeps tunc dicitur ſolus Regnum adminiſtrare, vt quæ præmiſſa ſunt, locum habeant, cùm non tantùm abſque curatore viuit, ſed & ſine alio, ſponte à ſe in familiarem, ſeu domeſticū conſultorem, quē vulgò priuatum dicimus, aſſumpto.*

19 *Reges ab antiquiſſimis tēporibus aliquē virū conſpicuū in familiarē ſuū, ſeu domeſticū conſultorē adlegere conſueuerunt.*

20 *Reges quas conditiones in domeſticis familiaribus tum diligēdis, tum conſeruandis, & in officio continendis obſeruare debeant, & quas vice verſa ſic delecti, quò magis in tuto maneant? remiſſiuè.*

21 *Regibus Hiſpaniæ antiquiſſimū eſt, priuatos, ac ſelectos viros, velut in adiutorium, & tantæ molis leuamen, ac ſolatiū aliquod ſibi aſſumere; in quam rem expenduntur aliquot compilat. leges, & à quo eas author acceperit.*

22 *Principis tantam gratiam qui meruit, vt ab eo in priuatum eligeretur, ſi Princeps minor ſit, iure optimo, quod ad Reip. gubernium, iuſtitiæ què adminiſtrationem attinet, curatoris vices geret.*

23 *Rex minor, vbi curatorem accepturus eſſet, non alium, quā à ſe nominatum accipere adſtrictus foret.*

24 *Rex, domeſticum habens conſultorē prudentē, illuſtrem, aliíſquè nominibus cōſpicuū, & Regia amicitia iudicio populi dignū, ceu tēpeſtate hac Hiſpania noſtra experitur, pro maiore per omnia habēdꝰ eſt.*

25 *Reges noſtræ Hiſpaniæ humaniſſimi ſemper fuerūt, maximè què iuſtitiæ, ac publicæ quietis cultores, & amatores, & procerum, conſiliariorū què ſuorum conſilium in omnibus per eos gerendis. ſemper requirere, & obſeruare ſunt ſoliti.*

26 *Leges noſtræ Hiſpaniæ ſanctiſſimæ ſunt, & prudentiſſimæ.*

27 *Agentes omnia cum conſilio, reguntur ſapientia.*

28 *Bartholomei Humada ſingularis ſententia, dum legis partitæ, ſtatuentis vt Rex minor vſque ad 20. annos ſub curatore viuat, deſuetudinem negat, impugnatur, eiuſq; fundamentum refertur.*

29 *Ioannes Gutierrez, qui Humadæ obiectionem referens, nihil ei reſpondit, ſed contrariū ſecurè docet, hoc ipſo ſatis eius debilitatem inſinuat.*

¶ *Dianæ, ſiue Lunæ erga eandem, in eam notā latrantem negligentio expenditur. ibidem.*

30 *Conſuetudo à lege differt, quòd lex per ſolum ſuperiorem, ſeu Principem fertur, conſuetudo verò inducitur per Principē, & populū ſimul, ſiue ex vtriuſque ſcientia, & patientia.*

31 *Principis conſenſus an ad conſuetudinē inducendā requiratur, iurecōmuni cōtrouerſum eſt, ſed apud nos res eſt expedita ex legibus Regijs, talem conſenſum planè deſiderantibus.*

32 *Principis cōſenſus nedùm interuenit in actibus, ex quibus Hiſpania cōſuetudo, vt Reges adulti abſq; curatore Regni gubernaculū ſuſcipiant inducta eſt, ſed & populi, ſeu Regni, illis cùm poſſet minimè contradicentis.*

¶ *Proceres Regni, ſummiquè conſiliarij, vice populi Principi adſiſtunt, eumq; repreſentant. ibidem.*

33 *Conciliū ciuitatis, ciuitatem ipſam repreſentat, eiuſquè nomine ſtatuta facere, vel conſuetudinem inducere, & approbare poteſt.*

34 *Proceres ac procuratores Regni Hiſpaniæ in actibus, in quibus permiſſerunt, Regem minorē natu ſolum abſque curatore Regnū gubernare, non poſſunt dici ex aliqua tunc occurrēti cauſa id ſolùm permiſiſſe, aut expediens iudicaſſe, niſi à contendente hoc ita contigiſſe, talis cauſa oſtendatur.*

35 *Probare nemo rectè dicitur aliquid ita eſſe, dum id tantùm probat, quod ab eo cōtingit abeſſe.*

36 *Exceptionē regulæ alleganti, onus eam probandi incumbit.*

Con-

Digitized by Google

37 *Conſuetudo contra legem inducitur ex duobus tantùm actibus, etiam extraiudicialibus, populo, vel maiori eius parti notorijs, ac longo tempore obſeruatis, indèquè elicito populi conſenſu à contraria lege recedendi.*

38 *Burgenſis Marcus Salon de Paze ad longi temporis conſuetudinem inducēdam ſolos iudiciales actus admittit, ad conſuetudinem verò longiſſimi temporis, etiam extraiudiciales.*

39 *Euerard. Bronchorſt ad conſuetudinem inducēdam, & ſi actus extraiudiciales cū cōmuni admittat, at ab ea diſcedit, dum duobus tātum actibus, ac decennij tempore contēta eſt, nam plures ipſe actus, maius què tempus requirit.*

40 *D. Ioānes Baptiſta Valenzuela, dum iudiciales actus ad conſuetudinem inducendam requirit, iuxta leges partitarū accipiendus eſt, prout eas Gregor. intelligit, cū agitur de probanda eo modo cōſuetudine.*

41 *Conſuetudo nō aliàs ex pluribus etiam actibus, ac longo tempore continuatis reſultare vulgò creditur, quàm ſi actus illi fiant animo conſuetudinem inducendi, eò quòd ex gratia, vel tolerantia, aut ex alia cauſa permitti potuerint, & qualiter hæc ſententia accipienda ſit, cum quinque numeris ſeqq.*

42 *Conſuetudo, vt inducta dicatur ex tacito populi conſenſu, nō eſt neceſſe, animū eius inducendæ directò probare.*

43 *Conſuetudo ab vna parte allegata, ſi ab altera in controuerſiam vocetur, probanda eſt per allegantem.*

44 *Conſuetudo vt inducta dicatur, probari debēt tales actus, ex quibus cōtrarius, vel diuerſus animus non colligatur, nempè conſuetudinem ex illis non inducendi, vt exemplis remiſſiuè oſtenditur.*

45 *Conſuetudinem inducendi, & à contraria lege recedēdi animus, in dubio colligitur, & præſumitur ex actibus populi, diuturno tempore continuatis, dum aliud ex aduerſo non probatur.*

46 *Pater Frāciſcus Suarez, plures requirens circumſtantias quæ vix, aut rarò verificari poſſunt, ad præſumendum in populo ex actibus, etiam longo tempore continuatis, animum ſe oblīgādi, & conſuetudinem inducendi, refellitur.*

47 *Conſuetudinem inducere ſufficiēs etiam eſt vnicus actus, tractum ſucceſſiuum habens, ſiue continuationem per tempus requiſitum ad conſuetudinem inducendam, ac populo notorius.*

48 *Regis vnius, minoris annis* 20. *exēplū, qui ex cōſenſu Regni, ſeu eius procuratorū, ac procerū, illud repræſentantiū, nec contradicētium, cū poſſent, Regni adminiſtrationē ſolus ſuſcepiſſet, ac longo tēpore exercuiſſet, ſufficeret ad inducendam conſuetudinem contra legem partitæ, exigentem, vt Rex minor vſq; ad* 20. *annos ſub curatore viuat.*

49 *Proceres Regni Hiſpaniæ, eiusq; procuratores nulla alia cauſa moueri potuerūt ad admittēdū, quòd Reges minores natu abſq; curatore Regnū gubernarēt, quā quòd ita expediens iudicauerint publicæ Regni quieti, quæ ex eius adminiſtratione per curatores facta non parùm turbari ſolet.*

50 *Alphonſi Regis Portugaliæ tutelam geſſit infans Don Petrus eius patruus, qui poſteà Regni regimen eidem puberi facto reddens, & ab eodem iterùm cōmendatum accipiens, magnis ſeditionibus, ac bellis ciuilibus cauſam præbuit.*

51 *Gallorum lex ab eorum Rege Carolo V. lata in eam rem expenditur.*

52 *Fœmina minor in Regno ſuccedens, etiā antequàm nubat, Regni gubernaculū ſuſcipere apud nos poteſt.*

53 *Conſuetudo ex rationis identitate ad ſimilem caſum extenditur.*

54 *Id quod de illa conſuetudine communiter DD. intelligunt, quæ ſecundùm, vel præter legem eſt, non etiam de conſuetudine legi contraria; cuius extenſionem ex rationis etiam identitate inficiantur.*

55 *Limitatio hæc, ex veriore, ac receptiore ſententia, contra nonnullos, eo demùm caſu procedit, quo ratio conſuetudinis inducendæ obſcura, & incerta eſt, ſecus ſi moraliter certa exiſtimetur, quia nulla alia reddi poteſt, aut non alia fuiſſe vulgò putatur, quod iudex ex circunſtantijs cognoſcet.*

56 *Statutum municipale, non minus ſtricti iuris eſt, quàm conſuetudo, eandemq; interpretationē, vel extēſionem admittit.*

57 *Conſuetudo an vna, vel pluribus rationibus niti præſumatur, vt extenſionem admittat, vel non, & an probatione egeat? remiſſiuè.*

Digitized by Google

58 *Conſuetudo, quæ apud nos inualuit, vt Rex minor ſolus Regni gubernaculũ ſuſcipiat, nõ alia ratione introducta eſt, quã vt fraudes, ac delicta, quæ aliàs aduerſus Reipublicæ tranquillitatem cõmitti poſſent, vitarentur.*

59 *Conſuetudo ex ea ratione multò planiùs ad Reginam minorem extendi debet, & quarè? cum n. ſeq.*

60 *Fraudes, ac delicta vitãdi ratione, etiã odioſa, & quæ alioqui ſtricti iuris ſunt, extenſionem admittunt.*

61 *Conſuetudo Reipublicæ fauorabilis extendenda eſt.*

62 *Conſuetudo, primogenitò Regnum deferens, ad primogenitam eſt extendenda, maſculo non exiſtente.*

¶ *Maſculinum concipit fœmininum in materia indifferenti, & in fauorabilibus, ibidem.*

DE FILIIS REGVM, REGNI SVCCESSORIBVS, an puberes relicti curatorem accipere neceſſe habeant, & ad quod vſque tempus, ſi pupilli ſint, eorum tutela duret, quidquè circa hoc conſuetudo induxerit, an què in maſculis introducta ad fœminas ex rationis identitate extendatur? ad explicationem, & ornatum *l. 3. verſ. e que lo tengan, & verſ. e ſi fuere fija, tit. 15. part. 2.*

DISSERTATIO III.

APPENDIX DVARVM PRÆCEDENTIVM.

1 DIXIMVS *differtat. 1. ſub n. 54.* in ſolut. ad 2. argumẽtum, circa intellectum *legis 3. poſt medium, verſ. e que lo tengã, & verſ. e ſi fuere fija, tit. 15. partit. 2.* eius legis diſpoſitionem, specialẽ eſſe in filijs Regum Regni ſucceſſoribus, ſiue maſculis, ſiue fœminis, vt illorum videlicet tutela vſq; ad viginti annos duret, harum verò vſque ad matrimonij contractum, cuius ſpecialitatis rationem, & nonnulla in eius legis propoſito ad praxim vtilia, & in Senatu obiter tractata, vt potè latiorem examinationẽ poſtulãtia, quàm locus ille pateretur, in hũc reiicere, ſeu reſeruare commodius viſum eſt.

2 Specialitas itaque dictæ legis partitę in eo conſiſtit, quòd apud iuris interpretes valde ſit controuerſum, vtrum in filijs Regũ, quibus Regni ſucceſsio delata eſt, locus ſit necne regulæ *textus in §. item inuiti, inſtituta de curatoribus*, vt eis, ex quo puberes eſſe cęperint, aut fœminę viri potentes, non ſit inuitis curator dandus? Alijs quidem * regulæ locum eſſe contendentibus, vt Imola Dominico, Philippo Franco, Philippo Probo, Ioanne à Terra Rubea, & Menchaca, quos referũt Caldas Pereira *ad l. ſi curatorem habens, C. de in integ. reſtitut. verbo hunc contractum, n. 46. in princ.* Ioannes Gutierr. *de tutelis 1. part. c. 18. n. 4.* Leander Galganetus *de tutela, & cura lib. 1. tit. 12. n. 9. in princ.* Paulus Montanus, magis hanc ſententiã probans, *de tutelis c. 37. reg. 1. n. 70. in princ. iuncto n. 71. cum duob. ſeqq.* nouiſsime D. Ioann. Baptiſt. Valencuela *conſil. 198. n. 125. tom. 2.* (vbi affert plures alios) & Antonius Merenda *controu. iur. lib. 6. cap. 46. n. 6.* Alijs verò * negantibus, & à præfata reg. Regum, magnorumquè Principum filios ſubducẽtibus, vt his etiam inuitis iure directo curator detur, vt Oldraldo, Ioanne Andrea, ac penè innumeris, quos congerunt, magiſquè probant Tiraquel. *de iure primog. quæſt. 40. n. 207.* Anto. Gomezius *ad l. 40. Tauri, n. 9. & var. reſolut. lib. 3. c. 1. n. 56. verſ. ſed his non obſtantibus* Siluester Aldobrãdinus *n. 7. in d. §. item inuiti*, & Ioannes 4

Oiriotomus *ad principium eiuſdem titul.*
(vbi eum quoque §. legit) Parlad. *lib.* 1.
rerum quotid. c. 12. *n.* 11. Caldas Perei-
ra, *in d. l. ſi curatorem, verbo hunc contra-
ctum, n.* 57. *verſ. hæc mala*, Melchior Pe-
laez à Mieres, limitans in filijs magna-
tum, Rege inferiorum, ſiue ſuperiorem
recognoſcẽtium, *de maiorat.* 2. *p. q.* 6. *n.*
14. *&* 15. *&* 4. *p. q.* 38. *n.* 2. *&* 4. *iuxta
nouiorem editionem*, Galganet. *d. tit.* 12.
n. 6. Ioãnes Gutier. *d. cap.* 18. *n.* 1. *verſ.
ſententiam igitur*, Marcellus Conuerſa-
nus *ad tit. inſt. de curator.* §. 1. *n.* 13. Ste-
phanus Gratianus *diſceptat. forenſ. tom.*
2. *cap.* 225. *n.* 5. 6. *&* 7. Ant. Merenda
d. c. 46. *ſub n.* 3. quibus & alij addi poſ-
ſunt, quos nouiſſimè congerit D. Ioan.
Baptiſt. Valençuela *d. conſ.* 198. *n.* 80.
5 *&* 124. Alijs * diſtingentibus inter ea,
quæ pertinent ad Regni adminiſtratio-
nem, ad quæ Regi adoleſcenti curatorẽ
omninò dandum eſſe conſtituunt, dicta
reg. limitata, arg. *l. ad rempublicam* 8.
D. de muneribus, & honoribus, & ea, quæ
ſolius iuriſdictionis, ſeu iuſtitiæ exer-
citium concernũt, in quibus illi potiùs
regulę locum eſſe volũt, vt ad hæc Rex
minor curatore non egeat, ſed cõſilia-
riorum ſuorũ interuentu ea poſsit per-
agere, iuxta regulam *l. humanum* 8. *C. de
legibus*, cuiꝰ diſtinctionis authores ſunt
Bart. *in l. quidam conſulebant* 57. *nu.* 13.
D. de re iudicata, Abb. Panormit. *in cap.
cùm vigeſſimum* 41. *n.* 3. *de officio delegati*,
ac nonnulli alij, quos cõmemorant Cal
das Pereira *dict. verſ. hæc mala, ad finem*
Gutier. *d. cap.* 18. *n.* 5. Galganet. *d. titul.*
12. *n.* 9. *verſ. Bartolus verò*, Paulus Mon
tanus *d. c.* 37. *reg.* 1. *n.* 70. *verſ. ſunt etiã*,
D. Illephonſ. Per. de Lara *in cõpend. vit.
hominis c.* 16. *n.* 9. *verſ. alij ſunt dicentes*,
D. Ioan. Bapt. Valençuel. *d. n.* 124. *cir-
ca finem, verſ. & alia opinio Bartoli fuerit.*
6 Alijs denique * rem ita componẽtibus,
vt Regi minori curator non detur, ſed
tutor, durans vſque ad annum vigeſsi-
mum, quaſi ad eam vſque ętatem tutoris
adiumento, & inſtructione egeat, vt re-
ctè, & prudẽter Regnum gubernare va-
leat; ex illa autem, vtpotè plenam ex-
cedente pubertatem, quæ maiorem iu-
dicij ſtabilitatem habere creditur, ſuffi-
ciens ipſe ſit ad Regni gubernaculum.

Cùm igitur articulus ille ita eſſet 7
cõtrouerſus, varijſque opinionibus ob-
rutus, poſtremam hanc ſententiam, ſeu
diſtinctionem (quã impius quidam Do-
ctor, alioqui non contemnendæ autho-
ritatis, probabiliorem eſſe agnoſcit, li-
cèt ei non adhæreat) amplexa magis eſt
lex partitæ, ſupra cõmemorata, *in verſ.
e que lo tengan*, vt videre licet apud Ol-
draldum, qui eam l. allegat, *conſ.* 52. *nu.*
5. & apud Gregoriũ Lopez *ibi gloſ.* 3. a-
pertiùs apud Bartholomeum Humada
in ſcholio ad eandem Gregorij gloſſam, qui
nonnulla contraria, per eum tacta re-
mouet, & D. Illephonſus Perez de La-
ra *d. cap.* 16. *n.* 9. *verſ. tamen d. lex* 3.

Illudquè addidit lex illa partitæ *in* 8
verſ. e ſi fuere fija, vt ſi filia fuerit, cui
Regni ſucceſsio delata eſt, eius tutela
duret donec in quacũmque adulta æta-
te matrimoniũ contraxerit, nempè (vti
ego interpretor, ac neceſſariò ex iuris
principijs ſupplendum eſſe exiſtimo) eſ
viro alioqui capace Regnum per ſe ad-
miniſtrandi, vel conſilium circa admini-
ſtrationem vxori præbendi, hoc eſt 20.
annis maiore, prout in maſculo Regni
ſucceſſore lex illa deſiderat; atque ita
in ea ſpeciale eſt, vt tũc finiatur tutela,
quia de conſilio mariti Regnum ipſa ad
miniſtrabit, vt aduertit Gregorius Lo-
pez *ibi gloſſ.* 4. *in fine*, id quod nos *ſequen-
ti diſſertat.* aptiùs examinabimus, licèt
9 * ex his, quæ idẽ Gregor. initio illius
gloſſę præfatur, coniici poſsit, non ſatis
eum rem hanc percepiſſe, ſed voluiſſe,
vt & filiæ Regis tutela, per matrimo-
nium non finiatur, ſed adhuc duret, ipſa
nihilominùs ſub conſilio mariti Regni
adminiſtrationem habente, quod vtiq;
à vero, ac legitimo ſenſu verborum il-
lius legis prorſus abhorret; Quare ma-
gis eſt, vt exiſtimem, doctiſsimum Gre-
gorium Lopidem hoc tantùm eò loci
ſenſiſſe, quod & nos ſupra *diſſertat.* 2. *in
ſolut. ad* 3. *argum. ſub n.* 54. firmauimus,
ex eo nempè, * quod in ea lege ſpecia- 10
liter in filia Regis ſtatutum eſt, non eſſe
generaliter intelligendum; in cæteris
quoquè perſonis tutelam finiri per ma-
trimonium, cùm non niſi pubertate fi-
niatur, vt ipſe *ibi* probat, & nos latiſsi-
mè in ſuperioribus comprobauimus.

11 Verùm in propoſito dictæ legis partitæ duo ad praxim vtilia, nec hactenùs ſatis expedita, peculiari obſeruatione, ac tractatione, pro materiæ dignitate, & grauitate digna duxi. Primum eſt, quod nuper traditis propriùs accedit, ideò quę ſeparatim hoc loci tractare inſtituimus, illius nempè legis diſpoſitionem, quicquid contradicat Humada interiùs referendus, ac refellendus, paulatim in diſſuetudinem abiiſſe, moribuſquè apud nos priorem magis inualuiſſe opinionem, vt tutela Regum non ampliori tempore, quàm ſubditorum duret, ſed pubertate quoquè finiatur, exindeque eis, maximè puberibus iam refictis, liberum omninò ſit, Regni àdminiſtrationem ſuſcipere, quoniam id ita ſemper obſeruatum fuiſſe legitur, vt videre licet, tum *ex l. 3. tit. 10. lib. 5. noua compilat.* vbi traditū eſt, * Regem Al-
12 phonſum I I. decimo quinto ſuæ ætatis anno regimen Regni ſuſcepiſſe, curiaſque Valliſoleti celebraſſe, tum etiam ex alijs pluribus exemplis, quæ vſque
13 ad Carolū V. * qui anno decimo ſeptimo regnare cæpit, inuictiſsimi Regis noſtri Philippi IIII. (qui & ipſe ſub eodem, nec expleto quidem, ſed tacto tantùm, ſuæ ætatis anno, & à Chriſto nato 1621. quo & hæc ſcribere cæpimus, Regni ſuſcepit inſulas) proauum, in propoſito adferunt Greg. Lop. *in d. l. 3. partitæ gl. 3.* Gaſpar Baeça *de decima tutoris* *c. 9. n. 50.* Azeuedus *in l. 1. titul. 3. libr. 2. nouæ compilat. n. 8. poſt princip. & in l. 1. tit. 10. lib. 5. ſub num. 25.* Gutierrez *de tutelis d. 1. p. c. 18. num. 27. & 28.* Melchior Pelaez à Mieres *de maioratibus 4. p. q. 38. n. 2. iuxta nouiorē editionē* D. Illephōſ Perez de Lara (qui idē quoad inuictiſsimum Regem noſtrū Philippum IIII. teſtatur, eiuſq; in propoſito diſſertiſsimum dictum commemorat) *d. c. 16. à n. 9. ad medium, verſ. ſed Gregorius, vſque ad num. 11. incluſiuè*, D. Ioan. Baptiſta Valençuela *conſ. 198. n. 23. tom. 2.* ac vti certiſsimum ſupponit Galganet. *de tutela, & cura lib. 1. d. tit. 12. num. 12. verſ. ita enim vſus docuit in caſibus contingentibus*; & Ioannes Paulus Galterius *in praxi tutelari, par. 1. rub. 4. vel acceptās ſolemnia adhibeat, n. 23. in additione ſub ſigno aſterico, incipiente, adde Gutierr.* vbi & in ſpecie meminit Regis noſtri Philippi IIII. eiuſque ætatis.

Qui tamen omnes, vt huic praxi, & contrariæ conſuetudini locus ſit, meritò requirunt, vt Princeps minor, ſolus arbitrio ſuo non adminiſtret, ſed cum conſilio procerum, ſeu prudentium, ac fidelium virorum, tam ad ea, quæ iuſtitiæ exercitium, quàm quæ Reipublicæ ſtatum, eiuſquè gubernationem concernunt, in cōſilium ſuum adlectorū, quos 14
* Hiſpania noſtra paſsim experitur, & antiquioribus ęuis experta eſt, & id ſaltèm temperamentū huic ſententiæ, quā tamen ipſe nō probat, adhibendum eſſe admonet etiam Pereira *in d. l. ſi curatorem, verbo hūc cūtractum, n. 47. verſ. quòd ſi quis*, Paulus Montanus *de tutel. d. c. 37. reg. 1. n. 71. verſ. non tamen*, Maſtrillus *de magiſtrat. lib. 3. c. 4. nu. 179. & 180.* quem ad hoc laudat D. Valençuela *dict. conſ. 198. n. 126.* Nam & ſi aliàs * non 15
ſatis expeditum ſit, an huiuſmodi procerum, conſiliariorūm què ſuorum conſilium Princeps requirere, ac ſequi omninò teneatur, tam in legibus ferendis, quàm in gerendis alijs quibuſuis rebus, ad eius munus pertinētibus: imò receptius ſit, etiam in arduis de honeſtate tātùm, non etiam de neceſsitate id conſiliū requiri, *vt ex l. 1. D. de cōſtit. Principum, §. ſed & quod Principi*, cum relatis à Pichardo *n. 1. ad fint, inſtit. de iure naturali, iuncta d. l. humanum 8. C. de legibus c. fundamenta 16. §. decet, de elect. in 6. l. 9. verſ. e que las fagan, tit. 1. part. 1.* alijſquè iuris locis; quæ ſic intelligunt, latè ad partes diſputantes concludunt Burgēſis Marcus Salon de Pace *in proœmio legum Tau. à n. 449.* D. Ferdinandus Menchaca *controuerſ. illuſt. lib. 1. c. 23. à n. 2. ante med. verſ. in contrarium*, Petrus Auguſtinus Morla *in emporio vtriuſque iuris ad tit. de legibus quæſt. 3. à n. 3. maximè n. 9. & 10. ac n. vlt. ad finem*, Hieronimus Geuallus *communium cōtra communes lib. 3. q. 645. ex n. 3.* nouiſsimè Gratioſus Vbertus *in eleganti dialogiſmo legalili cōgreſſuum, congreſſu 5. §. ſeu n. 10.* id què verius eſſe agnoſcit Petrus Gregorius illi non meminere, *de Republ. lib. 24. c. 7. n. 1. verſ. dico què*, tamen in propoſita 16

ſita ſpecie, * cùm Princeps minor ſo-
17 lus Regnum adminiſtrat, omninò con-
ſilio indiget, *nam* (vt Aurelius Caſsio-
dorus *epiſtolarum lib.* 11. *epiſt.* 1. elegan-
ter ſcriptum reliquit) *hoc eſt profectò dif-
ficillimum regnandi genus, exercere iuuenem
in ſuis ſenſibus Principatum, rarum omninò
bonum eſt, dominum triumphare de moribus,
& hoc conſequi in florida ætate, ad quod vix
creditur cana modeſtia peruenire*, & ideò
non ſola humanitatis, & honeſtatis ra-
tio, ſed & ipſa iuris neceſsitas huiuſmo-
di cõſilij requiſitioni, & obſequio eum
adſtringit, iuxta vim, quam vocant di-
rectiuam, ex reg. *l. digna vox* 4. *C. de le-
gibus, cum ſimilibus*, qua de re ſcripſi quõ-
dam breuiter nonnulla in extemporali
lect. Salmanticæ typis excuſſa *ad text.
in c.* 1. *de fide inſtr. ſub n.* 20.

18 Dixi *ſolus*, vt intelligerem Principẽ,
non tantùm abſque curatore agentem,
ſed & ſine alio, ſponte à ſe in familiarẽ,
ſeu domeſticum conſultorem aſſumpto
19 (vulgo priuatum dicimus) prout * ab
antiquiſsimis temporibus Reges facere
conſueuerunt, vt pluribus, ab ipſa etiam
ſacra pagina petitis teſtimonijs, erudi-
tè, vt ſolent, probant Pater Magiſter
Ioan. Marquez *in Gubernatore Chriſtiano
lib.* 1. *c.* 17. *pag. mihi* 104. *à verſ. De que
podemos inferir*, & Carolus Scribanus *in
inſtitutione politico-Chriſtiana libr.* 2. *cap.*
20 46. *ſeu finali*, vbi * aliquot prudentiſ-
ſimas, ac ſanctiſsimas adfert conditio-
nes, quas in hiſce familiaribus tum di-
ligendis, tum conſeruandis, & in officio
continendis Reges ipſi obſeruare de-
bent. Sed & alias vice verſa per ſic de-
lectos obſeruandas, quò magis in tuto
maneant, non minus cordatè idem Ca-
rolus enarrat *lib.* 1. *c.* 12.

21 Eſſe què etiam Regibus noſtris anti-
quiſsimum, huiuſmodi priuatos, ac ſe-
lectos viros, velut in adiutorium, & tã-
tæ molis leuamen, ac ſolatium aliquod
ſibi aſſumere, leges ipſæ Regiæ, quibus
vtimur, quæ paſsim illorum meminere,
non obſcurè demonſtrant. Eæ ſunt *lex
22. tit* 5. *lib.* 3. *lex* 15. *tit.* 10. *libr.* 5. *&
lex* 7. *titul.* 10. *libr.* 9. *nouæ compilat.* quas
leges ego acceptas viro eruditiſsimo,
omniſquè antiquitatis vigilãtiſsimo in-
dagatori D. Laurentio Ramireſio, ſu-
premi in primis rei Dominicę, deinceps
Indiarum conſilij Regio Senatori, qui
eas mihi, ſecum hæc conferẽti, velut in
propoſito notabiles, propria manu exa-
ratas oſtendit. Is ergo, * qui talem, ac 22
tãtam Principis ſui gratiam, & electio-
nem meruit, iure optimo, quod ad Rei-
publicæ gubernium, iuſtitiæ què admi-
niſtrationẽ attinet, veri, ac proprij cu-
ratoris vices geret, eiuſquè defectum
ſupplebit. Nam * & vbi curatorẽ Rex 23
minor accepturus eſſet, nõ alium, quàm
à ſe nominatum accipere adſtrictus fo-
ret, ne in omnibus peiorem, quàm pri-
uatus fortunam experiretur, ac rurſus
ope, * & adiumẽto talis domeſtici cõ- 24
ſultoris (ceù hodiè præclariſsimũ, pru-
dentiſsimum, millequè alijs nominibus
conſpicuum, atquè Regia amicitia dig-
num, experimur, cui ſcripta hæc noſtra
dicamus) quid ni ſummus Princeps, ta-
mètſi 20. annis, lege ſeptipartiti iuris
deſideratis, minor proponatur, pro ma-
iore per omnia ſit habendus? nec magis
ſiue ad ferẽdas leges, ſiue ad alias quaſ-
tumque Reipublicæ res gerendas, alio-
rum procerum, ac Senatorum cõſilium
requirere neceſſe habeat, quàm cæteri
Principes maiores natu, ſed de honeſ-
tate, ac decentia tantum. Quam vtiquè
* humaniſsimi Reges noſtri, maximiq; 25
iuſtitiæ, ac publicæ quietis cultores, &
amatores, in omnibus per eos gerendis
ſemper obſeruare ſunt ſoliti, vt vel ip-
ſorum * ſanctiſsimę, ac prudentiſsimæ 26
leges planiſsimè demonſtrant, & teſtã-
tur in optimo propoſito viri eruditiſ-
ſimi D. Ioannes Solorzano in pulcher-
rimo, ac terſiſsimo tractatu *de iure In-
diarum lib.* 3. *c.* 2. *n.* 2. *&* 3. & Alphõſus
à Carrança, inſignis conſiliorum noſtrę
Hiſpaniæ aduocatus, in omnigenæ eru-
ditionis pleno tract. *de vera humani par-
tes deſignat. c.* 16. §. *vn. n.* 56 *ad finem*, id
què meritò, nam, * vt *prouerbiorum c.* 27
11. *verſ.* 14. Scriptum eſt, *ſalus ibi eſt,
vbi multa conſilia, & cap.* 13. *Qui agunt
omnia cum conſilio, reguntur ſapientia*, eo-
què nomine valde laudatur Rex Aſſue-
rus *in lib. Eſther c.* 1. *verſ.* 13. quòd *inter-
rogauit ſapientes, qui ex more Regio ſemper
ei aderant, & illorum faciebat cuncta con-
ſilio, ſcientium leges, ac iura maiorum*, quod

& Theodoricus Rex dixit apud Caſ-
ſiodor. *lib. 2. var. epiſt. 6.* his verbis: *De-
liberationis noſtræ conſilium virorum pru-
dentum requirit obſequium, vt vtilitatis pu-
blicæ ratio ſapientum miniſterio complea-
tur*, qui de re grauiter, & eruditè diſ-
ſerunt Petrus Gregor. de Republ. *dict.
libr. 24. cap. 7. verſ. verùm meliùs faciet*,
D. Ioan. Solorzano *d. c. 2. ex n. 10.* Pe-
trus Fernandez Nauarrete *in ſuis diſcur-
ſibus polyt. diſcurſu 1. à pag. 25.* P. Magi-
ſter Marquez *in Gubernatore Chriſtiano,
lib. 2. c. 18. circa med.* idem breuiter mo-
nuit Onoſander Strageticus *c. 3.* & in
eius notis Ioannes Cochier, qui & ipſe
latiùs proſequitur, & exemplis illuſtrat
in theſauro polyticor. aphoriſm. cap. 23. do-
ctiſsimus Pater Adamus Contzen *po-
lyticor. lib. 7. cap. 13. à §. 9.* (qui §. 12.
in ſpecie meminit noſtræ Hiſpaniæ cõ-
ſiliorum, illorum adeò inſtitutionẽ pro
bans, vt Romanam induſtriam eam fu-
giſſe aſſerat) nouiſsimè, & eruditiſsimè
D. Chriſtophorus Moſcoſo in ſupremo
Indiarum imprimis, nunc Caſtellę con-
ſilio Fiſcus Regius, *in eleganti diſcurſu ad
Regem noſtrum ſuper iuſtificatione decreti de
diuidendis fructibus Epiſcopatuum in India-
rum partibus vacantium, n. 46.* [illegible]

28 Nec nos mouere debet, quòd virum
alioqui doctiſsimum Bartholomeum
Humadam in *ſcholio ad relatam gloſſam 3.
Gregorij Lopez dict. l. 3. partitæ, ex n. 1.
in fine*, permouit, vt illius legis deſue-
tudinem, ſiue contrariam conſuetudi-
nem, & proximè negaret, nempe conſue-
tudinem in his, quæ iuris ſunt poſitiui,
per inferiores induci, non per eos, qui
legem dicere poſſunt, *l. de quibus 32. D.
de legibus l. 1. C. quæ ſit longa conſuetudo,
§. fin. de cõſuetudine, cum ſimilibus*; Regem
autem, & proceres, ſeu gubernatores in
exemplis per DD. commemoratis, pro
illa vice tantùm aliter, quàm in lege
partitæ ſancitum ſit, diſpoſuiſſe, quia
ita animaduerterunt expedire propter
caſus indigẽtiam, nihil innouando, nec
29 derogando. Nam, & ſi * Ioannes Gu-
tierrez *d. c. 18. n. 28.* qui hanc Humadæ
obiectionem refert, nihil ei reſponde-
rit: hoc tamẽ ipſo, ne aliud ſuſpicemur,
ſatis eius debilitatem inſinuat, dum ſci-
licet illa velut leuiſsima neglecta, vl-
teriùs progreditur, ac ſurdꝰ curſus ſuos
peragit, contrarium ſecurè docens, vt
de Diana, ſiue Luna erga canem, in eam
noctu latrantem, perbellè cecinit Al-
ciatus Emblemate 164. his verſibus:

Lunarẽ noctu, vt ſpeculũ canis inſpicit orbẽ,
Seque videns, alium credit ineſſe canem,
Et latrat, fruſtra agitur vox irrita ventis.
Et peragit curſus ſurda Diana ſuos.

Quis enim vel mediocriter in iure ver- 30
ſatus præfati argumenti fallaciam non
videat; nam & ſi conſuetudo per ſolum
ſuperiorem, ſeu Principem (cuius tan-
tùm eſt legem condere *l. 12. tit. 1. part.
1.*) non inducatur, at inducitur per eũ,
& populũ ſimul, ſiue ex vtriuſque ſcien-
tia, & patientia, vt quòad populi con-
ſenſum probant iura ab Humada cita-
ta, & alia inferiùs referenda; quòad cõ-
ſenſum verò * etiã ſuperioris, ſeu Prin- 31
cipis, & ſi res ſit iure communi contrò-
uerſa, apud nos tamen expedita eſt, *ex
l. 3. verſ. la quinta*, illic: *Luego conſintien-
dolo el ſeñor, e plaziendole, l. 5. verſ. e tal
pueblo, & l. 6. circa finem, tit. 2. partit. 1.*
cum traditis à Greg. Lopez *vbiquè*; A-
uendaño tamètſi parum conſtanter *de
exequend. mand. 1. p. c. 1. n. 1. 2. & 3. &
c. 19. n. 2. & 3. & in dictionario, verbo co-
ſtumbre, concl. 3.* Burgenſi à Pace *in l. 1.
Tauri n. 233.* D. Ferdinand. Menchaca
optimè explicante, *controuerſ. vſufre-
quentium lib. 1. c. 3. n. 3. in fine, cum ſeqq.*
Villalobos *in antynomia iur. commun. &
Regij, in proœmio n. 8.* Pelaez à Mieres,
qui, & Auendañum quaſi ſibi contrariũ
notat, *de maiorat. 1. p. quæſt. 62. num. 13.
iuxta priorem editionem, & num. 46. iuxta
nouiorem*, Hieronim. Ceual. *pract. quæſt.
communium contra commun. libr. 1. quæſt.
357. n. 3.* Bernardo Grœueo *pract. con-
cluſionum ad obſeruat. Andreæ Gaillij lib. 2.
concl. 31. n. 35.* obſeruatquè nouiſsimè
multò poſt hæc ſcripta doctiſsimus mei
Collegij alumnus D. Martinus de la
Riategui, in Vallitoletano prætorio
imprimis Fiſcus Regius, deinde Sena-
tor, *ſelect. iuris diſputat. lib. 8. cap. 13. n.
20. poſt medium.* In propoſitis * verò 32
exẽplis nedùm Principis actus, & con-
ſenſ9 interuenit, ſed & populi, ſeu Reg-
ni,

ni, illi aſſentientis, nec contradicentis,
cùm poſſet, vt idem Humada paulò in-
feriùs, nempè *n.3.in fine, ac n.4.* fatetur,
ac probat, & in ſimili caſu, cuius *diſſer-
tat. ſeq.* mentioné faciá, Franc. Auil. *in
capit. Prat. in proœmio gl.1.n.15.* D. Pi-
chard. *ad l.3.& 7.C.de murilegulis n.52.*
Gutier. *de tutel. 1.p.c.18.n.36.* per ip-
ſius videl. Regni procuratores, ac pro-
ceres, ſummoſquè conſiliarios, vice po-
puli Principi adſiſtentes, eumquè re-
preſentantes, *arg. text. in l.2.§. Deinde
quia difficile, D.de orig. iur. & in §. Senatus
conſultum, inſt. de iure naturali,* cum his,
33 quę in ſimili de ciuitatis cócilio, * quod
ſtatutum facere, vel conſuetudinem in-
ducere, & approbare poſsit, vtpotè ci-
uitatem ipſam repreſentans, tradunt
*gloſ. verbo lex, verſ. vel dic, in l. nulli 3.
per text. ibi, D.quod cuiuſque vniuerſitatis
nomine, gloſ. verbo refertur, verſ. item ſi fa-
ciat, in l. aliud 120.§.1. D.de regul. iur.
gloſ. vnica, verſ. vel dic quòd licet duæ vi-
ces, in rubr. C. quæ ſit longa conſuetudo,* &
vbique DD. Bart. *in l. omnes populi, num.
16. D.de iuſt. & iure, & in d.l. de quibus,
in lectura n.10. verſ. adde quòd concilium,
D.de legibus,* Rochus de Curte *in c.fin.n.
391.* de cóſuetudine, qui extat *ſub tract.
de conſuetud. inter tractatus Doctorum, vo-
lum. mihi 8.* Gregor. Lopez *in d.l.5. par-
tita gloſ. 3. poſt princ.* ac plures, nouiſsi-
mè congeſti à Nicolao Loſſeo de *iure
vniuerſit. p.1 c.3.n.43.*

34 Sed & illud longè debilius eſt, quod
Humada ſubiunxit, in exemplis illis, ſi-
ue actibus, pro illa vice, ſeu vicibus tá-
tùm aliter quàm *in l. partita* cautum eſt,
Regni proceres diſpoſuiſſe, ac ex iuſta
aliqua cauſa expediens fore iudicaſſe;
nam ab ipſo libenter quæſierim, vnde
ſingularem hanc cauſam coniectetur,
illi ſoli tempori, eiuſquè circunſtantijs
inſeruientem; quam oſtendere procul-
dubio debuit, vt aliquid argumentum
eius concluderet, argum. vulg. regulæ,
* *non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit
35 abeſſe.*, vulgo ſumptæ ex *l. neque natales
10.C.de probat. & l. non hoc 4.C. vnde le-
gitimi, c. inter corporalia 2. verſ. ſicut autē,
iuncta gloſ. verbo nullius, de translat. Epiſ-
cop. cap. in præſentia 8. verſ. vlt. de probat.*
quam exornant optimè Maſcard. *de pro-
bat. concl. 671.n.11.* Alexand. Trenta-
cinq. *var. reſolut. lib.1. tit. de ſeruit. reſol.
1.n.19. verſ. hæc 1. declaratio,* Morla *in
empor. iur. tit.11. in prælud. n.53.* Aldo-
uinus de Aldouino *conſ.44.n.6. & conſ.
51.n.18.* Surd. *conſ.5.n.46. & alibi ſæ-
pè,* D. Valençuel. *conſ.110.n.20.* iuncta
alia regula, * quòd ſingulare aliquid 36
ius, aut regulæ exceptionem alleganti
onus probádi incumbat, vulgo quoquè
depromptæ ex *l. Imperatores 17. verſ. niſi
proprio, D.de ſeruit. ruſt. l. ab ea part. 5. D.
de probat.* quam pluribus exornant D.
Couarr. *var. reſolut. lib.2. cap.11.n.4.*
Maſcard. *de probat. concl.1267. num.2.
vol.3.* Hartmanus Piſtor *quæſt. iuris,
lib.1.q.38.n.17. & lib.2.q.4.n.45. ad
fin. q.8.n.33. & q.13.n.40.p.1.* Gutie.
de iuram. confirm. 1.p.c.1.n.164. Berta-
zola *in repeti. l. ſi quis maior, num.603. &
604.C.de tranſact.* Bonifacius Rugeri⁹,
alia iura adducens, *conſ.34. ex n.21. lib.
1.* Cæſar Barcius *deciſ. Bononiæ 104.n.
14. deciſ.105. num.8.9. & 19. & deciſ.
117.n.4. & à n.45.* D. Ioannes Bapt.
Valençuela *conſ.83.n.95. & conſ.92.
n.154.* Vincent. Honded. *conſ.81. num.
19. vol.1.* Melch. Pelaez à Mieres *de
maiorat. 1.p.q.30.n.9. & q.52.n.61.* vl-
tra innumeros congeſtos à Simone, &
Auguſt. Barboſa *ad principia, & axioma-
ta iur.* illo *lit. R.n.10.* hoc vero *axioma.
198.n.1.2. & 3.* confert quod in ſimili
cum Salyceto, & alijs reſoluit Burgen-
ſis Marcus Salon de Pace *ad l.1. Tauri
n.53.* Aliàs verò facile eſſet omné elu-
dere conſuetudinem, quæ * vel ex duo- 37
bus actibus, etiá extraiudicialibus, po-
pulo, vel maiori eius parti notorijs, ac
per lógi temporis interuallum, nó etiá
ſimùl, & eodem tempore interuenien-
tibus, indèquè elicito ipſius populi có-
ſenſu recedendi à contraria lege, planè
inducitur, *d.l. de quibus, cum ſeqq. D.de le-
gibus, l. ante totum 3. illic, quæ in oppido
frequenter, C. de ædif. priuat. l.1. ſub ijſdem
verbis, C. quæ ſit longa conſuet. §. ex non
ſcripto, verſ. nam diuturni mores, inſt. de
iure naturali,* iuncta *l.3. verſ. his ergo,* il-
lic, *niſi ſemel commiſſa, & in fin.* illic, *con-
ſuetudini deputauerint, C. de Epiſcop. aud.*
tradunt DD. *in præcitatis locis,* maximè
in d.l. de quibus, vbi latè Bart. *in lectura
ex n.*

ex n.9.& in repet.à n.12. Iaſ. *à n.50.* &
Ioannes Horoſcius *à n.44.* ac poſt alios
Rochus de Curte *in d.c.fin. de conſuetud.*
ad gloſſ. vlt. ſiue à n.244. (vbi latiſsimè
cōſuetudinis requiſita proſequitur) Ni-
colaus Feſtaſius *in tract. de aſtimo, & col-*
lectis p.2.c.3.à n.25. Lazarus Fænucius
de momento temporis c.10.n.8.& cap.21.
n.9. Gregor. Lop. *in l.1.gloſſ.2.& in d.*
l.5.gloſſ.3.4.5.& 7. per illa iura, *tit.2.*
p.1. & ad eum Humada parùm ſibi cōſ-
cius *in d.l.1.glo.2.& 3.& in d.l.5.gloſſ.*
3.& 7. Burgenſis Marcus Salon de Pa-
38 ce (qui & ſi * à communi diſcedat, per
ſolos iudiciales actus, inſpecta *d.l.5.p.*
conſuetudinem induci regulariter do-
cens, in quo planè fallitur, ſaltem tamē
ad conſuetudinem lōgiſsimi temporis,
puta 30. annorum, iudiciales actus non
requirit) *in d.l.1.Taur.à n.203.247.&*
258. D. Ludouicus Molina *de Hiſp. pri-*
mogenijs lib.2.c.6.ex n.24.ad 28.inclu-
ſiuè, Andr. Gail. *pract. obſeruat. lib.2.ob-*
ſeruat.32.n.3.& à n.7. Maſcard. *de pro-*
bat. lib.1.concl.424.à n.13. Salazar *de*
vſu, & conſuetud.c.5.n.1.2.& 3.& cap.
7. per totum, Bouadilla *in politica lib.2.*
c.10.n.34. Hieronimus Ceuallus *pract.*
quæſtio. communium cōtra communes lib.1.
quæſt.357.& 358. per totas, Bernard.
Græueſ *pract. concluſ. ad obſeruat. Gallij,*
lib.2.concl.31.in 2.& 3. requiſito, à nu.
14.& 17. Volanus *in curia Philipp.1.p.*
§.8.n.18. Euerar. Bronchorſt *Enantio-*
phanon cent.1.aſſert.10. Pater Adamus
Contzen *politicor. lib.5.cap.9. per totum,*
maximè §.5.verſ.vlt. (qui duo receptio-
ri ſententiæ ſubad hoc accedunt, quòd
actus iudiciales non requirantur, licet
39 Euerard. *aſſert.8.* poſt * nonnullos à ſe
relatos ſatis debili fundamento in eo à
communi diſcedat, quòd duobus acti-
bus, ac decennij tempore contenta eſt,
tum plures ipſe extraiudiciales actus,
maius què tempus requirit;) Camillus
Borellus *in ſcholijs ad Bellugam in ſpeculo*
Princip. rubr.4.lit.B.in princ.& in Sum-
ma deciſionum tom.1.tit.14.de conſuetud.
à n.19. Cardin. Domin. Tuſchus *pract.*
concluſ. tom.2.lit.C.concluſ.795. cum ali-
quot ſequēt. D. Ioann. Baptiſt. Valenç.
conſ.4.à nu.47.& conſ.34.à num.162.
40 (qui * dum actus requirit iudiciales,
prout requiri videntur *in d.l.5. iuncta l.*
6.d.tit.2.p.1. intelligendus eſt, cùm a-
gitur de probanda eo modo conſuetu-
dine, non propterea excludens actus ex
traiudiciales, vt intellexit rectè Gre-
gor. *in d.l.5.gloſſ.7.*) vltra alios, nouiſ-
ſimè congeſtos ab Auguſt. Barboſa *in*
collecta. ad text. in d.c. fin. de conſuetud. n.
15. conferunt quæ vtiliter, & eruditè,
vt ſolet, circa vim conſuetudinis, ac pri
ſtinæ obſeruantiæ tradit D. Ioannes So
lorzano *de iure Indiar. libr.2. cap.24. ex*
num.71. ad 91.

Nec contrarium voluere gloſſa *ver-* 41
bo inſtitutum, in cap. conſuetudo, 1. diſt. &
glo. fin. verſ. item requiritur, quòd ſit vſus,
in cap. fin. de conſuetud. aſſerentes, non
aliàs ex pluribus etiam actibus, ac lon-
go tempore continuatis, conſuetudinē
reſultare, quàm ſi illi fiant animo con-
ſuetudinem inducendi, cùm potuerint
ex gratia, vel tolerantia permitti, aut
ex alia cauſa, argumento *legis 1.§. Viuia-*
nus, aliàs Iulianus, D. de itinere, actuque
priuato, quas quidē gloſſas adferre pro-
ſe Humada poſſet, quippè quæ ipſius
ſingulari ſententiæ mirè opitulari vi-
dentur. Nam licèt earum traditio cō-
muniter recepta ſit, ſecundū Camillum
Borellum, qui plures congerit *dict. tit.*
14.n.40. & alios inferiùs referendos,
* non tamen ita accipienda eſt, vt talis 42
animus directè probari debeat, quod
nec fieri quidem poſſet; vt mòx audie-
mus, vt meritò de eius doctrinę ſimpli-
citer acceptæ veritate dubitet Iaſon *in*
d.l. de quibus num. penult, ſed vt ad pro-
bandam conſuetudinē (quæ * ſi in con- 43
trouerſiā vocetur, vtpotè in facto con-
ſiſtens, probatione eget, iuxta text. *in*
d.l. an in totum 3. verſ. probatis his, C. de
ædificijs priuat. & in l.1. ſub eodem verſ. C.
quæ ſit longa conſuetudo, cum vbique tra-
ditis, & à Maſcardo *de probat. lib.1. con-*
cluſ.423. cum ſeqq. Menoch. ſe ipſum in
alijs locis referente *de præſumpt. libr.2.*
præſumpt.8.n.6.& libr.6.præſumpt.14.
n.14. Hortenſio Caualcano *in pract. &*
theorica de teſtibus, quæ extat poſt *tract.*
de brachio Regio, p.2.nu.5.& 6. Ioanne
Borcholtem *ad §. fine ſcripto ex n.4. in-*
ſtit. de iure naturali) probari debeant * 44
tales actus, ex quibus contrarius, vel di
uerſus

uerſus animus non colligatur, nempè conſuetudinem ex illis non inducendi, ſed per oppreſsionẽ forſan, vel ex mera gratia, partium vè conuentione, aut alterius rei prætextu eos actus tolerandi, permittendi, aut faciendi, vt in exẽplis, quæ colliguntur ex *d. §. Viuimus, cap. illud* 22. 93. *diſtinctione, cap. contra morem* 8. 100. *diſt. cap. quia cognouimus* 6. *cum relatis à gloſſ. verbo præſumpta*, 10. q. 3. ac in pleriſque alijs exemplis, magis tamen præſcriptioni, quàm conſuetudini conuenięntibus, quæ (illarum gloſſarum traditionem probantes) adferunt, remiſsiuè quidem Archidia. & Præpoſitus *n.* 6. explicitè verò Geminianus *n.* 8. *in d. cap. conſuetudo*, & poſt Butrium, Abb. & alios Rochus de Curte *in d. cap. fin. de conſuetud. n.* 308. *ad fin. n.* 364. *cum ſequentibus, n.* 370. *verſ.* 4. *limita, & num.* 602. idem Abbas, aliud agens, *in c. quod translationem* 4. *n.* 4. *de officio legati*, Pater Azorius *tom.* 1. *inſt. moralium libr.* 5. *cap.* 18. *quæſt.* 5. quibus addunt alia, quæ propriora videntur, Ioan. Parladorius *lib.* 2. *rerum quotid. c.* 20. *num.* 18. Pater Suarez *de legibus lib.* 7. *cap.* 12. *n.* 11. *ad medium, & cap.* 13. *n.* 12. *verſ. ſolùm oportet, & cap.* 14. *n.* 5. *ad fin. ac n.* 6. Pater Salas *ſub eodem tract. q.* 97. *ſect.* 10. *num.*
92. *verſ. quia verò Princeps*. In dubio *
45 verò, dum aliud ex aduerſo non probetur, ex actibus populi, diuturno tempore continuatis, animus conſuetudinẽ inducendi, & à contraria lege recedendi proculdubio colligitur, & à iure præſumitur, vt planè conſtat ex *d. l. de quibus* 32. *in fine*, illic: *quid enim intereſt, ſuffragio populus voluntatem ſuam declaret, an rebus ipſis, & factis, D. de legibus, l.* 1. illic *probatis his, quæ in oppido frequenter in eodem controuerſiarū genere ſeruata ſunt; C. quæ ſit longa conſuetudo, l.* 3. *ſub eiſdem verbis, C. de ædificijs priuatis, d. §. ſine ſcripto* (aliàs, *ex non ſcripto*) illic, *nam diuturni mores, conſenſu vtentium comprobati, legem imitantur, & §. ſed naturalia, verſ. ex verò*, illic, *vel tacito conſenſu populi, inſt. de iure naturali, l.* 1. *cum ſeqq. tit.* 2. *part.* 3. & in terminis ex mente communi reſoluunt Rochus de Curte *in dict. cap. fin. de conſuetud. d. n.* 602. Burgos de Paz *in l.* 1. *Tauri n.* 223. Gregor. Lopez *in l.* 5. *in princ. tit.* 2. *part.* 1. Tiber. Decian. *cōſil.* 51. *n.* 118. *vol.* 2. Vueſemb. *in parat. ad tit. D. de legib. n.* 6. *verſ. actus conſuetudinis*, Bernard. Græuęus *pract. concl. ad obſeruationes Gaillij lib.* 2. *d. concluſ.* 31. *n.* 32. *verſ. ſanè, iuncto n.* 33. Pater Azoris *d. lib.* 5. *cap.* 18. *q.* 5. *poſt med. verſ. itē ſi ambiguum*, Pater Salas *d. q.* 97. *n.* 92. *in*
princ. Quicquid * cōtrarium velit Pa- 46
ter Franciſcus Suarez *de legibus d. lib.* 7. *cap.* 15. *n. vltimo*, plures requirens circunſtantias, quæ vix, aut raro verificari poſſunt, eiſquè ceſſantibus animum ſe obligandi, & conſuetudinem inducendi in populo non præſumens, nouiſsimè receptus ab Antonino Diana *reſolutionum moralium p.* 1. *tract.* 10. *de legibus, reſolut.* 30. *in fine*, quibus minimè accedo. Et iuxta hæc declarandi ſunt, aliàs refellendi Sebaſtianus Medicis *in tract. de legib⁹ p.* 2. *q.* 14. *n.* 4. *in* 5. *requiſito*, Ioan. de Neuizanis *conſ.* 9. *n.* 31. qui ſimpliciter communem ſententiā ſequuntur.

Quinimò vnicus ſolus actus, tractum 47
ſucceſsiuum habens, ſiuè continuationẽ per tempus requiſitum ad conſuetudinẽ inducendam, ac populo notorius, quia publicus, aut ita ponderoſus, vt veriſimiliter non poſsit in eius notitiam non deuenire, ad eam inducendam ſufficiens eſt, vt argum. text. *in cap. cum de beneficio* 5. *de præbend. in* 6. docuerunt Butr. *n.* 16. *verſ. dic ergo*, Abb. *n.* 17. Cardin. Zabarella *in repet. n.* 21. *poſt med. verſ. ſed pro opinione*, & plures alij tam ordinarij, quàm extraordinarij, quos refert, & ſequitur, ex authorū numero cōtra Imolam *n.* 25. magis communem dicẽs, Rochus de Curte *n.* 372. *in d. cap. fin. de conſuetudine*, & vltra eos Angel. & Silueſter *in ſumma, verbo conſuetudo*, ille *nu.* 5. *verſ. niſi habeat*, hic verò *n.* 6. *verſ. tertiò requiritur*, Ioannes Horoſcius *in d. l. de quibus n.* 46. Lazarus Fœnucius *de momento temporis d. c.* 10. *n.* 8. *verſ. hoc tamen procedit*, D. Ludouicus Molina *de primogen. d. lib.* 2. *cap.* 6. *nu.* 26. Camillus Borellus *ad Bellugam in ſpeculo Principum d. rubric.* 4. *lit. E. verſ. limita etiam, & in ſumma deciſionum, dict. titul.* 14. *num.* 22. Hieronimus Buccaronius *de differentijs inter iudicia ciuilia, & criminalia, differēt.* 159. *n.* 11. *verſ. & etiam conſ.* ... August.

Bar-

Barboſa *in collect. d. cap. fin. n. 16. in fine*, nouiſsimè Andreas Vallèſis *in paratitla Decretalium lib. 1. tit. 4. de conſuetudine*,
48 *§. 2. n. 1. poſt medium*: atque ita * in præfata ſpecie ſufficeret etiam vnicum exẽplum Regis, minoris annis 20. qui ex cõſenſu Regni, ſiue procuratorum eius, ac procerum, illud repreſentãtium, nec contradicentium, cùm poſſent, Regni adminiſtrationem ſolus ſuſcepiſſet, ac longo tempore exercuiſſet, ſic enim tacitè à memoratæ legis Partitæ diſpoſitione Regnum etiam ipſum diſceſſiſſe, contrariamquè cõſuetudinem induxiſ-
49 ſe videretur. Accedit his, * quòd nec perſpectu facilis eſt vlla accidentaria cauſa, quæ pro tempore tantùm in relatis exemplis vrgeret, vt pro illis vicibus dumtaxat id eſſet admittendum, & non aliàs, quin potius nulla alia cauſa mouere potuit, quàm generalis, & perpetua, nempè publica Regni quies, quæ ex eius adminiſtratione per curatores facta, non parùm turbari ſolet, vt grauitèr conſiderat Baeça *d. cap. 9. n.* 30. receptus ab Azeuedo, Mieres, & Gutierrez relatis *ſupra numer.* 13. & ante eos & in tutorum adminiſtratione idẽ periculum conſiderarunt Oldrald. *conſ. 52. verſ. imò videtur*, & Henningius Arniſæus *libr. 2. de Rep. ubl. c. 2. ſect. 4. num.* 159. & 160. quorum meminit, eorum verba referens, D. Ioãnes Baptiſta Valençuela *conſ.* 198. *n.* 128. qui *n.* 129.
50 * memorabile ex Hieronimo Zurita, & Patre Alphonſo Vaſconcello *in vita Regis Alphonſi* exemplum refert Infantis Don Petri Portugaliæ, tutelam gerentis dicti Regis Alphõſi, eius ex fratre nepotis, qui & ſi tutelam fideliter geſsiſſet, ac Regni regimen ipſi puberi facto tradidiſſet, poſteà tandẽ id ab eodem ſibi commendatum accipiens, magnis ſeditionibus, ac turbationibus, bellis què ciuilibus cauſam præbuit. Qua-
51 proptèr * apud Gallos lege lata ab eorum Rege Carolo, huius nominis V. expediens fore ſtatutum eſt, vt primogenitus Regis filius ab anno 14. Regni adminiſtrationem ſuſciperet, nè per longiorem tutelam occaſio ſuaderet maleuolis, res nouas excitandi, vt poſt alios referunt Gregori⁹ Lopez *in d. l. 3. gl. 3. ad finem, tit. 15. part. 2.* Caldas Pereira *in d. l. ſi curatorem, verbo hunc contractum, n. 47. verſ. quòd ſi quis*, Azeued. *in l. 1. tit. 3. libr. 1. nouæ compilat. n. 8. ad medium.* Paulus Montanus *de tutelis, cap. 37. reg. 1. n. 72. & 73.* quod & teſtatur Robert. Gaguinus, cui⁹ verba refert, alios in id cõgerẽs, D. Ioã. Bapt. Valẽç. *d. cõſ.* 198. *n.* 127. elegãter Petr⁹ Herodi⁹, erudit⁹ admodũ Gallus, cuius nullus horũ meminit, *lib. 4. rerum iudicatarum, tit. 19. de tutel.* illic: *quid ergo? tutela Regum non finitur pubertate? equidem: & in ijs hoc amplius obſeruatur, ne recidant in curationem, non fiducia ætatis, ſed aliorum dominandi libidinis vitandæ cauſa*, & paulò poſt, ibi, *apud nos placuit ſub Carolo V. vt quanquàm noſtris legibus more ſucceſſionum Regna transferantur (valet enim hæc conſtitutio ad bella euitanda) bimeſtris què tam iure optimo Rex ſit, quàm qui plena pubertate eſt, quemadmodùm apud Macedones, qui dimicaturi Regem ſuum in cunis poſt aciem locabant; attamèn diadema nõ imponatur priuſquàm Rex annum 14. attigerit, poſteà Regio nomine, ſed ex conſilij ſententia omnia fiãt.* Sed & prudentiſsimus Rex Alphonſus *in d. l. 3. partitæ, in princ. verſ. E deſto nacen*, eandem rationẽ pro deciſionis ſuæ ratione diſſertè conſiderauit.

Quibus conſequens eſt, vt & fœmina 52
minor, ob maſculi defectum in Regno apud nos ſuccedẽs (aliter atquè in Frãciæ Regno, in quo apertè excluditur lege Salica, de qua *diſſert. at. ſequenti* commodiùs diſſeram) etiam antequàm nubat Regni gubernaculum ſuſcipere poſſit, cùm non minùs, imò multò magis, ob ſexus imbecillitatem, in ea militet præcedens conſuetudinis inducendæ ratio, adeòquè & ipſa conſuetudo ad illã trahi debeat, quippè quæ * ex rationis 53
identitate ad ſimilem caſum extẽditur, *l. de quibus 32. in princ.* illic, *id cuſtodiri oportet, quod moribus, & conſuetudine inductum eſt, & ſi qua in re hoc deficeret, tunc quod proximum, & conſequens ei eſt, D. de legibus, l. 1.* illic: *nam & conſuetudo præcedens, & ratio, quæ conſuetudinem ſuaſit, cuſtodienda eſt, C. quæ ſit longa conſuetudo*, ex quib⁹ vltra ordinarios *vbiquè*, ſic notarunt Alex. *conſ.* 80. *aliàs* 55. *n.* 3. *lib.* 6. Felinus *in cap. auditis* 15. *num.* 21. *de praeſ-*

præſcript. Philippus Decius *in cap. tranſlato 3. in 1. lectura num.* 34. *& lectura 2. n. vlt. de conſtitut.* Ripa *in cap. cum Eccleſia Sutrina n.* 125. *verſ. 3 diff. rētis, de cauſa poſſeſſ. & propriet.* Rochus de Curte *in tract. de conſuetudine, ſub cap fin. eod. tit. n.* 310. Aymon Crauet. *de antiq. temp. 4. p. in initio, nu.* 41. & poſt alios Burgenſis Marcus Salō de Pace *ad l. 1. Tau. n.* 33.

54 Nec ad rem pertinet, quòd non alias conſuetudinis huiuſmodi extenſionem communiter DD. admittant, quàm vbi cōſuetudo ſecundùm, vel præter legem eſt, per illa iura, quæ ſic intelligunt, non etiam ſi ei ſit contraria, vt in ſpecie de qua agimus, quo caſu illius extēſionem inficiantur, per textum *in l. quod verò cōtra* 14. *l. in his* 15. *& l. quod non ratione* 39. *D. de legibus, cap. 1. in fine principij*, illic, *ſtrenuus autem iuris peritus, ſicubi caſus emerſerit, qui conſuetudine feudi non ſit comprehenſus, abſque calumnia uti poterit lege ſcripta, tit. 1. de feudi cognit. lib. 2. f. udorum, cap. quòd translationem* 4. vbi notat Abbas Panormit. *n. 5. de officio legati*, idem Abbas *in d. cap. fin. de conſuetud. nu.* 12. & contra Fulgoſiū, indiſtinctè conſuetudinis extenſionem admittentem *in d. l. de quibus n.* 3. & apertiùs *nu. 9. verſ. ſed pro certo*, longè verius, ac receptius eſſe reſoluunt Iaſ. *ibi à n.* 14. Ludouicus Romanus *cōſ.* 516. *n.* 2. Alex. *conſ.* 110. *n. 5. lib. 6.* Rochus de Curte *in tract. de conſuetudine, ſiue in repetit. cap. fin. eodem titul. dict. num.* 310. *in fine cum ſequentib. maximè à num.* 316. *&* 321. Franc. Balbus *de præſcript. 2. p. principali, quæſt. 2. nu n.* 29. Aymon Crauēta *de antiqu. temporum dict. 4. part. num.* 42. *cum ſequentibus*, idem *conſ. 30. num. 5. & conſ. 96. nu. 4. & conſil. 2. pro genero, num.* 103. Hieronimus Gratus *reſponſo 1, num. 13. & reſponſo 9. num. 50. volum. 1.* Hieronimꝰ Gabriel *conſ. 83. num.* 60. Roland. à Valle *conſ. 53. num. 39. & conſ. 94. num. 19. volum. 2. & conſ. 69. nu. 30. vol. 3.* Octauianus *deciſ. Pedem. 29. num.* 16. Nicolaus Bellonus *conſ. 42. à num.* 8. & poſt alios Burgenſis *in d. l. 1. Tauri num.* 36. D. Ludouicus Molina *de Hiſpan. primogen. libr. 1. cap. 7. num.* 6. Petrus Duēñas *reg.* 136. Nicolaus Intrigliolus, plures ex more congerens, *in tractat. de feudis quæſt. 11. num. 2. 3. & 13. & quæſt. 16. num. 9. & 10.* D. Ioan. Baptiſta Valençuela *conſ. 8. à num. 25. & conſil. 33. à num. 228. ad num. 231. incluſiuè, & conſ. 79. num. 61. libr. 1. ac rurſus conſil. 166. num. 83. & 84. lib. 2.* qui de huiuſmodi conſuetudine iuri contraria ſermonem faciunt. Nam * hæc recepta ſententia, 55
& limitatio, tametſi reclamantibus nōnullis, quos refert, & ſequitur Nicolaus Bellonus *vbi proximè*, ex veriore, ac receptiore interpretū traditione eo demum caſu procedit, quo ratio cōſuetudinis inducendæ, ex qua ad ſimilem caſum, conſuetudine non deciſum, extenſio fieri prætenditur, obſcura, & incerta eſt, quia vel non cōſtat, an ea ſola ratione populus motus fuerit ad ipſam conſuetudinem inducendam, vel penitùs ſine ratione, ſed per iuris errorē magis, vt in *dict. l. quod non ratione, & in d. cap. quòd trāslationem*, ſecùs ſi veriſimiliter, ac morali certitudine conſtet de ratione, quæ ſola conſuetudini cauſam dare potuit, vt in propoſita ſpecie contingere ex ſupradictis conſtat, tūc enim quēadmodum lex ex rationis identitate ad ſimilem caſum extenditur, *l. non poſſunt 12. in fine, D. de legibus, cum ſimilibus, diſſertat. 7. aptiùs referendis*; ſic & conſuetudo, id quē ita iudex ex rerum circunſtantijs iudicare debet, quemadmodum tam in conſuetudine, quàm in ſtatuto municipali (quod * non minus ſtricti 56
iuris eſt, quam conſuetudo, *l. conſtitutionibus* 24. vbi poſt Dynum notat Bart. *n.* 1. & alij *D. ad municipalem*, nec plus roboris, quàm illa habere poteſt, aut vice verſa, vt cū Bald. *conſ. 238. n. 1. poſt med. verſ. nam & conſuetudo lib. 4.* Aym. Crauet. & alijs tradit D. Ioan. Bapt. Valēçuel. *cōſ. 34. n.* 149.) reſoluūt idē Bald. *in l. maximū vitium n. 16. C. de liberis præteritis*, Salic. *in l. 2. n. 20. cum ſ. q. C. de naturalibus*, Paul. Caſtrenſ. *in l. quamuis 15. n. 4. C. de fideicommiſſis*, Iaſ. *in d. l. de quibꝰ n. 17. verſ. puto quòd vtrunque, & num. 8. D. de legibus*, Franciſcus Ripa *in rubr. n. 62. verſ. iſta tamen reſponſio, & in l. ſi conſtante, num. 65. D. ſoluto matrimon.* Curtius iunior *conſ. 80. nū. 2. poſt princ. verſ. & licet Baldus*, Albertus Brunus *in tractat. de ſtatuto, excludente fœminas, art. 3.*

à n. 12. *& melius à n.* 15. optimè Rochus
de Curte *d. tract. de conſuetud. n.* 331. *&*
350. Nicol. Boer. *ad conſuetud. Burgund.*
rubr. de cõcluſione, & approbatione cõſuetu-
dinũ, verb. interpretès, n. 9. in 2. concl. Ti-
raquel. innumeros e \< more congerens,
in tract. cẽſſ. ante cauſa, limit. 21. *n.* 8. *&* 9.
iuncto n. 14. Aymon Crauet. qui in con-
ſuetudine preclarè loquitur, *de antiqui.*
tẽp. d. 4. *p. n.* 81. *iũcto n.* 83. *& cõſ.* 118.
num. 8. & multò præclariùs Burgenſis
Marcus Salon de Pace, diſsidentes cir-
57 ca rationis veriſimilitudinem, an vna *
vel multiplex præſumatur, & an proba-
tione egeat, Doctorũ ſentẽtias referẽs,
ac ſic, vt prædiximus, mirificè cõponẽs
in d. l. 1. *Tauri, à n.* 50. *ad* 56. *incluſiuè*, &
vltra eos optimè Henricus Roſental *de*
feudis cap. 1. *concl.* 15. *num.* 18. *& cap.* 2.
concl 33. *n.* 13.
58 Accedit his, quòd cũ ratio, ob quá cõ-
ſuetudo illa apud nos inualuit, vt Rex
minor ſol⁹ Regni gubernaculũ ſuſcipiat,
in vitãdis fraudib⁹, & delictis, quę alias
aduerſus Reipublicæ tranquillitatẽ cõ-
mitti poſſent, cõſiſtat, iuxta tradita à *n.*
59 49. *ad* 51. ex ea quidẽ * talis cõſuetudo
vtcũq; ſtricti iuris ſit, multò planiùs ad
Reginã minorem extẽdi debet, quia ob
60 huiuſmodi rationẽ, * fraudum, ac deli-
ctorũ materiã amputãtẽ, etiã odioſa, &
quæ alioquì ſtricti iuris ſunt, extẽſionẽ
admittũt, *l. ſed Iulianus* 9. (quæ aliàs eſt
ſub *l. itẽ ſi fili⁹ fam.* 7.) *in princ. & §. mutus*
dationẽ, D. ad S.C. Macedon. c. quãto 26.
verſ. nolentes, de priuileg. c. ſi ciuitas 17. *de*
ſent. excommunic. in 6. *gloſ. fin. in cap. quan-*
quàm de vſur. eod. lib. & vltra ordinarios
vbiquè, notarũt Alex. *cõſ.* 65. *aliàs* 119.
n. 44. *lib.* 6. Dec. *conſ.* 5. *in fin. cõſ.* 195.
in caſu propoſito, n. 2. *conſ.* 276. *conſulitus,*
n. 2. *verſ.* 2. *præmittendum, conſ.* 300. *in*
cauſa, n. 4. *&* 5. *lib.* 1. *& conſ.* 398. *in cau-*
ſa D. Benedicti, n. vlt. in fin. lib. 2. Iaſ. *in l.*
1. *in princ. n.* 14. *D. de verb. oblig. & in l.*
non dubium, n. 44. *in princ. ſiuè in* 3. *prin-*
cipali limit. & n. 45. *verſ. inter alia nota,*
C. de legibus, & in terminis conſuetudi-
nis Aymon Crauetta *de antiquit. temp. d.*
4. *p. in princ. n.* 136. *ſiuè in* 15. *limitatio-*
ne. Imò * generaliter ſufficeret, cõſue- 61
tudinem illam Reipublicæ fauorabilem
eſſe, vt extenſionem præfatam admitte-
ret, iuxta ea, quæ cũ Calderino, & alijs
reſoluit idẽ Crauet. *ibid. n.* 48. *ſiuè in* 1.
limitat. ac n. 74. Hortenſ. Caualcanus *de*
brach. Reg. 4. *p. n.* 473. *&* 6. *p. ſiuè de æqui-*
tate, & rigore, n. 121. & poſt plures alios
Farinac. *fragment. criminal.* 1. *p. verbo ex-*
tenſio, n. 98. *&* 100. & quæ cũ Bald. *in l.*
in multis 9. *n.* 1. *D. de ſtatu homin.* nomina-
tim in Regno Caſtellæ loquẽs reſoluit
Ludouic. Roman. *conſ.* 98. *n.* 2. *&* 3. nẽ-
pè * quòd ſi conſuetudo primogenito 62
Regnum deferat, ad primogenitam eſt
extendenda, maſculo non exiſtẽte, cùm
in talibus maſculinum concipiat fœmi-
ninum in materia indifferenti, & in fa-
uorabilibus, vt ipſe per plura probat, &
ſequitur Frãciſcus Auiles *in proœmio ad*
capita pretorum verbo y Reyna, num. 4. *in*
fine, & num. 5. *&* 6.

DISSERTATIONIS

SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *Lex 3. verſ. E ſi fuere fija, titul. 15. p. 2. in verbis, fafta que ſea caſada, per arg. à contrario ſenſu expenditur pro marito, cui fœmina in Regno ſuccedẽs nubit, vt Regni gubernaculum ſuſcipere debeat.*

2 *Lex 9. in princip. tit. 1. parti. 2. pro eadem parte expenditur.*

3 *Vir in dignitate poſitus præfertur in cauſa vxori, & quare?*

4 *Vir vxoris caput eſt, eam què ſub ſua poteſtate habet.*

5 *Fœmina adminiſtrationis, & iuriſdictionis incapax eſt.*

Mulie-

Digitized by Google

6 *Mulierum conſiliũ in condendis ſtatutis adhibendũ nõ eſt, quòd in illis nõ reſideat prudẽtia; idq; cõfirmatur, & exornatur.*

7 *Aſſumptum ad Regni, vel prouinciæ guber naculum, abſque vxore proficiſci ſatius iudicatur, & quare?*

8 *Muliebre genus imperioſum eſt.*

9 *Viri dignitates ſuas vxoribꝰ, etiã nullas, aut minores habentibus, communicant.*

10 *Vxores dignitates ſuas, vt cumq; maximas, viris ſuis communicare debent.*

¶ *Vir, & vxor inuicẽ correlatiua ſunt, in quorum vno diſpoſitum, & in alio diſpoſitum cenſetur. ibidem.*

11 *Vir, & vxor adinuicem ſunt vniti, & vna caro per indiuiduũ matrimonij vinculum effecti.*

12 *Vnica, & connexa eandem conditionem, & naturam ſortiuntur.*

13 *Maritus particeps eſt quoàd fructus, & cõſequẽter legitimꝰ adminiſtrator quorũcumq; vxoris bonorũ, etiã non dotalium.*

14 *Hiſpana cõſuetudo circa Reginã nubẽtẽ, quòd ipſa & maritus ſimul Regnũ adminiſtrẽt, expẽditur, & DD. referũtur, qui id ita, cũ caſꝰ occurrat, faciẽdũ eſſe docẽt.*

¶ *Chronicis & hiſtorijs antiquis fides plena adhibetur. ibidem.*

15 *Fœmina, ad quam ob defectũ maſculorũ Regnum delatũ eſt, etiã nupta verũ Regni dominiũ, & adminiſtrationẽ retinet, eius què maritus dumtaxat Rex eſt cognomine, & dignitate, non etiam adminiſtratione, niſi ab ea mandatum habeat.*

16 *Regni omnimoda adminiſtratio nõ niſi ex negligentia, vel incapacitate, vero Regni dño, adeòq; nec Reginæ nuptæ adimi poteſt.*

17 *Rex nõ poteſt ob incapacitatẽ, vel negligentiam Regno ipſo priuari, remiſſiuè.*

18 *Regni dominium, quod penès vxorẽ eſt, nõ poteſt ita per matrimonium marito cõmunicari, vt penès eũ quoquè ſit, quia eſt indiuiduum.*

19 *Reſpublica magnã patitur perniciẽ ex diuiſa Regni adminiſtratione. Id quod latè probatur, & exornatur, & n. 21.*

20 *Partis quoàd partem idem ius, ac iudiciũ eſt, quod totius quoàd totum.*

21 *Feudũ Regale, ſeu dignitatis, puta Ducatus, Marchionatus, vel ſimile, non minus indiuiduũ eſt, quàm Regnũ, & vtriuſque ſententiæ Doctores referuntur.*

22 *Maioratꝰ poſſeſſori ſi duo filij, ſimul naſcãtur, nõ eodẽ impetu, quod impoſſibile eſt, ſed incerto naſcendi ordine, ambo pro vita ſua tempore in eodem maioratu ſuccedunt, & poſt eam indiuiſus ille defertur ad ipſorum primogenitum.*

¶ *Id & ſi iure communi controuerſum ſit, apud nos lege definitum eſt. ibidem.*

23 *Regnũ ad quẽ ex duobus gemellis, eodẽ tẽpore naſcẽtibus pertineat, tã iure cõmuni, quã Regio Caſtellæ inſpecto controuerſum eſt, & ad vtrũq; pro cuiuslibet vita expectare frequentius interpretes crediderẽ.*

24 *Sententia hæc ab authore in terminis vtriuſque iuris refellitur.*

¶ *Res ſi ſui natura ſit diuidua, & incertum ſit, cui ex legis vel hominis diſpoſitione debeatur, inconueniens nõ eſt, vt pluribus ſimul adiudicetur; quod plurium legum exemplis oſtenditur. ibi, & n. praeced.*

25 *Maioratu in ſimplici iure diſpoſita, legitimum argumentum non præbent ad Regnum, vel Regale feudum, & quare?*

26 *Regnũ, vti omniũ tẽporaliũ ſuprema dignitas, ſpeciali nota dignũ eſt, nec debet ſub generali de maioratu diſpoſitione cõprehẽdi.*

27 *Argumentum de Regno ad maioratũ validè in Hiſpania ſumitur, & quare?*

¶ *Maioratus Hiſpaniæ, originem, & formã ſumpſerunt à l. 2. tit. 15. p. 2. ibid.*

28 *Reſpublica à tẽpore Romanorum vnũ ſibi Principẽ, ſeu Regẽ, lege de eiꝰ imperio lata, inde Regia, & imperij dicta, cõſtituit.*

29 *Regũ electio inter Gothos obtinuit vſq; ad mortẽ Regis Pelagij, poſt quã generali legẽ à Gothis lata ſancitum fuit, quòd ſi Rex fuiſſet Catholicus, primogenitꝰ eius, ſiue maſculꝰ, ſiue fœmina, ac deinceps ſucceſſiuo ordine in Regno ſuccederet.*

30 *Lex Gothica, cuius meminit Palac. Rubeus, minus rectè negatur à D. Ludouico Molina, ea què ex alijs comprobatur.*

31 *Lex eadẽ citatur à diſſertiſſimo Rege Alphõſo X. nõ ad probandam Regni indiuiduitatem per electionem, vt perperàm putauit D. Ludou. Molina, ſed per ſucceſſionem tantùm, & quare?*

32 *Pelagius poſt miſerã Hiſpaniæ cladẽ, & Maurorũ inuaſionẽ, vt vir fortiſſimus in Principẽ electꝰ eſt à Gothis, qui apud Cãtabros, & Aſtures vaſtationi Maurorum ſupererant, & eius rei hiſtoria remiſſiuè.*

¶ *Gl. in c. Hadrianus 22. verb. per ſingulas, in fin. 63. diſt. obiter intelligitur. ibid.*

33 *D. Preſes Didacus à Couar. medium pragmaticorum (vt ab Ant. Fab. vocatur) ſed & diſſertiſſimorum Princeps fuit, Hiſpaniæ ſimul, & Ouetenſis Collegij, authori communis, decus, & ornamentum.*

34 *Is legis Gothicæ vetuſtum exemplar D. Lodouico Molinæ oſtendit, vt ipſe teſtatur, eius verba referens, adhuc tamen de eius fide dubitans.*

35 *Lex 2. tit. 15. parti. 2. originem duxit à lege Gothica.*

36 *Reſpublica, cùm lege Regia Regnum vni Principi, eiuſquè primogenitis tribuit, ſi cogitaſſet caſum gemini partus, quoàd naſcendi ordinem incerti, de eo diſpoſuiſſet, prout bono publico expediret.*

¶ *Eadem etiã hodie manet, nec proinde veriſimile eſt, vt eripere ſibi voluerit facultatem, idem nunc, cùm caſus ille accidit, circa eum ſtatuendi. ibidem.*

37 *Caſus omiſſus remanet ſub regula, ac diſpoſitione iuris communis.*

38 *Gl. vlt. ad fin. in l. tale pactũ 40. §. fin. D. de pactis, expenditur, & exornatur.*

¶ *Iure id eſt ſeruandum, licèt non ſit ſtatutũ, quod veriſimile eſt, ſtatuendum fuiſſe, ſi hoc quæſitum fuiſſet. ibidem.*

39 *Reſpublica, cùm vero Principi, & primogenitis Regnum conceſſit, ſi præuidiſſet caſum gemini partus, quoad prioritatem incerti, minimè ſtatuiſſet, vtrique Regnũ pro vita ſua tempore deberi, & quare?*

40 *Monarchica gubernatio melior ſemper cæteris gubernationibus viſa eſt.*

41 *Rex fuit factus ob Regnum, vt id ab eo ſolo gubernaretur, nõ vice verſa Regnum propter Regem.*

42 *Cauſa plus influit in ſe ipſa, quàm in cauſato.*

¶ *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis. ibidem.*

43 *Regni indiuiduitas, ad eius vtilitatem, & conſeruationem inducta, non debet labefactari, & euerti, vt duorum filiorum, ſimul Regi naſcentium, vtilitati proſpiciatur.*

44 *Regnum inter gemellos diuiſum, & ſi poſteà iungatur, vt indiuiduũ permaneat penès eũ, qui ab altero ex illis primò natus fuerit, non ob id occurritur malis, ex præfata diuiſione imminentibus.*

45 *Regnum ita iungi poſſe poſt diuiſionem ſemel factã, difficillimè ex iuris principijs deduci poteſt, imò totum cõtrarium; & licèt deduceretur, difficillimè executioni mandari poſſet.*

46 *Geminis filijs in caſu ambiguo promiſcuè ad Regnũ admiſſis, nulla apparet ratio, cur alterius iam admiſſi filius repellendus ſit.*

¶ *Regis filius & in vita patris quodammodò Rex exiſtimatur. ibid.*

47 *Bellorũ, ac diſcordiarũ Reipublicæ maximũ incẽtiuũ pararetur Regno inter gemellos diuiſo, ac poſteà ei, qui ab altero ex illis primò natus fuerit, tantũ adiudicato, & quare? cum duob. num. ſeqq.*

48 *Turpius eijcitur, quàm non admittitur hoſpes.*

49 *Ius alicui ſemel legitimè quæſitum, ampliùs ab eo inuito tolli nequit.*

¶ *Regibus non modicum inconueniẽs eſt, ad nuptias citò properare. ibid.*

50 *Reipublicæ in præfato dubio nullũ aliud mediũ, vt finẽ ſuũ cõſequeretur aptiꝰ, & cõmodius electura fuerat, quàm vt forti res committeretur, & quare?*

51 *Malis ex duobus in dubio minimum eligendum eſt.*

52 *Argumẽtum à ſufficiẽti partiũ enumeratione, in iure frequens, ac validum eſt.*

53 *Gratificationi, ſiue liberæ electioni cuiuslibet ex gemellis Regi naſcẽtibꝰ, quorũ prioritas ignoratur, putarũt plures locum eſſe.*

54 *Gratificatio huiuſmodi patri ab aliquibꝰ cõceditur, quorũ ſententia exploditur.*

55 *Primogenitũ tantũ admitti etiã in Regni ſucceſſione, iuri diuino, naturali, & poſitiuo conſentaneũ eſt, id què apud Hiſpanos apertiſſimè lege Gothica confirmatum.*

56 *Rex nullo pacto poterit, cũ ex duobus ſimul natis primogenitus ignoratur, quẽ velit eligere; & multò minus in caſu certo, & claro ſecundo genitũ præferre primo.*

57 *Gratificatio prædicta ab alijs cõceditur Magnatibꝰ, & principaliũ Regni ciuitatũ procuratoribꝰ, Regnũ ipſũ repræſẽtãtibꝰ.*

58 *Horum ſententia ſimiliter refellitur.*

59 *Gratificationi locus non eſt, vbi de iure tertij tractatur, niſi in caſibus à iure expreſſis.*

60 *Fauẽdũ nõ ſic eſt vni, vt alter grauetur.*

61 *Electionem plures populo tribuunt legitimã, & rationabilẽ de idoniore ex duobus filijs, ſimul Regi naſcentibus, in Principem, ſeu futurum Regem.*

Horum

62 *Horum ſententia duplici ratione continetur.*

¶ *Regni in quaſi poſſeſſione ſemel conſtitutus, ægrè nimis ferret ea poſteà carere.*

63 *Regi duobus naſcentibus gemellis, quoad naſcendi ordinem incertis, plerique exiſtimarunt, neutrum ex his ſuccedere, ſed Regni ſucceſſionem ſequenti in gradu deferri, aut hoc deficiente, nouum Regni ſucceſſorem eligendum. Quorum ſententia reijcitur, & n. ſequent.*

64 *Actus ob incertitudinem regulariter vitiatur.*

65 *Formoſiorem, & robuſtiorem in præfato dubio ad Regnum admitti cenſuit variando Baldus; & cur ab eo hæ duæ qualitates coniungantur, quæ ab alijs diuiduntur?*

¶ *Xenophon docuit, Deum fœminam pulchriorem viro condidiſſe, vt formam eum pudicitia domi continendo tueretur, ibidem.*

66 *Fœminas non eſſe viris pulchriores, ſed tales eis videri, ac vice verſa. re tamen vera in omni genere animantium mares eſſe fœminis pulchriores, ac robuſtos ſimul eſſe pulchros; nonnullis exemplis Tiraq. probare nititur.*

67 *Xenophontis ſententia communi experimento magis comprobatur.*

¶ *Formoſus homo (Homero teſte) rarò inuenitur, qui ſimul ſit robuſtus, ſed imbecillis, ac effœminatus, ibidem.*

68 *Sententia vltimo loco relata, magis probata videtur à referente.*

¶ *Copulatiua dictio plerumque pro disiunctiua accipitur, & vice verſa, ibidem.*

69 *Regis gemellum formoſiorem in dubio ad Regnum admittendum Baldus, disiunctiuè, ac ſucceſſiuè acceptus, ſenſit, & nonnulli varijs teſtimonijs, atque exēplis pro re nititur; quibus ab authore ſit ſatis, & duobus n. ſeqq.*

70 *Pulchritudo bonum eſt ſui natura amabile, & iucundum, ac magnopere in conſideratione habitū apud varias gentes, quæ Regem ſibi eligere conſueuerunt.*

¶ *Per ſe tamen ſufficiens non eſt ad Regnum conſequendum, ſi alijs virtutibus exuta ſit, & expenditur lex 1. tit. 6. partit. 2. ibidem.*

71 *Saul, & Dauid Reges pulchritudinis ideò in ſacra pagina laudantur, quia & alijs virtutibus fuere condecorati.*

¶ *Formoſitas, vel deformitas non eſt cauſa ſucceſſionis in Regno, ſed ſobolis proximitas, & primogenituræ qualitas, ibidem.*

¶ *Pulchritudo infantilis ætatis, ſolet poſteà ætate, vel ex alijs cauſis euaneſcere, ibidem.*

72 *Regis gemellus in dubio non eſt, quaſi robuſtior, fratri, qui debilior videatur, in Regni ſucceſſione præferendus, aduerſus nonnullos: & quare?*

73 *Lex ſi fuerit 10. §. vni. D. de rebus dubijs, optimè intelligitur.*

¶ *Maſculus cum fœmina natus regulariter non debet primò natus præſumi, niſi libertatis fauor concurrat.*

74 *Gemellis ex duobus ſimul Regi naſcentibus, naſcendi ordine ignorato, ille à pleriſque in Regni ſucceſſione potior eſſe dicitur, qui eius poſſeſſionem primus apprehenderit.*

75 *Poſſeſſoris ac præuenientis cauſam multa iura meliorem faciunt.*

76 *Regni poſſeſſio nomine vnius ex Gemellis, ex eodem partu, incerto tamē ordine, Regi naſcentibus, ſiue viuo patre, ſiue eo mortuo accipiatur, non aliter quàm per gratificationem Regis, vel Regni accipi poteſt.*

77 *Regni poſſeſſio ſi accipiatur ab vno ex Gemellis, adultæ iam ætatis effectis, interim quolibet ex his in quaſi poſſeſſione Principis viuo patre cōſtituto, aut eo mortuo veri Regis, ſub tutela agentis, magnum poſteà ſuccederet in conueniens, vni tantum omnimodæ poſſeſſione aſſignata.*

78 *Sortis iudicium in præfato dubio longè ſecurius eſt, & omni vel ambitionis, vel gratiæ ſuſpitione carens. Id quod iure iure tam diuino, quam poſitiuo probatur.*

¶ *Fortunæ res committenda eſt, vbi non valet ingenium, ibid.*

79 *Sortis iudicium in fortuna poſitum eſt, cuius dux eſt Deus.*

80 *Id maximè procedit in dubijs circa Regni ſucceſſionem ex ſortis; quod nonnullis ſacræ paginæ teſtimonijs comprobatur.*

81 *Iudicium ſortis non minus locum habet in dubijs facti, ex quibus ius pēdet, quàm in dubijs ſolius iuris.*

82 *Romanum Pontificem in dubio circa ſucceſſionem Gemellorum Regi incerto ordine*

ordine naſcentium exorto, conſulere, nec neceſſarium, nec conueniens eſt, nec iure quoquo modo probatur.

❡ *Dilatio temporis periculoſa eſt in re, quæ ſui natura celeritatem deſiderat. ibidem.*

83 *Papa in materia ſui natura ſpirituali poteſt quandoque certis ex cauſis temporalem iuriſdictionem caſualiter exercere.*

❡ *Cap. per venerabilem 34. verſ. Rationibus, qui filij ſint legitimi, dum Romano Pontifici legitimationem tribuit filiorum illegitimorum Regis Franciæ quoad temporalia, nempè Regni ſucceſſionē, optimè intelligitur. ibidem.*

84 *Intellectus alter eiuſd. cap. vt ibi generalis Papæ poteſtas deſignetur inter laicos, etiam Principes, ſuperiorē recognoſcentes, nec ſibi ſubditos ratione temporalis iuriſdictionis, ad diſpenſandum in radice matrimonij irriti, atq; ita legitimandum filios illegitimos ex illo natos quoad ſucceſſionē, & alios ciuiles effectus, & ſi frequentiùs ſit receptus, ab authore non probatur.*

85 *Cap. fundamenta 17. verſ. decet, de elect. in 6. breuiter intelligitur.*

❡ *Papa non tenetur ex iuris neceſſitate ſequi conſilium Cardinalium ſed ex decentia tantùm. ibidem.*

86 *Argumentum à contrario ſenſu ſumptum ex verbis, faſta que ſea caſada, legis 3. tit. 15. p. 2. non euincit, Regina minore nupta, ad maritum eius Regni adminiſtratione pertinere.*

87 *Regina nubens non eſt proprie Rex quoad dominium, & adminiſtrationem, ſed quoad nomen, & dignitatem, matrimonij ratione.*

88 *Reginam in vxorem accipientis dignitas, ratione ſexus, & domeſticæ poteſtatis, quam vt maritus in vxorem habet, maior eſt nuda dignitate Reginæ, ab adminiſtratione ſeiuncta, minor tamen reſpectu adminiſtrationis Regiæ.*

89 *Mulierum conditio non in omnibus deterior eſt, quam maſculorum, imò in pleriſque melioris.*

90 *Lex, conſuetudo, & priuilegium concedunt iuriſdictionem etiam alioqui incapacibus.*

91 *Fœmina, & ſi per ſe ac principaliter iuriſdictionis, & adminiſtrationis incapax ſit, illam tamen exercere poteſt inconſequentiam, ratione ſucceſſionis, vel ex cõſuetudine, aut Principis priuilegio.*

92 *Mulieres in Hiſpania ſuccedunt in Regno, licet ſecus ſit apud Gallos ex eorum lege Salica.*

93 *Mulieres plures fuere valde conſtantes, prudentes, fortes, & Rempublicam optimè gubernantes.*

94 *Magiſtratus, & alios ad prouinciæ gubernaculum aſſumptos, vxores ſuas ſecum ducere inconueniens nullum eſt, imò maximè laudabile.*

95 *Viris non minus dignitates ſuas vxores communicant, quàm viri vxoribus, ſed ſolo nomine, & honore, non etiam adminiſtratione.*

96 *Correlatiuorum, & vnitorum eadem eſt conditio in his, quæ eandem rationem habent, non quæ ſeparatam.*

97 *Maritus & ſi particeps ſit quoad fructus, & legitimus adminiſtrator quorumcunque vxoris bonorum, non tamen eius iuris, quod inhæret maioratui, cuius illa domina eſt.*

98 *Deciſio incidens Granatenſis curiæ refertur.*

99 *Conſuetudo non fuit in Hiſpania inducta, vt Reginam vxorem ducens Regnum cum ipſa inſolidum adminiſtret, ex nonnullis actibus, in quibus id ita contigit, & quare?*

100 *Imperatores, ac Reges duo eodem tempore qua ratione olim plerumque fuerint.*

DE FOEMINA REGNI SVCCESSORE NVBENTE, atque ita à tutela apud nos liberata, an ad ipſam ſolam Regnum, eiuſq; adminiſtratio pertineat, an etiã ad maritũ eius? & obitèr multa de Regni indiuiduitate, & de caſu gemini partus, quòad naſcendi ordinem incerti: ad eandem *l. 3. verſ. E ſi fuere fija, tit. 15. part. 2. & l. 12. tit. 33. part. 7.*

DISSERTATIO IV.

APPENDIX TRIVM PRÆCEDENTIVM.

ALTERVM, quod in propoſito *legis 3. verſ. E ſi fuere fija, titul. 15. p. 2. præcedent. diſſertat.* non parum
animaduerſione, & examinatione dignum exiſtimaui, & in hunc
1 locum reieci, in eo eſt, * quod innuere eadem lex videtur *in eo verſ.* illic: *faſta que ſea caſada*, nempè nupta Regina,
Regni adminiſtrationem ad maritum
pertinere, per argumentum à contrario
ſenſu, quòd in iure fortiſsimum iudicatur, *l. 1. §. huius autem rei D. de officio eius, cui mand. eſt iuriſdictio*; nã ſi fœmina
in Regno ſuccedens, ſub tutela eſt, donec nubat, ergo anteà Regni per ſe adminiſtrandi incapax eſt, nec ſubindè alia ratione à tempore matrimonij ceſſat
eius tutela, quã quia illa iam non indigeat, cùm maritũ habeat, qui Regni gubernaculum ſuſcipiat.

2 Quod & ipſum vlteriùs ſuadetur, *ex l. 9. in princ.* illic: *Verdaderamente es llamado Rey aquel, que con derecho gana el ſeñorio del Reyno, iuncto verſ. La tercera razon es por caſamiento*; illic: *E eſto es quando alguno caſa cõ dueña, que es heredera del Reyno, que maguer el no venga de linaje de Reyes, puede ſe llamar Rey, deſpues que fuere caſado con ella, tit. 1 eadem part. 2.*

Poteſt & tertiò eadem ſententia ex
3 eo fulciri, quòd vir in dignitate poſitus
præfertur in ea vxori, quia maior dignitas eſt in maſculo, quàm in fœmina *l. 1.* vbi notat Bart. *in princ. D. de Senatoribus*, confert regula text. *in l. in multis 9. iuncta gloſſ. & communi D. de ſtatu hominũ, & in cap. ſicut alterius 39. verſ. vnde ait, 7. q. 1.* cum ſimilibus, ſupra à nobis relatis *diſſertat. 1. n. 2.* quibus traditũ eſt,
* virum vxoris eſſe caput, eamque ſub 4
ſua poteſtate habere. Quod maximè procedit, cùm dignitas annexam habet adminiſtrationem, ſeu iuriſdictionem, cu-
ius * fœmina incapax eſt, *l. 1.* illic, *con-* 5
ſultorum virorum D. de legibus, l. cùm Prætor 12. §. vlt. verſ. moribus, D. de iudic. l. 1. §. 1. iuncta gloſſa verbo adempta, D. ad S. C. Velle. l. & qui originem 3. §. corporalia, illic: *corporalia munera fœminis ipſe ſexus denegat, quominùs honores, aut munera iniũgãtur, D. de muneribus, & honor. l. 2. verſ. & ideò nec iudices eſſe poſſunt, nec magiſtratum gerere, D. de reg. iur. l. fin.* illic, *ab omni iudiciali agmine ſeparari, C. de receptis arbitris*, cum his, quæ vbiquè notarunt omnes optimè Bart. *in l. 1. oppoſit. 2. nũ. 42. C. de dignitatib⁹ lib. 12.* docẽs, quòd licèt mulier poſsit dignitatem habere, non tamen cum adminiſtratione regulariter, Bologninus *in repet. auth. habita, C. ne filius pro patre*, vbi ait, * in con- 6
dendis ſtatutis non eſſe adhibendũ conſilium mulierum, quòd in illis non reſideat prudentia. Quod & Dominus dixit *Exodi cap. 18. Prouide autem de omni plebe viros potentes*, & Ariſtotel. confirmat *lib. 1. & 2. politic.* dum inquit conſilium mulieris eſſe inualidum, nec bene à mulieribus Regi ciuitatem, Lacedemoniorum què Rempublicam reprobam cenſuit, quòd magna ex partè muliebri imperio gereretur, & ab eodem Ariſtot. mutuatus Iuſtus Lypſius *lib. 2. polit. cap. 3.* hanc expreſsit ſententiam, *Natura lege magis ad imperandum aptũ, quod eſt maſculum, quàm quod fœmineum eſt, niſi fortè à natura ipſa defecerit, quia viris dedit prudentiam, animi magnitudinẽ, robur, vim imperandi mulieribus ademit, aut ſaltèm im-*

becillem, languidam, imperfectam conceſſit,
multaquè exempla commemorat Dion
Caſsius *Hiſtoriæ Romanæ libr.* 42. 48.
50. 57. *&* 60. quibus malè, & perniciosè Reſpublica ſe habuit cùm mulieres,
vel mulierib⁹ addicti Rempublicã geſſerunt, vel gerere tentarunt.

7 Quod adeò verum eſt, vt ſatius iudicetur, ad Regni, vel prouinciæ gubernaculum aſſumptum, abſque vxore proficiſci, *l. obſeruare* 4. *§. proficiſci, D. de officio proconſulis*, quaſi ſcilicet illa potius impedimento ſit, quàm adiumento rectæ adminiſtrationi iuriſdictionis, notant Bald. & alij *in d. l. obſeruare*, Ioãnes de Platea *in l. apud eum n. 2. C. de cenſitis, & cenſitoribus libr.* 11. Franciſcus Auileſius *ad capità Prætorum c. 1. verbo mugeres nu.* 1. Aluarus Valaſcus *conſultat.* 129. *n. 6. p.* 2. Vincentius de Anna *allegat.* 135. *n.* 1. vel ex ratione qua Ariſtot. vtitur *d. libr. 2. politico.*
8 * dum inquit, *Imperioſum enim genus muliebre, & quod animi mores hominum ſubigere ſibi valdè deſideret*; Quod & Iuuenalis deſcripſit *Saty.* 6.

Nil vnquam inuita donabis coniuge, vendes
Hac obſtante nihil, hæc ſi volet emetur.
Hæc dabit affectus, ille excludetur amicus.

9 Quartò, quia viri dignitates ſuas vxoribus, etiam nullas, aut minores habentibus, cõmunicãt, *l. Princeps legibus* 31. *verſ. Auguſta autem, D. de legibus d. l.* 1. *§. Conſulares, l. fæminæ* 8. *& l. fin. D. de Senator. l. curator* 5. illic: *cum clara perſona, veluti Senatoris, vel vxoris eius, D. de curato. furioſi, l. cum te* 10. *C. de nuptijs, l.* 3. *verſ. Sed & ſi filiam C. de natural. liberis, l. fin. C. de incolis, lib.* 10. (quæ extat repetita *in l. mulieres* 13. *C. de dig. libr.* 12.) *auth. de conſulibus, cap. 2. ſiue §. ſi autem etiã vxorem*, illic: *Decet enim frui eas & coniugis claritate, collat.* 3. cum pleriſque alijs tam iuris communis, quàm Regij locis, in propoſito adductis, latèq; exornatis à D. Ant. Pichar. *ad l. 3. & 7. C. de murilegulis lib. 11. n. 15. 16. & 17.*
10 ergo & vice verſa * vxores debent viris ſuis dignitates, vtcumque maximas, quibus ipſæ præfulgent, communicare; tùm ex eo quòd vir, & vxor, inuicèm correlatiua ſunt, in quorum vno diſpoſitum, & in alio diſpoſitum cenſetur, *l. fin. D. de acceptilat. l. fin.* vbi id nominatim in viro, & vxore probatur, *C. de indicta viduita tollenda, l. 1. C. de cupreſſis libr.* 11. tum etiam * quia adinuicem 11
ſunt vniti, & vna caro per indiuiduum matrimonij vinculum effecti, *l. 1. D. de ritu nuptiar. §. 1. inſt. de patria poteſt. princip. & cap. 1. cum ſeqq. 27. q. 2.* & conſequenter eandem debent conditionem, & naturam ſortiri, ex reg. vnitorum, & connexorum, * de qua *in l. in rem actio* 12
23. *§. 1. & in l. quæ religioſis* 43. *D. de rei vindicat. cap. & temporis qualitas* 48. *verſ. & ideò, 16. q. 1. c. translato 3. de cõſtitut. c. 1. verſ. Nec valet*, illic, *quæ Regi tunc temporis adhærebat, de poſtulat. prelato, c. quãto 3. de iudicijs, cap. 1. ne Sede vacante, cap. recolentes 3. verſ. Si enim, & verſ. cæterùm, de ſtatu. regul. cap. olim* 26. illic: *Poſt inceptum negotium in eos, & adhærentes eiſdem, de accuſat. cap. vt circa 4. verſ. alioquin*, illic, *tam opponentes, quàm adhærentes eiſdem, de electione in 6. cũ vbiquè notatis.*

Quintò hæc ſententia planior videtur effici inſpecto iure Regio nouiſsimo, quo marit⁹ particeps eſt quò ad fructus, & conſequenter legitimus adminiſtrator quorumcumque vxoris bonorum, etiam non dotalium, *l. pen. & fin. tit. 4. lib. 5. ordinamenti veteris*, quæ ſunt *l. 4. & 5. titu. 9. libr. 5. nouæ compilat.* ex quibus ſic notarunt Antonius Gomez⁹ *ad l. 50. & ſequentes Tauri n. 20. ad finem verſ. hodiè tamen, iunctis n. 11. & 33. ſub iiſdem verſiculis, & n. 70. & 71.* Gregor. Lopez *gloſſ. 2. verſ. & de iure Regni in l. 17. tit. 11. p. 4.* iuncta eiuſdem Gregorij traditione *in l. 6. gloſſ. 4. q. 4. verſ. in Regno verò noſtro tit. 11. p. 6.* Azeued. *in d. l. 4. compilat. n. 22. & in l. 2. n. 62. & 93. tit. 3. eodem lib.* 5. ergo & qui Reginam duxerit vxorem, ipſius Regnũ participabit, & adminiſtrabit. 13

Deniquè huic parti ſuffragatur Hiſpana conſuetudo, per duos actus valdè notorios, & nedùm longo, ſed & lõgiſſimo tempore obſeruatos inducta, nempè Don Fernãdi Aragonum Regis, cui Doñam Eliſabeth, Hiſpaniæ Reginam vxorem habuit, & Don Philippi primi Archiducis Auſtriæ, Reginæ D. Ioannæ 14

illic

Digitized by Google

illorum filiæ matrimonio copulari, qui
ſimul Hiſpaniæ Reges cognominati ſūt,
ac Regnum ipſum fœliciter guberna-
runt, vt eorum Chronicæ commemo-
rant, quibus plenam adhiberi fidem cō-
ſtat *ex l. vnica in princip. & §. 1.* vbi not.
Bald. *nu. 2. & alij, D. de officio quæſtoris,*
gloſſ. verba trapezitas, in cap. 1. 23. diſt. ſi-
milis verbo tranſtulit, in cap. venerabilem
34. de elect. & verbo magis in c. inter dile-
ctos 6. de fide inſtrum. vbique communis,
quam reſoluūt Ægid. Bellam. *deciſ. 70.*
n. 3. Ioan. Licerter *de primogeni. lib. 1. q.*
12. n. 8. Maſcardus, plures alias gloſſas
ac DD. adferens, *de probat. lib. 1. concluſ.*
287. n. 1. & ſeqq. vnde talem reſultare
conſuetudinem apparet ex his, quę *præ-*
cedenti diſſertat. tradidimus *n. 35.* & fir-
mat Franc. Auileſius *in proœmio ad capi-*
ta Prætorum, gloſ. 1. n. 13. 14. & 15. at-
que alij à nobis *d. n. 35.* relati, & iterùm
infrà referendi. Ex quibus ferè, tametſi
non ſic exaratis, hanc ſentētiam docuit
Montaluus *in d. l. 9. verbo, por heredamien-*
to, à verſ. in tertio autem modo, titul. 1.
part. 2. ſubſcribunt Palac. Rubeus, ſim-
pliciter ſe referēs ad leges Regni, quas
tamen non allegat, *in tractat. de iuſta ob-*
tentione ac retentione Regni Nauarræ 1. p.
§. 5. verſ. in caſu autem, de quo agimus, &
D. Ant. Pichard. qui conſuetudini illa
præſertim nititur, *ad l. 3. & 7. C. de mu-*
rilegulis n. 51. & 52.

15 Quibus nihil refragantibus, contra-
rium longè veriùs putamus, nempè fœ-
minam, ad quam ob defectum maſculo-
rum Regnum delatum eſt, etiam nuptā,
verum Regni dominium, & adminiſ-
trationem retinere, eiuſquè maritum
dūtaxat Regem eſſe cognomine, & dig-
nitate, non etiam adminiſtratione, niſi
vt conſilium vxori pręſtet, ſi ſcilicet ab
ea legitimum non habeat mandatum
ad Regnum per ſe adminiſtrandum. Id
quod ex eo potiſsimùm probatur, quòd
cùm Regnum ipſum ad Reginam verè,
ac propriè ex ſucceſsione pertineat, vt
in ſolutione ad 3. latiùs elucidabimus,
ad ipſam ſolam omnimodam eius admi-
niſtrationem pertinere conſequens eſt,
16 quippè * quæ non niſi ex negligentia,
vel incapacitate, quæ adiuncto, vel cu-
ratori locū facit, verò Regni domino,
adeòquè nec Reginæ nuptæ adimi po-
teſt, *cap. grandi 2. vbi omnes, de ſupplenda*
negligent. Prælator. lib. 6. l. 2. verſ. Pero ſi
todos, illic, *ſeyendo ome para ello, & l. 3.*
verſ. e todas eſtas coſas tit. 15. p. 2. expli-
cant, & exornant optime Tiraquel. *de*
iure primogenitor. q. 21. n. 11. & q. 23. ex
n. 1. Montaluus *in l. vnic. gl. 2. poſt prin-*
cip. verſ. ſed quid ſi primogenitus, tit. 3. lib.
1. fori, Michael Zifontanus *q. 17.* &
Anton. Gom. *n. 69. in l. 40. Tauri,* Gre-
gor. Lopez *in d. l. 2. gloſſ. 19. & in d. l. 3.*
gloſſ. 5. verſ. quod autem (vbi nec ad mari-
tum tunc regulariter Regni adminiſ-
trationem pertinere contra Palacium
Rubeum concludit) Petr. Gregor. (latè
ad partes quoad Regnum ipſum diſpu-
tans, * an & id ob inhabilitatem, vel 17
negligentiam adimi valeat, alijque in
ſolidum concedi, negatiuè cōcludens)
de Republ. lib. 26. c. 5. per totum. D. Mo-
lin. *de Hiſpan. primogenijs lib. 1. cap. 13. à*
n. 25. Menchac. *de ſucceſſ. creat. §. 21. n.*
143. Matiençus *ad l. 1. tit. 7. lib. 5. nouæ*
compilat. gloſſ. 1. nu. 14. Gutierrez (qui
Gregorium Lopidem refert, ac ſequi-
tur) *de tutelis 1. p. c. 18. n. 35.* Nec rur-
ſus fieri poteſt, * vt Regni dominium, 18
quod penès vxorem eſt, ita per matri-
monium marito communicetur, vt pe-
nès eum quoquè ſit, quia Regnum ſui
natura omni reſpectu indiuiduum eſt,
quemadmodùm conſtat ex *cap. in api-*
bus 41. illic. *Princeps vnus eſt,* & illic:
Romæ, vt condita eſt, duos fratres ſimul ha-
bere Reges non potuit, 7. q. 1. cap. quod au-
tem 3. illic: *quis dominandi cupiditate in-*
flāmat⁹, vel faſtu dominationis elatus, deſi-
derat habere conſortem, 23. q. 7. cap. intel-
lecto 33. de iure iurand. cap. Licet vniuerſis,
6. in fine, illic, *& iure quod tibi, ſi dictus*
Rex ſine prole decederet, in Regno Hungariæ
competebat ordine genituræ, priuandum, &
Regnum ipſum ad minorem fratrem tuum,
appellatione poſt poſita, deuoluēdum, iuncta
gloſ. fin. verſ. vel meliùs dic, extra de voto,
& voti redemptione, & vbique communi-
ter DD. ſecundùm infra referēdos, *l. 1.*
verſ. E conuino que un home fueſſe Empera-
dor, l. 5. illic, *porque el Rey es, e debe ſer*
uno, & l. 7. verſ. e por ende fue meneſter por
derecha fuerza que on eſſe uno, que fueſſe ca-
beza dellos, por cuio ſeſo ſe acordaſſen, e ſe
gar.ſ-

guiaſſen, aſſi como los miembros del cuerpo ſeguian, e ſe mandan por la cabeza, tit. 1. p. 2.
19 vel ob magnam * Reipublicæ perniciē, quæ ex diuiſa Regni adminiſtratione timetur, iuxta Euangelicum proloquiū Lucæ *cap. 11. Omne Regnum in ſe ipſo diuiſum deſolabitur*, relatum quanquā alio ſenſu *in cap. ſi ea deſtruerem 4. 25. q. 2.* & in propoſito noſtro *in l. 2. verſ. Pero con todo eſſo los homes ſabios, y entendidos catando el pro comunal de todos, e cono ciendo que eſta particion no ſe podria hazer en los Reynos, que deſtruidos no fueſſen, ſegun nueſtro Señor Ieſu Chriſto dixo, que todo Reyno partido ſeria eſtragado, tuuierō por derecho, quel ſeñorio del Reyno no lo tuuieſſe ſino el fijo mayor tit. 15. p. 2.* idquè grauiter oſtendit Diuus Athanaſius *in libro contra Gentiles*, relatus à Iacobo Septimacenſi *de Repub. lib. 3. cap. 3. num. 6.* his verbis, *Si plures eſſent Principes, ſeruari non poſſet rerum ordo, ſed forent confuſa omnia, dum quiſque arbitrio ſuo traheret omnia, & aduerſus alii diſſideret, itaquè fateri cogimur; multorum Principatum, verum auferre dominium, cum enim illud ſibi viciſſim tollāt, nullus iam erit Princeps, ſed Principatus deſideratio apud omnes præualebit.* Quod & Homerus confirmat 2. *Illiados*, dum ait, *multos imperitare malum eſt, Rex vnicus eſto*, atque Ariſtoteles, qui inde videtur ſumpſiſſe, *Metaphyſicorum lib. 12. c. vlt. in fine*, his verbis, *non eſt bonum pluralitas principatuum, Rex vnicus eſto*, idem quoquè breuiter expreſsit Seneca Tragic⁹ *in Agamenone, actu 2.* ſic inquiens.

Nec Regna ſocium ferre, nec Tædæ ſciūt.

Et in thieſte actu 3. ſemi virſu illo.

Non capit Regnum duos.

Et Ouidius 2. de arte amandi, Regnum in hoc amori æquiparans, dum ait.

Nō benè cū ſocijs Regna, Ven⁹ què manēt.

Deniquè (vt alios taceam) eleganter id Lucanus ſignificat bellorum ciuilium, *lib. 1.* his verſibus.

Nulla fides Regni ſocijs, omnis què poteſtas
Impatiens conſortis erit; nec gentibus vllis
Credite, nec lōgè fatorū exempla petantur,
Fraterno primi maduerunt ſanguine muri.

Et paulò inferiùs.

Quæ mare, quæ terra, quæ totū poſſidet orbē,
Non capit fortuna duos.

20 Qua ratione (cū idē iuris ſit à toto quò ad totū, quod de parte quòad partem, *l. quæ de tota 76. D. de rei vēdi. l. 4. D. pro derelict.* cū relatis à Nicol. Euerard. *in locis legalib⁹ loco 8. à toto ad partè*, & Claudio Cāciūcula *loco 3. & 5.* Petr. Andrea Gamaro *in dialect. legali libr. 1. loco 4.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſump. 35. n. 27. & conſil. 72. n. 5.* Surdo *conſ. 193. n. 6. & conſil. 435. n. 21.* Card. Domin. Tuſcho *pract. concl. tom. 1. lit. A. conclus. 499. per totā*, Stephan. Gratian. *diſcept. forēſ. tom. 4. cap. 676. n. 16. c 792. n. 4. & c. 796. n. 14.* Vincent. Fuſario *de ſubſtit. q. 308. n. 63.* Vltra quos ego expendo opt. text. *in c. duo iſta nomina 31. verſ. ſicut cuique regenti, 23. quæſt. 4.* cuius in propoſito meminit Ioan. Licerier *de primogenit. lib. 1. quæſt. 7. n. 10. verſ. & licet præcedētia*: quod argumentū, & Seneca probauit *libr. 2. de ira, c. 31.* his verbis. *Nefas eſt nocere patriæ, ergo ciui quoquè, nā hic pars patriæ eſt*, & in ſimili de Rege ad locorum dominos ſic etiam argumentatur Bart. *in l. omnes populi 9. verſ. aut quæris de alijs*, communiter receptus teſte Ioann. Horoſcio *nu. 30. ad fin. verſ. ſi magiſtratus, D. de iuſt. & iur.*) idem, quod in Regno diximus, traditum etiam eſt
* in feudo Regali, ſeu dignitatis, puta 21
Ducatu, Marchionatu, vel ſimili, ſaltèm cum oppido, & iuriſdictione alicui conceſſo, ita vt ſimùl cum ea iure maioratus ipſi competat, quòd nimirùm & id indiuiduum ſit, *cap. vnico, §. firmiter, verſ. præterea Ducatus, tit. 55. de prohibita feudi alienatione per Frider. lib. 2. feudorum*, notant vtrūque, latè què explicant vltra DD. *ibi, & in d. cap. in apibus, ac ſimilibus, ſuperius relatis*, Petr. Ancharr. *conſ. 339. ex n. 3. iuxta veterem edit. aliàs ex n. 1. ad medium. verſ. in ſucceſſione verò Regum*, Andreas Barbacia *conſ. 14. n. 7. vol. 4.* & poſt alios Ioannes Licerier *d. quæſt. 7. ex n. 2.* cuius alio in propoſito inferiùs mentionem faciam. Tiraq. rem pro more eleganter exornans, *de iure primogenior. q. 4. n. 13. verſ. quin etiam*, & apertiùs *ex n. 21.* cuius in ſimili memini, alios congerens, *diſſertat. 1. n. 8.* Rodericus Suarez (quanquā in Regno tantū loquatur, & in feudis Regalibus contrarium verius credat) *ad l. quoniam in prioribus, C. de inoffi. teſtam. in declaratione*

legis

legis Regni, limitat. 11. *per totam, & dubio* 1. *& 2. ſtatim ſeqq.* Antonius Gom ez *ad l. 6. Tauri n.* 6. 11. *&* 12. Gregor. Lop. *in d. l. 1. gloſſ. 9. verſ. ſed ipſe reſiſtet, ac in d. l. 7. gloſſ. pen. & in l. 12. gloſſ. 1. verſ. & ex hoc infertur, tit. 1. & in d. l. 2. gloſſ. 10. q. vlt. tit. 15. p. 2.* latè, & eleganter Petrus Gregor. quàm pernicioſa Regni diuiſio ſit, per plura exempla probans, in ſuo terſiſsimo, ac elegantiſsimo tractat. *de Republ. lib. 25. cap. vnico, per totũ,* Arius Pinel. *ad l. 1. C. de bonis mater.* 3. *p. n.* 16. *&* 17. Petrus Dueñas *reg.* 316. D. Ludou. Molin. (qui contra Roderic. Suar. idem in feudis Regalibus, maximè ſtante Hiſpaniæ conſuetudine latè, & eleganter, nonnullis diſtinctis caſibus, probat, & explicat) *de Hiſp. primog. libr. 1. c. 11. n. 6. iunctis n. 15. verſ. contrariam autem, & ſeqq. vſque in finem cap.* Matiêç. *ad l. 1. gloſſ. 1. n. 9. & ad l. 11. gloſ. 7. n. 5. tit. 7. lib. 5. noua compil.* nouiſsimè multò poſt hæc ſcripta D. Ioannes del Caſtill. poſt innumeros alios à ſe cõgeſtos, *quotid. controuerſ. tom. 6. cap. 159. per tot.* D. Perez de Lara *in compend. vit. hom. c. 12. n. 33.* D. Ioannes Baptiſta Valençuela, plura ex penè innumeris, ac bonis authoribus loca cõgerens, exempla què etiam adferens malorum, quæ ex Regni diuiſione, & cõmunicatione euenerunt, *conſ. 199. à n. 1. ad 51. tom. 2.*

22 A qua tamen regula excipi ſolet vnus caſus, qui ſimpliciter in maioratu deciſus eſt *in l. 12. tit. 33. p. 7.* cùm ſcilicèt, duo ſimùl ex eodem partu nati ſunt, nõ quidẽ eodẽ impetu, quod natura nõ patitur, *l. Arecuſa 15. verſ. nec enìm, D. de ſtatu hom.* ſed ita proximè, ac velociter, vt diſcerni nequeat, quis prior, & quis poſterior editus fuerit, (quod idem eſſe argumento eſt elegans *text. in l. qui ex liberis 11. in princ. D. de bonor. poſſ. ſecũd. tab.*) vt tunc ambo pro vitæ ſuæ tempore in eodem maioratu ſuccedant, & poſt eam indiuiſus ille ad ipſorum primogenitum deferatur. Nam & ſi caſus hic iure communi valdè controuerſus fuerit, in quo quatuor principales opiniones refert Ioann. Licerier *in tract. de primogenitura lib. 1. quæſt. 6. per totam,* quas in ſequẽtibus latè proſequitur, ac duodecim Tiraquellus *de iure primogeni. q. 17. in princ. num.* 19. quas ſigillatim *poſt eum num.* proſequitur *vſque in finẽ quæſtionis,*
hodiè què * etiam apud nos in Regno, 23
& Regalibus dignitatibus, non minùs cõtrouerſus ſit, varijs què opinionibus obrutus, quas referunt Anton. Gomez *ad l. 40. Taur. n.* 68. (vbi ſex congerit opiniones) & Hieronimus Ceuall. (qui decẽ cumulat) *pract. quæſt. lib. 1. q. 248. à n. 4.* cæterùm inter eas illa, quam diximus, magis obtinuit, vt Regnum, aut Regalis dignitas, à ſimplici maioratu, in hoc non differat, ſed eius inſtar vtriq́; ſimul nato deferatur, vt ambo ſimul, ſi ita cõueniãt, vel alternis vicibus, aut ſeparatis tẽporibus Regni adminiſtratione, & vtilitate potiantur, arg. text. *in l. quoties 34. D. de vſufr. l. 1. in princ. & §. vlt. l. ſi vſusfructus alternis 28. D. quib. mod. vſusfr. amitt. l. via 5. §. vſus. D. de ſeruit. l. & puto 16. §. vſusfructus, D. fam. erciſc. l. communi diuidundo 7. §. cum de vſufructu, l. arbor 19. §. vlt. & l. ſi conuenerit 23. in princ. D. cõmuni diuid. clem. 2. verſ. & vt faciliùs, de iure patronatus, cum ſimilibus,* prout generalitèr apud alias quoquè nationes docuit Bald. *ad 1. conſtit. Digeſt. §. itaque, n. 15. verſ. ſolut. & in l. ex hoc iure, n. 13. verſ. vel dic, D. de iuſt. & iur. in l. ex duobus, 34. n. 2. verſ. facit etiã* (vbi & tradunt Ang. *in fin.* & Alex. *n. 3. verſ. veritas videtur*) *D. de vulgari. & in auth. ex teſtamento, n. 39. verſ. ſi tamen eſſet, C. de collat.* Florian⁹ de Sancto Petro *in l. qua pater 42. n. 34. D. fam. erciſ.* id què verius, ac recepti⁹ eſſe, alijs pluribus relatis, concludunt Tiraquel. *de iure primog. quæſt. 4. n. 60. & 61. & quæſt. 17. opin. 4. 5. & 12. per totas,* maximè *d. opin. 4. & 12. vbiquè ſub n. vlt.* vbi nominatim in Regno loquitur, Lazar⁹ Phœnucius *de momento temporis c. 24. num.* 8. *verſ. ſed quia,* apud nos vero Michael Zifontanus *q. 3.* Palacius Rubeus *nu. 6.* Anton. Gome. *n. 68. in dicta l. 50. Taur.* D. Ludouicus Molina *de Hiſpan. primog. lib. 3. cap. 1. à n. 22.* Ceuallus *dict. quæſt. 248. à n. 53. verſ. la ſeptima opinion, vſq; ad n. 59. & n. 68. verſ. la decima opinion.*

Verùm hæc ſententia, tamètſi tot vi- 24
ris doctis placuerit, mihi certè arridere nunquam potuit, nec iure communi, nec Regio noſtro inſpecto. Quia quod

ad ius

Digitized by Google

ad ius com nunc attinet, iura quibus nititur, loquútur in re ſui natura quoquomodò diuidua, in qua proinde inconueniens nullum eſt, vt duobus ſimul adiudicetur; vel vt alternatim ea potiátur, iuxta iura proximè relata, vel vt inter ipſos equaliter diſtributio fiat, vt videre eſt in hereditate, vni ſimpliciter à lege delata, puta proximo, cũ plures ſint æquè proximi, *l. 2. §. hac hereditas, D. de ſuis, & legit. hered.* vbi primo venienti, cùm plures ſimul veniant, vt in caſu ſpeciali *legis fin. §. ſed hoc quidem, iũcto principio legis, circa finem, verſ. & licet ſeruo, C. de teſtamentar. manumiſſ.* Idem cernere licet in tutore filio dato ab eo, qui plures filios impuberes habet, *l. ſiquis ita 16. §. 1. D. de teſtam. tut.* & in legato, vel fideicommiſſo, perſonæ vel ſtatim, vel ex euentu incertæ relicto, *in l. qui filiabus 17. §. 1. & in l. Titiæ textores 36. D. de legat. 1. l. ſiquis Titio 17. §. ſi heres, D. de legat. 2. l. cum inter 14. & l. ſi quis in teſtamento 16. C. de fideicom. libert.* quæ & ſimilia iura in propoſito inducit, nonnullis què gloſsis, & authoritatibus cõprobat Tiraq. *de Iure primog. d. q. 17. opin. 4. à n. 1. ad 7. incluſiuè*, & eo tacito Ceuallus *d. q. 248. n. 70.* Id quod in Regno aliter ſe habet, quia ob magna, quæ ex diuiſa eius adminiſtratione mala, & incõmoda timentur, omni reſpectu indiuiduum eſt, vt diximus, & infra latiùs explicabimus, ac interim obſeruat Licerierius *d. q. 7. ex n. 12. verſ. nunc reſpondendum*, vbi latè etiam *à n. 3. verſ. ſed fortiùs, agit de interpret. l. 3. §. ſi duobus* (quã initio illius quæſtionis in contrarium expenderat) *D. de adim. leg. it.*

25 Quod verò pertinet ad ius noſtrum Regium, nempe ad relatam *l. 2. tit. 33 p. 7.* ex his, quæ ibi diſpoſita ſunt in ſimplici maioratu, quam priuatę dumtaxat inſtitutorum leges indiuiduum efficiũt, nec tollunt, quin ex accidentaria aliqua cauſa diuiſionem patiatur, vt & alienationem rerũ, maioratus vinculo ſubiectarũ, iuxta tradita à D. Moli. *de primog. lib. 4. cap. 1. num. 37. & cap. 3. per totum*, non rectam ſumitur argumentũ ad Regnum, vel Regale feudum, ſui natura omninò ex publica cauſa indiuidua, vt diximus; cùm quælibet diuerſitas huiuſmodi argumentum, & collectionem excludat, *l. vlt. verſ. ſeparatum, D. de calumniatoribus*, cum ſimilibus, ſupra à nobis relatis, & exornatis *differtat. 1. num. 76.* maximè * cùm Regnum, vti omnium 25
temporalium ſuprema dignitas, adeòquè ſpeciali nota dignum, non debeat ſub generali de maioratu diſpoſitione comprehendi, argum. text. *in l. itẽ apud Labeonem 15. §. hoc edictũ 26.* illic. *Sed videtur & ipſi Labeoni, & ita ſe habet, Prætorem eandem cauſam ſecutum, voluiſſe etiam ſpecialiter de ea re loqui, ea enim, quæ notabiliter fiunt, niſi ſpecialiter notentur, videntur quaſi neglecta, D. de iniurijs.* Solùm què * proindè vice verſa (ex reg. 27
text. *in c. cùm non liceat 12. de præſcript. cum ſimilibus*) ab his, quę iure noſtro Regio diſpoſita ſunt circa ſucceſsionem Regni, *in l. 2. tit. 15. part. 2.* (vnde Hiſpaniæ maioratus originem, ac formam acceperunt, quemadmodũ ex ea *l.* rectè poſt alios notant D. Ludouicus Molina *de Hiſpan. primogen. lib. 1. cap. 2. num. 10.* Auendañ. *ad l. 40. Tauri gloſſ. 5. nu. 14.* cum mòx referẽdis) dũ aliud circa maioratum ſpecialiter cautũ non eſt, validè argumentũ ſumitur ad ipſius maioratus ſucceſsioné, vt idẽ D. Molin. apertè profitetur, *d. cap. 2. nu. 26.* his verbis. *Ideò què iuſtiſſima ratione à Regni ſucceſſione, & natura ad maioratus arguere licebit, itaquòd, vt verbis noſtratium vtar, validũ ſit argumentum à Regno Hiſpaniarũ ad Hiſpanorum maioratus, legibus què Regijs, de Regni ſucceſſione tractantibus, omnia maioratuum iurgia eſſe decidenda, niſi aliud Regia lege de maioratibus loquente decifum ſit, tunc enim propria legis deciſione erit maioratus controuerſia definienda, non ea, quæ de Regni ſucceſſione diſponit*, quod & dixerat idem Molina *d. cap. 2. num. 16. & 17.* ac *repetit cap. 3. ex n. 1.* & latiùs *à n. 6.* (vbi plura inde vtiliter infert) & *libr. 3. cap. 6. num. 5.* & poſt Paulum Caſtrenſem, qui in cauſa maioriæ Hiſpalenſis loquitur, & alios, quorũ meminit etiam Molina *d. cap. 2. num. 16. & 17.* obſeruarũt D. Præſes Couarru. *var. reſolut. libr. 3. cap. 5. num. 5. verſ. 4. ad huius partis confirmationem*, Petrus Peralta *in l. 3. §. qui fideicommiſſum, numer. 112. & 138. verſ. ſecundò videndum, D. de hered. inſtit.* Burgenſis,

genſis Marcus Salon de Pace *conſil.* 9.
num. 3. D. Anton. Padilla *ad Rub. C. de*
fideicom. num. 6. Menoch. *conſ.* 803. *num.*
25. *vol.* 9. Melchior Pelaez à Mieres
de maiorat. 2. *part. quæſt.* 6. *num.* 16.

28 Accedit his, quòd populus, ſeu Reſ-
publica a tempore Romanorum vnum
ſibi Principem ſeu Regem, lege de eius
imperio lata, inde Regia, & imperij di-
cta conſtituit, *l.* 2. *§. nouiſſimè* 11. *verſ.*
Igitur conſtituto Principe, *D. de orig. iur.*
l. 1. *D. de conſtit. Princip. §. ſed & quod*
Principi, (qui inde ſumptus eſt) *inſtit.*
de iure natur. l. 1. *verſ. Nam cùm apud ve-*
teres, *D. de officio Præfecti prætorio*, *l.* 1.
§. ſed & hoc ſtudioſum 7. *verſ. Cùm enim*
lege antiqua, *C. de veteri iure enucl. l. ex*
imperfecto 3. *verſ. Licet enim lex imperij*,
vbi notat Gotofred. *C. de teſtament. l.* 1.
verſ. E a el pertenece, vbi notat Gregor.
Lop. *gloſſ.* 4. *& l.* 2. *verſ. Ca maguer los*
Romanos, vbi latè & eleganter idem
Gregor. *gloſſ.* 24. *titul.* 1. *parti.* 2. vltra
quem, & ordinarios *in relatis locis*, op-
timè exornant, & explicant Franciſcus
Balduinus *ad leges Romuli in fin.* Ludo-
uid. Charondas *libr.* 1. *coniecturalium*
cap. 2. Anton. Goueanus *lib.* 2. *variar.*
cap. 30. Franciſcus Duar. *diſput. anniuer-*
ſar. lib. 2. *cap* 19. Ioan. Coraſ. *lib.* 6. *miſ-*
cellanear. cap. 8. Petrus Gregor. *de Repu-*
blic. libr. 7. *cap.* 19. *numer.* 7. *verſ. Legem*
etiam Regiam, *& lib.* 24. *cap.* 7. *in princi-*
pio, *verſ. Quia Romæ populus* D. Præſes
Couarruu. *in pract. cap.* 3. *num.* 3. D. Fer-
dinandus Menchaca *controuerſ. illuſtr.*
lib. 1. *cap.* 1. D. Ferdinandus Mendoça
libr. 1. *diſput. de pact. cap.* 5. *ex num.* 14.
Ioannes Garcia *de nobilitat. in inſcript.*
29 *numer.* 6. & apud nos * à mortè Regis
Pelagij, ceſſante iam Regum electione,
quæ vſque ad illa tempora obtinuerat,
generali lege à Gothis lata ſancitum
fuit, quòd ſi Rex fuiſſet Catholicus, pri-
mogenitus eius, quantumcumque mi-
nimæ fuiſſet ætatis, atquè ante obitum
patris decedente primogenito, ſecun-
dò natus, & deinceps ſucceſsiuo ordine
in Regnum ſubſtitueretur, ſi autem de-
ficeret filius maſculus, filia eodem or-
dine ad Regni ſucceſsionem admitte-
retur, cui magnatum Gothorum proui-
dentia ex ipſorum primoribus virum
deligeret, quò Regalis poſteritas con-
ſeruaretur, vt ex Lucæ Tudenſis Chro-
nico refert Palacius Rubeus *in rubr. de*
donat. inter, *§.* 69. *n.* 26. *circa finem*, *verſ.*
Hinc forte Gothi, *& in tract. de iuſta ob-*
tent. Regni Nauarræ, *part.* 6. *verſ. At-*
que tunc in poſtera tempora, immeritò ta-
xatus * à D. Ludouic. Molin. *de Hiſpa-* 30
nor. primogen. dict. lib. 1. *c.* 2. *nu.* 13. *verſ.*
Quamuis autem, quaſi eam legem ſuppo-
ſuerit, quam ipſe Molina in Chronici
illius exemplaribus, à ſe diligenter cō-
quiſitis, inuenire non potuit; cùm &
illius apertè mentionem faciat diſſer-
tiſsimus Rex Alphonſus decimus *in hi-*
ſtoria generali 4. *part. cap.* 1. *de Rege Fer-*
dinando, *fol. mihi* 288. *col.* 2. *ad finem*, *cum*
initio ſequentis, in hæc verba, *E quando el*
Rey Don Fernando eſta particion ouo fecha
pesò mucho al Infante Don Sancho, que era
el mayor, *que lo hauie de hauer todo entera-*
mente, *e dixo a ſu padre*, *que non podie*, *nin*
deuie de derecho fazer eſta particion; *ca los*
Reyes Godos antiguamente fizieron conſtitu-
cion entre ſi, *que nunca fueſſe partido el ſu*
imperio deſpues que fueſſe ſiempre de vn ſeño-
rio, *e por eſta razon non lo deuia partir*, *pues*
lo Dios ayuntara en el, *mas que lo deuiera el*
hauer, *que era fijo mayor*, *y heredero*. Quæ
etiam verba * refert, fruſtrà què eui- 31
tare conatur Molina *dict. num.* 13. *verſ.*
Sed hoc ipſum, quaſi Gothorum lex, à Re-
ge Alphonſo citata, tantùm Regni in-
diuiduitatem probet, quam ait in elec-
tione, quę Gothis antiquiſsima fuit, ve-
rificari poſſe, non etiam delationem e-
ius ad filium primogenitum; cùm ta-
men ex relatis verbis planiſsimè conſ-
tet, in hunc tantùm ſenſum eam legem
ab Alphonſo citari, quòd vtique inep-
tè fieret, niſi de indiuiduitate heredita-
ria ſanguinis, ſiue ad primogenitos de-
riuata, lex illa loqueretur, quę non pri-
mis Gothorum temporibus lata eſt, cū
à magnatibus & populo is, qui Regno
dignus viſus foret, eligebatur, ſed poſ-
terioribus poſt miſeram illam Hiſpa-
niæ cladem, & Maurorum inuaſionem,
Pelagio iam, vt diximus, vita functo.
Qui primus poſt eam * vt vir fortiſsi- 32
mus à Gothis, qui apud Cantabros,
& Aſtures, vaſtationi Maurorum ſu-
pereſſent, & re ipſa illo Duce non multò

Digitized by Google

poſt Regnum ab eorum faucibus erueriit (quomodo accipio *gl. in c. Hadrianus 22. verbo per ſingulas, in fine 63. diſtinct.*) Princeps eius gentis electus fuerat, vt vltra Palac. Rub. *de obtentione Regni Nauarre d. 6. p. §. 6. & 7.* qui latius hiſtoriã narrat (vt & fecere Rex Don Alphonſus X. *in hiſtor. gener. 3. p. c. 1. & 2.* Pater Ioan. Mariana hiſtoriæ *Hiſpaniæ lib. 7. c. 1. 2. & 3.* & Stephanus Garibay (qui quoad Pelagij nationem ab illis diſſentit) *in compendio hiſtoriali libr. 8. c. vlt. ad*
33 *med.*) memoriæ quoquè prodidit * nedum pragmaticorum (vt ab Anton. Fabro in ſuis decadibus vocari ſolet) ſed & eruditiſsimorum Princeps, Hiſpaniæ ſimul ac noſtri quondam Ouetenſis Collegij decus, & ornamentũ, D. Præſ. Couar. *in pract. quæſt. c. 1. n. 7. ſiuè in 7. cõcl.* qui licet *ibi* legis Gothicæ nõ meminerit, poſteà tamen * vetuſtũ eius exẽplar
34 habuit, quod D. Ludou. Molinæ, ſecũ rẽ hãc cõferẽti, oſtẽdit, vt ipſe Molin. teſtatur *in annotationibus, ad fin. ſui operis ad lectis, ſub n. 2. ad fin.* quã legẽ *n. ſeq.* hiſce verbis ſcriptã eſſe ſubiũgit. *Poſtremò etiã Gothi eius legibus ſe adſtrinxere, pro lege perpetua ſtatuẽtes, vt eorũ Regis fili⁹ primogenitus, vel maior, ſi deeſt prim⁹, ſi pater fuerit Catholic⁹, cuiuſcũq; vel minime ſit etatis, ſubſtituatur in Regnũ: ſi autẽ deeſt ſi tus maſculus, filia eius ordine prædicto aſſumatur in dominam, & illa magnatorũ Gothorũ prouidẽtia de nobiliorib⁹ Gothis accipiat virum, de quo Regalis poſteritas conſeruetur.* Quicquid adhuc de eius legis fide dubitet ide Molin. *vbi proximè, verſ. cæterũ.*
35 Qui tamẽ * eius fide præſuppoſita, rectiſsimè indè deducit, originẽ ex ea duxiſſe diſpoſitionẽ tex. *in l. 2. tit. 15 p. 2.* cuius *ſup. n. 27.* mẽtionẽ fecimus. Cum itaq; Reſpublica ius omne ſuũ in vnum Regẽ, vt ſol⁹ gubernaret, eiuſq; legitimã ſobolẽ, iuxta primogenituræ ordinẽ, lege lata trãſtulerit, veriſimile non
36 eſt, * eueniente caſu non cogitato gemini partus, quò ad vnius vel alterius prioritatẽ incerti, & de quo (ſi tunc occurriſſet) Reſpublica diſpoſuiſſet, proùt bono publico expediret, ipsã nũc, quippè quæ eadẽ ſemper manet, ex reg. tex. *in l. ſicut municipiũ 7. §. in decurionibus, D. quod cuiuſq; vniuerſi: nom. & in l. proponebatur 76. illic, & populũ eundẽ, D. de iudi.* aliter fore diſpoſiturã, quã tũc, ſi cogitaſſet, ſtatuiſſet, tum ex vulg. reg. quòd
37 * caſus omiſſus, remanet ſub regula, ac diſpoſitione iuris cõmunis, *l. ſi extrane⁹ 6. verſ. & veriſimile, D. de cõdict. cauſa data, l. ſi cũ dotẽ 22. aliàs 23. in princ. D. ſol. matrim. l. cõmodiſſimè 10. D. de liber. & poſthum. l. præcipim⁹ 32. §. vlt. C. de appellat.* tũ etiã arg. tex. *in l. & ideo 11. illic, aut cõſtitutione optimi Principis certius ſtatuẽdũ eſt D. de legib⁹* (nã optim⁹ Princeps in propoſito idẽ ipſe accipiẽdus eſt, qui legẽ anteà tulerat, ſed ambiguã) & *in l. tale pactũ 40. §. fi. verſ. eũ inter cõtrahentes, D. de pactis,* * iũcta gl. *vlt. ad fi.* illic, *itẽ*
38 *nota, id eſſe de iure ſeruãdũ, licèt nõ ſit ſtatutũ, quod veriſimile eſt ſtatuendũ fuiſſe, ſi hoc quæſitum fuiſſet,* quã vltra ordinarios *ibi*, valdè extollũt, & pluribus exornãt Tiraq. *in l. ſi vnquã, in præfat. n. 56. C. de reuocãd. donat.* Ant. Gom. *tom. 2. var. c. 11. n. 34. §. ſed his nõ obſtãtibus, verſ. Secundò quia diſpoſitio,* Ant. Gabr. *communium cõclu. lib. 6. tit. de reg. iuris, concl. 10. per totam,* Ioan. Gutier. *de iuram. cõfirm. 1. p. c. 9. n. 2.* latiſsimè D. Ioan. del Caſtil. *quotid. controu. tom. 4. c. 12. & 15. per tota.* Quod & ex Ariſtotele deducitur *lib. 5. ethicor. cap. 10.* in hæc verba loquente, *Cùm igitur lex quidem vniuerſaliter loquitur, in his autẽ præter vniuerſale quidpiam accidit, tũ rectè ſe ſe habet, vt ea parte, qua legiſlator omiſſit, atque peccauit, abſolutè locutus, emendetur defectus, quod & ipſe legiſlator, ſi adeſſet, hoc modo dixiſſet, & ſi ſciuiſſet, iubẽtem legem tuliſſet.* Nec parùm iuuat exemplum duorum ſummorũ Põtificum, per ſchiſma ſimul electorum, quorum quis eſſet verus, & indubitatus Eccleſiæ Præſul (proùt eſſe debet, *cap. loquitur 17. cum ſequentibus vſque ad cap. ſchiſma 33. 24. que. 1.*) accurata adhibita diligentia ſciri non poſſet, tunc enim reliquum Eccleſiæ corpus, concilium ve generale illis eſſet ſuperius, vt ipſis etiam inuitis ſtatueret, & pronunciaret, quid in eo euentu eſſet faciendũ, quidq; Eccleſiæ bono expediret, vt ex præfatis iuribus colligitur; facit item quod in ſimili tradit Anton. Gom. *tom. 3. variar. cap. 1. num. 56. circa fin. verſ. 2. Et principaliter poteſt dici.*

Porrò

Digitized by Google

39 Porrò populus ſeu Reſpublica, cùm
lege lata Regnum vni Principi, in pri-
mogenitos eius ſucceſsiuo ordine deri-
uandum conceſsit, ſi caſum illum gemi-
ni partus, quòad naſcendi ordinem in-
certi, cogitaſſet, minimè ſtatuiſſet, vtri-
que Regnum pro vitæ ſuæ tempore de-
beri, quia immò id apertè repugnaret pri
mariæ ipſius intentioni, quæ in conſu-
lendo bono publico per vnius regimen,
mala què euitando, quæ ex diuiſa Reg-
ni adminiſtratione timétur, planè con-
ſtitit, iuxta latè ſuperiùs à nobis tradi-
ta *ex nu.* 18. qua de cauſa * monarchi-
40 ca gubernatio melior ſemper omnibus
viſa eſt, vt cum pluribus probant Bar-
tholom. Caſſan. *in Cathalogo glor. mun.*
12. *part. conſiderat.* 5. *in princip. & verſ.*
de iſtis tribus, Ant. Gom. *ad l.* 40. *Taur. n.*
6. Iacobus Simancas *de primogenit. lib.* 1.
c. 5. D. Præſes Couar. *in pract. quæſt. d. c.*
1. *num.* 5. Pater Molina *de iuſtit. & iure*
tom. 1. *tract.* 2. *diſput.* 23. *num.* 14. Petr.
Gregor. *de Republ. lib.* 5. *cap.* 3. *ex num.* 4.
Bouadill. *in politic. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 15.
Bened. Ægid. *ad l. ex hoc iure, D. de iuſt.*
& iur. 1. *part. c.* 3. *n.* 5. *circa fin. principij,*
verſ. Prior tamen, Pater Magiſter Mar-
quez *in Gubernatore Chriſtiano lib.* 2. *cap.*
21. *pag.* 280. *col.* 2. *ad fi. & pag.* 281. *iux-*
ta editionem Pampilonenſem, Pater Ada-
mus Contzen *politicor. lib.* 1. *cap.* 21. §.
9. *& ſeqq.* nouiſsimè Ioannes Cochier,
plura, eaquè antiquiſsima, eiꝰ rei exé-
pla adferens *in theſauro politicorum apho-*
riſmor. lib. 1. *cap.* 3. *per totum*, & ob illam
41 * fuit Rex factus, non vice verſa Reg-
nũ propter Regem, vt ex Philoſophis,
& alijs obſeruant Alphonſus Guerrero
in ſpeculo Rom. Pontif. Imper. ac Regum,
cap. 54. *num.* 52. D. Ferdin. Mench. *con-*
trou. illuſtr. cap. 2. *n.* 3. & 4. Felicia. Soli-
ſius 2. *tom. de cenſib. lib.* 4. *cap. vni. n.* 19.
42 & cùm * cauſa plus influat in ſe ipſa,
quã in cauſato, nam (vt ait Philoſophꝰ)
propter quod vnũquodque tale, & illud
magis, quod & apud nos conſtat ex *l. &*
ſi nõ ſunt 21. (quæ aliàs eſt *ſub l. cùm au-*
rum 19.) §. *perueniamus, verſ. ſemper enim,*
D. de auro, & arg. legato, auth. multò magis
C. de Sacroſ. Eccleſ. c. vn. §. *hoc autẽ notan-*
dum, tit. 1. *de his qui feud. dare poſſ. lib.* 1.
ſiue l. clem. vn. in princ. de reliquijs, & vene-
rat. ſanct. dici nulla ratione poteſt, * in- 43
diuiduitatẽ Regni, ad eius vtilitatẽ, &
conſeruationem inductam, labefactari,
& euerti poſſe, vt duorum filiorũ, ſimùl
Regi naſcentiũ, vtilitati proſpiciatur,
contra reg. tex. *in l. legata inutiliter* 14.
D. de adim. leg. l. 2. *verſ. cùm perabſurdũ,*
C. de præpoſit. agentium in rebus, lib. 12. cũ
ſimilibꝰ, quã exornãt Tiraq. *in tract. res*
inter alios actas, n. 20. *& in tract. le mort*
ſaiſit. 6. *p. declarat.* 1. *n.* 7. Ioan. Pet. Sur-
dus *conſ.* 462. *n.* 16. *& conſ.* 495. *num.* 7.
Sigiſm. Scac. *de iud. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 1079.
& licèt plerumquè euenerit, duos ſimul
imperitare, ac regnare, id ſuã peculiarẽ
rationẽ habuit, in ſolut. ad vlt. arg. cõ-
modiùs explicandam.

Nec rurſꝰ malis, ex præfata Regni in- 44
ter gemellos diuiſione imminẽtibꝰ, oc-
curreretur, eo adhibito remedio, quod
cõſiderãt Ant. Gom. & D. Ludou. Mo-
lin. relati ſup. *n.* 23. *ad fin.* vt nimirũ Reg
num poſteà iungatur, & indiuiduũ per-
maneat penès eũ, qui ab altero ex illis
primo loco genitus, atquè editꝰ fuerit;
nam præterquàm, quòd difficilimè * id 45
ex iuris principijs deduci poteſt, imò to
tum contrarium, vt ex infra dicẽdis ap-
parebit, aut (licèt deduceretur) diffici-
limè quoquè executioni mãdari poſſet,
vt vtrũque relato loco agnoſcit D. Mo
lin. nẽpè *lib.* 3. *c.* 1. *n. vlt.* ſubiũgens pro
indè, melius futurũ eſſe, vt Deum enixè
deprecemur, ne caſus iſte in Hiſpaniarũ
Regnis contingat; tã iuris repugnãtia;
quàm executionis difficultas, quã ipſe
non exprimit, in prõptu eſt, nam * ge- 46
minis filijs in caſu ambiguo promiſcuè
ad Regnũ admiſsis, cur alterius iam ad-
miſsi, adeòq; veri Regis filius repellẽ-
dꝰ eſt? qui & in vita patris quodãmodò
Rex exiſtimatur, *l. in ſuis* 11. *D. de lib. &*
poſth. c. 2. *iuncta gl. verb. Auguſtos* 36. *diſt. c.*
deniq; 9. *iuncta gl. verbo Rege ſuo*, 7. *q.* 1. *c.*
fin. iuncta gl. 1. 24. *q.* 1. *l. vn.* illic, *Aſsi ſon*
tenudos de la guardar a ſu fijo, o a ſu fija, que
deſpues del deuen Reynar, vbi notat Mon-
taluꝰ *gl.* 1. *in princ. tit.* 3. *lib.* 1. *fori*, quod
& ex alijs pluribus latè comprobant, &
exornant Nicol. Boer. *de authorit. magni*
conſilij n. 106. Guiliel. Bened. *in c. Raynũ-*
tiꝰ de teſtam. verb. mortuo itaq; in 2. *n.* 48.
Bartholom. Caſſan. *in Cathalogo gloriæ*

Digitized by Google

mundi, 5. *part. conſiderat.* 41. Tiraq. *in l. ſi*
vnquam, C. de reuocan. donat. in præfat. ex
num. 21. *& de iure primogen. quæſt.* 33. *per*
totam, maximè ex num. 6. Ant. Gom. *var.*
reſolut. tom. 1. *cap.* 1. *n.* 5. D. Ludou. Mo-
lin. *de primog. lib.* 3. *c.* 6. *ex n.* 15. Azeue.
ad l. 1. *ſub n.* 2 *tit.* 3. *lib.* 2. *nouæ compilat.*
Auendañ. *ad l.* 40. *Tauri, gloſſ.* 1. *nu.* 32.
Maſtrillus *de magiſtrat. lib.* 1. *cap.* 4 *nu.*
8. *iuncto cap.* 5. *per totum*, D. Valençue-
la *conſ.* 198. *num.* 47. Quis inficias ire
47 poteſt, * maximum hinc bellorum, ac
diſcordiarum Reipublicæ incentiuum
parari, ob diuerſos hominum animos,
partim vni, partim alteri Regi (vt na-
turaliter accidit) ac ſubinde legitimæ
eius ſoboli propenſiores, adeòquè mul-
tò fore ſecurius, vnum tantũ ex gemel-
lis abinitio admittere, quàm duob⁹ ad-
miſsis, alterius æquè Regis (ob id quòd
ad matrimonium ſeriùs acceſſerit, aut
ex eo filios tardiùs ſuſceperit) primo-
48 genitũ excludere, ex vulg. reg. * quòd
turpiùs eiicitur, quàm non admittitur
hoſpes, ex Ouidio ſumpta *lib.* 5. *triſtium*
eleg. 7. & apud nos probata *in cap. quem-*
admodùm 25. *verſ. alioquin, de iure iurand.*
paſsimq; ab interpretibus ad varia ex-
penſa; vt videre licet ex *gloſſ. fin. in cap.*
litteras 14. *de reſtit. ſpoliat. & verbo ad*
inopiam, in cap. per veſtras, de donat. inter,
Ioanne de Neuizanis *in Sylua nuptiali*
lib. 1. *num.* 4. Tiraquel. *in l. ſi vnquam,*
verbo donatione largitus, num. 307. *C. de*
reuocand. donat. & de iure cõſtituti 3. *part.*
limitat. 7. *num.* 4. Surdo *conſ.* 174. *num.*
13. *conſ.* 175. *num.* 42. *& conſ.* 371. *num.*
54. *& de aliment. tit.* 7. *quæſt.* 17. *nu.* 41.
D. Valençuela *conſ.* 185. *num.* 108. ma-
ximè cùm & alia iuris regula refrage-
49 tur, * qua cautum eſt, ius alicui ſemel
legitimè quæſitum, ab ipſo inuito am-
plius tolli non poſſe, *l. fin. D. de pact. l.*
id quod noſtrum 11. *D. de regul. iur.* cum
vbique notatis, & à Rolando à Valle
conſ. 10. *num.* 38. *volum.* 3. Ioanne Ma-
ria Nouario *quæſt. forenſ. lib.* 1. *quæſt.* 14.
num. 8. *quæſt.* 20. *numer.* 1. *& quæſt.* 100.
num. 2. Carolo de Graſis *de except. ex-*
cept. 31. *n.* 20. D. Valençuela *conſ.* 160.
num. 96. conferunt tradita à Tiraquel.
poſt plures alios *de retractu conſang.* §. 1.
gloſſ. 9. *num.* 86. & à D. Ludouic. Molin.
de primog. libr. 1. *cap.* 8. *num.* 27. & quia
licèt id fieri iure poſſet, illud tamen
non modicum indè inconueniens ſeque-
retur, quòd quilibet Rex gratia filijs
conſulendi, Regnumquè relinquendi,
ad nuptias plerumque indignas; cùm
Regi decentes, quas deſcribit *lex* 1. *tit.*
6. *partit.* 2. non facilè in promptu ſint,
citiùs properaret.
Veriſimile eſt autem Rempublicam, 50
in præfato dubio, nullum aliud mediũ,
vt finem ſuum conſequeretur, aptius, &
cõmodius electuram, quàm vt res ſor-
ti committeretur, id enim iure magis
probatur, longèquè minus periculoſum
eſt, quàm cætera, quæ interpretes variè
excogitarunt, & ſic militat vulgaris re-
gula, quòd in dubio * minus ſit eli- 51
gendum malum, *l. quoties nihil* 200. *D.*
de reg. iur. c. 1. *&* 2. 13. *diſtin.* cum addu-
ctis à Tiraq. *de nobilit. c.* 31. *n.* 547. Me-
noch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 2. *nu.*
24. Menchaca *controu. illuſtr. c.* 48. *n.* 2.
P. Sãch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 11. *n.* 15. *&*
in ſuma lib. 1. *c.* 10. *à n.* 22. quod & Plau-
tus perbellè dixit in Stycho, *actu* 1.

E malis multis malum, quod minimum eſt,
id minimum eſt malum.

Et Cicer. *in orat. ad Quinctum fratrẽ* his
verbis, *in duob⁹ malis fugiendũ maius, leui⁹*
eligendum. Id quod à ſufficienti partium
enumeratione (quod * argumenti ge- 52
nus in iure frequens, ac validũ eſſe con-
ſtat, *ex l. patre furioſo* 8. vbi Bart. Bald.
& cæteri communiter notarunt, *D. de*
his qui ſunt, ſui, vel alie. iur. cum adductis
à Nicolao Euerar. *in locis legalibus loco*
96. *n.* 1. *&* 2. D. Anton. Pichard. Marci
Tullij quoquè, & aliorum bonorum au-
thorum teſtimonia in id expendente, *ad*
rub. & princip. inſt. de obligat. quæ ex quaſi
cõtractu naſc. n. 5. Cardi. Domin. Tuſch.
pract. concl. tom. 1. *lit. A. concl.* 492.) bre-
uiter ſic oſtendã. Nam vltra relata me-
dia, ſequẽtia à Doctoribus proponuntur.
Primum, quòd gratificationi, ſiue li- 53
berę electioni cui⁹libet ex gemellis lo-
cus ſit, vt & aliàs *in l. fin. D. de relig. &*
ſumpt. fun. l. ſi duas 6. *verſ. ſi autẽ ordo, D.*
de excuſat. tut. l. ſi quis ſeruum 8. §. *ſi inter*
duos, D. de legat. 2. *l. ſi quis in graui* 3. §.
cùm omnes, in fin. vbi gloſſ. *verbo elegit,*
Bald. & omnes, *D. de fideicom. libertat.*
cum

Digitized by Google

cum pluribus relatis à Ioan. Licerier *de primogenitura lib. 1. q. 6. n. 5. & q. 10. nu. 1.* & à Tiraq. qui late proſequitur, *de iure primog. q. 17. opin. 2. ex num. 1.* atque alijs infra. Id autem quàm ſit fallax inde licet dignoſcere, quòd * huiuſmodi
54 gratificatio vel concedēda eſt patri, vt alia habet opinio, cui⁹ ſignifer eſt Bald. *in l. in quibus caſibus 7. in 1. lect. n. 5. verſ. pone conſuetudo, C. de ſecundis nupt.* à pleriſque receptus, quos referunt Tiraqu. *d. quæſt. 17. in princip. n. 9.* Ant. Gomezius *ad l. 40. Tau. n. 68. verſ. 4. principalis opinio*, Ceuallus *quæſt. 248. n. 27.* vltra quos ei videtur adhærere Roderic. Suar. *in diſp. quæſt. de maioratu n. 17.* & talis gratificatio planè repugnat volūtati Reipublicæ, quæ cùm vni Principi etiam apud Romanos Regnum conceſſit, primogenitos tantùm, ab eo recto tramite deſcendentes, admitti voluit; id enim * iuri diuino, naturali, ac poſi-
55 tiuo conſentaneum eſt, iuxta tradita à gloſſ. & Doctoribus *in cap. quàm periculoſum 7. q. 1. & in cap. licet vniuerſis 6. de voto*, Ioanne Licerier *de primogenitura lib. 1. q. 3. à n. 4. & q. 8. n. 3.* Tiraquel. *de iure primog. in præfat. à nu. 2. & in loco mox referendo*, & D. Ludouico Molina *de primog. lib. 1. c. 2. n. 1. cum ſeqq.* iunctis traditis ab ipſo *cap. 1. nu. vlt.* apud nos verò apertiſsimè *ex l. Gothica*, cuius ſupra meminimus. Proinde * Rex nullo
56 pacto poterit, cùm primogenitus ignoratur, quē velit eligere, cùm poſsit eſſe ille ſecundo genitus, quem Reſpub. voluit per primogenitum excludi. Quarè multò minus Rex poterit in caſu certo, & claro, ſecundò genitum præferre primo, vt longè deteriùs exiſtimauit idem Bald. *in proœmio decretalium, Rex Pacificus, n. 15.* quem conuincit rectè Tiraqu. *de iure primog. d. q. 17. opin. 10. & latiùs, q. 21. ex n. 3.* Aut gratificatio * ſeu vo-
57 luntaria electio, concedenda eſt Magnatibus, & principalium Regni ciuitatum procuratoribus, Regnū ipſum repræſentātibus, vt & voluit, tametſi dubius; Bald. *in l. ex hoc iure 5. n. 12. D. de iuſt. & iur.* Petrus Iacobus *in praxi, titul. de arbore ſucceſſionis Regni Franciæ*, quos refert, & ſequitur Ioannes Licerier *de primogenitura lib. 1. quæſt. 10. nu. 4. verſ. adde etiam, iuncto num. 5. verſ. 5. & vlt. & quæſt. 11. concluſ. 4. nu. 9. verſ. ſed certè*: cuius ad hoc meminere Antoni⁹ Gom. *in d. l. 40. Tauri n. 68. in 4. opin. verſ. cum hac tamen modificatione*, & Ceuallus *d. q. 248. n. 60.* Baldi item, & Petri Iacobi ad idem meminit Tiraquel. *d. quæſt. 17. opin. 9. n. 2.* & nec hæc ſententia, * ta- 58
le gratificationē Magnatibus, & Regni procuratoribus concedens, admittenda eſt, ex eadem ratione, quòd populus ab initio ſolum primogenitum admitti voluit, neque alium in eius præiudicium nominare poterit, qualis eſſe poſſet is, cui inter duos illos gemellos Regni gratiam faceret; * quia gratificationi lo- 59
cus non eſt, vbi de iure tertij tractatur, niſi in caſibus à iure expreſsis, vt idem Baldus ſibi paſsim contrarius docuit *ad primam conſtit. D geſt. §. itaquè, num. 13. verſ. nec dico eſſe locum, & in cap. 1. num. 11. poſt medium, verſ. ita enim iura gratificandi, titul. de alienat. feudi, in vſibus feudorum*, Aretin. *conſ. 142. num. 23*, quos in id citat Tiraquel. *dict. quæſt. 17. opin. 2. n. vlt. & de retractu conſang. §. 26. glo. 2. numer. 2. & 3.* nec enim * ſic vni 60
fauendum eſt, vt alter grauetur *l. non debet 74. D. de regul. iur. cap. ex tenore 11. verſic. Nos igitur, de foro competent.* quod & conſiderat Ioannes Licerier *dict. q. 10. numer. 6.* nec ſatisfacit eius ſolutio *num. 7.* tradita, quòd lex ſuadēte publica vtilitate, etiam cōtra naturalē æquitatē eſt valida; quia & ſi talem doctrinam abſolutè admittamus, nō tamē ſumus in terminis legis ita diſponētis, ſed in caſu omninò dubio, vt dictum eſt.

Secundum medium eſt, quòd legiti- 61
mæ, ac rationabili electioni populi, de idoniore nempè ex geminis illis filijs factæ locus ſit, argum. text. *in l. quòd ſi plures 18. D. de teſtam. tute. l. in reficiendo 41. D. de damno infecto, l. intereſt 5. §. quòd ſi plures D. deliber. cau. l. in venditione 8. §. vltim. in fin. D. de bonis (aliàs rebus) authorit. iud. poſſidend. cap. vltim. 63. diſt.* cum ſimilibus, relatis à Tiraquel. *de iure primog. dict. q. 17. 3. opin. num. 1. & 2.* (qui id *ſeqq. num.* pluribus etiam authoritatibus comprobat) & à Ceuallo *dict. q. 248. num. 42. cum duobus ſequentibus.* Quod quidem medium non minus fal-

62 lax eſt, tum * quia cùm ius Regni non
ex idoneitate maiore, ſed à geniturę, &
natiuitatis ordine proueniat, non vtiq;
magis in primogeniti præiudicium ta-
lis electio admittenda eſt, quàm merè
volũtaria, iuxta nuper tradita, tum etiã
quia idonioris electio nõ poteſt ſtatim
poſt natiuitatem fieri, ſed neceſſariò ex
pectandum eſt tempus perfectæ ætatis,
quo de moribus, virtute, ac præſtantia
cuiusque certiùs poſsit apparere, & in-
terim valdè periculoſum eſſet, quòd qui
libet pro Rege vel Regni ſucceſſore ha-
beretur, quia in tali quaſi poſſeſsione
conſtitutus ægrè nimis ferret, ea poſteà
carere, indèquè pro varijs cuius q; fau-
toribus, magnis ſeditionibus, bellis què
ciuilibus pararetur materia.

63 Tertium proponitur medium à Ioã-
ne Imolenſi *in l. ex duobus* 34. *D. de vul-
gari*, cuius ad hoc meminere Ioan. Lice-
rier *de primogenitura lib.* 1. *q.* 6. *n.* 3. (qui
proſequitur latiùs *quæſt.* 8. *per totam*)
Anton. Gom. *in d. l.* 40. *Tauri, n.* 68. *in
prima opinione*, Ceuallus *d. quæſt.* 248. *à
n.* 62. quòd nimirum cùm Regni natura
nõ patiatur, vt duobus ſimul adiudice-
tur, ob incertitudinem vterque Regni
ſucceſsione careat, illa què deferatur ſe
quenti in gradu, vel eo deficiente, no-
uus Regni ſucceſſor eligatur, arg. text.
in l quæſitum 12. §. *ſi quis eodem inſtrumẽ-
to, in fin.* illic, *ſi non appareat, nullius inſ-
trumento cedet, neque enim pro parte diui-
demus inſtrumentũ, D. de fundo inſtructo*, &
64 quia aliàs regulare eſt, * ob incertitu-
dinem actum vitiari, *in l. duo ſunt Titÿ*
30. *D. de teſtam. tut. l. in tempus* 62. §. *quo-
ties D. de hered. inſt. l. ſi fuerit*, 10. *in prin-
cip. iuncto verſ. & verius, D. de rebus dub.*
cum ſimilibus, relatis à Ioan. Licerier,
Tiraq. Anton. Gomezio, & Ceuall. *vbi
proximè*. Sed & id minimè ſatisfacit,
meritò què refellitur à Licerierio *d. q.*
8. *à n.* 2. *verſ. ſed his non obſtantibus*, Ant.
Gomezio *dict.* 1. *opin. verſ. ſed iſta opinio*,
quia tollit vtrique primogenito ius, ſi-
bi verè ex aperta Reipublicæ intentio-
ne delatũ, & in vlteriores fratres tranſ-
fert, eorum conditionem meliorẽ fa-
ciens, quod eſſet iniquiſsimum, & con-
tra reg. text. *in l.* 2. §. *hac hereditas, D. de
ſuis, & legit. hered. cum ſimil.* vt aduerſus
Imol. conſiderant Alex. & alij relati à
Tiraq. *d. q.* 17. *in princip. num.* 7. ac rur-
ſus in defectũ ſequentis in gradu Reg-
num efficit electiuum, quod iuxta anti-
quas leges Regiam, & Gothicam, ſupe-
perius relatas, & ex antiquiſsima con-
ſuetudine ſucceſſorium eſt, vt aduertit
Licerier. *d. q.* 8. *n.* 3. & diximus ſup. ac
deniquè apud nos apertè definitum eſt,
neceſſe eſſe, vt omnes ſanguinis ſucceſ-
ſores deficiant, vt ad electionem deue-
niatur *in l.* 9. *verſ. la ſegunda es*, vbi no-
tat Greg. Lop. *glo.* 3. *tit.* 1. *p.* 2. adducta
verò in cõtrariũ iura procedunt, cùm de
intentione diſponẽtis minimè conſtat.

Quartum à Baldo ſolita varietate 65
medium adfertur *in* 1. *conſtitut. Digeſt.*
§. *itaquè num.* 15. *verſ. vel formoſior*, quòd
nimirũm ex duobus gemellis quorum
prioritas ignoratur, in Regno ſuccedat
formoſior, & robuſtior, quæ duæ quali-
tates ab eo coniunguntur, quaſi vna ſit
alterius conſecutiua, ab alijs vero ſcin-
duntur tanquam diuerſæ, imò cõtrariæ,
& ideo huiuſmodi duæ opiniones ſub
vna tractãtur à Tiraquel. *de iure primog.
d. q.* 17. *in* 7. *&* 8. *opinione, qui num.* 4. re-
fert Xenophontis ſententiam *in œcono-
mico*, ſcribentis, Deum fœminam pul-
chriorem viro cõdidiſſe, vt formam cũ
pudicitia domi continendo tueretur, &
num. ſeqq. aduerſus Xenophontem ait,
* fœminas non eſſe quidem viris pul- 66
chriores, ſed tales eis videri, vt contrà
viri pulchriores videntur mulieribus,
ob mutuum, ac naturalem vtriuſque ſe-
xus amorem, re tamen vera in omni ge-
nere animantium mares fœminis eſſe
pulchriores, vix què reperiri robuſtum
hominem, qui idem non ſit formoſus,
nam & Hercules (ſubiungit) *Achiles,
Theſeus, Hector, Agamemnon, Vlyſſes,
Æneas, Patroclus, & cæteri robuſtiſsi-
mi, forma quoquè nomine, ac titulo ab
Homero, Virgilio alÿſquè antiquis ſcrip-
toribus inſigniti ſunt*, qua de re ad ea ſe
refert, quæ latiùs annotauit *ad leges con-
nubiales, gl.* 1. *p.* 2. *ſub n.* 32. Cæterùm
(quicquid Tiraq. aduerſus Xenophon-
tem dixerit) illius * ſententia commu- 67
ni experimento magis cõprobatur, imò
ex Homero addit ipſe Tiraq. *d. opin.* 7.
& 8. *ſub num.* 6. raròformoſum homi-
nem

nem ſimul eſſe robuſtum, ſed imbecillẽ,
ac effœminatum, qui, & ſi nihil certum
68 firmet, huic tamẽ ſententiæ, * quam vl-
timo loco refert, magis videtur adhæ-
rere, iuxta doctrinam gloſſ. *vlt. in l. qui
filium 74. §. Sabinus, D. ad S. C. Trebell.*
communiter receptam, teſte Ioanne Li-
cerierio, qui & eam iure comprobat, *de
primogenitura d. lib. 1. quæſt. 11. concl. 3.
num. 2. 3. & 4.* quam & nos alibi latius
exornamus; proinde meritò medium il-
lud copulatiuè à Baldo traditum, ab a-
lijs in duo ſcinditur, copulatiuam eius
dictionem pro diſiunctiua accipienti-
bus, quod non eſt in iure nouum, *l. ſæpè
53. D. de verb. ſign.* quaſi ſucceſsiuè Bal-
69 dus loquatur, * vt formoſior ex illis ge-
mellis ſit ad Regnum admittendus, vel
ſi ambo ſint æquè formoſi, robuſtior; ita
enim primam opinionem ſeparatim tra
dunt, & pluribus confirmant Antonius
Gomezius *in d. l. 40. Tauri num. 68. in
2. opin.* Hieron. Ceuallus *d. q. 248. ſub
ead. 2. opin. ex num. 6. ad 18.* eam tamen
meritò improbat idem Gomezius tum
quia nullo iure probatur, & quæ pro ea
adferuntur teſtimonia, atque exempla,
partim pertinent ad hyperbolem quan-
dam, & encomiũ pulchritudinis, * quę
70 bonũ eſt ſui natura amabile, ac iucundũ,
adeòq; magnopere in cõſideratione ha-
bitum apud varias gentes, quæ Regem
ſibi eligere conſueuerunt, iuxta tradita
à Tiraq. *ad leg. connub. d. p. 2. n. 44. & de
primogen. d. opin. 7. & 8. n. vlt.* & à Ioã-
ne Cochier, qui plura quoq; de pulchri
tudinis laudib⁹ tradit, & exẽplis illuſ-
trat *in theſaur. polit. aphoriſm. lib. 3. c. 4.*
nõ tamen ipſa per ſe ſufficiẽs ad Regnũ
conſequendum, ſi alijs virtutibus exuta
ſit, argum. *l. 1.* illic, *la ſegunda, que ſea for
moſa, la tercera, que ſea bien acoſtumbrada,*
iuncto verſ. *E ſi tal non la pudiere fallar,*
illic, *Cate que ſea de buen linaje, & de bue-
nas coſtumbres, ca los bienes que ſe ſiguen de-
ſtos dos, fincan ſiempre en el linaje que della
deſciẽde, mas la fermoſura, y la riqueza paſ-
ſan mas de ligero, tit. 6. parti. 2.* partim
ad accidentales euentus quorũdam Re-
71 gum, * qui non minus pulchritudine,
quàm alijs virtutibus condecorati fue-
re, vt Saulis, ac Dauidis *1. Regum cap. 9.
10. 16. & 17. & 2. Regum cap. 1.* qua

de re etiam nonnulla ſcribit Benedict.
Ægid. *ad l. ex hoc iure D. de iuſtit. & iure
1. p. cap. 3. num. 4.* Tum etiam, quia for-
moſitas, vel deformitas nõ eſt cauſa ſuc-
cedendi in Regno, ſed ſobolis proxi-
mitas, & primogeniturę qualitas, vt ſę-
pè diximus, quæ poſſet in deformiore
concurrere; tum deniquè quia pulchri-
tudo, quæ in infantili ætate adeſt, ſolet
poſtea ætate, vel ex varijs alijs cauſis
euaneſcere. qua de re plura Tiraq. *d. p.
2. n. 23.*

Vnde etiam corruit altera opinio, 72
quòd robuſtior ſit debiliori gemello
præferẽdus in Regni ſucceſsione, quam
latè fundant Ioan. Licerier *de primogen.
libr. 1. queſt. 11. in 1. concluſ. per totam,*
Ceuallus *d. queſt. 248. num. 4. & 5.* quia
& qualitas iſta maioris roboris poſſet
in primogenito deficere, maximè cum
ea in tam tenera ætate perſpectu diffi-
cillima, ac penè impoſsibilis ſit, vt vl-
tra Gomezium, mox referendum, aduer
tit, ac probat optimè Menoch. *de præ-
ſumpt. lib. 6. præſumpt. 51. nu. 26. & 27.*
& ſi maior, ac perfecta ætas eſſet expe-
ctanda, tum primordialis qualitas mu-
tari poſſet, vt de pulchritudine paulò
ante diximus, & in fortitudine quoque
idem obſeruat Menoch. *d. num. 26. verſ.
ſi verò,* tum etiam ſuccederet inconue-
niens, quod *ſup. nu. 62.* conſiderauimus,
quod etiam pro huius opinionis confu-
tatione conſiderat Ant. Gomezius *in d.
l. 40. Tauri n. 68. in 3. principali opinione.*
Nec obſtat * tex. *in l. ſi fuerit 10. (aliàs 73
11.) §. vnic. in fin. D. de reb. dub.* ex quo
vulgò deduci ſolet, ex duobus ſimul na-
tis, ita vt prior diſcerni nequeat, fortio-
rem primò natum præſumi, eò quòd ibi
ex maſculo, & fœmina ſimul natis maſ-
culus primò natus præſumitur; non alia
ratione, quàm quia ſit robuſtioris natu-
ræ, prout eſſe conſtat ex Ariſt. *libr. 4. de
generat. animal. cap. 6. & libr. 9. de hiſtor.
animal. c. 1. Plinio natural. hiſtor. lib. 11.
cap. 48.* vltra alios relatos à Tiraqu. *ad
leg. connub. gl. 1. p. 1. n. 55.* Quia reſpon-
dendum eſt, rationem hanc in eo textu
non exprimi, nec abſolutè veram eſſe,
ita vt ex ea certam, fixamquè præſump-
tionem elicere debeamus, quòd prop-
tereà maſculus primò natus præſuma-

 tur,

tur, vt deduxere *gloſſ.* 2. Bald. 1. *lectu.* & alij *in l. idem erit* 16. *D. de ſtatu hom.* Bartol. & Paulus Caſtrenſis *in d. l. ſi fuerit*, §. *vnico*, vterque *in fine*, latè Ioan. Licerier *dict.* 1. *concl. à num.* 3. quia nonnunquàm & debiliores ſexus in natiuitate præcedunt, vt planè ſignificat tex. *in d. l. ſi ita fuerit*, §. *vn.* illic, *ſi quidem certum eſt quid prius edidiſſet, nō debet de ipſius ſtatu ambigi*, quod & Ariſtot. ſignificat *dict. lib.* 4 *de generat. animal. c.* 6. illic, *Hominibus enim hic concurſus præternaturā eſt, cum nō pari tempore mas, & fœmina diſcernantur, ſed aut marem conteri, aut fœminam præuenire neceſſe ſit*: in dubio autem *in d.* §. *vnico* præſumptio ſumitur pro maſculo prius nato, quia ea fauet tā libertati ancillæ, ſub ea cōditione liberæ relictæ, *ſi primò marem peperiſſet*, quàm ingenuitati partus poſt marem editi. Quę interpretatio apertè ex eodem §. colligitur in illis verbis: *Sin autem hoc incertum eſt, nec poteſt nec per ſubtilitatem iudicialem manifeſtari, in ambiguis rebus humaniorem ſententiam ſequi oportet, vt tam ipſa libertatem conſequatur, quàm filia eius ingenuitatem, quaſi per præſumptionem priore maſculo edito*: quæ ratio ad illam ſpeciē, cauſam què fauorabilem reſtricta, vlteriùs extendi non debet, iuxta eā quę latiùs infra *diſſertat. ſeq.* notamus ad interpretationē text. *in l. ait Prætor* 7. *D. de iur. delib.* & in terminis noſtris obſeruat, licet non ita explicet, Tiraquel. *d. opin.* 7. & 8. *ſub n.* 3. apertiùs Menoch. contrarias opiniones eleganter concilians *d. libr.* 6. *præſumpt.* 51. *à num.* 17. *ad* 28.

74 Deniquè illud mediū in præfato dubio proponi ſolet, vt ex duobus gemellis, quòad naſcēdi ordinem incertis, ille præferatur, qui pri⁹ Regni poſſeſſionē apprehenderit, vt in ſimili obſeruat relata *gl.* 2. *in fin. in l. idem erit* 16. *D. de ſtatu homin.* & in ſpecie noſtra docent Ioan. Licerierius *de primogenitura lib.* 1. *concluſ.* 3. *per totam*, Tiraq. *de iure primogen. d. quæſt.* 17. *opinio.* 11. *ex n.* 1. Ceual. *d. quæſt.* 248. *à num.* 45. *ad* 53. qui ſententiam hanc multis iuris locis, & authoritatibus comprobant, quę poſſeſſoris, ac præuenientis cauſam meliorem

75 faciunt * nempè ex *l. pluribus* 32. illic, *pluribus procuratoribus in ſolidū ſimul datis, occupantis melior conditio erit, vt poſterior non ſit in eo, quod prior petit, D. de procurator. l. ſiue autem* 9. §. *ſi duobus, D. de Public. in rem act. l. ſi debitor* 10. illic, *inter ipſos autē* (nempè creditores, quib⁹ ſimul res pignori obligata eſt) *ſi quæſtio moueatur, poſſidentis meliorem eſſe conditionem, D. de pignor. l. ſi pluribus* 33. *circa fin. verſ. electione rei, D. de legat.* 1. *l. pupillus* 24. *in fi. D. quæ in frau. cred. l. in pari cauſa* 128. *D. de reg. iur. c. in pari* 65. *eod. tit. in* 6. *cap. ſi à ſede* 31. *de reſcriptis eodem lib.* cum mille ſimilibus, & quæ per ea iura varijs in locis interpretes tradidere, quos ſupra relati referūt. Cæterùm medium hoc ex eo facilè conuincitur, * quòd vel poſſeſſio ſtatim nomine v- 76
nius ex gemellis accipiēda eſt, & tūc ſiquidē pater viuat, non aliter accipi poteſt, quàm per nomē Principis, ac futuri ſucceſſoris in Regno, ei à patre inditum cum aſſenſu Reipublicæ, illum vt talem iurantis, ſi vero mortuus fuerit pater cū gemelli nati ſunt, nō aliter etiam quàm per gratificationem ipſius Reipublicæ, quę vnū ex his in ſuū Regē iurauit, eiuſquè iuramentum ſiue homagium accepit, iuxta *l.* 5. *verſ. e por ende, tit.* 15. *partit.* 2. & vtroque modo cōfunditur cum primo medio, quod ſupra ex *n.* 53. retulimus, & confutauimus; aut accipienda eſt poſſeſſio * ab vno ex ipſis gemellis, 77
adultæ iam ętatis effectis, interim quolibet ex his in quaſi poſſeſſione Principis, ſeu futuri Regis viuo patre conſtituto, aut eo mortuo, veri Regis, vtriq; velut tali tutore aſſignato, vel à patre cùm viueret, vel à Magnatibus, iuxta *l.* 3. *verſ. E por ende los ſabios antiguos*, & *verſ. mas ſi el Rey finado, d. tit.* 15. *partit.* 2. & tunc apertiſſimum ſuccederet inconueniens, *ſup. n.* 62. conſideratum; ac denique cū adhuc in incerto vagemur, nunquàm ſatisfieret intentioni Reipublicæ, Regnum ab initio ſoli Regi, eiuſquè primogenito concedentis, vt ſæpè diximus.

Reſtat igitur vt ſortis iudicium in 78
præfato dubio longè ſecurius ſit, quodquè proinde Reſpublica ipſa, cùm Regnū vni Principi, eius què progeniei tribuit, ſi hunc caſum præuidiſſet procul-

dubio

dubio eligeret, quippè quod omni iure, diuino ſcil. & poſitiuo ad quæcumquè dirimenda dubia paſsim probatum eſt, vtpotè omni vel ambitionis, vel gratiæ ſuſpitione carens; vt quod ad diuinum attinet, conſtat ex locis Numeror. *cap.* 16. 33. 34. & 36. Deuteronom. *cap.* 1. *&* 31. Ioſuè *cap.* 1. *&* 13. *cum multis ſequentibus*, Paralipomen. *cap.* 24. *&* 25. Pſalm. 77. *Et ſorte diuiſit eis terram*, Act. *c.* 1. *cecidit ſors ſuper Matthiam, & connumeratus eſt cum* 11. *Apoſtolis*, cũ alijs infra, & relatis à Gratian. *in princip. & c.* 1. *cum ſeqq.* 26. *q.* 1. *&* 2. quoad poſitiuum verò *ex l. ſed cum ambo* 14. illic: *Sorte res diſcerni ſolet, D. de iudicijs*, (vbi Bald. notat, rem eſſe cõmittendam fortunæ, vbi non valet ingenium) *l. ſi quæ ſunt cautiones* 5. *verſ. ſi omnes*, illic, *Sortiri eos oportet, D. famil. erciſc. l. generaliter*, 24. *§. quid ergo*, 17. *ad fin.* (vbi & præfata ratio probatur) illic, *aut ſortiri eos oportebit, ne aliquam ambitionis, vel gratiæ ſuſpicionem Prætor ſubeat*; *D. de fideicomm. lib̃ert. l.* 3. *verſ. ſancimus*, illic, *rei iudicem fortunam eſſe, & ſortẽ inter altercantes adhibẽdam, C. cõmunia delegatis, §. optionis legatum* 23 *in fi.* illic, *fortunam eſſe huius optionis iudicem, & ſorte hoc eſſe dirimendum, vt ad quem ſors venerit, illius ſententia in optione præcellat, inſt. delegat. l.* 2. *poſt princip.* illic, *vt rebus totis in ſortium caſum deductis*, & illic, *ex ſortis fœlicitate contingat, C. quãdo, & quibus quarta pars deb. lib.* 10.
79 Id què meritò, * nam iudicij huius, vtpotè in fortuna poſiti, dux eſt Deus, vt Bald. docuit *in d. l. fin. in* 1. *not.* ab. quod & conſtat ex locis Prouerb. *cap.* 16. *in fin.* illic, *Sortes mittuntur in ſinum, ſed à domino temperantur, & cap.* 18. *contradictiones cõprimit ſors, inter potentes quoque diiudicat*, Iſaiæ *cap.* 34. *Et miſit eis ſortem, & manus eius diuiſit illis in menſuram*, & Pſalmo 30. *In manibus tuis ſortes meæ*, quò loci Diuus Auguſt. in 2. eius *Pſalmi concione*, hæc ſubiungit verba, *Sors non aliquid mali eſt, ſed res in dubitatione humana diuinam indicans voluntatem*, quæ à Gratiano referuntur *in cap.* 1. 26. *q.* 1. *&* 2. & paulò poſt ſubiungit idem D. Auguſt. *In ſorte non eſt electio, ſed voluntas Dei*, quod & confirmat *in Epiſtola ad Honoratũ*, vbi poſtquã dixerat, *Si inter Dei miniſtros ſit diſceptatio, qui eorum maneant, ne ſit fuga omnium, & qui eorum fugiant, ne morte omnium deſeratur Eccleſia, ſi hæc diſceptatio aliter non poterit terminari, quãtum mihi videtur, qui maneant, & qui fugiant ſorte eligendi ſunt*, citans illud Prouerb. *cap.* 18. ſupra relatum; continuò ſubiungit, *melius Deum in huiuſmodi ambagibus iudicare, quam homines*, planè demonſtrans, iudicium ſortis eſſe diuinum, adeò què nulla ab eo appellatio, aut querimonia datur, vt cum Bal. *in d. l. fin. C. cõmunia de legat.* & pluribus alijs reſoluit Tiraq. *de primog. de q.* 17. *opin.* 1. *num.* 95. Id verò * maximè procedit in dubijs circa Regũ electionem, vel ſucceſsionem exortis; initio nãque cùm populus Iſraeliticus petijſſet ſibi dari Regem, à Samuele eius iudice, ac Præfecto, vt refertur 1. Regum *cap.* 8. *verſ.* 4. *&* 5. *Ecce tu ſenuiſti, & filij tui non ambulant in vijs tuis, conſtitue nobis Regem, vt iudicet nos, ſicut & habent vniuerſæ nationes* (antequã ſcil. id Regnum confirmatum eſſet, quod poſt confirmationem iure ſucceſsionis deuolutum eſt ad proximos morientis) Samuel vt populi petitioni ſatisfaceret, ſortis iudicio rem dirimi voluit, vt legitur *eodem libr.* 1. *Regum cap.* 10. *verſ.* 10. *Applicauit omnes tribus, & cecidit ſors ſuper tribum Beniamin, congregato populo per tribus, & familias, & rurſus applicuit tribum Beniamin, & cognitiones eius, & cecidit ſors ſuper cognationem Metri, & peruenit vſque ad Saul filium Cis*, quam ſortis electionem paulò poſt *eod. cap.* 10. *verſ.* 24. tribuit Deo Samuel, ſic inquiens, *certè videtis quem elegit Dominus, quoniam non ſit ſimilis illi in omni populo*, vt poſtquam plura alia ſimilis Regum electionis per ſortem exempla, ac teſtimonia tradiderat, refert Petr. Gregor. *de Republ. lib.* 7. *c.* 14. *nu.* 7. iunctis ab ipſo traditis *lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 2. & cùm apud Perſas ex genere Reges imperaſſent, vt Strabo *libr.* 15. ſcribit, ideſt morte parentum Regnum perueniret ad liberos, & his deficientibus ad proximos de cognatione, vt ait Conſtantinus Manaſſes *in annalib.*, & Procop. *lib.* 1. *de bello Perſico* (quod & ſeruatum eſt translato Imperio ad Parthos teſte Ioſeph. *lib.* 18. *Antiquitat.*

cap.

80 (margin, beside "Id verò * maximè")

cap 3.) poſt mortem Ochi Regis Perſa-
ſarum, & filij eius Arſis cędem, cùm ne-
mo ex Ochi liberis, ad quem Regnum
lege rediret, ſupereſſet, electioni ſortis
res cōmiſſa eſt, in qua obtinuit Daryus,
vt refert Diodorus Siculus *lib.* 27. cu-
ius meminit, eius verba Græcè ſcripta
referens idem Petr. Greg. *de Republ. d.*
lib. 7. *cap.* 4. *num.* 5. ſed & Alciatus *libr.*
5. *parerg. cap.* 22. ex Pauſania in *Meſſe-*
niacis refert, cùm inter Heraclidas am-
bigeretur de Regno, Creſphontem Ari
ſtodemi liberis ſortium beneficio po-
tiorem fuiſſe, id quod maximè congruit
ſententiæ Platonis *lib.* 3. *de legibus*, qui
inter rationes imperandi, hanc adiicit,
vt is, quem ſors delegerit, imperet, quē
81 vero repulerit, pareat. Denique * li-
cet ſortis iudicio locum non eſſe in du-
bijs facti, ſed iuris tantùm docuerit *gl.*
in l. vnic. verb. prohibebit, ad fin. C. vti poſ-
ſidet. loquēs in facto, neceſſariò per par-
tem probando, quam generaliter, velut
ſingularem communiter ad hoc Docto-
res comendant, vt teſtantur Ioannes Li
cerier *de primogenitura lib.* 1. *quæſt.* 9. *nu.*
12. Tiraq. plures pro ea congerens *d.*
q. 17. *opin.* 1. *num.* 91. Ant. Gom. *in d. l.*
40. *Taur. num.* 68. *in* 5. *opinione, verſ. pri-*
mò quia quando dubium, ac Baldus simili-
ter docuerit *in d. l.* 2. *C. quando, & quibus*
4. *pars deb. lib.* 10. ſortis iudicium locū
no habere niſi in caſibus in iure expreſ-
ſis, cui accedunt Ioan. Licerier *d. q.* 9. *n.*
13. & Ant. Gom. *d.* 5. *opin. verſ. ſecundò*
quia iudicium; tamen verius eſt in dubijs
etiam facti, ſaltem non in cōtrouerſiam
iudicialem deductis, & partem quæ fa-
cto ipſo nititur, ad probationē aſtrin-
gentibus, ſed alijs, quæ ius, alioquì cer-
tum, interim dum de illo non conſtat, in
applicabile faciunt, vt in exemplis le-
gum, & authoritatum, quas ſuperiùs ad-
duximus, & generaliter cùm tale iudi-
cium prohibitum non eſt, cenſeri om-
ninò permiſſum, quia humano auxilio
deficiēte, poſſumus diuinum requirere,
c. quæritur 22. illic, *fecit quod potuit, quod*
non potuit Deo commiſſit, 22. *q.* 3. atque ita
nominatim docuere *gloſſ. in ſumma* 26. *q.*
2. *gloſſ. vlt. in princip. in cap. fin.* (per tex.
ſibi ſumpto argumento ab ſpeciali) *ex-*
tra de ſortilegijs, & plures aliæ ſimiles,
relatæ à Tiraq. qui non paucos pro ea-
rum ſententia cumulat, *d. q.* 17. *opin.* 1.
num. 13. *cum ſeqq. & num.* 92. & 93. in-
ter quos vidēdus præſertim eſt Philip.
Dec. optimè ſententiā illam cōmunem
cōuincens, *in cap. licet cauſam* 9. *nu.* 207.
cum duobus ſeqq. iuxta nouiorem, edit. extra
de probat. neque tantùm in leuibus cau-
ſis, vt loquentes in quæſtionibus meri
iuris, in quibus de tertij præiudicio tra-
ctatur, nec litigatores concordant, do-
cuerūt Ang. *n.* 1. *verſ. ſed ſi occurrit dubi-*
tatio, in l. ſed cum ambo 14. & Paul. Caſ-
trenſ. *in l. in tribus* 13. (ſub qua illam le-
git) *num.* 7. *verſ. item intellige*, 1. & 2. *D.*
de iudicijs, malè generaliùs recepti ab
Ant. Gom. *d. opin.* 5. *verſ. tertiò, quia iu-*
dicium, ſed imò multò eminētiùs in gra-
uibus cauſis, & ſecuriore remedio in-
digentibus, cùm videlicet neceſsitas,
aut grandis vtilitas vrget, vt in ſpecie,
in qua verſamur, iuxta ſuperius tradita,
& id quidē non niſi cum magna religio-
ne, ac reuerētia, precibus, votis ſacrifi-
cijs, cęteriſq; ſacris Catholicę religio-
nis miniſterijs adhibitis, vt vtrūq; ve-
nerabilis Beda *ad c.* 1. *Actor. Apoſtolorū*,
à Gratian. tranſcriptus *in cap. non exem-*
plo 4. 26. *q.* 1. & 2. his verbis ſignificat,
ſi qui tamen neceſſitate aliqua compulſi Deū
putant ſortibus exemplo Apoſtolorum conſu-
lendum eſſe, videant hoc ipſos Apoſtolos non
niſi collecto fratrum cætu, & precibus ad
Deum fuſis egiſſe, & eius text. immemor
docuit Tiraquel. *d. opin.* 1. *num. vlt.* Qui
mos etiam hodie in inſignibus Hiſpa-
niæ Collegijs, quò ad Rectorū electio-
nem viget; eum quē in præfato dubio,
ex incerto naſcēdi ordine gemellorum
exorto ſeruandū eſſe, ſimul ad hoc Reg-
ni proceribus, ciuitatum quē principa-
lium procuratoribus conuenientibus,
admonet rectè doctiſsimus Pater Ludo
uic. Molin. *de iuſt. & iure tom.* 3. *tract.* 2.
diſput. 624. *num.* 3. *verſ. ſanè ego propen-*
deo, vbi nōnulla ex his, quæ nos pro hac
parte adduximus breuiter conſiderat,
latiùsquē extendit, quaſi eius ſententiæ
adhærens D. Illephonſus Perez de La-
ra, huius, & Pincianę Cācellarię quon-
dam Senator, nō minùs doctrinā, quàm
integritate conſpicuus, *in compendio vit.*
hom. cap. 12. *à num.* 31. *ſub finem, verſ. vi-*
deo

Digitized by Google

deo tamen, vſque ad nu. 41 *excluſiuè.* Quo
82 quidem ex loco * nouum ipſe medium excogitat, vt nimirùm in præfato dubio Romanus Pontifex omnino ſit conſulendus arg. loci Deuteronomij *c.* 17. *verſ. ſi difficile, & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris, &c.* relati *in cap. per venerabilē* 13. *verſ. Rationibus igitur, tancto verſ. Locus enim, & verſ. Sunt autē Sacerdotes, ext. qui filij ſint legit.* qui rurſus expendit text. *in cap. fundamēta* 17. *verſ. Decet nā, qui, de elect. in* 6. ac demque inducit doctrinam Ioãnis Imolæ, & aliorum *in cap. grandi, de ſupplen. neglig. prælat.* dicentium, ad Romanum Pontificē, vt potè Deum in terris repræſentantē, expectare Regi minori curatorem conſtituere. Aſt ego veriſsimum adiū iudico, Romanum Pontificem in eo dubio conſulere, nec neceſſarium, nec cõueniēs eſſe, nec rurſus iure quoquomodò probari. Non neceſſarium, quia cùm ius certum ſit, nempè ad ſolum primogenitum Regnum expectare, quod per Roman. Pontif. immutari nequit, iuxta ea, quæ eleganter in imperio, in quo ipſe plus iuris habet, tradit Ioannes Licerier *de primogenit. lib.* 1. *q.* 7. *n.* 20. 21. *&* 22. & ſolùm de facto dubitetur, cui id ius applicari debet, quis videlicèt ex gemellis primogenitus ſit, in tali perplexo facto quid certum poteſt R. P. iudicare? certè non percipio. Non etiã id conueniens eſt, quia in re, quæ ſui natura celeritatē deſiderat, & in qua quãto citiùs fieri poſsit expedit, vt verus Rex præſens, vel futurus certò cognoſcatur, nec ambo gemini in quaſi poſſeſſione talium habeantur, ob ea, quæ ſæpè diximus, periculoſa certè dilatio eſſet, quę in Pontificē conſulēdo fieret, adeòquē & ſi alioquì neceſſaria foret, dum tamē breuius remedium in promptu eſſet, minimè admittenda, ex reg. text. *in l.* 1. *D. de dam. infecto*, vnde dum idem Ilephonſus Perecius *num. vlt. circa finem*, hunc excipit caſum, ſe ipſum planè corrigit, quia ſemper eſt in mora periculum. Quod autem id iure minimè probetur, ex eo cõſtat, quòd iura, & fundamenta, quibus ille nititur, nihil ad rem faciant; quia locus Deuteronomij, &
83 text. * *in d. cap. per venerabilem, qui in eo fundatur*, eò tantùm pertinent, vt in materia ſui natura ſpirituali poſsit quãdoquè certis ex cauſis temporalis iuriſdictio à Roman. Pontifice cauſaliter exerceri, vt contigit in legitimatione filiorum ſpuriorum illius Regis Franciæ, vt potè ex ſecundo matrimonio, quod ab eo viuente prima coniuge cõtractū fuerat ſuſceptorum, quorum ipſe legitimationē quoad temporalē Regni ſucceſsionem à R. Pontifice petijt, ſe ipſi voluntariè ſubiiciens, quod iure potuit ſine iuris alterius læſione, cùm in temporalibus nullū recognoſceret ſuperiorem, vt paulò antè *in verſ. inſuper*, differtè traditum eſt; quæ ratio cum in Comite Montis Peſulani, ſimilē filiorum ſuorum illegitimorum quoad ius ſuccedendi in Comitatu legitimationē petente, non concurreret, non æquè ei legitimatio conceſſa eſt, & quia Comitis matrimonium apertè irritū erat, at verò Regis probabile dubiū habebat, an valeret nec ne, vt aduertit rectè Anto. Butr. *ibi n.* 10. *ad fin.* quomodo olim eū text. alioquì nõ parùm difficilē Salmanticæ ex Cathedræ præſcripto meis interpretabar auditoribus, & licèt aliã docēdi viã ſequamur, * vt ibi generalis 84
Papæ deſignetur poteſtas inter laicos, etiã Principes, ſuperiorē recognoſcentes, nec ſibi ſubditos reſpectu tēporalis iuriſdictionis, ad diſpenſandū in radice matrimonij aliàs irriti, atq; ita legitimādū filios ex illo ante diſpēſationem natos quòad ſucceſsionem, & alios ciuiles effectus, quã amplexi ſunt Ioan. Andr. *n.* 30, Abb. *n.* 22. Cardin. *n.* 9. *q.* 1. Ancharr. *n.* 21. Præpoſitus *ſub* §. *quod autem num.* 74. & Alex. de Neuo *nu.* 18. *in d. c. per venerabilem*, ac penè innumeri, quos refert Pater Sãchez (vt in eo omnes citentur) *de ſponſal. lib.* 8. *diſputat.* 7. *num.* 4. & vltra eos Nicolaus Garcia *de benef. part.* 7. *cap.* 11. *num.* 14. D. Ioãnes del Caſtillo *quotid. contr. tom.* 5. *c.* 103. *per tot. maximè n.* 22. adhuc nec text. ille quicquam ad rem facit ſecundùm hanc interpretationem, de qua etiam valdè ſemper dubitaui, ſecutus Butrium, *dict. num.* 16. *circa fin. in d. c. per venerabilem*, & alios à proximè relatis congeſtos, quorū ſententiam meliùs omnibus, quos vide-

viderim, defẽdit nouiſsimè D. Michael Gomez de Arellano in ſuo ſatis expolito *tract. de rat. ciuilis imper. lib.* 4 *c.* 5. *ex num.* 53. Minus * momenti habet text. *in d. c. fundamenta* 17. *verſ. Decet de elect. in* 6. quippè quod tantùm pertinet ad Cardinalium conſilium liberè, & abſq; vllo metu proferẽdũ, & à Romano Põtifice in arduis Eccleſiæ negotijs ſequendum, neque id ex iuris neceſsitate, ſed ex decentia tantũ, vt ibi omnes docuerunt, & nos in ſimili obſeruauimus *diſſertat.* 3. *num.* 16. Tandem Imolæ, & aliorũ doctrina *in d. c. grandi, de ſupplen. neglig. prælat. in* 6. vt R. P. poſsit dare curatorẽ Regi minori, & ſi recepta fuerit ab Anton. Gomezio *ad l.* 40. *Taur. num.* 9. *ad fin. &* 3. *tom. var. cap.* 1. *nu.* 56. *ſimiliter in fin.* frequẽtiùs tamen exploſa eſt, & meritò, vt videre licet apud Ioãnẽ à Terra-Rubea *in tract. cõtra rebelles, lib.* 2. *art.* 1. *concl.* 4. *&* 6. Franc. Caldas *in l. ſi curatorem habens, verbo hunc contractum, num.* 48. *verſ. Ego autem*, Ioan. Gutierrez *de tutel.* 1. *part. cap.* 18. *num.* 12. quod & ipſe Illephonſus Perez coacta iuris ratione fatetur *d. num. vlt. verſ. Et hoc de iuris rigore*; vt vel inde cõſtet, quãtò vir hic tantus maiori cũ ratione mirandus ſit, quàm alios ipſe miretur, qui eius medij non meminere.

86 Ratio iam poſtulat, vt initio propoſitis argumẽtis ſuo ſatisfaciamus ordine. Quorum primũ ſumitur *ex l.* 3. *verſ. E ſi fuere fi, a*, illic, *fiſta que ſea caſada, tit.* 15. *parti.* 2. Cui facillimo occurritur negotio, ibi enim argumentum à contrario ſenſu, quod ex illis verbis depromitur, duntaxat euincit, ex quo fœmina in Regno ſuccedens nubit, tutelam eius expirare. Non vtique ex eo, quod nubens vel tranſeat in curam mariti, vel ſaltèm in eius poteſtatem, eamquè nedum œconomicam, ſed & politicam, ob Regni adminiſtrationẽ ipſi marito cõpetentem: hæc etenim collectio planè abſurda, ac iuri contraria foret, adeòq; minimè ſumenda, maximè in hoc argumenti genere, iuxta reg. text. *in l. conuẽticula* 15. *C. de Epiſcop. & Cler. l.* 2. *C. de condit. inſert. l. vlt. §. filijs autẽ, C. de bonis quæ liber. iuncta l. penultim. C. qui teſtam. fac. poſſ. cap. cum virum* 12. *verſ. Nec oblo*qu *tur, ext. de regular.* exornant vltra ordinarios *vbique*, Cardin. Franciſ. Mantic. *de coniect. r. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 15. *num.* 13. *& tit.* 17. *n.* 1. *&* 7. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 93. *n.* 5. *& libr.* 4. *præſumpt.* 83. *n.* 55. Ant. Gama *deciſ.* 107. *n.* 8. Aluar. Valaſc. *conſultat.* 136. *n.* 7. Ioan. Gutierr. *pract. quæſt. libr.* 3. *q.* 44. *n.* 4. Pater Sanchez *de matrim. lib.* 6. *diſput.* 21. *n.* 9. D. Ioan. del Caſtill. *quotid. controu. tom.* 5. *cap.* 88. *num.* 28. Primum ſiquidem aduerſatur iuris regulę, qua traditum eſt, maritum vxoris ſuæ curatorem eſſe non poſſe, iuxta tradita ſupra *diſſertat.* 1. *n.* 25. *& fin.* Alterum verò argueret, Reginam omninò per ſe incapacem eſſe Regnum adminiſtrandi, quod falſiſsimum eſt, ex his, quæ ad tertij argumenti ſolutionem dicemus. Nõ inquam ex eo, ſed quia cùm illa nõ niſi pubes nubere regulariter poſsit, *c.* 2. *&* 3. *cum alijs de deſponſat. impuber.* ac reſoluunt relati à nobis *ſup. diſſertat.* 1. *num.* 16. & Regni adminiſtratio magnoperè conſilio indigeat, vt alioquì diximus *diſſertat.* 3. *n.* 17. noluit lex illa, tutelam Reginæ, in pupillari ætate relictæ, ſimpliciter pubertate ceſſare, vt aliarũ fœminarum, quæ in hoc maſculis æquantur, niſi quoad ætatis diſcrimen, de quo *in princip.* cum relatis *ibi* à Pichard. *n.* 1. *inſt. quibus mod. tut. finitur*, ſed pubertate, & matrimonio ſimùl, cum tali nempè viro cõtracto, qui alioquì per ſe capax ſit ad Regnum adminiſtrandũ, adeò què & Reginæ vxori rectè conſulendũ, in quo ius hoc ſpeciale conſiſtit, vt intellexit rectè Gregor. Lop. *in ead. l.* 3. *gloſſ.* 4. cum quo & alijs nos etiam ſuperius obſeruauimus *diſſert.* 1. *n.* 56. *& diſſertat.* 3. *n.* 9.

Secundum deinde argumentũ, ſumptum *ex l.* 9. *in princip. & in verſ. La tercera razon, tit.* 1. *part.* 2. longè minùs vrget, illa namque lex generaliter modos recenſet, quibus quis verè Rex dicitur, tam ſcilicet reſpectu dignitatis, & adminiſtrationis ſimùl, vt contingit in primo, ſecundo, & quarto modo, nempè per ſucceſsionem, electionem, & Papæ vel Imperatoris cõceſsionem in terris, illorum ditioni ſuppoſitis, quàm reſpectu ſolius dignitatis, ac nominis, vt 87

inter-

in tertio, quemadmodùm indicant illa eius verba, quę in argumẽto retulimus, *que maguer el no venga de linaje de Reyes, puedeſe llamar Rey*, vbi notat Greg. Lop. *gl. 4. verb. llamar*, comprobat quę ex doctrina Baldi, quam aptiùs infra ad 5. argumentum referemus, & expendemus.

88 Tertium quoq; argumẽtum non magis refragatur, non enim negamus, virũ indignitate poſitum præferri in ea vxori, ex ratione illa, quòd maior ſit dignitas in maſculo, quàm in fœmina, cui ille fuerit matrimonio copulatus, ac per id caput eius effectus; ſed aſſerimus proindẽ, dignitatem hanc maiorem euenire marito ratione præſtantioris ſexus, & domeſticę poteſtatis, quam à lege diuina in vxorem accepit, quæ hoc reſpectu maior eſt nuda dignitate Reginę ab adminiſtratione ſeiuncta, cæterùm illa minor eſt reſpectu adminiſtrationis Regiæ quæ ſola penès vxorem reſidet, vt ſtatim audiemus. Nec inconueniẽs vllum eſt, vt diuerſis reſpectib⁹ vna, & eadem res diuerſo iure cenſeatur, *l. Papinianus 8. §. ſed nec impuberis*, vbi *gl. 1. in fin.* Ang. *n. 3. & alij D. de inoff. teſtam. l. ſi ædes mea 31. aliàs 32.* vbi gl. *verb. lue*, & idẽ Ang. *ad fin.* qui eam vt notabilem cõmendat, *D. de ſeruit. l. miles 77. §. pro parte, D. de leg. 2.* notát itidem, varijs quę exemplis illuſtrant Abb. Panormit. *in c. fin. n. 17. de cõſuetudine, & in c. cum in tua 30. in fin. de decimis*, Ripa *in l. vlt. n. 122. C. de reuo can. donat.* & poſt alios Tiraq. alià iura, & gl. cumulãs, *de retractu cõſang. §. 1. gl. 18. n. 22. & 23. & de nobilit. c. 28. n. 12. cũ 4. ſeqq. & ad leges connub. gl. 1. p. 9. n. 157. & 163.* Menoc. *de recuper. poſſ. rem. 1. n. 36. & cõſ. 902. n. 71.* Ant. Monach⁹ *deciſ. Florent. 28. n. 12.* Hier. Gonçalez *ad reg. 8. Cancel. §. 6. in proœm. nu. 69. & 70.* Mari. Giurb. *ad cõſuetud. Senat. Meſſan. c. 9. gl. 10. n. 5. & 6.* Ioan. Ant. Mangil. *de imputat. q. 37. n. 29.* Vincent. Fuſar. *de ſubſtit. q. 297. n. 28.* D. Valẽçuela *cõſ. 201. n. 92.* iuuát quę in ſimili nos diximus *diſſert. 1. in ſolut. ad 1. arg. maximè ex n. 38.* Quos duos reſpectus in propoſito noſtro rectè cõſiderat P. Mag. Marquez *in Gubernator. Chriſt. lib. 1. c. 30. pag. mihi 188. verſ. Pero a quãto yo puedo juzgar*, *itẽ verſ. Pero eſtas razones no corren*.

Porrò regula legis *in multis 9. D. de ſtatu hom.* nullũ nobis negotiũ facesſit; nõ enim ibi generaliter traditur, fœminarum conditionẽ deteriorẽ eſſe, quàm maſculorũ, ſed in multis iuris articulis, ſeu caſibus, adeòq; nõ in omnibus. Quinimò in multis melioris cõditionis ſunt mulieres viris, quos colligũt Speculator *tit. de procur. §. 1. in princ.* (cui⁹ ad hoc remiſsiuè meminit Guillermus Maynerius, *in l. fæmina 2. n. 7 D. de reg. iu.*) Philipp⁹ Decius *in eadẽ l. fæmina, à n. 70. ad 82.* & ab eo in propoſito noſtro mutuatus Petr. Greg. *de Repub. lib. 7. cap. 11. n. 92.* qui caſib⁹ illis nõ malè adiungit maximũ honorẽ, mulieribus ſemper exhiberi ſolitum, vt ex Plutarch. refert, qui *in Romulo, permulti* (inquit) *mulieribus honores ſunt habiti à Romanis, vt his trãſeuntibus de via cedere, præſente muliere nihil obſcœnum loqui, &c.* quod & Valerius Maximus memoriæ prodidit *lib. 5. cap. 2.* cuius ad hoc meminit, eius verba referens, Petr. Fab. *in d. l. fæmina, D. de reg. iur. ſub n. 3.*

Sed & id, quod per manus traditur, fœminas iuriſdictionis, publicæq; adminiſtrationis incapaces eſſe, eò tãtum pertinet, vt ad magiſtratus, honores vè publicos, quibus illa ineſt, aut quoduis aliud ciuile, vel publicum miniſterium adſpirare nequeant. Non quòd ipſæ inhabiles ſint ad huiuſmodi munera obeũda, ſed quòd eorum exercitium, illarum ſexui, & honeſtati minimè congruat, vt ſatis ſignificat Paul. I. C. *in l. cùm Prætor 12. §. vlt. verſ. Moribus, D. de iudic.* in argum. citata, illic, *non quia non habent iudicium, ſed quia receptum eſt, vt ciuilibus officijs non fungantur*, iuncta *l. 1. §. ſecundo loco, verſ. Sexum, D. de poſtulando*, vbi ea ratio indecentiæ ſexus in ſimili traditur, vt à poſtulandi officio mulieres arceantur, illic, *ne contra pudicitiam ſexui congruentem alienis cauſis ſe immiſceant, ne virilibus officijs fungantur mulieres*, quæ ratio & iudicandi officium comprehendit, cui etiam nominatim applicatur *in l. fin. in principio*, illic, *ſuæ pudicitiæ memores, C. de recept. arbitr.* cuius in argumento quoquè meminimus, & apud nos apertiùs *in l. 4. verſ. Nin mager*, illic, *porque non ſeria coſa guiſada que eſtouieſſe entre*

89

90

muche-

mucbedumbre de los omes librandō los pley-
90 *tos, tit. 4. p. 3.* Adeóquè * illa regula ceſſat quotiès incapacitas illa mulierum, ratione honeſtatis ſexus moribus introducta, lege aliqua remitteretur, vel etiā conſuetudine, aut Principis priuilegio, quæ non minus iuriſdictionem tribuunt etiam alioqui incapacibus, ſiuè contrario iure, aut conſuetudine prohibitis, *l. 1 & fi.C. de emancip. lib. cap. duo ſimul 9. & cap. irrefragabili 13. verſ. Exceſſus, de off. ord. cap. cum contingat 13. in fin. de foro comp.* & in terminis fœminas his modis capaces reddi iuriſdictionis, & adminiſtrationis publicæ, generaliter docuerunt gl. *verbo vltroneam, verſ. Niſi fortè, in l. Imperialis 23. §. ſimiles, C. de nupt.* gl. *verbo ad honores, verſ. Vel dic, in l. vnic. C. de mulie. & in quo loc. lib.* 10. gl. *fin. in cap. ſi ſeculi leges 9. 12. q. 2.* ſimilis gl. *in ſumma, verb. mulieres, 15. q. 3. & verb. ſint remotæ, ac verbo conſuetudinem, in cap. dilecti 4.* per textum *ibi*, qui ad hoc celebris eſt *in verſ. Quia tamen, extra de arbitris,* vbique communis, quam reſoluunt Philip. Deci. *n. 4. 5. & 6.* Maynerius *n. 17. & 20.* & Cagnol. *n. 4. in princip. in d. l. fœmina D. de reg. iur.* idem Decius *in cap. cum dilecta 4. n. 13. in fin. aliàs n. 31. ſimiliter in fine, verſ. Nam quælibet mulier, de confirmat. vti. vel in vtili,* Anton. Blanc. *in tract. de compromi. quæſt. 2. num. 26. & 38.* Petrus Gregor. *de Republ. lib. 7. cap. 11. num. 88.* Petrus Barboſ. *in d. l. cum Prætor §. vlti. à num. 258. ad 267.*
91 Atque ita multò fortiùs * ſi ex ſucceſſione ciuitatis iuriſdictio, & adminiſtratio competat, quia illa ſit annexa dignitati, in qua ſuccedunt, puta Regno, comitatui, aut ſimilibus, vt non obſcurè conſtat, *ex cap. Mennam 8.* iuncta ſupraſcriptione (quæ eſt ad Brunichildam Reginam Franchorum) 2. *quæſt. 4. cap. ſi quos 43.* (quod eandem ſupraſcriptionem habet) 23. *quæſt. 4. cap. cum deuotiſſimam 8.* iuncta ſupraſcriptione, (quæ eſt ad Cōſtantiam Reginam Galliæ) 12. q. 2. *cap. ſignificauit 36. in princip. de reſcrip.* vbi Comitiſſe Namutenſis ſucceſsio refertur in comitatu fratris ſui, *cap. dilecto 40. de teſtibus, & cap. vlti. de conceſſ. præbend.* in quibus donationes, ac promiſſiones Comitiſſæ Flandrenſis referuntur, *cap. peruenit 5.* iuncta ſupraſcriptione ad Comitiſſam Matildæ, *de cenſibus, cap. ex parte 23. & cap. cum olim 24.* iuncta ſupraſcriptione ad Comitiſſam Bleſſenſem, *de verb. ſignif.* Id, quod antiquiſsimum, eſſe conſtat, nam & in ſacris litteris nō ſemel Reginarum mentio fit, vt Reginæ Auſtri, *libr. 3. Reg. cap. 10. & 2. Paralipomen. cap. 9.* Lucæ *cap. 11.* & Matth. *cap. 12.* ac refertur à Gratiano *in cap. vereor 22.* illic, *Quomodo Regina Auſtri, veniens à finibus terræ audire ſapientiam Salomonis, indicatura eſt homines temporis ſui, 8. quæſt. 1.* & Candaces Reginæ Æthiopum, *Actorum cap. 8.* cuius & meminère Strabo *libr. 17.* Plinius *de natural. hiſtoria, cap. 29. ad calcem,* & Euſebius Cæſarienſis *Hiſtoria Eccleſiaſtica libr. 2. cap. 1.* ex quibus ſatis perſpicuum eſt, fœminas alioquì per ſe iuriſdictionis, ac publicæ adminiſtrationis incapaces, in conſequentiam tamen ratione ſucceſsionis capaces reddi, vt vltra Doctores *in præcitatis locis*, vt indubitatum reſoluunt, alia etiam diuerſorum Regnorum exempla adferentes, Bart. *in dict. l. vnica, num. 10. ad finem, C. de muli. & in quo loco,* Bald. *in l. quoties 3. num. 6. C. de ſuis, & legitim. hered. & in cap. vnico §. hoc quoquè, num. 8. de ſucceſſio. feudi, in vſibus feud.* Alexand. *conſ. 1. numer. 24. & conſ. 24. num. 12. libr. 5. & conſil. 87. num. 6. ad finem, verſ. Et fœmina, libr. 6.* Philippus Dec. *conſ. 32. num. 6. libr. 1. & conſ. 413. num. 12. libri 2.* idem Decius, poſt Ang. quem refert, *numer. 3.* Maynerius *dict. numer. 20.* & Cagnol. *dict. num. 4. verſ. Et lidèt, & verſ. pro quod plus, in relata l. fœmina, D. de regul. iuri.* Philipp. Corn. *conſ. 16. numer. 24. lib. 4.* latè & eleganter Tiraquel. pro ſolita diligentia, & facundia intactum relinquens, *de iure primogen. quæſt. 10. à num. 2. ad 12.* Burgenſis Marcus Salon de Pace *in proœm. legum Tauri numer. 6.* Sebaſt. Vantius *de nullitat. tit. ex defectu iuriſdict. deleg. nu. 73.* Anton. Blancus *de compromiſſ. quæſt. 2. num. 35.* Dom. Ludouic. Molin. *de primogen. libr. 1. cap. 13. num. 14. & 15.* Petrus Barboſa *in d. l. cum Prætor, §. fin, num. 268. D. de iudi.* nouiſsimè Frāciſcus à Souſa doctus Luſitanus

ſitanus *in repet. d. l. fœmine 1. p. n. 9. verſ. adeò vt quamnis*, id què apud nos apertè ſtatutum eſt *in d. l. 4. poſt med.* illic. *Pero ſeyendo Reyna, o Condeſſa, o otra dueña, que heredaſſe ſeñorio de algun Reyno, o de alguna tierra, tal muger como eſta biẽ lo puede facer, por honra del lugar que touieſſe, tit. 4. par-*

92 *ti. 3.* Inter ea verò Regna, * in quibus

fœminæ, ſaltèm maſculis deficiẽtibus, in Regno ſuccedunt, Principem locum obtinet noſtrum Hiſpanicum, ex ſępiùs cõmemorata lege Gothica, & *l. 2.* (quę ab eà ortum habuit) *tit. 15. p. 2.* quod & obſeruat Petrus Greg. *de Republ. d. libr. 7. c. 11. n. vlt. verſ. Sunt & Regna.* Pater Magiſter Marquez *in Gubernatore Chriſtiano d. lib. 1. cap. 30. pag. mihi* 100. *col. 2. verſ. Esfuerzaſe tambien.* In eo què præſertim diſcriminatur à Regnò Franciæ, in quo nulla fœmina ſuccedere poteſt, ex peculiari ipſius conſuetudine, prout refert Bald. *in l. 1. num. 2. in fin. verſ. Et ideò ſi filia, D. de Senator*, quæ ortum habuit à lege Salica, à Pharamundo huius nominis primo Francorũ Rege anno Regni ſui decimo, circa annum Domini 425. ex conſilio quatuor à ſe ſelectorum virorum lata, cuius verba, & appellationis originem variè referunt, Ioannes Licerier *in tract. de primogen. lib. 1. quæſt. 22. n. 3. & 4.* Nicol. Boer. *conſ. 10. n. 5.* Guiliel. Bened. *ad cap. Raynuntius de teſtam. verbo duas habens filias, nu. 72. & 79.* Guiliel. Mayner. *in l. fœmine, n. 3. & 4. D. de reg. iur.* Carolꝰ de Graſalijs *lib. 1. Regalium Franciæ, iure* 17. Bartholom. Caſſaneus *ad cõſuetud. Burgund. rubr. 3. §. 5. num.* 40. Alciat. *libr. 3. diſpunct. cap.* 22. D. Præſes Couarruu. *in pract. quæſt. cap. 1. num. 8.* Petrus Gregor. *ſyntag nat. iur. libr. 6. cap. 12. num. 9. & lib. 45. cap. 13. num. 7. & de Republic. d. libr. 7. cap. 11. num. 97. in princip. & cap. 16. num. 9.* Henning. Arniſæus *lib. 2. de Republ. cap. 2. ſect. 12. à num. 44.* Calixtus Ramirez *de lege Regia §. 3. num. 15.* Philippus Comines *lib. 6. commentar. hiſtoricor. c. 3. & lib. 8. c. vlt. in fi.* Stephanus Gariuai *in cõpendio hiſtoriali lib. 26. c. 13.* Pater Marian. *de rebus Hiſpan. lib. 15. cap. 15. vterquè paulò poſt princip.* Franciſcus à Souſa *in repetit. d. l. fœmina 1. part. n. 15.* Pater Marquez, *d. cap. 30. pag. 188. & 189. vbiquè col. 2. circa fin.* ac poſt nonnullos alios D. Ioann. Baptiſta Valençuela *conſ. 198. numer. 96.*

Nec quòd * Reſpublica à mulieribus 93

non rectè gubernetur, ob earum conſilium inualidũ, parùm què firmum, quicquã mouere debet. Tum quia ad rationem veræ, & legitimæ gubernationis neceſſe non eſt, vt Principem, velut in idea, & phantaſia, ſuis omnibus partibꝰ abſolutum fingamus; quaſi non alius ad Principatũ idoneus ſit, nec proinde admittendus: hoc enim pertinet ad Rempublicam Platonicã, in abſtracto ſomniatam, pro cuius regimine creandi eſſent noui homines, eſſent què penè innumeri Principes, his partibꝰ deſtituti, varijs què vitijs pluſquàm mulieres obnoxij, de iure ſuo depellendi, vt in propoſito conſiderat, & exemplis illuſtrat Petrus Gregor. *de Republ. d. lib. 7. c. 11. n. 86.* Tum etiam, quia nec mulieribus perpetuum eſt, conſilij eſſe incõſtantis, & infirmi, atquè ad Reipublicæ gubernationem inepti; plures namquè fuere valdè conſtantes, prudentes, fortes, & Rempùblicã optimè gubernãtes: & (vt à diuinis litteris exordiamur) quantum Iſraeli profuerit ad victoriam admonitio Deboræ, conſtat *ex c. 4. Iudicum*, vbi traditur, quòd per eam liberatus eſt populꝰ ille de manu Iabin, Regis Chanaã, & quòd ſine illa noluit mouere exercitum Barac, filius Abinos, contra Siſarã Principẽ exercitus Iabin: quàm itẽ fœlix fuerit factũ, & cõſiliũ Eſther ad eiuſdẽ populi ſalutẽ, apparet *ex c. 6. Eſther*: quã rurſꝰ validũ, & mirãdũ fœminę Iudith, *ex lib. Iudith, maximè c. 13.* Laudatur & ſapiẽtia cõſilij Abigailis, quo liberauit maritũ à periculo mortis, coniuratæ per Dauid Regẽ, *1. Reg. c. 25.* Ex humanis quoq; litteris nõ pauca eiuſdẽ rei occurrũt exẽpla, quę videre licet apud Plutarch. *de claris mulieribꝰ*, inter quę illud memorabile eſt, quòd cũ Cęltę ſuperatis Alpibꝰ Italiã adirẽt, bellũq; inteſtinũ inter ſe pararẽt, interuẽtu & precibꝰ mulierũ ad cõcordiã reuocati ſunt, ex quo nata apud eos conſuetudo, quę poſteris nepotibꝰ hæſit, vt quoties de bello, aut pace ſit eis conſultandũ, & ſi cõtrouerſia aduerſus ſocios inciderit, mulieres

quoquè in conſilium adhibeantur, quod & ipſum Polyænus narrat *lib. 7. ſtratagematon, in finali exemplo*, additq́; in fœderibus cum Annibali factis contineri, ſi de Carthaginenſibus Galli conquerantur, equitum Præfectos, & Duces litẽ diremptũros, ſin de Celtis Carthaginenſes, iudicaturas Celtorũ, vel Gallorum mulieres. Titus quoquè Liuius *lib.* 34. recenſet, bono publico mulieres Romanas prodiiſſe in publicum, iam à principio regnãte Romulo, cùm capto à Sabinis Capitolio, medio in foro col latis ſignis dimicaretur, & quòd intercurſu matronarum inter acies duas, prę lium ſedatum eſt. Author item eſt Suetonius in *Nerone Claudio cap. 9* Neronem ipſum initio ſui Principatus, & Imperij, quod laudabile primùm fuit, quã quàm poſtea in tyrannidem declinauerit, matri Agrippinæ ſummam rerum publicarum, & priuatarum permiſiſſe; primo etiam Imperij die ſignum excubanti Tribuno dediſſe optimam matrẽ. Referunt præterea Cornel. Tacitus *de ſitu, moribus, & populis Germaniæ*, & Plutarchus *de virtutibus mulierum* antiquos Germanos mulieres admiſiſſe ad belli conſilia, quę experimento optima cognauerunt, & idem Liuius *lib.* 14. *annalium cap.* 12. primos Britannicos eas in exercituum ſuorum Duces elegiſſe, quæ & alia in propoſito exempla cõmemorant Petrus Gregor. de Republ. *d. lib. 7. cap.* 11. *à nu.* 29. *ad* 64. Pater Magiſter Marquez *in Gubernatore Chriſtiano d. cap.* 30. *circa fin.* qui tandem, & ſi alijs apud nos deficeremur exemplis, ſufficere mẽ ritò ſubiungit exemplũ prudentiſsimæ, ac magnanimę Reginę Donę Eliſabeth, de cuius in pace, & bello præclarè geſtis plura in ipſius peculiari hiſtoria referuntur, quæ idem Pater Marquez laconicè deſcripſit.

94 Vnde & illud facilè diluitur, quod in extremo argumenti dicebatur, ſatius nempe iudicari ad prouinciæ gubernaculum aſſumptum abſque vxore proficiſci, eò quòd illa potius ſit impedimẽto, quàm adiumento rectę adminiſtrationi iuriſdictionis, ob infirmitatem iudicij, & natiuum imperandi ingenium, nam primum quàm ſit fallax ex præcedẽtibus cõſtat, atq́; adeò gubernatoribus plerũquè vtile eſt vxorũ cõſiliũ ſequi, quale fuit illud, quod Pithes ab vxore accepit, quo iniuſtũ, valdè q́; Reipublicæ noxium mandatũ, vt omnes ciues ex aureis metallis, quæ inuenerat, aurum inquirerent, foderent, & purgarent, ab omni alio opere, ſed & agrorũ cultura penitus prohibiti, reuocare coactus eſt, vt ex Poliæno *lib. 8. Stratagematon* refert Petrus Greg. *d. lib. 7. cap.* 11. *num.* 31. *verſ. Saluberrimum, cũ ſeq.* & Iuſtin. Imperat. *nouella* 8. *ſiue auth. vt iudices ſine quoquo ſuffrag. fiant. cap.* 1. *§. hæc omnia, collat.* 1. profeſſus etiam eſt, ſe conſilium in lege condenda ſumpſiſſe à reuerendiſsima coniuge ſua, cuius ad id etiam meminit Petrus Greg. *d. cap.* 11. *nu.* 29. *verſ. vlt.* Alterum verò minimè poteſt eſſe in cauſa ad excuſandũ maritũ, cui omni iure poteſtas in vxorem data eſt, vt latè probaui, ac proſecutus ſum *differt.* 1. *n.* 2. *& à n.* 4. iunctis quæ mox dicem⁹. Quòd ſi intellexerit, ſe illã ſubigere facilè non poſſe, ſibiquè ad rectæ iuſtitiæ adminiſtrationem obſtaturã, meliùs faciet, ſi ſine illa in prouinciam ſibi commiſſam proficiſcatur ex conſilio Vlpiani I. C. (quod hoc tantùm caſu verificabitur) in *l. obſeruare* 4. *§. proficiſci, D. de off. Pro conſulis*, aliàs ſi quidem, & ſi olim inter Seuerum Cecinnam, & Valerium Meſſalinum, Conſules Romanos, non modica contentio fuiſſet, prohibẽdus, nec ne eſſet Magiſtratus vxorẽ ſecũ in prouinciã ducere, illo affirmãte, hoc negãte; huius tãdem præualuit ſententia, vt potè melioribus nixa rationib⁹ Senat⁹ Conſult. de ea re facto ſub hoc tamẽ tẽperamẽto, vt quãquàm inſontes eſſent Magiſtratus, & culpæ vxorum neſcij, prouincialibus earum criminibus perinde ac ſuis plecterentur, vt in *d. §. proficiſci* Vlp. teſtatur, & ex Cornel. Tacito *libr. 3. & 4. Annalium* referunt & exornant optimè Petrus Gregor. *ſyntagm. iur. lib.* 47. *cap.* 32. *num.* 29. Tiber. Decian. 2. *tom. criminal. lib.* 8. *cap.* 35. *num.* 27. Bouadil. *in polit. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 61. *circa fin. & lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 118.

Multò minùs momenti habet 4. argumentum, quod tantùm cõcludit, eo- 95

dem

dẽ modo vxores dignitates ſuas viris cõmunicare debere, ac viri ſuas cõmunicãt vxoribus. Hoc enim nos libẽter fatemur, ſed idẽ ipſum argumẽtum pro nobis retorquemus, nã viri dignitates ſuas vxorib⁹ nõ cõmunicãt quoad dignitatis exercitiũ, & adminiſtrationẽ, ſed ſolo nomine, & dignitatis prærogatiuis, vt iura in argu. allata planiſsimè demõſtrãt, ergo eodẽ modo, & nõ aliter vxores dignitates ſuas viris cõmunicabũt, vt ad 2. arg. diximus, & vltra Gregor. Lop. ibi relatum, optimè probat, & proſequitur Ioan. Gutier. de tutel. 1. p. cap. 18. n. 32. verſ. Neque obſtãt, correlatiuorũ autẽ, & vnitorũ regulæ in argumẽto expẽſæ nõ aliud poſtulãt;
96 & ſi * procedãt tãtũ in his, quæ eandẽ rationẽ habẽt, nõ quæ ſeparatã, vt notarunt Bart. Ang. & alij in l. fi. C. de indi. vid. toll. Bald. cõſ. 188. n. 2. vol. 1. ac poſt alios reſoluit Ant. Gabr. cõm. concl. lib. 6. tit. de legib. cõcl. 1. n. 51. Tuſch. pract. cõcl. tom. 2. lit. C. cõcl. 1041. n. 21. nec enim diuerſa eſt ratio in vxore, quã in marito, iuxta mox dicenda.

Nõ obſtat 5. quia & ſi marit⁹ iure no
97 ſtro Regio particeps ſit quoad fruct⁹, & cõſequẽter legitimus adminiſtrator quorũcũq; vxoris bonorũ ex legibus in arg. allatis, at id minimè procedit in eo iure, quod inhæret maioratui, aut dignitati, cuius vxor ex ſucceſsione domina eſt, vt cõtingit in iure Regni, iuxta ea, quæ ad 3. arg. tradidimus, & obſeruat eleganter Bald. in c. ſignificauit 36. n. 4. verſ. Itẽ quia Regnũ, de reſcript. quem ad hoc referũt, & ſequũtur Pala. Rub. in repet. c. per veſtras, de don. inter, §. 43. n. 10. Greg. Lop. gl. 9. ad fin. in l. 1. tit. 1. p. 2. Gutier. d. c. 18. n. 32. in princ. & D. Molin. cui⁹ ipſe nõ meminit, de primog. lib. 1. c. 24. n. 53, qui idẽ ibi, ac n. præced. reſoluit in iure patronat⁹, in cõſequentiã ſucceſsionis, vel maioratus mulieri cõpetente, nã nec id marito cõmunicabitur, ſed eius ſola vxor domina erit, ad ipſamquè inſolidum præſentatio pertinebit, vt & docuerunt Palac. Rub. vbi proximè, Burgẽſis in proœm. legũ Taur. n. 5. Baeç. de non melior. rat. dot. fil. c. 23. n. 18. Sahag. in cap. quanto, de iudicijs, n. 26. Gutier. de tut. 3. part. c. 29. n. 4. Nicol. Garc. de benef. 5. p. c. 9. n. 185.

Quã ſententiã Granateſis curia me iudice amplexa eſt 7. die Decembr. ann. 98
1634. in cauſa D. Vrſulæ de Ribera cũ Ioã. Garc. Nauarrete ei⁹ marito, ſuper patronatu bonorũ cũ prohibitione alienationis, & ſucceſsiua vocatione patronorũ, quibus dom⁹ cuiuſdã cõmoditas relicta eſt, inſtituto ab Illeph. Per. de Baeç. Nã cũ ob mortẽ Doct. Ribera, vlt. patroni, poſſeſsio dictę dom⁹ perueniſſet ad pręfatã D. Vrſulã, & maritũ ei⁹ nomine, & hęc poſtea ob magnã mariti ſęuitiã, ac probabile mortis periculũ ab eodẽ ſeceſſeret, diuortij litẽ ei corã Eccleſiaſt. iud. mouẽs, eaq; pẽdẽte dom⁹ poſſeſsioni, ac patronat⁹ adminiſtrationi marit⁹ incũberet, hãc ab illo remoueri, ſibiq; velut veræ patronæ decerni poſtulauit, & cũ in 1. & 2. inſtãtia repulſam tuliſſet ex eo c. quod ille velut marit⁹, dũ per vltimã ordinarij Eccleſiaſtici ſententiã nõ eſſet pro diuortio pronunciatũ, omniũ vxoris bonorũ legitim⁹ adminiſtrator eſſet, iuxta inferi⁹ dicẽda d. diſſertat. 9. à n. 39. vtraque ſẽtẽtia in gradu ſupplicationis, cui ego interfui ſub tali moderamine cõfirmata eſt, vt intelligeretur quoad merã bonorũ patronat⁹ adminiſtrationẽ, quam marito relinquendã cenſuim⁹ ſub idonea cautione, cũ de dilapidatione ſuſpect⁹ eſſet, nõ etiã quoad pręſentãdi ius, quod ſoli⁹ mulieris eſſe pronũciauim⁹.

Decisio incidẽs Granatensis.

Vlt. deniq; arg. ſumptũ ex Hiſpana 99
cõſuetudine, quę per duos actus ibi relatos inducta dicitur, nihil refragatur, quia veri⁹ eſt, ex illis actib⁹ cõſuetudinẽ minimè fuiſſe inductã, ſiquidem ex Chronicis ipſis, quibus arg. nititur, planè cõſtat, initio contracti matrimonij inter D. Ferdinãdũ, & D. Eliſabeth cõtentionẽ inter ipſos fuiſſe ad quẽ eorũ Regni adminiſtratio pertineret, & varijs hinc inde rationib⁹ allatis, pro illa fuiſſe pronũciatũ, & ipſam poſtea volũtariè marito ſuo Regni adminiſtrationẽ cõmunicaſſe, ita vt ambo ſimul leges ferrẽt, cętera q; ad Regni gubernaculũ pertinentia expedirẽt, vt pręalijs videre eſt apud Ant. Nebriſ. in illorũ hiſtor. c. 23. Gũdiſſ. Illeſcas in hiſtor. Põtif. lib. 6. c. 19. fol. mihi 96. col. 1. in fi. cũ ſeq.

Steph. Gariuai *in cõpẽd. hiſtoriali lib.* 18. *c.* 2. & P. Mariana *lib.* 24. *cap.* 5. quod & obſeruat Greg. Lop. *in l.* 9. *gl.* 4. *circa fi. verſ. Vide tamẽ, tit.* 1. *p.* 2. cuius ad hoc meminit Gut. *de tutel.* 1. *p. c.* 18. *n.* 32. *verſ. Tandẽ Gregor.* idq́; ipsũ poſtea ſeruatũ eſt inter D. Philippũ I. & Reginam D. Ioannam illorum filiã primogenitam, atq́; ita cùm ex mũtua coniugum concordia huiuſmodi actus proceſſerint, conſuetudinẽm inducère nõ potuerũt, iuxta tradita ſup. *diſſertat.* 3. *ex n.* 41.

100 Ad eandem concordiam pertinent plura exempla Imperatorũ, ac Regũ, ſimùl Imperantium, quæ magna eruditione, & antiquitatis cognitione enumerat D. Valẽç: *conſ.* 199. *ex n.* 52. *ad* 86. id quod inter Imperatores, & Reges per electionẽ aſſumptos, ex populi conſenſu fiebat, cõmiſſa certa Imperij, vel Regni nimis extẽſi parte futuro eius ſucceſſori, nec omnes, qui ſimùl Imperatores in quarundam legum inſcriptione vocantur, quos enumerant Tiraquel. *de iure primogen. q.* 17. *opin.* 4. *ex n.* 22. Mõtaluus *in l.* 9. *gl. verb. Por heredamiento, ad fin. tit.* 1. *p.* 2. collegæ in Imperio, ſed ſucceſsiui fuerunt, vt inter alios videre eſt in Tito, & Veſpaſiano, iuxta tradita à Petr. Mexia *in hiſt. Imperiali, in vita Neronis cap.* 3. *col. mihi* 5. *verſ. Fue ſeñalado por Capitan.*

DISSERTATIONIS SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *Pragmaticæ anni* 1623. *circa Regni reformationẽ emanatæ numero, ſeu capite eius* 19. *verſ. Y ſi ſe caſare, ſumma traditur, ac verba, de quorum interpretatione agitur, referuntur.*

2 *Eius traditur intellectus in Hiſpalẽſi, & Granatẽſi Senatu receptus, vt procedat in minore curatorem habente, & quare?*

3 *Lex, ſeu conſtitutio noua ita ſemper accipienda, & interpretanda eſt, vt quicquam vltra ius commune operetur.*

4 *Adminiſtratio bonorũ, quæ per Regiã pragmaticã cõceditur puberibus, iuxta eius tenorẽ matrimonium cõtrahẽtibus, nõ eſt libera, & plena, ſed reſtitutioni obnoxia.*

5 *Pragmatica ſanctio nihil aliud indulſit puberibus, matrimonium contrahentibus, quàm ſpeciali matrimonij fauore eoſdem ſubducere à reg. l.* 1. *§. vltim. & l.* 2. *D. de minoribus, illis ſub curatorum iugo cõſtitutis minimè bonorum ſuorum adminiſtrationem permittente.*

6 *Pragmatica illa minores ita coniugatos poſtquã ſub curatore ſũt, æquiparauit adoleſcẽtibus, qui ab initio ſine curatore viuere elegerũt, atque ita illorũ inſtar adminiſtrationẽ nõ liberã recipiũt, ſed reſtitutioni in integrum obnoxiam.*

7 *Lex noua, antiquæ declaratoria, in his tãtùm caſibus valet, in quibus interpretatæ legi locus eſt.*

8 *Caſus in lege noua, etiam ſi correctoria ſit, omiſſus, remanet ſub regula, ac diſpoſitione legis antiquæ, per quam illa limitari, ac declarari debet.*

9 *Legiſlator non eſt cẽſendus vnico verbo totam iuris communis obſeruationẽ ſubuertere velle.*

10 *Statuta, etiã à iure cõmuni deuiantia, dum aliquid vltra id operari poſſunt, ita ſemper accipiẽda, & interpretãda ſunt, vt quàm minimùm ab eo diſerepent, maximè ad vitãdum abſurdum, aut ne quis indebitè damnum patiatur.*

11 *Statutũ, quòd cõtractus minorum* 25. *annis, & maiorum* 14. *mercaturã exercentiũ valeant, ac ſi ætatis perfectæ* 25. *annorum eſſent, non excludit in integrũ reſtitutionem, nec decreti interpoſitionẽ in alienatione rei immobilis.*

12 *Reſtitutionis in integrum beneficium in dubio nõ cenſetur ſublatum per ſtatutũ, ſimpliciter diſponens, imò & contra diſpoſitum iuris remedia ſubmouens.*

13 *Appellatio, & ſi à ſtatuto ſublata ſit, in integrũ reſtitutio non cenſetur excluſa.*

14 *Pactum, vel ſtatutum, quo ſimpliciter exceptiones, aut iuris remedia excluduntur, reſtitutionis in integrum beneficium*

exclu-

exclusiſſe non cenſetur.

15 Pragmaticæ, de minoribus coniugatis loquẽtis, finis nullus fuit alius, quàm eos præmio, ac fauore allicere ad matrimonium contrahendum.

16 Finis hic, quod ad bonorum adminiſtrationem attinet, nõ in alio cõſiſtere poteſt, quã in eximẽdo minores coniugatos à curatorũ iugo, eos què reducẽdos ad priſtinũ ſtatũ, quo erãt antequã curatorẽ acciperent, & eius rei effectus, ac n. 20.

17 Minorib⁹ maximè cõiugatis quotidiana alimẽta ſibi, & familiæ neceſſaria à curatoribus exigere, nimis moleſtũ eſt, ad quod vitandũ nõnulli DD. illis cõſuluere, quòd veniæ ætatis impetratione ſibi proſpicerẽt.

18 Adminiſtratio libera, & abſoluta, omni què ſpe reſtitutionis deſtituta ſi per Regiã pragmaticã minori cõcederetur; poti⁹ eſſet illis odioſa, ac damnoſa, & quare?

19 Fauore aliquorum introductum, in eorum damnum retorqueri non debet.

20 Minor, iuxta Regiæ pragmaticæ tenorẽ bona ſua, & vxoris recipiẽs, legitimã perſonã nõ habet per ſe in iudicio ſtãdi, ſed omninò ad id eget curatore in litẽ, & quare?

21 Æquiparatorum idem per omnia iudicium eſt.

22 Minor, abinitio curatorẽ nõ accipiẽs ex facultate à iure ſibi cõceſſa; ſaltèm illũ accipere ad litem cogitur, & quare?

23 Contractus, à minore curatorem habente abſque eius interuentu geſti, ipſo iure nulli ſunt, ſi verò initi ſint à minore, per ſe abſque curatore viuente, ipſo iure valent, & reſtitutione in integrum opus eſt ad illos reſcindendos.

24 Iudicia, ſiue agitata ſint cũ minore curatorẽ habẽte abſq; eius interuẽtu, ſiue cum carente illo abſque curatore in litem, in ipſorum præiudiciũ ipſo iure non tenent.

25 Gl. verbo nullum, verſ. Quid autem in adulto, in l. penult. C. ſi aduerſus rem iudicatam, taxatur.

¶ Lex acta 45. §. contra indefenſos, D. de re iud. iuncta gl. ſibi contraria verbo nõ habentes, expenditur. ibidem.

26 Pupillus non proprium curatorem habet, ſed adiutorem, qui tutoris defectum ſuppleat, qui tamen plerumque curator nuncupatur, & actor.

¶ Lex ſi Præſes 6. C. quomodo, & quãdo iudex, & eius ratio expenditur. ibidem.

¶ Lex 11. verſ. E ſi por auctura ataecieſſe; tit. 2. parti. 3. ſimiliter expẽditur. ibid.

27 Iura omnia, quæ iudiciũ cũ minore agitatũ in eius præiudiciũ non tenere diſponũt, in eo tantũ vim ſtatuũt, quòd minor ſit is, aduerſus quem iudicium emanauit; nõ in eo, an curatorẽ habuerit, nec ne?

¶ Lex vbi aliquid nõ exprimit, nec voluiſſe cenſetur. ibidem.

28 Minor etiam ætatis veniam non habẽs, in ſpiritualibus, & beneficialibus legitimè in iudicio comparere poteſt.

29 Minores ex vi Regiæ pragmaticæ bonorũ ſuorũ adminiſtrationẽ recipiẽtes, quã ratione illã non plenam, ſed reſtitutioni obnoxiã recipiunt, eàdem nec legitimati cẽſentur, vt per ſe in iudicio cõparere valeant, nec proinde impediuntur de iudicij aduersùs ipſos lati nullitate dicere.

30 Minorũ priuilegium, quòd ſentẽtia, & alia acta iudicialia, aduersùs ipſos, per ſe in iudicio comparẽtes emanata, ipſo iure nulla ſint, notabile ac maximum eſt, quod proinde per Regiam pragmaticam ſublatum cenſeri non debet.

31 Minor 25. annis, iuxta pragmaticæ formam matrimonium contrahẽs, bona ſua immobilia abſq; iudicis decreto alienare nequit, & quare? cùm num. ſequent.

32 Minor 25. an. qui abinitio abſq; curatore viuere elegit iuxta facultatẽ ſibi iure cõmuni conceſſam, nõ poteſt immobilia bona abſque iudicis decreto alienare.

¶ Rubrica D. de rebus eorum, & rubr. C. de præd. & alijs reb. min. differentia notatur. ibidem.

33 Minor, qui ætatis veniã à Principe impetrauit, bona ſua immobilia abſque iudicis decreto alienare non valet.

34 In iudicio tamẽ legitimè cõparere poteſt.

35 Legis ait Prætor 7. §. quid ſit autem, verſ. Eſt enim abſurdum, D. de iure deliber. difficultas expenditur.

36 Lex illa loquitur de alienatione bonorum, ad pupillos ex hereditate ipſis delata ſpectantium, quam Prætor eorũ tutoribus abſque cauſæ cognitione interdixit intra deliberandi tempus, pupillorũ nomine poſtulatum, & obtentum.

37 Tutorib⁹, & curatorib⁹ generaliter eſt interdicta abſq; cauſæ cognitione, & iudicis decreto alienatio bonorũ immobiliũ pupillorum, & adultorum ſuorum.

Digitized by Google

¶ *Poſſunt tamen illi ſuper huiuſmodi bonis actiones extrcere, & ab aliјs propoſitas excipere. ibidem.*

38 *Alienationis bonorũ immobiliũ minorũ probibitio, tutorib⁹, & curatorib⁹ facta, nõ intercedẽte iudicis decreto, ad ea dumtaxat bona pertinet, quæ sũt in patrimonio, ac dominio ipſorũ minorũ, & quare?*

39 *Sub ea probibitione minimè comprebenduntur bona, ad pupillos ex bereditate ipſis delata ſpectãtia, intra tẽpus eis ad deliberandum conceſſum, & quare?*

40 *Hereditas poſtquam adita eſt, non amplius propriè dicitur bereditas, ſed verũ, ac proprium patrimonium beredis.*

41 *Prætoris edictũ, de quo in l. ait Prætor 7. D. de iure delib. quæcũq; bereditaria bona tã mobilia, quã immobilia cõprebẽdit, & nõ tã proſpexit pupillis, ad quos bereditas delata eſt, quã vlterioribus beredibus, qui pupillis demũ intra deliberandi tẽpus nõ adeũtibus, defuncto ſucceſſuri forẽt, & quare? cum num. ſeq.*

42 *Heredes difficulter à tertijs poſſeſſoribus bereditaria bona auocant, & facilè ab bereditate iacente.*

43 *Prætoris edictũ memoratũ nedũ tutoribus probibuit voluntariã bonorũ bereditariorũ diminutionẽ, ſiue alienationem, ſed etiã eis aditũ præcluſit, per quem ad neceſſariam deueniretur per actionum exercitium.*

¶ *Alienatio neceſſaria in iudicijs contingit, & articul⁹ remiſſiuè explicatur. ibidẽ.*

44 *Probibitum cùm iure quid eſt alicui, & id cenſetur probibitum, per quod ad illud deuenitur.*

45 *Alienatione probibita quod dicitur voluntariã tãtũ, nõ etiã neceſſariã probibitã cẽſeri, procedit in alienare probibito certi generis bona certo caſu, vel ſine certa forma, alioqui tamẽ babili ad legitimã, ac plenam bonorum adminiſtrationem.*

46 *L. alienationes 13. D. fam. ereiſc. iuncta l. præced. expẽditur, & explicatur.*

47 *L. 3. §. itẽ quæri poteſt, & §. idẽ q; erit, D. de reb. cor. expẽditur, & explicatur.*

48 *L. 1. D. de fundo dotali, expenditur, & explicatur.*

49 *L. filius fam. 114. §. Diui, D. de legat. 1. l. peto 69. al. 70. §. prædiũ, verſ. Quid ſi liberis, D. de leg. 2. expẽdũtur, & explicãtur.*

50 *Maioratus poſſeſſor, & ſi non poſſit eius rei voluntariè alienare, poteſt tamen ex cauſa neceſſaria, ad ſatisfaciendum fundatoris debitis, anteà contractis, vel ad quæ aliàs ipſe iure tenetur.*

51 *Lex cùm fidei beredis D. de fideicõmiſſ. libert. expenditur, & explicatur.*

52 *Laudemiũ rei empbiteuticæ ex alienatione ab empbiteuta facta domino debetur, & quare? & an ſoluatur ex alienatione neceſſaria?*

53 *Ratio quantumcũque generalis, reſtringẽda eſt ad ſpeciem propoſitam, vel ei omninò ſimilem, nec vlterius porrigenda.*

54 *L. de eo 12. §. ſiquis ex vuis, D. ad exbibẽd. & l. ſi procurator 35. D. de acq. rer. dom. remiſſiuè intelligũtur cũ Donello.*

55 *Cap. ſi diligẽti 17. ad fin. de præſcript. remiſſiuè intelligitur.*

56 *Alienatio ſi per lcgẽ probibita ſit ex ratione, quæ æquè militet in exercit. actionũ, & boc ſub illi⁹ probibitione cõprebẽditur.*

57 *Argumentum valet de contractibus ad quaſi contractus.*

¶ *Statutũ de contractibus loquẽs, ad quaſi contractus extenditur. ibid.*

58 *Argumentum de contractibus ad iudicia iure validum eſt.*

¶ *Auth. Sacramẽta puberũ, C. ſi aduerſ. vẽdit. diſponẽs, cõtract⁹ puberũ iuramẽto firmatos, inuiolabiliter abſq; ſpe reſtitutionis obſeruãdos eſſe, æque procedit in actis iudicial. quib⁹ minor, per ſe in iudicio tũ parẽs, nõ cõtrauenturũ ſe iurauit. ibidem.*

¶ *C. 1. §. itẽ Sacramẽta, de pace iuram. firm. in vſib. feud. remiſſiuè intelligitur. ibid.*

59 *Extrauagãs prouide 2. de ſent. excom. probibens, Eccleſiaſticum decerni interdictũ pro cauſa pecuniaria, procedit æquè in deſcẽdente ex condemnatione pecuniaria in iudicio facta, etiam ob delictum.*

60 *Iudicio quod geritur, quaſi contractum inter partes inducit.*

61 *L. 55. Tau. & l. 2. tit. 3. lib. 5. cõpil. probibẽtes vxori cõtrabere abſq; mariti licẽtia, cõſequenter ei probibẽt, vt per ſe in iudicio compareat abſque eadem licẽtia.*

62 *Luſit. ordinatio lib. 4. tit. 66. in princ. ſimpliciter probibens mulieri coniugatæ, abſque mariti licẽtia contrabere, alienationẽ etiam abſque eadem licẽtia videtur probibuiſſe, & eius rei deciſio refertur.*

63 *Vxoris iuramentũ in iudicio præſtitũ, de ei non contraueniendo, non poteſt conuali-*

Digitized by Google

ualidare iudicium in præiudicium mariti, ſed in ſuum tantùm, & contrariæ opiniones conciliantur, remiſsiuè.

64 *Iuramentum non eſt ſeruandum in tertij præiudicium.*

65 *Lex vn. C. quando Imperator inter pupil. & vid. fauorabiliter induſit pupillis, viduis, alijs q; miſerabilib⁹ perſonis, vt cauſas ſuas rectà via, omiſſa prioris iudicis inſtantia ad Regiam curiam euocare poſſint, ſiue agant, ſiue conueniantur.*

66 *Minores 25. ann. etiam poſt adultam ætatem, patre carentes, priuilegio d. l. vnicæ, vt potiantur ratio poſtulat, & num. 64.*

¶ *Pupillus propriè quis ſit? ibidem.*

67 *Minores patre orbati, inter miſerabiles perſonas connumerantur, & quare?*

68 *L. 5. tit. 3. l. 41. tit. 18. & l. 20. tit. 23. p. 3. l. 14. in fin. tit. 2. libr. 3. ordinam. & l. 8. circa fin. tit. 3. lib. 4. nouæ compil. expenduntur.*

¶ *Orphanorum vocabulum latiùs patet, quàm pupillorum. ibid.*

69 *Minores patre orbatos gaudere priuilegio deferendi cauſas ſuas ad Regiam curiam, id què vſu forenſi receptiſſimum eſſe teſtantur plures.*

70 *Contraria ſententia procedit in minore patrem habente, eius què præſidio munito, non aliàs.*

71 *Priuilegium hoc minoribus coniugatis à Regia pragmatica ſublatum nō cenſetur, & quare?*

72 *Gabr. Aluarez contrarium ſecurè docens taxatur.*

DE INTELLECTV, ET PRAXI REGIÆ PRAGmaticæ anni 1623. circa Regni reformationem emanatæ *cap. 19. verſ. Y ſi ſe caſare* minoribus 25. annis ante 18. annum matrimonium cōtrahentibus, concedente, vt ſua, & vxorum bona adminiſtrare poſsint: quibus ſcilicet adoleſcentibus hæc adminiſtratio concedatur, an curatorem antea habentibus, an verò non habentibus, vel omnibus indiſtinctè, qualis què huiuſmodi adminiſtratio ſit, an libera, & plena, abſque ſpe reſtitutionis, an verò reſtricta, ſiue reſtitutioni obnoxia, & an minorum perſonam legitimam reddat, vt per ſe in iudicio ſtare poſsint abſque curatore in litem, vel denique eos alijs minorum priuilegijs exuat?

DISSERTATIO V.

1 HACTENVS latè examinauimus caſum illum minoris ſub cura conſtituti, matrimonium contrahentis, ex facto agitatum in Hiſpalenſi Senatu ann. 1620. & quæ circa eius materiā ex profeſſo elaboratam occurrerunt dubia. Cæterùm poſtea duobus circiter annis poſtquàm in caſu illo Senatus definitio prodijt, népè anno 1623. Regia emanauit ſanctio, varijs capitibus conſtans, quæ ad Regni reformationem neceſſaria viſa fuere, in quorum vno, ordine 19. à nobis hoc loci conſequēter explanando, vt hominum propagationi, ſtatus què matrimonialis, ex quo illa cōſequitur, fœlicitati, ac frequentiæ iuuaretur, inter alia ſtatutum eſt, vt ſiquis ante 18. annum matrimonium contraxerit, propria, & vxoris, etiam minoris, bona ab anno 18. adminiſtrare poſsit, abſq; vlla veniam ætatis impetrandi neceſsitate, vt conſtat ex *d. cap. 19. in princ.* ibi: *Iten porque en todo ſe ayude a la multiplicacion, como coſa tan importante a la felicidad, y frequencia del eſtado del matrimonio, por donde ſe conſigue,* iuncto verſ. *Y ſi ſe ca-*

ſe caſare, his verbis, *Y ſi ſe caſare antes de diez y ocho años, pueda adminiſtrar entrãdo en los diez y ocho ſu hazienda, y la de ſu muger, ſi fuere menor, ſin tener neceſſidad de venia.*

2 Quorum quidem verborũ interpretatio ex his, quæ *diſſertat.* 2. ad primi argum. ſolutionem diximus pro vera interpretatione, *l.* 1. *§. vltim. D. de minor.* eius què conciliat. cum *§. item inuiti inſt. de curator.* non obſcurè deducitur, quæ etiam non ſemel in eodẽ Hiſpalenſi Senatu, ac poſtea in Granatenſi, me vbiq; iudice, admiſſa eſt, vt Regia huiuſmodi conſtitutio ſpecialiter procedat in minore curatorem habente, qui & ſi aliàs iure communi, etiam ſi homo valdè induſtrius, ac diligens ſit, ante expletum annum viceſimum quintũ curatoris poteſtatem effugere nõ valeat, ſiue remoto eo bonorum ſuorum adminiſtrationem conſequi, abſque veniæ ætatis impetratione, ex *d. l.* 1. *§. vlt. verſ. Nec antè, cum duabus ſequẽt. legibus, D. de minor.* iuxta veriſsimam eius interpretationẽ, ibidem traditam, tamen ex vi illius Regię pragmaticę ſi ante decimũ octauum annum vxorem duxerit, prout in ea expreſſum eſt, poterit ex quo annũ ipſum attigerit, bonorum ſuorum adminiſtrationem ab ordinario iudice conſequi, curatore remoto; nam ſi illum non habuiſſet, minimè ei memorata conſtitutio neceſſaria foret, ſtante diſpoſitione text. *in d. §. item inuiti, cum ſimilibus*, id quod planè abſurdum, & inuſitatum eſ-
3 ſet; cùm noua lex, * ſeu conſtitutio ita ſemper accipienda, & interpretãda ſit, vt quicquam vltra ius commune operetur, argumento textus *in l. ſi quãdo* 109. *D. de leg.* 1. & in propoſito melioris, *in l. ait Prætor* 3. *in principio, verſ. Nec fruſtra adijcitur*, vbi notat Paulus Caſtrenſ. *nu.* 2. Alex. & Iaſon. *n.* 1. & Areti. *n.* 4. *D. de iure iurando, l. quod Labeo* 9. *D. de Carboni. edict. l. poſtliminij* 5. *§. vlt. in fine*, illic, *& ideò eſſet lex ſuperuacua, D. de captiuis, & in l.* 1. *ad finem*, illic, *nec enim debuiſſe cauteri, vt vulgò quæſitus matris conditionem ſequeretur, quam enim aliam originem hic habet, D. ad municipalem*, ac ſentit *gloſ. vlt. in l. non ſolum* 13. *D. de rei vẽdicat.* ex qua id communiter DD. deducũt, teſte Bart. *n.* 1. *ibi*, & apertiùs gloſ. *verbo cauſam, verſ. Quid ergo facit, in authent. de exhiben. reis, §. quia vero, collat.* 5. quam ad hoc ſingulariter notandam dicit Ang. *ibi, in principio, ſub n.* 6. idemquè rurſus notat idem Bart *in l.* 3. *§. ſi rem, n.* 3. *D. de leg.* 3. *in l.* 4. *§. Prætor ait, n.* 15. *D. de damno infecto, & in l.* 3. *n.* 3. *D. de vſucapionibus*, ac poſt alios reſoluunt Alex. *conſ.* 49. *ad fin. verſ. Fortificatur, lib.* 1. *conſ.* 24. *num.* 12. *& conſ.* 190. *nu.* 15. *lib.* 2. *atquè alibi ſæpè*, Philipp. Decius *conſ.* 18. *n.* 4. *verſ. & hoc præſertim, & conſ.* 282. *aliàs* 283. *& diligenter, n.* 2. *lib.* 1. Philippus Corneus *conſ.* 11. *n.* 5. *volum.* 1. Franciſ. Cremenſis, *ſingula.* 121. Hyppolit, Marſil. *ſingula.* 205. *& in Rub. D. de fideiuſſo. n. mihi* 356. *& in l. patre, n.* 30. *aliàs* 33. *D. de quæſt.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuo. donat. verb. Omnia, vel partem, n.* 10. Gabriel Sarayna *in annotat. ad Matheſil. ſingul.* 51. *ſub num.* 4. Petrus Phollerius *in praxi cenſuali, verbo iura, iuriſdictiones, &c. n.* 5. D. Couar. qui benè explicat, *in pract. quæſt. cap.* 27. *n.* 4. *verſ. Tunc ſanè non teneatur*, Burgenſis Marcus Salon de Pace *ad l.* 1. *Tau. r.* 408. Iacobus Menoch. *conſ.* 5. *n.* 5. *lib.* 1. Alderan. Maſcard. *de generali ſtatut. interp. concl.* 2. *n.* 42.

Cui & illud conſequẽs eſt primò, bo- 4
norum adminiſtrationem, quæ per Regiam illam ſanctionem conceditur puberibus, iuxta ipſius formam matrimonium contrahentibus, non eſſe liberam, & plenam, ſed reſtitutioni obnoxiam, qualis ea eſt, quæ iure communi conceditur puberibus, qui curatores non acceperunt, iuxta tradita *d. diſſert.* 2. in prima interpretatione *dictæ legis primæ §. vlt. D. de minor.* quam in ſe veram eſſe, tametſi legi illi non congruentem cum communi reſoluimus, *ſub n.* 14. *iuncto*
n. 53. *cum ſequentibus.* Nec enim * aliud 5
pragmatica conſtitutio indulſit puberibus, qui iuxta eius formam matrimonium contraxere, quàm ſpeciali matrimonij fauore eoſdem ſubducere à reg. *d. legis* 1. *§. vlt. verſ. Sanè, D. de minor.* ipſis quidem prohiberte, ſub curatorum iugo iam cõſtitutis, illo remoto ad ſuorum bonorum adminiſtrationem adſpirare, ad coniugatos quoquè extenſa *in*

l. ſe-

Digitized by Google

l. ſequenti, alijs què iuris locis, quibus id
latè *diſſertat*. 1. *n*. 20. & 23. & *diſſertat*.
6 2. *nu*. 57. probauimus, adeòque * illos
æquiparauit adoleſcentibus, qui ab ini-
tio ſine curatore viuere elegerût, quos
porrò certum eſt, bonorum ſuorum ad-
miniſtrationem non liberam recipere,
ſed reſtitutioni in integrum obnoxiam,
vt diximus, ergo nec (ſtante nouæ prag-
matica) alio modo eam recipiêt qui cu-
ratorû iugo ob matrimonij contractû
liberari volunt. Quæ ſanè collectio, &
conſequentia ex ſequentibus legitima,
& concludens eſſe oſtenditur.
7 Pśimò, quia quatenùs lex noua hanc
fecit æquiparationê, cenſeri debet an-
tiquæ declaratoria, quæ in his tantùm
caſibus valet, in quibus interpretatę le-
gi locus eſt, *l*. 2. *D. de coniung. cum eman-
cip. lib. auth. de filijs antę dotalia inſtrumen-
ta natis, in fine præfationis, verſ. Tertia ve-
rò conſtitutione, collat*. 3. & vltra ordina-
rios *vbiquè* notarunt plures mox refe-
rendi.
8 Secundò, quia & aliàs ſimiliter caſus
in l. noua, etiam ſi correctoria ſit, omiſ-
ſus, remanet ſub regula, ac diſpoſitione
legis antiquę, per quam illa limitari, ac
declarari debet, *l. ſed & poſteriores* 28.
D. de legibus, *l. præcipimus* 32. §. *vlt*. illic,
*Quod autem hac l. ſpecialiter non reperitur
diſpoſitum, id veterum legum, conſtitutionum
què regulis omnes relictum intelligant, C. de
9 appellat*. nec enim * legislator vno ver-
bo totam iuris communis obſeruationê
ſubuertere velle cenſendus eſt, *l. ſi quan-
do* 35. *C. de inofficio. teſtam. cap. ecclesia ve-
ſtra* 57. *circa finem, verſ. Neque enim cre-
dendum, extra de electione*, notat glòſ. 1.
verſ. 2. *an ſit*, ab omnibus paſsim recep-
ta, teſte Iaſ. *n*. 4. *in l. ſciendum* 15. *D. qui
ſatiſd. cogã*. & gl. 1. *in l*. 3. *C. de ſilentiarijs
lib*. 10. expendût què in ſimili poſt alios
Paul. Caſtrenſ. *conſ*. 105. *n*. 3. *verſ. Non
enim eſt credendum, vol*. 1. Paul. de Mon-
te-Pico, *conſ*. 37. *n*. 4. Franciſ. Ripa *in l.
moribus* 2. *n*. 18. *D. de vulgari & pupillari,
ſubſtitutione*, Buggenſis Marcus Salon de
Pace *in l*. 1. *Tauri*, *n*. 288. & 570. Tellus
Fernandez *in l*. 3. *Tauri*, 1. *p. à n*. 13. *verſ.
Sed attende, maximè n*. 16. & *in l*. 9. *ſub n*.
13. Ioan. Matiencus *ad l*. 2. *tit*. 4. *lib*. 5.
nouæ compilat. gloſſ. 9. *n*. 10. & *ad l*. 1. *tit*.
1. 1. *glo*. 8. *n*. 36. *poſt principium, verſ. Mi-
rum ſiquidem*, Parlador. *rerum quotid. c*. 1.
§. 10. *n*. 4. & §. 26. *n*. 2. & *in ſequent.
diff*. 50. §. 2. *n*. 7. Pater Thomas Sanchez
de matrimo. libr. 2. *diſp*. 24. *n*. 6. & *lib*. 7.
diſp. 46. *n*. 21. *ad medium*, & *in ſumma lib*.
3. *cap*. 12. *n*. 8. *in* 2. *ratione*, Nicolaus In-
trigriolus *conſ*. 4. *n*. 10. nouiſsimè Fran-
ciſ. Anton. Coſta *conſ*. 73. *n*. 11. Diodo-
rus Tuldenus *de iuriſprudentia ex temp.
lib*. 2. *cap*. 5. *verſ. Quicquid lege noua*, cum
alijs infra.
Tertiò, quia ſtatuta, etiam à iure cô- 10
muni deuiantia, dum aliquid vltra id o-
perari poſſunt, ita ſemper accipiêda, &
interpretanda ſunt, vt quàm minimum
ab eo diſcrepent, maximè ad vitandum
abſurdû, aut ne quis indebite damnum
patiatur, *l. vt gradatim* 11. §. & *ſi lege D.
de muneribus, & honoribus*, *l*. 2. *C. de noxa-
libus actionibus l. fin. C. de teſtam. militis,
cap. cùm dilectus* 8. *verſ. Cæterùm cùm ſu-
pradictum ſtatutum, ext. de conſuetud*. glòſ.
*verb. Confundantur, ad fin. verſ. Sed quid ſi
ſtatutum, in l. finali* §. *in computatione*, *C.
de iur. deliber*. ſimilis *verbo numerandum,
verſ. Item per hanc, in cap. ſtatutum* 13. *de
præbendis in* 6. & communius, quàm reſol-
uunt, & ad varia expendunt Ludou. Rô-
man. *conſ*. 399. *n*. 1. *circa finem, verſ. Quia
ſicùt*, & *conſ*. 508. *n*. 3. Alex. *conſ*. 140. *n*.
4. *lib*. 1. *conſ*. 106. *n*. 25. *lib*. 3. *conſ*. 107. *n*.
4. *lib*. 5. & *conſ*. 117. *n*. 12. *lib*. 6. Alber-
tus Brun. *de ſtatut. art*. 12. *n*. 211. Ay-
mon Crauet. *de antiquit. têporum, in prin-
cip. n*. 42. idem *conſ*. 13. *n*. 2. *conſil*. 236.
& 307. *vbique n*. 4. & *conſ*. 259. *num*. 2.
Roland. à Valle *de lucro dot. q*. 26. *n*. 9.
& *conſ*. 55. *n*. 14. & 15. *volu*. 1. *conſ*. 71.
n. 38. & 39. & *conſ*. 74. *n*. 16. *lib*. 3. Eue-
rar. *in locis legalibus loco* 78. *à ratione le-
gis ſtricta n*. 16. Tiraquel. *de retract. co-
uent*. §. 9. *gloſſ*. 2. *n*. 55. Andr. Gaillius
pract. obſeruat. lib. 2. *obſeruat*. 33. *n*. 4. &
ad eum Bernardus Græuęus, alios con-
gerens, *pract. concl. lib*. 2. *concluſ*. 33. *n*.
11. 12. & 13. Nicolaus Intrigliolus,
d. conſ, 4. *n*. 11. Ioannes Langerus *de ex-
cept. p*. 3. *cap*. 9. *à n*. 41. Sigiſm. Scaccia,
de indicijs lib. 2. *cap*. 8. *n*. 410. & 411. ac
poſt alios Cardi. Dominicus Tuſchus
pract. concluſ. tom. 7. *liter. H. concluſ*. 572.
p. 9. & 10. & *concluſ*. 573. *ex n*. 1. alijs
què

Digitized by Google

què in locis, quæ in propoſito ego re-
tuli in prælectione, *ad cap.* 1. *de off. ordi-
narij* 1. *part. n.* 129. *verſ. Secus ſi iuri*, D.
Ioannes del Caſtillo *quotid. controuerſ.
tom.* 6. *cap.* 125. *num.* 7. 8. & 9. optimè
Diodorus Tuldenus, qui & nonnullos
congerit, *ad titulum inſt. de iur. natur. cap.*
3. *verſ. Adeòquè Romana iuriſprudentia*, &
lib. 2. *de iuriſprudentia extemporali cap.* 5.
verſ. Leges municipales, & in terminis ſta-
tuti, * quòd contractus minorum 25.
11 annis, maiorum tamen 14. mercaturam
exercentium, valeant, ac ſi ætatis per-
fectæ, 25. ſcilicet ann. eſſent, quòd non
excludat in integrum reſtitutioné, nec
decreti interpoſitionem in alienatione
rei immobilis, nominatim locutus eſt,
ita reſpondés, Paul. Caſtrenſ. *conſ.* 161.
n. 2. *vol.* 2. *à verſ. Sed in contrarium* maxi-
mè *in verſ. Item conſiderandum*, illic: *Item
conſiderandum eſt, quòd tùm in duobus caſi-
bus ſatis operetur ſtatutum prædictum extra
diſpoſitionem iuris communis, non eſt trahen-
dum ad alia, quæ eſſent contra ius commune,
tùm quia vitãda eſt legũ correctio, vbi diſpo
ſitio poteſt ſine ea ſtare, ne vno verbo cenſean
tur ſtatuentes omnem iuris obſeruationẽ ſub
uertere voluiſſe, poſtquam ſtatutum ſine hoc
non eſt ſuperfluũ, iuxta ea, quæ habentur in
text. & gloſſ. C. de ineff. teſtam. l. ſi quãdo,
tum etiam quia regulariter traditur, quòd
ſtatuta, & conſuetudines debent ſemper in-
telligi ſecundum ius cõmune, & taliter quòd
quantum minus fieri poteſt ius commune of-
fendatur*, & paulò inferiùs *in verſ. Debet
ergo ſtatutum*, ac rurſus *in verſ. Item dico*,
his verbis: *Item dico, quòd cum de iure cõ-
muni contrahendo cum curatoris authorita-
te nihilominùs reſtitueretur in integrum, ſi
eſſet læſus, C. ſi tutor vel curator interuene-
rit, l. etiam, & per totum, ſimiliter & in di-
ctis duobus caſibus, quia ſtatutum ſolùm vo-
luiſſe cenſetur facere contractum validum
mero iure, & etiam obligabilem, non autem
cenſetur voluiſſe auferre beneficium reſtitu-
tionis in integrum, & facere irreſciſſibilem
ratione læſionis*, quod & ipſum generali-
in ſtatuto, poſt certam ætatem minori
permittente, vt validè per ſe contrahe-
re poſſit, docuit idem Caſtrenſis *in l.* 2.
n. vlt. C. de his, qui veniam ætatis, & in l.
3. *n.* 4. *C. qui legitim. perſõ.* Carol. Ruin.
conſ. 126. *n.* 4. *vol.* 5. Rebuf. *tom.* 2. *ad con-
ſtitutiones Regias Gallicas, tract. ſeu tit. de
reſtitut. art.* 2. *gloſſ.* 2. *circa finem, verſ. Ego
tamen*, Boeri. *deciſ.* 350. *n.* 4. *verſ. Quem-
uis enim*, Tiraquel. *de nobilitat. cap.* 20. *n.*
42. Matth. Afflict. *ad conſtit. Neapolit.
rubr.* 38. *n.* 15. ſequuntur poſt aliòs Cæ-
ſar Contar. *in l. vnica C. ſi de moment. poſſ.
limit.* 8. *n.* 14. *verſ. Ex eodem*, Horatius
Carpan. *ad ſtatuta Mediolani cap.* 452.
n. 30. & 31. Sfortia Odd. *de in integrum
reſtitut.* 1. *p. q.* 15. *n.* 17. *verſ. Sed contra*, &
verſ. Contrarium in hoc, & *n.* 81. *verſ. In
contrarium, art.* 9. Caldas Pereira *in l. ſi
curatorem habens, verbo implorare, n.* 47.
C. de in integrum reſtitut. minorum, Cardi.
Domi. Tuſch. *pract. concl. tom.* 7. *lit. S. cõ-
cluſ.* 596. *ex num.* 71. Sigiſmund. Scaccia
de appellat. quæſt. 19. *remed.* 2. *num.* 20. 21.
& 22.

Quartò ex eò quoquè id non malè 12
comprobari poteſt, quòd reſtitutionis
in integrũ beneficium in dubio per ſta-
tũtum, ſimpliciter diſponés, imò & cõ-
tra diſpoſitũ iuris remedia ſubmouens,
nunquam cenſetur ſublatum, gloſſ. *ele-
gans magna, ſeu finalis, verſ. Sed his ſpretis*
(quæ loquitur * in ſtatuto, appellatio- 13
nem remouente) *in d. l. vnica, C. ſi de mo-
mentanea poſſeſſ.* quam vt notabilem, &
veriſsimam commendant Hippolitus
Marſilius *in praxi criminali, §. opportu-
nè, n.* 59. & *in Rub. D. de fideiuſſo. nu.* 282.
verſ. Pro quo facit, aliàs n. 329. Boer. *d.
deciſ.* 350. *n.* 4. *verſ. Tamen per hoc*, Greg.
Lopez *in procœmio tit.* 25. *p.* 3. *per textum
ibi*, & poſt alio, probat, ac communem
reſoluit Auendañ. *de exequen. mandat. p.*
1. *cap.* 4. *n.* 18. & ſecundùm eam iudica-
tum reſoluunt Marcheſanus, & Ludoui-
cus Cencius relati ab Auguſti. Barboſ.
de clauſulis, clauſ. 9. *n.* 29. cui gloſſæ ad-
do alias meliores, quæ id generaliùs vo-
luere in pacto, * vel ſtatuto, ſimplici- 14
ter exceptiones, aut iuris remedia ex-
cludente, nempè gloſſam vltimam, iun-
ctam textui *in l. poſtquam liti.* 4. *C. de pa-
ctis* (quam extollit valdè Iaſ. *ibi n.* 17. &
pluribus exornat Pinel. *in l.* 2. 3. *p. c.* 1.
n. 15 *verſ. Sed in contrarium, C. de reſcind.
vendit.*) & gl. *verbo annis, in cap.* 1. *§. præ-
tereà ſi quis, tit.* 55. *de prohibita feudi alie-
natione per Fridericum, lib.* 2. *feudorum*,
quam ſententiam vltra ordinarios *vbi-
què*

Digitized by Google

què communiter receptam, ac veram eſſe profitentur Hyppolitus Marſilius *vbi proximè*, Franc. Balbus *de præſcript. 4. part. 4. partis, quæſt. 29. num. 5. 6. & 7.* Alciatus *reſpon.* 87. Aymon Crauetta *conſ.* 201. *num.* 35. Rebuf. *tom. 1. ad leges Gallicas, tit. de reſtitutionibus, art. 2. gloſſ. 4. num. 16. & 23.* Guillermus Benedictus *in cap. Raynuntius de teſtamentis, verbo mortuo itaquè teſtatore, in 2. n. 180.* Renatus Coppinus *de demanio Franciæ libr. 3. tit. 19. num. 12. verſ. Imò, & ſi complurium*, Borgninus Caualcanus *de tutore, & curatore, num.* 99. Caldas Pereira *in dict. l. ſi curatorem, C. de in integrum reſtitut. verbo implorare, num.* 15. (vbi alios congerit) Menoch. *de præſumpt. libr. 2. præſumpt.* 49. *numer.* 48. Mauritius, & Sfortia *de reſtitut.* ille *cap.* 296. hic verò, *dict. prima part. quæſt.* 15. *numer.* 44. *verſ. Sed contra, & num.* 45. & 46. Vincent. Honde. *conſ.* 18. *num.* 48. *lib.* 1. Girond. *de gabellis 4. part. §. 2. num. 37. & 38.* Carolus de Graſſis *de except. except. 34. num. 1. cum 3. ſequentibus*, Ildephonſus Perez de Lara *in compendio vitæ hominis cap. 24. num. 62. poſt medium, verſ. Et nunquam, & verſ. Nec ſufficit, & cap. 25. num. 39. & 71.* Non igitur Regia pragmatica, ſimpliciter minoribus cõiugatis concedens, vt poſt decimũ octauum annum bona ſua, & vxorum recipere, & adminiſtrare valeãt, in integrũ reſtitutionis beneficium eis denegare cenſenda eſt.

15 Quintò & vltimò, quia cùm memoratæ Regiæ pragmaticæ finis nullus ſit alius, quàm minoribus fauere, eos què præmio allicere ad matrimonium contrahendum, vt ex proœmio *d. cap.* 19. planè apparet, & ad ſeptimam diſſertationem aptiùs comprobabimus, hic fi-
16 nis, * quod ad bonorum adminiſtrationem attinet, non in alio conſiſtere poteſt, quàm in eximendo minores coniugatos à curatorum iugo, eos què reducendos ad priſtinum ſtatum, quo erant, antequàm curatores acciperent, vt ſic propria, & vxoris bona adminiſtrantes, poſſint ex eis, & eorum fructibus alimenta ſibi, & familiæ neceſſaria parare, abſque eo, quòd illa à curatoribus exi-
17 gere neceſſe habeant, quod * quàm ſit moleſtum nemo non videt, adeò vt ad id vitandũ, quod (ſi aptos ſe rerum ſuarum adminiſtrationi ſentiant) veniæ ætatis impetratione ſibi proſpiciãt, illis conſuluerit Monterroſus, quem refert, & ſequitur Parlador. *lib. 1. rer. quot. cap. 12. num. vltim. in fine*, cuius ad hoc quoquè ſuperiùs memini *diſſertat. 1. nu.* 52. non verò finis ille conſiſtere valet in libera, & abſoluta bonorum adminiſtratione, omni ſpe reſtitutionis deſtituta, cùm * hæc illis potiùs eſſet odioſa, ac 18
damnoſa, ob captiones multas, quibus huiuſmodi ætas expoſita eſt, *l. 1. in principio D. de minoribus l. 2.* illic. *Propter lubricum ætatis, C. de filio fam. minore*, quod & Theodoricus Rex dixit apud Aurelium Caſſiodorum *lib. 4. variarum, cap. 35.* his verbis. *Conſultò prouida decreuit antiquitas, minores contractus liberos non habere, vt inſidiantium laquei fruſtrarentur, & lapſis ætas lubrica ſubueniret, obrumperetur quippè innocentia, ſi relaxaretur audacia, eſſet què cunctis fallendi ſtudium, ſi fraus ſubreptitium lucraretur effectum*, cuius in propoſito meminit doctiſsimus noſtri Senatus Præſes Domin. Ioannes Baptiſta Valençuel. *conſ.* 173. *num.* 35. *libr.* 2. confert elegans textus *in l. fin. §. ipſum autem 5. verſ. Filijs autem*, illic: *Melius enim eſt coarctari iuueniles calores, ne cupidini dediti, triſtem exitum ſentiant, qui eos poſt diſperſum expectat patrimonium, C. de bonis, quæ liberis*; adeò què illud indè ſuccederet abſurdum, vt quod minorum fauore, pragmatica illa ſanctio conſtituit, * in promptiſsimum eorum 19
damnum retorqueretur, contra regulam textus *in l. nulla 25. D. de legibus, & in l. quod fauore 6. C. eodem titul. l. vnica, §. Accedit, verſ. Nec enim*, illic. *Ne quod pro mulieribus introduximus, hoc aduerſus mulieres conuertatur, C. de rei vxoriæ actione, cap. quod ob gratiam 61. de regul. iur. in 6.* expendunt in ſimili, & exornant optimè Petrus Surdus *conſ.* 156. *numer.* 23. & *deciſ.* 195. *numer.* 5. Cardin. Mantica *de tacitis, & ambiguis conuentionib. libr. 2. titul. 12. numer. 27.* Stephanus Gratianus *diſceptat. foreuſ. tomo 4. cap. 651. num. 21. & cap. 665. num. 20. & tom. 5. cap. 956. num.*

Digitized by Google

num. 17. Sigiſmund. Scaccia *de comer.* §. 2. *gloſſ.* 5. *num.* 308. Ioannes Petrus Moneta *in tractat. de optione cap.* 3. *num.* 142. Ioannes Maria Nouarius *in praxi electionis, ac variat onis fori, ſect.* 1. *quæſt.* 43. *numer.* 18. Marius Giurba, plures ex more congerens, *in conſuetudines Senatus Meſſanenſis, cap.* 14. *gloſſ.* 2. *num.* 4.

20 Rurſus ſuperiori ſententiæ conſequẽs eſt, minorem iuxta dict. Regiæ pragmaticæ tenorem bona ſua, & vxoris recipientem, legitimam adhuc non habere perſonam per ſe in iudicio ſtandi, ſed omninò ad id egere curatore in litem; quia cùm ex vi illius conſtitutionis non alia facultas minori competat, quàm vt bona ſua, & vxoris à curatore recuperet, ac eodem modò poſsidenda, & adminiſtranda ſuſcipiat, ac ſi ab initio, neuter eorum curatorem accepiſſet, ſed ſine eo viuere elegiſſet, prout ipſis iure communi licitum erat, ſemel què curatore accepto, omninò denegatum, donec memorata pragmatica hoc eis fauorabiliter indulſit, vt ſatis probauimus; inde neceſſariò conſequitur, vt idem in huiuſmodi minore, ſub cura couſtituto, & ab ea per matrimonium liberato dicendum ſit, quod in minore, ab initio curatorem non accipiẽte; cùm enim duo illi caſus legis antiquæ, & nouæ, ſcilicèt minorem ab initio curatorem ad bona non accepiſſe, vel accepiſſe quidem, ſed ab eo ſpeciali fauore adminiſtrationem remouiſſe, & in ſe transtuliſſe, à ſanctione illa Regia æquiparati ſint, vt oſtendimus *num.* 16. neceſſe eſt, vt vtriuſque idem per omnia

21 iudicium ſit, * iuxta regulam textus *in l. Pomponius* 10. *verſ. Et quemadmodùm, iuncta gloſſ. verbo haberi, verſ. Et ſic eſt argumentum à pari, D. de negotijs geſtis, l. ſi ſocer* 44. (*ali.* 45.) illic. *Quæcumq; mortuo patre*, iuncto textu ibi: *Ego dicerem, & ſi emancipaſſet pater filiã, ipſum quoque conueniri poſſe, D. ſolut. matrimon. l.* 2. (vbi Barto. *num.* 1. & 2. Paulus Caſtrenſis *num.* 7. & 8. Ripa, *num.* 14. & 15, & cæteri communiter notarunt) *D. delegat.* 1. cum adductis à Ludou. Roman. *conſ.* 38. (in propoſito) *num.* 2. *verſ. Et ſi dicatur*, Carol. Ruin. *conſ.* 43. *in principio volum.* 5. Crauet. *conſ.* 454. *maximè num.* 7. *verſ. Tertiò reſpondet, col.* 3. Nicolao Euerardo *in locis legalibus, loco* 14. *à pari, num.* 1. Tiraquel. *de iure primog. quæſt.* 4. *num.* 57. & *de retractu conſang.* §. 15. *gloſſ.* 1. *num.* 10. Mancaſ. *de priuil. ad inſtar, q.* 4. *n.* 1. Menoch. *conſil.* 32. *num.* 17. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 2. *cap.* 298. *nu.* 70. Petro Cenedo *ſingulari* 89. *nu.* 2. Cæſare Argelo *de acquir. poſſeſſ. quæſt.* 3. *num.* 768. nouiſsimè Gabriel Aluarez *de priuil. paupe.* 1. *p. q.* 36. *num.* 15. & *ad axiomata iuris, lit. A. num.* 180. & *liter. C. num.* 20.

Porrò minor, * ab initio curatorem nõ 22 accipiens ex facultate à iure ſibi cõceſſo, ſaltem tamẽ illum accipere ad litem cogitur, §. *itẽ inuiti inſt. de curato.* ne ſcilicèt aliàs iudiciũ illuſorium reddatur, valeatquè tantùm in fauorem minoris, non etiam in eius præiudiciũ, aliter atq; in contractibus, * in quibus illa ad- 23 hibetur diſtinctio, an ſint geſti à minore, curatorem habẽte abſque eius interuentu, vt eo caſu nulli ſint, an verò à minore curatore carente, vt tunc valeant, & reſtitutione in integrum opus ſit; *l. ſi curatorem* 3. *C. de in integrum reſtit.* cum ſimilibus, ex iure Regio ſupra à nobis relatis, & exornatis *diſſertat.* 1. *nu.* 24.

Nec enim * talis diſtinctio in iudicijs 24 ſit, ſed ſiue illa proceſſerint cũ minore, curatorem habente, abſque eius interuentu, ſiue etiam nõ habẽte, abſque curatore in litem, in ipſorum præiudiciũ ipſo iure non tenent, quod quaſi ab omnibus receptum reſoluit gloſſ. *verbo nullum, verſ. Quid autem in adulto, in l. penul. C. ſi aduerſ. rem iudic.* Sed * in eo nimis 25 errat, quod putat, hoc nullam legem dicere, nam imò de minore curatorẽ non habente differtè loquitur text. *in l. acta* 45. §. *contra indefenſos, D. de re iudicata*, vbi agnoſcit gloſſ. ſibi contraria *verbo non habentes*, hæc illi ſupplẽs, *vel habẽtes, ſed adeſſe nolẽtes*, planiùs q; ad Accurſiũ conuincendum notarũt Bart. & Paul. Caſtrenſ. *ibidem*, & Paulus *in l.* 1. & 2. (quas ſimul legit) *n.* 1. *verſ. Sed pone, quòd adultus, C. qui legitimam perſonã*, & de minore, * qui cũ adhuc pupillus eſ- 26 ſet, nõ propriũ curatorẽ, ſed adiutorem habuit, qui tutoris defectum ſuppleret

iuxta

iuxta text. *in l. ſolet* 13. §. 1. *D. de tutelis*, (qui tamē & curator dicitur *in principio eiuſdem legis*, *& in l. non ſolum* 10. *aliàs* 12 §. *fin. D. de excuſat. tutor.* & actor *in l. decreto* 24. *D. de adminiſtrat. tutor. & in* §. *fin. inſtitut. de curatoribus*) ſub quo adiutore litem inſtituit, quam poſtea adult⁹ factus habere deſiit, quòd acta aduerſus ipſum poſtmodum emanata, antequàm curatorem ad bona acciperet, ipſo iure nulla ſint, non minùs diſſertè loquuntur Imperatores *in l. ſi Præſes* 6. *C. quomodo, & quando Index*, qui eleganti illa vſi ſunt ratione, hoc magis declarante, *Nec enim debet adultis nocere quicquid eo tempore ſtatutum eſt, quo defenſione iuſta, & curatoris auxilio fuerant deſtituti*; apud nos quoque de minore curatore deſtituto, ſatis aperta effundit verba *l.* 11. *verſ. E ſi por auentura acaeſcieſſe, que tal demandado como eſte non ouieſſe quien lo guardaſſe*, *titul.* 2. *part.*
27 3. ac deniquè cætera iura, * quæ hac de re diſpoſuerunt, quorum & nos meminimus *diſſertat.* 2. *num.* 44. in eo tantùm vim ſtatuunt, quòd minor ſit is, aduerſus quem iudicium emanauit, non an curatorem habuerit, necne, vt & Guido Papæ, Sebaſtianus Vantius, ac plures alij ibi à me congeſti, optimè rem hanc illuſtrantes, adnotarunt, ac nouiſſimè nullam eſſe inter vnum, & alterum caſum differentiam conſtituendam aduertit Gabriel Aluarez *de priuileg. miſerabil. perſona. quæſt.* 5. *num.* 37. *&* 38. ergo & hodie minor poſtquam curatorem ad bona ſponte ſuſcepit, & ex vi Regiæ pragmaticæ ab eo liberatur, bonaquè ſua, imò & vxoris minoris ſibi tradi conſequitur, eodem modo ad iudicij, aduerſus ſe vel illam lati, nullitatem vitandam, curatorem in litem accipere neceſſe habebit; maximè quia ſi pragmatica ſanctio facultatem hanc per ſe in iudicio ſtandi minoribus concedere voluiſſet, expreſiſſet vtiquè vt
28 expreſit * lex in minore, ætatis veniam impetrante, iuxta ea, quæ pòſt dicemus, & in eo quoquè, qui veniam non haberet, idem expreſit Canon circa beneficialia, & alia ſpiritualia, *in cap. final. de iudicijs in* 6. iuncta regula text. *in l. vnica*, §. *vbi autem*, *in fine*, *C. de caduc. tollend. cap.* 2. *verſo Velle ſi circa*, *de translat. prælati*, cum adductis à Tiraquel. *in l. ſi vnquam*, *verbo libertis numer.* 3. *C. de reuocand. donat.* Menochio *conſ.* 1. *numer.* 178. *libr.* 1. *& conſ.* 140. *num.* 4. *libr.* 2. Petro Surd. *conſ.* 245. *num.* 45. *& deciſ.* 88. *num.* 4. *ac deciſio.* 322. *num.* 22. Farinatio *in praxi, quæſt.* 29. *num.* 22. *circa medium*, Nicolao Intrigliolo *conſ.* 3. *num.* 48. *& conſ.* 19. *num.* 96. nouiſsimè Gabriele Aluarez *de priuileg. paup.* 1. *part. quæſt.* 9. *numer.* 21. *& in axiomatibus liter. L. num.* 65.

Hùc accedant ferè omnia fundamenta, quibus paulò ante probauimus, bonorum adminiſtrationem, quæ à pragmatica illa ſanctione conceſſa eſt minoribus 25. annis, iuxta eius formam matrimonium contrahentibus, non eſſe abſolutam, ac plenam, ſed reſtitutioni obnoxiam, nam eadem euincunt, minores perſonas legitimas non cenſeri, vt per ſe in iudicio comparere poſſint, ita vt ex eo capite, quòd aduerſus ipſos ſententia lata ſit, iudicij nullitatem allegare nequeant, cùm iure communi contrarium ſit apertè diſpoſitum ex eadem ipſa ratione, qua illis integra bonorum ſuorum adminiſtratio denegatur, nempè ob ipſorum iudicij infirmitatem, *l. clarum* 4. *C. de authoritat. præſtan.* illic. *Cùm cautius, & melius ſit eū ſuaſione perfectiſſima, & reſponſa facere minores, & litem inferre, ne ex ſua imperitia, vel iuuenili calore aliquid vel dicant, vel taceant, quod ſi fuiſſet prolatum, vel non expreſſum prodeſſe eis poterat, & à deteriore calculo eos eripere.* Quod quidem * notabile & maximum minorum priuilegium eſt, adeò què minimè per dictam Regiam pragmaticam, quæ minorum potiùs fauorem, & vtilitatem reſpexit, ſublatum cenſeri debet, iuxta tradita in vltimo fundamento; nec in dubio ius commune, etiam ſi fauorem non contineret, per nouum, generaliter loquens, derogatum cenſetur, vt in primo, ſecundo, & tertio fundamento probauimus.

29

30

31 Tertiò ex ſuperiùs tradita doctrina multò magis cōſequitur, minorem 25. annis, iuxta pragmaticæ formam ma-

H 2 trimo-

trimonium contrahentem, bona ſua immobilia abſq; decreto alienare nō poſſe, cùm, vt diximus, ex vi pragmaticæ dumtaxat cōſequatur bonorum ſuorum adminiſtrationem, curatore remoto, & ei æquipararetur, qui abſq; illo viuere ab
32 initio maluit, quem tamen * immobilia abſque iudicis decreto alienare nequire non obſcurè conſtat *ex l. non ſolum 4. l. minorum 6.* cum nonnullis alijs, indiſtinctè de minore loquentibus, *C. de prædijs, & alijs rebus mino.* iuncta ipſa rubrica, quæ generaliter quoque concepta eſt, in quo differt à rub. *D. de rebus eorum, qui ſub tutela, vel curat. ſunt*, tradunt Ioan. Andr. *n. 20.* Butrius *nu. 28. in cap. cōſtitutus, 8. de in integrū reſtitut.* Iaſon. *in l. ſi conſtante, n. 221. D. ſoluto matrim.* D. Ferdinan. Menchaca, latè & eleganter per plura comprobans *de ſucceſſ. creat. §. 10. numer. 73. à verſ. Prædictis tamen non obſtantibus*, & poſt alios Caldas Pereira *in l. ſi curatorem, verbo res diſtraxiſti, n. 2. C. de in int egrum reſt.* Simoncell. *de decretis, tit. 8. inſpect. 2. per totam*, Sigiſmund. Scaccia *de iudicijs lib. 2. cap. 2. num. 276. & de commercijs §. 1. quæſt. 7. part. 3. limit. 17. num. 5.* nouiſſimè Gaſpar Hermoſilla *ad Greg. Lop. in l. 4. tit. 5. parti. 5. gl. 2. n. 6.* Ergo nec minor, qui ex vi pragmaticę abſque curatore, quem habebat, viuere incipit, aliter alienare poterit, vt & in terminis ipſius pragmaticæ tradit idem Hermoſilla *vbi proximè n. 8.* ma-
33 ximè * cùm nec is, qui veniam ætatis conſequitur, immobilia abſque decreto alienare valeat, *l. 2. §. 1. in fine*, illic, *Ita tamen vt prædia ſine decreto non alienent, & l. 3. C. de his qui veniam ætatis, l. 3. C. ſi maior factus alienationem factam ſine decreto ratam habuerit*, quod & notauerat cum multis idem Hermoſilla *d. gl. 2. n. 7.* ac diximus ſup. *diſſertat. 1. nu.*
34 *29.* qui tamen * in iudicio legitimè cōparere poteſt, quemadmodùm apparet *ex dicta l. 2. in principio*, illic, *Ita vt poſt impetratam ætatis veniam ijdem ipſi per ſe principale beneficium allegantes, non ſolum per ſcripturam annorum numerum probent, ſed etiam teſtibus, &c. & verſ. Fœminas*, illic, *Vt ipſæ etiam in omnibus negotijs, tale ius habeant, quale mares habere præſcripſimus*; *C. de his, qui veni. ata. l. ſi actor 10. verſ. Sin autem*, illic, *ſin autem interim adoleſcens veniam ætatis impetrauerit, vel ad legitimam ætatem peruenerit, poteſt ſuo nomine appellationem exercere, C. de appellat.* notat gloſſ. *verbo adultus in l. 2. C. qui legitimam perſonam*, Salycetus *in l. eos 3. num. 2. C. illo tit. de his qui ven. ætat.* Rodericus Suarez *allegat. 12. num. 7.* Iacobus Cancer. *variar. reſolut. lib. 1. cap. 7. num. 15. & lib. 2. cap. 1. num. 191. vata 2. edit.* Paul. Montan. *de tutelis cap. 39. num. 59.* nouiſſimè Ioannes à Sande *deciſ. Friſicar. libr. 1. tit. 2. de actoribus, & reis defin. 1.*

Cui tamen reſolutioni obſtare non 35 modicùm videtur textus difficilis *in l. ait Prætor 7. §. quid ſit autem, D. de iur. delibe.* vbi pro regula Vlpianus conſtituit, alienare prohibitū, actiones exercere minimè poſſe, his verbis, *Eſt enim abſurdum ei, cui alienatio interdicitur, permitti actiones exercere*, cùm igitur is, qui ætatis veniam à Principe impetrauit, bona ſua immobilia abſq; iudicis decreto alienare nequeat, non poterit ille actiones exercere, ſiue per ſe in iudicio comparere contra ea, quæ diximus.

Augetur què non leuiter difficultas 36 quoniam Vlpianus *in dict. §. quid ſit autem*, loquitur de alienatione bonorum, ad pupillos ex hereditate ipſis delata expectātium, quam Prætor eorum tutoribus abſque cauſæ cognitione interdixit intra deliberandi tempus, pupillorum nomine poſtulatum, & obtentum, vt conſtat ex Prætoris edicto, quod ibi Vlpianus commentatur, ab eo què refertur *in principio eiuſdem l.* conſtat autem, * tutoribus, & curatoribus 37 generaliter eſſe interdictam abſque cauſæ cognitione, & iudicis decreto alienationem bonorum immobilium pupillorum, & adultorum ſuorum, *rubr. & l. 1. cum ſequent. D. de reb. eorum, qui ſub tute. vel curat. ſunt, ſine decret. non alien. vel ſuppon. & C. de prædijs, & alii. rebus min. ſine decre. non alien. vel oblig.* & tamen ſuper illis actiones exercere, & excipere poſſunt *l. 3. §. item quæri poteſt, & §. idemquè erit, D. illo titul. de reb. eorum*, ergo vel hoc falſum eſt, vel ratio, qua Vlpianus vtitur *in d. §. quid ſit autem*, iuri contraria.

Pro

38 Pro cuius difficultatis, hactenùs non
ſatis extricatæ, vera reſolutione obſer-
uandum eſt primò, prohibitionem alie-
nationis bonorum immobiliū, vel qua-
ſi, minorū, abſque iudicis decreto à tu-
toribus, & curatoribus factam, ad ea dū
taxat bona pertinere, quæ ſunt in patri-
monio, ac dominio ipſorum minorum,
quibus iura, ob magnū, ac notabile præ-
iudicium, quod ex huiuſmodi bonorum
diſtractione, vel etiam ſola obligatio-
ne (per quam ad illam peruenitur, *l. ſi
pupillorum 7. §. 1. D. de reb. eorum, l. fin. C.
de reb. alie. non aliena*) illis irrogaretur,
proſpicere eo modo voluerunt, vt ex
relatis titulis, eorumquè legibus aper-
tiſsimè conſtat, proſequuntur latiſsimè
vltra ordinarios *ibi*, ac plures alios Ni-
colaus Intrigliolus *conſ. 28. ex n. 33.* Si-
giſmund. Scaccia *de iudic. lib. 2. cap. 1. n.
276. 286. 288. & à num.* 311. & ideò
39 * ſub ea prohibitione minimè compre-
hendi bona, ad pupillos ex hereditate
ipſis delata expectantia, intra tempus
eis ad deliberandū de illa adeunda con-
ceſſū, quia interim illa bona nō ſunt in
eorum dominio, quod ſola hereditatis
aditione quæritur, *l. cū heredes 23.* illic,
*adita hereditate omnia iura ad nos trāſeunt,
D. de acquir. poſſeſſ.* vndè vulgò proditum
40 eſt, * hereditatem poſtquam adita eſt,
non amplius propriè hereditatem dici,
ſed effici verum, ac proprium patrimo-
nium heredis, ſic etenim poſt gloſ. *mag-
nam verſ. Tu dic*, communiter tradidere
Doctores maximè Alex. *n. 7. &* 8. So-
cin. *n. 1.* & Iaſ. *in princ. & à n. 14. in l. 1. §.
veteres, per text. ibi, D. eod. tit.* Paul. Caſ-
trenſ. *conſ. 97. n. 1. lib. 2.* Ludouicus Ro-
manus *conſ.* 40. & 166. *in princip.* idem
Alex. *conſ. 38. n. 7. & conſ. 198. n. 8. libr.*
6. Carolus Ruinus *conſ. 191. nu. 12. lib.*
2. Tiber. Decianus *reſponſ. 44. num. 68.
verſ. Item dixit, lib.* 3. Cæſar Barcius *de-
ciſ. Bononienſi 5. n. 43. & deciſ. 6. n. 28.* fa-
cit & text. *in l. ſed ſi plures 10. §. filio im-
puberi*, illic, *iuncta enim hereditas eſſe ca-
pit, D. de vulg. & pupilla. ſubſtit. & in l.
poſt aditam 5. C. de impube. & alijs ſubſtit.*
41 Deindè obſeruandum eſt, prohibitio-
nem edicti Prætoris de non diminuen-
dis intra deliberandi tempus bonis he-
reditarijs, ad pupillos delatis, quæcum
que hereditaria bona, ſiue mobilia, ſiue
immobilia ex vi verbi generalis bona
cōplecti, neque tàm pupillis ipſis proſ-
pexiſſe, quam vlterioribus heredibus,
qui, illis demùm non adeuntibus, defun
cto ſucceſſuri forent; quippè qui, ſi in-
terim bona diminuerentur, & alienarē-
tur, * difficulter ea, nec ſine magnis mo
leſtijs à tertijs poſſeſſoribus auocarēt,
cùm ſi penès hereditatem iacentem eſ-
ſent, facillimum eis foret, illorum mòx
poſſeſsionem ingredi, *l. fin.* illic, *Mitta-
tur quidem in poſſeſſionem earum rerum, quæ
teſtatoris mortis tempore fuerūt, non autem
legitimo modo ab alio detinentur, & verſ.
Sin autem aliquis contradictor extiterit; C.
de edict. Diui Hadr. toll.* Cui * & illud 42
conſequens eſt, vt nedùm voluntaria bo
norum hereditariorum diminutio, ſiue
alienatio tutoribus ſit prohibita, ſed e-
tiam aditus præcludatur, per quem ad
neceſſariam deueniatur, quæ in iudicijs
contingit, *l. alienationes 13. D. fam. erciſc.
d. l. 3. §. item quæri poteſt, & §. idem quæ
erit, D. de reb. eorum, iuncto §. fin. inſtit.
de offici. iudi.* cum vbiquè notatis, & à
Fachineo, latè articulum hunc, vtrùm
alienatio, ac dominij translatio per iu-
dicis ſententiam fiat, quatuor relatis
opinionibus diſcutiente, atque ita tan-
dem concludente, *controu. iur. lib. 1. cap.*
62. ac nouiſsimè à D. Anton. Pichard.
optimè contrarias ſententias cōponen-
te *in d. §. fin. ex n. 3.* ideòquè meritò Vl-
pianus *in d. §. quid ſit autem*, illa edicti
verba, *diminui vetabo*, interpretatur, vt
per ea Prætor nedùm alienationem im-
pediat, ſed etiam actiones exerceri non
patiatur, quippè per quas, ſi tutor in li-
te ſuccumberet, ad neceſſariam aliena-
tionem deueniretur, quā Prætor etiam
prohibuiſſe cenſetur ex vulgari regula,
qua traditum eſt, * quòd cùm quid ali- 43
cui iure prohibetur, & id prohibitū vi-
detur, per quod ad illud deuenitur, *l. o-
ratio 16. D. de ſponſal.* cum relatis ſup. *n.*
38. & vltra DD. *in illis locis*, eam regu-
lam tradunt, & ad varia expendunt Ale
xan. *conſ. 95. n. 5. lib. 2.* Maſcard. *de pro-
bat. lib. 1. concluſ. 102. per totam*, Ioann.
Petr. Surdus *conſ. 54. n. 26. & cōſ. 301.
n. 74.* Farinacius *in praxi lib. 1. q. 39. n.*
138. Ioan. Anto. Mangilius *de imputat.*

quæſt. 51. *n.* 30. Sigiſmun. Scaccia *de iu-*
dicijs lib. 1. *c.* 9. *n.* 885. *&* 886. *& de ap-*
pellat. q. 17. *limit.* 10. *n.* 13. Ioan. Franc.
Leonius *in theſauro fori Eccleſiaſtici p.* 1.
c. 15. *n.* 20.
45 Nec contrarium eſt quod *in d. l. alie-*
nationes, & in d. l. 3. *§. item quæri poteſt, &*
§. idem què erit, cum alijs mòx referen-
dis traditum extat, alienatione prohi-
bita, voluntariam tantùm, non etiã ne-
ceſſariam prohibitam cenſeri; nam (vt
ex illis conſtat) hæc regula procedit in
alienare prohibito certi generis bona
certo caſu, vel ſine certa forma, alioquì
tamen habili ad legitimam, ac plenam
bonorum adminiſtrationem, adeò què,
& ad agendum, vel excipiẽdum pro his
in iudicio; qui quidem, & ſi citra caſum,
vel modum permiſſum bona illa aliena-
re nequeat, at ex neceſſaria cauſa po-
teſt, ſi ſcilicet, cùm legitimam habeat
perſonam ſtandi in iudicio, in eo con-
uentus, ad eorum reſtitutionem, vel di-
ſtractionem, ob vetuſtiorem cauſam, &
iuris originem, vel ex alia quapiam ra-
tione legitimè condemnetur. Quò per-
46 tinet * imprimis tex. *in d. l. alienationes,*
iuncta l. præcedenti, vbi heres, qui poſt
acceptum familiæ erciſcundæ iudicium
hereditaria bona alienare nequit, con-
uentus tamen ad rem relictã ſub condi-
tione, quæ iudicio illo familiæ erciſcũ-
dæ pendẽte extitit, rem quidem ipſam,
& ſi interim ſit heredũ, ex relata ratio-
47 ne præſtare cogitur. Deinde text. * *in*
d. l. 3. *§. itẽ quæri poteſt, & §. idem què erit,*
vbi & ſi tutor immobilia pupilli bona
abſque iuſta cauſa, & iudicijs decreto a-
lienare nequeat, ſi tamen vel petens pu
pilli fundum, litis æſtimationem pro
eo accipere cogatur, vel ſuper illo con-
uentus, iniuſtè ad eius reſtitutionẽ con-
demnat⁹ ſit, alienatio hoc modo facta,
ob neceſſariam iudicij cauſam ſuſtine-
48 tur. Ita quoquè * *in l.* 1. *D. de fundo do-*
ta. maritus, cui dotalis fundi alienatio
lege Iulia prohibita eſt, ſi damni infecti
nomine à vicino conuentus, ob cautio-
nem non præſtitam in cauſa fuerit, vt vi
cinus in poſſeſsionẽ prędij dotalis miſ-
ſus, deinde poſsidere, ac dominus eſſe
iuſſus ſit, fundum hoc modo ex neceſſa-
49 ria cauſa alienat. Sic deinceps * *in l. fi-*
lius familias 114. *§. Diui, D. de leg.* 1. *&*
in l. peto 69. (*aliàs* 70.) *§. prædium, verſ.*
Quod ſi liberis D. de leg. 2. & ſi alienatio
bonorum, quæ perpetui fideicommiſsi
onere fauore liberorum, vel familię gra
uata ſunt, contra teſtatoris præceptum
à poſſeſſore facta, nullius momenti ſit, ſi
tamen illa ex neceſſaria cauſa in iudicio
fiat, vt creditoribus, ob æs alienum de-
functi poſſeſſorem vrgentibus, ſatisfiat,
vtiquè valet. Id quod * ad Hiſpaniæ 50
maioràtus, vt alienationis prohibitio à
fundatore facta, voluntariam tantùm
includat, non etiam neceſſariam, quæ
fiat ad ſatisfaciendum illius debitis an-
tea contractis, vel ad quæ ipſe iure te-
netur, rectè, & vtiliter applicant, alia
inducentes iura D. Ludou. Molina *de*
Hiſpanorum primog. lib. 1. *c.* 10. *à nu.* 2. *&*
lib. 4. *c.* 6. *&* 8. *ex n.* 1. Melchior Pelaez
à Mieres *de maioratibus* 4. *part. quæſt.* 1.
limit. 5. *& quæſt.* 26. *per totam*, Ioan. Gu-
tierrez *pract. quæſt. lib.* 2. *quæſt.* 53. Ioan.
Garcia *de expenſis cap.* 16. *num.* 7. Ma-
tienç. *ad l.* 6. *tit.* 7. *libr.* 5. *nouæ compilat.*
gloſſ. 13. *num.* 17. D. Valençuel. *conſ.* 60.
num. 80. *&* 81. D. Ioan. del Caſtill. *quo-*
tid. controu. tom. 6. *cap.* 131. *num.* 23. *&*
cap. 157. *num.* 32. & poſt alios nouiſsi-
mè Ioan. Caruallus *ad cap. Raynaldus de*
teſtam. 2. *part. num.* 261. Sic prætereà
* *in l. cùm fidei heredis* 9. *D. de fideicomm.* 51
libert. heres grauatus ne ſeruum aliena-
ret, ſed penès ſe haberet, vt is alienam
ſeruitutem non pateretur, & ſi aliena-
tione facta conueniri à ſeruo poſsit, vt
eum manumittat, at non æquè ad id vr-
geri poteſt, ſi alienatio non ſit volunta-
ria, ſed alienãdi neceſsitas ex cauſa te-
ſtatoris prodeat. Deniquè (vt alia iura,
& exempla omittam, quæ ex iam rela-
tis DD. colligere licet, & ex Hieroni-
mo Ceuall. *pract. quæſt. lib.* 3. *quæſt.* 805.
ex num. 8. *& quæſt.* 820. *à num.* 50. D.
Valençuela poſt alios *conſ.* 187. *n.* 36.)
illuſtre huiuſce rei exemplum ſuppedi-
tare videtur laudemiũ * (vel vt alij vo 52
cant, laudimiũ) rei emphiteuticæ, quod
& ſi ex alienatione ab emphiteuta facta
domino debeatur, *l. fin. verſ. Et ne auari-*
tia C. de iure emphiteut. ex eo vt DD. pu-
tãt) quòd dominus tali alienationi cõ-
ſenſum præbuerit, ſine quo non valeret,

non

non tamē ex alienatione neceſſaria, quę iudicij poteſtate fit, vt præ ceteris reſoluit Iaſon *ibi, num.* 48. Aymon Craueta *conſ.* 215. *ex num.* 3. *& in conſ. pro genero, num.* 290. Tiraquel. *de retract. conſangu.* §. 29. *gloſſ.* 1. *num.* 4. *& gloſſ.* 2. *num.* 2. & poſt plures alios Maur. Burgi. *de laudimijs,* 2. *part. inſpect.* 1. *ex num.* 13. quod tamen exemplum in puncto iuris per quàm falſum, iudico, longè què verius eſſe, etiam ex alienatione neceſſaria laudemiū deberi, quia ratio illa, qua DD. nituntur, commentitia eſt, vt rectè oſtendit, ſic veriſsimè reſoluens Anton. Fab. *de error. pragmat. decade* 3. *errore* 1. *per totum.* In prędictis autem caſibus ſatis apertè cōſtat, alienare prohibitum, cùm limitatam tantùm prohibitionem habeat quòad certa bona, vel certum caſum, aut ſine certo modo, legitimam adhuc bonorum adminiſtrationem retinere, atquè adeò perſonā legitimam, vt in iudicio agere, & conueniri poſsit, vt & habet minor, qui ætatis veniā impetrauit, tamètſi immobilia bona abſq; decreto alienare nequeat, vt diximus, *num.* 32. *&* 33. atque ita non poteſt eis prohiberi neceſſaria alienatio, quæ venit in conſequentiam iudicij, cui ipſi alioquì habiles ſunt; id quod in ſpecie edicti Prætorij, qua de agimus, longè aliter ſe habet, vt ex hactenùs obſeruatis, & mòx dicendis planè conſtabit.

53 Quibus præiactis, facilis iam apparet explicatio rationis, qua Vlpianus vtitur *in d.* §. *quid ſit autem*, quòd abſurdum nimirùm ſit ei, cui alienatio interdicitur, permitti actiones exercere, eſt enim hæc ratio veriſsima in ſpecie ab eodem Vlpiano propoſita, ad quam, vel omninò ſimilem reſtringēda eſt, nec vlteriùs porrigenda, vtcumquè generalis videatur; quod nō eſt in iure nouum, vt videre licet *ex l. ſi debitor* 4. illic, *nec enim intereſſe ſoluerit, an compenſauerit, D. qui potio. in pign. hab. iuncto cap. ad noſtram* 7. *iuxta vulgarem eius intellectum, extra de iureiuran.* & ex alijs iuris locis, in propoſito adductis à Did. Spino *in ſpecu. teſtam. gl.* 13. *principali, num.* 44. & obſeruauerat prius Hieronimus Cagnol. *in l.* 1. *num.* 63. *C. qui admitti ad bono. poſſeſſ. poſſint*, cuius ad hoc meminit, ejus dictū extollens, Andr. Fachineus *controuerſ. iur. lib.* 13. *cap.* 91. *verſ. Conflictus iſte, in*
fine, quod & ipſum * licet colligere *ex* 54
l. de eo 12. §. *ſi quis ex viuis, D. ad exhiben. & ex l. ſi procurator* 35. *D. de acquir. rer. dom.* ad quarum interpretationem elegāter obſeruat Donellus *commentar. iur. ciuil. lib.* 4. *cap.* 12. §. *& eſt quidem, verſ. Prior ſententia, & cap.* 16. *in princip.* & ex egregio textu, alioquì non parùm diffi-
cili, * *in cap. ſi diligenti* 17. *ad fin. verſ.* 55
cùm in præſcriptione, extra de præſcriptionibus, ad cuius intellectum ſic, & ego adnotaui quondàm in ſolemni prælectione, quam ad eum textum, ac ſimilia eius tituli iura auditoribus meis Salmanticę dictabam, cùm primariam Pontificij iuris Cathedram regerem ex ſubſtitutione mihi facta ab erudito admodum vero D. Doctore Ioanne à Pareja, perpetuo eius tunc moderatore, iam pridē emerito, & Valliſoletani prætorij Senatore digniſsimo, ac nouiſsimè poſt hęc ſcripta ſic eum textum explicat doctiſsimus Petrus Barboſa *in prælect. poſthuma ad rubr. C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor. num.* 122. *&* 123. Eodem itaquè modo reſtringenda eſt generalis ratio *dict. l. ait Prætor*, vt & ſenſit Abbas Panormit. *in cap. edoceri* 21. *num.* 6. *in* 1. *ſolut. extra de reſcript.* receptus ab Imola *ibi, num.* 5. dum ait, text. illum continere caſum ſpecialem in eo, qui petit ius deliberandi ad adeundam, vel repudiādam hereditatem; quaſi velit rationem generalem ad eum caſum eſſe reſtringēdam; à quibus in effectu nō diſſentit, licèt alijs verbis rem explicet, Pinelus *in l.* 1. *C. de bonis mater.* 3. *part. nu.* 47. *verſ. Quapropter*, quem referunt, & ſequuntur Fachin. *controu. iur. lib.* 7. *cap.* 103. *verſ. vlt.* D. Ioannes del Caſtillo *quotid. controu. lib.* 5. *tom.* 6. *cap.* 157. *nu.* 31. *&* 32. quicquid aliter, minùs quidem rectè intelligat Iacobus Cancerus *var. reſolut. lib.* 2. *cap.* 16. *à num.* 104. relatus ac receptus à D. Illeph. Perez de Lara *in compend. vitæ homi. cap.* 24. *num.* 8. 9. *&* 10. *& cap.* 28. *num.* 32.

Quò fit, vt quotieſcumquè ratio le- 56
gis, alienationem prohibentis, æquè militat in exercitio actionum, cēſeatur & hoc in illius conſequentiam prohibitū,

puta ſi indiſtinctè (vt in relato Pretoris
edicto) bonorum diminutio, ſiue alie-
natio prohibeatur; vel (quod idem eſt)
cōtrahēdi facultas denegetur; nam cùm
57 * valeat argumentum de contractibus
ad quaſi contractus, *l. ſi pupilli. 6. §. ſi quis
ita, verſ. Nam & ſi cui mandauero, D. de
negot. geſt. l. ait Prætor 7. in princip. iuncto
§. ſed et ſi hereditatem, D. de minoribus, l. 3.
§. fin. cum l. ſequenti, D. quibus ex cauſis
in poſſ. eatur*, cum relatis à Socin. Iunio.
conſ. 147. num. 2. Nicolao Euerard. *in lo-
cis legalibus loco 57. à contractib⁹ ad quaſi
cōtractus*, Claudio Canciūcula *ſub eod.
tract. in 8. ſpecie loci à ſimili*, Ioſeph. Seſ-
ſe *de inhibitio. cap. 9. §. 3. num. 13.* Ioanne
Griuello Sequano *deciſ. Doland. 14. nu.
14.* Cæſare Argelo *de contradictore legi-
timo quæſt. 7. num. 30.* & à me olim *in
method. enarrat. l. contractus, D. de reg. iur.
cap. 1. num. 6. ad finem*, ob eamquè cauſam
ſtatutum de contractu loquens, ad qua-
ſi contractum extendatur, vt reſoluunt
Ludou. Gome. *in §. omnium, nu. 28. verſ.
Circa hoc inſti. de acti.* Franc. Milanenſis
deciſ. 13. Siciliæ, num. 4. & 5. lib. 2. Vir-
gil. *de legitimat. perſon. cap. 2. num. 5.* con-
58 ſequenter * argumentum valet dè con-
tractibus ad iudicia, *l. ait Prætor 7. §. ſed
& in iudicio, D. de minor.* gl. elegans *ver-
bo contractibus, in auth. Sacramenta pube-
rum, C. ſi aduerſus vendit.* docens, regu-
lam illius text. diſponentis, contractus
puberum, ſeu minorum 25. annis iura-
mento firmatos, inuiolabiliter abſque
ſpe reſtitutionis obſeruādos fore, æquè
procedere in actis iudicialibus, quibus
minor per ſe in iudicio comparens, non
cōtrauenturum ſe iurauit; ac ſimilis gl.
*ſub eodem verbo, in cap. 1. §. item Sacramē-
ta, de pace iuram. firmanda, in vſibus feud.*
communiter receptæ ſecūdum mox re-
ferendos, gl. itidem *verbo proceſſibus, &
ſententijs, verſ. Sed quæro ex delicto, in ex-
trauag. prouidè 2. de ſent. excōmunicat. in-
ter cōmunes*, quæ * textum illum prohi-
59 bentem, Eccleſiaſticum decerni inter-
dictum pro cauſa pecuniaria (quam pro
hibitionem latè exornant, & explicant
Marius Alterius *de cenſur. tom. 2. diſput.
10. de interdicto, cap. 2. dubitat. 2. & 3.*
Suarez *diſput. 36. ſect. 3. à nu. 8.*) exten-
dit ad iudicia, in quibus quis etiam ex
delicto in pecunia fuerit cōdēnatus, at-
q; ita id argumentū cōmuniter etiā vbi
q; DD. probāt, Capella Tholoſana *de-
ciſ. 45. 49. & 106.* Barthol. Cæpola
cautela 219. circa finem; Nicolaus Euer-
rar. *in locis legalibus, loco 39. à contracti-
bus ad iudicia*, Ioan. Gutierrez *in d. auth.
Sacramenta puberum, num. 127.* (vbi re-
latæ gloſſ. *verbo contractibus* ſententiam
ex pluribus communiter reſoluit) & *di-
iuram. conſ. 3. part. cap. 11. num. 2.* Ant.
Hering. *de fideiuſſ. cap. 7. num. 171.* cum
alijs infra; in iudicijs namquè * quaſi 60
contrahitur, *l. 3. §. idem ſcribit verſ. Nam
ſicut in ſtipulatione, D. de peculio*, notat E-
uerard. *d. loco 39. nu. 2. verſ. Et ratio præ-
miſſorum*, & poſt alios Hieron. Gonça-
lez *ad reg. 8. Cancellariæ glo. 6. num. 171.*
Hieron. Ceuall. *commun. contra commun.
tom. 4. q. 897. (quæ eſt 1. illius libri) num.
887.* Ioan. Maria Nouarius *in praxi ele-
ctionis, ac variat. fori ſect. 2. q. 20. n. 8.*
Vnde cùm apud nos vxor abſque ma- 61
riti licentia contrahere prohibeatur *in
l. 55 Tauri, quæ eſt lex 2. tit. 3. lib. 5. nouæ
compilat.* conſequenter prohibetur per
ſe in iudicio abſque eadem licentia cō-
parere, his verbis, *La muger durante el
matrimonio ſin licencia de ſu marido; como
no puede fazer contrato alguno, aſſi miſmo no
puede fazer caſi contrato, ni eſtar en juyzio,
faciendo, ni defendiendo ſin la dicha licencia
de ſu marido*, nempè ex ratione *d. l. ait
Prætor, verſ. Eſt enim abſurdum*, quā Tau-
rinæ legi rectè applicat D. Per. de La-
ra *in compēd. vitæ hom. cap. 28. num. 31. &
32.* & cùm hoc ſecundum * Luſitanorū 62
ordinatio *libr. 4. tit. 66. in principio* non
expreſſiſſet, ſed primum tantum, quòd
mulier coniugata abſque mariti licētia
cōtrahere nequeat, & ad id illam ex ra-
tionis identitate extendēdam fore me-
ritò docet, atquè ita in Senatu iudicatū
refert Melchior Phebus *deciſ. Luſit. 62.
n. 5. part. 1.* Nec obſtaret * hoc in caſu 63
iuramentum, ab vxore, per ſe in iudicio
comparente, præſtitum de ei non con-
traueniendo, quia & ſi tale iuramentum
in præiudicium ipſius iurātis valeat, vt
valet à minore interpoſitum, iuxta tra-
dita ſup. *num. 50.* & ſic id vxorem obli-
garet poſt mariti mortē, quomodò pro-
cedit ſententia Palacij Rubei *in repetit.*

Rub.

Digitized by Google

rub.de donat.inter. §. 68. *num.*30. prout
eam rectè intelligit, communem dicēs,
Burgenſ. Marcus Salon de Pace *conſ.*2.
*n.*97. at viuente marito in eius præiudi-
64 cium minimè tenet, * ex reg. text. *in
cap. cùm contingat* 28. *in fin.* illic, *Cùm in
alterius præiudicium non redundent, extra
de iure iurand.* & *in c.*2. *de pactis, lib.*6. ex
quibus generaliter deduxerunt omnes,
iuramentum in tertij præiudicium non
valere, hunc què eius effectum inter a-
lios referunt Mancinus *de iuramento* 4.
part. effectu 110. Fortuni. Garcia *de vlt.
fine iuris nu.* 363. *verſ. Iuramentum enim,*
& *n.*364. Seraphinus, nonnulla alia iu-
ra ciuilia inducēs, *de priuileg. iuram. pri-
uilegio* 151. *n.*3. Cardin. Franc. Mantic.
de tacitis, & *ambig. conuent. lib.*12. *tit.*33.
*n.*44. & *lib.*13. *tit.*37. *n.*8. atquè ita ex
ea regula id in terminis noſtris reſoluūt
idem Palac. Rube. *n.*18. Michael. Ci-
phonta. *verſ. Quod primò limita,* Didacus
Caſtellus *gl. verbo, no vala,* & Ant. Go-
mez *n.*8. *in l.*56. *Tauri,* D. Præſes Co-
uarr. *in* 4. *de ſponſal.* 2. *p. cap.*7. §. 1. *num.*
3. Petrus Auendañ. *de exequend. manda.*
2. *p. cap.*27. *n.*15. & *in dictionario, verbo
otorgamiento, verſ. Amplia,* Ludouic. Me-
xia *ad l. Regiam Toleti de los terminos,* 7.
fundamento 2. *partis, n.* 27. Menchaca,
*controuerſ. vſu frequent. lib.*1. *cap.*10. *nu.*
25. Ioan. Matienç. *ad relatam l.*1. *compil.
gl.*1. *n.*18. Ioan. Gutier. *in d. authen. Sa-
cramēta puberū, n.*38. & 39. *ac de iuramē-*
65 *to confirmator.* 1. *p. c.*1. *n.*33. & 34.
Deniquè ſuperiori veriſsimæ reſolu-
tioni circa pragmaticæ noſtræ intelle-
ctum conſectarium & illud eſt, idem fo-
re dicendum in priuilegio *legis vnicæ, C.
quando Imperator inter pupillum,* & *viduā,*
quo pupillis, viduis, alijſq; miſerabili-
bus perſonis fauorabiliter conceſsū eſt,
vt cauſas ſuas recta via omiſſa prioris iu
dicis inſtātia ad Regiam Curiam defer-
re poſsint, ſiue ſcilicèt agant, ſiue con-
ueniantur, vt ſenſit rectè Accurſ. *ibi, ver
bo perhorreſcunt,* eius què legis genera-
litas ſatis ſignificat, & vſu forenſi id eſ-
ſe comprobatū teſtantur D. Præſes Co-
uarr. *in pract. cap.*7. *num.* 5. Azeued. *in l.*
8. *titul.*3. *lib.*4. *nouæ compilat ſub num.*6.
Ioan. Matia Nouarius *in praxi electionis,
ac variat. fori, ſect.*2. *quæſt.*3. & *ſect.*3. *q.*

4. Oſual. Hillig. *ad Donel. libr.* 17. *com-
ment. cap.*20. *litt. D.* nouiſsimè Gabr. Al-
uarez *de priuileg. miſerabil. perſon. quæſt.*3.
*n.*3. nam * vt hoc priuilegio potian- 66
tur etiam minores 25. annis poſt adul-
tam ętatem patre carentes, ratio poſtu-
lat, quippè qui licèt ſub nomine pupil-
lorum, quorum lex illa in ſpecie memi-
nit, propriè non contineantur, pupillus
namquè in iure diffinitur is, qui cùm im
pubes eſt, deſiit in patris poteſtate eſſe
morte, aut emancipatione, *l. pupillus*
239. *D. de verb. ſignif.* at continentur * 67
nomine miſerabilium perſonarum, in-
ter quas illos rectè connumerat Alex.
*conſ.*122. *nu.*16. *verſ. Et iudicio meo, lib.*
4. miſeram ſiquidem conditionē, & ęta-
tis imbecillitas, & iudicij fragilitas in-
ducunt, multis eos captionibus ſuppo-
nentes, multorumquè inſidijs exponen-
tes, *l.*1. *verſ. Nam cùm inter omnes conſtet,
iuncta l. auxilium* 37. *aliàs* 38. §. *in deli-
ctis,* illic, *miſeratio ætatis, D. de minorib⁹,*
quod & ſignificat Marcus Aureli⁹ Caſ-
ſiodorus *libr.*4. *variar. cap.*9. dum ait,
quòd *patris auxilio nudati, multorum in-
iurijs ſolent de nouo exponi, quorum ado-
leſcentia peruia videtur incommodis,* at-
què ita non minus, quàm pupilli præ-
fato priuilegio digni ſunt, id quod ma-
gis expreſſerunt leges noſtrę Regiæ, le- 68
gi illi vnicæ conſonantes, nempè * *lex*
5. *verſ. O por pleyto que demandaſſe buerfa-
no, tit.*5. *l.*41. *tit.*18. & *l.*20. *tit.* 23. *p.*
3. *l.*14. *in fine tit.*2. *lib.*3. *ordinam.* & *d. l.*
8. *circa finem tit.*3. *libr.*4. *nouæ compilat.*
quę vtuntur orphanorū vocabulo, quod
latiùs patet, nequè tātùm pupillos, ſed
etiam adultos patre deſtitutos comple-
ctitur, *l. Orphanotrophos* 32. illic, *Qui qui-
dem pupillorum ſunt quaſi tutores, adoleſcē-
tum verò quaſi curatores, C. de Epiſcopis,* &
cleric. & vltra ordinarios iuris, obſeruant
Laurentius Valla *lib.*4. *elegantiarum c.*
33. Alciatus *prætermiſſor. lib.*1. *verbo Or-
phanotrophus,* Petr. Gregor. *ſyntagm. iur.
lib.*2. *cap.*1. *num.*5. Ambroſ. Calepin. *in
dictionario verbo orphanus,* & lexicogra-
phi omnes *ſub eodem verbo,* D. Couarru.
*in pract. cap.*6 *num.*2. Stephan. Gratian.
*diſceptat. forenſ. tom.*4. *cap.* 666. *num.*1. 69
vnde * meritò minoribus patre orbatis
huiuſmodi fori priuilegium cōpetere,
id què

Digitized by Google

d què forẽſi vſu receptiſsimum eſſe reſoluant Ioannes de Neuizanis *in ſilua nuptiali lib. 6. tit. quomodò iudicandum pro communi opin. n. 31.* D. Couarr. *vbi proximè*, Gregor. Lopez *in d. l. 5. gl. 4. verſ. In practica, tit. 3. & in d. l. 41. gloſſ. 1. tit. 18. p. 3.* Didac. Perez *ad l. 1. tit. 1. lib. 3. ordin. gl. verbo padres, verſ. Item eſt notandum,* Azeued. *in l. 2. titul. 10. libr. 8. nouæ compilat. n. 243.* Eſcouar *de ratiocinijs c. 7. n. 60.* D. Ioan. del Caſtillo *quotid. controu. lib. 3. cap. 25. n. 17. circa finem, verſ. Subdit tamen,* Nouar. *in praxi elect. fori ſect. 1. q. 4. n. 5.* Carraſcus *de caſibus curiæ n. 16.* & Gabriel Aluarez *de priuileg. miſerabil. perſ. q. 4. n. 5. & 6.* Ioan. à Sande *deciſ. Friſicarum lib. 1. tit. 1. de foro competent. definit. 2. verſ. Quid de pupillo*, quicquid contradicat Paulus Caſtrenſ. *in dict. l. vni.* cuius * ſententia vera tan-
70 tùm eſt in minore patrem habente, eiuſquè præſidio munito, vt poſt alios reſoluunt Ioan. Maria Nouar. *d. ſect. 1. q. 6. num. 5.* & Oſuald. ad Donelum *d. lib. 17. comment. cap. 20. lit. B.* quos ſic rectè intelligit, latè què proſequitur Gabr. Aluar. *d. tracta. de priuileg. miſerabil. perſon. quæſt. 5. à n. 8. qui ex n. 13.* id etiam nonnullis limitationibus vtiliter exornat. Cùm itaquè hoc priuilegium minoribus, patris preſidio deſtitutis, tàm iure, quàm ex recepta conſuetudine compe-
tat, * id quidem minimè per relatam 71
Regiam pragmaticam ſublatum cenſeri debet, ſeu denegatũ minoribus, qui iuxta eius preſcriptum matrimonium contrahentes, bona ſua, & vxorum proprio marte adminiſtranda ſuſceperunt; quia præterquàm quòd ſi aliud diceremus, illa corrigeret ius antiquũ, eſſet etiam ipſis minoribus, quibus conſulere, ac fauere intendit, valdè damnoſa, vtrũque contra iuris regulas ſuperius non ſemel
ponderatũ: quicquid cõtrarium, * nẽ- 72
pè hodie, ſtante illa pragmatica, minorem coniugatum non gaudere priuilegio deferendi cauſam ſuam ad Regiam Curiam, re non ſatis penſata contendat Gabri. Aluarez *d. q. 4. n. 15.* cui, reſolutionem hanc mecum conferenti dum liber ipſe prælo mandaretur, liberè meũ protuli iudicium, quod illi certè non modicam vim intulit, nec dubito quin ipſum ſi potuiſſet (erat enim iã tota illa quæſtio typis excuſa) ad ſuum deponendum facilè pertraheret.

DISSERTATIONIS SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *PRagmatica, de minoribꝰ matrimonium contrahentibus ſimpliciter loquẽs, an de minoribus curatorem habẽtibus, vel non habentibus accipienda ſit, vel de omnibus indiſtinctè? & n. 20. & 21.*

2 *Eadẽ, adminiſtrationẽ eis concedens, an de reſtricta, vel de plena, vel de qualibet indiſtinctè ſit exaudienda? & num. 22. & à num. 54.*

3 *Verba legis, vel alteriꝰ diſpoſitionis in dubio in potiore ſignificato accipienda ſunt.*

4 *Adminiſtrationis verbum in potiſſima, paſſim què in iure recepta ſignificatione, dumtaxàt refertur ad liberam, & plenã, ſolis maioribus, talis adminiſtrationis capaces, competẽtem, quæ & liberum actionum exercitium habet.*

5 *L. 1. §. vlt. l. 3. in princ. & l. minor 32. D. de minor. expenduntur, & de intellectu n. 25.*

6 *L. fin. D. de condit. & demonſtr. expenditur, & de intellectu n. 26. cum ſeqq.*

7 *L. ſed ſi vnius 17. §. quod autem ait Prætor 7. in fin. D. de iniur. expenditur, & de intellectu n. 29.*

8 *Tituli D. & C. de adminiſtr. tut. D. de adminiſtr. rer. ad ciuit. pertinent. C. de adminiſtr. rerum publ. libr. 11. & ſimilia iura, ac bonorum authorum loca, adminiſtratio-*

ſtrationis verbo vtentia, intelliguntur, & num. 31.

9 *Adminiſtrationem ſeu curam bonorum alterius perſonæ non alius, quã maior, aut pro tali habitus habere poteſt, & n. 38.*

10 *Fictio idem operatur in caſu ficto, quod veritas in caſu vero.*

11 *Minor 25. ann. poſt certam ætatem à lege, vel ſtatuto habilitari, & pro maiore haberi poteſt.*

12 *Minores, veniam ætatis à Principe impetrantes, non magis aduerſus contractus à ſe geſtos in integrum reſtitui poſſunt, quã ſi maiores eſſent.*

¶ *Nec minùs legitimam perſonã habent, per ſe in iudicio ſtandi, ſed eandẽ per omnia. ibidem.*

13 *Matrimonium iuxta formam pragmaticæ contrahentes, bona ſua, & vxorum an perinde adminiſtrare abſolutè poſſint, ac ſi ætatis veniam à Principe impetraſſent? & à n. 41.*

¶ *Æquiparatorum idem per omnia iudicium eſt. ibidem.*

14 *Ratio legis 1. C. de his qui veniã ætat. an æquè militet in minore, ex vi Regiæ pragmaticæ matrimonium contrahent, bonorumque ſuorum adminiſtrationem recipiente.*

¶ *Quæ à iure communi proueniunt, firmiora ſunt, quã quæ à iure ſingulari. ibidem, & de intellectu n. 48.*

15 *Minor matrimonium contrahens ante 18. annum ex vi pragmaticæ, an poſt id tempus pro maiore habitus cenſeatur, vt & à reſtitutionis in integrũ beneficio excludatur, & legitimè in iudicio comparere poſſit? & à n. 54.*

16 *Ordinationes Luſitaniæ, ac Britanniæ, minorem coniugatum ab anno ſuæ ætatis vigeſſimo à curatoris poteſtate liberãtes, maiorem eum faciunt, vt non poſſit in integrum reſtitui aduerſus contractus, nec in iudicio per ſe comparens, dicere de nullitate actorum ſibi præiudicialium.*

17 *Statuta varia, certã ætatem, puta 18. aut 20 ann. definiunt, vt adultus tanquã maior contrahere, bonaque ſua adminiſtrare poſſit; quæ communiter ſic intelliguntur, vt excludant in integrum reſtitutionis beneficium, & minorem capacem reddant, vt in iudicio cõparere poſſit, imò & immobilia abſque decreto alienare, & n. 54.*

18 *Auth. ſi captiui, C. de Epiſcop. & cler. diſponens, minorem 25. ann. maiorem tamen 18. pro maiore haberi ad contrahendum pro redemptione captiui patris, vel cognati, aut teſtatoris, a quo heres ſit paratus ſit, reſtitutionis in integr. beneficium excluſiſſe cenſetur, & facultatem conceſſiſſe minori, immobilia abſque decreto alienandi.*

¶ *Mulier coniugata pro mariti captiui redemptione abſque iudicis licentia bona alienare poteſt. ibidem.*

19 *Pragmatica, minori coniugato concedẽs poſt 18. ann. bonorum adminiſtrationem, non cenſetur eam integrã conceſſiſſe abſq; ſpe reſtitutionis, nec vllum aliud minoris ætatis priuilegium ei abſtuliſſe.*

20 *Verba generaliter, & indiſtinctè accipienda eſſ. quod dicitur, ita accipiendum eſt, ſi par ratio, & habilitas detur in omnibus terminis, ad quos verbum generale viſua referri poteſt.*

¶ *Abſurditatem iura modis omnibus vitare conantur. ibidem.*

21 *Pragmatica ſanctio, & ſi generaliter loquatur de minoribus coniugatis, tamen generaliter, & indiſtinctè accepta, tam de minoribus curatore carentibus, quàm eum habentibus, nihil quoad primos operaretur.*

22 *Accepta etiam de adminiſtratione libera, & plena, non eſſet tam minoribus fauorabilis, quàm odioſa.*

23 *Pragmaticæ caſus irregularis eſt, qui potiſſimam verbi adminiſtratio ſignificationem non patitur.*

24 *Verbum, certam aliquam propriam ſignificationem habens, vel duas æquè proprias, ſed alteram potiſſimam, ad quam regulariter referri conſueuit, ratione ſubiectæ materiæ, vel qualitatis perſonæ, ad quam refertur, & abſurdi vitandi gratia, transfertur ad aliam ſignificationem, ſiue in propriam, ſiue minus frequentem.*

25 *Adminiſtrationis verbum in l. 1. §. fin. cũ duabus legib. ſeqq. & l. minor 32. D. de minor. neceſſariò accipiendum eſt de libera, & plena, nec reſtitutioni obnoxia, & quare?*

26 *In l. fin. D. de condit. & demonſtr. eodem quoque modo neceſſariò accipi debet, & quare? cum duobus n. ſeqq.*

Teſta-

27 *Teſtatoris volũtas præſertim elucet, ac præoculis habenda eſt in conditionibus ab eo adiectis.*

28 *Conditio fideicõmiſſo, à filio relicto, his verbis adſcripta, ſi deceſſiſſet antequã res ſuas adminiſtrare poſſet, tunc demum ex voluntate teſtatoris impletur, cùm filius decedit antequam perfectè, & vtiliter adminiſtrare valeat, abſque eo quòd reſtitutionis auxilio egeat, & ſic ante 25. ann.*

¶ *Poſſe id dicimur, quod commodè, & honeſtè poſſumus. ibidem.*

29 *Adminiſtrationi plenæ, ac perfectæ rerum ſuarum inſufficiens, actionis iniuriarum exercitium non habet, etiam abſente eo, cuius in poteſtate eſt, ad intellectum l. ſed ſi vnius 17. §. quod autẽ ait Prætor, D. de iniurijs.*

30 *Adminiſtrare prohibitus plenè, & integrè abſque ſpe reſtitutionis, prohibitꝰ etiã cenſetur rem in iudicium deducere; eadem què regula per contrarium valet in permiſſo adminiſtrare.*

31 *Adminiſtrationis verbum in titulis D. & C. de adminiſtr. tut. & ſimilibus, de plena, & perfecta neceſſariò accipitur.*

32 *Pragmatica ſanctio, minori cõiugato rerum ſuarum, & vxoris adminiſtrationem ab anno 18. concedens, eum maiorem non reputat, neque fingit, & quare?*

33 *Pragmaticæ diſpoſitio, cum æquè reſpiciat res vxoris, ac proprias mariti, debet eas pariformiter determinare, & vulgaris regula vna determinatio, &c. exornatur.*

34 *Maritus quemadmodùm res ſuas non poteſt adminiſtrare, vt curator, ſic nec vxoris res, iuxta Regiam pragmaticam, & quare?*

34 *Pragmaticæ finis non alius eſt, quàm adoleſcentes ad matrimonium citiùs contrahendum inuitare ſpe præmiorum, ab ea propoſitorum.*

36 *Minori coniugato nimis eſſet onerofum, bonorum vxoris curam recipere, & quare?*

¶ *Curator cura finita ad rationes reddẽdas obſtrictus eſt, eius què bona pro reliquorum ſolutione tacitè minori obligata ſunt. ibidem.*

37 *Pragmatica ſanctio ſi minori coniugato curam bonorum vxoris ſuæ conceſſiſſet, plura ſpecialia aduerſus iuris regulas contineret.*

38 *Maritus vxoris ſuæ curator eſſe non poteſt, nec ante 25. annos tale munus exercere.*

39 *Specialia multa contra iuris regulas in dubio admitti non debent.*

40 *Pragmatica ſanctio minores coniugatos habiles nõ reddidit ab an. 18. ad legitimã adminiſtrationem ſuorũ, & vxoris bonorum, ſed tantùm eis fauorabiliter indulſit, vt etſi ſub curatore eſſent, poſſent talia bona per ſe adminiſtranda ſuſcipere, ac ſi ab initio ſine eo viuere elegiſſent.*

41 *Pragmatica verba illa, ſin tener neceſſidad de venia, non ſignificant, minorem coniugatum eodem modo ab anno 18. bona ſua, & vxoris adminiſtrare poſſe, ac ſi ætatis veniam à Principe impetraſſet. ſed non egere venia ad remouendam à curatore adminiſtrationem, & in ſe transferendam, & num. ſeq.*

42 *Pragmatica ſanctio, ſi æquiparare omninò voluiſſet minorem, eius virtute matrimonium contrahẽtem ei, qui ætatis veniam impetrauit, eodem modo illi adminiſtrationẽ concederet, ac ſi maior à Principe factus eſſet, atque ita vteretur verbis, omnimodam ſimilitudinem denotantibus.*

43 *Minores, iuxta pragmaticæ præſcriptum matrimonium contrahentes, magnum ac mirabile priuilegium ab ea conſequuntur, vt bonorum ſuorum, & vxoris adminiſtrationem à curatore abſque venia remouere poſſint, non amittentes alia minorũ beneficia, quæ amittunt ætatis veniam impetrantes.*

44 *Remiſſio impetrationis veniæ, quæ minoribus coniugatis à Regia pragmatica indulgetur, etſi re ipſa æquiparatio quædam ſit minorum, quibus venia remittitur, his, qui eam impetrarunt, talis tamen æquiparatio reſtricta tantùm eſt ad effectum merè fauorabilem potiendi pragmaticæ beneficio.*

45 *Argumentum ab æquiparatis in eo tantùm caſu locum obtinet, in quo fit æquiparatio, non in alijs.*

46 *Nec valet de caſu expreſſo ad non expreſſum in materia iuris communis correctoria fauore certarum perſonarum.*

47 *Ratio, ob quã minoribus, ætatis veniam impetrantibus reſtitutionis in integrum bene-*

beneficium denegatur, nõ militat in his, qui ex vi Regiæ pragmaticæ, bonorũ ſuorũ, & vxoris adminiſtrationẽ cõſequũtur.

48 *Pragmaticæ ius nõ minus ſingulare, & priuilegiariũ eſt, quã ius conceſſionis veniæ, imò illud hoc multò fauorabilius.*

¶ *Firmiora ſunt quæ à iure communĩ, quam quæ à iure ſingulari, ſeu priuilegio proueniunt, datis paribus terminis, ſecus aliàs. ibidem.*

49 *Pragmatica ſanctio concedit adminiſtrationem minoribus coniugatis, vt minoribus, nulla facta inquiſitione vtrum capaces ſint, nec ne, & quare?*

50. *Matrimonij, & fauoris ei à iure impenſi potiſſimus finis eſt, vt Reſpublica hominibus abundet.*

51 *Contrahentes cũ minoribus coniugatis poſtquam hi bonorum ſuorũ adminiſtrationẽ receperũt ex vi Regiæ pragmaticæ, non poſſunt dici ab ea decepti ob reſtitutionis in integrum beneficium minoribus competens, & quare?*

¶ *Scire, vel ſcire debere peritiores conſulendo, idem eſt. ibidem.*

52 *Princeps ætatis veniã minori nõ cõcedit, niſi deſiderãti, & qualiter hoc procedat.*

53 *Princeps tũc alienationẽ bonorũ immobilium ideò minori cõceſſiſſe non videtur, vt cautiùs ei lex conſulat, ob maius euertendi patrimonij periculum.*

54 *Minor 25. an. ante an. 18. matrimoniũ cõtrahẽs, poſt eam ætatẽ nõ habetur à pragmaticæ pro maiore, nec proinde excluditur à beneficio reſtitutionis in integrũ, in eoq́; pragmatica differt à ſtatutis, certã ætatẽ definiẽtib⁹, vt poſt eã quis tãquã maior cõtrahere, bonaq́; ſua adminiſtrare poſſit.*

55 *Lex, vel ſtatutum cùm ſimpliciter diſponit ſuper adulta ætate, fingẽdo adultũ in aliquo caſu maiorẽ, & cõtractũ ab eo celebratum firmum, & irreuocabilem, reſtitutionis in integr. beneficium excludit.*

¶ *Auth. Sacramẽta puberũ C. ſi aduerſ. vẽdit. declaratur ibid. & n. ſeq.*

56 *Minor iurãs nõ contrauenire cõtractui, à ſe celebrato, fingitur maior, & ideo aduerſus eum reſtitui non poteſt.*

¶ *Idẽ in minore veniã ætatis impetrãte. ibi.*

57 *Lex, vel ſtatutũ, cũ principaliter diſponit, limitãdo ætatẽ 25. an. ad aliã minorẽ ætatẽ, puta 18. vel 20. quã pro legitima, & perfecta haberi vult, vel generaliter, vel ad certũ effectũ, nedũ reſtitutionis in integrũ beneficium ceſſat, ſed & valet indiſtinctè alienatio bonorũ immobiliũ.*

58 *Ætatis certæ deſignatio, qua quis maior cenſetur, rerum què ſuarum adminiſtrationi capax, & idoneus, à iure merè poſitiuo prouenit, & quare?*

¶ *Ius ciuile, aut locorũ lex municipalis variari, ac mutari ex cauſa poteſt. ibidem.*

59 *Lex, vel ſtatutũ cũ procedit ſimpliciter permittendo actũ, vel contractũ minoris 25. ann. poſt certam aliam ætatem, puta 18. aut 20. an. nec vlterius diſponit, & ſi act⁹, vel contract⁹ à minore in illa ætate geſt⁹ ipſo iure valeat, poteſt tamẽ reſcindi per in integr. reſtitutionis beneficium.*

¶ *Lex cùm lege 41. D. de recept. arbit. expenditur. ibidem.*

60 *Minor 25. ann. & maior 14. licet ſuper poſſeſſoria cauſa in iudicio agere poſſit, tamẽ aduerſ⁹ acta præiudicialia iuuari valet in integrũ. reſtitutionis beneficio.*

¶ *Lex 3. C. qui legitimã perſ. ſtandi in iud. habeant, vel non, explicatur. ibidem.*

61 *Minor 25. ann. & maior 14. licèt in cauſis beneficialibus, & alijs ſpiritualibus per ſe in iudicio agere, vel conueniri valeat, poteſt tamẽ reſtitui aduerſus acta præiudicialia.*

62 *Matrimoniales cauſæ ſpirituales ſunt, & in eis procedit deciſio text. in c. fin. de iud. in 6. aduerſus Ioannem à Sande, & Friſicæ curiæ decretum ab eo relatum.*

63 *Actus vel contractus minoribus à lege permitti, & adminiſtrationẽ cõcedi, ſtrictè tãtùm quoad nudos terminos diuerſificantur, at in modo ſtatuẽdi, & in ratione ſtatuti minimè differunt, & quare?*

64 *Adminiſtrationis minoribus fauorabiliter conceſſæ nomine ea tantùm intelligitur, quæ fit citra alienationem bonorum immobilium, & citra actionum, vel defenſionum exercitium.*

65 *Lex minori 25. ann. poſt certam aliam ætatem actum vel cõtractum ſimpliciter permittens, facultatem ei præbet validè contrahendi, adeò què etiam immobilia alienandi abſque cauſæ cognitione, & iudicis decreto, & in iudicio legitimè comparendi abſque actorum nullitate.*

66 *Reſtitutio in integrum, minorib⁹ à lege, vel ſtatuto magis habilitatis nõ denegata, min⁹ habilitatis denegata cẽſeri nõ debet.*

DE EADEM MATERIA, SIVE DE ARGVMENTIS aliquot,quibꝰ premiſſꝰ pragmaticæ de minoribꝰ intellectus turbari videtur,ex quorum diſſolutione clarior ille,ac dulcidior apparet.

DISSERTATIO VI.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

HIS tamen omnibus, quæ *præced. diſſertatione* vt indubitata firmauimꝰ, obijci nõnulla poſſunt, quæ illa non parum obſcurare,ac labefactare videntur,à nobis hoc loci,quò clarior res appareat, ob oculos ponenda, & ſigillatim pro viribus extricanda.

Illud imprimis, quòd initio dicebamus,Regiam pragmaticam,niſi acceptam de minoribus curatorem habentibus,nihil operari,cùm hi, qui ab initio illum non acceperunt,iure cõmuni bonorum adminiſtrationẽ reſtitutioni ſubiectã habeãt,adeò què nihil noui pragmatica ſanctio attuliſſet,ſi de his,& nõ de illis minoribus accepta, hoc ipſum ſtatuiſſet;hęc etenim ratio duo videtur
1 falſò ſupponere. Primũ eſt, * pragmaticam illam nõ niſi de minoribus,curatorem habẽtibus,accipi poſſe, quod ex eo falſum eſſe facilè perſuaderi poteſt, quòd illa generaliter,& indiſtinctè loquitur,nec enim diſtinguit minores,curatorẽ habentes,à non habẽtibus, & ſic generaliter, & indiſtinctè accipienda eſt,ex reg.tex.*in l.nõ diſtinguemꝰ* 32.*aliàs* 37.*D. de receptis arbitris,l.de pretio* 8. *D.de publiciana in rem acti*.illic, *de pretio vero ſoluto nihil exprimitur, vnde poteſt cõiectura capi, quaſi nec ſententia prætoris ea ſit,vt requiratur, an ſolutũ ſit pretiũ* (vbi obſeruat gl.*vnic.verſ. Itẽ nota*) *l. ſi ſeruũ* 71.*§.non dixit Prætor, D.de aequ.hered.l.* 1.*§.generaliter,D.de leg.præſtan.* cum ſimilibus,relatis,& exornatis *ſup. diſſer-*
2 *tat.*2.*n.*5. Alterum eſt, * pragmaticam loqui de adminiſtratione reſtricta, ſiue reſtitutioni obnoxia, ideòq; accipi nõ poſſe de minore, curatorẽ non habẽte, quia ſic accepta nihil operaretur; quod & ipſũ ex eadẽ ratione cõuinci videtur, cũ illa minoribus cõiugatis indiſtinctè adminiſtrationẽ cõcedat, quo nomine etiã abſoluta intelligitur,imò propriꝰ, vt mòx dicemꝰ, & illã minoribus, etiã abſq; curatore viuẽtibus,cõcedẽs,multũ quidẽ aduerſus iꝰ cõmune operatur, ideòquè ſuperuacua videri non poteſt, nec rectè ex hoccap. arguebatur.

Secũdò,quia verba legis, vel alterꝰ 3
diſpoſitionis,indubio in potiore,ac potẽtiore ſunt accipiẽda ſignificato, *l.1.§. qui in perpetuũ*,illic. *Quamuis nõ efficiãtur domini,iuncta glo.& cõmuni,D.ſi ager vectig.l.nõ ſolũ* 33.*§.vlt.verſ.vlt.D. de vſucapionibus,§.ſed ius quidẽ ciuile,verſ. Sed quoties, inſti.de iure naturali, c. penult. de ſent. excõmunic.* facit text. *in c. ſtatutum* 11.*§.cùm verò*,ibi. *Primò fidem iudici facit,iuncta gl.verbo ſaltem,de reſcriptis, in* 6.& melior *in Clement.conſtitutionem* 4. *iuncta gl.verbo fides,de electione*, notãt,& ad varia expendunt, Bart. *conſ.*243.*n.mihi* 2.*verſ. Nam vbi de dominio, poſt medium, & verſ. Cùm autem ſimpliciter dicimus,vol.*1. Bald. *conſ.*192.*nu.*2.*vol.*5. Paul.Caſtrẽſ.*cõſ.*160.*n.*2.*vol.*1.Alex. *conſ.*147.*n.*1.*lib.*6.*& cõſ.*184.*n.*6.*lib.*7.Ludou.Rom.&eius additio.*cõſ.*509.*n.*9.exornãt Mantic.*de coniectur.vltim. volunt.lib.*5.*tit.*1.*n.*6.Tuſch.*practi.cõcluſionum tom.*8.*lit.V.cõcluſ.* 101. Dom. Ioan.del Caſtil.*quot.cõtrou. to.*4.*c.*39.*n.*1.2.*&* 3.*cũ ſeqq.& to.*7. *c.*26.*n.*16. *&* 17.vltra alios congeſtos à Simone, & Auguſt. Barboſa, & Gabr.Aluarez, quorũ memini *ſup.diſſert.*1.*n.*21.Porrò
* adminiſtrationis verbũ in potiſsima, 4
paſsimq; in iure recepta ſignificatione ad integram,ac plenã, ſolis maioribus,

talis

talis adminiſtrationis capaces,compe-
tentem,quę & liberum actionum exer-
citium habet, dumtaxat refertur, ergo
Regia pragmatica , adminiſtrationis
verbo vtens, eamquè indiſtinctè côce-
dēs minoribus, matrimonium contra-
hentibus, de huiuſmodi tãtùm admini-
ſtratione accipienda eſt. Minor impri-
5 mis probatur * *ex l.2.§.vlt.*illic. *Nec
ante rei ſuæ adminiſtratio eis cõmitti debe-
bit,l.3.in princip.*illic. *Perrarò minoribus
rerum ſuarum adminiſtrationem extra ordi
nẽ indulſerũt,& l.minor* 32. illic. *Perſe-
uerauerũt in adminiſtratione*, ac rurſus il-
lic. *Et abſtinuiſſent ſe ab adminiſtratione*,
& illic. *Adminiſtrare ceſſauerunt D.de mi-
6 noribus*.Rurſus * ex eleganti Iulij Pau-
li reſponſo *in l.finali,D.de condit.& de-
monſtrat.* his verbis. *Cùm filius rogatus
fuiſſet à patre, ſi antequàm res ſuas admini-
ſtrare poſſet deceſſiſſet,hereditatem Titio re-
ſtituere,& egreſſus viginti annos deceſſiſſet,
reſcriptũ eſt, fideicõmiſſum deberi*, ex quo
textu ſoli maiori 25.annorum admini-
ſtrationem concedi deduxit Eſcouar *de
7 ratiociniis c.6 n.23.* Deinde * ex ſimi-
li, nec minus eleganti reſponſo Vlpia-
ni *in l.ſed ſi vnius, 17. §. quod autem ait
Prætor,17.in fin.*illic. *Qui nõ ſufficiat ad
rei alicui⁹ adminiſtrationem, ac per hoc nec
ad actionem,D.de iniuriis*; vnde Alberi-
cus *in l.ait Prætor, 7. ad finem,D. de iure
deliber.*hanc deduxit concluſionem,*qui
probibetur adminiſtrare, probibetur rem in
iudicium deducere*,cui hęc vice verſa reſ-
pondet,*qui adminiſtrare permittitur* (ceù
per Regiam pragmaticam permittitur
minor coniugatus) *permittitur etiam rem
in iudicium deducere*, per regulã contra-
riorum,*de qua in l.1. verſ. Videamus, D.
de bis,qui ſunt,vel alie.iuris, princip. inſt.
8 eod.tit.& inſt.de tutel.* Deniquè * ex in-
tegris *tit.D.& C.de adminiſtrat.tut.iun-
cta l.fin.C.de legitima tut.* cũ alijs ad ſe-
quens arg.referendis, & ex titulis *D.de
adminiſtrat. rerum ad ciuitates pertinen-
tium,C.de adminiſtrat.rer.publi.libr.*11.
*authent.de adminiſtratoribus collat.7.ſiue
nouella 95.iuncta l. ſpuriis, 6.§.1.l.non
tantùm* 11.*verſ.Neq; enim minores,D.de
decurionibus,l.ad rem publ* 8. *D.de mune-
ribus,& honor.l.2.in princ.verſ. De mino-
ribus D.de vacat.munerũ, l.ſi pater tuus,*
8.*C.quando prouocare non eſt neceſſe*, qui-
bus in locis,ac mille ſimilibus admini-
ſtratio tam priuata, quàm publica non
alia proprie dicitur, quàm maioribus
competens,quod & conſtat ex Cicero-
ne,proprietatis Latinæ locutionis ob-
ſeruantiſsimo, *epiſtolar.familiar.lib.*13.
*epiſtol.*11.his verbis.*Operãque des,vt per
te, quàm commodiſſimè negotium municipij
adminiſtretur,& oratio.1.in verrẽ*, illic.
*A nobis omnia populo Romano ſemper &
belli adiumenta,& pacis ornamenta admi-
niſtrata ſunt*,ac rurſus ibi,*per homines bo-
neſtiſſimos, viros fortiſſimos, non imperitos
adoleſcentulos, aut illius modi quadrupla-
tores,leges,iudicia què adminiſtrentur*, at-
què alibi paſsim;neque Hiſpanè id ver
bum aliud ſignificat, teſte diligentiſsi-
mo proprietatis Hiſpanarum vocum
indagatore Don Sebaſtiano à Couar-
ruu.&Orozco *in theſauro Caſtellanæ lin-
gua, verbo adminiſtrar*, qui ſic interpre-
tatur, id eſt *beneficiar, o tratar hazienda,
perſona, o Republica*, id quod, vt vidi-
mus, ſolis hominibus perfectæ ætatis,
ſiue maioribus 25. annorum permitti-
tur; procedit ergo conſequens, de quo
ſupra.

Tertiò, quia præfata pragmatica 9
minori coniugato non tantùm ex anno
decimo octauo adminiſtrationem con-
cedit bonorum ſuorum, ſed etiam vxo-
ris, id quod multò magis indicare vi-
detur,eum ab illo tempore pro maiore
per omnia à lege illa reputari,cùm non
alius quàm maior,aut pro tali habitus,
bonorum alteri⁹ adminiſtrationem ſeu
curam habere poſsit, *dict.l.fin.C.de leg.
tutela,§.finali inſti.de fiduciaria tutela,
& §.item maior, verſ. Minores, inſtit. de
excuſat. tutorum*, quibus conſonat *l.*4.
*titul.*16.*& l.*1.*&* 2.*vbique in fine,titul.*
17.*part.*6. & vltra ordinarios *vbiquè*,
notant, & explicãt Borgninus Caual-
canus *de tutor. & curator. num.*4. Paul.
Montã. & Ioannes Gutierrez *de tutelis*
ille *cap.*23.*num.*28.*& cap.*32.*nu.*474.
hic verò 1.*part.cap.*7.*à num.* 18. vltra
congeſtos ab Emanuele Barboſa, *ad or-
dinationes Luſit.dict.lib.*4.*tit.*102.§.1.
*nu.*1.fictio * autem idem operatur in 10
caſu ficto, quod veritas in caſu vero, *l.
1.in principio*, illic. *Filios familias non*

Digitized by Google

ſolùm natur. verum, & adoptiones facilit,
D. de adoptionibus, l. liberum 14. §. ſed &
ſi ius, & l. cùm ex oratione 44. in princip.
illic. Eandem excuſationem competère ei,
qui ius annullorum impetraſſet, D. de excuſat.
tutor. l. penult. & vlt. D. de iure aureorum,
l. vnic. in principio, illic, Vt intelligatur
re ipſa ſtipulatio eſſe ſubſecuta, C. de rei
vxoriæ actione, cum ſimilibus, notat Euerardus,
in locis legalibus, loco 123. à vi fictionis
n. 4. Mantica de coniect. vlti. volunt.
lib. 11. tit. 18. num. 41. Pichard. in
principio inſti. quibus mod. teſtam. infirmentur,
n. 5. & poſt alios Hieronimus Gonçalez
ad regulam 8. Cancellariæ gloſſ. 51.
11 n. 28. & qui minor eſt, * poteſt poſt certam
ætatem à lege vel ſtatuto habilitari,
& pro maiore haberi, quemadmodū
apparet ex autentica ſi captiui, verſ. Qui
autèm, illic. In eam cauſam rectè contrahunt,
etiam ſi minores 25. annis ſint, maiores
tamèn octodecim, qui tamèn pro maioribus
25. hic accipiuntur, C. de Epiſcopis, &
clericis, & cū Bald. & alijs obſeruat Caualcan.
d. tract. de tutore, & curatore, n.
7. ac dicemus infra.

12 Quartò, quia minores, veniam ætatis
à Principe impetrantes, non magis
aduerſus contractus à ſe geſtos, in integrum
reſtitui poſſunt, quàm ſi maiores
eſſent, l. 1. C. de his, qui veniam ætat. notant
vltra ordinarios Speculator. de in
integrum reſti. §. qui autem n. 4. Boerius
deciſ. 350. circa finem, verſ. Item ponamus,
Sfortia de reſti. p. 1. q. 15. art. 1. nu. 6. &
q. 23. art. 9. n. 39. & 40. nec minùs legitimam
perſonam habent, per ſe in iudicio
ſtandi abſque curatore in litem,
ſed eandem per omnia, vt præcedent. diſſertat.
13 probauimus ſub n. 34. at * minores
25. annis, matrimonium iuxta tenorem
dict. pragmaticæ cōtrahentes,
ab anno decimo octauo bona ſua, & vxoris
perindè adminiſtrare poſſunt, ac
ſi ætatis veniam à Principe impetraſſent,
vt conſtat ex illis eius verbis: Sin
tener neceſſidad de venia, ergo idē in eis,
quod in veniam ætatis impetrantibus
dicendum eſt, cùm æquiparatorū idem
per omnia iudicium ſit, iuxta præcedent.
14 diſſertat. tradita ſub n. 21. idquè * confirmari
non malè poteſt, quia ratio, ob
quam in d. l. 1. C. de his, qui veniam ætatis,
minoribus ętatis veniam cōſequutis in
integrū reſtitutio denegatur, ne ſcilicèt
cum his contrahentes, authoritate
principalis reſcripti decipiantur, non
minùs militat in minoribus, cum quib⁹
ex vi Regiæ pragmaticæ contrahitur,
imò eò forti⁹, quò firmiora ſunt ea, quę
à iure communi proueniunt, quam quæ
à iure ſingulari, ſeu priuilegio proficiſcuntur,
l. eius militis 34. §. militia miſſus
D. de teſtam. militis.

Tandem, quia & ſi fateamur, prag- 15
maticam noſtram loqui de minore curatorem
habente, vt per matrimonij
contractum, ab eo poſt decimum octauum
annum liberetur, bonaquè ſua &
vxoris per ſe adminiſtranda recuperet,
adhuc ab ipſa pragmatica, iuxta hunc
etiam ſenſum, minor coniugatus ab illo
tempore prò maiore habitus cenſetur,
ita vt reſtitutionis beneficio tanquam
minor iuuari nequeat, & legitimā ſtādi
in iudicio perſonam habeat, vt videre
eſt * in terminis ſimilium ordinationū 16
Luſitaniæ, ac Britaniæ, minorē coniugatum
ab anno ſuæ ætatis vigeſsimo à
curatoris poteſtate liberantium, quarū
ſup. diſſert. 1. n. 18. meminimus, vt circa
eas aduertunt Caldas Pereira, & Bertrand.
Argētręus, ibidē relati, & variorum
aliorum ſtatutorum, certam ętatē, 17
puta decem & octo, aut viginti annorū
definientium, vt adultus tanquam maior
contrahere, bona què ſua adminiſtrare
poſsit, quorum idem Argentræus
meminit in ſuis illis commentarys ſatis eruditis
ad ſtatuta, & conſuetudines Britanniæ
tit. 21. des mineurs, ſiue de minoribus, poſt
art. 456. ad rubricam, ſub nu. 3. verſ. Nec
verò, in quibus ſimiliter contractus, à
tali minore celebratos, omninò abſq;
ſpe reſtitutionis valere, imò & alienationem
bonorum immobilium abſque
iudicis decreto eidem permiti reſoluunt
Salycetus num. 2. verſ. Contrarium,
& Paul. Caſtrenſ. num. 9. in l. 2. C. de his,
qui veniam ætatis, idem Caſtrenſ. in l. 3.
num. 3. verſ. Aut ſtatutum dicit, C. qui legitimam
perſonam, Philippus Corneus,
conſ. 108. n. 6. vol. 3. Boerius deciſ. 350.
num. 4. verſ. Secus ſi ſtatutum, Cardinalis
Albanus in lucubrationibus ad Bart.
ad lecturam Nicolai de Neapolis in l. ma-

magis puto 5. §. *ſi fundum, n.* 4. *D. de rebus eorum*, Argentreus *ubi proximè*, Caldas Pereira *in l. ſi curatorem habens, verbo contractum, n.* 22. *verſ. Quibus tamen non obſtantibus, & verſ. Sed ſtante communi*, Simoncelli. *de decretis titul.* 8. *inſpect.* 3. *ſub n.* 24. Sigiſmund. Scaccia *de iudicijs lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 546. *cum duobus ſeqq. & n.*
18 558. nam * & in terminis iuris communis, nempe *d. authenticæ ſi captiui, verſ. Etiam ſi minores, C. de Epiſcop. & cleric.* diſponentis minorem 25. annorũ, maiorẽ tamen octodecim, pro maiore haberi ad contrahendum pro redẽptione captiui patris, vel cognati, aut teſtatoris, à quo heres ſcriptus eſt, ad quã ſub pœna ibi præſcripta tenetur, quæ cum iure Lõgobardorum, eandem ętatẽ definiente concordat, vt aſſerit gl. *ibi verbo accipiũtur*, & vtrique apud nos cõſonat *l. 6. verſ. E la pena, titul. 7. p. 6.* quòd talis minor reſtitutionis in integrũ auxilio iuuari nequeat, & bona immobilia abſq; curatoris authoritate, & iudicis decreto alienare valeat, notarunt Bart. *in d. auth. ſi captiui n.* 4. & cæteri communiter, quemadmodùm teſtatur, ac reſoluunt Bald. Nouelus *de dote* 6. *p. priuileg.* 61. *& priuileg.* 63. *nu.* 2. Palac. Rub. *in c. per veſtras, de donat. inter, notabil.* 1. §. 26. *n.* 45. *&* 6. Greg. Lop. *in d. l. 6. parti. gl. 5. & in l. 18. verb. derecho, tit.* 16. *p.* 6. Sfortia *de in integrũ reſtit. 2. p. q.* 58. *art.* 3. *n.* 27. Mier. *de maiora. 4. p. q.* 1. *n.* 5. 7. *&* 9. nouiſsimè Gabriel Aluarez *de priuileg. miſerab. perſo. q.* 16. *n.* 45. *&* 46. qui & ipſe *ex n.* 48. id rectè extendit ad mulieres coniugatas, abſque mariti vel iudicis licentia contrahere, & alienare prohibitas *in l.* 55. *&* 59. *Tau.* vt pro ipſius mariti captiui redẽptione id abſque ea facere valeant.

19 Quibus tamen nihil refragantibus, ſuperior ſentẽtia, ac pragmaticę declaratio *præcedenti diſſertatione* tradita, vt per eã nõ ſit minori integra & abſoluta adminiſtratio cõceſſa, hoc eſt reſtitutionis ſpe deſtituta; nec aliud minoris ætatis priuilegiũ ſublatũ, vtpotè veriſſima, ac certiſsima, omninò amplectenda, ac defendenda eſt, ex allatis pro ea fundamentis, quæ ſi non oſcitanter, ſed attentè, & adamuſsim, ceû par eſt, pendãtur, adeò firma ſunt, ac ſolida, vt nullam congruam, aut tutam, quæ quẽ animum explere poſsit, ſolutionem admittant, hæc verò, quæ in contrarium diſputationis gratia adduximus, facillimam (niſi fallor) ac planiſsimam.

Non igitur obſtat primum cõtrariæ 20
partis fundamẽtum, quia libenter quidem fatemur duo illa ſuppoſita noſtræ ſententiæ, ac rationis, qua ad illam probandam vſi ſumus; at ipſa falſa eſſe cõſtanter negamus. Nam quod ad ſuppoſitum primum attinet, & ſi verum ſit, verba generaliter, & indiſtinctè prolata, generaliter, & indiſtinctè accipienda fore; hoc tamen axioma illam inter alias potiſsimam limitationem patitur, vt ita demũm procedat, ſi par ratio, & habilitas detur in omnibus terminis, ad quos verbum generale vi ſua referri poteſt, nam ſi hæc in aliquo ex illis deficiat, neceſſe eſt, vt in eo quoq; ceſſet comprehẽſio verbi generalis, idq; reſtringatur ad illũ terminũ, in quo propriè verificari poſsit, nec vlla detur abſurditas, quippè quã iura modis omnibus vitare conantur, vt planè conſtat *ex l. 2. verſ. infames, D. de officio aſſeſſorũ, l. quamuis* 11. illic: *Tamen Labeo ait moderandam iuriſdictionem, & in fine*, illic: *Licèt edicti verba non patiantur, D. de in ius vocando, l. qui teſtamento* 20. *in principio*, illic *Si aliud eos nihil impediat, D. de teſtam. l. vt gradatim* 11. §. 1. illic. *Et ſi lege municipali caueatur, vt præferrentur in honoribus certæ conditionis homines, attamen ſciendum eſt, hoc eſſe obſeruandum, ſi idonei ſint, D. de muneribus, & honoribus*, cũ ſimilibus à me relatis, latè quẽ exornatis in prælectione ad textum *in cap.* 1. *de officio ordinarij, nupèr in lucem edita,* 2. *p. n.* 158. *poſt medium, verſ. Quibus cõſequens, ac nu.* 159. & ibidem congeſtis addo nunc Purpuratum *in l.* 1. *nu.* 612. *D. de officio eius*, Menoch. *de arbitrarijs lib.* 1. *q.* 54. *n.* 48. Manticam *de tacitis, & amb. conuent. lib.* 3. *tit.* 2. *n.* 22. *&* 44. Patrem Thomam Sanchez *de matrimo. lib.* 5. *diſput.* 5. *n.* 25. Diodorum Tuldenum *de iuriſprudent. extemporali lib.* 2. *c.* 6. *verſ. Quantumuis effuſis verbis concepta lex, cõtrahitur ad perſonas, rei quæ capaces diſpoſitionis*, ac plures cumulatos à Simone

mone, & Auguſtino Barboſa, quorum ibi non memini, *ad axiomata iuris*, illo *liter. V. n.* 23. hoc vero *axiomatè* 222. *n.* 39. & 41. & à Gabr. Aluarez *lit. V.*
21 *n.* 56. 62. & 68. Porrò, * & ſi pragmatica ſanctio generaliter, & indiſtinctè loquatur de minoribus coniugatis, tamẽ generaliter intellecta tàm de minoribus curatore carentibus, quàm eũ antea habentibus, concederet prioribus, hoc eſt his, qui abſque curatore viuere elegerunt, adminiſtrationẽ, quam iure communi habebãt, iuxta reg. text. *in §. item inuiti, inſt. de curatoribus, iuncta l. 3. verſ. Si verò ſine curatore conſtitutus, C. de in integ. reſtit.* atque ita in eis nihil operaretur, quod planè abſurdum, & inuſitatum eſſe abundè à me in præcedenti *diſſertat.* probatum eſt *ſub num.* 5. ne igitur hoc abſurdum contingat, neceſſe eſt, vt pragmatica ſanctio, minoribus, iuxta ei⁹ formam matrimonium contrahentibus, adminiſtrationem ſimpliciter concedens, ad eos tantùm minores reſtringatur, in quibus aliquid vltra ius commune operetur, quales hi ſunt, qui ſub curatorum iugo conſtituti reperiuntur, à quo non aliàs iure ordinario, quàm ex vi illius conſtitutionis liberari poſſent.

22 Quomodò etiam obiectæ ſecundi ſuppoſiti falſitati occurritur, quia licèt verùm ſimiliter ſit, adminiſtrationis verbum non minùs, imò multò magis referri ad abſolutam, & plenã, tam in liberè contrahendo abſquè ſpe reſtitutionis, quàm in comparendo legitimè in iudicio pro actionum, vel defenſionum exercitio, tamen id ita in Regia pragmatica acceptum, abſurdũ maximum aduerſus eius intentionẽ, quam ratio in ipſa expreſſa indicat, contineret, vt quod fauore minorum, matrimonium citiùs contrahentium, introductum eſt, in apertiſsimum eorum damnum retorqueretur, contra notiſsima iuris principia, ſuperiùs expenſa, atque ita ne id abſurdum contingat, neceſſe eſt, vt adminiſtrationis nomine non abſoluta, ſed reſtricta tantùm, quæ minoribus omninò fauet, ac plenè conſulit, à legis latore intellecta ſit, vt in ſimili circa præcedens ſuppoſitum philoſophabamur.

Non item obeſt 2. principale funda- 23
mentum, cui nõ longè diſsimiliter reſpondemus, concedendo maiorem, & minorem regulariter, & vbi materiæ ſubiectæ ratio non repugnat, negando verò conſequentiam, quia caſus pragmaticæ irregularis eſt, & materiæ ſubiectæ ratio potiſsimam illam verbi *adminiſtratio* ſignificationẽ non admittit, ob multa, quæ præcedenti *diſſertat.* latè tradidimus, & exornauimus *ex n. 7. ad*
19. Nec nouum eſt, * vt verbum, cer- 24
tam aliquam propriam ſignificationem habens, vel duas æquè proprias, ſed alteram potiſsimam, adquam regulariter referri conſueuit, ratione tamẽ ſubiectæ materiæ, vel qualitatis perſonæ, ad quam referatur, & abſurdi vitandi gratia, ad aliam ſiue impropriam, ſiue minùs frequentem ſignificationẽ transferatur, iuxta textum *in l. plenum* 12. *§. equitij*, illic. *Quia quaſi locare eos videtur, D. de vſu, & habitat. l. ſi vno* 17. (quæ aliàs eſt ſub *l. ex conducto* 15. *verſ. Sed & ſi verbo donationis*, illic. *Quaſi non ſit donatio, ſed tranſactio, D. locati, l. inſulam* 6. *D. de præſcript. verbis, l. ſi ſtipulatus* 4. *verſ. Nam quod ad verba, iuncto verſ. Sed tamen, D. de vſuris; l. ex militari* 11. *verſ. Nam cùm ei, D. de teſtam. milit. l. quoties idem ſermo* 67. *D. de reg. iur.* tradunt & explicant vltra DD. *vbiquè*, Nicolaus Euerardus *in locis legalibus loco* 93. *à ſubiecta materia.* Sebaſt. Medicis *de reg. iu. regul.* 1. *n.* 46. & expendunt ad varia Geminianus *conſ.* 29. *num.* 3. *in fin.* vbi quòd verba generalia reſtringuntur ad modos proportionabiles materię idoneæ, in qua fit expreſsio, & *conſ.* 73. *n.* 10. vbi quòd debent intelligi, vt conueniant rei, & perſonæ, Philippus Corneus *conſ.* 319. *n.* 12. *verſ.* 3. Paul. Pariſ. *conſ.* 102. *n.* 12. *vol.* 1. Aymon Crauet. *conſ.* 144. *n.* 7. *p.* 1. Roland. à Valle *conſ.* 62. *n.* 56. *vol.* 2. Cephal. *conſ.* 76. *n.* 87. & *conſ.* 347. *n.* 7. Cæſar Barcius *deciſ.* 110. *n.* 17. & *deciſ.* 125. *num.* 11. quàmplures què alij, congeſti à Patre Thoma Sanchez *de matrimonio libr.* 6. *diſp.* 22. *n.* 18. D. Ioanne del Caſtillo *quot. contr. tom.* 5. *c.* 84. *n.* 6. 10. 23. & 26. *c.* 86. *à n.* 4. & *c.* 87. *à n.* 7. Auguſt.

Bar-

Digitized by Google

Barboſ. *axiomate* 122. *n.* 6. 8. 9. 30. *&* 40. latiùs Gabr. Aluarez *ad axiomata iur. lit. V. n.* 26. *cum* 3. *ſeqq. ac n.* 43. 55. 56. *&* 68. & à me olim in ex temporali lectione typis excuſſa *cap.* 1. *de fide inſtrum. n.* 11. *verſ. In qua difficultate*

25 Longè verò aliter ſe res habet in legibus, ad minoris probationem in argumento allatis, in quibus vice verſa ſubiectæ materię ratio nedùm non repugnat, ſed etiam apertè poſtulat, adminiſtrationis verbū ad potiſsimam referri ſignificationem, plenæ ſcilicet, & integræ adminiſtrationis, nec reſtitutioni obnoxiæ reſpectu adminiſtrantiū, cuius ſoli maiores 25. annis capaces ſunt, nam quod attinet *ad l.* 1. *§. fin. cum duabus legibus ſeqq. & l. minor* 32. *D. de minoribus*, loquuntur illæ de adminiſtratione, ante impletam re vera maiorē ætatem à curatore non remouenda, & minoribus cōmittenda, niſi ſpeciali Principis beneficio, vt probaui latè *diſſerta.* 2. *à n.* 54. *ad* 57. id quod nō de alia adminiſtratione accipi poteſt, quam de plena, & perfecta, prout reſpectu curatorum planiſsimum eſt, cùm non alij, quàm maiores 25. annis talis adminiſtrationis capaces ſint; reſpectu verò minorum, quibus, illis remotis, rerum ſuarum adminiſtrationem nō eſſe committendam dicitur, id ipſum patet ex ratione, quæ initio *dict. l.* 1. tradita eſt, his verbis: *Nam cùm inter omnes conſtet, fragile eſſe, & infirmum huiuſmodi ætatis conſilium, & multis captionibus ſuppoſitū, multorum inſidijs expoſitum, auxilium eis Prætor hoc edicto pollicitus eſt, & aduerſus captionem opitulationē*; quę ratio planè indicat, illam præſertim adminiſtrationem non eſſe minori committēdam, curatore remoto, quæ ipſum maiorem faciat, & à reſtitutionis in integrū beneficio excludat, nam nec reſtricta, ſeu reſtitutioni obnoxia ei cōcederetur in præiudicium curatoris, cui ex eius electione ſemel à minore facta, ius quæſitum eſt adminiſtrationis continuandæ vſquè ad completam omninò ætatem maiorēnem, quemadmodùm relato loco oſtendimus, ſic veriſsimè conciliantes text. *in d. l.* 1. *§ fin. cum §. item inuiti, inſtit. de curator.* in quo (vt ſæpè diximus) cōſiſtit pragmaticæ priuilegium, minoribus coniugatis iuxta illius formam indultum.

Rurſus quod pertinet ad Iulij Pauli reſponſum *in l. fin. D. de cond. & demonſt.* quin in potiſsima ſignificatione adminiſtrandi verbum in eo acciPiēdum ſit dubitari non poteſt; nam præterquam quòd in dubio talis interpretatio ex iuris principijs ſumenda eſt, accedit & illud, quòd eiuſmodi verbum adiectum eſt in conditione à patre in teſtamento ſcripta, in qua * præſertim teſtatoris voluntas elucet, ac præ oculis habēda eſt, *l. in conditionibus* 19. illic: *In conditionibus primum locum voluntas defuncti obtinet, eaq; regit cōditiones, & l. pater Seuerinā (aliàs Seuerianā)* 101. §. 2. illic. *Cōditionū verba, quæ teſtamēto præſcribūtur, pro volūtate cōſiderantur, D. eod. tit.* cū ſimilibus congeſtis, latè què exornatis à D. Ioanne del Caſtillo *quotid. cōtrou. lib.* 4. *cap.* 8. *n.* 1. Porrò * defuncti voluntas in ſpecie *d. l. fin.* nō alia fuit, quā vt filius ita demùm poſt mortem ſuam fideicōmiſſo grauaretur, ſi is ante eam ætatem deceſsiſſet, in qua res ſuas rectè, & vtiliter adminiſtrare poſſet abſquè eo, quòd reſtitutionis in integrum auxilio egeret; id quod ſolum verbum *poſſet*, quo teſtator vſus eſt, peculiarem ipſius mentem exprimens, ſatis præ ſe fert, aliàs ſiquidem vteretur tantū verbo *adminiſtraret*, quod vi ſua aptum eſſet comprehendere qualemcumque adminiſtrationem, etiam inſufficientem, ac reſtitutioni obnoxiam, quam vt excluderet, adiecit verbum *poſſet*, de ea ſe tantùm adminiſtratione loqui nō obſcurè demonſtrans, quam ius non tantū minoribus ſimpliciter permittit, ſed etiam expedientem, ac vtilem eſſe ſtatuit, arg. text. *in l. Nepos Proculo* 125. *ad fin. verſ. Poteſt etiam, D. de verb. ſignif.* vbi verbum *cùm potuero*, idem importat ac *cùm commodum erit*, & *in l. non omne* 144. *D. de reg. iur.* cum vbique notatis, & à Surdo *conſ.* 203. *num.* 44. Stepha. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 5. *c.* 891. *n.* 31. ideò què rectè Iulius Paulus reſpondet, fideicommiſſum deberi ob impletam eius cōditionem eo ipſo, quòd fili⁹ ante viginti quinque annos deceſ-

26 (beside "Rurſus quod pertinet ad Iulij Pauli")
27 (beside "ſcripta, in qua * præſertim teſtatoris")
28 (beside "lib. 4. cap. 8. n. 1. Porrò * defuncti vo-")

ſit (quæ ſola ętas plenæ, ac vtilis adminiſtrationis capax eſt, *d. l. 1. D. de minor. cum ſimilibus*) licèt egreſſus viginti annos deceſſiſſet, atq; ita generalior cõcluſio, quam ex *d. l. fin.* deduxit Eſcobar, in argumento relatus, nempè ſoli maiori 25. annorum adminiſtrationem concedi, abſolutè vera non eſt, nec in ea lege probatur.

29 Sed & in ſpecie, quę ab Vlpiano proponitur *in l. ſed ſi vnius 17. §. quod autem ait Prætor, D. de iniurijs*, adminiſtrationis verbum planè refertur ad perfectã, nec inutilẽ ei, cuius bona adminiſtrantur; negat enim illic Vlpianus ei, qui tali adminiſtrationi ſufficiens non ſit, actionis iniuriarum, de qua ibi agitur, exercitium abſente eo, cuius in poteſtate ſit, ac proinde qualitatem illam in cauſæ cognitione verſari docet, iuxta Prætoris edictum, quod ibidem commẽtatur, de quo *in §. ait Prætor, eiuſdem l.* vndè rectè hoc in ſenſu deducit Albericus *in d. l. ait Prætor 7. ad fin. D. de iu.*
30 *delib.* * adminiſtrare prohibitum, prohiberi etiam rem in iudicium deducere, quia procul dubio hæc regula vera eſt in eo, qui integrè ac perfectè adminiſtrare prohibetur, cuiquè ſola reſtricta, ſine reſtitutioni obnoxia adminiſtratio permiſſa eſt, hic enim prohibitus etiam erit actionẽ exercere, in quibus terminis dumtaxat verſamur; vt ſæpè diximus, & in eis ſimiliter valet regula contraria, vt qui integrè, ac perfectè abſque ſpe reſtitutionis bona ſua adminiſtrandi ius, ac poteſtatem habet, conſequenter poſſit etiam rem in iudicium deducere, prout poteſt is, qui ætatis veniam à Principe impetrauit, iuxta tradita *diſſertat. præced. ſub n.* 34.

31 Deniquè in titulis *D. & C. de admin. tuto.* ſimilibus què locis in argumento adductis, adminiſtrationis verbum nõ ad aliam referri poteſt, quàm plenam, & perfectam, nec reſtitutioni ſubiectã reſpectu adminiſtrantium, cùm non alij, quam maiores 25. annis ad eam admittantur, vt tam ibi, quàm ad ſequens argumentum probauimus, adeòque nõ recta inde ſit illatio ad noſtram pragmaticam, adminiſtrationis verbo vtẽtem erga minores, matrimonium iuxta illius præſcriptum contrahentes, quibus eam fauorabiliter indulſit, nec proinde in illorum damnum retorquenda eſt, quod fieret, ſi plenam & integram adminiſtrationem eis conceſſiſſet, vt ſæpè diximus.

Tertium quoque argumentum non 32
magis refragatur, quod in ſumma hoc nititur ſyllogiſmo, Regia pragmatica minorem, iuxta eius formam matrimonium contrahentem, ab anno decimo octauo maiorem per omnia fingit, ac reputat; ſed fictio idẽ operatur, in caſu ficto, quod veritas in caſu vero; ergo quemadmodùm qui verè maior eſt 25. annis abſque ſpe reſtitutionis contrahit, & in iudicio legitimè comparet, ſic & qui à lege pro tali reputatur, ſeu fingitur. Negamus namque maiorem huius ſyllogiſmi propoſitionem, quæ non rectè illo probatur entimemate. Pragmatica ſanctio minori coniugato non tantùm ex anno 18. adminiſtrationem concedit bonorum ſuorum, ſed etiam vxoris, ergo ab eo tempore illum pro maiore reputat; nam & ſi antecedẽs fateamur, quippè quod ex pragmaticæ verbis conſtat, at non abſolutè, ſed acceptũ dũtaxat de adminiſtratione æconomica, non etiã de curatoria. Id quod multifariam probatur. Primò, * quia 33
cùm pragmaticæ diſpoſitio ęquè reſpiciat res vxoris, ac proprias mariti, dũ ei omnium adminiſtrationẽ ſub eadem ſtructura verborum cõcedit, debet eas pariformiter determinare, ex reg. text. *in l. iam hoc iure 4. §. ſed ſi alter pubes, & l. Lucius Titius 45. in princip. D. de vulgari, & pupil. ſubſti. l. quamuis 4. verſ. Cùm tamen proponas, & l. eum quidam, 10. C. de impuberum, & alijs ſubſtit.* cum adductis, latè què exornatis à Mario Giurba *in conſuetudines Senatus Meſſanenſis c. 3. gloſſ. 2. nu. 12.* Marta *de ſucceſſ. legali, 1. p. q. 13. art. 9. n. 91.* Vincent. Fuſario *de ſubſtit. q. 257. n. 12. & 13.* D. Ioann. del Caſtillo *quotid. controu. tom. 6. c. 97. ex n. 4.* nouiſsimè Gabriele Aluarez *ad axiomata iuris, lit. D. n. 82.* porrò * ma- 34
ritus res ſuas nõ poteſt adminiſtrare velut curator, quia officium hoc erga res alienas exercetur, ſed vt pater fam. tãtùm, ergo & vxoris res, quarũ, vt ſuarũ admi-

Digitized by Google

adminiſtratio ſibi ſemel permittitur,
eodem modo adminiſtrādas ſuſcipiet,
nempè ideò, quod illa ſub æcono-
mica viri, etiam minoris, poteſtate eſt
iuxta ea, quæ late tradidimus *diſſertat.*
1. ex n. 37. Rurſus quia pragmaticæ fi-
nis (vt ex procemio *d. cap.* 19. conſtat,
& *diſſertat. ſeq.* latiùs explicabimus) nõ
35 alius eſt, * quàm adoleſcentes ad ma-
trimonium citiùs contrahendum inui-
tare ſpe præmiorum, ibidem propoſi-
torum, quorum vnum eſt, vt illud con-
trahentes ſua, & vxorum bona ab an-
no decimo octauo adminiſtrare poſ-
ſint, & à curatorum poteſtate libera-
re, non vt ipſi curatorio munere erga
36 res vxorias fungantur, * quod eſſet
potiùs eiſdem oneroſum, vtpote ad ra-
tiones poſt expletam maiorem vxorũ
ætatem reddendam illos adſtringens,
iuxta reg. tex. *in l. niſi finita 4. D. de tute.*
& rati. diſtrab. cum adductis ſupra *diſ-*
ſertat. 1. nu. 12. & ad reliquorum ſolu-
tionem tacitè ipſorum bona obligans,
l. vlt. verſ. diſcretis, C. de leg. tute. l pro of-
ficio 20. C. de adminiſt. tut. l. vni. C. rem a-
lienã gerentibus, l. vni. §. 1. C. de rei vxor.
act. auth. de hered. ab inteſt. venient. ſiue no-
uell. 118. *c.* 5. *collat.* 5. cum his, quæ *vbi*
què notarunt omnes, optimè Neguſan-
tius *de pignor. 3. part. membr. 4. numer.*
5. quod quidem hypothecæ periculum
37 nec venia ætatis impetrata minores
ſentirẽt. Denique * quia huiuſmodi ad-
miſſa interpretatione, multa ſpecialia
contra ius cõmune pragmatica ſanctio
contineret, nedùm ſcilicèt vt minor à
curatore ſuo, & vxoris, adminiſtratio-
38 nem remouere poſſet, id quod nos dum
taxat admittimus, ſed etiam * vt ma-
ritus vxoris ſuæ curator eſſet, contra
textũ *in l. 2. illic. Tamen curator ei creari*
non poteſt, C. qui dare tuto. vel curato. poſ-
ſint, §. ijdem reſcripſerunt, iuncta gloſſ. ver-
bo excuſare, & communi inſtit. de excuſat.
tuto. l. 3. tit. 17. p. 6. ac rurſus vt minor
annis 25. tale munus obiret, contra tex
tum *in l. fin. C. de leg. tut.* cum ſimilibus
39 in argumento adductis; tot autem ſpe-
cialia * ſimul admitti planè à iure diſ-
ſonum, & abſurdum eſt; *l. 1. C. de dotis*
promiſſ. gloſſ. *verb. placuit, in fin. in l. cùm*
poſt 70. §. in domum, D. de iu. doti. tradunt
etiam, & ad varia expendunt Oldrald.
conſ. 79. in princip. & conſ. 325. n. 4. verſ.
Item promiſſio. Anton. Gomez *ad l. 45.*
Tauri n. 90. & 91. Tiber. Decian. *reſp.*
74. n. 51. lib. 3. Surd. *conſ. 34. num.* 46.
Menoch. *conſ. 336. n. 3. lib. 4. & de præ-*
ſumpt. lib. 1. quæſt. 21. n. 3. quæſt. 43. nu.
2. & q. 47. n. 8. & lib. 4. præſumpt. 4. n.
7. ac præſumpt. 41. num. 5. & libr. 6. præ-
ſumpt. 6. n. 13. Alex. Trentacinq. *de ſub-*
ſtitu. p. 4. c. 14. nu. 10. Azeued. *ad l. 3.*
tit. 6. libr. 8. nouæ compilat. num. 5. & 6.
D. Ioann. del Caſtill. *de vſufruct. lib. 1.*
cap. 40. n. 36. Tuſch. *tom. 7. lit. S. conclu.*
360. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*
3. cap. 518. n. 27. cap. 520. num. 10. &
cap. 573. n. 36. Melchior Phebus *deciſ.*
Luſitan. 72. nu. 15. verſ. Si ergo, & deciſ.
74. n. 9. & 10. Gabr. Aluarez *ad axiom.*
iuris lit. D. n. 233.
Ex quibus ceſſat etiam argumenti 40
confirmatio; inficias namque nõ imus,
minorem poſſe poſt certã ætatem à le-
ge, vel ſtatuto habilitari, & pro maio-
re per omnia haberi ex iuſta aliqua cau
ſa, quæ ad ſic in vniuerſum ſtatuendum
legiſlatorem moueat, iuxta ea, quæ ad
vltimi argumenti ſolutionẽ dicemus,
ſed aſſerim⁹, id minimè effeciſſe Regiã
pragmaticam, ſed tantùm minoribus,
viginti quinq; ann. vxorẽ ducẽtibus, fa
uorabiliter indulſiſſe, vt ſua, & vxorũ
bona, à curatorum poteſtate, & admi-
niſtratione liberãtes, ſub ſua deinceps
babere valeant ab anno 18. non tanquã
maiores, & habiles ad legitimam admi
niſtrationem redditi, ſed tanquam ſi ab
initio, ex quo puberes relicti, vel effe-
cti ſunt, abſque curatore viuere elegiſ-
ſent, quo caſu adminiſtrationem nõ li-
beram haberent, ſed reſtitutioni obno-
xiam; atque ita eodem etiam modo il-
lam nunc habebunt ex vi Regiæ prag-
maticę, quę hoc modo intellecta, merũ
minorum fauorem continet, aliter ve-
rò damnum, ac præiudicium maximũ,
quod fauori ipſi præponderaret, cõtra
pragmaticæ intentionem, & ordinarij
iuris regulas, ſæpius decantatas. 41
Ad 4. arg. reſpondemus concedendo
maiorem, negando tamen minorẽ, quæ
non rectè deducitur ex illis pragmati-
cæ verbis, *Sin tener neceſſidad de venia,*
non

non enim ſignificant, minorem coniu-
gatum eodem modo ab anno 18. bona
ſua, & vxoris adminiſtrare poſſe, ac ſi
ætatis veniam à Principe impetraſſet,
ſed illum ad recipiẽdum res vxoris, ac
ſuas, per ſe adminiſtrandas, eaſquè à cu
ratoris poteſtate liberandum, non ege-
re veniæ ætatis impetratione, qua alio-
qui opus haberet, *l. 3. D. de minoribus*, &
diximus *differtat. 2. n. 57.* Non itaquè
42 * à Regia pragmatica æquiparatur om-
ninò minor, eius virtute matrimonium
contrahens ei, qui ætatis veniam impe-
trauit, quia eodem modo illi adminiſ-
trationem Regia ſunctio cõcederet, ac
ſi maior à Principe factus eſſet, atque
ita ad id oſtendendum vteretur notis
omnimodam ſimilitudinem denotan-
tibus, puta, *aſſi como, o de la manera que ſi
vuiera alcanzado venia de edad* Latinè *ſi-
cut, quemadmodùm, aut perinde ac ſi obti-
nuiſſet ætatis veniam*, ſed tantùm (quod
longè diuerſum eſt) remittitur minori
neceſsitas, eiuſmodi veniam impetran-
di, ad præfatum effectum conſequendi
bonorum adminiſtrationem, curatore
43 remoto. In quo quidem * magnus, &
mirabilis minorum fauor elucet, nam
ſi veniam impetraſſent, & ſi bonorum
ſuorum ſuorum adminiſtrationẽ à cu-
ratore remouerent, at illam ſimul ve-
lut maiores reciperent, adeòquè à reſ-
titutionis in integrum beneficio in cõ-
tractibus excluderentur, & in iudicijs
legitimam haberent perſonam, in illis
per ſe ſtandi, nec proinde poſſent abſq;
curatore in litem comparentes, & acta
contraria reportantes, eorum nullita-
tem dicere, iuxta ea, quæ in argumen-
to tradidimus *ſub num. 12.* cùm tamen
ex vi Regiæ pragmaticæ non egeãt il-
la venia, qua impetrata, adminiſtratio,
quam curatore remoto conſequeban-
tur, in alijs ſibi damnoſa erat, ſed ve-
ræ vtilitate dumtaxat potiuntur quo
ad effectum illum merè fauorabilem,
curatorem remouẽdi, & in ſe bonorum
adminiſtrationem transferendi, vt ab
eo quotidiana alimenta ſuppeditare,
aliaquè huiuſmodi incõmoda, ac mo-
leſtias experiri neceſſe non habeant,
quib9 annumeratur decimæ ſolutio ex
fructibus bonorũ minoris curatori nõ
minus, quam tutori præſtanda, iuxta *l.
2. titul. 7. lib. 3. fori*, iunctis latè tradi-
ditis à Baeça *de decima tutori præſt. c. 3.
ex n. 10.* Gutier. *de tutel. 3. p. c. 3. ex n. 3.*
non etiam quo ad hoc, vt pro maiorib9
habeantur, atque ita excludantur à be-
neficio petendæ in integrum reſtitutio-
nis in contractibus, ac dicẽdi de acto-
rum nullitate in iudicijs, aduerſus ipſos
per ſe comparentes emanatis, imò hæc,
& alia minorum priuilegia, ex vi Regiæ
pragmaticæ, quæ illos maiores non ef-
fecit, illibata conſeruãt, id quod ad ſe-
quentis argumenti ſolutionem latiùs
comprobabimus.

Quod ſi obiicias, remiſsionẽ impe- 44
trationis veniæ, quæ minoribus coniu-
gatis à Regia pragmatica indulgetur,
re ipſa æquiparationem quandam eſſe
minorum, iuxta eius formam matrimo
nium contrahentium, his, qui veniam
ætatis impetrarunt, argumẽto eorum,
quæ circa ſimilitudinis ſigna tradidere
Mandoſ. *de priuilegijs ad inſtar. q. 2. n. 9.*
Pater Suar. *de legibus lib. 9. toto cap. 15.*
facilè reſpondebimus, huiuſmodi æqui-
parationem reſtrictam tantùm eſſe ad
effectum merè fauorabilẽ, potiẽdi prag
maticæ beneficio, nẽpè adminiſtratio-
nem in genere recipiendi, curatore re-
moto, quod abſque venia conſequi non
poſſet, aliter tamen quàm ſi ætatis ve-
nia re vera impetrata fuiſſet, vt dixi-
mus, atque ita argumentum ab æquipa-
ratis nihil obſtat, * quia in eo tantùm 45
caſu locum obtinet, in quo fit æquipa-
ratio, non in alijs, *l. ſufficit 56.* iuncta
gloſſ. *verbo ita prorſus, verſ. Et ſunt hæc
proportionalia hoc caſu*, quam ad hoc cõ-
mendat Iaſ. *ibi n. 3. D. de condict. indeb. l.
Si hicus* 39. illic. *Nam inter libertatem,
& legatum, quantùm ad hanc cauſam nihil
diſtat, D. de manumiſſ. teſtam. l. creditor
35. verſ. Qui autem*, illic. *Similis eſt con-
ditionali creditori*, vbi notat Alciatus *n.
6. verſ. Sed ſufficit, D. de verb. ſignif.* re-
ſoluunt poſt alios Mattheus Matheſi-
lanus *in tract. de extenſione à num. 14. ad
18.* Seraphinus *deciſ. 288. n. 5.* D. Lu-
dou. Molin. *de Hiſpan. primogen. libr. 1.
cap. 3. n. 19.* Ioan. Petr. Surd. *deciſ. 119.
n. 16. & 21. & conſ. 393. n. 36. & de a-
limentis tit. 9. q. 1. n. 9.* Abbas Alphon-
ſus

Digitized by Google

ſus Villagut *deeiſ.42.n.21.& 22.* Molinus *de ritu nupt.lib.3.q.46.n.24.D.* Fräciſc.de Alfaro *de offic.fiſcalis gl.16.nu.44.* maximè in materia iuris communis correctoria fauore certarũ perſonarũ, qualis hæc eſt, & in qua diuerſa
46 ratio verſatur, vt mòx dicetur, * qua in ſpecie certum eſt, non valere argumentum de caſu expreſſo ad nõ expreſſum, *l. quod verò 14. eum duabus ſeqq. D. de legibus, l. ſi verò 64. aliàs 65.§.de viro, D.ſolut.matrim.l. illam 19. verſ. Eò quòd nulla, C.de collat.e.quæ à iure cõmuni 28.& cap.quod alicui 74.de reg.iur.in 6.* gloſſ.magna *verſ. An idem in ciuitate, in auth. quas actiones, C.de Sacroſ.Eecleſ.* & vltra ordinarios *vbiquè*, reſoluunt Fräciſc.Ripa *in l.1.n.79.D.ſoluto matrim.* Ioan Coraſ. *in l. qui liberos 19.n.121. D.de ritu nupt.* Euerard. *in locis legalibus loco 13.à ſimili n.10.& loco 79. à ratione legis larga, n.14.* Donel. *lib.1.cõment. e.14.verſ.vlt.* Ant.Monach. *deciſ.Lucẽſi 49.n.13.* Seraph. *deeiſ.353.n.3.* Surdus *de aliment.d.tit.9.q.1.n.8.& conſ.150. n.25.* Caldas Pereir. *de poteſtate eligendi cap.7.n.5.* Ioan.Anton.Mangilius *de imputat.q.130.n.1.verſ.Item ratio, in fine*, Vincent.Fuſar. *de ſubſtit.q.160.n.2.* Diodorus Tulden. pluribus exemplis confirmans, *de iuriſprudentia ex temporali, libr.2.e.3.verſ. Quod contra rationem, & verſ.Quod alicui.*

47 Neque obſtat argumenti confirmatio inde ſumpta, quòd ratio, ob quam *in l.1.C.de his qui veni.ætat.* minoribus, qui ætatis veniam conſequuti ſunt, reſtitutionis in integrum beneficium denegatur, ne ſcilicèt cum his contrahentes, authoritate principalis reſcripti decipiantur, æquè militat in contrahẽtibus cum illis ex vi Regiæ pragmaticæ, imò eò fortiùs, quòd quæ à iure cõmuni proueniunt, quale eſt ius pragmaticæ, firmiora ſunt, quam quæ à iure ſingulari, ſeu priuilegio proficiſcuntur, *l.eius militis 34.§.militia miſſus D.de teſtam.militis*; quia id conſtãter negamus, contendimus què longã eſſe inter vnũ, & alterum caſum diſcriminis rationẽ, qua excluditur regula textus *in d.§.mi-*
48 *litia miſſus*, * quia præterquàm quòd ea in propoſito non rectè applicatur, cùm nõ minus ſingulare, ac priuilegiarium ſit ius pragmaticæ, quàm ius conceſſionis veniæ, imò illud hoc lõgè fauorabilius, vt ſæpè diximus; rurſus regula illa procedit datis paribus terminis in eo, quod à iure ſingulari, & quod à iure communi cõceditur; pragmatica
náq; ſanctio, * (vt alias circa *§.itẽ inuiti, inſt.de curato.* philoſophabamur *diſſertat.2.n.12.& 13.*) adminiſtrationẽ mi- 49
noribus ab anno 18.cõcedit, vt minoribus, nulla facta inquiſitione, vtrum capaces ſint, nec ne, quippè quibus ita fauet, vt eos ad citiùs matrimonijũ contrahendum inducat, tantò què magis Reſpublica hominibus abundet; qui po
tiſsimus eſt * matrimonij, & fauoris ei 50
à iure impẽſi finis, *l.1.D.ſolut.matrim.* elegans textus *in auth.de nuptijs, ſiue nouella 22.in princip.collat.4.* illic. *Si enim matrimonium ſic eſt honeſtum, vt humano generi videatur immortalitatẽ artificioſè introducere, & ex filiorum procreatione renouata genera manent, iugiter Dei clementia, quantùm eſt poſſibile, noſtra immortalitatem donante natura, rectè nobis ſtudium eſt de nuptijs*, & huiuſmodi fauor ei⁹ ætatis adultis ſub cura agentibus conceſſus, in eorum potius damnum retorqueretur, ſi ipſis in contractu læſis in integrum reſtitutio, minoribus iure cõmuni competens denegaretur, vt ſæpè di-
ximus. Neque verò * cum his contra- 51
hẽtes, illius authoritate decepti ex eo dici poſſunt, quòd per reſtitutionis in integrùm auxilium contractus reſcindatur, cùm ſciant, vel ſcire debeant (peritiores conſulendo, iuxta textum *in l. regula 9.§.ſed iuris D.de iur.& facti ignora. & in l. in bonorum 10. D. de bonor. poſſ.*) pragmaticam fauorabiliter tantũ minoribus, curatore quoque remoto, adminiſtrationem indulſiſſe, quã aliàs abſque venia conſequi non poſſent, nõ tamen eos maiores effeciſſe, vt reſtitui non poſſent aduerſus contractus à ſe geſtos, alijs vè minorum priuilegijs vti nequirent, in ipſorum promptiſsimum
damnum. At verò Princeps * ætatis 52
veniam minori non concedit, niſi deſideranti, vt ſibi tanquam maiori cõtrahere, bona què ſua adminiſtrare liceat, ad quę ſe aptum eſſe contendit, adeòq;

poſt

poſt exactam viginti annorum ætatem ſi ſit maſculus (de quo etiã tantùm pragmatica noſtra loquitur) & morum, ac capacitatis eius præuia informatione, vt conſtat *ex l. 2.* illic: *Cùm viceſſimi anni metas impleuerit*, & illic. *Teſtibus idoneis aduocatis, morum ſuorum inſtituta, probitatem què animi, & teſtimonium vitæ honeſtioris edoceant, C. de his, qui veni. æta.* & vltra ordinarios *ibi*, explicãt, & exornant optimè ſupra à nobis relati *diſſertat. 1. n. 27.* atquè ita mirum non eſt, ſi Princeps eum legitimæ adminiſtrationis capacem reddat, ac maiorem per omnia reputet, præter bonorum ſuorũ
53 immobilium alienationem, cui * ob maius euertendi patrimonij periculum cautiùs lex cõſulere voluit, ex reg. tex. *in l. 1. §. ſed & ſi quis, D. de Carb. edicto*, cum ſimilibus ſuperiùs relatis *diſſertat. 2. n. 7.* vnde ſi minor ętatis venia à Principe donat⁹, in alijs, quã immobilib⁹ rebus cõtrahẽs reſtitui iure minoris poſſet, hi, cũ quib⁹ cõtraheret, planè illuſi, ac decepti inuenirẽtur authoritate reſcripti Principalis, quod iuri, ac rationi minimè conuenit, vt exprimitur *in d. l. 1. C. de his, qui veniam ætatis.*

54 Vltimum deniquè argumentum non magis mouet, inficiamur namque, minorem 25. annis matrimonium contrahentem, pro maiore poſt decẽ & octo annorum ætatem à pragm. habitum cẽſeri, atquè ita à reſtitutionis in integrum beneficio excludẽdum fore. Nec id rectè probatur, ex ſimilitudine ſtatutorum, çertam ętatem definientium, vt poſt eam minor tanquam maior cõtrahere, bonaquè ſua adminiſtrare poſſit, *& authent. ſi captiui, C. de Epiſcop. & cleric.* item diſponentis in filio, cognato, vel herede captiui, vt ſi maior 18. annorum ſit, pro maiore 25. annis habeatur ad contrahendum pro illius redemptione. Quia huiuſmodi authentica, & ſtatuta illa, minorem illam ætatem, quam præfiniunt, habent pro maiore, perfecta, & legitima, & in ea conſtitutum pro idoneo, & capace ad res ſuas probè adminiſtrandas, itaut curatoris auxilio non egeat, nec proinde reſtitui velut minor poſſit aduerſus act⁹, vel contractus à ſe geſtos, vt aduertunt DD. in argumẽto relati, id quod in ſpecie pragmaticæ non accidit, nec enim illa ætatem 18. annorum habet pro maiore, & legitima, nec (vt diximꝰ) minorem coniugatum ab anno decimo octauo maiorem reputat, vel fingit, ſed tantùm ei permittit bonorum ſuorum adminiſtrationem curatore remoto, ac ſi ab initio ſine illo viuere elegiſſet, quod longè diuerſum eſt, nec reſtitutionem, & alia minorũ priuilegia tollit, vt ſæpè repetitum eſt, & in ſimilibus terminis agnoſcunt Bald. *in d. auth. ſi captiui n. 4.* Paul. Caſtrenſ. & alij *precedẽt. diſſertat.* relati *ſub n. 11.* & vltra eos Grãmaticus *in conſtitut. minorum iura, nu. 2.* Ioan. Andr. de Georg. *allegat. 16. n. 7. cum ſeqq.* Philippus Paſchalis *de viribus patriæ poteſtatis, p. 2. c. 1. nu. 105. à verſ. Animaduertẽdum autem*, tres potiſsimos caſus diſtinguentes.

Primus caſus eſt, cùm lex, vel ſtatutum ſimpliciter diſponit ſuper minore, 55 ſiue adulta ætate, fingendo adultum aliquo caſu maiorem, & contractum ab eo celebratum, firmum, & irreuocabilem; & tunc in integrum reſtitutionis beneficium excluditur, vt in terminis *auth. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſus venditionem*, vbi ea ratione ex communi Doctorum ſententia contractus à pubere ſub iuramento de ei non contrauenien do celebratus, inuiolabiliter abſque ſpe reſtitutionis cuſtodiendus eſt, quia minor * ita iurãs, fingitur maior, quod 56 & ipſum contingit in minore, qui veniam ætatis cõſequutus eſt, qui ob eam cauſam non reſtituitur, *l. 1. C. de his, qui ven. ætat.* quare his duobus exemplis ad hunc caſum vtitur Boerius *deciſ. 350. n. 4. verſ. Item ponamus*, illic. *Item ponamus quando per legem reputatur maior, vt eſt in illo, qui veniam ætatis impetrauit, qui non reſtituitur, l. 1. C. de his, qui ven. ætat. item in caſu auth. Sacramenta puberum, &c.* & paulò poſt *ibi, nam ratio illius authenticæ fundatur ſuper fictione, quia fingitur maior, ex quo iurat.*

Secundus eſt caſus, in quo DD. in ar- 57 gumento relati nominatim loquũtur, quando ſcilicet lex, vel ſtatutum principaliter diſponit limitãdo, ſeu reſtringendo ætatem 25. annorum, quam ius

coni-

commune dumtaxat pro perfecta, & legitima habet, ad minorem ætatē, puta 18. vel 20. annorum, quam pro legitima, & perfecta haberi vult, & puberem in ea conſtitutum, maiorem per omnia reputari, vel ad certum effectum, vt in terminis *d. auth. ſi captiui*, vel generaliter iuxta legem Longobardam, & ſimilia ſtatuta, quorum in propoſito meminere DD. ipſi, in argumento cōmemorati *ſub n. 17. & 18.* qui in eorum terminis nedum reſtitutionis in integrum beneficium ceſſare dicunt, ſed & valere indiſtinctè alienationem bonorum immobilium, quæ alioqui abſque cauſa & iudicis decreto ipſo iure nulla eſſet; ex
58 eo rectè moti, * quòd cùm deſignatio certæ ætatis, qua quis maior cenſeatur, rerumquè ſuarum adminiſtrationi capax, & idoneꝰ, à iure merè poſitiuo proueniat, quòd 25. annorum metas eidem præſtituit, coniectione ſumpta ex maturiore hominum poſt id tempus iudicio, potuit identidem, aut locorum quorundam lex municipalis, vtpotè variandi ac mutandi poteſtate gaudens, iuxta regulam tex. *in §. ſed naturalia, verſ. Ea verò, inſt. de iure natu. & in c. non debet 8. de conſang. & affinita. l. 12. tit. 2. p. 4.* vel generaliter, vel ad certum aliquē effectum, maximè ita pium, qualis eſt captiuorum redemptio, ad quam proinde ſub certa pœna cogit; anguſtiores præfigere metas, in quibus homines plenè, & integrè rerum ſuarū adminiſtrationi ſatis aptos eſſe communi experimento cognouerit, qua ætate gaudentes, cùm maioribus 25. an. per omnia equiparētur, eiſdem regulis omninò ſubijciendi ſunt, ex reg. æquiparatorum, de qua *in l. 1.* vbi notarunt omnes *D. de legat.* cum relatis *diſſertat. præcedent. n. 21.*

59 Tertius, & vltimus caſus eſt, qui ad pragmaticæ noſtræ terminos propriùs accedit, cùm lex vel ſtatutum procedit ſimpliciter, permittendo actū vel contractum minoris 25. annis, poſt certam aliam ætatem, puta 18. aut 20. annorū, nec vlterius diſponit: quo quidē caſu, & ſi actus, vel contractus, à minore in illa ætate geſtus, ipſo iure valeat, reſcindi tamen poteſt per in integrum reſtitutionis beneficiū, quod per eiuſmodi legem, vel ſtatutum minimè cenſetur excluſum, opt. tex. *in l. cùm lege 41. D. de recept. arbit.* vbi lex Iulia, quæ minorem 20. annis iudicare prohibuit, & conſequenter id ei poſt eam ætatē permiſsit, circumuento tamen in auditorium temerè recipiendo, reſtitutionis auxilium, minoribus 25. annis conceſſum, negare non videtur, vt conſtat ex illis verbis, *maiori tamen viginti annis, ſi minor viginti quinque annis ſit, ex hac cauſa ſuccurrendum, ſi temerè auditorium receperit, multi dixerunt.* Ita nominatim poſt Bald. *in d. auth. ſi captiui, n. 4. verſ. Aut lex, vel ſtatutum procedit ſimpliciter,* reſoluunt omnes *præcedent. diſſertat. ſub n. 11. relati.* Et in terminis * *legis 3. C.* 60
qui legitimam perſonam, permittentis minori 25. annis, & maiori 14. ſuper poſſeſſoria cauſa per ſe in iudicio agere, obſeruāt vltra ordinarios *ibi* Menoch. *de retin. remed. 1. nu. 432.* Sigiſm. Scaccia *de iud. libr. 2. cap. 1. num. 235.* nouiſsimè Ludouic. Poſtius *in tract. mandati de manutenendo, obſeruat. 67. num. 1.* quòd per hoc non tollat quin ipſe aduerſus acta præiudicialia reſtitutionis in integrum beneficio iuuari poſsit, docuit gloſſ. *verſ. Item tertiò, iuncto verſ. Sed his ſpretis, in l. vnic. C. ſi de momentanea poſſeſſ.* & communis, quam reſoluunt Boerius *deciſ. 350. num. 4. verſ. Quamuis enim,* illic, *tamen per hoc non videtur ei interdicta in integrum reſtitutio, ſi lædatur, ac ſi non fuiſſet reputatus maior, vt tenet gloſſ. &c.* D. Præſes Couarr. *variar. reſolut. lib. 1. cap. 5. num. 8. verſ. Et præſertim, & verſ. Et tamen minor,* & poſt plures alios Franciſc. Caldas Pereira *ad l. ſi curatorem habens, verb. implorare, n. 46. C. de in integrum reſtit.* D. Perez de Lara *in compend. vitæ hom. c. 24. nu. 62.* ac rurſus * in ſpecie textus *in cap. fin. in princip. de iudicijs in 6.* 61
eidē minori permittentis, in cauſis beneficialibus, & alijs ſpiritualibꝰ per ſe in iudicio agere, vel ſe defendere, idē quoque, nempe vt reſtitui valeat, cōtra gl. *verb. quid aliud in princ. in l. ait Prætor 7. D. de minor.* DD. cōmuniter reſoluūt, vt teſtatur Philippus Probus, plures referens, *in addit. ad Monach. in d. cap. fin. lit. E.* Boer. *vbi ſup.* D. Couarr. *d. n. 8. verſ. Ex quo infertur,*

& Alex. Trentancinq. *var. reſol. libr.* 2.
62 *tit. de iudicijs, reſolut.* 6. *n.* 8. vnde * & in matrimonialibus idem dicendum eſt, quas ſpirituales eſſe conſtat *ex c. tuã* 3. *de or.l. cognit. c.* 1. *cum ſeqq. qui filij ſint legitimi*, ac notaui cum pluribus *ad c.* 1. *de officio ordin.* 1. *p. n.* 48. atque adeò in eis locus erit deciſ. textus *in d. c. fin. de iudi. in* 6. quã in propoſito rectè explicãt D. Couar. *d. lib.* 1. *var. c.* 5. *n.* 8. *verſ. Rurſus nec tertia ratio*, Palacius Rube⁹ *in repet. c. per veſtras de donat. inter, notab.* 2. *n.* 21. Steph. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom.* 2. *c.* 367. *à nu.* 12. quicquid parùm catholicè reluctetur, contrariam ſentẽtiam, quòd minor in cauſa matrimoniali, quã ſpirituale eſſe negat, in iudicio cõparere non magis poſsit, quàm in alijs temporalib⁹, ſaniorẽ dicẽs, & ſecundũ eã in Friſiorũ curia iudicatũ referens, Ioan. à Sande *deciſ. Friſicar. lib.* 1. *tit.* 3. *defin.* 2. *verſ. Simul què definiuit*, qui & in multis alijs malè, & contra Canones de matrimonio ſenſit, id què ad ſecularem poteſtatem tàm quoad leges de eo ferendũ, quàm quòad iudicandum pertinere exiſtimauit, vt apud ipſum videre eſt *libr.* 2. *tit.* 1. *de matrim. per tot.* cuius hac de re ſcripta omninò forẽt ab illo libro alioqui docto expungẽda. Cũ igitur (vt ad rẽ redeamus) pragmatica noſtra ſimpliciter tãtùm procedat, permittẽdo minori cõiugato bonorũ ſuorum adminiſtrationem poſt tactum annum 18. minimè ei reſtitutionis in integrũ beneficium, minoribus 25. annis iure cõmuni competens, denegaſſe cenſetur.

63 Quòd ſi dixeris diuerſa hæc eſſe, act⁹, vel cõtract⁹ minorib⁹ à lege permitti, & adminiſtrationem cõcedi, quia illud ſupponit obſtaculum minoris ætatis, quod lex ſupplet, vt act⁹ mero iuro valeat, qui alioquì null⁹ eſſet, vt cõtingit in alienatione bonorũ immobiliũ, quæ abſq; cauſæ cognitione, & iudicis decreto, etiã à minore curatore carẽte facta, ipſo iure nullius momẽti eſt, vt cũ pluribus reſoluimus *diſſert. præced. n.* 32. & in iudiciarijs actib⁹ minori præiudicialib⁹, quos nullos ſimiliter eſſe cõſtat ex traditis ibi *n.* 24. *& ſeqq.* & ſic mirũ nõ eſt, ſi lex eo caſu ſaltẽ in integrũ reſtitutionis beneficiũ minori, quẽ talẽ eſſe ſupponit, nec maiorẽ facit, il libatum relinquat; hoc verò vice verſa ſupponit perfectionẽ eius ætatis, quã noua lex, vel ſtatutum præfixit, vt exinde minor maior per omnia reputetur, & ad res ſuas, vel etiã vxoris (vt & pragmatica noſtra addit) probè, & legitimè adminiſtrãdas, capax, & idoneus, atq; ita poti⁹ militãt reſoluta in præced. caſu; facilè reſpõdebim⁹, caſum tertiũ nuper propoſitũ, & caſum pragmaticę, & ſi ſtrictè quòad nudos terminos diuerſificentur, at in modo ſtatuẽdi, & in ratione ſtatuti minimè differre, quia in vtroq; lex ſimpliciter procedit permittendo, in illo quidẽ act⁹ vel cõtract⁹ minorũ 25. an. in hoc vero adminiſtrationẽ ipſis minorib⁹; nec vtiq; magis in hoc eos maiores facere cẽſetur, aut ad rerũ ſuarũ, vel vxoris adminiſtrationẽ capaces reddere, quã in illo, imo * ex eo multò min⁹ 64
quod ſub nomine adminiſtrationis minorib⁹ fauorabiliter cõceſſę, ea tãtũ intelligitur, quę fit citra alienationẽ bonorũ immobiliũ, & citra actionum, vel defenſionũ exercitiũ, iuxta ea, quæ latè *in præced. diſſertat.* reſoluimus in 2. & 3. corollario, ſiue à *n.* 20. *&* 31. at verò * 65
in caſu tertiò Bal. & ſequaciũ, ampliorẽ lex minorib⁹ facultatẽ præbet, nẽpè validè cõtrahẽdi, adeòq; etiã immobilia abſq; cauſę cognitione, & iudicis decreto alienandi, & in iudicio legitimè cõparẽdi, abſq; actorũ vtcũq; præiudicialiũ nullitate, vnde * cũ in hoc caſu, 66
in quo lex minores ipſos ad cõtrahẽdũ in quibuſcũq; bonis, & in iudicio legitimè cõparẽdu habiles reddit, in integrũ reſtitutio nõ excludatur, multò minus ea excludetur in caſu pragmaticę, in qua lõgè minor facultas minori cõceditur, eò tãtũ tẽdens, vt à curatoris poteſtate ſe liberare valeat, vt ſępè diximus, *arg. tex. in l in actionibus* 5. §. 1. *verſ. Licuit enim*, vbi Alex. not. *D. de in litẽ iuran. l. in ſuis* 11. *in fin. D. de liber. & poſth. l. Marcell⁹* 15. *D. de mortis cauſa donat. l. nec in ea* 22. §. *ſed qui occidere, D. ad l. Iul. de adult. l. non debet* 21. *D. de reg. iur. auth. multò magis, iuncta auth. præced. C. de Sacroſ. Eccleſ. cap. Si ergo* 16. *in princip.* 8. *q.* 1. *reg. cui licet* 53. *lib.* 6. quorũ, ac ſimiliũ iuris locorum regulam in ſimili expendunt

Aymon

Aym. Crau. *conſ.* 290. *n.* 7. & *conſ.* 326. *n.* 10. Ioan. Petr. Surd. *conſ.* 288. *nu.* 14. Rolan. à Valle *conſ.* 15. *n.* 41. *lib.* 1. Farinac. *conſ.* 60. *n.* 809. *inter tract. crimin.* *p.* 4. Sãch. *de matrim. lib.* 8. *diſput.* 1. *n.* 21. Ioan. Maria Nouarius *quæſt. foreſ. lib.* 1. *q.* 24. *n.* 6. D. Franc. Salgad. *de Reg. protect. p.* 1. *c.* 5. *n.* 61. & 62.

DISSERTATIONIS

SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *Hypotheſis diſſertationis traditur.*

2 *Verba legis, vel ſtatuti cui non conueniunt, nec eius diſpoſitio conuenire debet.*

3 *Lex ſi vnum ſupponat, & aliud diſponat, neceſſe eſt, vt verificetur ſuppoſitum, ad hoc vt habeat locum diſpoſitum.*

4 *Qualitas ab ſtatuto præſuppoſita, vtpotè præãbula, videtur ab eodẽ ſtatuto requiſita.*

5 *Qualitas à lege, vel ſtatuto requiſita, ante omnia verificari debet, vt ſtatutũ ipſum locum habeat.*

6 *Qualitas ſi pro forma, & ſubſtantia conſtitutionis requiratur, ſi illa nõ interuenerit, conſtitutio locum habere, ſiue effectum ſortiri non poteſt.*

5 *Cõditionis præcipua nota eſt dictio ſi, adiuncta verbo futuri temporis, quomodocumquè incerti.*

8 *Conditionis illud eſt propriũ, vt formam quandam inducat, ſpecificè, & ad vnguẽ, vt aiunt, obſeruandam, ad hoc vt diſpoſitio ſub ea facta locum habere poſſit.*

9 *Cõditio in lege vel ſtatuto adiecta, in dubio inducit formã ſubſtãtialẽ, qua nõ ſeruata, illius diſpoſitio locum non obtinet.*

10 *Minores 25. annis, etiã poſt 18. an. matrimoniũ cõtrahẽtes, paſſim in Hiſpalẽſi, & Granatẽſi curia admiſſi ſunt, vt pragmaticæ priuilegio, bonorũ ſuorũ, & vxoris adminiſtrationẽ eis cõcedẽte, potirẽtur.*

11 *Lex fauorabilis, maximè ob publicã vtilitatẽ, minimè reſtringẽda eſt, ſed ampliãda potiùs, & interpretatione adiuuanda.*

12 *Matrimonium omni iure fauorabile eſt. ob publicã cauſam, iuſtos ex eo liberos ſuſcipiendi, quibus Reſpublica repleatur.*

13 *Pragmatica, adminiſtrationẽ minoribus matrimonium contrahentibus concedens, illa ratione nititur, vt hominum propagationi, ſtatus què matrimonialis fœlicitati, ac frequentiæ ſuppetias feratur.*

14 *Pragmaticæ ratio non tantùm refertur ad priuilegium minoribus indultum, ſed & ad alia, maioribus quoquè 25. annis ex eadem matrimonij contracti cauſa cõceſſa, & qualia ea ſint.*

15 *Pragmatica prædicta in ſui diſpoſitione imitata videtur antiquas leges Iuliam Miſcellam de maritandis ordinibus, & Papiam Poppeam.*

¶ *Lex Iulia Miſcella, & Papia Poppea, dũ matrimonio, & liberis fauẽrũt, paſſim per alias leges iuris cõmunis probatæ ſunt, & ſolũ quoad indictam viduitatem, & cœlibum pœnas infirmatæ ibi.*

16 *Doctores de earum legum materia tractantes referantur.*

17 *Ratio in prœmio legis adiecta, in omnibus eius membris repetita cenſetur, eiſquè intellectus lumen præbet.*

18 *Determinatio vna, plura reſpiciẽs determinabilia, pariformiter ea determinare debet.*

19 *Ratio eadem vbi eſt, eadem quoquè iuris diſpoſitio vigere debet.*

20 *Caſus in lege omiſſus vbi eandem rationem habet cũ expreſſo, & ſi ſub legis verbis non comprehendatur, nec veniat, venit tamen ſub mente eius, quæ ex ratione deducitur.*

21 *Lex in vno caſu ex certa ratione quicquam ſtatuens, nõ tam extendi dicitur ad alium, in quo eadem, vel maior ratio militat, quàm eum comprehendere.*

22 *Lex, nedum cùm vltra ius cõmune quicquam ſtatuit, ſed etiam cùm iuris cõmunis correctoria eſt, aut ab eo exorbitãs, vel pœnalis, ex ratione in ea expreſſa extẽditur ad alios caſ⁹ eandẽ rationẽ habẽtes, ſiue poti⁹ illos includit, cũ 3. n. ſeqq.*

23 *Auth. de hered. ab inteſt. venien. §. penul. coll. 9. & auth. matr. & auia (inde ſumpta) C. ſi mulier tute. off. fungi poſſ. quibus matri, & auiæ tutelæ officii permittitur, extra generalẽ regulã, id mulieribus denegantẽ, ex rationis idẽtitate extẽduntur ad curam à gl. & DD. vbiquè.*

24 *Cap. ſi poſtquã 33. de elect. in 6. & c. 1. de tẽpor. ordin. eo. lib. in materia pœnali diſpoſita, ex rationis identitate ad ſimiles caſus ampliãtur à gl. & DD. vbiq;.*

25 *Clem. 1. de electione prohibẽs, vnius ordinis religioſum in alterius prælatũ eligi, ex ratione ibi expreſſa extenditur à gl. & DD. ad prouiſionem, licèt alioquì ab electione diuerſa ſit.*

26 *Reſolutio præcedẽs & ſi à plerſq; Doctoribus impugnetur, varijſquè diſtinctionibus inuoluatur, nedũ praxi recepta, ſed & in puncto iuris veriſſima eſt.*

27 *Lex ſi quis id, quod 7. §. quòd ſi dũ proponitur, D. de iuriſd. omn. iud. expenditur, & explicatur.*

28 *L. 2. §. exercitum, verſ. Sed hoc etiam, D. de his qui not. infam. expenditur, & explicatur.*

29 *L. ſi filiusf. 4. aliàs l. ſi quis 3. §. is autẽ, verſ. Quod ita demũ, l. ſed Iulian⁹ 9. aliàs l. item ſi filiusfam. 7. §. mutui dationem, verſ. Sed ſi fraus, & l. filium habeo 16. aliàs 14. verſ. Dixi, D. ad S.C. Macedon. expenduntur, & explicantur.*

30 *Lex Senatus-cõſulto 59. l. ſi quis tutor 60. in pr. & §. 1. 2. & 3. §. quãuis 5. & §. pen. & fin. & l. libertũ 64. §. 1. D. de ritu nupti. expenduntur, & explicãtur.*

31 *L. cũ mulier 47. aliàs 49. verſ. Si tamen, D. ſoluto matrim. expenditur, & explicatur.*

32 *L. 2. §. quid ſi curatores 29. D. ad S.C. Tertul. expenditur, & explicatur.*

33 *L. non ſine ratione 5. C. de bonis, quæ liberis, expenditur, & explicatur.*

34 *De ſponſis de futuro tantùm intelligitur à D. Præſide Couar. cuius fundamenta referuntur.*

35 *Eius opinio refellitur, & fundamentis ſit ſatis.*

¶ Lex nõ ſine ratione, C. de bonis, quæ liberis, ſub nomine ſponſorum, tantùm intelligit ſponſos de præſenti ante matrimonij vſum, ſiue carnis cõmixtionẽ, & mutuam cohabitationem. ibid. & n. ſeq.

36 *Statutum partem dotis, aut nuptialia lucra deferẽs viro ſuperſtiti, vxore abſq; liberis decedente, locũ non habet in ſponſis de præſenti ante matrimonij vſum, & mutuam cohabitationem.*

37 *Dicta lex nõ ſine; nedum ad ſponſum de futuro, cui aliquid ab altero promiſſum eſt, ſimpliciter ampliari non poteſt, ſed nec ad eum ſponſum, qui matrimonium de præſenti cõtrahere donatoris facto impeditus eſt, iuxtà l. cũ veterum 15. C. de donat. ante nupt. & quare? cum n. ſeq.*

38 *Diſpoſita in viro, & vxore, ad ſponſos de præſenti ante matrimonij vſum vt plurimùm trahi poſſunt, non etiã de futuro.*

¶ Lex miles 11. §. quærebatur, l. ſi vxor 13. §. Diui, §. ſi quis vxorem, & §. ſi minor, D. ad l. Iul. de adult. & l. propter violatam 7. C. eod. tit. optimè explicantur contra nonnullos. ibid.

39 *Lex 2. tit. 7. lib. 4. fori, l. 4. in princip. tit. 1. p. 4. l. 1. tit. 17. p. 7. l. 2. tit. 15. lib. 8. ordinam. & l. 3. tit. 20. lib. 8. nouæ compilat. breuiter intelliguntur.*

40 *L. his ſolis 7. verſ. De cæteris, C. de reuocand. donat. expẽditur, & explicatur.*

41 *Mulier ad ſecũda vota trãſiens, iniuriã quodãmodo irrogare videtur viro defuncto, & ex eo ſuſceptis liberis, & quare?*

42 *Portiæ minoris dictum ab Eraſmo emendatum refertur.*

43 *Cap. cùm dilectæ 4. verſ. Nos igitur, de confirmat. vtili, vel inutili, expenditur, & explicatur, & in lex exorbitans à limitatoria differat?*

44 *Lex correctoria, vel exorbitans, ex ratione nõ expreſſa, ſed præſumpta tantũ, quam ſolam reddi poſſe euidẽs non ſit, minimè extẽdi poteſt ad caſus, in quibus illa præſumpta ratio militet, ſed nec ex expreſſa ad caſus ſimiles, in quibus non eadem, ſed ſimilis tantùm ratio vigeat.*

45 *Lex exorbitãs fauore certarũ perſonarum, & ſi ex rationis identitate extẽdatur ad caſus eandem rationem habentes, nunquam tamen extẽditur ad alias perſonas, in quibus etiam eadem vigeat ratio, niſi ſaltem ſub larga verbi ſignificatione comprehendantur.*

46 *Idem eſt in lege exorbitanti odio certarum perſonarum; quæ rurſus ex rationis identitate extẽditur ad eos, qui per iuris fictionem eandem perſonam ſubeunt, vt here-*

hæredes, vt in exemplo hic relato.

47 *Minor poſt tactũ 18. annũ matrimoniũ contrahens, pragmaticæ verbis, iuxta eorum corticem, non continetur, at ſub eius mente, & ratione comprehenditur.*

48 *Reg. cui verba non cõueniunt, nec diſpoſitio cõuenit, procedit in lege dubia, de cuius mente, & ratione nõ conſtat, ſecùs aliàs.*

49 *Pragmatica nõ ſupponit præciſè, minores ante tactũ an. 18. matrim. contrahere, ſed caſualiter, & fortuitò, & quare?*

50 *Ætas tacta 18. ann. iure ſufficiens eſt ad poſtulãdum, manumittẽdũ, & negotia extraiudicialia procurandum.*

51 *Qualitas à ſtatuto præſuppoſita, ita demũ requiſita videtur, vt aut ſine ea diſpoſitio locũ habere nequeat, ſi præciſa ſit, nõ aliàs.*

52 *Cõditio legis ita demũ inducit formã ſubſtantialẽ, præciſè obſeruandã, ſi & ipſa conditio ſit præciſa, ſecus ſi partis volũtati relicta, qua ſuppoſita lex diſponat, certam aliam formam præſcribens.*

53 *Gerundium ſui natura conditionẽ importat, ac proindè formã præciſè obſeruandã.*

54 *Caſus in lege correctoria, vel exorbitanti, certa ratione nitente omiſſus, nõ ex iure communi antiquo, ſed ex ipſa ratione ſupplendus, ac decidendus eſt.*

DE MINORE 25. ANN. SVB CVRATORE CONSTITVTO, qui poſt tactũ, vel expletũ 18. an. matrimoniũ cõtraxit, an virtute pragmaticæ anni 1623. bonorũ ſuorũ, & vxoris adminiſtrationẽ conſequi poſsit, curatore remoto? & obiter multa de extẽſione legũ ex rationis identitate. Ad pluriũ iuris locorũ elucidationẽ.

DISSERTATIO VII.

APPENDIX DVARVM PRÆCEDENTIVM.

1 ILLVD prætereà circa pragmat. anni 1623. *cap.* 19. dubitari non ſemel cõtigit in Senatu, vtrùm minor curatorem habẽs, qui prætextu matrimonij poſt 18. ann. ſiue tactũ, ſiue expletũ cotracti, ab eius ſe poteſtate eximi, bonaq; ſua ſibi tradi, redditis ab illo rationibus, deſiderat, audiendus ſit? Quod inter alia accediſſe memini in cauſa Chriſtophori de Ocaña Agẽjo minoris, qui cùm anno ætatis ſuæ vigeſsimo ſecundo matrimonium contraxiſſet, curatoremq; ad litem, quam bonorum ſuorum curatori inſtituere parabat, nominaſſet, ac decerni ſibi obtinuiſſet Hieronimum de Leon Beltran, per mediam ipſius perſonam ab ordinario iudice Hiſpalenſi petijt, ſibi, vt pote cõiugato, virtute dictæ Regiæ pragmaticæ bona ſua per curatorem tradi, ad eumquè effectùm ipſum ſibi ad reddendas rationes compelli; quod cùm ita decreto ſuo iudex iuſſiſſet, curatoris pars ab eo noſtrum prouocauit Senatum. Sed cum in hac, & alijs ſimilibus cauſis variè Senatus iudicaſſet, modò cõtra huiuſmodi minorem, modò pro illo, è re futurum exiſtimaui, re hinc inde breuiter diſcuſſa, meum in hoc articulo iudiciũ interponere.

Porrò aduerſus minorem, poſt 18. ann. matrimonium cõtrahentem illud imprimis vrget, quòd verba dictę pragmaticæ illi non conueniant, cùm ad minorem, ante eam ætatem vxorẽ ducentem, apertè dirigantur; illic. *Y ſi ſe caſare antes de los diez y ocho años*; ergo nec ipſius pragmaticæ diſpoſitio ei conuenire debet, iuxta regulam tex. *in l.* 1. *§. licèt autem* 20. *verſ. In re igitur dubia melius eſt edicti verbis ſeruire, D. de exercit. act. l. ita autem* 5. *in princip. iuncta l.* 3. *§. cæteri* 2. *circa fin. verſ. Et ſi pecunia, D. de admin. tutor. l. quod conſtitutum* 21. illic. *Quantum ad verba eius, D. de teſtam. milit. l. ſi ancillas omnes* 63. *in fin.* illic: *Et nec verbis nec voluntati defuncti accõmodata hæc ſententia eſt, D. de leg.* 1. *l. dies* 4. *§. totiès D. de damno infect. l.* 1. *§. loquitur* 5. *D. de aqua quotidian. & æſtiu. l. bos accuſare* 12. *§. omnibus* 4. illic. *Quæ pœna in ſeruum non cadit, & verſ. Idem-* 2

que; illic, *quæ ſeruorum pœnis non conuenit*, *D. de accuſat. c. indemnitatibus*, 43.
4. *ſupra dicta, verſ. Cùm in ipſis, de elect. in* 6. cum ſimilibus, ex quibus eam reg. vltra ordinarios interpretes deduxerũt, ad varia expendentes, Alex. *conſ.* 17. *n.* 2. *lib.* 1. *conſ.* 2. *n.* 4. *lib.* 4. *conſ.* 106. *n.* 6. *& conſ.* 160. *num.* 1. *libr.* 5. Philip. Dec. *conſ.* 221. *n.* 1. *poſt princip. verſ. Et ſi verba ſtatuti, & conſ.* 466. *ſtante ſtatuto, nu.* 16. Iaſon. *conſ.* 221. *nu.* 4. *vol* 2. *& conſ.* 63. *n.* 3. *vol.* 3. Hippol. Marſil. *conſ.* 25. *n.* 10. *& conſ.* 40. *n.* 12. *& ſing.* 339. *& in l. qui falſam, n.* 96. *aliàs* 66. *verſ. Nã cui non cõueniunt, D. ad l. Corn. de falſ.* ac poſt plures alios Tiraq. *ad l. ſi vnquam, verbo libertis, n.* 2. *C. de reuocan. donat. & de retract. conſang.* §. 2. *gl.* 1. *n.* 15. *verſ. Nam vbi verba*, Brunorus à Sole *in comp. reſolutorio propoſit. iur. lit. D. verbo diſpoſitio legis, vel ſtatuti, & verbo diſpoſitio non habet locum*, Franc. Becius *conſ.* 1. *n.* 25. *conſ.* 3. *num.* 41. *& conſ.* 112. *n.* 3. Burgenſis Marcus Salon de Pace *conſ.* 25. *n.* 27. Ioan. Petr. Surd. *cõſ.* 152. *&* 179. *vbiquè n.* 38. *conſ.* 174. *n.* 8. *conſ.* 401. *nu.* 10. *& conſ.* 429. *n.* 4. *ac deciſ.* 56. *n.* 1. *& deciſ.* 122. *n.* 13. Ioan. Gutierr. *conſ.* 21. *n.* 2. *& pract. quæſt. lib.* 3. *q.* 17. *&* 18. *n.* 227. Hier. Gonçalez *ad reg.* 8. *Cancel. gl.* 5. *in princ. n.* 24. Card. Dom. Tuſch. *pract. concl. tom.* 8. *lit. V. concl.* 89. *ex n.* 1. D. Ioann. Bapt. Valenç. *conſ.* 55. *n.* 11. *lib.* 1. *& conſ.* 120. *n.* 36. *lib.* 2. D. Ioan. del Caſtillo *quotid. controu. libr.* 5. *c.* 82. *n.* 10. *&* 11.

3 Secundò quia pragmatica ſanctio in præfatis verbis ſupponit, minores matrimonium cõtrahere ante annum 18. & ſub eo ſuppoſito diſponit ſtatim in verbis ſequentibus, poſſe ei propria, & vxoris bona tradi per eum adminiſtrãda, quo caſu militat communis alia Doctorum traditio, quòd cùm lex vnum ſupponit, & aliud diſponit, neceſſe eſt, vt verificetur ſuppoſitum, ad hoc vt habeat locum diſpoſitum, ſic etenim voluere gl. *verbo nuncandum*, Iacobus Butrigarius, Salycet. & Fulgoſ. *oppoſit.* 1. *in l. mancipia* 5. *C. de ſeruis fugitiu.* Ludou. Roman. *ſingula* 495. Socin. Seni. *conſ.* 72. *n.* 4. *ad fin. verſ. Tunc ſuccedit, & cõſ.* 76. *n.* 5. *ſimiliter ad fine verſ. Et tunc militat, vol.* 1. Socin. Iunior *conſ.* 114. *nu.* 22. *vol.* 3. Philipp. Dec. *conſ.* 90. *num.* 1. *circa fin. verſ. Nam lex* 1. *& n.* 2. *cõſ.* 137. *num.* 12. *ad fin. verſ. Quia non verificatur, conſ.* 232. *&* 258. *vbiquè n.* 6. *conſ.* 289. *n.* 3. *conſ.* 290. *n.* 7. *ad fin. verſ. Quia quãdo vna diſpoſitio, conſ.* 316. *n.* 2. *& conſil.* 326. *n. vlt. circa finem, verſ. Confirmatio gratiæ, libr.* 1. *conſ.* 540. *n.* 1. *ad fin. verſ. Vnde ſuccedit, & conſ.* 591. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 2. Iacob. Menoch. poſt plures alios, quanquam non omnes ſatis fideliter, *de recuper. rem.* 9. *num.* 161. Ioann. Petr. Surd. *conſ.* 150. *n.* 78. *& conſ.* 429. *n.* 5. *ac deciſ.* 65. *nu.* 9. *& deciſ.* 122. *num.* 14. Ioan. Gutierr. *conſ.* 1. *n.* 16. *& conſ.* 21. *n.* 6. *& pract. quæſt. lib.* 3. *quæſt.* 17. *&* 18. (quas ſimul explicat) *n.* 227. *verſ. Quãdo enim lex* Cæſar Barcius *deciſ.* 79. *n.* 4. Ioſeph. Seſſe *deciſ. Arago.* 160. *num.* 24. Tuſch. *pract. concl. tom.* 9. *lit. P. concluſ.* 636. Leander Galganet. *de conditio. & demonſtr. part.* 2. *cap.* 1. *quæſt.* 97. *n.* 11. Marius Giurba *ad conſuetud. Senat. Meſſanen. c.* 8. *gl.* 2. *n.* 2. D. Franciſ. Salg. *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 11. *n.* 52.

Et confirmatur, nam qualitas à ſtatuto præſuppoſita, vt pote preambula, 4
videtur ab eodẽ ſtatuto requiſita, argu. text. *in l.* 2. *D. de iuriſd. omnium iu. l. ad rem mobilem* 56. *l. ad legatum* 62. *D. de procurator. l. oratio* 16. *D. de ſponſalibus, & in l. ſi quis tutor* 60. §. *quamuis, D. de ritu nupt. cum ſimilibus*. Ergo vt illa
verificetur neceſſe eſt, quia qualitas * 5
à lege, vel ſtatuto requiſita ante omnia verificari debet, vt ſtatutum ipſum locum habeat, *l. ſi per alium* 5. §. *doccre*, vbi notat Bart. *n.* 2. Paul. Caſtrenſ. *nu.* 3. & Iaſ. *ſub* §. *in eum, n. item* 3. *D. ne quis eum, qui in ius vocatus eſt, vi exim. l. cum actum* 17. *ad finem, iũcta gl. vlt. & communi, D. de negot. geſtis, l. non ſolùm* 8. §. *ſciendum, iuncta gl.* 1. & Pauli Caſtrenſ. *ſummario, &* §. *ſed vt probari*, iuncta gl. *verbo medulos, & verbo conſcrãtur*, quas benè explicant, & exornant Bart. *ex num.* 1. & Iaſ. *n.* 2. *&* 3. *D. de noui oper. nunc. l. fulcinius* 7. §. *cum hoc*, vbi gloſ. *verbo oportet*, Bart. *n.* 1. & cæteri communiter *D. quibus ex cauſ. in poſſe. catur, l.* 1. §. *ait Prætor* 3. vbi idem Bart. *poſt princip. verſ. Item nota, D. ne quid in flumi. publi. l. Prætor*

ait

ait 4. §. docere, D. vi bon. rapt. notant itidem, & ad varia expendunt Alex. *conſ.* 119. *num.* 3. *verſ. Quia quoties aliquid, libr.* 1. *conſ.* 3. *n.* 3. *circa finem, verſ. Quia quotieſcumque; conſ.* 172. *n.* 5. *& cõſ.* 224. *n.* 3. *libr.* 2. Philipp. Dec. *conſ.* 13. *n.* 5. *verſ. Difficultas, conſ.* 18. *nu.* 4. *verſ. Cum ergo ſtatutum, & conſ.* 260. *n.* 2. *lib.* 1. *conſ.* 356. *n.* 4. *conſ.* 401. *n.* 4. *circa fin. verſ. Et quia qualitas, conſ.* 410. *num.* 29. *conſ.* 434. *n.* 3. *conſ.* 440. *n.* 1. *conſ.* 471. *n.* 7. *verſ.* 2. *principaliter, conſ.* 524. *n.* 1. *conſ.* 540. *n.* 2. *verſ. Et ad hoc facit, conſ.* 550. *&* 561. *vbiq; n.* 4. *cõſ.* 564. *n. vlt. ad fin. verſ. In tertio dubio, & cõſ.* 589. *n.* 7. *lib.* 2. Philip. Corn. *conſ.* 216. *n.* 3. *lib.* 3. Curt. Senior. *conſ.* 59. *n.* 7. *verſ. Tum quia quoties, & conſ.* 60. *n.* 71. Iaſ. vltra locum proximè relatum *in l. ſi extraneꝰ* 6. *n.* 23. *circa fin. verſ. Nam quando in aliquo actu D. de cond. cauſ. dat.* idem *conſ.* 9. *n.* 26. *lib.* 1. *conſ.* 164 *n.* 7. *lib.* 2. *conſ.* 4. *n.* 8. *&* 9. *& conſ.* 21. *n.* 27. *lib.* 3. ac poſt alios Tiraq. *de retractu conſang. §.* 8. *glo.* 7. *n.* 1. *&* 2. Fuluius Pacianꝰ, & Ioſeph. Maſcard. *de probat.* ille, *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 8. hic verò *lib.* 1. *concl.* 453. *num.* 25. *& lib.* 2. *concl.* 1147. *n.* 11. *& concl.* 1159. *n.* 4. *ac lib.* 3. *concl.* 1254. *ex n.* 9. Surd. *conſ.* 45. *n.* 14. *conſ.* 248. *n.* 19. *cõſ.* 429. *n.* 6. *conſ.* 452. *n.* 17. *&* 18. *& conſ.* 514. *n.* 8. Franc. Milanenſis *deciſ.* 3. *n.* 47. *lib.* 1. D. Ioan. Baptiſt. Valençuel. *cõſ.* 52. *n.* 20. *& conſ.* 83. *n.* 134. Marius Giurb. *conſ.* 99. *n.* 8. Dom. Ioannes del Caſtill. *quotid. controu. tom.* 5. *cap.* 89. *num.* 104. *&* 105.

6 Tertio, & vlt. quia qualitas contracti ante decimum octauum annum matrimonij, nedùm tacitè tanquam præſuppoſita requiritur à præfata Regia pragmatica, ſed etiam expreſsè, ac pro forma, & ſubſtantia ipſius conſtitutionis, quæ proinde, niſi illa interuenerit, locum habere, ſiue effectum ſortiri nõ poteſt, ex reg. tex. *in l. cum hi* 8. *§. ſi Prætor D. de tranſact.* cũ adductis à Tiraqu. *de retract. conſang. §.* 4. *gl.* 6. *n.* 31. & alibi paſsim, id quod nos alibi latiùs comprobamus. Antecedens probatur, quia illa qualitas adiecta eſt per modum cõditionis, cuius præcipua nota * eſt di-
7 ctio *ſi*, adiuncta verbo *futuri temporis*, quomodocumquè incerti, *l. ſi Titio* 22. *in princip.* illic. *Sed & conditionem hoc legatum in ſe continet, ſi effectus eſſet, &c. & verſ. Nec intereſt, iũcta vbiq; gl. verbo cõtinet, & verbo conditionem D. quando dies leg. ced. l. libertas* 17. *§.* 1. *&* 3. *D. de manum. teſtament. l.* 1. *§. ſi quis ſimpliciter, in princ. iũcto verſ. Et verſa vice, D. de verb. oblig.* cum alijs non paucis: notat item gloſſ. *verbo conditio*, Bart. latè explicans *nu.* 3. & cæteri communiter *in l.* 1. *D. de cond. & demonſt.* Galganet. *de condit. part.* 2. *cap.* 1. *quæſt.* 1. *nu.* 1. 3. 4. *&* 7. Ioſeph de Ruſticis, nonnullos cõgerens, *ad l. cum avus D. de condit. & demõſtrat. in proœm. cap.* 3. *n.* 22. *&* 23. *& lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 26. *& cap.* 15. *n.* 38. D. Franciſ. Barry *de ſucceſſ. lib.* 17. *de condit. cap. quæ verba faciant modum, quæ conditionem n.* 1. Cardi. Dom. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. C. concluſ.* 83. *per totam, & lit. D. concl.* 573. *n.* 2. Auguſt. Barboſa, plures cumulans, *de dictionibus dict.* 364.
conditionis autem * illud eſt propriũ, 8
vt formam quãdam inducat, ſpecificè, & ad vnguem (vt aiunt) ad implẽdam, ad hoc vt diſpoſitio ſub ea facta locum ſortiri poſsit, *l. qui heredi* 44. *& l. Meniꝰ* 55. *D. de cond. & demonſt. iuncta l.* 4. *§. huius rei*, illic. *Et nuptijs non ſecutis ipſo iure euaneſcit ſtipulatio, D. de pact. l. hoc iure* 10. *D. de verb. obligat. cum ſimilibus*, & vltra ordinarios *vbiquè*, reſoluunt Alex. *conſ.* 59. *n.* 8. *lib.* 2. Math. Afflict. *deciſ.* 355. *nu.* 5. Hier. Grat. *reſpon.* 122. *n.* 16. *lib.* 1. Tiraq. plures ex more congerens *de retractu conſang. §.* 1. *gl.* 21. *nu.* 13. *& de retractu conuent. §.* 2. *glo. vni. n.* 3. *in fin. & in tract. ceſſante cauſa, limit.* 1. *n.* 60. *&* 61. Menoch. *conſ.* 1. *n.* 410. *&* 411. *conſ.* 35. *à n.* 4. *& conſ.* 60. *n.* 48. *&* 49. *lib.* 1. *conſ.* 426. *n.* 10. *lib.* 4. *& conſ.* 432. *n.* 22. *lib.* 5. Galgan. *de condit. p.* 1. *c.* 6. *n.* 4. *in fin. verſ. Et ſunt in forma, &* 2. *p. c.* 1. *q.* 41. *n.* 1. *&* 2. *& q.* 82. *nu.* 1. Tuſch. *pract. concl. tom.* 2. *lit. C. concluſ.* 595. *num.* 4. D. Ioan. del Caſtill. *quotid. controu. tom.* 4. *cap.* 25. *n.* 9. *&* 10. *& tom.* 6. *cap.* 119. *n.* 5. *&* 6. *& cap.* 121. *n.* 46. Vincent. Fuſar. *de ſubſt. q.* 246. *n.* 16. *& q.* 454. *n.* 24. Quod maximè procedit
* in conditione legis, vel ſtatuti, quæ 9
in dubio formam ſubſtãtialem inducit,

quia non ſeruata, illius diſpoſitio locum nó obtinet, Bald. *in l. comprationes 20. n. 8. C. de fide inſtrum. & in auth. matri. & auiæ, ſub eod. n. C. de fide inſtrumentorum, & in l. 2. n. 11. C. quomodo, & quan. I. dex.* Petrus Anchar. *conſ.* 241. *n. vlt.* Alex. *conſ.* 42. *n.* 16. *lib.* 1. *conſ.* 137. *n.* 15. *lib.* 2. *conſ.* 50. *n.* 5. *& conſ.* 100. *nu.* 7. *libr.* 5. *& conſ.* 212. *n.* 3. *verſ. Quod autem verba, lib.* 6. Philipp. Deci. *conſ.* 10. *nu.* 2. *conſ.* 11. *n.* 9. *conſ.* 221. *n.* 22. *ad fin. conſ.* 261. *n.* 2. *conſ.* 434. *n.* 1. & 2. & *conſ.* 612. *n.* 2. & 3. Hieron. Gratus *d. reſp.* 122. *nu.* 16. *verſ. Et in conditione legis,* Tiraquel. *de retract. conſang.* §. 36. *gloſſ.* 2. *n.* 29. D. Ferdin. Menchac. *de ſucceſſ. creat.* §. 4. *n.* 12. *iuncto n.* 26. Gutierrez *pract. quæſt. lib.* 3. *q.* 15. *à n.* 5. *& quæſt.* 63. *n.* 3. Azeued. *conſ.* 9. *n.* 28. Franc. Bec. *conſ.* 12. *n.* 24. *conſ.* 22. *à n.* 15. *& conſ.* 62. *num.* 43. Franc. Milanenſ. *deciſ.* 3. *num.* 8. Petr. Surd. *deciſ.* 122. *n.* 2. D. Ioann. del Caſtill. *de tertijs c.* 27. *n. vlt.*

10 Quæ quidem argumenta, & ſi quandoque in cauſa fuerint, vt Hiſpalenſis Senatus aduerſus minorem, poſt decimum octauum annum matrimonium contrahentem iudicaret, re tamen diligentiùs inſpecta, nihil eum mouerunt, quominus contrarium, nempè in quacumque adulta ætate matrimoniũ contraxerit, eum eſſe admittendum, vt pragmaticæ priuilegio potiatur, frequentiùs iudicauerit, me iudice, quod & Granatenſis curia ad quam poſtea euocatus ſum, inconcuſsè obſeruauit; ex ſequentibus.

11 Primò quia lex fauorabilis, maximè ob publicam cauſam, in dubio minimè reſtringenda eſt, ſed amplianda potiùs, & interpretatione adiuuanda, *l. etiam* 18. *iuncta l.* 1. *D. ſolut. matrim. l. cũ quidam* 19. *verſ. Alianquè cauſam D. de lib. & poſthu. l. hoc modo* 64. §. 1. *in fin. D. de cond. & demonſtr. l. quoties dubia* 20. *l. in obſcura* 179. *iuncta l. libertas* 122. *D. de reg. iur. cap. odia* 15. *cum relatis à gloſſ. vn. verſ. In ſecundo, eod. tit. in* 6. At pragmaticæ noſtræ conſtitutio huiuſmodi eſt, quia minoribus fauet nedum ſimpliciter, ſed & ob publicã cauſam, ergo reſtringi non debet ad ſolos minores, qui decimum octauum annum nondum attigerunt cùm ad matrimonij contractũ conuolarunt, ſed ampliari potiùs, vt & eos comprehendat, qui antequam contraherent, huiuſmodi exceſſerunt ætatem intra metas viginti quinque annorum cõſtituti. Minor probatur, * quia 12
matrimoniũ omni iure fauorabile eſt, ob publicam cauſam, iuſtos ex eo liberos ſuſcipiendi, quibus Reſpublica repleatur, quemadmodùm conſtat ex relata *l.* 1. illic. *Ad ſobolem procreandam, replendamque liberis ciuitatem, & l. Gaius Seius* 45. *aliàs* 46. illic. *Fauore enim nuptiarum, D. ſolut. matrim. l. ſed ſi hoc* 62. §. *vlt. l. cum ita legatum* 63. §. 1. *verſ. Si verò, d. l. hoc modo* 64. §. 1. (vbi vtrumque probatur) illic. *Legem enim vtilem Reip. ſobolis ſcilicet procreãdæ cauſa latã, adiuuandã interpretatione, & l. cũ tale* 72. §. *ſi arbitratu, cum alijs, D. de condit. & demonſt. l. Titia* 134. *in fine princip. D. de verb. oblig. l. cum ratio* 7. §. *ſi plures, verſ. Fauorabilẽ.* illic. *Cũ ampliari imperiũ hominũ adiectione, potiùs quã pecuniarũ copia malim, D. de bonis dãnat. l.* 2. *&* 3. *C. de indict. vid. tollen. authent. de nupt. in princip. verſ. Si enim matrimonium, collat.* 4. *c.* 1. *verſ. Conſultationi,* iuncta gloſ. *verbo ſeruetur,* plura matrimonij priuilegia cõgerente, *extra vt lite non conteſt. cap. fin.* illic. *Niſi in cauſa fauorabili, puta matrimonio, de ſent. & re iud. c. fin. in fin.* illic. *Propter eius fauorem, de condit. appoſ.* cum his, quæ latè *vbiquè* DD. & alij mox referendi tradidere.

Secundò, quia & pragmaticæ noſtræ 13
ratio in hoc ipſo poſita eſt, nempè vt hominum propagationi, ſtatusque matrimonialis fœlicitati, ac frequentiæ ſuppetias feratur, vti apparet ex procemio *d. Capitis* 19. cuius verba *diſſertat.* 5. *n.* 1. retulimus; quæ ſanè ratio minimè reſtringitur ad minores, ante decimum octauum annum matrimoniũ contrahentes, ſed generalis eſt ad omnes, illud in quacumq; adulta ætate ineuntes. Quod patet, * quia illa non refer- 14
tur tantùm ad priuilegium minoribus indultum, vt ſi ante 18. annum matrimonium contraxerint, poſsint poſtea bona ſua, & vxorum per ſe adminiſtranda ſuſcipere, ſed & ad alia, maioribus quoq; 25. annis ex eadem matrimonij con-

contracti cauſa, maximè ſi id fœcũdum
fuerit, conceſſa, atque his denegata, qui
poſt ætatem illam maiorennem cœli-
bes reperiuntur, etiam ſub patris pote-
ſtate conſtituti, qualia ſunt, vt quatuor
ſequentibus annis poſt matrimonij cõ-
tractum vacationem habeant munerũ
ſiue merè perſonalium, ſiue non merè,
ſed ratione patrimonij impoſitorum,
& primis duobus annis, etiã merè rea-
lium, ſeu patrimonialium: ſex autem
ſuperſtites filios maſculos ex matrimo
nio ſuſcipientes, & ſi poſtea aliquis eo-
rum defecerit, toto vitæ ſuæ tempore
à primi generis muneribus liberentur,
vt ex integro pragmaticæ cõtextu, ad
hanc rem pertinente, videre licet, qui
ſic ſe habet. *Ordenamos, y mandamos, que
los quatro años ſiguiẽtes del dia, en que uno
ſe caſare. ſea libre de todas las cargas, y ofi-
cios concejiles, cobranzas, hueſpedes, ſolda-
dos, y otros, y los dos primeros deſtos qua-
tro, de todo; los pechos reales, y concejiles, y
de la moneda forera (ſi acertare a caer en
ellos) y ſi ſe caſare antes de diez y ocho años,
pueda adminiſtrar entrando en los diez y o-
cho ſu hazienda, y la de ſu muger. ſin tener
neceſſidad de venia, y que a los que teniendo
veinte y cinco años cumplidos eſtuuieren por
caſarſe, ſe les puedan echar las dichas car-
gas, y officios concejiles, y ellos tengan obli-
gacion a admitirlas, aunque eſten en la pote-
ſtad, y caſa de ſus padres. Iten, que el que tu-
uiere ſeis hijos varones viuos, ſea libre por
toda ſu vida de las dichas cargas, y oficios
concejiles, y aunque faltare alguno de los hi-
jos ſe continue el priuilegio.* In quo (vt obi
15 ter dicam) huiuſmodi pragmatica ſan-
ctio imitata videtur antiquas leges,
nempè Iuliam Miſcellam de maritan-
dis ordinibus, & Papiam Popeam, par-
tim quoad indictã viduitatẽ, & cœlibũ
pœnas abrogatas *in l. 2. & fin. C. de ind.
vid. tol. & l. 1. & 2. C. de infirm. pœn. cœlib.*
partim quoad matrimonij, & liberorũ
prærogatiuas in pleriſquè iuris locis
probatas, vt vltra iura quæ in præce-
denti fundamento retulimus, videre eſt
ex l. 2. D. de minoribus (quam *diſſertat.* 1.
num. 20. exornauimus) *l. 2. D. de excu-
ſat. tuto. l. adigere 6. §. vlt. D. de iur. patro-
nat. l. qui Libertus 37. D. de operis libert.
l. nec patronis 6. verſ. Qui autẽ, C. eod. tit.
l. ſpurij 6. §. vlt. verſ. Sed & qui plures D.
de decurionibus l. & qui originem 3. §. quã-
uis 6. & §. cura 12. ac l. cura 4. D. de mun.
& honor. l. 2. §. 1. cum ſeqq. D. de vacat.
mun. l. ſemper 5. §. demonſtratur, D. de iure
immu. l. 1. & 2. C. qui numero liberorum ſe
excuſent, l. in albo 9. C. de decurionibus lib.*
10. *l. nepotes 3. l. pen. & fin. C. de his, qui
numero liberorum, eod. lib. princip. inſt. de
excuſat tuto. §. qua de cauſa, verſ. Prodeſſe,
& §. poſtea verò, in fin. inſt. de ſucceſſ. liber-
to. §. poſtea autem, inſt. de S. C. Tertu. cap.
quædam 6. 2. diſt. l. 2. tit. 17. p. 6.* qua de 16
re * vltra ordinarios *vbiquè*, diſſerunt
latè Alex. *conſ.* 123. *num.* 4. & 5. *lib.* 5.
cum adduct. à Roueſ. *lit.* B. Alciat. *lib.*
3. *diſpunct. c. 3. & in l. ter enixa 137. D.
de verb. ſignif. & de præſumpt. reg. 1. præ-
ſumpt. 36. num. 1. verſ. Tu dic, cum ſeqq.*
Othomanus, & Anton. Auguſt. *in indi-
ce legum Roman. cap. de lege Iulia de ma-
ritan. ordin.* idem Anton. Auguſt. *lib.* 3.
*emendat. cap. 8. pag. mihi 159. in fin. cum
ſequent.* Francíſ. Baldui. *in peculiari us
Comment. ad legem Iuliam, & Pap.* Fran-
ciſcus Cona. *libr. 8. comment. cap. 1.
num. 5. & ſequentib.* Franciſcus Dua-
re. *lib. 1. diſput. anniuerſ. cap.* 40. Ioann.
Roſinus Rom. *antiq. lib. 8. cap. 15. verſ.
vlt. & cap. 16. per totum*, Petr. Grego.
*ſyntag. iur. lib. 9. cap. 6. num. 5. 6. 13. 37.
& 38. & lib. 12. cap. 6. n. 8. & de Repub.
lib. 9. c. 1. n. 51. verſ. Nec minor, & verſ.
Fuerũt & leges* D. Præſ. Couarr. *in 4. de
ſpõſal. 2. p. c. 8. in princ. per tot.* Auendan.
de exeq. manda. 1. part. cap. 19. n. 26. Pin.
in rubr. C. de bon. mater. 2. p. n. 14. 15. &
16. Eduar. Cald. *var. lect. lib. 4. cap. 3. n.*
16. Donel. *lib. 8. Cõment. c. 32. verſ. Iam
primum*, & ad eum Hillig. alios conge-
rens *lit. I.* Iuſtus Lypſius *in annotation. ad
Cornel. Tacitum lib. 3. annali. ſcholio* 45.
Cùm itaque (vt ad inſtitutũ redeamus)
* pragmatica noſtra ſanctio fauore ma- 17
trimonij, ſiue à minoribus, ſiue à maio-
ribus contracti emanauerit, vt ex eius
ratione, & contextu liquet; in priuile-
gio minoribus ob eam cauſam conceſ-
ſo, vt bona ſua, & vxorum à curatori-
bus per ſe adminiſtranda ſuſcipere va-
leant, minimè reſtringenda eſt ad mi-
nores, ante 18. annum matrimonium
contrahentes; tum quia ratio illa in
pro æ-

procemio *d. capitis* 19. *appoſita eſt*, adeò-
que in omnibus eius membris repetita
cenſetur, eiſquè intellectus lumẽ præ-
bet, *l. fin. D. de [illegible]. l. regula* 9. §. *ſi quis*
in ius, verſ. Et licet municipũ, D. de iuris,
& fact. igno. l. Titia 134. §. 1. *D. de verb.*
oblig. cum adductis à Menoch. *de præ-*
ſumpt. lib. 6. *præſumpt.* 2. *num.* 2. qui *n.* 3.
alios refert hanc reg. exornãtes, & vl-
tra eos optimè Ioan. Gutie. *pract. quæſt.*
lib. 2. *q.* 159. *n.* 2. nouiſsimè poſt plures
alios Gabr. Aluarez *ad axiom. iur. lit. P.*
n. 108. cum 3. ſequentibus. Tum etiã,
18 * quia cum plura determinabilia diuer-
ſa determinet, pariformiter ea deter-
minare debet, vt matrimonij fauor in
maiorib⁹ 25. an. quib⁹ ſimul priuilegiũ
cõceditur, ampliat⁹, in minoribus reſ-
tringatur, ex reg. tex. *in l. iam hoc iure* 4.
§. *ſed ſi alter pubes, & l. Lutius Titi⁹* 45.
in princip. D. de vulg. & pupi. ſubſt. cum
ſimilibus in *præcedenti diſſert.* adductis,
& exornatis *ſub n.* 33.

19 Tertiò, & vlt. quia & ſi pragmatica
tantùm ageret de fauendo minori, ma-
trimonium contrahenti, adiectio tamẽ
illa, vt ſi id ante 18. ann. contraheret,
poſſet poſtea ab anno decimo octauo
bona ſua, & vxoris per ſe adminiſtran
da ſuſcipere, minimè tolleret quin poſt
eam ætatem contrahens, eodem modo
huiuſmodi adminiſtrationem accipere
valeat, cùm eadẽ imò fortior ratio mi-
litet in hoc caſu, cum is, qui poſt 18.
annum matrimonium contrahit, neceſ-
ſe non habeat expectare aliquod tem-
pus, vt ſibi bona tradantur, quemadmo
dùm neceſſe habet minor ante eã æta-
tem contrahens; atque ita eadem iuris
diſpoſitio multò fortiùs in eo vigere
debet, iuxta regulam, quæ vulgò rectè
deducitur *ex l. non poſſunt* 12. illic. *ad ſi-*
milia procedere, & l. nã vt ait 13. illic, *cæ-*
tera quæ tendunt ad eandem vtilitatem, vel
interpretatione, vel certè iuriſdictione ſup-
pleri, D. de legibus, l. quædam 9. §. *nummu-*
larios, illic. *Quia & hi nummularij, ſicut*
argentarij rationes conficiũt, iũcta l. Præ-
tor ait 4. *in princip. &* §. 1. *verſ. Nam cùm*
ſingulorum D. de edendo, l. nauta 5. §. *quæ-*
cumque, illic. *Nec enim dubitari oportet,*
quin is, qui ſaluum fore recipit, non ſolùm à
furto, ſed etiã à damno recedere videatur,
D. nautæ caupones, l. illud 32. *verſ. Sed ma-*
gis, illic. *Cum enim circa furti actionẽ hæc*
ratio ſit, ne ex vno delicto tota familia do-
minus careat, ea què ratio ſimiliter, & in
actione damni iniuriæ interueniat, ſequitur
vt idem debeat æſtimari D. ad l. Aqui. l. à
Titio 108. *verſ. Nam cùm conditio, D. de*
verb. obligat. cum ſimilibus iuris locis,
quę vltra gloſſas, & DD. *vbiquè*, ad hoc
expendunt Alex. *conſ.* 53. *num.* 3. *lib.* 4.
Tiraquel. *in tract. ceſſante cauſa,* 1. *part.*
n 154. & 156. Nicolaus Euerar. *in lo-*
cis legal. loco 79. *à ratione legis laſga n.* 1.
& 76. Roland. à Valle *conſ.* 72. *nu.* 19.
vol. 1. & *conſ.* 14. *à num.* 22. *vol.* 3. Surd.
conſ. 96. *n.* 20. *conſ.* 215. *n.* 17. & *deciſ.*
19. *n.* 1. D. Valençuela *conſ.* 18. *nu.* 84.
conſ. 54. *n.* 38. *conſ.* 71. *n.* 13. & *conſ.* 82.
n. 62. *lib.* 1. *conſ.* 127. *n.* 40. & *conſ.* 137.
n. 43. *lib.* 2. Farinac. *fragm. criminal. p.*
1. *lit. E. num.* 51. & 53. Dom. Ioan. del
Caſtillo, innumeros cumulans *quotid.*
controuerſ. tom. 6. *cap.* 171. *num.* 7. Idquè
meritò, * nam vbi caſus in lege omiſ- 20
ſus, eandem rationem habet cũ expreſ-
ſo, & ſi verborum cortice inſpecto, in
lege ipſa non comprehendatur, nec ve-
niat, venit tamen ex mente eius, quę ex
ratione deducitur, atque ita tacitè ſub
eadem lege includi videtur, *l. benigniùs*
18. illic. *Benigniùs leges interpretandæ*
ſunt, quò voluntas earum conſeruetur, l.
in ambigua 19. illic. *Cùm etiam vo-*
luntas legis ex hoc colligi poſſit, l. con-
tra legem 29. *verſ. In fraudem verò, cum*
l. ſequent. D. de legibus, l. non dubium 6. *C.*
eod. tit. l. cùm mulier 47. *aliàs* 49. illic. *Si*
tamen ex mente legis ſumet quis, vt nec ac- 21
cuſare poſſit qui lenocinium vxori præbue-
rit, audiendus eſt, D. ſoluto matrim. l. ſcire
oportet, 13. §. *illud etiam* 2. illic. *Sed & ſi*
maximè verba legis hunc habeãt intellectũ,
tamen mens legislatoris aliud vult, D. de
excuſat. tutor. l. nominis, & rei 6. §. 1. il-
lic. *Verbum ex legibus ſic accipiendum eſt,*
tam ex legum ſententia, quàm ex verbis, D.
de verb. ſignif. l. bis ſolis 7. *verſ. De cæteris,*
illic. *Satis etiam tacitè cautum putamus,*
C. de reuocand. donat. princip. inſt. de legit.
patron, tut. illic. *Non quia nominatim in*
ea lege de hac tutela caueatur, ſed quia per-
inde accepta eſt per interpretationem, ac ſi
verbis legis introducta eſſet, c. vlt. de reg.
iur.

Digitized by Google

21 iur.lib.6.vnde * lex in vno caſu ex cer-
ta ratione quicquam ſtatuens, non tam
extēdi dicitur ad alium, in quo eadem,
vel maior ratio militat, quàm eum cō-
prehendere, vt cum pluribus reſoluunt
Tiraq. ad l. ſi vnquam, verbo libertis, ex
n.45.C.de reuocā.d.donat.& in tract. ceſ-
ſante cauſa p.1.nu.142. iunctis per ipſum
traditis ex n.138.& de retractu conſan-
guinit.§.20.gl.vn.n.2.Aymon Craueta
conſ.62.n.14.conſ.183.n.3.conſ.186.
n.11.& conſ.227.n.4.& 5.& de anti-
quit.temp.4.p.princip.in princip.à nu.90.
Euerard.d.loco 79.n.19.Roland.à Va-
lle conſ.27.n.6.& 7.& d.conſ.72.à nu.
39.ad 47.libr.1.& d.conſ.14.nu.30.&
31.lib.3.Mandelus de Alba conſ.770.
n.43.& cōſ.771.n.31.& 40.lib.4.Me-
noch.conſ.11.n.9.& 10.& conſ.344.
n.12.& de recuper. poſſ.remed.14.n.20.
& de arbitrar.lib.2.caſu 63.& 84.vbiq;
n.9.Camil.Gallin.de verb.ſignif.lib.2.c.
10.per tot.maximè n.2.& 4.& à n.8.at
q; alibi ſępè, D.Mol.de Hiſp.primog.lib.
1.c.5.n.12.& lib.3.c.5.n.5.verſ. Ita ut
diſpoſitio, Simoncell.de decret.lib.2.tit.
6.nu. 19. Gaſpar Ant.Theſaur. quæſt.
forenſ.lib.1.quæſt.91.n.5.Ioan.Gutier.
pract.quæſt.lib.3.q.17.& 18.n.85.cum
duobus ſeqq. Ioan.Petr.Surd. conſ.202.
n.22.lib.3.& deciſ.276.n.8. Hieron.
Gonçalez ad reg.8.Cancellariæ,in proœ-
mio §.7.n.105.Stephanus Gratian. diſ-
ceptat.forenſ. tom.5.c.918.n.66.Fari-
nacius d.lit.E.num.52.& 167.Marius
Giurba ad conſuetud. Senat. Meſſanen. c.
6.gloſſ.1.n.13.D.Valençuela conſ.62.
n.9.conſ.96.n.vlt.lib.1.d.conſ.127.nu.
41.& d.conſ.137.n.vlt.lib.2.D.Ioan.
del Caſtill.quot.controu.tom.6.c.169.à
n.9.& c.171.n.10.& c.181.n.7.
22 Nequè verò id dumtaxat locum ob-
tinet in lege noua, aliquid præter ius
antiquum diſponēte, quam primariam
plerique vocāt, in qua res expedita eſt,
iuxta tradita à Crauet.de antiqui.tēp.d.
4.p.n.74.Euerar.d.loco 79.n.76.Fari-
nac.d.lit.E.n.125.ſed etiā in lege iuris
communis correctoria, aut ab eo exor-
bitāti (maximè ſi ſimul ſit fauorabilis,
vt noſtra) vel etiam pœnali; nam & hu-
iuſmodi leges ex rationis identitate ex
tenduntur ad caſum in eis non expreſ-
ſum, quaſi ſub mente, & ratione inclu-
ſum, vt in terminis voluere * gl. verbo 23
ordinem, iuncta textui, in authentico de he-
red.ab inteſt.venient.§.penult.collat.9.&
verbo tutelam, in authentica matri, & auiæ
(quæ inde ſumpta eſt) C. quando mulier
tutelæ off. fungi poſſ. quæ nouellam illam
conſtitutionem, matri, & auiæ tutelæ
officium permittentem contra genera-
lem regulam, id mulieribus denegan-
tem, ex rationis identitate extendunt
ad curā; ſimilis * verbo prouiſione, verſ. 24
Sed cùm quotidiè, in cap. ſi poſtquam 33.
de elect. in 6. & verbo Italiæ, verſ. In
contrarium, in cap. 1. de tempor. ordinat.
eod.libr. quæ illorum iurium deciſiones
pœnales, ex rationis idētitate ad ſimi-
les caſus ampliant, & * verbo eligatur, 25
verſ.Contrariū tamen, in Clem.1.de elect.
quæ tex. illum prohibentem, vnius or-
dinis religioſum in alterius prælatum
eligi, ex ratione, quæ eiuſd. cap. initio
exprimitur, quòd rationi nō congruat,
vt homines diſparis profeſsionis, vel
habitus, ſimul in eiſdē monaſterijs ſo-
cientur, ad prouiſionem extendit, quæ
alioquì ab electione diſtinguitur, cap.
cùm in illis 16.§. Illis verò, de præbend.in
6. quarum gloſſarum traditionem cō-
muniter vbiquè interpretes receperūt,
ex eis præfatam regulam deducentes,
quam & veriſsimam, & receptiſsimam
eſſe reſoluunt Tiraq. in d. tract. ceſſante
cauſa, 1.p.n.158. cum duobus ſeqq. & in
relata l. ſi vnquam, verbo libertis, à n.44.
Euerard.d.loco 79.n.11.& à n.18.41.
& 55.Aymon Crauet.de antiquit.temp.
d.4.part.in princip.à n.86.& conſ.222.
n.4.5.& 6.Palacius Rubeus, alias ad-
ferens gloſſas, in repet.rubr.de donat. in-
ter.§.68.n.9.verſ. Nec obſtat, & n.14.
verſ. Sed nihilominùs, D.Præſes Couar.
ad cap.Raynaldus, de teſtam.§.3.n.6.iuxta
veterem edit.aliàs nu.10.& 11.Roland.
à Valle d.conſ.27.n.8.& d.conſ.72.nu.
37.38.& 45.Camil.Gallinius de verb.
ſignif.lib.6.c.8.n.1.& à n.14.& lib.7.c.
9.à n.5.& c.22.& 23.per tota, D.Fer-
dinand.Menchac. de ſucceſſ.creat. lib.1.
§.8.n.8.& lib.3.§.30.n.277.verſ.Quod
adeò, iuxta editionem Salmantinam, D.Lu
douic.Molin.de Hiſpan.primog.d.libr.1.
cap.5.num.10.& d.lib.3.cap.5.num.6.
D.An-

D. Anton. Corduba de Lara *ad l. ſi quis à liberis* 5. §. *idem index n.* 50. & 51. *D. de liber. agnoſc.* Ioan. Gutier. *de iuram. cõfirmat.* 3. *p. c.* 2. *n.* 8. & 9. & *conſ.* 50. *nu.* 8. & *Canon. quæſt. libr.* 1. *cap.* 10. *num.* 3. & *pract. quæſt. lib.* 3. *q.* 17. *à nu.* 76. & *de tutel.* 3. *p. cap.* 23. *n.* 18. Menoch. *de præſumpt. libr.* 5. *præſumpt.* 33. *à n.* 18. (vbi de lege pœnali loquitur) Petrus Auguſt. Morla, de eadem lege tractans, *in empor. iur. ad tit. de legib. q.* 6. *n.* 16. Frat. Eman. Rodericius *quæſt. regular. tom.* 1. *quæſt.* 67. *art.* 1. & 2. & *in earum compendio* Fr. Hieron. Rodericius, nonnullos congerens, *reſol.* 90. *ex n.* 10. Pater Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſput.* 42. *num.* 4. author curiæ Philipp. 1. *p.* §. 8. *nu.* 16. D. Ioan. del Caſtillo *quotid. cõtrou. tom.* 3. *cap.* 28. *à n.* 21. & *tom.* 6. *cap.* 170. *nu.* 7. *d. c.* 171. *n.* 15. & *d. c.* 181. *n.* 7. *ad fin.* qui idẽ reſoluunt in ratione legis, quæ licèt in ea expreſſa non ſit, ita tamẽ certa, & euidens eſt, vt alia reddi non poſſit, qua de re infra *diſſertat.* 10. comodiùs diſſeram.

26 Quæ quidem reſolutio, & ſi à pleriſque impugnetur, varijs què diſtinctionibus inuoluatur, vt videre eſt apud Camillum Gallinium, diuerſas Doctorum ſententias referentem, *de verb. ſignific. lib.* 6. *c.* 6. & 7. *per tota*, & *c.* 8. *à n.* 2. *ad* 13. *incluſiuè*, & *lib.* 7. *c.* 3. Pet. Barboſ. *in l. ſi conſtante* 25. *D. ſolut. matr. m. à n.* 96. *verſ. Et hæc de prima* (vbi agit de lege exorbitanti, quam ipſe cum Iaſ. à limitatoria, de qua paulò ante ſcripſerat, diſtinguit) & *à n.* 101. *verſ. Tertia principalis* (vbi latè de lege correctoria) Farinat. *d.* 1. *part. fragment. lit. E. à n.* 120. 130. & 144. D. Ioan. del Caſtillo, nihil certum firmantem, ſed tantùm Barboſæ, & aliorum dicta referentem, *d. c.* 171. *nu.* 16. 17. & 18. nedum in praxi receptiſsima, ſed & in puncto iuris veriſsima eſt, & vltra iura, quæ pro ea ſuprà *à n.* 23. induximus, atque alia, quæ à præcitatis DD. adferri ſolent ex ſequentibus potiſsimùm probatur.

27 Imprimis ex *l. ſi quis id quod* 7. §. *quòd ſi dum proponitur*, *D. de iuriſd. om. iud.* vbi cũ pœnalis actio ex Prętoris edicto in cũ prodita eſſet, qui iuriſdictionis perpetuę cauſa in albo propoſitũ corrupe- rit (quod album quale eſſet, vltra DD. *ibi* maximè Coraſ. *nu.* 3. ſcribunt rectè idem Coraſ. *lib.* 4. *miſcell. c.* 6. Duar. *lib.* 1. *diſput. anniuerſar. cap.* 48. ex ea que lege ad corrumpẽtem Prætorum proclamata, & monitoria Epiſcoporum edicta, pre foribus Eccleſiæ poſita, vtiliter poſt alios infert Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 281. *n.* 1. 2. & 3. qui *num. ſeqq.* infert etiam ad alia, in quibus regulariter, niſi aliud ſit municipali lege cautũ arbitrariam eſſe pœnã ſtatuit, rectèque exornat, & explicat) præfata quidẽ actio licet inſpectis verbis eum tantũ cõplectatur, qui quod in albo iã propoſitum erat corrupit, ex edicti tamen mente ad eum porrigitur, qui dum proponitur, vel ante propoſitionem corrupit, quippè in quo eadem viget, Prętoriæ maieſtatis contemptæ ratio, quæ *in l. ſi familia* 9. *illius tit.* exprimitur, id què Vlp. *in d.* §. *quod ſi*, ſatis diſſertè, ſignificat, illic. *Edicti quidem verba ceſſabunt, Pompon. autem ait, ſententiam edicti porrigendam eſſe ad hæc*, vbi præ alijs obſeruat rectè Coraſ. *n.* 9. & 10. idem *ad l. Gallus* 29. §. *etiam ſi à parente nu.* 5. *D. de liber. & poſth.* quicquid variando diſſentiat doctiſsim⁹ Nauar. aliter explicans *ad rub. de iud. n.* 72. *verſ. Nec obſtat.*

Secundò ex *l.* 2. §. *exercitum*, *verſ. Sed hoc etiam D. de his qui not. infam.* vbi cùm Prætoris edicto, relato *in l.* 1. *illius tit.* miles ignominiæ cauſa exercitu miſſus infamia notetur, & ſi exercitus nomine nõ vna tantũ cohors, vel ala; ſed integra legio, multis militum numeris cõſtans, propriè ſignificetur, vt Vlp. ait *in d.* §. *exercitum*, *in princip.* nihilominùs *in d. verſ. Sed hoc etiam*, Prætoris edictum de eo quoquè interpretatur, qui ab aliquo numero militũ miſſus eſt, vt & hic quaſi ab exercitu miſſus infamis ſit · ex eo nimirùm, quòd ratio ruptæ publicæ fidei, à milite pro officio debitæ, qua Prætoris edictum nitebatur, non minùs in ſic miſſo locũ obtinet, cùm nõ ex numero militum, ſed ex propria ipſius perſona æſtimetur, vt rectè Anto. Faber ad eum locũ obſeruat, adeò què eadẽ in hoc caſu ratio ſit partis quòad partem, quę eſt totius quòad totum, ex reg. *l. qua de tota* 76. *D. de reiuend.* cum ſimili- 28

ſimilib⁹, ſup. àme relatis *diſſert.* 4. *n.* 20.

29 Tertiò ex *l. ſi filiusfa. n.* 4. (quæ aliàs eſt ſub *l. ſi quis* 3.) *§. is autem, verſ. Quod ita demum, l. ſed Iulianus* 9. (quæ aliàs eſt ſub *l. item ſi filiusf am.* 7.) *§. mutui dationem, verſ. Sed ſi fraus, & l. filium habeo* 16. (aliàs 14.) *verſ. Dixi, D. ad S. C. Macedon.* vbi id Senatus conſultũ, quod mutuam pecuniam filiofam. dantibus actionem denegat aduerſus patrem, vel filium ipſum, etiam ſui iuris factum, *l.* 1. *D. eod. tit. §. illud propriè, inſt. quod cum eo*, contra reg. tex. *in l. tam ex contractibus* 57. *D. de iudicijs, l. filiusfam. ex omnibus* 39. *D. de obligat. & act.* imprimis extenditur ad ſpeciem filiofam. venditam, vt is pretium eius haberet in mutui vicem, & ad fructus mutuatos, puta vinum, oleum frumẽtum, vt his diſtractis vteretur pecunia, rurſus & ad nepotes, qui filij nomine propriè nõ continentur, *l. quid ſi nepotes* 6. *D. de teſtam. tute.* nempè ideò, quia & in horum perſona, & in relatis caſibus militat ratio Macedoniani Senatus conſulti, *in d. l.* 1. *& in d. §. illud* expreſſa, ne ſcil. malis filiorũm moribus, ac parẽtum vitæ inſidiandæ anſa præberetur.

30 Quartò ex *l. Senatus conſulto* 59. *l. ſi quis tutor* 60. *in princip. iuncto §.* 1. *§. quid ergo* 2. *§. quin autem* 3. *& §. penult. & fin. & l. libertum* 64. *§.* 1. *D. de ritu nupt.* vbi Senatusconſultum tutori prohibẽs, ne ſibi vel filio pupillam ſuam nuptui collocet, in alijs eiuſdem tit. legibus repetitum, & *in integro tit. C. de interdicto matri.* (quod tamẽ hodie, tametſi iure noſtro Regio probatum *in l.* 6. *tit.* 17. *p.* 7. in vſu non eſt, ob cõtrariam diſpoſitionẽ iuris canonici, quod in hac ſpirituali materia preualet, iuxta ſuperi⁹ à nobis tradita *diſſert.* 1. *n.* 62.) ex ratione finali, qua motum eſt, ſcil. ne pupillæ in re familiari circunſcribãtur ab his, qui geſtę tutelę rationes reddere compelluntur, extenditur ad ſponſalia de futuro, quæ viam ad matrimonium ſternũt, *in d. §. quinimò, iuncta l. oratio* 16. *D. de ſponſalibus*, itẽ ad nepotem, qui poſt filium tutori ſucceſſurus eſt, eodemquè reddendæ rationis onere implicandus, *d. l. Senatus conſulto*, de qua vltra DD. ibi, & à me relatos *d. n.* 62. differit optimè Vincent. Carot. *deciſ.* 81. & ad ſuſtinẽtem tutelæ periculum non quidem alieno nomine, vt magiſtratum, vel fideiuſſorem, *d. l. ſi quis tutor §.* 1. ſed proprio, licet actu tutelã nõ exercẽtẽ, putà ſi ab ea ob pupillæ captiuitatẽ eximatur, vel aliàs falsò excuſetur, *d. l. ſi quis tut. in pr. iuncto §. itẽ ſi tutor, inſt. quib. modo tut. fin. & §. fin. inſt. de excuſ. tut.* aut ſi honorarius ſit tutor, qui quaſi cuſtos actu exercẽtis deſignatur, ideò quẽ in ſubſidiũ tenetur, *d. §. quid ergo, iuncta l.* 3. *§.* 1. *&* 2. *D. de adminiſtr. tut.* vel ſi etiã propri⁹ tutor in adminiſtratiõe ceſſauerit, alio forſan ſubſtituto, *d. §. quin autẽ, iuncta l. ita autẽ* 5. *§. quòd ſi quis, D. de admini. tut. l. curator,* 12. *C. qui dare tut. poſſ.* & ad filiũ naturalẽ, & legitimũ, in adoptionẽ alij datũ, *d. §. penul.* quoniã adhuc patris tutoris legitimus ſucceſſor eſt, *l. cum in adoptiuis* 10. *C. de adopt.* & ad heredẽ etiã extraneum, qui non minùs tutelæ periculum ſubit, pro eo quoq; tẽpore, quo tutor à nõ admiſſa excuſatione appellauit, *d. §. vlt. & d. l. libertũ* 64. *§.* 1. qua de re omni vltra DD. *in relatis locis*, diſſerit optimè Paul. Montanus *de tutelis c.* 26. *n.* 63. *&* 64. *c.* 31. *effectu* 8. *per totũ*, vbi relata iura, & alia in propoſito interpretatur, *& c.* 39. *num.* 70. 189. *&* 190.

Quintò ex *d. l. cũ mulier* 47. (*al.* 49.) *verſ. Si tamẽ, D. ſol. matr.* vbi cũ lege cautũ eſſet, maritũ ab vxore poſt diuortiũ cõuentũ ad dotis reſtitutionẽ, nõ poſſe vtiliter de vxoris adulterio, cui ipſe lenociniũ quòquomodò præbuit, excipere, vt dotẽ retineat, quia replicatione de lenocinio oppoſita excludetur, illa addita ratione, quòd nõ debeat marit⁹ improbare mores, quos ipſe aut antè corrupit, aut poſtea probauit, ſubiũgit Scæuola, ex huius legis mẽte, quę ex ratione illa deducitur, ſumere quẽ rectè poſſe, vt nec accuſare vxorẽ poſsit maritus, qui ei lenocinium præbuerit, & ſi hoc lege non exprimatur; quia nimirũ ſicut marit⁹ ab vxore de dote cõuent⁹, de adulterio excipiẽs, replicatione lenocinij ob relatã rationem excluditur, ſic ipſe eã de adulterio accuſans, lenocinij exceptione ex eadem ratione excludetur, facit regul. text. per argum. à 31

cõtrario ſenſu *in l. 1. §. is autẽ, 4. verſ. nã*
cui damus, D. de ſuperficieb. l. inuitus 156.
(al. 199.) §. cui damus, D. de reg. iur. c. qui
ad agendũ 71. *eod. tit. in* 6. & in ſenſu di-
recto *in l. nec intẽtio* 23. *iuncta gl. vlt. &*
communi, C. de tranſact. & in terminis ſic
præalijs obſeruãt optimè Bald. *notab.*
5. *&* 7. *ſiue n.* 4. *&* 6. & Paul. Caſtrenſ.
n. 8. *&* 9. *in d. l. cùm mulier.*

32 Sextò ex *l. 2. §. quid ſi curatores* 29. *D.*
ad S.C. Tertul. vbi mater, quę ob nõ pe-
titũ tutorẽ filio impuberi, legitima ei⁹
ſucceſsione ex Senatus cõſulto illo pri
uatur, cuius verba referuntur *in §. ſi ma-*
ter nõ petierit, eiuſd. legis, & in l. 2. §. 1. verſ
Mater enim, D. qui pet. tut. quod & cõſtat
ex l. matris 6. *in princip. & l. cum à matri-*
bus 8. *in fin. per arg. ab ſpeciali, C. eo tit. l.*
omnem 6. *C. ad S.C. Tertul. §. pen. inſt. eod.*
titul. l. ſciant 10. *C. de leg. hered.* & apud
nos probatur *in l.* 12. *tit.* 16. *p.* 6. vbi la-
tè explicat Greg. Lop. *gloſſ.* 4. Ioannes
Bapt. Plotus *de in lit. iurando, §.* 5. *n.* 27.
Marant. *ad l. is poteſt à n.* 219. *D. de acq.*
hered. Ant. Gom. *ad l.* 14. *& duas ſequen-*
tes Tauri, à n. 18. Gaſp. Baeça *de decima*
tutor. c. 4. *n.* 53. Ioã. à Rojas *de ſucceſſ. c.*
30. *n.* 36. ac poſt alios latiſsimè Ioann.
Gutier. & Paul. Monta. *de tutel.* ille 1.
p. c. 16. *à n.* 32. *&* 134. hic verò *c.* 15. *ex*
n. 84. eadem pœna afficitur ſi nõ petat
curatorẽ filio impuberi, nẽpè quo caſu
eo egeat, *l. 1. in fin. D. qui petãt tutor.* pu-
ta ob aduerſam tutoris valetudinẽ, vel
ſenium ætatis, iuxta tex. *in l. ſolet* 13. *in*
princ. D. de tute. & in l. nõ ſolũ 10. *al.* 12.
§. ſi. D. de excuſat. tutor. aut ſi aliàs legi-
timus tutor nõ ſit idoneus, *§. interdũ* 5.
inſt. de curat. nã & ſi Senatuscõſulti ver
ba hoc caſu deficiãt, eius tamẽ mens, &
ratio viget, *vt in d. §. quid ſi curatores, tra*
ditũ eſt, illic. *Siquidẽ impuberibus curatorẽ*
petĩt, eãdẽ eſſe rationem (quicquid aliter
explicet Nauar. *in rub. de iud. n.* 72. *§. nec*
obſtat, verſ. ad præd. §.) Idemquè in *§. ſeq.*
ex eadem ratione traditum eſt in matre
pręgnãte, curatorẽ bonis nõ petẽte, &
vtrũque vltra DD. *vbiquè*, proſequũtur
Marant. *in d. l. is poteſt, nu.* 226. *&* 227.
Greg. Lop. (cõtrarium inde rectè cum
Ioan. Andr. quẽ refert, probãs in eiuſ-
modi matre, curatorẽ vẽtri nõ petẽte)
in d. l. 12. *gl.* 4. *verſus finẽ, verſ. Quid autẽ*
de muliere, & Ioan. Gutier. (qui eidẽ ad-
heret ſententiæ cum Bald. quoquè a ſe
relato, aduerſus Nicolaum de Vualdis,
& Marantam) *dict. cap.* 16. *numer.* 48.
49. *&* 50.

Septimò ex *l. nõ ſine ratione* 5. *C. de bo* 33
nis, quæ liber. vbi cũ *in l. 1. illius tit.* cautũ
eſſet, vt quod alter coniux alteri, in pa-
tria poteſt. cõſtituto, matrimonij cau-
ſa contulerit, patri minimè quòad pro-
prietatẽ acquiratur, cõtra generalẽ reg.
qua traditũ eſt, quicquid fili⁹ fam. acqui
rit, patri, ſub cui⁹ eſt poteſtate, eodem
momẽto omninò acquiri *l. placet* 79. *D*
de acq. here. l. acquiritur 10. *l. ea quæ ciuili*
ter 53. *& l. ſi is qui in aliena* 63. *D. de acq.*
rer. dom. iũcta l. 3. *D. de his, qui sũt ſui, vel*
alie. iur. nõ alia ratione, quã quia cùm in
bonis, ex linea materna ad filios fam. de
latis, ita fuerit ſtatutũ vt minimè illa pa
trib⁹ quòad proprietatẽ acquirãtur, ſed
quòad ſolũ vſumfructũ *in l. 1. & 2. C. de*
bon. mat. idẽ in his obſeruari conueniat,
quæ ab vno coniuge in alterũ filiũ fam.
collata fuerint, quæ ratio apertè tradi-
tur *in d. l. 1. C. de bon. quæ lib.* eius legis
diſpoſitio ex eadẽ æquitatis ratione *in*
d. l. nõ ſine, in fin. ad ſpõſum, vel ſpõſam,
cui tale lucrũ obtigerit, porrigitur, vt
agnoſcit, licèt ſub dubio, Burgẽſ. Marc.
Salon de Pace *ad l. 1. Tauri, n.* 40. *ad fin,*
verſ. Poteſt etiã, cum ſeq. Quam quidẽ le-
gem * de ſpõſa de futuro dumtaxat in- 34
telligit D. Pręſes Couar. *de ſponſal. 1. p.*
cap. 1. n. 8. *iuxta nouiorem editionem*, quia
(inquit) vtitur verbo ſponſalitiæ lar-
gitatis, ſeu (quod idem eſt) donationis,
quod ſponſis de futuro tantùm propriè
conuenit, *l. cùm veterum* 15. *C. de donat.*
ante nupt. authent. vt ſponſalit. largitas, in
princip. collat. 9. *l. 2. circa finem, verſ. La*
otra es, illic. *E eſte donadio ſe dà ante quel*
matrimonio ſea acabado por palabras de pre
ſente, tit. 11. *p.* 4. & quia in ſpõſis de pręſenti
iam idẽ ſtatuerat relata *lex 1. C. de*
bonis, quæ lib. ſub nomine viri, & vxo-
ris. Sed (pace tanti viri dixerim) pla-
nè fallitur, * quia viri, & vxoris ver- 35
bũ, quo vtitur *d. l. 1.* refertur ad coniu-
ges, qui iã matrimonio vti cœperũt, at
q; ita excludebantur ſpõſi etiã de prę-
ſenti, nondũ matrimonio vſi per carnis
cõmixtionem, & mutuam cohabitatio-
nem,

Digitized by Google

nē, quapropter dubiū circa eos exoitū neceſſe fuit declarare, vt *in d. l. non ſine, verſ. Quamuis* ſatis diſſertè traditū eſt, illic. *Quamuis ergo ſignificatione nominis, maritus vel vxor poſt cœptum matrimoniū intelligatur, ex quo videlicet inducta eſt du bietas, &c.* & ſponſalitiæ largitatis vocabulum, & ſi ad ſponſos de futuro tantùm referatur, ſupponit tamē, illā fuiſſe donatario quæſitam, cū de excludendo ei⁹ patre agatur, quod irreuocabiliter nō niſi per matrimoniū de præſenti inter ſpōſum, & ſpōſam celebratū cōtingit, vel ſi ſpōſi fuerūt de futuro, per matrimonij impedimentū à donatore præ ſtitū, *d. l. cū veterū*, ad quem caſum ſatis eſſet ampliare deciſionē *d. l. nō ſine*, quæ ſub nomine ſpōſorum, ſpōſos de præſen ti ante matrimonij vſum, ſiue carnis cō mixtionē, & mutuā cohabitationē dū taxat intelligit, vt dictū eſt, quomodò eā legē cōmuniter DD. intelligūt, vt vi dere eſt apud Curt. iun. *in l. 1. n. 9. C. unde vir*, & vxor Ioan. Gutier. *de tutelis, 1. p. cap. 9. nu. 28.* ex ea verò generaliter intellecta ad plura infert Ioan. Aloyſ. Ricci⁹ *in collect. deciſ. 3. p. collect. 538.* & adhuc nō obſtāte ei⁹ l. deciſ. nō parū du

36 bitabile eſt, * vtrū ſtatutū, partē dotis, aut nuptialia lucra deferēs viro ſuperſtiti, vxore abſq; liberis decedente, locū habeat in ſpōſis de præſenti ante ma trimonij vſum, vt videre eſt apud Abb. *conſ. 1. n. 4. & in c. ex publico, à n. 7. de cōuerſ. cōiug.* & alios cōgeſtos à P. Thom. Sanch. *de matrim. lib. 1. diſp. 1. n. 5.* & vltra eos optimè Ang. *in §. fuerat, inſt. de act. à n. 66. ad 72. incluſiuè* (qui rē ex pro feſſo diſputat, varijs hincinde fundamē tis allatis) & Montaluū, qui alios cōge rit, *in l. 1. gl. 1. verſ. Circa hui⁹ l. materiā, tit. 3. lib. 3. fori*, qui omnes negatiuè cō

37 cludunt. Quare * ampliatio *d. legis non ſine*, ad ſponſum de futuro, cui nuptiale lucrum promiſſum eſſet, & re vera quæſitū, ob matrimonij impedimentū, ſibi à donatore præſtitū, iuxta ſpeciē text. *in d. l. cū veterū*, vt nec id patrifam. quòad proprietatē acquireretur, ſed quòad ſolum vſumfru. quod ſpeciale ius erat ante deciſionē *legis cum oportet 6. C. illo, tit. de bonis, quæ liberis*, multò dubitabilior, ſed & improbabilior foret; tū quia eſſet ampliatio ampliationis legis correctoriæ, aut exorbitantis, quod duplicem contineret ſpecialitatem, contra reg. tex. *in l. 1. C. de dotis promiſſ. cum vulgatis*, tum etiam, * quia diſpoſita in vi- 38

ro & vxore, ad ſponſos de præſenti vt plurimùm trahi poſſunt, qui in vſu iuris coniuges non vocantur ante matrimonij vſum, & mutuam cohabitationem, non etiam ad ſponſos de futuro, iuxta iura ſic accipiēda *in l. miles 11. §. quærebatur, per arg. ab ſpeciali, & in l. ſi vxor 13. §. Diui, D. ad l. Iul. de adult.* illic. *Etiam in ſponſa hoc idem vindicandū, quia nec matrimoniam qualecumque, nec ſpem matrimonij violare licet* (vbi ſpē matrimonij intelligo cū Bart. *ibi n. 1.* minus rectè taxato a D. Couar. mòx referendo, ſpem matrimonialis vſus, quę ſola eſt in ſpōſa de præſenti, antequā in domum viri ducta, & ab eo cognita ſit) *& in §. ſi quis vxorem 6.* illic. *Si quis vxorem ſuam velit accuſare, dicatquè eam adulterium commiſiſſe antequam ſibi nuberetur, iure viri accuſationem inſtituere non poterit, quia non cùm ei nupta eſt, adulterium commiſſit*, vbi nupta accipiēda eſt, quæ in domum viri ducta, & ab eo cognita eſt, & anteà ſponſa de præſenti tantùm, ac denique *in §. ſi minor 8. eiuſdem legis* (vbi hoc magis declaratur) illic. *Si minor duodecim annis in domum deducta, adulterium cōmiſerit, mòx apud eum ætatem exceſſerit, cœperit què eſſe vxor, non poterit iure viri accuſari ex eo adulterio, quod ante ætatem nupta commiſſit, ſed vel quaſi ſponſa poterit accuſari ex reſcripto Diui Seueri, quod ſupra relatum eſt*, vbi (quod valde notandum eſt) eadē vocatur ſpōſa, nempè de præſenti, & nupta quia in domū ducta, ſed quia nondū à viro cognita erat, ob ętatis defectum, à nomine proprio vxoris excluditur, dicitur enim quòd poſtea cœpit eſſe vxor, hoc eſt per matrimonij vſum, ſiue carnis cōmixtionē, quomodò etiā accipio text. *in l. propter violatā 7. C. eod. tit.* (quę ex illis legib⁹ ſūpta eſt) illic. *Niſi puella violatā ſponſa eius fuerat* (hoc eſt de præſenti, nōdū in domū viri ducta, & per carnis cōmixtionem vxor effecta) quicquid iura illa aliter, atque aliter interpretentur viri alioqui doctiſſimi Iacobus Cuiat. *lib. 6. obſeruat. c.*

16. D. Præſes Couar. *in 4. d. 1. p. cap. 1. num. mihi* 10. 13. 14. *&* 15. & D. Franciſc. Sarmien. *ſelect. interpret. lib* 1. *c.* 5.
39 *ex n.* 1. quod & apud nos conſtat * ex
l. 2. vbi notat Montalu⁹ *gl.* 1. *tit.* 7. *lib.* 4. *fori, l.* 4. *in princip. tit.* 1. *p.* 4. iuxta quã accipienda eſt *lex* 1. ibi. *O deſpoſada con otro, tit.* 17. *p.* 7. quicquid aliter interpretetur Greg. Lop. *ibi gl.* 2. *ſub eo verbo, & ex l.* 2. vbi obſeruat Did. Perez *gl.* 2. *in princ. tit.* 15. *lib* 8. *ordinam.* quæ eſt *lex* 3. vbi & notat Azeued. *à n.* 1. *ad* 5. vbi plures alios congerit, *tit.* 20. *lib.* 8. *noua compilat.* & inter huius doctrinæ fautores fuit etiam D. Couarr. *d. §.* 1. *n.* 11. *&* 12. (qui non ſatis ſibi conſtare videtur, licet ex *n. ſeq.* ſe à contrarietate tueri nitatur.)

Octauo ex *l. bis ſolis* 7. *verſ. De cæte-*
40 *ris,* illic. *Satis etiam tacitè cautum putamus, C. de reuocand. donat.* cuius *ſup. n.* 20. meminimus, vbi cùm in illius legis initio matribus, quæ ad ſecundas conuolarunt nuptias facultas denegata eſſet, donationẽ, à ſe filijs prioris matrimonij factam, ex quacumquè ingratitudinis cauſa reuocandi, contra generalem regulam, qua donationis vtcũque perfectæ reuocatio ex certis ingratitudinis cauſis donatori permittitur *l.* 1. *penult. & fin. C. illo tit. §. ſed ſciendum inſt. de donat. cap. fin. extra eod. tit.* (quæ tamen nouiſsime etiam matribus binubis ex tribus grauioribus permiſſa eſt, *nouella* 22. *c.* 35. ſiue *auth. de nuptijs, §. mater tamen, collat.* 4. vnde ſumpta eſt authẽtica *quod mater, C. illo tit. de reuocan. donat.* apud nos probata *in l.* 10. *verſ. Mas ſi muger alguna, tit.* 4. *parti.* 5.) ex tacita legiſlatoris mẽte, ac neceſſaria interpretatione *in relato verſ. De cæteris* extẽditur ad matres, in honeſtè, ac turpiter poſt mariti mortem viuentes, eò quòd in his multò fortiùs militet eius legis ratio, quæ nõ alia eſſe potuit, quã
41 quòd mulier, * ad ſecunda vota tranſiens, iniuriã quodammodò irrogare videtur viro defuncto, & ex eo ſuſceptis liberis, cũ nõ ſatis ſe pudicã, & honeſtã, lõgè q; min⁹ affectã erga liberos ipſos exhibuerit, *l. lex quæ tutores* 22. *§. lex enim, C. de adminiſt. tut. nouel.* 2. *c.* 1. *&* 3. *ſiue auth. de nõ eligẽdo ſecũdò nubẽtes, §. proſpeximus, verſ. Quoniã omnibus, & §. cũ igitur, poſt med. verſ. Optimũ igitur, collat.* 1. *ac d. nouella* 22. *c.* 22. *&* 43. *ſiue auth. de nuptijs, §. ſoluto,* illic. *Et nõ procreatã ſobolẽ ſequẽtibus matrimonijs forſitã cõtriſtare, & §. quæ verò, verſ. Nã nec illud,* illic. *Et defuncti animã cõtriſtaret,* iũcta *gl. verbo defuncti, verſ. Vel propter, collat.* 4. quę & ſimilia iura ad hoc poſt alios notarũt Andr. Tiraq. *ad l. boues* 89. *§. hoc ſermone, in princ. n.* 145. *D. de verb. ſignif.* Did. Caſtellus *verbo las mugeres, verſ. Itẽ mater,* Pala. Rub. *n.* 6. Ant. Gom. *n.* 9. *verſ. Itẽ quia, in* 1. *&* 2. & alij Regnicolæ *in l.* 15. *Tauri, & ſimilis cõpilat.* D. Couar. *in* 4. 2. *p. c.* 3. *§.* 9. *n. penult. & vlt. iuxta nouiorẽ edit.* Rolan. à Vall. *cõſ.* 95. *n.* 11. *&* 21. *vol.* 1. *& cõſ.* 81. *n.* 3. *vol.* 3. Maſcar. *de probat. lib.* 1. *cõcluſ.* 93. *n.* 2. *&* 3. Card. Mãtic. *de cõiect. vlt. volũt. lib.* 11. *tit.* 19. *n.* 32. Andr. Gaill. optimè cõprobans, *pract. obſeruat. lib.* 2. *obſeru.* 98. *n.* 15. *cũ* 3. *ſeqq.* D. Ioan. del Caſtil. *de vſufr. c.* 2.
n. 86. *&* 87. vnde * meritò Portię mi- 42
noris dictũ cõmẽdatur ab Eraſmo *lib.* 8 *apopthegmatũ,* quòd cũ apud eã laudaretur mulier quædã, vt benè morata, quæ tamẽ iterarat matrimonium, *Fœlix* (inquit) *ac pudica matrona non nubit niſi ſemel,* nõ paſſa illã inter benè moratas numerari, quę citra neceſsitatẽ aſciſceret alterũ virũ, nam multas hùc cogit egeſtas, porrò coitus gratia nubere, eſt nõ verè pudicarũ, & in terminis *d. l. bis ſolis,* hãc ei⁹ rationẽ, qua ſola nixa eſt, cõmẽdat, Bald. *ibi n.* 4 *& in rub. n.* 1. *C. de naut. fæno.* cuius ad idẽ meminit Camil. Gallin. *de verb. ſignif. lib.* 7. *cap.* 4. *n.* 3.

Deniq; ex *c. cũ dilecta* 4. *verſ. Nos igi-* 43
tur, de cõfirm. vtili, vel inut. vbi cũ iure ciuili cautũ eſſet, teſtes neceſsitate imminente, puta ob timorẽ mortis eorũ, vel lõgę abſẽtię, ante litẽ cõteſtatã examinari poſſe, citato aduerſario, licet venire renuat, *nouel.* 90. *c.* 2. *&* 9. *ſiue auth. de teſtib. §. & licèt dudũ, verſ. dũ ad hoc ipſũ,* illic, *teſtes volẽtes producere, vt nõ in poſterũ opponãtur eis, quæ ab vna parte geſta sũt & verſ. Si verò noluerit, collat.* 7. *auth. ſed & ſi quis, C. de teſtib.* idq; Canonũ iure approbatum ſit *in c. quoniã frequenter* 5. *verſ. Niſi fortè, vt lite nõ cõteſtã, c. cũ olim* 34. *verſ. verũ, c. ſignificauit* 41. *& c. Al beri cus*

vicus 43. *de teſtib⁹*, cõtra generalẽ regulã, *dicti tituli vt lite nõ cõteſt.* vt in relatis locis cõmuniter DD. notarũt, optimè Camil. Gallin. *de verb. ſignif. lib.* 10. *c.* 32. *n.* 38. ex ratione quidem illa, qua vtrumque ius motũ eſt, nempè ne probationum cõpia fortuitis caſibus ſubtrahatur, extenditur ad renouationem priuilegij, vetuſtate conſumpti, in qua eadem viget ratio, vt notarunt Abb. *n.* 6. Dec. *n.* 5. *aliàs* 13. *in d. cap. cùm dilecte*, Franciſ. Ripa, hanc eius cap. inductionẽ ab impugnationibus Alex. & Iaſon. eleganter defendens, *in l. ſi conſtante, n.* 78. *D. ſoluto matrim.* Nauar. *in c.* 1. *§. laboret, n.* 14. *de pœnit. diſt.* 6. D. Ant. Padilla *in auth. res quæ, n.* 9. *C. cõmunia de legat.* Camill. Gallin. *de verb. ſignif. lib.* 7. *c.* 1. *à n.* 17. Petrus Barboſ. *in d. l. ſi conſtãte n.* 94. *&* 95. Quicquid ipſe hoc tãtùm admittat in lege limitatoria, qualẽm illam eſſe ait, non etiam in exorbitanti, quam *à n.* 91. *verſ. His ita reſolutis* cũ Iaſ. *à n.* 72. ab illa diſtinguit; eſt enim longè verius legem exorbitantem à limitatoria non diſtare, exorbitare namq; inſpecta verbi notatione nihil aliud eſt, quàm ab orbita, ſiue cõmuni, & lata via deflectere, vt ſignificat D. Auguſt. *lib.* 9. *de ciuitate Dei*, dum ait: *Nihil approbantes, quod exorbitet ab itinere ſapientiæ*, adeòque idem eſt, quod à communibus iuris regulis ex peculiari aliqua ratione deuiare, *cap. quæ à iure communi* 28. vbi gl. ord. Dynus *in princip.* & Petrus Pech. *n.* 6. *de reg. iur. lib.* 6. limitare autem idem eſt, quia nihil eſt aliud, quã intra certos limites communem regulam coercere, arg. text. *in l. in agris* 16. *D. de acquirend. rer. domin.* cum traditis ab Alciato *libr.* 1. *prætermiſſorum, verbo limitati agri*; nec quòd reſpiciat fauorem, vel odium certarum perſonarum, quicquam aliud efficere poteſt, quàm vt ad alias perſonas regulariter nõ extẽdatur, vt infra explicabimus; ex quibus ſit meliùs obſeruarunt Ioan. Crotus *num.* 58. & Ripa *d. num.* 78. *in relata l. ſi conſtante*; Alciatus *de verbor. ſignific. lib.* 2. *n.* 54. Camillus Gallinius *ſub eod. tract. d. lib.* 7. *c.* 1. *n.* 1. *cum* 3. *ſeqq.* Menoch. *de recuper. poſſeſſ. rem.* 1. *n.* 2.

44 Illud vtique veriſſimũ inprimis eſt, legem correctoriam, vel exorbitantẽ, ex ratione in ea non expreſſa, ſed præſumpta tantùm, quam ſolam reddi poſſe euidens non ſit, minimè extendi poſſe ad caſus, in quibus illa præſumpta ratio militet, ſed nec ex expreſſa ad caſus ſimiles, in quibus non eadem præcisè ratio militet, ſed alia, licet ſimilis, per inductionem aliquam, aut ſubauditum intellectũ collecta, quæ in hac materia minimè admittenda eſt, ſed in dubio à iure cõmuni antiquo recedere nõ debemus ex reg. tex. *in l. præcipimus* 32. *§. vlt. C. de appellat.* cum ſimilibus, ſup. à me relatis, & exornatis *diſſertat.* 5. *num.* 8. 9. *&* 10. Quomodò procedit cõmunis Doctorum traditio, regulariter extenſionẽ negans in huiuſmodi legibus, etiam ex rationis identitate, vt quòad correctorias videre eſt ex gloſ. Bart. & cæteris, maximè Iaſ. *n.* 21. *verſ. Sit ergo, in auth.* quas actiones, codẽ Bart. *n.* 39. Ripa *n.* 57. *&* 59. *in d. l. ſi conſtãte*, Mattheo Matheſil. & And. Gamar. *in tract. de extenſ.* illo *n.* 1. hoc verò *n.* 118. Alciat. *d. lib.* 2. *de verb. ſignif. à n.* 34. Euerar. *in locis legalib. loco* 79. *à ratione legis larga, n.* 14. quòad exorbitãtes verò ex Iaſ. *n.* 72. & Ripa *n.* 78. *in d. l. ſi conſtãte*, Imol. *in l. ſi verò* 65. *§. de viro, n.* 17. *verſ. Secũdo caſu, D. ſol. mat.* Alcia. *d. lib.* 2. *de verb. ſignif. à n.* 54. Euerar. *d. loco* 79. *n.* 42. *verſ. Cõcluſiuè dicas*, Andr. Gamaro *d. tract. de extenſione legũ, à n.* 95. iũctis limitationibus, quib⁹ ipſi omnes vtũtur, & poſt alios relati à nobis *ſup. n.* 26.

Rurſ⁹ & illud veriſsimũ eſt, legẽ exorbitantẽ fauore certarũ perſonarũ, & ſi ex rationis idẽtitate extẽdatur ad caſ⁹, eandẽ rationẽ habẽtes, nunquã tamẽ extẽdi ad alias perſonas, in quibus etiam eadẽ vigeat ratio, niſi illę ſaltẽ ſub larga verbi ſignificatione cõprehendãtur, 45
vt in ſpecie tex. *in d. l. filiũ habeo, D. ad S. C. Maced.* vbi Macedonianũ Senat⁹ cõſultũ in filijs loquẽs, ex eius ratione ad nepotes extẽditur, qui filij appellatione, & ſi non propriè, & ſtrictè, ſaltẽ latiore vocabulo cõtinentur, vt probaui *n.* 29. Quomodo procedit regula, ac deciſio tex. *in l. quod verò cõtra*, 14. *l. in his*, 15. *& l.* 1⁹ *ſingulare*, 16. *D. de legib. l.* 1. *adfi. D. de cõſtit. Princip. §. ſed & quod Principi*

(indeſumpto) *inſt. de iure natur. l. ſi verò* 65. §. *de viro, D. ſolut. matrim. in cap. ſanè* 9. *de priuileg. cap. conſtitutionem* 3. *de regularib. lib. 6. d. reg. quæ à iure cõmuni* 28. *& reg quod alicui* 78. *eod. lib. Clemen. dudum* 2. *de ſepultur.* cum vbique notatis, & à Camillo Gallinio *de verb. ſignific. lib.* 7. *c.* 3. *n.* 9. *&* 10. *& c.* 5. *n.* 10. *&* 11. Barboſ. *in d. l. ſi conſtante, n.* 97. *verſ. Ex qua ratione*, eleganter Donello, qui optimis exemplis rem illuſtrat, *libr.* 1. *cõment. c.* 14. *verſ. vlt.*

46 Idem què eſt in lege exorbitãti odio certarum perſonarum, vt tutorum, pupillas ſuas ſibi, vel filijs ſuis matrimonio collocantium, quæ tantùm ex idẽtitate rationis extẽditur ad eos, qui vel largè filiorum nomine continentur, vt nepotes, *l. Senatus conſulto* 59. *D. de ritu nupt.* vel iuris fictione ipſorũ tutorũ vicẽ ſubeũt, vt heredes, etiã extranei, *l. libertũ* 64. §. 1. *D. de ritu nupt.* ac diximus *n.* 30. non etiã ad eũ, qui tutoris vel curatoris nomine vſurpato, pro tutore, vel curatore, aut negotiorum geſtore res pupillæ adminiſtrauit, eamq; ſibi, vel filio ſuo matrimonio collocauit, *l. fin. C. de interdicto matrimonio*, cum vbique notatis, & à Camillo Gallinio *de verb. ſignif. d. lib.* 7. *c.* 3. *n.* 9. *&* 10. *& cap.* 4. *n.* 4. Paulo Montano *de tutel. cap.* 31. *effect.* 8. *n.* 3. 5. *&* 6.

47 Quibus ſic præiactis, initio propoſita argumẽnta facillimam ſolutionẽ habent. Non igitur obſtat primum, cui reſpondemus fatendo antecedẽs, quòd minori, poſt tactum, vel expletum 18. annum matrimoniũ contrahenti, pragmaticæ verba, eorum cortice inſpecto, non conueniant, negando tamen conſequẽtiam, quod proinde nec pragmaticę diſpoſitio ei cõuenire debeat; quia

48 * regula, quæ vulgò ſumitur ex *l.* 1. §. *licèt autem, verſ. In re igitur dubia, D. de exercit. act.* cum ſimilibus, in arg. adductis, procedit in lege dubia, de cuius mente, & ratione, an caſum illum comprehendere velit, non ſatis cõſtat, quo caſu verbis eſt inhærendum, & cui illa conueniũt, dumtaxat diſpoſitio conueniet, vt in illarum legum exemplis, & alijs, quibus DD. in argumento relati vtuntur; ſecus ſi & ſi verba non conueniant, conueniat tamen mens, & ratio legis, quia tũc & eius diſpoſitio locum ſibi vendicabit, iuxta tradita *n.* 19. *cum ſeqq.* cui verò non conuẽnerint, nec diſpoſitio adaptabitur, & in terminis obſeruat optimè vltra alios, ſic præfatam regulam explicãs Menoch. *de arbitrar. caſu* 63. *n.* 8. facit & text. *in c. Martion* 65. *verſ. Nec putemus* 1. *q.* 1.

Non obſtat ſecundum, cui non longè diſsimiliter ſatisfacimus, fatendo quoque antecedens, quòd pragmatica ſanctio ſupponat, minores matrimonium contrahere ante tactum annum 18. vt poſt id tempus bonorum ſuorũ, & vxoris adminiſtratio eis cõcedatur, negando tamen, pragmaticã id ſupponere præciſè, itaut aliud fieri non poſſit, quia tantùm caſualiter, & fortuitò euenire poſſe ſignificat, quòd minores ante illam 18. annorum ętatem matrimonium contraxerint, quo caſu euenienté, Regia pragmatica vult, vt non niſi poſt tactũm ſaltẽ eam ætatem, bonorum adminiſtratio, tametſi reſtricta, nec reſtitutionis in integrũ beneficio, aliis què minorum priuilegijs deſtituta, vt duabus præcedentibus *diſſertat.* latè oſtendimus, eis committatur, vt vel ſic minùs iuri cõmuni detrahatur, minùsque lęſioni, ac deceptioni expoſiti ſint minores; cùm & ea ætas * iure ſufficiens viſa ſit ad poſtulandũ pro alijs *l.* 1. §. *initium, verſ. Pueritiam, D. de poſtulando*, §. *vlt. ad fin.* (vbi & ad manumiſsionem habilis reputatur) *inſt. quib. ex cauſ. manum. non licet*, iuxta quæ iura accipiendus eſt tex. *in l.* 7. *in fin* vbi notat Did. Perez *gloſſ.* 2. *verſ. Vel debet eſſe, tit.* 19. *lib.* 2. *ordinam.* explicat, & exornat optimè Cald. Pereir. *ad l. ſi curatorem habens, verbo hunc contractum, n.* 39. *C. de integ. reſt.* & ad negotia extraiudicialia procurãdum, vt & colligitur ex *l. qui mandato* 23. *D. de minor.* ex qua & alijs ſic notat *gloſſ. verbo poſſit, poſt princip. verſ. Quia lex illa, & verbo non eſt, verſ. ſol. in l. minor* 51. *D. de procurator.* ſimilis *verbo non iniuſtè, in l. exigendi* 12. *verſ. Sed contra, C. eod. tit.* licèt ad iudicia ante 25. ann. completum procurator conſtitui nequeat, vt colligitur *ex dict. l. minor, & d. l. exigendi, &* vtrumque

Margin numbers in right column: 49 (beside "Non obſtat ſecundum"), 50 (beside "ea ætas * iu-").

que apertè ſtatutum eſt *in cap. qui generaliter* 5. §. *fin. eodem titul. in* 6. quem text. fruſtra euitare conatur Pereir. *vbi proximè, n.*40. contendens, etiam ante tactam 18. annorum ætatem procuratorem ad negotia conſtitui poſſe, cùm text. ille cauillationem nullam admittat, cui apud nos cõſonant *l.*9. vbi Mõtal. *gloſſ.*2. *titul.*10. *libr.*1. *fori, l.*5. *poſt princip. & l.* 19. *ad fin.* vbi notat Greg. Lop. *gl.* 14. 15. *&* 16. *tit.*5. *part.* 3. *l.* 1. *verſ. O ſi quiſieſſe*, vbi idem Greg. *gloſſ.* 11. *tit.*22. *part.*4. *l.*7. *tit.*25. *lib.*4. *noua compilat.* proſequitur optimè vltra alios Gutier. *de iur. confirm.* 3. *part. cap.* 11. *per tot.* Quare minùs audiedi ſunt, Cuiatius, Hotomanus, & Donellus, volentes minorem 25. annis, ſi ſit maior 17. rectè etiã ad lites procuratorẽ cõſtitui, quos refert, & ſecundùm eorũ ſẽtẽtiam in Friſico Senatu iudicatum teſtatur Ioannes à Sande *deciſionum Friſicarum lib.*1. *tit.*3. *de procuratore, definit.* 3. Cùm itaque (vt reuertamur in viam) Regia pragmatica præciſè non ſupponat, minores ante tactũ decimũ octauum annum matrimonium contrahere debere, ſed id ita caſualiter euenire poſſe, non rectè illa Doctorũ traditio adaptatur, quòd vbi lex vnũ ſupponit, & aliud diſponit, neceſſe eſt, vt verificetur ſuppoſitũ, ad hoc vt habeat locum diſpoſitum, quia procedit in ſuppoſito neceſſario, vt in ſpecie *legis mancipia* 5. *C. de ſeruis fugit. in arg. adductæ*, cui apud nos conſonat *lex* 28. *ad fin. tit.*14. *part.*7. vbi prohibitio ſolicitandi mãcipia, diuerſis artib⁹ prędita, quæ ad Rempublicam pertinent, ſub pœna reſtituendi Reipublicæ ſeruum ſolicitatum, & alterum ſimul, vltra duodecim ſolidorum ſummam; ſupponit neceſſariò, ſeruum cum effectu abductum fuiſſe, nam alias nõ poſſet ſolicitans ad eius reſtitutionem compelli, atque ita nõ aliter ei⁹ diſpoſitio locũ habere poteſt, vt rectè docuit *ibi gl. verbo duocandũ*, cõmuniter recepta ſecũdùm DD. in argum. cõmemoratos. Idem videre eſt in ſpecie propoſita à Ludouico Romano, cuius etiam ibidem memini *ſingul.* 495. nempè ſtatuti punientis turbantẽ aliquem in poſſeſsione fundi, pœna centum aureorum, ac poſſeſsionis reſtitutione, quod neceſſariò ſupponit, poſſeſſionem ipſam cũ effectu ablatam, atq; adeò niſi ſpoliatio præceſſerit, ex ſola turbatione pœna centum aureorum locũ habere non poterit; ſecùs ergo erit, ſi (vt in ſpecie noſtræ pragmaticæ) ſuppoſitũ legis, merę ei⁹, circa quẽ diſponitur, volũtati relictũ ſit, & quo caſu ille quod ſupponitur elegerit, certa alia forma præſcribatur, ſub qua diſponatur, quæ illi tantùm caſui conueniat, tũc enim caſus omiſſ⁹, eandẽ, vel maiorẽ rationẽ habens, quã expreſſus, ex ratione ipſa, qua generaliter ea lex nititur, decidendus eſt, *vt à n.* 13. latè probauimus. Ex quibus & argumenti confirmatio ceſſat, quia * negamus, qualitatem ab ſtatuto præſuppoſitam, eo ipſo cenſeri ab eodẽ requiſitam, niſi cùm qualitas ipſa vt neceſſaria ſupponitur, quę antecedere omninò debeat, in quibus terminis procedit reg. tex. *in l.* 2. *D. de iuriſd. omn. iud. cum ſimilib.* at pragmaticæ qualitas non eo modo ſupponitur, ſed merè voluntariè, vt diximus, atque ita non procedit altera regula, quòd qualitas requiſita, ante omnia verificari debet. 51

52 Vltimum denique argum. ſimili modo diluitur; negamus namquè, qualitatẽ cõtracti ante tactũ decimum octauũ annum matrimonij, à Regia pragmatica adiectam eſſe per modum conditionis, formam ſubſtantialem inducentis, adeò què formaliter, & præciſè ante omnia obſeruandæ; quia, & ſi conditio præſertim deſignetur per dictionem *ſi*, & conditionis, maximè à lege adiectę, illa regulariter ſit natura, vt vtrumq; in argumento probauimus; at materia ſubiecta, & ratio initio pragmaticę ſubiecta, planè oſtendit, dictionem *ſi* non poſſe ibidem accipi pro cõditione, formam ſubſtantialem, & præciſè ad implendam inducente, ſed pro dictione, *& ſi*, difficiliorem caſum implicante, quod minores matrimoniũ in ea ætate cõtraxerint, in qua æquũ nõ ſit, illis ita ſubueniri, vt bonorum ſuorũ, & vxoris minoris adminiſtratio à curatorib⁹ remoueatur, eis què committatur, cũ nec 18. annũ attigerint; nã adhuc eis eiuſmodi

(indeſumpto) *inſt. de iure natur. l. ſi verò*
65. §. de viro, D. ſolut. matrim. in cap. ſanè
9. de priuileg. cap. conſtitutionem 3. de re-
gularib. lib. 6. d. reg. quæ à iure cõmuni 28.
& reg quod alicui 78. eod. lib. Clemen. du-
dum 2. de ſepultur. cum vbique notatis,
& à Camillo Gallinio *de verb. ſignific.*
lib. 7. c. 3. n. 9. & 10. & c. 5. n. 10. & 11.
Barboſ. *in d. l. ſi conſtante, n. 97. verſ. Ex*
qua ratione, eleganter Donello, qui op-
timis exemplis rem illuſtrat, *libr. 1. cõ-*
ment. c. 14. verſ. vlt.

46 Idemquè eſt in lege exorbitãti odio
certarum perſonarum, vt tutorum, pu-
pillas ſuas ſibi, vel filijs ſuis matrimo-
nio collocantium, quæ tantùm ex idẽ-
titate rationis extẽditur ad eos, qui vel
largè filiorum nomine continentur, vt
nepotes, *l. Senatus conſulto 59. D. de ritu*
nupt. vel iuris fictione ipſorũ tutorũ vi-
cẽ ſubeũt, vt heredes, etiã extranei, *l. li*
bertũ 64. §. 1. D. de ritu nupt. ac diximus
n. 30. non etiã ad eũ, qui tutoris vel cu-
ratoris nomine vſurpato, pro tutore,
vel curatore, aut negotiorum geſtore
res pupillæ adminiſtrauit, eamq; ſibi,
vel filio ſuo matrimonio collocauit, *l.*
fin. C. de interdicto matrimonio, cum vbi-
que notatis, & à Camillo Gallinio *de*
verb. ſignif. d. lib. 7. c. 3. n. 9. & 10. & cap.
4. n. 4. Paulo Montano *de tutel. cap. 31.*
effect. 8. n. 3. 5. & 6.

Quibus ſic præiactis, initio propoſi-
47 ta argumenta facillimam ſolutionẽ ha-
bent. Non igitur obſtat primum, cui
reſpondemus fatendo antecedẽs, quòd
minori, poſt tactum, vel expletum 18.
annum matrimoniũ contrahenti, prag-
maticæ verba, eorum cortice inſpecto,
non conueniant, negando tamen con-
ſequẽtiam, quod proinde nec pragma-
ticę diſpoſitio ei cõuenire debeat; quia
48 * regula, quæ vulgò ſumitur ex *l. 1. §.*
licèt autem, verſ. In re igitur dubia, D. de
exercit. act. cum ſimilibus, in arg. addu-
ctis, procedit in lege dubia, de cuius
mente, & ratione, an caſum illum com-
prehendere velit, non ſatis cõſtat, quo
caſu verbis eſt inhærendum, & cui illa
conueniũt, dumtaxat diſpoſitio conue-
niet, vt in illarum legum exemplis, &
alijs, quibus DD. in argumento relati
vtuntur; ſecus ſi & ſi verba non conue-
niant, conueniat tamen mens, & ratio
legis, quia tũc & eius diſpoſitio locum
ſibi vendicabit, iuxta tradita *n. 19. cum*
ſeqq. cui verò non conuẽnerint, nec diſ-
poſitio adaptãbitur, & in terminis ob-
ſeruat optimè vltra alios, ſic præfatam
regulam explicãs Menoch. *de arbitrar.*
caſu 63. n. 8. facit & text. *in c. Marcion*
65. verſ. Nec putemus 1. q. 1.

Non obſtat ſecundum, cui non lon- 49
gè diſsimiliter ſatisfacimus, fatendo
quoque antecedens, quòd pragmatica
ſanctio ſupponat, minores matrimo-
nium contrahere ante tactum annum
18. vt poſt id tempus bonorum ſuorũ,
& vxoris adminiſtratio eis cõcedatur;
negando tamen, pragmaticã id ſuppo-
nere præciſè, itaut aliud fieri non poſ-
ſit, quia tantùm caſualiter, & fortuitò
euenire poſſe ſignificat, quòd minores
ante illam 18. annorum ętatem matri-
monium contraxerint, quo caſu eue-
niente, Regia pragmatica vult, vt non
niſi poſt tactum ſaltẽ eam ætatem, bo-
norum adminiſtratio, tametſi reſtricta,
nec reſtitutionis in integrũ beneficio,
aliis què minorum priuilegijs deſtitu-
ta, vt duabus præcedentibus *diſſertat.*
latè oſtendimus, eis committatur, vt
vel ſic minùs iuri cõmuni detrahatur,
minùsquè lęſioni, ac deceptioni expo-
ſiti ſint minores; cùm & ea ætas * iu- 50
re ſufficiens viſa ſit ad poſtulandũ pro
alijs *l. 1. §. initium, verſ. Pueritiam, D. de*
poſtulando, §. vlt. ad fin. (vbi & ad manu-
miſsionem habilis reputatur) *inſt. quib.*
ex cauſ. manum. non licet, iuxta quæ iura
accipiendus eſt tex. *in l. 7. in fin.* vbi no-
tat Did. Perez *gloſſ. 2. verſ. Vel debet eſſe,*
tit. 19. lib. 2. ordinam. explicat, & exor-
nat optimè Cald. Pereir. *ad l. ſi curato-*
rem habens, verbo hunc contractum, n. 39.
C. de integ. reſt. & ad negotia extraiudi-
cialia procurãdum, vt & colligitur ex
l. qui mandato 23. D. de minor. ex qua &
alijs ſic notat *gloſſ. verbo poſſit, poſt prin-*
cip. verſ. Quia lex illa, & verbo non eſt,
verſ. ſol. in l. minor 51. D. de procurator.
ſimilis *verbo non iniuſtè, in l. exigendi 12.*
verſ. Sed contra, C. eod. tit. licèt ad iudi-
cia ante 25. ann. completum procura-
tor conſtitui nequeat, vt colligitur *ex*
dict. l. minor, & d. l. exigendi, & vtrum-

que

que apertè ſtatutum eſt *in cap. qui gene-*
raliter 5. §. *fin. eodem titul. in* 6. quem
text. fruſtra euitare conatur Pereir. *vbi*
proximè, n. 40. contendens, etiam ante
tactam 18. annorum ætatem procura-
torem ad negotia conſtitui poſſe, cùm
text. ille cauillationem nullam admit-
tat, cui apud nos cõſonant *l.* 9. vbi Mõ-
tal. *gloſſ.* 2. *titul.* 10. *libr.* 1. *fori, l.* 5. *poſt*
princip. & l. 19. *ad fin.* vbi notat Greg.
Lop. *gl.* 14. 15. *&* 16. *tit.* 5. *part.* 3. *l.*
1. *verſ. O ſi quiſieſſe*, vbi idem Greg. *gloſſ.*
11. *tit.* 22. *part.* 4. *l.* 7. *tit.* 25. *lib.* 4. *no-*
uæ compilat. proſequitur optimè vltra
alios Gutier. *de iur. confirm.* 3. *part. cap.*
11. *per tot.* Quare minùs audiẽdi ſunt,
Cuiatius, Hotomanus, & Donellus,
volentes minorem 25. annis, ſi ſit ma-
ior 17. rectè etiã ad lites procuratorẽ
cõſtitui, quos refert, & ſecundùm eorũ
ſentẽtiam in Friſico Senatu iudicatum
teſtatur Ioannes à Sande *deciſionum Fri-*
ſicarum lib. 1. *tit.* 3. *de procuratore, defi-*
nit. 3. Cùm itaque (vt reuertamur in
viam) Regia pragmatica præcisè non
ſupponat, minores ante tactũ decimũ
octauum annum matrimonium contra-
here debere, ſed id ita caſualiter eue-
nire poſſe, non rectè illa Doctorũ tra-
ditio adaptatur, quòd vbi lex vnũ ſup-
ponit, & aliud diſponit, neceſſe eſt, vt
verificetur ſuppoſitũ, ad hoc vt habeat
locum diſpoſitum, quia procedit in ſup
poſito neceſſario, vt in ſpecie *legis man-*
cipia 5. *C. de ſeruis fugit. in arg. adductæ*,
cui apud nos conſonat *lex* 28. *ad fin.*
tit. 14. *part.* 7. vbi prohibitio ſolicitan-
di mãcipia, diuerſis artib⁹ prędita, quæ
ad Rempublicam pertinent, ſub pœna
reſtituendi Reipublicæ ſeruum ſolici-
tatum, & alterum ſimul, vltra duode-
cim ſolidorum ſummam, ſupponit ne-
ceſſariò, ſeruum cum effectu abductum
fuiſſe, nam alias nõ poſſet ſolicitans ad
eius reſtitutionem compelli, atque ita
nõ aliter ei⁹ diſpoſitio locũ habere po-
teſt, vt rectè docuit *ibi gl. verbo auocan-*
dũ, cõmuniter recepta ſecũdùm DD. in
argum. cõmemoratos. Idem videre eſt
in ſpecie propoſita à Ludouico Roma-
no, cuius etiam ibidem memini *ſingul.*
495. nempè ſtatuti punientis turbantẽ
aliquem in poſſeſsione fundi, pœna cẽ-
tum aureorum, ac poſſeſsionis reſtitu-
tione, quod neceſſariò ſupponit, poſſeſ-
ſionem ipſam cũ effectu ablatam, atq;
adeò niſi ſpoliatio præceſſerit, ex ſola
turbatione pœna centum aureorum lo-
cũ habere non poterit; ſecùs ergo erit,
ſi (vt in ſpecie noſtræ pragmaticæ) ſup-
poſitũ legis, merę ei⁹, circa quẽ diſpo-
nitur, volũtati relictũ ſit, & quo caſu
ille quod ſupponitur elegerit, certa a-
lia forma præſcribatur, ſub qua diſpo-
natur, quæ illi tantùm caſui conueniat,
tũc enim caſus omiſſ⁹, eandẽ, vel maio-
rẽ rationẽ habens, quã expreſſus, ex ra-
tione ipſa, qua generaliter ea lex niti-
tur, decidendus eſt, *vt à n.* 13. latè pro-
bauimus. Ex quibus & argumenti con-
firmatio ceſſat, quia * negamus, quali- 51
tatem ab ſtatuto præſuppoſitam, eo ip-
ſo cenſeri ab codẽ requiſitam, niſi cùm
qualitas ipſa vt neceſſaria ſupponitur,
quę antecedere omninò debeat, in qui-
bus terminis procedit reg. tex. *in l.* 2.
D. de iuriſd. omn. iud. cum ſimilib. at prag-
maticæ qualitas non eo modo ſuppo-
nitur, ſed merè voluntariè, vt diximus,
atque ita non procedit altera regula,
quòd qualitas requiſita, ante omnia
verificari debet.

Vltimum denique argum. ſimili mo- 52
do diluitur; negamus namquè, qualita-
tẽ cõtracti ante tactũ decimum octauũ
annum matrimonij, à Regia pragmati-
ca adiectam eſſe per modum conditio-
nis, formam ſubſtantialem inducentis,
adeò què formaliter, & præcisè ante
omnia obſeruandæ; quia, & ſi conditio
præſertim deſignetur per dictionem *ſi*,
& conditionis, maximè à lege adiectę,
illa regulariter ſit natura, vt vtrunq;
in argumento probauimus, at materia
ſubiecta, & ratio initio pragmaticę ſub
iecta, planè oſtendit, dictionem *ſi* non
poſſe ibidem accipi pro cõditione, for-
mam ſubſtantialem, & præcisè ad im-
plendam inducente, ſed pro dictione,
& ſi, difficiliorem caſum implicante,
quod minores matrimoniũ in ea ætate
cõtraxerint, in qua æquũ nõ ſit, illis ita
ſubueniri, vt bonorum ſuorũ, & vxoris
minoris adminiſtratio à curatorib⁹ re-
moueatur, eis què committatur, cũ nec
18. annũ attigerint; nã adhuc eis eiuſ-

modi adminiſtrationis fauor indulge-
tur, ita tamẽ coarctatus, vt ex quo ętã-
tẽ illam attigerint, dumtaxat incipiat,
multò magis concedendus, ſi cùm ma-
trimonium cõtrahunt, eam attigiſſent,
vel exceſsiſſent, quippè qui in ea repe-
rirentur ætate, ad quam antea contra-
hentes neceſſe haberent peruenire, vt
pragmaticæ priuilegio potirentur, vt
n. 19. breuiter monuim⁹, iuuat vulgaris
Philoſophorum reg. *Propter quòd vnum
quodque tale, & illud magis*, quam aliud
agentes expendimus, & exornauimus
differtat. 4. num. 42. & differtat. 6. n. vlt.
Accedit quòd nec nouum eſt, verba le-
gis, vel alterius diſpoſitionis, iuxta ra-
tionem ſubiectæ materiæ, & à ſurdi vi
tandi gratia à propria, & ſtricta ſigni-
ficatione plerumque retrahi, vt pluri-
bus oſtendi *differtat. praeced. num.* 20. &
24. & in vna dictione, vel coniunctio-
ne, quòd pro alia accipiatur, ſi ita expe
diat, vt menti diſponentis deſeruiat,
docuit gl. *verbo eas verò, in princip. in l.
eas cauſas* 79. *alias* 80. *D. de condit. & de-
monſtr.* quam ad hoc notat Bart. *ibi n.* 1.
& in l. Gallus 29. *§. forſitan, in princ.* per
text. *ibi, in verſ. Ergo & ſi pronepos*, quem
ſic interpretatur, *D. de liber. & poſthum.*
Bald. *in l. 3. n. vlt. C. de act. emption:* (vbi
quòd aduerbia, præpoſitiones, & con-
iunctiones, quæ veniunt ad aliud ter-
minandum, habeant ſignificare qualita-
tes, modos, & tempora, ſecundùm ſuſ-
cipientem naturam, & qualitatem ip-
ſius determinabilis, & non ſemper re-
currendum eſt ad proprias, & præciſas
ſignificationes, quia ſunt aptãdæ reb⁹)
idem Bald. *in cap. 2. num.* 18. *de reſcrip.*
Alex. *conſ.* 22. *n.* 5. *lib.* 1. *& conſ.* 116. *n.*
16. *lib.* 2. Iaſ. *in l. diuortio* 8. *§. ſi vir in
fundo, n.* 1. *circa fin. verſ. Quia coniunctio-
nes, D. ſolut. matrim. in l. ſi filius, qui in po-
teſtate* 7. *n.* 3. *D. de liber. & poſth. in l. filiũ
quem habentem, n.* 24. *C. fam. erciſc. & in
l.* 3. *n.* 2. *circa fin. verſ. Niſi diceres, C. de
inſt. & ſubſtit.* & in terminis quòad di-
ctionem *ſi*, quòd aliquando pro eadem
ſubiectæ materiæ ratione ſiet pro di-
ctione implicatiua *& ſi, ſeu quãuis*, not.
gloſſ. *verbo nocere, verſ. Primò ſi pro quã-
uis, in l. 1. §. ſed & apud, D. de aqua pluu.
arc.* Bart. *in l.* 1. *n.* 4. *D. de condit. & de-
monſtr.* Alex. *conſ.* 64. *n.* 4. *lib.* 4. Leand.
Galganet. *de condit. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 1. *n.* 4.
Ioſephus de Ruſticis *ad l. cum quis, D. de
condit. & demõſt. in procem. c.* 3. *n.* 24.
Denique hæc ſententia ſatis (ni fal- 53
lor) concludẽter ex eo probatur, quòd
conditio, & forma pragmaticæ eò tan-
tùm tendit, vt ita demum minori ante
decimũ octauũ annum matrimoniũ cõ-
trahẽti, bonorũ ſuorũ, & vxoris admi-
niſtratio permittatur, ſi cum ſaltem an-
num attigerit; vt ex pragmaticę verbis
conſtat, illic. *Pueda adminiſtrar en entrã-
do en los diez y ocho ſu hazienda*, verbum
enim illud *en entrando*, eſt gerundium
futuri temporis, idem importans, quod
ſi intrauerit, atque adeò conditionem,
& formam pręcisè obſeruandam indu-
cens, *l. ſi tu ex parte* 75. *aliàs* 76. *§. item
ſi tu*, illic. *Nunquid dubitas vtrum ex ſub-
ſtitutione adeundo Titiana partis habiturus
partem eſſis, D. de acquir. hered.* iuncta gl.
verbo adeundo, quæ interpretatur idest
ſi adieris, & apertiùs *ſub ea l.* id notant
Bart. *n.* 1. *ſiue in vlt. notab.* Aretin. *n.* 2.
& Ang. *num.* 3. idem Bart. dicens, illud
importare cauſam finalem, *in extrauag.
ad reprimendum, verbo ne ex earum abſen-
tia, verſ. Et hoc apparet ex natura gerun-
dij, tit. quomodo in læſæ maieſt. crim. proced.
poſt vſus feud.* Bald. *in l. falſus* 19. *nu.* 6.
verſ. Adde quòd natura, C. de furt. Salicet.
in l. 1. *numer.* 5. *in fin. verſ. Sed interdùm
conditionem facit, C. de his qui latrones*,
Socinus ſenior *conſ.* 91. *&* 93. *vbiquè,
nu.* 2. *lib.* 1. Petr. Philip. Corn. *conſ.* 90.
nu. 5. *verſ. Quia gerundium, & conſ.* 143.
ſub eod. num. vol. 4. Philipp. Dec. *conſil.*
433. *n.* 6. *lib.* 2. Marcabrun. *conſ.* 15. *nu.*
1. Caſſan. *conſ.* 33. *n.* 1. Sebaſt. Medicis
in tract. de acquir. rer. dom. gl. 1. *p.* 1. *n.* 4.
Surd. *de alim. tit.* 5. *quæſt.* 3. *n.* 41. Lean-
der Galganet. *de condit. p.* 1. *c.* 89. *n.* 18.
Azeued. *ad l.* 3. *n.* 47. *&* 48. *tit.* 14. *lib.*
4. *nouæ compilat.* D. Ioannes del Caſtill.
quotid. controu. tom. 4. *cap.* 58. *n.* 27. *&*
28. Melchior Phebus *deciſ. Luſit.* 79. *n.*
3. Non ergo pragmatica noſtra mino-
ribus ab ingreſſu decimi octaui anni bo
norum ſuorũ, & vxoris adminiſtratio-
nem fauorabiliter indulget, ſub condi-
tione, ſi ante eum annum matrimoniũ
contraxerint, ſed hoc eueniẽte caſu fa-

Digitized by Google

uorem eis indultum modificat, vt non aliàs eo potiantur, quàm ſi, & ex quo ætatem illam attigerint, alium non excludens caſum, quo minores poſt eiuſmodi ætatem contraxerunt. Nec enim
54 is * ex veteri iure ſupplendus, ac decidendus eſt, iuxta regulam *legis præcipimus 32. in fin. C. de appellat. cum ſimilibus*, ſed ex ratione, initio ipſi⁹ pragmaticæ, ſeu capitis 19. ſubiecta, quæ hùc caſum multò magis includit, & dictionem *ſi*, vt rationi ipſi, ac legiſlatoris mēti deſeruiat, impropriari facit, vt nuper diximus, & ex *n.* 19. latiſsimè comprobauim⁹. Multò q; euidētior hęc interpretatio fit, ſi inſpiciantur verba illa pragmat. quæ paulò poſt ſequūtur, & *n.* 14. per incuriā diminuta retuli, *Y de ſu muger ſi fuere menor*, quibus quidē nemo dicet, neceſsitatē imponi minori, matrimoniū cōtrahēti, ad hoc vt bonorū vxoris adminiſtrationem cōſequatur, quòd illa fuerit minor tempore matrimonij, itaut ſi maior fuerit, ipſa tātū bona ſua adminiſtret, non autē maritus minor, quod abſurdiſsimum eſſet, & cōtra iura Regia, marito bonorū vxoris adminiſtrationē cōcedentia, iuxta ſuperiùs tradita *diſſert. 1. n. 4. & à n. 38. ac diſſert. 4.* 13. atque ita memorata verba potiùs ſignificant, adminiſtrationis fauorē cōcedi minori nedū quò ad propria bona, ſed etiā vxoris, ſi forſan illa minor fuerit, & ſub curatore ſuo conſtituta, eo quoquè remoto, vt tantò magis minores ad matrimonium cōtrahendum inuitentur, quantò cumulatiorem fauorē à Regia pragmatica conſequuntur, ergo eodem modo accipienda ſunt ſimilia verba, quæ præceſſerunt. *Y ſi ſe caſare antes de diez y ocho años*, ideſt ſi forſan, vel quamuis ante tactum 18. annū vxorem duxerit; quia in iure frequentiſsimū eſt, vnam diſpoſitionis partem per aliam declarari, *l. heredes palàm 21. §. ſi quid poſt, in fin.* illic. *Vel ex vicinis ſcripturis, D. de teſtament. l. qui filiabus 17. l. ſi ſeruus plurium 50. aliàs 53. §. vlt.* illic. *Item earum, quæ præcedunt, vel quæ ſequūtur, l. nummis 75. in fin.* illic. *Nec ex contextu teſtamēti, D. de legat. 3. l. 1. D. de reb. dub. l. Mæuia 44.* illic. *Neque contextum verborū totius ſcripturæ, D. de manumiſſis teſtam. l. quamuis, 15.* illic. *Tamen quia in inferioribus verbis, C. de fideicommiſſ.* & vbiquè communiter DD. gloſ. elegans *verbo verba, in l. ille à quo 13. §. ſi de teſtamento, D. ad S. C. Trebel.* Bart. *in l. Cēturio 15. n. 27. D. de vulg. & in auth. hoc locum, n. 12. in fin. C. ſi ſecundò nupſer. mul.* Socin. ſen. *conſ. 122. num. 4. verſ. 2. quià verba dubia, vol. 1. conſ. 13. n. 9. & conſ. 21. n. 16. vol. 3.* & poſt alios Burgenſis Marcus Salon de Pace *conſ. 3. num. 81.* Bonifac. Ruger. *conſ. 29. num. 1. libr. 2.* Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib. 6. tit. 13. n. 1.* Maſcard. *de probat. tom. 3. concl. 1415. (aliàs 1417.) n. 16. & 18.*

DISSERTATIONIS SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *FActi ſpecies refertur, & num. ſequenti.*

2 *Patronus operis pij, ex vniuerſis teſtatoris bonis fundati, vicem heredis gerit.*

3 *Liberatio generalis, vulgo finiquito, per verba vniuerſalia, & prægnātia ab vno alteri facta, puta omnium rerum, quas ille ipſi quacumque ex cauſa debuiſſet, à debitis etiam ignoratis debitorem regulariter tutum reddit.*

4 *Neque tantùm à debitis ſimilibus ei, de quo principaliter agebatur, ſed etiā longè maioribus.*

5 *Non tamen extēditur ad debitū ex cauſa hereditaria, ignorata ab eo, qui liberationem facit.*

6 *Ius ad debitum hereditarium ſolā hereditatis*

ditatis aditione per heredem quæritur, ibidem.

6 *Liberatio, quantumcumque generalis, nihil operatur quoad ignorata, vel incogitata, & multominùs quoad debita nõdum liberanti quæſita.*

7 *Actioni perſonali, ex debito deſcendenti, per lapſum viginti annorum iure Regio præſcribitur.*

8 *Lex ſicut in rem 3. C. de præſcrip. 30. vel 40. ann. & l. 22. tit. 29. p. 3. 30. annos ad præſcriptionẽ perſonalis actionis exigentes, correctæ ſunt per l. 63. Tauri, quæ eſt l. 6. tit. 15 lib. 4. compil.*

9 *Lex 3. tit. 13. lib. 3. ordinamenti veteris, decennij tempus ad perſonalis actionis præſcriptionem dumtaxat requirẽs, ſimiliter correcta eſt per eas leges Tauri, & compilationis.*

10 *Anton. Gom. & Did. Perez taxantur, qui d. l. 3. ordinamenti reſtringebant ad obligationem, ex chirographo deſcendentem, cùm generaliter loquatur, & ſic in omni obligatione procedat, vt declaratũ eſt in d. l. 6. compil.*

11 *Leges, vel conſtitutiones generales, aut particulares, temporali præſcriptione debitum excludentes, non obſtante mala fide debitoris, velut peccati nutritiuæ, ipſo iure nulla ſunt, & in neutro foro ſeruandæ.*

12 *Hæc regula procedit eo tãtùm caſu, quo leges vel ſtatuta expreſſè malam fidem admittunt, ſecùs ſi ſimpliciter petitionẽ debiti certas metas præſtituant, quia intelligenda ſunt data bona fide debitoris.*

13 *Michael Ziphontanus, contrarium exiſtimans, taxatur.*

14 *Præſcriptio actionis merè ciuilis, puta ad exequendum, redhibendum, vel ſimilia, etiam cum mala fide debitoris, imò & contra Eccleſias, & loca pia procedit, in eoquè ſenſu Ziphontanì ſententia definitur.*

15 *Debitori ſuccedens, bona fide debitum præſcribere præſumitur, quaſi à debitore ſolutũ, ſi de ipſius debitoris mala fide non conſtet, ſecùs aliàs, quicquid nõnulli reclamẽt, idquè ad propoſitum huius diſſertationis hypotheſim applicatur.*

16 *Debitorem defunctum in mala fide fuiſſe qualiter probetur.*

17 *Solutio debiti ex lapſu temporis, ad id petendum iure Regio præſtituti, ab eodem iure præſumitur, non ſola iuris præſumptione, ſed & iuris, & de iure, quæ probationem in contrarium non admittit, niſi ex debitoris confeſſione, quicquid dubitet D. Couarr.*

18 *Lex poſt certum tempus debiti ſolutionem definitiuè præſumens, præſcriptionem ſimul inducit.*

19 *Præſcriptio, ſolutioni ſimilis quoad hoc habetur, vt præſcriptionis exceptione oppoſita, liberationem debitor conſequatur ac ſi verè ſoluiſſet.*

20 *Præſcriptioni in ſpecie hic propoſita obiectæ tria obſtacula in hac diſſertat. expenduntur, & ſigillatim remouentur.*

21 *Præſcriptio ex ſe non ſufficit ad tollendum debitum, niſi quatenùs arguit ſolutionem ex tranſcurſu temporis, Regijs legibus definiti.*

22 *Debitor, à quo poſt viginti annos, iure Regio definitos, debitũ exigitur, ex multorum ſententia non aliter temporis curſu ſe tueri poteſt, quã ſi ſimul ſolutionem alleget.*

23 *Contraria ſententia tãquam verior defenditur, quòd ſolutio non ſit formaliter, & expreſsè neceſſariò allegãda, & quare? cum duobus n. ſeqq.*

24 *Lex non eſt impoſita verbis ſed rebus.*

25 *Solutionem allegare licèt debitori, qui debiti præſcriptione nititur, ad obtinendum tutius ſit, non tamẽ id iure Regio deſideratur, ſed ſufficit ſimpliciter præſcriptionem allegare, vt & ſolutio implicitè deducta cenſeatur.*

26 *Debitor, de cuius mala fide nõ apparet, vel eius ſucceſſor, qui pro debito conuentus, ſimpliciter pro ſe debiti præſcriptionem allegat, videtur cũ iuris requiſitis, nempè bonæ fidei, & præſumpti ſolutionis tituli eam allegare, adeòquè à petitione actoris iuxta leges ciuiles abſoluẽdus eſt.*

27 *Quod maximè procedit in herede debitoris.*

28 *Præſcriptionem allegãs, videtur etiam bonam fidem implicitè allegaſſe.*

29 *Debitoris heres pro eius debito conuentus, ſi illius malam fidem non inficiatur, ſed ea etiam ſuppoſita, tueri ſe velit longi temporis præſcriptione, audiendus nõ eſt.*

30 *Præſcriptionem non currere aduerſus ignorantem ius ſibi competens, vel factũ,*
ex quo

ex quo tale ius competit, nonnulli exiſtimarunt.

31 *Scientia, maximè in facto alieno, regulariter non præſumitur, ſed ignorantia potiùs.*

32 *Præſcriptionem etiam contra ignorantem ius ſuum, vel factum, ex quo deſcendit illud, ipſo iure regulariter currere, tàm quam verius, ac receptius defenditur, & num. ſeqq.*

33 *Lex fin. C. de præſcript. longi temporis in verbis, nulla ſcientia, vel ignorantia expectāda, optimè intelligitur cōtra Petrum de Peruſio, qui dum alios eam non intelligere iactat, ipſe eandē prorſus ignorauit.*

34 *Emens à malæ fidei poſſeſſore, præſcribere nequit rem à ſe comparatam, ſi dominus ius ſuum ignoret.*

¶ *Lex ſi partem 19. §. 1. D. quemadm. ſeruit. amitt. expenditur. ibidem.*

35 *Præſcriptio, licèt currat contra ignorātem ius ſuum, vel factū, ex quo illud prouenit, ignoranti tamen reſtitutio competit ex generali clauſula ſi qua mihi iuſta cauſa videbitur, id quod latè probatur, & exornatur.*

36 *Contrariū maximè quodā præſcriptionem longiſſimam puta 30. vel ſaltem 40. annorum plurimi affirmarunt.*

37 *Communis ſententia, quæ reſtitutionem cōcedit, etiam aduerſus longiſſimā præſcriptionem 30. vel 40. annorum, æquior, & tutior eſt, ac magis communiter recepta, in praxi què ſeruanda.*

38 *Reſtitutionem ex capite ignorantiæ etiā aduerſus centenariam præſcriptionē competere nonnulli defendunt, & communē eſſe ſententiam teſtantur, quæ tamen authori valde dubia videtur, & quare? cū duobus num. ſeqq.*

39 *Præſcriptionis inducendæ præcipuus finis conſiſtit in minuendo lites.*

40 *Ignorantem ſuo iure priuari, adeòquè ſine culpa puniri, ſi id ex iuſta cauſa fiat, inconueniens non eſt.*

41 *Lex cum ſex 55. D. de ædilitio edicto, & l. ſemper 15. §. hoc interdictum, verſ. Sed ſi is, D. quod vi, aut clam, procedunt in prætorijs actionibus, quæ non producuntur in eſſe, niſi cum meta certi temporis vtilis, quod non currit non valentibus agere.*

42 *Actiones ciuiles, in quibus certum tempus ad agendum ſtatuitur, cùm ſua natura ſint perpetuæ, ipſo iure etiam aduerſus ignorantem præſcribuntur.*

¶ *Tempus in dubio præſumitur continuum. ibidem.*

43 *Tēpus præſcriptiònis debiti, nō eſt computandum ab eius declaratione per debitorem facta, ſed à tempore contractæ reuera obligationis.*

44 *Declaratio nihil noui inducit.*

45 *Facti proprij ignorantia omninò inueriſimilis eſt.*

46 *Patrimonij ſui vires quiſque ſcire præſumitur, & an hæc regula ſit abſolutè vera? eam n. 48.*

47 *Iura & actiones pertinent ad patrimonium, ſeu bona cuiuſque.*

48 *Facultatum ſuarum vires ignorare potiùs quis præſumitur, quàm ſcire, ex veriore ſententia.*

49 *Factum proprium, ſi fuerit implicitum, iuſtè quis ignorare poteſt.*

50 *Vel ſi factum à ſe ſit, dum multis eſſet negotijs implicatus.*

51 *Debitum poteſt quid eſſe alicui, non ex facto, aut negotio eius, ſed alieno, puta ex negotio, ipſo abſente, vel ignorāte ab altero geſto, vel ex legato ipſi ignoranti relicto.*

52 *Actioni hypothecariæ, minori quàm 30. ann. tempore minimè apud nos præſcribitur.*

53 *Debitor, cùm in inuentario bonorū, vel alia ſcriptura, in qua ſua debita declarat, ſimpliciter aſſerit, bona ſua ad eorū ſolutionem obligata eſſe, non videtur ex eo fateri illa eſſe principaliter hypothecata, ſed obligata tantùm in conſequentiam perſonæ, prout à iure ineſt, & conſequenter hypothecariam actionem non inducit in fauorem creditorum, ſi de hypotheca aliter non appareat, & quare?*

¶ *Bona intelliguntur, quæ ſuperſunt deducto ære alieno. ibidem.*

54 *Inuentarium bonorum à marito, matrimonium contracturo, in eius initio fieri, valdè apud Hiſpanos vſitatum eſt, vt eius capitale poſtea cognoſcatur.*

55 *Bona omnia, quæ ſoluto matrimonio vltra dotem, vel parapherna vxoris, reperta fuerint, viri, & vxoris communia præſumuntur.*

Teſti-

Digitized by Google

56 *Teſtibus deponentibus bona, quæ ſoluto matrimonio reperiuntur, vtriuſque coniugis communia eſſe, magis creditur, quā aſſerentibus eſſe vnius propria.*

57 *Marito, vt omnimodò communionis bonorum periculum euitet, conſulitur, vt in matrimonij limine bonorū deſcriptionem, ſeu inuentarium faciat.*

58 *Inuentarium bonorum etiam conſtante matrimonio fieri à marito poteſt, dum tamen fiat iudicis authoritate, & citata parte vxoris, vel eius defenſoris.*

DE GENERALI LIBERATIONE, AN AD DEBItum ignoratum, vel nondum liberanti plenè quæſitum extendatur? ac de debiti præſcriptione in communi, quanto tempore, & an cum bona, vel mala fide debitoris procedat? an item aduerſus ignorantem ipſo iure non currat, vel currat, ſed reſtitutione in integrum opus ſit?

DISSERTATIO VIII.

1 HIERONYMVS Romulus à Folla, matrimonium contracturus Hiſpali 9. die Iunij anni 1598. ſolenne coram tabellione inuentarium confecit bonorum, quæ tunc temporis habebat, ac nominum, quibus adſtrictus erat, ſub iuris iurandi quoquè religione, interque declarauit, ipſius bona obnoxia eſſe ſolutioni duorum millium nongentorum, ac quinquaginta regalium, ſiuè argenteorum nummorum, vulgo *reales*, quos ſe debere dixit Andreæ Philippo in Indiarum partibus tunc abſenti, in oppido nempè de la Habana, quo loci hic Andræas 7. die Maij anni ſequentis, & ſic annum circiter à dicto inuentario, ac declaratione, teſtamentum, ſub quo deceſſit, condidit, in eo què heredē inſtituit bonorum, quæ Hiſpaniæ habebat; D. Franciſcam Sanchez, vxorem Ioānis à Palma, Hiſpalēſis ciuis, quod teſtamētum idem Ioannes comprobari fecit 22. die Septembris anni 1620. eiuſquè virtute, ſimul ac teſtamēti Frāciſcæ Sāchez vxoris, quę in vltimo ſuo elogio, quod condidit 18. die Februarij anni 1614. ipſum Ioannem, eius maritum heredē vniuerſalem fecerat, conuenire cœpit 3. die Martij anni 1621. Ioſephum Folla, à dicto Hieronymo Romulo Folla patronum relictum, & executorem cuiuſdam patronatus, operiſquè pij, ab eodem Hieronymo, dum in extremùs ageret, ex vniuerſis ipſius bonis fundati; adeò que * heredis vices gerentem, iuxta ea, quæ cum pluribus reſoluunt Parlador. *lib. 2. rerū quotid. cap. fin. 3. p. §. 3. n. 8. & 4. p. §. 2. n. 3.* Gundiſſaluus Paz *in praxi 3. tom. cap. 5. §. 4. n. 48.* Aluar. Valaſc. *cōſultat. 68. n. 4.* Marius Giurba *ad ſtatuta Senatus Meſſanenſis c. 2. gloſſ. 10. p. 1. n. 19.* Accacius Anton. de Ripol. *var. reſolut. cap. 1. de iuriſd. omn. indic. n. 502.* cœpit inquam conuenire patronum illum pro memoratis 2950. regalibus, quos in relato inuentario ſub iuramento idem Hieronymus ſe dicto Andreæ Philippo debere declarauit, cuius Andreæ hereditatem Ioannes à Palma prætēdebat ad ſe tranſmiſſam eſſe ex perſona Franciſcæ vxoris, quæ ab illo heres inſtituta, ipſum Ioannem maritum poſt modum ſcripſit heredem; & inferior quidem iudex dictum Ioſephum Folla patronum, ac patronatus bona ad ſolutionem dictæ quantitatis condemnauit, à quā ſententia patronus noſtrū prōuocauit Senatum; & cùm ordinarij iudicis ſententia in eo confirmata fuiſſet, iterum ab hac confirmatoria ſententia ſupplicationem ad eundem Senatum interpoſuit, qui diligentiùs, ac maturiùs re perpenſa, vtramque ſententiam reuocandam 2

dam cẽſuit, reum ab actoris petitione,
penitus abſoluens me iudice 30. die Iu-
nij anni 1623.

3 Neque Senatum mouit generalis li-
berationis, quã *finiquito* vulgò dicimus,
inſtrumẽtum, à patrono productum, ex
quo eam factam fuiſſe conſtitit à Ioan-
ne à Palma, & ei⁹ vxore dicto Hiero-
nymo Folla, debitori Andreę Philippi,
cuius illi perſonam referebãt, omnium
rerũ, quas ipſis quacũque ex cauſa Hie-
ronymus debuiſſet; nã licèt hęc libera-
tio, cũ adeò plena, & generalis fuerit,
ipſum omninò, etiã à debitis ignoratis
tutũ reddere videretur, iuxta reg. tex. *in
l. pluribꝰ 6. verſ. Si nõ apparet, D. de accep
tilat.* & eorũ, quæ poſt Bart. & alios *ibi*,
reſoluũt Alex. *cõſ.* 42. *n.* 8. *lib.* 1. *cõſ.* 11.
n. 7. 12. & 15. *lib.* 2. *conſ.* 68. *n.* 6. *lib.* 5.
Surd. *cõſ.* 267. *n.* 13. & 14. *lib.* 2. & *decis.*
176. *n.* 1. 2. 3. & 4. *ac deciſ.* 217. *à n.* 9. &
14. Seraph. *deciſ.* 317. *nu.* 3. *p.* 1. & alij,
quos referũt, & ſequũtur Vincẽt. Hõde
deus *cõſ.* 49. *n.* 9. *lib.* 1. Tuſch. *pract. cõcl.
tom.* 5. *lit. L. cõcl.* 326. *à n.* 91. Farin. *de-
ciſionũ recentiſſimè nouiſſimarũ, ſeu poſthu-
marũ p.* 2. *deciſ.* 409. *n.* 3. quinimò * non
4 tantũ à debitis ſimilibꝰ ei, de quo prin-
cipaliter agebatur, ſed etiã lõgè maiori
bꝰ, propter verba illa, *quacũq; ex cauſa*,
vt in terminis reſoluũt Marc. Ant. Na-
ta *conſ.* 410. *nu.* 7. *lib.* 2. Curtius iunior
conſ. 191. *n.* 21. *libr.* 3. latè Hondedeus
d. conſ. 49. *n.* 11. *cum* 6. *ſequentib.* & latiſ-
ſimè innumeros congerens, ac Hiſpal.
Senatus deciſionẽ referens D. Ioan. del
Caſtill. *quotidian. controuerſ. lib.* 4. *c.* 42.
ex n. 33. adhuc tamen * extendi nõ po-
5 tuit ad debitũ illud hereditarium, quo
Hieronymꝰ tenebatur Andreæ Philip-
po, cui Franciſca Sanchez, & Ioannes à
Palma eius maritus, heredes extiterũt,
quia quo tempore liberationẽ fecerũt,
nempè 28. Iunij die anni 1600. & ſic
paulò poſt annum à die teſtamẽti, in In-
diarum partibus facti, nedum Andreæ
Philippo debitum, eiuſdemque An-
dreę teſtamentum, quo Franciſcam he-
redẽ inſtituit, veriſimiliter ignorãrũt,
nam & id nõ niſi poſt multos annos, nẽ-
pè anno 1620. comprobatũ eſt, ſed & ſi
maximè ſcirẽt, ius ad debitũ illud mi-
nimè acquiſierũt, quippè quod ſola he-
reditatis aditione quæritur, *l. cum here-
des* 23. *D. de acquir. poſſeſſ.* & neutro caſu
* liberatio quantumcumque generalis 6
aliquid operatur, quia ad ignorata, vel
incogitata non extenditur, multòquè
minùs ad debita nondum quæſita, quẽ-
admodùm apparet ex *l. tres fratres* 35.
& *l. cùm emptor* 47. §. *Lutiꝰ, D. de pactis,
l. cũ Aquiliana* 5. *l. qui cum tutoribus* 9. *in
princ.* & §. 1. *D. de trãſact. l. ſi de certa* 31.
C. eod. tit. l. mater decedẽs 19. *verſ. Cæterũ
D. de inofficioſo teſtament. l. fin.* §. *idẽ quæ-
ſijt, D. de condict. indebiti, l. Lutius Titius*
12. *in fine*, & *l. Aurelio* 20. §. *Caius, vbi
Bart.* & *alij, D. de liberat. legata, l. qui
Romæ* 122. §. *vlt.* iuncta gloſſ. *vlt. verſ.
Sed in primo, in prima ſolutione*, recepta à
Bart. *num.* 4. & cęteris communiter ſe-
cundùm Iaſ. *n.* 4. & 47. & Rip. *n.* 10. 11.
& 12. *D. de verb. oblig. l.* 14. *tit.* 18. *p.* 3.
l. 30. *tit.* 11. *p.* 5. & in terminis huiuſmo
di generalium liberationum, & tranſa-
ctionũ, aliarum què diſpoſitionũ, vltra
ordinarios *in dictis locis*, vtiliter reſol-
uunt Dynus Muxelanus *conſ.* 28. *per to-
tum*, Abb. Panormitan. *conſ.* 114. *nu.* 3.
& 4. *lib.* 2. Alex. *conſ.* 170. *num.* 8. *lib.* 2.
Socinus iunior *conſ.* 129. *nu.* 65. & 66.
lib. 1. & *conſ.* 116. *n.* 19. *lib.* 2. Pariſ. *cõſ.*
89. *n.* 40. & 41. *vol.* 3. Laurent. Siluan.
conſ. 49. *n.* 45. 46. 53. & 54. Guid. Pap.
q. ſeu deciſ. 228. *n.* 1. *à verſ. Et credo quod
ſic*, Benedictus Capra *conſ.* 112. *n.* 3. *M.*
Ant. Nata *cõſ.* 546. *n.* 14. 15. & 16. *lib.*
3. Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa* 1. *p. num.*
146. Anto. Gabr. *commun. concluſ. lib.* 6.
tit. 1. *de reg. iur. concluſ.* 4. *n.* 21. *cum ſeqq.*
Gomecius Legionenſis *in centuria infor-
mationum, ac deciſionum noſtri Senatꝰ Hiſ-
palenſis, deciſ.* 78. eleganter Petr. Surd.
deciſ. 217. *à n.* 1. *ad* 8. & *nu.* 15. *lib.* 1. &
cõſ. 418. *à n.* 7. *lib.* 4. Eſcouar *de ratioci-
nijs c.* 40. *à n.* 9. & 20. Gut. *de iuram. cõ-
firm.* 1. *p. c.* 61. *n.* 21. Seraphinus *de pri-
uilegijs iuramenti priuil.* 74. *n.* 139. & *pri
uil.* 119. *n.* 1. Cardinalis Domini. Tuſ-
chus *d. concluſ.* 326. *n.* 21. 22. 43. 45. &
66. & *tom.* 2. *lit. C. concluſ.* 754. *ex n.* 1.
Stephanus Gratian. *diſceptation. forenſ.
tom.* 1. *cap.* 134. *num. vlt.* & *tom.* 4. *cap.*
737. *nu.* 11. *cum ſequentibus*, Ant. Faber
in Codice, quem ſui nominis inſcripſit, lib. 2
tit. 3. *de tranſaction. definitione* 6. & 12.

Farin. *deciſ. nouiſſimar. tom. 1. deciſ. 549. n. 3.* ac poſt multos alios, longa ſerie à ſe congeſtos, D. Ioan. del Caſtillo, poſt hæc ſcripta viſus, *quotid. controu. lib. 4. c. 41. n. 72. & 73. & c. 42. ex n. 2. ad 32 & rurſus à n. 49. & lib. 5. tom. 6. c. 116. per totũ, maximè ex n. 9.* nouiſſimè Diodor. Tuldenꝰ, qui & alios citat, *de iuriſpr. ex tẽp. lib. 2. c. 19. verſ. Cõuentiones.* Ex alijs itaq; in propoſita ſpecie Senatus motꝰ eſt, ac ex duobꝰ potiſſimũ fundamẽtis, & eorũ quolibet, quę ne nimis prolixiꝰ videar, nec tamen proptereà quicquam ex neceſſarijs omittam, non hoc loco tantùm, ſed *& tribus ſequẽtibus diſſerta-*
7 *tionibus* proſequar.

Primum itaque fundamentum in eo eſt, quòd à die dicti inuẽtarij, ac declarationis debiti, ad diem actionis in iudicio propoſitæ, anni pluſquam viginti lapſi ſunt, quibus actioni perſonali, ex debito deſcẽdẽti, planè apud nos pręſcribitur, *l. 63. Tauri, quæ eſt l. 6. titu. 15.*
8 *lib. 4. nouæ compilat.* correcta imprimis * *l. ſicut in rẽ 3. C. de præſcrip. 30. vel 40. annorum*, triginta annos exigente, cui
9 conuenit *lex 22. tit. 29. parti. 3.* vt notat ibi Greg. *gl. 1.* deinde abolita * *l. 3. tit. 13. lib. 3. ordin. veteris*, quæ decennij tantùm tempus ad eam rem deſiderabat, nec enim accipienda dũtaxat eſt in
10 obligatione deſcendente ex chirographo, ſeu ſcriptura priuata, * vt diuinatoriè nimis eam legem intellexere Anton. Gom. *in d. l. 63. n. 2. ad med. verſ. Ex quibus, & tom. 2. variar. reſolut. c. 2. n. 82 verſ. 2. & principaliter* Didacus Perez *in l. 4. d. tit. 13. gl. vni. ad finem*, nec aliter limitãda, vt plerique alij voluerũt, ſed generaliter potius exaudienda, cũ indiſtinctè loquatur, adeòquè neceſſe ſit, vt per dictam legem 63. correcta manſerit, quod (vt amplius in diſcrimẽ non vocaretur) apertè cautum eſt *in d. l. 6. compilat.* vt rectè aduertunt Ioann. Parlador. *libr. 1. rerum quotid. cap. 1. §. 12. n. 1.* Gundiſſaluus Paz *in praxi 4. p. 1. tom. c. 3. n. 14. & 15.* Gutier. *in l. nemo poteſt, n. 491. D. de legat. 1.* & nemine ho-
11 rum relato Azeued. *in d. l. 6. n. 47.*

Nec dicatur, leges iſtas, & ſimiles, debitum temporali præſcriptione excludentes, vtpotè malam fidem fouentes, ac peccati nutritiuas, ipſo iure nullas eſſe, & in neutro foro ſeruãdas, iuxta reg. tex. *in c. vigiltiã 5. & in c. fin.* iũcta *gl. 2. verſ. Vel dicas*, & cõmuni, ſtatim referẽda, *de præſcrip.* & in terminis tã iuris cõmunis, quã huiuſmodi ſtatutorũ notarunt poſt Angelum *n. 1.* contra Bart. *ſub eodem num.* Alexan. *in eius additione.* Paulus Caſtr. *n. 4.* Imol. *ex n. 18.* & Rapha. Cuma. *n. 3. in l. 4. §. ſi viam D. de vſucap.* Bart. ſibi contrarius *nu. 24.* & poſt alios Ioannes Bapt. *ex n. 59.* Ioannes Crotus *à n. 71.* & Ioannes Horoſc. *n. 75. in l. omnes populi 9. D. de iuſt. & iure*, Abb. *ex n. 10. verſ. Sed aduerte* (qui & Bart. de contrarietate notat) ac cæteri cõmuniter *in cap. fin. de præſcript.* Alex. *conſ. 185. à n. 26. lib. 2. conſ. 34. n. 1. lib. 3. & conſ. 63. à n. 7. ad 10. incluſiuè, libr. 4. & conſ. 51. à nu. 2. lib. 5.* Decius *conſ. 265. nu. 4. poſt med. verſ. Nec obſtat quòd patrui, & conſ. 266. nu. 5. lib. 1.* Auguſt. Beroius *q. 5. num. 2.* Rebuf. *ad l. conditiones 10. §. primum autem, verſ. Sed an valeat, D. de verbor. ſignificat.* Franciſcus Balbus *de præſcript. 2. part. 3. principalis, quæſt. 13. num. 1. verſ. Contrariam, & verſ. Et iſtam partem, & latè per numeros ſequentes, maximè num. 3. in fine, & n. 4. ac tota quæſt. ſequenti.* Tiber. Decian. *conſ. 2. num. 190. cum ſeqq. libr. 1.* Ioannes Burſatus *conſ. 66. numer. 8. tom. 1.* Fachin. *controuerſiar. iur. libr. 1. cap. 63. verſ. Quinta, & poſtremò, & cap. 68. in 1. & 2. concluſ.* Pater Leonardus Læſius *de iuſtit. & iure lib. 2. cap. 6. num. 19. & 20.* Cardin. Dominicus Tuſch. *practic. concluſ. tom. 6. littera P. concluſ. 521. nu. 25. & 32.* ac poſt innumeros alios Petrus Giſthen. *de præſcriptionib. part. 2. membr. 2. cap. 3. num. 1.* qui hanc ſententiam communem, & omninò tenendam dicunt, contraria reiecta, quod & ex noſtris Regnicolis affirmarunt, nedum communem, ſed & magis communem eſſe profeſsi Petr. Dueñas *reg. 6. verſ. Contrarium, inter regulas iuris Doctorum libr. 1. verbo actio perſonalis extinguitur*, Dom. Præſes Couarr. *in reg. poſſeſſor. 2. part. §. 9. ex n. 3. & §. 11. n. 4. 5. & 6.* D. Molin. *de Hiſp. primogen. lib. 2. cap. 6. nu. 67.* Menchaca *de ſucceſſ. creat. §. 10. ex num. 26. verſ. In contrarium* (tametſi ipſe

ſibi

ſibi parùm conſtans contrarium neruo-
sè defendat *libr. 2. controuerſ. illuſtr.*
c.76. Didac. Perez *ad l.1.gl.1. in princ.*
verſ. probatur, tit. 2. lib. 1. & ad d.l.3. gl.
itidem 1. verſ. Eſt notandum, tit. 13. lib. 3.
ordinam. Gutier. *in d.l. nemo poteſt, n. 206*
& 580. circa fin. verſ. Tamen contrarium,
ac n. ſeq. D. de leg. 1. Parlad. *d. lib. 1. rer. quo*
tid. c. 1. §. 11. n. 16. Azeue. *in d.l.6. com-*
pil. à n. 52. Felician. *de cenſib. lib. 2. c. 1. n.*
31. D. Pichard. *ad princ. inſt. de litterarũ*
oblig. n. 16. 17. & 18. Pater Ludou. Mo
lin. *de iuſt. & iur. tom. 1. tract. 2. diſp. 66.*
n. 5. & 6. & diſp. 67. n. 3. Hieron. Ceua
llus *practi. quæſt. commun. contra commun.*
lib. 1. q. 173. in princip. & rurſus ex nu. 1.
Petr. Barboſ. *in rubr. C. de præſcript. 30.*
vel 40. ann. à n. 325. verſ. Secunda opinio,
maximè n. 336. Huiuſmodi namque *
12 ſententia (vt & ipſi DD. agnoſcunt) ita
demum vera eſt, ac procedit, vbi ſtatu-
ta, vel leges expreſsè malam fidem ad-
mitterent, ceù videre eſt in legibus iu-
ris cõmunis, illam vel abinitio, vel ſal-
tem in progreſſu admittẽtibus, quas &
ius noſtrum Regium probauit *in l. 12.*
& 21. vbi idẽ quoque adnotauit Greg.
Lop. *gloſſ. 2. verſ. Neque teneret, tit. 29.*
p. 3. ſecus ſi ſimpliciter petitioni debi-
ti certas metas præſtituant, *vt in d.l.3.*
ordin. d.l.63. Taur. & d.l.6. compil. alijſ-
què, quarũ nuper relati meminere; ne-
q; enim aliàs æs alienum lapſu tempo-
ris excludere cenſentur, quã ſtante bo-
13 na fide debitoris, quicquid * contrariũ,
vt procedãt etiam ſtante mala fide, ve-
lit Michael Ziphõtanus *in d.l.63. q. 2.*
cuius ſententiã (quemadmodùm ex D.
Couar. *d. §. 11. n. 6. in 6. & 7. illat.* & a-
14 lijs *ſup.* colligere fas eſt) licèt * reſpe-
ctu actionis merè ciuilis (puta ad exe-
quendum, redhibendum, vel ſimilia cõ-
petentis) abſque difficultate noſtri ad-
mittant; etiam contra Eccleſias, & lo-
ca pia, maximè Anton. Gomezius *in d.*
l.63. Taur. n. 1. circa finem, verſ. Et adde,
quòd iſtud ius, Parlad. *d. lib. 1. c. 1. §. 12.*
n. 3. & 5. & poſt alios Azeue. *in l.6. tit.*
15. lib. 4. nouæ compilat. ſub n. 15. & 18.
D. Ioan. Bapt. Valenç. *conſ. 168. n. 39.*
tom 2. at reſpectu perſonalis actionis,
ex debito deſcẽdẽtis (de qua loquimur)
frequẽtiꝰ improbãt, veriꝰ merito exiſti
mantes, leges illas in dubio bonã fidem
præſumere, eãq; ſubeſſe poſſe nõnullis
exẽplis probãt Mencha. *d. n. 26. cũ duo-*
bus ſeqq. Did. Perez, & Gutier. *ſup.* atq;
alij relati à Parlad. *d. §. 11. n. 13.*
Inter quæ & illud connumerãt, ſiquis 15
in bonis debitoris ſucceſſerit, iuxta reg.
l. qui in alteriꝰ 42. D. de reg. iur. dũmodo
aliàs de mala fide defũcti nõ appareat,
nã ſi de ea cõſtet, heres etiã ignorãs, ac
bona fide ſuffulctus, debitũ nõ præſcri-
bet, iuxta ea, quę tradit Balbus *d. 2. p. 3.*
principalis, q. 14. n. 5. & 4. p. 4. principal.
7. q. n. 4. quẽ ſic rectè intelligit Gutier.
in d.l. nemo poteſt, n. 483. idquè veriꝰ, ac
receptiꝰ eſſe reſoluũt cũ multis Tiraq.
de præſcript. §. 1. gl. 2. verſ. Nec ſufficit, D.
Præſes Couar. *in reg. poſſeſſ. 2. p. §. 9. n. 1.*
Menoch. *de recuper. rem. 15. n. 618.* Ioã.
Oinotomus *ad tit. inſt. de vſucap. c. de ſpe-*
ciebꝰ præſcriptionis, n. 68. P. Moli. *de inſt.*
& iur. to. 1. tract. 2. diſp. 85. concl. 2 ſiuè n.
4. Burſat. *conſ. 23. n. 20. vol. 1.* Hippol.
Rim. *cõſ. 214. n. 67. vol. 2.* Achil. Pedro-
cha *cõſ. 36. à n. 370. vol. 1.* Fach. *lib. 1. cõ-*
trou. c. 66. & lib. 8. c. 27. Donel. *lib. 5. cõ*
mẽt. c. 20. verſ. vlt. & ad eũ Hillig. alios
cõgerẽs *lit. M.* Ant. Vazq. de Chaues *de*
vſucap. 1. p. à n. 60. quicquid reclament
Dynus Muxellanus, & pleriq; alij, cõ-
geſti à Tiraq. *d. gl. 2. verſ. Sũt tamẽ,* & à
D. Cou. & alijs proximè relatis, quibꝰ
incautè accedit Felician. *d. lib. 2. c. 1. n.*
32. verſ. Hæc tamẽ, id quod in ſpecie no-
ſtra planè verificatur, cũ Ioſephꝰ Folla,
Hieronymi ſucceſſor fuerit inpatrona-
tu ab eo inſtituto, adeòq; iuſtè exiſtima
re potuerit, vel nihil eum debere, vel ſi
quod debitũ cõtraxerat, ab illo iã ſolu-
tũ eſſe, quod etiã iure pręſumitur, nec e-
nim cõſtitit, defũctũ in mala fide fuiſſe,
quod * tũc demũ cõtingeret, cũ expreſ 16
ſè dixiſſe probaretur, ſe id debitũ nõ ſo-
luturũ, à quo tãtũ abfuit, vt potiꝰ in in-
uẽtario, à ſe in vita cõfecto bonã fidẽ ag
noſcẽs debitũ ſub iureiurando declara-
uerit, vt infacto poſuimꝰ, quare eadem
quoq; bona fide poſsibile fuit, id ſe an-
te mortẽ ſoluiſſe, quod ſufficit ad exclu
dẽdã eius malã fidẽ in retinẽdo debitũ,
vt cũ adminiculo præſũptæ ſucceſſoris
ignorãtię, ac tãti tẽporis, quo ꝺ debito
illo actũ nõeſt, ſolutionẽ pręſumere lex

17 potuerit, cùm * & in debitore ipſo ex
ſolo tẽporis lapſu eam præſumat, nõ or
dinaria tantùm iuris pręſumptione, ſed
iuris, & de iure, quę probationẽ in con-
trariũ non admittat, aliter quam ex de-
bitoris confeſsione, iuxta ea quæ ex mẽ
te Romani, & aliorum tradit D. Couar.
in reg. poſſ. ſſor, 2. p. à. §. 11. num. 6. verſ. 3. infertur, quicquid poſtea *in fine illationis*
cõtrarium tutius eſſe magis probet, cui
18 vel ex eo non poſſum aſſentiri, * quod
lex pręſumptione illa, debiti præſcrip-
tionẽ planè inducit, vt rectè poſt alios
aduertit Pariſius *in addit. ad Bart. in d.*
19 *l. omnes popul. n.* 24. Quæ * ſanè præſ-
criptio ſolutioni ſimilis habetur, quò-
ad hoc nimirum, vt exceptione ſaltem
præſcriptionis oppoſita, nõ minùs quã
ſi verè ſoluiſſet, liberationem debitor
conſequatur, *l. ſi pupillus 45. in fin. D. de adminiſtr. tut.* quam ſic rectè intelligunt
poſt Bart. *n.* 4. & alios *ibi*, Felinus *in c. ad aures 6. n. 5. de præſcription.* Rofredus
Beneuentanu *q. 18. n. 7. &* 18. & vlt a
alios Balbus, qui eam ad hoc notabilẽ
dicit, *de præſcriptionib. 1. p. principali, q. 6. n. 4.* Gilchen. *eodem tract. p. 1. cap. 4. n. 12. & à n.* 36. Gratian. *reg. 450. n. 12.*
Auendañ. *de exeq. mand. 2. p. c. 30. n. 11.*
Ceuall *pract. q. tom. 1. q. 397. n. 2.*

20 Verum quia licet hæc ita procedãt,
aliqua tamen in propoſita noſtræ litis
ſpecie incurrere videntur obſtacula, ne
præſcriptio huiuſmodi admittẽda ſit, ſi
ue verius actoris replicationes aduerſ9
except. rei, ſigillatim illa, ſeu illas ex-
pẽdere, ac remouere operepretiũ erit,
è quibus, quoniã omnia hic proſequi lõ
gũ eſſet, tria tantũ, quę faciliorẽ, ac bre
uiorẽ ſolutionẽ habẽt, hoc loci enoda-
bimus, cætera verò, quoniã ampliorẽ,
ac difficiliorẽ materiã cõtinẽt, duabus
ſequẽtib9 diſſertationib9 expediemus.

21 Primum ergo obſtaculũ illud erat,
quod præſcriptio ex ſe non ſufficiat ad
tollendũ debitum, niſi quatenùs arguit
ſolutionẽ ex tranſcurſu temporis, pręfa
tis legibus definiti, iuxta ea quæ nuper
dicebamus, & in terminis aduertit ele-
ganter Beroius *rub. de præſcript. nu. 48. verſ. Et ſi diceres*, adeòquè excipiẽti nõ
fauere, niſi ſolutione per eum allegata,
quod in præſentiarũ factum non eſt, ſed
reus dumtaxat temporis pręſcriptione
nitebatur, quæ cum mala fide debitoris
procedere nõ poteſt, vt ſupra quoq; oſ-
tẽdim9, & in terminis aperit magis Gu-
tier. *in d. l. nemo poteſt n. 200. 201. &* 484
qui * & ſic in praxi ſeruari teſtatur, vt 22
per debitorẽ ſępè allegetur ſolutio, &
ad eã probandã tẽporis curſus inducã-
tur, quod & ipſum docuit Azeu. *in d. l. 6. cõpilat. n.* 65. Felician9, alios quãuis pa-
rũ fideliter citãs, *d. lib. 2. de cẽſib9 c. 1. n. 31. poſt medit, verſ. Ceſſare vero*, & quoad
ſimile Luſitaniæ ordinationẽ Ant. Gã-
ma *deciſ. 334. n.* 7. ac poſt plures alios
Pat. Tho. Sãch. *de matr. lib. 7. diſp. 37. n.* 17. Iacob. Cancer. *var. reſol. lib. 2. c. 14. n.* 13. D. Frã. Hier. Leo *deciſ. 239. à n. 10. to.* 2. Mar. Giurb. *deciſ. Siciliæ* 13. *n.* 11.
Cui tamẽ obſtaculo facilè (ni fallor) oc
curritur, negãdo aſſumptum, * quippè 23
quod Regijs legibus nõ probatur, quæ
vt debito præſcribatur, ſolutionis allè
gationẽ nõ exigũt. Nec obſtat, leges il-
las, vt iuſtæ ſint, bonã præſcribẽti fidẽ
ſupponere, atquè adeo velle, temporis
pręſcriptionem ita demũ debitori pro-
ficere, ſi præſumpta ſolutione per eũ al-
legata nitatur, quia nec id abſolutè cõ-
cedimus, non enim Regiarũ legũ mens
ea videri debet, vt formaliter, & ex-
preſsè ſolutio ipſa neceſſariò allegãda
ſit, ne * verbis potiùs, quã rebus lex vi 24
deatur impoſita, contra reg. tex. *in l. 2. C. cõmunia delegatis, & in c. cõmiſſa 35. de elect. in 6.* (quãquã * ſolutionẽ allegare 25
lõgè tuti9, ac cõſultius foret, ad difficul
tatẽ omnẽ ſopiendã) ſed vt id ſaltẽ taci-
tè, & implicitè fiat, quod ſufficit, iuxta
regulã, quę vulgò deſumitur *ex l. cũ quid 3. D. de reb. cred. ſi cert. pet.* Id verò * tũc 26
accidit, cũ de mala debitoris fide nõ ap
parẽte, is, vel eius ſucceſſor, pro debito
cõuẽt9, ſimpliciter pro ſe pręſcriptionẽ
allegat, quia videtur eã cũ iuris requiſi
tis, bonę ſcilicet fidei, ac pręſũpti ſolu-
tionis tituli allegare, arg. *l. ſciendũ* 30.
D. de verb. oblig. & §. ſi ſcriptũ, inſtit. de inutilib9 ſtipulat. & ex reg. *legis nõ vtique* 9.
D. de exceptio. cap. exceptionem 63. de reg. iur. in 6. quam pluribus exornat Anto.
Gomez *tom. 3. vari. c. 12. nu. 16. verſ. 1.*
adeòquè à petitione actoris iuxta leges
ſeculares abſoluendus eſt, & * maximè 27
heres

heres debitoris, in quo faciliùs bona fi-
des præſumitur, vt cum Philippo Cor-
neo, *conſ.* 277. *n.* 3. *lib.* 4. obſeruat rectè
D. Præſes Couar. *in a. reg. poſſ.* 2. *p.* §. 11.
n. 6. *verſ.* 5. *illud eſt adnotandum*, nã & a-
lias * generale eſt, vt præſcriptionem
28 allegans videatur etiam bonam fidem
implicitè allegaſſe, vt docuit Abb. *nu.*
34. *in cap. fin. de præſcript.* Rom. *conſ.* 77.
n. 1. ſequuntur, & declarant optimè A-
lexan. *conſ.* 200. *verſ. Nam Albertus, lib.*
2. Dec. *conſ.* 266. *nu.* 5. *circa finem, verſ.*
Allegatio tamen, lib. 1. idem *in d. l. cum*
quid 3. 1. *lectu. n.* 25. *D. ſi cert. petat. &*
in l. non hoc, nu. 3. *verſ. Et ad prædicta, C.*
vnde legitimi, Parlado. *in ſeſquicent. quo-*
tid. differentiar. differ. 41. *nu.* 15. *&* 16.
cuius cõtrarium eueniret in ſpecie no-
ſtra, * ſi malam fidẽ ſibi obiectam de-
29 bitoris hæres non negaret, ſed ea etiam
ſuppoſita, tueri ſe vellet longi tempo-
ris præſcriptione; huiuſmodi ſiquidem
allegatio nihil ei opitularetur, iuxta
ea, quæ ſuperiùs tradidimus *n.* 17. & in
terminis propoſitæ à ſe doctrinæ exem
plum ſubiungens, obſeruat Gutier. *in d.*
l. nemo poteſt n. 485.

Deinde ſuperius fundamentum ex eo
30 eneruari videtur, quod ad præſcriptio-
nem opus ſit ſcientia eius, contra quem
præſcribitur, iuris nempè ſibi compe-
tentis, vel facti, ex quo ius ſibi compe-
tit, neque aliàs contra eum præſcriptio
curret, vt argum. *l. cum ſex* 55. illic. *Nõ*
videbitur poteſt item experiundi habuiſſe,
qui vitium fugitiui latens ignorauit, D. de
ædil. edicto, l. ſemper 15. §. *hoc interdictum,*
verſ. Sed ſi is, in fin. D. quod vi, aut clam,
& ſimilium, docuit in terminis Petrus
Vualdis à Perufio *in tract. de canonica*
Epiſcopali c. 2. *n.* 25. *&* 26. quẽ refert, &
ſequitur Petr. Philipp. Corneus, *conſil.*
328. *n.* 40. *& vlt. col.* 1. Ludou. Auẽda.
31 *de cenſib. c.* 105. *n.* 6. ſcientia autẽ * ma-
ximè in facto alieno (quale in ſpecie no
ſtra fuit declaratio à Hieronimo facta)
regulariter nõ præſumitur, ſed ignorã-
tia potiùs *l.* 3. *D. de iuris, & facti ignorã-*
tia, l. fin. in fin. D. pro ſuo, reg. præſumitur,
lib. 6. cũ adductis à Menoch. *de præſũp.*
lib. 6. *præſump.* 23. *n.* 51. eòque magis in
caſu noſtræ litis, quòd à diẽ dictæ decla
rationis Hiſpali factæ, vſq; ad Andreæ
Philippi mortẽ apud Indos, in cuiꝰ fa-
uorẽ illa emanauit, nõdũ annꝰ lapſꝰ eſt.

Verùm & hic obex nõ nimis difficilẽ 32
euaſionẽ habet, ei nãq; faciliter fit ſa-
tis, negãdo maiorẽ, eſt enim lõgè veriꝰ,
etiam contra ignorantem ius ſuum, vel
factũ, ex quo deſcendit illud, ipſo iure
regulariter præſcriptionem currere, ta
metſi ignoranti reſtitutio competat ex
generali clauſula, *ſi qua mihi iuſta cauſa*
videbitur (quæ tamẽ in præſentiarũ pe-
tita non eſt) quemadmodum primũ cõ-
ſtat * *ex l. fin. C. de præſcriptione lõgi tẽpo-* 33
ris, illic. *Nulla ſcientia, vel ignorãtia ex-*
pectanda, quæ verba perperam Peruſius
refert ad ſolam ignorantiã poſſeſſionis
alienæ, ex qua præſcriptio cauſatur, non
verò iuris ſibi cõpetentis ad eam impe-
diendã, illud nimis petulanter addens,
legẽ illã pro contraria ſentẽtia allegã-
tes, eã non intelligere; nam imò ad hãc
etiam ignorantiam, vt præſcriptionis
curſui nihil obſtet, relata dictæ leg. ver
ba referri neceſſe eſt. Tùm ex eo, quòd
generalia ſint, nec vllam diſtinctionem
faciant, ex reg. *l. de pretio* 8. *D. de publ. in*
rem act. l. 1. §. *generaliter, D. de legatis præ-*
ſtand. cum ſimilibus. Tùm etiã quia * ſpe- 34
cialiter in emente à malæ fidei poſſeſſo-
re hoc nouiſsimè ſtatutum eſt, vt præſ-
cribere nequeat, ſi dominus ius ſuum ig
noret, *in authent. malæ fidei, C. illo titul.*
cum corpore, vnde ſumitur, *l.* 19. *ver-*
ſic. Fueras ende, titul. 29. *part.* 3. quare in
contrarium regula firma manet, iuxta
vulgaria iura, pro quo & facit optimus
textus, in l. ſi partem 19. §. 1. *D. quemad-*
modùm ſeruitutes amittantur; ſecundum
verò, hoc eſt * reſtitutionem ignoran- 35
ti aduerſus præſcriptionem competere,
deducitur ex *reg. legis* 1. *in fin. & legis ſed*
& ſi per Prætorem 26. §. *fin. verſ. Item in-*
quit Prætor, D. ex quibus cauſ. maiores in
integ. reſtituantur, iuncta l. & Attilicinus
35. *D. de ſeruitutibus ruſticorum prædio-*
rum, & l. 1. §. *ſi quis propter, D. de itinere,*
actuque priuato; & vtrumque in termi-
nis *d. legis ſi partem*, §. 1. notat Accurſiꝰ,
ibi, verbo non vtendo, & in l. ſi ſic conſtituta
7. *verb. vna ſeruitus, poſt mediũ, verſ. nec di*
ſtinguo, D. eod. tit. ac in ſimili ſpecie idẽ
Accurſ. *in l.* 1. *ſchol.* 1. *C. de patria pote-*
ſta. & in l. 2. *ſchol. vlt. verſ. Sed quid ſi ille,*

C. de iure emphit. & generaliùs Bart. *in d. §. ſi quis propter n.* 1. cuius ſententiam, exploſa cōtraria Petri à Peruſio, & Philippi Cornei, & veriorem, & receptiorem eſſe, ac omninò in praxi ſequēdam teſtantur Bartholomeus Socinus, *in l. cum filius* 78. *§. in hac, num.* 8. *D. de verb. oblig.* Abbas Panormit. *n.* 3. Felin. *n.* 1. *&* 5. vbi id aliàs eleganter confirmat, & Paul. Pariſius *n.* 3. *&* 4. *in cap. vigilāti* 5. *de præſcription.* idem Socin. *reg.* 134. Iaſ. *in d. l.* 2. *n.* 185. *verſ. Prò confirmatione, C. de iure emphyt.* Zepola *de ſeruitut. vrban. prædior. cap.* 24. *n.* 10. *&* 11. latè Franciſ. Balbus, plura Romani, & Alexandri conſilia referens, *de præſumptio.* 4. *p.* 4. *partis q.* 28. *&* 29. *per totas,* Tiraq. *de retractu conſanguinitatis §.* 35. *glo.* 4. *n.* 37. Dom. Præſes Couar. *in reg. poſſeſſor* 3. *p. §.* 3. *ex n.* 1. Bernard. Diaz, & ad eum latè Salzedus, innumeros congerens, *reg.* 571. Octauianus Cacheranus *deciſ. Pedemontana* 69. *n. vlt.* Donatus à Fina *in Enchiridion cōcluſionum lib.* 1. *verb. præſcriptio. verſ. Præſcriptio licèt currat, inter regulas iuris DD. lib.* 14. *ſub eodem verbo, & inter communes opiniones tom.* 2. *lib.* 7. *tit.* 2. *n.* 54. Mauriti⁹ *de in integr. reſtit. c.* 59. *n.* 10. Dominus Ant. Padill. *in l.* 2. *n.* 24. *in S. intellectu, C. de ſeruitutibus, & aqua,* Marcus Antonius Eugenius *conſ.* 40. *n.* 14. *lib.* 1. Hieron. Ceuallus *practicar. quæſt. communiū contra communes tom.* 1. *q.* 48. *n.* 1. Cardin. Dominic. Tuſchus *pract. concluſ. tom.* 6. *lit. P. concluſ.* 526. *n.* 42. 44. *&* 45. D. Ioan. Baptiſt. Valençuela *conſ.* 33. *num.* 243. nouiſsimè Petr. Barboſa *in cōmentarijs ad l.* 3 *ex n.* 301. *C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annorum.*

36 Quinimò plerique ex his, * atque alij, quorum ipſi meminere, maximè D. Couarr. & Ignatius Salzedus *ſupra,* Ceuallus *d. q.* 48. *n.* 5. *&* 11. adeò contra ignorātem currere præſcriptionem cenſent, vt aduerſus illam, maximè ſi ſit longiſsima, puta triginta, vel ſaltem quadraginta annorum, nec reſtitutio ex capite ignorantiæ admittatur, idquè generaliter contra communem vērius eſſe multis probare conantur Federicus Scotus *tom.* 2. *reſponſorum lib.* 4. *reſponſo* 1. *ex nu.* 10. Anton. Theſaurus *deciſ. Pedemont.* 134. *à n.* 5. *&* 9. Pinelus *in auth. niſi tricennale n.* 59. *C. de bon. maternis,* Sarmiētus *ſelectarū interpretationum lib.* 2. *cap.* 10. *per totum,* Menchac. *controuerſ. illuſtr. cap.* 75. *à n.* 2. Fachine⁹ *lib.* 1. *controuerſ. cap.* 69. Ioannes Petr. Fontanella, latiſsimè poſt omnes diſputans, ac ſic tandem reſoluens quòad reſtitutionem maiorum ex capite ignorantiæ, de qua loquimur, *tom.* 1. *de pact. nuptial. clauſu.* 4. *gloſſ.* 12. *à n.* 39. *&* 80. *ad* 103. Anton. Fab. ſic in Sabaudiæ Senatu iudicatum referens, *in Cod. lib.* 2. *tit.* 23. *definit.* 1. Euerard. Brōchorſt. *miſcellanearum controuerſiarum cent.* 1. *aſſertione* 30. cuius articuli indagatio nō eſt præſentis loci; tamètſi fatear, quicquid illi dixerint, à communi * ſententia, quæ indiſtinctè reſtitutionem concedit, tanquam æquiore, ac tutore, non eſſe in praxi recedendum, pròut eam declarant, ac ſequuntur poſt alios, nedum communem, ſed & magis communem eſſe profeſsi, contrarijſque ſatisfacientes, Aymon Craueta *de antiquitate temporum* 4. *p. §. materia iſta, à n.* 49. *& conſ.* 201. *à n.* 35. Rolandus à Valle *conſ.* 68. *à n.* 10. *verſ. Verùm bis, & conſ.* 72. *à num.* 46. *vol.* 3. Sfortia *de reſtit. in integ. p.* 2. *art.* 5. *&* 6. *q.* 90. Ioſephus Ludou. *deciſ. Lucen.* 52. *n.* 47. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 1. *cap.* 118. *n.* 5. *&* 6. *iuncto n.* 8. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſput.* 37. *n.* 22. *verſ.* 5. Hercules Mareſcotus *var. reſol. lib.* 1. *toto cap.* 16. Trentacinquius *pract. reſolut. lib.* 2. *reſolut.* 1. *de reſtit. in integ. n.* 2. *&* 3. *vbiquè à verſ. Videte igitur domini, vſque in finem,* ac relati à Fontanel. *vbi ſup. n.* 46. nouiſsimè Barboſa *in d. l.* 3. *ex n.* 313. *&* 322. ſecundum quam in Neapolitano Senatu non ſemel iudicatum eſſe teſtatur Afflictus *deciſ.* 37. *n.* 1. *&* 2. *& deciſ.* 329. *ex nu.* 5. & *vbiquè* Cæſar Vrſill⁹, qui etiam * in 38
cētenaria præſcriptione reſtitutionem ex capite ignorantiæ cōcedendam eſſe longè verius exiſtimat, vt & docuerat Cagnolus *ad l. qui in alterius* 42. *ſub nu.* 1. *D. de reg. iur.* & ſecundum vtramque ſententiam in Rota Romana iudicatum refert Farin. *deciſ. nouiſſimarum p.* 3. *ſiue poſthumarum p.* 1. *deciſ.* 3. eſſequè etiam ſecundam hanc ſentētiam communem

com-

communem vltra congeſtos à Farinaci *ibi n.*2.teſtantur plures alij, relati à Ceuallo *d.q.*48.*n.*3.quibus addo Trentacinq.*d.reſol.*1.*de reſtit.in integ.n.*1.*circa fin. verſ.* 3. *& vlt. poſt princ pium*, quam tamen ego valdè dubiam cenſeo, vel ex
39 eo, * quod alias nullus eſſet litium finis, contra potiſsimum præſcriptionis inducendæ finem, *l.fin.D. pro ſuo, iunctâ l.* 1. *D. de vſucap.* quò fit, vt & ſi in hac ſpecie quis ignorans iure ſuo priuetur, adeòque ſine culpa puniatur, nō tamen
40 id abſque cauſa fiat, * quod in iure inconueniens non eſt, *reg. ſine culpa* 23. cum adductis *à gloſſ.& omnibus lib.*6.ac notat præterea gloſſa elegans *verbo cul pa caret, verſ. Vel dicas, in cap.*2.*de conſtitut.& verbo ſine ſua propria culpa, in fin.in cap. finali, de eo qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ*, & vbiquè communis, quam reſoluūt, & elegāter cōprobāt D. Couar.*var.reſolut.lib.*2.*cap.*8.*n.*1.D.Ioānes Solorzano *de iure Indiarum lib.*2.*c.* 11.*n.*32.Maneat itaque contra ignorantem ius ſuum, regulariter præſcriptionem currere, licèt ex capite ignorātiæ reſtitutio competat.

41 Nec obſtat text.*in d.l.eum ſex, eum ſimilibus*, quia procedunt in Prætorijs actionibus, quæ non producūtur ineſſe, niſi cū meta certi tēporis vtilis, quod non currit non valentibus agere, *l* 1. *D. de diuerſis, & temporalibus præſcript.* adeòquè huiuſmodi actiones contra ignorantem nunquam præſcribuntur, *gl. vlt. ad fin. in l.*2.*C. de iure emphyt.* id quod
42 lōge aliter ſe habet in actionibus * ciuilibus, ſui natura perpetuis, in quibus certum tempus ad agendum ſtatuitur, quod in dubio præſumitur continuum, vt ſatis colligitur *ex l.nunquam* 31.§.*in vſucapionibus, iuncta gloſſ.*1.*D.de vſucap.* & docuit apertiùs Accurſius *ad gloſſam rubricæ D. illo tit. de diuerſis, & temporalibus præſcript. verſus finem, verſ. Sed hic notandum, & ad l.*1.*eod tit. verbo dies, in fine*, recept⁹ à Bart.& omnibus, *vbiquè*, Paulo Caſtrenſi, qui vocat eam gloſſam magiſtram, *in d.*§.*in vſucapionib. & conſ.* 220.*num.*1 *verſ. Nec etiam obſtat, lib.*2. Balbo *de præſcript.* 1.*p.* 4.*partis princip. quæſt.n.*1.*&* 2. Tuſcho *d.concl.*527.*nu.* 40.Anton.Fab.*tom.*1.*de erroribus pragmat. decade* 3.*error.* 9. quicquid latè inuoluat Tiraquelus *d.gloſſ.*4 *ex n.*20.

Sed & ſi maiorem propoſitionem ſupra allati argumenti fateamur, & minorem quoque, ac eius præſuppoſitum, nempè debiti declarationem à Hieronymo in Andreæ fauorē emanatam, ipſius Andreæ reſpectu factum ſuiſſe alienum, adeòquè ab eo veriſimiliter ignoratam eſſe; adhuc tamen ſecundo loco præfatæ obiectioni ſic non inſubtiliter occurri poſſet, non eſſe ſcilicet computandum tempus præſcriptionis debiti, ab eius declaratione per debitorem facta, * quæ nihil noui inducit, iuxta regulam, *l. ſiue autem* 8. §. *ſed ſi quæratur, ad finem*, illic: *Non debet ſeruitus cōſtitui, ſed quæ eſt declarari*, *D. ſi ſeruitus vendicetur, l. heredes palam* 21.§.1. ibi: *Nihil enim nunc dat, ſed datum ſignificat, D.de teſtam. l. adeò* 7.§.*eum quis, verſ. Videtur*, illic: *Nō nouam ſpeciem facit, ſed eam, quæ eſt, detegit, D.de acquir. rer. dominio*, cum adductis ab Anton. Gabriele, qui latè eam regulam proſequitur, & explicat, *lib.*6.*communium concluſ. tit.*1. *de regulis iuris, concluſ.*3.*per totam*, ſed computandum potiùs id tempus forè ab ipſa obligatione vera, ac reali, quæ & potuit multò ante contracta eſſe, & proprium creditoris factū ſaltem in genere, propter ſimultaneum aliquod negotium, ex quo obligatio illa, qua alter ſibi tenebatur, deſcenderet, regulariter ſupponit, atque adeò * omnimodam eius ignorantiam inuerìſimilem reddit, ex regul.text.*in l.quānquam* 7.*D.ad S.C.Velleia. cap. ab excommunicato* 41. illic; *Qui de facto ſuo certus eſſe debet, de reſcriptis*, cum adductis à gl.& DD.*vbiquè, gl. verbo cauſa, verſ. Sed in ſuo non, in l.* 3. *D. de iur.& facti ignor.& gl.vlt.in l.fin. D.pro ſuo*, Greg.Lop. *gloſſ.*1.*&* 2. *in l.*14.*tit.* 29. *p.*3. Maſcard. *de probat. concl.*879. *num.*40. Menoch. *de præſumpt.lib.*6.*præſumpt.*23.*nu.*32. Ioan. Gutierrez *de iurament.confirmat.*3.*p.cap.*18.*n.*1.*in princip.* Farinac. *fragmēt.crim.* 1.*p.lit.P.à n.* 207. Pechio, & Caniſio *in reg.ignor.lib.* 6. Pro quo, & facit * quòd patrimonij ſui vires quiſque ſcire præſumitur, *l. quiſquis* 15.*C.de reſcind. vendit.* iunctis, quæ vltra DD. communiter *ibi*, notarūt
43 44 45 46

M 4 gloſſ.

gloſſ. verbo non poterit, verſ. Sicut, in d. l. quinquã gl. verbo non ignarus, in auth. ſed cum teſtator, C. ad l. falcid. gl. verbo de facto, verſ. Quia non eſt, in d. c. ab excommunicato, Speculator lib. 3. tit. de reſcindẽd. vendit. in princip. n. 12. ad fin. Ant. Gabr. comm. concl. lib. 6. tit. de reg. iur. concluſ. 5. n. 25. Greg. Lop. in l. 56. gl. 4. verſus finem, verſ. Sed nunc, titul. 5. parti. 5. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 554. per totum, & lib. 2. concl. 1100. aliàs 1105. n. 18. Menoch. d. præſumpt. 23. n. 33. Hermoſi. ad Greg. Lop. d. gl. 4. n. 82. & quæ ex Ancharr. & alijs tradit Petr. Surdus deciſ. 179. n. 8. Ad patrimonium autẽ,
47 * ſeu bona cuiuſque etiã iura, & actiones pertinere certũ eſt, l. ſi legatus 30. §. 1. D. ad S. C. Trebel. l. Princeps 21. l. bonorum 49. verſ. Æquè bonis, cum relatis à Gotofredo lit. I. aliàs G. & l. meorum 91. D. verbor. ſignificat. & poſt alios notarunt Pinelus in rubr. C. de bonis maternis, in princip. Parlador. lib. 2. rerum quotidianarum cap. fin. 3 p. §. 1. n. 4. Ioſephus Seſſe deciſ. Aragon. 52. n. 34. lib. 1. & deciſ. 122. à n. 8. lib. 2. quibus poſitis, nullum eſt inconueniens, præſcriptionem, ſemel cõtra defunctum legitimè cœptam, contra eius heredem continuari.

48 Cæterùm, re attentiùs conſiderata, ſecunda hæc ſolutio ſubtilis magis eſt, quam vera, nam quod attinet ad regulam vulgo ſumptam ex d. l. quiſquis, illa quidem parùm tuta eſt, variè què à Doctoribus declarata, ac reſtricta, vt apud relatos præced. num. videre eſt, imò cõtraria longè verior, quæ planè deducitur ex §. in fraudem (aliàs §. præualuiſſe) verſ. Sæpè enim, inſt. quibus ex cauſ. manumit. liceat, vel non, eam què optimè probat, nec rectè precedentem ex d. l. quiſquis deduci oſtendit Pinelus in l. 2. C. de reſcind. vendit. p. 1. c. 2. n. 15. & 30. cum ſeqq. Mangilius de imputat. q. 113. n. 8. nouiſſimè Anto. Merenda controu. iur. lib. 1. cap. 41. per totum. Rurſus nec tuta magis eſt, maximè in caſu noſtro, altera regula, quòd factum, ſeu negotium proprium, ex quo quis alterum obligatum habet, non ſit ipſe ignorare præſumen-
49 dus. Tùm * quia factum, ac negotium illud potuit eſſe implicitum, in quo ea regula non procedit, vt ex l. penul. verſ. Si verò, D. de confeſſis, docuit Bart. in l. 2. n. 7. D. eod. tit. & communis, quam vltra relatos ab eius addit. lit. F. reſoluunt Marant. in repet. l. is poteſt, n. 227. in 4. limit D. de acq. hered. Ioan. Gutierr. d. 3. p. de iuram. confirm. cap. 18. n. 1. verſ. Hæc reg. Andr. Gail. pract. obſeru. libr. 2. obſeru. 48. num. 107. verſ. Item ſi factum, Sfortia de in integ. reſt. p. 1. q. 8. num. 28. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſump. 23.
n. 41. aut potuit * ab eo fieri, dum mul- 50
tis negotijs præpeditus eſſet quo etiã caſu facti proprij ignorantia dari poteſt, vt reſoluunt idem Maranta d. num. 227. in 5. limit. Sebaſt. Medicis de caſibus fortuit. p. 1. q. 3. num. 12. & 18. Menoch. d. præſumpt. 23. n. 47. & 48. Vincent. Hondedeus conſ. 55. nu. 57. & 58. lib. 1. potuit & factũ antiquũ eſſe, quod & ſi proprium, ſimiliter ignorari veriſimiliter poteſt, argum. text. in l. peregre 44. D. de acquir. poſſ. l. furtũ 37. §. 1. in fin. iuncta gloſſ. pen. & communi, D. de vſucapionib. & §. quod autem ad eas res, iuncta gloſſ. verbo propter abſentiam, inſt. eod. tit. & in terminis docuit Dynus in reg. præſumitur ad fin. vbi alios congerit additio, de reg. iur. in 6. Bart. in d. l. 2. n. 7. D. de confeſſ. in l. qui fundum 7. §. ſeruus meus, n. 1. D. pro empt. & in l. ſi quis delegauerit 12. §. fin. nu. 2. D. de nouat. ac poſt alios Maranta d. n. 227. limit. 3. Medicis d. q. 3. n. 17. Gutierr. d. c. 18. n. 2. Gail. d. obſeru. 48. n. 20. Tuſch. pract. concluſ. tom. 4. lit. I. concluſ. 22. n. 15. Tum deinde,
* quia memoratũ debitũ declaratũ, po- 51
tuit deſcẽdere nõ ex facto proprio Andr. Philippi, in cuius fauorem facta eſt declaratio, ſed alieno, puta ex negotio eius geſto, cũ abſens, & ignorãs eſſet, l. 2. cum ſeqq. D. de neg. geſt. vel ex legato ipſi relicto in teſtamento, in quo Hieronymus debiti declarator herês ſcriptus fuiſſet, aut ex ſimili alia cauſa. Quapropter ſecũda ſolutione reiecta, prior; vtpotè verior ac ſolidior omninò amplectenda eſt.

Tertiò adferebatur ad euertendum 52
ſuperiùs fundamẽtum, quòd Hieronymus in declaratione à ſe in inuentario facta palam aſſeuerauit, ipſius bona fore obnoxia ſolutioni debiti memorati, atque adeò fateri viſus eſt, obligationẽ illam

Digitized by Google

illam hypothecariam eſſe, cui à debito-
re, vel herede eius, minori quàm trigin
ta annorum tempore minimè apud nos
præſcribitur, quemadmodùm apparet
ex ſæpiùs commemorata *l.63.Tauri,&*
ſimili l.6.tit.15.lib.4.nouæ compil. iun-
ctis quæ circa earum intellectum vtili-
ter vltra alios notarunt Michael Ci-
phontanus, & Didacus Caſtellus *in d.*
l.63. ad finem, Gomezius Legionenſis
in centuria deciſionum, deciſ.50.n.3. Par-
lador.*lib.1.rerum quotid.cap.1.§.16.n.*
3. & Azeuedus *in d.l.6.compil.n.43.&*
53 44. Quæ * tamen obiectio, præceden-
tibus longè debilior eſt, multòque mi-
nus habet negotij, tum quia Hierony-
mus in inuentario non hoc egit, vt ſe
denuò obligaret, ſed tantùm, vt præce-
dentia debita declararet, vt diximus *n.*
43.*&* 44. tũ etiã quia non dixit, ipſius
bona eſſe pro ſolutione hypothecata
Andreæ Philippo, ſed tantũ eſſe ad eius
debiti ſolutioné obligata, in conſequen
tiam videlicet perſonæ, ſiue vt ex hac
enunciatione conſtaret, id ſe duntaxat
habere in bonis, quod detracto eo de-
bito, ac alijs per ipſum declaratis, ſuper
eſſet, vt & aliàs iure ineſt, cũ bona tan-
tùm intelligantur, quæ ſuperſunt dedu-
cto ære alieno, iuxta regulã *text.in l.mu*
lier bona 72.in fin. princip. D.de iure dot.
l.ſubſignatum 39.§.bona, cum relatis ab
Accurſ.*gloſſ.1.*& Gotofre.*lit.S.de ver-*
bor.ſignificat. ac nouiſsimè ab Antonio
Diez *de ſalarijs liberor.2.p.quæſtionis, nu.*
66. facit text.*in l.qui ex liberis 11.§.te-*
ſtamento, illic. *Cum capite fortunas quoque*
ſuas, D.de bonor. poſſeſſ. ſecundũ tabul. Eſt
54 enim * apud nos non parùm vſitatum,
cùm matrimonium contrahitur, huiuſ-
modi inuentarium, ſeu bonorũ deſcrip-
tionem fieri, vt apparere poſtea poſsit,
quæ cuiuſque coniugis eo temporè pro
pria fuerint, & eo modo quilibet à ne-
ceſsitate id probandi deinceps releue-
tur, cùm alioquì omnia bona, * quæ ſo 55
luto matrimonio reperta fuerint, vtri⁹
que communia præſumantur, ex recep-
ta Hiſpaniæ conſuetudine, nominatim
probata *in l.203.ſtyli*, vbi obſeruat D.
Chriſtophorus de Paz *n.10.& 11.* poſt
Montaluum à ſe relatum, & Melchior
Pelaez à Mieres (inde * inferẽs in du- 56
bio potiùs eſſe ſtãdum teſtibus deponẽ-
tib⁹ huiuſmodi bona communia fuiſſe)
in tract.de maiorat.4.p.q.20.n.14.iuxta
veterem editionem, & n.108.& 109.iux-
ta nouiſſimam, ac nouiſsimè eadem con-
ſuetudo probata eſt *in l.1.titul.9.lib.5.*
noua compil. quæ ſtyli legem tranſcrip-
ſit. Nam & ob eam * cauſam id, vt ità 57
fiat, rectiſsimè cõſulunt Roderic. Sua-
rez *in l.1. tit. de las ganancias lib.3.fori,*
n.24.circa finem, verſ. Dico quòd remediũ,
Palac. Rub. *in repetit.rubric.de donation.*
inter §.60.n.vlt. ad fin. Ant. Gomez *ad*
l.53.cum duabus ſeqq. Tauri, nu.70.verſ.
Et ſic erit, Matienços *gl.2.n.2.* & Aze-
ued.*n.vlt.in fin.in d.l.1.tit.9.lib.5.com-*
pil. idem Matienços *in l.3.eiuſdem titul.*
gloſſ.8.nu.2. Hieron. Ceuall. *practicar.*
quæſt.tom.2.q.589.n.3.& 4. addens ta-
men *num.ſequenti* etiam * conſtãte ma- 58
trimonio eiuſmodi inuentarium fieri le
gitimè poſſe, dumtamen fiat iudicis au-
thoritate, & citata parte vxoris, vel ei⁹
defenſoris, pròut ipſe ex facto cõſultus
rectè quidem reſpondit.

DISSERTATIONIS
SEQVENTIS.
SVMMARIA.

1 PRæſcriptionem contra vxorem matrimonio durãte, velut agere inpeditam, iure Regio nõ currere exiſtimarunt Palac. Rub. & Didacus Caſtellus.

2 *Præſcriptio contra filium famil. patria poteſtate durante, non currit, & quare? & de intellectu n.10.& ſeqq.*

¶ Filiusfamil. abſque patris conſenſu iudicium ingredi non poteſt, ibidem, & de

intel-

intellectu à num.13.

3 *Vxor iure Regio abſque mariti licentia contrahere, & alienare prohibetur.*

4 *Præſcriptio, alienationis verbo continetur, & latè à n.42.*

5 *Palacij Rubei, & Didaci Caſtelli ſententia, nu.1. relata frequentiùs exploſa eſt.*

¶ *Vxore virtute conſuetudinis abſque mariti licentia contrahere, & alienare impedita, adhuc contra eam præſcriptionem currere docuit Ioan. Faber. ibidem.*

6 *Michael Ziphontanus in eo articulo, vtrum contra vxorẽ matrimonio durante præſcriptio currat, necne? dubius extitit, priùs affirmatiuam ſententiam docens, & tandem in negatiuam magis inclinans, ob id, quod in filio famil. traditum eſt, inter quem, & vxorem nullam ſe differentiæ rationem inuenire profitetur.*

7 *Differentiæ ratio inter vxorem, & filiũ fam. optima fuit excogitata à Roder. Suarez, qui & ſi in eodem articulo negatiuam ſententiam iuuenis amplexus eſſet, poſtea tamen grauior ætate, multa in practica expertus, & maturiùs cogitans, affirmatiuam magis probauit, quòad bona vxoris paraphernalia, non etiam quòad dotalia, vel arrhalia; eiuſquè ſententiæ plures authores recẽſentur, quam author ſub certa declaratione, ac diſtinctione amplectitur à n.28.*

¶ *Aduocatus iuuenis frequenter errare ſolet, ſecùs verò magis expert⁹, qui & in iure inſtructus præſumitur. ibidem.*

¶ *Paraphernalia bona quæ dicantur. ibidem.*

8 *Vxor, & ſi pro rebus quoquè paraphernalibus, vel nominibus ſibi extra dotẽ debitis, abſque mariti licẽtiã agere in iudicio impediatur, poteſt tamen impedimentum remouere, iudicem adeundo, qui ad eam concedendam maritum cogat.*

9 *Impeditus non dicitur, nec vt talis cõtra ſe præſcriptionem euitat, qui impedimentum facilè remouere potuit, & in eo fuit negligens.*

10 *Præſcriptio aduerſus filium, patria poteſtate durante, non currit in illis bonis, in quibus patri vſusfructus quæritur, quod in maternis, vel alijs aduentitijs regulare eſt.*

11 *Pater bonorum aduentitiorum filij familias vel aliorum, in quibus vſumfructũ habet, eſt ſolus, ac legitimus administrator tam in iudicio, quàm extra.*

12 *Præſcriptio aduerſus filium, patria poteſtate durante, non impeditur in illis aduentitijs bonis; in quibus patri vſusfructus non quæritur.*

13 *Hæc regula procedit plani⁹, in illis aduentitijs, in quibus patri ab initio vſusfructus quæri non potuit (quæ remiſſiuè recẽſentur) pro quibus filius fam. perfectæ ætatis conſtitutus, poteſt abſque patris conſenſu per ſe in iudicio agere.*

14 *Idem obtinet in illis aduentitijs, in quibus vſusfructus patri quæri potuit, cæterum eius facto, ſiuè renuntiatione tacita, vel expreſſa, ei quæſitus non eſt, licèt pro his filius fam. perfectæ ætatis conſtitutus agere in iudicio nequeat abſque patris cõſenſu.*

15 *Lex fin. in princ. verſ. Neceſſitate, C. de bonis quæ liberis, in verbis, ne iudiciũ ſine patris voluntate videatur conſiſtere, rectiſſimè cum Othone, antiquo gloſſographo frequentiùs intelligitur in bonis aduentitijs filij famil. in quibus vel patri vſusfructus ab initio fuit quæſitus, vel quæri potuit, licet eius facto quæſitus non fuerit.*

16 *Cap. fin. in fine, de iudicijs lib.6. in verſ. Nec aliàs, optimè intelligitur.*

17 *Lex 7. tit. 2. & l. 8. verſ. E eſto es, tit.29. parti.3. ac l.11. verſ. E otroſi el fijo, cum l. ſeq. tit. 17. p. 4. prohibentes ne filius fam. abſque patris conſenſu iudicium ingrediatur, non procedunt in bonis aduentitijs filij, in quibus ab initio patri vſusfructus quæri non potuit, ſed in quibus, vel ei quæſitus eſt, vel quæri potuit, tamètſi patris facto non ſit eidẽ quæſitus, & contrarium docentes taxantur.*

18 *Lex noua generaliter loquens, non corrigit caſus ſpeciales legis antiquæ.*

19 *Differentiæ ratio traditur inter bona aduentitia, in quibus patri vſusfructus iure negatur, & ea in quibus illi conceditur, ſed illo ſe pater ſuo facto priuauit.*

20 *Parladorius, ſimpliciter affirmans, filium fam. in iuſſu patris non rectè executionem poſtulare, aut iudicium mouere, accipiendus eſt de bonis aduentitijs, in quibus vel patri vſusfructus eſt quæſitus, vel quæri potuit, licèt eius facto quæ-*

Digitized by Google

quæſitus non fuerit.

21 *Filius fam. licèt in bonis, in quibus patri vſusfructus quæſitus non eſt, ob ipſius patris factum, puta renunciationem tacitam, vel expreſſam nō poſſit abſque eius licentia in iudicio experiri, poteſt tamen impedimentum remouere, adeundo iudicem, qui patrem ad eam concedendam cōpellat.*

22 *Præſcriptio currit contra filium fam. in bonis aduētitijs, in quibus patri ob eius factum vſusfructus quæſitus non eſt, quia potuit eum cogere, vt ſibi ad agendum licentiam concederet.*

23 *Pinelus, & Barboſa, contrarium cum Accurſio exiſtimantes, nempè præſcriptionem in eo caſu ipſo iure aduerſus filiū fam. non currere, refelluntur, & eorum fundamento fit ſatis, & duobus numer. ſequentibus.*

24 *Filio fam. non eſt inuerecundum, aut inboneſtum id facere, ne res ſuas amittat, quod ſibi ius permittit, puta petere patrē compelli, vt ſibi licentiam præſtet ad agendum.*

25 *Filialis timor ita demum filium fam. excuſat, quòd aduerſus patrem nō egerit, vt ſibi ad agendum licentiam præſtaret, ſi aliàs pater eſſet nimis auſterus in filios, valdequè moleſtè ferret, eos paternæ voluntati opponi, idquè liquido iudici probauerit.*

¶ *Idem procedit in vxore reſpectu mariti. ibidem.*

26 *Parladorius abſolutè docens, præſcriptionem l. 63. Tauri, nō currere aduerſus filiū fam. qui in ſacris paternis eſt, omninò exaudiri debet de præſcriptione quòad bona aduentitia, in quibus patri cum effectu vſusfructus quæſitus eſt, nō de illis, in quibus non eſt ei quæſitus, vel ob ipſius factum, vel quia ei ab initio quæri non potuit.*

27 *Maritus iure Regio Caſtellæ omnium vxoris bonorum, etiam paraphernalium cuiuſcumque generis, legitimus adminiſtrator eſt, ratione dimidiæ partis fructuum, ad ipſum eo iure ſpectantis.*

28 *Quæ ſententia reſpectu bonorum paraphernalium, quæ ab vxore marito ſunt tradita, indiſtinctè procedit, nec in his cogi à iudice maritus poteſt, magis quàm in dotalibus ad conſentiendum vxori, circa illa in iudicio comparere volenti.*

¶ *Paraphernalia bona marito tradita, dotalibus in multis etiam olim æquiparata ſunt, ibidem.*

29 *Paraphernalium bonorum, quæ marito tradita non ſunt, maritus non eſt legitimꝰ adminiſtrator priuatiuè, ita vt vxori penitꝰ adminiſtratio denegetur ſed cumulatiuè cum vxore, ita vt illa quoquè adminiſtrare poſſit, quadam tamen inter vtrumque adhibita differentia.*

30 *Adminiſtratio bonorum paraphernaliū vxoris, marito traditorū, ipſi marito iure quoque communi, abſque vxoris interuentu permittitur.*

31 *Maritus noſtrati iure ad paraphernalium bonorum, quæ ipſi tradita non ſunt, adminiſtrationē non tenetur vxoris conſenſum, præter alienationis cauſam, requirere, nec ad agendum pro eis tam in iudicio, quàm extra.*

32 *Maritus iure communi inſpecto, in bonis receptitijs, ſiue paraphernalibus, ipſi non traditis, ad agēdum pro vxore, abſque cautione de rato non admittitur.*

33 *Rodericus Suarez putans, etiam hodie principale actionis exercitium in paraphernalibus, vxori nō traditis in ipſa reſidere, non verò in marito, taxatur.*

34 *Vxor iure Regio, mariti conſenſum ad agendum pro bonis receptitijs, ſiue paraphernalibus marito non traditis, exigere tenetur, & eum præſtare renitentem compellere ad conſentiendū poteſt iudicis officio, exemplo filij fam. reſpectu bonorum aduentitiorum, quorum vſusfructui pater in eius fauorem renunciauit.*

35 *Vxor compellere non poſſet maritum, vt ipſi licentiam præſtaret ad agendum pro bonis paraphernalibus marito non traditis, ſi is eſſet priuatiuè legitimus eorum adminiſtrator, nec penes vxorem quoquè ſaltem quòad hæc actionis exercitium remaneret de mariti licentia.*

36 *Don Franciſcus Carraſco, pro comperto habens, vxorem etiā hodie poſſe ab initio paraphernalia bona ſibi reſeruare, idquè in dubio, ſi ea marito non tradiderit, feciſſe cenſeri, refellitur.*

37 *Parladorius abſolutè, & generaliter docens, id quod ex rebus non dotalibus vxori debitum eſt, abſque eius conſenſu, vel mandato, non rectè etiam hodie marito*

Digitized by Google

rito ſolui, exploditur.

38 *Adminiſtratio mariti quorumcumque vxoris bonorum, etiam paraphernalium, quæ ipſi marito tradita non fuerint, non poteſt, inſpecto iure Regio, per vxorē, vel eius heredem impugnari, & quare?*

¶ *Adminiſtratio bonorum paraphernalium marito traditorum, per ipſum maritum facta, non poteſt per vxorem, vel eius heredem impugnari, etiam iure communi, ibidem.*

¶ *Coniunctæ perſonæ, quæ ſimul legitimus adminiſtrator ſit, & vſusfructuarius bonorum, rectè, ac tutè ſoluitur, ibidem.*

39 *Deciſio incidens Hiſpalenſis Senatus refertur ac duobus num. ſeqq.*

40 *Sententia ſi pro diuortio lata ſit, & in rem iudicatam tranſacta, non ſatis expeditum eſt, vtrum marito legitima adminiſtratio denegetur, ſoliqì è vxori competat? & ei ſoli competere verior, ac receptior ſententia eſt; remiſſiuè.*

41 *Idem procedere facto diuortio, ſiue thori ſeparatione inter coniuges propria authoritate, ob ipſorum diſcordiam, exiſtimauit Ioannes à Montealegre, cuius ſententia taxatur, maximè vbi maritus diſcordiæ, & ſeparationi cauſam non dedit.*

¶ *Lex vnic. §. 1. D. vnde vir, & vxor, intelligitur, ibidem.*

¶ *Diuortium iure communi Romanorum propria coniugum authoritate paſſim fiebat, & permittebatur, iure verò Pontificio, abſque Eccleſiæ authoritate omninò prohibetur. ibidem.*

42 *Alienatione prohibita, non cenſeri prohibitam vſucapionem, ſeu præſcriptionem docuere nonnulli, quorum ſententia reijcitur, niſi ſub certa diſtinctione, & num. 47.*

¶ *Articulus iſte valde controuerſus eſt, & varijs diſtinctionibus inuolutus, ibidem.*

43 *Alienatione rei, alioquì alienabilis, legitimè à lege, vel homine prohibita, ita vt alienationis titulum efficiat, ac nullum reddat, prohibita quoquè cenſetur vſucapio, ſiue ordinaria præſcriptio.*

¶ *Prohibitio legalis abſoluta, regulariter titulum inficit, ac nullum reddit. ibidem.*

44 *Præſcriptio ordinaria, longi ſcilicet temporis, alienatio legalis eſt, & alienationis verbo continetur.*

45 *Præſcriptio ordinaria, ſiue longi temporis, procedere non poteſt ex infectione tituli, ſi alienatio à iure, vel homine fuerit inhibita.*

46 *Præſcriptionem etiam longiſſimi temporis, ſub alienationis prohibitione excluſam cenſeri exiſtimauit Antonius Gomez, rectè taxatus à Domin. Ludouic. Molina.*

47 *Præſcriptio etiam ordinaria longi temporis, non includitur ſub alienationis prohibitione, non ſimpliciter facta, ſed cū modificatione, puta abſque decreto, vel alia ſolennitate, & eius rei ratio.*

48 *Solennitas ad aliquem actum requiſita, ex tranſcurſu longiſſimi temporis interueniſſe præſumitur, aut ſaltem iuſtus facti error, quod illa interuenerit.*

49 *Vxori iure Regio non ſimpliciter contrahendi, & conſequenter alienandi facultas denegatur, ſed tantùm abſque mariti licentia.*

50 *Præſcribere quis longo tempore poteſt rem acceptam ab vxore ex contractu, etiam abſque mariti interuentu celebrato, & multò magis debitum ab illa non exactum, cuius præſcriptio tantùm procedit ex negligentia non petendi, quam vxor incurrit, licentiam à marito non petens ad agendum.*

DE PRÆSCRIPTIONE DEBITI QVOAD BONA vxoris paraphernalia, & aduentitia filij familias, an & quando locum habeat?

DISSERTATIO IX.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

INTER

Digitized by Google

INTER cætera, quæ in lite illa inter Ioannē à Palma, & Ioſephū Folla, cuius *diſſertat. præcedent.* mētionem fecimus, obijciebātur ex parte Ioannis, ad euertendum fundamētum præſcriptionis, à Ioſepho deductum, illud quoq; fuit, quod Andreæ Philippi teſtamentum factum eſt die 7. Maij anni 1599. quo tēpore Frāciſca heres ab eo inſtituta (quemadmodùm ex proceſſu conſtitit) vxor iā erat
1 Ioannis à Palma, adeòque * contra illam, matrimonio durante (proùt reuerà durauit vſque ad annum 614. quo ab hac luce ſubtracta eſt) currere præſcriptio non potuit, quia interim fuit agere impedita, iuxta *l. 55. Taur.* vbi in terminis ſic notarunt Palac. Rub. *n.* 21. & Didacus Caſtell[9] *gl. vlt. verſ. Adde mulier, poſt medium, ſub n. 38.* ducti * arg. text.
2 *in l. 1. in fin. & auth. niſi triennale, verſ. Tempore, C. de bon. mater. & in l. 1. §. vlt. C. de annali exceptione, l. 8. verſ. Otroſi dezimos, tit. 29. p. 3.* quibus in locis aduerſùs filios familias, patria poteſtate durante, præſcriptio non currit, illa à Iuſtiniano *in fine d. §. vlt.* addita ratione, quòd nihil ſit eis imputādū, ſi hoc nō fecerint, quod & ſi maluerint, minimè adimplere potuerint, obuiante lege, quæ ſcilicet illis abſq; parētū volūtate iudicii aditū interdicit, *l. fin. ad finē principij, verſ. Neceſſitate,* illic. *Ne iudiciū ſine patris volūtate videatur cōſiſtere, C. de bonis, quæ liberis, l. 7. tit. 2. & d. l. 8. verſ. Eſto es, titul. 29. p. 3. l. 11. à verſ. E otroſi el fijo, titul. 17. part. 4.* ex qua ſanè ratione idem in vxore dicendum videtur, cui ſimilis ingrediendi iudicium facultas abſque mariti licentia denegatur *in d. l. 55. Tau.* illic. *Ni eſtar en juyzio, cū duab[9] ſeqq.* quę ſunt *lex 2. 3. & 4. tit. 3. lib. 5. nouæ compil.* & in vtroque, tam ſcilicet in vxore, quā in filiofam. id poſt alios, qui tamē generaliter in impedito agere loquuntur, reſoluit D. Ioan. Bapt. Valençuela *conſ. 33. nu. 235. & 236. lib. 1.* ac nouiſſimè *conſ. 129. num. 75. 76. & 77.*
3 *& conſ. 178. num. 61. lib. 2.* Pro quo * rurſus expendit Palac. Rub. *d. num. 21. ad fin.* quòd cùm in ea lege vxor abſque mariti licentia contrahere, & alienare prohibeatur, proùt & antea fuerat ſtatutum *in l. fin. ad finem, verſ. E ſi fuere caſada,* vbi notat Montaluus *verbo otorgare el marido, titul. 11. libr. 1. & l. 13.* vbi idem Montaluus *gloſſ. 2.* & latè Roderic. Suarez *maximè num. 8. & à num. 18. titu. 10. de las deudas lib. 3. fori,* conſequenter nec præſcriptio contra eam curret, quæ * alienationis verbo conti- 4
netur, l. alienationis verbum 28. illic. *Vix eſt enim, vt non videatur alienare qui patitur vſucapi, D. de verborum ſignificat. gloſſ. magna, verſ. Nec in prædijs, in l. vnica, C. ſi aduerſus vſucapionem, gloſſ. vlt. circa fin. in l. non eſt incognitum 3. C. quibus non obijcitur longi temporis præſcriptio,* & vbiq; cōmunis, quā reſoluunt Iaſ. 1 *lectura n. 114. & 2. lectura n. 156.* Ripa *n. 113.* & Ferdinād. Loaces *n. 191. in l. filius fam. 114. alias 116. §. Diui, D. de leg. 1.* idem Iaſ. *in l. fin. § ſin autē ſub cōditione n. 5. C. cōmunis de legat.* Tiraq. plures ex more cōgerēs *de retractu conſanguin. §. 1. gl. 9. n. 244. 250. & 251.* Surd. *conſ. 276. à n. 11. ac deciſ. 3. n. 23. & 24.* Greg. Lop. *in l. 10. gl. 7. circa fin. verſ. Præterea etiam res dicitur alienari per præſcriptionem, tit. 19. parti. 6.* ac poſt alios D. Ioan. Bapt. Valenç. *conſ. 33. n. 254. lib. 1. conſ. 109. n. 50. & conſ. 187. n. 121. lib. 2.* Melch. Phebus *deciſ. 19. n. 12.*

Quæ ſanè difficultas, & ſi non modica 5
ſit, nō lōgè difficiliores explicatus habet. Nā & ſentētia illa Rub. & Caſtelli frequēti[9] exploſa eſt. Imprimis nāq; in terminis ſimilis cōſuetudinis cōtrariū planè docuit Ioan. Fab. *in d. l. 1. n. 3. C. de bon. mater.* cuius meminit aliud agēs Roder. Suar. *ad l. 9. tit. 11. de los pleitos, lib. 1. fori n. 18. verſ. Ex qua lege,* ac poſtea * in terminis *d. l. 55.* idē quod Fa- 6
ber, ſcilicet cōtra vxorē præſcriptioni locū eſſe, tētauit Micha. Ziphōtan. ibi, *verſ. vlt. in ſchol. ad illa verba, ni eſtar en juizio,* tametſi dubi[9] tādē ſit, nec firmare audeat, dicēs ſe nullā inter vxorē, & filium fam. differētiæ rationem inuenire, quā tamen * reperijt optimā, à no- 7
bis inferiùs explicandam, Roder. Suar. *ad l. 13. tit. 20. de las deudas, lib. 3. fori n. 33. & 34.* qui id adeò firmat, vt & palā agnoſcat, ſe olim iuuenē priorē ſentētiā ſequutum fuiſſe (quaſi in eo errauerit,

Digitized by Google

pròut iuuenis aduocat⁹ frequẽter face-
re ſolet, gl. *verbo à rudib⁹, in l. prouidẽdũ
7. C. de poſtulando)* tũc verò grauiorẽ ęta
te, multa in practica expertũ, & matu-
riùs cogitãtem (pròut ſenibus, ſiue an-
tiquis aduocatis vice verſa cõtingit, vt
vtrũque probat, & exornat optimè Ce-
uall. *in præfat. ad pract. quæſtiones à n. 87.
ad 92.)* aliud ſentire, præſcriptionẽ nẽ-
pè currere contra vxorem in bonis non
dotalibus, vel arrhalibus, ſed eius pro-
prijs, aut nominibus ſibi debitis, cuius
generis bona, paraphernalia nuncupã-
tur, *l. ſi ego 9. §. dotis autẽ cauſa, D. de iure
dotium, l. hac lege 8. & l. fin. C. de pactis cõ
uentis, l. 17. tit. 11. p. 4.* Idem planè ſen-
tit Grego. Lopez *in l. 8. gl. 5. verſ. Quòd
autem tit. 29. part. 3.* dum in eo articulo
vtrùm præſcriptio currat contra vxorẽ
in relatis bonis, refert ſe ad Ioan. Fab.
vbi ſupra, & ad Abbatem *in cap. 2. n. 11.
ad medium, de conceſſ. præb.* vbi eandẽ tra-
dit regulã, qua Faber nititur, vt ſtatim
audiemus, & in expreſſo eandem ſentẽ-
tiam, vti veriſsimam, & indubitatã ſe-
quuntur Dominus Præſes Couarr. *va-
riar. reſolut. lib. 1. cap. 8. num. 8. & in cap.
quamuis pactum, 2. part. §. 1. num. 9. aliàs
n. 21. in fin.* Gomeci⁹ Leoni⁹, vel Legio-
nenſis *in centuria deciſionũ huius quondam
noſtri Senatus, deciſ. 16. n. 8.* Gundiſ. Paz
in praxi 1. p. tom. 1. 2. tempore n. 32. Ioã-
nes de Heuia Volaños *in curia Philip. 2.
p. §. 1. n. 10. paulò poſt princip.* nec audere
ſe contrarium affirmare, licèt tentari
poſſet, dixit Azeued. *in l. 4. n. 18. tit. 3.
lib. 5. nouæ compilat.* ex eo potiſsimùm *
8 quòd & ſi mulier pro huiuſmodi rebus,
vel debitis agere in iudicio nequeat, &
à lege impediatur abſque mariti licen-
tia, vt dictum eſt, tamen id impedimen
tũ remouere facilè poteſt, iudicẽ adeũ-
do, qui maritum, eiuſmodi licentiam
præſtare recuſantem, ad eam conceden
dam compellat, vt cautũ eſt apertè *in
l. 57. Tau.* quę eſt *d. lex 4. tit. 3. lib. 5. no-
uæ cõpil.* in qua ſanè ſpecie nõ poteſt v-
xor ſimpliciter impedita dici * ex vul-
9 gari regula, quòd impedit⁹ nõ dicitur,
nec vt talis cõtra ſe præſcriptionẽ eui-
tat, qui impedimentũ facilè remouere
potuit, & in eo fuit negligẽs, quæ ſatis
colligitur *ex l. ſed & ſi per Prætorẽ 26. §.
ait Prætor, verſ. Sed vtiq; ad eos,* illic. *Quo-
niã aditus potuit permittere, an. & ſa gl.* ibi,
verſ. Item nota, recepta à Bart. & reli-
quis *D. ex quibus cauſis maiores, l. quibus
diebus 40. in princ.* vbi Socin⁹ *3. notabili
D. de condit. & demonſtr. l. qui poteſt facere
135. al. 174.* cũ relatis à gl. 1. & Goto-
fred. *lit. N. D. de reg. iur. l. fin. §. illud, poſt
mediũ,* illic. *Sũma ope nixũ, C. de tẽporib⁹
appellationũ, & in c. fin. de elect.* quã regu-
lã vltra ordinarios *vbiq;* ad varia obſer
uãt, & expẽdunt Abb. *in d. c. 2. n. 11. ad
med. & in c. quia diuerſitatẽ 5. n. 10. poſt gl.
ibi, verb. ſuſpẽſionis, verſ. Et hoc quod tẽp⁹,
de cõceſ. præb.* idẽ Abb. *n. 6. & 14.* & Fel.
*n. 1. verſ. Facit ad hæc, in c. ex trãſmiſſa 10.
de præſcriptionib⁹* Dec. *in c. 2. notab. 4. ſiue
ex n. 9. de teſtib.* Socin. iun. *cõſ. 76. à n. 79
vol. 1. & cõſ. 117. ex n. 6. vol. 2.* Balb⁹ *de
præſcription. 4. p. quartæ principal. q. 3. n. 6
in 6. cõcl. & in 1. p. 6. & vlt. p. n. 25.* Gre-
gor. Lop. *in l. 27. gl. 2. ad fin. tit. 29. p. 3.*
D. Moli. *de Hiſpan. primog. lib. 4. c. 10. n. 8*
& poſt alios Maſcar. *de probat. to. 1. cõcl.
116. n. 6.* Pinel. *in d. auth. niſi tricẽnale, n.
48.* Lãcelot. *de attẽt. 2. p. c. 12. ampliat. 1.
n. 67.* Pet. Surd. *deciſ. 189. à n. 29. lib. 1.*
Steph. Grat. *diſcept. forẽſ. tom. 1. c. 45. n.
16. & 17.* Maſtrill. *deciſ. 201. n. 12. & 13.
p. 3.* nouiſsimè Hippol. Maia *cõſultat. ci-
uilium p. 1. conſultat. 35. n. 3. 4. & 5.*

Nec Rubei, & Caſtelli argumẽta quic 10
quã obſtãt. Nõ primum, quia quod iura
in eo adducta probãt, nẽpe filio famil.
patria poteſtate durante præſcriptionẽ
nõ currere, procedit vtiq; in illis bonis
filiorũ proprijs; in quibus patri vſusfru
ct⁹ quęritur, quod in maternis, vel alijs
aduẽtitijs regulare eſt, vt plane cõſtat
*ex toto tit. C. de bonis mater. l. 1. cũ nõnul-
lis ſeqq. C. de bonis, quæ liberis, l. 5. verſ. la
ſegũda, tit. 17. p. 4. l. 24. in princ. tit. 13. p.
5.* eſt * enim eorũ pater legitim⁹, ac ſo- 11
lus adminiſtrator tã in iudicio, quã ex-
tra, *l. 1. verſ. Parẽtes, C. de bon. matern. &
l. fin. §. vbi autẽ in vnũ, C. de bonis, quæ libe
ris, d. l. 5. p. verſ. Pero el padre,* ac proin-
de, cũ pro eis filius agẽdi poteſtatẽ nõ
habeat, valdè iuri, ac rationi congruit,
vt eis durãte patria poteſtate, præſcrip
tio non currat; quæ * ratio planè ceſ- 12
ſat, adeòq; præſcriptio cõtra filium nõ
impeditur in illis bonis aduentitijs, in
quibus

quibus patri vſuſfructus non quæritur;
13 id quė planiùs procedit, * vbi à prin-
cipio ei quæri non potuit, vt in caſibus
*auth. excipitur, auth. item hereditas, & au-
thent. idem eſt, C. de bonis, quæ liberis,* & in
alijs, quorum meminit Accurſius *in d.
auth. idem eſt, ſchol. 1. à verſ. Eſt & octa-
nus*, quibus ſanė caſibus poterit filius,
ſi perfectæ ſit ętatis, pro illis bonis per
ſe in iudicio agere abſque patris cóſen-
ſu, vt ſatis conſtat *ex auth. vt liceat ma-
tri, & auiæ, cap. 1. ad finem, verſ. In illis
enim, collat. 8.* & notãt infra referẽdi. At
14 vbi * abinitiò vſusfructus patri quęri
potuit, cęterũ facto eiꝰ, ſiue renũciatio
ne tacita, vel expreſſa, ei quęſitꝰ nó eſt,
iuxta ſpeciẽ *legis cũ oportet 6. §. nõ autẽ,
verſ. Sin autẽ res, & legis fin. in princ. C. de
bonis, quæ liberis*, maior certė inerat du-
bitatio an cõtra filium pręſcriptio cur-
rat? & nó currere videtur abſq; difficul
tate dicẽdũ, quia in his nó minꝰ, quã in
illis, in quibus re vera vſusfructus patri
quæſitꝰ eſt, aliter atq; in primi generis
aduẽtitijs, in quibꝰ abinitio quęri vſuſ-
fructus patri nó potuit, filiusfam. perfe
ctæ quoq; ętatis cóſtitutus, agere in iu
dicio tã ſummario, quã plenario impe-
ditur abſque patris cóſenſu, ex * *d. l. fin.*
15 *verſ. Neceſſitate*, in relatis verbis, *ne iudi
ciũ ſine patris volũtate videatur conſiſtere*,
quæ ſic accipiẽda ſunt, vt cum Othone,
gloſſatore antiquo, docuit Accurſiꝰ *ibi,
ſchol. magno, circa fin. verſ. Quidã tamẽ*, cu-
iꝰ ſentẽtia (exploſſa cõtraria eiuſdẽ Ac-
curſij, *ibid. verſ. Itẽ quid ſi procuratorio, ad
fin.* cũ textũ generaliter intelligẽtis reſ
pectu quorũcũq; bonorum aduentitio-
rũ, ob defectũ perſonæ filij, quaſi abſq;
patre nó ſit integra ad coparẽdũ in iudi
cio) nedũ vera eſt, ſed & veriſsima, quẽ-
admodũ profitetur Bart. *ibi, n. 2. ad me-
dium*, & frequentiùs recepta, vt teſtãtur
eundem ſequuti Ripa *in l. 1. §. fuit quæ-
ſitum, n. 3. D. ad S. C. Trebell.* & qui alios
plures referunt Ioan. de Neuizanis *cóſ.
18. n. 8. verſ. Secundò pro iſta parte*, Seba-
ſtianus Vantius *de nullitatibus, tit. ex in-
habilitate, ſeu defectu mandati, nu. 40. &
41.* Emanuel Mendez à Caſtro *in d. l.
cùm oportet 2. p. n. 134.* Pet. Barboſ. *in l.
2. §. quod ſi in patris, n. 19. & in l. 3. n. 3.
& 7. D. ſolut. matrim, ac rurſus in l. ſi lon-
giùs 18. §. ſi filiusfam. n. 40. & 41. D. de
iudicijs*, qui iuxta hos terminos * me- 16
rito accipiendum eſſe ſubiungunt text.
in cap. final, in fine, de iudicijs lib. 6. illic,
*Nec aliàs abſq; ipſius aſſenſu in iudicio re-
gulariter eſſe poſſis*, nam vtitur ille textꝰ,
verbo *regulariter*, vt ſub regula hũc ca-
ſum comprehendat, & ab ea præceden-
tem excipiat, quando vſusfructus patri
quęri nó potuit, in quo filius familias,
qui aliàs perfectæ ætatis ſit, patris aſ-
ſenſu ad agendum non eget. In ijſdem *
quoque terminis accipiendę ſunt *d. l. 7.
tit. 2. & d. l. 8. verſ. E eſto es, tit. 29. p. 3.* 17
*ac d. l. 11. verſ. E otroſi el fijo, cum l. ſequẽ-
ti tit. 17. p. 4.* vt aduertit Greg. Lop. *in
d. l. 8. gl. 4. verſ. Limita*, quidquid recla-
ment idem Gregor. parum ſibi conſtãs
in d. l. 7. gl. 1. verſ. Reſtat ergo, Gundiſſal-
ui Paz *in praxi 1. p. tom. 1. 2. temp. n. 16.
& 17.* Ioan. à Montealegre *lib. 2. pra-
xis ciuilis c. 1. §. 33. n. 4.* & quicquid in
terminis quoque iuris communis, relu-
ctentur plures, quos referunt, & ſequũ-
tur Iul. Clarus *lib. 4. ſentent. §. donatio.
nu. 5. verſ. Contrariam autem ſententiam*,
Menoch. *de recuper. poſſeſſ. rem. 15. à nu.
309.* Azeuedus *in l. 10. n. 16. tit. 17. lib.
4. noua compilat.* Borgninus Caualcanꝰ
decis. Fiuizanenſi 10. n. 3. & 4. lib. 4. no-
uiſsimė Ioann. à Sande *deciſ. Friſicarum
lib. 1. tit. 2. de actoribus, & reis, definit. 2.
verſ. Sand de rebus*, aſſerentes, iura pro-
hibentia, ne filius familias abſq; patris
cóſenſu iudiciũ ingrediatur, procedere
etiã in illis aduentitijs bonis, in quibus
vſusfructus patri quęri nó potuit, quæ
ab his, in quibus pater vſumfructũ pro-
prio facto amiſsit, nó ſeparãt, ob defe-
ctũ integritatis, ac legitimatis perſonę
filij, dãnatã illã Accurſij ſententiã có-
tra Othonẽ ſequuti. Quibus quod atti-
net ad tex. *in d. c. fin. de iudicijs in 6. & in
dictis legibꝰ partit.* e, vehemẽter obſtat re
gu. * *l. ſed & poſteriores 26. D. de legibꝰ,* 18
*& l. præcipimꝰ 32. in fin. C. de appell. cũ ſi-
milibus*, & quod per ea iura tradũt Par-
lad. *lib. 1. rer. quotid. c. 1. §. 10. n. 4. & §.
16. n. 2. & 3. & in ſeſquicẽt. quotidian. dif-
ferentiar. different. 50. §. 2. n. 7.* D. Ioan.
Bapt. Valẽcuel. *conſ. 23. n. 65. lib. 1.* ac
plures alij, ſupr. à nobis congeſti *diſſer-
tat. 5. num. 8. & 9.* nempė legem nouam,

generaliter loquentem, non corrigere
19 caſus ſpeciales legis antiquæ. Quod *
vero pertinet ad tex. *in d. l. fin. verſ. Neceſſitate*, obſtat tũ veriſsima, ac receptiſ
ſima eius intelligẽtia, ſuperiùs tradita,
quæ planè cõfirmatur *ex d. auth. vt liceat
matri, & auiæ, c. 1. ad fin.* tũ etiã aperta
differẽtię ratio inter bona aduẽtitia, in
quibꝰ ius ipſum patri vſumfructũ negauit, nã in neceſſariã cõſequẽtiã videtur
ei negare adminiſtrationẽ, quã ratione
vſusfructꝰ ei aliàs cõceſſerat; ex reg. *cũ
quid probibetur, lib. 6.* & illa aduẽtitia bona, in quibꝰ pater ſe ſuo facto priuauit
vſufructu, aliàs ſibi iure cõpetẽte, nam
cũ adminiſtrationẽ, quã ſimul ei ius cõceſſerat, à ſe nõ abdicauerit, nõ cẽſetur,
huic renũciaſſe ex ſola vſusfructus ceſſione, in filij fauorẽ facta; tũ quia actus
agentiũ nõ debẽt vltra eorũ intentionẽ
operari *l. nõ õnis 19. D. ſi cert. pet. l. legata
inutiliter 14. D. de adimẽ. leg.* tũ etiã, quia
talis renũciatio odioſa eſt ipſi patri, atq́; adeò reſtringenda, vt quã minimũ ei
noceat, ex reg. *odia lib. 6.* tũ deniq́; quia
& ipſius filij intereſt, patrẽ habere adminiſtratorẽ, qui optimũ pro ipſo cõſiliũ capiet, iuxta reg. *tex. in l. fin. in princ.
verſ. Quis enim, C. de curato. furioſi.* Et ad
20 *præfatã diſtinctionẽ aduẽtitiorũ bonorũ, in quibꝰ patri vſusfructus quæri nõ
potuit, & eorum, in quibꝰ vel quæſitus
fuit patri vſusfructus, vel quæri potuit,
licèt eiꝰ facto quęſitꝰ ei nõ fuerit, ſimiliter reducẽdus eſt ipſe Parlad. *lib. 2. rerũ quotid. c. fin. 3. p. §. 1. n. 12. & 13.* dum
ſimpliciter affirmat, filiũ famil. iniuſſu
patris non rectè executionẽ poſtulare,
aut iudiciũ mouere. Eſt enim de aduentitijs bonis huius ſecũdi generis exaudiẽdus, aut ſi generalꝰ intelligat, prorſus refellendus.

21 Verũ enim verò licèt in bonis aduẽtitijs, in quibꝰ vſusfructꝰ nõ eſt quęſitꝰ
patri, ob eiꝰ renũtiationẽ tacitã, vel expreſſam, nullo modo filiꝰ poſsit in iudicio experiri abſq́; patris licẽtia, vt dictũ eſt; cæterũ quia filiꝰ facilè id impedimentũ remouere poteſt, iudicẽ adeũdo, qui patrẽ cõpellat, vt ſuũ ei cõſensũ
ad agẽdũ pro relatis bonis præſtet, vt
& cautũ eſt apertè *in d. verſ. Neceſſitate,
& in l. 11. verſ. Pero ſi el fijo de alguno*, illic. *Si el juzgador ſe lo otorgare, eſtonze lo
puede aducir a juyzio, iuncto verſ. Pero ſi el
fijo algo ha de dar*, illic. *Biẽ puedẽ apremiar
al padre, q̃l faga eſtar a derecho, o q̃ eſtè por
el, tit. 18. p. 4.* ipſius filij culpę; ac negligẽtiæ adſcribetur, ſi id nõ fecerit, iuxta
regulã ſuperiꝰ traditã, adeòq́; * cõtra 22
eũ præſcriptio curret, vt in terminis obſeruarũt Bart. *in l. 3. §. vſuras*, & ibi Nicolaꝰ de Neapolis *n. 2. ad fi. D. de cõtrar.
tutelæ, & vtili actione*, Iacobꝰ Butrigariꝰ
Ang. & Bald. *in d. l. 1. §. vlt. C. de annali
except.* Ioã. Faber, Roder. Suar. Couar.
ac ferè omnes alij, *ſup. n. 5. & 7.* relati,
& vltra eos Balb. *de præſcript. 1. p. 6.
& vltima p. n. 15. in fin.* Greg. Lop. *gl. 4.
in l. 8. tit. 29. p. 3.* Azeu. *in l. 10. tit. 17.
lib. 4. noua cõpil. ſub n. 23. 24. & 25.* vbi
optimã huiꝰ rei praxim tradit. Tametſi
eã rationẽ * in propoſito impugnet Pi- 23
nelꝰ (Accurſij ſentẽtiã, quòd nec in ſecũdi generis bonis pręſcriptio cõtra filiũ,
velut impeditum, procedat, magis probãs) *in d. auth. niſi triennale, n. 45. poſt mediũ*, cui accedit, eãdẽ ſẽtẽtiã latè cõprobãs, Pet. Barboſ. poſt hæc ſcripta viſꝰ *in
cõmẽt. ad l. cũ notiſſimi 7. §. illud ex n. 22.
C. de præſcrip. 30. vel 40. an.* Quorũ fũdamẽta diluere rectè intuẽti nimis difficile nõ eſt; eò * ſiquidẽ omnia tẽdũt, vt nõ 24
ſit imputandũ filio, quòd nõ vrſerit patrem, pro illis bonis agere, vel ſibi licentiam agendi concedere, tam propter verecundiæ cultum, qui eam coactionem inhoneſtã facit, quàm propter
filialem timorem; quia re vera nec inuerecundum, aut inhoneſtum eſt, filium
ne res ſuas amittat, id facere, quod ius
ſibi planè permittit, argumẽt. *legis fluminum 24. §. vlt. verſ. Neque enim, D. de
damno infecto*, cũ ſimilibus, relatis, quãquàm in nonnullis mendosè, à Simone
Vaz Barboſa, & Aug. Barboſa *ad principia, & axiomata iuris, illo lit. I. num. 49.*
& ibidem Gabriele Aluarez, *num. 162.
& 163. hoc verò axiomat. 135. numer. 8.*
neque ab vrgendo patrem, quòd pro
relatis bonis agat, vel filio licentiam
ad agendum præſtet, ſemper retrahit
ſilialis timor, * ſed ita demùm, ſi a- 25
liàs pater nimis auſterus ſit in filios,
valdèquè moleſte ferat, eos paternæ
voluntati opponi, ex regula *l. 1. §. quæ
oneran-*

Digitized by Google

oner.andæ D. quarum rerum actio non detur,
quod tamen iudici liquidò cõſtare de-
bet, vt ibi dicitur, atque ita eo caſu præ
cedens reſolutio limitabitur, vt quòad
vxorem tradit Suarez *in d. l. 13. fori, nu.*
26 35. Et ad hanc * diſtinctionem redu-
cendus eſt etiam Parlador. *lib. 1. rerum
quotid. cap. 1. §. 13. n. 15. verſ. Idem iuris*,
cũ abſolutè docet, præſcriptioně *legis
63. Tauri*, de qua illic loquitur, nõ cur-
rere aduerſus filium famil. qui in ſacris
paternis eſt; nam vel accipi eius ſenten
tia debet de præſcriptione quòad bona
illa aduentitia, in quibus patri cum effe
ctu vſusfructus quæſitus eſt, vel ſi de a-
lijs aduentitijs bonis, quorum vſusfru-
ctus nõ eſt patri quæſitus, vel ob ipſius
factum, vel quia ei quæri non potuit,
Parlador. intelligat, refellendus eſt.
27 Sed adhuc obijciet quiſpiam, diſtin-
ctionem, quã in filio famil. tradidimus,
non poſſe in vxore adhiberi, cùm ſtante
iure noſtro Regio, omnium eius bono-
rũ, etiã paraphernaliũ cuiuſcũq; gene-
ris, prout ea diſtinguit Bald. *conſ. 478.
vol. 5.* cõmuniter receptus ſecundũ plu
res, quos refert, & ſequitur Frãc. Cald.
Pereir. *de iure emphiteut. 4. p. de emphit. ex
tinct. c. 11. n. 15.* & alios infra referen-
dos, legitimus adminiſtrator ſit mari-
tus ratione dimidiæ partis fructuum, in
his quoquè bonis ad ipſum expectãtis,
ex diſpoſitione *l. 3. in fin. tit. 2. de las ar-
ras. & l. 3. tit. 3. de las ganancias lib. 3. fo-
ri, legis finalis, tit. 4. lib. 5. ordinam. vete-
ris*, quæ ſunt *lex 4. & 5. tit. 9. lib. 5. noua
compilat.* cum vbiquè notatis, & à Ro-
derico Suar. *ad l. 1. d. tit. 3. de las ganan-
cias, n. vlt.* Palacio Rubeo *in repet. rubr.
de donat. inter §. 62. num. 10. & 11. & §.
65. num. 65. circa fin. verſ. Fructus tamen*,
Ioan. Garcia *in tract. de coniugali acque-
ſtu, n. 134. & 174.* quarum legum ar-
gumento ſic in terminis notarunt Ant.
Gomez, Gregor. Lopez, & Azeued. à
nobis relati *diſſertat. 4. num. 13.* & vltra
eos, Gutierr. *de iurament. confirmat. 1.
part. cap. 1. num. 53.* Petrus Barboſa *1.
part. l. 1. D. ſoluto matrimon. num. 31. ad
fin. verſ. Cæterùm, ac numer. 32.* Petrus
Sanz Morquecho *de diuiſ. bonor. libr. 2.
cap. 7. num. 6. & 7.* Garſias Gironda *de
priuilegiorum, & exemptionum explicatio-
ne, num. 767.* Dominus Ioannes del Ca-
ſtillo *de vſufructu cap. 4. num. 16. verſ.
Licèt aliud ſit de iure huius Regni, & num.
17. circa finem*; atque ita ceſſat hodie
apud nos diſtinctio Bartoli *in l. penult.
num. 3. D. ad l. falcid.* circa fructus bo-
norum paraphernalium, ad quos ſolu-
to matrimonio pertineant, quam re-
fert, latè què exornat, & explicat Ioã-
nes Petrus Fontanella *de pactis nuptia-
lib. clauſula 6. gloſſ. 2. part. 7. ex num.
18. vſque ad 53.* Quo argumento val-
dè in hoc articulo D. Ioann. Caſtellus,
vbi proximè anceps eſt, atque ita ſuper
eo cogitandum, ac matura cõſideratio-
ne deliberandum cùm occaſio ſe offe-
rat relinquit, *lib. 4. quotidian. controuerſ.
cap. 26. ex num. 18. & maximè ex n. 21.
ad 23. incluſiuè.*
Verùm & hunc obicem facilè vita- 28
bimus, ſi illud hic breuiter monueri-
mus, hactenùs forſan à nemine animad-
uerſum, eiuſmodi quidem doctrinam in
ſe veriſsimam, & ſi quòad bona para-
phernalia, marito ab vxore tradita, in-
diſtinctè procedat, in his ſiquidem ſo-
lus adminiſtrat maritus, nec cogi à iu-
dice poteſt ad conſentiendũ vxori, cir-
ca aliqua ex his bonis in iudicio com-
parere volenti, quemadmodùm, nec in
dotalibus, quibus illa, etiam olim, in
multis æquiparata ſunt, *l. ſi mulier 9. §.
dotis, aliàs §. cæterùm, D. de iure dotium,
l. fin. C. de pactis conuentis, iuncta vbi-
que gloſſ. & communi mòx referenda, l. 17.*
vbi optimè Gregor. Lopez *gloſſ. 2. &
5. titul. 11. part. 4.* ac reſoluunt Tira-
quel. *de retractu conſanguinit. §. 10. gloſ.
vnic. num. 1.* Palac. Rub. *in repetit. ru-
bricæ de donat. inter, §. 68. num. 16.* &
plures relati à Caſtillo *de vſufruct. di-
cto cap. 4. num. 17.* & à Mario Giurba
optimè explicante *in comment. ad con-
ſuetudines Senatus Meſſanenſis part. 1.
cap. 15. gloſſ. 5. num. 13. & 14.* & vl-
tra eos D. Franciſcus Salgado *de Re-
gia protectione vi oppreſſorum, part. 4. c. 8.
ſub n. 272.* Ioan. à Sande *deciſ. Friſicarũ
lib. 1. tit. 2. de actoribus, & reis, definit.
3. in princ. iuncto verſ. In paraphernalibus*,
quòad ea * tamẽ, quæ non ſunt marito 29
tradita, de quib⁹ in præſentiarũ loqui-
mur, (quæ diuerſam ab illis naturã ſor-

tiſtur, vt ijdem reſoluunt, & alij cōgeſti à Fontanella *d. gl. 2. p. 7. n. 5.* quicquid ipſe *ex n. ſeq.* eam differentiam impugnare tentet) ita accipiēdam eſſe, vt illorum maritus legitimus ſit adminiſtrator, non vtique priuatiuè, vt ſic dicam, ita vt vxori penitus adminiſtratio denegetur, ſed cumulatiuè cum vxore, ita ſcilicet, vt & hęc nō minùs talia bona adminiſtrare poſsit, hac tamen inter vtrumque adhibita differentia. Quòd nimirū, cùm marito omnium vxoris bonorum adminiſtratio iure iſto abſolutè
30 competat, vt dictum eſt (quæ * aliàs paraphernalium tantùm primi generis ipſi marito abſque vxoris interuentu permittebatur, *d. l. fin. C. de pact. con-*
31 *uent. d. l. 17. part.*) conſequenter ille * noſtrati iure, vt id aliquid operari videatur, arg. *l. quod Labeo 9. D. de Carbonia. edicto*, cum ſimilibus, in propoſito à me congeſtis *differtat. 5. n. 3.* ad eius adminiſtrationis vſum in parapherralib⁹ quoquè ſecūdi generis, quę ſcilicet marito non ſunt tradita, minimè teneatur vxoris conſenſum præter alienationis cauſam requirere, ſed abſque eo legitimè res omnes vxoris adminiſtret, & pro his in iudicio agat, & conueniatur,
32 quànquam, iure communi inſpecto, * marit⁹ in huiuſmodi bonis receptitijs, ſiue paraphernalibus ipſi non traditis ad agendum pro vxore abſque cautione de rato non admittatur, vt *ex l. maritus 21. C. de procuratoribus*, notarunt *ibi* Bart. Bald. & cæteri cōmuniter, quemadmodùm reſoluunt, & explicant Minſingerius *ſingularium obſeruat. centur. 3. obſeruat. 53. num. 4.* Andr. Gaillius *practicar. obſeruat. lib. 1. obſeru. 133. num. 1. & 5.* Marta *conſ. 151. num. 11.* Alex. Trentacinq. *var. reſolutionum lib. 2. titu. de procuratoribus reſolut. 5. num. 10. in fin.* Fontanella *d. clauſ. 6. gl. 2. p. 7. n. 55. & 56.* (vbi ſic in Cataloniæ Senatu deciſum refert) Ioan. à Sande *d. definition. 3. verſ. In receptitijs*, id enim hodie apud nos, inſpectis dictis legibus Regijs, aliter ſe habet, prout in terminis ſimilis conſuetudinis Burgundiæ, iuxta quam maritus conſtante matrimonio fructus ſuos facit, nedum bonorum dotalium, ſed & cæterorum omnium, quæ mulieri quouis alio titulo obuenerint, ſic contra Caſſaneum argumentatur Henricus Boguetus *ad conſuetudines Burgūdiæ, tit. 2. des gens mariez, §. 11. verbo & pour la pour-ſuytte, nu. 2. 3. & 4.* ſcilicèt vt pro illis agere maritus poſsit, nedū abſque vxoris conſenſu, ſed etiam abſque ſatisdatione, aliàs iure requiſita, quæ per illam conſuetudinē, vt aliquid operetur, et remiſſa cenſetur, & in terminis Friſicæ conſuetudinis, quæ maritum vxoris ſuæ legitimum curatorem facit, ſimili modo argumentatur Ioan. à Sande deciſ. Friſicarum *lib. 1. tit. 2. definit. 3. verſ. Caterùm ſecundùm Friſiæ cōſuetudinē*; quare & apud nos in terminis legum Regiarum, bonorum vxoris adminiſtrationem indiſtinctè marito permittentium, eodem modo philoſophandum eſt (quod * non eſt aſſequutus 33
vir alioquì doctiſsimus Roderic⁹ Suarez *in d. l. 13 tit. de las deudas, n. 34. verſ. Ex qua*, dum principale actionis exercitiū etiam hodie in muliere reſidere dicit, nec Salgadus *vbi ſup.* qui inter ius commune, & Regium non diſtinguit.)
Cùm tamen * vxor vice verſa mariti 34
cōſenſum ad agendū pro huiuſmodi bonis exigere apud nos teneatur, licèt hūc eo præſtare renitēte, cōpellere ipſum ad licentiæ præſtationē poſsit iudicis officio, ex legibus Tauri, & cōpilationis, initio à nobis laudatis; exēplo ei⁹, quod in filio familias tradidimus reſpectu eorum bonorum aduentitiorum, in quibus cùm patri adminiſtratio, & vſus fructus iure competeret, ipſe vſufructu tantùm ſe ſuo facto priuauit, iuxta ſuperiùs reſoluta; nam vt in ea ſpecie filius patrem, vt ei agendi licentiam pręſtet, compellere poteſt, ſic & in hac maritū
vxor. Cui * ſane compulſioni loc⁹ nullus ſuperforet, ſi quoad omnia vxoris 35
bona etiam marito non tradita, is eſſet priuatiuè legitimus adminiſtrator, nec penes vxorē quoquè ſaltem quòad hæc actionis exercitium remaneret de mariti licentia, vt palàm agnoſcit Palac. Rub. *in repetit. rubri. de donat. inter, d. §. 68. nu. 16. verſ. Sunt & alia bona, iuncto verſ. Quamuis de iure Regni*, nouiſsimè don Franciſ. Carraſco *ad leges noua compilat. cap. 11. n. 14.* quanquam * non ſa- 36
tis

Digitized by Google

tis præcedentem reſolutionem perce-
perit, dum *n.* 11. pro comperto ſuppo-
nit, vxoré poſſe ab initio paraphernalia bona ſibi reſeruare, id què in dubio,
ſi ea marito non tradiderit, feciſſe cen-
ſeri, *ex d.l.* 17. *verſ. E ſi las non diere, tit.*
11. *part.* 4. non animaduertens, id ius
antiquatum eſſe poſteriore iure Regio,
cuius ſupra meminimus.

37 In quo errore ſimiliter fuit Parlado-
rius, vir alioqui rerum præſertim pra-
cticarum non parùm doctus, *lib.* 2. *rerũ
quotidian. cap. fin.* 5. *p.* §. 17. *n.* 4. qui illiꝰ
quoquè nouiſsimi iuris oblitus, abſolu-
tè, & generaliter docuit, id quod ex re
bus non dotalibus vxori debitum eſt,
abſque eius conſenſu, vel mandato non
rectè marito ſolui, iuxta diſpoſitionem
tex. *in l. cùm maritum* 11. *C. de ſolut.* cum
traditis à Baldo, & alijs *ibi, & in l. ma-
ritꝰ* 21. *C. de procurat.* Alex. Trẽtacinq.
d. reſol. 5. *de procuratoribus, per totam,* &
alijs ſup. *n.* 12. relatis; aduertere nam-
que debuiſſet, id ius hodiè apud nos pe
nitus obſoletum eſſe, cùm quorumcum
38 que * vxoris bonorum, etiã paraphernalium ſecundi generis, adminiſtratio
marito conceſſa ſit, nec per vxorem, vel
eius heredem impugnari poſsit, vt & in
terminis iuris communis quòad para-
phernalia primi generis, ſeu illa, quæ
ex tacita vxoris permiſsione, puta
ob eorum traditionem marito factam,
ipſe maritus adminiſtrat, quòd eius ad-
miniſtratio per vxorem impugnari ne-
queat, docuerunt Anto. Gomez *tom.* 2.
var. cap. 3. *n.* 3. *circa fin. verſ. Ex quo infer
tur,* Gutierr. *canonic. quæſt. libr.* 2. *cap.* 8.
n. 43. *& de tutel.* 2. *p. cap.* 20. *nu.* 9. Bar-
boſa *in l. ſi filio famil.* 26. §. *vlt. n.* 7. *verſ.
Vnde ex d. lege, D. ſoluto matrim.* nam cũ
nulla vxoris permiſsione, ad quorum-
cumque eius bonorum adminiſtratio-
nem, hodie apud nos maritꝰ egeat, ſed
illam ab ipſis Regijs legibus accipiat,
vt diximus, conſequens eſt, minimè per
vxoré impugnari poſſe quod à marito
geſtum fuerit circa paraphernalia quo-
què bona, ipſi non tradita. Quo nomi-
ne venit etiam id, quod maritꝰ ex vxo-
ris debito recepit, vt poſt alios rectè,
& vtiliter, reſoluit Gironda *de explica-
tione priuilegiorum nu.* 769. *&* 770. Nec
enim dubitari poteſt, quin coniunctæ
perſonæ, quæ ſimul legitimus admini-
ſtrator ſit, & vſusfructuarius bonorum,
rectè ac tute ſoluatur, vt notat Angel.
in l. qui aliena 33. (quæ aliàs eſt *ſub l. li-
berto* 31.) §. *quãqiã, n.* 1. *ad fin. D. de neg.
geſt.* Iaſ. *in l. non ſolũ* 3. *n.* 5. illic. *Limita
quòd coniunctæ perſonæ ſolui non poteſt, niſi
quando coniuncta perſona eſt legitimus ad-
miniſtrator, quia tunc ei poteſt ſolui, D. ſo-
lu. matr. & in l. filiꝰ pcuſ cdo,* 23. *n.* 7. ibi,
*& vltra eos adde vnum notabile. quòd quã-
do coniũcta perſona eſſet etiam legitimus ad-
miniſtrator, vt eſt pater in bonis aduentitijs
filij, tunc ei poteſt ſolui, cùm ad eũ expectet
vſusfructus,* & ibi etiam Dec. *nu.* 6. *verſ.
Et hoc limitatur, C. de pact.* Caſſan. *in cõ-
ſuet.* Burg. *rub.* 6. §. 5. *n.* 8. *&* 9. Stepha.
Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.* 401.
n. 3. Atque ita * me iudice pronuncia- 39
tum eſt in Hiſpalenſi Senatu 17. die Au
guſti anni 1621. in cauſa donnæ Cathe
rinæ Tello, quæ cùm nupſit, quandam
domum, quam propriam extra dotem
habuit, nec marito tradidit, locauerat
iam antea cuidam Gabrieli Auileſio,
qui domus penſiones marito ſoluit, &
cùm poſtea vxor, dum ſeorſim à viro
degeret, diuortij cauſam cũ illo agens,
contra conductorem illum pro iiſdem
penſionibus executionem intenderet,
ac non obſtante exceptione ſolutionis
marito factæ, per conductorem oppo-
ſita, & probata, addictionis ſentẽtiam
pro ſe obtinuiſſet, eam Senatus in gra-
du appellationis ad ipſum interpoſitæ
reuocandam meritò duxit. Nec mouit
eum quod ex Catherinæ parte allega-
batur, facto quoquè diuortio, adeòquè
eo tempore, quo ipſi tantùm bonorum
ſuorum adminiſtratio cõpetebat, mari-
tum domus penſiones exegiſſe, quia &
ſi de facto inter eos diuortium præceſ-
ſiſſet, nondum tamen ſuper eo ſententia
lata erat; & etiam * in caſu latę ſentẽ- 40
tiæ pro diuortio, quę in rem iudicatam
tranſierit, non ſatis expeditum eſt, vtrũ
marito legitima adminiſtratio denege-
tur, eaquè vxori ſeparatæ abſq; eius li-
centia permittatur, vt videre eſt apud
Ioan. Gutier. qui latè ad partes diſpu-
tat, *de iuramento confirmat.* 1. *part. cap.* 1.
à n. 54. *ad* 73. quãquam ibi tandem pro

Deciſio incidẽs Hiſpalenſis.

vxore, legitimo Eccleſiæ iudicio à vi-
ro ſeparata, concludat poſt Tiraqu. &
Hieronym. Gabrielé, quos citat, poſt-
quam *num.* 73. *verſ. Quid tenendum*, ar-
ticulum eſſe valdè dubium, & pro vtra-
que parte ſuſtentabilem dixerat, idem-
que conſtantiùs reſoluit, legitimæ ſe-
parationis cauſas referés, Ioan. à Mõ-
tealegre *lib. 1. praxis ciuilis, cap. 5. num.*
232. qui licèt *præcedenti numer.* idem *
41 doceat, quotiés ſine iuſta cauſa, puta ob
diſcordiam, thori ſeparatio inter ipſos
coniuges facta eſt, arg. *l. vnica, §. 1. D.*
vnde vir, & vxor; tamen eius ſententia
valde dubia, & ſuſpecta eſt, ne dicam
planè falſa, quia lex illa loquitur in di-
uortio, Romanorum iure paſsim pro-
pria authoritate permiſſo, vt vel indi-
cat locus ille Martialis *libr. 10. Epi-*
gram. 41.

Menſe nouo Iani veterē Proculeia maritum
Deſeris, atq; iubes res ſibi habere ſuas.

Idquè latè comprobat Petrus Gregor.
2. part. ſyntag. iur. lib. 9. cap. 15. ex n. 9.
atque ex alijs pluribus doctiſsimus a-
micus noſter D. Franciſcus de Amaya
obſeruat. iur. lib. 2. cap. 1. à n. 36. quod ta-
men iure canonico abſque Eccleſię au-
thoritate omninò prohibetur, *toto tit.*
de diuortijs, vbi latè quondam obſerua-
ui inſcriptis, quæ ad eum titul. ex iniũ-
cto cathedræ auditoribus męis Salmá-
ticæ dictabam: & eo quoquè caſu, quo
Eccleſiæ authoritate ſeparatio fit, ne-
ceſſe quidem eſt, vt cauſam ei maritus
dederit, ad hoc vt ipſi legitima bonorũ
vxoris adminiſtratio denegetur, vt cũ
Decio *in l. 1. n. 10. C. vnde vir, & vxor*,
& alijs reſoluit idem Montealegre *d.*
cap. 5. n. 205. iuncto num. præced. quare
multò minũs ob iniuſtam, propriaquè
authoritate factam ſeparationem adi-
mi ei adminiſtratio poterit, niſi & huic
ſeparationi, vel diſcordiæ vir ipſe cau-
ſam dediſſet, iuxta tradita ab eodem
Montealegre *d. c. 5. n. 233.* id quod in
relato caſu nõ euenit, imò totum con-
trarium.

42 Ad ſecundum argumentũ reſpondet
Gundiſſaluus Paz *d. num. 32. verſ. Non*
etiam refragatur, negando regulam, ſeu
ſententiam, quæ vulgò ſumitur *ex d. l.*
alienationis, D. de verbor. ſignificat. cum ſi-
milibus, ait enim oppoſitam veriorem
eſſe, nempè alienatione prohibita, non
cenſeri prohibitam vſucapionem, ſeu
præſcriptionem, ſecundùm Batt. *in l. fi-*
lius familias §. Diui, n. 22. D. delegatis 1.
cuius opinionem (vt ille ſubiungit) ve-
riorem teſtatur Pinelus *in authentic. niſi*
triennale, n. 25. C. de bonis maternis, ad-
dere poſſet, & Menchacam *de ſucceſſ.*
creat. §. 26. n. 127. quorum quilibet
eam nonnullis iuris locis probare niti-
tur. Verùm hæc Gundiſſalui reſponſio
tuta non eſt, nam licèt ille articulus,
vtrum prohibita alienatione, cenſea-
tur etiam prohibita præſcriptio, non
parùm apud interpretes controuerſus
ſit, & varijs diſtinctionibus inuolutus,
vt videre eſt ex Abb. *n. 7.* & Felino *nu.*
8. verſ. In quantum Abbas, in cap. cum non
liceat 12. de præſcript. Franciſco Balbo
de præſcriptio. 5. p. 5. partis principalis 4.
p. per totam, & pluribus relatis à Tira-
quel. *de retractu conſanguinit. §. 1. gloſ. 9.*
n. 251. & 252. cum alijs infra, illa tamẽ
* regulariter, & verior, & receptior 43
ſententia eſt, vt alienatione rei alioquì
alienabilis legitimè à lege, vel homi-
ne prohibita, ita vt alienationis titulũ
afficiat, ac nullum reddat (quod in pro-
hibitione legali abſoluta regulare eſt,
iuxta regulam *legis non dubium 5. verſ.*
Nullum, C. de legibus, l. quemadmodùm 7.
in fine, C. de agricolis, & cenſitis libr. 11.)
prohibita quoquè cenſeatur vſucapio,
ſiue ordinaria præſcriptio longi tem-
poris, quæ * alienatio legalis eſt, & a- 44
lienationis verbo cõtinetur, *l. ſi fundum*
16. verſ. Nam licèt, D. de fundo dotali, d.
l. alienationis verbum, cum relatis à glo. 1.
D. de verborum ſignificat. l. fin. §. ſin autem
ſub cõditione, verſ. Vt nec vſucapio, ff. cõmu
nia de legat. l. 1. & 2. C. de vſucap. pro emp-
tore, d. l. quemadmodùm, ad fin. verſ. Lõgi,
nõ verò cẽſeatur inhibita lõgiſsimi tẽ-
poris præſcriptio, quę etiá abſq; titulo
procedit, *l. malè agitur 3. cũ duab. ſeqq. l. ſi*
quis emptionis 8. §. 1. C. de præſcrip. 30. vel
40. ann. l. 21. tit. 29. p. 3. in quo ab ordi
naria differt, quę titulũ exigit omninò;
l. Celſus 27. D. de vſucap. l. nullo 24. C. de
rei vend. l. diutina 4. l. ſuper longi 11. C.
de præſcript. longi temp. l. vnic. §. hoc tan-
tummodò, verſ. Vt in omnibus, C. de vſucap.
tranſ-

Google

transform. principio inſtituta de vſucapio-
ni ut,l.9.d.tit.29.part.3. & vtrumque
obſeruat breuiter Gratianus *in cap. pla-*
cuit 15.*§.præſcriptionum,16.q.*3.Proin-
45 dè * huiuſmodi ordinaria præſcriptio
ex infectione tituli procedere nequit,
vbi alienatio eſt inhibita, vt poſt gloſ-
ſas *ſupra nu.*4.relatas,& ſimilem *verbo*
nihil prodeſt, ad finem,in l. vbi lex 24. *D.*
de vſucapionibus,docuit meliùs Bart. ſi-
bi contrarius *ibi, ſub num.* 1.receptus ab
Imola *circa finem,verſ. Et adde in quantũ*
dicit,& in d.§. Diui, ſub n. 16. *verſ. Item*
adde, ac cæteris frequentiùs, vt conſtat
ex Iaſone,Ripa, & Loazes, ſupra quo-
que *d.nũ.*4. commemoratis, eodem Ia-
ſone *conſ.* 116.*num.vlt.lib.*1.Socin. ſe-
niore *conſ.* 251. *num.* 23. *verſ. Sed præ-*
*miſſis non obſtantibus,& conſ.*266.*n.*44.
*vol.*2.*& regula* 13. *aliàs* 27. Petr. Phi-
lippo Corneo *conſ.*294.*nu.*9.*verſ. Ta-*
*men his non obſtantibus,vol.*3. Alex. *conſ.*
59.*num.* 11.*&* 12.*lib.*3.*& conſ.*1. *num.*
23. *lib.*4. (quanquam & ipſe cum Bar-
tol.contrarium docuerit *in d.§. Diui n.*
28.) Carol.Ruin. *conſ.*41.*n.*26. *&* 30.
*lib.*1.Caſſaneo *cõſ.*11.*n.*40.*& conſ.*46.
*nu.*15.*&* 18. Rolando *conſ.*3.*n.*85. *&*
86. *vol.*1. Franciſco Becio *conſ.* 25. *in*
fine, Ploto *de in litem iurando* §. 5. *n.*49.
Ant. Gabriele *communium concluſionum*
*lib.*5.*tit.de præſcript.concluſ.*13. *num.*1.
& 2. Stephano Gratian. *diſceptationum*
*forenſium tom.*4.*cap.*735. *num.*16. & ex
noſtratibus agnoſcunt Rodericus Sua-
rez *allegatione* 3.*num.*3. Didacus Caſtel-
lus *ad l.*63.*Tauri, in gloſſ. verbo. Se preſ-*
criba, verſ. Quòd ſi dicatur , ſub num. 39.
(qui per alienationis, vel præſcriptio-
nis prohibitionem, longiſsimam præſ-
criptionem non cenſeri excluſam reſol-
uit, apertè ſentiens in ordinaria longi
temporis ſecus eſſe) Gregor. Lopez *in*
l 10.*gloſſ.*3.*in argumentis pro parte nega-*
*tiua, tit.*26.*part.*4. Gomecius Legio-
nenſis *in centuria informationum, ſeu de-*
*ciſionum Hiſpalen. Senatus,deciſ.*43.*num.*
1.*&* 2.Anton.Gomez *ad l.* 40. *Tauri,*
46 *ſub num.* 90.*limitat.*2. (licèt ipſe * cõ-
tra communem, quam nuper relati, &
ſtatim referendi reſoluunt, etiam lon-
giſsimi temporis præſcriptionem ſub
alienationis prohibitione excluſam cẽ-
ſeri verius credat *in verſ. Sed certè ego*
teneo) Molina; qui ipſum rectè quòad
hoc taxat *de Hiſpanorum primogenijs lib.*
4.*cap.*10.*num.*1.*&* 2. Gutier. *de iuram.*
*confirmat.*3.*part.cap.*1.*num.*11. Matien
çus *ad legem* 8.*gloſſ.*5.*ex num.*15. *tit.*7.
lib. 5. *nouæ compilat.* Parlador. *in ſeſqui-*
cent. quotidianarum differentiarum, diffe-
rentia 24.§.2. *num.*1. Ceuallus *practi-*
car. quæſt. tom. 1. *q.* 13. *per totam*, Petr.
Barboſa *in rubr. C. de præſcript.* 30. *vel*
40.*ann.à n.*184.quinimò ijdem Pinel.
& Menchaca *vbi ſupra*,ille *num.* 22.*&*
23.hic verò *num.*116.*verſ.*3.præcedẽ-
tem reſolutionem receptiſsimam eſſe
profitentur,tametſi ab ea (vt dixi) leui-
bus ducti fundamentis recedant, qui-
bus eleganter ſatisfacit Matiençus *vbi*
*proximè,ex n.*15.omninò videndus.

Quapropter explosa Gundiſſalui ſo- 47
lutione, præfato Palatij Rubei argum.
longè veriùs reſpondetur, regulam *d.l.*
alienationis, cum ſimilibus, inter alia limi
tari in alienationis prohibitione, non
ſimpliciter facta, ſed cum modificatio-
ne, puta abſque decreto, vel alia ſolen-
nitate, tunc enim ſub huiuſmodi prohi-
bitione non includitur, adeòque per eã
excluſa nõ cenſetur vſucapio, aut præſ-
criptio, etiam ordinaria, vel ex eo, *
quòd ex tranſcurſu temporis ad illam 48
requiſiti, ſolennitas etiam illa interue-
niſſe præſumatur, ex reg. text. *in l. qui in*
aliena 6.*§. ſed ſi non aderit, D. de acquir.*
hered.l.ſi filius 10.*C.de petit.hered.cum ſi-*
milibus, aut ſaltem iuſtus facti error,
quod illa interuenerit, vt cum Iacobo
de Aretio tradunt, licèt ſic non expli-
cent, Bart.*num.*7.*in fine*, & Bald. *nu.*3.
in l.fin. C. in quibus cauſis reſtitutio in in-
teg.non eſt neceſſaria, Abb.*n.*9. *in d. c. cùm*
nõ liceat, Paul.Caſtrẽſ.*in l. Celſus* 27.*n.*
4.*verſ.Canoniſtæ dicũt, D.de vſucap.* Au-
guſt. Beroi.*in c. de quarta*, 4.*de præſcript.*
*n.*25.expendens optim.tex. *in cap.*2. *de*
*rebus Eccleſ.non alienand. lib.*6. & vltra
eos, ac relatos à Balbo *d.*5.*part.* 5.*par-*
*tis q.*4.*num.*6. *verſ. Si verò prohibita*, re-
ſoluunt Gregor. Lopez *in d.l.* 10.*glo.*3.
in arg. pro parte negatiua, poſt principium,
*verſ. Tenentes, tit.*26.*part.*4. Rolandus
*d.conſ.*3.*n.*83.*&* 84 Ant.Gabr. *d.con-*
*cluſ.*13.*in* 6.*limitat.ſiue num.*19. Men-
chaca

chaca *d.nu.* 1 8. *in* 3. *fundam. circa med. verſ. Sed ſi non prohibetur*, Matienςus *d. gl.* 5. *n.* 19. ac poſt hæc ſcripta viſi Gabri. Pereira *decis. Luſit.* 12. *n.* 21. Didac. à Brito *ad c. potuit, de locato*, §. 2. *nu.* 46. & Ioannes Caruallus *ad c. Raynaldus, de teſtam.* 2. *part. nu.* 384 *in fine principij*, id quod in ſpecie, de qua loquimur, planè
49 verificatur, cùm vxori * non ſimpliciter contrahendi, adeòque & alienandi facultas denegetur, ſed tantùm abſque mariti licentia, vt planè conſtat *ex d. l.* 55. & 56. *Tauri, ac ſimilibus compilationis*. Poſſet itaq; quis * rem, ab ipſa ex 05
contractu, etiam abſque mariti interuentu celebrato acceptam, longo tempore præſcribere, iuxta ſuper tradita, multoque magis debitum, ab illa non exactum, cùm huius præſcriptio non procedat ex contractu ab ea celebrato, ſed ex negligentia non petendi, quã planè vxor incurrit, ex quo facilè à marito licentiam ad exigendum petere, aut eam præſtare renitentem, compellere etiam ad id poſſet, iuxta ſuperiùs reſoluta.

DISSERTATIONIS

SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 IVramentũ contractui accedens, actionem alioqui temporalẽ, quaſi lis conteſtata eſſet, in 40. annos perpetuat.

¶ Lex nam poſtea 9. §. ſi is qui temporali, D. de iureiurando, & l. 14. verſ. Otroſi dezimos, tit. 11. part. 3. latè explicãtur, & exornantur. ibidem, & n. ſeqq.

2 Quæ regula communiter intelligitur in omni iuramento, non tantùm iudiciali, ſed etiam extraiudiciali.

3 Idquè ab alijs extenditur ad omne extra iudiciale iuramentum, etiam non deciſorium, ſed confirmatorium, vel promiſſorium.

¶ Iuramentum in inuentario factum, quo æs alienum iurãtis exprimitur, an æquiualeat iuratæ promiſſioni ſoluendi debitũ declaratum, ibidem, & n. 16.

4 Statutum excludens creditorem, qui intra certum aliquod tempus debitum non petierit, quale apud nos viget, non comprehendere debitum, in publicò inſtrumento iuratum, ſeu deberi ſub iureiurando declaratum, ſed actionem ad id petendum perpetuari in annos quadraginta, plures exiſtimarunt, hic relati.

5 Regula l. nam poſtea, 9. §. ſi is qui tẽporali, D. de iureiurando, & ſimilis legis partitæ, & ſi in extraiudiciali quoq; iuramento ſibi vendicet locum, non tamen æquè locum habet in promiſſorio, aut confirmatorio, ſed in litis deciſorio dumtaxat, quod & aſſertòrium Doctores vocant, quanquàm malè ita ſimpliciter appelletur.

¶ Iuramentum promiſſorium non rectè cum aſſertorio confundit Anton. Fab. ibid.

6 Iuramentum tantùm litis deciſorium, in contractu appoſitũ, actionem perpetuat.

7 Iuramentum litis conteſtationis vim habere, ſiue in litis conteſtatæ locum ſuccedere quod dicitur, in eo tantùm iuramento verificatur, per quod deciduntur controuerſiæ, ſiue id ſit iudiciale, ſiue extraiudiciale, quod voluntarium dicimus, hoc eſt ex partium conuentione delatum, & quare?

¶ Iuramentum ex partium conuentione delatum, litis conteſtatæ inſtar obtinet, ibidem.

8 Actio temporalis ex contractu inſtrumẽtario competẽs, vt perpetuetur, conſulit Rodericus Suar. poſt Bart. & alios communiter, vt iuramẽti clauſula in eodem, vel alio inſtrumento apponatur, & in tabelliones inuehitur, qui inutiles alias clauſulas apponunt, & hanc omittunt.

9 Iuramentũ extraiudiciale non deciſoriũ, ſed promiſſorium, aut confirmatorium actio-

actionem non perpetuat, & quare?

¶ *Iuramentum accipiendum eſt ſecundũ naturam actus, vel contractus, in quo interponitur, ibidem.*

10 *Diſpoſitio ſimpliciter loquens, non cenſetur diſponere in materia iurata, niſi de iuramento fiat expreſſa mentio.*

11 *Hæc regula propriè tantùm pertinet ad potiſſimum iuramenti effectũ, ex eius vinculo deſcendentem, qui in tribuendo vires, ac robur actui conſiſtit.*

12 *Caput cum non deceat 30. iuncta gloſſ. vlt. de elect. in 6. optimè declaratur, cõtra communem.*

13 *Diſpoſitio, ſeu lex, ſimpliciter de tempore actionis loquẽs, vt propriè dici poſſit non comprehendere actionem, quæ ex contractu quomodocumquè iurato deſcendit, aliundè conſtare debet, omni iuramẽto hanc vim ineſſe, vt litis conteſtatæ inſtar obtineat.*

14 *Marcus Antonius Bauerius, & nõnulli alij, qui citantur pro extenſione, l. nam poſtea, §. ſi is qui temporali, D. de iureiurando, vt procedat etiã in iuramento extraiudiciali promiſſorio, tantùm loquũtur in iuramento à parte parti delato.*

15 *Iuramentum aſſertorium dicitur omne illud, quod de re præſenti, aut præterita interponitur, dum ſub eo aliquid ſic eſſe, vel fuiſſe affirmatur, ad veritatis declarationem.*

16 *Iuramentum in inuentario factum, quo quis ſua debita declarat, non poteſt rectè promiſſoriũ dici, eò quòd videatur æquiualere promiſſioni ſoluendi debitum declaratum.*

¶ *Confeſſio debiti, à teſtatore facta, tacitè includit, & ſecum annexam habet diſpoſitionem ſolutionis, & ratio differentiæ traditur inter eam, & iuramentum, ibid.*

17 *Iuramentũ, hoc peculiare habet, vt formaliter, & expreſſè in quolibet actu præſtãdum ſit, nec vltra eum vires ſuas exerat per ſolam relationem, aut ſubauditionem.*

18 *Inuentarium bonorum conficiens, & in eo debita declarãs, iurata ſua aſſertione, hoc tantùm facit, vt oſtendat, ſe id ſolùm habere in bonis, quod debitis illis deductis ſupereſt, non vt ad ea ſoluenda ſe obliget.*

19 *Iuramentum aſſertorium nõ deciſoriũ, non magis actionem perpetuat, quàm promiſſorium, & confirmatorium, & quare?*

20 *Iuramentum deciſorium, tam iudiciale, quã extraiudiciale, eſt etiã aſſertorium; non tamen vice verſa omne aſſertoriũ eſt deciſorium.*

21 *Lex 6. tit. 1. lib. 3. ordinamenti, & l. 11. & 12. tit. 1. libr. 4. nouæ compilat. ac ſimilis Luſitanorum ordinatio, iuramenta in contractibus aliàs validis regulariter apponi prohibentes, latè declarãtur, & num. ſeqq.*

¶ *Luſitanorũ ordinatio, iuramenta in contractibus inſtrumentarijs apponi prohibens, non diſtinguit circa cõtractus, vtrũ validi ſint, nec ne, nec talem accipit declarationẽ ab alia ordinatione, cuius contrarium contingit in Regijs Caſtellæ legibus, ibidem.*

22 *Earum legum diſpoſitio an generaliter procedat in omni iuramento, ad debitum pertinente, non tantùm promiſſorio, aut actus omninò validi confirmatorio, ſed etiam in aſſertorio? controuerſum eſt; & negatiuæ ſentẽtiæ authores recenſentur.*

23 *Leges Regiæ dumtaxat loqui videntur in iuramento promiſſorio, & confirmatorio, ſeu corroboratorio, in quam rem earum verba expenduntur.*

24 *Aſſertorium iuramentum, ſui natura tantùm fertur ad declarãdam veritatem rei præſentis, vel præteritæ, in eo q; differt à promiſſorio, & confirmatorio, quorum proprium eſt, vt id quod aſſeritur, in futurum verum fiat.*

¶ *Promiſſio ſimplex, à ſimplici aſſertione eodem modo differt, quo iuramentum promiſſorium ab aſſertorio. ibidem.*

25 *Lex correctoria iuris antiqui, in promiſſorio, aut confirmatorio iuramento loquens, non habet locum in aſſertorio, & vice verſa.*

26 *Leges Regiæ ea ratione potiſſimùm nituntur, quòd iuramenta in contractibus aliàs validis, non ob aliam cauſam cenſentur apponi, quàm vt Regia fraudetur iuriſdictio, quod alijs etiam Regijs legibus prohibitum eſt.*

27 *Iuramenti ratione Eccleſiaſticus quoq; iudex inter laicos cognitionem habet, iſquè iuramenti effectus, vt ſingularis à Doctoribus refertur.*

28 *Leges illas Regias ex relata ratione ab iniu-*

Digitized by Google

iniuſtitia, quāplurimi defendunt, hic enumerati.

29 *Aſſertorio iuramento non videtur conuenire ratio, qua Regiæ leges nituntur ad prohibendum, ne iuramenta in contractibus aliàs validis, apponantur.*

30 *Leges Regias, in contractibus aliàs validis iuramentum apponi prohibentes, in aſſertorio quoquè iuramento locum ſibi vendicare qui docuerint?*

31 *Cautela communis, vt ad effectum actionem perpetuandi, in inſtrumento apponatur clauſula, qua debitor cum iuramēto ſe talem eſſe affirmet, hodie ſtante iure noſtro Regio locum non habet, quia talis clauſula apponi non poteſt.*

32 *Didacus Perez malè perceptus fuit ab Azeuedo, putante, verba Angeli, quæ Pereꝛius retulit, vt eū confutaret, ipſius Perecij eſſe, idem quod ille docentis.*

33 *Iuramenti verbum ſimpliciter prolatū, omnes ſub ſe iuramēti ſpecies cōplectitur.*

34 *Rationes, quibus nituntur leges Regiæ, iuramentum in contractibus aliàs validis apponi prohibentes, non tantùm ſunt tuendi ſecularem iuriſdictionem, ſed etiā vitādi ſecularium ſubditorum periuria, aliaquè eorum damna, tam ſpiritualia, quàm temporalia, quæ & in aſſertorio iuramento videntur militare, & n. ſeq.*

35 *Rationes in aliqua lege non expreſſæ, cū tamen aliæ aſſignari non poſſint, an & qualiter pro expreſſis habeantur, & numer. 46.*

36 *Periurij ratione poteſt etiam laicus ad Eccleſiaſticum iudicem trahi, ab eo què puniri, cùm id crimen mixti fori ſit.*

37 *Leges Regiæ, iuramentum in contractibus apponi prohibentes, non tantùm locū habent in iuramento promiſſorio, & contractus omninò validi confirmatorio, ſeu corroboratorio, ſed etiā in aſſertorio deciſorio, non autem locum obtinent in aſſertorio, non deciſorio, quod per leges illas prohibitū non cenſetur, quomodò cōtrariæ ſententiæ in amicitiā redigūtur, & ratio differentiæ traditur n. 40.*

38 *Leges ex rationis identitate extenduntur ad caſus in eis non expreſſos.*

39 *Quæ regula, & in limitatorijs legibus procedit (quas ab exorbitātibus non rectè diſtinguit Barboſa) atque etiam in pœnalibus.*

40 *Iuramentum aſſertorium deciſoriū, non minùs quàm promiſſorium, & actus omnino validi confirmatorium, ſiuè potiùs corroboratorium, ſui natura tendit ad obligandum iurantem ei, in cuius fauorem iuratur, & huic aduerſus illum actionem quærendam, ideòquè in inſtrumento iuxta leges Regias Hiſpaniæ apponi non poteſt. ſecùs in iuramento aſſertorio non deciſorio.*

41 *Roderici Suarez, & aliorum Regnicolarum cautela, iuramentum in contractu apponendi ad perpetuandam actionē, Hiſpaniæ legibus apertè cōtraria eſt; quo nomine præſertim damnatur author Curiæ Philippicæ, qui cautelam illam ſaluis Regijs legibus adhibendam fore docet, quaſi id poſſibile ſit.*

42 *Iuramenti verbum in Regijs legibus, illud apponi prohibentibus in cōtractibus aliàs validis, neceſſariò accipiendum eſt de iuramento, obligationis introducendæ, aut corroborandæ cauſa interpoſito.*

43 *Rationes aliæ, præter iuriſdictionis fraudationem, in Regijs legibus, iuramentum apponi prohibentibus traditæ, finales non ſunt, ſed impulſiuæ, & principalem rationem fraudationis coadiuuantes.*

44 *Ratio in proœmio poſita finalis iudicatur.*

45 *Luſitana ordinatio, iuramentum in inſtrumentis contractuum apponi prohibēs, nō exprimit rationes, quibus Caſtellæ leges nituntur.*

¶ 1 *Ratio vnica, quæ ſola reddi poſſit, habetur pro expreſſa, ſecùs in pluribus rationibus. ibidem.*

46 *Ratio tuendæ ſecularis iuriſdictionis, non verificatur in omni aſſertorio iuramēto, ſed in aſſertorio, deciſorio, & quare? cum num. ſeqq.*

47 *Delictū in dubio à lege nō præſumitur.*

48 *Delictum periurij, maximè in actu ſerio, quale inſtrumentum eſt, multò minùs quàm aliud admiſſum præſumitur.*

49 *Fallit niſi iuramentum fieret à perſona ſuſpecta in damnum tertij.*

¶ *Caſus rarò eueniens à legiſlatore non conſideratur. ibidem.*

50 *Peieraturus nemo præſumitur, vt Eccleſiaſtico iudici cōtra ipſum iuriſdictionem tribuat.*

51 *Laicus, in delictis mixti fori non rectè punitus*

punit⁹ à iudice Eccleſiaſtico, iterũ à ſuo ſeculari iudice cõdigna pœna puniri poteſt.

52 *Ratio expreſſa in Regijs legibus, iuramentum in cõtractibus alias validis apponi prohibentibus, licet generalis ſit, reſtringenda tamen eſt ad fraudẽ Regia iuriſdictionis, quæ fit per iuramentũ promiſſoriũ, vel actus omninò validi cõfirmatorium, aut aſſertorium deciſorium.*

53 *Ratio generalis in lege expreſſa, plerũque reducitur ad ſpeciem in eadẽ lege propoſitam, & iuxta eam limitatur.*

54 *Ratio vitandi ſubditorum periuria in Regijs legibus, iuramentum apponi prohibentibus expreſſa, cùm non ſit finalis, ſed impulſiua, & principalem rationem fraudationis iuriſdictionis adiuuãs, eodẽ modo declaranda, ac limitanda eſt.*

55 *Verba iuxta ſubiectam materiam interpretanda ſunt, licet illa aliquatenùs impropriari contingat.*

56 *Legum Regiarum, iuramentũ in cõtractibus apponi prohibentium, de iuſtitia Doctiſſimi plures viri dubitarũt, ob defectũ poteſtatis in ſeculari Principe ad irritanda iuramenta, ſiue ad legem ferendã de iuramenti vinculo.*

57 *Aluarus Valaſc. pro legũ Regiarũ, iuramenta in cõtractibus apponi prohibentiũ defenſione, recurrit ad famã priuilegij, ſiue indulti Apoſtolici, ab antiquiſſimis tẽporibus Luſitaniæ, & Caſtellæ Regib⁹ cõceſſi, & Põtificis tolerantiã tãti tẽporis.*

58 *Ioãnis Matienzi conſideratio circa iuſtificationem legum Regiarum, de contractibus iuratis loquentiũ, refertur, ac remiſſiuè refellitur.*

¶ *Patres Ludouic. Molin. & Thom. Sãchez ex eo iuſtificari docent leges Regias, iuramẽta cõtractibus apponi prohibẽtes, quod directè, & immediatè tantũ irritarũt cõtractus, ſub iuramento faciẽdos, indirectè vero, ac remotè iuramẽtũ ipſum. ibid.*

59 *Horum ſententia reijcitur ex vulgari regula cùm quid vna via lib. 6.*

60 *Eccleſia, & ſi nõ poſſit directè, & immediatè irritare matrimoniũ clãdeſtinũ quatenùs eſt Sacramentũ, at poteſt indirectè, & remotè, & qualiter? ad Concil. Trid. Seſſ. 24. de reform. matrim. c. 1. verſ. Qui aliter.*

61 *Princeps ſecularis nequit ſua lege iuramentum præſtandum irritare directè, & mediatè, & an poſſit indirectè, & remotè? ſum num. ſeq.*

62 *Eccleſiaſticus Princeps cur poſſit indirectè matrimoniũ clãdeſtinũ irritare. ſecularis autẽ non æquè poſſit iuramentum etiam indirectè irritum conſtituere?*

63 *Princeps ſecularis, & ſi poſſet irritare cõtractũ, cui iuramentũ accederet, adhuc iuramentũ ipſum, ſublato contractu, per ſe ſubſiſteret, & ſeruandum eſſet.*

64 *Iuramentũ, in cuius obſeruãtia nullũ eſt peccatũ, omninò ſeruandũ eſt, eo què nimis ne taxatur Pat. Magiſt. Baſilius de Leõ, qui contra aperta iura canonica loquutus eſt.*

65 *Leges Regiæ, iuramentum in inſtrumẽtis contractuum prohibentes, re vera nõ irritant ſimpliciter contractus iuratos, nec obligationes ſimpliciter, ſed deſcẽdẽtes ex inſtrumentis ipſis, in quibus iuramenta ſunt appoſita.*

66 *Id quod ex earũ verbis deducitur, quæ optimè expenduntur, & explicantur.*

67 *Inſtrumentum rem inter contrahentes manifeſtam, & probationẽ, vt aiũt, probatam facit.*

68 *Obligatio contenta in inſtrumẽto iurato contra diſpoſitionem Regiarum legum effectum nullum habet, ſi obligatio ipſa, & contractus aliter non probentur, puta ex teſtibus in eo inſtrumẽto deſcriptis, vel alijs, qui eius confectioni, vel contractui ipſi præſentes fuerunt.*

69 *Inſtrumento irritato, nõ cenſetur irritatus contractus in eo contentus, nec vice verſa.*

70 *Probatione obligationis, ſeu contractus iurati contra leges Regias, aliter facta quàm ex inſtrumento ipſo, in quo obligatio interuenit, modicũ vel nullũ ſubeſt periculum fraudationis Regiæ iuriſdictionis, & quare?*

71 *Debitor laicus ex inſtrumento iurato, ſi virtute iuramenti coram Eccleſiaſtico iudice conueniatur, poteſt illius declinare iudicium, ab eius què proceſſu appellare, & rem per viam violentiæ ad Regia tribunalia deferre.*

72 *Idem ſi nec declinatoriam oppoſuerit, nec appellauerit, ſed dicta via pro tollẽda vi ad ſuprema prætoria recurrerit.*

DE DEBITI IVRATI PRÆSCRIPTIONE, ET explicatione legũ Regiarũ, tã Luſitaniæ, quã Caſtellę, de contractibus iuratis loquentium, deque earum iuſtitia, & validitate.

DISSERTATIO X.

APPENDIX DVARVM PRÆCEDENTIVM.

TAMETSI difficultas, quã *diſſertat. præced.* abſoluim⁹,
non modica fuerit, alia tamen nõ inferior vltimo loco expẽdebatur, ad primũ
illud pręſcriptionis fundamentũ penitus euitandũ, nempè debitũ, de quo in
ea lite agebatur, nõ ſimplici aſſertione
tantũ, ſed etiã iuramẽti vinculo valla-
1 tum fuiſſe, quo caſu * actio alioqùi tẽ-
poralis, quaſi lis cõteſtata eſſet, in qua-
draginta annos perpetuatur, iuxta reg.
tex. *in l. nã poſtea 9. §. ſi is, qui tẽporalis D.
de iureiur.* cui apud nos cõſonat *lex* 14.
2 *verſ. Otroſi dezimos, tit.* 11. *p.* 5. quã * in
omni iuramento nõ tantũ iudiciali, ſed
etiã extraiudiciali locum habere cõtra
Gulielmũ docuerũt poſt Iacobũ Butri-
cariũ, Bart. *n.* 5. Paul. Caſtrẽſ. *in lectura
antiqua*, Salyc. *in fin.* & cæteri cõmuniter, teſte Iaſ. *n.* 4. *in d. §. ſi is, qui tẽporali*,
quod & ipſum affirmarunt Balbus *de
præſcription.* 4. *p.* 6. *part. n.* 3. *verſ. Et hæc
concluſio*, Roder. Suar. *ad l. poſt rẽ iudicatã D. de re iudic. notab.* 2. §. *cõſidera vlt. n.*
2. *verſ. Et dicit Bart.* Greg. Lop. *gl.* 3. *in
d. l.* 14. Gutier. *de iuram. cõfirmat.* 3. *p. c.* 1.
n. 6. & 7. Seraphin. *de priuileg. iuramẽti,
priuil.* 51. *n.* 1. & in eius additione Martinus Benechendorfius *n. itẽ* 1. *verſ. Idq;
procedit*, vltra alios nouiſsimè cõgeſtos
à Petr. Barboſ. *ad l. final. C. de præſcript.
30. vel 40. ann. n.* 18. & quidẽ in omni
3 * extraiudiciali, etiam non deciſorio,
ſed cõfirmatorio, vel promiſſorio (quale fuiſſe videtur id, quod in inuentario,
ac declaratione Hieronymi interuenit, cũ æquiualeat iuratæ promiſsioni
ſoluẽdi debitũ declaratũ, iuxta ea, quæ
in ſimili reſoluit Ant. Gomez. *var. reſo.
lib.* 1. *c.* 12. *n.* 81. *verſ. Sed iſta opinio*) id videtur nõ obſcurè admittere poſt Angelũ, & Romanũ Iaſ. *in d. §. ſi is, qui tẽporali*
n. 5. Petr. Philip. Corn. *conſ.* 328. *n.* 22.
vol. 1. & *cõſ.* 180. *n.* 4. *in fin. vol.* 3. Balb⁹
vbi ſup. n. 4. Hypolit⁹ Marſil. *ſingul.* 141.
Bartholom. Cœpol. *cautel.* 20. *in princ.*
& poſt alios aperti⁹ Ant. Gabr. *cõmun.
cõcluſ. lib.* 2. *tit. de iureiur. cõcl.* 5. *n.* 12. &
lib. 6. *tit. de ſtatutis, cõcl.* 11. *ex n.* 4. Burſat. *cõſ.* 220. *n.* 19. & 20. *lib.* 2. Seraphin.
d. priuil. 51. *n.* 2. qui in eo * maximũ iu- 4
ramẽti effectũ cõſtituũt, quòd ſtãte ſtatuto, excludẽte creditorẽ, qui intra certũ aliquod tẽpus debitũ nõ petierit, ſi
eiuſmodi debitũ a debitore in inſtrumẽto iuratum eſſet, ſiue ſub iuramẽto promiſſu, aut declaratũ id à ſe deberi, actio
ad id petẽdum perpetuaretur in annos
40. quod & in terminis tã *d. l.* 63. *Taur.*
quàm aliarum quamplurium legũ Regiarum, obſeruarunt Michael Ziphentanus, & Didac⁹ Caſtellus *in ea lege*, ille
q. 3. *verſ. Sed adhuc prima opinio*, hic verò
in gl. verbo ſe preſcriba, verſ. Adde aliũ caſum, ſub n. 39. & 40. Motaluus *in repertorio, ſeu gl. ad ll. ordinamenti, lit. O. verbo obligatio eius cõſtat, verſ. Itẽ nota, quòd
præſcriptio decenny*, Petrus Dueñas *reg.*
306. *limitat.* 2. *inter regulas iuris Doctorum, lib.* 6. *verbo famulus, vol.* 1. Auileſi⁹
cap. 10. *Prætorum, verbo execucion, n.* 69.
verſ. Dic tamen, Auenda. *de exequen. mãdat.* 2. *part. cap.* 30. *n.* 14. *verſ. Item dicta
lex* 3. Didacus Perez *ad l.* 3. *tit.* 13. *lib.*
3. *ordin. gl.* 1. *verſus finẽ, verſ. Intelligitur
præterea*, Parlad. *lib.* 1. *rerum quotidianarum. c.* 1. §. 15. *n.* 2.

Verũ, & hæc obiectio parũ Senatum 5
mouit, eſt enim lõgè veri⁹, regul. tex. *in
d. §. ſi is, qui tẽporalis*, & ſi in extraiudiciali quoq; iuramẽto ſibi vẽdicet locum,
prout & agnoſcit Ant. Fab. *in rationali
ad eũ §. nõ tamẽ* (vt & ipſe rectiſsimè ſubiũgit) æquè locũ habere in iureiurando
promiſſorio (quod & aſſertorium Faber
vocat,

vocat, neſcio an [illegible] rectè, cum vulgò interpretes ali[illegible] tantur, vt ſtatim apparebit; vel, ea [illegible] ipſe addere debuiſſet, actis confirmatorio, ſed in litis deciſorio dum[illegible], cu[illegible] & aſſertorij nomen DD. tribuant, vt Ant. Gabriel. *d. concluſ.* 1 1. *num.* 2. teſtatur (quod & ipſum ſimpliciter verum non eſſe inferiùs monſtrabimus) nam [illegible] eo tantùm

6 * iuramento, quod litis [illegible] dendæ cauſa interponitur, verum eſt actionem perpetuari, id quod late, & eleganter probat Rodericus Suarez *d.* §. *conſi[illegible], per totum, maximè ex num.* 6. *verſ. Secus crederem*, cuius tan[illegible] ſententiam tacitè probat Parlador. *vbi proximè*, dum circa huius articuli veritatem ſe ad illum refert; eundem quoque referunt, ac nominatim ſe[illegible] tur Dom. n. Preſes Couarr. *variar. reſo[illegible] ut.* [illegible] 1. *cap.* 9. *num.* 7. *ad finem*, G[illegible] Roderici fundamenta pr[illegible] ex *n.* 1. *ex n.* 8. *ad* 14. *verſ. H[illegible] igitur* [illegible] Gabriel *cōſ.* 144. *n.* 62. [illegible] *q.* [illegible] 2. Mãti. *de cōtract. lib.* 4. *t.* 31. *a n.* 28. P[illegible] *deciſ.* 3. *n.* 13. & ad [illegible] Baptiſt. Hod[illegible] 3. Martin⁹ Benechendorſius *in ad l. ro* [illegible] *ad Serap* [illegible] *d. princ.* 51. *n.* 10. Ioan. [illegible] VVolanus *in caria Poli* [illegible] 2. *p.* [illegible] *executiuo* § 1. *n.* 13. Petr. Bar[illegible] *in d. l. fin. C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annorum* [illegible] *n.* 18. *ad fin. verſ.* [illegible] *aluando*, qui ex eo *

7 potiſſimum [illegible] quod ratio, qua Vlpianus [illegible] *l.* 6. *ſi* [illegible] *qui temporali*, nempè iu[illegible] litis [illegible] ationis v[illegible] teſtatæ locum ſucce[illegible], vt [illegible] C[illegible] loquutur *in l. ſed &* § 28. [illegible] *D.* [illegible] addat ex Cornei, & [illegible] Ant. Gab. *a. cōcl.* 5. *n.* 12. & [illegible] 11. *n.* 5. & 6. quę nec in propo[illegible] vt infer[illegible] probabim⁹ [illegible] verificatur, per quod d[illegible] nec de alio Vlpia[illegible] ex illis verbis, [illegible] *dare opor tere, &* [illegible] illud ſit, ſiue iudicial[illegible] extraiudiciale, quod valatar[illegible] voluntate, & co[illegible] *quod ex c[illegible]* 17. *D. de* [illegible], nam & huic cōna[illegible] quod iudicij, ſiue litis cōteſtatę inſtar obtinet, *l. qui iuraſſe* 26. §. *vlt. in fin. & l. tutor* 35. §. *ni illic ſiue pro iudicio*, iúcta vbiq; Cuiatij nota, *D. codē tit.* nēpè quia ſi nō iuraretur, & eo modo lis nō expediretur, cōteſtatio faciēda neceſſariò foret, vt ad ſententiā peruenirì poſſet, ergo ſi is, cui etiā extraiudiciū iusiurandū delatū eſt ex ea actione, quę tēporalis erat, iurauerit deferētē dare oportere, nō liberabitur debitor tēpore, nempè ordinario; ſed actio perpetuabitur, quaſi per cōteſtationē; vt his ferme verbis docuit rectè Anto. Fab. *in ration. ìlt ad d.* §. *ſi is, qui temporali*, ad quē preſertim eſt etiā * cōſulit Roder. Suar. *d. n.* 6 *in princ.* cautè cōtrahere volēti, vt ſēper in fine cō. tract⁹, vel eo abſoluto, in eodē vel alio inſtrumento apponi faciat huiuſmodi clauſulam, *& quia depradictis aliquod dn[illegible] poſſet eſſe, ad maiorē veritatē, & omnē litē, quæ oriri poſſet, amputādā, dict⁹ de[illegible] tor detulit iuramētum creditori ſuper contentis in inſtr[illegible] nēto, qui creditor iurauit, eū ſibi dare oportere; & obligatū eſſe, prout in inſtrumēto cōtinetur*, [illegible] tabelliones inuehitur, qui mille alias cautulas nullius, vel parui ponderis inſtrumētis inſerūt, & hāc vtiliſſimā omittūt, quā praxim (vt & ipſe Roderic. *d. n.* 6. & *n.* 1. teſtatur) apertè Bart. docuerat *in d.* §. *ſi is, qui tēporali & in l.* 2. *eiſ ſat tit. vbiq; in fin.* communiter [illegible] ceteris recept⁹, vt cōſtat ex his, quos *ſup. n.* 2. 3. & 4. pro ci⁹ ſētētia retuli n⁹, maxime Baldo *d.* 4. *p.* 6. *partis n.* 3. *verſ. Ex quo ſingulariter*, & ad effectū excludendi exceptionē non numeratę pecuniæ notat Rebuf. *ad ll. Gallicas tom.* 1. *ſub tract. de chirographorum recognit. art.* 2. *nu.* 25. An tamen ea praxis hodie apud nos locum habeat, inferiùs aperiemus.

Nō autē verificatur, aut procedit ſuperior ratio in ea extraiudicialis iuramēti ſpecie, quæ nō ad litē decidendam, ſed ad vires, ac robur obliga[illegible] tioni addēdū tēdit, puta in promiſſorio, vel cōfirmatorio; vel ex eo, quòd iuramētū tale accipiēdū ſit ſecundū naturā act⁹, vel cōtract⁹, in quo interponitur, *ex reg. l. ſi. D. qui ſatiſd. cog. & C. de nō nu. pecu. c. quād modū* 25. *in prin. &* §. *illud, de iureiurādo*, cū plerisq; alijs iuris locis, quæ in propoſito expēdūt, & explicāt D. Couar. *in* 9

 rubr.

rubr. de teſt im. 2. p. n. 11. *al.* 29. *& in c. quamuis pactum* 1. *p.* §. 3. *n.* 10. *alias ex n.* 29. *&* §. 4. *ex n.* 1. *de pactis lib.* 6. Anto. Gabr. *d. tit. de iureiuran. concl.* 10. Ioan. Gratian. poſt plures alios *reg.* 275. Gutier. *de iuram. cõfirmat.* 1. *p. c.* 37. *per totũ*, Seraphi. *de priuilegijs iuramẽti, priuil.* 74. *à n.* 12. *& priuileg.* 153. *verſ. Sed in contrarium*, v[illegible] alios quoque congerit; quare ſi actus, cui accedit iuramentum (puta debitum declaratum in ſpecie noſtra) temporali præſcriptione exclu[illegible] poteſt, hanc naturam ratione iuramenti non amittet; qua ratione in terminis noſtris nuncupatim vtitur Rebuf. 2 *to. ad ll. Gallic. tit. de mercatorib. minutatim vendentibus, art.* 1. *gl. vlt. n.* 9. *& tit. de famulor[illegible] gl.* 1[illegible]. *n.* 3. *in fine*, & eo nõ relato, R[illegible]. Suarez *d.* §. *conſiliora* [illegible] *n.* 6. *verſ. Ita vbi debitor, ibidẽ verſ. Ergo ſi debitor*, Gutier. *d.* 3. *p. c.* 8. *n.* 1. *in fine*. Petr. Barboſ. *in d. l. fin. C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *ann. n.* 19. vt vel ex hoc conſtet, quantũ fallantur Corn[illegible]. & alij, quos laudat Ant. Gabr. *vbi ſup.* Burſatus *d. conſ.* 220. *n.* 18. dum vt ſuam fundẽt opinionem, quòd deciſio tex. *in d.* §. *ſi is, qui tẽporali*, procedat etiam in iuramẽto extraiudiciali promiſſorio, illa ratione mouentur, quòd

10 * diſpoſitio, ſeu lex ſimpliciter loqués, qualis ea eſt, quæ tẽporales metas actionibus præſcribit, nõ cenſetur diſponere in materia iurata, niſi de iuramẽto fiat expreſſa mentio, iuxta doctrinã *gl. vlt. verſ. Quid ſi talem, in c. cum non deceat* 30. *de electione in* 6. quæ pluribus relatis receptam licit ipſe Gabriel *d. concl.* 11. *de ſtatutis n.* 5. & latius *d. concl.* 5. *de iureiurand. per totũ*, Iaco[illegible] Nouellus *inter regulas iuris Doctor.* [illegible] 9. *verbo iuramentum, verſ. Communis eſt, & trita regula*, Seraphin. *de priuilegijs iuramẽti, priuil.* 22. *n.* 9. *&* 15. *& priuil.* 116. *num.* 3. Marcus Ant. de Amatis *deciſ.* 81. *nu.* 3. *& deciſ.* 91. *n.* 5. falluntur (inquam) tum

11 quoniam * ea regula propriè tantùm pertinet ad potiſsimum iuramẽti effectum, ex eius vinculo deſcendentẽ, qui in addendo vires, ac robur actui conſiſtit, quem generalis diſpoſitio ſuperioris, ſiue lex, mandatũ, aut reſcriptum in dubio tollere nõ cenſetur, niſi iuramẽti ſpecialiter meminerit, vt in exẽplo *tex. in c. cõſtitutus* 19. *de reſcriptis, & in c. ſignificante* 7. *in fin.* per argumentũ ab ſpeciali, [illegible]. *Pacto tali, vel iuramẽto nequaquam obſtante, de pignoribus*, cum his, quæ vbiquè notarũt omnes, optimè Ioã. Gutie. *de iuram. cõfirmat.* 1. *p. c.* 33. *n.* 2. & in hac ſpecie * nominatim loquitur *d. gl.* 12

v. t. iũcta textui in d. c. cũ nõ deceat, à qua [illegible] prælata regula ſũpta eſt, vt & [illegible] Ant. Gabr. *d. cõcl.* 5. *n.* 18. tamen [illegible] nõ pro regula, ſed pro re[illegible] referat Aym. Crau. qui optimè [illegible] *cõſ.* 172. *n.* 20 [illegible] *in* [illegible] *D. ſol. matr.* [illegible] *p. c.* [illegible] 70. [illegible] *n.* 71. *verſ. Et facit, & n.* 73 [illegible] etiã [illegible],* & ſi regula, & tradi 13

tio [illegible] gloſſæ latiùs accipiatur, prout eam interpretes cõmuniter acceperunt, ita demũ in propoſito inſtringeretur, ſi aliunde daremus, omni iuramẽto eã vim ineſſe, vt iudicij, ſiuè litis cõteſtatę inſtar obtineret, hác etenim requirit qualitatẽ lex, quæ per iuramẽtũ actioné perpetuari docet, atq; adeò tũc, cũ indiſtinctè iuramẽto vis ineſſet illa, verũ eſſet dicere diſpoſitionẽ, ſeu legẽ, ſimpliciter de tẽpore actionis diſponẽtẽ, nõ cõprehẽdere eã, quæ ex cõtractu quomodocũq; iurato [illegible] quia tũc virtute iuramẽ[illegible] inde ac ſi li[illegible] cõteſtata fo[illegible] perpetuaretur in annos 40. [illegible] *C. de præſcript.* 30. [illegible] 40. *ann.* at [illegible] tantùm hác vim [illegible] iuramẽto litis deciſorio, vt cõ[illegible] *ex d.* §. *ſi is, qui tẽporali, & d. l.* 14. *pariter*, adeoque eam cæteri [illegible] planè negaſſe videtur, arg. *leg*[illegible] *cum ita legitur* 63. §. 1. *verſ. Quæ tamen, D. de condition. & demonſtrat. cũ ſimilibus*, at per conſequens actus huiuſmodi [illegible] iuramẽto ſtabilitos, dũtaxat excludit lex, quæ actionibus certas præſtituit metas, non [illegible] eos, qui alijs iuramẽtis, tal[illegible] nõ habentibus, vallati forent. Nec * ſi rectè 14

inſpiciãtur plures ex h[illegible], qui pro Antonij Gabrielis ſẽte[illegible] cantur, de alio iuramẽto loquuntur, quã quod à parte parti defertur, vt præ alijs videre eſt apud Marcũ Antoniũ Baberiũ, quẽ & ille pro ſe affert, *in tract. de virtute & viribus iuramẽti, inter tractatus Doctorum ſecũda editionis, tom.* 5. qui licet pri⁹ *deciſ.*

29. *fine*

29. *ſiue n.*42. de iuramento ſimpliciter
loquutus fuerit, vim ei actionem per-
petuandi tribués, ac poſtea *decıſ.*51. *ſiue*
*n.*70. ad quẽ locum ipſe ſe antea retule-
rat, rẽ aperti⁹ explicás, nominatim lo-
quitur in iuraméto delato à parte par-
ti, cui eam vim dumtaxat cõpetere lõ-
gè veriùs eſt, vt ſatis probauimus.
15 Sed licèt hęc ſint veriſsima, nõ tamẽ
caſui noſtro rectè adaptátur, in quo ne
q; promiſſoriũ, neq; cõfirmatoriũ fuit
iuramentũ, ſed aſſertoriũ potiùs, quale
dicitur id, quod de re pręséti, aut pręte
rita interponitur, dũ ſub eo aliquid ſic
eſſe, vel fuiſſe affirmatur, ad veritatis
declarationẽ, *vt in l.*3. *verſ. Si tamẽ, C. ſi*
*minor ſe maiorẽ dixerit, c.*1. *verſ. Omne etiã*
*& c.*2. *cũ ſeqq.* 22. *q.* 1. *c. & ſi Chriſt⁹* 26.
de iureiurã lo, de quo D. Th. & ad eũ Ca
iet. 2. 2. *q.* 89. *art.* 1. *&* 7. *in corpore,* Sot⁹
de iuſt. & iu. lib. 8. *q.* 1. *ſub eiſdẽ art.* 1. *&* 7.
& vltra alios obſeruát optimè Marát.
de ord. iudicior. 6. *p. actu* 9. *n.* 36. D. Co-
uar. *in c. quãuis pactũ* 1. *part. init. n.* 4. Se-
raphin. *de priuileg. iuram. in præfat. ante n.*
1, *iũcto n.* 2. & 3. idq; planè accidit in in
uétario illo, quod Hieronym⁹ Romul⁹
in limine matrimonij à ſe cõtrahẽdi cõ
fecit, aſſerẽs in eo ſub iuraméto, ſe An-
dreæ Philippi debitoré eſſe. Nec enim
16 * promiſſoriũ rectè id iuramentũ ex eo
dicetur, quòd ęquiualere videatur iura-
tæ promiſsioni ſoluẽdi debitũ declara-
tiũ, iuxta ea, quæ de debiti cõfeſsione à
teſtatore facta, vt tacitè includat, & ſe-
cũ annexã habeat diſpoſitionẽ ſolutio-
nis, reſoluit Gomezius, cuius *ſupra n.* 3.
in propoſito meminimus; quoniã ea do
ctrina procedit tãtũ in ſimplici aſſertio
ne, ſeu cõfeſsione debiti, nõ autẽ in iu-
rata, quòad hoc, vt iuramẽtũ ad ſolutio
nẽ obliget, itaut cõtrauenientẽ periurũ
faciat, quaſi id ſubintellectum ſimiliter
in tacita diſpoſitiõe cẽſeatur; hoc enim
17 peculiare * iuramẽtũ habet, vt formali-
ter, & expreſsè in quolibet actu pręſtã-
dũ ſit, nec vltra eũ vires ſuas exerat per
ſolã relationẽ, aut ſubauditionẽ, tex. ele
gãs *in c. penult. de iureiurando,* quẽ ad hoc
valdè cõmẽdát vltra DD. *ibi,* Phil. Dec.
in c. nã cõcupiſcẽtiã, 2. *lectura, verſ.* 2. *non*
venit, ſub n. 5. *de cõſtitut. & in l. ſemper in*
ſtipulationibus 34. *n.* 3. *verſ. Sed nõ eſt ve-*
rũ, D. de reg. iur. Marian⁹, Socin. iun. *ad*
l. Gallus, §. idem credẽdum, n. 26. *ad fin. D.*
de lib. & poſthu. pluresquè alij, quos re-
ferunt, & ſequitur D. Præſes Couar. *in*
c. quamuis pactum 1. *partis initio, n.* 8. *de pa*
ctis lib. 6. Pat. Thom. Sanchez *in ſumma*
lib. 3. *c.* 17. *n.* 20. Accedit his, * quòd in- 18
uentarium bonorũ conficiens, & in eo
debita declarans, iurata ſuã aſſertione,
hoc ſolùm facit, vt manifeſtè oſtẽdat, ac
teſtetur, ſe id tãtũ habere in bonis, quod
debitis illis deductis ſupereſt, iuxta ea,
quæ ad tertiæ obiectionis remotionem
ſuperiùs *diſſertat.* 8. *n.* 30. adnotauimus,
non autem vt ſe ad debita illa ſoluenda
ſub iuraméto obliget; & ſic ſuccedit iu-
ris regula, quæ docet, quòd actus agen-
tium, vltra eorum intentionem operari
non debent, *l. non omnis* 19. *D. de rebus*
cred. cum ſimilibus.
Quapropter abſq; præcedẽti diffu- 19
gio ſuperiori difficultati veriſsimè reſ-
pondetur, quod de iuramento cõfirma-
torio, & promiſſorio diximus, vt locũ
in eis non obtineat reg. *d. l. nam poſtea* 9.
§. ſi is, qui temporali, D. de iureiurando, &
d. legis 14. *verſ. Otroſi dezimos, tit.* 11. *p.*
3. æquè procedere in iuramento aſſer-
torio, *quod deciſorium non ſit,* vt in ſpecie
noſtra, nec enim per id magis actio per
petuatur, ſumpto argumento à ratione
legis ceſſante *iuxta regulam legis adigere*
6. *§. quamuis, D. de iure patronatus,* cũ ſi-
milibus relatis à Nicolao Euerard. *loco*
80. *à ceſſatione rationis,* cùm non minùs
in eo iuramento, quàm in promiſſorio,
& confirmatorio ceſſet ratio, qua niti-
tur illorum iurium deciſio, vt quaſi lis
in iudicio conteſtata eſſet, actionẽ per-
petuam efficiat, nam neque id aſſerto-
rium iuramentum commune quicquam
habet cum iudicio, aut litis cõteſtatio-
ne. Dixi * *quod deciſorium non ſit,* vt in- 20
dicarem, deciſorium iuramentum, tam
iudiciale, quã extraiudiciale, eſſe etiã
aſſertorium, nõ tamen vice verſa omne
aſſertorium, eſſe deciſoriũ, quemadmo-
dùm in eo videre eſt, quod in inuẽtario,
alia vè ſcriptura, citra iudiciũ vel con-
uentionẽ quis facit, tamètſi vulgò Do-
ctores in hac materia ſub ſimplici aſſer
torij iuramẽti nomine, deciſoriũ tantũ
intelligant, vt admonui *ſup. n.* 2.

21 Ex quibus vtilis deducitur declara-
tio *ad l. Regiam 6. tit. 1. lib. 3. ordinam. ve
teris*, quæ eſt *lex 11. iuncta l. 12. titul. 1.
libr. 4. noua compilat.* quæ iuramenta in
contractibus alioquì omninò validis,
præter caſus inibi expreſſos, diſtrictè
prohibent apponi, ſimilis què apud Lu
ſitanos extat ordinatio *lib. 4. tit. 3. aliàs
73. iuxta nouiorem editionem*, niſi quòd
non diſtinguit circa contractus, vtrùm
validi, vel inualidi ſint, nec talem acce
pit declarationem ab alia ordinatione,
quemadmodùm accepit dicta lex 11.
compilationis à l. 12. ſequenti, tamètſi an-
te eius diſpoſitionem eadem declara-
tio receptiſsima fuiſſet apud omnes,
qui de earum legum iuſtitia tractàrunt,
quos infra referemus, & interim obſer-
uat cum pluribus Franciſcus Cald. Pe-
reira *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 23. nu. 12. ad
fin.* Circa quas quidē leges illud inter
alia plerūquè dubitari contingit, vtrū
22 earum * diſpoſitio generaliter proce-
dat in omni iuramēto, ad debitum per-
tinente, non tantùm promiſſorio, aut
actus alioquì per ſe validi confirma-
torio, ſiue potiùs corroboratorio (vt
ſic loquar, quia ad maius robur actui
tribuendum interponitur) vt in ſimili
de ſtatuto, idem diſponente quod ius
commune, probat rectè Gerardus Ma-
zollus *conſ. 67. n. 2.* ſed etiam in aſſer-
torio? & locum in eo non habere, ſed
impunè tale aſſertorium iuramentū in
publico inſtrumento apponi poſſe, pla-
nè ſentit, ac ſupponit Roder. Suar. cu-
ius *ſup. n. 8.* memini, dum id etiam ho-
die in inſtrumento apponi conſulit, iux
ta cautelam Bart. & aliorum *in d. §. ſiis,
qui temporali*, quā & ſequuntur alij Reg-
nicolæ *n. 4.* relati, apertiùs verò eā ſen-
tentiam in terminis dictæ ordinationis
Luſitanæ docuit Emanuel Coſta *in l. ſi
ex cautione, fallentia 10. n. 4. C. de non nu-
merata pecun.* Antonius Gamma *decis.
247. n. 2.* & tam in eius terminis, quàm
noſtrarum legum Regiarū, vt veriorē
eligit Petr. Barboſa *d. 1. p. legis 1. D. ſol.
matrim. n. 80. circa finem, & in d. l. fin. C.
de præſcript. 30. vel 40. ann. n. 20.* Qui ex
23 eo * imprimis mouentur, quòd præfa-
tæ leges dumtaxat loquantur in iura-
mento promiſſorio, & confirmatorio,
vt quòad Luſitanam ordinationem pro-
bant ex illis verbis, *prometimento de boa
fee, ou algum juramēto*, explicando poſte-
rioris alternatiuę partem per priorem,
iuxta regulam, *l. 1. D. de rebus dubijs*, &
apertiùs ex alia ordinatione, quæ extat
lib. 1. tit. 59. §. 28. in antiquis, illic. *Que
não fazão nenhūs contratos, nem cōuenzōs,
em que as partes ſe obriguem por juramēto,
ou a boa fee, de cumprir, & manteer os ditos
contratos*; quòad aliàs verò Hiſpaniæ le
ges idem ex eo probari poteſt, quòd de
his iuramētis ſermonē faciant, quæ vel
inducēdę, vel quaſi roborādę obligatio
nis gratia interponūtur, vt cōſtat ex *d.
l. 6. ordinamēti, & d. l. 12. cōpil.* illic. *Los
legos que ſe obligan con juramento*, & ibi.
*No haga obligacion en que ſe ſometa a la ju-
riſdicion Ecleſiaſtica, ni haga juramēto por
la tal obligacion, &c.* id quod in promiſ-
ſorio, & confirmatorio, ſeu roborato-
rio iuramento dūtaxat verificatur, hæc
autem * longè differunt ab aſſertorio, 24
quippè, quod ſui natura tantùm fertur
ad declarandam veritatem rei præſen-
tis, vel præteritę, vt diximus, non autē
vt id quod aſſeritur, in futurum verum
fiat, quod aliorū iuramētorum propriū
eſt, nam & idem inter ſimplicem pro-
miſsionem, & aſſertionem intereſt, *l.
ſciendum 19. §. dictum D. de ædilit. edicto*,
& in terminis explicuerunt D. Thom.
Sotus, & alij *ſup.* Ex qua differentia ef-
ficitur, vt lex * correctoria iuris anti- 25
qui, in promiſſorio, aut confirmatorio
iuramento loquens, non habeat locum
in aſſertorio, & vice verſa, vt docuit
Imola *in cap. cum contingat 28. n. 65. de
iureiurando*, quem referunt, & ſequuntur
Aretinus *conſ. 74. n. 4.* & Palacius Ru-
beus *in rubr. de donat. inter, §. 15. n. 4. ad
medium.* Quare nec præfatæ leges, quæ
liberam ſub iuramento contrahendi fa-
cultatem adimunt, contra ordinarias
vtriuſque iuris regulas, ad aſſertorium
iuramentum trahi debent. Deinde quo-
niam ratio, * qua potiſsimùm leges il- 26
læ nituntur, in eo conſiſtit, quòd nō ob
aliam cauſam iuramenta in contracti-
bus alioquì validis cenſeantur apponi,
imò & frequētiſsimè apponātur, quam
vt Regia fraudetur iuriſdictio, quod ne
fiat alijs quoque legibus acriter eſt in-
hibitum,

hibitum, vt conſtat ex *l. 3. 4. 5. & 7. d.
tit. 1. lib. 3. ordinamenti veteris, & l. 10.
13. 14. & 15. d. tit. 1. lib. 4. noua compil.*
27 ratione namquè iuramenti, * Eccleſia-
ſticus quoque iudex inter laicos cogni-
tionem habet, *cap. fin. cum relatis à gloſſ.
verbo iuramenti, de foro competet. in 6.* cu-
ius intellectũ vltra ordinarios *ibi*, pro-
ſequuntur optimè Gutier. *de iuram. cō-
firm. 3. p. c. 12. à nu. 2.* Sanchez *in ſumma
lib. 3. cap. 13. ex n. 11.* & in terminis eũ
effectũ iuramenti, cõtractui valido ap-
poſiti, vt ſingularem refert, valdèquè
commendat Imola *in d. cap. cum contin-
gat n. 29.* ac proſequuntur poſt alios Se-
raphin⁹ *de priuilegijs iuram. priuileg. 67.
per totum*, Ioan. Gutierr. *de iuram. confir-
mator. 3. p. c. 12. ex n. 3. verſ. Sed contra-*
28 *rium.* Ex qua * ſola ratione eas leges ab
iniuſtitia defendunt pręter alios Ferdi-
nandus Lozzes *ad l. filiusfamil. §. Diui n.
147. D. de leg. 1. tom. 4. repetitionum ciui-
lium nouiſſimæ editionis*, Pala. Rubeus *in
cap. per veſtras, de donat. inter, §. vlt. à n.
20.* D. Præſes Couarr. *in cap. quamuis pa-
ctum, 1. p. §. 3. n. 25. & 26.* Auendañ. *de
exequendis mandat. 2. p. cap. 27. num. 14.
verſ. Sed qualiter*, Didacus Perez *in d. l.
6. ordinamenti gl. 6. à princ.* Matiençus *in
l. 22. gl. 8. n. 3. tit. 11. lib. 5. noua compi-
lat.* Gundiſſaluus Paz *in praxi 4. p. tom.
1. cap. 3. n. 25. & tom. 2. prælud. 2. n. 39.
ad med. verſ. Expendo*, Parlador. *lib. 2. re-
rum quotid. cap. 4. n. 53. verſ. Et iuris qui-
dem*, vbi alios adfert, *& verſ. Ego vt di-
cam*, Azeue. *in d. l. 11. n. 4. & in d. l. 12.
ante n. 1. tit. 1. lib. 4. compil.* Pet. Barboſ.
*d. 1. p. leg. 1. D. ſolut. matrim. n. 73. in fin.
cum ſeqq.* & qui plures alios congerunt
Petr. Zenedus *collectanea 2. ad 6. n. 4.* &
Emanuel Barboſa *in remiſſ. ad ordinatio-
nes Luſitaniæ lib. 4. d. tit. 73. n. 1.* & vltra
eos optimè Sanchez *in ſumma d. libr. 3.*
29 *c. 22. ex n. 6.* Quæ ſane * ratio in aſſerto-
rio iuramento locum non obtinet, cùm
ad firmandam tantùm veritatem, non
etiam ad contractus, vel obligationis
introductionem, aut confirmationem,
ſeu corroborationem in fraudem Regię
iuriſdictionis appoſitum videri poſſit,
vt in ſimili argumentantur Signorolus
de Homodeis *conſ. 106. n. vlt.* Ioannes
Imolenſis *in c. cum conting. it nu. 85. verſ.
Sed aduerte, de iureiuran.* D. Couarr. *var.
reſolut. lib. 1. c. 7. n. 4. verſ. 5.*

Contrariam tamen ſententiam, qui-
nimò relatas leges Regias, in contra- 30
ctibus aliàs validis iuramentum appo-
ni prohibentes, in aſſertorio quoque iu-
ramento locum ſibi vendicare, in ter-
minis ordinationis Luſitanæ, vt verio-
rem amplectitur, praxiquè receptã te-
ſtatur Aluarus Valaſcus *conſultat. 99.
n. 14. ad finem*, & in terminis noſtrarum
legum, tanquam certam ſupponunt Di-
dacus Perez *in l. 3. tit. 13. lib. 3. ordina-
menti, gl. 1. versùs finem, verſ. Intelligitur
præterea, ad calcem verſiculi*, Franc. Aul-
leſius *in capitibus Prætorum, cap. 10. ver-
bo execucion, nu. 36. ad fin. verſ. Licèt iam
hodie*; impugnantes * cautelam illam
Bartoli, & aliorum, cuius *ſupr. n. 4.* me- 31
minimus, vt ad effectum actionem per-
petuãdi, in inſtrumẽto apponatur clau-
ſula, qua debitor cum iuramento ſe talẽ
eſſe affirmet, quam aiunt hodie, ſtante
iure noſtro Regio, apponi non poſſe, &
Azeued. *in dict. l. 11. compilation. numer.
19.* qui tamen * perperàm præceden- 32
tem ſententiam imponit Perecio *vbi
proximè*, iuxta corticem litteræ, putans
verba Angeli, quę ille refert, vt eũ cõ-
futet, ipſius Perecij, idem quod Ange-
lus docentis, eſſe, licèt tandem Azeue-
dus agnoſcat, Didacum Perecium, inſ-
pecta mente, huius contrarię fuiſſe ſen-
tentiæ, eius litteram corruptam eſſe di-
cens, in quo ſanè merè hallucinatus eſt.
Mouétur autem hi omnes primò ex ge-
neralitate dictarum legum, * dum iu-
ramẽti verbo ſimpliciter vtũtur, quod 33
ſub ſe omnes iuramenti ſpecies cõplec-
titur, *iuxta regulam text. in l. item legati
49. §. itẽ intereſt*, vbi notat Gotofr. *ſchol.
1. D. delegat. 1. & in l. ſemper ſpecialia
189. D. de reg. iur. iuncta alia reg. l. 1. §. ge-
neraliter, D. delegatis præſtandis, cum ſimi-
libus.* Deinde ex rationibus, * quibus
leges noſtræ nominatim nituntur, quæ 34
non tantùm ſunt tuendi ſecularem iu-
riſdictionem, ſed etiam vitandi ſecula-
rium ſubditorum periuria, aliaquè eo-
rum damna, tam ſpiritualia, quàm tem-
poralia; quæ rationes * licèt in ordi-
natione Luſitana nõ ſint expreſſæ, cùm 35
tamen aliæ aſsignari non poſsint, pro

expreſsis habētur, iuxta doctrinā gloſſæ *vltima ad finem, in l. quamuis* 15. *C. de fideicommiſſis*, quam pluribus receptam teſtatur Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit.* 21. *à n.* 7. *& in l. ſi vnquam, in princ. n.* 62. *C. de reuocand. donat.* Nicol. Euerard. *in locis legalibus loco* 78. *à ratione l. ſtricti n.* 9. *& loco* 79. *à ratione l. larga n.* 21. Ant. Gomez *ad l.* 45. *Tauri n.* 117. *ad med. verſ. Primò quia eadem ratio*, D. Ludouic. Molina *de Hiſpanorum primogenijs lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 9. *& lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 4. 5. *&* 6. Petr. Salazar *de vſu, & conſuetudine c.* 12. *n.* 12. *&* 13. Ioan. Petr. Surd. *conſ.* 277. *n.* 20. *&* 28. Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. libr.* 1. *cap.* 40. *n.* 16. Vincentius Fuſar. *conſ.* 54. *n.* 55. D. Ioannes del Caſtillo, *quotid. controuerſiar. tom.* 2. *cap.* 4. *n.* 89. *& ts n.* 6. *cap.* 170. *per totum, & cap.* 181. *n.* 8. qui licet in vnica ratione loquantur, nō tamen proinde excluſiſſe vidētur duas, vel plures rationes ad idem tendentes, quæ in caſu à lege non prouiſo non minus verificentur, ac procedant: illæ vero rationes æquè militant in aſſertorio iuramento, ac in promiſſorio, & confirmatorio, ſeu roboratorio actus, alioquì omninò validi, vt in terminis aduertit Valaſcus *vbi ſup.*

36 His & illud adiici poteſt, quòd ratione periurij, quod in aſſertorio quoquè iuramēto quis committere poteſt, falſum iurando, poteſt etiam laicus ad Eccleſiaſticum iudicem trahi, ab eoquè puniri, cùm id crimen mixti fori ſit, vt ſatis conſtat *ex cap. nouit* 13. *de iudicijs*; & notat gl. verbo malefactores, *verſ. Item crimen, in cap. cùm ſit generale* 8. *de foro compet.* recepta ab Abb. *num.* 21. & communi, quam reſoluunt Felin. *nu.* 7. *ibi.* Guido Papæ *conſ.* 29. *n. vlt.* D. Couarr. *in* 4. 2. *p. cap.* 6. *n.* 20. *alias* 23. Paz *in praxi tom.* 2. *prælud.* 2. *n.* 35. Salzedus *in additione* ad Bernard. Diaz *in praxi crim. can. cap.* 92. *lit. B. verſ. vltim.* D. Ioannes Vela *de delictis cap.* 28. *de periurij pœna, num. vlt.* Marta *de iuriſdict.* 2. *p.* 1. *partis c.* 9. *n.* 25. vltra plures alios, nouiſsimè congeſtos ab Auguſt. Barboſa *in collectan. ad dictum cap. cùm ſit generale, n.* 9. & à nobis *in prælect. ad c.* 1. *de officio ordin.* 1. *p. n.* 93. quare & ſi nulla alia ratio in dictis legibus exprimeretur, quàm tuendi ſecularem iuriſdictionem, ſufficiens illa videretur ad cōprehendendum aſſertorium iuramentū, cæterùm addita ratio vitandi ſæcularium ſubditorum periuria, rem videtur indubitabilem facere.

Quæ duæ pugnantes ſententiæ ex ſuperiùs traditis facilè ad concordiā rediguntur, vt prior, leges Regias intelligens in iuramento promiſſorio, & actus validi confirmatorio, ſeu corroboratorio dumtaxàt, non etiam in aſſertorio, quod per eas prohibitum eſſe negat, vera tantùm ſit, & procedat in iuramento aſſertorio nō deciſorio, quod non eſt per leges illas in publico inſtrumento apponi prohibitum, puta quod in inuentario, ſeu bonorum deſcriptione interponitur, vt in ſpecie noſtræ litis, aut in alio inſtrumento, minimè ad litis deciſionem inter partes tendente, vt in exemplo legis penult. *verſ. Si tamē in inſtrumento, C. ſi minor ſe maiorem dixerit*, ac in ſimili exemplo deciſionis Gāmæ, & in his terminis loquuntur Imola, Aret. & Palati[*] Rubeus *relati ſup. n.* 25. quicquid in aſſertorio deciſorio nominatim loquatur Barboſa. Poſterior verò ſententia, affirmans, aſſertorium quoquè iuramentum cenſeri prohibitum, vice verſa procedat in iuramento aſſertorio deciſorio, nempè ex conuentione partium in inſtrumento interpoſito, iuxta regulam *legis iuſiurandum* 17. *D. de iureiurando*, in quo non minùs, ac in promiſſorio, & confirmatorio procedunt leges Regiæ ex rationis * identitate, iuxta aliam regulam *legis illud* 32. *D. ad legem Aquiliam, & l. à Titio* 108. *D. de verbor. obligationibus*, cum relatis à Tiraq. *in tractatu ceſſante cauſa* 1. *p. n.* 154. Euerard. *in locis legalibus loco* 15. *à ſimili ex n.* 1. & ab Auguſtino Barboſa, latè exornante, *axiomatè* 197. *à n.* 3. quæ regula, * & in limitatorijs legibus, quales Regiæ noſtræ cenſeri debent, locum obtinet, elegans textus *in cap. cum dilecta* 4. *verſ. Nos igitur, de confirmatione vtili, vel inutili*, in propoſito rectè expenſus à Petro Barboſa *in l. ſi conſtante* 25. *in princ. ſub n.* 94. *D. ſolu to matrim.* vbi tamen minùs rectè ab illis omninò ſeparat

37 (margin, beside "Quæ duæ pugnantes")

38 (margin, beside "identitate" and "quales")

ſeparat exorbitantes, iuxta ea, quæ diximus *diſſertat. 7. n. 43.* idemque in pœnalibus (quales illę ... que ſunt) probat Tiraq. *in d. tract. ceſſante cauſa, 1. p. n. 160.* & cum alijs pluribus Petr. Auguſtin. Morla *in emporio utriuſque iuris, ad titul. D. de legib. q. 6. n. 16.* ac nos probauimus *d. diſſertat. 7. à n. 16.* nempè ideo
40 quia * & iuramentum aſſertorium deciſorium, ſui natura tendit ad obligandum iurantem ei, in cuius fauorem iuratur, & huic aduerſus illum actionem quærendã, quam ratione iuramenti eodem modo poterit coram Eccleſiaſtico iudice exercere. Quæ ratio ceſſat in iuramento aſſertorio, non deciſorio, & ideò hoc in inſtrumẽto apponi poteſt, illud non item.
41 Vnde cautum eſt * a viro alioqui doctiſsimo ... Sua ... *in d. l. p ... indicatã notab. 2.* ... *Ego teneo, & n. 6.* ... Regni ... ei⁹ aſſeclis, contrariũ tanquã certo falſo ſupponentibus, dum cautelam illam tradut, cuius ſup. *n. 4. & 8.* meminimus, quæ abſque violatione legum Regiarũ verificari nequit, quam non animaduertit Volanus *in curia Philipica 2. p. §. ... n. 14.* eandem cautelam referens, & aliis Regijs legibus illa vtendũ fore dicens, quaſi id fieri quoque ... poſſit.
42 Nec huic veritati ... concordiæ, ac reſolutioni quicquam refragantur quæ pro ſecundæ ſententiæ comprobatione adduximus ... & imprimis non obſtat generalitas verbi *iuramentum*, quo vtuntur leges Regiæ, qui a ... illud adiungant obligationis verbo, neceſſario reſtringenda ... ad iuramentum ... obligationis introducendę, aut corroborandæ cauſa ... quod ... maximè expreſsit *d. lex 12 ... poſt principium ... Y ... no ... con trato, que de ... iuramento, ... verſ. ... Nueſtra voluntad no fue ... los contratos, que ... ſe requeria, &c.*
43 Deinde non ... rationes aliæ, præter iuriſdictionis ... quibus nituntur Regię leges, quia no ſunt illæ finales, ſed impulſiuæ, ad coadiuuandam potiſsimam, ac finalem rationem fraudationis Regiæ iuriſdictionis, quæ * ex earũ proœmio conſtat, quod 44 finalem indicare cauſam certiſſimũ eſt, vt *ex l. finali D. de hered. inſtit. l. alumnæ 30. §. fin. D. de adimen. legatis*, nonnullis que alijs iuris locis, communiter notarunt interpretes, quemadmodũ præ alijs teſtantur, D. Ludouicus Molina *de Hiſpan. primogen. lib. 1. cap. 5. n. 6.* Menoch *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 2. à nu. 3.* Ioannes Gutierr. *pract. quæſt. lib. 3. q. 5. n. 44* nouiſsime cum multis Auguſt. Barboſ. *axiom. 192. n. 1. & ſeqq.* ac notaui ſup. *d. diſſertat. 7. n. 17.*

Multoque minus rationes illæ mouere debent, inſpecta Luſitana ordinatione, in qua inſertę nõ reperiuntur, & ideò potuit legiſlator illis non moueri ad ſic diſponendum, maximè quia in vnica tantum ratione, eaque finali, quæ ſola reddi poſsit, verum eſt Doctorum pronuntiatum, quòd pro expreſſa ſcilicet haberi debeat, vt ipſi clarè loquuntur, & explicant, ac ſenſit Bart. *in l. liberorum 220. n. 12. in fin. D. de verbo. ſignificat.* quem ad hoc nominatim refert, ac ſequitur Aymon Crauet. *de antiquit. temporum 4. part. in princ. num. 83. ad fin. verſ. Sed dici poteſt*, Farinacius *fragmentorum criminalium p. 1. lit. E. verbo extẽſio, n. 64.* atque ita etiam velut receptiſsimum reſoluit Henricus Roſental. *de feudis cap. 1. concl. 15. n. 18.* cum relatis *lit. G. H. & I.* (vbi, quòd in dubio plures eſſe legis rationes præſumatur, & non vnam tãtum) *& cap. 2. concl. 33. num. 13.* ad quod latiùs proſequitur Farinac. *d. verbo extenſio, à n. 180. maximè num. 182.* 45

Sed neque illud quicquam mouet, 46 quod pro ſecunda ſententia poſtremo afferebatur, rationem ſcilicet tuendæ ſecularis iuriſdictionis, in omni quoq; aſſertorio iuramẽto verificari, adeò quę etiam in non deciſorio, proptereà quod poſsit quis in inſtrumento falſum iurando aſſerere, atque ita ratione periurij ad Eccleſiaſticum iudicem trahi, ab eoque puniri; hoc enim argumẽtum ex pluribus ceſſat. Imprimis, quia cũ alias * delictum lex in dubio non pręſumat, *l. ſi quis ſeruum 9. verſ. Niſi forte*, & 47

ti, D. de ſeruo corrupto, l. meritò 51. *in fine*
principij, D. pro ſocio, l. item apud Labeo-
nem 15. §. *ſi cùm iniuria* 36. *D. de iniurijs, cũ*
ſimilibus, quam regulam latè pro[illegible]-
tur, & explicant Alciatus, & Menoch.
de præſumpt. ille *regula* 3. *præſumpt.* 1. *cũ*
ſeqq. maximè num. 24. 27. & 3[illegible]. hic ve-
rò *lib.* 4. *præſumpt.* 161. *num.* 26. & *lib.*
5. *præſumpt.* 3. *ex numer.* 14. & *præſumpt.*
35. *num.* 8. vltra alios relatos ab Au-
guſt. Barboſa *axiom.* 68. *à num.* 14. &
Simone Vaz Barboſa *ad principia, & lo-*
cos communis lit. D. num. 16. & Gabriele
Aluarez de Velaſco *ſuo eadem lit. n.* 172.
48 mitto * in ea nos præ[illegible], pemu[illegible] de-
hict in acta ita ſcrip[illegible], quale inſtrumen-
tum eſt, admiſſum fuiſſe, vt in ſimili de
falſi crimine in ſe gratum ſibi aſcriben-
do dixit Imperator *in l. penult. in fine,*
C. de his, qui ſibi adſcribunt in teſtamento,
49 niſi forſan * iuramentum fieret à per-
ſona ſuſpecta in damnum tertij, ad ſim.
l. cùm quis decedens 35. *aliàs* 37. §. *Titia,*
cum traditis à Bart. & communi *D. de*
legat. 3. & in elegãti exemplo obſeruat
Palacius Rubeus *in rub. de donat. inter*
v. §. 51. *num.* 4. vbi alios congerit Bara-
hona *lit. B.* quod tamen in propoſito
rariſſimè, aut nunquam euenire poteſt,
adeòque a legiſlatore proſpectum vi-
deri non decet, iuxta regulam text. *in*
l. iura conſtitui 3. *cùm tribus ſeqq. D. de le-*
gibus, quomodo in ſimili argumentatur
rectè D. Ioannes Baptiſta Valençuela
in defenſione monitorij contra Venetos num.
232. *verſ. Nec immunitati, & nu.* 2[illegible].
Deinceps, quia & ſi frequentius, & ge-
neralius eſſet, periuria in inſtrumentis
50 committi, id tamen * tum præ[illegible]-
dis conſilium, & intentionem euerteret,
cùm abſurdiſsimum ſit dicere, peiera-
turum quemquam, vt Eccleſiaſtico iu-
dici cõtra ipſum iuriſdictioné tribuat,
tum etiam nec re ipſa iuriſdictioné Re-
giam omninò fraudare poſſet, cùm in
51 delictis * mixti fori regulare ſit, vt lai-
cus non rectè punitus ab Eccleſiaſtico,
iterum à ſuo ſeculari iudice condigna
pœna puniri valeat, *vt ex cap. fœlicis* 5.
§. *per hoc, de pœnis lib.* 6. communiter no-
tarunt Interpretes, quos referunt, & ſe-
quuntur D. Præſes Couar. *lib.* 2. *variar.*
cap. 10. *nu.* 6. & *in cap. Raynuntius, de te-*
ſtamentis, in princip. num. 19. *aliàs* 27.
Auen[illegible] *exequen. mandatis* 2. *part. cap.*
5. [illegible] Couar[illegible] 3. *variar.*
cap. [illegible] 4[illegible]. Iulius Clarus *lib.* 5. *ſen-*
tent. § [illegible] 57. *nu.* [illegible]4. Paz *in pra-*
xi [illegible] 2. [illegible] 49. Ceuallos
praxi [illegible] *quæſt.* [illegible] *nu.* 10.
& [illegible] 4. *q.* 897. [illegible] eſt [illegible]
l[illegible] 6. & *tom.* 5. 2. [illegible] *quæſt.* 85.
nu. [illegible] Gabriel Pereira *tom.*
1. *de manu Regia cap.* 10. *num.* 2. dixique
ego, [illegible] alia [illegible] ciuilis loca in id
[illegible] in ſcriptis [illegible] ex iniuncto
[illegible] *cap.* 1. [illegible] *ordinarij,*
qu[illegible] typis man-
dati [illegible] *n.* 117. Tandem
ac p[illegible] * [illegible] in lege Regia 52
d[illegible] ntur de iu-
ramento co[illegible] ad obliga-
tionem [illegible] ſemel va-
l[illegible] m, ac
e[illegible] dit in
p[illegible] validi
con[illegible] ra-
t[illegible] alis,
re[illegible] iu-
r[illegible] tionis, q[illegible] iura-
menti, v[illegible] alter-
to[illegible] eſt;
cum [illegible] m, vt * [illegible] 53
[illegible] pœnam
[illegible] atur, & iuxta eã
[illegible] 4 [illegible] *enim, D. qui po-*
[illegible] nominantur, ſuncto c. [illegible] *no-*
[illegible] 7 [illegible] *ne eius intellect.* [illegible]
de iure iurando, cum alijs pl[illegible]is
lo[illegible] D[illegible] co
S[illegible] *l.* 13. *prin-*
cipali num. 44. [illegible] pro
bam [illegible] *duo* [illegible] *ſe-*
q[illegible]
[illegible] ratio- 54
n[illegible]
li[illegible]
la[illegible] & co-
a[illegible] n, quæ
e[illegible] frau-
detur, [illegible] co-
d[illegible] ve
ni, argum. *reg.* [illegible] 6. de per-
iurijs ſcil[illegible] aueniẽ-
do contractibus, & [illegible] ationibus iu-
ratis, non in iurando falſum; nam & ſub
iecta

55 iecta * materia id ita poſtulat, iuxta quam verba accipienda, & interpretanda ſunt, etiam ſi illa aliquatenùs impropriari contingeret *l. ſi vno* 17. (quæ aliàs eſt §. *Papinianus l. ex conducto* 15.) *iunctâ gloſſ. verbo ſed tranſactio, D. locati*, cum adductis à Nicol. Euerard. *in locis legalibus loco* 46. *aliàs* 93. *à ſubiecta materia*, & à me in relectione typis olim excuſa *ad cap.* 1. *de fide inſtrument. nume.* 11. *verſ. In qua difficultate*, ac ſupra *diſſertat.* 6. *num.* 24.

56 Illud ſuperioribus non inutiliter addendum eſt circa iuſtitiam dictarum legum Regiarū, quod & ſi adhuc de illa, maximè in irritando contractus iuratos, non parùm hæſitauerint plures viri doctiſsimi, eò quod ſupra allatę cauſæ, iuſtæ tantùm ſint, vt ſecularis Princeps à Romano Pōtifice impetrare valeat irritationem iuramenti, aut facultatem eam faciendi, non etiam vt ipſe per ſe hoc facere poſsit, cum de iuramēti vinculo legem ferre nequeat, adeoq; eius leges ex defectu poteſtatis nullæ ſint, iuxta ea, quæ generaliter cum pluribus reſoluunt Marta *de iuriſdictione* 4. *part. caſu* 72. *ex num.* 13. Hercules Mareſcotus, *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 62. *à num.* 9. *verſ. Quibus tamen non obſtantibus*, & in terminis noſtrarum legum id quidem quoad irritationem cōtractus iurati magis probat Parladorius *lib.* 2. *rerum quotid. cap.* 4. *nu.* 53. *verſ. Porrò quatenùs*, & vt indubitatum reſoluit communis olim præceptor Didacus Sahagum à Villaſante *in cap.* 2. *ſub num.* 128. *de iudicijs*, dicens, nunquam in Hiſpanis tribunalibus de nullitate huiuſmodi cōtractuum ob iuramēti interpoſitionem pronunciatum eſſe, quod & ipſum ſen-
57 ſit non obſcurè * Aluarus Valaſcus *conſultatione* 99. *num.* 2. & 3. qui proinde *tribus numeris ſequentibus* pro earum legum defenſione recurrit ad famam priuilegij, ſiue indulti Apoſtolici, ab antiquiſsimis temporibus Luſitaniæ, & Caſtellæ Regibus conceſsi, tales leges cōdendi, & ad præſumptam eius conceſſionis veritatem ex tolerantia tanti tēporis, quo illę leges ſunt, & in praxi ſeruantur; tamē ego eas leges, prout latę ſunt, ſimpliciter abſque vllo diffugio iuſtiſsimas, ac validas exiſtimo. Nō vtiquè ex eo quod conſiderat Matienços *ad l.* 2. *tit.* 2. *lib.* 5. *nouæ compilat. gloſ.* 3. *num.* 7. & 12. nempè legem ciuilem poſſe impedire vim iuramenti, tam vetando ne illo contractus confirmetur, quàm præcipiendo ne id iuramentum obliget, & vtrumque re vera efficere, quoties iuramentum contractui adijci interdicit, quia ſic neceſſariò intendit obligare iurantem ad culpam, vt conſequenter ratione talis culpæ iuramentum non obliget, quem conuincunt rectè Petrus Barboſa *in l.* 1. *D. ſolut. matrim.* 1. *part. num.* 73. & qui eum refert, ac ſequitur Pat. Thom. Sanchez *in ſumma lib.* 3. *cap.* 22. *num.* 9. Neque ex eo * 58
quod putarunt Pater Molina *de iuſtitia, & iure tom.* 1. *diſputatione* 149. *num.* 13. 15. & 16. & P. Sanch. *d. cap.* 22. *num.* 10. & 11. quibus nouiſsimè acceſſere D. Ioan. Bilboa *in cap.* 1. *nu.* 92. & 93. *de iureiurando*, & paulò latiùs, liberiùsquè quàm par eſſet aduerſùs omnes iuris interpretes inſurgens Pat. Magiſt. Baſilius Legionenſis *in tract. de matrim. lib.* 12. *cap.* 8. §. 5. *num.* 38. nempè leges illas directè, & immediatè tantùm irritaſſe contractus ſub iuramento faciēdos, antequam fierent, indirectè verò, ac remotè iuramentum ipſum eis additum, quod iure optimo ex cauſa boni publici ſecularem Principē facere poſſe docent. Quibus * quidē vehementer 59
obſtat iuris regula, quæ docet, quod cū quid vna via directo prohibetur, ad id alia indirecta non debet admitti, *l. ſi is, qui ex bonis* 6. *verſ. Sed hoc ita, vbi cōmuniter DD. D. de vulgari, & pupil. ſubſtit.* & *cap. cū quid vna via*, 84. *de reg. iur. in ſexto*, cum adductis à gloſ. Dyno, & Petro Pechio ibi, qui optimè eam vltra alios exornat, & explicat, vt & fecere D. Ludou. Molin. *de Hiſpan. primogen. libr.* 4. *cap.* 3. *num.* 37. Menoch. *de arbitrar. libr.* 2. *caſu* 459. & *de præſumpt. lib.* 9. *præſumpt.* 189. *num.* 82. Surd. *conſ.* 427. *nu.* 40. *ac deciſ.* 21. *num.* 4. & *deciſ.* 301. *nu.* 75. Petr. Barboſa *ad l. eum Prætor* 12. §. *vlt. num.* 335. *D. de iudicijs* Scaccia *de commercijs* §. 1. *q.* 7. *p.* 7. *ampliat.* 11. *num.* 2. Fontanell. *de pact. nuptial. clauſ.* 4. *gl.* 13. *part.* 2. *num.* 3.

Nec

60 Nec exemplũ, quo P. Sãchez vtitur, & Ioãnes Balboa ipſum ſequutus, quicquam ad rem facit, inde nimirum ſumptum, quòd ſicut Eccleſia non potuit directè, & immediatè irritare matrimonium clandeſtinum, quatenùs eſt Sacramentum, ſed id ſolius Chriſti eſt, at potuit indirectè, & remotè, deſtruẽdo ſcilicet directè, & proximè contractũ humanum, abſque parocho, & teſtibus celebratum, ſiue inhabiles ad eũ reddendo cõtrahentes iuxta formã ab ea præſcriptam, in Concil. Trident. *Seſſ. 24. de reformat. matrim. c. 1. verſ. Qui aliter*, quo tanquã fundamento deſtructo, deſtructum conſequenter manet Sacramẽtum, ipſi innitens, quod latiùs explicat idem Sanch, *de matrimon. lib. 3. diſput. 4.*
61 *num.* 6. ſic quamuis * Princeps ſecularis nequeat ſua lege iuramentum præſtandum irritare directè, & immediatè, vt pote vinculum ſpirituale, eius facultatem excedens, poteſt tamen indirectè, & remotè, nempè irritando contractum humanum, antequam ineatur, quo omninò deſtructo, deſtruitur, & irritatur conſequenter iuramentum, in ipſo fundatum, quod ſolus ſupremus Princeps poteſt efficere, nã inferior nequit cõtractus irritare. Non (inquã) ad rem facit, eſt enim maxima inter vnũ, & al-
62 terũ caſum diſparitas, * quia ſummus Pontifex, aut generale concilium, eius authoritate legitimè congregatum, & ſi poteſtatem non habeat irritandi matrimonium, at poteſtatem habet circa matrimonium ipſum, & perſonas illud cõtrahentes, quas ad id alio modo, quã à ſe ſtatuto contrahendũ inhabiles reddere potuit: at ſecularis Princeps nullam habet poteſtatem circa ſpirituale iuramenti vinculum, & ideò licèt poteſtatem habeat in perſonas ſeculares ſuę ditionis, illasquè inhabiles reddere poſsit ad contractus alio ciuili modo, quàm à ſe conſtituto celebrandos, non tamen ad illos ineundos ſub iuramẽto, quippè ſuper quo nec directè, nec indirectè legem ferre potuit, ſed ſubditos tantùm conſtringere independenter à re ſpirituali, quæ ſub ipſi' poteſtate nõ
63 eſt. Accedit his, * quòd & ſi ſecularis Princeps poſſet irritare cõtractum, cui iuramentum accederet, quod ab omni iure, & ratione, abhorret, vt dictum eſt, adhuc iuramentum ipſum, ſublato contractu, per ſe ſubſiſtere poſſet, & ad eius obſeruantiam, ratione religionis, in foro nedum interiori, ſed & exteriori, maximè canonico contrahentem obligaret ſub periurij reatu, *cap. 1. cum ſeqq. 22. quæſt 5. c. debitores 6. cum alijs, de iureiur. tuncto c. 2. eod. tit. in 6.* idquè verìſsimum eſſe palam agnoſcit Pat. Vazquez *in opuſculis tit. de teſtamentis c. 3. dub. 2. n. 20. 21. & 22. verſ. Præterea*, quem Pat. Baſilius *ſupr.* incautè pro ſe adfert, imò & nonnulla alia, vt pote in meſſem alienam falcem committens, aduerſus notiſsima Pontificij iuris dogmata comminiſcitur; quale illud eſt, non eſſe veram illam regulam, iuramentum ſeruandum, quando in ſeruando nullum eſt peccatũ,
* quæ (quod mirabile) ne ita licenter, ac ſe- 64
curè abſque vllo iure, quo nec niti poterat, loqueretur, animaduertere debuiſſet, apertiſsimè probatur *in cap. ſi verò 8. verſ. Duximus*, illic, *Quod non eſt tutum, quemlibet contra iuramentum ſuum venire, niſi tale ſit, quod ſeruatum vergat in diſpendium ſalutis æternæ, c. & ſi Chriſtus 26. ante medium*, illic. *Et quamuis non ſit per creaturam iurandum, ſi tamen iuretur per creaturam, ſeruandum eſt quidem, dummodo ſit licitum, quod iuratur, & c. cũ contingat 28. ad fin.* illic. *Obſeruare debent huiuſmodi iuramenta ſine vi, & dolo ſponte præſtita, cùm in alterius præiudicium nõ redundent, nec obſeruata vergant in diſpendium ſalutis æternæ, ext. de iureiuran. cap. quãuis pactum 2.* illic. *Omninò ſeruari debet, cùm non vergat in æternæ ſalutis diſpẽdium, de pact. lib. 6.* qua de re vltra DD. *vbiquè*, latiſsimè differit Pat. Suar. *tom. 2. de religione, tract. de iuram. c. 24.* Seraphinus *deciſ. 782. n. 4. cum ſeqq.* Cæſar Barcius *deciſ. 25. n. 59. & 60. deciſ. 56. n. 23. in fin. deciſ. 74. n. 3. & deciſ. 103. n. 12.* & in terminis ex hac ratione iam diu a me conſiderata doctrinam Patris Thomę Sanctij (cuius ſolùm meminit) nouiſsimè conuincit Antonius Merenda *controuerſiarum iur. lib. 1. c. 10. n. 10. iuncto num. 9.* Aliundè igitur Regiarum
legum iuſtitia pendet, * ex eo nempè 65
quòd re verà illæ ſimpliciter non irritant

tant cõtractus, vt ferè omnes ſibi falſò
perſuaſſum habẽt, nec obligationes ſim
pliciter, ſed quatenùs eas cõtrahẽtes ex
inſtrumẽtis ipſis, in quibꝰ iuramẽta ſunt
appoſita, ad exitũ perducere volunt, vt
66 ſatis cõſtat * *ex d.l.6.ordinam.& d.l.11.*
cõpil.ibi. Y que la obligaciõ no vala, ni faga
fee. Nã cũ obligationis verbũ referatur
ad eã, quæ in inſtrumẽto continetur, ex
reg.tex.*in l.quoties idem ſermo, 67. D.de*
reg.iur. cũ ſimilib. à me adductis *diſſert.*
6.nu.24. planè ſignificant hæc verba,
eiuſmodi obligationem inſtrumentariã
non valere, ſiue fidem nullam inſtru-
mentũ, quo ea cõtinetur, facere quòad
hoc, vt illa effectũ habeat virtute ipſiꝰ
inſtrumẽti, quippè ex cuiꝰ inſpectione
ſtatim Eccleſiaſticꝰ iudex iuriſdictionẽ
ſuã fundatã haberet, vt ſecularẽ præue-
67 niret, cũ * inſtrumentũ rẽ inter cõtra-
hẽtes manifeſtã, & probationẽ (vt aiũt)
probatã, nulla que fori diſcuſsione in-
digẽtẽ faciat, vt ex *l.cũ precibus 18.C.de*
probationib.& c.cũ dilecti 6. verſ. Mãda-
musꝰ, de donat. vltra DD. *vbiq;* & plures a-
lios notarũt Tiraq. *de retrac.cõſang.§.2.*
gl.1.à n.20. Maſcar. *de probat.to.2.concl.*
vbi 907. Caualcan. *decis.45.n.35.p.1.*
Cãcer. *var.reſol.lib.3.c.7.n.215.* Grati.
diſcept.forẽſ.to.5.c.939.n.4. Andr. Mol
feſius *ad cõſuetud. Neapoli.to.1.p.7.q.16.*
n.10.& 11.& to.2.p.10.q.6.n.6.7.&
8. Fõtanel. *de pact.nupt.clauſ.4.gl.13.p.*
2.n.45. Cęſ. Barciꝰ *deciſ.43.n.2.* D. Va
lẽç. *cõſ.2.n.4.cõſ.21.n.78.cõſ.22.n.43.*
cõſ.51.n.2.lib.1.cõſ.129.n.48.& 49.&
cõſ.169.n.104.lib.2. & qui innumeros
cumulãt Camil. Borel. *in ſum.deciſ.to.2.*
tit.18.n.84. Eman. Barboſ. *in remiſſion.*
ad ordinat. Luſit.lib.3.tit.25.ad rub.n.1.
68 *& 2.* Obligationis * itaq; irritatio per
leges Regias facta illud operatur, vt o-
bligatio in eo inſtrumẽto cõtẽta perin-
dè habeatur, acſi in eo nõ interueniſſet,
ad hoc vt ex ipſo ad illiꝰ implemẽtũ agi
poſsit, vt potè vitioſè, ac inutiliter ibi-
dẽ interpoſita, arg.tex. *in l.quoties 6.D.*
qui ſatiſdare cogãtur, & in l.4.§.condẽna-
tũ, D.de re iudic.reg.non præſtat 52.lib.6.
cum adductis à Surdo *conſ.3.à n.8.cõſ.*
45.n.42.cõſ.88.n.16.conſ.157.n.13.
conſ.179.à n.49.& conſ.381.à n.13.ac
deciſ.51.n.21.& 22.deciſ.122.n.6.&
and

deciſ 269.n.12. & poſt innumeros alios
Mario Giurbã *ad conſuet. Meſſan. cap.8.*
gloſſ.7. num.4.5.& 9. adeò quæ neceſ-
ſe ſit vt aliter probetur, pròut fieri po-
teſt ex teſtibꝰ in eo inſtrumẽto deſcrip-
tis, aut alijs, qui eiꝰ cõfectioni, vel cõ-
tractui ipſi præſentes fuerint, iuxta tra-
dita à Didac. Per. *in d.l.6.ordinam.gl.1.*
verſ.vlt. Gutier. *in d.auth.Sacramẽta pu-*
ber.n.165.C.ſi aduerſus vendit. Azeue. *in*
d.l.11.cõpil.n.18.ad med.& n.29. verb.
no vala, iũctis quæ circa * differẽtiã in- 69
ter irritationẽ inſtrumẽti, & cõtractꝰ,
in eo cõtẽti, itaut de vno ad aliud infer
ri nõ debeat, vtiliter poſt alios ſcribit
ipſe Azeue. *ad l.13.tit.24.lib.4.n.58.*
Surd. *cõſ.80.n.29.conſ.144.à n.13.&*
cõſ.318.n.16.& 17.ac deciſ.277.à n.1.
ad 7. Seraph. *de priuil.iuram.priuil.34.n.*
7. Cãcer. *variar.reſolut.lib.2.c.3.n.29.*
Fõtanel. *de pact.nupt.clauſ.6.gl.3.p.7.à*
n.66.ad 70. Carol. de Graſſ. *de exception.*
in prælud.n.153. atq; ita, & ſi obligatio
inſtrumẽtaria per leges Regias irrite-
tur, nõ cẽſetur irritata ſola obligatio de
per ſe abſq; inſtrumẽto, vnde vel modi-
cũ vel * nullũ ſubeſt periculũ, quòd Ec- 70
cleſiaſt. ratione iuramẽti cognitionẽ in
ſeculares habeat, quia cũ inſtrumẽtariꝰ
creditor nõ poſsit ex illo inſtrumẽto a-
gere, ſed cõtractũ per teſtes probare de
beat, neceſſe eſt, vt debitorẽ laicũ corã
ſeculari ipſius iudice cõueniat, atq; ita
præuentione iã ab illo hoc modo facta,
nullꝰ poſtea ad Eccleſiaſticũ patebit ac-
ceſſꝰ. Quòd * ſi de facto creditor debito- 71
rẽ ſuũ laicũ ordinariè vel executiuè ex
vi illius inſtrumenti corã Eccleſiaſtico
iudice cõueniret, poſſet meritò debitor
cõuẽtus, illiꝰ declinare iudiciũ, ab eius-
q; proceſſu appellarẽ, & rẽ per viã vio-
lẽtiæ (vt vocãt) ad Regia prętoria defer
re, vbi Eccleſiaſticũ in cognoſcendo, &
procedẽdo aduerſus talẽ debitorẽ laicũ
vim facere declarabitur, vulgo *auto de*
fuerça. Quinimò * idẽ cõſequetur & ſi de- 72
clinatoriã nõ obiiciat, nec appellatio-
nẽ interponat, iuxta ea, quæ ex aliorũ
mẽte generaliter in laicorũ cauſis reſol
uũt Gaſp. Roderic. *de ann.redit. lib.1. c.*
17.verſ.His tamẽ, Hier. Ceual. *de cognit.*
per viã violẽtiæ, gl.16.ſub n.20. D. Frãc.
Salgad. *de Reg.protect.p.1.c.2.n.69.*

DISSERTATIONIS SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 MAteria introductio, & continuationis ratio ad 3. praecedentes diſſertationes.

2 Hereditas, vel bonorum poſſeſſio nondum adita non tranſmittitur.

3 Qua regula procedit, etiam ſi hereditas ex ſubſtitutione delata ſit.

¶ L. quoties 80. aliàs 81. D. de acquir. hered. perperàm emendatur ab Anton. Fabro ibid.

4 Eius regulæ ratio difficilis eſt, & quare? cum num. ſeqq.

¶ Spes, quam quis habet, aliquid ſub incerto caſu aſſequendi, in heredes tranſmittitur ſaltem in contractibus.

5 In leg tis, & fideicommiſſis ſecus eſt, cuius ferentia ratio remiſſiuè traditur.

6 Leg ti dies ſi iam ceſſerit, ita vt ius ad illud competens in pendenti nō ſit, id quidem etiam non agnitum ad heredes tranſmittitur.

¶ Quod procedit etiam in fideicommiſſo vniuerſali.

7 Trāſmiſſioni locus eſt in hereditate quoàd ius accreſcendi, poſt coheredis adeuntis mortē obueniens, eodē nāque iure eius heres gaudet, & ei9 rei ratio, n. 21. & 22.

8 Ante hereditatis delationem nullum ius in herede reſidet, quod trāſmittere poſſit.

9 Hereditate delata, heres in ea ius habet adeundi.

10 Heres in vniuerſum ius defuncti ſuccedit.

11 Heres heredis, primi teſtatoris eſt heres, & qualiter hoc intelligatur, n. 15.

12 Regulæ illius, quod hereditas non adita non tranſmittitur, variæ rationes ab interpretibus tradūtur, & verior eligitur, ac num. ſeqq.

¶ Hereditas nondum adita tranſmitti non poteſt, nec vt acquiſita primo heredi, nec vt acquirenda per ſecundum, ei ſuccedētem. ibidem.

14 Hereditas non niſi volenti, & animum ſuum quomodocùmque declaranti acquiri poteſt.

14 Tranſmittendi hereditatem ius ex eius delatione pendet.

15 Hereditatē illis tantùm lex defert, qui vel à defuncto heredes ſcripti ſunt, vel ab inteſtato ad eius ſucceſſionem vocantur.

16 Hereditas heredum heredibus delata nō eſt, & ideo non poteſt per eos adiri.

17 Hereditatis delatæ adeundæ ius perſonale eſt, quod ad alium regulariter non tranſit, ſed cum perſona extinguitur, & quid propriè ius perſonale ſit, qualiterq; id nomen conueniat iuri adeundi.

18 Teſtator proprijs de cauſis afficitur erga heredes, ex teſtamento, vel ab inteſtato ei ſuccedentes, non tam eorum fauore, quàm gratia ipſius teſtatoris, cuius perſona per heredem repreſentatur.

19 Teſtator præſumitur, non per alios heredes ſui repreſentationem fieri velle, quā vel à ſe teſtamento electos, vel ſibi à lege deſignatos, quos & ipſe probaſſe videtur.

20 Vera ratio regulæ, tranſmiſſionē impedientis, nonnullis doctoribus exornatur.

21 Ex ea ratione ceſſat omninò difficultas, aduerſus eādem regulā propoſita quoàd legatum, & fideicommiſſum.

¶ Ius accreſcēdi in hereditate, non ratione perſonæ competiit, vt accidit in legato vſusfructus, ſed ratione portionis, cui portio deficiens, velut alluuio accreſcit, & eam ſequitur, quòcumque ierit. ibid.

22 Heres cum alijs inſtitutus, ſicut portionem à ſe aditam ad ipſius heredes transfert, ſic & ius accreſcendi ad eam, quod reale eſt.

23 Heres mediatus, vel immediatus eius defuncti, qui ab altero inſtitut9 heres eſt, ita demum primi teſtatoris heres eſſe intelligitur, ſi quilibet adierit hereditatem eius, cui ſucceſſit.

24 Heres heredis ex quorundam ſententia immediatū heredem tantùm repreſentat, non verò primum teſtatorem; ſed contrarium tanquam verius defenditur.

Ius

25 *Iui tranſmiſsionẽ hereditatis impediẽs, partim prudentum interpretatione, partim nouis imperatorum conſtitutionibus iuſtis aliquot de cauſis temperatũ, ſeu reſtrictum eſt, quarũ nulla hypotheſi, de qua in hac, & tribus præcedentibus diſſertationibus agitur, adaptatur.*

26 *Trãſmiſsionis variæ ſpecies à Doctorib⁹ referũtur, & omnes ad tres, vel quatuor frequentius reduci ſolent, hic relatas.*

27 *Tranſmiſsionis primæ ſpecies, quæ eſt ex capite, ſeu potentia ſuitatis, quando locũ habeat, & quis dicatur ſuus heres, cum n. ſeq. ac n. 65.*

28 *Suus heres, etiã ignorãs, vel infans, patris hereditatẽ ſibi delatã ad quoſcũq; ipſi⁹ heredes, tamẽtſi extraneos trãſmittit.*

29 *Sui heredes nulla egent aditione, quæ etiã ab his fit, propriùs dicitur immixtio.*

30 *Sui heredes, ſtatim à morte parentũ, etiã ignorãtes, ab ipſa lege heredes fiunt, neq; tã hereditas ipſis accedit, quã bonorũ paternorũ domin ũ in eos continuatur.*

¶ Lex in ſuis 11. D. de acquir. hereditat. exornatur. ibidem.

31 *Hereditas iacens non datur, vbi adeſt ſuus heres.*

32 *Plura de dominij continuatione in ſuos heredes remiſsiuè traduntur.*

33 *Tranſmiſsio, quæ fit ex potentia ſuitatis, propriè non pertinet ad exceptionem, ſeu limitationẽ regulæ, qua traditur, hereditatem non aditam non tranſmitti, & quare?*

34 *Exceptio debet eſſe de regula.*

35 *Hereditas ex capite, ſeu potẽtia ſuitatis tranſmittitur, ex cõmuni Doctorũ ſentẽtia, non vt quæſita, ſed vt quærenda.*

36 *Contraria ſentẽtia, vt trãſmittatur tãquam quæſita, longè verior eſt, & à ſelectioris notæ authoribus magis recepta.*

37 *Heres tranſmiſſarius filij fam. antequã ſe hereditati paternæ immiſceret decedẽtis, ſi & ipſe decedat filij tantùm hereditate adita, cùm de paterna nihil dixiſſet, hanc etiam eum abſtinendi beneficio ad proprios heredes tranſmittit; quod in alijs tranſmiſsionibus non ita facilè procedit, licèt idem receptum ſit.*

38 *Heres trãſmiſſarius filij de paterna eius hereditate aliquid immiſcens, vel per inter poſitam perſonam fraudulenter e[illegible], patris creditoribus reſpõdere cogẽdus eſt, & quare, qua vè ratione in hoc differat ab herede extranei?*

39 *Tranſmiſſio ex capite ſui heredis, nõ impeditur ob id, quòd ſuus heres coheredem aut vulgarẽ ſubſtitutum habeat, ſed quicumque ipſius heres vtrique præfertur, & eius rei ratio.*

40 *Cõtraria ſentẽtia receptior eſt, maximè reſpectu ſubſtituti, vt is trãſmiſſario ex capite ſui heredis præferatur, ſed cõuincitur.*

41 *Suitas nõ tollitur datione vulgaris ſubſtituti, & quare? cum 3. num. ſeqq.*

42 *Subſtitutio vulgaris facta extraneo, duos caſus comprehẽdit, nempè voluntatis, & impotentiæ.*

43 *Filius, qui patri ſuus heres eſt, ab eo inſtitutus dato ſubſtituto vulgari, cenſetur inſtitutus ſub conditione ſi ſe nõ abſtinuerit, quæ multùm differt à cõditione ſi heres eſſe noluerit, & quare?*

¶ Conditio filij ſui heredis inſtitutioni adiecta, ſi heres eſſe voluerit, illam cõditionalem facit, & filium ipſum de neceſſario voluntarium heredem efficit, & eius rei effectus. ibid.

¶ Cõditionalia iura nõ trãſmittũtur. ibid.

44 *Lex fin. verſ. Altera verò ſpecies, D. de condit. inſtit. expenditur, & explicatur.*

45 *L. ſiquis filiũ 7. §. 1. D. de acqu. heredit. veriſsimè intelligitur, & num. ſeq.*

46 *Prætor, qui filijs abſtinendi beneficium cõceſſit, non ab eis abſtulit ſui heredis exiſtentiam, ſeu dominij continuationem, à iure in ſuis heredibus conſideratam.*

47 *Prætoris beneficium ſuis heredibus indultũ, non tollit ſuitatis effectus, ſed tantùm eos liberat oneribus hereditarijs, nõ ſponte ſuſceptis.*

48 *Huius rei effectus ille ab Accurſio, & alijs vulgò refertur, vt filius famil. qui ſe bonis patris immiſcuiſſe non probatur, eius creditoribus ipſo iure tanquam heres obnoxius non ſit, imò contra eos fundatã intentionem habeat, licèt ſe abſtinuiſſe non probet.*

49 *Effectus ille in puncto iuris falſus eſt, meritòquè negatus ab eodem Accurſ. alibi, regulam in contrarium ſtatuente, & à pleriſque probato, quorum ſententiam latè probat Antonius Faber, contrarijs ſatisfaciens.*

50 *Filio famil. poſt patris mortem à paternis creditoribus conuento, qui nec illius*

bonis ſe immiſcuit, neque ab eis ſe abſtinuit, illa ex Antonij Gomecij mente praxis refertur à Patre Ludouico Molina, vt terminus filio aſsignetur, intra quem volũtatem ſuam declaret, quo elapſo pro abſtinente habeatur, & interim hereditati curator detur.

51 *Ant. Gometi⁹ erga filiũ famil. poſt patris mortẽ ab eius heredib⁹ eduentũ, tãtũ docuit, tũc demũ eũ fili⁹ de agnitione paterna hereditatis deliberare vult, & nec ſe immiſcet, nec abſtinet, hereditati quaſi iacenti curatorem dari poſſe; cuius doctrinæ ſenſus explicatur, & n. ſeq.*

52 *Filio poſt patris mortem breuis termin⁹ ad creditorum inſtantiam à iudice aſsignari valet, intra quem deliberet, & interim non poteſt hereditas vt iacens conſiderari, vt ei curator detur.*

53 *Filio intra illũ terminũ non deliberãte, ſed ampliori tẽpore iure ſibi permiſſo gaudere volente, tũc lapſo illo breui termino, poteſt ſtatim curator, cum quo lis peragatur, hereditati à iudice dari, nec creditores longiorẽ iuris terminum expectare cogũtur, qui adhuc filio ſupererit ad meli⁹ deliberandũ, nec interim excludetur, ex veriore, ac receptiore ſentẽtia, cui Gomecius rectè inſpectus acceſsit.*

54 *Heredi, ſiue filio ſuo heredi, ſiue extraneo tẽpus 30. annorũ ad deliberandũ ſupereſſe exiſtimarũt plures; eò quod illi nõ minori tẽpore, quàm 30. annorũ præſcribatur, quorum ſentẽtiã ſimpliciter acceptã impugnatur, & n. ſeq.*

55 *Præſcriptio 30. annorũ iure præfinita iuri adeundi hereditatẽ, tũc demum locũ habet, cũ terminus heredi ad eum effectũ à iudice aſſignatus non eſt, quia nemo forſan petijt, quo caſu heres antea nõ excludetur, nec legitimis ſucceſſorib⁹ loc⁹ fiet.*

56 *Heredi ſi terminus ad deliberandũ à iudice præſtitutus ſit, an & quãdo illo lapſo excludatur, vel pro adeunte habeatur ad inſtantiã ſubſtituti, vel creditorũ, aut legatariorũ. Qualis quã hic terminus eſſe poſsit, à iudice, vel Principe conceſſus?*

❡ *Lex 1. §. largius D. de ſucceſſorio edicto, conciliatur cum l. 1. §. ait Prætor, D. de iure deliberandi, & ſimilibus. ibidem.*

57 *Heredi ſcripto ſi terminus ad deliberandum à iudice præfinitur ad inſtantiã exheredati, illo lapſo, ſtatim deliberare compellitur, aut omninò excluditur, & qualis hic terminus eſſe debeat, filio in prouincia degente, vel ab ea abſente.*

58 *Accurſij duplex notatur, ac refellitur error in l. ſi fratris, verbo ſucceſsionẽ C. de iure deliber. indl, circa eius legis intellectum, & tranſmiſsionem ex capite ſuitatis, quam modò reſtringit ad poſteros tantũ, modò ita demum admittit generali⁹, ſi ſuus heres adierit.*

59 *Lex qui duos, §. cùm in bello, D. de reb⁹ dub. l. 2. §. ſi quis ex liberis D. ad Senat. Conſult. Tertull. l. Lucius 9. verſ. Atq; ita, D. de iure fiſci, & l. apud hoſtes 8. C. ſuis, & legit. hered. rectè explicantur, & expenduntur pro cõmuni ſententia, quòd filius ex capite ſui heredis trãſmittit patris hereditatem, à ſe non agnitam, etiam ad extraneos heredes.*

❡ *Mater ad filij poſteritatẽ minimè pertinet. ibidem.*

60 *Poſterorũ appellatio eadem eſt, quæ & liberorũ, & deſcendentium, quæ omnes inferiores tantùm, non etiam ſuperiores continentur; quicquid poſterorum vocabulum latiùs vſurpet Duarenus.*

61 *Iura ferè omnia, quæ de trãſmiſsione ſuorum heredũ agunt, ita indiſtinctè, & generaliter loquuntur, vt de tranſmiſsione ad quoſcumque eorum heredes, etiam extraneos, intelligi poſsint, ac debeant.*

62 *Emancipatione ius patriæ poteſtatis, & conſequenter ius ſui heredis, quod in illa fundatur, tollitur.*

63 *Fili⁹ famil. per matrimonij cõtractũ, ac nuptiales benedictiones, pro emãcipato habetur iure municipali Caſtellæ, & aliorũ Regnorũ, & ideo ſi tũc ſuccedat patri, nõ poteſt vt ſuus eius hereditatem ad quoſcumque tranſmittere.*

64 *Statuta, quæ filiũ famil. per matrimoniũ cõtractũ pro emãcipato habẽt, ſi vniuerſalia ſint, nec principaliter in fauorẽ filiorũ emanauerint, nedũ procedũt in fauorabilibus filio, ſed etiam in odioſis.*

65 *Emãcipationis, & patriæ poteſtatis differentia à Iuſtiniano ſublata eſt, ſtatuente, emancipatos filios non minùs quàm ſuos parentibus ſuccedere.*

66 *Bart. in materia trãſmiſsionis ſuorũ heredũ, ſuperat⁹ difficultate ſublatæ à Iuſtiniano differẽtiæ inter ſuos, & emancipatos obſtupuit, articulum hunc cogitandum relin-*

relinquens, & alij apertiùs putarūt, emācipatum filium hodie velut ſuum tranſmittere.

67 *Emancipati, etiam hodie, vt ſui non tranſmittunt, ex veriore, ac receptiore ſententia, cuius ſententiæ authores referuntur num. 69.*

¶ *Emancipati filij à Iuſtiniano æquiparati ſunt ſuis quoàd ſucceſſionē, ita vt Prætoris auxilio non egeant, & quoàd alios iuris effectus, non quoàd modum ſuccedēdi, nec quoàd qualitatem, & prærogatiuam ſuitatis, & quare? ibidem.*

68 *Lex final. §. cùm igitur, circa finem, C. de legitimis heredibus, rectè expenditur, & explicatur, & n. ſeq.*

69 *Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia, pariformiter ea determinare debet.*

70 *Filij matri ſuæ ipſo iure ſuccedere dicūtur, quib⁹ tamē ante acquiſitā matris hereditatē decedētibus, fratrib⁹ ſuperſtitib⁹, ad hos tantùm illorū portio pertinet, neq; ad extraneos ab illis inſtitutos trāſmittitur, quæ inter ſe pugnantia videntur, & quare? cum n. ſeq.*

71 *Lex penult. C. de ſuis, & legitimis hered. conciliatur cum l. 2. C. ad S. C. Orficia. & n. ſeqq.*

¶ *Suus heres, qualis dicitur is, qui ipſo iure ſuccedit, regulariter ad quoſcumque trāſmittit hereditatē, etiam à ſe non agnitam. ibidem.*

72 *Emancipatis in filijs quod diſpoſitū eſt, ad ſuorū ſimilitudinē patribus ſuccedere, non ſignificat, eos effectos eſſe ſuos heredes, ſed nō minùs parentibus ſuccedere, quàm ſuccedunt ſui, quanquàm diuerſimodè.*

73 *Filios matri ipſo iure ſuccedere ex S. C. Orficiano, minimè ſignificat eos ſuccedere legis miniſterio, & poteſtate abſq; aditionis neceſſitate, vt ſuccedūt ſui, & quare?*

74 *Matres carēt poteſtate in filios, & n. 86*

75 *Matri ſuccedunt filij ipſo iure ex S. C. Orficiano, id eſt iure ciuili, quia Senatus Conſultum illud, iuris ciuilis pars eſt.*

76 *Orficianum Senatus Conſultum, quod matris hereditatē filijs ipſo iure detulit, illud effecit, vt non tantùm ſi ij ex capite cognatorum poſt agnatos omnes matri ſuccedant, quod beneficio Prætoris anteà cōſequebantur, ſed vt quaſi agnati primo loco admittātur, licèt tales verè nō ſint.*

77 *Lex 3. C. ad S. C. Orficianū, in verbis, circa bonorum poſſeſſionem pro herede gerendo, expenditur, & explicatur.*

78 *Ipſo iure verbū, idem plerumque importat, quod ex noua iuris diſpoſitione.*

79 *Filius, etiam emancipatus, vel aliàs nō ſuus, legitimam portionem, ſibi ex paterna, vel materna ſucceſſione delatam, etiā nō agnitā, aut eius ſupplementū, ad quoſcūque ipſius heredes trāſmittit, & quare?*

¶ *Legitima filij non eſt quota hereditatis, ſed bonorum, quæ illi tolli, vel imminui nulla ratione poteſt; idèque in quarta filio arrogato debita locum habet, ibid.*

80 *Primogenitus viuo patre decedens primogenituræ ius trāſmittit ad ipſius liberos, excluſis patruis.*

81 *Tranſmiſſio ex capite ſeu potentia ſanguinis, quando locum habeat, & DD. de ea agentes referuntur.*

82 *Tranſmiſſio hæc in quo conueniat cum tranſmiſſione ex capite ſui heredis.*

83 *In quo ab ea differat?*

84 *Adire verbum, proprium eſt eorum heredum, qui ſui non ſunt.*

85 *Liberi ex linea materna deſcēdētes, vel etiā ex paterna, ſed extra parentū familiam conſtituti, vt emancipati, vel nō cōſtituti extra familiā, ſed à patre præteſſi, ſui heredes parētibus nō ſunt, & qui ſunt extra familiā extranei appellantur.*

86 *Hi parētū hereditatē ex capite ſanguinis trāſmittunt nō ad quoslibet heredes, ſed ad alios ipſorum deſcendentes.*

87 *Lex vnic. C. de his, qui ante apertas tabulas, dū liberorū tranſmittentiū meminit, de liberis non ſuis, ſed extraneis parentibus ſuis accipienda eſt, contra gl. & communem ibi, & quare?*

¶ *Blaſi⁹ Robles notatur quòd min⁹ rectè perceperit Oſualdum Hilligerum. ibidem.*

88 *Lex illa, & ſi de teſtamentaria ſucceſſione loquatur, ad legitimam protrahenda eſt, cum gl. & cōmuni, aduerſus nonnullos contrarium docentes, & quare?*

89 *Lex eadē nihil aliud egit, quàm ſupplere legis Iuliæ, & Papiæ de caducis caput, quod refertur, nōnullaq; iura quæ ad eas ll. reſpectum habuere, obiter referuntur, & exornantur.*

90 *Legis Iuliæ, & Papiæ de caducis caput in multis deficiebat, non ſatis liberis proſpiciens.*

91 *Heredes ex aſſe instituti, ſiue liberi teſtatoris, ſiue extranei, etiam ſtante lege Papia, hereditatem ante apertas tabulas adire poterant, quam tamen interim abſq; aditione decedētes, omninò amittebāt, admiſſo fiſco.*

92 *Lex vnic. C. de his, qui ante apertas tab. quid noui ſanxerit aduerſus legem Iul. & Pap.*

93 *Eius legis ratio generalis, an ad ſpeciem in ea contentam reſtringenda ſit, & num. ſequenti.*

94 *Ratio generalis, qua lex nititur in aliquo caſu, tunc demum ad eum caſum reſtringi debet, cùm ſi generaliter acciperetur, abſurditas aliqua reſultaret.*

95 *Secus ſi nulla reſultet abſurditas, quia tūc legem ad alios caſus ampliat, in quibus eadem ſubſit ratio.*

96 *Lex Papia, quam Imperatores in l. vn. C. de his, qui ante apert. tab. emēdare voluerunt, licèt ſtrictè in teſtamētaria ſucceſſione loqueretur, & in legitima nō minùs digna fuit correctione, & quare?*

97 *Legis vn. C. de his, qui ante apert. tab. verba illa, alios que contra auitum, & c. non ad ſolum fiſcum referūtur, vt plures exiſtimarunt, & maximè Did. Spino, qui & in latina locutione deceptus eſt, ſed tā ad fiſcum, quàm ad coheredem defuncti.*

98 *Ab alijs referuntur ad ſubſtitutos, quorum ſententia conuincitur.*

99 *Eiuſd. legis verba illa, licet nō ſint inuicem ſubſtituti, rectè cum gl. & communi declarantur, & n. ſeq.*

100 *Licèt dictio, & ſimiles, ſui natura implicent caſum dubitabiliorem in ſenſu directo, & minùs dubitabilem in ſenſu contrario.*

101 *Lex vn. C. de his, qui ante apert. tab. licèt ad ſubſtitutorū excluſionē non emanauerit, tamen ex ratione in ea expreſſa ad eos quoquè excludendos extēdi debet.*

102 *Hereditatis etiam ignoratæ transmiſmiſſionē admittit, & nō minùs locū habet in ſucceſſione Prætoria, quàm in ciuili.*

103 *Procedit generaliter nedum reſpectu filiorum legitimorum, & naturaliū, ſed etiam naturalium tantū in caſibus, quibus iure ſuccedere poſſunt, & ſiue nati, vel concepti ſint in vita tranſmittentis, ſiue poſt.*

104 *Tranſmiſſionem tantùm admittit aſcendentium ad aſcendētes, non econuerſo, & quare? contra Accurſ. cuius ſententia ſub quadam diſtinct. defenditur, & explicatur lex apud hoſtes 8. C. de ſuis, & legit. hered.*

105 *Tranſmiſſio quæ fit ad patrem ex beneficio l. ſi infanti 18. C. de iure delib. non æquè fiet ad matrem, vel alios aſcēdentes ex linea materna, vel etiam paterna, quibus patria poteſtas deficiat.*

106 *Infans, vel furioſus patrisfam. hereditatem, ſibi velut ſuo delatam, ad quoſcumque tranſmittit, & intelligitur lex ſi infanti 18. verſ. Sin verò, C. de iure deliber.*

107 *Lex ſi infanti, in princ. C. de iure delib. nō eſt correcta per text. in auth. defuncto, C. ad Tertul. & qualiter eius authenticæ diſpoſitio procedat, & practicanda ſit?*

108 *Tranſmiſſio ex cap. iuris deliberandi qualiter fiat? & intellectus l. cum in antiquioribus 19. C. de iure delib.*

109 *Quod tempus præſtet heredi tranſmiſſario, & in quo differat à præcedentibus tranſmiſſionibus.*

110 *Non habet locum quando heres, à quo tranſmiſſio prætēditur, delatam ſibi fuiſſe hereditatem ignorauit.*

111 *Subſtitutus excluditur à tranſmiſſario etiam ex hoc capite, cum communi, aduerſùs nonnullos contrarium docentes.*

112 *Heres læſus in eo, quòd intra legitimum tempus hereditatem non adijt, qui reſtitutionis in integ. beneficio, ſibi tāquā minore, vel etiam maiore ex iuſta cauſa competente, vſus non eſt, an id beneficium ad heredem ſuum tranſmittat? & explicatur l. Pamonius 85. D. de acquirenda hered.*

113 *L. ventre præterito 84. D. de acqu. hered. & eius tranſmiſſio explicatur.*

114 *L. ſi quis in graui 3. §. eleganter, & l. qui poſthumos 4. D. ad S. C. Silan. & tranſmiſſio earum virtute competens explicantur.*

115 *L. ſcriptus 12. D. de Carbon. edicto explicatur, & quæ ſit eius legis trāſmiſſio? ſimilia quæ iura notantur.*

116 *Deciſio principalis Hiſpalen. ex dictis perſpicua redditur, & alia incidens Granatenſ. refertur.*

DE TRANSMISSIONE HEREDITATIS, ANTE eam aditam regulariter non facienda, ac de vera, nec hactenus rectè explicata eius regulæ ratione, quibus quæ caſibus tranſmiſsioni locus ſit? ad interpretationem quamplurium, valde que difficilium iuris locorum.

DISSERTATIO XI.

APPENDIX TRIVM PRÆCEDENTIVM.

1 EX his, quæ tribus præcedé-
tibus diſſertationibus di-
cta ſunt ſatis, ſuperq; cõ-
ſtat, iure optimo Senatũ
in vltima inſtantia illius
cauſæ, quæ inter Ioannem a Palma, &
IoſephumFolla vertebatur ſuper debi-
to, quod ille ex capite vxoris, cui heres
extitit, ab hoc petebat, reuocaſſe duas
præcedentes ſententias, quę pro actore
latæ fuerũt. Malè namque ea, um iudi-
ces mouerant obiectiones, ſeu replica-
tiones aliquæ, pro ipſius actoris parte
conſideratæ, ad vitandam præſcriptio-
nis exceptioné, qua præſertim reus ni-
tebatur, quib⁹ proinde neceſſe fuit pau
lò altiùs ſatisfacere. Sed aliud nũc pro
reo fundamentum addimus, quod ſi ani
maduerſum antea foret, non ita falli iu
dices potuiſſent; eſt enim id adeo effi-
cáx, ac perſpicuũ, vt per ſe ſolum, nullo
alio ſuffragante, gladium (vt aiunt) ad
radicem ponat, omnemquė dubitandi
rationem ſubmoueat, in eo nimirũ cõ-
ſiſtens, quòd hereditas Andreæ Philip-
pi nondũ agnita eſt ab eius herede Frã-
ciſca, vxore Ioannis à Palma, quæ pro-
inde non potuit eam ad ipſum Ioanné,
heredem a ſe inſtitutum tranſmittere,
2 quia hereditas, * vel bonorum poſſeſ-
ſio nondum adita, non tranſmittitur, *l.*
3.§.acquirere, verſ. Denique, in fin. D. de
bonor. poſſeſsionibus, l. emancipata 4. C. qui
admitti ad honorum poſſeſsionem poſſunt, l.
quoniam ſororẽ 7. l. ſi infanti 18. verſ. Sin
verò, C. de iure deliberandi, l. vnic. §. in no-
uiſsimo, verſ. Hereditatem, C. de caduc. toll.
3 quod procedit * etiam in hereditate,
ex ſubſtitutione delata, nã & hanc ſub-
ſtitutus non niſi à ſe agnitam ad here-
des trãſmittit, *l. qui liberis 8. §. hac verba, l. ſed ſi plures 10. l. Lucius 45. §. fin. & l. qui habebat 47. D. de vulg & pupil. ſubſtit. l. toties 80. aliàs 81. D. de acquirẽ. heredit.* (quam perperam emendat Anton. Fab. *lib. 15. coniect. cap. 20. poſt med. verſ. Hine verò*) *l. ſi ex pluribꝰ 9. in fin. D. de ſuis, & legit. hered.* explicant, & exornant latė vltra DD. *in dictis locis*, maximė *in d. l. emancipata* Alciatus tum *ibi*, tum etiam *lib. 4. paradoxorum cap. 5. & in l. ventre 83. aliàs 84. à n. 8. D. de acquirend. hered.* Cuiat. *tract. 4. ad Aphricanum ad l. ſi filius heres 16. D. de liberis, & poſthumis, pag. 2.* Duarenus *in paraphraſi ad titulũ D. de vulgari, & pupil. ſubſtit. c. 10. verſ. Superioribus locis, & ad titulũ D. de acquirenda hereditate, cap. 5. de effectu aditionis hereditatis, poſt principium, verſ. Hoc adeò verum, & lib. 2. de iure accreſcendi cap. 17.* Guiller. Benedict. *ad c. Raynuntius de teſtam. 2. part. verbo mortuo itaque, in 2. n. 187.* Ant. Gom. *tom. 1. variar. cap. 9. per totum*, Michael Graſſus *receptarum ſententiarum, ſiue de ſucceſsionibus lib. 2. art. de tranſmiſsione q. 17. cum ſeqq.* Emanuel Coſta *in cap. ſi pater, de teſtamẽtis, in 6. 1. p. verbo habẽs, à n. 17. verſ. Ergo*, Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. ad fin. ex n. 266. & de ſucceſsionũ progreſſu, §. 6. ex n. 7.* Didacus Spino *in ſpeculo teſtamentorum gl. 33. principali ex nu. 77.* Matienços *in l. 1. tit. 4. lib. 5. noua compil. gl. 16. à n. 14.* Pater Molina *de iuſti. & iure tom. 1. tract. 2. diſput. 180.* Andr. Gaillius *pract. obſeruat. libr. 2. obſeruat. 128. ſub n. 8. & obſeruat. 131. n. 2. verſ. Nec obſtat, & n. 3. ac de pace publica lib. 2. c. 19. n. 15.* Donel. *lib. 7. comment. cap. 4. §. non minùs, verſ. Morte*, & ad eum latė

Oſual. Hilliger. à lit. C. Ant. Fab. lib. 14 coniectur. cap. 1. Iacobus Cancerus var. reſol. lib. 3. cap. 21. de tranſmiſſionibus ex n. 2. Marc. Anton. Eugen. conſ. 25. à nu. 70. lib. 1. Ioann. Petrus Sard. conſ. 341. n. 15. Fabius de Ana conſ. 1. n. 5. Vincét. Hódedeus conſ. 6. n. 29. vol. 1. D. Ioan. Baptiſt. Valencuel. conſ. 17. n. 21. vol. 1. Thadeus Piſo Soacius variar. reſol. libr. 6. cap. 2. ex n. 1. Petrus Gilchenius ad l. generaliter 6. n. 22. C. de inſtitut. & ſubſtit. Iacobus Sculterus in additionibus ad Modeſtinum Piſtorem quæſt. 131. nu. 10. Bernardus Grœueus practic. conclu. ad obſeruationes Gaillij d. lib. 2. concl. 131. conſiderat. 1. n. 4. & 5. Franciſc⁹ Linglois ad quinquaginta deciſiones Iuſtiniani, deciſ. 31. quæſt. 3. per totam, D. Anto. Pichard. ad tit. D. de acquir. hered. cap. 8. n. 18. & 19. & cap. 31. n. 1. D. Franciſcus de Barry de ſucceſſionib. tom. 2. lib. 12. tit. 1. per tot. Nicol. Noalis in tractat. de tranſmiſſione caſu 8. per totum. Cęſar Argelus de acquir. poſſ. q. 13. n. 35. cum alijs infra.

4 Sed in eius regulæ ratione reddenda cruciantur omnes, quia ex iuris principijs contrarium dicendum videbatur, vt non adita hereditas tranſmittatur, conſtat ſiquidem ſolam ſpem, quā quis habet, aliquid ſub incerto caſu aſſequēdi, in alios trāſferri, & in heredes trāſmitti poſſe, quod in contractibus planè conſtat ex l. ſpem 3. C. de donationibus, §. ex conditionali, cum relatis à D. Anton. Pichard. num. 1. in ſtit. de verbor. obligat. & licèt * in legatis, ac fideicō-

5 miſsis, tam vniuerſalibus, quàm particularibus, quoàd ius cōditionale ſecus ſit, nec enim id tranſmitti poteſt, l. 2. 3. & 4. D. quando dies legati cedat, cum relatis ab Ant. Gomez tom. 2. variar. cap. 11. num. 36. Pichard. in d. §. ex conditionali n. 3. iuncto n. 10. qui rationē explicant differentię inter contractus, & legata, Andræa Gaillio, & ad eum Bernardo Grœuco, qui latè proſequuntur, pract. obſeruat. ac concluſ. lib. 2. obſeruat. ac concluſ. 131. illo n. 1. & 2. hoc vero per totā, conclu. ijſdē Gaillio, & Grœuco obſeruat. & concl. 132. per totas, d. lib. 2. Frāciſ. Linglois deciſ. 25. q. 3. n. 3. verſ. Aut fideicommiſſum, & d. deciſ. 31. q. 3. n. 13. verſ. vlt. Vincentio Fuſario, qui nominē non refert, latiſsime rem pertractans, de ſubſtitutionibus 2. p. q. 490. per totam, at ſi ius * ad legatum compętens,

6 in pendenti nō ſit, ſed dies eius ceſſerit, tametſi agnitum id non fuerit, vtiquè tranſmittitur, l. ſi poſt diem 5. cum alijs, D. d. tit. quādo dies leg. cedat, l. 3. & vlt. C. eod. l. vni. §. cum igitur, ad fin. & §. in nouiſſimo, verſ. Et dies legatorum, C. de caduc. tollend. l. 34. verſ. Et magis, vbi notat Gregor. Lop. gloſſ. 4. tit. 9. p. 6. quod & in vniuerſali fideicommiſſo locum obtinet, l. 3. §. ſi quis Titio, iuncto 9. idem dicendum, D. de admin. leg. l. à teſtatore 109. verſ. Reſpondit (per arg. ab ſpeciali) D. de condit. & demonſtr. l. cogi 16. §. idem Mecianus, illic, ſiue ipſi quoquè deſiderent, ſibi reſtitui, ſiue alius in locū eorum ſucceſſerit, l. quidam ita 25. in princip. verſ. Reſpondi, & verſ. Sed teſtatoris (per arg. quoquè ab ſpeciali) & l. poſtulante 44. verſ. Poteſt tamen, illic, Cæterum exiſtimo, idem in herede eius conſtituendū, quod in illo cōſtitutum eſt, D. ad S. C. Trebel. l. 3. ad fin. & l. ſi in perſonam 21. C. de fideicom. ex quibus contra gl. verbo retenturum, in l. cum filio 11. D. de legat. 1. & verbo adeatur, in d. l. quidam ita, ſic docuit poſt Dynum, Zinum, Iacob. de Aretio, & alios Bart. in d. l. cum filio n. 12. & 13. cōmuniter receptus, vt conſtat ex Ripa n. 73. & 76. & Alciato n. 25. ibi, eodem Ripa n. 57. & Hieron. Zancho à n. 160. in l. heredes mei 57. §. cū ita D. ad S. C. Trebel. Socin. iun. conſ. 129. n. 15. lib. 1. & cōſ. 141. num. 27. lib. 2. M. Ant. Natta conſ. 471. n. 14. Roland. à Valle conſ. 46. n. 4. lib. 3. Cephalo conſ. 132. n. 7. & 8. libro 1. Hieron. Gabr. conſ. 121. num. 21. lib. 1. Surd. conſ. 517. nu. 2. ad fin. libr. 4. Peregr. conſ. 55. n. 7. & conſ. 65. nu. 12. lib. 1. conſ. 41. n. 20. lib. 3. & conſ. 66. n. 4. lib. 5. & de fideicomm. art. 22. n. 3. & 5. & art. 31. n. 3. & 4. Ant. Gom. variar. reſol. tom. 2. c. 5. n. 9. & remiſsiuè Greg. Lop. d. gl. 4. in fin. Mencha. de ſucceſſ. progreſſu lib. 1. §. 7. nu. 49. ac poſt alios Fuſar. de ſubſtit. q. 487. Nicolao Noali de tranſmiſſ. caſu 2. à n. 14. Sed, * & in he- 7

reditate locus eſt tranſmiſsioni quoàd ius accreſcendi, poſt coheredis adeuntis mortem obueniens, eodem namque iure eius heres gaudet, vt ei accreſcat

illa

illa portio, quę defuncto ſi viueret, ac-
creſceret, *l. hac ſcriptura 26. §. 1. verſ.
Aut cum alter, D. de condition. & demon-
ſtrat. dict. l. ſi ex pluribus 9. verſ. Et licèt,
D. de ſuis, & legitimis heredibus, l. vni-
ca, §. his ita definitis, verſ. In his itaque,
C. de caduc. tollend. §. finali in fin. inſtit.*
8 *ad S. Conſ. Orſicianum.* Cùm * itaque,
licèt ante hereditatis delationem nul-
lum ius reſideat in herede, quod tranſ-
mittere poſsit, vt dixit rectè Bald. *in l.
qu.dam elogio n. 3. & in l. cũ in antiquiori-
bus, 19. in fin. C. de iure deliberandi, &
conſ. 132. ad med. verſ. Sciendum eſt enim,
vol. 2.* cuius in propoſito meminere poſt
alios Michael Graſſus *de ſucceſsionibus,
lib. 2. art. de tranſmiſsione q. 18. n. 1.* Hie-
ronymus Ceuallus *pract. quæſt. commu-
nium contra communes tom. 4. q. 905. à nu.*
78. nouiſsimè Blaſius Robles Salzedo
de repræſentatione lib. 3. cap. 7. n. 31. Mar-
ta *de ſucceſſione legali p. 1. q. 24. art. 3. à n.
8. & conſ. 13. n. 34. & conſ. 164. nu. 13.*
quod & voluit Bart. cuius illi non me-
minere, *in l. is poteſt, n. 9. D. de acquir. he-*
9 *red.* hereditate * tamen delata heres in
ea ius habeat adeundi, *l. delata 151.* il-
lic. *Delata hereditas intelligitur, quam quis
poſsit adeundo conſequi, D. de reg. iur. l. 3.
in fin.* illic. *Ius adeundæ hereditatis cũ ſua
cauſa quæſiſtis, C. de inſtitution. & ſubſti-
tution.* nulla videtur eſſe ratio, cur non
id ſaltem ius ad heredem transferat, cũ
10 certum ſit, * heredem ipſum in vniuer-
ſum ius defuncti ſuccedere, eumquè re-
preſentare, *l. hæres in omne 37. D. de ac-
quir. hereditat. l. heres, & hereditas 22. D.
de vſucap. l. heredem 59. aliàs 60. D. de
reg. iur. auth. de iureiuran. à moriente præſ-
tito, ſiuè nouella 48. in princip. verſ. Quia
ſubſtãtia, & verſ. Vnã quodammodò, collat.*
5. & vbiquè omnes, expendũt, & exor-
nant optimè Surd. *conſ. 15. num. 2. conſ.
165. n. 1. conſ. 221. n. 24. cõſ. 222. num.
12. conſ. 268. n. 23. conſ. 300. nu. 8. conſ.
403. n. 46. conſ. 425. n. 30. & conſ. 457.
n. 27.* Cæſar Barcius *deciſ. Bononienſi 51.*
11 *n. 10. & 11. & deciſ. 64. n. 11.* Pro quo
* & facit altera iuris regula, quæ do-
cet, quòd heres heredis, primi teſtato-
ris eſt heres, *l. 3. verſ. Sed & ſi Titio, D.
de petit. heredit. l. ſi quis filium 7. §. ult. D.
de acquir. heredit. l. ſi peculium 20. § here-
di autem, 4. iuncta gl. verbo heredis heredi,
D. de ſtatu liber. l. 1. § hoc interdictum,
D. quod legatorum, l. heredis appellatio 65.
& l. ſecundum 70. D. de verb. ſignific. l. qui
per ſucceſsionem 194. D. de reg. iur. l. fin. C.
de heredib. inſtituend. l. in annalibus 22. C.
de legatis, cum ſimilibus,* exornant Tiraq.
*de retractu conuentionali § 1. gloſſ. 6. à n.
20. & in tractat. le mort. declarat. 5. n. 10.
p. 2.* Pardulphus Prateius *reg. 409. inter
regul. Doctorum lib. 8. verbo heres heredis,*
Michael Graſſ. *de ſucceſsionib. lib. 1. § he-
reditas q. 10.* Bonifac. Ruger. *conſ. 8. nu.
13. & 104. lib. 1.* Surd. *conſ. 113. n. 35.
conſ. 230. n. 24. conſ. 395. n. 39. & conſ.
573. n. 12.* Menoch. *de præſumpt. libr. 4.
præſumpt. 70. n. 29.* Mantica *de coniectur.
vltim. volũt. lib. 8. tit. 14. n. 21.* Peregr.
de fideicommiſsis art. 32. à n. 60. Vincent.
Fuſar. *de ſubſtit. q. 343. per totam,* qui la-
tè proſequuntur, & explicãt, vltra plu-
res alios, nouiſsimè relatos ab Auguſt.
Barboſa *de appellatiua verborũ ſignificat.
appellat. 113. n. 32.* quibus addo Mar-
tam *de ſucceſsione legali 4. p. cap. 1. art. 1.
ex n. 1.* Pereiram *ad l. vni. C. ex delict. de-
funct. 3. p. n. 31.* D. Ioan. Bapt. Valenç.
conſ. 19. n. 21.

Huic vt occurrãt difficultati, varias 12
ſuperioris regulæ rationes interpretes
confingunt, vt vltra ſupra relatos, ma-
ximè Anto. Gomec. ſex referentem, &
eas nominatim improbantem, quamuis
primam tandem eligat, *d. cap. 9. à nu. 1.
ad 6.* videre eſt apud Purpuratum *ex n.
8.* Ludouicum Gozadinũ *n. 2. & 3.* qui
ſeptem à ſe congeſtis rationibus octa-
uam ex proprio marte cõfictam addit,
Ioannem Bolognetum, ſex referentem
n. 22. quarum vnam probauit magis *n.
23.* & ei duas alias adiunxit *num. 24.* &
nouiſsimè Philippum Maſsinium *ex n.
84. in d. l. emancipata, C. qui admitti ad bo-
norum poſſeſsionem poſsint,* D. Ferdinandũ
Menchac. *controuerſiarum vſu frequent.
lib. 2. cap. 14. n. 3.* Bernardum Græueum
d. concluſ. 131. conſiderat. 1. num. 2. & 3.
Quibus omiſsis, illa mihi lõge plenior,
ac probabilior videtur, quã omnes dif-
ficultates, quæ cæteris obijciuntur, pla-
nè ceſſant, quòd nimirũ fieri nullo mo-
do poſsit, hereditatem nondum aditam
tranſmitti, nec vt acquiſitam primo he-
redi,

redi, nec vt acquirendam per ſecundam,
13 ei ſuccedentem: neque * enim, vt ac-
quiſita tranſmitti valet, quia hereditas
regulariter non niſi volenti, & animum
ſuum quomodocumque declaranti ac-
quiri poteſt, *l. pro herede 20. l. gerit 85. D. de acquir. heredit. l. aula 16.* illic. *Ex ſola animi deſtinatione, C. de iure deliber. §. fin. in fin. inſtitut. de heredum qual. & dif-
fer. l. 11. tit. 6. par ti. 6.* cũ ergo hoc mo-
do non fuerit quæſita primo heredi, qui
non adijt, non poteſt illa vt acquiſita
14 in eius heredẽ tranſmitti. Deinde * ne-
que vt acquirẽda, ſiue quoad ius adeun-
di tranſmitti magis poteſt, non ſolùm
quia id ius pendet ex delatione, iuxta
regulam text. *in l. delata 151. D. de verb. ſignificat.* cùm relatis a Pichar. *ad tit. D. de acquir. heredit. cap. 1. n. 3. & 5. & cap. 12. n. 3.* & diximus *ſupra n. 9.* notat etiã
Cæſar Angelus *de acquir. poſſ. quæſt. 10.
15 n. 143.* hereditatẽ * verò lex illis tan-
tùm defert, qui vel à defuncto heredes
ſcripti ſunt, vel ab inteſtato ad ei⁹ ſuc-
ceſsionem vocantur, vt ſatis conſtat *ex d. l. 3. §. acquirere, verſ. Deniquè, D. de bonorum poſſ. l. 1. in fin. principij, & l. 2. cum alijs, D. de ſuis, & legit. heredibus*, ac pro-
16 inde * cùm heredum heredibus non ſit
delata hereditas, nõ poteſt per eos ac-
quiri, ſiue adiri, vt nominatim obſer-
uat, non eſſe aliam eius rei rationem
quærendam docens, Anton. Fab. *d. libr. 14. coniecturar. cap. 1. verſ. Cur autem,*
non inquam ex eo ſolùm (nam & hoc
ipſum eſt quod quærimus, cur ſolis de-
functi heredibus ſcriptis, vel legitimis
17 hereditas deferatur) ſed ex eo * quo-
què, quod ius hereditatis delatæ adeũ-
dæ perſonale eſt, quale dicitur omne
id, cui perſonæ conditio locum facit, ſi
uè in quo tribuendo, perſonæ tantum,
perſonalis vè qualitatis, puta meriti,
dignitatis, reuerentiæ, aut ſimilium re-
rum, perſonæ coherentium, ratio habe-
tur, id verò ad alterum, tametſi heres
ſit, non tranſit, ſed cum perſona ipſa ex-
tinguitur, vt vtrumque conſtat *ex l. maritum 13. cum l. ſeq. D. de ſoluto matrim. l. non ſolum 8. §. tale, verſ. Quoties enim, D. de liberat. leg. l. in omnib⁹ cauſis 68. aliàs 69. D. de reg. iur.* cum ſimilibus, à gloſſ.
ibi relatis, ac nouiſsimè à Diodor. Tul-
deno *de iuriſprudentia extemporali p. 2. c. 12. de interpretatione priuilegiorum, verſ. In omnibus cauſis*; porrò adeundi iuri dũ-
taxat facit locum cõditio perſonæ, cui
ex teſtamento vel ab inteſtato heredi-
tas defertur, quia erga * illos tantùm 18
proprijs de cauſis afficitur teſtator, *l. neque adiecit 9. cum l. ſequenti, D. pro ſocio*, notat rectè D. Pichard. *in §. vlt. n. 2. inſtit. de heredibus inſtituẽdis*; afficitur ve-
rò nõ tam heredis fauore (quo ſolo inſ-
pecto, tranſmiſsio ad eius heredes non
impediretur, vt in legatis, ac fideicom-
miſsis accidere ſuperiùs dixim⁹, & pro
ſequitur optimè Anto. Faber *vbi proximè*) quàm gratia ipſius teſtatoris, nam
cùm eius perſona per heredem repre-
ſentetur, *l. hereditas 34. D. de acquir. rerum domin. l. heres 22. D. de vſucapion. authent. de iure iur. à moriente præſtito, in princip. coll. 5.* ac diximus *ſup. n. 10.* præſu-
mitur * non per alios heredes huiuſ- 19
modi repreſentationem fieri velle, quã
vel à ſe teſtamento electos, *l. qui liberis 8. §. hæc verba*, illic. *Neque heredis heres, quia non ex iudicio veniunt, D. de vulgari*,
vel ſibi à lege deſignatos, quos & ipſe
probaſſe videtur, *l. conficiuntur 8. §. 1.*
illic. *Quoniam creditur pater famil. ſponte ſua his relinquere legitimam hereditatem, iuncta l. 3. in fine principij, D. de iure codicillorum*, proſequitur latè poſt alios D.
Ioannes del Caſtillo *quotid. controuerſ. lib. 5. tom. 6. cap. 158. per tot.* facit lex
ex aſſe 40. §. 1. illic. *Transferre ad alium, quàm cui debuit, fideicommiſſum non poteſt, D. de iure dotium*; quam * rationem ſen- 20
ſit non obſcurè, tametſi ſic non expli-
cet, Alciat. *d. lib. 4. paradoxorum, cap. 5. ex n. 4. & in d. l. ventre, num. 8. & in d. l. emancipata, à n. 2. verſ. Quare omiſsis*, vbi
etiam Riminald. ſenior, & Gozadinus
n. 3. Cuiat. *in d. l. vnica §. in nouiſsimo, C. de caducis tollend.* apertiùs Donel. *d. lib. 7. comment. cap. 4. §. non minùs, verſ. Eò fit*, cui ſubſcribit Hillig. *lit. C. in fin.* &
Philippus Maſsinius, eam latiùs exor-
nans *in d. l. emancipata à n. 85.* & ad Do-
nelli terminos propriùs accedens *ex n. 97. vſque ad* 101. Euerad. Bronchorſt
miſcellanearum controu. cent. 2. aſſert. 23. verſ. Sed aduerſatur, nec illa in effectu
diſtat ab ea, quam vltimo loco refert
Gomezi.

Gomeci *d. cap.* 9. ac probat magis Ema-
nuel Suarez *in annotationibus ad ipſum*
lit. D. ſub n. 6. Nicolaus Noalis *d. caſu*
6. *n.* 1. & quam tradit Spino *d. gl.* 33. *n.*
81. *verſ. Quare*, nec ab alia, nouè exco-
gitata à Ioanne Gutierr. *in repetit. l. vni-*
ca n. 3. *C. quando non petentium partes*, cui
accedit Cancerus *d. cap.* 21. *n.* 3. Ioan-
nes Aloyſius Riccius, ſolum Cancerum
referens, *in collectan. deciſionum p.* 5. *col-*
lectan. 1995. *in princip.* quòd videlicèt
teſtator ſub ea conditione hereditatem
relinquere heredibus videatur, ſi illam
adierint, *l.* 3. *D. de leg.* 1.

Ex qua ſanè ratione, ſic explicata,
21 ſuperiùs tradita difficultas, quod atti-
net ad legatum, & fideicommiſſum, etiã
vniuerſale, in quib⁹ diuerſum ius ſerua-
tur, omninò ceſſat; nec enim in his teſ-
tatoris perſona repræſentatur, quem-
admodùm in hereditate, quæ iuris ſuc-
ceſsio eſt, illa corporũ, *§. legatarijs, inſt.*
de teſtam. ideòquè ſtatim à morte teſta-
toris legatarijs, & fideicommiſſarijs,
etiam vniuerſalibus ius quæſitum eſt,
vt apud eos, quos *num.* 6. retulimus vi-
dere licet. Quod verò pertinet ad ius
accreſcendi in hereditate, facilem ſo-
lutionem habet, id namque ius non ra-
tione perſonæ competit, vt accidit in
legato vſusfructus, ſed ratione portio-
nis, cui portio deficiens, velut alluuio
accreſcit, *l. ſi Titio* 33. *aliàs* 39. *§.* 1. *in*
fine D. de vſufructu, *iunctâ l. & an eadem*
14. *§.* 1. *ſimiliter in fin. D. de except. rei iu-*
dicatæ, & portionẽ ipſam ſequitur, quò-
cumque ierit, vt & complura alia iura
paſsim oſtendunt, nempè *lex ſi ex aſſe*
10. *l. ſi ego* 26. *l. ſi quis heres* 35. *l. cum he-*
res 52. *§. qui ex parte*, *l. qui ex duabus* 53.
l. cum hereditate 55. *l. ſi is qui* 56. *l. qui pa-*
tri 59. *l. ſeruus communis ab extero.* 66.
aliàs 67. *l. ſi tu ex parte* 75. *aliàs* 76. *l. ſi*
ſolus 79. *aliàs* 80. & text. elegans *in l. ſi*
totam 82. *aliàs* 83. vbi cum Bart. nota-
runt omnes, *D. de acquir. hered.* ac pro re-
gula tradunt Ioan. Gratianus *reg.* 357.
n. 1. & alij, quos refert, & ſequitur D.
Ioannes del Caſtillo *quotid. controu. lib.*
22 3. *cap.* 17. *n.* 22. cùm ergo is, * qui ſi-
mul cum alijs heres inſtitutus eſt, por-
tionem à ſe aditam cum cæteris bonis
ad ipſius heredes tranſtulerit, *l. cùm he-*
redes 23. *D. de acquir. poſſeſſ.* conſequens
eſt, vt ad eos ſimul tranſeat ius accreſ-
cendi ad portionem illam, cùm id per-
ſonale non ſit, quale diximus eſſe ius
adeundi, ſed reale, quod rem, ſeu por-
nem ſequitur; quam rationem vltra or-
dinarios *in dictis locis*, tradunt, & exor-
nant optimè Guilielmus Benedictus *in*
repetit. cap. Raynuntius, de teſtam. in 6. *ver-*
bo, & vxorem, in princip. à num. 95. *verſ.*
Hac ratione, & verbo mortuo itaquè, in 2.
n. 117. *circa finem*, Anto. Gomeci. alias
annectens, *var. reſolut. tom.* 1. *cap.* 10. *n.*
35. Franciſcus Duar. *lib.* 2. *de iure accreſ-*
cendi, c. 6. *per totũ*, Dioniſ. Gotofr. *ad di-*
ctã legẽ hæc ſcriptura 26. *§.* 1. *verbo heredi,*
D. de condit. & demõſtr. & ad l. ſi ex plurib⁹
9. *verb. ad heredes, de ſuis, & legit. heredib.*
Philippus Maſsinius *ad l. infantis* 3. *nu.*
73. *& ad l. emancipata* 4. *n.* 78. *C. qui ad-*
mitti, & ad rubr. C. quando non petentium
partes. ſub eodem n. 78. *ad fin.* nouiſsimè
poſt hæc ſcripta, D. Melchior de Va-
lencia *illuſtrium iuris tractatuum libr.* 1.
tract. 1. *c.* 2. *n.* 1. *&* 2.

Sed & quod dicitur, heredem here- 23
dis, primi teſtatoris, heredem eſſe, non
magis euincit, heredem, qui non adi-
uit, ius adeundi ad heredem ſuum trã-
mittere, quaſi hic ſit heres primi teſta-
toris, eò quòd eius heredis heres ſit;
quia regula illa, vt ex iurib⁹ pro ea ad-
ductis ſatis conſtat, tãtùm pertinet ad
heredẽ heredis mediati, vel immedia-
ti, qui eius, cui proximè ſucceſsit, he-
reditatem adiuit, adeòquè hoc ſibi
vult, vt heres heredis, cuius ipſe he-
reditatem adiuit, ſit heres primi teſta-
toris, cuius hereditatem anteceſſor ad-
ierat, neque enim alius propriè heres
dicitur, heredis vè nomine intelligi-
tur, vt ſatis quoquè apparet *ex l.* 3. *§. ſi*
quis ita, D. de heredib⁹ inſt. l. qui plures 23.
in fin. illic. *Hi ſubſtituti videbũtur, qui he-*
redes extiterunt, D. de vulgari, l. ſi in diem
46. *D. de condit. & demonſtrat. & l.* 3. *§.*
ſi quis heredi, D. de ſtatulib. l. ſi ſeruus cõ-
munis 18. *D. de ſtipulat. ſeruorum*, notat
vbiquè Bart. & communis, quam reſol-
uunt Alex. *conſ.* 1. *n.* 6. *lib.* 1. *& conſ.* 36.
n. 11. *lib.* 4. Dec. *conſ.* 89. *ante nu.* 1. *conſ.*
445. *n.* 54. *conſ.* 633. *n.* 3. *&* 4. *& conſ.*
636. *viſo copioſo, n.* 13. 14. *&* 15. idẽ *in*
l. eius,

l.eius,qui in prouincis, 41. *§.vlt.n.*8.*D. ſi cert.pet.in l.heredem* 59.*nu.vlt. D.de reg. iur:* & *in l.* 1.*n.* 20. *C.de pact.* Nicolaus Boeriꝰ *decis.*38.*n.*4. *verſ. Et pro hoc facit,* ac poſt alios Michael Graſſꝰ *de ſucceſſionibus §. hereditas, quæſt.* 5. Marcus Auton. Peregr. *de fideicomiſſis art.* 15. *numer.*41. & *art.*32. *numer.*3. 4. & 5. Menoch. *conſ.*958. *nu.*15.*libr.*10. D. Ioannes del Caſtillo *quotid. controuerſ. lib.*5.*cap.*96.*n.*3. & 4. Vincentius Fuſarius *de ſubſtitutionibus q.*421.*num.*11. ac ſupponunt DD. *ſupra n.*3. pro exornatione dictæ regulæ relati, & vltra eos Benedictus Pinel. *ſelect. interp. lib.* 1.*cap.*5.*num.*73. D. Pichard. *ad titul. de acquirend. heredit. cap.*11.*num.*12. notatq; breuiter Gotofre *l.a.l d. ſtā l.* 1.*§. hoc interdictū* 3.*ad verbū heredis, D. quot*

24 *legatorū.* Quinimo * & ſi heres heredis, primi teſtatoris heres ſit, iuxta præcedentem declarationem, nō tamen primum illum teſtatorem repreſentare videtur, ſed immediatum, cuius hereditatem adiuit, quia cùm talis repreſentatio per quandam iuris fictionem fiat, nō eſt vltra primum heredē extēdenda, ne plurium fictionum concurſus detur; & quia media perſona heredis impedit cōiunctionem extremorum; ex quibus ſic docuit Paul. Caſtr. (ſiue potiùs Salluſtius Gulielmus inter eius conſilia (*cōſ.* 197.*num.*2.*verſ. Sed prædictis, volum.*2. cui ſubſcripſere Dec. *in l.heredem, nu.*7. *D.de reg.iur.* Boerius *deciſ.*23. *num.*20. Tiraq. *in tract. le mort declarat.*5. 2.*p. n.* 5. & *de retractu conuentionali §.*1.*gloſ.*6. *n.*19.*in fin.* Simon de Pretis *conſ.*160. *n.*36. Nicol. Intrigliolus *conſ.*2.*nu.*21. Quanquam hæc ſententia à iuris principijs ſuperiùs traditis planè diſſona ſit, fallacibusque nimis rationibꝰ nitatur, vt oſtendunt rectè Pinel. nominatim à Dec. cauendum admonens, *in l.*1. *C. de bon. mater.* 2.*p. n.*81. *verſ. Ampliatur* 4. Menoch. *cōſ.*89.*à n.*126.*vol.*1. & *conſ.* 443.*n.*86.*vol.*5. Cephalus *conſ.*392. *à n.*37. & 135. quibus accedit Cæſar Barcius *deciſ. Bononiæ* 64.*n.*50.

25 Neque verò, tametſi ius hoc, hereditatis tranſmiſsionem impediēs, partim prudentum interpretatione, partim nouis Imperatorum conſtitutionibus, iuſtis aliquot de cauſis temperatum, ſeu reſtrictum fuerit, vt ait rectè Donellus *d. lib.*7. *commentariorum cap.*4. *verſ. Sed iuſtis de cauſis*, vlla ex his eſt, quæ caſui noſtro adaptari valeat, vt eiuſmodi tranſmiſsio à Franciſca herede Andreæ Philippi, in eius maritum, ac heredem Ioannem, facta propterea intelligatur,

nam * licèt variæ referantur, *à gl. ver-* 26 *bo relinquere nihil*, Bart. *ex n.*5. & cæteris communiter, teſte Alciato *n.*12. *in fine, cum ſeqq. in d.l. ventre, D. de acquiren. hered.* Duareno *in paraphraſi ad eundem titulum, cap.*5. *ad medium,* & *ad tit. D. de vulgari cap.* 10. *§. ſuperioribus locis, poſt principium, verſ. In quibuſdam igitur caſibus,* Menchaca *de ſucceſſionum progreſſu §.*7. *per totum,* Matienço *ad l.*1.*gl.*16. *à n.*16.*titul.*4.*lib.*5. *nouæ compilationis;* Franciſco Linglois *ad* 50. *deciſiones Iuſtiniani deciſ.*31.*q.*3.*ex n.*2. omnes tamen ad tres, vel quatuor potiſsimas tranſmiſsionis ſpecies, ſiue mauis, totidem genera, ſeu capita frequentiùs reducuntur, tres inquam ordinarias, ſeu regulares, nempè ex capite, ſeu potentia ſuitatis (vt vocant) ſanguinis item, ac iuris deliberandi; quemadmodū præ alijs teſtantur Iaſ. *in l.emancipata nu.* 1. *C. qui admitti,* Gulielmus Benedictus *in repetit. dicti capitis Raynutius, verbo mortuo itaque teſtatore, in* 2.*ex nu.*107. Bartholomeus Caſſaneus *in conſuetudines Burgundiæ, rubr.*7. *§.* 10. *ſchol. vlt. poſt principium, verſ. Et huius tranſmiſsionis,* Antonius Gomec. *d.*1.*tom. variar. c.*9. *n.*6.*in fine,* Michael Graſſus *de ſucceſsionibus d. art. de tranſmiſsione, q.*17.*num.*2. Coraſius *d. tit. de vulgari, §. ſuperioribus, verſ. Hi ſunt præcipui caſus tranſmiſsionū,* Petr. Gregor. 3. *p. Syntagmatum lib.*42. *cap.*13.*n.*1. & *lib.*46.*c.*2.*ex n.*18.*verſ. Et hanc triplicem,* Pater Ludoui. Moli. *de iuſt.* & *iure d. diſput.*180. Cancerus *d. cap.*21.*ex n.*4. Dionisius Gotofredus *in notis ad l. vni, §. in nouiſſimo, C. de caduc. tollen. verb. trāſmitti,* D. Caſtill. *quotid. controu. lib.*1.*aſſert.*144. & *lib.*3.*c.*16. *n.*2. Philippus Maſsinius *ad d.l. emancipata, ex n.*47. *C. qui admitti,* & *ad rubric. C. quando non petentium partes, num.*265. Angelus Mattheacius *de legat.* & *fideicommiſſ. lib.*3.*cap.*1.*n.*6. & *c.*2.*à n.*26.

Fauius

Fabius de Ana *conſ.* 1. *n.* 5. *cũ ſeqq.* Marta *de ſucceſſione legali* 1. *p. q.* 24. *art.* 1. *à n.* 1. Pichard. *ad tit. D. de acqu. hered. c.* 12. *n.* 11. *& c.* 31. *n.* 1. *& per totum*, Emanuel Gomez Cardoſ. *de iure accreſcendi illat.* 37. *n.* 5. *in fin. cum tribus ſeqq.* D. Franciſcus Barry *de ſucceſſionibus lib.* 12. *tit. de tranſmiſſ. heredit. n.* 1. *verſ. Caſus verò*, nouiſsimè Ioann. Decherus *diſſertationum iuris, ac deciſionum ſuper eis factarum lib.* 1. *diſſertat.* 14. *nu.* 42. *verſ. Dicis, & lib.* 2. *diſſertat.* 9. *n.* 8. & quartam extraordinariam, ſiue irregularem, nempe contra ordinarias regulas iure reſtitutionis, aut ex aliqua æquitate competentem, quam addit ipſe Cardoſus *n.* 9. & cæteri omnes ſupponũt. Quæ ſingula qualia ſint ſigillatim exponamus, vt & res, cauſidicis forſan non ſatis nota, magis innoteſcat, & ex his quoquè appareat verum eſſe quod diximus.

DE TRANSMISSIONE ex capite, ſeu potẽtia ſuitatis, vt vocãt, & an ea propriè tranſmiſſio ſit?

27 PRima itaq; trãſmiſsionis ſpecies eſt ex capite, ſeu potentia ſuitatis, quæ tunc demum obtinet locum, cùm parẽs ex teſtamẽto, vel ab inteſtato decedit, relicto herede filio in poteſtate, aut ex eo, iam defuncto, nepote, vel etiam pronepote, qui ſolus in poteſtate morientis fuerit, ſiue ab alio non præceſſus, iuxta regulam text. *in l. poſthumorum* 13. *D. de iniuſto rupto, §. poſthumorum, inſt. de exheredatione liberorum, §. ſui, inſt. de heredũ qualit. & differẽtia, & in §. ita demũ, inſt. de hereditatib⁹, quæ ab inteſtato deferũtur*; quibus apud nos conſonat *l.* 21. *tit.* 3. *p.* 6. cũ vbiq; notatis, & in elegãti propoſito aduertit optimè Alphonſus Carrança *de vero humani partus deſignatione*
28 *cap.* 2. *§.* 1. *n.* 135. is enim * ſuus heres, poſt delatã ſibi hereditatẽ decedẽs, licèt ei ſe nõ immiſcuerit, imò & ſi delationẽ ignorauerit, ad quoſcũq; ipſi⁹ heredes, tametſi extraneos illã trãſmittet, *l. idẽ eſt* 13. *§.* 1. *iunct. l. ſequẽti, in princ. ac duab⁹ precedẽtibus, D. de militari teſtamẽt. l. ſi quis filii* 7. *§.* 1. *& l. ventri* 84. *verſ. Sed ſi vnus, D. de acquirenda hereditate, l. qui duos* 9. *aliàs* 10. *§. cum in bello, & §. fin. D. de rebus dubiis, l.* 2. *§. ſi quis ex liberis, per argumentum à contrario ſenſu, D. ad S. C. Tertul.* (iuxta inductionem Bart. & aliorum, *ibi*, cui & accedit Ant. Fab. *de error. pragmat. tom.* 2. *decade* 31. *error.* 10. *pag.* 3. *in princ.* & benè explicat Philippus Maſsinius *in l. infantis, n.* 82. *C. qui admitti*) *l. Lucius* 9. *verſ. Atque ita, D. de iure fiſci, l. de hereditate* 19. *§. filiusfamil, D. de Caſtrenſi peculio, l. ſi patris* 3. *in princ. C. de iure deliberandi, l. apud hoſtes* 8. *C. de ſuis, & legitimis liberis*, & vltra ordinarios *vtrobique*, maximè Bart. *à n.* 12. & Alciat. *à n.* 23. *in d. l. ventre*, Petrum Philipp. Corneũ latè diſputantẽ, & communem defendentem *in d. l. ſi fratris*, tradunt, & explicant Paulus Caſtrenſis *conſ.* 80. *n.* 1. *vol.* 2. Bartholome⁹ Socinus *reg.* 168. *&* 173. *aliàs* 212. *&* 217. *inter regulas Doctorum lib.* 8. *verbo heres ſuus, & verbo hereditas non adita*, Ioannes Petrus Ferrarienſis *in praxi tit.* 49. *ſiue in forma libelli pro hereditate abinteſtato delata, gloſſ.* 1. *ſub verbo toram vobis n.* 5. Guiliel. Benedictus *d. verbo mortuo itaque, in* 2. *n.* 103. Caſſaneus *ad conſuetud. Burg. d. rub.* 7. *§.* 10. *ſchol. vlti. verſ. Videndum eſt de prima tranſmiſſione*, Tiraquel. *in tract. le mort* 2. *p.* 1. *declarat.* 5. *num.* 22. Anton. Gomez *d.* 1. *tom. variar. cap.* 9. *ex num.* 7. Petr. Gregor. *d. lib.* 42. *ſyntagm. c.* 13. *num.* 1. *verſ. Primus in ſuitate, & d. lib.* 46. *cap.* 2. *num.* 19. Duarenus *ad tit. de acquir. hered. d. cap.* 6. *verſ. Ac imprimis, & ad titul. de vulgari d. cap.* 10. *§. ſuperioribus, verſ. Primus caſus*, Gregor. Lopez *in l.* 1. *gloſſ.* 8. *verſ. Nam ſi eſſet, tit.* 6. *part.* 6. Michael Graſſus *d. artic. de tranſmiſſ. quæſt.* 22. *cum duabus ſequentibus*, Card. Franciſc. Mantica *de coniectur. vltimi volunt. lib.* 5. *tit.* 5. *num.* 49. Iacobus Menoch. *conſil.* 1. *nu.* 491. *libr.* 1. Bonifacius Rugerius *conſ.* 47. *num.* 17. *lib.* 1. D. Ferdinand. Menchac. *de ſucceſſion. creat. §.* 21. *nu.* 266. *&* 268. *& de ſucceſſionum progreſſu d. §.* 7. *à num.* 1. *ad* 6. Emanuel Coſta *in d. §. cum in bello, verbo bonis, & in cap. ſi pater de teſtament. in* 6. 1. *part. verbo habens, numero* 18. *&* 19. Didacus Spino *in ſpeculo teſtamentorum, gloſſ.* 53. *ex num.* 36. Ioann. Matienços *d. gloſſ.* 1. 6. *num.* 20.

Q Pater

Digitized by Google

Pater Ludou. Moli. d. diſput. 180. à n. 2. ad 17. iuncta d: ſputat. præcedenti, Andr. Gaillius practic. obſeruat. lib. 2. obſeruat. 131. num. 6. & 7. (vbi id extendit ad filium familias infantem) & ad eum Bernar. Græueus alios congerens concluſ. 131. conſiderat. 1. nu. 9. Cancerus d. cap. 21. n. 4. & 5. limitans in tranſmiſsione poſſeſsionis, Cardoſus d. illat. 37. n. 7. Marta d. q. 24. art. 1. num. 4. Franciſc. Linglois ad 50. deciſ. Iuſtin. deciſ. 31. q. 3. n. 6. Nicolaus Noalis de tranſmiſsionibus d. caſu 8. à n. 16. ad 81. incluſiuè, & D. Franciſc. Barri de ſucceſſion. d. lib. 12. tit. de tranſmiſſ. heredit. à num. 2. ad 8. Fabius de Ana dict. conſ. 1. num. 5. & 6. D. Ioannes Baptiſta Valençuela conſ. 17. nu. 22. & 23. Paulus Æmilius Gallus de exceptionibus, quæ oriri poſſunt, in ſucceſſione p. 3. tit. 2. except. 2. ex n. 1. D. Pichard. ad tit. de acquiren. hered. cap. 31. à n. 4. ad 18. (vbi alios congerit) Marius Muta deciſ. Siciliæ 49. n. 23. & 27. Thadeus Piſo variar. reſolut. libr. 6. cap. 1. à nu. 24. & c. 2. nu. 3. Ioan. Aloyſius Riccius d. collect. 1995. verſ. Supradictam, Philippus Paſchalis de virib. pat. poteſt. p. 4. c. 1. n. 39.

29 Omnes verò, maximè Gomecius d. cap. 9. n. 19. verſ. 8. infero, Spino d. gl. 33. num. 77. verſ. Cuius ſententia, Paul. Æmil. d. num. 1. & Noalis d. num. 16. Ioannes Matienςus d. nu. 20. illam rationem commendant, quòd ſui heredes nulla egent aditione, quæ cùm ab his fit, propriùs dicitur immixtio, vt tetigi ſup. id què planè conſtat ex l. impuberibus 11. l. ei qui 12. & l. cum bonis 87. D. de acquir. heredit. §. extraneis, verſ. Sed ſiue is, iuncta gloſſ. verbo de adeunda, inſtit. de heredum qualitat. & differentia, ſimili gloſ. ita hos terminos diſtinguẽte, verbo immiſcere, in l. & ſi ſint 8. (quæ aliàs eſt ſub l. ait Prætor 7.) §. reſtitutus, D. de minor. & gloſſ. in rubr: D. de acquirend. heredit. ac vbiquè communi ſecundùm ſup. relatos, & infra referendos; quia

30 * nimirùm ſtatim a morte parentum etiam ignorantes ab ipſa lege heredes fiunt, magis què in eos bonorum paternorum dominium, quod in vita parentum quodammodò nacti ſunt, cõtinuari videtur, quàm hereditas ipſis accedere, l. in ſuis 11. D. de liberis, & poſthumis, (cui addendi ſunt Cuiat. lib. 25. obſeruat. cap. 14. Vacon. declarat. iur. lib. 3. cap. vlt. Euerard. Bronchorſt miſcel. controu. centur. 2. aſſert. 25.) & l. in ſuis 14. D. de ſuis, & legitimis heredibus, l. 1. §. qui ſunt in poteſtate, D: ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti, d. §. ſui, verſ. Sed ſui quidem, vbi & notat Pichardus, n. 21. inſtit. de heredum qualitate, & §. ſui, inſtit. de hereditatibus, quæ ab inteſtato, d. l. 21. partita, verſ. E llamaron. Facit lex ſi poſt mortem 68. aliàs 71. §. 1. ad finem, illic. Quis in vnum concurrit, vt & heres exiſtat, & dies legati cedat, & l. quæſitum 91. aliàs 93. §. 1. verſ. Neceſſario D. de legatis 1. iũcta gloſſ. verbo ſucceſſeritis, in l. cùm hereditas 9. C. depoſiti; quæ * iacentem hereditatem dari negat, vbi adeſt ſuus heres, 31
quam vltra Baldum ibi, & alios communiter, valdè notabilem dicunt, & ad varia expendunt Iaſ. num. 10. in dict. l. in ſuis 11. de liber. & poſthum. & in rubri. de acquiren. heredit. num. 7. Corneus conſ. 268. num. 3. lib. 3. Carolus Ruinus conſ. 65. num. 4. libr. 4. Anton. Gomez d. cap. 9. num. 17. D. Ferdinand. Menchaca de ſucceſſionum creat. §. 21. n. 246. D. Ludou. Moli. de Hiſpanor. primogenijs lib. 3. c. 12. n. 21. Ioan. Gutier. n. 98. & D. Pichardus benè explicans à n. 34. in d. §. ſui, de heredum qual. idem Pichard. in d. §. ſui num. 9. de heredit. quæ ab inteſt. & ad titulum, D. de acquir. heredit. cap. 2. n. 26. & cap. 12. n. 17. Donel. lib. 7. commentar. cap. 2. & ad eum Hillig. lit. P. & Q. Stephan. Gratian. diſceptat. forẽſ. to. 4. c. 732. à n. 27. maximè n. 32. 51. 71. & 75. Cęſar Arg. de acq. poſſ. q. 13. n. 66. & 67. quib⁹ cõcinit illud Auſonij Galli edilio 4. cuius meminit Hillig. d. lit. Q.

Iuſta quidem ſeries patri ſuccedere, verùm
Eſſe ſimul dominos gratior ordo pijs.

Conferunt item plura, quæ de cõtinuatione dominij bonorum paternorum in ſuos, ſcribũt Tiraq. multos ex more cõgerẽs, in præfatione legis ſi vnquã, C. de reuocand. donat. n. 19. & 20. D. Couarr. in reg. poſſ. 2. p. §. 5. ex n. 3. Ant. Gom. d. c. 9. n. 18. & 19. Marc⁹ Ant. Eugeni⁹ cõſ. 33. n. 116. cũ trib⁹ ſeqq. lib. 1. Donel. & ad eũ latè Hillig. lib. 7. cõm. c. 2. Thade⁹ Piſo Soacius variar. reſolut. lib. 6. c. 1. ex n. 4. 32

nouiſ-

Digitized by Google

nouiſsimè Emundus Merillius, ſingularia quæ iam iura, & honorum authorum loca expendēs, *lib. 1. obſeruat. cap. 36.* latiſsimè Philip. Paſch. *d. 4. p. c. 1. per totum, maximè ex n. 5.*

33 Vnde imprimis deducitur, transmiſſionem quæ fit ex hoc capite, ſiue ex potentia ſuitatis, non eſſe propriè exceptionem, ſeu limitationem illius regulæ generalis, qua traditum eſt, hereditatē non aditam non tranſmitti, *d. l. vnica, §. in nouiſſimo, verſ. Hereditatem, C. de caducis tollendis*, adeòque meritò à Iuſtiniano *ibi, in ſequenti verſ. Exceptis*, prætermiſſam, ac neglectā fuiſſe, regula enim ſupponit aditionis neceſsitatem in herede, vt acquirere hereditatem poſsit, & vt acquiſitam tranſmittat, quod acquiſitioni conſequens eſt, iuxta aliam regulam *l. heres in omne 37. D. de acquir. heredit. l. heredem 59. & l. hereditas 62. D. de reg. iur.* & exceptio pertinet ad ſuos, qui (vt diximus) aditione nō egēt, vt acquirāt, & cōſequēter, nec vt trāſmittant, nō ergo propriè exceptio eſt,
34 quæ * debet eſſe de reg. *l. quæſitum 12. §. idem reſpondit domo inſtructa, verſ. Denique Neratius, D. de fundo inſtructo, l. nā quod liquida 4. §. finali, in fin. D. de penu. legata*, notant gl. ordin. Dynus *n. 15.* & alij *in rubr. de reg. iur. lib. 6.* Paul. Caſtrenſ. *conſ. 43. n. 4. tom. 3.* & poſt alios optimè Euerard. *in locis legalibus loco 9. ab except. ad regulam ſub n. 9.* nouiſsimè poſt plures alios Simon Vaz Barboſa, & Auguſtinus Barboſa *ad principia, & axiomata iuris*, ille *lit. E. n. 17.* hic verò *axiomat. 85. n. 6.* ac dixim⁹, plures alios cumulantes *diſſertat. 2. nu. 40.* idquè in terminis noſtris voluit nō obſcurè Cuiat. *tract. 4. ad Aphricanū ad l. ſi filius heres, D. de liber. & poſthum. pag. 2. verſ. Nec eſt hoc præcipuum*, ac docent apertè Ioan. Coraſ. *miſcellaneor. iuris ciuil. lib. 7. qui aliàs epiſtolicarum quæſt. liber inſcribitur, c. 1. nu. 4.* (qui in eo tamen male, quòd penitùs hāc tranſmiſsionem negat) Duar. *ad tit. de acquir. heredit. cap. 5. verſ. Ac imprimis, & ad tit. de vulgari c. 10. §. ſuperioribus locis, circa finem, verſ. Poteſt dubitari*, Ant. Fab. *lib. 14. cōiectur. c. 1. in princip.* & velut indubitatum ſupponit Donellus *d. lib. 7. comment. cap. 4. d. verſ. Sed iuſtis*, dum caſus memorās, quibus nō adita hereditas aduerſus iuris regulam trāſmittitur, hunc ſuorum heredum non refert, quaſi ad regulam illam minimè pertinentem, obſeruatquè tandem Oſualdus Hilligerus *in notatis ad eundem Donellū ibi, lit. D. in princ. & lit. E. verſ. Imò verè*, D. Pichar. *de acq. hered. cap. 31. n. 1. verſ. Extra duas, & n. 4. verſ. Imò verè*, Robles *de repreſent. lib. 2. c. 2. n. 41.* quod non animaduertit vir aliàs doctiſsimus, vtriuſque noſtris Senatus quondam iudex, D. Ant. Corduba de Lara *ad l. ſi quis à liberis, §. idem iudex, num. 49. ad fin. D. de liber. agnoſcend.*

Deinde inſignis eorum lapſus detegitur, qui affirmarunt, ex capite quoquè, ſeu potentia ſuitatis hereditatem tranſmitti, nō vt quæſitam, ſed vt quærendam, ducti argumēto tex. *in l. ſi quis filium 7. §. 1 D. de acquiren. heredit.* vbi traditum eſt, tranſmitti eam cum beneficio abſtinendi, quaſi Paulus I. C. ſignificèt heredi, in quem ex eo capite fit tranſmiſsio, ſi hereditate ſic trāſmiſſa, ex facultate ſibi à iure data, ſe non abſtineat, neceſsitatem imponi eam adeundi, quomodo cum text. interpretantur poſt Bart. *n. 1.* & alios communiter, Iaſ. *n. 4. ibi, & in l. ſi adrogator nu. 20. verſ. Vltimò mouetur, & verſ. Nam communis, D. de adoptionibus*, Salycetus *in l. 1. nu. vltim. verſ. vltim. C. ad legem Iul. de adulterijs*, & alij relati ab Anton. Gomecio *d. tom. 1. variar. cap. 9. nn. 55. verſ. Vnum tamen*, Michaele Graff. *de ſucceſſionibus lib. 2. art. de tranſmiſſione, q. 17. n. 1.* (qui eidem communi ſententiæ adherent) & à Didaco Spino, qui tamen meliùs ab ea recedit, *dict. gloſſ. 33. num. 90. verſ. Ex quo reſolutione*, ideoquè generaliter nullo ex capite hereditatem, vt quæſitam tranſmitti, ſed vt quærendam, cum communi reſoluunt Andræ. Gaillius *practic. obſeruat. lib. 2. dict. obſeruation. 128. numer. 6.* Thadeus Piſo *dict. lib. 6. cap. 1. num. 25. verſ. vltimo, & cap. 2. num. 10.* D. Ioannes del Caſtillo *poſt tract. de vſufruct. aſſert. 144.* & in ſpecie ex capite ſui heredis hereditatem, vt querendam tranſmitti, cū cōmuni quoque affirmauit D. Pichard. ſibi contra- 35

rius *dict. titul. de acquir. heredit. cap.* 12.
36 *n.* 11. Contrarium * namque, ſcilicet
ſuorum hereditatem, vt quæſitam tan-
tùm tranſmitti, non vt quærendam, ex
ſupradictis apertè conſtat, & cõtra cõ-
munem longè veriùs probarunt Decius
conſ. 330. *n. vlt. ad finem, verſ. Non obſtat
vltima ratio*, Ancharranus, Alex. & So-
cinus, quos referunt, & ſequuntur Al-
ciatus *n.* 23. *verſ. Hineque apparet, in l.
ventre* 85. *D. de acquir. hered.* & Didacus
Spino *vbi proximè*, atque alij cõgeſti ab
Emanuele Coſta (cuius ille non memi-
nit) qui eandem ſententiam vt indubi-
tatam amplectitur, *in l. qui duos, §. cùm
in bello, verbo bona, nu.* 3. *verſ. vlt. & nu.*
12. *verſ. Poſtremò, D. de reb. dub. & in c. ſi
pater*, 2. *p. verb. ac deinde filio, nu.* 4. *de te-
ſtam. in* 6. & vltra eos optimè Cuiat. Co
raſ. Duar. & alij quorum, ſup. *n.* 34. me-
minimus, Bened. Pinel. (qui præ alijs
rectè explicat tex. *in d. l. ſi quis filium, §.*
1. *verſ. Decesserit relicto filio*) *ſelect. inter-
pret. lib.* 1. *c.* 13. *n.* 17. & 18. nouiſsime
Ant. Perecius *in paratitl. ad tit. C. de iu-
re deliber. n.* 20. *circa fin. verſ. Quin & il-
lis*, in eam rem inducens text. *in l. cùm in
antiquioribus* 19. *in princip. C. eod. titul.*
Qui ferè omnes ex hac veriſsima reſo-
lutione plures iuris effectus colligũt,
quorum hi ſunt præcipui.

37 Primus effectus eſt, quòd ſi heres trãſ-
miſſarius filij fam. antequàm ſe paternæ
immiſceret hereditati decedẽtis (quæ,
vt diximus, filio ipſi cũ abſtinẽdi benefi-
cio quæſita eſt, & vt talis in illũ trãſmiſ
ſa, *d. l. ſi quis filiũ, §.* 1.) decedat etiã fi-
lij tantùm hereditate adita, cùm de pa-
terna nihil dixiſſet, hanc etiam patris
hereditatem cum eodem beneficio ad
proprios heredes abſque vlla difficul-
tate tranſmittet, vt conſiderant rectè
Carol. Ruin. *conſ.* 161. *n.* 10. & 11. *lib.*
5. Eman. Coſta *in d. §. cùm in bello, verbo
bona vendicaret, n.* 12. Didac. Spin. *d. gl.*
33. *n.* 90. *poſt med. verſ. Huius inueſtigatio-
nis*. Id quod in alijs tranſmiſsionibus,
vt & ipſi aduertunt, non ita facilè pro-
cedit, imò cõtrouerſum eſt, tamètſi idẽ
ſit receptum, arg. tex. *in l. videamus* 17.
verſ. Et melius, D. quod met. cau. ex qua
& alijs ſic cũ Bart. & ceteris magis cõ-
muniter reſoluunt Guliel. Bened. *ad c.
Raynuntius, de teſtam. verb. ſi abſque libe-
ris in* 2. *n.* 67. *circa fin. verſ. Vnũ tamẽ*, &
Ant. Gomecius *tom.* 1. *var. c.* 9. *n.* 54. &
55. à quibus in praxi recedendum non
puto.

Secundus eſt, quòd ſi heres filij, de 38
paterna eius hereditate, quæ in ipſum
vt quæſita cũ abſtinendi beneficio trãſ-
miſſa eſt, quicquã amouerit, vel per in-
terpoſitam perſonam fraudulẽter eme-
rit, patris creditoribus reſpondere co-
gendus eſt, quia eo ipſo beneficium ab-
ſtinendi amiſsit; & efficaciter heredi-
tati obligatus manſit, quemadmodùm
ſuus heres, cui ſucceſsit, ſi quicquã tale
faceret, manſiſſet, eodem exutus priui-
legio, *l. ſi ſeruus* 70. (*aliàs* 71.) *§. Prætor
ait, iuncto §.* (*aliàs verſ.*) *Si quis ſuus, &
§. fin. & l. ſi is qui bonis* 90. *aliàs* 91. *D.
de acquir. hered. l.* 2. (per arg. à contrario
ſenſu) *C. de repud. hered. l.* 12. vbi latè ex
plicat Gregor. Lop. *gloſſ.* 1. *cum* 7. *ſeqq.
tit.* 6. *partit.* 6. Nec enim melioris cõdi-
tionis eſſe debet ſui heredis heres, quã
ipſe ſuus heres, arg. tex. *in l. poſtulante*
44. illic. *Ceterùm exiſtimo, idem in here-
de eius conſtituendum, quod in illo conſtitu-
tum eſt, cur enim recuſaret, quam recuſare
nõ potuit is, cuius hereditatem ſuſcepit, D.
ad S.C. Trebel. l. quod ipſis* 143. *aliàs* 185.
& l. in his 175. (aliàs *l. in omnibus* 135.)
§. non debeo, D. de reg. iur. Id quod mini-
mè contingeret ſi filius patris heredi-
tatem non vt quæſitam tranſmitteret,
ſed vt adeundam, tunc enim eius heres,
id ſolum ius in hereditate reperiens,
aliquid expilando, non magis videre-
tur adijſſe, ſeu pro herede geſsiſſe, quã
heres extranei, in quo tacita hæc adi-
tio ex eo excluditur, quòd huiuſmodi
admiſſum contrariam eius voluntatem
demonſtret, *l. ſi quis extraneus* 21. *in prin-
cip.* vbi benè explicat Dioniſius Goto-
fred. *nota vltim. D. de acquirend. heredit.
d. l.* 12. *verſ. Mas en los otros herederos*,
vbi Gregor. gloſſ. *vlt. tit.* 6. *partit.* 6. &
in terminis effectum hunc, tamètſi non
ſic exornatum, vt ſingularem obſeruãt
Eman. Coſta *dict. verb. bona num.* 11. &
Didac. Spino *dict. gloſſ.* 33. *num.* 90. *in
princip.*

Tertius, & vltim. effectus eſt, quòd 39
planius multo ſit, tranſmiſsionem ex
hoc

Digitized by Google

hoc cap. quàm ex alijs, per cõiunctum, aut ſubſtitutum non impediri, ſiue non ob id ceſſare, quòd ſuus heres coheredem, aut vulgarem ſubſtitutũ habeat, quoniam hi non aliter admittuntur, ille ex iure accreſcendi, hic verò ex ſubſtitutione, quàm vbi conſors hereditatẽ non acquiſierit, quemadmodùm primũ conſtat ex l. 3. §. fin. cum duabus ſeqq. D. de bonor. poſſeſſ. l. ſi ex pluribus 9. D. de ſuis, & legit. hered. l. vnic. C. quando nõ petent. part. petent. accreſc. l. vni. §. his ita definitis, verſ. In his itaque, C. de caducis toll. ſecundum verò ex l. poſt aditam 5. C. de impub. & alijs ſubſtit. l. 4. tit. 5. partit. 6. Id quod in ſuo herede non procedit, cũ hereditatem ipſo iure quæſitã habeat, & vt talem trãſmittat; proindè mirum imprimis non eſt, ſi heres ille, in quem filius eam ita trãſmittit, præferatur ipſius filij coheredi, qui ad deficientem tantùm eius portionem vocatur, & illa non defecit, quia ius ſui heredis non eſt propterèa ſublatũ filio, ſiue coheres ipſi dat⁹ ſit eius frater, ſiue etiã extrane⁹. vt ex ea ſaltem ratione, quòd datio coheredis non impediat effectum exiſtentiæ ſui heredis quòad ea, quæ ex teſtamento non dependent, ſed extrinſecùs proueniunt, qualis eſt hereditatis trãſmiſsio, cõcludunt Bart. n. 4. verſ. Cõtra hoc oppono, & Alex. n. 10. circa med. verſ. Hanc tamen opinionem, in l. ſi filius 12. D. de vulg. & pup. ſubſtit. idem Bart. num. 2. verſ. Sed cõtra, Bald. n. 8. Philip. Corn. n. 9. ad fin. ac n. 10. Alex. n. 3. & Iaſ. n. 1. verſ. Nec obſtat, in l. ſi fratris 3. per tex. ibi. C. de iure delib. idem Iaſ. in l. fin. n. 6. poſt med. verſ. Modò ſic, iũcto verſ. Quia licèt datio coheredis, C. de inſtit. & ſubſtit. & in l. fin. n. 2. verſ. 2. amplia, C. de repud. hered. Ioã. Crot. in l. re cõiunctĩ 89. n. 151. verſ. Sed adhuc credo, D. de legat. 3. Quicquid cõtrarium ſui immemores docuerint ijdem Bart. & Iaſ. ille in l. ſed cũ patrono 6. in princip. n. vlt. D. de bonor. poſſeſſ. hic verò in l. vni. n. 26. verſ. Quædam eſt trãſmiſsio, quæ fit ex potẽtia ſuitatis, C. quando non petent. part. quemadmodùm aduerſus eos, & alios animaduertũt rectè, cõmunem amplexi ſentẽtiã, Hier. Cagnol. in ead. l. vni. n. 48. & 49. & Philip. Miſsin. ad rub. C. eod. tit. à n. 268. ad 270. Guliel. Bened. (cuius ipſi nõ meminere) alia inducens iura, ad cap. Raynuntius de teſtam. verbo mortuo itaq; in 2. n. 209. Iacob. Cancer. var. reſol. tom. 3. c. 21. de transmiſſ. à n. 44. & qui communi ratione reiecta; alia generaliore, ac veriore vtũtur, quòd per dationẽ coheredis ius ſui heredis, ſiue ſuitas (vt vocant) nullo modo tollatur, D. Ferdinã. Mẽchac. de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. à n. 83. & 86. n. 188. & 268. verſ. Sed cõtrariã, Cald. Pereir. ad l. ſi curatorem habẽs, verbo ſine curatore, n. 45. verſ. Sed hæc ratio, C. de in integ. reſtit. Aluar. Valaſc. de partit. c. 15. à n. 70. verſ. Sed fallitur, vſq; ad n. 72. Hier. Ceual. cõm. contra cõm. to. 1. q. 205. n. 1. Ang. Matthæac. de legat. & fideicom. lib. 3. c. 2. n. 26. verſ. Ratio, & n. 27. Ant. Fab. de error. pragmat. to. 2. decade 31. erro. 8. ad med. à verſ. Addit Bart. aliàs ex n. 9. Eman. Gomez Cardoſo in tract. de iure accreſcen. illat. 37. n. 2. Rurſus nec mirũ eſt, quòd heres tranſmiſſarius filij fam. præferatur vulgari ſubſtituto, illi à patre dato, cùm & in hac ſpecie filij portio ad quã ſubſtitutus vocatus eſt, minimè defecerit, ſed velut ei quæſita, ad ipſius heredẽ trãſmiſſa fuerit. Id quòd planè voluit Bart. in l. 1. n. 20. D. de vulgari, dum abſolutè docet, tranſmiſſariũ præferri ſubſtituto, idque inter alia probat in verſ. Pro hoc videtur tex. ex relata l. ſi quis filiũ 7. in 2. reſpõſ. D. de acquir. hered. ſi benè (inquit) illud reſponſum ad legis principiũ cõtinuabis, atq; ita cũ lex illa de tranſmiſsione ex c. ſui heredis loquatur, vt vidimus, cõſequens eſt, vt de eadẽ etiã ſermonẽ Bart. fecerit, atque ita eum generaliter in omni trãſmiſsione intelligũt Angel. licèt generaliter quoq; ab eo recedẽs ſub §. ſubſtituere, n. 4. verſ. Subdit Bart. Ioann. de Imola, Bart. ab Angeli impugnatione ſub quadã modificatione defendẽs, n. 5. verſ. Circa quartũ, Frãc. Aret. n. 9. verſ. Circa 4. quæſtionẽ, Alex. à n. 16. Iaſ. n. 35. iũcto n. 37. verſ. Poſtea Bart. Frãc. Rip. latè Bart. doctrinã diſcutiẽs, nec omninò probãs à n. 130. & Alciat. eã generaliter admittẽs, imò & crebri⁹ quòad hãc etiã tranſmiſsionem receptam aſſerens, nu. 77. verſ. Secundò dubitatur, iuncto n. 78. verſ. Sed quid de tranſmiſſione, in d. l. 1. D. de

Q 3

Digitized by Google

de vulgari;ita enim generaliter ex men-
te gloſſ. verbo ab inteſtato, verſ. Sed quid ſi
tranſmittatur, docuit idem Bart. in l. ſed
& ſi pro dote 10. §. non omnia, nu. 1. D. de
legat. præſt. n. ac poſt alios probarũt Gui
liel. Bened. latè examinans, in cap. Ray-
nuntius, de teſtam. verbo ſi abſque liberis, in
2. ſub tract. vulgaris ſubſtit. à n. 64. ad 72.
incluſiuè, Paul⁹ Leoni⁹ de ſubſtit. in tract.
de vulgari, à n. 154. verſ. Ego verò, Mi-
chael Graſſ. de ſucceſſ. lib. 2. art. de tranſ-
miſſ. q. 18. & 23. vbiquè n. 4. Petr. Greg.
ſyntagm. iur. lib. 42. c. 13. n. 3. iuncto cap.
16. n. 1. Duar. ad tit. D. de vulgari, c. 10. §.
ſuperiorib⁹ locis, ad med. verſ. In hac quæſt.
D. Pichard. ad princip. inſt. de vulg. n. 36.
& in cõment. ad tit. D. de acq. hered. c. 12.
à n. 11. & apertiùs à n. 13. & in ſpecie
quoàd tranſmiſsionem ex hoc cap. re-
ſoluunt plures relati, ac recepti à Go-
mecio var. reſolut. tom. 1. cap. 3. n. 15. à
verſ. Sed his non obſtantibus, & vltra eos
Lancelott⁹ Politus de ſubſtit. particu. 3.
n. 97. circa fin. verſ. Quantum ad primam,
Menchac. de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. nu.
257. & 266. Did. Spino in ſpec. teſtam.
gloſſ. 33. n. 91. Hieron. Ceuall. commun.
contra cõmun. tom. 3. quæſt. 761. ex n. 17.
Ang. Mattheacius de legat. & fideicõmiſ.
lib. 1. c. 8. n. 26. verſ. Aliud verò, Anton.
Fab. & D. Ioã. del Caſtil. id in hac trãſ-
miſsione dũtaxat admittẽtes, ille de er-
ro. pragm. to. 2. decade 34. erro. 4. verſ. Nã
quod ad eã, ſiue n. 5. & erro. 7. circa fi. verſ.
Nã & eadem ratione, alijſq; in locis rela
tis à D. Pichard. ad tit. D. de acq. hered. c.
31. nu. 5. ad fin. hic verò quotid. controu.
lib. 3. c. 11. n. 2. & cap. 13. n. 32.

40 Quicquid contrariæ ſententiæ, ſubſ-
titutum præferenti huiuſmodi trãſmiſ-
ſario, quam receptiorem eſſe ferè om-
nes fatentur, magis alibi accedant Ant.
Gom. & Did. Spinus, ſibi parum con-
ſtantes, ille d. 1. tom. var. cap. 9. n. 34. ad
med. verſ. Sed his non obſtantibus, & n. 50.
circa fin. in ſolut. vlt. fundam. hic verò gl.
22. n. 31. 34. & 35. Bologn. n. 13. limit.
2. & Philip. Maſsin. n. 62. & 167. ante
med. verſ. Aut verſamur in caſibus, in qui-
bus ſuitas perdit officium ſuum, in l. emanci-
pata 4. C. qui admitti ad bon. poſſeſſ. Ioan.
Oroſcius ad l. ſi adrogator 22. n. 137. D.
de adopt. Ioan. Gutier. ad §. ſui, n. 55. inſt.
de hered. qualit. & diff. Andr. Fachin. con-
trouerſ. iur. lib. 4. cap. 71. à verſ. Exiſtimo
tamen, Iacob. Cancer. varia. reſolut. tom.
3. c. 21. de tranſmiſſ. n. 32. & 33. & à nu.
51. Nicolaus Noalis de tranſmiſſ. d. caſu
8. à n. 43. ad 65. Quorum potiſsimum
fundamentum in eo poſitum, * quòd 41
datione vulgaris ſubſtituti tollatur ſui-
tas, vt vulgò deduci ſolet ex l. ſi fili⁹ he-
res 16. D. de liber. & poſth. nõnullis q; a-
lijs legibus, optimè præ alijs cõuincũt,
veriſsimum earũ intellectum tradẽtes
Ioan. Coraſ. miſcell. lib. 1. c. 2. Ant. Go-
ueanus ad rub. D. de vulg. n. 38. D. Fer-
dinand. Menchac. de ſucceſſ. creat. libr. 3.
d. §. 21. à n. 184. D. Franciſc. Sarm. lib.
4. ſelect. ad d. l. ſi filius heres, Cald. Pe-
reir. ad l. ſi curatorem habens, verbo ſine cu-
ratore, num. 46. à verſ. Sed contraria ſent.
Hier. Ceuall. commun. cõtra commun. lib.
2. q. 602. per totam, & lib. 3. quæſt. 761.
ex n. 17. D. Ant. Pichard. ad princip. inſt.
de vulg. ſubſt. à n. 29. & latiùs ad §. ita de-
mum 3. ex n. 12. inſt. de hereditat. quæ ab in-
teſt. defer. D. Ioan. del Caſtill. quotid. cõ-
trouerſ. tom. 3. d. cap. 11. n. 2. ad med. verſ.
Verè tamen. Anto. Fab. de error. pragmat.
tom. 2. decad. 32. error. 6. ac remiſsiuè
Oſuald. Hillig. ad Donel. lib. 6. commẽt.
cap. 24. lit. H. verſ. Sed haud dubiè falſa.
Atquè ex eo maximè, quòd filiusfam.
cui datus eſt vulgaris ſubſtitutus, ita ſci
lic. Si heres non erit, non cenſetur inſti-
tutus ſub conditione ſi voluerit, nam &
ſi * ſubſtitutio huiuſmodi duos ſub ſe 42
caſus comprehẽdere ſoleat, noluntatis
nimirùm, & impotentiæ, hoc eſt ſi inſti-
tutus heres eſſe noluerit, aut non potuerit,
vt cũ Bart. n. 9. & 13. & alijs in l. 1. D.
de vulg. eod. Bart. n. 1. & omnibus in l. cũ
proponas 3. per tex. ibi, C. de hered. inſt. re-
ceptiſsimã; ac veriſsimã ſententiã eſſe
profitentur Paulus Leonius, & Alex.
Trẽtacinq. de ſubſtit. ille ſub tract. de ſub
ſtit. vulg. n. 24. hic verò p. 1. cap. 1. n. 20.
Menoch. conſ. 106. nu. 289. libr. 2. conſ.
325. num. 49. & conſ. 399. num. 21. lib.
4. quod & apud nos conſtat ex l. 1. poſt
princ. verſ. E eſto ſeria, & in l. 2. circa finẽ,
verſ. E eſto es, tit. 5. parti. 6. atque ita cõ-
ſequẽs videatur filium, cui talis ſubſti-
tutus datur, ſub contraria conditione
illius ſub intellectæ ſi noluerit inſtitutũ
cenſe-

cenſeri, nempè *ſi heres eſſe voluerit*, arg. tex. *in l. ſi legatum* 10. *D. de adim. legatis, in l. quibus diebus* 40. *§. quidam Titio, in fine, & in l. aliquando* 107. *D. de condit. & demonſt.* tamen contrarium longè verius eſt. Tùm quia duplex illa conditio, ſub vulgari ſubſtitutione comprehenſa, *ſi inſtitutus heres eſſe noluerit, aut non potuerit*, ipſi ſubſtitutioni dùtaxat ineſt, nec arguit contrariam in inſtitutione, quæ purè, & abſque vlla conditione concepta eſt, nec per ſubſtitutionem conditionalis reddi debet, arg. tex. *in l. ſub conditione* 73. *D. de hered. inſtit.* tradit Philip. Corn. *in d. l. cum proponas, nu.* 1. *poſt med. verſ. Nec ſimiliter, & num.* 2. *poſt princip. verſ. Et non benè*, D. Ant. Pichard. *in d. §. ita demũ, inſt. de heredit. quæ ab inteſt. n.* 26. Ant. Fab. *de error. pragmat. tom.* 2. *d. decade* 32. *erro.* 6. *circa med. verſ. Vt enim voluntarius, ſiue n.* 9. nec obſtat tex. *in d. l. ſi legatum, cum ſimilibus*, quia procedũt reſpectu vnius perſonæ, cui aliquid ſub conditione datur, nam ex natura conditionis neceſſe eſt, vt ſub contraria videatur non datum, vel ademptum, non verò reſpectu diuerſarum perſonarum, vt inſtituti, & ſubſtituti, vt patet ex *d. l. ſub conditione*, quicquid aliter variando reſpondeat Aret. *in d. l.* 1. *D. de vulg. n.* 9. *poſt med. verſ. Illud etiam debes ſcire.* & D. Franciſc. Sarm. *lib.* 4. *ſelect. ad l. ſi filiꝰ heres, D. de liber. & poſth. n.* 29. *in fin. & n.* 30. Tũ etiã, quia & ſi daremus cõditionẽ *ſi noluerit*, ſub vulgari ſubſtitutionẽ cõprehẽſam, arguere in inſtitutione cõtrariã cõditionẽ *ſi heres eſſe voluerit*, adhuc ea traditio in vulgari ſubſtitutione, filio ſuo heredi facta minimè procederet, quia illa alia doctrina, quòd ſubſtitutio vulgaris duos caſus noluntatis, & impotentiæ cõprehendit, dumtaxat locum habet in extraneo, in quo iura, & DD. ſupra relati loquuntur, nõ verò in ſuo, & in terminis aduertit Philip. Corn. *in d. l. cùm proponas, nu.* 1. *verſ. Nec obſtat iſte tex.* atque adeò * contraria ſubſtitutionis conditio in inſtitu-
43 tione ſui heredis non illa cenſeri debet *ſi heres eſſe voluerit*, ſed illa potius *ſi ſe nõ abſtinuerit*, nam cùm is abſtinendi facultate ex Prętoris beneficio potiatur, iuxta facultatem hãc ſubſtitutio ipſi facta accipienda eſt, arg. text. *in l. plenum* 12. *§. equitij, D. de vſu, & habitat.* Multum autem intereſt, vtrùm primo vel ſecundo modo conditio filij inſtitutioni videatur adiecta, nã primo quidẽ modo aliter adiecta cẽſeretur, quã à iure inſit, ac proinde inſtitutionẽ ipſam cõditionalẽ redderet, ita ut filius heres non eſſet, ſi ante declaraſſet voluntatẽ decederet, *l. Cornelius* 69. *verſ. Quòd ſibi, & l. iam dubitari* 86. *D. de hered. inſtit. l. verba hæc* 12. *D. de conſtit. inſtit.* & conſequenter ſubſtitutioni locum faceret, & tranſmiſsionem impediret, arg. text. *in l. ſi ita legatum* 65. *aliàs* 68. *§.* 1. *D. de legat.* 1. *& in l. ſi ita expreſſum* 69. *D. de condit. & demonſt. iuncta l. fin. verſ. Argumento, D. de condit. inſtit.* nec enim conditionalia iura tranſmitti quoquo modo poſſunt, *l. ſi cui legetur* 49. *aliàs §.* 1. *§. hoc autem*, iũcto *§.* (*aliàs verſ.*) *Et ideo, D. de legat.* 1. *l. vnic. §. ſin autem aliquid ſub conditione, C. de caduc. tollend.* & vltra alios reſoluit optimè Ant. Gom. *varia. reſolut. tom.* 1. *cap.* 9. *n.* 49. id quod longè aliter ſe habet in conditione illa, ſecundo modo ſub intellecta in filij ſui heredis inſtitutionẽ, *ſi ſe non abſtinuerit*, quæ cùm tacitè à iure inſit inſtitutioni ſui heredis, eam minimè cõditionalem efficit, iuxta reg. text. *in l.* 3. *D. de legat.* 1. *d. l. aliquando* 107. *verſ. Item quod ſub hac, D. de condit. & demonſt. & l. ſi Titio* 22. *§.* 1. *D. quando dies legati ced.* nec proinde trãſmiſſionem ad filij heredes impedit, iuxta aliam reg. tex. *in l. quod purè* 6. *§.* 1. *D. eod. tit.* quicquid aliter diſtinguant Bald. *in d. l. cùm proponas, num.* 11. *C. de hered. inſtit.* Imola *in d. l.* 1. *n.* 3. *poſt medium, verſ. Aduerte tamen, D. de vulg.* relati, ſed non probati à Guiliel. Bened. *in c. Raynuntius, de teſtam. verbo ſi abſque liberis in* 2. *ſub tract. vulgaris ſubſtitutionis, n.* 67. *verſ. Tertia eſt trãſmiſſio, & numer.* 69. nec quicquam certum firmet Vdalricus Zaſius *de ſubſtitut. c.* 1. *n.* 13. *verſ. Secunda ſpecies*, aliaque poſt alios diſtinctione vtatur Alex. Trentacinq. *de ſubſtitut. part.* 1. *cap.* 5. *nu. vlt. verſ. vlt.* quos duos quaſi eiuſdem ſententiæ refert, & improbat D. Ioan. del del Caſtillo *d. c.* 13. *n.* 34. Cui veriſsimę reſolutioni maximè inter alia fauet

44 * text. optimus *in d. l. fin. verſ. Altera*
verò ſpecies, D. de condit. inſtitut. vbi filio
inſtituto ſub cõditione poteſtatiua, quę
vltimo vitæ ſpiritu impleri poteſt, pu-
ta *ſi Titio decem dederit*, nepos ei vul-
gariter ſubſtitutus, non aliter ex ſubſti-
tutione admittitur, quã filio perfectè
mortuo, quando certum eſt conditionẽ
non eſſe impletam, id quod dici nullo
modo poſſet, ſi per dationem illam vul
garis ſubſtituti, ſublata eſſet in filio exi
ſtentia ſui heredis, imò in vita ipſius fi-
lij quãdo nempè mori inciperet, ante-
quam eſſet perfectè mortuus, cùm iam
tunc voluntatem amitteret, *l. hac con-*
ſultiſſima, 8. verſ. At cum humana, C. qui te
ſtamenta face. poſſ. nepos ei ſubſtitutus
admitteretur, vt eruditè cõſiderat Pau
lus Caſtr. *in d. l. ſi filius heres, D. de lib. &*
poſth. in lectura n. 6. & in repetit. n. 11. D.
Franciſ. Sarm. *d. lib. 4. ſelect. ad eand. l. ſi*
filius heres, n. 7. & 8. D. Ferdin. Mẽchac.
de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. nu. 286. verſ.
Duodecimò facit, Caldas Pereir. *in d. l. ſi*
curatorem habent, verbo ſine curatore, num.
46. §. ſed contraria, verſ. Facit tex. notab.
& verſ. Suadetur etiam, D. Pichard. *in d.*
§. ita demum n. 20. Nec longè diſtat ſpe-
cies *d. l. ſi filius heres*, vt *ibi* Sarm. *à nu.* 6.
expendit, nec enim in ea ſpecie ideò
nepos ſuus heres extitit auo, quia in
filio fam. eius patre per dationem ſubſ-
tituti vulgaris ſublata fuerit ſuitas, vt
Bart. & alij *ibi* falsò exiſtimarunt, ſed
quia pendente poſthumi præteriti na-
tiuitate, numquã potuit ei hereditas de
ferri, vt primus animaduertit *ibi* Chri-
ſtophorus de Caſtellione, quem Paulus
Caſtr. & alij ſequuti ſunt, relati ac re-
cepti à D. Pichard. *in d. §. ita demum ſub*
n. 30. D. Ioan. del Caſtil. *d. lib. 3. cõtrou.*
c. 11. n. 2. poſt med. verſ. Negari etiã nullo
pacto poteſt.

45 Ex quibus omnibus verus dimanat
intellectus ad tex. alioqui difficilem *in*
d. l. ſi quis filium 7. §. 1. D. de acquir. hered.
nam quod ibi dicitur, hereditatem ſuo
heredi delatam tranſmitti cum benefi-
cio abſtinendi, cò tantum pertinet, vt ſi
heredi tranſmiſſario filij ſui heredis ex-
pediat patris, & filij hereditatem ſepa-
rare, quæ ſui heredis exiſtẽtia iũctę eſſe
cœperunt, *l. ſed ſi plures 10. §. filio impu-*
beri, D. de vulg. id cõſequi poſsit ex per-
ſona filij, ex qua ſibi beneficiũ abſtinẽdi
competit. Non tamen inde colligere
fas eſt, patris hereditatem, à filio in he-
redem tranſmiſſam, non eſſe quæſitam,
ſed quærendam; nam Prætor, * qui fi- 46
lijs abſtinendi facultatem conceſsit, nõ
vtiquè ab eis abſtulit ſui heredis exiſtẽ-
tiam, ac continuationẽ illam dominij,
cuius ſup. mentionem fecimus, elegans
tex. *in l. 1. §. qui ſunt in poteſtate, D. ſi quis*
omiſſ. cau. teſtam. & in l. cùm quaſi 30. §. ſed
& ſi ſuas 10. verſ. Tametſi, D. de fideicom-
miſſ. libertat. quę iura rectè in propoſito
expendit, & explicat D. Pichard. *in §.*
ſui n. 22. inſt. de hered. qual. & differ. & cũ
communi reſoluunt D. Ioan. del Caſti-
llo *d. tom. 3. cap. 13. n.* 30. Thadeus Piſo
Soacius *var. reſol. lib. 6. c. 1. n. 26. verſ.*
Sed contrariam. Quemadmodùm nec * 47
beneficium illud Prætoris ſuis heredi-
bus indultum, vt ſe à paterna heredi-
tate abſtinere poſsint, impedit alios ſui
tatis effectus, vt paulò ante citati adno
tarũt, ſed (vt ipſi rectiſsimè ſubiungũt)
filios tantum liberat oneribus heredi-
tarijs non ſpontè ſuſceptis, *l. ſi filius, qui*
patri 12. verſ. Etenim, D. de vulgari, cum
ſimilibus, in propoſito relatis à Gome-
cio *d. tom. 1. variarum cap. 3. n. 15. verſ.*
Sed his non obſtantibus, & cap. 9. num. 23.
verſ. Sed ego teneo. * Qui & ipſe *n. 25.* 48
à verſ. Sed his non obſtantibus, poſt lõgam
diſputationem, mirabilem ad praxim
huius rei effectum recenſet, cum *gloſſa*
vltima, iuncta textui *in l. ſi cum dotẽ 22.*
aliàs 23. §. tranſgrediamur, D. ſoluto ma-
trim. & verbo teneãtur, verſ. Nos fatemur,
Bart. & ferè omnibus *in l. neceſſarijs 57.*
D. de acquir. heredit. quem etià receptiſ-
ſimum eſſe reſoluũt cum multis Tiraq.
in tract. le mort. p. 7. declar. 2. n. 8. Euerar.
in locis legalib. loco 95. ab authoritate nu.
9. Maſcard. *de probat. lib. 1. conclu.* 804.
n. 1. & nemine relato, agnoſcit D. Pi-
chardus *in d. §. ſui ſub n. 24. in fine*, pro-
fitẽtur itidem communem eſſe Parlad.
nonnullos alios congerens, *lib. 2. rerum*
quotid. cap. fin. 4. p. §. 1. nu. 2. & 3. Aluar.
Valaſc. *de partit. cap. 15. n.* 44. Andræas
Gaillius *practicar. obſeruat. lib. 2. obſer-*
uat. 128. ex n. 1. & ad eum Bernardus
Græueus non paucos cumulans, *conſil.*
128.

Digitized by Google

128. *ſub n.* 9. & cum alijs pluribus Ceuallus, cuius ipſe non meminit, *communium contra communes, tom.* 3. *q.* 849. *à n.* 3. *verſ. Sed contrariam*, Marta *de ſucceſſ. legali* 1. *p. quæſt.* 6. *art.* 1. *n.* 3. *&* 4. vt nimirùm filiusfamilias; qui ſe bonis patris immiſcuiſſe ex aduerſo non probatur, illius creditoribus ipſo iure tanquam heres obnoxius non ſit; imò cõtra eos fundatam intentionem habeat, licèt filius non probet, ſe abſtinuiſſe.

49 Qui tamen effectus, * ſi verum amamus, non rectè deducitur ex reg. *d. l. ſi filius, ac ſimilium*, & in puncto iuris perquàm falſus eſt, meritò què eum tacitè negauit, regulam in contrariũ ſtatuens, vt filiusfamil. qui ſe patris bonis abſtinuiſſe non probat, tãquam heres illius creditoribus ſit obnoxius, gloſſ. *ſibi cõtraria verbo parentes, in auth. vt hi qui obligatas ſe habere perhibent res minorum*, §. *vt autem, collat.* 6. quam commendant, & ſequuntur plures relati ab Ant. Gomecio *d. n.* 25. *in fine principij*, Parlad. *d. nu.* 2. *in princip.* & Ceuallo *d. q.* 849. *n.* 3. ac latè per plura probat; cõtrarijs elegãter ſatisfaciẽs, Ant. Fab. *de errorib. pragmaticor. tom.* 2. *decade* 31. *error.* 9. *à verſ. Secundum membrum, ſiuè à n.* 4. *& errore* 10. *ferè per totum*. Quæ quidem regula multò planiùs procedit in caſibus pro prioris limitatione traditis à Gaillio, *d. obſeruat.* 128. *ex n.* 12. ſed & in praxi

50 longè * aliud obſeruatur, quàm communis habet regula, primo loco relata, vt ex eiuſdem Gomecij mente *d. c.* 9. *n.* 17. *in fine*, aduertit Pater Molina *d. diſputat.* 180. *nu.* 11. vt videlicet ſuo quoque heredi ad inſtantiam creditorũ terminus à iudice aſsignetur, intra quẽ voluntatem ſuam declaret, vtrùm immiſcere ſe hereditati velit, an ab ea abſtinere, quo elapſo pro abſtinente habeatur, & interim hereditati, ſi ita ex-

51 pediat, curator detur. Quod tamen * Gomecius rectè inſpectus minimè dixit, ſed tantùm hereditati quaſi iacenti curatorem tunc demum dari poſſe, cùm filius deliberare vult, & nec ſe immiſcet, nec abſtinet. Quod vtique non ſic accipiendum eſt, quaſi Gomecius generaliter velit, termino ad deliberandum filio ad creditorum inſtantiam à iudice conceſſo, curatorem interim hereditati dari; nam * ſiquidem terminus ille breuis fuerit, minor eo, qui ex iuris præſcripto foret heredi cõcedẽdus, de quo poſt (prout eſſe poteſt, quemadmodum colligitur *ex l.* 1. §. *largius, verſ. Sanè, D. de ſucceſſor. ed.* illic. *Sanè nõnumquam, vrgentibus creditoribus, interrogandi ſunt in iure, an ſibi bonorum poſſeſſionem admittãt, vt ſi repudiare ſe dicant, ſciant creditores, quid ſibi agendũ eſſet; ſi deliberare ſe adhuc dicant, præcipitãdi non ſunt*, iuncta *l. ſi curatoris* 9. *C. de iure delib.* illic. *Rector igitur prouinciæ aditus; ſi hereditati necdum ſint obligati, eos an heredes ſint interrogare debebit, ac ſi tempus ad deliberandum petierint, moderatum ſtatuet*) eo quidem termino durante, nõ poſſet hereditas, vt iacens conſiderari ad hoc, vt ipſi curatorem dari oporteret; ſed ita potius Gomecius exaudiri debet, vt ſi * filius intra breuem ſibi ad deliberandum terminum, ad creditorum inſtantiam à iudice præſtitutum, nec ſe immiſcuerit, nec abſtinuerit, ſed ampliori tempore, iure ſaltem ſibi indulgendo gaudere velit, huius nempè termini ab initio proteſtatione facta, ne in alium ſibi præfixum conſentire videatur, arg. tex. *in c. Paſtoralis* 4. *verſ. Ita quod*, cum notatis, *extra de except.* tunc lapſo illo breui iudicis termino, poſsit ſtatim dum longior iuris termin⁹ durat, curator, cum quo lis peragatur, hereditati dari, elegãs text. ſic omnimodò accipiendus *in l. idem priuilegium* 7. §. 1. illic. *Sed ſi bonis curator datus ſit vel abſentis, vel ab hoſtibus capti, vel dum deliberant ſcripti heredes de adeunda hereditate, D. de priuilegijs credit.* (quæ aliàs eſt *lex* 22. *ſub tit. de rebus authorit. iudicis poſſidendis*) ne ſcilicet creditores longiorem iuris terminum expectare cogantur, qui adhuc filio ſupererit; vt videat an ſibi expediat magis abſtinere ſe paterna hereditate, quàm immiſcere ſe ei, nec antea excludetur, quemadmodùm colligitur *d.* §. *ſed ſi bonis*, & contra Bald. docuerũt rectè Salyc. *in fin.* & Paul. Caſtrenſ. *n.* 3. *verſ. Breuiter, in l. cùm hereditas* 9. *C. depoſiti*, & poſt Iacobum Butricarium, Alex. *n.* 1. Iaſ. & Decius *n.* 4. Curt. Iunior *n.* 6. & Sebaſt. Sap. *n.* 3. *in rub. C. de ſucceſſor. edi.* Greg. Lop.

Lop. *in l. 2. gl. 4. verſ. Quod tamen limita, tit. 6. parti. 6.* Padil. *in l. ſi emancipata 3. n. 43. verſ. Breuis tamen, C. de iuris, & facti ignoran.* Gutier. *in §. ſui n. 107. & 109. verſ. Sed contra, inſtit. de hered. qualit. & differ.* Menoch. *de arbitr. caſu* 150. *nu.* 7. 8. & 9. Stephanus Gratianus *diſceptat. forenſ. tom. 4. cap. 732. n. 54. & 55.* Donel. *lib. 7. comment. cap. 3. verſ. Si libera, & verſ. Si vetus, cum ſeqq.* Polydor. Ripa *ſingular. obſeruat. lib. ſingu. obſeruat. 35. à n. 4.* Iacob. Cancer. *var. reſol. lib. 3. cap. 21. n. 19. verſ. In iſta materia,* Cæſar Argelus *de acquir. poſſeſſ. quæſt. 13. num. 78.* quicquid aliud velint plures, quos refert, & ſequitur, D. Ant. Pichard. *manuduct. ad praxim p. 2. præcep. 2. n. 2.* Plura autẽ alia, quæ cõcurrere debeant, vt hereditati, velut iacẽti curator detur, explicat optimè Cæſar Argelus *d. quæſt. 13. à n. 70. ad* 80.

54 In eo tamen Padilla, Gutier. & Gratianus falluntur, quòd putant, tam filio fam. ad deliberandum ſuper immixtione, vel abſtentione, quàm extraneo, vt ſuper aditione, vel repudiatione deliberet, triginta annorum tempus ſupereſſe, eò quòd illi iuri non minori tempore præſcribatur, *l. licèt 8. C. de iure deliber.* iuncta gloſſ. *verbo longi,* recepta à Bald. *n.* 8. & communi, quam reſoluunt Ant. Gomez *d. cap. 9. n. 28.* Padill. *in d. l. ſi emancipata, n. 40. & 41.* & Gutierr. *in d. §. ſui n.* 108. ac poſt alios Euerard. Bronchorſt *miſcell. controu. centur. 2. aſ-*
55 *ſert.* 24. Animaduertere * namque debuerunt, id quidem tunc demum verum eſſe, cùm terminus heredi ad eum effectum à iudice aſsignatus non eſt, quia nemo forſan petijt, quo caſu heres ipſe viuens, nec repudiãs, perpetuò, hoc eſt eſt vſque ad 30. annos adire poterit, *ex d. l. licèt,* nec anteà excludetur, aut legitimis ſucceſſoribus locus fiet, vt elegãter obſeruat Azo *in ſumma ad tit. C. de iure delib. n. 13. & ad l. cùm in antiquioribus 19. C. eodem n. 2. verſ. Hoc ita intellige,* ſequitur Accurſ. *ad eandem l. verbo beneficio, in princip.* iuncto *verſ. Niſi repudiauit, & verſ. Si verò non deceſſit,* quem Bart. *n. 2. ſub eodem verſ. Si verò,* & cęteri cõmuniter receperunt, teſte Salyc. *n. 13. verſ. Sed gloſſa dicit,* qui tamen in eo errat, dum ita vult adeũdi ius perpetuum eſſe, vt nullis temporum curriculis circunſcribatur, prout ipſe poſt alterũ Salycetum patruum ſuũ cõſtanter defendit, quẽ conuincunt rectè Coraſius *miſcell. iuris ciuil. lib. 6. toto c.* 21. Duar. *ad tit. de acq. hered. in 3. exemplo, verſ. Vulgò tamen,* tametſi non ſimpliciter, ſed ſub quibuſdam cautionibus non ſatis tutis, vt aduertit Oſuald. ad Donel. *lib. 7. cõm. cap. 3. lit. B.* Cõmuni quoque ſententiæ adhæret Greg. Lopez *gl. 3. poſt princip. verſ. Licèt nullo, in l. 2. tit. 6. p. 6.* nouiſſimè Ant. Perecius *in parat. ad tit. C. de iure delib. n. vlt. in fin.* inducens etiã textum *in l. hereditatis 7.* illic. *Longi temporis præſcriptione non ſubmoueri, C. de petit. he-*
redit. Secùs ſi * termin⁹ fuerit heredi 56
ad deliberandũ præſtitut⁹ ad eorũ, quorum interſit, inſtantiam, tunc enim illo lapſo, vel ſtatim excludetur, puta ſi ille aſsignetur ad inſtantiam ſubſtituti, *l. quandiu 68. aliàs 69. in fin. iuncta gl. vlt. & communi, mox referẽda, D. de acquiren. heredit.* vel pro adeunte ſtatim habebitur, ſi ſit aſsignatus terminus ad inſtantiam ipſius heredis, vel etiam creditorum, aut legatariorum, ſiue is terminus breuis fuerit, nulla præuia proteſtatione, ſiue illa præcedente longior ex iuris pręſcripto fuerit conceſſus; qui quidem terminus, & ſi ſub iudicis poteſtate ſit, *l. 1. §. ait Prætor, D. de iure delib.* centum dierum minor eſſe non poteſt, protendi autem valet ad annum vſque, ſi à Principe concedatur, vel ad nouem menſes, ſi ab ordinario iudice, quemadmodùm conſtat *ex l. 2. D. illo tit. de iure deliber. l. fin. §. & hæc quidem 13. verſ. Sed quia quidam,* & *§. ſin autem 14. verſ. Et ſi non intra datum, C. eod. tit. d. l. 2. tit. 6. p.* 6. Quibus non obſtat tex. *in l. 1. §. largius, in princip. D. de ſucceſſor. edicto,* vbi anni terminus huic rei à Prætore, præfixus eſt; quia loquitur in agnoſcenda bonorum poſſeſsione, in qua longe diuerſum ius obſeruabatur, ac in adeunda hereditate, cui nullum certum tempus fuerat definitum, vt tradit, & explicat optimè Camillus Plautius *in tract. de bonor. poſſeſſ. cap. 4. num.* 9. & ab ea mutuatus Iacob⁹ Menoch. *de arbitr. lib. 2.*
caſu 1. nu. 3. Vel denique * neque pro 57
adeun-

Digitized by Google

adeuntæ, neque pro repudiante habe-
bitur, ſi terminus heredi ſcripto præfi-
niatur ad inſtantiã filij exheredati, qui
ſex menſiũ eſſe debet, ſi ſcript⁹ heres in
prouincia degat, ſin autem ab ea abſit,
vnius anni, quo tempore lapſo, per iu-
dicẽ deliberare ſtatim compellitur, aut
omninò repellitur, *l. ſcimus* 36. §. *illud,*
verſ. Sancimus, C. de inoff. teſtam. quæ om-
ni reſolutio colligitur ex *gl. vlt.* Barto.
n. 5. & alijs communiter *in d. l. quandiu,*
eodem Bartolo *nu.* 10. ac cæteris *in l. ſi*
quis ſuus 8. *D. de iure deliber. & in l. ſi ij*
mater 6. *ad finem, D. ad S.C. Tertul.* Alex.
n. 5. *&* 6. & Iaſ. *nu.* 6. *verſ. Ideo dic,* poſt
Zinum, Fulgoſ. & Salycet. *in d. l. fin.* §.
ſin autem hoc, C. de iure deliber. Gregor.
Lopez *in d. l.* 2. *partitæ gloſſ.* 3. *verſ. In*
hoc tamen, Menoch. *de præſumptio. lib.* 4.
præſumpt. 102. *n.* 6. *ad fin. & n. vlt.* quic-
quid Menoch. ipſe quoad coarctatio-
nem termini, ex iuris præſcripto here-
di ad deliberandum cõcedendi, à com-
muni diſſentiat, hinc inde diſcuſſo art.
d. lib. 2. *de arbitrar. caſu* 1. *à n.* 12. *&* 16.
nec enim ſatisfacit textui hanc in rem
apertiſsimo *in d. l. idem priuilegium* §. 1.
verſ. Vel dum deliberant, D. de priuil. cred.
aliàs de reb. authorit. iud. poſſid. imò nec
eius meminit.

58 Tandem ex dictis cauendum eſt ab
Accurſio *in l. ſi fratris* 3. *verbo ſucceſſio-*
nem, C. de iure deliberandi, qui duplici cir-
ca illius text. intellectum inuoluitur
errore. Primus eſt, dum pro conſtanti
ſupponit, tranſmiſsionem paternæ he-
reditatis (quam *ibi* filius, poſt mortem
patris, cui ſuus heres erat, decedens, fa-
cit excluſo patruo) ad filij poſteros dũ-
taxat fieri. Alter eſt, dũ mutata ſenten-
tia exiſtimat, ideo patruo excluſo, ibi
fieri tranſmiſsionem, quia filius adiue-
rat, quaſi aliàs non poſſet tranſmiſsio
fieri: vtrumque contra ſuperiora iuris
principia. Vnde meritò vtraque Accur
ſij lectura à Bartolo, Baldo, Caſtrenſi,
& cæteris communiter exploſa eſt, teſ-
te Alex. *n.* 4. *ad fin. verſ. in gloſſ.* 2. & Iaſ.
n. 1. licèt primam adhuc præfractè de-
fendere quidam tentent, maximè An-
tonius Rubeus *in l. vnica n.* 55. *C. de his,*
qui ante apertas tabulas, eiſq; quoàd ſpe-
ciem *d. l. ſi fratris,* vbi filius ante aper-
tas tabulas deceſsit, aſſentiatur, Cuiat.
tract. 4. *ad Aphricanum, ad l. ſi filius heres,*
D. de lib. & poſth. pag. 3. *verſ. Sui ſtatim,*
motus *ex d. l. vnica, C. de his, qui ante aper*
tas tab. & in l. cùm in antiquioribus 19. *C.*
de iure deliberandi, quibus ad ſequentes
tranſmiſsionis ſpecies commodiùs ſa-
tisfaciam. Communem autem * ſentẽ- 59
tiam apertiſsimè probant iura, in huius
tranſmiſsionis confirmationem allata,
quorum pleraque, nempè text. *in l. qui*
duos, §. cùm in bello D. de rebus dubijs, l. 2.
§. ſi quis ex liberis, D. ad S.C. Tertul. in l.
Lucius 9. *verſ. Atque ità, D. de iure fiſci, &*
in l. apud hoſtes 8. *iuncta ſupraſcriptione,*
ac gl. vlt. & communi, C. de ſuis, & legiti-
mis heredibus, apertè loquũtur in matre,
ad quam tranſmittitur, quæ tamen ad
filij poſteritatem nõ pertinet, iuxta re-
gulam text. *in l. quod his verbis* 81. *aliàs*
83. *§. fin. verſ. Reſpondit, D. de legatis* 3. *l.*
Iuriſconſultus 10. *§. parentes, D. de gra-*
dibus, l. vacatio 13. *D. de muneribus, & ho-*
noribus, l. 1. *§. fin. & l.* 4. *iuncta gl. & com-*
muni, D. de iure immunitatis, §. fin. in fin.
(iuxta litteram Florentinam, quæ loco
verbi *poſthumis,* legit *poſteris*) *inſt. qui teſ-*
tamento tutor. dari poſſ. ex quibus cõſtat
poſterorum * appellationem eandem 60
eſſe, quæ & liberorum, & deſcendentiũ,
qua omnes inferiores tantùm, nõ etiam
ſuperiores cõtinentur, proſequitur op-
timè poſt alios Ioannes Garcia *de nobi-*
lit. in diuiſione n. 37. *& gl.* 1. *§.* 1. *num.* 32.
Menoch. *de præſumptionibus libr.* 4. *præ-*
ſumpt. 89. *n.* 20. *& præſumpt.* 91. *num.* 7.
Morl. *in emporio iur. tit.* 12. *de varijs quæ-*
ſtionibus, q. 7. *n.* 2. *&* 3. quicquid poſte-
rorum vocabulum latiùs accipi exiſti-
met Duar. *ad tit. de acquir. heredit. cap.* 5.
§. ac imprimis, verſ. Sed tamen niſi vehemen
ter; cætera vero iura, * ad ſtabiliẽdam 61
tranſmiſsionem hanc adducta, adeò in-
diſtinctè, & generaliter loquuntur, vt
de extraneo prorſus herede trãſmittẽ-
tis intelligi etiam poſsint, ac debeant,
iuxta aliam regulam *l. de pretio* 8. *D. de*
Publiciana in rẽ act. & l. 1. *§. generaliter,*
D. de legatis præſtandis, cum ſimilibus, & a-
liàs expendit rectè Duarenus *vbi proxi-*
mè, verſ. Alij ſunt loci, vt meritò id inter
pretes pro conſtanti frequentiùs ſuppo
nant, quemadmodũ conſtat ex his, quos
ſup.

Digitized by Google

ſup. *n*.28. laudauimus, quibus accedit etiam Anton. Faber. *de errore pragmatic. d. decade 31. error. 9. pag. 3. in princ.* Nozlis *d. caſu* 8. *n*. 17. & 30.

62 Illud circa hãc tranſmiſsionis ſpeciẽ vtiliter inter alia adnotare libuit (omnia namque proſequi lõgiſsimum eſſet) quòd cùm per emancipationem ius patriæ poteſtatis tollatur, *§. præterea, inſtit. quibus modis ius patriæ poteſtatis ſoluitur, l. 15. tit. 18. part. 4.* & conſequenter ius ſui heredis, quod in illa fundari ſuperiùs diximus, ceſſare neceſſe ſit, vt & probat apertus text. *in §. emancipatos, inſtit. de exhered. lib. §. cæteri, inſtit. de heredũ qualitate, & differen. §. emancipati, inſtit. de hereditatibus, quæ ab inteſtato deferũtur,*

63 filius autem * apud nos per matrimonij contractum, ac nuptiales benedictiones, pro emancipato per omnia habeatur *l. 47. Tauri, quæ eſt lex 8. tit. 1. lib. 5. nouæ compilationis*; hinc efficitur, vt ſi ille tunc ſuccedat patri; & ante aditam ipſius hereditatem decedat, eam ex hoc ſuitatis capite ad alios ipſius heredes minimè tranſmittat, vt aduertunt rectè Antonius Gomez *d. tom. 1. variar. c. 9. n. 24. in fine, verſ. Ex quo infero, & in d. l. 47. Tauri, n. 3. verſ. 6. quòd licet,* Aluar. Valaſc. *de partit. cap. 15. n. 62.* D. Ant. Padill. *in l. ſi emancipatã n. 13. C. de iuris, & facti ignorantia,* Ioan. Gutier. *in §. ſui, n. 147. inſtit. de heredum qualit. & differ.* Azeued. *in l. 8. tit. 1. lib. 5. nouæ compilat. illat. 4. ſiuè n. 13. cum duobus ſeqq.* Diegus Gom, (vt ipſe ſe vocat) *in addit. ad Antonium, eius auũ in d. l. 47. Taur. ad n. 3. verſ. Et quòad omnes effectus,* Cancer⁹ *var. reſolut. lib. 1. cap. 10. n. 14. & lib. 3. cap. 21. à n. 20.* addens idem fore obſeruandum in Regno Valentiæ, & alijs non paucis, in quibus ſimilia extare ſtatuta refert, vt & fecit nouiſsimè D. Franciſc. Hieronimus Leo *deciſ. Valentina 55. ex num. 3. lib. 1.* Marius Cutellus *de donat. tract. 1. diſcurſu 2. p. 7. n. 13. & diſcurſu 3. p. 1. n. 20.* vbi plures alios in idem cõgerit;

64 quorum ſtatutorum * intellectum, vt nedum in fauorabilibus filio, ſed etiam in odioſis procedant, ipſe Cancerus latè proſequitur *d. c. 21. à relato, n. 20. vſque ad numerum* 31. Qui tamen falsò ſibi hũc intellectum arrogat; cùm eum poſt Gomecium *ſup.* pro comperto ſupponat Padilla *d. n. 13.* & aperte ex aliorum quoque ſententia firmet Ioan. Gutier. *in d. §. ſui n. 121.* quos proinde immerito dubios eſſe aſſerit idem Cancer. *d. c. 21. n. 23. 24. & 25.* nã & ſi Gutier. in contrariũ citet Roderic. Suar. cuius & nos meminimus *diſſertat. 1. n. 71.* tamen ab ei⁹ ſentẽtia in terminis *leg. 47. Tauri,* planè diſcedit, propter illa eius vniuerſalia verba, *En todas las coſas para ſiempre,* vt ex eadem ratione, plures alij Regnicolæ fecere, quos refert, & ſequitur Pater Thomas Sanchez *de matrimon. lib. 7. diſput. 82. nu. 7. ante med. verſ. At multo verius*: vnde aliud hi omnes dicerent in alijs ſtatutis non ita vniuerſalibus, aut ſpecialiter in fauorem filiorũ emanatis, vt & agnoſcit ſic diſtinguens Cancerus *d. c. 21. à n. 26.* atque ita ego temperandam cenſeo doctrinam Roderici Suarez, quã nos obiter tantùm memorato loco retulimus.

Nec dicatur, quòd cùm antiqua emãcipationis, & patriæ poteſtatis differẽtia ſublata ſit, à Iuſtiniano *in l. fin. §. cùm igitur, C. de legitimis heredibus, & in nouella 118. ſiue auth. de heredibus, ab inteſtato venientibus, cap. 4. ſiuè verſ. Nullam verò, collat. 9.* quibus cautum eſt, emancipatos hodie non minùs, quàm ſuos parentibus ſuccedere; conſequenter, & emancipatus filius, vel qui à iure pro tali habitus eſt, tanquam ſuus paternam hereditatem tranſmittere valeat. Nam & ſi * difficultatem ſentiens Bart. *in l. 1. ventre n. 24. D. de acquir. heredit.* obſtupuerit, articulum hunc nõ decidens, ſed cogitandum relinquens, & eo arg. affirmatiuam partem defendi poſſe tentauerit Ioann. Crotus *in repetitione legis Gallus 29. §. & quid ſi tantùm n. 106. D. de liberis, & poſth.* ac re verà veluti filio fauorabiliorem tueatur Ioan. Petr. Ferrarienſis, *d. tit. 49. ſiue in forma libelli pro hereditate ab inteſt. delata, gl. 1. n. 6.* eandem què velut tacitè à Bart. admiſſam probare videatur Andræas Gaill. *pract. obſeruat. lib. 2. obſeruat. 131. n. 10. in fin.* ac nouiſsimè velut certiſsimam abſque difficultate amplectatur Franciſc. Linglois *ad quinquaginta deciſiones Iuſtiniani, deciſ. 31. quæſt. 3. num. 7.* ut nihilominus con-

67 * contrariū, nēpè filio emācipato, etiā
hodie poſt relatas Iuſtiniani ſāctiones,
huiuſmodi trāſmiſsionis iꝰ nō cōpetere
iure magis probari sēper credidi ; licèt
enim à Iuſtiniano emācipati ſuis æqui-
parētur quòad hoc, vt iure ciuili abſq;
auxilio Prætoris ad ſuorū ſimilitudinē
parētibus ſuccedāt, & vt eis nō minùs,
quā ſuis in bonis parētis legitima debea
tur, ac ad alios ſimiles iuris effectus; nō
tamē equiparātur quòad modū ſuccedē
di, nec quoad qualitatē, & prerogatiuā
ſuitatis, nō enim poteſt emācipatus eſſe
ſuꝰ, cū mortis tēpore nō fuerit in patris
poteſtate, *l. leg. Cornel.* 12. *in fi. D. de teſ-
tam.* cū relatis à Blaſ. Robl. *de repreſent.
lib.* 2. *c.* 10. *n.* 13. *in fin.* (quicquid ipſe ea
iura in cōtrariū, diſputādo retorqueat)
adeòq; nō poterit etiā hodie patris he
reditatē, vt ſuꝰ trāſmittere, nec enim abſ
q; ſubiecto qualitas dari poteſt, *l.* 3. §. 1.
in fin. D. de cap. minut. cū ſimilibꝰ latè ad
ductis, & elegāter ex ea reg. explicatis
à viro doctiſsimo D. Ioā. à Pareja 2. *p.
otij quadrimeſtris à n.* 56. *ad* 64. quę inter
68 pretatio * apertè colligitur *ex d. l. fi. §.
cū igitur, circa fin.* dū apertè cōſtituit Iu-
ſtinianꝰ, filios emācipatos, nō ſolū in pa
ternis bonis ad ſuorū ſimilitudinē ſuc-
cedere, ſed etiā in fratrū, vel ſororū ſuc
ceſsione, ſeu bonis ęquo iure ſibi ſucce-
dere, nemo autē ſanæ mētis emācipatū
cū prerogatiua ſuitatis ad fratris, vel ſo
roris ſucceſsionē admittet, ergo nec ad
69 patris; cū * ea determinatio *ad ſimilitu-
dinē ſuorū*, omnia determinabilia (vt lo
quūtur vulgò) pariformiter determina-
re debeat, iuxta reg. *l.* 4. *D. de vulgar. &
pupil. ſubſt. & C. de impuberū, & alijs ſub-
ſtitut.* ex quibus, & alijs ſic lōgè verius
concludunt Imola *n.* 28. Aretin. *n.* 9. *ad
fin. verſ. Hoc tamē nō obſtante*, & Alciatꝰ
n. 34. *in l. ventre, D. de acquir. hered.* Phil.
Corn. *in l. ſi fratris* 3. *n.* 8. *circa fin. verſ.
Nec obſtat vltimū, C. de iure delib.* ac deni
que cū cōmuni ferè omnium interpretū
ſententia, quā pluribus alijs relatis re-
ſoluunt, tradidere Guilhel. Bened. *ad c.
Raynūt. de teſtam. verb. itaq;* in 2. *n.* 135.
Ant. Gom. *d. c.* 9. *n.* 24. *à verſ. Sed breui-
ter, & ad l.* 47. *Tau. n.* 3. *verſ. Sextò, quòd
licèt filius*, D. Præſ. Couar. *in reg. poſſ.*
2. *p.* 3. 5. *n.* 4. Greg. Lop. *in l.* 21. *gl.* 2. *p.* 6.
princ. tit. 3. *parti.* 6. Eman. Coſta *in cap. ſi
pater, de teſtam. in* 6. *p.* 1. *verbo habens, nu.*
19. Michael Graſſ. *de ſucceſſ. art. de trāſ-
miſſione q.* 23. *n.* 3. Duaren. *ad tit. de acqu.
hered. c.* 5. §. *ac imprimis, verſ. Verùm dubi-
tatur*, Aluar. Valaſc. *de partit. c.* 15. *n.* 60
& 61. Menchaca *de ſucceſſ. creat.* §. 19.
n. 7. *in fin.* & §. 21. *n.* 269. *verſ. Denique,
& de ſucceſſionum progreſſu* §. 7. *n.* 5. & 6.
Rojas *itidē de ſucceſſ. c.* 4. *n.* 6. D. Ant. Pa
dilla *in d. l. ſi emācipata n.* 11. & 12. *C. de
iuris, & facti ignorātia*, Franciſc. Viuius
deciſ. 514. *n.* 6. & 7. Ioan. Pet. Surd. *dcſ.*
341. *n.* 14. Bernar. Græu. ad Gail. *pract.
concl. lib.* 2. *concl.* 131. *conſidera.* 1. *n.* 11.
Did. Spino *in ſpeculo teſtam. d. gl.* 33. *prin
cipali n.* 88. P. Molin. *de iuſt. & iure tom.*
1. *tract.* 2. *diſput.* 180. *n.* 5. D. Pichard. *in
princ. inſt. de pupil. ſubſt. n.* 66. & *in* §. *emā-
cipati* 8. *n. vlt. inſt. de heredit. quæ ab inteſt.
& in tractatu, quē illi titulo poſt principium
inſeruit, de legitima ſucceſſione, initio vniet
capitis nu.* 25. & 26. *ac rurſus in prælect.
ad tit. D. de acquir. heredit. cap.* 31. *n.* 18.
Hiero. Ceuallus *practi. quæſtio. cōmunium
contra communes, tom.* 2. *q.* 627. *n.* 1. Hil-
lig. ad Donel. *lib.* 7. *comment. c.* 4. *Lit. E.
circa fin. verſ. An autem*, & poſt alios de-
fendunt Ioan. Bologn. *n.* 13. *verſ.* 4. *Li-
mitatur, & n.* 20. *verſ. Non obſtant cōtra-
ria*, & Philip. Maſsinius *n.* 75. & 76. *in
l. emancipata, C. qui admitti*, Marta *de ſuc-
ceſſ. legali p.* 1. *q.* 6. *art.* 3. *n.* 1. Paul. Æmi
lius Gallꝰ *de exceptionibus, quæ oriri poſ-
ſunt in ſucceſſ. p.* 1. *except.* 3. *à n.* 6. Robles
de repreſent. d. lib. 2. *c.* 8. *n.* 28. 29. & 30.
& *c.* 10. *à n.* 19. Nouellis *de trāſm. ſſ. d. caſu*
8. *n.* 78. 87. & 88. D. Frāciſc. Barry *de
ſucceſſ. lib.* 12. *de trāſmiſſion. hered. n.* 7. no
uiſsimè Ioan. Decher. *diſſertationum iu-
ris, & deciſionum lib.* 2. *diſſert.* 9. *n.* 9.

Nec lōgè diſsimile eſt quod dicitur, 70
filios matri ſuæ ipſo iure ſuccedere, *in l.
pen. C. de ſuis, & legit. liberis*, & tamen ſi
illi ante acquiſitam matris hereditatē
decedāt, fratribus ſuperſtitibus, ad hos
tantùm illorum portio pertinet, neque
ad extraneos heredes, quos defuncti ſi-
bi reliquerunt, tranſmittitur, quemad-
modū conſtat *ex l.* 2. *C. ad Senat. Conſ. Or
fic.* * Quæ ſanè ſecum inuicem pugnare 71
videntur, cùm ſuus heres, qualis dicitur
is, qui ipſo iure ſuccedit, vt diximus *n.*

Digitized by Google

28. ad quoſcūq; tranſmittat hęreditatē, etiam à ſe non agnitā, iuxta ſuperiùs
tradita. Sed verè nō pugnāt, quia quem
72 admodū quod in emācipatis * diſpoſitū eſt, vt ad ſuorum ſimilitudinē ſuccedāt, nō ſignificat, eos effectos eſſe ſuos
heredes, ſed nō min⁹ parētib⁹ ſuccedere, quā ſuccedāt ſui, quāquā diuerſimo-
73 de, vt dixim⁹, ſic etiā * ſuccedere filios
matri ipſo iure ex Orfic. S. C. minimè ſignificat, eos ſuccedere legis miniſterio, & poteſtate abſq; aditionis neceſsitate, vt ſuccedūt ſui, quia hoc eſſet eos
efficere ſuos, quod fieri nequit, ſtāte de-
74 fectu patrię poteſtatis, qua * matres in
filios carēt, *l. 4. §. ad teſtamēta, D. de bonor. poſſeſſ. ſecūdū tabul. l. nulla fœmina* 13. *D. de ſuis, & legit. heredib. l. mulierē* 5. *C. de adoptionib. §. fœminæ, inſtit. eodē, iūcto §.
75 ſui autē, verſ. Cæteri, inſtit. de hered. qualit. & differēt.* Significatur * ergo illis verbis, ſuccedere filios matri iure ciuili ex
illo Senatus Cōſulto, quod iuris ciuilis
pars dicitur *in l. ius autē* 7. *D. de iuſt. & iu-
76 re, §. cōſtat, inſtit. de iur. natu.* * Id autem
effecit, vt nō tantū ex c. cognatorū poſt agnatos omnes filij matri ſuccederent, quod ſolū beneficio Prætoris antea cōſequebātur, *l. 1. §. ſi qua pregnās, & l. 2. D. vnde cognati*, ſed etiā quaſi agnati primo loco admittantur, licèt tales verè non ſint, cū extra matris agnationē, ſiue familiā, & poteſtatē extēt, eòq; pertinet,
totus titulus, *C. & inſtit. ad Senat. Cōſul.
77 Orfic.* maximè * *lex 3. illius tituli*, illic. *Citra bonorū poſſeſsionē pro herede gerendo*, quæ vltima verba relatā interpretationē magis declarāt, vt nō in eo ſenſu ipſo iure acquiſitio facta dicatur, quo ſignificatur, abſq; heredis facto, ſed in eo poti⁹, quo intelligitur, ideſt ex noua iuris ciuilis diſpoſitione, facto tamē heredis intercedente, vt tradit Iul. Paul.
lib. 4. ſentēt, tit. 10. *verſ. vlt.* Nec nouum
78 eſt, * verba illa in eo ſenſu accipi, idem
etenim cōſtat *ex l. 1. D. quib⁹ mod. vſ⁹fr. amittatur, l. ſi vſusfru. 9. §. illud ſciēdū D. vſu fructuar. quem. adm. caueat. l. 1. D. quod falſo tut. auct. l. 1. §. 1. D. de ſuperficiebus, §. quos autē, inſt. de bon. poſſeſſ.* ad quorū, & ſimiliū iuris locorū interpretationē obſeruarūt Coraſ. *in l. ſeruitutes* 3. *n.* 26. *D. de ſeruitutib.* Duar. *in l. in actionib.* 5. *D. de in litē iurādo*, Reuard. *in Tribonianū n.* 8. D. Cou. *in reg. poſſeſſ.* 2. *p. §.* 6. *n.* 6. ac lexicographi omnes verb. *ipſo iure*, & in terminis *d. l. penul. C. de ſuis, & legit. liberis*, aduertit Cuiat. *in paratit. ad eū titulū*, Dida. Spino *in ſpecul. teſtament. gl.* 33. *n.* 98.

Illud vtiq; verū eſt, filiū etiā non ſuū 77
puta emācipatū reſpectu patris, & quēlibet indiſtinctè reſpectu matris (quæ, vt dixim⁹, filios in poteſtate nō habet) legitimā ſuā portionē, ad ſe ex eorū ſucceſsione delatā (quæ quāta ſit hodie apud nos, quāta itē iure cōmuni ſit, & olim fuerit, declarat optimè Ant. Gom. *ad l.* 17. *Tau. n.* 1.) etiā nō agnitā, aut ei⁹ ſupplemētū, nō min⁹ quā ſuus totā hereditatē, ad quoſcūq; ipſius heredes, etiā extraneos trāſmittere, ex ſpeciali nēpe legitimæ priuilegio, quia nō eſt quota hereditatis, ſed bonorū, omni iure debita, quæ filio tolli, vel imminui, aut grauari nullo modo poteſt, *l. Papinian⁹* 8. *§. quarta autē D. de inoff. teſtam. l. cū quæritur* 6. *cū auth. ſeqq. & l. omnimodò* 30. *cū legib. ſeqq. C. eod. tit. l,* 6. *tit.* 8. *parti.* 6. cū vbiq; notatis, & ab Ant. Gom. poſt alios à ſe relatos *in l.* 48. *Tau. n.* 11. & in terminis obſeruant poſt alios Alex. *conſ.* 55. *n.* 9. *verſ. Ex quo infertur, & cōſ.* 150. *n.* 8. *lib.* 2. *& cōſ.* 188. *n.* 1. *lib.* 6. Phili. Dec. *cōſ.* 81. *n.* 1. *verſ. Nam legitima, conſ.* 117. *&* 237. *vbiq; n.* 4. *& cōſ.* 302. *in princ. verſ. Circa primū lib.* 1. Carol. Rui. *cōſ.* 17. *n.* 9, *lib.* 2. *conſ.* 26. *n.* 2. 12. *&* 16. *& conſ.* 107. *n.* 12. *vol.* 3. Pariſ. *cōſ.* 9. *n.* 8. *cōſ.* 16 *n.* 68. *cōſ.* 45. *n.* 8. *& cōſ.* 55. *n.* 22. *lib.* 2. *& cōſ.* 30. *n.* 8. *lib.* 3. M. Ant. Natta *cōſ.* 199. *n.* 5. *lib.* 1. Crauet. *cōſ.* 142. *nu.* 2. *p.* 1. *& cōſ.* 312. *n.* 5. *p.* 2. Rol. à Val. *cōſ,* 78 *n.* 6. *vol.* 1. Cephal. *cōſ.* 404. *n.* 33. *lib.* 3. Menoch. *cōſ.* 27. *n.* 8. Vinc. Hōded. *cōſ.* 63. *n.* 107. *lib.* 1. Boer. *deciſ.* 250. *à n.* 4. Guil. Bened. *ad c. Raynūti⁹ de teſtam. verbo mortuo itaq; in* 2. *n.* 110. Ant. Gom. *to.* 1. *var. c.* 3. *n.* 17. *ad med. verſ.* 2. *princ. opin. & verſ. Sed nihilominùs, & n.* 21. *circa fin. verſ.* 3. *princ. opin. & cap.* 9. *n.* 40. *&* 49. *verſ. Quod tamē limita*, Mēcha *de ſucceſſ. creat. §.* 10. *n.* 523, *& de ſucc. progreſſu lib.* 1. *§.* 7. *a n.* 18. *& cōtrou. vſu freq. c.* 64. *n.* 9. Aſcani⁹ Clemēs *de patria poteſt. effectu* 16. *n.* 49. Mātic. *de cōiect. vlt. volūt. lib.* 7. *tit.* 8. *n.* 10. Michael Graſſ. *de ſucceſſ. lib.*

Digitized by Google

lib.1.§.legitima,quæſt.mihi 38.*& libr.2.*
art.de tranſmiſſ.q.29.n.9. verſ. Sed rea-
le,iuncto n.10. M.Ant.Cuchus *in tract.*
de legitima n.91. in fin. Petr.Peralta *in*
l.cùm patronus,nu.28.D.de legat. 2.An-
dr. Gail. *pract. obſeruat.libr.2.obſeruat.*
120.*n.17. verſ. Sed verior, & obſeruat.*
131.*n.12.& 13.*Bern.Græueus *pract.*
concl.ad eundem Gail. concl. 131.*conſid.*
1.*ex nu.17.* (vbi plures alios cumulat)
Nicolaus Noalis *de tranſmiſſ.caſu* 8.*nu.*
102.*& caſu* 10.*per tot.* Marta *de ſucceſſ.*
legali p.1.quæſt.24.art.2.ex nu.4. Quic-
quid hoc legitimæ tranſmittendæ pri-
uilegium filio tantùm ſuo ratione ſui-
tatis competere ex mente Baldi, & a-
liorum contendat Petr.Surd. *conſ.*34.
n.13.lib.3. cui nouiſsimè in puncto iu-
accedit Mercurialis Merlin[9] *in tract.de*
legitima lib.5.tit.3.q.9.n.5. non tamé in
praxi diſcedens à cōmuni, quam variè
ampliat, ac limitat *à nu.*6. & quicquid
in ſupplemēto legitimę contrariú velit
Bald. *conſ.432.num.2.lib.3.* rectè ta-
xatus à Crauet.*d.conſ.142.nu.2.ad fin.*
& Baldi immemor, Andr. Barbat.*conſ.*
51.*n.22.lib.3.*quem Merlinus *vbi pro-*
ximè n.7. ad idem refert, ac refellit, ſi-
mul & Burſatum *conſ.19.n.72.*in cuius
relatione tam reſpectu numeri, quàm
doctrinæ decipitur, quia Burſatus *ibi*
communem potiùs ſequitur *n.37.* (qui
eſt vltimus) cum Aſcanio Clemente,
quem citat in loco à nobis ſup.comme-
morato, nec alibi Burſatum, diligenter
à me conquiſitum, inuenire potui con-
trarium docentem. Quare cùm adro-
gato filio ex bonis adrogatoris quarta
pars iure ſingulari loco legitimæ de-
bita ſit ex conſtitutione Diui Pij, iuxta
text.*in l. ſi adrogator 22.in princip. D. de*
adopt. in l. Papinianus 8.*§.ſi quis impubes*
15.*D.de inoff.teſtam.l.1.§.ſi impubere* 21.
D.de collat.bon.l.fin.D.ſi quid in fraudem
patroni,l.2.verſ.Itaut, C.de adopt.§. cùm
autem inſt.eod. tit.l.4. verſ. E de mas deſto
tit.16.p.4.& l.9.tit.5.p.6.l.5.tit.22.
lib. 4. fori, cum vbique notatis, & ma-
ximè à D. Ant. Pichar. qui benè expli-
cat *in d.l.ſi adrogator n.10.& 40.* idem
in ea ex eadem ratione procedit, vt &
ſi agnita non ſit, ad quoſcumque filij he-
redes tranſmittatur, quemadmod. col-
ligitur *ex d.l. ſi adrogator, in princip.* ibi.
Mox impubes decedat, iuncto verſ. Et di-
cendum, & ex d.§.ſi impubere, verſ. Et ma-
gis, & vbique notarunt omnes, maximè
in d.l.ſi adrogator, vbi Bart.*in repet. n.2.*
*& 9.*Baldus *n.1.7.& 8.*Iaſ.*n.14.verſ.*
Vnde 2. loco. Ioan.Oroſcius *ab eod.num.*
14.*maximè n.20.& 21.* & D. Ant. Pi-
chard.*num.37.* Guiliel. Bened. *d. verbo*
mortuo itaque in 2.nu.114. ac poſt alios
Nicolaus Noalis latè explicans *de trāſ-*
miſſ.d.caſu 8.nu.21.22.23.& 24. Mer-
linus *de legitima d. lib.5.tit.3.q.9.n.8.*

Sed & in iure primogenituræ locus 8 d
eſt tranſmiſsioni ad liberos primogē-
niti, viuo patre decedentis, patruis ex-
cluſis, vt primus obſeruauit Oldraldus
conſ.224.à n.33. quē refert, & ſequitur
Ioan.Lecirier. *de primogenit.lib.1.q.25.*
n.24.& 25. & poſt varias relatas opi-
niones, earū q; fundamēta, hāc eſſe pro-
babiliorē, & iuri magis cōſonā agnoſcit
Gail.Bened.*ad c.Raynuntius de teſtamēt.*
verbo in eod. teſtam. in 1. à num. 188.*&*
194.*vſque ad num.* 199. id quod latiùs
præſtitit Andr. Tiraq.*de iure primogenio-*
rum,q.40.per totam maximè à n.7.19.&
100. Franciſ. Hotoman.*illuſt.quæſt. lib.*
*ſingul.c.3.*Ant. Gom.*num.65.verſ.Sed his*
non obſtantibus, & cæteri Regnicolæ, ma-
ximè Auend.*gl.3.n.9.in l.40.Tau.* Ma-
tienç.& Azeue.*in ſimili l.5.tit.7.lib.5.*
*noua cōpil.*ille *gloſſ.1.& 5.*hic verò *n.1.*
leges illas ad hoc commendantes (vbi
hæc ſententia apertè apud nos proba-
tur) Greg. Lop.*gloſ.17.verb.ſi dexaſſe, in*
l.2.tit.15.p.2. & ad eum latè Humada,
per eū quoquè tex. de Regno loquentē
(vnde ad maiorat[9] Hiſpaniæ legit. ſumi
tur argum. iuxta ſuperiùs tradita *diſſert.*
4.n.27.) D. Cou.*pract.quæſt.c.38.n.6.*
D.Ludo. Moli.*de Hiſp.primog.lib.3.c.6.*
ex n.1. (qui ex *n.8.* virū alio iùi doctiſ-
ſimū Eman.Coſta, cōtrariū pro viribus
defendentem *in quæſt. patrui, & nepotis,*
ſiue in tract.de maiorat.bonor.Regiæ coronæ
*p.1.ex n.9.& 2.p.ex n.49.*rectiſsimè ta-
xat) P.Lud.Mol.*de iuſt.& iur.to.3.diſp.*
626.*ex n.4.* Ant.Gabr.plures cōgeres
cōmun.cōcl.lib.4.tit.de ſucceſſ.ab inteſt.cō
*cl.2.n.3.16.& 19.*Ceuall. *pract.quæſt.*
to.1.q.197.à n.3. verſ. Sed pro cōtraria,
Cácer.*var.reſ.lib.3.c.21.à n.290.*D.Pi-

Digitized by Google

cha·d. *in tract. de ſucceſſ. quem inſeruit poſt*
pri~~n~~*cip. tit. inſtit. de heredit. quæ ab inteſt.*
defer. §. 3. per tot. maximè n. 18. D. Caſtil.
innumeros cumulans, *quot. controu. to.* 2.
c. 20. *n.* 2. *& tom.* 3. *cap.* 19. *n.* 104. Antoninus de Amato *reſol.* 1. *n.* 53. Blaſius
Robles de Salzedo *in tract. de repreſentat. lib.* 2. *cap.* 3. *per totũ*, Nicolaus Noalis *d. caſu* 8. *num.* 29. Anton. Perecius *in
paratit. ad tit. C. de ſuis, & legit. liber. nu.*
11 D. Franciſc. Hieron. Leo *decis.* 109.
ex n. 10. *tom.* 1.

DE TRANSMISSIONE hereditatis ex capite, ſeu potentia ſanguinis.

81 SEcunda ſpecies tranſmiſsionis eſt,
quam vocant ex capite, ſeu potentia
ſanguinis, quæ tunc locum habet, cùm
quis ex liberis ante aditam parentis hereditatem, imò & eam ſibi delatam eſſe
ignorans, ab hac luce ſubtrahitur, illam
namque tranſmittit ad alios ipſius liberos, ſeu deſcendentes, non etiam ad
aſcendẽtes regulariter, neque ad alios
heredes ſanguinis, vel extraneos, *l. vnica §. in nouiſſimo, verſ. Exceptis, C. de caducis tollendis, iuncta l. vnica, vbi communiter tradidere DD. C. de his, qui ante apertas tabulas, l.* 2. *verſ. Mas ſi aquel*, vbi optimè Gregor. Lopez *gloſſ.* 8. 9. *&* 10.
tit. 6. *part.* 6. ac prætereà de hac tranſmiſsione nominatim diſſerunt Bart. *à
num.* 25. & Alciatus *à num.* 35. *in l. ventre* 84. *D. de acquir. heredit.* Alexander
à num. 3. Iaſon *num.* 7. & cæteri communiter, *in l. emancipata*, 4. *C. qui admitti*,
ad bonorum poſſeſsionem poſsint, Ioannes Petrus Ferrarienſis *in praxi titul.*
40. *ſiue in forma libelli pro hereditat. ab
inteſtat. delata, gloſſ.* 1. *numer.* 5. *verſ.
Aut loquimur in filio, vel nepote, cum num.
ſeq.* Bartholomeus Cepola *conſ.* 50. *nu.*
8. *& conſil.* 58. *nu.* 12. *lib.* 1. Gerardus
Mazollus *conſ.* 67. *n.* 18. *verſ. Et per legẽ
vnicam, ac n.* 19. Guilielmus Benedictus
*in cap. Raynuntius de teſtamentis, verbo,
mortuo itaque, in* 2. *à nu.* 151. *ad* 158. *incluſiuè*, Pet. Gregor. *ſyntagm. iur. lib.* 42.
cap. 13. *num.* 1. *verſ.* 2. *caſus, & lib.* 46.
cap. 2. *num.* 20. *&* 21. Ant. Gom. *d. to.* 1.
cap. 9. *ex num.* 41. *ad* 50. Menchaca *de
ſucceſſionum creatione d. §.* 21. *n.* 267. *&
de ſucceſsionum progreſſu §.* 6. *num.* 2. *& à
num.* 32. *& §.* 7. *num.* 7. *cum tribus ſeqq.
& §.* 17. *num.* 63. *ac demum lib.* 2. *de ſucceſsionum reſolutio. §.* 14. *num.* 40. *&* 41.
Did. Spino *in ſpeculo teſtamentor. gl.* 33.
principali à num. 101. Michael Graſſus
d. art. de tranſmiſsione, quæſt. 26. Andræas
Gail. *pract. obſeruat. lib.* 2. *obſeruat.* 131.
num. 5. & ad eum Bernard. Græueus *concluſ.* 131. *conſiderat.* 1. *num.* 7. Matienç.
ad l. 1. *gloſ.* 16. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua compilat.
num.* 21. Duarenus *in paraphraſi ad tit. D.
de vulgar. cap.* 20. *§. ſuperioribus locis,
verſ. Secundò liberi, & ad titulum, de acquirend. hereditat. cap.* 5. *§. ſextus caſus*,
Forcatulus *in necyomantia iuris, dialogo*
87. *num.* 4. *&* 5. Pater Ludou. Molina
d. diſputat. 180. *à num.* 17. *ad* 21. Ceuallus *practic. quæſt. tom.* 1. *quæſt.* 206. ac
poſt Bolognet. Cagnolum, & alios Philippus Maſsinius *in d. l. emancipata nu.*
48. *&* 49. *& à num.* 103. *ad* 135. *incluſiuè*, Iacobus Cancerus *variar. reſolut.
lib.* 3. *cap.* 21. *à num.* 6. Doctor Marta
de ſucceſſ. legali, part. 1. *quæſt.* 24. *art.* 1.
num. 5. *&* 6. Thadeus Piſo *variar. reſolut. lib.* 6. *cap.* 2. *ex nu.* 4. *ad* 7. Nicolaus
Noalis *de tranſmiſsione d. caſu* 8. *à num.*
82. D. Anton. Pichard. nonnullos congerens *ad tit. D. de acquirend. hered. cap.*
31. *num.* 3. D. Franciſc. Barry *de ſucceſſ.
lib.* 12. *de tranſmiſſ. heredit. ex num.* 9. vltra quos, & alios inferiùs referendos,
libet nonnulla, in quibus non ſatis omnes conueniunt, breuiter adnotare, ſingulis propoſitę cõcluſionis verbis examinatis.

Imprimis autem vſus ſum verbis il- 82
lis, *cùm quis ex liberis ante aditam parentis hereditatem*, vt indicarem huius, ac
præcedentis tranſmiſsionis ſimilitudinem, ac differentiam. Conueniunt ambæ in eo, quod tàm in vna, quàm in alia
tranſmittens debet eſſe de liberis, vt &
notarunt *gloſſ. verbo in liberos*, & DD.
omnes *in d. l. vnica C. de his, qui ante apertas tabulas*, & paulò ante relati, maximè Gomez. *d. c.* 9. *n.* 48. *in fin.* vbi Emanuel Suar. *lit. M.* veriorem, ac receptionẽ ſententiã dicit. Differũt verò, * quia 83
in præcedẽti trãſmiſsione non quilibet
ex li-

Digitized by Google

ex liberis tranſmittit, ſed ſuus tantum, qui aditione non eget, ſed ipſo iure hæres exiſtit, & vbi voluntatem ſuam declarat, immiſcere ſe dicitur; vt ſupra latè explicuimus, in hac verò tranſmittunt præter ſuos cæteri omnes liberi, ad quos liberorum verbum reſtringere volui per ſequens verbum *ante aditam*,
84 quod * proprium eſt eorum heredum, qui ſui non ſunt, l. 3. *verſ. Quòd ſi eùm iuris, C. de iure deliber. l. vni. §. in nouiſſimo,* illic. *Tàm exiſtere heredes, quàm poſſe adire, C. de caducis tollēdis, §. extraneis, verſ. Sed ſiue is, inſt. de heredū qualit.* (vbi notat elegans *gl. verbo de adeunda*, cuius ſup. *n.* 29. ad idem memini, Azo *in ſumma ad*
85 *tit. C. de iure delib. n. vlt.*) quales ſunt * omnes liberi, ex linea deſcendentes materna (in qua patria poteſtas, & conſequenter ius ſui heredis deficit, *l. neque fœmina* 13. *D. de ſuis, & legitimis hered.*) vel etiam hi, qui ex paterna linea proueniunt, ſed non ſunt in parentum poteſtate conſtituti, vt emancipati, *d. l.* 3. *verſ. Quòd ſi*, quemadmodùm exemplicant relati *ſup. num.* 81. maximè Gulielm. Bened. *d. verbo mortuo itaque, in* 2. *n.* 152. *verſ. Sed iſta locum habet*, Ant. Gom. *d. c.* 9. *n.* 42. Nicolaus Noalis, *d. caſ.* 8. *nu.* 79. aut conſtituti quidem in familia parentū, ſed à patre præceſsi, qui omnes ſui non ſunt, imò & hi; qui extra familiam ſunt conſtituti, extranei parentibus appellantur. *§. ſui autem, & §. cæteri, cum ſeqq. inſtit. illo titulo de heredum qualit.*
86 hi igitur, * cùm ex capite, quod vocant ſuitatis, parentum hereditatem, velut quæſitam non tranſmittāt, tranſmittunt ſaltem eam ex hoc capite ſanguinis, vt quæſitā iam, cùm non ſit ab ipſis adita, nō vtique ad quoſlibet, vt ſui, ſed ad alios ipſorum deſcendentes, quæres indicat manifeſtè, dictam legē *vni-*
87 *cam, C. de his, qui ante ap. tabul.* dum * liberorum tranſmittētium meminit, abſurdi vitandi gratia ad liberos non ſuos, ſed extraneos parentibus ſuis reſtringēdam eſſe, iuxta regulam *l. nam abſurdum 7. D. de bonis libertorū, l. vt gradatim* 11. *§. 1. D. de muneribus & honor. l.* 2. *C. de noxalibus action.* quia ſi generaliter acciperetur de omnibus liberis, etiam ſuis, vt eam perperam acceperunt *gloſſ. verbo filios, verſ. Vel forte*, & cæteri communiter *ibi*, ſecundum relatos *ſup. n.* 81. eſſet lex illa ſuperuacanea, & inutilis ſuis heredibus, quinimò noxia, cùm nedum ipſis nihil concederet, quod antea non haberent, ſed & detraheret tranſmiſsionē ad quoſcumque heredes, quam habent ex præcedenti capite, ex hoc non item, vt diximus; non ergò de illis Theodoſius, & Valentianus *in d. l. vnica* ſenſiſſe videri debent, vt & voluit Bart. *in l. ex militari* 11. *§. ſi filius fam. n.* 2. *circa finē, verſ. Item contra hoc facit*, cuius ad id meminit, in alio tamen Bartolum ipſum taxans, Anton. Faber *de erroribus pragmaticor. tom.* 2. *decade* 31. *errore* 9. *pag. mihi* 4. *verſ. Ius enim nouum, aliàs num.* 11. quod & aduertit Duaren. *ad titul. D. de acquirend. heredit. cap.* 5. *§. ſextus caſus, à verſ. Hæc conſtitutio*, & hoc tantùm relato breuiter Hilligerus *in notatis ad Donel. lib.* 7. *commentar. cap.* 4. *lit. E. in princip.* non rectè perceptus à Blaſio Robles (qui de tertia tranſmiſsionis ſpecie eum ſenſiſſe putat) *lib.* 2. *de repreſentatione cap.* 2. *nu. vltim.* Tantùm igitur deciſio *dicta l. vnica*, latiùs accepta prout [illegible] & DD. acceperūt, vtilis erit ſuis in caſibus, in quibus dubiū aliquod ſubeſſe poteſt, an ex capite ſuitatis trāſmittere hereditatē poſsint, iuxta tradita à Menchaca *de ſucceſſ. progreſſu lib.* 1. *§.* 6. *n.* 38.

Adieci ſimpliciter verbum *hereditatem*, vt dum delatam ex teſtamento ab 88
ea; quæ ab inteſtato liberis delata eſſet, non diſtinxi, vtramque comprehenderem, *deciſ. d. l. vnica*, quæ de teſtamentaria tantùm ſucceſsione loquitur, ad legitimam protracta ex identitate rationis, expreſſæ *in verſic. Si quidem*, vt docuit *d. gloſſ. verbo in liberos, in fine*, recepta à Iacobo Butrigario *ad fin.* Odofredo, & Bart. *num.* 3. *in fine*, Zino *numer.* 8. & cæteris communiter *ibi*, quemadmodùm teſtantur, eandem ſequuti, Alexand. *in l. fin. num.* 22. *C. de edicto D. Hadr. tollendo*, Iaſ. *in l.* 1. *§. hoc autem, num.* 1. *D. ad S. C. Trebel. & in l. emancipata, num.* 18. *C. qui admitti*, Alciat. *in d. l. ventre num.* 36. *verſ. Sed an ei legi, & lib.* 2. *de verborum ſignification. num.* 56. *ad finem, verſ. Fit autem huiuſ-*

modi extenſi, Gulielm. Benedictus *in c. Raynutius, de teſtam. verbo mortuo itaquè, n. 2. d. num.* 158. Ant. Corſetus *ſingulari* 142. *aliàs* 106. *ſub verbo ingratitudo, circa ſint, verſ. Et ad hoc adducit*, Ant. Gom. *d. cap. 9. n.* 41. Menchaca *de ſucceſſ. progreſſu lib. 1. §. 6. n.* 41. Camillus Gallinius *de verb. ſignif. lib. 7. c. 3. n.* 6. Duarenus *ad tit. de acquiren. heredit. c. 5. d. §. ſextus caſus, verſ. Et quid dicemus.* Did. Spino, optimum huius veriſsimæ ſentẽtiæ effectum recenſens, *in ſpecul. teſtam. gloſſ. 33. princip. n.* 102. Petrus Barboſa *ad l. ſi conſtante* 25. *in princip. n.* 104. *poſt princip. verſ. Et facit, D. ſoluto matri.* ac ſerè omnes alij ſupra commemorati, maximè Ceuallus *d. q.* 206. *n.* 2. *&* 3. optimè Franciſcus Caldas Pereira *ad rubr. inſtit. de inofficioſo teſtamento, n.* 81. D. Frãciſc. Barry *d. tit. de transmiſſ. hereditatis, n.* 11. quicquid cõtrarium velit Cuiat. *ad rubr. C. de his, qui ante apertas tab.* neruoſeque defendant Bolognetus *nu.* 32. & Philippus Maſsinius *ex d. n.* 103. *ad* 114. *in d. l. emancipata*, D. Pichardus *ad principium inſtituta de vulga. n.* 37. *&* 38. *& ad §. ſi ex pluribus 3. n. 7. inſt. de Senatus C. Orficiano*, Antonius Faber *de erroribus pragmatic. tom. 2. decade 34. errore* 10. nouiſsimè Blaſius Robles *de repreſentatione lib. 2. cap. 2. n. 39. verſ. Nec beneficium, & lib. 3. cap. 7. n.* 37. & Ioannes Decherus *diſſertationum iuris lib. 2. diſſertat. 9. n.* 10. Nam (quicquid hi dixerint) & in hoc caſu legitimæ, ſiue inteſtatæ ſucceſsionis viget ratio *d. l. vnica*, vt communiter DD. ſup. relati aduertunt, maximè Pereira *d. n.* 81.

89 Quod vt amplius declaretur, & ab origine (vt aiunt) res repetatur, obſeruandum eſt, legem illam vnicam nil aliud egiſſe quàm ſupplere illud legis Iuliæ, & Papię de caducis caput, quo cautum fuit, vt hereditas non indiſtinctè à morte teſtatoris deferretur, vt & adiri poſſet, proùt iure antiquo cauebatur, cuius reſpectu leges caducarię, nempè Iulia, & Papia, leges nouæ dicebãtur, ſed ita demùm ſi ſolida vni heredi relicta foret, quòd ſi inter plures ſcinderetur heredes, ab apertura tabularum tãtùm, exindequè etiam legati, vel fideicommiſsi purè, vel in diem certum relicti, dies cederet, itaut ſi vel ante apertas tabulas, quo tempore adeundi facultas hoc in caſu non erat, vel etiam poſt, ante aditionem factam, heredes ex parte ſcripti decederent, eorum portio caduca fieret, ſiue in fiſci ærarium confluerct, ſimiliquè modo legatum, vel fideicommiſſum ab aliquo ex eis nominatim per damnationem relictum, niſi heredes ipſi eſſent ex liberis, vſque ad tertium gradũ, in quibus ius antiquum intactum relictum eſt, vt & ante reſeratas tabulas ab ipſa teſtatoris morte hereditatem adire poſſent, & vt ſi ante aditionem decederent, ipſorum portio non fieret caduca, ſed cõiuncto ſiue coheredi ſuperſtiti vni, vel pluribus, non quidẽ ex extraneis ſimul inſtitutis, ſed ex ijſdem liberis accreſceret, cum augmento legati, defuncto heredi iniuncti, ſiue ab eo nominatim relicti, quod alioquì defeciſſet, ſiue caducum, aut in cauſa caduci effectum fuiſſet; quemadmodùm hæc omnia conſtant ex Vlpian. *in fragm. tit. 1. de libertis, §. inter medias, verſ. Sed poſt legem Papiam, & tit. 17. de caducis, in princip. verſ. aut ſi ex parte, & §. hodie*, illic. *Sed ſeruato iure antiquo liberis, & tit. 18. qui habeant ius antiquum in caducis, & tit. 24. de legatis, §. vltim.* Iulio Paulo *lib. 3. ſentent. tit. de legatis, §. per vindicationem, per arg. ab ſpeciali*, extantquè huius iuris non obſcura veſtigia *in l. item veniunt 20. aliàs 25. §. ait Senatus, D. de petit. hered. l. 1. §. fin. D. de iur. & facti ignor. l. 3. §. fin. D. de hered. inſtit. l. pater* 29. (quæ alias incipit *Celſus*) *in princip.* illic. *Et quod ei relictum erat, apud filiam remanſiſſet, & §. vlt.* illic. *Si filio heredi pars eius, à quo nominatim legatum eſt, accreſcit, non præſtabit legatum, quod iure antiquo capit, D. de legat. 2. l. fin.* illic. *Ad nouas leges non pertinet* (ideſt, Iuliam, & Papiam de caducis) *D. de reg. Catoniana, l. multum interſt* 21. *in fin.* illic. *Quare & ex parte heres ſcriptus, qui ignorat an tabulæ teſtamenti apertæ ſint, adire hereditatem poterit, D. de condit. & demonſtr. l. in bonorum 10. D. de bonor. poſſeſſ. l. ſi patronũ* 44. *§. 1. & l. nihil interest 50. §. ſi tamen, D. de bonis libert. l. vnic. in princip. §. & cùm lex, §. cùm igitur, & §. in nouiſſimo, C. de cadut. toll.* ad quarum, & ſimilium legum inter-

Digitized by Google

interpretationem ſic ferè obſeruarunt,
tametſi in nonnullis diſsidentes, Cu-
iat. *in notis ad Vlp. & Iul. Paul. in relatis
locis, & in paratit. ad tit. C. de caducis tol-
lend. & lib. 4. obſeruat. cap. 4.* Hotoman.
lib. 2. obſeruat. cap. 17. Balduinus *in cō-
mentar. ad l. Iul. & Pap. fol. 159. cū ſeqq.*
Ioan. Robert. *lib. 2. animaduerſorum, cap.
17.* Cæſar Coſta, *var. ambiguit. lib. 1. c.
10. ad med.* Donel. *lib. 8. comment. c. 13.
verſ. vlt.* & ad eum Oſuald. Hillig. *lit.
H. & I.* Ant. Fab. *lib. 3. coniect. c. 16. &
lib. 12. cap. 19. ante med. verſ. Id enim iam
ante l. Iul. & in rationali ad text. in d. l.
item veniunt, §. ait Senatus*, Did. Spino,
in ſpecul. teſtam. d. gl. 33. n. 102. D. Ioan-
nes à Pareja *otij quadrimeſt. 2. p. ex n. 35.*
D. Ant. Pichard. *ad l. Gallus 29. in prin-
cip. à n. 156. ad 166. incluſiuè, D. de liber.
& poſth.* Alphonſus Carrança *de vera hu
mani partus, deſignat. c. 2. §. 1. n. 279.* no-
uiſsimè Emundus Merillius *lib. 5. obſer
90 uat. c. 4. & 9.* Quod ſanè * legis Iul. &
Papiæ caput in multis deficiebat, non
ſatis liberis proſpiciens; imprimis dum
beneficium hoc eis limitatè conceſsit
quippè quod ad tertium ipſorum gra-
dum reſtrinxit, cùm ratio illis proſpi-
ciendi, omnibus cuiuſcumque gradus
generalis eſſet. Præterea dum aditio-
ne ab his non facta, cùm pro parte inſti-
tuti eſſent (vt poſuimus) ſolùm eis con-
cedebat, clauſis adhuc tabulis decedē-
tibus, vt ipſorum, vel extranei cum eis
inſtituti portio cum legati augmento
ad coniunctam ſuperſtitem ex liberis
illis perueniret, excluſo fiſco, nō autem
ad alios heredum, vel legatariorum de-
functorum heredes, etiam liberos, trāſ-
miſsionis iure, hoc enim tranſmittendi
ius, & quidem generale ad quoſcumque
heredes, ſuis tātùm liberis, ſiue ex aſſe,
ſiue ex parte ſcriptis heredibus, ac in-
terim defunctis, circa quos lex Papia,
nihil immutauit, antea concedebatur,
vt planè conſtat *ex d. l. 3. in princip.* vbi
notarunt omnes, *C. de iure delib.* Deni-
91 que, * quia liberi non ſui, in quocumq;
gradu conſtituti, ſi ex aſſe heredes à pa-
rentibus ſcripti eſſent, non alio iure ex
lege Papia potiebantur, quàm penitus
extranei, ſcilicet vt hereditatem ante
apertas tabulas adire poſſent, & inte-
rim abſque aditione decedentes, omni-
nò amitterent, admiſſo fiſco, vt & con-
ſtat ex relatis locis, maximè *d. l. 1. §. fin.
D. de iuris, & facti ignor. d. l. in bonorum
10. D. de bonor. poſſeſſ.* vbi in iure dicitur
errare, qui ex aſſe heres inſtitutus, non
putat ſe bonorum poſſeſsionem petere
poſſe ante apertas tabulas, *l. 1. §. ſufficit,
verſ. Nec enim, D. de bonor. poſſ. ſecundùm
tab. & d. l. vnica, §. & cùm triplici, verſ.
Vel mortuo, C. de caducis tollēdis*, notat D.
Valençuela, alia iura citans, *conſ. 65. n.
25. & 26.* His ergo * Papiæ legis vi- 92
tijs, vt Imperatores occurrerent *in d. l.
vnicâ, C. de his, qui ante apertas tabulas*, il-
lud nouè conſtituerunt, vt liberi omnes
(aliàs ſcilicet non ſui; de quibus tātùm
prouidere neceſſe fuit, vt ſuperiùs dixi-
mus) cuiuſcumque ſexus, vel gradus, &
ſiue ex aſſe, ſiue ex parte, vel ipſi ſoli,
vel cum extraneis à parētibus heredes
inſtituti, aut legato, vel fideicommiſſo
honorati, ante apertas tabulas deceden
tes, etiam delatæ hereditatis, aut reli-
cti ignari, ius ſuum in alios ipſorum li-
beros, cuiuſcumque etiam gradus, vel
ſexus tranſmitterent, hac addita ratio-
ne, quòd *per indignum ſit, fortuitas ob cau
ſas, vel caſus humanos, nepotes, aut neptes,
pronepotes, aut proneptes, auita, vel proa-
uita ſucceſſione fraudari; alioſquè aduerſus
auitum, vel proauitum deſiderium, vel inſti-
tutum, inſperato legati commodo, vel here-
ditatis gaudere.*

Quibus præcognitis, quod amplius 93
aduerſus communem ſententiam, quam
vti veriorem defendimus, dici poſſet, in
eo eſt, quòd præfata ratio *d. l. vnica*, & ſi
generalis ſit, cùm tamen ad legem Pa-
piam referatur, ad ſpeciem in ea conten
tam reſtringenda ſit, iuxta ea, quæ in ſi-
mili diximus *diſſertatione 5. ex nu. 44. &
diſſert. praeced. ſub n. 53.* vt videlicet eo
tātùm caſu liberis cuiuſcumque gradus
prouideat, quo à lege Papia exclude-
bantur; nempè ſi ex teſtamento paren-
tibus ſuis ſiue ſoli, ſiue cū alijs ſuccedē-
tes, ante apertas tabulas, vel poſt, nōdū
adita hereditate vita functi ſint. Verū
huic nihilominùs argumēto facilè reſ-
pondemus, * tunc demum generalem 94
legis rationem ad ſpeciem in ea propo-
ſitam reſtringendam fore, cùm ſi gene-

Digitized by Google

raliter acciperetur, abſurditas aliqua
reſultaret, vt accidit in ſpeciebus illis,
quas in relatis locis tractauimus, & eo-
rum iuris locorum, quæ in ipſarum com
probationem adduximus; conferunt tra
dita à Petro Barboſa *in l. ſi conſtante 25. in princip. n. 103. ad fin. verſ. 2. principa-
lis concluſio D. ſoluto matrim.* aliàs enim
95 * generalis ratio, quæ in lege, vel alia,
quacumque diſpoſitione expreſſa eſt,
eam potiùs ampliat, velut ipſius anima,
ad alios caſus, eandem rationem haben
tes; quemadmodùm conſtat *ex l. reg. 9. §. fin. verſ. Et licèt municipum*, vbi notat
Gotofredus *ad verbum initium, D. de iu-
ris, & facti ignorantia, l. 2. §. ſi mater non
petierit 23. verſ. Sed à quo, §. quod ſi cura-
tores 29. cũ ſeq. & §. quid ſi deceſſerint* 40.
D. ad S.C. Tertulianum, perquæ, & ſimi-
lia iura vltra DD. *vbiquè*, & alios, quos
congerunt, ſic notarunt Antonius Cor-
ſetus *ſingul. 23. n. 2.* Euerard. *in locis le-
galibus loco 79. à ratione legis larga nu. 7.*
Surdus *de alimentis tit. 1. q. 44. n. 15. &
16.* Dom. Molin. *de Hiſpan. primogenijs
lib. 3. c. 6. n. 6.* & alij plures *diſſertat. 7.*
à nobis relati *ex n. 21.* Quod & in ho-
minis diſpoſitione probat elegans tex-
tus *in l. nomen debitoris 34. §. vlt. D. de-
legat. 3.* vbi filio, & filia heredibus inſ-
titutis, & ſingulis prælegatis relictis,
pater filio iniunxit ſolutionẽ æris alie-
ni, ſi quod in tempus pro mutuo acce-
piſſet, & debuiſſet, illa addita ratione,
*vt quod ſorori tuæ reliqui, integrum ad eam
pertineat*, & cùm quæſitũ eſſet, an quod
ex quacumque alia cauſa, quàm mutui
pater debuiſſet, à ſolo filio præſtandum
eſſet abſque diminutione prælegati fi-
liæ? affirmatiuè à Scæuola Iuriſc. reſ-
ponſum eſt, ex prædicta generali ratio-
ne, vbi notat Gotofredus *ad verbũ quæ-
ſitũ.* Porro ex eo quòd ratio *d. legis vnic.*
generaliter vltra ſpeciem *ibi* propoſi-
tam accipiatur, nulla reſultat abſurdi-
tas, imò vice verſa reſultaret, ſi ad eam
96 ſpeciẽ reſtringeretur, quia * lex Papia,
quam emẽdare Imperatores voluerũt,
tametſi ſtrictè de ſucceſsione teſtamẽn
taria loqueretur, & in legitima non mi
nùs digna fuit correctione. Quod pa-
tet, nec enim ea lex dumtaxàt admitte-
bat fiſcum, ſeu fiſci ærarium aduerſus te-
ſtatoris liberos cuiuſcumque gradus, ex
aſſe heredes ſcriptos, & ante apertas ta
bulas, nec aditam hereditatem decedẽ-
tes, ſed etiam eo caſu, quo liberi intra
tertium gradum conſtituti, ex parte he-
redes ſcripti fuiſſent, altero ex his antè
vel poſt apertas tabulas nondum adita
hereditate defuncto, lex illa admitte-
bat alterum, vel alteros liberos, cõ-
heredes illi à parente datos, qui ne-
dum liberis defuncti heredis præfere-
bãtur, ſed & fiſco ipſi, vt ſuperiùs dixi-
mus; quare cùm hoc dignum correctio-
ne Imperatoribus viſum fuerit, ſtatuen
tibus proinde, reſpectu cuiuſcumque
deſcendentis, à parente inſtituti, potio-
rem ipſius liberorum cauſam eſſe iure
tranſmiſsionis, quàm fiſci, vel cohere-
dum, ex ratione illa, quòd indignum ſit
alios, hoc eſt, ſiue fiſcum, ſiue coheredẽ
ad ſucceſsionem, vel relicta parentum
admitti, excluſis liberis ſcripti here-
dis, alioquì legitimi deſcendentis, antè
apertas teſtamenti tabulas, hereditatis
què aditionem ab hac luce migrantis,
eadem ratione dicendum eſt, voluiſſe
Imperatores, quod nec in legitima ſuc-
ceſsione coheres deſcendentis, ante a-
ditam hereditatem vita functi ex iure
accreſcẽdi (quod & in legitima ſucceſ-
ſione locum habet *l. ſi ex pluribus 9. D.
de ſuis, & leg. hered. §. ſi ex pluribus 3.* cũ
relatis à D. Ant. Pichard. *n. 1. inſti. de
Senatus conſ. Orficia.*) ipſius liberis præ-
feratur, iuxta ſuperiorem regulam, iun-
cta alia text. *in l. nominis, & rei 6. §. ver-
bum ex legibus D. de verborum ſignific. & in
§. vlt. inſt. de legitima patronorum tutela*,
cum ſimilibus relatis *dict. diſſertat. 7.
num. 20.*

Ex quibus primò conſtat, verba illa 97
d. l. vlt. aliosquè contra autum, &c. non
ad ſolum fiſcum referri, quaſi aduerſus
eum tãtum liberis defuncti heredis, qui
& ipſe ex teſtatoris progenie fuerit lex
illa proſpexerit, correcta lege Papia,
qua per fiſcum ipſum ex cauſa caduci, ex
cludebantur, vt perperàm exiſtimauit
Didacus Spino *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 33.
in princip. n. 102. ante verſ. Hinc deduci-
tur*, qui cùm animaduerteret, verbum
alios, iuxta rationem recti ſermonis ſo-
li fiſco adaptari minimè poſſe, nec ſub-
ſtitutis,

ſtitutis, iuxta mox dicēda, minùs rectè
confinxit fiſci ærarios, ſiue illos intel-
lexit, penes quos fiſci iura reſidēt, vul-
go dicimus *recetores, o teſoreros de rentas
reales*, quia hi nudi tātùm ſunt miniſtri;
quib⁹ nihil quæritur, ſed ipſi fiſco, hoc
eſt fiſcali Principis patrimonio, per me-
diam eorum perſonam poſsidenti, iux-
ta reg. *l.* 1. §. *per procuratorem* 20. *l. quod
meo* 18. *D. de acquir. poſſeſſ. ac totius tit.
C. & inſt. per quas perſonas nobis acquiri-
tur*, ſiue (quod magis credo, quia vir il-
le, alioquì doct⁹, nō æquè fuit latinita-
tis gnarus) ærarij vocabulum in gene-
re neutro non àgnouit, ſed in maſculi-
no tantùm, & ideo in plurali dixit *æra-
rios*, ad eos què retulit pronomen *alios*,
& in eo errans, quod plura Principis fe-
cit æraria, cùm vnū tantùm cōſideretur
l. 2. illic. *A ſacratiſſimo ærario comparaue-
rit*, & illic. *Cōtra ſacratiſſimum ærarium,
l. benè à Zenone* 3. illic. *Ex noſtro ærario*;
& illic. *Contra ærarium*, C. *de quadrien.
præſcript.* §. *fin. verſ. Aduerſus autem ſacra
tiſſimum ærarium, inſt. de vſucap.* In eun-
dem quoquè errorem referendi verba
illa *alios què contra autum*, &c. ad ſolum
fiſcum incidit vir aliàs doctiſsimus D.
Anton. Pichardo; ſuperiorem caduco-
rum obſeruationē non ſatis percallens,
ad relatum princip. inſt. de vulgari n. 38.
ad finem, & qui eum refert, ac ſequitur
D. Ioan. del Caſtill. *quot. contron. lib.* 3.
cap. 13. *num.* 8. *ad fin. principij*. Referun-
tur ergo memorata verba tam ad fiſcū,
lege Papia contra teſtatoris liberos du-
plici in caſu admiſſum, ſcilicet cùm
quis ex eis ex aſſe heres ſcriptus, ante
apertas tabul. nec aditam hereditatem
deceſsiſſet, & cùm ex parte cum alijs in-
ſtitutus tertium liberorum gradum ex-
cedens, clauſis adhuc tabulis ab hac vi-
ta migraret, quàm ad coniunctum, he-
redi ex parte ſcripto intra gradum illū
tertium ab aſcendente datum; qui cohe-
redis defuncti portionem, & legatum
vel fideicommiſſum ab eo nominatim
relictū, & alioquì deficiens auocabat;
nam & huius heredis ex parte ſcripti,
vel legatarij liberis Imperatores proſ-
pexerunt aduerſus ita coniunctum, quē
lex Papia excluſo quoquè fiſco intra eū
gradum admittebat, vt probauimus.

Deinde apparet Imperatores *in d. l.* 98
vnica, (vt & Did. Spino, & alij proximè
relati agnouerunt) minimè tranſmittē-
tis liberis proſpexiſſe aduerſus vulgarē
ſubſtitutum, ei à teſtatore datum, vt il-
lo quoquè excluſo, ipſi ex tranſmiſsio-
nis iure admitterētur, quia, vt diximus,
hoc tantùm egit, vt legis Papiæ vitijs
occurreret, quorum nullum fuit in ſubſ-
tituto admittendo, imò aduerſus legem
Papiam ne fierēt caduca ſubſtitutiones
introductæ fuerunt, l. *vnic. in princ. verſ.
Sed & ipſis*, *C. de cadu. tollend.* vt vel hinc
conſtet quantùm fallantur hi, qui pro-
nomen illud *alios, d. l. vnic. C. de his qui
ante apertas tabul.* ad ſubſtitutos quoquè
referunt, atque ita ex ead. l. deducunt,
tranſmiſsionem, quæ ex vi eius ad poſ-
teros tranſmittentis fit; potiorem eſſe
vulgari ſubſtitutione; ſiue tranſmitten-
tis liberos in ſucceſsione præferri ſubſ-
tituto, vel ſubſtitutis vulgaribus, illi à
teſtatore datis, quemadmodùm videre
licet ex Bart. *num.* 20. *verſ. Pro hoc vide-
tur caſus*, & alijs; pro eius ſententia infe-
riùs referēdis, cui etiam interpretatio-
ni calculum præbet Forcat. (nemine, vt
ſolet, relato) *in necyom. iur. dialog.* 67. *n.*
4. *verſ. Præterea*, Ceuall. *pract. quæſt. lib.*
1. *q.* 106. *n.* 4. & 5. & in terminis aduer-
ſus Bart. ſic aduertit Bartholom. Socin.
in d. l. 1. *n.* 16. *verſ.* 2. *ratio*, alijs etiam ar-
gumentis ad eum conuincendum vſus,
quæ apti⁹ infra examinabimus. Sed nec
huic interpretationi magis fauent il- 99
la alia *d. l. vnica* verba *licèt non ſint inui-
cem ſubſtituti*, quippè quæ referri mini-
mè poſſunt ad liberos teſtatoris, ſimul
à parēte inſtitutos, quaſi quilibet ex his
ante aditam hereditatem moriens por-
tionem ſuam poſsit ad alios ipſius libe-
ros tranſmittere; licèt ipſe, & cohere-
des non ſint inuicem ſubſtituti, vt præ
alijs exiſtimarunt Bald. *in l. cùm in anti-
quioribus.* 19. *num.* 5. *ad fin. verſ. Præterea
lex*, *C. de iure delib.* & Alex. *in l.* 1. *n.* 19.
verſ. Puto ergo D. de vulg. quia ſic ea ver-
ba implicarent caſum magis dubitabi-
lem in ſenſu contrario; cùm liberi co-
heredes inuicem ſubſtituti fuiſſent, quā
in ſenſu directo, cùm non eſſent ſubſti-
tuti, contra propriam, ac potiſsimam
naturam dictionis *licèt*, & ſimilium, im-
plican-

100 plicandi * caſum dubitabiliorē in ſenſu directo, & minùs dubitabilē in contrario, quæ planè colligitur *ex l. licèt 41. D. de procurat. l. licèt autem 16. D. de recept arbit. l. licèt gratis 6. D. nautæ Caupon. l. penult. D. quemadm. ſeruit. amitt. l. fin. D. de condict. furt. l. licèt 17. D. depoſiti, l. aquæductus 47. verſ. Etiam ſi nihil dictū ſit, & l. licèt extra ædes ſint 48. D. de cōtrah. empt. l. licèt 18. D. de pact. dotal. l. licèt famiſa 7. iūctis duab. præced. D. de obſeq. parētib. & patro. præſt. l. licèt fuge 11. D. de liber. cauſ. l. licèt 58. & 103. D. de verb. ſignif. l. licèt 8. C. de iure delib. cū mil le ſimilibus,* obſeruāt optimè vltra alios Rebuf. *in d. l. licèt 58. verſ. Licèt,* Natta *in comment. de vſur. gloſ.* 15. *n.* 97. Polid. Ripa *de noſtar. temp. cap.* 78. *num.* 4. Auguſt. Barboſ. *de dictionibus dict.* 191. *nu.* 2. & in terminis aduertit Menchac. *de ſucceſſ. progreſſu lib.* 1. §. 6. *n.* 32. ſed referenda potius ſunt memorata verba ad filios liberorum tranſmittentium, vt ad eos auitæ, vel proauitæ hereditatis nondum aditæ tranſmiſsio fiat, licèt nō ſint ipſi patribus ſuis inuicem ſubſtituti, quia ſi eſſent, longè facilius foret, in eos fieri tranſmiſsionem, vt intellexit rectè *gloſ. verbo ſubſtituti, in d. l. vnic.* ab omnibus frequētiùs recepta, ſecundùm mòx referendos, quam ex præfata ratione rectè comprobat, & ſequitur Bartholom. Socin. *n.* 18. *verſ. Tertiò, & vltimò mouetur, in l.* 1. *D. de vulgari,* licèt Franciſc. Ripa *ibi num.* 132. ei non acquieſcat, nouum cogitans intellectum, qui verbis illis non modicam vim inferi, qua caret gloſſæ interpretatio, prout eam defendit Lancelot. Politus *de ſubſt. particula* 3. *n.* 8. *verſ. Niſi tamen,* vt verba *inuicem ſubſtituti* non ſignificent ideſt mutuò, & reciprocè, quaſi nepotes ſi nul ſint cum filijs inſtituti, & omnes inter ſe mutuò ſubſtituti, vt interpretatur Alexand. Trentacinq. *de ſubſtitutionibus p.* 1. *c.* 5. *n.* 7. *ante finem principij, verſ. Secundò, & vltimò,* ſed idem, quod in vicē, ſeu defectum filiorū ſubſtituti, abſque inſtitutione tamen, quæ ſi eſſet, ipſa ſola ſufficeret ex iure accreſcendi, abſque ſubſtitutione, vel tranſmiſsione; quomodò meli⁹ relatā gloſſam ex mente communi intellexerunt Ant. Gomecius *tom.* 1. *variar. cap.* 9. *n.* 50. *circa medium, verſ. Tertiò facit,* Stephan. Forcatul. *in necyomancia iur. dial.* 87. *n.* 4. *poſt medium, verſ. Planè ſi filio,* & Andr. Fachin. *contron. iur. lib.* 4. *cap.* 62. *verſ. vltim.*

Cæterùm licèt verum ſit, ex relata 101 *l. vni.* ſic veriſsimè intellecta, minimè probari, remedium iſtud tranſmiſsionis ex capite ſanguinis, ad ſubſtitutos excludendos fuiſſe introductum, quia (vt dixim⁹) ad fiſcum, & coheredes ſeu coniunctos tranſmittentis excludēdos aduerſus legem Papiam dumtaxàt introductum fuit; at nihilominùs ex his quæ ſuperiùs *n.* 95. & 96. tradidimus veriſsimum cenſeo, & ad ſubſtitutorum excluſionem eius legis deciſionem trahendam fore, ex ratione expreſſa *in verſ. Siquidem per indignam,* quæ non minùs militat in ſubſtitutis, nam licèt hi, abſolutè loquēdo, non ſuccedant contra teſtatorum deſiderium, ſed potiùs ſecundum illud, attamen reſpectiuè ad liberos, ex filijs inſtitutis poſtea progenitos, vtique ſubſtituti ſuccederent cōtra auorum, vel proauorum deſideriū, qui mallent liberos illos ſibi ſuccedere, ſi de his cogitaſſent, quàm ſubſtitutos, iuxta reg. tex. *in l. cum auus* 101. *aliàs* 102. *D. de condit. & demonſtr. l. generaliter* 6. *verſ. Cui enim ferēdus, & §. cùm autem, C. de inſti. & ſubſti. l. cum acutiſſimi* 30. *verſ. Nos huiuſmodi, iuncto fin. tex.* illic. *Ne videatur teſtator alienas ſucceſſiones proprijs anteponere, C. de fideicom.* quibus apud nos conſonat *l.* 10. *verſ. E eſtoes, tit.* 4. *p.* 6. Ex qua præſertim ratione (vltra alias, quibus nituntur hi, qui generaliter tranſmiſſarium ſubſtituto præferunt, quas ad ſequentem tranſmiſsionis ſpeciem breuiter percurram) id ita in hac tranſmiſsione docuerūt plures, qui non æquè in omnibus alijs admiſſerunt, vt Lancelot. Politus, & Alexand. Trentacinq. *de ſubſtitut. ille particul.* 3. *n.* 98. hic verò 1. *p. c.* 5. *n.* 14. *in princip. verſ. Remota iſta,* Ioan. Corraſ. *ad l. poſt aditam* 5. *n.* 19. *C. de impub. & alijs ſubſt.* à quibus immeritò recedit D. Ioan. del Caſtill. *quotid. controuer. tom.* 3. *cap.* 13. *num.* 24. eo leuiſsimo ductus argumento, quòd diſpoſitio tex. *in d. l. cùm auus,* cum

cum ſimilibus in fideicommiſſaria tãtùm ſubſtitutione locum habeat, vt voluiſſe vulgò creditur *gl. verbo ſubſtituit, in d. l. generaliter, §. cùm autem*, quam poſt alios communiter receptam teſtantur, eandem ſecuti D. Ant. Padilla *in d. l. cũ acutiſſimi, n. 7. ad fin.* Anton. Gabr. *commun. concluſ. lib. 4. tit. de fideicommiſſ. concluſ. 2. n. 57.* Mantica *de coniectur. vltim. volunt. lib. 10. tit. 8. n. 1. & 2.* Imprimis namque præfata gloſ. nihil tale docuit, aut ſenſit, ſed cùm text. ille Papiniani reſponſum referens *in d. l. cùm auus*, vbi de fideicommiſſaria ſubſtitutione ſermo eſt, ſimpliciter vteretur verbo *ſubſtituit*, addidit gl. *per fideicommiſſum*, vt verbum, quod legi illi deerat, ex originali ſuppleret, non proindè ſentiens, aliud eſſe in vulgari ſubſtitutione, de qua nullum verbum emiſsit. Rurſus & ſi id ita ſenſiſſet, aut docuiſſet, proculdubio eius ſententia falſa eſſet, quicquid eam ita intellectam communiter DD. receperint. Quia ſiue velint, diuerſam eſſe rationem in ſubſtitutione vulgari, quã ſit in fideicommiſſaria, eò quòd in vulgari ſubſtitutione filio inſtituto patris hereditatem repud ante, ſtatim illa defertur ſubſtituto, at in fideicommiſſaria non ſtatim ei defertur, ſed poſt mortẽ filij, qui viuens hereditatis poſſeſſor, ac dominus effectus eſt, atque ita faciliùs eam poſtea retinebit per liberos ſuos, arg. tex. *in l. patre furioſo § D. bis qui ſunt ſui, vel alieni iuris, & in l. per retentionem C. de vſuris*, vt cum Philip. Corn. *conſil. 1. n. 30. vol. 4.* conſiderat Cardin. Mantica *d. tit. 8. n. 2.* hæc ſanè ratio quoad vulgarem ſubſtitutionem diminuta eſt, nec noſtrum caſum comprehendit, cùm ſcilicet filius deceſsit ante aditam, vel repudiatam patris hereditatem, quod ad tranſmiſsionem neceſſarium eſſe cõſtat ex *d. l. vnic.* illic. *Si tamen hereditatẽ non recuſant, C. de his qui ante apertas tab.* vbi notarunt omnes, & vltra eos Menchaca *de ſucceſſ. progreſſu lib. 1. §. 5. num. 16.* Philip. Maſsin. *ad l. emancipata 4. n. 58. C. qui admitti*, Nicol. Noalis *de tranſmiſſ. caſu 8. n. 103.* quo caſu eadem *lex vn.* non minùs liberos filij, ita decedentis admittit, quàm *d. lex cùm auus*, & ſimiles admittut liberos filij, vniuerſali fideicõmiſſo poſt mortem ſuam grauati. Nec valet quod D. Ioan. del Caſtillo *d. n. 24. circa finem*, vt rationem illam suppleat, non in ſubtiliter conſiderat, vulgarem nempè ſubſtitutionem duos continere caſus, noluntatis, & impotentiæ, vt ſuperiùs notauimus *n. 42.* atquè adeò ei locum eſſe aduerſùs filij inſtituti liberos cùm vel filius ipſe heres eſſe noluerit, repudiatione facta, vel non potuerit, morte præuẽtus; quia nec hic impotentiæ caſus euenit, cùm relata *lex vn.* poteſtatem filio faciat, vt per liberos ſuos patris ſui hereditatem adire valeat, atque ita poſſe dicitur, qui per alium facere poteſt, reg. *qui per aliũ lib. 6. cum ſimilibus.* Siue etiam DD. velint, diſpoſitionem *d. l. cum auus, & ſi alium*, vt pote exorbitantem à regulis iuris communis, etiam ex rationis identitate non eſſe extendendam vltra caſum illum fideicommiſſarię ſubſtitutionis, multò magis falluntur, nam ex ratione, maxime *in l. expreſſa* (quæ, vt diximus ſimiliter repetita eſt *in d. l. vnic.*) longè veriùs eſt, legem vtcumque exorbitãtem, imò & omninò iuris communis correctoriam, extẽdi debere ad caſum, in quo eadem militet ratio, quæ vi ſua caſum ipſum comprehendit, vt cum pluribus probaui latè *diſſert. 7. ex n. 22.* vltra quos rem in ſimili eleganter explicat doctiſsimus Mẽchaca præter loca ibidem relata, *de ſucceſſ. creat. lib. 1. §. 12. n. 85. verſ. Quinimò, & de ſucceſſ. reſol. lib. 1. §. 8. n. 21.* & in terminis noſtris aduertit Bartholom. Socin. *in d. l. cùm auus, n. 18. à verſ. Secunda verò pars*, maximè *in verſ. Præterea militat, & verſ. Item ratio 1. & 2.* Nec ſatis faciunt aliæ ſolutiones, quas ad text. *in d. l. cum acutiſſimi, & ſimiles* cõmmiſcitur Menchac. *de ſucceſſ. prog. § 26. n. 29.* nam gratia diſputationis tantùm (vt ipſe palàm aſſerit *numer. 21.*) nititur contra communẽ, quam in omni tranſmiſsione veram eſſe profitetur *num. 17. verſ. Præterea*, plura, & ſolidiſsima fundamenta pro ea adferens *à num. 11. ad 20.* quam & poſtea abſque difficultate amplectitur, nouum pro ea fundamentum adferens *de ſucceſſ. reſol. lib. 1. §. 8. n. 24.*

Adieci deinde in ſuperiori hui⁹ trãſmiſsio- 102

miſsionis regula, *n.* 81. tradita, verba illa *Imò & eam ſibi delatam eſſe ignorans*, & eius cum præcedenti conuenientiam non minimam indicarem, nec enim minùs hæc quã illa locũ habet, & ſi transmittẽs, quippe qui etiam filius eſt, tamẽtſi extra parentum familiam conſtitutus, vt diximus, delatam ſibi hereditatem ignoret, vt planè conſtat ex *d. l. vnic.* illic. *Siue ſe nouerint ſcriptos heredes, ſiue ignorauerint*, id quod vltra ordinarios *ibi*, aduertit Menchaca *de ſucceſſ. progreſſ. §. 6. n. vlt. in princip.* non alia ratione, quàm quæ in ſimili traditur ab Imperatore Iuſtiniano *in §. minus ergo, inſt. de hered. qua abinteſt. defer.* his verbis. *Naturalia enim iura ciuilis ratio perimere non poteſt, nec quia deſinunt ſui heredes eſſe, poſſunt deſinere filij, filia vè, aut nepotes, neptes vè eſſe*; cui conſequens eſt, vt & huic tranſmiſsioni, quæ plenior eſt ſequenti, vt ad eam dicemus, locus ſit, licèt filius tranſmittens, qui ſciuit hereditatem ad ſe delatam, eam adire impeditus minimè fuerit, & adhuc ea non adita deceſſerit, vt notat Duare. *ad tit. D de acquir. hered. c. 5. §. ſextus caſus, verſ. Præterea ex eo, & verſ. Sed hic.* Qui & illud inter alia ex veriore, & receptiore (vt ait) interpretum ſententia ſubiungit *in verſ. Illud etiam quaſitum*, trãſmiſsionem hanc non tantùm in ſucceſsione ciuili locum habere, ſed etiam in Prætoria, nempè quæ non aliàs, quàm ex bonorum poſſeſsione competit, nam & huius petitio, quippè in qua eadem ratio, & vti itas viget, ex hoc cap. in heredes liberos tranſmittitur, id quod latè probant, & pluribus relatis reſoluũt Guiliel. Benedict. *in d. c. Raynutius, verbo mortuo itaque in 2. n. 153. & 154. de teſtam. in 6.* Anton. Gom. *d. tom. 3. var. c. 9. n. 45.* qui *n. 46.* idẽ ex eadem ratione reſoluit in tranſmiſsione ex ſequẽti capite, negat tamen *n. 47.* in tranſmiſsione præcedenti ex capite ſui heredis, tamẽtſi in edictali ſaltẽ, nempè ea, quæ ipſo iure ex Prætoris edicto cõpetit, contrarium poſt alios reſoluant Guilĩ. Benedict. *d. verbo mortuo itaque in 2. nu. 124.* & Nicol. Noalis *de transmiſſ. d. caſu 8. n. 4.* Sed communis negatiua, quã Gomecius amplectitur, longè verior eſt, vt latè ad partes diſputans cõcludit Philip. Maſsin. *ad l. infantie 3. ex n. 55. ad 85.* & remiſsiuè *in l. emãcipata 4. n. 102. C. qui admitti*, vt & verior eſt affirmatiua quòad tranſmiſsionẽ tantùm ex hoc capite, & ſeq. quã etiã vti veriorẽ ſequitur Nic. Noal. *d. caſu 8. n. 93. 94. & 106.* Quicquid quòad trãſmiſsionẽ tantũ ex hoc capite eã admittat Mẽchac. *de ſucc. prog. §. 7. à n. 34. verſ. Denique, & de ſucceſſ. reſol. §. 14. n. 40. & 41.* non etiam quòad tranſmiſsionẽ ex cap. ſeq. quam in Prætoria ſucceſsione cum Sebaſt. Sapia aduerſus communem negat *de ſucceſſ. progreſſu §. 8. à n. 12. in fin.* & quicquid tam in hac, quàm in ſequenti trãſmiſsione à communi quoque diſſentiat, latè diſputans Philippus Maſsini *in d. l. emancipata 4. à n. 120. & 136. C. qui admitti*, cuius fundamentis ſatisfacere rectè intuẽti facillimum erit. Illud vtique veriſsimũ quòad præcedentẽ trãſmiſsionem iudico, procedere eam etiã in iure dicendi nullum teſtamentum patris, ob præteritionem filio ſuo competentem, vt cum Bald. & alijs reſoluunt Gomecius *d. 1. tom. var. c. 11. n. 8.* Menchaca *de ſucceſſ. progreſſ. d. §. 7. à num. 26.* Did. Spino *in ſpeculo teſtam. gl. 23. princ. n. 98. & 99.* Nicol. Noalis *de tranſmiſſ. caſu 11. n. 6. circa fin.*

Sed & ex eadem ſanguinis ratione 103 procedit hæc tranſmiſsio nedum reſpectu filiorum legitimorum, & naturaliũ ſimul, ſed & naturalium tantùm, quibus caſibus parentibus ſuis ſuccedere iure poſſunt, quos rectè explicant Anton. Gomez *ad l. 9. & ſequentes Tauri num. 5. & 6.* D. Anton. Pichard. *in tractat. de ſucceſſ. poſt princip. tit. inſt. de hered. qua ab inteſt. §. 6. n. 20.* nam & iiſdem caſibus ad eos tranſmittitur aſcendentium hereditas, à proximo aſcendente, cui ſuccedũt, non adita, vt poſt Imolam, & alios aduerſus Angelum (cui ſubſcribit Greg. Lop. *in l. 2. gl. 9. in fin. tit. 6. parti. 6.*) longè veriùs reſoluit idem Anton. Gomez *d. lib. 1. var. c. 9. n. 43.* quem referunt, & ſequuntur Iacobus Cancer. (Menchacã etiam referens, apud quem tamen id inuenire non potui) *d. 3. tom. var. c. 9. n. 48.* & Nicol. Noalis *de trãſmiſſ. d. caſu 8. n. 91.* Tranſmiſsio verò ad

quos-

quoslibet deſcendẽtes, ſiue naturales, & legitimos ſimul, ſiue naturales tantùm, locum quidem habet & ſi illi nati nõ eſſent, nec cõcepti in vita illi⁹ aſcẽdẽtis, de cui⁹ hereditate tranſmittẽda tractatur, vt poſt Zinum, Dynũ, & alios antiquos reſoluunt optimè Tiraq. *de retractu conſang. §. 1. gl. 9. n. 93.* Ant. Gom. *d. c. 9. n. 44.* Noal. *d. caſu 8. n. 92.*

104 Tandẽ addidi in ſuperiore regula, *ad alios ipſius liberos, ſeu deſcendẽtes, non etiã ad aſcẽdẽtes, &c.* vt cauendũ eſſe admonerẽ *à gl. verbo in liberos, verſ. Itẽ video, in d. l. vni. C. de his, qui ante apert. tab.* ſimili *gl. vlt. in l. apud hoſtes 8. C. de ſuis, & legit. liber. & in l. 2. in fi. gl. C. ad S. C. Orfic.* quibus in locis Accurſ. exiſtimat, trãſmiſſionẽ ex hoc cap. nõ tãtũ fieri ad inferiores, ſiue deſcẽdẽtes, ſed etiã ad ſuperiores, ſiue ad aſcẽdẽtes. Moueturq; per text. *in d. l. apud hoſtes*, vbi filia patris, apud hoſtes defuncti, ſucceſsionẽ, ſiue hereditatẽ à ſe nõ agnitã ad matrẽ trãſmittit; nõ animaduertẽs filiã *ibi* (vt text⁹ apertè docet, & aduerſ⁹ Salyc. *n. 6.* rectè oſtẽdit Corn. *n. 1. ad med. verſ. Sed tu teneas, & cõſ. 146. n. 2. verſ. Nec obſtabat*) ipſo iure ſuã heredẽ fuiſſe patri, apud hoſtes decedenti, qui fictione legis Corneliæ patriã poteſtatẽ, & cętera iura ciuilia tã quòad teſtamẽtũ ante captiuitatem factũ, quã quòad legitimas, ſiue inteſtatas ſucceſsiones perinde cõſeruauit, ac ſi ante captiuitatẽ deceſsiſſet, *l. lege Cornel. 12. D. de teſtam. l. lex Cornelia 28. D. de vulgari, l. ſi necẽ 4. §. 1. D. de bon. libert. l. 1. in princ. verſ. Eũ quoq; D. de ſuis, & legit. hered. l. pater 10. & l. quòd ſi fili⁹ 11. per totũ, l. in bello 12. §. 1. & l. bona 22. cũ ſuis §§. D. de capt. l. 1. C. eod. tit. l. ſi his 8. C. de legit. hered. §. eius, qui apud hoſtes 5. inſt. quib. nõ eſt permiſſ. fac. teſtam. l. 6. in fi. tit. 29. parti. 2.* ac proinde filia huiuſmodi ex capite ſui heredis patris hereditatem ad quoslibet ipſius filiæ heredes; tamètſi extraneos trãſmittere potuit, adeò q; etiã ad matrem, iuxta ſuperiùs à nobis tradita *n. 28. & 59.* cuius cõtrariũ eueniret, ſi filia extra patris poteſtatem cõſtituta eſſet, quia ad ſolos deſcẽdẽtes tranſmitteret ex hoc cap. ſanguinis, nõ etiã ad alios nedũ conſanguineos collaterales, vel penit⁹ extraneos; ſed nec ad aſcendentes, vt planè cõſtat ex *ex d. l. vnic.* quę deſcendentiũ tãtũ meminit, & *ex d. l. 2. C. ad S. C. Orfic.* per quæ iura ſic vbiq; cõtra Accurſ. & Iacob. Butr. docet Bart. & cõmunis, quã & ſi Bald. *ibi n. 6.* leuiter ductus reſpuat, planè tamen admiſsit, ſibi cõtrarius, *in l. cùm in antiquioribus 19. n. mihi 20. verſ. Si autẽ nõ erat ſuus, C. de iur. delib.* & vti veriorẽ ſequũtur Alex. *cõſ. 161. n. 15. verſ. Tamẽ magis cõmuniter, lib. 7.* Soci. ſen. *conſ. 114. n. 1. lib. 4.* Corn. *cõſ. 146. n. 2. verſ. Licèt enim, vol. 1. & cõſ. 225. n. 2. vol. 3.* ac reſoluũt, & probãt ferè omnes ſupra à nobis relati *n. 81.* maximè Guil. Ben. *in c. Raynũtius de teſtam. verbo mortuo itaq; in 2. n. 152. verſ. Sic enim*, Ant. Gom. *d. tom. 1. var. c. 9. n. 48.* (qui idcirco hãc ſententiam etiam gloſſæ ordinariæ tribuit, quòd illa imprimis, inſpecta littera *d. l. vnica*, requirit tranſmiſſarium eſſe de liberis, quo in ſenſu & nos eam ſupra retulimus *nu. 82.*) D. Ferdinandus Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. nu. 267. verſ. Contrariam, & de ſucceſſ. progreſſ. §. 6. n. 2. & 3. & §. 7. nu. 8. & §. 17. n. 63.* Nicol. Noal. *de trãſmiſſ. d. caſu 8. num. 83. & 84.* Quod & apud nos probatur *in l. 2. verſ. Mas ſi aquel que ſinò, decẽdieſſe de la liña derecha del teſtador*, vbi notat Greg. Lop. *gloſſ. 8. verſ. Et aduerte, tit. 6. parti. 6.* Nec obſtat, rationẽ *d. l. vnica* in aſcendentibus quoq; militare, adeò què illam & ad eos forè extẽdendã, iuxta ea, quę paulò ante notauim⁹ *n. 101. ad fin.* Quia regulariter verũ nõ eſt, eãdẽ in aſcẽdẽtib⁹ militare rationẽ, quippe qui pleriq; defunctũ, de cuius hereditate trãſmittẽda tractatur nõ niſi iure affinitatis attinẽt, quæ quòad ſucceſsionẽ in cõſideratione nõ habetur, *l. affinitatis 7. C. cõmunia de ſucceſſ.* puta ſi aſcendẽs, ad quẽ tranſmiſsio fieri prætenditur, ſit ſocer, vel cõſocer, ſocrus, vel conſocrus, gener, aut nurus alterius aſcendẽtis, cuius hereditas filio delata eſt, nec per ipſum dum viueret agnita, vt rectè conſiderat Philip. Corneus *dict. conſ. 146. num. 3. à verſic. Nec obſtat ratio, volu. 1. & d. conſ. 225. num. 2. verſic. Non autem, volum. 3.* Qui tamen in eo vbiq; fallitur, quòd gene-

Digitized by Google

raliter exiſtimat, tamètſi deſideriũ ſit aſcendentis, quòd eius bona in deſcendentes deueniant, non tamen æquè vice verſa deſiderium eſſe liberorũ, quòd eorum hereditas perueniat ad ipſorum aſcendentes, vt vtrumque probat *ex l. nam & ſi parentibus* 15. *D. de inoff. teſtam. & l. ſcripto* 7. §. 1. *D. vnde liberi* (qui extat *ſub tit. ſi tabulæ teſtam. nullæ extabūt*) Non enim hæc iura ſignificant, repugnare voto, ac deſiderio liberorum, vt parentes ipſis præmorientibus ſuccedant, ſed præter votum ipſorum talem euenire caſum, contrarium autẽ caſum ſecũdùm naturæ ordinem accidere, ac proinde efficere, vt naturale ſit parentum votum, bona plura quærendi, quæ liberis relinquant, vt apertiùs traditũ eſt *in l. penult.* §. *ſed numquid, in fin.* illic. *Cùm omnia, quæ noſtra ſunt, liberis noſtris ex voto paremus, D. de bon. libert.* quod nõ æquè in liberis erga parentes, quibus frequẽtiùs ſuperuiuunt, cõſiderari poteſt, quanquàm ſi contrarium ex facto cõtingat mutato mortalitatis ordine, vt Papin. ait *in d. l. nam & ſi parentibus*, non minùs miſerationis, ac pietatis ratiò liberos cogat, vt ſucceſsiones ſuas parẽtibus relinquãt. Id quod vel ex eo non malè comprobari poteſt, quòd lex Papia, quę antiquũ ius 12. tab. hereditatẽ à morte teſtatoris generaliter deferẽs, eo emendauit caſu, locupletandi ærarij gratia, quo plures eſſent ſcripti heredes, & aliquis eorũ ante apertas teſtamẽti tabulas deceſsiſſet, vt portio illa coheredi nõ accreſceret, ſed fiſco deferretur, iuxta ſuperiꝰ tradita *n.* 89. nõ tantùm excepit liberos defuncti teſtatoris vſque ad tertium gradũ, ſed etiã parentes eius, intra eundem gradũ conſtitutos, quibus omnibus ius antiquum reſeruauit, vt planè conſtat ex Vlp. *in fragm. tit.* 17. §. *hodie*, illic. *Sed ſeruato iure antiquo, liberis, & parentibus*, iũcta Cuiatij nota *ibidem*, *l. vnic. in princip. verſ. Et cùm lex, C. de caduc. tollend.*

Vnde imprimis infero veriſsimã inter relatas opiniones concordiam, vt prior Accurſij, & ſequaciũ procedat cũ aſcẽdens ſuperſtes, trãſmittẽtis heres, cõmunis eſſet aſcẽdens vtriuſque, ſcil. nedũ ipſius tranſmittẽtis, ſed etiã illiꝰ, de cuiꝰ hereditate trãſmittẽda tractatur, puta auus, cũ eſſet filij hereditas nepoti delata, qua in ſpecie eadẽ militat ratio *d. l. vni.* iuxta nuper tradita. Poſterior verò Bartoli, magis quidẽ cõmunis, tunc demũ obtineat, cùm aſcendẽs ſuperſtes, tranſmittẽtis dumtaxat aſcẽdẽs eſſet, non etiã anterioris defuncti, qui hereditatẽ tranſmittendã reliquit, puta auus maternus, cũ de tranſmittẽda patris, vel aui materni hereditate agitur, quo caſu talis tranſmiſsio ceſſaret, & hereditas deuolueretur ad alios legitimos heredes illius anterioris defuncti, vt reſoluunt Imol. *n.* 30. *verſ. Si autẽ iſte, in quẽ fieret trãſmiſſio*, & Ludou. Rom. *n.* 23. *verſ. Secundus, verſ. Et ideò, & verſ. Vlteriùs, in l. vtre* 83. *D. de acqu. hered.* Alex. *d. conſ.* 168. *n.* 17. *lib.* 7. ac poſt alios Mich. Graſſ. *de ſucceſſ. lib.* 2. §. *tranſmiſſio, q.* 96. *n.* 2. *in fin.* ſubſcribit Nicol. Noal. *de tranſmiſſ. d. caſ.* 8. *n.* 85.

Deinde deduco planiſsimũ intellectũ ad *tex. in d. l. vn. C. de his, qui ãte apert. tab.* cur ſcil. liberorũ tantũ meminerit, ad quos trãſmiſsio fieret, nõ etiã aſcendentiũ, cũ lex Papia, quã emẽdare voluit, vt notauimꝰ *n.* 92. tam parẽtibus, quàm liberis ſaltem intra gradũ tertiũ aduerſus fiſcum proſpexerit, atque ita quòad vtroſq; etiã videbatur in omni gradu emẽdanda. Diſparitatis namque ratio in eo eſt, quòd lex Papia coheredibus tãtũ ſingulariter in eo caſu proſpicere voluit aduerſus fiſcum, nec erat maior ratio proſpiciẽdi liberis, quàm parentibus, cùm omnes teſtatorem ipſum æquè cõtingerent; at Imperatores *in d. l. vni.* nõ tantũ tractarunt de excludendo fiſcum, ſed etiã coheredes defuncti per tranſmiſsionem ex hoc capite, ideò què ſolũ meminere liberorum, ad quos illa fieret, quia certũ erat, hos nedũ ex trãſmittẽtis voto ſuccedere, ſed & eius, cuiꝰ hereditas trãſmittebatur, cùm vtriuſque deſcendẽtes eſſent, non etiam mentionẽ fecere parentũ, in quibus raro euenire ſolet, vt tam trãſmittentis, quàm eius parẽtis, qui trãſmittendam hereditatem reliquit, aſcendẽtes ſint, atq; ita militat reg. tex. *in l. iura conſtitui* 3. *cum* 3. *ſeqq. D. de legib.*

Nec præfatã cõciliationem euertit 105

text.

text. difficilis *in l. ſi infanti* 18. *C. de iure delib.* cui apud nos cōſonat *l.* 13. *verſ. E ſi el menor de ſiete años, tit. 6. partis.* 6. vbi infans, ideſt minor ſeptē annis, cui hereditas à matre, vel alio ex linea materna delata eſt, ante illā aditā per patrē, vel auū; aut proauū paternū ab hac luce ſubtractꝰ, ipſam velut aditā trāſmittit ad eundē patrē, auū, vel proauū; quē cōſtat nō poſſe aſcēdētē eiꝰ eſſe, à quo hereditas delata eſt, de cuiꝰ trāſmiſsione agitur, cū diuerſę ſit lineę. Quia textꝰ ille ſingulariter procedit in trāſmiſſione, quæ iure patrio fit hereditatis, ſiue à linea materna, ſiue à quolibet extraneo infanti delatæ, atq; ita cū in ea nō cōſideretur iꝰ ſanguinis, ſed patriū, hoc eſt patri, alij vè aſcēdenti paterno cōpetens vel actu, quia reverà infantē ipſum in poteſtate habeat, *d. l. ſi infanti, in princ.* vel etiā aptitudine, quia aptus erat eū in poteſtate habere, licèt ex accidēti tūc nō habeat, quia infans ſui iuris reperiatur, ad quē caſum poſtea Imperatores Theodoſ. & Valētinian. hāc trāſmiſsionē extēdunt *in verſ. Ea verò*; mirū nō eſt, ſi nō ad aliū aſcēdentē fiat, quā eū, in quo huiuſmodi patria poteſtas concurrere poſsit, quæ in linea materna (vt ſępè diximꝰ) nō minꝰ deficit, quā in quolibet extraneo, à quo hereditas ſit infanti delata, adeò q; ad nullū eius lineæ aſcēdentē trāſmiſsio fiet, vt præ alijs notarūt Bal. *in l. cū in antiquioribꝰ* 19. *n.* 12. *al.* 20. *verſ. 2. autē caſu, C. illo tit. de iure deliber.* Paul. Caſtr. *n.* 9. *verſ. Quidā habebat,* Alex. *n.* 2. Iaſ. *nu.* 3. & cæteri cōmuniter *in d. l. ſi infanti,* Cuma. aduerſus Oldral. à ſe relatū *cōſ.* 130. *n.* 4. rurſus Alex. *d. cōſ.* 168. *n.* 15. *lib.* 7. Corn. *cōſ.* 275. *n.* 1. *verſ. Nā hereditas, illo* *cōſ. n.* 2. *cōſ.* 321. *n.* 1. *verſ. Nec præſupponitur, vol.* 1. (vbi corruptè legitur *beneficiū d. l. vni.* pro verb. *beneficiū d. l. ſi infanti*) *& d. cōſ.* 225. *n.* 2. *in fi. vol.* 3. Guili. Bened. *ad c. Raynutius de teſtam. verbo mortuo itaq; in* 2. *à n.* 170. Eman. Coſta *ad c. ſi pater, de teſtam. in 6.* 1. *p. verb. habēs, n.* 25. Aſcan. Clem. *de patr. poteſt. effectu* 13. *n.* 2. *in princ. & n.* 4. *verſ. Verùm circa hoc, & verſ. Vnde puto, & à n.* 11. *verſ. quod dictū, vſq; ad n.* 15. *verſ. Vnde benè,* Camil. Gallin. *de verb. ſignif. lib.* 7. *c.* 2. *n.* 9. Mich. Graſſ. *de ſucceſſ. lib.* 2. *§. trāſmiſſio, q.* 21. *n.* 3. *verſ. Sed cōtrariū, & q.* 27. *n.* 2. Noal. *de trāſmiſſ. caſ.* 8. *n.* 11. 12. *&* 13. quicquid cōtrariū defendat Ant. Theſaur. *deciſ. Pedem.* 88. *ex n.* 4. quem conuincit rectè Gaſp. Schifordeg. *ad Ant. Fabr. lib.* 2. *tract.* 10. *q.* 1. *&* 4.

In eo verò maximè Theſaurꝰ fallitur, quòd ſingularē, ac priuilegiariam trāſmiſsionē *d. l. ſi infanti* cōfundit cum tranſmiſsione ex capite ſuitatis, nec ſe ſatis extricat in deciſione quæſtionis à ſe propoſitæ, & in eo Senatu agitatæ de filia infante, patri in cuiꝰ poteſtate erat ſuperuiuēte, & ante paternæ hereditatis immixtionē eius nomine factā decedēte, an ad matrē, vel auū paternū illā trāſmittat? quā quæſtionē difficilē adeò putat Theſaurus, & in Senatu viſam eſſe aſſerit, vt ad mediā viā in ea deuētū fuerit, hereditatis diuiſione inter matrē, & auū paternū facta, cū tamē re diligēter inſpecta, quæſtio eſſet facillima, quæ decidi deberet in fauorē ſoliꝰ matris; in quā velut proximiorē heredē, tametſi extraneā ex defectu patriæ poteſtatis, qua in filios caret, ipſo iure filia hereditatē patris, cui ſua heres extitit, trāſmiſsit, iuxta tex. *in l. apud hoſtes* 8. *C. de ſuis, & legit. liber.* quā paulò antè induximꝰ, cū ſupra à nobis relatis, latè q; exornatis *n.* 28. 59. *&* 60. Nec filiæ ad huiuſmodi trāſmiſsionē faciendā aliquid obſtabat infantilis ætas, cū ex his, quæ ibi reſoluimus, hereditas hoc caſu tranſmittatur, vt quæſita ipſo iure etiam ignoranti, inſtar legari, cui æquiparatur *in l. fin. verſ. Argumēto, D. de condit. inſtit.* adeò q; etiā furioſo, vel infanti, iuxta *l. fi. §. fin antē parētes, verſ. Sin vero furioſus, C. de curatore furioſi, d. l.* 13. *verſ. Mas ſi el heredero, tit. 6. parti.* 6. à quo proinde eodē modo hereditas ad quoſcūq; heredes vtcūq; extraneos, multòq; euidētius ad matrē trāſmittitur, & in terminis aduerſus Bal. *in d. l. ſi infanti, q.* 1. *ſub n.* 15. docuit Alex. *cōſ.* 198. *n.* 5. *verſ. Et quamuis, lib.* 6. ac poſt alios reſoluūt Aſcan. Clem. *d. effect.* 13. *n.* 2. *infi. verſ. Verū intellige, iūcto n.* 3. *ac d. n.* 15. *verſ. 2. verò opinio,* Frāc. Burſat. *conſ.* 60. *n.* 1. *&* 2. *vol.* 1. Eman. Suar. *in theſauro cōmun. opin. lit. T. n.* 304. Hier.

Ceual. *pract. quæſt. tom. 1. q. 354. in princip. & in fin. & tom. 2. quæſt. 486. verſ. Dubium tamen,* (tametſi in fin. ſibi contrarius leuiter recedat) Andr. Gail. & ad eum Bernard. Græueus, quorum memini *d. n. 28.* cum alijs infra. Nec rurſus obſtabat matri *d. l. ſi infanti, in princip.* quæ loquitur in hereditate infanti delata ab aliquo ex linea materna, cui ſuus heres eſſe non poterat, vel ab alio extraneo, quæ ad ſolum patrem, vel auum, aut proauum paternum, cui ſuus eſſet, vel eſſe poſſet, iure patrio quæritur, vt diximus.

106 Nec magis matri negotium faciebat eadem *l. ſi infanti, in verſ. Sin verò,* dum probat, hereditates omnes ad infantē deuolutas, ſi eas eius tutor non agnouerit, ad heredes infantis nō tranſmitti, ſed haberi perinde ac ſi ab initio infanti delatæ non fuiſſent. Quia verba illa *omnes hereditates,* non poſſunt referri etiam ad paternam, vt perperàm variando docuit *gl. ibi, verſ. Vel dic,* recepta à Bald. dicente illi textui non poſſe reſponderi, *d. n. 15. verſ. Ad illum enim tex.* & Salyc. *in d. l. apud hoſtes, C. de ſuis, & legit. liber. n. 10. verſ. Tertiò induxerit,* magis tamen communiter improbata ſecundū paulò ante relatos; & mòx referēdos; ſed ad eas tantū, de quibꝰ *l. illa in princ.* locuta fuerat, nempè à linea materna, vel ab extraneo prouenietes: ex principio náq; legis ſiue ſpeciali, ſiue generali, cæteræ eius partes, vel ſpecialiter, vel generaliter accipiēdæ sūt, *l. regula 9. § ſi quis in ius, verſ. Et licèt municipū,* illic. *Nā initiū conſtitutionis generale eſt, D. de iuris, & facti ignor.* facit & tex. *in l. fin. D. de hered. inſtit. & in l. Titia 134. § 1. D. de verb. obligat.* Id quod ex eo nō leuiter cōfirmatur, quòd *d. l. ſi infanti* in omnibꝰ eiꝰ partibꝰ adeūdi, & agnoſcēdi *verbo vtitur,* quod extraneorū heredū, quales sūt etiā ex linea materna prouenietes, propriū eſſe oſtēdimꝰ *ſup. n. 84. & 85.* id etenim apparet nedū *ex princ. l.* illic. *Adire eius nomine hereditatē,* ſed & *ex verſ. Parēte verò,* illic. *Eiꝰ nomine adire hereditatē, & d. verſ. Sin verò,* illic. *Et nō agnitas:* ſed & *vbiq;* eadem lex deuoluēdi vtitur verbo, quod ſuis propriè adaptari nequit, iuxta tex. *in l. in ſuis 11. D. delib. & poſth.* cū ſimilibꝰ, quāquā ſi ab homine huiuſmodi verba proferrētur, poſſent accipi minꝰ propriè, iuxta tradita à Bald. *in l. potuit 5. n. 14. C. de iur. delib.* ex quibus ſic rectè aduerſꝰ Accurſ. in 2. *ſolut.* priore magis probata, docuerūt Bart. *n. 10.* Aluer. *n. 9.* Fulgoſ. *n. 11.* Alex. *n. 7. poſt med. verſ. Sed certè & in infante,* Corn. *n. 4.* & Iaſ. *n. 16. limit. 2. verſ. Iſta limitatio, in d. l. ſi infanti,* Bal. ſibi cōtrariꝰ *in d. l. apud hoſtes, n. 3. poſt mediū, verſ. Itē nō obſtat,* idē Iaſ. *cōſ. 130. n. 14. & 15. vol. 1.* Imol. *n. 26. verſ. Licèt plus placet,* Lud. Rom. *n. 18.* & Alciat. *n. 24. in l. vētre 83. D. de acq. hered.* idē Rom. *cōſ. 58. viſis narratis in 2. dub. n. 2. & 3.* Dec. *cōſ. 330. pro reſolutione n. 5. in fi. & n. 6.* Bertrād. *cōſ. 38. n. 1. ad fi. verſ. Et quāuis Bal. & n. 2. vol. 2.* Tiraq. *in tract. le mort 2. p. declar. 17. n. 3. verſ. Verū ne nimiū,* Borgni. Caual. alios referēs *de tutor. & curat. c. 1. n. 69.* Noal. *de trāſm. d. caſ. 8. n. 20.* Cęterū vltra caſum relatę deciſionis, puta ſi verſaremur in nudis terminis *d. l. ſi infanti,* vbi (vt diximꝰ) quęſtio eſt de hereditate infanti delata ab aliquo ex linea materna, vel quocūque extraneo, minimè dubitādū eſt, quin trāſmiſsio ad alium, quā patrē, vel aſcēdentē ex paterna linea fieri nequeat, vt ibi apertè definitur, & frequentiori interpretū calculo probatū eſſe oſtēdimꝰ. Nec cōtrariū euinci poteſt ex generaliore parētis verbo, quo vtitur *d. l. ſi infanti, in verſ. Sed ſi hoc parēs neglexerit, & verſ. Parēte vero,* prout expēdit Theſaur. *d. deciſ. 88. n. 4. verſ. Nec obſtāt,* qui ſic eā legē acceptā eſſe ſubiūgit à Iuſtin. *nouel. 158. ſiue auth. vt deliberādi ius etiā ad impuberes trāſmittatur, in fi. præfat. verſ. Et rurſus alia, & in § ſancimus, verſ. Sed obtineto.* Quia quod ad primū attinet, in prōptu ſolutio eſt, Imperatores ſiquidē tunc demū ſimpliciter parētem nominā t, ad quē, ſi adſit, trāſmiſsio fiat, cū iā antè expreſſē circūſcripſiſſent, quos intelligere debeamꝰ parētes, nimirū illos, qui liberos in poteſt. habeāt, vel ſaltē habere poſſent, niſi liberi tūc ſui iuris reperirētur, vt poſteà declarāt ijdē Cęſares *in verſ. ea vero,* latèq; aduerſꝰ Theſaur. probat, & proſequitur Schiford. *d. tract. 19. q. 1. à verſ.*

Digitized by Google

verſ. Atqui ait Theſaurus. Quod verò ad ſecundum pertinet, nouella illa Iuſtin. ſanctio Theſauri ſentētiā minimè probat, tātū enim Iuſtin. refert cōſtitutionē à ſe emiſsā de trāſmiſsione iuris deliberandi, poſtquàm retulerat trāſmiſſionem, iure patrio competentē ex beneficio *d. l. ſi infanti*, non quidem vt hæc, ſicut illa, ad quoſcumque trāſmittentis heredes ſcriptos, vel legitimos fiat, ſed vt declaret Theodoſianam cōſtitutionem, quæ extat *in l. ſi infanti*, in ea parte, in qua de tranſmiſsione nihil dixit, ſcilicet cùm infans, cui materna hereditas delata eſt, patre, vel alio aſcendente paterno caret, qui eam ipſius nomine adiret, & nec tutor eius id fecit, atque ita in ea ætate infans deceſſit, quo in caſu Theodoſiana illa lex vult *in verſ. Sin verò*, maternam hereditatem infanti delatam ad legitimos alios eius lineæ ſucceſſores, ac ſi non eſſet infanti delata, peruenire. Id namque (quod peculiari declaratione egebat, vt pote in quo trāſmiſsionis quæſtio indeciſa relicta eſt) ita demum Iuſtin. *in d. auth. vt delib. ius, §. ſancimus, d. verſ. Sed obtineto, cum ſeq.* locum habere conſtituit, ſi elapſum fuerit anni ſpatiū, nam eo durante, intra id quidem ex capite iuris deliberandi tranſmiſsio fiet ad quoslibet infantis heredes, ne in hoc peioris ſit conditionis, quàm quilibet alius heres, intra id tempus decedens, nec caſus iſte prouiſus eſt *in d. l. ſi infanti*, quia eo tempore nondum emanauerat tranſmiſsio ex cap. iuris deliberādi, quæ poſtea introducta eſt à Iuſti. *in d. l. cùm in antiquioribus*, vbi notat Bart. *n. 3. ad fin.* Paul. de Caſt. & Iaſ. *n. 9. ſimiliter ad fin. in d. l. ſi infanti*, licèt (quod valdè miror) *d. authentici vt deliberandi ius*, id non obſcurè definientis, mētionem nullam fecerint. Hæc enim mihi planiſsima, ac veriſsima eius loci interpretatio videtur, quicquid eam repudiet Schifordegerus *d. tract. 10. q. 3.* qui maluit in Iuſtinianum, eiuſquè ducem (quem cæcum vocat) Tribonianum, ſuum illum Anto. Fabrum (quem iuris magiſtrum ſæpè nominat) ſecutus, impuras voces emittere, quàm legitimam hanc illorum mentem agnoſcere, contrariæquè opinionis abſurditatem vitare.

Nec deniquè dicatur, deciſionē textus *in d. l. ſi infanti*, correctam eſſe per nouellam aliam conſtitutionem 118. *c. 2.* ſiue per *auth. de heredibus ab inteſtato venientibus, §. ſi igitur defunctus, collat. 9. & in auth. defuncto*, (quæ inde ſumpta eſt) *C. ad S. C. Tertul.* vbi filio inteſtato abſque liberis defuncto, parētes ſuperſtites cuiuſcumque lineæ, hoc eſt ſiue pater, & mater, ſiue alij aſcendentes tam paterni, quàm materni, & fratres, ac ſorores vtrinque cōiuncti, ſi hos defunctus reliquerit, æqualiter illi ſecundùm gradus proximitatem ſuccedunt, itaut proximior gradu, puta mater, auum etiam paternum excludat. Nam & ſi frequentiùs DD. crediderint, nouo hoc iure inſpecto, ceſſare tranſmiſſionem *d. l. ſi infanti*, quæ nimirùm iure patrio fit hereditatis, infanti aliunde quàm à patre delatę, ad ſolum patrem, vel auum, aut alium aſcendentem paternū, excluſa matre, & alijs aſcendentibus maternis, & ad hos omnes æqualiter iuxta gradus prærrogatiuam talis hereditatis trāſmiſsionem fieri, atque ita ad ſolam etiam matrem excluſo auo paterno, vt diximus, ſic etenim tradidere Bart. *nu. 28.* Imola *num. 31.* Aretin. *num. vlt. poſt medium, verſ. Circa 6. fallentiam, iuncto verſ. Mihi videtur, in l. ventre 83. D. de acquir. heredi.* & licèt id poſtea Bart. ſui oblitus cogitandum relinquat *in d. l. ſi infanti, nu. 8. ad fin.* affirmarunt tamen *ibidem gloſ. verbo infanti. verſ. Hodie tamen*, Alber. cōmunem dicens *num. 8. verſ. Tertium dubium*, Bald. *num. 7. & 8.* & Iaſon. *nu. 8. circa finem, verſ. Breuiter teneas*, Philip. Dec. *conſ. 87. num. 2. verſ. In contrarium*, Guiliel. Benedict. *in d. cap. Raynuntius, de teſtam. verbo mortuo itaque in 2. num. 172. verſ. Hodie verò*, Aſcan. Clem. *de patr. poteſt. d. effectu 13. n. 16. & 17.* Puteus *lib. 8. dec. 378.* (falſo in cōtrariū citatus à Ricc. *in collect. deciſ. p. 2. collect. 462.*) Andr. Fachin. *controuerſ. iur. lib. 6. c. 9.* ac pro cōſtanti ſupponit Antonin. Theſaur. *d. deciſ. 88. num. 3. verſ. Verùm hæc negatiua, & num. vlt. in princip. verſ. Et ſicut pater*. Qui omnes illo potiſsimùm 107

Digitized by Google

nituntur fundaměto, quòd cùm ex diſpoſitione *d.l. ſi infanti*, hereditas infanti à linea materna, vel extraneo delata, fingatur ipſi quęſita, & vt talis träſmittatur ad patrem, vel alium aſcendentem paternum, conſequens eſt, vt cùm iam in filij hereditate, qualis illa etiam eſt, vtpote quæ ipſi quæſita fingitur, æquè ſuccedant aſcendentes ex quacũque linea, & fratres, ac ſorores, vtrinque coniuncti, ad hos omnes hereditas illa pertineat, ceſſante tranſmiſsione ad ſolum patrem, vel aſcendentem paternum, arg. text. *in l. 3. §. ſi quis ex liberis*, illic. *Planè ſi alius admittat edictum, & ipſe ad contra tab. bonorum poſſeſſionem admittetur, & in l. ſi poſt mortem 10. §. vlt.* illic. *Cùm enim ſemel beneficio aliorum ad id beneficium fuerint admiſſi, iam non curant, petant illi, nec ne bonorum poſſeſſionem, D. de bonor. poſſ. contra tab.* & quia iam ſtante illo authenticorum iure, pater non occupat bona filij iure peculij, vt olim occupabat, *l. 1. & 2. l. proponebatur 9. verſ. Sed cũ nihil, D. de caſtrenſi pecul. t. ex. in princ. verſ. Quanquàm iure ciuili*, vbi notat D. Pichard. *num. 60. 72. & 73. inſt. quibus non eſt permiſſum facere teſtam.* ſed in eis ſuccedit vt heres, atque ita velut talis, vt proximior tantùm admittetur, & cum matre, ac filijs, defuncti fratribus cõcurret. Tamen contrarium, nempè adhuc durare, nec vllo modo ſublatam eſſe tranſmiſsionem *d. l. ſi infanti*, longè veriùs docuerunt poſt Nicolaum de Matorellis, Salycet. *num. 7. ad med. verſ. In contrarium, & num. 17. ſub §. ea verò, verſ. Secundò collige*, Angel. *num. 1. verſ. Sed hic dubitatur*, Paulus Caſtrenſ. *num. 9. verſ. Breuiter ego teneo*, Alex. *num. 4. à verſ. Contrarium, iuncto nu. 5. verſ. Tamen bene videtur*, & Philipp. Corneus (qui poſt relatas aliorum opiniones, magis in hanc inclinat, licèt de praxi dubitet) *num. 3. poſt med. verſ. Nihilominùs ſatis poſſet, & verſ. Satis de iure, in d. l. ſi infanti*, D. Ferdinand. Menchac. *de ſucceſſ. progreſſu libr. 1. §. 8. num. 1. & 2.* Mich. Graſſ. *de ſucceſſ. lib. 2. §. tranſmiſſio, quæſt. 21. num. 3. verſ. Sed contrariam*, Nicol. Noalis *de tranſmiſſ. d. caſu 8. nu. 13. verſ. Nec obſtat*, Gaſpar Schifordeg. *ad Ant. Fab. d. lib. 2. tract. 10. quæſt. 2.* ex multis quæ ipſi conſiderant, atque ex eo præſertim, quòd nouella cõſtitutio, de qua *in d. authent. de hered. ab inteſt. venient. & in d. auth. defuncto*, tantùm agit de deferenda filij inteſtati, abſque liberis decedentis, ſucceſsione parentibus cuiuſcumque lineæ, & fratribus ac ſororibus vtrinque coniunctis, nõ etiã de tranſmittenda ad eos hereditate, filio tametſi infanti delata, nec agnita, quæ ſpecialiter tantùm fit ad patrem, vel alium aſcendentem paternum iure patrio, ex conſtitutione *d. l. ſi infanti*, & ideò cùm non mutetur, nec ſtare pro hibenda eſt, iuxta reg. tex. *in l. ſancimus 27. verſ. Quod enim, C. de teſtam. l. præcipimus 32. §. vlt. C. de appellat. cum ſimilibus*, ex qua ratione Theodoſianam cõſtitutioně *d. l. ſi infanti* adhuc durare, & ſeruandã eſſe in ſuo caſu diſſertè nos docuit Iuſtin. Imp. à paucis animaduerſus in poſteriore alia nouella 158. (cui9 ſupra quoquè meminimus) ſiue *in auth. vt deliberandi ius, in fin. præfationis*, illic. *Porrò eam legem, quæ nuper à nobis propoſita ſit, qua idem in hereditatibus ordo agnatis pariter, & cognatis tribuitur, locum in hac controuerſia nĩl habere, cũ antiquior ſit noſtra, cuius occaſione lex illa valere iuſſa eſt*, vt expendit rectè Schifordeger. *vbi proximè, verſ. Deinde mouet me.* Nec contrarium imprimis euinci poteſt ex *d. l. 3. §. ſi quis ex liberis, & d. l. ſi poſt mortě, §. vlt. D. de contra tab.* vbi filius emancipat9 præteritus, extraneo herede ſcripto ſimul cum alio filio, bonorum poſſeſsionem contra tab. petens, nec proſequens, viam aperit filio inſtituto, vt & ipſe eam petere, ac proſequi poſsit, quod aliàs non potuiſſet; hoc ſiquidem beneficio non gaudet filius inſtitutus contra pręteritum, ex cuius perſona id ſibi competit, ſed contra extraneum ſimul inſtitutum, vt ibi omnes notarunt; atque ita tranſmiſsio hereditatis infanti delatæ ad patrem ſingulariter facta iure patrio, ac ſi iã eſſet infanti acquiſita, non debet prodeſſe his, qui ad infantis ſucceſsionem ſimul cum patre nouo iure vocantur, in damnum ipſius patris, confert reg. text. *in l. nulla 25. D. de legib9, & in l. quod fauore 6. C. cod.*

facit

Digitized by Google

facit & tex. *in l. fin. C. fam. erciſc. & in l. hac conſultiſſima 21. §. ex imperfecto, verſ. Si verò, C. de teſtam.* quæ iura in propoſito non malè expendit Menchac. *d. §. 8. num. 1. verſ. Tertiò adduco.* Rurſus nec euinci contrarium valet ex reg. *d. l. 1. & 2.* cum alijs, *D. de peculio*; quia ſingularis illa tranſmiſsio, quæ fit in patrem ex conſtitutione *d. leg. ſi infanti*, non fit iure peculij, ad quod neceſſe eſſet patrem re ipſa filium in poteſtate habere, ex relatis iuribus, ſed iure patrio, ſiue ex priuilegio paterno, cùm ſufficiant reliquiæ patriæ poteſtatis, ſiuè naturalis eius aptitudo, quæ in patre, & aſcendentibus paternis reperitur, licèt poteſtas ipſa acta deficiat, vt planè conſtat ex *d. l. ſi infanti, verſ. Ex verò*, ac ſuperiùs notauimus, facit opt. tex. *in l. fin. in princip. verſ. Sancimus, C. de bonis, quæ liber.* proùt eam leg. inducit idem Menchac. *d. §. 8. n. 2.*

Illud obiter ad praxim obſeruãdum eſt, diſpoſitionẽ text. *in d. auth. defuncto*, cum corpore, vnde ſumitur, probatam apud nos eſſe quoàd ſolos parentes vtriuſque lineæ; vt hi pariter filio inteſtato abſque liberis defuncto ſuccedant, iuxta gradus prærogatiuam, *in l. 4. verſ. E dezimos, & verſ. Mas ſi aquel, tit. 13. p. 6.* vbi apertè corrigitur *d. authent.* quatenùs ſimul cum aſcendentibus inteſtati filij, admittit eius fratres, quos lex partitæ tantùm ad ſucceſsionem vocat, excluſis aſcendentibus; in quo rurſus eadem partitæ lex nouiore iure Regio, quòd & ab illo authenticorum recedit, emendata eſt *in l. 1. tit. 6. lib. 3. fori, & l. 7. Tauri*, quæ ſunt *lex 4. tit. 8. lib. 5. nouæ compil.* vbi vice verſa fratres defuncti inteſtati omninò excluduntur ab aſcendentibus, qui ſoli ſuccedunt, ſed nec illi, aut alij quilibet ex teſtamento inſtitui heredes poſſunt, parẽtibus extantibus, niſi in tertia bonorum parte, vt & cautum eſt *in l. 6. Tauri*, vbi latè explicat Anton. Gomezius maximè *ex n. 4. & in d. l. 7. Tauri*, & vbique cęteri Regnicolę, & in ſimilibus compilat. legib. Mõtaluus *in d. l. 1. fori*, Gregor. Lop. *in d. l. 4. partit. gl. 3. 6. 9. & 10.* Petrus Dueñas *reg. 364.* Did. Perez *ad l. 2. tit. 3. lib. 5. ordinam. pag. mihi 99. col. 1. verſ. Regula ſecunda*, Petr. Barboſ. *in l. poſt dotem 41. n. 70. D. ſoluto matr.* Eman. Mendez à Caſtro *ad l. cùm oportet, C. de bonis quæ liber. 1. p. nu. 52. & 2. p. nu. 81.* Hieron. Ceuall. plures alios congerens *pract. quæſt. tom. 3. quæſt. 766. num. 9. & 10.* & vltra eos optimè doctiſsimi Societatis IESV alumni Pater Ludou. Molin. *de iuſti. & iure, tom. 1. tract. 2. diſput. 159. 163. & 164. per totas*, & Pater Thom. Sanch. *de matrim. lib. 6. diſput. 10. num. 3. diſput. 36. per totam, & diſput. 39. num. 9. ac lib. 7. diſput. 89. num. 39.* D Pichard. *in d. princ. inſt. quib. non eſt permiſſ. n. 86.* Cald. Perei. *quæſt. forenſ. lib. 2. q. 43. n. 2. in fi.* Vnde ſic hodie apud nos practicanda eſt deciſio tex. *in d. auth. defuncto, & in d. l. 4. tit. 13. part. 6.* ne pugnet cum *d. l. ſi infanti, in princip.* vt ſi quidem infanti filio delata ſit hereditas materna, vel extranei, & is tali hereditate non agnita, inteſtatus abſque liberis decedat, el ex tranſmiſsione ſuccedat pater, vel alius aſcendens paternus in hereditate illi delata, at verò in hereditate ipſius infantis pater concurrat cum matre; quòd ſi ſit auus etiam paternus, excludatur ab ea, vt potè proximiore, & ſi tantùm ſint defuncti fratres, nec alius aſcendens, quàm pater, vel auus, aut proauus paternus; is tam ex tranſmiſſione, quàm ex ſucceſsione infantis, ei quòad vtramque hereditatem, nempè ſuam, & delatam omninò ſuccedat. Sin verò aſcendens paternus deſit, tunc hereditas infanti delata non ad aſcendẽtes eius maternos, qui ſuperſint, ſed ad legitimos heredes extranei, à quo delata eſt, deuoluatur, & ipſius infantis hereditas ad aſcendẽtes ſuperſtites pertinebit, his deficiẽtibus, ad fratres vel ſorores.

DE TRANSMISSIONE
ex capite iuris deliberandi.

Tertia tranſmiſsionis ſpecies eſt ex 108
capite, quod vocant iuris deliberandi, quæ tũc locum habet, cùm heres quicumque, cui hereditas ex teſtamento vel ab Inteſtato delata eſt, ante eam

aditam decedit intra annum ab eo die, quo ſibi delatam eſſe cognouit, eam nã que tranſmittit ad quoſcumque ipſius heredes, per eos adeundam intra reſiduum illius anni, hanc in rem ad deliberandum conceſsi, quo lapſo huiuſmodi tranſmiſsio ceſſabit, quam Iuſtin. Imperator introduxit *in l. cum in antiquioribus* 19. *verſ. Ideoquè ſancimus, C. de iure deliber.* ipſequè refert *in l. vnic. §. in nouiſſimo, ad fin. verſ. His nihilominꝰ, C. de cad. toll. & in auth. vt deliber. ius, circa fin. princ. verſ. Et rurſus alia, collat.* 9. & apud nos probauit, deliberãdi tamẽ terminum ſub iudicis arbitrio ponens *lex* 2. *verſ. E ſi por auentura, tit. 6. p. 6.* qua inſpecta, ſi iudex terminum non præfixerit, curret terminꝰ legalis vniꝰ anni, quòd ſi illius fine inſtãte, amplior à iudice terminus petatur, poteſt ille arbitrium ſuum extendere ad centum dies, vel nouem menſes, iuxta ſuperiùs tradita *nu.* 56. eius que temporis reſiduum tranſmiſſario ſupererit ad deliberandum, quod licèt iure communi cõtrouerſum ſit, vt videre licet ex Bal. *num.* 8. Paulo Caſtrenſ. *num. 4. verſ. Sed pone*, affirmatiuè reſpondentibus, & Iaſ. *ante num.* 1. *&* 5. contrarium cum Fulgoſ. & Alex. magis probante, *in d. l. cùm in antiquioribus*, Guiliel. Bened. *ad cap. Raynuntius, de teſtam. 1. part. verbo mortuo itaque, in 2. num.* 162. tamen hodie apud nos in dubium venire non debet ſtãte illa lege partitæ, vt notat ibi Gregor. Lop. *gloſſ.* 5. vltra quem, & ordinarios interpretes *in d. l. cùm in antiquioribus, & in l. vètre* 83. vbi præ alijs explicat Alciat. *à n.* 43. *D. de acquir. heredit. & in l. emancipata 4. C. qui admitti*, vbi nouiſsimè nõnullos circa hãc trãſmiſsionem articulos diſputat Philipp. Maſsinius *à num.* 136. latè quoque de ea diſſerunt Guiliel. Benedict. *d. verbo mortuo itaque in 2. à num.* 159. Caſſaneꝰ *ad conſuetud. Burgund. rub. 7. §. 10. ſchol. vlt. circa fin. verſ. 3. Species*, Ant. Gom. *variar. reſolut. tom. 1. d. cap. 9. à num.* 51. D. Ferdinand. Menchac. *de ſucceſſ. progreſſu lib. 1. §. 7. à n. 11. & §. 8. à num.* 5. *&* 10. Eman. Coſta *ad cap. ſi pater de teſtam. in 6. 1. part. verbo habens, num.* 22. *&* 23. Petr. Gregor. *syntagm. iur. libr.* 42. *cap. 13. num. 1 ad fin. verſ. Tertius caſus, & lib. 46. cap. 2. num. 10. 13. & 14. & à num.* 22. Duaren. *in paraphraſi ad tit. D. de vulgari, cap. 10. §. ſuperioribus locis, verſ. Tertiò ſi quis deceſſerit, & ad tit. D. de acquir. heredit. cap. 5. §. ſeptimus caſus.* Did. Spino *in ſpecul. teſtam. glo.* 33. *princip. à num.* 104. Michael Graſſus *de ſucceſſ. libr. 2. art. de tranſmiſſ. quæſt.* 19. 20. 21. *&* 22. Ioan. Matiencus *ad l. 1. tit. 4. lib. 5. nouæ compilat. gloſſ. 16. nu.* 19. Pater Ludou. Molin. *de iuſt. & iure, tom. 1. tractat. 2. diſput. 180. à num.* 22. Emanuel Gomez Cardoſo *in tract. de iure accreſcendi, ad §. ſi eadem, inſt. de legat. illat. 37. num.* 8. Iacobus Cancer. & Thadeus Piſo *variar. reſolut.* ille *tom. 3. cap. 21. à num.* 16. hic verò *lib. 6. cap. 2. num. 8. &* 9. Marta *de ſucceſſ. legali p. 1. q. 24. art. 1. num. 7. &* 12. D. Anto. Pichard. *ad tit. de acquir. hered. cap. 31. nu.* 2. Nicolaus Noalis *de tranſmiſſ. caſu 8. à num.* 105.

Vnde primò apparet, tranſmiſsionem hanc, & ſi regulariter neceſſaria non ſit his, qui ex duobus præcedentibus capitibus trãſmittunt, plerumque tamen eſſe vtilem, quia vt ex illis trãſmiſſarij admittantur, neceſſe habent probare, in tranſmittente concurrere qualitates, ad eiuſmodi tranſmiſsiones requiſitas, puta in prima, quòd fuerit filius, vel nepos, & in poteſtate morientis, à nemine què præceſſus, iuxta ſuperiùs tradita *num.* 27. in ſecunda verò, quòd hereditas tranſmiſſa, fuerit aſcendentis, & tranſmiſſarius ipſe ex liberis, vel legitimis, vel ſaltem naturalibus *ex traditis n. 82. &* 103. & vltra ibi relatos obſeruant Did. Spino *d. gl. 33. n.* 103. Pater Molin. *d. diſput. 180. num.* 18. Thadeus Piſo *d. c. 2. n.* 5. probatio autem filiationis naturalis valde difficilis eſt, *l. Lucius Titius 83. D. de cond. & demonſtr.* cum traditis à Menoch. *de arbitrar. libr. 2. caſu 89. num. 10. &* 11. Maſcard. *de probat. lib. 2. concluſ.* 787. *num.* 2. D. Ioan. del Caſtill. *quotid. controuerſ. tom. 5. cap.* 104. *num.* 6. aut ſaltem requiritur, ſi tranſmiſſarius ſit aſcendens tranſmittentis, quòd ſimul ſit aſcendens illius, de cuius hereditate tranſmittenda tractatur, iuxta ea, quæ reſol-

reſoluimus *nu.* 104. *verſ. Vnde imprimis*; at verò vt ex hoc capite trāſmiſsio fiat licèt quædam alia requirantur, iuxta inferiùs dicenda, nihil tamē horum, quæ vt diximus difficilis probationis eſſe ſolent, probare neceſſe eſt, vt notāt Bald. & Iaſ. *num.* 2. & Sebaſt. Sapia *n.* 7. *in d. l. cùm in antiquioribus*, Guliel. Benedict. *d. verbo mortuo itaque in* 2. *numer.* 163. *verſ. Et ex hoc reſultat*, Ant. Gomez *d. cap.* 9. *num.* 51. *in fin.* & Nicolaꝰ Nobilis *d. caſu* 8. *num.* 116. Sed & hæc trāſmiſsio, licèt nō ita ampla ad quoſcunque heredes, ſed ad poſteros ſeu deſcendentes tantùm, fuit olim admiſſa in liberis ſuis heredibus, qui ipſo iure hereditati obligari noluerunt, ſed tempus ad deliberandum petierunt, vt refert Iuſtin. ſic omnimodò accipiendus *in d. l. cùm in antiquioribus, in princip.* illic. *Filiosfamil. paternam hereditatem deliberantes poſſe & in ſuā poſteritatē hanc tranſmittere*, vbi imprimis verba *in ſuā poſteritatem*, nō ſignificāt ideſt in quoſlibet ſucceſſores, etiā extraneos, vt perperā voluerūt Fulgoſ. & Corn. *n.* 1. ibi Cuman. *num.* 13. Aretin. *n.* 8. *in d. l. ventre*, quibus accedūt Duaren. *ad tit. D. de acquir. heredit. cap.* 5. §. *ac imprimis, verſ. Hanc ſententiam non parùm, iuncto verſic. Sed tamen niſi vehementer*, & Oſual. Hilliger. ad Donel. *lib.* 7. *commentar. cap.* 4. *lit. B. verſ. Non obſtat.*, quia repugnat verbi proprietas, quæ deſcendentium tantùm eſt, *l. quod his verbis* 83. §. 1. *D. de legat.* 3. *cum relatis ſup. num.* 59. nec rurſus dictio & ad ea verba referri poteſt; quia in illis facilior exprimitur caſus, quem contra naturam ſuam implicaret, ſed ad præcedēs verbum *poſſe*, vt ſit dictio illa copulatiua tantùm; ſeù coniunctiua huius tranſmiſsionis cū tranſmiſsione ex capite ſuitatis, ſignificans vtranque filiofam. competere in diuerſis caſibus; ex cap. quidem ſuitatis ad quoſcumque heredes tùnc demū, cū de deliberatione nihil diceret, atque ita ipſo iure hereditati obſtrictꝰ maneret, donec abſtinendi beneficio à Prætore ſibi conceſſo non vteretur; ex capite verò iuris deliberandi ad ſolos ipſius deſcendentes tunc, cùm deliberandi tempus peteret, hoc enim ipſo non poterat interim ſuitatis iure paternam hereditatem ad quoſcumque tranſmittere, nam hæc tranſmiſsio eſt hereditatis quæſitæ, vt diximus *nu.* 35. & 36. at filiusfam. petendo tempus ad deliberandum, videtur interim bonorum patris acquiſitionem ſuſpendere, ac per conſequens trāſmiſsionem, quæ fit ſuitatis iure, vt docuit Angel. *in repet. l. qui ſe patris* 4. *n.* 4. *ante med. à verſ. Primum autem, C. vnde liberi*, ac voluerunt non obſcurè Bart. *in l. ex militari* 11. §. *fin. numer.* 2. *D. de teſtam. milit.* & Bald. *in d. l. cùm in antiquioribus, ſub eod. num.* quorum meminit Ludou. Roman. *num.* 14. *in d. l. ventre*; proſequitur optimè Menchaca, quanquā non per omnia ſic explicet, *de ſucceſſ. progreſſu d.* §. 8. *nu.* 6. *à verſ. Vnde nouiſſimè*, vt vel hinc cauendum ſit ab Anton. Fabro *de error. pragmat. tom.* 2. *decade* 34. *error.* 6. *ex n.* 1. & D. Anton. Pichardo eum ſecuto *d. cap.* 31. *nu.* 8. qui Triboniano in eius legis compoſitione duplicem impingunt errorem, & quòd filios famil. appellet eos, qui morte patris, ſui iuris effecti ſunt, iuxta *l. pronunciatio* 195. §. *familiæ, verſ. Denique, & l. pupillus* 239. *D. de verbor. ſignif.* non animaduertentes, rectiſsimè eos ſic appellari inſpecto tempore mortis patris, in cuius poteſtate tunc reperiebantur, nam cùm ad id tempus eiuſmodi appellatio referatur, ſecundū id neceſſariò accipienda eſt, ex reg. text. *in l. in delictis* 4. §. *ſi extraneus, D. de noxalib. act.* quomodò & nos in hac materia paſsim id verbum vſurpauimus; & quòd ſententiam Iulij Pauli relatam *in d. l. cùm in antiquioribus*; (quam hi intelligunt eam, quæ extat *in l. ſi quis filium* 7. §. 1. *D. de acquir. heredit.* de tranſmittenda per ſuos heredes paterna hereditate cum abſtinēdi beneficio) ad quæſtionem iuris deliberandi adduxerit; nam ab his libēter quæſierim vnde conijciant, ad eā Pauli ſententiam Iuſtinianū, aut compoſitorem Tribonianum reſpectum habuiſſe, quod ex eadem ipſa ratione, quā nituntur ad eum impugnandum, quòd nulla ibi deliberandi mentio fiat, ſatis perſpicuum redditur, & quia Iulius Paulus citatur *in ſuis quæſtionum libris*, & Iulij Pauli

Digitized by Google

Pauli loc⁹ *in d. l. ſi quis filium*, eſt ex *lib. 1. ad Sabinum*; maximè cùm certum ſit, plura veterum Iuriſconſultorum ſcripta à compilatoribus omiſſa eſſe, vel ob compoſitionis compendium, vel quia deſuetudine abolita compoſitionis tẽpore fuiſſent; vt doctiſsim⁹ Vigli⁹ Zuichem⁹ teſtatur *in §. ſed vt nihil n. 3. in fi. inſt. de teſtam.* qui *n. ſeq.* de ea re nõ parũ his verbis cõqueritur. *Atque vtinã* (inquit) *plurima extarent hodie antiquitatis monumẽta, neq; enim de pleriſque ob veterũ legum ignorantiam tam immenſa creuiſſent noſtratum interpretum commentaria.*

109 Præterea ex dictis circa hanc tranſmiſsionem conſtat, præcedẽtibus eam longè anguſtiorem eſſe, cùm ſolius anni ſpatio tam reſpectu tranſmittentis, quàm tranſmiſſarij, qui illius temporis reſiduum habet, regulariter concludatur, vt diximus; planè q; deducitur ex *d. l. cùm in antiquioribus, verſ. Ita tamen*; vbi notat *gl. verbo concluſa*, & communis, quam reſoluunt Iaſ. *num. 3. poſt mediũ, verſ. 4. requiritur*, & Philip. Corn. *num. 2. ibi.* Guiliel. Bened. *d. verb. mortuo itaque, in 2. num.* 161. Anton. Gom. *d. cap. 9. num.* 52. Gregor. Lop. *gloſſ. 6. in l. 2.* per text. *ibi*, in verbis, *Aquel tiẽpo que les finca ũs, tit. 6. partit. 2.* (qui legem illa inſpecti, quæ Bald. & Paul. Caſtrenſis ſententiam, initio præcedent. num. relatam probat, idem eſſe ait in termino à iudice conceſſo) Matiençus *in d. l. 1. gloſſ. 16. tit. 4. lib. 5. noua compilat. num. 19. verſ. Sed aduertendum*, Nicolaus Noalis *de tranſmiſſ. d. caſu 8. nu.* 118. ac ferè omnes alij, ſup. commemorati, cùm tamen præcedentes trãſmiſsiones perpetuum tempus, hoc eſt triginta annorum habeant, intra quod tranſmiſſarius ſui heredis, poteſt illius iure vti, ſe ſe hereditati tranſmiſſæ immiſcendi, vel ab ea abſtinẽdi, & tranſmiſſarius aſcendentis nõ ſui, iure adeũdi, vel repudiandi, niſi ad inſtantiã creditorum, vel aliorum, quorum interſit in vtroque caſu minor terminus à iudice fuerit præſtitutus, iuxta ea, quæ ſup. latè reſoluimus à *num.* 54. & ibi relatis addo nunc Aluar. Valaſcum, articulum hunc diſcutientem, ac de praxi reſolutionis ibidem traditæ, à qua ipſe in puncto iuris tãtiſper diſcrepare teſtantem *conſultat. 96. ex num. 7.* Verùm ne hic, & illic dicta æquiuocationẽ aliquam generare valeant, ſed breuiter tota hæc res ampliùs declaretur, ſequens diſtinctio obſeruanda eſt, quòd aut principaliter agitur de acquiſitione hereditatis proximi defuncti, cui ſucceditur, & tunc ſiquidem à Principe, vel iudice nõ fuerit is terminus cõceſſus, qui ad creditorum, vel aliorũ, quorum interſit, inſtantiam, ex iuris præſcripto concedi poteſt, ac debet, ſiue ſuo heredi, vt ſe immiſceat, vel abſtineat, ſiue extraneo, vt adeat, vel repudiet, quia nemo forſan petierit, tunc indiſtinctè quilibet heres longiſsimũ triginta annorum tempus ad eam rem habeat, iuxta tradita *d. num. 54. cum 3. ſeqq.* ita ſcilicet vt extraneus poſt tanti temporis curriculum, quod in iure perpetuum cenſetur, penitus excludatur, ſuus verò vice verſa, quia abſtentionis beneficio ſibi à Prætore conceſſo intra illud vſus non eſt, neceſſarius heres maneat, atque ita obſtrictus creditorib⁹, qui tãto tempore excluſi omninò non fuerint ab hereditario debito, puta ſi fuerint pupilli, vel minores, aut iure agere impediti, vt filijſfam. patria poteſtate durante, iuxta text. *in l. bonæ fidei 48. verſ. Nec intereſt, D. de acquiren. rer. dom. l. fin. C. in quib⁹ cauſis in integ. reſt. l. 1. & auth. niſi tricẽnale, C. de bonis mater. d. quãcumque § 5. in fin. C. de bonis quæ liberis, l. 1. §. ne autem, C. de annali except. l. 8. tit. 29. p. 3. l. 9. tit. 19. p. 6.* cum vbique notatis, & à nobis ſupra *diſſertat. 9. ex n. 10.* Aut verò loquimur de acquiſitione, quæ iure tranſmiſsionis prætenditur hereditatis primi defuncti, ſequenti cui ſucceditur delatæ, nec per ipſum, quoquomodò agnitæ (quòd verbum hic generaliùs vſurpare libet, vt & hereditatẽ ſuo delatam cõplectamur) & in hoc caſu procedunt quæ nuper diximus, vt tam tranſmiſſarius ſui heredis, quàm aſcendentis non ſui, perpetuum habeant tempus, vt voluntatem ſuam declarent, ille contrariam quòd heres eſſe nolit, per abſtentionem, quæ ex perſona ſui heredis ſibi competit, qua non facta ipſo iure poſt id tem-

id tempus manet heres irreuocabilis, hic verò aſſertoriam, quòd heres eſſe velit per aditionem, aut pro herede geſtionem, qua non facta intra longiſsimum id tempus, manet illo lapſo ab hereditate, & tranſmiſsione excluſus, at verò tráſmiſſarius extranei heredis dũ taxat anni ſpatium, à tempore delatæ defuncto hereditatis, & per eũ cognitæ, vt mò x audiem⁹, currens, vel ab eo quod ex iuris preſcripto poteſt ei à iudice præfiniri, vt relata partitæ lege declaratum eſt, ad deliberandum habeat, eo què tranſacto, huiuſmodi tráſmiſsio omninò ceſſet.

110 Denique ex ſuperiore huiuſce tranſmiſsionis regula, alia non minima inter eam, & præcedentes elicitur differentia, quòd illæ locum obtinent, & ſi tranſmittens delatam ſibi hereditatem ignorauerit, vt circa eas notauimus, hæc verò regulariter nõ procedit data tranſmittentis ignorantia, cùm ei præſtitutum tempus non à tempore delatæ hereditatis ſolùm, ſed & ſciétiæ defuncti quòd delata fuerit computetur, *d. l. cùm in antiquioribus, verſ. Et ſiquidem*, vbi notat *gl. verbo ſciens*, & cõmunis ex Bart. *num. 2. verſ. Si loquimur in herede extraneo*, Bald. *num.* 1. *&* 2. Paul. Caſtr. *num. 3. verſ. Sed in modo*, Iaſ. *d. nu.* 3. Philip. Corn. *d. n. 2. verſ. Et aduerte, ac num.* 3. & Sebaſt. Sapia *à nu. 9. in fin. verſ. 2. requiſitam, in ead. l.* eod. Bart. *in l. qui duos* 10. *num. 7. D. de reb. dub.* ac proſequuntur optimè Guili. Bened. *in d. cap. Raynuntius, verbo mortuo itaque in 2. num.* 164. *verſ. Prætereà, & latiùs rem declarans à num.* 166. *ad* 169. Ant. Gom. *d. tom. 1. variar. cap. 9. n.* 53. Gregor. Lop. *in d. l. 2. tit. 6. part. 6. gloſſ.* 2. Did. Spino *d. gloſſ. 33. à num.* 105. *verſ. In quo articulo*, Iacobus Cancer. *d. tom. 3. cap. 21. n.* 17. *&* 18. Nicolaus Noal. *d. caſu 8. num.* 119. *&* 120. Franciſcus Linglois *ad 50. deciſ. Iuſtiniani, deciſ. 25. quæſt. 3. num. 3. verſ. Neque etiam expirat, & deciſ. 31. q. 3. nu.* 8. ac ferè omnes alij *ſup. num.* 108. relati; illam rationem commendantes, quòd cùm deliberatio ſit quædam animi meditatio, arbitrij libertatem requirens, in ignorante minimè cadere poteſt, nam nec in dubitantem cadit, *l. fin.* illic. *Mente titubante*, & illic. *Ancipiti animo*, iuncto *verſ. Quod nos*, illic. *Incerto animo, C. de condict. indeb. l. fin. circa finem princip. verſ. Sin autem neſcius, C. de furtis*, quare cùm in hac tranſmiſsionis ſpecie ius deliberandi tantũ tráſmittẽti cõpetẽs, in tranſmiſſarium transferatur, atque adeò ab ei⁹ perſona deliberandi tẽpus incipiat, vt dixim⁹, ſi nullũ in illo deliberandi ius detur, quia deliberationis principium in animo conſiſtens in eo deſit propter ignorantiam, nihil erit quod in heredem tranſmittere valeat, ex reg. *l. nemo plus* 54. *D. de reg. iur. cum ſimil.* & ferè in terminis noſtris probat elegãs tex. *in l. quoniã ſororẽ 7. C. de iure delib.* Vnde conuincitur alia ratio quã Noalis *vbi proximè*, non ſatis communem percipiens, comminiſcitur, quod nimirùm in deliberando requiratur animus, & animus non poſsit tranſmitti, ſed morte finiatur, *l. 4. D. locati, c. ſi gratioſè 5. in princ. de reſcrip. in 6.* nã hęc ratio planè ſupponit, fuiſſe animum in tranſmittente, qui potuerit eius morte finiri, ex reg. tex. *in l. 3. §. 2. in fin. D. de capite min. §. ſeruus autẽ, inſt. eod. tit. l. nam & ſi ſub cõditione 5. verſ. Poſt defectum*, illic. *Gradum non rumpit, quia nullus eſt, D. de iniuſto rupto, cum vulgatis.* Quin potiùs regula tex. *in d. l. 4. D. locati, & in d. cap. ſi gratioſè*, obſtare noſtræ tranſmiſsioni videbatur, in qua animi deliberatio, quæ erat in tranſmittente, qui ſibi delatam eſſe hereditatem cognouit, in eius heredem transfertur. Sed non obſtat, quia hæc deliberationis translatio venit in conſequentiam ſucceſsionis defuncto delatæ, & in eo per delationis ſcientiã radicatæ, cum qua ſimul deliberandi ius transfertur, ſeu prorogatur in eius heredem, qui eadem perſona cum illo fingitur, *l. heredem 59. iuncta l. qui per ſucceſsionem*, 194. *D. de reg. iur.* id quod ſtatim latiùs declarabimus, & per fictionem identitatis perſonę poteſt animus in ſucceſſore durare, *d. c. ſi gratioſè, verſ. Secus autem.*

Sed & in eo plerique inter hanc, & 111 præcedentes tranſmiſsiones differentiam ſtatuunt, quòd in illis admittunt

cum

cum communi vulgarem ſubſtitutum à tranſmiſſario præferri ex rationibus ſup. conſideratis *num. 39. ad med. verſ. Rurſus nec mirum, & num.* 105. in hac verò minimè, ſic etenim docuerũt Lancelot. Polit. Alex. Trentacinq. & Ioã. Coraſ. relati *d. n.* 105. Qui ex ſeqq. potiſsimũ mouẽtur. I. quia huiuſmodi trãſmiſſarius venit tantùm ex legis diſpoſitione, at verò ſubſtitutus ex diſpoſitione hominis expreſſa, quæ facit ceſſare prouiſionem legis *l. cũ ex filio* 38. §. 1. vbi notãt Bart. & cæteri communiter *D. de vulg. & l. fin. C. de pact. cõuẽt.* ergo vulgaris ſubſtitutus, vtpotè à teſtatore expreſſe vocat⁹, debet præferri huiuſmodi tranſmiſſario. Id quæ confirmatur *ex l. vlt. verſ. Sin autem caſualis*, illic. *Ad alios venire, quos leges vocãt, ſi non aliquis fuiſſet ſubſtitutus, C. de neceſſ. ſeru. hered. inſtit.* vbi vulgaris ſubſtitut⁹ excludit eos, qui à lege ad ſucceſsionẽ vocantur, ergo & excludere debet huiuſmodi trãſmiſſarium, qui ex legis diſpoſitione dumtaxat admittitur; cõfert reg. tex. *in l. quandiu 39. D. de aeq. hered. & 89. al. 90. D. de reg. iur. & in l. 2. §. ſi duo, D. de bon. poſſ. ſecũd. tab.* iũcta *l. ſi Titio, & Mæuio* 61. §. 1. *in fi. D. de leg.* 2. Rurſ⁹ quia ſubſtitutio vulgaris eo in caſu verificatur, quo inſtitut⁹ heres nõ eſt, *l. 1. §. 1. D. de vulg.* cùm autẽ inſtitutus abſque aditione decedit, verum eſt eũ non fuiſſe heredem, ergo euenit caſus vulgaris ſubſtitutionis, & conſequenter trãſmiſsioni locus eſſe nõ poteſt; quod & ipſum ex eo fulcitur, nam vulgariter ſubſtitutus, ſub ea nempè conditione *ſi inſtitutus heres non erit*, ſub contraria cõditione *ſi heres erit*, cenſetur excluſus, ex reg. tex. *in l. ſi legatum* 10. *D. de adim. legat.* cum ſimilib. relatis *ſup. num.* 42. at conditio *ſi heres erit*, ſub qua quis vocatus eſt, non comprehendit heredem heredis, *l. qui liberis* 8. §. *hæc verba*, illic. *Neque heredis heres, D. de vulgari*, ergo nec eadem conditio, ſub qua vulgaris ſubſtitutus excluſus cẽſetur, heredẽ heredis cõprehendet. Tandẽ quia cõditio illa vulgaris ſubſtitutionis, *ſi heres non erit*, duos in ſe caſus complectitur, ſi heres eſſe noluerit, vel nõ potuerit, vt ex *l. cum proponas 3. C. de hered. inſt.* communiter interpretes notarũt, iuxta ea, quæ tradidimus *d. n.* 42. vterque autem caſus verificatur, cùm inſtitutus abſque aditione decedit; noluntatis, quia morte voluntas finitur *d. l. 4. D. locati, d. c. ſi gratioſè, 5. in princ. de reſcript. in 6.* & in materia ſubſtitutionis, quòd caſ⁹ mortis ſub nolũtatis caſu contineatur, notarunt omnes *in l. Gallus 29. §. Et quid ſi tantùm* per tex. ibi. *D. de liber. & poſthu.* impotentiæ verò, quia mors omnia extinguit, adeò què, & potentiam, *auth. de nupt. c. 20. ſine §. deinceps, collat.* 4.

Verùm his nihil refragantibus, cõtraria ſententia, quæ tranſmiſsionem hanc à præcedentibus in hoc non ſeparat, ſed in ea quoquè potiorem trãſmiſſarij, quàm ſubſtituti cauſam facit, vt receptiſsima eſt ex his, quos retulimus *d. n. 39. poſt med.* ſic & veriſsima, iuri què ac rationi valdè conſona, ex multis quæ illi conſiderant, quibus per eius cenſores non rectè ſatisfit. Quorum potiſsimum ſumitur ex *l. ſi paterfamil. 40. verſ. Intelligitur, D. de hered. inſt. & in d. l. cùm proponas 3. verſ. Quòd ſi verba, C. eod. titul. §. fin. verſ. Illis enim verba, inſtit. de vulg. ſubſt.* vbi vulgaris ſubſtitutus ita demũ ex teſtatoris mente vocatus cẽſetur, ſi inſtitutus nec per ſe, nec per alium heres fuerit; atque ita cùm tranſmittens ex hoc capite, non minùs quàm ex præcedentibus, heredem iure faciat eum, quem principaliter inſtituit, nedum propriæ hereditatis, ſed & ſibi delatæ, vt eam intra deliberandi tempus ſibi conceſſum adire poſsit, ſi hic illam adierit, per eum cenſebitur inſtitutus adijſſe, ac defuncti, cuius hereditas ſibi delata eſt, heres cũ effectu fuiſſe, ac per conſequens ſubſtitutus, quippe cuius caſus nõ euenit, ipſo iure excluſus manebit. Nec ſatisfaciunt qui dicunt, relata iura procedere in herede, qui facto ac miniſterio ſuo alium heredem facit, nempè ſeruo vel filiofam. qui aditione ſua patrem, vel dominum heredẽ efficit, non etiam eo, qui nullo facto ſuo, ſed ex mera iuris diſpoſitione alium delatæ ſibi hereditatis facit heredẽ, vt in propoſito. Tum quia mens illorum iurium non ea eſt, vt vul-

Digitized by Google

vt vulgaris ſubſtitut⁹ excludatur tantũ ab inſtituto, qui alterius facto fuit heres, ſed generaliter ab eo, qui quomodocumquè fuit per alium heres, etiam ex ſola iuris diſpoſitione, cùm idem indè effectus reſultet, ad quem ſolum iura ſemper reſpiciunt, *l. Gallus 29. §. & quid ſi tantùm, verſ. Sed ex ſententia, D. de liber. & poſth. l. fideicommiſſa, 11. §. ſi cui ita 11. D. de legat. 3. l. mulier 22. in princip. D. ad S.C. Trebell. l. ſi ita eſſet 15. D. quãdo dies legati ced. l. 3. C. de inſtit. & ſubſtit.* in quibus caſus emãcipationis, qui patris factum requirit, comprehendit caſum mortis, ac vice verſa, propter eũdem vtriuſque effectum, facit tex. *in l. quæ legata 18. D. de reg. iur.* vbi acquiſitio legati per filiumfam. heredi facta, æquiparatur eiuſdẽ legati tranſmiſsioni, per defuncti facte in heredẽ ſuum. Tum etiã quia hæc præſertim trãſmiſſio non tantũ fit miniſterio legis, ſed & heredis, in quem tranſmittitur, qui intra illud idem tempus, quod defuncto ad deliberandũ competebat, adire hereditatem illi delatam debet, vt eam ipſi defuncto acquirat, & conſequenter ſibi velut eius heredi, quia nihil eſt aliud, quàm quædam ſucceſsionis prorogatio eiuſdẽ naturæ, & formæ, vt docuit Bal. *in d. l. cũ proponas n. 10. & 1. C. de hered. inſt.* alijſq; in locis relatis ab Ant. Gom. *d. tom. 1. var. cap. 9. n. 50. verſ. Pro qua ſententia, ad fin.* Cùm ergo heres, cui hereditas eſt delata, nec per ipſum agnita, poſsit eam per heredem ſuum adire, interim ſubſtitutus admittendus non eſt, elegans text. *in l. 3. D. acq. hered.* quem ad hoc etiam rectè inducit idem Gomez. *d. n. 50. verſ. 2. facit.* Qui rurſùs *in verſ. 4. & principaliter,* expendit opt. text. *in l. vnica §. in nouiſſimo, iuncto §. cùm autem, C. de cad. tollend.* vbi poſt relatas trãſmiſsiones hæreditatis quæ rẽdæ, nempè *ex c. ſanguinis, & iuris deliber.* quas propriè tantũ ad reg. exceptionem pertinere diximus *n. 39.* poſt eas 1. loco ad delatam hereditatẽ vocantur ſubſtituti, deinceps legitimi ſucceſſores eius, à quò delata eſt, denique his deficientibus fiſcus, quẽ etiam tex. velut expreſſum pro hac ſententia inducunt Fachin. *lib. 4. controu. c. 62.* & Nicol. Noal. *de trãſmiſſ. d. caſu 8. n. 95.* fruſtra què eum in contrariũ retorquere nititur D. Ioan. del Caſtill. *quotid. cõtr. lib. 3. c. 13. n. 11. verſ. Verũ enim verò.*

Ex quib⁹ facilis patet ſolutio ad cõtrariæ partis fundamenta. Ad 1. nãque cui nullum congruum reſpõſum aptat Fachin. *d. c. 62. verſ. ad 4.* reſpondem⁹, regulam ibi propoſitam varias pati limitationes, quas congerit Ant. Gabr. *commun. concl. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 8. ex nu. 4.* quarum aliquas noſtro caſui applicat Alex. Trentacinq. *de ſubſtit. 1. p. c. 5. n. 10.* & vnam tantùm Noalis *d. caſu 8. n. 98.* Cæterùm aptior in propoſito præfatæ reg. explicatio ea eſt, vt tunc demum propriè obtineat, cũ prouiſio legis facta eſt in ſubſidium, ſeu defectum prouiſionis hominis, quòmodo iura ibi relata loquuntur; ſecus ſi ex alia radice, ſeu cauſa proueniat, nam tũc ſi quidem ex publica, cui per hominem derogari nequeat, legis diſpoſitio præualebit, *l. nemo poteſt, 55. D. de legat. 1. l. non dubium 5. verſ. Nullum enim, C. de legibus, l. pacta, quæ contra 6. C. de pact.* ſi verò ex priuata, tunc ſi hominis, & legis prouiſio ſimul concurrere poſsint, vtraque ſeruabitur, aliàs verò legis tãtùm, cui homo in dubio ſe conformare videtur, *l. heredes mei 57. §. 1. D. ad S.C. Trebel.* vbi not. Bart. & communis quã reſoluit Iul. Clar. *§. teſtam. q. 76. n. 11.* niſi ipſe apertè contrariũ exprimat, vt voluerunt meliùs licet non per omnia ſic explicent Bald. *in l. certi* [illegible] *5. nu. 17. C. de locato, & in l. vbi adhuc 29. nu. 34. verſ. Non obſtat, C. de iure dot.* & poſt Ioan. Fab. *n. 5.* & alios, Iaſ. *à n. 65. maximè n. 69.* & Ioan. Oinotomus *n. 35. in §. item ſeruiana, inſt. de act.* Neguſant. Fano *de pignor. 4. memb. 2. partis n. 138. verſ. 4. amplia,* eòquè tendunt *9. & vlt. limitatio,* relatæ ab Ant. Gabr. *d. concl. 10.* quæ in ſpecie noſtra planè verificãtur, adeò què neceſſaria erat expreſſa trãſmiſſarij excluſio, vt breuiter not. Gomez. *d. n. 50. verſ. Nec obſtant,* vnde etiã ceſſat arg. cõfirmatio, 1. ſumpta ex *d. l. fin. C. de neceſſ. ſeru.* iuncta *d. l. quandiu,* quia vbi inſtitutus per tranſmiſſarium ex iuris permiſsione adit, cenſetur ipſe ex teſtamento adijſſe, atque ita tam

T ſubſti-

ſubſtitutus, quàm legitimi ſucceſſores, excluduntur, nec distat ſolutio Fachinei *d. cap.* 62. *verſ. ad* 5. Deinde ex reg. *d. l.* 2. §. *ſi duo*, vbi ſubſtitutus heredi ex parte ſcripto datus, in portione eius vacante præfertur coniuncto; iuncta *d. l. ſi Titio*, §. 1. vbi ratio ex eo colligitur, quòd cõiunctus ſit velut tacitus ſubſtitutus, & ideò præfertur ab expreſſo: quia in ea ſpecie verificatur præfata reg. non autem eius limitatio, cùm lex coniunctùm admittat in ſubſidiũ hominis, de ſubſtituto ſibi nõ prouidentis, quaſi ille ſit tacitus ſubſtitut⁹, & ideo præualet ſubſtitutio expreſſa, quod & voluerunt, licèt non ſic explicent Ant. Gom. *d. n.* 50. *verſ.* 2. *non obſtat* (hinc inferens, potentius eſſe ius tranſmiſsionis iure accreſcendi qua de re ſup. *nu.* 39. & Fachin. *d. c.* 62. *verſ. ad* 6. Ad 2. quoquè arg. facilis ex dictis ſolutio apparet, fatendo abſolutè maiorem, minorem autẽ ſub diſtinct. quòd licèt inſtitutus, qui non adiuit, in ſua perſona heres non fuerit, at heres fuit in perſona tranſmiſſarij, ex iuris facultate adeuntis intra tempus illi conceſſum. Nec ad rem facit cõfirmatio ſumpta *ex d. §. hæc verba*, quia ibi conditio *ſi heres erit*, longè diuerſam rationem habet vt heredem heredis non comprehendat, quàm eadem conditio, per contrarium collecta ex ſubſtitutione vulgari, vbi ex tali interpretatione abſurdũ ſequeretur, quòd tranſmiſſarius per legem admiſſus, vt hereditatem defuncto delatam adeat, excluderetur à ſubſtituto, qui in caſu non aditę hereditatis dumtaxàt vocatur, id quod planè ceſſat *in d. §. hæc verba*, vbi teſtator eum, qui ſibi heres eſſet, filio ſuo pupillariter ſubſtituit, non de alio cogitans, quã de eodem ipſo herede ſcripto, & ideo nec eius paterfam. aut dominus, cui acquirit, quos in vulgari ſubſtitione contineri ſuperiùs probauimus, ſub pupillari hac conditionali continentur, vt conſtat ex eo §. *& l.* 3. *illius titul. D. de vulg.* ob ſpecificam nempè conditionis naturam, *l. qui heredi* 44. *l. Mæuius* 55. *D. de condit. & demonſtr.* Ad vltimum nõ minùs in promptu ſolutio eſt, quia & maiorem abſolutè fatemur, minorem verò non ſic, ſed reſpectu verę perſonæ tranſmittentis, ſecus quoad fictam per repreſentationem heredis, ad quem in conſequẽtiam propriæ ſucceſsionis ex iuris permiſsione trãſit, ac prorogatur, voluntas, & potẽtia adeundi delatam, iuxta tradita *ſup. n.* 110. *in fi.*

DE TRANSMISSIONE *irregulari.*

112 SVnt & aliæ tranſmiſsiones, quę precedentiũ regulas excedunt, hic breuiter explanandæ vltra illam, quæ iure patrio fit ex cõſtit. *l. ſi infanti*, quam *à n.* 105. obiter explicuimus. Prior eſt reſtitutionis defuncto competentis ob non aditam hereditatem ipſi delatam ſiue minori, ſiue etiam maiori, cui ex iuſta cauſa reſtit. in re indulgetur, iuxta *l.* 1. *cum ſeqq. D. & C. ex quib. cauſ. maior.* Neque tantùm cùm læſio defuncto ob eam cauſam contingens iam in ipſius vita perfecta erat, quia lapſum erat adeundi tempus, à iure vel iudice illi cõceſsũ, quo caſu planior eſt reſtitutionis ex hac cauſa defuncto competentis in ipſius heredẽ tranſmiſsio, iuxta tex. *in l. non ſolùm* 6. *D. de in integ. reſt. l. minor autem* 18. *aliàs* 19. §. *fin. D. de minor. l. Titia* 62. *verſ. Itẽ quæro, D. de iure dot. l. vnic. C. ſi aduerſ. dot. l.* 1. *C. de reſtit. milit. l.* 2. 3. *&* 4. *C. de tempor. in integ. reſt. l.* 8. *in fin. tit.* 19. *p.* 6. proſequuntur, & explicant vltra ordinarios *vbiquè* Anto. Gom. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 6. Sfort. Odd. *de in integ. reſt.* 1. *part. q.* 50. *art.* 1. *ex n.* 3. optimè Petr. Barboſ. *in l. quia tale* 14. *à n.* 48. *verſ. vlt. Limitatio, D. ſolu. matrim.* latiſsimè Noal. *de trãſmiſſ. caſu* 43. *per totum*, qui alios congerunt; ſed etiam cùm in vita defuncti nõ eſt perfecta læſio, ſed eius morte completa eſt, quia tẽpus ei ad adeundũ cõceſſum nondum lapſum fuerat, verùm defunctus ipſe cùm forſan abſens eſſet cauſa Reipub. vel ex alia qualibet iuſta cauſa ignarus delatæ ſibi hereditatis, eam non adiuit, quam ſi ſciuiſſet veriſimiliter adijſſet, quia oneribus ſublatis lucroſa fuit, quo caſu veriſimilitudo hęc, à iuſta ignorantia proueniẽs, adiun-

adiuncta morte, benignitatẽ quandã inducit, ob quã eiꝰ heredi ſuccurrẽdũ ſit, trãſmiſſa ad eum reſtitutione ad adeundũ, intra tẽpꝰ quod defuncto reliquũ erat, tex. elegãs ſic intelligẽdꝰ *in l. Pantonius, aliàs Pãnonius 85. D. de acq. hered.* vbi latè Bart. & omnes, *& in l. qui duos, D. de reb. dub. in d. l. ſi infanti, & in d. l. cùm in antiquioribus*, vltra quos & alios latè quoq; proſequuntur, & explicãt Guil. Bened. *ad c. Raynuntius de teſtam. verb. mortuo itaq; in 2. n. 181. & 182.* Ant. Gom. *var. reſol. lib. 1. c. 9. n. 53. in fi. ac n. 56.* Mẽchac. *de ſucceſſ. progreſſ. lib. 1. §. 8. n. 15.* Coſta *ad §. & quid ſi tantũ, n. vlt.* Duare. *ad tit. D. de acq. hered. c. 5. §. 4. caſus*, Maurit. *de in integr. reſtit. c. 288. per tot.* Sfort. *d. q. 50. art. 6. 7. 8. & 9.* Caualc. *de tutore, à n. 72.* Did. Spin. *in ſpecul. teſtam. gl. 33. n. 85. & 106.* Barboſ. *in d. l. quia tale, à n. 55. verſ. 3. principaliter*, Cãcer. *var. reſol. lib. 1. c. 10. n. 15. & lib. 3. c. 21. n. 19.* Frãc. Linglois *ad 50. cõſtit. Iuſtin. deciſ. 31. q. 3. n. 3. & 8. in fin.* Hillig. *ad Donel. lib. 7. cõmẽt. c. 4. lit. D. ad fin.* Thadeus Piſo *var. reſol. lib. 6. c. 2. n. vlt.* Cardoſ. *de iur. accreſ. illat. 37. à n. 9. ad 12.* Noal. *de trãſmiſſ. caſu 8. n. 138. & 139.* quicquid aliter rẽ explicet, à cõmuni diſſentiẽs, & *d. l. Pãnoniꝰ* literã emendãs Ant. Fab. *lib. 14. obiect. c. 1. à verſ. Poteſt tamẽ, & verſ. At quid ſi ignorãti.* Licèt autẽ in infante cõtrariũ plures cenſuerint, relati à Sfort. *d. art. 8. n. 74. verſ. Tertiò quia ita*, per tex. *in d. l. ſi infanti, verſ. Sin verò*, tamẽ idẽ in eo procedere, ne peioris ſit cõditionis quã minor, infante maior, aut abſolutè maior, reſtitutionis iure gaudẽs ex clauſula generali, cui ſicut remediũ hoc extraordinariũ non denegatur in terminis *d. l. cũ in antiquioribus*, & ſi ibi regulariter heres ignorãs nõ trãſmittat, ſic nec denegatũ cẽſeri debet in terminis *d. l. ſi infanti*, lõgè veriùs eſt, & à DD. frequẽtiùs receptũ, vt agnoſcũt Benedict. *d. verb. mortuo itaque, à n. 178. ad 180.* Maurit. *d. c. 288. à n. 8.* Sfort. nõ paucos cumulãs *d. n. 74. verſ. In cõtrariũ*, quicquid Benedict. cum Baldo diſtinguat *d. n. 180. verſ. Niſi dicere*, & Sfort. *à n. 75. in fin.* lõgiore vtatur diſtinct. abſq; qua cõmunis ſẽtẽtia omninò ãplectẽda eſt, vt rectè poſt alios probant Gail. *pract. obſeru. lib. 2. obſeru. 131. ex n. 8.* & ad cũ Græu. *cõſid. 1. n. 10.* Noal. *d. caſu 8. n. 138. verſ. Sed tamen hic nõ obſtant.*

113 Secũda ſpecialis, & extraordinaria trãſmiſsio introducta eſt *in l. ventre 83. aliàs 84. D. de acq. hered. l. 4. §. fi. cũ l. ſeq. D. de bon. poſſ. contr. tab.* in fauorẽ filij, heredis à patre ſcripti, prætérito vẽtre, ac interim decedẽtis, cùm hereditatẽ adire propter vẽtris incertitudinẽ nequiuit, *l. cũ quidam 30. §. quod dicitur, D. de acqu. hered.* nã cùm nato quoq; poſthumo, & ex ea cauſa reſciſſo teſtamẽto heres eſſe cũ eo poſsit ab inteſtato, & ſi interim bonorum poſſeſsionẽ ex Prætoris beneficio petere poſſet, & ea nõ petita deceſſerit, idẽ ius ad quẽcumq; heredẽ ſuũ trãſfert, quod extraneo heredi ſcripto nõ æquè cõceſſum eſt, vt & cõſtat *ex l. 3. §. fin. D. ad Silan.* qua de re diſſerũt vltra ordinarios Sarm. *ſelect. interp. lib. 4. ad l. ſi filiꝰ heres, D. de liber. & poſth. nu. 5.* Duaren. *in paraph. ad tit. D. de acquir. hered. c. 5. §. capimꝰ explicare*, Alciat. *lib. 3. parerg. c. 14.* Eman. Coſta *ſelect. interpr. lib. 2. c. 1. n. 5. verſ. Qua ratione, & n. 6.* Ant. Gouean. *vari. lect. lib. 1. c. 4. ad med.* Ant. Fab. *lib. 1. cõiect. c. 10. & d. lib. 14. c. 1. poſt princi. verſ. Sicut & decreto*, Donel. *lib. 7. cõmentar. c. 4. verſ. Altera cauſa*, & ad eũ Oſual. *lit. H. D.* Pichard. *ad tit. de acquir. hered. c. 31. n. vlt.* Noal. *d. caſ. 8. n. 136. verſ. Si autẽ nõ adiuit.*

114 Tertia fuit introducta *in l. 3. §. eleganter, & in l. 4. D. ad S. C. Sillan.* vbi cùm eo S. C. cautũ eſſet, vt domino in domo ſua occiſo, omnes eius ſerui, qui ſub eodẽ tecto fuiſſent, quæſtioni ſubderentur, *l. 1. in princ. & §. itẽ illud 24. cum §§. ſeqq. D. eod.* quib. apud nos conſonat *l. 5. tit. 21. p. 4. l. fin. titu. 8. & l. 7. tit. 30. part. 7.* ſed & additum, quòd ſi heres, legatariꝰ ve ante quæſtionẽ de illis habitam teſtamentũ publicauerit, aut ex eo hereditatem adierit, hereditas, vel legatum ab eo auferatur, & in fiſcũ redigatur, *d. l. 3. §. quod ad cauſam 18. l. neceſſarios 5. §. nõ aliàs, l. cũ fiſco 9. l. ſi ſequẽs 15. cũ alijs illiꝰ tit. l. 3. l. cũ fratrẽ 9. C. de his quib. vt indig.* & apud nos *l. 13.* vbi Greg. *gl. 1. & 5. & l. 16. tit. 7. p. 6.* conſequẽter & illud cõſtitutũ eſt, vt ſi interim dñi ejus rei inquiſitio pẽdet, heres nõ adita hereditate deceſſerit, vtiles actiones hereditarias ob iuſtũ hoc impedimẽtum in heredẽ ſuũ trãſmittat, notãt, & explicãt vltra ordinarios ibi, Guil. Bene. *d. verb. mortuo itaq; in 2. n. 188.* Duar. *d. c. 5. §. Tertius caſꝰ*, Donel. *d. c. 14. §. cauſa, & rei equitas*, & ad

Digitized by Google

cũ Oſual. *lit. G.* Ant. Fab. *d. lib. 14. cõiect. c. 1. poſt princ. verſ. Siue conceſſis*, D. Pichar. *d. c. 31. n. 13.* Noal. *d. n. 138. in princip.*

115 4. & vltima eodẽ exẽplo introducta eſt à Prætore in Carboniano edicto, quod tũc cõpetit, cũ extrane⁹ heres ſcriptus eſt ineo teſtamento, in quo filius impubes ſit preterit⁹ cui ille filiationis cõtrouerſiam facit, iubet enim, vt perinde huic cauſa cognita bonorũ poſſeſsio cõtr. tab. detur, ac ſi nulla ipſi cõtrouerſia facta fuiſſet, in tẽpus pubertatis illa dilata, *l. 1. & toto tit. D. de Carbon. edicto*, quod & apud nos cautũ eſt *in l. 7. tit. 22. p. 3. l. 2. verſ. Pero ſi el herdero tit. 14. p. 6.* nã cũ interim ſcriptus heres bonorũ poſſ. ſecundum tab. petere nequeat, *l. 2. D. de bon. poſſ. ſecũd. tab.* inde effectũ eſt vt ei medio hoc tẽpore decedenti ita ſuccurreretur, vt ius ſibi ad hereditatẽ cõpetẽs, ſi appareat poſtea impuberẽ iſtũ filiũ nõ fuiſſe, in heredẽ ſuũ trãsferat; quò pertinet tex. *in l. ſcriptus 12. D. de Carbon. edicto*, cui ſimilis *in l. 4. & in l. fili⁹ qui patri 42. §. ſi falſum, D. de bon. lib. l. ſi quis filiũ 34 C. de inoff. teſtam.* proſequũtur Duar. *d. c. 5. §. 2. caſus*, Donel. *d. §. cauſæ & rei, verſ. Carbonianũ*, Ant. Fab. *d. c. 1. poſt princ. verſ. Quo exẽplo*, D. Pichar. *d. c. 31. n. 14.* Noal. *d. n. 138. ad fin.* qui *per totũ num.* adhibita diſtinctione alios caſus complectitur, & excludit.

116 Ex dictis hacten⁹ circa trãſmiſsiones, tã iure ordinario, quã extraordinario heredi heredis cõpetẽtes, ſatis ſuperquè cõſtat, nullã aliã hypotheſi, *diſſertat. 8.* à qua ſequẽtes vſq; in hãc deriuauim⁹ propoſitę, adaptari poſſe, quã reſtitutionis in integrũ, quã Ioãnes à Palma ex perſona Frãciſcæ vxoris, cui heres extitit, prætẽdere poſſet, ob iuſtã ignorãtiã, quã illa habuit hereditatis ſibi delatæ ab Andrea Philippo apud indos decedente, hãc verò nedũ nõ intẽtauit, vt *d. diſſertat. 8. ſub n. 32. diximus*, ſed nec neceſſariã ſibi eſſe putauit, nã ac ſi hereditas Andreæ, quaſi adita ad ſe velut heredem heredis tranſlata eſſet, quod ſoli heredi ſui heredis conceſſum eſt ex latè traditis à *n. 27.* id quod ipſi Andreæ debebatur ex ea cauſa petijt.

Deciſio incidẽs in Granatẽſi curia. Ex ijſdẽ quoq; ſequẽs caſus deciſus eſt in Granatẽſi curia me iudice 21. die Martij anni 1632. cũ enim D. Catherina Dardon, vxor Ioãnis de Maqueda Merzillo Aſtigiẽſis ciuis anno 1597. ipſum moriẽs reliquiſſet bonorũ ſuorũ vſumfructuariũ, proprietatis autẽ heredes feciſſet tres fratres ſuperſtites, & duorũ aliorum defunctorũ filios in capita vocatos, bonorũ autẽ partitio inter heredes dilata fuiſſet vſq; ad an. 1608. quo tẽpore nõnulli ex heredib⁹ defuncti fuerãt, ac viuẽtes eam ex mãdato iudicis fecerunt, & cõmuni conſenſu approbarunt, poſtmodũ ann. 1629. Ioãne vſufructuario diẽ ſuũ obeũte, cùm ex vocatis ſola tunc ſupereſſet D. Aloyſia Dardon, teſtatricis ex fratre neptis, liberi aliorũ heredũ, tã eorũ, qui tẽpore illius partitionis è vita migrauerãt, quã illorũ, qui tunc ſuperſtites fuerant, bonorũ poſſeſſ. pro indiuiſo, donec noua inter ipſos, & Aloyſiã partitio fieret ſibi decerni, poſtularũt, idq; ita iudex decreto ſuo iuſſit, reclamãte licèt parte Aloyſiæ, quæ ad ſe ſolam totã hereditatem pertinere contendebat, adeòquè ab eiuſmodi decreto appellans noſtram accerſiuit curiam, in qua id quidem quòad liberos heredũ, qui primæ partitionis tẽpore extremum diẽ clauſerant, reuocandum duximus, quòad cæteros verò cõfirmauimus, quia cũ ſcripti heredes, qui non teſtatricis liberi, ſed fratres erant, aut pro fratribus, hereditatem quam non adierant, tranſmittere ad ipſorũ heredes vltra anni ſpaciũ nõ poſſent, *l. quoniam ſororem 7. C. de iur. deliber.* iunctis quæ ad 2. & 3. tranſmiſsionis ſpeciem latè diximus, aditio autẽ nulla expreſsè facta apparuiſſet, eam quòad trãſmittendum, vel non, æſtimauimus ex tempore primę partitionis inter ſcriptos heredes tunc viuentes factæ, inter quos ea tacitã aditionem, ſiue pro herede geſtionem induxit, cùm nõ niſi inter coheredes, ſiue cõmunes hereditatis dominos fiat, *l. 1. & 2. l. cũ putarem 36. aliàs 37. verſ. Sed tu viderĩ, cum alijs D. fam. erciſc. l. pro herede 20. §. Papinianus, D. de acq. hered.* iuncta *l. ſed ſi fortè 8. D. de reb. cor. procur. & l. 1.* vbi Greg. *gl. 1. ac l. 2. tit. 15. p. 6.* ex quib⁹ & alijs ſic notarũt Card. Pariſ. *cõſ. 16. n. 46. & 47. lib. 2.* Crauet. *conſ. 967. n. 14. lib. 6.* Ioan. Bapt. Aſin. *ad l. 4. §. ne quis putet, n. 169. & 170. D. de religioſ. & ſumpt. fam. pag. mihi 167.* Menoch. *de præſump. lib. 4. præſumpt. 101. num. 19.*

DIS-

DISSERTATIONIS SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 DVÆ diſſertationis huius hypotheſes, ex facto in Hiſpalẽſi Senatu agitatæ referuntur.

2 Conductor primus regulariter non poteſt dominũ cogere, vt rẽ ſibi relocet pro eodẽ pretio, quod alter offert, imò poteſt dominus pro libito, prima locatione finita, alteri rẽ locare, niſi dominus per ſcripturã ſe adſtrinxerit ad relocandũ, ad l. necui, C. de locato.

3 Ratio communis eius legis, in præſumpta conductorum fraude conſiſtit.

4 Probatio ſuperflua, quæ & ſi facta ſit, non releuat, admittẽda non eſt.

5 Conductorẽ primum, qui ſibi reconductionem factam eſſe teſtibus probare contendebat, altero contendente ſibi locationis inſtrumẽtum à domino factum eſſe, non fuiſſe ad reconductionẽ probandã aduerſus conductorẽ inſtrumẽtariũ admiſſum in conſilio Neapolitano teſtatur Vincẽtius de Franchis, quẽ nonnulli alij ſequuti ſunt.

6 Praxis Neapolitani conſilij, & intelligẽtia l. necui C. de locato, à Nicolao Antonio Gizarelo, & alijs tradita refertur, & impugnatur à n. 48.

7 Conductor primus, qui ante finitam locationẽ ei⁹ prorogationẽ verbalẽ obtinuit, præferẽdus eſt ſecundo, tamẽtſi ſcripturã habẽti, iuxta veriorẽ ſentẽtiam, quã cõſilium Neapolitanum nouiſſimè ſequutũ eſt, impugnatis prioribus deciſionibus Vincentij de Franchis.

8 Scripturæ prælatio nulla datur conductori eam aliàs habenti, reſpectu eius, qui verbalem conductionem habet.

9 Quod lex nõ dicit, nec nos dicere debem⁹.

10 Probatio vbi faciẽda eſt in ea re, quæ ex peculiari ipſius natura non magis teſtes exigit, quàm inſtrumẽta, prout in cõtractibus regulare eſt, parẽ illi vim cum iſtis obtinent, & n. 42. ad finem.

11 Locationis probatio non minùs per teſtes quàm per ſcripturam fieri poteſt.

12 Taciti & expreſſi idem regulariter eſt iudicium; in quam rem nonnulla iura inducuntur, & exploditur vulgaris allegatio legis cum quid 3. D. de rebus creditis.

13 Patiẽtia ſola domini, vt cõductor finito locationis tẽpore in re locata permaneat, tacitam inducit relocationẽ, eiſdẽ illius qualitatibus gaudentẽ, in prædijs ruſticis pro ſequẽti anno, in vrbanis autem prout quiſque habitauerit.

14 Domini ad certum tempus locantis expreſſus conſenſus, teſtibus probatus, quòd conductor pro aliquo alio tempore in re conducta permaneat, verbalem, & expreſſam eius temporis relocationem efficit, eiſdem qualitatibus gaudentem, & poſteriori, etiam ſcriptura vallata, omninò præferendam.

15 Expreſſum multò potentiùs, quàm tacitum operatur.

16 Reconductio expreſſa, ſeu cõductionis prorogatio, indiſtinctè procedit, ſiue præcedẽs ſine ſcriptis facta fuerit, ſiue etiá in ſcriptis ex neceſſitate ſeu ſubſtantia contractus, puta virtute prauiæ conuẽtionis, vt in ſcriptis fiat.

17 Reconductioni tacitæ locus non eſt, ſi præcedẽs conductio in ſcriptis facta fuerit ex ſubſtantia contractus.

18 Legis itẽ quæritur 13. aliàs 14. §. qui impleto, D. locati, verſ. Vltim⁹, qui incipit, niſi in ſcriptis, non tantùm referẽdus eſt ad prædij locationẽ, de qua agit præcedens verſ. In vrbanis, ſed etiam ad locationem prædij ruſtici, de qua prior §. contextus loquitur.

19 Conductor ſecundus, cùm cauſam habeat à domino locatore, nõ alio iure, quã ipſe dominus gaudere poteſt, adeò què exceptione, quæ illi obſtaret, multò magis conductor repellendus eſt.

20 Dominus agens aduerſus conductorem

finito locationis tempore, vt domum vacuam reddat, repellitur exceptione relocationis, etiam verbalis, imò ſolo nutu abſque verbis factæ.

21 *Dominus aduerſùs conductorem finita locatione agere poteſt ad euacuãdã domũ, vel actione propria locati, vel cõdictione poſſeſſionis reſtitutoria, inter quæ remiſſiuè differentia traditur, vel interdicto vti poſſidetis, exemplo eius, quod domino proponitur aduerſùs inquilinũ, ædes reficere prohibentem.*

22 *Iudicium, quo agitur ad euacuandam domum, ſimile eſt interdicto nevis fiat ei, qui ſine vitio poſſidit, quod retinẽdæ poſſeſſionis eſt, vt interdictũ vti poſſidetis, & ſummarium, atque executiuum.*

23 *Domino agenti aduerſùs conductorem actione propria locati, vt è domo migret, obſtat exceptio renouatæ locationis, etiã ſolo nutu factæ, cùm nec verba, nec ſcripturam is contractus deſideret, etiam ſi prior locatio in ſcriptis facta fuerit.*

24 *Idem eſt, ſi aliquo ex remedijs poſſeſſorijs aduerſùs conductorem locator agat, quia repellitur exceptione nouæ cauſæ, ob quam conductor ſe ad rei locatæ reſtitutionem non teneri aſſerat, ac legitimè probare paratus ſit.*

25 *Ioannis Imberti Rupellani elegantia verba in propoſito referuntur, & expenduntur, vbi Pariſienſis curiæ definitio recenſetur.*

26 *Domino, ſeu locatori non licet per mediam ſecundi conductoris perſonam quod ipſi per ſe minimè permitteretur.*

27 *Dominus, ex quo ſemel primo conductori domum, vel aliam rem locatam relocauit, ampliùs conductore inuito pœnitere non poteſt, cùm ſit is contractus nominatus, ſolo conſenſu perfectus, à quo vnus contrahens inuito altero recedere nequit.*

28 *Conductor ſecundus in locationis inſtrumento loco domini plerumque ſubrogari ſolet, ad amouendum quamlibet detentorẽ, re etiam ipſa ſpecialiter, aut generaliter hypotheca ſubnixa.*

29 *Ceſsio ad tranſlationem iurium incorporalium neceſſaria eſt.*

¶ *Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, remiſſiuè. ibidẽ.*

30 *Conductor ſecundus, etiam per ſcripturam, qui loco domini ſubrogatus non eſt, neque à domino ceſſionem accepit, expellere primum conductorem nequit, neque vllum aduerſùs eum ius habet, ſed perſonali tantum actione ex locato aduerſùs dominum, cum quo contractum iniuit, eiusvè heredem experiri poteſt, vt liberum rei vſum præſtet.*

31 *Subconductor conductoris nõ tenetur ex eo contractu actione perſonali domino, primo locatori.*

32 *Conductor rei, quam dominus alij vendidit, vel donauit, aut alio ſingulari titulo conceſſit, non poteſt perſonali ex locato actione ab hoc ſingulari ſucceſſore conueniri, vt rem deſerat, ſi talis actio non ſit ei à domino ceſſa.*

¶ *Quod non rectè ad conductorẽ ad longum tempus extendit Greg. Lop. ibidem.*

33 *Conducens rem à domino de nouennio in nouennium ſub pacto de renouãdo, quã dominus tranſacto primo nouennio alteri pro ſequenti contra pactum locauit, aduerſùs tertium hunc nullam actionem habet, ſed contra dominum tantùm ad intereſſe.*

34 *Actio merè perſonalis abſque ceſsione non competit aduerſùs ſingularẽ rei poſſeſſorem, vel detentorem.*

35 *Quæ regula procedit, etiam ſi obligatio ſit contracta reſpectu rei, tranſeuntis ad perſonam ſingularis ſucceſſoris.*

36 *Conductori primo ſine ſcriptura, à ſecundo ſcripturam habente conuento, vt rem conductam poſt lapſum temporis ipſi dimittat, exceptione opus non eſt ad eum ſubmouendũ, imò exceptio res eſt illi planè inepta, vt de exheredatione extranei traditum eſt.*

37 *Exceptio propriè dicitur, quæ actioni opponitur, quæ verò illi non opponitur, non propriè exceptio eſt, ſed latè, & abuſiuè, quæ facti, vel intẽtionis dicitur, aut generali nomine defenſio.*

38 *Exceptio impropria, nempè facti, vel intẽtionis, ſeu generali nomine defenſio, tametſi per partẽ non fuerit oppoſita aduerſus agentem ſine actione, poteſt tamen eum iudex ex officio, ſi id ſibi ex actis liquidò conſtet, à limine iudicij repellere.*

39 *Lex ne cui 32. C. de locato ſolùm exigit ſcripturam ad valorem pacti facti de relocando primo cõductori, potiùs quàm alteri;*

Digitized by Google

alteri; itaut ad hoc probatio per teſtes non ſufficiat.

40 *Antonij Fabri ſententia, generaliter docentis, conuentionem inter locatorem, & conductorem initam, vt quandiu conductor penſionem ſolueret, non poſſet expelli ad ſubſtituendum alium, conductori ad hoc prodeſſe, vt & ſi conductionis tempus effluxerit, non tamẽ expelli poſſit ad rem alij locandam, ſi penſionem ille ſoluat, neceſſariò declaranda eſt de conuentione in ſcriptis facta, aliàs refellenda.*

41 *Fraus, & dolus in dubio præſumi non debet.*

42 *Fraus ſi in probatione teſtium præſumenda eſſet, nunquam talis probatio admitteretur, contra iuris principia.*

¶ Probationum facultas angutanda nõ eſt. ibidem.

43 *Teſtiũ probatio, cùm diuino prodita ſit eloquio, ſui natura multò dignior eſt, quàm inſtrumentorum.*

44 *Pacto contrahentium ex multorũ ſententia effici non poteſt, vt aliquid per ſcripturam tãtùm probari debeat, nec per teſtes probari valeat.*

45 *Sententia iſthac indiſtinctè accepta, parùm ſecura eſt, & contrariam plures alij docuerunt.*

46 *Sententia prior negatiua loquitur, & procedit tantùm in pacto de probanda ſolutione debiti per ſcripturam, & non per teſtes, quod non valet, & quare? cum num. ſeqq.*

47 *Pactum, facultatem probandi ſolutionem ad eum caſum reſtringens, quo illius inſtrumentum debitor exhibeat, non ſpontè interpoſitum cenſetur, ſed neceſſitatis vi impellente, & creditoris ea abutentis dolo extortum, & quare?*

48 *Pactum de probanda ſolutione debiti per inſtrumentum, & non per teſtes, cũ in doli præſumptione fundetur, qui forſan abeſſe potuit, non excludit quin iuramentum tali pacto adiectum ſeruari debeat, dum dolus apertè non probetur.*

49 *Pactum de contractu in ſcriptis celebrando, ideò valet, quia contractum aliter factum imperfectum, ac nullũ reddit, itaut nullus contrahentiũ eo iuuari poſſit, aut perſiſtere in eo cogatur.*

50 *Teſtium examinatio ad perpetuam rei memoriam, non aliàs regulariter admittitur, quàm cùm probabiliter timetur, probationum copiam perituram ob abſentiam, aduerſamvè valetudinem, vel ſenectutem teſtium.*

51 *Quæ regula limitatur, vt procedat tãtùm reſpectu actoris futuri; in cuius eſt poteſtate an & quando conueniendus eſt?*

52 *Reus futurus tunc demum indiſtinctè admittitur ad teſtes examinãdos ad perpetuam rei memoriam, cùm incertum eſt, quo tempore conuenietur, puta ſi ei ſit à creditore factum pactum de nunquam petendo, ſecùs ſi intra certum aliquod, ac breue tempus conueniẽdus ſit, & quare?*

53 *Teſtium examinatio ad perpetuam rei memoriã, & ſi reo futuro indiſtinctè permittatur ex eo tamen, quòd illa vſus nõ fuerit, non debet ei præcludi via, quominùs poſtea in iudicio ſibi moto communi, & legitima teſtium examinatione vtatur.*

54 *Fraudis præſumptioni ſi ex eo loc⁹ daretur, quòd conductor, à locatore, vel alio conuentus, vt rem conductam ob lapſum conductionis tempus vacuam redderet, teſtibus reconductionem probaret, multò magis ei aditus pateſieret, admiſſa eius rei probatione ad perpetuam rei memoriam ante illud tempus lapſum, & quare?*

55 *Fraudis tantò plus eſſe præſumitur in aliquo actu, quantò plus eſt in eo cautelæ.*

56 *Legis necui 32. verſ. Niſi fortè, C. de lucato, vera traditur ratio vltra DD. communiter, cum n. ſeqq.*

57 *Pactum relocandi pro eodẽ pretio priori conductori potiùs quàm alteri, libertatem adimit domino, cõductorem finito tempore expellendi, & rem ſuam cui velit locandi, quod graue, & iniquiſſimum eſt.*

58 *Libertas quid ſit?*

59 *Peius id eſſe alicui cenſetur, quod contra eius voluntatem, ſit, licèt ipſi alioquì ſit vtilius.*

60 *Grauare me dicitur ex ſingulari Baldi doctrina omnis, qui me cogit actũ facere, licèt damnum mihi non inferat.*

61 *Libertas, ſeu naturalis facultas dominorum, res ſuas cui velint locandi, nõ aliter eis auferẽda eſt, quã per ſolenne pactũ, ſiue in ſcriptis celebratũ, & quare?*

¶ Scriptis quæ fiunt, magnam deliberationem, & animi firmitatem arguunt, ipſa què in ſe firmiora ſunt. ibidem.

62 Verba facilè iactantur, neque ea proferentem ſemper obligant.

63 Conductor pro tempore ſibi factæ locationis liberè rem conductam alij ſublocare poteſt, & rurſus finita locatione inuitus ipſe detineri nequit.

64 Scriptura non ſolū exigitur ad valorem pacti, primo conductori à domino facti de relocando illi, potiùs quam alteri pro eodem pretio, ſed etiam ad valorem pacti, inter primum, & ſecundum conductorem initi, vt hic patiatur illum pro eodem tempore, quo ſecundus conduxit, re locata vti.

65 Libertas, ſeu facultas quemadmodùm domino reſtringi non poteſt, rem ſuam cui velit locandi, niſi per pactum in ſcriptis celebratum, ſic nec ſecundo conductori, re conducta pro tempore ſuæ cõductionis ad libitum vtendi, & quare?

66 Ius idem eſt proportionabiliter de parte quoad partem, quod de toto, quoad totum.

67 Legis necui C. de locato, verba in verſ. Ipſis nihilominùs, pro eius vera interpretatione expenduntur.

68 Petri Mangrelæ ſecura traditio, falſumquè eius fundamentum, ex Baldi doctrina ſumptum, notatur.

69 Dominum rem ſuam conductori pro alio tempore relocare, longè diuerſum eſt, quàm per pactum ſe ei ad relocandum adſtringere, & quare?

70 Lucij Matthæi de Apizella, & Mauricij Apizella ipſius filij ſententia taxatur, docentium, primum inquilinum vel colonum, relocationem ſibi pro ſequenti tempore factam eſſe contendentem, non aliàs contra ſecundum ſcripturam habentem admittendum fore, quàm ſi talem relocationem per quinque ſaltem teſtes probauerit; quaſi talis probatio admittatur etiam in ſpecie l. necui C. de locato, & num. ſeqq.

71 Probatio per quinque teſtes, vim habet publici inſtrumenti, & eo quoquè caſu admittitur, quo per illud tantùm probatio exigitur, ac per teſtes prohibetur.

72 Quæ ſententia vera tantùm eſt in eo caſu, quo ad probationem actus, alioqui in ſua ſubſtantia perfecti, & validi à iure vel ſtatuto ſcriptura exigitur, puta ad excludendam præſumptam falſitatē, vel fraudem.

73 Lex ob actus, vel negotij qualitatem, & circunſtantias præſumere quandoquè ſolet falſitatem, vel fraudem.

74 Lex communis, vel municipalis, ſtatuere rectè poteſt, vt per ſcripturam potiùs quàm per teſtes probatio fiat, ſi circa horum productionem quicquam falſitatis, vel fraudis iuſtè ſuſpicetur.

75 Statutum, ex iuſta cauſa exigens probationem per ſcripturam tantùm, & non per teſtes, licèt validum ſit, quia tamen nimis eſt odioſum, & nedum poſitiuo, ſed & diuino, ac naturali iuri quodammodò repugnans, quantùm fieri poſſit reſtringendum eſt.

76 Statutum illud non debet, aut poteſt excludere probationem per quinque teſtes, quæ cùm adeò ſit valida, præſumptionem fraudis, vel falſitatis rectè excludit.

77 Lex teſtium 18. C. de teſtibus, authen. de teſtibus, §. & licet, iuncta gloſſ. verbo teſtes collat. 7. & l. 32. in princip. verſ. Fueras ende, tit. 16. part. 3. rectè intelliguntur.

78 Solutio debiti in ſcriptura contēti, ſiue ex diſpoſitione legis, ſcripturam deſiderātis, ſiue ex partiū conuētione, hodie apud nos inſpecto iure Regio nouiſſimo, & communi praxi, non requirit probationem per aliam ſcripturam, vel per quinque teſtes, ſed duorum idoneorum teſtium probatione contenta eſt, & quid in alijs Tribunalibus obſeruetur?

79 Scriptura ſolennis quoties à iure, vel ſtatuto deſideratur non ad probationem præciſè, ſed principaliter ad ſubſtantiā, & ſolennitatem actus, ſi is aliter fiat, ipſo iure nullus eſt, nec eius probatio per quoſcumq; teſtes facta, vllas ei vires tribuit, & n. ſeqq.

80 Scriptura ſolennis ad ſubſtantiam, & ſolēnitatē actus in paucis, ad probationem verò in multis caſibus à iure requiritur, remiſſiuè.

81 Scriptura requiritur ad ſubſtantiam, & valorē de relocando in l. necui C. de locato, nec proinde teſtium probatio vllo modo ſufficit, & quare?

Scrip-

Digitized by Google

82 *Scriptura requiritur ad ſubbſtantiam contractus emphiteutici, ex veriore, ac receptiore ſententia, licèt aliqui vel abſolutè eã requiri negent, vel ſaltẽ ad ſubſtantiam exigi, ſed ad probationẽ tantũ.*

83 *Præſumptio iuris violenta, quæ iuris, & de iure vulgò dicitur, præſumptionem in contrarium regulariter non admittit.*

84 *Deciſio incidens Granatenſis prætorij refertur.*

85 *Lex 3. tit. 8. lib. 3. ordinamenti veteris, quæ eſt lex 2. titul. 16. libr. 5. nouæ compilat. explicatur.*

86 *Lex noua generalis, ad ſpecialem iuris antiqui determinationem non pertinet.*

DE SECVNDO DOMVS CONDVCTORE PER SCRIPturam priuatam, an præferatur primo, lapſo ſuæ conductionis tempore in poſſeſsione manenti, virtute relocationis, quam ſibi prius factam teſtibus probare contendit? *ad l. necui, 32. C. de locato, & conducto.*

DISSERTATIO XII.

FREQVENS eſt in Senatu noſtro quæſtio, an ſe-
1 cundus domus conductor per ſcripturã publicã præferatur primo, qui conductionis ſuæ prorogationẽ ſibi priùs factã per teſtes probare nititur? vt accidiſſe imprimis memini in cauſa Ioãnis de Auila Aguirre, primi domus cõductoris, quẽ cùm expellere ab ea vellet prima locatione finita Ioãnes de Arãda Gamiel, qui ipſam à domino per publicũ inſtrumẽtũ cõduxerat, allegabat primus, ſibi cõductionis prorogationẽ priùs factam fuiſſe, & ad hoc per teſtes probãdũ ſibi terminũ concedi poſtulabat, quo ſibi ab ordinario iudice cõceſſo, ab hac cõceſsione Ioãnes Arãda noſtrũ prouocauit Senatũ, me iudice 3. die Iulij anni 1623. Deinde eadẽ quæſtio delata eſt ad Senatũ, me quoq; iudice 6. die eiuſdẽ mẽſis, & anni, ex parte Ignatij Lopez de Gallegos, primi domꝰ cõductoris, appellãtis à decreto ordinarij iudicis, qui eius domus poſſeſsionẽ dari iuſsit, illo expulſo (quã vulgo *amparo cũ lanzamiẽto* vocamꝰ) D. Eleonorę de Eſquiuel, virtute inſtrumẽti locationis, ipſi à domino prima finita factæ, nec primũ admiſsit ad probandam prioris locationis prorogationẽ, quæ antea facta dicebatur. In alijs denique quãpluribꝰ huiꝰ generis cauſis eadẽ ſæpè incidit quæſtio, in qua modò hãc partẽ, modò illã Senatus noſter amplexus eſt. Quapropter vtile mihi viſũ fuit, articulũ hũc paulò altiꝰ examinare, vt deinceps in eo certa determin. habeatur.

Porrò poſterioris cõductoris parti 2
fauere videtur Imperatoris Zenonis cõſtitutio, quæ extat *in l. necui 32. C. de locato*, vbi traditũ eſt, priorẽ cõductorẽ regulariter nõ poſſe dominũ cogere, vt rẽ ſibi relocet pro eodẽ pretio, quod alter offert, imò poſſe dñm pro libito, prima locatione finita, alteri rẽ locare, & additur exceptio *in verſ. Niſi fortè*, vt relocare dñs cogatur primo cõductori, ſi ſe per ſcripturã ad hoc adſtrinxe-
rit, cuiꝰ rei rationẽ * illã Zinꝰ, Baldꝰ, 3
Salycetꝰ, & cæteri cõmuniter cõmendant, quòd ſcilicet fraudibꝰ ſic occurritur cõductorũ, qui facilè relocationis pactũ allegarẽt, & probarẽt ad nouos excludẽdos, quæ ratio ceſſat, ſi cõductor primꝰ ſibi per ſcripturã proſpexerit, neq; enim in ea ſpecie vllus fraudi locus eſſe poteſt. Ex qua quidẽ ratione euinci nõ obſcurè videtur, ſecundũ cõductorẽ, ſcripturã habẽtẽ, præferendũ eſſe primo, qui ſuæ cõductionis prorogationẽ à dño factã eſſe dicit, idq; teſtibus probare paratꝰ eſt, nã ad fraudẽ, quã illis inductis adhibere poteſt, euitandã, potiori iure habendus videtur, ſecundus conductor, ſolẽnem ſcripturam

rã ſtatim proferens, vnde fit, vt proba-
tio per primũ oblata, omninò ſuperua-
canea ſit, adeoquè * minimè admittẽ-
4 da, ſecũdo cõductore reclamãte, ex re-
gu. tex. *in l. ad probationẽ 21. verſ. Nam
res vendicantem, C. de probat. c. cùm cõtin-
gat 36. verſ. Verùm*, cum relatis *à gl. ver-
bo nihilominùs, de officio deleg. l. 27. verſ.
E eſto tubieron*, illic: *No le cumpliria, aun
que lo probaſſe, tit. 2. & l. 2. verſ. E deue
ſer*, vbi notat Gregor. *gl. 2. tit. 12. parti.
3. l. 21. tit. 8. lib. 2. fori*, quæ *eſt lex 4. ti-
tu. 6. lib. 4. noue compilat.* tradit elegan-
ter Bart. *in l. 3. n. 1. in fin. D. de iure iurã-
do*, & exornant cum multis, vltra ordi-
narios *in relatis locis*, Maſcar. *de probat.
to. 2. concl.* 1182. *à n. 4. & n. 18.* Andr.
Gail *pract. obſeruat. lib. 1. obſeruat. 128.
n. 7.* Gundiſſaluus Paz *in praxi 1. p. tom.
1. 8. tempore, n. 50. & 51.* Petr. Barboſ.
in l. ſi de vi 37. n. 43. & 44. D. de iudicijs,
Anto. Cardoſus *in praxi iudicum, & ad-
uocatorum, verb. probatio, n. 48.* nouiſsi-
mè D. Franciſcus Salgado, *de Regia pro-
tectione vi oppreſſorum 3. p. c. 6. nu. 64. &
65.* quibus addo Fachineum *controuerſ.
iuris lib. 10. c. 80. verſ. 2. quia probatio,
& lib. 12. c. 1. in fin.*

Sed & ex hac ipſa ratione id ita in
5 terminis pro conſtanti habitum, adeò-
que in cauſa fuiſſe, vt primus cõductor,
prętenſæ reconductionis ſcriptura ca-
rẽs, qua aduerſus ſecundũ ſe tueri poſ-
ſet, excluſum ſe propterea videns, hac
omiſſa via, aliam ingrederetur, tradit
Ioan. Franc. de Põte *cõſ. 23. n. 1. vol. 1.*
& in conſ. Neapolit. nõ ſemel iudicatũ
eſſe teſtatur Vincent. de Frãchis, *deciſ.
278. per totã, & 406. n. 4.* vt & referũt,
eũ ſequuti, Ioan. Aloyſ. Riccius *in col-
lectanea deciſionũ, p. 5. collect. 1725. cir-
ca fin. verſ. Item notandum, quòd conductor
primus, ſeu antiquus*, Doctor Marta *vo-
to 35. n. 15. ac voto 104. n. 7. & digeſto-
rum nouiſſimorum, to. 3. tit. de locatione c.
29.* Nicol. Ant. Gizarellus *deciſ. Nea-
polit. 71.* vbi * præfatam intelligentiã
6 *d. l. ne cui*, ſemper in conſilio practicatã
ait, quãdo in ipſo actu, quo actor petit,
vt conductor rem cõductam dimittat,
aut è domo migret (quod Itali *exfra-
ctare* vocant, nos *deſembaraz.ar la caſa*)
ipſe ad migrationẽ vitandã, relocatio-
nis pactũ allegat, iuxta quęſtionis noſ-
træ hypotheſim, eo verò caſu limitatã
eſſe ſubiũgit, quo lõgè antequã immi-
neat tẽpus dimittẽdi rẽ cõductã cõdu-
ctor in magna curia vicariæ, vel in eo-
dem conſilio comparet, dicẽs ſibi corã
teſtibus factam fuiſſe recõductionem,
eiuſquè rei informationem capi inſtãs,
vt dominꝰ cogatur in poſterum eidem
relocationi ſtare, & de ea ſcripturã cõ-
ficere, quia cũ iudiciũ illud ſit ſumma-
rium, quod intra paucos dies finiri po-
teſt, antequam cedat tẽpus dimittendi
rem locatam, ceſſat in hac ſpecie frau-
dis ſuſpicio, quæ in primo caſu ſubeſt;
quod & ipſum in effectu docuit (verius
putãs, probationẽ prorogatæ locatio-
nis poſt finitum locationis tempus non
admitti, ad finẽ retardãdi exfractatio-
nẽ primi cõductoris, ſed ſolũ ad finẽ re
cuperãdi intereſſe à locatore, atque ita
in ſacro conſilio bis iudicatũ referens)
Scipio Rouittus *in comment. ad pragma-
ticas Regni Neapolitani, alphabetico ordi-
ne digeſtas, pragmatica 1. de locato, n. 17.*
Pomponius Battaglinus *in additione ad
Zinũ in d. l. ne cui*, & vtrũq; obſeruarũt
etiã Carolꝰ Tapia *de iure Regni p. 4. tit.
de locatione domorũ, ad pragmat. 1. de loca-
to, n. 3. & 4.* Philipp. Paſchalis, *de viri-
bus patria poteſtatis, p. 4. c. 6. n. 33. & 34*
Ioã. Bapt. de Toro *in cõpendio deciſionũ,
verbo conductor primus, ſeu antiquus, &
verbo reconductio probari nequit.*

Verùm enim verò, licet hæc ſentẽtia
pręcedẽti ſubnixa fundamẽto, tot viris 7
doctis, tãtoq; placuerit cõſilio, ſed &
Senatui noſtro quãdoquè, vt dictũ eſt,
mihi certè nunquã potuit arridere, cõ-
trariũ lõgè veriꝰ, & iuri cõformiꝰ exiſ-
timãti, primũ videlicet cõductorẽ, qui
ante finitã locationẽ, eiꝰ prorogatio-
nẽ etiã verbalẽ obtinuit, pręferẽdũ fo-
re ſecũdo tametſi ſcripturã habẽti, vt &
fuiſſe multò veriꝰ deciſum in cõſil. Nea
polit. in cauſa D. Cęſarei de Mari, cum
D. Camillo Lãberto, cõtra prædictas
deciſiones Vincentij de Franchis, qui
in hoc erraſſe dicitur, & in curia Ar-
chiepiſcopi Neapolitani in cauſa D.
Pauli Caiazzæ teſtatur Ioannes Aloy-
ſius Ricciꝰ, parũ ſibi conſtans, quẽ poſt
hęc ſcripta vidimꝰ, *in praxi fori Eccleſia-
ſtici*

Digitized by Google

ſtici ; praxi vltima deciſionum omiſſarum
deciſ. 12.

8 Id quod ex ſequentibus efficaciter
probatur, primò quia in hac ſpecie nul
la in iure noſtro ſcripturæ prelatio da-
tur, quia *l. nemi, C. de locato*, in longè di
uerſo caſu loquitur, vt inferi⁹ ſuo loco
9 cõſtabit, adeòq; (cũ * quod lex non di
cit, nec nos dicere debeam⁹, *l. ſi vero* 64
aliàs 65. *§. de viro, D. ſolut. matr. l. diſſen-*
tis, 5. *verſ. Inuitã, C. de repudijs, l. illã* 19.
verſ. Eo què nulla cõſtitutio, C. de collat. c.
2. *verſ. Cũ nuſquã inueniatur cautũ in iu-*
re, extra ne Sede vacãte; cũ relatis à Ni-
col. Euerard. *in locis legalibus loco* 81. *à*
lege ceſſante n. 1. Simone Vaz Barboſ. *ad*
princip. & loca iuris cõmunia lit. L. n. 32.
& ibid. Gabr. Aluar. *n.* 51 *&* 65. & Au
guſt. Barboſ. *ad axiomata iuris vſufrequẽ*
tiora, axiom. 136. *n.* 5. 6. *&* 7. & expẽdũt
optimè poſt alios ab ipſis cõgeſtos Ge
rard. Mazollus *conſ.* 22. *n.* 36. *conſ.* 30.
n. 3. *conſ.* 70. *n.* 34. *conſ.* 521. *n.* 368. *conſ.*
88. *n.* 22. Petrus Surdus *conſ.* 219. *num.*
21. D. Ioan. Bapt. Valençuel. *conſ.* 18.
n. 53. *conſ.* 79. *n.* 112. *conſ.* 91. *num.* 17.
conſ. 92. *n.* 91. *& conſ.* 93. *nu.* 24.) com-
muni regulæ ſtãdum eſt, vt * quod ad
10 probationẽ pertinet, quoties de ea re
probanda agitur, quæ ex peculiari ip-
ſius natura nõ magis teſtes exigit, quã
inſtrumenta, quod in cõtractibus regu
lare eſt, parẽ illi vim cũ iſtis obtineat,
l. cõtrahitur 4. *verſ. Et ideo*, illic. *Et ſine*
ſcriptura ſi conuenit, vt hypotheca ſit, &
probari poterit, res obligata erit, D. de pig-
noribus, l. pactum 17. *C. de pactis*, his ver-
bis, *pactum quod bona fidè interpoſitũ doce*
bitur, & ſi ſcriptura nõ exiſtente, tamẽ ſi a-
lijs probationibus rei geſtæ veritas compro-
bari poteſt, Præſes prouinciæ ſecundum ius
cuſtodiri efficiet, l. cum res 12. illic. *Factã*
emptionem, & in vacuam poſſeſſionem indu-
ctum patrem tuũ, quibus potès iure proditis
probationibus docere debes, & l. fin. illic.
Munita idoneis teſtibus, vel inſtructa aper
tiſſimis documentis, C. de probat. l. inſtru-
mentis 9. *l. cum inſtrumentis* 10. *l. in exer-*
cendis 15. *C. de fide inſtrum. c. cùm Ioannes*
10. *verſ. Porrò, eodem tit.* tradunt vltra
ordinarios *vbiquè*, Speculator *in tit. de*
inſtrum. editione, §. reſtat videre 8. *nu.* 16.
Maſcard. *de probat. tom.* 1. *q.* 6. *n.* 20. *&*
21. *& concluſ.* 303. *n.* 8. Gundiſſ. Paz *i*
praxi 1. *p. tom.* 1. *c.* 8. *n.* 7. optimè Hie
ron. Magonius (in venditione loquẽs,
& aſſerens primã, ſolis teſtibus proba-
tã, præferendã poſteriori, probatæ per
inſtrumentũ) *deciſ. Florẽ.* 134. *n.* 2. rela
t⁹ ac recept⁹ ab Ariſmin. Tepato *var.*
ſentẽt. to. 3. *tit.* 391. *c.* 18. *verſ. dicta lex*,
Ant. Cardoſ. *in ſumma ſeu praxi iudicũ*,
verbo probatio n. 7. Card. Thuſc. *practic.*
concl. to. 7. *lit. P. concl.* 771. doctiſsimus
P. Suarez *de legibus lib.* 8. *c.* 2. *n.* 2. Eue-
rar. Bronchorſt *miſcel. controu. centu.* 1.
aſſert. 87. *&* 89. atque alij, quorum ego
memini *in extẽporali lectione olim à me*
Salmanticæ pro noſtris dictata, ac typis tra
dita ad cap. 1. *de fide inſtrumẽt. ad* 1. *arg ſo*
lutionem, ſub n. 21. *verſ. Quod ita ſcilicet*,
plures quoque cumulãt Simõ Vaz Bar
boſ. & Aug. Barboſ. *ad princip. & axio-*
mata iuris cõmunia, illic lit. P. n. 54. *hic ve*
rò axiomate 191. *num.* 7. & in terminis
quoad locationẽ * probant aperta iu- 11
ra *in l. qui ad certũ* 14. *aliàs* 15. illic. *Et*
huiuſmodi contractus, neque verba, neque
ſcripturã vtique deſiderãt, D. locati, l. emp
torẽ 9. *verſ. Verũ ſi probetur*, illic. *Quãuis*
ſine ſcripto, & l. cõtract⁹ 24. *C. eod. tit.* no
tant vltra ordinarios interpretes *in his*
locis, & alios quos cõgerũt, Pau. Caſtrẽ
ſis *conſ.* 4. *n.* 4. *ad fin. verſ. Nec nocet*, Ni-
col. Boer. *deciſ.* 118. *nu.* 1. Octauianus
Gacheran. *deciſ. Pedemontana* 53. *nu.* 9.
Hyppolitus Riminald. *conſ.* 229. *nu.* 9.
vol. 2. Vincentius Carotius, *de locato*,
p. 1. *tit. de locatione ex dignitate, quæſt.* 7.
de locatione, an requirat ſcripturam? Tho
mas Valaſcus *allegat.* 72. *num.* 115. no-
uiſsimè Didacus à Brito, *ad cap. potuit*
de locato, §. vlt. num. 1. Ludouicus Poſ-
tius poſt tract. mandati de manutenen-
do *deciſ. Rotæ Roman.* 181. *n.* 8.

Secundò, quia taciti, & expreſsi 12
idem regulariter eſt iudicium, vt vul-
gò deduci ſolet *ex l. cũ quid* 3. *D. de reb.*
cred. ſi cert. petat. quo tamen loci id non
rectè probari non malè cõtendunt Do
nell. *ibi n.* 4. Morla *in emporio iuris tit.*
8. *quæſt.* 24. *num.* 14. longè què meliùs
probatur *in l.* 2. *&* 4. *D. de pactis*, cum
alijs, relatis ab Hippolito Marſilio,
ſingulari 397. Petr. Auguſt. Morla *vbi*
proximè num. 33. Simone Vaz Barboſa,
& Ga-

& Gabriele Aluarez de Velaſco, qui
& alios DD. congerit, *ad principia, &*
loca communia vtriuſque iuris lit. T. illo
n. 3. hoc vero *n.* 13. & Auguſt. Barboſa
ad axiomata iuris vſufrequentiora, axio-
13 *mate* 218. ſed * ſola patiẽtia domini;
vt conductor finito locationis tempo-
re in re locata permaneat, tacitam in-
ducit relocationem, ijſdem illius qua-
litatibus gaudentem, in prædijs qui-
dem ruſticis pro ſequenti anno, in vr-
banis autem prout quiſque habitaue-
rit, *l. item quæritur* 13. *aliàs* 14. *§. qui*
impleto, cum l. ſequenti, D. locati, l. legem
16. *verſ. Sin autem, C. eod. tit. l.* 20. *tit.* 8.
part. 5. *l.* 8. (vbi tamen indiſtinctè in vr
banis quoquè prædijs tacita relocatio
inducitur pro ſequẽti anno, vt aduer-
tit ibi Montaluus *gloſſ.* 2.) *tit.* 17. *lib.* 3.
fori, ac notant vltra ordinarios, opti-
mè Arnoldus Ferronus *ad conſuetudi-*
nes Burdegalenſes tit. 3. *de locatione* §. 2.
Palac. Rub. alia iura inducens, *in repe-*
tit. rub. de donat. inter, §. 62. *num.* 28.
Cardoſus *in praxi iudicum, & aduocato-*
rium, verbo locatio, num. 17. & alij pau-
14 lò poſt referendi, ergo * citra omne
dubium expreſſus domini conſenſus, te
ſtibus probatus, quòd conductor pro
aliquo alio tẽpore in re conducta per-
maneat, verbalẽ, & expreſſam eius tẽ-
poris relocationem efficiet, quæ eiſdẽ
quoque gaudeat qualitatibus, & cui-
cumque alij poſteriori, tametſi ſcrip-
tura vallatæ præferatur.

15 Eòque fortior huius argumenti vis
efficitur, quòd conſtet, expreſſum mul-
tò potentius operari, quàm tacitum,
l. nonnunquam 52. *D. de condit. & demon-*
ſtrat. l. actus ligitimi 77. *verſ. Nonnun-*
quam, & l. expreſſa 155. *aliàs* 195. *D. de*
reg. iur. cum adductis à Tiraq. qui latè
proſequitur, *ad leges connubiales, gloſ.* 7.
à n. 49. *ad* 72. & ad varia expendunt
Ioan. Petr. Surd. *conſ.* 10. *nu.* 24. *lib.* 1.
& conſ. 310. *num.* 14. *lib.* 3. Hippol. Ri-
minald. *conſ.* 164. *num.* 15. *&* 16. *conſ.*
181. *num.* 47. *& conſ.* 231. *num.* 29. *vol.*
2. vltra alios congeſtos à Simone Vaz
Barboſ. *lit. E. num.* 35. *ad iuris principia,*
& axiomata, & ibidem Gabriele Alua-
rez *nu.* 132. & Auguſt. Barboſa *axiom.*
16 89. *n.* 2. Id quod * in ſpecie noſtra, vel
inde licet dignoſcere, quòd expreſſa re
conductio, ſeu conductionis proroga-
tio indiſtinctè procedit, ac locum ha-
bet, ſiue præcedens omninò ſine ſcrip-
tis facta fuerit, ſiue etiam in ſcriptis ex
neceſsitate, ſeu ſubſtantia contractus,
puta virtute præuiæ conuentionis, vt
in ſcriptis fiat, iuxta *l. contractus* 16.
& quæ interpretes *ibi* communiter ad-
notarunt, *C. de fide inſtr.* & nos inferiùs
dicemus: nam adhuc expreſſa recon-
ductio verbalis pro deſignato tempo-
re admittitur, at verò * tacitæ recon- 17
ductioni locus non eſt, ſi præcedens cõ
ductio in ſcriptis facta fuerit ex ſubſtã-
tia contractus, quemadmodùm appa-
ret *ex d. §. qui impleto, in fine, verſ. Niſi*
in ſcriptis, qui * ſic accipiẽdus eſt, nec 18
referendus tantùm ad prædij vrbani lo
cationem, de qua in proximo *verſ. In*
vrbanis, ſermo eſt, ſed etiam ad loca-
tionem prædij ruſtici, de qua præcedẽs
eius *§. contextus loquitur*, vt vltra ordi-
narios *ibi*, vſque ad Gotofredũ, & Ant.
Fab. explicant, & proſequuntur opti-
mè Mattheus de Afflictis *deciſ. Nea-*
polit. 365. *num.* 10. Ant. Gomez *variar.*
reſolut. tom. 2. *cap.* 3. *num.* 15. 16. *&* 17.
Maſcard. *de probationibus tom.* 2. *concluſ.*
991. *aliàs* 995. *per totam*, Menoch. *de*
arbitrarijs caſu 159. *n.* 2. *& de præſumpt.*
lib. 3. *præſumpt.* 85. maximè *ex nu.* 19.
& 28. Mantic. *de contractibus lib.* 5. *tit.*
15. *per totum*, maximè *n.* 17. *&* 19. Al-
uar. Valaſc. *conſultat.* 34. *n.* 1. *&* 2. Ca-
rotius *de locato p.* 3. *tit. de renouat. loca-*
tionis q. 34. *declarat.* 1. *n.* 10. *&* 11. An-
tonius Gama *deciſ.* 57. *n.* 1. Azeued. *cõſ.*
31. *n.* 37. Alex. Trentacinq. *variar. re-*
ſolut. lib. 3. *tit. de locatione, & cõduct. re-*
ſol. 2. *n.* 3. Ant. Fab. *in C. ſui nominis lib.*
4. *tit.* 42. *de locato, definit.* 45. *&* 46. Ia-
cobus Cancerus *variarum reſolut. lib.* 1.
c. 14. *n.* 34. *&* 37. Mauritius Apizella
in additione ad tutamen pauperum lit. I. n.
377. Chriſtophorus Marcius *ad deci-*
ſiones Rotæ Senenſis, examinat. 59. *num.*
10. 11. 12. *&* 33. tametſi dubitet, tam
inſpecto iure communi, quàm Regio,
ex *dict. l.* 20. *partita*, Gregor. Lopez
ibi gloſſ. 4. *poſt principium, verſ. Et forte*
etiam.

Tertiò, & vltimò principaliter, quia 19
ſecun-

Digitized by Google

ſecundus conductor, cùm cauſam ha-
beat à domino, non alio iure gaudere
poteſt, quã ipſe dominus, adeòquè ex-
ceptio, quæ illi obſtaret, huic multò
magis obiici poterit, *l. nemo plus*, 54. *l.*
quod ipſis 143. *aliàs* 185. *l. inuitus* 116.
al. 159. *§. cũ quis, & §. plerũque, l. aliud*
eſt vẽdere 120. *aliàs* 160. *§. abſurdũ, l. in*
omnibus officijs (al. incipit in bis; quæ offi-
ciũ) 135. *aliàs* 175. *§. nõ debeo, & l. qui in*
ius 137. *aliàs* 177. *D. de reg. iuris*, cũ his,
quę vbiq; notarũt omnes, optimè Ant.
Fab. *in C. ſui nominis d. tit.* 42. *definit.* 16.
& 20. & poſt alios Ioan. Zãger⁹ *de ex-*
cept. p. 3. *c.* 26. *n.* 213. Alphõſ. Guzman
(apud quẽ negatiua dictio poſt verbũ
authori corruptè adiecta eſt) *de euiction.*
20 *quæſt.* 10. *num.* 44. Sed ſi dominus * a-
geret aduerſus primum conductorem
finito locationis tempore, vt domum
vacuam redderet, vtique repelleretur
exceptione relocationis, etiam verba-
lis, imò ſolò nutu abſque verbis factæ;
ergo multò magis repelli debet ſecũ-
dus conductor. Minor probatur, quia
21 * dominus aduerſus conductorẽ agere
in eam rem poteſt vel actione propria
locati *ex l. conductores* 33. *aliàs* 34. *C. de*
locato, vel condictione poſſeſsionis re-
ſtitutoria, *ex l. ſi quis conductionis* 25. *C.*
eodem tit. l. nõ abs re 10. *C. vnde vi, l.* 18.
tit. 8. *parti.* 5. *& l.* 12. *tit.* 10. *p.* 7. de qui
bus remedijs vltra DD. *vbiquè*, differũt
latè Menoch. *de recuper. poſſeſ. remed.* 11.
per totum, Paz *in praxi* 3. *tom. c.* 6. *§.* 3. *n.*
9. & 10. Pet. Barboſa, differentias in-
ter vtrumque remedium breuiter refe-
rens, *in l. ſi alienam* 12. *num.* 31. *verſic.*
Neque exiſtimes, D. ſoluto matrimonio,
Iacobus Cancerus *variar. reſolut. libr.*
1. *cap.* 14. *num.* 47. Sigiſmun. Scaccia
alios congerens *de appellatio. quæſt.* 17.
limitat. 6. *membr.* 6. *num.* 37. *in princip.*
& verſ. Ratio eſt, vel denique interdi-
cto vti poſsidetis (quod longè domi-
no vtilius eſt, ac mirum eſt illos fugiſ-
ſe) exemplo eius, quod domino ipſi
proponitur aduerſus inquilinum, ædes
reficere prohibentem, *in l. ſi duo* 3. *§.*
cùm inquilinus D. vti poſſidetis, cum tra-
ditis ab eodem Menoch. *de retinenda*,
remed. 3. *num.* 237. & 238. & in ter-
minis Ioan. Imbertus Rupellanus, eru-
ditus Gallus, *in Enchiridion iuris Gal-*
liæ, verbo conductor quomodò à re condu-
cta expelli debeat, verſ. Sanè poteſt hac in
ſpecie, & verſ. Nec verò vtimur. Ant. Go
mez *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 5. Sed * & 22
iudicium, quo agitur ad euacuandam
domum, ſimile eſſe interdicto, ne vis
fiat ei, qui ſine vitio poſsidet, quia reti-
nendæ poſſeſsionis eſt, vt interdictum,
vti poſsidetis, dixit Socin. iunior *conſ.*
181. *nu.* 69. *& conſ.* 182. *n.* 3. *vol.* 2. re-
ceptus à Borgnino Caualcano *deciſ.* 19.
n. 14. *p.* 1. Cancero *var. reſolut. lib.* 2. *c.*
1. *de minoribus n.* 209. Mario Giurb. *de-*
ciſ. 59. *n.* 19. eſſeque ſummariũ, & exe-
cutiuum adnotarunt poſt alios Tho-
mas Grammaticus *deciſ.* 58. *num.* 15. *&*
16. & Ioannes Baptiſta Marqueſanus
in praxi commiſsionum p. 1. *tit. de commiſ-*
ſione appellationis à mandato de euacuando
§. 1. *nu.* 1. 2. & 3. Sigiſmundus Scaccia
de iudicijs lib. 1. *c.* 5. *à n.* 53. *& de appellat.*
q. 17. *limit.* 6. *membro* 2. *n.* 36. *& d. mem-*
bro 7. *n.* 37. Don Franciſcus Salgad. *de*
Regia protect. p. 3. *cap.* 12. *n. vlt.* Florid⁹
Mauſonius *de cauſis executiuis lib.* 1. *am-*
pliat. 35. *n.* 31. Ioannes Vuameſius *conſ.*
79. *nu.* 1. *&* 2. *centur.* 3. nouiſsimè Lu-
douicus Poſcius *in tractat. mandati de*
manutenendo obſeruat. 16. *num.* 49. quo-
cumque autem ex his remedijs aduer-
ſus conductorem dominus experiatur,
quin præfata repellatur exceptione du
bitari non poteſt; * nam ſiquidem a- 23
gat actione propria locati, planè illi
obſtat exceptio renouatæ locationis,
etiam ſolo nutu factæ, alijs vè ſignis,
quæ eleganter ex bonis authoribus re-
fert Emundus Merillius *libr.* 4. *obſer-*
uation. cap. 1. cùm neque verba, neque
ſcripturam is contractus deſideret, vt
ſupra *num.* 13. *ex l. qui ad certum* 14. *a-*
liàs 15. *D. locati*, ac ſimilibus notaui-
mus, & quãquàm prior locatio in ſcrip
tis facta fuerit, quippè cùm tacita lo-
catio, ſiuè ex ſola patientia inducta,
dumtaxàt excludatur, vt ſuperiùs quo-
que oſtendimus *num.* 18. *ex l. item quæ-*
ritur 13. *§. qui impletò, verſ. Niſi in ſcrip-*
tis, D. eodem titul. quam ibi latè expli-
cuim⁹, & exornauim⁹; quòd ſi * aliquo 24
ex remedijs poſſeſſorijs aduerſus con-
ductorem locator agat, idem erit, cùm

repellatur exceptione nouæ cauſæ,
ob quam conductor ſe ad rei locatæ
reſtitutionem non teneri aſſerat, ac le-
gitimè probare parat⁹ ſit, vt quòad re-
medium *d. l. ſi quis conductionis, & d. l. nõ
abs re*, notarunt rectè poſt alios, Ioan.
Bapt. Plotus, *de in litem iurando*, §. 4. *n.*
34. *verſ. Fallit* 2. Menoch. *de recuper.
poſſ. d. remed.* 11. *n.* 42. & quòad reme-
dium vti poſsidetis, obſeruat elegãter
Rupelan. *vbi ſup.* duobus in locis, quo-
rum verba * hic referre libuit, quia nõ
25 omnibus hic liber erit præmanibus.
Primus eſt *in verſ. Sed ſi inquilinus*, vbi
ſic inquit, *Sed ſi inquilinus in ſpecie nunc
propoſita huius interdicti declaret, nullum
& dominij, & poſſeßionis ius ſibi compete-
re, ſed tantummodò in conductione velle re-
manere, quòd verbis ſolis inter eum, &
dominum renouata ſit, dominus autem id
neget, is certè poſtulabit, vt interim res
ſequeſtro commendetur, &c.* alter locus
eſt *in verſ. vltim.* vbi & iuriſiuran-
di, (ad quam, alijs deficientibus pro-
bationibus, demum decurri ſolet, *l. ad-
monendi* 31. *verſ. Solent enim, iuncta gloſſ.
verbo exacto, & cõmuni, ac l. tutor* 35. *in
princip. D. de iure iurando*) ea in ſpecie lo
cum eſſe conſtituit, atque ita in ſumma
Pariſienſi curia iudicatum teſtatur, in
hæc verba. *Sed vbi conductor euentus, vt
domum cõductam deſerat, ex eaque migret,
aſſeruit conductionis tempus ſibi fuiſſe à do-
mino prorogatum, atque hac de re iusiuran-
dum domino deferret, dominus autem inter-
dictum retinendæ poſſeßionis ob eam turba-
tionem aduerſus inquilinum intendit, petit
què domum ſequeſtrari, conductor verò ex-
cepiſſet, ſe nihil iuris in domus poſſeßione
contendere, ſed tantùm tempus conductio-
nis prorogatum, ſtare què velle ſuper hac re
domini iuriiurando; iudex ſtatuit, vt in-
tra ſex menſes inquilinus migraret, alioquì
eo tempore elapſo domus ſequeſtraretur, à
quo inquilinus cùm prouocaſſet, ſumma Pa-
riſienſis curiæ malè iudicatum fuiſſe cen-
ſuit, & quod iniquum erat corrigens, pro-
nunciauit, abs re inſtitutum fuiſſe interdi-
ctum, ac ſtatuit, vt dominus iusiurandum
delatum ſubiret, vel referret.*

26 Augetur què non leuiter huius ar-
gumenti vis duplici conſideratione;
prior eſt, quòd ſi aliud diceremus, nem-
pè primum conductorem, locationis
renouationem ſibi à domino, factam
aſſerentem, non eſſe ad eam per teſtes
probandam admittendum aduerſus ſe-
cundum, qui locationis inſtrumento
niteretur, non minimum inde abſurdũ,
& inconueniens ſequeretur, licere ſci-
licet domino per mediam ſecundi con
ductoris perſonam, quod ipſi per ſe mi
nimè permitteretur, contra regulam
textus *in l. cùm hi* 8. *§. ſi cùm lis, D. de
tranſaction. l. ſcire oportet* 21. *§.* 1. *D. de
tutor. & curator. datis ab his, in cap. cùm-
quid vna via* 84. *iuncto cap. poteſt quis per
alium* 68. *per argumentum à contrario ſen
ſu, & cap. qui facit* 72. *de reg. iur. in* 6.
cũ alijs infra *differtat.* 27. aptiùs referẽ
dis; conſtat ſiquidem * dominum, ex 27
quo ſemel primo conductori domum,
vel aliam rem locatam relocauit, am-
pliùs conductore inuito pœnitere non
poſſe, cùm ſit is contractus nominatus,
ſolo conſenſu perfectus, *l.* 1. *D. locati,
l.* 2. *D. de obligat. & action. principio in-
ſtit. de obligationibus ex conſenſu*, à quo
poſtea inuito altero recedere non li-
cèt, *l. in ciuile* 12. *C. de reiuendicat. l. ſi-
cut ab initio* 5. *C. de obligation. & action.
cum ſimilibus*, & recedere facilè domi-
nus poſſet ab eo relocationis contra-
ctu, alteri poſtea per ſcripturam ean-
dem domum locando, ſi huic ſecundo
conductori virtute ſcripturæ primum
liceret expellere; quanquàm euenire
aliquando poſsit, vt facto etiam loca-
toris improbo, ſecunda conductio ſal-
tem eo durante, per conſequentiam
præualeat, vt *differtat.* 19. aptiùs de-
clarabimus.

Altera conſideratio eſt, quòd aut 28
ſecundus conductor in locationis inſ-
trumento, vt fieri plerumque ſolet, lo-
co domini ſubrogatus eſt, ad amouen-
dum quemlibet detentorem, re etiam
ipſa ſpecialiter, aut generaliter ſub o-
bligatione omnium bonorum hypo-
thecæ ſubnixa (qua de re non nihil e-
tiam diſſertat. 20. diſſerã) vel aliàs ab
eo contra primum ceſsionem accepit,
quæ * ad translationem iurium incor- 29
poralium neceſſaria eſt, *l. quis ergo
caſus* 16. *in fine*, illic, *Sed in nomini-
bus erit conceßio, & l. ſi ſtiebo peeu-
lium*

Digitized by Google

pecull. 53. *ſimiliter in fin.* illic. *Debitores*
autē cōuenire, niſi mādatis ſibi actionibꝰ, nō
poteſt, D. de peculio, l. 3. in princ. illic. *Sed*
actiones inuicē præſtare debēt, D. pro ſocio,
cū vbiquè notatis, *l. ſi rēs* 59. illic. *Niſi*
ceſſæ ei fuerint actiones, D. de euictionib. iūc-
tis alijs iuribꝰ mòx referēdis, & in ſimi
li notat elegāter Angelꝰ *in l. ſi filio* 26.
§. vlt. n. 3. ad fin. verſ. In textu ibi, D. ſolu.
matrim. latè exornatꝰ à Steph. Gratia.
diſcept. forēſ. to. 1. c. 20. à n. 15. & to. 2. c.
252. *n.* 51. & tūc planè procedūnt quæ
ſuperiꝰ firmauimꝰ, exceptionē nēpe re
locationis quomodocumq; factæ, quæ
dño agēti obſtaret, ſecundo cōductori
obſtare omninò debere, tā ex apertiſsi
mis iuris principijs, initio argumenti
cōmemoratis, quā ex vulgari alia iuris
regula, quòd ſubrogatū ſapit naturā e-
iꝰ, in cuiꝰ locū ſubrogatur, quā alibi la
30 tè cōprobo; aut ſecūdꝰ * cōductor lo-
co domini ſubrogatꝰ nō eſt, nec ab eo
ceſsionē accepit, & tūc tātùm abeſt, vt
virtute ſcripturę potiori iure habēdus
ſit quā primus, ita vt eū expellere poſ-
ſit, vt imò nullū penitus ius habeat, cū
perſonalis tātū actio ex locato illi ſu-
perſit cōtra dñm, cū quo cōtractū ini-
uit, eiꝰ vè heredē, vt liberū rei vſū præ
ſtet, ex reg. tex. *in l. actionum genera* 24.
al. 25. in princ. verſ. In perſonā, D. de obli-
gation. & actionib. iūcta l. heredē 59. *D. de*
regulis iuris, cū ſimil. & in terminis *ex l.*
nos videamꝰ 8. *l. ſi quis domū* 9. *l. ex cōdu-*
cto 15. *§. 1. & 2. in fi. l. ſi vno* 17 (quę aliàs
eſt *§. Papinianꝰ d. l. ex cōducto*) *§. planè ſi*
fortè, l. ſi in lege 24. *§. colonꝰ, in princ. Et*
verſ. Itē vtiliter, l. ſi merces 25. *§. 1. in fin.*
l. qui fundū 32. *& l. ſi fundꝰ* 33. illic. *Te-*
neri te actione ex conducto, vt mihi frui li-
ceat, cū alijs, D. locati, l. 21. tit. 8. p. 5. tra
dūt, & proſequūtur optimè vltra ordi
narios Ant. Gom. *var. reſol. to. 2. c. 3. n.*
1. 2. & 3. Octau. Cacheranꝰ *decif. 51. à*
n. 8. Pet. Nicol. Mociꝰ *de cōtractib. tit.*
de locatione, c. de ſubſtātialibꝰ locat. n. 10.
Pet. Barboſ. *in l. ſi filiofam. 26. § fin. n. 3*
verſ. Et licèt colonꝰ, D. ſolu. matri. D. Lu
dou. Peguer. *decif. mihi* 214. *à n. 1.* Paz
in praxi 3. to. c. 6. §. 3. n. 5. Morl. *in empo.*
iuris tit. 10. in præludijs prælud. 3. n. 20.
Mātic. *de cōtract. lib. 5. tit. 11. n. 3. & tit.*
12. *n. 5. ac lib. 22. tit. 23. n. 5.* Ioan. Bap
tiſta Marcheſanꝰ *in praxi cōmiſſ. 1. p. tit.*
de cōmiſſione appellationis à mādato de eua
cuādo, §. 1. ſub n. 14. Ant. Fab. *in Codice*
ſui nominis, lib. 4. tit. 42. de locato, definit.
48. & 54. Gabr. Pereir. *decif. Luſitana*
106. Ioan. Vvameſſ. *cōſ. 61. n. 1. & cōſ.*
67. *n. 3. 4. & 5. citat.* 3. Iacobꝰ Cauale-
riꝰ *decif. Rot. Romanæ* 612. *n.* 2. Farinac.
decif. poſthum. p. 1. decif. 559. n. 1. & 2.
D. Pichardꝰ *ad §. item Seruiana 7. n. 33.*
& ad §. actionū 28. q. 17. n. 40. inſtituta
de actionibꝰ, Michael Reynoſo *lib. ſingu-*
lari obſeruationū iuris, obſeruation. 57. n.
9. Philip. Paſchalis *de viribꝰ patriæ po-*
teſtatis, p. 4. c. 6. n. 4. & 6. Alphōſ. Guz-
mā *de euictionib. q. 24. n. 11.* nō verò ad-
uersùs primū conductorē, cū quo nihil
cōtraxit, vt ijdē reſoluunt. Et in ſimili
de ſubcōductore * conductoris, quòd 31
non teneatur ex eo contractu actione
perſonali domino primo locatori, do-
cuit Ant. Gom. *d. c. 3. n.* 12. ac eū refe-
rētes Oſualdꝰ Hilligerꝰ ad Donellum
lib. 3. cōmentar. c. 7. lit. D. & Cæſar Ma-
nētꝰ *decif. Mātuan. 39. n. 4.* Et de cōdu-
ctore * rei, quā dominus alij vendidit, 32
vel donauit, aut alio ſingulari titulo
cōceſsit, quòd perſonali ex locato ac-
tione non poſsit ab hoc ſingulari ſuc-
ceſſore cōueniri, vt in cōductione per
ſeueret, vt nec vice verſa hic ab illo, vt
domini locationi ſtet, traditū eſt *in l.*
qui fundū 32. al. 35. D. locati. Niſi ſcili-
cèt dominꝰ eam actionē ſingulari ſuc-
ceſſori aduersùs cōductorē cederet, vt
declarat ibi Bart. *n. 3.* quē referūt, & ſe
quūtur Ioan. Plateanꝰ *in l. cognominꝰ 3.*
n. 1. ad fi. verſ. Et cōtrario, C. de mātipijs,
& colonis lib. 11. Greg. Lop. *in l. 19. gl.*
2. verſ. Si tamen, tit. 8. parti. 5. quibꝰ ad-
do Lud. Rom. qui id rectè probat *in l.*
ſi filiofam. 26. §. ſi vir in quinquennium, nu.
29. & 30. D. ſol. matri. Nec minꝰ obti-
net illa reg. in cōductore ad longū tē-
pus, qui nō magis quā cōductor ad tē-
pus modicū poteſt per ſingularem ſuc-
ceſſorē abſque domini ceſsione ad per-
ſeuerandū cogi, quia ſēper ex parte cō
ductoris actio eſt perſonalis, quæ in eū
trāſire nequit, vt cū Bart. quoq; *in d. l.*
qui fundum, n. 2. verſ. Iſtud videtur, rectè
obſeruat Greg. Lop. *d. gl. 2. verſ. Siue re*
duxerit. Et * de cōducente rē à domino 33

de nouennio in nonenniũ ſub pacto de
renouãdo, quã dominus tranſacto pri-
mo nouennio alteri pro ſequẽti contra
pactũ locauit, quòd aduersùs tertium
húc nullã actionẽ habeat, ſed cõtra do
minũ tãtũ ad intereſſe, docuit cũ Ange
lo, & alijs Gald. Pereira *de renouat. em-
phit. q. 9. n. 5. verſ. Et quia per tale.* Ac de
84 niq; generale eſt, vt perſonalis * actio
abſq; ceſsione nõ cõpetat aduers⁹ ſin-
gularẽ rei poſſeſſorẽ, vel detẽtorẽ, iux-
ta aliã regulã, quæ vulgò depromitur
*ex l. fin. §. fin. D. de cõtrah. empt. l. 1. §. ſi be-
ree precepto fundo*, illic. *Nec enim æris a-
lieni perſonalis actio fundũ ſequitur, D. ad
S.C. Trebel. l. 2.* illic. *Quã pecuniã vt poſ-
ſis petere, mãdatis tibi ab eo actionib⁹ cõſe-
queris, & l. nõ aduersùs 15. C. ſi cert. pet.
l. cũ cui 13.* illic. *Nã aduersùs negotiato-
res, quos ex mercib⁹ pecunias abſtuliſſe tuo
debitori proponis, nullã habes actionẽ, C. de
obligatio. & actionib. l. ſi is qui 8. verſ. Ad-
uers⁹, C. depoſiti, l. cũ præcib⁹ 4.* illic. *Cõ-
tra emptorẽ quidẽ te nullã habere actionem
perſpicis, C. de rerũ permutatio. l. 3. & fin.
C. de hereditarijs actionib⁹, l. dol⁹ 10.* illic.
*Sed cõtra illũ, cũ quo cõtraxerat, C. de reſ-
85 cind. vẽdit.* Quæ regula * procedit, etiã
ſi obligatio ſit contracta reſpectu rei
trãſeũtis ad perſonã ſingularis ſucceſ-
ſoris, queadmodũ ſimul probat *d. l. fin.
§. fin. de cõtrah. empt.* (de cui⁹ intellectu
differtat. 34. nõ incõcinnè agem⁹) opti
m⁹ tex. *in l. quedã 9. §. nihil intereſt, verſ.
Is autẽ*, vbi expẽdit Iaſ. *n. 7. verſ. Quartò
põdera*, alia iura inducẽs, *D. de edẽdo*, no
tãt vtrũque poſt alios Guido Papæ, &
ad eũ Matthæ⁹ Ferrerius *q. ſeu decis. 9.
Gratianopolitana, n. 1. & q. 42. & 576. in
princ.* Tiraquel. *de retract. cõſanguin. §. 8
gl. 5. n. 6. in fin. cũ ſeq.* Gaſp. Caballin⁹
*milleloquio 191. n. 6. ſiue verſ. Et quòd in
diſtinctè, p. 1.* Ant. Gom. *var. reſol. to. 2.
c. 2. n. 29. & c. 15. n. 23. circa med. verſ.
Cuius vera, & mẽtalis ratio eſt*, Ari⁹ Pi-
nell⁹ *ad l. 2. C. de reſcind. vendit. 2. p. 3. n.*
30. Gundiſaluus Paz *in praxi, 4. p. 1. to.
c. 1. n. 50.* Borgnin. Caualcan. *decis. Fi-
uizanẽſi 45. n. 69. p. 1.* Aluar. Valaſc. *de
iure emphyteut. q. 32. n. 18.* Surd⁹ *conſ. 4.
n. 33. & conſ. 17. n. 10. lib. 2. conſ. 331.
n. 19. lib. 3. & decis. 52. n. 3. decis. 173.
n. 9. decis. 236. n. 8. decis. 264. n. 2. & de-
cis. 306. nu. 10. & de alimentis tit. 8. pri-
uilegio 48. n. 2. & 3. & priuileg. 51. n. 2.*
Hercules Mareſcottus, & Marcus An-
toninus Maceratenſis *variar. reſolutio-
num lib. 2.* illic *c. 134. n. 5.* hic verò *reſo-
lut. 60. ſeu finali, caſu 42. verſ. Et licèt,
cũ ſeqq.* Doctor Marta *voto 49. n. 2. &
3. & nouiſſimè cõſ. 8. n. 5. conſ. 37. n. 39.
& conſ. 128. n. 19. & 20.* Gaſpar Rodri-
guez *de reditibus lib. 2. q. 9. n. 61. circa
fin.* Parlad. *in ſeſquicent. quotid. differen-
tiarũ, differ. 36. n. 3. & 8.* Dominic⁹ Aru
mæus *deciſionum, & ſententiarũ lib. 1. de-
cis. 12. n. 6.* Aug. Barboſa *axiomate 9. n.*
14. Gabr. Aluarez *de priuilegijs paup. q.
48. n. 1. 2. & 3. & ad axiomata, & loca
cõmunia iur. lit. A. n. 70.* Mari⁹ Cutell⁹
decis. 16. n. 1. adeòq; in ſpecie, quã tra
ctamus, adeò * priori conductori ex- 36
ceptione opus nõ erat ad ſubmouendũ
ſecũdũ, vt imò exceptio res ſit illi pla-
nè inepta, vt in ſimili de exheredatio-
ne extranei dixit Paul⁹ I. C. *in l. quidã
cùm filium 132. circa finẽ principij, D. de
verb. obligatio.* Exceptio * namque pro- 37
priè dicitur, quæ actioni opponitur, *l.
ſi quis ſub cõditione 7. in fine*, illic. *In ipſa
actione exceptione tutũ⁹ eſſet promiſſor, D.
de cõdit. inſtit. l. 2. in princ.* ibi: *Eſt exclu-
ſio quædã, quæ actioni cuiuſq; rei opponi ſo-
let; D. de except. l. qui æquitate 12.* illic:
*Infringere actionẽ poteſt, D. de doli excep-
tione, l. ſi cui cõmodata 71. in fin princ.* il-
lic. *Actioni furti exceptio obijcitur, D. de
furtis, l. fi.* illic. *Exẽplo vtilis actionis, iũ-
cto tex. ibi. Exceptionis annuæ, quæ huic ob
ijci ſolet, C. quibus ex cauſis maiores*; quæ
verò actioni nõ opponitur, nõ propriè
exceptio eſt, nec eo nomine cõprehẽ-
ditur, ſed latè, & abuſiuè, quę facti, vel
intẽtionis dicitur, aut generali nomine
defenſio, notat *gl. verb. intẽtionẽ, in d. l. 2.
gl. verbo pœna, verſ. Super hoc tertio, in l.
vbi pactũ 40. C. de trãſact. & verb. defen-
ſionis, in c. 1. de litis cõteſta. in ſexto*, ac vl-
tra ordinarios *vbiq;* Azo. & Hoſtiẽſ. *in
ſum. de except. vterq; n. 1.* Speculator *ad
eundẽ tit. §. 1. n. 9. & §. dicto, n. 43. & 44.
& §. viſo, n. 2. in fi.* Barnabas Briſoni⁹ *de
verbor. ſignific. lib. 5. de formulis, pag. mihi
449. verſ. Nunc ad exemplum*, D. Præſes
Couar. *in regula poſſeſſor, 1. parte in ini-
tio, num. 4. verſ. Verùm contra*, Didacus

Perez

Perez *ad legem 1. tit. 8 lib. 3. ordinamẽti, gl. 1. verſ. Videtur tamen, cum ſeqq.* Eman. Coſta *ad leg. ſi ex cautione, C. de non numerata pecunia, ſub § ceſſ. & in factum exceptio, n. 6. ad fin. verſ. Ego noto, & nu. 7.* Petr. Riciardus *ad princ. inſtitut. de obligation. à n. 260.* optimè Cæſar Bargal. *de dolo lib. 4. cap. 2. n. 56.* Gundiſſaluus Paz *in praxi 1. p. tom. 1. § tempore nu. 2. & 3.* Franciſcus Milanen. *deciſ. Sicilia 10. n. 4. lib. 1. deciſ. 2. à num. 154. deciſ. 3. num. 27. deciſ. 8. n. 45. & deciſ. 15. nu. 19. & 31. lib. 2.* Maurus Burgius plures alios congerens *de laudimio part. 3. inſpect. 40. nu. 115. 116. & in add. num. 253. ſub iiſdem numeris,* Donellus *libr. 22. commentariorum cap. 1. verſ. Exceptio,* & ad eum Oſualdus Hillig. *lit. D.* Ant. Pichard. *ad rubricam inſtitut. de except. n. 9. & 13.* Quibus conſequẽs eſt,

38 * vt etſi exceptio illa impropria, ſeu defenſio, oppoſita per partem non fuerit aduerſus agentem ſine actione, poſſit eum iudex ex officio, ſi id ſibi ex actis liquidò conſtet, vt in ſpecie noſtra, à limine iudicij repellere, argumento text. *in l. ſi pupilli 6. § videamus, verſ. Certè,* illic; *Quanquam hoc ei imputari nõ poſſit, cur alios debitores non conuenerit, quoniam conuenien di eos in iudicio facultatem non habuit, D. de negotijs geſtis, l. quoties 9. §. & generaliter,* illic; *Aduerſus alios experiri ſine actione non potuit, D. de adminiſtr. tut.* iuncta reg. text. *in l. velati 27.* illic: *Sed & officio quoquè Prætoris continetur, ex huiuſmodi obligationibus actionem denegari, D. de verb. obligat. & in cap. cauſam quæ 3. cum ibi notatis, extra de iudic.* & in terminis docuit memorata *gloſ. verbo pœna, verſ. Tertia, quia etiam iudex,* recepta à Bart. *n. 17. verſ. Tene ergo primam,* Paulo, & Alex. *n. 7.* Iaſ. *nu. 11.* Curtio *num. 30.* & cæteris communiter, teſte Dom. Ant. de Padilla, qui alios plures congerit, *n. 10. & 11. in d. l. vbi pactũ, C. de tranſact.* & inter relatos à Padill. exornat optimè Tiraquel. (quem tamen ipſe quòad numerum mendoſe citat) *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, nu. 345. & 346. C. de reuocand. donat.* cuius ad hoc etiam mendoſe meminit, idem ad praxim notans, Gundiſſaluus Paz *in praxi, 3. tom. cap. vnico, in initio n. 5. & 6.* optimè Didacus Perez, alia iura expẽdens, *ad l. 1. tit. 8 lib. 3. ordinamenti, glo. 1. poſt princ. verſ. His etiã tertiò, & in additione ad Didacũ Segura in d. l. ſi ex legati cauſa n. 63. D. de verb. obligat.* Gutier. *de iuram. confirmat. 1. p. cap. 1. n. 38.* Anto. Gamma *deciſ. Luſitana 206. n. 7. in fine,* Ioannes Redinus *de Maieſtate Principis, verbo ſed etiã per legitimos, n. 130. & 131.* Ioannes à Montealegre *in praxi lib. 1. c. 2. per totum, maximè n. 3.* Iacobus Cãcerus *var. reſolut. lib. 1. c. 18. de exceptionibus, n. 17.* D. Franciſc. Milanenſ. *d. deciſ. Siciliæ 10. n. 4. lib. 1.* Marius Giurba, innumeros alios congerẽs, *deciſ. itidem Siciliæ 17. à n. 14. & ad conſuetudines Senatus Meſſanenſis p. 1. c. 7. gl. 10. n. 3.* Ioannes Zangerus *de exceptionibus p. 3. c. 20. per totum, & c. 26. n. 16. & 17.* Aug. Barboſa *axiom. 9. n. 5.*

Quibus ita diſpoſitis, nihil negotij facit initio propoſitum argumentum *ex d. l. ne cui C. de locato,* eiuſquè communi ratione; nam quod ad legem attinet, illa quidem ſolum exigit ſcripturam ad valorem pacti de relocando primo conductori, potiùs quàm alteri, ita vt ea deficiente, tamètſi verbalè pactum teſtibus probetur, poſsit dominus prima locatione finita, perinde ac ſi pactũ nullum interceſsiſſet, alij cuicumq; liberè rem locare, nec primꝰ pro eodem pretio eam à ſecundo conductore auocare valeat, vti ex ea lege notarũt omnes, & vltra ordinarios *ibi,* optimè proſequuntur, & explicant Socinus iunior *conſ. 56. à n. 6. vol. 2.* Arnoldꝰ Ferronꝰ *ad conſuetudines Burdegalenſes tit. 3. de locat. §. 5.* Nicol. Boerius, *q. ſeu deciſ. Burdegalenſi 107. n. 3. verſ. Item fallit,* Iacobꝰ Nouellꝰ *regula 85. inter regulas Doctorum lib. 10. verbo locare rem ſuã,* Matthæus de Afflictis, id ſaltẽ verum cenſens quòad inquilinos, ſeu domorũ cõductores, *deciſ. 238. n. 1. & 5, & generalius in tractatu de iure protomiſeos, ad conſtionem ſancimus, in procœmio n. 2,* Flaminiꝰ Cartharius, qui in inquilinis etiam loquitur, *deciſ. 97. n. 4.* Anton. Gomez *var. reſolut. tom. 2. c. 3. n. 5.* Miſingerius *ſingularium obſeruationum centur. 4. obſeruation. 23.* Vincentius Carotius *de locato 3. part. tit. de libertate quæſt. 1. nu. 4.* 39

Digitized by Google

Alnarus Valaſcus *de iure emphiteotico q.*
24.*nu.* 1. Borgninus Caualcanus *deciſ.*
27.*n.* 63.*p.* 3. Gundiſſaluus Paz *in pra-*
xi 3.*tom.cap.*6.§.3.*à n.* 10. Parlador. *in*
ſeſquicenturia quotidianar. differētiar. dif-
ferentia 109.§.1.*n.* 14. Stephanns Gra-
tian. *diſceptat. forenſ. tom.* 2. *cap.* 357. *ex*
n. 1. Emanuel Barboſa, plures alios cō
gerens, *ad ordinationes Luſitaniæ libr.* 4.
tit. 23. *ad principium, n.* 1. Marins Giur-
ba plures quoque cumulans *deciſ.* 59.*n.*
1. *&* 9. D. Alexan. Ludouiſius, ſiue Pa-
pa Gregor. XV. *deciſ. Rotæ* 45. *n.* 1. *&*
2. nouiſsimè Ioānes à Sande, ſic in Fri-
ſico Senatu iudicatum referens, *deciſ.*
Friſicarum lib. 3. *tit.* 6. *de locatione, defi-*
nit. 2. Nec negant relati ſupra *n.* 3. ma-
ximè Vincentius de Franchis, & Nico-
laus Antonius Gizzarelus, ille *deciſ.*
123.*n.* 6. *& d. deciſ.* 406.*n.* 3. *in princ.* hic
verò *deciſ.* 5. *per totam, maximè ex n.* 11.
40 Vnde declarandus eſt, vel omninò
refellendus Ant. Faber *in Codice, quem*
ſui nominis inſcripſit, lib. 4. *tit.* 42. *de lo-*
cato, definit. 49. dum nimis generaliter
docet, conuētionem inter locatorem,
& temporalem conductorem initam,
vt quandiu conductor penſionem ſol-
ueret, non poſſet expelli ad alium ſub-
ſtituendum, conductori ad hoc prodeſ-
ſe, vt etiam ſi conductionis tempus ef-
flaxerit, non tamen expelli poſsit, ſi pē
ſionem ſoluat, nimirùm ſi ob id eum ex
pellere locator velit, vt alij locet. Eſt
etenim Faber neceſſariò intelligendus
de conuentione in ſcriptis inita, quip-
pè cùm eius rei pactio aliter facta non
valeat, quemadmodùm apparet *ex d. l.*
ne cui, eiuſquè veriſsima, ac receptiſsi-
ma interpretatione, proximè reſoluta.
Quapropter ſi ipſe Faber, vel Senatus,
cui præfuit, aliter intellexit, quaſi pre-
fata conuentio, verbo tenus tātū enun
ciata, ac teſtibus probata ſufficeret, pla
nè deceptus eſt.
41 Quod verò ſpectat ad rationem, quā
ad l. ne cui DD. cōmuniter confingunt,
illa proculdubio, ſi verum amam⁹, per
quàm falſa, & cōmentitia eſt, cùm quia
in dubio fraus, & dolus præſumi nō de-
bet, *l. merito* § 1. *D. pro ſocio, l. quoties* 18.
§. *qui dolo, D. de probation.* cum ſimilibus
relatis ab Alciato, & Menoch. *de præ-*
ſumptio. illo regula 3. *præſumpt.* 1. 27. *&*
30. *per totas, hoc verò libr.* 5. *præſumpt.* 3.
ex n. 14. *& alibi paſſim*, Vincentio Hō-
dedeo *conſ.* 96.*n.* 28. *& conſ.* 109.*n.* 48.
vol. 1. tùm etiam, quia * ſi in probatio-
ne teſtium fraus eſſet præſumenda, nun
quam illa admitteretur, tot iuris prin-
cipijs repugnantibus, nempè quòd pro 42
bationum facultas anguſtanda non ſit,
l. 3. §. *eiuſdem, ad finem*, illic: *Non vtique*
ad vnam probationis ſpeciem cognitionem
ſtatim alligari debere, l. ſerui reſponſo 11.
D. de teſtib. l. quoniam 21. *in fine, C. de hæ-*
reticis, l. generaliter 12. *in princ.* illic: *Pro*
bationes autem rerum cadant, *C. de rebus*
creditis, l. nec omiſſa 15. illic: *Cùm ad exa*
minationem veri, omnis iure prodita debeat
admitti probatio, C. de liberali cauſa, no-
uella 90. *ſiue authentico de teſtibus collat.*
9. *in princip.* illic: *Ne quid lateat facilè a-*
ctorem, & illic: *Omninò itaque perimere te*
ſtimonia vſui rerum in cautum eſt, & c. 6.
ſiue 5. *& quoniā ſcimus*, illic, *Propter pro-*
bationum abundantiam, iuncta gloſſ. ibidē,
cap. 2. illic: *Ne veritas occultetur*, cum
relatis à gloſſa *ſub eo verbo* 14. *q.* 2. *cap.*
quoniam frequenter 5. *verſ. Niſi fortè, vt*
lite non conteſt. c. cum dilecta 4. *cum relatis*
à gloſſa verbo iure ſit ciuili, de confirmat.
vtili, vel inutili, exornat optimè Hyp-
politus Marſilius *in rubrica, C. de proba-*
tio. à n. 443. *aliàs* 461. Fuluius Pacia-
nus *de probat. lib.* 1. *c.* 5. *ex n.* 9. Ioan. Pe
tr. Surdus *deciſ.* 277.*n.* 9. *lib.* 1. *& deciſ.*
331.*n.* 4. *lib.* 2. Ioan. Garcia *de nobilit.*
gloſſ. 7. *ex n.* 35. Item quòd probationis
teſtium, & inſtrumentorum eadem re-
gulariter vis, ac poteſtas ſit, vt ſuperi⁹
docuimus *ſub nu.* 10. ac denique, quòd
* teſtium probatio ſui natura multò ſit
dignior, cū diuino prodita ſit eloquio, 43
quo docemur, in ore duorū, vel trium
ſtare omne verbum, *c. nouit.* 13. *in prin-*
cip. de iudicijs, c. in omni negotio 4. *cap. licèt*
vniuerſis 23. *de teſtibus, cap. relatum* 11.
in fine, de teſtamentis.
Quod adeò verum eſt, vt vulgò tra-
ditum ſit, pacto contrahentium effici 44
non valere, vt aliquid per ſcripturam
tantùm probari debeat, nec per teſtes
probari poſsit, ſic etenim docuit gloſ.
celebris *verbo Senatus Conſulto, ad me-*
dium, verſ. Et per hoc puto, in auth. vt fine
probi-

Digitized by Google

probibitione matres, §. *quia verò multam*, *tollat*.7.quam vltra ordinarios *ibi*, velut ſingularem notant, & commendãt, ac receptiſsimam teſtãtur, pluribus relatis, Hyppolitus Marſil. *in rubr. C. de probation. n.* 33. *aliàs* 44. Philipp. Deci poſt alios *n. vlt. in cap.* 2. *eodem tit.* Fulnius Pacianus *de probat. d. lib.* 1. *c.* 5. *nu.* 13. & 14. Roland. à Valle *conſ.* 88. *nu.* 6. *vol.* 3. Surdus *deciſ.* 277. *num.* 11. *volum.* 1. D. Antonius Padilla *in l. cùm te tranſegiſſe*, 5. *n.* 6. *C. de tranſact.* Ioan. Gatierr. *de iuram. confirmat.* 1. *p. cap.* 66. *n.* 1. & *conſ.* 54. *n.* 1. *vol.* 1. Franciſcus Ponte *conſ.* 36. *n.* 16. & 17. *vol. item* 1. Andr. Molfeſius *ad conſuetudines Neapolitanas tom.* 1. *p.* 7. *q.* 15. *nu.* 23. Seraphinus, & eius additio *de priuilegijs iuramenti, priuilegio* 140. *num.* 1. D. Illephonſus Perez de Lara *in compendio vitæ hominis cap.* 8. *n.* 24. quanquam hæc
45 ſententia * indiſtinctè accepta, parùm ſecura ſit, & contrariam multi docuerint, ab ipſis relati, maximè à Fuluio Paciano *d. c.* 5. *n.* 16. qui *ex n.* 17. variè illorum ſententiam declarat, nihil certum firmans, Ioan. Petr. Surdo, eis indiſtinctè accedente *d. conſ.* 54. *num.* 13. 14. 15. & 16. Molfeſio, eoſdem quoque probante, *d. q.* 15. *n.* 22. & 23. & ab Anguiano *de legibus lib.* 3. *controuer.* 18. *n.* 7. qui & ipſe illorum opinionem *per totum illud caput* latè, & eleganter defendit, ac probat, ac tandem *n.* 33. eò tantum caſu priori communi ſententiæ locum eſſe concludit, quo memorata pactio nõ vtique circa rem priuatam, & quæ ſit in paciſcentium libera voluntate verſatur, ſed circa eam potiùs, quæ ab eorum voluntate minimè pendeat, vt in exẽplis, quæ ipſe *ibidem* recenſet.

46 Verùm ego pro gloſſæ, & cõmunis defenſione aduerto, eam abſolutè non loqui in pacto deprobando per ſcripturam quocumque actu, ſed tantùm de probanda ſolutione debiti, quod annumerari rectè poteſt ijs caſibus, qui à paciſcentium voluntate non pendent, cũ
47 tale pactum, * vt pote probandi facultatem ad eum caſum debitori reſtringens, quo ſolutionis inſtrumentum exhibeat, non ſponte interpoſitum cenſeatur, ſed neceſsitatis vi impellẽte, ac dolo creditoris, illa abutẽtis extortum, argumẽt. text. *in l. fin. in princ. verſ. Qui enim D. de probat. c. ſuper hoc* 5. *verſ. Sic tua, de renunc. cap.* 2. *verſ. Quia non eſt veriſimile, de reſtit. ſpol. c. debitores* 6. *in princ. de iure iuran. c. cùm venſſent* 6. *verſ. Ipſe verò timens, de inſtitutionibus, cũ vbique notatis*, vt videlicet eo eueniente caſu, quòd ſolutionis inſtrumentum non appareat, ex negligentia forſan debitoris, aut aliter, creditor ipſe bis debitum exigat, cum aperta debitoris iactura, contra naturalem rationem, & bonam fidem, quæ id minimè patitur, *l. bona fides* 57. & *l. iure naturæ* 206. *D. de regul. iuris*, adeòquè ſuccedit regula text. *in l. contractus* 23. *verſ. Excepto eo*, cum ibi à me relatis, *c.* 4. *n.* 2. *D. eod. tit.*
Cæterùm, * cùm dolus ille non verꝰ, 48
ſed præſumptus ſit, non tollit quin iuramentum tali pacto adiectum, ob eius excellentiam ſeruari debeat, dum dolus apertè non probetur, *vt in cap.* 1. & *d. cap. debitores* 6. *verſ. Si verò, cap. ſi verò* 8. *cap. cùm contingat* 28. *de iure iurando, cum vbique notatis*, & DD. omnes pro communi ſententia allati fatentur, ac vt indubitatum reſoluit Surdus *d. conſ.* 54. *n.* 16. *verſ. Secundò principaliter*, & *n.* 17. & *conſ.* 143. *n.* 1. *eodem lib.* 1. Sed nec omnes, à pleriſque ex his pro contraria citati, & ab Anguiano *d. n.* 7. de prædictis pactis ſermonem faciũt, ſed nonnulli loquuntur in pacto de cõtractu in ſcriptis celebrando, iuxta *l. contractus* 16. *C. de fide inſtrum. cum ſimilibus*, vt videre licèt apud *gloſſ. verbo in ſcriptis, in* 12. *caſu, in cap.* 1. §. 2. *de cenſibus in* 6. Alex. *conſ.* 50. *n.* 1. *lib.* 5. Hyppolit. *ſup. n.* 34. *verſ. Præterea, aliàs n.*
48. quod quidem * pactum ideò va- 49
let, quia contractum aliter factum, imperfectum, ac nullũ reddit, ita vt nullus contrahentium eo iuuari poſsit, aut in ipſo perſiſtere cogatur, vt poſt Azonem *in ſumma tituli, C. de fide inſtrum. nu.* 19. & 20. & *in d. l. contractus n.* 5. notarunt Zinus *eodem n.* 5. Odofredus *nu.* 9. Bald. *n.* 7. *verſ. Secunda verò*, Paul. Caſtrẽſ. *n.* 3. *verſ. Quid ergo*, Cuiat. ante medium, Sicardus *n.* 3. Donellus *num.* 6. & 9. ac nouiſsimè Franciſcus Raguellus

in princip. ibidem, gloſſ. verbo ſcriptura, & communis *in princip. inſt. de empt. & vendit*. Euerar. Bronchorſt *miſcell. inearum controu. cent. 1. aſſert. 87. verſ. 2. Obijcitur, & aſſert. 89. oppoſit. 1.* & apud nos probauit *lex 6. verſ. E la vendida*, vbi notat Gregor. Lop. *gloſſ. 1. & 2.* quicquid Montaluus contrarium velit, & *lex 23. verſ. Eſſo meſmo, tit. 5. p. 5.* de quo alibi latiùs.

50 Rurſus non mouet (vt ad inſtitutum redeamus) altera argumenti pars, quæ ad praxim Neapolitani conſilij pertinet, relatam ab Antonio Gizzarello *d. conſ. 71. n. 1.* quia imprimis ea praxis non omninò tuta eſt, nec ſatis iure probatur, cùm teſtium examinatio ad perpetuam rei memoriam, non aliàs regulariter admittatur, quàm cùm probabiliter timetur, probationũ copiã periturã, ob longã, quæ inſtat, abſentiã, vel aduerſam valetudinem, magnam vè ſenectutem teſtium, *cap. quoniam frequenter 5. in princ. verſ. Niſi fortè, vt lite non conteſtata, cap. cùm dilectæ 4. verſ. Nos igitur, de confirm. vtili, vel inutili, l. 2. verſ. E eſto ſeria, tit. 16. part. 3.* Et licèt huiuſmodi

51 * regula ab omnibus limitetur, vt procedat tantùm reſpectu actoris futuri, in cuius ſolius eſt poteſtate, an & quando velit agere, *l. purè 5. §. vltim.* illic. *Cùm actor quidem in ſua poteſtate habeat, quãdo vtatur ſuo iure, D. de doli except. l. qui in alteri⁹ 42. verſ. Hæc ita*; illic, *cùm ſit in poteſtate eius, quando velit experiri, D. de reg. iur. rubr. & l. vnica, C. vt nemo inuitus, l. fin. C. de vſuris pupillaribus*, nec proinde eius probatio ad perpetuam rei memoriam, aliter quàm in illis caſib⁹ admittatur, quod vltra ordinarios *in dictis locis*, latè & eleganter proſequitur Hartmanus Piſtor *quæſtionum iur. lib. 1. q. 39. à n. 1. ad 13. incluſiuè*, & poſt innumeros Farinaci⁹ *praxis, & theoricæ criminalis tom. 2. tit. de oppoſitionibus contra teſtes, quæſt. 76. nu. 2. & 9.* Bernard. Græueus *pract. concl. lib. 1. concl. 92. n. 1. 2. & ſeqq.* Camillus Borrellus *in ſumma, decif. tom. 2. tit. 8. nu. 1. 2. 3. & 4.* cum alijs infra; non autem rei futuri, in cuius poteſtate non eſt, an & quando conueniendus ſit, *d. l. purè 5. §. vlt.* illic. *Is autem, cum quo agitur, non habeat poteſtatem, quando conueniatur, D. de doli except.* quia nimirùm & inuitus, & præter ſpem quãdoquè ad iudicium trahitur, *l. inter ſtipulantem 83. §. ſi ſtichum, D. de verbor. obligat. l. 2. in fine, C. de dilat. cum ſimilibus*, adeòquè reo futuro indiſtinctè teſtium examinatio ad perpetuam rei memoriã permittatur, tamètſi illi ſenes, aut valetudinarij nõ ſint, ob qualemcunque timorem, vtcũque remotum, quòd proceſſu temporis probationis copia deperire valeat, *d. l. fin. iuncta gloſſ. vlt. verſ. Vel dic, C. de vſuris pupillaribus, nouella 90. cap. 9. ſiue authent. de teſtibus, §. & hoc verò*, illic, *Teſtes volentes producere, vt non in poſteram opponãtur eis, quæ ab vna parte geſta ſunt, iuncta gloſſ. verbo præſentem, ad fin. collat. 7. auth. ſed & ſi quis C. de teſtibus, cap. ſignificauit 41. iuncta gloſſ. verbo teſtes, & c. Albericus 43. iuncta gloſ. vlt. eodem tit.* & vbique communis, quam reſoluunt, & probant Antonius Gomez *var. reſolut. tom. 3. c. 1. n. 19. & 21. verſ. Quod tamen limita*, Gregor. Lop. *in d. l. 16. partita, gl. 1. verſ. Aduerte tamen*, Ioan. Garc. *de nobilitate, gloſſ. 48. à n. 6.* Miſing. *ſingul. obſeruat. centur. 4 obſeruat. 71. num. 1. & ſeqq. & obſeruat. 72. ex n. 2.* Andr. Gaillius *pract. obſeruat. lib. 1. obſeruat. 92. à n. 3. & 8.* & ad eum Bernardus Græue⁹ *concluſ. 92. in princip. ex n. 5. & conſiderat. 2. per totam*, Roland. à Valle *cõſ. 23. n. 16. lib. 3.* Maſcard. *de probat. concluſ. 684. n. 1. tom. 1.* Hartmanus Piſtor *d. quæſt. 39. à n. 15.* Hortenſius Caualcanus *in pract. & theorica de teſtibus, p. 3. de probatione teſtium, n. 83.* Farinacius *d. titul. de oppoſitit. contra teſtes, q. 76. nu. 12. & 13. & à n. 63.* Camillus Borellus *in ſumma decif. d. tom. 2. tit. 8. num. 9. cum 3. ſeqq.* Sigiſmund. Scaccia *de iudicijs lib. 2. c. 8. à n. 163.* Tamen hæc limitatio,

* vt ex eius ratione conſtat, tunc demũ 52
vera eſt, ac procedit, cùm incertum, & ignotum eſt, quo tempore reus conuenietur, vt in exemplo, quo Bald. *in d. auth. ſed & ſi quis*, & ferè omnes vtuntur, nempè ſi debitori factum ſit pactũ abſolutum de non petendo, quia eo nõ obſtante, poteſt ſibi poſt multum temporis, quando eius pacti probandi copia deficiat, de debito lis moueri, vnde

merito

Digitized by Google

meritò eius rei probatio cōfeſtim reo
admitti debet, vt ex ea ſibi in tempore
exceptio paretur, ac euitetur ſubdola
actoris retardatio in proponenda con
tra ipſum actione, quemadmodùm his
fermè verbis docet Ioannes Garſias *d.*
gl.48.n.7.circa fin. Quapropter cōſen
ſione omnium, vt apud iam relatos vi-
dere eſt, ſecus quidem erit, ſi certum ſit
tempus, idquè breue, quo quis conue-
niri debet, vt in ſpecie noſtra, qua ſup-
ponimus, locationem ad modicum tē-
pus factam eſſe, proùt frequētiſsimum
eſt, quia tūc teſtiū examinatio ad per-
petuam rei memoriam pro ſequētis tē
poris locatione minimè neceſſaria eſt,
nec proinde permiſſa reo cēſeri debet,
niſi quo caſu actori permitteretur.

Preterea, quia etſi dem⁹, in hac quo-
53 què ſpecie reo futuro talem examina-
tionem indiſtinctè permiſſam eſſe, ad-
hùc tamen ex eo, quòd illa vſus nō fue-
rit, non debet ei præcludi via, quomi-
nùs poſteà in iudicio ſibi moto com-
muni, & legitima teſtiū examinatio-
ne vtatur, argumento *regulæ nullus plu-*
ribus 20. lib. 6. nequè enim vlla ratio
ſuadet cur magis teſtium probatio ad-
mittenda ſit antè, quàm poſt lapſum
54 locationis tempus, nam * ſi fraudis
præſumptioni ex adhibitione teſtium
locus vllus dandus eſſet, non minùs ei
aditus pateſieret, admiſſa ante tempus
illud probatione, quę inductis falſis te
ſtibus fieri quoq; poſſet, ob cognitam
forsàn voluntatem domini, alteri lo-
care poſteà volētis, imò hac in ſpecie,
cùm nulla inſtet neceſsitas, quæ ad de-
fendendum cogat, ob certitudinem, ac
breuitatem temporis, quo futuræ litis
declaratio ſperatur, multò magis in ſic
præueniente fraus præſumenda vide-
tur, vt aliud agens reſpondit Alciatus
reſponſo 281. num. 6. nempè ideò, quia
55 * quantò plus eſt cautelæ in aliquo ac-
tu, tantò plus fraudis, ſeu calliditatis
eſſe præſumitur, vt & aliud agentes do
cuerunt Baldus *conſ. 487. poſt medium,*
lib. 1. & alibi ſæpè, Iaſon, alia eiuſdem
Baldi loca congerens, *conſ. 170. nu. 5.*
vol. 2. Philippus Dec. *conſ. 399. nu. 8.*
lib. 2. Andreas Barbacia *conſ. 1. nu. 34.*
vol. 1. Alciatus *reſponſo 162. n. 10.* Ti-
raquellus *de retractu conſanguinit. §. 36.*
gl. 2. n. 35. verſ. Et vt pulchrè, & apertiꝰ
de retracta conuent. in præfat. num. 18. &
32. Rota Genuenſis *deciſ. 172. nu. 4.* ac
poſt alios Carolus de Graſsis *de excep-*
tio. except. 14. n. 46. D. Ioann. Baptiſta
Valençuela *conſ. 62. n. 52. conſ. 69. nu.*
196. & conſ. 100. n. 87. Marius Cutel-
lus *ad deciſiones Siciliæ, in diſcurſu apolo-*
getico, qui extat poſt deciſ. 4. nu. 40. verſ.
Nec omittam, & probat elegans textus
in l. ſi quis ſub conditione 7. iuncta gloſſ. 1.
& communi D. de condit. inſtitut. & in l.
ita fidei 40. verſ. Imò in priore ſpecie, D. de
iure fiſci.

Eſt ergo veriſsima dictæ legis ratio 56
(vt iudico, ac ſenſerūt etiam Carotius
d. q. 1. Gratian. *d. diſceptat. 357. n. 4. 5.*
9. & 10. Mar. Giurba *d. deciſ. 59. nu. 8.*
Ioā. à Sāde *deciſ. Friſicar. lib. 3. tit. 6. de-*
fin. 2. in princ.) quòd nimirū per pactū * 57
relocandi pro eodē pretio priori con-
ductori, potiùs quā alteri, libertas do
mino tollatur, conductorem finito tē-
pore expellendi, & rem ſuam cui velit
locandi, quod graue, & iniquiſsimum
eſt, ex regula *legis id quod noſtrum 11. D.*
de regulis iuris, l. in re mandata 21. verſ.
Nam ſuæ, C. mandati, l. dudùm 14. verſ.
Sed quia grauis, C. de contrahenda emptio-
ne, §. per traditionem, verſ. Nihil enim, in-
ſtitutio. de rerum diuiſione, iuncta liber-
tatis diffinitione, * vt ſit naturalis fa- 58
cultas eius, quod cuique facere libet,
l. libertas 4. D. de ſtatu hominum, §. 1.
(vbi benè explicat Theophilꝰ) *inſtitut.*
de iure perſonarum, l. 1. in princ. titul. 22.
partit. 4. & eleganti * regula, quæ vul- 59
gò ſumitur *ex l. hactenùs 8. §. Caſſius, in*
fine (quæ lex, aliàs eſt *5. legis vſufructu*
7.) *cum l. ſeq. D. de vſufructu, & quemad.*
l. finali, ſimiliter in fine, D. de vſu, & ha-
bitatione, l. item quæritur 13. §. 1. verſ.
Cæterùm, illic. *Si vel inuito domino fecit*,
iūcta *gl. verbo inuito, D. locati, l. 13. ad*
fin. ibi. *E ſin ſu plazer*, vbi optimè Greg.
Lop. *gloſ. vlt. tit. 8. partit. 5.* nempè id
eſſe alicui peius, quod contra eius vo-
luntatem fit, licèt ipſi alioquì ſit vti-
lius, quam extollit, & expendit Andr.
Iſſernia *in cap. Imperialem, n. 4. circa me-*
dium, verſ. Intereſt etiam ſi non placet, vel
diſplicet, de prohibita feudi alienatione per
Fride-

Fridericum, & pluribus exornat Tira-
quell⁹ de retractu cõſanguinitatis, in præ-
fatione num. 25. cuius ad id meminere
Ioan. Petr. Surd. conſ. 440. n. 30. lib. 3.
D. Ioannes Bapt. Valenç. in defenſione
monitorij contra Venetos 5. p. n. 51. Iulius
Cæſar Ruginell⁹ pract. quæſt. lib. ſingul.
c. 22. n. 2. circa fi. Ant. Gizatell⁹ deciſ.
29. n. 15. Alphonſus Guzman de euict.
60 q. 52. n. 10. vt meritò dixerit * Bald⁹,
tametſi earum legum immemor, in repe
titione legis 1. q. 2. poſt princ. ſub n. 15. D.
de legat. 2. quòd grauare me dicitur om
nis, qui me cogit actũ facere, licet dã-
num mihi non inferat, cuius mentionẽ
etiam ad id faciũt Gizarellus, & Guz-
61 man vbi proximè. Quapropter * viſum
meritò fuit, libertatẽ illam non aliter,
quàm per ſolenne pactum, ſiue in ſcrip
tis celebratũ tollere, quia ad hoc diffi-
ciliùs dominus progreditur, ac rursùs
quod in ſcriptis fit, magna cum delibe
ratione, atquè animi firmitate factum
cenſetur, ipſumquè in ſe firmius eſt, l.
2. C. de ſentent. ex periculo recitand. no-
tat Bart. in l. gerit 87. n. 18. D. de acquir.
hered. Simon de Pretis de interpret. vlt.
volunt. lib. 1. ſolut. 5. n. 45. quod & con-
ſtat ex D. Paulo epiſt. 2. ad Corinth. cap.
10. & 13. & Caſsiodoro lib. 11. variar.
cap. 33. his verbis: Eſt ſcriptura humano-
rum actuum ſeruans fidele teſtimoniũ, præ-
teritorum loquax, obliuionis inimica, nam
memoria noſtra, & ſi cauſas retinet, verba
tamen commutat, illic autem ſecurè reponi-
tur quod ſemper æqualiter audiatur, ex-
pedit què optimè aliud agens D. Ioã-
nes Bapt. Valençuela conſ. 102. n. 93.
& 94. verba * autem facilè iactantur,
62 nequè ea proferentẽ ſemper obligant,
iuxta illud celebre, & peruulgatũ Ca-
tonis diſtichon lib. 1.

Rem tibi promiſſam certò promittere noli.
Rara fides ideò, quia multi multa loquũtur.

Idquè cõſtat ex l. ſi quid vẽditor 18. l. ſcie
dum 19. §. ea autem, in fine, cũ relatis à gl.
verbo non vt iactentur, D. de ædilitio edi-
cto, l. finali, D. de teſtament. l. Diuus 24.
verſ. Cæterùm, D. de teſtamento militis, c.
cùm veniſſent 6. verſ. Ipſe verò, illic. Reſ-
pondit, quòd non ſolùm de illo, ſed de omni-
b⁹ reditibus ſuis faceret quod ſibi placeret,
extra de inſtitut. vltra alia iura, in pro-
poſito quoquè adducta à Paulo Pariſio
conſ. 89. num. 1. & 4. vol. 3. Anton. Go-
mezio ad l. 3. Tauri, num. 115. cum ſeqq.
Cardin. Franciſco Mantica de coniect.
vlt. volunt. lib. 5. tit. 15. num. 5. Petro
Aug. Morla in emporio iuris tit. 9. in præ
ludijs, nu. 99. confert elegans traditio
gloſ. 2. verſ. Et quia dixi, in l. ſerui electio-
ne 5. in princ. D. de legat. 1. quam ordina-
riam, & cõmuniter receptã dicit An-
ton. Gomez in d. l. 3. Tauri num. 119.
Caldas Pereira, alios eiuſdem ſenten-
tiæ authores congerẽs, de nominat. em-
phyteut. q. 1. n. 12. quæ ratio ſatis colli-
gitur ex verbis illis d. legis ne cui, ſed po
tere facultatẽ dominis, domos ſuas, vel er-
gaſteria, vel loca, cui voluerint locandi, &
confirmatur ex eo, quod vice verſa tra
ditum eſt in conductore, * vt pro tem- 63
pore ſibi factæ locationis, liberè rem
conductam alij ſublocare valeat, & vt
finita locatione, inuitus ipſe detineri
nullo modo poſsit, in l. nemo 6. & in l.
inuitos 11. C. illo tit. de locato, cũ traditis
ab Ant. Gom. var. reſol. tom. 2. c. 3. n. 11.
Greg. Lop. in l. 5. gl. 4. tit. 8. parti. 5. Gũ
diſaluo Paz in praxi to. 3. c. 2. §. 4. n. 27.
& cap. 6. §. 3. n. 2. Philippo Paſchali de
virib. patr. poteſt. p. 4. c. 6. n. 28. & 33. in
princip. ea autem ratio planè ceſſat in
pacto prorogandi locationem pro cer
to aliquo tẽpore, quia eo finito, liber-
tas domino manet in futurum, adeòq;
nihil obſtat, quominùs hæc proroga-
ta locatio teſtibus probata, ei quæ po-
ſtea etiam per ſcripturam facta ſit, præ
ualere debeat.

Nec obſtat, quòd hac ratione atten- 64
ta, ſolũ exigeretur ſcriptura ad pactũ
de relocando primo conductori, cum
domino initum, non autem ad pactum
initum cum ſecundo cõductore, vt pa-
tiatur primum pro eodẽ pretio re lo-
cata vti, & tamen ad hoc etiam apertè
ſcriptura poſtulatur in d. l. ne cui, illic.
Niſi fortè pacta per ſcripturam ſpecialiter
inita cum dominis, vel cum his, qui poſtea
cõduxerint, legibus videlicèt cognita, agẽ-
tis intentionibus ſuffragentur, quia & ſi
nemo, quem viderim, aduertat, reſpõ-
dendum eſt negando ſequelam, nã imò
* ex ea ratione proportionabiliter in- 65
fertur, quòd quemadmodùm domino
facul-

Digitized by Google

facultas, rem ſuã cui velit locandi, non poteſt reſtringi, niſi per pactũ in ſcriptis deliberatè factum primo cõductori, de nemini alij quàm ipſi locando, ſic nec ſecundo conductori, vbi id pactum cum domino nõ interceſſerit, vel prioris conductionis prorogatio priùs facta non fuerit, tolli poteſt facultas, rẽ cõductã ad libitum vtendi, ob id quòd aliquando forſan primo ex vrbanitate fuerit pollicitus, ſe non vſurum cõductione ſua; dum ille pro eodem pretio rem habere velit; nam etſi hæc libertatis reſtrictio, dumtaxat facta ſit in cõductione illa, tamen in nullo alio ſecũdo conductori libertas manet, quia ſi pro nouo tempore rem conductam rurſus habere velit, nouo domini cõſenſu eget, qui in ipſius poteſtate non eſt, atque adeò ad tollendam ei facultatem hanc, quam ſolam habet, vtendi cõductione, ſemel ſibi à domino facta; non minùs deliberatio maxima, de qua per ſcripturam cõſtet, neceſſaria eſt, quàm ad tollendam in vniuerſum domino facultatem, cui malit locandi, vna vel al-
66 tera locatione finita: quia idem * iuris eſt de parte quoàd partem, quod de toto quoàd totum, *l. iuris gentium* 7. §. *adeò, verſ. Si igitur D. de pactis, l. qua de toto* 76. *D. de rei uendicat. l. ſi duo* 51. *in fine D. de adminiſtrat. tut. l. ſi ſeruus* 82. *verſ. Similiter, in fine D. de acquir. heredit. l.* 3. *D. pro derelicto*, cũ alijs relatis à Nicol. Euerardo *in locis legalibus loco* 8. *à toto ad partẽ, n.* 2. & pluribꝰ, quos in idẽ cita-
67 uimꝰ *diſſert.* 4. *n.* 26. quæ interpretatio * apertè colligitur *ex d. l. ne cui*, illic; *Ipſis nihilominùs, qui conduxerint, ab omni ſuper hoc moleſtia liberis conſeruandis*, ex quibus verbis conſtat, non hoc tantùm Imperatores eò loci agere, vt dominis libera facultas maneat, res ſuas, prima finita locatione, cuicumque alij velint locandi, & ne à prioribus conductoribus quominùs id faciant impediri poſſint, quemadmodùm *in præcedenti verſ.* cautum fuerat, ſed etiam vt eadem facultas, ſeu libertas ſecundis conductoribus cõſeruetur, ne à primis ſuper vſu cõductionis ſuæ quoquomodò inquie-
68 tentur.

Ex quibus primò cauendum eſt à Petro Mangrela *in annotationib. ad Bart. in l. itẽ quæritur* 13. §. *qui impleto, D. locati, verſ. Item ſi inquilinus*, qui nedum ſecurè docet, ac pro regula tradit, quòd ſi inquilinus, probare vult elapſo anno, ſe pro ſequenti anno conduxiſſe, debet id probare per ſcripturam, non autem per teſtes, ſed & citat pro hac ſententia, Baldum *in d. l. ne cui*, qui tamen nec in prima, nec in ſecũda lectura quicquam tale notauit, aut ex ea lege deduxit, quinimo nec deducere verè potuit, ſed id tantùm, quod ſuperiùs firmauimus, nempè dominum non teneri relocare primo conductori potiùs quàm alteri, niſi ſe per ſcripturam ad hoc adſtrinxe- 69
rit. Eſt autem * aliud, finita prima locatione dominum rem ſuam eidem relocare, aliud, & quidem longè diuerſum, per pactum ſe ei ad relocandũ adſtringere; primum ſi quidem nulla lex, aut ratio prohibet quomodocũque fieri, imò planè permittit, ac ſuadet, nam ſi nedum verbis, ſed & ſolo nutu rem ſuam dominus alij locare poteſt, cùm nec verba, nec ſcripturam is cõtractus deſideret, vt à nobis dictum non ſemel eſt, *ex l. qui ad certum* 14. *aliàs* 15. *D. locati*, cur non etiam poterit multò magis ſemel vni locatam, eodẽ modo ipſi pro diuerſo tempore relocare? alterũ vero, cùm rem nimis grauem, ac domino præiudicialem contineat, quippè quod libertatem ei aufert alteri locandi, meritò à Zenone Imperatore prohibitum eſt *in d. l. ne cui*, niſi ſolenne inſtrumentum proferatur, quo de huiuſmodi pacto, ac matura domini deliberatione manifeſtè liqueat, iuxta ea, quę pro eiꝰ legis ratione nuper tradidimꝰ.

Rurſus cauendum eſt à Lucio Mat- 70
thæo de Apicella *in tutamine pauperum, ſiue de dilatione quinquennali, tit.* 1. *num.* 209. & Mauricio Apicella ipſius filio *in additionibus ad eundem tit. ſub n.* 378. docentibus, primũ inquilinum, vel colonum, relocationem ſibi pro ſequenti tempore factam eſſe contendentẽ, non aliàs contra ſecundum, ſcripturam habentẽ admittẽdũ fore, quã ſi relocationẽ illã ſaltẽ per quinque teſtes probauerit; nam etſi agnoſcere magis videatur, deciſionẽ *d. l. ne cui*, dum ſcripturam deſide-

Digitized by Google

deſiderat, non in caſu relocationis primo factæ, ſed pacti de relocando illi, nec vlli alteri locando loqui, pro conſtanti tamen ſupponunt, ad eum caſum ex rationis identitate extendi, ſequuti errorem Vincẽtij de Franchis, & aliorum, initio commemoratorum, quem hactenùs latè confutauimus, & aiunt legem illam, ſcripturam exigentẽ, non excludere probationem, quæ fiat per
71 quinque teſtes, quippè * quæ vim habet publici inſtrumenti, & admittitur etiam in caſu, quo probatio per teſtes prohibetur, ac per inſtrumentum tantũ exigitur, vt argum. text. *in l. teſtium* 14. *aliàs* 18. illic, *Niſi quinque teſtes idoneè, iuncto text. ibi. Vel ſecuritatem inſcriptis capiant, C. de teſtibus, & in auth. de teſtib⁹ §. & licèt, iuncta gloſ. verbo teſtes, collat.* 7. quibus apud nos conſonat *lex* 32. *in princip. verſ. Fueras ende, tit.* 16. *part.* 3. notatũt Zinus *in l. optimã oppoſit.* 4. *verſ. Aut vult, C. de contrah. & commit. ſtipulat.* Abb. Panormit. *n. vlt. ad finem*, Felin. *n.* 13. Dec. *n.* 78. *iuxta nouiorem editionem*, & Auguſt. Beroius *nu.* 70. *verſ. Communis tamen, in c.* 2. *de probat.* Hippolitus Marſilius *in rubrica C. eodem tit. n.* 38. *& ſingulari* 157. Ioan. de Arnono *ſingulari* 49. Vincent. de Franch. *deciſ.* 384. *n.* 7. Maſcard. *de probat. tom.* 2. *concluſ.* 769. *feudum an per teſtes probetur, n.* 8. *& concluſ.* 981. *aliàs* 983. *ſub verbo liberatio debiti, n.* 4. *&* 5. *& tom.* 3. *concl.* 1321. *aliàs* 1324. *ſub verbo ſolutio à quo n.* 13. Miſinger. *ſingularium obſeruat. centur.* 1. *obſeruat.* 5. *ex n.* 2. Ioan. Baptiſta Aſinius *in praxi lib.* 1. §. 19. *c.* 5. *limitat.* 2. Auendañus *ad l.* 41. *Tauri glo.* 4. *à n.* 29. Eſcouar *de ratiocinijs cap.* 23. *n.* 34. Ludou. Gilhauſen. *in arbore iudiciaria c.* 6. *p.* 1. *de probationib.* §. 315. *verſ. Tertiò probatur*, Andreas Molfeſius *ad conſuetud. Neapolitanas tom.* 1. *p.* 7. *q.* 15. *n.* 22. *&* 24. Hæc etenim Matthæi, & Mauritij Apicellæ ſententia, quemadmodũ in eo falſa eſt, quòd pro conſtanti ſupponit, deciſionem *d. l. ne cui*, vel complecti caſum relocationis, primò conductori factæ, vel ad eum ex rationis identitate protrahi (nã imò magna inter vnum, & alterum caſum diſcriminis ratio verſatur, vt ſatis oſtendimus) ſic
in eo, quod ſubiungit denuò, admittendam ſcilicet eſſe in eius legis caſu probationem per quinque teſtes, cùm doctrina * illa Zini, & ſequacium per il- 72
la iura, vera tantùm ſit in eo caſu, quoad probatione actus, alioqùi in ſua ſubſtantia perfecti, & validi à iure vel ſtatuto exigitur ſcriptura, puta ad excludendam præſumptam falſitatem, vel
fraudem, quam * lex ob actus vel ne- 73
gotij qualitatem, & circunſtantias præſumere quandoquè ſolet, *l. comparationes* 19. *aliàs* 20. *C. de fide inſtrument. l. iubemus* 29. illic, *Et falſitas in elogijs committitur, C. de teſtamentis, auth. de inſtru. caute. & fide, §. ſi tamen quiſquam, verſic. Nam falſitates, collat.* 6. *ſiue nouella* 73. *cap.* 4. *auth. de teſtibus. §. quia verò multi, verſ. Vt potè ſuſpitione habita, collat.* 7. *ſiue nouella* 90. *cap.* 4. *& alibi ſæpè*, ac proin-
de * ſtatuere rectè poteſt, vt per ſcrip- 74
turam potiùs quàm per teſtes probatio fiat, ſi circa horum productionem quicquam falſitatis, vel fraudis iuſtè ſuſpicetur, vt ſatis conſtat *ex l. cùm de indebito* 25. §. *finali, in fine, D. de probation. l.* 3. *verſ. Si tamen*, illic, *Niſi palàm, & euidenter ex inſtrumentorum probatione, non per teſtium depoſitionem te fuiſſe minorem oſtenderis, C. ſi minor, ſe maiorem dixerit, l. generaliter* 12. *verſ. Niſi certè, C. de non numerata pecunia, c. cùm dilectus* 9. *de fide inſtrument. iuncta clement.* 2. *de teſtib. cum vbiquè notatis*, & in terminis hanc ſimilis ſtatuti rationem commendant Iaſ. *n.* 14. *verſ. Primò in iſto ſtatuto*, & Alciat. *n. vlt. verſ. Hoc enim caſu, in l. certi condictio* 9. §. *quoniam D. ſi certum petatur*, quorum in propoſito meminit Aluarus Valaſcus *de iure emphit. q.* 7. *n.* 12. *verſic. Item poteſt*, & vltra eos optimè Annæus Robert⁹, qui hac de re grauiter (vt ſolet) diſſerit, *rerum iudicatarũ lib.* 2. *c.* 10. *in argumentis pro Mæuio patre*, nouiſsimè Andr. Molpheſius *ad conſuetudines Neapolitanas tom.* 1. *p.* 7. *q.* 15. *n. vlt. & tom.* 2. *eadem p.* 7. *in addit. ad quæſt.* 15. *&* 16.
n. 10. Sed licèt * huiuſmodi ſtatutum 75
ex ea vel alia iuſta cauſa valeat, in quo ferè omnes cõueniunt, vt teſtãtur Alexan. *conſ.* 68. *n.* 2. *lib.* 3. *& conſ.* 50. *n.* 1. *&* 2. *lib.* 5. Philippus Dec. *n.* 73. *in c.* 2. *ext. de probat.* idem Dec. *conſ.* 11. *nu.* 2.

Tiraq.

Tiraq. *de retractu conſang.* §. 2. *gloſ.* 1. *nu.*
16. Hippolitus Marſilius *in rub. C. de*
probat. n. 32. *aliàs* 43. Fuluius Pacianus
de probat. lib. 1. *c.* 5. *n.* 15. vltra alios ſu-
pra relatos, & ſtatim referendos, quia
tamen id nimis eſt odioſum, & nedum
poſitiuo, ſed & diuino ac naturali iuri
quodammodò repugnans, iuxta ea, quę
cum Innocentio, & alijs reſoluit Hip-
politus Riminald. *conſ.* 260. *n.* 29. *tom.*
3. quantum fieri poſsit reſtringendum
eſt, vt vtrumque ſuperiores adnotant,
optimè Bald. *in l. obſeruare* 4. §. *poſt hæc,*
in 1. *lectura q.* 11. *ſub n.* 9. *aliàs* 15. *D. de*
officio Proconſulis, Anania *conſ.* 64. Sur-
dus *decif.* 43. *n.* 4. & *decif.* 277. *n.* 11. &
76 12. adeòque * non debet, aut poteſt
excludere probationē per quinque te-
ſtes, quæ cùm adeò ſit valida, præſump
tionem illam rectè excludit, vt ſatis
colligitur ex *l. finali verſ. Sed ſiue quin-*
que, iuncto verſ. Lex etenim, C. de fideicom-
miſſis, §. *fin.* illic, & *neque ex ſcriptura,*
neque ex quinque teſtium numero poſſit res
manifeſtari, inſtit. de fideicommiſſ. ariis here-
77 *dit.* eòquè * pertinet deciſio text. *in*
d. l. teſtium, C. de teſtibus, & *in d. auth. de*
teſtibus, §. & *licèt*, & *in d. l.* 32. *partita*,
quæ planè fundatur in præſumpta frau-
de inſtrumentarij debitoris, ſolutio-
nem allegantis, ac per teſtes probare
contendentis, cùm tam facili, ac prōp-
to remedio ſibi conſulere potuiſſet, ſe-
curitatem in ſcriptis accipiendo à cre-
ditore, qua ſe aduerſus eum ſcripturam
debiti proferentem tueretur; nec enim
aliàs lex illa hanc excludit præſump-
tionem, quàm quinque idoneorum te-
ſtium probatione, vt aduertunt elegan
ter Donellus *num.* 4. & Petrus Gilche-
nius *num.* 1. & 2. *ibidem*, ac ſenſit Be-
78 roius *vbi ſupra*; quanquam hodie * a-
pud nos eo quoquè caſu duo idonei te-
ſtes videantur ſufficere, inſpecta *l. Re-*
gia 2. *verſ. Saluo ſi dentro de diez dias, tit.*
21. *lib.* 4. *nouæ compilat.* quam ad hoc
rectè expendit Azeued. *ibi ſub num.* 19.
Gundiſſaluus Paz *in praxi* 4. *part. tomi*
1. *cap.* 3. *n.* 40. *ad finem; verſ. Nec intelli-*
gas, Blaſius Flores de Mena *var. quæſt.*
lib. 1. *quæſt.* 15. *nu.* 18. quorum ſenten-
tiam Tribunalium praxis frequentiſ-
ſimè admiſit, nec vſquam aliud recep-
tum vidi, etiam in caſu, quo ex partium
conuentione ſcriptura de debito facta
eſt, ad quam ſpeciem eam l. reſtrin-
gunt poſt alios Matthæus Afflictus
decif. 13. *num.* 35. & Iacobus Menoch.
de præſumpt. lib. 1. *quæſt.* 46. *num.* 44. &
licèt in eadem ipſa ſpecie adhuc apud
nos vigere diſpoſitionem *dictæ l. teſtium*
cum ſimilibus, exiſtimauerint Greg. Lo-
pez *in d. l.* 32. *partitæ gloſ.* 2. Parlador.
lib. 2. *rerum quotidian.* 5. *part.* §. 11. *num.*
32. Auendañus *in d. l.* 41. *Tauri gloſſa* 4.
numer. 29. & 30. contrarium namque
longè veriùs eſt, vt rectè contra eos
aduertunt Azeued. *vbi ſupra*, & Bla-
ſius Flores *dict. quæſt.* 15. *num.* 18. *iuncto*
num. præcedenti. Sed & apud Gallos ge-
neraliter abrogatam eſſe deciſionem,
dictæ legis teſtium, quocumque in ſenſu
acceptam, duosquè teſtes in eius ſpe-
cie ſufficere teſtantur Franciſcus Ra-
guellus *lib.* 4. *commentar. ad leges Iuſti-*
niani, ad eand. l. teſtium, & Anto. Morna-
cius ibi, in alijs autem regnis, etſi lex
illa obſeruetur in ſcriptura confecta
pro ſubſtātia obligationis ob præuiam
conuentionē de illa facienda, in dubio
tamen cū id clarè non conſtat pręſumi-
tur potius facta ſcriptura ad probandā
obligationem tantùm, atque ita ſolu-
tionis probatio per duos idoneos te-
ſtes admittitur, vt de Sabaudiæ Senatu
teſtatur Ant. Faber *in Codice ſui nominis*
lib. 4. *tit.* 15. *de teſtib. definit.* 23. *n.* 13. &
de Friſico nouiſsimè Ioā. à Sāde *definit.*
Friſicarū lib. 1. *tit.* 10. *de probat. definit.* 1.

Cæterū nō ęquè memoratę Zini do- 79
ctrinę quocūq; iure inſpecto lo. 9 erit,
quoties inſtrumētum à iure, vel ſtatuto
deſideratur non vtique ad probationē
præciſe, ſed principaliter ad ſubſtātiā,
& ſolēnitatē actus, vt in nōnullis ex il-
lis caſibus, quos referūt *gl.* 2. *in l. cōtra-*
bitur 4. *D. de pignorib. gl.* 3. *in l. pactū* 17.
C. de pactis, gl. verb. in ſcriptis, in fi. in c. 1.
§. *poſtquā, de cenſibus in* 6. & *vbique* DD.
Speculator *in tit. de inſtrumēt. edit.* §. *re-*
ſtat videre, n. 14. Guido Papæ *q. ſeu de-*
cif. 582. *n.* 3. vltra ſcriptores alios, ple-
na manu cōgeſtos ab Aluaro Valaſc. *de*
iure emphit. q. 7. *nu.* 1. & 2. (qui * *nu.* 5. 80
verſ. Iuxta quā, paucos eſſe cēſet eiuſmo-
di caſus, in quibus pro ſubſtātia exigi-

Digitized by Google

tur ſcriptura, tameſi plures ſint, quàm quos ipſe putat, vt mox videbimus) Surdo *deciſ.* 331. *nu.* 1. 2. 3. 10. *&* 11. Morla *in empor. ad tit. de fide inſtrument. in prælud. n.* 8. *verſ. Cæterùm*, Ant. Cardoſo *in ſumma, ſeu praxi iudicii, & aduocatorum, verbo probatio, n.* 5. Thoma Vaſco *allegat.* 72. *n.* 1. qui omnes agnoſcunt, vbi pro ſubſtantia, & perfectione actus ſolennis exigitur ſcriptura, actũ aliter factũ ipſo iure nullũ eſſe, nec eius probationem per quoſcũque teſtes factã, vllas ei vires tribuere, licèt aliud eſſet, ſi ad probationẽ tantùm ſcriptura exigeretur, quod præ alijs adnotauit optımè Didac. à Brito *ad c. potuit* §. 1. *n.* 13. *de locato, & conducto* (quicquid diſtinctionẽ hãc repudiet Iaſ. *in l.* 1. *n.* 62. *ad fin. C. de iure emphit.*) atque adeò idẽ
81 dicendũ eſt in ſpecie * *d. l. ne cui*, vbi ad ſubſtantiã, & valorẽ pacti de relocãdo, ſcripturã deſiderari planè indicant illa verba, *Niſi fortè pacta per ſcripturã ſpecialiter inita*, ac ſenſit gloſ. *ibi, verbo pacta*, dicens ſpeciale eſſe in eo caſu ſcripturã requiri, ſicut *in l.* 1. *C. de iure emphit.* quo quidẽ loci in contractu emphiteutico omnino ſcripturam exigi notauit idem Accurſ. ibi, *verbo alienationis, verſ. Itẽ hic neceſſaria, & verbo ſcriptura, in princ.* quicquid poſtea variet, cui priorẽ ſententiã alibi ſæpè ab eodẽ Accurſ. repetitam, & cõmunem, & veriorẽ eſſe profitentur Salycet. *n.* 5. *in princ. iuncto verſ. Alij quod hic eſt ſpeciale, & hoc tenetur cõmuniter*, ac poſt alios Iaſ. *ibidem nu.* 61. *verſ. Contrariam partem, iuncto nu.* 63. *in fin.* Catel. Cotta *in memoral. iur. verbo emphiteuſis conceſſa, verſ. Et hoc dictũ*, frequentiùſque receptam eſſe pluribus relatis pronunciat Aluar. Valaſc. *d. q.* 7. *n.* 2. *in princ. iuncto verſ. Verùm tamẽ*, quã quam priùs, vt ipſe ibidẽ fatetur, ac refert, eam impugnauerit, & licèt poſtea *n.* 3. ipſam reſtringat, vt requiratur in emphiteuſi ad probationem tantũ, non verò ad ſubſtantiam illius, quod & voluit Anaſtaſius Germonius *de ſacrorum immunit. lib.* 3. *c.* 17. *n.* 122. *&* 123. receptus à Camillo Borrello *in ſumma deciſ.* 1. *p. tit.* 33. *n.* 3. & ſaltem in emphiteuſi ſeculari id admittit Didac. à Brito *in d. c. potuit* §. 2. *n.* 14. qui tamen poſtea variat, vt mox videbim⁹; eſt enim
* longè verius, nedum ad probationẽ, 82
ſed & ad ſubſtantiam emphiteutici contractus ſcripturam requiri, vt concludunt longè meliùs Salyc. Iaſ. & Catel. Cotta *ſupra*, Iulius Clar. *lib.* 4. *ſent.* §. *emphiteuſis, q.* 4. Menoch. *conſ.* 708. *n.* 2. *&* 3. *vol.* 7. *& de præſumpt. lib.* 3. *præſumptio.* 108. *n.* 2. & indiſtinctè ſententiam hanc veriorem, ac receptiorem eſſe cũ pluribus quoquè concludunt Maſcard. *de probat. tom.* 1. *concl.* 602. *aliàs* 603. *n.* 1. *&* 2. (vbi rationem explicat) Caldas Pereira *de renouat. emphiteutica q.* 2. *ſub n.* 2. vltra alios, nouiſſimè cõgeſtos ab Alphonſo Narbona *ad l.* 20. *tit.* 1. *lib.* 4. *nouiſſimæ compilat. gloſ.* 22. *n.* 53. quibus addo Borgninum Caualcanum *deciſio. Florentinenſi* 30. *à n.* 108. *p.* 2. Polidorum Ripam *obſeruat.* 75. *num.* 4. *& obſeruat.* 381. *n.* 3. Fachineum *controuerſ. lib.* 1. *c.* 84. *verſ. Verior*, Stepha. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom.* 2. *c.* 208. *n.* 7. *&* 8. Euerardum Bronchorſt *enantiophanon, ſiue quæſt. controuerſ. cent.* 1. *aſſert.* 78. *& miſcellan. controuerſ. cent.* 1. *aſſert.* 87. *verſic. Opponitur huic aſſertioni, & aſſert.* 89. *verſic.* 2. *aduerſatur*, Did. à Brito *d. n.* 14. *ad fin.* (vbi & in emphiteuſi ſeculari ſecurius eſſe ait, quòd ſcriptura conficiatur, nec aliter firmum, & validũ haberi cõtractum iuxta cõmunem opinionem) Farinac. *deciſ. nouiſ. p.* 3. *deciſ.* 8. *&* 558. *vbique n.* 2. ex eleganti ratione à Salyceto conſiderata *in d. l.* 1. *n.* 5. *C. de iure emphit.* his verbis, *Et poteſt eſſe ratio, quia res datur in emphiteuſim, vt perpetuò ſit penes accipientem, quam de facili acceptor, vel eius heres diceret ſuam, & memorabilis eſt tam in conducente, quàm in teſtibus, vt inf. eod. l. fin. in princ. ideo lex ſcripturam interuenire voluit.* eodem ergo modo in ſpecie *d. l. ne cui*, ſcriptura exigitur pro ſubſtantia, nec proinde teſtium probatio ſufficiet, cùm non poſſit talis probatio efficere quin pactum de nemini alij locando, quàm primo conductori, ſit imperfectum, & indeliberatum violenta iuris præſumptione, quæ * iuris, & 83
de iure vulgò dicitur, nec vllam in contrarium probationem regulariter admittit, iuxta tradita à gloſſa verbo *Præſumptioni, in l. vltim. in princip.*

D. quod

D.quod met.cauſa,gl.vlt.in princ.in l.fin. §.*fin.C.arbitr.tutelæ,glo.verbo quod non fuit,in cap. ferrum* 50.*diſt.gloſſ.magna,in princ.verſ.Præſumptio iuris,& canonis,in c. is,qui fidẽ* 30.*de ſpõſalib.*& vbiquè cõmuni, quam reſoluunt D.Couarr.*in* 4. 1.*p.c.*4.§.1.*poſt princ.ſiue n.*2.Menoch. qui latè exornat,& probat,*de præſump. lib.*1.*q.*3.*à n.*16.*& q.*60.*n.*1.*ac libr.*4. *præſumpt.*89.*n.*16. Cephal⁹ *conſ.*101. *n.*27.*to:*1. Marc⁹ Ant.Eugen.*conſ.*15. *n.*28.*lib.*1. D.Ioan. Bapt.Valençuela *conſ.*114.*n.*26.*conſ.*146.*n.*30.*& conſ.* 169.*n.*86.*tom.*2. & in terminis ex hac ratione licèt non ſic explanata, non admitti probationem etiam per quinque teſtes in ſpecie *d.l. ne cui*, ad relocationem quoque extenſa, docuit Marta in eiuſmodi extenſione communem errorem ſequutus, *voto.*104.*n.*8.

84 Quam veriſsimam reſolutionẽ Granatẽſis curia me iudice amplexa eſt 12. die Octobris anni 1630.in cauſa donæ Mariæ de Lugones viduę,cum Didaco Fernandez de Salazar, tabellione prouinciæ, qui illius domũ habitabat virtute locationis ſibi factæ pro ſpacio quatuor annorũ,cuius termini fine inſtante,illa aduerſùs hunc egit altero ex remedijs ſibi competentibus, quorum ſupra ad tertium argumentum mentionem fecimus, vt poſt terminum illum, qui decima quinta die illius menſis, & anni finebatur,domum ſibi vacuam relinqueret; hic verò excipiẽdo inter alia allegabat, actricẽ non ſibi,ſed alij, cui pro ſequenti tempore locationem fecerat,domum velle, contra pactum, quod inter ipſos conuẽtum fuiſſe dicebat, vt dum idẽ Didacus,pro alio quocumque tempore domũ cõductam habere vellet,hanc illa alij nemini locatura foret, in eam què rem quinque, & ampliùs teſtes, qui ſic fermè depoſuerunt,produxit, & cum his non obſtantibus ordinarius iudex pro actrice pronunciaſſet, eius ſentẽtiam ex prædictis potiſsimùm, vltra nonnulla alia quæ Senatum mouerunt, duximus confirmandam.

Deciſio incidẽs Granatenſis.

Solùm vtique apud nos videbatur obſtare *l.*3.*tit.*8.*lib.*3.*ordinamenti veteris*,quæ eſt *l.*2.*tit.*16.*lib.*5.*nouæ compilat.* qua diſpoſitum eſt, quòd qualitercumque quis obligari velit, obligatus maneat. Verũ ea lex, * cùm generalis ſit,ad ſpecialem iuris antiqui determinationem non pertinet, ſed iuxta eam limitari,ac diſtingui debet, argument. textus *in l.doli clauſula* 109.*aliàs* 110. *D.de verbor.obligat.* & meliùs *ex l.ſanctio legum* 41.*D.de pœnis,l.ſi quando* 35. *C.de inoff.teſtamento,l.præcipimus* 32. §. *vlt.in fine,C.de appellat.* cum alijs; in ſimili congeſtis à Franciſc. Crem.*ſingul.* 114.*nu.*2.Gerardo Mazollo *conſ.*22. *n.*26.*&* 27.Socin.iun. *conſ.*40.*ex n.*4. *lib.*1.Rol.a Valle *conſ.*5.*à n.*27.*lib.*4. Vincẽcio Hondedeo *conſ.*9.*à n.*10.*& maximè n.*16. Maſtrillo *deciſ.*216.*ex n.*49. D.Ioan.Bapt.Valençuela *conſ.* 8.*n.*32.*& conſ.*83.*nu.*140. Hartmano Piſtore *quæſtionum iuris lib.*2.*q.*15.*nu.* 21.D.Ioan.del Caſtillo *quotid. controuerſ.lib.*5.*c.*89.*n.*150. nouiſsimè Gabriele Aluarez de Velaſco, latè exornante *ad axiomata,& loca cõmunia iuris, lit.L.nu.*53.& in eleganti propoſito à D.Chriſtophoro Moſcoſo, & Cordoba *in per quam docta allegatione fiſcali*, ad me per ipſum ſolita humanitate tranſmiſſa, *contra Don Ioannẽ de Amaſa n.*47. 85

86

DISSERTATIONIS

SEQVENTIS

SVMMARIA.

1 C*Onductorem primum, etiam priuatum, idem quod ſecundus offerentem, ei eſſe præferendum abſolutè aſſirmarunt plures.*

Digitized by Google

2 *Quod alij ſaltem in colono verum indiſtinctè putant, in inquilino verò eo tantum caſu, quo dominus nullam haberet iuſtam cauſam expellendi primum, ſecus aliàs, ſed & aliqui abſolutè in colono cõſentiunt, in inquilino indiſtinctè negant.*

3 *Horum omniũ ſententia reijcitur, vt potè contraria deciſioni l. ne cui, C. de locato.*

4 *Gulielmi de Ludouicis ſingulare 65. librariorum, aut typographorum incuria, corruptè ſcriptum eſt abſque negatione ante verbum poſſum; quæ ſupplenda eſt, vt legitimus authoris ſenſus conſtet; nec id eſſe nouum oſtenditur.*

¶ Doctor quilibet intelligendus eſt ſecũdùm authorem quem allegat. ibidem.

5 *Loci verbum generale eſt, ad cuiuſcumque generis loca, vel prædia, ſcilicet tam ruſtica, quã vrbana; quomodò accipitur in l. ne cui 32. C. de locato, & n. ſeq.*

6 *Niſi ſubiecta materia, quæ ad ſola oppida, vel territoria referatur, prædiorum comprehenſionem excludat.*

7 *Ratio l. ne cui C. de locato præced. diſſert. tradita non minùs verificatur in prædijs ruſticis, quàm in vrbanis.*

8 *Matthæus Afflictus, dum docet, colonũ antiquum nouo pro eodem pretio præferendum eſſe, rectè intelligitur à Proſpero Caraueta in eius additione, & alijs, vt loquatur inſpecta conſuetudine, ſeu lege municipali ciuitatis Neapolitanæ.*

9 *Deciſio Hiſpalenſis Senatus refertur, & duobus num. ſeqq.*

¶ Controuerſia circa litium accumulationẽ Hiſpali exortæ in Senatu definiuntur. Granatæ verò à Iudice ad id munus per curiam deputato, vulgò dicto Iuez de dependencias. ibidem.

10 *Lites duæ vbi ad idem tendunt, accumulationi actorum regulariter locus eſt.*

11 *Lis, quæ de facto magis quã de iure procedit, vel friuolam, & apertè iuri repugnantem defenſionem habet, non meretur litis nomen, vt ei fiat accumulatio alterius litis veræ, & legitimæ.*

12 *Iura, ſpeciales caſus cõtinentia, tantũ abeſt, vt regulã generalẽ in omnibus alijs caſibus conficiant, vt imò vltra expreſſos regulam in contrarium firmam reddant.*

13 *Lex 1. §. permittitur, verſ. Planè, alias §. planè 44. in fin. D. de aqua quotid. & æſtiua, expenditur.*

14 *Feudorum inueſtituram vni vaſſallo factam, poteſt eius heres maſculus impetrare ſaltem intra annum.*

15 *Emphiteuſim finitam propter generationem finitam poſſunt deſcendentes vel proximiores intra quartum gradũ petere ſibi renouari, & ſi id non fiat, ob iniuriam ſibi ob hoc factam appellare.*

16 *Emphiteuſis, & feudum ſpecialem renouationis æquitatẽ habent, propter vtile dominium ex eis translatum in emphiteutam, & feudatarium.*

17 *Argumentum de feudo ad emphiteuſim, & vice verſa regulariter valet.*

18 *Emphiteutæ, vel feudatarij ſucceſſoribus ideo renouationis ius competit, quia cùm dominium ſaltem vtile rei emphiteuticæ, vel feudalis in defunctum, & anteceſſores iuxta inueſtituræ tenorẽ fuerit cõtinuatũ, iniquũ, & iniurioſum videretur eodem beneficio illos defraudare, ſiue nõ eis potiùs quã extraneis id cõcedere.*

19 *Quod maximè procedit in emphiteuſi, ac feudo familiaribus, vel mixtis; quo caſu maior adeſt ratio renouationẽ concedendi filijs, vel cognatis proximioribus defunctis propter peculiarẽ affectionem ad res, quæ in dominio ſaltem vtili maiorũ ſuorum fuerant.*

20 *Aduocatorũ filij, ſi doctrina polleãt, officia, & honoribus paternis cõdecorãdi ſũt, in eâq; rem nonnulla expẽduntur iura.*

21 *Genuatenſis curiæ obſeruantia in ſimili caſu refertur.*

22 *Argumentũ ab emphiteuſi, vel feudo ad ſimplicem locationem ſumi non poteſt.*

23 *Emphiteuſis tẽporaria, nõ ad vitã facta, ſed ad longũ, vel longiſſimũ tẽpus, & ſi dominiũ vtile trãsferat, quemadmodũ vitalitia, nõ tamẽ per omnia eodẽ iure cẽſetur, & ideo renouationis æquitas in ea regulariter locũ nõ habet, ex veriore, ac receptiore ſententia, contra nonnullos.*

24 *Locatio ad longũ tempus, à Republica, vel Eccleſia facta, non minùs, quã vitalitia renouationis æquitatem habet.*

25 *Idẽ in prædijs priuatis eo ſaltẽ caſu locũ obtinebit, quo conſtet, conductorẽ ad longũ tempus rem ſic conductam omninò melioraſſe, nam pro ſequenti tempore relocationem obtinebit ſaltem pro penſione ab altero oblata; quomodò intelliguntur nonnulli DD. ſimpliciter loquentes.*

Melio-

Digitized by Google

26 *Meliorامentorum probatio neceſſaria non eſt proximiori, vel heredi vltimi emphiteutæ vitalitij, eandem penſionem offerenti, quam extraneus, vt ei præferatur, & renouationem impetret, ſed vtilis tantùm, ad eam facilius obtinendam, & ſub antiquo canone; quo nomine rectè à Ioanne Garſia taxatur Aluarus Valaſcus, qui & ipſe tandem ſe ipſum correxit.*

27 *Lex in pupillo 47. §. 1. D. de ſolut. & gloſſ. verbo profuturum, verſ. Sed quid ſi Eccleſia, in cap. ſine exceptione 52. 12. q. 2. expenduntur ad hoc, quòd id cenſetur alicui vtile, quod nõ eſt ei damnoſum.*

28 *Lex congruit 4. & lex fin. C. de locat. prædior. ciuil. libr. 11. earum quæ ratio expenduntur, & de earum intellectu agitur à n. 32.*

29 *Ratio generalis, in lege certum caſum definiente ſcripta, ad alios caſus, in quibus eadem ratio viget, eam extendit.*

30 *Princeps, vel Reſpublica res ſuas locans, peioris conditionis, quàm priuatus eſſe non debet.*

31 *Æquitas generaliter ſuggerit, vt teneatur quis facere quod ſibi nõ nocet, & alteri prodeſt, maximè ſi & contrarium alteri noceat, & n. 37.*

32 *Lex, aliquid ſpecialiter in certo caſu conſtituens, id in alijs negare videtur.*

33 *Æquitas & ſi in omnibus ſit ſeruanda, non tamẽ eadem viget ſemper in omnibus, ſed plerumque quod in vno caſu æquum eſt, in alijs eſt iniquum, ac vice verſa.*

34 *Locatio facta à priuato, in quo differat ab ea, quæ fit à Principe, vel Republica, & n. ſeqq.*

35 *Libertati naturali de re ſua ad libitum diſponendi, nulla alia naturalis ratio regulariter præualet; contra Ruginelum.*

36 *Principis, vel Reipublicæ bona per alios publicè adminiſtrãtur, tantùm quæ in illis conſideratur intereſſe pecuniarium ex eorũ adminiſtratione, & locatione Principi vel Reipublicæ obueniens, non verò affectio vni magis quàm alteri locandi, & quare?*

37 *Conductor prior rerum publicarum, vel fiſcalium, aut patrimonialium Principis, æquitati conſonum eſt, vt præferatur alteri, qui ad eas pro ſequenti tempore conducendas acceſſit, pro pretio ab hoc oblato, & quare?*

38 *Lex congruit, C. de locat. prædior. ciuil. lib. 11. generaliter loquitur de bonis publicis, ſiue nedum fiſcalibus, in quibus tantùm eam perperàm DD. vulgò intelligunt, ſed & in patrimonio Reipublicæ, vel ciuitatis exiſtentibus.*

¶ Lex 2. & 3. ac rubrica eiuſdem tituli, de ijſdem bonis loquuntur.

39 *Conductor antiquus rerum fiſcalium non rectè ex eo vulgò putatur præferri nouo pro eadem penſione, quòd æquum ſit hoc eum commodi ſentire propter damnũ, quod patitur in eo, quòd aliquando inuitus reconducere illas ſub prima penſione cogitur, & quibus caſibus hoc contingat? ac n. 42.*

40 *Eius rationis fallacia oſtenditur.*

41 *Cõductor dãnum ſterilitatis, vno anno cotingẽtis, cũ alterius vbertate cõpẽſat.*

42 *Conductor rerũ fiſcaliũ, finito locationis tẽpore, inuitus in cõductione nõ detinetur, ſiue recõducere pro alio tẽpore, ac ſub eadem penſione non cogitur, niſi talis cõductor maximos ex priore conductione fructus percepit, & alius cõductor nõ reperitur tantundem offerens. ibidem.*

¶ Lex cotem ferro 11. §. qui maximos D. de publicanis, conciliatur cũ l. locatio, al. licitatio 9. §. 1. eiuſd. tit. l. 3. §. cùm quinquẽniũ, verſ. Diuus etiam, D. de iure fiſci, & l. ſi cùm Hermes 7. verſ. Cùm idem, C. de locato. ibidem.

43 *Conductor, etiam ad tempus modicum, cuiuslibet loci publici, ius quoddã in re, ſiue vtilẽ in rem actionem habet; contra plures, doctrinam hanc, quam non ſatis perceperunt, falſam credentes.*

44 *Eius doctrinæ ratio ex eo naſcitur, quòd in locatione prædiorum quomodocumque publicorum, fiſcaliũ nempè, aut ciuilium, dumtaxàt attẽditur Reipublicæ, vel fiſci vtilitas in exigendo ex his penſionem, vel vectigal.*

45 *Principis, ac Reipublicæ maior poteſtas, ac fidei obſeruatio, faciliorem, ac firmiorum rerum eius acquiſitionem facit.*

46 *Ius & onus reale fundo impoſitum, eius poſſeſſorem ſequitur, huius quę iuris ratione poteſt Reſpublica, vel fiſcus à quolibet poſſeſſore prædiorum publicorũ, vel fiſcalium vectigal exigere.*

Digitized by Google

in princip. ibidem, gloſſ. verbo ſcriptura, & communis *in princip. inſt. de empt. & vendit.* Euerar. Bronchorſt *miſcellanearum controu. cent. 1. aſſert. 87. verſ. 2. Obijcitur, & aſſert. 89. oppoſit. 1.* & apud nos probauit *lex 6. verſ. E la vendida*, vbi notat Gregor. Lop. *gloſſ. 1. & 2.* quicquid Montaluus contrarium velit, & *lex 23. verſ. Eſſo meſmo, tit. 5. p. 5.* de quo alibi latiùs.

50 Rurſus non mouet (vt ad inſtitutum redeamus) altera argumenti pars, quæ ad praxim Neapolitani conſilij pertinet, relatam ab Antonio Gizzarello *d. conſ. 71. n. 1.* quia imprimis ea praxis non omninò tuta eſt, nec ſatis iure probatur, cùm teſtium examinatio ad perpetuam rei memoriam, non aliàs regulariter admittatur, quàm cùm probabiliter timetur, probationũ copiã periturã, ob longã, quæ inſtat, abſentiã, vel aduerſam valetudinem, magnam vè ſenectutem teſtium, *cap. quoniam frequenter 5. in princ. verſ. Niſi fortè, vt lite non conteſtata, cap. cùm dilectæ 4. verſ. Nos igitur, de confirm. vtili, vel inutili, l. 2. verſ. E eſto ſeria, tit. 16. part. 3.* Et licèt hu-
51 iuſmodi * regula ab omnibus limitetur, vt procedat tantùm reſpectu actoris futuri, in cuius ſolius eſt poteſtate, an & quando velit agere, *l. purè 5. §. vltim.* illic. *Cùm actor quidem in ſua poteſtate habeat, quãdo vtatur ſuo iure, D. de doli except. l. qui in alteri⁹ 42. verſ. Hæc ita*, illic, *cùm ſit in poteſtate eius, quando velit experiri, D. de reg. iur. rubr. & l. vnica, C. vt nemo inuitus, l. fin. C. de vſuris pupillaribus*, nec proinde eius probatio ad perpetuam rei memoriam, aliter quàm in illis caſib⁹ admittatur, quod vltra ordinarios *in dictis locis*, latè & eleganter proſequitur Hartmanus Piſtor *quæſtionum iur. lib. 1. q. 39. à n. 1. ad 13. incluſiuè*, & poſt innumeros Farinaci⁹ *praxis, & theoricæ criminalis tom. 2. tit. de oppoſitionibus contra teſtes, quæſt. 76. nu. 2. & 9.* Bernard. Græueus *pract. concl. lib. 1. concl. 92. n. 1. 2. & ſeqq.* Camillus Borrellus *in ſumma, deciſ. tom. 2. tit. 8. nu. 1. 2. 3. & 4.* cum alijs infra; non autem rei futuri, in cuius poteſtate non eſt, an & quando conueniendus ſit, *d. l. purè 5. §. vlt.* illic. *Is autem, cum quo agitur, non habeat poteſtatem, quando conueniatur, D. de doli except.* quia nimirùm & inuitus, & præter ſpem quãdoquè ad iudicium trahitur, *l. inter ſtipulantem 83. §. ſi ſtichum, D. de verbor. obligat. l. 2. in fine, C. de dilat. cum ſimilibus*, adeòquè reo futuro indiſtinctè teſtium examinatio ad perpetuam rei memoriã permittatur, tametſi illi ſenes, aut valetudinarij nõ ſint, ob qualemcumque timorem, vtcũque remotum, quòd proceſſu temporis probationis copia deperire valeat, *d. l. fin iuncta gloſſ. vlt. verſ. Vel dic, C. de vſuris pupillaribus, nouella 90. cap. 9. ſiue authent. de teſtibus, §. & hoc verò*, illic, *Teſtes volentes producere, vt non in poſterum opponãtur eis, quæ ab vna parte geſta ſunt, iuncta gloſſ. verbo præſentem, ad fin. collat. 7. auth. ſed & ſi quis C. de teſtibus, cap. ſignificauit 41. iuncta gloſſ. verbo teſtes, & c. Albericus 43. iuncta gloſ. vlt. eodem tit.* & vbique communis, quam reſoluunt, & probant Antonius Gomez *var. reſolut. tom. 3. c. 1. n. 19. & 21. verſ. Quod tamen limita*, Gregor. Lop. *in d. l. 16. partita, gl. 1. verſ. Aduerte tamen*, Ioan. Garc. *de nobilitate, gloſſ. 48. à n. 6.* Miſing. *ſingul. obſeruat. centur. 4 obſeruat. 71. num. 1. & ſeqq. & obſeruat. 72. ex n. 2.* Andr. Gaillius *pract. obſeruat. lib. 1. obſeruat. 92. à n. 3. & 8.* & ad eum Bernardus Græue⁹ *concluſ. 92. in princip. ex n. 5. & conſiderat. 2. per totam*, Roland. à Valle *cõſ. 23. n. 16. lib. 3.* Maſcard. *de probat. concluſ. 684. n. 1. tom. 1.* Hartmanus Piſtor *d. quæſt. 39. à n. 15.* Hortenſius Caualcanus *in pract. & theorica de teſtibus, p. 3. de probatione teſtium, n. 83.* Farinacius *d. titul. de oppoſitit. contra teſtes, q. 76. nu. 12. & 13. & à n. 63.* Camillus Borellus *in ſumma deciſ. d. tom. 2. tit. 8. num. 9. cum 3. ſeqq.* Sigiſmund. Scaccia *de iudicijs lib. 2. c. 8. à n. 163.* Tamen hæc limitatio,
* vt ex eius ratione conſtat, tunc demũ 52
vera eſt, ac procedit, cùm incertum, & ignotum eſt, quo tempore reus conuenietur, vt in exemplo, quo Bald. *in d. auth. ſed & ſi quis*, & ferè omnes vtuntur, nempè ſi debitori factum ſit pactũ abſolutum de non petendo, quia eo nõ obſtante, poteſt ſibi poſt multum temporis, quando eius pacti probandi copia deficiat, de debito lis moueri, vnde

meritò

Digitized by Google

meritò eius rei probatio cóſeſtim reo
admitti debet, vt ex ea ſibi in tempore
exceptio paretur, ac euitetur ſubdola
actoris retardatio in proponenda con
tra ipſum actione, quemadmodùm his
fermè verbis docet Ioannes Garſias *d.*
gl.48.n.7.circa fin. Quapropter cóſen
ſione omnium, vt apud iam relatos vi-
dere eſt, ſecus quidem erit, ſi certum ſit
tempus, idquè breue, quo quis conue-
niri debet, vt in ſpecie noſtra, qua ſup-
ponimus, locationem ad modicum tē-
pus factam eſſe, proùt frequētiſsimum
eſt, quia túc teſtiū examinatio ad per-
petuam rei memoriam pro ſequētis tē
poris locatione minimè neceſſaria eſt,
nec proinde permiſſa reo cēſeri debet,
niſi quo caſu actori permitteretur.

Prçtereà, quia etſi dem⁹, in hac quo-
53 què ſpecie reo futuro talem examina-
tionem indiſtinctè permiſſam eſſe, ad-
hùc tamen ex eo, quòd illa vſus nō fue-
rit, non debet ei præcludi via, quomi-
nùs poſteà in iudicio ſibi moto com-
muni, & legitima teſtiū examinatio-
ne vtatur, argumento *regulæ nullus plu-*
ribus 20. lib. 6. nequè enim vlla ratio
ſuadet cur magis teſtium probatio ad-
mittenda ſit antè, quàm poſt lapſum
54 locationis tempus, nam * ſi fraudis
præſumptioni ex adhibitione teſtium
locus vllus dandus eſſet, non minùs ei
aditus pateficeret, admiſſa ante tempus
illud probatione, quç inductis falſis te
ſtibus fieri quoq; poſſet, ob cognitam
forsàn voluntatem domini, alteri lo-
care poſteà volētis, imò hac in ſpecie,
cùm nulla inſtet neceſsitas, quæ ad de-
fendendum cogat, ob certitudinem, ac
breuitatem temporis, quo futuræ litis
declaratio ſperatur, multò magis in ſic
præueniente fraùs præſumenda vide-
tur, vt aliud agens reſpondit Alciatus
reſponſo 281. num. 6. nempè ideò, quia
55 * quantò plus eſt cautelæ in aliquo ac-
tu, tantò plus fraudis, ſeu calliditatis
eſſe præſumitur, vt & aliud agentes do
cuerunt Baldus *conſ. 487. poſt medium,*
lib.1. & alibi ſæpè, Iaſon, alia eiuſdem
Baldi loca congerens, *conſ.170.nu.5.*
vol.2. Philippus Dec. *conſ. 399. nu.8.*
lib.2. Andreas Barbacia *conſ.1.nu.34.*
vol.1. Alciatus *reſponſo 162.n.10.* Ti-
raquellus *de retractu conſanguinit.§.36.*
gl.2.n.35.verſ. Et vt pulchrè, & apertiꝰ
de retracta conuent. in præfat. num. 18. &
32. Rota Genuenſis *deciſ. 172. nu. 4.* ac
poſt alios Carolus de Graſsis *de except-*
tio. except. 14.n.46. D. Ioann. Baptiſta
Valencuela *conſ.62.n.52. conſ.69.nu.*
196. & conſ.100.n.89. Marius Cutel-
lus *ad deciſiones Siciliæ, in diſcurſū apolo-*
getico, qui extat poſt deciſ.4. nu.40. verſ.
Nec omittam, & probat elegans textus
in l. ſi quis ſub conditione 7. iuncta gloſſ. 1.
& communi D. de condit. inſtitut. & in l.
ita fidei 40. verſ. Imò in priore ſpecie, D. de
iure fiſci.

Eſt ergo veriſsima dictæ legis ratio 56
(vt iudico, ac ſenſerūt etiam Carotius
d.q.1. Gratian. *d. diſceptat. 357. n. 4. 5.*
9. & 10. Mar. Giurba *d. deciſ. 59. nu. 8.*
Ioā. à Sāde *deciſ. Friſicar. lib.3. tit. 6. de-*
fin. 2. in princ.) quòd nimirū per pactū * 57
relocandi pro eodē pretio priori con-
ductori, potiùs quā alteri, libertas do
mino tollatur, conductorem finito tē-
pore expellendi, & rem ſuam cui velit
locandi, quod graue, & iniquiſsimum
eſt, ex regula *legis id quod noſtrum 11. D.*
de regulis iuris, l. in re mandata 21. verſ.
Nam ſuæ, C. mandati, l. dudùm 14. verſ.
Sed quis grauis, C. de contrahenda emptio-
ne, §. per traditionem, verſ. Nihil enim, in-
ſtitutio. de rerum diuiſione, iuncta liber-
tatis diffinitione, * vt ſit naturalis fa- 58
cultas eius, quod cuique facere libet,
l. libertas 4. D. de ſtatu hominum, §. 1.
(vbi benè explicat Theophilꝰ) *inſtitut.*
de iure perſonarum, l. 1. in princ. titul. 22.
partit. 4. & eleganti * regula, quæ vul- 59
gò ſumitur *ex l. hactenùs 8. §. Caſſius, in*
fine (quæ lex, aliàs eſt *§. legis vſufructu*
7.) *cum l. ſeq. D. de vſufructu, & quemad.*
l. finali, ſimiliter in fine, D. de vſu, & ha-
bitatione, l. item quæritur 13. §. 1. verſ.
Cæterùm, illic. *Si vel inuito domino fecit,*
iūcta *gl. verbo inuito, D. locati, l. 13. ad*
fin. ibi. *E ſin ſu plazer,* vbi optimè Greg.
Lop. *gloſ. vlt. tit. 8. partit. 5.* nempè id
eſſe alicui peius, quod contra eius vo-
luntatem fit, licèt ipſi alioquì ſit vti-
lius, quam extollit, & expendit Andr.
Iſſernia *in cap. Imperialem, n. 4. circa me-*
dium, verſ. Intereſt etiam ſi non placet, vel
diſplicet, de prohibita feudi alienatione per

Fride-

Fridericum, & pluribus exornat Tira-
quellꝰ *de retractu cōſanguinitatis, in præ-*
fatione num. 25. cuius ad id meminere
Ioan. Petr. Surd. *conſ.* 440. *n.* 30. *lib.* 3.
D. Ioannes Bapt. Valenç. *in defenſione*
monitorij contra Venetos 1. *p. n.* 51. Iulius
Cæſar Ruginellꝰ *pract. quæſt. lib. ſingul.*
c. 22. *n.* 2. *circa fin.* Ant. Gizarellꝰ *deciſ.*
29. *n.* 15. Alphonſus Guzman *de euict.*
60 *q.* 52. *n.* 10. vt meritò dixerit * Baldꝰ,
tamètſi earum legum immemor, *in repe*
titione legis 1. *q.* 2. *poſt princ. ſub n.* 15. *D.*
de legat. 2. quòd grauare me dicitur om
nis, qui me cogit actū facere, licèt dā-
num mihi non inferar, cuius mentionē
etiam ad id faciūt Gizarellus, & Guz-
61 man *vbi proximè*. Quapropter * viſum
meritò fuit, libertatē illam non aliter,
quàm per ſolenne pactum, ſiue in ſcrip
tis celebratū tollere, quia ad hoc diffi-
ciliùs dominus progreditur, ac rursùs
quod in ſcriptis fit, magna cum delibe
ratione, atquè animi firmitate factum
cenſetur, ipſum què in ſe firmius eſt, *l.*
2. *C. de ſentent. ex periculo recitand.* no-
tat Bart. *in l. gerit* 87. *n.* 18. *D. de acquir.*
hered. Simon de Pretis *de interpret. vlt.*
volunt. lib. 1. *ſolut.* 5. *n.* 45. quod & con-
ſtat ex D. Paulo *epiſt.* 2. *ad Corinth. cap.*
10. *&* 13. & Caſsiodoro *lib.* 11. *variar.*
cap. 33. his verbis: *Eſt ſcriptura humano-*
rum actuum ſeruans fidele teſtimoniū, præ-
teritorum loquax, obliuionis inimica, nam
memoria noſtra, & ſi cauſas retinet, verba
tamen commutat, illic autem ſecurè reponi-
tur quod ſemper æqualiter audiatur, ex-
pēdit què optimè aliud agens D. Ioā-
nes Bapt. Valençuela *conſ.* 102. *n.* 93.
& 94. verba * autem facilè iactantur,
62 nequè ea proferentē ſemper obligant,
iuxta illud celebre, & peruulgatū Ca-
tonis diſtichon *lib.* 1.

Rem tibi promiſſam certò promittere noli.
Rara fides ideò, quia multi multa loquūtur.

Idquè cōſtat ex *l. ſi quid vēditor* 18. *l. ſciē*
dum 19. *§. ea autem, in fine, cū relatis à gl.*
verbo non vt iactentur, D. de ædilitio edi-
cto, l. finali, D. de teſtament. l. Diuus 24.
verſ. Cæterùm, D. de teſtamento militis, c.
cùm veniſſent 6. *verſ. Ipſe verò*, illic. *Reſ-*
pondit, quòd non ſolùm de illo, ſed de omni-
bꝰ reditibus ſuis faceret quod ſibi placeret,
extra de inſtitut. vltra alia iura, in pro-
poſito quoquè adducta à Paulo Pariſio
conſ. 89. *num.* 1. *&* 4. *vol.* 3. Anton. Go-
mezio *ad l.* 3. *Tauri, num.* 115. *cum ſeqq.*
Cardin. Franciſco Mantica *de coniectu.*
vlt. volunt. lib. 5. *tit.* 15. *num.* 5. Petro
Aug. Morla *in emporio iuris tit.* 9. *in præ*
ludijs, nu. 99. confert elegans traditio
gloſ. 2. *verſ. Et quia dixe, in l. ſerui electio-*
ne 5. *in princ. D. de legat.* 1. quam ordina-
riam, & cōmuniter receptā dicit An-
ton. Gomez *in d. l.* 3. *Tauri num.* 119.
Caldas Pereira, alios eiuſdem ſenten-
tiæ authores congerēs, *de nominat. em-*
phyteut. q. 1. *n.* 12. quæ ratio ſatis colli-
gitur ex verbis illis *d. legis ne cui, ſed pa*
tere facultatē dominis, domos ſuas, vel er-
gaſteria, vel loca, cui voluerint locandi, &
confirmatur ex eò, quod vice verſa trā
ditum eſt in conductore, * vt pro tem- 63
pore ſibi factæ locationis, liberè rem
conductam alij ſublocare valeat, & vt
finita locatione, inuitus ipſe detineri
nullo modo poſsit, *in l. nemo* 6. *& in l.*
inuitos 11. *C. illo tit. de locato*, cū traditis
ab Ant. Gom. *var. reſol. tom.* 2. *c.* 3. *n.* 11.
Greg. Lop. *in l.* 5. *gl.* 4. *tit.* 8. *parti.* 5. Gū
diſaluo Paz *in praxi to.* 3. *c.* 2. *§.* 4. *n.* 27.
& *cap.* 6. *§.* 3. *n.* 2. Philippo Paſchali *de*
virib. patr. poteſt. p. 4. *c.* 6. *n.* 28. & 33. *in*
princip. ea autem ratio planè ceſſat in
pacto prorogandi locationem pro cer
to aliquo tēpore, quia eo finito, liber-
tas domino manet in futurum, adeòq;
nihil obſtat, quominùs hæc proroga-
ta locatio teſtibus probata, ei quæ po-
ſtea etiam per ſcripturam facta ſit, præ
ualere debeat.

Nec obſtat, quòd hac ratione atten- 64
ta, ſolū exigeretur ſcriptura ad pactū
de relocando primo conductori, cum
domino initum, non autem ad pactum
initum cum ſecundo cōductore, vt pa-
tiatur primum pro eodē pretio re lo-
cata vti, & tamen ad hoc etiam apertè
ſcriptura poſtulatur *in d. l. ne cui*, illic.
Niſi fortè pacta per ſcripturam ſpecialiter
inita cum dominis, vel cum his, qui poſtea
cōduxerint, legibus videlicèt cognita, agē-
tis intentionibus ſuffragentur, quia & ſi
nemo, quem viderim, aduertat, reſpō-
dendum eſt negando ſequelam, nā imò
* ex ea ratione proportionabiliter in- 65
fertur, quòd quemadmodùm domino
facul-

-3 172

Digitized by Google

facultas, rem ſuã cui velit locandi, non poteſt reſtringi, niſi per pactũ in ſcriptis deliberatè factum primo cõductori, de nemini alij quàm ipſi locando, ſic nec ſecundo conductori, vbi id pactum cum domino nõ interceſſerit, vel prioris conductionis prorogatio priùs facta non fuerit, tolli poteſt facultas, re cõducta ad libitum vtendi; ob id quòd aliquando forſan primo ex vrbanitate fuerit pollicitus, ſe non vſurum cõductione ſua, dum ille pro eodem pretio rem habere velit; nam etſi hæc libertatis reſtrictio, dumtaxat facta ſit in cõductione illa, tamen in nullo alio ſecũdo conductori libertas manet; quia ſi pro nouo tempore rem conductam rurſus habere velit, nouo domini cõſenſu eget, qui in ipſius poteſtate non eſt, atque adeò ad tollendam ei facultatem hanc, quam ſolam habet, vtendi coductione, ſemel ſibi à domino facta, non minùs deliberatio maxima, de qua per ſcripturam cõſtet, neceſſaria eſt, quàm ad tollendam in vniuerſum domino facultatem, cui malit locandi, vna vel al-
66 tera locatione finita: quia idem * iuris eſt de parte quòad partem, quod de toto quòad totum, *l. iuris gentium 7. §. adeò, verſ. Si igitur D. de pactis, l. qua de tota 76. D. de reiuendicat. l. ſi duo 51. in fine D. de adminiſtrat. tut. l. ſi ſeruus 82. verſ. Similiter, in fine D. de acquir. heredit. l. 3. D. pro derelicto*, cũ alijs relatis à Nicol. Euerardo *in locis legalibus loco 8. à toto ad partẽ, n. 2.* & plurib⁹, quos in idẽ cita-
67 uim⁹ *diſſert. 4. n. 20.* quæ interpretatio * apertè colligitur *ex d. l. ne cui*, illic, *Ipſis nihilominùs, qui conduxerint, ab omni ſuper hoc moleſtia liberis conſeruandis*, ex quibus verbis conſtat, non hoc tantum Imperatores eò loci agere, vt dominis libera facultas maneat, res ſuas, prima finita locatione, cuicumque alij velint locandi, & ne à prioribus conductoribus quominùs id faciant impediri poſſint, quemadmodùm *in præcedenti verſ.* cautum fuerat, ſed etiam vt eadem facultas, ſeu libertas ſecundis conductoribus cõſeruetur, ne à primis ſuper vſu cõductionis ſuæ quoquomodò inquie-
68 tentur.

Ex quibus primò cauendum eſt à Petro Mangrela *in annotationib. ad Bart. in l. itẽ quæritur 13. §. qui impleto, D. locati, verſ. Item ſi inquilinus*, qui nedum ſecurè docet, ac pro regula tradit, quòd ſi inquilinus, probare vult elapſo anno, ſe pro ſequenti anno conduxiſſe, debet id probare per ſcripturam, non autem per teſtes, ſed & citat pro hac ſententia, Baldum *in d. l. ne cui*, qui tamen nec in prima, nec in ſecũda lectura quicquam tale notauit, aut ex ea lege deduxit, quinimo nec deducere verè potuit, ſed id tantùm, quod ſuperiùs firmauimus, nempè dominum non teneri relocare primo conductori potiùs quam alteri, niſi ſe per ſcripturam ad hoc adſtrinxe- 69
rit. Eſt autem * aliud, finita prima locatione dominum rem ſuam eidem relocare, aliud, & quidem longè diuerſum, per pactum ſe ei ad relocandũ adſtringere; primum ſi quidem nulla lex, aut ratio prohibet quomodocũque fieri, imò planè permittit, ac ſuadet, nam ſi nedum verbis; ſed & ſolo nutu rem ſuam dominus alij locare poteſt, cùm nec verba, nec ſcripturam is cõtractus deſideret, vt à nobis dictum non ſemel eſt, *ex l. qui ad certum 14. aliàs 15. D. locati*, cur non etiam poterit multò magis ſemel vni locatam, eodẽ modo ipſi pro diuerſo tempore relocare? alterũ vero, cùm rem nimis grauem, ac domino præiudicialem contineat, quippè quod libertatem ei aufert alteri locandi, meritò à Zenone Imperatore prohibitum eſt *in d. l. ne cui*, niſi ſolenne inſtrumentum proferatur, quo de huiuſmodi pacto, ac matura domini deliberatione manifeſtè liqueat, iuxta ea, quę pro ei⁹ legis ratione nuper tradidim⁹.

Rurſùs cauendum eſt à Lucio Mat- 70
thæo de Apicella *in tutamine pauperum, ſiue de dilatione quinquennali, tit. 1. num. 209.* & Mauricio Apicella ipſius filio *in additionibus ad eundem tit. ſub n. 378.* docentibus, primũ inquilinum, vel colonum, relocationem ſibi pro ſequenti tempore factam eſſe contendentẽ, non aliàs contra ſecundum, ſcripturam habentẽ admittẽdũ fore, quã ſi relocationẽ illã ſaltẽ per quinque teſtes probauerit; nam etſi agnoſcere magis videatur, deciſionẽ *d. l. ne cui*, dum ſcripuram deſide-

deſiderat, non in caſu relocationis pri-
mo factæ, ſed pacti de relocando illi,
nec vlli alteri locando loqui, pro con-
ſtanti tamen ſupponunt, ad eum caſum
ex rationis identitate extendi, ſequuti
errorem Vincẽtij de Franchis, & alio-
rum, initio commemoratorum, quem
hactenùs latè confutauimus, & aiunt
legem illam, ſcripturam exigentẽ, non
excludere probationem, quæ fiat per
71 quinque teſtes, quippè * quæ vim ha-
bet publici inſtrumenti, & admittitur
etiam in caſu, quo probatio per teſtes
prohibetur, ac per inſtrumentum tantũ
exigitur, vt argum. text. *in l. teſtium* 14.
aliàs 18. illic, *Niſi quinque teſtes idonei,*
iuncto text. ibi. Vel ſecuritatem inſcriptis
capiant, C. de teſtibus, & in auth. de teſtib⁹
§. & licèt, iuncta gloſ. verbo teſtes, collat.
7. quibus apud nos conſonat *lex* 32. *in*
princip. verſ. Fueras ende, tit. 16. *part.* 3.
notatũt Zinus *in l. optimã oppoſit.* 4. *verſ.*
Aut vult, C. de contrah. & commit. ſtipu-
lat. Abb. Panormit. *n. vlt. ad finem*, Fe-
lin. *n.* 13. Dec. *n.* 78. *iuxta nouiorem edi-*
tionem, & Auguſt. Beroius *nu.* 70. *verſ.*
Communis tamen, in c. 2. *de probat.* Hip-
politus Marſilius *in rubrica C. eodem tit.*
n. 38. *& ſingulari* 157. Ioan. de Arnono
ſingulari 49. Vincent. de Franch. *deciſ.*
384. *n.* 7. Maſcard. *de probat. tom.* 2. *con-*
cluſ. 769. *feudum an per teſtes probetur, n.*
8. *& concluſ.* 981. *aliàs* 983. *ſub verbo*
liberatio debiti, n. 4. *&* 5. *& tom.* 3. *concl.*
1321. *aliàs* 1324. *ſub verbo ſolutio à quo*
n. 13. Miſinger. *ſingularium obſeruat. cen*
tur. 1. *obſeruat.* 5. *ex n.* 2. Ioan. Baptiſta
Aſinius *in praxi lib.* 1. *§.* 19. *c.* 5. *limitat.*
2. Auendañus *ad l.* 41. *Tauri glo.* 4. *à n.*
29. Eſcouar *de ratiociniijs cap.* 23. *n.* 34.
Ludou. Gilhauſen *in arbore iudiciaria c.*
6. *p.* 1. *de probationib. §.* 315. *verſ. Tertiò*
probatur, Andreas Molfeſius *ad conſue-*
tud. Neapolitanas tom. 1. *p.* 7. *q.* 15. *n.* 22.
& 24. Hæc etenim Matthæi, & Mau-
ritij Apicellæ ſententia, quemadmodũ
in eo falſa eſt, quòd pro conſtanti ſup-
ponit, deciſionem *d. l. ne cui*, vel com-
plecti caſum relocationis, primò con-
ductori factæ, vel ad eum ex rationis
identitate protrahi (nã imò magna in-
ter vnum, & alterum caſum diſcriminis
ratio verſatur, vt ſatis oſtendimus) ſic
in eo, quod ſubiungit denuò, admitten-
dam ſcilicet eſſe in eius legis caſu pro-
bationem per quinque teſtes, cùm do-
ctrina * illa Zini, & ſequacium per il- 72
la iura, vera tantùm ſit in eo caſu, quo-
ad probationẽ actus, alioquì in ſua ſub
ſtantia perfecti, & validi à iure vel ſta-
tuto exigitur ſcriptura, puta ad exclu-
dendam præſumptam falſitatem, vel
fraudem, quam * lex ob actus vel ne- 73
gotij qualitatem, & circunſtantias præ
ſumere quandoquè ſolet, *l. comparatio-*
nes 19. *aliàs* 20. *C. de fide inſtrument. l. iu-*
bemus 29. illic, *Et falſitas in elogijs com-*
mittitur, C. de teſtamentis, auth. de inſtru,
caute. & fide, §. ſi tamen quiſquam, verſic.
Nam falſitates, collat. 6. *ſiue nouella* 73.
cap. 4. *auth. de teſtibus. §. quia verò multi,*
verſ. Vt potè ſuſpitione habita, collat. 7. *ſiue*
nouella 90. *cap.* 4. *& alibi ſæpè*, ac proin-
de * ſtatuere rectè poteſt, vt per ſcrip- 74
turam potiùs quàm per teſtes probatio
fiat, ſi circa horum productionem quic
quam falſitatis, vel fraudis iuſtè ſuſpi-
cetur, vt ſatis conſtat *ex l. cùm de indebi-*
to 25. *§. finali, in fine, D. de probation. l.* 3.
verſ. Si tamen, illic, *Niſi palàm, & euiden-*
ter ex inſtrumentorum probatione, non per
teſtium depoſitionem te fuiſſe minorem oſten-
deris, C. ſi minor, ſe maiorem dixerit, l. ge-
neraliter 12. *verſ. Niſi certè, C. de non nu*
merata pecunia, c. cùm dilectus 9. *de fide in*
ſtrument. iuncta clement. 2. *de teſtib. cum*
vbiquè notatis, & in terminis hanc ſimi-
lis ſtatuti rationem commendant Iaſ.
n. 14. *verſ. Primò in iſto ſtatuto*, & Alciat.
n. vlt. verſ. Hoc enim caſu, in l. certi condi-
ctio 9. *§. quoniam D. ſi certum petatur,*
quorum in propoſito meminit Aluarus
Valaſcus *de iure emphit. q.* 7. *n.* 12. *verſic.*
Item poteſt, & vltra eos optimè Annæus
Robert⁹, qui hac de re grauiter (vt ſo-
let) diſſerit, *rerum iudicatarũ lib.* 2. *c.* 10.
in argumentis pro Mæuio patre, nouiſsimè
Andr. Molpheſius *ad conſuetudines Nea-*
politanas tom. 1. *p.* 7. *q.* 15. *n. vlt. & tom.*
2. *eadem p.* 7. *in addit. ad quæſt.* 15. *&* 16.
n. 10. Sed licèt * huiuſmodi ſtatutum 75
ex ea vel alia iuſta cauſa valeat, in quo
ferè omnes cõueniunt, vt teſtãtur Ale-
xan. *conſ.* 68. *n.* 2. *lib.* 3. *& conſ.* 50. *n.* 1.
& 2. *lib.* 5. Philippus Dec. *n.* 73. *in c.* 2.
ext. de probat. idem Dec. *conſ.* 11. *nu.* 2.

Tiraq.

Digitized by Google

Tiraq. de retractu conſang. §. 2. gloſ. 1. nu.
16. Hippolitus Marſilius in rub. C. de
probat. n. 32. aliàs 43. Fuluius Pacianus
de probat. lib. 1. c. 5. n. 15. vltra alios ſu-
pra relatos, & ſtatim referendos, quia
tamen id nimis eſt odioſum, & nedum
poſitiuo, ſed & diuino ac naturali iuri
quodammodò repugnans, iuxta ea, quę
cum Innocentio, & alijs reſoluit Hip-
politus Riminald. conſ. 260. n. 29. tom.
3. quantum fieri poſsit reſtringendum
eſt, vt vtrumque ſuperiores adnotant,
optimè Bald. in l. obſeruare 4. §. poſt hæc,
in 1. lectura q. 11. ſub n. 9. aliàs 15. D. de
officio Proconſulis, Anania conſ. 64. Sur-
dus decij. 43. n. 4. & decij. 277. n. 11. &
76 12. adeòquè * non debet, aut poteſt
excludere probationē per quinque te-
ſtes, quæ cùm adeò ſit valida, præſump
tionem illam rectè excludit, vt ſatis
colligitur ex l. finali verſ. Sed ſiue quin-
que, iuncto verſ. Lex etenim, C. de fideicom-
miſſis, §. fin. illic, & neque ex ſcriptura,
neque ex quinque teſtium numero poſſit res
manifeſtari, inſtit. de fideicommiſſarijs here-
77 dit. eòquè * pertinet deciſio text. in
d. l. teſtium, C. de teſtibus, & in d. auth. de
teſtibus, §. & licèt, & in d. l. 32. partitæ,
quæ planè fundatur in præſumpta frau-
de inſtrumentarij debitoris, ſolutio-
nem allegantis, ac per teſtes probare
contendentis, cùm tam facili, ac próp-
to remedio ſibi conſulere potuiſſet, ſe-
curitatem in ſcriptis accipiendo à cre-
ditore, qua ſe aduerſùs eum ſcripturam
debiti proferentem tueretur; nec enim
aliàs lex illa hanc excludit præſump-
tionem, quàm quinque idoneorum te-
ſtium probatione, vt aduertunt elegan
ter Donellus num. 4. & Petrus Gilche-
nius num. 1. & 2. ibidem, ac ſenſit Be-
78 roius vbi ſupra; quanquam hodie * a-
pud nos eo quoquè caſu duo idonei te-
ſtes videantur ſufficere, inſpecta l. Re-
gia 2. verſ. Saluo ſi dentro de diez dias, tit.
21. lib. 4. nouæ compilat. quam ad hoc
rectè expendit Azeued. ibi ſub num. 19.
Gundiſſaluus Paz in praxi 4. part. tomi
1. cap. 3. n. 40. ad finem, verſ. Nec intelli-
gas, Blaſius Flores de Mena var. quæſt.
lib. 1. quæſt. 15. nu. 18. quorum ſenten-
tiam Tribunalium praxis frequentiſ-
ſimè admiſit, nec vſquam aliud recep-
tum vidi, etiam in caſu, quo ex partium
conuentione ſcriptura de debito facta
eſt, ad quam ſpeciem eam l. reſtrin-
gunt poſt alios Matthæus Afflictus
decij. 13. num. 35. & Iacobus Menoch.
de præſumpt. lib. 1. quæſt. 46. num. 44. &
licèt in eadem ipſa ſpecie adhuc apud
nos vigere diſpoſitionem dictæ l. teſtium
cum ſimilibus, exiſtimauerint Greg. Lo-
pez in d. l. 32. partitæ gloſ. 2. Parlador.
lib. 2. rerum quotidian. 5. part. §. 11. num.
32. Auendañus in d. l. 41. Tauri gloſſ. 4.
numer. 29. & 30. contrarium namque
longè veriùs eſt, vt rectè contra eos
aduertunt Azeued. vbi ſupra, & Bla-
ſius Flores dict. quæſt. 15. num. 18. iuncto
num. præcedenti. Sed & apud Gallos ge-
neraliter abrogatam eſſe deciſionem,
dictæ legis teſtium, quocumque in ſenſu
acceptam, duosque teſtes in eius ſpe-
cie ſufficere teſtantur Franciſcus Ra-
guellus lib. 4. commentar. ad leges Iuſti-
niani, ad eand. l. teſtium, & Anto. Mornа-
cius ibi, in alijs autem regnis, etſi lex
illa obſeruetur in ſcriptura confecta
pro ſubſtãtia obligationis ob præuiam
conuentione de illa facienda, in dubio
tamen cũ id clarè non conſtat pręſumi-
tur potius facta ſcriptura ad probandã
obligationem tantùm, atque ita ſolu-
tionis probatio per duos idoneos teſ-
tes admittitur, vt de Sabaudiæ Senatu
teſtatur Ant. Faber in Codice ſui nominis
lib. 4. tit. 15. de teſtib. definit. 23. n. 13. &
de Friſico nouiſsimè Ioã. à Sãde definit.
Friſicarũ lib. 1. tit. 10. de probat. definit. 1.
Cæterũ nõ ęquè memoratę Zini do- 79
ctrinę quocũq; iure inſpecto lo. us erit,
quoties inſtrumẽtum à iure, vel ſtatuto
deſideratur non vtique ad probationē
præciſè, ſed principaliter ad ſubſtãtiã,
& ſolẽnitatẽ actus, vt in nõnullis ex il-
lis caſibus, quos referũt gl. 2. in l. eſt tra-
bitur 4. D. de pignorib. gl. 3. in l. pactũ 17.
C. de pactis, gl. verb. in ſcriptis, in fi. in c. 1.
§. poſtquã, de cenſibus in 6. & vbique DD.
Speculator in tit. de inſtrumẽt. edit. §. re-
ſtat videre, n. 14. Guido Papæ q. ſeu de-
cij. 582. n. 3. vltra ſcriptores alios, ple-
na manu cõgeſtos ab Aluaro Valaſc. de
iure emphit. q. 7. nu. 1. & 2. (qui * nu. 5. 80
verſ. Iuxta quã, paucos eſſe cẽſet eiuſmo-
di caſus, in quibus pro ſubſtãtia exigi-

Digitized by Google

tur ſcriptura, tameſi plures ſint, quàm quos ipſe putat, vt mox videbimus) Surdo *deciſ.* 331. *nu.* 1. 2. 3. 10. *&* 11. Morla *in empor. ad tit. de fide inſtrument. in prælud. n.* 8. *verſ. Cæterùm*, Ant. Cardoſo *in ſumma, ſeu praxi iudicii, & aduocatorum, verbo probatio, n.* 5. Thoma Valaſco *allegat.* 72. *n.* 1. qui omnes agnoſcunt, vbi pro ſubſtantia, & perfectione actus ſolennis exigitur ſcriptura, actū aliter factū ipſo iure nullū eſſe, nec eius probationem per quoſcūque teſtes factā, vllas ei vires tribuere, licèt aliud eſſet, ſi ad probationē tantùm ſcriptura exigeretur, quod præ alijs adnotauit optımè Didac. à Brito *ad c. potuit* §. 1. *n.* 13. *de locato, & conducto* (quicquid diſtinctionē hác repudiet Iaſ. *in l.* 1. *n.* 62. *ad fin. C. de iure emphit.*) atque adeò idē
81 dicendū eſt in ſpecie * *d. l. ne cui*, vbi ad ſubſtantiā, & valorē pacti de relocādo, ſcripturā deſiderari planè indicant illa verba, *Niſi fortè pacta per ſcripturā ſpecialiter inita*, ac ſenſit gloſ. *ibi, verbo pacta*, dicens ſpeciale eſſe in eo caſu ſcripturā requiri, ſicut *in l.* 1. *C. de iure emphit.* quo quidē loci in contractu emphiteutico omnino ſcripturam exigi notauit idem Accurſ. ibi, *verbo alienationis, verſ. Itē hic neceſſaria, & verbo ſcriptura, in princ.* quicquid poſtea variet, cui' priorē ſententiā alibi ſæpè ab eodē Accurſ. repetitam, & cōmunem, & veriorē eſſe profitentur Salycet. *n.* 5. *in princ. iuncto verſ. Alij quod hic eſt ſpeciale, & hoc tenetur cōmuniter*, ac poſt alios Iaſ. *ibidem nu.* 61. *verſ. Contrariam partem, iuncto nu.* 63. *in fin.* Catel. Cotta *in memoral. iur. verbo emphiteuſis conceſſa, verſ. Et hoc dictū*, frequentiùſquè receptam eſſe pluribus relatis pronunciat Aluar. Valaſc. *d. q.* 7. *n.* 2. *in princ. iuncto verſ. Verùm tamē*, quā quam priùs, vt ipſe ibidē fatetur, ac refert, eam impugnauerit, & licèt poſtea *n.* 3. ipſam reſtringat, vt requiratur in emphiteuſi ad probationem tantū, non verò ad ſubſtantiam illius, quod & voluit Anaſtaſius Germonius *de ſacrorum immunitatib' lib.* 3. *c.* 17. *n.* 122. *&* 123. receptus à Camillo Borrello *in ſumma deciſ.* 1. *p. tit.* 33. *n.* 3. & ſaltem in emphiteuſi ſeculari id admittit Didac. à Brito *in d. c. potuit* §. 2. *n.* 14. qui tamen poſtea variat, vt mox videbim'; eſt enim * longè verius, nedum ad probationē, 82
ſed & ad ſubſtantiam emphiteutici cōtractus ſcripturam requiri, vt concludunt longè meliùs Salyc. Iaſ. & Catel. Cotta *ſupra*, Iulius Clar. *lib.* 4. *ſent.* §. *emphiteuſis, q.* 4. Menoch. *conſ.* 708. *n.* 2. *&* 3. *vol.* 7. *& de præſumpt. lib.* 3. *præſump tio.* 108. *n.* 2. & indiſtinctè ſententiam hanc veriorem, ac receptiorem eſſe cū pluribus quoquè concludunt Maſcard. *de probat. tom.* 1. *concl.* 602. *aliàs* 603. *n.* 1. *&* 2. (vbi rationem explicat) Caldas Pereira *de renouat. emphiteutica q.* 2. *ſub n.* 2. vltra alios, nouiſsimè cōgeſtos ab Alphonſo Narbona *ad l.* 20. *tit.* 1. *lib.* 4. *nouiſſimæ compilat. gloſ.* 22. *n.* 53. quibus addo Borgninum Caualcanum *deciſio. Fiuizanenſi* 30. *à n.* 108. *p.* 2. Polidorum Ripam *obſeruat.* 75. *num.* 4. *& obſeruat.* 381. *n.* 3. Fachineum *controuerſ. lib.* 1. *c.* 84. *verſ. Verior*, Stepha. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom.* 2. *c.* 208. *n.* 7. *&* 8. Euerardum Bronchorſt *enantiophanon, ſiue quæſt. controuerſ. cent.* 1. *aſſert.* 78. *& miſcellan. controuerſ. cent.* 1. *aſſert.* 87. *verſic. Opponitur huic aſſertioni, & aſſert.* 89. *verſic.* 2. *aduerſatur*, Did. à Brito *d. n.* 14. *ad fin.* (vbi & in emphiteuſi ſeculari ſecurius eſſe ait, quòd ſcriptura conficiatur, nec aliter firmum, & validū haberi cōtractum iuxta cōmunem opinionem) Farinac. *deciſ. nouiſ. p.* 3. *deciſ.* 8. *&* 558. *vbique n.* 2. ex eleganti ratione à Salyceto conſiderata *in d. l.* 1. *n.* 5. *C. de iure emphit.* his verbis, *Et poteſt eſſe ratio, quia res datur in emphiteuſim, vt perpetuò ſit penes accipiētem, quam de facili acceptor, vel eius heres diceret ſuam, & memorabilis eſt tam in conducente, quàm in teſtibus, vt inf. eod. l. fin. in princ. ideo lex ſcripturam interuenire voluit.* eodem ergo modo in ſpecie *d. l. ne cui*, ſcriptura exigitur pro ſubſtantia, nec proinde teſtium probatio ſufficiet, cùm non poſsit talis probatio efficere quin pactum de nemini alij locando, quàm primo conductori, ſit imperfectum, & indeliberatum violenta iuris præſumptione, quæ * iuris, & 83
de iure vulgò dicitur, nec vllam in contrarium probationem regulariter admittit, iuxta tradita à gloſſa verbo *Præſumptioni, in l. vltim. in princip.*

D. quod

D. quod met. cauſa, gl. vlt. in princ. in l. fin. §. fin. C. arbitr. tutelæ, glo. verbo quod non fuit, in cap. ferrum 50. *diſt. gloſſ. magna, in princ. verſ. Præſumptio iuris, & canonis, in c. is, qui fidē* 30. *de ſpōſalib.* & vbiquè cōmuni, quam reſoluunt D. Couarr. *in* 4. 1. *p. c.* 4. §. 1. *poſt princ. ſiue n.* 2. Menoch. qui latè exornat, & probat, *de præſump. lib.* 1. *q.* 3. *à n.* 16. *& q.* 60. *n.* 1. *ac libr.* 4. *præſumpt.* 89. *n.* 16. Cephal⁹ *conſ.* 101. *n.* 27. *to.* 1. Marc⁹ Ant. Eugen. *conſ.* 15. *n.* 28. *lib.* 1. D. Ioan. Bapt. Valençuela *conſ.* 114. *n.* 26. *conſ.* 146. *n.* 30. *& conſ.* 169. *n.* 86. *tom.* 2. & in terminis ex hac ratione licèt non ſic explanata, non admitti probationem etiam per quinque teſtes in ſpecie *d. l. ni cui*, ad relocationem quoque extenſa, docuit Matta in eiuſmodi extenſione communem errorem ſequutus, *voto* 104. *n.* 8.

84 Quam veriſsimam reſolutionē Granatēſis curia me iudice amplexa eſt 12. die Octobris anni 1630. in cauſa donæ Mariæ de Lugones viduę, cum Didaco Fernandez de Salazar, tabellione prouinciæ, qui illius domū habitabat virtute locationis ſibi factæ pro ſpatio quatuor annorū, cuius termini fine inſtante, illa aduerſus hunc egit altero ex remedijs ſibi competentibus, quorum ſupra ad tertium argumentum mentionem fecimus, vt poſt terminum illum, qui decima quinta die illius menſis, & anni finebatur, domum ſibi vacuam relinqueret; hic verò excipiēdo inter alia allegabat, actricē non ſibi, ſed alij, cui pro ſequenti tempore locationem fecerat, domum velle, contra pactum, quod inter ipſos conuētum fuiſſe dicebat, vt dum idē Didacus, pro alio quocumque tempore domū cōductam habere vellet, hanc illa alij nemini locatura foret, in eam què rem quinque, & ampliùs teſtes, qui ſic fermè depoſuerunt, produxit, & cum his non obſtantibus ordinarius iudex pro actrice pronunciaſſet, eius ſentētiam ex prædictis potiſsimùm, vltra nonnulla alia quæ Senatum mouerunt, duximus confirmandam.

Deciſio incidēs Granatēnſis.

Solùm vtique apud nos videbatur 85 obſtare *l.* 3. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordinamenti veteris*, quæ eſt *l.* 2. *tit.* 16. *lib.* 5 *nouæ compilat.* qua diſpoſitum eſt, quòd qualiter cumque quis obligari velit, obligatus maneat. Verū ea lex, * cùm generalis 86 ſit, ad ſpecialem iuris antiqui determinationem non pertinet, ſed iuxta eam limitari, ac diſtingui debet, argument. textus *in l. doli clauſula* 109. *aliàs* 110. *D. de verbor. obligat.* & meliùs *ex l. ſanctio legum* 41. *D. de pœnis, l. ſi quando* 35. *C. de inoff. teſtamento, l. præcipimus* 32. §. *vlt. in fine, C. de appellat.* cum alijs, in ſimili congeſtis à Franciſc. Crem. *ſingul.* 114. *nu.* 2. Gerardo Mazollo *conſ.* 22. *n.* 26. *&* 27. Socin. iun. *conſ.* 40. *ex n.* 4. *lib.* 1. Rol. a Valle *conſ.* 5. *à n.* 27. *lib.* 4. Vincēcio Hondedeo *conſ.* 9. *à n.* 10. *& maximè n.* 16. Maſtrillo *deciſ.* 216. *ex n.* 49. D. Ioan. Bapt. Valençuela *conſ.* 8. *n.* 32. *& conſ.* 83. *nu.* 140. Hartmano Piſtore *quæſtionum iuris lib.* 2. *q.* 15. *nu.* 21. D. Ioan. del Caſtillo *quotid. controuerſ. lib.* 5. *c.* 89. *n.* 150. nouiſsimè Gabriele Aluarez de Velaſco, latè exornante *ad axiomata, & loca cōmunia iuris, lit. L. nu.* 53. & in eleganti propoſito à D. Chriſtophoro Moſcoſo, & Cordoba *in per quam docta allegatione fiſcali*, ad me per ipſum ſolita humanitate tranſmiſſa, *contra Don Ioannē de Amaſa n.* 47.

DISSERTATIONIS

SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *Conductorem primum, etiam priuatum, idem quod ſecundus offerentem, ei eſſe præferendum abſolutè affirmarunt plures.*

Digitized by Google

2 *Quod alij ſaltem in colono verum indiſtinctè putant, in inquilino verò eo tantum caſu, quo dominus nullam haberet iuſtam cauſam expellendi primum, ſecus aliàs, ſed & aliqui abſolutè in colono cõſentiunt, in inquilino indiſtinctè negant.*

3 *Horum omniũ ſentẽtia reijcitur, vt pote contraria deciſioni l. ne cui, C. de locato.*

4 *Gulielmi de Ludouicis ſingulare 65. librariorum, aut typographorum incuria, corruptè ſcriptum eſt abſque negatione ante verbum poſſum; quæ ſupplenda eſt, vt legitimus authoris ſenſus conſtet; nec id eſſe nouum oſtenditur.*

¶ *Doctor quilibet intelligendus eſt ſecũdùm authorem quem allegat. ibidem.*

5 *Loci verbum generale eſt, ad cuiuſcumque generis loca, vel prædia, ſcilicet tam ruſtica, quã vrbana; quomodò accipitur in l. ne cui 32. C. de locato, & n. ſeq.*

6 *Niſi ſubiecta materia, quæ ad ſola oppida, vel territoria referatur, prædiorum comprehenſionem excludat.*

7 *Ratio l. ne cui C. de locato præced. diſſert. tradita non minùs verificatur in prædijs ruſticis, quàm in vrbanis.*

8 *Matthæus Afflictus, dum docet, colonũ antiquum nouo pro eodem pretio præferendum eſſe, rectè intelligitur à Proſpero Carauita in eius additione, & alijs, vt loquatur inſpecta conſuetudine, ſeu lege municipali ciuitatis Neapolitanæ.*

9 *Deciſio Hiſpalenſis Senatus refertur, & duobus num. ſeqq.*

¶ *Controuerſia circa litium accumulationẽ Hiſpali exortæ in Senatu definiuntur, Granatæ verò à Iudice ad id munus per curiam deputato, vulgò dicto Iuez de dependencias, ibidem.*

10 *Lites duæ vbi ad idem tendunt, accumulationi actorum regulariter locus eſt.*

11 *Lis, quæ de facto magis quã de iure procedit, vel friuolam, & apertè iuri repugnantem definitionem habet, non meretur litis nomen, vt ei fiat accumulatio alterius litis veræ, & legitimæ.*

12 *Iura, ſpeciales caſus cõtinentia, tantũ abeſt, vt regulã generalẽ in omnibus alijs caſibus conficiant, vt imò vltra expreſſos regulam in contrarium firmam reddant.*

13 *Lex 1. §. permittitur, verſ. Planè, aliàs §. planè 44. in fin. D. de aqua quotid. & æſtiua, expenditur.*

14 *Feudorum inueſtituram vni vaſſallo factam, poteſt eius heres maſculus impetrare ſaltem intra annum.*

15 *Emphiteuſim finitam propter generationem finitam poſſunt deſcendentes, vel proximiores intra quartum gradũ petere ſibi renouari, & ſi id non fiat, ob iniuriam ſibi ob hòc factam appellare.*

16 *Emphiteuſis, & feudum ſpecialem renouationis æquitatẽ habent, propter vtile dominium ex eis tranſlatum in emphiteutam, & feudatarium.*

17 *Argumentum de feudo ad emphiteuſim, & vice verſa regulariter valet.*

18 *Emphiteutæ, vel feudatarij ſucceſſoribus ideo renouationis ius competit, quia cùm dominium ſaltem vtile rei emphiteuticæ, vel feudalis in defunctum, & anteceſſores iuxta inueſtituræ tenorẽ fuerit cõtinuatũ, iniquũ, & iniurioſum videretur eodem beneficio illos defraudare, ſiue nõ eis potiùs quã extraneis id cõcedere.*

19 *Quod maximè procedit in emphiteuſi, ac feudo familiaribus, vel mixtis; quo caſu maior adeſt ratio renouationẽ concedendi filijs, vel cognatis proximioribus defuncti propter peculiarẽ affectionem ad res, quæ in dominio ſaltem vtili maiorũ ſuorum fuerant.*

20 *Admoniatorũ filij, ſi doctrina polleãt, officijs, & honoribus paternis cõdecorãdi ſũt, in dubio; nonnulla expẽduntur iura.*

21 *Granatenſis curiæ obſeruantia in ſimili caſu refertur.*

22 *Argumentũ ab emphiteuſi, vel feudo ad ſimplicem locationem ſumi non poteſt.*

23 *Emphiteuſis tẽporaria, nõ ad vitã facta; ſed ad longũ, vel longiſſimũ tẽpus, & ſi dominiũ vtile trãsferat, quemadmodũ vitalitia, nõ tamẽ per omnia eodẽ iure cẽſetur, & ideo renouationis æquitas in ea regulariter locũ nõ habet, ex veriore, ac receptiore ſententia, contra nonnullos.*

24 *Locatio ad longũ tempus, à Republica, vel Eccleſia facta, non minùs, quã vitalitia renouationis æquitatem habet.*

25 *Idẽ in prædijs priuatis eo ſaltẽ caſu locũ obtinebit, quo conſtet, conductorẽ ad longũ tempus rem ſic conductam omninò melioraſſe, nam pro ſequenti tempore relocationem obtinebit ſaltem pro penſione ab altero oblata; quomodò intelliguntur nõnulli DD. ſimpliciter loquentes.*

Melio-

Digitized by Google

26 *Melioramentorum probatio neceſſaria non eſt proximiori, vel heredi vltimi emphiteuta vitalitij, eandem penſionem offerenti, quam extraneus, vt ei præferatur, & renouationem impetret, ſed vtilis tantùm, ad eam facil ius obtinendam, & ſub antiquo canone; quo nomine rectè à Ioanne Garſia taxatur Aluarus Valaſcus, qui & ipſe tandem ſe ipſum correxit.*

27 *Lex in pupillo 47. §. 1. D. de ſolut.* & *gloſſ. verbo profuturum, verſ. Sed quid ſi Eccleſia, in cap. ſine exceptione 52. 12. q. 2. expenduntur ad hoc, quòd id cenſetur alicui vtile, quod nō eſt ei damnoſum.*

28 *Lex congruit 4. & lex fin. C. de locat. prædior. ciuil. libr. 11. earum què ratio expenduntur, & de earum intellectu agitur à n. 32.*

29 *Ratio generalis, in lege certum caſum definiente ſcripta, ad alios caſus, in quibus eadem ratio viget, eam extendit.*

30 *Princeps, vel Reſpublica res ſuas locans, peioris conditionis, quàm priuatus eſſe non debet.*

31 *Æquitas generaliter ſuggerit, vt teneatur quis facere quod ſibi nō nocet, & alteri prodeſt, maximè ſi & contrarium alteri noceat, & n. 37.*

32 *Lex, aliquid ſpecialiter in certo caſu conſtituens, id in alijs negare videtur.*

33 *Æquitas & ſi in omnibus ſit ſeruanda, non tamē eadem viget ſemper in omnibus, ſed plerumque quod in vno caſu æquum eſt, in alijs eſt iniquum, ac viceverſa.*

34 *Locatio facta à priuato, in quo differat ab ea, quæ fit à Principe, vel Republica, & n. ſeqq.*

35 *Libertati naturali de re ſua ad libitum diſponendi, nulla alia naturalis ratio regulariter præualet; contra Reginelum.*

36 *Principis, vel Reipublicæ bona per alios publicè adminiſtrātur, tantùm què in illis conſideratur intereſſe pecuniarium ex eorū adminiſtratione, & locatione Principi vel Reipublicæ obueniens, non verò affectio, uni magis quàm alteri locandi, & quare?*

37 *Conductor prior rerum publicarum, vel fiſcalium, aut patrimonialium Principis, æquitati conſonum eſt, vt præferatur alteri, qui ad eas pro ſequenti tempore conducendas acceſſit, pro pretio ab hoc oblato, & quare?*

38 *Lex congruit, C. de locat. prædior. ciuil. lib. 11. generaliter loquitur de bonis publicis, ſiue nedum fiſcalibus, in quibus tantùm eam perperàm DD. vulgò intelligunt, ſed & in patrimonio Reipublicæ, vel ciuitatis exiſtentibus.*

¶ *Lex 2. & 3. ac rubrica eiuſdem tituli, de ijſdem bonis loquuntur.*

39 *Conductor antiquus rerum fiſcalium non rectè ex eo vulgò putatur præferri nouo pro eadem penſione, quòd æquum ſit hoc cum commodi ſentire propter damnū, quod patitur in eo, quòd aliquando inuitus reconducere illas ſub prima penſione cogitur, & quibus caſibus hoc contingat? ac n. 42.*

40 *Eius rationis fallacià oſtenditur.*

41 *Cōductor dānum ſterilitatis, vno anno cotingētis, cū alterius vbertate cōpēſat.*

42 *Conductor rerū fiſcaliū, finito locationis tēpore, inuitus in cōductione nō detinetur, ſiue recōducere pro alio tēpore, ac ſub eadem penſione non cogitur, niſi talis cōductor maximos ex priore conductione fructus percepit, & alius cōductor nō reperitur tantundem offerens. ibidem.*

¶ *Lex cotem ferro 11. §. qui maximos D. de publicanis, conciliatur cū l. locatio, al. licitatio 9. §. 1. eiuſd. tit. l. 3. §. cùm quinquēniū, verſ. Diu⁹ etiam, D. de iure fiſci, & l. ſi cùm Hermes 7. verſ. Cùm idem, C. de locato. ibidem.*

43 *Conductor, etiam ad tempus modicum, cuiuslibet loci publici, ius quoddā in re, ſiue vtilē in rem actionem habet; contra plures, doctrinam hanc, quam non ſatis perceperunt, falſam credentes.*

44 *Eius doctrinæ ratio ex eo naſcitur, quòd in locatione prædiorum quomodocumque publicorum, fiſcaliū nempè, aut ciuilium, dumtaxàt attēditur Reipublicæ, vel fiſci vtilitas in exigendo ex his penſionem, vel vectigal.*

45 *Principis, ac Reipublicæ maior poteſtas, ac fidei obſeruatio, faciliorem, ac firmiorum rerum eius acquiſitionem facit.*

46 *Ius & onus reale fundo impoſitum, eius poſſeſſorem ſequitur, huius què iuris ratione poteſt Reſpublica, vel fiſcus à quolibet poſſeſſore prædiorum publicorū, vel fiſcalium vectigal exigere.*

47 *Principis, vel Reipublicæ bona alicui locata, non poſſent illis pro penſione obligata eſſe, niſi eorum bonorum dominium ſaltem vtile in conductorem transferretur.*

48 *Lex 3. D. ſi ager vectigalis, non de locatione ad longum tempus accipienda eſt, ſed de locatione ad modicum tempus, cõtra Accurſ. ibi.*

49 *Locatio fundorum priuatorum ſi ea lege facta ſit, vt ipſi domino ſint pro penſione obligati, in neceſſariam conſequentiam videtur in conductorem vtile dominium translatum, vt talis pactio ſuſtineatur.*

¶ *Non tamen in ea locum habebit prælatio, quæ in locatione prædiorum publicorum, & quare? cùm n. ſeqq.*

50 *Locator, vel alter contrahens in dubio præſumendus non eſt per pactum contractui appoſitum inutilem eum reddere velle.*

51 *Eccleſia in locatione prædiorum ſuorũ nullam affectionem vni potiùs, quàm alteri locandi, ſed ſolam vtilitatis rationem præ oculis habet, & quare?*

52 *Succeſſor ſingularis quemadmodùm tenetur ſtare locationi Principis, vel Reipublicæ, ſic & locationi Eccleſiæ.*

53 *Conductor prior prædij Eccleſiaſtici, præferendus eſt alteri, qui pro ſequenti tempore conduxit, idem quod ille pretiũ offerens.*

¶ *Valet argumentum de fiſco, & Republica ad Eccleſiam regulariter. ibidem.*

54 *Conductorem priorem prædij Eccleſiaſtici non eſſe ſecundo præferẽdum qui volunt, referuntur, & refelluntur.*

55 *Princeps, Reſpublica, & Eccleſia, priori conductori pro pretio ab altero oblato relocare coacti, non propterea peioris cõditionis quàm priuati locatores cenſendi ſunt, & quare?*

56 *Ratio eadẽ vbi eſt, eadem debet eſſe diſpoſitio, & vice verſa vbi diuerſa militat ratio, debet & diuerſa iuris diſpoſitio vigere.*

57 *Lex ne cui 32. C. de locato, non poteſt videri correcta per text. in l. congruit 4. & in l. fin. C. de locat. præd. ciuil. libr. 11. & quare?*

58 *Granatenſis curiæ deciſio refertur.*

59 *Cap. 1. de locato expenditur pro ſcholaribus in ſtudijs generalibus domos conductas habentibus, vt prætextu locationis alijs factæ, non poſſint inuiti ab illis expelli, dum tantundem pretij offerunt, quantũ à nouis conductoribus offertur.*

60 *Argumenta aliqua ab his allata, qui generaliter volunt, primum conductorem, idem quod ſecũdus offerentem, ei eſſe præferendum breuiter referuntur, ac refelluntur.*

AN ET QVANDO DOMINVS PRIMA LOCATIONE finita, primo conductori, ſemota prorogatione, vel pacto, pro pretio ab altero oblato relocare cogatur? ad eandem materiam *l. ne cui, C. de locato,* aliarum què complurium, & maximè *l. congruit 4. & l. fin. C. de locat. prædior. ciuil. lib. 11. & c. 1. de locato.*

DISSERTATIO XIII.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

1 EX traditis diſſertat. præcedenti pro vera interpretatione, & ratione *d. l. ne cui*, vltra ea, quæ ibidem intuli, à nonnullis DD. contrarium docẽtibus cauendum admonens, palàm quoque fit cauẽdum multò magis eſſe ab his, qui nimis audacter affirmarunt, primum cõductorem, etiã priuatum, de quo loquimur, idem quod ſecundus offerentem, ei ſemper præferendũ eſſe, quales ſunt ex veteri-

Digitized by Google

teribus Gulielmus de Ludouicis, iuxta corticem litterę, in hæc verba, *Gloſſa eſt, quod poſſum in domo conducta inuito domino ſtare dando tantum, quantum alius conducere volens*, C. *locati*, *ne cui*, Lucas de Pena *in l. congruit*, *poſt medium*, *verſ. Vel dic quod nulla*, *C. de locatione prædiorum ciuilium*, *lib.* 11. Ant. Butr. poſt Gofredum, quem refert *in cap.* 1. *n.* 7. *verſ. Dicit tamen*, *ext. de locato*, *& conducto*, Paulus Caſtrenſ. *cõſ.* 4. *n.* 6. *& conſ.* 32. *n.* 1. *verſ. Nam in locatione*, *lib.* 1. ſequũtur Ioannes Imolenſis *conſ.* 38. *num.* 3. Laurentius Calcaneus *conſ.* 8. *num.* 36. Thomas Grammaticus *conſ. ciuili* 4. *n.* 1. *&* 2. *& conſ.* 28. *n.* 14. *&* 15. Petrus Rebuf. *in compendio alienationis rerũ Eccleſiæ*, *quod extat inter eius tractatus poſt tract.* 1. *de decimis n.* 62. *ad finem*, Matthæus Afflictus, in primo colono loquens, in quo ſic per ſacrum conſilium iudicatum refert, *deciſ.* 238. *à n.* 2. & ad eum Cæſar Vrſillus *n.* 4. *ad fin. & nu.* 5. (qui id valdè commendat, ac verum *
2 cenſet, in colono quidem indiſtinctè in inquilino verò ſaltem eo caſu, quo dominus nullam haberet iuſtam cauſam expellendi primum, aliter atque ſi cauſam haberet iuſtam inquilinum expellendi, nam haberet fortiùs ad præferendum ei alterum, locatione finita, qualis eſſet, ſi ille malè verſatus fuiſſet in re cõducta, aut effectus fuiſſet, prout barbarè ipſe loquitur, malpagus, ſiuè tardùs, aut parum ſecurus, vel idoneus in ſoluendo, vltra cauſas contentas *in l.* 3. *C. de locato*, iuncta nota vltima Gotofredi, & in ſimili *in l. ſi conuenerit* 14. *in fine D. pro ſocio*) Flaminius Cartharius, qui & ipſe ſic docet in colono, licèt in inquilino contrarium prius reſoluiſſet *deciſ.* 97. *n. vlt.* Sebaſtian⁹ Medicis, ſic etiam iudicatum fuiſſe aſſerés, *deciſ. Marchiæ* 25. *ad finem*, Borgninus Caualcanus *deciſ. Fiuizanenſi* 30. *ſub n.* 97. *verſ. Et conductor antiquus*, *p.* 2. D. Ioannes Baptiſta Valençuela *conſ.* 75. *n.* 18. *cum tribus ſequentibus*, & cæteris audaciùs Iulius Cæſar Ruginellns *in practicis quæſtionibus c.* 22. *à num.* 6. *verſ. Contrariam opinionem.*

3 Nam pace tantorum virorum dixerim, toto proculdubio aberrant cœlo, nituntur ſiquidem cõtra apertiſsimam deciſionem text. *in d. l. ne cui*, ſic à gloſſ. *verbo locandi*, & omnibus intellectum, maximè quòad locationes domorum, inter quos eſt & ipſe Afflictus, & Flaminius Cartharius, de his locationibus eam legem intelligentes, ille *d. deciſ.* 238. *n.* 5. hic verò *deciſ.* 97. *n.* 4. & Borgninus Caualcanus, generaliter loquens, ſibi què omninò cõtrarius, *deciſ.* 27. *n.* 63. *p.* 3. vt valde mihi veriſimile, * imò euidens fiat, ſingulare illud Gulielmi de Ludouicis, quod retulimus librariorum, aut typographorum incuria corruptè ſcriptum eſſe abſque negatione ante verbum *poſſum*, quæ ſi adijceretur, vt verè adijci debet, apertè contrarium ac veriſsimum ſenſum faceret, quem ille proculdubio cogitauit, dũ ſe retulit ad *gl. in d. l. ne cui*, adeò què iuxta eam accipiẽdus eſt, ex recepta Bart. doctrina *in l. non ſolùm* 9. *§. liberationis*, *in fin. D. de liberat. legata*, quòd Doctoris dictum intelligendum ſit ſecundùm legem, vel authoritatem, quã allegat, quam alibi latè exornamus, & in ſimili expendit Farinac. *conſ.* 96. *nu.* 46. id què in dicto etiam gloſſæ nominatim docuit Ludouicus Roman⁹ *conſ.* 211. *n.* 5. *verſ. Quòad vltimum*, quem vltra adductos ab Horatio Mandoſio *in eius additione*, refert ac ſequitur nouiſſimè Cæſar Argelus *de acquir. poſſeſſ. q.* 8. *nu.* 1089. Nec nouum eſt, negationẽ per incuriam deeſſe, eam què omninò fore addendam, vt legitimus authoris ſenſus conſtet, & abſurditas, vel cõtrarietas eius vitetur, nam & idem circa Ioannis Plateani verba obſeruant Pinelus *in l.* 1. *C. de bon. mater.* 2. *p. nu.* 72. *ampliat.* 10. Aluarus Valaſc. *de iure emphit. q.* 17. *n.* 27. Ioan. Garſias *de expenſ. cap.* 14. *n.* 18. & in domorum locationib⁹, quòd retentionis ius primo conductori non competat pro pretio à ſecundo oblato, apertè apud Luſitanos ſtatutum eſt *lib.* 4. *ordinationum tit.* 23. *in noua compilat.* his verbis, *Ninguem pode reter a caſa alhea, nem morar nella, ſem conſentimento de peſſoa cuja for, e poſto que o que nella mora, diga, que a quer tanto por tanto, e pagar de aluguer o que outrem por ella der, nao o pode fazer ſem conſentimento de ſe-* 4

do ſenhor della. Sed & quòad locationes
prædiorũ ruſticorum idem planè euin-
cit verbum *locum*, & verbum *loca*, quo
5 * poſt factam domus, & ergaſterij mẽ-
tionem vtitur præfata *l. ne cui*, quaſi ge
nerali ad complectenda etiam ruſtica
prædia, nam ad cuiuſuis generis loca,
vel predia id adaptari, & commune eſ-
ſe conſtat *ex l. locum* 17. *D. de vſufructu*,
l. loci corpus 4. *D. ſi ſeruitus vendicetur*, *l.*
2. *cũ multis ſeqq. D. de religioſis, & ſumpt.*
funer. l. locus 26. *D. de acquir. poſſeſſ. l. a-*
ger 27. *l. locus* 60. *per totam*, vbi latè Re
buſus, & *l. fundi* 211. *verſ. Loci, D. de*
verborum ſignif. l. 1. *iuncto princ. cum fine*,
vbi notat Lucas de Pena, *C. de prædijs*
decurionum (aliàs curialium) lib. 10. *§. re-*
ligioſum, inſt. de rerum diuiſ. §. quod autem
ad eas res, inſt. de vſucap. & ex integris ti-
tulis, D. de locis, & itinerib. publicis, de lo-
co publico fruẽdo, ne quid in loco ſacro fiat,
ne quid in loco publico, vel itinere fiat, op-
timus textus *in c. vni. de exceſſ. prælat. in*
6. *& in clem.* 3. *de pœn.* vbique illic. *Do-*
mos ad habitandum, vel loca quæcumque.
6 Niſi * ſubiecta ſcilicet materia, quæ
ad ſola oppida, vel territoria refera-
tur, prædiorum comprehenſionem ex-
cludat, iuxta tradita ab Alex. *conſ.* 43.
in princ. lib. 1. *cõſ.* 222. *n.* 6. *lib.* 6. *& cõſ.*
14. *n.* 6. *lib.* 7. Socin. iun. *conſ.* 160. *à nu.*
5. *maximè n.* 32. *lib.* 2. Roland. à Valle
conſ. 82. *nu.* 15. *&* 55. *lib.* 2. nouiſsimè
Ioſepho Ramonio *conſ.* 20. *à nu.* 3. *ad* 7.
quibus concinit elegans Plauti locus
in Pſeudolo actu 2. *Sce.* 2.

Hi loci ſunt, atque hæ regiones, quæ mihi
ab hero ſunt meo,
Demonſtratæ, &c.

Id quod ad ſpeciem noſtram applicari
nequit; vnde meritò in fundo quoquè,
ſiue agro ruſtico regulam *d. l. ne cui*, in-
tellexit Ioan. à Platea *in d. l. congruit,*
verſ. Licèt ergo cuius ad hoc meminit,
idem notans, Ioan. Franciſc. de Ponte
conſ. 23. *nu.* 21. *lib.* 1. & poſt alios Ste-
phanus Gratianus *diſceptat. forenſ. tom.*
2. *cap.* 257. *nu.* 31. Idem quoquè oſten-
7 dit apertè veriſsima * *d. l. ratio*, præ-
cedenti diſſertatione tradita, quæ non
minùs verificatur in prædijs ruſticis,
quàm in vrbanis, vt meritò Afflictum,
inter hæc diſtinguentem, nec generali-
ter in omnibus eam *l. accipientem*, mire-
tur Proſper Carauita *in eius additione*,
qui tamen ipſum in eo, * quod de co- 8
lono antiquo docet, ac iudicatum teſ-
tatur, vt præferatur nouo pro eodem
pretio, nõ malè declarat, vt loquatur,
& procedat in ciuitate Neapolitana,
ſtante illius cõſuetudine in ſcriptis re-
dacta, quam nominatim refert, quomo
dò etiam Afflictũ interpretãtur Ioan.
Franciſcus de Ponte *d. conſ.* 23. *nu.* 24.
& 25. Stephanus Gratianus *d. diſcept.*
ſeu cap. 357. *n.* 29. Marius Giurba *deciſ.*
59. *n.* 10. Viſcõtus, Amendola, & Ric-
cius *in additionib. ad Vincent. de Franchis*
deciſ. 406. primus *ad n.* 10. alter *n.* 1. &
tertius *poſt princ. verſ. Non etiam*.

Quam veriſsimam reſolutionem ſę- 9
piſsimè amplexus eſt Hiſpalenſis Se-
natus, vt inter alia accidiſſe memini in *Deciſio*
cauſa Didaci de Molina, cum Bartho- *i. eidẽs*
lomeo Cantalejos, cui ille primò do- *Hiſpa-*
mum locauerat, eandemquè poſtmo- *lẽſis Se*
dùm, locatione illa finita, locauit Ioan *natus.*
ne Garſiæ, qui virtute inſtrumenti lo-
cationis ſibi factæ, Bartholomeũ à do
mo expelli coram vno ex iudicibus or
dinarijs petijt, qua pendente lite Di-
dacus locator coram alio iudice aduer
ſùs eundem Bartholomeum egit, vt
domum euacuaret; cùm autem Bartho
lomeus litem hanc priori à Ioanne ſe-
cundo conductore, ſibi motæ in qua
ſuas adduxerat defenſiones, accumula-
ri peteret in Senatu, prout in eo moris
eſt (qualis in Granatenſi non viget, ſed
ad id muneris iudex quidam per curiã
deputatus eſt, qui vulgò dicitur *Iuez*
de dependencias) & accumulationis de-
cretum primò prodijſſet, poſteà tandẽ
in gradu ſupplicationis re maturiùs pẽ
ſata reuocatum eſt me iudice 25. die Iu
nij anni 1629. Nec enim * Senatum 10
mouit, quòd vtraque lis ad idem ten-
dere, adeòquè accumulationi locus eſ-
ſe videretur, iuxta regulam tex. *in l.* 1.
& 2. *D. de quibus rebus ad eundem iudicem*
eatur, l. nulli 10. *C. de iudicijs*, cum his,
quæ in propoſito optimè vltra alios
ſcripſere ex noſtratibus Parladorius,
lib. 1. *rerum quotid. cap.* 9. *ex num.* 1. Al-
phonſus Villadiego *in politica cap.* 1. *ex*
n. 13. Ioannes de Heuia Volaño *incu-*

ria

Digitized by Google

ria Philippica 1. *p. de iudicio ciuili*, §. 8.
ex n. 8. Amator Rodericius *de concurſu,*
& priuileg. credit. 1. *part. num.* 26. *verſ.*
Prius animaduertes, ex cæteris latè Mar
queſanus *de commiſſ.* 2. *p. c.* 13. *per totum*,
ad quem, & Parladorium ſe breuiter re
fert Salgadus *de Regia protect. p.* 2. *c.* 1.
n. 192. quia præterquam, quod prima
11 * lis de facto magis, quàm de iure pro
ceſsit, cùm nulla ſecundo conductori
actio ſupereſſet, qua aduerſus primum
experiri poſſet, ex his, quæ ad præced.
diſſertat. in ſecunda poſtremi argumen
ti conſiderationæ latè diximus, apertè
dein le conſtitit, totam rei in lite illa
defenſionem in eo conſiſtere, quòd is
velut cõductor primus actori, qui pro
ſequenti tempore conduxerat, pro pre
tio, ab hoc oblato, præferendus eſſet,
quam velut friuolam, planèque iuri re-
pugnãtem reiiciendam putauimus, er-
roneam eorum ſententiam exiſtiman-
tes, qui contrarium aſſerere, ac tutari
temerè auſi ſunt, iuxta ea, quæ nuper,
& in præcedenti diſſertat. ad argumẽ-
ti ſolutionem tradidimus.
12 Et vt ſalutem tandem ex inimicis
noſtris hauriamus, ipſa eorũ fundamen
ta nobis opitulantur, quæ ferè omnia
nituntur iuribus, & doctrinis, ſpecia-
les continentibus caſus, ex quibus tan-
tũ abeſt, vt regula confici pro illis poſ-
ſit, vt imò vltra eos caſus regula in cõ-
trarium firma reddatur, ceù vulgus in-
terpretum deducit rectè *ex l. quod verò*
contra 14. *cum duabus legibus ſequẽtibus*,
D. de legibus; l. quæſitum 12. §. *idem reſpõ-*
dit domo inſtructa, illic, *Nam qui hæc, in-*
quit, excepit, non poteſt non videri de cæte-
ris rebus, quæ in ea eſſent, ſenſiſſe, D. de fun
do inſtructo, *& l. nam quod liquidæ* 4. §.
fin. D. de penu legata, cum ſimilibus, rela-
tis à Nicolao Euerardo *in locis legali-*
bus loco 9. *ab exceptione ad regulam, & lo-*
co 99. *ab ſpeciali, vbique n.* 1. D. Couarr.
var. reſolut. lib. 2. *cap.* 5. *nu.* 5. *&* 6. Me-
noch. *conſ.* 4. *n.* 23. *conſ.* 9. *n.* 10. *conſ.* 69
n. 73. *& alibi paſſim*, D. Ioan. Bapt. Va-
lẽç. *cõſ.* 14. *n.* 43. *cõſ.* 33. *n.* 134. *&* 135.
conſ. 54. *n.* 19. *& conſ.* 83. *n.* 88, ac no-
uiſsime poſt plures alios Simone, &
Auguſtino Barboſa, illo *ad principia, &*
loc. iuris communia lit. C. n. 5. & ibidem
Gabriele Aluarez *nu.* 16. hoc verò *ad*
axiomata iuris vſu frequentiora, *axiomate*
85. *n.* 4. *& in locis communibus argumen-*
torum loco 103. & in quæſtione vtiliſsi-
ma reſoluit Guido Papæ quæſtion. *ſeu*
deciſ. 473. *n.* 4. quibus addo elegantem
Plinij minoris, ita ſentientis, locũ *epi-*
ſtolarum lib. 3. *ad Voconium Romanum*, his
verbis. *Adnota quæ putaueris corrigenda,*
ita enim magis credam, cætera tibi placere,
ſi quædam diſplicuiſſe cognouero.
Quòd verò potiſsimæ doctrinæ, ac 13
iura, quibus contrariæ ſententiæ, quam
à foro, & ſcholis omninò exterminare
intendimus, aſſertores nitũtur, ſpecia-
les contineant caſus, ex ſequẽtibus pla
nè conſtat. Mouentur enim primò, ma-
ximè Lucas de Pena, Anton. Butrius,
Grammaticus, atque Afflictus, ſuprà
commemorati, & audacius Ruginelus
d. cap. 22. *n.* 9. *verſ. Secundò poteſt*, argu-
mento textus, iuncta gloſſ. & Bart. do-
ctrina *in l.* 1. §. *permittitur*, *verſ. Planè*,
al. §. *planè* 44. *in fine*, illic, *Nec eſt hoc be-*
neficium, ſed iniuria ſi quis fortè non im-
petrauerit, *D. de aqua quotid. & æſtiua*, vbi
ex ea ratione traditũ eſt, ſucceſſori præ
dij, cuius anteceſſori domino Princeps
aquam ex caſtello, alio vè loco publi-
co ducere permiſſerat, idem ius impe-
trabile eſſe, ſiue (vt gloſſ. & communis
explicat) facilè per eum impetrari, nec
iure denegari poſſe. Vnde * gloſſ. *ſub* 14
eo verbo, cui & accedit Bart. *ante nu.* 1.
infert ad feudorum inueſtiturã, vt eam,
quæ vni vaſſallo facta ſit, poſsit heres
maſculus impetrare ſaltem intra annũ,
iureque conſequi debeat, pro quo & fa
cit *c.* 1. §. *cùm autem, ſi de inueſtitura feu-*
di controuerſia fuerit, iuncto cap. 1. § *ſi quis*
deceſſerit, verſ. Titius, in fine, ſi de feudo de-
functi contentio ſit, in vſibus feudorum. In-
fert, & Bart. * *n.* 1. *in d.* §. *permittitur*, 15
& in l. 1. *ſub eodem numer.* (qui vbique
extat ad finem) *D. de priuilegijs credito-*
rum, & in l. ſi mihi, & Titio 110. *n.* 7. *D.*
de verb. obligat. aſsiduuſque eius aſſecla,
Abbas Panormit. *n.* 28. *poſt gloſ. vlt. ad*
fin. in cap. bonæ memoriæ 4. *de poſtulat. præ*
latorum, ad emphiteuſim finitam prop-
ter generationẽ finitam, vt poſsint pe-
tere deſcendentes, vel proximiores in-
tra quartũ gradum, eam ſibi refirmari,
ſiue

Digitized by Google

per totam, hoc verò *cap. 1. concl. 10. à n.*
5. cum relatis *lit. D. & ſeqq.* ac nouiſſi-
mè ab Auguſt. Barboſ. *in locis communi-*
bus argumentorũ, loco 43. n. 3. & loco 47.
nu. 2. Gabriele Aluarez de Velaſco *ad*
axiomata, & loca iuris communia, lit. A. n.
18 417. Quod quidem * dominium, & ſi
cum conceſsiones emphiteuticæ, vel
feudales ad certas vitas, vel genera-
tiones limitatæ ſunt, per mortem vlti-
mi poſſeſſoris extinctum ſit, cùm tamẽ
in eum, & anteceſſores iuxta inueſtitu-
ræ tenorem fuerit continuatum, ini-
quum, & iniurioſum videretur, eodem
beneficio ipſi⁹ ſucceſſores defraudare,
ſiue nõ eis potiùs, quàm alijs extraneis
id concedere, argumento textus, quo
Bartolus, & DD. non malè mouentur,
in d. l. 1. §. permittitur, verſ. Planè, D. de
aqua quotid. & æſtiua, aliorumque iuris
locorum, quæ diſſertatione 15. aptius
referam, & expendam.

Quod maximè procedit in emphi-
19 teuſi, & feudo familiaribus, vel mixtis,
ſiuè ad familiæ, ſeu ſanguinis heredes,
nempè filios, ac deſcendẽtes primi ac-
quirentis dumtaxàt pertinentibus, iux
ta ea, quæ diſſertatione 16. latiſsimè
diſſeram, quo caſu maior adeſt ratio
renouationem concedendi filio, vel
conſanguineo vltimi poſſeſſoris, prop-
ter peculiarem affectionẽ, quam habe-
re creditur ad res, quæ in dominio ſal-
tem vtili maiorum ſuorum fuerunt, ar-
gumento textus *in l. ſi in emptionem* 34.
al. 35. cum relatis *à gloſ. verbo maiorum,*
D. de minoribus, & alijs, quas in propo-
ſito eleganter inducit, & explicat Lu-
douic. Romanus *conſ. 22. n. 1. verſ. Con-*
trarium, in 4. & 5. fundamento, iunctis
quæ generaliter quoad affectionem ad
maiorum bona vltra DD. *ibi, & in l. lex*
quæ tutores 22. C. de adminiſtr. tut. cumu-
lant Tiraq. *de vtroque retractu in præfat.*
ex n. 34. Alciat. *de præſumpt. reg. 1. præ-*
ſumpt. 20. Menoch. *eod. tract. lib. 3. præ-*
ſumpt. 83. Ioan. Maurit. & Sfortia Od-
dus *de reſt. in integ.* ille *c. 219.* hic verò
1. p. quæſt. 4. art. 10. Tauriſtæ noſtri *ad*
l. 70. & ſequentes Tauri, Caldas Per. *in*
ad l. ſi curatorem habens, C. eod. tit. verbo
ſua facilitate nu. 4. & de empt. & vendit.
c. 8. n. 40. & à n. 52. Ioan. Gutier. *pract.*
quæſt. lib. 2. q. 159. n. 3. D. Ioan. del Ca-
ſtill. *quotid. contron. lib. 5. c. 85. à nu. 13.*
qui adferre pro ſe poſſent elegantem
Plauti locum in Pœnulo *actu* 5.

Æquum eſt habere hunc bona, quæ poſ-
ſedit pater.

Inter iura verò à Romano relata maxi-
mè ad rem facit * textus valde nota- 20
bilis *in l. iubemus 3. §. & filios aduocato-*
rum, C. de aduocatis diuerſorum iudicum,
vbi ſi aduocati perpetuò electi ſint in
Reipublicæ patrocinium, eorum filij
ſuperſtites, ac Doctores eligi potiùs
debent ab ipſa Republica, quàm alij
extranei. conferunt item *lex nemini* 11.
§. 1. verſ. Filios autem togatorum, & l. pe-
titionem 13. verſ. Filijs ſcilicet, C. de aduo
catis diuerſ. iudiciorum, vbi filij aduoca-
torum ſub certo numero conſtitutorũ;
ſi & ipſi aduocationis officiũ exerceãt;
in loco deficientium cæteris ſupernu-
merarijs anteponendi ſunt, quas leges
alio in propoſito expendit rectè idem
Romanus *conſ. 29. n. 1.* & exornat op-
timè Tiraquel. *de pœnis temperandis cau-*
ſa 49. ex n. 10. ac poſt alios nouiſsimè
Iacobus Benius *de priuileg. Iuriſconſul-*
torum 3. p priuil. 60.

Secundùm quæ ſolet plerũque Gra- 21
natenſis curia ſalaria, aduocatis paupe-
rum deſignata, per mortem, vel diſceſ-
ſum poſſeſſorum vacantia, qui filios, ad *Granatẽſis curia obſeruantia.*
uocationis quoquè munere ex Senatus
approbatione fungẽtes relinquunt, ip-
ſis deſiderantibus concedere; vt inter
alia factum memini cũ Licenciato Dõ
Didaco de Morales, filio inſignis aduo
cati Ioannis de Morales, qui ſenio iam
confectus, poſtquàm multis retrò an-
nis ex Senatus electione aduocationis
officium laudabiliter exercuit, quò ma
gis Deo vacaret, ſeque ad viam vniuer
ſę carnis tutiùs ingrediendam præmu-
niret, ſolitariam agere vitam inſtituit,
extra ciuitatis mænia cum coniuge ſua
ſecedens in domumculam, multis alijs
contiguam eiuſdem propoſiti mulierũ
propè religioſiſsimum, & arctiſsimum
fratrum diſcalciatorum Carmelitani
Ordinis Monaſterium, quod Martyrũ,
vulgò vocant, beatam vitam agentiũ,
nam cùm ob hanc ſanctiſsimam cauſam
aduocationis pauperum officium, quo
ipſe

in pupillo 47.§.1.illic, *nam hoc ipſo, quòd non eſt pauperior factus, locupletior eſt, D. de ſolut.*& elegans doctrina *gl. verbo pro futurũ, verſ. Sed quid ſi Eccleſia, in c. ſine exceptione* 52.12.*q*.2.aſſerẽtis per relatã legẽ, id vtile alicui cenſeri, quod nõ eſt ei dãnoſum, quam exornat optimè Polidorus Ripa *obſeruat.* 395.

28 Deinde ſuperioris ſententiæ authores mouẽtur ex deciſ. tex. *in l. congruit,* 4.*& in l. fin. ad finem, verſ. Si verò pro tali prædio, C. de locatione prædiorũ ciuiliũ, lib.* 11. vbi traditum eſt, veteres conductores prædiorum publicorum, & fiſcaliũ, tantundẽ offerentes, quod noui, eis eſſe præferendos, iũcta earum legũ ratione, quæ in æquitate poſita eſt, vt planè conſtat *ex d. l. cõgruit*, illic, *congruit æqui*
29 *tati*, quæ ratio, * cũ generalis ſit, ex regul. text. *in l. in omnibus* 90.*al*.91. *D. de regul. iur.* tamẽtſi ad prædia illa publica, vel fiſcalia dumtaxàt applicetur, ad priuatorũ quoquè prędia, in quibus eadem æquitatis ratio militat, protrahẽda eſt, iuxta text. *in l. regula* 9.§ *fin. D. de iur. & facti ignor. l. illud* 32. *D. ad l. Aquili. l. cùm pater* 77. §. *dulciſſimis* 20. *verſ. Ex iiſdẽ, iuncto verſ. Cũ diſcordijs, D. de legat.* 2. cum adductis ab Anton. Corſeto *ſingul.* 23.*n*.3. Caballi. *milleloq.* 151.*p*. 2. Euerard. *in locis legalibus loco* 79. *à ratione legis larga, ex n*. 1. Ioan. Garc. *de coniugali ac queſtu n.* 82. *&* 83. nouiſsimè Simone Vaz Barboſa, & Aug. Barboſ. latè exornantibus, *ad principia, & axiomata iuris communia*, illo *lit. R. n.* 4.5.*&* 6. hoc verò *axiom.* 197. *n*.3. eò vel ma-
30 ximè, * quòd ſi aliud diceremus, peioris eſſet conditionis Princeps, vel Reſpublica, res ſuas locans, quã priuatus, qui priori conductori pro eodẽ pretio relocare inuitus non cogitur, *d. l. ne cui, C. de locato*, quã proinde ex illis legib⁹; velut poſterioribus, corrigi cõſequens eſt, ex reg. *legis non eſt nouum* 26. *cũ dua-*
31 *bus ſeqq. D. de legibus*, & quia * generaliter æquitas ſuggerit, vt teneatur quis facere quod ſibi nõ nocet, & alteri prodeſt, maximè ſi & contrariũ alteri noceat, *l. in fundo* 38. *verſ. Conſtituimus, D. de rei vendicat. l.* 1. §. *ijdẽ aiunt, aquã pluuiã, & l.* 2. §. *itẽ Varus, verſ. Quanquã, D. de aqua pluuia arcenda*; nihil autẽ damni dominus ſentit ex eo, quòd rem, quam alteri locat, pro eodem pretio prior cõductor accipiat, quia ſi neutri locare vellet, ad id non compelleretur.

Sed neque hoc argumentũ quicquã 32
habet momẽti, quia ſpeciale ius in illis legibus cõſtitui negari nõ poteſt, cũ in publicis, & fiſcalib⁹ prędijs dũtaxàt loquãtur, adeòq; cętera omninò videtur excluſiſſe, ex reg. *l. quod verò* 14. *cum* 2. *ſeqq. D. de legib⁹, l. ſi verò* 64. *al*. 65. §. *de viro, D. ſolut. matr.* cũ ſimilib⁹ cõgeſtis à Sim. Vaz Barboſ. & Gabr. Aluar. *ad iuris princip. & axiomata lit. L.* illo *n.* 33. hoc verò *n*. 51. *&* 65. & in terminis ſi notarũt *gl. verb. maneat, verſ. ſolutio, in d. l. fi.* ſimilis *verbo locãdi, verſ. Fallit tamẽ, in d. l. ne cui*, & vbiq; cõmunis, quã reſol uũt Alex. *in d. l. ſi mihi, & Titio* 110.*n*.19. *circa fi. verſ. Nec obſtat d. l. congruit, D. de verb. oblig. & d. cõſ.* 80.*n*.10. *ad fi. verſ. nã ſpeciale, lib.* 1. Iaſ. *in l. qui Romæ* 122.§. *co heredes n.* 28. *D. de verb. oblig.* Marã. *diſp.* 8.*n*.40. *verſ. ſed Bald.* Boer. *deciſ.* 107.*n*. 3. *verſ. Fallit tamẽ*, Iacob. Nouell. *d. reg.* 85. *fallẽt.* 1. *inter reg. DD. verb. locare rem ſuã*, Ant. Gom. *var. reſol. to.* 1. *c*. 3. *de locat. n.* 5. *verſ. nec obſtat*, Sarm. *ſelect. interpret. lib.* 3. *c*. 7. *n*. 3. Minſing. *ſing. obſeru. cẽt.* 4. *obſeru.* 23. *n*. 3. Peregri. *de iure fiſci lib*. 6. *tit*. 5. *n*. 5. Valaſc. *de iure emphit. q*. 24. *n*. 1. *verſ. Cæterũ, iũcto n*. 2. Caroc⁹ *de locato* 3. *p. tit. de libert. q*. 1. *n*. 25. Frãchis *d. deciſ.* 406. *à nu*. 6. Ceuall⁹ *pract. quæſt. lib*. 3. *q*. 756. *n*. 62. *verſ. ſed illa lex* Parlador. *in ſeſquicẽt. differẽt.* 109. §. 1. *n*. 9. *&* 15. Ant. Cardoſ. *in praxi iudicũ, verbo locatio, n*. 16. *verſ. Fallit tamẽ*, D. Valẽçuel. *d. conſ.* 75. *à n*. 23. & poſt plures alios Steph. Gratia. *diſcept. forenſ. lib*. 2. *c*. 357. *n*. 3. *verſ. cũ etiã, & n*. 6. *verſ. Sed hoc nõ obſtabit, cũ ſeqq.* Gizarel. *deciſ*. 5. *n*. 17. quib⁹ adhuc nõnullos addũt Ruginel. *in pract. quæſt. d. c*. 22. *n*. 2. Giurba *deciſ*. 59. *n*. 16. Nouari⁹ *quæſt. forẽſ. p*. 1. *q*. 86. *n*. 1. Ioã. à Sãde *deciſ. Friſicar. lib*. 3. *tit*. 6. *definit*. 2. *verſ. tertia exceptio.* Interim illud adnotare libet, immeritò Parlador. *d. differ.* 109. §. 1. *n*. 11. *verſ. Quod autẽ*, cõtrariam ſententiam impingere Didaco Perecio *in l*. 1. *tit*. 2. *lib*. 1. *ordinam. verbo eſtudios*, quaſi eam docuerit per tex. *in d. l. congruit*, cuius nec memi-

nit quidẽ; ſed textus dũtaxàt in *c. 1. de locato*, in quo tamẽ ſpecialitatẽ agnoſcit, de qua infra à *n. 59.* agemꝰ, atq; ita reg. in cõtrariũ ſupponit; quod animaduertere eò magis Parladoriꝰ debuiſſet, non ſola Perecij in id allegatione, quã apud alium forſan reperijt contentus, quòd de impugnãdo magiſtro ſuo, quẽ ipſe non pœnitendum vocat, agebat.

33 Nec obſtat (vt ad rem redeamus) rationem dictarum legum, cùm in æquitate poſita ſit, generalem eſſe, quia et ſi æquitas in omnibus ſit ſeruanda, nõ tamẽ ſemper eadẽ æquitas in omnibꝰ datur, ſed plerũquè quod in vno caſu æquum eſt, in alijs eſt iniquũ, ac vice verſa, ex regula text. *in d. l. quod verò 14. cũ 2. ſeqq. D. de legibꝰ*, id quod in propoſita ſpecie accidere planè apparet ex vera
34 differẽtiæ ratione * inter locationẽ factã à priuato, & eã, quæ fit à Principe, vel Republica, quæ in eo proculdubio cõſiſtit, quòd in illa, vt præcedenti diſſertatione latè oſtẽdimꝰ, præſertim cõſideratur domini volũtas, & affectio, vni potiùs, quàm alteri viliori quoquè pretio interdum locare volẽtis, idquè ſibi vtilius, ac melius iudicatur, vtpo-
35 tè naturali libertati conueniens, * cui nulla alia naturalis ratio regulariter præualet, arg. tex. in *l. id quod noſtrũ 11. D. de reg. iur. l. in re mãdata 21. verſ. Nã ſuæ quidem rei, C. mandati, cum ſimilibus*, quicquid contrariũ cõtendat Ruginelꝰ *d. q. 22. n. 14. verſ. Ex quibus tollitur*, in hac verò locatione, quæ à Republica, vel Principe fit, talis affectio ceſſat, cũ
36 eorum bona * per alios publicè adminiſtrẽtur, vt cõſtat ex *l. 1. cum ſeqq. D. de officio procuratoris Cæſaris; l. 1. §. quibus autem, & toto tit. D. quod cuiuſque vniuerſit. nomine; D. de adminiſtr. rerum ad ciuitates pertinentiũ, C. de officio comitis ſacrarũ largitionũ, cũ nõnullis ſeqq. lib. 1. Codicis, C. de exactorib. tributor. & C. de ſuſceptoribus, lib. 10. & C. de adminiſtr. rerum publicarũ lib. 11. l. 15. verſ. Otroſi*, ibi, *Fueras ende ſi fueſſe Rey, o cõcejo tit. 6. part. 6. l. 22. & 23. tit. 6. lib. 3. l. 3. 4. & 9. tit. 5. lib. 7. l. 1. cũ ſeqq. tit. 3. ac per multos titulos ſequẽtes lib. 9. nouæ cõpil.* adeòq; tantùm cõſideratur intereſſe pecuniariũ, ex eorum bonorũ adminiſtratione, & locatione Principi, vel Reipublicę obueniens, *l. 2. §. ſed ſi filius*, illic. *Reipublicæ autẽ nihil, quod ad rem pecuniariã attinet, intereſt, D. ad municipalẽ*, vt & aliàs plerũquè conſiderari ſolet, *l. fideiuſſoris 23. vbi gl. antepenult. & cõmunis, D. de pactis, l. ſi liber. homo 13. in fin. D. ad exhibẽdũ*, id autẽ intereſſe certiꝰ eſt cũ veteribus cõductoribus, tantundẽ quantũ noui offerẽtibus, eandem conductionẽ retinere permittitur, quia ſic Reipublicę, vel Principi faciliꝰ eſt plures reperire cõductores, vt notat Hubertus Giphaniꝰ *ad l. emptorẽ 9. C. de locato*, relatꝰ, ac receptꝰ à Ioan. Sãde *d. definit. 2. in 3. except. verſ. Ratio, cur cõductor*, nõ verò attẽditur affectio, vni magis quàm alteri locãdi, quę nulla in illis, velut corporibꝰ quibuſdã inanimatis, dari poteſt, ſed daretur potiꝰ in adminiſtratoribꝰ, quæ vitioſa eſſet, & domini vtilitati repugnãs. Proinde * ęquitati cõſonum eſt, vt 37
prior cõductor huiuſmodi rerũ publicarum, vel fiſcalium, aut patrimonialiũ Principis, alteri, qui ad eas proſequẽti tẽpore cõducẽdas acceſsit, pro pretio ab hoc oblato præferatur, cũ nullũ ex ea re Reſpublica, vel Princeps dãnum ſentiat, quod tamẽ cõductor primꝰ maximè prædij vrbani, plerumquè ex mutatione, vel migratione ſentire ſolet, atque ita propriꝰ militat naturalis illa ęquitas in argumẽto cõſiderata ex reg. *d. l. in fũdo, D. de rei vẽdicat.* quã rationẽ docuit in effectu, tamètſi ſic non explicet D. Frãc. Sarmiẽt. *d. lib. 3. ſelect. c. 7. n. 3.* ac mirũ eſt DD. cõmuniter aſſequutos nõ fuiſſe, vt apud Alex. Iaſonẽ, & ferè omnes alios, ſupra relatos, videre eſt, maximè Ruginel. *d. c. 22. n. 15.* qui proptereà ei minimè ſatisfacit. In eoq;
* omnes fallũtur, quòd nõ animaduer- 38
tẽtes *l. cõgruit*, generaliter loqui de bonis publicis, ſiue nedũ fiſcalibꝰ, ſed & in patrimonio Reipublicæ, vel ciuitatis exiſtẽtibꝰ, *iuxta l. bona 15. cũ duabꝰ ſeqq. D. de verb. ſignif.* (nã & *l. 2. & 3. illiꝰ tituli, C. de locat. prædior. ciuil.* quæ *legẽ cõgruit* proxime præcedunt de ciuitatis, aut Reipublicæ bonis diſſertè loquuntur, de quibus etiã rubrica cõcepta eſt, ibi *ciuiliũ*, vbi notat *gl. 1.* recepta à Ioã. Plateano *poſt principiũ, verſ. Nunc verò*, & cæ-

Digitized by Google

&c æteris cõmuniter teſtè Garſia To-
letano *in lucerna rubricarũ ad eũ tit. n.* 1.
6. & 7.) fiſcalibus tantũ bonis rationẽ
applicuerũt, & nec eã ſatis cõcludentẽ,
39 *. ſcilicèt, quia conductor fiſcaliũ rerũ,
aliquãdo cogitur eas ſub eadẽ pẽſione
recõducere, nẽpè ſi maximos ex priore
cõductione fruct⁹ perceperit, & alius
nõ reperiatur, qui eandẽ ſaltem offerat
penſionẽ, *l. cotẽ ſetro* 11. *§. qui maximos,*
D. de publican. & vectigalibus, quare cũ
hoc (inquiunt) habeat incõmodi, mirũ
nõ eſt, ſi & illud vtilitatis habeat, vt ſi
alius reperiatur cõductor, aliquid anti
quæ pẽſioni adijciens, ipſe ei, idẽ aug-
mentũ offerens, præferatur, iuxta reg.
tex. *in l. ſecundũ naturã* 10. *D. de reg. iur.*
cũ ſimilib⁹ à gl. & omnibus *ibi* relatis,
& à Nouario *d. q.* 86. *n.* 4. 5. & 6. Simo
ne Vaz Barboſ. *ad princip. & loca iuris cõ*
munia lit. O. n. 8. ac ibidẽ nouiſsimè Ga-
briele Aluarez *n.* 21. & Aug. Barboſa
axiomatè 169. qui alios congeſſerũt. Nec
40 enim * (prout illi attẽtiùs conſiderare
debuiſſent) regula illa procedit, niſi in
eadẽ re, vel cauſa, in qua quis damnũ a-
liquod ſentit, vt in ipſa & lucrũ ei an-
nexũ ſentire debeat, ac vice verſa, vt
ex iuribus eã regulã cõprobantibus, &
exẽplificãtibus apertè cõſtat, & ad ea
cõmuniter DD. adnotarũt, idquè ſatis
indicat vulgaris ille verſicul⁹, *Cõmoda*
qui ſentis, iungas onus emolumẽtis, quare
minimè conſequẽs eſt, vt qui nõ ſimpli
citer, ſed certis tantũ caſibus incõmo-
dum aliquod ſubit, cõmodo abſolutè
etiã extra eos caſus potiatur, maximè
cũ in ſpecie *d. §. qui maximos*, onus con-
ductoris, in eo quòd inuitus recõduce-
re cogitur, cũ vtilitate, quã ex priore
cõductione percepit, cõpenſetur, vt &
aliàs contingit in quolibet cõductore,
41 * qui dãnũ ſterilitatis, vno anno cõtin
gẽtis, cũ alteri⁹ vbertate cõpenſare de
bet, *l. ſi vno* 17. (quæ aliàs eſt *ſub l. ex*
cõducto 15. *§. Papinianus*) *l. ſi merces* 28.
al. 25. *§. vis maior, verſ. Alioquin, D. loca-*
ti, l. licet 8. *verſ. Et quæ euenerunt, C. eod.*
tit. c. propter ſterilitatẽ 3. *in fin. princ. eodẽ*
quoque titulo, l. 23. *verſ. El ſegũdo, tit.* 8.
42 *p.* 5. cõſtat autẽ * ſimpliciter, ſiuè ex-
tra caſus prædictos fiſcaliũ rerũ cõdu-
ctorẽ inuitũ in cõductione detineri nõ
poſſe, *l. locatio, al. licitatio* 9. *§.* 1. *D. de pu*
blicanis, l. nõ intelligitur 3. *§. cũ quinquẽ-*
niũ, verſ. Diuus etiã, D. de iure fiſci, quæ
iura ſic omninò cõcilianda ſunt *cũ d. §.*
qui maximos, & l. ſi eũ Hermes 7. *verſ. Cũ*
idẽ, C. de locato, vt notat *ibi gl. verb. deti-*
neretur, ad fin. verſ. Vel veri⁹, & verbo cõ-
pelluntur, verſ. Vel hoc ſpeciale, in d. §. qui
maximos, vbi Bart. *ante n.* 1. & cęteri cõ
muniter notarũt, ſequũtur Peregr. *de iu*
re fiſci lib. 6. *tit.* 5. *n.* 4. & 6. Iul. Pacius
legũ conciliatarũ centur. 6. *q.* 79.

Superſt itaquè, cõmunẽ rationẽ, tàm 43
vt mancã, quã vt parũ cõcludentẽ, ſub-
ſtineri minimè poſſe, longèquè veriorẽ
eſſe rationẽ Sarmiẽti, prout à nobis ex
plicata eſt, in quã incidit, ſiue poti⁹ ex
ea pẽdet ratio tradita à Valaſc. *d. q.* 24.
n. 2. quòd nimirũ cõductor etiã ad tẽ-
pus modicũ cuiuslibet loci publici, ius
quoddã in re, ſiue vtilẽ in rẽ actionẽ ha
bet, *l.* 1. *in princ.* *iũcta gl. verbo conduxit,* + D. de loco publ. fruendo
verſ. Vel dic, recepta à Bart. *ibi, in fin. &*
in l. 1. *§. quod autẽ in* 1. *n.* 4. *D. de ſuperfi-*
cieb⁹, & vbique cõmuni, quã vltra Va-
laſcũ *vbi proximè*, & latius *q.* 29. *n.* 28.
circa medi., *verſ. Ad textũ verò*, vbi plu-
res cõgerit, plurib⁹ quoquè relatis, re-
ſoluũt Euerard. *in locis legalib⁹ loco* 29.
à feudo ad emphiteuſim, n. 52. *verſ. Idẽ etiã*,
Pinel. *in l.* 1. 3. *p. nu.* 67. *poſt mediũ, verſ.*
Verus igitur intellect⁹, & n. 68. *per tot. ma*
ximè illat. 11. & 12. *C. de bon. maternis*,
Frãc. Caldas, elegãter explicãs, *de iure*
emphiteutic. 4. *p. ſiue de emphiteuſis extinc-*
tione c. 2. *n.* 5. Barthol. Scapuccin⁹ *de ſuc*
ceſſ. ſingulari, amplia. 8. *n.* 8. Gratian. *d. c.*
357. *nu.* 15. & 16. Ioan. Caruallo *ad c.*
Raynald⁹ de teſtam. 2. *p. n.* 319. & agnoſ-
cũt Barboſ. & Felician⁹, tamẽtſi eã do-
ctrinã, quã nõ ſatis perceperũt, falſam
credãt, ille *ad l. filioſa.* 26. *§. fi. n.* 38. &
39. *D. ſolut. matrim.* hic verò *lib.* 1. *de cẽſi*
b⁹ in proœm. n. 13. nã quia * in locatione 44
prędiorũ quomodocũq; publicorũ, fiſ-
caliũ nẽpè, aut ciuiliũ, vt vocantur *in d.*
tit. C. de locatione prædiorũ ciuiliũ, dũta-
xàt attẽditur Reipublicę, vel fiſci vtili
tas in exigẽdo ex his pẽſionẽ, vel vecti
gal, hinc prouenit, vt hui⁹modi rerũ cõ
ductori ad modicũ etiã tẽp⁹, i⁹ quoddã
in re quęratur, cuius virtute, ſi à poſſeſ-
ſione ceciderit, tàm interdictũ, quã vti

lé in rem actioné habeat, hoc enim ipſi
Reipublicæ, vel fiſco, quibus vectigal
45 péditur, vtile eſt, tũ * vt eiꝰ maior pote
ſtas, ac fidei obſeruatio indicetur, quæ
faciliorẽ, ac firmiorẽ acquiſitionem fa-
cit, vt ex pluribus reſoluit Pinelꝰ *in re-*
lata l. 1. C. de bonis matern. 3. p. d. n. 67. ad
fin. verſ. Vltra Doctores, Bartholomeus
Scapuccinus *de ſucceſſore ſingulari, am-*
46 *pliat. 7. n. 10. ⁊ 11.* tùm etiã * vt ratio-
ne iuris, & oneris realis fundo impoſi-
ti, quod poſſeſſoré eius ſequitur, *l. via*
conſtitui 23. §. ſi fundus, ⁊ l. cũ fundo 36.
D. de ſeruit. ruſt. e. præd. cum ſimilibꝰ, poſ-
ſit & ipſa Reſpublica, vel fiſcus à quoli
bet huiuſmodi prædiorum publicorũ,
vel fiſcalium poſſeſſore vectigal illud
exigere, opti. tex. *in l. Imperatores 7.* ibi,
non perſona, ſed prædium conuenitur, D. de
publicanis, ⁊ vectigalibus, rubrica, ⁊ toto
titulo C. ſine cenſu, vel reliquis fundũ cõpa
rari nõ poſſe, vbi optimè Cuiatius expli
47 cat; id quod * etiã magis indicat, do-
miniũ ſaltẽ vtile, in quo huiuſmodi rea
lis, & quaſi hypothecaria obligatio ſu-
ſtineatur, in earũ rerũ conductoré trãſ-
ferri, aliàs enim non poſſent ipſę domi
no, nempè Principi, vel Reipublicæ,
pro pẽſione obligatæ remanere, iuxta
regulam text. *in l. neque pignus 45. D. de*
48 *regul. iur.* Atque ita * *lex 3. D. ſi ager ve-*
ctigalis, illic, *Idẽ eſt, ⁊ ſi ad tẽpus habue-*
rint conductũ, nec tẽpus conductionis finitũ
ſit, vbi cõtinuatur materia *legis primæ*,
quę de his rebꝰ loquitur, nõ vtiq; delo
catione ad longũ tẽpus accipienda eſt,
quaſi in ea, vel in perpetua tantũ verũ
ſit, vtilẽ in rem actioné in conductoré
transferri, vt malè voluit gl. *ibi*, quæ in
locatione rerũ priuatarũ, dumtaxàt ve
ra eſt, vt aperiemꝰ poſtea, quinimò mul
tò veriùs, ac propriùs de locatione ad
modicũ tẽpꝰ, vt in ea ſpecie veriſsimũ,
ac receptiſsimũ eſſe concludũt Pinelꝰ,
Valaſcus, Pereira, & Gratian. *ſupra*, ma
giſq; probat Ant. Faber *in ration. ad d.*
l. 3. ex præcedenti ſcilicet ratione. vt
& cõſiderat eleganter D. Franciſc. Sar
miẽt. *d. lib. 3. ſelect. c. 2. n. 32. verſ. Secũ-*
49 *dò licèt*, qui idẽ non malè cẽſet * in fun-
dis priuatis, ea lege locatis vt ipſi do-
mino obligati ſint, nã in neceſſariã cõ-
ſequentiã videtur in conductoré vtile
dominiũ trãslatũ, vt talis pactio ſuſti-
neatur, quę alioquì inutilis eſſet, *ex reg.*
d. l. neque pignus 45. D. de reg. iur. quod * 50
minimè præſumendũ eſt locatoré vo-
luiſſe, ex regul. *legis 3. verſ. Nec credẽdꝰ*,
D. de teſtamẽto militis, l. quoties 12. D. de
rebꝰ dubijs, l. quoties 80. D. de verb. oblig.
⁊ l. quoties 67. D. de reg. iur. cum relatis
ab Alciato, & Menoch. *de præſumption.*
illo *regula 3. præſumpt. 34.* hoc verò *lib.*
6. præſumpt. 4. per totas, nõ tamen in eis
locũ habebit prælatio, quæ in locatio-
ne prædiorũ publicorũ cõceditur, quia
etſi militet ratio vtilis dominij, ceſſat
tamẽ altera ſoliꝰ vtilitatis, cùm in his
detur affectio domini, locatione finita
vni potiùs, quam alteri locãdi, quæ in
publicis prędijs, vt diximus, nõ datur.
Vnde fit, vt cũ nec affectio talis, imò 51
ſola vtilitatis ratio detur in locatione
prędiorũ Eccleſiæ, quæ per eius quoq;
prefectos, & œconomos publicè admi
niſtrãtur, magnaq; etiã in Eccleſia fi-
dei ſecũ cõtrahẽtibus ſeruãdæ obliga-
tio ſubſit, dũ nullũ ei dãnũ, aut præiudi
ciũ reſultet, *c. per tuas 5. verſ. Nos igitur,*
de donationibꝰ, adeò vt * quemadmodũ 52
ſingularis ſucceſſor tenetur ſtare loca-
tioni Principis, vel Reipublicæ, *l. fin.*
verſ. Papinianꝰ, D. de iure fiſci, iũcta *gl. ibi*
verbo ſententiã, ſimili *verb. colono, in fi. in*
l. emptorẽ 9. C. de locato, & vbiq; cõmũ-
ni, quã reſoluit Pinel. *in d. l. 1. C. de bon.*
mater. 3. p. n. 68. illat. 10. ⁊ 11. ſic & loca
tioni Eccleſiæ, vt idẽ ibidẽ *illat. 12.* cũ
Burſ. & alijs verius eſſe cõcludit, quod
& fecit poſt plures alios Gut. *can. quæſt.*
lib. 2. c. 8. à n. 66. Bartholo. Scapuccinꝰ
de ſucceſ. ſingul. amplia. 8 à n. 4. quicquid
reclamet Pet. Barboſ. mòx referẽdꝰ; cõ
ſequẽter locꝰ ſit æquitati *d. l. cõgruit*, vt
prior * cõductor alteri, qui pro ſequẽti 53
tẽpore cõduxit, idẽ quod ille pretiũ of
ferẽs, pręferẽdꝰ ſit, nã & valet argumẽ
tũ de fiſco, & Republica, ad Eccleſiã, *l.*
fin. vbi DD. *C. de Sacroſ. Eccl.* cũ relatis
à Nic. Euerar. *in locis legalibꝰ, loco 61. ⁊*
69. & alijs cõgeſtis ab Aug. Barboſ. *in*
locis cõmunibꝰ argumẽtorũ, loc. 49. quãquã
hoc argumẽt. per ſe nõ ſufficeret, niſi &
præfata ratio concurreret, vt aduertit
Pin. *vbi proximè, verſ. argumẽtatio autẽ*, &
in terminis ſic arreſto Pariſiẽſis curię iu
dica-

Digitized by Google

dicatũ referunt Ioan. Papponius *arreſtorum lib.* 1. *tit.* 13. *arreſto.* 6. & Reouſus, qui in hoc tantùm caſu loquitur, *in compendio alienationis rerum Eccleſiæ, d. n.* 62. *ad fin.* in eodem quoquè caſu loquitur Paulus Caſtrenſ. *d. conſ.* 4. *nu.* 6. idquè velut receptũ reſoluunt Maran. *d. diſp.* 8. *n.* 40. *verſ. Tamẽ Paulus*, Valaſ. *d. q.* 29. *verſ. Ad textum, prope finẽ*, Carotiu. *de locato p.* 4. *de libert. q.* 1. *n.* 27. *poſt princip.* Barboſa *in d. l. ſi filio famil.* 26. §. *fin. n.* 41. *ad medium, verſ. In his ergo terminis, D. ſoluto matrim.* Hieron. Ceuall. *d. q.* 756. *n.* 68. *&* 69. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom.* 2. *cap.* 357. *nu.* 42. *& tom.* 4. *c.* 715. *nu.* 20. Camil. Borrel. *in ſumma deciſ.* 1. *p. tit.* 16. *n.* 22. Philippus Paſchalis *de viribus patriæ poteſt. p.* 4. *c.* 6. *n.* 33. *circa finẽ, verſ. An autem hæc*
54 *concluſio.* Quicquid * cõtrarium velit, ac deciſum referat Vincent. de Franch. *d. deciſ.* 406. *n.* 8. *& finali*, & tanquã verius tueatur Marta *de iuriſdict.* 4. *part. caſu* 20. *n.* 22. Marcus Anton. Genuenſ. *in practicabilibus Eccleſiaſt. q.* 421. *nu.* 4. Ioan. Aloyſius Riccius *in deciſionibus curiæ Archiepiſcopalis* 1. *p. deciſ.* 181. *ex n.* 1. *&* 3. *p. deciſ.* 184. *ex n.* 2. Dom. Illephonſ. Perez de Lara *in compendio vitæ hominis cap.* 28. *n.* 105. Ioan. à Sande *d. definit.* 2. *in fin.* quorum potiſsimo fundamento confeſtim ſatisfaciam.

55 Ex quibus etiam ceſſat altera præfati argumẽti pars, quòd videlicet peioris eſſent conditionis Princeps, & Reſpublica, quàm priuati, ſi illi aliter quàm hi, inuiti priori conductori relocare cogerentur pro pretio, ab altero conductore oblato, quod & ipſum de Eccleſia tradidere Vincent. de Frãch. & alij proximè relati; minùs quidẽ rectè, nã cùm in illis omnibus ceſſet affectionis ratio, quæ in priuatis conſideratur, & militet illa altera æquitatis naturalis, de qua in *in l.* 2. § *item Varus, D. de aqua pluuia arcenda, cũ vulgatis*, itẽ intereſſe pecuniarij certioris, quæ in priuatis non æquè procedit, ob damnũ eis maius proueniens ex diminutione libertatis, quam pro affectione habẽt in locando vni potiùs quã alteri, iuxta ſuperius tradita, & in præcedẽti diſſertatione latiùs, nõ poſſunt vtiquè peioris cõditionis ex eo dici, quòd in locatione priuatorũ diſpoſitũ, in illorum locatione non obſeruetur; nã quemadmodùm * vbi eadem eſt ratio, eadem 56
debet eſſe iuris diſpoſitio *l. illud* 32. *D. ad l. Aquil. l. à Titio* 108. *D. de verbor. obligat. cum ſimilibus*, ſic vice verſa vbi diuerſa eſt iuris ratio, iuris quoquè diſpoſitio debet eſſe diuerſa, *l. hæc actio* 4. *ibi ſtã gl.* 1. *verſ. Secũdò dicas*, recepta à Bar. *in princip. & n.* 1. ac cæteris cõmuniter *ibi, & l. fin. verſ. Separatũ, D. de calũniator. l. Papinianus* 20. *al.* 21. *D. de minoribus, l. fin. verſ. Qui verò, iuncto verſ. Cuius diuerſitatis illa ratio eſt, D. de ritu nupt. l. ſi ita ſcriptum* 16. *D. de manumiſſis teſtam. l. ſi ſeruus* 19. *D. de ſtatu liberis, cum ſimilibus*, ex quibus ſic pro regula tradiderũt vltra ordinarios *vbiquè*, Ant. Butr. *in c. poſt translationẽ* 11. *n.* 34. *verſ. Tu dic, de renũciat.* Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa* 1. *p. n.* 173. Euerard. *in locis legalibus loco* 18. *à ſeparatis, & loco* 78. *à ratione legis ſtricta, vbique n.* 1. vltra alios congeſtos ab Aug. Barboſa *axiom.* 74. *n.* 6. *& axiom.* 205. *nu.* 2. *& in locis communibus argum. loco* 37. *à diuerſis*, Simone Vaz Barboſa, & Gabr. Aluarez *ad axiomat. & loca iuris communia lit. R.* illo *num.* 6. *ad finem*, hoc verò *nu.* 19. *&* 20. Vnde
etiam * non poteſt videri correcta deciſio textus *in l. ne cui* 32. *C. de locato*, 57
per text. *in d. l. congruit* 4. *& in l. fin. C. de locat. præd. ciuil. lib.* 11. cùm in longè diuerſis caſibus, planè què diſtinctam, ac ſeparatam rationem habentibus loquantur, maximè cùm in dubio iurium correctio omninò vitanda ſit, *l. ſi quando* 35. *C. de inoff. teſtament. l. vni. C. de inoffic. dotib. cap. cùm expediat* 29. *de elect. in* 6. *cum ſimilib.* id què planè voluerũt omnes ſup. à nobis relati, *ſub n.* 32. maximè Valaſc. *d. q.* 24. *nu.* 1. *verſ. Cæterùm*, & Parlad. *differ.* 109. §. 1. *nu.* 14. *&* 15. qui regulam conſtituunt ex *d. l. ne cui*, eam què rectiſsimè cum communi limitari ſubiugunt in terminis *d. l. congruit, & d. l. finalis.*

Quã veriſsimã reſolutionẽ Granatẽſis Senat⁹ me iudice amplex⁹ eſt de mẽ- 58
ſe Octobris an. 1632. in cauſa euacuationis domus aduersùs Ioãnẽ à Coeto, inquilinum ciuitatis Granatẽſis motæ ex parte

Deciſio incidẽs Granatenſis.

Digitized by Google

ex parte D. Ioannis à Najera, qui poſt lapſum tempus locationis, primò illi factæ, domum ipſam ab eadem ciuitate conduxerat, adeòquè eius poſſeſsionē ſibi tradi, illumquè ab ea expelli ex iure à ciuitate ceſſo contendebat, nam cùm ordinarius iudex, neglecta rei allegatione, quòd pro pretio ab altero oblato, quod & ipſe obtulit, ei eſſet præferendus, nihilominùs euacuationis, & expulſionis mandatum aduersùs reum protuliſſet, noſtrum ab illo prouocauit Senatum, in quo id per ſupradicta reuocandum duximus, Ioannem manutenentes in poſſeſsione, & conductione dom⁹ pro ſequēti tēpore, ſub eadem pēſione, iiſdē quē conditionibus, quæ ab altero offerebātur, & is poſteà, vt cognoui, quò rē ageret cautiùs, domū eandem in emphiteuſim vitalitiam à ciuitate accepit.

59 Tertiò principaliter mouentur hi, quos initio huius diſſertat. retulimus ex deciſ. tex. *in cap. 1. de locato*, vbi Portuenſi Epiſcopi, Ap. Sedis legati conſtitutio approbatur, ſcholarib⁹ prohibens hoſpitiorum ſeu domorum cōductionem in læſionem, vel præiudicium aliorum ſcholarium inhabitantium, niſi priùs conſtiterit, tempus conductionis, & habitationis eorum elapſum, vel ipſi inquilini ſuum nouæ huic conductioni conſenſum præſtiterint, atque ita per eum text. voluit, inquilinorum hoc eſſe priuilegium, vt dum ipſi voluerint in domo conducta remanere, non poſſit illa ab alijs conduci in eorum damnum, nempè pro eodem pretio, quo inquilini ipſi eam conductam habebant, vel etiam pro maiore, ſi idem ab illis pretium offeratur. Sed quis non videat, hoc ibi ſpecialiter ſtatutum eſſe in fauorem ſcholarium domos inhabitantium, dum in generalibus ſtudijs ad Reipublicę proficiendum verſantur, atque ita potiùs indicatur, ius commune *d. l. ne cui*, in contrarium eſſe, vt ſæpè diximus, quod & voluit gl. *ibi, verbo ſub excommunicatione, in fin.* apertiùs gl. *verbo locandi in d. l. ne cui 32. C. eod. titul. & verbo maneat, in fin. in d. l. fin. C. de locat. præd. ciuil. libr. 11.* vbiquè communis, quam reſoluunt Rebuſus *de priuileg. ſcholar. priuil. 9.* Nicol. Boer. *deciſ. 113. nu. 3. verſ. Item fallit in magiſtris*, Anton. Gomez *tom. 2. var. c. 3. n. 5. verſ. Secundò adde*, Petr. Dueñas *reg. 213. ampliat. 3. verſ. Idem eſt*, Did. Perez *ad l. 8. tit. 2. lib. 1. ordinam. verbo eſtudios, in princip.* Aluar. Valaſcus, qui & inductionem negat *dicti c. 1. de locato, in tract. de iure emphit. q. 24. n. 2. verſ. Rurſùs*, Vincent. Carotius *de locato, 3. p. tit. de libert. q. 1. nu. 10.* Petrus Barboſa *ad l. 1. D. ſolut. matrim. p. 7. n. 51. verſ. vlt.* Ioan. Parlad. *in ſeſquicent. differ. 109. nu. 16.* Anton. Cardoſo *in praxi iudicū, & aduocat. verbo locatio, nu. 16. in fin.* nouiſsimè Did. à Brito *ad c. 1. de locato p. 1. nu. 1.* (qui & ipſe *ex n. 2.* cōtendit, nec id *in d. cap. 1.* probari, nonnullis adactus rationibus, quas in præſentiarum diſcutere nec vacat, nec neceſſe eſt) Ioan. à Sande *d. lib. 3. definit. Friſicar. tit. 6. defin. 2. except. 1.* id què apud nos probatū eſt *in l. 9. verſ. La nona es*, vbi & notat Greg. Lop. *gloſ. 15. & 16. tit. 9. parti. 1. & in l. 5. verſ. Otroſi dezimos*, vbi idem Gregor. *glo. 2. tit. 31. partit. 2.* & ad praxim cōmendat Paz *in praxi tom. 3. c. 6. §. 3. n. 11.*

Vltra præfata argumenta, quæ (vt diximus) ſpeciales continent caſus, alia quoquè à ſimilitudine ducta pro ſua ſententia adferunt hi, qui generaliter volunt, primum conductorem, idem quod nouus offerentem, ei eſſe præferendum, quæ præcedentibus multò debiliora ſunt. Quale, illud imprimis eſt à Ruginello allatum *d. c. 22. n. 9.* quòd primus conductor præferatur ſecūdo, in rei locatæ poſſeſsionem inducto, ex ſentētia Iaſonis *in l. quoties, 15. limitat. 13. ſub n. 23. C. de rei vendicat.* quod latè ego diſcutio, & abſolutè ſumptum falſum eſſe oſtendo *diſſertat. 19.* prætereà quòd & ſi verum eſſet, non rectè ad noſtrum caſum applicaretur, qui longè diuerſus eſt, ex vulg. reg. *l. Papinianus 20. aliàs 21. D. de minor. cum ſimilibus.* Huiuſmodi eſt & illud, ab eodē conſideratum *n. 11. & 12.* quòd colonus teneatur fructus rei locatæ potiùs domino, quàm alteri eodē pretio vendere, vt ex Calcaneo *conſ. 8. num. 35.* & alijs probat; nam & id parùm aptè ad noſtrum caſum adducitur, ob longam 60

Digitized by Google

gam inter dominũ, & primũ locatorem differẽtiã, qua de re etiã inferi⁹ ego diſſeró *diſſertat.* 17. Denique & id leuiuſculũ eſt, quo idẽ Ruginellus nititur *n.* 13. quòd conductor in re cõducta plerumquè ſoleat meliorationes facere, atque ita hoc caſu multò magis admittendum ſit, eum eſſe nouo præferendũ, arg. text. *in l. penult. D. locati, & in l. domus 58. D. de legat.* 1. cum traditis à Pariſio *conſ.* 79. *num.* 13. *lib.* 3. & alijs à ſe relatis; quia nec hoc abſolutè verum eſt, maleque ex illis legib⁹ deducitur, quæ tantùm agunt de repetandis meliorationum, aut neceſſariæ ędificationis ſumptibus à colono in ſolutione pẽſionis, & ab herede, fideicommiſſo poſt mortem grauato, in ipſius fideicõmiſſi reſtitutione; nec licèt verum eſſet, cõcluderet præciſè niſi in caſu meliorationis factæ; id quod certis tantum caſibus verificari poteſt, iuxta ſuperiùs tradita *à num.* 25. & quæ ad interpretationem tex. *in cap. ad aures* 8. *de rebus Eccleſ. diſſertat.* 5. dicemus latiùs.

DISSERTATIONIS

SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *Conductor ſecundus ſucceſſiuus, ſiue qui primo poſt lapſum cõductionis eius temp⁹ ſucceſſit, ſi publica ſcriptura munitus ſit, an eius virtute ſummariam, & executiuam viam habeat ad primum expellendum? & num.* 3.

2 *Summaria, & executiua via, per ordinariam ceſſare, aut impediri nõ debet, & qualiter hoc procedat? n.* 6.

3 *Inſtrumentum publicum locationis ſecũdo ſucceſſiuo conductori factum, vim ſuã exerere nequit aduerſus primum, eũ quo illud confectum non eſt, nec contractus celebratus.*

4 *Executiua vis ex publico inſtrumento competens, non eſt alio iure cẽſenda, quã perſonalis actio, quæ ex contractu vel quaſi, in eo contento proficiſcitur, ſed ijſdem regulis metiri debet, vt ad tertium paſſiuè non tranſeat.*

5 *Conductor ſecundus ſucceſſiuus ſi ceſſionem aliquam haberet à domino, aut trãſlationem iuris eius aduerſus primum, neceſſarium ipſi non eſſet publicum locationis inſtrumentum, vt ſummaria ſibi vis competeret ad illum expellendum, & quare?*

6 *Exceptio relocationis verbalis, à priore conductore obiecta in iudicio ſummario euacuationis ſibi à ſecundo conductore moto, non ob id reijcienda eſt, quòd altiorem requirere indaginem videatur, & quare? eum n. ſeq.*

7 *Actio ſul natura cauſam ordinariã ſupponit, & qualiter lõgum requirere examen dicatur?*

8 *Exceptio longum examen petere, ſiue altiorem indaginem requirere dicitur tam reſpectu temporis, ad ſui probationẽ neceſſarij, quàm iudicij ſummarij, in quo opponitur, & quare?*

9 *Exceptio non dicetur altiorem indaginem requirere, ſi intra paucos dies examinari valeat, id quod iudicis arbitrio relinquitur vbi certus terminus non fuerit inſtantiæ, & proceſſus aſſignatus.*

10 *Exceptiones dicentur in continenti probari poſſe, ſi intra terminum inſtantiæ, & proceſſui à iure aſſignatum probari valeant.*

11 *Exceptiones in cauſa executiua oppoſitæ, intra decem dies omninò probari debent.*

12 *Exceptiones aduerſus executionem opponendæ, etſi certæ Regijs legibus expreſſæ fuerint, ad earum ſimilitudinẽ cæteræ omnes eandem æquitatem habentes admitti debent, quæ intra dece n dierum terminum ipſis legibus definitum probari valeant; id quod latè probatur, & exornatur.*

13 *Exceptio læſionis vltra dimidiam oppoſita executiuè agenti ex inſtrumento venditionis, aut locationis, omninò diſſimilis Parladorio videtur ab his, quæ Regijs legibus expreſſæ ſunt, & adeò malè executiuæ viæ quadrare, ac pullata veſtis ad nuptias; cuius ſententia reijcitur, & contraria praxis remiſſiuè refertur.*

14 *Deciſio incidẽs Hiſpalenſis Senatus de except. læſionis vltra dimidiam in executiuo iudicio oppoſitæ.*

15 *Terminus decem dierum, iure Regio pro bandis exceptionibus in via executiua præfinitus, prorogari non poteſt, niſi ad inſtantiã actoris, cuius fauore indultus eſt.*

16 *Deciſio incidens Granatenſis de exceptione adulterij à marito oppoſitæ in iudicio executiuo reſtitutionis dotis.*

17 *Vxor per adulterium dotem, & alia bona amittit, ea quę maritus lucratur.*

18 *Quæ reg. procedit, etiam ſi marit⁹ vxorem adulteram criminaliter nõ accuſet, ſed ciuiliter tantùm de dote agat propter adulterium; aduersùs Bart. magis cõmuniter improbatam.*

19 *Lex 6. tit. 2. lib. 3. l. 1. & 2. titul. 7. lib. 4. fori, l. 81. & 82. Tauri, & ſimiles ordinamenti, & compilat. dum criminalis accuſationis à marito aduersùs vxorem adulteram proponendæ mentionem faciunt, rectè intelliguntur.*

20 *Auth. ſed hodie, cùm corpore, vnde ſumitur, C. ad leg. Iul. de adult. cui apud nos conſonat lex 15. verſ. E ſi por auentura, tit. 17. p. 7. dum adulteræ bona modo inibi expreſſo diuidi iubet, vltra eum caſum extendenda non eſt.*

21 *Crimina morte extinguuntur regulariter, & de intellectu n. 23.*

22 *Maritum ſuperſtitem non poſſe vxoris prædefunctæ heredibus dotem repetentibus adulterij exceptionem opponere intrepidè affirmauit Anton. Gomezius, cuius ſententia conuincitur.*

23 *Crimina ita demum morte extinguuntur, ſi de illis criminaliter agatur, vel ciuiliter per viam actionis regulariter, ſecùs aliàs.*

24 *Gloſſ. penult. in l. fin. C. ad l. Iul. de adulter. rectiſſimè intelligitur cum communi aduersùs Ant. Gom.*

25 *Maritus, ſi ab vxoris prædefunctæ heredibus pro dote, quam poſſidet, cõuenia-tur, de adulterio excipere rectè poteſt, & quidem perpetuò ex vera interpretatione d. l. fin. iuncta gl. fin. & communi, C. ad l. Iul. de adult.*

26 *Alexan. lapſus in re per eum obiter tractata notatur.*

27 *Baldus, & alij, generaliter docentes, heredes vxoris, ante ſententiam ſuper adulterio latam decedentis, dotem non amittere, rectè intelliguntur.*

28 *Marito poſt diuortium inter eum, & vxorem celebratum, vel litem ſuper eo motam, nedum exceptio de adulterio aduersùs vxoris heredes dotem repetentes permiſſa eſt, ſed & actio ad eã conſequendam competit.*

29 *Adulterij exceptio etiam mariti defuncti heredibus perpetuò aduersùs vxorem, vel eius heredes dotem repetentes competit, ſi iã inter coniuges ipſos diuortiũ fuiſſet celebratum, vel lis de eo mota, aut quomodocumque vir de vxore dum viueret conqueſtus eſſet, vel eius mores improbaſſet, aut aliquo modo impeditus, vel ignorans eam accuſare deſiſſet.*

30 *Limitatio præcedens caſui in Granatẽſi prætorio deciſo adaptatur.*

31 *Executiua actio ex contractu inſtrumentario, aut ſimili alia obligatione merè perſonali competens, aduersùs obligati perſonam dumtaxàt dirigenda eſt, ſecùs ſi proueniat ex obligatione perſonali non mera, ſed admixtum habente ius reale, quod titulum, & poſſeſſionem tertij poſſeſſoris à debitore cauſam habentis inficiat, ac nullum reddat.*

32 *Executio dirigi poteſt aduersùs tertium poſſeſſorem, ad quẽ res obligata peruenit ex titulo à debitore etiã mediatè habito, & à lege ipſa etiam ſemota partium conuentione improbato, ac nullo, & quare?*

33 *Executio pro canone debito ex fundo emphiteutico, abſque domini directi conſenſu alienato, dirigi poteſt ex nonnullorum pragmaticorum ſententia aduersùs tertium poſſeſſorem, ad quem eo modo res peruenit, quorum ſententia defenditur.*

34 *Actus à iure improbatus, ac nullus redditus ex defectu qualitatis, priuatum fauorem concernentis, ſuſtinetur, ac vires vires capit, ſi is cuia intereſt non repugnauerit.*

¶ *Alienationem rei emphiteuticæ irrequiſito do-*

to domino factam irritam eſſe, & canonẽ ab eius poſſeſſore per dominum directum peti, an contraria ſint? & obiter intellecta l. commiſſa 14. D. de publican. ibid.

35 Executio pro cenſu emphiteutico ex aliquorum ſententia generaliter, & indiſtinctè dirigi poteſt aduersùs poſſeſſorem rei tali cenſui obligatæ, adeòquè & ſi alienatio in eum facta valida omninò ſit, & ex domini conſenſu proceſſerit, ac de veritate n. 38.

36 Alienatio rei emphiteuticæ irrequiſito domino facta, ob tacitum eius cõſenſum, ex eo inductum quòd canonem potiùs petere, quàm commiſſi agere velit, in omnimodam ipſius præiudicium vires nõ capit & quare, cùm n. ſeq.

37 Actus abinitio infectus, ac null⁹, ex poſt facto vires non capit quaſi ex tunc, ſed quaſi ex nunc.

¶ An res emphiteutica pro canone ſit ipſo iure obligata? remiſſiuè. ibid.

38 Ius reale, quod in quocũque cẽſu cõtrahitur, tantùm prodeſt, vt ordinaria actio in tertium rei cenſui ſuppoſitæ poſſeſſorẽ idirigatur, non etiã executio, & quare?

39 Hiſpalenſis Senatus deciſio refertur.

40 Executio fieri directè poteſt aduersùs tertiũ poſſeſſorẽ rei litigioſi vitio affectæ.

41 Qualiter id ad praxim applicari poſſit in agente ex perſonali actione, quando litigioſi vitium inductum eſt ex alienatione facta pendente lite ſuper dominio rei.

¶ Venditor tenetur ad tradendam rem venditam, cuius tradendæ facultatem habeat, aduersùs nonnullos, qui ad intereſſe tantũ eũ indiſtinctè teneri volũt. ibid.

42 Litigioſi vitium ſemel contractum etiã ob litem ab alio de dominio motam, mihi ex alia cauſa, ac perſonali actione ad eandẽ rẽ agẽti proficere inconueniens nõ eſt.

43 Litigioſi vitiũ an ex alienatione facta lite pendente ſuper actione perſonali ad rẽ, quæ alienata eſt, inducatur ad effectum vt poſſit in tertiũ actio, & executio dirigi.

44 An etiam ex bonorum alienatione, in fraudem paratæ executionis facta, cùm actione perſonali ad quantitatem agitur.

45 Deciſio incidẽs Hiſpalenſ. & 2. n. ſeqq.

46 Teſtamentorũ executio maximè ad pias cauſas ad Epiſcopum pertinet.

47 Donatio inter virũ, & vxorẽ, traditione in vita facta, morte cõfirmatur, nõ aliàs.

48 Executio aduersùs poſſidentem ex titulo ſimulato rectà via intenditur.

49 Et aduersùs poſſidentem rem, creditori ſpecialiter obligatam eum clauſula de non alienando.

¶ Legis creditor 7. § fi. D. de diſtract. pign. negatiua lectio defenditur cũ cõmuni aduerſ⁹ Ant. Fabr. ſibi parũ conſtantẽ. ibid.

50 Deciſio incidens Hiſpalenſis Senatus.

51 Pactum de non alienando cum ſpeciali rei hypotheca etiã in cẽſuali cõtractu adijci poteſt, & operatur effectũ, vt eius virtute executio dirigi poſſit aduerſ⁹ tertiũ huiuſmodi hypothecæ poſſeſſorem.

52 Non cenſetur prohibitũ ad eũ effectum in extrauagãtibus Martini, & Calixti, nec in motu proprio Pij V. & quare?

53 Pactum de ingrediendo poſſeſſionẽ propria authoritate, per ſe ſolum non ſufficit ad executionẽ aduersùs tertium, niſi adſit clauſula cõſtituti, vel precarij, aut retentionis vſusfr. quomodò hoc pactum nõ diſtat à pacto de non alienando cum ſpeciali rei hypotheca.

54 Executio virtute pacti de non alienando cum ſpeciali rei hypotheca poteſt fieri etiam aduersùs clericum, & quare? aduersùs Gaſparem Rodericium.

55 Non fit illa virtute hypothecariæ ordinariæ, & ſic realis actionis, vt putat Rodericius, ſed ratione oneris rei affixi, & infectæ poſſeſſionis, ac tituli quoad eã partem fundi, quæ illi oneri correſpondet.

56 Differẽtiæ ratio traditur inter actionẽ realem ad rem vendicãdam cõpetentem, vel etiam hypothecariam ſimplicẽ, à perſecutione ratione oneris rei affixi.

57 Poſſeſſor rei cui onus affixũ eſt nõ cõuenitur nomine proprio, ſed illius, qui primus onus impoſuit, qua ratione res ipſa dicitur cõuenire, vt potè primũ debitorẽ, qui onus illud ei impoſuit repræſentãs.

58 Hereditas iacẽs defunctum repræſentat.

59 Onus, vel tributũ cùm annexũ eſt rei à clerico poſſeſſæ, poteſt laic⁹, cui debetur, id à re ipſa exigere corã ſuo iudice ſeculari.

60 Bona intelliguntur deducto ære alieno, & catenus perſonæ priuilegio fruuntur.

61 Deciſio incidens Hiſpalenſis.

62 Executio aduersùs depoſitariũ, cõmodatariũ, colonũ, & inquilinũ pro debito exequibili eorũ, à quibus rẽ tenẽt, an cõpetat? remiſſiuè.

DE

DE LOCATIONIS INSTRVMENTO, POST PRImam finitã alteri cõductori facto, an ex vi eius quaſi executiui primus expelli poſsit? An item aliæ exceptiones, quã quæ iure Regio nominatim deſignatæ ſunt, in via executiua regulariter admittãtur, vel nõ? ac nominatim de except. læſionis vltra dimidiam, & except. adulterij; & qualiter, quibus què caſibus aduerſùs tertium executioni locus ſit?

DISSERTATIO XIV.

APPENDIX DVARVM PRÆCEDENTIVM.

IN ſpecie diſſertationis 12.
à qua ſequẽtes deriuauimus, vtebatur coniudex
quidam argumento in fauorem ſecundi conducto
ris per ſcripturam publicam, vt præferendus eſſet primo, ſuæ conductionis
prorogationem teſtibus probare contendenti, prima quidem facie ſpecioſo,
& quod ſtringere non parũ videbatur, ſed diligenter tamen inſpectum, nihil
profectò ad rem faciebat, quod (quia materiam habet vtilem, & ad plura alia, quæ in praxi frequenter occurrunt,
conducentem) paulò altius attingendum, & in hunc locum reſeruandũ du-
1 xi. Dicebat ergo ille, * ſecũdo ſucceſ-
ſiuo conductori publica ſcriptura munito, eius virtute ſummariam, & executiuam viam competere ex iure apud
nos recepto, nempè *ex l. 4. & 5. tit. 8. lib. 3. ordinamenti veteris*, quæ ſunt *l. 1. & 2. iuncta l. 19. tit. 21. lib. 4. noua compilationis*, cum traditis à Parlador. *lib. 2. rerũ quotid. c. fin. 1. p. §. 11. ampliat. 1.* Azeu. *in d. l. 1. à n. 53. verſ. In cõtrariũ*,
2 * via autẽ, ſiue actio ſummaria, per ordinariam, quæ primo conductori, ſcriptura deſtituto, dumtaxàt competit, ac
longiores exigit moras, retardari, aut impediri non debet, ex reg. text. *in l. 3. §. ibidem*, illic, *ſi obſcurior, vel quæ habeat altiorem quæſtionem, differenda in directum iudicium, D. ad exhibendum, in l. nõ erit 5. §. dato iureiurando*, illic, *Non aliud quæritur, quàm an iuratum ſit, remiſſa quæſtione an debeatur, l. nam poſtea 9. in princip.* illic, *Denegatur actio, & l. in duobus 28. §. vlt. in fin.* illic, *Quia nõ quæretur, an dare eum oportet, ſed an actor iurauerit, D. de iure iurando. l. ille à quo 13. §. ſi de teſtamento, & §. quid ergo*, illic, *Interdum audiendum fideicommiſſarium, ſi cognitio prolixiorem tractatum habeat, D. ad S.C. Trebellian. l. fin. §. ita tamen, C. de compenſationibus, l. 2. iũcta gl. 1. verſ. Dic ergo, & l. fin. iuncta gloſſ. verbo contradictor, in fin. C. de edicto D. Hadr. toll. l. fin. verſ. vlt. C. de ord. cognit.* cum his, quæ vltra DD. *vbique, & in l. 4. §. condemnatum, D. de re iudic.* tradidere Antonius de Canario *in tractatu de executione inſtrumenti, q. 5. ſub n. 14. & 15.* Card. Pariſ. *conſ. 12. n. 26. lib. 2.* Hyppolitus Marſilius *ſingulari 365.* Fabi⁹ de Anna *ſingulari 446. & 605.* Matthæus Afflictus *deciſ. 52. n. 2.* Bernardus Diaz, & ad eum Salzedus *reg. 254. & 255.* Ioannes Gratian. *reg. 326.* Thomas Grammaticus *deciſ. 65. n. 83. & 84.* Ioſeph. Ludouicus *deciſ. Lucenſi 24. n. 1. & 2.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 53. nu. 1. 2. & 3. & caſu 20. in fin. & de adipiſcenda poſſeſſ. remed. 2. à n. 102. ac de recuperanda, remed. 15. à n. 471.* Greg. Lopez *in l. 2. gl. 13. per textum* ibi, *tit. 14. parti. 6.* D. Ludouic. Molina *de Hiſpanorum primogenijs lib. 3. c. 4. n. 43. & c. 13. n. 15. & lib. 4. c. 9. n. 40.* Melchior Pelaez à Mieres *de maioratibus 3. part. q. 15. ex n. 39. iuxta nouiorem editionem*, Ioan. Bapt. Aſin. *in praxi lib. 1. §. 31. c. 2. ampliat. 12.* Maurus Burgi⁹ *de laudimio p. 3. inſpect. 40. n. 136. verſ. Item tali caſu*, & eius additio *n. 261. poſt princip.*

Digitized by Google

princ. & n. 262. Nic. Intrigliol. ſingul. 7. lib. 3. & deciſ. 17. n. 17. & 18. Parlador. d. lib. 2. rerum quotidian. c. 5. nu. 25. & c. fin. 5. p. §. 11. n. 40. Didacus Perez ad l. 5. tit. 8. lib. 3. ordinamenti glo. 2. circa finem, verſ. Vtrum autem exceptio, Paz in praxi 1. p. tom. 1. tempore 7. n. 4. & 5. Petrus Barboſa in l. diuortio 8. §. fin. 2. p. n. 54. D. ſoluto matr. Ioan. Petrus Surdus conſ. 99. nu. 8. & 44. lib. 1. & conſ. 252. nu. 9. lib. 2. Bartholomeus Bertazolus conſultationum deciſiuarum lib. 1. conſultat. 53. n. 8. 9. & 10. conſult. 56. à nu. 3. ad 13. & conſult. 57. n. 34. Ioſephus Cumia in ritus magnæ curiæ Regni Siciliæ c. 19. n. 70. & c. 38. n. 59. & c. 42. nu. 43. Stephanus Gratianus diſceptat. forenſ. tom. 1. c. 170. n. 1. & tom. 4. c. 740. n. 40. & 41. ac tom. 5. c. 895. n. 3. & 6. & poſt plures alios Camillus Borrellus, latiſſimè rem tractans, in ſumma deciſ. tom. 1. tit. 48. à n. 107. ad 127. D. Christophorus de Paz de tenuta c. 57. n. 32. Marius Giurba deciſ. 21. n. 1. & 2. & deciſ. 69. n. 18. Salgadus de Regia protectione 3. p. c. 3. n. 40. & à n. 51. & p. 4. c. 7. à nu. 50. nouiſſimè Ioannes Decherus diſſertat. iur. lib. 1. diſſertat. 2. n. 17. per tot.

3 Quod quidem argumentum ex his, quæ in præfata diſſertatione ad ſecundam vltimi argumenti cõfirmationem latè obſeruauimus, per quàm fallax eſſe conſtat, cùm ſupponat, publicum locationis inſtrumentum, ſecũdo ſucceſſiuo conductori factum, vim ſuam exercere poſſe aduerſùs primùm, cum quo illud confectum non eſt, nec cõtractus celebratus, contra notiſsima iuris principia, quorum ibi meminimus; nec enim
4 vis executiua ex publico inſtrumẽto competens, alio iure cenſenda eſt, quã perſonalis actio, quæ ex contractu, vel quaſi in eo cõtẽto proficiſcitur, quin potiùs, cùm ſuper illa fundetur, & ratione executionis ius merè perſonale ex natura actus cõpetens non amittat, nec aliud induat argument. l. ſancimus 27. verſ. Quod enim non mutatur, C. de teſtam. iunctis traditis à Parladorio d. 5. p. §. 1. n. 15. vbi cũ Ang. & alijs docet, præter actionem ex cõtractu deſcendentem, condictionem ex l. & officium iudicis ſimul ad eam cõpetere, ijſdem iuris regulis metiri debet, vt ad tertiũ paſsiuè non tranſeat, ſiue contra eum nõ procedat; atque eò magis, quòd ius exequendi mere priuilegiariũ, & exorbitans eſt, dumtaxàt conceſſum ipſi inſtrumento, vel ſententiæ, aut ſimili actui inter partes celebrato, qui proinde alijs, quàm ipſis, vel qui iuris cenſura ijdem reputentur, præiudicare nequit, ex reg. text. in l. ſæpè 63. D. de re iudic. rubr. & tot. tit. C. res inter alios acta, cũ latè adductis à Tiraq. in ſimili tract. cùm tamen ordinaria actio ex contractu cõpetens, poſsit etiam realis eſſe, puta hypothecaria, aut ius mere reale continere ratione oneris rei impoſiti, quod quẽlibet eius poſſeſſorẽ ſequitur, vt alibi dicemus; ex quibus ferè ſic in terminis notarunt, fatuos appellantes cauſidicos, qui executionem inſtrumẽtorum contra tertios in iudicio proponunt, Angel. Imola, & Alexander in princip. verſ. Nota quòd obligatio, Iaſ. n. 3. verſ. Et ſic ſecundùm Angelum, & Ripa n. 2. verſ. Et ex hoc inferunt, in d. l. 1. §. ſi heres præcepto fundo, D. ad S. C. Trebel. & poſt plures alios Gaſpar Caballinus milleloquiorum iuris p. 2. milleloq. 633. Maranta de ordine iudiciorum 6. p. actu 3. & vlt. de execut. ſententiæ n. 32. Rodericus Suarez ad l. poſt rem iudicatam, D. de re iudicata, in declarat. legis Regni, limitat. 1. (quæ eſt poſt 8. ampliationẽ) ex n. 1. Auendañ. de exeq. mandat. 1. p. c. 16. n. 6. verſ. Defenſio tamen, & ad l. 4. & 5. tit. de las excepciones, lib. 3. ordinamenti, n. 26. in princip. Petrus Dueñas reg. 275. limitat. 6. & reg. 277. limit. 2. 3. & 5. Ioan. Bapt. Aſinius in praxi iudicior. §. 31. c. 2. 16. ampliat. principali, limitat. 2. 3. & 5. & poſt 3. ampliat. princip. limitat. 25. Gundiſſaluus Paz in praxi 4. p. 1. tom. c. 1. nu. 49. in fine, cum ſequenti, Parlador. lib. 2. rerum quotidian. c. fin. 4. p. §. 5. n. 1. & 2. Ioan. Gutierr. ad l. nemo poteſt, D. de leg. 1. à n. 32. Felicianus de cẽſibus lib. 3. c. 4. n. 6. Rodriguez de reditib. lib. 2. q. 9. n. 53. in fin. & n. 61. verſ. 2. limita, Auendañ. de cenſibus c. 96. n. 7. verſ. Vel agere, Stephanus Gratianus diſceptationum forenſium tom. 1. c. 150. ex n. 1. Franciſcus Milanenſis deciſ. Siciliæ 1. & 8. p. 1. lib. 2. Carol. de Graſsis de except. in prælad.

Digitized by Google

*præſud.n.*140.*&* 157. Iacobus Cance-
rus, Marius Antoninus Maceratenſis,
& nouiſsimè Ant. de Amato *var. reſolu
tionum, primus lib.* 1. *cap.* 17.*n.*25. *verſ.
Pro vis facit, alter lib.*4.*d. reſolut.*60.*ca-
ſu* 46. *ac poſtremus, lib.*1.*reſolut.*45.*n.*9.
Ceuall. *pract. quæſt. lib.*2.*q.*820.*nu.*22.
& in tract. de cognit. per viã violentiæ 2.*p.
q.*16.*nu.*1. Ioan. de Heuia Volaños *in
curia Philipp*ica 2.*p. de iudicio executiuo*
§.11.*n.*2. Amator Rodericu[9] *de execut.
c.*4.*n.*45. *verſ. Verùm tamen, & nu.*46.
D. Anto. Pichard. *manuduct. ad praxim
p.*2.*praecepto, &* §.2. *nu.*4. *circa fin. verſ.
Cùm verò executio petitur, & n.*6. Salga-
d[9] *de Regia protect. vi oppreſſorũ tom.*2.*p.*
4.*c.*8.*à n.*42. Floridus Mauſonius *de
cauſis executiuis, ampliat.*6.*n.*1.

5 Accedit his, quòd ſi ſecundus con-
ductor ſucceſsiuus ceſsionem aliquam
haberet à domino, aut translationem
iuris eius, ſine qua, vt relato loco di-
ximus, nullo prorſ[9] modo aduersùs pri
mum experiri poſſet, vtique ei neceſſa-
rium non eſſet publicum locationis in-
ſtrumentorum, vt ſummaria ſibi via cõ
peteret ad illum expellendum, quia &
ſine eo virtute ceſsionis hoc ſibi ius cõ
peteret ex perſona domini, quod ſum-
marium, & executiuum eſſe reſoluunt
Socinus, Menochius, Caualcanus, &
alij à nobis *d. differtat.* 12.*ſub n.*22.*re-
lati.*

6 Eſt & in alio fallax præfatum argu-
mentum dum ob id reijcit, & incon-
gruam iudicat exceptionẽ relocatio-
nis verbalis, à priore conductore ob-
iectam, in iudicio ſummario, & execu-
tiuo aduersùs ſe à ſecũdo cõductore in
tentato, quòd cùm ad obtinendum in
cõtractu illo relocationis, teſtib[9] pro
bando, via ordinaria agendum ſit, con-
ſequenter talis relocationis exceptio
à primo conductore in ſummario hoc
iudicio ſibi à ſecundò moto oppoſita,
velut altiorem requirens indaginem,
longioreſquè moras petens, reijcienda
veniat; nam & hoc ſuppoſitum falſiſsi-
mum eſt, cùm nihil in propoſito actio
cum exceptione cõmune habeat, adeò-
què de vna ad aliam non recta fiat illa-
tio, iuxta reg. text. *in l. Papinianus* 20.
in fine principij, D. de minor. cum ſimilibus,

actio namque, cùm * ſui natura cauſam 7
ordinariam ſupponat, *gloſ. verbo in hac
actione, in l.*3.§.*fundum, D. ad exhib.* quã
vltra ordinar. *ibi*, ad hoc notat, & com-
mendat Franciſc. Auileſ. *cap.*2. *Præto-
rum, verbo caſos, in fin.* quem refert, & ſe-
quitur Ludou. Auendañ. *de cenſib. c.*98.
*n.*12.*verſ. Primò ex parte actionum*, lon-
gum requirere examen dicitur nõ reſ-
pectu temporis, intra quod probari po
teſt, quod plerumque breue ſufficeret,
ſed ordinarij iudicij, in quo proponi-
tur, quod longas à iure dilationes ha-
bet, quibus ſi reus potiri velit, non eſt
ei inuito regulariter hoc beneficiũ au-
ferẽdum, ex reg. tex. *in cap. indultum* 17.
de reg. iur. in 6. *cum trad. à* gl. & Dyno, *n.*
16. & alijs *ibi*, Tiraq. *de retractu conſan-
guin.* §.8.*gloſſ.*2.*num.*14. Didac. Perez
*ad l.*1.*titul.*4.*lib.*3.*ordin. gloſſ.*4. Petro
Auguſt. Morla *in emporio, titul.*2.*quæſt.*
25.*ex n.*6. optimè Gabriele Pereira,
qui latiſsimè proſequitur *deciſ. Luſita-
na* 61.*per totam, maximè à n.*7. D. Fran-
ciſco Salgado *de Regia protect. vi oppreſ-
ſorum* 2.*p.c.*1.*ex n.*124. at vero * ex- 8
ceptio vice verſa longum dicitur exa-
men petere, ſiue altiorem indaginem,
vt aiunt, requirere tam reſpectu tem-
poris, ad ſui probationem neceſſarij,
quàm iudicij ſummarij, in quo talis op-
ponitur exceptio, ex eo nempè quòd
cùm id iudicium vel ſui natura breuem
deſideret terminum à iudice præfinien
dum, vel alioquì breues habeat à iure
præfixas metas, exceptio tamen oppo-
ſita longiores exigit, vt iudici conſta-
re poſsit, propter factum forſan perple
xum, & offuſcatum, vel in remotis lo-
cis probandum; quapropter ſecus erit,
* ſi eiuſmodi exceptio intra paucos 9
dies examinari valeat, vt ipſi, quos in
argumẽto adduximus, ex cõmuni ſent.
adnotarunt, qui id iudicis arbitrio fre-
quentiùs relinquunt, vbi certus termi-
nus nõ fuerit inſtantiæ, & proceſſui aſ-
ſignatus, vt contingit in remedio miſ-
ſionis in poſſeſsionem, & ſimilibus re-
medijs ſummarijs, iuxta ibidem tradi-
ta, quibus addo D. Ioann. del Caſtillo
plures alios congerentem *quotid. con-
trouerſ. tom.*3. *c.*24.*num.*167. *&* 168.
Quòd ſi * certus fuerit inſtantiæ, & 10
pro-

Digitized by Google

proceſſui à iure aſsignatus terminus, in
continēti dicētur probari exceptiones
ſi intra illū probētur, vt tradūt, & expli
cāt Ioā. Bapt. Aſini⁹ *in praxi §. 18. c. 4.*
D. Ludo. Mol. *de Hiſp. primog. lib. 3. c. 4.*
n. vlt. verſ. Dicetur autē, & c. 13. nu. 16.
Azeu. *ad l. 1. tit. 5. lib. 4. nouæ cōpi.* Vnde
11 * apud nos in executiua cauſa expeditū
eſt, intra decē dies eiuſmodi exceptio-
nē probari omninò debere, tā *ex l. 20.*
verſ. Pero el juzgador tit. 14. p. 5. ex qua
Greg. Lop. *ibi gl. 6.* rectè notat, ac dedu
cit, exceptionē citò liquidabilē illā di-
ci, quę intra decē dies liquidari poteſt,
quā *ex d. l. 5. tit. 8. lib. 3. ordina.* cuius ad
hoc idē Greg. meminit, *ac l. 64. Tau. &*
d. ll. 2. 3. & 19. cōpil. quibus traditū eſt,
exceptiones in via executiua opponē-
das eſſe intra tres dies, & probādas in-
tra decem, à die oppoſitionis legitimè
factæ cōputādos, vt in ſpecie aduertit
Parlador. *d. c. fin. 1. p. §. 1. n. 12. ad fi. verſ.*
dicetur autē, & apertiùs 5. p. §. 11. n. 40.
verſ. Verū apud nos, id quod latè, & ele-
gāter proſequitur, & explicat Lud. A-
uendañ. *de cenſib. d. c. 98. n. 12. per tot.*
12 Quod adeò verū eſt, vt etſi aliàs *in d.*
l. 4. ordin. & d. l. 1. cōpil. certæ exceptio
nes, ac defenſiones nominatim expri-
mātur, aduerſ⁹ executionē admittēdę,
nēpè ſolutionis, pacti de non petendo,
falſitatis, vſurę, vis, vel met⁹, cæteræq́;
reiiciātur, adhuc tamē ad earū ſimilitu
dinē, omnes aliæ, eandē æquitatē ha-
bētes, admitti debeāt, quippe quę prōp
tā habeant, & in continēti paratā pro-
bationē, intra præfatos decē dies faciē
dam, tantūquè illæ, quę lōgiores petūt
moras, cenſeantur excluſæ, vt ſatis ex
illis legibus deducitur, illic. *Y tal, q̃ de*
derecho ſe deua recibir, & apertiùs ex *d. l.*
5. ordinam. & 2. cōpilat. illic. *Saluo, ſi ha-*
ſta diez dias moſtrare la tal paga, o legitima
excepciō, d. l. 64. Tauri, verſ. Otroſi, illic.
alegare paga, o otra excepciō q̃ ſea de recibir
(quæ eſt d. lex 3.) & ex d. l. 19. tit. 21. lib.
4. cōpilat. illic. *Si dētro de 3. dias ſe opuſie*
re, y alegare excepciō legitima, cōforme a la
l. 1. y 2. de eſte titulo, optima *l. 27. in fine,*
tit. 6. lib. 3. eiuſdē copilationis, illic. *Y aun*
que los Corregidores en algunos caſos proce-
dan ſumariamente, no dexen por eſſo de re-
cibir las excepciones legitimas, y prouanzas

neceſſarias, quam legē à paucis animad-
uerſam, rectè in propoſito expendit
Bouadilla, obiter rem pertractans, *in*
politica lib. 3. cap. 14. num. 30. & ex pro-
feſſo magis id notarunt Didac. Caſtel-
lus *num. 88. verſ. Quod eſt verum*, & Pa-
lacius Rubeus, *in fin. in d. l. 64. Tauri*,
Rodericus Suarez (qui tamen malè di-
ctam legem 4. ordinamenti per legem
ſequentem corrigi exiſtimat) *ad l. poſt*
rem iudicatam, D. de re iudicata, in decla-
rat. legis Regni, poſt 12. limitationem, verſ.
Venio ad 2. part. nu. 1. & 2. Ioannes Ho-
roſcius *ad l. tale pactum 40. num. 43. in*
fin. D. de pactis, Franciſc. Auileſius *in*
capitibus Prætorum, cap. 10. verbo execu-
cion, num. 63 circa fin. verſ. Quia contra-
rium, Gregor. Lopez, *ad l. 10. gloſ. 4. ad*
medium, verſ. Et dato quòd in ſtatuto, tit.
12. parti. 5. & latè comprobant, ac vſu
forenſi receptiſsimum reſoluunt Dida-
cus Perez *ad l. 4. titul. 8. libr. 3. ordina-*
menti, verbo ninguna, ni alguna excepcion,
& verbo que de derecho, Azeuedus *ad l.*
1. titul. 21. lib. 4. compilation. à num. 59.
& num. 158. Gundiſſaluus Paz *in pra-*
xi tom. 1. 4. part. cap. 3. num. 35. Ioan-
nes Gutierr. *practic. quæſtionum libr. 1.*
quæſt. 111. per totam, & lib. 7. ſiue de ga-
bellis quæſt. 167. num. 2. 3. & 4. Villa-
diego *in politica cap. 2. num. 115.* Ama-
tor Rodericius *de executione ſentent. cap.*
6. ex num. 1. Petrus Auguſt. Morla *in*
empor. iur. tit. 5. quæſt. 3. num. 22. Auen-
dañ. *d. c. 98. nu. 10. verſ. Contrariam ta-*
men, & num. 12. verſ. Sed his non obſtan-
tibus, D. Pichardus *manuductionum ad*
praxim part. 2. §. 13. nu. 2. ad finem; quic-
quid reclament, Pet. Auendañ. *de exeq.*
mandat. 1. part. cap. 16. ex nu. 4. & in de-
claratione ad d. l. 4. & 5. tit. de las excep-
ciones nu. 27. verſ. Et iſte terminus, Ioan.
Parladorius, qui ipſum nominatim re-
fert, ac ſequitur *d. 5. part. §. 11. ex num.*
3. & Hieronimus Ceuallus *pract. quæſt.*
tom. 3. quæſt. 763. à num. 55. ac dubitet
Melchior Pelaez *de maioratibus 1. p. q.*
22. num. 23. circa fin. verſ. Quod mihi dif-
ficillimum videtur, iuxta nouiorem editio-
nem, nam & ipſe Parladorius ſibi parùm
conſtans *d. §. 11. ex num. 6.* vltra excep-
tiones *in d. l. 4. ordinamēti, & 1. compila-*
tionis nominatim cōprehenſas, nonnul-

Digitized by Google

las alias velùt eis ſimiles admittit.
13 Inter diſsimiles autem recenſent idē
Parladorius *d.§.11.n.24.* & Ceuallus
d.n.55. exceptionem læſionis vltra di-
midiam, oppoſitā executiuè agenti ex
inſtrumento venditionis, aut locatio-
nis, ſiue ſimplicis, ſiue (quod frequen-
tius eſt) lōgæ, vel perpetuæ, ad pretiū,
vel pēſionem, ſeu canonem; quam ex-
ceptionem, & ſuper ea latā ſentētiam,
adeò malè executiuæ viæ quadrare pu-
tat Parladorius, ac pullata veſtis ad
nuptias, vt in prouerbium abijt; quaſi
verò in alio diſsimilitudo notari poſ-
ſit, quàm quòd in termino decem dierū
nequeat illa exceptio probari, quod in
facto magis quā in iure conſiſtit, adeò
què iudicis relinquitur arbitrio ex reg.
*l.1.§.quorū, verſ. Nam vt Papinian⁹, D.
ad S.C. Turpillianū*, qui ſi ex circunſtan
tijs viderit, eam intra illum terminum
probari poſſe, ipſam admittet, aliàs ve
rò repellet, vt multò veriùs docuerunt
Did. Perecius, tamètſi parùm firmiter,
*in d.l.4. ordinam. gl. 1. verſ. Vtrùm autē
durante tempore*, Azeued. *in d.l.1. com-
pilat. ex n.157. verſ. Contrarium*, qui op
timam huiuſce rei formam, ac praxim
præſcribit, parùm fœliciter à Parlado-
rio impugnatam, ac tandem probatam
à Ceuallo *d.q.763.n.59.* iuxta quam
ſæpiſsimè eiuſmodi exceptio in Hiſpa
14 lenſi Senatu me iudice admiſſa eſt, & a-
liquando reiecta, * vt inter alia acci-
diſſe memini in cauſa inſignis Cænobij
Diui Hieronimi, vulgò dicti *de S. Yſi-
dro del Campo*, tribus ab Hiſpali lapidi-
bus diſtantis, cum Emanuele Troche,
ciue Hiſpalēſi, qui ab eo domum in em-
phiteuſim acceperat pro certa penſio-
ne, pro qua pars monaſterij executio-
nē cōtra illum petijt, & cùm Emanuel
læſionis exceptionem opponens, & in-
tra decem dies probare paratus, id nō
ſatis promptè, & clarè præſtitiſſet, imò
inſtante fine termini, eius prorogatio-
nē peteret ad alios, qui tunc aberant,
teſtes examinādos, arg. eorū, quæ in pe
tēte ex ſimili cauſa dilationē, excedētē
metam inſtantiæ, per reſcriptū coarcta
tæ reſoluit Marān. *de ord. iudicior. 5. p.
ſub n. 18.* hanc repulit petitionem or-
dinarius iudex, illis què dieb⁹ elapſis,

Deciſio incidēs Hiſpalenſis.

ſententiam addictionis, vulgò *de tran-
ze, y remate*, in fauorem monaſterij pro-
tulit, ſuo iure reſeruato reo, vt id pro-
ſequeretur, prout ſibi expedire viſum
eſſet; quam quidem ſententiam, vt po-
te iuri conſonam Senatus in gradu ap-
pellationis confirmauit 16. die Decē-
bris anni 1620. nec enim terminus il-
le * prorogari poteſt, niſi ad inſtantiā 15
actoris, cuius fauore indultus eſt, iuxta
tradita à Parladorio *d.c. fin. 5. p. §.10.
n.10. iūcto n.13. cum ſeqq.* Gutier. *pract.
quæſt. lib.1. quæſt.116. n.1.* Azeued. *ad l.
1. tit.21. lib.4. nouæ compilat. ſub n.158.
ad fin. verſ. Itē quia ſi creditor, & n.159.*
Bouadilla *in politica lib.3. c.14. n.80.*
Amatore Rodericio *de execut. cap.6. n.
32.* Volaño *in curia Philippica 2. p. de iu-
dicio executiuo, §.20. n.4.* Salgado *de Re-
gia protect. p.3. c.4. n.13.*
Vbi itaq; exceptionis probatio intra 16
decē dies faciēda offertur, vtiq; admit-
ti debet, eaq; facta, minimè realis exe-
cutio decernēda eſt, ſed denegāda po-
ti⁹; ac de facto per inferiorē iudicē de-
creta, per ſuperiorē reuocari debet, vt
reuocata eſt me iudice in Granatēſi præ
torio 9. die Iunij an. 1631. executio ad
uerſ⁹ maritū quēdam (cuius vt honori
cōſulā nomē reticeo) petita, & re ipſa
per addictionis ſententiā obtēta ab he
rede vxoris prædefunctæ, pro dote in
inſtrumēto cōtēta, ob adulterij excep-
tionē à marito oppoſitā, & intra decē
dies cōcludēter probatā, cōſtat ſiquidē
17 * quòd per adulteriū vxor dotē, & alia
bona amittit, marit⁹ què lucratur, *l. cū
mulier 47. al. 48. & al. 49.* per arg. ab
ſpeciali, *D. ſolu. matr. l. miles 11. §. ſocer*,
illic, *& lucrū ex dote magis petere*, & illic,
*cōtēt⁹ lucrū ex dote retinere, D. ad l. Iul. de
adult.* (præmiſſa æquiparatione mari-
ti, & patris, de qua *in l.1. §. ſi ſimul*, cū re
latis à gl. 1. *D. eod. tit.*) *l. cōſenſu 8. §. vir
quoq; verſ. nā mulier, & l. iubem⁹ 11. verſ.
inter culpas, C. de repudijs, l. fin. verſ. nobis
verò*, illic, *propter dotis quæſtionē, vtrū in
lucro marito cedat, C. ad l. Iuliā de adulter.
auth. vt liceat matri, & auia c.8. ſiue §. quia
verò plurimas, verſ. ſi de adulterio, collat. 8.
c. plerūq; 4. de donat. inter vir. & vxor. l.
15. poſt princip. verſ. E demas deſto, tit.17.
p.7. l.6. tit.2. lib.3. l.1. illic. E fuga dellos*

Deciſio incidēs Granatenſis.

lo

Digitized by Google

lo que quiſiere, y de quanto han, & l. 2. verſ.
E otroſi, titul. 7. lib. 4 fori, l. 81. & 82.
Tauri, l. 1. verſ. E ſi las accuſare, tit. 15.
lib. 8. ordinamenti, l. 1. l. 3. verſ. vlt. & l.
4. & 5. tit. 20. lib. 8. nouæ cōpilat. vt im-
meritò id i⁹ antiquatū eſſe, nec dote iā
adulterā priuari exiſtimauerint Curt.
iun. n. 78. & Camill⁹ Plaut. n. 4. in rub.
C. de edendo, quos conuincit rectè Me-
noch. de arbitrar. lib. 2. caſu 287. nu. 23.
& caſu 419. à n. 60. in propoſito lauda-
tus à Fachi. cōtrou. iur. lib. 11. c. 76. verſ.
ad 2. Steph. Gratia diſcept. forēſ. lib. 1. c.
5. n. 25. proſequuntur optimè vltra or-
dinarios in præcitat. locis, plures què a-
lios D. Præſ. Couarr. in 4. decretal. 2. p.
c. 7. §. 6. per totū, Iul. Clar. lib. 5. ſentēt. §
adulteriū. n. 13. eū ſeqq. Petr. Zened⁹, in
numeros cōgerēs, collect. 154. ad decre-
tal. n. 1. & 2. Ludo. Pegue. deciſ. 93. Vin
cēt. de Frāch. deciſ. 184. D. Aloyſi⁹ de
Leo, qui & alios nō paucos cumulat, in
d. l. cōſenſu, n. 4. optimè Petr. Barboſ. in
rub. D. ſolu. matri. 2. p. n. 37. ſiue verſ. Ad
cōplementū, & in l. 2. in princ. 1. p. à n. 52.
verſ. Succedit igitur, P. Tho. Sāch. de ma
tri. to. 3. lib. 10. diſpu. 8. à n. 2. Hiero. Ce
uall. pract. quæſt to. 1. q. 298. & to. 3. q.
708. & 709. Maſtrill. deciſ. 57. ex nu.
1. Farinac. de delictis carnis q. 142. per
totā, Fontanell. de pact nuptial. to. 2. clau
ſul. 7. gl. 3. p. 12. Quorū plerique inter
18 alia regulā rectè declarāt procedere,*
etiā ſi maritus vxorē adulterā crimina
liter non accuſet, ſed ciuiliter tantū de
dote agat propter adulteriū, quicquid
Bart. à nonnullis receptus contrarium
docuerit in d. l. miles 11. §. ſocer, in fi. D.
ad l. Iul. de adult. cuius ſententiā magis
cōmuniter improbari poſt alios teſtā-
tur Iul. Clar⁹ d. §. adulteriū, n. 13. in fin.
Barboſ. in d. l. 2. in princ. 1. p. n. 57. verſ.
Neq; etiā obſtat, Sāchez d. diſput. 8. n. 4.
Farinac. d. q. 142. n. 108. Nec ea quidē
19 probatur apud nos * in dictis legibus
fori, Tauri, ordinam. & cōpil. dū crimi
nalis accuſationis meminere, hoc enim
tātū leges illę Regię fecerūt, vt eū ca-
ſum opponerēt alteri, ibidē propoſito,
cū videlicet marit⁹ propria authorita-
te ex iuris permiſsione adulterā cū a-
dultero ſimul interfecit, in qua ſpecie
nec dotē, nec vlla alia vxoris bona lu-
cratur, vt in iiſdē locis diſponitur, non
tamē excludunt tertiū caſum, cū nec a-
dulteros maritus interfecit, nec crimi-
naliter accuſauit, ſed ciuiliter tantùm
aduerſ⁹ adulteram egit ad lucrandam
dotem, imò eum caſum ſub iuris cōmu-
nis diſpoſitione reliquiſſe cenſentur, ex
reg. l. præcipimus 32. §. vlt. C. de appellat.
cum ſimilibus, & in terminis ſic obſeruāt
Ant. Gom. ad l. 80. & duas ſequētes Tau-
ri. n. 57. §. vlt. verſ. Hodie tamē, Barboſa
d. n. 57. ante relatū, verſ. Nec etiā. Que-
madmodū * in ſimili quod ſpecialiter 20
in hac materia ſtatutū eſt in auth. ſed ho-
die, cū corpore vnde ſumitur, C. ad l. Iul. de
adult. l. 15. verſ. E ſi por auentura, tit. 17.
p. 7. vt adulteræ bona modo ibi expreſ-
ſo diuidantur, vltra eū caſum extenden
dum nō eſt, vt latè vltra alios reſoluit
Farinac. d. q. 142. à n. 102.

Nèc Granatēſis curię doctiſsimos iu 21
dices in præfata ſpecie quicquam mo-
uit quod ex parte heredum dotem re-
petentium objiciebatur, per vxoris
nempe mortem finitam eſſe adulterij
quæſtionem, in ipſius vita nō motam,
nec aduersùs eius heredes tranſire, l. 1.
D. de priuatis delictis, l. 3. l. defuncto 6. D.
de publicis iudicijs, l. ex iudiciorū 20. verſ.
vlt. D. de accuſat. l. vlt. D. ad l. Iul. maieſ-
tatis, l. pupillum 111. §. in heredem, iuncta
l. pœnalia 164. D. de reg. iur. l. vnic. C.
ex delictis defunctorum l. 1. & 2. cum
ſeqq. C. ſi reus vel accuſator mortuus fue-
rit, §. non autem, inſt. de perpetuis, & tem-
poralibus act. l. 25. verſ. Mas ſi ſe murieſ-
ſe, tit. 1. partit. 7. quam regulam exor-
nant latè vltra ordinarios vbique O-
ctauian⁹ Cacheran⁹ deciſ. Pedem. 152.
per tot. Antonin. Theſaurus deciſ. 144.
& alij relati à Maſtrillo d. deciſ. 57. nu.
11. optimè Ioannes Griuellus Sequa-
nus deciſ. Dolana 6. per tot. in qua nu. 3.
verſ. Minor illa alios congerit, quibus
addo doctiſsimum cōcollegam meum
D. Anton. Ronquillo Pincianæ impri-
mis Cācellariæ ſedecim-virum, ſupre-
mi deinceps Ordinum Conſilij, ac de-
nique Regij Caſtellæ meritiſsimū Se-
natorē, ſupremū què ſimul Mediolanē-
ſis curię Cācellariū, qui elegātē ei⁹ re
gul. limitationē proſequitur, in extēpo
rali diſputat. Salmanticæ typis excuſſa

Digitized by Google

ad l. aliam 29. *D. de nouat. à fol.* 7. *in fin. verſ. Denique, vſque in fin. diſputat.* qua regula motus in eodem ipſo caſu contrarium, * quinimò maritum ſuperſtitem, non poſſe vxoris prædefunctæ heredibus, dotem repetentibus, adulterij exceptionem opponere intrepidè affirmauit Ant. Gom. *in d. l.* 80. *Tauri n.* 69. Quia planè fallitur Gomezius, vir alio qui doctiſsimus, & loquitur contra apertiſsimam deciſioné tex. *in l. fin. verſ. Nobis verò, C. ad l. Iul. de adulterijs*, vbi etiam poſt mortem vxoris poteſt de adulterio iudicium inſtitui à marito ob lucrandam dotem, quemadmodùm vltra *gl. penult.* & DD. *ibi, ex ea l. deduxit gloſſ. verbo pactionibus, verſ. Item eſt alius caſus, in l. vni. §. illo proculdubio, C. de rei vxor act.* Albertus Papiéſis, vltimo loco telatꝰ, atque adeò tacitè magis probatus ab ſpeculatore *tit. de except. §. dicto, n.* 27. *in fine, & tit. de dote poſt diuort. reſt. §. fin. nu.* 26. *ſimiliter in fine*, & notat vbiq; additio, optimè Ludou. Roman. *conſ.* 286. *& in l. rei iudicatæ* 16. §. 1. *n.* 4. *D. ſolut. matrim. cũ alijs infra*. Nec obſtat ſuperior regula, quòd delicta mor-
23 te extinguuntur; nam procedit * vbi de illis criminaliter agitur, vel ciuiliter per viam actionis, & neque id indiſtinctè iuxta nuper dicta, & latiùs mòx dicenda. In eo què euidentiùs Gomezius decipitur, quòd putat, legé illam *finalem* ſic à *gloſ. penult. verſ. Item habet*, Baldo, Saliceto, & cæteris cõmuniter intellectam eſſe, vt eo caſu loquatur, ac procedat, quo vxor non in matrimonij ſchemate deceſsit, ſed poſt diuortium, inter eam, & maritum celebratum, vel litem, ſuper eo motam, vt quæri tũc de adulterio valeat propter doté, de quo agi non poſſet, ſi in bona mariti gratia vxor deceſsiſſet; non animaduertens *
24 gl. illã, & DD. *in d. l. fin.* præſertim Ioã. Fabrum *ad verbum poſt mortem*, Bald. *n.* 1. Salicet. *n.* 4. ac reliquos ſub eo themate loqui, quo maritus aduersùs vxoris heredes, dotãlia bona poſsidentes, ciuiliter pro dotis cõſecutione vult agere, ſiue per viam actionis adulterij quæſtioné referre, quo caſu illã faciunt diſtinctioné, vtrum in matrimonio, vel poſt diuortiũ mulier deceſſerit, & neq; eã ſimpliciter adhibẽt, ſed data mariti ſciẽtia, vt apud eoſdẽ DD. videre eſt, aliud planè docẽtes, * quãdo ab vxoris 25
prædefunctæ heredibus maritꝰ pro dote, quã poſsidet, conuenitur, & excipit de adulterio, nã talẽ exceptioné marito per eã legé indiſtinctè permiſſam eſſe, imò ei perpetuò cõpetere ex reg. *l. purè* 5. *§. fin. D. de doli except. cũ ſimilibꝰ*, apertè docuit gl. *vlt. verſ. Sed excipiẽdo*, & cõmunis *in d. l. fin.* vt cõſtat ex Bal. *n.* 2. Ang. *n.* 1. *verſ. Nota benè*, Salyc. *in fin. ſummarij, ac n.* 2. *&* 6. & alijs *ibi*, eodem Bal. *in d. l. rei iudicatæ* 16. §. 1. *n.* 2. *verſ. nõ obſtat lex finalis* (vbi etiã tradit Bart. *ſub §. morti, n.* 2. *&* 3. & Angel. *in fin.*) *& in l. cũ mulier* 48. *n.* 11. *in princi. & verſ. Sed contra Bartol. D. ſolu. matrim. ac rurſus in l. ſi quis inceſti* 6. *nu.* 4. *verſ. Sed hic dubitatur* (per illum quoque textũ) *C. de inceſtis nuptijs, & conſ.* 221. *verſ. Secũdus caſus, vol.* 2. & veram ac receptã ſententiam teſtantur Franciſc. Balbus 4. *p.* 4. *principalis, n.* 9. *verſ. Sed an de adulterio*, Boeriꝰ *deciſ.* 338. *n.* 4. Greg. Lop. *gl.* 3. *in fin. in l.* 7. *tit.* 25. *parti.* 7. Didac. Per. *in l.* 2. *gl. vlt. ad fin. tit.* 15. *lib.* 8. *ordinamenti*, Menoch. *conſ.* 30. *n.* 34. *verſ. Non obſtat quartum, vol.* 1. adnotatio ſiue *additio vlt. ad Iulium Clarum lib.* 5. *ſententiarum §. adulterium*, Baiardus *ad eundem ſub eo §. n.* 125. Farinaciꝰ *praxis, & theoricæ crim. part.* 4. *d. quæſt.* 142. *n.* 26. 59. 62. *&* 64. D. Garſias Maſtrillus *d. deciſ.* 57. *n.* 12. 13. *&* 14. Fontanela *de pactis nuptialibus clauſ.* 7. *gloſſ.* 3. *parte* 11. *nu.* 15. *&* 16. eandem què ſententiam pro conſtanti ſupponit Barboſ. *in d. l.* 2. *in princip. D. ſolut. matrim.* 1. *parte nu.* 126. *verſ. Nam & in ſimili*, ac docet apertiùs, ex alijs communem reſoluẽs, *n.* 132. *verſ. Reiectis igitur*. Tamètſi & in hoc caſu * præfatam diſtinctionem, 26
vtrum in matrimonio, viro ſciente, adultera deceſſerit, vel poſt diuortium, vt primo caſu de adulterio excipi non poſsit, ſecũdo verò poſsit, quaſi cõmuné referat, & ſequatur Alex. *in d. l. rei iudicatæ, n.* 5. *verſ. Sed quid ſi mulier*, quia & ipſe parũ aduertẽter locutus eſt, cũ obiter tãtũ ré pertractaret, nó animaduertens eo demũ caſu eiuſmodi diſtinctioné locũ (vt dixímꝰ) habere, quo per

viam

viam actionis de adulterio quæritur, non aliàs.

27 Iuxta quæ declarandi ſunt Bald. *in c. ex parte* 10. *n.* 8. *verſ. Tertio caſu de conſuetudine*, Palac. Rub. ipſum tranſcribens *in rubr. de donat. inter virum, & vxorem*, §. 34. *n.* 5. *ſub eod. verſ.* Franciſc. Auileſ. *ad capita Prætorum, in proœmio, gloſ.* 1. *n. vlt. in fin.* P. Thomas Sanchez, qui eos refert, & ſequitur, *de ſponſalib. & matrimon. tom.* 3. *lib.* 10. *diſp. ut.* 8. *num.* 13. *poſt principium, verſ. Hinc inferunt*, dum generaliter docent, heredes vxoris, ante ſententiam ſuper adulterio latam decedentis, non perdere dotem: eſt enim ea traditio neceſſariò accipiẽda, cùm per viã actionis de vxoris adulterio quæritur, propter dotem lucrandam, nam niſi hoc iudicium vir in vita vxoris inſtituerit, eamquè per ſententiam condemnauerit, vxoris heredes dotem nõ amittent, vt idem vir doctiſsimus Thomas Sanchez præfatos DD. ac ſe ipſum paulò poſt explicuit *d. n.* 13. *verſ. Ex quibus omnibus*.

28 Sed & ſi Antonij Gomezij ſententia vera eſſet, adhuc illa in propoſito non obſtaret, propter limitationem, quam ſubiungit de diuortio, inter virum, & vxorem celebrato, vel lite ſuper eo mota, quo caſu marito nedum exceptio de adulterio ad retinendam dotem permiſſa eſt, ſed & actio ad eam conſequendam, vt docuit gloſ. *penult. in d. l. fin. C. ad l. Iuliam de adult.* & communis ſuperiùs relata; & in eodem caſu,

29 * imò, & quomodocumque vir de vxore conqueſtus eſſet, vel eius mores improbaſſet, aut aliquo modo impeditus eam accuſare non potuiſſet, & multò magis ſi ignoraſſet, ipſius etiam mariti heredibus exceptio aduersùs vxorem, vel eius heredes pro dotis retentione perpetuò competit, vt cũ communi reſoluunt Alex. *in d. l. rei iudicatæ, n.* 5. *verſ. Limita tamen, D. ſoluto matrim. & latiùs conſ.* 189. *in cauſa, & lite ex n.* 3. *libr.* 6. Baldus Nouellus *de dote* 7. *p. priuileg.* 11. *n.* 8. Boerius *d. q.* 338. *num.* 8. & poſt alios Menoch. *d. conſ.* 30. *nu.* 33. *lib.* 1. Aluar. Valaſc. *conſultat.* 169. *à n.* 5. *verſ. Limitanda*, Surd. *de alimentis tit.* 7. *q.* 24. *nu.* 15. Peguera *d. deciſ.* 93. *n.* 7. Antonius Gamma *deciſ.* 234. *n.* 2. & 4. & ad eum Blaſius Flores, alios cumulans (quicquid ipſe tandem contrarium veriùs putet) Maſtrillus, ſic accipiendus, *d. deciſ.* 57. *n.* 2. & 3. Barboſa *in d. l.* 2. *in princip. D. ſoluto matrim. num.* 124. *verſ. Et tamen contrarium, iuncto num.* 25. *verſ. Sed non placet, & num.* 132. *verſ. Et pariter*, Farinacius innumeros congerens *d. quæſt.* 142. 2. *part. n.* 114. *cum ſeqq.* Fontanella *d. gloſ.* 3. *part.* 12. *à num.* 3. *ad* 11. tametſi quoad heredes mariti id non parùm controuerſum ſit, vt ipſi teſtantur, neque admiſerit Rota nouiſsima *part.* 3. *lib.* 2. *deciſ.* 6. Ceuallus *d. quæſt.* 708. *num.* 15. *ad finem.* quibus accedit Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 22. & 23. hæc etenim limitatio * in præfato caſu planè verificata eſt, nam maritus ille iam aduersùs vxorẽ, quæ ab eo propria authoritate diuerterat, diuortij cauſam, prætextu adulterij commiſsi, corã Eccleſiaſtico iudice tractauerat, incidenter petens, dotem ad ſe pertinere declarari, illamquè condemnandam ad reſtituenda ſibi plura bona, quę ſecum aſportaſſe dicebat, illa è conuerſo mariti narrationem negante, ac dicente eius ſæuitiam ſeparationi cauſam dediſſe, & ex ea ſola, non autem ex prætenſo adulterio illi locum fore declarandum eſſe, ac in reliquis à mariti impetitione ipſam fuiſſe abſoluendam, & licèt Eccleſiaſticus iudex ita decreuiſſet, in eo què ſtatu mulier ab hac luce ſubtracta fuiſſet, adhuc maritus in executiuo iudicio aduersùs ipſum ab vxoris heredibus pro dotis reſtitutione intentato, adulterij exceptionem per plures teſtes, qui de turpiſsima eius vita ante, & poſt diuortium factũ, depoſuere, pleniſsimè probauit. Ex quibus ſatis (ni fallor) ſuperior Granatenſis curiæ definitio comprobata, ac iuſtificata manet, quæ poſtea in gradu ſupplicationis me quoquè iudice confirmata eſt 18. die Martij anni 1632. 30

31 Sed quia ſupra in prima ſolutione argumenti, quod huic diſſertatione cauſam præbuit, executionem aduersùs tertium, ac ſingularem rei poſſeſſorem

locum non habere firmauimus, è re vi-
ſum eſt, elegantem eius, ad praximquè
vtiliſsimam ſubiũgere declarationem
ex qua verà lux, & ratio aperietur non
nullis ei per pragmaticos ſubiectis li-
mitationibus, longè alio ſenſu, quà plu
res ex ipſis hactenus intellexerint; eſt
autem illa, vt memorata regula proce-
dat in actione executiua, ex contractu
inſtrumentario, aut ſimili alia obliga-
tione merè perſonali competente, quæ
re vera perſonalis eſt, aduersùs obliga-
ti perſonam dumtaxàt dirigenda, non
verò in eá, quæ & ſi ex contractu, & o-
bligatione perſonali proueniat, admix
tum tamen habeat ius reale, quod titu-
lum, & poſſeſsionem tertij poſſeſſoris,
ſiue immediatam, ſiue etiam mediatam
cauſam à debitore habẽtis, ipſo iure in-
ficiat, ac in irritum redigat, arg. tex. *in
l. ſi quis ſub hoc pacto 56. D. de contrahen.
empt. l. Titius 9. verſ. Quòd ſi ex volunta-
te, D. de ſeru. exportand. l. 1. in princip. C.
ſi mancip. ita venierit, ne proſtituatur l. fin.
C. de acq. poſſeſſ.* cum vbique notatis, &
à Bart latè *in l. creditores 3. à n. 22. verſ.
Quid ergo dicemus, maximè n. 23. verſ. Hoc
præmiſſo, & n. 25. C. de pignor.* Alex. *conſ.
85. à n. 2. & conſ. 185. n. 3. lib. 6.* ac poſt
alios Tiraq. *de iure conſtituti, 1. p. n. 42.*
Matth. Affl ct. *ad conſtit. Neapolit. lib.
1. rubr. 8. à nu. 19. verſ. Hæc reg.* Negu-
ſant. *de pignor. 4. part. princip. n. 14. verſ.
Iſtud tamen, & n. 20. verſ. Octauà conclu-
ſio,* Ant. Gabr. *commun. concl. lib. 5. tit. de
acquir. poſſeſſ. concluſ. 8. nu. 3. & 4. 8. 9.
& 10. & à n. 17.* Menoch. *de adipiſc. poſſ.
remed. 5. à n. 122. ac diſtinctiùs à n. 126.
& à n. 143.* (vbi quòd non ſit neceſſa-
ria excuſsio debitoris principalis) qui
quidem omnes theoricam hanc doctri-
nam optimis exẽplis illuſtrãt; ex qui-
bus limitationes illæ, ad praxim vti-
liſsimæ dimanant, quas (vt dixi) prag-
matici aptare ſolent ſuperiori regulæ,
executionis ius aduersùs tertium, ac
ſingularem rei poſſeſſorem neganti, ac
nos clarioris doctrinę gratia ſigillatim
examinabimus, & ad pauciora capita
reducemus.

32 Prima eſt, vt regula non procedat
cùm res, ad quam vel circa quam per-
ſonali actione agitur, ad tertium poſ-
ſeſſorem, cauſam etiam mediatam à de
bitore habẽtem, peruenit ex titulo, qui
à lege ipſa, ſemota quoquè partiũ con-
uentione omninò improbatus eſt, & ad
nihilũ redactus, itaut iudicis reſciſione
non egeat, iuxta reg. tex. *in l. quæ ſub eõ
ditione 8. §. fin. D. de condit. inſtit.* tunc
enim cùm perſonalis obligatio diriga-
tur ad rem, cuius alienationi lex re-
ſiſtit, & nullitatis vitium inijcit, rec-
ta via ad eam recurri poteſt, nulla ha-
bita poſſeſſoris conſideratione, qui nu-
dus tantùm detentor eſt, per quem de-
bitor, qui verus eſt rei dominus, ean-
dem poſsidere dicitur, *l. quod meo 18.
D. de acquir. poſſeſſ. cum ſimilibus*, tradit
Bart. *in d. l. creditores, n. 23. verſ. Hoc præ
miſſo*, cõmunéque reſoluũt Ant. Gabr.
d. concluſ. 8. n. 4. Menoch. *d. remed. 5. nu.
129.* & ex pragmaticis qui ſpecificè
magis in terminis executionis loquun
tur Parlador. *lib. 2. rer. quotid. cap. fin. 4.
p. §. 5. n. 4. & 5 iunctis n. 19. & 20.* Auẽ
dañ. *de cenſibus cap. 96. n. 8.* D. Ant. Pi-
chard. *manuduct. ad praxim p. 2. præcepto
2. n. 6. ad fin. & n. 7.* Ioã. de Heuia Vola-
ñus *in curia Philipp. 2. p. §. 11. n. 7. & 8.*
Qui huius limitationis exemplum ſub-
iungunt, in re emphiteutica, * abſque 33
directi domini conſenſu per emphyteu
tam alienata, quam alienationem ipſo
iure regulariter nullam eſſe, & in com-
miſſum cadere conſtat, *l. fin. in fin. C. de
iure emphit. c. potuit 4. ext. de locato*, & a-
pud nos *l. fin. ſimiliter in fin.* vbi benè
explicat Gregor. Lop. *gl. vlt. tit. 8. par-
tit. 5.* qua de re ego diſſertat. ſequenti
latiùs diſſeram ad interpr. text. *in cap.
2. de feud. in 2. eius parte*, atque ita ſi do-
minus malit canonem petere, quàm cõ
miſsi agere, petere executionem pote-
rit ex inſtrumẽto emphiteutico aduer-
sùs hunc tertium poſſeſſorem in rę ipſa
emphiteutica faciendam, arg. text. *in l.
commiſſa 14. verſ. Ea propter,* illic, *Sicut
aduersùs quemlibet poſſeſſorem, D. de publi-
can. & vectig.*

Quod tamen exemplum non parùm
videtur difficile; imprimis quia huiuſ-
modi alienatio eatenùs nulla eſt, ſiue
commiſsi pœnam, quam & caducitatẽ
vulgò vocant, inducit, quatenùs direc-
tus dominus, in cuius fauorem ea intro
ducta

Digitized by Google

ducta eſt, hoc iure vti voluerit, aliàs ve
rò ſuſtinetur, quemadmodum ex dictis
iuribus colligitur, ac voluit *gloſſ. fin* &
communis *in d. l. fin. C. de iure emphiteut.*

34 Quod & ipſum generale eſt * in omni
actu à iure improbato, & nullo, ex de-
fectu qualitatis, priuatum fauorem cō-
cernentis, qui proculdubio ſuſtinetur,
vires què capit, ſi is, cuia intereſt, non
repugnauerit, *l. ſi 'io præterito* 17. iuncta
gl. verbo tuebitur, & communi *D. de inin-
ſto rupto, l. à procedente* 4. illic. *Si fortè di-
lationis petitio fuerit improbata, C. de di-
lat.* idquè velut receptiſsimum reſol-
uunt, ac pluribus exemplis illuſtrant
Ludou. Roman. *conſ.* 215. *num.* 5. Boer.
decij. 96. *à n.* 5. Tiraq. *ad l. ſi vnquā, ver-
bo reuertatur, ex n.* 10. *C. de reuocand. do-
nat.* Matth. Afflict. *deciſ.* 110. *n.* 2. Vin-
cent. de Franchis *deciſ.* 278. *nu.* 6. *&* 7.
ac deciſ. 367. *&* 384. *nu.* 6. Maſcard. *de
probat. concl.* 929. *n.* 17. Menoch. *de ar-
bitrar. lib.* 1. *quæſt.* 35. *nu.* 14. Parlador.
lib. 2. *rer. quotid. c. fin.* 5. *p.* §. 3. *n.* 6. Eſco-
uar *de ratiocin. cap.* 33. *nu.* 5. Gazman *de
euict. q.* 60. *n.* 27. Maurit. de Apicella
in addit. ad tutamen pauper. tit. 1. *nu.* 379.
Non ergo ſimul ſtare poteſt, quòd do-
minus directus pro canone ſeu penſio-
ne ſibi ab antiquo emphiteuta debita,
aduersùs nouum hūc emphiteutam vt
potè nulliter poſsidentem executionē
intendat, & quòd commiſsi perſecutio
nem omiſſerit, cùm hoc ipſo alienatio-
nem ipſam ratam habeat, adeò que va-
lidam efficiat, quæ inter contrahentes
tantùm operari poteſt; nec proinde in
propoſito rectè inducitur tex. *in d. l. cō
miſſi*, quæ tantùm loquitur de perſecu-
tione rei, fiſco ex commiſſo quæſitæ, ad
uersùs tertium, vt aduertit Gaſpar Ro-
dericius paulò poſt referendus.

35 Deinde prælatum exemplum ex eo
difficile redditur, quod generaliter, &
indiſtinctè idem Parladorius poſt alios
docuit *d. c. fin.* 4. *p.* §. 1. *n.* 18. receptus à
Volaño *d.* §. 11. *n.* 8. *verſ. Y tambien*, pro
cenſu nempè emphiteutico rectà diri-
gi executionem poſſe aduersùs poſſeſ-
ſorem rei tali cenſui obligatæ, non eo
expectato an in eum alienatio nulliter
facta ſit, ob non requiſitam domini vo-
lūtatem, ſed tantùm quòd talis rei poſ-
ſeſſor ſit, licèt alienatio in eū facta ex
domini voluntate proceſſerit; ducti ar
gum. tex. *in l. balneūs* 8. (quæ alias eſt
ſub l. vſufructu 7.) illic. *Quoniam & alia
onera agnoſcit, D. de vſufr. l. Imperatores*
7. illic. *Ipſa prædia non perſonas conueniri,
D. de publican. & vectig. & l. fin. C. ſine
cenſu, vel reliquis*: quo argumento idem
& in cenſu conſignatiuo conſtituunt,
quod & docuerunt Franciſcus Auileſi⁹
c. 10. *Prætorum, verbo execucion, nu.* 56.
circa fin. verſ. Fallit etiam, D. Anton. Pi-
chard. *ad* §. *item Seruiana* 7. *n. vlt. circa
fin. verſ. Vel niſi tertius, inſt. de action. &
manuduct. ad praxim p.* 2. *præcep.* 2. *n.* 5. à
quibus & alij pro hac ſententia citātur,
qui eam minimè docuerunt, vt mòx vi-
debimus.

Verùm his nihil refragantibus, me- 36
moratum exemplum iure defendi poſ-
ſe cenſeo: cui non obſtat primum arg.
quia & ſi verum ſit, alienationē rei em-
phiteuticæ irrequiſito domino factam,
adeò què nullam, & in commiſſum inci
dentem, nouo ipſius conſenſu ſaltem ta
cito, ex eo inducto, quòd canonem po-
tiùs petere, quam commiſsi agere vo-
luerit, conualidari, ac vires accipere,
tamen illas non accipit niſi ex eo tem-
pore, quo ad canonem agere voluit, cū
iam antea ob irrequiſitum ipſius con-
ſenſum à lege fuerit improbata, & quò-
ad legem ipſam infecta, ac nulla, quæ
illum ſaltem effectum operata eſt, vt
nou⁹ emphiteuta, velut ex infecto hoc
titulo poſsidens, poſsit vel ordinariè
vel executiuè pro pēſione ex fundo ip-
ſo emphiteutico domino debita conue
niri, nec nouus domini cōſenſus in om-
nimodum eius præiudicium interpre-
tandus eſt, ſed quoad id tantùm, vt cùm
ad canonem agendi viam elegerit, non
poſsit ampliùs commiſsi agere, argu.
tex. *in l. ſi mulier* 21. §. *vlt.* illic. *Vt quam
viam ego elegerim, hæc mihi pateat, D. quod
met. cau.* quia act⁹ * abinitio infectus ac
nullus, ex poſt facto vires non accipit 37
quaſi ex tunc cùm actus nullus factus
eſt, ſed quaſi ex nunc cùm nouus acce
dit conſenſus, *l. obſeruare* 4. *in fin.* vb.
Bart. *n.* 7. *verſ. Nec obſtat*, & cæteri cō-
muniter, *D. de off. Proconſul. l.* 3. §. 1. *D.
de minor. l.* 1. §. *ſed ſi filiusfam. D. de legat.*

3. *l. qui liberis* 11. *§. teſtamento*, illic. *Voluntas, quæ defecerat, recenti iudicio rediuſſe intelligitur, D. de bon. poſſ. ſecund. tab. l.* 1. *§. ſi pater, iuncta gl. verbo donatio, & l. ſi pater* 4. *D pro donato*. ac docuit *gl. magna, verſ. Vel dic generaliter, in c. non firmatur* 18. *de reg. iur. in* 6. *& communis*, quam reſoluunt Alex. *conſ.* 78. *n.* 24. *lib.* 5. *& conſ.* 232. *n.* 6. *lib.* 6. Dec. *in l. ſemper qui non prohibet* 60. *num.* 16. *D. de reg. iur. & conſ.* 367. *n.* 4. *lib.* 2. Iaſ. *in l. ſi is*, qui pro emptore *n.* 120. *D. de vſucap. & conſil.* 139. *n.* 8. *lib.* 1. *ac rursùs conſil.* 137. *à n.* 4. *lib.* 2. Carolus Ruinus *conſ.* 72. *n.* 10. *&* 11. *vol.* 3. Card. Pariſ. *conſ.* 49. *num. vlt. lib.* 1. Caldas Pereir. *ad l. ſi curatorem habens, verbo intra legitimum, nu.* 21. *verſ. Ex quibus, & nu.* 23. *C. de in integr. reſt.* Gabr. Pereir. ipſius filius *deciſ. Luſitan.* 36. *n.* 4.

Ad 2. argum. reſpondemus, ſententiam illam alteram Parladorij, Auileſij, & ſequaciũ tam quòad cenſum emphiteuticum, quàm conſignatiuum, vt pro eo executio indiſtinctè competat aduersùs tertium fundi emphiteutici, vel ſubiugati poſſeſſorem etiam ex titulo valido, nec iure improbato, falſam quidem eſſe, à qua merito receſsit Gaſpar Rodericius *de an. redit. lib.* 2. *q.* 9. *n.* 61. *ad med. verſ. Vnde cauendum*, quẽ refert, & ſequitur Amator Rodericius *de execut. c.* 4. *n.* 48. *verſ. Ex qua vera doctrina.* Non vtique ex eo, quod ſaltem quoad cenſum ſeu canonem emphiteuticum exiſtimauit Gaſp. Rodericius *d. n.* 61. *circa fin. verſ. Res autem*, nempè falſo à Parladorio, & aſſeclis præſupponi, rem emphiteuticam pro eo obligatam eſſe, quod ipſe omninò inficiatur, expreſſam hac de re conuentionem requirens, ſecutus Bart. receptum à Neguſantio, & Aurelio Corbulo à ſe relatis, quorum ſententiam conuincit rectè Ludouic. Auendañ. *de cenſibus c.* 23. *à n.* 2. *& c.* 96. *nu.* 3. *verſ. Sed contrariam*,
38 ſed ex eo potiùs, quòd & ſi tàm in eo cenſu, quàm in reſeruatiuo, & conſignatiuo verius ſit, ius quoddam reale contrahi, vt infra aptiùs dicemus diſſertat. 34. at id prodeſſe tãtùm poteſt, vt ordinaria actio, ratione oneris rei impoſiti realis effecta, ſiue in rẽ ſcripta, aduersùs tertium, ac ſingularem rei cẽſui ſuppoſitæ poſſeſſorem dirigi poſſit, nulla præuia excuſsione aduerſus principalem, *ex d. l. hactenùs, cum ſimilibus*, nempè vt vel rem dimittat, vel recognitionis inſtrumentum creditori faciat, id quod tantùm docuerunt hi, qui à Franciſ. Auileſio, Ioan. Parlador. & aſſeclis pro ſua ſententia citantur, nempè D. Præſes Couarr. *lib.* 3. *var. c.* 7. *nu.* 6. Petr. Salazar *de vſu, & cõſuetud. cap.* 11. *n.* 62. *&* 63. Aluar. Valaſc. *de iure emphit. q.* 32. *n.* 14. *verſ. Sed & illud ſequitur*, Ioan. Gutier. *ad l. nemo poteſt nu.* 31. *D. de legatis* 1. *& pract. quæſt. libr.* 2. *q.* 167. *n.* 4. non verò vt & executio rectà intendi poſsit aduersùs tertium illum poſſeſſorem, qui nec in inſtrumento, ex quo executio competit, comprehenſus eſt, iuxta *l. ad probationem* 21. illic. *Quem tenor ſcripturæ deſignat*, *C. de probat.* nec debitoris in eo contẽti nomine poſsidere dici poteſt, dum ex titulo infecto, ac nullo non poſsidet, vt cum Baldo, & alijs obſeruarunt, licèt nõ per omnia ſic explicẽt Roder. Suarez *ad l. poſt rem iudicatam, D. de re iudic. in declarat. l. Regni, limitat.* 1. *verbo, que las cumplades, n.* 1. 2. *&* 3. Petrus Nuni° ab Auendaño *ad l.* 4. *&* 5. *tit. De las excepciones lib.* 3. *ordinam. n.* 26. Franciſc. Auileſ. *d. verbo execucion n.* 56. Ioan. Gutierr. *de praxi teſtatus in d. l. nemo poteſt, n.* 35. *&* 36. Felician. *de cenſib. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 6. *verſ. Eadem ratione*, Gaſpar Rodericius *d. q.* 9. *n.* 53. *& d. n.* 61. *verſ.* 2. *limita*, Amator Rodericius *de execut. d. c.* 4. *n.* 48. *verſ. Sed tamen animaduertere*, id què ſecurius eſſe agnoſcit Ludou. Auendañ. *d. c.* 96. *n.* 8. *verſ. Sed quamuis*, licèt in puncto iuris plauſibilibus tantùm, ſed minimè concludentibus rationibus contrarium antea tentaſſet.

Quam veriſsimam ſententiam Hiſ- 39
palẽſis Senat° me iudice amplexus eſt vlt. die Iulij anni 1625. in cauſa executiua, quam patronus cuiuſdam patronatus fundati à Licenciato Roderico de Torres præsbitero prædefuncto mouit aduersùs Anam de Torres, & Frãciſcum de Rojas, vicinos oppidi de dos Hermanas, tanquam principales debitores cuiuſdam conſignatiui cenſus, in fauo-

Deciſio incidẽs Hiſpalenſis.

Digitized by Google

fauorem patronatus ſuper certo fundo
principaliter impoſiti, & cõtra Ludou.
Sarmiento, tertium eiuſdẽ fundi poſſeſ
ſorẽ. Nã cùm ordinarius iudex contra
omnes executorium mandatum decre-
uiſſet, illi què ab eo ad Senatum noſtrũ
prouocaſſent, quolibet cõtendente nõ
aduersùs ſe, ſed aduersùs alium conſor
tem eiuſmodi mandatum decerni de-
buiſſe, id quidem quòad principales de
bitores dumtaxat confirmandum cen-
ſuimus, quòad Ludouicum verò reuoca
uim⁹ per proximè reſoluta; quod & in
gradu ſupplicationis confirmatum eſt
11. die Octobris eiuſdem anni.

40 Cæterùm vltra præfatum exemplũ
à Parladorio, & aſſeclis primæ huic li-
mitationi applicatũ, duplex etiá ex a-
lijs ab eo ſubiectis limitationib⁹ aptiſ
ſimũ occurrit. Sit ergo ſecũdũ quod ip-
ſe pro ſecũda limitat. ſubiũgit *ſub n. 6.*
cũ videlicet res litigioſi vitio affecta
ad tertiũ poſſeſſorem tamètſi ignorãtẽ
deuenit, tũc enim rectè aduerſ⁹ eũ exe-
cutio procedit *l. 2. & fin. C. de litig.* vbi
Bart. & cæteri cõmuniter, idẽ Bart. *in
l. 1. §. vlt. nu. 3. verſ. Itẽ quid ſi ſentẽtia, D.
eod. tit. & in l. 3. n. 23. verſ. 2. caſu, C. de
pignor.* ac reſoluunt latè poſt alios Ro-
der. Suar. *in d. l. poſt rem iud. in declarat. l.
Regni poſt 8. ampliat. d. verbo, que las eli-
plades, num.* 4. D. Præſes Couarruu. *in
pract. c. 15. n. 7. in princip.* Anton. Gabr.
*comm. concl. lib. 5. tit. de acq. poſſ. concl. 8.
n. 10.* Menoch. *de adipiſ. poſſ. remed. 5. n.*
137. Robertus Lancelot. *de attentat. 2.
part. cap. 4. in præfat. n. 531.* Octauianus
Cacheran. *deciſ. 65. n. 4.* Borgnin. Ca-
ualcan. *deciſ. 16. n. 7. & 8. p. 1.* Marta *de
iuriſd. 4. p. cẽtur. 1. caſu 35. n. 2. & 3.* Ma
reſcot. *var. reſolut. lib. 1. c. 86. à n. 59.* Ia
cob. Cancer. *var. reſolut. 2. p. c. 12. num.
14. & 15.* D. Ant. Pichard. *manuduct.
ad praxim p. 2. præcepto 2. n. 8.* D. Franc.
Salgado *de Regia protect. part. 4. cap. 8. à
n. 168.* Qui quidem omnes id velut in-
dubitatum reſoluunt quando lite ſuper
rei dominio pendente alienatio in ter-
41 tiũ facta eſt. * Quod ſanè exemplũ dif-
ficulter applicari poteſt ad ſpeciem no
ſtram, qua ſupponimus, executionem
quæ aduersùs tertium rei poſſeſſorem
intenditur ex perſonali actione proue-
nire, nec vllus quem viderim id appli-
cuit, ego tamen ſic aptari poſſe cenſeo;
vt ſupponamus ex ſolenni venditionis
inſtrumento Titium v. g. mihi obſtri-
ctum eſſe ad tradendam rem venditam,
cuius tradendæ facultatẽ habeat, iuxtá
tex. *in l. ex empto 11. §. & imprimis D. de
act. empt. §. aliæ aut. verſ. Et ad exemplũ
inſt. de donat. §. 1. verſ. Tũc omnimodo, inſt.
de empt. & vẽd.* cũ traditis à gl. *ibi verbo
tradatur, gl. verbo vẽditionis, in d. §. aliæ,
& gloſ. 2. ad med. verſ. Quid autem, in l.
1. D. de act. empti,* & vbique communi.
quam reſoluunt Fabianus de Monte *de
empt. & vendit. 6. quæſt. princip. num.* 38.
Minſing. *ſingul. obſeruat. cent. 4. obſerua.
61. n. 4. & 5.* D. Præſes Couarr. *var. re-
ſolut. lib. 2. c. 19. in princip. & nu.* 1. Pi-
nel. *ad l. 1. C. de bon. mater. 3. p. num.* 26.
Paz *in praxi tom. 3. cap. 6. §. 2. n. 5.* quic-
quid reluctentur Socin. & Alciat. quos
refert, & ſequitur Fachin. *controu. iur.
lib. 2. c. 30. à verſ. Sed cõtrariam.* Si itaq;
poſt factam mihi hoc modo venditio-
nem quidam alius ab eodem Titio rem
vendicet, & is pendente lite eam in ter
tium alienet, & transferat, atque ita li-
tigioſi vitio afficiat, potero ego aduer-
sùs illum tertium, vt pote ex vitioſo ac
irrito titulo poſsidentem executionẽ
intẽdere. Nihil enim incõuenit * quòd 42
litigioſi vitium ſemel contractum, etiá
ob litem ab alio de dominio motam,
mihi ex alia cauſa, puta ex publico in-
ſtrumento, vel ſententia ad eandem
rem executiuè agenti proficiat, ar-
gument. text. *in l. poſthumus 6. §. ſi quis
ex his,* illic. *Non ei proſit victoria, ſed his
qui habent ab inteſtato ſucceſſionem, D. de
inofficioſ. teſtament. l. 3. in fin.* cum relatis
à *gl. vlt.* & Gotofred. ad verbum *extra-
neum, D. quæ res pignori,* & maximè *in l.
3. §. ſi quis ex liberis 11.* illic. *Planè ſi a-
lius committat edictum, & ipſe ad contra
tab. bonorum poſſeſſ. admittetur, in l. nõ pu-
tauit 8. §. ſi exheredatus 4.* illic. *Puto cõ-
miſſo edicto ab alio filio, contra tab. eum bo-
norum poſſeſſionem petere poſſe, & in l. ſi poſt
mortem 10. §. vlt. verſ. Verùm ipſi quoquè,
D. de bonor. poſſeſſ. contra tab. & in l. ſi ius
13. verſ. Licèt enim,* illic. *Non per ſeme-
tipſum, ſed per aliũ ad hereditatem admit-
titur, D. de bonis libert.*

Illud

Digitized by Google

43 Illud verò difficilius eſt, an litigioſi vitium inducatur ex rei alienatione facta litependente ſuper actione perſonali, puta ex vendito, vel donato, aut ſimili, ad eandem conſequendam propoſita? & id minimè hoc in caſu induci probari non obſcurè videtur *in auth. de litigioſis, §. ideoquè ſancimꝰ, collat. 8. ſiue nouella 112. cap. 1. & in auth. litigioſa* (quæ inde ſumpta eſt) *C. de litigioſis*, vbi litigioſa res diffinitur ea, de cuius dominio cauſa mouetur inter poſſeſſorē, & petitorem, iudiciaria conuentione, vel precibus Principi oblatis, & iudici inſinuatis, & per eū futuro reo cognitis; atque ita planè ab eo nomine excluſa videtur quæcumque alia res, de cuius dominio vendicãdo non agitur, licèt de eo per traditionem acquirendo tractetur, idquè in terminis per hęc iura docuerunt Cinus *poſt med. verſ. Breuiter dicendum*, Ioan. Faber *n. 2.* Angel. *poſt med. verſ. Sed licèt non efficiatur, in eadem auth. litigioſa*, Iacob. Butrigarius *in princip. & verſ. Sed contra hoc oppono*, & idem Angel. *n. 2. & 3. in l. 2. C. eod. titu.* Innocenc. *n. 9. circa fin. verſ. Et generaliter dicimus*, & poſt Compoſt. Ioan. Andre. *à nu. 20. verſ. Contra, vſque ad num. 24.* & Ant. Butr. *num. 58. verſ. Quia litis pendentia, in c. cum M. Ferrarienſis 9. de conſtitut.* idem Ioan. Andr. *n. 11. & 12.* Abb. *n. 7.* & Henricus *à nu. 13. in c. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ 3.* vt lite pendente, idem Ioan. And. apertiùs *n. vlt. à verſ. Dicunt quidam, in cap. dilectus 5. eod. tit.* Speculat. *lib. 2. tit. de appellat. §. nouiſſimè 11. n. 17. in princip.* illic. *Quia vitium contractus litigioſi locum nō habet, niſi vbi lis de dominio mouetur, & c. iuncto verſ. Solutio*, his verbis. *Generaliter verum eſt, quòd quandocumquè dicit quis rem aliquam ſibi deberi, ſiue corporalem, ſiue incorporalem, vt ius præbendæ, ſiue præbendam, non autem dicit ſuam eſſe, vel quaſi, ſemper ie, à quo petitur, poteſt illam alienare ſine vitio litigioſi, & n. 18.* illic. *Motio autem litis perſonalis non facit rem litigioſam*, Baldus *n. 6. verſ. Dic ergo, ac n. 7.* & Salicet. *nu. 9. in princip. iuncto verſ. Ideo dicunt, in l. 1. C. communi diuidundo*, idem Bald. *in d. auth. litigioſa nu. 1. & in d. l. 2. nu. 3. C. de litigioſ.* Ioan. Petr. Ferrarienſ. *in praxi tit. 2. de forma libelli in act. reali, gloſſ. 10. num. mihi 78. & 79. & tit. 4. de forma reſponſionis rei conuenti, n. 3. 4. & 5.* atque alij relati à Crauetta *conſil. 279. n. 1. circa fin. verſ. Quod autem in act. perſonali*, à & D. Præſide Couar. *in pract. d. c. 15. n. 6. verſ. Huius opinionis*, docentes in iudicio, quo agitur actione perſonali, ipſam ſolam actionem poſt litē conteſtatam in alterū ceſſam fieri litigioſam, ex *d. l. 2. C. de litigioſis, d. l. 1. C. cōmuni diuid. & C. de præſcript. longi temp.* quas ſic intelligūt, & in iudicio actionis hypothecariæ ſolam poſſeſsionem in alterum translatam, argum. tex. *in d. auth. de litigioſ. c. 1. verſ. Ab hoc autem litigioſi vocabulo*, in neutro vero iudicio litigioſam effici rem ipſam, ſed tantùm in reali, idquè etiã poſt ſolã citationē.

Contrariam tamen ſententiam, quinimò etiã ex alienatione rei, ad quam ex perſonali tantùm actione agitur, facta ſaltem poſt litis conteſtationē, quæ iure antiquo deſideratur *in l. 1. §. 1. D. de litigioſis, & in d. l. 1. verſ. Hoc videlicèt, C. cōmuni diuid.* litigioſi vitiū contrahi nō obſcurè ſenſit gloſſ. *verbo iudicium, verſ. Prima placet, in l. quãquam 4. §. Iulianus, D. de aqua, & aquæ pluu. arcen. act.* prout eam explicant, & ſequuntur Bart. *n. 1. verſ. Aduerte ergo*, Raphael Cumanꝰ *ſub eodem num.* Imola *2. notab. ſub n. 5.* & Ludo. Romanꝰ *n. 5. & 6. in eod. §. Iulianus.* idem Bart. *in d. l. 1. §. 1. n. 2. verſ. Si verò agitur actione perſonali, D. de litigioſis*, idem Imola *nu. 35.* Dec. *n. 140.* & Ripa *n. 193. verſ. Quid ergo, iuncto verſ. Secus ſi agatur, in d. c. cum M. Ferrarienſis, de conſtitut.* Iaſ. qui hanc ſentētiam veriorem dicit, & Bart. (qui vt cōtrarius allegatur *in l. 1. C. de litigioſis*) à contrarietate ſaluat, *conſ. 43. nu. 9. ad fin. cum ſeq.* ac poſt alios ſequuntur Tiraq. *de retractu conſanguinit. §. 12. num. 4. & ad fin. tit. num. 123. & de retractu conuentionali ad fin. tit. num. 173.* D. Præſes Couar. *in pract. d. c. 15. n. 6. circa fin. verſ. Vnde vbi actio*, Petrus Belluga *in ſpeculo Principum, rubr. 41. §. leges Regni, à nu. 45. in fin. verſ. Sed contrarium*, Peregri. *de iure fiſci lib. 4. tit. 6. n. 9.* Octauian. Cacheranus *decis. Pedem. 65. n. 13.* Marta *de iuriſdict. 4. part. centur. 1. caſu 35. num.*

10.

10. D. Franciſco Salgado de Regia protect. vi oppreſſ. d. 4. p. c. 8. n. 173. qui & alios congerit, quibus addo Ant. Gom. var. reſolut. tom. 2. cap. 2. nu. 30. extenſ. 5. circa fin. verſ. Nec obſtat, Montaluũ in l. 1. gl. 1. tit. 12. lib. 1. fori, Greg. Lop. in l. 13. gl. 2. ad fin. verſ. Si verò agatur act. perſonali, tit. 7. part. 3. Alex. Trẽtacinq. var. reſol. lib. 2. tit. de iudicijs, reſol. 17. n. 12. & 57. Tuſch. pract. concl. tom. 5. lit. C. concluſ. 385. num. 6. in fin. Farinac. fragm. criminal. p. 2. ſub eadem lit. n. 286.

Inter quas inuicem diſsidentes ſententias eam, tamètſi dubius, diſtinctionem adhibet Aymon Crauet. d. conſil. 279. n. 1. ad fin. verſ. & vbi quis, quam valdè probat, & quodammodò ſibi arrogat Parlador. d. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. 4. part. §. 5. nu. 8. vt prior ſententia vera tantũ ſit quòad litigioſi pœnas, tam parti alienanti, quam ab ea ſcienter accipienti veteribus legibus impoſitas, nempè in l. fin. D. & C. de litigioſis, quas & ius noſtrum Regium probauit in d. l. 13. verſ. E demas, titul. 7. parti. 3. quaſi ad has tantùm Iuſtin. reſpectum habuerit, dum litigioſam rem diffinit d. nouella 112. ſiue auth. de litigioſis c. 1. vt ex illis eius verbis colligit, in his enim caſibus etiam præteritam conſtitutionẽ manſuetudinis noſtræ poſthàc volumus obtinere, in quæ ſcientes, & ignorantes emptores diſcernimus. Poſterior verò locũ obtineat quòad litigioſi effectus, inter quos cùm ille ſit potiſsimus, vt executio rectà via aduersùs tertium, in quẽ res lite pendente alienata eſt, ſiue ſcientem, ſiue ignorantem dirigi poſsit, iuxta ſuperius tradita, huiuſmodi effectus minimè impeditur ob id, quòd lis de alienatæ rei dominio non fuerit, ſed ſuper ſola etiam perſonali act. ad eam cõſequendam, vt idem Parlador. d. §. 5. n. 9. cõcludit, & cõprobat quãquã ratione nimis generali. Quæ tamẽ conciliatio, inſpecta verbi proprietate, vel ex eo mihi valdè ſuſpecta redditur, quòd litigioſæ rei diffinitio à Iuſtiniano tradita d. nouella 112. generalis eſt, & licèt ad præcedentem ipſius conſtitutionem referatur, quæ extat in l. fin. C. de litigioſis, in ea quidem non tantùm agitur de pœnis alienantis, & ab eo ſcienter accipientis, ſed etiam de transferendo litigioſi vitium in accipientem, etiam ignorantem, idque ſibi volunt verba illa, in qua ſcientes, & ignorantes emptores diſcernimus. Quapropter ego exiſtimo, priorem ſententiam, quæ proculdubio receptior eſt, vt ex relatis pro ea Doctorib⁹ apparet, & alijs quoquè adductis teſtatur Guid. Pap. q. 479. n. 1. Hõded. conſ. 20. n. 31. vol. 1. Tuſch. & Farinac. d. lit. L. ille n. 3. & 32. in fin. hic verò nu. 283. Græuεus ad Gaillium lib. 1. concl. 118. conſiderat. 1. num. 3. in puncto quoquè iuris veriorem eſſe, litigioſi vocabulo propriè, & ſtrictè ſũpto; poſteriorem autem ſententiam procedere, paulò latiùs eo verbo accepto, vt litigioſa res dicatur etiam illa, ad quam acquirendam perſonali actione agitur, quia cùm huiuſmodi acquiſitio facienda ſit intercedente traditione vacuæ poſſeſsionis, iuxta reg. tex. in l. traditionibus 20. C. de pactis, iuncta l. 2. §. 1. D. de act. empti. & l. cum res 12. illic. Et in vacuam poſſeſſionem inductum, C. de probat. ſi talis poſſeſsio pendente lite, ad dominium per ei⁹ medium acquirendũ directa, in alium transferatur, non poteſt non eſſe infecta litigioſi vitio eadem poſſeſsio in alterum ſic translata, quod ſufficit vt & res ipſa latè litigioſa dici poſsit ad eum ſaltem effectum, vt aduersùs tertium illũ poſſeſſorem, quaſi nulliter poſsidentem rectà dirigi executio poſsit, cùm nec tertius ipſe abſque poſſeſsione, quæ nulla, & infecta eſt, dominium acquirere potuerit, arg. tex. in l. nunquam nuda 31. D. de acquir. rer. dom. atque ita idem reſultat effectus, ac ſi alienatio ipſa in tertium facta omninò nulla eſſet, iuxta ſuperiùs tradita n. 32. adeò què perperàm hunc effectum huic actioni negat Matthias Coller⁹ de proceſſibus executiuis part. 3. cap. 3. à n. 425. quem ſequitur, eius verba referens Bernard. Græuεus d. concl. 118. conſiderat. 1. n. 2. multòquè veriùs eùm admittunt vltra relatos ſup. n. 40. Gregor. Lop. in d. l. 13. gl. 3. in princip. iuncto verſ. Aduerte tamen, & verſ. E gosta, men, tit. 7. parti. 3. Gomezius Legionenſis (qui de quotidiana ei⁹ praxi in Hiſpalenſi Senatu teſtatur) in centur. inſ. ct

mat.ac deciſ.factio, ac deciſ. 5 5. *n.* 4. & 6. Andr. Gail. *d. obſeruat.* 1 1 8. *n.* 4. Iuſch. *pract. concl. tom.* 3. *lit. E. concluſ.* 4 8 8. *nu.* 1. Villadiego *in polit. c.* 2. *num.* 5 9. & *in forma libellandi, libello* 2 4. & *in notis ad eum*, Volanus *in curia Philipp.* 2. *p.* §. 1 1. *n.* 10. Nam & ex eadem ratione licèt in hypothecaria actione litigioſi vitium propriè non contrahatur circa rem ipſam, ſed tantùm circa poſſeſsionem, ad quam auocandam, vt ex ea creditori ſatisfiat, dirigitur, *l. ſi fundus* 16. §. *in vindicatione, D. de pignor. cum ſimilibus*, hoc tamen ſufficit ad effectũ illum operandum, vt aduersùs tertium, in quem res lite pendente alienata eſt, intẽdi recta via abſq; vlla præuia excuſsione executio poſsit, vt ex Ioannis ſententia docuit Accurſ. *gl.* 1. *ad fin. verſ. Vel dic ſecũdum Ioannem, in auth. hoc ſi debitor, C. de pignor.* receptus à Iacobo Butrigario, *in fin.* 1. *oppoſitionis*, Zyno *verſ. Vel dicas*, Baldo *nu.* 2. *verſ. In ea gl.* & cæteris cõmuniter *ibi*, ſecundum Salyc. *n.* 2. *verſ. Octaua Ioannis*, & Ang. de Peruſio *n.* 4. quod etiam Bart. fatetur *in l. perſecutione* 2 4. *n.* 2. *verſ. Quid dicemus, C. eod. tit.* ac reſoluunt Ang. de Aretio *in* §. *ſi quis in fraudem, n.* 1 9. *verſ. Vnum tamen, inſt. de act.* Guido Papæ *quæſt. ſeu deciſ.* 4 3 2. *n.* 7. Neguſantius Fano *de pignor.* 1. *membr.* 8. *partis n.* 1 7. Vincent. de Franchis *deciſ.* 5 8 7. *poſt med. verſ. Quia licèt ad illum, text.* Floridus Mauſonius *de cauſis executiuis lib.* 1. *ampliat.* 6. *n.* 40. quod & apud nos probatum eſt *in l.* 14. *ad fin.* vbi notat Greg. Lop. *gl.* 5. *limitat.* 1 5. & *gl. vlt. titul.* 1 3. *part.* 5. Idquè eſt quod ſub obſcurè voluit D. Præſes Couarruu. *in pract. quæſt. c.* 1 5. *n.* 6. *verſ. Poſterior verò*, dum ſic loquitur. *Quia in actione hypothecaria vitium litigioſi nõ eſt neceſſarium, nec quicquam nocet actori, qui pecuniam debitã exigere poterit ab eo, qui lite mota, & pendente rem emerit, qua in eum cum hoc onere æris alieni transfertur*; ſignificat enim non eſſe opus in actione hypothecaria quòd litigioſi vitiũ in re ipſa cõtrahatur ex alienatione poſt litis conteſtationem facta, cũ ſufficiat id cõtrahi in ipſa poſſeſsione ad præfatum effectũ producẽdum; vt idẽ D. Præſes paulò apertiùs dixit *n.* 7. *verſ. Hinc etenim*, vnde meritò eund. effectum in vtraque actione, tam ſcilic. hypothecaria, quam perſonali, ad rem conſequendam directa, coniungit Amator Rodericius *de execut. c.* 4. *n.* 5 2.

44 Ex quibus deducitur quid dicendum ſit in illa vtili quæſtione, vtrum ex bonorum alienatione facta in fraudem iudicialis authoritatis, vel (vt aiunt) paratæ executionis ex perſonali actione, pro debito pecuniario mota, litigioſi vitium ad eum ſaltem effectum inducatur, vt in tertium eorum poſſeſſorem poſsit directò executio fieri? In qua negatiuam partem, quod nec ad hunc effectum tale vitium inducatur, ſed neceſſe ſit vti priùs reuocatoria actione ad huiuſmodi alienationem reſcindendam (iuxta *l.* 1. *cũ ſeqq. D. quæ in fraud. credit.* & *C. de reuocand. his, quæ in fraud. cred.* §. *item ſi quis in fraudem inſt. de act.* & apud nos *in l.* 7. *cum ſeqq. tit.* 1 5. *partis.* 5.) docuit Bart. *in l.* 1. §. *neceſſariò, n. vlt. D. ſi ventris nom. mulier, in l. ſi quis miſſum* 1 7. §. *mulier, n.* 3. *D. damno infect. in l. à Diuo Pio* 1 5. §. *ſi ſuper reb⁹, n.* 7. *D. de re iudic.* & *in l. creditores* 3. *n.* 2 3. *verſ. Circa hoc reperio, C. de pignor.* qui in contrarium *vbi quæ* citat Zynum *in l.* 1. modò *quæſt.* 8. modò *quæſt.* 9. *C. de alienat. iud. mut. cau. facta*, apud quem tamen à me diligẽter lectum tam in quæſtionibus illis quàm in tota ipſa l. talem non inueni doctrinam, quæ forſan fuit Dyni, qui facilè pro Zyno allegari potuit, vt allegatur à Ripa inferiùs referendo. Bartoli autem ſententiæ ſuffragantur Bald. *n.* 1 0. Salyc. *n.* 1 6. & 1 8. & Ang. *num.* 6. *verſ. Quod autem dixi, in d. l. creditores*, Neguſant. *de pignor.* 4. *p. princip. n.* 2 0. *verſ. Tertiò reſtringitur*, Ant. Gabr. *commun. concl. lib.* 5. *tit. de acquir. poſſeſſ. concl.* 8. *n.* 3. ac poſt alios Menoch. *de adipiſc. rem.* 5. *nu.* 1 2 6. Cõtrarium tamen, quinimò abſque alienationis reſciſione rectà dirigĩ executionem poſſe aduersùs tertium, in quem poſt litem motam ex ſola etiã perſonali actione ad quantitatem res, ex qua creditori poterat ſatisfieri, à debitore alienata eſt, atq; ita latè quòad hunc ſaltem effectum litigioſi vitium induci, licèt aliàs minimè inducatur, & reuocatoriæ dumtaxàt locũ eſſe in alie-

natione

nation in fraudem creditorum ante litem motam facta affirmauit Bald⁹ ſibi contrarius *in l. 2. n. 8. verſ. Breuiter dico, C. ne vxor pro marito*, quatenùs ſe refert ad Bart. qui in his terminis loquitur, & apertiùs *in l. executorem §. n. 27. verſ. Si autem, C. de execut. rei iud.* illic. *Aut eſt facta alienatio iudicio iam introducto, & idem, licèt in perſonali res non ſit facta litigioſa*, & paulò inferiùs illic. *Si verò dudù ante litem motàm debitor diſtraxit in fraudem creditorum, tunc oportet agi reuocatoria*, ſequuntur Salyc. *in l. fin. n. vlt. verſ. Aut eſt vera, C. eod. tit.* Paulus Caſtenſ. *n. 8. poſt med. verſ. Baldus notabilius*, Iaſ. *n. 10. verſ. Mihi placet*, & Vincent. Herculan. *n. 43. in d. §. ſi ſuper rebus* Ioã. Petrus Ferrarienſ. *in praxi, tit. 26. de forma execut. ſent. diffinit. gl. 1. n. mihi 21.* D. Præſes Couar. Bart. ſic intelligens (de quo mòx) *in pract. d. c. 15. n. 7. verſ. Sed & generaliter, cum duobus ſeqq.* Menoch. *de adipiſc. rem. 5. n. 127.* Ioan. Bapt. Aſinius *in praxi §. 31. c. 2. ampliat. 38. limit. 30 n. 1. poſt med. verſ. Subdit tamen*, Ioan. Bapt. Villalobos *in ærar. commun. opin. lit. E. n. mihi 142.* Gundiſ. Paz *in praxi 4. p. 1. to. c. 1. n. 50. verſ. Quod tamẽ intellige*, Parlador. caſum hunc pro quinta limitat. ſubiungens *d. c. fin. 4. p. §. 5. n. 14. & 15.* ac poſt plures alios à ſe congeſtos Giurba *deciſ. 62. n. 8.* Salgad. *de Reg. protect. 4. p. c. 14. n. 113. cum 2. ſeqq.*

In qua cõtrarietate regulariter ego veriorem ſemper exiſtimaui ſentẽtiam Bart. & aliorũ, quos pro eo retulimus, vt & agnoſcit Alex. *in d. §. ſi ſuper rebus n. 10. verſ. Licèt verior*, qui optimè ſatisfacit deciſioni text. *in l. chirographis 58. §. fin. D. de adminiſt. tut.* qua Bald. & ſequaces præſertim nituntur, vt procedat quando lis pendebat ſuper re, quæ fuerat alienata, ſecus quando agebatur act. perſonali ad quantitatem, & executio veniebat facienda in bonis debitoris, iuxta formã tex. *in d. §. ſi ſuper rebus*; eandem quoque ſententiam velut cõmuniorem amplectitur Greg. Lop. *in l. 13. gl. 3. ad fin. tit. 7. parti. 3.* & magis iure probari, ac frequentiori Doctorum ſuffragio receptam eſſe teſtatur D. Præſes Couarr. *d. n. 15. verſ. Imò ex hac opinione*, quo tamen loci non ſatis videtur Bartolum percepiſſe, dum eum intelligit vbi alienatio fuit facta nondum mõta lite, & ſic in fraudem creditorũ tantùm, non etiam cùm facta fuit pendente lite, & ſic in fraudem etiam iudicialis authoritatis, nam imò in hoc ſecundo caſu expreſſè Bart. loquitur, ei⁹ què ſentẽtia (vt dixi) regulariter, & verior eſt, & receptior, vt profitentur etiam, alijs relatis, Aymon Crauet. *conſ. 235. n. 9. & 10. vol. 2.* Roder. Suar. *ad l. poſt rem iudicatam, D. de re iudic. in declarat. legis Regni, poſt 8. ampliat. verbo que las eſtã plades, n. vlt.* Alex. Trẽtacinq. *d. reſolut. 17. de iudicijs nu. 56.* ac poſt innumeros alios Menoch. parùm ſibi cõſtans *conſ. 1187. n. 2. & 3. lib. 12.* quibus nonnullos adijcit Marius Giurba *d. deciſ. 62. n. 7.* cum alijs infra. Id què vel ex eo patet, quòd aliàs nulla eſſet differentia inter alienationem factam poſt litem mõtam ſuper re, ſeu ſpecie debita, vel ſuper quantitate debita, quod planè abſurdum eſſe nemo non videt.

Dixi ac repetij *Regulariter*, quia ſi alienatio nedum facta ſit poſt litem motàm, ſed etiam poſt latam ſuper ea executoriam ſententiam, quod propriè dicitur in fraudem paratæ executionis, tunc vtique, & ſi non magis litigioſi vitiũ propriè inducatur, at ſaltem minùs propriè inducitur ad præfatum effectũ, quia euidentior ex tali alienatione colligitur animus nedum creditorem fraudandi, ſed & fruſtrãdi omninò iudiciũ, eius què executionem, cui nullo alio promptiori modo occurritur, quàm ſi perinde ac ſi illa facta non eſſet, in bonis illis, à tertio in quem facta eſt poſſeſſis, directò executio fiat abſque nouo proceſſu, quia quaſi i⁹ reale videtur iã quęſitũ creditori, vt poſtmodũ facta alienatio ipſi minimè noceat, arg. text. *in l. ſi ſuperatus 3. §. 1. D. de pignor. in l. ſi mater 11. §. fin. verſ. Sed ſi poſteà quàm, & in l. iudicatæ 29. §. vlt. D. de except. rei iudic.* cum his, quæ per hæc iura docuit Bart. *in d. l. creditores, n. 23. verſ. Aut habet cauſam, iuncto verſ. Primo caſu*, cõmuniter receptus ſecundùm Iaſ. *conſ. 88. n. 10. vol. 3.* Ant. Gabr. *cõm. concl. lib. 5. tit. de acquir. poſſ. concl. 8. n. 8.* Menoch. *de adip. poſſeſſ. d. remed. 5. n. 133.* & in terminis

minis ſic præfatas Bart. & Baldi, atque vni, & alteri aſſentiẽtium doctrinas in amicitiam redegerunt Ripa *in l. 1. §. ſi heres præcepto fundo, verſ. Videtur autem, D. ad S.C. Trebell.* Ioan. Petr. Surd. *conſ. 533. n. 4. verſ. Quando tamen, vol.* 4. Menoch. *d. conſ.* 1187. *n.* 4. Cancer. *var. reſolut. tom. 3. c. 17. à n. 461. ad 467. incluſiuè*, Card. Tuſch. *pract. concl. to. 3. lit. E d. concl.* 488. *n.* 5. & 6. ac poſt alios D. Franc. Salgad. *de Regia protect. d. 4. p. c. 8. nu. 177. cum 2. ſeqq.* qui & exiſtimat Baldum, & ſequaces in his tantùm terminis loqui, in quo apertè fallitur, ex his quæ diximus, & quæ ipſe tradit *d. c. 14. n. 114. & 115.* Nec neceſſe eſt poſt latam executoriam ad realẽ executionem deuentum eſſe facta iam ſubhaſtatione, & pignore capto, vt vidẽtur requirere Guido Papæ *deciſ.* 81. *n.* 1. *ante med. verſ. Tamen quicquid ſit de iure*, Ripa *in d. §. ſi heres præcepto fundo n.* 22. ſed ad hoc tãtùm, vt & de participata emptoris fraude conſtet, multò que magis in cũ fieri executio valeat, vt animaduertit rectè Marius Giurba *d. deciſ.* 62. *n.* 13. qui tamen malè putat alioquì neceſſum eſſe conſtare de poſſeſſoris ſcientia, cùm verius ſit debitoris alienantis malitiam dumtaxàt conſiderari ex his quæ in ſimili reſoluimus *nu.* 40. Porrò ſententiæ Guid. Papæ, & Ripæ *vbi proximè* tunc demum propriè locus erit, cùm abinitio executiuè ageretur, quo caſu fraus paratæ executionis colligeretur ex alienatione rei, in qua ipſa rea lis executio facta eſt (vulgò ſe traba) aliàs verò procedunt quæ diximus.

Deciſio incidẽs Hiſpalenſis.

45 Iuxta quam veriſsimam reſolutionẽ iudicatum eſt in Hiſpalenſi Senatu me iudice 18. die Auguſti an. 1621. in cauſa Michaelis Romero clerici, contra Doñam Eleonorã de la Serna, viduam Don Andreæ Ramirez, qui cùm viuens illi donationem feciſſet ſex millium ducatorũ, poſtea ſorori ſuæ heres extitit ex teſtamento, in quo teſtatrix quandã inſtituit capellaniam, cuius ipſum patronum reliquit, capellanum verò nominauit præfatum Michaelem, in dotẽ ei aſsignans cenſum ducentorum ducatorum annuorum, quẽ ex bonis ſuis emi iuſsit, & interim illa capellano ſolui; vt autem ipſe Andreas velùt legitimus alioquì ſororis heres, ipſi ab inteſtato ſucceſſurꝰ, ſi virибꝰ teſtamentũ caderet, à capellaniæ, & aliorũ legatorũ onere liberaretur, litem legatarijs mouit ſuper teſtamenti valore, quaſi nullũ eſſet iudicãdum, eò quòd poſt teſtatricis mortem apertum fuit repertum, qua lite durante in extremis agens in vltimo elogio à ſe condito ad pias cauſas diſpoſuit, earum executricem relinquens Eleonoram vxorem, quę litem à marito cœptã ſuper alterius teſtamenti valore proſecuta, tandem per vltimã ſententiam ſuccubuit, mòx què timẽs eius virtute aduerſꝰ ſe in bonis mariti, quæ tanquam executrix poſsidebat, executionem petendam pro ſorte principali ac reditibus dicti cenſus, iuxta ea, quæ nos cum multis reſoluimus *diſſertat.* 8. *n.* 2. poſſeſsionem ſibi ab alio iudice decerni petijt, & obtinuit quorundã mariti bonorum pro donatione, quam ipſi viuens fecerat, nulla litis mentione facta. Cũ igitur Michael capellanus virtute clauſulæ teſtamenti, in quo præfata capellania inſtituta eſt, & heredi iniunctum, vt illi cenſum emeret, & interim reditus ſolueret, executionem coram ipſius Eccleſiaſtico iudice peteret aduersùs Eleonorã velut heredis executricem in omnibus illius bonis à ſe poſſeſsis, executionis què mandatum iudex decreuiſſet, ac tam fori declinatione, quàm appellatione, quòd in illis ſaltem bonis, quæ ex vi donationis poſſidebat, id decerni non poſſet, minimè remorãtibus, ad addictionis ſententiã nihilominꝰ progreſſus eſſet, pars dictæ Eleonorę Hiſpalenſem Senatum adijt per viã querelæ, petens vel remitti cauſam iudici ſeculari (vulgò *auto de legos*) ob ipſius ſubiectum ſeculare, vel declarari Eccleſiaſticum iudicem vim facere in non deferendo appellationi reſpectu bonorum, quorum ſibi poſſeſſio à ſeculari iudice decreta eſt ad ſatiſfactionem quantitatis ſibi à marito in vita donatæ. Vtrũque autem in Senatu meritò denegatũ eſt, pro Eccleſiaſtico iudice declaratione facta, quòd in neutro vim faceret, ipſi cauſa remiſſa, vt vlterꝰ ad realẽ quoq; executionẽ procederet

deret. Quia quod ad declinatoriã à mu
liere obiectã attinet; conſtat illi nul-
46 lum eſſe locũ, cùm teſtamentorũ, * ma-
ximè ad pias cauſas diſponentium, exe
cutio ad Epiſcopum, eiuſquè vicariũ,
vel alium prælatum Eccleſiaſticum cu-
mulatiuè cũ ſeculari iudice, prout quiſ-
q; preuenerit pertineat, *l. hereditas* 50.
al. 53. §. 1. *verſ. Quamuis enim*, illic. *Prin
cipali, vel Pontificali authoritate, D. de pe
tit. heredit. l. nulli* 28. *verſ. Et ſi quidem te-
ſtator*, illic. *Vir reuerendiſſimus Epiſcopus
illius ciuitatis, ex qua teſtator oritur, ha-
beat facultatem exigendi quod huius rei gra
tia fuerit derelictum, pium defuncti propo-
ſitum ſine vlla cunctatione, vt conuenit, im
pleturus, C. de Epiſcopis, & cleri. nouella*
131. *c.* 10. *ſiue Auth. de Eccleſiaſt. titul.* §.
ſi quis ædificationem, illic. *Prouidentia lo-
corum Epiſcopi, & ciuilis iudicis, collat.* 9.
c. nos quidem 3. *c. indicante* 4. *c. ſi heredes*
6. *c. Ioannes* 19. *de teſtam. l.* 7. *in princ. tit.*
10. *p.* 6. Trid. *Seſſ.* 22. *de reform. c.* 8. ex-
plicant., & proſequuntur optimè vltra
alios Tiraq. *de priuilegijs piæ cauſæ priui-
legio* 149. D. Couar. *in d. c. nos quidem, n.*
8. *& in d. c. ſi heredes n.* 3. *&* 4. Gregor.
Lop. *in l.* 6. *gl.* 3. *verſ. Poterit ergo Epiſco-
pus, & in d. l.* 7. *gl.* 1. *tit.* 10. *parti.* 6. Paz
in praxi to. 2. *prælud.* 2. *n.* 44. 45. *&* 46.
Spino *in ſpeculo teſtam. gl.* 28. *princip. à
n.* 20. Matiençus *ad l.* 7. *tit.* 4. *gl.* 2. *n.* 2.
& ad l. 14. *tit.* 6. *gl.* 1. *à n.* 45. *lib.* 5. *nouæ
compilat.* Gabr. Pereira *de manu Regia* 1.
p. cap. 16. *n.* 2. *&* 3. Dixi *maximè ad pias
cauſas*, quia & in prophanis teſtatorum
relictis idem eſt, vt & ex dictis iuribus
apparet, & omnes proximè relati ad-
notarunt, quibus & illa annumerantur,
quæ pro dote conſanguinearum relin-
quuntur, in quibus præſertim naturalis
ſanguinis coniunctio attenditur, quæ
accidentali dotis, quæ alioquì pia iudi
catur, præualet, arg. tex. *in l.* 3. §. 1. illic.
*Cùm magis ætati, quam dementiæ tantiſper
ſit conſulendum, D. de tutel. & l. tutor.* 28.
§. 1. *in fin. D. de excuſat. tut.* & in propo-
ſito melioris *in cap. requiſiti* 15. *verſ. Si
verò relinquatur, extra de teſtam.* ex quib⁹
ſic in ſimili notarunt poſt alios Tiraq.
*ad l. ſi vnquam C. de reuocand. donat. verbo
donat. largitus à n.* 72. *maximè nu.* 74. D.
Couar. *in d. c. requiſiſti illat.* 11. *cũ* 2. *ſeqq.*

Surd. *conſ.* 71. *nu.* 5. D. Perez de Lara *de
Capellanijs lib.* 1. *c.* 18. *n.* 3. atque ita paſ
ſim in Hiſpalenſi, & Granatenſi Sena-
tu iudicatũ memini. Quod inter alia fa
ctũ eſt in Granatẽſi me iudice 5. die De-
cembris anni 1633. in cauſa Didaci Be *Deciſio incidẽt Granatenſis.*
nitez de Figueroa, Malacitanæ ciuita-
tis incolæ, nã cùm is differret ſolutio-
nẽ legatorũ à teſtatore, cui heres exti-
tit, relictorũ quibuſdam fœminis eius
cõſanguineis pro earũ dote, ex earum
què parte executio aduersùs ipſum pe-
teretur coram Eccleſiaſtico Malacita-
no, cauſam ipſam coadiuuante fiſco Ec-
cleſiaſtico, per cenſuras iudex proceſ-
ſit aduersùs heredem illum donec le-
gata ſolueret, à cuius proceſſu cùm he-
redis pars appellaret, querelãq; in Se-
natu propoſuiſſet, petens in eo decla-
rari iudicem ipſum in cognoſcendo, &
procedendo vim facere, nullã eum vim
feciſſe declaratum eſt, eiquè cauſa fuit
remiſſa. Rurſùs (vt ad Hiſpalenſ. deciſ.
redeamus) quod attinet ad poſſeſſionẽ
bonorum ex ſingulari donationis titu-
lo allegatam ad executionẽ impedien-
dam, apertè quoque apparuit, illam do
losè fuiſſe petitam, & obtentam in frau
dem paratæ executionis iuxtà ſuperiùs
tradita. Maximè quia ex alio capite
certũ eſt, talem tertij poſſeſſionẽ mini-
mè potuiſſe in eum executionem remo
rari, vt potè habitam ex titulo nullo,
& iure improbato, iuxta tradita ſupra
n. 32. & ad ſequens exemplum dicẽda.
Donatio namque * inter virũ, & vxo- 47.
rem iure prohibita eſt, ac nulla, & licèt
coniugis donantis morte confirmetur,
nõ tamen aliàs quàm ſi traditio in vita
facta fuerit ſiue verè, ſiue fictè per con-
ſtitutum, vel ſimilem actum, vt vtrum-
que cõſtat ex *l.* 1. *cum ſeqq. maximè l. ſed
interim* 11. *l. ſi is ſeruus* 20. *l. Papinianus*
23. *iuncta gl. verbo donationem, & gl. vlt.
verſ. Vel ibi, & l. cùm hic ſtatus* 32. §. 1.
D. de donat. inter, l. 2. *iuncta gl. vlt. ad fin.
C. de dote cauta non numer. l.* 1. *iuncta gloſ.
verbo factæ, & l. donationes* 25. *C. de do-
nat. inter, c. fin. eod. tit. l.* 4. vbi Gregor.
Lop. *gl.* 6. *tit.* 11. *partit.* 4. vltra quem,
& alios *in relatis locis*, proſequuntur la-
tè DD. maximè Iaſ. *nu.* 17. & Did. Se-
gur. *num.* 55. *in l.* 1. §. *ſi vir vxori, D. de*

õneri correſpondet, nec dominiũ, nec legiti-
ma poſſeſsio in accipiẽtẽ trãſiret; quę res ef-
ficit, vt & executio trãſeat aduerſ⁹ tertiũ il-
lũ poſſeſſorẽ, cũ alioquì ſi ſolũ adeſſet on⁹ rei
affixũ abſque illo pacto, quia ſaltẽ vera ac le-
gitima poſſeſsio, verũ que rei dominiũ penes
illũ remaneret, dũtaxàt in eũ intendi directò
poſſet actio quædã ordinaria in rem ſcripta,
qualẽ eã voco, quã lex aduerſ⁹ rei poſſeſſorẽ
ex aliqua iuſta cauſa tribuit, quia is eã cũ ſua
cauſa videtur accepiſſe, adeòque ex quaſi cõ-
tracta ad id ſe obligaſſe, ad quod eũ lex obli-
gat, quomodò accipio tex. *in l. metũ 9. §. vlt. l. itẽ ſi cũ exceptione 14. §. in hac act. D. quod met. cau. l. 3. §. eſt autẽ, D. ad exhib. l. fi. D. de nou. oper. nũc. l. ſi terti⁹ 6. in princ. D. de aqua, & aq. plu. arc. l. ſẽper 15. in princ. & l. cõpetit 16. §. vlt. in fi. D. quod vi, aut clã*, tamẽtſi aliter interpreten-
tur Zaſi⁹ *ſing. reſp. lib. 1. c. 33.* Rip. *in l. 1. §. ſi he-
res n. 9. D. ad Treb. & in c. ſæpè 18. n. 36. de reſt. ſpol.* Coraſ. *miſcel. lib. 1. c. 21.* Æmil. Ferre. *poſt tit. D. de verb. oblig. in tract. de act. in rẽ, & in perſonã*, Menoc. *de recuper. rem. 5. n. 76. & 77.* vn-
57 de * eò quoq; referri debet actio, quæ in rei
tributariæ poſſeſsorẽ dirigitur, in qua proin-
de res ipſa dicitur cõueniri *l. Imperatores 7. de publicanis*, cũ ſimil. relatis *ſup. n. 35.* & infra *diſſert. 34.* apti⁹ referẽdis; quaſi & res ipſa, licèt
inanimata, & ei⁹ poſſeſſor, on⁹ illud impo-
nẽtis perſonã repreſentẽt, atque ita ei⁹ nomi
ne cõueniãtur, nõ proprio; quod nõ eſt iniure
58 nouũ, ſic enim aliàs * hereditas iacẽs, vt & he
res, dũ eã poſsidet, dicitur repreſentare defun
cti perſonã ac pro dño eſſe, vt & agere, & cõ-
ueniri poſsit, ad alios què iuris effect⁹ *l. liber homo 13. §. ſi ſeru⁹ hereditarius, & l. ob id 43. D. ad l. Aquil. l. ſi ante aditã 15. D. de interrogat. in iure faciẽd. l. 1. §. 1. D. ſi is qui teſtam. lib. l. hereditas in multis 61. de acq. rer. dom. l. heres, & hereditas 22. D. de vſucap. l. denique 13. §. quæſitũ, verſ. Accedit his, D. quod vi, aut clã. & l. heredi-
59 tas 9. C. depoſiti.* Ex quibus cõſtat, * quòd & ſe
moto memorato pacto de nõ alienãd. cleric⁹
rei, cui onus, vel tributũ annexũ eſt, poſſeſſor,
velut ipſe ſimul cũ re ipſa perſonã imponẽtis
repreſentãs, corã eodẽ illi⁹ iudice etiã ſecula
ri pro oneris ſolutione cõueniri poſſet; quod
incõueniẽs nullũ eſſe apparet ex his, quę lati⁹
differã *diſſert.* 40. atque ita procedit ſentẽtia
Gulielm. de Cuneo, Bal. & aliorũ, relata à Ro
deric. *de redit. d. q. 9. n. 98. ad fi.* quib⁹ addi poſ
ſunt Greg. Lop. nedũ *in l. 5. t. gl. 4.* (vbi à Ro-
deric. citatur) ſed & *in l. 55. gl. 7. tit. 6. p. 1.* Mẽ
chac. *de ſucceſſ. creat. lib. 5. §. 15. n. 656.* Gutiẽ
pract. quæ. lib. 1. q. 3. & 4. Queſada *diuerſ. quæſt. q. 4. à n. 4.* Pro quo & facit, * quòd poſſeſſor 60
rei, certo onere grauatæ, nõ aliud videtur ha-
bere in bonis, quàm quod ſupereſt deducto
illo onere, arg. vulg. reg. quod bona intelli-
guntur deducto ære alieno, *l. ſubſignatũ 39. §. bona D. de ver. ſig.* Qua ratione & executio ſtã
te clauſula de nõ alienãdo tit. inſiciẽte exer-
ceri poterit aduerſ⁹ clericũ, vtpote nulliter
ex tali tit. poſsidẽtẽ. Nec obſtat quod ſecũdo
loco obiicit Gaſp. Roder. *vbi ſup.* poſſeſsionẽ,
cũ facti ſit, nõ poſſe iure ciuili infirmari, *l. 1. §. ſi vir vxori D. de acq. poſſ.* Hoc etenim eo tã-
tũ ſpectat, vt nõ poſsit iure ciuili infirmari fa
ctũ ipſum nudæ poſſeſsionis, ſeu detentionis,
in cuius cõſequẽtiã veniet iuris effect⁹, ſi ex-
preſsè nõ ſit ab eodẽ iure ſublatus, vt cõtin-
git in donat. inter virũ, & vxorẽ, quã & ſi ius
irritã eſſe decernat, cõfirmari tamẽ voluit tra
ditione, & ſubſecuta morte, iuxta ſuperi⁹ tra-
dita *n. 47.* ſecus ergo erit ſi nedũ titul⁹ infir-
metur, ſed & effectus ſubſecutę poſſeſsionis,
vt cõtingit in pacto de nõ alienando ſpeciali
hypothecæ adiecto ex latẽ *ſup. obſeruatis à n.* 54. Ex quib⁹ ſic ſępiſsimè in Hiſpalẽſi, & Gra
natẽ Senatu me iudice pronũciatũ eſt. Quod
61 * in Hiſpalẽſi factũ imprimis memini me iu-
dice 14. die Ianuarij anni 1623. in cauſa exe
cutiua cẽſ⁹ Chriſtophori Gutierrez Rojo cõ
tra Licẽciatũ Chriſtophorũ Marquez presby
terũ poſſeſſorẽ fundi, ſpecialiter cẽſui obliga
ti à Hieronimo de Briones illius principali
debitore antequã eũ eidẽ clerico vẽderet, nã
cũ creditor virtute inſtrumẽti cẽſuarij, pręfata hypotheca, & clauſula vallati, executio-
nẽ aduerſ⁹ clericũ peteret in fundo illo corã
ſeculari iudice, is què executionis mãdatũ de
cerneret, Eccleſiaſtic⁹ Iudex ad clerici inſtã-
tiã cenſuris aduerſùs illũ proceſsit donec ſe à
cauſæ cognitione inhiberet, à cuius proceſſu
cum tã ſecularis Iudex, quã actoris pars ap-
pellaſſent, & querelam in Senatu propoſuiſ-
ſent, vim facere Eccleſiaſticum in nõ deferẽ-
do appellationi ex ſupradictis iudicauimus.

Decis. [illegible] Hiſp[illegible].

62 Altera à Parlador. *d. 4. p. §. 5. n. 12.* limita-
tio annectitur, vt & executioni ſit loc⁹ aduer
sùs tertiũ, rẽ depoſito, vel cõmodato ab ipſo
debitore habentẽ, eius vè colonũ, aut inqui-
linum. Quę quidẽ limitatio perquã falſa eſt,
quia doctrina, qua nititur, procedit in hypo-
thecaria actione, non verò in executione, vt
aptiùs infra oſtendã *diſſertat. 20. n. 17. & 18.*

Digitized by Google

verbo que las culpades, n. 5. 7. & 13. D. Præſ. Cou. *var. reſol. lib.* 3. *c.* 7. *n.* 6. *verſ. Hinc etiã ad fin.* Gutier. *ad l. nemo poteſt, n.* 38. *D. de legat.* 1. Villalob. *in ærario cõmun. opin. lit. A. n.* 139. *verſ. Et nota hanc cõmunẽ*, Parlador. *rer. quot. lib.* 1. *c.* 10. *à n.* 28. *verſ. Sed iã huiꝰ loci, & d. lib.* 2. *c. fin.* 4. *p.* §. 5. *n.* 16. Paz *in praxi* 1. *p.* 1. *to. c.* 1. *n.* 49. Matiẽç. *ad l.* 1. *tit.* 17. *lib.* 5. *nouæ cõpilat. gl.* 3. *n.* 6. Felician. de Solis *de cenſib. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 3. & *lib.* 3. *c.* 4. *n.* 6. Ceuall. *pract. queſt. to.* 1. *q.* 38. *n.* 18. & 19. & *q.* 76. *n.* 29. Auendañ. *de cẽſib. c.* 83. *n.* 5. Amator Roderic. *de execut. c.* 4. *n.* 47. Volañus *in curia Philip.* 2. *p. verbo execuciõ*, §. 11. *n.* 11. D. Pichar. *manuduct. ad praxim, d. p.* 2. *præcep.* 2. *à n.* 12. *ad* 19. *qui ex n.* 13. *ad* 15. nõnullarum legũ diſsidium in propoſito rectè cõponit, & explicat, & poſt alios Salgad. *de Reg. protect.* 4. *p. c.* 14. *à n.* 63. Fl. Mauſoniꝰ *de cauſis execut. ampliat.* 6. *n.* 25. quicquid nõnulli ex his, maximè Parlado. & Volañꝰ generalẽ ſufficere hypothecam exiſtimauerint, nec vllã elegerit ſententiã D. Pichard. *d. præcept.* 2. *n.* 13. nã proculdubio cõtraria, quòd ſpecialis requiratur, & verior, & receptior eſt, vt dicemꝰ *diſſertat.* 20. & interim reſoluunt, & probant Negu ſant *de pignor.* 2. *p. mẽb.* 1. *n.* 2. Gutier. *in d. l. nemo poteſt, n.* 58. Gaſp. Roder. *de an. redit. lib.* 2. *q.* 9. *n.* 59. *verſ. Sed an pactũ*, qui & illud *in princ.* rectè admonet, huiuſmodi pactum, vt præfatum effectum operetur, abſolutum eſſe debere, non reſtrictũ, puta de non alienando in potentiorem, vel in quẽcũque, abſque onere, & obligatione illius debiti perſoluẽdi, quia cùm idẽ iure inſit, eiuſdẽ iuris intellectum habet, vt ordinariè iuxta eius præſcriptum exactio fiat, nec quicquã aliud operatur, iuxta reg. text. *in l.* 3. *D. de legat.* 1. *l. nõ rectè* 3. *verſ. Nã licèt,*

50 *C. de fideiuſſor. cũ vulgat.* atque ita paſsim * in Hiſpalẽſi Senatu me iudice obſeruatum eſt, vt imprimis eueniſſe memini in cauſa Illephõſi de Medina cõtra D. Eleonoram Antunez, & alios ei in publico inſtrumẽto obligatos ad ſolutionẽ certæ quantitatis ſub ſpeciali hypotheca cũ clauſ. abſoluta de nõ alienãdo, & cõtra Pet. Cabrera, qui rẽ hypothecæ ſubiectã ab illis cõparauerat, eo quẽ titulo poſsidebat, ex cuiꝰ parte prętẽdebatur, non eſſe cõtra eũ executioni locum, adeò quẽ executorium ordinarij iudicis mandatum in ipſum decretum reuocã-

Deciſio incidẽs Hiſpalenſ.

dum fore, quod tamẽ Senatꝰ ex ſupradictis confirmandum potiꝰ duxit 7. die Iunij anni 1621. ita quoquè ſæpiſsimè in Granatenſi curia me iudicè pronunciatum eſt.

Quæ ſanè reſolutio, & in cẽſuali cõtra- 51
ctu locũ habet, nã ſi fundus ei ſpecialiter ſub relata clauſula de nõ alienando hypothecatus fuerit, is què cõtra pactum fuerit alienatꝰ, poterit vtiquè cẽſꝰ creditor recta via pro decurſis reditibus executionẽ, ſibi aduersꝰ debitorẽ cõpetentẽ, cõtra tertiũ, qui ex huiꝰmodi cauſa rẽ illã poſſederit dirigere, in quibꝰ terminis loquitur D. Præſ. Cou. *vbi ſup.* ſequûtur Gomeziꝰ Legionẽſis ſic paſsim in Hiſpalẽſi Senatu iudicatũ referẽs, *in cẽturia informationũ ac deciſionũ eiuſdẽ Senatꝰ, deciſ.* 49. Frãt. Emanuel Roder. *in explicatione motꝰ proprij Pij V. de cẽſibus, cõdit.* 6. *dubio* 5. *minꝰ principali*, Gaſp. Roder. *de redit. lib.* 2. *q.* 9. *ex n.* 55. *à verſ. Imò & in cẽſu*, & apertiꝰ *n.* 58. *verſ. Secũdũ ex eo patet*, Auẽdañ. *de cẽſibus c.* 85. *à n.* 5. & *c.* 96. *n.* 7. *verſ. Vel agere, & n.* 8. *verſ. Reperio tamen*, & poſt alios Mauſoniꝰ *de cauſ. execut. ampliat.* 6. *n.* 25. quicquid cõtrariũ ſtãte dicto motu proprio velint Gund. Paz *d.* 4. *p.* 1. *to. c.* 1. *n.* 49. *verſ. Aduerte tamẽ*, Felician. *de cẽſ. d. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 3. *verſ. Tamẽ ea clauſula* (qui tamẽ ſibi parũ cõſtãs cõmuni ſentẽtiæ magis videtur acceſsiſſe, donec ſui memor ſe ad priꝰ tradita retulit, *d. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 6. *verſ. Niſi adiecta fuerit*) idẽ *to.* 2. *lib.* 3. *c.* 4. *n.* 4. *in fi.* Ludou. Cẽcius, falsò pro ſe Rodericiũ citãs, *de cẽſib. p.* 2. *c.* 2. *q.* 5. *art.* 6. *n.* 21. nã (vt
vterq; Rodericiꝰ elegãter aduertit) * pa- 52
ctũ illud de nõ alienãdo, ſpeciali hypothecę adiectũ, minimè in motu proprio Pij V. & extrauagãtibꝰ Martini, & Calixti prohibetur, quia nõ omninò impedit alienationẽ, ſed eatenùs tãtũ, quatenꝰ dño cẽſus prę iudicat, vt dictum eſt, & prę alijs obſeruat Rodr. *de redit. d. lib.* 2. *q.* 9. *n.* 58. *verſ. Secũdũ*, quicquid adhuc dubitet D. Pichard. *manuduct. ad praxim d.* 2. *p. præcep.* 2. *à n.* 28. maximè propter motũ propriũ Pij V. *de cẽſib.* quãquã eũ apud Hiſpanos nõ eſſe vſu receptũ teſtetur, ſecurius què eſſe dicat *n.* 30. cũ Aret. Socin. Marãt. & alijs quos refert, vt in cẽſuali cõtractu ad præfatum effectũ pactũ apponatur de ingrediẽdo poſſeſsionẽ fundi ſubiugati, propria authoritate, iuxta tex. *in l. pen. verſ. Nec creditor C. de pignorat. act.* & *in l. creditores* 3. *C. de pign.* & apud nos

*in l.*70.*verſ.E porque todas*, illic: *Por ſi miſmo ſin otorgamiēto de Iuez, nin de otra perſona, pueda entrar la tenēcia de aquella coſa, tit.* 18.*parti.*3.*& l.*11.*verſ. Fueras ende tit.*13.*parti.*5 nō animaduertēs, * nec hoc pactum per ſe
53 ſolum quicquā aduerſ᷒ tertiū operari, niſi adiecta clauſula cōſtituti, vel precarij, aut retētionis vſuſfruct᷒, vt apud eoſdē videre eſt, maximè Tiraq. *de iure conſtituti*, 1.*p.n.*43. Neguſāt. *de pignor.*4.*p.princ.n.*20.*cōcl.*8.*& n.*21.*in* 11.*cōcl. verſ. Sed opinionē Bart.* Marāt. *in praxi* 6.*p.actu vlt.n.*33. Ant. Gabr. *cōm. cōcl. lib.*5.*tit. de acquir. poſſ. cōcl.*8.*n.*17.19.*&* 20. Menoc. *de adip. poſſ. rem.*5.*n.*140. Gutie. *ad l. nemo poteſt, D. de legat.*1.*n.*39. Rodrig. *de redit. lib.*2.*q.*7.*n.*18. *& d.q.*9.*n.*58.*in princ.* Mauſon. *de cauſ. exec. ampl.*6.*n.*26. Antonin. de Amat. *reſol.*45.*n.*10. atque ita hoc pactum de ingrediēdo authoritate propria, in effectu nō diſtat à pacto de nō alienādo cū ſpeciali rei hypotheca; eodē namque modo tertij poſſeſsionē afficit conſtitutum, & precarium, adiunctum illi pacto de ingrediendo, vt videatur poſſeſsio penes debitorē remanere, ab eo quē per creditorē apprehenſa.

54 Sed & in huiuſmodi cēſuali cōtractu virtute dictę hypothecæ, & clauſulæ de nō alienādo executio nō min᷒ locum habet aduerſ᷒ clericū in re ipſa ſpecialiter cēſui ſub eo pacto ſubnixa, & à ſe poſt modū ex titulo à debitore mediatè vel immediatè habito poſſeſſa; quia cū hic titul᷒ null᷒ ſit, & infect᷒ in præiudiciū creditoris, vt pactioni cū eo initę pręcisè, & abſq; vlla iuris ei᷒ diminutione ſtetur, *d.l. ſi creditor §. fi. D. de diſtract. pignor.* cōſequenter nō officit, nec aliquod pręſtat impedimentū creditori, quin eodē modo in re illa executionē facere poſſit, ac ſi à clerico minimè poſsideretur, adeòq; corā ipſo iudice debitoris, qui quaſi per ſuppoſitā clerici perſonā ipſe tantū verè ac propriè poſsidere dicitur, iuxta ſuperius tradita, maximè *n.*48. *iūct.* *reg. nō præſtat* 54.*lib.*6. & in terminis, licèt nō per omnia ſic explicēt, obſeruāt Parlad. *lib.*2.*rer. quot. c. fi.*2.*p.§.*1.*in fi.* Ceual. *pract. quæ. to.*1.*q.*36.*à n.*14.*&* 4.*to.q.*899.*à n.*80. latiſsime Salga. *de Reg. protect. d.*4.*p.c.*14.*à n.*71.

55 Quicquid * cōtrariū cōtēdat, & in Pinciano Senatu iudicatū referat Rodrig. *de redit. lib.*2.*d.q.*9.*n.*59. qui ex eo imprimis mouetur, quòd Gulielm᷒ de Cuneo, & alij à ſe *praced.n.* relati, qui ſimilē opinionē in re tributaria inuexerūt, loquūtur ſuppoſita altera opinione apud Gallos recepta, quòd clerici in realib᷒ actionib᷒ poſſunt corā ſeculari iudice cōueniri, & cū actio hypothecaria ſit realis, *l. pignor.*18.*C. de pigno.* cēſent clerici cū hypothecaria corā ſeculari cōueniendū eſſe; vnde infert Roderici᷒, quòd cū ſuppoſitū falſum ſit, nec vnquā in curia Romana admiſsū, aut in Hiſpania exauditū, cōſequenter falsū & illud eſt, quod ſub eo ſuppoſito ac ſi verum eſſet ſtatuitur. Quod tamē arg. perquā fallax eſt, quia executiua actio quę in poſſeſſorē rei tributariæ ad exigēdū tributū dirigitur, nō fit ratione hypothecarię ordinarię, ſed ratione oneris rei affixi, & infectæ poſſeſsionis, ac tituli quòad eā partē fundi, quæ illi oneri correſpōdet. Quæ quidē actio* a reali, & hypothecaria ordinaria 56
lōgè diſtat, quia realis ordinaria, ſeu rei uendicatio, & ſi dominiū ex parte agentis ſupponat, *l. in rē actio* 23.*al.*24.*D. de rei uēd.* cōpetit tamē etiā aduersùs verū, ac legitimū rei poſſeſſorē, *l. qui petitorio* 36.*D. eod. tit.* ad eòq; ex titulo valido, nec iure quoquomodò improbato, puta ex venditione nō dñi, quæ & ſi dominiū nō trāsferat, trāsfert tamē vſucapiēdi cōditionē, *l. rē alienā* 28. *iūcta l. clauib᷒* 74.*D. de cōtrah. empt.* vſucapio autē nec abſq; vera, & legitima poſſeſsione, nec cū infecto titulo procedit, *l. vbi lex* 24.*l. ſine poſſeſſione* 25.*D. de vſucap.* Rurſ᷒ actio hypothecaria ordinaria illud ampli᷒ habet reſpectu rei cōueti, quòd nedū verā ac legitimā ei᷒ poſſeſsionē nō excludit, verū nec dominiū, quod in eū potuit debitor trāsferre, tātū q; creditori cōpetit ad auocādā rei ſibi pro debito obnoxiæ poſſeſsionē, donec de eo ſibi integrè ſatisfiat, idquè pręmiſſa excuſsione in bonis debitoris principalis, vt infra latiùs explicabim᷒ *differt.*20. At verò actio executiua, ratione oneris rei affixi, & pacti de nō alienādo cōpetēs, puta pro cēſu, vel tributo, eaten᷒ tātū verū admittit dominiū, ac poſſeſsionē rei tributariæ in ſingulari ei᷒ poſſeſſore, quatenùs eſt in ipſa, remoto onere, vel tributo, cui᷒ impoſitioni pactū illud acceſsit; quia nimirū quod ex ea re neceſſarium eſt tali oneri exoluēdo nō proprio nomine poſsidere intelligitur, ſed illi᷒ qui primus onus impoſuit, ſub præfato pacto abſoluto de nō alienando, vt ſic ſaltē quòad eā partē, quæ illi oneri

priam obligationem ſupponat, ſaltem ſupponit quaſi obligationẽ, quam iudex præ oculis habere debet.

26 *Emphiteuſis Eccleſiaſticæ conceſſio Authenticorũ iure prohibita erat vltra perſonam accipientis, & duorum heredum, nempè filiorum, & nepotum, aut viri, & vxoris, qui ſpecialiter fuerint nominati, & quare in his terminis renouatio vltra tertiam generationẽ non admittatur, etiã virtute præcedentis pacti?*

27 *Locatio de nouennio in nouennium ab Eccleſiis facta cum pacto de renouando, alienationem quandam continet, & in perpetuum extenſam emphiteuſim, ac proinde abſque iuris ſolennitatibus improbatur.*

28 *Emphiteutica cõceſſio nouiore iure Authenticorum permiſſa eſt Eccleſiis in perpetuũ ſub certa ſolennitate, præter Conſtantinopolitanam Eccleſiam, & ei ſubditas.*

29 *Si ad certam generationem, puta ſecundam, vel tertiam indefinitè fiat, perſona accipientis non connumeratur, & in ea locum habet renouationis æquitas, etiam abſque vllo pacto, & multò magis eo accedente, & qualiter id procedat?*

30 *Auth. de non alienandis, §. nos igitur, verſ. Alienationis, & §. emphiteuſim, an omninò correctum ſit per tex. in §. licentiam, eiuſd. tit. & in auth. perpetua, C. de Sacroſ. Eccleſiis? & n. ſeqq.*

¶ *Quæſtio hæc dupliciter intelligitur, & primus intelligẽdi modus traditur. ibid. alter n. 36.*

31 *Emphiteutica conceſſio ab Eccleſia alicui perpetuò facta ſiue ſimpliciter, ſiue pro ſe, & heredibus, tametſi adhibita ſolennitate debita, nõ intelligitur pro heredibus etiam extraneis, vt malè voluit Baldus, magis communiter improbatus.*

32 *Sed tantùm pro deſcendentibus in infinitum, iuxta primordialem Eccleſiaſticæ emphiteuſis naturam.*

¶ *Ioan. Andreæ Baldi, & aliorum ſententia in propoſito explicatur.*

33 *Emphiteuſis ſecularis, ſeu priuati (vt vocant) ſimpliciter pro heredibus conceſſa, extraneos quoquè complectitur.*

¶ *Heredis verbum regulariter omnes heredes in infinitum comprehendit. ibid.*

34 *Emphiteuſis Eccleſiæ ſui natura extraneos heredes excludit, adeò què ad deſcendentes dumtaxàt referri debet.*

35 *Emphiteuſis Eccleſiaſtica ſi conceſſa ſit alicui pro ſe, ac deſcentibus, vel aſcendẽtibus, & his, qui iure heredes eius fuiſſent, & vxor vltimi poſſeſſoris, ab eo heres inſtituta, in poſſeſſione prædij emphiteutici reperiatur, cogenda eſt illud reſtituere pronepoti primi emphiteutæ ita petenti; ac defenſa deciſio Luſitana aduersùs Ant. Gammam.*

36 *Emphiteuticam conceſſionem non poſſe etiã expreſſè ab Eccleſia extraneis fieri præter virum, & vxorem, nec id ius eſſe correctum per §. licẽtiam, in Auth. de non alienand. & Auth. perpetua, C. de Sacroſ. Eccleſ. exiſtimarunt plures.*

57 *Contrarium tanquam verius, ac receptius defenditur.*

¶ *Emphiteuſim Eccleſiaſticam perpetuò, ſiue in infinitum concedendi licentia, generalis eſt nedum reſpectu deſcendentium, ſed & extraneorũ, de quibus vel ſpecialiter cautum fuerit, vel ſub verbis nimis amplis, & eius rei exempla. ibid.*

38 *Ad eam ſolennitas, aliòquì iure requiſita, poſtulatur, qua interueniente etiã vera, & propria alienatio rei Eccleſiaſticæ, quòad directum nempè dominium, in quẽcumque extraneum permittitur.*

¶ *Gl. verbo tradere, verſ. Sed cùm hodie, in Auth. de nõ alienan. §. quod autem, verſ. Neque illud, declaratur. ibid.*

39 *Eccleſia abſque ſolennitatibus emphiteuſim concedere poteſt ſtante conſuetudine; eam què generaliter receptam eſſe, ac per Pontificem toleratam teſtantur Azo, & Speculator.*

¶ *Doctori vtcumque excellenti de conſuetudine teſtanti fides adhibẽda non eſt, & quare?*

40 *Eccleſia poteſt etiam ſine ſolennitatib⁹ emphiteuſim concedere, cùm iam antea id facere conſueuit, in quibus, & ſimilibus terminis facultas in perpetuum concedendi, dumtaxàt intelligitur quòad deſcendentes, non etiam quòad extraneos.*

41 *Cap. nulli 5. de reb. Eccleſ. non tantùm probauit Leonis Imper. conſtitutionẽ, ſed & Iuſtiniani, illam innouantem, & declarantem, cuius fermè verba vſurpauit, & quid tali approbatione oſtenderit?*

42 *Approbatio in fauorabilibus facilius*

præſumitur.

43 *Principum ſecularium ſanctiones, Eccleſiaſticam libertatē ſuis priuilegijs munientes, maximè circa prohibitionem alienationis rerum Eccleſiaſticarum, generaliter probatæ ſunt in cap. fin. de reb. Eccleſ.*

44 *Cap. nulli de reb. Eccleſ. verba illa, & empbiteuticum perpetuum contractū, apponit pro illis, & in perpetuum extenſam empbiteuſim, quæ extant in Auth. de non alienand. §. alienationis, & quare?*

45 *Sub prohibitione alienationis empbiteutici perpetui cōtractus comprehendere ſimpliciter voluit contractum empbiteuticum, quem perpetuū dixit, quia ſui natura talis eſt, nec propterea permiſſit alienationem contractus empbiteutici tēporarii, vel vitalitii, ſed eum ſimiliter excluſit.*

46 *Empbiteuſis vitalitia, paulò lati⁹ vſurpato vocabulo, perpetua dici ſolet, & quare?*

¶ *Gl. verbo non extitiſſe, verſ. Et eſt argumentum, in l. codicillis 91. §. inſtituto, D. delegat. 2. improbatur cum communi. ibid.*

47 *Imperatores Leo, & Iuſtin. rerum Eccleſiaſticarum alienationem præcisè prohibuerunt, quacumque etiam cauſa, & ſolennitate intercedente.*

48 *Noluerunt ita amplam interpretationem alienationis verbum accipere, vt ad omnes omnino cōtractus traberetur, per quos vtile dominium transfertur, ſed ad eos tantùm, per quos in infinitum huiuſmodi translatio fit, & ideò permiſſerunt conceſſionem vſusfructus, & empbiteuſis vitalitia vſque ad 3. generat. & numer. ſeq.*

49 *Vſusfructus cōceſſio ius quoddam in re, ſiue dominium vtile in accipientem trāſfert, ex quo ei vtilis reiuendicatio competit.*

50 *Cap. nulli 5. de rebus Eccleſ. ſiue concilium in eo relatum, eo tempore emanauit, quo Eccleſiaſticarum rerum alienatio præcisè vt antea prohibita non erat, ſed ex cauſa, & ſolennitate permiſſa tam ex nona Imp. Iuſtin. ſanct. quam Leonis Papæ, à cæteris Pontificibus paſſim probata.*

51 *Ea de cauſa prohibita alienationis vocabulum ad empbiteuſim in infinitum extenſam non reſtrinxit, ſed ad cōtractum empbiteuticum, ſui natura perpetuum, non propterea excludens eum qui propriè perpetuus non ſit, ſed eius inſtar habeat, ob vtilis dominij translationem.*

52 *Extrauagans ambitioſæ de reb. Eccleſ. prohibitionem alienationis bonorum Eccleſiaſt. non tantùm extendit ad empbiteuticum cōtractū latè perpetuum, prout importat locationē ad vitam, vel ad longum, ſeu longiſſimum tempus, ſed etiam ad locationem vltra triennium, quam R. P. inconſulto fieri prohibet ſub certis pœnis.*

53 *Cap. ad aures 7. de reb. Eccleſ. non agit de renouanda empbiteuſi heredibus empbiteutæ, ſed de illa denuò conſtituenda, & concedenda terrarum Eccleſiæ incultarum, ad culturam eas redigētibus ſuo vel parentum ſuorum labore, nec excludit debitam ſolennitatem, & quare?*

54 *Expenditur in verbo, poterit, quod ad iuris terminos eius deciſionem reducit, & huius ſententiæ authores referuntur.*

55 *Contrarium docentium ſententia vt in eius cap. ſpecie ſolennitas nō deſideretur eo in caſu vera intelligitur à Petro Barboſa, quo res Eccleſiæ ſterilis, nullam quę ei vtilitatem afferens, abinitio data eſt in empbiteuſim ſub modico annuo cenſu, vt fertilis, & fructuoſa fieret.*

56 *Media hæc ſententia Petri Barboſæ impugnatur.*

¶ *C. ad aures, de reb. Eccleſ. expenditur in verbis, ob maiorem Eccleſiæ vtilitatem. ibidem.*

57 *Alienatio rerum exiguarum, & inutilium Eccleſiæ, & ſi olim non requireret ſolennitatem, at hodie illam requirit, & in quo differret ſolennitas olim requiſita ad alienationem rerum Eccleſiaſticarum ab ea, quæ poſtea introducta eſt.*

58 *Solennitas olim requiſita ad alienationem rerum Eccleſiaſticarum, cur remitteretur in alienatione rerum exiguarum? & intelligitur tex. in c. terrulas 53. 12. quæſt. 2.*

59 *Cap. ad aures, de reb. Eccleſ. intellect⁹ communis refertur, eius quę verbis applicatur.*

60 *Actus vel contractus initium præſertim ſpectatur in remedijs reſtitutorijs, aut reſciſſo-*

Digitized by Google

reſciſoriis.

61 *Colonus fundi ſterilis, & inculti, quem ſub eo pacto accepit, vt eum ad culturam redigeret, ſuos labores meritò defleret, ſi ille alteri in emphiteuſim concederetur, qui meliorē offerret pēſionē inſpecto tēpore quo melioratus reperitur, & negaretur ipſi pro penſione correſpondente tempori, quo ſterilis, & incultus erat.*

62 *Cap. ad aures, de reb. Eccleſ. vulgaris lectio quæ habet, poſſint, vitioſa eſt, & ex eius originali reſtituēda, vbi habetur, poſſent, & ſenſus diuerſitas notatur.*

63 *In eius ſpecie fruſtra à Ioann. Andr. & alijs fingitur, promiſſionē à Prælato abſque ſcriptura factam eſſe, & quare?*

64 *Nec illud intereſt, an nulla penit⁹ Prælati promiſſio interceſſerit, ſed vel nuda conceſſio ad culturam, vel ſola eius conniuentia videntis, aliquem ſponte ſua accedere ad terras Eccleſiæ nemoroſas, ac ferè inutiles exterpandas, ſiue in nouale reducendas.*

65 *Ratio dubit. & decid. eius c. iuxta cōmunem intellectum traditur.*

66 *Nullam ibi Prælatē promiſſionem interceſſiſſe verius eſt, & quare?*

67 *L. ſi pupilli 6. §. videam⁹, verſ. Et ſi vir diligens, D. de neg. geſt. & l. 2. in fin. C. eod. tit. expenduntur.*

68 *L. fin. verſ. Similiter C. de alluuionib. l. quicumque 7. l. qui fundos 9. & l. penult. C. de omni agro deſerto lib. 11. ponderantur.*

69 *Habens in emphiteuſim fundum ſterilem, qui eum ſui cultura meliorem reddidit, ipſum ad ſuos heredes etiam extraneos perpetuò tranſmittit, nec tertia generatione talis emphiteuſis finitur, licèt hoc in inſtrumento non aperiatur, ex ſententià Bart. & Ioan. de Platea.*

70 *Doctrinam hanc de emphiteuſi Eccleſiaſtica Paul. Caſtrenſ. & alij communiter intelligunt.*

71 *Contrarium, quòd & in ſeculari verificari poſſit, & de ea tātùm Bart. ſenſerit, oſtenditur.*

72 *Bart. doctrina, in Eccleſiaſtica emphiteuſi accepta, meritò improbatur à Rom. & alijs, nec probatur in c. ad aures, de reb. Eccl. vt plures falsò exiſtimarunt, & quare?*

73 *Vera ta nen eſt indiſtinctè in emphiteuſi ſeculari, in Eccleſiaſtica verò quoad hoc tantùm, vt perpetuò ſit tranſmiſſibilis ad heredes ſanguinis, non etiam ad extraneos, & quare?*

74 *Accipienda nihilominùs eſt, niſi dominus meliorationes ſoluere paratus, pro ſe retinere velit fundum emphiteuticum, contra Petr. Barboſ.*

75 *Cap. 2. de feud. & ſimilia iura, liberam facultatem Prælatis Eccleſiaſticis concedentia, feudū vel emphiteuſim, per mortem vltimi poſſeſſoris ad Eccleſiam reuerſa, iterum alij concedendi, qualiter intelligantur?*

76 *Eccleſiæ res infeudari, vel emphiteuticari ſolitæ, vacante feudo vel emphiteuſi poſſunt denuò abſque vlla ſolennitate concedi.*

77 *Etiam ſi præceſſerit iuramentum de non infeudando, vel emphiteuticando R. P. inconſulto, & quare, & ad quæ bona tale iuramentū referendū ſit? Huius quẽ ſent. authores referuntur n. 79.*

78 *Statutum enim quid eſt ab initio debito modo in re tractum ſucceſſiuum habente, actus ſubſequentes non noui cēſentur, ſed in eius ſtatuti executionem facti.*

79 *Extrauagans ambitioſæ, de reb. Eccleſ. Prælatum eximit ab obligatione conſulendi Pontificem in emphiteutica conceſſione bonorum Eccleſiæ, quæ ab antiquo in emphiteuſim concedi ſolita ſint.*

80 *Emphiteuticari, vel infeudari res ſolitæ dicuntur etiam ex vnico actu continuato per ſpacium temporis quadraginta annorum, iure requiſiti ad præſcribendas res Eccleſiaſticas; quicquid nonnulli binum actum intra ſpacium illud requirant.*

81 *Horum ſententia ab alijs eo ſaltem caſu vera intelligitur, quo legitima ſolennitas ab initio non interuenit, cùm bona Eccleſiaſtica emphiteuticari, vel infeudari cœperunt, ſecùs ſi primæ conceſſioni legitima ſolennitas acceſſit, & differentiæ ratio traditur inter vtrumque caſum.*

82 *Diſtinctio, ac declaratio hæc in primo eius membro ſimpliciter accepta impugnatur, & qualiter illa procedat?*

83 *Liberè verbum in cap. 2. de feud. quid importet?*

Senſus

Digitized by Google

84 *Senſus legitimus, ac iuri planè conueniens dum dari poteſt, abſurdus, ſiue ab eo diſſonus omninò ex eludendus eſt.*

85 *Verba, ſi videris expedire, in cap. 2. de feudis, liberam facultatem antea Prælatis datam ad iuris, & æquitatis terminos reſtringunt; id què latè probatur, & exornatur.*

86 Cap. 2. *de feud. in 2. eius part. non loquitur de feudo ob finitam generationem vacante, ſed de vacante ob culpam.*

87 *Emphiteuſis, vel feudum ſi non ob finitam generationē vltimi emphiteutæ, vel feudatarij vacauit, ſed ob eius culpam, renouationis petendæ ius ceſſat.*

88 *Emphiteuta ſi canonem debito tempore non ſoluerit, nempè intra biennium ſi ſit Eccleſiæ, vel trienium ſi priuati, ipſo iure emphiteuſim amittit.*

89 *Feudatarius ſi ſeruitium ſibè in conceſſione impoſitum facere recuſauerit, feudum amittit.*

¶ Cap. 1. §. *ſed non eſt alia iuſtior*, titul. 24. *Quæ fuit prima cauſa benef. amittendi libr. 2. feud. non loquitur de ſeruitio reali, vt Baldus, & alij voluerunt, quorum ſententia conuincitur ibidem.*

90 *Seruitium in materia feudali potiùs intelligitur perſonale, quàm reale.*

91 C. 1. §. *ſed non eſt alia, quæ fuit prima cauſa benef. amitt. non loquitur in feudo principaliter conceſſo ad certum ſeruitium, & minùs principaliter ad fidelitatem, vt Card. Zabarella, & alij exiſtimarunt, ſed generaliter in feudo ſiue illo modo conceſſo, ſiue vice verſa.*

92 *Ideo illo vaſſallum priuat, quia requiſitus à domino, vt ſeruitium ſibè impoſitū præſtaret, id facere recuſauit.*

¶ *Recuſandi verbum ſui natura præcedentem monitionem ſeu requiſitionē ſupponit.*

93 Cap. 1. §. *ſed non eſt alia, conciliatur cū alijs capitibus feudorum.*

94 *Vaſſallus ad reale etiam ſeruitium, ſeu penſionē domino obligatus, & ſi per biennium vel triennium ab eius præſtat. ceſſauerit, nō cadit à feudo, vt emphiteuta cadit ab emphiteuſi, ſed id intelligitur ſi à domino non fuerit requiſitus, ſecus aliàs, niſi aliud in pactionem deductum fuerit.*

95 *Feudum ob culpam vaſſalli amittitur, ſi is pacta in eo ſibi appoſita non ſeruauerit.*

96 *Emphiteuſis, & feudum ob culpam amittuntur, ſi domino irrequiſito fuerint alienata.*

97 *Feudum ita demum ob aliēationem domino irrequiſito factam amittitur, ſi nouum ſit, cuius exempla referuntur.*

98 *Feudum nouum acquirens quare poſteris ſuis per alienationē domino irrequiſito factam præiudicare poſſit?*

99 *Feudum antiquum per alienationē vaſſalli irrequiſito domino factā non amittitur in præiudiciū ſucceſſorum ab eo deſcendentium, qui ſi alienationi nō conſenſerint, illud reuocare poſſunt.*

100 *Feudo nouo etiam per mortem acquirentis vacante, huius tantùm liberi in eo ſuccedunt, non autem conſanguinei collaterales, licèt de feudo ſimul ſint inueſtiti, itaut quilibet in eo portionem ſuam habeat, niſi aliud expreſſè cautum ſit.*

101 *Iuri accreſcendi nō eſt locus in feudis.*

102 *Feudi noui conſors conſanguineus reuocare non poteſt alienationem eius, ab acquirente factam.*

103 *Fallit in caſibus, in quibus & filij alienationem huiuſmodi feudi à patre acquirente factam reuocare poſſent, & quales hi caſus ſint?*

104 *Pater in feudo, & emphiteuſi nouis, pro ſe, & filijs quæſitis, ita demum illis præiudicare nequit per alienationem, aut tranſlationem irrequiſito domino in alium factam, ſi filiorum factum, vel contemplatio in eius conceſsione patri facta interceſsiſſet.*

105 *Cap. 2. de feudis in 2. part. ratio dubit. & decid. traditur.*

106 *Renouationis impetrandæ ius non tantū nititur argumento legū ciuiliū, ſed & canonicarum, & æquitate naturali, quam Eccleſia maximè colit.*

DE

DE EMPHITEVSI, VEL FEVDO, SIVE PRIVATI, ſiue Eccleſiæ, ob extinctam generationem, ſeu vitam finitis, an eorum renouatio facienda ſit deſcendentibus, vel proximioribus cognatis vltimi poſſeſſoris, ad priorem limitationem *legis ne cui, C. de locato,* de qua actum eſt diſſertat. 13. & obiter quàmplura alia vtriuſque iuris capita enucleantur, maximè nouella 7. ſiue *Auth. de non alienand. cap. 1. verſ. Alienationis, & cap. 3. in princip & ad fin. verſ. Neque illud, collat. 2. & nouella 120, ſiue Auth. de alienat. & emphiteuſi, c. 6. verſ. Licentiam, collat. 9. c. nulli 5. & c. ad aures 7. de reb. Eccleſ. c. 2. de feud. & c. 1. §. ſed non eſt alia, tit. 24. Quæ ſit iuſta cauſa beneſ. amitt. lib. 2. feud.*

DISSERTATIO XV.

INTER caſus exceptos à
reg. *l. ne cui, C. de locato*
1 *diſſertat.* 13. enumeratos,
latèquè diſcuſſos, primo
loco retulim⁹ emphiteu-
ticum, & feudalem cõtractum, inter ſe
ſimillimos, ac locationi valdè proxi-
mos, cũ ad certas vitas, vel generatio-
nes cõſtituti ſunt, vt priore ſcil. emphi-
teuſi, vel feudo ob extinctam genera-
tioné vel vitam finitis, poſsint poſſeſ-
ſoris vltimi deſcédẽtes, vel proximio-
res cognati intra quartum gradum, eo-
rum renouationẽ petere extraneis ex-
cluſis, vſque adeò quidem, vt ſi id illis
non concedatur, ob factam ipſis iniuriã
appellare valeãt, ex receptiſsima gloſ-
ſæ, & Bartoli doctrina (cuius ibi memi
nimus, eã latè exornantes) *in l. 1. §. per-
mittitur, D. de aqua quoti. & æſti.* Quæ ſa-
ne limitatio valdè vtilis eſt pleriſque
nationibus, * apud quas huiuſmodi cõ-
2 tractus receptiſsimi ſunt, nõ tantũ ex-
teris, ſed & noſtris, vt apud Luſitanos,
& Gallecos, qui illos fueros vocant,
ſed & in Hiſpalenſi, & Granatenſi ciui-
tate in domib⁹ præſertim, & hortis nõ
infrequentes, *arrendamiẽtos de por vida, y
daciones a cẽſo emphiteuſi vulgò dicti, l. 28.*
vbi Greg. Lop. *gl. 3. in princip. tit. 8. p. 5.*
Quapropter viſum eſt ſeparatim hoc
loci eandem limitationem paulò alti⁹
examinare, cùm non ſatis illa expedita
ſit, ſed in cõtrouerſiam à pleriſque vo-
3 cetur, * quorũ aliqui eã indiſtinctè ne-
gant in quacũque emphiteuſi, tam ſecu
lari, quam Eccleſiaſtica, ac ſimili modo
in feudo, vt fecere Paul. Caſtrenſ. *conſ.
32. n. 2. lib. 1.* Ioan. Imolenſ *in l. ſi mihi,
& Titio 110. n. 2. verſ. Item adde in tertia
quæſtione, iuncto verſ. Sed aduerte, D. de
verb. obligat. in c. poſtulationem, n. 2. poſt
med. verſ. Sed certè cõtrarium eſt verius, de
poſtulatione prælator, & in c. 1. n. 13. verſ.
Vlterius quæritur, de locato,* vbi etiã An-
dreas Barbacia *ſub nu. 18. circa fin. verſ.
Sed pro certo, & n. 19.* Raphael Fulgoſ.
conſ. 222. Ludou. Roman. *conſ. 70. nu. 3.
verſ. Nõ obſtant notata,* Ludou. Gozadi-
nus *conſ. 39. n. 17. verſ. Circa ſecundum,* 4
Hieron. Grat⁹ *reſponſ* 110. *n.* 33. & 34.
lib. 1. atq; alij relati a Tiraq. *de retr. ict.
cõſanguini. in præfatio. n. 42.* Ant. Gabr.
*cõmun. cõcl. lib. 3. tit. 1. de iure emphiteut.
concl. 1. n. 2. verſ. Contrariam tamen par-
tem,* Philippo Portio *concluſ. vtriuſque
iur. lib. 1. concluſ. 12. poſt principiũ. verſ.
Contrariã,* Tuſch. *practicar. cõcluſ. tom. 5.
lit. E. cõcl. 126. n. 17. & 18.* & vltra eos
Sarmient. *ſelectarum interpretat. lib. 3. c.
7. ex n. 2.* & poſt alios Andr. Gail. *pra-
cticar. obſeruat. lib. 2. obſeruat. 148. n. 3.
verſ. Sed verior,* Andr. Fachin. *cõtrouerſ.
iur. lib. 1. c. 100.* Blaſi⁹ Flor. *in addit. ad
Gammam, deciſ. 41. poſt principium, verſ.
Tamen in puncto iuris,* Henricus Roſen-
tal, qui & ipſe plures congerit, *ae feudis
cap. 7. concluſ. 24. in notis litter. D. &
Z.* Euerardus Bronchorſt *miſcellanea
controuerſiarum, centuria 1. aſſertat.* qua
quorum

quorum ipſe ſententiam in puncto iu-
ris veriorem eſſe autumat *ex num.* 21.
Alij vero gloſſæ, & Bartoli traditio-
nem *in dict. §. permittitur*, alijsquè
in locis, diſſertatione 13. commemo-
ratis, admittunt tantùm in emphi-
teuſi, vel feudo ſeculari, non verò Ec-
cleſiæ, vt & variando docuit Ludou.
Roman. *d. conſ. 70. num. 3. verſ. vel Secũ-
dò aliter*, Alexand. *num. 19. verſ. Puta-
rẽ, in d. l. ſi mihi, & Titio, D. de verb. obli-
gat. & conſ. 83. num. 4. verſ. Dicit etiam
Roman. lib. 7.* Bertachinus *in repertor.
verbo emphiteuſis finita cum tertia genera-
tione, verſ. Item verùm ſecundum Alex.*
Iaſ. *conſ. 24. num. 37.* Ludouic. Gozadi-
nus *d. conſ. 39. num. 17. verſ. Secundò da-
to, & conſ. 71. à num. 3. circa mediũ, verſ.
Prætereà dico*, Socinus Iun. *conſ. 9. num.
12. volum. 3.* Hieronym. Grat. *d. reſpoſ.
110. à num. 35.* qui *num. ſequenti, in fine*,
ait ſententiam hanc communiorem ſi-
bi videri, vltra alios congeſtos à Cur-
tio Seniore *conſ. 47. num. 12. cum ſeqq.
maxime in verſ. Vltimo*, Thobia Nonio
conſ. 3. num. 2. verſ. Secundò quia, Anton.
Gabr. *d. concl. 1. num. 13.* Philip. Port.
d. concl. 12. limit. 3. in princ. Caldas Pe-
reyr. *de renouatione emphiteutica q. 8. n.
6.* Tuſch. *d. concl. 226. num. 10. & 16.*
Henr. Roſental *de feud. cap. 7. d. concl.
24. num. 4. in notis lit. E.* Quanquã om-
4 nes agnoſcant, * dominum quemcum-
que, ſiue priuatum, ſiue Eccleſiam, re-
nouationem non facientem deſcendẽ-
tibus emphiteutæ, vel feudatarij, iniu-
riam quamdam minùs propriam eis fa-
cere, cuiuſdam ſcil. indecentiæ, & con-
gruitatis, ad forum, ſeu iudicium non
deducibilis, quod & ſenſiſſe videtur
Bart. *in Authẽt. de non alienãdis, aut per-
mutandis rebus Eccleſiaſticis, §. quod autẽ,
num. vlt.* dũ ait ſe putare, quòd ex qua-
dam vrbanitate Eccleſia debeat tales
conſanguineos præferre.

5 Prioris autem ſententię Authores
ex eo imprimis mouentur, quòd nullo
iure cautũ ſit, prioris emphiteutæ vel
feudatarij, ſiue vltimi ex his defuncti
deſcendentes, vel agnatos, aut cogna-
tos, extraneis in noua inueſtitura præ-
ferendos eſſe, quia *d. l. 1. §. permittitur,
verſ. Planè*, qua gloſ. Bart. & cæteri
communiter nituntur, in longè diuer-
ſa ſpecie loquitur, nempe in conceſſio-
ne, intuitu certi prædij à Principe fac-
ta ducendi aquam ex caſtello, vel riuo,
alio vè loco publico, vt circa eum tex.
notarunt, optimè ipſum explicantes,
& exornantes Iacobus Menoch. *de re-
tin. poſſeſſ. rem. 6. à num. 57. ad 60. inclu-
ſiuè*, Petrus Auguſtinus Morla *in em-
por. vtriuſque iur. tit. 6. de ſeruit. q. 4. num.
19.* quo caſu publicus aquę vſus, publi-
ca què eius neceſſitas, iniuſtam facit
eius denegationem, à Principe factam
ſucceſſori prædij, cuius anteceſſori eã
facultatem conceſſerat; quod tamen a-
liter ſe habet in conceſſione merè per-
ſonali rei emphiteuticæ, vel feudalis,
quæ priuata eſt, & ad priuatum domi-
num expectat, ſolisque eius vſibus de-
putata eſt, adeò què ei potiùs fieret in-
iuria, ſi cõceſſionis tẽpore expleto, eã
ſucceſſoribus renouare cogeretur.

Rurſus, quia iuris regulæ contrariũ 6
ſuadent, quibus traditum eſt, limitatã
cauſam limitatum producere effectum,
*l. Imperator 8. D. de poſtulando, l. 2. verſ.
Dicebam, D. de his, quæ in teſtam. delentur,
l. ſtatuliberum 11. verſ. Stichum*, vbi no-
tat Gotofredus *ad verbum eo die,
D. de legat. 2. l. in agris 16. D. de acqui-
rend. rerũ domin. l. ſi certis annis 28. C. de
pactis, l. age cum Geminiano. 3. C. de tran-
ſact.* cum vbique notat. & à Detio, ad
plura eã reg. expendente, *conſ. 47. n.
1. tom. 1. conſ. 551. num. 9. conſ. 602. n. 3.
conſ. 625. num. 7. conſ. 626. num. 5. &
conſ. 637. num. 15. tom. 2.* & alijs conge-
ſtis à Tiraquel. *de retract. conſanguinit.
§. 32. gloſ. 1. n. 49. & in tract. ceſ. cauſ.
p. 1. num. 147.* Brunoro à Sole *in com-
pend. propoſ. iur. verb. cauſa 9.* Anton.
Cardoſo *in praxi iudic. verbo cauſa, n. 3.*
Simo. Barbo. & Gab. Alu. *ad loca com.
iur. lit. C.* illo *n. 12.* hoc verò *num. 48.*
Auguſt. Barboſ. *axiom. 40. n. 29.* & ne-
mini * eum iniuriam facere, qui ſuo 7
iure vtitur, *l. fluminum 24. §. vltim. verſ.
Neque enim, D. de damno infect. cap. cùm
Eccleſia Vulterana 31. verſ. Mandamus.
de electione*, cũ alijs relatis à Maſcard.
de probat. lib. 3. concl. 2051. n. 31. Me-
noch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 29.*
Farinac. *in praxi q. 105. n. 130.* Simone

Vaz Barboſ. *ad principia, & loca iuris cõ-*
munia, lit. I. n. 49. Gab. Aluarez *ſub ea-*
dem lit. n. 162. Aug. Barboſ. *axiomate*
40. *n.* 29. *& axiomate* 135. *n.* 8.

8 Denique, quia in materia locationis,
cui (vt diximꝰ) huiuſmodi cõtractꝰ ma
gis accedũt, conſtitutiſſimũ eſt, liberũ
eſſe domino locatione finita cõducto-
rẽ pro libito expellere, & alij cuicũq;
rẽ locare, priori què cõductori ius re-
locationẽ petendi penitus denegari, *l.*
nemo 6. *l. ſi quis conductionis* 25. *l. ne cui*
32. *l. conductores* 33. *al.* 34. *C. de locato,*
l. non abs re 10. *C. vnde vi, l.* 6. illic. *Fa-*
ſta que el tiempo ſea cumplido, per argumen-
tum à contrario ſenſu, & l. 18. *tit.* 8. *part.*
5. *l.* 12. *tit.* 10. *p.* 7.

9 Poſterioris verò ſẽtẽtiæ authores,
qui ſaltẽ in emphiteuſi, vel feudo Ec-
cleſiæ cõmunem traditionẽ falſam eſſe
contẽdunt, nitũtur primò authoritate
text. *in d. Authent. de non alienandis, aut*
permutãdis rebus Eccleſiæ, c. 3. *ſub §. quod*
autẽ, verſ. Neque illud, collat. 2. vbi & pa
ctũ in emphiteuſi Eccleſiaſtica appoſi-
tũ de renouando poſt finitã generatio-
nẽ, improbatur, & eo nõ obſtãte, libe-
ra facultas Prȩlatis relinquitur, rẽ em-
phiteuticã alij concedẽdi, id quod ma-
gis declarat Antonij Auguſtini verſio
ad eũ locũ, ſiue *ad nouellã cõſtitutionẽ* 7.
c. 4. relata à Sarmiento *d. c.* 7. *n.* 2. *verſ.*
Quinimò, & à Pereira, *d. q.* 8. *n.* 7.

10 Deinde ex *c. ad aures* 7. illic. *Eis here-*
ditario iure poteris cõcedere ſub annuo cẽſu
tenendas, à quibus ſuo vel parentum ſuorum
labore conſtiterit extirpatas, de rebus Ec-
cleſiæ, vbi Prælati facultati dũtaxàt re-
linquitur, emphiteuticam conceſſionẽ
parentibus pro cultura factam, eorum
deſcendentibus renouare, vt cõſtat ex
verbo *poteris*, meram facultatem deno-
tãte, atq; ita planè indicatur, minimè
ad id Prælatum adſtringi ex reg. *l. ſæpè*
8. *D. de off. Præſidis, l. non quicquid* 40. *D.*
de iudicijs, cum vbique notatis.

11 Tandem ex text. *in c.* 2. *de feudis*, qui
id ſimili inductione in feudo probat, tã
in *principio*, illic: *Verum cùm contingit*
vaſſallũ tuũ decedere, & ad ſe feudũ ipſius
redire, feudũ eius alijs liceat tibi dare, quã
in *verſ. Ad hæc*, illic, *ſi vaſſallũ tuũ feudũ*
alienare cõtingat, an ipſius filiũ, vel cõſan-
guineũ, eiuſmodi feudi conſortem de ipſo va-
leas inueſtire, iunctis verbis quæ paulò
poſt ſequũtur ad horum dubiorum de-
ciſionẽ, illic. *In primo ergo caſu feudum de*
cedentis liberè, ſi videris expedire, cõcedas,
atque in ſecundo filiũ, vel conſanguineũ a-
lienantis inueſtiens, cui quidem textui ſi-
milis eſt aliꝰ *in c.* 1. *in princ. verſ. Feudũ*
autem dare poſſunt, tit. 1. *de his, qui feudum*
dare poſſunt, lib. 1. *feudorum*, quẽ Hiſpa-
ne trãſcripſit, *l.* 3. *verſ. Otroſi*, illic, *pue-*
den dar en feudo los Arzobiſpos, e los Obiſ-
pos, e los otros prelados de ſanta Igleſia a-
quellas coſas, que los anteceſſores coſtũbra-
ron a dar, tit. 26. *part.* 4. Cùm igitur hȩc
iura loquantur per verba, meram facul
tatem, ac poteſtatem denotantia, iuris
neceſſitatem planè videntur exclude-
re, *ex d. l. ſæpè, & d. l. non quicquid*. Id
quod magis ſuadetur ex verbo *liberè*,
quo vtitur Pontifex *in d. cap.* 2. *de feu-*
dis, * quod ſui natura cuiuſcũque ter- 12
tij impedimẽtum, & contradictionem
excludit *cap.* 1. *cap. irrefragabili* 13. *de*
officio ordinarij, cap. cùm Epiſcopus 7. *in fi-*
ne, cod. tit. in 6. *cap.* 1. *§.* 1. *ad fin. de cenſi-*
bus eodem lib. cum pluribus alijs, in ſi-
mili ad hoc expenſis à Pereir. *de reno-*
uatione emphiteut. quæſt. 8. *nu.* 10. 11. *&*
12. vltra alios congeſtos à Barboſa *in*
collectan. ad text. in d. c. 2. *de feudis, n.* 8.

Accedit, quòd argumentum, ex le-
gibus ciuilibus ſumptum, nullum Ec-
cleſiæ præiudicium afferre poteſt, vt
nec leges ipſæ expreſsè diſponẽtes af-
ferunt, ex reg. tex. *in c. quæ in Eccleſiarũ*
7. *& in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ* 10. *de*
conſtit. cum ſimilibus.

Sed his nihil refragantibus, ego re- 13
ceptã illam traditionẽ ac limitationẽ,
proùt inferiꝰ declarabitur, generaliter
verã cenſeo, omninò què admittendã,
etiã in emphiteuſi, vel feudo Eccleſiȩ,
nec minùs in pũcto iuris, vt infra latiꝰ
oſtendam, quàm in praxi, quippè quam
DD. ipſi, qui de eius veritate dubitãt,
nõ inficiãtur, vno excepto Blaſio Flor.
qui eam perperã negat, ob id quòd ſer-
uatam ipſe nõ viderit, quæ ratio quàm
ſit futilis, nemo non videt, maximè to-
ta Doctorum caterua contrarium at-
teſtãte, & ego quondam obtinui in eo-
dẽ oppido Carrionẽſi, vbi ille ortꝰ eſt,

Bezerrilẽſi, vbi ego natꝰ ſum, finitimo,
renouationẽ emphiteuſis, ſiue vitalitię
locationis, parẽtibꝰ meis factę ab inſig
ni cœnobio Benedictino, diui Zoili
nũcupato, cuiuſdã iuris, ad illud ſpectã
tis, vulgò dicti *ſeſmillo*, tamètſi fatear
eius rei praxim non adeò apud nos fre-
quentẽ eſſe, ob plura, quæ vt illi locus
ſit interuenire debẽt, ſeq. diſſertat. ne
nimiũ hęc producatur, cõmodiùs à no-
bis explicãda. Illis verò cõcurrẽtibus,
nulla profectò ratio eſt, cur communis
traditio nõ ſit in praxi recipiẽda, maxi
14 mè * cũ apertè apud nos probata ſit *in
l. 69. verſ. E quando entrare en la quarta
generaciõ deſte, que tomò la caſa a cẽſo, debe
ſer renouada*, vbi notat Greg. Lop. *gl. 7.
tit. 18. p. 3.* & cũ æquitate potiſsimũ ni-
tatur, multò magis procedit in Eccle-
ſia, quæ eius magis quã alij cultrix eſſe
debet *c. 1. §. inde poteſt, verſ. Sed diuerſũ,
tit. 13. de alienat. feudi, lib. 1. feudor. c. 2.
verſ. Sed ex canonũ æquitate, de iuramento
calũniæ c. 1. & 2. c. cõtingit 9. verſ. Ne igi
tur*, illic. *De canonica æquitate, de dolo, &
cõtum. cũ ſimil.* iũctis quæ ad 1. arg. dice-
mus latiùs; & ita etiam in emphiteuſi
Eccleſię nũcupatim loquitur Bart. *in l.
1. ad fin. D. de priuileg. creditor. & in l. ſi
mihi, & Titio* 110. *n. 7. D. de verb. obligat.*
idẽ què ſentit *in d. §. permittitur*, dũ ait,
15 * quòd de iure canonico (quo nimirum
ab actu interlocutorio, vel extraiudi-
ciali appellare licet *c. 1. c. ſuper eo 12. cũ
alijs, de appellat.*) appellari à renouatio-
nis denegatione poteſt; iuxta quæ acci
piẽdus eſt ipſe Bart. *in d. Auth. de nõ alie
nãd. §. quod autẽ*, dũ ait, Eccleſiã debere
ex quadã vrbanitate pręferre cõſangui
neos, loquitur enim de vrbanitate, ad
iuris neceſsitatẽ redacta, vt oſtẽdit ver
bũ *debet*, neceſsitatẽ importãs, *l. ſæpè* 8.
cũ ſeq. D. de officio Præſidis, c. debent 103.
11. *q.* 3. gl. verbo *debeãt, in clemẽt. atten-
dẽtes, de ſtatu monach.* & cõmunis, quã plu
ribus relatis reſoluũt Tiraq. ſimiles a-
lias gloſſas cumulãs, *de retract. tit. 1. §. 1.
gl. 15. n. 1. verſ. Et hæc nota*, Tiber. De-
cian. *cõſ. 19. n. 147. vol. 1.* nã & aliàs in
16 iure nouũ nõ eſt, * vt id quod ad hone-
ſtatẽ, & humanitatẽ pertinet, ad iuris
neceſsitatẽ plerũque redigatur, *l. ſi ſer-
uitus 22. verſ. Et humanius D. de ſeruitut.
vrb. prædior. l. ſi qua mihi* 12. §. 1. 2. & 3.
& l. ſemper 42. *D. de ritu nupt. l. ſi ſeruo
84. ſub eodẽ verſ. D. de heredib. inſt. l. Pan-
tonius, al. Pãnoniꝰ 85. in fin. D. de acquir.
hered. §. ſi vxor, inſt. de nuptijs*, atque ita
Bart. doctrinã frequẽtiꝰ DD. accipiũt,
& ſequitur, vt videre eſt apud omnes,
præced. diſſertat. à me congeſtos, & in
terminis magis explicãt Abb. Panorm.
in c. bonæ in 2. n. 28. de poſtulat. prælator.
Ancharr. *cõſ. 170. caſꝰ eſt talis, à n. 3. verſ.
Ex ea pite etiã, & cõſ. 173. D. Lazariꝰ n.
6. verſ. Vlteriꝰ aduertẽdũ (quæ aliàs ſunt
cõſiliũ 171. n. 4. & cõſ. 174. n. 5. ſub ijſdẽ
verſiculis, iuxta nouiorẽ editionẽ)* vbi An-
charr. loquitur in feudo Eccleſię, ſic tã
dẽ cõcludẽs, Philip. Dec. *conſ. 78. n. 3.
& fin. ad fin. cõſ. 131. n. 2. & 3. cõſ. 327.
in caſu propoſito, à n. 3. verſ. Quibus tamen
nõ obſtãtibus, maximè n. 6. verſ. Secũdò nõ
obſtat, & cõſ. 328. per totũ, maximè n. vlt.*
ac poſt alios Lud. Gozadin. ſibi cõtra-
riꝰ *cõſ. 86. n. 24.* Hieron. Grat. ſibi quo
q; parũ cõſtãs *cõſ. 96. n. 6. lib. 1.* Hiero.
Gabr. *cõſ. 30. ſub n. 10. lib. 1.* Iul. Clar. §.
emphiteuſis q. 43. n. 3. vbi reprehẽdit Gra
tũ, cõtrariã ſentẽtiã cõmuniorẽ dicen-
tẽ, Paul. Æmiliꝰ Verallꝰ, qui ſic in Ro-
ta Romana iudicatũ teſtatur, *decif.* 230.
303. & 304. *p.* 1. Philip. Port. *cõcl. iur.
lib. 1. cõcluſ. 12. limit. 3. verſ. Sed tamẽ cõ
trariũ*, Ant. Gabr. *d. tit. de iure emphit. cõ
clu. 1. n. 3. & 13. verſ. Cõtrariũ eſt veriꝰ.*
Donatus à Fina, & Franciſc. Viuius *to.
1. cõmuniũ lib. 4. tit. 44. n. 117. & 391.
verſ. Poſtremò*, Alex. Trentacinq. *var. re
ſol. lib. 3. reſol. 5. de iure emphit. n. 2.* Cal-
das Perei. latiſsimè ad partes diſputãs
*de renouat. emphit. q. 8. à n. 5. iũcto n. 18.
cũ ſeqq. & tota q. 9.* Frãc. Becci. *in addit.
ad Iaſ. cõſ. 24. n. 37. lit. T. verſ. Sed cõtra
riũ, vol. 3.* Rouitꝰ *cõſ. 79. n. 13. 14. & 15.*

Nec vtriuſque partis fundamẽta ſu- 17
periùs propoſita quicquam refragan-
tur. Non igitur obſtat primum prioris
ſententiæ fundamentum ex diuerſitate
noſtri caſus ab eo, qui proponitur *in d.
l. 1. §. permittitur, D. de aqua quotid. & æſ-
tiu.* quia licèt reuerà noſtra ſpecies ab
illa diuerſa ſit, eſt tamen ei valdè ſimi-
lis, cũ in vtraque adſit vitalis cõceſsio
anteceſſori facta, qua nititur æquitas
eandẽ ſucceſſoribus renouandi, quia ex
illo

illo cõtinuato actu, qui virtualiter mul
tiplex eſt, quædã inducitur cõſuetudo,
illi rei, vel perſonarũ generi id benefi-
18 ciũ cõcedendi, arg. tex. * *in c. cũ de be-
neficio 5. de prabẽdis in 6.* vbi ſi beneficiũ
ſeculare conferatur regulari, vel vice
verſa, & ab eo, cui cõceſſum eſt, diutur-
no tẽpore poſſideatur, ex ea ſola colla
tione, & diuturna poſſeſſione efficitur
beneficiũ illud regulare, aut ecõuerſo,
eius generis perſonis omninò cõferen
dũ, quẽ textũ in propoſito conſuetudi-
nis, vt ex vnico continuato actu intro-
duci poſſit, expẽdit rectè Abb. Panor-
mit. *in c. fi. n. 17. verſ. Diſtingue tamẽ, ext.
de cõſuetudine* à pleriſque recepꝰ, quos
refert, & ſequitur cõmunẽ dicẽs Rochꝰ
de Curte *ibi n. 37 2. verſ. Sed tu aduerte,*
& vltra eos reſoluũt Silueſter *in ſum. ver
bo cõſuetudo n. 6. verſ. Tertiò requiritur,*
Tiraq. licèt Abbatis in ſpecie nõ memi
nerit *de iure primogeniorũ q. 38. n. 2. in fi.*
Palac. Rub. *in repetit. c. per veſtras, de do-
nat. inter vir. §. 18. n. 36. verſ. Ad cuiꝰ cõ-
firmationẽ, cũ n. ſequ.* D. Molin. *de primog.
lib. 2. c. 6. n. 26. ad fin.* vbi alios cõgerit,
& ego quoq; adnotaui, nõnullos alios
19 adferens, *diſſert. 3. n. 47.* Præterea * fa-
cit elegans tex. *in l. 2. circa fin. verſ. Pri-
mus Diuꝰ Auguſtus,* illic, *Et ex illo tẽpore
peti hoc pro beneficio cæpit,* iũcto tex. ibi.
*Hoc nõ peti, ſed præſtari ſolere, D. de orig.
iur.* quem ad hoc nominatim expendit
Franc. Aret. *in d. l. ſi mihi, & Titio nu. 3.
verſ. Super quo articulo, D. de verb. oblig.*
vnde apparet id, quod præſtari ſolet,
nõ iuſtè denegari, quod & in ſimili ele-
gãter ſenſit glo. *in l. quid ergo 13. §. pœna
grauior, verb. oneraſſe, verſ. Itẽ qualiter, D.
de his, qui not. infam.* ſimilis *gloſ. vltim. in
l. hodie 13. D. de pœn.* quas ad hoc ex-
pẽdit Bald. *in l. 1. n. 12. C. quom. & quan.
iud.* relatus ac receptus à Rota Rom. in
ter deciſ. relatas à Ludou. Poſtio poſt
tract. mand. de manut. deciſ. 283. n. 3. Ter
20 tiò cõducit * optimꝰ text. *in c. fin. verſ.
Suprascripto,* illic, *Atque priuilegia, atq;
cũcta cõceſſiſſe, quæ prædeceſſores noſtri, eiꝰ
prædeceſſoribꝰ cõtulere,* iũcta *gl. verb. priui
legia,* illic. *Sed licèt trãſeant cũ perſona, ta
mẽ debẽt cõcedi ſucceſſori, cũ petierit, & fit
iniuria ei, niſi cõcedatur ſibi, beneficiũ tamẽ
eſt, ſi ei cõceditur, 100. diſtinct.* Deniquè
confert * tex. peregregius *in cap. Bona* 21
memoriæ 3. verſ. Attẽdentes, iuncta *gl. ver
bo in tãta diuiſione, verſ. Videtur tamẽ, iũ-
cto verſ. Sed hoc nõ eſt verum, & verbo ex
gratia, verſ. Si tamẽ iuſta cauſa,* quas benè
præ alijs cõmmẽdat, & explicat Abb.
n. 13. 14. & 15. ſimilis tex. *in cap. Bonæ
memoriæ 4. in fin. & in cap. Poſtulationem
5. iuncta gloſſ. verbo nullam; verſ. Et
licèt gratiam, & vbique communi, de po-
ſtulat. prælat.* vbi licèt Põtifex ex gra-
tia admittat poſtulatũ ad prælaturã, &
ſucceſſorẽ prælati, cui palliũ cõceſſum
eſt, ad aliã Eccleſiã tranſlati, ſimiliter
ex gratia ad idẽ palliũ admittat; quia
tamẽ id aliàs facere cõſueuit, eodẽ mo
do cõcedit, & in poſterũ ſe cõceſſurum
ſignificat, quia nimirũ ſi id nõ faciat, in
iuriã facere dicitur, vt gl. & DD. ſubiũ
gũt, ſimilia alia iura in propoſito adfe-
rẽtes, vt & adfert nouiſsimè D. Ioã. del
Caſtillo *in tract. de tertijs debitis Regibus
Hiſpaniæ c. 9. n. 53. poſt mediũ.* Tametſi * 22
iura illa minꝰ quidẽ rectè ad caſum ſuũ
applicet, dũ ex eis infert, poſſe Princi-
pẽ ſecularẽ Rom. Põtif. incõſulto id fa-
cere, & e equi, quod ab illo in caſibꝰ ſi
milibꝰ impetrare cõſueuit; nõ animad-
uertẽs, ſolius ſummi Pręſulis eſſe id cõ-
cedere, ac diiudicare an idẽ antea à ſe,
vel prędeceſſoribꝰ ſit cõceſſum, eadẽq;
nũc ſubſit cõcedendi cauſa, vel neceſsi-
tas, quæ fuit olim, nec ne? quomodò ea
iura procedũt, ac loquũtur. Ex quibus
ſic veriſsimè intellectis pręfata gl. Bar.
& ferè omniũ traditio mirabiliter cõfir
matur; & vbi nõ eſt * certa iuris determi
natio, ex ſimilibus licet ſumere argumẽ 23
tũ ad idẽ in ſimili iudicandũ, *l. nõ poſſunt
11. al. 12. cũ ſeq. & l. de quibꝰ 31. al. 32.
in princ.* illic. *Quod proximũ, & cõſequẽs ei
eſt, D. de legibꝰ,* cũ relatis a Nic. Euerar.
in locis legalibꝰ loco 13. à ſimili n. 3. proſe
quitur & exornat optimè Aug. Barboſ.
in locis cõmunibus argumẽtorum loco 101.
Gab. Aluar. *ad axiom. iur. lit. A. n. 533.*

Non obſtat 2. deſumptum ex illis iu
ris regulis, quòd limitata cauſa limita- 24
tum producit effectum, & quòd nemi-
ni iniuriã facit qui ſuo iure vtitur; quo-
niã hæ non infringũtur, ex eo, quòd do
minus rei emphiteuticæ, vel feudalis,
poſt finitam generationem teneatur re

nouationem facere deſcēdentibus, vel proximioribus conſanguineis, potiùs quam extraneis nouam inueſtituram, nam agnoſcim⁹ quidem, per extinctionē generationis extingui quoquè emphiteuſim, vel feudum, nec negam⁹, ex vi prioris contractus nō eſſe dominum adſtrictum ad eam renouationē faciendam, tantū enim aſſerimus, ob anteceſſorū vtile dominium, tanti què temporis poſſeſsionem, naturali ęquitati, quā præ oculis ſemper habere debet iudex, *l. quod ſi Ephesi. 5. D. de eo, quod certo loco*, omninò conueniens eſſe, vt eorum deſcendētibus, vel proximioribus cognatis in extraneorum concurſu renouatio fiat, iudicis nēpè officio, vt omnes pro ximè relati, & diſſertat. 13. adnotarūt, quod * vtique, & ſi non veram, ac pro-
25 priam obligationem, ſaltem quaſi obligationem quandā ſupponit, gl. elegans *verbo peti poſſit, verſ. Vel dic, in l. ſi ſeruum 91. §. vlt. D. de verbor. obligat.* quam vltra Ang. & Alex. *ibi*, notabilem dicunt Lud. Gomez. *in §. omnium n. 32. inſt. de act.* Menoch. *de recup. remed. vlt. n. 9. & 10.* ac reſoluit poſt alios Giurb. *ad cōſuetud. Meſſan. c. 3. gl. 2. n. 4. & 9.* adeòquè nō poteſt dominus videri iure ſuo vti, qui id recuſat facere, ad quod faciendū iudicis ſaltem officio cogi poteſt.

Non item vltimū fundamentū quicquam mouere debet, eſt enim lōga differentia inter ſimplicem locationem, & emphiteuticum, vel feudalem contractum, quam in 12. & 13. diſſertatione latè explicuim⁹, ad quas lectorē remittimus, ne ſæpius eadē inculcem⁹, quod ab inſtituto noſtro longè alienum eſt.

26 Rursùs nec poſterioris ſentētię fundamenta quicquam refragantur, nō primum, ex *d. Auth. de non alienandis, §. quod autem, verſ. Neque illud, collat. 2.* nam, vt rectè aduertit gl. *ibi, verbo tradere*, tex. ille procedit inſpecto illo tēpore, quo prohibita erat Eccleſiaſticæ emphiteuſis conceſsio vltra perſonam accipientis, & duorū heredū, filiorū ſcilicet, & nepotū, qui in dubio vocati cēſentur, aut viri, & vxoris, qui ſpecialiter fuerint nominati, & intra hos limites planè permiſſa, vt conſtat *ex §. emphiteuſim, eiuſdē Auth. & §. nos igitur, verſ. Alienationis*, vbi & notat gl. *verb. & in perpetuū, iūcto princip. cū fin.* ac ſentit Valaſc. *de iure emphit. q. 1. n. 12. circa fin. verſ. Licèt ex conſuetudine*, qua prohibitione ſtāte, mirū nō eſt ſi eiuſdē emphiteuſis renouatio vltra tertiā generationem nō admittatur, etiā virtute pręcedētis pacti, ne quod vna via prohibetur, per aliā admitti cōtingat, cōtra reg. *cū quid vna via, lib. 6.* cū relatis à glo. Dyno, & Petro Pechio *ibi*; & id eſt, quod apertè Iuſtinianus ſignificat *in d. verſ. Neq; illud*, illic. *In hoc enim nihil aliud eſt, quàm per reuolutionem, & machinationem perpetuas eis emphiteuſes, magis autem priuationes Eccleſiaſticarū agi rerum.* Cuius text⁹ argumento * meritò DD. communiter 27
concludunt, locationem de nouenio in nouennium, ab Eccleſia factam cū pacto de renouādo, alienationem quandam, & in perpetuū extenſam emphiteuſim continere, adeòquè abſque iuris ſolennitatibus improbari, vt teſtātur Alex. *conſ. 165. n. 1. lib. 2.* Riminal. ſenior *conſ. 74. n. 23.* Gulielm. Rodoan. *de reb⁹ Eccleſiæ, q. 35. in addit. quæ extat poſt n. 9. §. ſed vt hæc materia, verſ. Item locatiō*, & alij, quos referunt, & ſequuntur D. Couarr. *lib. 2. vār. c. 16. n. 4. ad med.* Mantica *de contract. lib. 22. tit. 23. num. 10.* Borgninus Caualcanus *deciſ. Fiuizan. 43. à n. 6. p. 1.* Cæterū * cùm poſtea ea 28
prohibitio ceſſauerit, ac permiſſum regulariter fuerit Eccleſijs cæteris, præter Conſtantinopolitanam, & ei ſubditas, perpetuas quoquè, ſiue in infinitum extenſas facere emphiteuſes ſub certa ſolennitate *in Auth. de alienatione, & emphiteuſi, c. 6. ſiue §. & hoc quidem, verſ. Licentiam, collat. 9.* vnde ſumptus eſt tex. *in Auth. perpetua, C. de Sacroſanct. Eccleſ.* quibus conſonat *l. 3. verſ. E puede fazerſe, tit. 14. p. 1.* quæ iura ſic accipienda ſunt, vt notant relatæ glo. ſimilis *verbo dentur, verſ. Et quod dicit, in Auth. ſi quas ruinas, C. eodem tit.* quarum ſententiam cōmunem, ac veram eſſe vltra ordinarios teſtātur Speculator *in tit. de locato §. nūc aliqua* (qui aliàs eſt *ſub tit. de emphiteuſi*) *n. 8. & 9. lib. 4. particula 3.* Alex. *conſ. 189. n. 16. lib. 2. & conſ. 110. num. 19. libr. 5.* Cardinal. Pariſius *conſ. 85. nu. 9. lib. 4.* & poſt alios Iulius Clarus

d. §. emphiteuſis, q. 6. num. 3. Alex. Trentacinq. *variar. reſolut. lib.* 3. *reſolut.* 3. *de iure emphit. n.* 3. *verſ. Hac reſponſio*: quicquid aliter interpretentur Galderinus relatus a Trentacinq. *d. n.* 3. *verſ. Huic textui*, & alij plures, quos refert, & ſequitur D. Præſ. Couarr. *var. reſolut. lib.* 2. *c.* 17. *n.* 5. *ſiue concl.* 2. *poſt principium, verſ. Nec obſtat*, de quo infra latiùs, cõ-
29 ſequenter, * emphiteuſis Eccleſiaſtica reduci cœpit ad terminos ſecularis, vt & in illa, ſi (quamuis in perpetuum cõcedi poſſet) ad certam tantùm generationem, puta ſecũdam vel tertiam ſimpliciter data fuerit, vt in ſpecie *legis* 69. vbi notat Greg. *gloſſ.* 2. *tit.* 18. *p.* 3. (quo caſu in dubio perſona accipientis non connumeratur, vt ex veriore ac receptiore ſententia reſoluit, Iul. Clar[9] §. *emphiteuſis*, *q.* 34. ſecundùm quã in Rota Romana iudicatum refert Farin. *deciſionum nouiſſimarum, ac poſthumarum p.* 1. *deciſ.* 221. *n.* 1.) locum habeat renouationis æquitas ſupra cõſiderata, etiã abſque vllo pacto, adeò què multò magis illo intercedente, quòd tamen pactum adhuc vires non habebit, ſi caſus interim cõtingat, ob quem poſtea Eccleſia iuſtè renouationẽ denegare poſſit, iuxta tradita à Valaſco *conſultat.* 28. *n.* 2.

30 In eo ſanè (vt id obiter dicam, quod & ad ſequentis argumenti materiã valdè conducit) ingens eſt Doctorum cõtentio an tex. *in d. §. nos igitur, verſ. Alienationis, & in d. §. emphiteuſin*, omninò correctus ſit per tex *in d. §. licentiam, & in d. Authent. perpetua*, vt præ alijs mox referendis, conſtat ex Alex. *in l. etiam* 18. *al.* 19. *n.* 3. *&* 4. *D. ſoluto matrimon.* quinque principales opiniones referẽte, quas ad tres reducit ad litio 2. *ad Bart. ibi.* Verùm quò clariùs, ac diſtinctiùs hæc expẽdiatur quæſtio, illud breuiter prælibandum duxi, dupliciter eã exaudiri poſſe, imprimis antiura illa *dicti Authent. de non alienandis*, perpetuam rei Eccleſiaſticę emphiteuſim in eo ſenſu prohibẽtia, quòd nõn poſſit tertiam generationem deſcendentium excedere, nec intra eam extraneo locum facentia, niſi viro, & vxori, ſpecialiter nominatis, adeò correctã ſint per text. *in d. §. licẽtiam*, ex eo què ſumptam Authenticam, perpetuò ſiue in infinitum huiuſmodi emphiteuticam conceſsionem permittentem, vt eo ipſo, quòd ab Eccleſia perpetuò fuerit alicui cõceſſa emphiteuſis, ſiue nullo alio adiecto, ſiue his additis verbis *pro ſe, & heredibus ſuis*, videatur conceſſa non tantùm pro deſcendentibus, ſed etiam pro extraneis heredibus? & iuxta hanc acceptionem longè verius, ac receptius eſt, * præfata iura non eſſe in hoc correcta 31
per *d. §. licentiam*, qui ex permiſsione perpetuæ emphiteuſis, minimè voluiſſe cenſetur, vt perpetua cõceſsio in dubio intelligatur etiã pro extraneis heredibus, vt perperàm voluit Baldus *in addit. ad ſpeculatorem, in rubrica de locato*, (quæ extat poſt titulum *de emphiteuſi*) *verſ. Eccleſia poteſt dare*, nonnullis què *alijs in locis*, rectè taxatus ab Alex. *in d. l. etiam n.* 4. *in* 4. *opinione*, & Laurentio Kirchonio poſt alios, quos congerit, *inter communes opiniones tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 44. *n.* 124. *verſ. Sed magis communis*, vbi Baldi ſententiam frequentiùs improbari teſtatur, quicquid eam ſaltem debita interueniente ſolennitate magis poſt alios probent Paulus Pariſius *d. conſ.* 85. *n.* 17. *&* 18. *lib.* 4. & D. Præſes Couarr. *d. lib.* 2. *variar. c.* 17. *n.* 5. *in* 4. *concl.* Iul. Clarus ſaltem in ſtricta iuris diſputatione *lib.* 4. *ſent. §. emphiteuſis, q.* 28. *n.* 6. *verſ. Contrarium, &* nu. 7. Greg. Lop. *in l.* 28. *gl.* 5. *limit.* 1. *poſt medium, verſ. Et fortè videtur, tit.* 8. *part.* 5. Mendez de Caſtro *ad l.* 1. *C. de anno. ciuil. notab.* 6. *n.* 8. *in fine*, à quibus meritò recedunt Valaſcus *de iure emphiteut. q.* 48. *n.* 4. *limit.* 3. *verſ. Sed ego*, Alex. Trẽtacinq. *d. reſolut.* 3. *de iure emphiteut. nu.* 11. *verſ. Contra hunc ſecundum caſum*, Anaſtaſ. Germonius *de ſacrorum immunitatibus, lib.* 2. *c.* 17. *à n.* 162. *maximè n.* 163. Doctor Marta *deciſ. Piſana* 38. ſed tantùm * ſecũdum eos, & alios in- 32
feriùs referendos, videatur facta conceſsio pro deſcendẽtibus in infinitum, iuxta primordialem Eccleſiaſticæ emphiteuſis naturam, de qua *in d. §. emphiteuſis*, arg. text. *in l. ſi vnus* 27. *§. pactus ne peteret, verſ. Quod & in ſpecie dotis, D. de pactis, l. cùm filius* 76. *§. heres meus in* fine,

fine, ibi. *Quod veritatis primordio adiuuaretur, D. delegat. 2. c. ab exordio 2. 35. diſtinct.* Quomodò defendi poteſt ſententia Ioannis Andreæ *ad eandem ſpeculatorem d. tit. de empbiteuſi q. 113. ſub n. 139. addit. vlt. & in c. in preſentia n. 32. ad fin. de probat.* Baldi ſibi contrarij *in d. l. etiã n. 1.* Ant. Butrij *conſ. 23. n. 1.* Ancharrani *conſ. 134. plenè, & ſubtiliter n. 1. 2. & 3.* & aliorum, quos refert Alex. & additio Bartoli *in d. l. etiam*, vterque *in 3. opinione principali*, Decius cõmunem dicens *in d. cap. in præſentia n. 157. verſ. Vnde ſecundò*, Kirchouius, *vbi ſupra*, Frãciſc⁹ Turzanus *inter eaſdem cõmunes opiniones, d. tit. 44. n. 127.* Caldas Pereira *de nominat. empbit. q. 23. n. 40 in fi.* Alex. Trentacinq. *varia. reſolut. lib. 3. reſolut. 3. de iure empbit. nu. 4. verſ. In hoc dubio*, quòd videlicèt priora iura ſint correcta per tex. *in d. §. licentiam, & in Autb. in de ſumpt.*, quòad tempus, & numerum ſucceſſorum tantùm, in infinitum iã ibi extenſum, non etiam quòad qualitatẽ eorum, quaſi & extranei poſſint eſſe; iure namque procedit, ac vera eſt, intelligendo quæſtionem de omnimoda correctione Authẽtici *de non alienãdo*, per tex. *in d. Auth. de alienatione, & empbiteuſi*, in memorato caſu, quo ſimpliciter Eccleſia in perpetuum concedit emphiteuſim pro emphiteuta, & eius heredibus; talis enim correctio in hoc ſenſu non datur, quia verius eſt, emphiteuticam conceſſionem, ita ab Eccleſia factam, de deſcendentibus in infinitum, iuxta primordialem eius naturã, dumtaxat intelligi, non etiam de heredibus extraneis, legitima quoquè ſolẽnitate interueniente, vt docet communis, inferiùs referenda, quam licèt primò impugnare tentet, tandem tutiorem eſſe agnoſcit D. Præſes Couarruu. *var. reſolut. lib. 2. c. 17. n. 5. ad fin. verſ. Quod ſi Eccleſiaſtica*, licèt 33 in emphiteuſi ſeculari, ſeu priuati, vt vocant, ſec⁹ eſſet, quia ſimplicitèr pro heredibus cõceſſa, extraneos quoquè complecteretur, ex vi verbi, *heredes*, quod regulariter omnes in infinitũ comprehẽdit, *l. heredis 65. & 170. & l. ſciendũ 70. D. de verbor. ſignificat. l. in annalibus 22. C. de legatis, cum ſimilibus*, tradit Carolus, Ruinus *conſ. 83. n. 1. vol. 3.* Corbulus *de iure empbit. tit. de cauſa priuation is ob lineam finitam n. 49* & proſequutur optimè vltra alios Phlip. Portius *commun. conclu. lib. 1. concluſ. 16. & lib. 5. concl. 40.* Ant. Gab. *comm. concluſ. lib. 6. tit. de verbor. ſignif. concluſ. 4. ex n. 1.* Pinelus *in l. 2. n. 12. C. de bonis maternis*, Eman. Mendez de Caſtro *ad l. 1. C. de annonis ciuil. notab. 6. n. 2.* id enim * ceſſat (vt 34 dixi) in emphiteuſi Eccleſiæ, quæ ſui natura extraneos heredes excludit, adeò quod ad deſcendentes dumtaxàt referri debet, & hoc eſt quod voluit Accurſius *in d. l. etiam gloſſ. 1. in verſ. Sicut in Eccleſiaſtica*, prout eum interpretantur Bart. *ibi n. 1.* & Imola *ſub eodem n. in gl. 1.* qui alia eiuſdem Bartoli idẽ docentis loca congerit, vt & fecit Alex. *ibidem n. 3. in princip.* quanquam aliter explicet, idẽ quoque docuit Speculator *d. tit. de empbiteuſi, quæſt. 113. nu. 139. ad finem, verſ. Secus autem*, ſequuntur idem Imola *in l. ex facto n. 14. in fine, & n. 15. verſ. Secũdo caſu, D. de heredibus inſtituẽd.* idem etiam Alex. qui hanc ſententiam magis communem dicit, *conſ. 23. nu. 4. lib. 1. conſ. 9. n. 9. conſ. 38. verſ. Alia ratione, lib. 2. conſ. 89. n. 1. lib. 4. & conſil. 83. n. 1. lib. 7.* Socin. Senior *conſ. 95. nu. 3. in fine, vol. 1. & conſ. 121. n. 18. vol. 4.* Carolus Ruinus *conſ. 117. & 158. vbique n. 1. conſ. 161. à n. 6. ad 11. & n. 23. & conſ. 163. n. 2. lib. 1. conſ. 109. nu. 30. lib. 3. conſ. 23. n. 34. & conſ. 68. num. 10. lib. 5.* & qui plures alios cõgerunt Philip. Decius *in d. c. in præſentia, de probat. n. 153. & 154.* Hierominus Grat⁹ *reſponſo 55. n. 8. lib. 1. & reſponſo 128. n. 1. lib. 2.* Hippolit. Riminald. *conſ. 44. n. 3. lib. 1.* Iulius Clarus *receptar. ſentẽt. lib. 4. §. empbiteuſis, q. 28. n. 6. poſt principium, verſ. Punctus eſt, & verſ. Et in ſpecie, iuncto n. 7. ad fin. verſ. Quicquid tamẽ*, Franciſcus Viuius *opinione 245. limit. 3.* qui extat inter comunes opiniones *d. tom. 1. lib. 4 tit. 44. n. 102.* & ibidem alij communiſtæ *n. 118. 120. & 121.* Caldas Pereira *de nominat. empbit. q. 22. n. 26. & d. q. 23. num. 17. 23. 25. 26. & 27.* Borgninus Caualcanus *deciſ. Fiuizanenſi 30. n. 30. 51. 98. 99. & 100. p. 2.* Hieronim⁹ Magoni⁹ *deciſ. 12. Rotæ Lucenſis*,

Digitized by Google

cenſis, Angelus Mathæacius *delegatis, & fideicommiſſis lib. 3. c. 5. n. 3. verſ. 2. reſtringitur*, Hieronimus Ceuallus *practicarum quæſt. tom. 1. quæſt. 194. verſ. Sed contrariam partem*, Petr. Sanz Morquechus *de diuiſione bonorum lib. 1. c. 6. n. 1. & 2.* Cardinal. Dominic. Tuſchus *practicarum cõcluſ. tom. 3. lit. E. concl. 162. à n. 3. & 11. concluſ. 163. n. 9. & concluſ. 166. n. 12. & 13.*

Deciſio Luſitana deffenſa aduersùs Anton. Gāmā, & eius additionat.

35 Iuxta quam reſolutionem rectiſsimè iudicauit ſupremus Luſitaniæ Senatus apud Antonium Gāmam *deciſ.* 50. (quicquid ipſe contrarium exiſtimauerit *à nu, 2. verſ. His omnibus; & clariùs à n. 3. verſ. Hoc tamen*, eius què ſentẽtiam veriorem dixerit Blaſius Flores *in addit. ad fin.*) dum in ſpecie cuiuſdam Eccleſiaſticæ emphiteuſis, alicui pro ſe, ac deſcendentibus, vel aſcendentibus, & his, qui iure heredes eius fuiſsent, cõceſſa, vxorem vltimi poſſeſſoris, ab eo heredem inſtitutã, & in poſſeſsione prędij emphiteutici exiſtentem, condemnauit ad reſtituendum illud pronepoti primi emphiteutæ, vtpotè deſcendenti, ac legitimo heredi, ad quem emphiteuſis Eccleſiaſtica dũtaxàt ſui natura trãſit, dũ aliud apertè cautũ nõ fuerit, iuxta ſuperiꝰ tradita, & inferiꝰ dicẽda, nec enim in relata hypotheſi aliud cautũ eſt, accidit, imò verbũ *heredes*, poſt aſcẽdẽtes, ac deſcẽdẽtes ſimpliciter prolatum, poſtea apertiùs declaratur de deſcentibus legitimis heredibus, illic: *E com condizão, que elle, & ſeus filhos, & netos, & herdeiros, que delles deſcenderem, &c.* quæ verba omnẽ proculdubio difficultatem ſubmouent.

36 Secundò præmiſſa quæſtio poteſt & ita intelligi, an ſcilicet tex. *in d. § licentiam*, cætera iura per omnia corrigat, nempè tam in eo, quòd prohibent perpetuã Eccleſiæ emphiteuſim, & ad tertiam generationem reſtringunt, quàm in eo, quòd extraneos ab illa omninò excludunt præter virũ, & vxorem, ſpecialiter nominatos, ita vtiã ſtante permiſsione *d. § licentiam*, quilibet extranei ad perpetuam Eccleſiæ emphiteuſim vocari, & admitti poſsint? & in ea quoque quæſtione ſic intellecta exiſtimarunt plures, non eſſe in hoc vltimo iura illa correcta, adeò què nullos extraneos, etiam hodie præter virum, & vxorem, quantumcumque ſpecialiter, & expreſſe admitti, & vocari poſſe, & id eſt quod voluerunt Ioãnes Andreas, & nonnulli alij ex relatis ab Alex. *in d. l. 3. in 1. 3. & 5. opin.* & ab additione *2. Bart. ibidem, opinione vltima*, Ioanne Imolenſi *n. 14. verſ. Alij verò dicunt*, & Aretin. *n. 57. in c. in præſentia 8. de probationibus*, Emanuele Mendez de Caſtro *in d. l. 1. C. de annonis ciuilibus, notabili 6. n. 6.* & à nobis ſupra, quorum ſententiam in hoc ſenſu poſt alios cõmunem eſſe profitentur Bonifacius Rugerius, innumeros cõgerens, licet terminos planè cõfundat, *conſ. 34. à n. 15. lib. 1.* Franciſcus Turzanus, Donatus à Fina, & alij communiſtæ *d. tit. 44. n. 69. & 71. verſ. Contrarium, & n. 124. verſ. Et ſic concedi*, Caldas Pereira *d. q. 23. n. 40. & 44.* quanquam plures, ab ipſis relati, non in terminis huius hypotheſis, ſed præcedentis loquantur. In hac verò * longè quidem verius, ac receptius eſt, memorata iura *Authentici de nõ alienandis*, penitꝰ correcta eſſe per tex. 37 *in d. § licentiam, de alienatione, & emphiteuſi, & in d. Authent. perpetua, C. de Sacroſanct. Eccleſijs.* Tũ quia licẽtia per hæc iura data, perpetuò, ſiue in infinitum Eccleſiaſticam emphiteuſim concedendi, generalis eſt, nedum reſpectu deſcendentium, ſed etiam extraneorũ, de quibus vel ſpecialiter cautum fuerit, pro eis quoquè nominatim emphiteuſim concedendo, vel ſub verbis vniuerſalibus, aut ita amplis, vt illos planè comprehendant, puta ſi alicui emphiteuſis concedatur *pro ſe, & heredibus quibuſcumque*, vel *omnibus*, aut *pro ſe, & heredibus, & quibus dederit*, aut *cuicumque placuerit*, quas omnes clauſulas à pari procedere, & in propoſito equiparari reſoluunt poſt alios optimè Roland. à Vall. *cõſ. 79. n. 20. lib. 2.* Doctor Marta *deciſ. Piſana 207.* Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. to. 1. c. 23. n. 18. & tom. 2. c. 218. n. 46. c. 344. n. 4. & c. 351. n. 14.* Farinac. *deciſ. nouiſ. p. 3. ſiuè poſthumarum p. 1. deciſ. 16. & 26. vbique nu. 2. & deciſ. 50. n. 1. & deciſ. 286. n. 3.* vltra confeſtim referendos (in quibus tantũ

terminis verũ dixit Greg. Lop. *in d.l. 28. gl. 5. limit. 1. in fin. verſ. Et idẽ videtur, tit. 8. parti. 5.*) Tũ etiã ex eo maxi-
38 mè quòd * ad talẽ conceſsionẽ ſolẽnitas in illis locis deſideretur, qua intercedente cum cauſa, quæ eam debet præcedere, etiam vera, ac propria alienatio, quòad directum ſcilicet dominiũ, fieri in extraneum poſſet, *d. Auth. de alienat. & emphiteuſi c. 6. §. in venerabilibus, verſ. Hoc etiam, collat. 9. Authent. hoc ius porrectum, verſ. Quòd ſi nolit, C. de Sacroſanct. Eccleſ. cap. 2. §. præterea, 10. q. 2. c. ſine exceptione 52. verſ. Niſi fortè 12. q. 2. cũ alijs infra*, id quod latè poſt alios proſequitur, & explicat Redoan. *de reb. Eccl. c. 19. cũ plurib. ſeqq.* multò igitur magis fieri poterit in eo cũ tali ſolẽnitate alienatio min⁹ propria quòad vtile tãtùm dominiũ, & id eſt quod planè Accurſius voluit *in d. Auth. de non alienandis, §. quod autem, verſ. Neque illud, verbo tradere, verſ. Sed enim hodie*, alijs q; in locis congeſtis ab Alex. *in d.l. etiam n. 3. in 2. opinione*, & Felino *n. 27. in c. in præſentia 8. de probationibus*, qui eius ſententiam ex relata ratione magis probant, eandem què poſt alios veriorem, & magis communem dicunt Decius *n. 161.* Mantua *n. 45.* & Beroi. *nu. 386. verſ. Contrarium, in d. c. in præſentia*, Ludouicus Bologninus *in addit. ad Ioannẽ de Ananis conſ. 84. n. 4. & 5.* Socin. ſenior *conſ. 266. n. 33. verſus finem, verſ. Ex quibus patet, lib. 2.* Hieronimus Gratus *reſponſo 55. n. 28. lib. 1. & d. reſponſo 128. n. 6.* D. Couarr. *var. reſolut. libr. 2. c. 17. n. 5. in 3. concluſione, iuncta concluſ. 4. verſ. Quin & ſi, & verſ. Quin & idem*, Matthæus Afflictus, & ad eũ Cęſar Vrſillus, & alij addentes *deciſ. 100. n. 1. & 2. & deciſ. 386. n. 5. cum ſeqq.* Iulius Clarus *d. §. emphiteuſis q. 6. nu. 4. & q. 28. n. 5. & 7. verſ. vltimo, & nu. 9. & 10.* Pereira *de renouat. emphit. q. 18. nu. 14. & d. q. 23. n. 42. ad fin. verſ. Niſi dixeris, & n. 43. 45. 52. & 53.* Kirchou⁹ & alij inter communes opiniones *tom. 1. lib. 4. d. titul. 44. n. 103. & 121. verſ. Limitabis tamen, & n. 122. & 125.* Morquechus *d. c. 6. num. 4. 6. 7. & 8.* Flores Diaz de Mena *in addit. ad Gãmam deciſione Luſitana 72. n. 1. verſ. Communis reſolutio*, Emanuel Mendez de Caſtro *in d.l. 1. C. de annonis ciuilibus, notab. 6. n. 7.* Alex. Trentacinq. *var. reſolut. lib. 3. reſolut. 3. de iure emphit. n. 4. verſ. Prima eſt*, Marius Giurba *ad conſuet. Meſſan. p. 1. c. 1. gl. 2. n. 21. & 22.* Tuſchus *d. concluſ. 163. n. 13. & d. concluſ. 166. n. 7.* Qui ferè omnes id rectè declarant memorato modo, vt ſcilicet tunc demũ procedat, cùm emphiteutica conceſsio ab Eccleſia facta eſt cum legitimis ſolennitatib⁹, quo caſu etiã vera, & propria alienatio fieri poſſet in extraneũ, vt diximus, multo ergò magis emphiteutica cõceſsio fieri poterit; ſecus * ſi abſq; illis Ec- 39
cleſia emphiteuſim concederet in caſibus aliàs permiſsis, puta vel ex conſuetudine, qua indiſtinctè talis conceſsio admiſſa eſſet; quam quidem cõſuetudinem ita concedendi nulla præmiſſa ſolẽnitate, generaliter receptam eſſe, ac per Pontificẽ toleratam teſtantur Azo *in ſumma C. de Sacroſanctis Eccleſ. n. 15. ſeu finali*, & Speculator *lib. 4. d. tit. de emphiteuſi, q. 6. n. 6. & 7.* (quibus tamen, aut alijs, vtcumque pręclaris, & excellentibus Doctoribus, de conſuetudine teſtantibus, cùm falli facilè potuerint, fides adhibenda nõ eſt, niſi aliter de illa conſtet, arg. tex. *in l. 2. D. de iur. & facti ignor. iuncta l. 1. C. quæ ſit longa conſuetudo, cum ſimilibus*, & contra Bart. & ſequaces, lõgè veriùs cum Baldo, & alijs reſoluunt Iaſ. *n. 89. & 90.* Horoſcius, receptiorem hanc ſententiam eſſe affirmans *n. 99. & 100. in l. de quibus 32. D. de legibus*, Dec. *conſ. 142. num. 5. & conſ. 402. in fine*, Burgenſis Marcus Salon de Pace plures cumulans *ad l. 1. Tauri nu. 169.* Felician. *de cenſibus lib. 3. c. 3. n. 9. ad medium, verſ. Ipſe tamen.*) vel * quia 40
res eſſet ab Eccleſia in emphiteuſim cõcedi ſolita, iuxta ea, quę ad vltimum argumentũ dicemus, & vtrumque in propoſito obſeruat, & explicat Iulius Clarus *d. lib. 4. ſentent. §. emphiteuſis q. 28. n. 7. verſ. Et ſi dicas, & verſ. Præterea*, in quibus terminis ſufficit ſi Eccleſiaſticæ emphiteuſis ita in perpetuum concedi poſsit, vt ad omnes deſcendentes in infinitum tranſeat, iuxta primordialem eius naturã, nõ etiam vt ad extraneos; quomodò intellecta præcedens ſententia

tia

Digitized by Google

tia veriſsima eſt, prout eam intellexe-
runt Ant. Butrius *n. 13. ad medium, verſ. Si ſtat ſine cauſa*, & Panormitan. *n. 27. ad fin. verſ. Si autem ſit ſine cauſa*; *in d. cap. in præſentia, de probat.* apertèque præſup-
ponunt DD. omnes, pro eadem ſenten
tia allati, maximè Iul. Clar. *d. q. 28. n. 7. verſ. vltimo.*

Nec dicatur, quòd etiam nullis in-
41 teruenientibus ſolènitatibus in caſibus
aliàs permiſsis poſsit Eccleſia pro ex-
traneis in perpetuũ emphiteuſim con-
cedere, cũ nulla lex canonica reperia-
tur, quæ talem conceſsionem ab Eccle
ſia extraneo fieri prohibeat, lex autem
Iuſtiniani *in d. Auth. de non alienandis, §. emphiteuſim*, tamètſi Eccleſijs fauora-
bilis, ex defectu tamen poteſtatis nulla
eſt, nec Eccleſiam ligare poteſt, iuxta
reg. tex. *in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ 10. verſ. Quod Eccleſiarum*, vbi notarũt om-
nes, *de conſtitutionibus*, & in terminis ad
uertunt Abb. *n. 28. verſ. Ego in hoc dubio, & n. 29.* & Imola *nu. 14. verſ. in fin. verſ. Aduerte tamen, in d. c. in præſentia.*
Nam (vt cõſiderant longè meliùs Frã-
ciſc. Aret. *ibi n. 6.* & Philipp. Decius *n. 157. ad fin. verſ. Ad hoc dupliciter*) con-
cilium generale Siluanenſe, ſiue poti*
Siluanectenſe, relatum *in c. nulli 5. de rebus Eccleſiæ*, apertè probauit tã Leo-
nis Imperatoris conſtitutionem, quæ
extat, *in l. iubemus nulli 14. C. de Sacroſanct. Eccleſijs*, Eccleſiaſticarum rerum
alienationẽ ſub certis pœnis prohiben-
tem, quàm Iuſtiniani, illam innouantẽ,
& declarantem *in d. Auth. de non alienãdis, c. 1. ſiue §. nos igitur, & §. alienationis*,
cuius fermè verba cõcilium vſurpauit,
eaquè approbatione ſatis quidẽ oſten-
dit, ſe non tantùm probare quod à Iuſ-
tiniano circa legem Leonis in illo ca-
pite ſtatutũ eſt, ſed & omne aliud, quod
in eadem materia ad Eccleſiarum fauo
rem ipſe ſanciuit; quale illud fuit po-
tiſsimum, quod paulò poſt ab eo conſti
tutum reperitur *in d. §. emphiteuſim*, vt
videlicet emphiteuſis Eccleſiæ ad ſo-
los deſcendentes regulariter, non etiã
ad extraneos tranſiret, argum. text. *in Auth. de filijs ante dotalia inſtrumenta natis, circa finem principij, verſ. Tertia vero conſtitutione, collat. 3.* iuncta reg. tex. *in c. translato 3. & in c. nam concupiſcẽtiam 4. de conſtitutionibus*; maximè * cùm in 42
fauorabilibus faciliùs approbatio præ
ſumatur, arg. *l. ſi remunerandi 6. §. ſi paſſus, iuncta l. qui patitur 18. D. mandati, regula qui tacet 43. lib. 6.* cũ traditis a Pe-
tro Pechio *ibi, n. 4. & 5. vbique poſt principium*, & latè à Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 99. à n. 11. ad 14.* Bar-
boſa poſt alios *in l. quæ dotis 34. n. 153. in fin. D. ſoluto matrim.* Accedit his, * 43
quòd Innocentius III. *in c. fin. de rebus Eccleſiæ*, generaliter probauit ſecula-
rium Principum ſanctiones, Eccleſia-
ſticam libertatem ſuis priuilegijs mu-
nientes, & maximè circa prohibitionẽ
alienationis rerum Eccleſiaſticarũ edi
tas, cũ ea ratione motus impugnet quæ
dam laicorum ſtatuta, quæ Eccleſiaſti-
cæ rei alienationem abſque legitimo
Eccleſiaſticarum perſonarum aſſenſu
permittebant, eòquè tendit quod in
propoſito tradit, paulò aliter rem ex-
plicãs, Anaſtaſi9 Germonius *de ſacror. immunit. lib. 3. c. 17. à n. 567.*

Vnde & illud facile eſt conijcere, 44
non ſine miſterio concilium *in d. c. nulli*, pro verbis illis, *& in perpetuum extenſam emphiteuſim*, quæ extant *in d. Auth. de non alienandis, §. alienationis*, & in in-
finitum, ſiue per omnes generationes
protractam ſignificãt, arg. text. *in l. eum debere 33. D. de ſeruit. vrbanorũ prædior.*
hæc repoſuiſse; *& emphiteuticum perpetuũ cõtractũ*, in quibus vox *perpetuũ* ſtat
appoſitiuè, ſiue merè declaratiuè, iux-
ta naturam actus, non reſtrictiue, iux-
ta ea, quæ in ſimili tradit Bart. *in l. omnes populi 9. D. de iuſt. & iure, & in l. 1. C. de ſumma trinitate, vbique n. 1.* adeò què
* illis verbis tantùm ſignificatur, ſub 45
alienationis nomine cenſeri prohibitũ
contractum emphiteuticum, qui alio-
qui ſui natura perpetuus eſt, *§. adeò autem, inſt. de locato, & conducto*, non tamẽ
emphiteutici contractus prohibitio ad
ſolum perpetuum reſtringitur, ſiue nõ
excluditur comprehenſio * ſaltem la- 46
ta emphiteuſis temporariæ, puta quæ
ad longum vel lõgiſsimum tempus de-
cem, vel ampliùs annorum conceda-
tur, & multominùs vitalitiæ, quæ ad
vnius, aut certorum hominum vitã ce-
lebre-

lebretur, cui & perpetuę appellatio cō-
uenit; quippè quæ paulo latiùs perpe-
tua dici ſolet, *l. 1. D. pro ſocio, clem. 1. iū-
ctâ gl. verbo ad vitam eius, & communi, de
rebus Eccleſiæ*, cùm generaliter his mo-
dis dominium vtile nō minùs trāsfer-
ri, adeòquè alienationem quandam in-
duci conſtet *ex l. 1. §. qui in perpetuum,
iunctâ gl. vlt. & communi, & l. 3.* iuxta
interpretationem *gl. 1.* (quanquam ipſi
l. non conuenientem, adeòquè frequen
tiùs improbatam, vt alibi oſtendimus)
*D. ſi ager vectigalis, l. 1. §. quod autem ait
Prætor*, vbi Bart. *n. 4.* & alij, *D. de ſuper-
ficiebus*, cum his, quæ in propoſito vl-
traordinarios, maximè Abb. *num. 3. in
d. cap. nulli, de rebus Eccleſiæ, & in d. cle-
ment. 1. eodem titulo*, tradunt Philip-
pus Decius *in d. cap. in præſentia n. 156.
idem conſ. 142. n. 2. & 3. & conſ. 203. &
291. vbique n. 1. lib. 1.* Tiraq. *de retractu
conſ. ing. §. 1. gl. 6. n. 9. & gl. 14. à nu. 79.*
Euerard. *in locis legal. loco 29. à feudo ad
emphiteuſim n. 50.* Redoan. *de reb. Eccleſ.
q. 2. c. 14. 15. & 16. per tota, q. 57. à nu.
44. verſ. Sed ſi locatio, iuncto n. 84. q. 58.
à n. 3. q. 66. n. 41. 42, & 43. atque alibi
paſſim*, Philip. Port. *concl. iur. lib. 4. con-
cluſ. 21.* D. Præſes Couarru. *var. reſol.
lib. 2. c. 16. nu. 1. 2. & 3.* Greg. Lopez
in l. 19. gloſſ. 7. tit. 8. partit. 5. Pinelus *in
l. 1. 3. part. à num. 63. C. de bonis matern.*
D. Ludou. Molin. *de Hiſpanorum primo-
genijs lib. 1. cap. 21. à n. 16. maximè num.
21. & 32.* Valaſcus *de iure emphit. q. 29.
ex n. 7. maximè n. 19.* Vincentius Caro-
tius *de locato, & conducto part. 2. de loca-
tione ad longum tempus, poſt q. 12. quæſt.
1. ſucceſſiua à n. 3. & quæſt. 6. num. vltim.*
Franciſ. Burſat. *conſ. 24. n. 6. & 7. vol.
2.* Borgninus Caualcan. *deciſ. 45. num.
65. p. 1.* Franciſ. Caldas *de iure emphiteu-
tico p. 1. de renunt. emphit. q. 16. à n. 7. ad
11. & part. 2. titul. de nominatione emphi
teutica quæſt. 23. numer. 48. 49. & 50.
& p. 4. de extinct. emphiteuſis cap. 1. ſub
n. 18.* Auendañ. *de cenſib. cap. 47. n. 10.*
Petr. Barboſa (qui loquitur in termi-
nis *d. c. nulli*, quod cum Abb. intelligit
etiam propriè in emphiteuſi vitalitia,
quam perpetuā eſſe ait) *ad l. 2. n. 412.
C. de præſcript. 30. vel 40. ann.* & Aug.
Barboſ. *de dictionib. dict. 254. ex n. 1.* no-
niſsimè Ioan. Caruall[9], innumeros a-
lios cumulans *in cap. Raynaldus de teſta-
ment. 1. p. à n. 311.* & quæ nos dicemus
infra *diſſert. 19. à nu. 40.* quicquid con-
trarium voluerit gloſ. *verbo non extitiſ-
ſe, verſ. Et eſt argumentum. in l. codicillis
91.* (quæ aliàs eſt *§. Scæuola legis Lucius
Titius 88. in §. inſtituto D. de legatis 2.*
quam communiter improbari ſuperio-
res adnotant.

Immutationis autem ratio illa (ni 47
fallor) aptiſsima eſt, quòd cùm Impe-
ratores Leo, & Iuſtinianus *in relatis lo-
cis* rerum Eccleſiaſticarum alienationē
præcisè prohibuiſſent, nullius momen-
ti eam eſſe ſtatuentes, quacumque etiā
cauſa, & ſolennitate intercedente fa-
ctam, vt planè conſtat *ex d. l. iubemus,
verſ. Scientes*, illic. *Nulla ſibi occaſione,
& ebs, nec ſi omnes cum religioſo Epiſco-
po, & œconomo clerici in earum poſſeſſio-
num alienatione conſentiant*, quæ per om-
nia probata eſt à Iuſtiniano *in d. Auth.
de non alienandis, c. 1. §. alienationis, verſ.
Illam namque*, conſequēter * alienatio- 48
nis nomen non ita amplam accipere in
terpretationem voluerunt, vt ad om-
nes omninò contractus traheretur, per
quos vtile trāsfertur dominum, ſed ad
eos tantùm, per quos in infinitum hu-
iuſmodi fit translatio, adeò què à Leo-
ne Imperatore *in d. l. iubemus, §. ſanè,
verſ. Si quando*, ab ea prohibitione ſub
ducitur, indiſtinctè què Eccleſiarū prę
latis permittitur vſusfructus cōceſsio,
quanquam * per eam ius quoddam in 49
re, ſiue dominium vtile, ex quo vtilis ei
reiuēdicatio cōpetit, transferatur, *l. 1.
in princip. l. 3. in fin. l. vti frui, 5. §. 1.
& 2. D. ſi vſusfructus petatur, l. Prætoris
5. §. vltimo, l. hoc amplius 9. §. Celſus, l. qui
bona 13. §. 1. & §. ſuperficiarium 8. l. eo-
rum 19. in principio, cum l. ſequenti, D. de
damno infecto, cū vbiquè notatis. l. 1. verſ.
La tercera manera de ſeñorio es poderio, q̃
vn home ha en fruto, tit. 18. parti. 3.* eadē
què ratione à Iuſtiniano *in d. Auth. de
non alienandis, §. licentiam*, indiſtinctè
quoquè permiſſa eſt emphiteutica cō-
ceſsio vſque ad tertiam deſcendentium
generationem. Cæterum * cùm Silua- 50
nenſe concilium relatum *in d. c. nulli*, eo
tempore emanauerit, quo Eccleſiaſti-

Digitized by Google

carum rerum alienatio præcisè, vt antea, prohibita non eſt, ſed ex cauſa, & ſolennitate permiſſa, tam ex noua Iuſtiniani ſanctione *in Auth. de alienatione, & emphiteuſi, c. 6. §. in venerabilibus, collat. 9.* cum ſimilibus inde ſumptis, ac relatis ſupra n. 38. quã Leonis Papæ *in c. ſine exceptione 52. verſ. Niſi fortè 12. q. 2.* ibidẽ quoq; à me relata, quæ à cæteris Pontificibus paſsim poſtea probata fuit, quemadmodũ cõſtat *ex c. tua nuper 8. ſub eodem verſ. De his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu capituli, cap. ut ſuper 8. §. vltimo, & cap. fin. verſ. Volentes, de rebus Eccleſiæ*, cum relatis à D. Couarr. latè explicante *d. lib. 2. var. cap. 17. nu. 1. &*
51 2. proinde * meritò vice verſa prohibitę alienationis vocabulum ad emphiteuſim in infinitum extenſam non reſtrinxit, ſed ſimpliciter tantùm ad contractum emphiteuticum, qui ſui natura perpetuus eſt, non tamen à tali prohibitione excludens emphiteuticam conceſsionem, quæ omninò propriè, ſiue ſtrictè perpetua non ſit, ſi tamen aliàs ob vtilis dominij translationem inſtar habeat perpetuæ, latè quę perpetua dici poſsit.

52 Quinimo nouiſsimo iure Pontificio ex extrauagãti cõſtitutione Pauli II. (quæ incipit *ambitioſæ*) *de rebus Eccleſiæ inter communes*, prohibitio alienationis bonorum Eccleſiaſticorum, non tãtùm extenditur ad emphiteuticum contractum latè perpetuum, prout importat locationem ad vitam, vel ad longum, aut longiſsimum tempus, ſed etiam ad locationem vltra triennium factam, ad quam proinde, vt & ad veram, ac propriam alienationem, Romani Pontificis conſenſus exigitur, ſub contractus nullitate, & alijs pœnis ibidẽ relatis, de cuius cõſtitutionis intellectu, & obſeruantia latè diſſerunt Guliel. Rodoa. *de rebus Eccleſ. q. 12. n. 48. & 49. & q. 35. per totam*, atque inibi copioſa ad eũ additio, D. Couarr. *var. reſolut. lib. 2. c. 16. n. 4. 5. & 6.* ac poſt plures Fachin. *controu. iuris lib. 10. c. 94.* Camill⁹ Borrellus *in ſumma deciſ. p. 1. tit. 16. nu. 24. & 25. & tit. 33. n. 127.* & vltra eos Cenedus plures etiam cumulans *collect. in. 32. ad ſextum per totam*, Morla *in empor. iur. tit. 1. q. 9. n. 43.* Gardin. Mantica, *de contractibus lib. 5. tit. 5. nu. 15. & tit. 13. n. 30. cum ſeqq.* Ceuallus *pract. quæſt. commun. contra commun. tom. 1. q. 199. nu. 7. cum 5. ſeqq.* Pater Suarez *de cenſur. diſput. 22. ſect. 6. n. 6.* Pater Rebelli⁹ *de oblig. iuſt. 2. p. q. 5. à n. 8. verſ. Cæterùm, & tota q. 5.* Ioã. Aloyſ. Ricci⁹ *in collectan. deciſionum p. 1. collectanea* 46. Auguſt. Barboſa *de officio, & poteſtat. Epiſcopi 3. part. allegat. 95. n. 48. & 49.*

Deinde nihil negotium facit ſecundæ 53
poſterioris ſentẽtiæ fundamentũ ſumptum *ex cap. ad aures 7. de rebus Eccleſiæ*, non enim ibi agitur de renouanda emphiteuſi heredibus emphiteutæ, vt in ſpecie noſtra, ſed de illa denuò conſtituenda, ſeu concedenda terrarũ Eccleſiæ incultarum, his qui eas ſuo, vel parentum ſuorum labore ad culturam redegerant, ob quam cauſam ait Alexander III. poſſe Prælatum huiuſmodi emphiteuticam cõceſsionem facere; nam & ſi ſub alienationis verbo regulariter prohibita ſit Eccleſijs; iuxta ea, quæ proximè diximus *in auth. nulli 5. verſic. Alienationis, eodem titulo, tam corpore vnde ſumitur, nempè nouella 7. ſiue Authent. de non alienandis, c. 1. verſ. Alienationis, & cap. 5. ſiue §. quia verò Leonis, in 2. collat. 2.* intercedente tamen iuſta cauſa, nempè Eccleſiæ vtilitate, vtique permittitur *in d. cap. ſine exceptione 52. verſ. Niſi fortè 12. q. 2.* cum ſimilibus, quorũ paulò ante mentionem fecimus, & talem eſſe ſignificat Alexander III. *in d. c. ad aures*, extirpationem ſyluę, ſiue reductionem ad culturam, vt denotatur * 54
verbo *poteris*, non propterea excludens debitam ſolennitatem, capituli nempè conſenſum, atque tractatum; qualis etiã exigitur in dictis iuribus; iuxta regula *legis qui teſtamento 20. verſ. Si aliud eas nihil impediat, D. de teſtamentis, & c. vnico in fin.* illic. *Si aliud non obſtet canonicum, de ætate, & qualitate lib. 6. & c. ſi Papa 10. in princ.* illic. *Niſi de libertate aliter doceatur, de priuilegijs, eod. lib.* quomodò textum *in d. cap. ad aures*, communiter DD. intelligunt, vt conſtat ex gloſſ. 1. & 2. Gofredo, Innocentio, Hoſtienſi, Ioanne Andrea, Zabar. Butrio, Abbate, Ancharr. Imola, & cęteris *ibi*, vſque adCu-

ad Cuiatium *in Paralipomenon ad illum
titulum, circa finem, verſ. Ac prætereà ſi
quis*, & Viuianum *in rationali ad cũ tex-
tum*, idquè vt receptiſsimum reſoluunt
Paulus Caſtrenſis *conſ.* 142.*n.*2.*lib.*2.
Petrus Philippus Corneus *conſ.* 181.
*n.*16.*verſ. Et maximè, & n.*28.*verſ. nec
obſt. lib.*2. Auguſtinus Beroius *conſ.*83.
*ex n.*12.*conſ.*84.*n.*20.*verſ.*2.*reſpondeo,
& n. vltim. verſ. vltimo, conſ.*85.*n.*2.*&
conſ.*88.*n.*27.*lib.*1. Franciſcus Burſa-
tus *conſ.*330.*nu.* 136. *cum duobus ſeqq.
lib.*3. Borgn. Caualc. *deciſ.*45.*num.*55.
*poſt med. verſ. Et dictis illorum, p.*1. Car-
dinal. Franciſcus Mantica *de tacitis, &
ambiguis conuent. lib.*22.*tit.*7.*n.*9. vltra
alios congeſtos ab Alex. Raudenſi, qui
& ipſe latè proſequitur, *de contractibus
emphiteuticis, 6. p. ſiue in declamatione de
cauſa emphiteuticandi, n.*1.*cum ſeqq. maxi-
mè n.*34.35.*&* 36. Petr. Barboſa *ad l.*
2.*C de præſcript.*30.*vel* 40.*ann. n.*383.
Camillo Borrello *in ſumma deciſ.* 1.*p.
tit.*33.*n.*128. & nouiſsimè Auguſt. Bar
boſa *in collectanea ad tex. in d. cap. ad au-
res n.*2.*&* 3. Ioan. Caruallo *ad cap. Ray-
nald. de teſtam.* 2.*p. nu.* 315. Quanquam
* nonnulli ex illis ſolẽnitatem in eius
55 capitis ſpecie deſiderari negẽt Prelati,
ac recepti à Petro Zenedo *collect.* 32.
ad ſextum n. 4. quorum ſententiam eo
ſaltem caſu veram eſſe intelligit Petrus
Barboſ. *in d. l.*2.*n.*382.*&* 385. quo ab
initio res Eccleſiæ ſterilis, nullamquè
ei vtilitatem afferens, in emphiteuſim
data eſt ſub modico annuo cenſu, vt fer
tilis, & fructuoſa fieret, quam conceſ-
ſionẽ abſque vlla ſolennitate fieri poſ-
ſe docet, arg. tex. *in c. terrulas* 53. 12.
*q.*2. iuxta communem eius intellectum
quẽ referunt, & ſequũtur Pater Molin.
*de iuſt & iure to.*2.*tract.*2.*diſput.* 468.
*n.*9. Marcus Anton. Genuenſ. *in praxi
Archiepiſcop. c.*60.*n.* 3. qua de re ſtatim
56 diſſeremus. Sed adhuc * hæc ſententia
media non ſatis mihi videtur tuta. Tũ
ob verba illa *d. c. ad aures, ob maiorẽ Ec-
cleſiæ vtilitatẽ*, quæ planè ſignificãt, ter
ras illas aliquam antea vtilitatem at-
tuliſſe, vt & expẽdit idem Barboſa, ita
poſt alios eum tex. intelligẽs, *in d. l.*2.
*nu.*381. quo caſu ſolennitatem deſide-
rari conſtat *ex c. vt ſuper* 8. *§ vlt. eod tit.
de reb. Eccleſ.* & fatetur ipſemet Bar-
boſa *ibi*. Tũ etiã * quia & in ſpecie quæ 57
tractatur *in d. c. terrulas*, nempè aliena-
tionis rerum exiguarum, & inutilium
Eccleſiæ verius eſt, ſolitam ſolẽnitatẽ
poſtea fuiſſe deſideratam, capituli nẽ-
pe tractatum, atque conſenſum, Præ-
lati authoritate roboratum, vt conſtat
ex *c. ſine exceptione* 52. 12.*q.* 2.*cap.*1.*de
his, quæ fiũt à prælato, d. c. vt ſuper, §. vlt.
de reb. Eccleſ. c.*1. illic. *Adeò fore tenues,
& exiles, quòd non ſufficiebant ad eius one-
ra ſupportanda, iuncto verſ. Quia etiam,
eod. tit. in* 6. quæ ſolennitas non erat in
vſu tempore *d. c. terrulas*; ſed alia dif-
ficilior, nempè coepiſcoporum conſen
ſus, vt cõſtat ex canone 7. Cõcilij Aga-
thẽſis, relato à Gratiano *in c. ea enim* 2.
§. quòd ſi neceſſitas 7. 10.*q.*2. & ex Con-
cil. Tolet. *c.* 36. relato *in c. quicumque*
66. 12.*q.*2. & Carthagin. *c.* 26. quod
extat *in c. nullus res Eccleſiæ*, 39. 17.*q.*
4. & hæc ſolennitas * tunc demum ob 58
terrarum Eccleſiæ exiguitatem, mini-
mamquè aut nullam vtilitatẽ remitti-
tur *in d. cap. terrulas* (quod ſumptum eſt
ex Concil. Agathenſi *c.* 45.) cùm ne-
ceſsitas ita vrget, vt Epiſcoporum cõ-
uentus commodè non poſsit expecta-
ri, adeò què non excluditur clericorũ,
ſeu canonicorum præſentiũ tractatus,
atque conſilium, quo Epiſcopalis cõ-
ſilij defectus ſuppleretur, vt rectè ex-
plicat Franciſc. Duare. *de ſacris Eccleſ.
miniſt. lib.*7.*cap.*9. *verſ. Sunt qui putant*,
quem refert, & ſequitur Anaſtaſ. Ger-
mon. de ſacror. immunit. *lib.*3.*c.*17.*ex
n.* 214. *verſ. Tertiò ſunt qui exiſtimant*,
& præſenſerat, tametſi ſic non expli-
cet, Rebuf. *in compend. alienat. rer. Eccl.*
(quod extat inter eius tract.) *n.*125.*in
fin.* relatus, ac receptus à Redoa. *de reb.
Eccle. q.*51.*c.*8.*n.* 4.*verſ. & dicit Rebuf.
iuncto verſ.* 4. *conſiderandum*, & à Ioan.
Gutier. *conſ.*15.*n.*10.*verſ.*4. *quod licèt*,
id què hoc ſolo relato docuit apertiùs
Sebaſt. Ximenez *in concord. vtriuſque
iur. ad tex. in d. c. terrulas*, qui verbũ *fra-
trum* ibi rectè exponit, id eſt coepiſco-
porum, iuxta tempus illius Cõcilij A-
gathenſ. vt veriſsimè interpretati ſunt
Duar. & Germon. *vbi ſup.* quos ipſe nõ
vidit; quantumuis verbum illud alium

Digitized by Google

ſenſum habeat *in d. cap. vt ſuper, §. vltim. de rebus Eccleſ.* vbi fratrum conſilium ſignificat canonicorum conſenſum, & tractatum iuxta ſolennitatem eo tempore introductam, omiſſis antiquiore præfatorum conciliorũ; ita quoque accipiendum eſt, quod poſt Rebuf. & Redoan. iam relatos, ac nõnullos alios reſoluit Auguſt. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi 3. part. alleg. 95. num. 30. & de iure Eccleſiaſt. lib. 3. c. 30. n. 19. & 20.*

59 Sed vt ad text. *in d. cap. ad aures* reuertamur, ferè omnes ſup. pro eius interpretatione relati de eo præſertim dubitant, an & quæ conuentio in illius hypotheſi præceſſerit ſyluę extirpationem? quo in articulo varias refert lecturas Hoſtienſis *in princip.* ſed in eam frequenter itum eſt, quam ipſe inſinuauit *in verſ. Vel poteſt poni, quòd ruſticus,* & apertiùs ex Ioanne Andrea referunt, & ſequuntur Cardin. Zabarella, Antonius Butrius, & Abbas Panormitanus *num. 1.* Vincentius de Franchis *deciſ. 406. num. 9.* Petr. Barboſa *in d. l. 2. num. 376. C. de præſcript. 30. vel 40. ann.* vt Prelatus nullo confecto inſtrumento, dederit alicui ſyluas, ſiue terras incultas, parùmque fructuoſas Eccleſię, ad eas extirpandas, & colendas ſub promiſsione, ſeu pacto emphiteuticandi, ſiue emphiteuticum de illis inſtrumentum ipſi faciendi, cùm extirpatæ eſſent, ſiue ad culturã redactæ, quo eueniente caſu reſpondet Alexander III. iuſtam hanc eſſe cauſam, vt eidem terræ illæ in emphiteuſim dentur, niſi alijs tunc (hoc eſt conuentionis tempore) ad maiorem Eccleſiæ vtilitatem (hoc eſt ſub meliore cenſu, ſeu canone) conferri poſsint, cum eodem (extirpationis nempè) onere, & labore, quaſi hoc probato, reſtitutionis in integrum auxilium Eccleſiæ competeret, iuxta *caput 1. cum notatis, de in integr. reſtitut.* quo non item Eccleſia iuuaretur, ſi poſt reductionem ad culturam, non etiam antè, vtiliorem pactionem, pinguiorẽ vè penſionem, ſeu canonem ab alio cõ-
60 ſecutura foret. Tum * quia in reſtitutorijs præſertim, aut reſciſſorijs remedijs regulare eſt actus, vel contractus initium tantùm conſiderari, optimus textus *in l. ex mille 64. §. quæſitum, D. de euictionibus, l. ſi voluntate 8. in fine, C. de reſcindenda venditione, cap. dudum 22. iuncta gloſſa verbo electionis tempore, de electione, cap. cùm dilecti 3. iuncta gloſſ. verbo tunc valentem, & cap. cùm cauſa 8. in fine, de emptione, & venditione,* & vbique communis, quam reſoluunt Hyppolit. Riminald. *conſ. 233. à num. 19. vol. 3.* Gulielmus Redoanus *de rebus Eccleſiæ, quæſt. 20. à num. 137.* Cæſar Barcius *deciſ. 123. num. 10.* D. Valençuel. *conſ. 3. à num. 82. tom. 1. & conſ.*
156. num. 19. tom. 2. Tum etiam * ne 61
colonus ſuos defleat labores, quos virtute præuiæ conuentionis fecit, ſi terræ, à ſe ad culturam redactæ, non ei cõcederentur in emphiteuſim ſub canone ſeu penſione correſpondente tempori, quo terræ erant ſteriles, & incultæ, & concederẽtur alteri, qui meliorem offerret penſionem, non inſpecto illo tẽpore, ſed quo ad culturam redactæ, & melioratæ reperiuntur, contra textum in propoſito elegantem *in l. finali §. ſimiliter,* illic, *Ne doleant diligentes operam ſuã agri dediſſe culturæ, C. de alluuionibus,* & meliorem *in l. ſi quis authoritate 16.* (quæ velut finalis à pleriſque allegatur, & verè eſt *lex penultima*) *in verſic. Quoniam nimis, C. de omni agro deſerto, lib. 11.* ſimilem *in l. cùm oportet 6. in princip. verſ. Sic etiam, C. de bonis quæ liberis, & in §. 1.* (qui inde ſumptus eſt) *inſt. per quas perſonas,* idquè planè voluere *gloſſ. vltim.* Gofredus, Hoſtienſis, & reliqui *in d. cap. ad aures,* quorum ſententiam poſt alios probant Petr. Barboſa *in l. 2. num. 386. & 387. & latiùs à num. 389. C. de præſcript. 30. vel 40. ann.* Didac. à Brito *in cap. potuit, de locato, in princip. num. 3.* Caruallus *in d. cap. Raynald. de teſtam. 2. part. num. 315. in princip. verſ. Qui omnes,* dum ob relatam cauſam additum fuiſſe dicunt à Raymundo, Decretalium compilatore, *in d. cap. ad aures,* aduerbium *tunc,* quod deſideratur in integra, quæ extat, *3. tom. conciliorum, poſt acta Lateranenſis concilij, ſub Alexandro III. part. 29. cap. 4.* & refertur ab Antonio Auguſtino *in 1. collectione decretal. ſub tit. de reb. Eccl. c. 7.*

Verùm ego aduerto, quòd & addi- 62

Digitized by Google

ta illa dictione *tunc*, non leuem ingerit difficultatem verbum *poſſint*, quod ſequitur, nam cùm ſit futuri temporis, non poteſt trahi ad anteactum conuentionis tempus, & ideò fatendum eſt, illud impropriè poſitum eſſe pro *poſſent*, vel *potuiſſent*, quæ improprietas, ſimul & adiectio illa vitaretur, ſi non *poſſint*, ſed *poſſent* legeretur, vt eſt in originali, relato ab Antonio Auguſtino *ſupra*, hoc etenim verbum, cùm ſit de præterito, neceſſariò refertur ad prioris conuentionis tempus, non ad illud, quo de impetranda emphiteuſi ob iam extirpatam ſyluam tractatur.

63 Denique conſidero, * fruſtra à Ioanne Andrea, Zabarel. Butrio, Abbate, & ſequacibus in caſus poſitione fingi, promiſſionem à Prælato abſque ſcriptura factam fuiſſe, quaſi aliud eſſet ſi in ſcriptis fieret: quia & ſi in ſolenni inſtrumento huiuſmodi emphiteuticandi promiſſio contineretur, non eò magis Prælatum adſtringeret, vt extirpatione facta, emphiteuſim cócederet, ſiue præſens eius inſtrumentũ colono fa cerci, nã cũ illa à ſe ſolo abſq; capituli conſenſu facta proponatur, etiam iuſta interueniẽte cauſa nullius momẽti eſſet, iuxta ea quæ nuper tradidimus.

64 Verius eſt itaque, in ſpecie *dicti capitis ad aures*, nihil intereſſe conuentio cum Prelato præceſſerit in ſcriptis, vel ſine ſcriptis, ac ne illud quidem an nulla penitus interceſſerit, ſed vel nuda conceſſio ad culturam, vel etiam ſola Prælati conniuentia, videntis aliquem ſponte ſua accedere ad terras Eccleſiæ nemoroſas, ac ferè inutiles extirpandas, ſiue in nouale reducendas, iuxta textum *in cap. quid per nouale* 21. *de verborum ſignificatione*, quomodò rectè Cuiatius loquitur, qui hunc dicti capitis intellectum tacitè probare videtur, quem apertè docuit Hoſtienſis *in vltima lectura*, magiſquè admittunt Ancharran. & Imola *ibi*, Paulus Caſtrenſ. *d. conſ.* 142. *num.* 2. *verſ. Et licèt Ioannes Andreas*, Carolus Ruinus *conſ.* 116. *num.* 3. *verſ. Secundò idem probatur*, *& conſ.* 157. *num.* 13. *&* 16. *vol.* 1. Burſatus *d. conſ.* 330. *num.* 136. *in* 4. *requiſito, verſ. Vel ſaltem admiſſa*, *libr.* 3. Hyppolit. Riminald. *conſ.* 233. *num.* 26. *& conſ.* 430. *num.* 34. *&* 35. *lib.* 3. Alexand. Raudenſis *de contractibus emphiteuticis*, *dict.* 6. *part. num.* 35. Caldas Pereira *de nominatione emphiteutica quæſt.* 23. *num.* 60. *ad finem*, Petr. Barboſa *in dict. l.* 2. *num.* 377. *verſ. Neque replices*, *cum duobus num. ſequentibus*, *C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *ann.* Qui tamen duo perperàm cum Caſtrenſi quoque *vbi proximè* eum text. aliter intellectũ, de promiſſione nempè præuia, dubitandi ratione carere ſubiungunt; eſſet enim aperta, * quòd ſola Prælati 65
promiſſio, non poterat eſſe iuſta cauſa, vt capitulum quoquè, illam approbans, terram in emphiteuſim concederet; ratio vero decidendi eſſet, quòd vtilitas Eccleſiæ, ex cultura proueniens, iuſta fuiſſet cauſa promiſſionis, & ideò eſſet & cõceſſionis cũ capituli cõſenſu faciendæ abſq; metu periurij, quod incurrere videri poterat Prelat⁹, R. P. cõſenſum nõ requirẽs, ob iuramẽtũ ab eo præſtari ſolitũ de aliter nõ alienãdis Eccleſiæ reb⁹, *c. vt ſuper* 8. *in princ. verſ. Et de eis, iuncto* §. *fi. eod. tit. de reb. Eccl. c. fi. de Eccl. ædificãd.* atq; hic ver⁹, ac legitim⁹ ſenſus eſt verbi *poterit*, quo vtitur text. *in d. c. ad aures*, quẽ poſt alios probat rectè Barboſ. *in d. l.* 2. *nu.* 375. Sed adhuc veri⁹ exiſtimo * cũ Ho 66
ſtiẽſi, eius quẽ aſſeclis, nullã ibi Prælati promiſſionẽ interceſſiſſe, quæ ſi adfuiſſet, nõ omitteretur à Põtifice, arg. textus *in l. de pretio*, 8. *D. de publiciana in rem actione*, *l. ſi ſeruum* 71. §. *non dixit Prætor, D. de acquirend. hereditate*, *cap.* 2. *verſ. Vnde ſi circa de tranſlatione Prælati*, *& in cap. ad audientiam* 12. *de decimis*, & quia in eo textu dumtaxàt conſideratur Eccleſiæ vtilitas, reſultans ex euidenti melioratione terrarum ipſius Eccleſiæ, quæ ſcilicet vtilitas, ac melioratio, etiam abſque vlla præuia promiſſione, emphiteuticã meruit conceſſionem ſub modico annuo cẽſu, reſpectu illius temporis, quo terræ ipſæ ſteriles, & incultæ erant, dummodò alius maiorem cenſum, eodẽ tempore inſpecto, eandem in ſe curam, & culturam ſuſcipiens, oblaturus nõ fuiſſet. Quæ illius cap. exceptio vltra ea

quæ

Digitized by Google

quæ in eius fulcimentum adduximus *n.*
60. & 61. confirmari poteſt * argumé-
67 to *legis ſi pupilli 6. §. videamus, verſ. Et ſi*
vir diligens, D. de negotijs geſtis, & l. 2.
in fine, C. eodem titulo, vbi ita demum
negotiorum geſtor domino tenetur de
his, quæ non geſsit, ſi alius acceſſurus
foret, qui ea geſsiſſet, qua de re nonni-
hil quoque ſcripſi *ad l. contractus, 23. D. de*
regulis iuris, c. 4. n. 24. Regula verò mul
68 to propriùs cõfirmatur * argum. text⁹
in d. l. fin. verſ. Similiter, C. de alluuio-
nibus, vbi ſi fundus cenſualis, ob cuius
ſterilitatem quis ab integra antiquæ
functionis, ſeu penſionis, pro eo præſ-
tari ſolitæ, ſolutione exemptus eſt, ip-
ſius induſtria factus fuit fertilis, nõ eſt
ei auferendus, vel canon augendus, ſed
exemptio, ſemel ſibi ob relatam cau-
ſam conceſſa, firma ſemper manere de-
bet, ne ſuis laboribus defraudetur, &
in l. quicumque deſertum, aliàs defectum 7.
l. qui fundos 9. & d. l. penultima, C. de om-
ni agro deſerto, libr. 11. quibus in locis
docent Imperatores, fundum patrimo-
nialem Principis, quem ob ſterilitatẽ
quis colendum ſuſcepit, vel ab alio de-
ſertum, vel ſibi à Principe conceſſum,
eum què fertilem reddiderit, perpetuò
penes ipſum manſurum ſub antiquo ca
69 none. Quarum legum argumento * no-
tabiliter docuerunt Barto. quanquam
dubius, & Ioann. de Platea *n. 1. in d.*
l. quicumque, habentem in emphiteuſim
fundum ſterilem, & defectiuum (vt ip-
ſi loquuntur) ſi eum poſtea ſui cultu-
ra meliorem reddiderit, ad ſuos here-
des, etiam extraneos ipſum perpetuò
tranſmittere, nec tertia generatione
emphiteuſim finiri, licèt hoc, quòd ſtã-
te huiuſmodi melioratione, conceſsio
emphiteutica debeat eſſe perpetua, in
inſtrumento emphiteutico non aperia-
70 tur: quorum ſententiam * in emphi-
teuſi Eccleſiaſtica, cuius proprium eſt
tertiam generationem regulariter nõ
excedere, accipiunt, ac velut ſingula-
rem commendat Paul. Caſtrenſ. *d. conſ.*
242. *n. 2.* Ludouic. Romanus, licèt eam
non ſequatur, *ſingulari 373. & in rubr.*
D. de receptis arbitr. n. 45. in 11. funda-
mento, verſ. Illud tamen, Socinus iunior
conſ. 79. n. 22. vol. 4. Hippolit. Mar-
ſil. *ſingul. 550.* Ripa *in d. l. 1. D. de priui-*
leg. creditorum, n. 14. 15. & 16. & in tra
ctatu de peſte, cap. 4. de remed. præſeruati-
uis contra peſtem, n. 255. Auguſt. Beroi⁹
conſ. 83. n. 17. & conſ. 98. à nu. 12. vol.
1. & quæſt. 17. n. 2. inter quæſtiones diuer-
ſorum, Nicolaus Boerius, id rectè de-
clarans, *quæſt. ſeu deciſ. Burdegalenſi 50.*
num. 8. & alij relati a Menochio *in ad-*
ditione ad Bartolum in d. l. quicumque, Va
laſc. *de iure emphit. q. 20. n. 12. circa finẽ,*
verſ. Aduerte tamen, Franciſc. Marzario
conſ. 15. verſùs fin. verſ. Hinc deniq. eſt ſi
illa celebris doctrina, & à Pereira *d. q.*
23. nu. 54. & 58. qui tamen Beroium,
& Boerium pro eodem ſumens, vtrunq;
que ſub nomine Beroij citat *in locis pro-*
ximè relatis, nempè *q. 17. & 50.* quo-
modò plerique (quod valdè dolendum
eſt) plures quos non viderũt, citare nõ
dubitant: alios quoque congerit, ean-
dem ſententiam ſecutus, Petr. Barboſa
in l. 2. C. de præſcrip. 30. vel 40. an. n. 371
& 373. qui & ipſe Beroiũ falsò citat
in quæſt. ſimil. 50. n. 8. pro Boerio *in ea-*
dem quæſt. ſeu deciſ. Burdegal. ſub eod. n.
Sed vt liberè proferam quod ſentio, 71
Bar. *in d. l. quicumque*, dum ob reductio-
nem fundi ſterilis ad fertilitatem, em-
phiteuſim de eo factam poſt finitam ge
nerationem ad heredes etiã extraneos
tranſire docuit, nõ rectè ex eo cenſen-
dus eſt de Eccleſiaſtica emphiteuſi ſen-
ſiſſe, quòd tertiæ generationis memi-
nerit, quia & ſi olim emphiteuſis Eccle
ſiaſtica ad tertiam tantùm generatio-
nem dari poſſet, poſtea tamen in perpe
tuum quoquè concedi permiſſa eſt, vt
ſuperius probauimus; atque adeò exẽ-
plum emphiteuſis, ad tertiam genera-
tionem datæ, non magis ad Eccleſiaſti-
cam, quàm ad ſecularem referri poteſt,
maximè quia & emphiteuſis ſecularis
non ſemper in perpetuum, ſed plerum-
què ad duas vel tres generationes da-
tur, vt notárunt omnes *in l. fin. C. de iu-*
re emphiteut. & in §. adeò autem, vbi obſer
uat etiam D. Pichard. *n. 18. inſt. de loca-*
to, & conducto, & de hac potius Bartol.
ſenſiſſe, ac voluiſſe, vt emphiteuſis ſecu
laris, ad tertiam generationẽ ab initio
cõceſſa, poſtea ratione fertilitatis, quã
fund⁹ emphiteutic⁹, alioqui ſterilis, ex

Digitized by Google

cultura percepit, efficiatur perpetua, & ad extraneos quoq; heredes trāſmiſſibilis, vel illud argumēto eſt, quòd cū Bartol. ipſe ſimpliciter locutus fuerit, ſecundùm legem quam allegat, vbi de ſeculari tantùm ſermo eſt, accipiendus ſit, iuxta aliā eiuſdē Bart. doctrinā *in l. non ſolùm 9. §. ſi liberationis, n. 7. & finali, vbiquè in fine, D. de liberatione legata*, cuius *ſup. diſſert.* 13. *n.* 4. in ſimili memini, eò vel maximè, quòd Bart. ipſe non ſemel nos docuit, emphiteuſim Eccleſiaſticam, etiam pro ſe & heredibus ſimpliciter conceſſam, ad extraneos heredes non tranſire, vt ſuperiùs latè oſtendi ſub *n.* 34.

72 Vnde meritò à relata Bartoli doctrina, in Eccleſiaſtica emphiteuſi accepta, vt & hanc ad extraneos quoquè heredes tranſire velit, receſſerunt Ludouicus Romanus *vbi ſupra, & in l. etiā n.* 14. *D. ſoluto matrimonio*, Paul. Caſtr. Alex. & Iaſ. relati à Pereira *d. q.* 23. *n.* 55. Nec ea probatur *in d. c. ad aures*, vt pleri que falsò exiſtimarūt; quibus accedun Bonif. Ruger. *conſ.* 34. *n.* 35. Petr. Barboſa *in d. l.* 2. *n.* 374. & 375. & Ioan. Caruallus alios congerens *in d. c. Raynaldus* 2. *p. n.* 315. *paulò poſt princ. verſ. Quæ conceſſio*, quia tex. ille minimè docet terras Eccleſiæ incultas, ob earum meliorationem, ſiue reductionem ad culturam, ſub annuo cenſu, ſiue in emphiteuſim à Prælato conceſſas, ad quoſcumque emphiteutæ heredes, etiā extraneos tranſire, quod dicere neceſſe haberet, vt Bartoli, & ſequaciū ſententiam probaret; ſed poſſe eas hereditario iure ſub annuo cenſu tenendas cōcedi, quod vtiquè non ſignificat, terras ita conceſſas, ad extraneos quoquè heredes tranſire, quia ad hoc vel expreſſa extraneorum mentio requirebatur, vel ſaltem tacita, inducta ex verbis vniuerſalib9, aut ita amplis, vt eos planè comprehenderent, ſed tranſire perpetuò ad emphiteutę heredes, alioquì tamen deſcendentes, iuxta primordialem Eccleſiaſticę emphiteuſis naturam, vt latè ad præcedens argumētum probauimus, & in terminis *d. cap. ad aures* id mihi tam apertè probant verba illa *à quibus ſuo vel parentum ſuorum labore conſtiterit extirpatas*, vt planè ſuperuacaneum ſit ad coniecturas confugere, ex reg. *l. ille aut ille* 25. §. *cùm in verbis, D. delegatis* 3. *cum ſimilibus*. Supereſt itaque, * Bart. doctrinam *in d. l. quicumque* veram eſſe indiſtinctè in emphiteuſi ſeculari, in Eccleſiaſtica verò quoad hoc tantùm, vt perpetuò ſit tranſmiſſibilis ad heredes ſanguinis, non etiam ad extraneos, de quibus text. *in d. c. ad aures* minimè loquitur. Nec deciſio text. *in d. l. quicumque, cum ſimilibus*, quibus Bart. mouetur, id efficere potuit ex poteſtatis defectu, iuxta tradita per omnes *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ* 10. *per tex. ibi, de conſtit.* & in terminis poſt Andr. Barbatiā *in d. c. ad aures*, aduertit Borgnin. Caualcan. *deciſ.* 36. *n.* 441. *p.* 2. Quicquid aliud ſentiat, latè eā Bartoli doctrinam declarans, & exornans Petr. Barbo. *in d. l.* 2. *C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *ann. ex n.* 371. *ad* 404. *incluſiuè.* 73

Qui & in eo fallitur, * quòd putat *n.* 397. poſt Ripam, & alios quos congerit, in ſpecie relatæ Bart. doctrinæ, cū res ſterilis in emphiteuſim data, fertilis reddita eſt, omninò renouationem concedendam eſſe, etiā ſi dominus meliorationes ſoluere paratus, pro ſe retinere velit, nam & ſi in hoc caſu magna extet æquitas pro emphiteuta, & eius heredibus, vt illi conſiderant, maior tamē militat pro domino, ne re ſua carere cogatur, dum illis congruè ſatisfacere paratus eſt, iuxta ea, quæ ſequent. diſſertat. dicemus, adeò quē ſuccedit reg. *l. quoties nihil* 200. *D. de reg. iur.* atque ita etiam voluit Aluar. Valaſc. *de iure emphiteut. q.* 20. *n.* 12. *ad fin. verſ. Sed hoc ego.* 74

Deniq; nullam vim infert vltimum poſterioris ſentētiæ fundamentū, ſumptum *ex c.* 2. *de feudis*, cum ſimilibus, ibi adductis. Quia reſpōdemus facillimè, liberam facultatem, quæ per illa iura Prælatis Eccleſiaſticis conceditur, feudum vel emphiteuſim, ſemel alicui conceſſa, & ad Eccleſiam etiam per emphiteutæ mortem, iuxta 1. caſum *d. cap.* 2. reuerſa, iterū alij cōcedēdi, nō vtiq; referri ad poteſtatē concedendi cuilibet, etiā excluſo filio, aut proximiore cognato, vel agnato vltimi emphiteutæ, 75

vel

vel vaſalli decedentis, ſed ad facultaté concedendi abſque noua ſolénitate;
76 quæ * in rebus olim infeudari, vel emphiteuticari ſolitis neceſſaria non eſt,
vt ex illis iuribus colligitur, & *ex cap. 1. in principio, verſ. Quod autem, & verſ. Idem iuris*, illic. *Quæ antiquitùs non ſit ſolita in feudum dari, titul. 6. Epiſcopum vel Abbatem, lib. 1. feudorum, & cap. 1. in fin. tit. 15. de clerico, qui inueſtiturã facit, lib. 2. feud. l. 3. verſ. Otroſi*, illic: *Aquellas coſas, que los anteceſſores coſtumbraron a dar, tit. 26. p. 4.* & vltra ordinarios *vbique*, notarunt Bart. *in Authent. qui rem, n. 4. C. de Sacroſanct. Eccleſ. & in l. ſi vacãtia 5. n. 8. C. de bonis vacãtibus, lib.* 10. Lud. Roman. *conſ. 70. n. 1. poſt principiũ*, Alex. *conſ. 189. n. 16. in fin. & n. 17. lib. 2. cõſ. 9. n. 2. & 5. verſ. Nec prædictis, lib. 3. & conſ. 5. n. 11. lib. 5.* Philip. Corneus *cõſ. 181. n. 16. vol. 2.* Iaſ. *conſ. 155. n. 11. & conſ. 227. n. 17. lib. 2.* Decius *conſ. 142. n. 4. circa fin. & conſ. 328. pro defenſione* (quod aliàs eſt 329.) *n. 5. in fin. lib. 1.* Hier. Grat. *reſp. 142. n. 22. & 23. lib. 2.* Rimin. iun. *conſ. 233. n. 80. vol. 3.* Ioan. Cephal. *conſ. 155. n. 29. cũ duobus ſeqq. lib. 2.* Maſuer. *in praxi, tit. de feud. num.* 10. Guliel. Redoan. *de reb. Eccleſiæ, q. 51. c. 6. per totum, & q. 60. per totã*, Iul. Clar. *lib. 4. ſententiarum, §. emphiteuſis, q. 6. n. 1. & q. 28. n. 7. verſ. Præterea, & §. feudum, q. 13. n. 1. cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 433. à n. 9. & de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 63. à n. 19.* D. Ludou. Molin. *de primog. lib. 4. c. 1. nu. 32.* Ant. Gãma, & eius additio *deciſ. 342. ex n. 1.* Petr. Zenedo *collect. 32. ad 6. n. 3.* And. Gail. *pract. obſeruat. lib. 2. obſeruat. vlt. n. 3. & 4.* Nicolaus Intrigliol9 *de feud. q. 53. n. 27. & à n. 37.* Henricus Roſental. *de feud. c. 4. concl. 21. per totã*, Aloyſius Riccius *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 27. ex n. 1.* Camillus Borrellus *in ſum. deciſionum 1. p. tit. 33. n. 129. & tit. 34. à n. 321. ad 334.* Auguſt. Barboſ. *in collect. ad tex. in d. c. 2. de feudis n. 3. & de officio, & poteſt. Epiſcopi 3. p. alleg. 95. n. 29.* ac nouiſsimè *de iure Eccleſiaſt. lib. 3. c. 30. nu. 20. verſ. Cum verò conſueuerunt.* præter alios, ab ipſis congeſtos, & ſtatim referendos. Id quod *in d. c. 2. verſ.*
77 *Quamuis* extéditur, * vt procedat etiã accedente iuramento de non infeudãdo, vel emphiteuticando Romano Põtifice inconſulto, quippè quod accipiẽdum eſt iuxta naturam actus, cui adhæret, ex reg. *l. fin. C. de non numerat. pecun. c. quemadmodùm 25. in princip. verſ. Non obſtante, de iureiurando, cum ſimilib.* adeò què referendum tantùm ad bona, quæ ſunt demenſa Eccleſiæ, ad plenum eius dominium, tam ſcilic. directum, quàm vtile pertinentia, & denuò in feudum, vel emphiteuſim conceſſa, non ad bona iam effecta feudalia, vel emphiteuticaria, in quibus iam ab initio legitima ſo- 78
lennitas interuenit; & ideo * ex tũc videtur ſtatutum, vt eandem naturam in poſterum conſeruarent, actus què ſubſequentes non noui cenſerentur, ſed in eius ſtatuti executionẽ facti, arg. text. *in l. 1. §. ſi quis ædificiũ 13.* illic. *Hic enim non opus nouum facit, ſed veteri ſuſtinendo remedium adhibet, D. de noui operis nunt. in c. præceptis 2. verſ. Non nouum aliquid præſenti iuſsione præcipimus, ſed illa, quæ olim videtur inducta firmam9, 12. diſtinct. in c. 1.* illic. *Fact9 ſum itaque executor veteris cõſtituti, nõ promulgator noui, 24. q. 1. cap. non ſatis 3. verſ. Rem nouam loquor, imò non nouam, ſed veterem, quæ veteris teſtamenti authoritate firmatur, 34. q. 1. in c. per tuas 5.* illic: *Ne de nouo videaris illud conferre, iũcto verſ. Reſpondemus*, illic. *Quòd feudũ ipſum ſecurè poteris integrare, de donat. c. cùm venerabilis 21. verſ. Qui ergo*, illic. *Nec intelligitur quaſi nouũ imponi, quod ab ipſa fundatione de cõmuni fuerat iure impoſitum, de cenſibus, & exactionibus, & in c. conſuluit 7. de Iudæis.* Qua *
ratione *in extrauaganti ambitioſæ, de reb9 Eccleſiæ, inter communes*, quæ ad idem iu- 79
re ordinario Prælatũ obligat, ad quod ipſe ſe præfato iuramẽto adſtrinxit, traditum etiam eſt, bona in emphiteuſim ab antiquo concedi ſolita non comprehendi, ex quibus ſic in terminis notarunt gl. *verbo non nouum, verſ. Vnde ſi Epiſcopus, in d. c. præceptis, 12. diſtinct. gloſſ. vltima, verſ. Et eſt hic argumentum, in d. c. 1. 24. q. 1. & gl. verbo rem nouam, in d. c. non ſatis, 34. q. 1.* & vbique Archid. & alij, Innocenc. *in princip. & in fin.* Hoſt. Ioã. And. Ant. Butr. & Cardin. Zabar. *n. 1. & 2.* Abb. Panormit. *n. 2. & 3.* &

Digitized by Google

Ioan.Imolenſis *n.1.2. 6. & 36. in fin. ac n. 37. in d. cap. 2. de feudis*, & omnes
quoq; *in c. vt ſuper 8. ad verbũ de menſa,
de rebus Eccleſiæ*, maximè Abb. *ibi*, opti-
mè rem explicans, *n. 10. 11. & 12.* Gu
liel. Rodoan. *de rebus Eccleſiæ, d.q. 60.
n.8* Cardin. Pariſ. *conſ. 85. n. 12. lib. 4.*
Roland. à Valle *conſ. 1. n. 83. vol. 1.* &
poſt alios Caldas Pereir. *de renouat. em-
phit. q. 11. n. 30.* Seraphinus *de priuile-
gijs iuram. priuileg. 52. n. vlt. verſ. vlt.* &
ad eum Martinus Benechẽdorfius plu-
res cõgerens *n. 43.* Gutier. *de iuram. cõ-
firm. 1. p. c. 52. n. 4. 5. & 6.* Aug. Barboſ.
in collect. ad tex. in d. c. 2. de feudis n. 2. Hẽ
ricus Roſental. *de feudis c. 4. concluſ. 22.
iuncta concluſ. 33. & 34.* vbi recte cum
communi limitat in rebus iterùm men
ſæ Eccleſiæ incorporatis, & quãdo id
contingat eleganter explicat. Dicen-
80 tur autem * ad præfatum effectum res
emphiteuticari, vel infeudari ſolitæ,
ſeu conſuetæ etiam ex vnico actu, non
quidem ſimplici, abſque temporis con
tinuatione, vt voluere nonnulli relati
à Iulio Claro §. *feudum, q. 13. n. 4. verſ.
Multi etiam*, & ab Henric. Roſental. *de
feud. c. 4. concluſ. 29. in notis lit. A. & F.*
ſed continuato per ſpatium temporis,
iure requiſiti ad pręſcribendas res Ec-
cleſiaſticas, nempè 40. annorum, iuxta
c. illud 8. de præſcript. quo proinde talis
cõſuetudo introducta, & legitimè pręſ
cripta cenſetur, arg. tex. *in c. cũ de bene-
ficio 5. de præben. in 6.* cum his, quæ per
eum tex. in ſimili cũ multis tradidim⁹,
ſup. n. 18. & diſſertat. 3. n. 47. & in ter-
minis noſtris ex veriore ſentẽtią reſol-
uunt Iacobus Philip. Portius *concluſ.
& regularum iur. lib. 4. concluſ. 10. poſt
medium, verſ. Contrarium verò*, Ant. Ga-
br. *com. concluſ. lib. 3. tit. de locat. & con-
duct. n. 3. 4. & 5.* atque alij relati à Ro-
ſental. *d. concl, 29. n. 2. lit. B. iunctis duo-
bus numeris, ac duabus notis ſeqq.* & vltra
eos Cephal. *d. conſil. 155. à n. 30. lib. 2.*
Antonius Gãma *d. deciſ. 342. n. 4.* Cal-
das Pereira *de renouat. emphit. q. 16. nu.
vltim. poſt medium, verſ. Conſueta autem*,
Ioan. Aloyſ. Riccius *in praxi fori Eccle-
ſiaſtici deciſ. 27. n. 3.* Camillus Borrell⁹
d. tit. 33. n. 136. Aug. Barboſa *de off. &
poteſt. Epiſc. 3. p. allegat. 95. n. 36. & in
collect. ad tex. in d. c. 2. de feudis, n. 4. cir-
ca finem, verſ. Vt bona*, ac nouiſsimè *de iu-
re Eccleſiaſt. lib. 3. c. 30. n. 21.* Quicquid
Alex. *ſupr.* Iaſ. Decius, Balbus, Affli-
ctus, Ruinus, Iul. Clarus, Caualcan. &
Quarãta (quos omnes pręter Alex. ip-
ſe Barboſa incautè pro ſe adfert, cùm
eos nõ viderit) & Nicolaus Intriglio-
lus, alios congerens, de feudis *q. 53. n.
42.* iuncto *n. 52.* Ouid. de Amicis *de iu-
re emphit. q. 62. n. 1.* ac relati à Roſental.
de feud. d. c. 4. concl. 29. n. 7. lit. G. aper-
tè binum actum intra ſpatiũ illud 40.
ann. deſiderẽt, idquè crebriùs receptũ
eſſe teſtentur. Quorum ſententiam * 81
quaſi ex communi ſenſu interpretãtur
Cæſar Vrſill⁹ ad Afflictum *deciſ. 305.
n. 10.* & nonnulli alij, relati, ac recepti
a Roſental. *d. concluſ. 29. n. 5. lit. E. iun-
cto n. 8.* vt procedat eo caſu, quo abini-
tio, cùm bona Eccleſiaſtica emphiteu-
ticari, vel infeudari cœperunt, legiti-
ma ſolennitas nõ interuenit, qua in ſpe
cie, vt illa ex tanti temporis curſu ſup-
pleatur, talia què bona ex conſuetudi-
ne præſcripta, emphiteuticæ, vel feu-
dalis naturæ efficiantur, nec proinde
ſolennitatem in poſterum poſtulent, bi
nus actus eiuſmodi conceſsionis requi
ritur; tamètſi cõtrarium, vt hoc etiam
caſu vnicus ſufficiat actus velle videa-
tur Zerola *in praxi Epiſcopali 1. p. ver-
bo alienatio §. 3. in 3. cõcluſ.* (niſi aduerb.
ſine corruptè ſit poſitum pro *cum*, quod
mihi veriſimilius eſt) ſecus ſi in prima
conceſsione emphiteutica legitima ſo
lẽnitas fuit adhibita, & res ita cõceſſæ
per lõgiſsimum illud tempus 40. ann.
poſſeſſæ ſunt, quo caſu nos loquimur.
Nẽpè ideò (prout ego cõſidero) quod
in primo caſu nõ tantùm agitur de in-
ducenda conſuetudiue, per quam bona
menſalia Eccleſiæ perpetuò emphiteu
ticaria, vel feudalia reddantur, vt in vl
timo caſu, ſed etiam de præſcribenda
ſolennitate, alioqùi ad quamcumq; a-
lienationem rerũ Eccleſiæ neceſſaria,
vt quaſi illa interueniſſet, emphiteuti-
ca vel feudalis cõceſsio ſubſiſtat, arg.
tex. *in c. 1. §. ſi quis per triginta, tit. 46. ſi
de f·udo cor t·rtio ſit, lib. 2. f udor. iuncto
d. c. illud 8. de præſcript.* cũ traditis à Pe-
tr. Barboſ. *in l. 2. n. 172. C. de præſcript.*

30

Digitized by Google

30.*vel* 40.*ann.* & cóſequenter in prio-
re illo caſu duo actus ſucceſsiui intra
tempora legitima requirũtur, tã præſ-
criptioni, quàm conſuetudini deſer-
uientes, in poſteriore verò, quo de ſola
conſuetudine tractatur, vnicus ſufficit
82 vt diximus. Sed adhuc * Vrſilli, Roſen
talij, & aliorum diſtinctio, ac declara-
tio in primo eius membro valde mihi
ſuſpecta eſt, ſi intelligatur cũ clarè con
ſtat, non fuiſſe ab initio adhibitam ſo-
lennitatem, quo caſu magis eſt, vt im-
memoriale tempus requiratur, ex regu
la *l. hoc iure 3. §. ductus aquæ D. de aqua*
quotid. & æſt. c. ſuper quibuſdã 26. §. præ-
tereà, de verbor. ſignif. cum ſimilibus, ſecus
ſi non conſtet adhibitam fuiſſe, vel non
fuiſſe ſolennitatem, nam & ſi hoc etiam
caſu immemoriale tempus exigat Frã-
ciſcus Curt. *in tract. de feud. 2. p. in 3. &*
4. q. principali, vltra alios relatos à Ro-
ſental. *de feud. d. c. 4. cõcl. 29. n. 9. lit. H.*
verius tamẽ eſt, tempus quadragenale
ſufficere, vt eleganter aduertit Greg.
Lopez *in d. l. 3. gl. 4. ad medium, verſ. Ego*
verò, tit. 26. p. 4. quia ſcilic. longiſsimo
iſto tẽpore præſumitur ſeruatas fuiſſe
ſolennitates, ad alienationẽ rerum Ec-
cleſiaſticarum requiſitas, vt cum Feli-
no, & alijs reſoluit optimè Paulus Pia-
ſecius *in praxi Epiſcopali 2. p. c. 5. n. 32.*
in principio.

83 Ex quibus primò apparet, verbum
liberè, quo vtitur Pontifex *in d. c. 2. de*
feud. non tantùm excludere neceſsita-
tem ſolennitatis adhibendæ in conceſ-
ſione rei, ſemel ab Eccleſia emphiteu-
ticari, vel infeudari conſuetæ, vt initio
pro ſolutione argumẽti dicebamus, ſed
etiam incurſum periurij, quem ſcilicet
euitat Prælatus, huiuſmodi conceſsio-
nem faciens Romano Pontifice incon-
ſulto, non obſtante iuramento, quo ad
eam non aliter faciendam ſe ſe adſtrin-
xiſſe videbatur: quia nimirùm iuramẽ-
tum fuit de non infeudando de nouo,
& hæc non eſt noua infeudatio, ſed ve-
teris ritè factæ executio, vt ſuperiꝰ no
tauimꝰ, & in terminis argumẽto, ex *re-*
lato capite à pleriſque ſumpto, vt ius re-
nouationis Eccleſiaſticæ emphiteuſis,
deſcendẽtibus, vel proximioribus vl-
timi emphiteutæ negarent, ſic reſpon-
dent Alex. *conſ. 80. n. 11. ad finem, verſ.*
Nec obſtat, lib. 1. Philip. Deciꝰ *conſ. 131.*
n. 2. poſt medium, verſ. Primò ergo non ob-
ſtat, qui & illud rectiſsimè ſubiungunt;
ille *n. 12.* hic verò *d. n. 2. verſ. Secundò*
ad illum textum, quod cùm verbum *libe-*
rè in præfato ſenſu planè verificetur,
non eſt in alio ſenſu vſurpandum, vt ex
cludat etiam cuiuslibet tertij contra-
dictionem, quaſi liberam Prælato fa-
cultatem concedat, feudum ad Eccle-
ſiam reuerſum cuicũque voluerit con-
cedendi, non obſtante contradictione
deſcendentium, vel proximiorum, aut
heredum vltimi feudatarij; hęc etenim
interpretatio perquam abſurda eſſet,
iuris què principijs repugnans, quibus
renouationis æquitas fundatur, iuxta
latè ſuperiùs tradita, maximè in ſolu-
tione ad duo priora prioris ſententiæ
fundamenta; & dũ * ſenſus legitimus, 84
ac iuri omninò conueniẽs dari poteſt,
abſurdus, ſiue ab eo diſſonus omnimo-
dò excludendus eſt, ex reg. tex. *in l. nam*
abſurdum 7. & in l. ſi patronus 12. §. ex te
ſtamento, verſ. Abſurdum eſt enim; D. de o-
peris libertor. cũ ſimilibus relatis à Ni-
colao Euerard. *in locis legalibꝰ loco 23.*
ab abſurdo n. 1. Girõda *de priuileg. exẽpt.*
n. 284. D. Ioan. del Caſtill. *quotid. cõtr.*
to. 6. c. 166. n. 6. D. Ioan. Bapt. Valẽç.
conſ. 4. n. 65. conſ. 12. n. 33. conſ. 91. n.
71. & conſ. 97. n. 52. & 193. vol. 1. &
conſ. 133. n. 39. & 40. conſ. 169. n. 48.
& 49. & cõſ. 191. n. 16. vol. 2. idque in
verbo *liberè*, ac ſimilibus planè cõſtat
ex l. libertas 4. illic. *Niſi quod vi aut iure*
probibetur, D. de ſtatu homin. l. 1. illic, *li-*
ber ſit ſtylus, iuncta *gl. & communi, C. de*
Sacroſanct. Eccleſ. cũ alijs, quas ad hoc
expendunt, Alex. & Deciꝰ ſupra. Quæ
* interpretatio (quod illos non ad- 85
uertiſſe miror) apertè ni fallor confir-
matur ex verbis *ſi videris expedire*, quæ
poſt verbum *liberè* ſequuntur *in d. c. 2.*
liberam facultatem Prælatis datam ad
iuris, & æquitatis terminos reſtringen
tia, ex reg. tex. *in l. ſi ſic legatum 75.* il-
lic. *Si æſtimauerit heres, ſi comprobauerit,*
ſi iuſtum putauerit, & legatum, & fideicom-
miſſum debebitur, quoniam quaſi viro potiꝰ
bono, ei commiſſum eſt, non tũ meram volũ-
tatem heredis collatum, D. de legat. 1. l. cũ

quidam 24. illic. *At ſi ita, his quos dignos putaueris, petere poſſe eos, qui non offenderint*, D. de legat. 2. l. fideicommiſſa 11. §. quanquam, illic. *Tamen ſi ita adſcriptum fuerit, ſi fueris arbitratus, ſi putaueris, ſi æſtimaueris, ſi vtile tibi fuerit viſum, vel videbitur, debebitur, nõ enim plenũ arbitriũ volũtatis heredi dedit, ſed quaſi viro bono cõmiſſum relictũ*, vbi elegans gl. verbo arbitrium, verſ. At in ſecundo, D. de leg. 2. l. Thais 41. §. ſorore 4. verſ. *Quòd ſi ipſi tibi quoquè probentur*, iũcto verſ. Reſpondit, illic. *Non ſpectandum quod heredibus diſplieeret, ſed id quod viro bono poſſet placere, vt libertatem conſequantur*, D. de fideicommiſſ. libert. l. in perſonam 22. §. 1. D. de reg. iur. c. 2. illic. *Quod exinde tibi viſum fuerit, exequatur*, iuncta gl. vlt. de corpore vitiatis, & vbique cõmunis, quam reſoluunt, & ad varia expendunt Bald. conſ. 177. n. 4. lib. 1. conſ. 145. n. 6. fundam. 9. verſ. *Prætereà iſta verba ſi expedierit*, & conſ. 383. n. 2. verſ. *Secus ſi concederetur* lib. 3. Aym. Craueta, conſ. 190. n. 5. p. 1. conſ. 517. n. 7. verſ. In arbitrio, p. 3. & conſ. 976. n. 41. ſeu penult. p. 5. (vbi quòd liberum etiam arbitrium alicui commiſſum, ad ius alienum lædendum non pertinet) Hieronimus Gabr. conſ. 27. n. 6. cõſ. 74. n. 8. verſ. *Iudicis verò arbitrium debet eſſe diſpoſitioni iuris, vel approbatis doctrinis congruum*, conſ. 113. n. 17. & conſ. 172. num. 37. vol. 1. & conſ. 138. n. 37. vol. 2. ac poſt plures alios D. Ioan. Bapt. Valenç. conſ. 36. nu. 31. 32. & 33. conſ. 90. à n. 24. ad 29. & cõſ. 92. n. 97. & 98. & à n. 106. ad 116. vltra alios, à nobis cõgeſtos in tract. de poteſt. Epiſcop. ad c. 1. de off. ordin. 1. part. n. 141. & in terminis d. cap. 2. de feudis reſoluunt Alex. & Dec. relati ſup. n. 61. Ant. Gãma deciſ. 41. n. 7. verſ. Contrabanc ſecundam.

86 Prætereà ex ſupra traditis ver⁹ deducitur intellectus ad tex. in d. c. 2. de feudis, in ſecũda eius parte de feudo, ob indebitam eius alienationem vacante, quæ velut noſtræ quoquè reſolutioni contraria adducebatur, quatenùs eadẽ libera facultas Prælato relinquitur inueſtiendi de eo filium, vel conſanguineum alienantis, atque ita planè ſupponit ibi Pontifex, nullum ius ſupereſſe filio, vel conſanguineo vaſalli, per cuius alienationem feudum vacauit, eius renouationem petendi. Nec enim tex. ille in ea parte loquitur de feudo, ob finitam generationem vacãte, in quibus terminis nos loquimur, ſed de vacante ob culpam.

Pro cuius rei perfecta intelligentia 87. obſeruandum eſt, cõmunem illam traditionem, totiès in hac, & præcedenti diſſertat. decantatam, quòd deſcendẽtibus, vel proximioribus vltimi emphiteutæ, vel feudatarij ius petendi renouationem competit, illis abſque iniuria minimè denegandum, eo dumtaxàt caſu locum ſibi vendicare, quo ob finitam generationem per illius mortem, emphiteuſis, vel feudum vacauit, quomodò gl. & Bart. in l. 1. §. permittitur, D. de aqua quotid. & æſtiua, ac ferè omnes interpretes eos ſequuti loquuntur, nõ autem cùm ob culpam, quo caſu res emphiteutica cum omnibus meliorationibus liberè ad dominum redit, vt de ea pro libito diſponere valeat, argument. text. in cap. 1. §. ſi vaſallus, titul. 26. ſi de feudo defuncti contentio ſit, & in cap. vni. in princip. titul. 31. ſi vaſallus feudo priuetur, lib. 2. feud. cũ vbique notatis, & à Bald. in l. 2. num. 2. C. de libert. & eor. liberis, idquè velut receptiſsimum reſoluunt Ludouic. Roman. conſ. 212. in princip. Philip. Decius conſ. 328. n. 6. Iaſ. in l. 2. n. 21. & 22. C. de iure emphit. Bertach. in repert. verbo emphiteuſis finita, verſ. Itẽ niſi eſſet finita, Ripa in l. 1. n. 12. D. de priuil. cred. Auguſt. Beroi. conſ. 98. n. 3. & latiùs à num. 19. verſ. Capio tertium, vol. 1. Caſſan. ad conſuetud. Burgund. rub. 11. §. 3. gl. vlt. verſ. Sed ſecùs, Philip. Port. concl. & reg. iur. lib. 1. concl. 12. limit. 1. Ant. Gabr. com. concl. lib. 3. tit. 1. de iure emphit. concluſ. 1. n. 8. Simancas de Cathol. inſtit. c. 9. num. 159. Alexan. Trentacinq. & Hercules Mareſcot. var. reſol. ille lib. 3. tit. de iure emphit. reſol. 5. n. 5. hic verò lib. 1. c. 3. n. 10. Cald. Pereir. de renouat. emphit. q. 9. n. 4. Intrigliolus de feud. q. 64. n. 5. Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucenſi 63. nu. 23. & 24. vltra alios congeſtos ab Henrico Roſental. de feud. c. 7. concluſ. 24. n. 11. in notis lit. N. quorum ipſe ſententiæ

magis

magis accedit, quàm aliorum contra-
rium exiſtimantiũ, quos idem retule-
rat *lit. M.* inter quos fuit Alex. *d. conſ.*
88 80. *n.* 11. *iuncto n. praceden.* Cuius rei *
exemplum 1. erit, ſi emphiteuta cano-
nem debito tempore non ſoluerit, nem
pè intra bienniũ, ſi emphiteuſis ſit Ec-
cleſiæ, vel trienniũ, ſi priuati, hoc enim
ipſo emphiteuſim amittit, *l. 2. verſ. Sin
autem, C. de iure empvit. c. fin. §. emphiteu-
ta quoquè, verſ. Vel ceſſando, de locato, &
contuцto, l. 2. verſ. E aun decimos que ſi la
coſa, tit.* 8. *p.* 5. declarant latè vltra DD.
vbiquè Aug. Bero. *d. conſ.* 98. *n.* 29. *vol.*
1. Iul. Clarus *lib. 4. ſent. §. emphiteuſis, q.*
9. *cum duabus ſeqq.* Matthæus Afflictus
deciſ. Neapolit. 80. *per totam*, Ioan. Gu-
tier. *de iuram. confirmat.* 1. *p. toto cap.* 31.
Andr. Fachin. *controu. iur. lib. 1. cap.* 93.
Nicol. Intrigliol. *de feud. q.* 9. *nu.* 181.
cùm 8. ſequentibus, Ioan. Aloyſius Ric-
cius *in collect. deciſ. p. 3. collect.* 526. la-
tiſsimè Camillus Borrellus *in ſummá
deciſ. p. 1. tit. 33. à n. 95. ad* 105. *& à nu.*
174. *ad n.* 191. Petrus Barboſa *ad l. 2.
C. de præſcript. 30. vel 40. ann. n.* 337. &
Aug. Barboſa *in collect. ad tex. in d. cap.
fin. de locato, à n. 90. ad* 141. qui innume-
ros alios congerunt; vel ſi feudatarius
89 * ſeruitium ſibi in conceſsione impo-
ſitum facere recuſauerit, nam & feudũ
eum amittere non obſcurè conſtat *ex c.
1. §. ſed non eſt alia iuſtior cauſa, tit.* 24.
*quæ fuit prima cauſa beneficij amittẽdi, lib.
2. feudor.* Non quòd ſeruitiũ illud reale
ſit, in annua præſtatione pecuniæ, vel
alterius rei, vtilitatem domino afferen
tis, conſiſtens, quaſi tũc feudum emphi
teuſi magis accedat, adeò què ijſdẽ re-
gulis metiendum ſit, vt per illum textũ
(quem ita apertum iudicat, vt nec A-
pollo ei reſponderet) docuit Bald. *in
c. quæ in Eccleſiarum 7. n.* 25. *de conſt.* idẽ
Bald. licèt nullo iure fulfulctus *in c. ſi
cautio 14. n. 10. ad fin. verſ. Si autem erat
aliquid præſtandum annuatim, & nu.* 11.
*verſ. Sed ſi ad longum, de fide inſtrumen. &
in c. fin. n. 16. verſ. Vndecima, quòd ſi feuda-
tarius, de ſent. & re iudicata*, atque alij
relati, ac deniquè recepti à Nicol. In-
trigliol. *d. q. 9. nu.* 190. 191. 193. &
194. quibus acceſſere Caldas Pereira
alios congerẽs *quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt.*
11. *n.* 7. Aug. Barboſ. *in collect. ad tex. in
d. c. fin. de locato, num.* 103. hæc etenim
interpretatio planè diuinatoria eſt ad
tex. *in d. §. ſed non eſt alia iuſtior*, qui in-
diſtinctè, & generaliter loquitur. Ma-
ximè * cùm ſeruitium in materia feu-
dali potiùs intelligatur perſonale, quã 90
reale, iuxta tex. *in c. 1. §. fin.* illic: *Fide-
liter domino ſeruiant, ſiue ſeruitium illud,
&c. tit. 23. in quibus cauſis feudum amit-
tatur* (alias incipit *beneficium quid ſit, &
quibus modis amittatur*) *c. vlt.* illic. *Simi-
liter poteſt feudum dari ad certum ſeruitiũ,
tit. 51. de Capitaneo, qui curiam vendidit;
& c. 1. in princ. tit.* 104. (qui eſt ex edi-
tione Cuiatij, tranſcripta à Gotofr.)
*caſus, quibus fœmina in feudo ſuccedit, lib.
2. feudor. l. 2. & 5. cum alijs, tit. 26. p.* 4.
cum his, quæ vbiquè notarunt omnes,
& poſt alios Curt. Iun. & Nicol. Intri-
gliol. *de feud.* ille *in rub. de ſubſt. ſeu re-
quiſit. feudi, n.* 10. hic verò *d. q. 9. n.* 155.
cum ſeqq. Nec rurſus ex eo, * quòd *in* 91
d. §. ſed non eſt alia, feudum principali-
ter ad certum dumtaxat ſeruitium da-
tum fuerit, non etiam ad fidelitatem
præſtandam, ideòquè ſecus ſit ſi ad fide
litatem principaliter feudum conceſ-
ſum fuerit, quaſi pro mera gratia, & be
neficio, penſionis què præſtatio impul
ſiuam tantum cauſam præbuerit, vt in
terminis docuit Card. Zabarella *in d. c.
fin. de locato, q. 4. ſub n. 6. poſt mediũ, verſ.
A feudo autem differt*, relatus ac recep-
tus à Iacobo Aluarotto *in d. §. ſed non
eſt alia* (aliàs incipit *ſed nec alia*) *n.* 5.
Bertachino *in repertorio, verb. emphiteu-
ſis, in princip. ſub n.* 17. (quicquid Iaſ. *in
præludijs feudorum, n. 60. poſt medium*, ſe
apud Zabarellam traditionem hanc no
inueniſſe teſtetur) idemquè in effectu
aſſeruit Martinus Laudenſis, quãquam
pro diuerſa ſententia relatus ab eodem
Iaſ. *vbi proximè, nu.* 61. *verſ. Quid tenen-
dum, & n.* 62. qui ab eis meritò recedit,
vt & fecit Nicol. Intrigliol. *d. q. 9. nu.*
192. quia eodem diuinationis vitio hu
iuſmodi interpretatio laborat, cùm ta-
lis in eo §. diſtinctio non reperiatur, &
ideò abſque ea accipiẽdus ſit, iuxta vul
garia iura; ſed ex eo potiùs, * quòd in 92
memorato §. ſed nõ eſt alia, nõ obſcurè ſig-
nificatur, nẽpè vaſallũ à domino requi-
ſitum

Digitized by Google

ſitum fuiſſe, vt ſeruitiũ ſibi in feudi cõ-
ceſsione impoſitum præſtaret, & ni-
hilomin⁹ id facere recuſaſſe; hæc enim
huius verbi, cui Hiſpanè reſpõdet ver-
bũm *rehuſar*, vis, ac poteſtas eſt, vt pręce-
cedẽtem nominationẽ, ſeu requiſitionẽ
ſupponat, vt apud Virg. 9. *Æneidos.*

Cedo equidẽ, nec nate tibi comes ire recuſo.
Petron. *in ſatyrico, paulò ante ſi. His admo
neo amicos meos, ne recuſent quæ iubeo*, &
paſsim apud alios bonos authores, & a-
pud nos ex *l. Quint⁹ Muti⁹* 48. illic, *reus
in iudicio cõuentus, cũ recuſare vellet, &c.
D. mandati, l. quia poterat 4. verſ. Vt ſi fi-
deicommiſſarius, iuncto verſ. Sufficit enim
recuſari ab herede, l. recuſare 6. in princip.
iuncto verſ. Nam etiam aduerſus abſentes
poſtulatur decretum, l. cogi* 16. illic, *alter
cogere velit ſuſpectam dicentem, alter reſti
tuere ſibi recuſet, iuncta l. poſtul ante 67. D.
ad Senat. Conſult. Trebell.* adiuncta quo-
què *l. ſancimus 7. §. 1. verſ. Vel poſt litem
C. eodem titul.* melior text. *in Authent.
vt exactione inſtante dotis, §. illud*, illic.
*Qui enim dare voluit, dum perceptionem re
cuſat is, qui ſuſcipere poſtulatur, proximus
93 eſt danti, collat. 7.* Quomodò tex.* *in ſæ-
pè repetito § ſed non eſt alia* acceptus, ne-
dum contrarius non eſt alijs capitibus
feudorum, quę in contrarium citari ſo-
lent, ſed imò eis mirè conuenit, quippè
quibus & ſi apertè pro regula traditũ
ſit, vaſallum quocumque tempore ſte-
terit, quo ſeruitium domino non exhi-
buerit (quodcumque ſcilic. illud fuerit,
manente feudi natura, ſed maximè per
ſonale, quod ei propriùs conuenit) non
propterea feudi beneficio priuari; ex-
ceptio tamen ſtatim ei additur, *niſi à do
mino requiſitus ſeruire renuerit*, ſiue ei pe-
tenti ſeruitium exhibere paratus non
fuerit, vt hoc tantùm caſu priuari feu-
do poſsit, alioqùi ſecus. Qualia ſunt *c.
1. in fin. principij*, illic. *Nam ſi ſteterit* 20.
*annis, & vltra, quòd non ſeruierit domino,
niſi neceſſe fuerit domino, feudum non amit-
tit, tit. 21. de feudo ſine culpa non amit. lib.
1. c. licèt vaſallus, tit. 26. ſi de feudo defun-
cti contentio ſit, c. ad hæc, verſ. Niſi ſerui-
tium, tit. 28. hic finitur lex, & cap. vltimo
verſ. Sed cùm nunciatum ei fuerit, tit. 36.
an ille qui interfecit fratrem domini ſui feu
dum amittat*, his adiuncto *c. Imperialem,
§. firmiter*, illic. *Vocatus à domino ſuo, in
eadem expeditione ſpacio competenti, teme-
rè venire ſuperſederit, tit. 55. de prohibita
feudi alienat. per Fridericum, lib. 2. feudo-
rũ*, quę iura ſic mirabiliter componit,
Iaſ. *in prælud. feudor. nu. 64. & 65. cum
duobus ſequentibus*, vbi latè rem expli-
cat. Quomodò etiam * interpretanda 94
eſt communis Doctorum traditio, ab-
ſolutè ſtatuens, vaſallum ad reale etiã
ſeruitium, ſeu penſionem domino obli-
gatum, & ſi per biennium vel trienniũ,
imò & per mille annos ab eius præſta-
tione ceſſauerit, non cadere à feudo,
quemadmodũ emphiteuta cadit ab em
phiteuſi, quam pluribus relatis reſol-
uunt Iul. Clar. *§. feudum q. 51.* Aluarus
Valaſ. *de iure emphit. q. 39. n. 6. in 7. dif-
ferentia*, Ioan. Baptiſta Villalobos *in
ærario comm. opin. lit. F. n.* 24. Intriglio-
lus *d. q. 9. n. 188. & 189.* procedit nã-
que ceſſante requiſitione, aut interpel-
latione domini, non etiam illa interue-
niente, quia ex tunc vaſallus parere re
cuſans, feudo priuari poterit, vt & a-
pud nos cõſtat *ex l. 8. in princip. tit. 26.
iuncta l. 9. in fin. tit. 25. p.* 4. niſi ſcil. a-
liter conuentum ſit, vt ad certum tem-
pus ſub feudi priuatione ſeruitium ex-
hibeat, & dominus conuentione vti ve
lit, quia ea tunc ſeruabitur. Tum ex re-
gul. *l. contractus 23. verſ. Excepto, D. de
reg. iur.* cum ſimilibus ibi à me relatis
ſub c. vlt. tum præſertim ex ea, quæ in
feudali materia præſcripta eſt *in c. 1. §.
fin. titul. 4. quid ſit inueſtitura, c. 1.* illic.
*Propter tenorem inueſtituræ, tit. 18. de duo
bus fratribus c. 1. tit. 30. de feudo fœminæ,
& c. 1. tit. 48. de feudo non habẽte propriã
feudi naturam, lib. 2. feudor. l. 1. verſ. E eſ-
te feudo*, illic. *Si falleciere al ſeñor las po
ſturas, que con el puſo, l. 2. verſ. vlt. & l. 4.*
illic. *E que guardarà, e cumplirà las poſtu-
ras, que puſo con el, tit. 26. p. 4.* cum vbi-
que notatis, & latiſsimè à Camil. Bor-
relo poſt plures à ſe congeſtos *in ſumm.
deciſ. 1. p. tit. 34. à n. 599. ad 618.* & in
terminis reſoluit Decius *conſ. 138. à n.
5. verſ. Et ideo his præmiſsis.* Vnde * a- 95
liud colligitur exemplum, in quo feu-
dum ob culpam vaſalli amittitur, ſi ſci-
licèt is pacta in eo ſibi appoſita nõ ſer-
uauerit, quod & in emphiteuſi locũ ha-
bet,

Digitized by Google

bet, vt reſoluunt Socin. ſen. *conſ.* 167. *n.* 13. *vol.* 2. Cardin. Pariſ. *conſ.* 86. *n.* 4. *vol.* 4. & poſt alios Camill. Borrell. *in ſum. deciſ.* 1. *p. tit.* 33. *n.* 283.

96 Aliud item exemplum, ad rem noſtram pertinens, notiſsimũ eſt, quo emphiteuſis, & feudum ob culpam amittuntur, ſi ſcilicet domino irrequiſito fuerint alienata, vt in emphiteuſi probat *lex fin. C. de iure emphit. text. in d. cap. fin. in princip. iuncto d. verſ. Emphiteuta quoque, de locato, & conduct. l. 69. verſ. Saluo ende, tit.* 18. *p.* 3. *& l. fin. tit.* 8. *p.* 5. proſequuntur latè vltra ordinarios *vbique*, Iulius Clarus *§. emphiteuſis, q.* 13. *per totam, cum tredecim ſeqq.* Petrus Dueñas *reg.* 40. *ampl.* 10. Caldas Pereir. *de extinct. emphit. c.* 1. *&* 3. *à principio, ac ferè per totum illum tractatum*, Alexand. Trentacinq. *variar. reſolut. lib.* 3. *reſolu.* 8. *de iure emphiteut.* Camill. Borrellus *in ſumma deciſ.* 1. *part. titul.* 33. *à num.* 106. *ad* 111. Petr. Barboſ. *in d. l.* 2. *nu.* 338. *C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *ann.* Auguſt. Barboſ. *in collect. ad text. in d. c. fin. de locato à n.* 3. & latiùs variè amplians, ac limitans *à n.* 46. *ad* 89. In feudo verò textus *in cap. ſi quis miles, d. tit.* 21. *de feudo ſine culpa non amittendo, lib.* 1. *in c. denique, §. ſi vaſallus, tit.* 24. *quæ fuit prima cauſa benef. amitt. c.* 1. *tit.* 28. *de vaſallo, qui contra conſtitutionem Lotharij benef. alienauit, cum tit. ſequenti, c.* 1. *§. ſiquis verò, tit.* 52. *de probibita feudi alienatione per Lothar. & c.* 1. *§. nos autẽ, & §. callidis, titul.* 55. *de prohibita feudi alienat. per Fridericum, c. vnic. tit.* 73. *(ex edit. Cuiatij) de alienatione feudi, lib.* 2. *feudor. l.* 10. *tit.* 26. *p.* 4. & vltra ordinarios *vbique*, maximè Greg. Lop. *in d. l.* 10. latè quoque proſequũtur, & explicãt Iul. Clar. *§. feudum, quæſt.* 31. *cum multis ſequentib.* Petrus Dueñas *d. reg.* 40. *per totã*, Gaſp. Antonius Theſaur. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 53. *per totam*, Andreas Gailli⁹ *practicar. obſeruat. lib.* 1. *obſeruat.* 117. *num.* 1. ac poſt innumeros alios Camillus Borrellus *in ſumma deciſ.* 1. *p. tit.* 34. *à nu.* 1. *ad* 66. latiſsimè Henricus Roſental. *de feudis, cap.* 9. *concluſ.* 1. *cum ſequentibus*, Ioan. Zabellus *inſtitut. feudalium exercit.* 8. *concluſ.* 4. *lit. B.* & vtrumque obſeruarunt, feudum in hoc inter plura alia emphiteuſi æquiparantes, Aluarus Valaſc. *de iure emphit. quæſt.* 38. *n.* 4. *cum* 7. *ſeqq.* Nicol. Intrigliol. *de feud. quæſt.* 12. *à n.* 32. *ad* 48. ſed & pluribus alijs modis ob culpam, vel delictum vaſalli feudum finitur, vt conſtat ex *c. vni. tit.* 5. *&* 17. *quibus modis feud. amitt. c.* 1. *&* 2. *d. tit.* 21. *de feudo ſine culpa non amitt. lib.* 1. *c.* 1. *in princ. tit.* 23. *in quibus cauſis feud. amitt.* (alias incipit *beneficiũ quid ſit, & quibus modis, &c.*) *& c.* 1. *in princ. cum ſuis §§. tit.* 24. *quæ fuit prima cauſa benef. amitt. lib.* 2. *feud. l.* 8. *&* 9. *& d. l.* 10. *verſ. Otroſi decimos, titu.* 26. *p.* 4. latè quoque proſequũtur vltra ordinarios *vbique*, Iul. Clar. *lib.* 4. *§. feudum q.* 24. *n.* 1. *verſ. Cæterùm regula, & q.* 48. 49. 53. 54. 55. 57. *&* 59. *iuncta q.* 62. Intrigliol. *de feud. q.* 73. *cum* 25. *ſeqq.* vbi 50. proſequitur cauſas amittẽdi feudi, plures quoque ſeparatim enumerat, latè explicãs, Camillus Borrellus *in ſumm. deciſ.* 1. *p. d. tit.* 34. *à n.* 89. *ad* 152. *num.* 258. *n.* 311. *cum* 4. *ſequentibus, & à nu.* 363. *ad* 374. Zabell⁹ *d. concl.* 8. *& ſeqq.* Roſental. *de feud. c.* 10. *&* 11. *per tota.*

Secundò obſeruandum eſt, regulam in feudo præſcriptam, vt ob alienatio- 97
nem irrequiſito domino factam, nedum illud amittatur, ſed & ad dominũ liberè redeat, vt poſsit de illo ad libitum diſponere, dumtaxàt procedere in feudo nouo, ſiue denuò acquiſito ab alienante, vel ſimpliciter, quod informe dicitur, vel apertè *pro ſe, & liberis*, quod dicitur pactionatum, ſiue ex pacto, & prouidentia, ad quod illud reducitur, iuxta tradita à Iul. Claro *§. feudum q.* 9. *n.* 6. *& q.* 76. *n.* 2. Pater Molin. *de iuſt. & iure tom.* 2. *tract.* 2. *diſput.* 473. *n.* 2. nempè ideò, quòd tale feudum acquirens, domino præiudicare nequit per alienationẽ eo irrequiſito factam, poſteris autẽ ſuis, * vtpote de re pro- 98
pria diſponens, vtiquè poteſt, ex regul. text. *in l. qua ratione* 9. *§. hæ quoque res, verſ. Nibil enim, D. de acquir. rerum domin. §. per traditionem, ſub eodem verſ. inſt. de rerum diuiſione, l. in re mãdata* 21. *verſ. Nam ſuæ quidem, C. mandati, l. dudum* 14. *verſ. Vnuſquiſque ſuo arbitratu, C. de contrahenda empt. iuncta l. ea quæ* 7. illic. *Ea quæ à patre geruntur, non decet pro diſcipli-*

na mi-

na militari à filijs ad irritum reuocari, C.
de reſtit. milit. confert regula text. per
argumentũ à contrario ſenſu *in l. lex
vectigali* 31. *D. de pignoribus*, & *in l. ne-
mo plus* 54. *l. quod ipſis* 143. *aliàs* 185.
cum alijs D. de regul. iur. nec proinde po
ſterorum etiam requiritur conſenſus,
vt ipſis alienatio à vaſallo facta præiu-
99 dicet; prout requireretur * ſi feudum
antiquum eſſet, ab aliquo nempè aſcen
dente, ſeu parente communis agnatio-
nis, ſibi & ei acquiſitum, ne aliàs libe-
ri, ſiue agnati ab illo deſcendentes ta-
lem alienationem reuocent, quemad-
modùm conſtat ex *c. 1. §. hoc quoque tit.
8. de ſucceſſione feudi, lib. 1. in c.* (*aliàs*, §.)
*Titius filios, tit. 26. ſi de feudo defuncti con
tentio ſit, c. 1. tit. 39. de alienatione pater-
ni feudi*, & *c. vnic. tit. 49. de eo, qui finem
fecit agnato feudi paterni, lib. 2. feudorum*,
cum his quæ gl. & DD. *vbiquè* commu-
niter adnotarunt, maximè Iacobus Al-
uarotus, optimè præ alijs rem expli-
cans, idem *in c. 1. n. 4. verſ. Oppono ab ex-
tra, quemadmodùm feud. ad filiã pertineat*,
& latiꝰ ipſe per plures cõcluſiones *in c.
1. § . fin. n. 16.* & *ſeqq. ſub tit. quæ fuit pri
ma cauſa beneficij amittendi*, Iul. Clarꝰ §.
feudum, *q. 41.* & *42.* D. Molin. *de pri-
mog. lib. 2. c. 10. n. 71. verſ. Si verò ſalùm*,
Ioan. Garſ. *de expenſ. cap. 12. n. 44. verſ.
Aliud eſt*, Andr. Gail. *pract. obſeru. lib. 2.
obſeruat. 49. num. 7.* & *obſeruat. 50. num.*
12. & ad eum Bernard. Græueus alios
congerens *concluſ. 49. num. 2.* (qui *con-
cluſ.* 50. latè diſputat de feudo nouo iu-
re antiqui conceſſo) Hartmanꝰ Piſtor,
optimè ad partes diſputãs tam in feu-
do nouo, quàm antiquo, ac ſic tandem
concludens, *quæſt. iur. lib. 2. q. 4. cum de-
cem ſeqq.* latiſsimè Henricus Roſental.
*de feud. c. 6. concluſ. 69. à n. 27. c. 7. con-
cluſ. 7. per totam, c. 9. concl. 65. cum pluri
bus ſequentibus*, & *c. 11. concluſ. 1.* & *2.
cum alijs, ſuctis ipſius notis locupletiſſimis.*
100 Tandem & illud prænoſcere iuua-
bit, quòd in feudo nouo, etiam per mor
tem acquirentis vacante, tantùm liberi
eius ſuccedunt, non autem conſangui-
nei collaterales, etiam de feudo ſimul
inueſtiti, ita vt quilibet in eo portionẽ
ſuam habeat, nam adhuc in altera par-
te vacante conſors conſanguineus non

ſuccedit, niſi aliud expreſsè cautum ſit,
*c. 1. §. cùm verò, verſ. Sin autem vnus, tit.
1. de his, qui feudum dare poſſunt, c. 1. §. vl
timo, verſ. In alio verò feudo, tit. 8. de ſuc-
ceſſ. feudi, c. ſi duo fratres, titul. 14. ſi de
feudo marchiæ, c. vnico, tit. 20. de beneficio
fratris, lib. 1. c. vnico, §. quod ita intelli-
gendum, verſ. Si enim, tit. 11. de ſucceſſ.
fratrum, c. vnico in princip. tit. 12. de fra-
tribus de nouo beneficio inueſtitis, c. vnico,
verſ. vlt.* illic. *Propter tenorem inueſtitu-
ræ*, per argum. à contrario ſenſu, *tit. 18.
de duobus fratribus à Capitaneo inueſtitis,
lib. 2. feudor.* & vbique gloſſæ, & DD.
communiter; inde deducentes, * in feu 101
do nouo regulariter iuri accreſcendi
locum non eſſe, & vltra eos, & alios
tradit Maſuerius *in praxi, titul. de feud.
num. 12.* latè què proſequuntur, non-
nullos congerentes caſus, in quibus ea
reg. fallit, Iul. Clarus, §. *feudum, q. 77.
per totam*, Menoch. *conſ. 464. à n. 4. lib.
5.* & *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 93. à n.*
22. Henric. Roſental. innumeros alios
DD. *in notis* cumulans, *de feudis c. 6. con-
cluſ. 73. 74.* & *75.* & *c. 7. concluſ. 58. ex
n. 4.* Adeòquè * multominùs conſors 102
conſanguineus reuocare poterit alie-
nationem feudi, ab acquirente factam,
vt colligitur *ex c. vnic. §. item ſi fuerint,
quibus modis feud. amitt. iuncta gloſ. verbo
reuertitur*, recepta à Baldo, & Aluaro-
to *n. 1. 2.* & *6.* Præpoſito *n. 1.* Laudẽſi
n. 8. & *9.* Afflict. *n. 2. 3.* & *4.* & *à n. 18.*
(vbi benè explicat) & cęteris commu-
niter *ibi*, vt teſtatur Hartmanus Piſtor,
quamuis id in eo text. probari neget,
aliter eum intelligens, *quæſt. iur. lib. 2.
q. 4 à n. 82. p. 1.* & Henricus Roſental.
cõmunem illius §. interpretationem,
quam nos ſequimur, magis probans, *in
tract. de feud. c. 9. concluſ. 65. n. 9.* & *in
notis lit. G.* & *c. 11. concluſ. 1. n. vlt.* & *in
notis lit. D.* Niſi in caſibus, * in quibus, 103
& filij feudi noui alienationem à patre
acquirẽte factam reuocare poſſent, pu-
ta ſi illorum etiam factum, in illius feu
di acquiſitione interueniſſet, id ſimul
cum patre à domino ſtipulantium, aut
pro ipſis quoquè conceſſum, expreſsè
vel tacitè acceptãtium, vel ſi filiorum
quoquè tametſi in eo actu minimè in-
teruenientium contemplatione æquè
prin-

Digitized by Google

principaliter feudũ cõceſſum fuerit, in-
tuitu forſan ſeruitiorũ, quæ & ipſi filij
exibuerint cõcedẽti, aut ſi id aliàs cla-
rè ex cõiecturis cõſtaret, cũ in his omni
bꝰ caſibus eis ſimul à principio iꝰ quæſi
tũ fuerit, quod abſq; eorũ facto, ſeu cõ-
ſenſu ipſis tolli nequit, ex reg. *l. 2. D. de
his qui ſunt ſui vel alieni iur. l. id quod noſ-
trũ 11. iũct. l. nõ debet 74. D. de reg. iur.* &
vtrũque poſt Bald. Præpoſ. Iſerniã, Af-
flict. & alios obſeruarũt Pinel. *in l. 1. 3.
p. n. 98. verſ. Ex quibꝰ colligitur, & verſ.
In le ſequitur, C. de bonis matern.* Iacob.
Thomingius *queſt. ſeu deciſ. 23. nu. 6. &*
7. Hartman. Piſtor *quaſt. iur. lib. 2. q. 4.
n. 88. & 91. p. 1. & part. 2. q. 20. n. 14.*
Hẽr. Roſent. *de feud. c. 6. cõcl. 69. n. 28.
c. 9. cõcl. 65. n. 11. cũ relatis lit. I. & cõcl.
66. à n. 6. cũ relatis lit. F.* Morquech. idẽ
in emphiteuſi cũ pluribꝰ reſoluẽs, *de di-
uiſ. bonor. lib. 1. c. 6. à n. 28. ad 30.* D. Caſ
til. *quot. cõtr. lib. 4. c. 5. à n. 33.* Quomo-
104 do * accipiendũ eſt, alioquì retellẽdũ,
quod generaliter docẽt, & magis cõmu
niter receptũ teſtãtur Valaſ. *de iu. emphi.
q. 49. n. 38. verſ. Sed quantum ego*, Fauiꝰ
Turretus *cõſ. 61. lib. 1. quaſi per totũ*, quẽ
refert & ſequitur Antonin. de Amato
var. forẽſ. reſol. lib. 1. reſol. 30. n. 14. nẽpè
patrẽ in feudo, & emphiteuſi nouis, pro
ſe & filijs quęſitis, nõ poſſe illis pręiudi
care per alienationẽ, aut trãslationẽ ir
requiſito dño in aliũ factã; procedit nã
q; vbi filiorũ etiã factũ, vel cõtẽplatio
in acquiſitione interceſsiſſet, quibꝰ tã-
tũ caſibꝰ filij talẽ alienationẽ reuoca-
re poſsẽt; quicquid hos caſꝰ velut indu
bitatos tantũ referat Valaſc. *d. q. 49. n.
8. 9. 10. & 11.* in ijſdẽ nãq; caſibꝰ reuo
care etiã poterit cõſors cõſanguineus
alienationẽ feudi ab acquirẽte factã, vt
paulò ante commemorati reſoluunt, &
pro cõperto habẽt, maximè Roſent. *d.
c. 6. cõcl. 69. n. 31. cũ relatis lit.* KK. *&
d. c. 9. cõcl. 65. n. 13. & 14. cũ relatis lit.*
L. M. *&* N. *& c. 12. concluſ. 2. n. 1. 2. &
6. cum relatis lit. A.*

105 Quibus ſic pręcognitis, facilior iã ap
paret ratio tũ dubitãdi, tũ decid. ad tex.
*in d. c. 2. de feudis, in relato verſ. Ad hæc, iũ
cto verſ. Atq; in feudo*, vbi cũ propoſitũ
eſſet, vaſallũ alienaſſe feudũ ſibi ab Ec-
cleſia cõceſſũ, itaut ob talẽ alienationẽ
illud amitteret, & ad Eccleſiã ipſam de
uolueretur, & cõſequẽter illicitè, nẽpè
abſq; Eccleſiæ cõſenſu, ſiue eiꝰ Pręlato
irrequiſito; illud quęſitũ eſt, an Pręlatꝰ
ipſe poſſet feudũ cõcedere filio, vel ag
nato, vel cõſanguineo alienãtis? & poſ-
ſe reſpõdit Innocẽtiꝰ 3. ratio dubitãdi
illa fuit, quod vaſallo, qui feudũ ipſum
acquiſiuit, per alienationẽ excluſo, eius
quoq; filij, & cõſanguinei, tametſi eiuſ-
dẽ feudi cõſortes, regulariter, vbi aliud
nõ eſſet in pactũ deductũ, vel ex cõiec-
turis clarè cõſtaret, vt diximꝰ, omninò
excluſi erant. Decidendi verò illa fuit
apertiſsima, quòd & ſi iure ipſo tã filiꝰ,
quã cõſanguineꝰ feudi cõſors, ab eo, vel
parte eiꝰ alienata, quæ alienantẽ cõtin
gebat, penitus forent excluſi, quoniã id
per alienationẽ dño ſiue Eccleſiæ fuit
cõmiſsũ, nõ tamẽ per hoc Pręlati pote
ſtas ſublata eſt, vt quemadmodũ extra-
neo feudũ ſic alienatum pro libito da-
re poſſet, poſsit etiã, ſi velit, de eo filiũ
alienãtis, vel cõſanguineũ cõſortẽ inue
ſtire, cũ talis filiꝰ; vel cõſanguineus, id
neque ex ſucceſsione, neque ex iure ac-
creſcẽdi, ſed ex nouo Eccleſiæ benefic.
conſequatur, tametſi Eccleſiæ reſpectu
feudũ dicatur antiquũ, eò quòd iã ãtea
dari ſolitũ fuerit, itaut nec noua ſolẽni
tas in huiuſmodi infeudatione requira
tur, nec ex ea quaſi cõtra iuramẽtũ fac-
ta periuriũ incurratur, vt ad præced. il-
liꝰ tex. partẽ obſeruauimꝰ, & hæc eiꝰ in
hac 2. p. planiſsima interp. eſt, quã licèt
obſcurè, & inuolutè ſenſerũt *gl. ibi* ſub
verb. inueſtire, Hoſt. *n. 2. ad idem verbũ*,
Ioan. And. *n. 5.* But. *n. 11.* Zabarel. *n. 3.
& 6.* Abb. *n. 8. verſ. Et ad iſtũ tex.* Imola
n. 3. 7. 8. 14. & 15. & Guiat. *circa me-
diũ, verſ. Eadẽ què ratione.* Viuianꝰ *in ra-
tionali ad eundem text. in 2. dubio.*

Denique nõ obſtat vlt. arg. pars, quòd 106
arg. ex legibꝰ ciuilibꝰ ſumptũ nullũ poſ
ſit Eccleſiæ præiudiciũ afferre, quia ne-
gam, arg. quo mouẽtur qui renouatio-
nẽ emphiteuſis, etiã Eccleſiaſticæ, deſcẽ
dẽtibꝰ, agnatis & heredibꝰ vltimi emphi
teutæ cõcedũt, ex ſolis legibꝰ ciuilibus
ſũptũ eſſe, cũ nitatur etiã canonicis cõ-
ſtitutionibus, & naturali æquitate, quã
Eccleſia maximè colit, & amplectitur,
iuxta ſuperiùs tradita à n. 14. & 17.

Dd DIS-

DISSERTATIONIS SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 Erratur plerumque pernicioſè ſub authoritate iuris ſelentiæ.

2 Renunciationis ius deſcendentibus vltimi poſſeſſoris rei emphiteuticæ, vel feudalis multò planiùs competit, quã alijs proximioribus collateralibus defuncti.

¶ Denegari collateralibus plures affirmarunt. ibid.

3 Contrarium plures alij docuerunt, renouationis ius cõcedentes proximioribus vſque ad 4. gradum.

¶ Feuda regulariter agnationis qualitatẽ exigunt. ibidem.

4 Renouationis ius in feudis ita demũ cõpetit, ſi eam petentes, proximiores defuncto ſint per virilem ſexum, niſi aliud ex inueſtitura conſtet.

5 In emphiteuſi conceditur proximioribus, ex quocumque latere defunctum attinentibus, niſi prior inueſtitura, ſiue emphiteutica conceſſio ſolos agnatos admittat, contra Mareſcotum.

¶ Agnatorum, & cognatorum differentiæ iure ciuili ſublatæ ſunt. ibid.

6 Renouationis ius in emphiteuſi ita demũ agnatis ſolis conceditur, ſi ita ſe habeat eius rei vſus, & communis obſeruantia.

¶ Conceditur ſimul pluribus conſanguineis in eodẽ gradu exiſtẽtibus, dũ tamẽ inueſtituræ tenor non repugnet, cõtra Mareſcot.

7 Vt competat, neceſſe non eſt, quòd conſanguinei, renouationem petentes, ſint etiam heredes vltimi emphiteutæ, vel feudatarij, ita ut aliàs excludantur ab extraneis heredib⁹ inſtitutis; aduers⁹ Imol. & alios.

8 Niſi emphiteuſis, vel feudum hereditaria ſint, vel abſolutè, vel ſecundũ quid, & quare?

9 Emphiteuſis, & feudum vel ſunt merè familiaria, ſiue ex pacto, & prouidentia, vel merè hereditaria, vel mixta; & qualia ſint primi generis?

10 In familiaribus ſoli deſcendentes primi acquirentis ſuccedunt, licèt defuncto heredes nõ ſint, quia vel alij ſint ab eo inſtituti, vel ſi ipſi ſcripti ſint heredes, hereditatem tamen repudiauerint, prout facere poſſunt ſub diſtinctione hic tradita inter emphiteuſim, & feudum.

11 Merè hereditaria quæ ſint? & notata differentia quòad conceptionis modũ inter emphiteuſim ſecularem, & Eccleſiaſticam.

12 Mixta, ſiue ſecundùm quid hereditaria, quæ ſint?

13 Feudum alicui pro ſe, & heredibus ſimpliciter conceſſum, etiam nulla filiorum, aut liberorum facta mentione, mixtum à pleriſque putatur, & vtramque exigere qualitatem, ſanguinis nempè, & hereditatis, & quare? cum n. ſeq. Contrarium tamen defenditur n. 15.

14 Heredum appellatione in materia feudali filij, ſeu deſcendentes maſculi dumtaxàt intelliguntur.

15 Et continentur in feudo, ſimpliciter parenti conceſſo pro ſe, & heredibus, licèt reuerà, ſiue actu ipſo heredes non ſint.

16 Quod procedit multò magis cùm in conceſſione feudi pro heredibus facta, adiectũ eſt verbum maſculis, & quare?

17 Feudum non intelligitur mixtum ob id, quòd in eius conceſſione alicui facta pro ſe, & heredibus addita ſit vox maſculis, vt plerique putarũt, ſed familiare tãtũ.

18 Niſi quòad effectum, vt non poſſit filius feudum retinere, repudiata patris hereditate, quando non eſt filiorum facta mentio, ſed heredum maſculorum duntaxàt.

19 Emphiteuſis, vel feudum ſi merè familiaria ſint, & ad certas vitas, vel generationes conceſſa, eis finitis proximiores conſanguinei vltimi poſſeſſoris, renouationis petendæ ius habent, licèt ei heredes non ſint.

20 Differentia tamen adhibita inter feudum,

Digitized by Google

dum, & emphiteuſim, tam quòad agnationis qualitatē, in illo non etiam in hoc deſideratam, quàm quòad neceſsitatē, in illo non item in hoc filio incumbentem, paternam hereditatem adeundi.

21 *Conueniunt tamen in hoc, quòd ad eorū renouationem obtinendam neceſſe nō eſt, quòd legitim⁹ alioqui defuncti ſucceſſor, ſit etiam ab eo, cum teſtamento decedente, inſtitutus heres, licèt ipſius filius, vel deſcendens ſit, contra Imolam, & alios, quorum ſententia conuincitur, & 2. numer. ſeqq.*

22 *Repreſentatio defuncti per heredem facta, nihil aliud efficit, quàm heredem defuncti loco reponere; id quod ad renouationis ius applicari nequit, & quare?*

23 *Teſtatus quis decedere poteſt quòad bona, & iura propria, & inteſtatus quòad iura, ſua familia, aut cognationi à lege delata.*

¶ *Renouationem emphiteuſis vel feudi vacantis iure ſanguinis petens, ſi ſimul ſit defuncti heres, abſque vlla controuerſia illam obtinebit. ibid.*

24 *Emphiteuſis vel feudum ſi ſint merè hereditaria, ad vitas duorum, vel triū heredū limitata, eis finitis ſimiliter ad renouationē petēdam dumtaxat admittitur heres vltimi poſſeſſoris, excluſis conſanguineis non heredibus.*

25 *Si ſint mixta, ad renouationem petendā proximior cōſanguineus nō admittetur, niſi ſimul ſit heres.*

¶ *Ad ſucceſſionem quoque in eis requiritur, quòd conſanguineus ſit heres ſaltem in bonis allodialibus defuncti, quomodò intelligitur communis ſententia, qualitatē hereditariam ſimpliciter requirēs. ibid.*

26 *In merè hereditarijs, & in mixtis vera eſt ſententia Imolæ, & aliorum, qui abſolutè ad renouationem impetrandam hereditariam qualitatem exigunt, differētia tamen adhibita quòad prælationem inter merè hereditaria, & mixta.*

27 *In mixtis præfertur proximior conſanguineus extraneo heredi in renouatione impetranda.*

28 *Gl. verbo impetrabile, verſ. Et eſt ſimile, in l. 1. §. permittitur (aliàs §. planè) D. de aqua quotid. & æſt. optimè intelligitur.*

29 *Si ſint abſolutè hereditaria, ſiue pro quibuſcumque heredibus conceſſa, tanquam libera alienari in quemcumque poſſunt. Quod in perpetuò ſic conceſſis intelligitur, & quare?*

¶ *Heredibus ſuis quilibet in dubio proſpicere velle cenſetur. ibid.*

30 *Si non perpetuò pro omnibus heredibus concedantur, ſed limitatè pro duobus, aut tribus, vniuerſaliter, vel generaliter deſignatis, non alij quā heredes in eis ſuccedere poſſunt, quamuis hi poſſint eſſe extranei; eadem què ratione quibuſcumque vltimi ſucceſſoris heredibus renouationis ius competit.*

31 *Emphiteuſis ſi ſit nominationis, & ante illam factam emphiteutæ mors cōtingat, liberè ad dominum reuertitur, vt poſſit eam cuicumque voluerit cōcedere, nec ad renouationem faciendam cogi poteſt, & quare? cum 2. n. ſeqq.*

32 *Relatiuum quis vel qui, adiunctū verbo futuri temporis, propriam conditionē de futuro ſignificat, & inducit.*

33 *Conditio ſui natura formam inducit, ſpecificè ad implendam, ita ut antea locum non habeat diſpoſitio, & conditione deficiente omninò corruat.*

¶ *Actus vel contractus, in alicuius declarationem collatus, illo non declarante, non ſortitur effectum. ibidem.*

34 *Nominatione non facta ab eo, cui illa iniungitur, in dubio cenſeri ipſius heredē nominatum Bald. & alij docuerunt, & expenditur lex 4. C. de contrah. & commit. ſtip.*

35 *Lex illa loquitur in conceſsione alicui perpetuò facta, & declarationis qualitas non eſt ei adiecta cōditionaliter, ſed quaſi demonſtratiuè, & cauſaliter.*

¶ *Lex ſi mulier 25. C. de iure dot. expenditur. ibid.*

36 *Baldi, & ſequaciū doctrina per tex. in l. 4. C. de contrah. & commit. ſtip. iuxta eius l. terminos rectè intelligitur.*

37 *Stephani Bertrandi conſilium refertur, & impugnatur.*

38 *Emphiteuſis alicui pro ſe, & perſonis nominandis conceſſa, ita demum etiā non facta nominatione ad heredes eius trāſit, ſi perpetuò ſic conceſſa ſit, idē q; in feudo.*

39 *Secus in conceſsione temporali, nempè facta alicui pro ſe, & duabus vel tribus perſonis à ſe, vel alio poſſeſſore nominan-*

diſ, & à contrarium docentibus cauendũ eſſe admonetur. Quod tamen limitatur num. 43.

40. Luſitana ordinatio refertur, admittens heredem ſcriptum emphiteutæ non nominantis, quaſi ab eo nominatus eſſet, quæ velut exorbitans meritò ab eius interpretibus reſtringitur.

41 Deciſio incidens Hiſpalenſis.

42 Pater nomine filij infantis poteſt nominationem in emphiteuſi, vel alium actum filio vtilem facere.

43 Mandatũ morte mandatarij re integra omninò expirat.

44 Nominandi facultatem habens, poteſt eam alij committere per ſpeciale mandatum ad id conceſſum, vel ratam habere nominationẽ ab alio ſui nomine factam.

45 Emphiteuſis nominationis, etiam temporaliter conceſſa, ſi non ſit mera nominationis, ſed reſtricta ad aliquos de familia vel heredes, ex nominationis defectu non perit, ſed ad omnes de familia, vel heredes ſucceſſiuè pro illis vicib⁹ tranſit.

46 Renouandi ius etiam tunc competere Dec. & nonnulli alij exiſtimarunt, cùm domin⁹ rei emphiteuticæ vel feudalis, per mortem vltimi poſſeſſoris eam ſibi retinere vult.

47 Contrarium longè veriùs maximè in Eccleſia docuit Bart. magis communiter receptus.

48 Niſi adſit immemorialis conſuetudo in contrarium.

49 Vel niſi res ſterilis in emphiteuſim conceſſa, poſtea per emphiteutam fertilis, & fructuoſa reddita fuerit.

50 Dominus directus cùm rem emphiteuticam, vel feudalem per mortem vltimi poſſeſſoris vacantem ſibi retinere vult, nullam deſcendentibus, vel alijs quibus renouationis ius alioqui competit, iniuriã facit.

¶ Charitas benè ordinata incipit à ſe ipſo. ibidem.

51 Si emphiteuſim vel feudum vacantiam alteri conceſſerit ante petitam renouationem, ſimiliter tale ius regulariter ceſſat, & quare? & huius ſententiæ auctores referuntur n. 56.

52 Ius alicui ſemel quæſitum, ei inuito abſque vlla ipſius culpa auferendum non eſt, nedum in materia feudali, ſed & generaliter in alia qualibet.

53 Princeps in tertij præiuditium quicquã concedere non cenſetur, imò nec de poteſtate ordinaria poteſt.

¶ Cap. quamuis 8. de præbend. in 6. expenditur. ibid.

54 Renouationis æquitas cùm ſpecialiter introducta ſit in emphiteuſi cõtra regulam l. ne cui; C. de locato; in iiſdem terminis regula neceſſariò accipienda eſt.

55 Lex ne cui, liberam facultatem domino concedens, rem ſuam alteri locatam, cuicumque alij locandi finita locatione, procedit cùm primus, & ſecundus conductor concurrunt, quolibet contendente ſe alij præferendum.

56 Lex congruit 4. & lex fin. C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. & c. 1. de locato, in iiſdem terminis loquuntur.

57 Renouatio emphiteuſis, vel feudi vacãtis petenda eſt intra annum, & diem à tẽpore ſcientiæ vacationis, quod tẽp⁹ iure præfinitum eſt ad petendum ius pro feudo, vel ad feudum competens.

58 Concedenda ita demum eſt intra illud tempus, ſi res integra ſit; nec alij conceſſio facta, ſecus aliàs, & quare?

59 Eam petendi negligentia intra quod tẽpus à die ſcientiæ vacationis imputetur, iudicis arbitrio relinquitur.

60 Scientia & ſi regulariter non præſumatur, præſumetur tamen mortis defuncti, ſi publicè ea nota ſit in loco, vbi degit is, cui talis ſcientia præiudicat.

61 Renouationem re adhuc integra ante factam alij conceſſionem petens, ſi nihilominus alteri conceſſio fiat, annum, & diẽ habet ad talem conceſſionem reuocãdam, non à die ſcientiæ mortis defuncti, ſed cõceſſionis, alteri contra ipſius petitionem factæ computandum.

62 Annus ad renouationem petendam non currit à die ſcientiæ mortis, ei qui dominum ad id diligenter à ſe per quiſitum inuenire non potuit, ſed ab eo tantùm tempore, quo dominum adeundi facultatem habuit.

63 Idem eſt in qualibet iuſta impedimenti cauſa, & plures hic referuntur.

64 Nullo modo currit vacationem ignorãti, nedum vbi res integra eſt; ſed etiam re non integra, ob factam alij conceſſionem, & quare? cum n. ſeq.

Igno-

Digitized by Google

65 *Ignorans nemo culpam, aut negligentiã admittit, nec dãnum, aut pœnã patitur.*

66 *Annus in feudis iure datus ad inueſtituram petendam, vtilis tantùm eſt à principio, ſiue à die ſcientiæ mortis prædeceſſoris dũtaxat currẽs, licèt in progreſſu ceſſãte iuſto impedimento ſit continuus.*

67 *Ludou. Gozadini, & aliorum ſententia declaratur.*

68 *Anni & diei lapſum ita demum proximioribus defuncti, renouationem alijs ſe ignorantibus conceſſam, ex quo ſciuerunt non reuocãtibus, nocere communiter DD. volunt, ſi illa facta ſit remotioribus conſanguineis, ſecus ſi penitùs extraneis, quo caſu 30. annorum tempus tali renouationi petendæ ſupsreſſi aiunt.*

69 *Nocere proximiori agnato petere negligenti reuocationem feudi in remotiorem alienati, non item ſi in extraneum, ſed tunc reuocationem peti poſſe vſque ad triginta annos Accurſ. communiter receptus docuit.*

70 *In renouatione talis diſtinctio adhiberi nequit, ſed indiſtinctè anni, & diei lapſus dumtaxàt attẽditur ex Authoris ſententia, & quare?*

71 *Cap. 1. §. Titius filios, ſi de feudi defuncti contentio ſit, an probet id, ad quod à gl. verbo per annum, & Doctoribus communiter expenditur?*

72 *Agnatus remotior reſpectu proximioris non minùs extraneus defuncti diei poteſt, quàm penitùs extraneus.*

73 *Feudum ſi ſit antiquum, quod & paternum vocant, ius in eo quæſitum eſt ad alienationem reuocandam omnibus deſcendentibus in infinitum primi acquirentis tam per lineam tranſuerſalem, quàm directam alienantis.*

74 *Ius hoc agnatis ſuccedẽtib⁹ cõpetit, quod eis inuitis tolli nequit nedum per licitam vaſalli alienationem, ſed nec per illicitã, ſi feudum paternum, non ſit ſimul hereditarium, ſed tantùm ſit familiare, ſiue ex pacto, & prouidentia.*

75 *Non tamen competit proximioribus vltimi ſucceſſoris, qui renouationis tantùm petendæ poſt eius mortem ius habent, qui ob hoc ius de futuro alienationem interim factam reuocare nequeunt, & quare?*

76 *Annus, & dies conceditur vaſallo, etiã feudi perpetui ſucceſſori, ad petendã nouã inueſtiturã in ſignum recognitionis, & vt fidelitatem, ſiue ſub iuramento denuò domino præſtet, quod ſi facere intra id tempus diſtulerit, feudum amittit.*

77 *Renouatio emphiteuſis finitæ, non eſt facienda pro iiſdem conditionibus, vel penſionibus, quæ in primo inſtrumento conceſſionis emphiteuticæ continentur, ſed probis potiùs, quæ tempore renouationis faciendæ vel offeruntur ab extraneo, vel reperirentur communiter.*

78 *Niſi fundus ab initio in emphiteuſim datus, vel ſterilis, & inutilis eſſet, vel non ita vtilis, & fructuoſus, ac poſtea effect⁹ eſt, ob impenſas, & meliorationes in eo factas ab emphiteuta.*

79 *Emphiteuſis origo nulla alia fuit, quàm rem ad meliorandum dare; & ex ſententia Accurſij communiter recepti dicitur ab emponemate, dictione Græca, quæ idẽ valet, quod melioratio.*

80 *Longè probabiliùs, nec diſſimiliter in effectu, dicitur à Græco verbo emphiteu, quod Latinè ſignificat implantare, & inſerere, ac germina ponere.*

81 *Emphiteuſi finita, finitum eſſe ius emphiteutæ exiſtimauit Ripa, & an hoc ſit abſolutè verum? cum n. ſeq.*

82 *Non eſt finitum emphiteutæ ius quòad meliorationes in re emphiteutica factas, quæ pertinent ad facientem, & eius heredes, etiam extraneos, vt in feudo, aduerſùs Faebineum.*

83 *Meliorationibus rei emphiteuticæ defuncti ſucceſſor priuaretur, ſi renouatio ei nõ fieret pro penſione, antiquo eius valori reſpondente, ſed præſenti tantùm, quem meliorationes præſtiterunt.*

84 *Emphiteutica res nõ ſemper meliores ab emphiteuta reddũtur, ſed deteriores, quo caſu renouationis ius, & æquitas ceſſat.*

5 *Aliquando verò meliores redduntur nõ maiore, quàm neceſſaria poſſeſſorum impẽſa, ſed ob valoris incrementum eis à tempore datum, quo caſu renouationi loc⁹ eſt pro penſione debita inſpecto valore præſenti.*

86 *Emphiteuſis ſi ſit merè familiaris, & ad extraneum heredem, cui meliorationũ ius competit, peruenit, ius renouationis proximioribus dumtaxàt cõpetit pro penſione correſpondente valori præſenti.*

DE EADEM RVRSVS EMPHITEVTICÆ, VEL feudalis renouationis materia, nonnullis declarationibus exornata, quibus ferè omnes caſus explicantur, in quibus illi locus eſſe, vel non eſſe poteſt, ad quamplurium, maximè feudalis iuris capitum intellectum.

DISSERTATIO XVI.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

PROPOSVIMVS pręced. diſſertat. cõmunem
1 illam Bart. & ſequacium
traditionem, à nonnullis
negatam, late pro virib⁹
tutari, ſed quia (vt ex ibi, ac diſſertat.
13. traditis apparet) potiſsimùm illa
nititur ex bono, & æquo, quo in genere
plerũque ſub authoritate iuris ſcientiæ
perniciosè erratur, vt ex Celſi ſententia
docuit Paulus I. C. *in l. ſi ſeruũ 19. §. ſequitur, D. de verb. oblig.* idcircò viſum
eſt ſeparatim hocloci notabiliores
ei⁹ declarationes ſubiicere, ſiue frequẽtiores
percurrere caſus, in quib⁹ emphiteuſis,
vel feudi, per vltimi poſſeſſoris
obitum extinctæ, vel extincti, renouationi
locus eſſe vel non eſſe poſsit.

2 Prior itaque declaratio ſit, vt deſcendentibus
vltimi poſſeſſoris rei emphiteuticæ,
vel feudalis (quorum Bart.
dumtaxàt meminit in ſæpe citata *l. 1. §. permittitur, D. de aqua quotid. & æſti*)
multò planius renouationis ius competat,
quàm alijs proximioribus, ex latere
tantùm defunctum contingentibus,
quibus eam denegari affirmarunt Ancharran.
conſ. 133. *aliàs* 134. *plenè, & ſubtiliter, n. 4. verſ. Quòad ſecundum*, Corſet.
in addit. ad Abbatẽ in c. Bona memoria in 2. n. 28. verbo renouationem, limit. 2. de poſtulat. Prælat. Iaſ. *conſ.* 24. *n.* 38. *vol.* 3.
Curt. ſenior, & Socin. iun. plures congerentes,
ille *conſ.* 47. *nu.* 13. hic verò
conſ. 9. *nu.* 11. *ad medium, verſ. Imò etiam requiritur, & n.* 20. *lib.* 3. atque alij relati
ab Ant. Gabriele *commun. concl. lib. 3. tit. de iure emphit. concluſ.* 1. *n.* 16. Philippo
Port. *commun. concluſ. lib. 1. concl. 12. limit. 5. in princip.* & à Pereira *de renouatione emphiteut. q. 9. n. 15. & 22.*

Cæterùm contrarium plures alij do 3
cuerũt, nẽpè gratia frequentioris euẽtus,
& non reſtrictionis gratia, deſcendentium
tantùm Bartolum meminiſſe,
adeò què proximioribus vſque ad quartum
gradum idem renouationis ius cõpetere,
hac tamen inter feudum, & emphiteuſim
adhibita diſtinctione, quòd
cum feuda regulariter agnationis qualitatem
exigant, *c. 1. §. hoc autem, tit. 1. de his, qui feudum dare poſſunt, cap. 1. tit. 8. de ſucceſſ. feudi lib. 1. c. 1. tit. 45. an agnatus, vel filius, & c. 1. tit. 50. de natura ſucceſſ. feudi lib. 2. feudor. l. 6. tit. 26. p. 4.* &
vbique Doctores, Zaſsius *de feudis 8 p. concluſ.* 3. Iulius Clarus *lib. 4. ſentent. §. feudum, q. 97. nu. 1. verſ. Si verò non extant*,
Petrus Dueñas *reg.* 309. latiſsimè
Henric. Roſental. *de feud. c. 7. per totũ, maximè concluſ. 15. & 31.* ita demum in
eis * renouationis ius competit, ſi eam 4
petẽtes, proximiores defuncto ſint per
virilem ſexum, iuxta naturã feudi, niſi
aliud ex inueſtitura conſtet (quæ ſemper
attendenda eſt, vt paulò poſt dicemus,
& in terminis proſequitur optimè
Borgninus Caualcanus *deciſ.* 36. *alias* 80. *ex n.* 165. *& clarius à n.* 420. *p.* 2.)
in emphiteuſi verò, * ad renouationẽ 5
proximioribus vſque ad quartum gradũ
cõcedendam, ſufficit eos ex quocũque
latere defunctum attinere, poſtquã
agnatorum, & cognatorum differentię
ſublatæ ſunt, *Auth. de heredibus ab inteſtato venientibus, §. ſi igitur, cum ſequentibus, collatio* 9. niſi & hic vice verſa prior
inueſtitura, ſiue emphiteutica cõceſsio
ſolos agnatos admittat, quicquid contrariũ
cũ Beroio, & alijs reſoluat Hercul.

cul. Mareſcotus variar. reſolut. lib. 1. c. 3. nu. 4. 5. & 6. Quæ quidem ſententia ſic accepta longè verior, ac receptior eſt, vt ſupra ſæpe inſinuauimus, & pro cõſtanti reliquimus; atque ita etiã loquitur Bart. alijs in locis diſſertat. 10. commemoratis, ac reſoluunt cum pluribus Iul. Clar. d. §. empbiteuſis, q. 43. n. 21. (vbi tamẽ malè etiam in emphiteuſi agnationis qualitatem exigit, & cognationem excludit) & in d. §. feudũ q. 87. Ant. Gabr. d. conſ. 1. n. 16. verſ. Contrarium eſt verius, iunctis n. 17. & 27. Philipp. Port. d. concluſ. 12. limit. 5. verſ. Sed contrarium, Minſing. ſingularium obſeruat. cent. 5. obſeruat. 16. & centur. 6. obſeruat. 79. Rolandus à Valle conſil. 3. nu. 151. verſ. Primò, quòd petentes, vol. 1. Caualcanus d. decis. 36. n. 422. verſ. Tertiò requiritur, Alex. Trentacinq. variar. reſolut. lib. 3. reſolut. 5. de iure empbit. nu. 3 per totum, iuncto n. 15. Aluarus Valaſcus conſultat. 101. n. 1. Franciſcus Beccius in additionibus ad Iaſ. d. conſ. 24. nu. 38. lit. V. verſ. Contrarium tamen, & Pereira d. q. 9. n. 16. & 23. (qui n. 17. id
6 rectè limitat, * non procedere ſtante contrario vſu, & obſeruantia, cũ Hyppolit. Riminaldo, qui id eleganter probat, conſ. 257. à n. 104. vol. 3.) Hercul. Mareſcot. d. c. 3. n. 2. & 3. (qui n. 7. id rectè extẽdit, vt procedat etiam ſi plures conſanguinei ſint in eodem gradu, nam omnibus æqualiter renouatio facienda eſt, arg. tex. in l. 2. §. bereditas, D. de ſuis, & legit. bered. malè tamen ſubampliat n. 8. licèt tenor inueſtituræ repugnet, in hoc ſiquidem fallitur per ea, quę nupèr diximus, & ſtatim dicemus) Hẽric. Roſent. de feud. d. c. 7. concluſ. 24. n. 6. cum relatis lit. H.

7 Nec neceſſe eſt, quòd conſanguinei, renouationem petentes, ſint etiam heredes vltimi emphiteutæ, vel feudatarij, ita vt aliàs ab extraneis heredibus inſtitutis excludantur, vt voluit Imola relatus, ac receptus à Corſeto in addit. ad Abbat. in d. cap. Bonæ memoriæ in 2. n. 28. lit. C. limitat. 1. de poſtulat. Prælator. Alex. in l. ſi mihi, & Titio 110. n. 19. D. de verbor. obligat. & conſ. 10. n. 11. vbi additio alios adfert lib. 3. plures quoquè eiuſdem ſententiæ authores congerunt Ant. Gabr. & Philip. Port. commu. concluſ. ac regularum iuris ille lib. 3. tit. de iure empbit. concluſ. 1. n. 18. in princip. hic verò lib. 2. concluſ. 12. verſ. 6. limita, quibus addo Bertachin. in repert. verbo empbiteuſis finita cum tertia generatione, verſ. Item verum quando petens, Aug. Beroium conſ. 98. num. 9. 11. & 17. vol. 1. Rolandum à Valle d. conſ. 3. num. 152. verſ. Tertiò quòd ſint heredes, Alex. Trentacinq. d. reſolut. 5. de iure empbit. n. 5. & vltimo, Nicolaum Intrigliol. de feud. q. 65. n. 3. cum relatis ab Henric. Roſental. eodem tract. c. 7. concluſ. 24. n. 15. in
notis lit. R. Niſi ſcilicet * emphiteuſis, 8
vel feudum hereditaria ſint, vel abſolutè, vel ſecundum quid, cũ prima conceſsio ſemper ſit attendenda, nec plus renouationi cõcedendum ſit, quàm ipſi ſucceſsioni ex vi primæ conceſsionis, ſeu inueſtituræ, iuxta ea quæ cum pluribus reſoluunt Caldas Perei. de renouat. empbit. q. 9. n. 13. Caualcan⁹ d. decis. 36. n. 422. Melchior Phebus decis. 29. n. 6. facit reg. tex. in l. filio quẽ pater 23. verſ. Ne imagine, naturæ veritas adũbretur, D. de liber. & poſthum. iuncta alia text. in l. item quæritur 13. §. qui impleto, & l. qui ad certum 14. verſ. Et ideò, D. locati.

Quod vt ampliùs declaretur, obſer- 9
uandum eſt, emphiteuſim, & feudũ vel eſſe merè familiaria, ſiue ex pacto, & prouidentia (vt vocant) quę & genearchica à pleriſque nuncupãtur, vel merè hereditaria, vel mixta, ſiue ſecundum quid hereditaria, tametſi vltimam hãc ſpeciem non admittat Henr. Roſental. de feudis c. 2. concluſ. 49. Emphiteuſis, & feudum familiaria, ſiue ex pacto, & prouidentia dicuntur, quæ alicui pro ſe, & filijs, aut (quod idem eſt) liberis, vel deſcendentibus conceduntur, nulla heredum mentione facta, vt in ſepulchris probat lex familiaria 5. illic. Familiaria ſepulchra dicuntur, quæ quis ſibi, familiæ què ſuæ conſtituit, D. de relig. &
ſumptibus fun. in quibus proinde * ſoli 10
deſcendentes primi acquirentis ſuccedunt, licèt defuncto heredes non ſint, quia forſan alij ſint ab eo ſcripti heredes, vel non ſint, ſed ipſi conſanguinei, qui heredes ſcripti ſunt, hereditatem repudiauerint, prout iure facere poſ-

ſunt, in emphiteuſi quidem indiſtinctè, quicumque ſcilicet illi ſint, ſiue ex latere tantùm defuncti contingentes, ſiue etiã eius liberi, in feudo vero agnati tãtũ collaterales defuncti, nõ etiã ei⁹ filij, aut deſcẽdẽtes, iuxta tex. *in c. 1. tit. 45. an agnat⁹, vel filius, lib. 2. feud.* ita cũ communi reſoluunt Iul. Clar. *§. emphiteuſis, q. 16. n. 1. poſt medium, verſ. Emphiteuſis nõ hereditaria,* ac rurſus *q. 35. & q. 37. n. 1. 3. & 4. & in §. feudum, q. 9. n. 3. & q. 76. n. 2. & 3.* Pinel. *in l. 1. C. de bonis maternis 3. p. n. 84. verſ. Omnium tamẽ, & n. 85.* Valaſc. *de iure emphit. q. 43. n. 2. & 3. & q. 44. n. 3. & 4. & q. 49. n. 3. verſ. Secũdus caſus,* Caldas *de nominat. emphiteut. q. 22. n. 22. & q. 23. num. 33.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 94. à n. 8. & lib. 4. præſumpt. 1*[illegible]*0. n. 12.* Pater Molina *de iuſtit. & iure lib. 2. tractat. 2. diſputat. 472. num. 7. 8. & 10. & diſput. 473. n. 1.* Morquechus *de diuiſione bonor. lib. 1. c. 6. n. 21.* Surd. *cõſ. 108. n. 10. in princ. vol. 1.* Gaſpar Rodericius *de ann. redit. lib. 2. q. 22. n. 37.* Parlad. *in ſeſquicẽt. differẽt. 71. §. 2. n. 2. & 3.* Hẽr. Roſental. & Nicol. Intrigliol. *de feud.* ille *c. 2. concluſ. 33. n. 2.* cum relatis *lit. A.* hic verò *q. 47. per totam, maximè ex n. 12. iunctis n. 22. & 23.* Scipio Rouitus *ad pragm. Neapol. rub. de feud. n. 19. in princip.*

11 Emphiteuſis, ac feudum merè hereditaria ſunt, quæ pro quibuſcumque heredibus cõceduntur, id quod in emphiteuſi ſeculari, quæ quorumcumque heredum ſucceſsionem admittit, ſimplici heredum verbo intelligitur, quippè quod ſui natura omnes, & quoſcumque heredes regulariter complectitur, *l. heredis 65. & 170. D. de verbor. ſignif.* iuncta *d. l. familiaria 5. verſ. Hereditaria, D. de religioſis, &c.* reſoluunt Iulius Clarus *lib. 4. ſentent. §. emphiteuſis q. 28. nu. 6. in princip.* & poſt alios Morquechus *de diuiſione bonorum lib. 1. d. c. 6. n. 20.* in emphiteuſi verò Eccleſiaſtica, & indiſtinctè in feudo, quæ ſui natura ad extraneos heredes non tranſeunt, niſi aliud cautum ſit, ſolo heredum vocabulo minimè intelligitur, iuxta inferiùs dicenda, niſi additum ſit ſignum vniuerſale, puta *pro omnibus, vel quibuſcumque heredibus,* aut ſimile, vt rectè diſtinguunt, & explicant Iul. Clar. *lib. 4. ſentent. d. §. emphiteuſis, q. 16. n. 1. poſt principiũ, & §. feudum, q. 9. & 83. vbique n. 2.* Pater Molina *de iuſt. & iure, d. diſput. 472. n. 3. 4. 5. & 6. & diſput. 473. n. 4.* & quod attinet ad emphiteuſim Eccleſiæ diximus ad præced. diſſertationem latius, in ſolutione ad primum poſterioris ſententiæ fundamentum; quod verò pertinet ad feudum id nominatim reſoluunt Laurentius Siluanus *conſ. 30. nu. 25. ad fin. vol. 1.* Aymon Crauet. *conſ. 256. nu. 4. verſ. Sed hic dubitatur, & nu. 8. verſ. Hic tamen videndum, lib. 2.* Roland. à Valle *conſ. 3. n. 65, lib. 1. & de lucro dotis q. 54. n. 27.* Ant. Gab. *comm. concluſ. lib. 6. tit. de verbor. ſignif. concluſ. 3. n. 14. & concl. 4. per totam,* Aluar. Valaſ. *de iure emphit. q. 43. n. 1. in fin. & q. 49. nu. 1. §. tertium caput, verſ. Prim⁹ caſus,* Surd. *d. cõſ. 108. n. 10. verſ. Aliud eſt feudum, & conſ. 440. a n. 11. & conſ. 475. nu. 14. 24. & 25.* Franc. Burſat. *cõſ. 22. n. 2. lib. 1.* Franc. Beccius *conſ. 88. n. 9. eodem lib.* ac poſt plures alios Hartman. Piſtor *quæſt. iur. lib. 2. q. 1. n. 39. & 40. p. 1.* Fachin. *controuerſ. iur. lib. 7. c. 6.* Henr. Raſental. *de feud. c. 2. concluſ. 35. n. 3. & 4. & in notis lit. C. & D. & concluſ. 36. per totam,* Camill. Borrellus *in ſumma deciſionum p. 1. tit. 14. n. 517. & 628.*

Denique emphiteuſis, & feudum ſecundùm quid hereditaria, ſeu mixta dicuntur, quæ duplicem expoſcunt qualitatem, ſanguinis nempè, & hereditatis ſimul, puta quæ alicui conceduntur pro ſe, & filijs, ſeu liberis, & heredib⁹, vel pro ſe, & filijs vel liberis heredibus, quemadmodùm in emphiteuſi docuit Bart. *in l. vt iuris iurãdi 7. §. ſi liberi, n. 4. D. operis libertor.* & communis, quã reſoluunt D. Præſes Couarruu. *variar. reſolut. lib. 2. cap. 18. n. 3. in princip.* Iul. Clar. *§. emphiteuſis, q. 16. circa fin. principij, verſ. Mixta eſt, & q. 37. num. 2.* Morquech. *de diuiſione bonor. d. lib. 1. cap. 6. n. 22.* Pater Molina, qui & in feudo loquitur, *d. diſputat. 472. n. 6. & d. diſput. 473. n. 4. verſ. Si autem,* Cæſar Manentus *conſ. 19. n. 34.* in feudo vero Iacob⁹ de Beluiſio *in c. 1. de eo, qui ſibi & heredibus,* cuius ſententiam, & veriorem, & 12

recep-

receptiorẽ eſſe teſtatur Iul. Clar. §. feudũ, q. 9. n. 4. & q. 83. n. 1. ad fin. verſ. Aut eſt receptũ, Pinel. in l. 1. C. de bon. mater. 3. p. n. 90. verſ. Inde etiã infertur, & verſ. Infertur 7. Menoch. cõſ. 640. n. 17. vol. 7. Surd. d. conſ. 108. n. 10. verſ. Tertiũ verò, Intrigliol. de feud. q. 49. n. 9. 16. & 163. Rouit⁹ ad pragmat. Neapol. rub. de feud. n. 19. ad medium, verſ. Quòd ſi in conceſſione, iuncto n. 20. & 21. qui ſimiles alios conceptionis modos, ad feudum hoc mixtum pertinentes, referunt.

13 Inter quos & ille adnumerari ſolet, cùm feudum alicui pro ſe, & heredibus ſimpliciter conceditur, nulla filiorum, aut liberorum facta mẽtione, iuxta ea, quæ poſt alios reſoluunt dominus Couarr. d. lib. 2. variar. reſolut. c. 18. n. 3. ad medium, verſ. Ex quibus deducitur (qui generaliter loquitur in re ad extraneos heredes ſui natura non tranſeunte, vt in emphiteuſi Eccleſiaſtica, & feudo) Iul. Clar. d. §. feudum, q. 9. n. 7. verſ. Sed ſi intelligas, & q. 83. n. 2. Octauian. Cacheranus deciſ. Pedemont. 161. n. 1. Menoch. conſ. 391. n. 21. & 22. verſ. Reſpõdetur 1. vol. 4. Surd. conſ. 63. à n. 10. vol. 1. Franc. Burſat. cõſ. 91. n. 13. vol. 1. & poſt plures alios Hartman. Piſtor quæſt. iur. lib. 2. q. 1. n. 44. Nicol. Intrigliol. de feudis q. 48. à n. 4. maximè n. 26. & 27 Scipio Rouitus d. rub. de feudis, num. 24. Qui ex eo præſertim mouentur, * quòd

14 & ſi aliàs in materia feudali heredum appellatione filij ſeu deſcendẽtes maſculi duntaxàt intelligantur, c. 1. §. & ſi clientulus, tit. 13. de alienatione feudi, lib. 1. c. 1. §. ſimiliter, verſ. Profectò, tit. 34. de lege Corradi, lib. 2. feudor. cum ſimilibus, ex quib⁹ vltra Doctores vbique ſic notarunt Paul. Caſtrenſ. conſ. 453. nu. 1. verſ. 2. caſus, lib. 2. Alex. conſ. 30. nu. 1. lib. 1. vbi Roueſcala lit. D. alios cõgerit, Petr. Dueñas reg. 359. Camil. Borrell. in ſumma deciſionum 1. p. tit. 34. n. 227. & 426. tamen ob expreſſionem ab homine factam, vt aliquid operetur, iuxta reg. l. ſi quando 109. D. de legat. 1. cum vulgatis, non ſimpliciter filij, ac deſcendentes intelligi debent, ſed cum qualitate hereditaria.

15 Cæterùm argumẽtum hoc, ſi verum agnoſcimus, duntaxàt cõcludit in primo conceptionis modo, cùm ſcilicet poſt factam filiorum, aut liberorũ mentionem, pro quibus feudũ dari dicitur, ſubiũgitur verb. heredib⁹, quæ in ſpecie, ne vox iſthæc ſitocioſa, ſi nihil aliud quã præcedens ſignificaret, neceſſe eſt, vt ad qualitatem hereditariam referatur, adeòquè feudum mixtũ conſtituat, ſecus ſi nulla filiorum, vel liberorũ mentio fiat, quo caſu ſatis eſt, quòd ſimplex vox heredum, quæ alioquì quoſcumque heredes complectitur, iuxta ſuperiùs tradita, operetur ſolam vocationem filiorum, ſeu deſcendentium, licèt heredes non ſint, iuxta naturam feudalem, materiamquè ſubiectã, ex reg. legis ſi vno 17. (quæ aliàs eſt ſub l. ex cõducto 15.) verſ. Sed & ſi verbo, D. locati, l. inſulam 6. D. de præſcript. verb. cum ſimilibus, & in terminis melius ex c. vlt. tit. 26. ſi de feudo defuncti contentio ſit, lib. 2. feudor. idquè planè voluit Accurſ. in l. ex facto 17. §. fin. ſchol. vlt. verſ. Et eſt ſecundùm hoc, D. ad S. C. Trebel. quem ſic rectè intellexit, & explicuit Paul. Caſtrenſ. ibi, n. 4. circa finem, verſ. Et ego cogitaui, relatus, ac receptus à Iaſone in l. ſi non ſortem 26. §. libertus, n. 35. circa finem, verſ. Reperio etiam, D. de condict. indebiti, & alijs, quos refert, quanquã ab eis diſcedens D. Couarr. d. c. 18. n. 3. §. idem omninò, verſ. Et licet Paulus, vltra congeſtos à Pinelo in d. l. 1. C. de bonis matern. 3. p. n. 87. verſ. Ex quibus memorò, & Hartmano Piſtore quæſt. iur. lib. 2. q. 1. n. 43. qui duo, licèt prima fronte, inſpecta communi ſententia contraria, quam referunt, ab eis videantur recedere, ille d. n. 87. verſ. Ex qua opinione, hic verò à n. 44. & 82. tamen poſtea tandem in pũcto iuris ipſorum opinionẽ magis probant, hic à n. 99. & 114, à n. 54. ille verò n. 91. verſ. Imò ſi mea, & ſecundùm eam in Camera Imperiali iudicatum refert Minſing. ſingul. obſeruat. cent. 4. obſeruat. 2. n. 3. eandem què Germaniæ conſuetudine receptam teſtatur And. Gailli⁹ pract. obſeruat. lib. 2. obſeruat. 154. n. 20. ac defendit optime, nonnullos alios congerens, Fachin. controuerſ. iur. lib. 7. c. 3. à verſ. Sed omiſſo, & cap. 4. à verſ. Tertia opinionis. Id quod * 16 multò magis procedit, ſi in cõceſſione

feudi

feudi pro heredibus facta adiectum ſit verbum *maſculis*, quod & ſi ſimplici heredum verbo in hac materia tacitè inſit, iuxta iura feudalia, ſuperiùs relata, ei tamen adiectum, magis enixè declarat mentem concedentis, vt filios, ac deſcendentes maſculos abſque vlla hereditaria qualitate videatur eo nomine accepiſſe, ac ſi pro liberis, vel filijs
17 feudum conceſsiſſet. Nam, * & ſi id quamplurimi negauerint, feudû eo modo conceſſum, mixtum potiùs eſſe aſſeuerantes, relati ab Antonio Gabr. qui proinde hanc ſententiam magis cômunem dicit *commun. concluſ. lib. 6. tit. de verbor. ſignif. concluſ. 3. num. 5. 6. & 7.* Philip. Port. *concluſ. & reg. iur. lib. 1. cõcluſ. 16. poſt principium, verſ. Sed contrariam ſent.* Octauian. *d. deciſ. 161. num. 2.* Henric. Roſental. *de feud. cap. 2. concluſ. 44. n. 4. in gloſſa lit. C.* Intrigliol. *ſub eodem tract. q. 49. n. 158.* longè tamê probabiliùs (ni fallor) eſſe potiùs familiare, ſiue ex pacto, & prouidentia plures alij affirmarunt, quorum meminit Pinel. *d. 3. part. n. 88. verſ. Ego autem puto* (vbi eorum ſententiam nedum veriorem, ſed & receptiorem dicit) *& n. 94. à verſ. Ex eiſdê infertur*, meminere quoquè, tametſi nihil firmantes, Henr. Roſent. & Nicol. Intrigliol. *de feud.* ille *d. concluſ. 44. n. 3. in notis lit. B.* hic verò *d. q. 49. n. 166. cum 4. ſequentibus*, & vt minùs dubitabile reſoluunt Decius, & alij relati, tametſi non probati à D. Couarr. *d. c. 18. n. 3. 5. idem omninò, ad medium, verſ. Poſſet fortàn*, & vltra eos Roland. à Valle *conſ. 67. à num. 22. vol. 1.* Hyppol. Riminald. *conſ. 18. à n. 56. eodem volum.* And. Gail. *d. obſeruat. 154. n. 21.* Menoch. *conſ. 16. n. 40. & de praeſumpt. lib. 3. praeſumpt. 94. n. 9.* ac defendit rectè Fachin. *d. lib. 7. controu. cap. 7.*
18 *verſ. Caeterû ſi cõtrouerſis*, limitâs quòad * effectû tex. *in cap. 1. verſ. Vbi verò, tit. 45. an agnatus, vel filius, lib. 2. feudorû*, vt non poſsit filius feudum retinere, repudiata patris hereditate, id quod generaliter quaſi ex Pileanorum opinione defendit Roſental. *de feud. d. c. 2. concluſ. 33. n. 4. verſ. Eſt enim, iũcto n. 9. cum ſequentibus*, nec rectè inſpectus contrariû in hac ſpecie docuit Hartman. Piſtor *quaeſt. iur. lib. 2. q. 3. à n. 17.* licèt pro contraria ſententia citetur à Fachin. *d. c. 7. verſ. Prioris ſententiae, in fine*, quia re vera Piſtorius, inſpecto cap. quęſtionis ſolùm loquitur de feudo conceſſo pro filijs, & heredibus maſculis, quod (vt diximus) longè diuerſum eſt a conceſſo pro heredibus maſculis ſimpliciter.

Quibus ita praenotatis, in ſuperiore 19
articulo reſoluendum eſt, quòd ſi emphiteuſis, vel feudum merè familiaria ſint, ſiue ex pacto, & prouidentia, ſicut in eis, dum durant, ſoli deſcendêtes primi acquirentis, & proximiores conſanguinei defuncti ſuccedunt, licèt ei heredes non ſint, ſic & eis finitis, cû ad certas vitas, vel generationes côceſſa sût, ad renouationem obtinendam hereditaria qualitas minime requiretur, ſed ſola ſanguinis proximitas ſufficiens erit. Hac tamen * inter feudum, & emphiteuſim adhibita differentia, quòd 20
renouationem feudi vacantis petês habere debet agnationis qualitatem, ad eius ſucceſsionê deſideratam, niſi ſit filius, vel deſcendens defuncti, qui hereditate eius repudiata, feudum conſequi nô poteſt *d. c. 1. an agnatus, vel fili?* & diximus ſupra. At verò petens renouationem vacâtis emphiteuſis, agnationis qualitatê alioqui non requirentis, ſufficit ſi ita ſit defuncto vnde quaquè proximus, vt ſi ille inteſtatus decederet, ad ipſius ſucceſsionem iure vocaretur, tametſi ei heres no ſit, & licèt ſi ſit filius, vel deſcendens defuncti, ab eo quê heres ſcriptus, ipſius hereditatem repudiauerit, qui non ob hoc à renouatione petenda excludetur, vt nec excluderetur à ſucceſsione in emphiteuſi adhuc durante, iuxta tradita ſup. n. 10.

In eo tamen * ambo conueniunt, quòd 21
ad eorum renouationê obtinendâ neceſſe non eſt, quòd legitimus alioqui defuncti ſucceſſor, ſit etiam ab eo, cum teſtamento decedête, inſtitutus heres, ſed illâ non minùs impetrabit, licèt alij ſint ab eo ſcripti heredes, quod & in filijs exheredatis, vel praeteritis locum habet, qui & ſi patris teſtamentum hac in parte nullum dicere potuerunt, *Authent. ex cauſa, C. de liber. praeterit. ſ. fin. verſ. Pueras ende, tit. 8. parti. 6.* non tamê dixe

dixerunt,atque ita teſtamentum eius ta
citè probarunt, iuxta tex. *in l. filio præ-*
terito 17. verſ. Quòd ſi bonis, D. de iniuſto
rupto,cum notatis à gl.*verbo tuebitur*,&
cōmuni, quàm reſoluit Boer.*deciſ.96.*
à n. 5. iunctis quæ nos cum eo, & alijs
generaliter reſoluimus *diſſertat. 14. nu.*
34.quib⁹ nūc addimus opt.*l.6.d.tit.8.*
p.6.& Petr. Dueñas, eam latè exornā-
tem *reg.549.* nam adhuc quaſi filij reno
uationis ius habebūt, vt & ſuccederét,
ſi emphiteuſis duraret,ex ſolo concedē
tis benef.arg.tex. *in l. ſi in emptionē 34.*
aliàs 35. D. de minoribus, cùm relatis à
gl. *verbo maiorum*, quā *diſſertat. 13. ſub*
n.19. ad hoc expendimus, iūcta regula
l. ſi adrogator 22. §. 1. in fin. illic, *quia hoc*
non iudicio eius ad eum peruenit, ſed princi
pali prouidētia, D. de adopt. cū alijs, qua-
rum aptiùs alibi mentionem faciam,&
ex nonnullis alijs fundamentis, quæ in
huius ſententiæ comprobationem ad-
fert eleganter Decius *conſ.78.ex nu.3.*
verſ. Sed tamen prædictis, atque ita cum
eodem Decio obſeruat etiam Ripa *in*
l.1.n.8.verſ. Tu tempera, D. de priuileg.
credit. Minſing.*ſingul.obſeruat.cent.5.ob*
ſeruat.16.n.4.verſ.Contrarium,& cent.
6.obſeruat.79.nu.7. & contra Imolam
conſ.38.n.2.& alios non paucos,gene-
raliter hereditariam qualitatem requi
rentes, longè veriùs cum pleriſque re-
ſoluunt Ant. Gabr. *d. concluſ.1.n.18.*
verſ. Contrarium. Philip. Portius *d.con-*
cluſ.12.limit.6.verſ.Sed contrariū, Hyp
pol.Riminald.*conſ.138.n.22.vol.2.&*
conſ.257.n.25.vol.3. Alex.Trētacinq.
d.reſolut.5.de iure emphit.n.9. verſ. Hæc
declaratio, iuncto n. vltimo Valaſcus *dict.*
conſult.101.n.2. atque alij, congeſti à
Pereir.*de renouat.emphit.d.q.9.num.18.*
Roſental.*de feudis c.7.concluſ.24.n.16.*
qui *lit.S.*plures adfert. Quicquid Imo-
læ, & ſequacium ſententiam latè defen
dat Pereir.*d.q.9.ex n.20.*iuncto *n.23.*
vbi illos refert, ex eo præſertim, quòd
vltimum emphiteutam, vel feudatariū
nemo repreſentet niſi heres, etiam ex-
traneus, & ideò nemini alij, quàm illi,
renouationis ius competat. Quaſi verò
22 * repreſentatio quicquā aliud efficiat,
quā heredē defuncti loco reponere, vt
in iura ipſi debita ſuccedat, *l. nihil aliud*
24. D. de verbo.ſignif. l. beredē 59. & l. he
reditas 62. D. de reg. iur. Authent. de iure-
iurando, à moriente præſtito; in principio,
verſ. Cùm vtique, cum relatis à gl. *verbo*
vnam quodammodò collat. 5. Porrò in de-
functo, qui durātis adhuc emphiteuſis,
vel feudi poſſeſſor extitit, nullum reno
uationis ius, quod ad heredem tranſ-
ferret, conſiderari potuit, id nāque vel
ipſi ei⁹ ſanguini, & familiæ debetur, vt
in hoc caſu, vel habenti qualitatem he-
reditariam, iuxta inueſtituræ tenorem,
adeò què independēter à volūtate poſ-
ſeſſoris, vt in caſibus mòx referendis,&
planè ſupponit Pereir. *d.q.9.nu.14.q.*
17.n.8.q.18.n.21.& q.19.n.10. quic-
quid contrariū poſt alios defendat Ga-
br. Pereir. ipſius filius *deciſ.128. nu.3.*
maximè cùm non ſit in iure nouū, * vt 23
& teſtatus quis decedat quòad bona,&
iura propria, & inteſtatus quòad iura,
ſuæ familiæ, aut cognationi, à l. delata.
l. inteſtato 6. D. de legitim. tutor. §. quod au
tem, inſt. de legit. agnator. tutela, iūcto *Au*
thent. de heredibus, ab inteſtato venientibus,
c.5. ſiue §. ex his autē collat.9.l.9. tit.16.
p.6. Non ergo in emphiteuſi, vel feudo
familiæ neceſſe eſt, vt conſanguineus
renouationem petens, ſimul ſit defun-
cti heres; quanquam ſi eſſet, omni con-
trouerſia res careret, vt idem Cald. Pe
reir. ex facto conſultus reſpondit *conſ.*
24.n.3.verſ.Contrariam,& verſ.Sed ni-
hilominùs.

Quòd ſi vice verſa emphiteuſis, vel 24
feudū, merè hereditaria ſint, & ad cer-
tas vitas, vel generationes reſtricta, il-
lis per mortem vltimi emphiteutę, vel
feudatarij finitis, ad eorum renouatio-
nem petendam dūtaxàt admittetur de-
functi heres, etiam extraneus, qui con-
ſanguineum non heredem excludet, nā
& eum excludebat in ipſa emphiteuſis,
vel feudi durantis ſucceſsione; eadem-
què ratione * ſi mixta ſint, & ad certas 25
generationes, vel vitas limitata, vlti-
ma extincta, ius renouationem petēdi,
quod proximiori conſanguineo cōce-
ditur, ei tātùm indulgebitur, qui ſimul
heres ſit; vt & ad ſucceſsionem emphi-
teuſis, vel feudi durantis heres eſſe de-
beret ſaltem in bonis allodialibus de-
functi, licèt heres non eſſet in ipſa em-
phiteuſi,

phiteuſi, vel feudo in quibus ad ſucceſſionem ſufficit, quòd mediante perſona ſuorum anteceſſorum ſit heres primi inueſtiti, tametſi in his alij ſit à defuncto inſtitutus heres; quomodò procedit cōmunis ſententia, in eiuſmodi emphiteuſi, vel feudo mixtis ad ſucceſsionem requirés, quòd proximior defuncti conſanguineus, ſit etiam eius heres, quam reſoluunt Iul. Clar. §. *feudum q.* 9. *nu.* 5. Valaſc. *de iure emphit. q.* 44. *n. vlt.* Surd. *conſ.* 108. *num.* 9. vltra alios relatos ab Hartmano Piſtore *quaeſt. iur. lib.* 2. *q.* 14 *n.* 11. & 27. *iuncto n.* 32. & 33. quicquid ipſe *à n.* 34. & 53. latè inuoluat, ad renouationē autem, in qua ſucceſsio ceſſat, hereditaria qualitas regulariter exi-
26 gatur. Et in his duobus caſibus * dumtaxàt vera erit, ac procedet ſententia Imolæ, & aliorū, quos refert, & ſequitur Pereira, cuius ad hoc memini ſupra *n.* 21. dum in conſanguineo renouationem petente, abſolutè hereditariam qualitatem exigunt, vt & obiter monui *n.* 12. Cæterùm dum eum præferri volunt ab extraneo, eiuſmodi qualitate ornato, hoc tantùm verum erit, cùm emphiteuſis, vel feudum, merè hereditaria ſunt, non etiam cùm ſunt mixta, quo caſu conſanguineo minimè præferetur extraneus heres, vtpotè in quo deficit ſanguinis qualitas, ſine qua is admitti non valet, multò què minùs præferri cōſanguineo, ex reg. *l. ſi heredi plures* 5. *D. de condit. inſtit.* Quòd ſi inſtes, nemini igitur tunc renouationis ius cōpetet, quia & conſanguineo deficit qualitas hereditaria? reſpondebo, * imò hoc in caſu idem quod in primo emphiteuſis, vel feudi familiaris, dicendū eſſe, vt cùm per proximiorem nō ſteterit, re ipſa heredem eſſe, eò quòd extraneus fuerit inſtitutus, huic ille præferendus ſit in renouatione impetranda, vt & præferretur in ſucceſsione, iuxta tradita ab Antonio Capit. *decif.* 64. *n.* 7. & 8. & alijs, quos refert, & ſequitur Intrigliol. *de feud. q.* 48. *num.* 74. & 75. confert reg. tex. *in l.* 3. §. *qui habent, D. de tutelis*, in ſimili à nobis expenſa *diſſertat.* 14. *n.* 46. *iuncta reg. cùm non ſtat.* 66. *lib.* 6. Iuxta quæ etiam * accipienda eſt doctrina gloſſæ *verbo impetrabile, verſ. Et eſt ſimile, in l.* 2. §. *permittitur, (aliàs §. planè) D. de aqua quotidiana,* docentis, mortuo vaſallo, eius heredem maſculum facilè poſſe feudi inueſtituram impetrare, quicquid eam velùt expreſſam pro Imolæ, & ſequacium ſententia expendat Pereir. *d. q.* 9. *num.* 20. Nam ſi gloſſa loquatur de feudo familiari tātùm, per heredem maſculum intellexiſſe cenſeri debet filium, vel agnatum defuncti, ac deſcendentē primi acquirentis, etiam ſi re ipſa non ſit heres, extraneo forsā inſtituto, quia pro herede ſanguinis in feudali materia regulariter id verbum accipitur, iuxta ſuperiùs tradita; ſi verò de feudo familiari, & hereditario ſimul, ſiue mixto Accurſ. ſentiat, per heredem maſculum nō ſimpliciter filium, vel agnatum accepiſſe videri debet, ſed ſimul cum qualitate hereditaria, ſi eam habere poſsit, de feudo autem ſimpliciter, & abſolutè hereditario intelligi nequit, quia ex quo ad extraneum tranſire poteſt, maſculinitatis qualitas in eo non requiritur.

At adhuc dices, feudum, & emphiteuſim abſolutè hereditaria, ſiue pro quibuſcumque heredibus conceſſa, hereditariam qualitatem non requirere, cùm tanquam libera alienari in quemcumque poſsint, iuxta tex. *in c. vni.* illic, *ſi quis ea lege alicui feudum dederit, vt ipſe, & ſui heredes, & cui ipſe dederit habeant. Reſpondeo, iſte, qui ſic accipit, poterit id vendere, vel donare, vel aliter ſi ſibi placuerit, etiam ſine voluntate domini alienare, tit.* 48. *de feudo non habente propriam feudi naturam, lib.* 2. *feudor.* & quæ per eum tex. vltra ordinarios *ibi*, cum communi reſoluunt D. Couarr. *var. reſolut. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 4. Iul. Clar. *lib.* 4. *ſent.* §. *emphiteuſis q.* 18. *n.* 1. *verſ. His præmiſſis, ac n.* 3. & §. *feudum. q.* 31. *n.* 8. *q.* 40. *n.* 2. *q.* 41. *n.* 9. *verſ. Tu verò, & q.* 42. *n.* 2. *in principio*, D. Molin. *de Hiſpan. primogen. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 71. (vbi & primogenium de illis inſtitui poſſe docet) Valaſc. *de iure emphit. q.* 49. *n.* 3. Cald. Pereir. *de nominat. emphit. q.* 23. *n.* 18. Morquech. *de diuiſ. bonorum lib.* 1. *c.* 6. *n.* 23. Henr. Roſental. *de feud. c.* 2. *concluſ.* 35. *num.* 4. *cum relatis lit. D.* Sed reſpōdendum eſt, id qui-

Digitized by Google

Id quidem procedere ac verum eſſe in emphiteuſi, & feudo, perpetuò alicui pro ſe, & omnibus eius heredibus conceſsis, quo caſu vox heredum ſtat merè demonſtratiuè, & gratia frequentioris euentus, quia frequẽtius eſt, quemlibet ſibi, & heredibus ſuis proſpicere velle, *l. ſi pactum 9. in fin. D. de probat. l. veteris* 13. illic. *Et ad heredes tranſmitti, C. de contrahend. & committ. ſtipulat. cap. 1. circa fin.* illic: *Vnuſquiſque enim ſibi, ſuis què heredibus videtur proſpexiſſe, tit.* 18. *de duobus fratribus, lib. 2. feudor. l. 11. verſ. E en tal razon,* illic. *Porque ſoſpechàron los ſabios antiguos, que todo home que face pleyto, o poſtura con otri, que lo face tambien por ſus herederos, como por ſi, tit.* 14. *part.* 3. Adeò què non excluditur quælibet alia diſpoſitio, etiam titulo ſingulari, puta legati, donationis, aut venditionis, ſunt enim huiuſmodi emphiteuſis, & feudum patrimonialia effecta, ac ſi apertiùs alicui cõceſſa forent pro ſe, & omnibus, quibus ipſe dederit, quapropter hæ cõceſsionis formulæ æquiparantur *in d. c. vnic. de feudo non habente propriam feudi naturam*, vbi & talia feuda patrimonialia effecta eſſe non obſcurè probatur in illis verbis. *Et ille etiam, cui datum fuerit, non habebit ipſum pro feudo, niſi ſicut ei datum eſt.* Vnde aliud erit

30 * ſi illa nõ perpetuò pro omnibus heredibus concedantur, ſed limitatè pro duobus, aut tribus heredibus, etiam addito vniuerſali, vel generali ſigno, puta, *quibuſcumque*, vel *quibus dederit*, aut *quos nominauerit*, id enim non tollit, quin illi heredes eſſe debeant, cùm ad certum eorũ numerum reſtringatur, ſed tantùm ſignificat, qualeſcumque ipſos eſſe poſſe, ſiue ſanguinis, ſiue extraneos, atque hos ab emphiteuta vel feudatario inſtitutos, illis eſſe præferendos, iuxta ea, quæ in ſequenti declaratione in ſimili dicemus: quare & vltimi ſucceſſoris heredes, tametſi extranei, eius conſanguineis, etiam filijs, vel exheredatis, vel præteritis, nec reclamantibus, in renouatione impetranda præferendi ſunt.

31 Secunda ſuperioris doctrinæ declaratio ſit, vt locum non obtineat in emphiteuſi, quam vocant nominationis, puta conceſſa alicui pro ſe, & vna, vel duabus, aut tribus perſonis, quas nominauerit, nã ſi ante illã factã emphiteutę mors contingat, liberè emphiteuſis ad dñm reuertetur, ita vt de illa pro libito diſponere poſsit, nec ad renouationem eiꝰ faciendã proximiori, vel heredi defuncti nõ nominantis cogi valeat: quia hoc modo cõceſſa emphiteuſis in perſona tãtũ primi pura eſt, in ſequẽtiũ verò cõditionalis, vt alioquì dicitur *in l. 4. D de ann. legat.* cũ his, quæ in ſimili tradit Guid. Pap. *quæſt. ſeu deciſ.* 505. *per totam*, Deciꝰ *cõſ.* 578. *n.* 11. *to.* 2. habet enim huiuſmodi emphiteutica cõceſsio imbibitã cõditionẽ illã, *ſi ſequẽtes fuerint nominati*, vt indicat relatiuũ illud *quas*, adiũctũ verbo *nominauerint* futuri tẽporis; * cuius illud eſt propriũ, vt propriã cõditionẽ de futuro ſignificet, & inducat, 32
l. ſi debitor 39. *§. veriſimile*, vbi notat Bar. *n.* 1. *&* 2. *D. de contrab. empt. l. ſi ſtichũ, quimeꝰ erit* 6. *D. de leg.* 1. *l. nuper* 85. *verſ. Planè, D. de leg.* 3. *l.* 1. *§. vlt.* vbi latè Bart. *n.* 28. 29. *&* 30. *ac n.* 35. *verſ. Cõtrariũ credo, D. de cõdit. & demõſt.* & poſt alios notarũt Rota antiqua *ſub tit. de teſtam. deciſ.* 11. *n.* 6. *&* 9. Corneus *cõſ.* 218. *n.* 7. *vol.* 3. Roland. *cõſ.* 58. *n.* 13. *vol.* 3. Galganet. *de condit.* 1. *p. c.* 89. *n.* 15. & ad terminos noſtros propriꝰ accedẽtes Alex. *cõſ.* 232. *n.* 4. *lib.* 6. illic. *Quia illa verba, ſcilicet pro eo, quẽ declarabit, faciunt cõditionẽ, propter relatiuũ adiunctũ verbo futuri tẽporis*, Raphael Cuman. *in l. cũ quidã* 24. *in lectur. n.* 10. *verſ. Ex quo ſequitur, D. de legat.* 2. Paul. Pariſ. *conſ.* 38. *n.* 5. *vol.* 3. atque alij paulò poſt referẽdi; conditionis autẽ * illud etiã proprium 33
eſt, vt formã quandã inducat, ſpecificè (vt aiũt) ad implẽdã, vt pluribꝰ probaui, latèq; exornaui *diſſert.* 7. *n.* 8. adeòq; ante eã impletã, effectũ nullũ habeat diſpoſitio, & illa quomodocũq; deficiẽte, omninò corruat, *l.* 4. *§. huiꝰ rei, D. de pact. l. certi cõdictio* 9. *in fi. princ. & l. pecuniã* 36. *verſ. Perinde eſt enim D. de reb. credit. l. hæc vẽditio* 7. *in princ. & l. nec emptio* 8. *D. de contrab. empt. l. neceſſariò* 8. *verſ. Quòd ſi ſub cõditione, D. de peric. & cõmod. rei vẽditæ, l. ſi quis ſub cõditione* 8. *in fi.* illic. *Nec enim legatariꝰ eſt, D. ſi quis omiſſa cauſa teſtam. l. legata* 41. *D. de condit.*

& demonſtrat. l. ſi poſt diem 5. §. ſed ſi ſub
conditione, D. quando dies leg. ced. l. cedere
diem 213. verſ. Vbi ſub conditione, D. de
verbor. ſignif. l. vni. §. ſin autem aliquid ſub
conditione, C. de caduc. tollend. §. ex condi-
tionali, inſt. de verbor. obligat. l. 12. ad
fin. verſ. Mas en la otra, & l. 14. in princi-
pio, tit. 11. p. 5. & vltra DD. vbiquè, ac
plures alios notant, & ad varia expen-
dunt Roland. à Valle conſ. 58. à n. 14.
& conſ. 59. à num. 7. vol. 3. Ioannes Ce-
phalus conſ. 56. n. 11. & conſ. 97. n. 38.
vol. 1. conſ. 183. à n. 49. conſ. 207. n. 52.
& conſ. 284. n. 5. vol. 2. Riminal. iunior
conſ. 398. ex n. 2. lib. 4. Achiles Pedro-
cha conſ. 26. à n. 50. lib. 1. Marcus An-
tonius Peregr. de fideicommiſſ. art. 43. n.
16. Leand. Galganet. de condit. p. 1. cap.
7. à n. 4. maximè n. 8. 14. & 20. Parlad.
in ſeſquitent. quotid. different. differ. 147.
in princip. n. 5. 6. & 9. D. Ioannes del Ca
ſtillo quotid. controu. tom. 4. c. 55. à nu. 4.
& tom. 6. c. 119. à n. 5. ergo cùm per re-
latam nominationis clauſulam inducta
ſit conditio ſpecificè adimplenda, ne-
ceſſe eſt, vt talis nominatio præcedat,
alioquin per mortem emphiteutæ non
nominantis emphiteuſis extinguetur,
proùt & ceſſat, nec effectum ſortitur
omnis actus, vel contractus, in alicu-
ius declarationem collatus, illo nõ de-
clarante, l. ſi ita legatum 65. §. illi ſi volet
D. de legat. 1. l. qui plures 18. verſ. Reſpon-
dit, D. de vſu, & vſufruct. legat. l. ſi quis
arbitratu 43. l. & ideò 44. l. centeſimis
46. §. ſi ita, & l. ſi quis ſtipulatus 112. D.
de verb. obligat. l. fin. in princ. iuncto verſ.
Sin autẽ C. de contrab. empt. cum his, quæ
vbiquè notarunt omnes, optimè Bal. in
l. in vẽdentis 13. n. 21. ad fin. C. eod. tit. &
cõſ. 324. n. 1. ferè per tot. maximè in verſ.
Secunda verò clauſula, verſ. Suppoſito igi-
tur, & verſ. Itẽ conditio, vol. 2. Boer. ad
conſuetud. Bituricenſ. tit. des coſtumes des
fiefz, & cens, §. 19. verſ. Sed quæro, Greg.
Lop. in l. 25. gl. 5. verſ. Aduerte etiã, tit.
9. p. 6. Cũ itaq; emphiteuſis in pręfato
caſu ex defectu nominationis expiret,
conſequẽter, & ad dñm, vt de illa libe-
rè diſponere poſsit, tranſibit, quod in
terminis docuerunt Aug. Beroius conſ.
133. n. 8. & 9. vol. 1. Cald. Perei. de reno-
uat. emphit. q. 9. num. 8. & 26. verſ. Quod
adeò, Thomas Valaſc. allegat. iur. lib. 1.
allegat. 61. n. 3. cum alijs infra.

Nec dicatur, quòd nõ facta nomina- 34
tione ab eo, cui illa iniũcta fuerat, in du
bio cẽſetur nominatus eius heres, arg.
tex. in l. ſecundũ reſponſum 4. C. de cõtrab.
& cõmit. ſtipu. vbi mulier ſtipulata dotẽ
cui voluerit relinquere, videtur ſtipu-
lata ſibi, & heredib⁹, atq; ita ex ea præ
fatã regulã deduxerũt Bal. ibi in ſũma-
rio, Salic. n. 1. & Angel. in 2. ſũmario, idẽ
Bal. in l. cũ poſt 70. §. gener à ſocero, in le-
ctura antiqua, verſ. Extra quæro, D. de iu-
re dot. & apertiùs in l. 1. in princip. n. vlt.
verſ. Vltimò quæro, D. de pact. his verbis,
Pone, ego ſum ſtipulatus hoc modo, promit-
tis mihi recipienti pro eo, quẽ declarauero, po-
ſtea nõ declaro, quæritur vtrũ poſsim agere
ego, vel heres, meus, quia neminẽ declaro? &
videtur quòd non, vt infra de verb. oblig. l.
tritici. In contrariũ eſt caſus, quòd ſi nemi-
nẽ declaro, præſumor recepiſſe pro me, & he-
redibus meis, vt C. de contrab. & cõmit. ſtip.
l. 3. quæ lex eſt ad hoc notabilis (vbi tamen
obiter moneo corruptè l. 2. pro d. l. 4. à
Bald. citari) quam quidem ſententiam,
& veram, & receptam eſſe teſtantur A-
lex. d. conſ. 232. n. 3. lib. 6. & in l. ita ſti-
pulatus 115. n. 29. verſ. Et hæc faciunt,
D. de verb. obligat. & in l. ſi teſtamentum
8. n. vlt. C. de inſtit. & ſubſtit. Decius cõſ.
543. n. 2. ad fin. verſ. Non valet, & n. 3.
& 4. tom. 2. & in l. fin. n. 13. verſ. Et hoc
confirmatur, D. ſi cert. petat. Iaſ. in l. ſtipu-
latio iſta 38. §. ſi quis ita, in 1. n. 2. verſ.
Similiter, & in d. l. ita ſtipulatus 115. nu.
6. D. de verb. obligat. Hyppol. de Marſ.
ſingul. 586. n. 2. Marin. Freccia (qui in
terminis feudi præfato modo conceſsi
loquitur) de ſubfeud. lib. 2. q. 45. à n. 3.
verſ. Poſſet tamen. Pinel. in l. 2. n. 11. ad
fin. C. de bonis matern. Burg. de Paz ad l.
1. Taur. nu. 436. Tellus Fernand. ad l.
10. Taur. num. vltim. verſ. Nihilominus,
Matienç. ad l. 8. tit. 8. lib. 5. compilat. gl.
3. num. vltim. qui & in emphiteuſi me-
morato modo conceſſa Baldi, & ſe-
quacium doctrinam intelligunt, cum
alijs infra. Quia * text. in d. l. 4. proce-
dit in promiſsione, vel conceſsione ali 35
cui perpetuò facta, quo caſu nomina-
tio, vel declaratio perſonę, cui⁹ illa vti
litati cedat, non videtur adiecta cõdi-
tiona-

Google

tionaliter, ſed demonſtratiuè, & cauſaliter, vt ſatis diſſertè probat ſimilis text. *in l. ſi mulier 25. C. de iure dot.* his verbis. *Si mulier dotem à viro dari ſtipuletur, vt de ea teſtari poſſit, cùm ordinationis teſtamenti cogitatio, mortis antecedens tempus ſignificet, nec conditionem, ſed cauſam contineat, inteſtata quoque muliere defuncta ſtipulationem committi proficiet.* Quod & ipſum non minùs clarè ſignificat tex. *in d. l. 4.* illic. *Ea quæ ſtipulata eſt, cùm moreretur partem dimidiam dotis cui velit relinquere, reddi ſibi eùm moreretur eam partē dotis ſtipulata videtur*; quaſi apertè dixiſſet, verba *cui velit relinquere*, quæ æquiualēt illis alijs *d. l. ſi mulier, vt de ea teſtari poſſit*, ex ſuperabundanti adiecta eſſe, vt idē quod aliàs iure ineſſet demonſtrarent, nempè vt ſibi ipſi mulier ſtipularetur, & cōſequenter omnibus eius heredibus, iuxta reg. tex. *in l. ſi pactum 9. in fin. D. de prob.* cum ſimilibus relatis ſup. *n.* 29. iuncta alia tex. *in l. qui mutuam 56. in fin. princip. D. mandati, & in l. quæ dubitationis 81. D. de reg. iur.* facit & tex. *in l. cum pater 77. §. vltimo, D. delegat. 2. & in d. l. ſi teſtamentum, penult. C. de inſtit. & ſubſtit.* cum his, quæ vltra DD. *ibi, & in l. quoties 9. §. tantundem, D. de hered. inſtit.* cui tex. ille aduerſari videtur, tradidere Mantica *de contractib. lib. 14. tit. 41. n. 7. & 8.* Donel. nedum *in eadem l. penultim. n. 2. verſ. Deinde obiicitur*, ſed & *lib. 6. commentar. c. 21. verſ. Demus etiam, poſt medium*, & ad

36 eum Oſuald. Hyllig. *lit. H.* Quare * in iiſdem terminis accipienda ſunt quæ per tex. *in d. l. 4.* Bald. & alij ſupra relati docuerunt, iuxta obſeruata ſup. *n.* 34. nempè perpetuæ conceſsionis alicui factæ, vt adiectio *pro perſona, vel perſonis à ſe declarandis, vel nominandis*, non ſtet conditionaliter, ſed quaſi demonſtratiuè, & cauſaliter, cùm ex ipſa conceſsione res iam fuerit effecta patrimonialis, adeòquè ad quoſcumque heredes tranſmiſsibilis; id quod magis declararunt Bart. *ibi*: dum ſic eū tex. ſummat, *Qui ſtipulatur dari cui velit, ſibi ſtipulari videtur*, Bartholom. Socin. ſic Bald. intelligens *in l. 1. §. ſi per procuratorem, nu. 5. D. de acquir. poſſ.* his verbis. *Secus ſi reciperet, & acquireret nomine perſona certæ, quam nominaret, & declararet, quia tunc nulla ſecuta declaratione, cenſetur ſibi acquirere voluiſſe, & non alteri, & per conſequens ſibi acquirit, caſus eſt notab. in l. 4. C. de contrah. & commit. ſtip. & per illum text. dicit notabiliter Bald. in l. 1. in fin. princip. ſup. de pact. quod nota ad contractus emptionum, qui fiunt in pleriſque locis, maximè Florentiæ, quando quis emit pro eo, quem declarabit*, idem Socin. *in l. vtrum 8. §. cùm quidam, n. 9. D. de rebus dub.* vbi in hæc verba loquitur. *Ex quibus infertur, quòd non videtur valere contractus, ſi ego ſtipulor pro eo, quem nominauero, arguendo de vltimis voluntatibus ad contractus, arg. l. in teſtamentis, infra de reg. iur. cuius contrarium eſt verum, quia nemine nominato, acquiritur ſtipulanti, vt in l. ſecundùm n, & l. veteris, C. de contrah. & commit. ſtip. &c.* Ac denique præfatam *l. 4.* & per eam à Baldo, & alijs tradita, ſic ex communi ſenſu interpretatur Anton. Gabr. *commun. concluſ. libr. 3. tit. de verbor. obligat. concluſ. 2. nu. 1*: dum concluſionem ipſam inde deductam ſic concipit. *Qui ſtipulatur, vel recipit pro nominando, non facta declaratione, & nominatione, ſibi ſtipulatus, & ſibi recepiſſe cenſetur*, ac cæteris meliùs, & apertiùs Anton. Gom. *variar. reſolut. tom. 2. cap. 11. num. 7. in 4. concluſ.* doctiſsimus Eman. Coſt. *in tract. de maiorat. bonor. Regiæ Coronæ, 2. part. num. 16. verſ. In contrarium, iuncto verſ. Sed ego*, Caldas Pereira *de nominat. emphiteut. quaſt. 7. num. 29. & 33.* Sed & Tellus Fernandez, & Matiençus *ſupra*, iuxta caſum in quo loquuntur, & quem ex ea doctrina decidunt, ita planè ſentiunt. Induci quē præterea pro eis poſſunt *l. illud, aut illud 19. D. de opt. leg.* (cui addendus eſt Ioan. Borcholten. *in §. optionis, num. 5. inſtit. delegat.* qui eam li rectè cum *eo §.* conciliat) *& l. ſi ſtipulatus fuerim 76. D. de verborum obligat.* cum his, quæ per hæc, & ſimilia iura, reſoluunt Anton. Gom. *d. cap. 11. num. 41.* Domin. Molin. *de Hiſpan. primog. libr. 2. cap. 4. num. 62.* Caldas Pereira *de nominat. emphiteut. quaſt. 9. num. 28.* Domin. Ioan. del Caſtillo *quotidianar. controuerſiarum, tom. 5. cap. 87. num. 20. & 25.* Nicol. Noalis *de tranſmiſſ. caſu*

36.*n.*2. & 7. Vt ex his * cauendum ſit
37 à Stephano Bertrando *conſ.* 90. *in* 2. *primi volum. p.* qui in renunciatione bonorum paternorum, & fraternorum à filia dotata cum iuramento facta patri ſtipulanti, & recipienti pro ſe, & heredibus à ſe nominandis, contrarium, vt non facta nominatione, tametſi heredibus ab inteſtato relictis, renuntiatio euaneſcat, filięquè ad bona illa regreſſus pro ſua parte detur, ſecurè conſuluit; quem meritò taxat additio Alex. *conſ.* 29. *n.* 2. *lit. C. ad verbum reliquiſſe, verſ. Sed caue, lib.* 3. & *d. conſ.* 232. *nu.* 3. *lit. D. ad verbum ſibi ipſi, lib.* 6. cui accedit Cald. Perei. *de nominat. emphit. q.* 7. *n.* 2. *in fine.*

38 Vnde apparet, præfatam Baldi, & ſequacium doctrinam, emphiteuſi applicatam, dumtaxàt procedere ac veram eſſe in emphiteuſi, perpetuò alicui pro ſe, & perſonis à ſe in poſterum nominandis conceſſa, quæ nominatione non facta, ad heredes tráſibit, vtpotè patrimonialis effecta, quod in feudo ſatis differtè ſignificat Marin. Frecc. *vbi ſup.* in quo etiam loquitur, pro heredibus ab inteſtato licèt non nominatis rectè reſpondens, Surd. poſt alios à ſe relatos *conſ.* 384. *n.* 54. Non verò *
39 illa traditio procedit in emphiteuſi cóceſſa temporaliter alicui pro ſe, & duabus perſonis, quas ipſe ante mortem nominauerit, quia tunc adiectio hæc non ſtat cauſaliter, ſed conditionaliter, non aliter emphiteuſim ſequentibus perſonis concedens, quàm ſi ab illo fuerint nominatæ, atque ita ex defectu impletæ conditionis, ob non factá nominationem à concedente requiſitam, conceſsio ipſa penitùs euaneſcet, iuxta tradita *ſup. n.* 32. & 33. & vltra ibi relatos ſic in terminis reſoluút Anton. Gomez *d. num.* 7. *in* 4. *concluſ. poſt medium, verſ. Secus verò*, Eman. Coſt. *d. nu.* 16. *verſ. Sed ego priorem, in fin.* Cald. Pereir. *d. quæſt.* 7. *nu.* 29. *in fin.* & *nu.* 33. Quare & ab his cauendum eſt, qui memoratam Baldi, & ſequacium traditionem generaliter procedere exiſtimarunt, nedum in emphiteuſi perpetuò alicui pro ſe, & perſonis nominandis cóceſſa, ſed etiam in conceſſa temporaliter, pro ſe & quibuſdam perſonis nominandis, vt fecere Burg. Marc. Salon de Pace (vir alioquì doctiſsimus) *in d. l.* 1. *Tauri, à n.* 428. *iuncto n.* 435. Morquech. *de diuiſ. bonor. lib.* 1. *c.* 6. *num.* 19. Gaſp. Roder. *de ann. reditib. lib.* 2. *q.* 22. *n.* 37. *verſ.* **Sin autem** (dum emphiteuſis hereditariæ exemplum indifferenter ſubiungit in ea, quæ conceſſa eſt pro heredibus, vel pro quibus pater dederit, aut pro certis vitis, aut vocibus, quas nominauerit) Marc. Anton. Genuenſ. *in practicab. Eccleſiaſt. q.* 83. *à n.* 1. *verſ. In contrarium*, D. Ioan. del Caſtillo *d. c.* 87. *nu.* 29. *poſt princip. verſ. Idem etiam*, nam proculdubio falluntur per ea, quę diximus. Tametſi * apud Luſitanos ea 40
ſententia ſaltem quòad heredem in teſtamento ſcriptum, vt is videatur nominatus, probata ſit *lib.* 4. *ordinat. tit.* 62. *in princip. iuncto* §. 3. quapropter eá ordinationem velùt exorbitantem, iuriſquè principijs contrariam, modis omnibus reſtringendam eſſe, nec in emphiteuſi Eccleſiaſtica locú habere, circa quam ſecularis Princeps diſponere nihil potuit, meritò aſſeuerarunt Emanuel Coſta *d.* 2. *p. n.* 16. *in princip. iuncto verſ. Sed ego*, & Cald. Pereir. *d. quæſt.* 7. *num.* 5. *iuncto num.* 18. *verſ. Ex his* & *n.* 28.

Iuxta quam veriſsimam reſolutionem iudicatum eſt in Hiſpalenſi Senatu me Iudice anno 1624. in cauſa poſſeſſoria Hoſpitalis Spiritus Sancti aduersùs don Melchiorem Maldonado, velùt patrem ac legitimum adminiſtratorem don Hermenegildi de Auila, ipſius filij infantis quadrimi, ſiue quatuor annos nondum egreſsi, cùm enim præfatum Hoſpitale quandam ipſius domum in emphiteuſim vitalitiam cóceſsiſſet Chriſtophoro à Flores, eiuſquè vxori pro ipſis, ac perſona ab vltimo ex eis nominanda, & Chriſtophorus vxori ſuperuiuens anno 612. huiuſmodi emphiteuſis pro tempore vitæ ſuæ ceſsionem feciſſet (vulgò traſpaſſo) in fauorem Ioannis Paſqual de Hinojoſa, vt domum ipſam habitaret, vel alijs locare poſſet, eàdem vita durante, ac ſimul ei ſpeciale mandatú cum ſubſtitutionis clauſula, & alijs ampliſsi 41 *Deciſio incidẽs Hiſpalenſis.*

mis

miſ dediſſet, vt ſe, vel alium in tertia vita, quæ ſupererat, nominare poſſet, Ioannes hac vſus facultate anno 615. in vltimo ſuo elogio pro tempore vitæ Chriſtophori, à quo ipſe ceſsionem habuit, nominauit dictum Hermeneg. ei que ſimul idem mandatum, quod ipſe à præfato Chriſtophoro acceperat, dedit nominandi ſe, vel alium in tertia vita, & paulò poſt Ioannes, & Chriſtophorus vita functi ſunt, nulla interim nominatione facta tertiæ vitæ à don Hermeneg. ſiue dō Melchiore eius pa-
42 tre ipſius nomine, cui * ob infantilem filij ætatē id permiſſum erat, iuxta reg. tex. *in l. 1. §. ſufficit, verſ. Ita tamen, D. de adminiſt. tutor. l. reſtituta 37. §. 1. D. ad Senatus Conſult. Trebel. l. quamuis 32. §. infans, D. de acquir. poſſeſſ. l. ſi infanti 18. in princ. C. de iure deliberandi, l. 13. verſ. Mas ſi el beredero, tit. 6. p. 6. cum vbiquè notatis*, quapropter hoſpitale memoratū, quaſi extincta iam emphiteuſi, poſſeſsionem domus, iure directi dominij ad ſe ſpectantis, petiit, & licèt illa a Melchiore nomine filij contradiceretur, per ordinarij ſentētiam nihilominùs obtinuit; quæ ſententia, & ſi in gradu appellationis reuocata fuiſſet, denique in gradu ſupplicationis, cui ego interfui, confirmata fuit per ſuperiùs tradita, quòd nimirum nominatio tertiæ vitæ, pro conditione, & forma neceſſariò obſeruanda deſiderata fuit, & talis nominatio facta non eſt. neque ab ipſo Chriſtophoro, neque à Ioanne eius mādatario, neque rursùs ab huius ſubmādatario Hermenegildo, vel Melchiorè eius patre ipſius nomine, ſaltem in vita Chriſtophori, licèt poſtmodùm lite durante Melchior ipſe Hermenegildum filium nominauerit virtute mādati, quod idem Hermenegildus habuit a Ioanne ſe etiam nominandi; nec enim
43 animaduertit, id * per huius mortē penitus expiraſſe, *l. eius, qui in prouincia 41. verſ. Nā & ſi tibi D. ſi certū petatur, l. inter cauſas 26. in principio. l. ſiquis alicui 27. §. morte, D. mandati, l. mandatum 15. C. eodem tit. §. rectè, verſ. Item ſi adhuc, eodem quoquè tit. l. 12. & 21. tit. 4. & l. 33. tit. 5. p. 5.* exornant latè vltra ordinarios *vbiquè*, Ant. Gabr. *lib. 2. communi tit. de procurat. concluſ. 2.* D. Couarr. *variar. reſolut. lib. 1. c. 14. n. 16.* D. Ferdin. Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſūp. 36. à n. 28.* confert regula text. *in l. ex vectigali 31. in fine, D. de pign.* Maximè
* cùm & illud dubitari probabiliter 44
poſſet, an is, cui nominandi facultas cōceſſa eſt, qualis in ſpecie propoſita fuit Chriſtophorus, qui vxori ſuperſtes fuit, poſsit eam alij committere? quamuis pars affirmatiua verior ſit, nempè poſſe eum ſiue per ſe ſiue per alium, ſpeciale mandatum ad hoc habentem, talem nominationem facere, aut ab alio ſui nomine factam ratam habere, vt argum. tex. *in l. ſi is, qui ſtichum 66. D. de procurat. l. reſtituta 37. in princip. verſ. Item ſi alius, l. qui ita 66. §. 1. D. ad Senatus Conſ. Trebel. & in l. cum debitore 17. verſ. Idcircò, D. rem ratam haberi*, docuit Bart. *in l. ſi ſtipulatus 76. num. 6. D. verb. oblig.* communiter receptus ſecundùm Iaſonem *ibi n. 7.* & alios, quos refert, & ſequitur Cald. Perei. *de nominat. emphit. q. 6. n. 22.*

Verùm adhuc ego præcedentem re- 45
ſolutionem temperandam exiſtimo, vt procedat tantùm in emphiteuſi meræ nominationis temporalis, qualem eam voco, quæ ad perſonas nedū limitatas, ſed & penitùs incertas refertur, nulla heredum, vel filiorum, aut cognatorum mentione facta, itaut nec hereditaria, nec familiaris, aut mixta dici poſsit, quippè quæ ex ſola nominatione dependet, quæ in non heredem, nec filium, vel coniunctum, ſed in penitùs extraneum fieri poteſt, atque ita dum illa non fit, emphiteutica conceſsio, quòad perſonas nominandas effectum non ſortitur, iuxta ſuperius tradita; ſecus autem erit in emphiteuſi nominationis temporariæ non meræ, ſed relatæ ad perſonas non omninò incertas, ſed tantùm incertas de certis, ſiue de certo genere perſonarum, puta ſi fiat alicui conceſsio pro ſe, & duobus heredibus, aut pro ſe, & duobus filijs, vel cognatis, per eū nominādis; hac etenim in ſpecie iā illi perſonarum generi, ius quęſitū eſt. In eo tātū difficultas cōſiſtit quomodò id cōſeruari poſsit illæſum, ne ex defectu nominationis pereat?

& videtur quidem, primo emphiteuta defuncto ante nominationem factam, omnibus eius generis perſonis pro duabus ſaltem vicibus ſucceſsiuè viam apertam eſſe, ſumpto argumēto ab his, quæ in fideicommiſsis electiuis ex familiæ, vel libertorum genere iure tradita ſunt *in l. ſi quis Titio 17. §. ſi heres, l. cùm quidam 24. verſ. Idem ait, l. vnum ex familia 67. §. rogo 7. & l. cùm pater 77. §. hereditatem 4. verſ. Viriles autem, D. de legat, 2. l. vtrum 8. §. cùm quidam, iuncta gl. verbo vtile eſſe, D. de reb. dub. l. labeo 21. § Pactumeius Clemens, D. de ſtatu lib.* cū his, quæ vbiquè notarunt omnes, maximè *in d. §. rogo*, vbi optimè Peralta rationem explicans *n.* 14. idem Peralta *n. 19. circa fin. in §. ſed & ſi fundum, eiuſd. l.* Padill. *in ead. l. vnum ex familia, in princip. n. 8. ad fin.* M. Ant. Peregr. *de fideicommiſſis art. 33. n. 57.* D. Lud. Molina *de Hiſp. primog. lib. 2. c. 4. nu.* 41. Pater Molin. *de iuſt. & iure tom. 3. diſput.* 593. *n. 6.* ac poſt plures alios Vincent. Fuſarius *de ſubſtit. q. 505. n. 3.* Quod enim in re perpetuò conceſſa vni ex certo genere eligendo traditum eſt, eadem ratione proportionabiliter locum habere videtur in re limitatè alicui conceſſa pro ſe, & duobus heredibus, vel filijs, aut cognatis, à ſe nominandis, arg. tex. *in l. quæ de tota 76. D. de reiuend.* cum ſimilib. relatis ad Euerard. & alijs, quorum nos meminimus diſſertat. 4. *n.* 20. Cæterùm re attentiùs conſiderata, id minimè ad ſpeciem noſtram applicari poteſt, quia & ſi emphiteuſis naturæ regulariter non repugnet, vt in ea ſimul plures ſuccedant, iuxta tradita ſup. *n.* 6. at ſaltem tūc repugnat, cùm eam cōcedens voluit tantùm vnum ſucceſsiuè poſt alium viciſsim nominandos ſuccedere, ad eorum vitas ſe reſtringens, nā ſi ob nō factam nominationem omnes eius generis perſonæ pro duabus vicibus admittendæ forent, in longius multò tempus quàm concedens volet, emphiteutica cōceſsio traheretur, ex duorum nempè vitis ad totidem familias protracta, contra reg. tex. *in l. non omnis 19. D. de reb. cred. cum ſimilib.* Quapropter rem ita explicandam cenſeo, vt ſiquidem emphiteuſis nominationis merè hereditaria fuerit, puta conceſſa alicui pro ſe, & duobus heredibus quibuſcumque, à ſe nominandis, & ille nō facta nominatione deceſſerit, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato heredem relinquēs, hic in ea emphiteuſi ſuccedat, vel quaſi à defuncto tacitè nominatus, cùm & in legitimo herede tacita defuncti voluntas adſit *l. conficiuntur 8. D. de iur. codicil.* cum his quæ ſuperiùs tradidimus diſſertat. 11. *n.* 19. vel quaſi ab ipſo concedente vocatus, itaut nominationis qualitas in hoc etiam caſu nō videatur adiecta conditionaliter, ſed cauſaliter, quemadmodùm in conceſſione perpetua, iuxta ea quæ paulò ante reſoluimus, quòd ſi plures ſint heredes, inter eos ita diſtributio fiat, vt vni emphiteuſis adiudicetur, vel ſortienti arg. *l.* 3. vbi communem reſoluit Iaſ. *n. 7. C. cōmuni. vtriuſque iudicij*, vel plus in licitatione offerenti, vel etiam ex iudicis officio illi aſsignetur, alijs in pecunia cōpēſatione facta, iuxta tex. *in l. itē labeo 22. §. 1. 2. & 3. l. Mæuius 52. §. arbiter, & l. familia 55. D. fam. ercisc. l. ſi quis putās 6. §. ſi fundus, cum 2. ſeqq. l. cōmuni diuidundo 7. verſ. Vectigalis, D. commun. diuid. l. 1. l. ad officium 3. C. eod. tit. §. quædā 20. in fin. inſt. de act. §. ſi familiæ, verſ. Et ſi in alterius, inſt. de offic. iud. l. 2. tit. 4. lib. 3. fori, l. fin. tit. 15. p. 6.* cū his, quæ vltra DD. *vbiquè* reſoluunt Oinotomus *in d. §. quædam, ſub tract. de act. famil. erciſcundæ, n. 25. & 26. & rursùs ex num. 59. & 61.* Ayora, & Morquechus *de partit.* ille *1. p. c. 1. à n. 11. & c. 3. à n. 29.* hic verò *lib. 1. c. 2. ex n. 55. & c. 6. à n. 65.* Valaſcus *in praxi partit. c. 11. & 22. per tota*; ſi verò fuerit familiaris, vel mixta, in ea ſuccedat is, qui ex filijs, vel familia heres ſcriptus eſt ab emphiteuta, cui nominatio, vel electio iniungitur, vt in fideicommiſſo probat text. *in d. l. vnū ex familia, §. ſi duos*, vbi not. Bar. *n.* 3. Padilla *n.* 8. Did. Segura *in §. ſed & ſi fundum, eiuſd. l. n. 154. & 155.* Fontanel. *de pactis nuptialibus clauſ. 4. gl. 5. nu. 63. & gl. 9. p. 5. n. 14.* & ſi ſint plures, adiudicatio per diuiſionem vni fiat, iuxta nuper tradita, ſin autem ab inteſtato deceſſerit nominatione non facta, maior natu ſuccedat, cùm (vt diximus) talis

emphi-

emphiteuſis ex voluntate eam concedentis ſit indiuidua, ad eorum tantùm, qui ſucceſsiuè nominandi ſunt, vitas reſtricta, quo caſu ex defectu nominationis ad primogenitũ deferri debet, arg. tex. *in l. fin.* illic. *Seniorem iuniori præferemus D. de fide inſtr.* cum his quæ in ſimili tradidere poſt alios Abbas Panormit. *conſ. 3. n. 2. ad fin. verſ. Sed bis nõ obſtantibus, p. 2.* Alex. *conſ. 4. n. 4. lib. 4.* Dec. *conſ. 389. n. 6.* Curt. ſen. *conſ. 66. n. 9. & 10.* Boer. *in tract. de cuſtod. claui. n. 62. verſ. Sed quòad cuſtodiam,* Roder. Suar. *ad l. quoniam in prioribus, C. de inoff. teſtam. ampliat. 10. n. 26.* Ant. Gom. *ad l. 40. Tauri n. 59. à verſ. Sed bis non obſtantibus,* D. Couarr. *var. reſolut. lib. 3. c. 5. n. 3.* Pinel. *ad l. 1. C. de bon. mater. 3. p. n. 16. & 17.* & quæ nos lati⁹ dixim⁹ *diſſert. 4. n. 18. & 21.* Ni & ex eadẽ ratione in maioratibus electiuis, ſiue ex nominatione deferẽdis locũ non obtinet reg. tex. *in d. l. vnum ex familia §. rogo, D. de legat. 2. cum ſimilibus ſup. relatis,* ſed in eis ex defectu electionis, ſeu nominationis ſuccedet primogenitus, vt reſoluunt Gregor. Lop. *in l. 2. gl. 13. verbo en Eſpaña, verſ. Sed pone, tit. 15. p. 2.* D. Molin. *de Hiſp. primog. d. lib. 2. c. 4. n. 42.* Pater Molin. *d. diſput. 563. n. 6. verſ. In maioratu autem,* ac poſt plures alios Ant. de Amato *reſolut. 1. n. 17.* vbi autem eadem ratio in emphiteuſi, quæ in maioratu verſatur, validè ab vno ad aliud argumentum ſumitur, vt reſoluunt D. Molin. *de primog. lib. 1. c. 7. n. 7.* ex quibus ferè ſic in terminis noſtris reſoluit Pereir. *de poteſt. eligendi, ſeu nominandi ad emphiteuſim c. 11. n. 6. & 7.*

46 Tertia ſuperioris doctrinæ declaratio ſit, vt eo dumtaxàt caſu locum obtineat, quo dominus, ſiue Eccleſia, ſiue quilibet priuatus, poſt mortem vltimi emphiteutę, vel feudatarij rem emphiteuticam, vel feudalem alij extraneo concedere velit, non pro ſe retinere. Nam & ſi tunc, cùm ſibi retinere vult, ad renouationem dominum cogendum eſſe intrepidè quaſi ex communi ſentẽtia reſoluat Decius *conſ. 151. num. 3. verſ. 2. non obſtat, & conſ. 327. n. 6. ad ſolut. 3. argum. verſ. Secundò illud dictum,* cui accedunt Carolus Ruinus *conſ. 12. n. 2. conſ. 151. n. 20. & conſ. 161. n. 36. lib. 1.* Aug. Beroi⁹ *cõſ. 98. n. 16. vol. 1.* Paul. Æmil. Verall⁹ *deciſ. Rotæ 230. n. 4. p. 1.* Thob. Nonius *conſ. 3. nu. 5.* qui ad hoc poſt alios cõmendãt Bal. doctrinam *in c. 1. §. 1. in fine, qualiter feudum alienari poſſit,* Cephalus *conſ. 173. nu. 17.* (cuius ad hoc meminit Henric. Roſental. *de feud. c. 7. concl. 24. n. 18. verſ. Licet*) id quę latè defendat Pereir. *de renouat. emphit. q. 8. ex n. 18. & conſ. 46. n. 4. verſ. Quæ ſanè limitatio,* ac poſt alios Gabr. Pereir. eius filius *deciſ. 128. nu. 2. ad finẽ, verſ. Et licèt dñus.* Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. p. 1. tit. 14. de conſuetudine n. 100.* Tamẽ * cõtrariũ, maximè in Eccleſia, apertè ſenſit Bart. & ferè omnes qui eũ ſequuntur, relati *diſſert. 13. n. 15. & diſſert. 15. n. 16.* præſertim Abb. *n. 28. verſ. Hoc dictum,* eiuſquè additio *lit. C. limit. 8. in c. bonæ, in 2. de poſtulat. Prælat.* Nicol. Millius *in repertorio, verbo emphiteuſi finita,* Franciſcus Aretinus *in l. ſi mihi, & Titio 110. n. 3. verſ. Super quo articulo, D. de verb. obligat.* Iaſ. *conſ. 24. n. 35. vol. 3.* Ripa *in l. 1. n. 9. & 10. verſ. Sed tu non recedas, D. de priuil. credit.* Socin. iun. *conſ. 9. nu. 25. verſ. Verùm ſid minus, vol. 3.* Carol. Ruin. ſibi cõtrarius *conſ. 152. n. 3. lib. 1.* Ludoui. Gozadin. *conſ. 39. n. 18. verſ. Tertiò & ſi vera, & conſ. 86. n. 24. verſ. Præterea dato,* Minſing. *ſingul. obſeruat. cent. 5. obſeruat. 16. & cent. 6. obſeruat. 79. vbique n. vlt.* idquè verius ac receptius eſſe, pluribus alijs relatis, teſtantur Paul. Æmil. Verallus ſibi contrarius *deciſ. 303. & 304 n. 1. p. 1.* Ant. Gamma *deciſ. 41. n. 9. & deciſ. 387. n. 2.* quos refert eis accedens Camillus Borrellus, ſibi quoque contrarius, *in ſumma deciſionum p. 1. tit. 33. n. 291. & 402.* Franc. Viuius *opin. 244 inter communes opin. tom. 1. lib. 4. tit. 44. de iure emphit. nu. 391. verſ. Et ſententia iſtorum,* Philipp. Port. *concluſ. iur. lib. 1. concluſ. 12. limit. 4.* (qui & ſi mòx *in verſ. Sed contrariam,* ex aduerſo recẽſeat Decij ſententiam, eius què fundamentum, nõ tamen ei videtur adhærere, ſed limitationi à ſe propoſitæ) Ant. Gabr. *comm. concluſ. lib. 3. tit. 1. de iure emphit. concluſ. 1. n. 14.* (qui & ipſe *n. ſeq.* Decij opinionem tantùm refert, ſed non ſe- 47

quitur) Iulius Clar. magis in hanc ſententiam inclinans, & eam æquiorem dicens §. *emphiteuſis q.* 43. *in fine*, Ioſephus Ludouicus *deciſ. Peruſina* 1. *n. vlt.* Surd. *conſ.* 205. *n.* 13. *vol.* 2. Alex. Trẽtacinq. *var. reſolu. lib.* 3. *reſolut.* 5. *de iure emphit. n.* 7. Stephanus Gratianus, in Eccleſia loquens, *diſceptat. forenſ. tom.* 1. *c.* 88. *ex n.* 5. Aluar. Valaſcus latè probans *conſult.* 157. *ex n.* 17. Henric. Roſental. *de feud. d. c.* 7. *concl.* 24. *n.* 17. *&* 18. *in princip. cum relatis lit. T. & V.* Marcus Ant. Genuenſis, qui ſic in Rota Romana iudicatum teſtatur, eius fundamenta referens, *in praxi curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ c.* 61. *n.* 2. *à verſ. Sed altercatio*
48 (qui & ipſe *n. ſeq.* limitat, ſtante * immemoriali conſuetudine in contrariũ, prout & in Rota iudicatum refert) Domin. Ioan. Bapt. Valençuela *in defenſione monitorij contra Venetos* 1. *p. n.* 33. 40. *& ſeqq.* Petrus Barboſa *ad l.* 2. *ſub num.* 397. *C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor.* limitans,
49 niſi * res ſterilis in emphiteuſim conceſſa, poſtea per emphiteutam fertilis, & fructuoſa reddita fuerit, vt tũc eius deſcẽdẽtibus, vel proximioribus cognatis, aut heredibus, iuxta ſuperiùs traditam diſtinctionem omninò ſit facienda renouatio, ex his, quæ in *præced. diſſertat. diximus* in ſolutione ad ſecundum fundamentũ poſterioris ſententiæ.) Qui quidem omnes ex eo potiſsimùm, ac veriſsimè quidem mouentur, quòd cùm dominus rem emphiteuticam, vel feudalẽ pro ſe retinere vult, ceſſat præcedentis doctrinæ ratio, nec
50 enim * vllam tunc deſcendentibus, vel alijs, quibus renouationis petendæ ius competit, iniuriam facit, cùm benè ordinata charitas incipere debeat à ſe ipſo, *l. qui ſeruandarum* 14. *D. de præſcriptis verb. l. ſi quis à liberis* 5. §. *de alimentis* 25. *verſ. Quæ tandiu, D. de liberis agnoſcend. vulg. l. Præſes* 6. *verſ. Cum ſit durũ, C. de ſeruitut. & aqua*, quod iuris brocardicum ad plura alia expendũt Roland. à Valle *conſ.* 5. *n.* 37. *vol.* 3. Ioan. Petrus Surd. *conſ.* 345. *n.* 28. *& conſ.* 365. *num.* 18. *vol.* 3. *& deciſ.* 236. *n.* 21. *& de alimentis tit.* 1. *q.* 94. *n.* 1. *& tit.* 7. *q.* 8. *&* 29. *vbiquè n.* 1. expendi item ego *ad l. contractus* 23. *D. de reg. iur. c.* 2. *n.* 17. ac nouiſsimè alijs exornant iuribus, & authoritatibus Simõ Vaz Barboſa, & Auguſtin. Barboſa *ad principia, & axiomata iuris*, ille *lit. C. nu.* 21. *&* ibidem locupletiùs Gabriel Aluarez *n.* 71. elegantia Ciceronis loca pro ea adferẽs, *hic verò axiom.* 42.

Quarta ſubſequitur declaratio, vt & 51
ſi dominus, quicumque ſit, non ſibi, ſed alij rem emphiteuticam, vel feudalem velit, ſi tamen eam iam alij conceſſerit quo tempore illius renouationẽ vltimi emphiteutæ, vel feudatarij deſcendentes, aut conſanguinei petunt (heredes, vel nõ heredes, prout emphiteuſis, vel feudum fuerint, aut mixta, aut familiaria tantùm, vel etiam heres extraneus, ab eo inſtitutus, ſi emphiteuſis, vel feudum merè hereditaria ſint, iuxta traditam in prima declaratione) illi quidẽ excludantur; quia re integra tantùm ad huiuſmodi renouationem petẽdam admittuntur, non verò cum res integra eſſe deſijt per conceſsionẽ alij factam, cui ius quæſitum eſt, * nec proinde ſi- 52
ne eius culpa auferendum, vt in materia feudali pro regula traditum eſt *in c.* 1. *cum relatis à gl.* 1. *in principio, de natura feudi lib.* 1. *feudor.* ſed & generaliter in omni materia *in l.* 2. *poſt principium*, illic. *Nec cuiquam hominum ius ſuum detrahi, D. de his qui ſunt ſui, vel alieni iur. l. fin. in fin. D. de pactis, l. quod ſi minor* 25. §. *Scæuola, D. de minoribus l. id quod noſtrum* 11. *D. de reg. iur.* Adeò * vt nec 53
Princeps quicquam in tertij præiudicium concedere cenſeatur, imò nec de poteſtate ordinaria poſsit, *l.* 1. §. *meritò* 10. *&* §. *ſi quis à Principe* 16. *D. ne quid in loco publico, l.* 2. *l. reſcripta* 7. illic. *Niſi fortè ſit aliquid, quod non lædat alium, & proſit petenti, C. de precib. Imperat. offerend. l. nec auus* 4. *C. de emancip. liber.* optimus text. *in c. quamuis* 8. *de reſcriptis in* 6. vbi ſi reſtituatur quis ad gratiam reuocatam, ſine tertij interim obtinentis præiudicio intelligitur reſtitutus, cum his, quæ vltra ordinarios *vbiquè*, ac plures alios notarunt Anto. Gomez *var. reſolut. tom.* 3. *c.* 13. *nu.* 39. Ant. Gabr. *commun. concluſ. lib.* 3. *tit. de iure quæſito non tollen. concluſ.* 1. *à nu.* 1. *verſ. Contrariũ tamen*, Menoch. *de recup. poſſ.*

poſſ.remed. 10.*à n.* 101. *ad* 110. qui ele-
gantes in propoſito gloſſas, & doctri-
nas commendat, D.Ioan.Bapt. Valen-
çuela *conſ.* 83.*n.* 101.*&* 102.*& conſil.*
114.*n.*32. & in terminis conceſsionis
feudi, à Rege, vel ab alio domino fa-
cta reſoluit Afflictus *deciſ.* 334. *à n.* 2.
relatus, ac receptus a Camill. Borrel.
in ſumma deciſ. 1.*p.tit.*34.*n.*421. Acce-
54 ci. his, quòd * cùm renouationis ęqui-
tas in emphiteuſi, quæ locationis ſpe-
cies eſt, ſpecialiter introducta ſit, con-
tra regulam *l. ne cui* 32.*C.de locato*, ſit-
què eius regulæ limitatio, vt diximus
diſſertat. 13. *à n.* 13. in ijſdem terminis
regulæ neceſſariò accipienda eſt, vt in
ſimili docui, ac probaui *diſſertat.* 2. *nu.*
39. *&* 40. Porrò illius l. reg. eo caſu
55 procedit, * quo conductor, finito ſuæ
conductionis tempore, concurrit cum
alio, locationem pro ſequenti tempo-
re petente, vt ſibi potiùs quàm illi lo-
catio fiat, idquè illi eo loci negatur, ni
ſi per pactum in ſcriptis celebratum
ſe ad hoc locator adſtrinxerit, ergo li-
mitatio tradita in emphiteuſi, vt ad ei⁹
finitæ renouationem dominus tenea-
tur, etiam nulla accedente præuia con-
uentione, eodem modo accipiēda eſt,
cùm ſcilic. heres, vel cōſanguineus pro
ximior vltimi emphiteutæ, concurrit
cùm alio, ſimul emphiteuſim petente,
non autem cùm illi iam conceſſa eſt.
56 Quod & confirmatur * ex *l. congruit* 4.
& l.fin. C.de locat.prædior.ciuil. lib. 11.
& ex cap. 1. *de locato, & conducto*, quæ
iura in his tantùm terminis, nempè da-
to cōcurſu, veteré conductorem nouo
ſpecialiter præferunt, cōtra reg. *d.l.ne
cui*, vt latè oſtēdi *d.diſſert.* 13.*à n.*28.*&*
*n.*59. Ex quib⁹ hāc ſentētiā, ſeu decla-
rationem veriſsimam cenſeo, quam ex
*d.c.*1. *de natura feudi, cū ſimilibus*, & ex a-
lijs fundamentis docuit Ludouicus Ro
manus *conſ.* 70.*viſis themate, & quæſt. n.*
3. *verſ.His tamen non refragātibus*, quem
referunt, & ſequuntur Alex. *conſ.* 10.*n.*
*vlt.vol.*3.*& conſ.* 83.*n.*4.*vol.*7. Corſe-
tus *in additione ad Abb. in c. bonæ memo-
riæ* 4. *de poſtulat. prælat. n.*28. *lit.E. li-
mit.*5. Decius *conſ.* 131.*nu.*2. *circa me-
diū, verſ.Similiter iſti nepotes, lib.* 1. Cur-
tius ſen. *conſ.* 47.*n.* 10. *poſt medium, verſ.*
Et præmiſſa procedunt apertiùs, Ludouic⁹
Gozadinus *conſ.* 39.*n.* 18. *verſ.*5.*doctri
na Bartoli, & conſ.* 71.*n.*1.*in princ.* Hie-
ron. Gratus *reſponſo* 96. *num.*22. *lib.*1.
Matthæus Afflict. *deciſ.* 392. *num.*20.
Ioan. Cephal. *conſ.* 147.*n.vlt.verſ.Præ
tereà, lib.*1. Minſinger. *ſingul. obſeruat.
cent.*5.*obſeruat.*16.*n.*3.*& cent.*6.*obſer-
uat.*79.*n.*5. Greg. Lop. *in l.* 69.*gl.*7. *in
fin.tit.*18.*p.*3. Iul. Clarus *lib.*4.*ſent.* §.
*emphiteuſis, q.*43.*n.*3.*verſ.Sed pone*, Ant.
Gabr. *comm. concluſionum lib.*3. *tit.* 1. *de
iure emphit. concluſ.* 1. *num.* 20. *in princip.*
Philipp. Portius *concluſ.iur. lib.*1. *con-
cluſ.*12.*limit.*7. *ſimiliter in princ.* Alex.
Trentacinq. *variar. reſolut. lib.*3. *reſo-
lut.*5.*de iure emphit. n.*4. *itidem in princi-
pio*, Card. Dominicus Thuſcus *practic.
concluſ.tom.*3.*lit.E. concluſ.*226. *nu.*8.
Nicol. Intrigliol. *de feud.q.* 65. *num.*4.
Henr. Roſental. *de feudis c.*7. *concl.*24.
*n.*13. *cum relatis lit. P.* Scipio Rouitus
*conſ.*79.*n.*44. quicquid contrarium vo
luerint plures, poſtmodū relati ab ijſ-
dem Gabriele, Portio, Trentacinquio,
Thuſco, & Roſentalio, & latiùs à Frā-
ciſc. Caldas Pereira *de renouat. emphit.
q.*7.*à n.*29. qui contrariam hanc ſenten
tiam magis probat, & prioris fundamē
tis nititur ſatisfacere, quòd tamen non
rectè præſtitit, & huic contrariæ ſen-
tentiæ locus tantùm erit in caſibus ſe-
quenti declaratione explicandis.
Quinta declaratio ſit, vt emphiteu- 57
ſis vel feudi renouatio petēda ſit intra
annum, & diem à tempore ſcientię va-
cationis, arg. quam pluriū iurium feu-
dalium, in quibus huiuſmodi terminus
regulariter præfinitus eſt ad petendum
ius, pro feudo, vel ad feudum compe-
tens, quemadmodùm conſtat *ex c.* 1. *in
princip. per arg. ab ſpeciali, iuncta gl. verb.
& menſem, verſ.Quod in alijs*, communi-
ter recepta ſecundùm Aluarottum *nu.*
7.*verſ. Oppono, tit.* 22. *quo tempore miles
inueſtituram petere debeat, cap.*1.§.*vlt. ad
fin.tit.* 26. *ſi de inueſtitura inter dominum,
& vaſall. lis oriatur, lib.*1.*c.*1.§.*donare,
verſ.Porrò, tit.* 9. *qualiter olim poterat feu
dum alienari, cap.*1.*in princip.tit.*24. *quæ
fuit prima cauſa beneficij amittendi, c.*1. §.
ſi quis deceſſerit, verſ. (*aliàs* §.*& aliàs c.*)
*Titius filio, in fine, tit.*26. *ſi de feudo de-*

functi

functi contentio ſit.c.1.in princip. tit. 40.
de capitulis Corradi, & c.1. verſ. Prate-
reà ſi quis, tit.55. de probibita feudi alie-
nat. per Fridericũ, lib. 2. in vſibus feudor.
quibus apud nos cõſonat l.6.verſ. Otro
ſi dezimos, que ſi el fijo varon, tit.26.p.4.
& ex illis, maximè ex dict. §. Titius fi-
lios, ſic in terminis notarunt Ludouic[9]
Romanus in rub. D. de arbitris n.45. ad
fin. & in l. Prætor ait 20.§.fin.n.2.D. de
noui oper. nunt. & conſ.22.n.6. & d.conſ.
70.n.3.poſt medium, verſ. Vel aliter dici po
terit, Corſetus in addit. ad Abb. in d. cap.
bona memoria, n.28.lit.E.limit.4.Deci.
conſ.131.n.2.poſt princ. verſ. Vbi inquit
quod iſtud ius, & cõſ.327. in caſu propoſi-
to (quod aliàs citatur 328) n.2 & 5.verſ.
Secũdò principaliter, Iaſ. in d.l. Prætor §.
vlt.n.15.D. de noui op. nunt. & in l. petẽs
27.n.10.verſ. Et per illũ tex. C. de pact. &
in l.2.n.23.C. de iu. emph. Curt. ſen. d. cõſ.
47.n.10.ad fi. verſ. Et præmiſſa etiã, Soci.
iun. cõſ. 76.n.77.lib.1. Lud. Gozadin. d.
cõſ.39.n.18.circa fin. verſ. Itẽ & 6. & d.
conſ.71.n.1.verſ. Secundò reſpondetur, &
poſt alios Tiraquel. de retract. conſang.
§.1.gl.10.nu.4. Minſig. d. obſeruat.16.
& 79. vbique in primo requiſito, Iul. Cla-
rus d.§. emphiteuſis, quæſt.43.nu.3.verſ.
Quinimò, Ant. Gabr. d. tit. de iure emphit.
concluſ.1.n.10, & 11. Philipp. Port. d.
lib.1.concluſ.12.limit.2. Cephal. conſ.
147.n.vlt.lib.1. quem refert, & ſequi-
tur Ioſephus Ludouicus deciſ. Lucenſi
63.n.24. Rolandus à Valle conſ.3.nu.
151.verſ. Secundò quòd infra annum, vo-
lum.1. Alex. Trentacinq. d. reſolut.1.de
iure emphit.n.6. latiſsimè Cald. Pereir.
de renouatione emphit. q.5.ex n.11. Ca-
ualcan. deciſ.36.n.422.in fin.p.2. Intri-
gliol. de feud. d. q.64.n.6. Henric. Ro-
ſental. de feud. d.c.7. concluſ.24.nu.12.
cum relatis lit. O. Melchior Phebus de-
ciſ.29.n.5. Camillus Borrellus in ſum-
ma deciſ. tom.1.tit.33.n.271.

Quæ tamen declaratio, ne præcedẽ-
ti contraria ſit, accipit diſtinctionem
aliquorum caſuum, non modico ſtudio,
nec vulgari attẽtione, & circũſpectio-
ne à me conſideratam.

58 Primus caſus eſt, cũ proximior cog-
nat[9], vel heres vltimi emphiteutæ, vel
feudatarij, emphiteuſis, vel feudi vaca-
tionem, per illius mortem contingen-
tem ſciuit, nec à domino ſtatim renoua
tionẽ petijt, ſed ex interuallo, cùm res
integra non eſſet, ſed alius præueniſſet,
ei què à domino cõceſsio facta fuiſſet,
quo caſu propriè procedit præcedens
declaratio, vt renouationis æquitas
tunc ceſſet, nec locus ſit anni ſpacio, id
què ob cognati, vel heredis negligen-
tiam, alterius què diligentiam non do-
loſam, ſed iuſtam, neque iure improba-
tam, arg. tex. in l. qui autem 6. §. ſciendũ
7. illic. Vt qui debitam pecuniam recepit an
tequam bona debitoris poſſideantur, quam-
uis ſciens, prudens què ſoluendo non eſſe reci
piat, non timere hoc edictum, ſibi enim vigi-
lauit, & melioris in l. Pupillus 24. verſ.
Sin verò iuſtè exegerit, cæteri creditores ne
glexerint exactionem, iuncto tex. ibi. Id
quod acceperit creditor, reuocare nullo pa-
cto poteſt, quoniam alij creditores ſua negli-
gentia expenſum ferre debeant, & in verſ.
Quid ergo, ad fin. illic. Si non extorſerim,
non reuocetur, ſed vigilaui, meliorem meam
conditionẽ feci, ius ciuile vigilantibus ſcrip
tum eſt, D. quæ in fraud. credit. cum rela-
tis ab Accurſ. in d.§. ſciendum, verbo vi-
gilauit, & Gotofredo in d. verſ. Quid er-
go, verbo vigilantibus, & in terminis plu
res ex his, qui præcedentem declara-
tionem negarunt, ſaltem in hoc caſu eã
admittunt, vt videre eſt apud Gozadi-
num conſ.86.n.24.verſ. Non obſtat quòd
illa opinio, & alios, quos refert, & ſequi
tur Trentacinq. ſic opiniones cõcilians
d. reſol.5.de iure emphit.n.4.verſ. Hæ opi-
niones. Intra * quod autem tempus poſ- 59
ſit imputari negligẽtia proximiori, vel
heredi in renouationem petendo poſt
vacationis ſcientiam, ad iudicis arbi-
trium ex circunſtantijs pertinebit, arg.
tex. in l. ab hoſtibus 15. in fine, cum l. ſeq.
D. ex quibus cauſis maior. Porrò, * & ſi 60
ſcientia regulariter non præſumatur,
ſed probari debeat, l. verius 21. D. de
probat. §. non ſolùm 4. verſ. Et verſus, inſt.
delegat. regula præſumitur, libr. 6. nihi-
lominùs ea regula in propoſito fallit
(adeòquè in ſucceſſore ſanguinis, vel
hereditario, qui à loco defuncti nõ ab-
fuerit, ſcientia præſumetur) ſi defuncti
mors publicè in loco nota fuerit, arg.
tex. in c. fin. cum relatis à gloſſa verbo re-
gioni-

gionibus, verſ. Item argumētum, 16. diſt. & melioris in c. 1. verſ. Quòd nec ſufficit, de poſtulat. Prælat. cum his, quæ per hæc, & ſimilia iura communiter DD. notarunt, quos referunt, & ſequuntur Menoch. de recup. poſſeſſ. remed. 17. n. 3. & de arbit. lib. 2. caſu 186. n. 7. & 8. & de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 23. n. 68. 69. & 70. Maſcard. de probat. lib. 2. præſumpt. 879. ignorantia, à n. 11. & 16. qui alias ſcientiæ coniecturas adferunt.

61 Secundus caſus eſt, cùm proximior, vel heres defuncti, emphiteuſis, vel feudi extinctionem, per vltimi poſſeſſoris mortem contingentem ſciuit, eius què renouationem petijt re adhuc integra, & nihilominùs dominus, ipſius petitione neglecta, alij rem cõceſſit. Quaquidem in ſpecie partim obtinet hæc declaratio, quatenùs ſcilicet anni, & diei tempus ſucceſſori ad petendam renouationem indulget, niſi quòd hic annus non à tempore ſcientiæ mortis computatur, vt illa præſupponit, ſed à tempore inueſtituræ, ſeu conceſsionis, alteri poſtea factæ, quia exinde tantùm videtur ſucceſſor iuri ſuo renunciaſſe, talique conceſsioni aſſenſum præbere, vt eam impugnare poſtmodùm nequeat, & id eſt, quod voluit Franciſcus Ripa in l. 1. n. 11. verſ. Sed hæc limitatio, D. de priuileg. credit. nõ rectè perceptus, adeò què perperã taxatus à Bernardo Trotto in annotat. ad ipſum, & à Tiraquel. de retract. conſang. §. 1. gl. 10. n. 6. circa fin. quaſi inaduertenter Ripa annum cõputet à die inueſtituræ in alterum factæ, cum DD. communiter computationem faciant à tempore ſcientiæ mortis; eſt enim Ripa neceſſariò accipiendus iuxta terminos huius caſus, & communis computatio iuxta caſum ſequentẽ exaudienda.

62 Huius autem, & præcedentis caſus regula limitanda eſt, vt non procedat, cùm etſi ſuccedens in iure renouationẽ petendi, defuncti mortem ſciuit, tamẽ dominum à ſe ad illam petendam diligenter perquiſitũ inuenire non potuit, nec enim tunc ei oberit cõceſsio interim alij facta, nec anni, & diei lapſus, inde computati, ſed ab eo tantùm tempore, quo dominũ adeundi facultatem habuit, arg. tex. in l. arbiter Kalendis 40. D. de recep. arbitris, in l. ſi ſ[illegible] 4. §. vlt. in fine, illic. Quòd ſi non habet, cui offerat, poſſe eum eſſe ſecurum, D. de lege commiſſoria, l. pecuniæ 9. §. 1. verſ. Si tamen, & l. cùm quidam 17. cum relatis à gl. verb. non potuit, D. de vſuris, & in l. 1. §. dies, illic. Si fortè eius, à quo prouocatur, copia non fuerit, vt ei libellus detur, ait enim is dies ſeruabitur, quo primum adeundi eius facultas fuerit, D. quando appellandum ſit, ex quibus ſic in terminis vaſalli, intra annum à domino feudi ob eam cauſam inueſtituram non petentis, vt non propterea feudum amittat, docuit poſt Iacobum de Ardizo Afflictus n. 92. in c. 1. quo tẽpore miles, Iacobus Aluarottus in c. 1. n. 6. quæ fuit prima cauſa beneficij amittendi, & in terminis noſtris latiſsimè Caldas Pereir. de renouatione emphit. quæſt. 6. ex n. 6. ad 17. incluſiuè, qui optimè rem explicat, & ad praxim applicat. Idem què erit * in qualibet iuſta 63
impedimenti cauſa, propter quam quis intra annum à die ſcientiæ mortis impediatur renouationem petere, puta, mortis domini, infantiæ, iuſtæ abſentiæ, capitalium inimicitiarum, & ſimilibus, quemadmodùm in feudo traditũ, eſt in c. 1. quo tempore miles, & c. 1. §. vlt. de prohibita feudi alienat. per Lothariũ, in vſibus feudor. vbi gl. & DD. latè explicant, latiſsimè què poſt alios proſequitur Camillus Borrellus in ſumma deciſ. 1. p. tit. 34. de feud. à n. 103. ad 134. & in terminis noſtris optimè Caldas Pereir. plures alias adferens impedimenti cauſas, & obiter non nulla in propoſito vtilia dubia abſoluens, de renouat. emphit. quæſt. 5. à num. 23. & d. q. 7. num. 18. 19. & 20.

Tertius, & vltimus caſus eſt, cùm is 64
ad quem renouationis petendæ ius pertinet, vacationem ignorauit. Quo quidem caſu anni, & diei terminus ad illã petendam interim ei minimè currit, nõ ſolùm vbi res integra eſt, nec alij facta conceſsio, ſed etiam vbi res integra eſſe deſijt per conceſsionem alij factam, cuius reuocationem defuncti ſucceſſor intra annum, & diem à tempore ſcientiæ mortis defuncti petere poteſt, vt excluſo illo, ſibi renouatio fiat; nec enim

antea

antea ipſi, vtpotè ignoranti culpa, aut negligentia adſcribi poteſt, cur alium non præuenerit, aut cū eo non concurrerit, vt prælationem impetraret, quia
65 * ignorans nemo culpam, aut negligētiam admittit, nec damnum, aut pœnam patitur, *l. ſi putator 31. in fin. D. ad l. Aquil. l. ſi fideiuſſor 29. §. ſi cum debitor, D. mandati, l. fin. in fin D. de decretis ab ordine faciend. l. nec ignorans 10. in fine,* illic. *Intelligis, de quo non cogitaſti, nec ſpecialiter ſubſcripſiſti, nihil te perdidiſſe. C. de donat. c. 2. de conſtitut. in decretalib. & in 6.* cum alijs, in propoſito adductis à Crauet. *conſ.* 226. *n.* 7. Petr. Surd. *cōſ.* 150. *n.* 42. *lib.* 1. *& conſ.* 454. *n.* 51. *lib.* 4. *& deciſ.* 25. *nu.* 30. Farinacio *conſ.* 36. *adſit Deus, n.* 33. qui & alios DD. eandem regulam tradentes, & exornantes adferunt; adeòque
66 * annus ille in feudis, à quibus ad emphiteuſim argumentū ſumimus, vtilis tantùm eſt à principio, ſiue à tempore ſcientiæ mortis prædeceſſoris dumtaxàt currens, vt conſtat ex iuribus feudalibus, initio huius declarationis adductis, ac ſupponūt DD. ibidem relati, licèt in progreſſu, ceſſante iuſto impedimento, ſit continuus, quia feriæ, & ſimilia computantur, & iuſtum impedimentū duntaxàt ſubducitur, quemadmodū ex paulò ante traditis colligere licet, ac reſoluūt Iulius Clar. §. *feudum quæſt.* 49. *n.* 3. Henricus Roſental. *de feudis c.* 6. *concl.* 46. *cum relatis lit. B. C. & D.* Quomodò
67 * procedit ſententia Gozadini, & aliorū, quos pro opinionum conciliatione refert, ac ſequitur Trentacinq. *d. reſolut.* 5. *de iure emphiteu. n.* 4. *verſ. Hæ opiniones,* cuius in primo caſu meminimus, dum opinionē aſſerentium, etiam re non integra locū eſſe iuri petendi renouationem, interpretantur, vt procedat nulla data negligentia non petentis; ſentiunt namque ignorantem, vtpotè in quo nulla negligentia dari poteſt, etiam re non integra, ſiue cùm alij conceſsio facta eſt, ſaltem intra annum, & diem à tem[illegible]ſcientiæ admitti ad renouationem [illegible], illo excluſo.

[illegible] anni, & diei lapſum hoc in ca[illegible] factæ conceſsionis, dum vacatio [illegible] ratur ab eo, cui renouationis ius competit, tunc demum tantūm huius ſententiæ authores nocere proximiori volunt, qui intra id tempus eam conceſsionem non reuocauit, cū talis conceſsio emphiteuſis, vel feudi vacantis per dominum facta eſt cognato, vel agnato remotiori, ſecùs ſi penitùs extraneo facta ſit, quo caſu non minori tempore quàm 30. annorum à iure petendi renouationem, ac reuocationem talis conceſsionis proximiorem excluſum eſſe exiſtimāt, vt in terminis reſoluunt Anton. Gabr. *d. concluſ.* 1. *de iure emphit. n.* 12. Alex. Trentacinq. *d. reſol.* 5. *eiuſdem tituli, n.* 6. Anto. Gamma *deciſ.* 117. *n.* 1. *&* 2. Valaſcus *conſult.* 101. *nu.* 3. *verſ. Præterea annus,* Cald. Perei. *de renouat. emphit. q.* 6. *n.* 1. ducti argumento eius,* quod in proximiore agnato, pe- 69
tere negligente reuocationem alienationis feudi, vt ſi alienatio in alium agnatum remotiorem facta ſit, anno tantùm excludatur, ſi verò in penitùs extraneum, non minori ſpacio, quàm 30. annor. docuit gl. *verbo per annum, c.* 1. *§. Titius filios, ſi de feudo defuncti contentio ſit, aliàs ſi de feudo fuerit controuerſia,* recepta ab Andrea de Iſernia, Baldo, & cæteris communiter, quemadmodùm teſtantur; eandem ſequuti Iacobus Aluarottus *ibi, n.* 4. *ad medium, verſ. Oppono cū gl. fin.* Alex. *conſ.* 15. *n.* 10. *lib.* 5. Decius *conſ.* 395. *n. vlt. lib.* 2. Iaſon *conſ.* 7. *n. vlt. vol.* 3. Hieronimus Grat. *reſp.* 4. *n.* 72. *lib.* 1. Franciſcus Balbus *de præſcrip.* 4. *part. quartæ principalis, quæſt.* 12. *principali, n.* 19. Tiraq. *de retract. cōſang.* §. 1. *gl.* 10. *n.* 19. Iulius Clar. *lib.* 4. *ſent.* §. *feudum, quæſt.* 42. *n.* 10. Minſing. *ſing. obſeruat. cent.* 4. *obſeruat.* 85. *n.* 5. vltra alios congeſtos à Gabriele, Trentacinquio, Gāma, & Pereir. paulò ante relatis, quibus addo Hattmanum Piſtorem *quæſtionum iur. lib.* 2. *q.* 8. *n.* 1. *cum ſeqq.* (quāquam ex *n.* 31. neruosè defendat, non minore ſpacio, quàm 30. annorum præſcribi tam iuri reuocandi alienationem feudi, remotiori agnato factam, quàm iuri reuocandi alienationem, quæ penitùs extraneo facta eſt) & Henricum Roſental. (qui in hoc ab eo recedit, & cōmunem ſequitur) *in tract. de feud. c.* 9. *concl.* 95.

Verùm

70 Verùm ego renouationis proximio-
ribus faciendæ æquitaté, quam defendi
mus aduersùs plures, qui abſolutè eam
in pũcto iuris nec in colorate quidé ne
garũt, lõgè plus ęquo ab his extẽdi ſé
per credidi, qui nedũ re nõ integra, ſiue
poſt factá quoq; alteri cõceſsioné locũ
ei eſſe volũt aduersꝰ innumeros, qui il
lá ſi nõ abſolutè, ſaltẽ hoc in caſu, vltra
nõnullos alios, nõ admiſſerũt, quos ad
finẽ 3. declarationis retulimꝰ, & ſub di
ſtinctione quorundã caſuũ hactenꝰ pro
bauimus; ſed & ipſi renouationi ex gra
tia cõceſſæ tantũ temporis indulgent,
quo aduersùs extraneũ ſaltem poſſeſſo
ré exerceri valeat, vt ferè inutilis huic
videatur emphiteuſis, vel feudi vacan-
tes legitimè à domino facta cõceſsio,
præter innumeras lites, & cõtẽtiones,
quas vero, ac legitimo titulo poſsiden
tibus huiuſmodi reſolutio pareret, cõ-
tra notiſsima iuris principia.

71 Nec argumẽtũ, ex feudi alienatione,
à vaſallo in extraneũ facta, vt 30. ann.
ſpacio reuocari à proximiore alienan-
tis agnato poſsit deſumptũ, quicquam
mouere debet. Tum quia id iure ſatis
non probatur, nam tex. *in d. §. Titius fi-
lios,* anni ſpacium duntaxat præſcribit
ad alienationis reuocationẽ petẽdam,
& licèt loquatur de alienatione facta
in agnatum remotiorem, de qua ex fa-
cto dubitari contigit, idem tamen non
malè ex rationis identitate ſenſiſſe vi-
deri poteſt de alienatione in penitꝰ ex
traneum facta, cùm quod ad proximio-
72 rẽ attinet, * nõ minùs extraneus ſit ag
natus remotior, quã qui nullo ſangui-
nis vinculo ei coniunctus eſt, arg. tex.
in §. cæteri, inſt. de heredũ qualit. & differ.
quod nunc latiùs diſputare non vacat.
Tum etiã, quia & ſi id fateamur verũ,
adhuc inter vnũ, & alterum caſum lon-
73 ga diſcriminis ratio verſatur * quia in
feudo antiquo, quod & paternũ latè di
citur, per vaſallum alienato, in quo lo-
cus tãtũ eſt huiuſmodi reuocationi alie
nationis, iuxta ea, quæ *in præced. differt.*
ad ſolutionem vlt. arg. latè diximꝰ, ius
quęſitũ eſt omnibꝰ deſcẽdẽtibꝰ in infini
tũ primi acquirẽtis, tã per lineã trãſuer
ſalẽ, quã directã, *c. 1. §. hoc quoquè in fin.
tit. 1. de his, qui feudũ dare poſſunt lib. 1. c.
1. in princ. iũcto verſ. Quod ita intelligẽdũ
tit. 11. de ſucceſſ. fratrũ, vel gradibꝰ ſucce-
dentiũ in feudo, c. 1. in fi. tit. 31. ſi vaſ. à ſuo
feudo priuetur, & c. 1. tit. 50. de natur. ſuc-
ceſſ. feudi, lib. 2. feudorũ,* & vltra ordina-
rios *vbiq;* reſoluũt Iaſ. *in præludo feud. n.
83. ad fin.* Socin. iun. *cõſ. 73. n. 21. circa
med. vol. 1.* Card. Pariſ. *conſ. 23. n. 123.
vol. 1.* Minſing. *ſing. obſeru. cẽtur. 2. obſer-
uat. 95. n. 2. & 3.* Iul. Clar. *§. feudũ, q. 79.
in princ. iũcto n. 2. in fi. ac n. 3.* Pet. Greg.
de cõceſſ. feudi p. 5. q. 4. And. Fachin. ele-
gãter declarãs *controu. iuris lib. 7. c. 27.
per tot. maximè à verſ. Poſteriorẽ itaq;* Ni
col. Intrigl. *de feud. q. 21. n. 12. 13. & 14.*
quod quidẽ ius * ipſis inuitis tolli ne- 74
quit, nedũ per licitã vaſalli alienatio-
nẽ, ſiue ex domini cõſenſu factã, *c. 1. tit.
39. de alienat. paterni feudi, cũ ſimilib.* de
quo nemo ferè dubitat, vt docet, ac pro
ſequitur optimè Hẽr. Roſental. *de feud.
c. 9. concl. 67. ex n. 1. & in notis,* vbi alia
iura, & DD. cõgerit, ſed nec etiã per il-
licitã, ſi ſcil. feudũ hoc antiquũ, de quo
loquimur, vtroque in caſu non ſit ſimul
hereditariũ, ſed ex pacto, & prouidẽtia
tantũ, vt ex veriore, ac receptiore ſen-
tẽtia cõcludit, aliter tamen quòad feu-
dũ partim hereditarium rem explicans
Nicolaus Intrigliolꝰ *de feud. quæſt. 51.
à n. 11. ad 25. & à n. 184. ad 200.* quan-
quam, & in hereditario, & familiari ſi-
mul, ſeu mixto idem generaliter defen
dat Pinelus *in l. 1. 3. p. à n. 95. C. de bonis
mater.* Id quod * lõgè aliter ſe habet in 75
emphiteuſi, vel feudo, per emphiteutę,
vel feudatarij mortẽ vacãtibꝰ, adeòq;
ad dominũ legitimè deuolutis, ac per
eum alteri conceſsis, quia cũ talis con-
ceſsio proximiori, vel heredi defuncti
non præiudicet quòad ius quæſitum,
quippè quod limitatum fuit ad illius
vitã, ac proinde morte eiꝰ ceſſauit, ſed
ſolùm quòad ius quærendum per reno-
uationem, quæ ei ex æquitate tantùm,
meraquè iuris benignitate debetur, vt
ſæpè diximus, conſequẽter nõ poterit
ei ius cõpetere ad reuocãdã cõceſsionẽ
alteri factã, prout cõpetit agnato pro-
ximiori ad reuocandã alienationẽ feu-
di, ad ſe poſt vaſalli mortem ex primi
acquirẽtis pacto pertinẽtis; quo proin
de abſq; proprio ipſiꝰ facto priuari nõ

debuit, ex reg. *l. id quod noſtrũ 12. D. de
reg. iur. cum ſimilibus*, ſed tantùm ad
prælationem ex gratia imperrandam
amoto quoquè poſſeſſore, qui ſe igno-
rante, ant legitimè impedito, quomi-
nùs cum eo ad renouationem petẽdam
concurreret, à domino inueſtitus fuit;
ad quod quidem ſatis eſt, ei anni & diei
ſpacium indulgeri, cùm nec maius con-
cedatur vaſallo, in inueſtitura maiori-
bus ſuis facta comprehenſo, ad peten-
76 dam neceſſariam eius renouatiõnẽ, ſeu
confirmationem, * qua in ſignum re-
cognitionis, fidelitatem ſub iuramento
denuò domino præſtet, ſub ipſi⁹ etiam
feudi amiſsione, *c. 1. in principio tit. 24.
qua fuit 1. cauſa benef. amittendi. & titul.
40. de capitulis Corradi, & c. 1. verſ. Præ
tereà ſiquis, tit. 55. de probibita feudi alie-
nat. lib. 2 feudor. l. 10. verſ. Otroſi deeimos,
tit. 26. p. 4.* cum his, quæ vltra DD. *ubi-
què*, ac plures alios obſeruarunt Iulius
Clar. *§. feudum, q. 49. per totam*, Henric.
Roſental. & Nicol. Intrigliol⁹ *de feud.*
ille *c. 6. concluſ. 29. 30. & 35. per totas,
iunctis ipſius notis locupletiſſimis*, hic ve-
rò *q. 21. ex n. 7.* & hactenus de 4. decla-
ratione.

77 Sexta & vltima declaratio ſit, quam
tradidere Franc. Ripa *in l. 1. n. 13. D. de
priuileg. credit.* & ab eo mutuati Anton.
Gabr. & Phil. Portius *commun. concluſ.
& regul. iur.* ille *lib. 3. tit. de iure emphit.
concl. 1. n. 28.* hic verò *lib. 1. concl. 12.
in fine*, Alex. Trentacinq. *var. reſol. lib.
3. ſub eodem illo titul. reſolut. 5. n. 8.* Bor-
nignus Caualcanus *deciſ. 36. al. 80. nu.
424. & 426. p. 2.* vt nimirùm renoua-
tio emphiteuſis finitæ non ſit facienda
pro iiſdem conditionibus, vel penſio-
nibus, quæ in primo inſtrumento con-
ceſsionis emphiteuticæ continentur,
ſed pro his potiùs, quæ tempore reno-
uationis faciendæ, vel offeruntur ab ex
traneo, vel reperirentur communiter.

Cæterùm hæc declaratio ferè inutilis
78 ac fruſtratoria reddi videtur, ob limi-
tationem ei ſubiectam ab eodẽ Ripa *in
d. l. 1. à n. 14. verſ. Quid dicendum, vſque
ad n. 16. incluſiuè, & in tractatu de peſte,
cap. 4. de remedijs præſeruatiuis contra pe-
ſtem, num. 257.* cui accedit etiam Alex.
Trentacinq. *d. reſolut. 5. n. 8. verſic. Hæc
quinta declaratio*, vt non procedat, cùm
fundus, ab initio in emphiteuſim datus,
vel ſterilis, & inutilis erat, vel non ita
vtilis, & fructuoſus, ac poſtea effectus
eſt ob impenſas, & meliorationes, in eo
factas ab emphiteuta, ſed renouatio
tunc eius heredi vel conſanguineo fa-
cienda ſit pro antiqua potiùs penſione,
etiam ſi alius meliorem obtulerit, cor-
reſpondentem valori rei melioratæ;
cùm ferè ſemper contingat, fundum
in emphiteuſim datum, impenſa, & la-
bore emphiteutæ meliorem effici. Imò
emphiteuſis * origo nulla alia fuit, 79
quàm rem ad meliorandum dare, in-
de ſic dictæ, vel ab emponemate, di-
ctione Græca, quæ Latinè idem valet
quod melioratio, vt notat Accurſ. *in
Authent. de non alienand. §. ſcire autẽ, ver-
bo meliorationum, collat. 2. & in §. adeò
autem, verbo emphiteuſeos, inſt. de locatio-
ne, & conductione*, communiter recep-
tus, vt conſtat ex Speculatore *titul. de
emphiteuſi (aliàs de locato, §. nunc aliqua)
num. 2.* & alijs pluribus, quos refert, ac
ſequitur Aluarus Valaſc. *de iure emphit.
quæſt. 2. num. 2.* Vel non diſsimiliter *
ab alio verbo Græco *emphiteu*, quod 80
Latinè ſignificat implantare, & inſere-
re, ac gemina ponere, vt voluit Cælius
Rhodigin. *antiquarum lectionum, lib. 7.
cap. vltimo, ad fin.* ac probarunt magis
M. Ant. Nat. *conſ. 49. nu. 6. verſ. In quo
tamen, tom. 1.* Alciat. *parergon iuris, lib.
1. cap. 36.* Ioannes Corraſ. *in l. er qui n.
20. D. de ſeruitutibus, iuncto libro 1. miſ-
cellaneor. iuris, cap. 21. num. 2. & 4.* Fran-
ciſcus Conanus *comment. iur. ciuil. libr.
7. c. 12. nu. 2. poſt principium*, Stephanus
Forcatulus *in neciomantia iuris, dialogo
19. n. 4.* ac poſt alios Valaſc. *d. quæſt. 2.
n. 3.* & vltra eos Mantic. *de contractibus
lib. 22. tit. 1. num. 1.* D. Anto. Pichard.
in d. §. adeò autem, num. 10. & 11. Vnde
rarò, aut nunquam eueniret, renoua-
tionem fieri pro noua penſione, reſpon
dente valori præſenti, ſed ferè ſemper
fieret pro antiqua, contra regulam in
declaratione propoſitã. Accedit, quòd
* cùm finita emphiteuſi, finitum fuerit 81
ius emphiteutæ, argum. *l. fin. §. ſanè ſi
quis, C. de locat. prædiorum ciuilium, lib.
11.* ſufficere debuit heredi, renouatio-
nem

nem eius ſibi concedi pro penſione,
quam alius offert, vt & fit *in d.§. ſanè,*
verſ. Si verò pro tali, & in l. 4. eiuſdem
tituli, abſque eo, quòd pro antiqua
illam ei dominus facere cogatur; quó
argumento limitationem illam duriſ-
ſimam tandem vocat, neque admittit
Ripa ſibi cõtrarius *d.c.4. de remedijs præ*
ſeruatiuis cõtra peſtẽ, n.259. iúcto n.260.
poſt mediũ, verſ. Aut non vult ſoluere.

82 Sed adhuc præfata limitatio veriſſi
ma eſt, quam poſt plures alios probat
optimè Petr. Barboſa *in l.2. C. de præſ-*
cript. 30. vel 40. annor. à n.389. & 392.
ex eo potiſsimùm, quòd non ſit verum;
finita emphiteuſi temporali, meliora-
tiones in re emphiteutica factas perti-
nere ad dominum, vt falsò præſupponit
Ripa *vbi proximè*, per iura, quæ in tem-
porali locatione, nõ verò in emphiteu
ſi loquũtur, quorum intellectum *in 12.*
& 13. diſſertat. latè proſecuti ſumus; nã
imò pertinent ad facientem, & eius he-
redes, etiã extraneos, quemadmodùm
in feudo probat text. *in c. ſi vaſallus, tit.*
28. hic finitur lex, lib. 2. feudor. vnde &
in emphiteuſi idem communiter DD.
tradunt, vt videre licèt ex Speculato-
re *tit. de emphiteuſi, n.157.* Bald. & Ang.
in l. Senatus 43. §. Marcellus, in fine, per
illum quoque text. *D. delegat* 1. Iaſone
in l.2. n.27. verſ. Si autem finita, & n.32.
C. de iure emphiteutico, & alijs, quos refe
rũt, & ſequũtur, receptiſsimã hãc ſen-
tentiam, praxi què ſeruatam dicentes,
Iul. Clarus *§. emphiteuſis, quæſt. 45. n.1.*
verſ. Si verò, ac n.2. & §. feudũ, quæſt. 88.
n.1. Petr. Dueñas *reg. 237.* Pinel. *in l.*
2. C. de reſcind. vendit. 2. p. c. 3. nu. 7. Al-
uar. Valaſc. *de iure emphit. quæſt. 25. n.6.*
Ant. Gamma *deciſ. 22. n.1. verſ. Video ta*
men, deciſ. 41. n.7. & deciſ. 71. ex num. 1.
Borgninus Caualcan. *deciſ. 36. al. 80. n.*
71. 2. p. Andreas Gaill. *practic. obſeruat.*
lib. 2. obſeru. 121. n.15. verſ. Si verò, Ca
mil. Borrel. *in ſum. deciſ. 1. p. tit. 33. à n.*
222. Antoninus de Amato, innumeros
cumulans, *variar. forenſ. reſolut. libr. 1.*
reſolut. 14. n.1. cũ ſequentib. plures quo-
que congerit Blaſius Flores de Mena,
in additione ad Gammam, deciſ. 4. nu. 3. &
d. deciſ. 22. quicquid contrarium defen-
dat Fachin. quem Antoninus de Ama-
to falsò pro ſe citat, *cõtrouerſ. iuris lib.*
1. c. 92. à verſ. Verùm iſtis; atque ita non
debuit huiuſmodi meliorationibus he-
res inuitus priuari, contra reg. *l. id quod*
noſtrum 11. D. de reg. iur. cũ vulgat. quem 83
admodũ priuaretur, * ſi nõ iuxta anti-
quũ rei valorẽ, ſed iuxta præſentẽ, quẽ
meliorationes ipſæ ad eum pertinẽtes
præſtiterunt, penſionem ſoluere coge-
retur arg. tex. *in l. fin. verſ. Similiter,* il-
lic. *Ne doleant diligẽtes operam ſuam agri*
dediſſe culturæ, nec diligentiam ſuam ſibi
damnoſam iudicantes intelligant; C. de allu
nionibus, in l. quicumque 7. l. qui fundos 9.
& l. fin. C. de omni agro deſerto, lib. 11. c.
ad aures 7. de rebus Eccleſiæ, iunctis quæ
circa hæc iura in præced. diſſertat. latè
diximus.

Nec huiuſmodi limitatione retẽta, 84
inutilis ſuperior declaratio redditur.
Tum quia, & ſi emphiteuſis origo illa
fuerit, vt res ad meliorandũ detur, ple-
rũque tamen euenit, res valde fertiles,
& vtiles ab initio in emphiteuſim dari,
nec eas meliores reddi, imò quandoq;
deteriores ex ignauia poſſeſſorum (quo
tamen deteriorationis caſu renouatio-
nis æquitas ceſſat, vt diſſertat. 13. inſi-
nuauimus *n.26.*) aut valoris incremen-
tum à tempore accipere abſque maio-
re poſſeſſorum impenſa, quàm neceſſa-
ria ad rem ſuſtinendam, vt annuam in-
de commoditatem capiant, nec tamen
ideò minùs propriè emphiteuſis dice-
tur, vt multis probat Valaſc. *de iure em-*
phit. q. 1. & 2. vbiq; n. 5. quo ſanè caſu
nulli⁹ factæ meliorationis in re emphi
teutica, ſed à ſolo tempore productæ,
etſi renouationis æquitas generaliter
locum habeat, non tamen erit noſtræ
limitationi locus, vt renouatio ſit fa-
cienda pro antiqua penſione, ſed decla
rationi potiùs, vt fiat inſpecto valore
præſenti. Tum etiam, quia etſi demus,
rem emphiteuticam impenſa, & labore
emphiteutæ effectam fuiſſe meliorem,
adhuc tamẽ limitationi locus nõ eſt in
emphiteuſi familiari, quæ ad deſcendẽ
tes primi acquirẽtis, etiam nõ heredes
pertinet, ſed in hereditaria merè, vel
mixtè, quę ad heredes tãtũ vel familię,
vel extraneos reſpectiuè deuoluitur;
nã cũ ipſa per mortẽ vltimi poſſeſſoris

 extin-

extincta, his tantùm renouationis ius competat, qui eàdē qualitate gaudent, qua ad ſucceſsionem gaudere deberēt, vt ſuperiùs diximus, conſequenter in emphiteuſi familiari, cognato non heredi renouationē petenti illa facienda eſt, nō pro antiqua pēſione, ſed pro noua, inſpecto valore præſenti, etiam ex meliorationib⁹ a poſſeſſore factis proueniente, quippe quæ nō ad illū, ſed ad heredē vltimi emphiteutæ pertinent, ac vice verſa in emphiteuſi quoquomodò hereditaria, renouatio pro antiqua tantùm penſione facienda eſt, cùm valor meliorationum ad heredē eam petentem pertineat.

Sed nec verum eſt quod voluit Ripa *in d.l.1.n.16.verſ. Quod ſanè intelligendū, D. de priuil. credit.* relatus, ac receptus à Borgnino Caualcano *d.deciſ.36.al.80. num.447.2.part.* Vincentio Carocio poſt alios *in tract. de locato 3.p.tit. de libertate q.1.n.31.verſ. vltimo*, Alex. Trētacin *3.d.tit. de iure emphit. reſol.5.nu.8. ad fi.1.verſ. Quòd ſecundū eum intelligitur*, nēpè dominū offerentem pretium meliorationū heredi vltimi emphiteutæ, non eſſe ad renouationem cogendum, etiam ſi pro ſe rem emphiteuticam retinere nolit, ſed poſſe eam cuicumque alij concedere pro penſiōne, quam maluerit. Nam cùm ex æquitate ſæpe conſiderata, & ad iuris neceſsitatem redacta, ad renouationem præcisè domin⁹ cogatur, non vtiquè ſatisfaciet ſoluendo intereſſe meliorationū, ad quod alias iure adſtrict⁹ eſt, alio modo quàm heres voluerit, quaproptere ei petenti renouationē pro antiqua penſione, meliorationum què valorem in re ipſa habere volenti, dominus omninò annuere, morem què gerere debet, arg. text. *in l. item ſi eum exceptione 14. §. ſed & ſi quis 9. in fin. D. de eo quod metus cauſa*, tacta celebri doctrina Bart. *ibi, n. 6.* per eum tex. & *in l. ſtipulationes non diuiduntur 72.n.37.verſ. Primò caſu quando inducitur*, cū quo cæteros tranſire aſſerit Iaſ. *n. 31. D. de verb. oblig.* quòd nimirum qui ex diſpoſitione legis tenetur ad factum, præcisè facere compellitur, neque ſatisfacit ſoluēdo intereſſe, & in ſimilibus caſibus notarūt Hyppolitus Riminald. *conſ.257. à n.54 lib.3*, Barboſa *in d.l.2.C. de præſcript. 30. vel 40. ann. n.395. & 396.*

DISSERTATIONIS

SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *FActi ſpecies refertur.*

2 *Ius retrahēdi rē ſemel alteri adiudicatā odioſū eſt, & quare?*

¶ *Contractus ſemel perfectus, inuito eo, cui ius ex illo quæſitum eſt, reſcindi non poteſt. ibid.*

¶ *Diſponere, aut facere aliquid de reb⁹ ſuis nemo inuitus cogitur. ibid.*

3 *Ius illud non competit niſi in caſibus in iure expreſſis.*

4 *Quòd in locationibus Regiorum vectigalium competat, Regijs legibus expreſſum non eſt, illæ què nominatim referuntur, & expenduntur.*

5 *Lex 6. & 7. tit. 9. nonæ cōpilat. incapitationem iurium Regalium concilijs oppidorum, ſpeciali Principis beneficio ad hoc impetratò, permittentes expenduntur, & n.7. ad fin.*

6 *Precibus fruſtra impetratur quod iure communi conceditur, & de intellectu, num.37.*

7 *Parladorius refertur, negans priori cōductori Regiorū vectigalium ius prælationis pro adiectione quartæ partis ab altero facta, & pro eo adducitur praxis relata ab Andrea de Barulo.*

8 *Deciſio Hiſpalenſis in caſu propoſito refertur.*

9 *Conductor primus prædiorum fiſcaliū, & publicorū, ſequenti cōductori pro pretij augmento ab illo facto iure communi præfertur, ſpeciali æquitatis ratione, cōtra communes regulas.*

¶ *Ratio*

Digitized by Google

¶ *Ratio eadem vbi viget, & idem ius ſtatutum videtur. ibid.*

10 *Affectio nulla in fiſco, vel Republica datur, vni magis quàm alteri, ipſorum bona locandi, vt in priuatis locatoribus datur, & quare?*

¶ *Intereſſe pecuniariũ tantũ conſideratur in adminiſtratione, & locatione bonorũ Principis, vel Reipublicæ. ibid.*

11 *Hoc ceſſante, præualet æquitas naturalis, quæ dictat, vt primus conductor ſequẽti pro pretij augmẽto ab hoc facto præferatur, & quare?*

12 *Ratio hæc non minùs locum obtinet in locatione iurium fiſcalium, & publicorum, & quare?*

¶ *Bonorum appellatione, iura, & actiones continentur. ibid.*

13 *Iura gabellarum, & ſimilia Principis, vel Reipublicæ, cùm perpetua ſint, ad inſtar immobilium habẽtur, & ſuper eis, velut talibus cenſus conſignatiuus imponi poteſt.*

14 *Conductor, etiam ad modicum tempus, cuiuslibet loci, aut iuris publici, vel fiſcalis, ius quoddam in re, ſiue vtile eius dominium, vtilem què in rẽ actionem cõſequitur, qua ratione inſtar directi domini iudicari debet, iiſdem què prærogatiuis proportionabiliter gaudere.*

15 *Dominus directus prælationem habet in fructibus ex fundo à ſe locato perceptis, vt pro pretio ab altero oblato potiùs ſibi, quàm illi vendantur.*

16 *In emptione meliorationum, quas emphiteuta fecit in re emphiteuticia, præfertur extraneo emptori pro pretio ab illo oblato, quod ad hunc effectum ſibi prædicendum eſt.*

17 *Ius habet redimendi feudum, à vaſallo alienatum in caſibus iure permiſſis, pro pretio oblato ab extraneo emptore.*

18 *Locatio, & ſecunda addictio Regiorum iurium, vel redituum, ex diſpoſitione legum Regiarum cenſetur facta ſub quadam reſolutiua conditione, ſi alius intra tẽpus per eas præfinitum quartæ partis adiectionem non fecerit.*

19 *Emens ſub conditione reſolutiua addictionis in diem, eandem quam alius conditionem offerens, ei præferendus eſt, ad eumquè effectum certior reddendus de oblata ab altero conditione.*

20 *Locatio, & conductio, valde ſimilis eſt venditioni, & emptioni, iiſdem què iuris regulis conſiſtit.*

21 *Venditio ſicut fit rei in contractu emptionis, & venditionis, ſic & fructuum eius in locatione, in eoquè diſcrimen conſtituitur, quòd in illa pretij ſolutio fit ſemel, in hac verò annuatim, & an, & quando vera emptio iudicetur? remiſſiue.*

22 *Addictio vera, ſiue adiudicatio fit iurium Regiorum, alicui locatorũ, dominiũ pro tẽpore locationis in eum transferens.*

23 *Addictio ab adiectione in quo differat?*

24 *L. 10. titul. 23. lib. 9. compilat. expenditur.*

25 *DD. limitantes regulam l. nemini 32. C. de locato, in locatione prædiorum fiſcalium, aut publicorum, idem ſenſerunt de locatione Regiorum vectigalium, aliorumquè iurium fiſcaliũ, de quibus etiã nonnulli expreſsè loquuntur.*

26 *Etſi loquantur, de conductore vnius anni, præferendo conductori anni ſequẽtis pro pretio ab hoc oblato, accipiendi ſunt exemplificatiuè, cùm de hoc tantùm dubitari contingat, non excludentes alium caſum, cùm agitur de prælatione intra annum pro adiectione ab altero facta.*

27 *Adiectio in conductione, etiam perfecta rerum fiſcalium, ſpecialiter intra legitimum tempus permiſſa eſt, non etiam in conductione rerum, vel iurium Reipublicæ.*

28 *Adiectionibus (vulgo puxas) in conductionibus rerum fiſcalium faciendis tres menſes, vel nonaginta dies Regijs legibus præfiniti ſunt, iuxta diſtinctionem per eas traditam, an ſit facta (vt ipſæ loquũtur) por mayor, o por menor, qui termini hic explicantur.*

29 *Reipublicæ iura, vel reditus, aut res ad eius adminiſtrationem pertinentes, ſi publicè locentur, & ſi vni legitimè addicta fuerint, plerumque adiectionem admittunt ex vi ſtatuti, vel conſuetudinis, aut pacti, quòd locatio fiat iuxta diſpoſita per leges Regias in locatione Regiorum redituum.*

30 *Idem. ſi Reſpublica beneficio reſtitutionis in integrum iuuetur, inſtar minorum, quibus in eodem caſu competit, & an & quãdo Reipublicæ concedatur vel fiſco.*

Ff 3 Reſ-

quitur) Iulius Clar. magis in hanc ſententiam inclinans, & eam æquiorem dicens §. *emphiteuſis q. 43. in fine*, Ioſephus Ludouicus *deciſ. Peruſina* 1. *n. vlt.* Surd. *conſ.* 205. *n.* 13. *vol.* 2. Alex. Trẽtacinq. *var. reſolu. lib.* 3. *reſolut.* 5. *de iure emphit. n.* 7. Stephanus Gratianus, in Eccleſia loquens, *diſceptat. forenſ. tom.* 1. *c.* 88. *ex n.* 5. Aluar. Valaſcus latè probans *conſult.* 157. *ex n.* 17. Henric. Roſental. *de feud. d. c.* 7. *concl.* 24. *n.* 17. *&* 18. *in princip. cum relatis lit. T. & V.* Marcus Ant. Genuenſis, qui ſic in Rota Romana iudicatum teſtatur, eius fundamenta referens, *in praxi curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ c.* 61. *n.* 2. *à verſ. Sed altercatio*
48 (qui & ipſe *n. ſeq.* limitat, ſtante * immemoriali conſuetudine in contrariũ, prout & in Rota iudicatum refert) Domin. Ioan. Bapt. Valençuela *in defenſione monitorij contra Venetos* 1. *p. n.* 33. 40. *& ſeqq.* Petrus Barboſa *ad l.* 2. *ſub num.* 397. *C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor.* limitans, niſi * res ſterilis in emphiteu-
49 ſim conceſſa, poſtea per emphiteutam fertilis, & fructuoſa reddita fuerit, vt tũc eius deſcendẽtibus, vel proximioribus cognatis, aut heredibus, iuxta ſuperiùs traditam diſtinctionem omninò ſit facienda renouatio, ex his, quæ in *præced. diſſertat. diximus* in ſolutione ad ſecundum fundamentũ poſterioris ſententiæ.) Qui quidem omnes ex eo potiſsimùm, ac veriſsimè quidem mouentur, quòd cùm dominus rem emphiteuticam, vel feudalẽ pro ſe retinere vult, ceſſat præcedentis doctrinæ ratio, nec
50 enim * vllam tunc deſcendentibus, vel alijs, quibus renouationis petendæ ius competit, iniuriam facit, cùm benè ordinata charitas incipere debeat à ſe ipſo, *l. qui ſeruandarum* 14. *D. de præſcriptis verb. l. ſi quis à liberis* 5. *§. de alimentis* 25. *verſ. Quæ tandiu, D. de liberis agnoſcend. vulg. l. Præſes* 6. *verſ. Cum ſit durũ, C. de ſeruitut. & aqua*, quod iuris brocardicum ad plura alia expendũt Roland. à Valle *conſ.* 5. *n.* 37. *vol.* 3. Ioan. Petrus Surd. *conſ.* 345. *n.* 28. *& conſ.* 365. *num.* 18. *vol.* 3. *& deciſ.* 236. *n.* 21. *& de alimentis tit.* 1. *q.* 94. *n.* 1. *& tit.* 7. *q.* 8. *&* 29. *vbiquè n.* 1. expendi item ego *ad l. contractus* 23. *D. de reg. iur. c.* 2. *n.* 17. ac nouiſsimè alijs exornant iuribus, & authoritatibus Simõ Vaz Barboſa, & Auguſtin. Barboſa *ad principia, & axiomata iuris*, ille *lit. C. nu.* 21. *&* ibidem locupletiùs Gabriel Aluarez *n.* 71. elegantia Ciceronis loca pro ea adferẽs, *hic verò axiom.* 42.

Quarta ſubſequitur declaratio, vt & 51
ſi dominus, quicumque ſit, non ſibi, ſed alij rem emphiteuticam, vel feudalem velit, ſi tamen eam iam alij conceſſerit quo tempore illius renouationẽ vltimi emphiteutæ, vel feudatarij deſcendentes, aut conſanguinei petunt (hæredes, vel nõ heredes, prout emphiteuſis, vel feudum fuerint, aut mixta, aut familiaria tantùm, vel etiam heres extraneus, ab eo inſtitutus, ſi emphiteuſis, vel feudum merè hereditaria ſint, iuxta tradita in prima declaratione) illi quidẽ excludantur; quia re integra tantùm ad huiuſmodi renouationem petẽdam admittuntur, non verò cum res integra eſſe deſijt per conceſsionẽ alij factam, cui ius quæſitum eſt, * nec proinde ſi- 52
ne eius culpa auferendum, vt in materia feudali pro regula traditum eſt *in c.* 1. cum relatis à *gl.* 1. *in principio, de natura feudi lib.* 1. *feudor.* ſed & generaliter in omni materia *in l.* 2. *poſt principium*, illic. *Nec cuiquam hominum ius ſuum detrahi, D. de his qui ſunt ſui, vel alieni iur. l. fin. in fin. D. de pactis, l. quod ſi minor* 25. *§. Scæuola, D. de minoribus l. id quod noſtrum* 11. *D. de reg. iur.* Adeò * vt nec 53
Princeps quicquam in tertij præiudicium concedere cenſeatur, imò nec de poteſtate ordinaria poſsit, *l.* 1. *§. meritò* 10. *& §. ſi quis à Principe* 16. *D. ne quid in loco publico, l.* 2. *l. reſcripta* 7. illic. *Niſi fortè ſit aliquid, quod non lædat alium, & proſit petenti, C. de precib. Imperat. offerend. l. nec auus* 4. *C. de emancip. liber.* optimus text. *in c. quamuis* 8. *de reſcriptis in* 6. vbi ſi reſtituatur quis ad gratiam reuocatam, ſine tertij interim obtinentis præiudicio intelligitur reſtitutus, cum his, quæ vltra ordinarios *vbiquè*, ac plures alios notarunt Anto. Gomez *var. reſolut. tom.* 3. *c.* 13. *nu.* 39. Ant. Gabr. *commun. concluſ. lib.* 3. *tit. de iure quæſito non tollen. concluſ.* 1. *à nu.* 1. *verſ. Contrariũ tamen*, Menoch. *de recup.*

poſſ.

Digitized by Google

poſſ.remed. 10.*à n.* 101.*ad* 110. qui ele-
gantes in propoſito gloſſas, & doctri-
nas commendat, D. Ioan. Bapt. Valen-
çuela *conſ.* 83.*n.* 101.*&* 102.*& conſil.*
114.*n.* 32. & in terminis conceſsionis
feudi, à Rege, vel ab alio domino fa-
cta reſoluit Afflictus *deciſ.* 334.*à n.* 2.
relatus, ac receptus a Camill. Borrel.
in ſumma deciſ. 1.*p.tit.* 34.*n.* 421. Acce-
54 dit his, quòd * cùm renouationis æqui-
tas in emphiteuſi, quæ locationis ſpe-
cies eſt, ſpecialiter introducta ſit, con-
tra regulam *l. ne cui* 32.*C. de locato*, ſit-
què eius regulæ limitatio, vt diximus
diſſertat. 13. *à n.* 13. in iiſdem terminis
regulæ neceſſariò accipienda eſt, vt in
ſimili docui, ac probaui *diſſertat.* 2. *nu.*
39. *&* 40. Porrò illius l. reg. eo caſu
55 procedit, * quo conductor, finito ſuæ
conductionis tempore, concurrit cum
alio, locationem pro ſequenti tempo-
re petente, vt ſibi potiùs quàm illi lo-
catio fiat, idquè illi eo loci negatur, ni
ſi per pactum in ſcriptis celebratum
ſe ad hoc locator adſtrinxerit, ergo li-
mitatio tradita in emphiteuſi, vt ad ei⁹
finitæ renouationem dominus tenea-
tur, etiam nulla accedente præuia con-
uentione, eodem modo accipiēda eſt,
cùm ſcilic. heres, vel cōſanguineus pro
ximior vltimi emphiteutæ, concurrit
cùm alio, ſimul emphiteuſim petente,
non autem cùm illi iam conceſſa eſt.
56 Quod & confirmatur * ex *l. congruit* 4.
& l. fin. C. de locat. prædior. ciuil. lib. 11.
& ex cap. 1. *de locato, & conducto*, quæ
iura in his tantùm terminis, nempè da-
to cōcurſu, veterē conductorem nouo
ſpecialiter præferunt, cōtra reg. *d. l. ne
cui*, vt latè oſtēdi *d. diſſert.* 13.*à n.* 28.*&*
n. 59. Ex quib⁹ hāc ſentētiā, ſeu decla-
rationem veriſsimam cenſeo, quam ex
d. c. 1. *de natura feudi, cū ſimilibus*, & ex a-
lijs fundamentis docuit Ludouicus Ro
manus *conſ.* 70. *viſis themate, & quæſt. n.*
3. *verſ. His tamen non refragātibus*, quem
referunt, & ſequuntur Alex. *conſ.* 10.*n.*
vlt. vol. 3.*& conſ.* 83.*n.* 4.*vol.* 7. Corſe-
tus *in additione ad Abb. in c. bonæ memo-
riæ* 4. *de poſtulat. prælat. n.* 28. *lit. E. li-
mit.* 5. Decius *conſ.* 131.*nu.* 2. *circa me-
diū, verſ. Similiter iſti nepotes, lib.* 1. Cur-
tius ſen. *conſ.* 47.*n.* 10. *poſt medium, verſ.*
Et præmiſſa procedunt apertiùs, Ludouic⁹
Gozadinus *conſ.* 39.*n.* 18. *verſ.* 5. *doctri
na Bartoli, & conſ.* 71.*n.* 1.*in princ.* Hie-
ron. Gratus *reſponſo* 96. *num.* 22. *lib.* 1.
Matthæus Afflict. *deciſ.* 392. *num.* 20.
Ioan. Cephal. *conſ.* 147.*n. vlt. verſ. Præ
tereà, lib.* 1. Minſinger. *ſingul. obſeruat.
cent.* 5. *obſeruat.* 16.*n.* 3.*& cent.* 6. *obſer-
uat.* 79.*n.* 5. Greg. Lop. *in l.* 69. *gl.* 7. *in
fin. tit.* 18.*p.* 3. Iul. Clarus *lib.* 4. *ſent.* §.
emphiteuſis, q. 43.*n.* 3.*verſ. Sed pone*, Ant.
Gabr. *comm. concluſionum lib.* 3. *tit.* 1. *de
iure emphit. concluſ.* 1.*num.* 20. *in princip.*
Philipp. Portius *concluſ. iur. lib.* 1. *con-
cluſ.* 12. *limit.* 7. *ſimiliter in princ.* Alex.
Trentacinq. *variar. reſolut. lib.* 3. *reſo-
lut.* 5. *de iure emphit. n.* 4. *itidem in princi-
pio*, Card. Dominicus Thuſcus *practic.
concluſ. tom.* 3. *lit. E. concluſ.* 226. *nu.* 8.
Nicol. Intrigliol. *de feud. q.* 65. *num.* 4.
Henr. Roſental. *de feudis c.* 7. *concl.* 24.
n. 13. *cum relatis lit. P.* Scipio Rouitus
conſ. 79.*n.* 44. quicquid contrarium vo
luerint plures, poſtmodū relati ab iiſ-
dem Gabriele, Portio, Trentacinquio,
Thuſco, & Roſentalio, & latiùs à Frā-
ciſc. Caldas Pereira *de renouat. emphit.
q.* 7.*à n.* 29. qui contrariam hanc ſenten
tiam magis probat, & prioris fundamē
tis nititur ſatisfacere, quod tamen non
rectè præſtitit, & huic contrariæ ſen-
tentiæ locus tantùm erit in caſibus ſe-
quenti declaratione explicandis.

Quinta declaratio ſit, vt emphiteu- 57
ſis vel feudi renouatio petēda ſit intra
annum, & diem à tempore ſcientiæ va-
cationis, arg. quam pluriū iurium feu-
dalium, in quibus huiuſmodi terminus
regulariter præfinitus eſt ad petendum
ius, pro feudo, vel ad feudum compe-
tens, quemadmodùm conſtat *ex c.* 1. *in
princip. per arg. ab ſpeciali, iuncta gl. verb.
& menſem, verſ. Quod in alijs*, communi-
ter recepta ſecundùm Aluarottum *nu.*
7. *verſ. Oppono, tit.* 22. *quo tempore miles
inueſtituram petere debeat, cap.* 1.§.*vlt. ad
fin. tit.* 26. *ſi de inueſtitura inter dominum,
& vaſall. lis oriatur, lib.* 1.*c.* 1.§.*donare,
verſ. Porrò, tit.* 9. *qualiter olim poterat feu
dum alienari, cap.* 1.*in princip. tit.* 24. *quæ
fuit prima cauſa beneficij amittendi, c.* 1.§.
ſi quis deceſſerit, verſ. (*aliàs* §.*& aliàs c.*)
Titius filios, in fine, tit. 26. *ſi de feudo de-
functi*

functi contentio ſit.c.1.in princip. tit. 40.
*de capitulis Corradi, & c.1. verſ. Prate-
reà ſi quis, tit.55. de probibita feudi alie-
nat. per Fridericũ, lib. 2. in vſibus feudor.*
quibus apud nos cõſonat *l.6.verſ. Otro
ſi dezimos, que ſi el fijo varon, tit.26.p.4.*
& ex illis, maximè *ex dict. §. Titius fi-
lios*, ſic in terminis notarunt Ludouic⁹
Romanus *in rub.D.de arbitris n.45. ad
fin.& in l.Prætor ait 20.§.fin.n.2.D.de
noui oper.nunt.& conſ.22.n.6. & d.conſ.
70.n.3.poſt medium, verſ.Vel aliter dici po
terit*, Corſetus *in addit.ad Abb. in d.cap.
bona memoria,n.28.lit.E.limit.4.* Deci.
*conſ.131.n.2.poſt princ. verſ. Vbi inquit
quod iſtud ius, & cõſ.327. in caſu propoſi-
to (quod aliàs citatur 328) n.2 & 5.verſ.
Secũdò principaliter*, Iaſ.*in d.l. Prætor §.
vlt.n.15.D.de noui op.nunt. & in l.petẽs
27.n.10.verſ.Et per illũ tex.C.de pact.&
in l.2.n.23.C.de iu.emph.* Curt.ſen.*d.cõſ.
47.n.10.ad fi.verſ.Et præmiſſa etiã*, Soci.
iun.*cõſ.76.n.77.lib.1.* Lud.Gozadin.*d.
cõſ.39.n.18.circa fin.verſ.Itẽ & 6.& d.
conſ.71.n.1.verſ.Secundò reſpondetur*, &
poſt alios Tiraquel. *de retract. conſang.
§.1.gl.10.nu.4.* Minſig.*d.obſeruat.16.
& 79.vbique in primo requiſito*, Iul.Cla-
rus *d.§.emphiteuſis, quæſt.43.nu.3.verſ.
Quinimò*, Ant.Gabr.*d.tit. de iure emphit.
concluſ.1.n.10.& 11.* Philipp.Port.*d.
lib.1.concluſ.12. limit.2.* Cephal. *conſ.
147.n.vlt.lib.1.* quem refert, & ſequi-
tur Ioſephus Ludouicus *deciſ. Lucenſi
63.n.24.* Rolandus à Valle *conſ.3.nu.
151.verſ.Secundò quòd infra annum, vo-
lum.1.* Alex.Trentacinq.*d.reſolut.1.de
iure emphit.n.6.* latiſsimè Cald. Pereir.
de renouatione emphit. q.5.ex n.11. Ca-
ualcan.*deciſ.36.n.422.in fin.p.2.* Intri-
gliol.*de feud.d.q.64.n.6.* Henric.Ro-
ſental. *de feud.d.c.7. concluſ.24.nu.12.*
cum relatis *lit.O.* Melchior Phebus *de-
ciſ.29.n.5.* Camillus Borrellus *in ſum-
ma deciſ.tom.1.tit.33.n.271.*

Quæ tamen declaratio, ne præcedẽ-
ti contraria ſit, accipit diſtinctionem
aliquorum caſuum, non modico ſtudio,
nec vulgari attẽtione, & circũſpectio-
ne à me conſideratam.

58 Primus caſus eſt, cũ proximior cog-
nat⁹, vel heres vltimi emphiteutæ, vel
feudatarij, emphiteuſis, vel feudi vaca-
tionem, per illius mortem contingen-
tem ſciuit, nec à domino ſtatim renoua
tionẽ petijt, ſed ex interuallo, cùm res
integra non eſſet, ſed alius præueniſſet,
ei què à domino cõceſsio facta fuiſſet,
quo caſu propriè procedit præcedens
declaratio, vt renouationis æquitas
tunc ceſſet, nec locus ſit anni ſpacio, id
què ob cognati, vel heredis negligen-
tiam, alterius què diligentiam non do-
loſam, ſed iuſtam, neque iure improba-
tam, arg.tex. *in l. qui autem 6. §. ſciendũ
7.* illic. *Vt qui debitam pecuniam recepit an
tequam bona debitoris poſſideantur, quam-
uis ſciens, prudens què ſoluendo non eſſe reci
piat, non timere hoc edictum, ſibi enim vigi-
lauit, &* melioris *in l.Pupillus 24. verſ.
Sin verò iuſtè exegerit, cæteri creditores ne
glexerint exactionem*, iuncto tex. ibi. *Id
quod acceperit creditor, reuocare nullo pa-
cto poteſt, quoniam alij creditores ſuæ negli-
gentia expenſum ferre debeant, & in verſ.
Quid ergo, ad fin.* illic. *Si non extorſerim,
non reuocetur, ſed vigilaui, meliorem meam
conditionẽ feci, ius ciuile vigilantibus ſcrip
tum eſt, D. quæ in fraud. credit.* cum rela-
tis ab Accurſ.*in d.§. ſciendum, verbo vi-
gilauit*, & Gotofredo *in d.verſ. Quid er-
go, verbo vigilantibus*, & in terminis plu
res ex his, qui præcedentem declara-
tionem negarunt, ſaltem in hoc caſu eã
admittunt, vt videre eſt apud Gozadi-
num *conſ.86.n.24.verſ. Non obſtat quòd
illa opinio*, & alios, quos refert, & ſequi
tur Trentacinq. ſic opiniones cõciliãs
*d.reſol.5.de iure emphit.n.4.verſ. Hæ opi-
niones.* Intra * quod autem tempus poſ- 59
ſit imputari negligẽtia proximiori, vel
heredi in renouationem petendo poſt
vacationis ſcientiam, ad iudicis arbi-
trium ex circunſtantijs pertinebit, arg.
tex. *in l.ab hoſtibus 15. in fine, cum l.ſeq.
D.ex quibus cauſis maior.* Porrò, * & ſi 60.
ſcientia regulariter non præſumatur,
ſed probari debeat, *l.verius 21. D.de
probat.§.non ſolùm 4.verſ.Et verius, inſt.
delegat. regula præſumitur, libr. 6.* nihi-
lominùs ea regula in propoſito fallit
(adeòquè in ſucceſſore ſanguinis, vel
hereditario, qui à loco defuncti nõ ab-
fuerit, ſcientia præſumetur) ſi defuncti
mors publicè in loco nota fuerit, arg.
tex. *in c.fin. cum relatis à gloſſa verbo re-*

gioni-

Digitized by Google

gionibus,verſ. Item argumẽtum, 16.*diſt*.& melioris *in c*. 1.*verſ. Quod nec ſufficit, de poſtulat. Prælat*. cum his, quæ per hæc, & ſimilia iura communiter DD. notarunt, quos referunt, & ſequuntur Menoch.*de recup.poſſ. remed*. 17.*n*.3. *& de arbit.lib*.2.*caſu* 186.*n*.7.*&* 8.*& de præſumpt.lib*.6.*præſumpt*.23.*n*.68. 69. *&* 70. Maſcard.*de probat. lib*.2. *præſumpt*. 879.*ignorantia,à n*. 11.*&* 16. qui alias ſcientiæ conjecturas adferunt.

61 Secundus caſus eſt, cùm proximior, vel heres defuncti, emphiteuſis, vel feudi extinctionem, per vltimi poſſeſſoris mortem contingentem ſciuit, eius què renouationem petijt re adhuc integra, &nihilominùs dominus, ipſius petitione neglecta, alij rem cõceſſit. Quaquidem in ſpecie partim obtinet hæc declaratio, quatenùs ſcilicet anni, & diei tempus ſucceſſori ad petendam renouationem indulget, niſi quòd hic annus non à tempore ſcientiæ mortis computatur, vt illa preſupponit, ſed à tempore inueſtituræ, ſeu conceſsionis, alteri poſtea factæ, quia exinde tantùm videtur ſucceſſor iuri ſuo renunciaſſe, talíquè conceſsioni aſſenſum præbere, vt eam impugnare poſtmodùm nequeat, & id eſt, quod voluit Franciſcus Ripa *in l*. 1.*n*. 11.*verſ. Sed hæc limitatio, D. de priuileg.credit*. nõ rectè perceptus, adeò què perperã taxatus à Bernardo Trotto *in annotat.ad ipſum*, & à Tiraquel. *de retract.conſang*.§.1.*gl*.10.*n*.6. *circa fin*. quaſi inaduertenter Ripa annum cõputet à die inueſtituræ in alterum factæ, cum DD. communiter computationem faciant à tempore ſcientiæ mortis; eſt enim Ripa neceſſariò accipiendus iuxta terminos huius caſus, & communis computatio iuxta caſum ſequentẽ exaudienda.

62 Huius autem, & præcedentis caſus regula limitanda eſt, vt non procedat, cùm etſi ſuccedens in iure renouationẽ petendi, defuncti mortem ſciuit, tamẽ dominum à ſe ad illam petendam diligenter perquiſitũ inuenire non potuit, nec enim tunc ei oberit cõceſsio interim alij facta, nec anni, & diei lapſus, inde computati, ſed ab eo tantùm tempore, quo dominũ adeundi facultatem habuit, arg.tex. *in l. arbiter Kalendis* 40. *D. de recep.arbitris*, *in l. ſi ſtatus* 45. *vlt. in fine*, illic. *Quòd ſi non habet, cui offerat, poſſe eum eſſe ſecurum, D. de lege commiſſoria*, *l pecuniæ* 9. §. 1. *verſ. Si tamen, & l. cùm quidam* 17. *cum relatis à gl. verb. non potuit*, *D. de vſuris*, *& in l*. 1. §. *dies*, illic. *Si fortè eius, à quo prouocatur, copia non fuerit, vt ei libellus detur, ait enim is dies ſeruabitur, quo primum adeundi eius facultas fuerit, D. quando appellandum ſit*, ex quibus ſic in terminis vaſalli, intra annum à domino feudi ob eam cauſam inueſtituram non petentis, vt non propterea feudum amittat, docuit poſt Iacobum de Ardizo Afflictus *n*.92.*in c*. 1. *quo tẽpore miles*, Iacobus Aluarottus *in c*. 1. *n*.6. *quæ fuit prima cauſa beneficij amittendi*, & in terminis noſtris latiſsimè Caldas Pereir. *de renouatione emphit. quæſt*.6.*ex n*.6.*ad* 17. *incluſiuè*, qui optimè rem explicat, &ad praxim applicat. Idem què erit * in qualibet iuſta 63 impedimenti cauſa, propter quam quis intra annum à die ſcientiæ mortis impediatur renouationem petere, puta, mortis domini, infantiæ, iuſtæ abſentiæ, capitalium inimicitiarum, & ſimilibus, quemadmodùm in feudo traditũ, eſt *in c*.1. *quo tempore miles*, *& c*. 1. §. *vlt. de prohibita feudi alienat. per Lotbariũ, in vſibus feudor*. vbi gl. & DD. latè explicant, latiſsimè què poſt alios proſequitur Camillus Borrellus *in ſumma deciſ*. 1.*p.tit*.34. *de feud. à n*. 103. *ad* 134. & in terminis noſtris optimè Caldas Pereir. plures alias adferens impedimenti cauſas, & obiter non nulla in propoſito vtilia dubia abſoluens, *de renouat. emphit.quæſt*.5.*à num*.23.*& d. q*.7. *num*. 18. 19. *&* 20.

Tertius, & vltimus caſus eſt, cùm is 64 ad quem renouationis petendæ ius pertinet, vacationem ignorauit. Quo quidem caſu anni, & diei terminus ad illã petendam interim ei minimè currit, nõ ſolùm vbi res integra eſt, nec alij facta conceſsio, ſed etiam vbi res integra eſſe deſijt per conceſsionem alij factam, cuius reuocationem defuncti ſucceſſor intra annum, & diem à tempore ſcientię mortis defuncti petere poteſt, vt excluſo illo, ſibi renouatio fiat; nec enim

ante

antea ipſi, vtpotè ignoranti culpa, aut negligentia adſcribi poteſt, cur alium non præuenerit, aut cũ eo non concurrerit, vt prælationem impetraret, quia

65 * ignorans nemo culpam, aut negligẽtiam admittit, nec damnum, aut pœnam patitur, *l. ſi putator* 31. *in fin. D. ad l. Aquil. l. ſi fideiuſſor* 29. *§. ſi cum debitor, D. mandati, l. fin. in fin. D. de decretis ab ordine faciend. l. nec ignorans* 10. *in fine*, illic. *Intelligis, de quo non cogitaſti, nec ſpecialiter ſubſcripſiſti, nihil te perdidiſſe. C. de donat. c.* 2. *de conſtitut. in decret. lib. & in* 6. cum alijs, in propoſito adductis à Crauet. *conſ.* 226. *n.* 7. Petr. Surd. *conſ.* 150. *n.* 42. *lib.* 1. *& conſ.* 454. *n.* 51. *lib.* 4. *& deciſ.* 25. *nu.* 30. Farinacio *conſ.* 36. *adſit Deus, n.* 33. qui & alios DD. eandem regulam tradentes, & exornantes adferunt; adeòque

66 * annus ille in feudis, à quibus ad emphiteuſim argumentũ ſumimus, vtilis tantùm eſt à principio, ſiue à tempore ſcientiæ mortis prædeceſſoris duntaxàt currens, vt conſtat ex iuribus feudalibus, initio huius declarationis adductis, ac ſupponũt DD. ibidem relati, licèt in progreſſu, ceſſante iuſto impedimento, ſit continuus, quia feriæ, & ſimilia computantur, & iuſtum impedimentũ duntaxàt ſubducitur, quemadmodũ ex paulò ante traditis colligere licèt, ac reſoluit Iulius Clar. *§. feudum quæſt.* 49. *n.* 3. Henricus Roſental. *de feudis c.* 6. *concl.* 46. *cum relatis lit. B. C. & D.* Quomodò

67 * procedit ſententia Gozadini, & aliorũ, quos pro opinionum conciliatione refert, ac ſequitur Trentacinq. *d. reſolut.* 5. *de iure emphiteu. n.* 4. *verſ. Hæ opiniones*, cuius in primo caſu meminimus, dum opinionẽ aſſerentium, etiam re non integra locũ eſſe iuri petendi renouationem, interpretantur, vt procedat nulla data negligentia non petentis; ſentiunt namque ignorantem, vtpotè in quo nulla negligentia dari poteſt, etiam re non integra, ſiue cùm alij conceſsio facta eſt, ſaltem intra annum, & diem à tempore ſciẽtiæ admitti ad renouationem petendam, illo excluſo.

68 Sed & anni, & diei lapſum hoc in caſu alij factæ conceſsionis, dum vacatio ignoratur ab eo, cui renouationis ius competit, tunc demum tantùm huius ſententiæ authores nocere proximiori volunt, qui intra id tempus eam conceſsionem non reuocauit, cũ talis conceſsio emphiteuſis, vel feudi vacantis per dominum facta eſt cognato, vel agnato remotiori, ſecùs ſi penitùs extraneo facta ſit, quo caſu non minori tempore quàm 30. annorum à iure petendi renouationem, ac reuocationem talis conceſsionis proximiorem excluſum eſſe exiſtimãt, vt in terminis reſoluunt Anton. Gabr. *d. concluſ.* 1. *de iure emphit. n.* 12. Alex. Trentacinq. *d. reſol.* 5. *eiuſdem tituli, n.* 6. Anto. Gamma *deciſ.* 117. *n.* 1. *&* 2. Valaſcus *conſult.* 101. *nu.* 3. *verſ. Præterea annus*, Cald. Perei. *de renouat. emphit. q.* 6. *n.* 1. ducti argumento
eius,* quod in proximiore agnato, pe- 69
tere negligente reuocationem alienationis feudi, vt ſi alienatio in alium agnatum remotiorem facta ſit, anno tantùm excludatur, ſi verò in penitùs extraneum, non minori ſpacio, quàm 30. annor. docuit gl. *verbo per annum, c.* 1. *§. Titius filios, ſi de feudo defuncti contentio ſit, aliàs ſi de feudo fuerit controuerſia*, recepta ab Andrea de Iſernia, Baldo, & cæteris communiter, quemadmodùm teſtantur; eandem ſequuti Iacobus Aluarottus *ibi, n.* 4. *ad medium, verſ. Oppono cũ gl. fin.* Alex. *conſ.* 15. *n.* 10. *lib.* 5. Decius *conſ.* 395. *n. vlt. lib.* 2. Iaſon *conſ.* 7. *n. vlt. vol.* 3. Hieronimus Grat. *reſp.* 4. *n.* 72. *lib.* 1. Franciſcus Balbus *de præſcrip.* 4. *part. quarta principalis, quæſt.* 12. *principali, n.* 19. Tiraq. *de retract. cõſang. §.* 1. *gl.* 10. *n.* 19. Iulius Clar. *lib.* 4. *ſent. §. feudum, quæſt.* 42. *n.* 10. Minſing. *ſing. obſeruat. cent.* 4. *obſeruat.* 85. *n.* 5. vltra alios congeſtos à Gabriele, Trentacinquio, Gãma, & Pereir. paulò ante relatis, quibus addo Hartmanum Piſtorem *quæſtionum iur. lib.* 2. *q.* 8. *n.* 1. *cum ſeqq.* (quãquam ex *n.* 31. neruosè defendat, non minore ſpacio, quàm 30. annorum præſcribi tam iuri reuocandi alienationem feudi, remotiori agnato factam, quàm iuri reuocandi alienationem, quæ penitùs extraneo facta eſt) & Henricum Roſental. (qui in hoc ab eo recedit, & cõmunem ſequitur) *in tract. de feud. c.* 9. *concl.* 95.

Verùm

70 Verùm ego renouationis proximio-
ribus faciendæ æquitaté, quam defendi
mus aduersùs plures, qui abſolutè eam
in pũcto iuris nec in colorate quidé ne
garũt, lõgè plus ęquo à his extẽdi sé
per credidi, qui nedũ re nõ integra, ſiue
poſt factá quoq; alteri cõceſsioné locũ
ei eſſe volũt aduers⁹ innumeros, qui il
lá ſi nõ abſolutè, ſalté hoc in caſu, vltra
nõnullos alios, nõ admiſſerũt, quos ad
finẽ 3. declarationis retulim⁹, & ſub di
ſtinctione quorundá caſuũ hacten⁹ pro
bauimus; ſed & ipſi renouationi ex gra
tia cõceſſæ tantũ temporis indulgent,
quo aduersùs extraneũ ſaltem poſſeſſio
ré exerceri valeat, vt ferè inutilis huic
videatur emphiteuſis, vel feudi vacan-
tes legitimè à domino facta cõceſsio,
præter innumeras lites, & cõtẽtiones,
quas vero, ac legitimo titulo poſsiden
tibus huiuſmodi reſolutio pareret, cõ-
tra notiſsima iuris principia.
71 Nec argumẽtũ, ex feudi alienatione,
à vaſallo in extraneũ facta, vt 30. ann.
ſpacio reuocari à proximiore alienan-
tis agnato poſsit deſumptũ, quicquam
mouere debet. Tum quia id iure ſatis
non probatur, nam tex. *in d. §. Titius fi-
lios*, anni ſpacium dumtaxat præſcribit
ad alienationis reuocationé petẽdam,
& licèt loquatur de alienatione facta
in agnatum remotiorem, de qua ex fa-
cto dubitari contigit, idem tamen non
malè ex rationis identitate ſenſiſſe vi-
deri poteſt de alienatione in penit⁹ ex
traneum facta, cùm quod ad proximio-
72 ré attinet, * nõ minùs extraneus ſit ag
natus remotior, quã qui nullo ſangui-
nis vinculo ei coniunctus eſt, arg. tex.
in §. cæteri, inſt. de heredũ qualit. & differ.
quod nunc latiùs diſputare non vacat.
Tum etiã, quia & ſi id fateamur verũ,
adhuc inter vnũ, & alterum caſum lon-
73 ga diſcriminis ratio verſatur. * quia in
feudo antiquo, quod & paternũ latè di
citur, per vaſallum alienato, in quo lo-
cus tãtũ eſt huiuſmodi reuocationi alie
nationis, iuxta ea, quæ *in præced. diſſert.*
ad ſolutionem vlt. arg. latè dixim⁹, ius
quęſitũ eſt omnib⁹ deſcẽdẽtib⁹ in infini
tũ primi acquirẽtis, tã per lineã tráſuer
ſalé, quã directã, *c. 1. §. hoc quoquè in fin.
tit. 1. de his, qui feudũ dare poſſunt lib. 1. c.
1. in princ. iũcto verſ. Quod ita intelligẽdũ,
tit. 11. de ſucceſſ. fratrũ, vel gradib⁹ ſucce-
dentiũ in feudo, c. 1. in fi. tit. 31. ſi vaſ. ilub
feudo priuetur, & c. 1. tit. 50. de natura ſuc-
ceſſ. feudi, lib. 2. feudorũ*, & vltra ordina-
rios obiq; reſoluũt Iaſ. *in prælud. feud. n.
83. ad fin.* Socin. iun. *cõſ. 23. n. 21. circa
med. vol. 1.* Card. Parit. *conſ. 23. n. 123.
vol. 1.* Minſing. *ſing. obſeru. cẽtur. 2. obſer
uat. 95. n. 2. & 3.* Iul. Clar. *§. feudũ, q. 79.
in princ. iũcto n. 2. in fi. ac n. 3.* Pet. Greg.
de cõceſſ. feudi p. 5. q. 4. And. Fachin. ele-
gãter declarás *controu. iuris lib. 7. c. 27.
per tot. maximè à verſ. Poſteriorẽ itaq;* Ni
col. Intrigl. *de feud. q. 21. n. 12. 13. & 14.*
quod quidé ius * ipſis inuitis tolli ne- 74
quit, nedũ per licitã vaſalli alienatio-
né, ſiue ex domini cõſenſu factã, *c. 1. tit.
39. de alienat. paterni feudi, cũ ſimilib.* de
quo nemo ferè dubitat, vt docet, ac pro
ſequitur optimè Hẽr. Roſental. *de feud.
c. 9. concl. 67. ex n. 1. & in notis*, vbi alia
iura, & DD. cõgerit, ſed nec etiã per il-
licitã, ſi ſcil. feudũ hoc antiquũ, de quo
loquimur, vtroque in caſu non ſit ſimul
hereditariũ, ſed ex pacto, & prouidẽtia
tantũ, vt ex veriore, ac receptiore ſen-
tẽtia cõcludit, aliter tamen quòad feu-
dũ partim hereditarium rem explicans
Nicolaus Intrigliol⁹ *de feud. quæſt. 51.
à n. 11. ad 25. & à n. 184. ad* 200. quan-
quam, & in hereditario, & familiari ſi-
mul, ſeu mixto idem generaliter defen
dat Pinelus *in l. 1. 3. p. à n. 95. C. de bonis
mater.* Id quod * lõgè aliter ſe habet in 75
emphiteuſi, vel feudo, per emphiteutę,
vel feudatarij morté vacãtib⁹, adeòq;
ad dominũ legitimè deuolutis, ac per
eum alteri conceſsis, quia cũ talis con-
ceſsio proximiori, vel heredi defuncti
non præiudicet quòad ius quæſitum,
quippè quod limitatum fuit ad illius
vitã, ac proinde morte ei⁹ ceſſauit, ſed
ſolùm quòad ius querendum per reno-
uationem, quæ ei ex æquitate tantùm,
meraquè iuris benignitate debetur, vt
ſæpè diximus, conſequẽter nõ poterit
ei ius cõpetere ad reuocãdã cõceſsioné
alteri factã, prout cõpetit agnato pro-
ximiori ad reuocandã alienationé feu-
di, ad ſe poſt vaſalli mortem ex primi
acquirẽtis pacto pertinẽtis; quo proin
de abſq; proprio ipſi⁹ facto priuari nõ

Digitized by Google

debuit, ex reg. *l. id quod noſtrũ 12. D. de*
reg. iur. cum ſimilibus, ſed tantùm ad
prælationem ex gratia impetrandam
amoto quoquè poſſeſſore, qui ſe igno-
rante, aut legitimè impedito, quomi-
nùs cum eo ad renouationem petẽdam
concurreret, à domino inueſtitus fuit;
ad quod quidem ſatis eſt, ei anni & diei
ſpacium indulgeri, cùm nec maius con-
cedatur vaſallo, in inueſtitura maiori-
bus ſuis facta comprehenſo, ad peten-
76 dam neceſſariam eius renouationẽ, ſeu
confirmationem, * qua in ſignum re-
cognitionis, fidelitatem ſub iuramento
denuò domino præſtet, ſub ipſi⁹ etiam
feudi amiſsione, *c. 1. in principio tit. 24.*
quæ fuit 1. cauſa beneſ. amittendi, & titul.
40. de capitulis Corradi, & c. 1. verſ. Præ-
tereà ſiquis, tit. 55. de prohibita feudi alie-
nat. lib. 2. feudor. l. 10. verſ. Otroſi decimos,
tit. 26. p. 4. cum his, quæ vltra DD. *vbi-*
què, ac plures alios obſeruarunt Iulius
Clar. *§. feudum, q. 49. per totam*, Henric.
Roſental. & Nicol. Intrigliol⁹ *de feud.*
ille *c. 6. concluſ. 29. 30. & 35. per totas,*
iunctis ipſius notis locupletiſsimis, hic ve-
rò *q. 21. ex n. 7.* & hactenus de 4. decla-
ratione.

77 Sexta & vltima declaratio ſit, quam
tradidere Franc. Ripa *in l. 1. n. 13. D. de*
priuileg. credit. & ab eo mutuati Anton.
Gabr. & Phil. Portius *commun. concluſ.*
& regul. iur. ille *lib. 3. tit. de iure emphit.*
concl. 1. n. 28. hic verò *lib. 1. concl. 12.*
in fine, Alex. Trentacinq. *var. reſol. lib.*
3. ſub eodem illo titul. reſolut. 5. n. 8. Bor-
nignus Cauaicanus *deciſ. 36. al. 80. nu.*
424. & 426. p. 2. vt nimirùm renoua-
tio emphiteuſis finitæ non ſit facienda
pro iiſdem conditionibus, vel penſio-
nibus, quæ in primo inſtrumento con-
ceſsionis emphiteuticæ continentur,
ſed pro his potiùs, quæ tempore reno-
uationis faciendæ, vel offeruntur ab ex-
traneo, vel reperirentur communiter.

Cæterũ hæc declaratio ferè inutilis
78 ac fruſtratoria reddi videtur, ob limi-
tationem ei ſubiectam ab eodẽ Ripa *in*
d. l. 1. à n. 14. verſ. Quid dicendum, vſque
ad n. 16. incluſiuè, & in tractatu de peſte,
cap. 4. de remedijs præſeruatiuis contra pe-
ſtem, num. 257. cui accedit etiam Alex.
Trentacinq. *d. reſolut. 5. n. 8. verſic. Hæc*
quinta declaratio, vt non procedat, cùm
fundus, ab initio in emphiteuſim datus,
vel ſterilis, & inutilis erat, vel non ita
vtilis, & fructuoſus, ac poſteà effectus
eſt ob impenſas, & meliorationes, in eo
factas ab emphiteuta, ſed renouatio
tunc eius heredi vel conſanguineo fa-
cienda ſit pro antiqua potiùs penſione,
etiam ſi alius meliorem obtulerit, cor-
reſpondentem valori rei melioratæ;
cùm ferè ſemper contingat, fundum
in emphiteuſim datum, impenſa, & la-
bore emphiteutæ meliorem effici. Imò
emphiteuſis * origo nulla alia fuit; 79
quàm rem ad meliorandum dare, in-
de ſic dictæ, vel ab emponemate, di-
ctione Græca, quæ Latinè idem valet
quod melioratio, vt notat Accurſ. *in*
Authent. de non alienand. §. ſcire autẽ, ver-
bo meliorationum, collat. 2. & in §. adeò
autem, verbo emphiteuſeos, inſt. de locatio-
ne, & conductione, communiter recep-
tus, vt conſtat ex Speculatore *titul. de*
emphiteuſi (aliàs de locato, §. nunc aliqua)
num. 2. & alijs pluribus, quos refert, ac
ſequitur Aluarus Valaſc. *de iure emphit.*
quæſt. 2. num. 2.. Vel non diſsimiliter *
ab alio verbo Græco *emphiteu*, quod 80
Latinè ſignificat implantare, & iniere-
re, ac gemina ponere, vt voluit Zelius
Rhodigin. *antiquarum lectionum, lib. 7.*
cap. vltimo, ad fin. ac probarunt magis
M. Ant. Nat. *conſ. 49. nu. 6. verſ. In quo*
tamen, tom. 1. Alciat. *parergon iuris, lib.*
1. cap. 36. Ioannes Corraſ. *in l. ei qui n.*
20. D. de ſeruitatibus, iuncto libro 1. miſ-
cellaneor. iuris, cap. 21. num. 2. & 4. Fran-
ciſcus Conanus *comment. iur. ciuil. libr.*
7. c. 12. nu. 2. poſt principium, Stephanus
Forcatulus *in neciomantia iuris, dialogo*
19. n. 4. ac poſt alios Valaſc. *d. quæſt. 2.*
n. 3. & vltra eos Mantic. *de contractibus*
lib. 22. tit. 1. num. 1. D. Anto. Pichard.
in d. §. adeò autem, num. 10. & 11. Vnde
rarò, aut nunquam eueniret, renoua-
tionem fieri pro noua penſione, reſpon-
dente valori præſenti, ſed ferè ſemper
fieret pro antiqua, contra regulam in
declaratione propoſitã. Accedit, quòd
* cùm finita emphiteuſi, finitum fuerit 81
ius emphiteutæ, argum. *l. fin. §. ſanè ſi*
quis, C. de locat. prædiorum ciuilium, lib.
11. ſufficere debuit heredi, renouatio-
nem

Digitized by Google

nem eius ſibi concedi pro penſione,
quam alius offert, vt & fit *in d. §. ſanè,*
verſ. Si verò pro tali, & in l. 4. eiuſdem
tituli, abſque eo, quòd pro antiqua
illam ei dominus facere cogatur; quo
argumento limitationem illam duriſ-
ſimam tandem vocat, neque admittit
Ripa ſibi cōtrarius *d. c. 4. de remedijs præ*
ſeruatiuis cōtra peſtē, n. 259. iuncto n. 260.
poſt mediū, verſ. Aut non vult ſoluere.

82 Sed adhuc præfata limitatio veriſsi
ma eſt, quam poſt plures alios probat
optimè Petr. Barboſa *in l. 2. C. de præſ-*
cript. 30. vel 40. annor. à n. 389. & 392.
ex eo potiſsimùm, quòd non ſit verum,
finita emphiteuſi temporali, meliora-
tiones in re emphiteutica factas perti-
nere ad dominum, vt falsò præſupponit
Ripa *vbi proximè*, per iura, quæ in tem-
porali locatione, nō verò in emphiteu
ſi loquũtur, quorum intellectum *in 12.*
& 13. diſſertat. latè proſecuti ſumus; nā
imò pertinent ad facientem, & eius he-
redes, etiā extraneos, quemadmodum
in feudo probat text. *in c. ſi vaſallus, tit.*
28. hic finitur lex, lib. 2. feudor. vnde &
in emphiteuſi idem communiter DD.
tradunt, vt videre licèt ex Speculato-
re *tit. de emphiteuſi, n. 157.* Bald. & Ang.
in l. Senatus 43. §. Marcellus, in fine, per
illum quoque text. *D. de legat. 1.* Iaſone
in l. 2. n. 27. verſ. Si autem finita, & n. 32.
C. de iure emphiteutico, & alijs, quos refe
rũt, & ſequũtur, receptiſsimā hāc ſen-
tentiam, praxi què ſeruatam dicentes,
Iul. Clarus *§. emphiteuſis, quæſt. 45. n. 1.*
verſ. Si verò, ac n. 2. & §. feudū, quæſt. 88.
n. 1. Petr. Dueñas *reg. 237.* Pinel. *in l.*
2. C. de reſcind. vendit. 2. p. c. 3. nu. 7. Al-
uar. Valaſc. *de iure emphit. quæſt. 25. n. 6.*
Ant. Gamma *deciſ. 22. n. 1. verſ. Video ta*
men, deciſ. 41. n. 7. & deciſ. 71. ex num. 1.
Borgninus Caualcan. *deciſ. 36. al. 80. n.*
71. 2. p. Andreas Gaill. *practic. obſeruat.*
lib. 2. obſeru. 121. n. 15. verſ. Si verò, Ca
mil. Borrel. *in ſum. deciſ. 1. p. tit. 33. à n.*
222. Antoninus de Amato, innumeros
cumulans, *variar. forenſ. reſolut. libr. 1.*
reſolut. 14. n. 1. cū ſequentib. plures quo-
que congerit Blaſius Flores de Mena,
in additione ad Gammam, deciſ. 4. nu. 3. &
d. deciſ. 22. quicquid contrarium defen-
dat Fachin. quem Antoninus de Ama-
to falsò pro ſe citat, *cōtrouerſ. iuris lib.*
1. c. 92. à verſ. Verùm iſtis; atque ita non
debuit huiuſmodi meliorationibus he-
res inuitus priuari, contra reg. *l. id quod*
noſtrum 11. D. de reg. iur. cū vulgat. quem 83
admodū priuaretur, * ſi nō iuxta anti-
quū rei valorē, ſed iuxta præſentē, quē
meliorationes ipſæ ad eum pertinētes
præſtiterunt, penſionem ſoluere coge-
retur arg. tex. *in l. fin. verſ. Similiter*, il-
lic. *Ne doleant diligētes operam ſuam agri*
dediſſe culturæ, nec diligentiam ſuam ſibi
damnoſam iudicantes intelligant, *C. de allu*
nionibus, in l. quicumque 7. l. qui fundos 9.
& l. fin. C. de omni agro deſerto, lib. 11. c.
ad aures 7. de rebus Eccleſiæ, iunctis quæ
circa hæc iura in præced. diſſertat. latè
diximus.

Nec huiuſmodi limitatione retēta, 84
inutilis ſuperior declaratio redditur.
Tum quia, & ſi emphiteuſis origo illa
fuerit, vt res ad meliorandū detur, ple-
rũque tamen euenit, res valde fertiles,
& vtiles ab initio in emphiteuſim dari;
nec eas meliores reddi, imò quandoq;
deteriores ex ignauia poſſeſſorum (quo
tamen deteriorationis caſu renouatio-
nis æquitas ceſſat, vt diſſertat. 13. inſi-
nuauimus *n. 26.*) aut valoris incremen-
tum à tempore accipere abſque maio-
re poſſeſſorum impenſa, quàm neceſſa-
ria ad rem ſuſtinendam, vt annuam in-
de commoditatem capiant, nec tamen
ideò minùs propriè emphiteuſis dice-
tur, vt multis probat Valaſc. *de iure em-*
phit. q. 1. & 2. vbiq; n. 5. quo ſanè caſu
nulli⁹ factæ meliorationis in re empiti
teutica, ſed à ſolo tempore productæ,
etſi renouationis æquitas generaliter
locum habeat, non tamen erit noſtræ
limitationi locus, vt renouatio ſit fa-
cienda pro antiqua penſione, ſed decla
rationi potiùs, vt fiat inſpecto valore
præſenti. Tum etiam, quia etſi demus,
rem emphiteuticam impenſa, & labore
emphiteutæ effectam fuiſſe meliorem,
adhuc tamē limitationi locus nō eſt in
emphiteuſi familiari, quæ ad deſcendē
tes primi acquirētis, etiam nō heredes
pertinet, ſed in hereditaria merè, vel
mixtè, quę ad heredes tātū vel familię,
vel extraneos reſpectiuè deuoluitur;
nā cū ipſa per mortē vltimi poſſeſſoris

Ff 2 extin-

Digitized by Google

¶. *Ratio eadem vbi viget, & idem ius ſtatutum videtur. ibid.*

10 *Affectio nulla in ſiſco, vel Republica datur, vni magis quàm alteri, ipſorum bona locandi, vt in priuatis locatoribus datur, & quare?*

¶ *Intereſſe pecuniariũ tantũ conſideratur in adminiſtratione, & locatione bonorũ Principis, vel Reipublicæ. ibid.*

11 *Hoc ceſſante, præualet æquitas naturalis, quæ dictat, vt primus conductor ſequẽti pro pretij augmẽto ab hoc facto præferatur, & quare?*

12 *Ratio hæc non minùs locum obtinet in locatione iurium fiſcalium, & publicorum, & quare?*

¶ *Bonorum appellatione, iura, & actiones continentur. ibid.*

13 *Iura gabellarum, & ſimilia Principis, vel Reipublicæ, cùm perpetua ſint, ad inſtar immobilium habẽtur, & ſuper eis, velut talibus cenſus conſignatiuus imponi poteſt.*

14 *Conductor, etiam ad modicum tempus, cuiuslibet loci, aut iuris publici, vel fiſcalis, ius quoddam in re, ſiue vtile eius dominium, vtilem què in rẽ actionem cõſequitur, qua ratione inſtar directi domini iudicari debet, ijſdem què prærogatiuis proportionabiliter gaudere.*

15 *Dominus directus prælationem habet in fructibus ex fundo à ſe locato perceptis, vt pro pretio ab altero oblato potiùs ſibi, quàm illi vendantur.*

16 *In emptione meliorationum, quas emphiteuta fecit in re emphiteutica, præfertur extraneo emptori pro pretio ab illo oblato, quod ad hunc effectum ſibi prædicendum eſt.*

17 *Ius habet redimendi feudum, à vaſallo alienatum in caſibus iure permiſſis, pro pretio oblato ab extraneo emptore.*

18 *Locatio, & ſecunda addictio Regiorum iurium, vel redituum, ex diſpoſitione legum Regiarum cenſetur facta ſub quadam reſolutiua conditione, ſi alius intra tẽpus per eas præfinitum quartæ partis adiectionem non fecerit.*

19 *Emens ſub cõditione reſolutiua addictionis in diem, eandem quam alius conditionem offerens, ei præferendus eſt, ad eumquè effectum certior reddendus de oblata ab altero conditione.*

20 *Locatio, & conductio, valde ſimilis eſt venditioni, & emptioni, ijſdem què iuris regulis conſiſtit.*

21 *Venditio ſicut fit rei in contractu emptionis, & venditionis, ſic & fructuum eius in locatione, in eoquè diſcrimen conſtituitur, quòd in illa pretij ſolutio fit ſemel, in hac verò annuatim, & an, & quando vera emptio iudicetur? remiſſiuè.*

22 *Addictio vera, ſiue adiudicatio fit iurium Regiorum, alicui locatorũ, dominiũ pro tẽpore locationis in eum transferens.*

23 *Addictio ab adiectione in quo differat?*

24 *L. 10. titul. 23. lib. 9. compilat. expenditur.*

25 *DD. limitantes regulam l. ne cui 32. C. de locato, in locatione prædiorum fiſcalium, aut publicorum, idem ſenſerunt de locatione Regiorum vectigalium, aliorumquè iurium fiſcaliũ, de quibus etiã nonnulli expreßè loquuntur.*

26 *Etſi loquantur, de conductore vnius anni, præferendo conductori anni ſequẽtis pro pretio ab hoc oblato, accipiendi ſunt exemplificatiuè, cùm de hoc tantùm dubitari contingat, non excludentes alium caſum, cùm agitur de prælatione intra annum pro adiectione ab altero facta.*

27 *Adiectio in conductione, etiam perfecta rerum fiſcalium, ſpecialiter intra legitimum tempus permiſſa eſt, non etiam in conductione rerum, vel iurium Reipublicæ.*

28 *Adiectionibus (vulgo puxas) in conductionibus rerum fiſcalium faciendis tres menſes, vel nonaginta dies Regijs legibus præfiniti ſunt, iuxta diſtinctionem per eas traditam, an ſit facta (vt ipſæ loquũtur) por mayor, o por menor, qui termini hic explicantur.*

29 *Reipublicæ iura, vel reditus, aut res ad eius adminiſtrationem pertinentes, ſi publicè locentur, & ſi vni legitimè addicta fuerint, plerumque adiectionem admittunt ex vi ſtatuti, vel conſuetudinis, aut pacti, quòd locatio fiat iuxta diſpoſita per leges Regias in locatione Regiorum redituum.*

30 *Idem. ſi Reſpublica beneficio reſtitutionis in integrum iuuetur, inſtar minorum, quibus in eodem caſu competit, & an & quãdo Reipublicæ concedatur vel fiſco.*

31 *Reſpublicæ tunc demum magna, & conſiderabilis vtilitas allata videbitur, vt reſtitutionem impetret, ne aliàs magnum ſubire damnum cenſeatur, cū ſextā prioris pretij, vel vtilitatis partē exceſſerit, niſi aliud ex circunſtantijs iudici videatur, cuius arbitrio huius rei diſquiſitio relicta eſt.*

32 *Conductorem primum ſiue rerum fiſcalium, ſiue etiam Reipublicæ, præferendū eſſe ſecundo pro adiectione, ab eo legitimè facta, frequentius Regnicolæ docuerunt, quicquid aliqui contrarium velint in cōductione rerum, vel iurium Reipublicæ. quorum ſententia conuincitur.*

33 *Contractus ſemel perfectus, plerumque ex iuris diſpoſitione reſcinditur, etſi ex illo ius vtrique parti quæſitum ſit, in quibus caſibus non tā regula fallit, quam declaratur.*

34 *De rebus ſuis diſponere, aut aliquid facere plerumque quis inuitus cogitur, & quare, & caſus aliqui notantur.*

35 *Retractus ius à iure prælationis diuerſum eſt, & illud reputatur odioſum, hoc fauorabile, quod proinde facile extenſionem accipit, maximè ex rationis identitate.*

36 *Leges Regiæ vectigalia, & ſimilia iura primo conductori ex ſecunda, ac perfecta licitatione addicta, ſecundo, quartæ partis adiectionem facienti applicantes, non excludunt prælationem primi pro eodem augmento.*

¶ Leges in dubio ſic accipiendæ, & interpretandæ ſunt, ne veteres corrigant. ibidem.

37 *L. 6. & 7. tit. 9. lib. 9. nouæ compilat. dum incapitationem concilijs oppidorum concedunt; in eorum fauorem retractus ius ſpecialiter introduxerunt, quòd à iure prælationis diuerſum eſt, & quodlibet in ſuo caſu ſeruari poteſt.*

38 *Parladorij ſententia; & Andreæ de Barulo praxis refellitur.*

39 *Deciſio incidens Hiſpalenſis refertur.*

40 *Conducens bona, vel reditus priuati, pacto appoſito vt conductio facta intelligatur iuxta diſpoſita per leges Regias, tantùm ſe videtur referre ad ea, quæ in ipſis expreſſè diſpoſita ſunt.*

41 *Pactū ſui natura ſtricti iuris eſt, ſtrictè que interpretandum, maximè contra eum, qui legem apertiùs dicere potuit.*

42 *Specialia duo ſimul concurrere non debent.*

DE CONDVCTORE REGIORVM VECTIGALIVM, aliorumvè iurium fiſcalium, aut publicorum, cui ex ſecunda licitatione (*vulgo de ſegundo remate*) addicta ſunt, an adiectione quartæ partis (*vulgo la puxa del quarto*) ab altero facta, ei pro eodem augmento præferendus ſit?

DISSERTATIO XVII.

A REGVLA *l. ne cui 32. C. de locato*, vltra caſum locationis emphiteuticę, per extinctionem generationum finitæ, de qua hactenùs latè diſſeruimus, alium *diſſertat. 13. ex n. 28.* caſum excepimus locationis etiam temporalis prædiorum fiſcalium, aut publicorum. Cui valde affinis eſt ſequens caſus, qui [a] iamdiu in Hiſ-
1 palenſi Senatu in controuerſiam vocatus eſt me iudice inter Franciſcum Yañez, & Frāciſcum Seuerinum, quorum prior gabellæ reditus conduxit ex ſecunda licitatione, quæ fit poſt primam licitationem, & addictionē (*vulgo deſpues del primer remate*) atque ita reditus illos ex tali conductione obtinuit, alter verò poſtmodùm intra terminū Regijs legibus præſtitutum auctionē, ſiue adiectionem fecit quartę partis, *vulgò* apud nos dictam *la puxa del quarto*, quam cùm etiam obtuliſſet Franciſcus Yañez, contendens ſe pro ea præferendū eſſe Franciſco Seuerino, & pro hoc ordinarius iudex pronunciaſſet, illo penitus

nitus

nitùs excluſo, is ab huiuſmodi decreto,
quo repulſam tulit, Hiſpalenſem pro-
uocauit Senatum.

2 Porrò pro Seuerino, & iudicis ſen-
tentia in eius fauorem lata illud impri-
mis facit, quòd ius retrahendi rem, ſe-
mel alteri adiudicatam ex locatione,
vel vẽditione, odioſum eſt, cùm aduer-
ſetur iuris regulis, quibus traditum eſt,
cõtractum ſemel perfectum, inuito eo,
cui ius ex illo quæſitum eſt, reſcindi nõ
poſſe, *l. ab emptione*, 58. *& l. fin. D. de pa-
ctis, l. id, quod noſtrum* 11. *D. de reg. iur. l. ſi
ut ciuile* 12. *C. de rei vendicat. l. de contra-
ctu* 3. *l. ratas*, 7. *& ã alijs C. de reſcind. vend.
l.* 1. *& 2. C. ne fiſcus, rem quam vendidit,
euincat, lib.* 10. nec de rebus ſuis quem-
quam inuitum diſponere, aut facere ali
quid cogendum fore, *l. inuitum* 11. *& l.
dudum* 14. illic. *Sed quia grauis hæc vide-
tur iniuria, quæ inani honeſtatis colore ve-
latur, vt homines de rebus ſuis facere ali-
quid cogantur inuiti, C. de contrah. empt. l.
inuitos* 11. *d. l. ne cui* 32. *verſ. Sed patere,
C. de locato*, adeò quę non poteſt compe
3 tere * niſi in caſibus à iure expreſsis,
ex reg. tex. *in l. quod verò contra* 14. *cũ
2. ſeqq. D. de legibus, l. cùm quidam* 19.
*D. de liber. & poſth. reg. odia, & reg. quæ
à iure cõmuni, lib.* 6. proſequũtur latè Ti-
raq. *de retractu conſanguinit. in præfat. à
n.* 60. Didacus Caſtellus *in l.* 74. *Tauri,
verbo parte en ella, n.* 16. *verſ. Item legis,*
Matiençus, & Azeuedus *ad l.* 7. *tit.* 11.
lib. 5. *nouæ compilat.* ille *gloſſ.* 1. *n.* 14. hic
verò *n.* 33. Non autem reperitur apud
4 nos expreſſum, * quòd in locationibus
Regiorum vectigalium tale ius compe
tat, quinimò id non cõpetere inſinuant
leges, de addictionibus huiuſmodi iu-
rium diſponentes, quæ extant ſub *titul.*
13. *lib.* 9. *nouæ compilat.* dum ea plus of-
ferẽti deferũt, nõ habita ratione prio-
ris cõductoris, ſeu licitatoris, maximè
l. 5. illic, *que dende en adelante no las pue-
dã mudar, ni recebir mayor precio, ni puxã,*
&c. iuncto tex. ibi. *Saluo de conſentimien
to de las partes, o ſi la puxa fuere tanta, quã
ta monta la quarta parte de la renta, y no en
otra manera, & l.* 6. *poſt princip. ſub ijſdem
ferè verbis, & in verſ. Mandò, y ordenò*, il-
lic. *Las perſonas que por virtud de la dicha
ley quiſiere fazer la tal puxa de la quarta
parte para ſacar la renta a aquel en quien
primeramente fuere rematada, & l.* 9. illic.
*Aquel, en quien fincare, y quedare la renta
por razon de la puxa del quarto, l.* 13. il-
lic. *El arrendador primero, en quien eſtaua
la renta, ſea tenido de entregar al puxador
en quien quedare, &c. & l.* 14. illic. *Qual-
quier puxador en quien quedare la rẽta, &
l.* 16. illic. *Que el poſtrimero arrẽdador me-
nor que fizo la dicha puxa del quarto, en
quien queda la dicha renta, eſſe por las aue-
niencias que hubiere fecho el primer arren-
dador.* Ex quibus quidem legibus ſatis
apertè cõſtat, iura ac vectigalia Regia
plus licitanti oblata, manere tandem
penes eum, qui auctione, ſiue adiectio-
nem quartæ partis fecit; nõ ergo ab il-
lo per priorem conductorem eandem
offerentem auocari poterunt.

Præterea huic parti non parum adſ- 5
tipulantur *l.* 6. *&* 7. *tit.* 9. *lib.* 9. *nouæ cõ-
pilat.* vbi concilijs oppidorum ſpeciali-
ter conceſſum eſt, vt poſt factam alijs
iurũ Regaliũ addictiones, poſsint eo-
rum incapitationem (*vulgo encabezamiẽ
to*) pro eodẽ, vel minore pretio à Prin-
cipe impetrare, ergo ius commune in
contrarium extat, ne poſsit quis quoli
bet prætextu addictionem huiuſmodi
iurium ſemel alteri factam reſcindi, ſi-
bi què pro eodem pretio denuò fieri pe
tere. Tũ ex reg. tex. *in d. l. quod verò* 14.
cũ 2. ſeqq. D. de legib. l. 1. *in fi. D. de cõſtit.
Princip. & in* §. *ſed & quod Principi* (in de
ſũpto) *inſt. de iure natur.* Tũ etiã ex ſimi 6
li alia regula, * qua traditum eſt, fruſ-
tra precibus impetrari, quod iure com-
muni conceditur, *l. Imperatores* 15. *in fi.*
illic. *Et fruſtra à Principe deſiderare reſ-
cindi venditionem, D. de priuileg. credit. l.*
1. §. 1. *verſ. Quod beneficium, D. ad muni-
cipalem, l. vn. verſ. Vt ſuperfluunt, C. de the-
ſaur. lib.* 10. quam regulam ad varia ex-
pendunt Philip. Dec. *cõſ.* 51. *in fin.* Ioã.
Crot. *conſ.* 136. *n.* 22. *&* 25. Ioann. de
Neuizan. *cõſ.* 38. *n.* 16. *& cõſ.* 41. *n.* 19.
Ioan. Petr. Surd. *conſ.* 215. *n.* 23. *& cõſ.*
298. *n.* 26. *lib.* 3. *& deciſ.* 173. *n.* 18. Ste
phanus Gratianus, alia iura inducens,
diſceptat. forenſ. tom. 4. *c.* 617. *n.* 23. Eſ-
cou. *de ratiocin. c.* 6. *n.* 30. ¶ Et cõfirma-
tur difficultas ex ratione, quæ *in d. l.* 6.
compilat. traditur ad reſtringẽdum pri-

Digitized by Google

uilegium illud concilijs oppidorū con
ceſſum, ne per omnia noxium ſit condu-
ctoribus, quibus reditus Regij perfe-
ctè addicti fuerant, illic: *Pero porque eſ-
to no ſea ocaſiō, de que algunos ſe retrayan
de arrendar, es nueſtra mereed*, &c. quę ra-
tio aliàs quoquè conſideratur *in l. quod
ſi minor* 24. *aliàs* 25. §. 1. illic. *Ne magno
incōmodo huius ætatis homines afficiantur,
nemine cum his contrahente, & quodammo-
dò comercio eis interdicatur, D. de minor.*

7 Denique hanc ſententiam ex ijſdem
ferè fundamentis, tametſi non ſic exa-
ratis, docuit Parlad. ſe ita ex facto cō-
ſultum quandoquè reſpondiſſe aſſerens
in ſeſquicēt. quotid. differētiar. differ. 109.
§. 1. *n.* 10. & 11. Pro quo adferri po-
teſt praxis relata ab Andrea de Barulo
in d. l. cōgruit 4. *C. de loca. præd. ciu. lib.* 11.
vbi poſtquam regulā ex ea l. firmauit,
hæc ſubiungit verba. *Sed hoc nō obſerua-
tur in Regno in gabellis, quæ auferuntur
primis gabellarijs, niſi plus offerant.*

8 Verùm his nihil refragantibus, ordi
narij iudicis decretum Senatus reuoca
uit me iudice 27. die Maij anni 1621.
conceſſo actori iure prælationis in cō-
ductione illa Regiorum redituum pro
eadem quarta pretij parte, quæ ab alte
ro conductore adiecta eſt, quanquam
poſtea in gradu ſupplicationis negotiū
iſtud ad inſtantiam alterius partis, quæ
anteà nihil tale obiecerat, remiſſum
fuerit ad Regios conſiliarios rei fami-
liaris, vulgò dictos *del Conſejo de hazien-
da*, eò quòd Hiſpalenſis Senatus de his
cauſis ſit inhibitus. Motus autem fuit
9 ex ſequētibus. Imprimis quia * in cō-
ductione prædiorum fiſcalium, & pu-
blicorum id ita contra communes re-
gulas, ex peculiari æquitatis ratione,
quæ in illis militat, apertiſsimè ſtatu-
tū eſt *in d. l. cōgruit* 4. & *l. fin. C. de locat.
præd. ciuil. lib.* 11. per quas ſic commu-
niter DD. concludunt, vti apparet ex
multis, quos in eam rem retulimus diſ-
ſertat. 13. *n.* 32. Porrò peculiaris illa
æquitatis ratio, qua earum legum de-
ciſio nititur, æquè militat in conduc-
tione quorumcumque iurium fiſci, vel
Reipublicæ, ergo idē ius in eis ſtatutū
videtur, ex reg. *l. illud* 32. *D. ad l. Aquil.*
cum ſimilibus à me congeſtis, latè què
exornatis diſſertat. 7. *ex n.* 19. Minor
probatur, quia ratio illa in eo præſer-
tim conſiſtit, quòd * in fiſco, vel Re- 10
publica, vtpote in corporibus quibuſ-
dam inanimatis, & per alios res ſuas
adminiſtrantibus, nulla detur affectio
vni magis, quàm alteri locandi, quem-
admodùm datur in priuatis, qui ple-
rumquè viliori quoque pretio vni ma-
gis quàm alteri locare volunt, ſed in
illis, aliter quàm in his, tantùm conſi-
deratur intereſſe pecuniarium, eis ex
huiuſmodi adminiſtratione, & loca-
tione obueniens, *l.* 2. §. *ſed ſi filius*, illic.
*Reipublicæ autem nihil, quod ad rem pe-
cuniariam attinet, intereſt, D. ad municip.*
qua ratione nihil eorum intereſt, præ-
lationis ius priori conductori dari pro
pretij augmento ab altero conductore
oblato, quod & conductor primus of-
fert, cùm idem à quolibet fiſcus, vel Re
pub. conſequatur, atque ita ceſſante * 11
hoc intereſſe, pręualet æquitas illa na-
turalis, quæ dictat, vt qui ad conduc-
tionem primus acceſsit, eo què titulo
rē poſſedit, poſteriori pro facta ab eo
pretij adiectione præferendus ſit, arg.
text. *in l.* 2. §. *item Varus, verſ. Quāquam,
D. de aqua, & aqua pluu. arcenda*, quam
rationem latè proſecutus ſum *d. differt.*
13. *à n.* 34. Ea vero ratio * quin eodē 12
modo locum obtineat in locatione iu-
rium fiſcalium, vel publicorum, ac in
prædiorum eiuſdem generis locatio-
ne dubitari non poteſt, nec enim vlla
in eo vis eſt, quòd quæ à fiſco, vel Re-
publica locantur, immobilia ſint, ſed
quòd eorum ſint bona, quo nomine &
iura, & actiones continentur, *l. Prin-
ceps bona* 21. & *l. bonorum* 49. *D. de ver-
bor. ſignif.* Quinimò * iura gabellarum, 13
& ſimilia Principis, vel Reipublicæ,
cùm perpetua ſint, ad inſtar immobi-
lium habentur, arg. text. *in l. iubemus
nulli* 14. *iuncta gloſ. verb. ānonas ciuiles*,
& *l. priuilegia* 16. §. 1. illic, *immobile
quid, aut ciuiles panes ne alienanto, C. de
ſacroſanct. Eccleſ. l. fin. in princ.* illic, *do-
mus, aut annonæ ciuiles*, & rurſus illic.
*Domus, vel ciuiles annonas, C. de vendēd.
reb. ciuit. lib.* 11. *Auth. de non alienandis,
in princip. verſ. Vult enim illa, iuncta gloſ.
verbo ciuiles annonas, collat.* 2. *clem.* 1. §.
cliquè

Digitized by Google

ciuquè annui reditus, de verbor. ſignific.at. adeò què ſuper eis velut talibus cenſus cõſignatiuus cõſtitui poteſt, vt poſt alios reſoluunt P. Lud. Molin. *de iuſt. & iur. tom. 2. tract. 2. diſput.* 389. *n.* 8. Felician. *de cenſib. to.* 1. *lib.* 2. *c.* 3. *n.* 36. Lud. Auendañ. & Lud. Cencius *ead. tract.* ille *c.* 52. *à n.* 1. hic verò *p.* 1. *c.* 3. *q.* 1. *art.* 1. *n.* 14. *iunctis per ipſam trad. art.* 5. *n.* 21. *&* 22. P. Ioann. Bapt. Scortia *in ſelect. ſum n. Pontif. cõſtit. theorem.* 258. *poſt princip. verſ. Item iura.* Procedit ergo conſequens, vt idem etiam ius in huiuſmodi iurium cõductione ſtatutum videatur; omninòque obſeruandum ſit.

14 Deinde hùc accedit ratio altera, quam in præcedẽtis comprobationem adduximus *d. diſſertat.* 13. *à n.* 43. quòd conductor etiam ad tempus modicum cuiuslibet loci, aut iuris publici, vel fiſcalis, ius quoddã in re, ſiue vtile eius dominium, vtilem què in rem actionẽ conſequitur, *l.* 1. *in princ. D. de loco publ. fruendo*, iuncta gl. *verbo conduxit, verſ. Vel dic*, recepta à Bart. *ibi, in fin. & in l.* 1. *§. quod autem, in* 1. *n.* 4. *verſ. Si verò conduxit à publico, D. de ſuperficiebus*, & cõmuni à me relata *d. n.* 43. & ibi relatis addo Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 104. *n.* 19. quare ratione huius vtilis dominij, ad inſtar directi domini iudicari debet, iiſdem què prærogatiuis, quib⁹ ille, proportionabiliter gaudere, arg. tex. *in l. ſi filiusf. m.* 14. *iuncta gl. verbo quoniam totiens, verſ. Et nota, D. de reb. cred. l. ſufficit* 56. *verſ. Vt enim pactum, iuncta gl. verbo ita prorſus, D. de cond. indeb.* cum ſimilibus, relatis à Nicol. Euerard. *in locis legal. loco* 17. *à proportione, n.* 1. Porrò * directus dominus

15 imprimis prælationem habet in fructibus, ex fundo à ſe locato perceptis, vt pro pretio ab altero oblato potiùs ſibi, quàm illi vendantur, vt ex *l.* 1. *in fin. C. de metallarijs lib.* 11. præ cæteris notarunt Bart. Ang. Ioannes de Platea, & Lucas de Pena *ibi*, Laurent. Calcan. *conſ.* 8. *n.* 35. Ludou. Rom. *in l.* 2. *n.* 7. *D. ſolu. matr.* Iaſ. *in l. vlt. n.* 11. *C. de iure emphit.* Ant. Burgenſ. *in c.* 1. *n.* 18. *de empt. & vend.* Matthæus Afflictus *ad conſtitut. Neapolit. in proœm. q.* 3. *ad fin.* Tiraquel. *de retractu conſang. §.* 1. *gl.* 18. *n.* 2. *verſ. Facit, & tex.* Rurſus * in emptione meliorationum, quas emphiteuta 16

fecit in re emphiteutica, præfertur extraneo emptori pro pretio ab illo oblato, quod proinde ſibi ad hunc effectum prædicendum eſt, *l. fin. verſ. Etſi quidem, C. de iure emphit. c. fin. in princ. ext. de locato, l.* 69. *verſ. Saluo ende, tit.* 18. *partit.* 3. *l. fin. verſ. Pero ante, & verſ. E ſi el ſeñor, tit.* 8. *parti.* 5. not. & explicat poſt alios Tiraqu. *vbi proximè n.* 5. Præterea ius habet * redimendi feudum, à vaſallo 17

alienatum in caſib⁹ iure permiſsis, pro eodem ipſo pretio, quod ab extraneo emptore oblatum fuerit, *c.* 1. *§. donare, verſ. Porrò, titul.* 9. *qualiter olim poterat feud. alien. lib.* 2. *feud.* cuius etiam meminit Tiraq. *d. n.* 5. *in fin.* Denique & alia ſimilia iura habet, quæ colligere licet ex *l. in fundo* 38. *verſ. Conſtituimus*, illic. *Si paratus eſt domin⁹ tãtũ dare, quãtũ habiturus eſt poſſeſſor, D. de rei vẽd.* & alijs relatis à Tiraq. *d. gl.* 18. *n.* 6. ergo proportionabiliter primùs conductor iurium fiſcalium, vel publicorum (quæ, vt diximus, bonis immobilibus comparantur) vtpotè vtilis eorum dominus effectus, ius prælationis, ſeu retentionis eorum habebit pro adiectione quartæ partis, ex vi Regiarum legum à nouo conductore facta.

Tertiò illud non parùm huic parti 18

reſpectu Regiorum iurium, vel redituum, de quibus loquimur, ſuffragatur, quòd eorum locatio, & poſtrema addictio ex diſpoſitione legum Regiarum, quarum ſup. *num.* 4. meminimus, cenſetur facta ſub conditione quadam reſolutiua, *ſi alius intra tempus Regijs legibus præſtitutum meliorem non obtulerit conditionem, vſque ad quartæ partis augmentum, ſiue adiectionem.* At vbi fit venditio * ſub conditione reſo- 19

lutiua addictionis in diem, *ſi alius meliorem obtulerit conditionem*, primus emptor eandem quam nouus offerens, ei præferẽdus eſt, ad eum què effectum certior faciendus de meliore allata cõditione, *l. neceſſe* 8. *aliàs* 11. *D. de in diẽ addict.* illic. *Neceſſe autem habebit venditor, meliore conditione allata, priorem emptorẽ certiorem facere, vt ſi quid alius adijcit, ipſe quoq; adijcere poſſit*, quòd & apud

nos

Digitized by Google

ros c: utum eſt in l. 40. verſ. E dezimes,
que ſi la vendida, tit. 5. partit. 5. ergo &
conductor iuriũ fiſcalium, qui nouo cõ-
ductori, adiectionẽ illã quartæ partis
faciẽti, ea relinquere tenetur, ſi eãdem
ipſe obtulerit, ei erit eàdẽ ratione præ
ferendus. Conſequentia imprimis pro-
20 batur, quia * locatio, & conductio val
dè ſimilis, ac proxima eſt vẽditioni, &
emptioni, iiſdem què iuris regulis con-
ſiſtit, l. 1. & 2. D. locati, princip. inſt. de lo-
cat. & conduct. cũ adductis à D. Anto. à
Meneſ. ex n. 13. & Pinel. 1. p. c. 3. n. 17.
in l. 2. C. de reſcind. vendit. D. Franc. Al-
faro de off. fiſcalis gloſſ. 34. n. 52. & 72.
21 Id què vel ex eo conſtat, quòd * ſicut
in venditione res ipſa diſtrahitur, ſic &
in locatione fructus eius venduntur, l.
quis ſaxum, 6. verſ. Sed ſi is, qui à me eme-
rat, ſine mercede conduxerat, iuncta gl. ver
bo conduxerat, & communi, D. de donat. in
eo què diſcrimen conſtituitur, quòd in
illa ſemel, in hac verò annuatim pretiũ
ſoluitur, vt not. Bart. quæſt. 4. quæ inci-
pit P s licanus, n. 6. & 10. verſ. Aliquan-
do dub tatur, & in l. sotem ferro 11. §. qui
maximos, n. 3. per tex. ibi, in verbo ex re-
demptione vectigaliũ, & ſimilia iura, quæ
ad hoc expendit, D. de publican. & vecti
gal. & in l. 1. §. 1. n. 3. poſt gl. ibi, verbo
agendo, verſ. Sed qualiter, quam ſic expli
cat, D. de ſuperficiebus, & nominatim in
conductione gabellarum, quaſi de vera
emptione loquitur poſt alios Philipp.
Dec. conſ. 4. nu. 1. & 2. & ſaltem cùm
contrahentes vſi ſunt verbo emptio-
nis, & vẽdit. etiam ſi in ſingulos annos
pretium cõſtituatur, locationem ita fa
ctam, pro vera venditione habendam
eſſe, cum Ludou. Roman. & alijs defen-
dit Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſump.
104. à n. 25. aduersùs communem à ſe
relatam n. 6. cuius fundamentis opti-
mè ſatisfacit à n. 7. quicquid cõmunem
defendat. Azeued. ſecutus per omnia
Ripæ à ſe relati veſtigia, ad l. 1. ex n. 2.
tit. 11. lib. 9. compilat. Deinde probatur,
22 * quia huiuſmodi iurium locatorũ ve-
ra ſit addictio, ſiue adiudicatio condu-
ctori, cui conſequens eſt, vt in eum, ac
in verum emptorem dominium transfe
ratur, l. ſi mãdauero 22. §. Iulianus, verſ.
Et ſanè ſi ille propter hoc extraneo rem non
addixerit, D. mãd. l. à Diuo Pio XV. §. ſi poſt
addictũ, D. de re iud. l. fin. D. de iure fiſci,
rubr. & l. vni. C. ne pro dote mulieris, bona
quondam mariti addicantur, l. pro debito
6. C. de bon. authorit. iud. poſſidend. toto tit.
inſt. de eo, cui l. bert. cau. bona addicuntur,
iuncta l. vlt. in fin. illic. Tunc authoritate
Principis dominium creditori addici ſolet,
C. ſi in cauſam iudicati pignus capt. ſit. &
§. fin. inſt. de officio iud. quod & colligitur
ex Cic. in Verrem, act. 3. his verbis. Do-
mus erat plena, noua iura, noua decreta, no-
ua iudicia petebantur, mihi det poſſeſſionem,
mihi ne adimat, in me iudiciũ ne det, mihi bo
na addicat, & ex Plauto in Pœnulo actu. 1.

Vbi in ius venerit,

Addicet Prætor familiam totam ſibi.

Et ex Vlp. in fragm. tit. 19. de dominijs,
& acquiſit. rer. verſ. In iure ceſſio, his ver-
bis. In iure ceſſio quoquè communis aliena-
tio eſt, & mancipi rerum, & nec mancipi,
quæ fit per tres perſonas, in iure sedẽtes, vin
dicantes, addicentes; in iure cedit dominus,
vindicat is, cui ceditur, addicit Prætor. In
eo què * differt addictio ab adiectio- 23
ne, quæ (vt in limine diſſertationis di-
ximus) nil aliud eſt, quàm pretij aug-
mentum, ab alio factũ, & Hiſpanè di-
cimus puxa, id què ſatis conſtat ex l. li-
cèt autem 7. al. 9. cum l. ſeq. D. de in diem
addict. & ex alijs legibus, bonorum què
authorum teſtimonijs contra nonnul-
los comprobant Franciſ. Conan. com-
ment. iur. ciuil. lib. 7. c. 9. n. 5. & 7. Ant.
Aug. lib. 2. emẽdat. c. 3. Ioan. Coſtalius
ad rubr. D. de in diẽ addict. Ioan. Horoſ-
cius ad l. ſi ab emptione 58. n. 33. & 34.
D. de pact. Caldas Pereir. ad l. ſi curato-
rem habens, verbo ſua facilitate, nu. 51. &
52. C. de in integ. reſt. Parlador. lib. 2. rer.
quotid. c. fin. 5. p. §. 13. in princip. & §. 1.
Garſias Toletanus in lucerna rubricarũ,
ad tit. C. de fide, & iure haſtæ fiſcal. lib. 10.
n. 7. & 8.

Confirmari què non malè poſſe vi- 24
detur huiuſmodi arg. ex l. 10. tit. 13. lib.
9. noua compilat. vbi & in conductione
iuriũ, ac redituum Regiorum expreſsè
cautum eſt, adiectionem quartæ partis
ab aliquo factam, notificandã eſſe con-
ductori, cui talia iura addicta fuerant,
his verbis. Es nueſtra merced, que aquel
que hiziere puxa del quarto en qualquier de
nueſ-

nueſtras rentas, y le fuere recebido, que ſea tenudo, y obligado de notificar la puxa al arrendador primero, ſobre quien la hizo, dentro de veynte dias, contados deſde el dia que la fiziere. Ceterùm lex illa (ſi rectè inſpiciatur) longè alio reſpexit; vt ad vltimum argum. aptiùs obſeruabimus.

25 Tandem ferè omnes DD. limitâtes reg. *l. ne cui, C. de locat.* in locatione prædiorum fiſcalium, aut publicorum, à nobis allati *diſſertat.* 13. *n.* 32. idem planè ſenſerunt de locatione Regiorũ vectigalium, aliorumquè iurium fiſcaliũ. Tũ quia nõnulli, maximè Alex. Peregr. & Gratian. ibid. cõmemorati generaliter loquuntur de locatione rerum fiſcaliũ, quo nomine quæcumque fiſci iura cõprehẽdi cõſtat ex *l. rei appellatione* 23. *D. de verb. ſignif.* cũ alijs, in 1. huius partis fundam. adductis. Tũ etiã quia ferè omnes vtuntur ratione text. *in d. l. cotem ferro* 11. 9. *qui maximos, D. de publican. & vectig.* quæ de vectigalium redemptione loquitur, quam rationem etſi nos latè improbauerimus *d. diſſertat.* 13. *ex n.* 38. illa tamen ſatis mentẽ ſuam DD. explicuere, arg. tex. *in l. fin. D. de reb. cor.* Denique in conductione gabellarum, & vectigalium expreſsè loquũtur, prælationis ius primo cõductori cõcedẽtes, Lucas de Pena *in l. fin. in fin.* illic: *Et not. quòd ſi gabellot⁹ gabellæ publicæ paratus eſt tantum dare pro futuro anno, quantum alius licitator, præferendus eſt rationabiliter cuicumque, C. de locat. præd. ciuil. lib.* 11. Alber. *in l.* 2. *poſt princip. verſ. Quaro quæſtionem, iunctis finalibus verb. C. ſi in cauſam iud. pign. capt. ſit*, Matth. Afflictus *in c.* 1. *verbo vectigalis, n.* 116. *tit. quæ ſint Regalia, in vſibus feud. & de iure protomiſeos, in rubr. n.* 2. & ex noſtratibus Giròda *de gabell.* 2. *part. in princip. n.* 7. *verſ. Sed nihilominùs.*

26 Nec dicatur, * DD. hos duntaxat loqui finito primo locationis anno, quaſi ſecus ſit in noſtro caſu, cũ ſcilic. anno durante ab alio cõductore fit adiectio, ſiue augmentum pretio per primum oblato. Neque enim illi taxatiuè loquũtur, ſed ſimpliciter, atque ita accipiendi ſunt, ſuppoſitis terminis habilibus; vt iuxta occurrentem caſum exemplum propoſuerint, quòd nimirùm duntaxat ageretur de præferẽdo cõductore vni⁹ anni in conductione ſequentis pro pretio ab altero oblato, non tamen excluſerint noſtrum caſum, in quo eandẽ militare rationẽ inferiùs ad vlt. fundamẽ ſolutionem oſtendam, cùm videlic. primo anno durante alius legitimo tempore adiectionem fecerit, quæ * in cõ- 27
ductione etiã perfecta rerum vel iuriũ fiſcalium iure quoquè communi ſpecialiter permiſſa eſt, aliter atque in conductione rerum, vel iurium Reipublicæ; *l. Lutius* 21. *§. fin. D. ad municipalem, l. ſi tempora* 4. *C. de fide inſtrum. & iure haſtæ fiſcal. lib.* 10. *l.* 1. *&* 2. *C. de vendend. reb. ciuit. lib.* 11. vbi gloſſæ, & DD. non ſatis conueniunt, quod ſeu quantum fuerit tempus illud, faciendis adiectionibus in conductione rerum fiſcaliũ præſtitutum. Apud nos verò * id apertè 28
definitum extat, diuerſimodè quidem, nam iure Regio Partitarum intra triennium, quo durare conductio poterat, tertiæ partis adiectio admittebatur, *l.* 7. *ad fin. tit.* 7. *partit.* 5. Iure verò nouiſſimo minor admittitur adiectio, & intra tempus longè breuius; nempè poſt priorem addictionem intra quindecim dies adiectio decimæ, vel dimidiæ decimæ, *vulgò puxa de diezmo entero, o medio diezmo, l.* 2. 3. *&* 4. *tit.* 13. *lib.* 9. *noua cõpilat.* poſt ſecundã verò intra tres menſes, vel nonaginta dies quartæ partis adiectio, *l.* 6. 8. *&* 15. *eod. tit. & lib.* diſtinctione ſcilic. habita an cõductio Regiorum vectigalium, ac redituum facta fuerit apud ſupremos rationales Regij conſilij rei familiaris (*vulgo contadores mayores del Conſejo Real de hazienda*) quæ dicitur *por mayor*, vel apud oppidorum cõcilia, quæ *por menor* vocatur, quemadmodùm declaratur *in l.* 1. *tit.* 11. *d. libr.* 9. *compilat.* vt primò caſu intra tres mẽſes, in ſecundo verò intra nonaginta dies à die ſecundæ, & perfectæ addictionis talis adiectio admittatur, de qua terminorum diſtinctione a 1 ſequ. diſſertat. dicam aptiùs, tametſi eã confundant (differentiam tantùm inter ius commune, & Regium quòad hoc notantes, quò illo attento, de tempore, ad adiectionem faciendam præſtituto non conſtet, hoc verò certum ſit, defi-
nitum,

Digitized by Google

nitum, quod vniforme eſſe putant) A-
uendañ. *de exeq. mand. 2. p. c. 12. n. 10. &*
11. Ignat. Laſarte *de decima vendit. 1.
p. c. 18. n. 21. & 22. & 2. p. in additamen
tis ad idem c. n.* 21. ac breuiter Parlado.
lib. 2. rer. quotid. c. fin. 5. p. §. 13. n. 15. Vi
lladieg. *in polit. c. 5. ad §. 30. n. 5.* D. Frã-
ciſ. Altaro *de offic. fiſcal gl. 34. §. 1. n. 59.
& §. 2. n. 84.* & in terminis conductio-
nis Regiorum redituum, ſecundo modo
factæ, nempè *por menor*, nos verſamur.
Similis què caſus erit, * ſi iura, vel re-
ditus Reipublicæ, aut res, ad eius admi
niſtrationem pertinentes, vt annona
macelli, aliorum què victualium (vul-
gò *prouiſion de los abaſtos y mantenimien-
tos*) publicè locentur, nam etſi in huiuſ-
modi locatione poſt addictioné ſemel
legitimè factã adiectio vel vtilior pa-
cto regulariter nõ admittatur, vt ſupe-
riùs probauimus, at poteſt illa admit-
ti, ſtante conſuetudine, vel lege muni-
cipali, *d. l. Lucius 21. §. fin. D. ad municip.*
aut intercedente pacto, quòd locatio
fiat iuxta diſpoſita per leges Regias in
locatione Regiorum redituum (vulgò
*cõforme a las leyes del quaderno de alcaua-
las*) arg. *l. non impoſſibile 50. iuncta gl. vlt.
in fin. & communi, D. de pact.* & vtrumq;
in terminis tradunt, & explicant Auẽ-
dañ. *d. cap. 12. num. 11. per totum*, Fran-
ciſcus Auiles *cap. 32. Prætor. verbo de
puxar, n. 8. 9. &* 10. Parlador. *d. cap. fin.
5. p. §. 13. n. 16. & 6. p. §. vni. n. 13. verſ.
Hùc etiam pertinet*; Ignatius Laſarte *de
decima vendit. c. 18. n. 23. & in addit. ad
idem c. & n.* Girõda *de gabell. 2. p. §. 1. n.
8. & 9.* Bouad. *in polit. lib. 2. c. 16. n. 115.*
30 D. Valẽç. *cõſ. 75. à n. 6.* aut * ſi ob mag
nã, & cõſiderabilẽ pretij Reipub. ſoluẽ
di adiectionẽ, vulgò *puxa*, vel etiã taxę
annonariæ diminutionem, incolis ipſis
vtilem, vulgò *baxa*, reſtitutionis in in-
tegrum beneficio iuuaretur, inſtar mi-
norum, quibus id in ſimili caſu compe-
tere conſtat ex *l. & ſi ſine 8.* (quæ aliàs
eſt ſub *l. ait Prætor 7.*) *§. quæſitum, D. de
minor. l. 5. verſ. E aun decimos*, illic, *Si en
tendiere, que es gran pro del mozo, tit.* 19.
partit. 6. quare & Reipublicæ compe-
tet, quæ illorum iure, & priuilegio gau
det, *l. illud ſciendum 9.* (per arg. ab ſpe-
ciali) *D. de appell. l. Reſpublica 4. C. qui-
bus ex cauſis maior. l. Rempublicam 3. C. de
iure Reipubl. lib.* 10. cum alijs relatis à
Nicol. Euerard. *in locis legal. loco 67. &*
68. quibus apud nos conſonat *lex fin. d.
tit. 19. parti. 6.* & in terminis notarunt
Greg. Lop. *in d. l. 5. gl. 3. in princip. verſ.
Et quotidie*, Franciſ. Auileſius *c. 32. Præ-
torum, verbo de puxar, n. 11. iũctis n. 12.
& 13.* vbi benè explicat, & in effectu
Auend. & Gutierr. (quicquid prius cõ-
trarium abſolute docere videantur) il-
le *d. c. 12. nu. 12.* hic verò *lib. 1. pract. q.
38. n. 4. & de gabellis quæſt. 140. nu. 10.
ad fin. verſ. Tamen quando*, Parlador. *d.
lib. 2. rer. quotid. c. fin. 5. p. §. 13. nu. 18.
19. & 20.* Azeued. *ad l. 2. n. 13. ad fin.
verſ. Ego tamen, ac n. 14. tit. 1. lib. 2. com
pilat.* & poſt alios Bouad. *in polit. lib. 3.
c. 4. n. 20. verſ. Eſto tiene*, Alphonſus Vi-
lladiego *in polit. c. 5. §. 17. n. 156. verſ.
Eſpecialmente, & §. 30. nu. 4.* D. Valen-
çuela *d. conſ. 75. nu. 10.* Qui ferè omnes
idem in fiſco reſoluunt, ſi lapſa ſint tem
pora faciendis adiectionibus pręſtitu-
ta, quod tamen nõ admiſsit Neapolit.
cõſiliũ apud Matth. Afflict. *deciſ. 340.
ex n. 2.* nõ ſatis perceptũ à Parlador. *d.
§. 13. num. 14. ad fin.* Videbitur autem
* magna, & cõſiderabilis vtilitas alla- 31
ta, vt Reſpublica reſtitutionem impe-
tret, ne aliàs magnum ſubire damnum
cenſeatur, ſi adiectio facta ſextam prio
ris pretij partem excedat, iuxta tradi-
ta à Bart. *in l. ſocietatem 77. §. arbitro-
rum, n. 25. verſ. In contrar. ũ, D. pro ſocio*,
Alex. *conſ. 131. n. 15. lib. 2.* & in termi-
nis notat Cæſar Vrſil. *ad Afflict. d. deciſ.
340. num. vlt.* niſi ſcil. aliud ex circun-
ſtantijs iudici videatur, cuius arbitrio
id examinare, ac diſpicere commiſſum
eſt, vt & obſeruat Alex. *d. n.* 15. opti-
mè D. Couarr. *lib. 1. variar. c. 3. n. 11.
verſ. Ego ſanè*, Azeued. *d. n. 14. ad fin.* &
Gutierr. *d. q. 38. num. 4. verſ. Quod autem
dicatur, & d. q. 140. n.* 13.

In vtroque autem caſu, ſcilic. factæ 32
adiectionis vel in conductione rei fiſ-
calis intra terminũ Regijs legibus de-
finitum, vel in conductione rei ſeu iu-
ris, ad Rempublicam pertinentis, intra
terminum, ſtatuto, aut cõſuetudine ad-
miſſum, aut extraordinariè ex vi reſti-
tution. in integrum, primum cõducto-
rem,

Digitized by Google

ſem, cui res legitimè, ac perfectè addicta eſt, ſecundo adiectionè quomodocumquè permiſſam facieti, pro eàdem à ſe oblata præferendum eſſe docuerũt Greg. Lop. *in d. l. 5. tit. 19. parti. 6. glo. 3. in princ.* (vbi ſubhaſtationem rerum publicarum, & fiſcaliũ contingit) iuncto *verſ. Et ſubdit* (vbi opinionem Alberici ſup. *n.* 25. relati, ad hãc ſpeciem applicatam refert, & ſequitur) Ignatius à Laſarte *de decima vendit. 2. p. in addit. ad cap.* 18. *n.* 31. Azeued. *in d. l. 2. compilat. n.* 15. Gutierr. *d. q.* 38. *n.* 6. *& de gabellis d. quæſt.* 140. *n.* 11. Ceuallus *pract. quæſt. tom.* 3. *q.* 756. *à n.* 63. D. Valençuela *d. conſ.* 75. *n.* 17. & ſaltem in conductione rerum, ac iurium fiſcaliũ, de qua loquimur (quicquid in conductione rerum publicarum contrà ſentiant) velut indubitatũ admittunt Bouad. & Villadiego *in polit.* ille *d. c.* 4. *n.* 21. *verſ. Yo ſoy de contrario parecer en el caſo propueſto de baſtecimientos*, iuncto *verſ. Y la dotrina de Alberico procede por caſo eſpecial en las coſas fiſcales*, hic verò *d. c.* 5. §. 17. *n.* 157. *ad fin. & num.* 158. illic. *Y aſſi no pueden dar por el tanto el abaſto a la perſona, en quien eſtaua rematado, aunque bizieſſe la miſma baxa, lo qual procede al contrario en el arrendador de rentas reales, el qual puede pedir ſe le den por el tanto en caſo que offrezca lo meſmo, que otro huuiere paxado.* Quorum ſententiam, dum aliud iuris conſtituunt in cõductione rerum, vel iurium Reipublicæ rectè taxant Gutier. *d. quæſt.* 140. *n.* 11. *verſ. Tametſi fragili ratione*, & Ceuallus *d. quæſt.* 756. *num.* 67. nãm admiſſa quomodocunquè adiectione poſt addictionem factam in locatione huiuſmodi rerum, vel iurium, eadem eſt ratio in Republica, quæ in fiſco, vt primum conductorem pro augmento à poſteriore facto admittere debeat, iuxtà reg. text. *in d. l. congruit 4. & in d. l. fin. C. de locat. præd. ciuil. libr.* 11. & quæ nos pro earum ratione, & interpretatione diximus, latè què probauimus *d. diſſertat.* 13. *à num.* 33. & paulò ante breuiter perſtrinximus. In conductione autem Regiorum redituum ſic nouiſsimè aduerſus Pariadorium reſoluit Volpinus *in commercio terreſtri lib. 1. cap. 15. num.* 43. *&* 44.

Quibus ita præmiſsis, nullum iam 33
quæ in limine obiiciebantur nobis negotium faciunt. Non primum, cuius maiorem propoſitionem fatemur, at regulæ; quibus illa nititur, caſui noſtro non adaptantur. Nam quod ad primam attinet, conſtat vtique contractus ſemel perfectos, & ex quibus plenum vtrique parti ius quæſitum eſt, plerumque ex iuris diſpoſitione ob aliquam iuſtam cauſam, puta dolũ, vim, metum, aut læſionem in re, vel precio reſcindi, quemadmodùm apparet *ex l. 1. cum ſequentibus, D. quod met. cau. & C. de his, quæ vi, metus ve cauſa fiunt, D. & C. de dolo, D. de ædil. edicto, & C. de ædilit. act. & C. de reſcindend. vendit. l.* 56. 57. 59. *& ſequentib. tit. 5. parti.* 5. aut ſi pacto contrahentium ipſi contractui adiecto, alteri ex his eum certo caſu reſcindendi facultas detur, vt in terminis *l. 1. & totius titul. D. de lege commiſſor. & de in diem addict. & de ſeruis exportand. & C. de pact. inter emptorem, & venditor. l.* 7. 38. 40. 42. *&* 58. *tit. 5. partit.* 5. in quibus, & ſimilibus caſibus regulam fallere docuit Accurſ. *gloſſ. magn. verſ. In contractibus, in l. ſi pecuniam 5. D. de condict. cau. data, & gloſſ. vltim. verſ. Item fallit, in l. ſicut ab initio 5. C. de obligat. & act. & gloſſ. 1. in l. de contractu 3. C. de reſcindend. vendition.* quanquàm verius ſit, regulam tunc propriè non fallere, vt notarunt Bart. *num.* 9. *&* 11. Alexand. *num.* 9. *in fin.* & Iaſ. *num.* 11. *ſimiliter ad fin. ac num. ſeqq. in d. l. ſi pecuniam*, idem Bart. *in 1. & 2. lectura*, & Salycet. 2. *oppoſit. in d. l. ſicut*; ſed declarari potiùs, vt ita demum procedat, ac locum habeat, ſi contractus ſemel rectè, ac legitimè init⁹ ſit, ita ut nihil ſit, quod eum reſciſsioni faciat obnoxium, vel immediatè ex ipſa legis diſpoſitione, vel media ſaltem partium conuentione, quã ſtante non vn⁹ tantùm contrahens, ſed ambo contractus vinculum diſſoluunt, arg. tex. *in l. in diem* 9. illic. *Vt ſiue remanſerit penes emptorem, ſiue receſſerit, certum ſit voluntate domini factam aquæ ceſſionem; D. de aqua; & aquæ pluuiæ arcendæ*,

Digitized by Google

id quod ipſis contrahentibus minimè prohibetur, *l. ab emptione* 58. illic. *Quin integris omnibus, conſenſu eorũ, qui inter ſe obligati ſint, recedi poſſit, dubiũ non eſt, D. de pact. l. nihil tã naturale* 35. *al.* 36. *D. de reg. iur. d. l. ſicut abinitio*, illic. *Aduerſario nõ conſentiente, C. de oblig. & act. cũ mille ſimilibus*, & præfatã reſolutionẽ, ac reſciſsionis cauſas vltra DD. *in relatis locis*, proſequũtur optimè Rebuf. *2. tom. ad leges Galli. tit. de reſciſſ. cõtract. in præfat. ex n.* 4. Ant. Gom. *var. reſolut. to.* 2. *c.* 2. *ex n.* 21. *ad* 33. D. Ferdin. Mẽchaca *controuerſ. illuſtr. lib.* 1. *c.* 29. *n.* 8. *verſ. Nos autẽ reſpondemus*, Petr. Nicolaus Mocius *de contract. tit. de empti. & vendit. toto c. quib. caſibus annulletur emptio, & vendit.* Parlad. *lib.* 1. *rer. quotid. c.* 3. *§.* 4. *&* 5. Petr. Aug. Morla *in empor. iur. tit.* 9. *de cõtrah. empt. in prælud. n.* 32. Pater. Lud. Moli. *de iuſt. & iure tom.* 2. *tract.* 2. *diſput.* 374. *cũ* 5. *ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. lib.* 3. *c.* 523. *n.* 18. & 19. Mareſcot. *var. reſolu. lib.* 1. *c.* 93. *n.* 1. & 2. Donell. *lib.* 16. *cõmẽt. c.* 17. 18. & 19. vbi *in verſ. vlt.* idẽ eſſe reſoluit, ſi pactum, ex quo reſcindẽdi facultas cõpetit, nõ ſit expreſſum, ſed tacitũ ex aliquo facto inductũ, quod idẽ valet, ex reg. *l.* 2. & 4. *de pactis*, id quod ipſe Donel. *duob. ſeqq. capit.* eleganter propoſitis exẽplis illuſtrat. Quibus ex iure noſtro Regio addi poteſt caſus locationis, & addictionis Regiorum redituum, cui (vt *n.* 18. diximus) tacita adeſt reſolutiua conditio, ſi intra præſtituta tempora quartæ demum partis adiectio ab alio cõductore fiat, nec excluditur vice verſa (vt à *n. ſeq.* oſtendimus) alia conditio, quæ in eſt etiã iure communi, vt primus eandem offerens, ſecundo ſit præferendus.

34 Quod verò pertinet ad alteram regulam, qua maiorem argumenti propoſitionẽ muniuimus, illa quoque veriſsima eſt, & procedit regulariter, nec enim aliàs (vt & in arg. dicebamus) de re ſua quiſquã inuit[9] aliquid facere aut diſponere cogitur, vel ſimpliciter, vel in fauorẽ certæ perſonæ vel loci, quã in caſib[9] à iure expreſsis, quos latè proſequũtur gl. & DD. *in d. l. inuitũ* 11. & *in d. l. dudum* 14. *C. de contrah. empt.* & *in l. nec emere* 16. *C. de iure delib*, Socin. *reg. Alphabetica* 425. *al.* 529. Benedict. Capra *reg. ſeu concluſ.* 87. *ex n.* 4. Fauianus de Mõte *de empt. & vẽdit. quæſt.* 3. *princ. à n.* 38. *ad* 46. incluſiuè, Ant. Gom. & D. Præſ. Cou. *var. reſol.* ille *to.* 2. *c.* 2. *n. vlt.* hic verò *lib.* 3. *c.* 14. *per totũ* (vbi *n.* 6. *verſ. Secundò etiã*, caſum illũ, quẽ ex Bar. & alijs *in l.* 1. *C. de metallarijs lib.* 11. ſup. *n.* 15. retulim[9], licèt primò impugnare tẽtaſſet, tandẽ ſub declaratione à nobis tradita admittit) Greg. Lop. *in l.* 3. *gl.* 1. *tit.* 5. *parti.* 5. Minſing. *ſing. obſeruat. cent.* 3. *obſeru.* 51. & *cẽt.* 5. *obſeru.* 27. *per totas*, Franciſ. Auileſ. *c.* 17. *Prætor. verbo a razonables precios, à n.* 7. & *c.* 18. *gl. vlt. per totam*, Girond. *de gabel.* 1. *p. in princ. à n.* 12. *in fin. ad n.* 16. *incluſiuè*, Ceuallus *pract. quæſt. tom.* 4. *q.* 906. *ſeu finali; ex n.* 342. Fontanella *de pactis nuptialib. clauſ.* 4. *gl.* 12. *à n.* 26. nouiſsimè Hermoſilla plures alios congerẽs *in notis ad Gregor. Lop. d. gl.* 1. *n.* 1. 8. & *ſeqq.* Inter quos caſus libet ſequẽtes recẽſere, qui ad materiã noſtram propri[9] pertinent; puta ſi quis partem rei, quã cũ alio cõmunem habet, vẽdere velit, nam cõſorti potiùs quàm extraneo eã pro eodẽ precio tenetur vẽdere, vt apertè apud nos cautũ eſt *in l.* 55. *verſ. Pero ſi alguno, tit.* 5. *parti.* 5. id quod iure cõmuni nõ ita expreſſum erat, licèt ex æquitate cõmuniter DD. admitterẽt, vt videre licet ex Bald. *in l. ad officiũ* 3. *n.* 4. *verſ. Sed ſi cõſors, C. cõmuni diuid.* & *in l.* 2. *n.* 3. *C. de cõmun. rer. alienat.* Feli. *in c. quæ in Eccleſiarũ* 7. *n.* 51. *declarat.* 6. *verſ. Eſt tamen æquũ, extra de cõſtitut.* Guido Papæ *ſingul.* 780. *n.* 1. Hippol. Marſilio *ſingul.* 441. *n.* 2. Greg. Lop. *in d. l.* 55. *part. gl.* 8. *in princ.* & ad eum Hermoſilla, alios cumulãte *n.* 1. 2. & 3. Sed & poſtea apud nos ſocio conceſſum eſt ius retrahendi partẽ illam, alteri venditã, intra nouẽ dies *in l.* 74. & 75. *Tau.* quæ ſunt *lex* 13. & 14. *tit.* 11. *lib.* 5. *nouæ cõpilat.* Rurſus ſi debitoris bona veneãt, & creditores emẽre velint, ſi quidẽ vnus tantũ, potiùs illi, quã alij cuicumque res vendẽda eſt, ſi plures, creditori maioris ſummæ, quòd ſi æqualis ſint ſummæ, & vn[9] ſit debitori ſãguine coniunctus, vel nullus creditor velit emere,

Digitized by Google

emere, potiùs coniuncto, ſiue credito-
ri, ſiue non, quã extraneo, *l. 1. D. de pri-
uileg. cred.* vbi præ cæteris latè proſe-
quitur, & explicat Franciſ. Ripa, & ad
praxim applicãt Lud. Meſsia *in pragm.
taxa panis, concluſ. 5. n.* 101. Parlad. *lib.
2. rer. quotid. c. fin. 5. p. §. 13. n.* 10. Ioan.
Bapt. Aſinius *de execut. §. 6. c. 6. per to-
tum*, qui ad plura alia inferunt, de qui-
bꝰ & nos in *præcedẽtib. diſſertat.* latè egi-
mus. Datur & conſanguineo apud nos
intra nouem dies ius retrahendi rẽ ex-
traneo venditam *in l. 70. cum trib. ſeqq.
Tauri*, quæ ſunt *l. 9. 10. 11. & 12. d. tit.
11. lib. 5. nouæ compil.* quòd latè *vbiquè*
Regnicolę proſequuntur: ſimileq́; ius
aliàs paſsim apud nos breuiori tamen
tempore cõceſſum eſt, veluti ad anno-
nã piſcariã oppidorũ obligatis, vt re-
trahere pro tãto poſsint ab alijs mer-
catoribꝰ empta, quatenus eis opꝰ erat;
rurſus ipſis oppidis, vt ad vicinorũ ali-
moniã retrahere eodẽmodo queant à
cõductoribꝰ vſq́; ad dimidiã partẽ fru-
mẽti, & ſimiliũ ſeminũ, *l. 20. & 21. d. tit.
11. lib. 5.* quibꝰ vltra ordinarios addẽdꝰ
eſt Bouad. *in polit. lib. 3. c. 3. n. 50. verſ.
El otauo, & c. 4. n. 26.* itẽ cerarijs, &
ſeuarijs artificibꝰ, vt cerã, vel ſeuum,
vſui officiorum ſuorũ neceſſaria, ab a-
lijs emptoribus pro eodẽ pretio retra-
here valeant *in l. 4. & 5. tit. 18. lib. 7.*

35 Ex quibus facile eſt dignoſcere ac
ſeparare retractus ius à iure prælatio-
nis, illud namque propriè locũ habet,
cùm res iam alteri vẽdita, vel quæſita
erat, quomodò procedunt præfatæ le-
ges *Tauri, & cõpil.* hoc verò tũc tantũ,
cùm ante factam, vel perfectam vendi-
tionem, vel locationẽ, datur cõcurſus
inter volentes emere, vel conducere,
quomodò procedit tex. *in d. l. 1. D. de
priuileg. credit.* ac ſimilibus relatis ſup.
*n. 15. 16. & 17. & in d. l. 55. verſ. Pero
ſi alguno, tit. 5. partit. 5.* vt ſatis ex eis
colligitur, & quòad Partitæ legem ad-
uertit Ant. Gom. *in d. l. 70. Taur. n. 27.*
Ad idẽq́; prælationis ius pertinet *lex
18. verſ. Y porq̃ entendemos*, illic, *cõ quien
concurrierẽ a cõprar pan, q̃ no eſtuuiere cõ-
prado, d. tit. 11. lib. 5. cõpil.* cui addendꝰ
eſt Bouad. *d. lib. 3. c. 3. n. 50. verſ. El no-
ueno*, vltra alios à ſe relatos *lit. E.* Qua-

propter mirũ videri nõ debet, ſi retra-
hẽdi ius, vtpotè duabꝰ illis regulis ſu-
periꝰ propoſitis repugnãs, odioſum iu-
dicetur, nec niſi in caſibꝰ à iure expreſ-
ſis locũ habeat, iuxta reg. *odia reſtringi,
lib. 6. cũ ſimilib.* in arg. adductis. Quod
in prælationis iure nõ æquè procedit;
cũ nec priori regulę aduerſetur, nec ab-
ſolutè ſecũdæ, ſed quatenꝰ detrahit li-
beræ diſponẽtis facultati in prę ferẽdo
vnũ alteri; quã prelationẽ cũ iura in a-
liquibꝰ caſibꝰ ex æquitate cõcedũt, fa-
uorabilia potiꝰ cẽſeri debẽt, cũ nec ip-
ſi diſponẽti quòad pecuniariũ intereſ-
ſe, nec tertio, cui nõdũ ius quæſitũ eſt,
quoquomodò præiudicẽt, adeò què ad
ſimiles caſus maximè ex rationis idẽti-
tate faciliꝰ extẽdẽdæ; *d. reg. odia, in 2. p.*
eũ traditis à D. Cou. *lib. 1. var. c. 11. n. 5.*
ac poſt alios optimè à P. Thom. Sãch.
de matrim. lib. 1. diſput. 1. n. 4. vbi quan-
do diſpoſitio fauorabilis, vel odioſa cẽ-
ſenda ſit, vt vel ampliari, vel reſtringi
debeat, nõ minꝰ breuiter, quã elegãter
explicat. Inde eſt, vt prælationẽ in par-
te vẽdita, ſocio meritò tribuerint Bald.
& alij *præced. num.* relati, licèt iure ex-
preſſa nõ eſſet, prout apud nos expri-
mitur *in d. l. 55. tit. 5. parti. 5.* cũ in ſimi-
libꝰ caſibꝰ iure cõceſſa fuerit *in d. l. 1. D.
de priuileg. credit.* & alijs relatis ſup. *d.
n. 15. 16. & 17.* Inde etiã, vt emphi-
teutica renouatio iure optimo heredi,
vel proximiori defuncti in cõcurſu ex-
traneorũ à Bart. & cæteris cõmuniter
cõcedatur, iuxta ea, quæ in duabꝰ præ-
ced. diſſertat. latè diximꝰ; ex quibꝰ me-
ritò hãc diſtinctionẽ inter iꝰ prælatio-
nis, & retractꝰ ex mẽte Lud. Meſsię, &
aliorũ *ſup.* nominatim obſeruat, licèt
nõ ita explicet Azeu. *in d. l. 7. tit. 11. lib.
5. noua cõpil. n. 33. verſ. Eſt tamẽ notãdũ.*
Nõ igitur iã obſtat ſecũda arg: pro- 36
poſitio, quòd apud nos expreſsũ mini-
mè reperiatur, retractꝰ ius priori cõdu-
ctori Regiorũ vectigaliũ competere:
quia ex dictis facilè reſpondemus, ius
hoc, de quo in præſentiarum agimus,
nõ retractꝰ, ſed prælationis eſſe, quod
(vt diximus) fauorabile eſt, & licèt
Regijs noſtris legibus expreſſum non
fuerit, extenſionem faciliùs accipit
ex alijs iuris communis. Quinimò

extenſio non tā dicenda eſt, quàm virtualis cōprehenſio, quę ſumitur ex legibus, hoc prælationis ius expreſsè cōcedentibus priori conductori prædiorū fiſcaliū, quib⁹ iura fiſcalia proximè accedunt, & iuris cenſura reputantur, vt probauimus. Porrò leges Regiæ in argum. allatæ, vectigalia, & ſimilia iura, primo cōductori ex ſecunda licitatione addicta, ſecundo quartæ partis adiectionē facienti applicantes, minimè excludunt prælationem primi pro eodem augmento, cùm de ea nullū verbum emiſerint, ſed ſimpliciter loquātur, atque ita hunc caſum omiſſum reliquiſſe cenſentur ſub regula, ac diſpoſitione iuris antiqui, vt primus conductor, idem quod nouus offerens, ei præferendus ſit, quia ita ſemper leges nouæ accipiendæ ſunt, ne veteres corrigant, ſed ad eas trahantur, *l. ſed & poſteriores 28. D. de legib. l. vni. C. de inoff. dotib. l. praecipimus 32. §. vlt.* illic. *Quod autem hac lege ſpecialiter nō reperitur diſpoſitu n, id veterum legum, conſtitutionum què regulis omnes relictum intelligāt, C. de appellat. c. cùm expediat 29. de elect. in 6.* cū ſimilib⁹ à me relatis, latè què exornatis *diſſertat. 5. n. 9.*

37 Ex dictis quoquè facilis via ſternitur ac paratur ſolutioni ſecundi argumenti, quod diſpoſitione aliarum legum Regiarum nitebatur, nempè 6. *& 7. tit. 9. lib. 9 nouæ cōpil.* Nec enim illæ leges de prelatione agūt, ſed de priuilegiario quodā retractus iure, quod in fauorem oppidorum introduxerūt, vt pro Regijs iuribus, ac reditibus, ab illis debitis, poſsint poſt eorum etiam licitationem, & addictionem alijs factam, ipſorum incapitationem pro eodem, vel minore precio quocūque tēpore à Principe impetrare, quod ita ſpecialiter ſtatui neceſſe fuit, vt cōductores ſcirēt, hoc ſe abinitio periculū ſubire, nec conqueri poſſent quòd in ipſorum prejudiciū incapitationis priuilegium populis conceſſum redundaret, id quod à Principis intentione lōgè alienum eſt, *l. 2. §. meritò 10. & §. ſi quis à Principe 16. D. ne quid in loco publico*, cum relatis in *praecd. diſſertat. ſub n. 53.* ex hoc autem priuilegiario iure populis conceſſo, & ſi illud inferatur, ius cōmune in contrarium eſſe, ne poſſit quis quolibet prætextu addictionē huiuſmodi iurium Regiorum ſemel alteri legitimè, & irreuocabiliter factā reſcindi petere, at nō æquè deducitur, nō poſſe primum cōductorē, cui illa ex ſecūda licitatione reuocabiliter addicta fuerāt, impedire ne addicāturnouo cōductori, quartę partis adiectionē intra præſtituta tempora facienti, dū ipſe eandem obtulerit; quia ex ſeparatis ad ſeparata non fit illatio, *l. Papinianus exuli 21. D. de minor. cum vulgat.* longè autem diuerſum hoc ius eſt à primo, cū illud reſciſsionis ſit, & retract⁹, ſui natura odioſum, adeò què reſtringēdū, niſi ex Principis gratia cōceda-tur, hoc verò prælationis fauorabile, & ampliādū, itaut precib⁹ vti neceſſe nō ſit, nō tamen duo hæc iura inter ſe pugnant, ſed quodlibet in ſuo caſu ſeruari poteſt. Ad argumēti verò confirmationē dicimus, in præfato retractus iure neceſſum fuiſſe cōductores, à quibus per oppidorū concilia Regia iura illis addicta ſpeciali Principis beneficio auocantur, in cæteris omnibus illæſos, & indemnes conſeruare, ne aliàs à conductione huiuſmodi iurium facienda plures retraherentur; quæ ratio ceſſat in iure prælationis, priori conductori conceſſo, cùm id potiùs ſit in cauſa, vt plures conductores faciliùs inuenian-tur, iuxta ea quæ diximus *diſſertat. 13. n. 36. ad fin.*

Deſtructis itaque Regiarum legum fundamentis, quibus Parladorius ad eorum calcem relatus nitebatur, ipſius quoquè ſingularis ſententia planè deſtructa manet, iuxta reg. tex. *in c. qualiter, & quando 24. verſ. Et ideò ſancti*, illic. *Ne concuſſis columnis corruat adificium*, cum relatis à gloſſ. *verbo concuſſis, ext. de accuſat.* Niſi forſan ex eo quoquè motus eſt, quòd veteres leges dumtaxāt præferant primū fiſcalium, aut publicarum rerum cōductorē, qui toto cōductionis tēpore in re cōducta permāſit, ſequētis tēporis cōductori, atq; ita videātur id priuilegiū cōceſſiſſe ipſi continuatæ, & cōpletæ cōductioni, quæ potuit plures ānos durare, 38

& olim

& olim vectigalia in quinquennium à cenſoribus locabantur, teſte Marco Varrone *lib. 4. de lingua Latina*, quod & conſtat ex *l. 3. §. cum quinquennium, D. de iure fiſci*, poſtea què id reſtrictum eſt ad trienniũ præciſum *in l. penult. illã 4. C. de vectigal. lib. & commiſ.* noſtrati verò iure voluntarium, ſed diuerſimodè, nam id iure Partitarũ intra quas metas obtinetur, nec amplius eſſe poteſt, *l. 7. cum ſin. verſ. Pero qualquier*, vbi notat Greg. Lop. *gl. 5. tit. 7. p. 5.* at nouiſſimo cõpilationis iure vlterius progredi valet, *l. 13. verſ. Y que los terminos en que para el ſegundo, y qualquier de los años del arrendamiento, & l. 18. verſ. Y porque quando la renta ſe arrienda por dos o tres años, o mas, tit. 11. & l. 2. illic. Por el año, o años, & l. 4. in princip. cum alijs, tit. 13. libr. 9. compilat.* non notat licèt non ita explicet Gironda *de gabell. 2. p. in princip. n. 16. & 17.* Sed nec hoc mouere magis Parladoriũ debuit, aut potuit, quia ex quo Regij reditꝰ ex ſecunda, ac poſtrema licitatione alicui addicti ſunt, valida, ac perfecta fuit locatio, nec conductori imputari poteſt, quòd per totum tẽpus, quò facta fuit, in ea non permanſerit, adeoque nõ minùs iuris habere debet, ac ſi permanſiſſet, arg. tex. *in l. qui operas 38. illic. Qui operas ſuas locauit, totius temporis mercedem accipere debet, ſi per eũ non ſtetit, quo minùs operas præſtet, D. locati*, confert reg. tex. *in eo cùm non ſtat. 66. de reg. iur. lib. 6. cum vulgat.* Accedit, quod is, cui iura, ac vectigalia Regia ſemel addicta ſunt, confeſtim ad idoneam ſatiſdationẽ, ac plura alia onera, ſub aliquot contraueniẽti impoſitis pœnis adſtrictus eſt, vt videre licet, *ex l. 7. 8. & 9. iuncta l. 10. cum 4. ſeqq. tit. 11. & l. 8. 9. 10. & 11. tit. 12. lib. 9. nouæ compilat.* quas in propoſito rectè aduerſus Parlador. expendit aſſiduus alioqui eius ſectator Volaños, ſup. *nu. 32.* relatus. Nec rurſùs pro Parladorio allegari poteſt praxis, & obſeruantia, de qua teſtatur Andreas de Barulo, cuius ipſe nõ meminit, quia illa proculdubio erroneè introducta eſt, & contra veriorem ſententiam hactenùs latè fundatam, atque adeò induci rectè aduerſus eiuſmodi praxim poteſt optimus tex. *in l. ſed licet. 12. illic. Non tam ſpectandum eſt quid Romæ factum eſt, quàm quid fieri debeat, D. de officio Præſid.* quã doct. alibi dicam aptius.

39 Ex quibus omnibus, & dubitãdi, & decidẽ. ratio colligitur ad litem, quæ multò poſt hæc ſcripta agitata eſt in eodem Hiſpalẽſi Senatu inter Ducem de Alcala, & Franciſcum Manito ex vna parte, & Bartholomeum Velaſco, & Paulum Fernandez ex altera, ſuper enim hi duas horti ſortes, vulgò dictas *del Naranjal, y de Santo Domingo* poſitas ſub horto magno, quod vocant *del Rey*, ad præfatum Ducem ex donatione Regia pertinente, ab eodem Duce in publica ſubhaſtatione in ſeptennium conduxiſſent, & ex vltima licitatione, & addictione habuiſſent 9. die Octobris anni 1625. pro pretio quatuor mille, & quadringentorum regalium in ſingulos annos ſub quibuſdam conditionibus, quarum vna fuit, quòd huiuſmodi locatio, & addictio fieret inſtar locationis, & addictionis iurium, ac redituum Regiorum, iuxta leges quaterni gabellarum; poſtmodùm 3. die Ianuarij anni 1626. nempè octuageſima ſexta die poſt addictionem factã Bartholomeo, & Paulo, adeò què intra terminum 90. dierum Regijs legibꝰ præſtitutum ad adiectionem quartæ partis in conductione Regiorum redituum faciendam, dictus Frãciſcus Manito eãdem adiectionẽ quartæ partis in prædicta ſortium locatione fecit; quã cum Dux admiſiſſet, ex eius parte 8. die eiuſdem menſis, & anni coram ordinario iudice petitum eſt, dictos Bartholomeum, & Paulum à poſſeſsione dictarum ſortium expelli, eam què vacuam Franciſco Manito tradi (quam *poſſeſsion con lanzamiento* vocamꝰ) quod licèt ex parte illorũ contradiceretur, allegato ſolennitatis defectu in ſubhaſtatione, & prælationis iure ſibi pro eodem pretij augmento, quod offerebant, competente, ac nonnullis alijs, ita nihilominùs per iudicẽ abſque alterius præiudicio, ſi quod poſtea prætenderet, iuſſum eſt, & à Senatu in gradu appellationis, & ſupplicationis cõ-

Deciſio inci. Hiſpalenſis

Digitized by Google

firmatum. Illis igitur poſtea ex vi reſeruationis ſibi factæ in Senatu inſiſtétibus ſuper prælationis iure, quod à Duce, & Fráciſco Manitó ab ipſo cauſam habente contradicebatur, quæſitú eſt an id illis hoc in caſu competeret? & competere quidẽ ex ſupradictis planum videbatur, nam cùm locatio facta fuerit ſub ijſdem conditionibus, quib⁹ Regij reditus locantur, in horum autem locatione prælationis ius primo conductori competat pro adiectione quartæ partis ab altero facta, eodẽ modo hoc in caſu illi locus eſſe debuit; cú talis pactio iure admittatur, ac valeat, iuxta ſuperiùs tradita *n.* 29. pactio autem contractibus interpoſita, eis formam, ac legem det, *l. iuris gentium* 7. *§. quinimò, D. de pact. l. legem* 10. *l. in bonæ fidei* 13. *C. eod. l.* 1. *§. ſi cõuenit, D. depoſiti, l. in conuentionalibus* 52. *D. de verbor. oblig. l. contractus* 23. *verſ. Sed hæc ita* (vbi ego quondam ſcripſi *ſub c. vltim.*) *D. de reg. iur. c. contractus* 85. *eod. tit. in* 6. ceterùm contrarium deciſum eſt me iudice 26. die Nouembris anni 1627.

40 ex eo potiſsimùm * quòd per pactum in prædicta locatione appoſitũ, quòd ea fieret inſtar locationis Regiorũ redituum, nominatim ſe cõtrahentes retulerunt ad diſpoſita per Regias quaterni gabellarũ leges, in quibus ius illud prælationis minimè expreſſũ reperitur, ſed id tãtùm, quòd quartæ partis adiectio intra 90. dies, vel tres menſes admittatur, qua admiſſa, prior fiſcaliũ iurium conductor, eandẽ offerens, dũtaxàt præfertur ex vi veterum legum iuris communis, quæ in dubio non cenſentur correctæ per nouas Regias, cõtrarium ſpecialiter nõ diſponẽtes, iuxta ea quæ dixim⁹ *n.* 36. Sed nec tacitè id prælationis ius conceditur *in l.* 10. *tit.* 13. *lib.* 9. *noua compilat.* cuius ſup. *n.* 24. meminimus, quatenùs diſponit, adiectionem quartæ partis, intra præſtituta tempora factam, notificandam eſſe conductori, cui Regij reditus addicti fuerant; nõ enim talem notificationem requirit ad effectum prælationis ei concedendæ, cuius nullibi noſtrates leges meminere, vt dixim⁹, ſed ad hoc tantùm, vt prior conductor obijcere poſsit defectus ſolennitatum, & conditionum, quæ ad valorem, & firmitatem factæ adiectionis requirũtur, cùm illis probatis, penes ipſum reditus remaneant, adiectione amiſſa, & in pœnam fiſco applicata, quemadmodũm apparet ex *d. l.* 10. illic. *Para que alegue de ſu derecho, ſi quiſiere, iuncta l.* 11. *ſeq. ad fin.* vbi poſt relata requiſita, quæ adiectionem facienti incumbunt, hæc adnectuntur verba. *Y ſi aſſi no lo hiziere, y cumpliere, que pague a nos la puxa del quarto, y que ſe pueda librar en el, y en ſus fiadores, y quede la renta con el primero que la tenia, l.* 15. illic. *Y aquel arrẽdador menor, ſobre quien fuere fecho el dicho quarto, pueda alegar de ſu derecho,* iuncto fine, ibi. *Y que aquel poſtrimero arrendador, que fiziere la tal puxa, ſea tenudo de la notiſicar al arrendador primero, ſobre quien la faze, & l.* 17. *in princip.* illic. *Los arrendadores primeros, en quien eſtauan las rentas, ſe oponen a las dichas puxas del quarto, y dizen, y alegan, que aquellos no han lugar, y que los dichos puxadores no afianzaron las rentas, ni hizieron, ni cumplieron lo demas contenido en la ley, iuncto verſ. Y el primer arrendador.* Non igitur ob aliud priori conductori poſterioris adiectio notificatur, quã vt de iure, & intereſſe ſuo doceat, adiectione ad nihilũ redacta, iuxta reg. tex. *in l. nam ita Diuus* 39. illic. *Adhibitis etiam his, qui contradicent, id eſt qui læderentur confirmatione adoptionis, D. de adopt. l. etiam ſi pater* 29. *§. fin. verſ. Cùm non euocatis, D. de minor. l.* 1. *§. denunciare,* illic. *His ſcilic. quorum intereſt, D. de inſpiciendo ventre, & l. de vno quoque* 47. *D. de re iud.* Vnde cauendum eſt ab Auileſio *c.* 32. *Prætorum, verbo de puxar, nu.* 10. *verſ. Quoque intelligerem,* qui putat, notificationẽ faciendã primo cõductori, ad hoc vt ille poſsit vincere licitationem, hoc eſt maiorem adiectionem facere, arg. tex. quem ſic intelligit *in l. licet* 7. illic. *Licet autem venditori meliore allata conditione addicere poſteriori, niſi prior paratus ſit plus adijcere, & in l. neceſſe* 8. illic. *Vt ſiquid alius adijcit, ipſe quoque adijcere poſſit* (hoc eſt ſupra illud) *D. de in diem addict.* ſequutus Baldum *in d. l. licet,* qui ſic eas leges intelligit, vt & Pinel. obiter *ad l.* 2.

2.p.c.3.n. 14. *C.de reſcind.vendit.* quomodò etiam nouiſsimè eas ll. interpretatur Ant.Fab. *in rationali ad ipſas*, & latiùs *de error.pragmat. tom.1. decade 23. error. 2. ad med. & error. 3. per tot.* eſt enim lõgè verius, prefatas leges ſic eſſe accipiẽdas, vt prior emptor poſsit plꝰ illud pretij, quod ab alio adijcitur, adiiciens, rem emptam retinere, contractus què reſolutionem euitare; vt intellexit rectè Ricardus de Malumbre, quem refert; & ſequitur Albericus *in d.l.licet.* ſentit què planè Accurſ. *in l.ſi in emptione 35.verb.auditur, per tex.ibi. D.de minor.* ac per eundem text. docuit Eman. Suar. *in annotat. ad Pinel. vbi proximè*, immeritò taxatus ab Antõ. Fab. *ſup.* & ſaltem hunc ſenſum amplexa eſt *lex 40.verſ. E decimos, tit.5 parti.5.* illic. *E ſi el le compliere aquella mejoria, deue la recibir del, e dexarle la viña, dandole el precio ſobredicho con la mejoria*, vbi notat Gregor. Lopez *gl.7.* quicquid ad eum Hermoſilla *n.7.* cõtraſentiat, inſpecto iure communi, ſecutus Ant. Fabrum, quem ſolum citat; multò que magis errauit Auileſius, qui non animaduertit contrariũ aperte apud nos probari *in d.l.40. partita.*

41 Cùm itaque Regijs noſtris legibus nec expreſsè, nec tacitè comprehẽſum fuerit præfatum prælationis ius, ſed id ex veteribus legibus ſumatur, quæ in dubio correctæ non cenſentur, vt diximus, non poteſt pactum memoratũ, ad leges quaterni gabellarum relatum, de eo prælationis iure in illis non cõprehenſo intelligi, cùm ad aliud regulariter pactum non obliget, quàm quod in eo nominatim expreſſum eſt, eſt enim ſui natura ſtricti iuris, ſtrictè què interpretandũ; maximè contra eum, qui legem ſibi vtilẽ apertiùs dicere potuit, *l.veteribus 39. aliàs 40. D.de pact. l.ea lege 51. D.locati, l.cùm quæritur 26. D. de reb.dub. l.Arrianꝰ 47.* illic. *Vbi de obligãdo quæritur, propenſiores eſſe debere nos, ſi habeamus occaſionem, ad negandum, D.de oblig. & act. l.ſtipulatio iſta 38.§.in ſtipulationibus, & l.quicquid adſtringendæ 99. D.de verb.obligat. cap.contra eum 57. de reg.iur.in 6. l.2.in fin.* vbi Gregor. Lop. *gl.vlt.* alia iura refert, *tit.23.p.7.* cum his, quæ vltra ordinarios *vbiquè*, & relatos ab Alphano *collect.248.* tradit, & explicat eleganter Stephan. Forcatul. *in neciomancia iur. dialogo 117. num.1.* Prædictum itaque pactum id tantùm operatur, quòd adiectio quartæ partis in locatione illa intra terminũ 90. dierum Regijs legibus præſtitutum admittenda ſit, quę alioqui non admitteretur etiã in locatione à Republica facta, lõgè q; minꝰ à dominis temporalibꝰ; niſi virtute talis pacti, aut cõſuetudinis, vt reſoluunt DD. relati ſup. *d. num. 29.* Non verò vlteriùs trahendũ eſt, vt & primꝰ conductor illarum ſortium, adiectionẽ offerens quartæ partis, quæ ex vi talis pacti ab altero facta eſt, nec alioqui admitteretur, eidẽ præferatur, quia conductor, cuius intererat, id debuiſſet expreſsè in conuẽtionem deducere, aliàs contra eum interpretatio fit, iuxta nuper tradita; maximè ex tex. in propoſito elegãtiſsimo *in d.l.ea lege 51. D.locati.* Accedit, quòd ſi pactum illud ſimpliciter prolatũ, 42
hoc etiam vltra adiectionis admiſsionem operaretur, duo contineret ſpecialia, quæ in dubio concurrere nõ debent, vt ad cõciliationem tex. *in l.cùm poſt 69. aliàs 70. §.gener,* (qui aliàs eſt ſub §.*in domum*) *D.de iure dot.* cum *l. 1. C.de dotis promiſ.* obſeruat gl. *verbo placuit, verſ.Vel ibi promiſſio, in d.§.gener, & gl.vlt.circa fin.verſ. Ad aliũ dic, & verſ. Vel hic nudo pacto, in d.l.1.* quã cõciliat. ex pluribus cõmunẽ fatetur; quicquid eã neget Pet. Barboſ. *3.p.leg.1.D.ſoluto matr.n.45.verſ. Pro concordia*, qui tamẽ ibi *n.46.verſ.Succedit igitur, & in l.ſi alienam 12.n.89. verſ. Præterea etſi admittamus, D.eod.tit.* id iuris brocardicũ certo modo declaratũ admittit, quod nos latè exornauimus *diſſertat.6.n.39.* Nec dicatur, Barboſę declarationem, vt id procedat tantùm cùm vtrumque ſpeciale ęque principaliter inducitur, ſecus quando vnũ venit in conſequentiam alterius, in præfata ſpecie verificari, quia admiſſa ſemel adiectione, hoc ei conſequens eſt, vt prælatio ſit admittenda, quemadmodùm admittitur in locatione Reipublicæ poſt admiſſam ex vi ſimilis pacti, aut legis

municipalis, aut iure extraordinariæ reſtitutionis, vt ſuperius reſoluimus *num.* 32. inde ſumpta æquiparatione, quod ſicut in illa nõ conſideratur affectio, vni magis quàm alteri locãdi, ſed intereſſe pecuniarium tantùm, ſic nec in præfata Ducis locatione aliud videatur conſiderãdum, cùm huiuſmodi magnatum bona, ſicut & Reipublicæ per alios adminiſtrari ſoleãt, in quibus magis quàm in ipſis dominis affectio daretur, quæ potiùs eis damnoſa foret, iuxta ea, quæ diximus *diſſertat.* 13. *n.* 36. Quia talis æquiparatio neganda eſt, nec enim verũ eſt, in huiuſmodi adminiſtratione affectioné dominorũ nõ dari, cùm ex peculiari eorum iuſſu, & ordinatione fiat, qui plerumque voluntatis libitum intereſſe pecuniario preferunt; quod in memorato caſu eò euidentiùs conſtitit, quòd in eo Dux ipſe pars formalis fuit, ſecundum quẽ conductorẽ adeò enixè defendit, vt & ipſe ſingulos iudices priuatim inuiſuerit, de quẽ illius iure, ac ſuo & certiores, & commendatos fecerit.

DISSERTATIONIS SEQVENTIS

SVMMARIA.

1 *Qvæſtionis hypotheſis refertur.*

2 *Tempus ſiue de momento ad momentum currat, ſiue non, ſemper dies termini videtur in termino computandus, & aliquot in propoſito legum diſſidia notantur.*

3 *Tempus in dubio ſemper intelligitur cõtinuũ, niſi aliud ſpecialiter lege cautum reperiatur, ibid.*

4 *Diem termini in termino ipſo computari, iure, & Doctorũ authoritatibus probatur.*

5 *Id eſſe certius plures ex Regnicolis noſtris docuerunt, cùm terminus apponitur à die actus, & eius rei exempla.*

6 *Sed & tunc ſi de hora conſtet, qua actus exordium ſumpſit, computationem fieri de momento ad momẽtum ijdem affirmarunt.*

7 *Menſis appellatio de triginta diebus tantùm regulariter intelligitur.*

8 *Dies termini, hoc eſt aſſignationis eius, in termino ipſo nõ computatur, niſi aliud expreſſè cautum ſit, vel ex coniecturis appareat, id quẽ receptius, & vſitatius eſſe oſtenditur.*

9 *Nonnulla iura pro hac ſententia expẽduntur, quorum declarationi per viam regulæ, magis quàm ſpeciali prouiſioni à regula ſubductæ expreſſio in eis facta tribuitur.*

10 *Cap. propter ſuperfluam* 22. 2. *quæſt.* 6. *pro cõtraria parte adductum, pro hac retorquetur, & inducitur.*

11 *Lex vbi lex* 101. *aliàs* 102. *D. de reg. iur. pro eadẽ ſentẽtia à pleriſque inducitur, & an ea inductio vera ſit, ac n.* 23.

12 *Lex* 3. §. *minorem, D. adopt. intelligitur.*

13 *Lex in vſucapionibus* 6. *cum l. ſeq. cõciliatur cum l. in vſucapione* 15. *D. de diuerſis, & temporalibus præſcript. & l. in omnibus* 6. *D. obligat. & act.*

14 *Dies, vel annus cœptus an & quando habeatur pro completo?*

15 *Tempus in dubio intelligi continuum quod dicitur, intelligitur ex quo currere cœpit.*

16 *Terminus cùm ſtatuitur à die, vel ex die actus, multò certius ac receptius eſt, diem termini non computari in termino.*

17 *Secùs ſi ab actu ipſo, quod pluribus modis contingere poteſt.*

18 *Quod ſi iura indifferenter terminum conſtituant tam à die actus, quàm ab actu ipſo, declaratio ſumenda eſt ex legib⁹ poſterioribus, & intellecta lex* 1. §. *biduum, iuncto* §. *quid igitur, D. quando appellandum ſit.*

19 *Conſuetudo tamẽ indiſtinctè admiſſit, vt ſiue*

vt ſiue ab actu, ſiue à die actus terminus apponatur, dies termini in termino non computetur, & intellecta nonnulla leges Regia.

20 *Menſis appellatio ita demum de 30. diebus tantùm intelligitur, cùm ad certum ac determinatum menſem non refertur, ſecus ſi referatur ad menſem habentem 31. dies.*

21 *Menſes ad aliquem actum aſſignati, intelliguntur hi, qui caſu occurrerint, & intellecta lex 6. & 8. titul. 13. libr. 9. compilat. & conciliata cum l. 15. eiuſdem tit.*

22 *Menſium duorum plerumque leges meminere, eos ad aliquem actum merè ciuilem præſtituentes; & eius rei exempla; quibus leges aliquot illuſtrantur.*

23 *Eorum mentio tunc non poteſt referri ad ſexaginta dies tantùm; ſed ad ſexaginta, & vnum, & quare? & intellecta lex vbi lex 101. aliàs 102. D. de reg. iur.*

24 *Lex ſi aliquot menſium ſpacium præfiniat ad legitimandum actum inſpecta natura ipſa, menſes intelliguntur lunares, & intellecta lex ſeptimo menſe 12. D. de ſtatu hom.*

DE DIE TERMINI, AD ACTVM ALIQVEM peragendum præfiniti, an in termino ipſo computetur; & obiter an; & quando computatio fiat de momento ad momentũ, an item menſis, vel menſium appellatio ſimpliciter prolata, de triginta diebus tantùm pro quolibet menſe intelligatur, nec ne? ad elucidationem nonnullorum iuris locorum, tam communis, quàm Regij.

DISSERTATIO XVIII.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

1 IN facto præcedentis diſſertat. illud etiã in quæſtionem deductum eſt, an auctio, ſiue adiectio quartæ partis, à Franciſco Seuerino facta, admittenda foret, nec ne? Nam illam non eſſe admittendã contendebat Franciſcus Yañez, vtpotè factam poſt lapſum nonaginta dierum, qui iure Regio ad eam faciendam deſignati ſunt *in l. 15. titul. 13. lib. 9. noua compilat.* adeò què ipſo iure penes ipſum Regios reditus, ex ſecunda licitatione ſibi addictos, irreuocabiliter remanſiſſe pro eodem ipſo precio, vt nec neceſſarium ei fuiſſet, vti iure prælationis pro eo, quod à Seuerino poſtmodum adiectum eſt; fuit enim ſibi adiectio facta 4. die Ianuarij anni 1621. adiectio autem quartæ partis à Frãciſco Seuerino facta, ſubſecuta fuit 4. die Aprilis eiuſdem anni, atque ita die ipſa addictionis computata, prout computandam forè dicebat; lapſis iam dictis 90. diebus, nã ex menſe Ianuarij ſecũdùm eam computationem ſupererant 28. dies; totidem què habuit Februarius (qui eo anno biſſextilis non fuit) quibus additi 31. menſis Martij, & quatuor Aprilis; conficiunt nonaginta, & vnum dies. Nec obſtare ſibi dicebat aliam trium menſium dilationem, cuius fit mentio *in l. 6. & 8. d. tit. 13. lib. 9. compilat.* quia preterquàm quòd illa præfinita eſt in diuerſa locatione, vulgò apud nos dicta *por mayor*, vt ex illis legibus conſtat, illa in effectu non diſtat à dilatione 90. dierum, deſignata *in d. l. 15. eiuſd. tituli*; vt pro comperto habent Auend. & alij præced. diſſertat. relati ſub *n.* 28.

Quod verò ad primum pertinet, Frã 2
ciſci Yañez intentio ex eo imprimis fundata videbatur, quòd aut volumus terminum computari de momento ad momentum, & tunc primi, & vltimi di

diei computatiò ſit per horas ab illa, qua actus cœpit, ad illam qua deſijt, *l. 3. §. minorem, D. de minor.* aut non ſit de momento ad momentum, & tunc primus dies pro integro computatur, & poſtremus tantùm debet eſſe impletus *l. in vſucapionibus 6. iuncta l. ſeq. D. de vſucapion. l. in omnibus 6. D. de oblig. & act.* quinimò ſufficere quòd vltim⁹ dies dumtaxàt ſit tactus, nec requiri quòd ſit expletus, probat text. difficilis, qui proximè relatis aduerſari ex diametro videtur, *in l. in vſucapione 15. D. de diuerſ. & temporal. præſcript.* ergo quomodocumque ſit, dies termini computatur in termino.

3 Secundò quia tempus in dubio ſemper intelligitur continuum, niſi aliud ſpecialiter lege cautum reperiatur, gl. elegans *in rubr. verſ. Sed hic notandum, D. de diuerſis, & temporal. præſcript.* cōmuniter recepta à Bart. & reliquis *ibi,* vltra quos eam valdè commendauit, & magiſtram, ordinariam, ac ſingularem dicuit Paul. Caſtr. *in l. nunquam 31. §. 1. n. 2. D. de vſucap.* Stephan. Bertrand. *conſ. 83. n. 2. vol. 2. p. 1.* Franciſcus Balbus *de præſcript. 1. p. 4. princip. quæſt. 6. & vlt. n. vlt.* ac poſt alios Tiraq. *de retractu conſang. §. 1. gloſſ. 11. n. 21. verſ. Nam & tempora,* Ludou. Gomezius *in reg. de annali poſſeſſ. q. 73. poſt princ. verſ. Nam lex voluit,* Franciſc. Becius *conſ. 99. n. 14.* Surd. *deciſ. 189. n. 1.*

4 Tertiò quia diem termini in termino ipſo computari non obſcurè probatur *in l. 1. §. biduum,* illic. *Ex die ſententia lata computandum erit,* iuncto §. *quid igitur 8.* illic. *Si fortè dicta ſit ſententia iam ſuprema hora,* vbi not. gl. *verbo ſubtraxiſſe,* illic. *Ergo de momento ad momentū, D. quādo appell. ſit, & in c. propter ſuperfluam 22.* illic. *Et ipſe dies, in quo accepit litteras, in his quinque diebus ſpecialiter computetur, 2. quæſt. 6.* idquè aliàs paſsim gloſſæ docuere, nempè gl. *verbo in decem menſibus, verſ. Et dies mortis computatur in decem menſibus, in l. Gallus 29. D. de lib. & poſth. gl. verbo dierum, in fin. verſ. Ego credo, quòd ſemper computetur, & ſic ſeruatur de facto, in c. anteriorum, 28. 2. q. 6.* ſimilis *verbo infra decendium, verſ. Et ſit ipſorum computatio de momento ad momentum, in c. non ſolùm 7. & verbo ſciuerit, verſ. Et ſit de momento ad momentum computatio, in c. concertationi 8. de appel. in 6.* & vbiquè cōmunis, quā reſoluūt Alex. *n. 12. verſ. Sed contrarium, & verſ. Et tenendo, in l. 1. D. ſi quis cautionib.* Philipp. Corn. qui & magis communem dicit *conſ. 279. n. 4. lib. 4.* Philip. Dec. *n. 35.* & Philipp⁹ Francus *n. 22. in c. ſuper eo 12. de appel.* ac poſt alios Tiraqu. licèt eam non ſequatur *de retractu conſang. d. §. 1. gl. 11. n. 20. & 21. & rurſùs à nu. 42.* Matth. Afflict. *in conſtit. Neapol. lib. 1. rubr. 90. n. 8. & deciſ. 73. n. 7. verſ. Præterea omne tempus,* & ad eum Cæſar Vrſil. *à nu. 6.* Did. Caſtel. *ad l. 64. Tauri gl. verbo deſde el dia, ſub n. 82. verſ. Sol. regulariter,* (quamuis poſtea in effectu diſſentiat, vt mòx videbimus) Bernard. Diaz, & ad eum Salzedus plures congerēs, *reg. 190.* & Pet. Dueñas *reg. 197.* Nō paucos quoque pro hac ſententia cumulat Alex. Trentacinq. *variar. reſolut. lib. 2. tit. de dilat. reſol. 1. n. 2. in 1. opinione.*

Tandem quia id certius eſſe paſsim 5
noſtrates tradidere, cùm terminus iure noſtro Regio præfinitur à die act⁹, puta à die latæ ſententiæ, vt ab ea appelletur, vt *in l. 1. titul. 16. lib. 3. ordinam.*
quæ eſt *lex 1. tit. 18. lib. 4. nouæ compil.* 1
factæ oppoſitionis in executionis iudicio, vt exceptiones probari poſsint, *in l. 64. Tauri,* quæ eſt *l. 2. titul. 21. libr. 4. nouæ compilation.* factæ addictionis, vt res addicta retrahi per conſanguineum poſsit, *in l. 70. Tauri,* quæ eſt *lex 9. titul. 11 libr. 5. compilat.* ſic etenim docuerūt Palac. Rub. *n. 34.* & Ant. Gom. *n. 25. in d. l. 70. Tauri,* Petr⁹ Dueñas *d. reg. 197. ad fin.* Salzed. ad Bernar. Diaz *d. reg. 190. ſimiliter ad fi. verſ. Et de iure Regio,* Did. Per. *ad l. 1. tit. 2. lib. 3. ordinam. gloſſ. 1. q. 26. §. Alia eſt opinio, verſ. Confirmatur,* Ioann. Baptiſt. Villalobos *in antinom. iur. cōmun. & Regij, lit. D. n. 10.* Alph. Azeu. *ad l. 1. tit. 4. lib. 4. noua compil. n. 34. & 35. & ad l. 7. tit. 11. lib. 5. nu. 62. & remiſſiuè in l. 9. eiuſd. tit. nu. 7. in fin.* Ioan. Gratian. *reg. 133. ante n. 1. verſ. Præcipuè iure Regio.*
Qui & ipſi * affirmant, ſi 6
de hora conſtet, qua actus exordium ſump-

Digitized by Google

ſumpſit, fieri computationē de momen
to ad momentum, id quod ad ſpeciem
noſtram propriè adaptatur, in qua no-
naginta dies, ad 4. partis adiectionem
faciendam deſignati, numerantur à die
factæ addictionis, vt planè conſtat *ex
l.15.tit.13.lib.9.compilat.* illic. *Se fa-
ga dentro de nouenta dias, contados deſde el
dia, que fuere rematada la renta de todo re
mate*, ergo dies ipſe addictionis factę,
in eo termino computandus eſt, atque
adeò extra terminum adiectio facta re
peritur in ſuperiore hypotheſi.

7 Rurſus quod attinet ad ſecūdum ar-
ticulum, obiter ab actore deductū, nē-
pè terminum trium menſium, Regijs
legibus ad adiectionem faciēdam pręfinitum, à termino nonaginta dierum
in d.l. 15. aſsignato non differre, id
etiam ex eo probatur, quòd menſis ap-
pellatio de triginta tantùm diebus re-
gulariter intelligitur, *l. ſi venditor* 25.
aliàs 28. illic. *Intra duos menſes, iuncta l.
quod ſi nolit* 31. *§. ſi quid ita venierit* 22.
illic. *Intra ſexaginta dies vtiles, & l. ædi-
les* 38. *in princ. verſ. Si quid ita*, illic. *In
diebus ſexaginta, D. de ædil. edicto* (quib⁹
addendi ſunt, rectè poſt alios explicā-
tes, Ant. Gom. *tom. 2. var. c. 2. n. 19. cir
ca fin. verſ. Adde tamen*, Menoch. *de ar-
bitrar. lib. 1. q. 32. nu. 12. & 13.* Valaſc.
*de iure emphit. q. 11. nu. 16. verſ. Porrò ſi
de tempore*) *l. ſi maritus* 4. §. 1. illic. *Nam
poſt ſexaginta dies quatuor menſes extra-
neis dantur, & l. miles* 11. *§. ſexaginta,
iuncta l. mariti* 29. *§. ſex menſiū, D. ad l.
Iul. de adult.* vbi ſexaginta dies, qui ma-
rito conceduntur ad accuſandam vxo-
rem adulteram iure mariti, & quatuor
menſes iure extranei; ſex menſes nūcu-
pantur, *Auth. iubemus, in princ.* illic. *In-
tra triginta dies, iuncto verſ. Quòd ſi non
fecerit*, illic. *Alius menſis, & verſ. Si verò*,
illic. *Alterius menſis*, & illic. *Itaut ſi vſ-
que ad prædictos tres menſes, C. de iudæis,
l. vlt. §. ſin autem dubiis, iuncta gl. verbo
ſexaginta, C. de iure deliber.* vbi cùm tex.
ille 30. dies heredi cōcedat ad inchoā-
dum inuentarium, & 60. ad perficien-
dum, infert relata gl. tres illi menſes
conceſſos eſſe, quod & apud nos pro-
bat *lex 5. verſ. E deuen comenzar*, vbi no-
tat poſt alios à ſe relatos Grego. Lop.
gloſſ. 5. titul. 6. part. 6.

Verùm his nihil refragantibus, con- 8
trarium in vtroque artic. iudicatū eſt.
In primo namque & verius, & recep-
tius eſt tam Doctorum calculo, quàm
forenſi vſu, diem termini, hoc eſt aſsig
nationis eius, in termino ipſo non com
putari, vt poſt gl. *verbo præter eum*, Ia-
cob. Butricarium, Bart. & alios teſtā-
tur Iaſ. *n. 20. verſ. Communis opinio, verſ.
Iſta opinio de conſuetudine, & verſ. Illa eſt
magis communis, in l. 1. D. ſi quis cautioni-
bus*, vbi & Alex. *de conſuetudine teſtatur
n. 13. verſ. Tamen de conſuetudine*, Bar-
tholom. Soci. *reg. alphab. 91.* Pet. Due-
ñas *reg. 196.* Guido Papæ, *& ei addētes
decis. 170. verſ. Sed quicquid ſit de iure*,
Montalu. *in l. 4. verbo fiſta nueue dias,
tit. 3. lib. 2. fori*, Did. Caſtell. *in d. l. 64.
Taur. n. 82. & 83. & in l. 70. Tau. n. 38.*
Minſing. *ſingul. obſeruat. cent. 5. obſeru.
15. n. 2. & 4. in princip.* Sebaſt. Vantius
de nullit. tit. ex defectu iuriſd. ordin. num.
160. Bartholom. Bertazola *conſ. 20.
n. 18.* Alex. Trentacinq. *d. tit. de dilat.
reſol. 1. n. 2. verſ. 2. eſt opinio, iuncto verſ.
Ego non recederem*, Didacus Perez, qui
hanc ſententiam in caſu dubio magis
probat, *in d. l. 1. tit. 2. lib. 3. ordin. glo. 1.
q. 26. in princ. iūcto §. alia eſt opinio, verſ.
Vnde dicēdum*, Villalob. qui eum refert,
& ſequitur *in ærar. com. opin. lit. T. n. 20.*
Parlador. *lib. 2. rer. quotid. c. fin. 5. p. §.
10. à n. 3.* Matienςus *ad l. 7. tit. 11. lib.
5. noua compilat. gl. 6. n. 1.* (vbi ſe refert
ad latiùs tradita *in tract. de ſtylo Cancel-
lariæ*, quē præ manibus habere non po-
tui) Ceuall. *pract. quæſt. tom. 1. q. 401.
n. 6. verſ. Et etiam ceſſante*, Bouad. *in po-
lit. lib. 3. c. 8. n. 201. ad med.* Steph. Gra
tian. *diſceptat. forenſ. tom. 1. c. 161. nu.*
17. Oſuald. Hillig. alios congerens *ad
Donell. lib. 24. comment. c. 6. lit. F. verſ.
Num autem*, Petr. Ant. Lazarius *pract.
& canon. quæſt. de monitor. p. 1. ſect. 2. q.
1. n. 4. circa fin. princip. & verſ. Quæ qui-
dem ratio*, Ioan. Vuameſi⁹ *conſ. 28. n. 4.
& 5. cent. 1.* Quæ * ſententia ex ſeqq. 9
probatur imprimis ex relata *l. 1.* illic.
*Præter eum diem, quo cautum promittitur,
D. ſi quis cautionibus.* Rurſus *ex l. eū qui*
41. *verſ. Planè*, illic. *Si ipſa die Kalenda-
rum quis ſtipulationem interponat, quid ſe-
quemur?*

Digitized by Google

diei computatiò fit per horas ab illa, qua actus cœpit, ad illam qua deſijt, *l. 3. §. minorem, D. de minor.* aut non fit de momento ad momentum, & tunc primus dies pro integro computatur, & poſtremus tantùm debet eſſe impletus *l. in vſucapionibus 6. iuncta l. ſeq. D. de vſucapion. l. in omnibus 6. D. de oblig. & act.* quinimò ſufficere quòd vltimus dies dumtaxàt ſit tactus, nec requiri quòd ſit expletus, probat text. difficilis, qui proximè relatis aduerſari ex diametro videtur, *in l. in vſucapione 15. D. de diuerſ. & temporal. præſcript.* ergo quomodocumque ſit, dies termini computatur in termino.

3 Secundò quia tempus in dubio ſemper intelligitur continuum, niſi aliud ſpecialiter lege cautum reperiatur, gl. elegans *in rubr. verſ. Sed hic notandum, D. de diuerſis, & temporal. præſcript.* cõmuniter recepta à Bart. & reliquis *ibi*, vltra quos eam valdè commendant, & magiſtram, ordinariam, ac ſingularem dicunt Paul. Caſtr. *in l. nunquam 31. §. 1. n. 2. D. de vſucap.* Stephan. Bertrand. *conſ. 83. n. 2. vol. 2. p. 1.* Franciſcus Balbus *de præſcript. 1. p. 4. princip. quæſt. 6. & vlt. n. vlt.* ac poſt alios Tiraq. *de retractu conſang. §. 1. gloſſ. 11. n. 21. verſ. Non & tempora*, Ludou. Gomezius *in reg. de annali poſſeſſ. q. 73. poſt princ. verſ. Nam lex voluit*, Franciſc. Becius *conſ. 99. n. 14.* Sutd. *deciſ. 189. n. 1.*

4 Tertiò quia diem termini in termino ipſo computari non obſcurè probatur *in l. 1. §. biduum*, illic. *Ex die ſententia latæ computandum erit*, iuncto §. *quid igitur 8.* illic. *Si fortè dicta ſit ſententia tam ſuprema hora*, vbi not. gl. *verbo ſubtraxiſſe*, illic. *Ergo de momento ad momentũ, D. quãdo appell. ſit, & in c. propter ſuperfluam 22.* illic. *Et ipſe dies, in quo accepit litteras, in his quinque diebus ſpecialiter computetur, 2. quæſt. 6.* idque aliàs paſſim gloſſæ docuere, nempè gl. *verbo in decem menſibus, verſ. Et dies mortis computatur in decem menſibus, in l. Gallus 29. D. de lib. & poſth. gl. verbo dierum, in fin. verſ. Ego credo, quòd ſemper computetur, & ſic ſeruatur de facto, in c. anteriorum, 28. 2. q. 6.* ſimilis *verbo infra decendium, verſ. Et ſit ipſorum computatio de momento ad momentum, in c. non ſolùm 7. & verbo ſtiuerit, verſ. Et ſit de momento ad momentum computatio, in c. concertationi 8. de appel. in 6.* & vbiquè cõmunis, quã reſoluũt Alex. *n. 12. verſ. Sed contrarium, & verſ. Et tenendo, in l. 1. D. ſi quis cautionib.* Philipp. Corn. qui & magis communem dicit *conſ. 279. n. 4. lib. 4.* Philip. Dec. *n. 35.* & Philippus Francus *n. 22. in c. ſuper eo 12. de appel.* ac poſt alios Tiraqu. licèt eam non ſequatur *de retractu conſang. d. §. 1. gl. 11. n. 20. & 21. & rurſus à nu. 42.* Matth. Afflict. *in conſtit. Neapol. lib. 1. rubr. 90. n. 8. & deciſ. 73. n. 7. verſ. Præterea omne tempus*, & ad eum Cæſar Vrſil. *à nu. 6.* Did. Caſtel. *ad l. 64. Tauri gl. verbo deſde el dia, ſub n. 82. verſ. Sol. regulariter*, (quamuis poſtea in effectu diſſentiat, vt mox videbimus) Bernard. Diaz, & ad eum Salzedus plures congeres, *reg. 190.* & Pet. Dueñas *reg. 197.* Nõ paucos quoque pro hac ſententia cumulat Alex. Trentacinq. *variar. reſolut. lib. 2. tit. de dilat. reſol. 1. n. 2. in 1. opinione.*

Tandem quia id certius eſſe paſsim noſtrates tradidere, cùm terminus iure noſtro Regio præfinitur à die actus, puta à die latæ ſententiæ, vt ab ea appelletur, vt *in l. 1. titul. 16. lib. 3. ordinam.* quæ eſt *lex 1. tit. 18. lib. 4. nouæ compil.* factæ oppoſitionis in executionis iudicio, vt exceptiones probari poſsint, *in l. 64. Tauri*, quæ eſt *l. 2. titul. 21. libr. 4. noua compilation.* factæ addictionis, vt res addicta retrahi per conſanguineum poſsit, *in l. 70. Tauri*, quæ eſt *lex 9. titul. 11. libr. 5. compilat.* ſic etenim docuerũt Palac. Rub. *n. 34.* & Ant. Gom. *n. 25. in d. l. 70. Tauri*, Petrus Dueñas *d. reg. 197. ad fin.* Salzed. ad Bernar. Diaz *d. reg. 190. ſimiliter ad fi. verſ. Et de iure Regio*, Did. Per. *ad l. 1. tit. 2. lib. 3. ordinam. gloſſ. 1. q. 26. §. Alia eſt opinio, verſ. Confirmatur*, Ioann. Baptiſt. Villalobos *in antinom. iur. commun. & Regij, lit. D. n. 10.* Alph. Azeu. *ad l. 1. tit. 4. lib. 4. noua compil. n. 34. & 35. & ad l. 7. tit. 11. lib. 5. nu. 62. & remiſſiuè in l. 9. eiuſd. tit. nu. 7. in fin.* Ioan. Gratian. *reg. 133. ante n. 1. verſ. Præcipuè iure Regio.* Qui & ipſi * affirmant, ſi de hora conſtet, qua actus exordium 6

ſump-

Digitized by Google

ſumpſit, fieri computationẽ de momen
to ad momentum, id quod ad ſpeciem
noſtram propriè adaptatur, in qua no-
naginta dies, ad 4. partis adiectionem
faciendam deſignati, numerantur à die
factæ addictionis, vt planè conſtat *ex*
l.15.tit.13.lib.9.compilat. illic. *Se fu-*
ga dentro de nouenta dias, contados deſde el
dia, que fuere rematada la renta de todo re
mate, ergo dies ipſe addictionis factę,
in eo termino computandus eſt, atque
adeò extra terminum adiectio facta rè
peritur in ſuperiore hypotheſi.

7 Rurſus quod attinet ad ſecũdum ar-
ticulum, obiter ab actore deductũ, nẽ-
pè terminum trium menſium, Regijs
legibus ad adiectionem faciẽdam prę-
finitum, à termino nonaginta dierum
in d.l.15. aſsignato non differre, id
etiam ex eo probatur, quòd menſis ap-
pellatio de triginta tantùm diebus re-
gulariter intelligitur, *l.ſi venditor* 25.
aliàs 28. illic. *Intra duos menſes, iuncta l.*
quod ſi nolit 31. *§. ſi quid ita venierit* 22.
illic. *Intra ſexaginta dies vtiles, & l. ædi-*
les 38. *in princ. verſ. Si quid ita*, illic. *In*
diebus ſexaginta, D. de ædil. edicto (quib⁹
addendi ſunt, rectè poſt alios explicã-
tes, Ant. Gom. *tom.2.var.c.2.n.19. cir*
ca fin. verſ. Adde tamen, Menoch. *de ar-*
bitrar. lib.1.q.32.nu.12. & 13. Valaſc.
de iure emphit. q.11.nu.16. verſ. Porrò ſi
de tempore) *l. ſi maritus* 4. *§.1.* illic. *Nam*
poſt ſexaginta dies quatuor menſes extra-
neis dantur, & l. miles 11. *§. ſexaginta,*
iuncta l. mariti 29. *§. ſex menſiũ, D. ad l.*
Iul. de adult. vbi ſexaginta dies, qui ma-
rito conceduntur ad accuſandam yxo-
rem adulteram iure mariti, & quatuor
menſes iure extranei; ſex menſes nũcu-
pantur, *Auth. iubemus, in princ.* illic. *In-*
tra triginta dies, iuncto verſ. Quòd ſi non
fecerit, illic. *Alius menſis, & verſ. Si verò*,
illic. *Alterius menſis*, & illic. *Ita ut ſi vſ-*
que ad prædictos tres menſes, C. de iudæis,
l. vlt. §. ſin autem dubius, iuncta gl. verbo
ſexaginta, C. de iure deliber. vbi cùm tex.
ille 30. dies heredi cõcedat ad inchoã-
dum inuentarium, & 60. ad perficien-
dum, infert relata gl. tres illi menſes
conceſſos eſſe; quod & apud nos pro-
bat *lex 5. verſ. E deuen comenzar*, vbi no-
tat poſt alios à ſe relatos Grego. Lop.
gloſſ.5. titul.6. part.6.

Verùm his nihil refragantibus, con- 8
trarium in vtroque artic. iudicatũ eſt.
In primo namque & verius, & recep-
tius eſt tam Doctorum calculo, quàm
forenſi vſu, diem termini, hoc eſt aſsig
nationis eius, in termino ipſo non com
putari, vt poſt gl. *verbo præter eum*, Ia-
cob. Butricarium, Bart. & alios teſtã-
tur Iaſ. *n.20. verſ. Communis opinio, verſ.*
Iſta opinio de conſuetudine, & verſ. Illa eſt
magis communis, in l.1. D. ſi quis cautioni-
bus, vbi & Alex. *de conſuetudine teſtatur*
n.13. verſ. Tamen de conſuetudine, Bar-
tholom. Soci. *reg. alphab. 91.* Pet. Due-
ñas *reg.196.* Guido Papæ, *& ei addẽtes*
deciſ.170. verſ. Sed quicquid ſit de iure,
Montalu. *in l.4. verbo faſta nueue dias,*
tit.3. lib.2. fori, Did. Caſtell. *in d.l.64.*
Taur. n.82. & 83. & in l.70. Tau. n.33.
Minſing. *ſingul. obſeruat. cent.5. obſeru.*
15. n.2. & 4. in princip. Sebaſt. Vantius
de nullit. tit. ex defectu iuriſd. ordin. num.
160. Bartholom. Bertazola *conſ.20.*
n.18. Alex. Trentacinq. *d. tit. de dilat.*
reſol.1. n.2. verſ. 2. eſt opinio, iuncto verſ.
Ego non recederem, Didacus Perez, qui
hanc ſententiam in caſu dubio magis
probat, *in d.l.1. tit.2. lib.3. ordin. glo.1.*
q.26. in princ. iũcto §. alia eſt opinio, verſ.
Vnde dicẽdum, Villalob. qui eum refert,
& ſequitur *in ærar. com. opin. lit. T. n.20.*
Parlador. *lib.2. rer. quotid. c. fin. 5. p. §.*
10. à n.3. Matienꝫus *ad l.7. tit.11. lib.*
5. noua compilat. gl.6. n.1. (vbi ſe refert
ad latiùs tradita *in tract. de ſtylo Cancel-*
lariæ, quẽ præ manibus habere non po-
tui) Ceuall. *pract. quæſt. tom.1. q.401.*
n.6. verſ. Et etiam ceſſante, Bouad. *in po-*
lit. lib.3. c.8. n.201. ad med. Steph. Gra
tian. *diſceptat. forenſ. tom.1. c.161. nu.*
17. Oſuald. Hillig. alios congerens *ad*
Donell. lib.24. comment. c.6. lit. F. verſ.
Num autem, Petr. Ant. Lazarius *pract.*
& canon. quæſt. de monitor. p.1. ſect.2. q.
1. n.4. circa fin. princip. & verſ. Quæ qui-
dem ratio, Ioan. Vuameſi⁹ *conſ.28. n.4.*
& 5. cent.1. Quæ * ſententia ex ſeqq. 9
probatur imprimis ex relata *l.1.* illic.
Præter eum diem, quo cautum promittitur,
D. ſi quis cautionibus. Rurſus ex *l. cũ qui*
41. verſ. Planè, illic. *Si ipſa die Kalenda-*
rum quis ſtipulationem interponat, quid ſe-
quemur?

Digitized by Google

quemur? & puto actum videri de ſequentibus Kalendis, vbi notat Gotofr. *ad verbum Kalendis, D. verbor. obligat.* Tertiò *ex c.* 1. illic. *Infra quindecim dierum ſpatium poſt diem, in qua proponitur, de foro cōpet. lib.* 6. Denique *ex c.* 1. *verſ. Si quis igitur*, illic. *Intra octo dierum ſpatiū, die in quo proponitur minimè computato, de except. eod. lib.* Nec dicatur, id ideò in ſpecie horum iurium contingere, quia in eis in expreſſum eſt, ſi quidem in dubio cenſeri potiùs debet per modum regulæ, ac declarationis rei dubiæ id expreſſum eſſe, vt inde inſtructionem ſumamus, quàm ex vi ſpecialis prouiſionis, arg. tex. *in l. iura* 8. *D. de legib. l. & hoc Tiberius* 41. *D. de hered. inſtit. in cap. erit autem lex* 2. *verſ. Manifeſta quoque, & verſ. Sed pro communi.* 4. *diſt. & in cap.* 1. illic. *Nos inſtituta maiorum patrū conſiderantes, ext. de ſepult.* & in ſimili notarunt Ripa *in l. ſi conſtante* 25. *nu.* 50. *verſ. Sed tu dicas, & n.* 78. *verſ. Nec obſtat, quòd ibi fiat extenſio, D. ſoluto matr.* Camillius Gallinius *de verb. ſignif. lib.*

10 7. *c.* 1. *n.* 21. Id què * magis confirmatur *ex c. propter ſuperfluam* 22. (pro cōtraria parte adducto) 2. *q.* 6. vbi, cùm ſtatutum eſſet tam *ibi*, quàm *praeed. c. in* §. *poſt datam*, ac repetatur poſtea *in c. ab eo* 24. *eiuſd. cauſæ, & quaeſt.* appellare volentem, intra quinque dies id facere debere, & intra eoſdem litteras accipere dimiſſorias à iudice à quo, & iudici ad quem, ſi commodè poſſet, præſentare, vel ad eum iter arripere; addi tur *in verſ. Et ipſe dies*, diem, quo quis dimiſſorias litteras accepit, in ipſis quinque diebus ſpecialiter eſſe computandum, ſpecialiter inquam, hoc eſt ex ſpeciali ratione, quæ initio *illius c.* ſubiecta eſt, tendens nimirùm ad reſtringendum quantum fieri poſsit huiuſmò di terminum, atquè ita planè indicatur, in contrarium extare ius commune, vt dies termini in termino non cōputetur, ex reg. *l. quod verò* 14. *cū duab.*

11 *ſeqq. D. de legib.* Pro quo * rurſus expēdi ſolet tex. *in l. vbi lex* 101. *aliàs* 102. *D. de reg. iur.* quò loci Paulus *vbi lex* (inquit) *duorum menſium fecit mētionem, & qui ſexageſſimo & primo die venerit, audiēdus eſt*; ita facta inductione, quòd (vt *n.* 7. probauimus) menſis appellatio de triginta tantùm diebus regulariter intelligitur, cùm igitur *in d. l. vbi lex*, traditum ſit, quorieſcumque ex legis præſcripto duo menſes alicui conceduntur ad aliquid peragendum, pūta comparendum in iudicio, vel quid ſimile, vnum ei addendum eſſe diem ſupra ſexageſimum, ſatis inſinuari videtur, in duobus illis menſibus, primum diem, in quo terminus datus eſt, nō eſſe computandum, vt ſenſit *ibi gloſſ.* 1. *in fin. verſ. Item hoc de benignitate*, quā DD. communiter ad hoc commendant, vt præ alijs videre licet apud Alex. Trētacinq. *d. verſ. Secunda eſt opinio, in princip. & in fin.* & in terminis ſic eam *l. inducit* Tiraq. *d.* 5. 1. *gl.* 11. *n.* 19. & ab eo mutuatus Did. Perez *d. q.* 26. *in princip. verſ. Suffragatur*. Quod tamē fundamētū valdè mihi fallax ſemper viſum eſt, per ea quæ poſtea ad ſecundum artic. dicam.

Nec veriſsima hac admiſſa ſententia, prioris fundamenta quicquam mo uere debent. Non primum, quod diffi- 12
cillimū quidem eſt propter varias Doctorum ad iura in ea relata, & ſimilia interpretationes, & conciliationes, vt vltra ordinarios videre licet apud Frāciſcum Conan. *comment. iur. ciuil. lib.* 3. *c.* 5. *n.* 4. Ludou. Charond. *lib.* 3. *veroſimil. c.* 17. D. Franciſc. Sarmient. *ſelect. interpret. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 4. Ioan. Robert. *ſentent. iur. lib.* 1. *c.* 2. & 3. Guidū Pancirol. *var. lect. lib.* 3. *c.* 9. Ioā. Parlad. *lib.* 1. *rer. quot. c.* 1. §. 1. *à n.* 20. & alios infra. Inter quas illa mihi videtur aptiſſima, quam doctè, & ingenioſè primus conſiderauit Conan. *d. cap.* 12. *n.* 6. cui Robert. & Pancirol. partim accedunt, vt mòx videbim⁹, & nos ei aliqua, pro exactiore tam iurium, quàm Doctorum inter ſe diſsidentium conciliatione, & concordia non inutiliter adijciemus. Vt nimirum ſeparanda ſit ipſa naturæ veritas in his, quę facti ſunt, à iuris cenſura, & fictione in his, quæ ſunt iuris. Prima namque attenta, tempus de momento ad momentum currit; atque ita procedit tex. *in d. l.* 3. §. *minori, D. de minor.* vbi ipſa tantùm veritas læſionis in minore ętate cōtingentis cōſidera-

ſideratur, vt quatenus intra metas illas læſio ipſa de facto euenerit, ſuum ei auxilium Prætor impartiatur, vt ipſe in perpetuo edicto pollicit⁹ eſt his verbis. *Quod cũ minore quàm viginti quinque annis natu geſtum eſſe dicitur, vti quaque res erit, animaduertã, l. 1. §. 1. eod. D. tit.* Nec enim Prætor quicquam circa ius in ea ætate edixit, vt liceat, vel nõ liceat aliquid facere, ſed factum tantũ no::uit, pollicitus ſe quod actum erit animaduerſurum, atque ita id factum nulli iuris ciuilis conſtitutione, vel fictione obſcurari, aut imminui poteſt, alia temporis, intra quod illud eueniſſe cenſeatur, computatione facta, quã quæ ab ipſa rei natura fit, ex reg. tex. *in l. filio, quem pater 23.* illic. *Ne imagine, natura veritas adumbretur, D. de liber. & poſth. l. 1. §. ſi vir uxori, D. de acquir. poſſeſſ. l. in bello 12. §. facti, D. de captiu. & poſtlim. reuerſ.* quod & ipſum docuit Ioannes Robert. *d. lib. 1. ſentent. cap. 2. circa fin. verſ. At cùm de eiuſcemodi,* & Pãcirol. *d. c. 9. ad fin. verſ. Sed verba edicti.*

13 At verò * inſpecta iuris cenſura, vel fictione in his, quæ ſunt iuris, longè aliter ſe res habet, in his ſiquidem regulariter non fit computatio de momento ad momentum, ſed vel vltimus termini dies impletus eſſe debet, vel tactus tãtùm pro impleto habetur, vt cætera iura in argum. allata non obſcurè demonſtrant. Primum namque indicare videntur verba tex. *in d. l. in vſucapionibus 6. D. de vſucap.* vbi Vlpian⁹ *in vſucapionibus* (inquit) *non à momento ad momentum, ſed totum poſtremum diem computamus,* apertèque Paulus I. C. docuit *in d. l. in omnibus 6. D. de obligat. & act.* vbi in hæc verba loquitur, *in omnibus*
14 *temporalibus actionibus niſi poſtremus totus dies compleatur, non finit obligationem,* quæ iura velut eiuſdem ſententiæ aduersùs cõmunem mòx referendam interpretatur Guidus Pancirolus *d. c. 9. in princip.* Idquè regulare eſt, vt totus poſtremus dies impleri debeat, & in termino cõputetur *l. 1. §. quod dicimus, D. de ſucceſſorio edicto, l. Pater 30. §. ſexaginta, D. ad l. Iul. de adult. l. ſi quis dixerit 133. D. verbor. ſignif.* ac proinde de eo quæſtio non tra non eſt, vt aduertit A-lex. *n. 19. verſ. Sed certè ille tex.* & Iaſ. *n. 20. in l. 1. D. ſi quis caut.* Tiraq. *de retract. cõſang. §. 1. gl. 11. n. 27.* Alex. Trẽtacinq. *var. reſolut. lib. 2. reſolut. 1. de dilat. n. 2.* Minſing. *ſingul. obſeruat. cent. 5. obſeruat. 15. n. 4. verſ. Neque impediunt,* Petrus Zenedus *ſingul. 1. n. 18.* Alterũ verò, nempè vltimum termini diem tactum ſolummodò, pro impleto haberi in iiſdem terminis vſucapionis, de qua loquitur *d. lex in vſucapionibus,* cui ſimilis ſunt termini *d. leg. in omnibus,* diſſertè quoquè apparet *ex d. l. in vſucapione 15. D. de diuerſis, & temporal. præſcript.* vbi ſic Venuleius, *in vſucapione ita ſeruatur, vt etiam ſi minimo momento nouiſſimi diei poſſeſſa ſit res, nihilominùs repleatur vſucapio, nec totus dies exigitur ad explendum conſtitutum tempus.* Quarum legum diſsidiũ ex eo magis elucet, quòd aut per poſtremum, ſeu nouiſsimum diem intelligimus eum, qui extremus eſt cõputato toto primo die, puta ſi anni terminus aſſignetur Kalendis Ianuarijs huius anni, poſtremus dies erit pridie Kalendas Ianuarias anni ſequẽtis, quomodo videtur intellexiſſe Vlpian. *in d. l. in vſucapionib.* vt indicat exẽplũ, quo vtitur, *in l. ſeq.* his verbis, *ideò què qui hora ſexta diei Kalẽdarũ Ianuariarũ poſſidere cœpit, hora ſexta noctis pridie Kalendas Ianuarias implet vſucapionẽ;* & tunc quidem præterquàm, quòd diem aſsignationis termini in termino ipſo computamus, contra ſuperiùs tradita, ex diametro Vlpianus cum Venuleio pugnaret *in d. l. in vſucapione,* nec enim alio ſe ſu poteſt *ibi* nouiſsim⁹ dies dici, quàm quo poſtremus dicitur *in d. l. in vſucapionibus,* vt nimis diuinatoriè interpretatur Pancirolus *d. c. 9. verſ. Sed prædictis,* qui proindè meritò in ea interpretatione non perſiſtit, ſed ad aliã cõfugit, quæ tamẽ illa peior eſt, vt ibi I. C. nihil definiat, ſed tantũ referat quid ex conſuetudine ſeruabatur, quaſi non & id pro iure ſufficeret, *l. de quibus 32. cum ſeqq. D. de legib.* quinimò nec id à iure Romanorum diſtat *l. cùm Prætor 12. §. non autem, verſ. Moribus, D. de iudicijs, l. 1. D. de donat. inter, l. 2. l. iam hoc iure 4. D. de vulg. & pup. ſubſtit. l. more 3. D. de acq. hered. iuncta l. obligari 43. verſ. Pu*

pillus, D. de oblig. & act. Aut poſtremi, ſeu nouiſsimi diei nomine intelligimꝰ correſpondentē ſequēti poſt diē aſsignationis, putà in præfato exēplo aſsignati annalis ſpacij Kalendis Ianuarij præſentis anni, poſtremus dies erit Kalēdarū Ianuariarū anni ſequētis; & iuxta hūc etiā ſenſū Vlp. *in d. l. in vſucapionib.* & Paulꝰ *in d. l. in omnibꝰ*, totū, ſiue integrū poſtremū diē exigētes, pugnarent, cū Venul. *in d. l. in vſucapione*, qui vel minimo vltimi diei momēto cōtētus eſt, lōgè q; maior foret Vlp. pugna *in d. l. in vſucapionib.* cū ſe ipſo *in l. ſeq.* Sed adhuc veriſsimū iudico, per poſtremū, ac nouiſsimū diē *in relatis locis* neceſſariò accipiēdū eſſe eū, qui ſeq. poſt diē aſsignationis reſpondet, id quod vel ex eo perſpicuū fit, quòd in eo dūtaxàt die dubitatio ſubeſſe poteſt, vtrū totus ſit implēdus, an verò minimū eius momētū attigiſſe ſufficiat, quia momētū, ad quod vſque inſpecta natura ipſa, ac rei veritate perueniēdū erat, vt anni terminꝰ cōpleretur, in eo tātū diē cadit, vt patet ad ſenſum, & cōſtat ex *d. l. 3. §. minorē, D. de minor.* Iuris autē cenſura in his quæ iuris ſūt, vt diximꝰ, poteſt nulla momēti cōſideratione habita, ſed ſolūmodò diei ipſiꝰ, cū ex varijs cauſarū circūſtāt. iuxta mòx dicēda, modò pro impleto habere, & ſi tactꝰ tātū ſit, modò omninò impletū requirere. Nec vlla imprimis iuxta hūc planiſsimū ſenſum repugnātia eſt inter Vlp. *in 2. illis legibꝰ*, quia quod *in d. l. in vſucapionibus* docuit, in vſucapionibꝰ nō eſſe tēporis rationē ineundā à momēto ad momentū, ſed totū poſtremū diē cōputādū, nō ſignificat, ideſt illū eſſe explēdum, ſed eſſe totū illi diei adſcribēdum, ſiue adnumerādū, & ſi tactus tātū vel minimo momēto ſit, vt planè oſtēdit exēplū legis ſequentis, cū qua proinde nedū lex præcedēs nō pugnat, ſed imò mirè cōuenit, vt & ambę leges cōueniūt cū *d. l. in vſucapione*, quomodò eas rectiſsimè interpretātur, & in amicitiā redigūt *gl. vni. in princ.* Odofred. *n. 1. verbo cōputamꝰ, & verbo vſucapionē*, Alber. & Cum. *ante n. 1.* Angel. *in fi.* Paul. Caſtren. *n. 1. in princ. & facto verſ. Itē videtur*, Lud. Roman. *ſub eod. n.* & cæteri communiter *in d.* *l. in vſucapionib.* Conan. *d. lib. 3. cōmēt. c. 12. n. 1. circa fin. verſ. Diuerſa*, Riciard. *in prin. inſt. de vſucap. n. 76.* Euerar. Brōchorſt *enātiophanon, ſiue miſcel. cōtrouer. cēt. 4. aſſert. 8.* ac poſt alios Nicolaꝰ Genoa *de cōcil. leg. ad d. l. in vſucapionib. n. 2. pag. mihi 298.* Rurſus nec Vlpian. & Venuleiꝰ authores *d. l. in vſucapionibus, & d. l. in vſucapione*, quoquomodò pugnāt cū Paulo *in d. l. in omnibꝰ*, quia, vt ex eorū verbis planiſsimè cōſtat, in diuerſis caſibꝰ loquuntur, in quibꝰ diuerſimodē ſtatui neceſſe fuit, nēpè illi in vſucapione, qua dominiū quęritur per cōtinuationē poſſeſsionis tēporis à lege definiti, *l. 3. D. de vſucap.* hic in tēporalibus actionibus, quæ tēpore finiunt obligationē, vnde actiones illę naſcebātur, *l. licèt 42. §. ea obligatio, D. de procurator. l. 2. in fi. princ. D. mādati, cū ſimilib.* atq; adeò de perſonaliū actionum præſcriptione ſermo eſt *in d. l. in omnibꝰ*, vt rectè intellexit Accur. *ibi gl. 1.* idē licèt non ita cōſtanter, *in d. l. in vſucapione, ſchol. 1. verſ. Vel hic contrà*, vbi tradiderunt etiā Bart. *in fin. verſ. Vel dic*, Raph. Cuman. *n. 1. verſ. Lex autē in omnibꝰ*, & Imola *n. 3. ad fi. verſ. Vel potes dicere*, Conan. *d. lib. 3. cōmēt. c. 12. n. 2.* & alij inferiùs referendi. Quicquid ad actiones breui tēpore duraturas, vt redhibitoriā, & ſimiles poſtea reſtringāt idē Accur. *verbo obligationē, verſ. Solut.* Odofr. Bart. Alber. & Ang. *in d. l. in omnibus*, Ludo. Rom. *n. 1. ad fi. verſ. Et ideò dicitur, in d. l. in vſucapione*, Riciard. *ſup.* & nemine horū relato Parlad. *d. lib. 1. rer. quotid. c. 1. §. 1. à n. 20.* Hæc etenim reſtrictio repugnat generalitati illorum verborum, *non finit obligationem.*

Diuerſitatis ratio in eo eſt, quòd vſu 14
capio, cū bonò publico introducta ſit, ne rerū dominia in incerto eſſēt, & vt aliquis eſſet litiū finis *l. 1. D. de vſucap. princ. inſt. eod. tit. l. fin. D. pro ſuo*, ac rurſꝰ nō niſi ex titulo, & bona fide ſaltē traditionis tempore, iure ciuili inſpecto, procedat, *l. ſi aliena 10. l. Celſus 27. l. poteſt 36. & l. quā rē 38. cū alijs D. de vſucap. d. princ. inſt. eod. tit. l. vn. C. de vſucap. trāsform.* fauorabilis iudicatur, quia bonū illud publicū, tot circunſtātijs munitū, priuato, cui detrahit, antefertur, *l. vn.*

*l.vn.C.de cad.tollend.Auth.res quæ,C.cõ-
munia delegat.* quod præ alijs elegànter
tradit,& explicat Vaconius à Vacuna
*declarat.iur.lib.*1.*c.*28.*n*.4.adeò què in
ea vltim⁹ termini dies tactus tãtũ ſuf-
ficit,licèt impletus nõ ſit,quia in fauo
rabilibus dies vel ann⁹ cœptus pro cõ
pleto habetur, vt in teſtamẽtis probat
lex qua ætate 5.*D.de teſtam.*in reſtitutio
ne fideicõmiſsi *lex qui filiũ* 74.§.Sabi-
nus(aliàs Fabius Antoninus) *verſ.Im-
perator*,iuncta gl.*verb.& alia,verſ.Sed
eiuſ.& cõmuni, D.ad S.C.Trebell.* (cui
vltra alios addendi ſunt benè explicã-
tes Beroi⁹ *conſ.*79.*n.*2.*vol.*2. Oſuald.
Hilliger.*ad Donel.lib.*6.*cõmẽt.cap.*33.
lit. F.) in manumittẽdi facultate *l.* 1.
*D.de manumiſſ.*in ipſa libertate data *lex
ſi ita ſcriptũ* 16.*iũcta gl.verbo impleto,&
l.ſi ita fuerit* 41.vbi not.gl.1.*D.de ma-
numiſſ.teſtam.*in honorib⁹ Reipublicę *l.
ad Rempublicam* 8.*D.de muner.& bonor.*
(quãquã,vt obiter moneã,in Eccleſia-
ſticis id perpetuũ nõ ſit,ſed aliter,atq;
aliter ex cauſis cõſtitutum, *c. ſubdiaco-
nus* 4.*iũcta gl.*77.*dict.c.ad noſtrã* 8.*verſ.
Quo circa,iũcta gl.verb.ante cõſummatio-
nẽ,ext.de regular.clem.ſi.iũcta gl.verb. in
decimo octauo,de ætate,& qualit.* cùm his
quę vltra DD.*vbiquè*,tradunt Feli.*in c.
cũ vigeſſimũ* 41.*n.*7.*de off.delegat.* Gutie.
*canon.quæſt.lib.*1.*c.*26.*n.*3.*& latiùs à n.*
8.Ceual.*pract.quæſt.to.*2.*q.*523.*n.vlt.*
ſed & in ſecularibus apud nos,& Luſi-
tanos variatũ eſt, vt cõſtat *ex l.*5 *tit.*4.
*p.*3.*l.*4.*tit.*15.*lib.*2.*ordinam.l.*2.*tit.*9.
*lib.*3.*noua cõpil.& ordin.Luſitanarũ lib.*
1.*tit.*73.*al.*93.& vltra ordinarios *obi
què*,obſeruãt Cald.Perei.*ad l.ſi curato-
rẽ,verb.hũc cõtractũ,n.*41.*&* 44.*C.de
in integ.reſtit.* Paz *in praxi* 1.*p.to.*1.*pri-
mo tẽp.n.*51.Bouad.*in polit.lib.*1.*c.*6.*n.*
17.*& c.*7.*n.*18.*& lib.*2.*cap.*21.*n.*13.
vltra alios relatos à D. Roderico de
Acuña *in ſuis ad Decretum annotationi-
bus in d.cap.Subdiaconus n.*12.) At verò
præſcriptio tẽporaliũ actionũ, cũ ac-
tiones ipſas ex cõtractu, vel quaſi, aut
iure aliquo ex varijs cauſarũ figuris ali
cui cõpetẽtes, iuxta *l.*1.*D.illo tit. de o-
blig.& act.* nulla bonæ, vel malæ fidei
cõſideratione habita, ſed ex ſola negli
gẽtia nõ petẽtis omninò perimat, &
excludat,vice verſa odioſa potiùs iudi
catur, adeò què in ea dies cœptus pro
cõpleto nõ habetur,ſed omninò cõple
ri debet,quẽadmodũ in odioſis regula
re eſſe tradidere,hãc inter memorata-
rũ legũ caſus differẽtię rationẽ cõmen
dãtes,gl.& DD.cõmuniter *vbiquè, &
in l.*3.§.*minorẽ,D.de minor.vſq; ad Ant.
Fab.in rationali lit.B.* Alciat.*in l.annicu
lus* 134.*n.*1.2.*&* 3.*D.de verbor.ſignif.*
Gratian.*diſcept.foreſ.to.*1.*c.*161.*n.*17
Euerar.Brõchorſt *enantiophanon cẽt.*4.
*d.aſſert.*8. Nicol.Genoa *in cõcil. d. l. in
vſucapionib.n.*9.*verſ. Hãc eãdẽ, iũcto n.
vlt.*quicquid eã rationẽ repudient,nul
lã aliam congruã reddentes Conan.*d.
c.*12.*n.*2.& Ioan.Robert.*d.lib.*1 *ſent.
c.*3.*ante medium,verſ.Cuius reſponſi.*
Minus habet negotij ſecundũ argu- 15
mẽtũ,ſumptũ ex cõmuni illa traditio-
ne,quòd in dubio tẽpus intelligitur cõ
tinuũ, quã & nos veriſsimã eſſe agnoſ-
cimus,cæterũ ex ea nõ ſequitur,diẽ aſ-
ſignationis termini in termino ipſo cõ
putari,quia ex tũc tãtũ tẽpus intelligi
tur cõtinuũ, ex quo currere cœpit , vt
tradit Iaſ.*in l.*1.*n.*21.*D.ſi quis caut.* &
ipſi DD.in arg. relati pro cõperto ha-
bẽt,maximè Tiraq.qui ſic ad eã doctri
nã noſtræ ſẽtẽtiæ authores cõmuniter
reſpõdere teſtatur *de retract. cõſang.d.*§
1.*gl.*11.*n.*22.*in fin.*Minſing.*ſing.obſer
uat.cẽt.*5.*obſeru.*15.*in fi.*Grat.*diſcept.fo-
renſ.to.*1.*c.*161.*n.* 20. idque meritò nã
cõtinuũ tẽpus dicitur ad differẽtiã vti
lis; quòd ignorãti & impedito nõ cur-
rit, cõtinuũ vero currit ſemper, & abſ-
que intermiſsione aduers⁹ quęcũque,
quemadmodùm apparet ex his, quę cũ
multis tradidimus *diſſert.*8.*n.*34. atq;
ita id accipiẽdum eſt ſuppoſitis termi-
nis habilibus, iuxta reg.tex.*in l.qui teſ-
tamẽto* 20.*D.de teſtam.* vt ſcil. currat ex
quo ius currere voluit, eãdẽque ratio-
ne vſque ad metas iure præfinitas , &
non aliter.
Non itẽ obſtat tertiũ fundamẽtum, 16
quod duob⁹ iuris locis prę ſertim nite-
batur, quorũ vni ex *c. propter ſuperflua*
22.*verſ.Et ipſe dies*, 2.*q.*6. plenè ſup. ſa
tisfecim⁹ ſub *n.*10.cũ textũ pro noſtra
poti⁹ ſentẽtia retorquẽtes. Alteri ve-
rò ex *l.*1.§.*biduũ,iuncto* §.*quid igitur*, &

aliquot gloſſarũ, Doctorũ q; traditionibꝰ vt ſatisfaciamꝰ, obſeruãdũ eſt regulã, ac ſentẽtiã illã, quã vti veriorem tuemur, quòd dies aſsignationis termini in termino nõ cõputetur, tũc demũ procedere, cũ vel ſimpliciter terminꝰ à lege, vel ab homine ad aliquẽ actũ aſſignatur, ita ſcil. vt ad talẽ actũ tot habeat dies, aut eũ intra tot dies faciat, iuxta ea, quæ poſt alios tradi: Alexan. *in l.1.n.19. D. ſi quis caut.* vel nõ ſimpliciter, ſed à die vnius actꝰ terminus ad aliũ præfinitur, imò tunc multò certiꝰ, & à cõtrariȩ quoq; ſentẽtiæ authoribꝰ admiſsũ, quia cũ dictiones à vel ab, ſui natura ſint excluſiuæ, & ſeparatiuȩ, idẽ importantes quod poſt, *l. 2. §. quod ad magiſtrus* 14. *D. de orig. iur. l. 3. §. fi. iũcta gl. verb. à Brundeſio, D. de act. empt. l. ſi ex duobꝰ* 12. *in princ.* iuxta antiquã lectionẽ, iũcta *gl. verb. alter ab altero, D. de duobus reis*, & vbique DD. cõſequẽter dies ipſa ſubducitur, nec in termino cõputatur, vt in terminis docuit elegãs *gl. verbo numerãdũ, circa fi. verſ. Tertiũ, quòd nõ ſit cõputatio*, per tex. *ibi*, quẽ ſic intelligit, *de prabẽd. in* 6. ſimilis *verbo à die, in clem. ſicut* 3. per illũ quoq; tex. *de appell.* qua ratione idẽ eſt ſi dicatur ex die, nã & hæc dictio ex, ſeparationẽ, & excluſionẽ denotat, iuxta tex. ſic intelligẽdũ *in l. 1. §. annũ, iũcta gl. 1. D. de itin. actuq; priu.* & meliorẽ *in l. fi.* illic, *ex die, quo annꝰ vtilis currebat*, iũcto tex. ibi, *annꝰ vtilis incipit currere ex quo viceſſimi ſexti anni dies illuxerit, C. de tẽporibꝰ in integr. reſtit. & in c. 1. iũcta gl. verbo ex ea die, in fi. 4. q. 5.* & in terminis ſic vtrũq; poſt Speculator. Bald. & alios reſoluit Alex. *n.* 16. 17. *&* 18. *in d. l. 1. D. ſi quis caut.* idẽ *cõſ. 42. n. 5. lib. 3. cõſ. 114. n. 2. lib. 5. & cõſ. 87. n. 10. lib. 7.* Felin. *in c. 1. n. 4. verſ. Et dum iſte tex. ext. de praeſcript.* ac poſt plures alios Tiraq. *de retra. cõſang. d. §. 1. gl. 11. à n. 51. ad* 55. Caſtellꝰ *ad l. 64. Tau. n. 82. verſ. Fallit iſta reg. & ad l.* 70. *n.* 38. Flamin. *de reſign. benef. lib. 12. q. 8. n. 13.* Hier. Gõçal. *ad reg. 8. Cãcell. gl. 8. n. 23.* Gratia. *diſcept. forẽſ. lib. 1. d. c. 161. n. 21. & deciſ. Rotæ Marchiæ* 124. *n. 3. 4. &* 5. Guti. *pract. quæſt. lib. 2. q. 154. n. 2.* Tuſch. *pract. cõcl. tom. 2. lit. D. cõcl. 138. n. 10.* Scacc. *de appell. q. 12. n. 56. & 57.* Vuameſ. *cõſ. 28. n. 5. cẽt. 1.* Barboſ. *de diction. dict. 1. n. 1. & 6. dict. 115. n. 13. & 14.*

Eadẽq; ratione vice verſa dicẽdum eſt, quòd ſi nõ à die actꝰ, ſed ab ipſo actu terminus aſsignetur, tũc dies ille, in quo actꝰ celebratus eſt, nõ totꝰ, ſed ab eodẽ tẽporis momẽto, à quo tãtũ ſeparatio fit, vſque ad ſimile alteriꝰ diei, illi correſpõdẽtis, regulariter cõputãdus ſit, iuxta iura ſic accipienda *in l. annus 6. in princ.* illic, *ex quo dedit, D. de calũniat. l. ait lex 21. §. 1.* illic, *ex quo quis occiſꝰ eſt, D. ad l. Aquil. c. anteriorũ 28. verſ. Et ſancimꝰ*, illic, *poſſe intra decẽ dierũ ſpaciũ, à recitatione ſentẽtiæ numerãdũ*, iũcta *gl. verbo dierũ, in fin. 2. q. 6. in c. ex parte 9.* illic, *quòd eã ab eo tẽpore pro cõiuge teneret*, vbi not. Præpoſit. *notab. 1. ext. de ſpõſal. & in clem. cauſã 3.* illic, *infra mẽſem ab Interpoſitione ipſiꝰ, iũcta gl. verbo ab interpoſit. de elect.* ac reſoluũt cũ pluribꝰ Tiraq. *d. §. 1. gl. 10. n. 215. & gl. 11. n. 24. & 55.* Alex. Trẽtacinq. *d. reſol. 1. de dilat. n. 9.* Zened. *ſingul. 1. n. 15. 16. & 17.* Idquẽ multò magis procedit ſi terminꝰ ab actu aſsignetur per dictionẽ poſt, vel poſtea, vt *in l. 1. §. 1.* illic, *intra 30. dies poſt diuortiũ cõnumerãdos, D. de liber. agnoſcẽd. l. Gallꝰ 29. in princ.* illic. *poſt mortẽ meã in decẽ mẽſibꝰ proximis, D. de liber. & poſth. l. ſi ita fuerit 41. §. 1.* illic, *triẽnio poſtquã ego mortuꝰ fuero, iuncto verſ. Nõ poteſt*, illic, *niſi triẽnio præterito, D. de manum. teſtam. c. nõ ſolũ 7.* illic, *quæ poſtmodũ infra decẽdium, & c. cõcertationi 8.* illic, *infra decẽ dies poſtquã ſciuerit, iũcta vbiq; gl. de appellat. in 6.* reſoluũt Tiraq. *d. §. 1. gl. 11. n. 28.* Trẽtacinq. *d. reſol. 1. n. 10.* quẽadmodũ ſi terminꝰ aſsignaretur poſt diẽ, dies ipſe nõ cõputaretur, vt & idẽ Tiraq. cũ pluribus reſoluit *d. gl. 11. n. 49. & 50.* Præterea terminꝰ dicetur ab actu præfinitꝰ, vt ab ipſo eiꝰ momẽto currat, cũ aſsignatur per aduerbia, tẽporis extremitatẽ denotãtia, *veluti tunc*, aut *ex tũc*, vt *in l. tutorib. 33. D. de teſtam. tutela, l. 4. §. fin. D. de cõdit. & demõſtr. c. perſonas 4. c. ſuper eo 12. verſ. Si autẽ*, illic, *ex tũc terminꝰ incipit currere, cũ iudices cõtigerit litteras recepiſſe, ext. de appell. c. vt ſuper 4. verſ. Si verò, eod. tit. in 6.* atq; ita cõtra gl. *in d. c. ſuper eo, verbo recepiſſe*, docentẽ, in ea ſpecie diẽ termini in termino non 17

Digitized by Google

nō nō cōputari, tametſi receptā ab Inno. Gofre. & Hoſt. cæteri frequētiùs tradiderūt, vt teſtatur Tiraq. *d. §. 1. gl. 11. n. 39.* Trētacinq. *d. reſol. 1. n. 6.* qui alijs quoq; modis totā rē hāc declarāt. Præcipua verò declaratio ad rē noſtrā pertinēs illa eſt, * vt ita demū procedat præfata diſtinctio inter aſſignationē termini facti à die act⁹, vel ab ipſo actu, ſi iura hos terminos nō cōfūdūt, ſec⁹ ſi illis promiſcuè vtātur, in vno, & eo dē caſu terminū aſsignātes tā à die actus, quā ab actu ipſo, nā tūc in dubio cēſentur includere diem illum ab ipſo actus momēto, *d. l. ann⁹ 6. in princ. iūcto, verſ. In illius*, illic, *ex die datæ pecuniæ, D. de caluniator. d. l. 1. §. 1. iūcto §. ſi mulier, verſ.* (aliàs §.) *dies autē, D. de liber. agnoſc.* cū alijs relatis à Tiraq. *d. gl. 11. n. 55. & 57.* Eò q; pertinet (vt & ipſe Tiraq. ibi ſubiūgit *n. 56.*) tex. in arg. allat⁹ *in d. l. 1. §. biduū, iūcto §. quid igitur, D. quādo appell. ſit*, vbi quod 1. loco dicitur *ex die ſententiæ*, poſtea declaratur *ab ipſa hora ſententiæ latæ*, nec min⁹ *in §. quod in ſentētijs*, illic, *vel altera die, vel tertia prouocetur*, maximè cùm poſteriora iura appellādi terminū apertè ſtatuāt à recitatione ſentētiæ, vel eius ſciētia, *Auth. hodie*, vbi præ alijs obſeruat optimè Pau. Caſtrēſ. *n. 1. & 2. C. de appell. d. c. ātetiorū, d. c. nō ſolū, & d. c. cōcertationi*, adiūctis earū gloſsis, paulò ante cōnumeratis, quarū etiā in arg. meminim⁹. Quomodò ſimiliter procedit cōmunis DD. traditio ibidē relata, & à Scacc. *de appell. q. 12. n. 59.*

Ex quib⁹ planè quoq; ceſſat vlt. arg. nixū authoritate plurimorū, qui in terminis noſtrarū legūRegiarū, terminū à die act⁹ aſsignātiū, lōgè veri⁹, ac certius crediderūt, diē termini cōputari in termino; quia proculdubio hallucinati ſunt, vt ex ſuperiori-
19 b⁹ cōſtat. Quinimò * cōſuetudo indiſtinctè admiſit, vt ſiue ab actu, ſiue à die act⁹ termin⁹ præſtituatur, dies termini in termino nō cōputetur, vt vni⁹, & alteri⁹ ſētētiæ authores teſtātur, quod ſufficit vt hæc ſententia ōninò ſit in praxi recipiēda, iuxta reg. tex. *in l. ſi de interpretatione 37. D. de legib.* vt admonēt Tiraq. *d. gl. 11. n. 21.* Parlad. *d. lib. 2. rer. quot. c. fi. 5. p. §. 10. à n. 3.* Gratian. *diſcept. 161. n. 15.* Vvameſ. *d. cōſ. 28. n. 6.* ſed & in Regno Sicil. ita diſpoſitū eſt per ritū magnæ curiæ vicariæ 119. & 123. vt refert Trētacinq. *d. reſol. 1. n. 3. verſ. Ego nō diſſedere, & n. 9. i. fi.* & apud Luſitanos *lib. 3. ordin. tit. 12.* vt & refert Did. Per. *in l. 1. tit. 2. lib. 3. ord. q. 26. in fi.* Vnde apud nos cōciliāda eſt *l. 70. Tau.* 9. dierū terminū cōcedēs cōſanguineo ad retrahēdā rē vēditā in pub. ſubhaſtat. à die addictionis, quæ eſt *l. 9. tit. 11. lib. 1. cōpil.* cū *l. 7. eiuſdē tit.* vbi idē termin⁹ ad retrahēdā rē priuatim vēditā cōceditur ab ipſa vēditione, vt nō minùs in hoc, quàm in illo caſu dies termini nō cōputetur in termino, maximè cū & in caſu priuatæ vēditionis alibi termin⁹ aſsignetur ab ipſa die, nēpè *in l. 13. tit. 10. lib. 3. fori*, vt rectè aduertit, & explicat Ioan. Gut. *pract. quæſt. lib. 2. q. 154. n. 5.*

Iā ad 2. accedam⁹ art. in quo breuiter reſol- 20
uim⁹, dies 90. ad 4. partis adiectionē faciēdā deſignatos *in l. 15. tit. 13. lib. 9. cōpil.* reuerà diſtare a termino triū mēſiū præfinito *in l. 6. & 8. eiuſd. tit.* Quod enim dicitur mēſis appellatione de 30. tātū dieb⁹ intelligi, tūc demū regulariter procedit, ac verū eſt, cū ſimpliciter profertur, vt pro reg. tradūt Socin. *reg. alphab. 260.* Alex. *cōſ. 114. n. 12. lib. 5.* & latè cōprobat, alijs quoq; relatis cōmunē reſoluēs, Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 50. à n. 12.* ſec⁹ ſi mēſis mētio fiat habito reſpectu ad mēſem habētē 31. dies, puta ſi ab aliquo eius mēſis iā currētis die menſis ſpaciū alicui præſtituatur, quia totidē dies ex illo, & ſeq. mēſe cōplectetur, vt docuit gl. *verb. mēſem, in c. quā ſit 6. de elect. in 6.* magis cōmuniter recepta ex Alex. *conſ. 42. n. 4. lib. 3. & d. cōſ. 114. n. 11. lib. 5.* Meno. *d. caſ. 50. n. 21.* Vvameſ. *d. cōſ. 28. n. 1.* Ex quorū reſolut. & illud cōſtat, * mēſes ad aliquē actū 21
præfinitos, intelligi eos qui illi⁹ act⁹ tēpore occurrerint; vnde cū ad adiectionē quadrantis in vectigaliū locatione, quā *por mayor* vocam⁹, 3. mēſes concedantur *in d. l. 6. & 8. cōpilat.* & in altera, quę dicitur *por menor*, 90. dies *in d. l. 15.* cōſequēs eſt, vt 3. illi mēſes ab his 90. dieb⁹ diuerſi ſint, & mēſes illi accipiēdi ſint, qui pro tēpore occurrerint, qui poſſunt 92. dies habere, vt in terminis optimè probat & proſequitur Gut. *de gabel. q. 143. per totā.* Nec iura *n. 7.* in cōtrariū allata, in quib⁹ pluriū etiā mēſiū mētione facta, ſingulis mēſib⁹ 30. tātū dies tribuūtur, quicquā refragantur, quia ſpecialiter procedūt in illis caſibus in quibus id ita expreſſū eſt, vt latè proſequitur & explicat Menoch. *d. caſ. 50. à n. 2. ad 11.*

Cæterū etſi vnius mēſis mētio, ſiue ad plu- 22
res relata, ob peculiarē à iure expreſsionē, ac declarationem factam, ſiue ad vnum duntaxat, cùm ad certum, ac determiantū menſem

ſem non refertur, de triginta tantũ diebꝰ regulariter intelligatur, vt diximꝰ at aliter ſe res habet, cùm duorum mẽſium lex meminit, eos ad aliquem actum merè ciuilem alicui indulgens, quemadmodum indulget tutori ad pupillares pecunias exigendas, & ſub vſuris collocandas *in l. tutor, qui repertorium 7. §. vſuræ 11. D. de adminiſtr. tut.* (de cuius conciliatione cum *l. ſi tutor 15. eod. tit.* videndi ſunt Cuiat. *lib. 5. obſeruat. c. 12.* Bacça *de decima tutoris, c. 2. n. 96. verſ. Sciendum autẽ,* Gutier. *de tutelis 2. p. c. 9. n. 26. & 27.* Gotofredꝰ *ad relatã l. ſi tutor, & ad nouellã 72. vt hi qui obligat. ſe habere perhibẽt res min.* vbi idem tempus ſingulis annis indulgetur tutori, ſponte mutuare volenti pupillares pecunias ſui periculo.) Item mancipiũ ementi ſub abſoluto, ſiue ad nullum certũ tempꝰ reſtricto pacto illud manumittẽdi, duo mẽſes à iure pręfiniuntur, intra quos, cùm poſsit, id teneatur facere, aliàs illis elapſis liberũ mãcipiũ maneat, *in l. vlt. verſ. Si nõ appareat, D. qui ſine manumiſſ. ad libertatẽ perueniũt.* Rurſꝰ debitori condẽnato duorum menſium ad ſoluendum cõceditur dilatio *in l. vnic. C. Theodoſ. de vſuris rei iud. lib. 4. tit. 19.* quæ ad quatuor menſes poſtea protracta fuit *in l. 2. & 3. C. Iuſtinianeo eodem tit.* Sed & debitori, cui per contumaciam ſolutionẽ differenti pignora capta ſunt, duorum menſiũ induciæ cõceduntur, vt ſi intra illos non ſoluerit, pignora vendantur, *in l. debitoribus 31. in fin. D. de re iud. & in l. prima, C. Theodoſia. de diſtrahẽdis pignor. quæ tributorum cauſa tenentur, lib. 11. tit. 9.* Partibus quoquè mutuo conſenſu iudicis cognitionem differentibus idem bimeſtre ſpacium iure taxatum erat, ne vlterius differendi poteſtatem haberent, *in l. vnica C. Theodoſ. de dilationibus ex conſenſu d. lib. 11. tit. 33.* In his itaque, & ſimilibus exemplis, quæ in propoſito adfert Petrus Fab. *in d. l. vbi lex n. 4. 5. & 6.* duorum menſium mentio * non poteſt referri ad ſexaginta dies tã-
23 tùm, ſed ad 61. aliàs namque, cùm duodecim menſes conſtituant annum, qui habet dies trecẽtos, ac ſexaginta quinque, *l. ita vulneratus 51. §. æſtimatio, D. ad legem Aquil. l. cùm heres 4. §. ſtichus ſi heredi 5. D. de ſtatu liberis, l. anniculꝰ 134. D. de verb. ſignif.* poſt duodecim menſes ſupereſſent quinq; dies, calculo rectè facto, quod eſſet abſurdum; idcirco lex de illis quinque diebus, ſingulis bimeſtribus diem vnum adiungi debere ſtatuit, & id eſt quod Paulus I. C. voluit *in d. l. vbi lex*, dum pro regula tradit, duorum menſium ſpacio alicui per legem indulto, audiendum eſſe eum, qui ſexageſsimo primo die venerit, vt pote intra præfinitum tempus veniẽtem, nempè ideo quia ſi ſingulis bimeſtribꝰ dies ſexaginta & vnus attribuãtur, cõperietur, annũ finiri diebus 366. & ſic vero numero diem vnum addi, quem lex propter biſſextum, qui quarto quouis anno interſeritur, adiũgit, vt optimè conſiderat Cagnolꝰ *in d. l. vbi lex n. 4.* quod & ipſum in effectu docuit, quã quã paulò aliter rẽ explicãs, Menoch. *de arbitr. lib. 2. d. caſu 50. n. 22.*

Dixi *ad aliquem actũ merè ciuilem,* vt 24
indicaré aliud eſſe, ſi lex aliquot menſium ſpacium præſtituat ad legitimandum actum inſpecta natura ipſa, puta vt iuſtus, ſeu legitimus dicatur filius, ex iuſtis nuptijs ſeptimo menſe à die cõceptionis natus, *in l. ſeptimo mẽſe 12. D. de ſtatu hominũ,* vbi id ita authoritate doctiſsimi viri Hypocratis Paulus I. C. tradit, & apud nos cõprobat *lex 4. verſ. Otroſi dixo, tit. 23. partit. 4.* nec enim hoc in caſu 61. dies pro quolibet bimeſtri numerantur, quia menſes ita regulariter lex cõputat, inſpecto quatuor annorum circulo, vt nuper diximus, ſed menſes hac in ſpecie intelligit lunares, iuxta quos centeſsimo octuageſsimo ſecundo die ſeptimus menſis attingitur, vt ex eiuſdem Hipocratis ſententia docet Vlpianus *in l. inteſtato 3. §. vlt. D. de ſuis, & legitimis heredibus,* quem poſt Alciatũ à ſe relatum ſic rectè interpretatur, tametſi paulò aliter computatione facta Menoch. *de arbitr. d. caſu 50. n. 19. & caſu 89. n. 34. & 35.* & nouiſsimè proſequitur, & explicat eleganter Alphonſus Carrança *de vera humani partus deſignat. c. 10. per tot. maximè à n. 12. & 26. & c. 12. §. 4. à n. 19. & in notis ad illas leges.*

DIS-

DISSERTATIONIS SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *FActi ſpecies proponitur, de qua author ab alterius aulæ cõiudice conſultus eſt.*

2 *Conductorem ſecundum, qui in rei locatæ poſſeſſionẽ primò inductus eſt, priorẽ potiorem eſſe qui docuerint?*

¶ *Rei vendicatio ei tantum competit, qui dominium habet.*

3 *Lex accipere interpretationem debet ex natura tituli, ſub quo collocata eſt, & qualiter id accipiendum ſit? n. 6.*

4 *Dominium per ſimplicem locationem, etiam ad effectum perductam non transfertur.*

5 *Lex quoties 15. C. de rei vẽdicat. apertè loquitur in ſecundo emptore, vel donatario, cui per traditionem ſiue veram, ſiue fictam dominium quæſitum eſt.*

¶ *Traditio ficta inducitur per conſtitutũ, & ſimiles actus, remiſſiuè, ibidem.*

6 *Lex ſi dubia ſit, nec ſatis dignoſci poſſit, an in terminis tituli, ſeu rubricæ loquaquatur, tunc demum tantum, & non aliàs recurrendum eſt ad ipſius tituli naturam.*

¶ *Coniecturis locus non eſt in rebus claris, ibidem.*

7 *Lex quoties 15. C. de rei vendicat. tam apertè in ſecundo emptore, & donatario loquitur, vt fruſtra dubitetur, an cõprehendat caſum ſecundi conductoris, qui in rei ſibi locatæ poſſeſſionem primò inductus eſt, ſed an illa lex ad hunc caſum extendatur?*

8 *Limitatio, ſiue exceptio regulæ, debet eſſe de ipſa regula, ſiue ad eam pertinere.*

9 *Legis quoties, C. de rei vend. præcipua, ac fundamentalis ratio traditur.*

¶ *Titulus ſolus venditionis, vel donationis ante traditionẽ dominium nõ transferi, nec aliquod ius in re vẽdita, vel donata. ibidem.*

10 *Quod procedit etiam ſi venditio vniuerſalis ſit, puta hereditatis, quia attenditur titul⁹ eius particularis, qui in hoc differt à ſucceſſione ipſa vniuerſali.*

¶ *Lex qui tibi hereditatem 6. C. de heredit. vel act. vend. & l. qui tibi 3. C. de his, qui à non dominò manumittuntur, rectè explicantur, & conciliantur cum l. cum heredes 23. D. de acquirend. poſſeſſ. ibidem.*

11 *Emptor ſecundus à non domino, qui poſſeſſionem ſolus accepit, & ab ea poſtmodum cecidit, cum primo concurrens in auocando per Publicianã actionem à tertio poſſeſſore rem emptam, illi præfertur.*

12 *Ratio præferendi primo emptori, vel donatario ſecundum, cui traditio facta eſt, à dominio per traditionẽ quæſito proueniens, verificari non poteſt in ſecundo conductore, in rei locatæ poſſeſſionem inducto.*

13 *Ratio alia traditur præferendi primo emptori, vel donatario, ſecundum, cui traditio facta eſt, proueniens ſcilicet ex defectu actionis, qua caret primus, cui ex ſolo titulo dominium quæſitum non eſt, aduerſus ſecundum, cum quo etiam nihil contraxit; quæ ratio & in locationis cõtractu locum obtinet.*

14 *Conductor primus aduerſus ſecundum, in rei locatæ poſſeſſione manentem, nullam ex locato actionem habet, ſed aduerſus dominum, vt liberum eius vſum præſtet, vel ad intereſſe damnetur, & quare?*

15 *Conductori primo, aduerſus ſecundũ, in rei locatæ poſſeſſione manentem, agenti vt rem deſerat, ſibiquè vacuam relinquat, dicere non ineptè ſecundus poteſt, quòd tè liberas ædes habeo.*

¶ *Lex loci corpus 4. §. competit, D. ſi ſeruitus vend. rectè expenditur. ibidem.*

16 *Exceptio tua non intereſt, vel tibi actio non competit, eſt litis finitæ, & impedit litis ingreſſum.*

¶ *Quæ regula procedit, etiam ſi talis exceptio lite pendente ſuperueniat. ibidem.*

Digitized by Google

17 Duo ſi requirantur ad alicuius actus conſummationem, ille præfertur, in quo prius ea reperiuntur.

¶ Dominij translatio titulum, & traditionem ſimul requirit. ibidem.

18 Conductor primus, cùm actionem nullam habeat aduerſus ſecūdum, in poſſeſſionem rei locatæ à domino inductū, accidentariè ab eo præfertur, ratione inſiſtentiæ, abſque vllius iuris realis acquiſitione.

19 Accidentariè, & in conſequentiam plerūque admittitur, quod directò, ac principaliter non admitteretur, & n. 37.

20 Lex in operis 26. D. locati, expenditur, & intelligitur, & n. 32.

¶ Contractibus in illis, qui ad eorum eſſentiam, & perfectionē nihil aliud, quā conſenſum requirunt, ita demum verum eſt, priorem contrahentem eſſe potiorem, ſi detur ei actio, qua mediante poſſit præferri alteri, qui poſtea cōtraxit. ibidem.

21 Cap. ſi inter virum 31. de ſponſalib⁹, cap. licet 3. verſ. Et ſi nupſerit, & c. fin. de ſponſa duorum, ac lex 9. verſ. E ſi alguno, tit. 1. p. 4. explicantur, eorumquè ratio traditur, & n. ſeq.

22 Conſenſus ſolus coniugalis, de præſenti præſtitus, abſque carnali commixtione, plenū ius tribuit primo coniugi, ita ut ei corporalis traditio nihil addat.

23 Conſenſus præſentis præſtationi in matrimonio ineſt propriæ voluntatis traditio, per quam dominium corporis trāſfertur ad potentiam copulæ.

24 D. Thomæ locus 2. 2. q. 88. art. 7. in corpore, circa finem, expenditur, & explicatur.

25 Hadriani locus ſimiliter expenditur pro interpretatione loci D. Thomæ.

26 Matrimonium per verba de præſenti cum vna vxore contrahens, dominium corporis, vel propriæ voluntatis ad potentiam copulæ in eam transfert, quod in aliam vxorem à ſe poſtea ductam non poteſt per actualem copulam transferre, & quare?

27 Papa ſtatuere non poteſt, quòd matrimonium ratum, ſiue præſenti conſenſu perfectū, per ſubſequens, copula conſummatum dirimatur.

28 Conductor domus, vel alterius rei, diſtrictè prohibetur litē ſuper ea inferre alteri, qui eādem poſt illū à dño cōduxit.

¶ Quod procedit cùm pro diuerſis temporibus facta eſt locatio, & poſt primā finitā primus conductor auocare pro eodem pretio contendit à ſecundo rem cōductam.

¶ Lex nẽ cui 32. C. de locato, explicatur, & qualiter ei⁹ ſpecies differat ab ea, quæ in hac diſſertatione proponitur. ibidem.

29 Definitio Senatus in caſu propoſito refertur.

¶ Conductor ſecundus, poſſeſſioni rei locatæ incumbens, primo ex quadam iuris neceſſitate præfertur, ob defectum actionis, qua hic aduerſus illum experiri poſſit; pluresquè huius ſententiæ authores recenſentur, ac nonnulli obiter taxantur, quòd alios mendosè, vel falsò pro ſe citent. ibidem.

30 Conductor primus præfertur ſecundo, cui res locata tradita eſt, ſi poſſeſſio, à qua ſecundus conductor cecidit, penes dominum reperiatur, & vterque cōductor virtute ſuæ cōductionis concurrat in petendo ab eo poſſeſſionem, & n. 34. & 35.

31 Quod ampliatur, & ſi primus conductor à domino, ob datam alteri rei locatæ poſſeſſionem, intereſſe fuerit cōſequutus, ſi poſtquam res ad dominum reuerſa eſt, illud ei ſoluere ſit paratus, quia talis receptio ex neceſſitate magis proceſſiſſe cēſetur, adeòquè ſub conditione, ſi traditio duraret, nec vnquā domino poteſtas eſſet, priorem contractum ſeruandi.

32 Lex in operis 26. D. locati, optimè declaratur.

33 Locatione dom⁹, vel fundi duob⁹ pro eodē tēpore facta, ſi neuter cōductor in poſſeſſionē eius induct⁹ ſit, prim⁹ præfertur.

34 Venditione eiuſdem rei duobus facta, ac nemine in eius poſſeſſionē inducto, primus ad eā cōſequendā præfertur, & venditor ad inſtātiā ſecūdi emptoris, qui rē aſſequi nō potuit, pœna falſi plecti poteſt.

¶ Lex qui duob⁹ 21. D. ad l. Corn. de falſ. & l. 7. iūcta gl. 8. tit. 7. parti. 7. remiſſiuè explicantur, & exornātur. ibidem.

¶ Differētiæ ratio inter falſi accuſationē, & querelā emptori cōpetētē aduerſ⁹ vēditorem, qui eādem rem alij pri⁹ vendiderat, & actionem ſtellionatus creditori proditā aduersùs debitorem, qui rem alij obligatam, illi pignori dedit, remiſſiuè traditur ibidem.

Tradi-

35 Traditio rei locatæ, à locatore facta ſecundo cōductori, nullū ei dominium etiā vtile tribuit, quod totum penes dominū manet, nec aliud in illū iꝰ trāsfert, quā nudā rei detētationē, ex qua hoc ſolū cō ſequitur, ne à primo conductore actione perſonali cōueniri poſſit, vt rem deſerat.

36 Ant. Faber in duobꝰ taxatur, in quibꝰ ipſe DD. taxat. Primū eſt, quod aduerſꝰ cōmunē, ac veriſſimā ſententiā putat, in cōductorē, cui tradita eſt res locata, iꝰ reale trāsferri, nēpè retētionis, quod reale eſſe nullo iure ductus perperam docet.

¶ Alterum eſt, quòd cenſet, Doctores vim tantū tribuiſſe traditioni ſecundo cōductori à locatore factæ ad hoc, vt ille primo præferatur, quaſi aliud eſſet, ſi aliunde ſecundus poſſeſſionē nactus eſſet.

37 Verba gratia frequentioris euentus prolata, alios caſus non excludunt.

38 Lex priuilegia 17. D. de priuil. cred. al. 32. ſub tit. de reb. authorit. iud. poſsidēdis, breuiter explicatur cum Ant. Gom.

39 Conductor ſimplex, ſiue ad modicū tēpus, poſſeſſionē rei locatæ quomodocūq; nactus, ſi cū primo, cui illa tradita non eſt, circa rē obtinendā cōcurrat, eatenus ei præfertur, quatenus ipſi poſſeſſioni incumbit, ſecus ſi ab ea ceciderit.

40 Cōductor ad longū, vel perpetuū tēpꝰ, puta emphiteuta, vel ſuperficiarius, & ſi poſſeſſionē aliunde, quā à dño habēs, non aliud ius, quā retentionis aduersùs petētē acquirat, vt & ſimplex cōductor, at ſi eā per traditionē ſibi à dño factā adipiſcatur, etiā ius in re ipſa, ſiue dominiū ſaltē vtile, vtilē què rei vendicationem cōſequitur, ex veriore, ac receptiore ſententia, tametſi à nonnullis impugnata.

41 Locationi ad vitā dūtaxat, nō etiā locationi ad longū, vel longiſsimū tempus iure Regio Caſtellæ tributū videtur ius perpetuæ locationis, vtile dominii in cōductorem trāsferentis ex l. 19. verſ. El ſegundo, tit. 8. parti. 5. idquè ita per eam legem plures Regnicolæ exiſtimarunt.

42 Contrariū verius eſſe docetur, quia lex illa partita, exēpli tantū gratia retulit locationem ad vitam, non excludens eā, quæ ad decennium fieret, & huius ſententiæ authores referuntur n. 44.

43 Legibus partitæ generale eſt, vt in dubio ius commune non corrigant, niſi id expreſsè declarent.

44 Locatio ad longum tempus, locationē perpetuæ æquiparatur, ſub eò què nomine includi poteſt.

45 Emphiteuta, vel cōductor ad lōgū tēpꝰ, ſi à poſſeſſione ceciderit, poteſt rē ſic cōductā etiā ab ipſo directo dño vēdicare, omninò què præferēdus eſt priori cōductori, vel ēphiteutæ, cui res tradita nō eſt, quia illi ex ſolo titulo ius reale quæſitū nō eſt.

46 Emphiteuta ex nominādi facultate alicui data primò nominatus, ſecundo nominato, cui poſſeſſio tradita eſt, præfertur ex ſententia Pereira.

47 Cōtrariū apud nos rectè defendit, & in Hiſpalen. Senatu iudicatū teſtatur D. Ioā. del Caſt. Perei. ſentētiā verā tātum cēſens in terminis Luſitanæ ordination.

48 Reg. l. quoties, C. de rei vend. abſquè cōtrouerſia locū habet in ēphiteuſi, vel locatione ad lōgū tēpꝰ, in qua ſecūdꝰ in poſſeſſionem rei inductꝰ, primo præfertur.

¶ Opinio vltimo loco relata, magis probata videtur, ibidem.

49 Reg. d. l. quoties, eodem modo procedit in feudo.

50 Emphiteuta, vel feudatario ēphiteuſim, vel feudū duobꝰ vēdēte irrequiſito dño, primꝰ emptor, inueſtiturā à domino habens præfertur ſecundo, in corporalem poſſeſſionem à venditore inducto, & huius rei ratio, cum n. ſeq.

51 Poſſeſſio rei ēphiteuticæ, vel feudalis, ab emphiteuta, vel vaſallo vēdente emptori tradita, abſque dñi cōſenſu, & approbatione nihil valet, vt & venditio ipſa.

52 Emptor ſecūdꝰ rei ēphiteuticæ, vel feudalis, inueſtiturā à dño directo accipiēs, præfertur primo, in corporalem etiā poſſeſsionem ab emphiteuta, vel vaſallo, qui domino irrequiſito vendidit, inducto, cōtra nonnullos.

53 Idē & ſi primꝰ emptor poſt ſecundū inueſtituram à dño acceperit, & quare?

¶ Retrotractio, vel ratihabitio actꝰ in præiudicium iuris tertio quæſiti non admittitur, ibidem, cum n. ſeq.

54 Emphiteuta ſi rem emphiteuticam ſpecialiter duobus obliget, ſiue hypothecæ iuri ſupponat, primo abſque domini directi conſenſu, ſecundo verò cum conſenſu illius, qui poſtea priorem hypothecam ratam habeat, ſecūdus creditor, qui priꝰ con-

conſenſum habuit, primo præfertur.

55 *Hieronimi Ceualli conſideratio refertur, dicentis primum ſimplicẽ conductorem contra ſecundum, poſſeßioni rei locatæ incumbentẽ, dirigere actionẽ poſſe, vt rẽ illi reſtituat, quia non proprio nomine poſſidet, ſed domini; in quam rem plura iura ex iure tam communi, quam Regio citantur, quæ ille omiſſit.*

56 *Dominus rem duobus pro eodẽ tempore locans, & ſecundum in eius poſſeßionem inducens, cũ per eum ipſe poſsideat, cenſetur ex ſententia Ceualli per mediã perſonam ipſius ſecundi conductoris, à primo conuenti, pro rei locatæ reſtitutione & ipſe conueniri.*

57 *Hieronimus Ceuallus dum putat, poſſeſsionẽ cui cõductor incũbit, nulli⁹ momẽti eſſe, adeòquè nõ poſſe illum, vt tertium poſſeſſorem conſiderari, refellitur.*

58 *Cõductor rẽ locatã occupãs, dicitur eſſe in poſſeßione, eãquè etiã proprio nomine detinet, quatenus ſibi opus eſt ad fructũdum re locata, à qua ſi deijciatur, iudicis ſaltem officio eam recuperat.*

59 *Hieron. Ceualli alter error taxatur, dum exiſtimat, conductorẽ nõ ex ſua perſona, ſed domini, cuius nomine poſsidet, perſonali actione conueniri poſſe.*

60 *Conductor, licèt dñi perſonam referãt quòad verã ac propriã poſſeßionẽ, nõ tamen quòad obligationem, vt quaſi ipſe obligatus eſſet, poßit ab alio conductore pro eadem re, illi prius conducta, conueniri, & quare?*

¶ *Lex apud Celſum 4. §. de authoris 27. & §. authoris 31. D. de doli except. expenditur. ibidem.*

61 *Actio realis nudũ etiã rei detentorem ſequitur, & ideò cõtra cõductorẽ, vel aliũ nomine dñi poſſ dẽtẽ dirigi poteſt, cui termin⁹ dãd⁹ eſt ad litẽ dño denunciandã, ſi iudicium ſuſcipere velit, aliàs ſola domini nominatione, ante litis conteſtationem facta, abſoluendus eſt.*

62 *Actor reali actione conductorẽ rei, quã vendicat, pulſans, non eius forum ſequi tenetur, ſed domini ab ipſo nominati, puta forum Eccleſiaſticum, ſi dominus ſit clericus, vel ſeculare, ſi ſit laicus.*

63 *Conductor ſecundus, qui in rei locatæ poſſeßione reperitur, ei⁹ virtute retẽtionẽ habet etiã aduersùs ipſum dominum.*

64 *Conductorem ſecundum abſurdum eſt conueniri poſſe à primo, quaſi ſubrogatum loco domini, cùm & ipſum dominũ poſſet conductor excludere ſi aduersùs ſe ageret.*

DE SECVNDO CONDVCTORE, QVI IN REI locatæ poſſeſsionem primò induct⁹ eſt, an priore ſit potior, & obiter de cõductore ad lõgũ tẽpus, eius què quòad hoc à ſimplici cõductore differẽtia, & maiori cũ emptore ſimilitudine, ad materiã, & ornatum *l. quoties 15. C. de rei vendicat.* ac peruulgatæ Iaſonis doctrinæ *ibidem.*

DISSERTATIO XIX.

1 QVÆSTIO iſthæc, præcedentibus valde finitima, ex facto agitata eſt in Hiſpalẽſi Senatu de mẽſe Octobris an. 1628 in alia aula, cui ego nõ interfui, ſed ab vno ex ei⁹ iudicib⁹ de illo cõſultus ſũ, cũ enim vidua quædã, Eliſabeth Pãdo nuncupata, domũ duob⁹ ſeparatim pro eodẽ tẽpore locaſſet, ſecundum què cõductorẽ in eius poſſeſsionẽ induxiſſet, prim⁹ virtute inſtrumẽti locationis ſibi facti, petijt coram ordinario iudice Hiſpalẽſi expulſionis mãdatum aduerſus ſecundum, quod cũ iudex decreuiſſet, prouocationẽ ab eo ſecund⁹ ad Senatum interpoſuit, vbi articulus ille meritò difficilis viſus eſt, ob diſsidentes in eo interpretum ſententias.

Affirmatiuam namque in fauorem primi conductoris, vti veriſsimam tuetur Iaſon *in d. l. quoties, num. 32. ſub 13. limitatione C. de rei vendicat.* cuius ad hoc meminit, nihil tamẽ firmãs, Caſtellianus Cotta *in memoralibus, ſeu me-* 2

mora-

Digitized by Google

morabilibus vtriuſque iuris, verbo locatio
1. & ſequuntur Ioan. Sicardus *in eadē l.*
quoties n. 9. Ioan. Cephalus *conſ.* 718.
n. 35. *cū* 5. *ſeqq. vol.* 5. Marcus Ant. Na
ta *conſ.* 261. *n.* 10. *to.* 2. Franc. Burſat⁹
conſ. 190. *n.* 44. *vol.* 2. Petr. Nicolaus
Mocius, *de contractibus tit. de locatione,*
& conduct. cap. de naturalibus locationis,
n. 11. Anton. Gamma, qui ſic iudicatū
refert *deciſ. Luſitana* 130. *n.* 2. Camill.
Borrellus, communem dicens, *cōſ.* 72.
n. 10. Hieronimus Ceuall. *pract. quæſt.*
commun. contra commun. lib. 3. *q.* 756. *à*
n. 52. *ad* 60. Ant. Cardoſo *in praxi iu-*
dicum, & aduocatorum, verbo emptio, &
venditio, nu. 17. *verbo lex num.* 32. *verſ.*
Attamen Iaſon, & verbo locatio, n. 29.
Ioannes Aloyſius Riccius, qui cum
Iaſone, licèt eius non meminerit, re-
gulam *d. l. quoties* in locatione limitat,
in collectan. deciſionum part. 2. *collecta-*
nea 439. *verſ. Secundò in locatione*, Iu-
lius Cæſar Ruginel. *practicar. quæſt. cap.*
22. *n.* 9. Marius Giurba *deciſ.* 59. *n.* 7.
& 15. Philippus Paſchalis *de viribus*
patriæ poteſtatis p. 4. *c.* 6. *n.* 35.

3 Cuius ſententiæ, quam proculdu-
bio falſam exiſtimamus, argumēta ali-
quot adfert Iaſon, eius anteſignanus,
in d. l. quoties, quæ nos eodem ipſo or-
dine, quo ea proferemus, conabimur
refellere, ne poſtea, his ſolis nunc pro
poſitis, compellamur vti repetitione,
quemadmodùm aliàs in vtili quæſtio-
ne patrui, & nepotis, breuitati cōſule
re volens appoſitè dixit, ac fecit Petr.
Greg. *de Republ. lib.* 7. *c.* 10. *n.* 16. *cū ſeqq.*

Primum ſumitur ex natura tituli,
ſub quo lex illa, quæ inde interpre-
tationem accipere debet, colloca-
ta eſt, qui cùm ſit de rei vendicatio-
ne, quæ ei tantùm competit, qui domi
nium habet, *l. officium* 9. *verſ. Vbi enim*
probauit, l. in rem actio 23. *D. de rei vendi-*
cat. cum ſimilibus, indicat, eam legem
in his tantùm contractibus locum ha-
bere, in quibus agitur de translatione
dominij, vel iuris in re, vt & docuit Si
4 cardus *in d. l. quoties n.* 8. id verò * per
ſimplicem locationem, etiam ad effe-
ctum perductam, minimè transfertur,
l. non ſolet 39. *aliàs* 42. *D. locati, l. cùm*
manuſata § 5. 5. *vlt. D. de contrah. empt.*
cum adductis ab Ant. Gom. *to.* 2. *var.*
c. 3. *n.* 2. *verſ. Ex quo contractu, & n.* 11.
verſ. Sed illud nō credo, D. Pichar. *in rub.*
n. 30. *& in princ. n.* 12. *inſt. de locat. & cō-*
duct. Guzman *de euict. q.* 17. *n.* 3. *ad finē*,
Idquè apud nos probatur *in l.* 11. *verſ.*
Con todo eſſo el ſeñorio, tit. 10. *parti.* 7.

Quod tamē argumentū nō min⁹ inep
tū eſt, quā debile. Ineptum, quia cùm * 5
lex illa apertè in ſecūdo emptore, vel
donatario loquatur, cui per traditionē
dominium quæſitū eſt, hoc eſt ſiue ve-
ram, ſiue fictam, puta per cōſtitutum,
aut ſimilem actum, iuxta ea quæ tradit
Ioan. Gutier. *de iuram. confirmat.* 1. *p. c.*
3. *n.* 1. 5. & 6. & latè, innumeris relā-
tis, reſoluit D. Ioan. del Caſtil. *quotid.*
controuer. lib. 5. *c.* 80. *n.* 17. & vltra eos
Borgninus Caualcan. *deciſ. Finizanenſi*
27. *num.* 48. *p.* 2. relatus ab Ariſminō
Tepato *in compend. var. ſentēt. to.* 3. *tit.*
391. *c.* 18. *verſ. Emptor ſecundus*, nouiſ-
ſimè Hermoſill. *in addit. ad Greg. Lop. in*
l. 50. *tit.* 5. *p.* 5. *gl.* 1. *cū* 6. *ſeqq. n.* 9. fruſ-
tra recurritur ad naturā tituli, ſub quo
iacet, quod tunc demum fieri * opor- 6
teret, cùm lex dubia eſſet, nec ſatis dig
noſci poſſet, an in terminis tituli, ſeu
rubricæ loqueretur, vt planè cōſtat, ex
text. quē pro ſe alſegāt Iaſ. & Sicard⁹,
in l. Imperator 16. *al.* 19. *in fi.* illic. *Et cre*
do ſenſiſſe Principē de empti, & vēditi ac-
tione, D. de in diē addictione, & ex optimo
exēplo gl. *verb. certo, in c. tibi qui* 12. *de*
reſcript. in 6. *& verb. principalis, in c. ſi ſu*
per gratia 9. *de offic. delegati, eod. lib.* aſſe-
rentium, executorem iudicem delega-
tum eſſe, quia de eo in illis tit. agitur,
quas gloſſas in propoſito rectè cōmē-
dat doctiſsim⁹ mei Collegij alumnus
D. Martinus de Larriategui *ſelect. iuri*
ciu. diſput. lib. 8. *c.* 13. *n.* 27. neq; enim
in reb⁹ claris loc⁹ eſt cōiecturis, *l. ille,*
aut ille 25. §. 1. *D. de leg.* 3. *l. cōtinu⁹* 137.
§. *cū ita in fi. D. de verb. obligat. cū ſimil.*
Debile, quia * quæſtio noſtra nō eſt, an 7
illius legis deciſio cōprehendat caſum
ſecūdi cōductoris, cui priùs res locata
tradita eſt; neque enim de hoc dubita-
ri poſſet, cū in diuerſis terminis loqua-
tur; ſed an quod ibi in emptore, & dona
tario traditū eſt, cui apud nos cōſonat
l. 50. *verſ. Otroſi decimos in* 1. *tit.* 5. *p.* 5.
exten-

extendi ad conductorē poſsit? vt mòx audiemus. Vnde alter Iaſonis, & Sicardi error deprehenditur, dum regulam d.l.quoties, in venditione, & donatione traditam, limitant in locatione, nam
8 limitatio, * ſiue exceptio debet eſſe de regula, ſiue ad eam pertinere, l.ex eo 18. D.de teſtibus, l.quaſitum 12. §. idem reſpondit domo inſtructa, verſ. Denique Neratius, D.de fundo inſtr. l.nam quod liquida 4. §. finali, verſ. Si cui penus, D. de penu legat. aliàs verò deriſoria eſt, elegans tex. in l.ſed an vltrò 11. §. 1. verſ. Sed iſtam ſententiam Celſus eleganter deridet, D. de negotijs geſtis, quem ad hoc rectè expendit Paulus Caſtrenſis cōſ. 79. n. 3. lib. 1. & in terminis cuiuſdam ſtatuti reſoluit eleganter idem Caſtrēſis in l.in bis 14. n. 3. D. de legibus, quē refert, & ſequitur Philippus Decius in cap. cùm dilecta 4. n. 14. circa finem, verſ. Secus videtur, de confirm. vtili, vel inutili, & ad explicationē reg. 8. Cancellariæ Seraphinus deciſ. 980. n. 7. ac ad intellectum legis 9. Tauri, in verſ. vlt. obſeruat optime Ioannes Guillen à Ceruātes ibi. n. 67. & 68. idquè iuris brocardicum aliàs explicant, & exornant latè Euerar. in locis legalibus, loco 9. ab exceptione ad regulam, ſub n. 9. nouiſsimè Simō Vaz Barboſa ad principia, & loca communia, lit. C. n. 17. & Auguſtin. Barboſa axiom, 85. n. 6. & 7. vltra alios à me congeſtos diſſert. 2. n. 40.

Secundum Iaſonis argumentum eſt,
9 quòd in locatione ceſſat ratio fundamentalis illius legis, quam idem Iaſon tradiderat n. 3. verſ. Item antequam, & Siccardus ſub eodem n. poſt Gloſſam, & communem ibi, quam reſoluunt Anto. Gomez tom. 2. variar. cap. 2. n. 30. verſ. Secunda ratio, Dominus Præſes Couar. variar. reſolut. lib. 2. c. 19. in princ. Nicolaus Mocius de contract. tit. de empt. & vendit. c. de naturalibus emptionis, nu. 82. Matiençus ad l. 7. tit. 11. lib. 5. nouæ compil. gloſ. 6. n. 6. Pater Luodoui. Molina de iuſt. & iure to. 1. tract. 2. diſputat. 2. n. 3. verſ. Cæterùm, & diſputat. 3. n. 17. ac poſt alios nouiſsimè Hermoſilla ad Gregor. Lop. in d.l. 50. tit. 5. parti. 5. gl. 1. cum 6. ſeqq. n. 1. nempe quòd ex ſolo titulo venditionis, vel donationis, ante traditionem dominium non transfertur, nec aliquod ius in re vendita, vel donata, l.ſi ager 50. alias 51. D. illo tit. de rei vendicat. l.penult. C. eodem tit. l.ſi pater tuus 8. C. de actionibus empti, confert reg. tex. in l.alienatum 67. in princip. D. de verb. ſignificat. exornat latè cū multis vir doctiſsimus, nobis que amiciſsimus D. Don Chriſtophorus Moſcoſo, & Cordoua in perquam docta allegatione fiſcali, honoris ergò per ipſum ad nos transmiſſa, contra Don Ioannem de Amaſſi, nu. 12. & 14. Quod procedit
etiam * ſi vēditio vniuerſalis ſit, puta hereditatis l. qui tibi hæreditatem 6. C. de hæreditate, vel actione vēdita, l.qui tibi 3. C. de his, qui à non domino manumittūtur: quia & ſi res vendita vniuerſalis ſit, titulus tamen ipſe particularis eſt, cùm tamen aliud eſſet, ſi & titulus vniuerſalis foret, puta ſucceſsio ipſa quia ſola ſufficeret aditio ad dominij trāſlationem, l.cùm heredes 23. D. de acquir. poſſeſſ. vt rectè explicat Ant. Gom. var. reſolut. tom. 2. d.c. 2. n. 5. verſ. vltim. & ideò præfertur emptor, vel donatarius, cui res tradita eſt ei, qui ſolum titulū, licèt antecedentem habet. Sed & in * 10
Publiciana actione, quòd præferatur ſecundus emptor, qui ſolus à non domino poſsionem accepit, ſi ab ea poſtmodùm ceciderit, & cum primo concurrat in auocando rem emptam à tertio poſſeſſore, probat tex. in l. ſiue autē 9. §. ſi duobus, D. de Publiciana in rem actione, & in l. ſi ea res 31. §. vlt. D. de actionibus empti, d.l. 50. verſ. Otroſi deziemos, in 2. tit. 5. parti. 5. Id quòd in locationis contractu locum habere non poteſt, cū in eo ex traditione conductori facta, dominium à locatore non mutetur, d.l. non ſolet 39. D. locati, cum ſimilibus. 11

Sed & hoc argumētum parum mouet, quia & ſi ratio principalis d.l. quoties, illa ſit, quā nuper retulimus, à dominio ſecundi emptoris, vel donatarij, cui traditio facta eſt, proueniens, quæ in ſecundo conductore in poſſeſſionem rei locatæ inducto, verificari minimè poteſt, vt ob eam cauſam is ſit primo præferendus; eſt tamen alia ratio * inde dependens, quòd videlicet 12 13

primus

Digitized by Google

primus emptor, vel donatarius, cui ex ſolo titulo dominium quæſitū non eſt, nullam actionem habet, qua aduersùs ſecúdū experiri poſsit, neque realē ex defectu cōtractus, vel quaſi cōtractus initi cū ſecúdo, vt cóſiderat rectè Ant. Gom. *to.2.var.c.2.n.20.verſ. Cuius deciſionis prima ratio*, & cū Ant. Fabro aduertit quoquè Hermoſilla *in addit. ad Greg. Lop. in d.l.50.tit.5.p.5.gl.1.n.1. in fin. & in ſimili in l.42.eod.tit. & parti. gl.7.n.2. ſimiliter in fin.* quæ ſanè ratio & in locationis contractu verificatur,
14 cū primo * cóductori aduersùs ſecundū, in rei locatæ poſſeſsione, in quam à dño induct⁹ eſt, manenté, nulla ſuperſit actio, qua ipſum cóuenire poſsit, vt eam deſerat, ſibiq; vacuam relinquat, neque enim perſonalis actio aduersùs tertium, & ſingularem rei poſſeſſoré, vel detétorem datur, ſed aduersùs dominum tantùm, cum quo contraxit, vt vel liberum rei locatæ vſum præſtet, vel ad intereſſe damnetur, iuxta latè 12. diſſert. tradita ad confirmationem vltimi argumenti, ſecunda conſidera-
15 tione; atque adeò * primo conductori dicere nō ineptè ſecúdus poteſt id, quod aliàs prohibenti vicinum altiùs ædes ſuas tollere, ob id quòd illæ ſimilē ſeruitutē alij vicino deberét, obiici poſſe dixit Vlpianus *in l. loci corpus 4. §. competit, D. ſi ſeruitus vendicetur*, nempè, *quòad te liberas ædes habeo.* Exceptio
16 * namque, *tua non intereſt*, vel *tibi actio non competit*, eſt litis finitæ, & impedit litis ingreſſum, vt ſatis ex ea *l. cōſtat, & ex l. ſi quis ex argentarijs 6. §. ex hoc edicto, D. de edendo, l. Papinianus 8. §. ſi quis impubes*, vbi notat Bart. *n.2. D. de inofficioſo teſtam.* cum ſimilibus, relatis à Tiraq. qui pluribus quoquè exornat, *de retract. cōſang. §.1. gl.2. n.53.* expenoūt ad varia, & proſequūtur optimè Hippol. Riminal. *cōſ.268.n.2. & 3. vol.3. conſ.367.n.14. conſ.465.n.pen. & vlt. vol.4. cōſ.582.n.27. vol.5. & cōſ.692. n.14. vol.6.* Ioan. Petr. Surd. *conſ.22. n.1. lib.1. conſ.214.n.10. conſ.227. nu. 7. conſ.252.n.1. iuncto n.15.* (vbi eleganter declarat) *lib.2. & deciſ.52.n.2. deciſ.149.n.24. & deciſ.265.n.38. lib.1.* Parlad. *lib.2. rer. quotid. c. fi. 5. p. 5. 2. n. vlt.* Franciſ. Milanéſis *deciſ.1.n.19. lib.2.* Menoch. *cōſ.2.n.110. & 111. & cōſ.89.n.73. & 74.* & poſt alios Cāceri⁹ *var. reſol. lib.1. c.18. à n.16.* Scacc. *de appell. q.5.n.95. in fin. & de cōmercijs §.2 gl.5.n.142. ad med. & §.7. gl.2.n.73. in fi.* Giurba *deciſ.17.n.16.* Vameſ. id rectè amplians, ac per plura probās procedere, etiam ſi talis exceptio lite pendente ſuperueniat, *conſ.73.n.1. & 2. cētur.1. & conſ.19.n.2. cētur.2.* Dō Martinus de Larriategui *ſelect. iur. ciu. diſp. lib.6. c.6. n.3. & 5.* Hermoſill. *ad Greg. Lop. in l.10. tit.1. p.5. gl.4. n.123.* vltra nonnullos alios, congeſtos à Gabriele Aluar. *ad axiomata iur. lit. I. n.94.*

Tertium arg. eſt, quod quando duo 17 ad alicuius actus cōſummationē requiruntur, vt contingit in tranſlatione dominij, ad quam titulum, & traditionē ſimul cócurrere neceſſe eſt, *l. nunquā nuda 31. D. de acquir. rer. domin. & l. traditionibus 20.* illic, *non nudis pactis, iuncta gloſ. & communi, C. de pactis*, ille præfertur, in quo priùs hæc duo reperiuntur, vt ſatis conſtat ex *d.l. quoties, iuncto ſummario Bartoli*, cum his, quæ reliqui ibidem notarunt, optimè Iacobus Calicius *in lucerna laudemiorum 8. cellula n.34.* Matienç. *ad l.7. tit.11. lib.5. cōpil. gl.6. n.6. verſ. Ex quo fit, & nu.14. circa fin. verſ.4. & vltima perfectio*; vnde apparet, ſecus eſſe, ſi vnum ſufficeret, puta titulus ſolus abſque traditione, at in locatione ſimplici, nec dominium, nec aliud ius reale per traditionem quæritur, ergo traditio rei, quæ nullam traditionem iuris importat, nō poteſt eum excludere, quin ſit potior, qui priorem locationem habet. Verū hoc argumentum parùm, aut nihil à præcedenti differt, eodemquè fermè modo diluitur, negando conſequentiam, nam * vt primus conductor ſe- 18 cundo, in rei locatæ poſſeſsione, in quā inductus eſt, manenti præferatur, eget perſonali actione ad eum conueniendum, quam tamen contra illum nullam habet, ſed aduersùs locatorem dumtaxàt, vt diximus, atque ita peraccidens, & occaſionem quandam euenit, ratione inſiſtentiæ tantum, abſque vllius iuris realis acquiſitione, vt

ſecundus priore ſit potior, qui aliàs
ab illo præferendus eſſet. Nec eſt in iu
19 re nouum, * vt accidentariè, & in cō-
ſequentiam, vel per occaſionem ali-
quam admittatur quod alioquì direc-
to, ac principaliter non admitteretur,
l. Ariſto. 3. in fine, cum relatis à gl. *vlt.*
D. qua res pignori, l. 1. l. quod dicimus 7.
D. de author. tutorum, l. quadam 62. D.
de acquiren. rerum domin. l. 2. illic. *Quia*
id domino magis ex occaſione, quàm ex iu-
re contingeret, D. de riuis, cum ſimilibus.

20 Quartò adfertur à Iaſone *lex in o-*
peris 26. D. locati, & gloſſ. 1. iuncta tex-
tui in cap. fin. de ſponſa. duorum, quæ per
vtrumque tex. docet, in contractibus,
qui ad eorum eſſentiam, & perfectio-
nem, nihil aliud quàm conſenſum re-
quirunt, priorem ſemper eſſe potioré.
Quod ſanè argumentum idem quoquè
eſt cum duobus præcedentibus, & eo
demum caſu concludit, quo datur ac-
tio primo contrahenti, qua mediante
præferri poſsit alteri, qui poſtea con-
traxit, quemadmodū contingit in ſpe-
cie *d. l. in operis*, vbi vterque conductor
actionem habet aduersùs locatorem,
cum quo contraxit, in qua quidem ac-
tione primus quòad rem locatam prę-
fertur, vt vltra ordinarios *ibi*, obſer-
uat Bartholomeus Caſſaneus *in catalo-*
go gloria mundi 12. part. conſiderat. 99.
circa fin. verſ. Tertiò operatur, & poſtea
latiùs declarabimus.

21 Idemquè videre eſt *in d. c. fin. de ſpōſa*
duorū, c. licit 3. verſ. Et ſi nupſerit, eod. tit.
c. ſi inter virū 31. de ſpōſalibus, l. 9. ad me-
diū, verſ. E ſi alguno caſaſſe, tit. 1. parti. 4.
quibus in locis ideò matrimoniū, per
verba de prę ſenti cōtractū abſque co-
pula, præualet ſequenti copula cōſum-
22 mato, quia * per ſolū coniugalem cō-
ſenſum, de præſenti præſtitū, abſq; car
nali cōmixtione, plenū ius primo cōiu
gi quæſitū eſt, itaut ei corporalis tradi
tio nihil addat, ex reg. *l. nuptias 32. D.*
de regul. iuris, c. 1. cū ſeqq. 27. q. 2. c. 1. c. cū
locū 14. illic, *matrimoniū autem ſolo con-*
ſenſu contrahitur, c. tua 25. verſ. Nos igi-
tur, cū alijs, de ſponſalibus, l. 2. verſ. La ſe-
gunda deſtas dos maneras, iuncto fine legis,
tit. 1. p. 4. Tridēt. *Seſſ. 24. de reform. ma*
tr. c. 1. cū traditis à Pat. Domin. Sot. *in*
4. diſtinct. 26. q. 1. art. 4. Matiē ç. *ad l. 8.*
tit. 1. gl. 1. n. 4, & ad l. 4. tit. 2. gl. 1. n. 2.
lib. 5. cōpil. Gutier. *de tutel. 1. p. c. 9. n. 5.*
6. & 7. & in terminis notat Abbas Pa-
normit. optimè gl. explicās, *n. 6. verſ.*
Sed intellige, in d. c. fin. de ſponſa duorū, ac
D. Præſ. Couar. infra referēdus, & ag-
noſcunt Iaſ. *limit. 8. ſub n. 32.* & Sicar-
dus *limit. 3. ſub n. 6. in d. l. quoties*, ac vt
receptiſsimū reſoluunt Hippol. Mar-
ſili⁹ *ſingul. 82. n. 6.* Cardin. Dominic⁹
Tuſch. *pract. cōcluſ. to. 8. lit. V. concl. 64.*
n. 17. Leander Galganet⁹ *in tract. de tu*
tela, & cura; lib. 3. q. 13. à n. 20. ad 24. in
cluſiuè, Gutier. *d. c. 9. n. 7.* Cui⁹ rationis
ratio, licèt varia ab interpretibus tra-
datur, vel ipſo Panormitano teſte *vbi*
proximè, illa certè veriſsima eſt, quòd
nimirū * in ea prę ſentis cōſenſus præ- 23
ſtatione ineſt propriæ volūtatis tradi-
tio, per quā dominiū corporum tranſ-
fertur ad potentiam copulæ, vt planè
conſtat *ex c. finali 27. q. 2. & ex c. 1. de*
ſponſa duorum, vbique in fin. his verbis,
Et mutuò ſe concedunt vnus alij, & mutuò
ſe ſuſcipiunt, vbi notarunt omnes, ac
poſt alios nouiſsimè Mari⁹ Giurba *ad*
conſuetudines Senatus Meſſanen. c. 1. gloſ.
6. n. 7. part. 1. & id eſt, quod voluit D.
Thomas * *2. 2. q. 88. art. 7. in corpore,* 24
circa finem, illic: *Non enim ſolennitas nup*
tialis adhibetur, niſi in celebratione matri
monij, quando vterque coniugum ſui corpo-
ris poteſtatem alteri tradit, neque enim
loquitur Doctor Angelicus de ſolen-
nitate nuptialium benedictionum, ſed
de ea, quæ initio contracti matrimo-
nij per verba de præſenti adhibetur, &
explicuit apertiùs * Hadrianus *in 4.* 25
tit. de Sacramento matrimonij, quaſt. 2. de
conſenſu, verſ. Ad quartum, illic: *Dico*
quòd requiritur conſenſus non in carnalem
copulam, ſed in tranſlationem poteſtatis
corporum ad opus carnalis commercij, &
paulò inferiùs illic, *Et in hoc implica-*
tur trāſlatio, ſeu mutua donatio poteſtatis
corporum, & in verſ. Alij reſpondēt, illic,
Quòd requiritur cōſenſus in contractū, vel
id, quod eſt cōtractus tranſlationis, vel mu
tuæ donationis, ſeu cōmutationis poteſtatis
corporū. Ex quo fit, * vt non poſsit il- 26
le, qui ex primo matrimonio, cum vna
vxore cōtracto, dominiū corporis, vel
pro-

propriæ voluntatis ad potentiam copulæ in eam tranſtulit, adeòquè illius dominus non eſt, dominium in aliam vxorem transferre per actualem copulam, iuxta regulam *tex. in l. ſi vt certo §. ſi duobus vehiculum, D. commodati*, iunctis duabus alijs *ex l. id quod noſtrum 11. & l. nemo plus 54. D. de regulis iuris, cap. quod autem 5. in fine, de iure patronatus, cum ſimilibus*, proſequitur, & exornat late, tametſi non omninò ſic explicet, Petrus Barboſa *in rubr. D. ſoluto*
27 *matrimon. 2. part. n. 85. & 86.* Quod * adeò verum eſt, vt nec Papa ſtatuere poſsit, quòd matrimonium ratum, ſiue præſenti conſenſu perfectum, per ſubſequens, copula conſummatum, dirimatur, vt contra Hoſtienſem obſeruat Abb. *in d. cap. fin. n. 5. verſ. Sed ego dubito*, & probat rectè D. Præſes Couarru. *in 4. de ſponſalibus 2. part. cap. 7. §. 4. n. 22. verſ. Verùm hîc, quæ diximus, & n. 23. & 24. iuxta nouiſſimam editionē*, optimè ſatisfaciens Alexandri III. *reſponſo in d. cap. licèt, in fine*, ſequitur poſt Mariençum, & alios, cōtra ipſum Hoſtienſem, & plures eiuſdem ſententiæ authores, quos congerit, doctiſsimus Pat. Thom. Sanch. *de matri lib. 2. diſput. 14. n. 3. & 4.*

28 Denique mouetur Iaſon *ex l. ne cui 32. C. de locato*, vbi conductor domus, vel alterius cuiuſcumque rei, diſtrictè prohibetur litem ſuper ea inferre alteri, qui eandem poſt illum à domino cōduxerit. Sed quis non videt, argumentum iſtud cæteris deterius, longèquè debilius eſſe, nā etſi textus ille de pluribus eiuſdem rei conductoribus loquatur, ponit tamen, eos non pro eodem tempore conduxiſſe, ſed ſecundum in id demum tempus, quo prior locatio iam finita eſſet, vt rectè *ex ea lege* notant *gloſſ. 1.* Paul. *n. 1. ad fin.* Iaſ. & Sicard. *n. 2. ibi*, & poſt alios Bernardinus Alphanus *collectan. 338.* in quā quidem ſpecie primus conductor ſecūdo pro eodem pretio, ratione prioris conductionis, præferendum ſe fore cōtendebat, quod tamen lex illa diſtrictè prohibet, niſi per pactū in ſcriptis celebratū id ita cū dno cōuenerit, ex ratione, quā *diſſert. 12. à n. 39. & 56.* latè explicuim⁹; quæ ſanè ſpecies nil prorſus cū quæſtione noſtra commune habet, quippe quæ ſolū vertitur circa duos eiuſdē rei, ac pro eodē tēpore cōductores, quorū prim⁹ virtute anterioris tituli, rem conductam à ſecundo, in eius poſſeſsione conſtituto auocare vult.

Contrariā itaque ſententiā, nempè 29 ſecundū conductorem, poſſeſsioni rei locatæ incūbentem, primo ex quadam iuris neceſsitate præferri, ob defectū actionis, qua hic aduers⁹ illū experiri poſsit, meritò amplexus eſt Senat⁹ in ſuperiore caſu, mandatū illud expulſionis, ab ordinario iudice decretū reuocās; nā & eandē receperunt Rotę iudices, *deciſ. 2. de locato, in antiquis, ſub n. 3. verſ. Poteſt dici, & deciſ. 1. in antiquioribus*, licèt eos pro ſe aduocet Ioā. Aloyſi⁹ Ricc. *vbi ſup.* qui, vt dixim⁹, Iaſonis limitationi poti⁹ adhęret; hāc itē ſententiā Papiæ ſeruatā ſe vidiſſe corā Prætoris aſſeſſore teſtatur Catelian⁹ Cotta *dict. verbo locatio 1. verſ. Tamen addo*, & conſulendo ſequuti ſunt, ferè omnibus fundamentis, quibus Iaſon perperam motus eſt, ſimili modo ſatisfacientes, Alexan. & Socinus ſenior, quorum idē Catelianus meminit, ille quidem (quem ipſe mendoſè citat) *conſ. 122. à principio, & maximè à nu. 7. verſ. Nec obſtat, vol. 5.* hic verò *eōſ. 29. à n. 3. ad 7. incluſiuè, vol. 4. & reg. alphab. 118. incip. emptorum duorum, fallētia vltim. in fin. verſ. Et quid in locatione*, ſubſcribunt Ant. Gom. *ad l. 40. Tauri, n. 16. illat. 4. verſ. Sed cōtrariū, & var. reſolu. to. 2. c. 2. n. 20. verſ. 2. principaliter*, D. Pręſ. Couar. *var. itē reſolu. lib. 2. c. 19. n. vlt. verſ. quæ dubia videtur*, Greg. Lop. *in l. 50. gl. 1. poſt princ. verſ. & in quantū, tit. 5. parti. 5.* Marc⁹ Ant. Peregrin⁹ *ad rubr. de cauſa poſſ. & proprietat. n. 9. verſ. Niſi tamen*, Philippus Port. & Anton. Gabriel, qui contrariam Iaſonis ſententiam tantùm referunt, ſed non ſequuntur, *communium concluſionum* ille *lib. 2. conclu. 40. ampliat. 2.* hic verò *lib. 3. tit. de emptione, & vendit. concluſ. 2. num. 5.* (quanquam D. Couarruuiā, & Gabrielem, quod valdè miror, pro ſe quoquè citent viri alioquì circūſpecti Camil. Borrel. & Mar. Giurba, pro priore ſententia

tentia allati) ac veriſsimam, & receptiſsimam reſoluunt Ioann. Franciſcus à Bellacomba *inter communes opiniones diuerſorum, lib. 4. tit. 26. de contrahenda empt. n. 131.* Aluar. Valaſ. *de iure emphit. q. 14. n. 7. poſt princip. verſ. Nec mirum,* Vincent. Carocius *de locato, & conducto p. 4. tit. de locatione duob⁹ facta, n. 4. cum ſeqq.* Doctor Marta *voto 35. n. 12. 14. & 15.* Cæſar Vrſillus *in additione ad Afflictum, deciſ. 238. n. 7.* Blaſi⁹ Flores de Mena *in addit. ad Gāmam, d. deciſ. 130.* Pater Ioan. Azor. *p. 3. inſtit. moral. lib. 8. c. 8. q. 5. verſ. Sed dubia quaſtionis,* Marius Muta, qui & ipſe nonnullos pro ſe adfert, qui contrariū potiùs docuerunt, *deciſ. Sicilia 35. nu. 11.* Card. Dominic. Tuſch. *pract. conclu. to. 2. lit. C. concl. 605. n. 1. & 3.* Dionifius Gotofred. *in notis ad l. emptorem 9. C. de locato, nota 3. ſub littera D. ad finē, verſ. Quid ſi duobus,* latè & eleganter Anto. Faber *de erroribus pragmaticorum tom. 1. decade 24. & meliùs to. 4. decade 86. vbi què errore vlt.* nouiſsimè Did. à Brito, *ad rubricam de locato, 2. p. §. 4. n. 1. & 2.* & Ioan. Vvameſius, qui aduersùs Iaſonem, præcedentis ſentētiæ authorem, cōmunem extare opinionem teſtatur, *cōſ. 67. n. 6. centur. 3.* Hermoſil. *ad Greg. Lop. in d. l. 50. tit. 5. p. 5. gloſſ. 1. cum ſex ſeqq. n. 2. ampliat. 2.*

30 Ex quorū reſolutione cōſtat, altero ex duobus caſib⁹ priori ſentētię locū præſertim eſſe poſſe, ſiue primū cōductorē ſecundo, cui res tradita eſt, præferendum fore. Primus eſt (quem proſequitur latiùs Did. à Brito, *d. §. 4. n. 13.* & nos hoc loci proſequemur, alterum ad ſequentem diſſertatiōnē remittentes) cùm conductor ſecundus à poſſeſſione cecidit, eaquè non penes extraneum, aduers⁹ quem nulla actio ſupereſſet, ſed penes dominum ipſum reperitur, nam tunc ſi primus, & ſecundus conductor, quilibet virtute ſuæ conductionis ad poſſeſsionem petendam cōcurrant, primus omninò præferendus
31 eſt; etſi interim * forſan primus intereſſe à domino receperit, ſi modò illud ei reſtituere ſit paratus, quia cōditionalis intelligitur receptio, ſi ſcil. traditio ſecundo conductori facta duraret, nec vnquam dominó poteſtas eſſet rem locatam ſecūdo tradendi, arg. text. *in l. etſi forte 6.* (quę aliàs eſt ſub *l. & ideò 5.* illic, *ſed ſi intra tempus ſtatutum rurſus depoſuerit adificium ſuum vicinus, renaſcetur tibi vindicatio, D. ſi ſeruitus vindicetur, l. quod Seruius 8. D. de cōdict. cauſa data, & in l. quæro 54. al. 58. §. inter locatorem, D. locati,* cum traditis ab Alciat. & Menoch. *de præſumpt.* illo *reg. 3. præſūp. 32.* hoc verò *lib. 3. præſūp. 38.* Tuſch. *pract. concl. to. 2. lit. D. concl. 502.* Stephan. Gratian. *diſcept. forēſ. to. 5. c. 916. n. 21.* Gabr. Aluarez *de priuil. paup. 1. p. q. 14. n. 1. & ad iuris axiomata, lit. D. n. 105.* Primum autem deducitur ex reg. *l. quoties vtruſque 98. D. de regul. iuris, c. qui prior 54. eod. tit. in 6.* & in terminis meli⁹ ex * *l. in operis 26.* 32
D. locati, vbi Vlpian⁹, *in operis* (inquit) *duobus ſimul locatis, conuenit priori conductori antè ſatisfieri:* quo loci locatio operarum ideò duobus ſimul facta dicitur, qua ab vno homine, licèt diuerſis temporibus, vel horis facta eſt, & in idem tempus collata, aliàs enim non poſſet vnus conductor prior, & alter poſterior dici, vt rectè gloſ. & DD. admonent, vſque ad Anton. Fabr. *in rationali ad eam l.* atque ideò quoquè priori conductori priùs ſatisfaciēdum eſſe dicitur (quod ipſi quidem nō ſatis percepiſſe videntur) quia cōtractus ille ſolo conſenſu perfectus fuit, à quo non potuit locator, conductore inuito, recedere, & ius ei quæſitum tollere per locationem, alteri poſtea factā, iuxta ea, quæ *diſſertatione 12. ad vltimū argumentum, in prima cōſideratione* diximus. Qua ratione * idem dicendum 33
eſt in locatione domus, vel fundi duobus facta, vt primus præferatur, idquè ſiue neuter conductor in poſſeſsionem eius inductus ſit, quo caſu idem in emptione procederet, * quia primus emptor præferretur, & venditor pœna fal 34
ſi ad inſtantiam, ſiue accuſationem ſecūdi, quem feſellit, plecti poſſet, *l. qui duobus 21. D. ad l. Cornel. de falſis, l. 7. verſ. Otroſi,* vbi notat Gregor. Lopez *gl. 8. tit. 7. part. 7.* (quib⁹ addendi ſunt, optimè exornātes Nicol. Moci⁹ *de cōtract. tit. de empt. & vēdit. c. de naturalib⁹*

emptio-

Digitized by Google

emptionis, *n*.31. Menoch. *de arbitrar. lib.*
2. caſu 381. *à n*. 10. Farinac. *in praxi cri-*
minali 5. *p. tit. de falſit. & ſimulat. q.* 150.
n. 219. & vltra eos nouiſſimè Emun-
dus Merilli⁹ *obſeruat. iuris lib. 2. c.* 28.
elegantem differentiæ rationem tra-
dens inter eam falſi accuſationem, &
actionem ſtellionatus, creditori pro-
ditam *in l. tutor* 16. §. 1. *D. de pignorat.*
act. & in l. 3. D. de crimin. ſtellion. aduer-
sùs debitorem, qui rem alij obligatá,
illi pignori dedit) ſiue etiam ſecundus
conductor tantùm in poſſeſsioné fue-
rit induct⁹, qui ab ea iam ceciderit, &
cum primo ad ipſam à domino peten-
dam concurrat, vt nuper monuimus.
35 Nec enim * traditio, ſecundo condu-
ctori facta, aliquod ei dominium, etiá
vtile tribuit, quia totum penes loca-
torem, aliòqui dominium permanet, vt
ſæpè diximus, nec in illum ius aliud
transfert, quam ipſam rei detentario-
nem, ex qua hoc ſolùm cõſequitur reſ-
pectu primi, vt perſonali actione ab
eo cõueniri nequeat, quippe cum quo
nihil contraxit, ex traditis *in d. 2. con-*
ſideratione, & conſequenter ſi ab ea ca-
dat, illaquè ſit penes dominũ, neutro
alio poſsidente, neceſſe eſt, vt primus
præferatur, vt aduertit rectè Ant. Fa-
ber *d. decade* 86. *errore vlt. pag. penultim.*
36 Qui tamen * malè huius, & præcedé-
tis ſentétiæ authores in duobus taxat,
imprimis, quòd tam illi, quàm iſti ne-
gent, in conductorem, cui tradita eſt
res locata, ius aliquod reale tráſferri,
nam ait transferri in illum ius reten-
tionis, idquè reale eſſe, in quo ipſe pro
culdubio fallitur, & nimis petulanter
ſine vllo iure contra omnes loquitur,
imò illi apertè refragátur vulgaria iu
ra, quorum infra *n*. 55. mentionem fa-
ciam. Deinde in eo, quòd iſti vim tan-
tùm tribuant traditioni, à locatore fa-
ctæ, in quo etiam decipitur, eius nam-
que meminerunt gratia frequentioris
euentus, non excludentes * aliundè
37 habitam poſſeſsionem, dum ei ſecũdus
conductor incumbit, iuxta doctrinam
gl. verbo præſidentes, in fin. in Clement. 1.
de reſcriptis, & ſimilium, quas referunt,
& commendant Alex. *conſ.* 119. *n*. 45.
lib. 6. Iaſon *in Authent. ex teſtamento, n.*
14. *ad medium, verſ. Nec obſtat, C. de col-*
lat. & expẽdit idẽ Iaſ. *in l. certi cõdictio*
9. §. *ſi nummos, n*. 28. *in fi. D. ſi cert. petat.*
in l. 2. n. 12. & 13. *D. de vulgari, & pupil.*
ſubſtit. & in l. 1. in 2. lectura n. 32. *C. de*
Sacroſ. Eccleſ. atque alibi ſæpè, Tiraq. in-
numeras alias gloſſas cumulans *de re-*
tract. conſang. §. 20. *gl. vnic. n*. 4. 6. 7. &
ſeqq. Ferdinád⁹ Loazes *in repet. l. filius-*
fam. §. Diui. n. 66. *D. delegat. 1. inter repe-*
titiones ciuil. vol. 4. Phamer⁹ *de lucro do*
tis, ſiue ad rub. ſtatuti Lucẽſis, verb. reſtituẽ
da, n. 6. Hier. Grat. *reſponſo* 45. *nu*. 10.
lib. 1. Roland. à Valle *conſ*. 72. *nu*. 48.
& 49. *lib*. 1. Parlad. *lib. 1. rerum quotid.*
c. 7. n. 20. D. Ioannes del Caſtillo *quo-*
tidian. controuer. lib. 2. c. 13. *n*. 4. & 5. P.
Thom. Sanchez *de matrim. lib. 3. diſput.*
20. *n. 3. ad fin. & lib. 9. diſput*. 14. *n*. 16.
ad medium, Gabriel Perei. *deciſ*. 12. *n*. 9.
in fin. Matiẽçus iun. *ad l. 1. D. de minor.*
n. 115. Ant. Merenda *controuer. iur. lib.*
6. *c*. 22. *n*. 14. elegáter Diodorus Tul
denus, pluribus illuſtrans exemplis, *de*
iuriſprudentia extemporali lib. 2. cap. 4.
verſ. Legis ſententia. Ex qua ſecundi cõ-
ductoris poſſeſsione per accidens eue
nit, vt ille interim præferatur, ſiue per
conſequentias, in iure non conſidera-
biles, vt ſuperiùs notauimus.
Neque obſtat hactenùs traditis reg. 38
tex. *in l. priuilegia* 17. *D. de priuilegijs cre*
ditorum (quæ aliàs eſt 32. *ſub titul. de re*
bus authoritate iudicis poſſidendis) cum ſi-
milibus, quibus traditum eſt, inter plu
res perſonales creditores, etiam priui
legiarios eiuſdé cauſæ, ſeu tituli, nullá
dari prælationé, ſed omnes ſimul con-
currere, ſiue in tributũ vocari (quod vul
gò dicimus *ratearſe entre todos ygualmẽ-*
te) quam regulam optimè proſequitur,
& explicat præter alios Franciſ. Ripa
ibi, à nu. 51. *ad* 58. *incluſiuè*. cui tacitè
ſubſcribit, dum ad eum ſe refert, Petr⁹
Dueñas *reg*. 162. atque ita conſequens
videtur, quòd etſi plures ex conducto
agant ad rem locatam, neque ex tem-
poris prioritate, neque ex poſſeſsione
vnus alteri præferendus ſit, ſed ambo
concurrere debeant, vt cuilibet in re
locata pro rata temporis ſatisfactio
fiat. Quia illi regulæ ſatisfacit optimè
Ant. Gomez *d. 2. tom. var. c. 2. n. 20. ex-*

 tenſione

Digitized by Google

tenſione 2.*verſ. Neque iterùm obſtat*, & *in*
d.l. 40.*Tau.n.*6.*illat.*4.*verſ. Licèt ſec?*,
vt procedat in creditoribus merè per
ſonalibus, ad pecuniam ſcilic. vel inte-
reſſe agentibus, ſecus ſi ſint perſonales
non ad pecuniam, ſed ad factum ſibi
præſtandum, vt in ſpecie noſtra.

39 In eò què differt cõductor ſimplex,
ſiue ad modicum tẽpus, de quo loqui-
mur, à conductore ad longum, vel per
petuum tempus, puta emphiteuta, vel
ſuperficiario, quòd ille, ſi tempore ſit
poſterior, tunc demum cùm poſſeſſio-
ni quomodocumque habitę inſiſtit, pri
mo præfertur, ſecus ſi ab ea ceciderit,
40 vt diximus, hic verò, * etſi poſſeſſio-
nem aliundè quàm à domino habens,
non aliud ius quàm retentionis aduer-
sùs petentem acquirat, in quo ſimpli-
ci conductori æquiparatur, at ſi eam
per traditionem, ſibi à domino factam
adipiſcatur, plus iuris habet, quia &
ius in re ipſa, ſiue dominium quoquè
ſaltem vtile, vtiléquè rei vendicatio-
nem conſequitur, *l.* 1.§.*qui in perpetuũ*,
iuncta gl. penult. & *vlt.* & *l. fin. iuxta in-*
terpretationem gl. 1. *D. ſi ager vectigalis,*
vel emphiteuti. petatur, l. ſuperficiario 70.
(aliàs incipit *ideſt*) *iuncto fine legis præ-*
cedentis, cum l. ſequenti, D. de rei vẽdicat.
l. tutor. 16.§.*vlt. D. de pignorat. act. l. hoc*
amplius 9.§.*quæſitum l. qui bona* 13.§.*ſu-*
perficiarium 8. & *l. eorum* 19.*in fin. prin-*
cip. D. de damno infecto, l. in prouinciali 3.
§.*ſi ego, D. de noui operis nunciatione, l.* 1.
§.*quod autem* (aliàs *quod ait Prætor*) *in*
fine, & §.*quia autem, D. de ſuperficiebus,*
l. poſſeſſores 12.*in fine, C. de fundis patri-*
monialibus, lib. 11.*gloſſ.* 1.*in l.*2.*C. vbi*
in rem actio, & communis, quam plu-
ribus relatis, reſoluunt (tametſi in
puncto iuris nonnulli impugnare ten-
tent) D. Molin. *de Hiſpanorum primoge-*
*nijs lib.*1.*c.*21.*à n.*15. Arius Pinelus *in*
*l.*1.*C. de bonis maternis* 3.*p.n.*63. & *la-*
*tiùs à n.*66. D. Franc. Sarmient. *ſelect.*
*interpret. lib.*3.*c.*2.*n.*25. & *à n.*31. Al-
uarus Valaſc. *de iure emphiteut. q.*13.*n.*
1.*iuncto n.*2.*in fin. q.*20.*n.*19. & *q.*29.
per totam, Vincent. Carocius *de locato*
*p.*2.*de locatione ad longum tẽpus, poſt quæ-*
*ſtiones priores, q.*1. *ſucceſſiua n.*5. & *ſub*
*titulo de ſuperficiebus, q.*6.*n.*3. & *q.*8. *à*
*n.*2. Ioan. Garſias, Cald. Pereir. & Fe-
licianus, qui præſertim communẽ hàc
ſententiam ab aduerſariorum impug-
natione optimè defendunt, primus *in*
*tract. de expenſis c.*14.*n.*1.2. & 3. ſecũ-
dus *in tract. de iure emphit.* 4.*p. ſiue titulo*
*de extinctione emphiteuſis, c.*2.*per totum,*
*maximè ex n.*8. vltimus verò *in tract. de*
*cenſibus, in procœmio ex n.*11. Lud. Auen-
dañ. *ſub eodem tract. c.*2.*n.*17. & *c.*11.
*n.*8.9. & 10. Pat. Fernãd. Rebell. & Ia
cobus Cancerius, qui in locatione ad
longum tempus, ſiue ad decennium fa-
cta loquuntur, ille 2.*part. de obligat. iu-*
*ſtitiæ, lib.*14. *de locatione*, & *conduct. q.*
2.*per totam*, hic verò *var. reſolut. lib.*1.
*c.*14.*num.*16.17.18. & 23.*iuxta prio-*
rem editionem, Gotofred. *nota* 3.*in princ.*
& *verſ. Quid in emphiteuſi*, & *verſ. Quid*
ſi in longum, in d.l. emptorem, C. de locato,
Benedictus Ægidius *ad l. ex hoc iure*, 1.
*p.c.*9.*n.*5. *D. de iuſt.* & *iure*, Petr. Aug.
Morla *in empor. iur. tit.*6.*de ſeruitut. q.*1.
*n.*10.*verſ. Neque placet alla*, & *tit.*10.
de locato, & *conducto, in præludijs nu.*33.
D. Anton. Pichard. *ad rubricam ex n.*
26.*ad* 30. & *ad* §.*adeò autem* 3.*n.*20. &
23. & *à n.*31. (vbi alia iura citat) *vſque*
*ad n.*38.*inſtit. de locato*, & *conducto*, Di-
dacus à Brito *ad rub.*2.*p.*§.1.*à nu.*3. &
*meliùs à n.*9. & 2.*p.*§.4. & *ad c. potuit,*
§.1.*n.*5.*poſt medium, verſ. Ponuntur tan-*
dem, eodem tit. de locato, & *conducto*, Au-
guſt. Barboſa *in tract. de appellatiua ver-*
*borum ſignif: appellat.*14.*n.*11.12. &
13. vltra alios, quos retuli *ſupr. diſſert.*
13.*n.*16. & 17. Idquè apud nos cõſtat
*ex l.*1.*verſ. La tercera, tit.*28.*p.*3. & *l.*
74.*Tauri*, quæ eſt *lex* 13.*tit.*11.*lib.*1.
compilat. Quanquam * in conductione 41
ad longum tempus, puta vltra decen-
nium, nõ ſatis id expeditum ſit nedum
iure communi, vt diximus & apud Pi-
nelum, Valaſcum, ac pleróſquè alios
ex relatis videre eſt, & nouiſsimè apud
Euerar. Bronchorſt *enantiophanon, ſiue*
*controuerſarum quæſt. centu.*2. *aſſert.*67.
ſed & inſpecto iure noſtro Regio, quo
locationi ad vitam dumtaxàt ius per-
petuę locationis conceſſum videtur *in*
*l.*19.*verſ. El ſegũdo es*, vbi notat, & co-
gitandum relinquit Greg. Lopez *gl.*7.
*verſ. Sed dubium, tit.*8.*parti.*5. & vt in-
dubi-

Digitized by Google

dubitatum firmant Ioan. Bapt. Villalobos *in antinomia iuris, litter. C. n.* 2. *& in ærar. communium, litter. E. n.* 57. Ioan. Martinez ab Olano *in concordia, & noua reductione antinomiarum, litter. E. n.* 5. *&* 6. ac ſentit Valaſc. *de iure emphiteut. q.* 20. *n.* 19. *verſ. Verùm tamen*, (quod nõ animaduertunt Ant. Gomez, & D. Anton. Padilla, qui legem illam partitæ, quaſi communi reſolutioni cõformem allegant, ille *tom.* 2. *variar. reſolut. c.* 3. *n.* 9. *verſ. Secundò infertur*, hic verò *in l. voluntas, n.* 19. *in fine princip. C. de fideicommiſſ.*) Sed verius eſt, * legem partitæ gratia exempli tantũ retuliſſe locationem ad vitã, non excludens eam, quæ ad decennium fieret, iuxta ea, quę in terminis iuris communis ferè omnes reſoluunt, argumento *legit præcipimus* 32. §. *vlt. C. de appellat. cum ſimilib.* nam & ipſe Gregor. *in d. l.* 19. *gloſſ.* 5. alios illi legi ex iure communi caſus addit, in ea non expreſſos, & alibi ſæpiſſimè ſimile ſupplementum facit. Id

42

43 què * legibus partitæ generale eſt, vt in dubio ius commune non corrigant, niſi id expreſsè declarent, vt in ſpecie *legis* 9. *verſ. E a eſto nos mouimos*, vbi obſeruat idem Gregor. *gl.* 3. *tit.* 13. *p.* 6. & ad varia expendunt D. Couar. *var. reſolut. lib.* 3. *c.* 16. *n.* 12. *circa finem princip. verſ. Sic ſanè*, Menchaca *controuerſ. vſufrequent. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 12. *ad med. verſ. Vel intelligenda*, Burgenſis Marcus Salon de Pace *ad l.* 1. *Tauri n.* 576. Parlad. *lib.* 1. *rer. quotid. c.* 6. §. 2. *n.* 6. & ex alijs comprobant Pater Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſput.* 41. *num.* 8. *poſt medium, verſ. Leges enim*, Melchior Pelaez à Mieres *de maioratibus* 1. *part. q.* 1. *à nu.* 277. *iuxta nouiorem editionem*, Don Franciſcus Carraſco *ad leges nouæ compil. c.* 3. §. 2. *n.* 22. Accedit, * quòd

44 ſub alio caſu locationis perpetuæ, & locatio ad lõgum tẽpus, quæ illi ęquiparatur, incluſa cenſeri poteſt, vt ſuperiores adnotant, maximè Aug. Barboſa poſt Pinel. & alios *d. n.* 13. quod & nos obſeruauimus ſupra *diſſertat.* 15. *nu.* 46. ex quibus ſic longè melius obſeruarunt D. Couar. *variar. reſolut. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 2. Petr. Dueñas *reg.* 240. *limitat.* 2. *verſ. Quod etiam*, & latiùs Ioan. Gutier. *Canon. quæſt. lib.* 2. *c.* 8. *n.* 28. & in hunc ſenſum accipiendi ſunt Anto. Gomez, & Padilla, ſupra commemorati; idemquè tandem, quanquam neminem referens, docuit Parladorius *in ſeſquicenturis quotidianarum differentiarum, differentia* 24. *in princip. n.* 5. *in fin. cum duobus ſeqq.*

Quibus conſequens eſt, vt etſi talis 45 emphiteuta, vel cõductor ius reale habens, à poſſeſſione ceciderit, poſsit rẽ ſic conductã etiam ab ipſo directo domino vendicare, ex reg. *l. rem in bonis* 52. *D. de acquir. rer. domin.* & præferendus omninò ſit priori conductori, vel emphiteutæ, cui res tradita non eſt; quippè cui ex ſolo titulo, vel verbali inueſtitura nullum ius in re fuit quæſitum, quod traditione tãtum quæritur, *l. cum ſponſus* 12. §. *in vectigalibus, D. de Publiciana in rem act.* adeò què præfertur is, cui pri9 illa facta fuit, exemplo emptoris, in quo id ita traditum eſt *in d. l. quoties, C. de rei vendicat.* & in terminis per argumentum à contrario ſenſu voluit Bald. *conſ.* 281. *n. vlt. vol.* 3. (cuius meminit Cattelianus Cotta *d. verbo locatio* 1. *in fine*) dum ait, quòd antiquior præfertur; quia nouiſsimus non habuit naturalem inueſtituram, hoc eſt traditionẽ, apertiùs idem Bald. in feudo loquens, quod emphiteuſi ſimillimum eſt, *in c.* 1. *n.* 1. *&* 2. *de noua forma fidelitat. & in c.* 1. §. *ſi ſtatim, n.* 2. *in fin. ſi de feudo fuerit controuer. in vſibus feud.* Iaſ. *n.* 30. *&* 32. *in d. l. quoties*, Alciatus *reſponſo* 165. *n.* 12. *& reſponſo* 489. *n.* 1. 2. *&* 3. Cardin. Pariſius *conſ.* 1. *n.* 106. *& conſ.* 15. *nu.* 5. 6. *&* 7. *lib.* 1. Aluar. Valaſc. *de iure emphiteut. q.* 14. *num.* 7. *in princ. & verſ. Illud autem*, ac regulariter verum eſſe agnoſcit (niſi * primus 46 ex nominandi facultate alicui data primò fuerit nominatus, quam alter, cui poſſeſsio tradita eſt) Cald. Pereir. ſub *eodem tractatu de iure emphit.* 3. *p. c.* 6. *n.* 24. ſed & data * primi nominatione, 47 idem quod in emphiteuta regulari, vt ſecundus, cui tradita eſt poſſeſsio, primò præferatur, optimè apud nos defendit contra eundem Pereiram, qui in terminis Luſitanę ordinationis loquitur, D. Ioan. del Caſtillo, ſic in noſtro

Digitized by Google

Hiſpalenſi Senatu iudicatum referés, *quotidian. controuerſ. tom. 5. c. 80. à n. 2. vſque ad 45. maximè n. 11. & 44.*

48 Quinimò Nicolaus Motius, pluresque alij ex relatis initio huius diſſertationis, qui volunt regul. *d. l. quoties*, in locatione non procedere, id nihilominùs limitant in emphiteuſi, vel locatione ad longum tẽpus, in qua aiunt regulã illam obtinere, atque adeò præferri ſecundum conductorem, vel emphiteutam, in corporalẽ rei poſſeſsionem inductum, quibus accedũt, Valaſc. *de iure emphiteutico q. 14. n. 7.* Borgnin⁹ Caualcan⁹, cuius littera apud me non parũ corrupta eſt, *deciſ. Fiuizanenſi 25. n. 19. lib. 2.* D. Ioan. del Caſtillo *d. nu. 44.* & poſt alios Hermoſilla *ad Greg. Lop. in d. l. 50. tit. 5. p. 5. gl. 1. n. 6.* nec rectè inſpecti contrariũ voluerunt Speculator *lib. 4. titul. de emphiteuſi, q. 167. verſ. Argumentor contra, ſub nu. 193.* & Ioan. Faber *in d. l. quoties, verſ. Quidam autem*, imò, cùm opinionem hãc, quam ſequimur, vltimo loco referant, ei potiùs videtur adhærere, iuxta receptiſſimam Accurſij doctrinam *in l. qui filiũ 74. §. Sabinus* (aliàs incipit Fabius Antoninus) *ſebil. vlt. verſ. Sed cuius, D. ad S. C. Trebel.* vt & quoad ſpeculatorem conſiderat Alciat. *d. conſ. 489. num. 2.*

49 Idem * quoque in feudo reſoluunt Valaſc. *d. n. 7.* Fachinæ⁹ *controuerſ. iur. lib. 7. c. 32. verſ. Poſterioris autem ſententia, cum ſeqq. & c. 33. in 2. art.* D. Ioan. del Caſtil. *d. n. 44.* & poſt alios Hermoſil. *d. gl. 1. n. 7.*

50 Verũ in caſu, * in quo Ioan. Faber loquitur, cùm ſcilicet emphiteuta, vel feudatari⁹ emphiteuſim, vel feudum duobus vendidit irrequiſito domino, verius cenſeo præferri primum eius emptorem, inueſtituram à domino habentem, ſecundo in corporalem poſſeſsionẽ à venditore inducto, quo-

51 niam * hæc abſque domini conſenſu, & approbatione nihil valet, *l. fin. C. de iure emphit. l. 69. verſ. Saluo tamen, tit. 18. p. 3. l. fin. titul. 8. p. 5. cum vbique notatis*, domin⁹ autem priorem venditionem, cui inueſtiturã fecit, magis probauit, quare neceſſe eſt, vt emptor illi præfe-

52 ratur, nam * & ex eadem ratione ſecũdus emptor, inueſtiturã à domino accipiens, præferretur primo, in corporalem etiam poſſeſsionem à venditore inducto, vt & docuit Bald. *in d. c. 1. §. ſi facta, n. 2. verſ. Sed caue, & verſ. Secundus ergo, ſi de feudo fuer. controu.* Guido Papæ *q. 22. & 46. vbique n. 3. & q. 81. n. 1. ad fin. verſ. Quod verum, & q. 112. n. 1. verſ. Aliam limitationem*, Guiliel. Benedict. *ad c. Raynuntius, de teſtamentis, verbo, & vxorem, deciſ. 4. n. 7.* Maynardus *deciſ. Tholoſana 61. lib. 2.* Additio ad Hippol. Marſil. *ſingul. 82.* Camillus Borrellus *in ſummã deciſ. p. 1. tit. 33. n. 313.* quicquid Hippol. *d. ſing. 82.* poſt Romanum, quem refert, contrariũ velit, cui accedit Ariſmin. Tepatus *in compendio variarum iuris ſent. tom. 3. tit. 391. de contrahend. empt. c. 18. verſ. Tertiò in feudis*, & in ſimili Octauian⁹ Zuccarus *deciſ. ciuili Lucenſi 7. n. 1. cum ſeqq.* & contrà quoque ſentiat Ferrerius *in addit. ad Guidonem d. q. 112.* quibus minimè accedo. Idem * què dicendũ pu- 53
tarem, & ſi primus emptor poſt ſecundum inueſtituram à domino acciperet, hæc enim non potuit ad initium retrotrahi in præiudicium ſecundi, cui ex priore inueſtitura ius ſemel quæſitum eſt, iuxta reg. tex. *in l. fin. D. de pact. l. potior 11. §. ſi colonus*, illic, *quia non ex cõſentione priori obligatur, ſed ex eo, quòd in ducta res eſt, quod poſterius factum eſt, D. qui potiores in pign. hab. l. ſtipulatio de dote 63. verſ. Nec redintegrato, D. de iure dot. l. in inſulam 42. §. vlt. D. ſoluto matrim. l. bonorum 24. in princip. D. rem ratam haberi*, cũ vbiquè notatis, & ab Speculatore *lib. 4. tit. de ſolut. & oblig. §. ante omnia, n. 36.* B. art. *in l. 1. §. ſed & ſi cũ quis, n. 2. verſ. Sed ſi volo, D. de vi, & vi arm.* latiſsimè Tiraq. plures ex more congerente *de retractu conſanguin. §. 1. gl. 9. n. 248. & gl. 10. ex n. 69.* Ioan. Petro Surd. *conſ. 203. n. 49. ac deciſ. 245. n. 8.* Franc. Becio *conſ. 56. n. 23.* Ann. Robert. *rer. iud. lib. 3. c. 17. in argumentis pro Mauio, verſ. Quòd ſi contrahentibus conſenſus*; & in terminis emphiteuæ, * 54
rem emphiteuticam ſpecialiter duob⁹ obligantis primo abſque domini directi conſenſu, ſecundo verò cum conſenſu directi domini, qui tandem poſt hũc adhibitum conſenſum priorem hypo-

thecam

thecam ratam habuit, quòd hæc rati-
habitio ſecũdo creditori, qui priùs do
mini conſenſum habuit, non præiudi-
cet, docuit Thomas Mieres *in conſtitu-
tione Catalonia Regis Petri tertij cap. 3.*
quem refert, & ſequitur Franciſc. Sol-
ſona *in lucerna laudemiorum, 8. cellula,
n. 31. 32. 33. & 34.*

55 Nec his, quę diximus circa ſecundũ
ſimplicem cõductorem, poſſeſsioni rei
locatæ incumbentem, vt nullam pri-
mus aduersùs eum, vtpotè tertium, ac
ſingularem rei poſſeſſorem, actionem
habeat, quicquam obſtat conſideratio
Hieronimi Ceualli *d. q. 756. n. 59.* do-
centis, eá ratione primũ conductorem
contra ſecundum dirigere actioné poſ
ſe, illiquè præferendũ eſſe, iuxta prio-
rem opinionem, magis à ſe probatã,
quã nos initio huius diſſertationis re-
tulimus, ac reiecimus, quia licèt poſ-
ſeſsio ſecũdo de facto tradita ſit, talis
tamen conductor non dicitur poſside-
re proprio nomine, ſed nomine ipſius
locatoris; pro quo citat ſolũ tex. (cu-
ius & nos ſupra meminimus) *in l. 11.
tit. 10. parti. 7.* adferre autem poſſet ex
iure communi notiſsima iura, nempè
tex. *in l. cùm in plures 60. §. heredem co-
loni*, illic, *quamuis colonus non eſt, nibilo-
minùs domino poſſidere exiſtimo, D. locati,
l. 3. §. ſi quis nunciet, verſ. Quòd ſi ſeruus,
& §. cæterùm, l. ſi id quod 25. §. 1. l. qui
vniuerſas 30. §. quod per colonum, l. re pig-
noris 37. in fine, & l. peregrè 44. §. quib⁹
explicitis, D. de acquir. poſſeſſ. l. non ſolum
33. §. 1. verſ. Cùm hæc, D. de vſucap. l. 1.
§. non alij 45. iuncta gl. verbo retineo, D.
de vi, & vi armata, in §. poſſidere 5. inſtit.
de interdict. ac in l. 2.* illic, *eos autẽ poſſeſſo
res nõ conuenit appellari, qui ita tenẽt, vt
ob hoc ipſum ſolitam debeant præſtare mer-
cedem, C. de præſcript. 30. vel 40. annor.*
& ex noſtrati iure adferre quoque poſ-
ſet tex. optimum *in l. 22. verſ. Empero ſi
algun bome, tit. 29. & in l. 5. tit. 30. part.
3. l. 1. ad finem*, vbi notat Montaluus
*verbo a arrendada, tit. 11. lib. 2. fori, & in
l. 4. tit. 15. lib. 4. noua compilat.* in eam
què rem plures gloſſas cumulat Octa-
uianus Zuccarus *d. decif. 7. n. 10.* & mul
tis ex more congeſtis exornat, ac pro-
ſequitur optimè Michael Reynoſo *ob-
ſeruat. iur. lib. ſingulari, obſeruat. 18. ex
n. 1.* Atque adeò * (vult Ceuall. licèt 56
non ſatis explicet) cùm dominus ipſe
per mediam conductoris perſonã poſ-
ſideat, teneaturquè primo conductori
antea ſatisfacere, cenſetur ab hoc con-
uentus in perſona ſecundi cõductoris,
eius nomine poſsidentis, non verò ip-
ſe ſecundus cõductor, arg. tex. *in l. quod
meo 18. D. de acquir. poſſeſſ.* Apertè nam
que * imprimis Ceuall⁹ fallitur, dum 57
putat poſſeſsionem, cui conductor in-
cumbit, nullius momenti eſſe, adeòquè
nõ poſſe illum, vt tertium poſſeſſorem
cõſiderari; nam etſi verè domino poſ-
ſideat quòad illius ius illæſum conſer-
uandum, ne conductoris præſcriptio-
ne imminui, aut tolli poſsit, iuxta *d. l.
2. C. de præſcript. 30. vel 40. annor. iun-
ctis alijs proximè relatis*: at ipſe con-
ductor * ſaltem in poſſeſsione eſt, *l. ſi* 58
quis ante 10. §. 1. vbi benè explicat Hu-
bertus Giphanius *ex n. 4. D. de acquir.
poſſeſſ.* eamquè etiam proprio nomine
detinet, quatenus ſibi opus eſt ad fruẽ-
dum re locata, à qua ſi deiiciatur, iudi-
cis ſaltem officio, eam recuperat, *l. A-
quilius (aliàs Attilius) Regulus 27. D. de
donat.* vbi notat *gloſſ. vlt.* Bart. *n. 4.* alia
iura expendens, Paul. Caſtrenſis *nu. 2.
& 5.* & communis, quam reſoluunt, &
probant Ant. Gomez rectè explicans
in l. 45. Tauri, n. 12. Pinel. *in l. 1. 3. p.
n. 40. propè finem, C. de bon. mater.* Greg.
Lopez *in l. 11. gl. 7. per tex. ibi, tit. 10.
part. 7.* Euerard. *in locis legalib. loco 29.
à feudo, n. 1. & à n. 48.* Ioan. Coraſ. *in l.
naturaliter 12. §. nibil commune, nu. 55.
D. de acquir. poſſeſſ.* Ioan. de Neuizanis
conſ. 80. n. 3. verſ. Et dicit Paulus, Mar-
cus Ant. Nata *conſ. 563. à nu. 27. lib. 3.*
Ioan. Cephal. *conſ. 301. nu. 32. vol. 3.*
Maranta *de ord. iudiciorum 7. diſt. verſ.
Sextum remedium, nu. mibi 43.* Menoch.
de recuper. poſſeſſ. rem. vlt. nu. 21. Aluar.
Valaſc. *conſult. 78. nu. 2. & conſult. 79.
n. 10. verſ. Sed quamuis, & n. 11. & con-
ſultat. 111. nu. 20.* Gabriel Pereira *de-
ciſ. Luſitana 18. n. 1.* Ant. Faber, & Di-
dac⁹ à Brito *ſupra*; quod ſufficit, vt ter
tius poſſeſſor dici poſsit, nec aduersùs
eum perſonalis actio locum habeat.
Deinde * lõgè pernicioſiùs errat Ce- 59
uallus,

uallus, dum exiſtimat, conductoré non
ex ſua perſona, ſed domini, cuius no-
mine poſsidet, perſonali actione con-
ueniri poſſe; nam perſonalis actio, vt
& nomen indicat, & ſuperiùs notaui-
mus, ipſam perſonam obligatam præ-
cisè ſequitur, conductor autem non eſt
60 huiuſmodi, quia * licèt domini perſo-
nam referat quòad verá, ac propriam
poſſeſsionem, non tamen quòad obli-
gationé, vt quaſi ipſe conductor obli-
gatus eſſet, poſsit ab alio conductore
pro eadem re illi primò conducta con
ueniri, cùm omninò ſit diuerſa perſo-
na, quæ abſque domini mandato non
poteſt pro eo in iudicio ſuper hac ac-
tione reſpondere, ex regula textus *in
cap. 1. de procuratoribus, cũ ſimilibus*, tra-
dit Socinus iunior *conſil.* 46. *num.* 11.
lib. 1. quem refert, & ſequitur Octauia-
nus Zuccarus *d. deciſ. ciuili* 7. *num.* 12.
facit lex *apud Celſum* 4. §. *de authoris* 27.
& §. *authoris* 31. *D. de doli exceptio.* quã
ad hoc in ſimili caſu expendit D. Præ-
ſes Couarruu. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.*
61 3. *num. vltim. concluſ.* 2. & ſola * rea-
lis actio, quæ nudum etiam rei deten-
torem ſequitur, *l. officium* 9. *in fin.* illic.
*Puto autem ab omnibus, qui tenent, & ha-
bent reſtituendi facultatem, peti poſſe*,
D. de rei vendicatione, contra conduc-
torem, vel alium, nomine domini poſ-
ſidentem, dirigi poteſt, cui terminus
dandus eſt ad lité domino denuncian-
dam, imò ſola eius nominatione ante
litis conteſtationem facta abſoluen-
dus eſt, *l.* 2. *C. vbi in rem actio, cap. quo-
niam frequenter* 5. §. *in alijs, vt lite non
conteſtata, l.* 29. *tit.* 2. *part.* 3. quibus vl-
tra ordinarios addédi ſunt Ioan. Fab.
num. 23. Angel. *num.* 26. Iaſon *numer.*
100. Ludouic. Gomezius *num.* 11. Be-
nincaſius *num.* 493. & Oinotomus *nu.*
81. *in* §. *omnium, inſt. de actionibus*, Mat-
thæus Afflictus, & ad eũ optimè Cæ-
ſar Vrſillus, & alij *deciſ.* 217. Anton.
Gamma *deciſ.* 265. & plures relati à
Blaſio Flores *in eius additione*, *verſ.
De primo*, & vltra eos Iacobus Cance-
rius *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 54.
& 55. Barnabas Cornazanus *deciſione
Lucenſi* 134. *ex num.* 2. Michael Rey-
noſo *dict. obſeruat.* 18. *ex num.* 5. Vnde
* eſt, vt áctor forum conductoris ſe- 62
qui non debeat, ſed domini, ab ipſo no
minati, puta forum Eccleſiaſticum, ſi
ille ſit clericus, vt in terminis docuit
Angelus *in l. non ſolùm* 33. §. *quod vul-
gò, num.* 1. *D. de vſucapion.* quem refert,
& ſequitur Philipp⁹ Decius *conſ.* 700.
num. 7. & dixerat priùs poſt Vbertum
de Bouio, Ioan. Andr. *in d. cap. quoniam
frequenter, num.* 34. relatus, ac recep-
t⁹ ab Abb. Panormitano *ſub* §. *in alijs,
num.* 28. & Mariano Socino *nu.* 127.
ibidem, Socin. ſeniore *conſ.* 91. *num.* 15.
vol. 3. ac poſt alios reſoluunt Aloyſius
de Leo *in l. placet* 7. *num.* 17. *C. de Sa-
croſanct. Eccleſ.* & Angelus Piſanel. *in
addit. ad Afflict. d. deciſ.* 217. Alexand.
Ambroſinus *de immunit. Eccleſ. cap.* 20.
num. 28. aut vice verſa forum ſecula-
re, ſi dominus ſit laicus, licèt actor ſit
clericus, iuxta reg. tex. *in cap. ſi clericus
laicũ* 5. *de foro compet.* optimè Michael
Reynoſo *d. obſeru.* 18. *n.* 8.
His accedit, quòd ſecundus condu- 63
ctor, qui in rei locatæ poſſeſsione re-
peritur, eius virtute retentionem ha-
bet etiam aduersùs ipſum dominum
ex regula *l. necnon* 28. §. *exemplo, jun-
cta gloſſ. verbo nacto, verſ. Item nota, D.
ex quibus cau. maio. l.* 1. §. *is autem, verſ.
Nam cui damus, D. de ſuperficiebus, l. in-
uitus* 198. *aliàs* 156. §. 1. *D. de regul.
iuris*, cum adductis à Palac. Rubeo *in
cap. per veſtras*, §. 2. *num.* 1. *de donat. in-
ter*, Petro Surdo, qui eleganter exor-
nat, *deciſ.* 277. *à num.* 13. *&* *conſ.* 377.
n. 45. Borgnino Caualcano *deciſ.* 36.
num. 110. *part.* 3. Ioan. Zangero *de ex-
cept. part.* 3. *cap.* 13. *num.* 25. nouiſsimè
Auguſt. Barboſa, & Simone Vaz Bar-
boſa plures cumulantibus *ad axiomata,
& principia iuris*, illo *axiom.* 9. *num.* 11.
& 12. *& axiom.* 85. *nu.* 1. *&* 2. hoc ve-
rò *lit. A. num.* 19. *&* 20. *& liter. E. num.*
16. confert regula textus *in l. vendi-
cantem* 17. *D. de euictionibus*, quam plu-
ribus exornat Alphonſus Guzman *de
euiction. quæſt.* 38. *num.* 5. & in propoſi-
to expendit rectè Didacus à Brito *ad
rub. de locato*, §. 4. *n.* 2. *poſt princip.* quare
abſurdiſsimum eſt dicere, quòd * có- 64
ductor ſecúdus nomine domini, quem
ſi aduerſ⁹ ſe ageret, excludere poſſet,
con-

Digitized by Google

conueniri à primo conductore valeat, arg. tex. *in l.* 1. §. *is autem, verſ. Nam cui damus, D. de ſuperficiebus, l. inuitus* 156. *aliàs* 198. §. 1. *D. de reg. iur. cap. qui ad agendum* 71. *eodem titul. in* 6. Ex quibus etiam cauendum eſt à Parladorio, poſt hæc ſcripta viſo, *lib.* 2. *rerum quotidian. cap. fin.* 4. *part.* §. 5. *nu.* 12. qui idem in effectu, quo Geualllus, aliud tamen agens, apertè docuit, cuius, & ſequaciũ ſententiam ſequenti diſſertatione aptiùs referam, & confutabo.

DISSERTATIONIS SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *LOcatio, & conductio vbi contracta eſt, adiecta pignoris conuentione, qui prior de pignore, ſiue hypotheca conuenerit, alteri præferendus eſt, qui primò in corporalem rei locatæ poſſeſſionem inductus fuerit, & n.* 15.

2 *Creditor, cui res pignori obligata tradita non eſt, latè dicitur pignoratitius, & propriè hypothecarius.*

§ *Actio hypothecaria, latè dicitur pignoratitia, à qua in effectu non differt, & Seruiana quandoquè, ac propriùs quaſi Seruiana, aut vtilis Seruiana vocatur: ibidem.*

3 *Creditor hypothecarius aduerſus quemlibet poſſeſſorē exercere poteſt actionem hypothecariam, & ab illo per eam auocare nudam ſaltem rei pigneratæ poſſeſſionem, donec integrè ſibi ſatisfiat.*

§ *Actio hypothecaria quare realis dicatur? ibidem.*

4 *Actio hypothecaria non aliàs contra tertium rei pigneratæ poſſeſſorem locum habet, quàm vbi facta fuerit excuſio in bonis debitoris principalis, & fideiuſſorum eius, antiquo iure correcto, etiam ſi hypotheca ſpecialis fuerit, aduerſus Antonium Theſaurum.*

5 *Locator, qui pro ſecuritate rei locatæ rem ipſam pignori, ſiue hypothecæ ſupponit, ſi eam alteri locet, & tradat, an ſatisfaciat, intereſſe ſoluendo primo conductori? & latiùs à n.* 16.

6 *Obligationibus facti regulare eſt, vt in eis ſuccedat obligatio ad intereſſe. Quæ regula abſque dubio procedit, vbi obligatus ad factum, illud minimè præſtare poteſt, ſecus aliàs.*

7 *Succeſſor ſingularis in dominio, vel vſufructu rei, non tenetur ſtare locationi anteceſſoris, ſed poteſt pro libito conductorem expellere.*

8 *Tenetur tamen, ſi conductor in ipſo locationis contractu ſibi per hypothecam proſpexit, vel ſpecialem rei locatæ, vel generalem omnium bonorum.*

9 *In præcedenti verò caſu, quo ratione hypothecæ ſtare locationi anteceſſoris tenetur, præciſè ad id non cogitur, ſed ſatisfacit intereſſe ſoluendo conductori, qui donec id ſoluatur, poteſt vti retentione rei locatæ, & 2. n. ſeqq.*

10 *Hypotheca reſoluitur ſolutione, aut ſatisfactione debiti, pro quo contracta eſt.*

11 *Locator, aut vniuerſalis eius ſucceſſor tenetur ad intereſſe conductori, qui à ſingulari ſucceſſore rei locatæ ea vti impeditur.*

12 *Petrus Aug. Morla taxatur, dum ſpecialem exigit hypothecam, vt conductor à ſingulari ſucceſſore expulſus, intereſſe conſequi ab eo poſſit, quaſi generalis non ſufficiat.*

13 *Succeſſor ſingularis in dominio, vel vſufructu rei locatæ, præciſè quandoquè cogitur ſtare locationi authoris ſui, nec ſatisfacit ſoluendo intereſſe conductori, nempè ſi res locata ſpecialiter cum clauſula de non alienando, vel de non expellendo cõductorem hypothecata fuerit pro cõtractus obſeruatione, & quãdo ſecus?*

§ *Idẽ ſi cũ hypotheca cõcurrat iuramentum, quod per ſe nõ ſufficeret, remiſſiuè. ibid.*

Gene-

14 *Generalem hypothecam cum præfata clauſula in relato caſu ſufficere, plerique exiſtimarunt, quorum ſententia refellitur.*

15 *Epilogus præcedentis diſcurſus à n. 4.*

16 *Conductor primus, qui ſibi de hypotheca proſpexit, poteſt per hypothecariam actionem à ſecundo auocare poſſeſſionem rei locatæ, quatenus ſibi ad ea fruendum opus eſt, & quare? cum n. ſeq.*

17 *Actio hypothecaria abſque præuia excuſſione dirigi poteſt aduerſùs tertiũ rei detentorem, qui non ſuo, ſed alieno nomine poſſidet, vt depoſitarium, cõmodatarium, aut conductorem, & quare?*

18 *Executio, quæ virtute publici inſtrumenti competit, peti, ſeu dirigi non poteſt aduerſùs conductorem, vel alios, debitoris nomine poſſidentes, & quare? aduerſùs Parlad. & ſequaces.*

19 *Pignus prætorium minimè conſtituitur per inſtrumentum, ex quo executio competit, & quare?*

20 *Niſi in eo adſit obligatio bonorum, & traditio ſaltem ficta per cõſtitutum, vel ſimilem actum.*

21 *Clauſula obligationis bonorum, aut ſimilis, à notario in inſtrumento apponi omiſſa, cũ ſemper apponi conſueuerit, perinde habetur ex recepta Doctorũ ſententia, ac ſi appoſita fuiſſet.*

22 *Nonnulla iura pro hac ſententia adferuntur.*

23 *Sententia tamen iſthæc parùm firmitatis habet, frequentius què exploſa eſt tam à tribunalibus omnibus, quàm à ſcholis.*

24 *Debitoris bona citra expreſſam conuentionem obligata creditori non ſunt, extra eas cauſas, in quibus à iure tacitè hypotheca contrahitur, & quare? cum num. ſeq.*

25 *Hypotheca vt contrahatur, expreſſa partium conuentio iure deſideratur.*

26 *Notarius, ſeu tabellio iure Regio Hiſpano, nihil aliud in inſtrumento apponere poteſt, quã id, de quo nominatim à partibus rogatus fuerit.*

27 *Conſuetudo ex aſſidua contrahentium conuentione ſumpta, efficere poteſt, vt ſi diſpoſitio ſit ambigua, interpretationem ab eo accipiat, quod fieri conſueuit.*

¶ *L. ſi priùs 17. §. 1. D. de aqua, & aqua pluuiæ arcendæ, & l. vt liberis 17. C. de collat. explicantur. ibidem.*

28 *Lege conſtitui valet, ad cõtractus, vel actus naturam id pertinere, quod inter contrahentes paciſci aſſuetum eſt, ac velut tale præſtari actione ex eodẽ contractu, & n. ſeq. vbi id explicatur.*

29 *Dupla ſtipulatio, & repromiſſio adeò frequens fuit olim in venditionis cõtractu, vt in conſuetudinem transierit, & optimè contra multos interpretata lex quòd ſi nolit 31. §. quia aſſidua, D. de ædilitio edicto.*

30 *Lege ideò conſtitutum eſt, & conſtitui potuit, bonorum obligationem ſimpliciter factam, tam bona præſentia, quàm futura complecti, quoniam id ita inter cõtrahentes paciſci frequentiſſimum fuit, & interpretata lex final. C. quæ res pignori obligari poſſunt.*

31 *Lege nõ minùs quàm pacto, quod olim fuit frequentiſſimum, effici potuit, quòd ſi creditor, qui duos, vel plures fideiuſſores habet, vnũ ex his tantùm conueniat, nec ab eo ſolidum conſequi poſſit, cæteros pro reliquo conuenire valeat, & interpretata lex fin. verſ. Si enim, C. de fideiuſſoribus, cum n. ſeq.*

32 *Pacto quod fit, multò magis lege, vel ſtatuto fieri poteſt, & ſuprà n. 27.*

33 *Stylus curiæ, vt aliqua in reſcriptis generalibus, vel ſpecialib⁹ clauſulæ apponantur, efficere poteſt, tales clauſulas quaſi naturales, & neceſſarias illis eſſe, etſi omiſſæ fuerint, pro adiectis haberi.*

¶ *Cap. cum M. Ferrarienſis 9. de conſtitut. cap. 2. de reſcript. c. quod tranſlationem 4. de officio legati, intelliguntur. ibidem.*

34 *Stylus curiæ, & iudiciorum ius facit, omninò in iis obſeruandum.*

35 *Notariorum conſuetudo circa aliquot clauſulas apponendas in inſtrumentis cõtractuũ, efficere non poteſt, vt ſi illæ reuera nõ ſint adiectæ, pro adiectis habeãtur, niſi ex his ſint, quæ ad naturam contractus pertineant.*

36 *Venditor rem vacuam emptori ex natura contractus tradere tenetur, & euictionem, ac ſimilia præſtare.*

37 *Clauſulæ pertinentes ad accidentalia contractus, ſiue extraneas partium conuentiones, vt hypotheca, conſtituti, & ſimiles,*

miles, licèt à notarijs ſolitæ ſint apponi, ſi tamē aliquādo omittantur, nec de partis, cuius intereſt, volūtate vt illæ apponerentur, appareat, nō poſſunt pro appoſitis haberi, & quare? cum n. ſeqq.

38 *Facti, quæ ſunt à iure non præſumuntur, nec à iudice ſupp'entur.*

39 *Notarius cenſetur rogatus apponere in inſtrumentis clauſulas conſuetas, & quas appoſuit, de partium voluntate appoſuiſſe cenſetur.*

40 *Notariorum abuſus in apponendo aliquot clauſulas in inſtrumentis, contrahentibus regulariter non nocet, & quando id procedat? cum n. ſeq.*

41 *Inſtrumentū ſi à notario partibus lectū non ſit, poſſunt illæ iuſtè in ignorantiam prætendere clauſularum valde præiudicialium, ibidem contentarum.*

42 *Conductor primus in ſpecie huius, & præcedentis diſſertationis hypothecā nullam habuit.*

43 *Conductor primus, etiam hypothecam habens, imò & in poſſeſſionem rei locatæ inductus, ſi ab ea ceciderit, euenire aliquando poteſt, vt illam auocare nequeat à ſecundo conductore, in eius poſſeſſione conſtituto, vt in caſu hic relato, ac in Granatenſi prætorio deciſo.*

44 *Cōductor primus pro certo tempore cū hypotheca bonorum pro contractus obſeruatione; ſi ante illud lapſum à poſſeſſione rei locatæ ceciderit, poteſt aduerſus ſecūdum, interim eandē rem à domino cōducentē, & in poſſeſſionē inductū, ratione hypothecæ agere ad rem conductam ſibi reddendam pro ſupplemento reliqui temporis, illo verò tēpore lapſo, ad intereſſe tantū contra dominū agere valet.*

45 *Electus ad temporale officium pro certo, ac deſignato tēpore, puta pro hoc anno, & facto alicuius iniuſtè impeditus pro eodem tempore integrè officio vti, nō poteſt ceſſante impedimento redintegrationem petere pro tempore præterito, ſed ad intereſſe tantùm agere contra iniuſtè impedientem.*

46 *Tēpus cū alicui actui taxatū eſt, poteſt act⁹ perfici intra idē tēpus, nō verò poſt.*

47 *Cōductor ad certū tēpus ſub hypotheca bonorū locatoris pro cōtractus obſeruatione, ſi intra illud à poſſeſſione cecidit, & res alij locata eſt ad longiſſimū tēpus, vel ad vitā, nō poteſt aduerſùs illū hypothecaria actione agere ante factā excuſſionem pro intereſſe aduersùs locatorem.*

48 *Similis caſus in Sabaudia Senatu deciſus remiſſiuè refertur.*

DE EADEM MATERIA, AC DE LOCATIONE ſub hypotheca, vel ſpeciali rei locatæ, vel generali omniū bonorum pro locationis obſeruatione cōtracta, & obiter de ſingulari ſucceſſore in dominio, vel vſufructu rei locatæ, an & quando eidem locationi ſtare teneatur? ac de clauſulis in inſtrumento apponi ſolitis, an ſi omiſſæ ſint, pro appoſitis habeantur?

DISSERTATIO XX.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

1 SEQVENS caſus, quo Iaſonis, & ſequacium ſententiæ, de qua in præcedenti diſſertat. latè egimus, locus eſſe poteſt, ille eſt, quem in ſpecie ex ſuperiùs relatis adferunt Ant. Gāma *deciſ.* 130. *n.* 2. & Blaſius Flores *in eius additione, verſ. Addo etiā*, apertiùs Ant. Faber *de error. tom.* 4. *decade* 86. *errore vlt. ad finē, verſ. Niſi ponas*; cùm videlicet locatio, & conductio (vtor verbis eius) cōtracta eſt, vt hodie fieri aſſolet, adiecta pignoris conuentione, tunc enim volunt nuper relati, & maximè Faber, eū qui prior de pignore, ſiue hypotheca conuenerit, alteri præferendum eſſe, qui primò in corporalem rei locatæ poſſeſſionem inductus fuerit, quiquè adhuc in ea maneat, non tanquam cōdu-

14 *Generalem hypothecam cum præfata clauſula in relato caſu ſufficere, plerique exiſtimarunt, quorum ſententia refellitur.*

15 *Epilogus præcedentis diſcurſus à n. 4.*

16 *Conductor primus, qui ſibi de hypotheca proſpexit, poteſt per hypothecariam actionem à ſecundo auocare poſſeſſionem rei locatæ, quatenus ſibi ad ea fruendum opus eſt, & quare? cum n. ſeq.*

17 *Actio hypothecaria abſque prauia excuſſione dirigi poteſt aduerſus tertiũ rei detentorem, qui non ſuo, ſed alieno nomine poſſidet, vt depoſitarium, cõmodatarium, aut conductorem, & quare?*

18 *Executio, quæ virtute publici inſtrumenti competit, peti, ſeu dirigi non poteſt aduerſus conductorem, vel alios, debitoris nomine poſſidentes, & quare? aduerſus Parlad. & ſequaces.*

19 *Pignus prætorium minimè conſtituitur per inſtrumentum, ex quo executio competit, & quare?*

20 *Niſi in eo adſit obligatio bonorum, & traditio ſaltem ficta per cõſtitutum, vel ſimilem actum.*

21 *Clauſula obligationis bonorum, aut ſimilis, à notario in inſtrumento apponi omiſſa, cũ ſemper apponi conſueuerit, perinde habetur ex recepta Doctorũ ſententia, ac ſi appoſita fuiſſet.*

22 *Nonnulla iura pro hac ſententia adferuntur.*

23 *Sententia tamen iſthæc parùm firmitatis habet, frequentius què exploſa eſt tam à tribunalibus omnibus, quàm à ſcholis.*

24 *Debitoris bona citra expreſſam conuentionem obligata creditori non ſunt, extra eas cauſas, in quibus à iure tacitè hypotheca contrahitur, & quare? cum num. ſeq.*

25 *Hypotheca vt contrahatur, expreſſa partium conuentio iure deſideratur.*

26 *Notarius, ſeu tabellio iure Regio Hiſpano, nihil aliud in inſtrumento apponere poteſt, quã id, de quo nominatim à partibus rogatus fuerit.*

27 *Conſuetudo ex aſſidua contrahentium conuentione ſumpta, efficere poteſt, vt ſi diſpoſitio ſit ambigua, interpretationem ab eo accipiat, quod fieri conſueuit.*

§ *L. ſi priùs 17. §. 1. D. de aqua, & aqua pluuia arcenda, & l. vt liberis 17. C. de collat. explicantur. ibidem.*

28 *Lege conſtitui valet, ad cõtractus, vel actus naturam id pertinere, quod inter contrahentes paciſci aſſuetum eſt, ac velut tale præſtari actionẽ ex eodẽ contractu, & n. ſeq. vbi id explicatur.*

29 *Dupla ſtipulatio, & repromiſſio adeò frequens fuit olim in venditionis cõtractu, vt in conſuetudinem tranſierit, & optimè contra multos interpretata lex quod ſi nolit 31. §. quia aſſidua, D. de ædilitio edicto.*

30 *Lege ideò conſtitutum eſt, & conſtitui potuit, bonorum obligationem ſimpliciter factam, tam bona præſentia, quàm futura complecti, quoniam id ita inter cõtrahentes paciſci frequentiſſimum fuit, & interpretata lex final. C. quæ res pignori obligari poſſunt.*

31 *Lege nõ minùs quàm pacto, quod olim fuit frequentiſſimum, effici potuit, quòd ſi creditor, qui duos, vel plures fideiuſſores habet, vnũ ex his tantùm conueniat, nec ab eo ſolidum conſequi poſſit, cæteros pro reliquo conuenire valeat, & interpretata lex fin. verſ. Si enim, C. de fideiuſſoribus, cum n. ſeq.*

32 *Pacto quod fit, multò magis lege, vel ſtatuto fieri poteſt, & ſuprà n. 27.*

33 *Stylus curiæ, vt aliquæ in reſcriptis generalibus, vel ſpecialibus clauſulæ apponantur, efficere poteſt, tales clauſulas quaſi naturales, & neceſſarias illis eſſe, etſi omiſſæ fuerint, pro non ſcriptis haberi.*

§ *Cap. cum M. Ferrarienſis 9. de conſtitut. cap. 2. de reſcript. c. quod tranſlationem 4. de officio legati, intelliguntur. ibidem.*

34 *Stylus curiæ, & iudiciorum ius facit, omninò in eis obſeruandum.*

35 *Notariorum conſuetudo circa aliquot clauſulas apponendas in inſtrumentis cõtractuũ, efficere non poteſt, vt ſi illæ reuera nõ ſint adiectæ, pro adiectis habeãtur, niſi ex his ſint, quæ ad naturam contractus pertineant.*

36 *Venditor rem vacuam emptori ex natura contractus tradere tenetur, & euictionem, ac ſimilia præſtare.*

37 *Clauſulæ pertinentes ad accidentalia contractus, ſiue extraneas partium conuentiones, vt hypothecæ, conſtituti, & ſimiles,*

Digitized by Google

miles, licèt à notarijs ſolitæ ſint apponi, ſi tamē aliquādo omittantur, nec de partis, cuius intereſt, volūtate vt illæ apponerentur, appareat, nō poſſunt pro appoſitis haberi, & quare? cum n. ſeqq.

38 *Facti, quæ ſunt à iure non præſumuntur, nec à iudice ſupplentur.*

39 *Notarius cenſetur rogatus apponere in inſtrumentis clauſulas conſuetas, & quas appoſuit, de partium voluntate appoſuiſſe cenſetur.*

40 *Notariorum abuſus in apponendo aliquot clauſulas in inſtrumentis, contrahentibus regulariter non nocet, & quando id procedat? cum n. ſeq.*

41 *Inſtrumentū ſi à notario partibus lectū non ſit, poſſunt illæ iuſtam ignorantiam prætendere clauſularum valde præiudicialium, ibidem contentarum.*

42 *Conductor primus in ſpecie huius, & præcedentis diſſertationis hypothecā nullam habuit.*

43 *Conductor primus, etiam hypothecam habens, imò & in poſſeſſionem rei locatæ inductus, ſi ab ea ceciderit, euenire aliquando poteſt, vt illam auocare nequeat à ſecundo conductore, in eius poſſeſſione conſtituto, vt in caſu hic relato, ac in Granatenſi prætorio deciſo.*

44 *Cōductor primus pro certo tempore cū hypotheca bonorum pro contractus obſeruatione, ſi ante illud lapſum à poſſeſſione rei locatæ ceciderit, poteſt aduersꝰ ſecūdum, interim eandē rem à domino cōducentē, & in poſſeſſionē inductū, ratione hypothecæ agere ad rem conductam ſibi reddendam pro ſupplemento reliqui tēporis, illo verò tēpore lapſo, ad intereſſe tantū contra dominū agere valet.*

45 *Electus ad temporale officium pro certo, ac deſignato tēpore, puta pro hoc anno, & facto alicuius iniuſtè impeditus pro eodem tempore integrè officio vti, nō poteſt ceſſante impedimento redintegrationem petere pro tempore præterito, ſed ad intereſſe tantùm agere contra iniuſtè impedientem.*

46 *Tēpus cū alicui actui taxatū eſt, poteſt actꝰ perfici intra idē tēpus, nō verò poſt.*

47 *Cōductor ad certū tēpus ſub hypotheca bonorū locatoris pro cōtractus obſeruatione, ſi intra illud à poſſeſſione cecidit, & res alij locata eſt ad longiſſimū tēpus, vel ad vitā, nō poteſt aduersùs illū hypothecaria actione agere ante factā excuſſionem pro intereſſe aduersùs locatorem.*

48 *Similis caſus in Sabaudiæ Senatu deciſus remiſſiuè refertur.*

DE EADEM MATERIA, AC DE LOCATIONE ſub hypotheca, vel ſpeciali rei locatæ, vel generali omniū bonorum pro locationis obſeruatione cōtracta, & obiter de ſingulari ſucceſſore in dominio, vel vſufructu rei locatæ, an & quando eidem locationi ſtare teneatur? ac de clauſulis in inſtrumento apponi ſolitis, an ſi omiſſæ ſint, pro appoſitis habeantur?

DISSERTATIO XX.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

1 SEQVENS caſus, quo Iaſonis, & ſequacium ſententiæ, de qua in præcedenti diſſertat. latè egimus, locus eſſe poteſt, ille eſt, quem in ſpecie ex ſuperiùs relatis adferunt Ant. Gāma *deciſ.* 130. *n.* 2. & Blaſius Flores *in eius additione, verſ. Addo etiā*, apertiùs Ant. Faber *de error. tom.* 4. *decade* 86. *errore vlt. ad finē, verſ. Niſi ponas*; cùm videlicet locatio, & conductio (vtor verbis eius) cōtracta eſt, vt hodie fieri aſſolet, adiecta pignoris conuentione, tunc enim volunt nuper relati, & maximè Faber, eū qui prior de pignore, ſiue hypotheca conuenerit, alteri præferendum eſſe, qui primò in corporalem rei locatæ poſſeſſionem inductus fuerit, quiquè adhuc in ea maneat, non tanquam cōdu-

ctorem, ſed quaſi pigneratitium credi
2 toré, * aut (ſi propriè loqui volum⁹)
hypothecariũ, cui ſcilicèt propriè hy-
pothecaria competit actio, lati⁹ dicta
pigneratitia (quæ ab illa in effectu nõ
differt, l. res hypothecæ 5. §. 1. iũcta gl. ver
bo differt, & cõmuni, D. de pignorib. expli
cant optimè Cona. lib. 4. cõment. c. 13.
n. 1. & 2. Neguſanti⁹ Fano de pignorib.
1. p. n. 40. Petr. Nicola⁹ Mocius de cõ-
tract. tit. de pignor. c. 1. n. 10. & 11. Odo-
nellus Marcandillus ad l. aſſiduis, n. 7.
C. qui potiores in pign. habeãtur, & poſt a-
lios Parlad. in ſeſquicẽturia, differẽt. 57.
n. 1. & Seruiana quãdoquè, ac propri⁹,
quaſi Seruiana, aut vtilis Seruiana vo-
catur, §. item Seruiana 7. vbi hæc omnia
vltra alios nouiores probat rectè D.
Pichard. à n. 38. ad 44. incluſiuè, inſtit.
de actionib. & tradiderat iã ante idẽ D.
Pichar. in §. fi. n. 4. inſt. quib. mod. re con-
3 trah. oblig. eãquè actioné * aduers⁹ quẽ
libet poſſeſſoré creditor exercere po-
teſt, & ab eo per illã auocare nudã ſal-
té rei pigneratæ poſſeſsioné, donec in
tegrè ſibi ſatisfiat, ob eãquè cauſam ta
lis actio, realis quoq; dicitur in l. ſi fun
dus 16. §. in vẽdicatione, l. pignoris 17. D.
de pignorib. l. diſtractis 14. l. pignoris 18.
C. eod. tit. l. ſi eũ vẽditor 66. in princ. verſ.
Non idẽ in Seruiana, D. de euictionibus, l.
eos 9. C. qui potiores in pignore habeãtur, l.
18. tit. 13. par. 5. cũ vbiquè notatis, &
optimè ab Alberto Bruno cõſ. 1. Hie-
ron. Gabr. conſ. 8. n. 25. in fin. cum ſeq. &
conſ. 37. lib. 1. Thoma Grãmatic. deciſ.
58. n. 2. Petr. Nic. Mocio de cõtractib.
tit. de pignorib. c. qua actio detur de pigno-
re, n. 6. D. Couar. var. reſol. lib. 1. c. 8. n.
1. & lib. 3. c. 18. ſub nu. 4. & in practicis
quæſtionib. c. 29. n. 3. verſ. Cæterũ, Anto.
Fab. de error. pragmaticorũ d. to. 4. decad.
86. error. 9. & 10. per totos, Donel. cõ-
mẽtar. iur. ciuilis lib. 9. c. 20. in prin. verſ.
Primum illud, nouiſsimè, & eleganter
Emundo Merillio lib. 2. obſeruationum
c. 29. & lib. 4. c. 24. adeòquè & primus
conductor, qui ſibi de rei locatæ hypo
theca proſpexit, ei⁹ poſſeſsionem, cui
ſecundus inſiſtit, ab eo auocare ita po-
terit, vt & ipſe in conductione præfe-
ratur, ob potentius hypothecæ ius.
4 Qui tamen caſus, etſi ab illis abſque
difficultate tractatur, nõ parùm certè
difficilis eſt ex eo, quòd niti videatur
cõtra apertiſsima iuris principia, qui-
bus traditũ eſt, huiuſmodi actioné non
aliàs contra tertiũ pignoris poſſeſſoré
habere locũ, quã facta fuerit excuſsio
primo loco in bonis alijs principalis
debitoris, ac deinceps interceſſorũ e-
i⁹, ſi quos habuerit, Auth. de fideiuſſorib.
§. ſi quis igitur, & §. ſed neque ad res, col-
lat. 1. ſiue nouella 4. c. 1. & 2. Auth. ſed
hodie, C. de obligat. & actionib. Auth. hoc ſi
debitor, C. de pignorib. Auth. præſente, C. de
fideiuſſorib. l. 9. tit. 12. & l. 14. verſ. E ſi
por auẽtura, tit. 13. part. 5. iure antiquo
correcto, quo indiſtinctè creditori li-
cebat pignora à quolibet poſſeſſa per-
ſequi, l. ſi. C. de obligat. & act. d. l. diſtrac-
tis 14. & l. perſecutione 24. C. de pignorib.
proſequũtur latè vltraordinarios in re
latis locis, & plures relatos à Bernardi
no Alphano collectan. 413. Caſſaneus
ad conſuetudines, Burgund. rub. 11. §. 6.
in princ. Pet. Nic. Mocius d. c. qua actio
detur de pignore, n. 16. Roder. Suar. ad l.
poſt rem iudicatã, D. de re iudic. in declar.
l. Regni, limit. 1. n. 13. verſ. Hodie, D. Co
uar. var. reſol. lib. 1. c. 8. n. 6. verſ. Eſt &
alia, poſt princ. Rolãd. à Vall. cõſ. 79. n.
1. 2. & 3. vol. 1. Ant. Gãma deciſ. 99. n.
2. verſ. 2. requiritur, Anto. Gabr. lib. 3.
commun. concluſ. tit. de fideiuſſor. concl. 1.
per totam, Iaſon Mainus lib. 2. actionũ,
c. 18. Petr. Gregor. 3. p. ſyntagmatum
lib. 23. c. 10. n. 6. Andreas Gaillius pra
cticar. obſeruationum lib. 2. c. 27. num. 7.
Gundiſſalu⁹ Paz in praxi 3. to. c. 2. §. 4.
n. 35. & 36. Parlad. lib. 2. rer. quotid. c.
fin. 4. p. §. 7. n. 12. Ant. Theſaur. (qui
hanc regulam ita in Senatu intellectã
ait, & quidem meritò, vt regulariter
procedat, etiã data ſpeciali rei hypo-
theca, quæ ad tertiũ poſſeſſoré perue-
nerit) deciſ. Pedemont. 51. per totã, maxi-
mè n. 4. quidquid ipſe ex n. ſeq. cõtrariũ 2
probare nitatur, rectè taxat⁹ à Fachin.
cõtrouer. iur. lib. 8. c. 105. verſ. ſed mihi nõ
placet, Felician. de cẽſib. lib. 3. c. 4. n. 16.
verſ. Verũ Ant. Theſaur. & præter iã re-
latos, cõmunem ſententiam vt indu-
bitatam reſoluunt D. Illephonſus Pe-
rez de Lara de anniuerſarijs lib. 1. c. 8. ex
n. 1. D. Chriſtophorus Paz ad l. 3. ſtyli,
ſcholio

Digitized by Google

ſcbolio 3. *ſiue ex nu.* 21. & D. Pichard. *in d.* §. *item Seruiana n. vlt.*

5 Nec ad rem facere videtur, quòd cũ adiecta fuerit hypotheca pro obſeruationé cõtract⁹ locationis, nõ niſi ab ipſa domo hypothecæ ſubnixa ſatisfactioné accipere cõductor poſsit, ita ſcilicet, vt poſſeſſore expulſo, in ei⁹ poſſeſsioné ipſe mittatur. Hæc etenim euaſio ex eo tollitur, quòd cùm locator ad factũ tantũ fuerit obligat⁹, népè vt cõductoré re locata libere vti ſineret, iuxta tradita *diſſert.* 12. *in vlt. arg. pro deſinit. Senat⁹ cõſiderat.* 2. dũ is illud præſtare nequit, ob traditá alteri poſſeſsioné, ſatisfaciet quidé intereſſe ſoluẽdo,
6 iuxta vulg. reg. quòd in * obligationib⁹ facti ſuccedit obligatio ad intereſſe, *l. ſi quis ab alio* 13. §. 1. *in fin. D. de re iudicata, l. ſtipulationes non diuiduntur* 72. *verſ. Celſ⁹, D. de verb. oblig.* cũ relatis ab Ant. Gom. qui latè proſequitur, *var. reſol. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 22. Surd. *cõſ.* 331. *n.* 21. *lib.* 3. atq; alijs, mox referẽdis. Quæ regula abſque difficultate procedit, vbi obligatus ad factũ, illud minimè præſtare poteſt, cùm aliàs, ſi ſcilicet tale factum præſtare valeat, valde dubia, & periculoſa ſit, ne dicam planè falſa, cùm precisè quis ad factum tunc obligetur, maximè inſpecto iure noſtro Regio, *ex l.* 5. *verſ. E ſi la ſentencia, tit.* 27. *part.* 3. *l.* 11. *verſ. E porende,* vbi Greg. Lop. *gl.* 2. *in fin. l.* 13. *verſ. E ſi entendiere, & l.* 35. vbi & notat Greg. Lop. *gl.* 4. *tit.* 11. *in part.* 5. quas leges in propoſito rectè expendit Gutier. *de iuram. confirmat.* 1. *p. c.* 39. *n.* 5. ac poſt alios aduerſ⁹ Ant. Gom. Did. Per. & Matiẽç. (quib⁹, & Parlad. acceſsit *lib.* 1. *re. quot. c.* 6. §. 2. *n.* 2.) optimè defendit Azeue. *in l.* 2. *per illũ quoque tex. tit.* 16. *lib.* 5. *noua compil. n.* 42. *à verſ. Sed difficultas extat*; ſed & ex iure cõmuni, ſic eá regulá doctè, & ingenioſè, vt ſolet, declarat amic⁹ noſter, & Granatẽſis curię collega, D. Melchior à Valẽcia *illuſtriũ iuris tractatuũ lib.* 2. *tract.* 2. *c.* 4. *n.* 8. *cum ſeqq. vſque ad fin. capitis,* cui addo Aymoné Crauet. ſic etiá eãdé regulá explicantem *conſil.* n. 234. qué in propoſito noſtro refert, ac ſequitur Fachin. *controuerſ. iur. lib.* 7. *c.* 32. *verſ. Non obſtant argumenta, ad fin.* eandem ité regulam rectè ad ſpecié noſtram applicat Ioãnes Vvameſius *conſ.* 61. *n.* 2. *verſ. In reconuentione, centur.* 3.

7 Quod adeò verũ eſt, vt etſi aliàs ſingularis ſucceſſor in dominio, vel vſufructu rei, qui non tenetur ſtare locationi per anteceſſorem factæ, ſed poteſt pro libito conductoré expellere, *l. arbores* 59. *aliàs* 66. §. 1. *verſ. Sed ad exemplũ, D. de vſufruct. l. qui fundum* 32. *aliàs* 35. *verſ. Quòd ſi colonus, D. locati, l. emptorẽ* 9. *C. eodem tit.* & vbique DD. cum relatis ab Ant. Gomezio *d. lib.* 2. *var. reſolut. c.* 3. *n.* 8. *in fin. & n.* 9. D. Ludou. Molin. *de Hiſpanor. primogenijs lib.* 1. *c.* 21. *n.* 2. Euerard. Bronchorſt *enantiophanon, ſiue quaeſt. controuerſar. centur.* 2. *aſſert.* 68. Bartholomeo Scapuccin. qui latiſsimè proſequitur *in integro tractat. de ſucceſſore ſingulari, c.* 1. *de emptore, cum ſeqq.* Hercule Mareſcoto *var. reſolut. lib.* 1. *c.* 18. *ex n.* 1. quibus conſonat Regia *lex* 19. *tit.* 8. *part.* 5. teneatur * nihilominùs, ea regula limitata, 8
tali locationi ſtare, ſi conductor in ipſo locationis contractu ſibi per hypothecam, etiam generalẽ proſpexerit, vt notat Bart. *in l. ſi filiofam.* 26. §. *vlt. n.* 2. *D. ſoluto matrim.* ac poſt Romanũ, & Imolam, Alex. *in l. qui abſenti* 38. §. *ſi quis poſſeſſionem, n.* 6. *verſ. Vbi verò non promiſiſſet, D. de acquir. poſſeſſ.* Angelus *in d. l. emptorem, n.* 2. *verſ. Eadem ergo ratione,* & communis, quam reſoluunt, & probant Hippol. Marſil. *ſingul.* 321. Tiraq. *de retractu conuentionali* §. 3. *glo. unic. n.* 4. Nicol. Euerard. *in locis legal. loc.* 29. *à feudo ad emphiteuſim, n.* 52. *verſ. Ad idem,* Cardin. Dominicus Tuſchus, *practicar. cõcluſ. tom.* 2. *lit.* C. *concl.* 605. *n.* 5. Mareſcot. *d. q.* 18. *n.* 12. 13. & 14. & alij mox referendi; adhuc tamen * 9
particularis ille ſucceſſor *præcisè ad id regulariter non cogetur,* ſed cauſatiuè tãtùm, ſatisfaciet enim ſoluẽdo intereſſe conductori, qui interim rei locatæ retentione vti poteſt. Tũ * quia huiuſmodi ſolutione generale eſt, hypothecam reſolui, *d. l. ſi fundus* 16. §. *in venditione, verſ. Si verò poſſideat, D. de pignoribus, l. mulier* 19. *verſ. Quæro, D. qui potiores in pignore habeantur, l. cùm ſecundus* 10

dus 5. D. de diſtract. pignor. l. item libe-ratur 6. in princip. & §. 1. l. Paulus 12. (aliàs incipit Sempronius) §. qui pignoris, D. quibus mod. pignus, vel hypothec. ſolui-
11 tur. Tùm etiam * quia nec ipſe locator, aut vniuerſalis eius ſucceſſor, ad aliud regulariter conductori tenetur, d. l. qui fundũ, cũ ſimilib⁹, ex quib⁹ ſic in terminis poſt Bart. n. 2. in d. l. emptorẽ, qui ſic planè ſenſit, docuerũt Salicet. ibi, n. 6. verſ. Et ideò dixi, Paul. Caſtrẽſ. & Alexand. n. 4. in d. l. ſi filiofam. §. vlt. vbi nouiſsimè hanc ſententiam contra Cumanum nu. 7. Socin. & alios, & veriorẽ, & receptiorẽ dicit doctiſsimus Petr. Barboſa n. 31. & 32. cũ Ant. Gomez d. n. 9. verſ. Ex quo infertur, Greg. Lop. in d. l. 19. parti. gl. 5. poſt med. verſ. Adde aliam n caſum, additione Capellæ Tholoſanæ, D. Couarr. Petr. Dueñas, Ant. Natta, Roland. à Vall. Aluar. Valaſco, Octauiano Cacherano, & Ioſepho Ludou. quos idem vir egregius ſigillatim recenſet, quibus addo Neguſancium, eleganter tractantem (quem ipſe Barboſa non ad hoc refert) de pignorib. primo memb. 2. partis ex n. 6. Roderic. Suar. ad l. poſt rem iudicatã, D. de re iudicata, in declarat. legis Regni, poſt 8. ampliat. in tex. ibi, q̃ las cũplades, n. 8. verſ. Vbi verò nõ promiſiſſet, Gomeziũ Legionẽſem in cẽtur. deciſ. 63. Hieron. à Laurẽtijs deciſ. Auenionẽſ. 108. n. 2. cũ ſeqq. Petr. Nicol. Moziũ de contractibus tit. de empt. & vendit. c. de naturalib⁹ emptionũ, n. 37. Don Ludouicũ Peguera deciſ. Catalonia 215. n. 3. Petr. Aug. Morla
12 (qui tamen * minùs aduertẽter ad eũ quoque effectũ cõſequendi intereſſe à ſingulari ſucceſſore, ſpecialem exigit hypothecam, quaſi generalis nõ ſufficiat) in empor. iuris, tit. 10. q. 2. n. 7. Ioã. Gutier. ad l. nemo poteſt, à n. 44. D. de legat. 1. & canonicar. quæſt. lib. 2. c. 8. à n. 15. ad 20. Menchacã controuerſ. vſufrequent. lib. 3. c. 53. n. 8. & 9. Michaelem Graſſ. inter cõmunes opiniones to. 1. lib. 4. tit. 26. de cõtrah. empt. n. 80. Surd. d. cõſ. 331. à n. 18. maximè à n. 23. vol. 3. & de ciſ. 264. n. 4. & à n. 28. Mãtic. de tacit. & ambig. cõuẽt. lib. 5. tit. 10. n. 18. & 19. Franc. Caldas, qui innumeros alios cõgerit, de renouatione emphiteutica, q. 12. ex n. 18. maximè n. 23. & de empt. & vẽdit. c. 26. n. 10. 34. 35. & 36. & q. forẽſ. lib. 1. q. 23. à n. 10. ad 13. Fachin. cõtrouerſ. iur. lib. 1. c. 88. (vbi cõtrariæ ſentẽtiæ fundamẽtis optime ſatisfacit) Cãcer. var. reſol. lib. 1. c. 14. n. 24. Bartholom. Scapuccinum de ſucceſſore ſingulari, limitat. 15. ex n. 3. Philippũ Paſchal. de virib. patr. poteſt. p. 4. c. 6. n. 15.

Dixi n. 9. præcisè ad id regulariter non 13
cogetur, vt indicarẽ aliquãdo etiã præcisè cogi ſingularẽ ſucceſſorẽ ſtare locationi authoris ſui, ita vt cõductorẽ, qui ſibi per hypothecã, à locatore pro cõtractus obſeruatione factã, proſpexit, expellere nequeat, puta ſi illa fuerit ſpecialis cũ clauſula de nõ alienando, vel de nõ expellẽdo cõductorem, quo caſu emptor, vel alter ſingularis ſucceſſor rei locatæ, minimè ſatisfaciet, offerẽdo conductori intereſſe, ſed pro tẽpore locationis rẽ penes illũ dimittere debet, vt pote in locatoris dominio quòad eum effectũ, vt cõductor re locata vtatur interim permanentẽ, ex reg. l. ſi creditor 7. §. fin. D. de diſtract. pignor. iuxta litterã Piſanã, quã & veriorẽ, & receptiorẽ eſſe oſtẽdimus differt. 14. n. 49. atq; ita in terminis notarũt ferè omnes proximè relati, maximè Imola, & Lud. Roman. relati, ac recepti ab Alex. in d. l. qui abſentis 38. §. ſi quis poſſeſsionẽ, n. 6. in princ. D. de acqu. poſſeſſ. Roder. Suar. in d. l. poſt rẽ iudicatã, in declarat. legis Regni, verbo, q̃ las cũplades, n. 8. in princ. & circa fi. verſ. Igitur in cõtractu, Ant. Gom. d. tom. 2. var. cap. 3. n. 9. verſ. 4. limita, iuncto c. 2. nu. 20. verſ. 4. principaliter, & ad l. 40. Tauri num. 19. verſ. Tertiò infero, D. Couar. var. reſol. lib. 2. c. 15. n. 3. verſ. Secundũ hinc deducitur, & poſt alios Ioã. Gutier. in d. l. nemo poteſt num. 43. & d. lib. 2. canonicar. quæſt. c. 8. n. 29. 30. & 31. Barboſa in d. l. ſi filiofam. §. vlt. n. 32. in fi. cũ duob⁹ ſeqq. D. ſoluto matrim. Surd. d. cõſ. 331. n. 25. poſt princ. verſ. Dummodò nullum ſit factũ pactũ, & circa fin. verſ. Ad hoc autẽ, vt vẽditor, cũ n. ſeqq. & d. deciſ. 264. à n. 28. (vbi nominatim loquitur in pacto de non expellendo conductorem; vt exceptionem conductori paret, ne vllo modo expelli poſsit; ad quẽ ſe in propoſito

poſito refert Ariſmin. Tepatus *variar. ſent. tom. 3. tit. 391. c. 26. ad quæ teneantur venditor, & emptor, verſ. pen. iuxta nouiorē editionē)* Amator Rodericius *de exeeutione cap. 4. num. 55. poſt med. verſ. Verùmtamen,* D. Antonius Pichard. 2. *p. manuductionum ad praxim, precept.* 2. *n. 21. & 23.* (qui *n. 22.* id rectè limitat cum Valaſc. quòad beneficium *l. æde 3. C. de locato)* Did. à Brito *ad rub. de locato 2. p. §. 4. n. 7. 8. & 9.* Philip. Paſchalis *d. 4. p. c. 6. n. 15. verſ. Id quē verū ſit, iuncto verſ. Quãdo verò adeſt,* qui *in verſ. Sed ſi cū hypothec.*, idē cum Natta, & alijs reſoluit quando cū hypotheca concurrit iuramentum; quod tamen ſolum abſque illa non ſufficeret; iuxta ea, quę cū multis reſoluit Did. à Brito *d. §. 4.*

14 *n. 3.* Quicquid * generalem etiam hypothecam cum prędicta clauſula ſufficere, vt cōductor à ſingulari ſucceſſore rei locatæ pręcisè expelli nequeat, magis tandem probare videatur Roder. Suar. *d. verb. q̃ las cumplades, n. 11. verſ. Sed certè nullā video,* quem refert, & ſequitur Greg. Lop. *in d. l. 19. part. gl. 5. ad fin. verſ. Idem crederem,* qui & ipſe eādem ſentētiā amplectitur, cómunioré dicens, *in l. 73. gl. 3. tit. 18. parti. 3.* & ſecurè reſoluunt Ioan. Bapt. à Villalob. *in ærario cōmunium opinionū, lit. A. n. 140.* & Ioan. de Heuia Volaño *in curia Philippica, 2. p. de iudicio executiuo, §. 11. n. 5.* nedum ex eiuſdē Gregorij ſentētia, ſed & Negusātij, & Ant. Gom. *vbi ſup.* qui tamen apertè cōtrariū verius, & receptius eſſe cōcludūt, vt ſuperiùs diximꝰ, & *diſſert. 14. n. 49.* dum de vi huius pacti quòad executionē aduersùs tertiū tractauimꝰ, nā & idē in hac ſpecie locū habet; quod vltimū ſatis cōfusè docuit Gald. Pereira *ſup.* ac cæteri nuper cōmemorati explicuerūt meliꝰ, maximè Barboſ. & ab eo relati, & vltra eos Ferdinā. Loazes, cōtrarias opiniones mirificè cōponēs, quē poſt hæc ſcripta vidimꝰ *in repet. l. filiꝰ fa. n. §. Diui à n. 168 ad 171. D. delegat. 1. inter repetitiones eius les nouiſſima editionis, vol. 4.* Scapuccinꝰ *d. tract. de ſucceſſore ſingulari, limit. 14. à n. 7.* & Auēda. *de cēſib. c. 85. n. 6. verſ. Et ſimiliter, iūcto n. 13. cū ſeqq.* qui & ſi primò in hac ſpecie indifferēter de hypotheca loquatur, vniꝰ, & alteriꝰ ſententiæ authores cōgerēs, tamē poſtea generaliter articulū tractans, receptiori ſententiæ, quæ ad dominij translationem in quocumque caſu impediēdam, ſpecialem requirit hypothecam cum præfata clauſula, magis accedit.

Cū igitur (vt ad inſtitutū redeamꝰ) 15
in caſu noſtro, quē ſupponimꝰ, nec primꝰ cōductor in poſſeſſione rei locatæ ſit, vt eā retinere poſsit, ſed per actionē velit illā auocare à ſecundo, in eius poſſeſſione conſtituto, nec licèt poſſideret, & hypothecam etiam ſpecialē haberet, præfata tamen clauſula deſtitutam, poſſet eius virtute retentione vti aduersùs ſingularem ſucceſſorē in dominio, vel vſufructu rei conductæ; iuxta ea, quæ diximus, multò minꝰ cōſequi poterit, vt ſecundus conductor in poſſeſsione conſtitutus vacuam rei locatæ poſſeſsionem ipſi reddat.

Verùm his nihil refragantibus, præ- 16
fatum ſecundum caſum reſpectu primi cōductoris, qui ſibi de hypotheca proſpexit, veriſsimum eſſe cenſeo, vt poſſit talis cōductor per hypothecariam actionem, domus vel alterius rei locatæ poſſeſsionē a ſecundo auocare, quatenùs ſibi ad ea fruēdum opus eſt, quoniam regula illa, quod huiuſmodi actio contra tertium cum effectu non datur ante factam excuſsionem principalis debitoris, ac fideiuſſorum eius, inter alias, quas patitur limitationes, quas ſupra pro eius exornatione relati latè proſequuntur, illam habet in propoſito elegantem, * vt locū ſibi nō vendi- 17
cet in tertio rei detentore, qui nō ſuo, ſed alieno nomine poſsidet, vt depoſitario, commodatario, aut cōductore, apud quos tantùm, cùm ſibi non poſsideant, dicitur res eſſe, non etiā penes eos, *l. penes te 65.* vbi optimè Alciat. *n. 1. D. de verb. ſignificat.* & poſt alios Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 737. n. 9.* ac proinde meritò aduersùs illos hypothecaria actio abſque vlla præuia debitoris excuſsione dirigi poteſt, vt in terminis notat *gl. verbo debitorum, in Auth. de fideiuſſor. §. ſed neque, verſ. Sed quid ſi depoſuit,* recepta à Bart. *n. 3.* & Angel. *n. 13. ad finem, verſ. Sed*

an contra, ibidem, Baldo *in princip. in d.*
Auth. ſed hodie, C. de obligat. & actionib.
Saliceto *n. 7. q. 7. in d. Auth. hoc ſi debi-*
tor, C. de pignorib. Roder. Suar. *ad l. poſt*
rem iudicatam, D. de re iudicata, in decla-
rat. legis Regni, poſt octauam ampliatio-
nem, ſiue limit. 1. n. 14. verſ. Faciat ſingu
lare verbum, Ant. Gabriele *d. tit. de fide-*
iuſſoribus, concl. 1. n. 59. & 60. Greg. Lo
pez *in d. l. 14. tit. 13. p. 5. gl. 5. limit. 2.*
18 Quod tamē perperam extēdit Par-
lador. *lib. 2. rer. quotidian. c. fin. 4. part.*
§. 5. n. 12. receptus à Volaño *in curia*
Philip. 2. p. §. 11. n. 4. Amatore Rode-
ric. *de execut. c. 4. n. 55.* D. Pichard. *ma-*
nuduct. ad praxim p. 2. præcept. 2. n. 11.
verſ. Quemadmodùm, Alphōſo Guzman
de euict. c. 11. n. 49. ad executionem,
quæ virtute publici inſtrumenti peti-
tur, quaſi & illa exerceri poſsit aduer-
sùs conductorem, vel alios, debitoris
nomine poſsidentes. Nam qui eiuſmo-
di inſtrumento nituntur, actioné tan-
tùm perſonalem habent, licèt ſumma-
riam, & executiuam, quę non alio iure
gaudere debet, quàm ordinaria actio
perſonalis, quæ porrò ſi hypotheca de
ſtituta ſit, non poteſt aduersùs nudum
etiam rei detentorem competere, er-
go neque executio, quam conſtat con-
tra tertium locum non habere, vt ipſe
Parlador. paulò ante reſoluerat *d. §. 5.*
n. 1. Volañ⁹, ac reliqui proximè relati,
ac nos *diſſert. 14.* explicuimus ſub *n. 3.*
Abolita eſt etenim veterū quorūdā ſen
19 tētia exiſtimantiū, * per inſtrumentū
publicum, ex quo executio competit
vigore ſtatuti ſic diſponentis (quale a-
pud nos viget *in l. 1. 2. & 19. titul. 21.*
lib. 4. nouæ compil.) videri conſtitutum
pignus prætorium, ſicut per ſententiā,
qua forſan ratione Parladorius, & ſe-
quaces, quanquam eam non expreſſe-
rint, moti ſunt; falsò quidem, quia cùm
tale pignus à iure nō conſtituatur, niſi
immiſsione facta ex iudicis decreto, *l.*
non eſt mirum 26. §. 1. D. de pignorat. act.
non poteſt illud cenſeri cōſtitutum ex
vi inſtrumenti, quod ſententiæ æqui-
20 paratur, niſi * in eo adſit obligatio bo-
norum, & traditio ſaltim ficta per cōſ-
titutum, vel ſimilem actum, quemad-
modùm aduertit rectè Neguſantius *de*
pignoribus 8. p. memb. 1. n. 32.
Sed nec verum eſt, quod circa nota- 21
riorū ſtylum putarunt Bartholomeus
Cæpola *in l. quòd ſi nolit 31. §. quia aſſi-*
duus, n. 40. D. de ædilitio edicto, Nic. Boe
rius *deciſ. 182. nu. 54.* Andr. Tiraquel.
de retractu conuentionali §. 3. gloſſ. vnica
n. 7. & in tractatu de iure conſtituti, limi-
tat. 31. n. 9. & 15. Matthæus Afflict⁹
ad conſtitutiones Neapolitanas lib. 1. rub.
73. notabili 10. ſiue à n. 13. Nicol. Eue-
rardus *in locis legalibus, loco 104. ab vſi-*
tato, ſeu ſolitis, à n. 3. Didacus Segura,
& ad eum Didacus Perez alios conge
rens *in l. 3. §. fin. n. 31. D. de lib. & poſth.*
idem Didacus Perez *ad l. 4. tit. 8. libr.*
3. ordinam. gl. 1. §. probari tamen, verſ. Vel
dicam⁹, pag. mihi 1069. in fi. Gūdiſſalu⁹
Paz *in praxi 4. p. tomi 1. c. 1. n. 12.* Ant.
Gabr. plures congerens *lib. 6. commu-*
nium conclusionum tit. de conſuetud. concluſ.
3. n. 2. & 35. Aug. Barboſa *de clauſulis*
vſu frequent. clauſula 32. n. 5. Ambroſi⁹
Maia apud Hippolytum Maia, ipſius
filium, *conſultationum ciuilium p. 1. in al-*
legat. quæ extat poſt conſultat. 3. n. 5. D.
Ioan. Bapt. Valençuela *conſ. 136. n. 13.*
bonorum nempè obligationem, ſimi-
lem vè clauſulam, à notario in inſtru-
mēto, ſiue locationis, ſiue alteri⁹ cōtra
ct⁹ apponi omiſſam, eò quod apponi
ſemper conſueuerit, perinde habēdam
eſſe, ac ſi appoſita fuiſſet; ducti * arg. 22
tex. *in d. §. quia aſſidua*, illic, *ea enim, quæ*
ſunt moris, & conſuetudinis, in bonæ fidei
iudicijs debent venire, in l. ſi priùs 17. §.
1. illic, *illa autem, quæ ferè in conſuetudi-*
ne eſſe ſolent, vt per fiſtulas aqua ducatur,
etiam ſi nihil ſit comprehenſum in ſeruitute
conſtituenda, fieri poſſunt, D. de aqua, &
aquæ pluuiæ arcendæ actione, l. vt liberis
17. verſ. Emancipatis, illic, *ea, quæ in ip-*
ſa emancipatione à parentibus ſuis (vt ad-
ſolet fieri) conſequuntur, vel poſt emancipa-
tionem ab eis acquiſierunt, collaturis, C. de
collat. l. fin. verſ. Super quæ, illic, *vt ſe res*
ſuas ſupponere debitor dixerit, non adiecto
tam præſentes, quàm futuras, ius tamen ge-
neralis hypotheca etiam ad futuras res pro-
ducatur, C. quæ res pign. iūcta *l. 1. in prin*
cip. illic, *conuentio generalis in pignore dā*
do bonorum, vel poſtea quæſitorum recepta
eſt, & l. & quæ nondum 15. §. 1. ibi: *Non*
ad il-

Digitized by Google

ad illam, quæ quotidie inſeri ſolet cautionibus. D. de pignor. ac rurſus *in l. fin. verſ. Si enim pactis*, vbi & not. Bald. *in ſummario, C. de fideiuſſoribus, in cap. cum M. Ferrarienſis 9. verſ. Mandamus*, illic, *vel fuerit, vel eſſe debuerit, ſicut conſueuit, expreſſum, de conſtitut. c. 2. verſ. Verùm*, illic, *& in huiuſmodi litteris intelligenda eſt hæc conditio, etiam ſi non apponatur, & in c. cauſam quæ* 18. illic, *mandamus, quatenus ipſam intelligentes ibidem, de reſcriptis, & in cap. quòd tranſlationem 4. de officio legati*, cum alijs relatis ab his, quos proximè citauimus, & ab Aluaro Valaſco *conſult. 146. n. 3. cum ſeqq.* Nam * & hæc ſententia parùm firmitatis ha-

23 bet, vt animaduertunt rectè, cõtrariā magis probantes, D. Præſes Couarr. *var. reſolut. lib. 1. cap. 15. n. 9. poſt princ. verſ. Verùm iſthæc allegatio*, Olan⁹ *in noua reductione antinomiarum iuris communis, & Regij, lit. I. n. 37. & 38.* Parlad. *lib. 2. rerum quotid. c. 20. n. 12. verſ. Dùmodo ſciamus, iuncto verſ. Nam contrariā*, Valaſcus *d. conſult. 146. ex n. 15.* Felicianus *de cenſibus lib. 3. c. 1. n. 4. §. inter has verò, verſ. Et aduerſùs illam*, D. Ioan. del Caſtillo *quotidia. controuerſ. tom. 4. cap. 13. num. 38.* ac poſt alios Dominicus Gaito de credito *cap. 4. à n. 239. & 2072.* nouiſsimè Hermoſil. *ad Gregor. Lop. in l. 32. titul. 8. part. 5. gloſſ. 8. num. 8. verſ. Sed his non obſtantibus*, vt meritò eam communem ſententiā frequentiùs exploſam eſſe tam à tribunalibus omnibus, quàm à ſcholis teſtetur Ant. Faber *de erroribus pragmaticor. to. 1. decade 1. errore 1.* nempè ideò (vt idē rectiſsimè ſubiūgit) quòd ſi quid in toto iure certum, illud ſanè certiſsimum

24 eſt, bona debitoris citra * expreſſam conuentionem obligata creditori non eſſe, extra eas cauſas, in quib⁹ placuit contrahi tacitè pignus, vel hypothecam, *toto tit. D. & C. in quibus cauſis pignus, vel hypotheca tacitè cõtrahatur.* Quorsùm enim quærendum eſſet, in quibus cauſis id fieret, ſi in omnibus, & paſsim admitteretur, eò quòd à notarijs adijci ſit conſuetum, contra reg. tex. *in l. quicquid adſtringendæ 99. D. de verbor. obligat.* cum ſimilibus, relatis à Tiraq.

25 *d. limit. 31. n. 12.* maximè cùm * expreſſam de ea re conuentionem ius deſideret, nec vllum eius ſupplementum admittat, *l. Ariſto. 3.* illic, *non aliter in ius pignoris ſuccedit, niſi conuenerit, vt ſibi eadem res eſſet obligata, D. quæ res pignori, Auth. de argentariorum contractibus, ſiue nouella 136. c. 5. ſiuè §. inſuper, verſ. Neque enim, collat. 9.* illic, *neque enim temerè hypothecam dederimus his, qui de ea pactū nō fecerint, niſi omninò in ſcriptura eorum, quæ in bonis ſunt, comprobetur facta eſſe mentio, aut ipſi bona ſua pignori appoſuerint.* Id quod * maximè proce- 26
dit ſtante iure noſtro Regio, quo cautum eſt, nihil aliud à notario in inſtrumento apponendum eſſe, quàm id de quo à partib⁹ nominatim rogatus fuerit, *l. 9. tit. 19. p. 3. l. 13. tit. 25. lib. 4. noua compilat.* ac notat Did. Perez, parùm ſibi conſtans *in additione ad Segurā, in d. l. 3. §. ſi. D. de lib. & poſthum. d. n. 31. verſ. In foro Cæſaris*, apertiùs Olanus, Parladorius, & Felicianus *ſupra*, Azeued. *in d. l. 13. n. 23. verſ. Ex quo reprobatur, & n. 25. & 27. tit. 25. lib. 4. cõpil.*

Poterit quidem conſuetudo, ex aſ- 27
ſidua contrahentiū conuentione ſumpta, efficere vt ſi diſpoſitio ambigua ſit, interpretationem ab eo accipiat, quod fieri conſueuit, ex regula *l. ſemper in ſtipulationibus 34. aliàs 35. D. de reg. iur.* qua ratione procedūt *d. lex ſi prius, §. 1. D. de aqua, & aq. plu. arcen. & d. lex vt liberis 17. C. de collat.* vt obſeruāt D. Couarr. *d. n. 9. verſ. Deinde ambigua*, Valaſcus *vbi ſupra, n. 14. & 20.* Felicianus *d. §. inter has, verſ. Quod verò*; vel etiam, * 28
vt lege lata, quæ non minus quàm pactū poteſt, conſtituatur, ad contractus vel actus naturam id, quod ita paciſci aſſuetum eſt pertinere, ac velut tale præſtari actione ex eodem contractu, puta vt actio exempto cõpetat ad duplæ repromiſsionem, quæ * in ven- 29
ditionis rerum non vilium contractu adeò frequens fuit olim, vt in conſuetudinem tranſierit; quò pertinet text⁹ *in d. §. quia aſſidua*, vt notāt, quanquàm paulò aliter explicantes, D. Couarr. *d. n. 9. verſ. Sic ea, quæ ſunt, naturalia*, Menoch. *conſ. 37. n. 29. lib. 1.* Valaſcus *d. conſult. 146. n. 18.* Qui in eo quidem falluntur, quòd putant à lege ſuppleri

KK 4 ſtipu-

Digitized by Google

ſtipulationem, ac repromiſsionem il-
lam, à partibus omiſſam, itaut ac ſi ap-
poſita eſſet, actione exempto ad duplã
præſtandam, euictione ſequuta, vendi-
tor teneatur, cuius contrarium, niſi an
te euictionem ad duplæ repromiſsio-
nem emptor agat, planè cõſtat *ex l. 2.*
l. emptori duplã 37. in princ. & §. 1. l. ſi di
ctum 56. in princ. & apertiùs *ex l. ſi in vẽ*
ditione 60. D. de euict. quomodò melius
interpretantur Fulgoſ. Socin. & Ga-
liaula, quos refert, & ſequitur Barbo-
ſa rectè explicans *in l. vẽditor 49. n. 4.*
5. & 6. D. de iud. proſequitur Pereira,
alia tamen adferèns iura, quæ id nõ ita
probant, *de empt. & vẽdit. c. 21. à n. 34.*
Sed neque id, quod Couar. & alij indiſ-
tinctè putarunt, iure noſtro Regio pro
batum eſt, nec in praxi receptũ, vt te-
ſtátur Gregor. Lopez *in l. 32. gl. 8. tit.*
5. p. 5. Guzman *de euict. c. 13. nu. 94.* &
nouiſsimè Hermoſilla, qui & Barboſę
ſentẽtiã per omnia probat, *in addit. ad*
Gre. Lop. d. gl. 8. n. 1. & 7. & n. 8. circa fin.
verſ. Reſpõdet etiã. Ita quoq; cõſuetudo
30 in cauſa fuit, vt * lege cõſtitueretur, bo
norũ obligationẽ ſimpliciter factã, tã
præſentia, quàm futura bona comple-
cti, quod olim inter partes paciſci fre-
quentiſsimum fuit, *d. l. fin. C. quæ res*
pignori (cui apud nos conſonant *lex 5.*
verſ. E aun las que atiende auer, titul. 13.
part. 5. & l. 7. tit. 19. lib. 3. fori) iuncta
d. l. 1. in princ. & d. l. & quæ nondũ 15. §.
quod dicitur, D. de pignor. proſequuntur
optimè vltra ordinarios *ibi*, Neguſan-
tius Fano *de pignor. 2. part. principali, 2.*
memb. per totum, Nicol. Boer. *conſ. 18.*
n. 1. & 2. Ant. Faber *vbi ſupra.* Ac de-
nique cõſuetudo effecit, vt ſanciretur
31 lege * quòd ſi creditor, qui duos, vel
plures fideiuſſores habet, vnum ex his
tantùm conueniat, nec ab eo ſolidum
conſequi poſsit, cæteri non liberẽtur,
quominùs eos pro reliquo conuenire
valeat, quod olim contrahentium pa-
32 ctis paſsim cauebatur, quò ſpectat * *d.*
lex fiscalis, verſ. Si enim, C. de fideiuſſo-
ribus, idem legi, vel ſtatuto, quod pa-
cto tribuens, iũcta *gl. penult.* ibi, ſimili
gl. vlt. in l. non ſolùm 8. §. fin. per tex. ibi,
D. de noui operis nunciat, gl. in rub. verſ.
Quid autem ſi ſtatuerunt, C. de decret. de-
cur. lib. 10. & vbiquè communi; quam
reſoluunt Iaſon. *in §. actiones autem, nu.*
67. & in §. quadam, n. 37. inſtitut. de ac-
tionibus, Franciſcus Balbꝰ *de præſcript.*
4. p. quartæ partis, q. 13. n. 6. Nicolaus
Euerard. *in locis legalibus loco 120. à pa-*
cto ad legem, n. 1. nouiſsimè Auguſt. Bar-
boſa, plures cumulans, *in locis communi-*
bus argumentorum, loco 81. à pacto ad ſta-
tutum, Gabr. Aluarez *ad axiomata, &*
loca iuris communia, lit. A. ex n. 490. ad
495. & in terminis D. Couarr. *d. nu. 9.*
verſ. Similiter, Valaſc. *ſupra n. 19.* Qua
etiam ratione * ſtylus curiæ, vt aliquæ 33
in reſcriptis generalibus, vel ſpeciali-
bus clauſulæ apponantur, efficere po-
teſt, tales clauſulas, quaſi naturales, &
neceſſarias illis eſſe, adeòquè ſubintel
ligi, & pro adiectis haberi, ſi quando
notariorum incuria fuerint omiſſæ, nã
& eò pertinet imprimis; text. *in d. cap.*
cùm M. de conſtitut. vbi præ alijs nota-
runt Abb. *n. 5.* Felin. *n. 6.* Decius *5. no-*
tabili, ſub eodem num. aliàs n. 18. iuxta no-
uiorem editionem, Ripa *n. 39.* & Mãtua
n. 17. D. Couarr. *d. n. 9. verſ. Et præſer-*
tim, Valaſc. rationem explicans *d. con-*
ſult. 146. n. 16. & 17. Ioan. Petrꝰ Mo-
neta *de commutationibus vltimarum vo-*
luntatum, cap. 7. n. 62. Deinde tex. *in d.*
c. 2. verſ. Verùm, & in d. c. cauſam quæ 18.
verſ. Mandamus, de reſcriptis, & in d. cap.
quòd trãslationem 4. de officio legati, cum
ſimilibus, relatis à Tiraq. *d. limit. 31. n.*
9. Ant. Gabr. *d. lib. 6. tit. de conſuet. con-*
cluſ. 3. n. 2. Auguſtino Barboſa *d. clau-*
ſula 32. n. 1. & ab alijs, à nobis ſupra cõ
geſtis *n. 21.* proſequiturq́; prę cęteris
opt. D. Molina *de Hiſpanor. primog. lib.*
4. c. 7. ex n. 3. Facit enim * ille ſtylus 34
ius, omninò in iudicijs ſeruandum, vt
& conſtat *ex l. fin.* illic, *alia què omnia,*
quæ in huiuſmodi cauſis de more procedũt,
ſolenniter obſeruare decernimus, C. de iniu-
rijs, c. ex litteris 11. verſ. Quia tamẽ, vbi
notarunt Abb. *n. 6.* Felin. *4.* Decius *no-*
tabili 7. ſiue à n. 27. illo tit. de conſtitut.
& ex c. 2. de iuram. calumnia, cum ſimi-
libus iuris locis, ex quibus id ita dedu-
xerunt, optimè declarantes, Guid. Pa-
pæ *q. 119. n. 1. ad med. & q. 198. nu. 2.*
Rebuf. *tom. 3. cõmẽtar. ad leges Gallicas,*
tract. ſeu tit. de conſuetud. art. 2. gloſ. 13.
n. 22.

Digitized by Google

*n.*22. Boerius *de authorit. magni conſilij*,
*n.*170. Henricus Boueriũs *ſingul.* 54.
num. 3. Hippol. Marſilius *ſingul.* 118.
Marcus Ant. Cuchus *maiorum inſtitutionum lib.* 1. *tit.* 8. *per totum*, Rota Genuenſis *decif.* 206. *n.* 3. Octauianus Gacheranus *decif. Pedemontana* 22. *n.* 6. & 7. Ioſephus Ludou. *deciſio. Lucenſi* 36. *n.* 9. 10. 23. & 31. *cum ſeqq.* Flaminius Pariſius *de reſignat. beneficiorum, lib.* 1. *q.* 2. *n.* 8. & *lib.* 10. *q.* 2. *n.* 15. Hieron. Gonçalez poſt alios, quos cõgerit, *ad regulam octauam Cancellariæ in proœmio* §. 7. *n.* 136. Nicolaus Garc. *de benef.* 1. *p. c.* 5. *in princ. n.* 87. & *p.* 11. *c.* 5. §. 2. *n.* 154. Bernardus Greueñ *pract. concluſionũ ad obſeruationes Andreæ Gaillij lib.* 1. *in proœmio, à num.* 82. Camillus Borrellus *in ſumma decif. p.* 1. *tit.* 14. *de conſuetud. à n.* 104. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſput.* 29. *n.* 17. *ad fin.* Emanuel Barboſa innumeros cumulãs *ad ordinationes Luſitanas lib.* 3. *tit.* 64. *in princ. n.* 1.

35 At non itidem notariorum conſuetudo circa aliquot apponendas clauſulas in inſtrumentis contractuum, efficere poteſt, vt ſi illæ reuerà nõ ſint adiectæ, pro adiectis habeantur, vt D. Couarr. Valaſcus, Felicianus, Anton. Faber, & alij ſupra à nobis laudati, rectiſsimè obſeruarunt, niſi ex his ſint, quæ ad naturã contractus pertineant, nempè ad id partem obligantes, ad quod aliàs ex natura contractus tene-
36 batur, puta * vt venditor rem vacuam emptori tradat, *l.* 1. *in princip. l.* 2. §. 1. *cum ſequenti*, & *l. ex empto.* 11. §. & *imprimis, D. de actioni. empti*, vt euictionẽ, ac ſimilia præſtet, *d.* §. & *imprimis, cum*
37 *duobus ſeqq.* ſecus ergo erit, * ſi clauſulæ pertineant ad accidentalia contractus, ſiue ad extraneas partiũ conuentiones, puta hypothecæ, ſiue obligationis bonorum, conſtituti, & ſimiles, quæ licèt à notarijs ſolitæ ſint apponi, at in mero conſiſtunt facto,
38 quod * nec ius præſumit, *l. in bello* 12. §. *facta, D. de captiuis*, cum relatis à Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 14. *n.* 1. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 732. Mantica *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 2. *tit.* 1. *n.* 4. & *tit.* 12. *n.* 22. Flaminio Pariſio *de reſignat. benef. lib.*

20. *q.* 8. *à n.* 43. *tom.* 2. Cardin. Tuſcho *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. F. concl.* 10. nec iudex ſupplere poteſt, iuxta ea, quæ gloſſæ, & DD. communiter notarunt *tam in l.* 4. §. *hoc autem iuditium*, vbi præ alijs optimè Alex. latè limitans, maximè à *n.* 6. *D. de damno infecto*, quàm in *l. Age cum Geminiano* 3. *C. de tranſactionibus*, & *in l. vnica*, vbi optimè Bald. *n.* 13. *C. vt quæ deſunt aduocatis*, Iacobi Concenatius *quæſt. iur. lib.* 1. *q.* 1. *n.* 30. Nicol. Bellonus *lib.* 2. *ſupputat. c.* 10. Ioan. Bapt. Aſin. *de execut.* §. 3. *c.* 24. & §. 24. *c.* 17. Octau. Cacheran. id limitans *decif.* 1. *num.* 24. Peguera *decif.* 194. *n.* 10. Donellus *comment. iur. ciu. lib.* 26. *c.* 3. & ad eum Oſuald. Hillig. *lit. C.* Sigiſm. Scaccia *de iudicijs lib.* 2. *c.* 7. *n.* 34. & poſt alios Carol⁹ de Graſſis *in tract. de exceptioni. except.* 10. *à n.* 6.
Proinde clauſulæ illæ nõ poſſunt, ſi omiſſæ ſint, nec de partis, cuia intereſt, volũtate alioquì appareat, pro appoſitis haberi, arg. legis *nõ aliter* 69. *D. de legat.* 3. ſed ſolũ cũ reuerà appoſitæ inueniuntur à notario, ex partiũ voluntate proceſsiſſe cenſentur, * quia vi- 39
detur ab his rogatus notarius, vt clauſulas conſuetas apponat, vt arg. text. *in d.* §. *quia aſſiduus*, & *in d. l. finali, C. de fideiuſſoribus, cum ſimilibus*, longè meliꝰ notarũt Bald. *n.* 1. *in eadem l. fin.* Felin. *n.* 6. *verſ. Et quia*, Decius *n.* 22. Ripa *n.* 43. Mantua *n.* 18. & alij *in d. cap. cum M. Ferrarienſis*, idem Decius *in l. ſemper in ſtipulationibus* 34. *n.* 9. *verſ. Et notarius*, & *n.* 11. *D. de reg. iuris*, Catellianus Cotta *in memoralibus iuris, verbo notarius ſimpliciter*, Tiraquellus, plures congerens *de iure conſtituti, d. limit.* 31. *n.* 7. & 8. latè Anton. Gabr. plures quoquè cumulans, *lib.* 6. *communiũ concluſionum tit. de conſuetud. concluſ.* 3. & 4. *per totas*, D. Ferdinandus Menchaca *controuerſ. illuſtr. lib.* 1. *c.* 33. *n.* 26. & *de ſucceſſionum creat.* §. 6. *n.* 53. *verſ. Deniqué is tabellio*, D. Ludouic. Molina *de Hiſpan. primogen. d. lib.* 4. *c.* 2. *n.* 51. Didacus Perez *ad l.* 2. *gloſſ.* 1. *q.* 17. *tit.* 5. *lib.* 2. *ordinamenti*, Azeuedus *in d. l.* 13. *tit.* 25. *lib.* 4. *compilat. n.* 23. *in fine*, & *n.* 24. 27. & 28. Matiençus *ad l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 5. *nouæ compilat. gloſſ.* 10. *n.* 63. *ad finem*,

Digitized by Google

nem, & *n.* 65. Maſcardus *de probat. tom.*
1. *d. concluſ.* 299. *à n.* 10. & *tom.* 2. *cõcl.*
mihi 1102. *num. vltimo, & concl. ſequen-*
ti, per totam, Menoch. *de præſumpt. lib.*
3. *præſumpt.* 43. *maximè à n.* 5. idem *cõſ.*
37. *à n.* 30. *maximè n.* 70. & 93. & *conſ.*
87. *à n.* 45. *lib.* 1. & *conſ.* 323. *n.* 23. *lib.*
4. Seraphinus *de priuilegijs iuramẽti, pri*
uil. 22. *à n.* 90. Franciſcus Viuius *decis.*
397. *n.* 33. *lib.* 2. & *d. deciſ.* 518. *nu.* 2.
lib. 4. Carolus de Graſsis *de exceptioni-*
bus except. 10. *n.* 35. & 36. Alex. Tren-
tacinquius *d. reſolut.* 3. *de præſumpt. n.* 1.
in princip. Auguſt. Barboſa *d. clauſula*
32. *n.* 4. Hermoſilla *ad Greg. Lop. in d. l.*
32. *tit.* 5. *part.* 5. *gloſ.* 8. *n.* 9. *verſ. Clau-*
ſula autem, Dominicus Gaito *de credito*
c. 2. *n.* 234. & 235. *iũcto n.* 255. tamet-
ſi plerique ex his in alium ſenſum eam
40 regulam detorqueant. Accedit his, *
quòd imò abuſus notariorum in appo-
nendo huiuſmodi clauſulas, partibus
regulariter nõ nocet, vt notarunt Bar
tol. in clauſula codicillari loquens, *in*
l. 1. §. 6. *ſiue num.* 10. *in fin. D. de iure co-*
dicillorum, Bald. & alij, relati à Tiraq.
d. limit. 31. *n.* 12. & *ad l. ſi vnquam C.*
de reuocandis donat. in præfat. n. 172. &
173. D. Molin. *d. c.* 2. *n.* 43. & poſt alios
D. Ioan. Bapt. Valẽçuela *conſ.* 3. *n.* 52.
& *conſ.* 29. *n.* 47. *lib.* 1. id quod eo ſal-
tem caſu verum eſt, quo clauſulæ illæ,
vt dixi, adiectæ reperiuntur, & inſu-
per earum iuſtam ignorantiam partes
41 prætendunt, puta ex eo, * quòd non
ſit illis lectum inſtrumentum, vt in ter
minis clauſulæ, de qua Bart. loquitur,
docuit eleganter Ioan. ab Imola *in l.*
filio præterito 17. *n.* 19. *circa fin. verſ. Sed*
puto, quòd non benè, D. de iniuſto rupto, re
ceptus ab Alexandro *conſ.* 142. *n.* 10.
in fine, verſ. Subdit etiam, & *n.* 11. *lib.* 2.
atque alijs in locis, relatis à Maſcard.
de probat. concl. 300. *clauſula codicillaris*
an præſumatur, n. 2. *lib.* 1. & ex eorum,
& aliorum mente generaliter aduer-
tit, contrarias opiniones concilians,
D. Molina *d. c.* 2. *n.* 51. idemque in effe
ctu reſoluunt cum pluribus Thadeus
Piſo Soacius *var. reſolut. lib.* 3. *cap.* 3. *n.*
17. Auguſt. Barboſa *de clauſulis, vſu fre*
quentioribus, clauſula 2 *v. n.* 3. & 4. quã-
tò ergò minùs tales clauſulæ omiſſæ,
pro adiectis haberi debent? vt multò
veriùs docuit Alex. *conſ.* 28. *à n.* 2. *lib.*
2. & poſt alios Neguſantius, quanquã
parùm firmiter, *de pignoribus* 1. *membr.*
3. *partis n.* 26. *verſ. Et pro concluſione*, &
n. 26. optimè Vincentius de Franchis
deciſ. 302. *n.* 8. *iuncto n.* 4.

Supereſt itaquè, ſecundum caſum 42
ſupra propoſitum de primo conducto-
re hypothecam habente, vt eius ratio-
ne præferatur ſecundo, in rei locatæ
poſſeſsione conſtituto, itaut ipſum ab
ea expellere valeat, veriſsimum quidẽ
eſſe; qui tamen in ſpecie præcedentis
diſſertationis verificatus non eſt, neq;
enim in prioris locationis inſtrumen-
to, prout mihi propoſitum eſt in facto,
hypothecæ clauſula interuenit, imò
neque vlla alia ex apponi ſolitis, ſed
ſola ſimplex locatio, à partibus ordi-
nata, & conſcripta, ac poſtea tabellio-
nis ſigno, & authoritate roborata, vn-
de meritò pro ſecundo conductore Se
natus pronũciauit, ob defectum actio-
nis primi, cuius contrarium iudicaſſet,
ſi clauſula illa adfuiſſet, dum ex aduer-
ſo liquidò non oſtenderetur, locatore
inſcio eã fuiſſe appoſitam, ob nõ lectũ
illi inſtrumentum, vel quid ſimile, iux
ta ſuperiùs reſoluta.

Quanquam euenire aliquando poſ- 43
ſit, vt prior conductor, etiam hypothe
cam habens, imò & poſsionem, ſi ab ea
ceciderit, non poſsit rem conductam à
ſecundo conductore in eius poſſeſsio-
ne cõſtituto auocare, vt in ſpecie, quæ
me iudice agitata eſt in Granatẽſi pre-
torio inter Aſſenſium Oſorio, & Bla-
ſium Martinez bibliopolas, nam cùm
Aſſenſius domum quãdam, proximam
Archiepiſcopali, conduxiſſet à domi-
no in annos quatuor, & paulò poſt Ar-
chiepiſcopus eam velut neceſſariã am
pliationi dom⁹ ſuæ, quæ ad habitatio-
nem familiæ ſufficiens non erat, ſibi à
iudice pro eadẽ mercede concedi ob-
tinuiſſet, idemque poſtea neceſsitate
ceſſante, domus ceſsionem faceret in
dictum Blaſium, qui eam rurſus à do-
mino in emphiteuſim vitalem accepit,
litem huic mouit dictus Aſſenſius, lo-
cationis ſuæ inſtrumentũ, quod ſolen-
niter factum erat cum clauſula hypo-
thecæ,

Deciſio incidẽs Granatẽſis prætorij.

Digitized by Google

thecæ, & alijs firmiſsimis, coram iudice proferens, cuius virtute contendebat, Blaſium à domo expellere pro reliquo tempore trium fermè annorum, quo ob relatum impedimentū ea fruitus non eſt; & cùm nihilominùs iudex pro Blaſio pronunciaſſet; eum ab impetitione actoris abſolues, hic ad Granatenſem curiam prouocationem interpoſuit, vbi ordinarij ſententiam tāquam iuri conſonā confirmandam duximus tam in gradu appellationis 10. die Iulij anni 1630. quàm ſupplicationis 20. Decembris eiuſdem anni, licèt enim quatuor anni, pro quibus primo conductori locario facta fuerat, non-
44 dum eſſent emenſi, adeòque * illi ſupereſſe videretur actio etiam aduersùs ſequentem conductorem ratione hypothecæ, iuxta ſuperius tradita *n.* 17. ad refectionem, ſeu ſupplemētum reliqui temporis, quæ ſolùm eo lapſo denegatur, & ad intereſſe tantùm actio competit contra dominum, arg. tex. *in l. quæſitum* 37. vbi notat Florianus de Sancto Petro, *n.* 1. *verſ. Et idē ſi domus, D. de vſufructu, & in l. ſi vſusfructus mihi in biennium* 6. *verſ. Vt puta quidem*, vbi notat Bart. *n.* 4. *D. de vſu, & vſufructu legato*, idem Bart. *in l. ſi vnò* 17. §. *item cùm quidam* 1. *nu.* 9. *verſ. Aut quis promiſſit operas certi temporis, D. locati, & in l. ſi priùs* 15. *q.* 10. *ſiue n.* 30. *in fin. D. de noui oper. nūciat.* ac rursùs *in l. ſi ita ſtipulatus* 14. *n.* 2. *per tex. ibi. D. de verbor. obligat.* Abb. Panormit. *n.* 9. *in cap. fin.* per eum quoque tex. *de iudicijs*, Carolus Ruinus *conſ.* 27. *n.* 8. *lib.* 4. & poſt alios latè Vincent. de Franchis, & ei addentes *deciſ.* 419. & 451. ac nouiſsimè Amendola *in additione ad ipſum Vincentium deciſ.* 406. *num.* 4. Aluarus Valaſcus *conſultat.* 155. *ex n.* 4. *tom.* 2. Guzman *de euictionib. quæſt.* 24. *num.* 26. Don Franciſc. Salgado *de Regia protectione vi oppreſſorum, part.* 4. *cap.* 11. *nu.* 54. *iunctis duobus præcedentibus*, nouiſsimè Auguſtinus Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *n.* 177. *poſt med. verſ. Vnde Abbas*; hinc
* vtiliter inferentes ad tēporales of- 45
ficiorum electiones, vt ſi certi ac deſignati termini limitationem habeant, puta pro hoc anno, vel proxime ſequenti, & facto alicuius iniuſtè ſit impeditus electus pro toto illo anno, vel alio deſignato tempore vti officio; ad quod electus eſt, tantùm poſsit ceſſante impedimēto, pro eo, quod ſupereſt, officij vſum prætēdere, nec petere redintegrationem pro tempore præterito, ſed ad intereſſe tantùm agere contra iniuſtè impedientem; confert, * & 46
tex. *in l. Thais* 41. §. *intra certa tempora, D. de fideicommiſſar. libertat.* vbi cùm tempus eſt taxatum alicui actui, poteſt ille perfici intra illud tempus, nō verò poſt, & quod per eum text. & alia iura reſoluit Matthæus de Afflict. *deciſ.* 73. *num.* 3. & ad eum Cæſar Vrſillus, & alij addentes. Nihilominùs in propoſito locationis caſu veri⁹ eſt, etiam intra terminum quatuor annorum agi non potuiſſe ad ſupplemētum aduersùs Blaſium, qui non ſimplex cōductor fuit, itaut aduersùs eum, velut nomine domini poſsidentem recta via abſque illius excuſsione hypothecaria actio, Aſſenſio primo conductori ex inſtrumento competens, intentari poſſet, ſed ad longiſsimum tempus, * 47
nempè ad duas vitas, quo caſu nedum poſſeſsionem proprio nomine acquiſiuit, ſed & vtile dominium; atque ita ſuccedit regula, prohibēs hypothecaria actione aduersùs tertium poſſeſſorem agi, antefactam excuſsionem contra debitorem principalē, ex his quæ hacten⁹ lato ſcripta ſunt calamo. Proindè meritò ius ſuum Aſſenſio aduersùs locatorem reſeruare ſatius viſum eſt, quippè aduersùs quem iure agere potuit, vt in id omne condemnaretur, quod ipſius conductoris intereſſet; prout * in ſimili caſu in Sabaudiæ Se- 48
natu iudicatum refert Ant. Faber *in eo dice ſui nominis lib.* 4. *tit.* 42. *de locato definit.* 1. *verſ. Placuit.*

DIS-

Iuris controuerſi in Hiſpalen. Senatu,

DISSERTATIONIS SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *FActi ſpecies refertur.*

2 *Chirographũ à parte ſubſcriptum, licèt teſtibꝰ munitum non ſit, ſi tamen per partem recognoſcatur, plenè contra eam probat, & publici inſtrumenti vim habet in fauorem creditoris, eius vè heredis, reſpectu perſonalis actionis.*

3 *Reſpectu tamen actionis hypothecariæ vim ſuam non porrigit contra tertium, hypotheca ius habentem ex inſtrumento publico, etiam poſteriori, niſi trium teſtiũ virorum, probatæ, atque integræ fidei, & opinionis ſubſcriptione, & recognitione munitum ſit.*

4 *His deficientibus, etſi recognitum ſit à parte, ei ſoli non verò creditori hypothecario ex inſtrumento publico, etiã poſteriori præiudicare nonnulli affirmarũt.*

5 *Forma à lege præſcripta non ſeruata, actus corruit, etiã ſi aliàs legis ratio ceſſet, aut illẽ effectus ſequatur, & n. 35.*

6 *Chirographum non munitum ſolennitatibus legis ſcripturas C. qui potiores, nõ præiudicat quòad prælationem creditori hypothecario ex inſtrumento publico etiam poſteriori, eo quoquè caſu ex nonnullorum ſententia, quo is in ipſo inſtrumento fateatur hypothecam anteriori factam.*

7 *Forma à lege introducta per partem renunciari nequit.*

8 *Ratio legis vbi militat, & legis diſpoſitio militare debet; quæ reg. applicatur diſpoſitioni legis ſcripturas, in 2. par. C. qui potiores, iuxta inductionẽ Donelli.*

9 *Res inter alios acta, alijs nec nocet, nec prodeſt.*

10 *Quæ regula, & in confeſſione, ac recognitione locum obtinet.*

11 *Debitoris in poteſtate non debet eſſe, confeſſione aut recognitione ſua tam creditores, quàm iuris diſpoſitionem fraudare.*

12 *Creditor hypothecariꝰ poſterior, de cuiꝰ vera numeratione debitori facta conſtat, an præferatur priori, qui tãtũ habet confeſſionẽ debitoris? & à n. 60. maxi. 65.*

13 *Dotis augmentum ab vxore conſtante matrimonio factum marito, ſimile donationis incrementum facienti, in fraudem creditorum mariti factum cenſetur.*

14 *Confeſſio debiti eò magis in creditorũ fraudem facta cenſetur, quò maioris quãtitatis fuerit.*

15 *Chirographum, certũ debiti cauſam non continens, non prodeſt nedum quòad hypothecariam actionem, ſed nec quòad merè perſonalem.*

16 *Liber rationum, certam debiti cauſam non continens, ſcribẽti non præiudicat, ſi aliunde de debito non appareat.*

17 *Senatus deciſio refertur.*

¶ *Creditor prior hypothecarius ex chirographo legitimè in iudicio recognito, præfertur poſteriori ex inſtrumento publico. ibidem.*

18 *Caſus ſub mente, & ratione legis comprehenſus, ſub eadem lege contineri dici poteſt. ibidem.*

19 *Leg. ſcripturas 11. verſ. Sin autem, iuncto verſ. Niſi fortè, vera, & fundamentalis ratio traditur, & n. ſeq.*

20 *Repetere diem idem eſt, quod retrorsùs petere, ſiue (vt loquuntur vulgò) datam anticipare.*

21 *Repetitio ſeu prælatio diei fierì nequit, vbi chirographium munitum eſt ſolennitatibus leg. ſcripturas 11. verſ. Niſi fortè, C. qui potiores, & quare?*

22 *Chirographum, & ſi non ſit munitum ſolennitatibus leg. ſcripturas, verſ. Niſi fortè, C. qui potiores, eundem tamen effectum habebit præferendi hypothecarium creditorẽ ex eo, creditori ex inſtrumento publico poſteriore, ſi in eo ceſſet præſumpta fraus repetita, ſeu prælata diei.*

Cùm

23 *Cùm authoritate iudiciaria ad inſtantiam creditoris hypothecarij recognitum eſt, ac poſtea debitor ſe in alterius fauorem ſub hypotheca bonorum in publico inſtrumento obligauit, ceſſat fraudis præſumptio, & quare? & n. 67.*

24 *Sola debitoris ſubſcriptione, ac recognitione ſuffultum, plenè aduerſus eũ probat quòad actionem merè perſonalem.*

25 *L. ſcripturas 11. C. qui potiores, partiũ in numero plurali mentionẽ ideò facit, quòd cũ de ſcripturis in numero plurali loquatur, quæ ad plures, ac diuerſos cõtractus referũtur, neceſſe eſt, quòd plures, ac diuerſæ ſint partes, in qualibet autẽ ſcriptura ſufficit debitoris ſubſcriptio, niſi cõtractus eſſent reciproci.*

26 *Recognitio nihil aliud eſt, quàm per relectionem approbatio.*

27 *Vim confeſſionis habet, adeò què pleniſſimam inducit probationem, quæ refelli nullo modo poteſt.*

¶ *Scriptura priuata plenè cõtra ſcribentẽ probat. In quã rẽ plura iura citãtur. ibid.*

28 *Id non tantùm accipiendum eſt de priuata ſcriptura teſtibus legitimè comprobata, ſed de ea multò magis, quæ per ſcribentem in iudicio recognita fuerit, aut ſaltem non impugnata.*

29 *L. 114. verſ. E eſto ſe entiẽde, & l. 119. poſt princ. tit. 18. parti. 3. expendũtur, & quod per eas Greg. Lop. docuit.*

30 *L. ſcripturas 11. in 1. p. C. qui potiores, ſpecialiter loquitur de chirographo, ex ſola partis recognitione aduerſ⁹ eũ reſpectu perſonalis actionis vires ſumpturo.*

31 *Eodẽ modo procedit reſpectu realis actionis aduerſ⁹ eũ exercẽdæ, qui in chirographo faſſ⁹ eſt, alteri⁹ ſe rẽ penes ſe habere, eius vè heredẽ, aut cõtra fiſcũ, cui ex illius delicto bona applicata fuiſſent.*

32 *In 2. & 3. p. in quibus quòad hypothecarias publicum inſtrumentum præfert priuato, quod eius l. ſolennitatibus careat, non excludit chirographum, ſola etiam partis ſubſcriptione munitum, & ab ea iam recognitum, & quare?*

33 *Miſſionis in poſſeſſionẽ beneficiũ, cõceſſum in l. fin. C. de edicto D. Hadr. tollẽ. heredi ſcripto in teſtamẽto nõ abolito, nec in aliqua ſui parte vitiato, locũ etiã habet in herede inſtituto in teſtamẽto nũcupatiuo, in publicam ſcripturam redacto.*

¶ *Executionis ius à ſtatuto tributũ publicæ ſcripturæ, locum etiam habet in probatione debiti facta coram iudice, & ad publicam ſcripturam redacta. ibid.*

34 *Chirographũ, etiã nõ recognitũ, nec munitũ ſolẽnitatib⁹ l. ſcripturas, C. qui potiores, ſi tamen aliàs verũ eſſe cõſtet per teſtes, de cõtractu, & hypotheca deponentes, vel aliàs, valet etiam ad præferendam illã hypothecã alteri poſteriori etiã ex inſtrumento publico, & n. 53.*

35 *Forma non ſeruata tũc demum corruit act⁹, cũ principaliter illa à lege præſcribitur pro ſubſtãtia, & omnimoda perfectione act⁹, & quãdo id cõtingat? & n. 46.*

36 *Lex quæ affirmatiuè aliquid diſponit, ſiue præcipiendo, ſiue permittendo, ſi non ſimpliciter ita diſponat, ſed vlteri⁹ progrediatur, actum aliter factũ annullando, formã inducit ſubſtantialem, cui per modum æquipollentem nõ ſatisfit.*

37 *Si prohibitoria ſit, & prohibitio perpetuã cauſã habeat, etiã ſi deſit clauſula annullatiua, ſiue (vt vocãt) decreti irritãtis, actũ in cõtrariũ factũ nullũ reddit.*

38 *Idem in matrimonio aduerſùs canonum prohibitionem contracto communis putat, ſed contrarium verius eſt.*

¶ *Trid. Seſſ. 24. de reform. matrim. c. 1. verſic. qui aliter, an indiſtinctè procedat. ibid.*

39 *Forma à lege præſcripta ſi principaliter tendat ad certum finem, & effectum conſequendum, is què habeatur per modum æquipollentem, non minùs valet actus, quàm ſi ſpecificè forma ſeruata fuiſſet, & eius rei exempla, cum num. ſeqq.*

¶ *Mãdatũ ſui natura formã inducit, ſpecificè obſeruãdã, qua tamẽ ſi certũ finẽ, & effectũ reſpiciat, qui alio modo ſequatur, per eum modum illi ſatisfactũ erit. ibid.*

40 *Lex ſi quis pro eo 46. verſ. At quoties, D. mand. expenditur, & inducitur.*

41 *Lex fin. § fin. D. eod. tit. expenditur, & inducitur.*

42 *Forma à lege introducta heredẽ nominatim inſtituẽdi, vel exheredandi, omitti poteſt, ſi alio modo, quàm per nominis proprij expreſſionem de perſona inſtituti, vel exheredati conſtet, & quare?*

43 *Idem procedit in forma nominis legatarij exprimendi.*

44 *Conditio, & ſi formã inducat, ſpecificè adimplendam, ſi tamen ad certũ finem,*

 & effe-

& effectum dirigatur, in vnũ caſum cõcepta, impletur etiam in alio, ex quo idẽ reſultat effectus.

45 Cõditio legis, vel ſtatuti quãdo formam ſubſtantialem, & praeisè obſeruandã inducere cenſeatur, & quando ſecus?

46 Forma, quae ex ſimplicis legis, vel hominis diſpoſitione colligitur, & principaliter ad certũ finẽ tẽdit, ſubſtãtialis nõ eſt.

47 Lex ſcripturas, in verſ. Niſi fortè, C. qui potiores, ſimpliciter, & permiſſiuè tantũ loquitur, formã què ibi praeſcriptã nõ ſtudiosè, vt illa praeisè ſeruaretur requirit, ſed caſualiter, & quaſi gratia exẽpli, ad finẽ, & effectũ vitãdi fraudem in praeiudicium anterioris creditoris.

48 Doctrina Ioãnis, antiqui gloſographi, & Accur. eũ ſecuti in l. ſcripturas, verb. praeponi, C. qui potiores, frequentiùs exploſa eſt.

¶ Creditor hypothecari⁹ ex ſimplici chirographo, praefertur hypothecario ex inſtrumento publico, ſi bie fateatur priùs illi fuiſſe bona obligata. ibid.

49 Forma à iure introducta in fauorẽ vni⁹ partis, ita demũ per eã renũciari nequit, ſi merè ſubſtantialis ſit, magis què reſpiciat ius publicum, quàm priuatum.

50 Secùs ſi principaliter tẽdat ad certũ finẽ, reſpicientẽ priuatã partis vtilitatẽ.

51 Donelli ratio ad l. ſcripturas, C. qui potiores, merè cerebrina, & ſingularis eſt aduersùs communem, & veram interpretum rationem.

52 Eius fallacia oſtenditur, & n. ſeqq.

53 Hypotheca praelatio ſumitur ex tẽpore, quod licèt ex ſimplici chirographo, deſtituto ſolẽnitatib⁹ l. ſcripturas, C. qui potiores, in tertij praeiudiciũ non probetur, at probatur rectè duob⁹ teſtib⁹, de die & tenore cõtractus deponẽtibus, & quare?

54 Iuris antiqui correctio in dubio danda non eſt, imò modis omnibus vitanda.

55 Res inter alios acta, ſi agitata ſit cũ legitimo cõtradictore, quem principaliter negotium contingit, ex propria vi, & natura nocet tertio, cuius ius ſecũdarium, & minùs principale eſt.

56 Id q́; verificatur in chirographi recognitione legitimè facta ante cõtractũ, etiam in publico inſtrumẽto cũ alio celebratũ.

57 Creditor tempore prior, poſteriori praefertur in hypotheca iure.

58 Confeſſio vel recognitio, in alio iudicio inter alios emanata, praeiudicat tertio, qui poſt confitentẽ ius conſecutiuum habet, ſiue ab illo deriuatum, ſiue non, non verò ei, qui iam antea ius acquiſiuit, ab eo, vel ab alio proueniens.

59 Confeſſio cedentis poſt ceſſionem alteri ad eius cõmodũ factã, illi nõ praeiudicat.

60 Lex Titius 4. D. quae res pignori, & l. diuerſis 8. iũcta gl. 1. & cõmuni, C. qui potiores, non rectè inducuntur ad probãdum, ſecundum creditorẽ hypothecariũ, cui pecunia numerata eſt, praeferri primo, qui tantũ habet debitoris cõfeſſionẽ, quae doctrina conuincitur, & n. 65.

61 Cauere verbum, & cautio, nõ refertur praecisè ad confeſſionem, ſed ad obligationis chirographum, aliud vè inſtrumẽtum, ſiue confitendo, ſiue promittendo alicui factum.

62 L. Titius 4. D. quae res pign. nõ loquitur de cautione facta cõfitendo, ſed promittendo ſub conditione, & quare?

63 Cõditionibus poteſtatiuis peculiare eſt, vt ex quo impleta ſunt, tantùm vires ſumant, nec retrotrahantur ad initium cõtractus, in quo à caſualibus, & mixtis differunt.

64 L. diuerſis 8. C. qui potiores, & l. 27. verſ. Caſi vn home, tit. 13. parti. 5. rectè intelliguntur.

65 Cõfeſſio, aut recognitio debitoris, omnibus ab eo poſtea cauſam habentib⁹ quòad praelationẽ praeiudicat, nulla habita diſtinctione recepta, vel non recepta pecunia, id què magis praxis admiſſit, aduersùs nonnullos.

66 Confeſſio, aut recognitio chirographi ſi colluſoriè facta eſſe probetur in fraudem poſteriorũ creditorũ hypothecariorum, praelationis ius prioribus non tribuet.

¶ Sentẽtia cũ legitimo cõtradictore per ei⁹ colluſionem obtenta, caeteris conſecutiuum ius, ſiue ab ipſo, ſiue ab alio deriuatum, habentibus non nocet. ibid.

67 Pinelus ſimpliciter docens, ſententiam latam ex confeſſione ſuccumbentis, non nocere alijs, in quorum fraudem fieri poſſit rectè intelligitur.

68 L. aſſiduis 12. C. qui potiores, priuilegiũ tacita hypotheca dotis concedit reſpectu anteriorum creditorum, ſimiles hypothecas tacitas habentium, non etiam ex-

preſſas,

Digitized by Google

preſſas, etiam iure cõmuni, cõtra plures.

69 *Concedit id priuilegiũ dotis datæ tãtũ, nõ etiã cõfeſſæ, ſeu cõfeſſatæ (vt vocãt.)*

70 *Cõfeſſio receptæ dotis, nulla eiꝰ promiſſione præcedente, in dubio cũ aliàs de donãdi animo non conſtat, facta cẽſetur ſpe futuræ numerationis, nec nocet tertijs.*

71 *Quòd ſi dotis promiſſio præceſſerit, regulariter omnibus mariti creditoribꝰ præiudicat, tã anterioribꝰ, quã poſterioribꝰ.*

72 *L. ſi quis poſt hæc 9. verſ. Dos etiã, C. de bonis proſcript. declaratur.*

73 *Auth. ſed iã neceſſe, verſ. At ſi debitor, C. de donat. ante nuptias, optimè intelligitur contra Accurſ.*

74 *Cõfeſſio aliàs legitima nõ ob id in fraudem facta cenſeri debet, quòd magnæ quãtitatis ſit, niſi aliæ accedant coniecturæ.*

75 *Scripturæ cõfeſſio vel promiſſio, certam debiti cauſam non continens, cur ita cauenti non præiudicet?*

76 *Eadem ratio regulariter militat in libro rationũ, in quo talis cõfeſſio ſimpliciter cõtinetur, nulla eiꝰ cauſa expreſſa.*

77 *Secus ſi etiã generaliter ad mutuas dati, & accepti rationes referatur.*

DE CREDITORE HYPOTHECARIO EX CHIrographo in iure recognito, an præferatur creditori hypothecario ex inſtrumento publico poſteriori à die recognitionis, & obiter an, & quando forma ſubſtantialis per legem inducta cenſeatur, ita vt actus aliter geſtus nullus ſit? *Ad l. ſcripturas 11. C. qui potiores in pign. hab. l. 31. tit. 13. p. 5.*

DISSERTATIO XXI.

1 CVM in cauſa, ac lite creditorũ Andreæ de Herbas decurionis Hiſpalẽſis plures eſſent creditores hypothecarij ex inſtrumento publico, eis ſe præferendum contendebat alter creditor anterior Gundiſſaluus Nuñez de Caſtro, cui dictꝰ Andreas ſimplici chirographo debitorem ſe profeſſus eſt, ob mutuas inter ipſos dati, & accepti rationes, octo mille, non gentorum, & ampliùs ducatorum, pro quorum ſolutione poſt certum tempus ſe, & bona ſua tam præſentia, quã futura obligauit 13. die Octobris anni 1612. ac poſtea 16. die Aprilis anni 1614. à dicto Gundiſſaluo cõuentus ex iudicis præcepto idem chirographum recognouit: poſt quod tẽpus dictꝰ Andreas Herbaſius bona ſua per publica inſtrumẽta cæteris creditoribus obligauit, & cùm in huiuſmodi creditorũ lite diffinitiua ſentẽtia in Senatu noſtro primò lata eſſet 9. die Maij anni 1620. qua dicto Gũdiſſaluo vltimus locus, & inter perſonales creditores aſſignatus fuerat, ad recuperãdum ſibi debitũ virtute dicti chirographi, ab ea ſentẽtia pars dicti Gũdiſſalui, quã referebat eius vxor, ac lõgè maioris quantitatis ratione dotis creditrix, ipſiusq́; nomine ſecũdꝰ eiꝰ maritus Chriſtophorus Chamorro, in eodẽ Senatu ſupplicationẽ interpoſuit, adhuc inſtans, ac petens locũ ſibi aſſignandum inter hypothecarios creditores, eis què potiorem declarandũ, etiã ſi hypothecam haberẽt ex inſtrumentis publicis, quia illa præfato chirographo poſteriora fuerunt, non tãtùm à die datę chirographi, ſed etiam à die recognitionis.

Porrò cõtra ſupplicãtẽ, & pro priore Senatꝰ ſentẽtia ſequẽtia faciũt. Imprimis tex. qui hac de re videtur apertiſſimꝰ *in l. ſcripturas 11. C. qui potiores in pignore habeãtur*, in cuiꝰ priore parte traditur, chirographũ à parte ſubſcriptũ, licèt teſtiũ adhibitione munitũ nõ ſit, ſi modò per partẽ ipſã recognoſcatur, plenè cõtra eã probare, ac publici inſtrumẽti vim habere pro eo, in cuiꝰ fauorẽ emanauit, reſpectu perſonalis actionis, ex eodẽ chirographo illi cõpetentis aduersùs ſubſcribẽtem, eius vè heredem; in 2. verò, & 3. parte, quæ ex 2

tant in verſ. Sin autem, & in verſ. Niſi
3 fortè, illud ampliùs ſtatuitur, * præfa-
tum chirographum reſpectu actionis
pigneratitiæ, vel hypothecariæ, vim
ſuam non porrigere contra tertiũ, ius
pignoris, vel hypothecæ habentem ex
inſtrumẽto publico, etiam poſteriori,
niſi forſan trium teſtium virorum, pro-
batæ, atquè integræ fidei, & opinionis
ſubſcriptione munitum etiam eſſet, ac
per eoſdẽ teſtes recognitum, quod &
apud nos cautum eſt in l. 31. verſ. Pero
ſi tal carta, tit. 13. p. 5. vbi notat Greg.
Lop. gl. 7. & 8. D. Couarr. laté qualí-
tates illas examinans, in pract. quaſt. c.
22. nu. 5. Matienç. in l. 7. tit. 16. lib. 5.
noua compil. gl. 5. nu. 12. cum alijs infra,
4 ergo his deficientibus * chirographũ,
vtcumque à parte recognitũ, licèt re-
cognoſcenti plenè præiudicet, iuxta
priorem legis partem, nõ tamẽ id fiet
in dãnum hypothecarij creditoris ex
inſtrumẽto publico, etiam poſteriori,
iuxta ſecundam, & tertiam eiuſdem le-
gis partem, ex qua ſic in terminis dedu
xit, ac notauit gl. verbo ſuum robur, cir-
ca fin. verſ. Secùs ſi agat, ſimilis gl. verb.
Authẽtica, verſ. In reali, in c. 2. de fide in-
ſtrum. ſecundũ quã ſententiam in ſimili
caſu in Pedemontano Senatu iudicatũ
eſſe teſtatur Gaſp. Ant. Theſaur. quaſt.
forenſ. lib. 1. q. 89. n. 5. eãq́; in pũcto iu
ris veriorẽ eſſe contẽdit Ant. Merẽda
controuerſ. iur. lib. 6. cap. 9. n. 6. & 7. &
latiùs à n. 13.
5 Et confirmatur difficultas primò,
quia in d. l. ſcripturas, certa forma pręſ-
cripta eſt, vt hypothecarius creditor
ex priuata ſcriptura præferatur credi-
tori ex inſtrumento publico, ergo illa
nõ ſeruata, nunquã talis prælatio dari
poteſt, cũ cõſtet, forma à lege pręſcrip
ta nõ ſeruata actũ corruere, etiam ſi a-
liàs legis ratio ceſſaret, aut idẽ effect⁹
ſequeretur, ex reg. tex. in l. cũ hi 8. §. ſi
Prætor 17. verſ. Sed et ſi nõ de omnib⁹ quæ-
ſierit, quæ oratio mãdat, D. de trãſact. l. cõ
ſtitutionib⁹ 24. in fi. illic, cuì cõſequẽs eſt,
vt ne in futurũ à forma obſeruata diſceda-
tur, D. ad municipalẽ l. fin. §. ſin verò poſt-
quã, C. de iure delib. l. 1. illic, infima enim
vẽditio eſt, ſi hæc fuerit forma neglecta, C.
de decurionib. lib. 10. c. ſine exceptione 52.
verſ. Irrita, 12. q. 2. cap. quia propter 42.
verſ. Aliter, de electione, c. 1. de reb. Eccleſ.
in 6. Clem. 1. eod. titul. gl. verbo tertiò, in
Clem. 1. de vita, & honeſtate clericor. &
verb. quin etiã, in Clem. 1. de cõceſſione præ
bẽda, & vbiq́; cõmunis, quam reſoluit
Alex. cõſ. 137. n. 15. lib. 2. Felin. in c. cũ
dilecta 22. n. 6. verſ. Geſta cõtra formã, iũ
ctis ampliat. 2. 3. & 4. & ampliat. 11. n.
10. & 11. de reſcript. Iaſ. in l. 1. ex n. 18.
D. de liber. & poſth. & cõſ. 149. ex n. 10.
vol. 2. Hieron. Grat. reſp. 122. nu. 4. &
16. Boer. alias gloſſas adferẽs deciſ. 1. n.
45. ac poſt plures alios Tiraq. in tract.
ceſſante cauſa limit. 37. & de retractu con-
ſang. §. 1. gl. 21. n. 11. §. 36. gl. 2. n. 58. &
de retra. cõuẽt. §. 4. gl. 6. n. 31. & ad ll. cõ
nubial. gl. 6. n. 26. & gl. 2. n. 98. 99. 141.
158. cũ 2. ſeqq. & n. 188. Euerard. in lo
cis legalib. loco 10. à defectu formæ, nu. 2.
Ioã. Bapt. Aſin. in praxi §. 3. c. 36. n. 12.
Franc. Viu. deciſ. 334. n. 10. Surd. conſ.
318. n. 10. & deciſ. 268. nu. 17. & 18.
Ioan. Franc. de Põte cõſ. 5. n. 74. & 75.
vol. 1. abundè, vt ſolet, D. Ioan. Bapt.
Valẽç. cõſ. 2. n. 75. cõſ. 5. ex n. 18. ad 30.
cõſ. 67. à n. 9. cõſ. 69. n. 2. & conſ. 73. n.
45. to. 1. cõſ. 112. n. 58. cõſ. 128. n. 92.
conſ. 173. n. 39. conſ. 177. n. 12. & conſ.
187. à n. 65. maximè n. 74. & 75. to. 2.
idquè in terminis d. l. ſcripturas, aper-
tiùs ſenſit Accurſius ibi verbo præponi,
docẽs quòd, * & ſi poſterior creditor 6
hypothecari⁹, publico inſtrumẽto mu
nit⁹, fateatur in eo alteri pri⁹ bona fuiſ
ſe à debitore obligata, nõ eò magis il-
le huic præferẽdus ſit, ſtãte illius legis
diſpoſitione, quaſi certã inducẽte for-
mã, quę neceſſariò impleri debet, vt di
xim⁹, vnde * nec ei per partẽ renũciari 7
poteſt, arg. text. in l. quidam decedens 6.
(quę aliàs eſt ſub l. ita autẽ 5.) verſ. Ne-
mo enim, illic, nec minuere formã antiqui-
tus conſtitutam, D. de adminiſtr. tutor.
Præterea cõfirmatur, quia nec ratio, 8
qua d. l. ſcripturas, in 2. p. niti videtur,
vt poſteriorẽ creditorẽ hypothecariũ
ex inſtrumento publico, priori, ex pri-
uata ſcriptura præferat, dũ non ſit ſer-
uata forma ibidem præſcripta, eo caſu
ceſſat, quo ſcriptura priuata à debi-
tore ante publicum hypothecæ inſtru-
mentum alij factum recognita eſt, imò
eodem

Digitized by Google

eodem modo militat, ergo & legis diſpoſitio militare, ac locum habere debet, ex reg. *l. illud* 32. *D. ad l. Aquil. cum ſimilib.* Antecedẽs probatur, quia ratio *d. l. in 2. p.* nulla alia videtur, quã quòd cùm duo illi creditores, chirographarius, & inſtrumentarius, hypothecaria actionẽ aduersùs debitorẽ comunẽ experiuntur, de eadẽ re agunt, in qua publicũ inſtrumentũ priuato æquũ eſt anteferri, propter maiorẽ illius, quã huius authoritatẽ, in quo illa eius legis pars à priore diſtinguitur, qua agitur de fide priuatæ ſcripturæ aduersùs debitorem, perſonali actione ab vno, vel pluribus cõuentũ, quo caſu cũ & ſi plures ſint creditores, ſinguli de ſuo debito, id eſt de rebus diuerſis agãt, quæ ita ſunt ſingulorũ, vt quod eſt vnius ad alterũ nõ pertineat, adeò què ſinguli in ſuo debito ſint ſoli, quærendũ non eſt, qui quibus ſint potiores, ſed vnuſquiſque in eo ſeparatim ius ſuum obtinere debet, tametſi priuata ſola ſcriptura nitatur, quomodocumquè conſtet, illam verã eſſe, ſiue per teſtes, ſiue per cõfeſſionẽ debitoris; quã differentiæ rationẽ inter priorẽ, & poſteriorẽ *d. l.* partẽ nũcupatim tradit Donel. *ibi n. 5. ad fin.* atqui ratio illa, ob quã poſterior creditor hypothecarius ex inſtrumẽto publico, priori ex priuato antefertur, æquè militat vbi debitor priuatũ iam anteà recognouerit, vel aliàs conſtet, id à debitore priùs ſcriptum eſſe, ergo eo quoquè caſu poſterior priori præferetur, vt in terminis docuit idem Donel. *d. n. 3. verſ. Sed quamuis conſtet.*

9 Secundò principaliter priori Senatus ſentẽtię fauet iuris regula, quę docet, rem inter alios actam alijs nec nocere, nec prodeſſe, *l. ſi vn*⁹ *27. aliàs 28. §. pacta, verſ. Ante omnia, D. de pact. l. Claudi*⁹ *16. verſ. Pone, D. qui pot. in pign. hab. l. iniquiſſimum 5. D. de iur. & facti ignorant. l. ſæpè 63. D. de re iudicat. l. Modeſtinus* 10. *D. de except. l. non debet 74. D. de regul. iur. l. penult. verſ. Ita tamen, C. de nõ numerata pecun. toto tit. res inter alios actas*, cum relatis à Tiraquel. *ſub eod. tract. poſt princip.* Sebaſtian. Medic. *in tract. de reg. iur. reg. 8. n. 1.* ac nouiſſimè poſt plures alios à Don Franc. Salgado *de Reg. protect. 4. p. cap. 8. à n. 19.* Quę regula, * & in confeſsione, ac re- 10 cognitione locum obtinet, *l. fin. D. de interrogationib*⁹, *ſiue de interrogatorijs actionibus*, vbi vnius heredis in iure interrogati confeſsio, alijs non interrogatis non nocet, *l. Quintus Mutius* 48. illic, *tam pecuniam à reo non petiturũ, D. mandati*, vbi agnitio, & ſolutio vſurarũ per fideiuſſorem facta, nihil officit debitori, vſurarium fuiſſe debitum negãti, *l. 1. §. quid ſi in lite. 7.* illic, *ſi quidẽ cõdemnatus eſt data opera, vel in iure confeſſus, dicendum erit, fauianam locum habere, D. ſi quid in fraudem patroni, l. ſi functiones 4. l. cenſualis 7. C. de donat.* vbi tributi, vel cẽſus profeſsio, vel ſolutio à rei poſſeſſore facta, eius vero domino non pręiudicat; & in terminis priuatę ſcriptæ in iudicio recognitæ, quòd tertio emptori, titulum hunc à recognoſcente habenti, non noceat, latè conſuluit Paul. Caſtrenſ. *conſ. 134. per totũ, vol. 1.* ac in ſimilibus terminis Socin. ſen. *cõſ. 78. n. 2. lib. 4.* Alciat. *reſponſ. 178. n. 2.* Paul. Pariſ. (qui & in terminis recognitæ ſcripturæ loquitur, vt donatario vel ceſsionario non præiudicet) *conſ. 19. n. 47. 59. & 63. vol. 3.* Aym. Crauet. *conſ. 966. n. 16. p. 5. & in reſponſ. 1. pro genero n. 432.* Aug. Beroi. *cõſ. 201. n. 10. & 11. vol. 3.* Tiraq. *de retract. cõuent. §. 4. gl. 6. n. 9.* Maſcard. *de probat. to. 1. concl. 386. n. 1. 2. & 3.* Surd. *conſ. 22. n. 30. & 31. conſ. 82. nu. 22. & 23. conſ. 94. n. 12. & conſ. 105. n. 19. lib. 1. conſ. 173. n. 80. & 91. lib. 2. & cõſ. 423. n. 26. lib. 3. ac deciſ. 135. n. 8.* Valaſc. *de iure emph. q. 7. n. 35.* Ceual. *practic. qq. to. 2. q. 699. per totã, maximè n. 3. 9. & 10. & to. 5. q. 4. n. 73.* D. Valẽçuel. *cõſ. 69. n. 82. & conſ. 86. n. 13. & 14.* & qui eũ cum debita honoris præfatione refert Dominicus Gaito *de credito, cap. 2. nu. 419.* Qui ferè omnes * illa, & quidem 11 veriſsima ratione vtuntur, quòd aliàs eſſet in poteſtate debitoris, confeſsione aut recognitione ſua tã creditores, quã iuris diſpoſitionẽ fraudare, quod ius non admittit, *l. ne in poteſtate 26. D. de recept. arbitr. l. Seia mancipia 28. in principio, D. ad S. C. Velleianum, l. qui teſtamentum 27. D. de probation.* ergo,

& in ſpecie noſtra debitoris confeſsiò,
aut priuatæ ſcripturę recognitio in v-
nius fauorem facta, præiudicium nul-
lũ parabit creditori hypothecario ex
inſtrumento publico, quominùs hic il-
li præferẽdus ſit, iuxta diſpoſitionem
d.l.ſcripturas.

12 Id què imprimis ex eo non leuiter
confirmatur, quod traditum eſt, poſte-
riorem creditorem hypothecarium, de
cuius vera numeratione debitori facta
conſtat. præferri priori, qui tantùm ha
bet confeſsionem debitoris, arg. text.
in l.Titius 4. *D.quæ res pignori, & in l.di
uerſis* 8. (iũcta *gl.* 1. quam ſic accipiunt
Bal. Angel. & alij ibi) *& in l.aſſiduis* 12.
*ad medium, iuncta gl. verbo data, C.qui po
tiores, & in l.ſi quis poſt hac* 9. *verſ. Dos
etiam, iuncta gl.verb.dotalium, C.de bonis
proſcriptorum,* reſoluunt Catel. Cotta
*in memoralib.iur.verbo creditor prior, ver
ſic.Sed inter alias fallentias,* Tiraq. *de re-
tract.conſang.*§.1.*gl.*18.*n.*82. Gregor.
Lop. *in l.*27.*gl.*1.*ad fin.verſ.Et ſignãter
nota, tit.*13.*p.*5. Gutierr. *de iuram. con-
firm.*3.*p.cap.*15.*nu.*21. & Ceuall. *d.q.*
699.*n.*10. qui eiuſmodi doctrinã val-
de ad praxim commendant, creditori
conſulentes, vt apponi in inſtrumento
faciat, quòd debitor ab ipſo in præſen-
tia notarij, & teſtium pecuniam acce-
pit, vt ſic priori creditori hypotheca-
rio, de cuius numeratione non aliter,
quàm per ſolam debitoris confeſsionẽ
apparet, præferatur. Ergo ſaltem hoc
caſu, qui in ſpecie noſtra euenit, ob nu
merationis fidem à tabellione factam,
ſecũdus creditor hypothecarius ex in-
ſtrumento publico poſteriori, præfer-
ri debuit primo chirographario ſolam
chirographi recognitionem habenti.

13 Rursùs cõfirmatur ex eleganti tex.
(quo nominatim mot⁹ eſt Accurſ. *ver-
bo ſuum robur, in d.l.ſcripturas,* cuius ſu-
pra in primo arg. meminimus) *in Auth.
ſed iam neceſſe, verſ. At ſi debitor, C.de do-
nat.ante nupt.* vbi fraudem erga mariti
creditores admiſſam Iuſtinianus præ-
ſumit ex dotis augmento in rebus mo-
bilibus illi, ſimile donationis incre-
mentum celebranti, ab vxore conſtan-
te matrimonio facto, quo loci idẽ Ac-
curſ. *verbo ſuſpicio, in fin.* id non tantùm
reſpectu anteriorum, ſed & poſterio-
rum creditorum verum eſſe intelligit:
vnde ex eadem ratione ſimilis credi-
torum etiam poſteriorum fraus pręſu-
menda videtur ex recognitione chiro
graphi, in quo bona vni creditori fue-
rant obligata, maximè tã magnæ quan
titatis ac fuit ea, quę in facto ſupponi-
tur, quo caſu * fraus multò facili⁹ prę 14
ſumitur, argum. tex. *in l.omnes* 17.§. *Lu
cius, D. quæ in fraudem cred.* quam poſt
Butrium *in c.quamuis* 25.*n.*3.*de ſentent.
& re iudic.* ad hoc expendit Alex. *conſ.*
26.*n.*1.*in fin.lib.*1. *& conſ.*37.*nu.*2.*ad
medium, lib.*2.

Tertiò, & vltimò, quia & ſi ſolen- 15
nitates *d.l.ſcripturas,* acceſsiſſent chi-
rographo, quo ſupplicantis pars nite-
batur in ſpecie noſtræ litis, quæ tamẽ
non interuenerunt, ſed ſola partis re-
cognitio, vt in facto ſuppoſitum eſt,
adhuc illud ei opitulari non poterat,
nedum ad hypothecariam actionem,
ſed neque ad merè perſonalem, cùm
certam non contineret cauſam, ſed ni-
mis generalem, & incertam, nempè ob
mutuas dati, & accepti rationes, nul-
la præexiſtenti cauſa, ex qua illæ deſ-
cenderent, declarata, puta ſocietatis,
tutelæ, vel curæ, alterius vè adminiſ-
trationis, aut legitimi actus, vel con-
tractus, qualem exigit lex illa *in prin-
cipio,* iuncta reg. *l. cùm de indebito* 25.
§.*fin.* & ibi *gl. verbo indiſcretè, & verbo
expoſuit, D.de probat. c. ſi cautio* 14. vbi
*gl.verb.indeterminatè, & verb.ſi cauſam,
de fide inſtrum.l.fin.verſ.Otroſi,* ibi: *E nõ
dize ſeñalada razon, porque deuen dar a-
quello, que conocen, tit.*13.*p.*3. & in ter-
minis *d.l.ſcripturas,* notat gl. *verb. ſuũ
robur, verſ.Tu dic pleniùs, & in fin.* illic:
*Si verò nulla cauſa cõtinetur, nõ valet etiã
ad perſonalem obligationem.*

Et confirmatur arg. *ex l. non ſolùm* 16
49.§.*vlt.* illic. *Ideòquè ſi dominus in ra-
tiones ſuas referat, ſe debere ſeruo ſuo, cùm
omninò neque mutuò acceperit, neque vlla
cauſa præceſſerit debendi, nuda ratio non
facit eum debitorem, D.de pecul. l.ſi pecu-
lium* 6.§.*ſicut autem* 4. *verſ. An & quod
dominus,* illic: *Sed in rationibus ſuis retu-
liſſet, filiæ ſe debere quinquaginta, Attili-
cinus exiſtimauit, legato non cedere, quod*
verum

verum eſt, D. de pecul. legato, l. nuda ratio 26. illic. *Licèt referamus in rationes noſtras debere nos, D. de donat.* ex quibus cõſtat, priuatam ſcripturam, ſeu librum rationum, in quo quis ob mutuas cum alio rationes, ſe illi debitorem certæ quantitatis profiteatur, nulla certa ex preſſa cauſa, vnde illę rationes proceſſerint, ſcribenti non præiudicare, ſi aliunde de debito non appareat, quod *in d. l. nuda ratio* præſertim adnotauit *gl. penult. & vlt.* & vbiquè communis, quam reſoluunt Alex. *conſ.* 182. *nu.* 5. *lib.* 2. Iaſ. *in repet. l. admonendi, nu.* 115. *verſ. Limita iſtum primum caſum, D. de iureiurand.* Petr. Pholler. apud Marant. *de ordine iudic.* 2. *p.* 6. *partis, actu.* 6. *de teſtium product. nu.* 24. *&* 25. Maſcard. *de probat. tom.* 2. *concluſ.* 987. *n.* 16. 17. *&* 18. Nicol. Genoa *de ſcript. priu. lib.* 4. *q.* 1. *n.* 114. *cum* 5. *ſeqq.*

17 Verùm his nihil refragantibus, contrarium in gradu ſupplicationis Senatus cenſuit *me iudice* 18. die Iunij anni 1621. priorem nempè creditorem hypothecariũ ex chirographo legitimè in iudicio recognito, præponendũ fore poſteriori ex inſtrumento publico, adeòquè priorem ſententiam, quę hũc illi præferebat, meritò reuocandã duxit; ex eo potiſsimùm, quòd & ſi verba *d. l. ſcripturas*, hunc caſum non complectantur, at eum non excludunt, imò ip ſius mens, & ratio illum planè compre

18 hendunt, * quòd ſufficit, vt ſub eadem l. caſus iſte contineri dicatur, ex reg. tex. *in l. nominis, & rei* 6. *§. verbum ex legibus, D. de verborum ſignif. §. vnico inſt. de legitima patronorum tutela*, cum alijs iuribus, quæ in propoſito adferunt Tiraq. poſt innumeros a ſe congeſtos *in l. ſi vnquam, verbo libertis, n.* 45. *C. de reuocandis donat. & de retract. conſanguin. §.* 2. *gl.* 1. *n.* 19. *& §.* 20. *gl. vn. n. vlt. ad medium, & in tract. ceſſante cauſa* 1. *p. à nu.* 138. *ſub verſ. Horum omnium*, *maximè n.* 141. Rolandus à Valle *conſ.* 28. *n.* 6. *&* 7. *vol.* 1. D. Ludou. Molin. *de Hiſpanor. primogenijs lib.* 1. *c.* 5. *n.* 11. *&* 12. Ioan. Gutierr. *pract. quaſt. lib.* 3. *quaſt.* 17. *à n.* 76. *maximè n.* 82. *&* 85. latiſsimè D. Ioan. del Caſtillo *quotid. cõtrou. tom.* 6. *cap.* 120. *à num.* 18. vltra alios ſupra à nobis congeſtos *differt.* 7. *n.* 20.

Vt autem præfatum caſum ſub men- 19
te, & ratione *d. l. ſcripturas*, cõprehenſum eſſe manifeſtum fiat, præmonuiſſe oportet, veram, & fundamentalem rationem, qua Leo Imperator motus eſt *in verſ. Sin autè, eiuſdem legis, iuncto verſ. Niſi fortè*, vt creditorem hypothecariũ ex inſtrumento publico præferret hypothecam habenti ex priuato, etiã anteriori, ſolennitatibus ibidem deſcriptis carenti, in eo conſiſtere, quòd aliàs facilè eſſet debitori, creditorẽ ex priuato inſtrumento, licèt tempore poſteriorem, præferre creditori ex inſtrumento publico priùs celebrato, repetita nempè ſeu prælata die datæ chirographi, *l. repetita* 3. *D. de fide inſtrumentorum, l. ſi à debitore* 28. *D. ad l. Cornel. de falſis, l. ſi creditor* 15. *C. eod. tit.* Repetere enim diem, * idem eſt quod re- 20
trorsùs petere, ſiue (vt loquuntur vulgò) datam anticipare, *l. ita vulneratus* 51. *§. æſtimatio autem, verſ. Repetitum, D. ad l. Aquil. l. Iulianus* 9. *§. proinde verſ. Niſi paratus, D. ad exhib. l. de pupillo* 5. *§. ſi quis ipſi Prætori, in fin. D. de noui operis nunciat. l. ſi finita* 15. *§. item videamus, D. de dãno infecto, l.* 1. *§. ſi quis propt. & §. præterea ſciendum, D. de itinere, actuquè priuato, l. qui ſeruum* 34. *§. vlt. ad fin. D. de obligat. & act.* ac notat Barnabas Briſonius *de verborum ſignificat. lib.* 16. *verbo repetita die*, & cæteri lexicographi vſque ad Ioannem Caluinum, damnatum, ſed permiſſum, *ſub eodem verbo*, Gotofred. *in d. l. repetita.* Quæ quidem

* diei repetitio, ſeu pręlatio fieri ne- 21
quit, vbi chirographum munitum eſt ſolennitatibus *d. l. ſcripturas, in relato verſ. Niſi fortè*, nempè ſubſcriptione nõ tantùm partis, ſed & trium teſtium virorum, probatæ atque integrę opinionis, nã cũ hi deponere debeant de ſcripturæ certum diem habentis confectione, quippè cui ipſi interfuerũt ac ſubſcripſerunt, & tot viri probi proprias ſubſcriptiones recognoſcentes, etiam ſi de contractus tenore non deponant, non facilè decipi præſumantur, conſequenter ceſſat fraudis ſuſpicio, quæ alioquì ſubeſſet, ideò què meritò cadẽ lex tale chirographũ, etiam reſpectu

Ll 4 hypo-

Digitized by Google

hypothecæ, publico inſtrumẽto æqui-
parat, & ſi illud ſit hoc anterias, eidem
præfert, vt notarunt Butricar. *in verſ. Ratio autẽ*, Bart. *n. 4. verſ. Et ratio huius
vltimi*, & cæteri cõmuniter *in d. l. ſcrip-
turas*, vt cõſtat ex Ioan. Sicard. *n. 19. &
20.* & Aloyſio de Leo *ex num. 4. ibi*, &
poſt gl. *verbo Authẽties, verſ. Priuata ve
rò*, reſoluũt, & explicãt latè Abb. *n. 2.
poſt princ. verſ. Et eſt ratio*, Imola *n. 12.
& 13.* Felin. *n. 12.* & Phil. Dec. *n. 10. in
c. 2. de fide inſtrum.* Neguſanti⁹ Fano *de
pignor. 5. p. memb. 2. ex n. 47. maximè nu.
48. & 49. ac num. 50. ad finem, verſ. Cu-
ius dicta*, Tiraque. *de retractu conuentio-
nali, §. 1. gl. 7. n. 43. verſ. Ego in hac re, tã
ẽto verſ. Quod non ob aliud, & n. 48. &
ad leges connubiales gl. 1. p. 9. à n. 67.* An
ton. Gabr. *cõmun. concl. lib. 1. tit. de pro-
bat. concl. 10. n. 1. & 2. cum ſeqq. iuncta
tota concl. ſequenti*, D. Præſ. Couar. *var.
reſolut. lib. 2. c. 11. n. 4. verſ. Cui illud ad
ijciendum, & in pract. c. 22. nu. 5.* Greg.
Lop. *in l. 31. per totas fermè gloſſas, maxi-
mè gl. 3. tit. 13. parti. 5.* Roland. à Valle
conſ. 84. per totum, vol. 3. Tiber. Decia.
conſ. 11. nu. 140. lib. 1. Menoch. *conſ.
787. n. 6. vol. 8.* Sfortia Odd⁹ *cõſ. 100.
n. 5. cum ſeqq.* And. Gaillius *pract. obſer-
uat. lib. 2. obſeruat. 25. n. 9. & 10.* Ioan.
Gutierr. *pract. quæſt. lib. 1. q. 125. & lib.
3. q. 103.* Petr. Barboſa *ad l. 1. D. ſoluto
matr. 2. p. n. 7.* Vincẽt. de Franch. *deciſ.
95. n. 5.* Morla *in empor. iur. tit. de fide in
ſtrum. q. 3. n. 11. & 15. poſt princ.* latiſsi-
mè Cardin. Mãtic. *de cõtractib. lib. 11.
tit. 24. ex n. 1.* Stepha. Gratian. *diſcept.
forenſ. to. 2. c. 287. n. 28.* Alex. Trenta-
cinq. & Hercules Mareſcotus *var. re-
ſolut.* ille *lib. 2. reſol. 12. de fide inſtrum.
ex n. 4.* hic verò *lib. 1. c. 79. ex num. 11.*
Cardin. Dominicus Tuſchus *pract. cõ-
cluſ. to. 7. lit. S. concl. 79.* D. Ioan. Bapt.
Valençuela, nonnullos alios adferens
conſ. 64. n. 25. Amator Rodericius *de
concurſu, & priuileg. credit. 2. p. art. 1. ex
n. 12. ad 15.* Nicolaus Genoa *de ſcrip-
tura priuata lib. 1. q. 4. procœmiali, n. 205.
& 206. & poſt q. 16. concluſ. 1. ex d. l.
ſcripturas, n. 1. & 2. cum ſeqq.* iuncta to-
ta *concluſ. 3.* vbi vltra plures ex proxi-
mè relatis, maximè Ant. Gabr. *d. concl.
11.* & D. Couarr. *ſup. n. 4.* relatum, il-
lius legis qualitates, eleganter exami
nat, ac declarat, & agnoſcit Anton.
Merenda *controuerſ. iur. lib. 6. cap. 9.
num. 2.*

Ex qua veriſsima ratione illud effi- 22
citur, quòd & ſi priuatũ chirographũ,
in quo debitor bona ſua pignori, ſeu
hypothecæ in creditoris fauorem obli
gauit, ſolennitatibus illis defectũ ſit,
quæ vt is creditor præferatur credito-
ri hypothecario ex inſtrumento publi
co poſteriori, requiruntur *in d. l. ſcriptu
ras, verſ. Niſi fortè*; ſi tamẽ aliàs in eiuſ-
modi chirographo nõ minùs ceſſet ra-
tio fraudis, quę admitti poſſet, repeti-
ta, ſeu prælata die, quæ in illo adſcrip-
ta eſt, quàm ſi reuera chirographum ip
ſum illis conſtaret ſolennitatibus, tũc
vtiquè hypothecarius creditor ex eo,
poſteriori ex inſtrumento publico non
min⁹ præferetur, vt ferè omnes proxi-
mè relati concludũt, maximè Decian.
d. cõſ. 11. n. 141. & 142. & ad 1. argu-
mentum aptiùs cõprobabimus. Id au-
tem planè contingit, * cùm chirogra- 23
phum authoritate iudiciaria ad inſtan-
tiam creditoris hypothecarij, in cuius
fauorẽ emanauit, legitimè fuit recog-
nitũ, & poſt recognitionem ipſam de-
bitor in inſtrumento publico ſub hypo
theca quoquè ſe in alteri⁹ fauorem o-
bligauit, cũ prælatio hac in ſpecie non
fiat à die datæ chirographi, quo caſu
illa poſſet admitti fraus, ſed à die re-
cognitionis, legitimè in iudicio factæ,
in qua quidem nullus fraudis præſump
tioni loc⁹ ſubeſſe poteſt, quippè quam
in eo actu, in quo de præſenti nemo
præter recognoſcentem lœditur, iuris
regulæ excludunt, *l. quoties 18. §. qui
dolo, D. de probat. cum ſimilibus*, maxi-
mè accedente iudicis præſentia, & iuſ-
ſu, arg. tex. *in l. qui autẽ 6. §. apud Labeo-
nẽ, verſ. Eum enim, D. quæ in fraud. cred.
l. non videntur 128. aliàs 167. §. qui iuſſu
D. de reg. iur. c. quod quis mandato 24. eod.
titul. in 6. & in l. 1. verſ. Denique, C. de
præd. decur. lib. 10.* quapropter aliud eſ-
ſet ſi recognitio fieret poſt cõtractum
hypothecarium in publico inſtrumẽto
cum alio celebratum, quia in eius prę-
iudiciũ nõ fieret recognitionis retro-
tractio ad initiũ cõfecti chirographi,
vt

Digitized by Google

vt vtrũq; cũ communi reſoluũt Rebu-
fus 1.tom. ad l.Gallicas,tract.ſeu tit.de
chirographorum recognit.in præfat.n. 80.
& 83. Hieron.Laurentius deciſ.Rotæ
Aurenionenſis 146.n.2.& 4.Magonius
deciſ.Florent.122.p.1.D.Couarr.d.li-
br.2.var.c.11.n.4.verſ. Cui illud adij-
ciendum,& in pract.quaſt.c.22.n.5.Di-
dacus Perez in l.4.tit.8.lib.3.ordinam.
gl.1.ante finem,verſ.Contrariam ſenten-
tiam,quòd imò non retrotrahatur,Azeue-
dus ad l.6.tit.15.ſub nu.10.& ad l.5.
tit.21.n.21.lib.4.nouæ compilat. Gu-
tier.pract.quaſt.lib.1.d.quaſt.125.n.3.
& lib.3.q.35.nu.9. Parlad.rer.quotid.
lib.2.c.fin.1.p.§.5.n.vlt.in fin.Gundiſ-
ſaluus Paz in praxi,4.p.to.1.c.1.n.21.
Petrus Auguſt. Morla in empor.iur.d.
tit.de fide inſtrum.q.5.n.11.Vincent.de
Frãch.deciſ.95.n.vlt.ad fin.verſ.Quãdo
autẽ,Polydor.Ripa ſingul.obſeruat.lib.
vn.obſeru.189.n.6.D.Per.de Lara,a-
lios congerens, & ſecundũ eos ſic acci
piẽdus,de anniuerſar.& capellan.lib.1.c.
23.n.23.Matthias Collerus de proceſ-
ſibus executiuis p.3.cap.1.n.115.Andr.
Fachineus lib.3.conſiliorum,conſ.31.n.
5.Stephanus Gratianus diſcept.forenſ.
tom.2.c.391.ex n.1. Nicolaus Genoa
de ſcriptura priuata lib.1.q.4.procemiali
n.230.& lib.2.q.1.ex n.13. Villadie-
go in polit.c.2.n.32. Amator Roderi-
cius de concurſu,& priuileg. credit. 2.p.
d.art.1.n.15.& de execut.ſentẽtiarum,
c.1.art.2.n.20.Ioannes de Heuia Vo-
lañus in commercio terreſtri lib.2.c.12.
n.50. quicquid in pũcto iuris reluctе-
tur Ant.Merenda lib.6.controuerſ.cap.
9.n.6.& 7.qui n.ſeq.agnoſcit hanc ſen
tentiam æquiorem eſſe, nec facilè ab
his, qui iuriſdictioni præſunt, reiicien
dam.

24 Vnde facilis iam apparet ſolutio ad
argumenta in limine propoſita,& ma-
ximè ad primũ,ſumptum ex d.l.ſcriptu
ras,C.qui potiores in pignore habeãtur.Cu
ius prior pars nihil ad ſpeciem noſtrã
attinet, interim tamẽ hic breuiter ex-
planãda;loquitur enim in actione me-
rè perſonali, ex chirographo compe-
tente aduerſus eum, qui in eo ſe alte-
rius debitorẽ profeſſus eſt, contra quẽ
tantùm plenè probat, ſola ipſius ſubſ-
criptione,& recognitione ſuffulctum.
Nam * etſi partium in numero plura- 25
li ibi mentio fiat, hoc ex eo eſt, quòd
in plurali quoquè num. Imp. loquitur
de ſcripturis,in quibus proinde neceſ-
ſe eſt,vt cùm plures,ac diuerſi contra-
ctus ſint,plures,ac diuerſæ ſint partes;
in qualibet autem ſcriptura illius tan-
tum partis ſubſcriptio requiretur, cui
ſcriptura ipſa præiudicet, nempè debi
torem ſe in ea conſtituentis,niſi forſan
reciproci eſſent contractus, vtrinque
obligantes,iuxta ea quæ poſt alios re-
ſoluunt,tametſi ſic non explicent,Ay-
mon Grauet. de antiquit.temp.§. quæri-
tur etiam n.62.& 66.Ant.Gabr.comm.
concluſ.lib.1.tit.de probat.concl.9.n.10.
Thob.Non.conſ.79.n.1.Stepha.Gra-
tian.diſcept.forenſ.tom.2.c.391.n.42.
Nicol.Genoa de ſcript.priu.lib.1.poſt
quaſt.16.concluſ.1.ex d.l.ſcripturas,n.
10.& 11.& concl.3.n.37.38.& 39.
& 46.adeòquè meritò aduersùs eum,
propriam recognoſcẽtem ſubcriptio-
nem,plenam fidem eiuſmodi ſcriptura
facit.Quia talis recognitio(quæ * ni- 26
hil aliud eſt, quam per relectionem
approbatio l.cognoſcere 56.D.de verb.
ſignific. iuncta l.ſi procuratorem 65.il-
lic,litteris eius approbatis,D.de procura-
tor. notat Rebuf. in d.l.cognoſcere,poſt
principium,& d.tit.de chirograph.recog-
nit.in præfat.n.24. Auendañ. alia iura
citans de exeq.mand.2.p.c.30.n.2.verſ.
Et iſta recognitio) vim * cõfeſsionis ha- 27
bet, adeò què pleniſsimã inducit prò-
bationem,quæ refelli nullo modo po-
teſt,l.generaliter 13.C.de nõ num.pec.c.
per tuas 10.ad fin.de probat. iunctis ple-
riſque alijs iuris locis, quibus traditũ
eſt,ſcripturam priuatam plenè contra
ſcribẽtem probare,nempè l.Titius 24.
l.quidam 26.D.de conſtituta pecun.l.Pu-
blia Mauia 26.§.fin.D.de probat.l.nec
ambigi 6.l.ſi aliquid 13.C.de donat.l.fin.
in princip.C.arbit.tute.Clem.1.§.caterũ,
de vſur. Nec enim * hæc iura dumta- 28
xàt accipienda ſunt de priuata ſcriptu
ra, quæ teſtibus legitimè comprobata
ſit, ſed etiam imò multò magis de ea,
quæ per ſcribentem in iudicio recog-
nita fuerit,aut ſaltem non impugnata,
vt docet gl.vlt.in d.l.Publia Mauia 26.
§.fin.

Digitized by Google

§. fin. gloſſ. magna verbo ſuum robur, verſ. Vel quia hoc cõfitetur, in d. l. ſcripturas, & gl. final. verſ. Sin autem, in Authen. de inſtrum. caute. & fide, §. ſi quis igitur, per text. ibi, collat. 6. quas in ijſdem locis Bart. & alij communiter receperunt, idem Bart. in l. admonendi n. 26. D. de iureiur. in l. nuda ratio, nu. 6. D. de donat. & in Auth. at ſi cõtractus, n. 8. 9. 10. 13. & 14. C. de fide inſtrum. & vtrobiquè cæteri omnes, maximè in d. l. admonendi (vbi Iaſ. in repetit. n. 88. in 1. caſu, & Ripa n. 101. hoc planum, & indubitatum eſſe agnoſcunt) Ant. Butr. nu. 4. verſic. Primus, quando ſcribitur, Abb. Panorm. n. 2. & 8. Imola n. 6. Felin. n. 11. verſ. Quinto limita, & Philip. Dec. nu. 9. in c. 2. de fide inſtrum. Rebuf. d. tract. de chirograph. recognit. in præfat. nu. 25. Aymon Craueta de antiquit. temp. 1. p. §. viſo, n. 5. & à n. 20. & §. ſeq. à n. 23. & conſ. 73. n. 15. verſ. Rurſus probatur, & cõſ. 158. n. 2. vol. 2. Cauatinus milleloquio 655. 2. p. D. Couar. in pract. c. 22. n. 7. in princip. Iacobus Nouellus reg. 195. verſic. Fallit itidem, inter regulas Doctorũ, verbo ſcriptura priuata, Didacus Burgẽſis, quæſt. ciuili 4. n. 17. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 93. & 94. Maſcar. de probat. concl. 109. n. 2. concl. 121. n. 10. concl. 627. ex n. 1. concl. 977. n. vlt. & concl. 1300. n. 18. Damhouderius in praxi ciuili cap. 175. n. 21. Matth. Collerus de proceſſ. executi. 3. part. c. 1. n. 92. Paulus Granut. theoremate 15. n. 24. Surd. conſ. 57. n. 21. conſ. 61. n. 30. conſ. 80. n. 8. & conſ. 82. n. 20. vol. 1. Vincent. Grilenzon. conſ. 52. à num. 26. Morla in empor. iur. d. tit. de fide inſtrum. q. 3. n. 15. ad fin. Alex. Trentacinq. & Hercules Mareſcotus var. reſol. illic lib. 2. reſol. 12. de fide inſtrum. n. 12. verſ. vlt. hic verò lib. 1. c. 79. n. 2. & 3. Fachin. controu. iur. lib. 11. c. 32. Cæſar Barcius deciſ. 21. n. 1. Card. Dominicus Tuſchus pract. cõcl. tom. 6. concl. 50. n. 29. & 31. & concluſ. 51. n. 26. Petr. Gilchen. in l. inſtrumenta 5. n. 4. & 54. C. de probat. Sigiſm. Scaccia de iudicijs lib. 2. c. 11. à n. 70. Camillus Borrellus in ſumma deciſ. 2. part. tit. 23. num. 2. 3. & 4. Nicolaus Genoa de ſcriptura priuata, lib. 1. q. 4. proœmiali, n. 3. 67. 122. cum 3. ſeqq. 210. & à num. 225. & poſt q. 16. concl. 1. ex d. l. ſcripturas, n. 1. & 2. & concluſ. 3. n. 42. & lib. 2. q. 1. à n. 8. & lib. 3. q. 1. nu. 31. 59. &
61. Quod & apud nos * indubitatum 29
eſſe conſtat ex l. 114. verſ. E eſto ſe entiende ſeyendo el pleyto, a tal que ſe pudieſſe prouar con dos teſtigos, iunctò verſ. E aun deximos, que ſi alguno faze carta por ſu mano, illic, que puedan prouar contra el por aquella carta, vbi notat Greg. Lop. glo. 9. & l. 119. poſt principium, illic, Si la parte, contra quien aducen tal carta como eſta, la otorgare, deue valer, bien aſſi como ſi fueſſe fecha por mano de eſcriuano publico, tit. 18. p. 3. vbi idem Greg. Lop. gl. 4. ampliùs per eum tex. putat, ſemota etiam diſpoſitione l. 5. tit. 21. lib. 4. nouæ compilat. cautionem priuatam à parte in iudicio recognitam, velut publicũ inſtrumentum executioni aduersùs eã mandari poſſe, quod an ſit verum dicemus infra latiùs diſſertation. 23. Por-
rò tex. * in d. l. ſcripturas, in relata eius 30
1. p. ſpecialiter loquitur de chirographo, ex ſola partis recognitione vires ſumpturo, vt aduers⁹ eam perſonalem actionem pariat, ac probet, nec minùs quidem quàm ſi publicè conſcriptum eſſet, ſiue publici tabellionis authoritate roboratum, vt conſtat ex illis verbis, quaſi publicè conſcriptas, ſi perſonalis actio exerceatur, ſuum robur habere decernimus, vnde ſumpta eſt d. l. 119 partitæ, verſ. Bien aſſi, id quod latè proſequuntur, & explicant Anto. Gabr. commun. concluſ. d. lib. 1. tit. de probat. concl. 9. per totam, Morla d. tit. de fide inſtrum. q. 3. n. 15. in princip. Ioan. Aloyſius Ricius in collect. deciſ. p. 1. collect. 19. Nicolaus Genoa de ſcriptura priuata lib. 1. poſt q. 16. cõcluſ. 1. ex d. l. ſcripturas. Qui ferè omnes
inter alia * idem iuris eſſe conſtituunt 31
reſpectu realis actionis aduersùs eum exercendæ, qui in chirographo faſſus eſt, alteri⁹ ſe rem penes ſe habere, eius vè heredem, imò & contra fiſcum, cui ex illi⁹ delicto bona applicata fuiſſẽt, qui debitoris heres reputatur, vt actiones contra eum competentes excipiat, l. non intelligitur 3. §. cùm ex cauſa, cum relatis à gl. verbo pertinent, D. de iure fiſci, quemadmodùm vtrumque videre eſt apud Gabr. d. concluſ. 9. num. 2. & 3.

Mor-

Morlam *d.n.* 15. *verſ. Quam quidem eõ-*
cluſionem, & Genoam *d.concluſ.* 1. *num.*
3. *&* 4.
32 Secunda autem, & 3. pars *d.l. ſcrip-*
turas, quæ quòad pignoris, ſiu: hypo-
thecæ obligationē, de qua loquimur,
creditoré ex publico inſtrumento prę-
ferunt creditori ex priuato, quod non
ſit illis ſolennitatibus vallatum, non
vtique excludunt, vt ſuperiùs reſolui-
mus, chirographum, ſola etiam partis
ſubſcriptione ſuffultum, & ab ea iam
recognitũ, quippè quod publicæ ſcrip
turæ vim habet, ſaltem à die recogni-
tionis in hoc caſu, ne tertio præiudi-
cium paretur, nam aduersùs recognoſ-
centé, eius vè heredé, etiam à die cõ-
fectæ ſcripturæ talem vim haberet, ar
gum. t... *in reg. ratibabitionem lib.* 6. &
celebris doctrinæ *gl. verb. depoſitionib*⁹,
verſ. vlt. in l. fin. C. de edicto D. Hadr. tol-
33 *lendo*, quòd nimirùm * beneficiũ miſ-
ſionis in poſſeſsionem, in ea l. cõceſsũ
heredi ſcripto in teſtamento non abo-
lito, nec cancellato, nec in aliqua ſui
parte vitiato, locum etiam habeat in
herede inſtituto in teſtamento nuncu-
patiuo, ſine ſcriptis ſcilic. facto coram
teſtibus, quorum depoſitio in publicā
ſcripturam poſtea redacta ſit; ac ſi ab
initio in ſcriptis facta eſſet; quam gl.
valdè extollũt, & commendant (ex ea
inferentes ad ſtatuta publicis ſcriptu-
ris executionem tribuentia, vt & locũ
habeant in probatione debiti facta co-
ram iudice, & ad publicā ſcripturā re-
dacta, quòd hæc nõ minùs executioni
mãdari poſsit) Angel⁹ de Peruſio *in d.*
l. fin. n. 4. *verſ. In eadẽ gloſ.* & cæteri ma
gis communiter, vt teſtatur Alex. *cõſ.*
93. *n.* 14. *&* 15. *lib.* 6. Hippol. Marſil.
ſingul. 484. *ad medium, verſ. Et per eam in*
fert, iuncto verſ. Et patet etiam, And. Ti-
raq. *de retractu conſanguinit.* §. 2. *gl.* 1. *n.*
14. *in princip. & in verſ. Angelus autem*,
Menoch. *de adipiſc. poſſ. rem.* 4. *num.* 91.
Scaccia *de appellat. q.* 17. *limit.* 6. *memb.*
4. *n.* 9. & in terminis noſtris agnoſcit
poſt alios Gut. *pract. lib.* 1. *q.* 125. *n.* 1.
34 Quinimò, & ſi chirographum neque
recognitum à parte in iudicio fuerit,
neque munitum alijs ſolénitatibus, re
latis *in d. l. ſcripturas, verſ. Niſi fortè*, *&*
in d. l. 31. *verſ. Pero ſi tal carta, titul.* 13.
partit. 5. ſi tamen per alias legitimas
probationes, puta duorum teſtium fi-
dedignorum, de contractu, & hypo-
theca deponentium, iuxta regul. *l. con-*
trabitur 4. *verſ. Et ideò, D. de pignor.*
aut alio legitimo modo eius veritas
appareat, atque ita ceſſet ſuſpicio frau-
dis, quę vt ſupernis vidimus, legumla-
tores mouit ad ſolennitates illas deſi-
derandas; non minùs præfetetur hypo-
thecari⁹ creditor ex tali chirographo,
ſic cõprobato, poſteriori ex inſtrumen-
to publico, quàm ſi illæ concurrerent
ſolénitates, aut legitima partis recog-
nitio præceſsiſſet, vt contra gloſ. *verb.*
ſuum robur, circa fin, verſ. Secùs ſi agit, in
d. l. ſcripturas, & ſimilem *verbo Authen-*
tica, verſ. In reali, in cap. 2. *de fide inſtrum.*
in calce argumenti adductas, & earum
aſſeclas, longè veriùs docuerunt Iaco-
bus Butricarius, *verſ. Item eſt ſciendum*
quòd aut creditor habet probationē teſtiũ,
Bart. *n.* 3. *verſ. Quia ſufficerent duo teſtes*,
Bald. *n.* 15. *verſ. Sed ſi per teſtes, & ad fin.*
verſ. Quinimò & ſi probaretur, Fulgoſ. *n.*
3. *verſ. Nota quòd cauſa*, Ang. (Baldi ferè
rè verba vſurpans, & iuxta ea emen-
dandus) *n.* 5. *verſ. Sed ſi per teſtes, in d. l.*
ſcripturas, idem Bald. *conſ.* 398. *num.* 5.
vol. 1. Socin. ſenior *conſ.* 274. *n.* 5. *vol.*
2. & cæteri communiter, & pluribus
relatis reſoluunt, ac probant Tiraq.
de retractu conuention. §. 1. *gloſſ.* 7. *n.* 55.
Rebuf. *tom.* 1. *ad leges Gallicas, tit. de chi-*
rograph. recognit. art. 2. *n.* 7. *&* 8. Caſſa-
neus *in cathalogo gloriæ mundi*, 12. *part.*
conſiderat. 99. *verſ. Duodecimò extende*,
Aymon Crauetta *de antiquit. temp.* 4. *p.*
§. *quaritur etiam, nu.* 8. *verſ. Sed hoc in-*
tellige, Ant. Gabr. *commun. concluſ. lib.*
1. *tit. de probat. concl.* 10. *n.* 9. 10. *&* 11.
D. Couar. *in pract. cap.* 22. *n.* 5. §. *poterit*
tamen, verſ. Idem erit, Greg. Lop. *in d. l.*
31. *gl.* 5. *tit.* 13. *p.* 5. (vbi ſic non malè
eam l. intelligit, quæ primo ictu in cõ-
trarium videtur adſtruere) Franciſcus
Burſatus *conſ.* 109. *n.* 2. *vol.* 1. Gutierr.
pract. quæſt. lib. 1. *q.* 125. *n.* 6. *&* 7. *&*
lib. 3. *q.* 103. *n.* 8. Pet. Barboſa *in l.* 1.
D. ſoluto matr. 2. *p. n.* 7. *verſ. Et parrian-*
tione, Cardin. Mantic. *de tacitis, & am-*
biguis conuentionibus, lib. 11. *tit.* 14. *n.* 4.
& 5.

Digitized by Google

& 5. Andr. Gail. *pract. obſeruat. lib.* 2. *obſeruat.* 25. *n.* 10. Magonius *deciſ. Florent.* 122. *n.* 11. *&* 12. Vincent. de Frāchis, & ei addentes *d. deciſ.* 95. *n.* 6. *&* 7. Caualcanus, non paucos congerens, *deciſ. Finizanenſi* 27. *n.* 25. 2. *p.* Surdus *deciſ. Mātuana* 71. prout vulgò allegatur, (ſiue veriùs 72. quæ incipit *de credito*) *ex n.* 4. Stephan. Gratian. *deciſ. Rotæ Marchiæ* 94. *n.* 3. 4. 5. *&* 19. *& diſcept. forenſ. tom.* 2. *c.* 391. *ex n.* 2. *maximè n.* 7. *&* 8. D. Perez de Lara *de anniuerſ. lib.* 1. *c.* 23. *n.* 19. 20. *&* 21. Flor. Diaz de Mena *var. quæſt. lib.* 1. *q.* 6. *§.* 2. *n.* 24. Ioan. Aloyſius Riccius *in collectan. deciſ. p.* 1. *collectan.* 19. *verſ. Et an probato*, Alex. Trentacinq & Hercules Marſcotus *var. reſolut.* ille *lib.* 2. *tit. de fide inſtrum. reſolut.* 12. (quæ eſt *vlt.*) *nn.* 21. hic verò *lib.* 1. *c.* 79. *ex n.* 12. Sigiſmundus Scaccia *de iudiciis lib.* 2. *c.* 11. *nu.* 1097. *&* 1128. *verſ. vlt.* & adhuc *poſt plures* alios Nicolaus Genoa *de ſcriptura priuata lib.* 2. *poſt quæſt.* 16. *concl.* 2. *ex d. l. ſcripturas à n.* 11. *ad* 24. *incluſiuè, maximè n.* 18. *& concluſ.* 3. *n.* 71. 72. *&* 73. Dominicus Gaito *de credito cap.* 2. *tit.* 8. *n.* 3072. 3081. 3082. 3089. *&* 3102. tametſi duos teſtes non ſufficere, ſed tres omninò neceſſarios eſſe cōtendat Ant. Merenda *d. lib.* 6. *controu. c.* 9. *n.* 12. *&* 13. motus conſtitutione *d. l. ſcripturas*, totidem, & quidem probatæ, atque integræ opinionis exigente, quinimò (vt ipſe putat) nō ad fidem faciendā de ſcripturæ confectione, ſed de ipſa rei geſtæ veritate, in quo certè multò magis fallitur, & dum interpretes omnes, contrarium affirmātes, euidēter deceptos eſſe autumat, nimis certè ſibi blanditur.

35 Nec obſtat prior argum. confirmatio, quæ imprimis nitebatur reg. text. *in l. cum hi* 8. *§. ſi Prætor, D. de tranſact.* cum ſimilibus, ibi adductis, iuncta cōmuni Doctorum traditione per ea iura, quòd vbi aliquid pro forma actus requiritur, ad vnguem, & nō per æquipollens illa ſeruanda eſt, alioquì actus corruit, etiam ſi legis eam formā præfinientis ratio, in caſu æquipollēti ceſſaret, ſiue idem ex eo caſu effectus ſequeretur. Quia regula illa procedit quotieſcumque forma principaliter à lege præſcribitur pro ſubſtantia, ſiue omnimoda perfectione, ſeu conſummatione actus, itaut eatenùs tantū is valeat, quatenùs forma ſeruata fuerit, argum. tex. *in l. Iulianus* 9. *§. ſed ſi quis rē, in fin.* illic, *nā mutata forma propè interemit ſubſtantiam rei, D. ad exhibend. iuncta l. ſi is qui quadringenta* 80. *§.* 1. *verſ. Sed etſi*, illic, *propriam formam, quæ ex conſummatione contingit, D. ad l. falcid.* Quod colligitur ex ſtudioſa, ac vehementi animi ſtatuentis applicatione circa obſeruantiam modi, in diſpoſitione expreſſi, iuxta tradita à Bart. *in l. prolatam* 4. *n.* 5. *verſ. Quid dicemus, C. de ſent. & interlocut. omn. iud.* Abb. *conſ.* 53. *nu.* 4. *verſ. Non obſtant*, id què apertiùs tradidere Virgilius Vocatius *in conſtitut. Pizeni, gl.* 6. *n.* 168. Tuſch. *pract. concl. to.* 3. *lit. F. concl.* 421. *n.* 10. & Farinac. *fragm criminal.* 2. *part. lit. L. n.* 203. *verſ. Octauò forma*, qui huiuſce doctrinæ varia ex aliorū ſētētia exēpla colligit *ſub eod. n. à verſ. Et ſi ſcire volueris*. Inter quę illud potiſsimū eſt, cùm lex, quæ af- 36
firmatiuè aliquid diſponit, ſiue præcipiendo, ſiue permittendo, non ſimpliciter ita diſponit, ſed vlteriùs progreditur, actum aliter factum annullādo, vt in ſpecie, *d. l. cum hi, §. ſi Prætor, & ſimilium*; id què planiùs colligitur ex *l. fin. verſ. Huic adiicimus ſanctioni*, vbi obſeruat Bald. *n.* 4. *verſ. Quæro quid addit*, & apertiùs Salycet. *ante nu.* 1. *verſ. Et ſic potes notare, C. de ſentent. ex periculo (aliàs breuiculo) recitand. l.* 3. *verſ. Non aliter niſi Imperiali authoritate vendātur*, vbi notat Bart. *n.* 5. *C. de vendend. reb. ciuit. lib.* 11. *& cap. dilecto* 25. *verſ. Niſi fortè*, illic, *huiuſmodi clauſula prohibitionis adiecta, vt ſi quicquam contra id fieret, non valeret; ext. de prabend.* id què iterùm, ac meliùs docuit idem Bald. *in l.* 1. *n.* 2. *verſ. In contrarium, iuncto verſ. Secus verò, D. de liber. & poſth.* receptus à Fulgoſ. *oppoſit.* 2. *verſ. Et ſic nota*, Imola *n.* 2. *verſ. Et aduerte*, Alex. *n.* 5. 6. 7. *&* 8. *ibi*, & cæteri magis communiter, quemadmodùm teſtantur Aret. (quàmquàm contrariam Angeli opinionem probabiliorem dicens) *n.* 2. *verſ. Et iſta opinio*, Iaſon, latè diſputans, & tandem 37

dem à receptiore hac Baldi ſententia non eſſe recedendum aſſerens, *à n. 5. ad 13.* & Alciat. *n. 27. in d. l. 1.* rursùs Alex. *conſ. 24. n. 3. lib. 4.* & Iaſ. *in l. 1. 2. lectura, n. 77. & 78. C. de ſum. trinit. & in l. nō dubiū 5. n. 18. verſ. Sec⁹ eſſet, C. de legib.* Felin. *in c. cū acceſſiſſent 8. n. 7. de cōſtit. & in c. cū dilecta 22. n. 6. in 5. & 6. ſigno, & n. 10. ampliat. 10. de reſcrip.* Dec. *cōſ. 10. n. 2. cōſ. 455. n. 6. verſ. Tertiò cū hoc ſtatutū, cōſ. 528. n. 11. & cōſ. 512. n. 1. in fi.* Brunoro à Sole *in cōpend. var. reſol. verb. decretum irritās,* ac poſt plures alios Farin. *d. lit. L. n. 180. & d. n. 203.*
37 *verſ. Quartò forma.* Qui * in lege prohibitoria aliud iuris eſſe conſtituit, nēpè vt ſola eius prohibitio, perpetuam cauſam habēs, formā ſubſtātialē inducat, qua deficiēte act⁹ corruet, etiam ſi deſit clauſula annullatiua, ſiue (vt vocāt) decreti irritantis, quod voluit gl. *verb. inhibitēs, verſ. Itē nō obſtat, in Clem. 1. de iure patronat.* per tex. opt. *in d. l. nō dubiū, verſ. Nullū, & verſ. Quid ad omnes,* illic, *licèt legiſlator fieri prohibuerit tantū, nec ſpecialiter dixerit, inutile eſſe debere, quod factū eſt,* vbi & notāt Bart. *1. notab.* Bald. *4. notab.* Fulgoſ. *notab. 3.* & Paul. Caſtrenſ. *n. 2. verſ. Primò quòd factū,* ac cæteri magis cōmuniter ſecūdū Iaſ. latè limitantē, ac declarantē *notab. 8. à n. 16. ad 22. ibid.* optimè Trētacinq. *var. reſol. lib. 1. tit. de legib. reſol. 1. à n. 3. ad 16. incluſiuè,* & Farinac. qui latè pro
38 ſequitur, *d. lit. L. à n. 170.* Quomodò * & circa canones, matrimoniū prohibētes, vtrū perpetuā, vel tēporalē prohibitionis cauſam habeāt, vt irritum vel nō irritū matrimoniū reddāt, diſtinxit *gl. vlt. in c. tua fraternitas 4. per tex. ibi de ſpōſa duorū,* cōmuniter recepta ſecundū plures, cōgeſtos à Pat. Thom. Sāch. *de matr. lib. 7. diſp. 2. n. 4.* Qui tamē *n. 10. 11. & 12.* cōtrariū, nēpè prohibitionē, etiā perpetuā cauſā habentē, ipſo iure irritū non reddere matrimoniū, niſi adſit clauſula decreti irritantis, ex peculiari ratione, quæ in matrimonio viget, longè veriùs defendit, cum alijs non paucis. Inſigne autem exemplum decreti irritantis videre eſt in Concil. Trid. *Seſſ. 24. de reform. matrim. cap. 1. verſ. Qui aliter,* in cuius terminis matrimonium aliter contractū indiſtinctè, nulloquè caſu excepto, nullum eſſe cū multis rectiſsimè defendunt idem Sanchez, & Ioan. Gutier. *de matrim.* ille *lib. 3. diſp. 17. n. 4. & 5.* hic verò *c. 61. à nu. 4. verſ. Sed contrarium.*

Secùs ergo erit ſi forma à lege præſ- 39
cripta, principaliter tendat ad certum finem, & effectum conſequendum, quia tunc ſi talis finis, & effectus habeatur per modum æquipollentem, non min⁹ valebit actus, quàm ſi ſpecificè fuiſſet formæ obtemperatum; vt patet in mādato, quod ſui natura formam inducit, ſpecificè obſeruandam, *l. diligenter 5. in principio, & §. itaque ſi mandauero, & l. ſi quis pro eo 46.* illic, *igitur commodiſſimè illa forma in mādatis ſeruanda eſt, vt quoties certum mandatum ſit, recedi à forma nō debeat, D. mandati,* cū alijs nō paucis, in propoſito expēſis, latè q; inductis à Mātic. *de cōtract. lib. 7. tit. 15. à n. 1. ad 18.* & tamē ſi ea forma certū finē, & effectū reſpiciat, ne ſcil. mādās in dāno moretur, aut in plus obligetur, quàm mādauit, is què finis alio modo ſequitur, non minùs mandati formæ ſatisfactum dicitur, vt idem Mantic. latè cū pluribus proſequitur *d. titul. 15. à n. 36.* ex cuius varijs exēplis hæc ſe-
ligere libet. Veluti * ſi quis fideiubeat 40
pro eo, qui centum millia promiſit ſi ſtichum non daret, & illo ſtichum non dante, pro centum millibus conueniatur, nam ſatisfaciet ſtichum dando, quem viliùs forſan emit, cùm mandans principaliter ſtichū conſequi intenderit, tex. elegans *in d. l. ſi quis pro eo, verſ. At quoties,* vbi præ alijs notat optimè Anton. Fab. *in rationali ad eun-*
dem verſ. Aut ſi cum quis * alteri man- 41
daſſet, vt pro Meuio v. g. pecuniam mutuam accepturo fide iuberet, mandatarius non quidem fideiuſsiſſet, ſed vt illi pecunia crederetur ſimiliter mādaſſet, nec enim mandati actionem eo prætextu euitare poterit, quòd non ſit ſpecificè fideiubendi mandato ſatisfactum, text. elegantiſsimus *in l. fin. §. vltim. D. eodem titulo mandati,* quem ad hoc omnes *ibi* valdè commendant, & in ſimili Baldus *in cap. 1. num. vltim. vt lite non conteſtata.* Alexander

conſ.84.n.5.in fin. lib.7. Iaſ. *in l. ſi quis*
mihi bona 25.§.ſed quid ſi mandauit, num.
1. verſ. Et ſic colorariè nota, per illũ quo-
que tex. D. de acquir. heredit. & in l. 1. nu.
15. verſ. Ego pro iſta parte, iuncto n. 16.
D. de liber. & poſth. & in l. trãſactionis, n.
5. C. de trãſact. & cõſ. 202. n. 30. vol. 2.
42 Idẽ * cernere licet in forma à iure præſ
cripta, heredẽ nominatim inſtituendi,
vel exheredãdi, *l. heredes palã 21. in prin*
ci. illic, *vel nũcupare heredes, vel ſcribere,*
& l. ſi is qui teſtamẽtũ 25. illic, *heredibus*
primis nũcupatis, priꝰ quã ſecũdos exprime
ret heredes, D. de teſtam. l. 1. D. de liber. &
poſth. l. 1. in princ. §. 1. & §. qui neque, cũ a-
lijs, D. de hered. inſtit. l. hac cõſultiſſima 8.
illic, *deinde exprimant nomina ſpecialiter*
heredũ, & dignitates ſingulorũ, & indicia,
C. qui teſtam. facere poſſ. l. iubemus 29. in
princ. C. de teſtam. princi. inſtit. de exhered.
liberor. quæ tamen forma quia reſpicit
certũ finẽ, & effectũ, nẽpè vt de perſo-
na heredis inſtituti, vel exheredati cer
tò cõſtet, nec alius pro alio cõtra teſta
toris volũtatẽ inſtitutꝰ vel exheredatꝰ
videatur, vt ex illis iuribꝰ apparet, ma
ximè *ex d. l. hac cõſultiſſima,* illic, *ne ſola*
nominũ cõmemoratio quicquã ambiguitatis
pariat, d. l. iubemꝰ, illic, *vt ſit manifeſtum*
ſecũdũ illiꝰ volũtatẽ hereditatẽ eſſe tranſ-
miſſã, id circo omitti poteſt abſque eo,
quòd inſtitutio, vel exheredatio vitie-
tur, ſi alio modo quã per nominis pro-
prij expreſſionẽ de perſona inſtituti,
vel exheredati cõſtet, *l. 2. & 3. D. de li-*
ber. & poſth. l. quoties 9. §. ſi quis nomẽ 8.
l. nemo dubitat 58. in princ. & §. 1. D. de
hered. inſtit. d. l. hac cõſultiſſima, iũcta gl.
verbo indicia, & vbiquè cõmunis, quam
reſoluũt Tiraq. *ad ll. cõnub. gl. 7. n. 178.*
(vbi aliud elegãs exẽplũ affert, ſumptũ
ex l. 2. iũcta gl. & cõmuni D. de auth. tut.)
Ant. Gom. *var. reſol. to. 1. c. 2. n. 6. & 7.*
& ad eũ Eman. Suar. *lit. F.* ipſum rectè
notãs, quod aliquid ſibi vltra cõmunẽ
velit aſſerere, ſiue adſcribere, cũ ab ea
43 in effectu nõ differt. Idẽ * & in forma le
gatarij nominis exprimẽdi probat tex.
in d. l. heredes palã 21. §. 1. D. de teſtam. l.
nominatim 90. D. de legat. 3. l. falſa demõ-
ſtratio 33. l. nominatim 34. D. de cõdit. &
demõſt. l. ſi in nomine 4. C. de teſtam. & in
§. ſi quidẽ in nomine, inſtit. de legat. Idẽ de-
nique, vt alia omittã exẽpla, videre eſt
in cõditione, * quæ & ſi formã inducat, 44
ſpecificè adimplendã, *l. qui heredi 44. l.*
Meuium 55. D. de cõdit. & demõſt. cũ tra-
ditis vltraordinarios à Matth. Afflict.
decis. 355. n. 5. Grato. *reſp. 122. nu. 16.*
Tiraq. *de retract. conſang. §. 1. gl. 21. nu.*
13. & de retract. cõuẽt. §. 2. gl. vn. n. 3. in
fin. Menoch. *cõſ. 1. n. 410. cõſ. 35. à n. 4.*
& cõſ. 60. n. 48. & 49. & alijs cõgeſtis
à Gabr. Aluar. *ad axiomata iur. lit. C. n.*
103. cũ 3. ſeqq. & à nobis mòx referen-
dis; ſi tamẽ ad certũ finẽ, & effectũ diri
gatur, puta vt abſq; aliquo iuris impe-
dimẽto hereditatẽ, vel legatũ, aut quic
quã aliud ſibi quis cõſequi, & acquire-
re poſſit, & ſi in vnũ tãtũ caſum, quo ta
lis finis, & effectꝰ ſequi poſſit, cõcepta
ſit, puta mortis, nõ minus impletur al-
tero eueniẽte caſu, ei ſimili, ex quo idẽ
effectus cõſequatur, puta emãcipatio-
nis, vel aquæ, & ignis interdictionis,
l. Gallus 29. §. & quid ſi tãtũ, & §. fin. D.
de liber. & poſth. l. fideicõmiſſa 11. §. ſi cui
ita fuerit, D. de legat. 3. l. mulier 22. in
princ. D. ad S.C. Trebell. l. ſi mater 3. &
l. fin. C. de inſtit. & ſubſtit. l. fin. C. de do-
nat. quæ ſub modo, cũ vbique notatis, &
à D. Franc. Sarm. *lib. 2. ſelect. c. 1. n. 13.*
& lib. 5. ad §. & quid ſi tãtũ n. 11. Mãti-
ca *de cõiect. lib. 11. & 16. n. 8. verſ. Ta-*
mẽ in dubio, Menoch. *de præſumpt. lib. 4.*
præſumpt. 185. ex n. 6. Peregr. *de fideicõ.*
art. 31. n. 22. Fachin. *controu. iur. lib. 4.*
c. 62. verſ. Tertiũ argumẽtũ, Galganeto
de cõdit. p. 1. c. 102. n. 2. & c. 2. n. 27. &
p. 2. c. 1. q. 103. n. 5. cum ſeqq.

Nec obſtat, quòd conditio legis, vel 45
ſtatuti, in dubio cenſetur inducere for-
mam ſubſtantialem, & præcisè obſer-
uandam iuxta ea, quæ cum communi
reſoluimus *diſſertat. 7. n. 9.* vnde & con
ditio *d. l. ſcripturas, verſ. Niſi fortè,* talẽ
formam inducet, quæ proinde per æ-
quipollens impleri non poterit. Quia
reſpondemus, traditionem illam tunc
demum veram eſſe, ac procedere, cùm
vel lex, aut ſtatutum, certam præſcri-
bens conditionem, vt ſuæ diſpoſitioni
locꝰ ſit, iuri antiquo minimè aduerſa-
tur, ſed præter ius ipſum eſt, vel ſi illi
aduerſetur, conditio tamen adiecta ad
vnguem ſeruata, minùs eãdem legem,
vel

vel ſtatutum ab antiquo iure recedere
faciat: ſecùs ſi legis, vel ſtatuti condi-
tio ſpecificè obſeruata, antiquo iuri ad
uerſaretur, tunc enim ne illius correc-
tio aduersùs iuris regulas detur, inter-
pretamur potiùs, cõditionem adiectã
eſſe ad coadiuuandum ius antiquum, a-
lio aſsignato modo, per quem eius diſ-
poſitio locum habeat, vt contingit in
ſpecie *d.l.ſcripturas*, atque ita modi iu
ris antiqui in ſuo robore nihilominùs
permanebunt, iuxta ea, quæ à *n.*22.di-
ximus, & inferiùs dicemus in ſolut. ad
ſecundam primi arg. confirmationem.

46 Ex quibus ſatis ſuperquè conſtat, nõ
omnem formam actui à lege vel homi
ne præſcriptam efficere, vt actus con-
tra eam factus nullus ſit, nec vllum iu-
ris effectum operetur, ſed eam tãtùm,
quæ ipſam actus ſubſtantiam, & omni-
modam perfectionem reſpiciat, qualis
illa non eſt, quæ ex ſimplici legis, vel
hominis diſpoſitione colligitur, & prin
cipaliter tendit ad certum finem, & ef-
fectum conſequendum, nam ſi is alio
æquipollenti modo ſequatur, non mi-
nùs formæ ſatisfactum dicitur, & act⁹
valet, proùt generaliter ex his, & alijs
vltra iam relatos notarũt, veriſsimam
ac receptiſsimam ſententiam cum plu
ribus dicentes, Cardin. Pariſ. *conſ.*99.
*n.*15.16.*&* 17.*vol.*3.*& conſ.*20.*num.*
14. 16.*&* 17.*vol.*4. Aymon Craueta
*conſ.*177.*n.*4. Hieron. Gratus *reſponſo*
121.*n.*9. Burgenſis Marcus Salon de
Pace *conſ.*32.*n.*17. Rota nouiſsima *de-
ciſ.*267.*n.vlt.p.*1. Rota Genuenſis *de-
ciſ.*210.*nu.*3.*&* 4. Hieron. Cagnolus
*in l. ſi quis maior, nu.*218.*C. de tranſact.
tom.*2. Ioan. Bapt. Aſin. *in praxi* §.3.*c.*
40.*&* 41. Mantica *de coniect. d. lib.* 11.
*tit.*16.*n.*8. *& tit.*17.*nu.*34. & meliùs
*de tacitis, & ambig. conuent. lib.*2.*tit.*4.
*n.*45.*&* 46. Alex. Raudenſis *de analo-
gis, vniuocis, & æquiuocis, lib.*1.*c.*38.*n.*
79.*&* 80. Alex. Trentacinq. *var. reſol.
lib.*1.*tit. de legibus, reſolut.* 1.*nu.*13.14.
& 15. Farinac. *fragm. criminal. p.*2. *lit.
L.n.*228. Sigiſmund. Scaccia *de commer-
cijs*, §.1.*q.*1.*n.*152.*&* §.2.*gl.*5.*n.*21.*&*
22. D. Ioan. Baptiſt. Valençuela *conſ.*
47 22.*ex n.*34. Id quod * in terminis *d.l.
ſcripturas*, planè verificatur, cùm illa
ſimpliciter, & permiſsiuè tantùm lo-
quatur, formam què ibi præſcriptam *in
verſ. Niſi fortè*, non ſtudioſè requirat,
vt ipſa præcisè ſeruaretur, ſed caſuali-
ter, & quaſi gratia exempli, vt dictio
fortè ſatis indicat, ad eum nempè finẽ,
& effectum, ne ſit in poteſtate debito-
ris, creditorem hypothecarium ex ſim
plici chirographo, præferre hypothe-
cario ex inſtrumento publico verè an-
tiori, per ſolã diei, ſiue datæ chirogra-
phi præpoſitionẽ, vt cum cõmuni pro-
bauim⁹ *n.*19.*cũ* 2.*ſeqq.* qui quidẽ finis,
& effectus talem fraudem vitandi, non
minùs cõſequitur, vbi ante inſtrumẽti
publici confectionẽ, chirographum in
iudicio legitimè recognitũ eſt, ergo &
per hãc recognitionẽ nõ minùs formæ
legis, illũ finẽ reſpiciẽtis, nec actũ ali-
ter factũ annullãtis, ſatisfactũ dicetur,
vt ſæpè diximus, & in terminis aduer-
tit, licèt nõ ita explicet Ioã. Papponi⁹
*cõſ.*48.*n.*17. quem referũt, & ſequũtur
Nicol. Genoa *de ſcriptura priuata lib.*1.
*poſt q.*16.*cõcl.*2.*ex d.l.ſcripturas, n.*22.
& 23. Dominic. Gait. *de credito, c.*2.*tit.*
8.*n.*30ʒ c.*&* 3128.

Deinde prior arg. cõfirmatio nitebã 48
tur authoritate Ioan. & Accurſ. eũ ſe-
cuti *in d.l.ſcripturas, verbo prepons*, exiſ-
timantis, creditorẽ hypothecarium ex
ſimplici chirographo, nunquã præferri
hypothecario ex inſtrumẽto publico,
etiam ſi hic cõſiteretur, priùs illi fuiſſe
bona obligata, quaſi ex defectu formæ
præſcriptæ *in verſ. Niſi fortè*. Quæ tamẽ
doctrina nihil officit, quia ex ſupradi-
ctis planè cõuincitur, adeò què frequẽ
ti⁹ exploſa eſt, vt cõſtat ex Zyno *circa
fin. verſ. Ex prædictis patet*, Bald. *n.*15.
verſ. Si autẽ intellexit, & Ang. eius ferè
verba vſurpãte *in fi. verſ. Si autẽ intelle-
xiſſet Ioãnes*, & cæteris *ibi*, Rebuf. 1.*to.
ad ll. Gallicas, tract. ſeu tit. de chirograph.
recognit. art.*2.*n.*6. D. Couar. *in pract. c.*
22.*n.*5.*verſ. Poterit tamẽ*, Gutier. *pract.
quæſt. lib.*1.*q.*125.*n.*5.*& lib.*3.*q.*103.*n.*
6. Mãtic. *de contract. lib.*11.*tit.*24.*n.*4.
Gaſp. Ant. Theſau. *quæſt. foreſ. lib.*1.*q.*
89.*n.*5.*verſ. Verùm quia hic erat*. Nec
obſtat * ratio, qua doctrinã illã Ioan- 49
nis, & Accur. communiuimus, quòd ni-
mirum formæ à iure introductæ, etiam

Digitized by Google

in fauorem vnius partis, nõ poſsit per
partem ipſam renunciari. Quia & hæc
regula procedit in forma merè ſubſtan
tiali, & præcisè ad actus perfectionẽ,
& cõſummationem requiſita, puta ſub
irritatione actus in contrarium facti,
aut prohibitione, perpetuã cauſam ha-
bente, vt ſuperiùs probauimus; nempè
ideò, quia tunc forma magis reſpicit
ius publicum, quàm priuatum, argum.
tex. *in l. teſtamenti factio 3. iuncta l. qui in*
poteſtate 7. D. de teſtam. l. nemo poteſt 55.
aliàs 56. *D. delegat.* 1. *c. ſi diligenti* 12. *de*
foro compet. & in terminis voluit gloſſ.
vulgò ad hoc commendata *in l. à Diuo*
Pio 58. *verbo actionem, verſ. Reſpondeo,*
D. de ritu nupt. ſimilis *verbo huiuſmodi*
clauſula, ad fin. in cap. dilecto 25. *de præ-*
bend. gl. 1. *in c.* 1. *gl. verbo proceſſus, in c.*
diſpendia 3. *& verbo committantur, verſ.*
Sed hodie, in c. ſtatutum 11. *de reſcript. in*
6. vbique communis, quam reſoluunt
Felinus *in c. cùm acceſſiſſent* 8. *n.* 7. *&* 8.
de conſtitut. & in cap. cùm dilecta 22. *nu.*
6. *ampliat.* 5. *in princip. iuncto verſ. Si ta-*
men iſta forma, de reſcript. Iaſ. *in d. l. nemo*
poteſt, n. 27. *&* 28. alijs què in locis in
50 arg. relatis. Secùs ergo eſt * vbi for-
ma principaliter tendit ad certum fi-
nem, reſpicientem priuatam partis vti
litatẽ, vt accidit in ſpecie noſtra, quia
tunc pars ipſa iure optimo poterit ta-
li formæ renunciare, ex reg. *l. pactum*
inter heredem 46. *in fin. D. de pact. l. ſi iu-*
dex 41. *aliàs* 42. *verſ. Quia vnicuique li-*
cèt, D. de minor. cum vulgat. & in propo-
ſito probat melior tex. *in c. fin. verſ. Is*
autem, de off. deleg. quem Abb. *ibi nu.* 2.
valde ad hoc extollit, atque alijs in lo
cis, congeſtis à Felin. *in d. c. cùm dilecta,*
n. 6. *ampliat.* 5. *verſ. Limita hæc,* & ex a-
lijs comprobat Cardin. Mantica *de cõ-*
tract. lib. 25. *tit.* 6. *n.* 42.

51 Secunda quoquè argum. confirma-
tio parùm firmitatis habet; quia ratio,
quam Donellus confingit ad tex. *in re-*
lata l. ſcripturas, merè cerebrina, & ſin
gularis eſt aduersùs communem, & ve
ram, ſup. ex *n.* 19. traditam, ſolummo-
dò tendentem ad vitandam fraudem,
quæ ex prępoſitione datę chirographi
admitti poteſt, vt creditor poſteriorẽ
forsàn hypothecam ex eo habens, il-
lam habenti ex inſtrumento publico
verè anteriori præferatur, cui fraudi
occurritur cùm chirographum ſolenni
tatibus ibi deſcriptis vallatum eſt, at-
que adeò ſi alio modo eius fraudis ſuſ-
picio ceſſet, & conſtet de anterioritа-
te chirographi, nulla certè ratio eſt,
cur creditor, qui in eo ſibi de hypothe
ca proſpexit, non debeat ei præferri,
cui hypotheca poſtea conſtituta eſt in
inſtrumento publico, vt & præferre-
tur probans verè hypothecam ante-
riorem abſque vllo chirographo, *l. cõ-*
trahitur 4. *D. de pignor. l.* 6. illic. *Con eſ-*
critura, o ſin ella, tit. 13. *p.* 5.

Vnde planè diluitur illa Donelli ra
tio, quòd cũ creditor ex chirographo, 52
& creditor ex inſtrumento, aduersùs
debitorem communem experiũtur, de
eàdem re agunt, in qua publicũ inſtru-
mentum priuato æquum eſt anteferri,
propter maiorem illius, quàm huius
vim. Quia apertè in hoc Donellus fal-
litur, nec enim priuatum inſtrumentũ,
ſi plenè in ſuo genere probatum ſit, e-
tiam alio modo, quàm eo, qui exprimi
tur *in d. l. ſcripturas, verſ. Niſi fortè*, mi-
norẽ vim habet, quàm publicũ; cũ hy-
pothecæ prælatio * ſumenda ſit ex tẽ- 53
pore, *l. potior* 11. *l. creditor* 12. *D. qui po*
tiores, cũ ſimilib. ad 2. arg. aptiùs refe-
rendis, tempus autem licèt nõ rectè in
propoſito probetur ex ſola data chiro
graphi, & cõfeſsione debitoris, qui po
tuit datã illã anteponere in pręiudiciũ
anterioris creditoris, nec ex teſtib9 de
ſola chirographi confectione per pro-
prię ſubſcriptionis recognitionẽ depo
nẽtib9, quia & circa diẽ falli facilè po
tuerũt, niſi (vt *in d. l. ſcripturas* cautum
eſt) tres ſint, & quidẽ viri ſeu maſculi,
bonæ què fidei, & opinionis, quod no-
minatim articulari, & probari debet,
vt omnes eò loci adnotarũt, & à nobis
relati *n.* 21. at probatur rectè ex teſti-
bus, etiam duobus tantùm, iuxta reg.
tex. *in c. in omni negotio* 4. *& in c. licèt vni*
uerſis 23. *de teſtib.* deponẽtibus de die,
& tenore contractus, qui parem cũ in-
ſtrumẽto publico vim obtinẽt, ex reg.
l. in exercẽdis 15. *C. de fide inſtrum.* quod
in hypotheca probat apert9 tex. *in d. l.*
cõtrahitur, quas iuris regulas planè cor
rige-

Digitized by Google

rigeret text. *d. l. ſcripturas*, ſi vellet
publicum inſtrumentum priuato, ple-
nè teſtibus, aut alijs legitimis modis
aliter quàm eo, qui ibi expreſſus eſt,
probato anteferri, maioremquè quàm
54 illud vim habere. Quæ ſanè * iuris an-
tiqui correctio in dubio danda nõ eſt,
imo modis omnibus vitanda, ex regu-
la tex. *in l. ſi quando* 35. *C. de inoff. teſtam. l. vn. C. de inoff. dot. l. vt liberis* 17. *verſ. Emancipatis*, illic, *pro tenore præcedentiũ legum*, *C. de collat. l. præcipimus* 32. *§. vlt. C. de appellat. cap. cùm expediat* 29. *de elect. in* 6. cum vbique notatis, & à Ro-
land. à Valle *conſ.* 68. *num.* 30. *& conſ.* 72. *nu.* 34. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 38. atque à nobis ſupra *diſſert.* 5. *n.* 9. *& diſſert.* 17. *n.* 36. maximè
cùm text. *in d. l. ſcripturas*, *verſ. Sin autem*, non loquatur de prælatione publi
ci inſtrumenti, ſed de prælatione cre-
ditorum ex eo agentium, creditoribus
agẽtibus ex chirographo, de cuius cõ-
fectione, & confectionis tempore legi
timè non conſtat, quam in rem putauit
ſufficere Leo Imper. *in verſ. Niſi fortè*,
trium, vel ampliùs virorum, probatæ
atque integræ opinionis ſubſcriptio-
nes in chirographo contẽtas, & ab eis
recognitas, non propterea excludens
alium legitimum, imo & melioré pro-
bationis modum, puta per teſtes, etiã
non ſubſcriptos, de contractus tenore
ac die deponentes, aut per debitoris
recognitionem legitimè in iudicio fa-
ctam ante publicum inſtrumentum, vt
ſæpè diximus.

55 Nec difficiliores ſanè explicatus ha
bet ſecundum principale argumentum
ſumptum ex illa iuris regula, quòd res
inter alios acta, vel iudicata, alijs in-
ter quos illa non emanauit, non nocet;
quia regula iſthæc inter alias quas pa-
titur limitationes, illam habet potiſ-
ſimam, vt tunc ſibi locum non vendi-
cet, cùm res in iudicio agitata eſt cum
legitimo contradictore, quem princi-
paliter negotium contingit, à quo in
conſequentiam aliorum ius deriuatur,
puta patre in cauſa ſtatus, vel filiatio-
nis, herede in cauſa teſtamenti, poſſeſ-
ſore feudi, vel maioratus in cauſa, ad
feudum vel maioratum pertinẽte, quo
caſu ſententia, & omnia, quæ cum hu-
iuſmodi contradictore legitimo agi-
tata ſunt, vt pote, qui ſolus, citari de-
buit, ex regula *l. 1. §. denunciari, D. de ventre inſpic.* cum ſimilibus, ex propriã
vi, & natura nocent his, qui poſt ipſum
ius habent, quemadmodùm apparet ex
l. ingenuum 25. *D. de ſtatu homin. iuncta l. Diui fratres* 27. *§.* 1. *verſ. Neque*, & ibi
gloſ. *verbo hæc res*, *verſ. Probatur ergo*, *D. de liberali cauſa*, *l. filium* 6. *D. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, *iuncta l.* 1. *§. fin. cum duabus legibus ſequentibus*, *D. de lib. agnoſcendis*, *l. Papinianus* 8. *§. ſi ex cauſa* 16. *D. de inoffic. teſtam. l. ſi patroni filius* 55. *§. fin. D. ad S.C. Trebell. l. ex contractu* 44. *D. de re iudicata*, *l. cum non iuſto* 3. per argum. à contrario ſenſu, *D. de colluſ. deteg. cap.* 1. *§. ſi vaſallus de beneficio, tit.* 26. *ſi de feudo defuncti contentio ſit*, *& cap. vn. tit.* 43. *de controuerſ. inter vaſallum, & alium de benef. libr.* 2. *feudor. l.* 20. *verſ. Otroſi dezimos, que ſi alguno ſe razona*, *verſ. Eſſo miſmo dezimos*, *& verſ. Otroſi dezimos, que quando alguno*, *tit.* 22. *p.* 3. proſequuntur opti-
mè vltra ordinarios *vbiquè*, Tiraquel. *in tractat. ceſſante cauſa limitat.* 1. *verſ. Sed hæc multis modis*, *& de nobilitat. cap.* 37. *à num.* 1. Ant. Gomez *ad l.* 40. *Tau. num.* 73. *verſ. Sed his non obſtant.* D. Co-
uarr. *in pract. cap.* 13. *n.* 5. *&* 6. D. Mo-
lin. *de Hiſpan. primogen. lib.* 4. *cap.* 8. *nu.* 3. Micres *de maiorat.* 4. *part. quæſt.* 14. *ex num.* 1. Pinel. *in l.* 1. 3. *part. ex num.* 48. *C. de bonis matern.* Otalor. *de nobilit.* 1. *p.* 3. *part. cap.* 9. *num.* 8. *&* 2. *part. cap.* 8. *num.* 3. *& latius à num.* 7. Caldas
Pereira *in l. ſi curatorem habens*, *verbo prohiberis*, *à num.* 77. *ad* 86. *C. de in integr. reſtit. & quæſt. forenſ. lib.* 1. *quæſt.* 23. *à num.* 77. *verſ. Cùm autem*, Donel. *lib.* 27. *comment. ad l. ſæpè* 63. *D. de re iudic. verſ. De cæteris*, Fachin. *controu. iur. lib.* 7. *cap.* 103. *à verſ. Ad hanc controuerſiam*, Cancer. *var. reſolut. lib.* 2. *cap.* 16. *à num.* 98. Ceuall. *pract. quæſt. tom.* 2. *quæſt.* 636. *à num.* 2. Ioſeph. Seſſe *deciſ.* 4. *num.* 50. *& deciſ.* 10. *num.* 18. 19. 22. *&* 23. *part.* 1. ac poſt plures alios
D. Chriſtophor. Paz *de tenuta tom.* 1. *cap.* 32. *numer.* 73. *& tom.* 2. *cap.* 47. *ex num.* 1. Vincentius Cardoſ. *de remed.*

contra praiud. ſent. except. 123. *n.* 42. *&*
43. Mar. Giurb *deciſ.* 1. *ex n.* 14. D. Ca
ſtill. *quotid. controuerſ. tom.* 6. *cap.* 156.
n. 12. *& cap.* 157. *ex n.* 11. Dominicus
Gaito *de credito cap.* 2. *à n.* 653. *&* 655.
56 Quæ ſanè * limitatio non malè hypo-
theſi noſtræ adaptatur, in qua chito-
graphi recognitio legitimè facta eſt à
debitore ad inſtantiam creditoris, cui
in illo hypothecæ ius fuerat conſtitu-
tum, ac proinde illa ex propria vi, &
natura nocere debuit alteri crediiori
qui tũc temporis nullum pignoris ius
habebat, quippè quod ab eodem debi-
tore poſtmodum acquiſiuit ex poſte-
riore inſtrumentario contractu, adeò-
57 què ſuccedit iuris regula * quæ prioré
pigneratitiũ creditoré poſteriori præ-
fert, *d. l. potior* 11. *in princ. & l. creditor*
12. *D. qui potiores, l.* 1. *cũ ſeqq. C. eo tit. l.*
quoties vtriuſque 98. *D. de reg. iur. c. qui*
prior 54. *eod. tit. in* 6. *l.* 27. *tit.* 13. *p.* 5. *l.*
5. *&* 17. *tit.* 20. *lib.* 3. *fori*, quam regu-
lam vltra ordinarios *vbiquè*, optimè
exornant, & explicant Ripa *in l. priui-*
legia 16. *à n.* 30. *ad* 50. *D. de priuileg. cre-*
dit. Neguſant. & Balduin. *de pignor.* ille
memb. 2. 5. *p. princ. à n.* 1. *ad* 30. hic verò
cap. 19. *poſt princip. verſ. Imprimis autem*
occurrit, Petr. Dueñ. *reg.* 188. alij què
penè innumeri, cógeſti à Gabr. Aluar.
ad axiom. iur. lit. P. n. 163.
58 Ex quibus ceſſat etiam quod in arg.
dicebatur, confeſsionem ſcilicet, vel
recognitioné, in alio iudicio inter a-
lios emanatam, alij tertio non pręiudi
care: nam & id minimè procedit reſ-
pectu tertij, poſt confitentem ius ha-
bentis, etiam ab illo non deriuatum,
ſed conſecutiuum, & ſuccedaneum, pu-
ta fideiuſſoris, vel mandatoris, aut ſi-
milis, vt poſt Fulgoſ. probat rectè Ti-
raq. *de retract. conſang.* §. 1. *gloſſ.* 18. *nu.*
83. *verſ. Ideò què*, multò què minùs reſ-
pectu illius tertij, qui poſt huiuſmodi
confeſsionem à confitente cauſam ha-
buit, puta pignoris, vt in ſpecie noſtra,
vel alterius cuius libet tituli, iuxta tra
dita à Paulo Caſtrenſi *in l. facta* 63. §.
ſi heres ſcriptus, *n.* 3. *D. ad S.C. Trebell.*
Cumano *conſ.* 30. *in fin.* Socin. ſen. *conſ.*
50. *n.* 8. *& conſ.* 68. *num.* 6. *lib.* 4. Ruin.
conſ. 128. *n.* 16. *lib.* 2. Crauet. *conſ.* 21.
n. 1. Riminald. iun. *conſ.* 214. *n.* 9. *lib.* 2.
Honded. *conſ.* 17. *n.* 1. *vol.* 2. Surd. *cõſ.*
5. *n.* 39. *in princip. & de aliment. tit.* 9. *q.*
42. *n.* 27. Coccino *deciſ.* 98. *n.* 4. Ca-
ualc. *deciſ.* 27. *n.* 16. *verſ. Quartò quia da-*
to, p. 2. Mantic. *de cotract. lib.* 23. *tit.* 6.
n. 29. Ludou. Poſtio *in tract. mandati de*
manut. obſeru. 19. *n.* 52. *&* 53. Domini-
co Gaito *de credito c.* 2. *nu.* 427. 434.
509. *&* 510. ſed tantùm (vt & ipſi ſi-
mul obſeruarũt) traditio illa quòd cõ-
feſsio inter alios, alij non præiudicet,
accipienda eſt reſpectu tertij, qui iam
antea ius acquiſiuit, ſiue à confitente, ſi
ue ab alio, in quibus terminis procedit
argumenti ratio, quòd in cõfitentis po
teſtate eſſe non debet, alteri⁹ ius lędе-
re, & loquuntur leges in eo commemo
ratæ, ac Doctores ibidem relati, maxi-
mè Paulus Caſtrenſ. *d. conſ.* 134. *nu.* 1.
poſt princip. illic, *& confeſſio debitoris non*
poteſt alteri, etiam ab eo perpriùs tamẽ cau-
ſam habenti praiudicare. Qui rurſùs *n.* 2.
ac cæteri ferè omnes, quorum in argu-
mento meminimus, inde rectiſsimè in
ter alia concludunt, * confeſsionem 59
cedentis poſt ceſsionem alteri ad eius
commodum factam, nullum illi præiu
dicium inferre, arg. tex. *in d.* §. *ſi heres*
ſcriptus, vbi poſt Bartolum, & alios tra
dunt, & explicant idem Paulus Caſ-
trenſ. *n.* 4. *verſ. Aduerte quãtum, & verſ.*
in 2. *caſu*, & Imola *n.* 5. *verſ. Potes dice-*
re, & paſsim DD. in alijs locis, conge-
ſtis à Tiraq. *de retract. conſang.* §. 2. *gloſſ.*
2. *num.* 14. Maſcard. qui latè proſequi-
tur *de probat. tom.* 1. *concluſ.* 374. *per to-*
tam, & vltra eos, & alios Menoch. *de*
arbitrar. caſu 473. *n. vlt.* Octau. Cache
ran. *deciſ. Pedemont.* 45. Vincent. Car-
roc. *de remed. cõtra praiud. ſent. d. except.*
123. *n.* 142. Surd. *conſ.* 22. *à nu.* 29. *&*
conſ. 82. *n.* 23. *lib.* 1. *conſ.* 173. *n.* 91. *lib.*
2. *ac deciſ.* 218. *n.* 5. *& deciſ.* 256. *nu.* 8.
& 9. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.*
tom. 1. *c.* 20. *n.* 29. *& to.* 2. *c.* 287. *n.* 12.
& qui præ cæteris latiſsimè rem proſe
quitur, & explicat, Dominicus Gaito
de cred. d. c. 2. *à n.* 420. *maximè in* 3. *&* 4.
caſu, à n. 439. *&* 456.
Nec obſtat prior argum. confirma- 60
tio ſumpta ex *l. Titius* 4. *D. quæ res pign.*
l. diuerſis 8. *iuncta gloſſ.* 1. *& communi, C.*
qui

Digitized by Google

qui potior. ac ſimilibus. Nec enim doctri-
na ex illis locis deprompta, in eis quo
quomodò probatur, vt nos mouere de
beat, prout agnoſcũt Ripa, tametſi do
ctrinam ipſam æquam dicens, *in l. pri-
uilegia* 16. *n.* 23. *D. de priuileg. credit.* &
Tiraq. *de retractu conſang. d.* § 1. *gl.* 18.
n. 91. Qui quidem quòad tex. *in d. l. Ti
tius, & in d. l. diuerſis* (quibus Bald. An-
gel. & alij in arg. relati præſertim mo-
ti ſunt) id aduersùs illos ex eo probāt,
quòd in illarum legum ſpecie ex ſubſe
quenti numeratione conſtabat, præce-
dentē confeſsionē non eſſe veram. Sed
planè falluntur, dum in primo contra-
ctu hypothecario putant interueniſſe
confeſsionem numeratæ pecuniæ, de
qua in illis iuribus verbũ nullum. Ca-
61 uere namque verbum, * cuius fit men-
tio *in d. l. Titius*, præcisè non refertur
ad confeſsionem, ſed generaliter ad o-
bligationis chirographum, aliud vè in
ſtrumentum, ſiue confitendo, ſiue pro-
mittendo alicui factum, quod in iure
paſsim cautio appellatur, *l. illicitas* 6.
*in princip. D. de off. Præſid. l. argenta-
rius* 10. *§. cùm autē, circa fin.* illic, *de cau-
tione ſubrepta, aut corrupta competit con-
dictio, D. de edendo, l.* 2. *§.* 1. *D. de pact. l.
metum* 9. *§. ſed quod Prætor*, illic, *extor-
ſiſſem cautionē pollicitationis, D. quod met.
cau. l. minor* 40. *D. de minor. l. ſi quæ ſunt
cautiones* 5. *D. fam. erciſ. l. ſi vt certo* 5. *§.
quinimò, verſ. Denique*, illic, *in chirogra-
phum debitorem tuum cauere cœperis, & l.
in commodato* 17. *§. ſicut, verſ. Igitur*, il-
lic, *vt debitor mihi caueret, D. commod. l.
cùm de indebito* 25. *§. fin. verſ. Sin autem
cautio, D. de probat. l. Titia* 134. *§. idem
reſpondit cùm ſeptitius*, illic, *litteris ſuis
præſtaturum ſe cauerit, D. de verb. obligat.
c. ſi cautio* 14. *de fide inſtrum.* cùm pleriſ-
que alijs, relatis à Briſon *de verb. ſignif.
lib.* 3. *verbo cauere dicitur debitor, & ver-
62 bo cautionem, cum ſeqq.* Porrò in * *d. l. Ti-
tius, D. quæ res pign.* cautionem nō fuiſ-
ſe factam confitendo, ſed conditiona-
liter promittendo, ex eo euidens fit,
quòd ibi proponitur, Titium mutuam
pecuniam à Meuio accipere volētem
cauiſſe ei, & quaſdā res hypothecæ no-
mine dare deſtinaſſe; ſi enim cautione
ſua mutuā ſe pecuniam accepiſſe cō-
feſſus eſſet, non deſtinaret dare hypo-
thecæ nomine, ſed confeſtim purè da-
ret quaſi pro pecunia accepta; dare igi
tur deſtinauit, quia ſub conditione ſi
pecuniam acciperet à Meuio, ſe ad eā
reddendā in chirographo, alio vè quo-
uis inſtrumento (nec enim in hoc vis
vlla eſt, vt diximus) obligauit, & in eū
dem acceptæ pecuniæ euentum hypo-
thecę obligationem contulit; vnde cū
poſt cautionem ita factam quaſdam ex
illis rebus Titius vendidiſſet, ac demū
pecuniam à Meuio accepiſſet, meritò
Paul. I.C. reſpondet, pignoris obliga-
tionem ex eo ſolo numerationis tem-
pore quòad res alias, quæ in Titij bo-
nis remanſerunt, vires accipere, cùm
futuræ receptionis cōditio, ſub qua ſe
Titius obligauit, in mera eius, accipe-
re vel non accipere volentis, poteſta-
te fuerit, quæ in præiudicium iuris in-
terim emptori quęſiti, ad obligationis
Meuio factæ initium retrò non trahi-
tur. Id quod * huiuſmodi poteſtatiuarū 63
conditionum peculiare eſt, in quo à ca
ſualibus, & mixtis diſcriminantur, vt
conſtat ex illa *l.* ad hoc celebri, ac ſimi
li *l.* 1. *§.* 1. *l. qui balneum* 9. *§. ampliùs,
verſ. Modò non ea, & l. potior* 11. *in prin-
cip. & §. ſi colonus, D. qui potiores*, cū vbi
què notatis, & à Tiraq. qui alia iura cō
gerit, & latè exornat, *de retract. cōſang.
§.* 1 *gl.* 10. *à n.* 69. *maximè n.* 71. *&* 72.
& de iure conſtit. 2. *p. ampliat.* 17. *n.* 4. 5.
& 6. Neguſant. opt. explicante *de pig-
nor.* 2. *memb.* 5. *partis, n.* 10. *verſ. Sexto-
decimò, & verſ. Et ratio differentiæ*, An-
ton. Gom. *variar. reſol. tom.* 2. *c.* 11. *n.*
30. *verſic. Tertius effectus, ad finem*, Pa-
tre Molin. *de iuſt. & iur. tom.* 2. *tract.* 2.
diſput. § 36. *n.* 22. Petro Barboſa *in l.* 1.
D. ſolut. matrim. 3. *p. n.* 32. *poſt med. verſ.
Secundò quia quando*, iuncto *verſ. Non
obſtat ſecunda*, Cardin. Franc. Mantica,
& Dominico Tuſcho, illo *de contract.
lib.* 14. *tit.* 46. *n.* 19. hoc verò *pract. cō-
cluſ. tom.* 2. *lit. C. concluſ.* 599. *&* 600.
vbiquè num. 1. *&* 2. Ant. Fab. *in Cod. ſui
nom. lib.* 1. *tit.* 2. *de Sacroſ. Eccleſ. definit.*
19. *verſ. Illa enim cōditio*, ac poſt plures
alios Galgan. *de condit. p.* 2. *c.* 1. *q.* 108.
ſeu fin. n. 4. Don Franciſc. Barry *in epi-
tome ſucceſſionum, lib.* 17. *de condit. cap. an*

implementũ cõditionis retrotrabatur?n.2.
64 Eo què * ſpectat etiam tex. *in d.l. di-*
uerſis 8.C.qui potiores,& in l.27.verſic.
Caſi vn home, tit.13.p.5. (cuius etiam
in argum. meminimus) idem quod *d.*
lex Titius diſponit in re creditori futu-
ro hypothecata, & alteri poſtea vendi
ta ante receptam ab illo pecuniã, con-
ſtituentes in re diuerſis temporibus iu
ri pignoris vel hypothecæ duobus ſub
nixa, vt potior ſit in eo iure etiam po-
ſterior creditor, qui priùs pecuniã nu-
merauit, ob tacitam ſcilic. conditio-
nem, quæ ex contrahentium mente in-
eſt priori obligationi, ſi pecunia fuerit
à creditore recepta, quæ cùm poteſta-
tiua ſit, ſi poſt ſecũdi creditoris nume-
rationem verificetur, non debet in eius
præiudicium ad prioris obligationis
initium retrotrahi, vt ſatis apertè ſig-
nificat *d.l.27.ad fin.* illic, *E aun porque*
aquel que auia obligado el peño al primero,
en ſu mano era de recibir los dineros, o de
arrepẽtirſe, ſi non quiſieſſe guardar el pley-
to, vbi obſeruat, tametſi ſic non expli-
cet, Greg. Lop. *gl.3.* & Amator Rode-
ricius *de concurſu, & priuileg. credit. 2.p.*
art.1.n.16.
65 Quapropter doctrina illa Baldi,
Angeli, & ſequacium in argum. relata,
earum legum fundamento perperã ni-
titur, ac rurſùs ex eo falſa eſſe conuin-
citur, quod ſup. *n.58.* firmauimus, iu-
dicialem nempè debitoris confeſsio-
nem, aut recognitionem, omnibus ab
ipſo poſtea cauſam habentibus plenè
præiudicare, quæ regula quòad præla-
tionis quoquè ius abſolutè procedit,
nulla habita diſtinctione receptæ, vel
non receptæ pecuniæ ab eo, qui ſic cõ-
feſſus eſt, atque ita praxi receptum eſſe
aduersùs Greg. Lop. *in d.l.27. partita,*
& alios relatos ſup. *n.12.* teſtatur Ma-
tienços *in l.7.tit.16.lib.5.compilat.gl.*
5.n.11. cuius ad hoc meminere, ei ta-
citè ſubſcribẽtes, Felician. *de cẽſib. lib.*
3.c.5.n.23.in fin. & Amator Roderic.
66 *d.art.1.n.17.* Niſi forſan * confeſsio,
aut recognitio illa colluſoriè facta eſ-
ſe probaretur in fraudem futurorũ cre
ditorum hypothecariorũ, nam tali de-
tecta fraude, nec ſententia cum legiti-
mo contradictore obtenta nocet cæte
ris, conſecutiuum ius ſiue ab ipſo, ſiue
ab alio deriuatum habentibus, *l. ſi ſuſ-*
pecta 29.in princip. D. de inoff. teſtam. l. ſi
ſeruus plurium 50. aliàs 53. §.1.& §. ſi
quis antè, verſ. Sed ſi ſubiecit, D. delegat.
1.l.1.pen.& fin. D. de colluſ. deteg. l.1.C.
eod. tit. l. ſi per luſorio 14. D. de appellat.
cum his, quæ vltraordinarios *vbiquè,*
reſoluunt Otalora *de nobilit. 2.p. tertiæ*
princip. c.8.n.11. verſ. vlt. & cap.9.n.5.
& 13. D. Molin. *de primog. lib.4.cap.8.*
n.7. Mieres *de maiorat. 4.p.q.14. à nu.*
63. Cald. Pereir. *quæſt. forenſ. lib.1.q.*
23.n.84. qui alia iura, & DD. conge-
runt; ergo & confeſsio, aut recognitio
ſimili fraude detecta nõ magis poſte-
riori creditori nocebit. Iuxta quæ * 67
declarandus eſt Pinelus *in l.1.3.p.nu.*
50. limit.9.C. de bon. mater. ſimpliciter
docens, ſententiam latam ex cõfeſsio-
ne ſuccumbentis, non nocere alijs, in
quorum fraudem fieri poſsit. Nam vel
accipi debet reſpectu illorum, qui iam
tunc temporis præſens ius habent, ple
nè, & irreuocabiliter quæſitum, vel ſi
de his etiam, qui in futurum lædi poſ-
ſunt accipiatur, eius doctrina dumta-
xàt procedet alijs accedentibus conie
cturis, ex quibus colluſio detegatur, ne
aliàs in dubio dolũ à iudicialiter con-
fitente (qui potuit, ac debuit bonam fi-
dem agnoſcere, argum. *l. quoties 9.§. nec*
vtiquè 6. in fin. D. de adminiſt. tutor.) ad-
miſſum præſumamus ad eos fraudãdos,
qui ſuccedaneum, & conſecutiuum dũ-
taxàt ius poſt confitentem habent, cõ-
tra reg. tex. *in l. quoties 18.§. qui dolo,*
D. de probat. l. dolũ 6.C. de dolo, cũ vulga
tis, maximè cùm id ius conſecutiuum
nõdum eſt ineſſe productum, nec in re,
nec in ſpe, quale eſt ius pignoris, credi
tori inſtrumentario quæſitum poſt chi
rographi in primi fauorẽ facti recog-
nitionem, vt accidit in ſpecie noſtra,
ſolùm enim fraus præſumeretur, ſi ta-
lis recognitio fieret poſt inſtrumẽtum
ſecundo creditori factum, in cuius præ
iudiciũ recognitionis retrotractio ad
chirographarij cõtractus initium fieri
non poſſet, arg. tex. *in d.l. Titius, d.l. di-*
uerſis, & d.l.27. partita, & cum pluribus
reſoluimus ſup. *n.23.*

Nec magis Baldi, & ſequacium tra- 68
ditio-

Digitized by Google

ditionem iuuant cętera iura in argum. adducta, quæ pro ſe etiam Bald. obiter induxit, adiunctis earum gloſsis. Quibus Ripa, & Tiraq. relati ſup. *n.* 60. longè meliùs reſpondent, illa quidē in lōgè diuerſis terminis procedere; tex. enim *in d. l. aſſiduis* 12. *C. qui potiores*, loquitur in prælationis priuilegio, tacitæ hypothecæ dotis conceſſo reſpectu anteriorum creditorum, ſimiles hypothecas habentium; nempè tacitas, non etiam expreſſas, vt vel indicant verba illa *licèt anterioris ſint temporis priuilegio vallati*; quæ ad creditores, tacitæ hypothecæ priuilegio gaudentes planè referūtur, vt potiori gaudeat dos priuilegio, atque ita licèt poſterior ſit, illis nihilominùs præferatur; quemadmodùm intellexit rectè Bulgarus antiqu⁹ gloſographus, relatus, ac receptus ab Accurſ. *ibi, verbo licèt anterioris, verſ. Tu dic tertiò, & verbo creditoribus, ad fin. in §. fuerat, inſt. de act.* vbi communem reſoluunt Ang. *nu.* 33. & Iaſ. *n.* 72. *verſ. In eadem gloſſ.*, & apud nos probat⁹ *in l.* 33. *verſ. E otroſi la muger, tit.* 13. *p.* 5. vbi notat Gregor. Lop. *gl.* 4. dicens hanc ſemper fuiſſe commu nem opinionem, & cōſuetudine appro batam, vt & pluribus relatis teſtantur Ant. Gom. latè comprobans *ad l.* 50. *Tauri n.* 39. D. Couarr. *var. reſol. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 1. *verſ. Tertia concluſio*, Matienç. *ad l.* 7. *tit.* 16. *lib.* 5. *compil. gloſſ.* 5. *n.* 4. Gutiérr. *pract. quæſt. lib.* 3. *quæſt.* 99. *n.* 7. Ceuall. *pract. item quæſt. tom.* 1. *quæſt.* 371. & agnoſcunt Fachin. *controu. iur. lib.* 10. *c.* 35. *in princip. & in verſ. Tertia, eſt ſententia*, & Petrus Barboſa *in l.* 1. *D. ſolut. matrim.* 6. *p. n.* 4. quicquid ipſi in puncto iuris contrariam ſententiam, quòd iure cōmuni inſpecto præfatum dotis priuilegium locū etiam habeat reſpectu anteriorum creditorum, expreſſas hypothecas habētium, quę fuit Martini; à multis quoque probata, re hinc indè diſcuſſa, veriorem credant, enixè que tueantur, ille *à verſ. Mihi verò*, hic *à n.* 5. quod latè ante ipſos præſtiterat Bolognet. *in d. l.* 1. *n.* 173. eandemque ſententiam valde probent, verisſimam, & indubitatam dicentes, D. Ant. Pichar. *in §. quadam* 20. *ſub tract. de concurſu creditorum*, *n.* 74. *inſt. de act.* & D. Ioan. del Caſtill. *quotid. controu. tom.* 3. *c.* 4. *n.* 15. Hoc itaque * prælationis priuilegium cùm datæ tantùm doti concedatur, *in d. l. aſſiduis, verſ. Cū enim*, illic, *ſi tamē re ipſa fuerint parti mariti data*, conſequens videtur, vt non etiam ei competat, quæ ex ſola mariti confeſsione cōſtat (quam confeſſatam vulgò vocant) quemadmodùm ex ea l. deduxit *gl. verbo data*, quā vltra DD. *ibi*, crebriùs receptam eſſe profitentur Alex. *n.* 35. Barthol. Socin. *n.* 87. Ripa *n.* 11. Vdalr. Zaſius *n.* 15. & Petr. Barboſa 6. *p. n.* 25. *verſ. Succedit igitur, in d. l.* 1. *D. ſol. matrim.* & vltra eos, & Tiraq. Cagnol. Minſing. Maſcard. Gutierr. & Valaſc. à Barboſa relatos, idem reſoluunt Angel. *n.* 40. & Iaſ. *nu.* 44. & 73. *verſ. Quid autē, in d. §. fuerat, inſt. de act.* Boer. latè *deciſ.* 330. *per totam*, Neguſant. *de pignor.* 4. *memb.* 2. *partis n.* 76. *in* 2. *caſu, verſ. Sed ſi hypotheca*, Greg. Lop. *in l.* 5. *gl.* 5. *circa fin. verſ. Et quia fundamentum, tit.* 3. *parti.* 5. & ad eum nouiſſimè Hermoſilla *n. vlt.* Palacius Rub. *in rubr. de donat. inter*, §. 15. & 33. *vbiquè n.* 1. & §. 30. *nu.* 11. *ad fin. verſ. Ad quod facit*, & ad eū Barahona, alios adferens, Villalob. (quem ipſe corruptè citāt) *in ærar. comm. opin. lit. D. n.* 219. *verſ. Nec habet*, D. Ant. Padill. *in Auth. res quæ, n.* 120. *C. communia de legat.* Andr. Gail. *pract. obſeruat. lib.* 2. *obſeru.* 81. *nu.* 1. & 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 12. *n.* 68. Pater Molin. *de iuſtit. & iur. to.* 2. *tract.* 2. *diſput.* 440. *n.* 1. Amator Rodericius *de concurſu, & priuileg. credit.* 2 *part. art.* 1. *n.* 18. Dominicus Gaito *de credito, c.* 4. *quæſito* 11. *n.* 1715. Sed nec præfata gl. traditio ſimpliciter vera eſt in eo ſenſu, in quo eam plurimi acceperunt, quod ſcilic. talis dotis receptæ confeſsio, ſiue ante, ſiue poſt contractum matrimonium emanata, videatur ſimulatè facta in fraudem legis prohibentis donatonē inter virum, & vxorem; adeò què nulla ſit, nec ipſi marito præiudicet, multo quę minùs ab eo cauſam habentibus, donec ipſius morte confirmetur, iuxta reg. tex. *in l. cùm hic ſtatus* 32. §. 1. *D. de donat. inter*, cū ſimilib. à nobis relatis *diſſert.* 14. *n.* 47. 69

70 n. 47. ſed in eo potiùs, * quòd eiuſmo
di confeſsio receptæ dotis, nulla eius
promiſsione præcedente (quomodò
DD. ipſi loquuntur) in dubio, ſiue cùm
aliàs de donandi animo non conſtat,
facta cenſetur ſpe futuræ numeratio-
nis, vt ex l. fin. iunct. Auth. ſeq. C. de dote
cauta non numer. alijs què argumẽtis cõ
tra eos, & alios, ſaltem eo caſu donan-
di animum præſumentes, quo maritus
exceptioni non numeratæ dotis renun
tiauerit, optimè probant, ipſorum fun
damentis ſatisfaciẽtes, D. Præſes Co-
uar. var. reſolut. lib. 1. cap. 7. n. 4. à verſ.
Primùm, ac n. 5. & 6. verſ. Eſt item, Mẽ-
chaca controu. vſu frequent. lib. 3. c. 46.
à n. 5. Menochius de præſumpt. lib. 3. præ
ſump. 12. à n. 8. & præſumpt. 13. à n. 4.
& n. 30. Petr. Barboſa in d. l. 1. D. ſo-
lut. matrim. 6. p. à nu. 27. ad 33. incluſi-
uè, & à num. 42. verſ. Ad complementum,
Fachin. controu. iur. lib. 8. cap. 80. à verſ.
Hæc eſt igitur, & c. 84. ac reſoluit latiſ-
ſimè poſt plures alios Dominicus Gai-
to de credito, d. c. 4. quæſito 11. à n. 1717.
& 1735. atque ita non aliter dotis ve-
rè datæ priuilegium habet in præiudi-
cium creditorum, ſiue anteriorum, ſiue
poſteriorum, quàm ſi lapſa ſint tempo-
ra, opponendæ exceptioni non nume-
ratæ dotis iure præſtituta, nempè an-
ni à die ſoluti matrimonij, quod bien-
nio tantùm durauit, vel ſi vlteriùs vſ-
que ad decenium extẽdatur, intra tres
menſes ab eius lapſu, d. l. fin. cum Auth.
ſeq. C. de dote cau. non numer. nam intra
eaſdem metas potuerunt creditores,
etiã debitore inuito, eiuſmodi excep-
tionẽ opponere, eoquè ipſo excludere
vxorẽ, vel ei⁹ heredes, dicẽtes nec pro
bãtes, dotem verè fuiſſe marito nume-
ratam, iuxta reg. tex. in l. ſi cui 15. C. de
non numeratæ pecun. id què ſenſit gl. 1. cir
ca fin. verſ. Vel dic, quòd ſcripſit, in l. neque
ſcripturas 6. C. de compenſat. & in l. ſcrip-
turas 11. verbo ſuum robur, ad med. verſ.
Tu die pleniùs, C. qui potiores, & expreſ-
ſit Bart. in d. l. aſſiduis n. 11. latè què pro
ſequuntur, & explicant poſt alios à ſe
relatos Ant. Gom. in l. 50. Taur. n. 52.
D. Couarru. d. cap. 7. num. 7. verſ. Ter-
tiò illud, Aluar. Valaſc. conſultat. 5. à
n. 5. ad 8. & conſultat. 6. à num. 4. ad 7.
Pater Molin. de iuſt. & iur. tractat. 2. d.
diſput. 440. ex n. 3. Mantic. de contract.
lib. 11. tit. 27. n. 2. verſ. Nec obſtat, & n.
3. 4. & 5. Barboſa in d. l. 1. D. ſolut. ma-
trim. 6. p. à n. 34. Gail. d. obſeruat. 81. n.
4. Fachin. d. lib. 8. controu. cap. 86. la-
tiſsimè Dominicus Gaito d. cap. 4. ex
num. 1754. Quòd ſi * dotis promiſsio 71
præceſſerit, tunc vtiquè confeſsio re-
ceptæ dotis, à marito poſtmodũ facta,
nedum ipſi, ſed & omnibus eius credi-
torib⁹ tam anterioribus, doti poſtpo-
ſitis, quàm poſterioribus regulariter no
cebit, ob iuris præſumptionem, quòd
virtute illi⁹ promiſsionis dos verè fue
rit recepta, & propterea cõfeſsio ſubſe
cuta, d. l. in cõtractib⁹, §. ſed quoniã, illic,
illis etiã ſecuritatib⁹, quæ poſt confectionẽ
dotaliũ inſtrumẽtorũ de ſoluta dote ex par
te, vel in ſolidũ exponuntur, nullã exceptio
nẽ nõ numeratæ pecuniæ penit⁹ opponi, vbi
notat communis, quam pluribus rela-
tis reſoluunt Matth. Afflict. deciſ. 402.
per totã maximè à n. 9. verſ. Sed in contra
rium, Ant. Gom. d. n. 52. limitat. 4. & 6.
(vbi latè explicat) D. Couarr. d. lib.
1. var. c. 7. n. 6. Roland. conſ. 20. n. 18.
& conſ. 70. n. 10. lib. 4. Ant. Gabr. com-
mun. concl. lib. 3. tit. de iur. dot. concl. 4.
Cardin. Mantic. de contract. lib. 11. tit.
20. n. 12. & tit. 27. num. 6. Menoch. de
præſumpt. d. lib. 3. præſumpt. 12. n. 20. &
à n. 53. & præſumpt. 13. à n. 21. Valaſc.
d. conſult. 5. n. 9. & d. conſult. 6. num. 11.
(licet poſtea n. ult. leuiter recedat) Pa
ter Moli. d. diſp. 440. n. 9. Barboſ. in d.
l. 1. D. ſol. matrim. 6. p. n. 39. verſ. Quòd
ſi dos, & à n. 50. ad 55. Fachin. controu.
iu. lib. 8. c. 87. Mareſcot. var. reſol. lib. 1.
c. 8. n. 13. Domin. Gaito de credito, c. 4.
quæſito 11. à nu. 1754. ea tamen inter
hunc, & præcedentem caſum, cùm do-
tis promiſsio non præceſsit, adhibita
differentia, tametſi à pleriſque ex illis
negata, quòd in illo quidẽ mariti con-
feſsio, creditorib⁹ ei⁹ ſiue anteriorib⁹,
ſiue poſterioribus nedũ nõ præiudicat
quin intra legitima tempora oppone-
re valeãt exceptionem ſeu querelã nõ
numeratæ dotis, itaut ſola eius oppo-
ſitione obtineant, dum dotis numera-
tio per vxorem, eius vè heredem pro-
bata non fuerit, ſed nec poſt lapſa tem-
pora

Digitized by Google

pora illis præiudicabit, ſi onus probandi nō eſſe numerationē factam in ſe aſſumere velint, cū huiuſmodi exceptio ſimilis ſit exceptioni nō numeratæ pecuniæ in mutuo, quæ ſolùm poſt præfiniti tēporis lapſum excluditur quòad priuilegium ſolius allegationis, & probandi oneris in aduerſariū transferendi, non etiam quòad ius partis, de illo docere volentis, *l. ſi ex cautione* 3. iuncta *gl. verbo probare, & l. in contractibus* 14. iuncta *gl. verbo nullo modo, in principio, verſ. Sed Ioan. contra, C. de non num. pecun. princip. inſt. de litter. obligat. verſ. Sic ſit*, iuncta gloſ. *verbo obligatur, verſ. Adhuc tamen*, & vbique communi, quàm inferiùs *diſſert.* 24. aptiùs comprobabo, quare & in exceptione non numeratæ, vel receptæ dotis idem erit, vt omnes ibi referendi pro comperto habent, dotis ac mutui cauſam ęquiparātes, & à cæteris, in quibus longè aliud ius obſeruatur diſtinguentes, vt præ alijs videre eſt apud Gregorium Lopez *in l. 9. gloſ. 1. ad med. verſ. Tu dic, titul. 1. partit.* 5. Valaſc. *d. conſultat. 6. num. 9.* Nicol. Genoa *de ſcript. priu. lib. 2. c. 1. n. 12.* & in terminis reſoluūt poſt alios Barboſ. *in d. l. 1. D. ſol. matri. 6. p. n. 27. & 36. verſ. Sed quia veriꝰ*, Domin. Gaito *de credito, d. c. 4. quæſito* 11. *à n.* 1775. *ad n.* 1781. at verò in hoc caſu præuiæ promiſsionis, ſubſequens receptæ dotis confeſsio, omninò præiudicat quibuſcumque mariti creditoribus, alioquì doti poſtpoſitis (vt diximus) ſicut ipſi marito, quia vera præſumitur, non autem donandi animo facta, aut ſpe futuræ numerationis, ex *d. § ſed quoniā*, & cōmuni, proximè reſoluta, atque adeò aduersùs eam nunquam creditores admittētur, vt nec admitteretur ipſe maritus, niſi in ſe aſſumentes onus contrarium probandi, nempè dotem nō fuiſſe ſolutam, vt poſt Salycet. & alios reſoluunt Afflict. *d. deciſ.* 402. *n.* 12. Barboſa *d. 6. p. n. 55. verſ. Non obſtat, poſt princip.* Gaito *d. quæſito* 11. *n.* 1784. Dixi *regulariter*, quia aliquando ex cauſa dotis acceptę cōfeſsio, cui etiam promiſsio anteceſsit, creditoribus non præiudicat, ſiue anterioribus, quia forsàn abſentes fuerunt, aut alioquì confeſsionem iuſtè ignorarunt, cùm ex ea cauſa reſtitui poſsint, ne illis lapſus temporis obſtet, iuxta doctrinam Bart. *in l. 1. § ſi quis propter, nu. 1. D. de itin. actuq; priu.* quam latè exornauimus *diſſert.* 8. *n.* 35. adeò què eiuſmodi beneficio implorato, poſt lapſa etiam tempora admittentur ad proponendam querelam non numeratæ dotis cum ſuo priuilegio, vt reſoluunt Alex. *n.* 35. & Socin. *n.* 90. vterque *ad fin.* & poſt alios Barboſa *d. 6. p. n. 45. verſ. Quinimò, in d. l. 1. D. ſolut. matrim.* Surd. *conſ.* 489. *nu.* 36. *in fin. & n. 37. vol.* 4. Mantic. *de cōtract. d. lib. 11. tit. 20. n.* 43. Mareſcot. *d. cap. 8. num.* 20. Gaito *d. cap. 4. quæſito* 11. *num.* 1793. & 1795. ſiue tam anterioribus, quàm poſterioribus, ſi ex manifeſtis indicijs probare poſsint colluſoriè, & fraudulenter talem confeſsionē emanaſſe, iuxta ſuperiùs tradita *n.* 66. & quę tradunt Bart. & alij *in l. poſt contractum, D. de donat. & in Auth. ſed iam neceſſe, C. de donat. ante nupt.* de quo mòx diſſeremus, ad ſolutionē ſecundæ confirmat. & in terminis reſoluunt D. Præſes Couar. *d. lib. 1. var. c. 7. n. 7. poſt princip. verſ. Igitur ſi cōfeſſio*, Menoch. *d. lib. 3. præſūpt. 12. à n. 31. & præſump. 13. n. 28. verſ. ſecùs verò*, Mantic. *de contract. d. lib. 11. tit. 20. à n.* 35. (qui duo varias fraudis in eiuſmodi cōfeſsione admiſſę coniecturas adferunt) Barboſa *d. 6. p. n.* 41. Dominicus Gaito *d. quæſito* 11. *n.* 1797. & 1798.

Deniq; tex. *in l. cōfirmat.* poſtremò allatꝰ, *in l. ſi quis poſt hac 9. verſ. Dos etiā*, illic, *nō quæ aliquoties inaniter dotaliū inſtrumētorum tenore conſcribitur, ſed quā ſe corporaliter tradidiſſe docuerit, iuncta gl. verbo dotaliū, in princ.* illic, *vbi data non ſit, C. de bon. proſcript.* nō magis ad rem facit, non quidem ex eo, quòd lex illa ſpeciale cōtineat fiſci priuilegium, vt dos, quæ verè data eſſe non probatur, illi minimè præferatur, vt exiſtimauit Ripa *in d. l. priuilegia, n. 23. D. de priuileg. cred.* ne in dubio ſpecialitatem admittamus, contra reg. tex. *in l. ſi quis Imperatori 6. & in l. cū heredes 7. C. qui teſtam. fac. poſſ.* ſed ex eo potiùs, quòd ſola dotis acceptæ confeſsio non nocet fiſco, ſicuti nec cuilibet alij creditori, priuile- 72

uilegiariam exceptionem, ſeu querelam non numeratæ dotis intra legitima tempora opponenti, vt præferatur doti, de qua per ſolam mariti confeſſionem conſtat, dum contrarium ex aduerſo probatum non fuerit, iuxta ea, quæ ſuperiùs reſoluimus, quomodò eá l. relata gl. *verbo dotalium*, paulò poſt non obſcuré intellexit, dum ſic loquitur, *Sic ergo excipit fiſcus, cuius intereſt, ſicut alij creditores*, atque ita meritò eá gl. ad hoc expenderunt Bart. Fulgoſ. & Paul. Caſtr. quos refert, & ſequitur Tiraq. *de retractu conſang. d. §. 1. gl. 18. num. 91. à verſ. Sed tu præterea*, quinimò imperitè loqui eos, qui dixere, ſpeciale fiſci ius contineri *in d. l. ſi quis poſt hac*, intrepidè affirmauit And. de Iſernia, relatus ac receptus à Matthæo de Afflict. qui & alios eiuſdem ſententiæ authores congerit *d. decis. 402. nu. 11.* ac pro certo ſupponũt D. Couar. *d. lib. 1. var. c. 7. n. 6. §. quod præterea, verſ. Sic ſanè*, Barboſa *in d. l. 1. D. ſolut. matrim. 6. part. num. 35. verſ. Cui minimè.*

73 Supereſt, vt ſecundam argumenti confirmationem diluamus, ſumptam ex *d. Auth. ſed iam neceſſe, verſ. At ſi debitor, iuncta gl. verbo ſuſpicio, in fin. C. de donat. ante nupt.* Qui text. obſtare quoquè videtur his, quæ circa dotis receptæ confeſſionem tradidimus, vt in dubio minimè in creditorum nedum poſteriorum, ſed nec anteriorum fraudẽ facta cenſeatur, ſed vel ſpe futuræ numerationis, vbi nulla dotis promiſsio præceſsit, vt ex vi querelæ, intra legitimum tempus oppoſitæ, ipſo iure tuti ſint, vel ſi præceſsit, ratione veræ receptionis. Sed non obſtat, quia licèt Bart. & alij plures à mòx referendis citati, ducti arg. *d. Authent.* ab ea cõmuni traditione receſſerint, inter quos fuit Valaſc. *d. conſult. at. 6. n. 12.* tamen planè falluntur, ob apertam differentiam, quam inter dotis promiſsionem à principio factam, & dotis augmentum, in rebus mobilibus ex interuallo ſubſecutum Iuſtinianus Imp. conſiderat in corpo. vnde præfata ſumitur *Authent.* nempè *in Auth. de æqualit. dotis, §. aliud quoquè, collat. 7.* in illa nãque nullam præſumit fraudẽ, in hoc verò præſumit, planè ſentiens, quòd ſi matrimonio conſtante maritus confiteatur, ſe dotem recepiſſe, nulla fraus præſumetur, quamuis illa præſumeretur, ſi poſt dotem conſtitutam, eius augmentum ſe recepiſſe debitor fateatur, cuius differentiæ ratio in obſcuro non eſt, quia cùm à communiter accidentibus dos in matrimonijs promitti, & ſolui ſoleat, confeſsio quòd ſit recepta, vtpote moribus hominum conſonans, veriſimilis eſt, adeò què iure admittitur, ex reg. text. *in l. in obſcuris 114. D. de reg. iur. c. inſpicimus 45. eod. tit. in 6.* at poſtquã dos data eſt, non ſolet augeri, ideò què ex eius augmento velut inſolito, & multò magis ex eius confeſsione faciliùs fraus præſumitur, arg. tex. *in l. 3. C. de nauicularijs lib. 11.* quam rationẽ optimè conſiderat D. Præſes Couarr. *d. lib. 1. var. c. 7. n. 6. verſ. In contrarium, in fin. cum verſ. ſeq.* & poſt Bulgarinum *n. 54.* qui eadem ratione vſus eſt, Petr⁹ Barboſa *n. 39. in d. l. 1. 6. p. D. ſolut. matrim.* vbi alios eam ſentientes refert, ſubſcribit Dominicus Gaito *d. quæſito 11. à n. 1762.* Sed & ſi maximè dotalis augmẽti cõfeſsio in bonis mobilib⁹ cõſtãte matrimonio facta, de fraude ſuſpecta ſit, ea nihilomin⁹ fra⁹ admiſſa cẽſetur in fraudẽ anteriorũ mariti creditorũ, quib⁹ ius iam quæſitum eſt, nõ etiã poſteriorum, qui velut ab ipſo cauſam habentes, non alio iure potiri debent, ex reg. *l. quod ipſis 143. & l. in his, quæ officium 175. §. 1. D. de reg. iur.* cum his, quæ ſuperiùs tradidimus *n. 58.* & quæ poſt alios tradit Ioan. Petrus Surdus *conſil. 489. num. 31.* niſi ſcilicet aliàs ex manifeſtis indicijs conſtare poſsit de animo futuros quoquè creditores fraudandi, iuxta nuper tradita *n. 71.* confert elegans text. *in l. ſed ſi maritus 14. §. ſed & ſi conſtante, D. qui, & à quibus*, per què tex. ſic in his terminis notauit, extra eos reiiciens doctrinam relatę gl. *verbo ſuſpicio*, Bart. *in ead. Auth. ſed iam neceſſe, n. 1. verſ. Breuiter*, quem ſequitur dum ad eum ſe refert Aret. *in l. ſi diuortio 21. n. 4. verſ. Vtrum autẽ poſito, D. de verb. obligat.* apertiùs Alciat. *conſ. 332. nu. 1.* & poſt alios D. Præſes Couarr. *d. lib. 1. var. c. 7. n. 7. poſt princ.*

verſ.

verſ. Sed prænotãdũ, Barboſa *in d.l.1. 6. p.n.40. ad fi. & n.41.* Gaito *de credito d. c.4. à n.1762. ad 1767.* Quare multò minꝰ futurorũ creditorũ fraꝰ præſumẽda eſt in recognoſcẽte iudicialiter chi-
74 rographum. Nec ea * induci poteſt ex eo ſolo, quòd talis recognitio vel cõfeſſio magnæ fuerit quãtitatis, niſi aliæ, & quidẽ perſpicuæ, & claræ, iuxta reg. *l. dolũ 6. iũcta gl. & cõmuni, C. de dolo*, accedãt cõiecturæ, ex quibꝰ futuros creditores fraudãdi animus arguitur, iuxta ea, quę diximꝰ, quarũ nulla in ſpecie noſtræ litis vel allegata ſaltẽ fuit, imò eò magis in ea huiuſmodi fraudis præſumptio excludebatur, quòd inter homines negotiorũ ciuitatis Hiſpalẽſis, cõmerciũ in Indiarũ partibus habẽtes, à quo cõmercij genere pauci excipiũtur, frequẽtiſsimũ ſit, huiuſmodi cõtractꝰ magnarũ etiã quãtitatũ per ſimplicẽ ſchedulã celebrari, & poſtmodũ ad inſtãtiã creditorũ cautiꝰ ſibi proſpicere volẽtiũ, earũ recognitionẽ vel in iudicio, vel coram publico tabellione fieri, vt aliarũ plurĩu cauſarũ experimẽto cognoui. Adeò q; nihil obſtat doctrina illa Butrij, quã refert, & ſequitur Alex. *cõſ. 26. n.1. in fi. lib. 2. & cõſ. 57. n.2. ad med. lib. 5.* cuius in calce arg. meminimꝰ; quia procedit in actu ſui natura ſuſpecto, ob iuris prohibitionem, qualis ille eſt, de quo Alex. in illis locis loquitur, nẽpe cõfeſsionis debiti in inſtrumẽto factæ in fauorẽ eius, qui aliàs iure relicti capere nõ poſſet, ob præiudiciũ legitimæ filiorũ, iuxta reg. tex. *in l. qui teſtamẽtum 27. D. de probat.* qui ad hoc celebris eſt, ſecũdũ õnes *ibi*, & plures relatos à Tiraq. *in l. ſi vnquã, verbo donatione largitꝰ, à n.88. C. de reuoc. don. & de retract. cõſang. §.1. gl. 18. n.80. & 85.* Ant. Gom. *ad l.9. Tau. n.35. & 36.* D. Couar. *d. lib.1. var. c.7. n.4. verſ. Primũ*, Barboſa *in d.l.1. D. ſol. matr. 6. p.n. 31. verſ. Nõ obſtat ſecũdũ*, D. Ioã. del Caſti. *quot. cõtr. to.6. c.125. n.14.* Inſtar alienationis omniũ bonorũ, vel maioris eorũ partis ab eo factę, qui magna æris alieni mole preſſꝰ erat, iuxta tex. & ibi ab omnibꝰ notata *in l. omnes 17. §. Luciꝰ D. quæ in fraud. credit.* cuius etiã in arg. mẽtionẽ fecimꝰ, vel qui de licitũ bonorũ publicationẽ dignũ cõmiſerat, *l. poſt cõ-*
tractũ 15. D. de donat. aut cõmittere parabat, vt ſequẽs proximꝰ euẽtꝰ demõſtrauit, vt cũ Bart. *ibi à n.2.* & cæteris cõmuniter, latè probat, ac proſequitur Menoc. *de præſũp. lib.3. præſũp.124. à n. 5.* Quæ omnia ad ſpeciem noſtrã, in qua de iudiciali recognitione agimꝰ, abſque vllo anteriorũ creditorum præiudicio, vel probabili indicio fraudandi futuros nihil attinent.

Iã ergo ad vlt. arg. ſolutionẽ accedamꝰ, inde vim ſuã muniẽtis, quòd chitographũ illud, ab Andrea in fauorẽ Gũdiſſalui recognitũ, legitima cauſa deſtitutũ fuit, adeò q; ipſi Gũdiſſaluo proficere nõ potuit, nedũ ad hypothecariã actionẽ, ſed nec ad perſonalẽ. Id quod etiã parũ obſtat, nã & ſi regulã veriſsimã eſſe agnoſcã, de qua latè olim diſſerui in prælect. ad tex. *in c. ſi cautio 14. de fide inſtr.* & infeꝛiꝰ quoq; diſſerã *diſſert. 25.* at in chirographo illo verificatã eſſe inficias eo, quippè cũ eiꝰ regulę ratio repugnet, quæ licèt multiplex tradi ſoleat, illa tamen veriſsima eſt, quã tradiderũt Ab. Panor. *ibi, n.2. verſ. Et ex hoc*, Felin. *n.1.* & cæteri cõmuniter ſecũdũ inf. referẽdos, atq; inibi ego latè cõprobaui, quòd mirum cautio, ſeu promiſsio, vel cõfeſsio in ſcriptura cõtẽta, nullã cõtinẽs cauſã, ob quã illa ſit emiſſa, cũ in dubio donãdi animꝰ minimè præſumatur, *l. elegãter 24. §.1. in fin. D. de pignerat. act. l. ſi cũ aurũ 50. ſimiliter in fin. D. de ſolut. l. cũ de indebito 25. in princ. verſ. qui enim ſoluit, D. de probat.* cũ vbiq; notatis, & ab Alciato *de præſump. reg.1. præſump.3.* Maſcar. qui latiſſimè vltra alios proſequitur *de probat. to.1. cõcl. 555. per totã*, Menoc. *de arbitr. lib.2. caſu 88.* ex errore potiùs debere ſe exiſtimãtis, quã ex deliberato animo proceſsiſſe intelligitur, arg. text. *in l. ſed & ſi quis 5. §. vlt. in fi.* iuxta inductionẽ Bart. & Alex. *n.1. D. ſi quis cautionib.* nã & ſi nec is præſumi ſoleat, vt latè probãt, & proſequũtur Alciat. & Menoc. *de præſũp.* ille *reg.3. præſũp.21.* hic verò *lib.6. præſũp. 22. per totam*, at in dubio potiꝰ præſumitur, quã donatio, vt ſẽtit gl. *verbo eã q; cautuã, in l. generaliter 13. C. de nõ num. pec.* vbi apertiꝰ hoc docuerũt Bald. *in 4. oppoſit. n.13. & 14.* & Ang. *n.5. verſ. Aut dubitatur*, & poſt

Digitized by Google

alios Alex. cōſ. 13. n. 2. & 3. lib. 1. atq; alibi paſsim, Philip. Dec. cōſ. 176. n. 1. Grāmat. deciſ. 68. n. 3. & Maſcar. d. cōcl. 555. n. 5. adeò q; obligare non poteſt nec naturaliter quidé, iuxta reg. tex. in l. ſi per errorē 15. D. de iuriſd. om. iud. iuncta l. 1. in princ. & §. eduētionis, verſ. adeò, D. de pact. l. 2. & 3. D. de oblig. & act. l. ſi ebum 95. §. naturalis, D. de ſolut. l. cū ampli⁹ 84. §. is natura debet, D. de reg. iuris.

Quæ quidé ratio ſatis (ni fallor) colligitur ex d. l. cū de indebito 25. §. fi. iūcto præced. cōtextu, vbi ratio præſumpti, vel nō præſūpti erroris facit, vt is qui indebitū ſe ſoluiſſe dicit, vel indebitū probādi onere liberetur, eo in aduerſariū trāslato, cū ſcil. error præſumitur, vt in ſpecie §. ſin autē, vel illud in ſe ſuſcipere teneatur, cū error nō præſumitur, vt in ſpecie verſ. Sin verò, & §. ſed hæc ita, vnde Paul. I. C. inferrre conſequēter videtur in d. §. fin. ad eū, qui cautioné à ſe indebité expoſitā eſſe dicit, profeſſus ſe quid accepiſſe, vel debere, quod reuerà nō acceperit, vt ſiquidem cautio illa indiſcretè, hoc eſt indeterminatè loquatur, nullā debiti cauſā exprimés, quia per erroré emiſſa intelligitur, onus probādi debitū in aduerſariū trāsferat, ſi verò diſtinctè, & ſpecialiter loquatur, cauſam, vel cauſas, pro quib⁹ cōſcripta eſt, deſignauerit, quia in ſic cauēte, in quo alias inuериſimilis ſit error, maxima deliberatio præſumitur, ipſe cōtrariū ei⁹, quod in cautione cōtinetur, probare omninò debeat, alias ei ſtare cogatur. Alia verò ratio, quā Bald. cōſiderat in l. vn. n. 4. verſ. ſed cū ſtipulatio, C. de cōfeſ. & valdè probat Ant. Gom. var. reſ. to. 2. c. 11. n. 2. quòd cautio illa poſsit emanare ab aliqua iniuſta, & turpi cauſa, quæ ſi exprimeretur, inutilé obligationé redderet, iuxta reg. tex. in l. iuris gētiū 7. §. ſi ob maleficiū, D. de pact. & in l. pen. D. de condict. ob turp. cauſ. ex eo plane cōuincitur, quòd & in dubio poti⁹ præſumitur error, quā malitia, vel delictū, l. penul. in fi. illic, in quā credo te magis errore quā malitia incidiſſe, C. de his, qui ſibi abſcribūt in teſtam. & cū Bar. & alijs not. Alex. cōſ. 53. n. 16 lib. 7. Dec. cōſ. 174. n. 5. lib. 1. Menoc. de præſūp. lib. 5. præſūp. 3. n. 35. & 36. quæ ſi animaduerteret Parlad. lib. 2. re. quot. c. 3. n. 57. in fi. cū ſeq. nō ita audacter cōmuné rationé impugnaret, generali tātū duct⁹ præſūptione, quòd nemo exiſtimād⁹ ſit dixiſſe, quod nō méte agitauerit, l. labeo 7. §. Seru⁹, verſ. Caterū, D de ſuppellect. leg. nec ad præcedétes ſpecificas præſūptiones reſpiciés, quę illa longè ſunt fortiores, adeò què vincere ipſam debet, l. Diu⁹ 7. verſ. Itaq; ſi ſtatus, vbi notat gloſſ. verbo exiſtimari, & Bart. n. 3. D. de in integ. reſt. c. litteras 14. verſ. Quāquā veriſimili⁹, vbi & obſeruat Abb. n. 1. verſ. nota, quòd vbi duę, ext. de præſūp. Dec. cōſ. 470. n. 10. & cōſ. 479. n. 6. tom. 2. & poſt alios Menoc. de præſūp. lib. 1. q. 30. n. 1. & lib. 3. præſūp. 132. n. 84. & lib. 5. præſūp. 21. n. 22. & lib. 6. præſūp. 64. n. 45. Gr. Lop. in l. 115. gl. 7. verſ. Intellige etiā, tit. 18. p. 3. ſuperior autem ratio in ſpecie noſtra non verificatur, iuxta ea, quæ mox dicemus.

Nec obſtat arg. cōfirmatio ſūpta ex l. 76
nō ſolū 49. §. vlt. D. de pecul. & ſimilib⁹, ibi adductis; quia leges illæ procedūt in priuato lib. rationū, in quoquiſq; annotatione propria alterius ſe debitoré nulla expreſſa cauſa profeſs⁹ eſt, nec enim in rationes ſuas referre, aliud ſignificat, quā referre in priuatū libr. in quo memoriæ cauſa debita, vel credita ſcribi ſolét, vt in l. inſtrumēta 5. l. rationes 6. & l. exēplo 7. C. de probat. quo in ſéſu verū eſt, in huiuſmodi libro cauſam exigi ad obligādum ſcribété, quia in eo militat præcedés ratio, quòd talis annotatio ex errore poti⁹, quā ex animo deliberato proceſsiſſe cēſeatur, & in his terminis loquūtur ferè omnes in arg. relati, népè Iaſ. in d. l. admonēdi n. 115. verſ. Limita, Marā. d. actu 6. de teſt. product. n. 24. Maſcar. d. cōcl. 977. à n. 16. & Nic. Genoa d. q. 4. à n. 114. & lib. 2. q. 1. n. 3.

Cui⁹ cōtrarium procederet * in libro, 77
vel ſchedula, ad mutuas dati, & accepti rationes ſe referéte, vt in chirographo illo, de quo agim⁹ euenit, nec enim tūc error admiſſus dici poteſt, cū in eo expreſſa fuerit dati, & accepti rationum cauſa, quæ licèt nō ita ſpecifica ſit, ac ſi cōtractū, vel negotiū exprimeret, vnde illæ rationes proceſſerūt, non ideò min⁹ ſufficiés cēſeri debet, cū ſaltē impulſiua ſit, & volūtaté, ac certā ſciétiā cōfitētis demōſtret, id quod in terminis

nis ſatis deducitur ex *l. emptor* 47. §. *Lucius*, illic, *ex ratione menſæ*, iuncto fi. illic, *ſi tantùm ratio accepti, atque expenſi eſſet computata, D. de pact*s, & melius ex *l. Publia Mæuia* 26. §. *fin.* illic, *itē ex ratione patris veſtri decē*, iūcto tex. *ibi, ſed probatiōnē depoſitarū rerum impleri poſſe, D. depoſiti*, confert & text. *in l. creditor* 60. §. 1. *in princ. iūcto verſ. Itē ſi maritus, D. mād. in l. Cūpan*⁹ 47. *verſ. Sed ſi cū ſciret, D. de oper. libert. & in l. à Titio* 107. *al.* 108. *D. de verb. oblig.* cū his, quæ per hæc iura notauit Bald. *in l. generaliter* 13. *q.* 4. *ſub n.* 22. *C. de nō num. pec. & in l.* 3. *q.* 17. *ſub n.* 20. *verſ. In contrariū, C. de collat.* & magis in terminis idē Bald. *cōſ.* 461. *n.* 1. *verſ. In cōtrariū, vol.* 1. aſſerēs, promiſsionē in inſtrumēto factam florenorū 600. pro reſtauratione, ſufficientē cōtinere causā, ad hoc vt ex ei⁹ defectu non poſsit talis promiſsio per exceptionem elidi, Salic. *in l. vn. n.* 6. *verſ. Sed iuxta prædicta quæro, C. de cōfeſſis*, dicēs, debiti cōfeſsionē in ſcriptura factā pro reſto, & ſaldo rationū, habere cauſam annexā, hac addita ratione, quòd rationes ſupponūt hinc inde accepta, & data ex iuſta cauſa, *l. ſi quis ex argētarijs* 6. §. *rationē, D. de edēdo*, ſequūtur Alex. *cōſ.* 4. *n.* 8. *& cōſ.* 83. *n.* 6. & 8. *lib.* 1. *& cōſ.* 141. *n.* 4. *lib.* 6. Steph. Bertrād. *cōſ.* 298. *n.* 2. *vol.* 2. Marāt. *d. actu* 6. *n.* 25. Nic. Genua *de ſcript. priu. lib.* 1. *q.* 4. *procemiali, n.* 254. *& d. lib.* 2. *q.* 1. *n.* 6. quicquid idē Alex. cōtrariū parū ſibi cōſtās voluerit *cōſ.* 182. *n.* 5. *lib.* 2. (vbi eū in arg. citaui) *& cōſ.* 3. *n.* 2. *eod. lib.* 1.

Quæ quidē omnia ex ſuperabūdāti di- 78
cta sūt, nā cū in ſpecie noſtra chirographi cōfeſsio ſolēniter in iudicio recognita fuerit, licet cauſam nullā cōtineret, efficaciter cœpit obligare ſcribētē, qui nihil aduersùs eā oppoſuit, imò & ſimplex cōfeſsio in iudicio facta, præſumitur nāq; deliberata, & veſtitur calore iudicij, in quo quaſi cōtract⁹ quidā videtur celebrat⁹ *l.* 3. §. *idem ſcribit D. de pecul.* quā plurib⁹ exornaui *ſup. diſſert.* 5. *n.* 60. facit elegās tex. *in l. cū oſtēdim*⁹ 4. §. *fi.* illic, *& nomina ſua referri in acta publica paſſi ſunt, D. de fideiuſſ. tutor.* & in propoſito melior *in l.* 1. §. 1. *D. de interrogat. in iure faciend.* vbi not. gloſſ. *verbo apud iudices, circa fin. verſic. Sed coram iudice valet*, & Bald. *num.* 13. *verſ. Sed in iudicio*, idem Bald. *in l. generaliter* 13. *n.* 15. *verſ. Itē nō obſtat, C. de nō num. pec. & in l. ſicut* 4. *ante n.* 1. *verſ. Itē nota*, per tex. *ibi, in fin. C. de repud. hered.* Salic. *in l. vn. n.* 5. *C. de cōfeſſ.* ac poſt alios Hip. Marſil. *in l.* 1. §. *præterea, n.* 63. *D. de quæſt. & in rubr. C. de probat. n.* 94. *iuxta nouiorē edit.* Maſcar. *de probat. to.* 1. *cōcl.* 348. *n.* 7. & 8. Gre. Lop. *in l. fi. gl.* 3. (per eū tex. *ibi, algunos conocī fuera de juizio, sūpto arg. à cōtrario ſēſu*) *tit.* 13. *p.* 3. Oroſc. rectè explicās *in l. tale pactū* 40. *à n.* 29. *D. de pact.* Franc. Auileſ. *c.* 10. *Prætorū, verbo execucion, n.* 10. *circa fi. verſ. Quod extende*, Gutier. *de iuram. confirm.* 1. *p. c.* 47. *n.* 15. Dominic⁹ Gaito *de credito c.* 3. *tit.* 2. *n.* 50.

DISSERTATIONIS SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *Appellatio iure permittitur à iudicis mādato, ſeu decreto, grauamē irreparabile cōtinente.*

2 *Actor de iure ſuo inſtructus, ac probationibus munit⁹ accedere ad iudiciū debet, nec intentionis ſuæ fundamentum ab aduerſario petere.*

3 *L. 1. §. vlt. D. de interrogat. in iure fac. ac de interrogator. act. expenditur.*

4 *Mandatū de recognoſcēdo, præparatoriū eſt ad executionē, per qd ad illā deuenitur.*

5 *Appellatio iure permittitur à ſententia interlocutoria, habente vim diffinitiuæ, & an à mandato de exequendo appellatio ſuſpenſiua detur? & n. 30.*

6 *Conceſſo aliquo, & id omne conceſſum videtur, per quod ad illud deuenitur.*

7 *Appellatio quoad ſuſpendendi effectū nō admittitur à mandato de recognoſcenda ſcriptura, an ſit propria, nec ne?*

8 *Appellatio iure ciuili quoad ſuſpendēdi effectum non admittitur à ſententia merè interlocutoria, hoc eſt neque diffinitiuæ vim habente, neque continente grauamen, per appellationem à diffinitiua interpoſitam irreparabile.*

Digitized by Google

9 *Mandatum de recognoſcendo, neque ſententia diffinitiuæ vim habet, neque grauamen cõtinet irreparabile, & quare? & quid in mãdato de declarãdo? remiſſiuè.*

10 *Hiſpalenſis, & Granatẽſis Senatus obſeruãtia, & incidẽs deciſio Granatenſis.*

11 *Regula, quæ prohibet, actorem petere intentionis ſuæ fundamentum, & probationẽ ad aduerſarij domo, defenditur ab impugnatione nonnullorum, regulam in contrarium ſtatuentium.*

12 *Procedit in probatione, quæ ſumenda eſt ex inſtrumentis, vel teſtibus ab aduerſario producendis.*

¶ *Lex 1. §. 1. D. de interrogat. in iure fac. mirum in modum interpretum ingenia torſit pro eius vera interpretat. ibid.*

13 *Interrogationes olim ad actoris inſtantiam primo, ac potiſſimè modo fiebant ad litem præparandam, & eius rei exẽpla.*

14 *Fiebant ad duplicem finem, ad iudicem certificandum, & ad reum adſtringendũ, & onerandum ex ſua in iudicio reſponſione, & eius rei exempla.*

15 *Fiebant ſecũdo modo ad litis deciſionẽ, & ex reſponſione hac ſecũdo modo facta, abſoluti, primo autẽ modo tunc demũ cũ reus cõfeſſione ſua ſe mẽtiẽdo onerabat, actio interrogatoria naſcebatur, quæ ipſo iuris conſultorũ ſeculo in vſu eſſe deſijt.*

16 *Actiones interrogatoriæ, cur etſi minus frequentari, & in vſu eſſe deſierint, in Pandectas referantur?*

17 *Reus ex quo actoris intẽtionẽ negabat, etiã olim Iuriſconſultorũ tẽpore iurare de calũnia inuicẽ cũ actore ipſo tenebatur, quod latius poſtea Iuſtiniani ſanctionibus cõſtitutum, & auctũ eſt, & in meliorem formam redactum, iure què Pontificio, ac Regio paſſim probatum.*

18 *Iuramenti huius æquitas, & effectus.*

19 *Reus ſuſcipere tenetur iuramentum litis deciſorium ab actore ſibi delatũ, vel ei referre, & quare?*

20 *Tenetur etiam actoris poſitionibus ſibi in articulis probationis factis, clarè, ac diſtinctè ſub iureiurando reſpondere, & ex confeſſione oneratur, vel liberatur.*

21 *Cur ita reſpondere teneatur, non autem propria inſtrumenta actori, illis ad intẽtionis ſuæ probationem egẽti edere? difficultas maxima, in qua explicãda nimis ingenia ſua interpretes exercuere.*

22 *Prior interpretatio refertur docentiũ, poſitionum vſum olim Iuriſconſultis, & Imperatoribus, antiquis què Põtificibus fuiſſe incognitũ, poſtea què in iudicijs receptũ, & a nouioribus legũ, & canonum cõditoribus probatum, eo què fuiſſe correctã iuris regulã, quæ negat reũ actori propria inſtrumenta edere teneri.*

23 *In eã rẽ expẽditur tex. in c. 1. de probat. iuxta eius verũ originale, quod refertur, ex eo què vera illius capitis hiſtoria traditur.*

24 *Hæc tamen interpretatio conuincitur.*

25 *Altera refertur, differentiam vnã conſtituẽtium inter poſitionum reſponſionẽ, & inſtrumentorum editionem; quæ ſimiliter refellitur.*

26 *Reus propria inſtrumẽta, etiam eo caſu actori edere regulariter non tenetur, quo aliũdè veritas haberi nõ poſſit, ob amiſſionis caſũ vel ſimilẽ aliũ, cõtra plures.*

27 *Cap. 1. de probat. pro hac ſententia expenditur.*

28 *Tertia annectitur interpretatio, aliam excogitantium differentiæ rationẽ; quæ etiam exploditur.*

29 *Quarta recenſetur Alciati, quæ nõ minùs fallax eſſe oſtenditur, & alia remiſſiuè traduntur.*

30 *Vltima ab authore excogitata ſubiungitur.*

31 *Reus iure præſertim noſtro Regio cogitur etiam ante litis ingreſſum declarare ad actoris inſtantiam.*

32 *Appellatio ſuſpẽſiua nõ admittitur à iudicis mãdato de exequẽdo eo, quod iure paratã executionẽ habet, & quare cũ 2. n. ſeqq.*

33 *Mãdatũ de exequẽdo, aliã poſt ſe ſẽtẽtiã expectat, vel addictionis, vel abſolutoriam in eodem iudicio executiuo.*

34 *Appellatio iure denegatur ab ipſa executione facti.*

35 *Mandatum de exequendo, eſt pars executionis, & ideò idem de eo, quod de ipſa executione iudicandum eſt.*

36 *Appellationẽ à mãdato de exequẽdo, vt potè à ſẽtẽtia merè interlocutoria quòad ſuſpẽdendi effectũ nõ admitti Accurſ. ſibi in alijs locis cõtrarius deniquè docuit; quæ ſentẽtia præualuit, crebriùſquè recepta eſt, licèt nõnulli varient tã quòad qualitatem mãdati, quàm ſententiæ, cui illud ſit adſcribendum.*

37 *Appellatio ex ſententia Roderici Suárez*

Digitized by Google

rez in præcepto negatiuo de non exequendo, admittitur quòad vtrumque effectũ, iuxta priorem Accurſij ſententiam, non autem admittitur quòad ſuſpenſiuum à præcepto, ſeu mandato affirmatiuo de exequendo, iuxta poſteriorem ſentẽtiam magis communem; quæ diſtinctio, & concordia, alijs omiſſis, vt verior retinetur.

38 *Appellatio à præcepto affirmatiuo de exequendo non ſolùm denegatur, vbi illud factum eſt ab executore mero, ſed etiam vbi à mixto, contra Fachineũ, nec tantùm à mandato de exequendo ſententiam tam latam, ſed & inſtrumentũ, paratam executionem habens, contra Felinum, & alios.*

39 *Appellatio à mandato de exequendo chirographo, legitimè in iudicio recognito, non admittitur quòad ſuſpendẽdi effectum, etſi error allegetur.*

DE MANDATO DE RECOGNOSCENDO CHIrographo, an appellationem admittat quòad vtrumque effectũ, tam ſuſpenſiuum, quàm deuolutiuum? & obiter de mandato de exequendo, ac de declarando ante litis ingreſſum, ad interpretationem, *l. 1. §. vlt. ac totius fermè tituli, D. de interrogationibus in iure faciend. ac de interrogat. act.* aliorum què difficilium iuris locorum.

DISSERTATIO XXII.

PRÆCEDENTI diſſertationi, in qua de chirographo in iure recognito ad prælationis effectũ ſermonẽ fecimꝰ, valdè affinis hæc eſt, quá de ipſo mãdato de recognoſcẽdo inſtituimꝰ, paſsim q; foro aſsidua, ob frequẽtẽ ad Senatũ interpoſitã appellationẽ tã ab eo, quàm à mandato de declarãdo, & de exequẽdo ipſo chirographo iam recognito. Quapropter dubia hęc peculiari, ac ſeparata diſſertatione digna viſa ſunt, & cùm adeò inter ſe cõ iuncta, & cõnexa ſint, vt breuitati quãtũ fieri poſsit cõſulamꝰ, ſub primo ſequẽtia abſoluemus.

1 Porrò à mãdato de recognoſcendo appellationẽ admitti quòad vtrũq; effectũ, ex eo in primis ſuadetur, quod à ſentẽtia, grauamẽ magnũ, & irreparabile cõtinente, appellatio iure permittitur, *l. arbitro 9. D. qui ſatiſdare cogãtur, l. 2. D. de appellat. recipiẽd.* & vbique gl. Bart. & cæteri omnes, *c. nõ ſolẽt 30. verſic. ante ſentẽtiã 2. q. 6. l. 13. verſ. Fueras ende, tit. 23. p. 3. l. 10. ad fi. tit. 7. lib. 2. noua cõpil.* gl. *verbo ipſo iure, in Clem. 1. de hereti.* Bald. *in l. 2. n. 5. C. de epiſcop. aud. & in l. minorib. n. 5. C. de his, quibꝰ vt indig.* Rebuf. *in cõcordata tit. de collat. gl. 1. in 3. reg. verſ. Fallit quãdo grauamẽ,* Ioã. Bapt. Aſin. *in praxi iudicior. 1. p. §. 31. c. 2. limit. 13. & c. 18. limit. 1.* ac poſt alios Lãcelot. *de attẽtat. 2. p. c. 12. limit. 1. à n. 100. ad 107.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 490. n. 3.* Gõçal. *ad reg. 8. Cãcell. gl. 9. poſt §. 1. in annotation. cõtra nullitat. n. 176.* qui 2. *n. ſeqq.* idẽ iuris eſſe reſoluit, vbi grauamẽ reparari poteſt, ſed cũ magna difficultate, aut nõ ex toto, Grat. idẽ reſoluẽs *diſcept. forẽſ. lib. 1. c. 74. n. 12. & 13.* Ignat. del Villar *in ſilua reſpõſor. lib. 1. reſpõſ. 15. q. 1. n. 6. & 7.* Petr. Moneta *de cõſeruat. c. 9. n. 158.* Giurb. *deciſ. Sicil. 56. n. 1.* at mãdatũ de recognoſcẽda ſcriptura, huiuſmodi eſt, ergo appellatio ab illo interpoſita valida eſt, & vtrumq; effectũ operari debet; minor probatur, nã per huiuſmodi mandatum cogitur reus voce propria actoris intentionem fundare, * qui de 2
iure ſuo inſtructus eſſe debuit, *l. qui in alterius 42. alias 43. verſ. Hæc ita, D. de reg. iur.* nec intẽtionis ſuæ fundamentũ ab aduerſario petere *l. in ſpeciali 73. D. de rei vendicat. l. de minore 10. §. nec debet 4.* illic, *nec debet initium probationum de domo rei accuſator ſumere, D. de quaeſtionibus, l. qui accuſare 4. & l. fin. in fine, C. de edendo, l. cogi 11. C. de petit. heredit.*

 l. nimis

l. nimis graue 6. C. de teſtib. c. ſi teſtes 3. §. qui intendit, 4. q. 3. cap. accuſator 2. illic,
reum neceſſitate monſtrandi contrariũ non
adſtringit, 6. q. 5. c. 1. in fin. ext. de probat.
l. 1. verſ. Ca ninguno deue ſer apremiado
para aduzir teſtigos en juyzio contra ſi, tit.
16. *p.* 3. tradunt, & explicant vltraor-
dinarios *in dictis locis*, Socin. reg. *alpha*
betica 112. Petrus Dueñas *regul.* 230.
Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu* 499. *n.* 1.
Fuluius Pacianus *de probat. cap.* 61. *à n.*
48. Aluar. Valaſc. *de iure emphit. q. 8. n.*
1. Ioan. Garſias *de nobilit. gl.* 2. §. 1. *nu.*
20. Gaſp. Roderici⁹ *de ann. redit. lib.* 1.
q. 16. *n.* 19. Donell. *lib.* 23. *comment. c.*
7. vltra alios congeſtos à Zenedo *col-*
lect. 167. *ad decretal. num.* 6. & Horat.
Carpan. *ad ſtatuta Mediolani, c.* 79. *à n.*
3 12. & in materia * interrogationis, &
confeſsionis iudicialis probat elegans
tex. *in l.* 1. §. 1. illic, *quia nemo cogitur an-*
te iudicium de iure ſuo aliquid reſpondere,
D. de interrogat. in iure faciend. & de in-
terrogator. actionib. Quod & ratione
pro .atur, quoniã aduerſario propria
arm ., quibus quis defendi debet, con-
cedere, vt eiſdem poti⁹ offendatur, &
iuguletur, periniquum, & amarum eſt,
iuxta Ouidianum illud.

Heu patior telis vulnera facta meis.

Et eſt duplex pœna, vt in prouerbio
eſt, *bis occiditur, qui gladio ſuo perimitur,*
indèquè iure cautum eſt neminẽ ſe ip-
ſum in occultis publicè prodere tene-
ri, *c. quis aliquando* 87. §. *item illud, verſ.*
Non tibi dico vt te prodas in publicum, iũ-
cta gl. *verbo prodas, de pœnis. diſtinct.* 1.

4 Secundò quia per mandatum de re-
cognoſcendo, ad executionẽ ſcripturę
recognitæ deuenitur, iuxta ea quæ in
ſequenti diſſertat. latiùs diſſeram, ſed
à mandato de exequendo appellatio
cum omni effectu iure conceditur, er-
go & à mandato de recognoſcendo cõ
ceſſa cenſeri debet; minor probatur,
quia mandatum de exequendo eſt ſen-
tentia interlocutoria habẽs vim diffi-
5 nitiuæ, à qua * ſimiliter appellatio iu-
re permittitur quoad omnem effectũ,
l. ait Prætor 7. §. *permittitur, l. intra vti-*
le 39. *aliàs* 40. *iuncta gl.* 1. *in fin. & com-*
muni D. de minoribus, ac reſoluunt ferè
omnes relati *ſup. n.* 1. & mox referẽdi,

& apud nos probat *d. l. 3. verſ. Saluo ſi*
las ſẽtẽcias interlocutorias, tit. 18. *lib.* 4.
noua cõpil. cui⁹ generis ſentẽtiæ mãda-
tũ illud adſcribi, adeò q; ab eo talẽ ad
mitti appellationẽ docuit gl. 1. *in l. ab*
executore 4. *D. de appellat. & in l. ab exe*
cutione 5. *C. quorum appellat. non recip.* &
vbiquè communis, quam reſoluũt Re-
buf. *in repetit. l. quod iuſſit* 14. *in præfa-*
tione n. 56. *D. de re iudicata*, Iacob. Can
cer. *variar. reſolut. lib.* 1. *c.* 17. *de appel-*
lat. n. 30. *& lib.* 3. *cap.* 17. *de ſentent. nu.*
134. Sigiſm. Scaccia *de iudicijs lib.* 1.
c. 97. *n.* 107. *verſ. Minùs obſtat, & de ap-*
pellat. q. 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *à n.* 191.
ad 195. *& q.* 19. *remed.* 1. *concluſ.* 6. *nu.*
32. *verſ. Exemplifica primò*, ac plures a-
lij congeſti à Salgado *de Reg. protect.*
4. *p. c.* 1. *n.* 9. *&* 10. Vnde & conſequẽ-
tia tenet, vt idem dicendum ſit in man
dato de recognoſcẽdo, quippè quæ le-
gitima eſt, acq; ſumitur ex vulgari regu-
la, * qua traditum eſt conceſſo aliquo, 6
& id omne videri conceſſum, per quod
ad illud deuenitur, *l. oratio* 16. *D. de*
ſponſalib. l. ſi pupillorum 7. §. 1. *D. de re-*
bus eorum, l. fin. C. de rebus alien. non alie-
nand. quam regulam latè nos exorna-
uimus, *differt.* 5. *n.* 43.

Verùm his non obſtantibus contra- 7
ria ſententia, nempè à mandato de re-
cognoſcenda ſcriptura, an ſit propria,
nec ne, appellationem ſuſpenſiuam nõ
admitti, veriſsima eſt, & in Senatu paſ
ſim recepta, quam docuit Bald. *conſil.*
335. *vol.* 4. ſequuntur Rebuf. 1. *tom. ad*
leges Gall. tit. de chirogra. recognit. in præ-
fat. n. 80. Marant. *de ordine iudic.* 6. *part.*
actu 2. *de appellat. limit.* 42. *ſiue nu.* 361.
Petr. Nunius ab Auendaño *de exequend.*
mandatis, 2. *p. c.* 30. *n.* 2. *ad fin.* Parlad.
lib. 2. *rerum quotid. c. fin.* 1. *p.* §. 5. *n.* 8. *&*
nu. 16. *verſ. Sed illud quoquè*, Ioan. Gu-
tierr. *pract. qq. lib.* 1. *q.* 124. *nu.* 6. *& q.*
125. *n.* 5. *ad fin. verſ. Ipſe verò dubito*, A-
zeued. *in l.* 5. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua compil.*
n. 4. Borgnin. Caualcan. *deciſ. Finizan.*
27. *n.* 57. *p.* 1. Author Curiæ Philippi-
cæ 2. *pars. de iudicio executiuo*, §. 6. *n.* 6.
(qui idem ex eadem ratione docet in
mandato de declarando ante litis in-
greſſum ad partis inſtantiã facto, quod
an verum ſit inferiùs aperiemus) D.

Franc.

Digitized by Google

Franc.Salgad.*de Reg. protect.* 2. *p.cap.*
1.*num.*171.Floridus Mauſon.*de cauſ.*
*executiu.lib.*1.*q.*5.*n.*43. Ioan. Domi-
nic.Gaito *de credito c.*2.*tit.*8.*n.*2744.
8 Cuius rei illa veriſsima ratio eſt, *
quòd à ſententia merè interlocutoria,
hoc eſt neque diffinitiuę vim habente,
neque continente grauamē, per appel
lationem à diffinitiua interpoſitā irre
parabile, iure ciuili appellatio quòad
ſuſpendendi effectum non admittitur,
*l.*2.*C.de Epiſcopali aud. l. ante ſententia*
7.*C.quorum appellat. non recip. d. l.* 13.
*tit.*22.*p.*3.*d.l.*3.*in princ. tit.* 18. *lib.* 4.
*noua compilat.*explicant,& proſequun-
tur latè vltra DD.*vbiquè*, & plures a-
lios,Ioan.Cephal.*conſ.*266.*n.*5.*&*6.
*vol.*2.Lācelot.*de attentat.*2.*p. d.c.*12.
*limit.*1.*à n.*1.*&* 10. Hieron.Gonçal.
*ad reg.*8.*Cancell.gloſ.*1.*poſt* §.1.*n.*175.
Sigiſm.Scaccia *de appellat.q.*17.*limit.*
47.*memb.*1.*à n.*1.Ioan.Petr.Monetta
*de conſeruatorib.d.cap.*9.*n.*157.Giurba
*d.deciſ.*56.*ex n.* 1. Alphonſus Narbo-
na *ad l.*59.*tit.*4.*lib.*2. *nouiſſima compi-
lat.gl.*1.*à n.*106. Don Franc.Salgad.
*de Regia protect.tom.*1.*part.*2.*c.*1.*n.*6.
verſ. Iure etenim, qui idem in terminis
iuris Pontificij reſoluūt,ſtante Cōcil.
Trid. *Seſſ.* 24. *de reform. c.* 20. de quo
9 inf.dicā latiꝰ *differt.*.41. Porrò * māda-
tum de recognoſcenda ſcriptura,an ſit
propria, nec ne,neque diffinitiuæ ſen-
tētiæ vim habet, neque grauamen cōti
net,quod per appellationem à diffini-
tiua interpoſitā reparari nequeat, ſed
quādam de proprio partis facto inter-
rogationem,quam iudex,vt pote nixā
actione, de qua per ſcripturam ipſam
productam ſaltem præſumptiuè conſ-
tat, iure facere poteſt, ad cauſam inſ-
truendam,ac diffiniendam, argum. *l.*1.
cum ſequentibus,*D.de interrogat.in iure
faciend.* & in propoſito recognitionis
probat opt.text.*in l. cùm ab initio* 4.il-
lic. *Prætoris id officium eſt,vt cogat ſigna-
tores conuenire,& ſigilla ſua recognoſcere,
D.quemadm. teſtam. aper.* cum alijs tam
ex communi iure, quàm Regio, ad 1.
argum. aptiùs referendis,& explanan
dis,& in terminis obſeruat Ludou.Ro
man.*conſ.*313. *in caſu propoſito, num.* 3.
quem refert, & ſequitur Aymon Cra-
uet.*conſ.*823.*n.*4.*p.*5. conſequens eſt
igitur, vt à tali mandato appellatio
quòad ſuſpendendi effectū admitti nō
debeat. Atque ita * paſsim me iudice 10
cenſuit Hiſpalenſis Senatus in pleriſ-
que cauſis tam Eccleſiaſticis,quā pro-
phanis, idemquè Granatenſis curia in
omnibus,quas videre me contigit, in-
concuſſè obſeruauit. Quod inter alia
nouiſsimè, dum liber hic prelo manda
retur,euenit in cauſa Eccleſiaſtica Li-
cenciati Ioānis Mendez Clerici Gua-
dicenſis cum Licenciato don Franciſ-
co Legionenſi,qui cùm ab electo Gua-
dicenſi, Epiſcopo, ante quàm ad Epiſ-
copatum ipſum accederet, eius Vica-
rius,& Gubernator factus eſſet,ſimul-
què generale mandatū cum ſubſtituen
di clauſula ad exigēdos interim Epiſ-
copatus reditus,& prouentus accepiſ-
ſet,mandatum hoc eidem Ioanni ſubſti
tuit, qui per litteras ab ipſo ſibi deſti-
natas (vulgò *libranzas*) magnas pecu-
niarum ſummas,quantitatem à ſe ex vi
ſubſtitutionis recuperatam excedētes
perſoluit,qua de cauſa Franciſcum ip-
ſum iam adueniente Epiſcopo vicaria-
tu motum, & adminiſtrationis rationē
reddere iuſſum, coram ſequēti vicario
compelli petijt ad recognoſcēdas lit-
teras illas delegatorias, quod cùm ita
ſub cenſuris ille iuſsiſſet, ab hoc decre
to appellationem Franciſcus interpo-
ſuit, & ob nō delatam ſibi appellatio-
nem, violētiæ querelam ad curiam de-
tulit,in qua ex ſupradictis nullam Ec-
cleſiaſticum iudicem in eiuſmodi man
dato,eius què executione,appellatio-
ne neglecta, vim facere declaratū eſt,
vicario ipſi cauſa remiſſa.

Hiſpalenſis, & Granatēſis Senatꝰ obſeruātia, & incidēs deciſio Granatēſis.

Nec quæ in contrarium adduximus 11
argumenta quicquam mouere debent.
Nō primum, quia &ſi fateamur verū,
à iudicis mandato, grauamē magnum,
& irreparabile continente, omni iure
permiſſam appellationem eſſe quòad
vtrumque effectum, at ex dictis *ſup.n.*
7.8.*&*9.negamus tale eſſe mandatum
de ſcriptura, aut ſubſcriptione propria
recognoſcenda. Nec obſtat, quòd per
illud reus cogitur voce propria acto-
ris intentionem fundare, contra iuris
regulam, quæ prohibet, actorem pe-

tere intentionis ſuæ fundamentum, &
probationẽ ab aduerſarij domo; quia
& hãc regulam fatemur, tametſi ea tot
ſit limitationibus inuoluta, vt conſul-
tius pleriſque videatur regulam in cõ-
trarium ſtatuere, vt Æmilio Ferreto,
ex n.37. & Bologneto *n.72.& 73.in l.*
1.C.de eden. eidem Bolognet. *in l.fin. n.*
24.& 25. C.eod.tit. ſubſcribit Valaſc.
de iu.emphit.d.q.98.n.4. perperàm ta-
men quia regulæ proprium eſt habere
limitationes, *l.1. l.omnis definitio 22.*
D.de reg.iur. vt pro communis regulæ
defenſione nõ malè cõſiderat D.Ioan.
Balboa *in c.1.de probat.n.36.* cæterùm
12 * procedit illa in probatione, quæ ſu-
mẽda eſt ex inſtrumẽtis, vel teſtib9 ab
aduerſario producẽdis, quomodò tex-
tus, & DD. pro reg. ipſa allati loquũ-
tur, ac militat propriè ratio, qua illã
cõmuniuimus, nõ etiã in ea, quæ ſumẽ-
da eſt ex aduerſarij voce, & declara-
tione. Tametſi in contrarium non pa-
rùm vrgeat tex. difficilis, in arg. addu-
ctus, *in l.1.§.1.D.de interrogat.in iu.fac.*
in cuius interpretatione vltra ordin.
ibi, non parũ iuris interpretes varijs in
locis inſudarunt, vt videre licet apud
Rebard. *lib.ſing. pro tribunali, c.5.* Bri-
ſon. *lib.4.ſelect.c.10.* Duaren. *diſput.an-*
niuerſar.lib.1.c.43. Ioan. Rober. *lib.4.*
ſent.c.18. Menoch. *de arbitr. lib.2.caſu*
51. Ant.Fab. *de error. pragmat.tom.1.de-*
cade 2.error.10.& in rationali ad tex.in
d.§.1. nouiſsimè Balboa *in c.1. de pro-*
bat.nu.55.& 56. verùm ego altiùs re-
petita, vt uedum *d.l.1.§.vlt. ac totius*
tit. de interrogationibus, ſed & aliorum
iuris locorũ, valdè in hac materia dif-
ficilium, vera interpretatio, & conci-
liatio conſtet, nõnulla obſeruanda du-
xi, non ita diſtinctè ab alijs hactenùs
explicata.

13 Primum illud eſt, dupliciter olim
reos ad actorum inſtantiam in iure in-
terrogari ſolitos. Primò, ac potiſsimo
modo ad litem pręparandam, cùm ſci-
lic. certa, ac legitima actione actor ni-
teretur, dubitaret autem vel de perſo-
na aduerſùs quam eam proponere de-
beret, vel de proponendi modo, velu-
ti an is, quem conuenire volebat, he-
res debitoris eſſet, vel qua ex parte,
quo vè iure, ſeu qualiter, *l.1.in princip.*
l.qui interrogatur 5.l.ſi ſine interrogatio-
ne 9.in princip. & §. alius pro alio, §. qui
interrogatus (qui aliàs eſt ſub *l.ſi defen-*
ſor 10.) *§. illud quæritur, & §. denique,*
D. illo tit. de interrogat. an in poteſtate
haberet eum, cuius nomine noxali iu-
dicio, vel legis Aquiliæ agitur, *d.l.*
qui interrogatur 5.l.ſi quis interrogatus 8.
l.confeſſionibus 13.§.1.l.ſi is, cuius 14.
l.ſi ante aditam 15. l.ſi ſeruus ab hoſtibus
16.& l.qui ſeruũ 20. an ſua eſſet quadru
pes, quę pauperiem fecit, *l.ſi quis in iu-*
re 7. an peculium penes ſe haberet filij
ſui, vel ſerui, cuius nomine de peculio
agitur, *d.l.ſi ſine* (al. *l.ſi defenſor*) *§.vlt.*
an ædes poſsideret, quarũ nomine ca-
ueri ſibi quis de damno infecto poſtu-
labat, & pro qua parte *l.non alienũ 10.*
aliàs 11. an fundum, quo de agitur poſ-
ſideret, & quota ex parte, *d.l.qui ſeruũ*
20.§.in iure interrogatus. Huiuſmodi au
tem interrogationes * ad duplicem fi- 14
nem, & effectum fiebant; primus erat
ad iudicium certificandum, tam reſpe-
ctu rei conueniendi, qui an talis foret
difficulter, niſi ex eius reſponſione cõ-
ſtare poſſet, puta quòd heres cum effe-
ctu eſſet, *l.2.& 3.D.illo tit.* quàm por-
tionis, pro qua eſſet agendum, ne alio-
quì actor plus petendo aliquid damni
ſentiret, *l.1.in fin. principij.iuncta l.vo-*
luit 4.verſ. Simul etiã. Alter finis erat,
vt reus conuẽtus ex ſua in iudicio reſ-
ponſione in principali quoquè iure, de
quo agebatur, adſtrictus maneret, ſe q;
vel confitendo, vel mentiendo, aut ta-
cẽdo oneraret, itaut & ſi debitoris he-
res nõ eſſet, nec dominus, vel poſſeſſor
rei, cuius nomine agebatur, ſi tamen ta
lem reſpõſionem ius, & natura admit-
teret, eodem modo teneretur actione
interrogatoria, cùm alia actio aduer-
sùs eum nullo modo competeret, *d.l.*
voluit 4. in princip. iuncta *d.l.ſi quis in-*
terrogatus 8. illic, *quaſi dominus, d.l.ſi ſi-*
ne 9.§.Celſus 4. (*aliàs l.ſi defenſor 10.*)
l.de ætate 11.§.1.2.& 3.§.qui tacuit, &
§.nihil intereſt, l.ſi filius 12.l.confeſſioni-
bus 13.l.ſi is cuius 14.§.1.l.ſi ſeruus
non ſit 17.l.ſi filius 19.l.qui ſeruum 20.
in princip.& l.fin. eiuſd.tit. & ad inter-
pretationem tex. *in d.l.3.& in d.l.ſi fi-*
lius

Digitized by Google

lius 12. obſeruat doctè Cuiat. *lib.* 17.
Pauli ad edictum, ad eaſdem leges. Secũ-
do modo * interrogationes fiebant ad
15 litis deciſionem, vt ex rei reſponſione
de ipſo principali actoris iure conſta-
ret, puta an cum eo contractũ reus ce-
lebraſſet, vel id feciſſet, ex quo ſibi ac-
tio cõpetebat, vt & ſi mentiendo con-
tractum vel factum fateretur, interro-
gatoria actione non minùs, quam ea-
dem ipſa actione ex contractu vel fa-
cto prodita, adſtrictus foret, *d. l. de ata-
te, §. qui interrogatus* 9. *& §. vlt. d. l. qui
ſeruum* 20. illic, *ſi quis confeſſus ſit, ſe oc-
cidiſſe ſeruum, quem alius occidit*, quæ ac-
tio cõfeſſoria quoquè dicitur *in l. proin-
de* 25. §. 1. *D. ad l. Aquil.* cum his, quæ
vbique tradit Ant. Fab. Hæ itaque ſe-
cundæ interrogationes, quoniam nul-
lum alium finem habebãt, quàm reum
onerandi, & ex eius reſponſione inter-
rogatoriam actionem actori quæren-
di, ac primę quoque quòad hunc ipſum
effectũ, vt potè reum ex contractu vel
facto alterius obligantes, ob ſolam cõ
feſsionem plerumquè imprudẽtem, &
inconſultam, idcircò ipſo iuris conſul-
torum ſeculo minùs frequentari, ſiue
vſu paulatim labefactari cœperũt, ma
nentibus tantũ interrogationibus præ
paratorijs quòad primũ effectum, qui
tũc temporis nõ parùm vtilis erat, ob
rigidum proponẽdarum actionum mo
dum; cauſæ namque iacturam faciebat
actor, qui in eo errabat, nedum circa
formulam ipſam (quæ ſolennis fuit, *l.
2. §. deinde ex his legib*⁹, illic, *quas actio-
nes ne populus prout vellet inſtitueret, cer-
tas ſolennes què eſſe voluerunt, D. de orig.
iur. l. ſi ſeruus nauem* 42. *al.* 43. illic, *vul
garis formula in dominum danda eſt, D. de
furt. iuncta l. 1. in fin. princ.* illic, *nec tene-
re intentionem, D. ſi menſor falſum mod.
dix.* eius q; vera interpretatione à Va-
conio tradita *lib. 6. declar. iur. declar.*
88. *n.* 7. qua ratione moris olim fuit,
vt qui agere volebat, ne in id pericu-
lum incideret, aduerſarium ſuum duce
ret ad albũ Prætoris, in quo actiones,
& edicta deſcripta erãt, *l. ſi quis id quod*
7. *D. de iuriſd. om. iud. §. pœnales*, vbi no-
tat Theophil. *inſt. de act.* ibi què ei digi
to vel alio indicio demõſtraret actio-
nis formulam, qua agere vellet, tex. ſic
intelligendus *in l. 1. §. 1. verſ. Eum quo-
que*, illic, *qui producit aduerſarium ſuum
ad album, D. de edendo*, vt aduersùs Al-
ciat. *lib. 2. diſpunct. c. vlt. & parergon iur.
lib.* 8. *c.* 7. aliter interpretantem, rectè
obſeruant Cuiat. *lib.* 8. *obſeruat. c.* 15.
à verſ. Eadem forma, Duar. *lib.* 1. *diſput.
anniuerſar. c.* 13. Vacon. *d. declar.* 88. *n.
vlt.* Ioan. Oroſcius *in d. l. 1. D. de eden-
do, n.* 39. *&* 40. & Vveſemb. *in paratit.
eiuſd. tit. n.* 9. quæ tamen formularum
obſeruatio poſtea ſublata fuit *in l. vn.
C. de formul. & impetrat. act. ſublat.*) ſed
etiam circa perſonam conueniendam,
ne alius pro alio, aut in plus quàm de-
beret cõueniretur, ſub eadem cauſę ia-
ctura, vt conſtat ex Iulio Paulo *lib.* 1.
ſent. tit. 10. *& lib. 2. tit. 5. in fin. §. ſi quis
agens* 33. *inſt. de act. §. temporales* 10. il-
lic, *cùm temerè res in iudicium deducebãt,
& conſumebant, qua ratione rem amitte-
bant, inſt. de except.* vnde veram accipit
lucem tex. alioquì difficilis *in l. ſi pater*
36. *verſ. Verius, D. de ſolut.* vbi obſeruat
Gotofr. *ad verbum perdidiſſe*, eamquè ra
tionem ſatis diſſertè ſignificat *d. l. 1. in
fin. princip. D. de interrogat. in iur. fac.* &
totam hanc interpretationem ad ean-
dem *l. 1. §. 1. cum legibus ſeqq.* licèt non
ita explicent, docuerunt in effectu Ro
bertus, Menoch. & Balboa *vbi ſupra*.
Nec dicatur, * fruſtra ſequentem titu- 16
li partem *de interrogatorijs actionibus*,
& leges ad eam pertinentes, vt potè
conſuetudine iam abolitas, in Pande-
ctas fuiſſe à Triboniano relatas; quia
reſpondemus facilè, quòd cùm Iuriſ-
conſulti ordinem perpetui edicti ſecu-
ti, eam quoquè partẽ interpretati fue-
rint, neceſſe fuit Triboniano, iuxta in-
iunctum ſibi munus, eiuſmodi reſponſa
colligere, & illi titulo ſubnectere, iux
ta *l. 2. D. de ſtatu hom.* vel vt nihil anti-
quitatis penitus ignoretur, vt aliud a-
gens docuit Iuſtin. *in §. ſed vt nihil. inſt.
de teſtam.* nos què in ſimili nõ malè ex-
pendimus *diſſertat.* 11. *n.* 108. *in fin.* id
què eſt quod voluit Vveſemb. *in para-
titla illius tit. D. de interrogat. n. 5. verſ.
Quamuis I. C.*

Deinde obſeruandũ eſt, in alijs quo- 17
q; reum tam olim quàm hodie actoris
inten-

Digitized by Google

intentionem, alioquì iuſtam, agnoſce-
re teneri, nã illo iurante, litem non ca-
lumniandi animo, aut gratia rei vexan
di, ſed bona fide mouere, tenetur & ip-
ſe iurare, iuris ſui fiducia, & putans ſe
bona inſtãtia vti, actoris intentionem
negare, quod iusiurandum calumniæ
dicitur, veteribus Iuriſconſultis mini-
mè incognitum, quemadmodùm appa
ret ex *l. coheredes* 44. *§. qui familia, D. fa
mil. erciſ. l. iusiurãdum* 34. *§. qui iusiurã-
dum, D. de iureiur. l. de pupillo* 5. *§. qui o-
pus, D. de noui oper. nunciat. l. qui bona* 13.
§. qui damni, D. de damno infecto, poſtea
tamen Iuſtiniani ſanctionibus auctum,
& in meliorem formam redactum, *l.* 1.
& 2. *C. de iureiur. propter calum. dan. no-
uella* 49. *c. vlt. & nouella* 194. *per totã*,
ſiue *Auth. de his, qui ingrediuntur ad ap-
pellationem, §. vlt. collat.* 5. *& Auth. vt li
tigantes iurent, collat.* 9. & à Romanis
Pontificibus probatum *in titulo de iu-
ram. calum.* tam in Decretalibus, quam
in ſexto, & à Regiarum legum condi-
toribus *in l.* 8. *tit.* 10. *l.* 23. *&* 24. *tit.*
11. *parti.* 3. *l.* 1. *verſ. Sea luego recibido
iuramẽto de calunia, tit.* 4. *lib.* 3. *ordinam.
l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 4. *noua compilat.* & vltra-
ordinarios *in dictis locis*, maximè Di-
dac. Perez *in d. l.* 1. *ordinam. verbo iura-
mẽto de calũnia, pag. mihi* 903. explicãt,
& proſequuntur latè Marant. *de ord. iu
dic.* 2. *p. ſexta p. actu* 1. Petr. Greg. *ſyn-
tagm. iur. lib.* 48. *c.* 7. *per totum, maximè à
num.* 8. Menchac. *controu. illuſtr. lib.* 1.
cap. 31. *num.* 41. *&* 42. *& lib.* 2. *cap.*
64. *nu.* 19. *&* 20. Menoch. *de arbitrar.
lib.* 1. *quaeſt.* 20. latè & eleganter Vve-
ſemb. *in paratit. ad relatum tit. C. de iure-
iur. propt. calum. dan.* Anaſtaſ. Germon.
in parat. ad tit. de iuram. calum. Auendañ.
de exeq. mand. 2. *p. c.* 27. *n.* 16. *verſ. Ter-
tia concluſio*, Matiençus *in dialogo rela-
toris* 3. *p. c.* 44. *n.* 8. Gundiſſ. Paz *in pra-
xi tom.* 1. 4. *tẽp. à n.* 39. Donel. *lib.* 24.
comment. c. 3. *& ad tit. D. de iureiur. c.* 2.
Qui varia referunt capita, ad hoc ca-
lumniæ iuramẽtum pertinẽtia, & om-
18 nes * vno ore fatẽtur, eius exactionem
ſumma niti æquitate, & publicam vti-
litatem continere, vt proinde quam-
uis reus rationes ſuas, vel inſtrumenta
actori edere regulariter nõ teneatur,
iurare tamẽ de calumnia inuicem cum
ipſo actore debeat, itaut ſicut hic illud
præſtare renuens, cauſam amittit, ſic &
ille pro confeſſo habeatur, *l.* 2. *§. quod
ſi actor*, vbi explicat optimè Bart. *a nu.*
4. *& Auth. principales, verſ. Si quis autẽ
litigantium, C. de iureiur. propter calumn.*
& vltraordinarios proſequuntur Spe-
culator *in titul. de iuram. calumniæ, §.
ſupereſt, in princ.* Maranta *d. actu* 1. *nu.*
6. Vveſemb. *in paratitla illius tit. num.*
11. ac cæteri ferè omnes proximè re-
lati. Sed adhuc hoc iuramentum, iuxta
petitas in eo conditiones, hodie apud
nos in vſu non eſt, ſed eius loco ſucceſ-
ſit iuramẽtum malitiæ, in fine libello-
rum apponi ſolitum, his verbis, *Y juro
a Dios, y a eſta Cruz en anima de mi parte,
y la mia, que eſta demanda (o eſta excepciõ)
no pongo de malicia*, in quorum cõmen-
tario ſic aduertit, & teſtatur Paz *vbi ſu
pra.* Præterea * reus iusiurandũ, quod 19
litis deciſorium vocant, ab actore ſibi
delatum ſubire tenetur, vel ſaltem ac-
tori ipſi referre, vt aut ei⁹ iuratę decla
rationi omninò ſtare teneatur, aut ſol-
uere *l. iusiurãdũ* 34. *in princ. & §. ait Præ
tor, & l. manifeſtæ* 38. *D. de iureiur. l. de-
lata* 9. *C. de reb. cred. & iureiur. l.* 2. *in fi.
& l.* 8. *tit.* 11. *p.* 3. & vltraordinarios
vbiquè, tradunt, & explicant latè Ma-
ranta *de ordine iudiciorum d.* 2. *p.* 6. *par-
tis, actu* 6. *à n.* 73. *ad* 75. *& actu* 9. *n.* 22.
& 23. Forcat. *in neciomancia iur. dialog.*
54. *ex n.* 2. Hippol. Rimin. *in §.* 1. *num.*
109. *&* 110. *aliàs* 188. *&* 189. *inſtit.
quib. alie. liceat, vel non*, Menoch. *de ar-
bitrar. lib.* 2. *caſu* 189. *per totum*, Fachi-
neus *controuerſ. iuris lib.* 1. *cap.* 19. 20.
21. *&* 22. Ceuall. *pract. quaeſt. tom.* 1.
tota q. 305. Tandem * reus ſub iuramẽ- 20
to reſpondere cogitur actoris poſitio-
nibus, quæ lite iam conteſtata fiunt, iu-
re quidem cõmuni ſeparatim intra ter-
minum à iudice aſsignãdum, hodie ve-
rò apud nos ex recepta praxi, ſimul cũ
ipſis articulis, partib⁹ namquè ad pro-
bãdum admiſsis per iudicis interlocu-
tionem, ſeu ſententiam, quam dicimus
de prueua, articuli qui ad probandum
per partes fiunt (quos dicimus *pregun-
tas*) per actorem reo, vel vice verſa in-
tra eundẽ terminum ponuntur, ſub iu-
reiu-

Digitized by Google

reiurando declarandi, ita enim dici ſolet, *las quales preguntas, y cada vna dellas pongo por poſiciones al dicho mi aduerſo, y pido las iure, abſuelua, y declare, conforme a la ley, y ſo la pena della*, quo caſu iudex ei defert iuramẽtum, de veritate dicenda vulgò dictum, quod per illum omninò ſuſcipiendum eſt, nec recuſari poteſt, quia eſt neceſſarium, licèt deſeruiat actioni, vel intentioni actoris, aut exceptioni rei conuenti, id què longæuus vſus in cauſis admiſſit, cùm nec Iuriſcõſultorum, nec Cæſarum ſeculo cognitum fuiſſet, ſed Romanorum Põtificum tãtùm, quẽadmodùm apparet ex *c. vn. de litis conteſt. c. 1. & 2. de confeſſis in 6. Clem. ſæpè 2. verſ. Et quia poſitionum, de verb. ſignif.* & apud nos probatur *in l. 1. & 2. tit. 12. partit. 3. l. 1. verſ. Las quales, tit. 4. lib. 3. ordinam. veter. l. 1.* (vbi minùs propriè hoc iuramẽtum calumniæ vocatur) *& l. 2. tit. 7. lib. 4. noua cõpil.* & vltra DD. vtrobiq; maximè Did. Perez *in d. l. 1. ordinam. gl. 4. verbo poſitiones, & ſeqq.* explicant Marant. *de ord. iud. 2. p. 6. partis actu 6.* Paz *in praxi 1. p. tom. 1. 8. temp. à n. 31.* Morla *in empor. iur. titul. 11. de fide inſtrum. q. 10. n. 11.*

21 Ex quibus, & ſi ſuperior reſolutio, quam defendimus, nempè mandatum de recognoſcendo ſcripturam, propria manu exaratam, vel ſaltem ſubſcriptã, grauamen magnũ non continere, adeò què ab eo, vt potè à ſimplici interlocutoria, appellationem non admitti quòad ſuſpendendi effectum, non parùm iuſtificetur, nam cùm reus cogatur nedum de calumnia iurare ad actoris inſtantiam, ſed & iuramentum litis decidẽdæ cauſa ab eo ſibi delatum vel ſuſcipere, vel referre, & (quod magis eſt) ſub iuramẽto actoris poſitionibus omninò reſpondere, vt ſi fateatur, eum ab onere probandi releuet, iuxta text. *in l. inde Neratiꝰ 23. §. fin.* illic, *hoc enim ſolùm remittere actori confeſſoriam actionem, ne neceſſe habeat docere, eum occidiſſe, D. ad l. Aquil. l. cum qui 30. in princip.* illic, *abundè enim ſufficere, exonerare petitorem probandi neceſſitate, D. de iureiur.* cur non etiam propriam ſcripturam recognoſcere cogetur? at nihilominùs magnoperè vrget argumentum illud, quòd cùm reus propria inſtrumẽta, vel rationes, quibus actionẽ ſuã actor fundet, ei edere nõ teneatur, conſequẽter nec in mẽte retẽta propalare, & in iudicio publicè proponere, per quæ actor ab onere probãdi releuetur, cogi vllatenꝰ debeat. Quæ ſanè difficultas maxima interpretibus viſa eſt, vt conſtat ex Cagnolo, qui eam arduam vocat *in l. 1. nu. 24. in fin. verſ. Contra prædicta, C. de edendo*, Æmilio Ferrero, qui eam dicit inſolubilem *in rubr. C. eod. tit. num. 38. verſ. Pro hoc igitur*, & alijs mox referendis, qui in ea extricanda ingenia ſua nimis exercuerunt, quorum potiſsimas interpretationes, & ad quas cæteræ omnes facili negotio reduci poſſunt, breuiter referã, ab hac ipſa, quã Æmilius ſenſit, initium capiens.

22 Prior itaque interpretatio difficultatis vim agnoſcit, ea què ſuperata regulam abſolutè negat, qua traditum eſt, reum actori propria inſtrumẽta edere non teneri, quod præſertim præſtitit Ferretꝰ, cuius etiam memini *ſup. n. 11.* alij verò ibidem relati non ita indiſtinctè fecerunt, vt apud eos videre eſt. Hanc item interpretationem tradidit Curt. iun. *n. 4. in l. 1. C. eod. tit.* relatus, ac receptus à Didaco Burgenſi de Paz *q. 5. maioratus n. 5. & 6.* qui aſſerunt, poſtquam longæuo vſu neceſsitas reſpondendi actoris poſitionibus introducta eſt, ceſſaſſe iam regulam præfatam, nam cùm eius ratio in eo conſiſtat, ne probationes de domo rei ſumantur, & hodie ſumantur eo modo, conſequenter & reg. ipſa correcta manet, iuxta gloſſ. *verbo prouidentia, in l. 1. D. de legitim. tutor.* quam ex pluribus & ſingularem, & communiter receptam dicit Euerard. *in locis legalib. loco 79. à ratione legis larga n. 8. & loco 80. à ceſſatione rationis nu. 3.* A qua tamen interpretatione ex eo potiſsimùm recedit Bolognet. *in d. l. 1. C. de edendo, nu. 32. circà fin. verſ. Præterea hæc regula*, quem refert, & ſequitur Fachin. *controu. iur. lib. 11. c. 83. verſ. Quintò dicebat*, quod poſitionum vſus iure etiã canonico antiquo iam probatus erat, vt ſatis conſtat *ex d. c. vn. de litis conteſtat.* & nihilomi-

Digitized by Google

lominùs eodē iure probatur reg. illa,
quòd reus propria inſtrumenta actori
edere non teneatur, quemadmodùm
apparet ex *c. 1. in fin. de probat.*

23 Verùm hoc fundamentum per ſe ſo-
lum inefficax eſt ad eam interpreta-
tionem conuincendam, quia & ſi po-
ſitionum vſum introductum iam fuiſ-
ſe conſtet tempore Gregorij I X. qui
author fuit *d. cap. vnici de litis conteſt.* at
non æquè conſtat, eum fuiſſe introdu-
ctum tempore Gregorij I. qui magnus
dictus eſt, & author text. *in d. cap. 1. de
probat.* vt apparet ex eius integra, quæ
extat *lib. 7. epiſt. ex regiſtro Diui Gregor.
epiſt.* 122. *aliàs* 128. & refertur ab Ant.
Auguſt. *in 1. collect. Decretal. lib. 2. tit.*
12. *c. 1. iunctis eius notis ad idē caput*, vn-
de emendanda eſt vulgaris inſcriptio
d. cap. 1. eius deciſionem tribuens Gre-
24 gorio I X. ſcribenti Tancredo Regi
Vinceſtriæ, & in hunc modum repo-
nenda, *Gregor. magnus Recaredo Regi
Viſigothorum*, emendandum eſt etiam
principi *d. capitis*, quod habet *ex epi-
ſtola verbis*, & ita legendū *explere ver-
bis*, vt habet epiſtola ipſa originalis,
cuius hiſtoriā, quia ad alia inferiùs di-
cenda conducit, hic breuiter referam,
ad quam nonnulla præmittere neceſſe
eſt. Illud in primis, quòd cū Athanagil
dus ſtrenuus Gothorū dux Regnū per ty-
rannidem vſurpare vellet, eiecto legi-
timo eius poſſeſſore Agila, vel (vt alij
vocant) Aguila, eius exercitum aduer
sùs ſe Hiſpali miſſum magno alio, quo
ipſe munitus erat fudens, vt certiorem
aduersùs eum victoriam obtineret, au
xilium ab Imperatore Iuſtiniano poſ-
tulauit, pactis cum eo in ſcriptis ſolen
niter celebratis, quibus in eius euentū
quandam Regni Hiſpaniarum partem
ei pollicitus eſt, & licèt eam non ob
auxiliū Iuſtiniani, & exercitus ab eo
miſſi, eiusque ducis Liberij Patritij
obtinuiſſet, vt malè exiſtimant Frater
Pineda *in Monarchia Eccleſiaſtica lib.* 18
c. 2. §. 2. Pater Mariana *de rebus Hiſpan.
lib. 5. c. 9.* ſed ſpontanea voluntate Go
thorum, qui partim ob conceptum ti-
morem, ne huius occaſione ſeditionis,
Romani Hiſpaniam inuaderent, par-
tim ob magnum, quod in Agilam ex
multis odiū concitauerāt, eum Emeri-
tæ interfecerunt, & Athanagildū Re-
gem crearunt anno Domini 554. vel
(vt alij volunt 555.) vt longè veriùs
cū Diuo Iſidoro referunt Ioannes Va-
ſæus *in chronico anni* 553. *&* 554.
Ioannes Magnus *lib. 16. de Regno Go-
thorum*, Ambroſius de Morales *lib. 11.
cap. 55.* Sreph. Garibay *lib. 8. c. 18. &*
19. nihilominùs partem Hiſpaniæ pro
miſſam Romanis adiudicauit, quo vi-
detur pertinere antiquiſsima Gotho-
rum lex, *quæ eſt 8. tit. de los repartimien-
tes, lib. 10. del fuero juzgo*, quam refert
Ioannes Garſias *de expenſis c. 9. n. 70.*
Deinde ſciēdum eſt, Athanagildo ſuc-
ceſsiſſe Leouigildum patrē Diui Her-
menegildi (ſub eo martyrium paſsi, ob
deteſtatam Arrianam hæreſim, quam
ille ſectabatur) & præfati Recaredi,
qui patri ipſi in Regno ſucceſsit anno
à Chriſto nato 585. vel (vt alij volūt)
586. iam vertente, & in ſequentem de
clinante, quarto Imperatoris Mauri-
tij anno, qui mox intra decimeſtre ſpa
cium ſtudio, & opera auunculi Leādri,
Hiſpalenſis Præſulis, cui pater mori-
būdus, facti pœnitens, eum in fide inſ-
truendum commendauerat, Catholi-
cus effectus (cuius rei ingentes Lean-
dro gratias Diuus Gregor. agit *in regi-
ſtro epiſtolarum lib. 1. c. 41.*) gentē om-
nem Hiſpanam, Gothorum, & Sucuo-
rum ad fidem Catholicam non tam Im
perij vi, quàm rationis, & prudentis
cum Arrianæ ſectæ ſacerdotibus habi-
ti colloquij Deo adiuuante reuocauit,
coacto in eam rem poſtea anno 589.
Concilio Tolet. in quo ipſe, & vxor,
omnesquè ſubditi Arrianam hæreſim,
qua per ducentos, ac tredecim annos
Hiſpania infecta erat, publicè abiura-
runt, Catholicamquè fidem profeſsi
ſunt, quod opus valde miratur, & in pro
priam confuſionem vertit Diuus Gre-
gor. *d. epiſt.* 128. quæ tota eſt diuini ſpi-
ritus, grauitatis, & elegantiæ plena, ac
poſt D. Iſid. & alios referunt Ioannes
Vaſæus *in chronico illorum annorum*, Fr.
Pineda *in Monarchia d. lib. 18. c. 2. §. 4.*
Garibay *d. lib. 8. c. 22. in fin. & cap. 23.*
Pater Mariana *d. lib. 5. c. 13. 14. & 15.*
Loayſa *in collect. conciliorum Hiſpan. in*

notis

notis ad relatū e.ciuil. 3. Toletanū, in princ. Quibꝰ præmiſsis, cū Mauritiꝰ Cōſtātinopolitanꝰ Imperator cōtra Hiſpanos bellū moueret, maiorē partē occupare tētās, quā ex fœdere inito inter Athanagildū, & Iuſtinianū ad eū pertinebat, Recaredꝰ Rex, rē ex iure omiſsis armis cōponere volēs, Diuo Gregor. Pōtifici Romano per nūciū ad id deſtinatū ſcripſit, vt (velut iudex inter ſupremos Principes, ſuperiorē in tēporalibꝰ nō recognoſcētes, *c. nouit* 13. vbi not. Fel. *n. 4. de iudicijs, c. per venerabilē* 13. *verſ. Rationibus, qui filij ſint legitimi c.* 2. *verſ. Nos itaq; de re iud. in* 6. cū vbiq; notatis, & à Lælio Iorda. *de Rom. ſed. orig. c.* 12. *n.* 12. Hier. Zurita *lib.* 2. *annal. Arag. c.* 50. D. Valēç. *in deſiſ. monitorij, p.* 5. *n.* 105. Borrel. *de Regis Catholici præſtantia c.* 47. *n.* 44. *&* 45.) Imperatorē ad reſpōdendū coram ipſo cōpelleret, & inſtrumēta illa pactorū requirēdū, vt ex eis apud ipſum productis de rei veritate cōſtaret, cui Diuꝰ Gregor. in relata *epiſt.* 128. *ad fin.* his verbis reſpōdet, à Raymūdo *in præfato c.* 1. *de probat.* diminutè relatis, *mādare curauerat, vt pijſſimo Imperatori ſcriberē, quatenus pacta in chartophylacio requireret, quæ dudū inter Piæ memoriæ Iuſtinianū Principē, & iura Regni veſtri fuerāt emiſſa, vt ex his colligeret, quid vobis ſeruare debuiſſet, ſed ad hoc faciēdū duæ res mihi vehemēter obſtiterūt, vna quia chartophylaciū prædicti piæ memoriæ Iuſtiniani Principis tēpore, ita ſurripiēte ſubitò flāma incēſum eſt, vt omninò ex eius tēporibꝰ penè nulla charta remaneret. Alia autē, quòd nulli dicendū eſt, ea quæ cōtra te ſunt, apud temetipſum debes documēta requirere, atque hæc pro me in mediū proferre.* Id quod licèt nō per omnia ſic explicēt tradiderunt in effectu doctiſsimus quondā præceptor meus, huius q; poſtea Cācellariæ Regiæ Senator, D. Iacobꝰ Valdeſiꝰ *de dignit. Regū c.* 18. *n.* 23. *&* 24. à quo in primis acceperā in priuatis ſcriptis *ad relatū c.* 1. & nouiſſimè Valboa *in lectur. eiuſd. c. n.* 9. Vt vel hinc cōſtet, quātū fallātur hi, qui ex *d. c.* 1. colligūt, Principē ſupremū teneri ex contractu cum ſubdito celebrato, quos refert, & ſequitur idē Valboa *ibi n.* 13. qui in eo magis fallitur, quòd ſupposita vera illius c. hiſtoria, ignorare nō debuit, Athanagildū Hiſpaniæ Regē, æquè ſupremū eſſe, ac Iuſtin. Imp. cū quo cōtraxit, nec enim ſuperiorē in tēporalibꝰ recognoſcit, gl. elegās *in c. Hadrianꝰ* 2. *verb. per ſingulas, in fi.* illic, *ſed obſtat, quòd Reges Hiſpaniæ, cū nō ſubeſſent Imperio, Regnū ab hoſtiū faucibꝰ eruerūt,* 63. *diſt.* (cuiꝰ memini ſup. *differt.* 4. *n.* 32.) ſimilis gl. *vlt. circa fi. verſ. & alia ratio, iūcto tex. in c. etſi neceſſe* 5. *D. de donat. inter vir. & vxor.* quarū ſententiā receptiſsimā eſſe profitētur Caſſan. *in cathalogo gloriæ mūdi* 5. *p. cōſid.* 24. *n.* 179. Palac. Rub. *in introd. rubr. de donat. inter n.* 18. Montal. *in proœmio legū fori, lit. D. verb. don Alōſo*, D. Couar. *in reg. peccatū* 2. *p* §. 9. *ad fi.* Ant. Gab. *cōm. cōcluſ. lib.* 5 *tit. vlt. de acqu. rer. dom. cōcl.* 3. *n.* 4. Pet. Belluga *in ſpec. Princip. rub.* 6. *n.* 3. *rub.* 11. §. *hoc igitur, n.* 1. *&* 2. *& rub.* 14. §. *veniamꝰ n.* 6. 24. *&* 25. & vbiq; Camill. Borrel. idē latiùs *in tract. de Reg. cathol. præſtātia c.* 47. *ex n.* 1. *& c.* 67. *n.* 2. optimè Valdeſiꝰ *d. c.* 18. *ex n.* 4. qui alios cōgeriit. Ex quibꝰ apparet, nō ſatis cōcludere rationē illā, quòd poſt poſitionū vſum introductum, adhuc eſſet in viridi obſeruātia regula, negās reum fore cogendum actori edere propria inſtrumēta, quia obſeruātia hæc fuit tēpore D. Gregorij, regula illa moti *in d. cap.* 1. *de probat.* at poſitionum vſus non niſi à tēpore Greg. IX. *in c. vn. de litis conteſt.* introductus inuenitur, qui multis poſt annis ferè 440. in Pōtificatu ſucceſsit, vt ex Platina, & Illeſcas in hiſtorijs Pontificū videre licèt, quod & agnoſcit Valboa *in d. c.* 1. *nu.* 48. *verſ. Et quamuis fateamur.*

Cæterū licèt ſuperior interpretatio nō rectè cōuincatur *ex d. c.* 1. *de probat.* 24
inſpecto eiꝰ originali, ſup. relato, at ex alio meritò refellitur à Cāgnol. *in l.* 1. *n.* 27. *verſ. Curtiꝰ hic, C. de eadē*, Bologne. *ibid. d. n.* 32. *circa fin. verſ. Sed iſta opinio*, quòd per eā inducitur iuriū correctio, quod valdè iura abhorrēt, *l. ſi quādo* 35. *C. de inoff. teſt. l. vn. C. de inoff. dot. l. præcipimꝰ* 32. §. *fi. C. de appel. c. cū expēdiat* 29. *de elect. in* 6. *cū ſimil.* maxi. quia reſpōſio ad poſitiones, & inſtrumētorū editio ſūt diuerſa, & ideò de vno ad

aliud illatio fieri nō debet, iuxta reg. *l. Papinian⁹ exuli 21. D. de minor. l. 2. C. de calūniator. cū ſimil.* multò què minus ad correctionem inducendam, quę res eſt ſui natura odioſa, in qua extenſio facilè non admittitur, iuxta reg. *odia 15. & reg. quæ à iure 28. lib. 6.*

25 Succedit igitur ſecūda interpretatio, quę in eo differētiā cōſtituit inter poſitionū reſpōſionē, & inſtrumentorū editionē, quòd hæc aliundè quæri poteſt, ſcil. à notario vel tabellione originario, & ideo æquū nō eſt, eā ab ipſo reo cōtra ſe peti; at verò poſitionū reſpōſio nō poteſt aliundè quæri niſi ab eo, qui de ſuo facto inſtruct⁹ eſt, & ideò iuſtè ad talē reſponſionē cogi poteſt; ſic poſt Frāciſcum Vercelleſem docuerūt Ioā. Andr. *n. 2. verſ. ſed quare.* Ant. Butr. *n. 6. & 7.* & Geminian⁹ *n. 5. verſ. Oppono, in c. 1. de cōfeſ. in 6.* idē Butr. *n. 10. poſt princ. verſ. ſi voce propriā,* Abb. Panorm. *n. 17.* Fel. *n. 9. verſ. nō obſtat huic cōcluſioni, in d. c. 1. de probat.* Quæ tamē interpretatio meritò refellitur à Dec. *n. 49 verſ. ſed quāuis, ac n. 50.* & Beroi. *n. 63. ad mea. verſ. hec reſpōſio, in d. c. 1.* eodem Dec. *n. 8. verſ. ſed vt aliàs,* & Bologn. *n. 32. verſ. ſed cōtra iſtā, in l. 1. C. de edēdo,* Fachin. *d. lib. 11. cōtrou. c. 83. verſ. Prima reſpōſio,* ex eo potiſsimū, quòd ex ea ſequeretur, quòd ſi aliter actor inſtrui poſſet de rei veritate, ſuā q; intētionē in iudicio probare, quā per rei confeſſionē, nō eſſent poſitiones admittēdæ, quod tamē falsū eſſe cōſtat, quia generaliter admittuntur, etiā ſi aliàs actor ſuā intētionē probare poſsit, cū introductæ tātū ſint ad faciliorē litiū expeditionē, & clariorē probationē, *clem. 2. verſ. & quia poſitiones, de verb. ſignif.* quòd maximè cōſtat ex hodierno ſtylo, cuius memini *n. 20.* iuxta quē poſitiones fiunt ipſorū articulorū, quos actor ſe probaturū offert, dū re⁹ illos in ſui fauorem nō declarauerit. Ruts⁹ ex alio quoquè pręfata interpretatio cōuincitur, quòd verius eſt,* etiā eo caſu

26 quo aliundè veritas haberi nō poteſt, ob amiſsionis caſum, vel ſimilē, reum propria inſtrumēta actori edere regulariter nō teneri, quia iura, quibus reg. illa nititur, generaliter loquuntur, nec attendunt an actor poſsit aliundè probationes quærere nec ne, atq; ita generaliter, & indiſtinctè accipieda ſunt, vt & eo caſu procedant, quo actor aliter de veritate inſtrui nō poteſt, quā ex inſtrumentis rei, iuxta reg. tex. *in l. de pretio 8. D. de Public. in rē act. l. 1. § generaliter D. de legat. præſtād. cū ſimilib.* procedit itē eiuſdē regulæ ratio, quā *n. 3.* tradidimus, adeò q; & regula ipſa locum habere debet, *l. illud 32. verſ. ſed magis, D. ad l. Aquil. l. a Titio 108. D. de verb. oblig. cū vulgat.* Rurſus quia ſpeciale eſt in fiſco, vt tunc præſertim cū aliter de rei veritate inſtrui nō poteſt, quia inſtrumentis careat, reus ei ſua teneatur edere, *l. 3. D. de edendo, l. 2. § Diuus Hadrianus,* illic, *ſi verū aliter nō inuenitur, l. in fraudē 45. § ex his bonis D. de iur. fiſc.* quib⁹ in locis ſpeciale fiſci priuilegiū cōtineri omnes fatētur, vt teſtātur Peregr. *de iure fiſci lib. 7. tit. 3. n. 11.* Pacia. *lib. 1. de probat. c. 63. n. 46.* Valaſ. *de iur. emphit. q. 8. n. 7.* Ioā. Garc. *de nobilit. gl. 2. § 1. n. 25.* Valboa *in d. c. 1. de probat. n. 72.* qui benè explicāt, ergo in cōtrariū eſt ius cōmune, ex reg. tex. *in l. quod verò 14. cū 2. ſeqq. D. de legib. cū vulgat.* ex quibus ſic longè veriùs cōtra Butr. *n. 10. poſt med. verſ. Puto tamē,* & alios defendūt Abb. *n. 21. verſ. ego multū,* Fel. *n. 12. verſ. Sed aduerte,* Aret. *n. 49.* Dec. *n. 139. verſ. ſed cōtrariū,* licèt *à n. ſeq.* variet & velut certiſsimū ſupponit, nemine relato, Valboa *n. 47. verſ. ſed meritò, in d. c. 1. de probat.* Deniq; ego pro hac ſententia expēdo* tex. *in eod. c. 1.* iuxta origi 27 nale ſup. relatū, vbi negari nequit quin veriſimile valdè ſit, Recaredū ad bellū ſibi à Mauritio Imperatore illatū vitādū, & rē ex iure cōponēdā, vt ipſe deſiderabat, productūrū corā R. P. Greg. Magno inſtrumētū pactorū, quæ inter Athanagildū, & Iuſtin. inita fuere, nec ab eo petiturum, vt Imperatori ſcriberet quaten⁹ id inſtrumētum in chartophylacio requireret, ſi illud penes ſe habuiſſet, aut inueniſſet pręmiſſa omni diligētia, & conatu ad illud perquirendū, potuit enim ex varijs cauſis amitti, aut originale tradi Iuſtiniano, cùm res ex bona fide ageretur, & bellico tēpore, quo leges ſilere ſolēt, maximè cū

poſt

poſt adeptã victoriã confeſtim fuerit Romanis adiudicata ea Hiſpaniæ pars, quæ virtute pactorũ ad eos pertinebat, &pro lege poſtea ſancita, vt probauimus *n.* 23.

28 Præcedenti itaq; interpretatione reiecta, tertiã cõſiderarunt Decius *n.* 51. & Bero. *n.* 63. *verſ. Vnde tu pro reſpõſione, in d. c.* 1. *de probat.* ac repetit idẽ Dec. *in l.* 1. *n.* 8. *verſ. Vnde aliã, C. de edẽdo*, in alio differẽtiæ rationẽ conſtituentes inter poſitionũ reſpõſionem, & inſtrumentorũ editionẽ, quòd illas reus præcisè cõfiteri nõ cogitur, cũ & negare poſsit, atque ita cõtra ſe arma præſtare nõ adſtringitur, at verò ex inſtrumẽtorũ editione, immediata, ac præciſa probatio cõtra ſe reſultat, ideòq; ad eã cogendus nõ eſt. Sed nec hęc interpretatio cõcludit, quia non poteſt reus iuſtè negare poſitiones, veritatẽ cõtinẽtes, maximè interueniẽte iuramẽto, ſub quo ſi veras poſitiones negaret, periurꝰ eſſet, quia id poſſumus, quod iuſtè, & honeſtè poſſumus, *l. filiꝰ* 15. *verſ. Nã quæ facta, D. de cõdit. inſtit. l. Nepos Proculo* 125. *D. de verb. ſignif. l.* 14. *tit.* 5. *p.* 2. *&* *l.* 15. *tit.* 34. *p.* 7. quo argumẽto meritò à Dec. re[illegible]dũt Alciat. *in l.* 1. *n.* 4. *verſ. At, quod mauult Deciꝰ, C. de edẽdo*, Fachin. *d. lib.* 11. *cõtrou. c.* 83. *verſ. Secũdò igitur*, Valboa *in d. c.* 1. *de probat. n.* 47. *verſ. Nec placet etiam.*

29 Quapropter quartã ſubiũxit interpretationẽ Alciat. *in d. l.* 1. *n.* 5. aſſerens poſitionũ vſum idcirco inoleuiſſe, quòd æquũ viſum eſt, licere actori periculũ de rei volũtate facere, an citra alias probationes, longiorẽ què morã, bonã fidẽ agnoſcere, atq; ita modũ cõtrouerſijs imponere vellet, iuxta *l. vn. C. de cõfeſsis*, quæ ratio in inſtrumẽtorũ editione ceſſat, quæ nõ ex volũtate rei, ſed aduersꝰ inuitũ petitur, nec cõtrouerſiæ imponit finẽ, cũ multa aduerſùs inſtrumenta deduci poſsint, per quæ lis maximè differatur. Sed & hæc meritò diſplicuit Bolognet. *in d. l.* 1. *n.* 32. *verſ. Quare Alciatꝰ*, nõ quidẽ ex ratione illa tãtum, quã diminutè retulit Fachin. *d. c.* 83. *verſ. Tertiò igitur*, ſed ex alia præſertim, quòd nimirũ ſupponit Alciatꝰ ex rei voluntate pẽdere, an velit poſitionibꝰ reſpõdere, id verò per quã falſũ eſt, quia niſi reꝰ reſpõdeat, pro cõfeſſo habetur, *c.* 2. *de cõfeſ. in* 6. quo ſuppoſito, maiꝰ reo ex tali reſpõſione, & cõfeſsione præiudiciũ reſultat, quã ex inſtrumẽtorũ editione, quia per illã ſtatim reus conuictus manet, per hãc nõ ęquè, cũ plura poſsint aduersꝰ inſtrumẽta opponi, per quæ illorũ vis penitùs eliditur, atq; ita altera Alciati ratio aduersùs eũ potiùs retorquetur. Alias refert interpretationes, & nominatim cõfutat Fachin. *d. c.* 83. nec magis quæ ab ipſo deniquè traditur ſatisfacit.

30 Vnde ego omnibus omiſsis, iã diu cõſiderabã, & nũc cõſtãter probo nouã differẽtiæ rationẽ inter poſitionũ reſpõſionẽ, & inſtrumẽtorũ editionem, inde natã, quòd ex hac manifeſta reſultat offenſio rei, in illo inſtrumẽto obligati, cũ defenſio poſſit eſſe penitùs improbabilis, vel quia ſolutio debiti in inſtrumẽto cõtẽti occulta fuerit, ideò forsàn ſic facta, quia debitor inſtrumentũ ipſum à creditore acceperit, atq; ita ſecurũ ſe exiſtimauerit, vel quia teſtes, qui ſolutioni interfuerũt, vita functi ſint; at verò ex illa nõ omnimoda offenſio reſultat, cũ poſsit licitè reus, qui verè ſoluerit, nec ſolutionẽ probare poſſit, poſitionẽ prout ponitur negare, iuxta tradita à D. Couarru. *lib.* 1. *var. c.* 2. *n.* 3. *verſ. Prima, ac n.* 4. Parlad. *lib.* 2. *rer. quot. c. fin.* 1. *p.* §. 4. *n.* 13. *ad fin. verſ. Quid ita*, qui diuerſas in hoc art. aliorũ ſententias non malè refellit, ac ſequitur tãdẽ Valboa *in d. c.* 1. *de probat. n.* 53. quod & ipsũ, licèt nõ ita cõſtanter, dixerat Bolog. *in l.* 1. *n.* 33. *verſ. Et vera ratio, C. de edẽdo.* Nec dici ab actore poterit, hãc nõ eſſe clarã reſpõſionem, prout iure Regio deſideratur *in l.* 2. *tit.* 7. *lib.* 4. *cõpilat.* quia imò clara cenſenda eſt, cùm cõtineat qualitatẽ indiuiduã, & inſeparabilẽ, ſub qua neceſſariò acceptãda eſt, vel omninò repudiãda, itaut reꝰ ad reſponſionẽ aliã minimè adſtringatur, iuxta ea quæ *differt.* 24. latiùs differã, ſed nec talis reſpõſio poteſt dici captioſa, cũ captionẽ potiùs, ſeu fraudẽ excludat, *l. cũ pater* 77. §. *Titio fratri* 31. *in fin. cum relatis à gl. vlt. D. de legat.* 2. quicquid adhuc contrariũ defendat Gutier. *lib.* 1. *pract. q.* 60.

31 Hodie tamen apud nos etiam in iudicij limine reus ad declarandum cogi poteſt an debeat, nec ne? inſpecta *l.* 2. *verſ. Mas ſi alguno*, illic, *le rogaſſe q̃ le fiziſſe jurar, o q̃ le pregũtaſſe ſi el deuia alguna coſa, o mãr. sucdis, tit.* 13. *p.* 3. *&* *l.* 14. illic, *y pidiere que jure el demandado, tit.* 8. *lib.* 2. *noua com-*

pilat. per quas leges ſic in terminis docet
Author Curiæ Philip. cuius memini ſup.
n.9. qui addere poſſet l.1. ad fin. verſ. E ſo-
bre todo eſto, tit. 10. l.2 tit. 12. & l.3. verſ.
Pero queremos, illic, deben reſpōder en cierto,
tit. 13. parti. 3. quæ ſane leges planè facul
tatem illā interrogandi cōcedunt, & reſ-
pondendi neceſsitatem imponūt, ſecutæ
doctrinā Accurſij in l. 1. §. 1. verbo inter-
rogatorijs, verſ. Et ſic nota, & in l. vbicūque
22. D. de interrogat. in iure faci. qui tales in
terrogationes ex iudicis officio fieri poſ
ſe docet, nec in illo tit. ſublatas fuiſſe, cu-
ius ſententiā ex pluribus cōmunē reſoluit
Neuizanis cōſ. 5. n. 29. verſ. Et hoc etiam.

32 Nec obſt. 2. arg. cui reſpōdetur negādo
minorē, quòd iudicis mādatū de exequen
do eo, quod iure paratā executionem ha
bet, appellationē ſuſpēſiuā admittat, nec
enim tale mādatū sētētiæ diffinitiuæ vim
habet, nec grauamen per eā irreparabile,
33 cū cauſam tātū præparet, & aliā poſt * ſe
ſentētiā expectet, nō tātū in eodē iudicio
executiuo, nēpè aut addictionis, quā vul
gò de trāze, y remate dicim⁹, aut abſoluto
riam ab executione, ſed etiam in ordina-
rio, quod poſtea ſequi poſſe, nec per ſenté
tiā, quæ in executiuo præceſsit, impediri
ſatis cōſtat ex l. ſi iudex 10. D. de his, qui sūt
ſui, vel alieni iuris, l. ſi quis à liberis 5. §. ſi vel
parēs, & §. meminiſſe, D. de liber. agnoſcē. l. à
Diuo Pio 15. §. ſi ſuper reb⁹ (al. ſi rerū) verſ.
nec eū, cui reſtituta eſt, D. de re iudic. cū ſimil.
quib⁹ cōſonat l. fin. verſ. vlt. tit. 19. p. 4. &
vltra ordinarios vbiq; optimè proſequū-
tur, & explicāt Maſcar. de probat. cōcl. 33.
à n. 47. Surd. de alimētis tit. 1. q. 126. ex n.
3. Fachin. cōtrou. iur. lib. 10. c. 80. Pet. Bar
boſ. in l. diuortio 8. §. ſi. 2. p. n. 55. & 59. D.
ſol. matr. Cæſ. Barci⁹ decīſ. 82. n. pen. & vlt.
Gratian. diſcep. forēſ. to. 3. c. 445. n. 4. 5. &
ſeqq. Amat. Roderi. de execut. c. 6. n. 27. D.
Ioā. del Caſtil. alios cōgerēs, quot. cōtrou.
lib. 3. c. 27. n. 30. & 31. & lib. 5. c. 104. ex
n. 34. qua videlicet ſentētia damnū ex eo
mādato, ipſinſq; executione proueniēs re
parari poteſt. Id quod, nempè præparare
cauſā, & diffinitiuā expectare ſententiā,
qua illatū dānū reparari valeat, propriū
eſt ſentētiæ merè interloquutoriæ, l. quid
ergo 13. §. quantū, D. de his, qui notātur infa-
mia, l. quid 19. §. vnde vidēdū, illic, ſed de
præparatione cauſæ, D. de recept. arbitr. l. poſt
ſentētiā 9. in ſi. C. de ſententijs, & interlocut.
omn. iudic. & in terminis magis id ex eo
probari poteſt, * quòd ab ipſa executio- 34
ne facti, iure appellat. denegatur in l. ab
executore 4. D. de appel. l. ab executione 5. C.
quorū appellat. nō recipiātur, c. nouit. 43. de
appellationib. l. 52. verſ. E del fecho, tit. 18.
p. 3. l. 161. ſtyli, l. 64. Taur. quę eſt l. 3. tit.
21. lib. 4. noua cōpil. proſequūtur latè vltra
DD. vbiq; Soci. reg. 26. Pet. Dueñas reg.
41. ergo & à mādato de exequēdo dene-
ga cenſeri debet, ex reg. l. oratio 16. D. de
ſpōſalib. cū ſimil. Accedit, quòd * cū māda- 35
tū de exequēdo, ſit pars executionis, idē
de eo, quod de ipſa executione iudicandū
eſt, ex reg. l. quæ de tota 76. D. de rei vēdic. l.
4. D. pro derelicto, & quia aliàs nō eſſet ſi-
tiū finis, cōtra vulgaria iura. Ex quibus * 36
ab eiuſmodi mādato appellationē nō ad-
mitti quòad ſuſpēdēdi effectū, cōtra gl. &
DD. in arg. cōmemoratos lōgè veri⁹, ac
recepti⁹ eſſe ex mēte gloſſę cōtrarię ver-
bo datā, circa fin. verſ. Et quod dico, in l. itē ſi
cū exceptione 14. §. hæc autem actio, D. de eo,
quod metus cauſa, cōcludūt Alex. cōſ. 95. n.
4. & 5. lib. 2. & cōſ. 181. n. 12. lib. 6. Aret.
in l. ſtipulationū 5. n. 2. in ſi. cū ſeq. D. de verb.
oblig. Felin. in c. quòad cōſultationē 15. n. 14.
verſ. In cōtrariū (qui tamē perperā n. ſeq. id
reſtringit ad mādatū de exequēdo, poſt la
tā ſentētiā pronūciatū) de ſentētia, & re iu
dic. Ripa in rub. D. eod. tit. n. 13. (malè pro
ſe citās Angel. cōſ. 115. qui apertè cōtra-
riū docuit, n. 1. ad ſi. & n. 2. verſ. Cōcludo)
Corne⁹ cōſ. 71. n. 5. vol. 1. nec diſſentit idē
Corne⁹, rectè inſpect⁹, imò idē vult per
argumentū ab ſpeciali, licèt vulgò vt cō
trari⁹ allegetur, cōſ. 221. n. 1. 2. & 3. vol.
4. Soci. iun. cōſ. 138. n. 6. & 7. vol. 3. Capi
ci⁹ decīſ. 1. n. 17. Crauet. cōſ. 273. n. 1. verſ.
Nec obſtat, & n. 14. Gratus conſ. 109. n. 3.
lib. 2. Rebuf. d. to. 1. ad ll. Gallicas, tit. de lit-
teris obligatorijs, art. 1. gl. 10. n. 1. & tit. de
ſentētijs executorijs, art. 7. gl. 12. n. 16. Ma-
rāt. d. actu 2. de appellat. 7. limit. verſ. Ante
tē, ſub n. 260. quicquid ipſe alibi, nēpè a-
ctu 1. de prolatione ſententiæ, nu. 24. & 25.
quòad qualitatē ſentētię, cui hoc mādatū
adſcribendum ſit, interloquutoriæ ſcili-
cet, an diffinitiuæ, aliud velit, diſtinguens
inter mandatum de exequendo inſtrumē-
to, vel de exequenda ſententia, & aſſerēs
hoc habere vim interloquutoriæ meræ,
illud

Digitized by Google

illud verò diffinitiuæ, Bernard. Diaz,
& ad eũ Salzed⁹ alios cõgerẽs *reg.* 43.
37 latè Roderic⁹ Suarez (priorem * ſen-
tẽtiam cõmunem, quã prius firmare vi
debatur, praxi quẽ receptam teſtatus
eſt, vt ab executorio pręcepto appella
ri ſuſpẽſiuè poſsit, verã tãtũ intelligẽs
in præcepto negatiuo de nõ exequen-
do, reiecta illa Felini reſtrictione, ſeu
diſtinctione prius à ſe relata) *ad l. poſt
rem iudicatã, D. de re iudicata, in declara-
tione legis Regni, §. quæro vtrũ poſsit, n.* 4.
Ant. Gabr. qui & alios ex more refert,
*cõmun. concluſ. lib. 2. tit. de appellationib.
concluſ. 4. verſ. Contrariũ*, eleganter D.
Couar. à paucis animaduerſus, *in pract.
quæſt. c. 23. n. 9. verſ. Tertiũ exẽplũ*, Ro-
lãd. à Vall. *conſ. 43. n. 6. lib. 1.* Greg. Lo
pez idẽ reſoluẽs in pręcepto de ſoluẽ-
do, *in l. 7. gl. 1. tit. 3. parti.* 3. Menoch. *de
adipiſcen. poſſeſſ. remed. 4. n. 827. & 828.
& de recuperãda, remed. 8. n.* 85. Mẽcha
ca *cõtrou. vſufr. lib. 2. c.* 38. Did. Perez
*ad l. 5. tit. 8. lib. 3. ordinamẽ. gl. pen. verſ.
vlt.* Azeue. *in d. l. 3. compil. n. 4. verſ. Et
an à mãdato*, Parlador. alios quoquè cu
mulãs *lib. 2. rer. quotid. c. fin. 1. p. §. 4. n.
penul. & vlt. & 5. p. §. 2. n.* 12. Gutier. *d.
lib. 1. practic. q. 124. n. 7. & in l. nemo po
teſt, n. 447. D. delegat. 1. & cõſ. 29. n. vlt.*
Surd. *cõſ. 358. n. 12. lib.* 3. Dõ Ludou. à
Peguer. *in praxi crimin. rubr. 16. de ſup-
plicat. n. 4. in 3. opinio. verſ. Quãuis enim*,
Trentacinq. *var. reſol. lib. 2. reſol. 12. de
appellat. n. 2. in 2. opin.* (quãuis *n.* 3. reſ-
tringat cũ Feli. ſup. & alijs ad mãdatũ
de exequẽdo poſt executoriã ſentẽtiã)
Vincẽ. Caroc. poſt alios nõ paucos, *de
remedijs cõtra praiudiciales ſentẽtias*, ſiue
de exception. except. 44. n. 70. Maſtril. *de
ciſ. 302. n. 19. p.* 4. Gratia. *diſcept. forẽſ.
to. 2. c. 333. n.* 1. latè Ceual. ſic tandem
cõcludẽs *practic. quæſt. to. 1. q. 190. per
totã* (licèt poſtea ſui oblit⁹ noua in hoc
articulo diſtinctione vtatur *tom. 5. ſiue
in tract. de cognitione per viã violentiæ, q.
8. à n. 15.*) ſed & hãc ſentẽtiã tacitè pro
bat idẽ Ceual. *eod. to. 5. q.* 136. dũ ſe re
fert ad Scacciã in loco protin⁹ referẽ-
do, Cancer. ſibi cõtrari⁹ *d. lib. 1. var. c.
17. n.* 23. Scaccia ſibi quoque parũ cõ-
ſtãs *de appellationib. q. 17. limit. 10. n. 8.
verſ. Cõtrariã, cũ ſeqq.* Volanus *in Curia
Philip. d. 2. p. de iudicio executiuo §. 14. n.*
9. Amat. Roderic. *de exequut. c. 1. art. 2.
n. 31. poſt med. verſ. Ita tamẽ*, D. Pichard.
(Roder. Suarez diſtinctione vſus, quæ
& mihi veriſsima videtur, licèt eũ re-
miſsiuè tantũ nõ ad hoc referat) *manu-
ductionũ ad praxim 2. p. §. 6. n. vlt.* Mau-
ſonius *de tranſit. executiuis, ampliat. 34. n.
11. & ampliat. 35. n. 10. 11. & 12.* Ant.
de Amato, limitãs in mãdato dẽ exe-
quẽdo, nouũ inferẽte grauamẽ, *reſol. 6.
forẽſ, n.* 12. latiſsimè Salgad. *de Reg. pro
tect. p. 4. c. 1. à n. 11. ad* 30. vbi meritò
cõtrariã impugnat ſentẽtiã, quòd à mã
dato de exequendo appellare liceat
quòad vtrũq; effectũ, quã *praeced. num.*
retulerat, quã quẽ & ipſe quòad quali
tatẽ ſententię, cui adſcribi debeat tale
mãdatũ de exequẽdo, ſibi parũ cõſcius
alibi ſequitur, dicẽs illud vim habere
diffinitiuæ, nẽpè *2. p. c. 1. n.* 181. in quo
errore ſimiliter eſt Petr. Barboſ. vir a-
lioqui doctiſsimus *in l. ſi debitori 21. n.
102. iũcto n. 135. in ſi. D. de iudicijs.* Quæ
quidẽ ſẽtẽtia, * à mãdato de exequẽdo 38
appellationẽ negãs quòad ſuſpẽdendi
effectũ, nõ tãtũ procedit, ac vera eſt in
executore mero, ſed & in mixto, qui
ſcil. executioni præmittere cognitio-
nẽ debet, cũ nõ minùs in hoc militẽt ra
tiones ſupra cõſideratæ, quicquid cõ-
trariũ velit Fachin. *controu. iuris lib. 1.
c. 74. verſ. Ego ſanè*, nec tãtũ in mãdato
de exequẽdo ſentẽtiã iam latã, ſed &
inſtrumẽtũ, habẽs executionẽ paratã,
ex eadem ratione; quòd tale mandatũ
nihil aliud ſit, quàm ſententia merè in
terlocutoria, nõ autẽ diffinitiuæ vim
habens, quicquid cõtrarium voluerint
Felin. Marant. Trentacinq. Barboſ. &
Salgad. ſuperiùs cõmemorati, & quic-
quid eiuſmodi ſententiã magis eſſe de
mẽte Doctorũ in hac materia loquẽtiũ
dicat Cæſar Manentus *cõſ. 98. à n.* 4.

Qua propter neque à præcepto de 39
exequendo chirographo, legitimè in
iure recognito, appellatio admittetur
quòad ſuſpendendi effectum; vt docet
in terminis Auendaños, id amplians,
& ſi error in recognitione admiſſus al-
legetur, *d. c. 30. n. 5. ad fin.* qua de re la-
tiùs in duabus ſequentibus diſſertatio-
nibus differam.

Digitized by Google

DISSERTATIONIS SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 Chirographum in iure recognitum ex peculiaribus uariarum nationum ſtatutis paratam executionem habet.

2 Iure etiam cōmuni idem abſque difficultate plurimi admittunt, maximè in illis partibus, in quibus ex earum legibus publicum inſtrumētum paratam executionem habet.

3 Recognitio habet vim cōfeſſionis, & nihil eſt aliud quàm propria ſcripturæ approbatio, per eius relectionem facta.

4 Cōfeſſio pro re iudicata habetur, quæ paratam executionem habet.

5 Scriptura priuata, à parte recognita, publicæ ſcripturæ æquiparatur.

6 Scriptura publica, iure noſtro Regio paratam executionem habet.

7 Priuata recognita abſolutè executionem non habet iure communi, nec apud nos habebat ante l. 5. titul. 21. lib. 4. nouæ compilat.

8 Argumenta, quibus plerique vtuntur ad concedendam vim executiuam priuatæ ſcripturæ recognitæ, per ſe non ſufficiūt ad inducēdum abſolutè executionis ius, adeò ſtrictum, & exorbitans, & quare?

¶ Mouere tamen potuerunt legislatorem, ad ita diſponendum, ibid.

9 Lex 5. titul. 21. lib. 4. nouæ compilat. executionem tribuens priuatæ ſcripturæ recognitæ, cùm generaliter loquatur, in omnibus eius ſcripturæ ſpeciebus accipi debet, vt & frequentiſſimè accepta eſt.

10 Scriptura priuata recognita, quibus conſtare debeat requiſitis, vt paratam executionem habeat, plures DD. tractant, remiſſiuè.

11 Recognitio priuatæ ſcripturæ, quemadmodùm, & confeſſio, vt executionem mereatur, facienda eſt coram competenti iudice, etiam non pro tribunali ſedente, neque altera parte, vel eius procuratore præſente, & quare?

12 Poteſt etiam fieri coram tabellione, vel apparitore, vulgò alguazil, ad recognitionem, vel confeſſionem admittendam deputato.

13 Recognitio, aut confeſsio coram iudice incompetenti facta, executionem non meretur.

14 Prodeſt tamen ſaltem ad hoc, vt in ea perſiſtere confitens à ſuo iudice cogatur.

15 Recognitio, aut confeſsio omninò extra iudicialis, minimè ad executionem ſufficit, licèt teſtibus probata, ad viam ordinariam proſit.

16 Confeſsio extraiudicialis, facta creditore abſente, duobus teſtibus probata, ſemiplenam dumtaxàt probationem cōtra confitentem inducit, quæ plena efficitur vno accedēte teſte, qui de viſu contracti debiti deponat.

17 Confeſsio extraiudicialis, facta præſente parte, duob⁹ legitimis teſtibus probata, plenè debitum probat.

18 Recognitio, vt executionem habeat, debet fieri à parte, quæ chirographum ſcripſit, vel ſubſcripſit.

¶ Scribere propria manu, ac proprio expreſſo nomine, etiam abſque ſubſcriptione ſufficit, vt ſcribēs obligatus maneat, ibidem.

19 Subſcribere ſcripturæ, ab alio factæ nomine ſubſcribentis, ſufficit ad eum obligandum.

20 Scriptura priuata à debitore ſubſcripta, non etiam ſcripta, ſi tamen per eum ſit recognita, nedum ipſi præiudicat ad condemnationem in via ordinaria, ſed etiam vt executioni mandari poſsit vigore ſtatuti, priuatæ ſcripturæ propria debitoris manu factæ, ac per eum recognitæ vim executiuam tribuentis.

21 Idem in terminis legis Regiæ 5. titul. 21. lib. 4. compil. Regnicolæ notarunt.

22 Idquè ab omnibus extenditur, & ſi priuatum

uatum

Digitized by Google

uatum inſtrumentum, ſeu chirographum à debitore recognitum, neque ſcriptum, neque ſubſcriptum ab eo ſit, ſed ab alio de eius mandato.

23 *Lex 119. verſ. E porende, titul. 18. partit. 3. de recognitione priuatæ ſcripturæ loquens, dumtaxat agit de condemnatione, eius virtute facienda in via ordinaria, adeòquè malè quaſi expreſſa affertur à Parladorio ad viam executiuam.*

24 *Recognitio tertij ſcribentis, vel ſubſcribentis de mãdato principalis, nõ ſufficit, ſi ille neget, ad executionem contra eum decernendam, & n. 44.*

25 *Obligare quemquam iniuſtum, non debet eſſe in poteſtate tertij.*

26 *Executiuum ius, ſtrictum nimis eſt, & exorbitans, nec ex ſola teſtium depoſitione pendere debet.*

27 *Teſtium depoſitionem de mandato ſcribendi à debitore facto ſufficere, vt ſcriptura aduersùs debitorem ipſum executioni mandari poſſit, malè cenſuit Stephanus Gratianus.*

28 *Debitore negante mandatum tertio datum ad ſcribẽdum chirographum, quo obligatus reperitur, ſi tertius illud recognoſcat, & mandatum teſtibus probetur, ſufficit, vt in via ordinaria condemnari debitor poſſit, & n. ſeq.*

29 *Scribere, vel ſubſcribere aliquem propria manu, vel aliũ de eius mandato, nihil intereſt, vt ſcriptura propriè dicatur mandantis.*

30 *Recognitio ſcripturæ in negante illam, vel mandatum ad eam, propriè dari non poteſt, licèt adſit recognitio ſcribentis de aſſerto debitoris mandato, idquè teſtibus probetur.*

31 *Probatio debiti, in chirographo à debitore negato contenti, ad viam executiuam ſufficiens non eſt.*

32 *Chirographum trium teſtium virorum, proprias ſubſcriptiones recognoſcentiũ, aut etiam duorum, de contractus tenore deponentiũ, authoritate ſuffultum, executionis ius non minùs habere, quàm iudicialiter recognitum exiſtimarunt plerique, quorum ſententia conuincitur.*

33 *Idem in chirographo, per vnum teſtẽ de debito deponentem, & litterarum comparationem comprobato, docuit Villadiego, id Parladorio imponens, qui ſimiliter taxatur.*

34 *Recognitio chirographi, vt executionis ius habeat, fieri debet ab habente legitimam perſonam ſtandi in iudicio.*

35 *Recognitio minoris, curatore carentis, ſufficit ad executionem contra ipſum decernendam, ſecus ſi curatorem habeat, quia ipſius interuentus in recognitione neceſſarius erit.*

36 *Recognitionem minoris, etiam curatore carentis, ad executionem non ſufficere, notant Auendañum quaſi ſibi contrarium, magis probat Azeuedus, motus quibuſdam legibus partitæ, malè ab ipſo perceptis.*

37 *Lex 1. & 4. tit. 13. partit. 3. viginti quinque annorum ætatem requirẽtes, vt confeſſio in iudicio facta confitenti noceat, dumtaxat pertinent ad actus contradictorij iudicij iam inchoati, non ad præparatorios.*

38 *Ioannes Gutierr. taxatur, dum putat, recognitionem minoris, etiam curatorem habentis, ſufficere ad executionem contra ipſum decernendam.*

39 *Lex 22. tit. 11. lib. 5. nouæ compilat. expenditur, & explicatur.*

40 *Recognitio, vel confeſſio, etiam iudicij præparatoria, minori, ſub tutoris, vel curatoris poteſtate cõſtituto, minimè nocebit.*

41 *Recognitio an ſimplex, certa, & clara debeat eſſe? remiſſiuè.*

42 *Recognitio, vt executioni mandari poſſit, debet eſſe expreſſa, nec ſufficit tacita reſultans ex ſilentio.*

43 *Id tamen tam ex communi DD. ſententia, quàm ex recepta praxi limitatur, ita demum procedere, niſi huiuſmodi tacita recognitio reſultet ex contumacia, vel nolentis comparere poſt perſonalem citationem ei factam ex iudicis decreto, vt ad recognoſcendum compareat, vel recognitionem, ſeu claram reſponſionẽ poſt comparitionem recuſantis, quia alterutro caſu iudex poterit inſtrumentum habere pro recognito.*

44 *Quæ limitatio adhuc ampliatur, vt procedat etiam ſi non adſit perſonalis citatio rei, de cuiꝰ latitatione alioquì cõſtet, vt tunc ſufficiat, ad decernendum contra eum executorium mandatum, citatio*

tatio ad domum ipſi facta, ſaltem duplicata.

¶ *Auth. vt liceat matri, & auiæ, §. ſi quis in ſua domo collat. 8. expenditur, ibidem.*

¶ *Gl. verbo admonitus, in Auth. de hered. & falcid. §. ſi quis autem non implens, collat. 1. expenditur, & remiſsiuè exornatur, ibidem.*

45 *Praxis hæc ab alijs impugnatur, nouam introducētibus, vt reo ad recognoſcendum citato, recognoſcere nolente, vel ad id faciendum comparere, iudex eum, vel eius bona, donec recognoſcat, vel cōpareat, capi iubeat; quæ praxis Authori regulariter æquior, & rationabilior videtur.*

46 *Hiſpalenſis, & Granatenſis Senatus modò primam, modò ſecundam praxim, ex cauſa, & perſonarum circunſtantijs amplecti ſolet.*

47 *Recognitio priuatæ ſcripturæ, vt executionis ius habeat, debet fieri in ipſo litis exordio ante ſolennem libelli porrectionem, vel litis conteſtationem, iudice tunc ad actoris inſtantiam reo iubente, vt declaret, an ipſius ſit ſcriptura, de qua agitur, & n. ſeq.*

48 *Recognitio priuatæ ſcripturæ, vt ex ea agi poſſit, vel ordinariè, vel ſummariè, aliter quàm per executionē, tam antè, quàm poſt litis cōteſtationem fieri poteſt ad iudicis interrogationem, & num. ſequenti.*

49 *Recognitio priuatæ ſcripturæ ſi poſt litis conteſtationem fiat, non habet executionem paratam, ſed erit expectanda ſententia.*

50 *Baldi locus corruptè à D. Couarr. citatus expenditur, & aduersùs eum retorquetur.*

51 *Summaria via ſtrictè ſumpta multùm ab executiua differt, nec de illa ad iſtam affirmatiuè rectum ſumitur argumentū.*

52 *Appellatio in cauſa ſummaria, quæ executiua nō ſit, admittitur quòad vtrūque effectum.*

53 *Summaria in cauſa remittuntur ſolennitates ordinarij iudicij, iuriſquè termini reſtringuntur, non autem tollitur ſuſpenſiuus effectus.*

54 *Confeſſio iudicialis, ſi ante ſolennem libellum, vel litis conteſtationem ex iudicio mandato ſponte fiat, paratam habet executionem, præmiſſo præcepto de ſoluendo intra certum diem.*

¶ *Lex proinde 25. §. vlt. D. ad l. Aquil. l. poſt rem iudicatam 56. D. de re iudicata, l. 1. D. de confeſſis, & l. vnica C. eodem, quæ confeſſionem in iure factam, rei iudicatæ æquiparant, optimè intelliguntur, & ad praxim applicantur, ibidem.*

55 *Confeſſio, ſi libello iam porrecto in ipſa litis conteſtatione, vel poſt fiat, executionem paratam non habet, ſed poſt ſe iudicis ſententiam expectat, & nu. 59. & 60.*

56 *Lex Iulianus 3. & l. qui ſtichum 5. D. de confeſſis expenduntur, & remiſſiuè explicantur.*

57 *Bart. & alij confeſſioni iudiciali executionis ius ſimpliciter tribuētes, neceſſariò accipiendi ſunt de ea confeſſione, quæ in litis exordio facta eſt.*

58 *Lex 7. verſ. Mas quando, titul. 3. & lex 2. verſ. E porende, tit. 13. partit. 3. pro communi diſtinctione inter cōfeſſionem factam in litis exordio, vel poſt, expendnntur.*

59 *Confeſſio etiam poſt ſolennem libelli porrectionem, citra litis tamen conteſtationem emanata, animo potiùs iudicium declinandi ſeu vitandi in dubio facta præſumitur, nec proinde iudicis poſt ſe ſententiam expectat.*

¶ *Lis nulla eſſe poteſt, vbi ceſſat alteriꝰ partis contradictio, ibidem.*

60 *Id multò magis procedit, vbi confeſſio ante litis conteſtationem fit, debito ſimul oblato, & vtroque caſu iudicis ſententiam non expectat, ſed locum tantùm facit iudicis præcepto de ſoluendo, vel conſignando intra certum terminum pecuniam debitam.*

¶ *Lex ſi reus paratus 73. D. de procurator. l. ſi debitori 21. D. de iudicijs, & lex ad ſolutionem 5. C. de re iudicata, optimè expenduntur, & ad praxim applicantur, ibidem, & n. 65.*

61 *Confeſſio libelli reſponſoria, litis conteſtationem regulariter inducit, adeòquè poſt ſe iudicis ſententiam expectat, & qualiter hoc accipiendum ſit? cum num. ſequentib.*

62 *Confeſſio abſoluta, animo ſoluendi, & iudi-*

Digitized by Google

iudicium euitandi facta, per debiti ſolutionem, aut conſignationem, vel confeſtim, vel intra terminum à iudice aſſignatum re ipſa factam, litem tam ordinariam, quàm executiuam ceſſare facit, cũ 2. n. ſeqq.

63 *Iudiciũ à litis conteſtatione exorditur:*

64 *Actus agentium non debet vltra eorum intentionem operari.*

65 *Liberatio ipſo iure contingit per debiti ſolutionem, aut realem conſignationẽ. ¶ Lex 32. tit. 4. lib. 3. & lex 18. 21. 22. & 23. tit. 21. lib. 4. nouæ compilat. optimè expenduntur, & remiſſiuè explicantur pro euitanda executione per oblationem debiti, ibidem.*

66 *Confeſſio libelli reſponſoria, ita demũ litis conteſtationem indueit, ſi admixtã habeat negationem, ſeu contradictionem aliquam.*

67 *Confeſſio ita facta executionem nõ meretur, ſed via ordinaria, ac ſententia diffinitiua prolationi locum facit.*

68 *Confeſſione libelli reſponſoria non ſimpliciter, ſed ſub aliqua contradictione facta, iam ex ea fundatus eſt or[illegible] iudicarius ſuper actione ordinaria.*

69 *Creditor, cui via executiua competit, in executione petenda cauere debet, ne verbis ad viam ordinariam expectantibus, ſed ad executiuam tantùm vtatur, ne vnam pro alia ingrediatur, & ad omiſſam regreſſus ei non pateat, & qualia huiuſmodi verba ſint?*

70 *Lite iam conteſtata ſuper actione ordinaria, actori non licet ad viam executiuam progredi, etſi expenſas refundere ſit paratus; ſecùs ſi lis nondum fuerit conteſtata, quomodò cõtrariæ opiniones cõciliantur.*

71 *Libellum vſque ad litis conteſtationẽ, non etiam poſt emendare, vel mutare licet, maximè in ſingularibus iudicijs.*

72 *Idem eſt in iudicijs vniuerſalibus, vel generalibus ex veriore, ac receptiore ſententia, contra Martinũ antiquum gloſſatorem, à nonnullis receptum.*

73 *Actor agens vno ex remedijs ſibi competentibus in iudicio ſummario, vel executiuo, non præcludit ſibi viam quòad aliud in eodem iudicio, donec ſibi integrè ſatisfiat, & explicata Bart. doctrina.*

74 *Deciſio Granatenſis curiæ refertur.*

75 *Parladorius, & Volanus notantur putantes, quocumque tempore iudicial[illegible] cõfeſſio emanauerit, etiam poſt litem conteſtatã, executiuũ ex ea ius cõpetere, quod tam iure communi, quàm Regio falſum eſſe oſtenditur.*

76 *Lex 3. D. de confeſſis rectè intelligitur, & contra Parladoriũ retorquetur. ¶ Dictio etiam, ſui natura difficiliorem caſum implicat, ibidem.*

77 *Lex cùm de conſuetudine 34. in verſ. An etiam contradicto, D. de legibus, remiſſiuè intelligitur.*

78 *Lex 5. tit. 21. lib. 4. nouæ compilat. dum confeſſioni iudiciali executionis ius concedit, de ea tantùm confeſſione accipienda eſt, quæ in limine iudicij ante litis conteſtationem emanauit, & quid noui attulerit vltra ius commune? & numer. 84.*

79 *Parladorij magna audacia, & præſumpta authoritas in proſternendo communia Doctorum dogmata, malè ab ipſo percepta, obiurgatur, duplexquè in eum Alciati emblema expenditur.*

80 *Deciſio incidens Hiſpalenſis Senatus refertur, & n. ſeqq.*

81 *Co[illegible]ioni ab adminiſtratore, tutore, curatore, vel ſocio in iudicio factæ ſi qualitas reddendarum rationum addatur, talis qualitas ipſi confeſſioni coniũcta, & connexa eſt, nec ab ea ſeparari poteſt, & quare?*

82 *Confeſſioni certæ in iudicio emiſſæ à recuperãte reditus alienos, neque vllum aliud negotium admixtum habente, qualitas reddendarum rationum adiecta, ſeparata cenſetur, nec vllam pro ſe præſumptionem habens.*

83 *Confeſſioni adiecta qualitas ſi ſeparata ſit, nec pro ſe præſumptionem habeat, repudiari ab actore poteſt, in eo tantùm confeſſione acceptata, in quo illa certa, ac liquida manet.*

84 *Confeſſio tamen huiuſmodi ita demum executioni mandari poteſt, ſi congruo, ac legitimo tempore in iudicio fiat, nempè in ipſo litis exordio ante ſolennem libellum, & litis conteſtationem, ſecùs ſi poſt.*

85 *Recognitioni priuatæ ſcripturæ ſi iuris accedant requiſita, eodem modo ad eius executionem procedere iudex poteſt, quo progredi iure valet ad executionem alia-*

Digitized by Google

aliarum rerum, paratam executionē habentium, & quæ ſint illæ, qualiſque is modus breuiter traditur.

86 *Executio, ex diſpoſitione legum Regiarum priuatis ſcripturis in iudicio recognitis, publicis quē inſtrumētis, & alijs rebus conceſſis, eodem modo procedit aduerſus clericos in eorum foro.*

DE GHIROGRAPHO, ALIO VE PRIVATO INSTRUMENTO in iure recognito, an omni iure paratam executionem habeat, quid quē noui circa illud, & iudicialē confeſsionem apud nos ſtatutum ſit *in l.5.tit.21. lib. 4. nouæ compilat.* ac de requiſitis vt talis recognitio, & confeſsio executioni mandari poſsint?

DISSERTATIO XXIII.

EX hactenùs dictis conſtat, chirographum in iure recognitū paratam habere executionem, cæterùm non ſic expeditum eſt, an omni iure executiua vis illi conceſſa ſit? an verò opus ad id fuerit apud nos conſtitutione legis 5.*tit.21.lib.4.nouæ compilat.* & apud cæteras nationes peculiaribus ſtatutis ita diſponentibus * quale apud Florentinos extare refert Azeued. *in d.l.5.num.2. ad fin.* apud Gallos Rebuf. *1.to. ad leges Galli.tit.de chirograph. recognit.in præfat.ex num.48.& art.2.num.3.& 4.* Nicol. Boer. *q.ſeu deciſ.295.num.14.poſt med. verſ. Ergo oportet, & verſ. Tamē de ſtylo, ac n.15.* apud Saxonicos Mathias Collerus *de proceſ.execut.p.3.cap.1.n.97.* apud Lucanos, ſeu Lucenſes Hierony. Magonius *deciſ.15.num.30.* Apud Luſitanos quoque idem eſſe ſtatutum cōſtat *ex lib.3.ordinat.tit.16.§.vlt.* & referunt Valaſc. *conſult.164.& conſultat.170.à num.6.* Pereyr. *de empt. & vendit.cap.6.num.16.* Licèt autem huiuſmodi inueſtigatio inutilis videatur Parladorio, qui proinde ſuū in ea interponere iudicium noluit *lib.2.rer. quotidian.cap.fin.1.p.§.5.num.2.& 3.* nobis tamen aliud videtur, cùm non Hiſpanis tātum, aut illis nationibus, in quibus eiuſmodi adſunt ſtatuta, ſed & alijs, in quib⁹ illa deficere poſſunt, hæc ſcribamus. 1

Et quidem iure communi, maximè in illis partibus, in quibus ex eorum legibus municipalibus publicum inſtrumentum paratam executionem habet, chirographum quoquè ſimile ve priuatum inſtrumentum in iure recognitum illam habere, ita vt id ampliùs ſpecialiter ſtatui neceſſe non ſit, docuerunt Gregor. Lop. *in l.119. gloſ. 4. tit.18.p.3.* Did. Spino *in ſpec.teſtam.gl. vn.princip.num.vlt.verſ. Quæ ſententia,* Cæſar Vrſillus ad Afflictum *deciſ.85. num.4.* Hieronym. Magon. qui eum refert, ac ſequitur *d. deciſ.15. num.19.* & poſt alios Steph. Gratian. *diſceptat. forenſ.tom.1.cap.183.num.10.* Petrus Auguſtin. Morla *in emporio vtriuſque iur.tit.8.de rebus cred. in prælud. n.15.* D. Ant. Pichard. *ad princip. inſt. quib. mod.re contrah.oblig.n.88. 89. & 90.* Vincent. Grilenzonius *conſ.52.n.28.& 29.* Floridus Mauſon. *de cauſis execut.lib.1.q.5.num.36.* D. Ioann. Bapt. Valenç. *conſ.112. num.2.* Mouentur autē primò, * quia recognitio habet vim confeſsionis, cùm nihil ſit aliud, quàm propriæ ſcripturæ approbatio, per eius relectionem facta, vt probaui *diſſertat.21.num.26.* & vltra ibi relatos tradit D. Valenzuela *d. conſ.112. n.45.* confeſsio autem * omni iure paratam executionem habet, cùm pro re iudicata habeatur, *l.1.& 3.D.de cōfeſſis, l.vn.C.eod. tit.* rei autem iudicatæ certum ſit executionis ius compe- 2 3 4

Digitized by Google

tere, *l. à Diuo Pio* 15. §. 1. *cum ſeqq. & l. poſt rem iudicatam* 56. *D. de re iudicata*, ex quibus ſic reſoluunt Rebuſus *d. tit. de chirograph. recognit. in præfat. num.* 46. Valaſc. *d. conſult.* 170. *n.* 5. Paz *in praxi* 4. *p. tomi* 1. *c.* 1. *n.* 23. Parlador. *d. c. fin.* 1. *p.* §. 4. *ex n.* 1. Amator Rodericius *de execut. ſent. c.* 1. *art.* 2. *n.* 21. & 23. Ludouicus Cencius *de cenſib. p.* 1. *cap.* 4. *n.* 23. D. Ioan. Bapt. Valenç. *d. conſ.* 112. *n.* 10. *lib.* 2.

5 Rurſus quia ſcriptura priuata à parte recogna, publicæ ſcripturæ æquiparatur, arg. tex. *in l. ſcripturas* 11. *C. qui potior. iunctis, quæ circa eam diximus diſſertat.* 21. *num.* 23. id què apertè apud nos probatur *in d. l.* 119. illic. *Si la parte, contra quien aduzen tal carta como eſta la otorgare deue valer, biē aſſi como ſi fueſſe fecha por mano de eſcriuano publico, tit.* 18. *p.* 3. quam ad hoc notant vltra Gregor. Lop. *ibi gl.* 4. Didacus Burgenſ. *q.* 4. *ciuili n.* 14. Mieres *de maiorat.* 1. *p. q.* 65. *n.* 12. iuxta nouiorem edit. Auendañ⁹ *in l.* 22. *Tauri gl.* 1. *n.* 19. cum alijs mòx referendis. Publicum verò inſtrumen-
6 tum * iure noſtro Regio paratam executionem habet, *l.* 4. & 5. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordinam. veter. l.* 1. 2. & 19. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua compilat.* ergo & priuatū recognitum eandem vim obtinere debet.

7 Verùm his non obſtantibus, longè verius eſt, priuatam ſcripturā, iudicialiter à parte recognitam, executionē iure cōmuni abſolutè nō habere, adeò què nec apud nos habuiſſe *ante l.* 5. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua compilat.* vt obſeruarunt rectè D. Præſes Couarru. *var. reſolut. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 4. *poſt princip. verſ. Nihilominùs*, Valaſc. *d. conſult.* 170. *n.* 5. Paz *in praxi*, 4. *p. tom.* 1. *c.* 1. *ex n.* 21. Azeued. *in d. l.* 5. *n.* 1. ac ſentiunt non obſcurè Auendañ. *de exeq. mand.* 2. *p. c.* 30. *nu.* 2. Franc. Auileſ. *c.* 10. *Prætorum, verbo execucion, n.* 33. Did. Perez *ad l.* 4. *titul.* 8. *lib.* 3. *ordinam. gl.* 1. *non procul ante fin. verſ. Vtrum autem idem ſit reſpondendum, & in l.* 5. *gl.* 1. *verſ. Vltimò eſt notandum, ad medium*, dum mouentur *ex l.* 126. *al.* 131. *ſeu finali, in curijs Matritijs*, a qua dicta lex compilat. ortum habuit, & agnoſcit D. Ant. Pichard. *manuduct. ad praxim p.* 2. *præcepto*, & §. 5. *nu.* 7. Nec enim * argumēta, quæ in cōtrariū ad- 8
duxim⁹ per ſe ſufficiūt ad inducēdū abſolutè apud nos ius executiuū, ita ſtrictū, & exorbitās ex ſola recognitione, adeò q̄; op⁹ fuit; vt id nominatim caueretur *in d. l.* 5. vt vltra D. Couarru. Paz, & Azeued. *vbi proximè*, notarunt rectè Ioan. Gutier. *lib.* 1. *pract. q.* 121. *n.* 1. & 2. D. Iacob. Valdeſius *in annotat. ad Roder. Suar. in l. poſt rem iudicatā, D. de re iudic. in declar. legis Regni, ante prælud. lit. A.* & in terminis ſimilis ſtatuti Ioſephus Cumia *in ritus magnæ curiæ c.* 6. *n.* 20. quicquid contrarium audacter tutari conentur Morla, & D. Pichard. relati ſup. *n.* 2. Iure autem cōmuni confeſsio abſolutè executionem non habet, ſed præmiſſo præcepto de ſoluendo, vt aperiemus infra, & vis publici inſtrumenti, quę priuatæ ſcripturæ recognitæ tribuitur *in d. l.* 119. *partita*, procedit quòad authoritatē non minorem illius, ſiue ad probationem in via ordinaria, cùm iure cōmuni publicum inſtrumentum paratam executionem non haberet, vt alibi dicemus, ſiue etiam ad prælationē reſpectu hypothecæ, iuxta latè ſuperius tradita *diſſertat.* 21. Mouere tamen potuerunt argumenta illa, & rationes legiſlatorem ad ita diſponendum, vt benè aduertunt D. Couarr. *d. c.* 11. *n.* 4. & Paz
d. c. 5. *n.* 13. & cùm * generaliter relata 9
lex loquatur, & rationes illæ non tantùm militent in chirographo, ſed etiā in epiſtola, ac libro rationum, de his omnibus priuatæ ſcripturæ ſpeciebus ſuperior ſententia accipienda eſt, vti de omnibus ſub priuatæ ſcripturæ nomine loquuntur, & explicant vltra Rebuf. & alios, D. Couar. *d. lib.* 1. *variar. cap.* 11. *n.* 4. Auendañ. *de exequen. mandatis* 2. *p. cap.* 30. *ex n.* 2. Auileſius *in capitibus Prætorum, d. cap.* 10. *verbo execucion, ex n.* 33. Paz *in praxi d. cap.* 1. *nu.* 21. latiſsimè, & magis in ſpecie Parlador. *d. cap. fin.* 1. *p.* §. 5. *à nu.* 17. & §. 6. *per totum*, & Azeued. *in d. l.* 5. *titul.* 21. *lib.* 4. *noua compilat.* Volañus *in Curia Philippica* 2. *p.* §. 6. *per totum*, Villadiego *in politica* 1. *p. cap.* 2. *n.* 24. *in fine*, & *à n.* 28. Amator Rodericius *de execut. ſententiar. c.* 1. *art.* 2. *per totum, maximè n.* 15.

Digitized by Google

10 n. 15. Collerus d. n. 97. qui * omnes
de requiſitis ad prædictā recognitio-
nem, vt executionem paratā habeat,
latiſsimè pertractant, quæ & nos hic
(vt nihil ad praxim vtile omittamus,
& an rectè ſe inferiores iudices geſſe-
rint in addictionis ſententijs, quas hu-
iuſmodi recognitionis virtute quoti-
diè proferunt, ſuperiores cognoſcant)
quantò fieri citiùs poterit, exponem⁹.
11 Primò igitur prædicta recognitio,
vt & confeſsio facienda eſt coram cō-
petenti iudice, etiam nō pro tribuna-
li ſedente, neque altera parte, vel eius
procuratore præſente, cùm res hæc
cauſæ cognitionem non requirat, nam
aliàs ſec⁹ eſſet, ex reg. tex. in l. nec quic-
quam 9. §. 1. D. de officio Proconſulis, iun-
ctis l. voluit 4. §. 1. D. de interrogat. in iu.
fac. cum notatis à Bart. ibi n. 1. & la-
tiùs in l. vni. nu. 4. 5. & 6. C. de confeſſis
(quomodò ſunt accipiēda quę tradunt
Abb. n. 6. Felin. n. 1. & alij in cap. at ſi
clerici 4. de iudicijs, ac poſt alios Caro-
lus de Graſsis in tract. de exceptioni. ex-
cept. 14. n. 4. & 5. Gratian. diſcept. forēſ.
12 tom. 1. cap. 183. n. 11.) aut * coram ta-
bellione, vel apparitore, quem algua-
cellum dicimus, de eiuſdē iudicis man
dato partis confeſsionem, vel recog-
nitionem admittente, quod iure fieri
poſſe conſtat ex c. 1. §. fin. illic: pro in-
eundis, vel recognoſcendis contractibus co-
ram ipſis, de foro competenti, in 6. per ar-
gum. ab ſpeciali, & vtrumque apparet
ex d. l. 5. ibi: Ante el Iuez que manda exe-
cutar, & ibi: Fechas ante Iuez competen-
te, iuncta l. ſexta, circa finem, verſ. Aßi
meſmo, aya lugar de ſe fazer, y fagan ante
el alguazil, o oficial eſcriuano, ante quien
el Iuez lo cometiere, que reconozca, tit. 21.
lib. 4. noua compilat. notant vtrumque
Auileſius dicto verbo execucion, n. 28. &
33. Auendañ. d. c. 30. n. 5. in 7. requiſito,
poſt princip. & reſponſo 4. n. 7. quem re-
fert nouiſsimè, licèt non omninò pro-
bet, D. Illephonſus Perez de Lara in
compend. vitæ homin. cap. 24. num. 99. &
100. firmāt tamen longe veriùs Parla
dorius, qui in confeſsione loquitur, d.
cap. fin. 1. p. §. 4. n. 5. verſ. Hoc quoquè, &
num. 6. & 7. Azeued. latè explicans,
in d. l. 5. compilat. à n. 25. ad 30. Ama-
tor Roderic. d. art. 2. n. 7. 31. & 36. cum
duobus ſequentibus, Collerus d. cap. 1. n.
99. cum totidem ſeqq. Stephan⁹ Gratia-
nus diſceptat. forenſ. tom. 1. d. cap. 183.
n. 11. Genoa de ſcriptura priuata lib. 1.
q. 8. aliàs 14. num. 7. D. Ioan. Baptiſt.
Valençuela eleganter exornans, dict.
conſ. 112. n. 11. maximè nu. 35. & 48.
qui & ſi n. 30. firmare videatur, nō ſuf-
ficere, quòd recognitio fiat coram ta-
bellione, vel alio miniſtro iudicis, po-
ſtea tamen n. 32. cōtrarium recognoſ-
cit ex d. l. 6. compil.
Quibus conſequens eſt primò, re- 13
cognitionem, aut cōfeſsionem, coram
iudice incompetenti factam, executio
nem non mereri, vt notat Zynus in l.
vnica, q. 4. ſiue n. 5. in fin. C. de confeßis, &
communis, quam reſoluunt proximè
relati, quanquam * ad hoc ſaltem pro- 14
ſit, vt in ea perſiſtere confeſſus à ſuo iu
dice compellatur, vt tradit Antonius
Francus in additione ad Abbatem in cap.
1. n. 25. de iudicijs, Rebuſus de chirogra-
phorū recognitione, art. 1. n. 31. verſ. Illa
tamen recognitio, Ioan. Gutierr. pract. q.
lib. 1. q. 126. nu. vlt. vltra plures alios
congeſtos à pręceptore meo Valdeſio
in annotation. ad Roderic. Suar. in l. poſt
rem iudicatam, notab. ſeu caſu 3. addit. 1.
ſub lit. F. ſiue verſ. Item quòd fiant, poſt
princip. D. de re iudicata.
Deinde & illud multò magis conſe- 15
quens eſt, omninò extraiudicialem re
cognitionem, aut confeſsionem, mini-
mè ad executionem ſufficere, ex regu-
la legis minor 25. annis, cui fideicommiſ-
ſum 40. verſ. Cauerat ſe id accepiſſe, D. de
minor, l. 4. §. ſi ex conuentione, D. de re iu-
dicata, l. 2. C. de executione rei iudicatæ,
notāt Bart. in l. 1. n. 4. ad finem, verſ. In
omnibus caſibus, D. iudicatum ſolui, Anto
nius Francus, rectè explicans d. addit.
1. ad Abbatem in cap. 1. n. 25. in princip.
& verſ. Et ad prædicta, de iudicijs, licèt
talis cōfeſsio, aut recognitio, teſtibus
probata, ad viam ordinariam proſit, vt
cum Rebuſo d. tit. de chirographorum re-
cognitione, in præfat. n. 68. obſeruāt op-
timè Amator Rodericius d. art. 2. n. 8.
Collerus ſup. n. 98. latèquè cum com-
muni proſequitur Ioan. Gutierr. de iu-
ram. confirmat. 1. part. cap. 54. per totum,
diſtin-

Digitized by Google

16 diſtinguēs inter confeſsionē * extraiu
dicialē factam creditore abſente, quæ
duobus probata teſtib⁹, ſem plenā dũ-
taxat probationem contra confitētem
inducit, non verò plenam regulariter,
niſi vno accedente teſte, qui de viſu cō
tracti debiti deponat, quod à n.1. ad 18
incluſiuè eleganter probat, & exornat,
nōnullos ab ea regula caſus excipiēs,
17 & confeſsionē extraiudicialē * factam
præſente parte, quæ duobus legitimis
teſtibus probata, plenè probat, ac fidē
facit, vt idē Gutier. *n.19.* oſtēdit ac *n.
ſeqq.* optimè declarat, id quod etiā la-
tè proſequūtur, & exornāt Marant. *de
ord. iud. 6. p. actu 5. de confeſſ. n.2. & à n.
12.* Dueñas *reg. 119. & 120.* Ioſeph⁹
Ludouic. *deciſ. Peruſina 9. per totam, ma-
ximè n.1. & 16. cũ ſeqq.* Barnabas Cor-
nazanus *deciſ. Lucenſ. 13. n.12. deciſ. 57.
n.14. deciſ. 60. n.8. deciſ. 85. n.11. deciſ.
129. n.1. & deciſ. 212. n.7.* Ludouicus
Cencius *de cenſibus p.1. cap.4. à nu.25.*
D. Valençuel. *conſ. 27. n.2. & cōſ. 126.
à n.5.* Hieron. Bucaronius *de differētijs
inter iudicia ciuilia, & criminalia, diff.r.
34. n.2. & 3.* Camil. Borrel. *in ſumm. de-
ciſ. to.2. tit.3. à n.63. ad 71.* vbi latè de
cōfeſsione extraiudiciali abſente par-
te facta, *& n.73. cũ 2. ſeqq.* vbi de con-
feſsione facta parte præſente.

18 Secundò oportet, vt recognitio fiat
ab ipſa parte ſcribente, vel ſubſcriben
te, alterutrum enim ſufficit, ſcil. quòd
vel propria manu, ac proprio expreſſo
nomine ſcribat, licèt non ſubſcribat,
arg. tex. *in l. cũ antiquitas 28. §. fin. C. de
teſtamētis*, vbi notat Bald. *n.6.* & Paul.
Caſtrenſ. *n.7.* Ludou. Roman. *cōſ. 303.
n.1.* & poſt alios Felin. *in c.2. de fide in-
ſtrument. n.7.* Hippol. Marſilius *in re-
petitione rubricæ, C. de probat. num. 272.
aliàs 295. ſub verſ. Prædictis etiam*, Re-
buf. *d. tit. de chirographorum recognit. in
præfat. n.84.* Ant. Gabriel *commun. con-
cluſion. lib.1. tit. de præſumpt. concluſ. 3. à
n.11. ad 13.* Gaſp. Caballinus, eleganter
explicans, *milleloquio 664. 2. mille-
loquiorum parte*, Menoch. *de arbitr. lib.
2. caſu 84. n.4. & de præſumpt. lib.3. præ
ſumpt. 66. n.2.* Maſcard. *de probat. to.3.
concl. 1300. n.25.* Iacobus Cancerius
*var. reſolut. lib.1. c.22. n.26. verſ. Quod
tamen fallit*, Alexand. Tretacinq. *var.
reſolut. lib.2. reſol. 12. de fide inſtrument.
n.5.* Polidorus Ripa *obſeruat. 190. n.2.
& 3.* Nicola⁹ Genoa *de ſcriptura priua-
ta lib.1. q.3. aliàs 4. principali, n.128.*
Ioan. Dominicus Gaitus *de credito cap.
2. tit.8. nu.2622.* Ioannes Vvameſius
conſ. 67. n.21. centur.3. vel etiam * ſo- 19
lùm ſubſcribat, alio ſcribente, quia &
ipſe ſcripſiſſe cenſetur, vt ex *l. ſi ita ſti-
pulatus 126. §. Chriſogonus, in princ. D. de
verbor. obligationibus*, deduxerunt Ang.
Imola, idem Caſtrēſis, & alij, quorum
meminit Iaſ. *ibi n.2.* qui tamen *in verſ.
Ego vltra ſcribentes*, eius legis, & alia-
rum ab his allatarum inductionem re-
fellit rectè, alia iura expendens, quæ
meliùs eam ſententiam probant, quam
& ſtatim referendi veriſsimā eſſe pro-
fitentur.

Procedit autem illa nedum, vt talis 20
ſcriptura, ſolā partis ſubſcriptionem,
ab ea recognitam habēs, plenè probet
ad obtinendum contra ſubſcribentem
in via ordinaria, hoc etiam caſu verifi-
cata regula tex. *in d. cap.2. de fide inſtru
ment.* & ſimilium, in quo nemo inter-
pretū dubitauit, vt ipſe Iaſon fatetur,
& reſoluunt Hippol. Marſil. *in d. repe-
tit. rubricæ, C. de probat. à nu. 295. aliàs
314.* Pariſius *conſ. 79. n.1. & 2. lib.3.
& alibi ſæpè*, Ripa, & Corraſius *in l. ad
monēdi, D. de iure iur.* ille *n.102.* hic ve-
rò *poſt præludia, & ſcholia n.48. ad fin.*
& poſt alios Eman. Coſta *in l. ſi ex cau-
tione, ſcholio 2. ad verbum, tua, n.1. C. de
non numer. pecunia*, Menoch. *d. præſump.
66. ex n.7.* Maſcard. *de probat. concluſ.
1347. ex n.2.* Rota Genuen. *deciſ. 65.
n.1. deciſ. 76. n.2. deciſ. 78. n.1. deciſ. 96.
n.6. deciſ. 124. n.1. & 2.* & alibi paſsim,
Cabalin. *milleloq. 661. part.2.* late Frā
ciſcus Caldas *de empt. & vendit. cap. 6.
n.15.* Cancerius *d. cap.22. n.2.* Nico-
laus Genoa *d. q.3. aliàs 4. à n.129.* Gai
tus *vbi ſup. n.2623.* ſed etiā vt execu-
tioni mādari poſsit vigore ſtatuti, pri-
uatæ ſcripturæ, propria debitoris ma-
nu factæ, ac per eum recognitæ execu-
tiuā vim tribuētis, vt notarūt Angel.
n.3. & cæteri magis communiter *in d.
§. Chriſogonus*, ſecundùm Iaſ. *ibi, num. 4.*
(qui ait huic ſententiæ neminem ex in

Digitized by Google

terpretibus eius loci cōtradicere) Alex. *conſ.* 147. *n.* 4. *lib.* 2. Dec. *in Auth. ſi quis in aliquo*, *n.* 18. *C. de edendo*, Rebuf. *d. tit. de chirographorū recognitione, in præfatione à n.* 51. Caballinus *ſup. n.* 2. Menoch. *ſup. n.* 12. Maſcard. *d. concl.* 1347. *ſub n.* 8. Caldas Pereira *d. cap.* 6. *n.* 16. etiam ſi idem Angelus ſibi parùm cōſtans, prout vulgò allegatur, *in d. l. cùm antiquitas* §. *fin.* in lectura Florentina (quam tamen ego inuenire nō potui) contrarium doceat, ſcilicet vigore dicti ſtatuti, non eſſe exequendum chirographum aduersùs eū, qui ſolam ſubſcriptionē recognouit, eiuſquè ſententiam veriorem dicat Iaſ. *in d.* §. *Chriſogonus*, *n.* 6. *&* 7. *& in l. emptor* 47. § *Lucius*, *n.* 3. *D. de pactis*, & Herman. Decius, cui⁹ meminit Maſcard. *d. n.* 8. qui præſertim mouentur ex *l. ſi ego* 9. §. *dotis*, *aliàs* §. *cæterùm*, *verſ. Planè*, illic, *vt is ſubſcribat*, *quaſi res acceperit*, *& velùt chirographum eius vxor retinet*, *D. de iure dotium*, iuncta reg. *l.* 3. §. *hac verba ſiut*, vbi Bart. & cōmunis, *D. de negot. geſtis*, quibus rectè ſatisfacit Coſta *d. ſcholio* 2. *n.* 3. *verſ. tertia ſpecies*, *& n.* 4. Caldas
21 *d. n.* 16. & in terminis * *d. l. Regia* 5. *tit.* 21. *lib.* 4. *compilat.* quòd partis, nedum totam ſcripturā propria manu, ac proprio expreſſo nomine ſcribentis, ſed etiam ſubſcribentis tantùm ſcripturę, eius nomine ab alio factæ, recognitio ſufficiat, vt aduersùs eum exequi poſſit, notarunt poſt alios Azeue. *ibi*, *n.* 5. *in princ.* Didacus Burgenſis *quæſt. ciuili* 4. *n.* 22. Ioannes Baptiſta Villalobos *in arario cōmun. opinionum lit. B. n.* 249. Parlad. *d. lib.* 2. *rerum quotidianar. cap. fin.* 1. *p.* § 5. *n.* 5. *in princ. & in fine*, Gutier. *lib.* 1. *practicar. quæſt.* 123. *num.* 2. Amator Rodericius *de executione ſententiæ*
22 *tia d. cap.* 1. *art.* 2. *num.* 13. idem * cum Rebufo *ſup. n.* 44. *&* 57. atque alijs docentes, etſi priuatum inſtrumētum, ſeu chirographum, neque ſcriptum, neque ſubſcriptum ſit à debitore recognoſcente, ſed ab alio de eius mandato, vt & circa legem Regiam Luſitanam, noſtræ ſimilem obſeruat Pereira *de empt. & vendit. d. cap.* 6. *n.* 17. ducti ex ratione textus *in l. Diuus Claudius* 15. §. *itē Senatus*, *aliàs* §. *& quatenùs*, illic, *videri enim ait ipſius domini manu ſcripta*, *cuius voluntate ſcripta ſunt*, *D. ad l. Cornel. de falſis*, cum ſimilibus inferiùs referendis. Quinimò * Parladorius *d. nu.* 5. 23
in princip. id in terminis probari contendit *in l.* 119. *verſ. E porende*, illic, *o de otro, que la fizieſſe por ſu mandado*, *iuncto verſ. Si la parte contra quiē aduzen tal carta como eſta, la otorgare*, *tit.* 18. *part.* 3. in quo tamen ipſe planè fallitur, nā lex illa dumtaxàt loquitur in terminis viæ ordinariæ, nō verò executiuæ, vt & ſupra attigim⁹, & infra latiùs explicabimus.

Non autem ſufficiet, neque ad viam 24
ordinariam, neque executiuam recognitio tertij ſcribentis, vel ſubſcribentis de mandato principalis, ſed omninò neceſſe eſt, vt debitor de mandato aliàs legitimè conuincatur, ſi ordinariè agatur, vel ſi executiua via ſit inſtituta, debitor ipſe recognoſcat, ac fateatur, ipſius mandato chirographum ſcriptum, vel ſubſcriptum eſſe, nec mādatum teſtibus probari ſufficiet; ne ſcilicet in primo caſu * in tertij poteſta- 25
te ſit, quenquam inuitū obligare, contra regul. tex. *in l. ne in poteſtate* 26. *D. de receptis arbitris*, *l. ſi ſeruus* 27. §. 1. *in fin. D. ad legem Aquil. l. interdum* 16. §. *ſerui*, *qui in fuga*, *verſ. Ne inquit*, *D. de publican. & vectigal. l. Pomponius* 13. *in fin. principij*, *D. de acqu. poſſ.* (quicquid eam regulam infirmā eſſe contendat Cuiat. *lib.* 17. *obſeruat. c.* 15.) iuncta alia reg. text. *in l. non debet* 75. *D. de regul. iur. Auth. de inſtrum. cautela*, *& fide*, § *ſi quis igitur*, *cū ſeqq. collat.* 6. *c. iudicas* 14. *verſ. Nos vni parti* 3. *q.* 9. aut ne in ſecundo caſu executiuum * ius, adeò ſtrictū, & 26
exorbitans, ex teſtiū depoſitione pendeat, vt vtrūque viciſſim notarūt Ioānes Imolenſis *conſ.* 91. *in princ. & n.* 1. *&* 2. Hippol. *in rubr. C. de probationibus nu.* 288. *verſ. Sed quæri poſſet*, *aliàs num.* 309. *& in practica* §. *diligenter*, *nu.* 38. *verſ. Præterea dico*, *& n.* 39. *& ſingulari* 471. Ripa *in l. admonendi n.* 102. *verſ. Item fecis*, *D. de iure iurando*, Rebuſus *ſup. n.* 37. *&* 57. & Caldas *d. n.* 17. Idq; quod ad executiuā viā attinet, apertè colligitur *ex d. l.* 5. *cōpilat.* ibi: *Reconocidos por las partes*, vbi docet etiā Azeue. *n.*

Digitized by Google

ue.*n.6.verſ. Verũ tamẽ eſt*, *& n.7.* Paz *d.
4.p.to.1.c.1.n.29.* Gutier. *d.lib.1.pract.
q.121.* Parlador. *d.n.5. verſ. Hoc autẽ*,
Amator *d.art.2.n.12.* Villadiego *in po
litica, cap.2.n.18.in fin.* quicquid ſolam
27 * teſtium depoſitionẽ de mandato ſcri
bendi à debitore facto ſufficere, vt
ſcriptura aduersùs debitorem ipſum
executioni mandari poſsit, voluerit
Stephanus Gratian⁹ *diſcept. forenſ. lib.
1.c.183.n.17.* nĩ procul dubio fallitur.
28 Ex quibus apparet, illud in propo-
ſito non parùm intereſſe inter viam or
dinariam, & executiuam, quòd in illa,
ſi prætenſo debitore negante manda-
tum tertio datum, id fuerit probatum
teſtibus, non eò minùs tertij recogni-
tio contra ipſum operabitur, quòd nõ
etiam ipſe in ea recognitione concur-
rat, cùm ſufficiat de mandato alioqùi
legitimè cõſtare, ex reg. tex. *in d.l. Di-
uus, in fin. princip. & §. & quatenus, D. ad
l. Cornel. de falſis, in l. vice donatricis 20.
& in l. in donationibus 31. verſ. Ita tamẽ,*
29 *C. de donat.* ex quibus locis conſtat, *
nihil intereſſe an quis ſcribat, vel ſubſ
cribat propria manu, an alius de eius
mandato, vt ipſius propriè cautio di-
catur; vnde hoc in caſu ſcriptura con-
tra ipſum, non tantùm recognoſcẽtẽ,
ſed etiam negantẽ, & de mandato cõ-
uictum probabit, vt docuerunt Bald.
conſ.98.n.20.vol.2. Angelus *in d. l. ſi
ex cautione, n.3. verſ. Item nõ eſt verũ, C.
de nõ num. pecun.* & ibid. Coſta *d. ſcholio
2.n.4. verſ. Ille caſus*, Ludouic. Roman.
cõſ.204.n.2. ad fin. verſ. Poſſumus, Iaſ. *in
d. §. Chriſogon⁹, n.6.* Rebuf. *d. tit. de chiro
graphorũ recognit. in præfat. n.37. ad fin.*
Craueta *cõſ.73.n.1.* (id rectè ampliãs
cũ Baldo *ſup.* vt procedat non obſtãte
ſtatuto, quo cautũ ſit, quòd ſcripturæ
tertij non credatur) Caballinus *mille-
loquio 162.p.2.* Cancer⁹ *d.c.22.n.4.
& 26. verſ. Neque requiritur*, Tuſch. *d.
concl.76.n.31. & 32.* Vincentius Gri-
lenzonius *conſ.52.n.25 & 26.* Nico-
laus Genoa *d.q.3. aliàs 4. d n.108.* id-
què apud nos probat *l.114. verſ. Pero ſi
aquel*, illic, *a menos, q̃ la otra parte prue-
ue, que el la fizo, o por ſu mãdado fue fecho,
& d.l.119.* ibi, *o de otro q̃ la quiere fecho
por ſu mandado, tit.18. part.3.* At verò
* in via executiua, quæ virtute chiro 30
graphi in iure recogniti prætenditur
tam apud nos *ex d.l.5. compilat.* ſic diſ-
ponente, quàm apud alias nationes, in
quibus ſimilia vigent ſtatuta, non ſuf-
ficit recognitio tertij, qui de mandato
debitoris ſcripſit, vel ſubſcripſit, ſed
ipſius debitoris recognitio pro forma
deſideratur, quæ in negante ſcripturã,
vel mãdatum, propriè dari nõ poteſt,
etiã ſi eam tertius recognoſcat, vt ex
Imola, & alijs ſuperiùs notauimus, &
licèt ipſi datum mãdatum teſtibus cõ-
probetur, quemadmodũ * nec proba- 31
tio debiti, in chirographo à debitore
negato contenti, ad viam executiuam
ſufficit, vt tradunt Auenda. *de exequen-
dis mandatis, 2.p. cap.30.n.5.* Parlador.
d.1.p. §.5.a n.14. & poſt alios Azeue.
*in d.l.5. compilat. n.7. & in l. 2. eiuſdem
tituli n.1. & 2.* Amator Roderic *de exe-
cutione ſentẽtia c.1. art.2.n.16.* Volan⁹
in Curia Philip. 2.p. §.6.n.2.
Vndè in primis cauendũ eſt à Boe- 32
rio *deciſ. 295. n.13.* Aſinio *in tract. de
executionib⁹ §.1.c.24.* qui chirographũ,
trium teſtium virorum, proprias ſubſ-
criptiones recognoſcentium, authori-
tare ſuffultum, iuxta formam tex. *in l.
ſcripturas 11. verſ. Niſi fortè, C. qui po-
tiores*, aut etiam duorum, de contract⁹
tenore deponentium, non minùs exe-
cutionis ius habere exiſtimarũt, quàm
ſi illud à parte legitimè in iudicio re-
cognitum eſſet, ei⁹ l. argumẽto ducti,
vbi eius modi chirographum publici
inſtrumenti vim habere diſponitur, &
vt tale quòad ius hypothecæ præferri
inſtrumento publico poſteriori, iũctis
quæ circa eam l. Iacobus Butrigarius
Zyn⁹, & cæteri cõmuniter notarũt, ac
nos ſuperiùs probauim⁹ diſſert. *21. n.
23. & 34.* nẽpè nihil intereſſe an chiro
graphũ iuxta illi⁹ l. formã cõfectũ ſit,
vel à parte in iudicio legitimè recog-
nitum, aut ei⁹ tenor per duos idoneos
teſtes, qui cõtractui interfuerint, pro-
batus. Quod tamẽ argumẽtũ perquàm
fallax eſt, nec eos mouere debuit, quia
æquiparatio prædicta procedit tãtùm
quoad effectũ prælationis, de quo *ibi*,
ad quam iure ordinario agitur, nõ ve-
rò quòad ius executiuè agendi, quod

Pp 2 non

Digitized by Google

non niſi inſtrumento verè publico, aut
priuato, iudicialiter ab ipſa parte re-
cognito, iure noſtro conceſsũ eſt, adeò
quę cùm adeò ſtrictum ſit, & exorbi-
tans, non eſt ad eos caſus trahendum,
in quibus aliàs de chirographi tenore,
ſiue de debito in eo cõtẽto legitime
conſtaret, quia ſic nullus ferè caſus da-
retur, in quo executiua via locum non
haberet, & ordinaria penitus cõquieſ-
ceret, quippè quam eludere facillimũ
eſſet, de quolibet contractu, vel debi-
to confecto chirographo, quare meri-
tò de præfata ſententia tandem dubi-
tat Boer. *d.n.* 13. *in fin. iũctis n.* 14. *verſ.*
Tamẽ de ſtylo, ac n. 15. vbi aſſerit, Galliæ
ſtylum eam minimè admiſsiſſe.
Rursùs cauendũ eſt à Villadiego *in*
33 *polit. c.* 2. *n.* 20. qui pręcedẽti doctrina
velut certiſsima ſuppoſita, illud ei cõ
ſequẽter addit, poſſe etiã chirographũ
executioni mãdari, etſi debitũ in eo cõ
tẽtũ nõ per duos teſtes probatũ ſit, ſed
per vnũ tãtũ, & litterarũ cõparationẽ,
quinimò pro ſe citat Parlador. pro cõ-
traria sẽtẽtia ſup. à nobis laudatũ, quẽ
aut nõ vidit, aut certè nõ percepit; ac
rurs⁹ animaduertere debuit, quòd ta-
lis cõprobatio ſcripturę per vnũ teſtẽ,
& litterarũ cõparationẽ, tantũ opera-
tur quòad viã ordinariã, iuxta tradita
à gl. *verb. exacto, in l. admonẽdi* 31. *D. de*
iureiurã. & cõmuni, quã poſt Bart. *n.* 26
& alios, reſoluũt Ripa *ibi, n.* 513. D. Co
uar. *in practic. c.* 22. *n.* 6. Greg. Lop. *in l.*
119. *gl.* 6. *tit.* 18. *parti.* 3. Menoch. *de ar*
bitr. c.aſu 114. *n.* 6. *&* 20. Maſcar. *de pro*
bat. cõcl. 330. *n.* 7. Gilchen. *in l. cõpara-*
tiones, n. 21. *C. de fide inſtrumẽtor.* nõ etiã
quòad viã executiuã, vt tradunt vtrũ-
que Paz *in praxi* 4. *p. to.* 1. *c.* 1. *n.* 28. *iũ-*
ctis duob⁹ præcedẽtib⁹, Azeue. *in l.* 5. *tit.*
21. *lib.* 4. *compilat. n* 20. *in fine.*
Tertiò, quod ad perſonã attinet (cũ
34 ante omnia eius legitimatio quærẽda
ſit, *l. ſi quæramus* 4. *D. de teſtam. l. quidã*
referũt 14. *verſ. eſſe enim debet, D. de iure*
codicil. l. licèt 24. *C. de procurator.*) illud
neceſſariò exigitur, quòd prędicta re-
cognitio fiat ab habẽte legitimã perſo
nã ſtandi in iudicio, quam quòad hoc
35 habere etiã * minorẽ annis 25. curato-
re carẽtẽ, adeòquè eius recognitionẽ,
vel cõfeſsionẽ valere, arg. *l. certũ* 6. §.
in pupillo, verſ. Minorẽ, D. de cõfeſ. docuit
Paul. Caſtr. *ibi, à verſ. Et ſecũdũ*, ſic eũ
text. intelligens, ſequuntur Auendañ.
de exequend. mandat. 2. *p. c.* 30. *n.* 5. *verſ.*
Septimò requiritur, in fi. & reſpõſ. 4. *n.* 7.
Parlad. *d.* §. 5. *n.* 10. Villadieg. *in polit.*
d. c. 2. *n.* 27. Volañus *in Curia Philippi-*
ca 2. *p.* §. 6. *n.* 5. aliud docẽtes in mino-
re curatorem habente, cuius interuen-
tus hoc in caſu omnino neceſſari⁹ erit.
Id quod iure cõmuni mihi non proba-
tur, cũ obſtent generalia verba *d. verſ.*
Minorẽ, & l. de ætate 11. *in princ. D. de in-*
terrog. in iu. fac. quod & volũt Duar. &
Vveſemb. *ad tit. D. de cõfeſ.* ille *verſ. ol-*
ti. hic vero *n.* 3. *verſ. Minor*, ſed tãtũ pro
cedit apud nos, ſtãte *l.* 22. *tit.* 11. *lib.* 5.
nouæ compilat. quicquid abſolutè * mi- 36
noris recognitionem, ſiue ille curato-
rem habeat, ſiue etiã eo careat, ad exe-
cutionẽ minimè ſufficere, notãs Auen-
dañ. quaſi ſibi in præfatis locis cõtra-
rium, probare magis videatur Azeue.
in d. l. 5. *compilat. n.* 10. propter *l.* 1. *&*
4. *tit.* 13. *part.* 3. vbi ad hoc, vt confeſ-
ſio in iudicio facta noceat confitenti,
25. annorum ætas requiritur. Quæ ta-
men * leges pertinent ad firmitatem 37
cõfeſsionis, ne poſsit per in integrum
reſtitutionis beneficium impugnari,
iuxta terminos *dictæ legis certum*, §. *in*
pupillo, verſ. Minorem, D. de confeſsis,
iunctis quę circa eam nuper cum Dua-
reno, & Vveſemb. obſeruauimus, quic-
quid rẽ aliter intelligat, cu carũ legũ
Regiarũ non meminerit, Gutier. *lib.* 1.
pract. q. 123. *ad fi.* Qui in * alio nihilo- 38
minùs planè fallitur, dũ ſcilicet ſupe-
riorem Auendañi ſentẽtiam, quòd mi-
noris curatore carẽtis recognitio ſuf-
ficiat ad executorium mandatũ cõtra
eum decernẽdum, expreſsè etiã firmat
in minore curatorẽ habẽte, immemor
d. l. 22. *cõpil.* * ex qua cõſtat, omnes cõ 39
tractus, vel actus à minore 25. annis,
curatorem habẽte, in ſui præiudicium
quomodocũque celebratos, ipſo iure
nullos eſſe, vti ex ea lege notat Matiẽ
ços *ibi, gl.* 2. *n. vlt.* iuncta obſeruatione
Azeue. *ad eandẽ l.* 22. *n.* 3. Vnde * & re
cognitio, vel cõfeſsio, etiã iudicij præ
paratoria, minori ſub tutoris, vel cura
toris

Digitized by Google

toris poteſtate conſtituto minimè nocebit, vt & per eam l. agnoſcit D. Pichardus (quicquid ea ſemota contrarium priùs docuiſſet) *manuductionum ad praxim p.2. præcepto, & §.5.n.9.*

41 Quartò deſiderari ſolet, quòd recognitio ſit ſimplex, clara, & certa. De qua re, quia hactenùs nō ſatis intellecta eſt, longioremquè proinde tractationem exigit, ſeq. diſſertatione ſeparatim diſſerere cōmodius viſum eſt.

42 Quintò requiritur, quòd partis recognitio ſit expreſſa, non enim tacita ſufficit, reſultās ex ſilētio, ſecundū Felin. *n.12. in c.2. de fide inſtrum.* Rebuf. *d. tit. de chirographorū recognitione, in præfatione, n.26. & 74.* & Auenda. *d.c.30.*
43 *n.4.* id tamen limitantes, * niſi huiuſmodi recognitio tacita, reſultet ex cōtumacia nolentis comparere poſt perſonalem citationem, ipſi factam ex iudicis decreto, quo nominatim cautum fuerit, vt pars aduerſa ad recognoſcendū citetur, vt intra terminū ſibi ad hoc præfixum cōpareat, poteſt enim in hac ſpecie iudex ob partis cōtumaciā, vel in non cōparendo poſt citationē, præfato modo factam, vel ſi comparuerit, in recuſando recognitionem, ſiue claram reſponſionē erga eam, inſtrumentum habere pro recognito, arg. tex. *in l. de ætate 12. §. qui tacuit, D. de interrogat. in iu. fac. in c. fin. de confeſſ. in 6. c. venerabilibus 7. §. porrò, de ſentent. excōmunicat. eod. lib. l.3. verſ. Ca muchas vegadas, tit.13. p.3.* docent Rebuf. *d. tit. de chirographorum recognitione, in præfat. nu.26. 97. & 98. verſ. Contrarium, & art.1. n. 19. 20. & 40.* D. Couar. *lib.2. var. c.11. n.4. in fin.* Auenda. *d.c.30. n.4.* Franciſ. Auileſi⁹, elegantem Angeli, & Iaſonis doctrinam expendens, *in capitibus Prætorū, d.c.10. verbo execucion, n.34.* Did. Perez *ad l.4. tit.8. lib.3. ordinam. gl.1. verſ. Quid obſecro, pag. mihi* 1090. Valaſ. *cōſultat. 164. n.2. to.2.* Parlador. *lib.2. rer. quotid. c. fin. 1. p. §.5. n.8. & 11.* Gutier. *pract. quæſt. lib.1. q.122. nu.1. verſ. Sed his non obſtantibus* (qui *num. ſeqq.* cōtrariæ ſententiæ fundamentis optimè ſatisfacit) Azeue. *in d. l.5. compil. ex nu. 14. ad 20.* Villadiego *in politic. 1. p. c.2. n.29.* Frater Emanuel Roderici⁹ *quæſtion. regul. lib.2. q.13. art.5.* Frat. Octauianus Spatharius *de modo corrigendi regulares, tract.8. c.4. ſub n.2.* Collerus *de proceſſib. executiv. p.3. c.1. n.101. & 102.* Gratian. *diſcept. forenſ. lib.5. c.183. n.14. & 15.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. to.6. lit. R. concl.50. n.17.* Florid⁹ Mauſonius *de cauſis executiuis, lib.1. q.5. n.42.* Gab. Aluar. *de priuileg. pauper. p.2. q.65. §.1. n.146. & ad axiomata iuris lit. I. n.114.* idquè ad praxim omnes valdè commendant, ſed & ampliant,
* vt data rei latitatione, quia forsàn 44
conſuetis horis domi non interſit, aut nō inueniatur, ne eius ſibi malitia proſit, ſufficiat citatio ad domum, dum tamen illa duplicata ſit, vt aduertit Rebuf. *d. art.1. n.19. in fin.* qui etſi nihil alleget, moueri potuit arg. tex. *in Auth. vt liceat matri, & auiæ cap.9. §. ſi quis in ſua domo,* illic, *ſemel, & ſecundò culpat⁹, collat.8.* & quòd per eum textum, & ſimilia iura notat gl. *verbo admonitus, in Auth. de heredib. & falcid. §. ſi quis autem non implens, collat.1.* quā gl. alio in propoſito expendunt, ac ſingularem dicūt plures relati, quanquam nō probati ab Anton. Gomezio *tom.3. variarum, cap. 1. num.24.*

Verùm adhuc hanc praxim non malè impugnat Gundiſſaluus Paz *d.4. p.* 45
tomi 1. cap.1. num.25. & 54. cui accedunt Volañus *in Curia Philipp. 2. part. §.6. num.3.* & Amator Rodericius *d. art.2. num.10. verſ. Cæterùm,* qui *num. ſequenti* nouam in hoc articulo praxim introducit ex mente eiuſdem Gundiſſalui Paz *dicta 4. part. cap.7. num.2.* nempè vt ſi reus, ad recognoſcendum ſiue perſonaliter, ſiue ad domum citatus, intra præfixum ſibi terminum comparere noluerit, vel recognoſcere, ſiue circa recognitionē reſpondere poſt quàm comparuit recuſauerit, iudex eius non comparentis bona, vel ipſum comparentem, donec recognoſcat, ſeu reſpondeat, capi iubeat, argumentò *legis primæ, §. ex hoc reſcripto, verſ.* (alias §.) *ſecundùm quod*, illic: *Cogendaquè erit reſpondere, & verſ.* (alias §.) *quid ergo ſi non reſponderit*, illic: *Cogenda igitur erit remedijs Prætoris, & in ius venire, & ſi venit, reſpondere, pignora què eius capienda, & diſtrahenda, ſi contemnat, D. de ventre inſpiciendo*, quæ ſanè praxis

longè mihi æquior, ac rationabilior
46 videtur, & eam * tam Hiſpalenſis, quá
Granatenſis Senatus frequentiùs am-
plecti ſolet eo in caſu, quo citatio ad
recognoſcēdum, perſonaliter facta nō
eſt, ſed ad domum tantùm ob rei lati-
tationem, ac de magno præiudicio tra
ctatur, quia magnæ quantitatis obli-
gationem priuata ſcriptura cōtineat;
aliàs autem priorē praxim, quod poſt
rei contumaciam in nō comparendo,
vel reſpondendo, executorium man-
datum decernatur, magis admittit, ſci
licet cùm vel citatio in perſona facta
eſt, quodcumque negotium fuerit, vel
ſi ad domum tantùm facta ſit ob rei la-
titationem, ita demum ſi de paruo ſiue
modicæ quātitatis præiudicio tracte-
tur, quippè quod in iure parùm atten-
di ſolet, *l. ſcio* 4. illic, *ne propter ſatis mi
nimam rem vel ſummam, ſi maiori rei vel
ſummæ praiudicetur, audiatur, D. de in
integr. reſt. l. ſi oleum* 10. (quæ aliàs eſt
ſub *l. ſi quis affirmauit* 9.) *§. fin. cum l. ſeq.
D. de dolo*, cum latè adductis, & pro
more exornatis à Tiraq. *in tract. de iu-
dicio in rebus exiguis ferendo, per totum*,
Alderano Maſcar. *de generalis ſtatutorū
interp. concl.* 5. *n.* 47. 50. 60. *&* 61. Ma-
rio Giurba *ad cōſuetudines Senatus Meſ-
ſanenſis, c.* 16. *gl.* 2. *n.* 14. Tuſcho *pract.
concluſ. tom.* 5. *lit. M. concluſ.* 238. *per
totum.*

47 Tandem poſtulatur, quòd recogni-
tio fiat in ipſo litis exordio, ante ſolē-
nem libelli porrectionem, vel litis cō
teſtationem, puta iudice tunc ad acto-
ris inſtantiam interrogante reum, ſiue
illi iubente, vt declaret, an ipſius ſit
48 ſcriptura illa: nam etſi, vt * ex ea agi
poſsit vel ordinariè, vel ſummariè, a-
liter quàm per executionem, tam ante
quàm poſt litis conteſtationē fieri re-
cognitio valeat ad iudicis interroga-
tionem, ex reg. *l. vbicumque* 22. *D. de in
terrogat. in iure faciendis*, notant Baldus
in Auth. contra qui propriam num. 23. per
tex. *ibi, C. de non numerata pecu.* Ludou.
Roman. *conſ.* 373. *nu.* 1. 2. *&* 3. Philip.
Dec. *in cap.* 1. *prima lectu. notab.* 4. *num.*
34. *&* 35. *de iudicijs*, Curt. iun. *in l. ad-
monendi num.* 31. *D. de iureiur.* Rebuf. t.
*to. ad leges Gallicas tit. de chirograph. re-
cogn. in præfat. n.* 78. *&* 79. ſecùs nihi-
lominus erit, ſi executiuè agatur ex
ſcriptura recognita, virtute ſtatuti, vel
conſuetudinis, tunc enim recognitio
(vt diximus) ante litis cōteſtationem
facienda eſt, nam ſi poſtea fiat, * non 49
habet executionem paratam, ſed erit
expectanda ſententia, quemadmodùm
in Franciæ Regno obſeruari teſtatur
Rebuf. *à n.* 79. *in fine*, & apud nos quo-
què paſsim praxis admiſsit, vt teſtatur
D. Præſ. Couar. *var reſol. lib.* 2. *c.* 11. *n.*
4. qui eā probare nititur * authorita- 50
te Bald. quē corruptè citat *in l. cōtra ne
gāte, C. ad l. Aquil.* (vbi hac de re nullū
verbum profert) pro *dicta Auth. contra
qui propriam*, & aliorum, quos nuper re
tulimus, cùm tamen ex his, quæ dixi-
mus, planè cōſtet, longè quidem aliud
eos ſentire quoad hoc, vt præcisè ante
litis conteſtationem fieri recognitio
ad iudicis præceptum debeat, volue-
rūt enim, etiā poſtea fieri poſſe in cau
ſa tàm ordinaria, quàm ſummaria, &
executiuæ, de qua loquimur, non me-
minere. Conſtat autem * inter viam 51
ſummariam ſtrictè ſumptam, & execu-
tiuam multum intereſſe, & ideo de il-
la ad iſtam affirmatiuè non rectum ſu-
mi, aut fieri argumentum, iuxta reg. *l.
Papinianus* 20. *aliàs* 21. *verſ. Sed quod
idem, D. de minor. cum ſimilib.* cùm in * 52
cauſa ſummaria appellatio regulari-
ter admittatur quoad vtrumque effe-
ctum, aliter quàm in executiua, ſtrictè
quoquè accepta, quatenùs ſpecies eſt
ſummariæ, in genere ſumptæ, & tātùm
* remittantur ſolennitates ordinarij 53
iudicij, iuriſquè termini reſtringātur,
iuxta tex. *in Clem. diſpendioſam, de iudi-
cijs, & in Clem. ſæpè, de verb. ſignif.* cum
his, quæ *vbiquè* gloſſæ, & DD. commu-
niter adnotarunt, quemadmodùm teſ-
tantur Robertus Maranta *de ordine iu-
diciorum* 4. *p. diſtinct.* 9. *à n.* 8. *maximè n.*
175. *&* 176. Iacobus Puteus *deciſionū
Rotæ Romanæ lib.* 3. *deciſ.* 130. *à nu.* 7.
Parlador. *in ſeſquicenturia quotid. diffe-
rentiarum, differ.* 137. *à num.* 6. *&* 13. &
poſt alios Caldas Pereira *de emptio. &
vendit. cap.* 33. *n.* 30. Sigiſm. Scaccia *de
appellat. q.* 15. *à num.* 244. *&* 248. *& q.*
17. *ampliat.* 30. *ſiue à n.* 7. Florid. Mau-
ſonius

Digitized by Google

ſonius *de cauſis executiuis, prælud. 1. n. 43. & ampliat. 34. n. 8. & 9.* Aug. Barboſa *in tract. de clauſulis vſ. frequẽ. clauſula 176. ex n. 7.* D. Franc. Salgado *de Regia protect. vi oppreſſorum, tom. 2. p. 3. c. 2. n. 91. & 92. & p. 4. c. 5. à n. 1. ad 5. incluſiuè*, Don Franciſcus Chiſilerius *de iudice regularium c. 11. ex n. 3.*

54 Relata igitur praxis multò meliùs fundari poteſt argumento eius, quod obſeruatur in cõfeſsione iudiciali, quę ſi ante ſolẽnem libellum, vel litis cõteſtationem ex iudicis mandato ſpontè fiat, paratam habet executionẽ, præmiſſo pręcepto de ſoluendo intra certum diem, iuxta regulam *legis ſi debitori 21. D. de iudicijs*, in quẽm ſenſum interpretanda ſunt iura, quæ confeſsionem in iure factam rei iudicatæ æquiparant, *l. proinde 25. §. vlt.* illic: *Index non rei iudicandæ, ſed æſtimandæ datur, quia nulla ſunt partes iudicis in confitentes, D. ad legem Aquiliam, l. poſt rem iudicatam 56.* illic: *Vel confeſſionem in iure factam, D. de re iudicata, l. 1. D. de cõfeſſis, l. vnica C. eodem tit.* nã vt hæc æquiparatio propriè locum habeat, ac præfato modo exequi confeſsio poſsit, neceſſe eſt, vt fiat abinitiò; ſi verò cõfeſ-
55 ſio * libello iam porrecto, in ipſa litis conteſtatione; vel poſt fiat, non itẽ executionem habet, quia iudicis ſententia neceſſaria eſt, in negotio principali ferenda, iuxta alias iuris regulas, nempè tex. *in l. cum quadam 19. verſ. Sed et ſi poſt ſuſceptam,* illic: *Sententiaquè à priore rectè fertur, D. de iuriſdict. l. ſi mulier 21. §. fin. in fine,* illic, *vt quam viam ego elegerim, hæc mihi pateat, D. quod metus cauſa, l. non poteſt 23. l. de qua re 74. D. de iudic. l. vt finalis 18. D. cõmuni diuidundo, l. quod in herede 9. §. eligere,* illic, *cùm ſciat ſibi regreſſum ad aliam non futurum, D. de tributoria act. Au. . . quiſemel, C. quomodo, & quandò iudex, cap. 1. in fin. de poſtulat. prælatorum in 6. cap. vt quis duas 25. de elect. eodem lib.* idquè in
56 ſpecie conſtat * ex *l. Iulianus 3. & l. qui ſtichum 5. D. de cõfeſſis,* ac notat vtrũque gloſſ. *Vltima in l. certum 6. §. vlt. D. eodem tit. gl. finalis in fin. in d. l. proinde, §. fin. gl. vlt. ſimiliter in fine, in l. 1. C. de litis cõteſtat. gl. magna ad mediũ, verſ. Et quod dicitur, in d. l. vn. C. de confeſſis, gl. verbo litis conteſtationem, verſ. Sed item extra ordinẽ, in Auth. de exhiben. reis, §. illud quoquè, collat. 5. & verbo reſponſionem, verſ. Sed ſi non ſit datus, in cap. dudum 54. de electione,* reſoluunt communem vltra ordinarios *vtriquè*, Raphael Cumanus *in d. l. 1. n. 4. D. de confeſſ.* Alexan. *in l. 2. nu. 12. D. de iuriſdiction.* Maranta *vbi ſupr. 6. p. actu 5. de confeſſione, nu. 21. & actu 8. de inſtrumentor. productione, n. 13. verſ. Licèt poſſet dici,* Rodericus Suarez *in d. l. poſt rem iudicatam, notabili 2. n. 6. & 20. & notabili 3. n. 2. & 9. & ad l. Regni q. vlt. nu. 3.* Gregor. Lopez *in l. 7. gl. 2. in princ. tit. 3. part. 3.* Franc. Auil. *d. cap. 10. Prætorum, verbo execucion, n. 27.* Villalobos *in erario cõmunium opinionum, lit. E. n. 248.* D. Anton. de Padilla *in l. ſi quis maior. n. 71. C. de tranſact.* Gutier. *lib. 1. practicar. q. 126. n. 3. & 4.* Azeued. *in d. l. 5. tit. 21. lib. 4. compilat. n. 31.* Amator Roderic. *de execut. cap. 1. art. 2. n. 24.* Quomodò
* procedunt quæ de confeſsionis exe- 57
cutione ſimpliciter tradit Bart. *in l. 1. n. 2. verſ. Prætereà non eſt dubium, D. iudicatum ſolui*; Ant. Francus *in addit. ad Abbatem; in cap. 1. n. 25. ſub lit. D. de iudicijs*; & cum alijs pluribus Floridus Mauſonius *de cauſis executiuis, lib. 1. ampliat. 36. à n. 7.* qui & ipſe ſic tandem
agnoſcit *nu. 38.* idquè apud * nos a- 58
pertè probant *d. l. 7. verſ. Mas quando,* illic, *otorgaſſe luego lo que deuia, tit. 3. p. 3. & l. 2. tit. 13. eadem partit. verſ. E por ende el juzgador, ante quien es fecha la conoſcẽcia, deue dar luego juyzio afinado por ella, ſi ſobre aquella coſa que conocierõ fue comenzado pleyto ante por demanda, e por reſpueſta,* iũcto *verſ. Mas ſi alguno,* illic, *lo rogaſſe, que le fizieſſe jurar, o que le preguntaſſe, ſi el deuia alguna coſa, o marauedis, e el demandado reſpondieſſe luego llanamente, que ſe los deuia, non le queriendo fazer contienda ſobre ello, eſtonce dezimos, q̃ abonda, que el juzgador mande al deudor, que fizo la conocencia, que pague aquella coſa, que conocio faſta vn dia ſeñalado, q̃ ponga, e non ha porque le dè otro ſu juyzio afinado ſobre tal razon como eſta.*

Ex quibus ſatis, ſuperquè conſtat, 59
confeſsionem iudicialem, etiam poſt

libellum oblatum citra litis conteſtationem factam, iudicis ſententiam poſt ſe non expectare, quia nimirùm talis confeſsio animo potiùs iudiciũ declinandi, ſeu vitandi facta in dubio præſumitur, nec enim lis eſſe poteſt, vbi ceſſat alterius partis contradictio, *c. ſirus* 10. *§. iurgium, verſ. Lis autem à contentione, de verb. ſignif.* id quod * multò
60 magis locum habebit, ſi eiuſmodi confeſsio fiat, oblata ſimul pecuniæ debitæ ſolutione, ſiue ſimpliciter, iuxta *l. ſi reus paratus* 73. *D. de procurat.* ſiue dilatione ſimul ad ſoluendum petita, iuxta *l. ad ſolutionem* 5. *C. de re iudicata*, tũc ſiquidem manifeſtiùs de confitẽtis voluntate conſtat, quòd iudicium ſubire nolit, ſed abſque eo debitum ſatisfacere. Neutro itaque caſu cõfeſsio debet perinde haberi, quaſi per eam iudiciũ fuerit inchoatum, adeoque iudicis ſententiam non expectat, ſed locum tantùm facit iudicis præcepto de ſoluendo, vel conſignando pecuniam debitã intra certum diem, iuxta text. *in d. l. ſi reus paratus, & in d. l. ſi debitori*, quas & ſic non malè intelligunt, ſiue ad hunc etiam caſum protrahunt Gregor. Lopez *in d. l. 7. parti. gl. 2. verſ. Sed ego crederem*, expendens *eam l. iũcta præcedenti*, & Petr. Barboſa *in eadem l. ſi debitori à n. 16. maximè n. 26. 27. 38. & 86.* idque ante omnes non obſcurè ſenſit Raphael Cumanus *in d. l. 1. D. de confeſſis n. 4. verſ. Vnde debetis dicere*, Ant. Francus *in addit. ad Abb. in d. c. 1. de iudicijs, n. 25. lit. D. verſ. Et tene menti.*

61 Nec ad rem pertinet, quòd per confeſsionem quoquè libelli reſponſoriã, litis conteſtatio inducitur, quemadmodũ colligitur ex generalitate text. *in l. 2.* illic. *Niſi poſt narrationem, & reſponſionem, C. de iureiuran. propter calumniam dando, l. 1. verſ. Lis enim*, vbi notat gl. *vlt. ad finem, verſ. Sed puto, C. de litis conteſt. cap. vni. ad finem*, vbi & obſeruat *gl. vnica, poſt princ. verſ. Eſt autem litis conteſtatio, eodem tit. de litis conteſtat. & cap. dudum* 54. *verſ. Licèt autem*, vbi ſimilis gl. *verbo reſponſionem, verſ. dicas, & verſ. Eſt ergo verũ, de electione*, & vbiquè communis, quam reſoluunt Marãta *de ordine iudiciorum* 6. *part. memb.* 10. *num.* 4. *aliàs* 5. Franciſcus Viuius *deciſ. Neapolit.* 310. *num.* 1. *lib.* 2. Barboſa *in d. l. ſi debitori, n.* 17. & 28. & apud nos probat *l. 10. verſ. Ante dezimos*, illic. *que llanamente reſponda ſi, o non*, vbi notat Gregor. Lop. *gl. 3. tit. 3. & l. 3. verſ. E reſpondiendo*, ſub iiſdem fermè verbis, vbi idem Gregor. Lop. *gl. 3. poſt princ. tit. 10. part. 3. & l. 1.* illic: *Conteſtando el pleito, conociendo, o negãdo, tit. 4. lib. 4. noua compilat.* & conſequenter iudicis ſententia omninò ſequi debet, iuxta vulgares iuris regulas, *ſup. n.* 36. expẽſas.

Quia reſpondeo, * id quidem minimè 62
accipiendum eſſe de confeſsione abſoluta, animo ſoluendi, & iudicium euitandi facta, quippe quæ litis conteſtationem (à qua * illud exorditur, *l. am-* 63
plius non peti 15. *iuncta gl. verbo iudiciũ, D. rem ratam haberi*, cum relatis à Gundiſſaluo Paz *in praxi* 1. *annotat. à num.* 35. Andrea Gaillio *pract. obſeruat. lib.* 1. *obſeruat.* 74. *nu.* 1. Andrea Fachineo *controuerſ. iuris lib.* 11. *cap.* 81. D. Ant. Pichard. *ad §. ſic itaque diſcretis, ſub n.* 70. *inſt. de actionibus*) inducere minimè poteſt, ne * contrarium effectum in- 64
tentioni agentis operetur, contra reg. tex. *in l. non omnis* 19. *D. de rebus creditis, & in l. legata inutiliter* 14. *D. de adimendis legatis, cum ſimilibus*, atque adeò per talem confeſsionem ordinaria potiùs lis ceſſat, imò & executiua, ſi ſolutio, aut debiti conſignatio, vel confeſtim, vel intra terminum à iure, vel iudice aſsignatum re ipſa facta fuerit, quippe * qua liberatio ipſo iure con- 65
tingit, iuxta regulam tex. *in l. fin. D. de lege commiſſoria, l. in contractibus* 14. *§. in omni verò, C. de non numerata pecunia, l. ſi creditrici* 6. *l. ex prædijs* 11. & *l. acceptã* 19. *C. de vſuris, l. obſignatione* 9. *C. de ſolut. l. 8. verſ. Otroſi, tit.* 14. *part.* 5. cum vbiq; notatis, & in materia executionis probat apud nos elegans tex. *in l.* 32. *titul.* 4. *lib.* 3. & *in l.* 18. 21. 22. & 23. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua compil.* quibus traditum eſt, executionem, & ius decimæ ex ea debitæ vitari, ſolutione per debitorem ſtatim, vel intra diem naturalem facta, id quod poſtea in capitibus millionũ anni 1632. in 5. genere conditionum generalium ad Regni leuamen,

Digitized by Google

men, *nu.* 50. *fol. mihi* 58. *pag.* 2. protractum eſt ad 72. horas. Non itaque executioni locus erit aduerſus confitentem, ſtatim vel intra legitimum tempus debitum ſoluentem, aut conſignãtem, vt ex relatis compilationis legibus apparet, & *vbiquè* obſeruat Azeued. optimè Ioannes Gutierr. *pract. queſt. lib.* 1. *q.* 33. *& lib.* 3. *q.* 22. idquè in terminis noſtris planè ſignificat textus *in d. l. ſi reus paratus, verſ. Sed hoc cõſtat*, quam rectè expendit, & explicat Gregor. Lop. *in d. l.* 8. *gl.* 4. *verſ. Neque obſtat*, Gaſp. Roderic. *de annuis reditibus lib.* 2. *q.* 15. *n.* 58. *&* 59.

66 Quod igitur de confeſſione libelli reſponſoria vulgò traditum eſt, vt litis conteſtationem inducat, de ea confeſſione neceſſariò extudiri oportet, quę admixtam habet negationem, vel contradictionem aliquam, proùt ad rationem litis conteſtationis exigitur *in l. rem non nouam* 12. *§. patroni*, illic, *cùm lis fuerit conteſt ita poſt narrationem propoſitam, & contradictionem obiect am, C. de iudicijs*, puta obiectionem peremptoriæ exceptionis, iuxta *l. ſi quidem* 9. *C. de exceptionibus*, aut alicui⁹ qualitatis, quæ ſaltem confeſſionem moderetur, vt in ſpecie *legis ſi domus* 71. *aliàs* 74. *§. qui confitetur, D. de legat.* 1. cuius generis confeſſiones litis cõteſtationem proculdubio inducũt, adeòque vię or-
67 dinariæ, * ac ſententiæ diffinitiuæ prolationi locum faciunt, vt & notat Salycetus, quanquàm non per omnia ſic explicet, *n.* 7. *ad medium, verſ. Aut fatetur*, receptus à Petro Gilchemo *n.* 24. *in d. l.* 1. *C. de litis conteſtat.* apertiùs Ioãnes Imolenſ. *in d. cap.* 1. *n.* 11. *eodem tit.* receptus à Barboſa *in d. l. ſi debitori, n.* 30. *&* 31. Iuxta quæ accipiẽdi ſunt Tiraq. *de retractu cõſanguinitatis, §.* 15. *gl.* 2. *ex n.* 1. Parlador. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 14. Gundiſſiluus Paz *in praxi* 1. *p. tom.* 1. 8. *tempore, à n.* 1. Andreas Gail. *pract. obſeruat. lib.* 1. *obſeruat.* 73. Bernard. Græu. *ad eundẽ Gail. eod. lib. conel.* 73. *in princ. conſiderat.* 1. D. Anton. Pichard. *ad §. ſic itaque diſcretis, n.* 51. *inſtit. de actionibus, & in manuduct. onum ad praxim, p.* 1. *præcepto, & §.* 3. *à n.* 6. qui de litis conteſtatione, & eius effectib⁹

latè agunt. Quod cùm ita ſit, * iam ex 68
confeſſione ſic facta fundatus eſt ordo iudiciarius ſuper actione ordinaria ab actore propoſita, adeò què neceſſe eſt, vt ſuper ea quoquè iudicis ſententia ſubſequatur, vt ſuperiùs probauimus.

Iuuant quæ de creditore, cui via exe 69
cutiua competit, tradit Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 5. *p. §.* 1. *n.* 17. *&* 18. *& §.* 11. *n.* 20. nempè vt in executione petẽda cauere debeat, ne verbis ad viam ordinariã expectantibus, puta damnandi, condẽnandi, quoquo modo vtatur, ſed ad executiuam propriè pertinentibus, hoc eſt cogendi, cõpellendi, alias pro hac via illam potiùs ingredietur, nec ei poſtea ad executiuam patebit regreſſus, vt ſatis euincunt iuris regulæ, *ſup. n.* 55. expenſæ, ac volũt gl. *ſeq. n.* commemoratæ, & in propoſito melior *in Clem. ſæpè* 2. *verbo partibus, verſ. Sed pone quòd de conſenſu, iũcto verſ. His rationib. de verb. ſignif.* quod & ipsũ vltra DD. *n.* 56. à me relatos, & à Burgenſi de Pace, *conſ.* 39. *n.* 7. Parlador. *vbi proximè*, & rursùs ab Azeued. *in l.* 1. *tit.* 21. *lib.* 4. *compilat. num.* 144. (qui 5. *num. ſeqq.* hanc ſententiam, poſito quòd ſit vera, quod tamen ipſe nõ admittit, quinque notabilibus modis limitat) late quoq; alijs cõgeſtis exornant, & probant Aluar. Valaſc. *conſultat.* 88. *n.* 9. Gutierr. *pract. quaſt. lib.* 3. *q.* 39. *nu.* 5. Don Garſias Maſtril. *decif.* 157. *ex n.* 1. *p.* 2. Iacob. Cancer. *var. reſolut. lib.* 1. *cap.* 17. *de appellationibus, à n.* 34. *& lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 91. Hier. Gonçalez (qui ſic ſæpè in Rota Romana conſtãter reſolutum fuiſſe teſtatur) *ad reg.* 8. *Cancellariæ gl.* 6. *n.* 192. Sigiſm. Scaccia *de iudicijs lib.* 1. *cap.* 62. *nu. vlt. & cap.* 76. *n.* 9. *poſt princ. verſ. Quia qui poteſt agere, & de appellat. q.* 17. *limit.* 9. *n.* 45. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 1. *cap.* 118 *à nu.* 49. Fontanel. *de pactis nuptialib⁹ clauſ.* 7. *p.* 5. *gl.* 2. *n.* 30. Hercules Mareſcottus, & Marius Antoninus Maceratenſis *var. reſolut. lib.* 1. ille *cap.* 38. *n.* 4. hic verò *reſol.* 29. *n.* 8. D. Ioan. Bapt. Valenç. *conſ.* 49. *nu.* 15. Ludouicus Cencius *de cenſibus p.* 2. *c.* 2. *q.* 5. *art.* 6. *nu.* 28. Villadiego *in polit.*

Digitized by Google

lit.cap.2.num.mihi 52.Marius Giurba deciſ.55.n.18.deciſ.74.n.11.& deciſ. 100.n.53.D.Illephóſus Perez de Lara in compendio vitæ hominis,cap.27.per totum,maximè n.18.Don Franciſ. Salgado,alios congerés de Regia protectione vi oppreſſorum 3.p.cap.4.n.60.& 4.p.
70 cap.7.n.172.Id quod * ego ex ſupradictis veriſsimum iudico, vbi lite iam conteſtata, actor ad executiuam viam progredi vult, nec enim hoc ei permittendum eſt, etſi expenſas refundere ſit paratꝰ in præiudicium rei, cui ius iam quæſitum eſt ad viam ordinariam ſibi fauorabiliorem,arg.tex.in Auth qui ſemel,C.quomodo,& quãdo iudex,& quod per eam tradunt eleganter Matth.Afflictus deciſ.Neapolit.173.n.5.Caualcan.alios referés deciſ.1.n.16.p.1.ſecꝰ ſi lis nondum fuerit conteſtata, quo caſu locus erit côtrariæ ſententiæ, quam reſoluunt Rebufus 1.tom. ad leges Gallicas,tit.de litteris obligatorijs,art.2.glo. 1.n.21.& art.6.gl.3.n.7. Gundiſſalu. Paz in praxi 4.p.tom.1.c.2.n.2.& cap. 3.num.31.poſt verſ. Item executionem, in verſ. Nihilominùs tamen, Felicianus de cenſibus lib.2.cap.1.num.34.poſt princip. verſ. Eòquè magis, iuncto verſ. Quo caſu, Azeued.in d.l.1.n.152.& generaliùs nu.153.verſ.Mihi tamen, Cancer. var.reſol.lib.3.c.15.à n.180.D.Chriſt. Paz de tenuta,tom.1.cap.22.à n.6.Volañ.in Curia Philippica 2.p.de iudic.executiuo,§.1.n.2. D.Ant.Pichard.manuduct.ad praxim part.2.precept.6.n.3 & 4. ſimpliciter aſſerentes,actorem qui, cùm via ipſi executiua competeret, ordinaria tantùm expertus eſt, poſſe ad executiuam redire refuſis expéſis; accipiendi namquè ſunt,cùm ſuper ordinaria actione nondũ lis côteſtata fuerit,vt in terminis docuit Franciſ.Auileſius cap.10. Pretorum verbo execucio n.2.ad fin.pluresquè alij ex ſupra relatis,& ex his,quos ipſi congerunt, maximè Gutierr.d.q.39.nu.6. Gratianus d.cap.118.à n.51.nouiſsimè Hermoſilla in annotat.ad Gregor.Lopez in l.56. tit.5.p.5.gl.11.& 12.n.158.& 159. licèt pedẽ in hoc nõ figat, varias alias referens concordias;& in ſimili de habente fori electionem ad conueniendũ alium, & litem côtra eum in vno foro inſtituente,quòd ante litem conteſtatam tantùm,non etiam poſt,poſsit refuſis expenſis ipſum in altero côuenire docet, ac deciſum refert Ioannes à Sande deciſionum Friſicarum lib.1.tit.7.
de except.definit.1. Nam & aliàs * ge- 71
neraliter traditum eſt, maximè in ſingularibus iudicijs, vſque ad litis conteſtationem libellũ emendare, vel mutare licitum eſſe, non poſtea, ſic intellecta deciſione tex.in l.edita actio 3.ad finem, C.de edendo, quemadmodùm notarunt gloſ.verbo emendari,& latiſsimè in diſcurſu Bart.maximè à nu.6.& 28. Paul.Caſtrenſis à nu.5.Alex.à num.2. Decius n.10.28.& 53.Cagnolus à n. 67.& Bolognetus ex n.60. ibi, ſimilis gl.vnica,circa finem,verſ.Item nota quòd libellus, Abbas à n.24.& omnes in cap. 2.de libelli oblatione, gl. item verbo iure addendi,in cap.inter dilectos 6.de fide inſtrumentor.vbi idem Abbas n.10.& reliqui, vltra quos plena quoquè manu rem tractant, & proſequuntur Ioánes Faber à n.3.Angel.à n.6.& Iaſon nu. 13.& 22.in §.ſin minùs, inſtit. de actionibus, Ioan.Petr.Ferrariẽſis in practica Papienſi,tit.2.de forma libelli ſuper actione reali,gl.29. ad verbum ſaluo iure, n.8.Thomas Grammat.deciſ.68.n.5. Capella Tholoſana deciſ.311.Ioach. Minſing reſponſo 100.n.11.12.& 13. centur.1. Bartholom. Cæpola cautela 106.& Thomas Ferratius cautela 34. Bern.Diaz reg.440.Andr. Gailliꝰ practicar. obſeruat.lib.1.obſeruat.74.n.4. Hartm.Piſtor var.quæſt.lib.4.q.22.per tot. Hieron.Ceuall.pract.quæſt.tom.3. q.815.à n.7.(quicquid num. 10.contrarium apud nos verius exiſtimet inſpecta l.10.tit.17.lib.4.noua compilat. qui in eo planè fallitur) Petr.Barboſa in l.non poteſt 23.nu.10.& 32.verſ. Sed longè verius,D.de iudicijs, Eucrard. Bronchorſt, optimè probans enantiophanon, ſiue quæſt.controu.cent.1.aſſert. 28.Ioannes à Sande,ſic iudicatum referens, deciſ.Friſicarum lib.1.tit.4.de libello, eius què mutatione,definit.2. Petr.
Gilchen.in d.l.edita ex nu.36.Qui * ex 72
n.41.longè verius, ac receptius eſſe concludit, nullam in propoſito differentiam

Digitized by Google

rentiam eſſe inter iudicia vniuerſalia, generalia, vel particularia, quia in nullo eorum libelli emendatio, vel mutatio poſt litem cõteſtatam regulariter admittitur, vt & ſigillatim diſputat, ac probat Fachine⁹ *controuerſ. iuris lib. 11. c. 91. cum multis ſeqq.* quam etiam ſententiam crebriùs receptam eſſe agnoſcit D. Pichard. *in §. ſi itaque diſcretis 14. à n. 50. inſtit. de actionibus*, licèt ipſe ex *n. 69.* contrarium, imò in omnibus iudicijs, etiam poſt litem conteſtatam libelli emendationem admitti, cũ Martino gloſſatore antiquo, a nonnullis recepto, verius credat, vt & fecere, Cuiatius, Donell⁹, & alij relati, & meritò improbati ab Euerar. Brõchorſt, & Ioan. à Sande, *vbi ſup.*

73 Nec Rebufi, & ſequacium ſententię relatæ *ſup. n. 70.* quicquam opitulatur doctrina Bart. *in l. conſentaneũ 8. n. 17. C. quomodo, & quando index*, aſſerentis, actori eligenti vnum ex remedijs ibi propoſitis aduersùs reum contumacẽ; non præcludi viam quoàd aliud intentandum, quam poſt alios ſequuntur, & communiter receptam teſtantur Iaſ. *in l. vni. n. 23. D. ſi quis ius dicenti, & conſ. 9. n. 41. & conſ. 28. num. 8.* Benuenutus Stracha *de decoctor. 3. p. n. 46.* vltra cõgeſtos à Frãciſc. Becio *in addit. ad Iaſ. conſ. 9. n. 41. lit. H.* quia loquuntur in remedijs tendentibus ad eũdem finem in iudicio ſummario, vel executiuo, donec actori integrè ſatisfiat, id quod à quæſtione noſtra longè diuerſum eſt, quod animaduertere debuiſſet Felicianus à me relatus *d. n. 70.* ne pro ſua ſententia Iaſonem adduceret.

74 Quam veriſsimam reſolutionẽ Granatenſis curia me iudice amplexa eſt ſeptima die Auguſti anni 1631. in cauſa, quæ agitata eſt inter donam Eliſabet de Leon viduam, & executores teſtamentarios don Michaelis Hermes, eius mariti, qui ad cauſas pias diſpoſuerat, nam cum actrix executores illos primò ordinariè conueniſſet, petens eos condemnandos ad ſoluenda ſibi ex defuncti bonis tria millia ducatorum, ad quæ ille ex matrimonij cauſa ipſi obligatus eſt in chirographo, in iure recognito, ac ad publicum, & ſolenne inſtrumentũ deinde redacto, poſtea tãdem antequàm ſuper hac actione lis ab executoribus conteſtaretur, executiuè aduersùs ipſos agere cœpit virtute illius inſtrumenti, id verò executoribus contradicentibus, tũ ob ordinariam viam primitùs intentatam, ipſi que notificatam, tum etiam ob dolum, quo ad id faciendũ, matrimoniũ què cum ea muliere cõtrahendam, defunctum inductum fuiſſe dicebat, cùm minor eſſet annis viginti quinque, alio quì facilis in bonis ſuis euertendis; & ad hæc, & alia, quæ allegarunt, probãda terminum ſibi à iudice ſtatui petentibus, cùm eum iudex conceſsiſſet, ab hac conceſsione, & tacita executorij mãdati denegatione pars dictæ viduæ ad Granatenſe Prætoriũ prouocationem interpoſuit, in quo eam ex ſupradictis duximus reuocandam, executioniſquè mandatũ actricis parti conceſſimus. Poſtmodùm vero, cum ab hoc Senat⁹ decreto ſupplicatio ad eum ex teſtamentariorum parte interponeretur, eò quod vltra deducta coram ordinario, quæ repetierunt, dicerent litem fuiſſe ſuper ordinaria actione cõteſtatam, ſed conteſtationis libellum ex actis proceſſus dolo aduerſarij ſublatum eſſe, & ad id cum alijs probandum terminum ſibi aſsignari peterẽt, hunc illis ad id tantũ, abſque viæ executiuæ præiudicio, breuè induſimus.

Deciſio incidẽs Granatẽſis curia.

Deinde cauendum multò magis eſt 75
à Parladorio *d. cap. finali, 1. p. §. 4. ex n. 4.* & Volano *in Curia Philippica, 2. p. de iudicio executiuo, §. 3. num. 1.* quorum primus nimis petulanter, iure etiam communi inſpecto, eo quod *d. l. 2. & 5. D. de confeſſis*, loquantur in cõfeſsione rei debitæ, quæ in rerum natura nõ eſt, alter verò modeſtiùs, motus tãtum ex *d. l. 5. tit. 21. lib. 4. nouæ compil.* probare nituntur, quocumque tẽpore confeſsio iudicialis fiat, etiam poſt litis conteſtationem, non minùs ei executiuum ius competere. Quod vtique in terminis vtriuſque iuris falſiſsimũ eſt,
quia * *lex 3. D. de confeſſis*, contra Par- 76
ladorium potiùs retorqueri debet, cũ vtitur dictione, *etiam*, quæ difficiliorẽ caſum implicat *l. etiam cæcus 9. l. etiam inf.in-*

infantem 42. *D. de adoptionibus, l. etiam ei* 41. *aliàs* 45. *D. de minoribus, cum mille ſic incipientibus, l.* 2. *&* 3. *C. ſi tutor, vel curator interuen. rubr. & l. vn. C. et ã per procuratorem cauſam in integ. reſtit. agi poſſe, & C. etiam ob chirographariam pecun. pign. teneri, l extraneum* 9. *C. de hered. inſtit.* quæ, & ſimilia iura vltraordinarios *vbiquè*, ad hoc expendunt Baldus *conſ.* 209. *n.* 2. *&* 4. *lib.* 3. Geminianus *conſ.* 65. *n.* 8. Alex. *conſ.* 116. *n.* 14. *lib.* 2. Maſcar. *de proba. to.* 3. *concl.* 271. *n.* 33. ac poſt alios Petr. Zened⁹ *ſingulari* 51. Auguſt. Barboſa *in tract. de dictionibus, dictione* 112. *num.* 1. D. Ioan. del Caſtillo, *quotid. controu. lib.* 4. *cap.* 42. *num.* 33. & ad interpretationem text.
77 * *in l. eum de conſuetudine* 34. illic, *an etiam contradicto aliquando iudicio, D. de legibus*, obſeruat eleganter B art. *in l. de quibus* 32. *in repetitione n.* 13. *D. eod. tit.* communiter receptus ex Paul. Caſtr. *n.* 11. Iaſ. *n.* 51. Horoſcio *n.* 50. *ibi*, & in ſimili quoquè expédit vtiliter Ioánes Gutier. *practicar. quaſt. lib.* 3. *q.* 32. *n.* 13. *& de tutelis* 2. *p. c.* 1. *n.* 33. *poſt princip. verſ. Dictio nãque*, adeòquè in propoſito noſtro ſupponit illa dictio, idé multò magis dicendum eſſe, ſi res confeſſa in rerum natura fuiſſet. Præfata
78 verò lex * Regia generaliter loqués, iuxta iuris antiqui terminos, vt minùs id lędat, accipienda eſt, ex regula *legis præcipimus* 32. *in fine, C. de appellat. cum ſimilibus*, nec enim ſic ea Regia lex accepta, nullius aut parui effectus cenſeri debet, vt illi perperam putarunt, cùm iudiciali confeſsioni ſimpliciter executiuum ius tribuerit, quod antea non aliàs habebat, quàm præmiſſo prę cepto de ſoluendo, vt dictum eſt, inter quæ multùm intereſſe aptiùs alibi di-
79 cam. Hæc itaque * paulò attétiùs aduertere Parlador. debuiſſet, ne ipſe cæcus, in re clariſsima interpretes cæcutiſſe affirmare auderet. Quo errore ſimiliter inuoluitur *in præcedenti* §. dum iuramentum quoquè litis deciſorium, poſt litis conteſtationem emanatum, paratam habere executionem temerè contra omnes contendit, quapropter mirum non eſt, ſi vt alter Narciſus ſui amore obcæcatus, dum nimiùm de ſe præſumens, cõmunium præceptorum dogmata flocci facit, eaquè conuellere, ac proſternere magna authoritate nititur, miſerè ipſe labatur, ac pereat; vt cani in eum non immeritò poſsit id quod duplici emblematé perbellè cecinit Alciatus, nempe *emblem.* 69. ſui ipſius amorem, qui Græce *philautia* dicitur, ſub nomine Narciſi increpás his verſibus.

Quod nimiùm tua forma tibi Narciſe placebat,
In florẽ, & noti eſt verſa ſtuporis olus.
Ingenij eſt marcor, cladeſq; è philautia, doctos,
Quæ peſſũ plures datquè, deditq; viros.
Qui veterum abiecta methodo, noua dogmata quærunt.
Nilquè ſuas præter tradere phantaſias.

Et *emblemati* 172. iuſtam vltionem ſub nomine corui, ſcorpionem captantis, eiusquè veneno necati depingens, vbi ſic tandem concludit.

O riſu res digna, alijs qui fata parabat,
Ipſe perit, proprijs ſuccubuitquè dolis.

Iuxta quam veriſsimam reſolutionem 80
iudicatum eſt in Hiſpalenſi Senatu me iudice de menſe Martij anni 1628. in cauſa donæ Eliſabeth de Soto & Auiles viduæ, cum don Ludouico Carranca, cui illa mandatum dederat ad exigendos reditus cuiuſdam cẽſus, ad illam ſpectantis, ſuper Regijs vectigalibus Hiſpalenſis ciuitatis impoſiti, quẽ Eliſabeth actione ordinaria mandati conuenit, vt reditus exactos ipſi redderet, & cùm ille reſpondendo negaſſet, ſe quicquã debere, eò quòd omnes iam exoluiſſet, petitum poſtea fuit ex parte actricis, vt reus declararet, quanto tempore, quotquè reditus exegiſſet, & quando illos ipſi, vel alij eius nomine ſoluiſſet, ac reo reſpondente quinque annis, ab anno ſcilicet 1623. ad finem anni 1627. virtute mandati recuperaſſe reditus, huic tempori reſpondentes, ad rationem ducentorum, ac viginti quinque mille marauedinorum in ſingulos annos, eãquè omnem quantitatẽ à ſe ex ſolutam fore, ex rationibus accepti, & dati, vel remiſſi; quas reddere ſe paratum dicebat, conſtitutum eſſe; actricis pars confeſsioné hanc

Deciſio incidẽs Hiſpalenſ.

hanc admiſsit, quaten⁹ pro ſe faciebat, eiuſq; virtute executionẽ aduers⁹ Ludouicũ petijt, quã cũ ordinarius iudex decreuiſſet, ab hoc decreto Ludouicus Hiſpaléſẽ Senatũ prouocauit. In quo pro actrice velut apertiſsima allegabatur deciſio *d. l. 5. cõpil.* quã ei⁹ aduocat⁹ eodem quo Parlador. modo, licèt ei⁹ nõ meminiſſet, abſque difficultate accipiebat, vt nimirũ quocũq; iudicij tẽpore emiſſa eſſet cõfeſsio, executionẽ mereretur, & ideò tũc potuiſſet illã rectè diuidi à qualitate ipſi adiecta,
81 velut ſeparata: quia etſi * in adminiſtratore, tutore, vel ſocio, qualitas rationis cõiuncta eſſet, tũ propter neceſſarios ſumpt⁹, qui in ea re frequẽter interuenire ſolẽt, quã quia creditũ, & debitũ prouenıũt ex eodẽ actu, vel cõtra ctũ, qui indiuiduã, connexã, & correſpectiuam cauſam habet, vt ſatis cõſtat ex *l. Mati⁹ 30. D. pro ſocio, l. cũ quæritur 16. verſ. Sed veri⁹, D. de adminiſtr. tutor. l. 1. §. præterea, D. de cõtraria, & vtili actione, l. Titius 41. §. libertatẽ, iuncta gl. verbo fuerũt, D. de fideicom. libertatibus,* ex quib⁹, & alijs ſic poſt Angel. Romanũ, Alexãdrũ, Iaſonẽ, & alios reſoluũt Menoch. *de arbitra. lib. 2. caſu 93. n. 10. & 11.* Borgn. Caualcan. *de tut. & curat. n. 214.* Gaſp. Baeç. *de decima tutor. c. 2. n. 268.* Fachin. *cõtrouerſ. iuris lib. 8. cap. 58.* Frãc. Muñoz de Eſcouar, qui latè rem tractat, *de ratiocin. c. 21. à n. 12. maximè n. 22.* Petr. Gilchen. *ad l. inſtrumẽta 5. ſub n. 44. C. de probationibus*, adeò-que in ea ſpecie nõ niſi cũ illa qualitate acceptari confeſsio poſſet, vt ipſi
82 DD. voluerũt, at in * recuperãte reditus alienos, neque vllũ aliud negotiũ admixtũ habẽte, qualitas illa reddẽdarũ rationũ, velùt ex diuerſis, & ſeparatis ſtationib⁹ deſcẽdẽs, nec vllã pro ſe præſumptionẽ habẽs, penitùs ſeparata videri debet, arg. tex. *in l. fin. C. de cõpẽſationib⁹*, in cui⁹ propoſito ſic obſeruãt Muñoz *d. n. 22. verſ. Et tenẽdo*, ac proinde * talis qualitas repudiari rectè po-
83 teſt, in eo tãtũ cõfeſsione acceptata, in quo abſq; illa certa manet, ex doctrina *gl. 1. in l. ſi quidẽ 9. C. de exception.* & cõmuni, *diſſ. et. ſeq.* lati⁹ referẽda. Quib⁹
84 & alijs nõ obſtatib⁹ executionis * mãdatũ, ab ordinario iudice decretũ, ex ſupra dictis reuocandũ duxim⁹, quia *l. 5. tit. 21. lib. 4. noua cõpil.* quæ iudiciali cõfeſsioni executionem tribuit, de ea, quæ in litis initio ante ſolennẽ libelli porrectionẽ, ex iudicis pręcepto ad alteri⁹ partis inſtãtiã emittitur, dũtaxat accipiẽda eſt, vt dixim⁹. Quod verò de confeſsionis qualitate diuidua pro actrice dicebatur, eo quoq; caſu procederet, quo cõfeſsio illo modo facta, cõgruo, ac legitimo tẽpore in iudicio emanaſſet, in ipſo videlicet litis exordio, tũc ſi quidẽ poſſet actor illã abſq; tali qualitate acceptare, vt executioni mãdaretur, qualitate intra decẽdiũ nõ probata, ſec⁹ ſi tẽpore incõgruo, puta poſt litẽ ſuper ordinaria actione cõteſtatã iudicialis confeſsio prodijſſet, vt in relata ſpecie, quo caſu, etiã ſi illa abſoluta foret, nec vllã cõtineret qualitatẽ, executioni tradi non valeret, ſed iudicis ſentẽtiam expectaret, vt ſupra cum communi reſoluimus.

His itaq; cõcurrẽtib⁹ in recognitione priuatæ ſcripturæ, ad ei⁹ executionẽ eodẽmodo procedere iudex poteſt, 85
quo progreſſi iure valet ad executionẽ inſtrumẽtorũ publicorũ, vel triũ ſẽtẽtiarũ, aut vni⁹ in rẽ iudicatam trãſactæ, aliarũvè rerũ, paratã executionẽ habẽtiũ, neglecta appellatione, & quãlibet partis allegatione, vel exceptione, niſi legitima, intra decẽ dies à die oppoſitionis, quę intra tres alios faciẽda eſt, proponẽda, & probãda, quibus elapſis ſtatim addictionis ſẽtẽtia pronunciatur, iuxta diſpoſitionẽ, & formã tex. *in l. 64 Tauri l. 4. & 5. tit. 8. lib. 3. ordinam. veteris, l. 3. 4. & 5. tit. 17. l. 2. tit. 19. l. 1. 2. 3. & 19. tit. 21. lib. 4. noua cõpil.* & vltraordinarios *vbiquè*, & plures alios latiſsimè, & elegãter proſequũtur Gudiſ. Paz *in praxi d. 4. p. to. 1. n. 2. 3. & 7.* Parlad. *d. lib. 2. rer. quotid. c. fin. 5. p. per totã*, Amat. Roder. *de executione c. 1. cũ ſuis articulis, ac per totũ illũ tractatũ*, D. Ant. Pich. *manuductionũ ad praxim p. 2. præcepto, & §. 3. cũ ſeqq.*

Quę quidẽ eodẽ modo locũ habẽt aduersùs clericos in eorũ foro, iuxta ea, quæ reſoluũt elegãter Rebuf. *to. ad ll. Gallicas tit. de litteris obligator. art. 2 gl.* 86

*vni.n.*8.*&* 9. Roder. Suar. *ad l. poſt rem iudicatã, D. de re iudicata, in declarat. legis Regni, ampliat.* 8. D. Couar. *in practic. quæſtion.c.*5.*n.*5. & ab his, & alijs mutuati Ioã. Bapt. Villalob. *in ærar. cõm. opin. lit. E. n.*252.*verſ. Rodericus autem*, Gũdiſ. Paz *in praxi*, 3.*p.to.*2.*c.vni.n.*1. Parlador. *d. c. fin.* 1.*p.* §.11. *ampliat.*7. *ſub num.*28. Carauita *ſuper ritus magnæ curiæ vicariæ, ritu* 166.*num.*37. Marcus Ant. Genuenſis *in praxi Archiepiſcop. curiæ Neapol. c.c.*15.*nu.*1.*&* 2. (dicens, ita in ea curia ſeruari, ac probatũ eſſe conſtit. Synodali 54. licèt ipſe de iure verum non credat) Carolus de Grafſis *de exceptionibus, in præludijs, numer.*70. *verſ. Contrariam tamen, iuncto num.*74.

DISSERTATIONIS

SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *Recognitio priuatæ ſcripturæ, vt ei executionem tribuat, ex ſententia Petri Auendañi, ſimplex, clara, & certa debet eſſe, ita vt nihil ei addatur, quo veriſimiliter impugnetur, aut obſcura, vel incerta reddatur, vt & confeſſio, & num.*41.

2 *Recognitioni virtualiter ineſt iterata quædam, ſeu repetita confeſſio iudicialiter facta eius, quod in ſcriptura continetur.*

3 *Relatum eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus.*

4 *Confeſſio iudicialis, vt contra confitentem probet, vel iudicati vim obtineat, ſimplex, clara, atque certa, & indubitata debet eſſe, petitioni què, vel interrogationi per omnia cõformis, & n.* 73.

5 *Confeſſio incerta, vel obſcura, executionem non meretur.*

6 *Confeſſio, quæ alternatiuè tantùm rem debitam deſignat, neutram partem firmans, incerta, & obſcura eſt.*

7 *Idem in ea, quæ amphibologicè debitum oſtendit, ita vt mens confitentis deprehendi nequeat, aut relatione facta ad aliquid incertum, de quo non apparet.*

8 *Hiſpalenſis Senatus deciſio refertur.*

9 *Confeſſio non erit incerta, aut dubia, quæ poſt certam, & perfectam diſpoſitionem, relationem facit ad aliquid incertum, de quo non apparet, & eius rei exemplum.*

10 *Relatio ad aliquid præteritum facta per dictionem ſecundùm, vel iuxta, aut ſimiles, non ſtat conditionaliter, ſed cauſaliter.*

11 *Sententia aliquem condemnans ſecundùm morem præteritum, non eſt conditionalis, ſed pura, & certa, licèt de more illo non conſtet.*

12 *Idem in priuilegio, ſimili modo aliquid concedente.*

13 *Actus omnis, cuius natura eſt, confeſtim pure diſponere, talem naturã non amittit ex relatione facta ad aliquid præteritum, etiam incertum.*

14 *Confeſsio incerta, vel obſcura non eſt, quæ quantitati expreſſæ plus, minusvè addit, ſed certa potius in quantitate expreſſa, & ideò executionem meretur, cũ num. ſeq. vbi huius ſententiæ authores referuntur.*

15 *Plus, minus vè dictio, certam quantitatem, quæ ex expreſsione conſtat, nihilominus auget, vel minuit.*

16 *Confeſsio, quam pars facit per verbum credo, vel videtur, incerta, aut dubia an ſit? & n. ſeqq.*

17 *Teſtis depoſitio facta per verbum credo, vel videtur, nulla eius ſufficienti cauſa reddita, incerta, & dubia eſt, nec regulariter admittitur.*

18 *Facto de proprio deponens pars, etiam per verbũ credo, vel videtur, ſibi præiudicat, quia illud ignorare facilè nõ præſumitur.*

Reſpon-

Digitized by Google

19 *Reſponſio ſufficiens fit in interrogationibus per verbũ credo, quæ aduerſariũ ab onere probandi releuat.*

20 *Confeſſio de credulitate æquè præiudicat, ac de veritate.*

21 *Confeſſionem ita factam, paratã apud nos executionem habere docuerunt Parladorius, & alij Regnicolæ.*

22 *Confeſſio huiuſmodi, iure Regio nouiſſimo nõ admittitur, & ideò neque ad viã ordinariam valet, vt per eam quis condemnetur, & multò minùs ad executiuã, cõtra Parladorium, & eius aſſeclas.*

23 *Quorum tamen ſententia ſub certo ſenſu defenditur, & ad praxim reducitur, quæ in Hiſpalenſi, & Granatenſi Senatu plerumque probata eſt.*

24 *Reſponſionem claram, & certam de facto proprio ſemel, & iterum recuſans, malitioſe facere præſumitur ad executionem vitandam, & ideò in legis pœnam incidit, vt pro confeſſo habeatur.*

25 *Confeſſio, quæ in genere tantũ debitum deſignat, nulla certa quãtitate expreſſa, non eſt omninò incerta, & eius rei exemplum, cum 3. n. ſeqq.*

26 *Quantitas, quæ facilè liquidari, & ad certitudinem redigi poteſt, non poteſt abſolutè incerta, & inexequibilis dici.*

27 *Gl. 2. in l. certũ 6. D. de cõfeſ. à paucis animaduerſa expẽditur, & explicatur.*

28 *Confeſſio quæ certum genus exprimit, præmiſſa ſaltem quantitatis liquidatione ad inſtantiam actoris ritè facta, executioni mandari poteſt.*

29 *Confeſſio incerta ex doctrina Bart. eodem modo executionem meretur, ac ſententia incerta, & in executione declarabitur, & qualiter hoc accipiendum ſit? cum num. ſeqq.*

30 *Inſtrumentum publicum, vt executionẽ mandetur, iuxta ſtatuta ſic diſponentia, certum debet eſſe, ac liquidum, maximè ſtante iure Regio Hiſpano.*

31 *Inſtrumentum huiuſmodi, etſi nõ exprimat certam quantitatem, ſed in genere tantùm damni, vel intereſſe reſarctio in eo ſit promiſſa, præmiſſa liquidatione, executioni mandari poteſt.*

32 *Bart. varijs in locis diuerſimodè loquẽs circa executionem ſententiæ, vel inſtrumenti, quid incertum, & illiquidum continentis, declaratur, & conciliatur.*

33 *Liquidatio rei illiquidæ, in ſentẽtia, vel inſtrumẽto exequibili cõtentæ, non rectè fit in progreſſu executionis iam decretæ, ac inceptæ, etiam ante ipſam realem executionem, ſiue pignorum venditionẽ, vel addictionẽ, vt plures falsò exiſtimarũt, id Bartolo imponentes.*

34 *Fieri tamẽ poteſt in præambulo decernendæ executionis, quod Bart. executionem vocat, atq; ita multò veriùs intelligitur à Baldo, & cæteris frequentiùs.*

35 *Facta tamen liquidatione in diſcurſu executionis ante addictionis ſententiam, & realem executionem, non eſt ipſa executio retractanda ob appellationem eo prætextu interpoſitam, quòd liquidatio non præceſſit executionis mandatum.*

¶ *Lex fin. §. fin. D. quod met⁹ cauſa, expẽditur, & remiſſiuè intelligitur, ibidem.*

36 *Inſtrumẽtũ cõditionale ſimiliter liquidãdũ eſt, ſiue eius cõditio ſummariè verificãda, & probanda, reo citato, anteq̃ã executionis mandatum decernatur.*

37 *Confeſsio qualificata qualitate indiuidua, ſiue ab ipſa confeſsione inſeparabili, confeſsionem non meretur, & quare?*

38 *Cõfeſsioni adiecta qualitas, ſub qua tãtũ quis ſe confiteri aſſerit, nõ aliter, nec alio modo, indiuidua, ſiue ab ipſa confeſſione inſeparabilis a pleriſq; putatur.*

39 *Contrarium longè verius eſſe oſtenditur, & n. ſeq.*

40 *Proteſtatio iuri contraria non admittitur, nec proteſtantem releuat.*

41 *Producẽs ſcripturã ſi, & quaten⁹ pro ſe facit, & nõ alias, tali proteſtatione nõ iuuatur, quomin⁹ in his etiã, quæ contra ſe faciunt, eidẽ ſcripturæ ſtare teneatur.*

42 *Confeſſio per adiectã qualitatẽ tũc demùm incerta redditur, cũ talis qualitas vi ipſa abſque vlla proteſtatione per ſe ſtare non poteſt, neque à confeſſione diuidi, & quando id contingat?*

43 *Cõfeſſio debitoris quòd ſub conditione, vel ad diẽ, vel ſub certo modo promiſſerit, aut centum ab aduerſario acceperit, ſibi ab eo debita, qualitatẽ indiuiduam, & actui confeſſo connexam, ac veriſimilem continet.*

44 *Qualitas indiuidua, & actui confeſſo coniuncta, nec contra ſe præſumptionem habens, non poteſt ab ipſa confeſſione diuidi, ſed vel ſimul cum ea admittenda*

eſt, vel ſimul repellenda.

45 Quod limitatur niſi talẽ qualitatẽ impugnans, eam probare paratus ſit.

46 Confeſſio, cui qualitas diuiaua, ſiue ab eadem confeſſione ſeparabilis adijcitur, acceptari per ſe poteſt, qualitate repudiata, & quãdo id cõtingat? cũ n. ſeqq.

47 Qualitas cõfeſſioni à debitore adiecta, quòd ſoluerit pecuniam debitam, vel pactum ſibi factum fuerit à creditore de nõ petendo, diuidua eſt, & ſeparata ab ipſa cõfeſſione, cõtra plures, qui huiuſmodi qualitates connexas eſſe exiſtimarũt.

48 Qualitas, quæ licet actui confeſſo coniũcta, & connexa ſit, alioqui tamẽ cõtra ſe præſumptionẽ habet, diuidua dicitur, ſiue à confeſſione ſeparabilis.

49 Confeſſio debitoris quòd perfunctoriè abſque animo ſe obligandi quicquam promiſſerit, iuris præſumptioni aduerſatur, & num. 81.

50 Confeſſio debitoris, quòd ſtichum ſeruum promiſſerit, non autem de petito, ſed de alio ſenſerit, iuris contra ſe præſumptionem habet.

51 Confeſſio debitoris, quòd pecuniam alterius nomine, ac de mãdato eius acceperit, iuris cõtra ſe præſumptionẽ habet.

52 Mandatum, vt potè in facto cõſiſtens, in dubio non præſumitur, niſi probetur.

53 Granatenſis curiæ definitio in propoſito refertur.

54 Confeſſio qualitatẽ diuiduam continẽs, ſi alioquì legitimè facta fuerit ante, vel poſt litis cõteſtationẽ, ad executionẽ, vel condẽnationẽ prodeſt, ſi is qui ſic cõfeſſus eſt, talem qualitatem non probet.

55 Lex 2. verſ. Confeſſandolo, tit. 7. lib. 4. nouæ compil. optimè intelligitur cõtra nonnullos Regnicolas, & n. ſeq.

56 Lex noua aliquid diſponẽs, in dubio nõ cenſetur ius commune ſubuertere.

57 Qualitates, quibus quis ad ſui iuris defenſionem vtitur, doloſè oppoſitæ non cenſentur.

58 Qualitas cõfeſſioni adiecta, quæ ab ipſa confeſſione ſeparari poteſt, executionẽ non impedit, & ideò ad decem dies reſeruanda eſt, iure Regio probandis exceptionibus aduersùs executionem oppoſitis præſtitutos.

59 Contrarium, nempè interim à iudice terminum confitenti aſsignãdum eſſe ad qualitatẽ probandã, magis placuit Auileſio, & alijs Regnicolis, quorum ſentẽtia conuincitur, & n. ſeqq.

60 L. 8. tit. 3. p. 3. optimè intelligitur cõtra nonnullos Regnicolas.

61 Intellectũ hunc ſenſiſſe eius legis paraphraſtem Gregorium Lopez oſtenditur.

62 Termini aſsignationi per iudicem faciendæ tunc demùm locus eſt, cùm ille nõ eſt à iure præfixus.

63 Confitenti, & ſolutionem, vel acceptilationẽ alleganti vtrũ terminus ad eam probandã à iudice ſtatui poſsit, articulus fuit olim controuerſus, in quo Greg. Lopez duobus in locis hic relatis ſibi cõtrarius videtur.

64 In eo articulo Ioannes Andreas tutius eſſe docuit, terminum à iudice aſsignari, interim dilata ſententia.

65 Idẽ apertiùs docuit Bald. aſſerens ſententiam, qua quis condẽnatur ad ſoluendum, niſi ſolutionem intra certum tempus probauerit, valere.

66 Gregorius Lopez à contrarietate, quã ſecum habere videtur, vindicatur, & num. ſeqq.

¶ Doctoris dictũ accipiẽdũ eſt, iuxta legẽ, quã interpretatur, vel allegat, ibidẽ.

67 Lex 2. tit. 22. parti. 3. inter diuerſos iudicij modos primò connumerat præceptum de ſoluẽdo, in limine iudicij factum in confeſſum.

68 Franciſcus Auileſius, & Ioãnes Parladorius, docentes confitẽti ſub qualitate diuidua, vel inueriſimili terminum à iudice aſsignandum eſſe ad qualitatẽ probandam, nec antea executionem ab eo decernendam eſſe, loquũtur in terminis iuris Regij nouiſsimi.

69 Eorum ſententia, & praxis iuxta eam à nonnullis iudicibus ſeruata, in his terminis iuri aduerſatur, & contraria praxis meritò inualuit in Hiſpalẽſi, & Granatenſi Senatu.

70 Deciſio incidens Granatenſis prætorij refertur.

71 Iudex ineptè adſtringit reum ad id probandum, quod probare neceſſe non habet.

72 Cõfeſsionis requiſitũ, quòd ſimplex, clara, ac certa debeat eſſe, vt executioni mãdari poſsit, non æquè recognitioni adaptatur, in quo plures hallucinati ſunt.

73 Confeſſio debiti legitimè in iudicio facta,

Digitized by Google

facta, ſola per ſe diſponit, ac totum facit, proinde per ſe etiam ſimplex, certa, & clara debet eſſe, vt contra confitentē probet, vel executioni tradi valeat.

74 Recognitio propria ſcripturæ, ſiue eius per relectionem approbatio, per ſe nihil facit, ſed eatenùs tantū vim habet, quatenus ad ſcripturam ipſam refertur, quæ ſi ſit ſimplex, clara, & certa, eius recognitio recognoſcenti nocebit, aliàs verò minimè.

75 Declarans nihil de nouo agit, ſed id quod eſt detegit.

76 Recognitioni priuatæ ſcripturæ applicari non poteſt quod de confeſſionis qualitate diuidua, vel indiuidua vulgò traditum eſt, & quare? cum n. ſeq.

77 Qualitas recognitioni adiecta, licèt actui recognito connexa, & contemporanea ſit, per ſe tamen ſtat, nec poteſt non diſtingui, & ſeparari ab ipſa recognitione, & quare?

78 Qualitas recognitioni adiecta, quæcumque ſit, iuris contra ſe præſumptionem regulariter habet, & quare? cum nu. ſequenti.

79 Qualitas recognitioni adiecta ſi vera eſſet, veriſimile non eſt, quòd nō in eodem chirographo contineretur.

80 Cap. cùm veniſſent 6. verſ. Cùm autem, de inſtitutionibus, optimè expenditur, & exornatur.

81 Qualitas vel exceptio à iure præſumpta, vt exceptio defectus cauſæ in chirographo non expreſſæ, item exceptio non numeratæ pecuniæ, à recognoſcente intra biennium in ipſo recognitionis actu oppoſita, ipſo iure executionem impedit.

82 Qualitas recognitioni, vel confeſſioni adiecta, quòd obligandi animus defecerit, iure minimè præſumitur, & ideò ea reiecta, dum probata non fuerit, recognitio, vel confeſſio executioni mandari poteſt.

83 Notabile huius rei exemplum in criminalibus traditur.

84 Exempla in criminalibus, propoſitæ quæſtioni de differentia confeſſionis à recognitione non ſatis adaptantur.

85 Qualitas à delictum confitente pro ipſius excuſatione adiecta, iuris contra ſe præſumptionem habet, donec ab eodem confitente probetur.

86 Confeſſio in criminalibus à qualitate ei adiecta, vtcumque coniuncta, & connexa ſeparatur, & ad condemnationem ſaltem pœnæ extraordinariæ per ſe ſufficit.

DE EADEM MATERIA PRIVATÆ SCRIPTVRÆ recognitæ, & an & quatenùs talis recognitio, & iudicialis confeſsio, vt paratam executionem habeat, ſimplex, clara, atque certa debeat eſſe, quidquē in eo recognitio à confeſsione differat?

DISSERTATIO XXIV.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

1 INTER cætera requiſita, vt priuata ſcriptura, à parte in iudicio recognita, paratā habeat executionem, tria cōnumerat Auendañus *de exequendis mandatis* 2. p. c. 30. n. 3. *in* 1. 2. & 4. *requiſito*, quæ quia ſe ad inuicem contingunt, ſimul in vnum coniungere, & paulò altiùs hoc loci examinare conſtitui. Sunt autem illa, vt recognitio ſit ſimplex, clara, & certa, ita vt nihil ei addatur, quo veriſimiliter impugnetur, aut obſcura, vel incerta reddatur. Ex eo quę potiſsimùm Auendañus mouetur, quòd cùm confeſsio, vt iudicati vim obtineat, illis debeat conſtare qualitatibus, conſequenter & recognitio eaſdem

2 dem exiget, quippè * cui virtualiter
ineſt iterata quædam, ſeu repetita cõ-
feſsio iudicialiter facta eius, quod in
ſcriptura continetur, quaſi militet in
3 hoc caſu vulgaris regula, * quòd re-
latum eſt in referente, cũ omnibus ſuis
qualitatibus, *l. aſſe toto* 77. *D. de hered.*
inſt. l. inſtitutio talis 10. *verſ. Proinde*,
D. de condition. inſtitutionũ, l. ſi ita ſcrip-
ſero 38. *D. de condit. & demonſtrat. l. ait*
Prætor 5. *& l. in ſententijs* 59. *vbiquè in*
§. 1. D. de re iudicata, quam regulam vl-
traordinarios *vbiquè*, notant, & ad va-
ria expẽdunt Philip. Dec. *cõſ.* 43. *n.* 2.
& conſ. 63. *n.* 6. *to.* 1. *& conſ.* 647. *n.* 2.
& 3. *tom.* 2. Paulus Pariſius *conſ.* 2. *ex*
n. 51. *& conſ.* 19. *à n.* 12. *lib.* 3. Nicolaꝰ
Euerard. *conſ.* 4. *n.* 71. *& conſ.* 53. *n.* 34.
& 35. *vol.* 1. *conſ.* 2. *n.* 10. *conſ.* 6. *nu.* 4.
& conſ. 13. *n.* 6. *vol.* 2. Tiraq. *poſt leges*
connubiales gl. 7. *ad verbum expres, à nu.*
182. Sebaſt. Medicis *de reg. iur. reg.* 10.
Roder. Suar. *ad l. poſt rem iudicatam, D.*
de re iudic. in declarat. legis Regni, extenſ.
2. *n.* 2. Iul. Clar. *§. teſtamentum, q.* 4. *nu.*
3. *& q.* 36. *n.* 2. Franciſcus Milanenſis
deciſ. 8. *n.* 50. *lib.* 2. Marcus Ant. Pere-
grin. *de fide commiſſ. art.* 16. *n.* 2. *& art.*
29. *n.* 17. Ceuallus *pract. quæſt. tom.* 3.
q. 828. *n.* 129. *&* 130. Fontan. *de pact.*
nuptialib. clauſ. 6. *gl.* 3. *p.* 7. *n.* 72. *&* 73.
D. Ioan. Baptiſta Valençuela *conſ.* 51.
n. 17. *tom.* 1. *conſ.* 102. *num.* 92. *& conſ.*
121. *n.* 71. *tom.* 2. D. Ioannes del Ca-
ſtillo *de tertijs, c.* 5. *n.* 3. *cum ſeqq.* Fari-
nac. *deciſ. poſthum. p.* 1. *deciſ.* 237. *n.* 1.
vltra plures alios relatos à Simone, &
Aug. Barboſa *ad principia, & axiomata*
iuris, illo *lit. D. num.* 13. & ibidem Ga-
briele Aluarez *nu.* 57. hoc verò *axio-*
mat. 201.

4 Verùm ego, vt certa ſeparem ab in-
certis, illud quòad confeſsionem cer-
tiſsimum eſſe ſtatuo, illam quidem, vt
contra confitentem probet, vel iudi-
cati vim obtineat, ſimplicem, claram,
atque certam, & indubitatam, petitio-
niquè, vel interrogationi per omnia
conformem eſſe debere, quemadmo-
dùm colligitur *ex l. de ætate* 11. *§. quod*
autem ait Prætor, illic, *omninò reſpondiſſe*
non videatur, qui ad interrogatum nõ reſ-
pondit, & §. nihil intereſt, illic, *an obſeurè*
reſpõdeat, vt incertũ dimittat interroga-
to rẽ, D. de interrogat. in iu. fac. l. 3. *l. certũ*
6. *iuncta gl.* 1. *D. de confeſſis, l. generali-*
ter 12. *in fine*, illic, *quod ſua quiſque voce*
dilucidè proteſtatus eſt, C. de non numerata
pecunia, docet Baldus *ibi nu.* 20. *ſine q.*
2. Alex. *conſ.* 183. *nu.* 6. *lib.* 5. Iacobus
Aluarottus *in cap.* 1. *§. vaſallus, in* 2. *n.*
4. *&* 5. *ſi de feudo defuncti fuerit contro-*
uerſia, Mohedanus *deciſ.* 37. *aliàs* 2. *ſub*
tit. de reſtit. ſpoliat. ad finem, Paul. Æmi-
lius Verallus *deciſ.* 191. *n.* 1. *p.* 1. Iaco-
bus Puteus *deciſ.* 30. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 3.
Rota nouiſsima *deciſ.* 121. *nu.* 18. *p.* 1.
& deciſ. 324. *n.* 1. *p.* 2. Floridus Mau-
ſonius *de cauſis executiuis, ampliat.* 13. *n.*
9. *& ampliat.* 36. *nu.* 30. idemquè apud
nos probat *l.* 3. *verſ. Pero queremos*, il-
lic, *deuen reſponder en cierto a las pregun-*
tas, que les fazen, otorgando, o negando lla-
namente, & lex 4. *verſ. Otroſi, que ſea fe-*
cha en cierto, tit. 13. *part.* 3. & in confeſ-
ſione, vt executioni mandari poſsit,
lex 5. illic, *las confeſsiones claras, tit.* 21.
lib. 4. *noua compilat.* vbi Azeue. *n.* 24.

Ex quibus primò conſtat, cõfeſsio- 5
nem incertã, vel obſcuram, executio-
nem nõ mereri, qualis ea erit quæ, vel
alternatiuè * tantùm rem debitam de 6
ſignet, neutrã partem firmans, vt exẽ-
plificat Accurſ. *in l. vnica, verbo ſolue-*
re, verſ. Certum, C. de confeſsis, in propo-
ſito relatus, ac receptus à Roderico
Suarez *ad l. poſt rem iudic. notabili, ſeu*
caſu 3. *n.* 13. *D. de re iudicata*, vel * am- 7
phibologicè, ita vt mens cõfitentis de-
prehendi nequeat, iuxta *l.* 3. *D. de rebus*
dubijs, cum ſimilibus, aut relatione facta
ad aliquid incertum, de quo non apa-
reat, arg. tex. *in l. ſi ſic legatum* 75. *§.* 1.
D. de legatis 1. *& in l. qui plures* 18. *in fi-*
ne, D. de vſu, & vſufructu legato, cũ tra-
ditis à Baldo *in l.* 2. *n.* 4. *per illum quo-*
què textum, C. de errore aduocat. Frãciſc.
Aretino *conſ.* 76. *n.* 6. Ludouic. Roma-
no *conſ.* 294. *nu.* 2. ac poſt alios Felino
in c. 2. *n.* 11. *verſ. Aliquando verò, & nu.*
12. *&* 13. *de reſcriptis*, Curtio iuniore
conſ. 92. *n.* 10. Hieron. Ceuallo *practi-*
car. quæſt. communium contra communes,
lib. 1. *q.* 44. *n.* 3. *&* 4. Mar. Giurba *de-*
ciſ. 10. *n.* 14. Michaele Reynoſo *obſer-*
uat. iuris lib. ſingulari, obſeruat. 74. *ex*
n. 10.

n.10.maximè n.13.& 14. D. Ioan. del
Caſtillo *quotid. controu. tom. 4. c. 43. n.*
35. & tom. 7. ſiue de tertijs c. 5. n. 7. 16.
& finali, cum alijs inf. vt in ſpecie, quę
8 * in Hiſpalenſi Senatu me iudice agi-
tata eſt 5. die Auguſti anni 1626. in-

Deciſio inciděs Hiſpalěſis Senatus.

ter Didacū Perez Viloria, & don Ioā-
nē Flores, incolam oppidi de Carmo-
na, nam cùm ille hunc in iudicio requi
reret, vt aureum reciperet monile,
quod ab eo nomine pignoris accepe-
rat, pro ducentis ducatis, ipſi à ſe mu-
tuò datis, & eadem ducenta ſibi red-
deret, ſuper quo ante omnia reum à iu
dice interrogari petijt, hic autem fa-
cto ſibi à iudice præcepto, vt qualiter
res accidiſſet declararet, fateretur qui
dem quandam ſe ab illo quantitatem,
cuius ob temporis lapſum non recor-
dabatur, ſub eo pignore accepiſſe mu-
tuò, cæterùm rem actam eſſe diceret
in chirographo, quod ipſi Didaco ea
de re cōfecerat, eò què ſibi oſtenſo pa-
ratum ſe ad ſoluendū quicquid eo con
tineretur ſubiungeret; ordinarius iu-
dex, alio nō expectato, compulſionis,
ſeu coercitionis mandatū, quod vulgò
mandamiento de apremio, dicimus, aduer
sùs reum protulit, vt illa ducenta ſol-
ueret, & eo nō ſoluente, vendi ſub ha-
ſta iuſsit pignus illud, & ex eo actori
ſatisfieri; à quo decreto don Ioannes
noſtrum prouocauit Senatum, in quo
illud reuocauimus, terminum partib⁹
aſsignantes ad allegandum, & proban
dum quicquid ipſis conuenire videre-
tur; quia præterquam quòd etſi dicta
confeſsio executionem mereretur, nō
tamen per compulſionem, ſed per exe
cutorium mandatum debuit exequi, vt
decem ſaltem dies reò ad defenſionem
ſupereſſent, acceſsit & illud, quòd cō-
feſsio ipſa nullo prorsùs modo execu-
tione digna fuit, cùm clara, & certa nō
fuiſſet, iuxta nuper tradita.

9 Non autem erit incerta, aut dubia
confeſsio, quæ poſt certam, & perfe-
ctam diſpoſitionem, relationem faciat
ad aliquid incertum, de quo non apa-
reat, veluti ſi quis fateatur ſe obliga-
tum eſſe ad ſoluendum quotānis Titio
tot modios tritici, vel vini amphò-
ras, aut quid ſimile, ſecundùm anteceſ-
ſorum morem, ſiue proùt, aut ſecundū
quod anteceſſores ſui ſoluere conſue-
uerant, nam etſi de tali anteceſſorum
more, vel ſolutione non conſtet, non
eò min⁹ eiuſmodi cōfeſsio certa erit,
& executionem merebitur, cùm rela-
tio, * vel adiectio illa non ſtet con- 10
ditionaliter, ſed cauſaliter, arg. textus
in l. eā quæ 5. §. Iulianus, in 2. illic; ſcripſi
ſecundùm mandatum Seij, D. de conſtituta
pecunia, per quem text. ſic nominatim
notarunt in ſententia, * eo modo cō- 11
demnante, Bart. *nu.* 1. Salycet. *nu.* 3. &
Paulus Caſtrenſ. *n. 4. ibi*, alia iura indu
centes, idem Bart. *in extrauaganti ad re*
primendum, verbo proùt, verſ. Si verò de
illo præterito non conſtat, ſub titulo Quo-
modo in læſa maieſtatis crimine proceda-
tur, poſt feudorum libros, vbi adfert etiā
optimum text. cuius & Caſtrenſis me-
minit, * idem in priuilegio proban- 12
tem, *in c. Abbate 25. verſ. Nam priuile-*
gio, iuncto verſ. Si verò verbum, de verbor.
ſignificat. Qua ratione idem obtinet in
confeſsione, & inſtrumento, ſimilem
enunciationem habente, & generali-
ter * in omni actu, cuius natura ſit cō- 13
feſtim purè diſponere, quæ ex relatio-
ne illa, eiuſque in certitudine minimè
tollitur, vt & docuit Bart. *in d. verſ. Si*
verò, ac notarunt, eius doctrinam ſic
ampliatam communem dicentes, Are
tinus *d. conſ. 73. n. 5. verſ. Circa tertium*,
Ludouic. Romanus *conſ. 336. n. 3.* Fe-
linus *in d. cap. 2. de reſcriptis, n. 10. verſ.*
Sed certè videtur, & ibidem Philippus
Decius *n. 30. 31. 32. & 33.* idem De-
cius *in l. edita, n. 36. C. de edendo, & cōſ.*
63. n. 5. conſ. 168. diligenter, nu. 4. verſ.
Vltimò non obſtat, vol. 1. & conſ. 350. n.
1. verſ. Et hoc confirmari poteſt, volum. 2.
Curtius iunior *conſ. 97. n. 3.* & poſt plu
res alios Boerius *deciſ. 16. n. 1.* Fran-
ciſcus Viuius inter communes opinio-
nes, *tom. 2. lib. 9. tit. 34. n. 83. verſ. Et*
ſequitur, Ant. Gomez *in l. 1. Tauri nu.*
11. Matienços *ad l. 2. tit. 4. lib. 5. nouæ*
compilat. gl. 9. n. 12. verſ. Hæc verba, iux
ta, vel ſecundùm, Parlador. *lib. 2. rerum*
quotidianarum, cap. fin. 1. p. §. 12. nu. 31.
Ioan. Garſias *de nobilitate, gloſſ. 41. ſub*
num. 4. Marcus Ant. Peregrin. *de fidei-*
commiſſis, art. 16. num. 112. verſ. Primus

eſt, & n.114. Leander Galganetus de
condit. & demonſtrat. p.2. cap. 1. q. 18. n.
13. Petr. Zenedus ſingulari 28. num. 1.
verſ. Tamen vt dicit, & n.2. & 3. & ſin-
gulari 32. n.4. Ceual. d.q.44. n.1. ad fin.
verſ. Vt dicit, iuncto n.2. ac n.5 verſ. quia
eſt diſtinguendum, Giurba d. deciſ. 10. nu.
15. verſ. Aut ſecundum, & Ioannes del
Caſtillo d.c. 43. à n.30. qui alios con-
gerunt, nouiſsimè Auguſt. Barboſa de
dictionibus vſufrequen. dict. 358. n.8. Fa-
rinacius deciſionum poſthumarum p. 1. de-
ciſ. 178. n.1.

14 Rurſùs incerta, vel obſcura non ex
eo confeſsio dicetur, nec proinde mi-
nùs executionem merebitur, quòd in
ea expreſſæ quantitati, plus minusvè
15 addiderit, hæc etenim adiectio, * cer-
tam alioqùi quantitatem, quæ ex ex-
preſsione conſtat, minimè auget, vel
minuit, ceu videre licet ex l. Publia
Meuia 26. §. finali, illic, Pondo plus mi-
nùs decem, vbi notat Bart. n.1. alia iura
expendens, D. depoſiti, l. in actione 19.
§. ſignati, illic, veluti aureos tot, plures
vè, D. de furtis, vbi idem Bart. n.4. op-
timè Baldus in rubrica, C. depoſiti, q. 6.
ſiue n.6. & 7. Alex. conſ. 8. ad finem, verſ.
Sicut dicimus, vol. 4. Philipp. Dec. conſ.
385. circa fin. verſ. Et in ſimili, Ludou.
Roman. ſingul. 541. Anton. Corſetus,
Baldi verba tranſcribens, in tractat. de
minimis, 2. p. q. 29. poſt princ. ſiue n. 14.
circa finem, inter tractatus Doctorum vol.
1. Robertus Maranta de ord. iudiciorum,
2. p. ſexta partis, actu 6. de teſtiu product.
nu. 80. Benuenutus Stracha in tractatu
de adiecto, vltima parte, à n.31. Ioſephus
Maſcard. de probat. lib. 1. concl. 361. nu.
8. Vincent. de Franchis deciſ. 292. n.3.
Marta de clauſulis p. 1. clauſula 94. Pe-
tr. Zenedus ſingul. 80. n.2. D. Illephon
ſus Perez de Lara de Capellonijs lib. 2.
cap. 8. n. 4. & 5. Auguſt. Barboſa in tra-
ctat. de dictionibus, dict. 264. n.3. cõfert
optimus text. in l. hac venditio 7. §. vlt.
D. de contrahenda emptione, & in regula
vtile 37. lib. 6. & in terminis, quòd ad-
iectio illa confeſsionem dubiam non
reddat, neque executionem eius impe
diat, notarunt Parlador. d. lib. 2. rerum
quotidianarum, cap. finali 1. p. §. 4. n. 9.
Amator Rodericius de executione c. 1.
art. 2. nu. 28. in princ. Volaños in Curia
Philippica. 2. p. de iudicio executiuo, §. 5.
n. 2. verſ. Y por clara ſe tiene. Conferunt
quæ poſt Socinum, & alios tradit Ste-
phanus Gratianus diſceptat. forenſ. lib.
1. c. 183. n. 31. & 32.

Deinceps neque cõfeſsio illa incer- 16
ta, aut dubia vulgò exiſtimatur, quam
pars fecerit per verbum credo, vel vi-
detur, vt executionem minùs merea-
tur, quàm ſi per verba omninò aſſerti-
ua facta eſſet. Id quod ex eo non leui-
ter ſuadetur, quòd licèt teſtis depoſi-
tio, * per ea verba facta, nulla eiꝰ ſuf- 17
ficienti cauſa reddita, incerta, & dubia
ſit, nec ad probandũ efficax, arg. tex. in
l. 4. iuncta gl. magna, verſ. Vel ſolam, & l.
teſtium 14. aliàs 18. iuncta gl. verbo præ-
ſto ſint, C. de teſtibus, cap. quoties 5. in fin.
illic, & credere ita eſſe, iuncta gl. vlt. eod.
tit. cap. litteris 12. illic, ea vt credebant
intentione, cap. 3. loco 13. illic, teſtes dixe-
runt ſe pro certo credere, iuncto verſ. Ad
maiorem, illic, quia minùs ſufficienter cre-
didiſti eſſe probatum, de præſumpt. & vbi-
què communis, quam reſoluunt Alex.
conſ. 74. n. 6. lib. 1. conſ. 56. nu. 11. conſ.
147. n. 16. 17. & 18. & conſ. 187. nu.
13. lib. 2. conſ. 42. nu. 21. lib. 4. & conſ.
91. n. 4. & 5. lib. 5. Philipp. Dec. conſ.
255. n. 5. conſ. 363. n. 4. tom. 1. cõſ. 524.
& conſ. 647. vbiquè n. 6. tom. 2. Iaſ. conſ.
60. n. 10. & 11. vol. 5. Grammat. conſ.
crim. 25. n. 8. & conſ. ciuili 71. n. 6. Ma-
rant. de ord. iud. d. 2. p. 6. partie actu 6. de
teſt. product. n. 15. verſ. Hinc eſt, & n. 17.
ac poſt plures alios Ant. Gomez var.
reſol. tom. 3. cap. 12. n. 10. poſt med. verſ.
Item adde quòd ad hoc, Maſcar. de probat.
lib. 1. concluſ. mihi 459. per totam, maxi-
mè à n. 6. & 11. & lib. 3. concluſ. 1369.
maximè à n. 1. ad 11. Villalobos in ara-
rio comm. opin. lit. T. num. mihi 131. Pe-
tr. Dueñas in allegat. pro matre, quæ ex-
tat poſt tractatum regularum, n. 54. latiſ-
ſimè Farinac. innumeros cõgerens, pra-
xis, & theorica criminalis p. 2. de oppoſi-
tionibus contra perſonas teſtium, q. 68. §.
2. ſiue à n. 62. & 74. Carolus de Graſ-
ſis in tract. de except. except. 14. à nu. 57.
Cæſar Barcius deciſ. 120. nu. 18. deciſ.
127. n. 7. & 8. & deciſ. 144. n. 4. Aug.
Barboſ. in collect. ad tex. in d. c. quoties 5.
de te-

Digitized by Google

de teſtibus,n.6.& 19. at in declaratio-
18 ne * partis, vtpotè de facto proprio
deponentis, quod ignorare facilè non
præſumitur, *cap. ab excommunicato* 41.
in fine, de reſcriptis, ſecus eſt, quemad-
modùm colligitur *ex l.2.in princ.* illic,
ſed exiſtimando bonam cauſam habere, &
illic, *putans ſe bona inſtantia vti*, & 9.
quod obſeruari, in fine, illic, *quod quiſque
credit, & exiſtimat, C.de iure iurãdo prop
ter calum.dan.* per quem text. Bald. *ibi,
n.* 8. communiter receptus ſecundùm
19 mox referẽdos notat, * in interroga-
tionibus, & poſitionib⁹ ſufficientẽ fie-
ri reſponſionem per verbum *credo*, quę
aduerſarium ab onere probandi rele-
uat, idem Baldus *in l.1. n.vltimo, C.de
falſa cauſa adiecta*, quod & Bart. dixe-
rat, optimam inter credulitatẽ, & ſcię
tiã differentiã adferẽs, *in l.1.n.6.&7.
D.de interrogat. in iu. fac.* ac reſoluunt
Aymon Craueta *conſ.*203.*n.*8.& *cõſ.*
212.*n.*9.*lib.*2. Hieron.G gas *cõſ.*45.
*n.*30.*lib.*2. Maranta *de ord. iud.d.6.p.
actu 4. de poſitione nu.*14 A r.Gaill.
*pract.obſeruat. lib.1.obſeruat.*82.*nu.*2.
Bernard.Græueus *pract.concl.ad eund.
Gail. lib.1.concl.*82.*conſiderat.* 1. cum
alijs infra, ſed & generaliter tam ſim.
20 poſitione, quàm in alijs * confeſsionẽ
de credulitate ęquè pręiudicare, ac dę
veritate docuit elegãs *gl.vlt. circa fin.
in cap. ex litteris* 32. *de iure iurando*, &
communis, quam reſoluunt Iaſ. *in ru-
brica, D.eodem tit.n.*12.*alias* 10.*in fine,
& in l.cùm te* 5.*n.*11.*C.de tranſact.* De-
cius *conſ.*445.*nu.*18.*lib.*2. Franciſcus
Curtius *in tract. de poſitionibus, nu.*52.
decis. Rotæ Genuenſis 48. *n.* 1. vbi alios
congerit, & vltra eos Ioannes Frãciſ-
cus à Belacomba *inter communes opinio-
nes, to.2.lib.7.tit.19.de confeſsis, n.*82.
Maſcard. *de probat. lib.1. concl.*348.*ex
n.1.& lib.2.concluſ.*1181.*ſub nu.* 28.
Bartolomeus Bertazola *cõſultationum
deciſiuarum lib.1.conſultat.*11.*num.*20.
Borgninus Caualcan. *deciſ. Fiuizanẽſi*
3.*n.*25.*lib.*5. Cæſar Barcius *deciſ. Bo-
nonienſi* 17.*n.*10.*deciſ.*29.*nu.*27.*deciſ.*
49.*n.*17.*deciſ.*57.*n.*1.*deciſ.*64.*n.*26.
&27. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.
tom.1.c.*151.*n.*15. Sigiſmun. Scaccia
*de iudicijs lib.2.cap.7.n.*711. Carolus
de Graſsis *de except. except.*14.*nu.*58.
& in terminis, quòd talis confeſsio * 21
paratam apud nos executionẽ habeat,
tradidere ex noſtratibus Parlador. *d.
c.fin.1.p.§ 4.n.*10. Amator Rodericiꝰ
*d.art.2.nu.*28.*verſ. Vel ſi reſpondeat*, &
Volanus *d.2.p.de iudicio executiuo §.* 1.
n.2.poſt principium.

Sed vtrique ſubſiſtendum eſt, quia & 22
ſi in terminis iuris cõmunis verum ſit,
confeſsionem in poſitione, vel alio a-
cta factam per verbum *credo*, vel *vide-
tur*, non minùs præiudicare confitẽti,
quam ſi per verbum omninò aſſerto-
rium fieret, vt nuper oſtendimus, idq;
apud nos primò probatum fuerit *in l.
11. verſ. Mas ſi la jura, tit* 11.*parti.*3.
*l.1.verſ. Y las reſponſiones, tit.4.lib.3.or
dinamenti, & in l.1.in princ.tit.7. lib.4.
nouæ compilat.* at poſtea id apertè cor-
rectum eſt *in l.2. poſt princip. verſ. Y no
por palabra de creo, o no creo, eodem tit. &
libro*, & in terminis notarunt Gregor.
Lopez *in d.l.11.part.gl.*3. Didacꝰ Pe-
rez *in d.l.1.ordinamenti, lit.I.* Azeued.
in d.l.1.compilat. n.7. & in d.l.2.nu 9.
& num 74.*ad verbum, Y no por palabra*,
Gandulai. Paz *in praxi, tom.1.8.temp.
n.*77.& 78. quare cùm talis confeſsio
neque ad viam ordinariam valeat, vt
per eam quis condemnari poſsit, mul-
tò minùs ad executiuam adeò rigidã,
& exorbitantem ſufficiet, quod miror
non animaduertiſſe Parladorium, &
eius aſſeclas. Quorum * tamen ſentẽ- 23
tia in eo ſenſu defendi, & ad praxim re
duci poterit, prout plerùque redacta
eſt, & in Hiſpalenſi, ac Granatenſi Sẽ-
natu me iudice probata, vt pars, quæ
per verbum *credo*, vel *videtur*, confeſſa
eſt, iterùm ad inſtantiam actoris cla-
rè, & apertè declarare iubeatur ſub le
gis illius ſecũdæ interminatione, ſeu
pœnæ comminatione (vulgò *con aper-
cebimiento*) quod ſcilicet aliàs pro con
feſſo habebitur, etſi adhuc ſub ijſdem,
vel ſimilibus verbis, & non aſſertoriè
declarauerit, in eum tanquam confeſ-
ſum executio legitimè decernetur, vel
* ob præſumptam ipſius malitiam in 24
ſemel, & iterùm recuſando claram rei,
quam ſcire pręſumitur, reſponſionem,
ſpreta iudicis admonitione, ac legis
pœna,

Praxis Hiſpalẽſis, & Granatẽſis Senatꝰ circa cõfeſſionẽ factã per verbũ credo, vel videtur.

Digitized by Google

pœna, cui ſponte ſe ſubmiſiſſe cēſetur,
ex reg. *l. Imperatores* 34. *D. de iure fiſci*,
conferunt tradita à Menoch. *de arbi-
trar. lib. 2. q. 211. à n. 6. & conſ. 363. n.
7. 9. & ſeqq. vol. 4.*
25 Denique non erit omninò incerta
confeſsio, ita vt executionem nō me-
reatur, quæ in genere tantùm debitum
deſignet, nulla certa quātitate expreſ-
ſa, puta ſi quis ex cauſa certæ adminiſ-
trationis, vel damni dati, debitorem
26 ſe fateatur, nam cùm * quantitas faci-
lè liquidari, & ad certitudinem redigi
poſsit, non poteſt abſolutè incerta, &
inexequibilis dici, ex reg. tex. *in l. cer-
ti conditio 9. D. de rebus creditis, l. hæc vē-
ditio 7. §. huiuſmodi, D. de contrah. empt.
l. 1. 2. & 3. C. de ſententijs, quæ ſine certa
quantitate, cum vbique notatis*, & in ter-
27 minis docuit * Accurſi⁹, à paucis ani-
maduerſus, *in l. certum 6. ſcholio 2. D. de
confeſsis*, dū incertæ cōfeſsionis exēplū
ſubijcit in ea, quæ vel re, & genere in-
certum cōtinet, vel re tantū; planè in-
nués, non eſſe incertam eā cōfeſsioné,
ne iudicati vim obtineat, quæ certum
ſaltem genus exprimit, quia videlicet
28 * præmiſſa ſaltem quantitatis liquida-
tione, ad inſtantiam actoris ex iudicis
decreto ritè, adeòque parte citata fa-
cta, executioni mandari poterit, vt ex
plicuit magis Bart. licet Accurſij im-
memor, *in l. vni. nu. 8. C. eodem tit.* dum
29 ait, * quòd eodem modo meretur exe
cutionem confeſsio incerta, ac ſenten-
tia incerta, & in executione declara-
bitur, & ex vtriuſque ſententia, contra
Angelum *in l. ſi confeſſus 5. n. 2. D. de cu-
ſtodia reorum*, indiſtinctè negantē, præ-
fato modo confeſſum pro iudicato ha-
beri, obſeruat longè meliùs, Bart. do-
ctrinam explicans, & ad praxim redu-
cens, Roderic. Suar. *in l. poſt rem iudi-
catam, D. de re iudicata, d. notabili, ſeu ca-
ſu* 3. n. 13. quem refert, & ſequitur A-
mator Rodericius *de executione d. cap. 1.
art. 2. n. 29. verſ. Quare ipſi, & num.* 30.
nam & in publico inſtrumento (quod
30 * vt executioni mandetur, iuxta ſtatu-
ta ſic diſponentia, certum debet eſſe,
ac liquidum, vt apud nos conſtat *ex l.
2. illic, recados ciertos de obligaciones, ti-
31 tul. 21. lib. 4. compilat.*) ſi * non expri-
matur in eo certa quantitas, ſed in ge-
nere tantùm damni, vel intereſſe reſar-
ctio ſit promiſſa, idē docuit ipſe Bart.
*in l. promiſſe 25. §. notandum, n. 2. D. ad l.
Aquil.* dum ait, adeundum eſſe in pri-
mis iudicem, vt damnum declaret, &
*in l. 1. n. 4. verſ. Nam ſi non continent, D.
iudicatum ſolui*, aſſerens inſtrumenta,
quæ certam quantitatē non continēt,
executionem mereri, declarata priùs,
& limitata quantitate; iuxta quę * ac- 32
cipiendus eſt idem Bart. varijs in lo-
cis, nempè *in l. 1. n. 8. D. de edendo, in l.
1. nu. 17. D. de legat. 2. in d. l. 1. num. 4. in
princ. D. iudicatum ſolui, in d. l. 2. n. 5. &
6. C. de ſententijs, quæ ſine certa quantita-
te, & in l. defenſionis facultas 7. n. 9. C. de
iure fiſci, lib.* 10. qui maximè per hūc vlt.
text. *in verſ. Vt eū rei exitus*, generaliter
docet, vt ſententia vel inſtrumentum,
quid incertum, & illiquidū continens,
executioni mandari poſsit, ſufficere
quòd illud in executione liquidetur,
nec enim per executionem intellexiſ-
ſe cēſeri debet executionis iam decre-
tæ, ac inceptæ progreſſum, quaſi in eo
dem * progreſſu liquidationem fieri 33
ſufficiat ante realem executionem, ſi-
ue pignorum venditionem, vel addi-
ctionem, vt perperàm acceperunt Pau
lus Caſtrenſis *n.* 9. Fulgoſ. *n.* 7. & Ro-
manus *n. 4. in d. l. 1. D. de edendo*, & cæ-
teri frequentiùs teſte Iaſone (qui tamē
rectè ab eis recedit) *num. 32. verſ. Ego
etiam*, & Horoſcio *nu 9. ibi*, Padilla *in
d. l. 1. nu. 47. D. de legat.* 2. qui id magis
probat, vt & fecere Benedict⁹ de Bar-
cis *in tractat. de guarentigia 1. p. q. 2. in
princ. & ante med. verſ. Sed tamen in hoc
paſſu*, Ant. Maria Galeſius *de forma ca-
meralis oblig. 3. p. cap. de liquidat. n. 5. ad
finem*, Didacus Perez *ad l. 4. tit. 8. lib. 3.
ordinamenti, gl. 1. pag. mihi 1078. verſ.
Vtrum autem, ad finem*, Alph. Azeued. *in
d. l. 2. compilat. n. 35. & 41.* Sigiſmundi
Scaccia *de appellat. q. 17. limit. 9. n. 24.
cum ſeqq.* Carolus de Graſsis *in tractat.
de exceptionibus, except. 36. n. 7.* don Frā
ciſcus Salgado *de Regia protect. 4. p. c.
10. n. 58. & 59.* ſed intellexiſſe * po- 34
tiùs videri debet Bartolus per execu-
tionis verbum, decernendæ executio-
nis præambulum, in quo dūtaxàt fieri
liqui-

Digitized by Google

fieri liquidatio poteſt, vt executio locum habeat, in eò què ſenſu Bart. ſententiam multò veriùs recipiunt, aliàs verò refellunt Baldus *in d.l. 1. n. 8. ad fin. D. de edẽdo*, apertiùs *in l. 2. n. 6. 7. & 8. C. de executione rei iudicatæ, & conſ. 99. n. 1. & 2. lib. 5. atque alibi ſæpè*, Paul. Caſtrenſis ſibi parùm cõſtans *conſ. 169. ad fi. verſ. Poſtremò, lib. 2.* Ludou. Rom. *conſ. 211. n. 5.* Angel. *in §. curare, n. 13. & 14. inſt. de act.* Alex. *conſ. 188. nu. 1. & 2. lib. 2. & conſ. 136. n. 4. in fin. cum ſeq. vol. 5. & in d.l. 1. D. de legat. 2. n. 3. in fin. & n. 13.* Iaſ. *in d.l. 1. D. de edendo n. 31. verſ. Contrarium, & n. 32.* & poſt alios Rebuf. *1. to. ad ll. Gallicas tit. de litteris obligatorijs, art. 1. gl. 9. num. 7. 8. & ſeqq.* Boeri⁹ *deciſ. 52. n. 8.* Caſſaneus *ad conſuetudines Burgundiæ, rub. 11. §. 6. gl. vlt. nu. 13. verſ. Aduerte etiam*, Imbert. Rupellanus *lib. 1. forenſ. actionum cap. 4.* & ſtãte ſtatuto (proùt apud nos extat) quòd inſtrumentum liquidũ, ac purum eſſe debeat, vt executioni mãdari poſſit, id ipſum agnoſcit Benedict⁹ de Barcis *d. q. 2. ante med. verſ. Et hoc intellige eſſe verũ*, latè Roder. Suar. *in d.l. poſt rẽ iudicatã, in declaratione legis Regni, 4. limitat. à n. 5. & in l. 2. tit. de los emplazamiẽtos, ſiue de cõperendinationibus, lib. 2. fori, §. ſed pone quæſtionem, n. 4.* D. Præſ. Couar. latè, & eleganter explicans, *var. reſol. lib. 2. c. 11. n. 1. per totũ, maximè in verſ. In ſumma*, Franc. Auileſi⁹ *c. 10. prætorum, verbo execucion, n. 49. cũ quatuor ſeqq.* Menoch. qui hodie hanc ſentẽtiã magis communem eſſe autumat, *de adipiſcen. poſſeſſ. remed. 5. q. 9. ſub n. 59. iuncto n. 70. & 71.* Gundiſ. Paz *in praxi, 4. p. to. 1. c. 1. n. 15. cum duob. ſeqq.* Parlad. *lib. 2. rer. quotid. c. fin. 1. p. §. 12. limit. 4. ſiue à n. 27.* Villadiego *in polit. cap. 2. n. 21. & 22.* Ceual. *de cognit. per viam violentiæ, 2. p. q. 39. per totam, maximè à nu. 25.* Amat. Roderic. *de execut. d. c. 1. art. 4. n. 29. & 30.* Volañus *in Curia Philippica, 2. p. de iudicio executiuo, §. 8. per totum*, D. Illephonſus Perez de Lara *de anniuerſar. & Capellanijs, lib. 1. cap. 10.*
35 *nu. 67. & 68.* qui * *in ſeqq. num.* id eleganter limitat, ita demùm procederè, niſi mandato de exequendo ante liquidationẽ decreto, & in diſcurſu liquidatione facta, iudex addictionis ſentẽtiã pronunciaret, à qua eo prętextu appellaretur, quòd liquidatio non præceſsit executionis mãdatũ, nec enim ob id reuocãda eſt addictionis ſentẽtia, & realis executio, ei⁹ virtute rectè facta, cũ interim ſaltem liquidatio emanauerit, arg. tex. *in l. fin. §. fi. verſ. Quòd ſi debitor, D. quod. met. cau.* quẽ ad hoc omnes valdè cõmẽdãt, vt apud ipſum videre eſt, idq; ita fieri ſolere teſtatur D. Couar. *d. lib. 2. var. c. 11. n. 1. verſ. Cæterũ, in fi.* & agnoſcũt ferè omnes proximè relati. Idẽ * autẽ, quod in inſtrumẽtis in- 36
certis, & illiquidis dictũ eſt, procedit in inſtrumẽtis cõditionalibus, vt antequã executio eorũ virtute decernatur, conditio liquidetur, ſeu ſummariè reo citato eã iã extitiſſe verificetur, ac probetur, ex reg. tex. *in l. hoc iure 10. verſ. nõ antè peti quicquã poſſe, quã exploratũ ſit, & c. D. de verb. obligat. cũ ſimilib.* & in terminis notarũt Rebuf. *1. to. ad ll. Gallicas tit. de litteris obligatorijs art. 2. gl. 1. n. 71. & 74.* Roder. Suar. *in d.l. poſt rẽ iudicatã, in declarat. legis Regni, limitat. 5.* Ant. Gom. *ad l. 64. Tau. n. 7. & var. reſol. to. 2. c. 21. n. 29. verſ. Itẽ etiã*, D. Couar. *d. lib. 2. var. c. 11. n. 2.* Petr. Peralta *in l. 1. n. 84. D. de legat. 2.* Auileſ. *d. verbo execucion, n. 57.* Gũdiſ. Paz *in praxi, d. 4. p. to. 1. c. 1. n. 18. & c. 2. n. 16.* Parlad. *d. lib. 1. rer. quotid. c. fin. 1. p. §. 12. limit. 5. ſiue n. 39. & 40.* Azeue. *in d.l. 1. tit. 21. lib. 4. cõpil. n. 36.* Valaſc. *de iure emph. t. 1. p. q. 7. n. 34. verſ. Vnde*, Ceuall. *d. q. 39. n. 4.* Volañus *in Curia Philip. d. 2. p. §. 7. n. 7.* Amator Roderic. *d. art. 4. n. 31.*

Prætereà deducitur ex ſupra tra- 37
ditis, confeſsionem qualificatam qualitate indiuidua, ſiue ab ipſa confeſſione inſeparabili, executionem ſimiliter non mereri, quia nec eſt ſimplex, petitioni vè conformis, nec certa, & indubitata, cùm per talem qualitatem impugnetur, argumento textus *in l. 1. §. ſi quis ſimpliciter*, cum adductis à Barto. *num. vlt.* Alciat. *nu. 5. 6. & 9. D. de verb. obligat.* & à Boerio *deciſ. 243. nu. 12. poſt princ. & deciſ. 339. n. 4. verſ. itẽ ſimpliciter*, ac vltra eos reſoluũt plures alij relati, ac recepti ab Alex. Raudẽſi *deciſ. 10. Piſana n. 4.* & infra latiùs referen-

Digitized by Google

38 ferendi. Cuius rei exemplum * illud
ſubiungit Lambertinus *de iure patrona-
tus 1. p. 2. lib. q. 6. art. 6. n. 61.* quẽ refert,
& ſequitur D. Valdeſi⁹ *add. t. 1. ad Rode.
Suar. in d. l. poſt rẽ iudicatã, notab. ſeu caſu
3. ſub lit. D. ſiuè verſ. Et ideò ſi quis*, cũ vi
delicet adijciẽs qualitatem ait, ſe ſub
illa confiteri, non aliter, nec alio mo-
do, idemquè voluit Bald. *in l. ſi quidem
num. 3. C. de exceptionibus* (hoc tribuens
gloſſæ *ibi*, quę tamen rectè inſpecta id
ſimpliciter non dixit) ac docuerũt plu
res alij, cõgeſti à Boeri. *d. deciſ. 243. n.
11.* Buccaron. *de differẽtijs inter iudicia ci
uilia, & criminalia differ 40. n. 9.* Verũ
hoc exemplum, * tantorum virorum
39 pace dixerim, perquam fallax eſt, &
ſimpliciter acceptum minime defendi
poteſt, quia ſi qualitas confeſſioni ad-
iecta, aliàs iure poſsit ab ipſa confeſ-
ſione, etiam inuito confitente, ſepara-
ri, parùm certe illa ei⁹ proteſtatio pro
40 derit, cũ iuri ſit contraria, quæ * nullo
modo admittitur, nec proteſtantẽ re-
leuat, iuxta celebrem *gloſſæ* doctrinam
*verbo materna, poſt principium, verſ. Et
hoc etiam, in l. alimenta 11. C. de negotijs
geſtis*, quam vltra ordinarios *ibi*, latè
exornant, & ex pluribus receptam di-
cunt Iaſ. *in §. fuerat, n. 106. inſtit. de ac-
tionibus, & in l. non ſolùm 8. §. morte nu.
26. D. de noui oper. nunciat.* Alciatus *in
l. deteſtatio 40. à n. 22. D. de verb. ſignifi-
cat.* Palacius Rubeus *in cap. per veſtras,
notab. 3. §. 14. n. 2. de donat. inter*, Maſ-
card. *de probationibus, concluſ. 434. num.
21. & 22. lib. 1. & concluſ. 916. nu. 18.
lib. 2.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 5. n. 8.*
& ad varia expendunt poſt alios Ioan.
Petr. Surdus *conſ. 432. num. 30. lib. 3.
& deciſ. 62. num. 34. & 35.* Polidorus
Ripa *obſeruat. 158. n. 4. & 5.* Seraphin.
deciſ. 754. num. 2. Ioſeph. Seſſe *deciſ.
143. num. 17.* Fontanel. *de pact. nup-
tialib. clauſul. 6. gloſſ. 2. part. 6. num. 39.*
Scaccia *de iudic. lib. 2. cap. 11. num. 54.
58. & 329.* Stephanus Gratianus *diſ-
cept. forenſ. lib. 1. cap. 33. n. 16. & lib. 2.
cap. 244. n. 37. & cap. 400. n. 21. & to.
3. cap. 455. n. 28. & deciſ. Rota Mar-
chiæ 54. n. 17. ac deciſ. 134. nu. 10.* Ce-
uall. *pract. quæſt. tom. 2. q. 696. nu. 1. &
ſeqq.* Giurb. *deciſ. 85. num. 24.* Anton.
de Amatis *reſolut. 50. nu. 19.* D. Mar-
tinus de Larriategui *ſelect. iuris diſpu-
tat. lib. 8. cap. 3. num. 6. ad fin.* nouiſsi-
mè Cabrerus *de tripitis cap. 11. num. 3.
verſ. Nec quicquam facit.* Quorum ple-
rique idẽ ex ea ratione * reſoluunt in 41
producente ſcripturam, ſi & quatenùs
pro ſe facit, & non aliàs, vt talis pro-
teſtatio eum non releuet, quominùs in
his etiam, quæ contra ſe faciũt, eidem
ſcripturæ ſtare teneatur, vt & poſt a-
lios tradunt Marcus Ant. Natta *conſ.
365. num. 4. verſ. In contrarium, lib. 2.*
Marcus Ant. Peregr. *conſ. 96. num. 1.
verſ. Proteſtationem illam*, Aymon Cra-
uet. *de antiquit. tempor. ſect. 1. §. viſo de
verbis nu. 85.* Octauianus Cacheranus
*deciſ. Pedemont. 38. n. 26. & deciſ. 71. n.
61. verſ. Nec obſtat clauſula*, Franciſcus
Burſat⁹ *conſ. 145. n. 10. lib. 2.* D. Ioan.
Bapt Valençuela *conſ. 4. n. 59.* Flori-
dus Mariſonius *de cauſis executiuis lib.
1. ampliat. 36. n. 45.* quicquid contra-
riam ſententiam cum Innocen. & alijs
probare magis videatur, aſſerens pro
ea eſſe cõmunem iudiciorũ vſum, Mẽ-
chac. *controu. illuſt. lib. 1. cap. 2. n. 9.* ſed
& Burſatus *d. conſ. 145. num. 36. & 37.*
Eſt igitur neceſſe ad hoc, vt confeſsio
per adiectam qualitatem incertã red-
datur, adeòque abſque illa executioni
mandari nequeat, quòd veriſimiliter
impugnetur, vt initio monui; quod tũc
demùm * contingit, cùm vi ipſa, abſ- 42
que vlla proteſtatione, qualitas adie-
cta per ſe ſtare non poteſt, neque à cõ-
feſsione diuidi, pura ſi actui confeſſo
coniuncta, & connexa ſit, nec aliquam
contra ſe præſumptionem habeat, ve-
luti * quòd quis ſub conditione, vel ad 43
diem, vel ſub certo modo promiſerit,
quæ ſunt inter ſe coniuncta, & veriſi-
milia, aut centum v. g. ab aduerſario
acceperit, quæ ſibi ab eo debita erant,
quod iure potiùs præſumitur, quàm
quod acceperit indebita, *l. cùm de inde-
bito 25. in princ. verſ. Sin verò*, ibi, *præ
ſumptionem videlicet pro eo eſſe, qui accę-
pit nemo dubitat, D. de probat.* cuius ge-
neris qualitas * non iure ab ipſa con- 44
feſsione diuidetur, ſed vel ſimul cum
ea admittenda eſt, vel ſimul repellen-
da, [illegible]. text. *in l. in cauſa 27. in princip.
D. de*

D.de procuratoribus, l.eum actũ 17.verſ. Planè, D.de negot.geſtis,l.de ætate 11.§.1. illic, *fides enim ei cõtra ſe habebitur, D.de interroga.in iu.fac.l.cũ quæritur 16.verſ.*
45 *Sed verius, D.de adminiſtrat. tut.* niſi *
talẽ qualitatem impugnans, eam probare paratꝰ ſit, *d.l.cũ de indebito, in princip.verſ.Et ideo, D.de probat. l.Aurelius 28. al. 29.§. idem quæſijt ſi tutor, D.de liber.legata,* vbi notat Bart. *n.1. & 2.* optimè Lapus *allegat.24.n.6.verſ. Quartò iterùm,* & communis, quam reſoluunt, & probant Menoch. *de arbitr. caſu 93.n.16.20. & 21.* & alij inferiꝰ
46 referẽdi; ſecùs ſi * qualitas confeſsioni adiecta, diuidua ſit, ſiue à confeſsione ſeparari valeat. Id quod dupliciter accidere poteſt, primò ſi actui cõfeſſo contemporanea, & connexa non ſit, ſed ab eo penitùs remota, arg. tex. *in l.etiã 29.§.1.verſ.Herenius,* illic, *ſi ſpecies, in qua pupilla in integrum reſtitui deſiderat, cæteris ſpeciebus non cobaret, nibil proponi cur à tota ſententia recedi actor poſtulãs audiendus ſit, D.de minor. & in l.ſcire debẽmꝰ 29.in princ.D.de verb.obligat.* pu-
47 ta * quòd ſoluerit pecuniam, quam ſe mutuò accepiſſe confitetur, vel quòd pactũ ſibi factum fuerit de non petendo, quicquid has qualitates connexas eſſe cõfeſsioni debiti exiſtimẽt plures relati, nec omninò improbati à Boer. *d.q.243.n.4.circa medium, verſ.Quomã conſiteri, & n.9.verſ.Alia, & ſecunda, & d.q.ſeu decíſ.339.ſub. n.5.verſ.Tamen Signorolꝰ,* ac planiꝰ recepti à Menoch. *d.caſu.93.n.21.in 4.cõfirmat. verſ.Nec in hoc, & n.22.* Morl. *in empor.tit.de fide inſtrum.q.3.n.9.* quos carpit rectè Nic. Genoa, cuius ſtatim mẽtionem faciam.

Deinde qualitas diuidua dicetur, ſi-
48 ue à confeſsione ſeparabilis, ſi quamuis actui confeſſo coniuncta, & connexa ſit, alioquì tamen contra ſe præſumptionem habeat, puta * quòd per-
49 functoriè quis abſque animo ſe obligãdi quicquam promiſſerit, contra reg. tex. *in l.Labeo 7.§.Seruius, verſ.Equidẽ non arbitror, quenquam dicere quod nõ ſentiret, & verſ.Cæterùm,* illic, *nemo exiſtimandus eſt dixiſſe quod non mente agit ſuerit, D.de ſupellect. legata,* quã expẽdit in optimo propoſito Cæſar Barcius poſt decíſiones Bononiẽſes *cõſ.vnico n.66.*
vel quòd * ſtichũ v.g. promiſſerit, non 50
autẽ de petito, ſed de alio ſenſerit, elegãs tex. *in l.inter ſtipulãtẽ 83.§.ſi ſtichũ, verſ.Quod & in iudicijs, D.de verb.oblig.* iũcta eius l. ratione à Menoch tradita *lib.2.de arbitr.caſu 93.n.32.* & generaliter tradũt Abb. Imol. & alij *in c.cùm veniſſent,* per text. *ibi, de inſtit.* ac poſt alios Hieron. Gigas *conſ.45.n.35.*

Alio etiã modo qualitas cõfeſsioni 51
adiecta, alioquì cõiuncta, poteſt ab ea, ob cõtrariã iuris præſumptionẽ ſeparari, veluti ſi fateatur quis pecuniam, quæ vt indebitè ſoluta repetitur, alteriꝰ ſe nomine, ſiue de eiꝰ mãdato accepiſſe; quia cũ * mandatũ, vt potè in fa- 52
cto conſiſtens, in dubio non præſumatur, niſi probetur, ex reg. tex. *in l. in bello 12.§.facta, D.de captiuis,* facit *l.fin. ad fin.* illic, *ſi credidiſſet mandatu fratris veniſſe, D. pro emptore,* elegans text. *in c.cũ in iure peritꝰ 31.de officio deleg.* & cũ Bald. & alijs reſoluũt Alex. *cõſ.1.n.19. lib.4. & cõſ.191.lib.6.* Pariſ. *conſ.47.n.38.vol.1.* Felin. *in c.ſicut 16.ex n.26.de ſent. & re iudic.* Beroi. *in c.1.n.55.de iudicijs,* Menoch. *de præſũpt.lib.2.præſ.15. n.3. & præſũp.33.ex n.1,* Maſcar. *de probat.to.1.cõcl.78.n.7.to.2.concl.1007. n.8.* vltra alios à me congeſtos in extẽporali lectione *c.1.de fide inſtrum. Salmantica typis excuſſa, n.14.verſ.Quæ tamen ſententia,* & à Nicolao Intrigliolo *conſ.1.n.98. & 112.* D. Ioan. Bapt. Valençuela *conſ.129.n.84.tom.2.* poteſt vtiq; acceptari cõfeſsio receptionis, repudiata illa qualitate, dũ à cõfitente probata nõ fuerit. Atque ita * pronũ- 53
ciatũ eſt me iudice in Granatẽſi Pretorio 28. die Octobris anni 1635. in cauſa Eccleſiaſtica Ludouici Gõçalez de Queuedo, vicini ciuitatis de Alhama, cũ Licẽciato Ioãne Romero de Montoya, beneficiario oppidi de Alhẽdin. Nam cũ dictus Ludouicus anno 1630. vendidiſſet cuidam mercatori Granatẽſi duas coloniæ ſortes (vulgò dictas *ſuertes de poblacion*) illius oppidi de Alhendin ſub pretio non gentorũ, & ampliꝰ ducatorum, ac dictus Licenciatus Ioannes Romero prætextu mandati, quod ſe habere dixit à don Hieron. Al

Deciſio incidẽs Granatenſis.

Rr tami-

tamirano illius loci domino, ad quem eius gabellas pertinere affirmauit, octingentos nummos argenteos, vulgò *reales*, à dicto Ludouico venditore gabellæ nomine recepiſſet, qui tamen ad dominum illum minimè pertinebant, quia in venditione illius oppidi, ipſi à Rege facta, nominatim exceptæ ſunt gabellæ fundorum, domorum, ac cenſuum ibi vēditorum, pertinentium ad ciuitatē Granatenſem, ob eamquē cauſam quidam Petr⁹ Vicente, gabellarū Granatenſiū conductor, iterū à dicto Ludouico gabellam dictæ vēditionis iudiciali decreto recuperaſſet, ipſe Ludouicus coram Vicario generali Granatenſi cōparuit, petens ab eo, vt iuberet, dictū Licentiatum Ioannē Romero ſub iuramento declarare quēadmodùm ab ipſo accepiſſet præfatam ſummā gabellæ nomine, nec illi, nec loci domino, cuius ſe mandatum habere dixit, debitę, ſed ciuitati Granatenſi, cuius conductori eandem poſtea ſoluere coactus eſt, vt ex inſtrumētis à ſe exhibitis apparuit, illo autem cōfitente ſe ſummā illā nomine dicti domini accepiſſe, eidēque ſoluiſſe, Vicarius Granatēſis executionis mandatū pro memorata ſumma indebitè recepta aduerſ⁹ eū virtute confeſsionis protulit, à quo ipſe appellationē interpoſuit, & cū illa neglecta Eccleſiaſticus vlteriùs ad eū cēſuris cogendū proceſsiſſet, ei⁹ rei querelā detulit ad Senatū, qui ex præfata ratione Eccleſiaſticum vim nullā facere declarauit, quòd nimirū mādatū illud iuſtè decretum fuerit virtute confeſsionis certæ, & claræ quòad receptionem indebitæ pecuniæ, incertæ autem ac inueriſimilis quòad mandatum, quod re⁹ ipſe à loci domino ſe habere ſubiūxit, nec proinde appellatio per eum interpoſita executoriū iudicis mandatū ſuſpendere potuit, iuxta latè præced. diſſertatione tradita.

Idem denique videre eſt in alijs exēplis, quæ tam in ciuilibus, quàm in criminalibus referunt mòx citādi, in quibus omnib⁹ cōfeſsio, reiecta tali qualitate, pura, certa, & clara manet, adeò
54 quē * ſi alioqui legitimè facta fuerit antè, vel poſt litis conteſtationē, iuxta latè præcedenti diſſertatione tradita, ad executionem, vel condemnationem proderit, dum qui ſic cōfeſſus eſt, qualitatem à ſe adiectam non probet, ſic etenim voluit gl. *magna à verſ. Sed contra, in l. ſi quidem* 9. *C. de except.* quā vltraordinarios *ibi*, probāt Bart. *num.* 2. *&* 3. & cæteri communiter *in d.* §. *idem quæſijt*, Abb. Panormit. *num.* 29. Card. Zabarella *num.* 1. *in* 3. *oppoſitione*, Imola *num.* 10. & Iacobus Zochius *num.* 4. *&* 5. *ad finem, verſ. Item præſuppoſito, cum tribus numeris ſequentib.* (qui extat inter *repetitiones canonicas to.* 2.) *in cap. bonæ, in* 2. *per text. ibi, de poſtulat. prælatorum*, Alex. *conſ.* 87. *nu.* 1. *lib.* 1. *& conſ.* 2. *num.* 22. *lib.* 4. *& conſ.* 80. *nu.* 5. *&* 6. *lib.* 7. Iaſ. *in l. vt vim, num.* 13. *D. de iuſtitia, & iure, & in l. manifeſtæ* 38. *num.* 8. *D. de iure iurand.* Alciatus *reſponſo* 461. *num.* 8. Maranta *de ordine iudiciorum* 6. *part. actu* 5. *de confeſſione num.* 27. *verſ. Aut contra illam*, Rolandus à Valle *conſ.* 17. *num.* 28. *volum.* 3. Hippol. Riminald. *conſ.* 127. *à num.* 5. *&* 9. *& conſ.* 868. *num.* 24. *vol.* 2. latiſsimè, & eleganter Fuluius Pacianus *de probat. lib.* 1. *cap.* 25. *per totum*, Ioan. Gutierr. *pract. quæſt. lib.* 3. *num.* 32. 33. *&* 34. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidianar. cap. fin.* 1. *part.* §. 4. *num.* 51. Hieron. Ceuall. *pract. quæſt. tom.* 1. *quæſt.* 362. *nu.* 1. 2. *&* 3. Marta *conſ.* 133. *à nu.* 5. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. lib.* 1. *cap.* 130. *n.* 19. *&* 20. *& lib.* 2. *cap.* 339. *n.* 21. *&* 22. *& lib.* 4. *cap.* 780. *n.* 15. *& lib.* 5. *cap.* 851. *n.* 24. optimè Ioannes Griuellus Sequanus *decif. Dolana* 12. *ex n.* 12. Scaccia *de iudicijs d. lib.* 2. *c.* 11. *à n.* 87. *ad* 103. *& ex n.* 332. *ad* 382. *incluſiuè*, Alex. Triſtac. & Hercul. Mareſcot. *var. reſolut. lib.* 2. ille *c.* 45. *n.* 2. 3. 11. *&* 14. *in* 3. *&* 4. *cō cluſione*, hic verò *reſol.* 1. *de confeſſis, à n.* 19. *ad* 22. Nicolaus Genoa *de ſcriptura priuata lib.* 1. *q.* 3. *aliàs* 4. *præambuli ex n.* 89. *ad* 105. Ioannes Zangerus *in tract. de exception. part.* 3. *c.* 26. *à n.* 73. Hieron. Buccaron. *d. aff.* [illegible] 40. *ex n.* 1. Floridus Mauſonius *de cauſis executiuis lib.* 1. *q.* 5. *n.* 38. D. Ant. Pichard. *in manuductio. ad praxim part.* 2. *præcepto* [illegible] *&* 5. *ſub n.* 6. D. Ioan. del Caſtillo poſt ſcrip-

ſcripta viſus, *quotid. controu. tom.6. ſi-*
ue 2.p.5.lib.cap.165.n.31. D.Valen-
çuela *cõſ.152.n.59.& 60.& cõſ.126.*
à nu.24.lib.2. qui nuperrimè prodijt,
cum alijs infra.

55 Nec eſt id quoquomodò immuta-
tum per *legem 2.* illic, *Confeſſandolo, o*
negandolo ſimplemente, y ſin cautela, tit.
7. lib. 4. noua compil. quicquid contra-
rium velit Azeued. *ibi, à n.65.* relatus,
nec improbatus à D. Ioan. del Caſtill.
56 *d.n.31.ad fin.* nec enim * cenſenda eſt
lex illa vnico verbo totam iuris com-
munis obſeruationem ſubuertere, con
tra reg. tex. *in l. ſi quando 35. C. de inoſ-*
ficioſ. teſtam. cap. Eccleſia veſtra 57. verſ.
Ne cætera, & verſ. Neque enim, de elect.
cũ ſimilibus iuris locis, latè a me exor
natis *ſup. d. ſſertat. 5. n.8. cum 3. ſeqq.* ſed
excludere tantùm qualitates confeſ-
ſionis diuiduas, vel etiam coniunctas,
alioqui tamen contra ſe præſumptio-
nem habentes, quæ ſolæ ſimplicitati
confeſsionis obſtãt, eamquè cautelo-
57 ſam reddunt, cæteras verò minimè, *
quippè, quibus ad iuris ſui defenſioné,
quis vti céſetur, adeò què abſque vllo
dolo ex reg. *l. nullus videtur 55. al. 56.*
D. de reg. iur. atquè ita praxis apud nos
frequentiſsimè admiſsit, quam mòx re
ferendi reſoluunt.

58 Quibus conſequens eſt, vt eo caſu,
quo qualitas confeſsioni adiecta, ab ea
ſeparari per aduerſarium poteſt, ſola
admiſſa confeſsione, quatenùs ſibi pro
ficua eſt; qualitatis illius probatio,
quam confitenti incumbere diximus,
ad decem ſit reſeruanda dies, iure Re-
gio probandis exceptionibus, aduer-
sùs executionem oppoſitis, præſtitu-
tos, vt rectiſsimè ad praxim obſerua-
runt Ioannes Gutier. *pract. quæſt. lib. 1.*
q.126. ex n.2. Alphonſus Villadiego,
dum ad eum ſe refert, *in politica cap. 2.*
n.26. verſ. Y aunque la confeſſion, Ceual.
d.q.362. nu.4. Amator Rodericius *de*
execut. cap. 1. art. 2. n.26. Volañ⁹ *in Cu-*
ria Philip. 2. p. §. 5. nu. 3. ad finem, quic-
39 quid * contrarium, hoc eſt interim ter
minum à iudice confitenti aſsignandũ
eſſe ad qualitatem illam probandam,
magis placuerit Auileſio *cap. 10. Præ-*
torum, verbo execucion, nu.23. in fine, &
Parladorio, quanquàm eius immemo-
ri, *d. cap. finali, 1. p. §. 4. n.12.* quem re-
fert, nec improbat D. Ioannes del Ca-
ſtillo *d. cap. 165. n.31. in 3. concluſ. cir-*
ca finem, verſ. Tunc autem dubitat. Qui
præſertim mouentur * *ex l.8. tit. 3. p.* 60
3. vbi traditũ eſt, reo in iudicio acto-
ris intentionem confitente, ſed aduer-
sùs eam opponente exceptionem ſo-
lutionis, aut pact. de non petendo, di-
lationem reo ad probandum dandam
eſſe, & ſi intra eam non probauerit ſo-
lutionem, aut acceptilationem, quam
allegat, omnino damnãdum forè. Nec
enim ea lex ipſis quicquã opitulatur,
quemadmodùm aduertunt rectè Gu-
tier. & alij, ſupra commemorati, cùm
de confeſsione poſt litis conteſtatio-
nem emanata dumtaxàt loquatur, &
ſic in terminis viæ ordinariæ, non ve-
ro executiuæ, quæ virtute talis cõfeſ-
ſionis locum habere non poteſt, cùm
neceſſariò ſententia ſequi debeat in or
dinario iudicio primitùs inſtituto, iux
ta latè *præced. diſſertation.* tradita *in vl-*
timo requiſito, idquè planè ſentit * Gre 61
gor. Lopez *in d. l.8. gl.1.* dum ait, hodie
illam termini aſsignationem ceſſare,
cùm viginti dierum terminus à die li-
tis conteſtationis ad omnes peremp-
torias exceptiones proponendas ſta-
tutus ſit *in l.1. tit.8. lib.3. ordinamenti*
veteris, quæ eſt *lex.1. tit.5. lib.4. noua*
compilat. quaſi termini præfinitio à iu-
dice facienda hac in ſpecie tam iuri, à
quo ille præfixus eſt contraria, quam
ſuperflua, & impertinens ſit, ex reg. *l.*
1. § ait Prætor, D. de iure deliberan. vbi
termini * aſsignationi per iudicem fa- 62
ciendæ tunc demùm locus eſt, cùm il-
le non fuerit à iure præſtitutus, iuncta
l. 1. §. 1. illic, *nec enim Prætoris factum*
iuri derogare oportet, D. de ferijs, & l. fa-
ctum à iudice 170. D. de reg. iuris, cap. in-
dultum 17. eod. tit. in 6.

Vnde ſibi contrarius videri poteſt 63
idé Greg. Lop. *in l.2. gl.2. tit.22. parti.*
3. dum in eo articulo an confitenti, &
ſolutioné, vel acceptilationé allegãti,
termin⁹ ad eam probandã à iudice ſta-
tui poſsit? refert ſe ad Ioãné Andream
in additione ad ſpeculatorem titul. de ſen-
tentia, §. ſpecies, nu.6. qui * tutius eſſe 64

ait, terminum à iudice aſsignari, inte-
rim dilata ſententia, & ad Baldum *in*
additionibus ad eundem ſpeculatorem, quæ
extant ad finem tituli, verſ. Sed an va-
leat, alijſquè in locis, ab eodem Gre-
65 gor. Lop. relatis docentem, * ſenten-
tiam, qua quis condemnatur ad ſoluen
dum, niſi ſolutionem intra certum tẽ-
pus probauerit, valere: atquè adeò in
eo ſaltem eorum ſententiæ Gregor. ac
quieſcit, quòd poſsit terminus poſt li-
tem quoquè conteſtatam ad opponen-
dam, & probandam ſolutionem ſtatui,
contra dictam *l. ordinamenti, & com-*
pilationis, & quod per eam ipſe Gre-
gorius Lopez tradiderat *in d. l. 8. par-*
tita.
66 Verùm ab hac contrarietate facilè
(ni fallor) Gregori⁹ vindicari poteſt,
cùm neceſſariò accipiendus ſit iuxta
legem, cuius interpretationi incum-
bit, ex recepta Bart. doctrina *in l. non*
ſolùm 8. §. ſi liberationis, n. 7. D. de libe-
ratione legata, cuius in ſimili memini
67 *differtat.* 13. *n.* 4. lex verò * illa *2. tit.*
22. partit. 3. quam Gregorius commen
tatur, inter diuerſos iudicij modos pri
mò connumerat præceptum de ſoluen
do, à iudice in limine iudicij factum in
confeſſum, iuxta terminos *legis 7. verſ.*
Mas quando, tit. 3. eadem partit. 3. vt ad-
uertit idem Gregor. *d. gloſ. 2. in princip.*
in qua ſpecie quærit ipſe, an ſi reus nõ
ſimpliciter confeſſus fuit, ſed ſimùl ſo-
lutionem allegauit, terminus ei à iu-
dice in præcepto illo de ſoluendo, ipſi
virtute confeſsionis faciendo, ita ſta-
tui ad ſolutionem poſsit, vt ſimùl ad
eam probandã detur, eoquè lapſo exe-
cutio non aliàs in ſic confeſſum decer-
ni poſsit, quàm ſi ſolutionem intra ter
minum non probauerit, ea verò pro-
bata, executioné euitet, tametſi aliàs
poſt lapſum termini ad ſoluendum da-
ti, neque intra eum ſolutione facta, ſta
tim executorium mandatum decerni
ſoleat, iuxta ea, quæ *præcedenti differta-*
tione in d. vlt. requiſito latè obſeruaui-
mus? & affirmatiuè concludit Grego-
rius, ductus authoritate Ioannis An-
dreæ, & Baldi, quanquàm indifferen-
ter, & ſic poſt litem etiam cõteſtatam
loquentium, ex quorum doctrina, quæ
in terminis iuris communis ſemota il-
la l. partitæ vera eſt, argumentum ad
ſuam non malè Gregorius ſumit.
Sed nec hæc Gregorij doctrina ſic 68
accepta confirmat ſententiam Auile-
ſij, & Parladorij, quam paulò antè im-
pugnauimus, quia illi quidem loquun-
tur in terminis *l. 5. titul. 21. lib. 4. nouæ*
compilat. quæ confeſsioni iudiciali ſta-
tim abſque vllo præcepto de ſoluen-
do executionem tribuit, Gregor. ve-
ro loquitur in terminis illius *l. 2. par-*
tita, quæ talem executionem non ag-
nouit, niſi præmiſſo præcepto de ſolué
do, in quo ait Gregor. poſſe reo ſimùl
dari terminum ad ſoluẽdum, & ad ſo-
lutionem probandam, ſi executionem
vitare malit, ac rursùs de confeſsionis
qualitate nullum verbum profert.
Maneat itaquè, ſententiam illam 69
Auileſij, & Parladorij, eiuſquè autho-
ritate à nonnullis iudicibus obſerua-
tam praxim, terminum confitenti ſta-
tuendi ad probandam ſolutionem, vel
ſimilem qualitatem à ſe allegatam, et-
ſi nonnihil æquitatis habere videa-
tur, qua ratione eam abſolutè non im-
probat Ioan. Gutierr. *vbi ſupra*, iuri
tamen planè aduerſam eſſe, adeoquè
meritò contrariam ſententiam, & pra-
xim magis inualuiſſe, quam Hiſpalen-
ſis, & Granatenſis Senatus me iudice
ſæpiſsimè amplexus eſt, & vltra innu-
meros caſus, in quibus eam recep-
tam vidi, libet exempli gratiâ vnum
referre, * qui nouiſsimè delatus eſt ad 70
Granatenſem, me iudice, & aulæ pro
tunc præſide, 18. die Nouembris an- *Deciſio*
ni 1631. inter Ioannem Martinez de *iacidẽs*
la Huerta, & Ioannem Fernandez Eſ- *Grana*
pligares, cui ille tradidiſſe ſe dice- *tenſis*
bat ex cauſa venditionis centum, & *Prætio-*
ſeptuaginta arietes, ad annonam ciui- *rij.*
tatis Granatenſis, fide habita de pre-
tio, ad cuius ſolutionem, præmiſſa il-
lius declaratione, ipſum ſibi compelli
petijt. Cùm autem reus declaraſſet, ſe
arietes illos ab actore comparaſſe pro
pretio quatuor mille, & quadraginta
octo regalium, ſiue argenteorum nu-
merorum, duob⁹ terminis pro dimidia
parte ſoluẽdo, nẽpè diebus diui Ioan-
nis anni 1631. & 1632. ac pro prio-
re di-

Digitized by Google

re dimidia ſoluiſſe mille ſexcentos, & amplius argenteos, quorum reliquum obtulit, ac realiter conſignauit, & alteram dimidiam ſuo tempore ſoluturum paratum ſe diceret, actor confeſſionem in omnibus, præter termini ſolutioni deſignati qualitatem acceptans, eius virtute pro dimidia parte, quæ ſuperetat, executionem ſtatim petijt, iudex verò trium dierum terminum reo præfixit ad qualitatis illius probationem, alteri parti contrarium probare voléti communem, intra quẽ cùm neutra intentionem ſuam concludenter probaſſet, ſed per teſtes, de auditu, & credulitate nulla reddita cauſa deponentes, illo lapſo pro reliquis duobus mille, & viginti quatuor regalibus executionis mandatum aduers⁹ reũ protulit, quod nos in gradu appellationis reuocádũ meritò duxim⁹ per nuper reſoluta. Ex quib⁹ duplici iudicẽ errore lapſum fuiſſe conſtat: in primis dum qualitatis probationi alium præfixit terminũ, quàm qui iure Regio ad exceptiones in via executiua probádas præſtitutus eſt, ſequutus Auileſ. & Parlador. quos nuper confutauim⁹. Deinde in eo, quòd putauit, qualitatẽ temporis, debiti cõfeſsioni adiectam, diuiduam eſſe, & ab ipſa cõfeſsione ſeparabilẽ, cùm re vera indiuidua ſit, & actui confeſſo contẽporanea, & cõnexa, nec vllam contra ſe præſumptionẽ habens, vt & ſuperiùs latè oſtẽdimus. Quare ineptè * iudex reũ ad probandũ adſtrinxit, quod probare neceſſe nõ habebat, ex reg. tex. *in l. ad probationẽ 21. verſ. Nam res vendicantẽ, C. de probat. & in c. cũ contingat 36. verſ. Verùm*, cũ relatis *à gl. verbo nihilominùs, de officio de legati*, & à me lati⁹ *differt. 12. n. 4.* ac per cõſequens nedum vbi reus parũ cõcludenter qualitatẽ illam probauit, vt hic accidiſſe dixim⁹, ſed etſi nullo penitùs modo eam probaſſet, non eo minùs ab executione, quam confeſsio illa per ſe non merebatur, abſoluendus fuit.

72 Hæc de confeſsione breuiter dicta ſint, quæ tamen non æquè recognitioni adaptari poſſunt, tametſi plures in hac materia indifferenter loquantur, vt præter alios videre eſt apud Petrũ Auendañum, initio citatum, Petrum Auguſtinũ Morla, & Nicol. Genoam, paulò ante relatos, quos plane hallucinatos eſſe vel inde conſtat, * quòd cõfeſsio ipſa ſola per ſe diſponit, ac totũ facit, atquè adeò per ſe etiam ſimplex, clara, & certa debet eſſe, vt contra cõfitentem probet, vel iudicati vim obtineat, ſiue executioni mãdari poſsit, at recognitio, * cùm nihil ſit aliud, quã ſcripturæ propriæ per relectionem approbatio, vt *præced. diſſertat.* oſtẽdimus *ſub n. 3.* per ſe quidẽ nihil facit, ſed eatenùs tantùm vim habet, quatenùs ad ſcripturam recognitã refertur, ac proinde in ſcriptura tantùm exigere debem⁹, quòd ſimplex, clara, ac certa ſit, vt ei addita recognitio recognoſcẽti præiudicet, propriè què verificetur regula illa, quòd relatum eſt in referẽte, cum omnibus ſuis qualitatibus, cuius initio mentionẽ fecimus, nõ in recognitione ipſa, arg. tex. *in l. heredes palam 21. §. 1.* illic, *nihil enim nũc dat, ſed datum ſignificat, D. de teſtam. l. adeò 7. §. cũ quis, in fin. D. de acq. rer. dom.* cũ ſimilib⁹, quibus * pro regula traditum eſt, eum qui declarat, nihil de nouo agere, quam regulã optimè pluribus relatis exornãt Anton. Gabr. *commun. concluſ. lib. 6. tit. de reg. iur. concluſ. 3. nu. 1.* Roland. à Valle *cõſ. 15. n. 27. vol. 3.* Petr. Surd. *cõſ. 288. n. 10. lib. 2. & conſ. 380. n. 9. & 49. lib. 3. ac deciſ. 70. nu. 1. lib. 1.* & innumeris alijs congeſtis Marius Giurba *in cõſuetudines Senatus Meſſanenſis, c. 2. gl. 1. n. 4. & 5.* Camillus Borrellus *in ſumma deciſ. tom. 2. tit. 3. num. 391. cum duobus ſequentibus*, D. Ioan. del Caſtillo *quotid. controuerſ. tom. 3. cap. 10. nu. 30.* Auguſt. Barboſa *ad axiomata iur. axiom. 66.* Simon Vaz Barboſa, & Gabr. Aluar. de Velaſco *ad eadem axiomata, & principia iuris, lit. D.* ille *n. 8.* hic verò *n. 37.*

Qua ratione nec recognitioni applicari poteſt quod de cõfeſsionis qualitate diuidua, vel indiuidua diximus, vt applicuit vir alioquì doctiſsim⁹ D. Ioan. Bapt. Valenç. *conſ. 112. ex n. 58. verſ. Quod eſt magis certũ, vſque ad n. 60. incluſiuè*, nõnullorũ Doctorũ, qui in cõfeſsione loquũtur, authoritate nixus, immeritò ſanè, pace tãti viri dixerim, 73 74 75 76

quia qualitas cōfeſsioni adiecta ſimul
vtrumque continet, & ideò ſi illa ſit
aliàs actui confeſſo connexa, & con-
temporanea, nec iuris contra ſe præ-
ſumptionem habeat, non poteſt ab ip-
ſa confeſsione quoquo modo ſcindi,
iuxta ea, quæ diximus à *n.* 37. at recog
77 nitioni * adiecta qualitas, per ſe qui-
dem ſtat, ac proinde licet actui recog-
nito connexa, & contemporanea ſit,
non poteſt non diſtingui, & ſeparari
ab ipſa recognitione, quæ nudum tan-
tum recognóſcentis factum reſpicit,
nempè à ſe, vel alio de ipſius mandato
ſcriptum, vel ſubſcriptum eſſe chiro-
graphum, cum quo nihil profectò cō-
mune habet qualitas, obligationi in
73 eo contentæ adiecta; ac præterea * ta-
lis qualitas, quæcumque ſit, iuris con-
tra ſe præſumptionem regulariter ha-
bet, cum cōfeſsio in ipſo chirographo
facta, ſimpliciter, & abſque vlla qua-
79 litate emanauerit, nec veriſimile ſit, *
vt ſi qualitas illa vera eſſet, non in eo-
dem chirographo contineretùr, argu-
mento text. *in l. unica, §. ubi autem* 11.
in fine, illic, *nam ſi contrarium volebat,
nulla erat difficultas coniunctim ea diſ-
ponere, C. de cadue. tollend. in cap. 2. poſt
medium, verſ. Vnde ſi circa, de translat.
Epiſcopi, & in cap. ad audientiam* 12. *in
fine, de decimis*, iunctis quæ per hæc iu-
ra in ſimili notarunt poſt alios Philip-
pus Decius *conſ.* 442. *n.* 9. *poſt princ. &
conſ.* 113. *n.* 11. *lib.* 2. Ludou. Gozadin.
conſ. 29. *n.* 16. *verſ.* 4. *ex quo in alio capi-
te, & conſ.* 83. *n.* 9. *verſ. Praeterea & ſe-
cundò*, Paulus Pariſius *conſ.* 31. *n.* 7. *&
conſ.* 58. *n.* 5. *lib.* 2. *ac rurſus conſ.* 58. *nu.*
8. *lib.* 3. D. Ioan. del Caſtillo *quotid. co-
trou. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 6. confert elegans
80 textus, * cuius illi non meminere, *in
cap. cùm veniſſent* 6. *verſ. Cùm autem*, il-
lic, *& Archiepiſcopus ſine conditione qua-
libet conceſſiſſet ipſum eidem, poſt conceſ-
ſionem aſſeruit, quòd ipſum conceſſerat, in-
ſtitutionibus, & cuſtodijs vacantium Ec-
cleſiarum exceptis, extra de inſtit.* cui ad-
dendus eſt Ioan. Gutier. rectè explicās
pract. quaeſt. lib. 3. *q.* 19. *n.* 31. Niſi ſcil.
81 * qualitas adiecta talis ſit, quæ alio-
qui à iure prǽſumatur, vt exceptio de-
fectus cauſæ in chirographo non ex-
preſſæ, itē exceptio nō numeratę pecu
niæ, quæ intra bienniū à recognoſcēte
in ipſo recognit. actu oppoſita eſt, &
aliæ, de quibus in ſequenti diſſertatio-
ne latè diſſeram, qua ratione paulò an-
tè vſus ſum verbo *regulariter*. Quòd ſi
ad contrarium, * vel diuerſum recog- 82
noſcentis animū adiecta qualitas per-
tineat, ille quoquè minimè præſumi-
tur, vt ſup. in confeſsione diximus, *n.*
49. & 50. ex reg. tex. *in d. l. Labeo.* 7. *§.
Seruius, D. de ſuppellect. legata, & in d. l.
inter ſtipulantem* 83. *§.* 1. *D. de verb. obli
gation.* quam vltra Menoch. *d. caſu* 93.
n. 31. *&* 32. in propoſito rectè expen-
dit, & explicat Griuel. *deciſ. Dolana*
12. *n.* 12. *in fin. cum ſeq.* vnde & in re-
cognitione ſimplicis chirographi, ſub
tali qualitate emanata, multò fortiùs
dicendum eſt, executioni eam, non ob-
ſtāte eiuſmodi qualitate, cui iuris prę-
ſumptio reſiſtit, ſtatim mandari poſſe,
ſi ab allegante probata non fuerit.

Cuius quidem qualitatis, recogni- 83
tioni adiectæ, notabile in criminalib⁹
exemplum ex facto Romæ agitatum,
& ex ea regula deciſum, poſt varias ad
uocatorum allegationes hinc inde fa-
ctas, adfert Farinacius *conſ.* 25. *in prin-
cip. iuncto num.* 31. *verſ. Dicitur* 2. qui m
refert, & ſequitur Nicolaus Genoa *de
ſcriptura priuata lib.* 1. *q.* 4. *nu.* 108. de
clerico quodā Sodomita, qui pro prę-
tenſa affixione libelli famoſi captus,
cum ſchedula repertus eſt, propria ma
nu ſcripta nomine cuiuſdā pueri, Vir-
gilij nuncupati, cum quo delictum il-
lud nefandū perpetrauerat, in qua con
tinebatur ipſius pueri confeſsio plu-
rium oſculorum, & amplexuum, alio-
rum quė carnalium tactuum, qui inter
ſe, & illum interceſſerant, & obliga-
tio ad eos, velut propria, & ſpontanea
voluntate commiſſos, in poſterum cō-
tinuandos, qua de cauſa cùm clericus
velut nefandi criminis reus delat⁹ eſ-
ſet, & ſchedulam illam recognoſcere
iuſſus, illam quidem recognouit, ſed
ad ſui excuſationem addidit, ſe illam
per iocum, otioſe, & gratia experien-
di calamum ſcripſiſſe; nam ob huiuſmo
di qualitatis recognitioni adiectæ, et-
ſi alioqui coniunctæ, & connexæ inte-
riſimi-

Digitized by Google

riſimilitudinē, pro conuicto habit⁹, & condemnatus eſt.

84 Verùm exempla in criminalibus nō ſatis propoſitæ quæſtioni adaptantur, in qua agimus de diſcriminanda confeſſione à recognitione, à qua quidem in criminalibus minime diſtat, cùm in

85 eis generale ſit, * qualitatem à delictum confitente pro ipſius excuſatione adiectam, etiam ſi coniuncta, & cōnexa ſit, iuris cōtra ſe præſumptionem habere, donec ab eodē confitente probetur, *l. 1. C. ad l. Cornel. de Sicar. l. ſi nō conuitÿ 5. C. de iniur. cap. 1. de præſumpt.* vbi alia quondam iura adduxi in ſolēni prælect. ad eum textum, quam meis Salmāticæ dictabam auditoribus, vn-

86 de * in illis cauſis confeſsionem à qualitate ipſa ſeparari, & ad condemnationem ſaltem pœnæ extraordinariæ per ſe ſufficere docuerunt Bart. *n. 1. & 2.* & cæteri communiter *in l. Aurelius 28. §. idem quæſijt, D. de liberat. leg.* & plu ribus relatis reſoluunt, ac probat Bernar. Diaz, & ad eum Salzedus *reg. 123.* Menoch. *de arbitrar. lib. 2. caſu 93. à n. 7. & 36. & caſu 279. num. 6. & de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 3. n. 48.* Iul. Clar. *lib. 5. ſentent. § fin. q. 55. nu. 15. & 16.* Didacus Perez *ad l. 1. tit. 4. lib. 3. ordinam. gl. verbo por confeſſo, verſ. Præterea,* don Franciſc. Sarmien. *ſelect. interpret. lib. 1. c. 1. nu. 11. & 12.* Matthias Collerus *ad c. cùm venerabilis. 6. n. 24. de exccept.* Bartholomeus Bertazolus *conſil. criminali 449. n. 2. iunctis nu. 30. & 31.* Borgninus Cauaſcanus *deciſ. Finizanenſi 9. num. 10. lib. 5.* Andr. Gaillius *de pace publ. lib. 1. cap. 17. num. 3. 4. 6. & 7.* Hieron. Geuallus *practic. quæſt. communium contra communes tom. 1. quæſt. 362. ex num. 9.* Ioan. Griuellus Sequanus *deciſ. Dolana 121. à n. 15.* Farinacius *3. part. criminalium, titul. de reo confeſſo, & conuicto, q. 81. à nu. 110. iuncto nu. 157. & 4. p. tit. de homicid. q. 125. ex n. 420.* Sigiſm. Scaccia *de iudicÿs lib. 2. c. 11. à n. 332. verſ. Primus eſt,* Camillus Borrellus *in ſumma deciſ. to. 2. tit. 3. nu. 294. cum 2. ſeqq.* Hieronymus Buccaronius *de differentÿs inter iudicia ciuilia, & criminalia, different. 40. ex nu. 3.* quicquid ab hac receptiſsima ſententia ſubtiliter magis quàm verè in multis diſcedat Antonius Merenda *controuerſ. iur. lib. 5. cap. 6.* Quapropter operæpretium erit, alia in ciuilibus adiungere exempla, ex quibus palàm conſtet, qualitatem etiam connexam, extrinſecus recognitioni adiectam, eius executionem non morari, quæ ne nimium hæc diſſertatio protrahatur, ad ſequentem reſeruanda duxi.

DISSERTATIONIS SEQVENTIS.

SVMMARIA.

1 *E cognoſcens ſcripturam, in qua quid ſimpliciter promiſſit, non poteſt addere qualitatem, etiam connexam, puta modum, vel conditionem, ibi non contentam, quia quoad talem qualitatem iuris contra ſe præſumptionem habet, & quare? cum n. ſeq.*

2 *Qualitas in chirographo non contenta, non alia in eius recognitione allegari poteſt, quàm quæ alioqui à iure ineſt, vel præſumitur.*

§ Expreſſio eius, quod à iure ineſt, nihil operatur, ibid.

3 *Qualitas, quæ ob id potiùs præſumitur in chirographo, quòd in eo non continetur, puta defectus cauſæ, in recognitione allegari poteſt, nec ab ea per creditorem ſeparari valet, ſed vel ſimul admittenda eſt, vel omninò repellenda.*

4 *Scriptura, cauſam debiti non exprimēs, inefficax eſt ad obligandum, ſi aliunde*

de debito non appareat.

5 *Lex 3.tit.8.lib.3.ordinamenti, & lex 2.tit.16.lib.5.noua compilat. ad hoc præſertim emanarunt, vt ſtipulationis ſolennitatẽ, iure cõmuni requiſitã ad obligationẽ ex pacto producẽdã, tollerẽt.*

6 *Cauſæ defectus chirographi obligationẽ etiam hodie apud nos vitiat.*

7 *Imò & publici instrumenti, etiam clauſula, quam guarentigiam vocant, muniti, contra plures partim indiſtinctè, partim ſub diſtinctione contrariũ docentes.*

8 *Recognoſcens poſt biennium chirographum, in quo certam ſe ab alio pecuniæ quantitatẽ mutuò accepiſſe faſſus eſt, & addens ſpe futuræ numerationis ſe id feciſſe, ſibi ex tali recognitione præiudicat, & qualitas adiecta poteſt per aduerſarium repudiari.*

9 *Habet contra ſe ex multorum ſententia quoad qualitatem, ſiue exceptionem non numeratæ pecuniæ poſt bienniũ obiectã, præſumptionem iuris, & de iure, quæ probationem in contrarium excludit.*

10 *Ex veriore tamen, ac receptiore, præſumptionem iuris tãtùm, quæ probationem contrariam ipſius chirographarij debitoris admittit.*

11 *Iura biennium concedentia in chirographo confitenti ſe mutuam pecuniam accepiſſe, quam non accepit; ad eius rei querelam proponendam, merum eius fauorem, & vtilitatem reſpexerunt, vt ſola allegatione eum tutum redderent, & contrarium probandi onus in aduerſarium transferrent, nec debent in damnum verti.*

12 *Verterentur in damnum ſi aſſerto debitori poſt id tempus probandi onus in ſe aſſumere volenti, legitimum remedium denegarent, & quale id remedium ſit?*

13 *Leges exceptionem non numeratæ pecuniæ poſt biennium excludentes, de ea tantùm exceptione loquuntur, quæ per modũ querelæ proponi potuit, onere probādi in creditorem translato, non de exceptione in factum ex defectu veræ numerationis competente.*

14 *Effectus diuerſi ex opinionum contrarietate reſultant, quoad executionem chirographi, poſt biennium ſub qualitate non numeratæ pecuniæ recogniti.*

15 *Creditor ſi in ſimplici chirographo ſe pecuniam, vel ſpeciem, ſibi debitam ex cauſa emptionis, vel ſimili, à debitore recepiſſe profeſſus ſit, 30. tantùm dies habet ad receptionis defectum allegandum, & eius rei ratio remiſſiuè.*

¶ *Recognoſcens poſt id tempus chirographum illud ſub qualitate non receptæ pecuniæ, vel ſpeciei debitæ, ſibi adeò præiudicat ex aliquorum ſententia, vt pati omninò executionem debeat, nec ad contrarium probandum admittatur, ibid.*

16 *Contrarium ex aliorum ſententia tanquam verius defenditur.*

17 *Exceptio non numeratæ pecuniæ obiecta à debitore recognoſcẽte chirographũ mutui intra biennium, per ſe ineſt, & à iure præſumitur, adeòque ipſo iure tutũ reddit recognoſcentem, dum contrarium ab aduerſario probatum non fuerit, & num. ſeq.*

18 *Etiam ſi chirographum vallatum ſit iuramento, non ipſi cõfeſſioni receptæ pecuniæ accedente, ſed promiſſioni ſoluendi tantùm, & quarē?*

¶ *Iuramentum ſequitur naturam actus, cui adhæret, & intellecta lex fin. C. de non num. pec. ibid.*

19 *Id abſque dubio procedit, cùm in ipſo recognitionis actu illa opponitur exceptio, ſeu qualitas, ſub qua recognitio informis, & incerta redditur.*

20 *Si tunc fuerit omiſſa, an poſtea admittenda ſit intra terminum, opponendis ac probandis exceptionib⁹ præſtitutum? & n. ſeqq. Inducuntur lex 1. & 2. tit. 21. lib. 4. noua compilat.*

21 *Quod non ſit admittẽda aduersùs pub. inſtrumentum, cui executiua vis per ſtatutum conceditur, exiſtimarunt plures, vnde ad chirographum recognitum infertur.*

22 *Recognitio chirographi in iudicio abſolutè facta, ita pura, certa, & clara eſſe intelligitur, ac confeſſio contẽta in ipſo chirographo, nec minùs executionem meretur, quàm ſi illa confeſſio iterùm in iudicio fieret.*

23 *Exceptio non numeratæ pecuniæ, vel alia ſimilis nõ admittitur aduersùs cõfeſſionem abſolutam, puram, certam, & claram, ad illius executionem impediendam.*

24 *Nec aduersùs chirographum recognitum*

Digitized by Google

tum eam eſſe admittendam Parlador. & Volaſius docuerunt.

25 *Pro contraria ſententia, quòd illa admittenda ſit, & intra decem dies probata executionem impediat, expenduntur leges Regiæ, nullam legitimam exceptionem intra decem dies probatam excludentes.*

26 *Admittitur ex veriore, ac receptiore ſentẽtia, aduersùs inſtrumentum publicum, ex quo intra biennium executio petita eſt, ad eam ipſo iure impediendam, dum contrarium ex aduerſo probatum non fuerit.*

27 *Exceptio pretij non ſoluti, vel rei non traditæ, intra legitimum tempus probata, executionem impedit.*

28 *Hieronymus Ceuallos dùm à Parladorio diſcedere vult, ſibi ipſi iuxta verborum corticem contradicit, & in illius potiùs ſententiam incidit.*

29 *Defenditur iuxta mentem, quæ verbis potior eſt, in eamquè rem nonnulla iura expenduntur.*

30 *Si quod verba ſonant dicere voluiſſet, præter manifeſtam ſui ipſius contradictionẽ, rem prorsùs abſurdam diceret, & quare?*

31 *Mens eius qualis fuerit ex ipſius poſterioribus verbis deprehenditur, quomodò etiam intelligitur à Stephano Gratiano.*

32 *Exceptio non numeratæ pecuniæ, in ipſo actu recognitionis intra biennium facta opponi prætermiſſa, poſtea intra terminum probandis exceptionibus præfixum non admittitur eum iure, ac priuilegio transferendi in aduerſarium onus probandi contrarium.*

33 *Tunc temporis omiſſa, iuris contra ſe præſumptionem habet, quòd vera nõ ſit, & quare?*

34 *Admittitur intra decendium, probandis exceptionibus præſtitutum, aſſumpto per opponentem in ſe onere probandi, & quare?*

35 *Præſumptio iuris, quæ contra aliquem adeſt, ceſſat per contrariam ipſius probationem.*

36 *Subſcriptio non nocet ei, qui cùm ſubſcriberet, quæ ſcripta ſunt non legit, & multò minùs ſi ante factam ſcripturam ſchedulæ vacuæ ſubſcripſit, quæ poſtea confecta eſt.*

37 *Recognitio propriæ ſubſcriptionis abſque præuia chirographi lectione in dubiò non præſumitur, imò id ab allegante liquidò probandum eſt, & n. 48.*

38 *Petrus Nunius ab Auendaño; ad hoc vt chirographum recognitum executioni mandari poſſit exigens, vt ante omnia conſtet, illud fuiſſe recognoſcẽti lectum, refellitur, ob præuiæ lectionis præſumptionem, quæ contra recognoſcẽtem adeſt.*

39 *Generaliter etiam exigit, quòd chirographum a recognoſcente impugnatũ non fuerit, ductus autoritate Roderici Suarez, cuius doctrina expenditur vſque ad num. 45.*

40 *Sententia lata cõtra confeſſionem, vel iuramentum, aut pub. inſtrumentum, de quibus liquidò non conſtat, quia a parte impugnata ſunt, valet, & n. 45. & 53. vbi id declaratur.*

41 *Confeſſio iudicialis, & iuramentum rei iudicatæ æquiparantur, & vt ipſa res iudicata executionem habent.*

32 *Inſtrumentum publicum eſt probatio euidentiſſima, & (vt aiunt) probata.*

43 *Sententia lata contra aliam ſententiã inter eaſdem partes emanatam, & in rei iudicatæ authoritatem tranſactam, ipſo iure nulla eſt.*

44 *Id procedit quando non dubitatur de viribus primæ ſententiæ, ſiue illa nullo modo impugnatur, quia tunc inducit notorium, & num. 53.*

45 *Sententia contra notorium, de quo iudici iudicialiter conſtat, eſt nulla.*

46 *Auendañi ſententia dumtaxàt vera eſſe poteſt, ſi accipiatur de impugnatione chirographi ex aliquo defectu, qui ipſo iure præſumatur, dum contrarium ab aduerſario non probetur.*

47 *Secùs ſi alio modo à recognoſcente impugnetur, & quare?*

48 *Delictum in inducendo quemquam metu, vel dolo, ad ſcribendum vel ſubſcribendum, in dubio non præſumitur.*

49 *Recognitio chirographi abſque præuia eius lectione poteſt quandoquè fieri per fraudem iudicis, alteri parti fauẽtis, & eius rei exemplum remiſſiuè.*

50 *Recognoſcenti facillimum eſſet executionem aduersùs ſe competentem eludere, ſi qualibet chirographi impugnatio, ac de-*

ac debiti negatio ei ad id prodeſſet, ac ſufficeret, quod iuris regulis repugnat.

51 *Scriptura priuata, vel eius ſubſcriptio, per ſcribentem, vel ſubſcribentem recognita, plenã fidem aduersùs eum facit, licèt debitum inficietur, ex veriore ſententia, aduersùs nonnullos contrariũ exiſtimantes.*

52 *Ad executionẽ ſimiliter proderit virtute recognitionis, non obſtante debiti inficiatione.*

53 *Sententia quo caſu aduersùs rem iudicatam prolata, ipſo iure nulla eſt, irrita etiam redditur lata aduersùs confeſsionem, iuramentum, aut publicum inſtrumentum, ſecùs aliàs.*

54 *Scriptura priuata iudicialiter recognita executio quare non debeat impediri ob illius impugnationem?*

55 *Executio nedũ non impeditur ob qualitatem indiuiduam, à recognoſcente additam, nec in chirographo contentam, ſed aliquando nec ob contentam in ipſo chirographo, vt in exemplo hic relato, & num. ſeqq.*

56 *Proteſtatio ius proteſtantis illaſum conſeruat.*

57 *Debitor ſub certis legibus, & conditionibus obligatus, poteſt ſolutionem recuſare, dum illa impleta non ſint.*

58 *Negligens petere implementum conditionum, ſub quibus tantùm ſe obligatum fatetur, vrgentiſſimã contra ſe præſumptionem, habet, quòd vel ſimpliciter abſque illis ſe obligauit, vel ab eo iure, quod per eas ſibi quæſierat, vltrò poſtea receſſit.*

59 *Soluens ſimpliciter partem debiti, ſimpliciter quoquè ad reliqui ſolutionem obligatus manet.*

60 *Solutio partis debiti interrumpit ipſius debiti præſcriptionem in reliquo.*

DE EADEM RVRSVS MATERIA PRIVATÆ ſcripturæ recognitæ, ſiue de exẽplis aliquot ad praxim vtilibus, quibus palàm conſtet, non eſſe eius executionem impediẽdam ob qualitatem, vel exceptionem etiam connexam, extrinſecùs recognitioni adiectam, & maximè de exceptione non numeratæ pecuniæ.

DISSERTATIO XXV.

APPENDIX DVARVM PRÆCEDENTIVM.

CVM recognitionem ſaltem in ciuilibus in eo à confeſsione differre præcedenti diſſertatione diximus, quòd confeſsio non aliàs executioni mandari poteſt, quàm ſi ſimplex, certa, & clara ſit, atquè adeò regulariter eius executio impediatur per qualitatis alioquì coniunctæ, & connexæ adiectionem, recognitio autẽ priuatæ ſcripturæ, alioquì per ſe certæ, & claræ, ipſo iure executionẽ mereatur, quæ regulariter per adiectionẽ qualitatis, vtcumquè coniunctæ, & cõnexæ minimè impeditur; exẽpla aliquot, ea què ad praxim vtilia, quibus hoc planum, & euidens fiat hoc loci ſubiungere viſum eſt.

Primum itaque exemplum cernere 1
licet in nõnullis ex illis qualitatibus, quas confeſsioni adiectas, vt porè indiuiduas, vel ſimùl cum ipſa cõfeſsione admittendas, vel ſimùl repellendas eſſe diximus, veluti ſi recognoſcens ſcripturam, in qua centum v.g. ex cauſa dotis promiſsit, addat ſe non ſimpliciter, proùt in ſcriptura illa continetur, promiſiſſe, ſed poſt decem annos ſoluenda, aut ſub conditione ſi onuſta ſibi nauis ex India veniret, aut in lite aliqua, quam ſub iudice habebat, victor exiſteret, aut ex matrimonio illo liberi

liberi ſuſciperentur, quorum neutrum euenit, nam etſi hæ qualitates confeſſioni adiectæ, velùt illi coniunctæ, & connexæ, nec inueriſimiles, vel ſimùl eſſent cum ipſa confeſsione admittendæ, vel ſimùl repellendæ, recognitioni tamen additæ, iuris contra ſe præſumptionem habent, eò quòd in ipſa ſcriptura contentę non fuerint, vt circa finem præcedentis diſſertationis di
2 ximus, nec enim * alia qualitas, in chirographo non expreſſa, in eius recognitione admittitur, quàm quæ alioqui à iure ineſt, ſeu præſumitur, quæ proindè expreſsione non indiget, cùm nihil ampli⁹ expreſſa operetur, iuxta regulam textus *in l. quæſitum* 9. §. 1. illic, *quia ipſo iure ita ſe res habet, etiam nō adiecto eo, D. de diſtract. pign. in l. Cornelius* 69. *verſ. Et illam adiectionem, & l. iam dubitari* 86. *verſ. Certè ſi verbis exprimeretur, inepta fieret, D. de hered. inſtit. l. verba hæc* 12. *verſ. Nam in voluntaria, D. de condit. inſtitut. l.* 3. *D. de legat.* 1. *l. aliquando* 107. *D. de condit. & demonſtr. l. ſi Titio* 22. §. 1. *D. quãdo dies legat. ced. l. non rectè* 3. *verſ. Nam licèt, C. de fideiuſſor.* quam regulam vltra DD vbiq; explicant, & ad varia expendunt Socin. ſen. *conſil.* 250. *num.* 5. *circa med. verſ. Secundò quia non repetijt, vol.* 2. Carol. Ruinus *conſ.* 168. *num.* 14. & 15. *lib.* 1. Iacobus Mandellus *conſ.* 119. *n.* 47. & 48. & *conſ.* 120. *num.* 6. *lib.* 1. Ioan. Cephal. *conſ.* 158. *nu.* 37. & 38. *lib.* 2. Anton. Maluaſia *conſ.* 81. *nu.* 36. Franciſcus Burſatus *conſ.* 32. *num.* 62. *conſ.* 40. *num.* 44. & *conſil.* 86. *num.* 26. 27. & 28. *lib.* 1. & *conſ.* 177. *n.* 16. *lib.* 2. Petr. Surd. *conſ.* 110. *num.* 4. 5. & 6. *lib.* 1. Ludouic. Morocius *reſponſo* 5. *num.* 10. & *reſponſ.* 32. *num.* 11. Iacob. Menoch. *conſ.* 110. *num.* 42. *lib.* 2. Ludouic. Caſſanate *conſ.* 1. *num.* 55. Camillus Gallin. *de verbor. ſignific. lib.* 1. *cap.* 10. *ex num.* 1. Leand. Galganet. *de condit.* 1. *part. cap.* 17. *maximè num.* 2. Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 3. *lit. B. concluſ.* 658. *per totam*, Stepha. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom.* 4. *cap.* 738. *num.* 3. & 4. Vincent. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 249. *num.* 8. latiſsimè D. Ioãnes del Caſtillo *quotidian. controuerſ. tom.* 4. *cap.* 17. *à num.* 44.

Vnde vice verſa conſequitur, qua- 3
litatem, quæ ob id potiùs præſumitur in chirographo, quòd in eo non contineatur, allegari in recognitione poſſe, nec ab ipſa per aduerſarium ſeparari valere, ſed vel ſimùl admittẽdam eſſe, vel ſimùl repellendam, qualis eſt exceptio defectus cauſæ, eò quòd in priuata cautione, ſiue ſcriptura, quã quis recognoſcit, ſimpliciter confeſſus ſit, ſe alij debere, non addita cauſa debiti,
ſine qua quidem cauſa * ſcriptura ipſa 4
inefficax eſt ad obligandum, ſi aliundè de debito non appareat, *l.* 1. & 3. *D. de condict. ſine cauſa, l. non ſolum* 49. *aliàs* 50. §. *fin. in fin.* illic, *cùm omninò neque mutuũ acceperit, neque vlla cauſa præceſſerat debendi, nuda ratio non facit eum debitorem, D. de peculio, l. cùm de indebito* 25. §. *fin. verſ. Sin autem cautio, D. de probat. l. nuda ratio* 26. *D. de donat. l.* 2. §. *circa, D. de doli except. l. ſi ſtipulatus* 15. *aliàs* 16. *D. de fideiuſſor. l.* 1. §. *non ſemper* 1. *verſ. Sin verò ſine cauſa promiſſerit, non erit obligatus, D. de pollicitat. l. generaliter* 17. illic, *ſi quid ſcriptis cautum fuerit, pro quibuſcumque pecunijs, ex antecedenti cauſa deſcendentibus, eamquè cauſam ſpecialiter promiſſor edixerit, C. de non numer. pec. un. & cap. ſi cautio* 14. *de fide inſtrument.* quibus apud nos conſonat *lex fin. verſ. Otroſi dezimos, tit.* 13. & *l.* 19. *in princip. verſ. Si la poſtura, e otorgamiento, que eſtà eſcrito en ella, es con razon, tit.* 18. *part.* 3. & vltraordinarios *vbiquè*, notant Abbas *num.* 7. & 5
12. & Decius *n.* 23. *verſ. Et ſubijcit, in c.* 2. *de fide inſtrument.* & ad varia expẽdunt Ludou. Roman. *conſ.* 373. *num.* 4. Alex. *conſ.* 4. *ex num.* 2. & *conſ.* 83. *nu.* 6. & 7. *lib.* 1. *conſ.* 182. *num.* 5. *lib.* 2. & *conſ.* 9. *num.* 12. *lib.* 5. Guido Papæ *q. ſeu deciſ.* 176. atque ex alijs communem reſoluunt, & explicant Hippol. Marſil. *in l.* 1. §. *præterea, ex num.* 93. *aliàs* 59. *verſ. Et primò adduci poteſt, D. de quæſt. & in repetit. rubr. C. de probat. ex nu.* 77. *aliàs* 90. & *ſinguls* 482. Did. Segura *in l. ſi ex legati cauſa, n.* 81. *verſ. Adde tertiũ effectũ, D. de verb. oblig.* Ant. Gom. *var. reſol. to.* 2. *c.* 11. *à n.* 3. Maſcard. *de probat. tom.* 1. *concluſ.* 345. Iacob.

Digitized by Google

cob. Cancer. var. reſolut. lib. 1. cap. 22. num. 13. verſ. Dummodò in dicta ſcriptura, Cæſar Manentus deciſ. 70. per totam, Nicol. Genoa de ſcriptura priuat. lib. 1. quæſt. 4. proœmiali, num. 106. 107. & 252. cum duobus ſequentibus, & libr. 2. quæſt. 1. ex num. 2. Dominicus Gaito de credito, cap. 2. tit. 3. à num. 173. & num. 204. ac tit. 4. num. 876. & 877. & cap. 3. tit. 1. num. 460. Quod & apud nos
5 * procedit, nõ obſtante nouiſsima diſpoſitione legis Regiæ 3. tit. 8. lib. 3. ordinam. quæ eſt l. 2. tit. 16. lib. 5. noua compilat. vbi traditum eſt, quòd qualitercumquè quis obligari velit, obligatus maneat; hoc etenim eò præſertim pertinet, vt ſtipulationis ſolennitas, iure communi requiſita ad obligationem ex pacto producendam, iam minimè apud nos neceſſaria ſit, ſed abſque ea ex qualicumque conſenſu ſeu pacto, etiam nudo, efficax producatur obligatio, & actio, vt ex illis legibus vltraordinarios notarunt Anton. Gomez var. reſolut. tom. 2. cap. 8. num. 4. verſ. Sed his non obſtantibus, Greg. Lopez in l. 3. gloſſ. 4. circa finem, verſ. Vnde dicendum, tit. 6. & in l. 1. gloſſ. 3. verſ. Hodie tamen, tit. 11. partit. 3. Petr. Dueñas reg. 11. ad finem, Parlador. lib. 2. rerum quotidian. cap. 3. à num. 13. maximè num. 17. D. Ferdin. Mendoça lib. 3. diſputat. de pact. cap. 9. num. 34. & 35. non vt ius commune per omnia corrigatur, contra vulgaria iura, & quæ in ſimili diximus diſſertat. 12. num. vltim.
6 adeoquè etiam hodie * cauſæ defectus chirographi obligationem vitiabit, vt ex noſtratibus reſoluunt Anton. Gom. d. tom. 2. variar. reſolut. c. 9. num. 3. illat. 4. verſ. Sed notabiliter, & c. 11. num. 5. D. Præſes Couarr. (idem reſoluens in terminis iuris Pontificij) in cap. quamuis pactum, 2. part. §. 4. num. mihi 24. de pact. in 6. Didac. Perez ad relatam l. 3. gloſſ. 1. verſ. Vtrum autem requiratur, in fin. pag. mihi 1052. tit. 8. lib. 3. ordinament. veter. Matiençus ad l. 2. gloſſ. 1. nu. 8. tit. 16. lib. 5. noua compilat. Ioan. Gutierr. de iuram. confirmat. 1. part. cap. 47. num. 4. Gundiſſal. Paz in praxi 4. part. tomi 1. cap. 3. num. 10. Ioan. Martinez de Olano in concordia, & noua reduct. antinom. iuris communis, & Regij, lit. D. num. 1. & 2. meritò taxantes Petrum Dueñas reg. 118. ad fin. & Ioan. Baptiſtam Villalobos in antinomia iur. lit. A. num. 24. & 25. contrarium ſecurè affirmantes, quicquid eis accedat Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. 3. nu. 56. in princip. & num. 59. ad fin. verſic. Hanc verò opinionem. Quinimò * & pu- 7
blicum inſtrumentum, clauſula etiam, quam guarentigiam vocant, munitum ex defectu cauſæ impugnari poteſt, cũ clauſula illa, velut acceſſoria, ipſius inſtrumenti principalis naturã ſequi debeat, non vice verſa, ex reg. acceſſorium lib. 6. nec acceſſoriũ tribuat robur, ſeu fomentum principali, quod per ſe non ſubſiſtit, l. ſi pacto quo pœnam 14. vbi notat gl. magna, verſ. Item numquid, & Bal. in 1. notab. C. de pactis, ex quibus ſic in hoc caſu, & alio ſimili docuit idem Baldus in l. ſi non ſortem 26. §. indebitum, num. 6. verſ. Sed an poterit, & verſic. Sed quid ſi inſtrumentum, D. de condict. indeb. quicquid alibi contrarium docuerit, nempè in l. ſicut 4. ante num. 1. verſ. Et eſt argument. C. de repud. hered. & in l. 2. num. 7. verſ. Et ideò, C. de execut. rei iud. receptus à Roder. Suar. in l. poſt rem iudicatam, D. de re iud. notabili 3. num. 8. Parlador. d. lib. 2. rerum quotid. cap. 3. num. 60. & cap. fin. 1. part. §. 11. num. 23. Cancerio variar. reſolut. lib. 2. cap. 3. num. 53. qui alios eiuſdem ſententiæ authores congerunt, quorũ aliquos Parlador. (quòd valdè dolendum eſt) modò pro ſe, modò contra ſe citat, cui cæcè, vt ſolet, acceſsit Volaños in Curia Philip. 2. part. §. 7. num. 6. nam Baldi ſententia in d. §. indebitum, proculdubio verior eſt, quam reiecta diſtinctione Imolæ, & aliorum recepta à Did. Segur. in l. ſi ex legati cauſa, à num. 81. ad 84. D. de verbor. obligat. Horoſ. in l. tale pactum 40. num. 42. & 43. D. de pact. Gutierr. de iurament. confirm. d. 1. part. cap. 47. num. 5. verſ. Et quòd cauſa, indiſtinctè meritò receperunt Rebuſus tom. 1. ad leges Gallicas, titul. de litter. obligatorijs, art. 1. gloſſ. 9. num. 25. Auendañ. de exeq. mandat. 2. part. cap. 30. num. 5. in 7. requiſito, verſ. Nam cauſa, & in l. 4. & 5. tit. de las excepciones,

Digitized by Google

nis, *num.* 21. *verſ. Quartò ſolennitas*, Di-
dac. Perez *ad l.* 5. *gloſſ.* 2. *verſ. Verum au-
tem cauſa debiti*, *d. tit.* 8. *lib.* 3. *ordinam.*
Olanus *d. lit. D. à num.* 3. *&* 8. Azeued.
ad l. 1. *num.* 169. *verſ. Cõtrariam tamen
opinionẽ*, *tit.* 21. *lib.* 4. *nouæ compil.* D. Ia-
cobꝰ Valdeſ. *in annotat. ad Roder. Suar.
d. notab.* 3. *in addit. ad n.* 1. *lit. M.*

8 Sequens exemplum valde ad pra-
xim vtile videre eſt in eo, qui certam
ſe ab alio pecuniæ quantitatem mu-
tuò accepiſſe in chirographo faſſꝰ eſt,
& poſt biennium ab eius confectione
illud ad creditoris inſtantiam recog-
noſcens, ſpè futuræ numerationis ſe id
ſcripſiſſe, aut ſcribi mandaſſe ſubiun-
git. Nam & ſi hæc adiecta qualitas a-
ctui confeſſo coniũcta, & connexa ſit,
at nihilominùs poteſt ab altera parte
repudiari, ſimplicẽ tãtũ recognitionẽ,
quæ ſibi profi[illegible]ua eſt, admittẽte. Maxi-
9 mè inſpecta illorũ ſentẽtia, qui *huiuſ-
modi qualitatẽ, ſiue exceptionẽ tûc tẽ-
poris obiectã, adeò cõtra ſe iuris præ-
ſumptionẽ habere exiſtimarunt, vt &
probationẽ in cõtrariũ excludat, quos
referunt, & ſequuntur Emanuel Co-
ſta *in l. ſi ex cautione*, *fallent. vlt. nu.* 2.
in princip. coniuncto num. 4. *cum duobus ſeqq.
& in vlt. differ. à num.* 6. *C. de non numer.
pec.* Petrus Dueñas *reg.* 261. *ampli.* 1.
Hippolyt. Riminald. *conſ.* 272. *à num.*
15. *vol.* 3. Seraphin. *de priuil. iuram. pri-
uil.* 60. *num.* 14. *in fin.* Menoch. *conſ.* 47.
num. 9. *lib.* 1. *& de præſumpt. lib.* 3. *præ-
ſumpt.* 143. *num.* 12. Fachin. *controuerſ.
iur. lib.* 2. *c.* 82. *verſ. Contrarium*, *& cap.*
83. Martin. Benechendor. *in addit. ad
Seraph. vbi proximè*, *num.* 3. *in princip. &
verſ. Ita vt*, Ioannes Zangerus *de ex-
cept. part.* 3. *cap.* 14. *num.* 66. Stephanus
Gratianus *deciſ. Rotæ Marchiæ* 164. *nu.*
3. *in fin. & in addit. ad eundem num.* Qui
præſertim mouentur arg. tex. *in l. ſi ex-
tra* 8. *verſic. Sin verò*, *l. aſſeueratio* 10.
verſ. Exceptio, *& in l. in contractibus* 14.
in princ. illic, *vt eo lapſo nullomodo quere-
la non numeratæ pecuniæ introduci poſſit*,
C. de non num. pecun. & in §. 1. *in fin.* illic,
*vt vltra biennij metas huiuſmodi exceptio
minimè extendatur*, *inſt. de liter. oblig.* qui-
bus apud nos conſonat *lex* 9. *verſ. E ſi
ſe callare*, vbi & notat Gregor. *gloſſ.* 6.
tit. 1. *part.* 5. Ioan. Gratianus *reg.* 168.
n. 2. Geual. *pract. quæſt. l. cõmun. cõtra cõ-
mu. to.* 1. *q.* 38. *n.* 7. *& q.* 39. *in princ. iũ-
cto verſ. Prima tamẽ*, vltra innumeros a-
lios, nouiſsimè cõgeſtos a Gaſp. Her-
moſil. *in annotat. ad Greg. Lop. d. gl.* 6. *n.*
1. qui ferè omnes id cõtra plures veriꝰ
eſſe cõcludũt nedũ in terminis iuris ci-
uilis, ſed etiã Põtificij. Cæterũ *con-
traria ſentẽtia, quæ debitorẽ chirogra- 10
phariũ poſt bienniũ admittit ad oppo-
nendã exceptionẽ nõ numeratæ pecu-
niæ, aſſumpto in ſe onere probãdi, vtro-
que iure inſpecto, tũ receptiſsima eſt,
vt conſtat ex gl. *verbo probare*, *poſt med.
verſ. Itẽ idẽ dicas*, Bart. *n.* 12. & reliquis
in d. l. ſi ex caut. ſimili gl. verb. nullo modo,
in princ. Bart. *n.* 10. *in fi.* & alijs *in d. l. in
cõtractibꝰ*, vltra inferiꝰ referẽdos, & eos
quoq; quos præcedẽtis ſentẽtiæ autho-
res pro hac referũt, maximè Coſta *d. n.*
7. *verſ. Licèt aliter*, & Zagerꝰ, qui forẽ-
ſem vſũ hãc potiꝰ admiſsiſſe teſtatur, *d.
c.* 14. *n.* 67. *cũ* 2. *ſeqq.* tũ etiã in pũcto iu-
ris verior, vel ex eo, quòd *iura bien- 11
niũ concedentia ei, qui per ſcripturã ſe
mutuã accepiſſe pecuniã, faſſꝰ eſt, cũ re
uera nõ acceperit, vt eiꝰ rei querimo-
niã propõnere poſsit, multoq; magis
exceptionẽ obijcere, ſi interim eã mu-
tui actione ab ipſo peti cõtingat, merũ
eiꝰ fauorẽ, & vtilitatẽ reſpexerũt, vt
ſola non acceptæ pecuniæ allegatione
ipsũ tutũ redderẽt, cõtrariũq; probã-
di onꝰ in aduerſariũ trãsferrẽt, adeoq;
in eiꝰ dãnũ verti nõ debẽt, ex reg. tex.
in l. nulla 25. *D. de legib. l. quod fauore* 6.
C. eod. tit. cum alijs à me relatis, lateq;
exornatis *differt.* 5. *n.* 19. quibꝰ addo op-
ti. tex. *in l.* 3. *§. ſi emãcipatꝰ*, illic, *cũ reſciſ-
ſio quò magis admittatur, nõ quominus, ad-
hibeatur*, *D. de bono poſſ. cõt. tab.* verterẽ-
tur autẽ *in dãnum, ſi aſſerto debitori 12
poſt id tẽpꝰ probãdi onꝰ in ſe aſſumere
volẽti legitimũ remediũ denegarent,
ſcil. vel actionis in factum vt in chiro-
grapho cõtẽtum verum fiat, aut id illi
reddatur, ne eiꝰ virtute ipſe, vel heres
eiꝰ poſtea, cũ forsàn probãdi copia de-
ficiat, moleſtari poſsit, vt arg. *l.* 2. *C. de
cõdict. ex l.* tradit poſt alios Rebuf. *to.* 1.
ad ll. Gall. tit. de chirograph. recog. art. 2.
n. 50. quæ ſanè actio non minori tem-

Sſ pore

pore quã 30. annor. tollitur, iuxta reg. *l. ſicut 3. C. de præſcript. 30. vel 40. ann. l. 22. tit. 29. parti. 3.* & in terminis *ex l. ſi quaſi 7. C. de nõ num. pec.* apud nos verò nouiſsimo iure Reg. nõ minore quã 20. *ex l. 63. Tau. l. 6. tit. 15. lib. 4. nouæ cõpil.* ac dixim⁹ *ſup. differt. 8. n. 7.* vel exceptionis, fortiori ratione cõpetentis aduersùs chirographarium creditorem, iniuſtè ex chirographo ipſo agentem, nã & exceptio ſui natura perpetua eſt, ex regu. text. *in l. puri 5. §. fin. D. de doli except.* idq; aliàs probãt, & crebriùs receptũ profitentur Ant. Gomez, & ad eũ Eman. Suar. *var. reſol. to. 2. c. 6. n. 7.* Gaſp. Caballinus *milleloq. 673. part. 2.* Maſcard. *de probat. concl. 695. n. 6. 16. & 23.* Menchac. *de ſucceſſ. creat. lib. 1. §. 9. à n. 22. verſ. Contrariũ*, Matth. de Afflict. *deciſ. Neapolit. 110. n. 2.* Ioã. Frãc. à Bellacõba *inter cõmunes opin. to. 1. lib. 4. tit. 20. n. 12. verſ. Quòd ſi poſt, & verſ. Et ſi contrariũ*, Card. Francíſ. Mantica *de tacit. & ambig. conuent. lib. 18. tit. 2. à num. 16. in fin. verſ. Sed diuerſa ſententia*, Polidor. Ripa *ſing. obſeru. lib. ſingul. obſeru. 28. à n. 2.* D. Pichard. *in princ. inſt. de liter. oblí. à n. 12. max. n. 15. 28. & 29.* Fõtanel. *de pact. nuptial. clauſ. 4. gl. 18. p. 2. ex n. 17.* Hermoſill. *ad Greg. Lop. d. gl. 6. n. 3. illicò n. 4. & 8.* Euerard. Brõchorſt *enantiophanon, ſiue quæſt. controuerſar. cent. 2. aſſert. 22.* Qui quidé om-

13 nes * legibus illis, exceptionem non numeratæ pecuniæ poſt biennium excludentibus eodé fermè modo, quo diximus reſpondent, nẽpè vt de ea tantũ exceptione loquantur, quę per modum querelæ proponi potuit, translatura videlicèt onus probandi in creditorem, nõ de exceptione in factum, ex eo competente, quòd reuerà pecunia numerata non ſit, vt & conſiderat, quã quàm diſputationis gratia tantùm, Eman. Coſta *d. n. 3.* huic veriſsimæ conſiderationi, & alijs per ipſum allatis, quæ peculiari ſatisfactione egebãt, nihil poſtea reſpondẽs. Sed & d. lex Regia partitæ eãdẽ admittit interpretationem, quia in dubio non cenſetur ius cõmune corrigere, iuxta eaquę reſoluimus *differt. 19. n. 43.* qua de re omni dixi olim fuſiùs in ſcriptis *ad c. ſi cautio*

14. de fide inſtrum. & aliquid breuiter ſuperiùs attigi *differt. 21.* Qua etiã veriſſima ſententia admiſſa, conſtat qualitatẽ, ſiue exceptionẽ illam poſt biẽnium obiectã, tametſi cõfeſsioni ſcripturæ, ad quã recognitio refertur, cõtemporaneam, & connexam, ab ea nihilominùs ſeparari poſſe, ita vt dũ per recognoſcentem probata non fuerit, ſola recognitio attendatur, eiuſquẽ virtute executio aduersùs illum locũ habeat: Hęc itaq; ſentẽtia * à prima in eo di- 14
ſtat quòd ſecundũ hãc qualitas illa nõ numeratæ pecuniæ, recognitioni addita, quòad hoc tãtũ reiicitur, ne aliquid obſtet quin executionis mandatũ in ſic recognoſcentẽ decerni valeat, nõ etiã quòad hoc ne poſtea in termino huic rei pręfixo opponi ac probari poſsit ad realẽ ipsã executionẽ penit⁹ impediendã; at verò prima inſpecta, vtroq; modo qualitas illa repellitur, vt nec verbalem, nec realẽ executionẽ remoretur, vt in ſimili caſu * non ſolutæ, vel 15
traditę ſpeciei, quam creditor ex cauſa emptionis in ſimplici chirographo ſe recepiſſe profeſs⁹ eſt, & poſt 30. dies, ad receptionis defectũ allegãdũ iure pręſtitutos *in l. in cõtractib⁹ 14. §. ſuper ceteris, C. de nõ num. pec* (de qua, & ei⁹ ratione diſſerũt poſt alios Rebuf. *1. to ad ll. Gall. tit. de chirograp. recog. art. 2. n. 14.* Seraph. *d. priu. 60. n. 2. verſ. Vnde dicitũ*) chirographũ illud recognoſcens addidit, ſe nõ niſi ſpe futurę receptionis eidem ſubſcripſiſſe, nec reuerà recepiſſe, quòd per hui⁹ qualitatis adiectionẽ, vt potè poſt 30. dies iure reprobatã minimè impediatur, reſpõdit Marta *obſ. 133 pertot.* Cui⁹ tamẽ ſẽtẽtiã, dũ omninò poſt id tẽpus talẽ reiicit exceptionẽ, etiã ſi creditor ei⁹ probationẽ in ſe aſſumere velit, & ſi cõmunẽ eſſe cõſtet ex adductis ab eo *n. 4.* & lati⁹ ab Em. Coſt. *in l. ſi ex cautione, in vlt. differ. n. 2. C. de nõ num. pec.* ego in pũcto iuris falſiſsimã iudico nam qua ratione in mutuo exceptio nõ numeratæ pecuniæ, poſt biennium creditori oppoſita non excluditur, aſſumpto in ſe per debitorem eam opponentem probandi onere, eãdem nec in cæteris contractibus exceptio non receptæ pecuniæ, vel ſpeciei, quam creditor

Digitized by Google

ditor ſe recepiſſe in chirographo faſſus eſt, poſt 30. dies debitori petenti obiecta, omninò reiicienda eſt, ſed ſub ea qualitate recognoſcentē dūtaxat ad eius probationem adſtringet, id quod planè voluit Bart. *in d. l. ſi ex cautione, n.* 12. *& conſ.* 160. *n.* 2. *&* 3. *vol.* 1. & poſt Zyn. Salycet. *in l. intereſt* 21. *in fi. C. de ſolut.* Fulgoſ. *in d. §. ſuper cæteris, in princ.* Iaſ. *in l. duobus (aliàs in duobus)* 28. *n.* 9. *verſ. Conſidera, D. de iureiur.* ac ſequitur tādem, optimeq; defendit Eman. Coſta *in d. vlt. diſſeritis, n.* 9. *verſ. Mihi tamen, cum* 3. *num. ſeqq.*

17 Ex quibus vice verſa fit, aliud dicēdum eſſe, cùm exceptio non numeratæ pecuniæ opponitur à debitore recognoſcente chirographum intra biennium, hæc etenim exceptio tunc obiecta, & recognitioni addita, per ſe quidem ineſt, & à iure præſumitur, onus probandi, pecuniam reuerà numeratam fuiſſe, in aduerſarium reijciente, ex relatis iuribus, vbi notatūt omnes, ac pro regula tradunt Bernard. Diaz *reg.* 249. Petr. Dueñas *reg.* 121. *&* 260. atque alij confeſtim referendi. Idquè

18 etiam ſi chirographum, in quo quis mutuam ſe pecuniam accepiſſe profeſſus eſt, vallatum ſit iuramento, non quidem ipſi confeſsioni receptæ pecuniæ accedente, vt plerique voluere relati, ac recepti à Maſcard. *de probat. to.* 1. *concluſ.* 695. *num.* 20. Philippo Paſchali *de viribus patriæ poteſtatis p.* 1. *c.* 8. *n.* 62. *&* 63. & alij, quos referunt mòx citandi, ſed promiſsioni ſoluendi tantùm, quia eius tunc naturam, & conditionem, ſi numerata videlicet pecunia fuerit, eiuſmodi iuramentum ſortitur, text. ſic intelligendus *in l. fin. C. de non numer. pecunia*, cum gl. *ibi; verbo Sacramenti*, & communi, quam pluribus relatis reſoluunt Emanuel Coſta *in d. l. ſi ex cautione, fallentia* 9. *ex numer.* 1. Ioan. Bologner. *in l.* 1. *num.* 216. *verſic. Etenim, D. ſoluto matrim.* D. Couarru. *in cap. quamuis pactum,* 1. *p. §.* 3. *verſ. Vnde eiuſdem, aliàs n.* 31. *&* 32. *de pactis lib.* 6. Gutierr. *de iuram. confirmat.* 1. *p. c.* 37. *n.* 1. *&* 5. *verſ.* 12. *& nouiſſimè*, Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind.* 2. *p. c.* 3. *n.* 3. Eman. Suar. *inter communes opiniones, to.* 1. *lib.* 4. *d. tit.* 20. *n.* 2. Barboſa *in d. l.* 1. *D. ſoluto matrim.* 6. *p. n.* 46. *verſ. Ex his*, Benehendorf. *ad Serapo. d. priuil.* 60. *n.* 2. *&* 3. Pereira *in comment. à l. tit. inſt. de inoffic. teſtam. ad §. ſed hæc, n.* 35. Ludouicus Moroti *conſ.* 88. *n.* 13. *verſ. Et ampliſſ. lib.* 1. Ioan. Bapt. Coſta *de fa. & ſcientia, vel ignorant. inſp.* 27. *à num.* 9. Vincentius Carroc. *de remed. aduerſ. præiudic. ſentent. except.* 159. *num.* 7. nouiſsimè, & eleganter Anton. Merenda *controuerſiar. iur. lib.* 2. *c.* 30. *per totum, maximè à n.* 3. atque ita memorata exceptio vt pote à iure præſumpta, ipſo iure tutum reddit recognoſcentem, ne aduerſùs ipſum procedere executio poſsit.

Quod vtique abſque dubio procedit, cùm in ipſo recognitionis actu, vt poſuimus, illa opponitur exceptio, ſeu qualitas, quo caſu recognitio informis eſt, & incerta, vt cum Bald. *in l. generaliter, q.* 2. *C. de non num. pec.* docuit Auēdañ. *de exeq. mādatis* 2. *p. c.* 30. *n.* 3. *in* 4. *requiſito*, apertiùs Parlador. *lib.* 2. *rerū quotid. c. fin.* 1. *p. §.* 5. *n.* 12. *verſ. Aut ſtatim*, Volanus *in Curia Philip.* 2. *p. §.* 6. *n.* 4. Villadieg. *in polit. c.* 2. *n.* 30. nouiſsimè poſt nonnullos alios Ioan. à Sande *deciſion. Friſicar. lib.* 1. *tit.* 8. *de iuramentum. definit.* 3. *verſ. Exceptio quoquè.* 19

Cæterùm ille caſus indifficili eſt, an ſi hæc exceptio non numeratæ pecuniæ, in ipſo actu recognitionis intra biennium factæ fuerit omiſſa, ex poſt facto intra terminum opponendis, ac probandis exceptionibus præſtitutum, admittenda ſit, nec ne? & pro parte negatiua, quòd non ſit illa admittenda, illud præſertim vrget, quòd certæ dūtaxat exceptiones, intra decē dies probandæ, iure noſtro Regio admiſſæ ſunt *in l.* 1. *&* 2. *tit.* 21. *lib.* 4. *nouæ compilat.* inter quas exceptio non numeratæ pecuniæ non refertur, & licèt referretur, adhuc eius probandæ neceſsitas excipienti incumberet, cùm probationem lex illa ſecunda requirat, illic, *Saluo ſi dentro de diez dias moſtrare la tal paga, o legitima exception*, nec per hoc reo facultatem adimat, ea vtendi exceptione in ordinario iudicio, quod ſaluum ipſi poſt executiuum manet, iuxta ſuperiùs tradita *diſſertat.* 22. *num.* 33. ſed 20

21 & in terminis ſimilis ſtatuti, * execu-
tiuam vim publico inſtrumento tri-
buentis, certas què tantùm exceptio-
nes admittentis, eam minimè impedi-
ri per exceptionem non numeratæ pe-
cuniæ, ſed talem exceptionem ad or-
dinarium iudicium reſeruandam fore
voluerunt Petr. de Bellapertica *in l. 1. C. de non numer. pecun.* & Bald. *in l.
ſi ſub ſpecie* 3. *num.* 5. *verſ. Vnde non cre-
do, C. de poſtulando*, conferunt tradita à
Bart. *in l.* 1. *§. & parui refert, num.* 4. *in
1. D. quod vi, aut clàm*, Imola *in l. fin. n.
4. verſ. Iuxta prædicta, D. à quibus appel.
non licet*, quorum ſententiā probat ma-
gis, quàm aliorum contrarium docen-
tium Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. cap.
fin.* 5. *part.* §. 11. *num.* 51. & 52. vnde &
illud conſequens videtur, vt nec ad-
uersùs chirographum, abſolutè in iu-
dicio recognitum, quod inſtar publici
inſtrumēti executionem habet, vt *diſ-
ſertat.* 23. latè diximus, illa exceptio
22 admittenda ſit. Accedit, * quòd re-
cognitio in iudicio abſolutè facta, ni-
hil aliud eſt, quàm quædam iterata cō-
feſsio iudicialiter facta eius, quod in
ſcriptura ipſa recognita continetur,
ita pura, certa, & clara, ac confeſsio
eiuſdem ſcripturæ, ad quam refertur,
ac proindè non minùs executionē ha-
bet, quam ſi denuò abſque vlla rela-
tione in iùdicio fieret, iuxta ea, quæ
præcedentis diſſertationis initio dixi-
23 mus *nu.* 1. & 2. aduersùs * confeſsio-
nem autem abſolutā, puram, certam,
& claram in iudicio factam, exceptio
non numeratæ pecuniæ, aut alia ſimi-
lis non admittitur, ex reg. tex. *in l. ge-
neraliter* 12. *verſ. Nimis enim indignum,
C. de non numer. pecun. & in l. vnica, C.
de confeſſis*, illic, *ſine cauſa deſideras rece-
di à confeſsione tua, eum & ſoluere cogaris*,
vbi in terminis notat gloſſ. *verbo ſol-
uere, in princ.* quam benè notandam di-
24 cit Salyc. *nu.* 1. *ad fin.* ex quibus hanc *
ſententiam, quòd non ſit admittenda
exceptio non numeratæ pecuniæ, ad
impediendam executionem chirogra-
phi, ſimpliciter iam antè in iudicio re-
cogniti, docuit etiam Parlador. *d. cap.
fin.* 1. *part.* §. 5. *num.* 12. *ad fin. verſ. Aut
verò, ac num.* 13. receptus à Volaño *in
Curia Philip.* 2. *part. de iudicio executiuo
§.* 6. *num.* 4. *poſt medium, verſ. Mas ſi deſ-
pues.*

Pro affirmatiua verò parte, quòd 25
nimirùm non numeratæ pecuniæ ex-
ceptio, recognitionis intra biennium
factæ tēpore opponi prætermiſſa, op-
poni poſtea poſsit ac probari intra de-
cem dies, probandis exceptionibus iu-
re noſtro Regio præfinitos, hæc vltra
alia vrgēti⁹ faciunt. Primum eſt, quòd
leges noſtræ Regiæ ad impediendam
executionem nullam exceptionem re
mouēt legitimam, ſi intra decem die-
rum terminum probetur, vt latè oſtē-
di *diſſertat.* 14. *num.* 12. ergo nec hæc
exceptio excluſa cenſeri debet. Alte-
rum eſt, * quòd aduersùs inſtrumentū 26
publicum, ex quo intra biennium exe-
cutio petita eſt, longè verius, ac re-
ceptius ſit, relatam admitti exceptio-
nem, abſque vlla eam probandi neceſ-
ſitate, ſed contrarium probandi onere
in aduerſariū reiecto, quemadmodùm
reſoluunt Rebuf. 1. *tom. ad leges Gallicas
tit. de chirograph. recog. art.* 2. *n.* 36. *iuncto
n.* 47. *in fin.* Roder. Suar. latiſsimè, &
eleganter probans, contrariæquè ſen-
tentiæ fundamentis ſatisfaciens, *in l.
poſt rem iudicatam, in declar. l. Reg. §. ſed
pro euidētia, ex n.* 12. Ant. Gom. *var. re-
ſol. tom.* 2. *c.* 6. *num.* 3. Auendañ. *de exeq.
mand.* 1. *p. c.* 16. *n.* 11. Petr. Dueñas. *reg.*
260. *ampliat.* 7. Didac. Perez *ad l.* 4.
tit. 8. *lib.* 3. *ordin. gl.* 1. *verſ. Quotidianum
dubium, pag. mihi* 1085. Gundiſſal. Paz
in praxi 4. *p. tom.* 1. *cap.* 3. *num.* 5. Aze-
ued. *in d. l.* 1. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua compil.
ſub n.* 82. Amator Rodericius *de exe-
cutione ſent. cap.* 6. *nu.* 12. & 13. Qui * 27
idē poſt alios reſoluunt, maximè Aze-
ued. *in d. l.* 1. *nu.* 84. & 85. & Amator
d. c. 6. *n.* 14. & 15. in exceptione pretij
non ſoluti, vel rei nō traditæ, id quod
latè poſt alios proſequuntur Vincent.
Carot. *de remed. contra præiudic. ſenten-
tias. except.* 78. Camil. Borrel. *in ſumma
deciſ. to.* 1. *tit.* 48. *à n.* 97. & 104. & *to.* 2.
tit. 19. *num.* 152. Stephan. Gratianus
diſcept. forenſ. tom. 2. *c.* 325. *à nu.* 19. &
tom. 3. *c.* 311. *à nu.* 3. *ad* 24. & *tom.* 5. *c.*
873. *num.* 3. Ioannes à Sande *deciſ. Fri-
ſicarum d. lib.* 1. *titul.* 8. *definit.* 3. *verſ.*

Simi-

Digitized by Google

Similiter ſi contractu; ergo eodem mo-
do admittenda eſt talis non numera-
tæ pecuniæ exceptio contra priuatam
ſcripturam, à parte recognitam; quæ
publico inſtrumento æquiparatur, &
eius inſtar executionem habet, vt dixi
mus; quo argumento hanc ſententiam
docuit, à Parladorio nominatim diſce
cens, Ceuallus *pract. quæſt. to. 1. quæſt.*
28 *39. n. vlt.* Qui tamen * iuxta verbo-
rum corticem ſibi ipſi videtur contra-
dicere, & in Parladorij potiùs ſenten-
tiam, quam refellere intendit, incide-
re, ait enim, quòd licèt reus recognoſ-
cat chirographum, dum tamen neget
numeratam fuiſſe illi pecuniam, pote-
rit poſtea allegare illam exceptionē,
& eſt admittenda; quibus verbis pla-
ne ſignificari videtur, quòd ſi ſimpli-
citer reus recognoſcat abſque hac ne-
gatione, quæ reuerà nihil eſt aliud,
quàm exceptio non numeratæ pecu-
niæ, non poterit poſtea eam oppone-
re, idque ipſum eſt, quod Parladorius
29 docuit. Sed & ſi maximè * Hierony-
mi Ceualli verba hunc videatur habe-
re intellectum, tamen mens eius aliud
vult, vt in ſimili de legis verbis, ini-
quum in cortice præferentibus, docuit
Modeſt. I. Conſult. *in l. ſcire oportet
13. §. aliud etiam inuenimus, D. de excu-
ſat. tut.* & de ambiguè loquente quòd
neque id dicat, quod vox ſignificat,
quia non vult, neque id, quod vult,
quia id non loquitur, Paulus I. C. *in
l. in ambiguo 3. D. de rebus dub.* eſt au-
tem prior, ac potentior, quàm vox,
mens loquentis, quæ ex ſubiecta col-
ligitur materia, *l. Labeo 7. ad finem, D.
de ſupellect. legata, l. quoties idem ſermo
67. D. de reg. iur. cap. intelligentia 6. de
30 verbor. ſignificat.* ſi enim * quod verba
ſonant, dicere Ceuallus voluiſſet, præ-
ter manifeſtam ſui ipſius contradictio-
nem, nuper conſideratam, rem quoque
prorsùs abſurdam aſſereret; quod pa-
tet, quia cùm ipſe loquatur in termi-
nis recognitionis intra biennium fa-
ctæ, eſt enim in ea ſententia, vt poſtea
exceptio non numeratæ pecuniæ mi-
nimè admittatur, etiam ſi reus pro-
bandi onus in ſe aſſumere velit, vt *num.
8.* vidimus, in his quidem terminis re-
cognitionis factę intra biennium, ſi ab
initio cùm reus chirographum recog-
noſcit, negat ſibi pecuniam numera-
tam, hac ſola negatione executio-
nem euitat, cùm ex adiectione illius
qualitatis, numerationem negantis,
recognitio reddatur informis, & in-
certa, quæ executionem non meretur,
vt ſuperiùs dixi, & per conſequēs nul-
lus datur caſus, in quo exceptio non
numeratæ pecuniæ opponi poſsit, ceſ-
ſante executione, quia qualitas abſque
ſubiecto dari non poteſt, iuribus vul-
gatis. Quod ergo * Ceuall. dicere vo- 31
luit, vt ſibi ipſi conſtet, & Parladorij
ſententiam, prout intendit, refellat,
illud eſt, chirographum à ſe ſubſcrip-
tum recognoſcentem, dum tamen ſi-
mùl debitum in eo contentum non fa-
teatur, vel illud abſolute neget, nul-
la addita negationis cauſa, quæ mul-
tiplex eſſe potuit, vltra defectum nu-
merationis pecuniæ, puta debiti ſo-
lutio, eius vè ſuppoſitio, ac doloſa ad
ſubſcribendum inductio, aut per me-
tum, vel errorē facta ſubſcriptio, poſ-
ſe poſtea exceptionem non numeratæ
pecuniæ, aut aliam ex his, quas ſub ea
negatione comprehendere voluit, al-
legare, ac probare, quia nimirum ta-
lis abſoluta negatio, eſt res penitùs
diſtincta à recognitione, quæ illius
executionem non impedit, ſaluis reo
defenſionibus, legitimo tempore op-
ponendis, ac probandis, vt ad ſequens
exemplum aptiùs dicam, idquè infe-
riora Ceualli verba manifeſtè demon-
ſtrant, atque ita eum intellexit, ac
probauit, tametſi hæc, quæ diximus
non animaduerterit, Stephanus Gra-
tianus poſt hæc ſcripta viſus *deciſione
Rotæ Marchia. 164. addit. vltim. num.
7. & 8.*

Inter quas diſsidentes ſententias 32
illa mihi veriſsima cōciliatio videtur,
vt prior Parladorij, & Volañi, quæ ex
ceptionē non numeratæ pecuniæ, in ip-
ſo actu recognitionis intra biennium
factæ omiſſam, poſt modùm intra tem-
pus, probandis exceptionibus præfi-
xum, admitti negat, vera ſit, & proce-
dat, quòad admittendam huiuſmodi
exceptionem cum iure, ac priuilegio,

Digitized by Google

transferendi onus cõtrarium probãdi
in aduerſarium; nam cũ tali priuilegio
minime illa admittetur. Tũ quia prę-
fata recognitio, intra biennium facta
iuxta quæſtionis noſtræ hypotheſim,
cùm ſimplex fuerit, per ſe executionẽ
habet, vt in ſecundo fundamẽto prio-
ris ſententiæ dictum eſt, adeòquè ta-
lis executio ſemel competens, non de-
bet ceſſare ob ſolam illius exceptio-
nis oppoſitionem poſtea factam. Tum
33 etiam, * quia exceptio non numera-
tæ pecuniæ, tunc temporis omiſſa, iu-
ris contra ſe præſumptionem habet,
quòd vera non ſit, cùm tali tempo-
re fuerit prætermiſſa, quo ſi oppone-
retur, omninò executionem impedi-
ret, nempè in ipſo actu recognitionis,
factæ intra bienniũ, quo caſu ſola ſuf-
ficeret allegatio, vt ipſo iure pręſume-
retur, nec adeò quiſque ſtupidus cen-
ſendus ſit, vt tam vtilem, ac claram iu-
ris ſui defenſionem, ſi ipſi reuerà com-
peteret, omiſſurus foret, aut ſi illa ſibi
competebat, eam in dubio remittere
cenſendus eſt, argumento *l. filius famil.*
34 8. §. *veterani*, illic, *niſi hoc tempore litis
conteſtata quocumque caſu prætermiſſum
eſt, & in l. qui procuratorem* 57. §. *ſi quis
remiſſit, iuncta Gotofredi nota, D. de pro-
curator. l. ſi quis delegauerit* 12. *D. de no-
uat.* cum traditis à Bart. & Bald. *num.*
1. & cæteris communiter ibi, Decio
in cap. paſtoralis 4. *num.* 66. *circa finem,
verſ. Vel ſecundò, de exceptionibus*, Me-
noch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 45.
num. 11. *& lib.* 6. *præſumpt.* 41. *num.* 1.
in fine. At verò * poſterior ſententia,
quæ vice verſa intra decendium, pro-
bandis exceptionibus præſtitutum, ad
mittit exceptionem non numeratæ pe
35 cuniæ, recognitionis tempore prætcr-
miſſam, dumtaxàt locũ habeat quòad
admittendam tunc huiuſmodi rei ex-
ceptionẽ abſque illo priuilegio tranſ-
ferẽdi onus probandi in aducrſarium,
ſed in ſe aſſumpto tali onere, quemad-
modùm ſi poſt biennium oppoſita eſ-
ſet, ſic enim eam admitti ratio poſtu-
lat, quoniam ſcilicet hoc modo ener-
uatur, ac tollitur illa præſumptio, quę
contra ſimpliciter ab initio recognoſ-
centem aderat, proùt regulare eſt * in
habente contra ſe præſumptionem, ex
reg. *l. fin. in fine principij*, illic, *ſed huiuſ-
modi præſumptioni debet apertiſſimas pro-
bationes violentia opponere, D. quod me-
tus cauſa, l. ab ea parte* 5. *in princ. &* §. 1.
l. ſi chirographum 24. *& l. cùm de indebi-
to* 25. *circa finem principij, verſ. Et ideò
eum, D. de probat.* cum alijs adductis à
Menoch. optimè exornãte *de præſump.
lib.* 1. *quæſt.* 33. *nu.* 2. *& lib.* 4. *præſumpt.*
116. *num.* 34. *& lib.* 6. *præſumpt.* 13.
num. 6. Maſcard. *de probat. tom.* 2. *con-
cluſ.* 1227. *ex num.* 2. Gabriele Alua-
rez *ad axiomata iur. lit. P. n.* 139.

Tertium occurrit exemplum in eo, 36
qui ſubſcriptionem recognoſcens di-
cit, ſe chirographum anteà nõ legiſſe:
nam & ſi verum ſit, ſubſcriptionem nõ
nocere ei, qui cùm ſubſcriberet, quæ
ſcripta ſunt non legit, & multò minùs
ſi ante factam ſcripturam ſchedulę va-
cuæ ſubſcripſit, quæ poſtea confecta
eſt, quod vulgò dicimus *firmar en blan-
co la cedula, y llenarla deſpues*, argumen-
to text. *in l. fin.* vbi notat Baldus *in
princip. C. plus valere quod agitur, quàm
quod ſimulatè concipitur*, ac poſt Inno-
centium tradit Felinus *num.* 37. *in
princip. verſ. Secùs eſt, in cap.* 2. *de fide in-
ſtrument. & in cap. quoniam contra, num.*
48. *de probat.* & poſt Imolam, Ange-
lus, & Paulus Caſtrenſis *num.* 2. & Iaſ.
nu. 13. *in l. ſi ita ſtipulatus* 126. §. *Chri-
ſogonus, D. de verbor. obligat.* Rebufus
de chirograph. recognit. in præfat. n. 101.
& 102. Horoſcius *in l. emptor prædij*
47. *à numer.* 18. *D. de pactis*, Ioannes
Baptiſta Caccialupus *in tract. de tran-
ſact. quæſt.* 12. *num.* 14. Anton. Gabriel
commun. concluſ. lib. 1. *tit. de præſumpt.
concluſ.* 3. *nu.* 28. Menoch. *de præſumpt.
lib.* 3. *præſumpt.* 66. *num.* 21. Maſcard.
de probat. tom. 3. *concluſ.* 1347. *num.* 16.
17. *&* 18. Matthias Collerus *de pro-
ceſſibus executiuis, part.* 3. *cap.* 1. *n.* 121.
Azeued. *ad l.* 5. *tit.* 21. *lib.* 4. *noua com-
pilat. num.* 8. *&* 9. Marius Antoninus
Maceratenſis *var. reſolut. lib.* 2. *reſolut.*
4. *num.* 7. nouiſsimè Dominicus Gai-
tus *de credito, cap.* 2. *tit.* 8. *num.* 2627.
tamen in dubio * minimè præſumen- 37
dum eſt, quemquam propriam recog-
nouiſſe ſubſcriptionem, abſque pręuia
chiro-

Digitized by Google

chirographi lectione, imò id ab alle-
gante liquidò probari neceſſe eſt, vt
notarunt Bart. *in l. 1. §. ſi quis neget, n.
11. D. quemadmodùm teſtam. aperiantur,*
Alex. *num.* 13. & Iaſ. *num.* 14. *in d. §.*
Chriſogonus, idem Alex. & Iaſon, ille
conſ. 147. *num.* 8. *lib.* 2. hic verò *in l. quæ*
dotis 34. *num.* 94. *D. ſoluto matrimon.*
Caccialupus *d. quæſt.* 12. *nume.* 15.
Rebuf. & Collerus, optimam huius
rei praxim præſcribentes *vbi proxi-*
mè; ille *num.* 103. hic verò *num.* 122.
& 123. Anton. Gabr. *d. conclus.* 3. *num.*
29. *&* 30. Menoch. latè diſtinguens,
d. præſumpt. 66. *ex num.* 23. & Maſcar.
d. conclus. 1347. *ex num.* 19. Parlador.
lib. 2. *rerum quotid. cap. fin.* 1. *part.* §. 5.
num. 7. *verſ. Sed neque erit audiendus,*
Iacobus Cancerius *variar. reſolut. lib.*
1. *cap.* 22. *num.* 3. ac remiſsiue Gaitus
d. tit. 8. *num.* 1628. Ioannes Aloyſius
Riccius *deciſionum curiæ Archiepiſcopa-*
lis p. 2. *deciſ.* 172. *n. vlt.*
38 Ex quibus cauendum eſt à Petro
Nunio ab Auendañ. *de exequend. mand.*
2. *part. cap.* 30. *n.* 3. in 2. & 3. requiſi-
to, quæ inter alia connumerat, vt chi
rographum à parte recognitum exe-
cutioni mandari poſsit; in tertio nam
què poſtulat, quòd priuatum huiuſmo
di inſtrumentum priùs ſit recognoſ-
centi lectum, nec aliàs aduersùs eum
executio competat; cùm ex dictis cō-
ſtet, præuiam lectionem in dubio præ-
ſumi, nec contrariam partis allega-
tionē, dum ab ea liquidò probata non
fuerit, ſufficere ad executionem impe
diendam. Nec contrarium abſolutè
voluit Matthæus Afflictus *ad conſtit.*
Neapolitanas lib. 1. *rubr.* 93. *num.* 8. cu-
ius authoritate Auendañ. nititur, lo-
quitur enim in caſu valdè ſpeciali, ac
notabili, ob apertū iudicis dolum, vt
apud ipſum videre eſt, & inferiùs no-
39 tabimus: in ſecundo verò requiſito *
generaliter exigit Auēdañ9, quòd chi
rographum à recognoſcente impug-
natum non fuerit, ductus authoritate
Roderici Suar. *in l. poſt rem iudicatam,*
D. de re iudicata, fol. 106. *iuxta editio-*
nem veterem, verſ. Corroborari poteſt, ſi-
ue notab. 2. *nu.* 3. *iuxta nouiſsimam*, quò
loci Rodericus ex ſententia Antonij
de Butrio *in cap. ab excommunicato* 41.
num. 24. *poſt medium, verſ. Hæc omnia*
vera, verſ. Idem dicerem, & verſ. Ex his
dico, & Alexandri, qui eius dictū va
de extollit, *in l. nam & poſtea* 9. (quam
legit ſub *l. ait Prætor* 7.) *§. ſi dānetur,*
n. 4. *D. de iure iur.* ac Felini, qui vtrum-
que refert, *in cap. inter monaſterium* 20.
n. 30. *verſ. Ad illud*, 1. *&* 2. *de ſentent. &*
re iudic. eoſdem ſequutus docet, * ſen- 40
tentiam latam contra confeſsionem,
vel iuramentum, aut publicum inſtru-
mentum, de quibus liquidò non conſ-
tat, quia à parte impugnata ſunt; va-
lere, per text. *in d. §. ſi damnetur*, iux-
ta ſecundum intellectum *gl. ibi*; *verſ.*
Vel dic, & verſ. Et ſecundùm hoc nota,
& in cap. ſuborta 21. *de ſentent. & re iu-*
dicata; tametſi aliàs * confeſsio iudi-
cialis; & iuramentū rei iudicatæ æqui- 41
parentur, & vt ipſa res iudicata exe-
cutionem habeant, *ex d. l. poſt rem iudi-*
catam 56. *D. de re iudicata, cum ſimili-*
bus, ac reſoluunt cum innumeris Fari-
nacius *praxis*, *& theorica criminalis*
part. 3. *titul. de reo confeſſo, & conuicto*
quæſt. 8. *num.* 4. Camillus Borrellus
in ſumma deciſ. tom. 3. *à numer.* 128. *ad*
137. & inſtrumentum publicum * ſit 42
probatio euidentiſsima, & (vt aiunt)
probata, vt *ex l. cùm precium* 18. *C.*
de probat. & cap. cùm dilecti 6. *verſ. Man*
damus, de donat. vltraordinarios v. i-
que, notarunt cum pluribus Tiraq. *de*
retract. conſanguin. §. 2. *gl.* 1. *à n.* 20. Maſ-
car. *de probat. to.* 2. *concluſ. mihi* 907. *per*
totam; & nos ſupra *diſſertat.* 10. *n.* 67.
adeòquè conſequens videatur, vt quē-
admodùm ſententia * lata contra aliā 43
ſententiam inter eaſdem partes, quæ
in rei iudicatæ authoritatem trāſiuit,
nulla eſt ipſo iure, *l.* 1. vbi notarunt
omnes, *C. quando prouocare non eſt neceſſe*
l. 5. *verſ. E eſto non ſeria*, vbi Greg. Lop.
gl. 4. *&* 5. *tit.* 11. *& l.* 3. vbi idem Greg.
gl. 1. *&* 2. *tit.* 22. *p.* 3. proſequuntur latè
Socinus *inter regulas iuris Doctorum lib.*
17. *reg.* 433. Felinus *in d. cap. inter mo-*
naſterium, à n. 15. Hieronymus Gratus
reſponſo 79. *n.* 4. *to.* 1. *& reſponſo* 85. *n.*
6. *to.* 2. ac poſt plures alios Hieron.
Ceual. *pract. quæſt. to.* 5. 2. *p. quæſt.* 111.
Mari9 Giurba *deciſ.* 70. *n.* 11. ſic & ſen-

tentia lata contra confeſsionem vel iuramentum, aut publicum inſtrumentum; quoniam (inquiunt Butrius, Alexan. & Felinus, à Roderico Suarez relati, ac recepti) id quod dicitur, ſententiam latam contra aliam ſententiã, in rem iudicatam tranſactam, non
44 valere, procedit tantùm * quando nõ dubitatur de viribus primæ ſententię, ſiue illa nullo modo impugnatur, quo caſu inducit notorium, iuxta tex. *in c. veſtra 7. verſ. Notorium, & cap. fin. de cohabitat. clericorũ*, vbi cõmunis, quam reſoluit cum pluribus Maſcard. *de probat. to. 3. concl. 1302. n. 15.* & ſententia
45 * lata contra notorium, de quo iudici iudicialiter conſtat, eſt nulla, *cap. inter cateras 9. & cap. cùm Bertholaus 18. in fin. de ſent. & re iudic. cap. ſolicitudinem 54. verſ. Si verò notorium, de appellat.* cũ ſimilib. ex quibus vltraordinarios *vbiquè*, ſic notat Innoc. *in c. fraternitatis, 6. n. 5. de frigid. & maleficiat.* & communis, quam pluribꝰ alijs relatis reſoluũt Sebaſt. Vantius *de nullitatibus, tit. ex de facti proceſſus, n. 127.* Ant. Gab. *cõm. concluſ. lib. 2. tit. de ſententijs, concl.* 10. Fachin. *controu. iur. lib. 10. c. 83. verſ. Pro contraria, ad fin.* Giurba *decif. Sicil. 69. n. 1. 16. & 23.* Camillus Borrellus *in ſumma decif. 2. to. tit. 30. à n. 194.* atquè ita eodem caſu, & ex eadem ratione ſententia lata contra confeſsionem, vel iuramentum, aut publicum inſtrumentum non valebit; ſecùs ergo erit ſi ſententia, confeſsio, iuramentum, aut publicum inſtrumentum, aduersùs quę ſententia inter eaſdem partes lata eſt, impugnata fuerint, tũc enim vice verſa talis ſentẽtia valebit, quia ſcilicèt ob impugnationẽ deſierunt efficere notoriũ, vt cũ Zyno, & alijs reſoluit Maſcar. *de prob. cõcl. 34. n. 11.* Vnde Auedañ. infert *in d. 2. requiſito*, chirographum recognitum ita demùm executionem habere, ſi non fuerit impugnatum, ſiue
46 in controuerſiam vocatum. Aperte nã quę * fallitur vir alioquì doctiſsimus, dum ſic generaliter loquitur, eius ſi quidem ſententia vera dumtaxat eſſe, poteſt, ſi accipiatur de impugnatione chirographi ex aliquo defectu, qui ipſo iure præſumatur, dum contrarium ab aduerſario nõ probetur, atquè adeò ſcripturam ipſam inficiat, ne aliquid in præiudicium ſcribentis operetur, puta quòd abſque aliqua cauſa, cùm ibi expreſſa non fuerit, emanauerit, aut ſpe futuræ numerationis, cùm intra biennium recognitio facta ſit, & in ea numerationis defectus allegetur, vt ſuperiùs probauimꝰ; ſecùs * ſi alio 47
modo ſcriptura à recognoſcente impugnetur, quia talis impugnatio, quęcumque ſit, iuris contra ſe præſumptionem habet, nam vel ſit per exceptionem non numeratæ pecuniæ, recognitioni poſt biennium factæ additam, & hanc iure non præſumi, nec proindè aliter admitti conſtat, quàm aſſumpto in ſe per opponentẽ onere probãdi, interim per eam executionẽ minimè ſuſpenſa, vt ſupra ex *nu.* 8. latè oſtenſum eſt; vel impugnatio ſit per eandem exceptionem, intra biennium obiectam poſt recognitionem ſimpliciter factã, & nec iſto caſu admittitur, niſi ſub relato onere probandi, cũ in ipſo recognitionis actu facta non fuerit, adeòquè non magis interim executionem impedit, vt ex *n.* 17. reſoluimus; vel ſit per adiectionem qualitatis, quæ & ſi coniuncta, & connexa ſit, adeò què in cõfeſsione veriſimilis foret, in recognitionẽ tamẽ inueriſimilis eſt, vt in caſibus in primo exẽplo cõmemoratis; vel ſit per allegationem metus ad extorquendam cautionẽ adhibiti, iuxta tex. *in l. metum 9. §. ſed quod Prætor, verſ. Sed ex facto, D. quod metus cauſa*, aut doli adhibiti ad ei ſubſcribendum, cùm nec à ſubſcribente, nec ab alio de eius mandato cautio ipſa, ſiue priuata ſcriptura, vel ſchedula, qua debitum ei ex falſa cauſa imponitur, confecta ſit, & huic, quoquè impugnationi iuris præſumptio reſiſtit, tùm * quia delictum in inducendo quemquam metu, vel dolo ad ſcribendum, vel ſubſcribendum, minimè præſumitur, ex reg. textus *in l. merito 51. D. pro ſocio*, vbi notat gloſ. *verbo inire*, alia iura citans, & communis, quam reſoluunt latè exornantes Alciatus, & Menoch. *de præſumpt.* ille *reg. 3. præſumpt. 1.* hic verò *lib. 5. præſumpt. 2. per totas*, Ant. Gabr. *communium concluſ.* 48

Digitized by Google

cluſ. lib. 7. de criminalibus, concl. 2. Brunorus à Sole in compendio variarum reſolutionum, verbo delictum in dubio, & quæſt. legali 51. num. 70. Maſcard. de probat. tom. 1. concluſ. mihi 496. Flamini. Pariſ. de reſignat. benef. tom. 2. lib. 13. q. 1. num. 72. & lib. 14. q. 7. à num. 55. Cardin. Dominicus Tuſchus pract. concluſ. tom. 2. lit. D. concluſ. 165. latiſsimè Farinac. innumeros cumulans praxis, & theorica criminalis part. 3. quæſt. 85. ex n. 1. tum etiam, quia nec quiſquam præſumitur chirographo abſque præuia eius lectione, qua dolꝰ excluditur, ſubſcripſiſſe, iuxta ea, quæ n. 36. & 37.
49 diximus. Niſi forſan * ab ipſo iudice alteri parti fauente dolus admiſſus eſſet, vt in notabili exemplo, quo vtitur Afflictus, cuius ſupra n. 38. memini, nec enim is nocere debet parti, quæ de iudice nimis confidit, nec aliquid erga ſe callidè ab ipſo fieri exiſtimauit, donec aliud ſtatim ex euentu cognouit, ſuâ que legitimè correxit errorem, vt idem Afflictꝰ optime probat, ac proſequitur, omninò videdus. Ac-
50 cedit his, * quòd ſi abſolutè quælibet impugnatio, ac debiti negatio recognoſcentem iuuaret ad executionem vitandam, facillimum ei eſſet illam hoc modo ſemper eludere, quod planè abſurdum eſt, arg. tex. in l. ſolemus 61. illic, qui ſemper, ne condemnetur hoc dicet, D. de iudicijs, & in l. inter ſtipulantem 83. §. ſi Stichum, illic, alioquin ſemper negabit reus ſe conſenſiſſe, D. de verb. oblig.

51 Denique & illud aduersùs generalem Auendañi doctrinam conſidero, quòd priuata ſcriptura, vel eius ſubſcriptio, per ſcribentem eam proprio nomine, aut ei ſubſcribentem recognita, plenam fidem aduersùs eum facit, licèt debitum, ibidem comprehenſum inficietur, vt notarunt Bald. conſ. 198. num. 1. vol. 1. & conſ. 466. num. 1. vol. 5. Paulus Caſtrenſis in l. inſtrumenta, num. 4. C. de probat. Ioan. Coraſ. in l. admonendi, 3. part. num. 52. D. de iur. iuran. quicquid contrarium, nempè talem ſcripturam contra recognoſcentẽ, qui debitum in ea contentum negat, plenè non probare, cũ Salyceto, & alijs velit Maſcard. de probat. to. 1. concl. 109. n. 8. quem refellit rectè Fachineus lib. 11. controuerſiarum cap. 29. Baldi, & ſequacium ſententiam amplexus, quæ & receptior eſt, vt agnoſcit idem Maſcard. d. concluſ. 109. num. 9. & concluſ. 110. num. 1. Nicolaus Genoa, eandem ſequutus, de ſcriptura priuata lib. 1. q. 4. procemiali, num. 86. & à nu. 108. & lib. 2. quæſt. 1. à num. 8. & num. 201. Floridus Mauſoniꝰ de cauſis executiuis, quæſt. 5. num. 37. adeòquè * neque ex infi-
ciatione debiti facta à recognoſcente 52
ſcripturam vel à ſe omninò exaratam, vel ſaltem ſubſcriptam, eius executio impedietur, vt in terminis contra Auedañ. d. cap. 30. num. 30. in 2. requiſito, ita praxim admiſiſſe docet Azeuedus ad l. 5. tit. 21. lib. 4. noua compilat. ſub num. 12. ſaluis tamen manétibus eidem reo defenſionibus, ſuo tempore opponendis, vt poſt Rebuf. 1. tom. ad leges Gallicas tit. de chirograph. recognit. in præfat. num. 50. reſoluunt Ioan. Gutierr. pract. quæſt. lib. 1. quæſt. 124. num. 3. Hieron. Ceuall. pract. quæſt. tom. 1. quæſt. 39. & 362. vbiquè in fin. Amator Rodericus de executione, cap. 1. art. 2. n. 17.

Nec obſtat doctrina Roderici Sua- 53
rez, qua Auedañ. mouetur, eſt enim longè diſpar ratio caſus, a Roderico propoſiti, ab eo in quo verſamur, in illo ſiquidem agitur de valore ſententiæ, contra confeſsionem, iuramentum, aut publicum inſtrumentum prolatæ, cui obſtare videbatur illorum æquiparatio cum re iudicata, vt quemadmodùm aduersùs hanc ſententia nõ valet, ſic nec aduersùs illa valeat, & nihilominùs eadem ęquiparatio facit, vt plerumquè valeat ſententia aduersùs ſic æquiparata, quia nimirùm ita demùm ſententia aduersùs rem iudicatam prolata, ipſo iure nulla eſt, ſi de viribus rei iudicatæ non dubitetur, ſecùs ſi valor rei iudicatę per partes cõtrouertatur, quia tunc aduersùs eam ſententia valebit, vt docuit eleganter Bald. in l. 1. num. 10. verſ. Ex his apparet, C. quando prouocare non eſt neceſſe, atquè ita eodem caſu, cùm ſcilicet dubitatur de viribus confeſsionis, iuramenti, aut publici inſtrumenti, tenebit etiã ſententia aduersùs ea, & in publico inſtrumen-

ſtrumento peculiare eſt, vt ſufficiat ſo-
la eius ciuilis impugnatio (quam dici-
mus *redargution de falſo ciuilmẽte*) donec
per alterã partem eius authoritas cõ-
probetur, iuxta tradita ab Innocenc. *in
c. 1. n. 2. verſ. Oportet tamen, & n. 9. verſ.
Si verò de alio, de fide inſtrum.* Speculato-
re *lib. 2. tit. de inſtrum. edit. §. reſtat 9. nu.
22. & 39. §. inſtrumentum ergo, à num. 1.
verſ. His autem conſideratis, & §. ſatis vti-
liter, à n. 2.* Bald. *in Auth. ſed nouo iure, ex
num. 9. C. ſi cert. petatur,* Maſcard. *de pro
bat. lib. 1. quaſt. 6. num. 76. & lib. 2. con-
cluſ. 911. per totam,* Stephan. Gratian.
diſceptat. forenſ. tom. 2. cap. 554. nu. 39.
& apud nos apertè *in l. 115.* vbi latè
Gregor. Lopez *gloſſ. 1. maximè in l. 2. &
3. tit. 18. parti. 3.* optimè Roderic. Suar.
*in d. l. poſt rem iudicatam, §. ſed pro euiden-
tia, num. 34.* Ant. Gomez *ad l. 45. Tau-
ri num. 87. verſ. Confirmatur,* Auendañ.
*ad l. 4. & 5. tit. de las excepciones, lib. 3.
ordinam. num. 26. verſ. Iàcùque ille qui op-
ponit,* Didac. Perez *ad l. 2. tit. 5. lib. 2. or-
dinam. gl. 1. quaſt. 10.* ac poſt alios Par-
lador. *lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. 1.
part. §. 11. ampliat. 3. ex num. 14.* Aze-
ued. *ad l. 1. tit. 21. lib. 4. noua compilat.
à num 135. in fin. verſ. Et quod plus eſt,*
Fontanel. *de pact. nuptial. clauſul. 13. gl.
vnic. ex num. 13.* Volañus *in Curia Phi-
lip. 1. part. §. 17. num. 32.* Amator Ro-
dericius *de execut. cap. 1. art. 4. num. 25.*
at in caſu noſtro agimus de executione
priuatæ ſcripturæ virtute recognitio-
nis, cui iure noſtro executiua vis tri-
54 buitur, * hæc autem non debet impe-
diri ob ſcripturæ impugnationem, nam
aut talis impugnatio longum examen
exigit, & in aliud iudicium reſeruanda
eſt, ex regula text. *in l. 3. §. ibidem, D.
ad exhibend. l. non erit 5. §. dato iureiurã-
do, l. nam poſtea 9. in princip. & l. in duobus
28. §. vltim. in fin. D. de iure iuran. l. ille à
quo 13. §. ſi de teſtamento, & §. quid ergo,
D. ad S.C. Trebel. l. fin. §. ita tamen, C. de
compenſat. l. 2. iuncta gloſſ. 1. verſ. Die er-
go, C. de edicto D. Hadri. tollen. l. fin. verſ.
vlt. C. de ord. cognit.* cũ vbiquè notatis,
& à nobis latè cum pluribus *diſſertat.
14. num. 2.* aut eiuſmodi impugnatio
priuatæ ſcripturæ faciliore, ac breuio-
uiore diſcuſſione contenta eſt, & tunc
ad decem dies reſeruari debet, qui pro
bãdis exceptionibus, ad executionem
impediendam oppoſitis præfiniti ſunt
*in l. 65. Tauri, l. 2. 3. & 19. tit. 21. lib. 4.
noua compilat.*

Vltimum deniquè exemplum erit, 55
valdè quidem notabile, & ad praxim
vtile, quo nedùm ob qualitatẽ indiui-
duam à recognoſcente additam, nec in
chirographo contentam, executio nõ
impedietur, ſed nec ob contentam in
ipſo chirographo, ad quod refertur, cu
ius què proinde qualitas in recogni-
tione cenſetur repetita, iuxta ſuperiùs
tradita *num. 22. & diſſertat. præcedent.
num. 2. & 3.* nempè ſi & ſi in eo debiti
confeſsio, vel obligatio ſub certis le-
gibus, & conditionibus contineatur,
creditor tamen ex eiuſmodi chirogra-
pho agens, præſumptionem, quæ pro
veritate illius qualitatis adeſt, penitùs
elidat probatione alicuius actus, ex
quo contraria vrgentior, & euidẽtior
præſumptio deducatur, puta ſolutio-
ne partis debiti, per chirographarium
debitorem ſimpliciter, & abſque vlla
præuia proteſtatione ſubſecuta, nam
cùm * vel ea facta ius ſuum illæſum 56
conſeruare poſſet, iuxta regulã text. *in
l. & ſi quis 14. §. plerique, verſ. Solent te-
ſtari, verſ. Quippè, & verſ. Pleniùs, D. de
religioſ. & ſump. fun. l. ſi debitor 4. §. 1.*
illic, *niſi ſalua cauſa pignoris ſui conſenſit,*
& illic, *ſic tamẽ vẽditionẽ fecit, ne diſcede-
ret à pignore niſi ei ſatisfiat, D. quib⁹ mod.
pign. vel hyp. ſolu. l. qui in aliena 6. §. fin.
iuncta gl. verbo fallit, & l. pro herede 20.
§. 1. D. de acq. hered. c. 1. 27. diſt. c. diaconi
8. 28. diſt. c. Lotharius 4. verſ. Præterà,
31. diſt. c. Cumana 50.* cum relatis à gl.
*verbo proteſtatione, extra de electione, c.
olim 20.* illic, *ſemper tamen ius tuum poſt-
modũ fueris proteſtatus, de cenſib. & exact.*
& vbiquè DD. latè Bart. & repetentes
*in l. non ſolùm 8. §. morte, D. de noui oper.
nunciat. & alibi paſſim,* expendũt ad va-
ria Alex. *conſ. 130. à num. 13. lib. 4. &
conſ. 181. num. 8. lib. 6.* Philip. Decius
*conſ. 460. num. 11. & 12. & conſ. 516.
num. 19. tom. 2.* Paul. Pariſ. *conſ. 70. nu.
19. & 20. conſ. 104. num. 10. & conſil.
109. num. vlt. lib. 3.* Surd. *conſ. 310. nu.
vlt. & conſ. 385. n. 20. & de alim. tit. 9.
quaſt.*

Digitized by Google

quæſt. 26. *num.* 136. Stephan. Gratian'
diſcept. forenſ. tom. 2. *cap.* 246. *num.* 28.
tom. 3. *cap.* 515. *num.* 7. *& tom.* 5. *cap.*
937. *num.* 27. ac proſequuntur optimè
poſt plures alios Maſcard. *de probatio.*
concluſ. 1243. *à num.* 21. *to.* 3. Menoch.
de præſumpt. lib. 6. *præſumpt.* 41. *num.* 11.
Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. con-*
uent. lib. 15. *tit.* 4. *num.* 4. *&* 5. Cardin.
Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 6. *concl.* 938.
per totam, Mãgil. *de imputat. quæſt.* 135.
num. 12. Fontanel. *de pact. nuptial. clauſ.*
4. *gl.* 10. *p.* 1. *nu.* 134. *&* 135. *& clauſ.*
6. *gloſſ.* 11. *part.* 5. *à num.* 9. *& clauſ.* 7.
gloſ. 2. *part.* 5. *num.* 18. *& gloſſ.* 3. *part.* 1.
num. 66. *cum duobus ſequentibus*, Marius
Giurba, non paucos cumulans *deciſ. Si-*
cilia 85. *num.* 6. vel ſolutionem recuſa-
57 re, * dum in conuentionem deducta
non implerentur, argum. text. *in l. Iu-*
lianus 14. §. *offerri, D. de act. empt. & in l.*
quæro 58. §. *inter locatorem, D. locati*, vbi
notat Bart. *num.* 1. Bald. *in l. pacta con-*
uenta 72. *in* 2. *notab. D. de contrah. empt.*
(quã legit *in l. iuris gentiũ* 7. *poſt* §. *adeò*
D. de pact.) idem Bald. *in Auth. dos data.*
C. de donat. ante nupt. in lectura noua, nu.
3. *ad fin.* vbi per eum text. ait, quòd qui
differt facere quod debet, non poteſt
petere quod ei debetur, ac rurſus *in c.*
1. *nu.* 9. *in fin. Qualiter dominus propriet.*
feudi priu. in uſib. feud. vbi quòd qui non
facit quod debet, nõ recipit quod opor
tet, optimè Iaſ. hæc, & alia Baldi loca
referens *conſ.* 111. *num.* 11. 12. 13. *&*
14. *vol.* 4. Dec. *conſ.* 36. *num.* 2. *circa fin.*
verſ. Circa primum, tom. 1. *& conſ.* 464.
nu. 2. *verſ. Et pariter videtur, tom.* 2. Au-
guſt. Beroi. *conſ.* 15. *num.* 14. *vol.* 3. M.
Anton. Nata *conſ.* 50. *num.* 4. *&* 5. *tom.*
1. Aymon Craueta *conſ.* 127. *num.* 4.
p. 1. Roland. à Valle *conſ.* 53. *à n.* 17. *&*
27. *vol.* 1. *& conſ.* 69. *n.* 37. *vol.* 4. Fran-
ciſc. Beccius *conſ.* 45. *nu.* 6. *cum ſequen-*
tibus, maximè, num. 38. *vol.* 1. Achilles
Pedrocha *conſ.* 1. *à num.* 233. *& in reſ-*
ponſo de reſolut. contractũ, n. 786. Mat-
th. Afflictis *deciſ.* 220. *nu.* 4. *in fin.* Surd.
deciſ. 220. *num.* 18. Marius Giurba *de-*
ciſ. 115. *num.* 10. Cardin. Mantica *de ta-*
cit. & ambig. conuent. lib. 3. *tit.* 12. *num.*
53. *& tit.* 16. *num.* 14. Cardin. Tuſch.
pract. concluſ. tom. 1. *lit. C. concluſ.* 213.
num. 47. dum nihil horum fecit, * vt 58
in propoſito exemplo ſupponitur, ve-
riſimile valde ſit, vel conditiones il-
las fictè fuiſſe adhibitas, quia nõ ſic ea-
rum implemẽtum debitor negligeret,
vel ipſum ab eo iure, quod ſibi per eas
quæſiuerat, vltrò poſtea recedere vo-
luiſſe, arg. tex. *in l.* 1. §. 1. *in fin.* illic,
ſed ſi ſciens ſe non debere ſoluit, ceſſat repe-
titio, D. de condict. indeb. l. indebitum. 9.
C. eod. tit. l. cùm de indebito 25. *verſ. Sin*
verò, D. de probat. l. cuius per errorem 53.
& l. donari 82. *D. de reg. iur. l.* 2. *C. de*
his, quæ vi, c. Paſtoralis 4. *verſ. Ita quòd,*
ext. de except. atque ita * ſimpliciter 59
obſtrictum manere ad reliqui ſolutio-
nem, tanquam purè probato, agnitó-
què debito per abſolutam ſolutionem
partis, arg. tex. *in l. ſed Iulianus* 9. (quæ
aliàs eſt *ſub. l. item ſi filius fam.* 7.) §. *hoc*
ampliùs, illic, *ſi pater ſoluere cœpit quod*
filiusfamilias mutuum ſumpſerit, D. ad S.
C. Macedon. & in propoſito melioris
in l. 4. illic, *cùm fidem cautionis agnoſ-*
cens, etiam ſolutionem portionis debiti, vel
vſurarum feceris, intelligis te non nume-
ratæ pecuniæ nimiùm tardè querelam de-
ferre, C. de non numerat. pecun. cum his,
quæ vltra ordinarios *vbiquè* reſoluunt
Ludouic. Roma. *conſil.* 222. *nu.* 2. *verſ.*
Igitur eſt conſequens, Rebuf. *tom.* 1. *ad le-*
ges Gallicas tit. de chirograph. recognit. ar-
tic. 2. *num.* 57. Boer. *deciſ.* 333. *num.* 3.
in princip. Anton. Gomez *variar. reſo-*
lut. tom. 2. *cap.* 6. *num.* 2. *limitat.* 7. *verſ.*
Vel etiam, & verſ. Ex quo nota, Emanuel
Coſta, quãquam non per omnia com-
muni ſententiæ accedat, *ad l. ſi ex cau-*
tione, fallentia 7. *num.* 3. 4. *&* 5. *C. de*
non numer. pecun. Petrus Barboſa, qui
eum refert, ac ſequitur *in l.* 1. *D. ſolut.*
matrim. 6. *part. num.* 58. *verſ. Quærunt*
igitur, & num. 59. Ioan. Francic. à Bel-
lacomba *inter communes opinio. tom.* 2.
lib. 8. *tit.* 27. *de ſolut. num.* 66. Cardin.
Domin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 7.
lit. S. concluſ. 343. *num.* 6. Vnde eſt, * 60
vt ex ſolutione partis debiti interrum
patur ipſius debiti præſcriptio in re-
liquo, *l. cùm notiſſimi* 7. §. *imò & illud,*
verſ. Sed & ſi quis, iuncta gloſſ. verbo in-
terrupta, & communi, C. de præſcript. 30.
vel 40. *ann. l.* 29. *verſ. Otro ſi dezimos*

qu

Digitized by Google

que ſi vn home, illic, *o pagando algo por razon de menoſcabo, o dando parte de precio*, vbi notat Gregor. Lopez *gloſſ.* 4. *tit.* 29. *parti.* 3. Boer. *d. deciſ.* 333, *ſnum.* 3. *poſt princip.* ac poſt alios latiſsimè Petrus Barboſa *in d. l. cùm notiſſimi, à num.* 41. *ad* 49. ex quibus, tametſi non ſic exaratis, ſic in terminis confeſsionis iudicialis præfato modo factæ, nempè debere ſe ſub certis legibus, & conditionibus, & non aliter, quòd confitenti non proficiat, quem conſtet, poſt tempus illud, à quo debitum contractum eſſe fatetur, partem debiti ſimpliciter, & abſque vlla proteſtatione ſoluiſſe, docet, ac iudicatum refert Anto. Faber *in Codi. ſui nominis lib.* 4. *tit.* 14. *de probat. definit.* 65. Quare & in recognitione, in qua diuerſa ratio in propoſito conſiderari nequit, idē dicendū eſt.

DISSERTATIONIS

SEQVENTIS

SVMMARIA.

1 *Exequendi ius ex perſonali actione, ſiue in publico inſtrumento, ſiue in priuato recognito competens, decem annorum præſcriptione tollitur, ac finitur.*

2 *Decennium iſtud vnde in chirographo recognito curreat, an à die recognitionis, an à die celebrati contractus, vel ex quo ille quomodocūquè in iudicium deduci poteſt, non ſatis inter Regnicolas conſtat, quorū nonnulli ſecundū magis probant.*

3 *Præſcriptio cuiuslibet iuris ex eo tempore currit, ex quo ius ipſum competit, & in iudicium deduci poteſt.*

4 *Ius agendi ex contractu, etiam in priuato inſtrumento contento, vel ſtatim competit, ſi contractus ipſe ſit purus, vel ex quo dies venerit, aut conditio ſit impleta, ſi in diem, vel ſub conditione, inde què etiam eius iuris præſcriptio currit.*

5 *Recognitio chirographi nihil aliud facit, quàm declarare, & approbare denuò contractum in eo contentum, atque ita trahenda videtur ad initium contracta cum effectu obligationis, itaut ex illa quomodocumquè poſsit agi.*

6 *Schedula priuata non debet eſſe melioris conditionis, quàm inſtrumentum publicum, & quare?*

7 *Executiuum ius, ex publico inſtrumento competens, decennio præſcribitur, à die cōtractus in eo purè celebrati, vel termini ad ſolutionem in eodem præfixi, aut conditionis euenientis computato.*

Argumentum ab abſurdo in iure validum, ac frequens eſt.

9 *Executiuum ius ſubſiſtere, aut denuò introduci nequit, præſcripta actione ordinaria, in qua illud fundatur, & eius rei exemplum.*

10 *Qualitas abſque ſubiecto ſubſiſtere nequit.*

11 *Argumentum ab ordine litteræ validum eſt in iure, vt ex tali ordine eliciatur, & præſumatur mens, & intentio diſponentis, quòd primo loco ſcriptū præcedere voluerit.*

12 *Lex 63. Tauri, & lex 6. tit. 15. lib. 4. nouæ compilat. primo loco diſponunt, ius exequendi decennio præſcribi, quàm aliquid diſponant de præſcriptione iuris ordinariè agendi.*

13 *Scriptura priuata, per teſtes, vel aliter, etiam abſque partis recognitione probata, ius efficax ab initio aduersùs ſcribentem conſtituit.*

14 *Si ex ſola recognitione robur ſumeret, nunquam ei præſcriberetur, etiā per mille annos.*

15 *Recognitio priuatæ ſcripturæ legitimè in iudicio facta, neceſſe eſt vt in publicā formā à cauſa notario redigatur.*

16 *Scriptura priuata purè facta, & in publicam formam poſtea redacta, vim executiuam habet, ac ſi ab initio publicè cōfecta eſſet.*

Negli-

Digitized by Google

17 Negligentia ſua nemini debet eſſe proficua, imò damnoſa, & quare? & qualiter hæc regula procedat, n. 76.

18 Extrauagãs execrabilis Ioãnis 22. de præbẽd. expẽditur, ac de intellectu n. 76.

19 Præſcriptio decennij ad exequendum chirographũ recognitũ, dumtaxàt currit à die recognitionis, & Hiſpalẽſis Senatꝰ obſeruantiã circa hoc refertur.

20 L. 5. tit. 21. lib. 4. nouæ compilat. exequendi ius tantùm tribuit ſcripturæ priuatæ recognitæ, atque adeò ab ipſo die recognitionis.

21 Qualitas adiuncta verbo, intelligitur ſecundùm tempus verbi.

22 Executionis qualitas neceſſario verificari debet antequàm mandatum de exequendo decernatur, nec ſufficit, eam poſteà verificari.

23 Præſcriptio decennij ad exequendum dati, dumtaxàt conceditur iuri executiuo iam producto, quale in chirographo recognito non eſt ante recognitionem.

¶ Præſcriptio introducta eſt ad extinguendum aliquod ius formatum. ibid.

24 Chirographum recognitum non eò minùs executioni mãdari poteſt, quòd diẽ, qua confecta eſt, vulgò fecha, appoſitam non habeat, & quare?

25 Scriptura priuata fidem aduersùs ſcribentem facit, teſtibus comprobata, & ſi anni ac diei appoſitione careat.

26 Creditor hypothecarius ex chirographo in iure recognito, etiam anni, ac diei appoſitione carente, præfertur hypothecario ex inſtrumento publico, poſt talẽ recognitionem confecto.

27 Ius agendi executiuè ex priuato inſtrumento, ante eius recognitionem non oritur, etiam ſi lapſus ſit dies, in eo ad ſolutionem deſtinatus, vel conditio impleta, & quare?

28 Præſcriptio iuris executiui, ex chirographo recognito competẽtis, ita demùm à die recognitionis incipit, ſi purum ſit, ſecùs ſi conditionale, vel in diem, quia tantùm curret à tempore euenientis poſteà conditionis, vel aduenientis diei.

29 Recognitio ita demùm trahitur ad initium cõtractæ cum effectu obligationis, cùm de ſolo recognoſcentis præiudicio agitur, ſecùs ſi de præiudicio tertij, aduersùs quẽ retrotractioni locꝰ nõ eſt.

30 L. 1. in princip. verſ. Quærebatur, D. qui potior. in pignor. hab. & l. 33. verſ. Otroſi dezimos, que caſando, tit. 13. partit. 5. latè declarantur, & conciliantur cum l. Titius 4. D. quæ res pignori, & ſimilib. ac n. ſeqq.

31 Dotem promittens ſicùt à marito ad eius ſolutionem cogi poteſt, ita ùt illius non exacta, aut accepto latæ periculum ad maritum regulariter pertineat, ſic vice verſa maritum iam ab initio adſtrictũ habet, vt quotieſcumquè illi dos ſoluatur, eam accipere teneatur, & qualiter hoc procedat?

¶ Dos etiam ante contractum matrimonium promiſſa, ex die contracti matrimonij tantùm deberi incipit. ibid.

32 Dos ſi initio cõtracti matrimõnij promiſſa ſit marito, bona ſua pro reſtitutione obliganti, eius numeratio ipſi facta etiam poſt pecuniam ab alio acceptam, cui eadem fuit hypotheca ſuppoſita, retròtrahitur ad initium illud, potioremquè facit hypothecam pro dote conſtitutam ea, quæ pro debito priùs accepto poſteà facta eſt.

¶ Contractus ſi ſub conditione caſuali, vel mixta celebrati ſint, conditionis euentus trahitur retrò ad initium, quo illi ſunt celebrati, ibid.

33 Verba l. 1. in princ. D. qui potiores, pro communi eius interpretat. expẽduntur, ea què interpretatio latè exornatur.

34 Gl. verbo hypothecam, in l. aſſiduis 12. C. qui potiores, eius què aſſeclæ impugnantur.

35 Eorum fundamenta referuntur.

36 Hypotheca tacita, à iure inducta pro dotis reſtitutione, eius què prælatio, non minùs locum habet in promiſſa ab initio, poſteà què numerata poſt hypothecã præſenti alij creditori conſtitutam, quã expreſſa, & quare?

37 Hypotheca tacita eandem omninò vim, & poteſtatẽ habet, ac expreſſa, cui proinde ſi poſterior ſit præfertur.

38 L. 1. D. qui potiores, & l. 33. ad fin. tit. 13. partit. 5. & ſi in expreſſa hypotheca tantũ loquãtur, eodem modo procedunt in tacita, & quare? cuius ſentẽtia authores referuntur n. 40.

39 Hypotheca tacita priuilegium nedùm conceſſum eſt data doti pro eius reſtitu-

 tione,

tione, ſed etiam promiſſa, ſiue à tempore promiſſionis, vel contracti matrimonij, licèt poſteà data ſit, & intelligitur lex 17. ad fin. tit. 11. partl. 4.

40 *Confeſsio acceptæ dotis poſt promiſsionem emanata, ſufficit ad eius prælationem à tempore promiſſionis.*

41 *Dotis promiſsio ſi ante contractũ matrimonium facta ſit, plerique voluere, eius numerationem conſtante matrimonio factam poſt hypothecã, præſenti alij creditori conſtitutam, retrotrahi ad initium promiſsionis, etiam ante matrimonium contractum facta; quorum ſententia refellitur.*

42 *L. 1. in princip. D. qui potiores, quòd ſpecialiter fauore dotis aduersùs iuris regulas emanauerit, nõnulli affirmarũt, quorum ſententia conuincitur.*

43 *Specialitas in dubio admitti, aut cõfingi nõ debet, quæ miſerorũ refugiũ dicitur.*

44 *Inſtrumentum priuatum longè diuerſam naturã, quòad executionem habet à publico, & ideò diuerſum ius in vno, quã in alio conſtituitur quòad iuris executiui præſcriptionem.*

45 *Decennium ad exequendum chirographũ ita demùm currit à die recognitionis, ſi ante eam non ſit præſcripta perſonalis actio per lapſum 20. annorum; & contraria collectio ab his facta, qui ab initio decennij præſcriptionem currere exiſtimarũt, abſurda eſt, & à iuris principijs diſſona, & quare?*

46 *Petrus Nunius de Auendaño commendatur, eius què doctrina expenditur, & explicatur.*

47 *Malè ab Azeuedo perceptus eſt, & pro ſe citatus.*

¶ *Caput 126. in commitijs Madritij, priuatæ ſcripturæ recognitæ executionis ius tribuens, eo tẽpore emanauit, quo nondùm Taurinæ leges prodierant, ibid.*

48 *L. 3. tit. 13. lib. 3. ordinam. veter. actioni perſonali, vel exequẽdi iuri ex ea competenti decennij ſpacium dumtaxàt præſtituit, eo què trãſacto, ius agendi ſuſtulit, cuius verba referuntur.*

49 *Lex 4. eiuſd. tit. illi contraria videtur, verbis eius inſpectis, quæ ſimiliter recenſentur.*

50 *In earum legum conciliatione valdè noſtrates cruciantur, & Rodrici Suarez interpretatio refertur.*

51 *A qua meritò recedit D. Præſes Couar. & quare?*

52 *Impedimentum facti regulariter præſcriptionis curſus non officit, ſed locum tantùm facit reſtitutioni in integrum, iuris verò, nõ poteſt obſtare præſcriptioni actionis executiuæ, quin ſimùl obſtet præſcriptioni actionis ordinariæ, quæ maiorem vitam non habeat.*

53 *L. 3. tit. 13. lib. 3. ordinam. ex ſententia D. Couarr. ab Authore probata, nõ vnum tantùm decennium præſcripſit actioni ordinariæ, & executiuæ ſimùl, ſed duplex, cuilibet ſuum ſeparatum.*

54 *Leges duæ antiquæ altera Regis Alphonſi, & altera Regis Henrici in id rectè expenduntur à D. Couarr.*

55 *Lex 3. tit. 13. lib. 3. ordinam. ab Authore expenditur pro diſtinctione decennij ad præſcriptionem actionis executiuæ, & actionis ordinariæ.*

56 *L. 4. eiuſd. tit. & ſi obſcura videatur, rectè tamen inſpecta id magis declarauit, & quare?*

57 *D. Ferdinandus Menchaca, cùm interpretationem legum Regiarum ordinam. à D. Couar. traditam nõ ſatis percaluiſſet, eã immeritò contemnit, & abijcit, eandem in effectu tradẽs, quam ipſe diuerſam putat, & malè tribuit Roderico Suar. contrariam potiùs docenti.*

58 *Did. Perez eandẽ in effectu interpretationem, & conciliationem aſſignauit ad leges 3. & 4. tit. 13. lib. 3. ordin. quam D. Couar. licèt eam ſibi arrogare videatur, & noua alia, quam cogitat, & veriorem dicit, refellitur.*

59 *Auendaños interpretationem D. Couarr. ad l. 3. & 4. tit. 13. lib. 3. ordin. vt certiſsimam ſupponit, eius què mens explicatur, & Did. Perez contrarium ſecurè docens refellitur.*

60 *L. 63. Tauri probata in l. 6. tit. 15. lib. 4. compilat. indiſtinctè concesſit 20. annorum ſpacium perſonali actioni exercendæ, ſiue ſimplici, ſiue coniunctæ cum iure executiuo, in quo correxit legem 3. tit. 13. lib. 3. ordinam.*

61 *Cum l. ordinamenti in hoc tantùm cõuenit, quòd iuri executiuo per ſe in iudicium deducendo idem decennium ſtatuit, quo ipſo, poteſt etiam intra aliud decẽ-*

nium

nium ordinaria actio inſtitui.

62 Confeſſio debiti ſi poſt præſcriptam perſonalem actionem per lapſum 20. annorum iudicialiter ad creditoris inſtantiam fiat, quòd non minùs quàm recognitio executionis iure careat ſentit Parladorius.

¶ Idem aſſerit ſi confeſſio, vel recognitio inſtrumenti, poſt præſcriptum tantùm ius executiuum nõ abſolutè fiat, ſed ſolutione ſimul allegata.

63 Quod & poſt præſcriptum tantùm ius executiuum facta, generaliter & indiſtinctè, adeò què etiam ſolutione non allegata, executionis ius nõ habeat, aduerſùs Parlad. docuit Azeuedus, à nonnullis receptus.

64 Cõfeſſio clara debiti, nedùm poſt præſcriptum ſolum ius exequendi per decennij lapſum, ſed etiam poſt præſcriptam ſimùl perſonalẽ actionẽ per lapſum 20. annorũ iudicialiter abſolutè facta, paratam intra aliud decẽnium executionẽ habet, & quare? cũ n. ſeq. vbi huius ſent. authores recenſentur.

65 Confeſſio à recognitione in quo differat?

66 Salariã famulorum, pharmacopolariũ, & ſimilium perſonarum, triennij ſpacio apud nos præſcribuntur, niſi poſtea debiti confeſſio fiat.

67 Scriptura noua debiti ſi per debitorẽ fiat poſt præſcriptam actionem perſonalem, ea què tunc recognoſcatur, eodem modo executionem habebit, ac iudicialis confeſſio tunc facta.

68 Ordo litteræ ita demùm attendẽdus eſt, cùm menti, & intentioni diſponentis nõ refragatur, ſecùs ſi illi contradicat, & qualiter hoc contingat?

69 Lex 63. Tauri, & l. 6. tit. 15. lib. 4. compilat. & ſi primo loco ſtatuant, ius exequendi decennio præſcribi, quàm de præſcriptione ordinarij iuris diſponant, non propterea præſcriptio iuris exequẽdi chirographum præcedere debet; & quare?

70 Diſpoſitum cùm quid eſt à lege primo loco per modũ doctrinæ, & exempli gratia, non eſt ſumendum argumẽtum ab ordine litteræ.

71 Præſcriptio iuris executiui ita demùm ex vi ordinis legum Regiarum præcedere debet præſcriptionem iuris ordinarij, cũ vtrumque ius ab initio ſimul cõpetit, ſecùs ſi primò ius ordinarium competat; quia id primò præſcribetur.

72 Ius agendi ordinariè ex contractu in chirographo celebrato, ſtatim vel poſt diei, aut conditionis implementum cõpetit, quomodocumquè contractus ipſe plenè probetur; ius verò agendi executiuè non niſi poſt iudicialem recognitionẽ, aut debiti confeſſionem.

73 Scriptura priuata purè facta, & in publicam formam redacta, ex eo tempore ita firma eſt, & executionis iure gaudet, ac ſi publica ſemper fuiſſet.

74 Contractus vel alterius cuiuſcumque actus initium, & origo in iure regulariter attenditur.

75 Scriptura priuata & ſi in publicã formam poſtea redacta ſit, nõ tamen ab initio executiuum ius habet, inſtar ratificationis actus nulli.

76 Negligentia ita demùm nemini debet eſſe proficua, ſi culpa adſcribi poſſit, & qualis ea ſit? ſecùs aliàs.

77 Creditor chirographarius iure non tenetur petere recognitionem chirographi, itaùt ob eam non petitam poſſit ei culpa imputari, & quare? cũ 2. n. ſeqq.

78 Et ſi recognitionem peteret, poſſet eã non obtinere, & quare?

¶ Culpa, aut dolus ei non poteſt imputari, qui ſuo iure vtitur.

79 Debitor in diem, poſt eius lapſum ſtatim moram cõtrahit abſque interpellatione, purus verò non niſi poſt interpellationem iudicialem, vel extraiudicialem.

80 Debitor aliquando ſibi cõmodũ parat, ius què acquirit aduerſus creditorẽ ex eo ipſo, in quo ab illo beneficiũ accepit, putà non exacti multo tempore debiti.

81 Creditori chirographario, cui quo debitor ad eius inſtãtiã legitimè chirographũ recognouit, eodem modo nocet decennij lapſus, ne poſtea executionem petere valeat, ac creditori ex inſtrumento publico.

82 Præſcriptionẽ iuris executiui per ſolam executionis petitionẽ, & inſtrumẽti productionẽ in iudicio factã intra tempus ad exequendum datum interrũpi, quaſi lis per eam videatur conteſtata, nonnulli exiſtimarunt.

83 Cõtraria ſententia, vt verior defenditur.
84 Libelli oblatio etiã in ordinarijs iudicijs non ſufficit ad præſcriptionis interruptionem, niſi ſequatur conuentio, ſeu citatio alterius partis.
85 In executiuis multò minùs ſufficit, & quare?
86 Bart. conſ. 36. vol. 1. & in l. ſi quis ſtipulatus 57. n. 4. D. de ſolut. rectè intelligitur.
87 Libelli oblatio altera parte præſente in iudicio facta, ſufficit ad præſcriptionẽ interrumpẽdam tam in iudicijs ſummarijs, & executiuis, quàm in ordinarijs.
88 Præſcriptio non ſemper per ſolam citationem ciuiliter interrũpitur, ſed aliquãdo etiã litis conteſtatio deſideratur, & quid iure Regio?
89 Litis conteſtationis vim in executiuis habet primus actus repugnans, & contradicens.
90 Deciſio incidens Hiſpalenſis Senatus.
91 Præſcriptionis interruptio per ſolam citationem, aufert omne tempus ante elapſum, & nouæ præſcriptioni iuxta antiquã actionis naturam locum facit.
92 Quæ per litis conteſtationem contingit, actionem qualiſcumque vitæ, etiam breuiſsimæ, in 40. años perpetuat, etiam in executiuis.
93 Perpetuationis actionum materia ſublata nõ eſt per l. 63. Taur. aduerſ[9] Ant. Gom. ibi, cuius fundamento ſit ſatis.
94 Deciſio altera Hiſpalenſis refertur.

DE IVRE EXEQVENDI, EX CHIROGRAPHO in iure recognito competente, quo tempore præſcribatur, & vnde id currere incipiat? ad intellectum *l. 63. Tauri, & l. 6. tit. 15. iuncta l. 5. tit. 21. lib. 4. nouæ compilat.* & obiter de intellectu *l. 1. D. qui potiores in pign. hab. & l. 3. & 4. tit. 13. lib. 3. ordinam.* ac de recognitione, vel confeſſione poſt præſcriptam perſonalem actionem facta; & de præſcriptione iuris executiui, per quem actum interrumpatur, & ad quod vſque tempus ex quo interrupta eſt prorogetur?

DISSERTATIO XXVI.

APPENDIX TRIVM PRÆCEDENTIVM.

1 CVM chirographo in iure recognito iure noſtro Regio exequẽdi ius competat, vt hactenùs latè tradidimus, conſequens eſt, vt id ius decẽnio præſcribatur, iuxta *l. 63. Tauri,* quæ eſt *l. 6. tit. 15. lib. 4. nouæ compilat.* qua generaliter traditum eſt, ius exequẽdi, ex perſonali actione cõpetẽs, decem annorum præſcriptione tolli, ac finiri, atq; ita in terminis chirographi recogniti obſeruat Azeued. *in d. l. 6. num. 6.* ac poſt alios nouiſsimè D. Ioan. Baptiſt. Valençuela *conſ.* 112. *n. 1. tom. 2.*

2 Cæterùm hac in re quotidianum illud dubiũ maximè in Hiſpalenſi Senatu, vbi innumeri cõtract[9] per priuatas ſchedulas celebrãtur, occurrere ſolet; quod idem Azeued. in relata *l. 6. n. 7.* excitauit, latè què proſequitur vſque ad *n. 14.* à quo videlicèt tẽpore in chirographo, vel alijs huiuſmodi priuatis ſcripturis decennium iſtud currat, an à die recognitionis, an verò à die cõtractus in eis celebrati, ſi purus ſit, aut ſi conditionalis, vel in diem, ab euentu conditionis, vel lapſu diei, ad ſolutionem deſsignati? & hoc vltimum, re ad partes diſcuſſa, magis probat Azeuedus *in d. l. 6. à num. 10. verſ. Pro contraria verò parte*, & remiſsiuè ad eum locũ *in l. 5. n. 19. tit. 21. lib. 4. nouæ cõpila.* cui accedunt Ioan. de Heuia Volañ[9] *in curia Philipp. 2. part. §. 1. num. 5. poſt princ. verſ. Aunq̃ no ſe niega,* D. Valẽcuel. *d. conſ.*

Digitized by Google

d. conſi. 112. *num.* 3. 4. *&* 5. Pro qua ſententia ſequentia potiſsimùm expendi ſolent.

3 1. Primú eſt, quòd præſcriptio cuiuſlibet iuris ex eo tépore currit, ex quo ius ipſum cōpetit, & in iudicium deduci poteſt, ex reg. tex. *in l. in rebus* 30. *verſ. Omnis autem*, illic. *Ex eo tempore oppmatur, ex quo poſſint actiones mouere*, *C. de iure dot. & l. ſicut in rē* 3. *verſ. Quæ ergo*, illic. *Ex quo purè competere ceperunt*, *C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *ann. l.* 1. *§. fin. C. de annali except.* cum ſimilibus, ex quibus ſic vltra ordinarios *obiquè*, notat Franciſcus Balbus *de præſcript.* 1. *p. ſextæ part. n.* 16. ac poſt plures latiſsimè Card. Tuſchus *pract. concl. to.*
4 6. *lit. P. concluſ.* 525. * At ius agendi ex contractu, etiam in priuato inſtrumento cōtento, vel ſtatim competit, ſi contractus ipſe ſit purus, vel ex quo dies venerit, aut conditio ſit impleta, ſi in diem, vel ſub cōditione fuerit celebratus, *l. cedere diem* 213. *D. de verb. ſignif. §. omnis* 2. *& §. ſub condit.* 4. *inſt. de verb. obligat. l.* 12. *&* 14. *tit.* 11. *partit.* 5. ergo ex eodem ipſo tempore curret præſcriptio iuris, ex illo inſtrumento ſeu chirographo licèt poſteà recognito competétis, vt generaliter probat tex. *in l. cū notiſsimi* 7. *§. illud*, illic. *Poſt cōditionis exitū, vel poſt inſtitutæ diei lapſum præſcriptiones* 30. *vel* 40. *annorum initium accipiunt*, *C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor.* & in ſpecie quòad ius executiuum ex eo probatur, quòd recognitio, ex qua ius illud producitur, cùm
5 * nihil aliud faciat, quā declarare, & approbare denuò contractum, in ſcriptura contentum, vt diſſertat. 21. & ſequentibus non ſemel diximus, etiam ſi poſteà facta ſit, trahi nihilominùs debet ad initium contractæ cum effectu obligationis, itaùt ex illa quomodocumquè poſsit agi, arg. tex. *in l.* 1. *in principio*, *verſ. Cùm ei causa*, illic. *Non vtiquè ſolutionum obſeruanda ſunt tempora, ſed dies contractæ obligationis*, *l. qui balneum* 9. *in princip. verſ. Quoniam tamen*, *& l. potior* 11. *§.* 1. *verſ. Cùm enim ſemel*, *D. qui potiores in pignore habeantur*, iuncta reg. text. *in l. heredes palam* 21. *§.* 1. *verſ. Et puto*, illic. *Nihil enim nunc dat, ſed datum ſignificat*, *D. de teſtamen.* cum ſimilib⁹, à me in ſimili expenſis *diſſertat.* 24. *num.* 75. & regu. *ratihabitionem* 10. *lib.* 6. & confirmatur
* quia ſchedula priuata non debet eſſe 6
melioris conditionis, quàm inſtrumētum publicum, quod priuato præferri conſtat *ex l. ſcripturas* 11. *C. qui potiores in pign. hab. & l.* 31. *tit.* 13. *partit.* 5. cum his, quæ circa hæc iura latè ſcripſi *diſſertat.* 21. *per totam*, at ius * exe- 7
cutiuum, ex publico inſtrumento competens, decennio præſcribitur, à die contractus in eo purè celebrati, vel termini ad ſolutionem in eodem præfixi, aut conditionis euenientis computato, vt ex relata ratione docuerūt Didacus Caſtellus *num.* 19. *&* 20. & Palacius Rubeus *num.* 16. *in dict. l.* 63. *Tauri*, Anton. Gomezius *in l.* 64. *ſequenti, num.* 7. Gomezius Leonius, vel Legionenſis *in centuria informatian. ac deciſ. Hiſpalenſiū, facto, ac deciſ.* 88. *n.* 1. *&* 2. Azeued. *in d. l.* 6. *cōpilat. n.* 7. Parladorius (quem ipſe corruptè citat) *lib.* 1. *rer. quotidia. cap.* 1. *§.* 13. *num.* 1. Gundiſſ. Paz *in praxi*, 4. *p. tom.* 1. *c.* 1. *num.* 18. *& c.* 3. *n.* 11. Amator Rodericius *de execut. cap.* 6. *num.* 59. *verſ. Ex quo rectè ſequitur*, Alphonſus Villadiego *in politic. c.* 2. *num.* 53. *ad med.* Volanus *in curia Philipp.* 2. *part. §.* 1. *num.* 5. *& §.* 7. *num.* 7. ergo & ius executiuum, ex priuata ſcriptura reſultans, eodem tempore, & ab eodem die præſcribatur.

Secundum argumentum ſumi ſolet 8
ab abſurdo vitando, quod in iure validum, ac frequens eſſe conſtat ex *l. obſeruare* 4. *§. fin. verſ. Eſt enim perquàm abſurdum*, *D. de offic. Proconſ.* *l. ſi quis ex argentarijs* 6. *§. vlti. verſ. Et abſurdum eſt*, *D. de edendo*, *l. nam abſurdum* 9. *D. de bonis libert.* cum ſimilibus, adductis à Nicolao Euerard. *in locis legalib. loco* 23. *ab abſurdo, num.* 1. Auguſt. Barboſa *ad axiomata iur. axiom.* 2. *& in locis communibus argumentorum loco* 2. Simone Vaz Barboſa, & Gabr. Aluarez *ad princip. & loca cōmunia iur. lit. A.* illo *n.* 5. *&* 95. hoc verò *à n.* 18. *&* 30. eſſet autem abſurdum, decenniū ad exequendum chirographū currere

à die recognitionis ei⁹, ergo ne id abſurdum contingat, dicendum eſt illud currere vel à die cõtract⁹, in ipſo chirographo celebrati, ſi purum ſit, aut ſi conditionale, vel in diem, à tempore euenientis conditionis, vel lapſu diei ad ſolutionem deſtinati, iuxta ſuperi⁹ tradita *nu.* 4. Minor probatur, quia ſi decennium curreret à die recognitionis, ſequeretur indè, * ordinaria actione præſcripta, ius executiuum, quod in ea fundatur, per ſe ſubſiſtere, ac denuò introduci poſſe, putà recognitione facta poſt viginti annos à celebratione contractus, in chirographo purè celebrati, vel ab euentu conditionis, aut lapſu diei, in eo ad ſolutionem præfixi, adeo quòd poſt extinctam ordinariam actionem; in quo ius minimè admittit, cùm * qualitas abſque ſubiecto ſubſiſtere nequeat, *l. eius qui in prouincia* 41. *poſt medium*, illic. *Nam ſi nominatim fortè Titio domino ſuo mortuo iam dari ſtipulatus ſit, proculdubio inutiliter eſſet ſtipulatus*, *D. de rebus credit. l.* 4. *§.* 1. illic. *Non poteſt æſtimari bonitas loci, qui non extat*, *D. de act. empti*, cum ſimilibus, relatis ab Auguſt. Barboſa *axiom.* 196. Simone Vaz Barboſa, & Gabr. Aluarez *ad principia, & loca communia iur. litt.* Q. illo *num.* 1. hoc verò *num.* 2.

9 (margin note at "nis, ſequeretur indè")

10 (margin note at "ius admittit")

11 Tertium ſumitur argumentum ab ordine litteræ, quod validum ſimiliter eſt in iure, ad hoc vt ex tali ordine eliciatur, ac præſumatur mens, & intentio diſponẽtis, vt primo loco ſcriptum præcedere debeat, *l. quoties* 34. illic. *Si quidem ita legatum fuerit Titio, & Meuio, poteſt dici priori Titio, deinde Meuio legatum datum*, *D. de vſufruct.*, *l. qui ſoluendo* 60. illic. *Solus is, qui primo loco ſcriptus eſt, hereditatem capit*, & *l. ſi non lex* 83. *§.* 1. illic. *Et ad libertatem perueniat qui priore loco ſcriptus fuerit*, *D. de heredib. inſt. l. cũ pater* 77. *§. à te peto* 32. *in fine*, illic. *Sed ordinem ſcripturæ factum ſubſtitutioni*, *D. delegat.* 2. *l. heredes mei* 57. *§. vlt.* illic. *Propter gradus fideicommiſſo præſcriptos*, *D. ad S. C. Trebell. l. generaliter* 24. *§. quid ergo* 17. illic. *Et fortaſis quis rectè dixerit, ordinem ſcripturæ ſeruandum*, *D. de fideicommiſſar. libert. l. ſi quis habens* 24. illic. *Sed qui primi fuit, liberi erunt*, *D. qui, & à quibus*, *Auth. de hered. & falcidia*, *c.* 1. *§. ſi quis autem non implens*, *verſ. Inordinatũ verò*, *collat.* 1. *c. cõcilia* 6. *§. hoc quoquè*, 17. *diſt. c.* 1. *§. cùm què lecta*, *cum ſeq. iuncta gl. verbo Mediolanenſis*, 96. *diſtinct. c. quorundam* 24. *verſ. Volentes*, *iuncta gl. verbo Prædicatorum*, & *c. ſi quis iuſto* 46. *verſ. Verũ, in fine*, illic. *Is qui primò in inſtrumento, vel litteris procurationis extiterit nominatus*, *de elect. in* 6. cum alijs ſimilibus, & vltra ordinarios *vbiqui*, notarunt Felin⁹ *in c. cùm di. ecta* 22. *n.* 4. & 5. *de reſcript.* Hippolyt. Marſil. *ſingul.* 672. Nicol. Euerard. *in locis legalib. loco* 1. *nu.* 7. & 13. Neguſant. Fano *de pignor.* 4. *mẽbro* 2. *partis*, *n.* 109. *ad fin. verſ. Quartò quãdo iſta duo inſtrumenta*, *et n.* 110. & 2. *membro* 5. *partis*, *nu.* 45. *verſ. Quandoquè tamen*, Maranta *de ordine iud.* 3. *p. principali*, *nu.* 108. vltra alios congeſtos à Bernardin. Alphano *collectan.* 5. Maſcard. *de probat. tom.* 1. *concluſ. mihi* 575. *n.* 8. & *tom.* 2. *concluſ.* 1234. *ex nu.* 11. Cardin. Dominico Tuſcho *practs. concluſ. tom.* 5. *litt.* O. *concl.* 196. Ioanne Maria Nouario *quæſt. forenſ. p.* 1. *q.* 133. *n.* 3. 4. & 5. Scipione Rendine *in promptuario receptarum ſent. in miſcellaneis*, *quæ extant ad fin. libri*, *ſub n.* 2. D. Valençuel. *conſ.* 1. *n.* 67. 68. & 69. & *conſ.* 63. *n.* 112. & 167. nouiſſimè Auguſt. Barboſa *in locis communibus argument. loco* 80. Simone Vaz Barboſa, & Gabriele Aluarez *ad princip. & loca communia iur. litt. A.* illo *n.* 94. hoc verò *n.* 488. & *lit.* O. illo *à n.* 14. hoc verò *à n.* 30. At * *in d. l.* 63. *Tauri*, & ſimili cõpilat. primo loco ſcriptum, ac diſpoſitum eſt, ius exequendi decennio præſcribi, quàm de præſcriptione iuris ordinariè agendi quicquam diſponatur, ergo præſcriptio iuris exequẽdi chirographum precedere debet, aut ſaltem non ſubſequi præſcriptionẽ ordinariæ actionis, & conſequenter non debet incipere à recognitione, ſed à die confecti chirographi, vel euentu conditionis, aut lapſu diei, in chirographo appoſiti. 12

Nec vt huic occurratur obici probè dicetur, ius agendi perſonali actio- 13

ne ex

ne ex priuata ſcriptura, quemadmodùm & ipſum exequendi ius, non niſi
poſt eius recognitionem competere,
indè què curſum ſuum incipere. Tum
quia id notiſsimis repugnat iuris principijs, quibus traditum eſt, priuatam
ſcripturam per teſtes, vel aliter, etiam
abſque partis recognitione probatã,
iux efficax ab initio aduersùs ſcribentem conſtituere, tex. *ſic intelligẽdus in
l. Publia Meuia 26. verſ. Reſpondit*, illic. *Sed probationem depoſitarum rerũ impleri poſſe, D. depoſiti*, & apertior *in l.
ſcripturas 11.* illic. *Siue teſtibus adhibitis, ſiue non*, iuncto textu ibi. *Quaſi publicè conſcriptas, ſi perſonalis actio exerceatur, ſuum robur habere decernimus, &
Auth. ſi quis vult, C. qui potiores, in pign.
habeantur, Auth. de inſtrum. caut. & fide. §. ſi quis igitur vult cautè deponere, cũ
duobus ſequentib⁹, collat. 6. c. 2. de fide inſtrum. l. 114. verſ. Eſſo meſmo dezimos, &
l. 119. verſ. Fueras ende, tit. 18. part. 3.*
cũ his, quæ *vbiquè* notarũt omnes, & *in
l. admonẽdi 31. D. de iureiuran.* vbi præ
alijs proſequitur optimè Iaſ. *in lectu.
ex n. 76. & in repetit. ex n. 87.* idem Iaſ.
conſ. 129. n. 4. & latiùs ex n. 11. lib. 1.
Stephan⁹ Bertrand⁹ *conſ. 168. n. 1. &
2. vol. 6.* Rebuf. 1. *to. ad ll. Gallicas, tit.
de chirographo. recognit. in præfat. à n. 28.*
Aymon Craueta *de antiquit. temp. 1. p.
§. viſo de verbis, ex nu. 10. & §. quæritur
etiam, à num. 33.* Matth. Afflict. *deciſ.
Neapolit. 181. n. 8.* & ad eum Thom.
Grammat. & latè Cęſar Vrſillus *in addit.* D. Præſes Couarr. *in pract. quæſt. c.
22. ex n. 1.* Gaſpar Caballinus *milleloq. 656. cum tribus ſeqq. p. 2.* Maſcard.
de probat. tom. 1. concluſ. 111. & tom. 3.
14 *concluſ. 1300. per totas.* Tum etiam *
quia ſi aliud diceremus, aliud indè nõ
modicum ſuccederet abſurdum, nempè actionem perſonalem, ex contractu in eadem ſchedula celebrato cõpetentem, ſi illa nunquàm fuiſſet recognita, nunquàm etiam per mille annos
præſcribi, contra præfatas leges Regias Tauri, & compilat. ...

15 Quartò pro hac parte & illud vrgèt, quòd priuatæ ſcripturæ recognitio, legitimè in iudicio facta, neceſſe
eſt vt in publicam formam redigatur à
notario cauſæ, corã quo illa facta eſt,
iuxta reg. text. *in c. quoniam contra 11.
verſ. Statuimus*, illic. *Qui fideliter vniuerſa iudicij acta conſcribãt, extra de probat. l. 7. verſ. E deuen otroſi*, ibi. *E los otorgamientos, q̃ las partes fizieren en juyzio, tit. 4. p. 3.* At priuata ſcriptura * 16
purè facta, & in publicam formam poſteà redacta, vim executiuam habet, ac
ſi ab initio publicè confecta fuiſſet, vt
voluit gloſſa celebris *verbo depoſitionibus, verſ. oltim. in l. fin. C. de edicto Diui
Adriani toll.* & communis, quam reſoluũt plures, ſupra à nobis relati *diſſert.
21. n. 33.* quibus addo nunc Rodericũ
Suarez, elegãter eam gloſſæ traditionem, quam & ſingularem, & ab omnibus approbatam dicit, explicantem,
& exornantem *in l. poſt rem iudicatam,
D. de re iud. in declar. leg. Reg. limit. 3. ex
n. 1. verſ. Primùm, maximè num. 2. verſ.
Quomodocumque ſit, & num. 4. & 5.* vbi
præceptor meus Valdeſi⁹ *litt. B.* alios
cõgerit. Ergo ſi iudicialiter fuerit recognita, retrò à die quo confecta eſt,
vel in quem obligationẽ contulit, executionis ius obtinebit, atquè adeò ab
eodẽ ipſo die decẽ anni, quib⁹ exequẽdi ius præſcribitur, currere incipient.

Deniquè quia negligentia ſua nemini debet eſſe proficua, quinimò noxia, cùm in ſe culpam habeat, quam negligens ſibi debet adſcribere, *l. Diuus 17.
Marcus 14. in fine*, illic. *Non immeritò
culpæ eorum adſcribendum eſt, qui negligentiores in officio fuerũt, D. de officio Præſidis, l. non enim 16.* illic. *Non enim negligẽtibus ſubuenitur, D. ex quibus cauſ. maior. l. pupillus 24. verſ. Quoniam alij creditores ſua negligentia expenſum ferre debeant, D. quæ in fraudem credit. cum vbiquè notatis*, optimus textus * *in extra- 18
uaganti execrabilis, verſ. Statuimus, Ioãnis 22. de præbend.* vbi ſecundum beneficium cum primo incõpatibile adeptus, & negligens, cùm poſſet, eius poſſeſsionem intra menſem petere, & capere, vel alterum eligere, non minùs
primum ipſo iure amittit, quã ſi ſecundi poſſeſsionem reuerà apprehẽdiſſet,
aut ſi illius poſſeſsionem capiens, vel
primum eligens, alterum coram ordinario ſub teſtimonio publico intra idẽ

ſpacium re, & verbo dimittere negli-
gat, vtroque priuatur. Porrò creditor
cautionem habens priuatam ſui debi-
toris, iure potuit vel ſtatim, vel poſt
euentum conditionis, aut termini lap-
ſum illius recognitionem petere, at-
què ita executiuum ius aduerſùs debi-
torem ipſum cōſequi, ergo cùm id ne-
gligenter facere omiſerit, non minùs
decennij ad exequendū conceſsi præſ-
criptio aduerſùs ipſum curret, quàm
ſi reuerà debitor ſcripturam recogno-
uiſſet, ne alioquì creditori negligen-
tia ſua in recognitionem petendo pro
ficua ſit, contra ſuperiorem regulam.

19 Quibus nihil refragantibu , con-
trarium ſæpiſsimè in ſimilibus caſi. us
Hiſpalenſis Senatus iudicauit, execu-
toria confirmans inferiorum iudicum
mandata ſeu decreta, prolata in debi-
tores chirographarios, qui chirogra-
pha ſua iudicialiter recognouerunt,
etiam poſt decennium trāſactum à die
cōfectionis eorum, vel purificatæ, aut
repræſentatæ obligationis in eis con-
tentæ. Ex eo potiſsimùm, * quòd lex
Regia 5. titul. 21. lib. 4. nouæ compilat.
20 exequendi ius tantùm tribuit priuatæ
ſcripturæ recognitæ, atq; adeò ab ip-
ſo die recognitionis, vt conſtat ex il-
lis eius verbis, *los conocimientos reco-
nocidos por las partes ante el Iuez, &c.*
iunctis illis, quæ paulò poſt ſequūtur,
trayan aparejada execuciō, nam hæc exe
cutionis qualitas, adiuncta verbo *re-
conocidos*, debet intelligi ſecundùm tē-
21 pus verbi, * iuxta reg. textus *in l. ſed
& ſi 7.* (aliàs *l. eum qui 8.*) *§. Prætor ait
11. iuncto §. Publiciana 14. D. de Publi-
cia. in rem act. l. in delictis 4. §. ſi extra-
neus*, illic. *Quia non videtur domino ſciē-
te feciſſe, cùm eo tempore dominus non fue-
rit, D. de noxalib. l. Titius 25. verſ. Mar-
cellus*, illic. *Conſtitutionibus enim Princi-
pum non militum teſtamenta, ſed quæ à mi-
litibus facta ſunt confirmantur, D. de teſ-
tam. milit. l. 2. verſ. Quoniam ea verba ad
mortis tempus referuntur, D. de auro, &
arg. leg. l. ex facto 17. §. ſi quis antē ſuſ-
ceperit, D. ad S.C. Trebell. c. ſi eo tempore*
9. illic. *Cùm tempore datæ ipſarum adhuc
non eſſet idoneus, de reſcriptis in 6.* quam
regulam ad varia expendūt, & expli-
cant Alex. *conſ. 46. nu. 8. & conſ. 151.
n. 2. lib. 2. conſ. 59. n. vlt. lib. 5. conſ. 143.
n. 1. & conſ. 198. n. 10. lib. 6. & conſ. 5.
n. 3. lib. 7.* Philipp. Dec. *conſ. 5. num. 4.
conſ. 37. n. 8. verſ. 4. principaliter, conſil.
217. nu. 8. conſ. 286. & 322. vbiquè n.
2. tom. 1. conſ. 421. n. 9. conſ. 427. n. 2.
conſ. 433. n. 7. conſ. 443. n. 16. cōſ. 452.
n. 12. conſ. 480. n. 8. conſ. 585. n. 4. conſ.
661. n. 13. & conſ. 684. num. 4. tom. 2.*
Tiraq. *de retractu conſanguin. §. 1. gloſſ.
9. num. 96.* Seraphin. *de priuileg. iuram.
priuil. 13. nu. 42. verſ. Et quia etiam, &
priuil. 98. n. 20.* Roland. à Valle *conſil.
100. n. 27. vol. 2. conſ. 6. num. 9. & conſ.
96. n. 6. vol. 4.* Menoch. *conſ. 97. num.
106. cum 2. ſeqq. lib. 1. conſ. 106. n. 105.
cum totidem ſeqq. conſ. 107. n. 22. conſil.
142. n. 6. & conſ. 149. n. 33. lib. 2. conſ.
211. n. 44. & conſ. 269. num. 12. lib. 3.
conſ. 335. n. 49. lib. 4. conſ. 442. n. 4. &
conſ. 473. nu. 3. lib. 5. atquè alibi paſſim*,
Surd. *conſ. 23. n. 10. lib. 1. conſ. 216. nu.
2. & conſ. 276. n. 25. lib. 2. conſ. 335. n.
20. conſ. 403. n. 59. conſ. 440. n. 23. lib.
3. conſ. 455. n. 5. conſ. 488. num. 28. &
conſ. 554. nu. 22. lib. 2. & de alim. tit. 9.
q. 13. n. 5.* D. Valençuela *conſ. 113. n.
25. & conſ. 123. n. 55. tom. 2.* vltra in-
numeros penè alios congeſtos à D.
Ioan. del Caſtillo *quotid. controuerſiar.
tom. 4. cap. 31. nu. 36. & tom. 5. cap. 90.
n. 22.* & à Gabrie. Aluarez *ad axiomata
iur. litt. Q. num. 13.* conferunt quæ de
qualitate, à lege vel ſtatuto requiſita
ante omnia verificanda, vt illi locus
ſit, cum pluribus notauimus *diſſertat.
7. n. 5.* & vltra ibi relatos, tradit Eue-
rard. *in locis legalib. loco 1. ab ordine, nu.
9. & loco 22. ab effectu eorum, quæ ſimùl
requiruntur ad eſſe, n. 6.* Ant. Gamma, &
ad eum Flores de Mena *deciſ. 263. nu.*
3. & in ſpecie magis * quòd executio- 22
nis virtus, & qualitas neceſſariò ineſ-
ſe, ac verificari debeat antequàm man
datum de exequendo decernatur,
nec ſufficiat eam poſteà ſubeſſe, ſeu ve-
rificari docuerunt Auendañus *in l. 4.
& 5. per tex. ibi, titul. De las excepciones
lib. 3. ordinam. n. 20. in fine princip. verſ.
Qualitas enim, & de exeq. mandat. 1. p. c.
1. n. 27. §. iſtud tamen erit, verſ. Et vir-
tus executiua*, Gutierr. *conſ. 30. nu. 13.*
D. Va-

D.Valençuela *conſ.*140.*n.*4.*to.*2.iun-
ctis quæ poſt plures alios nos ſuperi⁹
tradidimus *diſſert.*24.*n.*34. induci q;
non malè poteſt *l.*2.*in verbis. Que cada
y quando que moſtraren ante los Alcaldes,
y Iuſticias cartas, y contratos publicos, y
recados ciertos de obligaciones, que las di-
chas juſticias las cumplan, y lleuen a deui-
da execucion, & l.* 19. *verſ. Ordenamos,*
illic. *Que quando ſe pidiere alguna execu-
cion, y a el Iuez le pareciere, que la eſcrip-
tura, o recado porque ſe pide, deue ſer exe-
cutada, de ſu mandamiento de execucion
tit.* 21. *lib.* 4. *noua compilat.* ex quibus
planè conſtat, executionem non antè
competere, quàm adſit, & in iudicio
producatur id, cuius virtute illa decer
nẽda eſt, adeò què ex chirographo nõ
antea competet executio, quàm in iu-
re fuerit recognitũ, cùm hæc ſola qua-
litas executionẽ tribuat. Eàdem igi-
tur ratione nec decennij præſcriptio
curret niſi à die recognitionis. Conſe-
23 quẽtia patet,* quia & huiuſmodi præſ
criptio iuri executiuo dũtaxàt tribui-
tur *in d.l.*63.*Tau.& d.l.*6.*tit.*15.*lib.*4.
*noua compilat.*illic. *El derecho de execu-
tar por acciõ perſonal ſe preſcriue por diez
años*, atquè adeò minimè præſcriptio
curret antequã ius ipſum executiuum
productũ fuerit. Quod & ratione pro-
batur, quia ad hoc tantùm præſcriptio
introducta eſt, vt extinguat aliquod
ius formatum, & in iudicium deduci-
bile, vt conſtat ex iuribus in 1.arg.ad-
ductis, ad cuius ſolutionem id aptiùs
exponemus, ac docuit Bart.*in l.pignori*
13.*poſt med.verſ. Quia præſcriptio, D.de
vſucap.* vbi etiam voluerũt Ang. *Simi-
liter poſt med.verſ.Ego ſemper dixi,* Imo-
la *n.*2.& Ludou.Roma.*ſub eod.n.verſ.
Præterea vbi ex facultate,* Philip. Dec.
*cõſ.*163.*n.*4. Ex quibus ferè ſic inſimi-
di voluit Angel.*in l. ſi fideiuſſor* 27.*poſt
princip.verſ.Et per hoc dico, C.de fideiuſ-
ſor.* receptus ab Hippol. Marſil. *ſing.*
135.*verſ. In quo breuiter*, tametſi poſ-
teà variet *ſing.*484. *ſi vera loqui*, quo-
rum meminit Ioannes Gutierrez, *pra-
ctic.quæſt. lib.*1.*quæſt.* 123.*nu.*2. *verſ.
Angelus verò*, & in terminis noſtris ad-
uers⁹ Azeuedũ veriſsimè reſoluit idẽ
Gutierr. *pract.quæſt.lib.*3.*q.*35.*& n.*5.
ſubſcribunt Ioã.Gratian.qui ſic ſæpiùs
ſe vidiſſe practicari teſtatur *reg.*381.
*n.*5.Villadieg.*in poli.c.*2.*n.*33.*in prin.*

Ex quo conſequitur, chirographũ, 24
recognitum non eò minùs executioni
mandari poſſe, quòd diem, qua confe-
cta eſt, vulgò *fecha*, appoſitam non ha-
beat, cùm ipſa tantùm recognitio, &
virtualis confeſsio, in ea incluſa attẽ-
datur, vt cuius decernitur executio, ar
gu.tex.*in l.*1.*§.debitum,*ibi: *Conſtituen-
do tenetur, D.de conſtituta pecun.* docent
Rebuf.*to.*1.*ad ll.Gall.tit.de chirograph.
recognit.in præfat.n.*48. Auend.*de exeq.
mandat.*2.*p.c.*30.*n.*11.*in princ.*Gutier.
*pract.quæſt.lib.*1.*q.*124.*n.*4. Parlador.
*lib.*2.*rer.quotid.c fin.*1.*p.§.*5.*n.*6.*verſ.
Minimè quoquè*, Villadiego *in polit.d.c.*
2.*n.*28. Quemadmodũ * nec ad fidem 25
priuatæ ſcripturæ in præiudicium ſcri
bentis, cùm ſi ab illo negetur, teſtibus
comprobanda ſit, diei & anni appoſi-
tio neceſſaria eſt, *l.cùm tabernam* 34.*§.
idem quæſijt, verſ.Reſpondit, D.de pignor.*
ex qua vltra DD.*ibi*, ſic notarũt Abb.
Panorm.*n.*6.*in fin. & n.*22. & Philip.
Dec.*ex n.*24.*in c.*2.*de fide inſtru.* Iaſ.*n.*
115.Ripa *n.*135.& Purpurat.*n.*199.
in l.admonendi 31.*D.de iureiur.* Rebuf.
*vbi proximè, n.*39.*&*92.Donat.à Fina,
*inter communes opin.tom.*1.*lib.*4.*tit.*11.
*n.*343.Gaſp.Caballin⁹ *milleloq.*665.
*p.*2.Parlad.*d.§.*5.*n.*7. Morla *in empor.
iur.ad tit.de fide inſtru.q.*3.*n.*13.Iacob.
Cancer.*var.reſolut.lib.*1.*cap.*22.*n.*9.
Fontan.*de pact.nuptial.clauſ.*1.*n.*7.*&*
8.ac poſt plures alios Nicol.Genoa *de
ſcript.priu.lib.*1.*dubitat.ſeu q.*3.*minùs
principali, poſt* 4.*principalem, ex n.*1.*&
lib.*2.*quæſt.*1.*n.*187.*&* 188.

Quinimò & ſi de præiudicio tertij 26
tractetur, putà vt ei in hypothecę iure
præferatur chirographarius creditor
anterior, non eſt præcisè in chirogra-
pho neceſſaria diei appoſitio, quam ſi-
mùl cum ſubſcriptione propria recog
noſcant teſtes ibi deſcripti, iuxta for-
mam text. *in l. ſcripturae* 11.*verſ. Niſi
fortè, C. qui potiores in pign. hab.* cùm &
ſine tali diei appoſitione, vel teſtium
interuẽtu ſufficiat anterior chirogra-
phi recognitio, legitimè in iudicio à
parte facta, vt creditor cui in eò ius
hypo-

hypothecæ cōſtituerat, præferatur al-
teri, cui poſteà in publico inſtrumen-
to ſub eodem hypothecę iure ſe ſolē-
niter obligauit, vt latè cum pluribus
reſoluim⁹ *differt.* 21. *n.* 23. ergo multò
magis talis recognitio chirographi,
die carentis, ſufficiet ad executorium
mandatum contra ipſum recognoſcē-
tem decernendum.

27 Nec in contrarium obiecta quicquā
habent momenti, non primum, quod
pro noſtra potiùs ſententia retorque-
tur, nam (vt *n.* 23. vidimus) præſertim
illa nititur maiori eius argumenti pro
poſitione, quam proindè abſolutè cō-
cedimus, at minorem non ſic abſolutè
fatemur, ſed tātùm quòad ius ordina-
riè agendi, vel etiam executiuè ex in-
ſtrumento publico, quod per ſe paratā
executionē habet, non verò quòad ius
agēdi executiuè ex priuato inſtrumē-
to, hoc enim ius ante eius recognitio-
nem nō oritur, etiam ſi lapſus ſit dies,
in eo ad ſolutionē deſtinatus, vel con-
ditio impleta, cū adhuc deficiat qua-
litas executionem tribuens, nempè re
cognitio, ac proindè cùm executiuum
ius interim in iudiciū deduci nequeat,
planè pro nobis militat regula maio-
ris propoſitionis ad hoc, quòd huius
iuris pręſcriptio à recognitionis tem-
pore, ex quo competere incipit, dum-
28 taxàt currat. Nec in alio caſu * argu-
menti conſequentia concludit, quam
vbi poſt recognitionem iudicialē dies
vel cōditio euenerit, in qua ſpecie nec
à die recognitionis, executiui iuris
præſcriptio currere incipiet, ſed à cō-
ditionis exitu, vel diei lapſu, ex regul.
tex. *in d. l. cū notiſſimi 7. §. illud, C. de preſ
cript. 30. vel 40. an.* Porrò quod ad pro
bandū generaliter cōſequentiæ locum
eſſe dicebatur, nēpè recognitionē nil
aliud facere, quā declarare, & approba
re denuò cōtractū in ſcriptura cōtētū
29 atq; adeò * trahi debere ad initiū cō-
tractæ cū effectu obligationis, itaùt ex
illa quomodocūq; poſsit agi, parū ap
tè ad ſpeciem noſtra applicatur, in qua
de excludēdo creditore à prōptiſsimo
ac vtiliſsimo executionis remedio tra
ctatur, quia traditio illa procedit tā-
tū cū de ſolo recognoſcentis præiudi-
cio agitur, ſec⁹ ſi de præiudicio tertij,
aduersùs quē retrotractioni recogni-
tionis, ex ſola debitoris poteſtate pē-
dētis, locus eſſe nō poteſt, vt in termi-
nis aduertit Ioānes Gutierrez *d. quæſt.*
35. *n.* 9. nos quē generaliter cū pluri-
bus probauimus *differtat.* 19. *n.* 53. &
latius *differtat.* 21. *n.* 62. 63. & 64. ma-
ximè *ex l. Titius 4. D. quæ res pignori, l.
1. §. alia cauſa, l. qui balneū 9. §. ampliùs,
verſ. Si modò non ea, & l. potior 11. in
princ. & §. ſi eblonus, D. qui potiores, l. di-
uerſis 8. C. eod. tit. l. 27. verſ. Caſi vn ho-
me, tit. 13. parti. 5.*

Quibus nō obſtat tex. difficilis *in d.* 30
*l. 1. in princ. verſ. Quærebatur, D. qui po-
tiores*, cui apud nos cōſonat *l. 33. verſ.
Otroſi dezimos, q̄ caſando, tit. 13. p. 5.* vbi
dotis numeratio cōſtante matrimonio
facta marito, cui primò promiſſa erat
ſub hypotheca de illa accepta reſtituē
da matrimonio ſoluto, ad ipſius pro-
miſsionis initium trahitur, in præiudi-
cium creditoris, cui interim maritus
eandem rem pignori obligauit. Quia
ſpecies *d. l. 1. in princip.* & ſimilis par-
titæ, longè diuerſa eſt ab ea, quæ pro-
ponitur *in d. l. Titius*, ac ſimilibus, in
quibus implementum hypothecarij
contractus futuro creditori facti, ex
mera debitoris, hypothecam ei ſubii-
cientis, volūtate pēdebat, quippè qui
illo quoq; inuito potuit nō accipere,
atquè ita ius pignoris, vel hypothecæ
ſoluere; quo caſu, ne in ei⁹ ſit poteſta-
te, præſentē aliū creditorē, cui ob pe-
cuniā acceptam eādem rem hypothe-
catam vendidit, vel rursùs hypothecæ
iuri ſuppoſuit, pro libito fraudare, pe-
cuniam poſtea accipiendo ab eo, cui
primò illam obligauerat, meritò ſecū-
dus hypothecarius, ac neceſſari⁹ credi
tor priori, qui interim volūtarius fuit
tātū, & nō niſi à tēpore ſubſecutæ nu-
merationis neceſſarius eſſe cæpit, om-
ninò præfertur, iuxta ea, quæ relata
differtat. 21. *ex num.* 62. latiſsimè dixi-
mus. Cuius contrarium euenit in ſpe-
cie memoratæ *l. 1. in princip. D. qui po-
tiores*, ibi ſiquidem implementum hy-
pothecarij cōtract⁹ à marito celebra-
ti cū eo, qui dotem ſibi pro vxore pro-
miſit, de reſtituenda illa matrimonio
ſolu-

Digitized by Google

ſoluto, & ſi in eum caſum collati, quo
dos ipſi ſibi traderetur, vel ſolueretur, ex ſola ipſius voluntate, ac poteſtate non pendebat, ſed & dotem pro-
31 mittentis, * qui ſicùt à marito ad eius ſolutionem cogi potuit, itaùt illius non exactæ, aut accepto latæ periculum ad maritũ regulariter pertineat, *l. ſi extraneus* 33. *& l. vir ab eo* 49. *aliàs* 50 *verſ. Reſpondit, D. de iure dot.* ſic vice verſa maritum iam ab ipſo promiſſionis initio, ſi conſtante matrimonio illa facta ſit, vel ſi illud præceſſerit, à die contracti matrimonij, ex quo dotis promiſsio valere incipit, iuxta regul. tex. *In l. 3. l. plerumquè* 10. (*al.* 11.) *§. ſi ante matrimonium, & l. tali facta* 48. *D. de iure dotium, & l. fin. verſ Sicùt enim dos, C. de donat. ante nuptias*, adſtrictum habuit, vt quotieſcumquè à ſe illi dos ſolueretur, omninò eam accipere teneretur, itaùt minimè poſſet, acceptionem recuſando, ius hypothecæ ſol-
32 uere, atquè adeò * dotis ſic promiſſæ numeratio, etiam poſt pecuniam ab alio acceptam, & eiuſdem hypothecæ ſuppoſitionem ei factam ſubſecuta, retrò ad initium illud promiſſæ marito dotis, & hypothecæ per eum promiſſori conſtitutæ perducitur, vt in contractibus, ſub conditione caſuali, vel mixta celebratis regulare eſt, *d. l. qui balneum* 9. *in principio, & §. 1. & d. l. potior* 11. *§. 1. D. qui potiores, l. neceſſariò* 8. *verſ. Quòd ſi pendente, in* 1. *D. de pericu. & commodo rei vend.* cum ſimilibus relatis à Tiraq. *de retract. conſang. §.* 1. *gl.* 2. *n.* 27. *gl.* 10. *n.* 45. *& ad fin. tit. nu.* 14. Neguſant. *de pignor.* 2. *memb.* 5. *p. n.* 10. *ampliat.* 16. Ant. Gom. *var. reſol. tom.* 2. *c.* 11. *nu.* 30. Bernardo Díaz *reg.* 116. & ad eum latè Salzedo, quibus apud nos conſonat *lex* 32. vbi & notat Greg. *gl.* 1. *tit.* 13. *p.* 5. Quæ interpre-
33 tatio * apertè colligitur ex *d. l.* 1. *verſ. Quærebatur*, illic. *Cum ex cauſa promiſſionis ad vniuerſæ quãtitatis exolutionem qui dotem promiſſit compellitur*, & illic. *Nec probè dici in poteſtate eius eſſe, ne pecuniam reſiduam redderet*, vbi notat Accurſ. *verb. cõpellitur, verſ. Diſtinguitur ergo*, iuncta alia eius gl. *verb. redderet*, receptus à Iacobo Butricario *n.* 1. & 2. Odofredo *n.* 1. Bart. Fulgoſ. Saliceto, & Angelo *in princip. & n.* 1. ac cæteris communiter *ibi*, eod. Fulgoſ. *cõſ.* 216. *n.* 1. Baldo Nouello *de dote* 10. *p. principali, à n.* 37. *inter tract. DD. vol. mihi* 6. Neguſant. Fano *de pignoribus* 4. *membro* 2. *partis, n.* 77. 78. *&* 79. Cardin. Pariſio *conſ.* 102. *n.* 16. *&* 17. *vol.* 3. Ioan. Crotto *in repet. l. ſi is qui pro emptore, D. de vſucap. n.* 137. *fallent.* 5. *verſ. Notabis tamen*, Roder. Suar. *ad l. poſt rem iudicatam, D. de re iud. in declarat. legis Regni, limitat.* 7. *n.* 4. Gregor. Lop. *in l.* 27. *gl. vlt. tit.* 13. *parti.* 5. Patre Ludou. Molina *de iuſt. & iure to.* 2. *tract.* 2. *diſputat.* 536. *verſ. Licèt regulariter, & verſ. Quando autem, ſub nu.* 14. *&* 15. doctiſsimo Petro Barboſa *in l.* 1. 3. *p. n.* 32. *verſ. Sed ad perfectam, & n.* 33. *D. ſolu. matrim.* Vincent. de Franchis *deciſ.* 677. *per totam* (tametſi à *nu.* 4. dubitet an etiam inſpiciendũ ſit tẽpus promiſsionis ante cõtractum matrimoniũ, & in affirmatiuã ſententiam quandoquè conſiliũ inclinaſſe aſſerat) Borgninus Caualcan. *deciſ. Fiuizanenſi* 15. *n.* 13. *&* 14. *p.* 4. Fontanel. *de pact. nuptial. clau.* 7. *gl.* 2. *p.* 1. *à n.* 27. cum alijs infra.

Vnde in primis cauendum eſt à gl. 34
verbo hypothecam, in l. aſsiduis 12. *C. qui potiores*, quæ deciſionem *d. l.* 1. *D. eodem tit.* ad expreſſam hypothecam, à marito in fauorem dotem ſibi promittentis conſtitutam reſtringit, contrarium docens in tacita, à lege inducta, cui prælationis priuilegium negat ab initio promiſſæ dotis, ſeu contracti matrimonij, iuxta ſuperiꝰ tradita, aduersùs præſentem creditorẽ, cui interim antequã ſibi dos traderetur bona ſua expreſsè obligauerit, tametſi hãc gloſſæ traditionem ſequantur Speculator. 4. *p, tit. de obligat. & ſolut. §.* 1. *n.* 49. Iacobus Butrigar. *verſ. Item quæro quando incipiat*, & Baldus *n.* 18. *in d. l. aſsiduis*, idem Bald. *in d. l.* 1. *in* 2. *lectura, num.* 2. Socin. ſen. *conſ.* 41. *nu.* 12. *vol.* 4. Ripa *in l. priuilegia* 16. *nu.* 14. *D. de priuileg. credit.* in eam què magis inclinet, adhùc tamen propendolus, Baldus Nouellus *d.* 10. *p. n.* 39. *poſt princip. verſ. Si verò non appareat*, ac ſecurè illam amplectatur

Digitized by Google

ctatur Menoch. *conſ.* 851. *n.* 24. *&* 25.
vol. 9. & cōſtantiùs apud nos defendāt
Anton. Gom. *ad l.* 50. *& ſequentes Tauri, n.* 88. *verſ. Vnde infertur,* Ioan. Gu-
tierr. *de iuram. confirmat.* 1. *p. c.* 46. *n.* 8.
Pater Ludou. Molin. *de iuſt. & iur. tom.*
2. *tract.* 2. *diſput.* 438. *num.* 10. Amator
Rodericius *de concurſu, & priuileg. cre-*
dit. 1. *p. art.* 1. *n.* 27. *verſ. Verumtamen.*
35 Ex eo * præſertim ducti, quòd de ex-
preſſa hypotheca tantùm loquantur *d.*
l. 1. *D. qui potiores,* illic. *Pignus ſiue hypo-*
thecam de reſtituenda ſibi dote accepit, &
apertiùs *d. l.* 33. *verſ. Otroſi dezimos,* il-
lic. *Le obligaſſe ſeñaladamente ſus bienes,*
tit. 3. *parti.* 5. Pro quo rursùs Regni-
colæ expendunt tex. *in l.* 17. *ad fin. tit.*
11. *parti.* 4. illic. *Ca luego que el marido*
recibe la dote, ſon obligados porende a la
muger todos ſus bienes, ex quibus verbis
colligunt, à tempore datæ dotis dum-
taxàt eſſe obligata mariti bona pro e-
ius reſtitutione, non antè. Nam con-
trarium, * imo idem omninò dicen-
dum eſſe in tacita hypotheca, pro do-
tis reſtitutione à iure inducta *in l. vni.*
§. 1. *C. de rei vxoria acti, & in d. l. aſsi-*
dius, ex vera *d. l.* 1. ratione, & interpre-
tatione planè conſtat, quæ in eo (vt di
ximus) cōſiſtit, quòd maritus quotieſ-
cumquè ſibi dos initio contracti ma-
trimonij promiſſa traderetur, ius hy-
pothecæ pro ea reſtituenda matrimo-
nio ſoluto, inuito promiſſore tollere,
aut euitare nullo modo potuit, adeò-
què quòad id ius dotis numeratio, etiá
poſt conſtitutam præſenti alij credi-
tori hypothecam facta, ad initium pro
miſſæ dotis, vel cōtracti matrimonij,
ex quo illius ſoluendæ obligatio cæ-
pit, retrò perducitur. Quæ ſanè ratio
non tantùm in hypotheca expreſſa lo-
37 cum habet, ſed & in tacita, quæ * can-
dem omninò vim, & poteſtatē habet,
ac expreſſa, cui proindè ſi poſterior ſit,
præfertur, *l. item quia* 4. *D. de pactis, l.*
licèt 6. *D. in quibus cauſ. pign. vel hypoth.*
tacitè contrah. l. vni. verſ. Potuit ergo,
C. rem alienam gerentibus, vbi tutor, vel
curator, bona ſua etiam fiſco obligās,
cū ſuo onere obligat, præcedentis ſci-
lic. hypothecæ, tacite à iure in fauorē
minorum inductæ *in l. pro officio* 20. *C.*
de adminiſt. tut. cum traditis à Dyno *in*
c. qui prior 54. *n.* 15. *verſ. Si præcedit ta-*
cita, de reg. iur. lib. 6. Bart. *in l. ſi is qui*
28. *nu.* 1. *verſ. Idem dico, D. de iure fiſci,*
Alex. *conſ.* 58. *n.* 5. *lib.* 5. Ripa *in d. l. pri*
uilegia 16. *n.* 5. *D. de priuileg. credit.* Ne-
guſant. *de pignor.* 2. *p. memb.* 4. *nu.* 98. *&*
5. *p. princip. memb.* 2. *n.* 10. *in* 14. *ampliat.*
Balduino *de pignoribus c.* 6. *in princip. &*
circa med. verſ. Sed adijciam tamen, in in-
terpretat. *l. penult. D. in quib. cauſ. pig.*
vel hypoth. Rebuf. *tom.* 2. *ad leges Galli-*
cas, tit. de conſtitutionibus redituum, art.
1. *gl.* 14. *n.* 47. Minſing. *ſing. obſeruat.*
centur. 4. *obſeruat.* 13. *n.* 2. D. Couarr.
var. reſolut. lib. 1. *c.* 7. *in* 1. *concluſ.* Gre-
gor. Lop. *in d. l.* 27. *gl.* 1. *poſt princip. tit.*
13. *parti.* 5. Ioan. Garcia *de expenſis cap.*
8. *n.* 25. Ioan. Matienço *ad l.* 7. *tit.* 16.
lib. 5. *nouæ compilat. gl.* 5. *n.* 3. *&* 4. Car-
din. Mantica *de tacit. & ambiguis conuē-*
tionib. lib. 11. *tit.* 26. *n.* 22. D. Ant. Pi-
chardo, nonnullos ex iam citatis cor-
ruptè referente, *in tract. de priuileg. cre-*
dit. (quem inſeruit *in §. quadam actiones*
20. *inſt. de act.*) *ſub nu.* 60. ac poſt alios
D. Valençuela *conſ.* 15. *n.* 13. Non igi-
tur quicquā ad rem facit, * quòd *d. l.* 1. 38
D. qui potiores, & d. l. 33. *ad fin. tit.* 13.
p. 5. in expreſſa hypotheca tantùm lo-
quantur; tum quia cùm tacitum, & ex-
preſſum pignus in iure æquiparentur,
vt diximus, in vno diſpoſitum, & in a-
lio diſpoſitum cenſeri debet, iuxta ſu-
periùs tradita *diſſertat.* 5. *n.* 21. maxi-
mè cū tacita hæc dotis hypotheca ita
à lege inducatur, ac ſi à contrahenti-
bus expreſſa fuiſſet, *d. l. vni. §.* 1. *ad fin.*
illic. *Et hypothecā ex vtraque parte quaſi*
fuerit ſcripta, C. de rei vxoria act. tū etiā,
quia cùm ratio, quæ legislatores mo-
uit ad ita diſponendum in expreſſa hy-
potheca, æquè militet in tacita, vt ſi-
militer probauimus, idem in illa diſ-
poſuiſſe cenſentur, ex his, quæ latè tra
didimus, multis què exornauimus *diſ-*
ſertat. 7. *n.* 19. 20. *& ſeqq. & diſſert.* 11.
n. 95. Sed nec verum eſt, * tacitæ hy- 39
pothecæ priuilegium tantùm conceſ-
ſum eſſe doti datæ pro eius reſtitutio-
ne, non etiam promiſſæ, quia contra-
rium planè conſtat *ex d. l. vni. §. & vt*
pleniùs, C. de rei vxor. act. illic. *Dotes de-*
derint,

Digitized by Google

derint, vel promiſſerint, & in verſ. Nihil enim, illic. *Et ſi ſine ſcriptis dos vel detur, vel promittatur*, datio quę tantùm requiritur vt conſiſtere hypotheca poſsit, quia ſi dos non acciperetur, non eſſet quod reſtitui poſſet, matrimonio ſoluto, nec ſuper quo hypotheca caderet, cæterùm data poſteà dote, hypotheca conſiſtit ab ipſo promiſsionis, vel contracti matrimonij initio, vt diximus, quomodò procedit, & accipienda eſt *d. l.* 17. *ad finem*
40 *tit.* 15. *part.* 4. imò * & ſola dotis acceptæ confeſsio, poſt promiſsionem emanata, ſufficeret ad eius prælationem à tempore promiſsionis, iuxta ſuperiùs à nobis reſoluta *diſſertat.* 21. *n.* 65. & 71. & à Grammat. *conſ.* 114. *num.* 1. & 2. Ioſepho Ludou. *decif. Peruſi.* 66. *num.* 28. Alexan. Trentacinq. *variar. reſolut. lib.* 3. *reſolut.* 9. *de pignoribus, num.* 20. Multò igitur magis vera dotis numeratio poſtmodùm facta, ab initio propter tacitã hypothecam prælationem operabitur. Ex quib⁹, & alijs ſic multò veriùs contra Accurſ. *d. verbo hypothecam, & ſequaces*, locuerunt poſt Iacobum de Arena, Rainerium, & Zynum, Bart. *n.* 5. Alber. *n.* 4. & Salyc. *n.* 2. *ac n.* 3. *verſ. Item mouentur, in d. l. aſſiduis*, Fulgoſ. *d. conſ.* 216. Paulus Caſtrenſis *conſ.* 294. *n.* 3. & 4. *vol.* 1. Soci. ſenior ſibi contrarius, qui communem dicit, *conſ.* 269. *n.* 3. *in fin. verſ. Quartò, & vltimò præmittendum, ac num.* 4. *vol.* 2. Ioan. Crottus *in repet. l.* 1. *num.* 49. *verſ. Contrariam opinionem, D. ſolut. matrim. & in d. l. ſi is, qui pro emptore, num.* 137. *in* 5. *fallent. verſ. Et licèt ille textus*, Neguſant. qui & communiorem, & veriorem ſententiam hanc profitetur, *de pignorib⁹* 4. *membro ſecundæ part. nu.* 80. *verſ. Contrariam, iuncto verſ. Et cùm iſta opinio, ac n.* 81. Nicolaus Boer. *decif.* 331. *num.* 1. *verſ. Sed contrarium*, Nicolaus Bellonus (qui tamen inaduertenter pro ſe citat gl. *in d. l. aſſiduis*) *conſ.* 87. *n. vlt.* Ioan. Cephal. *conſ.* 448. *n.* 35. *vol.* 3. Rimnal. iun. *conſ.* 186. *nu.* 54. & 55. *vol.* 2. Petrus Barboſa *in d. l.* 1. *D. ſoluto matrimon.* 3. *part. num.* 34. Cardin. Mantica *de tacit. & ambig. conuent. d. lib.* 11. *tit.* 26. *n.* 12. Vincen. de Frãchis *d. decif.* 677. *n.* 6. *poſt med. verſ. Super qua difficultate*, illic. *Etiam in tacita hypotheca*, Ioan. Griuellus Sequan⁹ *decif. Dolana* 67. *à n.* 13. *verſ. Pro ſecunda*.
Quicquid ipſe * quòad promiſsio- 41
nem, ante contractum matrimonium factam, ſe poſteà corrigat, volens & ad id tempus retrotrahi dotis numerationem, marito conſtante matrimonio factã poſt hypothecam, ab eo præſenti alij creditori conſtitutam, quod & voluit Vincent. de Franchis *vbi proximè*, & Guidus Panzirol. *conſ.* 180. *à n.* 3. *maximè n.* 6. *verſ. Sed poſito*, ac poſt alios Molfeſ. *ad conſuetud. Neap. p.* 6. *de iu. dot. q.* 2. *ex n.* 19. Fontanel. *de pactis nuptial. d. clauſ.* 7. *gl.* 2. *p.* 1. *d. n.* 27. *in fin. iuncto n.* 34. Ant. Merca. *cõtrou. iur. lib.* 6. *c.* 35. *n.* 4. 5. 6. & 7. Nam cõtrarium, quòd ad tempus cõtracti matrimonij tãtùm retrotractio fiat, cæteri omnes multò veriùs affirmarunt, & idẽ Molfeſ. *to.* 2. *in addit. ad* 6. *p. d. q.* 2. *n.* 5. optimè Stephan. Gratian⁹, Griuelli argumentis concludenter (ni fallor) ſatiſfaciens, *diſcept. forenſ. to.* 5. *c.* 804. *nu.* 2. *maximè à n.* 7. & 15. Marius Muta *decif.* 93. *à n.* 8. Gaſp. Ant. Theſaur. quiquàm nõ per omnia firmet, *quæſt. forẽſ. lib.* 2. *q.* 34. *n.* 4. & 5. Alex. Trẽtacinq. *var. reſol. lib.* 3. *tit. de pign. reſol.* 9. *n.* 21. *verſ. Secũda eſt opinio*, Ioan. Ant. Bellonus *conſ.* 18. *n.* 81. 82. & 83. Statilius Pacific⁹ *de Saluiano interdicto, inſpect.* 3. *cap.* 4. *ex nu.* 40. *ad* 46. *incluſiuè*, Ioan. Dominicus Gaitus *de credito c.* 4. *quæſito* 11. *nu.* 1594. & *in appendice eiuſd. cap. n.* 113.

Rurſùs cauendum eſt à Zyno *q.* 1. *in* 42
fin. & Alber. *poſt princip. verſ. Quod eſt verum, in l. cùm tibi* 10. *C. qui potiores in pign. hab.* qui deciſionem *dictæ l.* 1. *D. eod. tit.* ſpecialem eſſe volunt, & à iuris regulis exorbitantem fauore dotis, tametſi eorum ſententiam aduerſùs cõmunem ſuperiùs reſolutam ſecurè amplectantur Stephan. Bertrandus *conſ.* 304. *n.* 1. *verſ. Et hoc propter fauorem, vol.* 1. *p.* 1. Tiraq. *de retractu conſanguin.* §. 1. *gl.* 10. *n. mihi* 117. *verſ. Sed cauę*, & ex aliquibus probare nitatur

Bald. Nouellus *de dote 8. part. priuilegio 23. in princip. iuncto verſ. Sed pro certo videtur*. Nam contrarium, quinimò legem illam nihil continere ſpeciale, ſed iuris principijs valdè conforme, ex his quæ pro eius vera ratione, & interpretatione diximus, planiſsimè depromitur, ac cæteri omnes ſupra relati longè veriùs obſeruarunt, maximè Neguſantius *d. 4. membro 2. partis, num. 78. verſ. Vnde cùm ſecundum regulas, & num. 80. verſ. Vnde cùm iſta opinio*, Ioan. Crottus *in d. l. 1. D. ſoluto matrimonio, d. num. 49. verſ. Non obſtat fundamentum*, & Petrus Barboſa *ibidem d. 3. part. nu. 33. in ſolut. 3. difficultatis verſ. Ex hoc igitur*, Ant. Meren-
43 da *d. lib. 6. cap. 35. num. 3.* & quia * in dubio ſpecialitas admitti, aut confingi non debet, quod miſerorum refugium eſſe docuit gloſſ. *verbo hereditaria parte prædij, verſ. Sed reſponde, in l. filium quem habentem 24. C. famil. erciſc.* vulgò ad hoc commendata, vt vltra ordinarios *ibi*, videre licèt apud Iaſon. *in l. 1. num. 16. ad finem, verſ. Nec dicas, D. ſi quis ius dicenti non obtemperauerit*, & Neguſantium *vbi proximè*, & aduersùs gloſſ. *verbo res aliter, verſ. Vndè dicas, in cap. ex parte 7. de teſtibus*, aduertit Ioan. Andr. *ibi, ſub num. 19.* cuius ad hoc meminit Alexan. *in l. quod de bonis 15. §. cùm fideicommiſſum, in fin. ſub num. 2. D. ad l. falcid.* ac pro regula ſtatuunt Cardin. Dominicus Tuſch. *pract. concluſ. tom. 7. littera S. concluſ. 361. num. 1.* Auguſt. Barboſa *axiom. 211. num. 3.* nos què in ſimili tradidimus, ac probauimus *diſſertat. 3. num. 36. & diſſertat. 2. num. 72.* & hactenùs de primo argumento principali.

44 Ad argumenti verò confirmationem reſpondetur, concedendo maiorem regulariter, & vbi natura actus, quæ ſemper attendenda eſt, contrarium non ſuadet, ſecùs aliàs, minorem què abſolutè fatendo, negando tamen conſequentiam, quia longè diuerſa natura eſt priuati inſtrumenti, quàm publici, hoc enim ipſum per ſe ſolum abſque alio adminiculo, iuxta leges Regias executionem habet, *l. 1. 2. & 19. tit. 21. lib. 4. nouæ compilatione*, nempè vel ſtatim, ſi purum ſit, vel à tempore conditionis euenientis, aut lapſu diei, ſi conditionale ſit, vel in diem, adeò què exindè neceſſariò currere incipit decennium, quo exequendi iuri præſcribitur, vt Doctores in argum. citati rectiſsimè docent; at verò priuatum inſtrumentum per ſe executionem nullam habet, niſi legitimè fuerit in iudicio recognitum, *l. 5. d. tit. & lib.* proindè antequàm talis recognitio fiat non poteſt decennij tempus currere, cùm id tantùm ſit conceſſum ad præſcribendum ius executiuum, quale ante recognitionem non eſt, vt ſuperiùs diximus, vnde ob diuerſam naturam priuati, ac publici inſtrumenti, neceſſe eſt vt diuerſum ius in vno, quàm in altero cõſtituatur, vt in terminis aduertit Gutier. *d. lib. 3. pract. q. 35. n. 9. verſ. Modò non obſtant.*

Nec maiorem certè vim habet ſe- 45
cundum principale argumentum, ab abſurdo ſumptum, quod nos in iure validum, ac frequens eſſe ex ibi adductis fatemur, at minorem argumenti negamus, nempè abſurdum eſſe, decennium ad exequendum chirographum currere à die recognitionis eiꝰ, eò quòd indè ſequeretur, ordinaria actione præſcripta, ius executiuum, quod in ea fundatur, per ſe ſubſiſtere poſſe, nempè recognitione facta poſt viginti annos, quibus perſonali actioni hodiè apud nos præſcribitur, *d. l. 63. Tauri, & l. 6. titul. 15. lib. 4. nouæ compilationis*, quia imò ſequelam hanc abſurdam eſſe dicimus, planè què à iuris principijs diſſonam, quibus traditum eſt, verba ſuppoſitis terminis habilibus ſemper accipienda eſſe, *l. qui teſtamento 20.* illic. *Si aliud eos nihil impediat, D. de teſtam. l. vt gradatim 11. §. 1.* illic. *Si idonei ſint, D. de muner. & honor.* cum ſimilibus, à me adductis, & exornatis *diſſert. 6. n. 20.* cùm ergo dicimus, decennij tempus ad præſcribẽdum ius executiuũ, ex chirographo in iure recognito competens, currere

à die

Digitized by Google

à die recognitionis, neceſſariò intel-
ligimus de recognitione facta intra
tempus habile, quo videlicet adhuc
duret perſonalis actio, ex contractu
illo chirographario orta, nempè vi-
ginti annorum, vltra quos cùm nulla
ſit chirographi virtus, vt potè actione
eius per præſcriptionem extincta, nõ
eſt ſuper quo cadere recognitio poſ-
ſit, ex illa argumẽti regula, quòd qua-
litas abſque ſubiecto ſubſiſtere nequit,
adeò què nec recognitio poſt id tem-
pus facta, executiuã iᵘ producere va-
let, vt in terminis obſeruant Parlado-
rius *lib. 1. rer. quotidian. cap. 1. §. 13. n.*
11. verſ. Contrarium tamen, ac num. 12.
Gutierr. *pract. quæſt. lib. 1. q. 124. à nu.*
4. verſ. Sed nihilominùs, & d. lib. 3. q. 35.
n. 9. verſ. Non obſtat & ſecundum, ac nu.
10. & 11. Villadiego *in politica, cap. 2.*
n. 33. poſt princip. verſ. Como no ſea tam-
bien, & ante eos idem in terminis alia-
rum antiquiorum, valdè què diffici-
lium legum Regiarum, quas hic obi-
46 ter explicabimus, docuit * vir doctiſ-
ſimus Petrus Nunius de Auendaño *de*
exequend. mandat. Regum, 2. p. cap. 30. n.
11. in princip. iuncto verſ. Si ergo ex inſ-
pectione, & n. 14. circa fin. verſ. Vnicum-
què ergo, dum docet, quòd ſi quis poſt
præſcriptam actionẽ perſonalem per
lapſum decem annorum, iuxta *l. 3. tit.*
13. lib. 3. ordinam. veteris, priuatum in-
ſtrumentum, ex quo illa actio compe-
tebat, in iudicio conuentus recognoſ-
cat, non ob id virtute talis recogni-
tionis, eius inſtrumenti executio fieri
aduersùs eum debet ob diſpoſitionem
capituli, quod vocat de Madrid (quod
eſt 126. in commitijs Madritijs,)
confeſsioni, & recognitioni iudiciali
paratam executionem tribuentis, vn-
de ortum habuit *lex 5. tit. 21. lib. 4. no-*
ua compilat. quia (inquit) qui non po-
teſt conueniri, non ſibi præiudicat re-
cognoſcendo, & iſto caſu videtur re-
cognitum debitum vt præſcriptum, &
negare ſcripturam propria manu cõſ-
criptam, eſſet crimen periurij.
47 Ad cuius doctrinæ (malè ab Azeue-
do perceptæ, adeò què pro ſe citatæ,
in d. l. 6. tit. 15. lib. 4. noua compilat. nu.
41. circa fin. verſ. Et reperi poſt tenuiſſe)
veram intelligẽtiam, & inductionem,
ſupponendum in primis eſt, capitulum
illud Madritium, in cuius terminis
Auendañᵘ loquitur, eo tempore ema-
naſſe, quo nondùm Taurinæ leges pro-
dierãt, adeò què nec cognita erat diſ-
poſitio *legis 63. Tauri*, poſtea compi-
latæ *in l. 6. d. tit. 21. lib. 4. compilat.*
quæ iuri exequendi ex actione perſo-
nali, decennij, ipſi vero perſonali ac-
tioni, aut executoriæ ſuper ea latæ, vi-
cennij metas præſcripſit, tantùm què
vigebat diſpoſitio relatæ *l. 3. titul. 13.*
lib. 3. ordinam. veter. quæ * actioni per- 48
ſonali, vel exequendi iuri ex ea com-
petenti, decennij ſpacium dumtaxàt
præſtituit, eo què tranſacto, ius agen-
di ſuſtulit, his verbis. *Porende ordena-*
mos, que aquel que alguna accion, o deman-
da tiene contra otro con carta, o ſin carta,
e deſque el plazo llegare, no le demandare
en juyzio, o no fiziere emplazar la parte ſo-
bre ello, o no fuere fecha entrega, y execu-
cion por ello faſta diez años, que dende en
adelante pierda la demanda, e no ſea oydo
ſobre ello. Deindè ſupponendum eſt, * 49
legi illi ex diametro repugnare vide-
ri *legem 4.* ſtatim ſequentem, dum ſta-
tuit, poſt illos decem annos non poſſe
fieri executionem actionis perſonalis,
ſed tamen poſſe iudicio ordinario pro
pecunia debita reum vrgeri, & ad reſ-
pondendum citari, his verbis. *Man-*
damos, que preſcripto el contrato por trãſ-
curſo de tiempo de diez años, ſegun que en
la ley antes deſta ſe contiene, ninguna en-
trega, ni execucion ſe pueda fazer por el
tal deudo, faſta que el deudor ſea empla-
zado, e oydo: ſi etenim actio perſona-
lis primo decennio ſublata fuit, non
videtur, quòd poſsit pecunia debita
perſonali actione rursùs in iudicio
exigi, idcirco Regia *lex 4.* apparet
vel cõtraria, vel inutilis, aut ſanè per-
plexa nimis. In quarum * legum con- 50
ciliatione valdè noſtrates cruciantur,
inter quos primus Rodericus Suarez
in repetit. l. poſt rem iudicatam, D. de re
iudic. in declarat. legis Regni, limitat.
6. ex num. 2. ita eas leges conciliat, vt
exiſtimet, legem 4. eſſe intelligendam
eo caſu, quo ob aliquod impedimen-
tum iuris, vel facti actio perſonalis

Digitized by Google

decem annis tolli, & extingui non po-
tuit, quod ait multis modis cõtingere
poſſe, impedientibus præſcriptionem,
vt tali eueniente caſu, licèt debitũ pe-
ti nequeat via executiua, quia quòad
eam iam præſcriptum eſt, iuxta *dict.*
l. 3. quam ſic intelligit, at in reſiduo
tempore, quod ſupereſt impedimen-
to ſublato, poſsit peti ordinaria via,
ac proindè ad eam citari, & audiri de-
beat debitor, vt in extremo *d.l.* 4. ſub-
51 iungitur. A qua tamen * interpreta-
tione, & conciliatione meritò diſce-
dit D. Præſes Couarru. *in reg. poſſeſſor,*
2. part. §. 11. nu. 1. verſ. Ego verò, ex eo
motus, quòd *in d.l.* 4. traditum ſit, ſal-
uum eſſe ius actionis perſonalis quòad
iudicium ordinarium poſt decennium,
præſcripto iam iure agendi ex contra-
ctu, iuxta formam legis præcedentis,
nempè *legis* 3. in qua tamen (ſi gene-
ralia eius verba inſpiciamus) expreſ-
ſim conſtat, decennio actionem quam-
cumque perſonalem ita ſublatam eſſe,
vt creditor ipſe audiẽdus nullo pacto
ſit, nec iure executionis ſummariæ,
52 nec ordinarij iudicij. Addo ego, *
quòd aut impedimentum illud facti
eſt, & id quidem regulariter præſcrip-
tionis curſui non officit, ſed locum
tantùm facit reſtitutioni in integrum,
iuxta receptiſsimam Bart. doctrinam
in l. 1. §. ſi quis propter, num. 1. D. de itin.
actu què priuato, quam pluribus exor-
nauimus *differtat.* 8. *num.* 35. aut iuris
tantùm, quod ipſo iure præſcriptionis
curſum remoratur, & nequè id cõtin-
gere poteſt, vt præſcriptioni actionis
perſonalis ordinariæ faciat obſtaculũ,
quin ſimùl obſtet executiuæ, atquè ita
fieri nequit vt executiua actio per de-
cennium ſit præſcripta, & perſonalis
ordinaria ſimùl competens, nec maio-
rem vitã habens, adhùc duret, ceſſante
quòad eam præſcriptione ob id iuris
impedimentum, putà patriæ poteſta-
tis, vel ſimile, iuxta latè à nobis tra-
dita *differtat.* 9. *per totam,* nam & idem
obſtabit præſcriptioni iuris executi-
53 ui. Qua propter * idem D. Præſes *d. §.*
11. n. 2. verſ. Erit deniquè, lõgè meliùs
pro conciliatione conſiderat, *in d.l.* 3.
non eſſe vnum decennium tantùm cõ-
ceſſum actioni perſonali ordinariæ, &
executiuæ ſimùl, ſed duplex, alterum
competẽs ratione perſonalis actionis
ſimplicis, alterũ ratione actionis exe-
cutiuæ, perſonali adiunctæ, quæ & ſi
primo decennio præſcripta ſit, manet
tamen perſonalis actio pro alio decẽ-
nio, iuxta *l. 4. ſeq.* quam ſic rectè intel-
ligit; id quod ipſe *in præced. verſ.* ſiue
initio *numeri ſecundi* non malè probat
* ex coniunctione duarum legum Re- 54
giarũ, quæ tunc tẽporis vigebant. Al-
tera lex fuit Regis Alphõſi compluti
edita, ſpecialiter tempus cõcedens ad
præſcribendũ ius executiuũ, quod cum
fuerit ſex annorũ tantùm, cùm ex con-
tractu Chriſtianus Iudæo obligat⁹ eſ-
ſet, eodem què anno in iiſdem commi-
tiis complutenſibus poſteà prodierit
conſtitutio, quæ relata eſt *in d. l. 3. tit.*
13. lib. 3. ordinam. ſimpliciter decenniũ
concedens ad præſcriptionem vel or-
dinarij, vel executiui iuris, videtur il-
la cuilibet iuri ſuum ſeparatum decen-
nium conceſsiſſe, & decennium iuris
executiui intellexiſſe de executionis
iure, competente Chriſtiano aduersùs
Iudæum, vel alterum Chriſtianũ. Al-
tera fuit lex Hẽrici II. quindecim pòſt
annis in commitijs Burgenſibus edita,
quæ illius legis Alphonſi, ipſius Hen-
rici patris, mentionem faciens, in ſpe-
cie ſtatuit, præſcripto iure ſummariæ
executionis, adhùc manere ſaluam ac-
tionem perſonalem quòad iudiciũ or-
dinariũ. Ego verò * hanc decennij di- 55
ſtinctionem ex prefata *l. 3. ordinam.* in-
dè colligo, quod cùm lex illa alterna-
tiuè loquatur de ius habente aduersùs
alium, vel ſine vlla ſcriptura, ſiue ex
ſimplici actione perſonali, executi-
uum ius admixtum non habente, vel
per ſcripturã nempè publicã, & ſolen-
nẽ, cui executiua vis iam conceſſa erat
in l. 4. & 5. tit. 8. eod. lib. 3. ordinam. alter-
natiuè quoquè ponit, cũ vel ordinariè
citato aduerſario ius ſuũ in iudiciũ nõ
deduxiſſe (cũ ſcilic. ſimplex perſonalis
actio abſque ſcriptura ſibi cõpetebat)
vel executionẽ nullã petiſſe (cũ vide-
lic. executiuũ i⁹, quod & ordinariã ac-
tionẽ admixtam habet, virtute publici
inſtrumẽti eidẽ cõpeteret) id q; intra
decem

Digitized by Google

decem annorum curriculum, referendo nempè ſingula ſingulis, vt nequè ratione ſimplicis actionis ordinariæ egerit intra decennium, nequè ratione executiuæ admixtæ ſimiliter intra decénium egerit, ac demùm ſubdit lex *illa* 3. ita agere negligentem, & actionem amittere, & audiendum deinceps nullo modo fore, relatione ſimiliter ſeparatim facta ad ordinariū, & executiuum iudicium, vt neutrum in ſuo decennio intentatum fuerit, quod vt
56 magis * lex ſequens declararet (& ſi his, quæ præmiſsimus, ignoratis obſcura potiùs ſit) addidit, præſcripto contractu per tranſcurſum vnius decennij, iuxta contenta in lege præcedenti, & ſi executioni non ſit locus, eſſe tamen locum ordinario iudicio, in quo reus citetur, & audiatur. Id quod neceſſariò accipiendum eſt de præſcriptione contractus quòad ius executiuum, tam ex diſpoſitione legis Henriciæ, diuerſum tẽpus ad præſcriptioné iuris executiui, quàm ordinarij præfinietis, vt diximꝰ, quã ex eo quòd ſi primò præſcripta intelligeretur actio ordinaria, nunquàm locus eſſet alteri decennio, nam ſublata ordinaria actione, & executiua ceſſaret, quæ abſque illa ſubſiſtere nequit, vt
57 ſuperiùs notauimus. Quam * veriſsimam illarum legum conciliationem, & interpretationé cùm non ſatis percalluiſſet vir alioqui doctiſsimus D. Ferdinandus Menchaca *de ſucceſſione creat. lib.* 1. §. 10. *num.* 30. *verſ. Hac tamen*, immeritò contemnit, & abiicit, eandem in effectu tradens, quàm ipſe diuerſam putat, & malè tribuit Roderico Suar. cõtrariam potiùs docenti, nec enim duplex, ſed vnum tantùm decennium agnouit, vt vidimus;
58 eâdem * quoquè in effectu probat Didacus Perez *in l.* 4. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordinamen. gloſſ.* 1, *circa finem*, §. *dubitatur præterea*, *verſ. Vel dicamus procedere, & in d. l.* 3. *titul.* 3. *eodem lib.* 3. *gloſſ. itidem* 1. §. *Præterea & ſecundò*, *& in d. l.* 4. *ſequenti, gloſſ. vni. in princ.* quicquid poſteà *in verſ. Vel dic*, nouum cogitet intellectum, quem veriorem decit, vt lex illa procedat in debito procedente ex contractu contento in inſtrumento guarentigio, præcedens verò *lex* 3. in non procedente ex tali inſtrumentario, & guarentigio contractu; qui tamen intellectus præter maniſeſtum diuinationis vitium, quo laborat, apertè cõuincitur ex generalibus illis verbis *dicta l.* 3. *con carta*, *o ſin carta*, nam ſub verbo *carta*, quælibet ſcriptura continetur, nedùm priuata, ſed etiam publica, & guarentigia, imò hæc per excellentiam multò magis, maximè quia verius eſt, publicam ſcripturam à guarentigia quòad executionem non differre, vt infra latè probo *diſſertat.* 42. Deniquè (vt
* ad inſtitutum redeam) hanc eandem 59
interpretationé vti certiſsimam ſupponit Auendañus *dict.* 2. *part. de exequend. mandat. cap.* 30. *num.* 11. dum docet, præſcripta per lapſum decennij iuxta *dict. l.* 3. actione perſonali, quæ ſola competit ex cõtractu in chirographo contento ante eius recognitionem, huiuſmodi recognitionem poſteà in iudicio factam non ſufficere ad executionem, quæ iure quoquè competit virtute recognitionis, iuxta legem Madritiam, cum ita demùm recognitio ex ea lege executiua ius habeat, ſi tali tempore facta ſit, quo chirographi virtus durat quòad perſonalem actionem, ſecùs ſi illa ſit iam extincta per præſcriptioné (quod non animaduertit, contrarium ſecurè docens, Didacus Perez *in d. l.* 4. *titul.* 8. *lib.* 3. *ordinamen. gloſſ.* 1. *in fine*,) ergo idem planè docuiſſet Auendañus, in terminis *legis* 63. *Tauri* (quæ cùm ipſe ſcripſit nondùm emanauerat) ſi perſonalis actio, ex chirographario contractu cõpetens, ſublata eſſet per lapſum viginti annorum, qui * lege illa 60
Taurina probata poſteà *in l.* 6. *tit.* 15. *lib.* 4. *noua compilat.* indiſtinctè conceſsi ſunt perſonali actioni exercendæ, ſiue ſimplici, ſiue coniunctæ cum iure executiuo, putà ex publico inſtrumento prouenienti, correcta in hoc præfata *l.* 3. *ordinam.* & in eo tantùm * 61
cum illa conuenienti, quòd iuri executiuo per ſe in iudicium deducendo idem decéniũ ſtatuit, quo lapſo, poteſt

etiam intra aliud decennium ordinaria actio inſtitui, vt vtrumque obſeruarunt rectè Ioan. Parlado. *lib.1.rer. quotid.c.1.§.12.n.1.verſ. Igitur ad dirimendam,* & *§.14.n.3.* & 10. Gundiſaluus Paz *in praxi,4.p.1.tomi,c.3.nu.* 12. 13. 14. & 15. Ioan. Gutier. *ad l. nemo poteſt,D.delegat.1.n.205.* & 491. Azeued. neminem referẽs *in d.l.6. cópilat.n.47.* Amator Rodericius *de execut.c.6.n.59.* & 60. Don Franciſ. Salgado *de Regia protect. vi oppreſſ.4.p.c.2.n.11.* nos quę etiam tradidimus, tametſi non ſic exactè rem explicantes, *differtat.8.n.9.* & 10. pleniùs tamèn *ex n.ſeq.* tractantes, an & qualiter huiuſmodi leges, debitũ temporali præſcriptione excludentes, iuſtæ ſint, & in vtroque foro ſeruandæ.

62 Idem autem, quod in recognitione diximus, ex eadem ratione æquè & in confeſsione debiti dicendum videtur, vt ſi hæc poſt præſcriptam perſonalem actionem per lapſum viginti annorũ, iudicialiter ad creditoris inſtantiam per debitorẽ fiat, executionis iure careat, vt ſenſit Parlad. *d.lib.1.rer.quotid.cap.1.§.13.n.12.* dum generaliter loquitur tam in confeſsione, quàm in recognitione inſtrumenti, & ad neutrã poſt id tempus debitorem cogendum aſſerit, addens *duob. numer. ſeqq.* quòd & ſi poſt præſcriptũ tãtùm ius executiuum, ad vtrãque cogi valeat, executio tamen illius virtute non aliàs aduersùs eum locum habebit, quàm ſi talis confeſsio, vel recognitio tũc facta ſimplex, & abſoluta ſit, ſecùs ſi nõ ſimplex, ſed ſolutione ſimul allegata, quia per talem allegationem executio vitabitur, ob iuris præſumptionem, quæ pro ſic confitente, vel recognoſcente poſt decennium adeſt. Sedet in iiſdem
63 terminis, * quòd cõfeſsio, vel recognitio fiat poſt præſcriptum tantùm ius exequendi ob decennij lapſum, durante altero decennio, quod ad perſonalem actionem supereſt, eam tunc generaliter, & indiſtinctè, adeò quę & ſolutione non allegata, executionis iure carere, aduersùs Parladorium docuit Azeuedus *in d.l.6. compilat.n.41. verſ. Ego tamen, iuncto verſ. Imò,* & *quod plus eſt,* & *verſ. Nequè placet,* quem referunt, & ſequuntur Villadiego *in polit.c.2.n.34. poſt princip. verſ. Y deſpues de preſcripto,* Volaños *in curia Philip.2.p.§.1.n.5. circa fin. verſ. Y eſta preſcripcion.* Cæterùm contrarium, * nempè 64
debiti confeſsionem claram, nedũ poſt præſcriptum ſolùm ius exequendi per decennij lapſum, ſed etiam poſt præſcriptam ſimùl perſonalem actionẽ per lapſum viginti annorum, iudicialiter ad creditoris inſtantiam abſolutè factam, nequè ad inſtrumentum, vel chirographum relatam, paratam intra aliud decennium executionem habere ex vi legis Madritiæ, tali confeſsioni executionis ius tribuentis, vel ex eo verius eſſe conſtat, quòd leges Regiæ, debitum temporali præſcriptione excludentes, naturalem obligationem quocumque tempore bona fide agnitam, minimè tollant, ex his, quæ in relata *differtat.8.ex n.12.* tradidimus. In
quo * confeſsio differt à recognitione, quæ nihil aliud facit, quã ſe referre 65
ad chirographũ, iam per debiti præſcriptionem ipſo iure extinctum, adeòquè ampliùs quàm chirographum ipſum operari nõ debet, ex reg. *l.aſſe toto 77.D. de hered. inſt.* cum ſimilibus à me relatis *differtat.24.n.3.* iuncta alia tex. *in l.heredes palàm 21.§.1. D.de teſtam.* quam in ſimili propoſito ex pendebam *d.differtat.24.n.74.* at verò cõfeſsio, vt & ibidem *n.73.* monui, ipſa per ſe operatur, ac totũ facit. Ex quibus ſic in terminis notarunt Franciſc⁹ Auileſius *c.10. Pratorum, verb. execucion, num.69.verſ. Et hoc niſi poſt lapſum,* Did. Perez *in d.l.3. tit.13. lib.3. ordenam.gl.1. poſt med. verſ. Intellige tamen, pag.mihi 1235.* Ioan. Gutierr. *in repet. d.leg. nemo poteſt,D.de legat.1.n.488.* & 489. & *d.lib.1.pract.q.124.n.9.verſ. Superiora tamen,* & ex profeſſo magis aduersùs Azeuedum (eius argumentis ſatisfaciens, differentiæ quę rationem inter cõfeſsionem, & recognitionem ſubiungens) *lib.3.pract.quaſt.36. per totam, maximè ex n.3.* & 8. *verſ. Supereſt modò,* & in terminis ſimilium cõſtitutionũ, petitioni debiti certas metas præſtituentiũ, docuit Rebuf. *to.2.*

ad le-

Digitized by Google

ad leges Gallicas, tract. ſeu tit. de mercatoribus, minutatim vendent. art. 1. gloſſ. vlt. n. 12. ſiue in 14. fallentia, & in fa-
66 mulorum, * pharmacopolarum, ac ſimilium perſonarum ſalarijs, quæ apud nos triennij ſpacium dumtaxàt habēt, intra quod peti debeant, *l. 9. d. tit. 15. lib. 4. nouæ compilat.* idem reſoluunt D. Ferdinandus Menchac. *de ſucceſſ. creat. lib. 1. §. 10. num. 33. verſ. Hoc ampliùs*, Petr. Dueñas *reg. 306. limit. 9.* ſequitur Azeued. ſibi parùm conſtans *in d. l. 6. n. 54. & in d. l. 9. n. 43. 44. & 45.*
67 vbi * confeſsioni quòad hoc meritò æquiparat nouæ ſcripturæ, etiã ex eadem debiti cauſa poſt præſcriptã perſonalem actionem factæ, recognitionem, quæ reuerà à ſola confeſsione nõ differt, & ideò eodẽ modo executioni tunc mandari poterit.

68 Ad tertium principale argumẽtum reſpondemus, concedẽdo regulariter maiorem, ex vi argumenti ab ordine litteræ ſumptam, ſi ſcilicèt talis ordo menti, & intentioni diſponentis non refragetur, ſecùs ſi illi cõtradicat, quæ vel ex ſubiecta materia, vel ex nullitate actus ſeruato ordine facti, vel ex perturbato neceſsitatis ordine, vel ex cõtraria iuris diſpoſitione (cui poſterior legislator, aut etiã priuatus homo ſe in dubio videtur cõformare) vel aliũdè colligatur, tũc enim intellect⁹ potiùs quã ſcripturæ ordo attenditur, iuxta iura ſic accipienda *in l. cùm in teſtamento 37. aliàs 38. §. 1.* (quam poſt Dynum, & Baldum, ad vtilem quæſtionem inducunt Angelus *num. 1.* & Imola *num. 5. ibi*) *D. de hered. inſtit. l. 2. §. priùs, §. ſed ſi quis, & §. ſed & ſi ita, in fin.* illic. *Vt non ordo ſcripturæ ſed ordo ſucceſſionis ſpectetur, D. de vulgari, l. cùm pater 77. §. fidei tuæ*, illic. *Nã ordo ſcripturæ nõ impedit cauſam iuris, ac volũtatis, D. de legat. 2. l. ſi finita 15. §. ſi plures 15. verſ. Idẽ què Labeo*, illic. *Nã nõ ſpectabimus ordinẽ, D. de dãn. inf. l. in his 5. §. vlt. iũcta l. nec enim 6. D. de ſolut.* illic. *Nec enim ordo ſcripturæ ſpectatur, ſed potiùs ex iure ſumitur id, quod agi videtur*, cum alijs. Ex quib⁹ ſic vltra DD. *vtrobiquè, & in locis in arg. citatis*, notarunt, nonnullis què exẽplis illuſtrarũt ferè omnes ibidem relati, maximè Felin. *in d. c. cùm dilecta, n. 5.* Euerar. *in locis legalibus, d. loco 1. ab ordine, n. 8. 11. 12. & 15.* Maranta *de ord. iud. 3. part. à num. 109. ad 117.* Maſcard. *de probat. d. concluſ. 1234. ex n. 19.* Card. Tuſch. *tom. 5. littera O. d. concluſ. 196. ex n. 21.* & vltra eos Seraphinus Oliuarius *deciſ. Rotæ Roman. 24. n. 2. p. 1.* Melchior Pelaez à Mieres *de maiorat. 2. partis initio, à n. 308.* Melchior Phæbus *deciſ. 38. n. 10.* Stephan⁹ Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 3. c. 563. n. 63. & c. 586. nu. 32. & 33.* Ant. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo ordo, n. 5.* Vincẽt. Fuſar. *de ſubſtit. q. 683. n. 6.* Vnde * minorem argumenti pro- 69
poſitionem abſolutè fatemur, nempè *in l. 63. Tauri, & ſimili compilat.* primo loco ſcriptum, ac diſpoſitum eſſe, ius exequendi decennio præſcribi, quàm de præſcriptione ordinariæ actionis quicquam diſponatur. Negam⁹ tamen conſequentiam, quòd propterea ex illius ordinis vi præſcriptio iuris exequendi chirographum præcedere debeat, quia repugnant iuris regulæ ſuperiùs ex *n. 20.* põderatæ, quòd nimirùm executio chirographo in iure recognito dumtaxàt tribuatur, decennij què præſcriptio ipſi tantùm exequẽdi iuri, adeò què neceſſe ſit, vt & ad executionẽ, & ad decẽnij pręſcriptionẽ ei cõceſſam, recognitionis qualitas iuxta tẽpus verbi præcedat, cũ chirographũ non recognitum exequibile non ſit, & quod nõdũ exequibile eſt, nõ poteſt, ac ſi eſſet, per præſcriptionem extingui, quæ tantũ introducta eſt ad extinguẽdum aliquod ius formatum, & in eſſe deductum. Quod ergo primo loco diſpoſitum eſt circa iuris executiui, quàm circa ordinarij iuris præſcriptionem, tum nõ per modum neceſſarij ordinis, & prælationis ita ſtatutum eſt, ſed magis per modum doctrinæ, & exempli
gratia, * quo etiam caſu limitari ſolet 70
illius argumenti vis, quemadmodùm colligitur ex *c. decernimus, 2.* illic. *Sed Epiſcopi, Abbates, Archiepiſcopi, & alij Eccleſiarum prælati, extra de iudicijs*, vbi notarunt Card. Zabarella *n. 3. oppoſit. 1. verſ. Dic ſubtilius*, & Ioan. de Imola *ſub eodem num.* Felin. *in d. c. cùm dilecta,*

Digitized by Google

*n.*5. Euerard. *d. loco* 1. *n.* 15. *verſ. Quartò iſtud*, Marant. *d.* 3. *p. n.* 113. Tuſch. *d. concluſ.* 196. *num. vlt.* tum deinde, &
ſi neceſſarium ordinem indicet, id ta-
71 men * ex ſupradictis tûc demùm pro-
cedet, cùm eodem tempore oriuntur
actio executiuâ, & ordinaria, putà ex
contractu contento in publico inſtru-
mento, quod ſtatim per ſe executio-
nem habet, vt diximus *n.* 44. quo caſu
cum præſcriptio iuris executiui bre-
uiore tempore, nempè decennij con-
cludatur, id primò intelligitur præſ-
criptû, & ad perſonalem actionem ſu-
pereſt alterum decennium, iuxta ſu-
periùs tradita *n.* 56. *&* 61. ſecùs ſi ac-
tio ordinaria primò naſcatur, quàm
executiua, vt accidit in ea quæ proce-
dit ex chirographario contractu, quæ
ſtatim quidem oritur, cùm executiua
pendeat ex recognitione, quæ multò
poſt fieri poteſt, durante tamen vita
perſonalis actionis, vt & relato *n.* 44.
ac ſeqq. latè diximus.

72 Ex quib⁹ planè ceſſat quod pro cô-
firmatione argumenti dicebatur, nem-
pè ad diluendum illud non probe dici
poſſe, ius agendi perſonali actione ex
priuata ſcriptura, quemadmodùm, &
ipſum exequendi ius, nô niſi poſt eius
recognitionem competere, indequè
curſum ſuum incipere; quia nihil tale
dicimus, aut ſupponimus, imò totum
contrarium, differentiam in chirogra-
phario contractu conſtituentes inter
ortum ordinariæ, & executiuæ actio-
nis, quia illa ſtatim, vel poſt diei, aut
conditionis implemêtum naſcitur ex
contractu ipſo, quomodocumquè ple-
nè probato, nedùm per partis confeſ-
ſionem, aut recognitionem, ſed etiam
per teſtes, qui eius confectioni inter-
fuerunt, ſiue in chirographo ipſo deſ-
cripti fuerint, ſiue non, iuxta iura in
argum. adducta, hæc verò nempè exe-
cutiua actio, iuxta leges noſtras Re-
gias, dumtaxàt ex iudiciali chirogra-
phi recognitione, aut debiti in eo cô-
tenti confeſsione oritur, nec proindè
poteſt anteà vllatenùs per præſcrip-
tionem tolli, vel extingui, vt ſæpè di-
ximus.

73 Quartum quoquè argumentum faci-
li negotio diluitur fatendo maiorem,
diſtinguendo tamen minorem, nem-
pè priuatam ſcripturam purè factam,
& in publicam formam poſteà reda-
ctam, vim executiuam habere, ac ſi ab
initio publicè côfecta fuiſſet, fatemur
namquè in eo ſenſu, qui veriſsimus eſt,
& in quo DD. in arg. citati loquûtur,
vt apud eos videre eſt, vt ex quo pri-
uata ſcriptura ad publicâ redacta eſt,
ita firma ſit, & per ſe executionis iure
gaudeat, ac ſi publica ſemper fuiſſet,
nec ad hoc illi noceat priuatæ naturæ
initium, ſiue ipſa rei origo, * quæ alio- 74
qùi non parùm in iure attendi ſolet, *l.
ſi tantùm* 12. *alias* 14. *in fin.* illic. *Quo-
niam initium côtractus ſpectandum eſt, D.
ad S.C. Macedon. l.* 3. *verſ. Origo enim, C.
eod. tit. l.* 1. *§. idem Pomponius* 13. *in fine*,
illic. *Quia hic eſt primus contractus, &* §.
ſi ſeruus 30. *in fin. D. depoſiti, l. ſi procura-
torem* 8. *in fin. principij, D. mandati, l. ſi
id quod* 58. *§. ſi filiusfam. verſ. Initium e-
nim, D. pro ſocio, l. clàm poſſidere* 6. illic.
*Non enim ratio obtinendæ poſſeſſionis, ſed
origo nanciſcendæ exquirenda eſt, D. de ac-
quir. poſſeſſ. l. nam origo* 8. *D. quod vi, aut
clàm*, cum ſimilib⁹, relatis à Stephano
Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 1. *c.* 43. *n.*
32. *& tom.* 2. *c.* 202. *n.* 15. *& cap.* 273.
n. 32. *& tom.* 4. *cap.* 749. *nu.* 16. & à D.
Ioanne del Caſtillo, qui latiſsimè pro-
ſequitur, *quotid. controuerſ. to.* 6. *c.* 155.
ex n. 1. Negamus verò minorem in ſen-
ſu, in quo ad argumêti vim adducitur,
* nempè quòd ab initio, quando pri- 75
uata tâtùm fuit ſcriptura, executiuam
vim habeat, ob id quòd poſtea in pu-
blicam formâ redacta fuerit; nec enim
talis redactio retrò operari poteſt, ſed
ab ipſo die, in quo illa facta eſt, vt in
ſimili de ratificatione actus ab initio
nulli cum pluribus probauimus *diſſer-
tat.* 14. *n.* 37. & in terminis, licèt non
ita explicet, ſic rectè prefato argumê-
to reſpondet Ioannes Gutier. *d. lib.* 3.
pract. q. 35. *n.* 12. *in princ.*

Ad vltimû reſpondem⁹ conceden- 76
do maiorem, quando negligentia ta-
lis eſt, quæ culpæ adſcribi poſsit, putà
in eo admiſſa, quod iure quis facere te-
nebatur ad euitandum damnum, vt in
exemplis illorum iuris locorum, ac ſi-
ſimilium,

Digitized by Google

milium, quorum nos in materia impe-
menti, quod facile quis remouere po-
teſt ad vitandum præſcriptionis dam-
num, meminimus *diſſertat.9.n.9.* Quo-
modò etiam procedit dicta extraua-
gans *execrabilis, Ioannis 22. de præbend.
inter communes*, vbi in odium retinen-
tis, aut retinere volentis duo incom-
patibilia beneficia contra iuris pro-
hibitionem, & in animarum non leue
præiudicium, terminus ei ad vnum eli
gendum, & alterum dimittendum ſta-
tuitur, & intra eum facere negligenti
priuationis ipſo iure incurrendæ im-
ponitur pœna. Secùs quando non eſt
77 eius generis negligentia, vt in ſpecie
noſtra, nec enim * creditor iure tene-
tur petere recognitionẽ cautionis pri
uatæ, itaût ob eam non petitam poſsit
ei culpa imputari; & ac ſi petijſſet, &
obtinuiſſet, decennij ad exequendum
dati tempus ipſo iure currat, quinimò
in merum eius fauorem introductum
eſt, vt ſi executionis iure aduersùs de-
bitorẽ gaudere velit, ipſum ad recog-
noſcẽdum compellat, quod Galli gar-
nire vocant, adeò què ex reg. tex. *in l.
quod fauore 6. C. de legib. cum ſimilibus*, in
eius damnum verti nõ debet, ſi tali iu-
re ſibi fauorabili non vtatur, quod in-
tra viginti annorum ſpacium, quo per
ſonalis actio durat; intendere potuit,
78 iuxta late ſuperiùs tradita ad ſecundi
argum. ſolutionem. Maximè * quia &
ſi recognitionẽ creditor peteret, poſ-
ſet illam non obtinere, cùm non ab ip-
ſius facto tantùm penderet, ſed & de-
bitoris, qui ſuam eſſe ſcripturã negare
potuit, & licèt id ſciri nequeat ante pe
titam recognitionem, nõ eò magis ſi-
bi culpa imputari poteſt, qui ſuo iure
fuit vſus, ex reg. tex. *in l. nullus videtur
55. & l. nihil dolo 129. D. de reg. iur.* &
in effectu ſic etiam huic vltimo argu-
mento verisſime reſpondet Ioan. Gu-
tierr. *d. q. 35. num. 12. à verſ. Vltimò non
obeſt*. Cuius tamen rationem aliam nõ
probo, qua vtitur *in verſ. Quòd ſi dixe-*
79 *ris*, quòd nimirùm * ex eo ſibi debitor
commodum parare non debet, vllum
vè ius aduersùs creditorem conſequi,
in quo ab eo beneficium accepit non
exacti tãto tempore debiti, quod ipſe
lapſo ſolutionis termino abſque vlla
interpellatione ſoluere tenebatur, *l.
magnam 14. C. de contrah. & committ. ſti-
pulat.* illa enim ratio per ſe ſumpta pa-
rùm firmitatis habet, nec enim gene-
ralis eſt, ſed reſtricta tantùm ad debi-
tum in diem, in quo neceſſaria non eſt
interpellatio, ex *d. l. magnam*, cui apud
nos conſonat *l. 8. tit. 14. parti. 5.* cùm
alioquì ſi debitum eſſet purũ, & ſi peti
ſtatim poſſet, ex *reg. l. in omnibus 14. D.
de reg. iur.* non tamen debitor moram
cõtraheret ante petitionem ipſam, vel
aliam interpellationem ſibi factam, *l.
quod te mihi 5. D. de reb. credit. l. mora
32. D. de vſur. l. ſi ex legati cauſa 23. l.
inſulam 84. & l. qui Romæ 122. §. cohe-
redes, verſ. Quæro, D. de verb. obligat. cũ
vbique notatis, l. 18. verſ. E ſi quando*, vbi
Gregor. *gl. 4. tit. 11. parti. 5.* Quaprop-
ter * creditoris negligentia in id pe- 80
tendo, etiam ante præſcriptionis tem
pora lapſa, ſaltem in vim præſumptio-
nis illi nocere ſolet, ac debitori profi-
cere, arg. tex. *in l. Procula 26. D. de pro-
bat. l. ſi quis fortè 6. in princip. verſ. Nec
enim debuit, D. de pœnis, & in cap. 1. verſ.
Quis ſi proclamare, ext. de frigid. & male-
ficiat.* cum his, quæ per hæc, & ſimilia
iura, vltra DD. *vbiquè*, notarũt Alex.
conſ. 183. n. 19. ante fin. lib. 6. Pariſ. *cõſ.
83. n. 27. verſ. Nec præſumendũ, & conſ.
137. nu. 12. lib. 4.* Ioan. de Neuizanis
conſ. 57. à n. 7. Matth. Afflict. *deciſ. 13.
n. 21. verſ. Nona eſt coniectura, & n. 22.*
Vincẽt. Carot. *deciſ. 66. n. 9.* Menoch.
*conſ. 457. n. 1. vol. 5. & de præſumpt. lib.
2. præſumpt. 91. n. 7. verſ. Ita quoquè, &
lib. 3. præſumpt. 135. à n. 3. & 19.* Maſ-
card. *de probat. tom. 3. concl. 1324. num.
27.* Ant. Hering. *de fideiuſſor. c. 20. §.
1. n. 86.* Eſt igitur ſuperior ratio lon-
gè verior, quòd creditor chirographa-
riꝰ iure minimè ſit adſtrictꝰ chirogra-
phi recognitionem petere, quæ ſibi ad
executiuam viam proficiat, ſed poſsit
pro libito circa illam petendam, vel
non, dũ perſonalis actio durat, ampliꝰ
deliberare, nec interim executiui iuris
nondùm nati præſcriptio currere ad-
uersꝰ illum valeat, quia ſic in manife-
ſtum ipſius damnum cederet, quod in
eius fauorem fuit introductum, & ne-
gligen-

gligentia ſibi permiſſa, adeò què culpa vacans, indebitè puniretur.

81 Ex quibus vice verſa conſequitur, culpabilem creditoris chirographarij negligentiam in eo eſſe, quòd poſt legitimam chirographi recognitionem ad eius inſtantiam per debitorem factam, illud ſic recognitum executioni mandari intra decennium non curauerit, quo caſu decennij lapſus eodẽ modo illi nocebit, ac creditori ex inſtrumento publico, qui illud intra idẽ ſpacium executioni tradi neglexerit, vt & omnes agnoſcunt, & aduertit Gutiertez *vbi ſupra*. Sed obiter duo hic dubia, quæ in praxi frequenter occurrũt, excitare, ac breuiter declarare libet. Primum eſt, per quem actum huiuſmodi decennij præſcriptio interrumpatur? Alterum in quod vſquè tempus ex quo interrupta eſt prorogetur?

82 Ad primum porrò quod pertinet, præſcriptionem iuris executiui per ſolam executionis petitionem, & inſtrumẽti productionem in iudicio factam intra decennij tempus ad exequẽdum datum interrumpi, quaſi lis per eam videatur conteſtata, docuit Michael Ziſontanus *ad l. 63. Tauri, verſ. Quintò dubitatur*, quem referunt, & ſequũtur Gomezius Legionenſis *in centuria informationum facto 82. nu. 1. & 2.* Azcued. *in l. 6. tit. 15. lib. 4. nouæ compilat. n. 39.* Quorum primus mouetur ex doctrina Bart. *conſ. 36. vol. 1.* vbi in terminis ſtatuti ciuitatis Aſsiſij (quo cauetur, quòd omnia, & ſingula inſtrumẽta facta à decem annis retrò, de quibus nõ eſſet petita, nec facta executio, ſint caſſa, & irrita, & exequi non poſsint) reſoluit Bart. *n. 2. verſ. Concluditur ergo*, videri executionem factam cùm fieri cæpta eſt, licèt nõ ſit perfecta intra illos decẽ annos, atq; ita remanere inſtrumentum validum, vt continuari poſteà executio valeat. Quod & ipſum eadem Bart. doctrina nixus tam *d. cõſ. 36.* quàm *in l. is qui Reipublicæ 39.* (vbi eam repetit *n. 2. & 3.*) *D. ex quibus cauſis maior.* voluit Ioſephus Cumia *in ritu magnæ curiæ Regni Siciliæ, cap. 37. n. 24.* dum docet, ſufficere ad interruptionẽ præſcriptionis decennalis, quòd executio fuerit ſcripta apud acta, etiã abſque citatione, vel alio actu. Cæteri verò mouentur ex alia eiuſdem Bart. doctrina *in l. ſi quis ſtipulatus 57. nu. 4. D. de ſolut.* qui in hæc verba loquitur. *Et per hanc ſolutionem dico, quòd in inſtrumentis confeſſionatis, & continẽtibus guarentigiam, quæ habent executionem paratam, ſicùt ſententia, ſi ibi vnum venit in obligatione, aliud in ſolutione, durat facultas ſoluendi donec petatur executio illius inſtrumẽti, vel magis propriè donec fiat litis conteſtatio, vel quaſi conteſtatio ſuper illa executione*, quò loci Bart. quod dixerat *donec petatur executio illius inſtrumenti*, videtur declarare per verba ſequentia, *vel magis propriè* (ſcilicèt loquendo) *donec fiat litis conteſtatio, vel quaſi conteſtatio ſuper illa executione*, atquè ita ſignificat, in executiuis ſolam petitionem executionis habere vim litis conteſtationis, quomodò eum intellexit Baldus *ibi, n. 1.* ſic inquiens, *& dicit Bart. quòd in cauſis inſtrumentorum confeſſionatorum ipſa productio cum petitione executionis ipſius, habet vim litis conteſtationis, quod nota.*

Contraria tamen ſententia longè 83
verior eſt, quam aduersùs ſuperiùs relatos defendit rectè Gaſpar Rodericius *de annuis redit. lib. 2. q. 9. n. 70.* & proſequitur latè D. Valençuela *conſ. 21. ex n. 1.* vltra alios ab ipſis relatos, & à nobis aptiùs ad ſequens dubium referendos. Cuius ſententiæ potiſsimum fundamentum in eo eſt, quòd & ſi in ordinarijs iudicijs ſolẽnis libellus offerri debeat, *Auth. de exhib. reis, §. illud quoquè, verſ. Sancimus, collat. 5. Auth. offeratur* (inde ſumpta) *C. de litis cõteſtat. c. inducta 4. §. offeratur 4. q. 3. c. 1. de libelli oblat. c. quoniam contra 11. iuncta gloſ. verbo petitiones, de probat. l. 40. titul. 2. parti. 3. l. 1. in princip.* illic. *Aya de preſentar ſu demanda, tit. 2 lib. 4. nouæ cõpil.* & vltra ordinarios *vbiquè*, proſequuntur optimè Marãt. *de ord. iudicior. 6. p. memb. 3. iudicij de libelli oblat. ex n. 1.* Didac. Perez *in l. 11. gl. 1. per tex. ibi, tit. 1. lib. 3. ordinam.* Matiençus *in dialogo relatoris 3. part. c. 43.* Gundiſal. Paz *in praxi, 1. p. tomi 1. 4. temp. ex n. 2.* atquè alij congeſti ab Auguſtino Barboſa *in*

colle-

Digitized by Google

collectanea ad text. in d. c. 1. de libelli o-
84 *blat. n. 2.* adhùc tamen * ſola eius o-
blatio non ſufficit ad præſcriptionem
interrumpendam, niſi ſubſequatur cõ-
uentio, ſeu citatio alteri parti per exe
cutorem ad id per iudicẽ miſſum, vel
aliter facienda, iuxta iura ſic accipien-
da *in l. ſicùt 3. verſ. Nec ſufficiat*, illic.
*Aut in iudicio poſtulatione depoſita, fuerit
ſubſecuta per executorem conuentio, & l.
cùm notiſſimi 7. in princip.* illic. *Si non
interruptum erit ſilentium, vt lege cautum
eſt, ideſt etiam per ſolam conuentionem, C.
de praſcript. 30. vel 40. annor.* cum his,
quæ vltra gloſſ. & DD. *vbiquè*, nota-
runt Iaſ. *in §. pœnales n. 120. inſtit. de
act.* Franciſcus Balb. *de præſcript. 3. p.
6. principalis, quæſt. 4. n. 14. ampliat. 5.
& n. 24. verſ. Et quòd ſola*, ac nouiſsimè
poſt plures alios Petrus Barboſa ſic
explicans *in d. l. ſicùt n. 233. iuncto nu.
242. in fin. & in d. l. cùm notiſſimi, n. 45.
verſ. Sed verius, ac n. 46.* Multò igitur
85 minùs * ſola petitio, alteri parti non
intimata, ad præſcriptionis interrup-
tionem ſufficiet in executiuis, in qui-
bus cùm non iure actionis, ſed ex iudi-
cis officio procedatur, ſolẽnis nõ exi-
gitur libellus, parti alteri intimatus,
vt nec in quibuis ſummarijs iudicijs,
*Clem ſæpè 2. in princip. verſ. Nos autem,
de verbor. ſignif.* ſed per viam actus exe-
cutio poſtulatur, ac per iudicem decer
nitur, etiam ſine citatione, vt notarũt
Speculator *lib. 2. tit. de execut. ſent. §.
breuiter 5. in princip.* Bart. *in l. intra dies
7. n. 1. & 2. D. de re iud.* Iaſon *in l. ſi cùm
dotem 22. §. eòdem autem tempore, n. 6. D.
ſoluto matrim.* ac poſt alios Rebuf. *tom.
1. ad leges Gallicas, tract. de litter. obli-
gator. art. 6. gl. 3. n. 3.* Maranta *de ord. iu-
dic. 6. p. in 3. & vlt. actu de execut. n. 8.
& 17.* Gundiſ. Paz *in praxi, 4. part. to.
1. cap. 2. num. 1. iuncto num. 43.* D. Va-
lençuela *d. conſ. 21. n. 3.*

86 Nec contrarium imò idem ipſum
voluit Bart. *d. conſ. 36. n. 1. & 2. vol. 1.
& in d. l. is qui Reipublica, num. 2. & 3.
D. quibus ex cauſis maior.* apertè nam-
que *vbiquè* ſupponit, nedũ inſtrumen-
ti productionem, & executionis peti-
tionem intra decennium fuiſſe factam,
ſed & debitorum citationem ſolenni-
ter ſubſecutam, adhibitumquè iudicis
præceptum, vt coram eo comparerẽt
ad recipiendum præceptum de ſoluen-
do, & ob contumaciam in non compa-
rendo ad miſsionem in poſſeſsionẽ ad-
uersùs eos deuentum fuiſſe, atque ita
docet, quòd cùm eo modo cæpta ſit
executio, licèt non perfecta, ſatis fa-
ctum fuit ſtatuto, irritum reddenti in-
ſtrumentum, ex quo intra decennium
non ſit petita, & facta executio, quia
in his, quæ non habent certam, & de-
terminatam formam, id quod legiti-
mo modo cæptum eſt, pro facto, & cõ
pleto habetur, vt latè idem Bart. pro-
ſequitur, & probat. Planè igitur vult
Bart. ad executionis initium, & vt via
executiua interrupta dicatur, ſaltem
requiri debitoris citationem. Id què
etiã non obſcurè ſignificat *in d. l. ſi quis
ſtipulatus 57. n. 4. D. de ſolut.* dum quod
ibi traditum eſt, per iudicialem peti-
tionem, amitti facultatem ſoluendi,
alioqùi debitori competentem (quòd
de petitione ab altera parte contradi-
cta, ſiue de litis conteſtatione, omnes
rectè intelligũt, hæc eſt enim eius ver-
bi ad iudicium relati potiſsima ſignifi-
catio, *l. amplius non peti 15. iuncta gloſſ.
verb. iudicium, & communi, D. rem ratam
haberi*, notãt Iacobus Spiegelius, & cæ-
teri lexicographi *verbo petere verbum*)
ad inſtrumenta applicat confeſsiona-
ta (vt vocat) quæ inſtar rei iudicatæ
executionem habent, vt ſi in eis vnum
veniat in obligatione, & aliud in ſolu-
tione, ſoluendi facultas duret donec
petatur executio huiuſmodi inſtrumẽ-
ti, id què explicans ſubiungit, *vel ma-
gis propriè donec fiat litis conteſtatio, vel
quaſi conteſtatio ſuper illa executione*; per
conteſtationem namque, vel quaſi cõ-
teſtationem, intelligit eos actus, qui
conteſtationis, vel quaſi conteſtatio-
nis vim obtinent. Porrò quaſi conteſ-
tationis obtinet vim libelli oblatio
ſeu petitio, alteri parti intimata, vt di
ximus, vel etiam aduersùs præſentem
partem facta * quæ & ipſa ſufficit ad 87
præſcriptionẽ interrumpẽdam in qui-
buſcumque iudicijs, ſiue ordinarijs, ſi-
ue executiuis, quia tantum operatur
præſentia partis in iudicio, quantum
cita-

citatio, elegans tex. *in l. etiam ſi certo* 29. §. *fin.* illic. *Nemini de creditoribus paternis præſente, vel ad agendum à Præſide euocato, D. de minorib.* facit & tex. *in l. in cauſæ* 13. § *cauſa*, illic. *Præſentibus aduerſarijs D. eod. tit. in l. cū oſtēdimus* 4. §. *fideiuſſores* 3. illic. *Si præſentes fuerūt, & non contradixerunt, D. de fideiuſſor. tutor. in l. heredes palam* 21. §. *in teſtamētis*, illic. *Licèt ad aliam rem ſint rogati, vel collecti, D. de teſtam. in l. de vnoquoque* 47. *D. de re iud. & in c.* 2. illic. *Te præſente, nec reclamante, de accuſat. in* 6. Ex quibus ſic in terminis notarūt Speculator *lib.* 4. *tit. de libellorum concept. § ſequitur videre* 13. *nu.* 9. *verſ. Ego dico*, & poſt Guil. de Cuneo, & alios antiquos Bart. *n.* 1. apertiùs Bald. *n.* 2. & latiſsime Iaſon per plura comprobans *à n.* 1. *verſ. Tu tene, in l.* 1. *D. de in ius vocando, & in l. ex hoc edicto* 3. *ſeu fin. n.* 5. *extenſ.* 1. *D. de eo, per quem factum erit*, Felin. *in cap. illud* 8. *n.* 8. *verſ. Et pro hoc addit, ext. de præſcript.* Franciſcus Balbus *de præſcript.* 3. *p. tertiæ, & vlt. partis, q.* 4. *princip. num.* 9. Montaluus *in l.* 7. *verbo querelloſo, verſ. Per productionem tamen, & verbo interrumpitur etiam, tit.* 11. *lib.* 2. *fori*, Petr. Barboſa *ad l. cum notiſſimi* 7. *in princip. n.* 47. *C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *ann.*

88 Sed nec indiſtinctè verum eſt, ſolam ſufficere citationem, ad interrumpendam ciuiliter præſcriptionem ne vlteriùs progrediatur, ſed aliquando etiam litis conteſtatio deſideratur, *l. mora litis* 26. *C. de rei vendic. l. nemo* 10. *verſ. Interpellatione, C. de aq. poſſeſſ. l. fin. verſ. Otroſi por tal comenzamiento, tit.* 10. *p.* 3. id quod latè proſequuntur, & explicant Azo *in ſumma, C. de annali except. n.* 2. & 3. Anton. Butr. *num.* 7. *poſt med. verſ. Ciuilis autem*, Abb. Panorm. *n.* 11. Felin. *à num.* 2. & cæteri communiter *in d. c. illud* 8. *de præſcript.* optimè poſt alios Iaſon *à n.* 122. *ad* 126. Ioan. Oinotomus *nu.* 77. *in § pœnales, inſt. de act.* Franciſcus Balbus *de præſcript.* 3. *p.* 6. *& vlt. partis principalis, quæſt.* 4. *princip. n.* 4. *cum ſeqq.* ac poſt cæteros Ioan. Oroſc. *in d. l. finali, in princip. à n.* 3. *D. de eo per quem factum erit, & in l.* 1. *§. ſed excipiuntur, n.* 1. & 2. *D. de ſer.* D. Præſes Couarr. *in reg. poſſeſſor* 2. *p* §. 12. *n.* 4. D. Ant. Padilla *in l.* 2. *à n.* 72. *C. de ſeruit. & aqua*, Pater Molin. *de iuſt. & iur. tract.* 2. *diſput.* 78. *à nu.* 11. & poſt plures alios Petr. Barboſa *in d. l. ſicut, C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor. à num.* 252. & vltra eos Gaill. *pract. obſeruat. lib.* 1. *obſeru.* 74. *num.* 20. 21. & 22. nouiſsimè Andreas Vallenſis *in paratitla ad Decretales, lib.* 2. *tit.* 26. *de præſcript.* §. 2. *n.* 4. cum alijs infra. Quanquam indiſtinctè iure etiam ciuili ſolam ſufficere citationem ad quācumque præſcriptionem interrumpendam, per tex. *in d. l. ſicut, & in d. l. cum notiſſimi, & in l.* 2. *C. de annali except. voluerit* Conanus *lib.* 3. *comment. cap.* 14. *num.* 8. cuius ad hoc meminit Oſualdus Hilligerus alios congerens *in notatis ad Donellum lib.* 5. *comment. cap.* 21. *litt. F. verſ. Hodie autem*, idquē apud nos probatum videatur *in l.* 29. *verſ. Otroſi dezimos, que ſi alguno, tit.* 29. *parti.* 3. dū ea lex indifferenter ſiue per citationem, ſiue per litis conteſtationē præſcriptionem interrumpi conſtituit, illic. *Le ſizieſſe emplazar ſobre ella por carta del Rey, o del juzgador, o por portero, o gela ouieſſe demādado en juyzio*, per quem tex. id licèt ſub dubio notat Gregor. Lop. *ibi gloſſ.* 3. *verſ. Et fortè dicendum*, quē refert, & ſequitur Pater Molin. *d. diſput.* 78. *n.* 17. Vtrumque enim falsò nititur fundamento. Primum quia iura illa ſpeciales continent caſus, vltra quos minimè ſunt trahēda, ad aliorum iurium correctionem, ex reg. tex. *in l. ius ſingulare* 15. *D. de legib. cum ſimilibus.* Alterum, quia & Partitarum leges ita ſemper interpretandæ ſunt, vt iur cōmune non corrigant, ſed iuxta eas, earum quē diſtinctionem accipiēdæ ſint, vt aliàs obſeruat idem Gregor. Lop. *in l.* 9. *gloſſ.* 3. *titul.* 13. *partit.* 6. & nos ex pluribus alijs comprobauimus *diſſertat.* 19. *num.* 43. ergo & in terminis *d. l.* 29. idem dicendum eſt, vt aduerſùs Gregorium *ibi*, lōgè veriùs defendunt Padilla *in d. l.* 2. *C. de ſeruit. n.* 76. Petrus Barboſa *in d. l. ſicut, num.* 279. Quomodò etiam accipiendam cenſeo *d. legem* 7. cuius illi non meminere, *in verſ. Onde eſtablecemos, tit.* 11. *lib.* 2. *fori*, vt col-

vt colligitur ex traditis à Montaluo
*ibi, verbo, o emplazele, verſ. Item ſit in-
terruptio.* Apud relatos verò & illud
videre eſt quid in hac interruptionis
materia iure Pontificio obtineat, & in
praxi apud nos in foro ſeculari ſeruan
dum ſit, quod latiùs nunc diſputare nõ
vacat.

89 Maneat itaque ad interrumpendam
ciuiliter præſcriptionem in iudicijs,
etiam ſummarijs, & executiuis, ſaltem
citationem neceſſariam eſſe, vt & in
ordinarijs, ac plenarijs neceſſariam eſ-
ſe diximus, & aliquãdo etiam litis cõ-
teſtationem. Cuius vim in executiuis,
& ſummarijs obtinet primus actus re-
pugnans, & contradicens, qui cauſæ
merita concernat, puta rei oppoſitio
executioni facta; aut qui poſt litis cõ-
teſtationẽ ſequi ſolet, vt dilatio ad pro
bandũ, atque adeò per talẽ actũ, quaſi
per litis cõteſtationẽ cenſetur præſ-
criptio interrupta, vt ex Aretino re-
ſoluit Balbus *de præſcript. d. 3. p. 6. &
vlt. part. n. 32.* & ex alijs Mirant. *de or-
d. iudic. 4. p. diſt. 9. n. 20. & 6. p. in 10.
& vlt. memb. de lit. conteſtat. vbiquè in
verſ. Quo caſu, & actu 4. de poſitione, n. 4.*
Petrus Phollerius *in tract. de cenſib. ad
fin. §. quæ quidem executio, nu. 36.* Ioan.
Garcia *de expenſ. c. 9. n. 82. & 83.* Io-
ſephus Cumia *in ritus Siciliæ, cap. 4. n.
21. & 22. & cap. 17. num. 101. & cap.
37. num. 84.* Gaſpar Rodericius *de re-
ditib. d. lib. 2. quæſt. 9. num. 70. poſt med.
verſ. In executiuis autem,* Gundiſal. Paz
in praxi tom. 1. tempor. 6. num 7. D. Va-
lençuela, plures alios cumulans *d. cõ-
ſil. 21. à n. 4. ad 9.* D. Franc. Salgado *de
Reg. protect. 4. p. c. 2. n. 55.*

Iuxta quam veriſsimam reſolutio-
90 nem ſequens caſus deciſus eſt in Hiſ-
palenſi Senatu me Iudice 24. die Fe-
bruarij anni 1623. Cùm enim Ludo-
uicus de Sotomayor, ciuis Aſtigienſis,
alteri Aſtigienſi ciui ad certam pecu-
niæ quantitatem per publicum inſtru-
mentum obligatus eſſet, eius què vir-
tute creditor aduersùs Ludouicum il-
lum, Hiſpalim ad aliquot ipſius nego
tia peragenda profectum, executionẽ
coram ordinario iudice Aſtigienſi, in-
ſtante iam decennij, ad exequendum
ſibi competẽtis, ſine petijſſet, eius què
rei mandatum obtinuiſſet, ac ſimul re-
quiſitorias litteras ad ordinarium iu-
dicem Hiſpalenſem, vt illum ad addi-
ctionis ſententiam citari faceret; hu-
iuſmodi quidem litteræ lapſo iam de-
cennio coram iudice productæ fuere;
qui illas ad exitum perduci iuſsit, ci-
tatus autem Ludouicus ab hoc iudicis
decreto ob id, quòd poſt decennij lap-
ſum, atque ita exequendi iure iã præſ-
cripto emanaſſet, nec proindè citatio
ſibi poſteà facta quicquã operari poſ-
ſet, Hiſpalẽſem prouocauit Senatum,
in quo decretum ipſum ex ſupradictis
reuocandum cenſuimus. Nec Senatum
mouit, quòd ante decennij lapſum re-
quiſitoriæ litteræ ad Ludouicum ci-
tandum decretæ fuiſſent, atquè ita per
eas decẽnij præſcriptio interrupta vi-
deretur, quippe quam DD. communi-
ter non minus interrumpi docent per
executoris miſsionem, quàm per cita-
tionẽ ipſam. Id enim ceſſat ex his, quæ
ad ſequens dubium aptiùs dicentur.

Deciſio incidẽs Hiſpalẽſis Senatu.

Ad ſecundum dubium breuiter reſ- 91
pondemus, differentiã eſſe conſtituen-
dam inter præſcriptionis interruptio-
nem per ſolam citationem factam, &
eam, quæ fit per litis conteſtationem,
illa enim aufert omne tẽpus antè elap
ſum, & nouæ præſcriptioni iuxta anti-
quam actionis naturam locum facit,
itaùt præſcriptio interrupta ampliùs
non procedat, niſi denuò inchoetur, &
tũc neceſſarius ſit totus ille curſus tẽ-
poris, qui primò requirebatur, quomo
dò procedunt *d. l. ſicùt, & d. l. cùm notiſ-
ſimi, C. de præſcript. 30. vel 40. ann.* ac ſi-
milia iura, ſolam citationem deſiderã-
tia. Hæc verò interruptio, * quæ per 92
litis conteſtationem contingit, actio-
nem qualiſcumque vitæ, etiam breuiſ-
ſimę, in quadraginta annos perpetuat,
ob eam cauſam propriùs perpetuatio
dicta, elegans tex. *in l. fin. C. illo tit. de
præſcript. 30. vel 40. an.* vbi de litis cõ-
teſtatione tantùm ſermonẽ eſſe tam ex
legis principio perſpicuum eſt, illic.
*Suos obnoxios in iudiciũ vocantes, & iudi-
ciarijs certaminib⁹ vẽtilatis,* quã ex ver-
bis illis. *Sed licèt perſonalis actio ab ini-
tio fuerit inſtituta, eam tamen in quadra-*

 geſimum

geſſimum annum extendimus, cùm non ſimilis ſit qui penitùs ab initio tacuit, ei qui & poſtulationem depoſuit, & in iudicium venit, & ſubijt certamina, litem autē implere per quoſdam caſus præpeditus eſt, & apertiùs in verſ. vlt. in fin. illic. Ex quo nouiſſima proceſſit cognitio, poſtquàm vtraque pars ceſſauit; quod & conſtat ex l. 1. §. ad hæc, verſ. Exceptis omnibus actionibus, C. de annali except. cap. placuit 15. §. hac de præſcriptionibus decennij, verſ. Si per litis conteſtationem, 16. quæſt. 3. & in terminis hanc differentiā obſeruarunt gl. verbo extendimus, verſ. Sed nos dicim⁹, & gl. fin. ac ferè omnes in d. l. fin. C. de præſcript. 30. Bart. & Paul. Caſtrenſis n. 5. Alex. n. 11. verſ. Sed contrarium, & cæteri magis communiter in l. fin. D. de eo per quem factum erit, vt teſtantur Iaſ. ibi, nu. 3. idem in l. nam poſteà 9. §. ſi is, qui temporali, n. 2. D. de iureiur. & in l. 1. n. 7. C. quando libellus Principi oblatus, & in §. pœnales, n. 110. 111. & 112. vbi etiam Oinotomus n. 78. inſt. de action. ac rursùs conſ. 34. n. 5. lib. 1. Guido Papæ deciſ. 416. n. 6. Philip. Corneus conſ. 180. n. 4. & 5. lib. 3. Ripa in l. nemo poteſt, n. 118. D. de legat. 1. Franciſc. Balbus de præſcript. 4. p. 6. & vlt. partis n. 1. 2. & 8. Tiraq. de retractu conſanguinit. §. 1. gl. 10. n. 75. & 76. Rebuf. 2. to. ad ll. Gallic. tract. de reſciſſ. contractuum, art. vlt. gl. 19. n. 14. & to. 3. tract. de dilat. art. 5. gl. vni. n. 10. Roder. Suar. ad l. poſt rem iudicatam, notab. 2. §. cōſidera vltimò, n. 5. D. de re iudicata, D. Couar. quanquàm non ſatis conſtāter, in reg. poſſeſſor 2. p. §. 12. n. 6. & 7. Petr⁹ Dueñ. reg. 6. limitat. 2. verſ. Vnum tamē, Did. Perez ad l. 1. tit. 3. lib. 3. ordinam. gl. 1. q. 5. in 2. & 4. effectu, Parlador. lib. 1. rer. quotid. c. 1. §. 13. n. vlt. (vbi nominatim in iure exequendi loquitur) & §. 14. n. 4. & 6. Ioan. Gutier. de iuram. confirmat. 3. p. c. 1. n. 1. Ioſeph. Cumia in ritus magnæ curiæ c. 37. n. 22. Petr. Barboſa in d. l. ſicùt, n. 282. & in d. l. eū notiſſimi, §. imò, n. 26 & 27. & latiùs in d. l. fin. à n. 2. ad 14. C. de præſcript. 30. vel 40. & qui ſimiliter in exequendi iure nuncupatim loquuntur Volañus in curia Philippica 2. p. §. 1. n. 12. & D. Franc. Salgad. de Reg. protect. 4. p. c. 2. n. 49. 50. & 51. Qui ferè omnes quòad primum effectum plane æquiparant citationē, & executoris miſsionem, quod in caſu illo deciſionis Hiſpalēſis, cuius n. 90. mentionē fecimus, difficultatē aliquā ingeſsit; meritò tamen Senatum non mouit, quia præfati DD. in æquiparatione illa proculdubio ſenſerūt de executionis miſsione effectū habente, ob citationē reuerà ab executore factā; hūc enim modū gratia exēpli tantùm referūt, vt oſtendant, citationē ad interruptionis effectū per executorem, vel ſimili alio modo faciendam eſſe, vt tradunt, & explicāt relati à nobis ſup. n. 84. maximè Petr. Barboſa ibidē cōmemoratus, qui n. 242. in d. l. ſicùt, pro regula ex eo textu ſtatuit, ante citationē executā non interrūpi præſcriptionē. Id quē patet, quia DD. omnes ad effectū illū nō quamcūq; citationē requirūt, ſed quę ſpecialis, ac certa ſit, & citatū, de lite ſibi mota certum reddat, iuxta Clem. 2. iūcta gl. verb. ad partē, & cōmuni, vt lite pendēte, quæ quē valida omninò ſit, nec aliquē defectum patiatur, vt reſoluūt poſt alios Iaſ. in l. fi. n. 6. in 3. & 6. limit. D. de eo per quē factū erit, Gu. Pap. d. deciſ. 416. n. 2. verſ. quòd intelligo, & deciſ. 488. per totā, Balb⁹ de præſcript. 3 p. 6. & vlt. part. q. 4. n. 23. & 27. Tiraq. de retra. cōſangu. §. 8. gl. 2. n. 3. 5. & 6. And. Gail. d. lib. 1. obſeru. 74. n. 21. Padill. in d. l. 2. n. 80. C. de ſeruit. Ioſeph. Cumia d. c. 37. n. 23. Petr. Barboſa in d. l. ſicùt, n. 266. Quinimò vbi cōmiſsio nuntio facta eſt ad citationē faciendā, illud ampli⁹ cōmuniter DD. deſiderāt, vt citationis relatio, ac fides iudici facta ſit, ea quē in ſcriptis redacta, nec anteà cēſeatur interrupta præſcriptio, vt videre eſt apud Ancharr. in d. Clem. 2. in fi. vt lite pēd. Alex. n. 12. & Iaſ. n. 6. limit. 5. in d. l. fi. D. de eo, per quē factū erit, eundem Iaſ. in d. §. pœnales, n. 129. Hippol. ſing. 346. n. 2. Balbū d. q. 4. n. 25. & 26. Ant. Rubeū in l. nō ſolū, §. morte, n. 545. D. de noui oper. nūc. And. Gail. d. n. 21. quāquam contrariū, nēpè ſufficere, quòd citatio reuerà per nuncium facta fuerit, vt ex tūc interrupta præſcriptio cēſeatur, cū aliud iura nō requirāt, lōge veri⁹ ſit, vt voluit Guid.

Pap.

Digitized by Google

Pap.*vbi proximè, maximè d. deciſ.* 488.*in fi.*
qui ſimplicē tātū citationē exigit, Claud.
in d. §. morte, n. 115. Iacob. Put. *deciſ.* 385.*n.*
6.*verſ. Quia ſola citatio, lib.* 3. apertiꝰ Bar-
boſ.*in d. l. ſicùt, n.* 261. Nec cōmunē ſētētiā
iuuat *l. hac autē* 5. §. *nō defendi,* illic. *Cōſtare*
debet, liquere què Pratori, D. quib. ex cauſis
in poſſ. eat. quia tātū procedit ad cōſtituēdū
quē in cōtumac. itaùt in eū, velùt verè cō-
tumacē procedi valeat, vt docet, & exēpli
ficat rectè Bart. *ibi n.* 2. Quod autē citatio
reuerà inteuenire debeat ad præſcriptio-
nis interruptionē nemo dubitat. Ita igi-
tur ſanè intellecti qui citationē, & execu-
toris miſsionē ad eū effectū parificāt, re-
prehēſione digni nō ſunt, quā in eos iacit
D. Valēçue *d. cōſ.* 21.*n.* 17. quaſi voluerint,
ſufficere citationis decretū, licèt nō exe-
cutū, quod ab eorum mente longè abfuiſſe
ex nuper obſeruatis planiſsimum eſt.
93 Nec ſecūdꝰ interruptionis, per litis cō-
teſtationē contingentis effectus, actiones
quaſcūq; perpetuādi in 40. ann. hodie a-
pud nos ceſſauit *per l.* 63. *Tauri,* vt putauit
Ant. Gom. *ibi n.* 3. dicēs iam hodie ex ea l.
ſublatā eſſe perpetuationis actionū mate-
riā, ex eo motꝰ, quòd cū lex illa nedū per-
ſonali actioni, ſed & executoriæ ſentētiæ
ſuper ea latæ 20. annor. metas præſtituat,
multò minùs admittet tā prolixi tēporis
ſpaciū, nēpè 40. ann. ob ſolā litis cōteſta-
tionē. Quia ſingularis hæc Ant. Gom. ſen-
tētia meritò à cæteris Regnicolis negle-
cta eſt, qui illa lege nō obſtāte, adhùc per
petuationē hodie per litiscōteſtationē ad
mittunt, vt apud ſup. relatos videre eſt, a-
pertiꝰ q; eā ſentētiā explodūt Parlad. *d.*
lib. 1. *rer quot. c.* 1. §. 14. *n.* 7. D. Iacob. Val-
deſiꝰ *ad Roder. Suar. in d. l. poſt rē, notab.* 2. §.
cōſidera, lit. C. *verſ. Cōtra Antoniū,* Pet. Bar-
boſ. *in l. fi. à n.* 44. *C. de praſcript.* 30. *vel* 40.
quia lōgè diuersꝰ casꝰ eſt qui proponitur
in ea *l. fi.* cū videlicèt actio deducitur in iu
diciū, & lis inter partes vētilatur, quo ca-
ſu æquū eſt, eiꝰ præſcriptioni ita interrup
tæ tā lōgū impartiri tēpꝰ, cū interea mul-
ta ſoleant accidere, propter quæ lites ad
debitū finē perduci nequeāt, vt ibi diſſer-
tè Iuſtin. pro ratione ſubiicit, ab eo de quo
agit lex Taurina, quādo lis iā eſt finita per
ſētētiā, ſuper actione latā; in qua ſanè ſpe
cie cū nihil ſit impedimēto, quominꝰ ac-
tor ſuū iꝰ proſequatur, meritò coāguſtata
fuit actionis vita; quā diuerſitatis ratio-
nē aduersꝰ D. Cou. aliter ſentiētē *in d. reg.*
poſſ. 2. *p.* §. 11 *n.* 2. *verſ. Supereſt modò,* primꝰ
cōſiderauit Mēchac. *de ſucceſſ. creat. lib.* 1. *c.*
10. *n.* 32. cui acceſsit Did. Perez. *in l.* 3. *tit.*
13. *lib.* 3. *ordin. gl.* 1. §. *eſt deinceps notādū,* &
vtrūq; ad illā cōmēdat Parlad. *d.* §. 14. *n.*
8. ſolū autē Mēchacā Barboſ. *d. l. fin. n.* 46.
Qui *n.* 47. aduersꝰ P. Mol. *d. diſp.* 78. *n.* 70
ſimile notat circa Regiā ordinationē Luſi
tanā *lib.* 4. *tit.* 80. §. 2. (*al. tit.* 79. §. 1.) vt
dū ſtatuit, pręſcriptione interrupta, tātū-
dē tēporis actioni in iudiciū deducēdæ ſu
pereſſe, quātū ab initio cōpetebat, nō tol-
lat perpetuationē in 40. ann. ſi per litiscō
teſtationē lis fuerit interrupta, vt malè P.
Moli. opinatꝰ eſt, ſed tātū loquatur de in-
terruptione, quæ fit per citationē, quæ a-
ctionē, vt diximꝰ, nō perpetuat, ſed nouæ
præſcriptioni iuxta antiquā actionis na-
turam locum facit.
Ex quibꝰ omnibꝰ lōgè minꝰ dubitabi- 94
lis visꝰ eſt alter casꝰ qui ad Hiſpalēſē Se-
natū delatus eſt, ibi q; deciſus me Iudice
17. die Decēbris an. 1629. cū ad Granatēſē
iā promotꝰ eſſem, nā cū Didacus Ruyz de
los Santos vicinꝰ oppidi de Caçorla per
publicū inſtrumētū an. 1609. obligatꝰ eſ-
ſet Frāciſco Molinæ Muñoz eius loci in-
colę ad sūmā ſeptingētorū fermè ducato-
rū, pro totidē ab eo acceptis, & ſex annis
elapſis à tēpore cōfecti inſtrumenti, nēpè
an. 1615. Frāciſcꝰ Molina corā ordinario
iudice Caçorlę inſtrumētū ipsū produxiſ-
ſet, eiꝰ q; virtute executionē aduersꝰ Di-
dacū tūc abſentē, eius q, bona executionē
petiiſſet, ac decerni ſibi obtinuiſſet, vlte-
riꝰ autem iudiciū hoc proſecutus nō eſſet,
quia Didaci perſeuerauit abſētia; poſtmo
dū an. 1627. cū iā domiciliū ſuū Didacus
Hiſpalim trāſtuliſſet, ibi cū vxore, & filijs
vltra decēniū cōmoratꝰ (quæ ſola decēnij
cōmoratio, & ſi reliqua deficerēt, ſufficie-
bat ad domicilij trāslationē inducēdam,
iuxta *l.* 2. *C. de incolis lib.* 10. cum traditis à
gl. Bart. & omnibꝰ *ibi,* Balbo *de praſcript.*
5. *p. quinta principal. q.* 14. Boer. *deciſ.* 260.
n. 9. Gail. *pract. obſer. lib.* 2. *obſ.* 34. *n.* 7. ac
poſt plures alios Menoch. *de arbitr. lib.* 2.
caſ. 86. *n.* 15. Rol. à Val. *cōſ.* 79. *n.* 53. *vol.* 3.
Burſat. *cōſ.* 36. *n.* 7. & 8. Maſcar. *de prob. to.*
1. *cōcl.* 535. *n.* 6. 7. & 8. id quē apud nos cō
ſtat *ex l.* 33. *verſ. la ſetena,* vbi & poſt alios

Deciſio incidēs Hiſpa-lenſis.

notat, & explicat Greg. Lop. *gl.* 12. *tit.* 2. *p.* 3. *& l.* 2. *verſ. la dozena*, vbi idē Greg. *gl. fi. circa fi. verſ. Et in dubio, tit.* 24. *parti.* 4. Barboſ. *in l. heres abſens* 19. §. *proindè, in art. de foro rat. orig. n.* 43. *&* §. *fi. à n.* 103. *de iudicijs*). Frãciſc⁹ executionis iudiciũ proſequi volẽs, requiſitorias litteras ab ordinario iudice Caçorlæ petiit ac obtinuit ad Iudicẽ Hiſpalẽſẽ, vt in illo, & ei⁹ reb⁹ executionẽ faceret, idq; ita decernente Hiſpalẽſi iudice, coram quo illæ productæ fuere, ab huiuſmodi decreto noſtrũ Didac⁹ prouocauit Senatũ, in quo id ex plurib⁹ meritò reuocãdum cẽſuim⁹. In primis, quia falsò ſupponebatur, per inſtrumẽti productionẽ, & executionis petitionẽ ei⁹ virtute factam, ac per iudicem decretã anno 1615. quaſi per litis cõteſtationẽ videri decennij præſcriptionẽ interruptã, & in 40. annos perpetuatã, iuxta ſentẽtiã Ciſontani, Legionenſis, & Azeuedi, relatã ſup. *n.* 82. cùm ad id oppoſitori⁹ actus neceſſari⁹ foret, & per ſolã petitionem nec interrupta fuerit ad effectũ, vt in aliud decenniũ prorogaretur, ad quod vel citatio, vel ſaltem executionis petitio aduersùs præſentẽ, & audientẽ partẽ facta requirebatur, vt latè probauimus *à n.* 83. Bartoli doctrinã, qua ſententia illa nititur, optimè declarantes *n.* 86. *&* 87. Rursùs quia & ſi citatio, vel executionis petitio aduersùs præſentem partem interueniſſet, atquè ita intra aliud decenniũ executioni loc⁹ foret, id tamẽ iã lapſum eſt, cùm ab anno 1615. quo petita, ac decreta fuit executio, ad annum 1627. quo illa fuit ſuſcitata, pluſquã duodecim anni fuerint emẽſi. Tãdem quia & ſi intra decenniũ prima illa executio petita fuiſſet, cũ tamen ob illã ſolã iudiciũ cæptum nõ fuerit, ob citationis defectũ, nõ fuit iuriſdictio radicata in iudice Caçorlæ, vt apud eũ poſteà, cũ aliò domicilium Didac⁹ trãſtulerat, executiuũ id iudiciũ quaſi cæptũ cõtinuari poſſet per litteras requiſitorias ad domicilij iudicẽ. Ad quod ſaltem citationẽ executã requiri cõſtat, *l. cũ quadã puella* 19. *verſ. Sed & ſi poſt ſuſceptã, D. de iuriſd. omn. iud. l. ſi quis poſteà* 7. *l. vbi ceptũ (al. acceptũ)* 30. *D. de iudicijs, c. propoſuiſti* 19. *de foro cõpet. l.* 12. *tit.* 7. *parti.* 3. & vltra ordinarios *oõij*; reſoluũt Rebuf. *to.* 3. *comẽt. ad ll. Gallic. tract. de citat. in præfat. n.* 117. Robert. Marãta *diſp.* 6. *n.* 20. Tiber. Decian⁹ *in tract. criminal. lib.* 4. *c.* 21. *n.* 3. *&* 7. And. Gail. *pract. obſeru. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 1. *& c.* 29. *n.* 5. *& lib.* 2. *c.* 36. *n.* 13. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 1232. *n.* 6. *&* 7. qui ex *num ſeq.* latè ampliat, ac limitat, quod & fecit Græue⁹ *ad Gail. d. lib.* 1. *obſ.* 29. *cõſider.* 2. *per totã*, qui alios cõgerunt, quib⁹ addendi ſunt Paz *in praxi* 7. *p. to.* 1. *c. vn. n.* 59. *verſ. Tertiò ſuadetur*, D. Valençuela *d. cõſ.* 21. *n.* 11. 12. *&* 13. *& cõſ.* 32. *n.* 70. Sed nec ſufficiebat, cõtractũ in illo loco fuiſſe celebratũ, vt inſinuare videtur text. difficilis *in l.* 2. *C. de iuriſd. omn. iud* illic. *Nã vbi domiciliũ reus habet, vel tẽpore cõtractus habuit, licèt hoc poſteà tranſtulerit, ibi tãtũ eũ cõueniri oportet.* Quia tex. ille, ne iuris principijs obſtet, neceſſariò accipiend⁹ eſt, cũ ex cõtractu illo obligat⁹ vel primò in ius vocat⁹ erat apud iudicẽ antiqui domicilij, in quo cõtraxit, vel ſi hoc domicilij trãſlationẽ nõ præceſſerit, in eo tamẽ loco poſteà repert⁹ fuerit, quia & ibi ratione cõtract⁹ rectè cõuenitur, iuxta reg. tex. *in c.* 1. §. *cõtrahẽtes, de foro cõpet. in* 6. & quæ tradũt gl. *verb. pro nõ dato, verſ. Tu potes attẽtare*, Bart. & omnes, *in l.* 1. *D. ſi quis in ius vocat⁹ nõ ierit, & in l. heres abſens* 19. §. 1. *&* 2. *D. de iud.* Speculator *in tit. de cõpetẽtis iudicis adit.* §. 1. *n.* 2. *verſ.* 5. *& rursùs à n.* 18. Abb. *à n.* 22. Dec. *n.* 158. & poſt alios late Beroi⁹ *à n.* 194. *in c.* 1. *de iudicijs*, idẽ Abb. *in c. fin. n.* 36. *de foro cõpet.* Bern. Diaz *reg.* 642. D. Præſes Couar. *in pract. c.* 10. *à n.* 3. Franc. Auiles *ad c.* 27. *Prætor. verbo entreguen, n.* 16. *&* 17. Gutier. *de iuram. confirmat.* 3. *p. c.* 16. *per totũ* (qui duo *l. quandã ordinam.* quæ cõtraria videtur, rectè explicãt) Paz *in praxi* 4. *p. to.* 1. *c.* 2. *n.* 7. Pet. Barboſa *in d. l. heres abſens*, §. *proindè, à n.* 41. Ceuall. *cõmun. cõtra cõmun. tom.* 1. *q.* 154. Molin⁹ *de brach. ſecul. c.* 28. *n.* 5. 6. *&* 7. & in terminis ſic relatã *l.* 2. rectiſsimè intellexerũt Paul. Caſtr. *ibi n.* 7. Abb. *n.* 8. & Felin. *n.* 2. *in d. c. propoſuiſti, de foro cõpet.* Donel. *lib.* 17. *cõmẽt. c.* 12. *verſ. Domicilio*, & Petr. Barboſ. *in d.* §. *proindè, à num.* 8.

GLORIA TOTA DEO, QVI HÆC NOBIS OTIA FECIT.

INDEX

INDEX PRIMVS

LOCORVM IVRIS CIVILIS, PONTIFICII, ET REGII, QVÆ IN HOC

opere vt notabilia expenduntur,& vel remiſsi-
ſiuè, vel extenſiuè expli-
cantur.

QVO FACILIVS AVTEM, AC BREVIVS SINGVLA in eo contenta demonſtrentur, lectorem admonemus,quòd numerus prior diſſertationem,quæ etiam ſub ſimplici D. intelligitur, ſecundus marginalem numerum deſignet.

EX DIGESTO VETERI.

Ex lib.1.tit.2.de origine iur.l.2. circa fin. verſ. Primus D. Auguſtus, expenditur.& exornatur, D.15.n.19.

Tit.3.de legibus,l.benignius 18.cum nonnullis ſequentibus, & ſimiles leges expenduntur, latè què exornantur , ac declarantur, D.7.n.20.cum ſeqq.

L.de quibus 32.in princ. expenditur,ac ſimilia iura notantur,exornantur,ac declarantur, D.3.à n.37.& 53.

Tit.5.de ſtatu hominum,l.in multis 9.expenditur,4.3.& intelligitur ibi,n.88. verſ.Porrò regula.

L.ſeptimo menſe 12.intelligitur,& exornatur,18.24.

L.ingenuum 25.expenditur,& exornatur, 21. 55.

Tit.6. de his qui ſunt ſui,vel alieni iur.l. filiũ 6.expẽditur,& exornatur,21.55.

L. ſi iudex 10. expenditur, & exornatur, 22. 33.

Tit.7.de adoptionib⁹,l.nec ei 17.in princ. expenditur, & exornatur, 1. 61.

L.ſi arrogator 22.in princ.iuncto verſ.Et dicendum,expẽditur,& exornatur, 11. 79.circa fin.

Tit.9. de ſenatoribus,l.1.expenditur, & exornatur,D.4.n.3.

L.fœmine 8.& l.fin.expenditur,& exornantur,4. 9.

Tit.16.de offic.proconſul.l.obſeruare 4. §. proficiſci , expenditur , & exornatur, 4. 7.optimè què explicatur n.94. In §.fin. in fin.expenditur, & exornatur, 14. 37.

Ex lib.2. tit.1. de iuriſdictione omn. iud. l. ſi quis id quod 7. §. quod ſi dùm proponitur, expenditur, & explicatur, 7. 27.

L. cum quadam puella 19. verſ. Sed & ſi poſt ſuſceptam, & ſimilia iura expenduntur ad praxim denegandæ executionis confeſſioni , poſt litis conteſtationem emanatæ, latè què exornantur, D.23. n.55.5[illegible].& 69.

Tit.11.ſi quis cautionibus , l.1. in verb. præter eum diem , expenditur , & intelligitur, 18. 9.

Tit.13.de edendo,l.1.§.1.verſ. Eum quoquè, optimè intelligitur aduerſus Alciatum, 22.15. poſt med.

Digitized by Google

L. ex argentarijs 6. §. ex hoc edicto, expēditur, & exornatur, 19. 15.

L. quædam 9. §. nihil intereſt, verſ. Is autē, expenditur, & exornatur, 12. 35.

Tit. 14. de pactis, l. 4. §. huius rei, expenditur, & ſimilia iura notantur, & exornantur, 16. 33.

L. veteribus 39. aliàs 40. & regula inde ſumpta expenditur, & exornatur, 17. 41.

Tit. 15. de tranſact. l. cū hi 8. §. ſi Prætor, & regula inde sūpta explicatur, & exornatur, 21. 35. & ſeqq.

Ex lib. 3. tit. 1. de poſtulando, l. 1. §. initiū, verſ. Pueritiam, expēditur, & exornatur, 7. 50.

Tit. 2. de his, qui notāt. in fam. l. 2. §. exercitum, verſ. Sed hoc etiam, expenditur, & explicatur, 7. 28.

Tit. 3. de procurator. l. mutus 43. §. is qui curatorem, expenditur, & exornatur, D. 2. n. 41. & à n. 48.

L. minor 51. expenditur, & exornatur, 7. 50.

L. ſi reus paratus 73. expenditur, & remiſſiuè intelligitur, D. 23. n. 60. & 65. in fine.

Tit. 5. de neg. geſt. l. ſi pupilli 6. §. videamus, verſ. Et ſi vir diligens, expēditur, 15. 67.

Tit. 6. de calumniator. l. annus 6. in principio, & verſ. In illius, intelligitur, & exornatur, D. 18. n. 17. & 18.

Ex lib. 4. tit. 1. de in integr. reſtit. l. ſcio 4. verſ. Ne propter ſatis minimam, expenditur, & exornatur, 23. 46.

L. non ſolùm 6. expenditur, & exornatur, 11. 112.

L. Diuus 7. verſ. Itaquè ſi citatus, iuncta gl. verbo exiſtimari, expēditur, & exornatur, 21. 75. ad fin.

Tit. 2. de eo quod metus cau. l. metum 9. §. vlt. & l. item ſi cum exceptione 14. §. in hac actione, optimè declarātur, 14. 56. ad finem.

L. fin. §. fin. expenditur, & remiſſiuè intelligitur, 24. 35.

Tit. 3. de dolo, l. ſi quis affirmauit 9. al. l. ſi oleum 10. §. fin. cum l. ſequenti, expēditur, & exornatur, 23. 46.

Tit. 4. de minorib. l. 1. §. vlt. optimè intelligitur, D. 1. à n. 4. & conciliatur cum §. item inuiti, inſtit. de curatoribus, varijs alijs conciliationibus reiectis, à n. 8. & 53. vnde vera incipit conciliatio ſingulis eius §. verbis expenſis, & explicatis. Rursùs eadem lex 1. §. vlt. expēditur, D. 6. n. 5. & intelligitur n. 25.

L. 2. expenditur, & explicatur, D. 1. n. 20. & 21. & D. 2. n. 56. in fin.

L. 3. in princ. D. 1. n. 27. & D. 2. n. 57. Eadē l. 3. §. 1. 14. 37. In §. minorem, optimè intelligitur, D. 18. n. 12. verſ. Prima namquè. In §. ſed vtrùm, in fin. expenditur, & exornatur, 1. 39.

L. ait Prætor 7. §. permittitur, expenditur, & exornatur, 2. 41. & latiùs à n. 48.

L. & ſi ſine 8. (quæ aliàs eſt ſub lege ait Prætor 7.) §. quæſitum, expenditur, & exornatur, 17. 30.

L. minor autem 18. al. 19. §. fin. expenditur, & exornatur, 1. 12.

L. qui mandato 23. expenditur, & exornatur, 7. 50. verſ. Et ad negotia.

L. minor 25. ann. adito Præſide 32. in ordine, expenditur, & intelligitur, D. 2. n. 56. & D. 6. n. 5. & 25.

L. minor 25. ann. cui fideicommiſſum 40. in verſ. Cauerat, expenditur ad confeſſionem, quòd iure communi executionem non habeat, D. 23. n. 15.

Tit. 6. quibus ex cauſ. maiores, l. 1. in fin. & l. ſed & ſi per Prætorem 26. §. fin. verſ. Item inquit Prætor, expēduntur, & exornantur, 8. 35.

Tit. 8. de recept. arbit. l. ne in poteſtate 26. expenditur, & ſimilia iura notantur, nec infirmam eſſe regulam ex eis deductam, contra Cuiatium optimè defenditur, 23. 25.

L. cùm lege 41. expenditur, D. 6. n. 59.

Ex lib. 5. tit. 1. de iudicijs, l. ſi debitori 21. expenditur ad executionem confeſſionis præmiſſo præcepto de ſoluendo, & ſimilia iura notantur, D. 23. n. 54. & 60.

Tit. 2. de inoff. teſtam. l. Papinianus 8. §. ſi quis impubes, expenditur, & exornatur, 19. 16. & 11. 79. ad fin. In §. quarta autē, ibi in princ. In §. ſi ex cauſa 16. D. 21. n. 55.

L. ſi ſuſpecta 29. in princ. expenditur, & exornatur, 21. 66.

Tit. 3. de petit. heredit. l. 3. verſ. Sed & ſi Titio, expenditur, & ſimilia iura notantur, & exornantur, 11. 11. & vere-

§. in.

gilia

gula intellectu latè n.23.& 24.

L. item veniunt 20.al.25.§ ait.Senatus, expenditur, & exornatur, 11. 89. poſt med.

L.hereditas 50.al.53.§.1.verſ.Quamuis enim,expẽditur,& exornatur,14.46.

Ex lib.6. tit.1. de rei vendicat. l. ſi ager 50. al. 51. expenditur, & ſimilia iura notantur, 19. 9.

L.ſuperficiario 70.(aliàs incipit ideſt) iũ-cto fine l. praced.cum lege ſeq.expenditur,& exornatur,19.40.

L. in ſpeciali 73. expenditur, & exornatur, 22. 2.

Tit.2.de Publ.in rem act.l. ſiue autem 9. §.ſi duobus, expenditur,& ſimilia iura notantur, 19. 11.

Tit.3.ſi ager vectig.vel emphiteuticar.petat.l.1.§.qui in perpetuum, iuncta gloſ. penult. & vlt. expenditur, & exornatur,15.46.& 19.40.

L.3. non de locatione ad longũ tempus accipienda eſt,ſed ad modicum tempus,cõtra Accurſ.ibi, D.13 num.48.iunctis num.pracedent.vbi ratio latè traditur.

Ex lib.7. tit.1. de vſufr. l. vſufructu 7. al.l.hactenùs 8.§. Caſſius, in fin.cum l. ſeq.expenditur,& exornatur,12.59. & 60.

L. ſi Titio 33.al.39.§.1. in fin. expenditur, ac ſimilia iura notantur, & exornantur, 11.21.

Tit.4.quibus mod.vſusfr. vel vſus amitt. l.1.in verb.iure ſit conſtitutus, remiſsiuè intelligitur, 11.78.

Tit.8.l.fin.in fin.D.de vſu,& habita,expenditur,& *exornatur, 12. 59.*

Tit. 9. Vſusfructuar. quemadm. cau. l. ſi vſusfructus 9.§.illud ſciẽdum, in verbo iure ipſo, remiſsiuè intelligitur, 11. 78.

Ex lib.8.tit.3. de ſeruit. ruſt. præd. l. & *Attilicinus 35. expẽditur, & exornatur,8. 35.*

Tit.5. ſi ſeruit. vend. l. loci corpus 4. §. competit, expenditur, & intelligitur, 19. 15.

Tit.6.quemadm. ſeruit.amitt.l. ſi partem 19.iuncta gl. verbo non vtendo, expenditur,& exornatur, 8.34.& 35.

Ex lib.9.tit.2.ad l.Aquil. l. ait lex 21. §.1. verſ.Ex quo quis,intelligitur,& exornatur, 18.17.

L. proindè 25.§.vltim.Intelligitur,& ad praxim applicatur, 23. 54.

Ex lib.10.tit.2.famil.erciſc. l.alienationes 13.iuncta l.præced. expenditur,& explicatur, D.5.n.45.& 46. & materia exornatur n.50.

Tit.4.ad exhibendum,l.3.§.eſt autem, & ſimilia iura, de actionibus in rem ſcriptis loquentia, rectè intelliguntur, 14. 56. ad fin.

L. de eo 12. §. ſi quis ex vuis, expenditur, & remiſsiuè intelligitur cum Donello, 5.54.

Ex lib.11.tit.1.de interrogat.in iure fac. l.1.§.1. expenditur, 22. 3. Mirum in modum interpretum ingenia torſit pro ei⁹ vera interpretat. ibi n.12. Eius, ac totius illius tituli verus traditur intellectus,ex n.13.ad 16.

L.de ætate 11.§.qui tacuit,expenditur, inde què ſumpta praxis exornatur, 23. 43.Eadẽ lex in §.quod autem ait Prætor, verſ. Omninò reſpondiſſe non videatur, & §. nihil intereſt, ac ſimilia iura notantur,& exornantur,24. 4.

L. vbicumquè 22.expenditur, & exornatur, 23. 48.

Tit.2.de quib.reb.ad eundem iud.eatur. l. 1.& 2.in propoſito acumulationis litiũ expenduntur,& exornantur, 13.10.

Tit.6. ſi menſor falſ. mod. dix. l.1.in fine princ.ibi non tenere intentionem, remiſsiuè intelligitur,22. 15. ante medium.

Tit.7.de relig.& ſumpt. funer.l. familiaria 5.expẽditur in materia emphiteuſis, ad eius diſtinctionem, 16. 9. & 10.

Ex lib.12.tit.1. de reb. cred. ſi cert. pet. l.cùm quid 3.vulgaris allegatio refellitur remiſsiuè, 12. 12.

L. eius qui in prouincia 41.verſ.Nam & ſi tibi,expenditur,& regula indè cõmuniter deducta exornatur, 16. 43.

Tit.2.de iureiur.l.nam poſteà 9.§.ſi is qui temporali, latè explicatur, & exornatur, 10. 1. & ſeqq.

L. iusiurandũ,34.in princ.& §.ait Prætor,& l.manifeſtè 38.cũ materia,explicantur,& exornantur, 22. 19.

Tit.4. de condict.cauſa data,l.1.& 3.cũ materia, latè exornantur, & *declarantur,25. 4.cum 3.ſeqq.*

Ex lib.13.tit.7.de pignorat.act.l.tutor 16 §.vlt.expẽditur, & *explicatur 19. 40.*

INDEX

Ex lib. 14. tit. 6. ad S.C. Maced. l. ſi quis 3. al. l. ſi filius familias 4. §. is autem, verſ. Quod ita demùm, l. item ſi filius familias 7. al. lex ſed Iulianus 9. §. mutui dationem, verſ. Sed ſi fraus, & l. filium habea 14. al. 16. verſ. Dixi, expẽduntur, & explicantur, 7. 29.

Ex lib. 15. tit. 1. de peculio, l. non ſolùm 49. §. vlt. expenditur, & exornatur, 21. 16. *& intelligitur n.* 76. *Rursùs materia exornatur, ac declaratur, D.* 25. *n.* 4. *cum 3. ſeqq.*

Ex lib. 17. tit. 1. mandati, l. ſi quis pro eo 46. verſ. At quoties, & l. fin. §. fin. expenduntur, & inducuntur, D. 21. *n.* 40. & 41.

L. inter cauſas 26. in princ. & l. ſi quis alicui 27. §. morte, expenduntur, & regula inde communiter deducta exornatur, 16. 43.

Tit. 2. pro ſocio, l. Mucius 30. expẽditur, & exornatur, 23. 81.

Ex lib. 18. tit. 1. de contrah. empt. l. nuda 55. expenditur, & exornatur, 14. 48.

L. ſi quis ſub hoc pacto 56. expenditur, & exornatur, 14. 31.

Tit. 2. de in diem addict. l. licèt 7. al. 9. & l. neceſſe al. 11. expenduntur, & intelliguntur, D. 17. *n.* 19. 23. & 40. *ad fin.*

Tit. 7. de ſeru. exportand. l. Titius 9. verſ. Quòd ſi ex voluntate, expenditur, & exornatur, 14. 31.

Ex lib. 19. tit. 2. locati, l. 1. & 2. expenduntur, & exornantur, 17. 20.

L. nos videamus 8. l. ſi quis domum 9. & ſimiles expenduntur, & exornantur, 12. 30.

L. item quæritur 13. al. 14. §. 1. verſ. Cæterùm, iuncta gloſſ. verbo inuito, expenditur, & exornatur, 12. 59. *In §. qui impleto, cum l. ſequenti,* 2. 13. *In verſ. vlt. eiuſdem §.* 12. 18.

L. in operis 26. expẽditur, & intelligitur, D. 19. *n.* 20. & 32.

L. ſi quis conduxerit 46. expenditur, & exornatur, 14. 48.

L. ea lege 51. expenditur in vtili propoſito, 17. 41. *verſ. Prima namquè.*

Ex lib. 20. tit. 3. quæ res pignori, l. Titius 4. latè explicatur, & exornatur, D. 21. *n.* 60. *cum tribus ſeqq.*

Tit. 4. qui potiores in pig. l. 1. in princ. verſ. Quærebatur, latè declaratur, & conciliatur cum d. l. Titius, & ſimilibus, 26. 30. *& ſeqq. Expenditur pro communi, & veriſsima interpretat. in verbis verſ. Cùm ex cauſa, n.* 33. *Et ſi in expreſſa hypotheca tantùm loquatur, eodem modo procedit in tacita, & quare? n.* 38. & 40. *vbi Authores referuntur. Quòd ſpecialiter fauore dotis aduersùs iuris regulas emanauerit, nõnulli affirmarũt, quorum ſententia conuincitur,* 26. 42.

Tit. 5. de diſtract. pignor. l. creditor 7. §. fin. expenditur, & intelligitur iuxta lectionem negatiuam, quæ verior, & receptior eſt, aduersùs Ant. Fabrum, 14. 49. & 20. 13.

Ex lib. 21. tit. 1. de ædil. edicto, l. quòd ſi nolit 31. §. quia aſſidua, optimè intelligitur, & exornatur, D. 20. *n.* 29. & 39.

L. cùm ſex 55. qua ratione procedat? 8. 41.

Tit. 2. de euict. l. ex mille 64. §. quæſitum, expenditur, & exornatur, 15. 60.

Ex lib. 22. tit. 3. de probat. l. qui teſtamentum 27. expenditur, & exornatur, 21. 74. *poſt med.*

L. cùm de indebito 25. §. fin. iũcto præced. contextu, expenditur, & intelligitur, & materia exornatur, D. 21. *n.* 15. & 75. *maximè in verſ. Quæ quidẽ ratio, & D.* 25. *n.* 4. *cum 3. ſeqq.*

Tit. 6. de iuris, & facti ignor. l. 1. §. fin. expẽditur, & exornatur, 11. 89. *poſt med. & n.* 91.

Ex lib. 23. tit. 2. de ritu nupt. l. ſciendum 20. expẽditur, & exornatur, 1. 45. *cum 2. ſeqq.*

L. Senatus Cõſulto 59. l. ſi quis tutor 60. in princ. & §. 1. 2. & 3. §, quamuis 5. & §. penult. & fin. expenduntur, & explicantur, 7. 30. & 46.

Tit. 3. de iure dot. l. ſi ego 9. § dotis, al. §. cæterùm, verſ. Planè, expenditur, & remiſſiuè intelligitur, 23. 20. *ad fin.*

L. Titia 62. verſ. Item quæro, expenditur, & exornatur, 11. 112.

L. poſt 69. al. 70. §. gener, expenditur, & remiſſiuè conciliatur cum l. 1. C. de dotis promiſsione, 17. 42.

Tit. 5. de fundo dotali, l. 1. expenditur, & explicatur, 5. 48.

Ex lib. 24. tit. 1. de donat. inter, l. 1. cum ſeqq. maximè l. ſed interim 11. l. ſi is ſeruus 20. l. Papinianus 23. iuncta gl. verbo donationem, & gl. vlt. verſ. Vel ibi,

Tn
QQ

ibi, & l. cùm bis ſtatus 32. §. 1. expenduntur, & exornantur, 14. 47.

L. ſed ſi vir 31. verſ. Et vxoris cura, iuncto verſ. Nec impedire, expenditur, & exornatur 1. 44.

EX INFORTIATO.

EX lib. 25. tit. 1. ſoluto matrim. l. 1. §. quòd ſi in patris, & l. ſi conſtante 24. (al. 25.) in princ. §. ſi vir, & §. ſi maritꝰ expendũtur, & exornantur 1. 39.

L. cũ mulier 47. aliàs 49. verſ. Si tamẽ, expenditur, & explicatur 7. 31.

Tit. 4. de liber. agnoſc. l. 1. §. 1. iũcto §. dies autem, expenditur, & intelligitur 18. 18. Eadẽ l. 1. §. fin. ac duæ ll. ſeqq. expenduntur, & exornantur 21. 55.

L. ſi quis à liberis 5. §. ſi vel parens, & §. meminiſſe, expẽditur, & exornat. 21. 33.

Ex lib. 26. tit. 1. de tutelis, l. 3. §. ſi pupillus, verſ. Sciendum, iuncto verſ. Idem Caſſiꝰ, rectè intelligitur, & exornatur 2. 45. & ſeqq.

Tit. 2. de teſtam. tut. l. quia perſona 14. expẽditur, & exornatur 1. 46. & 47.

Tit. 3. de confirm. tuto. l. 1. in fin. l. 2. §. 1. & l. ſi filio 6. explicantur, & exornantur 2. 19. cum 3. ſeqq.

Tit. 5. de tutor. & curator. datis ab his, l. ſi impuberi 13. §. vlt. verſ. Quoniã tamẽ, expẽditur, & explicatur D. 2. n. 17. & 34.

L. ventri 20. in princ. explicatur, & exornatur 1. 48.

L. curatorem 25. expenditur, & explicatur 2. 32. & 35.

Tit. 6. qui petãt tutores, l. 2. (al. 3.) §. & apud Paulũ (al. §. curatorem) expẽditur, & exornatur 2. 17. & 18. Eadem l. 2. §. 1. verſ. Mater enim, expenditur, & exornatur 7. 32.

Tit. 7. de adminiſt. tut. l. ita autem 5. §. tutor, expenditur, & intelligitur D. 2. n. 32. 35. & 36.

L. tutor qui repertorium 7. §. vſuræ 11. expenditur, & remiſſiuè conciliatur cũ l. ſi tutor 15. D. 18. n. 22. In §. pecuniæ quæ in arca 13. ad praxim applicatur, & exornatur 2. 36.

L. cùm plures 12. §. cùm tutor, expẽditur iuxta veram lectionem, & vulgaris vt inuerſa notatur 1. 47.

L. tum quæritur 16. verſ. Sed verius, expenditur, & exornatur 23. 81.

L. à tutoribus 33. §. 1. expenditur, & explicatur D. 2. n. 32. 34. & 36.

L. chirographis 58. intelligitur 14. 44. verſ. In qua contrarietate.

Ex lib. 27. tit. 1. de excuſat. tut. l. Gaius 16. explicatur, & exornatur 2. 19. cum 3. ſeqq.

Tit. 2. vbi pupil. educ. deb. l. 2. & 3. expẽduntur, & exornantur 1. 53.

Tit. 3. de tutela, & rat. diſtrahend. l. 1. §. fin. & l. niſi finita 4. expẽduntur, & exornantur 1. 12.

Tit. 4. de contr. tutela, & vtili act. l. 1. §. prætereà, expẽditur, & exornat. 23. 81.

Tit. 6. quod falſo tutore auth. l. 1. remiſſiuè intelligitur 11. 78.

Tit. 9. de reb. cor. Rub. & l. 1. cũ ſeqq. explicantur, & exornantur 5. 32. & ſeqq.

L. 3. §. item quæri poteſt, & §. idẽquè erit, expẽditur, & explicatur 5. 45. & 47. & alienationis neceſſaria materia exornatur n. 50.

Tit. 10. de curator. furioſo, & aliis extra min. dand. l. in bonorum 8. explicatur, & exornatur 1. 48.

Ex lib. 28. tit. 1. de teſtam. & qui teſtam. fac. poſſ. l. qua ætate 5. expenditur, & regula indè ſumpta exornatur 18. 14.

L. heredes palàm 21. in princ. in verbis vel nuncupare heredes, vel ſcribere, & l. ſi is qui teſtamẽtũ 25. in ſimilibus verbis, expendũtur, & intelligũtur 21. 42. Eadẽ lex heredes, in §. 1. & ſimilis ſentẽtiæ leges expẽduntur, & intelliguntur 21. 43.

Tit. 2. de liber. & poſthum. l. in ſuis 11. expenditur, & exornatur 11. 30. cum 2. ſeqq.

L. ſi filiꝰ heres 16. optimè intelligitur 11. 44. verſ. Nec longè diſtat.

Tit. 3. de iniuſ. rup. l. poſthumorũ 13. expẽditur, & ſimilia iura notãtur 11. 27.

Tit. 5. de hered. inſt. l. 3. §. fin. expenditur, & exornatur 11. 89. poſt med.

L. cũ in teſtamẽto 37. al. 38. §. 1. 26. 68.

L. ſi pater familias 40. verſ. Intelligitur, expenditur, & intelligitur 11. 111. verſ. Verùm his.

Tit. 6. de vulg. & pupil. ſubſt. l. 2. §. priꝰ, §. ſed ſi quis, & §. ſed & ſi ita, in fin. expenduntur, & exornantur 26. 68.

L. qui liberis 8. §. hæc verba, l. ſed ſi plures 10. l. Luciꝰ 45. §. ſi. & l. qui habebat 47.

expen-

Digitized by Google

expenduntur, & materia latè exornatur, 11. 3. Dicta l. qui liberis, §. hae verba, optimè intelligitur ibi, n. 111. circa finē, verſ. Neque ad rem facit confirmatio.

L. cùm ex filio 38. §. 1. expenditur, & regula inde ſumpta optimè intelligitur, 11. 111. poſt princip. iuncto verſiculo. Ex quibus facilis.

Tit. 7. de condit. inſtit. l. ſi quis ſub conditione 7. in fin. in verbo exceptione tuendus, expenditur, & exornatur, 12. 37.

L. fin. verſ. Altera verò ſpecies, expēditur, & explicatur, 11. 44.

Tit. 8. de iure delib. l. 1. §. ait Prætor, & l. 2. conciliantur cum l. 1. §. largius, D. de ſucceſſ. edict. 11. 56.

L. ait Prætor 7. §. quid ſit autem, verſ. Eſt enim abſurdū, latè explicatur, D. 5. ex n. 35. ad 55. incluſiuè.

Ex lib. 29. tit. 1. de teſtam. milit. l. idē eſt 13. §. 1. iuncta l. ſequenti, in princip. ac duabus praecedentibus, expenduntur, & exornantur, 11. 28.

Tit. 2. de acqui. hered. l. 3. rectè expēditur cum Ant. Gom. 11. 111. ad med.

L. ſi quis filium 7. §. 1. expenditur, & veriſſimè intelligitur, D. 11. à n. 35. & 45.

L. ſi ex aſſe 10. & ſimiles eius tit. leges in materia iuris accreſcendi expēduntur, & exornantur, 11. 21.

L. impuberibus 11. & l. is qui 12. & l. cū bonis 87. pro differētia immixtionis ab aditione expenduntur, & exornantur, 11. 29. cum 2. ſeqq.

L. ſi quis extraneus 21. in princ. expēditur, & intelligitur, 11. 38. ad fin.

L. heres in omne 37. ac ſimilia iura, expenduntur, & exornantur, 11. 10.

L. quandiu 68. al. 69. in fin. iuncta gl. vlt. & communi, expenditur, & exornatur, 11. 56. & 57.

L. ſi ſeruus 70. al. 71. §. Prætor ait, iuncto §. (aliàs verſ.) ſi quis ſuus, & §. fin. & l. ſi is qui bonis 90. al. 91. expēduntur, & exornantur, 11. 38.

L. quoties 80. al. 81. cum materia, intelligitur, & exornatur, & ab Anton. Fabri emendatione obiter vindicatur, 11. 3.

L. ventre præterito 84. intelligitur, & exornatur, 11. 113.

L. Pannonius (al. Pantonius) 85. intelligitur, & exornatur, 11. 112.

Tit. 4. ſi quis omiſſa cauſa teſtam. l. 1. §. qui ſunt in poteſtate, expenditur, & exornatur, 11. 30. cum 2. ſeqq.

Tit. 5. ad Senat. C. Syllan. l. 3. §. elegāter, & l. 4. expēdūtur, & exornātur, 11. 114.

Tit. 7. de iure codicillor. l. cōſiciūtur, 8. §. 1. verſ. Quoniā creditur, iūcta l. 3. in fin. princ. expēditur, & exornatur, 11. 19.

Ex lib. 30. tit. 1. de legatis 1. l. ſi ſeruꝰ pluriū 50. al. 53. §. 1. & §. ſi quis antè, verſ. ſed ſi ſubiecit, expēdit. & exornat. 21. 66

L. ſi ita legatum 65. §. illi ſi volet, expenditur, ac ſimilia iura notantur, & exornantur, 16. 33. poſt med.

L. ſi poſt mortem 68. al. 71. §. 1. ad fin. & l. quæſitā 91. al. 93. §. 1. verſ. Neceſſariò, expēditur, & materia exornatur, 11. 30. verſ. Facit lex, iūctis 2. n. ſeqq.

L. filius familias 114. §. diui, explicatur, & exornatur, 5. 49. & 50.

Ex lib. 31. titul. 1. de legatis 2. l. ſi quis Titio 17. §. ſi heres, l. cum quidam 24. verſ. Idē ait, l. vnū ex familia 67. §. rogo, & l. cū pater 77. §. hereditatem 4. verſ. Viriles autem, expenduntur, & exornantur, 16. 45. poſt princip.

L. pater 29. (al. Celſus) in princ. & §. vlt. expēdit. & exornat. 11. 89. poſt princ.

L. peto 69. al. 70. §. prædiū, verſ. Quid ſi liberis, expēdit. & explicatur, 5. 49. & 50.

L. cū pater 77. §. fidei tuæ, verſ. Nā ordo ſcripturæ, expēdit. & exornatur, 26. 68

Ex lib. 32. tit. 1. de legat. 3. l. 3. §. ſed ſi filius familias, expenditur, & exornatur, 14. 37.

L. nomē debitoris 34. §. vlt. expenditur, & declaratur, 11. 95. verſ. quod & in hominis.

Ex lib. 33. tit. 5. de opt. leg. l. illud aut illud 19. expēditur, & remiſſiuè conciliatur cū §. optionis, inſt. de legat. 16. 36. poſt med. verſ. Induci què præterea.

Tit. 8. de pecu. legat. l. peculiū 6. §. ſicut autē 4. verſ. An & quod dn̄s, expenditur, & intelligitur, 21. 16. & 76. latiùsq́; materia exornatur D. 25. n. 4. cū 3. ſeqq.

Ex lib. 34. de adim. leg. l. 3. §. ſi quis Titio, iuncto §. idem dicendum, intelligitur, & exornatur, 11. 6.

L. ſi legatū 10. & ſimilis ſentētiæ leges optimè declarātur, 11. 42. verſ. nec obſtat tex.

Tit. 5. de reb. dub. l. vtrū 8. §. cū quidā, iūcta gl. verb. vtile eſſe, expēditur, & exornatur, 16. 45. poſt princip.

L. qui-

Digitized by Google

L. qui duos 9. §. cùm in bello, & §. fin. expenditur, & materia exornatur; 11. 28. & 59.
L. ſi fuerit 10. §. planè, optimè intelligitur, 4. 73.
Tit. 7. de reg. Catoniana, l. fin. verbo ad nouas leges, intelligitur, & exornatur, 11. 89. poſt medium.
Ex lib. 35. tit. 1. de condit. & demonſtr. l. multùm intereſt 21. in fin. expenditur, & exornatur, 11. 89. poſt med.
L. hac ſcriptura 26. §. 1. verſ. Aut cùm alter, expenditur, ac ſimilia iura notantur, 11. 7.
L. qui heredi 44. & l. Mauius 55. expenduntur, & exornantur, 7. 8. & 21. 44.
L. à teſtatore 109. verſ. Reſpondit, expēditur, & exornatur, 11. 6.
L. Lucius Titius 83. expenditur, & exornatur, 11. 108. verſ. Vnde primò, poſt princip.
L. Pater Seuerinam (al. Seuerianam) 101. §. conditionum verba, iuncta gloſ. verbo non videbitur, explicatur, & exornatur, 2. 19. cum 3. ſeqq.
L. fin. expenditur, & intelligitur, D. 6. n. 6. & à n. 26.
Ex lib. 36. tit. 1. ad S. C. Trebel. l. cogi 16. §. idem Mecianus, l. quidam ita 25. in princ. verſ. Reſpondi, & verſ. Sed teſtatoris, & l. poſtulante 44. verſ. Poteſt tamen, rectè intelliguntur, & exornantur, 11. 6.
L. ſi patroni filius 55. §. fin. expenditur, & exornatur, 21. 55.
L. facta 63. §. ſi heres ſcriptus, expēditur, & exornatur, 21. 59.
L. qui filium 74. §. Sabin⁹, al. Fabius Antonius, verſ. Imperator, iuncta gl. verbo, & alia, verſ. Sed cuius, expenditur, & regula indè ſumpta exornatur, 18. 14.
Tit. 2. quando dies leg. ced. l. 2. 3. & 4. expenduntur, & exornantur, 11. 5.
L. ſi poſt diem 5. ibi, 6.
L. ſi Titio 22. in princ. verſ. Sed & conditionē, & verſ. Nec intereſt, iuncta vbiquè gl. verbo continet, & verbo conditionem, expenditur, ac ſimilia iura notantur, & exornantur, 7. 7.
Ex lib. 37. tit. 1. de bonor. poſſeſſ. l. 3. §. acquirere, verſ. Deniquè, in fin. eā materia, latè explicatur, & exornatur, D. 11. à n. 2.
L. in bonorum 10. expenditur, & exornatur, 11. 89. poſt med. & n. 91.
Tit. 4. de bon. poſſ. cont. tab. l. 4. §. fin. cū l. ſequenti, explicatur, & exornatur, 11. 113.
Tit. 6. de collat. bon. l. 1. §. ſi impubere 21. expenditur, & exornatur, 11. 79. circa fin.
Tit. 9. de vent. in poſſ. mitt. l. 1. §. quoties 17. & §. mulier 19. explicatur, eiuſquè vera ratio traditur, 1. 48.
L. curator 5. in princip. & §. 1. ibid.
Tit. 10. de Carbon. edicto, l. ſcriptus 12. eiuſquè tranſmiſſio explicatur, & exornatur, 11. 115.
Tit. 11. de bon. poſſ. ſecundùm tab. explicatur, 11. 111. circa fin. verſ. Deinde ex regula.
L. qui liberis 11. §. teſtamentò, verſ. Volūtas, expenditur, & exornatur, 14. 37.
Ex lib. 38. tit. 1. de oper. libert. l. ſicùt patronus 45. expenditur, & exornatur, 1. 44.
Tit. 2. de bon. libert. l. 4. & l. fili⁹ qui patri 42. §. ſi filſum, expenduntur, & exornantur, 11. 115.
L. ſi patronum 44. §. 1. & l. nihil intereſt 50 §. ſi tamen, expenditur, & exornatur, 11. 89. poſt med.
Tit. 5. ſi quid in fraud. patro. l. fin. expēditur, & exornatur, 11. 79. circa fin.
Tit. 9. de ſucceſſ. edicto, l. 1. §. largiùs, conciliatur cum l. 1. §. ait Prætor, D. de iure deliber. & ſimilib. 11. 56.
Tit. 11. Vnde vir, & vxor, l. vni. §. 1. intelligitur, 9. 41.
Tit. 16. de ſuis, & legit. hered. l. inteſtato 3. expenditur, & intelligitur, 18. 24.
L. ſi ex pluribus 9. verſ. Et licèt, expenditur ad tranſmiſſionem iuris accreſcendi in hereditate, 11. 7.
L. in ſuis 14. expenditur, & exornatur, 11. 30. cum 2. ſeqq.
Tit. 17. ad S. C. Tertyll. l. 2. §. quid ſi curatores 29. expēditur, & explicatur, 7. 32. In §. ſi mater non petierit 23. expenditur, & exornatur ibid. In §. ſi quis ex liberis, 11. 59.

EX DIGESTO NOVO.

Ex lib. 39. tit. 1. de noui op. nunciat. l. in prin-

in prouinciali 3.§.ſi ego, expenditur, & exornatur, 19. 40.

L. fin. obiter declaratur, 14. 56. *ad fin.*

Tit. 2. de dam. infecto, l. hoc amplius 9. §. quæſitum, l. qui bona 13. §. ſuperficiarium 8. & l. eorum 19. in fin. princip. expenduntur, & exornantur, 19. 40.

L. ſi finita 15. §. ſi plures 15. verſ. Nam non ſpectabimus, expenditur, & exornatur, 26. 68.

Tit. 3. de aq. plu. arc. l. ſi tertius 6. in princip. obiter intelligitur, 14. 56. *ad fin.*

L. emptor 12. verſ. Niſi ſimulata, expenditur, & exornatur, 14. 48.

L. ſi prius 17. §. 1. explicatur, 20. 27.

Tit. 4. de Publican. & vectigal. l. cotem ferro 11. §. qui maximos, conciliatur cũ l. locatio (aliàs licitatio) 9. §. 1. eiuſdẽ tit. 13. 42.

L. commiſſa 14. obiter intelligitur, 14. 34. *in fin.*

Tit. 5. de donat. l. Aquilius (al. Attilius) Regulus 27. iuncta gl. vlt. expenditur, & exornatur, 19. 58.

L. nuda ratio 26. verſ. Licèt referamus, expẽditur, & intelligitur, D. 21. n. 16. & 76. latiùſquè materia exornatur, ac declaratur, 25. 4. *cum 3. ſeqq.*

Ex lib. 40. tit. 1. de manumiſſionib. l. 1. expenditur, & regula indè ſumpta exornatur, 18. 14.

Tit. 4. de manumiſſ. teſtamẽto, l. ſi ita ſcriptum 6. iuncta gl. verbo impleto, & l. ſi ita fuerit 41. iuncta gl. 1. expẽduntur, & exornantur, 18. 14.

Tit. 5. de fideicommiſſ. libertat. l. cùm fideì heredis 9. expenditur, & intelligitur, 5. 51.

L. Thais 41. §. libertatem, iuncta gl. verbo fuerunt, expenditur, & exornatur, 23. 81.

Tit. 7. de ſtatu liber. l. Labeo 21. §. Pactumeius Clemens, expenditur, & exornatur, 16. 45. *poſt princip.*

Tit. 8. qui ſine manumiſſ. ad libert. pern. l. vlt. verſ. Si non appareat, dum duorum menſium meminit, expenditur, & intelligitur, 18. 22. & 23.

Tit. 12. de liberali cauſa, l. diui fratres 27. §. 1. verſ. Nequè, iuncta gloſſ. verbo hae res, verſ. Probatur ergo, expenditur, & exornatur, 21. 55.

Tit. 16. de colluſ. detegẽda, l. 1. pen. & fin. expenduntur, & exornantur, 21. 66.

L. cum non iuſto 3. per arg. ab ſpeciali, expenditur, & exornatur ibi, n. 55.

Ex lib. 41. tit. 1. de acq. rer. dom. l. procurator 35. expenditur, & remiſſiuè intelligitur, 5. 54.

Tit. 2. de acq. poſſ. l. 1. §. ſi vir vxori, rectè intelligitur aduerſus Gaſparem Rodriguez, 14. 60.

L. ſi quis antè 10. §. vlt. expẽditur, & exornatur, 14. 48.

L. cùm heredes 23. conciliatur cum lege qui tibi hereditatem 6. C. de hered. vel act. vend. & l. 3. C. de his qui à non domi. 19. 10.

Tit. 3. de vſucapionib. l. in vſucapionibus 6. iuncta l. ideòquè 7. rectè intelligitur, & cum alijs legibus cõciliatur, 18. 13. *per totum.*

L. nunquàm 31. §. in vſucapionibus, iuncta gl. 1. expenditur, & exornatur, 8. 42.

Tit. 6. pro donato. l. 1. §. ſi pater, iuncta gl. verbo donatio, & l. ſi pater 4. expenduntur, & exornantur, 14. 37.

Ex lib. 42. tit. 1. de re iudicata, l. 4. §. ſi ex conuentione, expenditur ad hoc, quòd extraiudicialis confeſſio per ſe iure communi executionem non habet, 23. 15.

L. à Diuo Pio 15. §. ſi ſuper rebus (al. ſi rerum) verſ. Nec eum, cui reſtituta eſt, expenditur, & exornatur, 22. 33.

L. ſi debitoribus 31. in fine, dum duorum menſium meminit expenditur, & intelligitur, 18. 22. & 23.

L. ex contractu 44. expenditur, & exornatur, 21. 55.

L. acta 45. §. contra indefenſos, expenditur, & exornatur, D. 2. n. 44. & D. 5. n. ...

L. ... rem iudicatam 56. verſ. Vel confeſ... ...um, intelligitur, & ad praxim applicatur, 23. 54.

Tit. 2. de confeſſis, l. 1. expenditur, & ad praxim applicatur, 23. 54.

L. Iulianus 3. & l. qui ſibi cum 5. expendũtur, & exornantur, 23. 56. *Eadem lex Iulianus, rectè intelligitur, & retorquetur aduerſus Parladorium,* 23. 76.

L. certum 6. §. in pupillo, verſ. Minorem, expenditur, & intelligitur, 23. 35. *cum 2. ſeqq.*

Tit. 6. de priuileg. credit. l. 1. expẽditur, & exor-

Digitized by Google

exornat. 17. 34. verſ. Ruſsus, & n. 35.
L. idem priuilegiũ 7. §. 1. (quæ al. eſt l. 22. ſub tit. de reb. author. iud. poſſid.) intelligitur, & exornatur 11. 53.
L. priuilegia 17. (al. 32. ſub d. tit. de reb. author. iud. poſſid.) explicatur 19. 38.
Ex lib. 43. tit. 8. ne quid in loco pub. l. 1. §. meritò 10. & §. ſi quis à Principe 16. expenditur, & exornatur 16. 53.
Tit. 9. de loco pub. fruendo, l. 1. in princip. iuncta glo. verbo conduxerit, verſ. Vel die, expenditur, & exornatur 13. 43.
Tit. 17. vti poſſidetis, l. ſi duo 3. §. cũ inquilin⁹, expẽditur, & exornat. D. 12. n. 21. circa fin. & n. 24. in fin. cũ ſeq.
Tit. 18. de ſuperficieb. l. 1. §. 1. remiſsiuè intelligitur 11. 78. In §. quod autem ait Prætor; 15. 48.
Tit. 19. de itin. actuque priu. l. 1. §. ſi quis propter, expenditur, & exornat. 8. 35.
Tit. 20. de aqua quotid. & æſtiua, l. 1. §. permittitur, verſ. (aliàs §.) planè 44. expẽditur, & exornatur D. 13. n. 13. 14. & 15. Quo caſu loquatur, & quæ ſit eius ratio? 15. 5. & 17.
Tit. 24. quod vi, aut clàm, l. ſemper 15. in princ. & l. cõpetit 16. §. vlt. in fin. intelliguntur 14. 56. ad fin. Eadem l. ſemper, §. hoc interdictum, verſ. Sed ſi is, qua ratione procedat? 8. 41.
Ex lib. 44. tit. 1. de except. l. 2. expenditur, & exornatur 12. 37.
Tit. 4. de doli except. l. 2. §. circa, expẽditur, & exornatur 25. 4. cum 3. ſeqq.
L. apud Celſum 4. §. de Authoris 27. & §. Authoris 31. expẽdit. cũ D. Couar. 19. 60
L. purè 5. §. vlt. expẽdit. & exorn. 12. 51.
L. qui æquitate 12. in verbo infringere actionẽ, expenditur, & exornatur 12. 37.
Tit. 3. de diuerſ. & tẽp. præſcript. l. in vſucapione 15. cõciliatur cũ l. in vſucapionib. 6. & ſeq. D. de vſucapionib. & l. in omnib⁹ 6. D. de oblig. & act. 18. 13. per totum.
Tit. 6. de litigioſ. l. 1. §. vlt. & tot⁹ tit. explicatur, & exornatur 14. 40. & ſeqq.
Tit. 7. de oblig. et. & actio. l. in omnibus 6. conciliatur cum l. in vſucapionib. 6. cũ ſeq. D. de vſucap. & l. in vſucapione 15. D. de diuerſ. & tẽp. præſcript. 18. 13. per tot.
L. contractus 54. expenditur, & exornatur 14. 48.
Ex lib. 45. tit. 1. de verb. oblig. l. cum qui 41. §. planè, expẽdit. & intelligitur 18. 9.
L. ſi ita ſtipulatus 126. §. Chirogonus, in princ. expẽditur, & ſimilia iura notãtur, & exornantur 23. 19. & 20.
Ex lib. 46. tit. 1. de fideiuſſor. l. ſi ſtipulat⁹ 15. al. 16. in verbo ſine cauſa, cũ materia, expẽditur, & exornat. 25. 4. cũ 3. ſeqq.
Tit. 3. de ſolut. l. in his 5. §. vltim. & l. nec enim 6. expendũtur, & exornãt. 26. 68.
L. ſi pater 36. verſ. Veri⁹, obiter intelligitur 22. 15. circa finem.
L. in pupillo 47. §. 1. expenditur 13. 27.
Ex lib. 47. tit. 1. de priuat. delict. l. 1. expenditur, & exornatur 14. 21. & ſeqq.
Tit. 2. de furt. l. ſi cui cõmodata 71. in fin. princ. verſ. Actioni furti, expenditur, & exornatur 12. 37.
Tit. 10. de iniur. l. ſed ſi vnius 17. §. quod autem ait Prætor 7. in fin. expenditur, & intelligitur 6. 7. & 29.
Ex lib. 48. tit. 1. de pub. iudicijs, l. 3. & l. defuncto 6. expenduntur, & exornãtur 14. 21. & ſeqq.
Tit. 2. de accuſat. l. ex iudiciorũ 20. verſ. vlt. expenditur, & exornatur 14. 21. & ſeqq.
Tit. 4. ad l. Iul. Maieſt. l. vlt. expẽditur, & exornatur 14. 21. & ſeqq.
Tit. 5. ad l. Iul. de adult. l. miles 11. §. ſocer, expẽditur, & exornatur 14. 17. & 18.
Eadẽ l. in §. quærebatur, & l. ſi vxor 13. §. Diui, §. ſi quis vxorẽ 6. & §. ſi minor 8. expenduntur, & explicantur 7. 38.
L. ſic eueniet 21. iũcta l. præced. & 2. ſeqq. expenduntur, & exornantur 1. 34.
Tit. 10. ad l. Cornel. de falſ. l. Diuus 15. in fin. princ. & §. & quatenus 3. expẽdunt. & exorn. 23. 28. & 29.
L. qui duobus 21. remiſsiuè explicatur, & exornatur 19. 34.
Tit. 18. de quæſt. l. de minore 10. §. nec debet 4. expenditur, & exornatur 22. 2.
Ex lib. 49. tit. 1. de appell. l. illud ſciendum 9. expẽditur per argum. ab ſpeciali, & exornatur 17. 30.
L. ſi per luſorio 14. expenditur, & exornatur 21. 66.
L. cùm in vna 17. §. tutor, verſ. Sed ſi tutoris, expenditur, & exornatur 1. 47.
Tit. 4. quando appellandum ſit? l. 1. §. biduũ, verſ. Ex die ſentẽtiæ, iũcto §. quid igitur 8. & ibi gloſſ. verbo ſubtraxiſſe, expẽditur 18. 14. latèq; declaratur, & exor-

Digitized by Google

INDEX

exornatur à n.16. & in ſpecie nu. 18. verſ. Eò quò pertinet.

Tit. 14. de iure fiſci, l. 3. §. cùm quinquennium, expēditur, quidquè circa tēpus ibi definitū poſteà fuerit immutatū tam iure cōmuni, quàm Regio? 17. 38.

Eadē l. in d. §. cū quinquenniū, verſ. Diuus etiā, cōciliatur cū l. cotē ferro 11. *§. qui maximos, D. de publican.* 13. 42.

L. Lucius 9. *verſ. Atquè ita, expenditur, & intelligitur* 11. 59.

Ex lib. 50. tit. 1. ad municip. l. Lucius 21. *§. fin. expēdit. & quid ei ius noſtrū Regiū addiderit? D. 17. n. 27. 28. & 29.*

Tit. 4. de muner. & honor. l. ad Rempublicā 8. *& regula indè ſumpta intelligitur, & exornatur* 18. 14.

Tit. 12. de pollicitat. l. 1. §. non ſemper 1. *verſ. Sin verò ſine cauſa promiſſerit, expenditur, & materia latè exornatur, ac declaratur* 25. 4. *cum* 3. *ſeqq.*

Tit. 16. l. alienationis verbum 25. *latè explicatur, & exornatur* 19. 42. *& ſeqq.*

Tit. 17. de reg. iur. l. nuptias 32. *expenditur, & exornatur* 19. 22.

L. imaginaria 16. *expenditur, & exornatur* 14. 48.

L. vbi lex 101. *al.* 102. *expēditur iuxta aliquorū inductionē, & an ea inductio vera ſit?* 18. 11. *& de intellectu n.* 43.

L. pupillum 111. *§. in heredē, iuncta l. pœnalia* 164. *expenditur, & exornatur* 14. 21. *& ſeqq.*

EX CODICE IVSTINIANEO.

E*X lib. 1. tit. 2. de Sacroſ. Eccleſ. Auth. perpetua, intelligitur, & exornat.* 15. 28. *An illa cū corpore vnde ſumitur, correxerit tex. in Auth. de non alienan. §. nos igitur, verſ. Alienationis, & §. emphiteuſim, coll. 2. ibi,* 30. *& ſeqq.*

Auth. ſi captiui, diſponens, minorē 25. ann. maiorē tamē 18. pro maiore haberi ad cō trahēdum pro redēptione captiui patris, vel cognati, aut teſtatoris, à quo heres ſcriptus ſit, reſtitutionis in integrū beneficium excluſiſſe cenſetur, & facultatem conceſſiſſe minori, immobilis abſque decreto alienandi 6. 18.

Tit. 3. de Epiſc. & Cler. l. nulli 28. *verſ. Et ſiquidem teſtator, expenditur, & exornatur* 14. 46.

Tit. 4. de Epiſcop. aud. l. 3. verſ. Niſi ſemel & in fin. in verbis cōſuetudini deputauerint, *expēdit. & intelligitur* 3. 37.

Tit. 14. de legib. l. non dubiū 5. *verſ. Nullum, & verſ. Quod ad omnes, expenditur, & exornatur* 21. 37.

Tit. 19. de precib. Imper. offer. l. 2. & l. reſcripta 7. *verſ. Niſi fortè, expenduntur, & exornantur* 16. 53.

Ex lib. 2. tit. 1. de edendo, l. edita actio 3. *ad fin. explicatur, & exornatur* 23. 71.

L. qui accuſare 4. *& l. fin. expenduntur, & materia exornatur* 22. 2.

Tit. 3. de pact. l. vbi pactum 40. *iuncta gl. verbo pœna, verſ. Super hoc tertio, & verſ. Tertia quia cùm iudex, expēditur, & exornatur* 12. 37. *&* 38.

Tit. 4. de tranſact. l. cùm ea 21. *verſ. His quæ ſimulatè, expenditur, & exornatur* 14. 48.

Tit. 7. de aduoc. diuerſ. iudicior. l. neminē 11. *§. 1. verſ. Filios autem togatorū, & l. petitionē* 13. *verſ. Filijs ſcilicèt, expenduntur, & exornantur* 13. 20.

Tit. 8. de aduoc. diuerſ. iudicum, l. iubemus 3. *§. & filios aduocatorum, expēditur, & exornatur* 13. 20.

Tit. 11. vt quæ deſunt aduoc. l. vnic. intelligitur, & exornatur 20. 38.

Tit. 13. de procurator. l. exigendi 12. *verſ. Sed contra, iuncta gl. verbo non iniuſtè, expenditur, & exornatur* 7. 50.

L. nō eo minùs 14. *expēditur, & exornatur D. 1. n. 25. & 31. & D. 2. n. 44.*

Tit. 19. de neg. geſt. l. 2. in fi. expēdit. 15. 67

L. curatorem 6. *expenditur, & exornatur* 2. 19. *cum* 3. *ſeqq.*

Tit. 22. de in integr. reſtit. l. 2. expēditur, & explicatur 1. 23.

L. ſi curatorem habens 3. *verſ. Si verò ſine curatore, cum* 2. *ll. ſeqq. expēduntur, & & exornantur* 2. 17. *&* 18.

Tit. 27. ſi aduerſ. rem iud. l. fin. expēditur, & exornatur 2. 44.

Tit. 28. ſi adu. vendit. Auth. Sacramenta puberum, declaratur 6. 55. *& ſeqq. De cōtractibus puberum loquens, a què procedit in actis iudicialibus* 5. 58.

Tit. 34. ſi aduerſ. dotem, l. vnic. expenditur, & exornatur 11. 112.

Tit. 43. ſi minor ſe maiorem dixerit, l. 3. verſic. Si tamen, expenditur, & exornatur 10. 15.

Tit.

Tit.44.ſi ſæpi⁹ in integ.reſt.poſtul.l.2.verſi.Adeũt,expẽdit.& exornat.1.25.& 31.

Tit.45.*de his,qui veniam ætat.l.1.& 2.expendũtur,& exornãtur D.1.nu.27.& D.6.n.52.& 53.*

L.2.§.1.verſ.Ita tamen,& l.3.expendũtur, & exornantur 1.29.

Tit.51.de reſt.milit.l.1.expenditur, & exornatur 11.112.

Tit.53.*de tempor. in integ.reſtit.l.2.3.& 4.expẽditur,& exornatur* 11.112.

Tit.54.*quib⁹ ex cauſ.maiores,l.reſpublica 4.expenditur, & exornatur* 17.30.

L.fi.verſ.Exẽplo,iũcto verſ.Cũ exceptionis,expenditur,& exornatur 12.37.

Tit.59.*de iureiur.propt.calum.dan.l.1.& 2.explicãtur,& exornãtur* 22.17. *Eadẽ l.2.verſ.Niſi poſt narrationẽ,expẽditur,& exornatur* 23.61.*& de intellectu latè n.62.& ſeqq.Rursùs in §.quòd ſi actor 6.& in Auth.principales, verſ.Si quis autem litigantium,expenditur,& exornatur* 22.18.

Ex lib.3.tit.1.de iudiciis, l.nulli 10.*expẽditur in propoſito accumulationis litium,& exornatur* 13.10.

Tit.6.*qui legit.perſon.l.1.& 2.expenduntur,& exornantur* 2.44.

L.3.explicatur 6.60.

Tit.9.*de lit.conteſtat.l.1.verſ.Lis enim, iuncta gl.vlt.ad fin.verſ.Sed puto,expenditur,& exornatur* 23.61.*& de intellectu latè n.*62.*& ſeqq.*

*Auth.offeratur,expẽdit.& exornat.*26.83

Tit.13.de iuriſd.om.iud.l.2.intelligit.& exornat.26.94.verſ.Sed nec ſufficiebat.

Tit.14.quando Imp.inter pupil.& vid.l.vn.declaratur, & exornatur 5.65.

Tit.19.vbi in rem actio,l.2.expenditur, & exornatur 19.61.

Tit.28.*de inoff.teſtam.l.cùm quæritur 6.cũ Auth.ſeq & l.omnimodò 30.cum ll.ſeqq.expẽdũtur,& exornãtur* 11.79.

L.ſi quis filium 34.*expenditur, & exornatur* 11.115.

Tit.31.de petit.heredit.l.cogi 11.*expenditur,& exornatur* 22.2.

Tit.32.*de rei vendicat.l.quotiès* 15.*dum ad locationem trahi ſolet,latè explicatur,& exornatur D.19.per totã.Tam apertè in ſecũdo emptore, & donatario loquitur, vt fruſtrà dubitetur an cõprehendat caſum ſecũdi conductoris,qui in rei ſibi locatæ poſſeſſionẽ primò inductus eſt,ſed an ad hũc caſum extẽdatur* 19.7. *Eius legis regula abſque cõtrouerſia locũ habet in emphiteuſi, vel locatione ad longum tẽpus, in qua ſecũdus in poſſeſſionem rei inductus primo præfertur* 19.48.*& in feudo n.*49.

L.morâ litis 26.*expẽdit.& exorn.*26.88

Ex lib.4.tit.1.de reb.cred. & iureiur. l.delata 9.*cum materia, explicatur, & exornatur* 22.19.

Tit.17.*ex delict.defunct.l.vn.expẽditur, & exornatur* 14.21.*& ſeqq.*

Tit.19.*de probat. l.ad probationem* 21.*verſ.Nam res vendicantem,expenditur, & ſimilia iura notantur, & exornantur D.*12.*n.*4.*& D.*24.*n.*71.

Tit.20.*de teſtib.l.nimis graue* 6.*expenditur, & exornatur* 22.2.

L.teſtiũ 14.(*al.*18.)*verſ.Niſi quinquè,rectè intelligitur,& hodierna circa eã praxis refertur,& exornatur* 12.71.& 77.

Auth.ſed & ſi quis,expenditur,& exornatur 12.51.*poſt med.*

Tit.21.*de fide inſtrum.l.cõtractus* 16.*explicatur, & exornatur* 12.48.& 49.

Tit.22.plus valere quod agitur, Rub. & titulus,expẽditur,& exornatur 14.48.

Tit.24.de pign.act.l.penul.verſ.Nec creditor,expenditur,& exornatur 14.52.

Tit.30.*de nõ num.pet.l.ſi ex cautione* 3.*iũcta gl.verb.probare, l.ſi intra* 8.*verſ.Si in verò,l.aſſeueratio* 10.*verſ.Exceptio, & l.in cõtractib⁹* 14.*in princ.verſ.Vt eo lapſo,iũcta gl.verb.nullo modo,verſ.Sed Ioãnes,expẽdũtur,latè què explicãtur,& exornãtur D.*21.*n.*71.*ad med.& D.*25.*n.*9.*verſ.Qui præſertim,cũ* 4.*n.ſeqq.Dicta l.in cõtractib⁹,§.ſed quoniã,verſ.Illis etiã,expẽditur,& exornatur* 21.72.*in princ. In §.ſuper cæteris* 25.15.

L.ſicui 15.*& l.fin.cum Auth.ſequẽti,expenduntur,& exornantur* 21.70.

L.generaliter 17.*verſ.Si quid ſcriptis,expẽdit.& materia latè exorn.*25.4.*cũ* 3.*ſeqq.*

L.fin.iuncta gl.verbo Sacramento,expenditur,& exornatur 25.18.

Tit.34.depoſiti, l.cùm hereditas 9.*iuncta glo.verbo ſuceeſſeritis,expenditur, & exornatur* 11.31.

Tit.35.mandati,l.mandatum 15.*expẽditur,& exornatur* 16.43.

Tit.38.de contrah.empt.l.fin.in princ.iũ-

Digitized by Google

ꝯto verſ. Sin autẽ, expenditur, & exornatur 16. 33. poſt med.

Tit. 39 de heredit. vel act. vend. explicatur, & conciliatur cum l. cũ heredes 23. D. de acqui. poſſ. 19. 10.

Tit. 44. de reſcind. vend. l. ſi voluntate 8. in fin. expenditur, & exornatur 15. 60.

L. quisquis 15. remiſſiuè intelligitur aduersùs plures 8. 48.

Tit. 56. ſi mãcip. ita venierit, ne proſtituatur, l. 1. in prin. expẽdit. & exornat. 14. 31.

Tit. 61. de vectig. & cõmiſſ. l. penes illum 4. expẽditur, & quid circa eam iure Regio Hiſpano immutatum ſit? 17. 38.

Tit. 65. de locato, l. ſi cùm Hermes 7. verſ. Cùm idem, cõcilatur cum l. cotem ferro 11. §. qui maximos, D. de publican. & vectigal. 13. 42.

L. nemo 6. & l. inuitos 11. expenduntur, & exornantur 12. 63.

L. ſi quis conductionis 25. & l. conductores 33. al. 34. explicantur, & exornãtur 12. 21. & 24. ad fin.

L. necui 32. latiſſimè explicatur, & exornatur D. 12. & 13. per totas, maximè d. differt. 12. ex n. 2. & 6. vbi eius legis intelligentia à nonnullis tradita, & in praxi ſeruata refellitur, & n. 39. vbi quòd ſolũ exigit ſcripturã ad valorẽ pacti de relocando primo conductori, potiùs quàm alteri, itaùt ad hoc probatio per teſtes nõ ſufficiat, & n. 56. vbi eius vera ratio in verſ. Niſi fortè, vltra DD. cõmuniter traditur, & n. 67. vbi eius verba in verſ. Ipſis nihilomin⁹, pro illi⁹ vera interpretatione expẽdũtur, & explicãtur. Lex illa loci nomine tã prædia ruſtica quã vrbana cõplectitur, & in vtriſq; ei⁹ ratio æquè verificatur 13. 5. & 7. Nõ poteſt videri correcta per l. cõgruit 4. & l. fi. C. de loca. præd. ciuil. lib. 11. D. 13. n. 57. Dũ liberã facultatẽ dño cõcedit, rẽ ſuã alteri locatam, iterũ cuicũq; alteri locãdi finita locatione, procedit cũ prim⁹, & ſecũd⁹ cõductor concurrũt, quolibet contendente ſe alijs præferendum 16. 55. & 19. 28.

Tit. 66. de iure emphit. l. 2. verſ. Sin autẽ, expenditur, & exornatur 15. 88.

L. fin. in fin. expenditur, & exornatur 14. 33. & 15. 96. & 19. 51.

Ex lib. 5. tit. 3. de donat. ante nupt. Auth. ſed iã neceſſe, verſ. At ſi debitor, rectè aduers⁹ Accurſ. intelligit. & exorn. 21. 73.

Tit. 4. de nuptijs, l. in copulãdis 8. expẽditur, & exornatur 1. 45. cum 2. ſeqq.

Tit. 6. de interd. matrim. l. cũ proponas 3. expenditur, & exornatur 1. 25. & 31.

L. fi. expẽditur, & exornatur 7. 46. ad fin.

Tit. 12. de iure dot. l. ſi mulier 25. expenditur, & intelligitur 16. 35.

L. in rebus 30. verſ. Cùm eadem res, expẽditur, & exornatur 1. 39.

Tit. 14. de pactis conuent. l. fin. expenditur, & regula indè ſumpta declaratur 11. 111. poſt princ. & in verſ. Ex quib⁹.

Tit. 15. de dot. cau. nõ num. l. 2. iũcta gl. vlti. ad fin expẽditur, & exornat. 14. 47.

L. fin. iuncta Auth. ſequẽti, expenditur, & exornatur 21. 70.

Tit. 16. de donat. int. l. 1. iuncta gl. verbo facta, & l. donationes 25. expenduntur, & exornantur 14. 47.

Tit. 28. de teſtam. tute. l. penult. explicatur, & exornatur 2. 19. cum 3. ſeqq.

Tit. 29. de confirm tutore, l. 2. verſ. Sed ſi voluntas, explicatur, & exornatur 2. 19. cum 3. ſeqq.

Tit. 30. de legit. tutela, l. fin. expẽditur, & intelligitur 1. 36. & 37.

Tit. 31. qui pet. tutores, l. 1. expenditur, & exornatur 2. 41. & latiùs n. 52.

Eadem l. 1. & l. admone 7. ad praxim applicantur, & exornantur 2. 36.

L. matris 6. in fin. per arg. à cõtrario ſẽſu expenditur, & exornatur 2. 17. & 18.

Eadem l. matris 6. in princ. & l. cùm à matribus 8. in fin. per arg. ab ſpeciali expendũtur, & exornantur 7. 32.

Tit. 34. qui dare tutor. vel curator. & qui dari poſſ. l. 2. expẽdit. & intelligitur 1. 25.

Tit. 35. quãdo mul. tute. off. fungi poſſ. Auth. matri & Auiæ, ex rationis identitate extenditur 7. 23.

Tit. 37. de admin. tutor. l. 2. & l. rationes 14. expenduntur, & exornantur 1. 12.

L. de his 12. verſ. Neque enim, expẽditur 1. 22. & materia exornatur ibi, num. 31.

Tit. 44. de in lit. dãdo tut. l. 1. in fi. explicatur, & ad praxim reducitur 2. 48. & ſeqq.

Tit. 50. de alim. pup. præſt. l. fin. expenditur, & exornatur 1. 53.

Tit. 56. de vſur. pupill. l. fin. ad praxim applicatur, & exornatur 2. 36. Eadẽ l. fin. iuncta gl. vlt. verſ. Vel dic, expẽditur, & exornatur 12. 51. poſt med.

Tit.

Tit. 59. de auth. præſt. l. e larum 4. expenditur, & exornatur 2. 44.

Tit. 62. de excuſ. tutor. l. ampliſsimi 4. expenditur, & intelligitur 1. 25.

Tit. 71. de præd. & alijs rebus minor. l. nõ ſolùm 4. & l. minorũ 6. expẽduntur, & in quo ille titulus differat à tit. de rebus eorum? & vtriuſque tituli materia exornatur 5. 32. & ſeqq.

Ex lib. 6. tit. 9. qui admitti ad bonor. poſſeſſ. l. emancipata 4. cum materia, explicatur, & exornatur 11. 2. & ſeqq.

Tit. 2. de collat. l. vt liberis 17. explicatur 20. 27.

Tit. 22. qui teſtam. facc. poſſ. l. hac conſultiſſima 8. verſ. Deinde exprimant, declaratur, & exornatur 21. 42.

Tit. 23. de teſtament. l. cùm antiquitas 28. §. fin. expenditur, & exornatur 23. 18.

L. iubemus 29. in princip. declaratur, & exornatur 21. 42.

Tit. 24. de hered. inſtit. l. cũ proponas 3. expenditur, & exornatur 11. 42. latèquè declaratur n. 111. verſ. Verùm his, & ad fin. num.

Tit. 27. de neceſſ. ſeru. hered. inſtit. l. fin. verſ. Sin autẽ caſualis, expenditur 11. 111. poſt princip. verſ. Idquè confirmatur; ac declaratur eodem n. 111. §. ex quibus, verſ. Vnde etiam ceſſat.

Tit. 30. de iure deliber. l. ſi fratris 3. optimè aduersùs Accurſ. intelligitur, latèquè exornatur 11. 58. cum 3. ſeqq.

L. quoniam ſororem 7. cum materia, latè explicatur, & exornatur D. 11. à n. 2. & n. 110. poſt med.

L. licèt 8. iunctâ gl. verbo longi, expenditur, latè què declaratur, & exornatur 11. 54. cum 3. ſeqq.

L. ſi infanti 18. in princ. transmiſsionẽ hereditatis infanti delatæ ad patrẽ introductã iure patrio, nõ æquè procedit in matre, vel alijs aſcẽdẽtibus ex materna linea, vel etiã paterna, quib⁹ patria poteſtas deficit, & quare? 11. 105. Non eſt correcta per tex. in Auth. defuncto C. ad S.C. Tertu. & quare? ibi, n. 107. Eadẽ lex in verſ. Sin verò. optimè declarat. & exornat. ibi 106. & 112. verſ. Licèt autẽ.

L. cũ in antiquiorib⁹ 19. eiuſq; trãſmiſſio, latè explicatur, & exornatur 11. 108. Quod tẽpus præſtet heredi trãſmiſſario, & in quo ea transmiſſio ab alijs differat? n. 109. Nõ habet locũ quando heres, à quo trãſmiſſio prætẽditur, delatam ſibi fuiſſe hereditatem ignorauit, n. 110.

L. fin. §. & hæc quidẽ 13. verſ. Sed quia quidã, & §. ſin autẽ 14. verſ. Et ſi nõ intra datum, expẽditur, & intelligitur 11. 56.

Tit. 31. de repud. heredit. l. 2. per arg. à cõtrario ſẽſu expẽdit. & exornat. 11. 38.

Tit. 40. de ind. vid. tollen. l. 2. & fin. expẽduntur, & exornantur 7. 15. & 16.

Tit. 42. de fideicõm. l. 3. ad fin. l. ſi in perſonam 21. expenduntur, & exornantur 11. 6.

Tit, 50. de cad. tollẽd. l. vni. in princ. & §. cũ lex, §. cũ igitur, & §. in nouiſſimo, declaratur, & exornatur 11. 89. poſt med. Eadem lex in §. in nouiſſimo, verſ. Hereditatem cum materia, latè explicatur, & exornatur D. 11. à n. 2. In verſ. Exceptis, declaratur 11. 81. & ſeqq. In d. §. in nouiſſimo, iuncto §. cùm autem, expenditur, & intelligitur ibi, n. 111. poſt med. verſ. Qui rursùs.

Tit. 51. de his, qui ante apert. tab. l. vn. latè explicatur, & exornatur 11. 81. & ſeqq. Dũ liberorũ transmittentiũ meminit, de liberis non ſuis, ſed extraneis parẽtibus ſui accipiẽda eſt, cõtra gloſſã, & cõmunẽ ibi, & quare? n. 87. Et ſi de teſtamẽtaria ſucceſsione loquatur, ad legitimam protrahenda eſt, cũ gloſſa, & cõmuni ibi, aduersùs nonnullos, & quare? n. 88. Nihil aliud egit, quàm ſupplere legis Iuliæ, & Papiæ de caducis caput, quod refertur, nonnullaquè iura, quæ ad eas leges reſpectum habuerunt, obiter referũtur, & exornãtur n. 89. Quid noui ſanxerit aduersùs l. Iuliã, & Papiam? n. 92. Eius legis ratio generalis, an ad ſpeciẽ in ea contentam reſtringẽda ſit? n. 93. & 94. Verba illa aliosquè contra auitum, &c. non ad ſolũ fiſcum referũtur, vt plures falsò exiſtimarunt, ſed tã ad fiſcum, quàm ad coheredem defunctĩ, n. 97. Ab alijs referũtur ad ſubſtitutos, quorum ſententia cõuincitur n. 98. Illa alia verba, licèt non ſint inuicẽ ſubſtituti, rectè cum gl. & communi declarãtur n. 99. Ea lex licèt ad ſubſtitutorum excluſionem non emanauerit, tamen ex ratione in ea expreſſa ad illos quoquè excludendos extendi debet n. 101.

Digitized by Google

INDEX

Tit.54.de ſuis,& ligit. liber. l. apud hoſtes 8. *expenditur, & explicatur* 11. 59.

L.pen.conciliatur cum l.2.C.ad S.C.Orfician.ibi 71. *& ſeqq.*

Tit.55.ad S.C.TertyBianū, l. omnem 6. *expenditur, & exornatur* 7. 32.

Authēt. defuncto, qualiter procedat, & practicāda ſit? 11. 107. *per totum, maximè in verſ. Illud obiter.*

Tit.56.ad S.C.Orfician. l.2. conciliatur cum l. pen. C. de ſuis, & legit. lib. D. 11. *n.* 71. *& ſeqq.*

L.3.expenditur, & explicatur 11. 77.

Tit.57.de legitim.heredibus, l. ſciant 10. *expenditur, & exornatur* 7. 32.

L.fin.§. cùm igitur, circa fin. expenditur, & explicatur 11. 71. *& ſeq.*

Tit.59. de bonis matern. l.1. & 2. explicantur, & exornantur 1. 67. & *ſeqq.*

Eadem l.1. in fin. & *Auth. niſi triennale, verſ. Tempore, expenduntur, & explicantur,* 9. 2. *& à n.* 10.

Tit.60.de bon.quæ liber. l.1. & *l. non ſine ratione* 5. *expenduntur, & latè explicātur D.*7. *à n.*33. *ad* 38.

L.2. & 3. l. cùm oportet 6. *in princ. & in §. cùm autem, explicantur, & exornantur* 1. 67. *cum ſeqq.*

L. fin. in princ. verſ. Neceſſitate, intelligitur 9. 15.

Ex *lib.7. tit.10. de his qui à non domino, l. qui tibi hereditatem* 3. *explicatur,* & *conciliatur cum l. cùm heredes* 23. *D. de acqui. poſſ.* 19. 10.

Tit.2.de colluſ. deteg. l.1. expenditur, & *exornatur* 21. 66.

Tit.32.de acquir.poſſeſſ. l. nemo 10. *expēditur,* & *exornatur* 26. 88.

L.fin.expenditur, & *exornatur* 14. 31.

Tit.33.de præſcript.lōgi tēp. l.fin.in verbis nulla ſciētia, vel ignorātia expectāda, optimè intelligitur aduersùs Petrū Vbaldis de Peruſio, 88. 38. & *ſeq.*

*Tit.39.de præſcript.*30. *vel* 40. *ann. l. ſicùt in rē* 3. *correcta eſt per l.*63. *Tauri,* & *ſimilem l.6.tit.*15. *lib.4. cōpilat.* 8. 8. & 26.

Tit.40.de annali except. l.1.§.vlt. expenditur, & *explicatur* 9. 2. & *à n.*10.

Tit.41. de alluuionibus, expēditur in materia meliorationis emphiteutica 15. 68.

Tit.43.quomodo, & *quādo iudex, l. ſi Præſes* 6. *expenditur,* & *exornatur* 2. 44. & 5. 26.

Auth. qui ſemel, expenditur, & *exornatur* 23. 70. *in princ.*

Tit.44. de ſententijs ex periculo recitand. l.fin.verſ. Hæc adiicim⁹ ſanctioni, expenditur, & *exornatur* 21. 36.

Tit.52.de re iudicata, l. ad ſolutionem 5. *expenditur,* & *ad praxim applicatur* 23. 60.

Tit.53.de execut.rei iud. l.2. expenditur ad hoc, quòd extraiudicialis confeſſio ad executionem non ſufficit, & *materia exornatur* 23. 15.

Tit.59.de confeſſis, l. vni. iuncta gl. magna ad med. verſ. Et quod dicitur, expenditur, & exornatur 23. 56.

Tit.60. res inter alios acta, Rub. & *titulus, expēditur,* & *exornatur* 21. 9. & *de intellectu latè n.*55.

Ex *lib.8.tit.4. vnde vi, l. nō ab re* 10. *explicatur,* & *exornatur* 12. 21. & 24. *ad finem.*

Tit.10. de ædif. priuat. l. an in totum 3. *expenditur,* & *exornatur D.*3. *à nu.*37. & 53.

Tit.14. de pignoribus, l. creditores 3. *explicatur,* & *exornatur* 14. 52.

Tit.17. ne res pignori, l. vlt. expenditur, & *intelligitur* 20. 30.

Tit.18. qui potiores in pign.hab. l. diuerſis 8. *iuncta gloſſ.* 1. & *communi, expenditur,* & *exornatur* 21. 12. & 60. *ac de intellectu à n.*64. *ad* 67.

L. ſcripturas 11. *latè explicatur,* & *exornatur* 21. *per tot. Eius in verſ. Sunt autem, iuncto verſ. Niſi fortè, vera* & *fundamentalis ratio traditur ibi, n.*19. 20. & 51. *Ea lex partium in numero plurali mentionem cur fecerit? nu.*25. *In* 1. *p. ſpecialiter loquitur de chirographo ex ſola partis recognitione aduersùs eā reſpectu perſonalis actionis vires ſūpturo* 21. 30. *Eodem modo procedit reſpectu realis actionis, contra eum exercendæ, qui in chirographo faſſus eſt, alterius ſe rem penes ſe habere, eius vè heredem, aut contra fiſcum, cui ex illius delicto bona applicata fuiſſent, n.*31. *In* 2. & 3. *p. vbi quòad hypothecæ ius publicum inſtrumētum præfert priuato, quod eius ſolennitatibus careat, non excludit chirographū, ſola etiam partis ſubſcrip-*

Digitized by Google

criptione munitum, & ab ea iam recognitum 21.32. In verſ. Niſi fortè, ſimpliciter, & permiſſiuè tantùm loquitur, formam què ibi præſcriptam non ſtudioſè, vt illa præcisè ſeruetur, requirit, ſed caſualiter, & quaſi exempli gratia, ad finem vitandi fraudem in præiudicium anterioris creditoris 21.47.

L. aſsiduis 12. verſ. Oportebat enim, expēditur, & exornatur 1.39.

Eadem l. aſſiduis, ad med. iuncta gl. verbo datæ, expenditur, & exornatur 21.12. latè què declaratur n.68. cum 3. ſeqq.

Tit. 28. de diſtract. pignor. l. & qui ſub imagine 10. quoad nullitatem contractus ſimulati expenditur, & exornatur 14. 48.

Tit. 37. de litigioſis, Auth. litigioſa, cū corpore vnde ſumitur, latè explicatur, & exornatur 14. 43. & ſeqq.

Tit. 38. de contrab. & committ. ſtipul. l. 4. intelligitur, & exornatur 16. 34. & ſeqq.

Tit. 41. de fideiuſſor. l. fin. verſ. Si enim, intelligitur 20. 31. & 32. & regula indè ſumpta exornatur ibi, 39.

Tit. 43. de ſolutionib. l. cū maritum 11. nouiſsimis Hiſpaniæ legib⁹ correcta eſt, aduersùs Parladoriū, id non aduertentem, 9.37. & 38.

Tit. 48. de adopt. l. 2. verſ. Itaùt, expenditur, & exornatur 11. 79. circa fin.

Tit. 49. de emancip. liber. l. nec auus 4. expenditur, & exornatur 16. 53.

Tit. 53. quæ ſit longa conſuet. l. 1. verſ. Nam & conſuetudo, expēditur, & exornatur D. 3. à n. 37. & 53.

Tit. 54. de donat. l. vice donatricis 20. & l. in donationibus 31. verſ. Ita tamen, expenduntur, & exornantur D. 23. n. 28. & 29.

Tit. 56. de reuocā. donat. l. bis ſolis 7. verſ. De cæteris, expenditur, & explicatur 7. 40.

Tit. 58. de infirm. pœn. cælib. l. 1. & 2. expenduntur, & exornantur 7. 15. & 16.

Ex lib. 9. tit. 6. ſi reus vel accuſator mortuus fuerit, explicantur, & exornantur 14. 21. & 23.

Tit. 9. ad l. Iul. de adult. l. propter violatam 7. intelligitur 7. 38. circa fin.

Auth. ſed hodie, expenditur, & intelligitur 14. 20.

L. fin. verſ. Nobis verò, iuncta gloſ. penult. expenditur, & exornatur D. 14. n. 17. 22. 23. & 24. Eadem lex fin. iuncta gl. vlt. & cōmuni, expenditur, & exornatur ibi n. 25.

Tit. 49. de bonis proſcriptor. l. ſi quis poſt hàc 9. verſ. Dos etiam, iuncta gl. verbo dotalium, expenditur, & exornatur 21. 12. optimè què intelligitur n. 72.

EX TRIBVS LIBRIS COD.

EX lib. 10. tit. 3. de fide inſtrum. & iure haſtæ fiſcal. l. ſi tēpora 4. expēditur, & quid circa eam ius Regium Hiſpanum immutauerit? D. 17. n. 27. & 28.

Tit. 39. de incolis, & vbi quis, & c. l. 2. intelligitur, & exornatur 26. 94. verſic. Quæ ſola.

Ex lib. 11. tit. 16. de metallarijs, l. 1. in fine, expenditur, & exornatur 17. 15. & 34.

Tit. 29. de iure Reipubl. l. Rempublicam 3. expenditur, & exornatur 17. 30.

Tit. 31. de vēdend. reb. ciuit. l. 1. & 2. expenduntur, & quid circa eas iure Regio Hiſpano immutatum ſit? 17. 27. & 28.

L. 3. verſ. Non aliter, expenditur, & exornatur 21. 36.

Tit. 58. de omni agro deſerto, l. quicumque 7. l. qui fundos 9. & penult. expenduntur, & quod earum legū argumento circa emphiteuſim Bart. & alij tradidere latè examinatur 15. 68. & ſeqq.

Tit. 61. de fund. patrim. l. poſſeſſores 12. in fin. expenditur, & exornatur 19. 40.

Tit. 70. de locat. prædior. ciuil. Rub. & l. 2. & 3. l. congruit 4. & l. fin. de quib⁹ bonis loquantur? 13. 38.

Dic. l. congruit, & l. fin. earūquè ratio expenduntur, ac de intellectu latè agitur ibi à n. 32. & D. 17. n. 9.

EX CODICE THEODOSIANO.

EX lib. 1. tit. 17. de his, qui veniam ætatis, l. 1. expēditur, & exornatur 1. 27.

Ex lib. 4. tit. 19. de vſur. rei iudicatæ, l. vni. in duorū menſium dilatione ibi conceſſa, expenditur, & intelligitur 18. 22. & 23.

Ex lib. 11. tit. 9. de diſtrahend. pignorib.

quæ tributorum cauſa tenentur, l. 1. in ſimili dilatione expenditur, & *intelligitur ibidem.*

Tit. 33. de dilat. ex conſenſu, l. vni. in ſimili quoquè dilatione expenditur, & intelligitur ibid.

EX AVTHENTICORVM CORPORE.

E*X collat. 2. tit. 1. Nou. 7. ſiue Auth. de non alien. aut permutand. reb. Eccleſ. §. quod autem, verſ. Nequè illud, expenditur* 15. 9. & *de intellectu nu.* 26.

Idem Auth. §. nos igitur, verſ. Alienationis, & *§. emphiteuſim, an omninò corrigatur per tex. in Auth. de alienat.* & *emphiteuſi, c. 6. ſiue §.* & *hoc quidem, verſ. Licentiam, collat.* 9. 15. 30. & *ſequentibus.*

Ex collat. 5. tit. 4. nouel. 49. ſiue Auth. de his, qui ingrediuntur ad appellat. §. vlti. cum materia, explicatur, & *exornatur* 22. 17.

Tit. 8. *nouel.* 53. *ſiue Auth. de exhib. reis, §. illud quoquè, verſ. Sancimus, expēditur*, & *exornatur* 26. 83.

Ex collat. 7. tit. 2. nouel. 90. ſiue Auth. de teſtibus, §. & *licèt, iūctā gl. verbo teſtes, intelligitur*, & *exornatur D. 12. n. 71.* & *77. In §.* & *hoc verò, iunctā gl. verbo præſentem, ad fin. expēditur*, & *exornatur ibi, n. 51. poſt med.*

Ex collat. 8. titul. 13. nou. 112. ſiue Authent. de litigioſis, §. ideòquè ſancimus, latè explicatur, & *exornatur* 14. 43. & *ſeqq.*

Tit. 18. *nou.* 117. *ſiue Auth. vt liceat matri*, & *auiæ, c. 9. §. ſi quis in ſua domo, in verbis* ſemel & ſecundò, *expēditur*, & *exornatur* 23. 44.

Ex coll. 9. tit. 1. nou. 118. ſiue Auth. de heredi. abinteſt. venien. §. penult. ex rationis identitate extenditur 7. 23. *In §. ſi igitur defunctus, latè explicatur*, & *exornatur* 11. 107.

Tit. 3. *nou.* 120. *ſiue Auth. de alienat.* & *emphiteuſi, vi. ſup. in Auth. de non aliènand. §. nos igitur.*

Tit. 7. *nou.* 124. *ſiue Auth. vt litigātes iurent, cum materia, explicatur*, & *exornatur* 22. 17.

Tit. 14. *nou.* 131. *ſiue Auth. de Eccleſiaſti. tit. §. ſi quis ædificationem, expenditur*, & *exornatur* 14. 46.

EX FEVDORVM VSIBVS.

E*X lib. 1. tit. de his, qui feud. dare poſſ. c. 1. §. hoc autem, expenditur*, & *exornatur* 16. 3. *In §. cùm verò, verſ. Sin autem vnus*, 15. 100.

Tit. 6. *Epiſcopum, vel Abbatem, c. 1. in princ. verſ. Quod autē*, & *verſ. Idem iuris, expenditur*, & *exornatur* 15. 76.

Tit. 7. *de natura feudi, c. 1. iunctā gl. 1. in princ. expenditur*, & *exornatur* 16. 52. & 56. *verſ. Ex quibus.*

Tit. 8. *de ſucceſſ. feudi, c. 1. expenditur*, & *exornatur* 16. 3. *In §. hoc quoquè*, 16. 99. *In §. vlt. verſ. In alio verò feudo*, 15. 100.

Tit. 13. *de alien. feudi, c. 1. §. & ſi clientulus, expēditur*, & *exornatur* 16. 14. & *intelligitur n.* 15.

Tit. 14. *ſi de feudo Marchiæ, c. ſi duo fratres, expenditur, & exornatur* 15. 100.

Tit. 20. *de benef. fratris, c. vni. expenditur*, & *exornatur* 15. 100.

Tit. 21. *de feudo ſine culpa non amit. cap. ſi quis miles, expenditur*, & *exornatur*, 15. 96.

Tit. 22. *quo tempore miles, c. 1. in princ. iunctā gl. verbo*, & *menſem, verſ. Quod in alijs, per arg. ab ſpeciali expenditur*, & *exornatur* 16. 57. *Rurſus idem c. in alio expēditur*, & *exornatur* 16. 63.

Tit. 26. *ſi de inueſtitu. inter domin.* & *vaſall. c. 1. §. vlt. ad fin. expenditur*, & *exornatur* 16. 57.

Ex lib. 2. tit. 2. quid ſit inueſtitura, c. 1. §. fin. expenditur, & *exornatur*, 15. 94.

Tit. 9. *qualiter olim poterat feudum alienari, c. 1. §. donare, verſ. Porrò, expenditur*, & *exornatur* 17. 17.

Tit. 15. *de clerico, qui inueſt. fac. c. 1. in fin. expenditur*, & *exornatur* 15. 76.

Tit. 18. *de duob⁹ fratrib. c. 1. verbo propter tenorem inueſtituræ, expenditur*, & *exornatur* 15. 94.

Tit. 23. *In quib. cauſ. feud. amitt. (al. beneſ. quid ſit, &c.) cap. 1. in princip. expenditur*, & *exornatur* 15. 96. *circa finem.*

Tit. 24. *quæ fuit prima cauſa beneſ. amitt. c. 1.*

Digitized by Google

c.1. in princ. expenditur, & exornatur ibid. & 16.57. In §. ſed nõ eſt alia (qui al. eſt ſub §. item qui dominũ) explicatur, & cum alijs capitibus feudorũ conciliatur D.15. à n.89. ad 93. In §. fin. (al. c. deniquè, verſ. Si vaſallus) expenditur, & exornatur 15.99.
Tit.26. ſi de feudo defuncti contẽtio ſit, c.1. §. Titius filios, iuncta gloſſ. verbo per annum, expenditur, & intelligitur 16.57. & 71. In §. ſi vaſallus, expenditur, & exornatur 21.55.
C. vlt. intelligitur, & exornatur 16.15.
Tit.30. de feudo fœminæ, c.1. expenditur, & exornatur 15.94.
Tit.34. de lege Corradi, c.1. §. ſimiliter, verſ. Profectò, exornatur, & intelligitur 16.14. & 15.
Tit.38. de vaſallo, qui contra conſtit. Lotharij benef. alienauit, c.1. expenditur, & exornatur 15.96.
Tit.39. de alien. pater. feudi, c.1. ibid.
Tit.40. de capitulis Corradi, c.1. in princ. expenditur, & exornatur 16.57.
Tit.43. de cõtrouerſ. inter vaſal. & alium de benef. c. vn. expenditur, & exornatur 21.55.
Tit.45. an agnatus, vel filius, c.1. expenditur, & exornatur 16.3. & 10. Rursùs in verſ. vbi verò, expẽditur, & exornatur D.16. n.18. & 20.
Tit.48. de feudo non habente propr. feudi natur. c. vni. intelligitur, & exornatur 15.96. & 16.29. ſiue in verſ. At adhuc dices.
Tit.50. de natura ſucceſſ. feudi, c.1. expenditur, & exornatur 16.3.
Tit.52. de probib. feudi alien. per Lothar. c.1. §. ſi quis verò, expenditur, & exornatur 15.96. Rursùs in §. vlt. iuncta gloſſ. & communi, expenditur, & exornatur 16.63.
Tit.53. de pace tenen. inter ſubdit. & iuram. firm. c.1. §. item ſacramenta, remiſſiuè intelligitur 5.58.
Tit.55. de probib. feudi alien. per Frider. c. vn. verſ. Nos autem ad pleniorem, & verſ. Callidis, expenditur, & exornatur 15.96. Rursùs in verſ. Præterea ſi quis, expenditur, & exornatur 16.57.
Tit.73. ex edit. Cuiatij de alienat. feudi, cap. vnicũ, expenditur, & exornatur 15.96.

EX INSTITVTIONIBVS.

EX lib.1. tit.2. de iure naturali, §. ex non ſcripto, verſ. Nam diuturni mores, expenditur, latè què materia exornatur, ac declaratur 3.37. & ſeqq.
Tit.11. quib. ex cauſis manum lic. vel nõ, §. in fraudẽ (al. §. præualuiſſe) verſ. Sæpè enim, intelligit. & exornat. 8.48.
§. vlt. ad finem, expenditur, & exornatur 7.50.
Tit.12. de adoptionib. §. cùm autem, expẽditur, & exornatur 11.79. circa fin.
Tit.13. de tutelis, Princip. & §.1. expenduntur, & exornantur D.1. nu.46. 47. & 50.
Tit.14. qui teſtam. tutores dari poſſunt, §. certæ autem, expenditur, & exornatur 1.47.
Tit.19. de fiduciar. tute. §. vlt. expẽditur, & intelligitur 1.36.
Tit.23. de curator. §. dantur, verſ. Sed curator, explicatur, & exornatur 2.19. cum 3. ſeqq.
§. item inuiti, latè explicatur, & conciliatur cum l.1. §. fin. D. de minor. D.2. à n.8. & 53.
Tit.25. de excuſat. tutor. §. item maior 13. verſ. Minores, expenditur, & intelligitur 1.36.
§. ijdem reſcripſerunt 19. expenditur, & remiſſiuè intelligitur D.1. nu.25. & fin.
Ex lib.2. tit.15. de vulgari ſubſtit. §. fin. verſ. Illa enim verba, expenditur, & intelligitur 11.111. verſ. Verùm bis.
Tit.19. de hered. qual. & different. §. ſui, verſ. Sed ſui quidẽ, expẽditur, & exornatur 11.30. cum 2. ſeqq.
§. extraneis, verſ. Sed ſiue is, iũcta gl. verbo de adeunda, expenditur, & exornatur 11.29. cum 3. ſeqq.
Ex lib.3. tit.1. de hereditat. quæ ab inteſt. defer. §. ſui, expenditur, & exornatur 11.30. cum 2. ſeqq.
Tit.3. de S.C. Tertull. §. penult. expenditur, & exornatur 7.32.
Tit.10. de bonorum poſſeſſ. §. quos autem, in verbo ipſo iure, remiſſiuè intelligitur 11.78.
Tit.16. de verbor. oblig. §. ex conditionali, expenditur, & exornatur 11.4. & 5.

Tit.

Digitized by Google

INDEX

Tit. 22. de litter. oblig. Princip. verſ. Sic ſit, iuncta gloſſa verbo obligatur, verſ. Albùc tamen, expenditur, & exornatur 21. 71. circa med. & 25. 9. verſ. Qui præſertim.

Ex lib. 4. tit. 12. de perpet. & temporal. act. §. non autem, expenditur, & exornatur 14. 21. & ſeqq.

EX GRATIANI DECRETO.

EX 77. diſt. c. ſubdiaconus 4. iuncta gl. expenditur, & exornatur 18. 14.

Ex 100. diſt. cap. fin. verſ. Supraſcripto, iuncta gl. verb. priuilegia, verſ. Sed licèt tranſeant, expēditur, & exornatur 15. 20. iuncto n. 21. in fin.

Ex eau. 2. q. 6. c. propter ſuperfluam 22. verſ. Et ipſe diec, expenditur 18. 4. & intelligitur ibi, n. 10.

C. anteriorum 28. verſ. Et ſancimus, iuncta glo. verbo dierum, in fin. expenditur, & exornatur 18. 17.

Ex 4. q. 3 c. ſi teſtes 3. §. qui intendit, expenditur, & exornatur 22. 2.

C. induciæ 4. §. offeratur, expenditur, & exornatur 26. 83.

Ex 6. q. 5. c. accuſator 2. verſ. Reum, expenditur, & exornatur 22. 2.

Ex 7. q. 1. c. ſicut alterius 39. iuncta glo. verbo iudicari, verſ. Sed temperatè poteſt, expenditur, & exornat. 1. 2. & 43.

Ex 12. q. 2. c. ſi ſeculi leges 9. iuncta glo. fin. exornatur 4. 90.

C. ſine exceptione 52. & c. terrulas 53. explicantur, & cōciliantur 15. 57. & 58.

Ex 27. q. 2. c. 1. cum ſeqq. expenduntur, & exornantur 19. 22.

C. fin. in fin. expenditur, & exornatur 19. 23. & 4. ſeqq.

EX DECRETALIBVS GREGORII IX.

EX lib. 1. tit. 2. de conſtit. c. cū M. Ferrarienſis 9. verſ. Mandamus, expenditur 20. 22. & intelligitur, atque exornatur n. 33.

Tit. 3. de reſcript. c. 2. verſ. Verùm, & c. cauſam quæ 18. verſ. Mandamus, expenduntur 20. 22. & intelliguntur num. 33.

C. conſtitutus 19. expenditur, & exornatur 10. 11.

Tit. 5. de poſtulat. Prælat. c. bona memoriæ 3. verſ. Attendentes, & c. bona memoriæ 4. in fin. & c. poſtulationē 5. iuncta vbiquè gl. & communi, expenduntur, & declarantur 15. 21. & 22.

Tit. 6. de electione, c. dudum 54. verſ. Licèt autem, iūcta gl. verbo reſponſionem, verſ. Dicas, & verſ. Eſt ergo verū, expenditur, & exornatur 23. 61. ac de intellectu à n. 62.

Tit. 30. de off. legati, cap. quod tranſlationem 4. expenditur 20. 22. & intelligitur n. 33.

Tit. 43. de arbitris, c. dilecti 4. verſ. Quia tamen, iuncta gl. verbo ſint remota, & verbo conſuetudinem, expenditur, & exornatur 4. 90.

Ex lib. 2. tit. 1. de iudicijs, c. decernimus 2. in verſ. Sed Epiſcopi, Abbates, &c. expenditur, & exornatur 26. 70.

Tit. 3. de libelli oblat. c. 1. expenditur, & exornatur 26. 83.

Tit. 5. de lit. conteſt. c. vni. expenditur, & exornatur 22. 20. ad fin. & 23. 61.

Tit. 6. vt lite non conteſt. c. quoniam frequenter 5. in princ. verſ. Niſi fortè, explicatur, & exornatur 7. 43. & 12. 50. & ſeqq. In §. in alijs, expenditur, & exornatur 19. 61.

Tit. 7. de iuramen. calumn. breuiter declaratur, & exornatur 22. 17.

Tit. 19. de probat. c. 1. verſ. Sed ad hoc, expenditur, & exornatur 22. 2. & 23. vbi verum eius originale, vera què hiſtoria refertur, latè què explicatur, & conciliatur cum c. 1. & 2. de confeſſis in 6. & ſimilibus, varijs alijs relectis conciliationibus, à n. 21. ad 30. incluſiuè.

C. quoniam contra 11. iuncta gl. verbo petitiones, expenditur, & exornatur 26. 83.

Tit. 20. de teſtibus, c. cum olim 34. verſ. Verùm, c. ſignificauit 41. iuncta gloſſa verbo teſtes, & c. Albericus 43. iuncta gl. vlt. expenduntur, & exornantur 7. 43. & 12. 51. poſt med.

Tit. 22. de fide inſtrum. c. 2. expenditur, & exornatur 23. 20.

C. ſi cautio 14. cum materia, expenditur, & latè exornatur, ac declaratur D. 21. num. 15. & à nu. 75. & D. 25. nu. 4. cum 3. ſeqq.

Tit.

Digitized by Google

Tit. 24. de iuretiur. c. ſi verò 8. verſ. Diximꝰ, c. & ſi Chriſtus 26. verſ. Et quãuis, & c. cùm contingat 28. ad fin. expenduntur, & exornantur 10. 64.

C. penult. expenditur, & exornatur 10. 17.

Tit. 2. de præſcript. c. ſi diligenti 17. ad fin. expenditur, & remiſſiuè intelligitur 5. 55.

Tit. 30. de confirm. vtili, vel inut. c. cùm dilectæ 4. verſ. Nos igitur, expenditur, & explicatur 7. 43. & 12. 50. cum ſeqq.

Ex lib. 3. tit. 5. de præbend. & dignitat. c. dilecto 25. verſ. Niſi fortè, pro effectu clauſulæ irritantis expẽditur, & exornatur 21. 36.

Tit. 7. de inſtitutionib. c. cùm veniſſent 6. verſ. Cùm autem, expenditur, & exornatur 24. 80. In verſ. Ipſe verò, expenditur, & exornatur 12. 62.

Tit. 13. de reb. Eccleſ. c. nulli 5. non tantùm approbauit Leonis Imperatoris cõſtitutionem, ſed & Iuſtiniani, illam innouantem, & quid tali approbatione oſtenderit? 15. 41. Apponit verba illa & emphiteuticũ perpetuũ cõtractum, pro illis, & in perpetuũ extẽſam emphiteuſim, quæ extant in Auth. de non alienãd. §. alienationis, coll. 2. & quare? 15. 44. Sub prohibitione alienationis emphiteutici perpetui contractus, cõprehendere ſimpliciter voluit contractũ emphiteuticum, & quare? ibi 45. Eo tẽpore emanauit, quo Eccleſiaſticarum rerũ alienatio præcisè, vt anteà prohibita non erat, ſed ex cauſa, & ſolennitate permiſſa, ibi n. 50.

C. ad aures 7. expenditur 15. 10. & de intellectu latè à n. 53. Non agit de renouãda emphiteuſi heredibus emphiteutæ, ſed de illa denuò conſtituenda, & concedẽda terrarum Eccleſiæ incultarum, ad culturam eas redigentibus ſuo, vel parentum ſuorum labore, nec excludit debitam ſolennitatem, & quare? ibid. Expẽditur in verb. poteris, quod ad iuris terminos eius deciſionem reducit, & huius ſententiæ authores referũtur n. 54. Contrarium docentium ſententia, vt in eius cap. ſpecie ſolennitas non deſideretur, eo in caſu vera intelligitur à Petro Barboſa, quo res Eccleſiæ ſterilis, nullam què ei vtilitatẽ afferens, abinitio data eſt in emphiteuſim ſub modico annuo cẽſu, vt fertilis, & fructuoſa fieret, n. 55. Media hæc ſententia Petri Barboſæ impugnatur n. 56. Idẽ c. expẽditur in verbis, ob maiorẽ Eccleſiæ vtilitatẽ, ibid. Communis eius intellectꝰ refertur, ipſius què verbis applicatur 15. 59. Vulgaris lectio, quæ habet poſsint, vt vitioſa notatur, & ex originali reſtituitur, vbi habetur poſſent, & ſenſus diuerſitas traditur 15. 62. In eius ſpecie fruſtrà à Ioan. Andr. & alijs fingitur, promiſſionem à Prælato abſque ſcriptura factã eſſe, & quare? n. 63. Nec illud intereſt, an nulla penitùs Prælati promiſſio interceſſerit, ſed vel nuda conceſſio ad culturam, vel ſola eius conniuentia, videntis aliquem ſponte ſua accedere ad terras Eccleſiæ nemoroſas, ac ferè inutiles extirpandas, ſiue in nouale reducendas, n. 64. Ratio dubit. ac decid. eius c. iuxta cõmunem intellectum traditur num. 65. Nullam ibi Prælati promiſſionem interceſſiſſe verius eſt, & quare? n. 66.

Tit. 17. de empt. & vendit. c. cùm dilecti 3. iuncta gl. verbo tunc valentem, & c. cùm cauſa 8. in fin. expenduntur, & exornantur 15. 60.

Tit. 18. de locato, & conducto, c. 1. intelligitur, & exornatur 13. 59.

C. potuit 4. expenditur, & exornatur 14. 33. & 15. 96.

C. fin. §. emphiteuta, verſ. Vel ceſſãdo, expẽditur, & exornatur 15. 88.

Tit. 10. de feudis, c. 2. in princ. & in verſ. Adhæc, expenditur 15. 10. & de intellectu latè à n. 75. Dum liberam facultatem Prælatis Eccleſiaſticis concedit, feudum per mortem vltimi poſſeſſoris ad Eccleſiam reuerſum, iterùm alij concedendi, qualiter intelligatur? ibid. In eius ſpecie verbum liberè quid importet 15. 83. Verba ſi videris expedire, liberam facultatẽ anteà Prælatis datam, ad iuris, & æquitatis terminos reſtringunt, n. 85. Idem tex. in 2. p. non loquitur de feudo, ob finitam generationẽ vacante, ſed de vacante ob culpam, n. 86. Eius in eadẽ 2. p. ratio dubit. & decid. traditur ibi num. 105.

Tit. 21. de pignorib. c. ſignificante 7. in fin. per

Digitized by Google

INDEX

per arg. ab ſpeciali, expēditur, & exornatur 10. 11.

Tit. 26. *de teſtam. c. nos quidem* 3. *c. indicante* 4. *c. ſi heredes* 6. *& cap. Ioannes* 19. *expenduntur, & exornantur* 14. 46. *poſt princ.*

C. *requiſiſti* 15. *ibid. poſt med.*

Tit. 31. *de regularib. cap. ad noſtram* 14. *verſ. Quoniam ea, iuncta glo. verbo ante conſummationem, expenditur*, & *exornatur* 18. 14.

Ex *lib.* 4. *tit.* 1. *de ſponſalib. c. ex parte* 9. *verbo ab eo tēpore, intelligitur, & exornatur* 18. 17.

C. *tùm locum* 14. *verſ. Matrimonium autem, & c. tuæ* 25. *verſ. Nos igitur, expenduntur, & exornantur* 19. 22.

C. *ſi inter virum* 31. *explicatur, eiuſq; ratio traditur D.* 19. *n.* 21. *&* 22.

Tit. 2. *de deſpōſat. impuberū, c. puberes* 3. *iuncta gl. vlt. c. de illis* 9. & *c. fin. expenduntur*, & *exornantur* 1. 16.

Tit. 4. *de ſponſa duor. c.* 1. *in fin. expēditur*, & *exornatur* 19. 23. *cum* 4. *ſeqq.*

C. *licèt* 3. *verſ. Et ſi nupſerit, & c. ſi* 1. *explicātur, eorumquè ratio traditur* 19. 21. *&* 22.

Tit. 17. *qui filij ſint legitimi, c. per venerabilem* 34. *verſ. Rationibus. dum Romano Pontifici legitimationem tribuit filiorum illegitimorum Regis Franciæ quòad Regni ſucceſſionem, optimè intelligitur* 4. 83. *Alter eiuſd. c. intellectus circa diſpēnſationem in radice matrimonij irriti refellitur* 4. 84.

Tit. 20. *de donat. inter. c. per veſtras* 7. *verſ. Cùm ergo, expenditur*, & *intelligitur D.* 1. *n.* 6. & 51.

C. *fin. expenditur, & exornatur* 14. 47.

EX SEXTO DECRETALIVM.

Ex *lib.* 1. *tit.* 3. *de reſcript. c. quamuis* 8. *expenditur*, & *ratio eius exornatur* 16. 53.

Tit. 6. *de electione, c. fundamēta* 17. *verſ. Decet, breuiter intelligitur* 4. 85.

C. *cùm non deceat* 30. *iuncta gl. vlt. optimè declaratur contra communem D.* 10. *n.* 11. *&* 12.

C. *ſi poſtquàm* 33. *ex rationis idētitate extenditur* 7. 24.

Tit. 9. *de temporibus ordinationum, c.* 1. *ex rationis identitate extenditur* 7. 24.

Tit. 13. *de pactis, cap. quamuis pactum* 2. *verſ. Omninò ſeruari, expenditur, & exornatur* 10. 64.

Tit. 19. *de procurator. c. qui generaliter* 5. §. *fin. expenditur*, & *exornatur* 7. 50.

Ex *lib.* 2. *tit.* 1. *de iudicijs, cap. fin. in fin. verſ. Nec aliàs, optimè intelligitur* 9. 16.

Tit. 2. *de foro cōpet. c.* 1. §. *contrahentes, expenditur*, & *exornatur* 26. 94. *verſ. Quia tex. ille.*

Tit. 5. *de reſt. ſpol. c.* 1. *verſ. Intra quindecim, expēdit & intelligit.* 18. 9. *verſ. Tertiò, vbi pro verbis foro cōp. lege reſt. ſpol.*

Tit. 9. *de confeſſis, c. fin. expēditur, indè quē ſumpta praxis exornatur* 23. 43.

Tit. 12. *de except. c.* 1. *verſ. Si quis igitur, verſ. Intra octo dierum ſpacium, expenditur*, & *intelligitur* 18. 9.

Tit. 15. *de appellat. c. non ſolùm* 7. *verſ. Quæ poſtmodùm, & c. concertationi* 8. *verſ. Infra decem, iuncta vbiquè gl. & communi, expenduntur, & exornatur* 18. 17. *&* 18.

Ex *lib.* 3. *tit.* 4. *de præbendis, c. cùm de beneficio* 5. *expenditur*, & *exornatur D.* 3. *n.* 47. *& D.* 15. *n.* 18.

Ex *lib.* 5. *tit.* 11. *de ſent. excomm. c. venerabilibus* 7. §. *porrò, expenditur, indè què ſumpta praxis exornatur* 23. 43.

EX CLEMENTINIS.

Ex *lib.* 1. *tit.* 3. *de elect. Clem.* 1. *ex rationis identitate extenditur* 7. 25.

Clem. cauſam 3. *verſ. Infra menſem, intelligitur, & exornatur* 18. 17.

Tit. 6. *de ætate, & qualit. Clem. fin. iuncta gl. verbo decimo octauo, expenditur*, & *exornatur* 18. 14.

Ex *lib.* 2. *tit.* 1. *de iudicijs, Clem. diſpēdioſam* 2. *pro differentia inter viam ſummariam*, & *executiuam expenditur*, & *exornatur* 23. 53.

Tit. 11. *de verb. ſignif. Clem.* 2. *verſ. Et quia poſitionū, expendit.* & *exornat. D.* 22. *n.* 20. *ad fin.* & *D.* 23. *n.* 33.

EX EXTRAVAGANTIBVS IOANNIS XXII.

Ex *lib.* 5. *tit.* 10. *de verb. ſignif. extrauagans execrabilis, verſ. Statuimus, de præbend. expenditur* 26. 18. & *intelligitur n.* 76.

EX

Digitized by Google

LOCORVM.

EX EXTRAVAGANTIBVS COMMVNIBVS.

EX lib. 1. tit. 4. de reb. Eccleſ. extrauagans ambitioſè, intelligitur, & exornatur 15. 52. & 79.

Ex lib. 5. titul. 10. de ſent. excomm. Extrauagans prouidè 2. ex rationis identitate extenditur 5. 59.

EX CONCILIO TRID.

SEſſ. 22. de reform. c. 8. expenditur, & exornatur 14. 46.

Seſſ. 24. de reform. matri. c. 1. in princip. expenditur, & exornatur 19. 22. Rurſus in verſ. Qui aliter, expenditur, & intelligitur 10. 60. Matrimonij irritatio de qua ibi, indiſtinctè procedit 21. 38. verſ. Inſigne autem.

EX LEGIBꝰ PARTITARVM.

EX 1. Partit. tit. 2. l. 3. verſ. La quinta, l. 5. verſ. E tal pueblo, & l. 6. circa fin. expenduntur, & exornantur 3. 31.

Ex 2. Partit. tit. 1. l. 9. in princip. iuncto verſ. La tercera razon, expenditur 4. 2. & intelligitur n. 87.

Tit. 15. l. 2. expenditur pro origine maioratuum Hiſpaniæ 4. 27. & vnde eadē lex duxerit originem? ibi n. 35.

L. 3. an circa filios Regum, Regni ſucceſſores ſpecialiter diſponat, vel ad aliorū tutelam, & curam trahenda ſit? 1. 56. Eadem lex poſt med. verſ. E que lo tengan, & verſ. E ſi fuere fija, expenditur 1. 9. & explicatur n. 56. & D. 3. à n. 7. & D. 4. n. 1. & 86.

Ex 3. Partit. tit. 2. l. 7. expenditur D. 9. n. 2. & intelligitur contra Greg. Lopez ibi, ſibi contrariū alibi, & alios, n. 17.

L. 11. in fin. expēditur, & exornat. 2. 44.

L. 29. expenditur, & exornatur 19. 61.

L. 40. expenditur, & exornatur 26. 83.

Tit. 3. l. 7. verſ. Mas quādo, expenditur ad praxim exequendi confeſſionem præmiſſo præcepto deſoluendo 23. 58.

L. 8. optimè intelligitur contra nonnullos Regnicolas 24. 60. & 61.

L. 10. verſ. Ante dezimos, iuncta gloſſ. 3. exornatur, & declaratur 23. 61. & ſeqq.

Tit. 5. l. 3. expenditur, & exornat. 2. 44.

L. 5. poſt princ. & l. 19. ad fin. iunctis Greg. gl. 14. 15. & 16. expēduntur, & exornantur 7. 50. verſ. Cui apud nos. Rurſus dict. l. 5. verſ. O por pleyto, que demandaſſe huerfano, expenditur, & exornatur 5. 68. & 69.

Tit. 7. l. 12. expēditur, & exornatur 26. 94. verſ. Ad quod ſaltem.

Tit. 10. l. 1. ad fin. verſ. E ſobre todo eſto, in vtili caſu ad praxim expēdit. 22. 31.

L. 3. verſ. E reſpondiendo, iuncta gl. 3. poſt princip. exornatur, & declaratur 23. 61. & ſeqq.

L. 8. cum materia, explicatur, & exornatur 22. 17.

L. fin. verſ. Otroſi por tal comenzamiento, expenditur, & exornatur 26. 88.

Tit. 11. l. 2. in fin. & l. 8. cum materia, obiter explicantur, & exornant. 22. 19.

L. 14. verſ. Otroſi dezimos, latè explicatur, & exornatur 10. 1. & ſeqq.

L. 23. & 24. cum materia, explicātur, & exornantur 22. 17.

Tit. 12. l. 1. & 2. expenduntur, & exornantur 22. 20. ad fin. Rurſus l. 2. expēditur in vtili caſu ad praxim 22. 31.

Tit. 13. l. 2. verſ. E por ende, expenditur ad praxim exequendi confeſſionem præmiſſo præcepto deſoluendo 23. 58. Rurſus in verſ. Mas ſi alguno, expēditur in vtili ad praxim caſu 22. 31.

L. 3. verſ. verſ. Pero queremos, in vtili caſu ad praxim expenditur 22. 31. Rurſus in verſ. Ca muchas vegadas, expenditur, indìquè ſumpta praxis exornatur 23. 43.

L. fin. verſ. Otroſi dezimos, cum materia, latè declaratur, & exornatur D. 21. num. 15. 75. & ſeqq. & D. 25. n. 4. cum 3. ſeqq.

Tit. 16. l. 2. verſ. Ca ninguno deue ſer, expenditur, & exornatur 22. 2.

L. 32. in princ. verſ. Fueras ende, intelligitur, & exornatur 12. 71. & 77.

Tit. 18. l. 19. in princip. verſ. Si la poſtura, cum materia, latè exornatur, ac declaratur D. 21. à n. 75. & D. 25. n. 4. cum 3. ſeqq.

L. 41. expenditur, & exornatur 5. 68. & 69.

L. 69. verſ. Saluo ende, expenditur, & exornat. D. 14. n. 33. & D. 15. n. 46. & D. 19.

Digitized by Google

INDEX

D.19.n.51.Rurſùs in verſ.E quardo entrare, expenditur, & exornatur 15.14.& per totam differt.iuncta D.13.n.15.& 16.

L.70.verſ.E porque todas, expenditur, & intelligitur 14.52.& 53.

L.114.verſ.E eſto ſe entiende, & l.119. poſt princip.cũ notatis à Greg. Lop. per eas leges, expendunt.& exorn.21.29.

L.115.expẽditur, & exornatur 25.53.

L.119.verſ.Si la parte cõtra quien aducen, expenditur, & exornatur 23.5.

Tit.22.l.20.verſ.Otroſi dezimos, q̃ ſi alguno, verſ.Eſſo miſmo dezimos, & verſ. Otroſi dezimos, que quando, expẽditur, & exornatur 21.55.ad med.

L.22.expenditur, & intelligitur 24.67.

Tit.23.l.20.expẽditur, & exornatur 5.68.& 69.

Tit.25.l.1.verſ.Pero ſi los menores, expenditur, & exornatur 2.44.

Tit.29.l.8.verſ.E eſto es, expenditur 9.2.& latè explicatur à nu.10.maximè nu.17.

L.22.correcta eſt per l.63.Tauri, & l.6.tit.15.lib.4.noua compilat.8.8.

Ex Partita 4.tit.1.l.2.verſ.La ſegunda deſtas dos maneras, iuncto fine legis, expenditur, & exornatur 19.22.

L.4.in princi.breuiter intelligitur 7.39.

L.6.ad fin.iuncta gloſſ.vlt.expenditur, & exornatur 1.16.

L.9.verſ.E ſi alguno, explicatur, eiuſquè ratio traditur 19.21.& 22.

Tit.11.l.4.expẽditur, & exornatur 14.47.

L.17.ad fin.intelligitur 26.39.

L.29.ad fin.verſ.E en tal razon como eſta, expẽditur 1.6.& explicatur n.51.

Tit.16.l.4.verſ.E demas de eſto, expenditur, & exornatur 11.79.circa fin.

L.6.expenditur, & exornatur 1.61.

Tit.17.l.11.verſ.E otroſi el fijo, & l.12. expenditur, & intelligitur 9.2.& 17.

Tit.19.l.fin.verſ.vlt.expẽditur, & exornatur 22.33.

Tit.22.l.1.verſ.E ſi quiſieſſe, iuncta gloſ.11.expẽditur, & exornatur 7.50.verſ. Cui apud nos.

Tit.23.l.4.verſ.Otroſi dixo, expenditur, & intelligitur 18.24.

Tit.24.l.2.verſ.La dezena, expenditur, & exornatur 26,94.verſ.Quæ ſola.

Tit.25.l.9.in fin.expenditur, & exornatur 15.94.poſt princip.

Tit.26.l.1.verſ.E eſte feudo, l.2.verſ. vlt.l.4.verſ.E que guardara, expenditur, & exornantur 15.94.ad fin.

L.3.verſ.Otroſi, expẽditur, & exornatur 15.76.

L.6.expenditur, & exornatur 16.3.Rurſùs in verſ.Otroſi dezimos, que ſi el fijo varon, expenditur, & exornatur 16.57.

L.8.in princ.declaratur, & exornat.15.94.poſt princip.Rurſùs eadem l.8.& l.9.& 10.verſ.Otroſi dezimos, expenduntur, & exornãtur 15.96.circa fin.

Ex Partita 5.tit.5.l.6.verſ.E la vendida, & l.23.verſ.Eſſo meſmo, rectè intelliguntur cum Gregor.Lop.aduerſùs Montaluum 12.49.ad fin.

L.40.verſ.E dezimos, expenditur aduerſùs Auileſium 17.40.ad fin.

L.55.verſ.Pero ſi alguno, expenditur, & exornatur 17.34.verſ.Inter quos, & num.35.

Tit.7.l.7.circa fin.verſ.Pero qualquier, expenditur, & quid ei nouiſſimum ius Regium addiderit? 17.38.

Tit.8.l.2.verſ.E aun dezimos, que la coſa, expenditur, & exornatur 15.88.

L.13.ad fin.verſ.E ſin ſu plazer, expenditur, & exornatur 12.59.

L.18.explicatur, & exornatur 12.21.

L.20.expenditur, & exornatur 12.13.

L.fin.in fin.expenditur, & exornatur D.14.n.33.D.15.num.96.& D.19.n.51.

Tit.11.l.fin.verſ.Otroſi dezimos, expenditur, & exornatur 14.48.

Tit.13.l.11.verſ.Fueras ende, expenditur, & intelligitur 14.52.& 53.

L.27.verſ.Ca ſi vn home, intelligitur, & exornatur 21.64.cum 3.ſeqq.

L.31.latè explicatur, & exornatur D.21.per totam.

L.33.verſ.Otroſi dezimos, que caſando, latè declaratur 26.30.& ſeqq. Dicta l.33.ad fin.26.38.

L.44.verſ.E ſi de otra guiſa, expenditur, & exornatur 14.48.

Ex Partita 6.tit.5.l.9.expenditur, & exornatur 11.79.circa fin.

Titu.6.l.12.expenditur, & exornatur 11.38.

Tit.

Digitized by Google

Tit.8.l.6.expēditur,& exornat.16.21.
Tit.9.l.34.verſ. E maguer,expēditur,& intelligitur 11.6.
Tit.10.l.7.in princ.expenditur,& exornatur 14.46.
Tit.13.l.4.verſ.E dezimos,& verſ.Mas ſi aquel,expenditur,& exornatur 11.107.verſ.Illud obiter: Qualiter prædicanda ſit,ne pugnet cum l. ſi infanti, in princ.C.de iure delib. d.n.107.circa fin.verſ.Vnde ſic hodie.
Tit.16.l.1.iuncta gloſſ.6. expenditur,& exornatur 1.47.
L.12.ad fi.& l.13.verſ. Pero los q̃ ſon, veriſſimè explicātur,& conciliantur 2.58. Dicta l.12. rurſus expenditur, & exornatur 7.32. Dicta l.13.verſ. Otroſi dezimos,explicatur, & exornatur 2.19.cum 3.ſeqq.
L.20.iuncta gl.1. expenditur,& exornatur 1.53.
L.fin.verſ.Pero qualquier deſtas maneras, explicatur,& exornatur 1.12.
Tit.17.l.3.expenditur 1.25.& materia exornatur n.31.
Tit.19.l.5.verſ.E aun dezimos,expenditur,& exornatur 17.30.& ſeqq.
L.8.in fin.expēditur,& exornat.11.112.
Ex Partita 7.tit.1.l.21.verſ.Mas ſi ſe murieſſe,cum materia, latè explicatur, & exornat.14.21.& ſeqq.
Tit.7.l.7.iūcta gl.8.explicatur,& exornatur 19.34.
Tit.10.l.12.explicatur, & exornatur 12.21.
Tit.17.l.1.intelligitur 7.39.
L.6.verſ.Pero dezimos, expenditur D.1.n.11.latè què explicatur, & exornatur à n.57.ad 62.
L.15.verſ.E ſi por auentura, vltra caſum illum extendenda non eſt 14.20.

EX LEGIBVS FORI.

EX *lib.1.tit.10.l.9. iuncta gl.2.expenditur,& exornatur 7.50.verſic. Cui apud nos.*
Tit.11.l.8.aliàs 9.verſ. Mas deſpues, expenditur, & explicatur,atquè exornatur 1.30.& 31.
Ex lib.3.tit.2.l.3.in fin. expenditur, & exornatur D.2.n.67.& D.9.n.27.
L.6.dum criminalis accuſationis,à marito aduerſùs vxorem adulteram proponendæ,meminit,rectè intelligitur 14.19.
Tit.3.l.3.expēditur,& exornat. D.2.n.67.& D.9.n.27.
Tit.7.l.2.expēditur,& exornatur 6.43. Eadem lex in verſ. E quādo vinieren a edad,expenditur,& exornatur 1.12.
Tit.13.l.1.& ſequētes,expenduntur,& exornantur 2.61.
Tit.17.l.8.expenditur cum Montaluo pro tacita reconductione etiam in prædijs vrbanis 12.13.
Ex lib.4.tit.4.l.10.iuncta gl.2.expenditur,& exornatur 2.67.
Tit.7.l.1.& 2.dum criminalis accuſationis,à marito aduerſùs vxorem adulteram proponendæ,meminere,expendūtur, & exornantur 14.17.& rectè intelliguntur ibi n.19. Rurſus eadem l.2.intelligitur 7.39.
Tit.22.l.5.expenditur,& exornatur 11.79.circa fin.

EX LEGIBVS STYLI.

L.203.expenditur, & exornatur 8.55.& ſeqq.
L.207.verſ.Otroſi, & verſ.vltim. expenditur D.2.n.3.& latè explicatur à n.59.
L.230.expenditur,& exornatur 2.61.

EX LEGIBꝰ ORDINAMENTI.

EX *lib.2.tit.19.l.7.in fin.expenditur, & exornatur 7.50.*
Ex lib.3.tit.1.l.6.latè declaratur 10.21.& ſeqq.
Tit.2.l.14.in fin.expēditur,& exornatur 5.68.& 69.
Tit.4.l.1.verſ.Sea luego recebido,cū materia,explicatur,& exornatur 22.17.& 18.Rurſus in verſ. Las quales,expenditur,& exornat.ibi n.20.ad fin.
Tit.8.l.3.intelligitur D.12.n.85.& 86.& D.25.n.5.
Tit.13.l.3.correcta eſt per l.63.Tauri, & l.6.tit.15.lib.4.nouæ compil.8.9. Actioni perſonali, vel exequendi iuri, ex ea competenti,decennij ſpatium duntaxat præſtituit,eo què tranſacto ius agendi ſuſtulit, cuius verba referuntur 26.48.

INDEX

Lex 4. eiuſd. tit. illi l. 3. contraria videtur, iuxta corticem verborũ, quæ recẽſentur 26. 49. In earum legum conciliatione Regnicolæ cruciantur, & Roder. Suarez interpretatio refertur, & cur ab ea receſſerit D. Præſes Couarr? 26. 50. & 51.

Dicta l. 3. ordinam. non vnum tantùm decennii præſcripſit actioni ordinariæ, & executiuæ ſimùl, ſed duplex, cuilibet ſuum ſeparatum, ex ſentẽtia D. Couar. qui duas leges antiquas ad id expendit, cui Author aſſentitur, rurſùs expẽdens verba d. l. 3. & 4. D. 26. n. 53. cum 3. ſequentib.

Ex lib. 5. tit. 4. l. penult. & fin. expenduntur, & exornãtur D. 2. n. 67. & D. 4. n. 13. & D. 9. n. 27.

Ex lib. 8. tit. 15. l. 2. breuiter intelligitur 7. 39.

EX LEGIBVS TAVRI.

L. 1. Tauri, verſ. Mandamos que los dichos fueros, expẽdit. & exorn. 2. 81.

L. 47. Tauri, expenditur 1. 13. latèquè explicatur, & exornatur n. 63. & ſeqq.

L. 48. Tauri, exornatur, & ampliatur 1. 69. & ſeqq.

L. 53. & 60. Tauri, non ſunt correctæ per l. 61. quæ optimè declaratur 2. 78.

L. 55. Tauri, prohibens vxori contrahere abſque mariti licentia, conſequenter ei prohibet, vt per ſe in iudicio compareat abſque eadem licentia 5. 61.

L. 60. Tauri, expenditur, & intelligitur 2. 77.

L. 61. Tauri, in duobus expenditur, lateq; exornatur, & declaratur 2. 74.

L. 63. Tauri. expenditur, & exornatur 8. 9. & ſeqq. Indiſtinctè concessit 20. annorũ ſpacium perſonali actioni exercẽdæ, ſiue ſimplici, ſiue coniunctæ cum iure executiuo, in quo correxit legem 3. tit. 13. lib. 3. ordinamenti. 26. 60. Cum l. ordinam. in hoc tantùm conuenit, quòd iuri executiuo, per ſe in iudicium deducendo, idem decennium ſtatuit, quo lapſo poteſt etiam intra aliud decennium ordinaria actio inſtitui 26. 61. Et ſi primo loco ſtatuat, ius exequẽdi decennio præſcribi, quàm circa præſcriptionem ordinarij iuris diſponat, non proptereà præſcriptio iuris exequendi chirographum præcedere debet, & quare? 26. 69.

L. 70. Tauri explicatur, & exornatur 18. 19. ad fin. Eadem lex 70. cum 3. ſeqq. Tauri, expẽditur, & materia breuiter explicatur 17. 34. circa fin.

L. 74. & 75. Tauri expenduntur, & in quo ille retract⁹ à prælatione differat? 17. 34. & 35.

L. 81. & 82. Tauri, accuſationis, à marito aduersùs vxorem adulteram proponenda mentionem facientes, rectè intelliguntur 14. 19.

EX LEGIBVS COMPILATIONIS.

EX lib. 2. tit. 1. l. 3. expenditur, & exornatur 2. 81.

Tit. 8. l. 14. verſ. Y pidiere que jure, in vtili caſu ad praxim expenditur 22. 31.

Ex lib. 3. tit. 4. l. 32. expenditur, & quid ei nouiſſimo iure fuerit additũ? 23. 65.

Ex lib. 4. tit. 1. l. 11. & 12. latè declaratur 10. 21.

Tit. 2. l. 1. in princ. verſ. Aya de poner ſu demãda, expẽditur, & exornat. 26. 83.

Tit. 3. l. 18. circa fin. verbo huerfanos, y perſonas miſerables, expẽditur, & exornatur 5. 68. & 69.

Tit. 4. l. 1. verſ. Conteſtando, exornatur, ac declaratur 23. 61. & ſeqq.

Tit. 6. l. 1. cũ materia, explicatur, & exornatur 22. 17. & 18.

Tit. 7. l. 1. & 2. expenduntur, & exornãtur 22. 20. ad fin. Rurſùs eadem l. 2. verſ. Confeſſando, optimè intelligitur contra nonnullos Regnicolas 24. 55. & 56.

Tit. 21. l. 5. latè explicatur, & exornatur D. 23. per totam, maximè à numer. 7.

L. 6. circa finem, verſ. Aſſi miſmo, expenditur, & exornatur 23. 12.

L. 18. 21. 22. & 23. expenduntur, & quid eis nouiſſimo iure ſit additũ? 23. 65.

Tit. 25. l. 7. expenditur, & exornatur 7. 50. verſ. Cui apud nos.

Ex lib. 5. tit. 1. l. 8. & 9. vi. in l. 47. & 48. Tauri.

Tit. 3. l. 2. vi. in l. 55. Tauri.

Digitized by Google

L. 8. & 9. vi. in l. 53. 60. & 61. Tauri.
Tit. 9. l. 4. & 5. expenduntur, & exornantur D. 2. n. 67. D. 4. num. 13. & D. 9. n. 27.
Tit. 10. l. 3. in verbis el Rey D. Alonſo, quando cumplio edad de 15. años, *expenditur, & doctrina inde ſumpta exornatur D. 3. n. 12. & 13.*
Tit. 11. l. 7. & 9. vi. in l. 70. Tau. Ad eand. l. 9. cũ 3. ſeqq. vi. in l. 70. cũ 3. ſeqq. Tau. Ad l. 13. & 14. vi. in l. 74. & 75. Tau.
L. 18. verſ. Y porque entendemos, expenditur, & exornatur 17. 35. verſ. Ad idem.
L. 20. & 21. expendit. & exornatur 17. 34. ad finem.
L. 22. ad med. verſ. Y otros ſi, expend. & praxis eius in Hiſpalenſi Senatu obiter refertur 2. 12.
Tit. 16. l. 2. explicatur D. 12. n. 85. & D. 25. n. 5.
Ex lib. 7. tit. 18. l. 4. & 5. expenditur, & in quo differat ille retract⁹ à pralatione? 17. 34. in fin. iuncto n. 35.
Ex lib. 8. tit. 20. l. 3. breuiter intelligitur 5. 39.
Ex lib. 9. tit. 9. l. 6. & 7. incapitationem iurium Regalium concilÿs oppidorũ ſpeciali Principis beneficio ad hoc impetrato permittentes, expenduntur 17. 5. & 7. ad fin. & declarãtur n. 37.
Tit. 11. l. 7. 8. & 9. iũctã l. 10. cũ 4. ſeqq. expenditur aduers⁹ Parlador. 17. 38. circa fi.
Tit. 12. l. 8. 9. 10. & 11. expenduntur aduersùs eundem, ibid.
Tit. 13. l. 2. 3. 4. 6. 8. & 15. explicantur 17. 28.
L. 6. & 8. intelliguntur, & conciliantur cum l. 15. D. 18. num. 20. & 21.
L. 10. expenditur D. 17. num. 24. & intelligitur num. 40. verſ. Sed nec tacitè, vbi & alia eiuſdem tit. leges pro ea interpretatione expenduntur.

EX LVSITANORVM ORDINATIONIBVS.

ORd. lib. 1. tit. 59. §. 28. in antiquis, verſ. Quẽ nõ faço, *expenditur, & materia latè exornatur, & explicatur 10. 23. & ſequentibus.*
Ord. eodem lib. tit. 67. §. 64. & 65. expenditur, & exornatur 1. 18. iuncto num. 77. vbi de intellectu, & D. 6. n. 16. 17. 57. & 58.
Ord. lib. 3. tit. 87. §. 3. & 4. ibid.
Ord. lib. 4. tit. 7. al. 73. iuxta nouiorẽ editionem, expenditur, latè què explicatur, & exornatur D. 10. n. 21. & ſeqq.
Ord. lib. 4. tit. 62. in princ. iuncto §. 3. declaratur, & exornatur 16. 40.
Ord. lib. 4. tit. 66. in princip. ex rationis identitate extenditur 5. 62.
Ord. eod. lib. 4. tit. 80. §. 2. (al. tit. 79. §. 1.) explicatur 26. 93. ad fin.

INDEX ALTER

MATERIARVM ALPHABETICO ORDINE DIGESTVS.

IN QVO EODEM MODO LOCI INDICANtur, qui notatur ad præcedentem.

A

A, Vel ab, dictiones ſui natura excuſiuæ, & ſeparatiuæ ſunt, idem importãtes, quòd poſt, D. 18. n. 16.
Abſurditatem iura modis omnib⁹ vitare conantur D. 6. n. 20. D. 15. n. 84. & D. 26. n. 8.
Accidentariè, & in conſequẽtiam plerumquè admittitur quod directò, ac principaliter nõ admitteretur 19. 9.

 Accur-

Digitized by Google

Accurſij duplex notatur, ac refellitur error *in leg. ſi fratris, verbo ſucceſſionem, C. de iur. deliber.* circa eius l. intellectum, & tranſmiſsionem ex cap. ſuitatis, quam modò ad poſteros tantùm reſtringit, modò generaliùs ita demùm admittit, ſi ſu⁹ heres adierit 11. 58. Cætera vi. in verbo *gloſſa*.

Actiones ſuas ſpontè remittẽtibus nõ eſt ad eas regreſſus dãdus 2. 56. Ciuiles, in quibus certum tempus ad agendũ ſtatuitur, cũ ſui natura ſint perpetuæ, ipſo iure etiã aduers⁹ ignorantem præſcribuntur 8. 42. Interrogatoriæ cur, & ſi min⁹ frequẽtari, & in vſu eſſe deſierint, in Pandectas referantur? 22. 16.

Actio ſui natura cauſam ordinariã ſupponit, & qualiter longum requirere examen dicatur? 14. 7. Perſonalis ex debito deſcendens, per lapſum 20. annorum iure Regio nouiſsimo præſcribitur D. 8. nu. 7. & D. 26. nu. 4. Antiquiore iure Regio ſolo decennij lapſu excludebatur, niſi coniuncta eſſet cũ iure exequendi 26. 53. cum ſeqq. vbi latè explicatur. Temporalis per iuramẽtum perpetuatur 10. 1. & ſeqq. Multò magis per veram litis conteſtationem, cuiuſcumque vitæ ſit actio, 26. 92. Vt ex contractu inſtrumentario competens perpetuetur, conſulit Roderi. Suar. poſt Bartol. & alios, vt iuramenti clauſula in eodem, vel alio inſtrumento apponatur, & in tabelliones inuehitur, qui inutiles alias clauſulas apponunt, & hanc omittunt 10. 18. Merè perſonalis abſque ceſsione non competit aduersùs ſingularem rei poſſeſſorẽ, vel detentorem 12. 34. Etiam ſi obligatio ſit contracta reſpectu rei, tranſeuntis ad perſonã ſingularis ſucceſſoris, ibi, n. 35. Realis nudum etiam rei detentorem ſequitur, & ideo contra conductorẽ, vel alium nomine domini poſsidẽtem dirigi poteſt, cui terminus dandus eſt ad litem domino denunciandam, ſi iudiciũ ſuſcipere velit, aliàs ſola domini nominatione, ante litis cõteſtationẽ facta, abſoluẽd⁹ eſt 19. 61. Hypothecaria, minori tempore, quã 30. annorũ apud nos non præſcribitur 8. 52. Latè dicitur pignoraticia, à qua in effectu non differt, & Seruiana quandoquè, ac propriùs quaſi ſeruiana, aut vtilis ſeruiana 20. 2. Quare realis dicatur? num. 3. Non alias cõtra tertium rei pignoratæ poſſeſſorem locum habet, quàm vbi facta fuerit excuſsio in bonis debitoris principalis, & fideiuſſorum eius, antiquo iure correcto, etiam ſi hypotheca ſpecialis fuerit, aduerſùs Anton. Theſaur. 20. 4. Abſque præuia excuſſione dirigi poteſt aduersùs tertiũ rei detentorẽ, qui nõ ſuo, ſed alieno nomine poſsidet, vt depoſitariũ, cõmodatarium, aut cõductorem, & quare? 20. 17.

Actor reali actione conductorem rei, quam vendicat, pulſans, nõ eius forum ſequi tenetur, ſed domini ab ipſo nominati, puta forum Eccleſiaſticum, ſi dominus ſit clericus, vel ſeculare ſi ſit laicus, 19. 62. De iure ſuo inſtructus, ac probationib⁹ munitus accedere ad iudicium debet, neque intentionis ſuæ fundamentum ab aduerſario petere 22. 2. Quæ regula defenditur ab impugnatione aliquorum, in contrarium regulam ſtatuentium 22. 11. Procedit in probatione, quæ ſumenda eſt, ex inſtrumentis, vel teſtibus ab aduerſario producendis 22. 12. Agens vno ex remedijs ſibi competentibus in iudicio ſummario, vel executiuo, non præcludit ſibi viam quòad aliud in eodem iudicio, donec integrè ſibi ſatis fiat 23. 73.

Actus ob incertitudinem regulariter vitiatur 4. 64. Qui ad conſuetudinẽ requirantur, vide in verbo *conſuetudo*. Qui, & qualiter minoribus à lege permitti poſsint, vi. in verbo *minor*. Non debet vltra agentis intentionem operari 23. 64. A iure improbatus, ac nullus redditus ex defectu qualitatis, priuatum fauorem cõcernentis, ſuſtinetur,

Digitized by Google

tur, ac vires capit, ſi is, cuia intereſt, non repugnauerit 14. 34. Ab initio infectus, ac nullus, ex poſt facto vires non capit quaſi ex tunc, ſed quaſi ex nunc 14. 37. In alicuius declarationem collatus, illo nō declarante, non ſortitur effectum 16. 33. Omnis, cuius natura eſt, cōfeſtim purè diſponere, talem naturam non amittit ex relatione facta ad aliquid præteritum, etiam incertum 24. 13. Eius vel contract⁹ initium præſertim ſpectatur in remedijs reſtitutorijs, aut reſciſſorijs 15. 60. Idquè in omnibus ſemper attenditur 26. 74.

Addictio vera, ſiue adiudicatio fit iurium Regiorum, alicui locatorum, pro tempore locationis in eum dominum transferēs 17. 22. Ab adiectione in quo differat? 17. 23.

Adiectio (*vulgò puja*) in conductione, etiam perfecta rerum fiſcalium ſpecialiter intra legitimum tēpus permiſſa eſt, non etiam rerum, vel iurium Reipublicæ 17. 27. Faciēda eſt intra tres menſes, vel nonaginta dies, iuxta diſtinctionem in legibus Regijs adhibitam, an ſit facta (vt ipſæ loquuntur) *por mayor, o por menor*, qui termini breuiter explicātur D. 17. n. 28. & D. 18. n. 21.

Adire verbum proprium eſt eorū heredum, qui ſui non ſunt 11. 84.

Adminiſtratio minori competens ex reſcripto Principis, ætatis veniam ipſi concedentis, regulariter libera eſt, neque reſtitutioni in integrum obnoxia 2. 11. A iure communi conceditur minoribus, vt minoribus, adeòquè cū qualitate minoris ætatis, à Principe verò, ætatis veniam minori indulgente, conceditur vt maiori, 2. 12. Quæ per Regiam pragmaticam anni 1623. cōceditur minoribus matrimoniū contrahentibus, non eſt libera, & plena, ſed reſtitutioni obnoxia 5. 4. Si libera, & abſoluta eſſet, omniquè ſpe reſtitutionis deſtituta, potiùs illis eſſet odioſa, ac damnoſa, & quare? 5. 18. In potiſsima, paſſimquè in iure recepta huius verbi ſignificatione, dūtaxàt refertur ad liberam, & plenam, ſolis maioribus, talis adminiſtrationis capaces competentem, quæ liberum actionum exercitium habet 6. 4. Ita neceſſariò id verbum accipiēdum eſt *in l. 1. §. fin. cum 2. legibus ſequentibus, & l. minor 32. D. de minoribus* 6. 25. *In lege finali D. de condit. & demonſtr.* 6. 26. *cum duobus ſequentib. In titulis D. & C. de adminiſtr. tut. & ſimilibus* 6. 31. Minoribus ſi fauorabiliter ſit conceſſa, ea tātùm intelligitur, quæ fit citra alienationem bonorum immobilium, & citra actionum, vel defenſionum exercitium 6. 64. Bonorum paraphernalium vxoris marito traditorum, ipſi marito iure quoquè communi abſque vxoris interuētu permittitur, neque per eā, vel eius heredem impugnari valet 9. 30. & 38. Quorūcūque vxoris bonorum marito cōpetit iure Regio Hiſpano, etiā paraphernaliū, quæ ipſi tradita non fuerūt, neque per vxorē, vel eius heredē impugnari poteſt D. 4. n. 13. & D. 9. n. 38.

Adminiſtrationi plenæ, & perfectæ rerum ſuarum inſufficiens, actionis exercitium non habet, etiam abſente eo, cuius in poteſtate eſt 6. 29.

Adminiſtrationem vel curam alterius non alius quàm maior, aut pro tali habitus habere poteſt 6. 9. & 38.

Adminiſtrare prohibitus plenè, & perfectè abſque ſpe reſtitutionis, prohibitus etiam cenſetur rem in iudicium deducere, eademquè regula per contrarium valet in permiſſo adminiſtrare 6. 30.

Adoleſcētes vtcūque inexperti, neq; ſatis ad rerum ſuarum adminiſtrationem apti, inuiti curatorem accipere non coguntur, præter quàm in litē 2. 1. Eis vſque ad 25. annos completos curatores dari, neque antea, etiam rem ſuam bene gerentibus, bonorum ſuorum adminiſtrationem committi debere, iura generaliter diſpoſuerunt 2. 4.

Adulto maſculo, qui homo diligens,

& induſtrius in rebus ſuis adminiſtrandis eſſe probetur, maximè ſi nō diues, ſed pauper ſit, matrimonium contrahente, nedùm curatoris eius poteſtatem ceſſare, ſed & fœminæ minoris ei nubentis exiſtimauit Frā ciſc. Muñoz tranſcriptus à D. Ioanne del Caſtillo, idquè Luſitanorum ordinatione generaliter probatum eſt 1. 18.

Adulterij cauſa vxor dotem, alia què bona amittit, mariti que lucratur 14. 17. Quod procedit, etiam ſi maritus vxorem adulteram criminaliter non accuſet, ſed ciuiliter tantùm de dote agat propter adulterium, aduersùs Bart. magis communiter improbatum, ibi n. 18. Eius exceptio etiā mariti defuncti heredibus perpetuò aduersûs vxorem, vel eius heredes dotem repetentes competit, ſi iam inter coniuges ipſos diuortiū fuiſſet celebratum, vel lis de eo mota, aut quomodocūquè vir de vxore dum viueret cōqueſtus eſſet, vel ei⁹ mores improbaſſet, aut aliquo modo impeditus, vel ignorans eam accuſare deſiiſſet 14. 29. Cætera vi. in verbo *maritus*.

Aduocat⁹ iuuenis frequēter errare ſolet, non ſic ſenex, & expertus, qui & in iure inſtructus præſumitur 9. 7.

Aduocatorum filij ſi doctrina polleāt officio, & honoribus paternis cōdecorandi ſunt, & Granatenſis Curiæ obſeruātia in ſimili caſu refertur 13. 20. & 21.

Æquiparatorum idem per omnia iudicium eſt D. 5. n. 21. & D. 6. n. 13. in fine.

Æquitas generaliter ſuggerit, vt teneatur quis facere quod ſibi nōn nocet, & alteri prodeſt, maximè ſi cōtrariū alteri nō noceat 13. 31. & 37. Et ſi in omnibus ſit ſeruanda, non tamen eadem ſemper viget in omnibus, ſed plerumquè quod in vno caſu æquum eſt, in alijs eſt iniquum, ac vice verſa 13. 33.

Ætas 18. annorum dicitur matura, ſiue pubertas plena, quia ad generandū, adeò què ad matrimonium contrahendum aptior, ac certior eſt, & ea gaudentes iudicij ſtabilitatem habere dicuntur 2. 2. Tacta tantū iure ſufficiens eſt ad poſtulandum, manumittendum, & negocia extraiudicialia procurandum 7. 50.

Ætatis certæ deſignatio, qua quis maior cenſetur, rerumque ſuarum adminiſtrationi capax, & idoneus, à iure merè poſitiuo prouenit, & quare? 6. 58.

Affectio nulla datur in fiſco, vel Republica, vni magis quàm alteri ipſorū bona locandi, vt in priuatis locatoribus datur, ſed intereſſe pecuniarium tantùm, quo ceſſante præualet æquitas naturalis, quæ dictat, primum conductorem ſequēti pro precij augmento ab hoc facto præferēdū eſſe, & quare? D. 13. n. 35. & 36. & D. 17. n. 10. & 11. Quæ ratio nō minùs locum obtinet in locatione iurium fiſcalium, & publicorum, & quare? 17. 12.

Agendi ius, vi. ius agendi.

Agentes omnia cum conſilio reguntur ſapientia 3. 27.

Agnatorum, & cognatorum differentiæ iure ciuili ſublatæ ſunt 16. 5.

Agnat⁹ remotior reſpectu proximioris non minùs extraneus dici poteſt quàm penitùs extraneus 16. 72.

Alexandri lapſus in re per ipſum obiter tractata notatur 14. 26.

Alimenta cùm decerni pupillo, vel adulto ex quacumque cauſa petitur, res ſummatim tractanda eſt 1. 54. Petendi incōmodum ſi minor coniugatus vitare velit, ſibi conſulet ætatis veniam impetrando, ibid.

Alienatio bonorum immobilium minorū, tutoribus, & curatoribus abſque iudicis decreto prohibita, ad ea dumtaxàt bona pertinet, quæ ſunt in patrimonio, ac dominio ipſorum minorum, & quare? 5. 38. Non etiā ad bona ad pupillos expectātia ex hereditate ipſis delata, intra deliberandi tempus ibid. Neceſſaria in iudicijs cōtigit, & articulus remiſſiuè explicatur 5. 43. Prohibita cū eſt, voluntaria tantùm non etiā neceſſaria cenſetur prohibita, idquè procedit in alienare prohibito certi ge-

ti ge-

Digitized by Google

ti generis bona certo caſu, vel ſine certa forma, alioquì tamē habili ad legitimam ac plenam bonorum adminiſtrationem 5. 45. Si prohibita ſit ex ratione, quæ eque militet in exercitio actionū, & hoc ſub illius prohibitione comprehenditur 5. 56. Prohibita ſi ſit ſimpliciter, an cēſeatur prohibita vſucapio, vel lōgi tēporis præſcriptio? articulus eſt controuerſus, in quo affirmatiua ſententia verior eſt, & negatiua rēfellitur, niſi ſub certa diſtinctione 9. 4. & 42. cum ſeqq. Rei emphiteuticę irrequiſito domino facta irrita quòd ſit, & quòd ab eius poſſeſſore per directū dominum canon petatur, an ſint cōtraria? 14. 34. Ob tacitū domini conſenſum, ex eò inductum, quòd canonem potiùs petere, quàm commiſsi agere velit, in omnimodum ipſius præiudicium vires non capit, & quare? 14. 36. & 37. Rerum exiguarum, & inutilium Eccleſiæ, & ſi olim non requireret ſolitam ſolennitatem, at hodie illā requirit, & in quo differret ſolēnitas olim requiſita ad alienationem rerum Eccleſiaſticarum, ab ea quæ poſtea introducta eſt 15. 57.

Alphonſi Regis Portugaliæ tutelam geſsit Infans Don Petrus eius patruus, qui poſtea Regni regimen eidē puberi facto reddens, & ab eodem iterùm commendatū accipiēs, magnis ſeditionibus, ac bellis ciuilibus cauſam præbuit 3. 50. In ſimili expenditur Gallorum lex, ab eorum Rege Carolo 5. lata, ibi 51.

Aluarus Valaſcus pro defenſione legum Regiarum, iuramenta in contractibus apponi prohibentium, recurrit ad famam priuilegij Apoſtolici, ab antiquiſsimis temporibus Regibus Caſtellæ, & Luſitaniæ cōceſsi, & Pontificis tolerantiam tāti temporis 10. 57.

Ant. Gomez erga filium fam, poſt patris mortem ab eius creditoribus conuentum quid docuerit, eiuſque doctrinæ ſenſus explicatur 11. 51. Dum *l. 3. tit. 13. lib. 3. ordinam.* reſtrinxit ad obligationem ex chirographo deſcendentem, taxatur, & Didac⁹ Perez eū ſecutus, D. 8. n. 10. Dum perpetuationis actionum materiā ceſſaſſe docuit ex diſpoſitione *legis 63. Tauri*, refellitur 26. 93.

Ant. Fab. conciliatio inter *l. 1. §. vlt. D. de minori, & §. item inuiti, inſt. de curatori.* refertur, ac refellitur 2. 30 & 34. Sentētia, quâ docet conuentionem inter locatorem, & conductorem initam, vt quandiu conductor penſionem ſolueret, nō poſſet expelli ad ſubſtituēdū alium, ad hoc conductori prodeſſe, vt & ſi conductionis tempus effluxerit, non tamen expelli poſsit, ad rem alij locandam ſi penſionem ille ſoluat, neceſſariò declaranda eſt de conuentione in ſcriptis facta, aliàs refellēda 12. 40. Alia ſententia in duobus taxatur, in quibus ipſe Doctores taxat 19. 36.

Annus, & dies ad renouationem petēdam non currit à die ſententiæ mortis ei, qui dominum ad id diligenter à ſe perquiſitum inuenire nō potuit, ſed ab eo tantùm tempore, quo dominum adeundi facultatē habuit 16. 62. Idem eſt in qualibet iuſta impedimenti cauſa, & plures referuntur, ibi n. 63. Nullo modo currit vacationem ignoranti, nedū vbi res integra eſt, ſed etiam re non integra ob factam alij cōceſsionē, & quare? 16. 64. In feudis iure datus ad inueſtituram petendam, vtilis tā tùm eſt à principio, ſiue à die ſentētiæ mortis prędeceſſoris dumtaxàt currens, licèt in progreſſu, ceſſante iuſto impedimento, ſit cōtinuus 16. 66. Conceditur vaſallo, etiam feudi perpetui ſucceſſori, ad petendam nouam inueſtituram, in ſignum recognitionis, & vt fidelitatē ſub iuramento denuò dn̄o præſtet, quod ſi intra id tempus facere diſtulerit, feudū amittit 16. 76. Eius lapſum ita demùm proximioribꝰ defuncti, renouationem alijs ſe ignorantibus conceſſam, ex quo ſciuerunt non reuocantibus, nocere DD. communiter volunt, ſi illa facta ſit remotioribus cōſanguineis, ſecùs ſi penitùs extra-

extraneis, quo caſu 30. annorum tẽpus tali renouationi petendæ ſupereſſe aiunt 16.68. Nocere proximiori agnato, petere negligẽti reuocationem feudi in remotiorẽ alienati, non item ſi in extraneũ, ſed tũc reuocationẽ peti poſſe vſque ad 30. annos, Accurſ. communiter rereceptus docuit, 16.69. In renouatione talis diſtinctio adhiberi nequit, ſed indiſtinctè anni, & dici lapſus dumtaxàt attẽditur ex Authoris ſententia, & quare? ibi nu. 70. Cœptus an & quãdo habeatur pro completo? 18.14.

Appellatio ſi à ſtatuto ſublata ſit, in integrum reſtitutio non cenſetur exſa 5.13. Iure canonico admittitur à denegatione renouationis emphiteuticæ, & quare? 15.15. Iure permittitur à ſẽtẽtia interlocutoria habẽte vim diffinitiuæ, & an à mãdato de exequẽdo 22.5.&30. Quòad ſuſpẽdendi effectũ non admittitur à mãdato de recognoſcenda ſcriptura, an ſit propria, necne 22.7. Iure ciuili quòad ſuſpendẽdi effectũ non admittitur à ſentẽtia merè interlocutoria, hoc eſt neque diffinitiuæ vim habente, neque continente grauamẽ, per appellationẽ à diffinitiua interpoſitam irreparabile 22.8. Suſpenſiua nõ admittitur à iudicis mandato de exequẽdo eo, quod iure paratã executionem habet, & quare? 22.32. cũ 2. ſeqq. Iure denegatur ab ipſa executione facti, n. 34. Quòd non admittatur à mãdato de exequẽdo, vt potè à ſentẽtia merè interlocutoria, Accurſ. ſibi in alijs locis contrarius docuit, cuius ſententia præualuit, magis què recepta eſt, licèt nonnulli varient tã quòad qualitatem mandati, quàm ſententiæ, cui illud ſit adſcribendũ 22.36. Ex ſẽtẽtia Rod. Suar. à præcepto negatiuo de non exequendo admittitur quod ad vtrumque effectum, nõ autem admittitur quòad ſuſpenſiuum à præcepto affirmatiuo de exequẽdo, quæ diſtinctio, & concordia alijs omiſsis, retinetur 22.37. Ab affirmatiuo de exequendo non ſolùm denegatur vbi illud factum eſt ab executore mero, ſed etiam vbi à mixto, contra Fachin. nec tantùm à mandato de exequendo ſententiam jam latam, ſed & inſtrumentũ paratã executionẽ habẽs, contra Felin. & alios 22.38. A mãdato de exequẽdo chirographo, legitimè in iudicio recognito, nõ admittitur quòad ſuſpendẽdi effectũ, & ſi error allegetur 22.39. In cauſa ſummaria, quæ executiua non ſit, admittitur quòad vtrumque effectũ 23.52.

Approbatio in fauorabilibus faciliùs præſumitur 15.42.

Argumẽtum à legibus ciuilibus ſumptum Eccleſiæ præiudicare nequit 15.12. A cõtrario ſenſu fortiſsimũ iudicatur 4.1. Sumptum ex verbis *Faſta que ſea caſada* legis 3. tit. 15. p. 2. non euincit, Regina minore nupta, ad maritum eius Regni adminiſtrationem pertinere 4.86. A toto ad partem valet 4.20. De Regno ad maioratum validè in Hiſpania ſumitur, & quare? 4.27. A ſufficienti partiũ enumeratione, in iure frequens, & validũ eſt 4.52. De cõtractibus ad quaſi cõtractus valet 5.57. De cõtractibus ad iudicia ſimiliter valet 5.58. Ab æquiparatis, in eo tãtũ caſu locũ obtinet, in quo ſit æquiparatio, non in alijs 6.45. De feudo ad emphiteuſim, & vice verſa regulariter valet 13.17. Ab emphyteuſi, vel feudo ad ſimplicem locationem ſumi nõ poteſt 13.22. De fiſco, & Republica ad Eccleſiam, regulariter valet 13.53. Ab abſurdo in iure validum, ac frequens eſt 26.8. Ab ordine litteræ validum eſt in iure, vt ex tali ordine eliciatur ac præſumatur mens, & intẽtio diſponentis, quòd primo loco ſcriptũ præcedere voluerit 26.11. & qualiter id procedat, & accipiendum ſit? à n. 68.

Argumẽta aliqua ab his allata, qui generaliter volunt, primum conductorem, idem quod ſecundus offerentem, ei eſſe præferendum, breuiter referũtur, ac refellũtur 13.60. Quibus

bus

Digitized by Google

bus plerique vtuntur ad concedendam vim executiuam priuatæ ſcripturæ recognitæ, per ſe non ſufficiũt ad inducendum abſolutè executionis ius, & quare? 23. 8. Mouere tamen potuerunt legiſlatorem ad ita diſponendum, ibid.

Aſſertorium iuramentum vi. in verbo *iuramentum*, & verbo *leges Regiæ*.

B

BAldus, & alij generaliter docẽtes, heredes vxoris, ante ſententiam ſuper adulterio latam decedentis, dotẽ non amittere, rectè intelligũtur 14. 27. Eius aſsidua varietas notatur 4. 59. Doctrina per tex. *in l. 4 C. de cõtrah. & cõmit. ſtipulat.* iuxta eiꝰ l. terminos rectè intelligitur 16. 36. Eiuſdem locus à D. Couarr. citatus expenditur, & aduersùs eum retorquetur 23. 50.

Bartholomei Humada ſingularis ſententia, dum legis partitæ deſiderãtis, vt Rex minor vſque ad 20. ann. ſub curatore viuat, deſuetudinẽ negat, fundamentum refertur 1. 28. Cui dum reſpondere negligit Ioã. Gutier. contrarium ſecurè docens, ſatis eius debilitatem inſinuat, exẽplo lunæ, canis latratu neglecto, curſus ſuos peragentis n. 29.

Bartolꝰ in materia trãſmiſsionis ſuorum heredum, ſuperatus difficultate ſublatæ à Iuſtiniano differentiæ inter ſuos, & emancipatos obſtupuit, articulum hunc cogitandũ relinquens, & alij audaciùs putarunt, emãcipatum filium hodie velut ſuũ tranſmittere 11. 66. Eius doctrina *in l. quicumque, C. de omni agro deſerto, lib. 11.* latè examinatur, ac declaratur D. 15. à num. 69. ad 74. & vi. in verbo *emphyteuſim habens*. Idem Bart. & alij cõfeſsioni iudiciali executionis ius ſimpliciter tribuentes, neceſſariò accipiẽdi ſunt de ea cõfeſsione, quæ in litis exordio facta eſt 23. 57. Varijs in locis diuerſimodè loquẽs circa executionẽ ſententiæ, vel inſtrumenti, quid incertum, & illiquidum continentis, declaratur, & cõciliatur 24. 32. Rurſꝰ *cõſ. 36. vol. 1. & in l. ſi quis ſtipulatꝰ 57. n. 4. D. de ſolut.* rectè intelligitur 26. 86.

Bellorum, ac diſcordiarum Reipublicæ maximum incentiuum paratur, Regno inter gemellos diuiſo, ac poſtea ei, qui ab altero ex illis primò natus fuerit adiudicato, & quare? 4. 47. cum 2. ſeqq.

Beneficium miſsionis in poſſeſsionem conceſſum *in l. fin. C. de edicto D. Hadr. tollẽdo*, heredi ſcripto in teſtamẽto nõ abolito, nec in aliqua ſui parte vitiato, locum etiam habet in herede inſtituto in teſtamento nuncupatiuo in publicam ſcripturam redacto D. 21. n. 33. & D. 26. n. 16. & à nu. 73. Reſtitutionis in integrum, vide *in verbo reſtitutio*.

Biennium ad quid conceſſum iure fuerit in chirographo cõfitenti, ſe mutuam pecuniam accepiſſe, quam nõ accepit, vi. *in verbo exceptio nõ numeratæ pecuniæ, verbo iura, & verbo recognoſcens*.

Blaſiꝰ Robles notatur, quòd minùs rectè perceperit Oſualdum Hilligerum 11. 87.

Bona intelliguntur, quæ ſuperſunt deducto ære alieno 8. 53. Et eatenùs tantùm perſonæ priuilegio fruũtur 14. 60. Omnia, quæ ſoluto matrimonio reperta fuerint, viri & vxoris communia præſumũtur 8. 55. Paraphernalia quę ſint, & an & qualem hypothecam habeant in bonis viri? D. 2. n. 62. & 64. & D. 9. n. 7. Aduentitia filij fam. in quibus patri vſusfructus conceditur, vel negatur, vide in verbo *pater*, & in verbo *præſcriptio*. Dotalia in verbo *dotales res*.

Bonorum appellatio etiam iura, & actiones comprehendit D. 8. n. 47. & D. 17. n. 12. Obligatio ſimpliciter facta, cur ex iuris diſpoſitione non tantùm bona præſentia, ſed & futura complectatur? 20. 30.

Burgenſis Marcus Salon de Pace ad longi temporis conſuetudinem inducendam ſolos iudiciales actus admittit,

Digitized by Google

mittit, ad conſuetudinem verò longiſsimi temporis etiam extraiudiciales, cuius ſententia refellitur 3. 38.

C

Caſus omiſſus in quacunque diſpoſitione ſiue legis, ſiue hominis remanet ſub regula, ac diſpoſitione iuris communis antiqui D.4.n.37. & D.5.num.8. In lege omiſſus vbi eandem rationem habet cum expreſſo, & ſi ſub legis verbis nō cōprehendatur, nec veniat, venit tamen ſub eius mente, quæ ex ratione deducitur D.7.n.20. D.11.n.95. &96.in fin.& D.21.n.18. Raro eueniens à legumlatoribus non conſideratur 10. 49.

Cauſa plus influit in ſe ipſa, quàm in cauſato 4.42.

Cauſæ defectus ſcripturam vitiat, vi. in verbo *cautio*.

Cautela communis, vt ad effectum actionem perpetuandi, in inſtrumento apponatur clauſula, qua debitor cum iuramento ſe talem eſſe affirmet, hodie ſtante iure Regio Hiſpano locum non habet, & quare? 10.31.

Cautelæ quantò plus eſt in aliquo actu, tāto plus fraudis, ſeu calliditatis eſſe præſumitur 12. 55.

Cautionis verbum non refertur præciſè ad confeſsionem, ſed ad obligationis chirographum, aliud ve inſtrumentum, ſiue confitendo, ſiue promittendo alicui factum 21.61. Si talis cautio cauſa careat, ineſſicax eſt ad obligandum, & quare? D.21.n.15.& 75.& D.25.n.4. 5. 6.& 7. vbi quòd generaliter id procedat etiā in publico inſtrumēto, & ſtante quoque diſpoſitione *l.2. tit. 16. lib.5. cōpilat.* cōtra nonnullos.

Ceſsio ad trāslationem iurium incorporalium neceſſaria eſt 12. 29.

Charitas benè ordinata incipit à ſe ipſo 16. 50.

Chirographum à parte ſubſcriptum, licèt teſtibus munitum non ſit, ſi tamen per partē recognoſcatur, plenè contra eam probat, & publici inſtrumenti vim habet in fauorē creditoris, ei⁹ ve heredis reſpectu perſonalis actionis 21. 2. Non munitum ſolennitatibus *legis ſcripturas, C. qui potiores*, nō præiudicat quòad prælationem creditori hypothecario ex inſtrumento publico, etiam poſteriori, eo quoquè caſu ex nonnullorum ſententia, quo is in ipſo inſtrumento fateatur hypothecam anteriori factam 21. 6. Certam debiti cauſam non continens, nō prodeſt nedùm quòad hypothecariam actionem, ſed nec quòad merè perſonalem 21.15. Et ſi non ſit munitum ſolennitatibus *legis ſcripturas*, eundem tamen effectū habebit præferēdi hypothecarium creditorem chirographarium creditori ex inſtrumento publico poſteriore, ſi in tali chirographo ceſſet præſumpta fraus repetitæ, ſeu prælatæ dici 21. 22. Cùm authoritate iudiciaria ad inſtantiam creditoris hypothecarij recognitum eſt, ac poſteà debitor ſe in alteri⁹ fauorem ſub hypotheca bonorum in publico inſtrumento obligauit, ceſſat fraudis præſūptio, & quare? 21. 23. & 67. Sola debitoris ſubſcriptione, ac recognitione ſuffultum, plenè aduerſus eum probat quòad actionem merè perſonalem, ibi nu. 24. Etiam non recognitum, nec munitum ſolennitatibus *d. l. ſcripturas*, ſi tamen aliàs verū eſſe conſtet per teſtes, de contractu, & hypotheca deponentes, vel aliàs, valet etiam ad præferendam illam hypothecam alteri poſteriori, etiā ex inſtrumento publico 21. 34. & 53. In iure recognitum ex peculiaribus, variarum nationum ſtatutis paratam executionem habet 23. 1. Idem iure etiam communi abſque difficultate plurimi admittunt maximè in illis partibus, in quibus ex earum legibus publicum inſtrumentū paratā executionem habet, ibi n. 2. Trium teſtium virorum, proprias ſubſcriptiones recognoſcentium, aut etiam duorum, de contractus tenore deponen-

poneu-

Digitized by Google

ponétiũ, authoritate ſuffultũ, executionis iꝰ nó minꝰ habere quã iudicialiter recognitũ exiſtimarũt plures, quorũ ſentẽtia cõuincitur 23. 32. Idem in chirographo, per vnũ teſtẽ de debito deponẽtẽ, & litterarũ cõparationẽ cõprobato docuit Alphõsꝰ Villadiego, id Parlad. imponens, qui ſimiliter taxatur ibi n. 33. Recognitũ nó eò minꝰ executioni mãdari poteſt, quòd diẽ, qua cõfecta eſt (vulgò *fecha*) appoſitam non habeat 26. 24.

Cætera vi. in verbis *creditor*, *debitor*, *exequendi ius*, *hypotheca*, *qualitas*, *recognitio*, & *ſcriptura priuata*.

Chronicis antiquis fides plena adhibetur 4. 14.

Clauſula obligationis bonorũ, aut ſimilis à notario in inſtrumẽto apponi omiſſa, cũ ſemper apponi cõſueuerit, perinde ex recepta Doctorũ ſententia habetur, ac ſi appoſita fuiſſet, quę tamẽ ſentẽtia frequentiꝰ exploſa eſt tã à tribunalibꝰ, quã à ſcholis D. 20. n. 21. cum 2. ſeqq.

Clauſulæ pertinẽtes ad accidẽtalia cõtractꝰ, ſiue extraneas partiũ cõuẽtiones, vt hypothecæ, conſtituti, & ſimiles, licèt à notarijs ſolitæ ſint apponi, ſi tamen aliquãdo omittãtur, nec de partis, cuia intereſt, volũtate vt illæ apponerẽtur appareat, nó poſſunt pro appoſitis haberi, & quare? 20. 37. cum nonnullis ſeqq.

Colonꝰ ſuos iniuſtè defleret labores, ſi terræ à ſe virtute præuiæ cõuẽtionis ad culturã redactæ, nó ei cõcederẽtur in ẽphyteuſim ſub canone correſpõdẽte tẽpori, quo terræ erãt ſteriles, & incultæ, & cõcederẽtur alij inſpecto tẽpore, quo ad culturã redactę, & melioratę reperiũtur 15. 61.

Conceſſo aliquo, & id omne videtur conceſſum, per quod ad illud deuenitur D. 5. n. 43. & D. 22. n. 6.

Cõciliũ ciuitatis ciuitatẽ ipsã repræſentat, eiꝰq; nomine ſtatuta facere, vel cõſuetudinẽ inducere, & approbare poteſt 3. 33

Cõditio fideicommiſſo à filio relicto his verbis adſcripta, *ſi deceſſerit antequã res ſuas adminiſtrare poſſit*, tũc demũ ex volũtate teſtatoris impletur, cũ filiꝰ decedit antequã integrè, & vtiliter adminiſtrare valeat, abſq; eo, quòd reſtitutionis auxilio egeat, nẽpè ante 25. ãn. 6. 24. Præcipuè deſignatur per dictionẽ *ſi*, adiũctã verbo *futuri tẽporis, quomodocũq; incerti*, 7. 7. Formã quãdã inducit ſpecificè obſeruãdã, ad hoc vt diſpoſitio ſub ea facta locũ habere poſsit, aliàs corruit, maximè in lege, vel ſtatuto D. 7. n. 8. & 9. D. 16. n. 33. & D. 21. n. 44. & 45. vbi id optimè declaratur. Filij ſui heredis inſtitutioni ita adiecta, *ſi heres eſſe voluerit*, illã cõditionalẽ facit, & eiꝰ rei effectꝰ 11. 43. Poteſtatiua ſi ſit, tãtũ vires ſumit ex quo impleta eſt, nec retrotrahitur ad initiũ cõtractꝰ, in quo à caſuali, & mixta differt D. 21. n. 63. & D. 26. n. 29. & 32.

Cõditionalia iura nó trãſmittũtur 11. 43.

Cõducẽs rẽ à dño de nouẽnio in nouẽniũ ſub pacto de renouãdo, quã dñs trãſacto primo nouẽnio alteri pro ſequẽti cõtra pactũ locauit, aduersꝰ tertiũ hũc nullã actionẽ habet, ſed cõtra dñm tãtũ ad intereſſe 12. 33. Bona vel reditꝰ priuati, pacto appoſito, vt cõductio facta intelligatur iuxta diſpoſita per leges Regias, tãtùm ſe videtur referre ad ea, quæ in ipſis legibus expreſsè diſpoſita ſunt 17. 40.

Conductor primus regulariter nó poteſt dñm cogere, vt rẽ ſibi relocet pro eodẽ pretio, quod alter offert, niſi ad id ſe per ſolẽnẽ ſcripturã dñs adſtrinxerit, eiꝰ q; rei cõmunis ratio refertur D. 12. n. 2. 3. & 4. refellitur tamẽ à n. 41. & vera traditur à n. 56. Neapolitani cõſilij in hac materia praxis ſimiliter refertur ibi n. 5. & 6. refellitur à n. 50. Primꝰ, qui ante finitã locationẽ eiꝰ prorogationẽ verbalẽ obtinuit, præferẽdꝰ eſt ſecũdo, tamètſi ſcripturã habẽti, iuxta veriorẽ ſẽtẽtiã, quã cõſiliũ Neapolitanũ nouiſsimè ſecutũ eſt, impugnatis prioribꝰ deciſionibꝰ 12. 7. Si à ſecũdo ſcripturã habẽte locatione finita cõueniatur, vt rẽ cõductã ipſi dimittat, exceptione opus nó habet ad eũ ſubmouendũ, & quare? 12. 36. cũ ſeq. & D. 19. n. 15. & 18. Etiã priuatus, idẽ quod ſecũdꝰ offerẽs, ei à pleriſq; præfertur 13. 1. Quod alij ſaltẽ in colono verũ putãt, in inquilino verò tũc tantũ, cũ dñs nullã eũ expellẽdi iuſtã cauſã haberet, quorũ tamẽ omniũ ſentẽtia reiicitur ibid. n. 2. 3. & ſeqq. Primꝰ rerũ publicarũ, vel fiſcaliũ, aut patrimonialiũ Principis, ęquitate ſuadẽte præfertur pro eodẽ pretio alteri, qui ad eas pro ſeq. tẽpore cõducẽdas acceſsit, & in quo hæc æquitas cõſiſtat? 13. 37. & 17. 9. Idẽ procedit

cõductione, & addictione iuriũ fiſcaliũ, vel Reipublicæ 17.10. & ſeqq. maximè n. 32. vbi authores referũtur. Nõ rectè ex eo vulgò putatur prǽferri ſecũdo pro eadẽ pẽſione in cõductione rerũ fiſcaliũ quòd æquũ ſit, hoc eũ cõmodi ſẽtire propter dãnũ, quod patitur in eo, quòd aliquãdo recõducere illas ſub prima pẽſione cogitur, cui⁹ rationis fallacia oſtẽditur 13.39. & 40. Finito locationis tẽpore inuitus nõ detinetur, ſiue recõducere pro alio tẽpore, ac ſub eadẽ pẽſione nõ cogitur, niſi talis cõductor maximos ex priore cõductione fruct⁹ percepit, & alius cõductor nõ reperitur rãtundẽ offerens 13.42. Prim⁹ prædij Eccleſiaſtici præferẽd⁹ eſt alteri, qui pro ſeq. tẽpore cõduxit, idẽ quod ille pretiũ offerẽs 13.53. Quicquid nõnulli prælationẽ negẽt, quorũ ſẽtẽtia refellitur ibi, n. 54. Prim⁹ cõductor, ſi ſcholaris ſit, finita locatione præfertur ſeq. cõductori pro eodẽ pretio, & quare? n. 59. Prim⁹ aduers⁹ ſecũdũ eiuſdẽ tẽporis cõductorẽ, in rei locatæ poſſeſsione manentẽ, nullã ex locato actionẽ habet, ſed aduers⁹ dñm, vt liberũ ei⁹ vſũ præſtet, vel ad intereſſe dãnetur, & quare? 19.14. Si agat aduers⁹ ſecũdũ in rei locatæ poſſeſsione manentẽ vt rẽ deferat, nõ ineptè ei dicere ſecũd⁹ poteſt *quoad te liberas ædes habeo*, ibi n. 15. Cũ actionẽ nullã aduers⁹ ſecũdũ in poſſeſsione manẽtẽ habeat, accidẽtariè ab eo præfertur ratione inſiſtẽtię, abſq; vllius iuris realis acquiſitione 19.18. Præfertur ſecũdo cui res locata tradita eſt, ſi poſſeſsio, à qua ſecund⁹ cecidit, penes dñm reperiatur, & vterq; cõductor virtute ſuæ cõductionis cõcurrat in petẽdo ab eo poſſeſsionẽ D. 19. n. 30. 34. & 35. Etiã ſi prim⁹ cõductor à dño, ob datã alteri rei locatę poſſeſsionẽ, intereſſe fuerit cõſecut⁹, ſi poſtquã res ad dñm reuerſa eſt, illud ei ſoluere ſit paratus, & quare? ibi n. 31. Primus, qui ſibi de hypotheca proſpexit, poteſt per hypothecariam auocare à ſecũdo eiuſdẽ tẽporis cõductore poſſeſsionẽ rei locatæ, quatenùs ſibi ad ea fruẽdũ opus eſt, & quare? D. 20. n. 16. & 17. Etiã hypothecã habẽs, imò & in poſſeſsionẽ rei locatę induct⁹, ſi ab ea ceciderit, euenire aliquãdo poteſt, vt illã auocare nequeat à ſecũdo cõductore, in eius poſſeſsione cõſtituto, & caſus ex facto deciſus refertur 20.43. Prim⁹ pro certo tẽpore cũ hypotheca bonorum pro cõtractus obſeruatione, ſi ante illud lapſum à poſſeſsione rei locatæ ceciderit, poteſt aduersùs ſecundũ, interim eandẽ rẽ à dño cõducentẽ, & in poſſeſsionẽ inductum, ratione hypothecæ agere ad rẽ conductã ſibi reddẽdã pro ſupplemẽto reliqui tẽporis, illo verò tẽpore lapſo, ad intereſſe tãtũ agere valet cõtra dñm 20.44. Secũd⁹ ſucceſsiu⁹ poſt primi locationẽ finitã, cũ cauſã habeat à dño locatore, nõ alio iure quã dñs ipſe gaudere poteſt, adeòq; repellẽd⁹ eſt exceptione, qua dñs repelleretur 12.19. In locationis inſtrumẽto plerũq; loco dñi ſubrogari ſolet ad amouẽdũ quẽlibet detẽtorẽ, re etiã ipſa hypothecę ſubnixa 12.28. Et ſi publicũ locationis inſtrumẽtũ habeat, abſq; dñi ceſsione nõ poteſt primũ cõductorẽ expellere, ſed agere tãtũ actione ex locato aduersùs dñm, vt liberũ rei vſum præſtet 12.30. Sola publici inſtrumẽti virtute ſũmariã, & executiuã viã nõ habet ad primũ expellẽdũ D. 14. à n. 1. & 3. Etiã publica ſcriptura carẽs, ſi ceſsionẽ habeat à dño, aut trãslationẽ iuris eius aduersùs primũ, poteſt eũ ſũmario, & executiuo remedio expellere, vt ipſe dñs 14.5. Secũdus eiuſdẽ tẽporis, poſſeſsioni rei locatæ incũbens, quòd nõ ſit priore potior, ſed vice verſa, docuerũt plures 19.2. Ex veriore, ac receptiore ſententia præfertur primo ex quadã iuris neceſsitate, ob defectũ actionis, qua hic aduersùs illũ experiri poſsit 19.29. Eatenùs primo, cui poſſeſsio tradita nõ eſt, præfertur, quatenùs ipſi poſſeſsioni incũbit; ſec⁹ ſi ab ea ceciderit, & cũ primo circa eã obtinẽdã cõcurrat, quia prim⁹ præferetur 19.39. Retẽtionem habet etiam aduersùs ipſum dominum 19.63. Conueniri non poteſt à primo conductore quaſi ſubrogatus loco domini 19.64.

Conductor rei, quã dñs alij vendidit, vel donauit, aut ſingulari alio titulo conceſsit, non poteſt perſonali ex locato actione ab hoc ſingulari ſucceſſore conueniri, vt in re cõducta permaneat, ſi talis actio non ſit ei à dño ceſſa, vt nec ſingularis ſucceſſor poteſt cõueniri à cõductore, vt locationi ſtet 12.32. Pro tẽpore ſibi factæ locationis liberè rẽ cõductã alij ſublocare

Digitized by Google

locare poteſt, & ruſ finita locatione inuit ipſe detineri nequit 12. 63. Dánũ ſterilitatis vno anno cótingẽtis cũ alterius vbertate cõpẽſat 13. 41. Etiã rerũ fiſcaliũ, finito locationis tẽpore inuit in locatione nó detinetur, niſi talis cóductor maximos ex priore cóductione fructus percepit, & ali cóductor nó reperitur tãtúdem offerẽs 13.42. Etiã ad temp modicum cuiuslibet loci publici, ius quoddã in re, ſiue vtilẽ in rẽ actionẽ habet; cõtra plures, doctrinam hãc, quã nó ſatis perceperunt, falſam credẽtes D. 13. n. 43. & D. 17. n. 14. Rẽ locatã occupãs, dicitur eſſe in poſſeſſione, eamq; etiã proprio nomine detinet, quatenùs ſibi opus eſt ad fruendũ re locata, à qua ſi deiiciatur, iudicis ſaltẽ officio eã recuperat 19. 58. Licèt dñi perſonã referat quòad verã, ac propriã poſſeſsionẽ, nó tamen quòad obligationẽ, vt quaſi ipſe obligatus eſſet, poſſit ab alio conductore pro eadẽ re illi priùs códucta cóueniri, & quare? 19. 60. Ad certũ tẽpus ſub hypotheca bonorũ locatoris pro cõtractus obſeruatione, ſi intra illud à poſſeſsione cecidit, & res alij locata eſt ad lógiſsimũ tẽp, vel ad vitã, nó poteſt aduerſùs illũ hypothecaria actione agere ante factã excuſsionem pro intereſſe aduerſùs locatorẽ 20. 47. Cætera vi. in verbis *locatio, locator, & ſucceſſor ſingularis.*

Cõfeſsio debiti à teſtatore facta, tacitè includit, & ſecũ annexã habet diſpoſitionem ſolutionis, & in quo ſimplex debiti cófeſsio, vel aſſertio, à iurata differat? 10. 16. & 17. An eò magis in creditorũ fraudẽ facta cẽſeatur quò maioris quantitatis fuerit? 21. 14. & 74. In alio iudicio inter alios emanata, præiudicat tertio, qui poſt cõfitentẽ ius cõſecutiuũ habet, ſiue ab illo deriuatũ, ſiue non, nó verò ei, qui iám anteà ius acquiſiuit, ab eo vel ab alio proueniens, idem què in recognitione 21. 58. Cedentis poſt ceſsionem alteri ad eius cómodũ factã, ceſſionario non præiudicat, ibi nu. 59. Omnib à cõfitẽte, vel recognoſcente poſteà cauſã habentib quòad prælationẽ præiudicat, nulla habita diſtinctione receptæ vel nó receptæ pecuniæ, & eius rei praxis 21. 65. Debiti hypothecarij, aut recognitio chirographi hypothecã cõtinẽtis, ſi colluſoriè facta eſſe probetur in fraudẽ poſteriorũ creditorũ hypothecariorũ, prælationis ius prioribꝰ nó tribuet, n. 66. Receptæ dotis, nulla ei promiſsione præcedẽte, in dubio cũ aliàs de donãdi animo nó cõſtat, facta cẽſetur ſpe futuræ numerationis, nec nocet tertijs 21. 70. Quòd ſi dotis promiſsio præceſſerit, regulariter ómnib mariti creditorib præiudicat tã anteriorib, doti poſtpoſitis, quã poſteriorib, ibi n. 71. & D. 26. n. 40. Legitimè in iudicio facta pro re iudicata habetur, & vt talis executionem habet D. 23. n. 4. & D. 25. n. 41. Extraiudicialis facta creditore abſente duobus teſtib probata, ſemiplenã dũtaxàt probationẽ cõtra confitentẽ inducit, quæ plena efficitur vno accedẽte teſte, qui de viſu contracti debiti deponat 23. 16. Facta præſente parte, duob legitimis teſtib probata, plenè debitũ probat, ibi n. 17. Iudicialis ſi ante ſolennẽ, libellum, vel litis conteſtationem ex iudicis mandato ſpontè fiat, paratam habet executionẽ, iure quidem communi præmiſſo præcepto de ſoluendo intra certum diem, iure verò Regio ſimpliciter D. 23. n. 8. verſ. *Iure autẽ*, & n. 54. Si libello iam porrecto in ipſã litis conteſtatione vel poſt fiat, executionem paratam nó habet, etiam iure noſtro Regio, ſed poſt ſe iudicis ſententiã expectat D. 23. n. 55. & à n. 75. ac n. 84. Niſi fiat animo iudicium vitandi, quod in dubio præſumitur quando citra litis conteſtationem fit, & multò magis ſi fiat debito ſimùl oblato, quo caſu locus tantùm eſt iudicis pręcepto de ſoluẽdo, vel conſignando intra certũ terminum pecuniam debitam, ibi n. 59. & 60. Habet executionẽ, etiam poſt pręſcriptam perſonalem actionem, in quo à recognitione differt, & multò

Digitized by Google

tò magis poſt præſcriptum tantùm ius executiuum ex instrumento cõpetens; contra nonnullos, D. 26. n. 62. cum 3. ſeqq. Libelli reſponſoria litis cõteſtationem regulariter inducit, adeò què poſt ſe iudicis ſententiam expectat D. 23. num. 61. Quod procedit ſi admixtã habeat negationem, ſeu contradictionem aliquam, ideò què executionem nõ meretur, & quare? n. 66. 67. & 68. Abſoluta, animo ſoluẽdi, & iudiciũ vitandi facta, per debiti ſolutionẽ, aut cõſignationẽ, vel cõfeſtim, vel intra terminũ à iudice aſsignatũ re ipſa factã, litẽ tam ordinariã, quam executiuã ceſſare facit D. 23. n. 62. 63. & 64. Si ab adminiſtratore, tutore, curatore, vel ſocio in iudicio fiat ſub qualitate reddendarum rationũ, ſub tali qualitate tanquã illi coniũcta, & cõnexa acceptãda, vel repudiãda eſt 23. 81. Si eo modo ſit emiſſa à recuperãte redit⁹ alienos, neq; vllũ aliud negotiũ admixtũ habẽte, qualitas illa adiecta reddẽdarũ rationũ, ſeparata eſt, neque vllã pro ſe præſumptionẽ habet, ideòq; abſq; ea acceptari poteſt, qualitate repudiata 23. 82. & 83. Ita demũ executioni mandari poteſt, ſi congruo, ac legitimo tẽpore in iudicio fiat, puta ante litẽ cõteſtatã, ſecùs ſi poſt, 23. 84. Vt cõtra cõfitẽtẽ probet vel iudicati vim obtineat, ſimplex, clara, atquè certa, & indubitata debet eſſe, petitioniq; vel interrogationi per omnia conformis 24. 4. & 73. Incerta, vel obſcura executionẽ nõ meretur 24. 5. Incerta, & obſcura eſt quę alternatiuè tãtũ rẽ debitã deſignat, neutrã partẽ firmãs, aut quæ amphibologicè debitũ oſtẽdit, itaùt mẽs cõfitẽtis deprehẽdi nequeat, aut ſi relationẽ faciat ad aliquid incertũ, de quo non appareat, n. 5. & 6. Niſi talẽ relationẽ faciat poſt certã, & perfectã diſpoſitionẽ, & ei⁹ rei exẽplũ 24. 9. Incerta vel obſcura nõ eſt quæ quãtitati expreſſæ plus, minùs vè addit, ſed certa poti⁹ in quãtitate expreſſa, & ideò executionẽ meretur 24. 14. & 15. An ſit incerta quã pars facit per verbum credo, vel videtur 24. 16. cũ ſeqq. De credulitate æquè præiudicat, ac de veritate, cui Parlad. & alij Regnicolæ paratã executionẽ tribuũt, quorũ sẽtẽtia refellitur inſpecto iure Regio nouiſsimo, niſi ſub certo ſenſu, in praxi plerũq; recepto 24. 20. cũ 3. ſeqq. Nõ eſt omninò incerta quę ingenere tãtũ debitũ deſignat, nulla certa quãtitate expreſſa, & ei⁹ rei exẽplũ 24. 25. Quæ certũ gen⁹ exprimit, executioni mãdari poteſt, præmiſſa ſaltẽ quãtitatis liquidatione ad inſtãtiã actoris ritè facta 24. 28. Incerta ex doctrina Bart. eodẽ modo executionẽ meretur, ac sẽtẽtia incerta, & in executione declarabitur, & qualiter hoc accipiẽdũ ſit? 24. 29. cũ ſeq. Qualificata qualitate indiuidua, executionem nõ meretur, & quare? 24. 37. Nõ cẽſetur ſub indiuidua qualitate facta ex eo ſolo, quòd quis ſub ea tãtũ ſe cõfiteri aſſerat, nõ aliter, nec alio modo, cõtra plures 24. 38. & 39. Per adiectã qualitatẽ tũc demũ incerta redditur, cũ talis qualitas vi ipſa abſq; vlla proteſtatione per ſe ſtare non poteſt, neq; à cõfeſsione diuidi, & quãdo id cõtingat? 24. 42. Ita facta, quòd quis ſub cõditione, vel ad diẽ, vel ſub certo modo promiſſerit, aut quòd centũ ſibi debita acceperit, qualitatẽ indiuiduã, & actui cõfeſſo cõnexã, ac veriſimilẽ cõtinet 24. 43. Cõtinẽs qualitatẽ diuiduã, & ab ipſa cõfeſsione ſeparabilẽ, acceptari per ſe poteſt, qualitate repudiata, & quãdo id cõtingat? 24. 46. Ita emiſſa, quòd perfunctoriè abſq; animo ſe obligãdi quicquã promiſſerit, iuris prẽſũptioni aduerſatur 24. 49. Ita, quòd ſtichũ ſeruũ promiſſerit, non autẽ de petito, ſed de alio sẽſerit, iuris cõtra ſe prẽſũptionẽ habet n. 50. Quòd pecuniã alteri⁹ nomine, ac de mãdato ei⁹ acceperit, iuris cõtra ſe præſũptionẽ habet n. 51. Qualitatẽ indiuiduã cõtinẽs, ſi alioqùi legitimè facta fuerit ante vel poſt litis conteſtationẽ, ad execu-

Digitized by Google

executionem, vel condennationem prodeſt, ſi is, qui ſic confeſſus eſt, talem qualitatem non probet nu. 54. Facta ſi ſit ſolutione vel acceptilatione allegata, vtrùm ſic confitenti terminus ad eam probandam à iudice ſtatui poſsit, articul⁹ fuit olim controuerſus, qui latè tractatur, & vera in eo reſolutio traditur D. 24. à n. 63. ad 71. Differt à recognitione in requiſito illo, quòd ſimplex, clara, ac certa debeat eſſe, in quo plures hallucinati ſunt, n. 73. In criminalib⁹ à qualitate ei adiecta, vtcũq; cõiuncta, & cõnexa ſeparatur, & ad condẽnationem ſaltẽ pœnæ extraordinariæ per ſe ſufficit, n. 86.

Cætera vide in verbo *Qualitas*, & verbo *Recognitio*.

Confirmatio curæ teſtamentariæ, vid. in verbo *cura*.

Coniecturis locus non eſt in rebus claris 19. 6.

Coniugatus longè maioribus quã ſolutus in rei familiaris adminiſtratione oneribus implicatur, quæ matrimoniũ ipſum ſequuntur 2. 6. Vi. etiã in verbo *maritus*, verb. *matrimonii*, verbo *minor*, verb. *mulier*, & verb. *uxor*.

Coniunctæ perſonæ, quæ ſimul legitimus adminiſtrator ſit, & vſusfructuarius bonorum, rectè ac tutè ſoluitur 9. 38.

Conſenſus ſolus coniugalis de præſenti præſtitus abſque carnali commixtione, plenum ius tribuit primo cõiugi, itaùt ei corporalis traditio nihil addat 19. 22. Implicitam habet propriæ voluntatis traditionẽ, per quam dominium corporum trãsfertur ad potentiam copulæ 19. 23.

Conſuetudo à lege differt, quòd lex per ſolum ſuperiorem, ſeu Principem fertur, conſuetudo verò inducitur per Principem, & populum ſimùl, ſiue ex vtriuſque ſcietia, & patientia 13. 30. Contra legem inducitur ex duobus tantùm actibus, etiam extraiudicialibus, populo, vel maiori eius parti notorijs, ac longo tempore obſeruatis, indè quẽ elicito populi conſenſu, à contraria lege recedendi 3. 37. Non aliàs ex pluribus etiam actibus longo tempore continuatis reſultare vulgò creditur, quàm ſi actus illi fiant animo conſuetudinem inducendi, eò quòd ex gratia, vel tolerantia, aùt ex alia cauſa permitti potuerint, & qualiter hoc accipiendum ſit? 3. 41. cum 5. ſeqq. Vt inducta dicatur ex tacito populi conſenſu, non eſt neceſſe, animũ eius inducendæ directò probare 3. 42. Ab vna parte allegata ſi ab altera in controuerſiam vocetur, probanda eſt per allegantem 3. 43. Ad eam inducendam probari debet tales actus, ex quibus cõtrarius, vel diuerſus animus non colligatur, nẽpè conſuetudinem ex illis non inducendi, & eius rei exempla 3. 44. Eius inducendæ, & à contraria lege recedendi animus in dubio præſumitur, & colligitur ex actibus populi diuturno decennij tẽpore continuatis, dum aliud ex aduerſo non probetur 3. 45. Induci etiam poteſt ex vnico actu, tractum ſucceſsiuum habente, & diuturno tempore cõtinuato, ac populo notorio D. 3. n. 47. & D. 15. n. 18. Ex rationis idẽtitate ad ſimilẽ caſum extenditur 3. 53. Id quod de illa cõſuetudine cõmuniter DD. intelligũt, quæ ſecundùm, vel præter legẽ eſt, nõ de legi ipſi cõtraria, cui⁹ extenſionẽ etiã ex rationis idẽtitate inficiantur 3. 54. Quæ limitatio ex veriore, ac receptiore ſentẽtia eo demũ caſu procedit, quo ratio cõſuetudinis inducendæ obſcura, & incerta eſt, ſec⁹ ſi moraliter certa exiſtimetur, quia nulla alia reddi poſsit, aut non alia fuiſſe vulgò putetur, quod iudex ex circũſtãtijs cognoſcet 3. 55. An cõſuetudo vna vel pluribus rationibus niti præſumatur, vt extenſionem admittat, vel non, & an probatione egeat? remiſsiuè 3. 57. Quæ apud nos inualuit, vt Rex minor ſolus Regni gubernaculũ ſuſcipiat, nõ alia ratione introducta eſt, quàm vt fraudes, ac delicta, quæ aliàs aduersùs Reipublicæ trãquillitatem committi poſſent, vitarentur 3. 58. Ex ea ratione multò magis ad Reginam minorem exten-

Digitized by Google

extendi debet,& quare? 3. 59. cum ſeq. Reipublicæ fauorabilis extendenda eſt 3. 61. Primogenito Regnum deferens, ad primogenitam eſt extendenda, maſculo non exiſtente 3.62. Concedit iuriſdictioné etiam alioquì incapacibus, vt lex, & priuilegiũ D.4.n.90. Non fuit in Hiſpania inducta, vt qui Reginam in vxorem duxerit Regnũ cum ipſa inſolidum adminiſtret, ex nonnullis actibus, in quibus id ita contigit, & quare? 4. 99. Indiſtinctè admiſsit, vt ſiue ab actu, ſiue à die actus termin⁹ apponatur, dies termini in termino nõ computetur, & intellectæ nonnullæ leges Regiæ 18. 19. Ex aſsidua contrahentium conuentione ſumpta, efficere poteſt, vt ſi diſpoſitio ſit ambigua, interpretationem ab eo accipiat, quod fieri conſueuit 20. 27.

Contrahentes cum minore, qui ætatis veniam impetrauit, decipi non debẽt authoritate reſcripti Principalis 2. 13. Cum minoribus coniugatis, poſtquàm hi bonorum adminiſtrationem receperunt ex vi Regiæ pragmaticæ anni 1623. non poſſunt dici ab ea decepti, ob reſtitutionis in integrum beneficium minoribus competens, & quare? 6. 51.

Contractus à minore curatorem habente abſque eius interuentu geſti, ipſo iure nulli ſunt, ſi verò initi ſint à minore, per ſe abſque curatore viuente, ipſo iure valẽt, & reſtitutione egent vt reſcindantur 5. 23. Semel perfecti, inuito eo, cui ius ex illis quæſitum eſt, reſcindi nõ poſſunt 17. 2. Plerumquè tamẽ ex iuris diſpoſitione reſcinduntur, & ſi ex illis ius vtrique parti quæſitũ ſit, in quibus caſibus non tam regula fallit, quã declaratur, 17. 33. Si ad ipſorum eſſentiam, & perfectionem nihil aliud, quã conſenſum requirant, ita demùm qui prior contraxit potior eſt ſecũdo, ſi actio ei detur, qua aduersùs ſecundum poſſeſsioni incumbentem experiri valeat 19.20. Eorum initium, & origo in iure regulariter attenditur 26. 74.

Controuerſiæ circa litium accumulationem Hiſpali exortæ in Senatu definiuntur, Granatæ verò à Iudice ad id muneris per curiam deputato, vulgò dicto *Iuez de dependencias* 13. 9.

Copulatiua dictio plerumquè pro diſiunctiua accipitur, ac vice verſa 4. 68.

Correlatiuorum, & vnitorum eadem eſt conditio in his, quæ eandem rationem habent, non quæ ſeparatam 4. 96.

Creditor, cui res pignori obligata tradita non eſt, latè dicitur pigneratitius, & propriè hypothecarius 20. 2. Hypothecarius aduersùs quemlibet poſſeſſorem exercere poteſt actioné hypothecariam, & ab eo per illam auocare nudam ſaltẽ rei poſſeſsionem, donec integrè ſibi ſatiſfiat 20. 3. Hypothecari⁹ poſterior, de cuius vera numeratione debitorĩ facta conſtat, an præferatur priori, qui tantùm habet confeſsionem debitoris D.21.n.12. & à n.60. maximè nu.65. Hypothecarius prior ex chirographo legitimè in iudicio recognito, præfertur poſteriori ex inſtrumento publico 21. 17. Etiam ſi chirographum anni, & diei appoſitione careat, dum recognitio præcedat publicum inſtrumẽtum 26. 26. Hypothecarius ex ſimplici chirographo, etiam non recognito, præfertur hypothecario ex inſtrumẽto publico, ſi hic fateatur, pri⁹ illi fuiſſe bona obligata 21. 48. Tempore prior poſteriori præfertur in hypothecæ iure 21. 57. Etiam ſi prior hypotheca ſit tacita, & ſecunda expreſſa 26.37. Cui via executiua cõpetit, in executione petenda cauere debet, ne verbis ad viam ordinariã expectantibus vtatur, ſed ad executiuam tantùm, ne vnam pro alia ingrediatur, & ad omiſſam regreſſus ei non pateat, & qualia huiuſmodi verba ſint? 23. 69. Si in ſimplici chirographo ſe pecuniam, vel ſpeciem ſibi debitam ex cauſa emptionis, vel ſimili, à debitore recepiſſe profeſſus ſit, 30. tantùm dies habet ad re-

ceprio-

Digitized by Google

ceptionis defectum allegandum, & eius rei ratio remiſsiuè, & quid ſi poſt id tempus recognoſcat chirographum ſub qualitate non receptæ pecuniæ, vel ſpeciei debitæ? D. 25. n. 15. & 16. Chirographarius iure non tenetur petere recognitionem chirographi, itaùt ob eam non petitam poſsit ei culpa imputari, & quare? 26.77. cum 2. ſeqq. Eodem modo per decennij lapſum ab executione petenda excluditur ex quo debitor ad eius inſtantiam legitimè chirographum recognouit, ac excluditur creditor ex inſtrumento publico à die confecti inſtrumenti puri 26. 81.

Crimina regulariter morte extinguũtur 14. 21. Ita demùm morte extinguuntur, ſi de illis criminaliter agatur, vel ciuiliter per viam actionis regulariter, ſecùs aliàs 14.23.

Culpa, aut dolus ei non poteſt imputari, qui ſuò iure vtitur 26.78. Sine illa quem ex cauſa puniri inconueniens non eſt 8. 40.

Cura teſtamentaria, & ſi inutiliter ipſo iure puberi filio iniuncta, neceſſariò tamen à iudice cõfirmanda eſt, ſi quidem à patre iniũcta ſit, abſque vlla inquiſitione, ſi verò à matre, inquiſitione præmiſſa D.2.n.21. Huiuſmodi cõfirmationis neceſsitas ſuperuacanea eſſet, ſi à filij voluntate penderet 2. 22.

Curator, etiam ad litem, non datur in ſpecie iſte, vel ille, minori inuito, hoc eſt eum non eligenti, & petenti, in quo à curatore ad bona non differt 2. 41. Ad litem, certus ac deſignatus non datur pupillo, ſaltem maiori infante, ſed ipſe ſibi petere hunc vel illum à ſe electum debet, ſiue agat, ſiue conueniatur, & quid in eo, qui minor eſt infante? remiſsiuè 2. 42. Cætera vi. in verbo *pupillus.*

Curatoris ad bona officium, & poteſtas quòd per matrimoniũ à minore contractum indiſtinctè ceſſet, ſiue minor ſit maſculus, ſiue fœmina, docuerunt tam in puncto iuris, quàm ex recepta praxi Didacus Perez, & Gaſpar Baeça, & ſaltèm in puncto iuris admittit Azeuedus, licèt vice verſa fateatur, quòd difficulter in practica obtinebit 1. 14. Quòd per matrimoniũ à fœmina minore contractũ finiatur docuerũt Mõterroſ⁹, Pater Molin. & D. Ioan. del Caſtillo, qui ſic in Hiſpalenſi Senatu iudicatum teſtatur 1. 15. Contrarium in vtroque caſu veri⁹ eſſe, & in Hiſpalenſi Senatu re ad partes diſcuſſa magis probatum oſtenditur ibi, nu. 19. & ſeqq. & authores referuntur n. 31. Poteſtas propriè non eſt, ſed abuſiuè tantùm, quia principaliter non reſpicit perſonam adulti, ſed eius bona 1. 45. In minoris vtilitatem cedit, ne ſua facilitate decipiatur 1. 73. Ne per matrimonium à minore contractum ceſſaret ideò lex voluit, quia pro eo conſiderauit, quòd ſi ceſſaret, non tam diceretur minor à curatore liberari, quã eximi curator ab onere curæ in prę iudiciũ minoris cõtra iuris regulas, & quare? 1.74. Curatore magis indiget ille, cui maius euertendi patrimonij periculũ imminet 2.7. Cætera vide in verbo *adminiſtratio*, verbo *minor*, & verbo *pragmatica.*

D

DEbet verbum ſui natura neceſsitatem importat 2. 29.

Debitor, à quo poſt viginti annos, iure Regio definitos, debitum exigitur, ex multorum ſententia non aliter temporis curſu ſe tueri poteſt, quàm ſi ſimul ſolutionem alleget, ſed contrarium quòd neceſſe non ſit formaliter, & expreſsè ſolutionem allegare, tãquam verius defenditur 8. 22. cum tribus ſeqq. Pro debito conuentus, qui ſimpliciter pro ſe debiti præſcriptioné allegat, ſi de eius mala fide nõ appareat, in dubio céſetur præſcriptionem allegare cum iuris requiſitis, nempè bonæ fidei, & præſumpti ſolutionis tituli, atq; ita abſoluẽdus eſt D.8.n.26. Quod multò magis procedit in eius here-

de, qui in dubio bona fide debitum præſcribere præſumitur, dũ de mala defuncti non conſtet, & qualiter ea probetur? ibi nu. 15. 16.& 17. Secùs ſi heres pro defuncti debito conuentus, illius malam fidem non inficietur, ſed ea etiam ſuppoſita, tueri ſe velit longi temporis præſcriptione ibi n. 29. Cùm in inuentario bonorum, vel alia ſcriptura, in qua ſua debita declarat, ſimpliciter aſſerit, bona ſua ad eorum ſolutionem obligata eſſe, nõ videtur ex eo fateri illa eſſe hypothecæ iuri ſubnixa, ſed obligata tantùm in conſequentiam perſonæ, proùt à iure ineſt, adeòquè hypothecariam actionem non inducit in fauorẽ creditorum, ſi de hypotheca aliter nõ appareat,& quare? 8.53. Si cũ laicus ſit, in inſtrumento iurato obligatus, virtute iuramenti coram Eccleſiaſtico cõueniatur, poteſt ob talis inſtrumẽtariæ obligationis nullitatem illius declinare iudicium, ab eius què proceſſu appellare, & rem per viam violentiæ ad Regia tribunalia deferre 10. 71. Idem ſi nec declinatoriam oppoſuerit, nec appellauerit, ſed recta via pro vi tollenda ad ſuprema prætoria recurrerit 10. 72. Non poteſt confeſsione, aut recognitione ſua tam creditores, quàm iuris diſpoſitionem fraudare 21. 11. Si negat mãdatum tertio datum ad ſcribendum chirographum, quo obligatus reperitur, ſufficit quòd tertius illud recognoſcat, & mandatum teſtibus probetur, ad condemnationem in via ordinaria 23. 28. Secꝰ ad executionem, ibi n. 27. Sub certis legibus,& cõditionibus obligatus, poteſt ſolutionem recuſare dum illæ impletæ non ſint 25. 57. Negligẽs petere implemẽtum conditionum, ſub quibus tantùm ſe obligatum fatetur, vrgentiſsimam contra ſe præſumptionem habet, quòd vel ſimpliciter abſq; illis ſe obligauit, vel ab eo iure, quod per eas ſibi quæſiuerat, vltrò poſteà receſsit, ibi nu. 58. Soluẽs ſimpliciter partem debiti, ſimpliciter quoquè ad reliqui ſolutionem obligatus manet, ibi n. 59. In diem, poſt eiꝰ lapſum ſtatim moram contrahit abſque interpellatione, præsẽs verò nõ niſi poſt interpellationem iudicialem, vel extraiudicialẽ D.26.n.79. Aliquando ſibi cõmodum parat, ius què acquirit aduerſùs creditorẽ ex eo ipſo, in quo ab illo beneficium accepit, puta non exacti multo tempore debiti 26. 80.

Debitum poteſt quid eſſe alicui non ex facto, aut negotio eius, ſed alieno, puta ex negotio, quod ipſo abſente, vel ignorante ab alio geſtũ eſt, vel ex legato ipſi ignorãti relicto 8. 51. In dubio à iure non præſumitur 10. 47. Quo tempore præſcribatur? vi. in verbo ſeq. & verbo *Actio perſonalis ex debito*, & verbo *præſcriptio*.

Decennium iure Regio Hiſpano ſufficiebat ad debitum præſcribendum, quod poſteà ad 20. annos extenſum fuit D. 8. n. 9. Niſi coniunctũ eſſet cum iure exequẽdi, quo caſu etiam antiquo iure Regio viginti annorũ ſpacium requirebatur 26. 53. cum ſeqq. Ad exequendum chirographũ recognitũ, vnde currat, an à die recognitionis, an à die celebrati in eo contractus, vel ex quo ille in iudicium quomodocumquè deduci poteſt, non ſatis inter Regnicolas cõſtat, quorum aliqui ſecũdum magis probant, idquè nonnullis fundamẽtis adſtruitur D.26. à nu. 2. ad 18. Sed primum tanquam verius defenditur ibi à n. 19. Et contrarijs argumentis latiſsimè fit ſatis à n. 27. ad 80. Ita demùm currit à die recognitionis, ſi ante eã non ſit præſcripta perſonalis actio per lapſum 20. annorum, & contraria collectio ab his facta, qui ab initio decennij præſcriptionem currere exiſtimarunt, abſurda eſt, & à iuris principijs diſſona, & quare? 26. 45.

Decima ex fructibus bonorum minoris nõ minùs debetur curatori, quã tutori 6. 43.

Declarans nihil de nouo agit, ſed id

quod

Digitized by Google

quod eſt detegit D.2.n.vlt. D.8. n. 44.& D.24.n.75.

Delictum in dubio non præſumitur D. 10.n.47.& D.25.n.48.Quod maximè procedit in periurij delicto. D.10.n.48.Rurſus vi.in verbo *periurium*.

Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia, pariformiter ea determinate debet D.7.n.18.& D.11. n.69.

Dianæ ſiue lunæ erga canē in eam noctu latrantem neglectio expenditur 3.29.

Dictio etiam, & ſimiles. Vide in ipſis dictionibus.

D. Didacus à Couatr. nedùm pragmaticorum (vt ab Ant. Fab. vocatur) ſed & diſſertiſsimorū Princeps fuit, Hiſpaniæ ſimùl, & Ouetenſis Collegij Authori communis decus, & ornamentum 4.33. Legis Gothicæ de Regno primogenito deferendo vetuſtum exemplar oſtendit D. Ludouico Molinæ, ſic teſtanti, eiusquè verba referenti, malè tamē adhùc de eius fide dubitāti, ibi n.34.

Defenditur ab impugnatione D. Ferdinandi Menchacenſis in interpretat. *l.3.& 4.tit.13.lib.3.ordinam.* D.26.n.57.

Didacus Perez notatur, quòd circa interpretationem *d.l.3.& 4.* varius extiterit, & peiorē elegerit D.8.n. 10.& D.26.n.58.& 59.

Did. Spino dupliciter notatur in interpretatione *l. vnica, verſ. Alios què contra auitū, C. de his, qui ante apert. tab.* 11.97.

Dies termini ſiue aſsignationis eius, an in termino ipſo computetur, articulus eſt controuerſus, in quo affirmatiua ſententia refertur, quòd cōputetur, tūc maximè cū termin⁹ apponitur à die act⁹, & quòd tūc ſi de hora conſtet, computatio fiat de momento ad momentū D.18.n.4. 5.& 6. Contraria tamen ſententia quòd in termino non computetur, niſi aliud expreſsè cautum ſit, vel ex coniecturis appareat, tanquàm verius, ac receptius, & conſuetudine magis probatum defenditur ibi à n.8.& contrarijs fit ſatis à n.12. Cœptus an & quādo habeatur pro completo? ibi n.14. Cætera vi. in verbo *tempus*, & in verbo *terminus*.

Dilatio temporis periculoſa eſt in re, quæ ſui natura celeritatem deſiderat 4.83.

Diſponere de rebus ſuis plerūquè inuitus quis cogitur, & quare? nonnulliquè caſus notantur 17.34.

Diſpoſita in vxore minore, in marito minore eodem modo procedūt, ex regula correlatiuorum, 1.26. In viro, & vxore, trahi vt plurimùm poſſunt ad ſpōſos de præſenti ante matrimonij vſum, non etiam ad ſponſos de futuro 7.38.

Diſpoſitio ſimpliciter loquens, nō cēſetur diſponere in materia iurata, niſi de iuramento fiat expreſſa mētio, & qualiter hoc procedat? D.10. n.10.& 11. Simpliciter de tempore actionis loquens, vt propriè dici poſsit non comprehēdere actionem, quæ ex contractu quomodocumquè iurato deſcendit, aliundè cōſtare debet, omni iuramento hāc vim ineſſe, vt litis cōteſtatæ inſtar obtineat 10.13.

Diſpoſitionis pars vna per aliam declaratur 7.54. circa fin.

Diſpoſitum cùm quid eſt à lege primo loco per modum doctrinæ, & exempli gratia, non eſt ſumendum argumentum ab ordine litteræ 26.70.

Diuortium iure cōmuni Romanorum propria cōiugum authoritate paſſim fiebat, & permittebatur, iure verò Pōtificio abſque Eccleſiæ authoritate omninò prohibetur D.9. n.41.

Doctor quilibet accipiendus eſt ſecundùm legem, vel authoritatē, quam allegat D.13.n.4.& D.24.nu.66. Si de conſuetudine teſtetur, cū falli facilè potuerit, non eſt ei fides adhibenda, niſi aliter de ea conſtet 15.39.

Doctores limitantes regulam *l. ne cui 32.C.de locato*, in locatione prediorum fiſcalium, aut publicorū, idem ſenſerunt de locatione Regiorum vectigalium, aliorumquè ſimilium iurium

Digitized by Google

iuriū de quib' etiā nōnulli expreſsè loquūtur 17.25. Et ſi loquantur de conductore vnius anni præferendo conductori anni ſequentis pro eodem pretio, accipiendi ſunt exēplificatiuè cū de hoc dubitari contingat, non excludentes alium caſum, cùm agitur de prælatione intra annum pro adiectione ab altero facta, ibi n. 26.

Dominiū per ſimplicem locationem, etiam ad effectum perductam, non transfertur 19.4. Vtile tamen trāſfertur in locatione longi temporis vel ad vitam, ibi n.40.& 42.& D. 13.nu.16. Vt transferatur, titulus habilis, & traditio regulariter ſimul requiritur 19. 17.

Dominus ſi ad certum tempus rem alicui locauerit, poteſt eam etiam verbaliter in aliud tempus prorogare, & hæc prorogata locatio teſtibus probata, iiſdem quibus prima qualitatibus gaudet, ac præfertur poſteriori eiuſdem temporis locationi, etiam per publicam ſcripturam alij factæ 12. 14. Poteſt locatione finita locatorem expellere, & alij cuicumque rem locare D.15.nu.8. & 25.verſ. *Non item*. Agens aduerſùs conductorem finito locationis tempore, vt domū vacuam reddat, repellitur exceptione relocationis etiam verbalis, imò ſolo nutu abſque verbis factæ 12. 20. Etiam ſi prior locatio in ſcriptis facta fuerit, & quare? ibi n.23.& 24. Agere ad id poteſt vel actione propria locati, vel condictione poſſeſsionis reſtitutoria (inter quæ remiſsiuè differentia traditur) vel interdicto vti poſsidetis, exemplo eius, quod domino proponitur aduersùs inquilinū, ædes reficere prohibentem 12. 21. Non poteſt per mediam ſecundi cōductoris perſonam, quod per ſe non poteſt, ibi n. 26. Ex quo ſemel primo conductori domum vel aliā rem locatam relocauit pro ſequenti tempore, ampli' cōductore inuito pœnitere non poteſt, & quare? 12.27. Quòd pro alio tempore rem ſuam conductori relocet, longè diuerſum eſt, quàm quòd per pactum ſe ei ad relocandū adſtringat, & quare? 12. 69. Prælationem habet in fructibus ex fundo à ſe locato perceptis, alteri à conductore venditis, pro pretio ab emptore oblato 17.15. Direct' rei emphiteuticæ vel feudalis, & ſi ſtricto iure poſt finitā generationem poſsit abſque iniuria renouationem denegare, æquitate tamen inſpecta non æquè, & quare? 15.24. Cùm rem emphiteuticam, vel feudalem, per mortem vltimi poſſeſſoris vacantem, ſibi retinere vult, nullam deſcendentibus, vel alijs, quibus renouationis petendæ ius alioquì competit, iniuriam facit 16. 50. Si emphiteuſim, vel feudum vacantia iam alteri cōceſſerit ante petitā renouationem, ſimiliter ad eam faciendam regulariter non cogitur, & quare? ibi 51. & 56. vbi huius ſententiæ authores referūtur. In emptione meliorationum, quas emphiteuta fecit in re emphiteutica, præfertur extraneo emptori pro pretio ab illo oblato, quod ad hūc effectū ſibi prædicendum eſt 17.16. Ius habet redimendi feudum à vaſallo alienatū in caſibus iure permiſsis, pro pretio oblato ab extraneo emptore, ibi n.17. Si rem duob' pro eodem tempore locet, & ſecundum in eius poſſeſsionem inducat, putat Hieron. Ceual. quòd cum per eum ipſe poſsideat, cenſetur & ipſe conuentus per mediam perſonam ipſius ſecūdi conductoris à primo cōuenti, cuius ſententia refellitur 19. 56. cum 3. ſeqq.

Donatio à matre filijs facta, ſi ad ſecundas nuptias tranſeat, vel turpiter viuat, etiam ex ingratitudinis cauſa regulariter reuocari nequit 7.40. Inter virum, & vxorem, traditione in vita facta, morte confirmatur, nō aliàs D. 4.num.47.& 60. & D.21. nu.69.

Donelli ratio, & interpretatio *ad l. ſcripturas 11. C. qui potiores* merè cebrina, & ſingularis eſt aduersùs cōmunem, & veram interpretum rationem, eiuſquè fallacia oſtenditur D.21.

Digitized by Google

D.21.à n.21.ad 54.

Dos habet priuilegium tacitæ hypothecæ reſpectu anteriorum creditorum, ſimiles hypothecas tacitas habentium, non etiam reſpectu habentium expreſſas, tam iure cōmuni, quàm Regio, contra plures 21. 68. Data tantùm hoc priuilegium habet, non etiam confeſſa regulariter, & qualiter hoc procedat? ibi n. 69. cum 3. ſeqq. Etſi promiſſa tantùm fuerit, poteſt promittens ad eiꝰ ſolutionem à marito cogi, qui eius non exactæ, aut accepto latæ periculum ſubibit, ac vice verſa maritus promittenti adſtrictus eſt ad recipiendam dotem, quandocumquè ſibi ſolutam, & qualiter hoc procedat? 26. 31. Etiam ante cōtractum matrimonium promiſſa, ex die contracti matrimonij tantùm deberi incipit, ibidem. Si initio cōtracti matrimonij promiſſa ſit marito, bona ſua pro reſtitutione obliganti, eius numeratio ipſi facta etiam poſt pecuniā ab alio acceptam, cui eadem fuit hypotheca ſuppoſita, retrotrahitur ad initium illud, potiorem q; facit hypothecam pro dote conſtitutam, ea quæ pro debito priùs accepto poſteà facta eſt 26. 32. Idem nonnulli volunt, & ſi ante contractum matrimonium dos promiſſa ſit, quorum ſententia refellitur 26. 41.

Dotis augmentum ab vxore conſtante matrimonio factum marito, ſimile donationis incrementum facienti, in fraudem creditorum mariti factum cenſetur 21. 13. Et qualiter hoc procedat? ibi n. 73. Promiſsio, initio contracti matrimonij facta, excludit præſumptam fraudem ſubſecutæ confeſsionis receptæ dotis 21. 71. & 73. vi. etiam in verbo *confeſſio receptæ dotis*, & verbo *hypotheca*.

Dotales res vxoris, licèt matrimonio conſtante ad qualequale mariti dominium pertineant, tamen reuerà ipſius vxoris ſunt, ei què ſemper ſoluto matrimonio, vel marito ad inopiam vergente incolumes manent 1. 39. In eam rem bona mariti tacitæ hypothecæ iuri ſuppoſita ſunt 2. 63. Rurſùs vide in verb. *mariti*.

Duo ſi requirātur ad alicuius actus cōſummationem, ille præfertur, in quo priùs ea reperiuntur 19. 17. Duobus ex malis, vi. in verbo *Malis*.

Duplæ ſtipulatio, & repromiſsio adeò frequens fuit olim in venditionis cōtractu, vt in conſuetudinem tranſierit 20. 29.

E

Eccleſia, & ſi non poſsit directè, & immediatè irritare matrimonium, quatenùs eſt Sacramentum, at poteſt indirectè, & remotè, & qualiter? 10. 60. In locatione prædiorum ſuorum nullam affectionem, vni potiùs, quam alteri locandi; ſed ſolam vtilitatis rationem præoculis habet, & quare? 13. 51. Etiam abſque ſolennitatibus emphyteuſim concedere poteſt, ſtante cōſuetudine abſque illis concedendi, & an talis conſuetudo generaliter probata ſit? 15. 39. Idem cùm iam anteà emphyteuſim concedere conſueuit; in quibus & ſimilibus terminis facultas iure data in perpetuum cōcedendi, dumtaxàt intelligitur quòad deſcendentes, non etiam quòad extraneos 15. 40. Eius res infeudari, vel emphyteuticari ſolitæ, vacante feudo, vel emphyteuſi poſſunt denuò abſq; vlla ſolennitate concedi 15. 76. Etiā ſi præceſſerit iuramentum de non infeudando, vel emphyteuticando R. P. in conſulto, & quare, & ad quæ bona tale iuramentum referendum ſit? ibi n. 77. & authores referuntur n. 79. Cætera vi. in verbo *conductor*, & in verbò *emphyteuſis*.

Eccleſiaſticus Princeps cur poſsit indirectè matrimonium clandeſtinum irritare; ſecularis autem non æquè poſsit iuramentum etiam indirectè irritum conſtituere? 10. 62.

Electionem plures populo tribuūt de idoniore ex duobus filijs, ſimùl Regi naſcentibus, in Principem, ſeu futurum Regem, quorum ſententia duplici ratione cōuincitur D. 4. n. 61. & 62.

Digitized by Google

& 62. Rurſus vi. in verbis *Regnum, Regum electio, Rex.*

Elect⁹ ad temporale officium pro certo ac deſignato tempore, puta pro hoc anno, & facto alicuius iniuſtè impeditus, pro eodem tempore integrè officio vti, non poteſt ceſſante impedimento redintegrationem petere pro tempore præterito, ſed ad intereſſe tantùm agere contra in iuſtè impedientem 20. 45.

Emancipatio ius patriæ poteſtatis, & ſui heredis, quod in illo fundatur tollit 11. 62. Eius, & patriæ poteſtatis differentia à Iuſtiniano ſublata eſt, ſtatuente emancipatos filios non minùs quā ſuos parentibus ſuccedere 11. 65.

Emancipati filij etiam hodie vt ſui nō tranſmittunt ex veriore, ac receptiore ſententia, cuius authores referuntur 11. 67. & 69. A Iuſtiniano æquiparati ſunt ſuis quòad ſucceſſionem, itaùt Prætoris auxilio non egeant, & quòad alios iuris effectus, non quòad ſuccedendi modum, nec quòad qualitatem, & prærogatiuam ſuitatis, & quare? d. n. 67. Quod de illis iure traditum eſt, ad ſuorum ſimilitudinem ſuccedere, non ſignificat, eos effectos eſſe heredes, ſed nō minùs parentibus ſuccedere, quàm ſuccedunt in poteſtate cōſtituti, quā quàm diuerſimodè 11. 72. Cætera vide in verbo *filius.*

Emens à male fidei poſſeſſore præſcribere nequit rem à ſe comparatam, ſi dominus ius ſuum ignoret 8. 34. A domino ſub conditione reſolutiua addictionis in diem, eandem quam alius conditionem offerens, ei præferendus eſt, ad eumq; effectum certior reddendus de oblata ab altero conditione 17. 19. Poſt venditionem alteri factā, ſi induct⁹ ſit in poſſeſsionem rei emptę, primo emptori præfertur 19. 3. & eius reg. ratio n. 9. 12. & 13. Idem ſi emerit à non domino, quòad Publicianam actionem reſpectu primi emptoris, cum quo concurrat ad auocandam rem emptam, à cuius poſſeſsione cecidit 19. 11. Cætera vi. in verbo *venditio.*

Emptor ſecundus rei emphyteuticæ, vel feudalis, inueſtituram à domino directo accipiens, præfertur primo, in corporalem etiam poſſeſsionem inducto ab ēphyteuta, vel vaſallo, qui domino irrequiſito vendidit, cō tra nonnullos 19. 52. Idem & ſi primus emptor poſt ſecundum inueſtituram à domino acciperet, & quare? n. 53.

Emphyteuſis ſi finita ſit propter generationem finitam, poſſunt deſcendentes, vel proximiores intra quartum gradum petere renouationem eius fieri, & ſi ea non fiat, quaſi ob iniuriam factam appellare 13. 15. Habet ſpecialē renouationis æquitatem, vt & feudum, propter vtile dominium ex eis tranſlatum in emphyteutam, & feudatarium, ibi nu. 16. & 18. Si temporaria ſit, non ad vitam facta, ſed ad longum, vel longiſsimum tempus, & ſi dominium vtile transferat, quemadmodùm vitalitia, nō tamen per omnia eodem iure cenſetur, & ideò renouationis æquitas in ea regulariter locum nō obtinet ex veriore, ac receptiore ſententia, contra nonnullos 13. 23. Eccleſiaſtica, Authenticorum iure prohibita fuit concedi niſi pro accipiente, & duobus heredibus, nempè filijs, & nepotibus, aut prò viro, & vxore, qui ſpecialiter fuerint nominati, & cur in his terminis renouatio vltra tertiam generationem nō admittatur, etiā virtute præcedentis pacti? 15. 26. Secularis, ſeu priuati, vt vocant, ſimpliciter pro heredibus conceſſa, extraneos quoquè complectitur 15. 33. Eccleſiaſtica ſui natura extraneos heredes excludit, adeò què ad deſcendentes dumtaxàt referri debet 15. 34. Permiſſa eſt, perpetuò ſiue in infinitum cōcedi, quæ permiſsio generalis eſt ne dū reſpectu deſcendentiū, ſed & eorū extraneorū, de quib⁹ vel ſpecialiter cautum fuerit, vel ſub verbis nimis amplis, & eius rei, exempla, ſi modo debita ſolennitas in cōceſſione interueniat 15. 37. & 38. Si cō ceſſa ſit alicui *pro ſe, ac deſcēdentibus,*

vel deſcēdentib⁹, & his, qui iure heredes ei⁹ fuiſſent, & vxor vltimi poſſeſſoris ab eo heres inſtituta, in poſſeſsione prædij emphyteutici reperiatur, cogenda eſt illud reſtituere pronepoti primi emphyteutæ, ita petēti, ac defenſa deciſio Luſitana aduersùs Anton. Gāmam, 15.35. Vitalitia paulo latiùs vſurpato vocabulo perpetua dici ſolet, & quare? 15.46. Si nò ob finitam generationē vacauit, ſed ob emphyteutæ culpam, renouationis petendæ ius ceſſat, idéquè in feudo, 15.87. Ob culpam amittitur, ſi domino irrequiſito fuerit alienata, idemquè in feudo, 15.96. Alia eſt merè familiaris, ſiue ex pacto, & prouidētia, alia merè hereditaria, & alia mixta, idem què in feudo, & quæ ſit merè familiaris? D.16.n.9. In ea, & ſimili feudo ſòli deſcendētes primi acquirentis ſuccedunt, licèt defuncto heredes non ſint, & qualiter hoc contingat? 16.10. Merè hereditaria quæ ſit, & notata differentia quòad cōceptionis modū inter emphyteuſim ſecularem, & Eccleſiaſticā, 16.11. Mixta, ſiue ſecundū quid hereditaria quæ ſit? 16.12. Merè familiaris, ſi ad certas vitas vel generationes reſtricta ſit, eis finitis proximiores cōſanguinei vltimi poſſeſſoris renouationis petēdæ ius habent, licèt ei heredes non ſint, idem què in feudo, & in quo à feudo differat, & cum eo conueniat? 16.19. cū 2. ſeqq. Si ſit merè hereditaria, ad vitas duorum, vel trium heredū limitata, eis finitis, ad renouationem petendam dumtaxàt admittitur heres vltimi poſſeſſoris, excluſis cōſanguineis non heredibus, idem què in feudo, 16.24. Si ſit mixta, ad renouationē petendam proximior conſanguineus nō admittitur, niſi ſimùl ſit heres, vt & in feudo, in quibus ad ſucceſsionem quoquè requiritur, quòd cōſanguineus ſit heres ſaltē in bonis allodialibus defuncti, 16.25. Mixta in hoc conuenit cum merè hereditaria, quòd abſolutè ad renouationem impetrandā hereditariam qualitatē exigit, abſq; differt quòad prælationem, quia in merè hereditaria heres etiam extraneus præfertur conſanguineo, in mixta conſanguineus heredi extraneo, idem què in feudo, 16.26. & 27. In merè familiari, & in mixta præſertim locū habet ius renouationis concedendæ filijs, vel cognatis proximiorib⁹ defuncti, propter peculiarem affectionem ad res, quæ in dominio ſaltèm vtili maiorum ſuorum fuerūnt, 13.19. Abſolutè hereditaria, ſiue pro quibuſcumque heredibus conceſſa, tanquàm libera alienari in quemcūque poteſt, vt & feudū; quod in perpetuò ſic conceſsis intelligitur, & quare? 16.29. Si non perpetuò pro omnibus heredibus concedatur, ſed limitatè pro duobus aut tribus, vniuerſaliter, vel generaliter deſignatis, nō alij quàm heredes in ea, & ſimili feudo ſuccedunt, quàuis hi poſſint eſſe extranei; eadē què ratione quibuſcumque vltimi poſſeſſoris heredibus renouationis ius competit, 16.30. Si ſit nominationis, & ante illam factam emphyteutæ mors cōtingat, liberè ad dominum reuertitur, vt poſsit eam cuicumque voluerit concedere, nec ad renouationem faciendam cogi poteſt, & quare? 16.31. cum 2. ſeqq. Alicui pro ſe, & perſonis nominandis conceſſa, ita demùm etiam non facta nominatione ad heredes ejus tranſit, ſi perpetuò ſic conceſſa ſit, ſecùs ſi temporaliter alicui concedatur, puta *pro ſe, & duabus, vel tribus perſonis, à ſe vel alio poſſeſſore nominandis*, contra plures, 16.38. & 39. Etiam temporaliter conceſſa, ſi non ſit meræ nominationis, ſed reſtricta ad aliquos de familia, vel ad heredes, ex nominationis defectu non perit, & qualiter tunc in ea ſuccedatur, 16.45. per totum. Origo eius nulla alia fuit, quàm rem ad meliorandum dare, & vnde ſic dicta ſit? 16.79. & 80. Illa finita, finitum eſt ius emphyteutæ, nc ad eam ſucceſſores ex iuris rigore admittantur, non verò abſolutè, etiam quòad meliorationes, vt exiſtimauit Ripa, quia illæ

Digitized by Google

pertinent ad facientem, & eius heredes, etiam extraneos, vt in feudo, aduerſùs Fachin. 16. 81. & 82. Si ſit merè familiaris, & ad extraneum heredem, cui meliorationũ ius competit, peruenit, ius renouationis petendæ proximioribus dumtaxat cõpetit pro penſione correſpondente valori præſenti, 16. 86.

Emphyteuta ſi canonem debito tẽpore nõ ſoluerit, nempè intra biennium ſi ſit Eccleſiæ, vel triẽniũ, ſi priuati, ipſo iure emphyteuſim amittit, D. 15. n. 88. Itẽ ſi pacta in emphyteutica conceſsione ſibi appoſita nõ ſeruauerit, vt & in feudo 15. 95. Si à poſſeſsione rei emphyteuticæ ceciderit, poteſt eã etiã ab ipſo directo domino vindicare, omninòq; præferẽdus eſt priori emphyteutæ, cui res tradita nõ eſt, idemq; in cõductore ad lõgũ tẽpus, & quare? 19. 45. Primò nominatus ab eo, cui nominãdi facultas cõceſſa eſt, ſecũdò nominato, cui tradita eſt poſſeſsio præfertur ex ſentẽtia Pereyræ, cuius cõtrariũ defenditur, 19. 46. & 47. Si emphyteuſim duobus vẽdat irrequiſito domino, primꝰ emptor, inueſtituram à domino habẽs, præfertur ſecũdo, in corporalẽ poſſeſsionẽ à venditore inducto, idẽquè in feudatario vẽdẽte, & eiꝰ rei ratio, 19. 50. & 51. Si rem emphyteuticã ſpecialiter duobus obliget, primo abſque dñi directi conſenſu, ſecundo vero cùm cõſenſu domini, qui poſteà priorem hypothecam ratam habeat, ſecundus creditor, qui priꝰ cõſenſum habuit, primo præfertur, 19. 54.

Emphyteutica cõceſsio ab Eccleſia alicui perpetuò facta, ſiuè ſimpliciter, ſiue *pro ſe, & heredibus*, tamètſi debita ſolennitate adhibita, non intelligitur pro heredibus etiã extraneis, vt malè voluit Bald. ſed tantũ pro deſcendentibus in infinitũ, iuxta primordialem Eccleſiaſticæ emphyteuſis naturã, D. 15. n. 31. & 32. Quòd non poſsit etiam expreſsè ab Eccleſia extraneis fieri præter virũ, & vxorem, nec id ius ſit correctum per *Auth. perpetua, C. de Sacroſ. Eccleſ. cùm corp. vnde ſumitur*, exiſtimarunt plures, cuius cõtrarium tanquã verius, ac receptiꝰ defenditur, 15. 36. & 37. Habẽs in emphyteuſim fundũ ſterilem, qui cũ ſui cultura meliorẽ reddidit, ipſum ad ſuos heredes etiã extraneos perpetuò tranſmittit, nec tertia generatione talis emphyteuſis finitur, licèt hoc in inſtrumento non aperiatur, ex doctrina Bart. quã DD. communiter intelligunt de emphyteuſi Eccleſiaſtica; ſed contrarium, quòd de ſeculari tantùm ſenſerit, nec vera ſit in Eccleſiaſtica niſi quòad hoc vt perpetuò ſit trãſmiſsibilis ad heredes ſãguinis, nõ etiã ad extraneos, tãquã verius defenditur, niſi dominꝰ velit fundum retinere, & meliorationes ſoluere, 15. 89. cum 5. ſeqq.

Emphyteuticari, vel infeudari res ſolitæ dicũtur etiam ex vnico actu cõtinuato per ſpacium 40. annorũ, iure requiſitum ad præſcribendas res Eccleſiaſticas, quicquid nonnulli binum actũ intra ſpacium illud requirant, quorum ſententia eo caſu vera eſſe intelligitur, quo nõ cõſtat, vtrũ ab initio adhibita fuerit ſolennitas, nec ne, ſecùs ſi adhibitam fuiſſe appareat, D. 15. n. 80. 81. & 82.

Emphyteuticæ res non ſemper meliores ab emphyteuta reddũtur, ſed aliquãdo deteriores, quo caſu renouationis ius, & æquitas ceſſat, 16. 84. Aliquãdo verò meliores redduntur nõ maiore, quã neceſſaria poſſeſſorũ impẽſa, ſed ob valoris incremẽtum, eis à tẽpore datũ, quo caſu renouationi locꝰ eſt pro pẽſione debita inſpecto valore præſenti ibi n. 85.

Emphyteuticꝰ, & feudalis cõtractꝰ inter ſe ſimiles ſũt, & locationi valdè proximi, cũ ad certas vitas, vel generationes cõſtituti ſunt, & in illis renouationis ius conceſſum eſt deſcẽdẽtibꝰ, vel proximioribꝰ cognatis intra quartũ gradũ vltimi poſſeſſoris, 15. 1. Vtiliſsimi ſunt nõ tãtũ exteris, ſed & Hiſpanis, maximè Luſitanis, & Gallecis, ibi nu. 2. Cætera vide in verbis *feudum, locatio ad longum tempus, nominatio, & renouatio*.

Erra-

Digitized by Google

Erratur plerumquè perniciosè ſub authoritate iuris ſcientiæ, 16.1.

Etiã dictio, ſui natura difficiliorẽ caſum implicat, 23.76.

Euerardus Bronchorſt ad conſuetudinem inducendam &ſi actus extraiudiciales cum communi admittat, at ab ea diſcedit, dum duobus tantùm actibus per decennij tempus contenta eſt, nam plures ipſe, longius què tempus requirit, 3.39.

Exceptio debet eſſe de regula, D.2.n.40.& D.11.n.34. Probanda eſt ab allegãte, 3.36. Propriè dicitur quæ actioni opponitur; quæ vero illi nõ opponitur, nõ propriè exceptio eſt, ſed latè, & abuſiuè, quæ facti, vel intentionis dicitur, aut generali nomine defenſio; quæ &ſi per partẽ nõ ſit oppoſita, poteſt à iudice ex officio ſuppleri, repellendo à iudicij limine agẽtẽ ſine actione, 12.37.& 38. Relocationis verbalis, obiecta in iudicio ſũmario euacuationis domus nõ ob id reiiciẽda eſt, quòd altiorẽ requirere indaginẽ videatur, &quare? D.14.n.6.& 7. Altiorẽ indaginẽ requirere, ſiue lõgũ examẽ petere dicitur tã reſpectu tẽporis, ad ſui probationẽ neceſſarij, quã iudicij ſũmarij, in quo opponitur, &quare? 14.8. Nõ dicetur altiorẽ indaginẽ requirere, ſi intra paucos dies examinari valeat, quod iudicis relinquitur arbitrio vbi cert⁹ terminus nõ fuerit inſtãtiæ, & proceſſui aſsignat⁹, 14.9. In cõtinẽti probari poſſe dicitur, ſi intra terminũ inſtãtiæ, & proceſſui à iure aſſignatũ, probari valeat n.10. In cauſa executiua oppoſita, intra 10. dies omninò probari debet, ibi n.11. Omnis admitti debet, quæ intra eũ terminũ probari valeat, & ſi nõ ſit ex illis, quę in Regijs legib⁹ exprimũtur, ibi n.12. Læſionis vltra dimidiã, oppoſita executiuè agẽti ex inſtrumẽto vẽditionis, aut locationis, omninò diſsimilis Parlad. videtur ab his, quæ Regijs legibus expreſſæ ſunt, & adeò malè quadrare executiuæ viæ, ac pullata veſtis ad nuptias; cui⁹ ſententia reiicitur, & cõtraria praxis remiſsiuè refertur 14.13. *T na nõ intereſt, vel tibi actio nõ cõpetit*, eſt litis finitæ, & impedit litis ingreſsũ, vel etiã progreſsũ ſi talis exceptio, lite pendẽte ſuperueniat 19.16. Nõ numeratæ pecuniæ, obiecta à debitore recognoſcente chirographũ mutui intra biẽniũ, per ſe ineſt, & à iure præſumitur, adeòquè ipſo iure tutũ reddit recognoſcẽtẽ, dũ cõtrariũ ab aduerſario probatũ non fuerit, 25.17. Etiã ſi chirographũ vallatũ ſit iuramẽto, non cõfeſsioni acceptæ pecuniæ, ſed promiſsioni ſoluẽdi accedẽte, n.18. Cũ in ipſo recognitionis actu opponitur, recognitionẽ ipſam, ſub ea qualitate factã, informẽ & incertã reddit, 25.19. Si tũc fuerit omiſſa, an poſteà admittenda ſit intra terminũ præſtitutum opponẽdis, ac probãdis aduers⁹ executionẽ exceptionib⁹, articul⁹ eſt cõtrouerſus, qui ad partes examinatur D.25. à n.20. negatiua ſententia fundatur vſq; ad n.24. & affirmatiua à n.25. Ex media ac veriore ſẽtẽtia, ſi in ipſo actu recognitionis intra biẽniũ factæ oppoſita nõ ſit, poſteà intra terminum probãdis exceptionib⁹ præfixũ non admittitur cũ iure ac priuilegio trãſferendi in aduerſariũ onus probandi cõtrariũ, admittitur tamẽ aſſumpto tali onere, & quare? ibi n.32.33.& 34. Aduerſùs publicũ inſtrumentũ, cui executiua vis per ſtatutũ conceditur, certis admiſsis exceptionibus ad eam impediendam, quòd hæc nõ numeratæ pecuniæ non admittatur nõnulli exiſtimarũt 25.21. Sed cõtrariũ quòd admittatur, etiã cũ priuilegio transferendi probandi onus in aduerſariũ, ſi biẽniũ lapſum nõ ſit, tanquã veri⁹, ac recepti⁹ defend⁹tur n.26. Vi. rursùs in verb. *iura, leges iuris cõmunis*. Nulla admittitur aduerſùs cõfeſsionẽ abſolutã, purã, certã, & claram, ad illius executionem impediendam 25.23. Pretij non ſoluti, vel rei nõ traditæ, intra legitimũ tempus obiecta, & probata executionem impedit 25.27.

Executio dirigi poteſt aduerſùs tertiũ poſſeſſorẽ, ad quẽ res obligata peruenit ex titulo, à debitore etiã mediatè

Digitized by Google

habito, & à lege ipſa etiàm ſemota partium couentione improbato, ac nullo, & quare? 14. 32. Pro canone debito ex fundo emphyteutico, abſque domini directi licentia alienato, dirigi an poſsit aduersùs tertiũ poſſeſſorem, ad quem eo modo res peruenit? 14. 33. cum ſeqq. Dirigi an generaliter, & indiſtinctè poſſit aduersùs poſſeſſorem rei cenſui reſeruatiuo, aut cõſignatiuo obligatæ? 14. 35. & 38. Dirigi etiã poteſt aduersùs tertium poſſeſſorẽ rei, litigioſi vitio affectæ, & qualiter id ad praxim applicari poſsit in agẽte ex perſonali actione, quando id vitium inductũ eſt ex alienatione facta pendẽte lite ſuper dominio rei? 14. 40. & 41. Aduersùs poſsidentem ex titulo ſimulato rectà via intenditur, 14. 48. Et aduersùs poſſidentem rem creditori ſpecialiter obligatam cũ clauſula de non alienando, etiam contra clericũ in foro ſeculari, aduersùs Gaſparem Rodericium, cuiꝰ fundamẽtis fit ſatis D. 14. n. 49. 54. & ſeqq. Aduersùs depoſitariũ, cõmodatariũ, colonũ, & inquilinũ pro debito exequibili eorũ, à quibus rem tenẽt, an cõpetat? D. 14. n. 62. & D. 20. n. 18. Chirographi recogniti, nedũ nõ impeditur ob qualitatem indiuiduam à recognoſcente additam, nec in chirographo contentam, ſed aliquando nec ob cõtentam in ipſo chirographo 25. 55. & ſeqq. vbi exẽpla tradũtur. Eiꝰ qualitas neceſſariò verificari debet antequã mãdatũ de exequẽdo decernatur, nec ſufficit eã poſteà verificari 16. 22. Vi. etiã in verbis *chirographũ, recognitio, & qualitas.*

Executiuũ ius ex publico inſtrumento cõpetẽs, nõ eſt alio iure cenſendum quã perſonalis actio, quæ ex cõtractu vel quaſi, in eo cõtẽto proficiſcitur, ſed iiſdem regulis metiri debet, vt regulariter ad tertiũ paſsiuè nõ trãſeat, 14. 4. Quod ita verum eſt, ſi procedat ex obligatione merè perſonali, ſecꝰ ſi proueniat ex obligatione perſonali non mera, ſed admixtũ habẽte ius reale, quod titulũ; & poſſeſsionẽ tertij poſſeſſoris, à debitore cauſam habẽtis inficiat, ac nullũ reddat 14. 91. Per legẽ, vel ſtatutũ tributũ publicæ ſcripturæ, locũ etiã habet in probatione debiti facta corã iudice, & ad publicã ſcripturã redacta D. 21. n. 33. & D. 26. n. 16. & 73. Strictũ nimis eſt, & exorbitans, nec ex ſola teſtiũ depoſitione pẽdere debet, 23. 26. Per leges Regias cõceſsũ publicis ſcripturis, & priuatis recognitis, alijſque rebus, eodẽ modo procedit aduersùs clericos in ſoro ſuo, 23. 86. Decennio præſcribitur à die cõtractꝰ; in inſtrumẽto purè celebrati, vel termini ad ſolutionẽ in eo præfixi, aut cõditionis euẽtꝰ dictis D. 26. n. 1. & 7. Subſiſtere, aut denuò, introduci nequit, præſcripta actione ordinaria, in qua illud fundatur, & eiꝰ rei exemplum 26. 9. Vi. etiã in verbis *ius agendi, & ius exequendi.*

Expreſsio eius, quod à iure ineſt, nihil operatur, etiam ſi ſit conditio, quæ eodem modo quo ineſt expreſſa, actũ conditionalem non facit D. 11. n. 23. poſt med. *verſ. Id quod lõgè aliter*, & D. 25. n. 2.

Expreſſũ multò potẽtiꝰ quã tacitũ operatur 12. 15. Vi. etiã in verb. *taciti.*

F

FActi quæ ſunt à iure nõ præſumuntur, nec à iudice ſupplentur, 20. 38.

Facto de proprio deponẽs pars in declaratione à ſe facta, etiã per verbũ credo, vel videtur, ſibi præiudicat, & quare? 24. 18.

Factum proprium ignorare nemo regulariter præſumitur, ibi, & D. 8. n. 45. Niſi fuerit implicitum, aut eo tempore geſtũ, quo quis multis eſſet negotijs implicatus, in quibus caſibus iuſta eſt ignorantia, 8. 49. & 50.

Facultatum ſuarum vires ignorare potiùs quis præſumitur, quàm ſcire, ex veriore ſententia, 8. 48. Vi. etiam in verbis *ignorantia, patrimonium.*

Falſi

Falſi querela cōpetit emptori rei, pri⁹ alij venditæ, aduersùs vēditorem, & in quo ea differat ab actione ſtellionatus creditori prodita aduers⁹ debitorem, ei pignerantis rem quā alij priùs pignerauerat, remiſsiuè 19. 34.

Fauendum non ſic eſt vni, vt alter grauetur 4. 60.

Fauore aliquorum introductum, in eorum damnum retorqueri non debet D. 5. n. 19. & D. 25. n. 11.

D. Ferdinandus Menchaca, cùm interpretationem legum quarundā Regiarum à D. Couarr. traditam non ſatis percalluiſſet, eā immeritò reſpuit, eandem in effectu tradēs, quā ipſe diuerſam putauit, & malè tribuit Roderico Suarez, contrariam potiùs docenti 26. 57.

Feudū Regale, ſeu dignitatis, puta Ducatus, Marchionatus, non minùs indiuiduū eſt, quā Regnū, 4. 21. Simplex, cuius inueſtitura vni vaſallo pro eius vita facta eſt, poteſt ipſius heres maſculus ſibi renouari petere ſaltē intra annum 13. 14. Amittitur ob culpā vaſalli, qui pacta in eo ſibi appoſita nō ſeruauerit 15. 95. Item ob alienationem irrequiſito dño factā, ſi feudū ſit nouū, & quare in eo poſsit vaſallus per talē alienationē poſteris ſuis præiudicare? D. 15. n. 96. 97. & 98. Antiquū per alienationē vaſalli, irrequiſito dño factā, non amittitur in præiudiciū ſucceſſorū à primo acquirente deſcendentium, qui ſi alienationi nō cōſenſerint, eā reuocare poſſunt 15. 99. Si ſit nouū, etiā ſi per mortē acquirentis vacet, huius tātū liberi in eo ſuccedunt, non autē conſanguinei collaterales, licèt de feudo ſimùl ſint inueſtiti, itaùt quilibet in eo portionem ſuam habeat, niſi aliud expreſſè cautum ſit 15. 100. Nec ſi alienatum ſit ab acquirente, poteſt cōſors conſanguineus talē alienationem reuocare, niſi in caſibus, in quibus, & filij reuocare poſſent alienationem huiuſmodi feudi à patre acquirente factam, & quales hi caſus ſint? 15. 102. & 103. Omne ſui natura, dum aliud cautum non eſt, agnationis qualitatē exigit 16. 3. Vel eſt merè familiare, ſiue ex pacto, & prouidentia, vel merè hereditariū, vel mixtum, & quale quodlibet ſit? 16. 9. & ſeqq. Simpliciter alicui pro ſe, & heredibus conceſſum, etiā nulla filiorum, aut liberorū facta mentione, mixtum à pleriſque putatur, & vtramque exigere qualitatē, ſanguinis nēpe, & hereditatis, & quare? Sed contrarium defenditur 16. 13. & 15. Non intelligitur mixtum ob id, quòd in eius conceſsione alicui facta *pro ſe, & heredib⁹* addita ſit vox *maſculis*, ſed familiare tantùm, niſi quoad effectum, vt nō poſsit filius feudum retinere, repudiata patris hereditate, quando nō eſt filiorum facta mentio, ſed heredū maſculorū dumtaxàt 16. 17. & 18. Si ſit antiquū, quod & paternū vocāt, ius in eo quæſitū eſt ad alienationē reuocandā omnibus deſcēdētib⁹ in infinitū primi acquirētis, tā per lineā trāſuerſalē, quā directā alienātis 16. 73. Quod procedit indiſtinctè vbi alienatio aliàs licita eſt, nēpè ex dñi cōſenſu facta, at vbi omninò illicita eſt alienatio, ob nō requiſitū cōſenſum eius, ita demū per agnatos, ad quos huiuſmodi feudi ſucceſsio pertinet, reuocari poteſt, ſi familiare tātū ſit, ſiue ex pacto, & prouidētia, ſec⁹ ſi hereditariū, vel mixtū 16. 74. Nō tamē hoc ius cōpetit etiā in feudo familiari ad certas vitas vel generationes limitato, proximioribus vltimi poſſeſſoris, qui renouationis tantùm petendæ poſt eius mortem ius habent, & quare? ibi n. 75. Cætera vide *in verbo emphyteuſis*, & verbo *renouatio*.

Feudatari⁹, ſi ſeruitū ſibi in feudi cōceſſione impoſitum facere recuſauerit, feudū amittit, etiā ſi ſeruitiū prēſtādū reale nō ſit, ſed perſonale, & licèt feudū ad fidelitatē præſtādā principaliter ſit cōceſsū, & min⁹ principaliter ad ſeruitiū, & quare? D. 15. n. 89 cū 3. ſeqq. vi. etiā in verbo *vaſallus*.

Fictio idē operatur in caſu ficto, quod veritas in caſu vero 6. 10.

Fideicommiſſum ſi ſit electiuum ex familiæ, vel libertorum genere, primo defuncto ante factã electionem, omnes eius generis perſonæ æqualiter admittuntur, & quid in maioratu? 16. 45.

Filius in patris poteſtate conſtitutus licèt minor ſit, ab ea per matrimonij contractum ſolenniter celebratum apud nos liberatur, & pro emãcipato habetur, D. 1. n. 15. & 65. & D. 11. n. 63. vbi ſimilia aliarum regionũ ſtatuta referuntur remiſsiuè, Quòd ſic liberetur filio magna ex parte fauorabile eſt, ob plures eius rei effectus D. 1. n. 66. An in dubio ſemper in eiꝰ fauorẽ talis liberatio cedat? D. 1. n. 71. & D. 11. n. 64. Nõ tamen, ſi minor ſit, per matrimonij contractum à poteſtate curatoris liberatur, ob diuerſam inter vnum & alterum caſum differẽtiæ rationem 1. 66. cum ſeqq. Emancipatus, bonorum poſſeſsionem ex cap. *Vnde liberi*, ad patris ſucceſsionem ab inteſtato ſibi intra annum competentem, petere tunc omittens, fratri locum facit, niſi minor ſit, ac benoficio in integrum reſtitutionis iuuetur 1. 23. Sub patris poteſtate manens, non poteſt res, vel perſonas etiam filiorum ſuorum ſub ſua poteſtate habere, ſed omnes in eandem patriam poteſtatem reincidunt 1. 35. Quicquid acquirit, eodem momento patri acquirit 7. 33. Abſq; patris conſenſu regulariter in iudicio comparere non poteſt 9. 2. & de intellectu à n. 10. Non eſt ei inuerecundum, aut inhoneſtum id facere, ne res ſuas amittat, quod ſibi iꝰ permittit, puta petere patrem à iudice compelli, vt ſibi licentiam præſtet ad agendum pro illis bonis aduentitijs, in quibus pater ſolam adminiſtrationẽ, nõ etiã vſumfructũ habet 9. 24. Ita demũ ob filialẽ timorem excuſatur, quòd aduersùs patrẽ non egerit, vt ſibi ad agẽdũ licentiã præſtaret, ſi aliàs pater eſſet nimis auſterus in filios, valdè quė moleſtè ferret, eos paternæ volunrati opponi, id quė liquidò iudici probauerit 9. 25. Suꝰ heres patri, ſi ab eo inſtitutꝰ ſit dato ſubſtituto vulgari, cẽſetur inſtitutus ſub conditione *ſi ſe non abſtinuerit*, quæ multùm differt à conditione ſi *heres eſſe voluerit*, & quare? 11. 43. Qui ſe bonis patris immiſcuiſſe ex aduerſo nõ probatur, illius creditoribus ipſo iure tanquàm heres obnoxius nõ eſt ex receptiore ſententia, 11. 48. Ex veriore tamen, magis quė iuri conſona, ipſo iure tanquã heres obnoxius eſt, ſi ſe paterna hereditate abſtinuiſſe non probet, ibi nu. 49. Ex communi praxi intra terminum ſibi ad inſtantiam creditorum conceſſum voluntatem ſuam declarare debet, vtrùm immiſcere ſe hereditati velit, an ab ea abſtinere, & qualiter hoc accipiendum ſit? 11. 51. & ſeqq. Si breuis ſibi terminus ad deliberandum à iudice cõcedatur, interim nõ poteſt hereditas vt iacẽs cõſiderari, vt ei curator detur, ſed tantũ illo lapſo, cùm ampliore termino iure ſibi permiſſo gaudere vult, & quare? 11. 52. & 53. Matri ſuæ ipſo iure ſuccedere dicitur, nec tamen eò magis ante acquiſitam, ſiue agnitam matris hereditatem decedens, ad extraneos heredes à ſe inſtitutos illam tranſmittit, & quare? 11. 70. & ſeqq. Etiam emancipatus vel aliàs nõ ſuus, legitimam portionem, ſibi ex paterna, vel materna ſucceſsione delatam, etiam non agnitam, aut eius ſupplementum ad quoſcumque ipſius heredes tranſmittit, & quare? 11. 79. vide rursùs in verbis *emancipatio*, *emancipatus*, *Gemelli*, *heres*, *hereditas*, *mater*, *Regnum*, *Rex*, *Senatus Conſultum*, *ſuus*, *tranſmiſſio*.

Firmiora ſunt quæ à iure cõmuni proueniunt, quàm quæ à iure ſpeciali, ſeu priuilegio proficiſcuntur, datis paribus terminis, ſecùs aliàs D. 2. n. 11. & D. 6. n. 14. 47. & 48.

Fœmina minor ſub cura agens, an ab ea iure communi per matrimonij contractum liberetur? affirmatiua ſententia ſuadetur, D. 1. à n. 7. Sed contraria tam in ea, quam in maſ-

culo

culo minore, vt verior retinetur, la tè què probatur ibi à n. 19. Pupillaris ætatis doli capax nubere poteſt, 1. 16. Et quòd per tale matrimonium à tutoris poteſtate liberetur, & in mariti manum tranſeat nonnulli exiſtimarunt n. 17. Quòd ſimùl ſub curatoris, & mariti poteſtate ſit, inconueniens non eſt, & quare? 1. 55. Minor, maiori nubens, ſub mariti cura eſt apud Britaños, Saxones, & Friſios, 1. 78. Minor, in Regno ſuccedens, etiam antequàm nubat Regni gubernaculum ſuſcipere apud nos poteſt, 3. 52. Quælibet regulariter adminiſtrationis, & iuriſdictionis incapax eſt 4. 5. Poteſt tamen illam exercere in conſequentiam ſucceſsionis, vel ex conſuetudine, aut Principis priuilegio, 4. 91. Etiam nupta verum Regni ad ſe delati dominium, & adminiſtrationem retinet, eiuſquè maritus dumtaxàt Rex eſt cog nomine, & dignitate, non etiam adminiſtratione, niſi ab ea mãdatũ habeat, 4. 15. An pulchrior ſit à Deo condita, quàm vir, aut vice verſa? ibi n. 65. 66. & 67. Cætera vi. in verbo *mulier*.

Forma à lege præſcripta omninò ſeruari debet, aliàs actus corruit, etiã ſi legis ratio ceſſet, aut idem effectus ſequatur 21. 5. Non poteſt illi per partem renunciari 21. 7. Eius neglectio ita demùm irritum reddit actum, cùm principaliter forma ipſa à lege præſcribitur pro ſubſtantia; & omnimoda perfectione actus 21. 35. Si principaliter tendat ad certum finem, & effectũ conſequendum, qui per modum æquipollentem eodem modo habeatur, non minùs valet actus, quàm ſi ſpecificè forma ſeruata fuiſſet 21. 39. A lege introducta heredem nominatim inſtituendi, vel exheredandi, omitti poteſt ſi alio modo, quã per nominis proprij expreſsionem de perſona inſtituti, vel exheredati conſtet, & quare? 21. 42. Idem procedit in forma nominis legatarij exprimendi, n. 43. Quæ ex ſimplici legis, vel hominis diſpoſitione colligitur, & principaliter ad certum finem tendit, ſubſtantialis non eſt 21. 46. Si à iure introducta ſit in fauorem vnius partis, ita demùm per ipſam illi renunciari nequit, ſi merè ſubſtantialis ſit, magiſquè reſpiciat ius publicum, quàm priuatum, ſecùs ſi principaliter tẽdat ad certum finem, reſpicientem priuatam partis vtilitatem 21. 49. & 50.

Formoſitas, vel deformitas, nõ eſt cauſa ſucceſsionis in Regno, ſed ſobolis proximitas, & primogenituræ qualitas 4. 71.

Formoſus homo (Homero teſte) rarò inuenitur, qui ſimul ſit robuſtꝰ, ſed imbecillis, ac effœminatus 4. 67.

Fortunæ res committenda eſt, vbi non valet ingenium, teſte Baldo, 4. 78.

Franciſcus Auileſius notatur, dum putauit primo conductori rerum fiſcalium adiectionis à ſecundo factæ notificationem ad hoc faciendã eſſe, vt ille poſsit vincere licitationem, hoc eſt maiorem adiectionem facere 17. 40. poſt med. *verſ. Vnde cauendum*. Rurſus dum docuit, confitenti ſub qualitate diuidua, vel inuerſimili terminum à iudice aſsignandum eſſe ad qualitatem probandam, nec anteà executionem decernendam fore, licèt à nonnullis Regnicolis receptus fuerit, multiquè iudices eam praxim obſeruent, & contraria Granatenſis, & Hiſpalenſis Senatus refertur D. 24. à n. 59. ad 71.

P. Franciſcus Suarez plures requirens circunſtantias, quæ vix, aut rarò verificari poſſunt, ad præſumendum in populo ex actibus, etiam longo tempore continuatis, animum ſe obligandi, & conſuetudinem inducendi, refellitur 3. 46.

D. Franciſcus Carraſco pro comperto habens, vxorem etiam hodie apud nos poſſe ab initio paraphernalia bona ſibi reſeruare, idquè in dubio, ſi ea marito non tradiderit, feciſſe cenſeri, conuincitur 9. 36.

Fraudes, ac delicta vt vitentur, etiam

Digitized by Google

odioſa, & quæ alioquì ſtricti iuris ſunt extenſionem admittunt 3. 60.

Fraus, & dolus in dubio præſumi non debet 12. 41. Si in probatione teſtium præſumenda eſſet, numquàm talis probatio admitteretur contra iuris principia, 12. 42. Si ex eo foret præſumenda, quòd conductor à locatore, vel alio eius nomine conuentus, vt rem conductam ob lapſum conductionis tempus vacuam reddat, teſtibus tantùm reconductionem probat, multò magis præſumi deberet admiſſa ante temporis lapſum ſimili eius rei probatione, ad perpetuá rei memoriá, & quare? 12. 54. & 55. vi. Rursùs in verbis *cautela, confeſſio.*

G

GAbella, vi. in verbis *additio, adlectio, conductor iura gabellarum, leges Regiæ, locatio.*

Gemelli filij ſi Regi ſimùl naſcantur, naſcẽdi ordine ignorato, & promiſcuè ad Regnũ admittãtur, nulla apparet ratio cur alteri⁹ iã admiſsi fili⁹ repellẽdus ſit, vt frequẽtiùs interpretes voluere, D. 4. n. 46. Ille à pleriſquè in Regni ſucceſsione potior eſſe dicitur, qui Regni poſſeſſionem primus apprehẽderit, quorum ſententia conuincitur, 4. 74. cum 3. ſeqq. Cætera vide in verbis *Regnum, Rex.*

Generaliter, & indiſtinctè loquentia iura, generaliter, & abſque vlla diſtinctione accipiẽda ſunt, 2. 5.

Gl. verbo *pro nõ dato, verſ. Tu potes attentare, in l. 1. D. ſi quis in ius vocatus non ierit*, expenditur, & exorn. 26. 94. ad fin. Vltima *ad fin. in l. tale pactum* 40. §. *fin. D. de pact.* 4. 38. Verbo *datam, circa fin. verſ. Et quod dico, in l. item ſi eũ exceptione* 14. §. *hæc autem actio, D. quod met. cau.* 22. 36. Verbo *oneraſſe, verſ. Item qualiter, in l. quid ergo* 13. §. *pœna grauior, D. de his, qui not. infam.* & ſimilis gl. *vlt. in l. hodie* 13. *D. de pœn.* 15. 19. Verbo *docenti, in l. ſed & ſi quemcumque* 5. §. *vlt. D. ad l. Aquil.* 1. 43. Verbo *cõpellitur, verſ. Diſtinguitur ergo, iuncta gloſſ. verbo redderet, D. qui potior. in pign. hab.* 26. 33. Vltima *in l. ſi cùm dotem,* 22. *al.* 23. §. *transgrediamur, D. ſolu. matr.* & ſimilis verbo *teneantur, verſ. Nos fatemur, in l. neceſſarijs* 57. *D. de acq. hered.* 11. 48. Verbo *non extitiſſe, verſ. Et eſt argumentum in l. codicillis* 91. §. *inſtituto, D. de legat.* 2. improbatur cum cõmuni 15. 46. in fin. Vltima, *verſ. Et eſt ſecundùm hoc, in l. ex facto* 17. §. *fin. D. ad S.C. Trebell.* explicatur, & exorn. 16. 15. Verbo *iudicium, verſ. Prima placet, in l. 4. §. Iulianus, D. de aqua, & aqua plu. arc.* probatur, & exorn. 14. 43. *verſ. Contrariam.* Verbo *nõ habentes, in l. acta* 45. §. *contra indefenſos, D. de re iud.* expenditur aduerſùs eundem Accurſ. alibi, & exornatur 5. 25. Verbo *incertum, in l. certum* 6. *D. de confeſſis*, expenditur pro Bart. eius immemore, & doctrina exorn. 24. 27. cũ 2. ſeqq. Verbo *impetrabile, verſ. Et eſt ſimile, in l. 1. §. permittitur (al. §. planè) D. de aqua quotid. & aſti.* optimè intelligitur 16. 28. Prima *in fin. in l. ab executore* 4. *D. de appellat. & in l. ab executione* 5. *C. quor. appellat. non recip.* expenduntur, & exorn. 22. 5. Sed contraria eiuſdẽ Accurſij ſententia alibi magis probatur ibi, n. 36. Verbo *dentur, verſ. Et quod dicis, in Auth. ſi quas ruinas, C. de Sacroſ. Eccleſ.* expenditur, & exorn. 15. 28. Verbo *nullum, verſ. Quid autem in adulto, in l. penult. C. ſi aduerſ. rem. iud.* refellitur, & cõtraria eius ſentẽtia alibi magis probatur 5. 24. & 25. Verbo *ultraneã, verſ. Niſi fortè, in l. Imperialis* 23. §. *ſimiles, C. de nupt.* verbo *ad honores, verſ. Vel dic, in l. vni. C. de mulier. & in quo loco, lib.* 10. gloſſ. *fin in c. ſi ſeculi leges* 9. 12. *q.* 2. verbo *mulieret, in ſumma* 15. *q.* 3. & verbo *ſint remota*, ac verbo *cõſuetudinem, in c. dilecti* 4. *de arbitris*, pro eadem ſententia expenduntur, & exornantur 4. 90. Verbo *ſuſpicio, in Auth. ſed iam neceſſe, C. de donat. ante nupt.* expenditur 21. 13. & intelligitur, ac exornat.

ibi

Digitized by Google

ibi n. 73. Verbo *in liberos, in fin. in l. vni. C. de his, qui ante apert. tab.* defenditur cum magis communi aduerſus plures ab ea diſſentientes D. 11. n. 88. & ſeqq. Verbo *interrupta, in l. cùm notiſſimi 7. §. imò, C. de præſcript. 30. vel 40. ann.* expenditur, & exornat. 25. 60. Verbo *extendimus, verſ. Sed nos dicimus,* & gl. *vlt. in l. fin. C. eod. tit.* 26. 92. Prima *in l. diuerſis 8. C. qui potiores,* intelligit. & exornatur 21. 12. Verbo *ſuum robur, circa finem, verſ. Secùs ſi agat, in l. ſcripturas 11. C. eod. tit.* & ſimilis verbo *Authentica, verſ. In reali, in c. 2. de fide inſtrum.* expenduntur, & exornātur 21. 4. earum tamen ſententia refellitur ex veriore ac receptiore ſententia, ibi n. 34. Eadem gl. verbō *ſuum robur, ad med. verſ. Tu dic plenius,* & ſimilis gloſſ. 1. *circa fin. verſ. Vel dic quòd ſcripſit, in l. neque ſcriptura 6. C. de compenſat.* expēduntur, & exornantur 21. 70. poſt med. Verbo *preponi, in d. l. ſcripturas,* expenditur 21. 6. impugnatur tamē cum magis communi, ibi n. 48. Verbo *hypothecam, in l. aſſiduis 12. C. eod. tit.* refellitur cum magis communi 26. 34. cum ſeqq. Verbo *licèt anterioris, verſ. Tu dic tertiò, in d. l. aſſiduis,* & ſimilis verbo *creditoribus, ad fin. in §. fuerat, inſt. de act.* probantur, & exornantur 21. 68. poſt princip. Verbo *data, in d. l. aſſiduis,* expenditur, & exornatur 21. 12. & 69. Verbo *paſſionibus, verſ. Item eſt alius caſus, in l. vn. §. illo proculdubio, C. de rei vxor. act.* & penult. *in l. fin. C. ad l. Iul. de adulterijs,* pro eadem ſententia expēduntur, & exornantur D. 14. n. 22. 23. & 24. Vltima, *verſ. Sed excipiendo, in d. l. fin.* 14. 25. Verbo *dotalium, in l. ſi quis poſt hæc 9. C. de bonis proſcript.* expenditur 21. 12. & intelligitur, atquè exornatur ibi num. 72. Verb. *admonitus, in Auth. de hered. & falcid. §. ſi quis autem non implens, collat.* 1. expēditur, & remiſsiuè exornatur 23. 48. Verbo *tradere, verſ. Sed cùm hodie, in Auth. de non alienād. §. quod autem, verſ. Neque illud, collat.* 1. expenditur, intelligitur, & exornat. 15. 38. Verbo *meliorationum, in §. ſcire autem, eiuſdem Authentici;* & ſimilis verbo *emphyteuſeos, in §. adeò autem, inſt. de locat. & conduct.* 17. 79. Verbo *parentes, in Auth. vt hi qui obligatas ſe habere perhibent res minor. §. vt autem, collat.* 6. magis cū aliquibus probatur aduerſus alias gloſſas contrarias, frequentius receptas 11. 49. Verbo *per annum, in c. 1. §. Titius filios, ſi de feudo defuncti contentio ſit, in vſib. feud.* expenditur, & exornatur 16. 69. Verbo *non nouam, verſ. Vnde ſi Epiſcopus, in cap. præceptis, 12. diſt.* gl. *vlt. verſ. Et eſt hic argumentum, in c. 1. 24. q. 1.* & verbo *rem nouam, in c. quanſatis, 34. q. 1.* pro eadem ſententia expenduntur, & exornantur 15. 79. Verbo *regionibus, verſ. Item eſt hic argumentum, 16. diſt.* & verbo *allegans, verſ. Sed nō eſt ita,* & verbo *publicè promulgauerit, in c. 1. de poſtulat prelat.* 16. 60. Verbo *ſinguli, in fin. in c. Hadrianus, 63. diſt.* obiter intelligitur 4. 32. & latè exornatur 22. 23. circa fi. Verbo *iudicare, verſ. Sed temperatè poteſt, in c. ſicut alterius 39. 7. q. 1.* exornatur 1. 43. Prima, & ſecunda *in c. ad aures 7. de reb. Eccleſ.* 15. 54. Verbo *inueſtire, in c. 2. de feudis,* explicatur, & exorn. 15. 105. in fin. Vlt. *in c. tua fraternitas 4. de ſponſa duorum,* licèt communiter recepta, refellitur 21. 38. Vlt. *circa fi. verſ. Et alia ratio, in c. & ſi neceſſe 5. de donat. inter,* expenditur, & exornat. 22. 23. circa fin. Verbo *inhibentes, verſ. Itē non obſtat, in Clem. 1. de iure patronat.* 21. 37. Alias gloſſas textibus adiūctas vi. in indice locorum, & aliæ, quas cumulare longum eſſet, librum hunc percurrenti paſsim occurrent.

Gloſſæ dictum accipiendum eſt ſecundùm legem, quam allegat, 13. 41.

Grauare me dicitur omnis, qui me cogit actum facere, licèt damnum mihi non inferat 12. 60.

Gratificatio, ſiue libera electio in Principem, cuiuslibet ex gemellis, Regi incerto ordine naſcētibus, à pleriſque conceditur, quorū ſententia cōuincitur, ſiue ea concedatur patri, ſiue

ſiue Regni magnatibus, & principalium ciuitatū procuratoribus, Regnum ipſum repræſentantibus, D. 4. à n. 53. ad 58. Non eſt ei locus vbi de iure tertij tractatur, niſi in caſib⁹ à iure expreſsis, ibi n. 59.

Gregorius Lopez *in l. 3. gl. 4. in fin. tit. 15. parti. 2.* primo aſpectu non ſatis videtur eius legis mentem percepiſſe, ſed defenditur, vt ſaniorem ſenſum amplexus fuerit 3. 9. Vt cōtrarius notatur *in l. 7. gl. 5. verſ. Reſtat ergo, tit. 2. & in l. 8. gl. 4. tit. 29. parti. 3.* D. 9. n. 17. A contrarietate vindicatur, quam ſecum videtur cōtrahere *in l. 8. gloſſ. 1. tit. 3. & in l. 2. gloſſ. 2. tit. 22. parti. 3.* D. 24. à n. 63. & 66.

Gubernatores, aut dominos plures nō habere ſubditorum intereſt, 1. 8.

Guilielmi de Ludouicis ſingulare 65. librariorum, aut typographorum in curia corruptè ſcriptum eſt abſque negatione ante verbum *poſſum*, quæ neceſſariò ſupplenda eſt, vt legitimus authoris ſenſus conſtet, nec id eſſe nouum oſtenditur, 13. 4.

H

HAdriani *in 4. ſententiar.* locus expenditur pro interpretat. loci D. Thomæ, 19. 25.

Hereditas poſtquam adita eſt, nō propriè dicitur hereditas, ſed patrimonium heredis, 5. 40. Nondùm adita non trāſmittitur, etiam ſi ex ſubſtitutione delata ſit, 11. 2. & 3. Qua autem ratione valde difficile eſt, 11. 4. & ſeqq. maximè à n. 12. vbi varijs rationib⁹ omiſsis vera traditur. Delata cùm eſt, & non antè adiri ab herede poteſt, 11. 9. Ante aditionem tranſmitti nequit, nec vt acquiſita primo heredi, nec vt acquirēda per ſecundum ei ſuccedentem, 11. 12. Non niſi volenti, & animum ſuum quomodocumquè declaranti acquiri poteſt, 11. 13. Illis tantùm à lege defertur, qui vel à defuncto heredes ſcripti ſunt, vel ab inteſtato ad eius ſucceſsionem vocantur, 11. 15. Heredum heredibus delata non eſt, & ideò non poteſt per eos adiri 11. 16. Delatæ adeundæ ius perſonale eſt, quod ad alium regulariter non trāſit, ſed cum perſona extinguitur, & quid propriè ius perſonale ſit, qualiter què id nomen conueniat iuri adeundi? 11. 17. Iacens non datur vbi adeſt ſuus heres, propter dominij continuationem, quæ ipſo iure à morte patris fit in filium 11. 31. & 32. Defunctum repræſentat, ac pro domino eſt, vt & agere, & conueniri poſsit, ad alios què iuris effectus, 14. 58. Ex capite ſeu potentia ſuitatis an trāſmittatur vt quæſita, vel vt quærenda? refertur communis ſentētia, quòd trāſmittatur vt quærenda, ſed contraria, quòd vt quæſita potiùs trāſmittatur, vt verior retinetur 11. 35. & 36.

Heredes difficulter à tertijs poſſeſſoribus hereditaria bona auocant, & facilè ab ipſa hereditate iacente, 5. 42. Ex aſſe ſiue inſolidum inſtituti, ſiue liberi teſtatoris, ſiue extranei, etiam ſtāte lege Papia hereditatem ante apertas tabulas adire poterāt, quam tamen interim abſque aditione decedentes amittebant, fiſco ad eam admiſſo, 11. 91.

Heredi ſiue ſuo ſiue extraneo tēp⁹ 30. annorum ad deliberandum ſupereſſe exiſtimarunt plures, eò quòd tali iuri nō minori tempore præſcribatur, quorum ſentētia ſimpliciter accepta impugnatur, ac declaratur, 11. 54. & 55. Si terminus ad deliberandum à iudice præſtitutus ſit, an & quādo illo lapſo excludatur, vel pro adeunte habeatur ad inſtantiam ſubſtituti, vel creditorum, aut legatariorum, qualis què hic terminus eſſe poſsit à iudice, vel Principe cōceſſus 11. 56. Scripto ſi terminus ad deliberandum à iudice præfiniatur ad inſtantiam exheredati, illo lapſo ſtatim deliberare compellitur, aut omninò excluditur, & qualis hic terminus eſſe debeat, filio in prouincia degente, vel ab ea abſente? 11. 57.

Heredibus ſuis non minùs quàm ſibi contrahentes proſpicere velle cenſentur

Digitized by Google

ſentur 16. 29. ſiu: in verſ. *At adhùc dies ad med.*

Heredis verbũ regulariter omnes heredes in infinitũ cõplectitur 15. 23.

Heres in vniuerſum defuncti ius ſuccedit 11. 10. Heredis, primi teſtatoris eſt heres 11. 11. & de intellectu n. 23. Cum alijs inſtitutus, ſicùt portionem à ſe aditam ad ipſi⁹ heredes trãſmittit, ſic & ius accreſcendi ad eam, quod reale eſt 11. 22. Mediatus vel immediatus eius defuncti, qui ab altero inſtitutus heres eſt, ita demùm primi teſtatoris heres eſſe intelligitur, ſi quilibet adierit hereditatẽ eius, cui ſucceſſit 11. 23. Ex quorundam ſententia immediatum tantùm heredẽ repręſentat, non verò primum teſtatorẽ; ſed contrarium tanquàm verius defenditur 11. 24. Tranſmiſſarius filijfam. antequàm ſe hereditati paternæ immiſceret decedentis, ſi & ipſe decedat filij tantùm hereditate adita, cùm de paterna nihil dixiſſet; hanc etiam cum tranſmittendi beneficio ad proprios heredes tranſmittit; quod in alijs tranſmiſſionibus non ita facilè procedit, licèt idem receptum ſit, 11. 37. De paterna filij tranſmittentis hereditate aliquid amouens, vel per interpoſitã perſonã fraudulenter emẽs, patris creditoribus reſpondere cogendus eſt, & quare? cur què in hoc differat ab herede extranei? 11. 38. Si læſus ſit in eo, quòd intra legitimum tempus hereditatem non adiuit, & reſtitutionis in integrum beneficio, ſibi tanquam minore, vel etiam maiore ex iuſta cauſa competente, vſus non eſt, an & qualiter id beneficium ad heredem ſuum tranſferat? 11. 112. Cætera vi. in verbo *tranſmiſſio.*

Hieronymus Ceuall⁹ dum putat, poſſeſsionem cui conductor incumbit, nullius momenti eſſe, adeò què non poſſe illum, vt tertium poſſeſſorem cõſiderari, refellitur 19. 57. Rurſùs dum exiſtimat, conductorẽ non ex ſua perſona, ſed domini, cui⁹ nomine poſsidet, perſonali actione aduersùs dominum competente conueniri poſſe 19. 59. Dum à Parladorio diſcedere vult, ſibi ipſi iuxta verborum corticem contradicit, & in illius potiùs ſententiam incidit, 25. 28. Defenditur iuxta mentem, quæ verbis potior eſt, num. 29. Si quod verba ſonãt dicere voluiſſet, præter manifeſtam ſui ipſius cõtradictionem, rem prorsùs abſurdam diceret, & quare? 23. 30. Mens ei⁹ qualis fuerit, ex ipſius poſterioribus verbis deprehenditur, quomodò etiam intelligitur à Steph. Gratiano, 25. 31.

Hiſpana conſuetudo circa Reginã nubentem, quòd & ipſa; & maritus ſimùl Regnum adminiſtrẽt, an inducta fuerit ex duobus actibus longiſsimo tempore obſeruatis, quiid ita factum eſt? D. 4. n. 14. & 99.

Hypotheca reſoluitur ſolutione, aut ſatisfactione debiti, pro quo cõtracta eſt, 20. 10. Vt contrahatur, expreſſa partium conuentio iure deſideratur, 20. 25. Prælationem habet ex tempore, quod licet ex ſimplici chirographo, deſtituto ſolennitatibus *l. ſcripturas, C. qui potiores*, in tertij præiudicinm nõ probetur; at probatur rectè duobus teſtibus, de die, & tenore contractus deponentibus, & quare? 21. 53. Tacita à iure inducta pro dotis reſtitutione, eiusque prælatio nõ minùs locũ habet in dote promiſſa ab initio, poſteà què numerata poſt hypothecã pręſenti alij creditori conſtitutam, quã locũ habet expreſſa, & quare? 26. 36. Omnis tacita eãdẽ omninò vim, & poteſtatẽ habet, ac expreſſa, cui proindè, ſi poſterior ſit, præfertur 26. 37. Tacitæ priuilegium nedũ conceſſum eſt initio datæ doti pro ei⁹ reſtitutione, ſed etiã promiſſæ, cõpetẽs à tẽpore cõtracti matrimonij, vel ſubſecutæ promiſsionis; licèt numeratio poſteà emanauerit 26. 39. Vi. rurs⁹ in verb. *Actio hypothecaria, dos, chirographum, cõductor, creditor, executio, locatio, locator, pactum de non alienando, pignus, ſucceſſor ſingularis.*

I

Iacobus Reuardus, vt euaderet difficultatem §. *item inuiti, inſt. de curatorib.* putauit Tribonianum *ibi* ius antiquũ legis lætoriæ mira fraude, ſiue ipſius deceptione, inſcitia, aut negligẽtia pro nouo nobis obſtruſiſſe, ſed ipſius potiùs inſcitia vel temeritas notatur, ab eius què calumnia Tribonianus defenditur, D. 2. n. 15. 16. & 23.

Ignorans plerũquè ſuo iure priuatur, & ſine culpa punitur, quod ex cauſa fieri iure poteſt, 8. 40. Regulariter tamen culpam, aut negligentiã non admittit, nec damnum, aut pœnam patitur, 16. 65. An aduersùs eum præſcriptio currat, vi. in verb. *præſcriptio.* An & qualiter trãſmittat, vi. in verbis *heres, ſuus heres, tranſmiſſio.*

Ignorãtia facti alieni regulariter præſumitur, facti verò proprij nõęquè, niſi in quibuſdam caſibus, D. 8. n. 31. 45. 49. 50. & 51. Patrimonij proprij an præſumatur? ibi n. 46. & 48.

Illatio nõ rectè fit in ſeparatis de vno ab aliud 1. 38. & 76.

Impedimẽtum facti regulariter præſcriptionis curſui non officit, ſed locum tantùm facit reſtitutioni in integrum, iuris verò non poteſt obſtare pręſcriptioni actionis executiuæ, quin ſimùl obſtet præſcriptioni actionis ordinariæ, quæ maiorẽ vitam non habeat, 26. 52.

Impeditus non dicitur, nec vt talis cõtra ſe præſcriptionem euitat, qui impedimentũ facilẽ remouere potuit, & in eo fuit negligens, 9. 9.

Imperatores, ac Reges duo eodẽ tempore qualiter olim plerumquè fuerint? 4. 100. Leo, & Iuſtinianus, rerum Eccleſiaſticarum alienationem præcisè prohibuerunt, quacumque etiam cauſa, & ſolennitate intercedente: noluerũt tamen ita amplam interpretationem alienationis verbum accipere, vt ad omnes omninò contractus traheretur, per quos vtile dominium transfertur, ſed ad eos tãtùm, per quos in infinitum huiuſmodi translatio fit, & ideò permiſſerunt conceſsionem vſusfructus, & emphyteuſis vitalitiæ vſque ad tertiam generationem 15. 47. cũ duobus ſeqq.

Infans ſi in iudicio cõueniendus ſit, an ei curator a iudice dari poſsit, vel tutor tantùm, & qualiter? remiſsiuè, 2. 42. Patris fam. hereditatem ſibi velut ſuo delatam ad quoſcumque tranſmittit 11. 28. & 106. Si ei ſit delata hereditas à matre, vel alio ex linea materna, aut à penitùs extraneo, is què decedat ante illam ipſius nomine aditam per patrẽ, vel auum, aut proauum paternum, trãſmittit eam velùt aditam ad eundem patrem, auum, vel proauum, & quare? 11. 105. cum ſequenti. Eius nomine poteſt pater nominationem in emphyteuſi, vel alium actum filio vtilem facere 16. 42. Cætera vi. in verbis *ſuus heres, tranſmiſsio.*

Iniuriam nemini facit qui ſuo iure vtitur, D. 15. n. 7. & 24.

Inſtrumentum publicum rem inter contrahentes manifeſtam, & probationem (vt aiunt) probatam facit, D. 10. n. 67. & D. 25. n. 42. Irritatum ſi ſit, non cenſetur irritatus contractus in eo contentus, nec vice verſa, & quare? 10. 69. Locationis, ſecundo ſucceſsiuo conductori factũ, vim ſuam exerere nequit aduersùs primum, cum quo illud confectum non eſt, nec contractus celebratus 14. 3. Si à notario partibus lectum non ſit, poſſunt illæ iuſtam ignorantiam prætendere clauſularum valdè præiudicialium, ibidem contentarum, 20. 41. Vt executioni mãdetur iuxta varia ſtatuta ſic diſponentia, certũ debet eſſe, ac liquidum, maximè iure Regio Hiſpano, 24. 30. Etſi non exprimat certam quantitatem, ſed in genere tantùm damni vel intereſſe reſarctio in eo ſit promiſſa, præmiſſa tamẽ liquidatione executioni mãdari poteſt 24. 51. Conditionale ſimiliter liquidãdum eſt, ſiue eius conditio ſummariè verificanda, & probanda reo citato, antequàm executionis mandatũ decernatur

Digitized by Google

cernatur 24. 36. Cauſam in ipſo expreſſá cõtinere debet, vt executioni mãdari poſsit, etiã ſi clauſulã guarentigiã habeat, cõtra plures, & quare? 25. 7. Si velut falſum ciuiliter impugnetur, eius fidei detrahitur, donec legitimè comprobetur 25. 53. Priuatum longè diuerſam naturam quò ad executionẽ habet à publico, & ideò diuerſum in vno, quàm in alio ius conſtituitur 26. 44. Rurſùs vi. in verbo *ſcriptura*.

Interdictum Eccleſiaſticum non minùs decerni prohibetur pro condemnatione pecuniaria ex delicto deſcendente, quàm pro cauſa merè pecuniaria, ſeu ciuili, 5. 59.

Intereſſe pecuniarium dumtaxàt cõſideratur in adminiſtratione, & locatione bonorum Principis, vel Reipublicæ; quo ceſſante præualet æquitas, quæ dicta vt prim⁹ cõductor ſequeri, erga quẽ nulla datur affectio, pro pretij augmento ab hoc facto præferatur, D. 13. n. 36. & 37. & D. 17. n. 10. & 11. Quod procedit etiã in locatione prædiorum Eccleſiæ 13. 51. & ſeqq. Idem in locatione iurium fiſcalium, vel publicorum, & quare? 17. 12.

Interrogationes olim ad actorum inſtantiam primo, ac potiſsimo modo fiebant ad litem præparandam, idquè ad duplicem finem, ſecundo fiebant ad litis deciſionem, & ex reſponſione ad interrogationem vno vel altero modo factam diuerſimodè actio interrogatoria naſcebatur, & quæ in vſu eſſe deſierit Iuriſconſultorum ſeculo? 22. 13. cum tribus ſeqq.

Inuentarium bonorum à marito matrimonium contracturo in eius initio fieri valdè apud Hiſpanos vſitatum eſt, vt eius capitale poſtea cognoſcatur, 8. 54. Etiam conſtante matrimonio fieri à marito poteſt, dum tamen fiat iudicis authoritate citata vxore, vel eius defenſore, 8. 58. Illud conficiens, & in eo debita declarans, iurata ſua aſſertione hoc tantùm facit vt oſtendat, ſe illud ſolùm habere in bonis, quod debitis illis deductis ſupereſt, non vt ad ea ſoluenda ſub iuramento ſe obliget, 10. 18.

Ioannes Gutierrez taxatur dum putat, recognitionem chirographi factam à minore, etiã curatorem habente, ſufficere ad executionem contra ipſum decernendam, 23. 38.

Ioannes Parladorius ſimpliciter aſſerens, filiumfamilias iniuſſu patris non rectè executionem poſtulare, aut iudicium mouere; ac rurſùs præſcriptionem legis 63. Tauri non currere aduerſùs filiũfamilias dum in ſacris paternis eſt declaratur, 9. 20. & 26. Abſolutè, & generaliter docens, debitum vxori ex rebus non dotalibus, non rectè etiam hodie abſque eius conſenſu marito ſolui, exploditur, 9. 37. Dum negat priori cõductori Regiorum vectigalium ius prælationis pro adiectione quartæ partis ab altero facta, conuincitur, & eius rei praxis relata ab Andrea de Barulo, cuius ipſe non meminit, D. 17. nu. 7. & 38. Rurſùs dum docuit, à Volaño receptus, quocumque tempore iudicialis confeſsio emanauerit, etiam poſt litem conteſtatam, executiuum ex ea ius competere, 23. 75. Eius magna notatur audacia, & præſumpta authoritas in proſternendo communia Doctorum dogmata, duplex què in eum Alciati emblema expenditur, 23. 79. Dum Franciſcum Auileſium ſecutus docuit, confitenti ſub qualitate diuidua, vel inueriſimili, terminum eſſe aſsignandum ad qualitatem probandam, nec antea executionẽ decerni debere, ſimiliter refellitur, 24. 68. & 69.

Ioannis Imberti Rupellani eruditi Galli duplex locus, & Pariſienſis curiæ decretum refertur pro conductore, cui verbaliter prorogata eſt locatio, aduerſùs dominum, eum expellere contendentem, 12. 25.

Ioannis Matienzi conſideratio circa iuſtificationem legum Regiarum, de contractibus iuratis loquentium, refertur, ac remiſsiuè reijcitur, 10. 58.

D. Ioannes Baptiſta Valençuela, dum iudiciales actus ad conſuetudinem inducendã iuxta quãdã partitæ legẽ requirit, accipiẽdus eſt proùt eam D. Gregorius Lopez frequentiùs receptus intellexit, cùm videlicèt agitur de probanda eo modo conſuetudine, ſec⁹ aliàs

Digitized by Google

D. 5. n. 40.

Ipſo iure verbum idem plerumq; importat, quod ex noua iuris diſpoſitione, 11. 78.

Iudex ex officio curare tenetur, vt debitę in iudicio ſolẽnitates obſeruentur, ex quarum defectu iudicium ipſum fruſtratorium redderetur, 2. 50. Poteſt ex officio pupillum vel adultum, ſibi ad litem curatorem non petentem, ſed ſine eo agentem, à iudicio repellere, vel ad aduerſarij inſtantiam ipſum ad eum nominandum cogere, cõuentum verò non repellit ex officio, ſed tantùm ad actoris inſtantiam cogit, vt curatorem ad litem nominet, 2. 49. & 51. Inepte adſtringit reum ad id probandũ, quod probare neceſſe non habet, D. 12. n. 4. & D. 24. n. 71. Ex officio repellere poteſt agẽtem ſine actione, ſi id ſibi ex actis liquidò conſtet, 12. 38.

Iudicis officium, & ſi nõ verã, ac propriã obligationem ſupponat, ſaltẽ ſupponit quaſi obligationem, quam iudex præ oculis habere debet, 15. 25. Mandatum, vi. in verbo *mandatum*.

Iudicium redditur in inuitum, nec ex poteſtate rei cõuenti pendere debet, 2. 43. Cum pupillo vel adulto agitatum abſque tutoris vel curatoris interuẽtu, ſi illũ habeat, vel ſi eo careat, abſq; curatore in litem, in ipſius pupilli præiudicium nullum eſt, D. 2. n. 44. & D. 5. n. 24. Quid ſi cõtractum inter partes inducit, 5. 60. Quo agitur ad euacuandã dominum, ſimile eſt interdicto ne vis fiat ei, qui ſine vitio poſsidet, & quare? 12. 22. A litis conteſtatione exorditur 23. 63. Sortis, vi. in verbo *ſortis iudicium*.

Iura omnia, quæ iudicium cum minore agitatum, in ei⁹ præiudicium nõ tenere diſponũt, in eo tantùm vim ſtatuunt, quòd minor ſit is, aduerſ⁹ quẽ iudicium emanauit, non in eo an curatorẽ habuerit, nec ne, 5. 27. Ferè omnia, quæ de tranſmiſsione ſuorum heredum agunt, ita indiſtinctè, & generaliter loquũtur, vt de tranſmiſsione ad quoſcumque eorum heredes, etiam extraneos, intelligi poſsint, ac debeant, 11. 61. Speciales caſus continentia, tantùm abeſt vt regulã generalem in omnibus alijs caſib⁹ cõficiãt, quòd imò vltra expreſſos regulã in contrariam firmam reddunt, 13. 12. Biennium concedentia in chirographo confitenti, ſe mutuã pecuniã accepiſſe, quam non accepit, ad eius rei querelam proponendam, merum eius fauorem, & vtilitatem reſpexerunt, vt ſola allegatione eum tutum redderent, & contrarium probãdi onus in aduerſarium trãſferrent, nec debent in damnum verti, & qualiter id contingat? 25. 11. & 12. Rurſùs vide in verbis *leges*, *lex*.

Iura & actiones pertinent ad patrimonium, ſeu bona cuiuſque, 8. 47. Gabellarum, & ſimilia Principis vel Reipublicę, cùm perpetua ſint, ad inſtar immobilium habentur, & ſuper eis, velùt talibus, cenſus conſignatiuus imponi poteſt, 17. 13.

Iuramentum nõ eſt ſeruandum in tertij præiudicium, 5. 64. In cuius obſeruantia nullum eſt peccatum, omninò ſeruandum eſt, eoquè nomine taxatur Pater Mag. Baſilius Legionẽſis, 10. 64. A minore 25. an. in cõtractu à ſe celebrato interpoſitum, ipſum maiorẽ reddit, adeòq; à beneficio in integrum reſtitutionis excludit, 6. 56. Cõtractui accedens, actionẽ alioqui tẽporalẽ, quaſi lis cõteſtata eſſet, in 40. annos perpetuat, 10. 1. Siue iuramentum iudiciale ſit, ſiue etiam extraiudiciale, nõ quidẽ promiſſoriũ, aut cõfirmatorium, vt pleriq; voluere, ſed litis deciſoriũ dũtaxàt, quod nõ rectè ab aliquib⁹ ſimpliciter dicitur aſſertoriũ, *ibi*, n. 2. 3. 5. & 6. Promiſſoriũ cũ aſſertorio malè cõfundit Ant. Faber, 10. 5. In inuẽtario factũ, quo æs alienũ iurãtis exprimitur, an æquiualeat iuratæ promiſsioni ſoluendi debitũ declaratum? 10. 3. & 16. Litis cõteſtationis vim habere, ſiue in litis conteſtatæ locũ ſuccedere quod dicitur, in eo tantùm iuramento verificatur, per quod deciduntur controuerſiæ, ſiue id ſit iudiciale, ſiue extraiudiciale, quod voluntarium, aut conuentionale dicimus, D. 10. n. 7. Extraiudiciale non deciſorium, ſed promiſſoriũ, aut cõfirmatorium, actionem nõ perpetuat, & quare? 10. 9. Accipiendum eſt ſecundũ naturã act⁹, vel cõtract⁹ cui accedit, *ibidẽ*. Accedens promiſſioni

ſioni ſoluendi pecuniam,quã iurãs acceptã fatetur, ſequitur naturã,& conditionem ipſiꝰ promiſsionis,ſi ſcil. pecunia fuerit numerata,ſecùs ſi accedat iuramento ſoluendi eã, D.25.n.18. Aſſertorium dicitur omne illud,quod de re preſẽti,aut preterita interponitur, dũ ſub eo aliquid ſic eſſe,vel fuiſſe affirmatur ad veritatis declarationem,10.15. Id habet peculiare, vt formaliter, & expreſsè in quolibet actu præſtandũ ſit,nec vltra eum vires ſuas exerat per ſolã relationem,aut ſubauditionẽ, 10.17. Aſſertorium nõ deciſorium,nõ magis actionem perpetuat,quã promiſſorium,& cõfirmatorium,& quare? 10.19. Deciſorium tam iudiciale, quàm extraiudiciale,eſt etiã aſſertoriũ,nõ tamen vice verſa omne aſſertoriũ eſt deciſorium,10.20. Aſſertorium ſui natura tantùm fertur ad declarandã veritatem rei præſentis,vel præteritæ,in eo què differt à promiſſorio,&cõfirmatorio,quorũ proprium eſt,vt id,quod aſſeritur,in futurum verum fiat, 10.24. Operatur vt Eccleſiaſticꝰ quoq; iudex inter laicos cognitionẽ habeat 10.27. Aſſertorium nõ deciſorium,nõ cenſetur per leges Regias prohibitum in cõtractibꝰ apponi, nec ſub earũ ratione cõprehenditur,ſed aſſertorium deciſorium, nõ minꝰ quàm promiſſorium,& actꝰ omninò validi confirmatorium,ſiue potius corroboratorium,& quare? 10.19.& 40. In legibꝰ Regijs, illud apponi prohibentibꝰ in cõtractibꝰ aliàs validis,neceſſariò accipiendum eſt de iuramento, obligationis introducendæ, aut corroborandæ cauſa interpoſito, 10.42. Eius verbum ſimpliciter prolatum, omnes ſub ſe iuramenti ſpecies cõplectitur, 10.33. Cætera vi. in verb. *Eccleſiæ res, leges Regiæ, Princeps ſecularis, Reus conuentus.*

Iure id eſt ſeruãdũ licèt ſtatutũ expreſſè nõ ſit,quod veriſimiliter eſſet ſtatuẽdum,ſi de eo quæſitum fuiſſet, 4.38.

Iuris peritis ius, in quo verſantur, ignorare turpitudini adſcribitur 2.16.

Iuris determinatio vbi certa nõ eſt in aliquo caſu, ex ſimilibꝰ licet ſumere arg. ad idẽ in ſimili iudicãdũ 15.23. Antiqui correctio in dubio danda nõ eſt,D.5.n.9.D.17.n.36.&D.21.n.54.

Iuriſdictio temporalis in materia ſui natura ſpirituali poteſt quandoq; certis ex cauſis per R.Pontif. caſualiter exerceri, 4.83.

Ius canonicum in ſpirituali materia præualet,& in vtroq; foro ſeruandum eſt, 1.62. Ciuile,aut locorum lex municipalis,variandi, ac mutandi poteſtate gaudet, 6.58. Idẽ eſt de toto quòad totũ,quod de parte quòad partem, D.4.n.20.&D.12.n.66. Tranſmiſsionẽ hereditatis impediens,partim prudentum interpretatione,partim nouis imperatorum conſtitutionibus iuſtis aliquot de cauſis temperatũ eſt,11.25.

Ius alicui ſemel legitimè quæſitum, ampliꝰ ab eo inuito tolli nequit, 4.49. & D.16.n.52. Ad debitum hereditarium,ſola hereditatis aditione per heredẽ quæritur, 8.5. Accreſcendi in hereditate,non ratione perſonæ competit,vt accidit in legato vſusfructꝰ, ſed ratione portionis, cui portio deficiẽs velùt alluuio accreſcit, & eã ſequitur quocumquè ierit, 11.21. In feudis locũ nõ habet, 15.101. Reale,fundo impoſitũ, eius poſſeſſorem ſequitur, 13.46. Quòad actionem ordinariam tantùm, non etiam quòad executiuam regulariter,& quare? 14.38. Retrahendi rem ſemel alteri adiudicatam, odioſum eſt,& quare,qualiterq; a iure prælationis differat? 17.1.& 55. Non cõpetit niſi in caſibꝰ à iure expreſsis,nec Regijs legibus cautum eſt vt cõpetat in locàtione Regiorum vectigaliũ, *ibi* n.3.& 4. Exequendi, ex perſonali actione competens, decennij præſcriptione tollitur, 26.1. Agendi ex cõtractu,etiã in priuato inſtrumento cõtẽto,vel ſtatim cõpetit,ſi cõtractꝰ ſit purus,vel ex quo dies venerit,aut cõditio ſit impleta,ſi in diem, vel ſub cõditione, exindèq; eius præſcriptio currit, 26.4. Quod procedit in iure agẽdi ordinariè ex priuato inſtrumẽto, ſecꝰ quòad ius agẽdi executiuè, quia id nõ cõpetit,nec currit ante eiꝰ recognitionẽ,in quo differt à publico,ex quo ſi purũ ſit,ſtatim exequẽdi iꝰ cõpetit, & ad præſcriptionem currit, *ibi* n.27.&72.

Digitized by Google

LAicus in delictis mixti fori nõ rectè punitus à iudice Eccleſiaſtico, iterùm à ſuo ſeculari iudice cõdigna pœna puniri poteſt, 10.51. Ruſsùs vi. in verbo *Debitor laicus.*

Laudemium dño debetur ex alienatione rei emphyteuticæ ab emphiteuta facta, & an debeatur ex alienatione neceſſaria? remiſsiuè, 5.52.

Legatum, etiã nõ agnitum, ad heredes trãſmittitur, ſi eius dies iã ceſſerit, itaût ius ad illud cõpetens in pendenti nõ ſit; quod & in fideicõmiſſo vniuerſali procedit, 11.6.

Leges ciuiles prohibentes matrimonium pupillæ, vel adultę cum tutoris, vel curatoris filio, abrogatæ sũt per ius canonicum, 1.62. Fori, & ſtyli, vxorem ad cõmunia debita obligãtes quando lucris minimè renunciauit, apertè probatæ ſunt *in l. 53. & 60. Tau. l. 8. & 9. tit. 9. lib. 9. compil.* 2.78. Styli, an verè ac propriè leges ſint, ab eo editæ, qui authoritatẽ legis cõdendæ habuerit, adhùc nõ ſatis cõſtat, nihilq; aliud ſunt, quàm declaratio legũ fori, & ideò in eo tãtũ caſu locum habent, in quo & fori leges, 2.80. Fori, vt vim habeãt, de earum vſu, & obſeruantia in loco, vbi lis agitatur, cõſtare ex partis, cuia intereſt, probatione debet, idemq; in ſtyli legib⁹ contra D. Chriſtoph. de Paz, 2.81. & 82. Styli ſi quis forſan Princeps cõpilari iuſsit, nõ propterea de earum vſu teſtatur, & quare, ibi n. 83. Omnes noſtræ Hiſpaniæ ſanctiſsimæ ſunt, & prudentiſsimæ, 3.26. Iulia Miſcella, & Papia Poppea, dum matrimonio, & liberis fauerunt, paſsim per alias leges iuris communis probatæ ſunt, & ſolùm quoad cœlibum pœnas infirmatæ, 7.15. & 16. Quæcumque ex rationis identitate regulariter extendũtur ad alium caſum, ſiue poti⁹ illum ſub ratione ipſa cõprehendunt, 7.21. & ſeqq & D. 10. n. 38. & 39. de quo lati⁹ vi. verbo *lex*. Generales, vel particulares, tẽporali præſcriptione debitum excludentes, non obſtãte mala fide debitoris, velùt peccati nutritiuæ ipſo iure nullæ ſunt, & in neutro foro ſeruãdę, 8.11. Sec⁹ ſi ſolutioni debiti certas metas præſtituãt, quia intelligendæ ſunt data bona fide debitoris, & Michael Ziphõtanus cõtrarium exiſtimãs taxatur, 8.12. & 13. Regiæ, iuramenta in cõtractib⁹ aliàs validis apponi prohibentes, latè declarantur, 10.21. cum ſeqq. An generaliter procedãt in omni iuramento ad debitum pertinente, nõ tantùm promiſſorio, aut actus omninò validi cõfirmatorio, ſiue corroboratorio, ſed etiã in aſſertorio, articulus eſt cõtrouerſus, qui ad partes diſputatur, 10.22. cum ſeqq. Dumtaxàt loqui videntur in iuramento promiſſorio, & cõfirmatorio ſeu corroboratorio, in quam rem earum verba expenduntur, 10.23. Ea ratione potiſsimùm nituntur, quòd iuramenta in contractibus alias validis nõ ob aliã cauſam cenſeantur apponi, quã vt Regia fraudetur iuriſdictio, quod & alijs Regijs legibus acriter eſt inhibitũ, ex eaq; ratione illas ab iniuſtitia, de qua ab aliquib⁹ argui ſolẽt, plures tuentur, D. 10. n. 26. 28. & 56. Quòd in aſſertorio quoquè iuramẽto loquãtur, nõnulli Regnicolæ affirmarũt, 10.30. Nõ tãtũ illæ nitũtur ratione tuẽdi ſecularem iuriſdictionẽ, ſed & vitãdi ſeculariũ ſubditorũ periuria, aliaq; dãna tã ſpiritualia, quã temporalia, 10.34. Locum etiam habent in iuramento aſſertorio deciſorio, nõ verò in aſſertorio nõ deciſorio, atq; ita contrariæ ſententiæ cõciliãtur, 10.37. Rouerà nõ irritãt ſimpliciter cõtract⁹ iuratos, nec obligationes ſimpliciter, ſed deſcendẽtes ex inſtrumẽtis ipſis, in quib⁹ iuramenta ſunt appoſita, vt ex ipſarum legũ verbis deducitur 10.65. & 66. Aliæ Regiæ, vectigalia, & ſimilia iura primo cõductori addicta ex ſecũda, ac perfecta licitatione, applicantes ſecundo facienti quartæ partis adiectionẽ, nõ excludũt prælationẽ primi pro eodẽ augmẽto, 17.36. Iuris cõmunis, exceptionẽ non numeratæ pecuniæ

post

Digitized by Google

poſt bienniū excludentes, de ea tātū exceptione loquuntur, quæ per modū querelæ proponi potuit, onere probādi in creditorē trāslato, nō de except. in factū, ex defectu veræ numerationis competente; diuerſi què effectus ex opinionum contrarietate recenſentur, 25.13.& 14.

Legis Iuliæ, & Papiæ de caducis caput in multis deficiebat non ſatis liberis proſpiciens, 11. 90. Licèt ſtrictè in teſtamentaria ſucceſsione loqueretur, & in legitima dignū fuit correctione, & quare? 11.96.

Legislator in dubio præſumendus nō eſt, ſe in continēti corrigere velle, 2.58. Nec vno verbo totā iuris cōmunis obſeruationē ſubuertere velle 5.9.

Legitima filij quanta ſit, vtroque iure inſpecto, remiſsiuè? & nō eſt quota hereditatis, ſed bonorum, quæ illi tolli, vel imminui nulla ratione poteſt, adeòque etiam non agnita ad quoſcumque filij heredes tranſmittitur, licèt ſuus non ſit, contra nonnullos, idemquè in legitimæ ſupplemento, cōtra aliquos quoque, & in quarta filij adrogati, 11.79.

Legitimatio filiorū illegitimorū quòad tēporalē etiā ſucceſsionē fieri à R.P. poteſt inter Principes ſuperiorē nō recognoſcētes, ſecùs aliàs, niſi ſibi ſint ſubditi ratione temporalis iuriſdictionis, & adſaltē indirectè permittatur per diſpēſationē in radice matrimonij irriti? 4.83.& 84.

Lex Lætoria, vel (vt alij legūt) lectoria inuitis adoleſcētibus curatores dari regulariter prohibebat, nequè fuit abrogata, vt Reuard' putat Marci Antonini conſtitutione, & à Triboniano per incuriā innouata in §. *item inuiti inſt. de curator.* ſed in alijs quoq; iuris locis nō obſcurè ſupponitur, D.2.n.15.16.& 17. Illud ſanxit, vt & minoribus ſanæ mentis ex cauſis allegatis, & probatis omninò curatores darentur, extra eas verò nō niſi volētibus, 2.25. Parū eſſe in vſu cœpit, quia rarò aut nūquā adoleſcētes, qui ſanæ mētis eſsēt, curatores petebāt, etiā ſi id ſibi vtiliſsimū eſſe iudicaret, ne ipſorū exiſtimatio ſigillaretur, 2.26. Duodecim tabularū furioſis tantùm, & prodigis, ſiue minoribus, ſiue maiorib' curatores dari cōſtituit, adeòq; minoribus ſanæ mentis illi dari non cōſueuerunt ante legem lætoriā, 2.24. Regia, & Imperij dicta eſt, quæ de Regno, & Imperio in vnum Principem trāſferendo à populo Romano lata fuit 14.28. Gothica, cuius meminit Palac. Rube', minùs rectè negatur à D. Lud. Molin. nec citatur à ſāpientiſsimo Rege Alphonſo X. ad probandā Regni indiuiduitatē per electionē, vt idē Molina cēſuit, ſed per ſucceſsionē tātū, & quare? 4.30.& 31. Omnis maximā fiduciā habet de paterno iudicio in fauorē filiorū 2.22. Noua ita ſēper accipiēda eſt, vt quicquā vltra ius cōmune operetur, 5.3. Antiquæ declaratoria, in his tātū caſib' valet, in quib' interpretatæ legi loc' eſt, 5.7. Vbi aliquid nō exprimit, nec voluiſſe cenſetur, 5.27. Cōmunis, vel municipalis cùm ſimpliciter diſponit ſuper adulta ætate, fingēdo adultum in aliquo caſu maiorem, & cōtractum ab eo celebratū firmū, & irreuocabilē, reſtitutionis in integrū beneficium excludit, 6.55. Cū principaliter diſponit limitādo ætatē 25. ān. ad aliā minorē, puta 18. vel 20. quā pro legitima, & perfecta haberi vult vel generaliter, vel ad certum effectū, reſtitutionis in integrū beneficiū ſimiliter excludit, & permittere indiſtinctè cenſetur alienationē bonorū immobiliū, & quare? 6.57.& 58. Cùm procedit ſimpliciter permittēdo actū, vel cōtractū minoris 25. ān. poſt certā ætatē, puta 18. aut 20. ann. nec vlteri' diſponit, & ſi act' vel cōtract' à minore in illa ætate geſtus ipſo iure valeat, poteſt tamē reſcindi per in integrū reſtitutionis beneficiū, 6.59. Cū ita procedit, actū vel contractum ſimpliciter permittēs, facultatem minori præbet validè mero iure contrahendi, adeòq; etiā immobilia abſq; cauſæ cognitione, & iudicis decreto alienādi, & in iudicio legitimè cōparēdi abſq; actorū nullitate, licèt ōnia reſtitutioni ſubjaceāt, 6.60. Quæ vnū ſupponit, & aliud diſponit, neceſſariò exigit vt verificetur ſup-

Digitized by Google

ſuppoſitum, ad hoc vt locũ habeat diſpoſitum, 7. 3. Fauorabilis maximè ob publicam vtilitatem, minimè reſtringenda eſt, ſed amplianda potiùs, & interpretatione adiuuanda, 7. 11. In vno caſu ex certa ratione quicquam ſtatuens, nõ tam extendi dicitur ad alium, in quo eadem, vel maior ratio militat, quã eum comprehendere, 7. 21. Nedũ cùm vltra ius commune quicquam ſtatuit, ſed etiam cùm iuris cõmunis correctoria eſt, aut ab eo exorbitans, vel pœnalis 7. 22. cum tribus ſeqq. Correctoria vel exorbitans ex ratione non expreſſa, ſed præſumpta tantùm, quàm ſolã reddi poſſe euidens non ſit, minimè extẽdi poteſt ad caſus ſimiles, in quibus non eadem, ſed ſimilis ratio vigeat 7. 44. Exorbitans fauore certarum perſonarum, & ſi ex rationis identitate extendatur ad caſus eandem rationem habentes, nunquã tamen extenditur ad alias perſonas, in quibus eadem etiam ratio vigeat, niſi ſaltem ſub larga verbi ſignificatione comprehẽdantur 7. 45. Idem eſt in lege exorbitanti odio certarum perſonarum, quæ ex rationis identitate ſimiliter extenditur ad alios, qui per iuris fictionem eandem perſonam ſubeunt, vt heredes, & eius rei exemplum 7. 46. Poſt certum tempus debiti ſolutionem præſumens, præſcriptionem ſimùl inducit 8. 18. Non eſt impoſita verbis, ſed rebus 8. 24. Noua generaliter loquẽs, nõ corrigit caſus ſpeciales legis antiquæ D. 9. n. 18. D. 12. n. 86. & D. 14. n. 56. Correctoria iuris antiqui, in promiſſorio, aut confirmatorio iuramento loquẽs, non habet locum in aſſertorio, & vice verſa 10. 25. Ob actus, vel negotij qualitatem, & circunſtantias præſumere quandoquè ſolet falſitatem, vel fraudẽ 12. 73. Statuere rectè poteſt vt per ſcripturam potiùs quàm per teſtes probatio fiat, ſi circa horũ productionem quicquã falſitatis, vel fraudis iuſtè ſuſpicetur 12. 74. Specialiter aliquid in certo caſu conſtituens, id in alijs negare videtur 13. 32. Secularis Principis, licet Eccleſiæ fauorabilis, ex poteſtatis tamen defectu nulla eſt, 15. 41. Si aliquot menſium ſpacium præfiniat ad legitimũ actum inſpecta natura ipſa, menſes intelligit lunares 18. 24. Accipere interpretationẽ debet ex natura tituli, ſub quo ſita eſt, 19. 3. Si dubia ſit, nec ſatis dignoſci poſsit an in terminis tituli ſeu rubricæ loquatur, tunc demùm tantùm, & non alias recurrendum eſt ad ipſius tituli naturam 19. 6. Statuere poteſt, ad actus vel cõtractus naturam id pertinere, quod inter contrahentes, paciſci aſſuetum eſt, ac velùt tale præſtari actione ex eodem contractu, & eius rei exẽplum D. 20. num. 28. & 29. Poteſt etiam conſtituere, bonorum obligationem ſimpliciter factam tam bona præſentia, quàm futura complecti, quoniam id ita inter contrahentes paciſci frequentiſsimũ fuit, 20. 30. Non minùs quàm pactũ efficere ſimiliter potuit, quòd ſi creditor, qui duos vel plures fideiuſſores habet, vnum ex his tantũ cõueniat, nec ab eo ſolidum conſequi poſsit, ceteri pro reliquo conueniri valeat, 20. 31. Quæ affirmatiuè aliquid diſponit, ſiue præcipiendo, ſiue permittendo, ſi nõ ſimpliciter ita diſponat, ſed vlteriùs progrediatur, actum aliter factum annullando, formam inducit ſubſtantialem, cui per modum æquipollentẽ non ſatisfit, 21. 36. Si prohibitoria ſit, & prohibitio perpetuã cauſam habeat, etiam ſi deſit clauſula annullatiua, ſiue (vt vocant) decreti irritantis, actum in contrarium factũ nullũ reddit; quod non æquè procedit in canonib⁹ matrimoniũ prohibentibus, 21. 37. & 38. Rurſùs vi. in verbo *ſtatutum*.

Libellus vſque ad litis conteſtationẽ, non etiam poſt emendari, vel mutari poteſt, nedùm in ſingularibus iudicijs, ſed & in vniuerſalibus, vel generalibus ex veriore, ac receptiore

Digitized by Google

tiore ſentẽtia, D 23. n. 71. & 72. Solenis offeréd' eſt in ordinarijs iudicijs 26. 83. Ei' oblatio etiã in ordinarijs iudicijs nõ ſufficit ad pręſcriptionis interruptionẽ, niſi ſequatur conuentio, ſeu citatio alterius partis, multòque minùs in executiuis, & quare? 26. 84. & 85. Altera parte præſente in iudicio facta, ſufficit ad pręſcriptionem interrumpendã tam in iudicijs ſummarijs, & executiuis, quàm in ordinarijs 26. 87.

Liber rationũ, certam debiti cauſam non continens, ſcribenti non præiudicat, ſi aliundè de debito nõ appareat 21. 16. Quod procedit vbi ſimplicem debiti confeſsionẽ continet, abſque vlla cauſæ expreſsione, ſecùs ſi etiã generaliter ad mutuas dati, & accepti rationes referatur, vel ſi talis liber rationum, aut quæcũq; alia priuata ſcriptura, cauſa carẽs, ſolẽniter in iudicio recognoſcatur, 21. 76. cum2. ſeqq.

Liberatio generalis (vulgò *finiquito*) per verba vniuerſalia, & prægnantia ab vno alteri facta, putà omniũ rerũ, quas liberatus liberanti quacumque ex cauſa debuiſſet, à debitis etiam ignoratis debitorem regulariter tutum reddit, 8. 3. Neque tantùm à debitis ſimilibus ei, de quo principaliter agebatur, ſed etiam longè maioribus, 8. 4. Non tamen extenditur ad debitũ ex cauſa hereditaria, à liberãte ignorata ibi n. 5. Quantumcumquè generalis, nihil operatur quòad ignorata, vel incognita, & multò min' quòad debita nondùm liberanti quæſita, 8. 6. Ipſo iure contingit per debiti ſolutionem, aut realem conſignationem, 23. 65.

Liberè verbũ *in c. 2. de feudis*, quid importet? 15. 83. & 85. Vbi quòd liberum arbitrium alicui cõmiſſum, ad ius alienum lædendum non pertineat.

Liberi ex linea materna deſcendẽtes, vel etiam ex paterna, ſed extra parentũ familiam conſtituti, vt emancipati. vel non cõſtituti extra familiam, ſed à patre præceſsi, ſui heredes parentibus non ſunt, hereditatem tamẽ ex capite ſanguinis trãſmittunt, nõ ad quoslibet heredẽs, ſed ad alios ipſorũ deſcẽdentes, D. 11. n. 85. & 86. Vi. etiam in verbis *filius*, *heres*, *tranſmiſſio*.

Liberorum, ac filiorũ appellatio propriè refertur ad legitimos, & naturales, ſiue ex legitimo matrimonio ſuſceptos, 1. 21.

Libertas quid ſit? 12. 58. Dominorũ, res ſuas cui velint locandi, non aliter eis auferenda eſt, quàm per pactum ſolenne, ſiue in ſcriptis publicè celebratum, & quare? 12. 61. Quemadmodùm domino reſtringi non poteſt res ſuas cui velit locandi, niſi per pactum in ſcriptis ſolẽniter celebratũ, ſic nec ſecundo conductori tollenda eſt, vtendi ad libitum re conducta pro tempore ſuæ cõductionis, & quare? 12. 65. Naturali æquitati, & rationi adeò conueniens eſt, vt nulla alia naturalis ratio ei regulariter præualeat, contra Ruginelum, 13. 35.

Licèt dictio, & ſimiles, ſiũ natura implicant caſum dubitabiliorẽ in ſenſu directo, & minùs dubitabilem in ſenſu contrario, 11. 100.

Limitata cauſa limitatũ producit effectum, 15. 6.

Limitatio regulæ debet eſſe de ipſa regula, ſiue ad eam pertinere, 19. 8. Vi. etiam in verbo *exceptio*.

Liquidatio rei illiquidæ, in ſententia vel inſtrumento exequibili contẽtæ, non rectè fit in progreſſu executionis iam decretæ, ac inceptę, etiam ante ipſam realẽ executionem, ſiue pignorum venditionem, vel addictionem, vt plures falsò exiſtimarunt, id Bartolo imponẽtes, 24. 33. Fieri tamen poteſt in pręambulo decernendæ executionis, quod Bart. executionẽ vocat, atque ita multò veri' intelligitur à Baldo, & cæteris frequẽtiùs, 24. 34. Si tamẽ facta ſit in diſcurſu executionis ante addictionis ſententiam, & realem executionem, non eſt ipſa executio retractanda, ob appellationem eo prætextu interpoſitam,

poſitam, quòd liquidatio non præceſsit executionis mandatum, 24. 35.

Lis, quæ de facto magis, quàm de iure procedit, vel friuolam, & apertè iuri repugnantem defenſionem habet, non meretur litis nomen, vt eſ fiat accumulatio alterius litis veræ, & legitimæ, 13. 11. Nulla eſſe poteſt, vbi ceſſat alterius partis contradictio, 23. 59. Si conteſtata ſit ſuper actione ordinaria, non licet actori inuita altera parte ad executiuam progredi, & ſi expenſas refundere ſit parat⁹, ſecùs ſi nõdùm fuerit conteſtata, quomodò contrariæ ſententiæ conciliantur, 12. 70.

Lites duæ vbi ad idem tendunt, accumulationi actorum regulariter locus eſt, 12. 10.

Litigioſi vitium ſemel contractum, etiam ob litem ab alio de dominio motam, mihi ex alia cauſa ac perſonali actione ad eandem rem agenti proficere poteſt, 14. 42. An ex alienatione facta lite pendente ſuper actione perſonali ad rem ipſam alienatã, inducatur ad effectum, vt poſsit in tertiũ actio, & executio dirigi? 14. 43. An etiã inducatur ex bonorũ alienatione, in fraudem paratæ executionis facta, cũ actione perſonali ad quantitatem agitur? 14. 44. ſiue in verſ. *Dixi, ac repetij.* Vi. etiam in verbo *executio.*

Litis conteſtatio aliquando deſideratur ad præſcriptionem interrumpendam, & quid iure Regio? 26. 88. Eius vim in executiuis, & ſummarijs obtinet primus actus repugnans, & cõtradicens, qui cauſæ merita concernat, puta rei oppoſitio, aut qui poſt litis conteſtationẽ ſequi ſolet, vt dilatio ad probãdum, 26. 89.

Locatio non minùs per teſtes, quàm per ſcripturam probatur, 12. 11. Ad longum tempus à Republica vel Eccleſia facta, nõ minùs quàm vitalitia renouationis æquitatem habet, 13. 24. Idem in prædijs priuatis eo ſaltem caſu locum obtinebit, quo conſtet, conductorem ad longum tempus rem ſic cõductam omninò melioraſſe, nã pro ſequenti tempore relocationem impetrabit ſaltèm pro penſione ab altero oblata, quomodò intelliguntur nõnulli DD. ſimpliciter loquentes, 13. 25. Facta à priuato in quo differat ab ea, quæ fit à Principe vel Republica? 13. 34. & ſeqq. Prædiorum priuatorum ſi ea lege facta ſit, vt ipſi domino ſint pro pẽſione obligata, in neceſſariam conſequẽtiam videtur in conductorem vtile dominium tranſlatum, vt talis pactio ſuſtineatur, abſq; prælationis tamen iure, quod conductori prædiorum publicorum competeret, & quare? 13. 49. & 50. Regiorum iurium, vel redituum ex ſecunda addictione facta, cenſetur iuxta diſpoſitionem legum Regiarum facta ſub reſolutiua quadã conditione, ſi alius intra tẽpus per eas præfinitum quartæ partis adiectionem (vulgò *la puja del quarto*) non fecerit, 17. 18. Valdè ſimilis eſt venditioni, & conductio emptioni, ijſdemquè iuris regulis conſiſtit, 17. 20. & 21. Operarum, ſi duobus ſimùl facta ſit, hoc eſt in idem tempus collata, cur priori conductori priùs ſatisfaciendum ſit? 19. 32. Domus, vel fundi ſi duobus pro eodem tempore facta ſit, & neuter in eius poſſeſsionem inductus, prim⁹ præfertur, 19. 33. Idem ſi ſecundus conductor tantùm in poſſeſsionem fuerit inductus, qui ab ea iam ceciderit, & cum primo ad ipſam à domino petendam concurrat, & quare? 19. 34. in fin. & n. 35. Ad vitam tantùm, non etiam ad longum, vel longiſsimum tempus iure noſtro Regio, ex nõnullorum Regnicolarum ſententia, ius habet perpetuæ locationis, vtile dominium in conductorem transferens; ſed contrarium tanquàm verius defenditur, 19. 41. & 42. Ad longum tempus, locationi perpetuæ æquiparatur, ſub eoquè nomine ſaltèm latè includi poteſt, D. 15. n. 46. & D. 19. n. 44.

Digitized by Google

n.44. Vbi cõtracta eſt adiecta pignoris cõuentione, qui prior de pignore, ſiue hypotheca conuenerit, alteri præferendus eſt, qui primò in rei locatæ poſſeſsionem inductus fuerit, 20. 1. & ſeqq.

Locator locatione finita poteſt pro libito alteri cuicumque rem locare, neque ad eam relocandam primo cõductori pro pretio ab altero oblato regulariter cogitur, niſi ſe per ſcripturã ad hoc adſtrinxerit, D.12.n.2.cum ſeqq.&D.15.n.8.& 27.In dubio præſumend⁹ nõ eſt, vt nec alter cõtrahẽs, per pactũ cõtractui appoſitum inutilem eum reddere velle, 13.50. Qui pro ſecuritate rei locatę rem ipſam hypothecæ ſupponit, ſi eam alteri locet, & tradat, an ſatisfaciat ſoluendo intereſſe primo conductori? 20. 5. & latiùs a n. 16. Ipſe, aut vniuerſalis eius ſucceſſor tenetur ad intereſſe conductori, qui à ſingulari ſucceſſore rei locatæ ea vti impeditur, 20. 11. Rurſus vi. in verbis. *Conductor, dominus, Luci⁹ Matthæus, ratio excludendi, ratio præferendi, ſucceſſor ſingularis.*

Loci verbum generale eſt ad cuiuſcũque generis loca, vel prædia, tam ſcilic. ruſtica, quàm vrbana, 13. 5. Niſi ſubiecta materia, quæ ad ſola oppida, vel territoria referatur, prædiorum comprehenſionem excludat, 13.6.

Luci⁹ Matthæus de Apizella, & Mauricius Apizella taxãtur docentes, primum inquilinum, vel colonum relocationem ſibi pro ſequenti tẽpore factã eſſe cõtendentem, nõ aliàs cõtra ſecundum, ſcripturã habentem, admittendum fore, quã ſi talem locationem per quinque ſaltem teſtes probauerit, 12. 70.

Lucra conſtante matrimonio quęſita, viri, & vxoris apud nos communia ſunt, 2.61. Eorum nomine veniunt etiam fructus quorumcumque bonorum mariti vel vxoris, qui iure noſtro Regio vtriuſque coniugis ſimiliter communes ſunt, 2. 67.

Ludouicus Gozadinus, & alij, ita demum admittentes, etiam re nõ integra locum eſſe iuri petendi renouationem, ſi nulla detur negligentia nõ petentis, declarãtur, 16. 67.

Luſitaniæ, ac Britaniæ ſtatuta referuntur, minores coniugatos à curatorum poteſtate liberantia, D. 1. nu. 18. & 77. Ordinatio refertur, admittens heredem ſcriptum emphyteutæ non nominantis, quaſi ab eo nominatus eſſet, quæ velùt exorbitans meritò ab eius interpretibus reſtringitur, 16. 40. Nonnullæ aliæ explicantur, & exornantur *in indice locorum, ad fin.*

M

MAgiſtratus, & alios ad prouinciæ, vel Regni gubernaculum aſſumptos an inconueniens ſit, vxores ſuas ſecum ducere? 4.7. & 94. vbi affirmatiuè cõcluditur ſub quodam temperamento.

Maioratus poſſeſſori ſi duo filij ſimũl naſcantur nõ eodem impetu, quod impoſsibile eſt, ſed ita velociter, vt diſcerni nequeat quis prior natus fuerit, ambo pro vitæ ſuæ tempore in eodem maioratu ſuccedũt, & poſt eam indiuiſus ille defertur ad ipſorum primogenitum, 4. 22. Quod & ſi iure communi controuerſum ſit, apud nos tamen lege definitum eſt, ibid. In eo diſpoſita legitimum argumentum non præbent ad Regnum, vel Regale feudum, & quare? 4. 25. Illius inſtitutio, & ſuccedendi forma apud nos originem immediatam *duxit à l. 2. tit. 15. parti. 2.* ibi *n. 27.* & mediatam à *lege Gothica, n. 35.* Poſſeſſor, & ſi nõ poſsit eius res voluntariè alienare, poteſt tamen ex cauſa neceſſaria ad ſatisfaciendum fundatoris debitis anteà cõtractis, vel ad quæ aliàs ipſo iure tenetur, 5. 50. Si electiuus ille ſit, ſiue ex electione, aut nominatione deferendus, ea nõ facta ſuccedit primogenitus, 16. 45. circa finem, verſ. *Nam ex eadem ratione.*

Ma

Digitized by Google

Malis ex duobus in dubio minimum eligendum eſt, 4. 51.

Mandatum morte mandatarij re integra expirat, 16. 43. In dubio non præſumitur, niſi probetur, 24. 52. Sui natura formam inducit ſpecificè obſeruandam, quæ tamen ſi certum finem, & effectum reſpiciat, qui alio modo ſequatur, per eum modum illi ſatisfactum erit 21. 39. Iudicis de recognoſcendo, præparatorium eſt ad executionem, ad quam per illud deuenitur, 22. 4. De recognoſcendo, neque ſententiæ diffinitiuæ vim habet, neq; grauamen cõtinet irreparabile, & quare? 22. 9. De declarando ante litis greſſum ad partis inſtantiã factum, appellationem ſuſpenſiuam nõ admittit, 22. 7. & 31. De exequendo, aliam poſt ſe ſententiam expectat, vel addictionis, vel abſolutoriam in eodem iudicio executiuo, 22. 33. De exequendo, eſt pars executionis, & ideò idem de eo, quod de ipſa executione iudicãdum eſt, 22. 35.

Marcus Antoninus Philoſophus, qui & Aurelius dictus eſt, conſtitutione ſua effecit, vt adulti omnes, nullis redditis cauſis, abſque vlla honoris ſui iactura curatores acciperent, non tamen inuiti (vt putauit Rouardus) ſed volentes, 1. 27. & 54.

Marcus Antonius Bauerius, & nonnulli alij DD. malè citãtur pro extenſione *l. nam & poſtea 9. §. ſi is, qui temporali, D. de iureiur.* vt procedat etiam in iuramento extraiudiciali promiſſorio, cùm loquantur tãtùm in iuramento à parte parti delato, 10. 14.

Marit⁹ bonorum dotalium vxoris nedùm adminiſtrationem, ſed & dominium habere dicitur, 1. 3. Bonorum tãtùm vxoris paraphernaliũ, quæ ipſi marito tradita ſunt, iure cõmuni adminiſtrationem habet, iure verò Regio Caſtellæ, etiam paraphernalium, quæ ſibi tradita non fuerunt D. 1. nu. 4. D. 4. nu. 13. & D. 9. nu. 27. Si ſit minor 25. annis, an ſit abſurdum, quòd ſub curatore ſit, & vxorem, eiusquè bona ſub ſua poteſtate habeat? in quã rem nõnullæ leges referuntur, D. 1. n. 5. & explicantur à n. 33. Vxoris ſuæ minoris curator eſſe nõ poteſt, 1. 25. Et eius rei ratio remiſſiuè n. 31. (vbi quòd aliud ſit in curatione ad litem) quæ ratio ab impugnatione defenditur *n. vlt. verſ. vlt.*. Ita demùm in vxoris bona poteſtatem accipit, ſi eius adminiſtrationi illa ſubijci poſsint, quod exẽplis oſtenditur, 1. 32. Vxorẽ corrigere, & caſtigare poteſt ſaltèm modicè, 1. 43. In res vxoris non tantùm poteſtatem habet, vt eas adminiſtrare, & gubernare valeat, ſed etiã vt illis velùt proprijs vti, ac frui poſsit, 1. 44. Eius bona, ſi ſit minor, in curatoris poteſtate eſſe inconueniens non eſt, etſi vxoris bona ad rectam domus, ac familiæ gubernationem non ſufficiant, & quare? 1. 52. Etſi particeps ſit quòad fructus, ac legitimus adminiſtrator quorumcumq; vxoris bonorum, non tamen Regni, alteriusvè iuris, quod inhæret maioratui, vel patronatui, cuius illa domina eſt, D. 4. à n. 15. & 86. & n. 97. Vi. etiam in verbis *Fœmina, Regina, Regnum.* Quemadmodùm res ſuas nõ poteſt adminiſtrare, vt curator, ſic nec vxoris res virtute Regiæ pragmaticæ anni 1623. & quare? 6. 34. Nõ poteſt illius virtute vxoris ſuæ curator eſſe, nec ante 25. ann. tale mun⁹ quoquomodò exercere, 6. 38. Vt omnimodò communionis bonorum ſuorum, & vxoris periculum euitet, ei conſulitur vt in matrimonij limine bonorum deſcriptionem, ſiue inuentarium faciat, 8. 57. In paraphernalib⁹, quæ ipſi tradita ſunt, cogi nõ magis poteſt, quàm in dotalibus, ad conſentiendum vxori, circa illa in iudicio comparere volenti, 9. 28. In receptitijs, ſiue ipſi non traditis ab vxore, adminiſtrationem habet nõ priuatiuè, ſed cumulatiuè cum ea, ita tamen vt vxoris cõſenſum pre-

Digitized by Google

ter alienationiſ cauſam requirere non teneatur, nec ad agendum pro eis tam in iudicio, quàm extra, 9. 29.& 31. Iure communi inſpectó, ad agendum pro vxore in his bonis abſque cautione de rato nõ admittitur, 9. 32. Vxori pro his bonis in iudicio comparere volenti conſenſum ſuum accommodare apud nos tenetur, ſiue ad licentiæ præſtationem per iudicem cogi, 9. 34. An vxoris prædefunctæ heredibus dotẽ repetẽtib⁹ adulterij exceptionem opponere poſsit? refertur negatiua ſentẽtia Ant. Gom. latequè impugnatur, & affirmatiua defenditur 14. 22. cũ ſeqq. maximè n. 25. Poſt diuortium inter eum, & vxorem celebratum, vel litem ſuper eo motam, nedùm adulterij exceptionem aduersùs vxoris heredes dotem repetentes obijcere poteſt, ſed & actionem aduersùs illos habet ad eam petendam, 14. 28. Neutrũ tamen vtiliter poteſt, nec de adulterio vxorem accuſare, ſi ei lenocium præbuerit, 7. 31.

Maſculinum concipit fœmininum in materia indifferenti, & in fauorabilibus, 2. 62.

Maſcul⁹ ſimùl cum fœmina ex eodem ventre natus, regulariter non debet primò nat⁹ præſumi, niſi libertatis fauor concurrat, 4. 73.

Matthæus Afflictus dum docuit, colonum antiquum nouo pro eodem pretio præferendum eſſe, rectè intelligitur à Proſpero Carauita in eiu addit. & alijs, quòd loquatur inſpecta conſuetudine, ſeu l. municipali ciuitatis Neapolitanæ, 13. 8. Rursùs dum aſſeruit, recognitionem propriæ ſubſcriptionis nõ nocere recognoſcenti, cui ſcriptura lecta non eſt, declaratur, vt in caſu valdè ſpeciali, ac notabili loquutus fuerit, vltra quem recognoſcẽs iuris contra ſe præſumptionem habet, D. 25. n. 38. & 49.

Mater, filijs impuberibus tutorem non petens, legitima eorum ſucceſsione ex S. C. Tertul. priuatur, eademquè pœna afficitur, ſi non petat curatorem iiſdem impuberibus, quo caſu illo egeant, aut ſi prægnans non petat curatorem bonis, non etiam ventri, 7. 32. Quæ ad ſecundas conuolauit nuptias, non poteſt donationem à ſe filijs prioris matrimonij factam ex cauſa ingratitudinis regulariter reuocare (tres enim cauſæ nouiſsimo iure excipiuntur) multò què minùs poterit quæ non nubens inhoneſtè ac turpiter vixerit, & quare? 7. 40. & 41. Caret poteſtate in filios, 11. 74. & 86. Ei ſuccedunt filij ipſo iure ex S. C. Orficiano, ideſt iure ciuili, cuius pars eſt Senatus Conſultum, 11. 75.

Matrimoniales cauſæ ſpirituales sũt, & in eis procedit deciſio tex. *in c. fin. de iudicijs in 6.* aduersùs Ioannem à Sande, & Friſicæ curiæ decretum, ab eo relatum, 6. 62.

Matrimonium maſculi minoris cum curatoris filia, non æquè prohibitum eſt, ac fœminæ minoris cum curatoris filio, qui rationum reddi tioni poteſt impedimento eſſe, nõ ſic curatoris gener. 1. 58. Pupillæ, vel adultæ cum tutoris, vel curatoris filio, dumtaxàt prohibetur durante minori ætate, quando ratio reddi ſperatur, non poſt, cùm iam reddita eſt, 1. 60. Omni iure fauorabile eſt ob publicã cauſam, iuſtos ex eo liberos ſuſcipiendi, 6. 50. & 7. 12. Cõtrahẽs per verba de præſenti cum vna vxore, dominiũ corporis vel propriæ voluntatis, ad potentiam copulæ in eam trãſfert, quod in aliam vxorem à ſe poſteà ductam non poteſt per actualem copulam transferre, & quare? 19. 25. Eius cauſa collatum ab vno coniuge alteri, in patria poteſtate conſtituto, non acquiritur patri quòad proprietatem, & quare? 7. 33.

Melioramenta nõ ſunt neceſſariò pro banda à proximiore, vel herede vltimi emphiteutæ vitalitij, eandem penſionem offerente, quam extraneus, vt ei præferatur, & renouationem impetret, quamuis ea probare

bare vtile ſit ad renouationẽ faciliùs obtinendam,& ſub antiquo canone, 13.26. In emphyteuſi,& feudo non pertinent ad dominum directum,ſed ad facientẽ,& eius heredes,etiã extraneos, 16. 82. Eis defuncti ſucceſſor priuaretur,ſi renouatio ei nõ fieret pro penſione, antiquo eius valori reſpondente, ſed præſenti tantùm,quem meliorationes præſtiterunt, 16. 83.

Menſis appellatio de 30. diebus tantùm regulariter intelligitur, 18. 7. Quod procedit cùm ad certum, ac determinatum menſem non refertur, ſecùs ſi referatur ad mẽſem habentem 31. dies, 18. 20. Si non vnus,ſed plures ſint ad aliquem actum aſsignati,intelligũtur hi,qui caſu occurrerint, 18. 21. Eorum plerumquè leges meminere, illos ad aliquem actum merè ciuilẽ præſtituentes, & eius rei exempla, 8. 22. Non tamen talis mentio tunc referri poteſt ad ſexaginta dies tãtum,ſed ad ſexaginta, & vnum, & quare? 18.23. Rurſùs vide in verbo *lex*.

Michael Ziphótanus taxatur,ſimpliciter docens,leges Regias petitioni debiti certas metas præſtituentes, illiſquè lapſis creditorem excludentes, procedere etiam data mala fide debitoris, 8. 13. Sed declaratur n. 14. Varius extitit in eo articulo, vtrùm contra vxorem in bonis paraphernalibus matrimonio durãte præſcriptio currat, nec ne? priùs affirmatiuam ſententiam docens,& tandem in negatiuã magis inclinãs,argumento eius,quod in filiofam. traditum eſt, inter quẽ, & vxorem nullam ſe differentię rationem inuenire profitetur, quam tamen excogitauit optimam Roder. Suar. D. 9. n. 6. & 7. & à n. 28.

Miles ignominiæ cauſa exercitu miſſus infamia notatur,quo nomine intelligitur qui ex ea cauſa miſſus eſt quocumque exercitu, non tantùm propriè ſumptó,prout ſignificat integram legionem, multis militum numeris conſtantem, ſed etiam minùs propriè prout ſignificat vnam tantùm cohortem, vel alam militum,& quare? 7. 28.

Minor vxorem ducẽs, poteſtatem accipit non tantùm in eam, cuius caput, ac rector eſt, ſed etiam in eius bona,quorum adminiſtrationẽ habet, 1. 2. & 32. Finita cura,& non antè,curatorem,vt & pupillus tutorẽ finita tutela, ad rationes reddendas compellere poteſt,eius q; bona pro reliquorum ſolutione tacitè obligata habet, D. 1. n. 12. & D. 6. n. 36. Qui à curatoris poteſtate anteà liberari, & rerum ſuarum adminiſtrationem ipſi tanquã maiori committi deſiderat, veniæ ætatis impetratione eget, 1. 27. Qui ætatis veniam à Principe impetrauit, bona ſua immobilia abſque decreto alienare,aut obligare non poteſt, 1. 29. Quòd matrimonium contrahens non propterea à curatoris poteſtate liberetur, docuerunt plurimi tam ex Regnicolis, quàm ex exteris, antiquis, & neothericis, 1. 31. Olim, etiã ſi impubes eſſet, legitim⁹ tutor erat nudo nomine agnatorum ſuorum, & id nudum nomen Iuſtinianus ſuſtulit, 1. 37. Per matrimonium,etiam cum curatoris filia contractum,nõ ſtatim ab eius poteſtate liberatur, nec proinde poteſt tunc adminiſtrationis rationem ab eodem exigere, ſed poſt exactam tantùm minorem ætatem, 1. 57. Quòd à curatoris poteſtate liberetur eodem modo, quo filius liberatur à poteſtate patris, non ſolùm ipſi minori fauorabile nõ eſt, ſed imò contrarium magis eius intereſt, 1. 72. Si curatorẽ accipere nolit, bonorum ſuorũ adminiſtratio ei interdicta non eſt, non tamen plena, & libera conceditur, ſed reſtricta, & reſtitutioni in integrum obnoxia, 2. 10. Si ei à patre, vel matre curator in teſtamento nõ iure detur, an illius conſenſus deſideretur, vt talis curator poſsit à iudice cõfirmari? plures affirmant, ſed alij longè veriſimiliùs negant, quorum ſententia reti-

retinetur, 2. 18. cũ 4. ſeq. Qui nunquã fuit ſub tutore, ſed tẽpore mortis patris iã pubes erat, ex ſentẽtia Ant. Fabri tãtũ cõprehẽditur ſub regula §. *itẽ inuiti, inſt. de curator.* vt inuitꝰ curatorẽ accipere nõ cogatur, 2. 33. ſed cõtrariũ defenditur ex n. ſeq. Qui tutelæ iugũ expertꝰ eſt, apud aliquas nationes ab adulta ætate incipit eſſe ſub cura eiuſdẽ tutoris, d. n. 33. Cõiugatꝰ ſiue vir, ſiue fœmina, validè pro mutuo, vel alio debito, intuitu cõiugalis ſocietatis cõtracto, obligatur ſiue cõiũctim, ſiue ſeorſim, & ſiue cõiuges minores habeãt curatorẽ, ſiue eo careãt, idq́; abſq; ſpe reſtitutionis, vel nullitatis, cõtra ordinarias regulas 2. 69. Si cõiugatus ſit, valdè moleſtũ ei eſt, quotidiana alimenta, ſibi & familiæ neceſſaria à curatore exigere, ad quod vitãdũ nõnulli DD. his, qui ad rerũ ſuarũ adminiſtrationẽ apti ſũt, cõſuluere, vt veniẹ ætatis impetratione ſibi proſpicerent, 5. 17. Bona ſuã & vxoris recipiẽs iuxta tenorem Regiæ pragmaticæ an. 1623. c. 19. legitimã perſonã nihilominꝰ nõ habet per ſe in iudicio ſtãdi, ſed omninò ad id eget curatore in litem, & quare? 5. 20. Ab initio curatorẽ nõ accipiẽs ex facultate ſibi à iure cõceſſa, ſaltẽ illum accipere ad litẽ cogitur, & quare? 5. 22. Etiã ætatis veniã nõ habẽs, in ſpiritualibꝰ tamẽ, & beneficialibꝰ legitimè in iudicio cõparere poteſt, 5. 28. Ex vi Regiẹ pragmaticẹ bonorũ ſuorũ, adminiſtrationẽ recipiens, qua ratione illã nõ plenã, ſed reſtitutioni obnoxiã recipit, eàdẽ nec legitimatꝰ cẽſetur vt per ſe in iudicio comparere valeat, nec proindè impeditur de iudicij aduersꝰ ſe lati nullitate dicere, 5. 29. A tãto iuris cõmunis priuilegio per Regiã pragmaticã exclusꝰ cẽſeri nõ debet, 5. 30. & 6. 54. Nec per eã cẽſetur habilitatꝰ, vt bona ſua immobilia abſq; iudicis decreto validè alienare poſsit, & quare? 5. 31. & 32. Qui ab initio abſq; curatore viuere elegit iuxta facultatẽ ſibi iure cõmuni cõceſsã, alienare nequit immobilia abſq; iudicis decreto, 5. 32. Nec qui ætatis veniã à iudice impetrauit, quãuis hic poſsit in iudicio legitimè cõparere, 5. 33. & 34. Si patre careat, etiã poſt adultã ætatẽ gaudet priuilegio *legis vni. C. quã lo Imperaton inter pupil. & viduã,* vt cauſas ſuas ad Regiã curiã deferre poſſit, etiã ſtãte pragmatica ãni 1623. cõtra Gabr. Aluarez, D. 5. n. 66. 69. 71. & 72. Patre orbatꝰ inter miſerabiles perſonas cõnumeratur, & quare? 5. 67. Si patrẽ habeãt, eiꝰq́; præſidio munitꝰ ſit, tali priuilegio non potitur, 5. 70. Poſt certã ætatẽ poteſt à lege, vel ſtatuto habilitari, & pro maiore haberi, 6. 11. Ætatis veniã impetrãs, nõ magis aduersꝰ cõtractꝰ à ſe geſtos in integrũ reſtitui poteſt, quã ſi maior eſſet, nec minus legitimam perſonam habet, per ſe in iudicio ſtandi, ſed eandem per omnia, 6. 12. Matrimonium contrahens an ex vi pragmaticæ bona ſua, & vxoris perindè adminiſtrare abſolutè poſsit, ac ſi ætatis veniã à Principe impetraſſet? 6. 13. & à n. 41. Matrimoniũ cõtrahẽs ante 18. ãn. an ex vi pragmaticẹ poſt id tẽpꝰ pro maiore habitꝰ cẽſeatur, vt & reſtitutionis in integrũ beneficio excludatur, & legitimè in iudicio cõparere poſsit? 6. 15. & à n. 54. Ex vi pragmaticæ bonorũ vxoris curã nõ recipit, quia hoc eſſet ei valdè onerosũ, 6. 36. Magnũ, ac mirabile priuilegiũ ab ea cõſequitur, vt bonorũ ſuorũ, & vxoris adminiſtrationẽ à curatore abſq; ætatis venia remouere poſsit, nõ amittẽs alia minorum beneficia, quæ amittũt talẽ veniã impetrãtes 6. 43. Iurãs nõ cõtrauenire cõtractui à ſe celebrato, fingitur maior, & ideò aduersꝰ eũ reſtitui nõ poteſt, in quo ſimilis eſt minori, ẹtatis veniã impetrãti, 6. 56 Si maior ſit 14. ãn. licèt ſuper poſſeſſoria cauſa in iudicio agere poſsit, tamen aduersꝰ acta præiudicialia iuuari valet reſtitutionis beneficio, 6. 60. Idem in cauſis beneficialibꝰ, & alijs ſpiritualibꝰ. 6. 61. Quòd ei actꝰ, vel cõtractꝰ à lege permittãtur, vel quod adminiſtratio cõcedatur, ſtrictè tãtũ quoad nudos terminos diuerſificãtur, at in modo ſtatuẽdi, & in ratione ſtatuti minimè differũt, 6. 63. Etiã poſt 18. ãn. matrimoniũ cõtrahẽs, pragmaticæ priuilegio, bonorũ ſuorũ, & vxoris adminiſtrationẽ ei concedente potitur, ex receptiſsima praxi in Hiſpalẽſi, & Granatẽſi Senatu, 7. 10. Poſt tactũ 18. an. matrimonium cõtrahẽs, & ſi pragmaticæ verbis iuxta eorũ corticẽ nõ cõtineatur, at ſub eius mẽte, & ratione comprehenditur, 7. 47. Cæ-

tera vi. in verbo *cura, curator, matrimonium, pragmatica, pupillus.*
Miſsionis in poſſeſsionem beneficium, vi. in verbo *beneficium.*
Monarchica gubernatio melior ſéper viſa eſt cæteris gubernationib⁹, 4. 40
Mulier cõiugata pro mariti captiui redéptione abſq; iudicis licẽtia bona ſua alienare etiã apud nos poteſt, 6. 18. Viro defuncto ad ſecũda vota trãſiẽs, iniuriã quodãmodo illi videtur irrogare, & ex ea ſuſceptis liberis, & quare? 7. 41.
Mulieres in Hiſpania ſuccedũt in Regno, maſculis deficiẽtib⁹, licèt ſec⁹ ſit apud Gallos, ex eorũ lege Salica, 4. 92. Plures fuere valdè cõſtãtes, prudentes, fortes, & Rempublicam optimè gubernantes, 4. 93.
Mulierũ cõſiliũ in cõdendis ſtatutis adhibendũ regulariter nõ eſt, & quare? 4. 6. Genus imperioſum eſt, 4. 8. Cõditio nõ in omnibus deterior eſt quã maſculorũ, imò in pleriſque melior, 4. 89. Cætera vi. in verbo *fœmina.*
Mutuans filioſam. ex S.C. Macedoniano caret actione ad condicẽdã pecuniã mutuã tã aduersùs patrẽ, quã aduers⁹ filiũ ipsũ, etiã ſui iuris effectũ, quod ex rationis identitate ad ſimiles cas⁹, & perſonas extẽditur, 7. 29.

N

NEgatio plerũq; per incuriã omitti ſolet, & ſupplenda eſt, vt legitimus authoris ſenſus conſtet, 13. 4. verſ. *Nec nouum.*
Negligẽs petere implemẽtũ cõditionũ ſub quib⁹ tãtũ ſe obligatũ fatetur, vrgẽtiſsimã cõtra ſe præſumptionẽ habet, quòd vel ſimpliciter abſq; illis ſe obligauit, vel ab eo iure, quod per illas ſibi quæſiuerat, vltrò poſteà receſsit, 25. 58.
Negligẽtia ſua nemini debet eſſe proficua, imò dãnoſa, & quare? 26. 17. Si videlicèt talis ſit, quæ culpæ adſcribi poſsit, ſec⁹ aliàs, & qualis ea ſit? 26. 76.
Nominãdi facultatẽ habẽs poteſt eã alij cõmittere per ſpeciale mãdatũ ad id cõceſſũ, vel ratã habere nominationẽ, ab alio ſuinomine factã, 16. 44
Nominatio ſi ab eo, cui illa iniũgitur, facta nõ ſit, ei⁹ heredẽ in dubio nominatum cenſeri Baldus, & alij docuere, quorum ſententia latè declaratur 16. 34. & ſeqq. Vi. rursùs in verbis *emphyteuſis, emphyteuta.*
Notariorum conſuetudo circa aliquot clauſulas apponẽdas in inſtrumentis cõtractuũ, efficere nõ poteſt, vt ſi illæ nõ ſint appoſitæ, pro appoſitis habeãtur, niſi ex his ſint, quæ ad naturã cõtract⁹ pertineãt, 20. 35. Abus⁹ in apponẽdo aliquot clauſulas in inſtrumẽtis, cõtrahẽtib⁹ regulariter nõ nocet, & quãdo id procedat? 20. 40. & 41
Notari⁹, ſeu tabellio iure Regio Hiſpano nihil aliud in inſtrumẽto apponere poteſt, quã id, de quo nominatim à partib⁹ rogatus fuit, 20. 26. Cẽſetur rogat⁹ apponere in inſtrumentis clauſulas cõſuetas, & quas appoſuit cenſetur etiam de partium voluntate appoſuiſſe, 20. 39.
Nouum nõ videtur quod ſit in antiqui cõtinuationẽ, & executionẽ, 15. 78.
Nupta in vſu iuris modò dicitur quæ in domũ viri ducta eſt, & ab eo cognita, ad differentiã ſpõſæ de præſenti, modò ſtrictiùs quæ in domum ducta nõdũm à viro cognita eſt ob ætatis defectũ, ad differẽtiã vxoris, quæ propriè & ſtrictè dicitur in qua vtrũque concurrit, 7. 38.
Nuptialia lucra, vi. in verb. *lucra, ſtatutum.*

O

OBligare quemquam inuitum nõ debet eſſe in poteſtate tertij, 23. 25.
Obligatio cõuẽtionalis legali adiũcta potẽti⁹ operatur, 2. 71. Etiã ſoli⁹ mariti minoris cõſiſtit, ſimùlq; vxorem afficit, & ecõtrà, in bonis cõmunib⁹, vltra quæ vel in integrũ reſtitutioni ſubiecta eſt, vel ipſo iure nulla, prout facta fuerit, vel cũ authoritate, vel citra authoritatẽ curatoris, 2. 73. Cõtenta in inſtrumẽto iurato cõtra diſpoſitionẽ legũ Regiarũ, effectũ nullũ habet, ſi obligatio ipſa & cõtract⁹ aliter nõ probẽtur, putà ex teſtib⁹ in inſtrumento deſcriptis, vel alijs qui ei⁹ cõfectioni, aut cõtractui ipſi præſentes fuerunt, 10. 68. Si aliter probetur, quàm ex inſtrumento ipſo, in quo obligatio, & cõtract⁹ iurat⁹ interuenit, modicũ vel nullũ ſub eſt periculũ fraudationis Regiæ iuriſdictionis, & quare? 10. 70. Si facti ſit, ei⁹ loco

Digitized by Google

loco ſuccedit, obligatio ad intereſſe, & qualiter hoc procedat? 20.6.

Obſcuritatis vitium ferè ſemper breuitati annexum eſt, 1. 64.

Omne, vel totum qui dicit, nihil excludit, 1. 13.

Onꝰ reale fundo impoſitū eiꝰ poſſeſſorē ſequitur, 13. 46. & vi. in verb. *ius*. Cū annexū eſt rei à clerico poſſeſſæ, poteſt laicꝰ, cui debetur, id à re ipſa exigere corā ſuo iudice ſeculari, & quare? 14. 59.

Opinio vltimo loco relata, magis probata videtur à referente, 19. 48.

Ordinationes Luſitaniæ, ac Britaniæ, minorē cōiugatū ab anno ſuæ ætatis 20. à curatoris poteſtate liberantes, maiorē eū faciūt, vt nō poſsit in integrū reſtitui aduersꝰ cōtractus, nec in iudicio per ſe cōparēs dicere de nullitate actorum ſibi præiudicialium, 6. 16. Rursùs vi. in verbo *ſtatuta*.

Ordo litteræ ita demū attēdēdꝰ eſt, cū menti, & intentioni diſponētis nō refragatur, ſecꝰ ſi illi cōtradicat, & qualiter hoc contingat? 26. 68. & 70.

P

PActū, quo ſimpliciter exceptiones, aut iuris remedia excludūtur, reſtitutionis in integrū beneficiū excluſiſſe nō cēſetur, idē q; in ſtatuto, 5. 14. Quo inter cōtrahētes agitur, vt aliquid per ſcripturā tātùm probari debeat, nec per teſtes probari poſsit, nō valet ex nōnullorū ſentētia; quæ ab alijs ſimpliciter accepta meritò reijcitur, & ita demū vera eſſe intelligitur, ſi pactum verſetur circa rē, quæ à cōtrahētiū volūtate nō pēdeat, ſecꝰ aliàs, & eiꝰ rei exēpla remiſsiuè, 12. 44. & 45. De probāda ſolut. debiti per ſcripturā, & nō per teſtes, nō valet, quia nō ſpōtè cēſetur interpoſitū, ſed neceſsitatis vi impellēte, & creditoris ea abutentis dolo exortū, niſi iuramētū acceſſerit, quo doli preſūptio excluditur, 12. 46. cū 2. ſeqq. De cōtractu in ſcriptis celebrādo ideò valet, quia cōtractū aliter factū imperfectū, ac nullū reddit, itaùt nullꝰ cōtrahētiū eo iuuari poſsit, aut perſiſtere in eo cogatur, 12. 49. De relocādo pro eodē pretio priori cōductori potiùs quā alteri, libertatē adimit dño, cōductorē expellēdi finito tēpore, & locādi cui velit rē ſuā, quod graue, & iniquiſsimū eſt, 12. 57. De nō alienādo cū ſpeciali rei hypotheca, ētiā in cēſuali cōtractu adijci poteſt, & operatur effectū, vt eiꝰ virtute executio dirigi poſsit aduersꝰ tertiū huiꝰmodi hypothecæ poſſeſſorē, nec ad eū effectū cēſetur prohibitū in extrauagātibꝰ Martini, & Calixti, nec in motu proprio Pij V. D. 14. n. 51. & 52. De ingrediēdo poſſeſsionem authoritate propria, per ſe ſolū nō ſufficit ad executionē aduersꝰ tertiū, niſi adſit clauſula cōſtituti, vel precarij, aut retētionis vſusfructꝰ; quomodò, & nō aliter, hoc pactum nō diſtat ab illo de nō alienādo cū ſpeciali rei hypotheca, 14. 53. Omne, ſui natura ſtricti iuris eſt, ſtrictè q; interpretādum, maximè cōtra eum, qui legem apertiùs dicere potuit, 17. 41. Efficere quod inter partes poteſt, multò magis generaliter poteſt lex, vel ſtatutum, D. 20. à n. 28. maximè n. 32.

Palac. Rub. & Didacꝰ Caſtellꝰ taxātur exiſtimātes preſcriptionē cōtra vxorem matrimonio durāte, velùt agere impeditā nō currere, D. 9. n. 1. & 5.

Papa in materia ſui natura ſpirituali poteſt quādoq; certis ex cauſis tēporalē iuriſdictionē caſualiter exercere, 4. 83. Legitimare poteſt etiā quò ad tēporalia filios illegitimos Regū, ac Principū, ſuperiorē nō recognoſcētiū, nō etiā aliorū, niſi ſibi ſint ſubditi ratione tēporalis iuriſdictionis, nec diſpēſare ad eū effectū in radice matrimonij irriti, 4. 83. & 84. Non tenetur ex iuris neceſsitate ſequi cōſiliū Cardinaliū, ſed ex decentiā tantùm, 4. 85. Statuere nō poteſt, quòd matrimoniū ratum, ſiue præſenti cōſenſu perfectū, per ſubſequēs copulā conſummatum dirimatur, 19. 21. Vi. rursùs in verbo *Rom. Pontif.*

Paraphernalia vxoris bona quæ dicantur, D. 2. n. 62. & D. 9. n. 7. Tacitè pro eorū ſecuritate, ac reſtitutione ſoluto matrimonio mariti bona hypothecata habēt, quāquā hæc prælationis

Digitized by Google

tionis iure reſpectu anteriorũ mariti creditorũ nõ gaudeat, in quo à dote differũt, 2.64. Marito tradita, dotalibꝰ in multis etiã olim æquiparata sũt, 9.28. Si nõ ſint marito tradita, nõ eſt ille priuatiuè legitimꝰ eorum adminiſtrator, ſed cumulatiuè cum vxore, ita vt hæc adminiſtrare quoque poſsit, quadam tamen inter vtrũque adhibita differentia, 9.29.

Participium & gerundium futuri temporis, cõditionem, & formã præciſè obſeruandam inducit, D.7.n.53.

Partis quòad partẽ idẽ ius, ac iudicium eſt, quod totiꝰ quòad totum, 4.20.

Partitarũ leges in dubio leges iuris cõmũnis corrigere nõ cẽsẽtur, ſed iuxta eas earũ q; diſtinctionẽ accipiẽdæ sũt, D.19.n.43.& D.26.n.88.circa fin.

Pater maiore in filiũ poteſtate gaudet, quã curator in adultũ, 1.65. Imò illa propriè poteſtas eſt, hæc nõ itẽ, 1.45 Suũ ipſo iure facit quicquid filiꝰ, quẽ in poteſtate habet, acquirit, 1.35. Nõ tamẽ bona filiof. ex linea materna delata, ipſe acquirit quòad proprietatẽ, ſed quòad vsũfructũ tantũ, nec quæ matrimonij cauſa filiof. collata sũt ab altero cõiuge 7.33. Aduẽtitiorũ filij bonorũ, in quibꝰ vsũfructũ habet, eſt ſolꝰ legitimꝰ adminiſtrator tã in iudicio, quã extra 9.11. cum ſeqq. *vbi id latè declaratur.* Apud hoſtes decedẽs fictione legis Corneliæ patriã poteſtatẽ, & cætera iura ciuilia, tã quòad teſtamẽtũ ante captiuitatẽ factũ, quàm quòad inteſtatã ſui ſucceſsionem perinde cõſeruat, ac ſi ante captiuitatẽ deceſsiſſet, 11.104. In feudo, & emphyteuſi nouis, pro ſe & filijs quæſitis, ita demũ illis præiudicare nequit per alienationem, aut trãslationem irrequiſito domino in alium factam, ſi filiorum factum, vel contemplatio in eius cõceſsione patri facta interceſsiſſet, 15.104.

Patiẽtia ſola dñi, vt cõductor finito locationis tẽpore in re locata permaneat, tacitã inducit relocationẽ, ijſdẽ illiꝰ qualitatibꝰ gaudentẽ, in prædijs quidẽ ruſticis pro ſeq. ãno, in vrbanis autẽ prout quiſq; habitauerit, 12.13.

Patrimonij ſui vires an quiſque ſcire præſumatur? 8.46.& 48.

Patronꝰ operis pij, ex vniuerſis teſtatoris bonis fũdati, vicẽ heredis gerit 8.2.

Peieraturꝰ nemo præſumitur, vt Eccleſiaſtico iudici contra ipſum iuriſdictionem tribuat, 10.50.

Peius id eſſe alicui cẽſetur, quod cõtra eius voluntatẽ ſit; licèt ipſi alioquì ſit vtilius, 12.59.

Pelagiꝰ poſt miſeriã Hiſpaniæ cladẽ, & Maurorũ inuaſionẽ, vt vir fortiſsimꝰ in Principẽ electus eſt à Gothis, qui apud Cantabros, & Aſtures vaſtationi Maurorum ſupererant, & eius rei hiſtoria remiſsiuè, 4.32.

Periculum maius vbi eſt, ibi cautius eſt agendum, 2.7.& D.6.n.53.

Periuriũ maximè in actu ſerio, quale inſtrumẽtũ eſt, multò minꝰ quã aliud delictũ præſumitur, 10.48. Eiꝰ ratione poteſt etiã laicꝰ ad Eccleſiaſticũ iudicẽ trahi, ab eoq; puniri, & quare? 10.36

Perpetuatio quarũcũq; actionũ in 40. an. ſit per litis cõteſtationẽ ſuper eis factã, 26.92. Nõ eſt ſublata per *l.*63. *Tau.* aduersꝰ Ant. Gom. *ibi*, cuiꝰ fundamento ſit ſatis 26.93.

Petri Mangrela ſecura traditio, falſumquè eius fundamentum ex Baldi doctrina ſumptum notatur, 12.68.

Pet. Nuniꝰ de Auẽdaño, ad hoc vt chirographũ recognitũ executioni mãdari poſsit, exigẽs vt ante omnia cõſtet, illud fuiſſe recognoſcenti lectũ, refellitur ob præuiæ lectionis præſumptionẽ; quæ cõtra recognoſcẽtẽ adeſt, 25.38. Generaliter etiam exigit, quòd chirographũ à recognoſcẽte impugnatũ nõ fuerit, ductꝰ authoritate Rod. Suar. cuiꝰ doctrina expẽditur, 25.39. cũ 6. ſeqq. Accipiẽdus eſt, alioquì refellẽdꝰ, de impugnatione chirographi ex aliquo defectu, qui ipſo iure præſumatur, dũ cõtrariũ ab aduerſario nõ probetur, nõ de impugnatione alio modo à recognoſcente facta, & quare? 25.46. & 47. Cõmendatur, ac declaratur loquens in terminis quarundam legũ Regiarũ, nec rectè ab Azeuedo perceptus, 26.46. cum ſeqq. vſque ad n.61.

Petrus Auguſtinus Morla taxatur, dum ſpecialem exigit hypothecam,

vt con-

vt cõductor, à ſingulari ſucceſſore expulſ⁹, intereſſe cõſequi ab eo poſſit, quaſi generalis nõ ſufficiat, 20.12

Pigneratitia actio. vi. *actio hypothecaria*

Pignus prætorium minimè conſtituitur per inſtrumentum, ex quo executio cõpetit, niſi in eo adſit obligatio bonorum, & traditio ſaltèm ficta per conſtitutum, vel ſimilem actum, 20.19. & 20.

Plus, minùs vé dictio, certã quãtitatẽ quæ ex expreſsione cõſtat, minimè auget, vel minuit, D.24. n. 15.

Pœnalis actio ex Prætoris edicto prodita eſt in eum, qui in albo propoſitũ iuriſdictionis perpetuæ cauſa, corruperit, quæ ex rationis idẽtitate ad ſimiles caſus extẽditur, 7.27.

Portiæ minoris dictum ab Eraſmo cõmendatum refertur, 7. 42.

Poſitionum vſus olim Iuriſconſultis, & Imperatorib⁹, antiquis què Põtificibus fuit incognitus, poſteà q̃, in iudicijs receptus, & à nouioribus legum, & canonum conditoribus probatus, D.22 inu. 20 22. & 23. Illis facta reſpõſio in quo differat ab inſtrumentorum editione? 22. 25. cum 4. ſeqq. vbi variæ differentiæ rationes referuntur, ac refellũtur, & vera traditur n. 30. Vi. rursùs in verbo *reus*.

Poſſe id dicimur, quod commodè, & honeſtè poſſumus, 6.28.

Poſſeſsio, cùm facti ſit, non poteſt iure ciuili infirmari, & qualiter hoc accipiendum ſit? 14. 60. *verſ. Nec obſtat.* Rei emphyteuticæ vel feudalis, ab emphyteuta, vel vaſallo vẽdẽte emptori tradita abſq; dñi directi cõſẽſu, & approbatione nihil valet, vt nec valet vẽditio ipſa, 19.51.

Poſſeſſor rei, cui onus affixum eſt, non cõuenitur nomine proprio, ſed illius, qui prim⁹ onus impoſuit, qua ratione res ipſa dicitur conueniri, vtpotè primũ debitorẽ, qui on⁹ illud rei impoſuit repræſẽtãs, 14.57

Poſſeſſoris ac præueniẽtis cauſa in iure paſsim melior habetur, 14. 75.

Poſterorum appellatio eadẽ eſt, quæ & liberorũ, & deſcẽdentiũ, qua omnes inferiores tãtũ, nõ etiã ſuperiores cõtinentur, quicquid làtiùs id vocabulũ Duarenus vſurpet, 11. 60. & 108. *poſt med.*

Poteſtas mariti in vxorem merè œconomica eſt, vtpotè directa ad gubernandum tam perſonam vxoris, quàm res, 1. 39. Longè diuerſa eſt à poteſtate curatoris, cui maritus minor ſubiectus eſt, adeòque rectè ſe cũ ea cõpatitur, & cõcurrere poteſt, 1. 40. & 55. Propriè poteſtas eſt, denotans mariti ſuperioritatẽ in perſonã, & res vxoris, licèt diuerſimodè, 1. 41. & 51. Apud Gallos ex veteri eorũ more per omnia patriam poteſtatẽ æquabat, 1. 42.

Poteſtati alicuius ſubiectus rectè poteſt alium ſibi ſubiectũ habere reſpectu diuerſæ poteſtatis, aliàs ſecùs, D. 1. n. 5. & 38.

Prælatis Eccleſiaſticis libera facultas iure cõceſſa, feudũ vel emphyteuſim, per mortẽ vltimi poſſeſſoris ad Eccleſiã reuerſa, iterũ alij cõcedẽdi, qualiter accipienda ſit? 15.75.

Præſcribere quis longo tempore poteſt rem acceptam ab vxore ex cõtractu, etiã abſq; mariti interuẽtu celebrato, & multò magis debitũ, ab illa non exactũ, & quare? 9. 50.

Præſcriptio actionis merè ciuilis, putà ad exequẽdũ, redhibendũ, vel ſimilia, etiam cum mala fide debitoris, imò & contra Eccleſias, & loca pia procedit, 8.14. Actionis perſonalis ex debito deſcendentis, ſolutioni ſimilis quòad hoc habetur, vt præſcriptionis exceptione probata, liberationem debitor conſequatur, ac ſi verè ſoluiſſet, 8. 19. Ex ſe non ſufficit ad tollendum debitum, niſi quatenùs arguit ſolutionem ex trãſcurſu tẽporis, Regijs legib⁹ definiti, 8. 21. Si ſimpliciter allegetur, videtur etiã bona fides implicitè allegata, 8. 28. Quòd non currat aduersùs ignorantẽ ius ſibi cõpetens, vel factũ ex quo tale ius deſcendit, nonnulli exiſtimarunt; ſed contrarium tanquàm verius, ac receptius defenditur, 8. 30. & 31. cum ſeqq. Licèt currat contra ignorantem ius ſuum, vel factum, ex quo illud

Digitized by Google

pronenit, ignoranti tamen reſtitu
tio competit ex generali clauſula,
ſi qua mihi iuſta cauſa videbitur, 8.
35. Si ſit longiſsima, putà 30. vel
40. annorum, reſtitutionis quo-
què beneficiũ excludi plurimi exi-
ſtimarunt; ſed contraria ſententia
reſtitutionem admittens æquior,
tutior, ac receptior eſt, in praxiq;
ſeruanda, 8. 36. & 37. Si ſit cente-
naria, non æquè aduersùs eam reſti
tutio admittitur, ex veriore, ac tu-
tiore ſententia, & quare? 8. 38. Po
tiſsimum illum finem habet, vt li-
tes minuat, 8. 39. An & quãdo cur
rat contra vxorem in bonis para-
phernalibus? D. 9. n. 1. & ſe 77. &
vi. ſup. verbo *Palacius Rubeus*. Alie
nationis verbo cõtinetur, 9. 4. Et
de intellectu latè à n. 42. Contra
filiumfam. patria poteſtate duran-
te regulariter nõ currit, in illis nẽ-
pè bonis, in quibus patri vſusfruc-
tus quæritur, quod in maternis, vel
alijs aduentitijs regulare eſt, 9. 2.
& 10. Currit tamen in illis aduen
titijs bonis, in quibus patri vſusfru-
ctus non quæritur, nedùm ſi ab ini
tio vſusfruct. patri quæri non po-
tuit, pro quibus filiusfam. perfectæ
ætatis, poteſt abſque patris conſen
ſu per ſe in iudicio agere, ſed etiam
in illis aduentitijs, in quibus vſuſ-
fructus patri quæri potuit, cæterũ
eius facto quæſitus non eſt, licèt in
his filius etiam perfectæ ætatis a-
gere in iudicio nequeat abſque cõ-
ſenſu patris, 9. 12. cum ſeqq. vſque
ad nu. 26. *obi latè differentia ratio
traditur inter omnia, & alterius ge-
neris aduentitia bona*. Ordinaria,
ſcilic. longi temporis, alienatio le
galis eſt, & alienationis verbo cõ-
tinetur, adeòque prohibita cenſe-
tur, ſi alienatio ſit prohibita, D. 9.
n. 43. 44. & 46. Lõgiſsima 30. vel
40. ann. ſub alienationis prohitio-
ne excluſa non cenſetur, aduersùs
Ant. Gom. rectè taxatum à D. Lu-
douic. Molin. 9. 46. Etiam ordi-
naria, ſiue longi temporis, non in-
cluditur ſub alienationis prohibi-
tione non ſimpliciter facta, ſed cũ
modificatione, putà abſque decre-
to, vel alia ſolennitate, & quare?
9. 47. Omnis ex eo tempore cur-
rit, ex quo ius ipſum competit, &
in iudiciũ deduci poteſt, 26. 3. In-
troducta eſt ad extinguendum ali-
quod ius formatum, & in eſſe dedu
ctum, 26. 23. Iuris exequendi, iu-
re noſtro Regio decennij ſpacium
habet, idque tantùm conceditur iu
ri executiuo iam producto, D. 26.
n. 1. & 23. Iuris exequendi ex chi-
rographo recognito, dũtaxàt cur-
rit à die recognitionis, 26. 19. Ita
demũ à die recognitionis incipit,
ſi chirographum purum ſit, ſecùs ſi
conditionale, vel in diem, quia tã-
tùm curret à tempore euenientis
poſtea cõditionis, vel aduẽtu diei,
26. 28. Iuris executiui, tunc demũ
ex vi ordinis legum Regiarũ præ-
cedere debet præſcriptionem iu-
ris ordinarij, cùm vtrumque ius ab
initio ſimul competit, ſecùs ſi pri-
mò ius ordinariũ cõpetat, quia id
primò præſcribetur, 26. 71. Quòd
per ſolam executionis petitionẽ,
& inſtrumenti productionem in iu
dicio factam intra tempus ad exe-
quẽdum datũ interrumpatur, quaſi
lis per eam videatur cõteſtata, nõ-
nulli exiſtimarunt, 26. 82. Sed cõ-
trarium tãquam verius defenditur
à n. 83. Non omnis per ſolam cita-
tionẽ ciuiliter interrumpitur, ſed
merè odioſa, at quæ etiã fauorem
continet, vt præſcriptio ordinaria
longi temporis, titulum, & bonam
fidem exigens, non niſi per litis cõ
teſtationem interrumpitur, & quid
iure Regio? 26. 88. Quæ per ſo-
lam citationem interrumpitur, à
tempore interruptionis denuò in-
choanda eſt iuxta antiquam actio-
nis naturam, quæ verò per litis cõ-
teſtationẽ, qualiſcumque vitæ ſit,
in 40. annos perpetuatur ſeu pro-
rogatur, 26. 92.

Præſumptio iuris violenta, quæ iuris,
& de iure vulgò dicitur, probatio-
nem in contrarium regulariter nõ
admittit, 12. 83. Quæ fortior eſt,
minorem vincit, 21. 75. ad finem.

Iuris

Iuris tantùm quæ contra aliquem
adeſt, ceſſat per contrariam ipſius
probationem, 25. 35.

Prætor in edicto à ſe propoſito *in l. ait Prætor 7. D. de iure deliber.* quæ-
cumque hereditaria bona, tam mo
bilia, quàm immobilia complecti-
tur, & non tam proſpexit pupillis,
ad quos hereditas delata eſt, quàm
vlterioribus heredibus, qui pupil-
lis demùm intra deliberandi tem-
pus non adeuntibus, defuncto ſuc-
ceſſuri forent, & quare? 5. 41. &
42. Nedũ tutoribus prohibuit vo-
luntariam bonorum hereditariorũ
diminutionem, ſiue alienationem,
ſed etiam eis aditum præcluſit, per
quem ad neceſſariam deueniretur
per actionum exercitium, 5. 43.
Dum ſuis heredibus abſtinendi be-
neficium conceſsit, non ab eis abſ-
tulit ſui heredis exiſtẽtiam, ſeu do-
minij cõtinuationem ipſis iure cõ-
muni competentem, nec eius effe-
ctus, ſed tantũ eos liberauit oneri-
bus hereditarijs non ſponte ſuſcep
tis, 11. 46. & 47. Eius edictũ Car
bonianũ, & inde prodita tranſmiſ-
ſio explicatur, 11. 115.

Pragmatica anni 1623. circa Regni
reformationem emanata cap. 19.
verſ. *Y ſi ſe caſare*, vbi de priuilegijs
minorum matrimonium contrahẽ-
tium agitur, refertur, 5. 1. Nihil a-
liud indulſit minoribus matrimo-
nium cõtrahentibus, quàm ſpecia-
li matrimonij fauore eoſdem ſub-
ducere à iuris regula, illis ſub cura
torum iugo conſtitutis, minimè bo
norum ſuorum adminiſtrationem
permittente, 5. 5. Minores, poſt-
quàm ſub curatore ſunt matrimo-
nium ineuntes, æquiparauit adoleſ
centibus, qui ab initio ſine curato-
re viuere elegerunt, quorum inſtar
adminiſtrationem nõ liberam, ſed
reſtitutioni obnoxiam recipiũt, 5.
6. & D. 6. n. 40. Nullum alium fi-
nẽ habuit, quàm minores præmio,
ac fauore allicere ad matrimoniũ
contrahendum, D. 5. n. 15. & D. 6.
n. 34. Exemit eos à curatorum iu-
go, & ad priſtinum reduxit ſtatum,
quo erant antequàm curatores ac-
ciperent, & eius rei effectus, 5. 16.
& 20. Etſi generaliter loquatur de
minorib⁹ cõiugatis, adeòq; genera
liter, & indiſtinctè accipienda vi-
deatur tam de minoribus curatore
carentibus, quam eum habentibus,
re tamẽ vera ſolũ intellexit de mi-
noribus curatorẽ habentibus, quia
de illum non habentibus ſimiliter
accepta, nihil quòad eos operare-
tur, D. 6. n. 1. 20. & 21. Adminiſ-
trationẽ eis ſimpliciter cõcedens,
& ſi iuxta potiſsimam verbi ſigni-
ficationem videatur plenam, & in-
tegram abſque ſpe reſtitutionis cõ
ceſsiſſe, tamẽ iuxta ſubiectam ma-
teriam, & irregularem pragmati-
cæ caſũ, talẽ nõ intellexit, ſed reſti
tutioni obnoxiã, nec vllũ aliud mi
noris ætatis priuilegium illis abſ-
tulit, quia non tam eis fauorabilis
eſſet, quàm odioſa, D. 6. nu. 2. 19.
22. 23. & 54. Minorem, matrimo-
nium contrahentem, maiorem non
reputat, neque fingit, 6. 32. Æquè
reſpicit res vxoris, ac proprias ma
riti minoris, & ideò eas pariformi
ter determinat, 6. 33. Si minori cõ
iugato curam bonorum vxoris ſuę
cõceſsiſſet, plura ſpecialia aduerſ⁹
iuris regulas contineret, 6. 37. In
verbis illis, *ſin tener neceſſidad de venia*, non ſignificat, minorem coniu-
gatum eodem modo ab anno 18.
bona ſua, & vxoris adminiſtrare
poſſe, ac ſi ætatis veniam à Princi-
pe impetraſſet, ſed nõ egere venia
ad remouẽdam à curatore admini-
ſtrationem, & in ſe transferendam,
6. 41. Si æquiparare omninò vo-
luiſſet minorem matrimonium cõ-
trahentem ei, qui ætatis veniã im-
petrauit, eodem modo illi admini-
ſtrationem concederet, ac ſi maior
à Principe fact⁹ eſſet, atque ita vte
retur verbis, omnimodam ſimilitu
dinem denotantibus, 6. 42. Non
minùs ſingulare, ac priuilegiarium
ius cõtinet, quàm Principis venia,
imò ea longè fauorabilius, 6. 48.
Concedit adminiſtrationem mino
rib⁹ cõiugatis, vt minoribus, nulla

Digitized by Google

facta inquiſitione vtrùm capaces ſint, necne, & quare? 6.49. Illa ratione nititur, vt hominum propagationi, ſtatus què matrimonialis fœlicitati, ac frequentiæ ſuppetias feratur, quæ ratio non tantùm refertur ad priuilegiũ minoribus indultum, ſed & ad alia, maioribus quoquè 25. annis ex eadem matrimonij cauſa conceſſa, D.7.n.13.& 14. Imitata videtur in ſui diſpoſitione antiquas leges Iuliã Miſcellam de maritandis ordinibus, & Papiam Poppeam, 7.15. Non ſupponit præciſè, minores ante tactũ 18. annum matrimoniũ contrahere debere; ſed id caſualiter euenire eſſe, & quare? 7.49.

Praxis Neapolitani conſilij, & intelligentia *legis ne cui*, 32. *C. de locato*, à Nicolao Gizarello, & alijs tradita refertur, D.12. n.6.& impugnatur à nu.48.

Precibus fruſtrà impetratur quod iure communi conceditur, 1.28.& D.17.n.6.

Primogenitus tantùm admittitur in Regni ſucceſsione, id què iuri diuino, naturali, & poſitiuo conſentaneum eſt, & apud Hiſpanos apertiſſima lege Gothica, & Regia partitæ confirmata, 4.55. Viuo patre decedẽs, primogenituræ ius trãſmittit ad ipſi⁹ liberos excluſis patruis, 11.80. Rursùs vide in verbo *Maioratus.*

Princeps regulariter ius commune cũ cæteris habet, 1.10. Minor, cùm ſolus Regnum adminiſtrat, omninò conſilio indiget, id què requirere, ac ſequi tenetur nõ ex ſola humanitatis, & honeſtatis ratione, ſed ex ipſa iuris neceſsitate, iuxta vim, quã directiuam vocant, 3.17. Tunc dicitur ſolus Regnum adminiſtrare, cùm non tantùm abſq; curatore agit, ſed & ſine alio, ſpontè à ſe in familiarem, ſeu domeſticum conſultorem (quem vulgò priuatũ dicimus) aſſumpto, 3.18. Ætatis veniã minori non concedit niſi deſideràti, & qualiter hoc procedit? 6.52. Secularis nequit ſua lege iuramẽtum præſtandum irritare nedùm directè, & immediatè, ſed nec indirectè ac remotè, & quare? D.10.n.61.& 62. Etſi poſſet irritare contractum, cui iuramentum accederet, adhùc iuramentum ipſum ſublato contractu per ſe ſubſiſteret, & ſeruandum eſſet, D.10.nu.63. Eccleſiaſticus poteſt indirectè matrimonium clandeſtinum irritare, & quare? 10.62. Nullus in tertij præiudiciũ ſtatuere quicquam cenſetur, nec de poteſtate ordinaria poteſt, 16.53. Etſi in locatione rerum ſuarum non debeat eſſe peioris conditionis quàm priuatus, non tamen ex eo peioris conditionis eſſe cẽſendus eſt, quòd priori earum conductori locatione finita pro pretio ab altero oblato relocare teneatur, idemquè in Republica, & Eccleſia, & quare? D.13.n.30. iunctis n.34.& ſequentibus, ac n.55.

Principis conſenſus ad cõſuetudinem inducendam an requiratur iure cõmuni controuerſum eſt; ſed apud nos res eſt expedita ex legibus Regijs, talem conſenſum planè deſiderantibus, qui nedùm interuenit in actibus, ex quibus Hiſpana conſuetudo, vt Reges adulti abſque curatore Regni gubernaculum ſuſcipiãt, inducta eſt, ſed & populi, ſeu Regni, illis actibus cùm poſſet nõ contradicentis, 3.31.& 32. Intereſſe pecuniarium tantùm conſideratur, ipſi obueniens ex adminiſtratione ac locatione bonorũ eius, quæ per alios publicè fit, non verò affectio, vni magis quàm alteri locandi, idem què in Republica, & quare? 13.36. Maior poteſtas, ac fidei obſeruatio, ſecum contrahentibus exhibita, faciliorẽ, ac firmiorem, rerum eius acquiſitionẽ facit, idem què in Republica, 13.45. Bona primato locata non poſſent ipſi Principi pro penſione obligata eſſe, niſi eorum bonorum dominium ſaltèm vtile in conductorem transferretur, idem què in bonis Reipublicæ, 13.47.

Priua-

Digitized by Google

Priuatus Principis minoris, ſiue qui tantam eius gratiam meruit, vt in familiarem, ac domeſticũ ipſius cõſultorem eligeretur, iure optimo, quod ad Reipublicæ gubernium, iuſtitiæ què adminiſtrationẽ attinet, curatoris vices gerit, 3. 22.

Priuilegium alicui conceſſum ſecundùm morem præteritum, non eſt cõditionale, ſed purum, & certum, licèt de tali more nõ conſtet, 24. 12.

Probare nemo rectè dicitur aliquid ita eſſe, dum id tãtùm probat, quod ab eo contingit abeſſe, 3. 35.

Probandi facultas anguſtanda nõ eſt, 12. 42. ad fin.

Probatio ſuperflua eius, quod probatũ non releuat, non admittitur, 12. 4. & D. 24. n. 71. Vbi facienda eſt in ea re, quæ ex peculiari ipſius natura nõ magis teſtes exigit, quàm inſtrumenta, proùt in contractibus regulare eſt, parẽ vim obtinet per teſtes facta, ac per inſtrumenta, 12. 10. & 42. ad fin. Teſtium, cùm diuino prodita ſit eloquio, ſui natura dignior eſt, quàm inſtrumentorum, 12. 43. Per quinque teſtes, vim habet publici inſtrumenti, & eo quoquè caſu admittitur, quo per illud tãtùm probatio exigitur, ac per teſtes prohibetur, & qualiter hoc procedat? 12. 71. & 72. Debiti, in chirographo à debitore negato cõtenti, ad viam executiuam ſufficiẽs nõ eſt, 23. 31. Vi. rursùs in verbis *inſtrumentum, teſtes*.

Proceres Regni, ſummi què conſiliarij, vice populi Principi aſsiſtunt, eum què repræſentant, 3. 32. Regnorum Hiſpaniæ in actibus, in quibus admiſſerunt, Regem minorem ſolum abſque curatore regimẽ ſuſcipere, non poſſunt dici ex aliqua tunc occurrenti cauſa id ſolùm permiſiſſe, aut expediẽs iudicaſſe, niſi à contẽdente hoc ita eueniſſe talis cauſa oſtendatur, 3. 34. Nulla alia cauſa moueri potuerunt, quã quia ita expediẽs iudicarũt publicę Regnorũ quieti, quę ex eorum adminiſtratione per curatores facta nõ parùm turbari ſolet, 3. 49.

Producens ſcripturam ſi & quatenùs pro ſe facit, & non aliàs, tali proteſtatione non iuuatur quominùs in his etiam, quæ contra ſe faciunt, eidẽ ſcripturæ ſtare teneatur, 24. 41.

Prohibitio legalis abſoluta regulariter titulum inficit, ac nullũ reddit, D. 9. n. 43. D. 14. à n. 32. & D. 21. n. 37.

Prohibitum cùm iure quid eſt alicui, id omne prohibitum cenſetur, per quòd ad illud deuenitur, 5. 44.

Promiſsio ſimplex à ſimplici aſſertione eodem modo differt, quo iuramentum promiſſorium ab aſſertorio, 10. 24. Dotis, vide in verbo *dotis*.

Propter quod vnumquodque tale, & illud magis, 4. 42. D. 6. n. vlt. & D. 7. n. 52. circa med.

Proteſtatio iuri contraria non admittitur, nec proteſtãtem releuat, 24. 40. Regulariter ius proteſtãtis illæſum conſeruat, 25. 56.

Prouincia quælibet in ſuo ſenſu abundat, 1. 78.

Puberes, qui poſt mortem patris rebꝰ ſuis rectè, & vtiliter adminiſtrãdis curatorum auxilio indigẽt, poſſunt etiam ſi velint illo non vti, & abſq; curatore viuere, 2. 54. Non tamen poſſunt ſemel à ſe ſuſceptos curatores deſerere, ab eorum ſe poteſtate liberari petentes, quaſi ipſi rebus ſuis adminiſtrandis idonei ſint, 2. 55.

Pulchritudo bonum eſt ſui natura amabile, & iucundum, ac magnoperè in conſideratione habitum apud varias gentes, quæ Regem ſibi eligere conſueuerunt, per ſe tamẽ ſufficiens non eſt ad Regnum conſequendum, ſi alijs virtutibus exuta ſit, 4. 70. Infantilis ætatis ſolet poſteà creſcẽte ætate, vel ex alijs cauſis euaneſcere, 4. 71. ad fin.

Pupillus, vel adultus ſi alibi quàm apud tutorem, vel curatorem educetur, alimenta ei decernenda ſunt, 1. 53. Ab adulto in eo diſtinguitur, quòd pupillus inuitus tutorem accipit, adultus nõ itẽ curatorem, 2. 18. Agens, nec curatorem ad litem eligens

gens

Digitized by Google

gens non auditur, 2. 42. Si ab ali-
quo in iudicio conueniatur, nó de-
bet eſſe in eius poteſtate, nullo pe-
tito, aut nominato curatore, iudi-
cium ſubterfugere, 2. 43. Sol⁹ abſ-
q; curatore ad litem iudicium ſpó-
tè ſuſcipiens, actorem pro ſe ſenté-
tiam obtinentem eluderet, ob iudi-
cij nullitatem, 2. 44. In iudicio có-
uentus, curatorem ad litem nomi-
nare ad actoris inſtantiam cogitur,
2. 45. Ad quamcumque litem, vel
ſibi à quocumque motá, vel à ſe cui
libet mouendam, petere ac nomina
re certum curatorem debet; idem-
que in adulto, 2. 48. Cum aliquo in
iudicio experiri, ſiue agere volens,
non eſt neceſſariò cogendus vt cer-
tum ſibi ad litem curatorem petat,
ſed ſufficit, quòd illo non petito ac
nominato in iudicio cõparens, poſ
ſit ab ei⁹ limine per iudicem repel-
li, quod iudici ex officio licet, etiã
reo non petente; idemquè in adul-
to, 2. 49. Cûm petere, ac nominare
curatorem ad litem cogitur, nõ vel
què compellitur captis pignorib⁹,
vt aliqui falsò crediderunt, ſed ita,
vt illo nõ nominante, vel ad nomi-
nandum intra terminum ſibi cõceſ-
ſum non comparente, tunc demùm
ipſe iudex nominet, & plures DD.
de hac praxi teſtãtes referuntur, 2.
52. Tutoris loco non proprium cu
ratorem accipit, ſed adiutorem, qui
illius defectum ſuppleat, qui & cu-
rator plerumquè nominatur, & a-
ctor, 52. 6. Quis propriè in iure di-
catur? 5. 66.

Q

QValitas à ſtatuto præſuppoſita,
vtpotè præambula, videtur
ab eodem ſtatuto requiſita,
7. 4. A lege vel ſtatuto requiſita, an
te omnia verificari debet, vt ei lo-
cus ſit, 7. 5. & D. 26. n. 21. ad fin.
Maximè ſi pro forma, & ſubſtantia
legis vel conſtitutionis requiratur,
7. 6. A lege vel ſtatuto præſuppoſi-
ta, tunc demùm requiſita videtur
itaùt ſine ea diſpoſitio locũ habere
nequeat, cùm qualitas ipſa præciſa
eſt, non aliàs, 7. 51. Abſque ſubie-
cto ſubſiſtere nequit, D. 1. nu. 67.
in fin. & D. 26. n. 10. Indiuidua, &
actui confeſſo coniuncta, nec cõtra
ſe præſumptionem habens, non po-
teſt ab ipſa confeſsione diuidi, ſed
vel ſimùl cum ea admittẽda eſt, vel
ſimùl repellenda, niſi talem quali-
tem impugnás probare paratus ſit,
24. 44. & 45. Confeſsioni ita adie-
cta, quòd cõfitens ſoluerit pecuniã
debitã, vel pactum ſibi factum fue-
rit à creditore de non petendo, di-
uidua eſt; & ſeparata ab ipſa cõfeſ-
ſione, cõtra plures, qualitatem hãc
confeſsioni cõnexam exiſtimantes,
24. 47. Quæ licèt ſit actui confeſſo
coniuncta, & connexa, alioquì ta-
men contra ſe præſumptionem ha-
bet, diuidua dicitur, ſiue à cõfeſsio-
ne ſeparabilis, 24. 48. Qua quis ad
ſui iuris defenſionem vtitur, dolo-
sè oppoſita non cenſetur, 24. 57.
Quæ à confeſsione ſeparari poteſt,
executionem non impedit, & ideò
ad decem dies reſeruanda eſt, iure
Regio probandis exceptionibus ad
uersùs executionem oppoſitis pręſ-
ſtitutos, quicquid contrarium, nem
pè interim à iudice terminum con-
fitenti aſsignandum eſſe ad qualita-
tem probandã, magis placuerit Aui
leſio, & nõnullis alijs, quorum ſen-
tentia conuincitur, 24. 58. & 59.
cum ſeqq. Recognitioni adiecta,
licèt actui recognito connexa, &
cõtemporanea ſit, per ſe tamẽ ſtat,
nec poteſt non diſtingui, & ſeparari
ab ipſa recognitione, & quare? 24.
77. Recognitioni adiecta, quæcum
que ſit, iuris contra ſe præſumtió-
nem regulariter habet, quia ſi vera
eſſet, veriſimile non eſt, quòd nõ in
eodem chirographo contineretur
24. 78. & 79. A iure præſumpta, vt
exceptio defectus cauſæ, in chiro-
grapho non expreſſæ, aut exceptio
non numeratæ pecuniæ, à recognoſ
cente intra biennium in ipſo recog
nitionis actu oppoſita, ipſo iure exe
cutionem impedit, 24. 81. Recog-
tioni, vel confeſsioni ita adiecta,
quòd

Digitized by Google

quòd obligandi animus defecerit,
iure minimè præſumitur, & ideò ea
reiecta, dum probata nõ fuerit, re-
cognitio vel confeſsio executioni
mandari poteſt 24.82. Quæcumq́;
ſit, à delictum confitente pro ipſius
excuſatione oppoſita; iuris contra
ſe præſumptionem habet, donec ab
eo probetur, 24.85. Adiuncta ver-
bo, intelligitur ſecundùm tempus
verbi, 26. 21. Cætera vi. in verbis
Confeſſio, chirographum, recognitio.
Quantitas, quæ facilè liquidari, & ad
certitudinem redigi poteſt, non po
teſt abſolutè incerta, & inexequi-
bilis dici, 24.26.

R

Ratio adminiſtrationis niſi finitá
tutela vel cura regulariter peti
non poteſt, 1.12.
Ratio legis quantumcumquè genera-
lis reſtringenda eſt ad ſpeciem in ea
propoſitã, vel illi omnino ſimilem,
nec vlterius porrigenda, D.5.& 10.
vbiquè n. 53. Quod ita procedit ſi
ex generali rationis acceptione, &
ampliatione ad alium caſum abſur-
ditas aliqua reſultaret, ſecùs aliàs,
quia tunc potiùs legem ampliat ad
eum caſum, imò & illum ſub ſe com
prehendit, D.7. nu. 20. & ſeqq. D.
11.n.94.&9ſ.& D.13.n.29. Illa,
ob quam minoribus ætatis veniam
impetrãtibus reſtitutio denegatur,
non militat in his, qui ex vi Regiæ
pragmaticæ anni 1623. bonorum
ſuorum, & vxoris adminiſtrationẽ
conſequuntur, D.6. nu. 14. 47. &
ſeqq. In procemio legis adiecta, in
omnib' eius membris repetita cen
ſetur, eiſquè intellectus lumen præ
bet, 7.17. Finalis iudicatur, 10.44.
Eadem vbi eſt, eadem quoquè iuris
diſpoſitio vigere debet, & ſi illa ſit
diuerſa, iuris diſpoſitio debet eſ-
ſe diuerſa, D.7.n.19. D.12.ñ.56.
D.17.n.9. & D.21. n.8. Non vna
ſed multiplex eſt, qua nituntur le-
ges Regiæ, iuramentum in contra-
ctibus aliàs validis apponi prohi-
bentes, 10.34. In illis expreſſa, ne
Regia fraudetur iuriſdictio, ſola fi-
nalis, ac principalis eſt, cæteræ ve-
rò impulſiuæ, eáq́; coadiuuãtes 10.
43. Illa non verificatur in omni aſ-
ſertorio iuramento, ſed in aſſerto-
rio deciſorio, & quare? 10.46. cum
ſeqq. Et in iuramento promiſſorio,
vel actus omninò validi confirma-
torio, ſiue corroboratorio, 10. 52.
Alia quæ in Regijs legib' exprimi-
tur, vitãdi ſubditorũ periuria, eodẽ
modo declaranda, ac limitanda eſt
ac finalis vitandæ fraudationis iu-
riſdictionis, quã coadiuuat, 10.54.
Vnica, quę ſola reddi poſsit, in quã
cumque l. ac diſpoſitione habetur
pro expreſſa, ſec' ſi plures ſint, 10.
35. & 45. Excludendi primum cõ-
ductorem, aduersùs dominum agẽ-
tem locatione finita, vt rem ſibi re-
locet pro eodem pretio, quod alter
offert, cùm dominus ſe per ſcriptu-
ram ad relocandum non adſtrinxit;
cõmuniter à DD. tradita refertur;
12. 2. & vera traditur à n. 56. Æ-
què militat in prædijs ruſticis, ac in
vrbanis, 13. 7. Præferendi primo
emptori, vel donatario ſecundum,
cui traditio facta eſt, duplex eſſe po
teſt, prior prouenĩẽs à dominio per
traditionem ſecundo quæſito, quæ
verificari nequit in ſecundo condu-
ctore, in rei locatæ poſſeſsionem in
ducto; altera dimanans à defectu
actionis, qua caret primus aduers'
ſecundum, cum quo nihil cõtraxit;
quæ ratio & in locationis cõtractu
locum obtinet, 19.12.& 13.
Recognitio propriæ ſcripturæ nihil
aliud eſt, quàm ei' per relectionem
approbatio, D.21. n.26. & D.27.
n. 3. Habet vim confeſsionis, ple-
niſsimamq́; inducit probationem,
quæ refelli nullo modo poteſt, 21.
27. Quemadmodùm & cõfeſsio, vt
executionem mereatur, facienda eſt
coram competenti iudice, etiam
non pro tribunali ſedente, neque al
tera parte, vel ei' procuratore præ
ſente, & quare? 23.11. Poteſt etiã
fieri coram tabellione, vel appari-
tore (vulgò *alguaxil*) de iudicis mã-
dato,

Digitized by Google

dato, 23.12. Coram iudice in competenti facta, executionem non meretur, 23.13. Prodeſt tamē ſaltē ad hoc, vt in ea perſiſtere recognoſcēs à ſuo iudice cogatur, 23.14. Omninò extraiudicialis minimè ad executionem ſufficit, licèt teſtibus probata ad viam ordinariam proſit, 23.15. Vt executionem habeat, debet fieri à parte, quæ chirographū ſcripſit, vel ſubſcripſit, 23.15. Tertij ſcribentis, vel ſubſcribentis de mandatò principalis non ſufficit, ſi ille neget, ad executionem contra eum decernendam, D. 23. n. 24. In negānte ſcripturam, vel mandatum ad eam, propriè dari non poteſt, licèt adſit recognitio ſcribentis de aſſerto debitoris mandato, id què teſtibus probetur, 23.30. Vt executionis ius habeat, fieri debet ab habente legitimam perſonam ſtandi in iudicio, 23.34. Minoris curatore carentis, ſufficit ad executionem contra ipſum decernendam, ſecùs ſi curatorem habeat, quia ipſius interuentus in recognitione neceſſarius erit, 23.35. Quòd etiam ad executionem non ſufficiat, & ſi minor curatore careat, magis probat Azeuedus, cuius ſententia cōuincitur, 23.36. Inſtar confeſsionis, etiam iudicij præparatoriæ, minori ſub tutoris vel curatoris poteſtate conſtituto minimè nocebit, 23.40. An ſimplex, certa, & clara debeat eſſe? remiſsiuè, 23.41. Vt executioni mādari poſsit, debet eſſe expreſſa, nec ſufficit tacita, reſultans ex ſilentio, 23.42. Quod tamen tā ex communi DD. ſententia, quàm ex recepta praxi limitatur ita demùm procedere, niſi huiuſmodi tacita recognitio reſultet ex contumacia, vel nolentis comparere poſt perſonalem citationem ei factam ex iudicis decreto, vt ad recognoſcendum compareat, vel recuſantis recognoſcere, aut clarè reſpondere, quia alterutro caſu iudex poterit chirographū habere pro recognito, 23.43. Quæ limitatio adhùc ampliatur, vt procedat etiā ſi non adſit perſonalis citatio rei, de cuius latitatione alioquì conſtet, vt tunc ad decernēdum contra eum executorium mandatum ſufficiat citatio ad domū ipſius facta, ſaltem duplicata, 23.44. Ab alijs tamen praxis hæc impugnatur, nouam introducentibus, vt reo ad recognoſcendum citato recognoſcere nolente, vel ad id faciēdū cōparere, iudex eū, donec recognoſcat, vel compareat, aut eius bona capi iubeat, quæ praxis Authori regulariter æquior, & rationabilior videtur, modòquè eam, & modo primam ex cauſæ, & perſonarum circunſtantijs, Hiſpalenſis, & Granatenſis Senatus amplecti ſolet, 23.45. & 46. Rurſ⁹ recognitio, vt executionis i⁹ habeat, debet fieri in ipſo litis exordio ante ſolēnem libelli porrectionem, vel litis conteſtationem, iudice tunc ad actoris inſtātiam reo iubente vt declaret, an ipſius ſit ſcriptura, de qua agitur, 23.47. Vt ex ea agi poſsit vel ordinariè, vel ſummariè aliter, quàm per executionem, tam antè, quàm poſt litis conteſtationem fieri poteſt ad iudicis interrogationem, 23.48. Si poſt litis conteſtationem fiat, non habet executionem paratā, ſed erit expectanda ſententia, 23.49. Si illi iuris accedant requiſita, eodem modo ad eius executionem procedere iudex poteſt, quo progredi iure valet ad executionem aliarum rerum, paratam executionem habentium, & quæ ſint illæ, qualis què is modus, breuiter traditur, 23.85. Simplex, certa, & clara ex ſententia Petri Auendañi ita debet eſſe, vt nihil ei addatur, quo veriſimiliter impugnetur, aut obſcura, vel incerta reddatur, vt & confeſsio, 24.1. & 41. Virtualiter continet iteratā quandam, ſeu repetitam confeſsionem iudicialiter factam eius, quod in ſcriptura continetur, 24.2. Per ſe nihil facit, ſed exten⁹ tātùm vim habet, quatenùs ad ſcripturam recognitā refertur, quæ ſi ſit ſimplex, clara, & certa, eius recognitio recognoſcēti nocebit, aliàs verò minimè,

Digitized by Google

nimè, 24.74. Applicari ei nõ poteſt quod de confeſsionis qualitate diuidua, vel indiuidua vulgò traditũ eſt, & quare? 24.76. & 77. Facta ſub qualitate nõ numeratæ pecuniæ multũ quòad executioné intereſt, vtrũ fiat ante bienniũ, vel poſt bienniũ, 25.14 In iudicio abſolutè facta, ita pura, certa, & clara eſſe intelligitur, ac cõfeſsio cõtenta in ipſo chirographo, nec minùs executioné meretur, quã ſi cõfeſsio illa iterũ in iudicio fieret 25.22. Propriȩ ſubſcriptionis abſq; præuia chirographi lectione in dubio nõ præſumitur, imò lectionis defectus liquidò ab allegãte probãdus eſt, 25.37. & 48. Poteſt quãdoq; fieri abſq; prȩuia chirographi lectione per fraudé iudicis, alteri parti fauẽtis, & ei⁹ rei exẽplum remiſsiuè, 25.49. Nihil aliud facit, quã declarare, & approbare denuò cõtractũ in chirographo recognito cõtentũ, ac proinde ab aliquib⁹ trahẽda videtur ad initiũ cõtractæ cũ effectu obligationis, itaùt ex ea quomodocũq; poſsit agi, 26.5. Legitimè in iudicio facta, neceſſe eſt vt in publicã formã à cauſæ notario redigatur, 26.15. Ita demũ trahitur ad initiũ cõtractæ cũ effectu obligationis, cũ de ſolo recognoſcẽtis præiudicio agitur, ſec⁹ ſi de præiudicio tertij, aduers⁹ quẽ retrotractioni loc⁹ nõ eſt, 26.29. Cætera vi. in verb. *cõfeſſio, qualitas, ſcriptura.*

Recognoſcẽs ſcripturã, in qua quid ſimpliciter promiſsit, nõ poteſt addere qualitatem, etiã cõnexã, puta modũ, vel cõditionem ibi nõ cõtentã, quia quòad talem qualitaté iuris cõtra ſe præſumptioné habet, & quare? 25.1. Poſt biẽniũ chirographũ, in quo certã ſe ab alio pecuniæ quãtitatem mutuò accepiſſe faſſus eſt, & addens ſpe futurȩ numerationis ſe id feciſſe, ſibi ex tali recognitione præiudicat, & qualitas adiecta poteſt per aduerſarium repudiari 25.8. Habet cõtra ſe ex multorum ſententia quòad qualitatem, ſiue exceptionem non numeratæ pecuniæ poſt biẽnium obiectã, præſumptioné iuris, & de iure, quæ probationé in cõtrariũ excludit, 25.9. Ex veriore tamen ac receptiore, præſumptioné iuris tãtũ, quæ probationé cõtrariã ipſius chirographarij debitoris admittit, 25.10. Facillimè poſſet executioné aduers⁹ ſe cõpetẽté eludere, ſi quælibet chirographi impugnatio ei ad id prodeſſet, ac ſufficeret, 25.50.

Recõductio expreſſa; ſeu cõductionis prorogatio indiſtinctè procedit, ſiuè prior cõductio ſine ſcriptis facta fuerit, ſiue etiam in ſcriptis, ex neceſsitate ſeu ſubſtãtia cõtract⁹, putà virtute præuiæ cõuentionis vt in ſcriptis fiat, 12.16. Tacita locum non habet, ſi præcedens conductio in ſcriptis facta fuerit ex ſubſtantia contractus, 12.17.

Recuſandi verbum ſui natura præcedentem monitionem, ſeu requiſitionem ſupponit, 15.92.

Reges omnes, & maximè noſtræ Hiſpaniæ, ab antiquiſsimis tẽporib⁹ aliquẽ virum cõſpicuum in familiaré ac domeſticũ cõſultorem adlegere cõſueuerũt, velùt in adiutorium, & tãtæ molis leuamen, ac ſolatium aliquod, 3.19. & 21. *vbi aliquot compilationũ leges expenduntur, & à quo eas Author acceperit?* Quas cõditiones in his tum deligendis, tùm conſeruandis, & in officio continendis obſeruare debeãt? & quas vice verſa ſic delecti, quò magis in tuto maneant? remiſsiuè, 3.20. Noſtræ Hiſpaniæ humaniſsimi ſemper fuerunt, maximiq; iuſtitiæ, ac publicæ quietis cultores, & amatores, & procerum, cõſiliariorũq; ſuorum cõſilium in omnibus per eos gerendis ſemper requirere, & obſeruare ſunt ſoliti, 3.25. A populo olim inter Gothos eligebantur, quæ electio obtinuit vſq; ad morté Regis Pelagij, poſt quã generali lege à Gothis lata ſãcitũ fuit, quòd ſi Rex fuiſſet Catholic⁹, primogenit⁹ ei⁹, ſiue maſcul⁹, ſiue fœmina, ac deinceps ſucceſsiuo ordine in Regno ſuccederent, 4.29. Ad nuptias citò properare nõ debẽt, & quare? 4.49. ad fi. Cætera vi. in duobus verbis ſeqq. & in verbo *Rex*, & verbo *tutela Regum.*

Regina nubens Regni dominiũ, & adminiſtrationé retinet, quòad quæ maritus ei⁹ propriè Rex nõ eſt, ſed nomine tãtũ, & participatione Regiæ dignitatis, matrimonij ratione, quæ tamé dig-

nitas ratione ſexus ac domeſticæ poteſtatis, maior eſt nuda dignitate Reginæ ab adminiſtratione ſejuncta, 4. 87. & 88. Cætera vide in verbis *conſuetudo, fœmina, Regnum, mulieres.*

Regnũ, eiꝰq; adminiſtratio nõ niſi ex negligẽtia, & incapacitate vero Regni dño, adeoq; nec Reginæ nuptæ adimi poteſt, 4.16. Quod penes vxorẽ eſt, nõ poteſt ita per matrimoniũ viro cõmunicari, vt penes eũ quoq; ſit, quia eſt indiuiduũ, 4.18. Ad quem ex duobus gemellis, Regi incerto ordine naſcentibꝰ pertineat, tã iure cõmuni, quam Regio noſtro inſpecto, cõtrouerſum eſt, & ad vtrũq; pro cuiuslibet vita ſpectare frequentiꝰ interpretes credidere, quorum ſentẽtia refellitur, 4.23. & 24. Vti omniũ tẽporaliũ ſuprema dignitas, ſpeciali nota dignũ eſt, nec debet ſub generali de maioratu diſpoſitione cõprehẽdi, 4.26. Inter gemellos diuiſum, etſi poſtea iungatur, vt indiuiduũ permaneat penes eum, qui ab altero ex illis primò natꝰ fuerit, non ob id occurritur malis ex eius diuiſione imminentibus, 4.44. Ita iungi poſſe poſt diuiſionẽ ſemel factã difficillimè ex iuris principijs deduci poteſt, imò totũ cõtrariũ, & licèt deduceretur, difficillimè executioni mãdari poſſet, 4. 45. Eius indiuiduitas ad ipſiꝰ vtilitatẽ, & cõſeruationẽ inducta, non debet labefactari, & euerti, vt duorũ filiorũ, ſimul incerto ordine Regi naſcentiũ, vtilitati proſpiciatur, 4.43. In eiꝰ poſſeſsione ſemel cõſtitutꝰ, ægrè nimis ferret ea poſtea carere 4.62. Eiꝰ poſſeſsio ſi nomine vniꝰ ex gemellis, incerto ordine Regi naſcentibꝰ, ſiue viuo patre, ſiue eo mortuo accipiatur, nõ aliter quã per gratificationem a Rege, vel Regno illi ſoli factam accipi poteſt, 4. 76. Si mortuo patre accipiatur ab vno ex gemellis, adultæ iã ætatis effectis, interim quolibet ex his in quaſi poſſeſsione Principatus cõſtituto, magnũ poſtea ſuccederet incõueniẽs, ob illũ qui Regni poſſeſsione deſtituitur, 4.77.

Reg. *legis quoties 15. C. de rei vẽdic.* abſq; controuerſia locum habet in emphyteuſi, vel locatione ad longũ tempꝰ, in qua ſecundus in poſſeſsione inductꝰ primo præfertur, 19.48. Eodẽ modo procedit in feudo, 19. 49. Quæ prohibet, actorẽ petere intentionis ſuæ fundamẽtũ, & probationẽ ab aduerſarij domo, defenditur ab impugnatione nonnullorũ, regulã in cõtrariũ ſtatuentiũ, ac procedit in probatione, quæ ſumẽda eſt ex inſtrumẽtis, vel teſtibus, ab aduerſario producendis, 22.11. & 12.

Regulæ iuris docẽtes, quòd qui in alterius poteſtate eſt, alterũ in poteſtate habere nequit, ac vice verſa, & quòd alieno auxilio ad rerũ ſuarũ adminiſtrationẽ indigẽs, alienorũ bonorũ adminiſtrationi ſufficiens nõ eſt, ac verſa vice, declaratur, 1.33. Cætera vi. in proprijs litteris, à quibus regulæ incipiunt.

Reiuendicatio ei tantùm cõpetit, qui dominium habet, 19.2.

Relatio ad aliquid præteritum facta per dictionem *ſecundùm*, vel *iuxta*, aut ſimiles, non ſtat conditionaliter, ſed cauſaliter, 24.10.

Relatiuũ quis, vel qui, adiũctũ verbo futuri tẽporis, propriã cõditionem de futuro ſignificat, & inducit, 16.32.

Relatum eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, 24.3.

Renouatio priuilegij vetuſtate conſumpti fieri poteſt, ne eius fides pereat, 7.43. Emphyteuſis, & feudi, ſiue Eccleſiaſtici, ſiue ſecularis, per mortẽ vltimi emphyteutæ, vel feudatarij vacãtis, an concedenda ſit eius deſcẽdentibus, vel proximioribꝰ, cõtrouerſũ eſt, à pleriſq; nãq; negatur, licèt admittãt, dũm quecũq; ſiue priuatũ, ſiue Eccleſiã eã illis nõ facientes, iniuriã quandã minꝰ propriã ipſis facere, in iudiciũ non deducibilẽ, 15.3. & 4. Longè tamẽ veriꝰ à ferè omnibus admittitur, nec minùs in puncto iuris, quã ex recepta praxi, malè negata à Biaſi. Flores, & casꝰ qui circa eã Authori cõtigit, refertur, 15.13. Probata eſt apud nos *in l. 69. tit. 18. parti. 3.* & cùm æquitate potiſsimũ nitatur, multò magis procedit in Eccleſia, quæ eius præ alijs cultrix eſſe debet, 15.14. Ab eius denegatione appellari poteſt iure Canonico, & quare? 15.15. Eius ſimilitudo notatur cũ ſpecie propoſita *in l. 1 §. permittitur, D. de aqua quoti. & æſti.* 15. 17. Non tãtùm nititur argumẽto legũ ciuiliũ, ſed & canonicarum, & æquitate natu-

naturali 15.106. Deſcédétib⁹ vltimi poſſeſſoris rei emphyteuticæ, vel feudalis multò plani⁹ debetur, quá alijs cóſáguineis collateralib⁹ defuncti, quib⁹ eá denegari plures affirmarút, quáuis eis vſq; ad 4. gradú cócedi veri⁹, & recepti⁹ ſit, 16.2. & 3. In feudis ita demú cócedi debet, ſi eá petétes proximiores defuncto ſint per virilé ſexú, niſi aliud ex inueſtitura cóſtet 16.4. In éphyteuſi cóceditur proximiorib⁹, ex quocúq; latere defunctú attinétib⁹, niſi prior inueſtitura, vel emphyteutica conceſsio ſolos agnatos admittat, cótra Mareſcot. 16.5. Ita demùm agnatis ſolis cóceditur, ſi itá ſe habeat ei⁹ rei vſus, & cómunis obſeruátia, 16.6. Cóceditur ſimùl plurib⁹ cóſanguineis in eodé gradu exiſtétib⁹, dum tamé inueſtituræ tenor nó repugnet, cótra Maroſcot. ibid. Vt ei loc⁹ ſit, neceſſe nó eſt quòd cóſanguinei, eá petétes, ſint etiam heredes vltimi emphyteutæ, vel feudatarij, itaùt aliàs excludátur ab extraneis heredib⁹ inſtitutis, aduers⁹ Imol. & alios 16.7. Niſi emphyteuſis, vel feudú hereditaria ſint, vel abſolutè, vel ſecúdú quid; & quare? 16.8. Abſq; cótrouerſia illi cócedenda eſt, qui eá iure ſanguinis petit, ſi ſimùl ſit defúcti heres, 16.23. Quòd & túc debeatur, cú domin⁹ rei emphyteuticæ, vel feudalis, per morté vltimi poſſeſſoris eá ſibi retinere vult, Phili. Dec. & nónulli alij exiſtimarunt, ſed cótrariú lógè veriùs maximè in Eccleſia docuit Bart. magis cómuniter recept⁹ D.16. n. 46. & 47. Niſi immemorialis cóſuetudo ſit in cótrariú, vel niſi res ſterilis in emphyteuſim cóceſſa, poſtea per éphyteutá fertilis, & fructuoſa reddita fuerit 16. 48. & 49. Specialiter introducta cú ſit cótra reg. *l. ne cui* 32. *C. de locato*, in ijſdé terminis regulę neceſſariò accipiéda eſt 16.54. Vt locú habeat, petéda eſt intra annú, & dié à tépore ſciétiæ vacationis; quod tép⁹ iure præfinitú eſt ad petédum ius pro feudo, vel ad feudú cópetés, 16. 57. Intra illud ita demú cócedéda eſt, ſi res integra ſit, nec alij cóceſsio facta, ſec⁹ aliàs, & quare? 16.58. Eá petendi negligétia intra quod tép⁹ à die ſciétię vacationis imputetur, iudicis arbitrio relinquitur 16.59. Si re adhuc integra ante factá alij cóceſsioné petatur, & nihilomin⁹ alteri emphyteuſis cócedatur, is qui petijt, annú & dié habet ad talem cóceſsioné reuocádá, nó à die ſciétiæ mortis defuncti, ſed illius cóceſsionis computádú, 16.61. Nó eſt faciéda pro ijſdé códitionib⁹, vel penſionib⁹, quæ in primo inſtruméto cóceſsionis emphyteuticæ cótinétur, ſed pro his poti⁹, quæ tempore renouationis faciédæ, vel offeruntur ab extraneo, vel reperirétur cómuniter, 16.77. Niſi fundus ab initio in éphyteuſim dat⁹; vel ſterilis, & inutilis eſſet, vel nó ita vtilis, & fructuos⁹, ac poſteà effect⁹ eſt ob impenſas, & meliorationes in eo factas ab emphyteuta, 16.78. Cætera vi. in verb. *Ann⁹*, & in verb. *Ephyteuſis*.

Repetere diem idem eſt, quod retrorſ⁹ petere, ſiue (vt loquuntur vulgò) datá áticipare, 21.20. Repetitio ſeu prælatio diei fieri nequit, vbi chirographú munitú eſt ſolénitatib⁹ *l. legis ſcripturas* 11. *verſ. Niſi fortè, C. qui potiores*, & quare? 21.21.

Repræſentatio defuncti per heredem facta efficit, vt ipſe defúcti loco reponatur, & in iura ipſi debita ſuccedat, 16.22.

Res ſi ſui natura ſit diuidua, & incertú ſit cui ex legis vel hominis diſpoſitione debeatur, incóueniens nó eſt quòd pluribus ſimùl adiudicetur, 4.24. Inter alios acta, alijs nec nocet, nec prodeſt, idemq; in confeſsione, ac recognitione, 21. 9. & 10. ac de intellectu n. 55. & 56.

Reſpóſio poſitionib⁹ facta in quó differat ab inſtrumentorú editione? variæ differétiæ rationes referútur, ac refelluntur D.22. à n. 21. & vera traditur n. 30. Sufficiés ſit in interrogationibus per verbú *credo*, quæ aduerſariú ab onere probandi releuat, 24.19. Clara, & certa debet eſſe de facto proprio, quá ſemel & iterùm recuſás, malicioſè facere præſumitur ad executioné vitádá, & ideò in legis pœná incidit vt pro cóſeſſo habeatur, 24.24.

Reſpublica magná patitur perniciem ex diuiſa Regni adminiſtratione D.4. n. 19. & 21. A tépore Romanorú vnú ſibi Principé, ſeu Regé cóſtituit, lege de eius imperio lata, indè Regia, & imperij dicta, 4.28. Cú lege Regia Regnú vni Principi, eiuſq; primogenito tribuit, ſi cogitaſſet caſum gemini partus, quoad naſcédi ordiné incerti, de eo diſpoſuiſſet prout bono publico expediret, nec veriſimi

le eſt eripere ſibi voluiſſe eã facultatẽ cũ cas⁹ ipſe occurrerit, 4.36. Si eũ caſum præuidiſſet, minime ſtatuiſſet, vtriq; ge melloRegnũ pro vitæ ſuæ tẽpore deberi, & quare? 4.39. In præfato dubio nullũ aliud mediũ, vt finẽ ſuũ cõſequeretur apti⁹, & cõmodi⁹ electura foret, quã vt ſorti res cõmitteretur, & quare? 4.50. Eius iura, vel redit⁹, aut res ad ipſi⁹ administrationẽ pertinẽtes ſi publicè locẽtur, etſi vni legitimè addicta fuerint, plerũq; adiectionẽ admittũt ex vi ſtatuti, vel cõſuetudinis, aut pacti quòd locatio fiat iuxta diſpoſita per leges Regias in locatione Regiorũ redituũ, 17.19. Idẽ ſi Reſpublica beneficio reſtitutionis in integrũ iuuetur inſtar minorũ, quibus id in eo caſu cõpetit, & an & quãdo Reipublicæ cõcedatur, vel fiſco? n. 30. Et tunc demùm magna, & cõſiderabilis vtilitas iure communi allata videtur, vt reſtitutionẽ impetret, ne aliàs magnum ſubire dãnum cẽſeatur, cũ ſextã prioris pretij, vel vtilitatis partẽ exceſſerit, niſi aliud ex circunſtãtijs iudici videatur, 17.31.

Reſtitutio in integrũ aduersùs cõtract⁹ rationis læſionis his tãtũ cõceditur, qui vel curatore egent, vt rectè res ſuas adminiſtrẽt, vel eũ habẽtes ipſi⁹ authoritate cõtraxerunt, vel quaſi, & quare? 1.24. In dubio nõ cenſetur ſublata per ſtatutũ ſimpliciter diſponens, imò & cõtra diſpoſitũ iuris remedia ſubmouẽs 5.12. Nõ denegata minoribus, magis à lege, vel ſtatuto habilitatis, min⁹ habilitatis denegata cenſeri nõ debet, 6.66. An admittatur ex cap. ignorãtiæ aduersùs lõgiſsimã præſcriptionẽ, putà 30. vel 40. an. cõtrouerſũ eſt, ſed affirmatiua, quòd indiſtinctè admittatur, æquior, tutior, ac receptior eſt, 8.36. & 37. Quòd ex cap. ignorãtiæ etiã aduers⁹ centenariã præſcriptionem competat, nonnulli defendunt, & cõmunem eſſe ſententiã teſtantur, quæ tamen Authori valdè dubia videtur, & quare? 8.38. cũ 2. ſeqq. Defuncto cõpetens ob non aditã hereditatem ſibi delatã, ſiue minori, ſiue etiã maiori ex generali clauſula, ad heredes trãſmittitur, & qualiter hoc procedat? 11.12.

Retract⁹ ius cõceditur apud nos intra 9. dies ſocio ad partẽ ſocij alteri venditã, & cõſanguineo vẽdentis ad rẽ extraneo vẽditã, & breuiori tẽpore certis alijs perſonis, 17.34. *poſt med. verſ. Sed & poſtea, & à verſ. Datur & cõſãguineo.* A iure prælationis in quo differat? 17.35.

Retrotractio, vel ratihabitio actus in præiudicium iuris tertio quæſiti non admittitur D. 19. n. 53. & 54. D. 21. n. 62. 63. & 64. & D. 26. n. 29.

Reus cõuẽt⁹, ob ſolitũ fugiẽdi iudiciũ morẽ, paſsim in iure fugiẽs appellatur, 2.43. Futur⁹ tũc demùm indiſtinctè admittitur ad teſtes examinãdos ad perpetuã rei memoriã, cũ incertũ eſt, quo tempore cõuenietur, putã ſi ei ſit à creditore factã pactũ abſolutũ de nõ petẽdo, ſed ſi intra certũ aliquod, ac breue tẽpus cõuenied⁹ ſit, & quare? 12.52. Etiã olim Iuriſcõſultorũ ſeculo, ex quo actoris intẽtionẽ negabat, iurare de calũnia inuicẽ cũ actore ipſo tenebatur, quod latiùs poſtea Iuſtiniani ſãctionib⁹ cõſtitutũ, & auctũ eſt, & in meliorẽ formã redactũ, iure q; Põtificio, ac Regio paſsim probatũ, 22.17. Suſcipere tenetur iuramẽtũ litis deciſoriũ, ab actore ſibi delatũ, vel ei referre, & quare? 22.19. Tenetur etiã actoris poſitionibus, ſibi in articulis probationis factis, clarè ac diſtinctè ſub iureiurãdo reſpõdere, & ex cõfeſsione onератur vel liberatur, 22.20. Cur ita reſpõdere teneatur, nõ autẽ propria inſtrumẽtã actori, illis ad intẽtionis ſuæ probationẽ egẽti, edere, difficultas maxima, in qua extricanda nimis ingenia ſua interpretes exercuere, quorũ variæ interpretationes referũtur, ac refelluntur D. 22. à n. 21. ad 30. vbi vera traditur. Propria inſtrumenta etiã eo caſu actori edere regulariter non tenetur, quo aliundè veritas haberi nequeat, ob amiſsionis caſum, vel ſimilem alium, contra plures, 22.26. Iure præſertim noſtro Regio cogitur etiam ante litis ingreſſum declarare ad actoris inſtantiam, 22.31.

Rex in adulta ætate in Regno ſuccedẽs an Regnũ ſol⁹ adminiſtrare poſsit, valdè apud interpretes cõtrouerſũ eſt, quorũ 4. ſentẽtiæ referũtur, & vltima apud nos Regio Partitarũ iure probata eſt, D. 3. à n. 2. ad 7. Alphõs⁹ II. Hiſpaniæ hui⁹ nominis Rex 15. ſuæ ætatis anno regimen Regni ſuſcepit, curias q; Valliſoleti celebrauit, 3.12. Carol⁹ V. ãn. 17. regnare

cœpit,

Digitized by Google

cœpit, 3. 13. Philippus IIII. eius pronepos, ſub eodem ætatis ſuæ anno 17. nec ex pleto, ſed tacto tantùm, & à Chriſto nato 1621. Regni ſuſcepit infulas, *ibid.* Quiuis, aut alter ſupremus Princeps minor, vbi ex recepta conſuetudine, qualis apud nos viget, curatorem nõ accipit, nõ tamen ſolus arbitrio ſuo Regnum adminiſtrat, ſed cum conſilio Procerum, ſiue prudentum, ac fidelium virorum, in conſilium ſuũ adlecto rũ, 3. 14. Maior an requirere, ac ſequi teneatur in legibus ferendis, & alijs ad Regni regimen pertinentibus procerum, cõſiliariorumquè ſuorũ conſilium, controuerſum eſt, negatiua tamen ſententia lõgè receptior, vt nõ ex iuris rigore, ſed de honeſtate tãtùm ad id obligetur, 3. 16. Minor, vbi curatorem accepturus eſſet, nõ alium quàm à ſe nominatum accipere teneretur, 3. 23. Domeſticum habens conſultorem à ſe delectum, prudentem, illuſtrem, alijsq; nominibus conſpicuum, & Regia amicitia iudicio populi dignũ, pro maiore per om nia habendus eſt, 3. 24. Vel vnus ſolus, viginti annis minor, qui ex conſenſu Regni, ſiue ei⁹ procuratorum, ac procerum, illud repræſentantium, nec contradicentium, cùm poſſent, Regni adminiſtrationem ſuſcepiſſet, ac longo tempore exercuiſſet, legitimum ac ſufficiẽs præſtaret exemplum ad inducendam conſuetudinem contra legem partitæ, exigentem vt Rex minor vſque ad 20. ann. ſub curatore viuat, 3. 48. Non poteſt ob incapacitatem, vel negligentiam Regno ipſo priuari, remiſsiuè, 4. 17. Fuit factus ob Regnum, vt id ab eo ſolo gubernaretur, non vice verſa Regnum fuit factum propter Regem, 4. 41. Etſi re uerà non ſit quis in vita patris regnantis, talis tamen quodammodò exiſtimatur, 4. 46. Non poteſt ex duobus gemellis, ipſi incerto ordine naſcentibus, quem velit eligere, & multò minus in caſu certo, & claro ſecundò genitũ præferre primo, 4. 56. Nec magis populus tunc poterit alterum ex gemellis pro libito, aut quem idonioré iudicet eligere, contra plures, & quare? 4. à n. 57. ad 62. Nec rurſus eo caſu vterque gemelli⁹ à Regni ſucceſsione excludetur, admiſſo ſequenti in gradu, aut eo deficiente, nouo electo ſucceſſore, vt plerique fal sò exiſtimarunt, 4. 63. Nec formoſior, & robuſtior, aut altera ſola qualitate gaudens, vt alij crediderunt, quorum ſententia conuincitur, 4. à n. 65. ad 73. Neç qui Regni poſſeſsionem primus apprehenderit, vt putarunt alij, qui ſimiliter taxantur ibi n. 76. & 77. Sed ſorte res dirimitur, & qualiter hoc procedat, ad praximquè applicandum ſit? 4. à n. 68.

Rodericus Suarez putans, etiam hodie principale actionis exercitiũ in bonis paraphernalibus, vxori non traditis, in ipſa reſidere, nõ verò in marito, taxatur, 9. 33. Eius, & aliorum Regnicolarum cautela, iuramentum in cõtractu apponẽdi ad perpetuandam actionem, Hiſpaniæ legibus contraria eſt; quo nomine præſertim dãnatur Author curiæ Philippicæ, qui cautelã illam ſaluis Regijs legibus adhibendã fore docet, quaſi id poſsibile ſit, 10. 41.

Romanum Pontificẽ in dubio circa ſucceſsionem gemellorum, Regi in certo ordinẽ naſcentium, exorto conſulere, nec neceſſarium eſt, nec iure quoquomodo probatur, 4. 82.

Rubricæ *D. de rebus eorum* differẽtia notatur a rubr. *C. de præd. & alijs rebus minorum*, 5. 32. *C. de locat. præd. ciuil. lib.* 11. ver bũ *ciuiliũ* declaratur, & exornatur, 13. 38.

S

SAlarium tutori, & curatori pro adminiſtratione bonorum pupilli, vel adulti, iure apud nos taxatum eſt decima pars fructuũ ipſorũ bonorum, 6. 43. poſt med. Famulis, pharmacopolis, & ſimilibus perſonis debitũ, triennij ſpacio apud nos præſcribitur, niſi poſt illud lapſum debiti confeſsio fiat, 26. 66.

Saul, & Dauid Reges pulchritudinis ideò in ſacra pagina laudantur, quia eam multis virtutibus exornarunt, 4. 71.

Schedula ſimplex nõ debet eſſe melioris cõditionis, quã inſtrumẽtum publicum, & quare? 26. 6. Cætera vi. in verbo *chirographum*, & verbo *ſcriptura priuata*.

Scientia, maximè in facto alieno, regulariter non præſumitur, ſed ignorãtia potius, 8. 31. Præſumitur tàmen mortis defuncti in loco vbi mortuus eſt, maximè ſi illa publicè nota ſit in eodem loco, 16. 66.

Scire, vel ſcire debere, peritiores conſulendo, idem eſt, 6. 51.

Scribere propria manu, ac proprio expreſſo nomine, etiam abſq; ſubſcriptione ſufficit, vt ſcribens obligatus maneat, 23.

18. Nó propria manu, ſed aliena de ipſius mandato, idem eſt vt ſcriptura propriè dicatur mandátis, eum què obliget, 23.29.

Scriptis quod fit, magna cum deliberatione, atquè animi firmitate factum cenſetur, ipſumquè in ſe firmius eſt, 12. 61.

Scriptura publica locationis cóductori facta, nó eú præfert cóductori, verbalé tátú locationé habéti, 12.8. Exigitur ad valoré pacti, nó tátùm àdomino facti primo cóductori de relocádo illi potiùs quá alteri pro eodem pretio, ſed etiá à ſecundo ſucceſsiuo conductore primo, vt patiatur eum, re locata vti pro eodem tépore, quo ipſe conduxit, 12.64. Quoties à iure, vel ſtatuto deſideratur nó ad probationé præcisè, ſed principaliter ad ſubſtantiá, & ſolennitatem actus, ſi is aliter fiat, ipſo iure nullꝰ eſt, nec eius actus probatio per quoſcumq; teſtes facta, vllas ei vires tribuit, 12.79. Ad ſubſtantiá, & ſolennitaté actus in paucis, ad probationé verò in multis caſibus à iure requiritur, remiſsiuè, 12. 80. Requiritur ad ſubſtátiá, & valoré pacti de relocádo *in l. ne cui, 32. C. de locato*, nec proindè teſtiú probatio vllo modo ſufficit, & quare? 12.81. Requiritur ad ſubſtátiá cótractꝰ emphyteutici, ex veriore, ac receptiore ſentétia, licèt aliqui vel abſolutè eá requiri negét, vel ſolú negét requiri ad ſubſtátiá, ſed ad probationé tátú, 12.82. Priuata plenè contra ſcribentem probat, ſiue quæ teſtibꝰ legitimè comprobata eſt, ſiue ea multò magis quæ per ſcribenté in iudicio fuerit recognita, vel ſalté nó impugnata, D.21.n.27. & 28. Certá debiti causá nó cótinés, cur ſcribéti nó præiudicet, idé q; in libro rationú, & an ſufficiés cauſa ſit, *ob mutuas dati, & accepti rationes?* 21.75. cú 2. ſeqq. & D.25. à n.4. & vi. in verb. *cautio.* Priuata à parte recognita, publicę ęquiparatur, 23.5. Publica iure noſtro Regio paratá executionem habet, 23.6. Priuata recognita, abſolutè executioné nó habet iure cómuni, nec apud nos habebat ante *l.5. tit. 21. lib. 4. noua cópil.* & quibꝰ cóſtare debeat requiſitis vt eá habeat, 23.7. & 10. cú ſeqq. A debitore ſubſcripta, licèt nó ſit ſcripta, & per eú recognita, nedú ipſi præiudicat ad códénationé in via ordinaria, ſed etiá vt executioni mádari poſsit, 23.20. & 21. Idé ſi neq; ſcripta, neq; ſubſcripta ſit à debitore, ſed ab alio de eiꝰ mádato, & per debitorem ipſum recognoſcatur, 23. 22. Per ſcribentem, ſubſcribentem, vel mádátem recognita, plenè aduersùs eú probat, & executioni mandari poteſt, licèt debitú in illa cótentum inficietur, & quare ob impugnationem nó debeat eius executio retardari? D.25.n.51.52. & 54. Per teſtes, vel aliter, etiá abſque partis recognitione probata, ius efficax ab initio aduersùs ſcribenté cóſtituit, 26.13. Si ex ſola recognitione robur ſumeret, nunquá ei præſcriberetur, etiá per mille annos, 26.14. Purè facta, & in publicam formam poſteà redacta, vim executiuá habet, ac ſi ab initio publicè cófecta fuiſſet, 26.16. & qualiter hoc procedat? n.73. cum 2. ſeqq. Teſtibus cóprobata fidé aduersꝰ ſcribété, aut ſcribi mádáté facit, licèt áni, ac diei appoſitione careat, 23.25. Noua ſi fiat per debitorem poſt præſcriptá actioné perſonalé ex prima, ea q; tunc recognoſcatur, eodé modo executionem habebit, ac iudicialis cófeſſio, poſt idem tempꝰ emanata, 26.67. Cetera vi. in verbis *chirographum, executio, inſtrumentum, recognitio.*

Secundùm dictio, vi. in verbo *relatio.*

Senatꝰ Cóſultum pars eſt iuris ciuilis, 11.75. Macedonianum explicatur, 7.29. Prohibés matrimoniú inter tutoré, vel curatoré, eius vè filiú, & pupillá vel adultá, D.1. à n.57. ad 62. & D.7.n.30. Tertulianum, 7.32. Orficianum, 11. à n.70. ad 78. Syllanianum, 11.114.

Sésꝰ legitimꝰ, ac iuri omninò cóueniés vbi dari poteſt, vitádꝰ & excludédꝰ eſt abſurdus, ſiue ab eodé iure diſſonus, 15. 84.

Sentétia vltimo loco relata, magis probata videtur à referéte, 4.68. & D.14. n. 21. ad fi. Iudicialis ſi pro diuortio lata ſit, & in ré iudicatá tráſacta, nó ſatis expeditú eſt vtrú marito legitima adminiſtratio denegetur, ſoliq; vxori cópetat? & ei ſoli cópetere, verior, ac receptior ſentétia eſt, remiſsiuè, 9.40. Idé procedere facto diuortio, ſiue thori ſeparatione inter coniuges propria authoritate, ob ipſorú diſcordiá, exiſtimauit Ioan. à Mótealegre, cuiꝰ ſentétia taxatur, maximè cú maritꝰ diſcordiæ, & ſeparationi causá nó dedit, 9.41. Cú legitimo cótradictore per colluſioné obtenta, cæteris cóſecutiuú ius, ſiue ab ipſo, ſiue ab alio deriuatú habentibus nó nocet, 21. 66. Códénans aliquem ſecundùm morem

præ-

Digitized by Google

præteritum, nõ eſt cõditionalis, ſed pura, & certa, licèt de tali more nõ conſtet, 24. 11. Incerta, facta eius declaratione, ſeu liquidatione, executioni mãdari poteſt; idẽque in confeſsione, & qualiter hoc procedat? 24. 29. cũ ſeqq. Lata cõtra confeſsionẽ, vel iuramentũ, aut publicũ inſtrumẽtũ de quibus liquidò nõ conſtat, quia à parte impugnata ſunt, an valeat? 25. 40. & ſeqq. Lata cõtra aliam ſententiam, inter eaſdem partes emanatam, & in rei iudicatæ authoritatẽ tranſactã, ipſo iure nulla eſt, quãdo de viribus primæ ſententiæ nõ dubitatur, ſiue illa nullo modo impugnatur, quia notorium inducit, 25. 43. & 44. Lata cõtra notoriũ, de quo iudici iudicialiter cõſtat, eſt nulla, 25. 45. Quo caſu aduerſ⁹ rem iudicatã prolata, ipſo iure nulla eſt, eodem etiam irrita redditur lata aduersùs cõfeſſionem, iuramentum, aut publicum inſtrumentum, ſecùs aliàs, 25. 53.

Seruiana actio quãdoq; min⁹ propriè refertur ad hypothecariã, quæ propri⁹ dicitur quaſi Seruiana, aut vtilis Seruiana 20. 2

Seruitiũ in materia feudali potiùs intelligitur perſonale, quàm reale, 15. 90.

Societas, ne leonina ſit, debet eſſe tã onerũ, & cõſequẽter nominũ, ſeu debitorũ in ea conrractorum, quàm lucrorum, 2. 66.

Socius rei cõmunis partem à ſocio venditam retrahere pro eodem pretio poteſt intra nouem dies, 17. 34. verſ. *Sed & poſtea*, & n. 35. verſ. *Indè eſt*.

Solennitas, ad aliquem actum requiſita, ex trãſcurſu lõgiſsimi tẽporis interueniſſe præſumitur, aut ſaltem iuſtus facti error quòd illa interuenerit, 9. 48. Olim requiſita ad alienationẽ rerum Eccleſiaſticarũ, cur remitteretur in alienatione rerum exiguarum? 15. 58. Debita ſi ab initio interuenerit in actu, ſui natura tractum ſucceſſiuum habente, actus ſubſequentes nõ noui cenſentur, ſed in illi⁹ prioris executionem facti, 15. 78.

Soluens ſimpliciter partem debiti, ſimpliciter quoquè ad reliqui ſolutionem obligatus manet, 25. 59.

Solutio debiti ex lapſu tẽporis, ad id pẽtẽdũ iure Regio præſtituti, ab eodem iure præſumitur nõ ſola iuris præſũptione, ſed & iuris, & de iure, quæ probationem in cõtrariũ nõ admittit, niſi ex debitoris cõfeſſione, 8. 17. Nõ eſt neceſſariò allegãda à debitore, qui debiti præſcriptione nititur, vt creditorẽ excludat; quia implicitè deducta cẽſetur in allegatione præſcriptionis; aduerſ⁹ plures, qui etiã præſũptã ſolutionẽ expreſsè allegari volunt, 8. 25. Rectè ac tutè fit cõiũctæ perſonæ, quæ ſimùl legitim⁹ adminiſtrator ſit, & vſusfructuari⁹ bonorũ, 9. 38. poſt med. Debiti cõtẽti in ſolẽni ſcriptura, ſiue ex legis diſpoſitione, ſiue ex partiũ cõuẽtione deſiderata, hodie apud nos nõ requirit probationẽ per ſimilẽ aliã ſcripturã, vel per 5. teſtes, ſed 2. idoneorũ teſtiũ probatione contenta eſt; & quid in alijs Tribunalibus obſeruetur? 12. 78. Partis debiti, interrumpit ipſius debiti præſcriptionem in reliquo, 25. 60.

Sortis iudicium in diſcernendis reb⁹ dubijs lõgè ſecuri⁹ eſt, & omni vel ambitionis, vel gratiæ ſuſpicione carens, 4. 78. In fortuna poſitũ eſt, cuius dux eſt De⁹; quod maximè procedit in dubijs; circa Regni ſucceſsionẽ exortis, 4. 79. & 80. Nõ min⁹ locum habet in dubijs facti, ex quibus ius pendet, quàm in dubijs ſolius iuris, 4. 81.

Specialia duo vel plura ſimùl concurrere regulariter non debent, 6. 39. & 17. 42.

Specialitas in dubio admitti, aut confingi non debet, quæ miſerorum refugium dicitur, 26. 43.

Spes, quamquis habet, aliquid ſub incerto caſu aſſequendi, in heredes tranſmittitur in contractibus, 11. 4.

Sponſalitiæ largitatis vocabulum ad ſponſos de futuro propriè tantũ refertur; & quando acquiſitionẽ ſupponat reſpectu donatarij, cui illa facta eſt, 7. 34. & 35.

Spõſi, & ſpõſę vocabulũ ſimpliciter prolatũ, nõ ad ſpõſos de futuro refertur, ſed ad ſpõſos de præſẽti, qui in vſu iuris dicuntur ante carnis cõmixtionem, ad differentiam coniugum, vel viri, & vxoris, 7. 35. & 38.

Statuta Luſitaniæ, & Britãniæ, ac ſimilia, ſpecialiter minores coniugatos poſt 20. annos, vel certam aliam ætatem à curatoris poteſtate liberantia, indicant ius commune in contrarium eſſe, 1. 18. & 77. Minorem in ea ætate conſtitutum maiorẽ faciunt, itaùt non poſſit in integrum reſtitui aduersùs contractus, nec in iudicio per ſe comparens dicere de nullitate actuum, ſibi præiudicialium, 6. 16. Idem eſt in ſtatutis, certã ætatem, puta 18. aut 20. annorum definientibus, vt adultus tamquã

maior contrahere, bona quę ſua alienare poſsit, quia excludunt reſtitutionis beneficium, minorem que capacem reddunt, vt & immobilia abſq; decreto firmiter alienare, & in iudicio cōparere legitimè poſſit, 6.17. & 54. Quæ à iure communi deuiāt, dum aliquid vltra id operari poſſunt, ita ſemper accipienda, & interpretanda ſunt, vt quàm minimum ab eo diſcrepent, maximè ad vitandū abſurdum, aut ne quis indebitè damnum patiatur, 5.10. Quæ filiumfam. per ſolennè matrimonij contractum pro emancipato habent, ſi vniuerſalia ſint, nec principaliter in fauorem filiorū emanauerint, nedùm procedunt in fauorabilibus filijs, ſed etiā in odioſis, 11.64.

Statutum, ſiue lex municipalis, nō minus ſtricti iuris eſt, quā cōſuetudo, nec plus roboris, quā illa habere poteſt, aut vice verſa, & vtrumq; ex rationis identitate extēditur, 3.56. Diſponens quòd cōtractus minorum 25. ān. & maiorum 14. mercaturā exercentium valeāt, ac ſi ætatis perfectæ 25. an. eſſent, nō excludit in integrum reſtitutionem, nec decreti interpoſitionē in alienatione rei immobilis, ad eius firmitatē, 5.11. De cōtractibus loquens, ad quaſi cōtractus extenditur, 5.57. Deferens partem dotis, aut nuptialia lucra viro ſuperſtiti, vxore abſq; liberis decedente, locum non habet in ſponſis de præſenti ante mutuā cohabitationem, & matrimonij vſum, 7.36. Excludēs creditorem, qui intra certum aliquod tempus debitum non petierit, quale apud nos viget, an comprehendat debitum, in publico inſtrumento iuratum, ſiue deberi ſub iuramento declaratum, vel per tale iuramentum actio perpetuetur in annos 40? 10.4. & ſeqq. Exigens iuſta aliqua de cauſa probationem per publicā ſcripturam tātum, & non per teſtes, licet validum ſit, quia tamen nimis eſt odioſum, & nedùm poſitiuo, ſed & diuino, ac naturali iuri quodammodò repugnans, quātum fieri poſsit reſtringendum eſt, nec excludit probationem per quinq; teſtes, & quare? 12.75. & 76.

Statutum id à lege cenſetur, quod veriſimiliter ſtatuendum foret, ſi de eo quæſitum fuiſſet, 4.38. Cætera vi. in verb. *lex.*

Stephani Bertrandi conſilium refertur, & impugnatur, 16.37.

Stylus curiæ, vt aliquæ in reſcriptis generalibus, vel ſpecialibus clauſulæ apponātur, efficere poteſt, tales clauſulas quaſi naturales, & neceſſarias illis eſſe, & omiſſas haberi pro adiectis, 20.33. Iudiciorū, iꝰ facit, omnino in eis obſernādum, 20.34

Subconductor conductoris non tenetur ex eo contractu actione perſonali domino primo locatori, 12.31.

Subrogatum ſapit naturā eius, in cuius locum ſubrogatur, 12.29. in fin.

Subſcribens ſcripturæ ab alio factæ ipſius nomine, perinde obligatur, ac ſi ipſe ſolus ſcripſiſſet, 23.19.

Subſcriptio nō nocet ei, qui cū ſubſcriberet, quæ ſcripta ſunt nō legit, & multò minùs ſi ante factā ſcripturā ſchedulæ vacuæ ſubſcripſit, quæ poſteà cōpleta eſt, 25.36.

Subſtitutio vulgaris facta extraneo, duos caſus complectitur, nempè voluptatis, & impotentiæ, 11.42.

Subſtitutus vulgaris heredi datus, excluditur ab herede ipſius heredis, in quē trāſmittit hereditatem, ſiue ex capite ſuitatis (vt vocāt) ſiue ex capite ſanguinis, ſiue ex capite iuris deliberādi, quicquid DD. controuertant, D. 11. à n. 39. ad 44. (vbi latè de tranſmiſſario ex 1. cap. & quod coheres ſuo heredi datus, ſimiliter per eum excludatur) & n. 101. (vbi de tranſmiſſario ex 2. cap.) ac rurſus n. 111. (vbi de trāſmiſſario ex 3.)

Succeſſor ſingularis quemadmodum tenetur ſtare locationi Principis, vel Reipublicæ, ſic & locationi Eccleſiæ, 13.52. Regulariter tamen nō tenetur ſtare locationi anteceſſoris, ſed poteſt pro libito codu ctorem expellere, niſi conductor in ipſo locationis contractu ſibi per hypothecam proſpexerit, quia ſaltem dum ei intereſſe non ſoluerit, illū expellere nequit, ſiue generalis, ſiue ſpecialis ſit hypotheca; quod ſi ſit ſpecialis cum clauſula de non alienādo, vel de non expellendo conductorem, aut cū iuramēto, nullo modo eū expellere poterit, quicquid plures generalem ſufficere exiſtimauerint, D. 20. à n. 7. ad 15.

Summaria, & executiua via, per ordinariā ceſſare, aut impediri nō debet, & qualiter hoc procedat? 14.2. & 6. Ab executiua, ſtrictè ſūpto vocabulo, multū differt, nec de illa ad iſtā affirmatiuè rectū ſumitur argumētū, 23.51. In illa remittūtur ſolénitates ordinarij iudicij, iuriſquè termini reſtringun-

tringũtur, nõ autẽ tollitur ſuſpẽſiu' appellationis effectus, ſed adhùc manet, 23. 53.

Sui heredes nulla egẽt aditione, quæ cũ ab his fit, propri' dicitur immixtio, 11. 29. Statim à morte parẽtũ, etiã ignorãtes, ab ipſa l. heredes fiũt, neq; tã hereditas ipſis accedit, quàm bonorum paternorum dominium in eos cõtinuatur, & plura de hac continuatione remiſsiuè, 11. 30. & 31.

Suitas (vt vocãt) ſiue ius ſui heredis per dationem vulgaris ſubſtituti non tollitur, & quare? 11. 39. cum 3. n. ſeqq.

Suus heres, dicitur qui ſolus in poteſtate parẽtis mortis tempore fuit, neq; ab alio præceſſus, 11. 27. & 85. Eius hereditatem ſibi delatam etiam ignorãs, vel infans, ad quoſcumque ipſius heredes tametſi extraneos tranſmittit, 11. 28. & 71.

T

Taciti, & expreſsi idẽ regulariter eſt iudiciũ; in quã rẽ nõnulla iura vltra alios inducũtur, & exploditur vulgaris allegatio *l. eũ quid 3. D. de reb. cred.* remiſsiuè, 12. 12.

Tempus in dubio ſẽper intelligitur cõtinuũ ex quo currere cœpit, niſi aliud ſpecialiter l. cautũ ſit, D. 8. n. 42. & D. 18. n. 3. & 15. Præſcriptionis debiti, nõ eſt cõputãdũ ab eius declaratione per debitorem facta, ſed ab ipſa reali obligatione 8. 43. Siue de momento ad momentum currat, ſiue non, ſemper dies termini videtur in termino cõputãd', 18. 2. Sed cõtrariũ defenditur à n. 8. Cùm alicui actui taxatũ eſt, intra illud tãtum debet actus perfici, nõ poſt, 20. 46.

Termini habiles ſemper ſupponendi ſunt in qualibet diſpoſitione, ſiue iuris, ſiue hominis, 1. 59.

Termin' 10. dierũ iure Regio præfinit' probã lis exceptionibus in via executiua, prorogari nõ poteſt, niſi ad inſtantiã actoris, cui' fauore indult' eſt, 14. 15. Quicũq; ſit, ſi ſtatuatur à die vel ex die act', multò certi', ac recepti' eſt, diẽ termini nõ cõputari in termino, ſecùs ſi ab actu ipſo, quod pluribus modis cõtingere poteſt; niſi iura indifferẽter terminũ cõſtituãt tã à die actus, quã ab actu ipſo, quo caſu declaratio ſumẽda eſt ex legib' poſterioribus, & quid circa hoc cõſuetudo induxerit? 18. 16. cũ 3. ſeqq. Per iudicẽ tunc demùm aſsignãdus eſt, cùm à iure præfixus non eſt, 24. 62.

Teſtamentorum maximè ad pias cauſas diſponẽtium executio ad Epiſcopũ, ei' q; vicariũ vel alium prælatum Eccleſiaſticũ cumulatiuè cũ ſeculari iudice, proùt quiſq; præuenerit; pertinet, 14. 46. Idẽ eſt in prophanis teſtatorum relictis, quibus etiã adnumerãtur quę pro dote conſanguineatur relinquuntur, & quare? ibidem.

Teſtator proprijs de cauſis afficitur erga heredes, ex teſtamento, vel ab inteſtato ei ſuccedẽtes, nõ tã eorum fauore, quã gratia ipſius teſtatoris, cuius perſona per heredẽ repræſentatur, 11. 18. Præſumitur nõ per alios heredes ſui repræſentationem fieri velle, quàm vel à ſe teſtamento electos, vel ſibi à lege deſignatos, quos & ipſe probaſſe videtur, 11. 19.

Teſtatoris voluntas præſertim elucet, ac præ oculis habenda eſt in conditionibus ab eo adiectis, 6. 27.

Teſtatus quis decedere poteſt quòad bona, & iura propria, & inteſtatus quòad iura, ſuæ familiæ, aut cognationi à lege delata, 16. 23.

Teſtes neceſsitate imminẽte, puta ob timorẽ mortis eorũ, vel lõgę abſentiæ, ante litẽ cõteſtatã examinari poſſunt ad perpetuã rei memoriam citato aduerſario, licẽt venire renuat, D. 7. n. 43. & D. 12. n. 50. Ex ea tãtũ, vel ſimili legitima cauſa examinari poſſunt ex parte actoris futuri, at verò reſpectu rei futuri examinari valẽt ad perpetuã rei memoriã ob qualẽcũq; timorẽ, vtcumq; remotum, quòd proceſſu tẽporis probationis cõpia valeat deperire, ſi incertum omninò ſit quãdo cõuenietur, ſecùs aliàs, & eius rei exemplum, 12. 51. & 52.

Teſtium examinatio ad perpetuã rei memoriã etſi reo futuro indiſtinctè permittatur; ex eo tamẽ quòd illa vs' nõ fuerit, nõ debet ei præcludi via quominùs poſteà in iudicio ſibi moto cõmuni; & legitima teſtium examinatione vtatur, 12. 53. Depoſitio de mãdato ſcribendi à debitore facto, nõ ſufficit, vt ſcriptura aduerſùs debitorẽ ipſum executioni mandari poſsit, 23. 27. Facta per verbũ credo, vel videtur, nulla ei' ſufficiẽti cauſa reddita, incerta, & obſcura eſt, nec regulariter admittitur, 24. 17.

Titulus ſolus vẽditionis, vel donationis ante traditionẽ dominiũ nõ transfert, nec aliud ius in re vendita, vel donata, 19. 9. Quod procedit, etiã ſi vẽditio vniuerſalis ſit, puta hereditatis, quia attenditur titul' eius particularis, qui in hoc differt ab ipſa

Digitized by Google

uerſalis ſit, putæ hereditatis, quia attenditur titulus eius particularis, qui in hoc differt ab ipſa vniuerſali ſucceſsione, 19.10.

Traditio ficta inducitur per cõſtitutũ, & ſimiles act⁹, remiſsiuè, 19.5. Rei locatæ à locatore facta ſecũdo cõductori, nullũ ei dominiũ etiã vtile tribuit, quod totum penes dominum manet, nec aliud in conductorem ius transfert, quã nudam rei detentationem, ex qua hoc ſolum conſequitur, ne à primo conueniri poſsit actione perſonali, vt rem deſerat; 19.35.

Trãſmiſsio in hereditate locũ habet quò ad i⁹ accreſcẽdi, poſt heredis adeũtis mortẽ obueniẽs, eodẽ nãq; iure ei⁹ heres gaudet vt ei accreſcat illa portio, quæ he. di ſi viueret accreſceret, & eius rei ratio, D 11.n.7.21.& 22. Hereditatis ipſius nõdũ aditæ quòad adeũdi ius, nulla alia ratione ex ſententia Fabri in heredes nõ adeuntis fieri nequit, quã quia illis nõ eſt delata, & an hæc ratio ſufficiẽs ſit? 11.14.cũ 2.ſeqq. Quę ſpecialiter à iure permittitur, ad tres vel quatuor ſpecies frequẽti⁹ a Doctorib⁹ reducitur, 11.26. Ex capite ſeu potẽtia ſuitatis quãdo locũ habeat? 11.27. Hæc propriè nõ pertinet ad exceptionẽ, ſeu limitationẽ regulæ, qua traditur hereditatẽ non aditã nõ tranſmitti, & quare? 11.33. Non impeditur ob id, quòd ſu⁹ heres coheredẽ, aut vulgarẽ ſubſtitutũ habeat, ſed quicũq; ipſius heres vtriq; præfertur, quicquid cõtraria ſentẽtia maximè reſpectu ſubſtituti receptior ſit, quæ planè cõuincitur, 11.39 & 40.cũ 4.ſeqq. Ex capite, ſeu potẽtia sãguinis quãdo locũ habeat, & in quo cõueniat, & diſcrepet à præcedẽti ex capite ſui heredis? 11.81.82.& 83. Etiã ignoratæ hereditatis ſit, nec min⁹ locũ habet in ſucceſsione prætoria, quã in ciuili, 11.102. Cętera ad hãc trãſmiſsionẽ pertinẽtia, vi. in indice locorũ *ad l. vn. C. de his qui ante aper. tab.* & ſup. in verb. *ſubſtitut⁹*. Quæ fit ad patrẽ ex beneficio *l. ſi infanti* 18. *C. de iu. de liber.* nõ æquè fiet ad matrẽ, vel alios aſcẽdẽtes ex linea materna, vel etiã paterna, quib⁹ patria poteſtas deficiat, 11.109. Rurſus vi. in indice locorũ, *ad eã l. ſi infanti.* Ex capite iuris deliberãdi qualiter fiat? 11.108 Cætera vi. in indice locorũ, *ad l. eũ in antiquiorib.* 19. *C. de iu. delib.* & ſup. in verb. *ſubſtitutus*. Irregularis, ſiue extraordinaria, quibus modis competat, vi. in verbo *heres læſus*, & in indice locorum, *ad l. ventre præterito* 84. *D. de acquir. heredit. ad l. ſi quis in graui* 3.5. *elegãter, & l.* 4. *D. ad S.C. Sillan. & ad l. ſcriptus* 12. *D. de Carbon. edicto.*

Tribonianus vir fuit diſſertiſsimus, ac diligentiſsimus, nec ignorare potuit ius, à ſe tot vigilijs compoſitum, proprijsq; titulis applicatum, 2.16. (pcs. 4.48

Turpi⁹ eijcitur, quã nõ admittitur hoſ-

Tutela, filio Regis impuberi in Regno ſuccedẽti decreta, partitarum iure inſpecto, vſq; ad 20.ãn. durat, filię verò, per matrimoniũ ab ea cõtractũ dũtaxàt expirat, quod ad aliorũ tutelã, vel curã trahẽdũ nõ eſt, 1.9.& 56. Regulariter finẽ accipit curatore adulto cõſtituto, 2.31. Nõ deſinit expirare, & ſi pupillo iã adulto facto curator nõ detur; ſed tãtũ dicitur expirare illo modo, cũ cõtingit curatorẽ ei dari, ita deſiderãti, ac petẽti, 2.34. Regũ filijs impuberib⁹ decreta, ex recepta Hiſpaniæ cõſuetudine, qua Partitæ lex antiquata eſt, non ampliori tẽpore, quã ſubditorũ durat, ſed pubertate quoq; finitur, exindéq; eis Regni, & iuſtitiæ adminiſtrationem ſuſcipere licet, 3.11. An ea conſuetudo in maſculis introducta ad fœminas quoquè extendatur? ibi à n. 52.

Tutor, vel curator eius loco cõſtitutus, admonere debet pupillũ, adultũ factũ, vt curatorẽ ad bona accipiat, 2.32. Quid neceſſe habeat facere, ſi admonitione eius neglecta curatorẽ petere pupill⁹ renuat, ad hoc vt tutelæ onerib⁹, ac periculo eximatur, 2.36. Cum curatore in hoc cõuenit, quòd generaliter vtriq; interdicta eſt alienat. bonorũ immobiliũ pupillorũ, vel adultorũ abſq; cauſæ cognitione, & iudicis decreto, 5.37.& 38. Prohibetur pupillã ſuã ſibi vel filio nuptui collocare, & quare, & ad quos caſus id extẽdatur? quæ tamẽ prohibitio ſtãte iure Põtif. locũ nõ habet 1.62 & 7.30. vi. etiã verb. *curator*, & verb. *vtri.*

Tutoris poteſtas erga pupilli perſonã, ac morũ eius inſtructionem principaliter exercetur, in quã rẽ elegãs Plauti loc⁹ expẽditur, 1.46. Maior eſt curatoria, nõ tamẽ eo magis dicitur propriè, & ſtrictè poteſtas, ſed latè, & abuſiuè, prout importat authoritatẽ, 1.49. Licèt in aliquibus maior videatur patria poteſtate, re tamen vera nõ eſt, ſed ex ſentẽtia Ant. Fabri eſt quædam illius portio, 1.49.& 50. Obligatio

ei ex

Digitized by Google

ei ex officio incumbens, admonendi pupillum, adultũ factũ, vt curatorẽ petat, neceſſitatẽ nullã inducit in admonito, vt talẽ admonitionem ſequatur, 2. 35.

V

VEndere inuitus, aliquando quis ex cauſa cogitur, 17. 34. Cõſorti potiꝰ quã extraneo partẽ, quã cũ eo cõmunẽ habet pro eodẽ pretio, ibi in verſ. *Inter quos*. Debitor cõmunis in creditorũ cõcurſu tenetur potius vni creditori emere volenti, quã alij, vel creditori maioris ſummæ, ſi omnes emere velint, vel cõſanguineo, ſi omnes ſint æqualis ſummæ, aut nullus creditor velit emere, ibi in verſ. *Rurſus*.

Vẽditio ſicut fit rei in cõtractu emptionis, & vẽditionis, ſic & fructuũ eius in locatione, in eoq; differunt, quòd in illa pretij ſolutio fit ſemel, in hac verò annuatim, & an & quando vera emptio iudicetur? remiſsiuè, 17. 21. Eiuſdẽ rei ſi duobꝰ fiat, præfertur is, qui primò in poſſeſsionem rei venditæ inductus eſt, & quare? 19. 5. & ſeqq. Si nemo in poſſeſsionem inductus ſit, primꝰ ad eã cõſequendã pręfertur, & venditor ad inſtãtiã ſecũdi emptoris, qui rem aſſequi nõ potuit, pena falſi plecti poteſt, 19. 34.

Venditor tenetur ad tradendam rem venditã, cuius tradendæ facultatem habeat, aduersùs nõnullos DD. qui ad intereſſe tãtùm eum indiſtinctè teneri volunt, 14. 41. Tenetur ex natura cõtractus rem vacuã emptori tradere, & euictionem, ac ſimilia præſtare, 20. 36. Cætera vi. in verbis *emens, emptor*.

Venia ętatis fœminæ minori poſt 18. ãn. viro autem poſt [illegible]enniũ cõceditur, & eſt ex Principi reſeruatis, 1. 27. Raro aut ferè nunquã minoribꝰ neceſſaria foret, ſi idẽ illi per matrimonij cõtractũ, ac per eã cõſequererẽtur, 1. 28. Eiꝰ impetrandæ neceſsitas etſi minoribus matrimoniũ cõtrahẽtibꝰ remittatur à Regia pragmatica anni 1623. quòad bonorũ ſuorum adminiſtrationem, non tamen propterea per omnia æquiparãtur minores, quibus illa remittur, his, qui veniã à Principe impetrarunt, ſed tãtùm quòad effectum merè fauorabilem potiendi pragmaticæ beneficio, 6. 44.

Ventri ideò nõ tutor, ſed curator datur, quia in eo ceſſat principalis tutelæ finis, nempè tuitio perſonæ, 1. 48. Etſi à matre prægnante non petatur, non propterea illa incurrit pœnã S. C. Tertulliani, vt legitima filij ſucceſsione priuetur, 7. 32. ad fin.

Verba in dubio in potiore ſignificato accipiẽda ſunt, 1. 21. Generaliter, & indiſtinctè prolata, generaliter, & indiſtinctè ita demũ accipiẽda ſunt ſi par ratio, & habilitas detur in omnibus terminis, ad quos verbũ generale vi ſua referri poteſt, 6. 20. Legis vel ſtatuti cui non cõueniunt, nec diſpoſitio cõuenit, & qualiter hoc procedat? 7. 2. & 48. Iuxta ſubiectam materiam interpretanda ſunt, licèt aliquatenùs improprientur, 10. 55. Facilè iactantur, nec ea proferentem ſemper obligant, 12. 62. Gratia frequentioris cuentꝰ prolata, alios caſus non excludunt, 19. 37.

Verbum, certã aliquã propriã ſignificationẽ habẽs, vel duas æquè proprias, ſed alterã potiſsimã, ad quam regulariter referri conſueuit, ratione ſubiectæ materiæ, vel qualitatis perſonæ, ad quã refertur, & abſurdi vitãdi gratia, trãſfertur ad aliam ſignificationem ſiue impropriã, ſiuè minùs frequentem, 6. 24.

Vir vxoris caput eſt, eãq; ſub ſua poteſtate habet, D. 1. n. 2. 32. 42. & 43. & D. 4. n. 4. In dignitate poſitꝰ, præfertur in ea vxori, & quare? 4. 3. Et vxor, dignitates ſuas ſibi adinuicẽ cõmunicãt, vt correlatiui, & qualiter, D. 4. n. 9. 10. & 95. Adinuicẽ ſunt vniti, & vna caro per indiuiduũ matrimonij vinculũ effecti, 4. 11. Cætera vi. in verb. *maritus, vxor*.

Vlpianus I. C. *in l. 1. §. vlt. D. de minoribus*, reſpexiſſe à nonnullis creditur ad cõſtitutionẽ Diui Marci Antonini, qua tenꝰ minoribꝰ permiſsit, curatores pro libito accipere abſque alicuius notæ incurſu, quorum ſententia cõuincitur ex ipſis Vlpiani verbis, 1. 28. & 29.

Vnita, & connexa eandem conditionem, & naturam ſortiuntur, & qualiter hoc procedat? 4. 12. & 96.

Volũtatis quæ ſunt ab initio, ex poſt facto, fiunt neceſsitatis, 2. 56.

Vſusfructus bonorum aduentitiorum filij, dum in ſacris paternis eſt ad patrem pertinet, D. 1. numero 67.

Digitized by Google

Filio à patria poteſtate per emãcipationem liberato, pro dimidia tãtùm parte cũ proprietate cõſolidatur, & ipſi filio acquiritur, altera dimidia patri relicta in præmium emãcipationis, 1.68. Omninò cum proprietate cõſolidatur, ſiue pleno iure quęritur filio, vbi is citra patris miniſterium à lege pro emãcipato habetur, vt apud nos per ſolennem matrimonij contractum, 1.69. Idẽ ſi alijs modis citra emancipationem filius ſui iuris efficitur, aduersꝰ Pinel. tacitè probatum à Matieç. quaſi ex aliorũ quoq; ſententia, qui in diuerſis terminis loquũtur, 1.70. & 71. Rursꝰ vi. in verb. *filiusf.* & in verb. *præſcriptio aduersꝰ filiũf.*

Vxor queãdmodùm in rebꝰ dotalibꝰ validè nõ obligatur, ſic nec in paraphernalibus, 2.65. Cũ lucris renunciat, priuatur etiã dimidia parte fructuũ, ex cõmunibꝰ bonis perceptorum, 2.68. Etſi validè, quãquã minor ſit, obligetur pro mutuo vel alio debito, intuitu cõiugalis ſocietatis cõtracto, obligatio tamẽ tãtùm cõſiſtit in lucris cõiugalibꝰ, quæ eius, & mariti cõmunia ſunt, vnde & dãnũ, ſeu debitum debet eſſe cõmune, imò ipſo iure in illis obligatio cõtrahitur, licèt ſolus maritꝰ contractũ fecerit, 2. 69. & 70. Minor, ſiue curatore carẽs, ſiue eum habẽs, multò magis, quã ſi ſola intuitu bonorũ cõmuniũ obligaretur, obligata tũc manet, cùm expreſsè ſe cũ marito adſtrinxit, nõ tãtùm ad debitũ legale, hoc eſt ad dimidiã debiti partẽ, ſed & ad cõuentionale, ſiue ſolidum, & quare? 2.71. Etiã maior, & expreſsè ſe cũ marito obligãs in eodẽ cõtractu, & inſtrumẽto, inutiliter hodie obligata videri poteſt ſtãte *l. 61. Tau. quæ eſt l. 9. tit. 3. lib. 5. nouæ cõpil.* Sed cõtrarium tãquã verꝰ defenditur, 2.74. & ſeqq. Pro marito intercedere, ſeu fideiiubere nõ poteſt, etſi dicatur, debitũ conuerſum eſſe in vxoris vtilitatem; quod intelligitur de ſola allegatione, non etiã ſi id ſimùl probetur, cõtra Ant. Gom. 2.75. Simùl tãquã correa debendi ſe cũ marito obligãs extra cauſam debiti Regalis, vel fiſcalis, nõ tenetur niſi quatenùs probatũ fuerit, in eiꝰ vtilitatẽ, ſiue augmẽtũ patrimonij verſum, nõ etiã in alimẽta, vel alia, ad quæ maritus tenebatur, 2.76. Etiã hodie intuitu lucrorũ, cõſtãte matrimonio acquiſitorũ, niſi eis expreſsè renũciauerit, obligata manet, 2.77. Iure noſtro Regio abſq; mariti licẽtia cõtrahere, & alienare prohibetur, & cõſequẽter per ſe in iudicio cõparere, 5.61. & D. 9. n. 43. & 49. Abſq; tali licentia in iudicio cõparens, iuramento à ſe ibi præſtito de nõ cõtraueniendo iudicio, nõ poteſt illud cõualidare in pręiudiciũ mariti, ſed in ſuum tantùm, & cõtrariæ opiniones cõciliãtur remiſsiuè, 5.63. Si virtute cõſuetudinis Hiſpano iuri ſimilis, abſq; mariti licentia cõtrahere, & alienare prohibita ſit, an contra eam pręſcriptio currat? 9.5. & ſeqq. Etſi pro rebus quoq; paraphernalibꝰ, vel nominibꝰ ſibi extra dotẽ debitis, abſq; mariti licẽtia agere in iudicio impediatur, poteſt tamen impedimẽtum remouere iudicem adeundo, qui ad eã cõcedendam maritum cogat, 9.8. Licentiã agẽdi nõ exigens à marito ob eius auſteritatẽ excuſatur, 9.25. in fin. Mariti conſenſum ad agendum pro bonis receptitijs, ſiue paraphernalibꝰ marito nõ traditis exigere tenetur, & præſtare renitentẽ cõpellere ad cõſentiendum poteſt iudicis officio, exẽplo filijf. reſpectu bonorum aduentitiorum, quorũ vſufructui pater in eius fauorem renunciauit, 9.34. Cõpellere maritum non poſſet, vt ipſi licẽtiã præſtaret ad agendũ pro huiuſmodi bonis, ſi is eſſet priuatiuè legitimus eorum adminiſtrator, nec penes illã quoq; ſaltẽ quoad hæc actionis exercitium remaneret dẽ mariti licẽtia, 9.35. Per adulteriũ dotem, & alia bona amittit, maritus q; lucratur, etiã ſi maritꝰ vxorẽ adulterã criminaliter nõ accuſet, ſed ciuiliter tantũ de dote agat propter adulterium, 14.17. & 18. Rursùs vi. in verbis *magiſtratus, Michael Ziphontanus, maritus, mulier, præſcriptio, vir.*

X

Xenophon docuit, Deum pulchriorem condidiſſe fœminã viro, vt formã cum pudicitia domi cõtinendo tueretur, 4.65. Eius ſentẽtia, tametſi à Tiraquello impugnata, cõmuni exprimento magis comprobatur, 4.67.

LAVS DEO.

Biblioteca Nazionale NAPOLI

INDEX NOVVS

PRAETERMISSORVM IN PRÆCEDENTI, CVM NONNVLLORVM LOCORVM ADDITIONE.

A

ABIGAILIS conſilium, quo liberauit maritum à periculo mortis, per Dauidem Regem coniurate, laudatur in diuinis litteris. 4. 93.

Actio in rem ſcripta quæ propriè ſit? 14. 56. ad fin. Realis, ad rem vendicandam competens, qualiter ab hypothecaria differat, & qualiter vtraq; à perſecutione ratione oneris rei affixi, ſiue ordinaria, ſiue executiua? 14. 56. à principio.

Actionum proponendarum modus rigidus olim fuit, cauſæ què iacturam faciebat qui in eo errabat, nedū circa formulam earum, ſed etiam circa perſonam conueniendam. 22. 15.

Actus vnicus cōtinuatus tēpore legitimo, cōſuetudinē inducit. 3. 47. in fi.

Adde Cabrer. *de met. lib. 2. c. 36. n. 45.*

Adiectio quartæ partis intra 90. dies, vel tres menſes, iure Regio præfinitos in conductione Regiorum redituum, cur notificanda ſit conductori, cui illi fuerant addicti? 17. 40. *verſ. Sed nec tacitè.*

Adiectionibus in conductionibus rerū fiſcalium faciendis quod tempus olim fuerit præfinitum non ſatis expeditum eſt. Iure verò Regio Caſtellæ, tam antiquo Partitarū, quàm nouo compilationis id diuerſimodè ſtatutum eſt, & quale id ſit. 17. 27. & 28.

Ærarij qui, & quid ærarium? 11. 97.

Agila, Rex Gothorum, ab illis emeritæ interfectus eſt, eius què loco Athanagildus Rex creatus. 22. 23. *verſ. Illud in primis.*

Alienatio omnium bonorum, vel maioris eorum partis, ab eo facta, qui magna æris alieni mole preſſ⁹ erat, vel qui delictum bonorum publicatione dignum cōmiſſerat, aut quod eum committere paraſſe ſequens demonſtrauit euētus, fraudulenta cēſetur. 21. 74. ad fin.

Annus. vi. Dies.

Antiquitatis cognitio ad plurium legū intelligentiam valde neceſſaria eſt. 11. 108. ad fin.

Antoninus Theſaurus, vi. verbo *infans.*

Arma aduerſario quib⁹ quis iuguletur concedere in humanum eſt. 22. 3.

Athanagildus Gothorum Rex. vi. in *verbo Agila.*

Auth. vt deliberandi ius, collat. 9. ſiue nouella 158. in *fin. princip. verſ. Et rurſus alia, & §. ſancimus, verſ. Sed ob tincto*, optimè intelligitur cōtra Anton. Theſaur. & Schrordeger. 11. 106 poſt med. *verſ. Quod verò ad ſecundū.* Idem Auth. *verſ. Porrò eam l.* expenditur, & explicatur ibi, n. 107. circa med. *verſ. Ex qua ratione.*

C

CArdinalium conſilium liberè, & abſque vllo metu proferendum, & à R. P. in arduis Eccleſiæ negotijs ſequēdū, nō ex iuris neceſſitate, ſed ex decentia tantùm. D. 4 n. 85.

Celtæ, cùm ſuperatis alpibus Italiam aditent, bellum què inteſtinum in-

ter ſe pararent, interuentu, & precibus mulierum ad concordiam reuocati ſunt, & quæ indè apud eos nata ſit conſuetudo? 4. 93.

Citatio ad effectum interrũpẽdi præſcriptionẽ qualis requiratur? 26.92 poſt med. Requiritur executa ad radicandum iudiciũ. 26.94. poſt med.

Coheredis datio non impedit effectum exiſtentiæ ſui heredis, non tantùm quoad ea, quæ ex teſtamẽto non dependent, vt communis vult, ſed etiã generaliter. 11. 39.

Collegia inſignia Hiſpaniæ per ſortis iudicium Rectorem eligunt. 4. 81. circa fin.

Conditio ſub vulgari ſubſtit. comprehenſa *ſi inſtitutus heres eſſe noluerit, aut non potuerit*, ipſi ſubſtitutioni dũtaxat ineſt, nec arguit cõtrariã in inſtitutione, & quare? 11. 42.

Conductor in re cõducta plerũq; ſolet meliorationes facere, quas in ſolutione petitionis reputat. 13. 60.

Confeſsio debiti à patre in inſtrumento facta in fauorem eius, qui aliàs in re relicti capere non poterat, cenſetur in fraudem legitimæ filiorũ. 21. 74. *verſ. Adeò quò.* Facta in iudicio etiam abſque cauſa, confitentẽ obligat, & quare? 21. 78.

Conſanguineo retractus ius competit, vi. ſup. in verbo *retractus*.

Contractus ſub conditione caſuali, vel mixta celebrati, eo eueniente retro trahuntur ad initium. 26. 32.

D

DEboræ admonitio quantùm Iſraeli profuerit ad victoriam? 4. 93.

Decenij commoratio ſufficit ad domicilij tranſlationẽ. 26.94. poſt princ.

Deliberatio nõ cadit in ignorãtem, nec dubitantem, & quare? 11. 110. poſt princip. Qualiter in heredem tranſferri poſsit? ibi. *verſ. Vnde conuincitur.*

Deuoluendi verbum, à lege prolatum, vt & adeundi, & agnoſcendi, ſuis heredibus adaptari nequit, quanquàm ſi ab homine ea verba proferrentur, poſſent accipi minùs propriè. 11. 106. *verſ. Id quod.*

Dictio, vel coniunctio vna, plerumquè pro alia accipitur, ſi ita expediat, vt menti diſponentis deſeruiat. 7. 52. poſt med.

Dies vel annꝰ cœptus & ſi in honoribꝰ Reipublicæ regulariter pro cõpleto habeatur, in Eccleſiaſticis tamẽ aliter, atq; aliter ex cauſis conſtitutum eſt, ſed & in ſecularibus quãdoq; apud Caſtellanos, & Luſitanos. 18.14.

Diſpoſitio legis, vel hominis, certa ratione generali nitens, ex ea ampliatur ad alios caſus, eandẽ rationẽ habentes, ſi nulla reſultet abſurditas. 11. 95. Etiam ſi lex ſit exorbitans, aut iuris communis correctoria. 11. 101. ad fin.

Diſpoſitionis pars vna per alteram declaratur. 7. 54. poſt med.

Diſpoſitũ quid in dubio à lege, vel homine cẽſeatur, vi. ſup. in verb. *ſtatutũ.*

Diuiſio bonorũ inter heredes facta, tacitam inter eos aditionẽ, ſiue pro herede geſtionem inducit, & quare? 11. 116. ad fin.

Domicilij antiqui loco vt quis conueniri poſsit, quid requiratur? 26.94. circa fin. *verſ. Sed nec ſufficiebat.*

Donandi animus in dubio non præſumitur, ſed error magis, & ſi nec is aliàs præſumi ſoleat. 21. 75.

Dotis promiſsio ab initio cõtracti matrimonij facta, & eius augmentũ in rebus mobilibus ex interuallo ſubſecutum, qualiter differant, & quæ ſit eorum differentiæ ratio? 21. 73.

E

ELectio vel nominatio incerti de certis, puta vnius ex familiæ, vel liberorũ genere, ſi in fideicommiſſo perpetuo alicui iniuncta ſit, illo nõ nominãte, fideicõmiſſum defertur omnibus illius generis perſonis. 16. 45. poſt princip. Quid in maioratu? ibi, ad finem.

Error potiùs præſumitur quã donatio. 21. 45. *poſt princip. verſ. At in dubio.* Et potiꝰ quàm malitia, vel delictũ, ibid. circa fin. *verſ. Ex eo planè.*

Eſther conſiliũ, & factũ quã felix fuerit ad Iſraelitici populi ſalutem? 4. 93.

Ex dictio, ſui natura ſeparationẽ, & excluſionẽ denotat. 18. 16. *verſ. Qua ratione.*

miſſæ ſunt ad belli conſilia, quæ illi experimento optima cognouerunt. *ibid.* Vbi & *nu. ſeq.* varia alia earum exempla referuntur.
Mulieribus maximus ſemper honos exhiberi ſolitus eſt. 4. 88. ad fin.

N

NAturalis filius capax eſt, vt in eum transmiſsio fiat *ex cap. ſanguinis.* 11. 18. Adde Didac. Spino *in ſpecu. teſtam. gl.* 33. *n.* 103.
Nero Claudius initio ſui Principatus, & imperij, matri Agripinæ ſummam rerum publicarum, & priuatarum permiſsit. 4. 93.

P

PApa curatorem Regi minori an dare poſsit? 4. 82. & 85. Iudex eſt inter ſupremos Principes, ſuperiorem in temporalibus non recognoſcentes. 22. 23. poſt med.
Papæ duo ſi per ſchiſma ſimul electi ſint, quorum quis ſit verus, & indubitat⁹ Eccleſiæ Præſul ſciri nō poſſit, quid faciundum? 4. 38.
Parentes vtriuſque lineæ iure Authenticorum, filio inteſtato abſque liberis defuncto, ſimul cū ipſius filij fratribus ſuccedunt, iuxta gradus prærogatiuam; iure verò Regio Partitarum, à defuncti fratribus, qui ſoli ſuccedunt, excluduntur; ac denique iure Regio nouiſsimo vice verſa ſoli admittuntur, excluſis defuncti fratribus. 11. 107. *verſ. Illud obiter.* Etiam ex teſtamento filijs omninò ex duabus tertijs hereditatis partibus, quæ beſſem conficiunt, apud nos ſuccedunt, in altera tantùm tertia parte libera filijs diſpoſitione relicta. ibidem.
Pater apud hoſtes decedēs fictione legis Corneliæ patriam poteſtatem, & cętera iura ciuilia, tam quòad teſtamētum ante captiuitatem factū, quam quòad inteſtatas ipſi⁹ ſucceſſiones perinde conſeruat, ac ſi ante captiuitatem deceſsiſſet. 11. 104. Iure Authenticorum non occupat bona filij iure peculij, vt olim occupabat, ſed in eis tantùm ſuccedit vt heres. 11. 107. ante med. *verſ. Et quis iam.*
Petitionis ad iudicium relatæ verbum quid ſignificet? 26. 86. poſt med.
Populi pro Regijs iuribus, que debent, poſſunt poſt eorum etiam licitationem, & addictionē alijs factā, illorū incapitationē pro eodē, vel minore pretio à Principe impetrare. 17. 37.
Poſſe dicitur qui quod per ſe facere nequit, per alium ex iuris permiſsione poteſt. 11. 101. verſus fin.
Poſſeſsio cùm facti ſit, non poteſt iure ciuili infirmari, & qualiter hoc procedat? 14. 60.
Poſterorum vocabulum propriè nō refertur ad quoslibet ſucceſſores, etiā extraneos, ſed ad ſolos deſcendentes. 11. 108. *verſ. Vnde primò,* poſt princip.
Præſcriptio temporalium actionum odioſa cenſetur, & quare? In ea què dies cœptus pro completo non habetur. 18. 14. ad fin.
Princeps ad rationē veræ, & legitimæ gubernationis, non omnibus ſuis partibus abſolutus requiritur. 4. 93.
Principium legis, ſiue generale, ſiue ſpeciale, intellectus lumen præbet cæteris eius partibus, vt vel generaliter, vel ſpecialiter accipiantur. 11. 106. poſt princip. Adde Dom. Ioan. del Caſtill. poſt alios à ſe relatos *controu. to.* 4. *c.* 47. *n.* 27.
Procurator ad negotia extraiudicialia poſt 17. annum completum, & tactum 18. admittitur; ad iudicia verò non niſi poſt impletum 25. annum; contra nonnullos. 7. 50.
Prodere ſe ipſum publicè in occultis nemo tenetur. 22. 3.
Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis. 11. 111. poſt princip. & de intellectu *in verſ. Ex quibus ſi ciliis.* Et adde Fontanel. *de pact. nuptial. clauſ.* 5. *gl.* 10. *p.* 1. *à num.* 51. ac poſt alios late Gabr. Aluarez *ad axiom. iur. lit. P. ex n.* 235.

Fff 3 Reca-

R

R Ecaredus Gothorum Rex Catholicus, Leouigildi filius, & in Regno ſucceſſor, ac frater D. Hermenegildi, gentem omnem Hiſpanam ad fidem reuocauit, deteſtata Arriana hereſi, qua per 213. annos Hiſpania infeſta erat, coacto in eam rem Cócilio Toletano. 22. 23. *verſ. Deinde ſeſendum.* Et adde relatos ſup. ad verbum *Leouigildus.*

Regina non eſt per ſe ineapax Regnum adminiſtrandi. 4. 86. & 89.

Regnum ob magna, quæ ex diuiſa eius adminiſtratione mala, & incommoda timentur, omni reſpectu indiuiduum eſt. 4. 24. Iuxta antiquas leges Regiam, & Gothicam, & ex antiquiſſima conſuetudine ſucceſſoriũ eſt. 4. 64. Eius gubernatio magnopere conſilio indiget D. 3. n. 17. & D. 4. n. 86.

Regum electio per ſortes quòd ſæpè facta fuerit, ex diuinis, & humanis litteris oſtenditur. 4. 80. vi. relatos infra *ad verbum ſortis iudicium.*

Regulæ exceptionem alleganti onus probandi incumbit. 3. 36. Adde Caualcan. *de vſufr. n. 155. circa fin. verſ. Quis reus*, Tuſchum *pract. concl. to. 7. lit. S. concl. 361. n. 2.*

Res eadem diuerſis reſpectibus diuerſimodè cenſeri poteſt. 4. 88.

Reſtitutio defuncto competens ob non aditam hereditatem, in ipſius heredem tranſmittitur, etiam ſi defunctus ſit infans, imò multò magis; contra plures. 11. 112. *Verſ. Licèt autem.*

Reuocatoria actio non tantùm locum habet in alienatione, in fraudé creditorum facta ante litem motam, vt plures voluère, ſed etiam poſt litem. Quòd ſi fiat poſt latam ſuper ea executoriam ſententiam, latè etiam inducitur vitiũ litigioſi, quod vocant in fraudem paratę executionis, & quare. 14. 44.

S

S Ententia lata in iudicio executiuo, vel ſummario, regulariter non præiudicat in ordinario, quod poſtea ſequi poteſt. 22. 33. Si merè interlocutoria ſit, eius propriũ eſt cauſam tantùm præparare, & aliam poſt ſe expectare ſententiam. 22. 33. *verſ. Id quod.*

Sortis iudicium, etiam extra caſus in iure expreſſos generaliter locum habet, ac permiſſum cenſetur, cùm eodem iure nominatim prohibitũ non reperitur; neque tantùm in leuibus cauſis, ſed & in grauibus multò magis, qualis eſt, quis ex gemellis incerto ordine natis pro Rege ſit habendus, qualiter què ad tale iudiciũ ſit deueniendum? 4. 81. Adde latè de hoc iudicio don Petrum Pantoja *ad l. fin. verſ. Verũ, C. de aleator. à n. 21. ad* 31. dõ Ant. Cabrero *de metu lib. 2. cap. 5. à n. 15. ad* 55. vbi reſolutione noſtra materiam claudit; & pro ea facit elegans *l. 16. verſ. E qual dellos, tit. 28. parti.* 3. Adde item, quod malè opinioné noſtram reſpuit, & quã retulimus *differt. 4. n. 23.* & à *nu. ſeq.* improbauimus, vt veriorem eligit vir aliàs doctus, & eruditus Alphóſus Carrança *de legitimi partus deſignat. c. 6. à n. 18. & c. 18. n. 30.* Nec noſtram reſpuerunt, licèt nihil certum definiant, addentes ad D. Molin. *de primogen. lib. 3. c. 1. n. 19.* Multò què magis refellẽdus eſt D. Chriſtophorus Paz *de tenuta 2. p. c. 85. num. 99.* qui in dubio gemellorũ, incerto ordine Regi naſcentium, inter eos Regnum eſſe diuidendum cũ Tiraquell. quem refert, magis probat.

Subſtitutiones introductæ ſunt aduerſùs l. Papiam, ne fierent caduca. 11. 98.

Suus heres patris hereditatem ipſo iure acquirit, & vt quæſitam tranſmittit; eius què heres trãſmiſſarius prefertur coheredi, ac vulgari ſubſtituto, ſibi à patre dato. 11. 39.

T

T Empus currit de momento ad momentum, in ſpecta naturæ veritate in his,

Executio pro penſione cenſus emphyteutici, vel conſignatium redimibilis, non competit a luerſus tertium fundi cenſuarij poſſeſſorem, ſi ex titulo valido, nec iure improbato poſſideat, contra nonnullos. 14. 37. *verſ. Ad* 2. & n. 38.

Exequendi ius merè priuilegiarium, & exorbitans eſt, & quare? eius què rei effectus. 14. 4.

Exorbitare verbum quid ſignificet? & quòd lex exorbitans à limitatoria non differat. 7. 43.

F

Filiationis naturalis probatio valdè difficilis eſt. 11. 108. *verſ. Vnde primò.*

Filiusfam. patria poteſtate durante, agere regulariter impeditur. D. 9. n. 2. & 10. & D. 11. n. 109. Petendo tempus ad deliberandum, videtur interim paternæ hereditatis acquiſitionem ſuſpendere, ac per conſequens tranſmiſſionem, quæ fit ſuitatis iure. 11. 108. *verſ. Vnde primò*, poſt med. Rursùs vi. verbo *ſuus*.

Fiſcus hoc inter alia priuilegium habet, quod reus ſua ei inſtrumēta ede re tenetur. 22. 26. ad fin.

Fœmina apud Gallos in Regno nō ſuccedit, ex peculiari eorum conſuetudine, quæ ortum habuit à lege Salica. 4. 92.

Fœminas iuriſdictionis incapaces eſſe quo l dicitur, qualiter accipiendum ſit? 4. 89. & 90.

G

Gerundium importat conditionem, vi. ſup. in verbo *Participium.*

Gloſſa verbo *ſubſtituit, in l. generaliter, §. cùm autem, C. de inſtit. & ſubſtit.* rectè intelligitur. 11. 101.

D. Gregorius I. qui & magnus dictus eſt, author fuit *cap. 1. de probat.* eius què originalis epiſt. refertur. 22. 23. in princip. & poſt med.

H

Heres, fideicommiſſo poſt mortem grauatus, in ipſius fideicommiſſi reſtitutione ſumptus vtiles, & neceſſarios reputat. 14. 60. ad fi. Adde Tauriſtas *ad l. 46. Tauri*, D. Molinam *de primog. lib. 1. cap. 26. n. 14.* & poſt alios Ioannē Garſiam *de expenſis, cap. 13. nu. 43. ad fin.* Fuſar. *de ſubſtit. q. 669. ex nu. 1.* D. Ioann. del Caſtill. *controu. tom. 5. cap. 65. n. 13. 14. & 15. & latiùs à n. 84.*

D. Hermenegildus Gothorum Rex ſub patre Leouigildo martyrium paſſus eſt. vi. infr. verbo *Leouigildus.*

I

Imperium, eius què indiuiduitas, nō poteſt per R. P. quoquomodò immutari, multo que minùs Regnum, in quo minùs iuris habet. 4. 82.

Infans filius patri, in cuius poteſtate erat, ſuperuiuēs, & ante paternæ hereditatis immixtionem eius nomine factam decedens, ſi & matrem, & auum paternum relinquat, non ad hunc, ſed ad illam tantum huiuſmodi hereditatem tranſmittit; aduerſùs Antoninum Theſaur. & deciſ. quam defendit. 11. 105. *verſ. In eo verò*, & n. 106. Si poſt delatam ſibi hereditatem extranei, vel aſcendentis materni, puta auiæ, antè eam aditam inteſtatus abſque liberis decedat, illam tranſmittit ad ſolum patrem, vel alium aſcendentem paternum, propriam verò, quam relinquit, transfert iure ſucceſsionis ad patrem, & matrem ſimul, vel alios parentes proximiores vtriuſque lineæ, quibus quoad delatam tranſmiſsionis iure prælertur paternus, etiam remotior; parētibus verò ex linea materna deficientibus, vtramque hereditatem transfert ad pater nos proximiores, qui ſuperſint, licèt adſint defuncti fratres, ad quos ſi ſoli ſuperſint, propriam here dita-

tem ſucceſsionis iure transfert, delata verò deuoluitur ad legitimos heredes eius, à quo delata eſt. 11. 107. ad fin.

Ius patronatus, in conſequentiam ſucceſsionis, vel maioratus vxori competens, marito non communicatur. 4. 97.

Ius accreſcendi & in legitima ſucceſſione locum habet. 11. 96. ad fin.

Ius olim apud Romanos morib⁹ introductum, ciuile Romanorum nô minùs dicebatur. 18. 13. ad med.

Iura ad ſolum effectum ſemper reſpiciunt. 11. 111. circa med.

L

Legatum ſub conditione datum ſub contraria cenſetur ademptum, & quare? 11. 42. *verſ. Nec obſtat.* Pro dote conſanguinearum relictum, nô pium, ſed prophanum cenſetur, & quare? 14. 46. *verſ. Dixi.* Adde Tiraquel. *de priuileg. pia cauſa in præfat. pag. mihi 4. verſ. Quod tamen intelligendum,* Manticã *de conieȼt. lib. 8. tit. 6. n. 17.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 112. n. 5.* Surd. *de alim. tit. 5. q. 6. nu. 8. & 9. & tit. 8. priuileg. 1. n. 12. & 13.*

Leouigildus Rex Gothorum, filium D. Hermenegildum ob deteſtatam hereſim Arrianam, quam ille ſectabatur, occidi iuſsit, poſteà què pœnitentia ductus, dum in extremis ageret, D. Leandro in fide inſtruendum commendauit. 22. 23. *verſ. Deinde ſciendum.* Adde D. Gregor. *lib. 3. dialogorum cap. 31.* (vnde ſumpti ſunt tex. *in cap. ſuperueniente 72. 1. quaſt. 1. & in cap. vlt. 24. quaſt. 1. iunȼta vbique ſupraſcript.*) Paulum Diaconum *de vita, & miraculis Patrũ Emeritenſium, cap. 16.* & nouiſsimè Barnabam Moreno de Vargas *in notis ad eundem Paulum Diaconum, d. cap. 16.* Fr. Franciſcum Biuarium *in appendice ad comment. Flauij Dextri anni 430. §. 4. in 4. beſtia. à verſ. Lumbane tamen.*

Lex Salica à quo, & quorum conſilio lata fuerit? 4. 92. & ibi remiſsiuè vnde appellationis originem traxerit? Exorbitans à limitatoria non diſtat. 7. 43. Quælibet, ſi vnum ſupponat, & aliud diſponat, tunc demum neceſſe eſt, vt verificetur ſuppoſitum ad hoc, vt habeat locũ diſpoſitum, cùm ſuppoſitum neceſſariũ eſt, & eius rei exempla. 7. 50. poſt med. & adde D. Ioann. del Caſtill. controu. tom. 5. c. 83. n. 5.

Liberorum voto, ac deſiderio non repugnat quod parentes ipſis præmorientibus ſuccedant, ſed tantùm præter illorum votum talis euenire caſus dicitur, contrarius autem ſecundùm naturæ ordinem accidere. 11. 104. *verſ. Non enim hæc iura.*

Litigioſi vitium in re, ad quam agitur actione perſonali, poſt litis conteſtat. alienata, inducitur quoad poſſeſsionem, ſicut quando agitur act. hypothecaria, & quare? 14. 43. §. *inter quæ, verſ. Quapropter ego, & verſic. Nam & ex eadem.*

M

Magiſtratus Prouinciales quãquàm inſontes, & culpæ vxorum neſcij, ex earum criminibus in officio commiſsis, perindè ac ex ſuis pœnæ obnoxij ſunt. 4. 94.

Mauritius Conſtantinopolit. Imp. contra Hiſpanos bellum mouit occaſione pacti inter Athanagildum, & Iuſtin. Imperatorem initi. 22. 23. *verſ. Quibus præmiſſis.*

Meliorationum pretium ſi domin⁹ offerat heredi vltimi emphyteutæ, an poſsit emphyteuſim cuicumque côcedere, nec teneatur ad renouationem illi faciendam? D. 16. nu. vlt. *verſ. Sed nec verum.*

Mulier ſecundò nubens vt parùm pudica notatur. 7. 41. & 42.

Mulieres Romanæ, iam à principio regnante Romulo in publicũ prodeuntes, prælium inter duas acies ſedarunt. 4. 93. Apud Germanos admiſſæ

in his, quæ facti ſunt, & eius rei exẽplum. 18. 12. Secùs inſpecta iuris cenſura, vel fictione in his, quæ ſunt iuris; quod etiam exemplis illuſtratur, ac nonnullæ leges conciliantur. 18. 13.

Tranſmiſsio hereditatis repudiatæ fieri nequit; in quo differt à ſubſtitutione vulgari. 11. 101. ad med. *verſ. Hac ſanè ratio*, vbi corruptè citatur Menchac. *n.* 16. pro *n.* 18. Ex c. ſui heredis, locum non habet in ſucceſſione Prætoria, ſiue Decretali, ſiue Edictali, in quo differt ab alijs trãſmiſsionibus ex c. ſanguinis, & c. iuris deliberandi, iuxta veriorem, ac receptiorem ſent. cõtra plures. 11. 102. *à verſ. Qui & illud*. Ex c. ſui heredis, habet etiam locum quòad ius dicendi nullum teſtamentum patris ob filij præteritionem. 11. 102. ad fin. Ex c. ſanguinis, fit etiam ad aſcẽdentes, qui defunctum, de cuius hereditate tranſmittenda agitur, iure conſanguinitatis attinẽt, ſecùs ſi iure affinitatis tantùm. 11. 104. *verſ. Quis regulariter, & verſ. Vndè in primis*. Ex c. iuris deliber. etiam olim locum habuit in liberis ſuis heredibus, qui ne ipſo iure hereditati obligati remanerent, tẽpus ad deliberãdũ petierũt; quæ ad extraneos eorũ heredes nõ fiebat, ſed ad ſolos deſcẽdentes regulariter. 11. 108. *verſ. Vndè primò*, poſt princip. Non tantùm fit miniſterio legis, ſed & heredis, in quem tranſmittitur, & eſt quædam ſucceſsionis prorogatio eiuſdem naturæ, & formæ. 11. 111. poſt med. *verſ. Tum etiam*.

Tranſmiſsionis ius, potentius eſt iure accreſcendi. 11. 39. in princip. & n. 111. circa fin.

Tranſmiſsiones ex c. ſui heredis, & c. ſanguinis, perpetuum tempus, hoc eſt 30. annorum habent, intra quod eis trãſmiſſarius vti poteſt. 11. 109. vbi id optimè declaratur.

V

Vectigalia olim in quinquennium à cenſoribus locabantur, quod poſtea reſtrictum eſt ad triennium præciſum, Regio vero Caſtellæ iure, tã Partitarum, quàm nouiſsimo compilationis voluntarium, ſed diuerſimodè. 17. 38.

Verba generalia reſtringuntur ad modos proportionabiles materiæ idoneæ, in qua fit expreſsio, & debent intelligi vt conueniant rei, & perſonæ. 6. 24.

Vna, & eadem res. vi. *Res eadem*.

Vſucapio bono publico introducta eſt, nec niſi ex titulo, & bona fide, ſaltem traditionis tempore, iure ciuili inſpecto, procedit, & ideò fauorabilis iudicatur; & in ea vltimus termini dies tactus pro completo habetur. 18. 14.

QVAECVMQVE HOC IN OPERE SCRIPTA SVNT, DICTA ESSE VOLVMVS ſub cenſura, & correctione Sanctæ Matris Eccleſiæ, & cuiuslibet meliùs ſentientis, cui ex animo illa ſubmittimus.

59461

5424